

PEDAGÓGIAI PROGRAM 2025.

Miskolci Éltés Mátyás
Óvoda, Általános Iskola,
Egységes Gyógypedagógiai
Módszertani Intézmény

BEVEZETÉS

Az intézmény főigazgatójának köszöntője

*„Minden kis viaszgyertya megtanít bennünket arra,
hogy érdemes egy kis fényért, melegségért tövig égni,
mert a kis dolgok fénye az,
amely széppé, meleggé teszi az életet.”
/Molnár Ferenc/*

Kedves Olvasó!

A régmúltban használatos név szerint „kisegítő iskolaként” induló, több mint fél évszázad alatt sokszorosára növekedett tanulólétszámmal, tagiskolákkal, intézményegységekkel bővült intézményünk pedagógiai programját ismerheti meg itt az olvasó.

A program összeállítása során közösen kerestünk új utakat, lehetőségeket, de nem vetettük el eddigi tapasztalatainkat, melyeket nevelő-oktató munkánk során, továbbképzéseken, szakmai tanácskozásokon, rendezvényeken szereztünk.

A reális lehetőségekből kiindulva arra törekszünk, hogy gyermekeink, tanulóink képességeit minél teljesebben kibontakoztassuk, támogassuk és facilitáljuk őket a jövőjüket szem előtt tartva. Intézményünkben a nevelési feladatok mindig kiemelt szerepet kaptak, hiszen a mi közösségünk felelőssége: hogyan neveljük sérült gyermekeinket úgy, hogy a későbbiek során az életben minél kevesebb segítségre szoruljanak. minél önállóbbak, életrevalóbbak legyenek. Köszönöm pedagógus kollektívánknak a lelkiismeretes munkáját, hozzájárulását pedagógiai programunk elkészítéséhez, módosításához.

Főigazgató

Intézményünk rövid bemutatása

A jelenleg Éltes Mátyás nevét viselő intézmény ezelőtt 76 évvel, 1948-ban alakult; sok éves múlttal rendelkezik a miskolci tanulásban és értelmileg akadályozott, valamint a halmozottan sérült gyermekek nevelésében-oktatásában. Tevékenységünk 1994 óta bővült az autizmussal élő tanulók fejlesztésével.

2005. május 5-től létrehoztuk módszertani és fejlesztő intézményegységünket, mellyel egy olyan szolgáltató központ jött létre, ahol minden speciális nevelési igényű gyermek a számára szükséges fejlesztést megkaphatja. Így szakmailag nyitottabbakká és komplexebbé váltunk, mert az időközben megszerzett speciális módszertani tudással nem csupán a szegregáltan oktatott gyermekeket tudjuk segíteni, hanem a többségi általános iskolában integráltan oktatottakat is.

Munkánkról, tanulóink elért eredményeiről széles körben tájékoztatást adunk azért, hogy partnereink megismerjék értékeinket. Folytatjuk a többségi óvodák és általános iskolák nevelőivel kialakított partneri viszony erősítését. Arra törekszünk, hogy mint gyakorló óvoda, iskola és módszertani fejlesztő központ, segíthessük a gyógypedagógusokat, a többségi óvodák és általános iskolák nevelőit az átlagtól eltérő fejlődésmentet mutató óvodás- és iskoláskorú gyermekek hatékonyabb foglalkoztatásában, a speciális nevelési igény kategóriájának szakszerű differenciálásában, és az integráció térhódításában egyaránt.

2007. július 1-jétől intézményünk összevonásra került a Tüskevár Óvoda és Általános Iskolával, így egy többfunkciós, komplex alapfokú nevelési-oktatási intézmény jött létre városunkban.

Az Intézmény küldetésnyilatkozata

A Miskolci Éltes Mátyás Óvoda, Általános Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény a sajátos nevelési igényű gyermekeket különleges gondozás keretében, állapotuknak megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai ellátásban részesíti attól kezdődően, hogy fogyatékosságukat megállapították, és a szakértői bizottság kijelölte intézményünket, mint a fejlesztést ellátó iskolát.

Gyógypedagógiai hitvallásunk alapja a sérülésspecifikus ellátás biztosítása, a fejleszthetőségbe vetett hit és pedagógiai optimizmus. Célunk, hogy minden tanulónkat képességeinek megfelelő támogatásban, fejlesztésben, oktatásban-nevelésben részesítsünk, az önmagában rejlő lehetőségek kibontakoztatására ösztönözzük. A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésének középpontjában a partnerközpontú szemlélet áll, amely a gyógypedagógiai szolgáltatások teljes körére kiterjed.

1. AZ ISKOLA NEVELÉSI PROGRAMJA

1.1. A nevelő-oktató munka jogszabályi háttere

Törvények:

- 2011.évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről;
- 2012.évi CXXXIV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló törvény módosításáról;
- 1998.évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról;
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség előmozdításáról;
- 1997.évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról.

Miniszteri rendeletek:

- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatói intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról;
- 32/2012. (X.8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról;
- 40/2024. (IX.2.) BM rendelet a nevelő-oktató munka során alkalmazott tartalomszabályzók ismeretéről

Kormány rendeletek:

- 229/2012.(VIII.28) Kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról;
- 110/2012. (VI. 4.) Kormányrendelet a NAT kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról;
- 401/2023. (VIII.30.) Kormányrendelet a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról;
- 402/2023. (VIII.30.) Kormányrendelet a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény szerinti felzárkózó és kedvezményezett települések listájáról, valamint egyes közneveléssel összefüggő kormányrendeletek módosításáról;
- 403/2023. (VIII.30.) Kormányrendelet az egyes közneveléssel összefüggő kormányrendeletek módosításáról;
- 77/2025. (IV. 15.) Korm. rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet, valamint egyes köznevelési tárgyú kormányrendeletek módosításáról

1.2. Az iskola alapadatai

Az intézmény neve: Miskolci Éltes Mátyás Óvoda, Általános Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény

Rövidített neve: Miskolci Éltes EGYMI

Az intézmény OM azonosítója: 038471

Székhelye, telefonszáma: 3526 Miskolc, Szeles u. 57. / +36 30 754-5275; +36 30 756 4010

Tagintézménye: Miskolci Éltes Mátyás Óvoda, Általános Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Tüskevár Tagóvodája és Tagiskolája

Ügyviteli telephelye: 3532 Miskolc, Károly u. 10. / +36 30 756-4219

A tagintézmény telephelyei: 3534 Miskolc, Gagarin u. 50. / +36 30 359-5069
3526 Miskolc, Szentpéteri kapu 72-76.

Tagintézménye: Miskolci Éltes Mátyás Óvoda, Általános Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Miklós Utcai Tagóvodája és Tagiskolája

Ügyviteli telephelye: 3532 Miskolc, Miklós u. 13. / +36 30 841-1384/

Az irányító, felügyeleti szerv megnevezése, székhelye: Miskolci Tankerületi Központ
3527 Miskolc, Selyemrét út 1.

1.3. Az intézmény alapfeladatai

Feladatellátásihely	Alaptevékenységbe tartozó szakfeladatok
3526 Miskolc, Szeles utca 57.	<i>általános iskolai nevelés-oktatás</i>
	- nappali rendszerű (felvehető maximális tanulói létszám: 195 fő)
	- alsó tagozat, felső tagozat
	- 1 évfolyamtól 8 évfolyamig
	- sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók gyógypedagógiai nevelése-oktatása (mozgásszervi fogyatékos, beszéd fogyatékos, halmozottan fogyatékos, autizmus spektrumzavar, egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdők, értelmi fogyatékos - enyhe értelmi fogyatékos, értelmi fogyatékos - közép súlyos értelmi fogyatékos, érzékszervi fogyatékos - hallási fogyatékos, érzékszervi fogyatékos – látási fogyatékos)
	- integrációs felkészítés
	- képességkibontakoztató felkészítés
	- Az intézmény többségi tanterv alkalmazásával ellátja 1-8. évfolyamon az ép intellektusú, integráltan nem oktatható autizmus spektrumzavarral küzdő tanulókat.
	<i>utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetése</i>
	<i>fejlesztő nevelés-oktatás</i>
	nappali rendszerű (felvehető maximális tanulói létszám: 55 fő)

Feladatellátásihely	Alaptevékenységbe tartozó szakfeladatok
	<i>nemzetiséghez tartozók általános iskolai nevelése-oktatása</i>
	- nappali rendszerű
	- nemzetiségi nevelés-oktatás - magyar (magyar nyelvű roma/cigány nemzetiségi nevelés-oktatás)
	<i>egyéb foglalkozások:</i> napközi
	<i>iskolai könyvtár:</i> iskolai / kollégiumi könyvtár
	<i>mindennapos testnevelés biztosításának módja:</i> saját tornaterem
	A feladat-ellátási helyre felvehető maximális tanulói létszám: 250 fő
3532 Miskolc, Károly utca 10.	<i>általános iskolai nevelés-oktatás</i>
	- nappali rendszerű (felvehető maximális tanulói létszám: 150 fő)
	- alsó tagozat, felső tagozat
	- 1 évfolyamtól 8 évfolyamig
	- sajátos nevelési igényű tanuló gyógypedagógiai nevelése-oktatása (mozgásszervi fogyatékos, beszéd fogyatékos, halmozottan fogyatékos, autizmus spektrumzavar, egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdők, értelmi fogyatékos - enyhe értelmi fogyatékos, értelmi fogyatékos - közép súlyos értelmi fogyatékos, érzékszervi fogyatékos - hallási fogyatékos, érzékszervi fogyatékos – látási fogyatékos)
	<i>fejlesztő nevelés-oktatás</i>
	- nappali rendszerű (felvehető maximális tanulói létszám: 20 fő)
	<i>nemzetiséghez tartozók általános iskolai nevelése-oktatása</i>
	- nappali rendszerű
	- nemzetiségi nevelés-oktatás - magyar (magyar nyelvű roma/cigány nemzetiségi nevelés-oktatás)
	<i>egyéb foglalkozások:</i> napközi, tanulószoba
	<i>iskolai könyvtár:</i> iskolai / kollégiumi könyvtár
	<i>mindennapos testnevelés biztosításának módja:</i> saját tornaterem
	A feladat-ellátási helyre felvehető maximális tanulói létszám: 170 fő
3534 Miskolc, Gagarin utca 50.	<i>óvodai nevelés</i>
	- nappali rendszerű (felvehető maximális gyermeklétszám: 52 fő)
	- sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók gyógypedagógiai nevelése-oktatása (halmozottan fogyatékos, autizmus spektrumzavar, értelmi fogyatékos – enyhe értelmi fogyatékos, értelmi fogyatékos – közép súlyos értelmi fogyatékos)
	- Óvodai fejlesztő program (IPR)
	<i>fejlesztő nevelés-oktatás</i>
	- nappali rendszerű (felvehető maximális gyermeklétszám: 20 fő)
	<i>iskolai könyvtár:</i> iskolai / kollégiumi könyvtár
3532 Miskolc, Miklós utca 13.	<i>általános iskolai nevelés-oktatás</i>
	- nappali rendszerű (felvehető maximális tanulói létszám: 120 fő)
	- alsó tagozat, felső tagozat
	- 1 évfolyamtól 8 évfolyamig
	- sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók gyógypedagógiai nevelése-oktatása (autizmus spektrumzavar, egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdők, értelmi fogyatékos – enyhe értelmi fogyatékos, értelmi fogyatékos – közép súlyos értelmi fogyatékos)

Feladatellátásihely	Alaptevékenységbe tartozó szakfeladatok
	- Az intézmény többségi tanterv alkalmazásával ellátja 1-8. évfolyamon az ép intellektusú, integráltan nem oktatható, autizmus spektrumzavarral (BNO F84) küzdő tanulókat, valamint az egyéb pszichés fejlődési zavarok közül azon súlyos figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral küzdő sajátos nevelési igényű tanulókat, akik az e célra létrehozott gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézményben eredményesebben foglalkoztathatóak
	egyéb foglalkozások: napközi
	mindennapos testnevelés biztosításának módja: saját tornaterem
	A feladat-ellátási helyre felvehető maximális tanulói létszám: 120 fő
	óvodai nevelés
	- nappali rendszerű (felvehető maximális gyermeklétszám: 16 fő)
	- sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók gyógypedagógiai nevelése-oktatása (autizmus spektrumzavar, egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdők, értelmi fogyatékos – enyhe értelmi fogyatékos, értelmi fogyatékos – közép-súlyos értelmi fogyatékos) nappali rendszerű (felvehető maximális gyermeklétszám: 16 fő)
3526 Miskolc, Szentpéteri kapu 72-76.	általános iskolai nevelés-oktatás
	- nappali rendszerű (felvehető maximális tanulói létszám: 15 fő)
	- alsó tagozat, felső tagozat
	- 1 évfolyamtól 8 évfolyamig
	- sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók gyógypedagógiai nevelése-oktatása (halmozottan fogyatékos, értelmi fogyatékos – enyhe értelmi fogyatékos, értelmi fogyatékos – közép-súlyos értelmi fogyatékos)
	- a gyermekgyógyúdlókban, egészségügyi intézményekben, rehabilitációs intézményekben tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek tankötelezettségének teljesítéséhez szükséges oktatás
	nemzetiséghez tartozók általános iskolai nevelése-oktatása
	- nappali rendszerű
	- nemzetiségi nevelés-oktatás - magyar (magyar nyelvű roma/cigány nemzetiségi nevelés-oktatás)

1.4. A nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei

Intézményünk legalapvetőbb elve a **gyermekközpontúság**, a gyermek életkori sajátosságait figyelembe véve a tanuló autonómiájának tiszteletben tartása.

A gyógypedagógiai munka speciális jellegéből adódóan az alább felsorolt elveket tartjuk szem előtt:

❖ A differenciáltság elve

A pedagógiai sokszínűség megengedhető, amely feltételezi az összehangolt oktatási programot a tanterv, a tankönyv, a taneszköz, a pedagógus-továbbképzést illetően. Így a tanulók képességüknek megfelelő jellegű és ütemű nevelésben-oktatásban vehetnek részt, megvalósítva a korrekciós, terápiás személyiségfejlesztést.

❖ Az intézmény nyitottságának elve

Az intézmény bevonja a szülőket, az intézményeket a pedagógiai tevékenységébe. A nevelés-oktatás színtere nem csak az óvoda és az iskola, hanem a társadalmi élet és tevékenység számos fóruma is.

❖ **Az iskolai élet demokratizmusának elve**

A jogok és kötelességek mértékének rendszere igazodik a gyermekek életkorához és fejlettségi szintjéhez. A színes sokoldalú iskolai élet légköre segíti a nevelő és növendék közötti demokratikus kapcsolat létrejöttét.

❖ **A képesség és tudás relevanciájának elve**

A tananyag, a követelmények a modern társadalom és gazdaság, illetve az ezekben való egyéni boldogulás igényének kell, hogy megfeleljen.

❖ **Aktív felelős cselekvés elve**

Az intézményi élet színterein megvalósul a tevékenység-központúság, amely megalapozza a gyermeki önállóságot.

A tanulókat fokozatosan arra kell ösztönözni, hogy tevékenységüket saját maguk is meg tudják szervezni.

❖ **Az esélyegyenlőség biztosításának elve**

Az iskola minden tanuló számára biztosítani kívánja az esélyegyenlőséget. Ennek érdekében biztosítjuk a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók számára a képesség-kibontakoztató foglalkozásokat, melyek lehetővé teszik számukra a sikeres integrációt, illetve azt, hogy képesek legyenek megfelelni a sikeres társadalmi beilleszkedés követelményeinek.

❖ **Gyógypedagógusi etikai alapelvek**

A gyógypedagógus tiszteletben tartja minden ember méltóságát és önrendelkezési jogát. A gyógypedagógus előítélet, hátrányos megkülönböztetés nélkül végzi munkáját. Nem különböztet meg, és nem utasít vissza faji, nemzetiségi, vallási és egyéb okok miatt senkit. A gyógypedagógus kliense helyzetével nem él vissza.

❖ **A nevelő-oktató munka általános céljai, feladatai**

Az intézmény általános célkitűzéseit meghatározza a fogyatékos gyermekek különleges gondozási és nevelési-oktatási igénye, a biológiai, pszichológiai és szociális tulajdonságok együttese, amely az életkori sajátosságokhoz hasonlóan a gyermekek nevelhetőségének, oktathatóságának jellegzetes különbségeit fejezi ki.

Az intézményi nevelés-oktatás legfőbb célja gyermekeink mind teljesebb beillesztése a társadalomba, ennek érdekében hiányosságai lehetőséghez mért kompenzálása, képességeik, készségeik és ismereteik optimális fejlesztése a nevelési-oktatási folyamat során, miközben biztosítjuk számukra a gyermeki lét örömeit, és a mind teljesebb emberi életre való felkészülés lehetőségét. A célok és feladatok megvalósítását komplex módon tanítási és tanításon kívüli órák, foglalkozások keretében valósítjuk meg.

<i>Célok</i>	<i>Feladatok</i>
Az általános műveltség megalapozása az életkor, a tanulási akadályozottság, a fejlettség figyelembe vételével.	Az egyéni adottsághoz mért ismeretközvetítés, minden gyermeknél a legközelebbi fejlődési zóna elérésére való törekvés.
A tanulók jól működő képességeinek tudatos fejlesztése, értékeik, adottságaik megismerése, önbecsülésük erősítése.	Valamennyi tanuló képességeinek reális feltérképezése az első pedagógiai szakaszban.
A sérült funkciók működőképességének megnyugtató módon való javítása érdekében a gyermek képesség-fejlesztése a kötelező egészségügyi célú habilitációs és rehabilitációs	Megfelelő szintű képességek, készségek kialakítása.

<i>Célok</i>	<i>Feladatok</i>
foglalkozások keretében, a tanulók egyéni fejlődési igényei és szükségletei szerint.	
Az önálló tanulás képességének kialakítása, fejlesztése.	Egyénre szabott tanulási módszerek és technikák kiépítése a tanulóknál.
Testi és lelki egészség megóvása, állóképesség, erőnlét fejlesztése.	Rendszeres testmozgás iránti igény felkeltése és fenntartása. A lelki egészség megóvását elősegítő pedagógiai eljárások tervszerű, tudatos alkalmazása.
Alapvető tanulási képességek fejlesztése, az ismeretek megszerzése a továbbtanulás érdekében.	Továbbfejleszthető, továbbépíthető tudás nyújtása az egyéni adottságokhoz, a sérüléshez viszonyítottan, felkészítés a továbbtanulásra, a szakmaszerzésre. A reális tervek kialakítása.
Önálló vagy minél kevesebb segítséget igénylő életmód kialakítására nevelés.	Kitartó munka vállalása, illetve a monotónia tűrésének kialakítása. Állóképesség, kitartás, akaraterő fejlesztése.
A rendszeres és állandó munkavégzés iránti igény felébresztése.	A magántulajdon tiszteletének tudatosítása.
A gyermekek szociális képességeinek, viselkedésének, magatartásának formálása a teljesebb társadalmi beilleszkedés érdekében.	A szabadidő hasznos eltöltésére, a társadalom nyújtotta lehetőségek felismerésére és felhasználására való nevelés.
Az általános emberi értékek megismertetése, elfogadtatása, azonosulás a fejlettségnek megfelelően.	A szokások, hagyományok megismertetése, elfogadtatása a tanulókkal, más értékek tiszteletére nevelés, az erkölcsös viselkedés, önzetlenség, szeretet, segítőkészség, szorgalom, rend megkövetelése.
Értékeink, kultúránk, szülőföldünk és népünk gyökereinek megismertetése, megbecsülése, kötődések, azonosulások kiépítése.	Az élő és az épített környezetünk értékeinek felismertetése, védő-óvó cselekedet, viselkedés kialakítása. A népcsoport, a gyökerek elfogadása szégyen nélkül. Az értékek felismerésére, óvására nevelés.

1.5. Az iskolában folyó nevelő-oktató munkánk eszköz- és eljárásrendszere

A nevelés-oktatás eljárásrendszerén elsődlegesen az alkalmazott módszerek körét értjük. Az alkalmazott módszer kiválasztásának alapelvei:

- ❖ A módszert mindenkor a pedagógiai célhoz, a tartalomhoz igazítjuk.
- ❖ A módszer megválasztása igazodik a tanuló fejlettségéhez, állapotához, szükségletéhez, és minden esetben törekszik a tanulóközpontú módszertan alkalmazására.
- ❖ Figyelembe vesszük a tanuló életkori sajátosságait, előzetes tudását, norma és szokásrendjét, kultúráját.
- ❖ Módszereinket az adott helyzethez, szituációhoz igazítjuk, élünk a korszerű lehetőségekkel.
- ❖ A módszerek kiválasztásában figyelembe vesszük a tanulók sajátos nevelési igényét. Kiemelt szerepe van a tapasztalatszerzésnek, a cselekvésből kiinduló gondolkodásnak, a követendő mintaadásnak, a modellnyújtásnak, a gyakorlásnak, a megerősítésnek, a

szerepjátékoknak, a fejlesztő beszélgetéseknek, problémaközpontú tanításnak a tanítás-tanulás, a nevelés egész folyamatában.

- ❖ Fontos a szabályok, a szokások követése, gyakorlása, az önállóság kialakítása, az egészséges életmód szokásrendszerének, és az önálló életvezetés tevékenységeinek gyakorlása, az alkotóképesség kibontakoztatása, az egymástól tanulás elsajátítása.
- ❖ Személyközpontú, interaktív, tapasztalati tanulásra alapozó tanulásszervezési eljárásokat, módszereket alkalmazunk.

A magatartás, a viselkedés, az attitűd formálás ösztönző módszerei:

A helyeslés, a biztatás, a dicséret, az elismerés szóban és írásban.

Irányultsága:

- ❖ A szorgalom elismerése;
- ❖ A pozitív magatartási formák megerősítése;
- ❖ A tanuló kitartásának, akaratának elismerése (eredmények, versenyek, helyezések);
- ❖ A közösségért végzett munka értékeinek felmutatása.

Formái :

A szóbeli, írásbeli dicséret, oklevél, jutalom (tárgyi, könyv, színház, mozi, kirándulás,...).

A tanulmányi munkára, a tanulási motívumokra ható ösztönző módszerek:

- ❖ A helyeslés kifejezése szóban és írásban;
- ❖ Az elismerés kifejezése az osztály előtt, az iskolatársak, a szülők előtt szóban és írásban;
- ❖ Dicséret az osztály, az iskolatársak előtt szóban és írásban.

Formái:

- ❖ Osztályfőnöki, szaktanári, igazgatói dicséret, üzenő füzetbe, ellenőrzőbe, osztálynaplóba, bizonyítványba;
- ❖ Jutalom - tárgyi, könyv, oklevél.

1.6. Az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák jellemzői

A 2020-as NAT az alábbi kulcskompetenciákat, ezen belül fejlesztési tartalmakat határozza meg:

- ❖ A tanulás kompetenciái
- ❖ A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
- ❖ A digitális kompetenciák
- ❖ A matematikai, gondolkodási kompetenciák
- ❖ A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
- ❖ A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
- ❖ Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A 2020-as NAT kulcskompetenciái nem tantárgyakhoz kötöttek, hanem tantárgyakon átívelve, horizontálisan jelennek meg a kerettantervben a sajátos nevelési igény típusának és súlyosságának megfelelő adaptált formában.

1.7. Komplex Alapprogram

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók esélyteremtését, a hátrányok ellensúlyozását szolgálja a képességkibontakoztató vagy integrációs felkészítés, amelynek keretei között a tanuló egyéni képességének, tehetségének kibontakoztatása, fejlődésének elősegítése, a tanuló tanulási, továbbtanulási esélyének kiegyenlítése folyik. E felkészítések alapelvei között olyanok jelennek meg, mint az oktatás méltányosságának erősítése és a tanulók iskolai sikerességének elősegítése, a tanulói előrehaladást támogató korszerű módszerek, a társadalmi-gazdasági helyzetből eredő hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenység, a tanulói közösségfejlesztés, a család bevonása és támogatása, valamint az esélyteremtést hatékonyan támogató intézményfejlesztés és módszertani megújulás révén.

A képességkibontakoztató és integrációs felkészítés, valamint az óvodai fejlesztő program megvalósításához kapcsolódó programok olyan pedagógiai, intézményfejlesztési eszközrendszer alkotnak, amelyek inkluzív tanulási-tanítási környezet megerősítésével támogatják a Nemzeti alaptanterv és a kerettantervek szerinti ismeretek minél eredményesebb átadását, elsajátítását.

Az nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 171-173. §-a szabályozza az iskolai képességkibontakoztató vagy integrációs felkészítés és az óvodai fejlesztő program kritériumait, megvalósításának részletszabályait.

A jogszabályi feltételeknek megfelelő, óvodai és iskolai nevelési-oktatási programok közül intézményünkben a Komplex Alapprogram alapján tervezzük a köznevelési intézmények képességkibontakoztató, illetve integrációs felkészítést vagy óvodai fejlesztő programot megvalósítani.

A program célja a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentéséhez kapcsolódó intézkedések iskolai szintű támogatása, valamint szakmai (módszertani) megoldások kidolgozása a végzettség nélküli iskolaelhagyás preventív csökkentése érdekében.

A Komplex Alapprogram bevezetése, a program integrálása az iskola oktató-nevelő munkájába az iskola részéről kreatív fejlesztői aktivitást kíván, ezért a Komplex Alapprogram az intézményeket olyan tanulószervezetnek tekinti, amelyek a kapott továbbképzéseket és a szakmai támogatást felhasználva önállóan is képesek a programot működtetni.

A programot meghatározó alapvető értékek:

- ❖ a tanulóközpontúság,
- ❖ az egyéni tanulási utak támogatása,
- ❖ a differenciált fejlesztés,
- ❖ a méltányos, esélyegyenlő oktatás biztosítása a tanulók számára.

Ezen célok köré szerveződnek az alapelvek:

- ❖ adaptivitás,
- ❖ méltányosság,
- ❖ tanulástámogatás,

- ❖ közösségi lét,
- ❖ komplexitás

Ezen alapelvek a tanórai és a tanórán kívüli foglalkozásokra is kiterjednek. A program célja, hogy olyan új módszereket, tanulásszervezési módokat emeljen be a mindennapi pedagógiai, tanítási gyakorlatba, melyekkel a tanulás élményszerűvé válik: a tanuló aktív, alkotó részese lesz a tanulási folyamatnak.

A Komplex Alapprogram nem csupán a kulcskompetenciák fejlesztését célozza, hanem mindezen túlmenően biztosítja a transzverzális készségek fejlesztésének lehetőségét is.

A Komplex Alapprogram tanulástámogató módszertanának központi eleme a heterogén tanulócsoportokban folyó differenciált fejlesztés. A heterogenitást a program a tanulói különbségeket adó szociális helyzet, státuszkülönbség, valamint az eltérő képességek oldaláról kezeli.

A program holisztikus szemléletű, nem csupán a kognitív készségek fejlesztésére koncentrál, ezért megvalósítása együttesen veszi figyelembe a nevelés és oktatás kognitív, szociális, morális és affektív komponenseit is. A Komplex Alapprogram értelmezésében a tudományos-intellektuális, társadalmi-állampolgári és a személyiségfejlesztésre irányuló célok egyenrangúak, még akkor is, ha egy-egy tanuló vagy csoport fejlesztése során valamely területnek nagyobb hangsúlyt szükséges adni.

Komplex Alapprogram megvalósítása

A Komplex Alapprogram azokon az évfolyamokon valósítható meg, ahol az osztályfőnök és legalább további egy betanító pedagógus vállalja, hogy minimum egy tanéven át olyan tanulástámogató módszertant (tanítási stratégia) alkalmaz, melynek központi eleme a heterogén tanulócsoportokban folyó differenciált fejlesztés (Differenciált Fejlesztés Heterogén Tanulócsoportokban, DFHT), aminek segítségével képessé válnak a tanulók az önálló és a társas tanulásra, egyszerűen: az eredményes tanulásra.

A KAP bevezetésével érintett osztályok a pedagógusok a óráik 20%-át a DFHT tanulási-tanítási stratégia segítségével szervezik meg. A fennmaradó órák során a tananyagot, a tanulócsoportot – a tanulók egyedi tudásszintjét figyelembe véve – a pedagógus saját belátása szerint szabadon tervezi meg.

A KAP bevezetésével érintett osztályokban a pedagógusok a tanmeneteket a KAP céljaihoz igazítva készítik el, megjelölve a DFHT tanítási-tanulási stratégiát alkalmazó tanórákat.

A KAP bevezetésével az intézmény biztosítja lehetőség szerint minden tanuló számára, hogy legalább egy alkalommal minden alprogrami foglalkozáson (Digitális alapú, Életgyakorlat-alapú, Logikaalapú, Művészetalapú, Testmozgásalapú) részt tudjon venni.

A Komplex Alapprogram megvalósítása során kiemelt jelentőségű, hogy az a koherenciát biztosító, a célokkal egybevághó alapelvekre épüljön, ezzel megalapozva az alprogramok egységes rendszerét. A program legfontosabb alapelvei:

- adaptivitás; komplexitás; közösségiség; tanulástámogatás; méltányosság

A fejlesztés súlypontjai

Fejlesztjük az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges motívumokat (önfejlesztő elképzelések) és tanulási képességeket (stratégiákat és módszereket).

Célunk a tanulási stratégiák, módszerek és technikák megtanítása minden tanulónak.

- A mérés, mint a képességfejlesztés alapeleme. Nem az elsajátított ismeretanyag mennyiségének, hanem a kompetenciák szintjének meghatározását szolgálja.
- Differenciált nehézségű feladatokkal, testre szabott egyéni és csoportos foglalkoztatással lehetőséget adunk az egyéni haladási ütem kialakítására.
- A tehetséges gyermekeket valós szükségleteik szerint segítjük a saját önfejlesztő stratégiájuk kialakításában és megvalósításában.
- Demokratikus alapokon álló, integratív tanár–diák viszonyt alakítunk ki. A tanítási órák légköre, hangulata oldott, a tanulók sikerorientált beállítódással dolgoznak, a pedagógus csak facilitáló szorongásszintet tart fenn.
- Növeljük tanulóink önbizalmát és önértékelését, építjük pozitív énképét, erősítjük belső kontrollos beállítódását, fokozzuk a felelősségvállalást, az önállóságot!
- Tudatosan neveljük „én”-erős, jó komfortérzésű fiatalokat!
- A szocializáció folyamatainak tudatos irányítása, elősegítése.
- Az egyéni munkakultúra kialakítása, a kötelességekhez való pozitív viszonyulás (attitűd) kiépítése. A tanulás tervezésében, szervezésében és irányításában a tevékenységközpontú tanítási gyakorlatot honosítjuk meg, mely életszerű helyzetek teremtésével alkalmat nyújt konkrét élmények és tapasztalatok gyűjtésére.
- Növeljük a tanulók aktív részvételét igénylő ismeretszerzési módok arányát (megfigyelés, kísérlet, új információs és kommunikációs technikákat alkalmazó anyaggyűjtés, modellezés, szerepjáték, drámapedagógia stb.).
- Differenciált foglalkoztatással, az egyéni haladási ütemhez igazított fejlesztő terheléssel a tanuló egyéni igényeihez igazítjuk a tanulást.
- Alkalmazzuk a DFHT módszerét.
- Alkalmazzuk a kooperatív tanulási-tanítási technikákat és módszereket.
- A különböző kommunikációs technikák és konfliktuskezelési stratégiák elsajátíttatása.
- Az alprogramokkal, illetve gazdagító, dúsító feladatokkal, programokkal és valódi problémák megoldásával alkalmazkodunk a különböző tanulói képességekhez.
- A szociális, életviteli és környezeti kompetencia fejlesztése a nevelési célrendszer központi eleme; a konstruktív életvezetésre történő felkészítés feltétele.
- Önszabályozási stratégiák, autentikus, életszerű helyzetek kialakítása, amelyek során szerzett kompetenciákat a későbbiekben alkalmazniuk kell.
- A mérési, ellenőrzési, értékelési és minőségbiztosítási rendszerben meghatározott rend szerint funkciójuknak megfelelően elvégezzük a diagnosztikus, a formatív és szummatív méréseket.
- Emberléptékű következetes követelés.
- Fejlesztő hatású visszacsatolás, mérés-értékelés.
- Érdemjegy, pontszám és százalékok nélkül, szóban és írásban is visszajelzést kap a tanuló,

ami kiemeli erősségeit, és annyi problémával szembesíti, amennyit a közeljövőben reálisan képes megoldani.

A Komplex Alapprogram sajátosságai

A tanítás-tanulási folyamatban a DFHT tanítási-tanulási stratégiát alkalmazzuk, mint a Komplex Alapprogram hangsúlyos elemét. A kötelező tanítási órák 20%-ában a DFHT-t (Differenciált Fejlesztés Heterogén Tanulócsoportban) szükséges alkalmazni.

A DFHT célja:

- A tudásban és szocializáltságban heterogén tanulói csoportok fejlesztése.
- A tanulói viselkedés pozitív befolyásolása.
- Az alulmotiváltság mérséklése.
- A kognitív, affektív, szociális képességek fejlesztése.
- A tanulók közötti együttműködés elősegítése.

DFHT koncepciója, módszerei:

Egyénre szabott differenciálás

- egyedül végzett munka
- rétegmunka
- teljesen egyénre szabott munka
- részben egyénre szabott munka

Párban folyó munka

- páros munka
- tanulópárok munkája

Csoportban végzett munka

- kooperatív munka, kooperatív tanulás, kollaboratív munka
- KIP

Ezen kívül a tanórák 80%-ában a pedagógus választ módszereket.

A Komplex Alapprogram alprogramjai

Az „Élménysuliban” minden alprogram megjelenik, hetenként javasoltan minimum egy órában. Ennek kerete lehet tanóra, tanórán kívüli foglalkozás egyaránt (pl. szakkör, napközis foglalkozás).

A Művészetalapú alprogram (MA)

- Az alprogram a művészeti nevelést célzó tanórák, a művészeteket pedagógiai eszközként felhasználó osztálytermi tanulás és a szabadidős művészeti tevékenységek terén nevelő/oktató pedagógusok metodológiai fejlesztésén keresztül hat a végzettség nélküli iskolaelhagyás mérséklésének irányába.
- A művészettel nevelés sok és sokféle lehetőséget teremt a tanulástámogatás megvalósítására.

Az alprogram célja művészeteket célként/eszközként használó tanórák, szabadidős

foglalkozások biztosítása a tanulók számára.

Indirekt célok:

- Személyiség és társas készségek fejlesztése a művészeti tevékenység révén.
- Tanulási motiváció, tanulás iránti attitűd alakítása.
- Indirekt (kognitív képességeket célzó) tanulásfejlesztés művészeti keretek között.
- Tanulásfejlesztés a művészetek révén.
- (Inter)diszciplináris ismeretátadás művészeteken alapuló, résztvevőközpontú gyakorlatokon keresztül.
- Pályaorientáció: művészpályára irányítás, illetve pályaorientáció művészetek révén.
- A művészeti tevékenységbe ágyazott fejlesztés keretében lehetőség van a tanuló egyéni sajátosságaihoz alkalmazkodó, esélyegyenlőséget biztosító pedagógiai módszerek alkalmazására, ezáltal az adaptivitás biztosítására.

Az alprogram tartalma:

A művészeti tantárgyak és a mozgásra irányuló testnevelés tantárgy a készségtárgyak körébe sorolhatók, s ez arra is lehetőséget ad, hogy hasonló tartalmi elemek szerint épüljenek fel alprogramjaik is. Fejlődés- és élményközpontú oktatás megvalósítását támogató módszerek és kereszttantervi tartalmak megvalósításának támogatása a művészeti nevelést szolgáló tanórai környezetben, a differenciálásra épülve.

Művészetekre épülő tanulást támogató módszerek és tartalmak tanulási folyamatba történő integrálása osztálytermi környezetben. Önkéntességre és befogadásra épülő informális és nonformális tanulás művészetalapú támogatása iskolai környezetben.

A Testmozgásalapú alprogram (TA)

Az alprogram az iskolai testmozgásprogramok három területén kívánja bővíteni sajátélményszerzést biztosító tanulási környezetben a pedagógusok módszertani repertoárját és szemléletét:

- testnevelés óra,
- mozgásos tanulás osztálytermi környezetben,
- szabadidős mozgástevékenységek.

A TA a testmozgás iskolai környezetben előforduló minden formájára támaszkodva, tanulástámogató eszközeivel vesz részt a tanulói komplex személyiségfejlesztésben.

Az aktív, kreatív, felelősségteljes magatartást kialakító oktatási módszerek alkalmazásával teszi az alprogram a testmozgáson alapuló tevékenységeket a közösségi célok és az egyéni felelősség életgyakorlatává. Cél még az egészségtudatos, jövőorientált életmód kialakítása.

Az alprogram tartalma:

Fejlődés- és élményközpontú oktatás megvalósítását támogató módszerek és kereszttantervi tartalmak implementációjának támogatása testnevelés órai környezetben, a differenciálásra építve. Mozgásos tanulást támogató módszerek és tartalmak tanulási folyamatba történő integrálása osztálytermi környezetben. Önkéntességre és befogadásra épülő informális és nonformális tanulás testmozgásalapú támogatása iskolai környezetben.

Az Életgyakorlat-alapú alprogram (ÉA)

Az Életgyakorlat-alapú alprogram egy olyan pedagógiai rendszert mutat be, amely hozzájárul

az egyén és természeti, társadalmi környezete kölcsönhatásának tudatos és felelős alakításához. Az életgyakorlat-alapú koncepció figyelembe veszi a tanulók szükségleteit, és ennek függvényében eltérő tanulási-tanítási egységeket tartalmaz. Minden egységen belül alternatív, a tanulók képességeihez, érdeklődéséhez, tempójához igazítható tanítási eszközöket, munkaformákat ajánl. Az alprogram célja, hogy az életben hasznosítható ismereteket, tapasztalatokat szerezzon a gyermek, amely sikeres életvezetési kompetenciákkal vértelzi fel. Cél továbbá, hogy megalapozza a vitakultúrát, kritikus gondolkodást és az önálló felelősségvállalást. Célunk még az életformák sokszínűségének tisztelete, a családi közösségek megbecsülése, az egészséges énkép kialakítása.

A célrendszerben hangsúlyos, hogy az egyén és környezete között dinamikus viszony van, így az életgyakorlat témái komplexek és minden szinten – a rendszerszemléletnek megfelelően –

kidolgozásra kerülnek.

Az alprogram tartalma:

- egészséges életmód, életvezetés,
- környezettudatosság (fenntarthatóság),
- állampolgári felelősség (közösségi szerepek),
- életút-támogató pályaorientáció,
- család, párvalasztás,
- érzelmi intelligencia (szociális készségfejlesztés).

A Digitális alapú alprogram (DA)

A Digitális alapú alprogram az IKT-műveltség elemeit keresztntantrvi, transzverzális megközelítésben értelmezi, és a digitális pedagógiai kultúra komplex, intézményi szintű fejlesztését tekinti feladatának. Az IKT-műveltség tekintetében a technológiai, a kognitív és a szociális aspektust tekintjük irányadónak.

Az alprogram kidolgozásával a pedagógusok módszertani kultúraváltását segítjük elő olyan korszerű digitális megoldásokkal, melyek hozzájárulnak az elektronikus tanulási környezet kialakításához, felgyorsítva az intézmények digitális átállását, mely lehetővé teszi, hogy a digitális eszközök alkalmazásával a tanulás élményszerűvé váljon.

Az alprogram célja, hogy kialakítsa a pedagógusokban az oktatásba integrált IKT-eszközöket

értő és kritikus módon alkalmazó „digitális állampolgár”-habitust, melynek révén az összetett

problémák megoldása során a technológia segítségét is igénybe veszik.

Szeretnénk elérni azt is, hogy a tanulás és a tudás megszerzése legyen örömforrás a digitális alkalmazások használatával, ezzel növelve a tanulók motivációját, kognitív képességeik színvonalát, tanulásmódszertani repertoárjukat, pályaorientáció szempontjából releváns

ismereteiket, (inter)diszciplináris ismereteik körét, és mindent egybevetve: a tanulók személyiségformálásához is hozzájáruljon.

Az alprogram tartalma:

Az alprogram az alábbi tartalmi pontokból építkezik:

- Játékalapú megközelítések
- Technológiai műveltség, felelősségteljes eszközhasználat
- IKT-műveltség
- Hálózati részvétel és együttműködés, problémamegoldás, kommunikáció és eszközhasználat
- Digitális írástudás
- IKT-alapú óratervezés
- Személyes tanulási környezet menedzselése

A Logikaalapú alprogram (LA)

A Logikaalapú alprogram a tanulók gondolkodásának fejlesztését támogató módszerek és stratégiák megismertetésével szeretné növelni a pedagógusok módszertani repertoárját az iskolai élet területein.

Az alprogram feladata megismertetni a pedagógusokat olyan logikai alapú játékokkal (legyen az sakk, táblás, papír-ceruza, szituációs és egyéb játék), melyeket fel tudnak használni mind az általános képességfejlesztéshez, mind a közismereti tantárgyi órákhoz.

Az alprogram keretén belül olyan szemléletváltás elindítását célozzuk meg, amelynek segítségével a tanítási és a tanulási folyamat egyaránt élményszerűvé, motiválóvá és egyben fejlesztő hatásúvá tehető.

Az alprogram célja a gyerekek egyik legfőbb tevékenységére, a játékra és a játékosságra építve, hogy a gyerekek a tanulást ne érezzék fájdalmas, fáradtságos folyamatnak.

A tanulás és a tudás megszerzése legyen örömforrás – ezzel a tanulók motivációja növelhető.

Az oktatásban a különböző logikai játékok és technikák alkalmazása nem öncélúan történik, hanem a tanterv és a tananyag megfelelő részébe való integrálással, szorosan kapcsolódva a megtanulandókhoz és a tanulók életkori sajátosságaihoz.

A játék lehetőséget nyújt a differenciálásra, és a gondolkodási képességeken túl a szociális képességek fejlődése is várható.

Az alprogram tartalma:

A problémamegoldó gondolkodás fejlesztési lehetőségei a gyakorlatban – stratégiák és algoritmusok.

- A vizualitás szerepe a gondolkodás fejlesztésében
- Játékalapú megközelítések
- Térszemlélet, sík- és térbeli tájékozódási képesség fejlesztése
- Dienes-játékok és a matematikai gondolkodás fejlesztése
- Sakkjáték alapjainak elsajátítása és beépítése az iskolai tanulásba
- Táblás játékok, társasjátékok, papír-ceruza játékok alkalmazása
- Játékstrukturált megközelítések
- Kártyajátékok – Lapot kérünk!, Logiccards, Set stb.
- Logikai játékok, logisztorik

- Barkochba és egyéb csoportos szituációs játékok
- Kreativitást és reflektivitást fejlesztő játékok

Komplex óra

Komplex órák bevezetése – a program komplexitását a kognitív, affektív, szociális képességek együttes fejlesztése jelenti. Ezen órák esetében a tantárgyakon átívelő transzverzális készségek (a kritikus gondolkodás, a kreativitás, a kezdeményezőkészség, a problémamegoldó gondolkodás, a kockázatelemzés, a döntéshozatal és az érzelmek kezelése) fejlesztése is megjelenik.

Tartalmi fejlesztési pontok:

- legalább 1 alprogrami (max. 3 alprogrami) kapcsolat megjelenik benne,
- kapcsolódik az adott tantárgy adott évfolyamának tanmenetéhez és a tanítói/tanári kézikönyvben megjelenített órához,
- (törekedve arra, hogy) minden alprogram egyenlő aránnyal (kb. 20%) jelenik meg (össz. komplex óraszám).

Ráhangolódás

A Ráhangolódás biztosítja, hogy a tanulók lelkesen, motiváltan kezdjék el a napot az iskolában, és érzelmi biztonságban érezzék magukat az osztályközösségben. Heti 1-3 alkalommal javasolja a Komplex Alapprogram 20-25 perces foglalkozás keretén belül. A tanulási környezetet célszerű átalakítani úgy, hogy a tanulók körben ülhessenek székeken vagy szőnyegen, így megkönnyítve a kommunikációt.

A foglalkozás felépítése ajánlottan a következő:

- Üdvözlés
- Beszélgetés
- Közös tevékenység/játék
- Zárás

A Ráhangolódás megvalósítását a nap elején javasoljuk, javasolt időtartama 25-45 perc, helye a nap kezdésekor, vagy osztályfőnöki óra keretében, vagy a délutáni foglalkozások elején. Témái megválasztásában segít a Tanítói kézikönyv.

„Te órád”

„Te órád” – a diák érdeklődéséhez, igényéhez, saját választásához igazítható, amely órákon az

osztálykeret nem feltétlenül kell, hogy érvényesüljön. Lehet az intézmény életében már meglévő, jól működő, már hagyományokkal rendelkező foglalkozások, szakkörök, tehetséggondozó programok stb. továbbvitele, megtartása, de a foglalkozások középpontjába helyezve a tanulók szociális-emocionális fejlesztését. Az óra kiválasztását a pedagógus segíti.

Házi feladat

Házi feladat: sem írásbeli, sem szóbeli házi feladatot nem ad a pedagógus a tanulóknak. Ez nem azt jelenti, hogy elmaradhat a szükséges gyakorlás és rögzítés, hanem azt, hogy a

pedagógusnak az iskolai tanórákon kell a tanulókkal ezeket a feladatokat elvégezni. Úgy kell a mindennapokban terveznie és megvalósítania az óráit, hogy legyen elegendő idő a szükséges gyakorlásra és az új ismeretek rögzítésére az órák keretén belül. A pedagógusnak módosítania kell tervezési szokásain: legyen a tanórákon annyi gyakorlás és ismétlés, hogy ne legyen szükség otthoni tanulásra!

6. Értékelés

Az értékelés az iskola nevelőtestülete által elfogadott értékelési rendszer szerint folyik.

Nincs ötös fokozatú skálán történő értékelés a reggeli Ráhangolódáson, a délutáni alprogrami

foglalkozásokon, illetve azokon az órákon, amelyeken a DFHT-módszert használják a pedagógusok.

A Komplex Alapprogram értékelési rendszerében egyaránt jelen van

1. a helyzetfeltáró (diagnosztikus) értékelés,
2. a minősítő (szummatív) értékelés,
3. a fejlesztő (formatív) értékelés.

Fontos szerepe van a helyzetfeltáró (diagnosztikus) értékelésnek. Ennek eredménye feltárja a

pedagógus előtt a tanuló előzetes tudását, amire további munkáját építheti. Ez határozza meg az oktatási tartalmat és a módszereket. A diagnosztikus értékelést nem csak a tanév elején javasoljuk, ajánlott a tanév közben is felmérni, mennyit fejlődött a tanuló tudása. A tanév közben végzett diagnosztikus értékelés eredménye alapján a pedagógus dönthet arról, hogy változtat-e tanítási stratégiáján. A tanév végi diagnosztikus értékelésnél a pedagógus arról kap visszajelzést, milyen szinten sikerült a tananyagot megtanítani, a tanuló pedig arról, hogy mennyire sajátította el a követelményeket.

A minősítő (szummatív) értékelés egy tanulási szakasz lezárásakor, például egy témazáró dolgozat írásakor jelenik meg. Azt minősíti, hogy a tanuló mennyire sajátította el a tananyagot. A minősítő értékelés igen gyakori a hazai iskolákban.

A Komplex Alapprogramban kiemelt szerepe van a személyre szabott, differenciált, fejlesztő

(formatív) értékelésnek. Ennek célja nem a minősítés, hanem a tanulás támogatása. A pedagógus, miután felmérte a tanuló tudását, és segített a tanulónak a tanulási cél kitűzésében,

támponokat ad a megteendő lépésekről. Majd nyomon követi a tanuló egyéni haladását, és személyre szabottan segíti a tanulási folyamatot. A fejlesztő értékelés alkalmazásánál a pedagógus a gyermek önmagához mért fejlődését veszi figyelembe. Folyamatos visszajelzést ad a tanulónak erősségeiről és hiányosságairól, megbeszéli vele a tanulási célokat, az értékelési szempontokat, a teendőket és a teendők határidejét. A tanuló egyéni haladásáról és erőfeszítéseiről visszajelzést ad. A pedagógus visszajelzésének mindenképpen tartalmaznia kell a tanuló részéről sikeresen megoldott problémákat, a további fejlesztést igénylő területeket és a teendőket.

Az értékelésnek fontos része

- az önértékelés,
- a társak értékelése.

Legyen szubjektív, kvalitatív és szöveges!

Figyelembe kell venni az eltérő kiindulási nyelvi szinteket.

1.8. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Iskolánk tanulóinak sajátosságából adódóan pedagógiai programunknak a sérült személyiség figyelembe vételével jelöljük ki a nevelési területeinket.

Az életkori sajátosságok, a fogyatékosság által okozott eltérések szükségessé teszik a személyiségfejlesztés folyamatában a sajátos, fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs (terápiás) célú pedagógiai eljárások alkalmazását.

Nevelési programunkban – a személyiségfejlesztés tekintetében kiemelt területként kezeljük:

- ❖ a neveltségi mutatók erősítését,
- ❖ a szociális kompetenciák fejlesztését,
- ❖ az egészségmegőrző-, óvó attitűd kialakítását,
- ❖ a természet- és környezettudatos magatartásformákat,
- ❖ a tanulást az egész személyiség fejlődése, fejlesztése érdekében,
- ❖ a kommunikációs nevelést,
- ❖ egymásra irányuló figyelmet, együttműködést, felelősségvállalást,
- ❖ megértésen alapuló fejlesztést,
- ❖ önzetlen segítséget, toleranciát,
- ❖ szervezőkészséget.

Céljaink:

- ❖ a gyermeki személyiség megismerése,
- ❖ a sérült pszichikus funkciók, a tanuláshoz szükséges képességek, a gondolkodási műveletek terápiás fejlesztése,
- ❖ a kommunikációs hátrányok csökkentése,
- ❖ a tanuló társaihoz, környezetéhez való viszonya pozitív legyen, fogadja el a másságot,
- ❖ ismerje meg az egészséges életmód fontosságát, és lehetőségeihez mérten alkalmazza,
- ❖ nyitott legyen az együttműködésre,
- ❖ tudja kifejezni magát, tudja konfliktusait kezelni, kezdetben segítséggel, majd önállóan.

A személyiségfejlesztés egymással összefüggő nevelési, oktatási, fejlesztési, terápiás, rehabilitációs tevékenységekre épülő komplex folyamatban valósul meg. Ez a folyamat a speciális nevelési szükségletektől függően más- más tartalommal és hangsúllyal szerveződik. A személyiségfejlesztést együtt kezeljük a közösségfejlesztéssel. Az egyén hatással van a közösségre.

1.9. Az egészségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

1.9.1. Az egészségfejlesztés iskolai feladatai

Az egészségfejlesztési team

Az iskola egészségfejlesztési team-je a következő pedagógusokból áll:

- ❖ főigazgató-helyettes,
- ❖ tagintézmény-vezető,
- ❖ munkaközösségvezetők,
- ❖ diákönkormányzatot segítő pedagógus,
- ❖ egy testnevelő pedagógus,
- ❖ iskolaorvos,
- ❖ védőnő.

Az egészségfejlesztési team évente legalább 5 alkalommal ülésezik.

Tanév elején javaslatot tesznek a tantestület előtt az éves cselekvési tervre, ami tartalmazza az iskolai egészségnevelési, egészségfejlesztési stratégia rövidtávú (1 évre szóló) céljait, az elérésük érdekében végrehajtandó tevékenységeket, a felelősöket és a határidőket.

Negyedévenként áttekintik a végzett és a soron következő feladatokat.

Félévkor és tanév végén beszámolót készítenek, amit az egészségfejlesztési team vezetője ismertet a tantestülettel.

Az iskola külső kapcsolatrendszere

A hatékony iskolai egészségnevelési program megvalósulásához szükséges kapcsolatrendszer:

- ❖ szülők (család),
- ❖ szülői munkaközösség,
- ❖ iskolaorvos, védőnő,
- ❖ gyermekjóléti, családsegítő szolgálatok, nevelési tanácsadók,
- ❖ az ÁNTSZ városi és megyei intézete,
- ❖ rendvédelmi szervek,
- ❖ városunk kulturális intézményei,
- ❖ alapítványok,
- ❖ egyházak.

Helyzetelemzés:

Az iskolai környezet

Pedagógusaink, diákjaink és iskolánk technikai dolgozói sokat fáradoznak, hogy barátságosabbá, kellemesebbé tegyék iskolánkat. Emberi erővel, leleményességgel, kreativitással igyekszünk pótolni a hiányosságokat, mivel sajátunknak érezzük az intézményt. Ebédelőink szűkösek, komoly szervezési feladatot jelent az étkezések zökkenőmentes lebonyolítása.

Összességében azt mondhatjuk: az iskolai környezet korlátozott mértékben segíti egészségnevelő tevékenységünket, jelentős fejlesztésre szorul.

A pedagógusok

Iskolánk pedagógusai, gyógypedagógusai szakmájuk elhivatott képviselői. Személyiségük, életvezetésük jó példa tanulóink számára. Annak ellenére, hogy munkájukat lelkiileg megterhelőnek érzik, szívesen, nagy elkötelezettséggel végzik munkájukat. Képesnek érzik magukat arra, hogy hatékonyan vegyenek részt tanítványaik egészségfejlesztésében, bár

komoly problémaként fogalmazzák meg, hogy az iskolában elsajátított ismeretek gyakorlatba, a mindennapokba történő átültetése komoly akadályokba ütközik a diákok otthoni életkörülményei miatt.

Az iskolában jelenlévő veszélyeztető tényezők (tetű, rüh, ótvar, ápolatlanság, olykor agresszív gyerekek, stb.) ellenére sem érzik munkakörülményeiket egészségükre komolyan ártalmasnak.

A pedagógusok többsége munkáját társadalmilag értékesnek tartja, viszont saját társadalmi helyzetét és elismertségét nem érzi megfelelőnek.

Fontosnak tartják az iskolai egészségnevelést, annak végrehajtásában szívesen vállalnak feladatot.

A diákok

Gyermekeink nagy többsége hátrányos helyzetű családból származik. Mindez testi-lelki egészségüket nagymértékben befolyásolja.

Az otthoni körülmények, családi minták nem nyújtanak megfelelő teret a gyermekek fejlődéséhez. Az első és egyetlen színtér, amely elősegíti az egészséges életmód iránti igény kialakulását, az az intézményünk.

Szülők, családok

Iskolánk pedagógusai a szülők többségével jó kapcsolatot épített ki. Az osztályfőnökök és a napközis nevelők minden évben legalább egyszer tájékozódnak, megismerkednek tanítványaik életkörülményeivel, erősítik a családok és az iskola közötti együttműködést. Közvetlenül szereznek tapasztalatokat diákjaik családi hátteréről.

A szülők körében gyakori az alkoholfogyasztás, magas a dohányzók száma.

Kevés az állandó munkahellyel rendelkező, többnyire szociális támogatásokból élnek. Nem ritka az antiszociális vagy disszociális viselkedésminta.

Az iskola nem pedagógus munkakörben foglalkoztatott alkalmazottai

Intézményünkben a gyógypedagógia tevékenységet gyógypedagógiai vagy pedagógiai asszisztensek, iskolatitkárok és technikai dolgozók segítik. Többségükben hosszabb ideje állnak iskolánk alkalmazásában. Elfogadják intézményünk sajátos oktatási-nevelési profilját, gyermekeink állapotát. Pedagógusaink támaszkodhatnak munkájukra.

Problémamegfogalmazás, célmeghatározás

Intézményünk rövidtávú céljait éves programtervben rögzítjük, e helyen ezért csak a hosszútávú céljaink rögzítését látjuk indokoltnak.

<i>Probléma</i>	<i>Cél</i>
Intézményi környezetünk korlátozott mértékben segíti egészségnevelést.	Javítani épületeink, udvaraink állapotát (önkormányzati és pályázati források, egyéb támogatók felkutatása).
Pedagógusaink nem érzik munkájuk elismertségét.	Nyitottabbá tenni intézményünket a tágabb környezet számára, hogy megismerhessék a nálunk folyó gyógypedagógia tevékenység magas színvonalát, pedagógusaink tudását, elhivatottságát, munkáját.

A pedagógusok többsége munkáját lelkiileg megterhelőnek tartja.	Biztosítani az intézményi problémák kellő szintű feldolgozásának formai kereteit.
Gyermekeink többsége számára csak intézményi keretek között biztosított a rendszeres, változatos és egészséges táplálkozás.	Minél több gyermek számára biztosítani a napközis ellátást vagy legalább a menzát.
A gyermekek nagy részének nincs lehetősége megfelelő tisztálkodásra.	Javítani az intézmény vizesblokkjainak, öltözőinek felszereltségét (önkormányzati és pályázati források, egyéb támogatók felkutatása).
A gyerekek otthoni életkörülményei nem teszik lehetővé, hogy az iskolában elsajátított ismereteket a gyakorlatban alkalmazhassák.	Életmódtáborok szervezésével teret biztosítani az egészséges életvezetés gyakorlásához.
Tanulóink és családjuk körében magas a dohányzó és/vagy alkoholfogyasztók száma.	Iskolai drogstratégia elkészítése és megvalósítása.
Magas az igazolt hiányzások száma.	Javítani gyermekeink egészségi állapotát (további ismeretbővítés, készség-, képességfejlesztés).
Magas az igazolatlan mulasztások száma.	Erősíteni gyermekeink alkalmazkodási készségét, szocializációját.
Gyermekeink nagy része küzd lelki problémákkal.	Konfliktuskezelési, kommunikációs technikák, önismeret fejlesztése.

Az egészségnevelés iskolai területei

Az iskolai egészségnevelésnek ahhoz kell hozzájárulnia, hogy a tanulók kellő ösztönzést és tudást szerezhessenek egy személyes és környezeti értelemben egyaránt ésszerű, a lehetőségeket felismerő és felhasználni tudó, egészséges életvitelhez. Ehhez arra van szükség, hogy az egészséggel összefüggő kérdések fontosságát értsék, az ezzel kapcsolatos beállítódások szilárdak legyenek, s konkrét tevékenységben alapozódhassanak meg.

Az egészséges életmód, életszemlélet, magatartás szempontjából lényeges területeknek az iskola pedagógiai rendszerébe, összes tevékenységébe kell beépülni. Ezek közé tartoznak az alábbiak:

- ❖ önmagunk és egészségi állapotunk ismerete,
- ❖ az egészséges testtartás, a mozgás fontossága,
- ❖ az értékek ismerete,
- ❖ az étkezés, a táplálkozás egészséget befolyásoló szerepe,
- ❖ a betegségek kialakulása és a gyógyulási folyamat,
- ❖ a barátság, a párkapcsolatok, a szexualitás szerepe az egészségmegőrzésben,
- ❖ a személyes krízishelyzetek felismerése és kezelési stratégiák ismerete,
- ❖ a tanulás és a tanulás technikái,
- ❖ az idővel való gazdálkodás szerepe,
- ❖ a rizikóvállalás és határai,
- ❖ a szenvedélybetegségek elkerülése,
- ❖ a tanulási környezet alakítása,
- ❖ a természethez való viszony, az egészséges környezet jelentősége.

Az iskolai egészségnevelés összefügg a tanári magatartással, gondossággal, az intézmény szervezettségével:

- ❖ Gondoskodni kell a tantermek rendszeres, megfelelő szellőztetéséről.
- ❖ Tájékozódni kell a tanulók tanulást is befolyásoló egészségi állapotáról.
- ❖ A tantermek berendezésénél, az ülésrend kialakításánál -a lehetőségekhez mérten- figyelembe kell venni a gyermekek fizikai méreteit (magasság, testsúly), fogyatékosságát.
- ❖ Ügyelni kell a megfelelő világításra, a számítógépek elhelyezésére.
- ❖ A pedagógusok fordítsanak kellő figyelmet a helyes testtartásra.
- ❖ Az iskolatáska ne haladja meg az optimális mértéket.
- ❖ A napi munkarend, az órarend tervezésénél gondoskodni kell az egyenletes terhelésről, a mozgásigény kielégítéséről.
- ❖ A szünetek szolgálják a gyermekek kikapcsolódását, feltöltődését, felfrissülését.

Iskolai programok

Az egészségfejlesztéssel kapcsolatos munka főbb területei:

- ❖ Az egészséges személyiségfejlődés elősegítése;
- ❖ Az egészséges táplálkozás;
- ❖ A mindennapi testmozgás;
- ❖ A rendszeres tisztálkodás;
- ❖ A dohányzás, alkoholfogyasztás és kábítószer használat megelőzése;
- ❖ Integrációra felkészítés;
- ❖ Az iskolán belüli bántalmazás megelőzése;
- ❖ A szexuális nevelés - már a pubertás időszakát, a nemi érés időpontját megelőzően is.

Külön ki kell térnünk az iskolai egészségnevelést végző szakemberek és a szülők helyzetére. Hatékony egészségfejlesztést csak olyan pedagógus képes végezni, aki kellően motivált és egészséges (bio-pszicho-szociális szinten egyaránt), s a szülők támogatják munkáját.

Az iskolavezetés feladatai

- ❖ A hatékony munkavégzést segítő tárgyi és személyi feltételek biztosítása.
- ❖ Harmonikus légkör megteremtése az iskolán belül.
- ❖ Önkormányzati, pályázati és egyéb források felkutatása.
- ❖ Egyértelmű feladatkijelölés, felelősök, határidők megnevezése – ellenőrzés.
- ❖ Törekedni kell a dolgozók (pedagógusok és nem pedagógusok) egyenletes terhelésére.
- ❖ A különböző pályázatok megírására, majd megvalósítására munkacsoportok kialakítása.

Pedagógusok számára szervezett programok

- ❖ Nevelőtestületi értekezletén ismertetni kell az iskola egészségnevelési, egészségfejlesztési stratégiáját, törekedni kell arra, hogy azt minden pedagógus magáénak érezze, elveivel, célkitűzéseivel egyetértsen.
- ❖ A tantestület tagjai számára folyamatosan felkészítő foglalkozásokat kell szervezni, hogy minél hatékonyabban tudják végrehajtani egészségnevelési feladataikat (előadások, készségfejlesztő csoportfoglalkozások, motivációs tréningek szervezése, kommunikációs, konfliktuskezelési technikák fejlesztése).
- ❖ A módszertani munkaközösségek munkáját ki kell egészíteni esetmegbeszélő, probléma-feldolgozó, probléma-megoldó foglalkozásokkal.

Szülők számára szervezett programok

- ❖ A szülői értekezleteken ismertetni kell az iskola egészségnevelési, egészségfejlesztési stratégiáját, törekedni kell arra, hogy azt a szülők elfogadják, elveivel, célkitűzéseivel egyetértsenek, végrehajtását támogassák (esetenként aktív részvételükkel is).
- ❖ Minél szélesebb körben be kell vonni a szülőket az iskolai egészségnevelésbe.
- ❖ Nyílt napok lebonyolításával kell javítani, erősíteni a szülők és az iskola kapcsolatát. Törekedni kell, hogy a szabadidős programokon szülők is részt vegyenek. Előadások, foglalkozások szervezésével javítani kell a szülők egészség-szemléletét.

Tanórai foglalkozások

Minden iskolai tantárgyon belül megtalálhatók azok a kapcsolódási pontok, melyek az egészségnevelési, egészségfejlesztési célok megvalósulását segítik. Minden pedagógusnak keresnie kell tantárgyai keretei között ezek megvalósíthatóságának lehetőségét. A célirányos foglalkozások fő színterei: osztályfőnöki, környezetismeret/természetismeret/természettudomány/ technika/életvitel órák). Néhány modul viszont kiemelt szerepet tölt be célirányos tematikája révén.

1.9.2. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítása

Az *elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítása* tanírási órákon belül (osztályfőnöki, természetismeret-biológia és testnevelés óra) és délutáni csoportfoglalkozásokon valósul meg.

Az iskolai elsősegélynyújtás oktatásának legfőbb célja:

- ❖ ismerjék meg az elsősegélynyújtás fogalmát;
- ❖ ismerjék meg az élettannal, anatómiával kapcsolatos legfontosabb alapfogalmakat;
- ❖ ismerjék fel a vészhelyzeteket;
- ❖ tudják a leggyakrabban előforduló sérülések élettani hátterét, várható következményeit;
- ❖ sajátítsák el a legalapvetőbb elsősegély-nyújtási módokat;
- ❖ ismerkedjenek meg a mentőszolgálat felépítésével és működésével;
- ❖ sajátítsák el, mikor és hogyan kell mentőt hívni.

Az elsősegély nyújtásával kapcsolatos ismeretek tantárgyankénti és évfolyamonkénti megjelenését a pedagógiai program mellékletét képező tantervek tartalmazzák.

Az ötödik-nyolcadik évfolyamon az osztályfőnöki órák tanóráin feldolgozott elsősegélynyújtási ismeretek: teendők közlekedési baleset esetén, segítségnyújtás balesetknél; a mentőszolgálat felépítése és működése; a mentők hívásának helyes módja; valamint az iskolai egészségügyi szolgálat (iskolaorvos, védőnő) segítségének igénybe vétele fél évente egy alkalommal az ötödik-nyolcadik évfolyamon egy-egy osztályfőnöki óra megtartásában az elsősegélynyújtási alapismeretekkel kapcsolatosan.

1.10. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

A gyermekek, a tanulók különböző kisközösségekben élnek, tagjai lehetnek például etnikai csoportnak, nemzetiségnek, egyúttal tagjai a magyar nemzetnek; személyes kapcsolataik át- meg átszövik egész életüket.

Ahhoz, hogy kapcsolataikat alakítani tudják, képesek legyenek beilleszkedni a különböző szűkebb vagy tágabb csoportokba, közösségekbe, ezekben megtalálják helyüket, szükséges fejleszteni képességeiket, szociális motívumaikat.

A közösségfejlesztés folyamata az egyén és a társadalom közötti kapcsolatot alakítja ki és teremti meg. A közösség szokásokat, értékeket, magatartásszabályokat, viselkedésmintákat közvetít az egyén felé. A személyiség számára az előnyös, ha minél intenzívebbek kommunikációs kapcsolatai és érzelmi viszonyai.

Céljaink:

- ❖ Az emberi, társas kapcsolatok erősítése, új kapcsolatok kialakításának elősegítése.
- ❖ A kortárs csoportok befolyásoló szerepének tisztázása, hangsúlyozása.
- ❖ Az emberek személyiségi jogainak tisztelete, előítéletektől mentes szemlélet kialakítása.
- ❖ Megfelelő kommunikációs és együttműködési készség és képesség kialakítása. A kölcsönös egymásra figyelés fontosságának megértése.
- ❖ Saját vélemény kifejezésre juttatása, érdekek ütköztetésének helyes módjai - konfliktuskezelési technikák kialakítása, fejlesztése.

1.10.1. A közösségfejlesztés fő területei

- ❖ Óvodai csoportfoglalkozások, tanórák, tanórán kívüli foglalkozások, osztályfőnöki órák, séták;
- ❖ Napközis klubfoglalkozások, szabadidős, óvodai és iskolai szintű rendezvények szervezése;
- ❖ Beszélgetés, szituációs játékok, versenyeken, kirándulásokon való részvétel, élménybeszámolók, szépirodalmi szemelvények elemzése, filmek megtekintése és megbeszélése;
- ❖ Szakkörök, szabadidős tevékenységek;
- ❖ Diákönkormányzati munka;
- ❖ Tanórán kívüli külföldi és belföldi utazással járó kirándulások, programok.

Mindegyik terület sajátos foglalkoztatási formát követel, abban azonban megegyeznek, hogy valamennyien tevékenyen hozzájárulnak az alábbiak kialakításához:

- ❖ Az egyén (gyermek, tanuló) közösségi magatartásának kialakításához,
- ❖ Véleményalkotó, véleménynyilvánító képességének fejlődéséhez,
- ❖ A közösségi szokások, normák elfogadásához (etikai értékrend),
- ❖ A másság elfogadásához, az együtt érző magatartás kialakulásához,
- ❖ Harmonikus embertársi kapcsolatok fejlesztéséhez.

A közösségfejlesztés nem csak a pedagógusok feladata, hanem az intézményben foglalkoztatott valamennyi dolgozóé, hiszen megjelenésével, viselkedésével, társas kapcsolatával, beszédstílusával, az intézmény valamennyi dolgozója példaként áll a diákok előtt.

Ezért intézményünkben a közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatokat a nevelőtestület a **szülői munkaközösséggel és a diákönkormányzattal** egyeztetve határozta meg. Egyes pontjait kötelező feladatként jelöli meg az alkalmazotti közösség számára.

Törekedjünk arra, hogy minden tanuló:

- ❖ Ismerje meg a társas együttélés azon alapvető szabályait, amelyek a közösségben való harmonikus kapcsolatok kialakításához elengedhetetlenek.
- ❖ A közvetlen tapasztalatszerzés segítse elő a harmonikus kapcsolat kialakítását a természeti és társadalmi környezettel.
- ❖ Váljon érzékeny környezete állapota iránt, kapcsolódjon be a közvetlen környezet értékeinek megőrzésébe, gyarapításába.
- ❖ Életmódjában a természet tisztelete, a felelősség, a környezeti károk megelőzésére törekvés váljon meghatározóvá.
- ❖ Kapjon hatékony támogatást a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzéséhez.
- ❖ Kapjon elegendő lehetőséget a közösségi cselekvések kialakításának/fejlesztésének segítésére.
- ❖ Törekedjen a szűkebb és tágabb környezet hagyományainak feltárására, ápolására, alapozza meg a nemzettudatot, mélyítse el a nemzeti önismeretet, a hazaszeretetet.
- ❖ Szerezzen ismereteket a betegségek, balesetek, sérülések elkerülésére, az egészség megőrzésére, és személyi, tárgyi környezete segítse azoknak a pozitív beállítódásoknak, magatartásoknak és szokásoknak a kialakulását, amelyek a gyermekek, tanulók egészségi állapotát javítják.
- ❖ Készüljön fel a családi életre, a felelős, örömteli párkapcsolatra.
- ❖ Kapjon átfogó képet a munka világáról, az alkalmazott változatos munkaformák erősítsék az együvé tartozás és az egymásért való felelősség érzését.
- ❖ Tanulóink ismereteik, érzelmeik, szokásaik alapján vegyenek részt a társadalmi életben. Érdeklődjenek közéleti kérdések iránt. Vegyenek részt olyan közéleti akciókban, amelynek képesek megérteni célját és értelmét.
- ❖ Lakóhelyi, szűkebb közösséget érintő kérdésekben esetenként működjenek közre. Ilyen szinten tevékenységükkel járuljanak hozzá a társadalmi fejlődéshez.
- ❖ Ismerjék a közösség értékét az egyén számára. Rendelkezzenek a legalapvetőbb készségekkel, szokásokkal, amelyek szükségesek a gyermekközösségek, osztályközösségek terveinek megvalósításához.
- ❖ Rendszeresen vegyenek részt közösségi tevékenységben a szervezés és végrehajtás fázisában, ismerjék fel, hogy vannak egyéni és közösségi érdekek.
- ❖ A közösségben legyenek baráti kapcsolataik.
- ❖ Becsüljék meg társaikat jó tulajdonságaik alapján.
- ❖ Segítsék, támogassák társaikat a tanulásban, a közösségi feladataik elvégzésében.
- ❖ Legyenek képesek társaikat bírálattal is segíteni, maguk is fogadják el társaik és a közösség bírálatát.
- ❖ A családi életben is jussanak érvényre az etikus normák. Ragaszkodjanak családjukhoz, magatartásukkal segítsék a család harmonikus életet, kövessék szüleik jó példáját. A szülők iránti tiszteletet, szeretetet sokoldalúan fejezzék ki, mindenekelőtt a családi munkamegosztásban. Törekedjenek együttes gondolkodásra a család valamennyi tagjával, különösen testvéreikkel.

- ❖ Tudják, hogy maguknak is fel kell készülniük a majdani családi életre.
- ❖ Értsék a munka jelentőségét az egyes ember és a társadalom szempontjából. Lássák, hogy életükben a munkának központi szerepe lesz. Szokják, hogy minden munka erőfeszítést igényel, rendelkezzenek az ehhez szükséges akaraterővel.
- ❖ Szerezzenek tapasztalatokat a közös munkavégzésről. Munkájuk terméke esztétikus, megfelelő legyen.
- ❖ Ítélik el a testi erővel, hatalommal, a tekintéllyel való visszaélést. Tudjanak azonosulni az emberszerető, toleráns magatartással.

1.10.2. Az intézmény hagyományai

A hagyományok ápolása erősíti a közösséghez való kötődést. Minden rendezvényünk sajátos eszközeivel, tartalmával segíti a harmonikus személyiség kialakulását, sikerélményhez juttatva a benne résztvevőket. A rendezvényeinkre való készülés folyamatában fejlődik gyermekeink személyisége (akaratereje, kitartása, esztétikai érzéke, stb.). Rendszeresen szerepelnek óvodásaink és iskolásaink különböző iskolán kívüli rendezvényeken, ahol bebizonyíthatják, hogy ők is tehetségesek. Minden fellépésüket színesebbé teszi a gyerekek hangszeres játéka, éneke. Tanulóink rendszeresen vesznek részt különböző sport és tanulmányi versenyen, amit megelőz egy házi verseny, s az arra való felkészülés.

Iskolánk hagyományainak ápolásában kiemelkedő szerepet tölt be a Diákönkormányzat. Az osztályok választott képviselőiből szerveződik és a diákönkormányzatot segítő tanár (DMSP) irányításával működik.

A diákokat érintő kérdésekben, - mint a Házi rend, az éves programok, az értékelés, jutalmazás, elmarasztalás fokozatainak kialakítása, rendezvények, hagyományok ápolása - javaslattételi jogokkal rendelkezik.

Önálló éves munkaprogramjában kiemelt helyet foglal el a gyermekek érdekeinek védelme és képviselése.

Hagyományos intézményi szintű rendezvényeink a következők:

❖ Tanévkezdés - tanévzárás

- ✓ A diákokat az első tanítási napon az iskolagyűlésen, a szülőket az első héten megtartott szülői értekezleten köszöntjük és tájékoztatjuk az elvárásokról, a felszerelési igényekről.
- ✓ Az első osztályosokat ajándékkal várjuk az első napon.
- ✓ A végzős tanulók búcsúztatása a ballagás, ünnepélyes külsőségekkel zajlik.
- ✓ Az egész évi munka értékelése az iskola közössége és a szülők jelenlétében történik az ünnepélyes tanévzárón. A tanév során kiemelkedő munkát végző tanulók könyvjutalmat és oklevelet kapnak.

❖ Ünnepeink

- ✓ Nemzeti ünnepeinket faliújságok készítésével, ünnepi műsorok összeállításával méltó módon köszöntjük.
- ✓ Az alsó tagozatosokat „személyesen” meglátogatja ajándékaival a Mikulás.
- ✓ Az ünnepek sorában első helyen áll a karácsony, amikor műsorral és ajándékkal kedveskedünk tanulóinknak.
- ✓ Anyák napján a kisiskolás korosztály együtt köszönti műsorral, virággal, ajándékkal az édesanyákat, nagymamákat.

❖ Kulturális, sport és egyéb események:

- ✓ Minden évben megemlékezünk Éltes Mátyásról, névadónkról.
- ✓ A 6. és 7. osztályos tanulóink komplex vetélkedőn mérik össze tudásukat, és a legjobbak képviselhetik iskolánkat a megyei vetélkedőn, ahol tudásukhoz mértén jól megállják helyüket.
- ✓ A legügyesebb tanulók indulnak a városi és megyei sportversenyeken.
- ✓ Színházi, bábszínházi látogatásokat szervezünk, kiállításokat tekintenek meg tanítványaink.
- ✓ Házi versenyeket szervezünk tanulóinknak (vers- és mesemondó, helyesírás, rajz, ének és sportversenyek), a nyertesek jutalomban részesülnek.
- ✓ Hagyománya van a farsangi jelmezversenynek, ahol szinte minden tanuló részt vesz a karneválon.
- ✓ A Kihívás napján kicsiknek, nagyoknak ügyességi és sportvetélkedőt szervezünk.
- ✓ A Madarak és fák napján természetvédelemmel kapcsolatos vetélkedőt rendezünk, lehetőleg a szabadban.
- ✓ A Föld napján aktív környezetvédelmi tevékenységet folytatunk tanulóinkkal, iskolánkat és közvetlen környezetét szebbé, tisztábbá varázsoljuk.
- ✓ „Zöld program”, a természet megismerésére, védelmére irányuló ismeretkörre, egészséges életmódra neveléssel, tevékenységekkel bír.
- ✓ Miskolc város ünnepén együtt ünneplünk a város többi polgárával, erősítve tanulóinkban a szülőföldhöz való kötődés igényét.
- ✓ Gyermeknapon játékos vetélkedőket szervezünk, illetve részt veszünk a városi rendezvényeken.
- ✓ Évente egy alkalommal, tavasszal és ősszel egész napos kirándulást szervezünk Tüskevár-túra néven Észak-Magyarország történelmi, természeti nevezetességeinek megismerése céljából.
- ✓ Alapítványaink támogatásával és pályázatok segítségével hagyománnyá vált a dalos találkozó, valamint a nyári táborozás, ahol évente kb. 30 tanuló önfeledt szórakozását, pihenését, kikapcsolódását biztosítjuk gyógyepedagógusaink felügyeletével.

1.11. A pedagógusok helyi feladatai, az osztályfőnök feladatai

Iskolánk jellégénél fogva az osztályfőnökök kiemelt szerepet töltenek be az oktató-nevelő munkában; ezen belül az egészségnevelés, egészségfejlesztés területén is. Tanulóink tanóráit döntő részben az osztályfőnökök tartják, így átlagban napi 4-5 órát töltenek együtt. Ez lehetőséget teremt a jobb megismeréshez, a kapcsolatépítéshez, ami hatékonyságunk alapfeltétele.

2011. évi CXCV. törvény a Nemzeti Köznevelésről rögzíti, hogy az iskola helyi tantervébe - az osztályfőnöki nevelő és oktató munkához kapcsolódva - be kell építeni az egészséges életre nevelést, illetve egészségvédelmet szolgáló tananyagot, valamint a közlekedési ismeretekkel kapcsolatos tananyagokat, melynek időkerete az 5-12. évfolyamon nem lehet kevesebb tanévenként 10 tanórai foglalkozásnál.

Az osztályfőnöki tevékenységnek különösen a következő területekre kell hatást gyakorolni:

- ❖ Énkép, önértékelés, önismeret erősítése;
- ❖ Szociabilitás, társas kapcsolatok fejlesztése;
- ❖ Kíváncsi magatartási és viselkedési szokások alakítása;
- ❖ Testi-lelki harmónia kialakítása;
- ❖ Érzelmi egyensúly megteremtése;
- ❖ A jó iránti fogékonyság, a rossz iránti elutasítás motiválása.

1.12. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység

1.12.1. A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek

A sajátos nevelési igényű gyermek is tud értéket képviselni, sőt bizonyos területen tehetséget is mutathat.

Nevelőközösségünk azt a célt tűzte ki, hogy a korlátok és lehetőségek szinkronjának megteremtésével hozzásegítse a tanulókat egyéniségük kibontakoztatásához, személyiségük teljessé tételéhez.

Fontosnak tartjuk, hogy minden gyermekben, tanulóban rejlő értéket megtaláljuk és kibontakoztassuk. Amit a gyermek, tanuló önmagához képest jól csinál, abban sikerélménye van. Ezáltal jobban fejlődik az önértékelése, személyisége. Húzóerőként tudjuk felhasználni a gyermek személyiségfejlesztése, képzése során szinte minden területen. Mindezek miatt fontosnak tartjuk a városi, megyei, ill. regionális versenyeken való részvételt.

Azt az egyszerű pedagógiai szemléletet tartjuk szem előtt, hogy minden ember egyedi és megismételhetetlen. Szükség van olyan készségek, stratégiák kialakítására, amelyek révén gyermekeink képesek lesznek kreatívan, önállóan, a maguk meglegedésére tevékenységet folytatni (főként kézművességgel, rajzzal, tánccal, praktikus tevékenységekkel).

A képességek kibontakoztatását célzó tevékenységek az intézmény minden területén, tanórán és tanórán kívüli foglalkozásokon is jelen vannak.

1.12.2. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkózását segítő program

A gyógypedagógiai nevelés egészét átható habilitációs, rehabilitációs nevelés célja az értelmi fogyatékos fiatalok szocializációja, eredményes társadalmi integrációja. A fogyatékoságból eredő hátrányok csökkentését segítő programok az iskola helyi tantervének részeként működnek. Megjelenhetnek tréning formájában, tantárgyi témaként, egy-egy terület önálló fejlesztési programjaként, beépülhetnek a tanítási órán kívüli (vagy diákotthoni) programokba.

A gyógypedagógus, a terapeuta - esetenként más szakember véleményének figyelembevételével - készíti el a fejlesztő programot, amely a tanuló különleges gondozási igényére épül, és egyedi tulajdonságainak fokozatos kibontakozását szolgálja.

A fejlesztés a tanítás-tanulás folyamatában megmutatkozó fejletlen vagy sérült funkciók korrigálására, kompenzálására, az eszköztudás fejlesztésére, a felzárkóztatásra, a tanulási technikák elsajátítására, a szociális képességek fejlesztésére, az önálló életvezetésre irányul, és a programokon, tréningeken keresztül valósul meg.

A habilitációs, rehabilitációs tevékenység lényeges eleme a folyamatos vagy szakaszos pedagógiai diagnosztizálás. Szolgálja a korrigáló, kompenzáló tartalmak, eljárások, terápiás eszközök tervezését, megelőzheti a további - másodlagos - tünetek megjelenését. A habilitációs, rehabilitációs tevékenység során a fejlesztő programok készítésekor és elemzésekor elsődlegesen azt kell figyelembe venni, hogy a gyógypedagógiai nevelés, a terápiás eljárás és eszközrendszer miként tud vagy tudott hozzájárulni a pszichikai, a fiziológiai funkciók zavarának korrigálásához, kompenzálásához, a funkcionális képességek csökkenéséből, a funkciók fejletlenségéből eredő zavarok kezeléséhez, a szociális szféra akadályozottságából származó hátrányok csökkentéséhez.

1.12.3. A beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdők segítése

Intézményünk szinte minden neveltje valamilyen beilleszkedési problémával küzd. Ennek oka az értelmi fogyatékoság miatt nehezített, ill. sérült szocializációs folyamat. Mindebből következik, hogy a beilleszkedési, magatartási problémákkal összefüggő tevékenységünket, mint az intézmény kiemelt, szocializációs feladatát fogalmazzuk meg, ami átfogja valamennyi pedagógiai tevékenységünket.

Az óvodában az értelmi károsodás mellett előfordul, hogy az állapothoz magatartási zavar társul. Amennyiben ez a rendellenesség oly mértékű, hogy zavarja a közösség munkáját, először ambulánsan, majd lassan, fokozatosan szoktatjuk a közösségbe. A magatartászavarral is küzdő gyermek csoportba helyezésének szempontja, hogy minél kisebb létszámú csoportba kerüljön.

Az iskolakezdés, az alapozás éveiben a különféle sérülésekkel, különböző környezetből érkező gyermekek tanulási képességének változó minősége, a magasabb osztályfokokon a teljesítőképesség nagyfokú szóródása miatt egyaránt szükség van a differenciált foglalkoztatásra. A figyelem felkeltésének, a cselekedtetésnek, az ismeretek közvetítésének, megerősítésének differenciált formái - a tanórákon képesség szerinti csoportok kialakításával - esetenként egyéni bánásmód alkalmazásával valósulhat meg. Ezek a sajátosságok teszik szükségessé a tanórákon a gyermekfelügyelő vagy pedagógiai asszisztens segítségét. Ezen belül a súlyosan veszélyeztetett tanulóknál összehangolt gyermek- és ifjúságvédelmi eljárásokat is alkalmazunk lehetőségeinkhez mérten szociális megsegítéssel is.

1.12.4. Az ifjúságvédelmi feladatok ellátása

Intézményünk sajátos nevelési igényű tanulók oktatási intézménye, ebből következően a problémák nálunk halmozottan jelentkeznek. Tanulóink jelentős része rossz szociális körülmények közül érkezik. Elégtelen lakáskörülmények, bizonytalan jövedelmi viszonyok között élnek. Emelkedett a gyermekek nevelését elhanyagoló szülők száma. Nem ritka az olyan család, ahol mindkét szülő tartósan munkanélküli. A nők körében is terjed az alkoholizmus, magas a bűnelkövetők száma. A roma gyermekekkel való törődés igen sok erőfeszítést igényel. Nehezíti iskolánk nevelőinek munkáját az a tény, hogy sok esetben a szülő nem partner, nem segíti az itt folyó nevelő-oktató munkát. Általános, mindennapi problémának tekinthető a tanulók igazolatlan hiányzása. A notórius hiányzásnál a rendkívüli családlátogatás, a hivatalos felszólítás, feljelentés az esetenként kiszabott pénzbüntetések sem vezetnek tartósan eredményre.

Iskolánkban a gyermekvédelem a Gyermekek jogairól szóló New-Yorkban 1989. november 20-án kelt egyezményvel, a Magyar Köztársaság Alkotmányában meghatározottakkal /IV/1952. tv./, illetve a XXXI/1997. évi tv-el összhangban történik. Az iskola speciális jellegéből adódóan ebben a munkában szorosan együtt kell működniük az iskolavezetésnek, a gyermekvédelmi feladatokkal megbízott pedagógusoknak, a szaktanároknak, a napközis nevelőknek és a gyógypedagógiai asszisztenseknek. Ez az együttműködés a következőket foglalja magában:

Oktatás-nevelés területén

- ❖ Személyiség és csoport megfigyelés;
- ❖ Társas kapcsolatok fejlesztése;
- ❖ Szerepek elsajátítása;
- ❖ Identitás erősítése;
- ❖ Serdülőkori változások feldolgozása;
- ❖ Az eseti magatartászavarok okainak elemzése, kiküszöbölése;
- ❖ Fiatalkori dohányzás, alkoholizmus, gyógyszerfogyasztás, szipózás, drogfogyasztás megelőzése.

Egészségnevelés keretein belül

A gyermek egészséges testi és szellemi fejlődését gátló tényezők feltárása, elhárítása és enyhítése.

Részletes feladatainkat iskolánk egészségnevelési programja tartalmazza.

Speciális gyermekvédelem

- ❖ A veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek kiszűrése;
- ❖ A veszélyeztetett tanulók személyiségfejlődésének figyelemmel kísérése;
- ❖ Családlátogatás, környezettanulmány készítése;
- ❖ A veszélyeztetett tanulók nyilvántartásba vétele.

Segítség különböző pedagógiai eszközökkel

- ❖ Speciális prevenció,
- ❖ Személyes kapcsolat a szülőkkel,
- ❖ Célzott beszélgetés,
- ❖ Kedvezményes étkezés, napközis ellátás biztosítása;
- ❖ Tanulmányi kirándulás, nyaralások támogatása;
- ❖ A hiányzások kétirányú jelzése, az igazolatlan mulasztások számának mérséklése;
- ❖ A szülők tájékoztatása, informálása a gyermekjóléti ellátásról és gyermekvédelmi szakellátásról.

1.12.5. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység; IPR

A nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 229/2012.VIII. 28 kormányrendelet a Köznevelési Törvény végrehajtásáról, és a 20/2012 (VIII.31.) EMMI rendelet olyan oktatási-szervezési formát tartalmaz, amely támogatással ösztönzi a hátrányos helyzetű tanulók integrált keretek között megvalósuló – a szociális helyzetből és a képességek fejlettségéből eredő hátrányok ellensúlyozását célzó – iskolai nevelésének-oktatásának megszervezését. A rendelet szerint a képesség-kibontakoztató és az integrációs felkészítés, a résztvevő tanulók nevelése és oktatása, tudásának értékelése integrációs program alkalmazásával történik. Végrehajtása a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 171-172§ alapján történik.

Az óvodai és iskolai integrációs program alkalmazásához elengedhetetlen néhány olyan szervezési, intézményi feltétel, amely biztosítja azokat a kereteket, amelyekben belül az integrációs stratégia működni tud. Az óvoda és az iskola élete több ponton is átalakul, ha integrációs nevelést folytat.

Az Integrációs Pedagógiai Rendszer az intézmény egészét átható rendszer. A program a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket, tanulókat célozza, számukra együttnevelő, inkluzív környezet megteremtését kívánja ösztönözni. Meghatározza a program alkalmazásának feltételeit, a folyamatban megvalósítandó pedagógiai tevékenységeket és az elvárt eredményeket, a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók egyenletes megoszlását biztosító elvárásokat.

A foglalkozásokon, tanítási órákon és tanítási órákon kívüli tevékenységek keretében valósítjuk meg a „Képesség-kibontakoztató és integrációs felkészítést”. A képesség-kibontakoztató és integrációs felkészítés keretei között a tanulók - egyéni képességeinek, tehetségének kibontakoztatása, - fejlődésének elősegítése, - a tanuló tanulási, továbbtanulási esélyének kiegyenlítése folyik.

Integrációs felkészítésben vesznek részt azok a képesség-kibontakoztató felkészítésben részt vevő tanulók, akik egy osztályba, osztálybontás esetén egy csoportba járnak azokkal a tanulókkal, akik nem vesznek részt a képesség-kibontakoztató felkészítésben.

A képesség-kibontakoztató felkészítésben részt vevő tanulók nevelése-oktatása, tudásának értékelése az oktatásért felelős miniszter által kiadott program alkalmazásával történik.

A képességbontakoztató felkészítés keretében – a tanuló egyedi helyzetéhez igazodva – az iskola biztosítja

- a) a személyiségfejlesztéssel, közösségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatokat,
- b) a tanulási kudarcnak kitett tanulók fejlesztését segítő programot,
- c) a szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységet.

A képesség-kibontakoztató felkészítés keretében a pedagógus feladata egyéni fejlesztési terv készítése és ennek alapján a kompetenciafejlesztés, az önálló tanulást segítő tanulói fejlesztés, az együttműködésen alapuló módszertani elemek alkalmazása tanórai és tanórán kívüli foglalkozásokon, a tanulói teljesítmény értékelése, értékelő esetmegbeszéléseken történő részvétel, mentori, tutori tevékenységek ellátása, a tanuló családjával történő rendszeres kapcsolattartás.

Intézményünk létszámadati az IPR tekintetében (2024. október 1. adatok alapján)

Feladat ellátási hely	Település	Cím	Pedagógusok létszáma	Tanulók száma	SNI tanulók száma / aránya	HH tanuló	HHH tanuló
Székhely (enyhe értelmi fogyatékosok osztályai)	3526 Miskolc	Szeles u. 57.	19	113	100%	12 10,6%	32 28,3%
Fejlesztő nevelés-oktatás	3526 Miskolc	Szeles u. 57.	7	51	100%	4 8%	1 2%
Autista egység	3532 Miskolc	Miklós u. 13.	18	69	100%	5 7,2%	4 5,8%
EGYMI	3526 Miskolc	Szeles u. 57.	12	357	100%	na	na
Tüskevár Tagiskola	3532 Miskolc	Károly u. 10.	25	115	100%	8 7%	18 15,6%
Kórházi tagozat	3526 Miskolc	Szentpéteri kapu 72-76.	1	5	100%	0	0
Tüskevár Tagóvoda	3534 Miskolc	Gagarin u. 50.	8	49	100%	4	5 10%

						8%	

Napközi otthoni foglalkozások

A napközi otthoni foglalkozásokat igénybe veheti az iskola valamennyi tanulója. Az alsós kisdíák 16 óráig köteles az iskolában tartózkodni. A szülő kérésére az igazgató a tanulót mentesítheti a 16 óráig kötelező bent tartózkodás alól, amennyiben a tanulónak egyéb délutáni tanulmányi vagy sportcélú rendszeres elfoglaltsága van, valamint a szülő gondoskodik a gyermeke felügyeletéről.

Mivel intézményünkben a délutáni foglalkozásokon is gyógypedagógus által vezetett intenzív fejlesztés folyik, ezért - különösen a bevezető és kezdő pedagógiai szakaszban - a gyermekek optimális fejlődése megkívánja az egész napos foglalkoztatást.

A tanulók programja adott foglalkozási terv szerint alakul. A napköziben kötelezően 60-90 percet fordítunk a tanulásra: ilyenkor nemcsak házi feladatok elvégzése folyik, hanem gyakorlás, képességfejlesztés, és a mind önállóbb feladatvégzésre, önálló tanulásra szoktatás is.

A tanulás és a kulturális tevékenység foglalkozások szorosan kapcsolódnak a tanórákon aktuális tananyaghoz, gyakorolva, kiegészítve, elmélyítve az ott szerzett ismereteket. A játékfoglalkozásokon a játéktárgyak adekvát használatát, a szabályok betartását gyakorolják a gyerekek.

A sport foglalkozások során a mindennapos testneveléshez kapcsolódó gyakorlatok végzése kitartásra nevel. Munkatevékenység során egyszerűbb munkák, munkafolyamatok megismerése, végzése a cél.

A napköziben a napirendszerűen zajló tevékenységekkel is a szabadidő kulturált és tervszerű eltöltésére neveljük tanulóinkat. Egyúttal a napközi fontos színtere a korszerű személyi, higiénés szokások kialakításának, az egészséges életmódra nevelésnek is.

A tanórán kívüli tevékenységek egy része is a napközi időtartama alatt szerveződik.

Tanulószo

Igény esetén tervezzük a 6-8. évfolyamtól. Itt is napi 60 perc fordítható tanulásra, felzárkóztatásra.

Magyar nyelven szervezett roma kisebbségi nappali rendszerű iskolai oktatás

A cigányság nevelésének, oktatásának egy kiterjedt, a közoktatás világán messze túlmutató problémahalmaz kihívásaira kell választ adnia. A cigányság körében az átlagosnál nagyobb a munkanélküliség, egészség és lakáskörülményeik hihetetlenül rosszak.

Kulturális hagyományaik egyre jobban eltűnnek, tradicionális önszerveződésük felbomlott, modern polgári önszerveződésük csupán a kezdeteknél tart. Mindezek azért fontosak, mert egy olyan problémavilágot alkotnak, mely nemcsak hogy felszámolhatatlan, de érthetetlen is a belső összefüggések figyelembe vétele nélkül. Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, céljai, feladatai cigány tanulóink sajátos helyzete miatt kiegészítésre szorulnak. Nevelésük nem csak sajátos nevelési igényként jelentkezik, hanem mindez társul szociális, kulturális hátránnyal.

A nemzetiségi óvodai nevelés, nemzetiségi iskolai nevelés-oktatás megszervezését az ugyanazon nemzetiséghez tartozók által benyújtott kérelem kitöltésével kezdeményezhetik a szülők, törvényes képviselők. A kérelmet minden év május 31-ig kell benyújtani a feladatellátás kötelezettjéhez.

Az oktatás a következő elemeket tartalmazza:

- ❖ biztosítja a roma/cigány tanulók számára a romák, a cigányság kulturális értékeinek megismerését, a romák/cigányok történelméről, irodalmáról, képzőművészetéről, zenei és tánc kultúrájáról, valamint hagyományairól szóló ismeretek oktatását,
- ❖ nem kötelező eleme a romani és beás nyelv tanulása, de a szülők igénye alapján - anyanyelvű, kétnyelvű vagy nyelvoktató nemzetiségi nevelés-oktatás keretében - biztosítani kell e nyelvek oktatását,
- ❖ tartalmazza a roma/cigány népismeret műveltségi terület oktatását, a nemzetiségi önismeret fejlesztését és a folyamatosan szervezett roma/cigány kulturális tevékenységet,
- ❖ a legalább heti egy tanórára kiterjedő kötelező roma/cigány népismeret oktatása mellett heti legalább két tanórának megfelelő időkeretében roma/cigány kulturális tevékenységet is biztosít. E tevékenységek lehetnek kézműves foglalkozások, népzenei, néptánc foglalkozások, roma témájú filmek, színházi előadások, a romák történelmével, hagyományaival, képző- és iparművészetével kapcsolatos kiállítások megtekintése, író-olvasó találkozók roma alkotókkal, találkozók roma közéleti személyiségekkel, részvétel roma művészeti-kulturális programokon vagy felkészülés ilyen programokra.

1.13. Az intézményi döntési folyamatban való tanulói részvételi rendje

A tanulók érdekeinek képviselője az iskolában **diákönkormányzat** működik.

A diákönkormányzat feladata, hogy tagjainak érdekeit képviselje, az érintett tanulók érdekében eljárjon. A diákönkormányzat tevékenysége a tanulókat érintő valamennyi kérdésre kiterjed.

A diákönkormányzat a tanulói érdekképviselőtől túl részt vesz az iskolai élet-tanórán kívüli alábbi területeinek tervezésében, szervezésében és lebonyolításában:

- ❖ a tanulmányi munka (versenyek, vetélkedők, pályázatok stb.);
- ❖ tanulói ügyelet, iskolai felelősi rendszer;
- ❖ sportélet;
- ❖ túrák, kirándulások szervezése;
- ❖ kulturális, szabadidős programok szervezése;
- ❖ a tanulók tájékoztatása (iskolarádió, iskolai honlap).
- ❖ Ezekben a kérdésekben az osztályközösség véleményét az osztály éves munkatervének összeállítása előtt az osztályfőnököknek ki kell kérniük;
- ❖ A diákönkormányzat iskolai vezetőségének véleményét az intézmény éves munkatervének összeállítása előtt az főigazgatónak ki kell kérnie.

Ezekben a kérdésekben a tanév folyamán az osztályközösségek, illetve a diákönkormányzat iskolai vezetősége javaslatokkal élhet az osztályfőnökök, a nevelőtestület és a főigazgató felé.

A magasabb jogszabályok alapján a diákönkormányzat véleményét ki kell kérni:

- ❖ az iskola szervezeti és működési szabályzatának jogszabályban meghatározott rendelkezéseinek elfogadása előtt,
- ❖ a tanulói szociális juttatások elosztási elveinek meghatározása előtt,
- ❖ az ifjúságpolitikai célokra biztosított pénzeszközök felhasználásakor,
- ❖ a házirend elfogadása előtt.

A diákönkormányzatot az iskola igazgatóságával, a nevelőtestülettel, illetve más külső szervezetekkel való kapcsolattartásban (a tanulók véleményének továbbításában) a diákönkormányzat iskolai vezetőségének diákvezetője (elnöke) vagy a diákönkormányzatot segítő nagykorú személy képviseli.

Az iskolában iskolai vezetőség működik, mely az iskolai élet egészére kiterjedő döntés előkészítő, véleményező és javaslattevő jogkörrel rendelkezik. Az iskola vezetőségének teljes jogú tagja az iskolai diákönkormányzat képviselője.

1.14. Kapcsolattartás a szülőkkel, tanulókkal, az iskola partnereivel

Kapcsolattartás formái

- ❖ KRÉTA rendszer felületén
- ❖ Az iskola honlapján, blogján, faliújságján tájékozódhatnak a mindennapok eseményeiről.
- ❖ Aktuális értesítések telefonon, vagy elektronikus levél formájában.
- ❖ Szülői fórumokon felvilágosító, tájékoztató előadásokat, konzultációkat kínálunk.
- ❖ A Szülői Munkaközösség választmánya kétszer tart értekezletet a kapcsolatot tartó tanár bevonásával.
- ❖ Rendszeresen tartunk szülői értekezletet, fogadó órát, nyílt napokat.

Az intézmény társadalmi kapcsolatai

Intézményünk kiegyensúlyozott kapcsolatot épített ki és tart fent a működésében közvetlenül érintett szervekkel, intézményekkel.

Kiemelten fontos a jó kapcsolattartás a megyében működő társintézményekkel.

Kapcsolatban állunk az alábbi szervezetekkel:

- ❖ Mozgásjavító Óvoda;
- ❖ Értelmi Fogyatékosok Napközi Otthona (Csilla Báronő Szeretet Alapítvány bentlakásos intézmény);
- ❖ Megyei Kórház audiológiai osztálya;
- ❖ Down Egyesület;
- ❖ Értelmi Fogyatékosok Országos Érdekvédelmi Szövetsége;
- ❖ az Értelmi Fogyatékosok Megyei Érdekvédelmi Egyesülete;
- ❖ Fogyatékosügyi Szakmai Műhely, Miskolc;
- ❖ Azonos típusú nevelési-oktatási intézmények megyei és országos szinten;
- ❖ Művelődési intézmények (Bábszínház, Bartók Béla Könyvtár, Megyei könyvtár);
- ❖ Cigányszervezetek;
- ❖ Egyházak;
- ❖ Családsegítő Központ;
- ❖ Megyei Pedagógiai Szakszolgálat;
- ❖ B-A-Z. Megyei Pedagógiai Intézet;
- ❖ MÁON Otthon;
- ❖ Támogató Szolgálatok;
- ❖ Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete;
- ❖ az Autizmus Kutató Csoport;
- ❖ az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolai Kar és a gyógypedagógus képző intézmények;
- ❖ többségi általános iskolák és óvodák;
- ❖ Kossuth Lajos Evangélikus Gimnázium és Pedagógiai Szakközépiskola;
- ❖ Martin János Szakképző Iskola;
- ❖ a város művelődési és sportlétesítményei;
- ❖ az Ifjúsági és Szabadidő Ház.

2. INTÉZMÉNYÜNK HELYI TANTERVEI

2.1. Enyhén értelmi fogyatékos tanulók helyi tanterve

2.1.1. A választott kerettanterv megnevezése

A Kormány 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról, a 2020-as NAT-hoz illeszkedő tartalmi szabályzók alapján a „Kerettantervek a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához”, illetve az „Írányelvek” útmutatásai.

Az 1-8. évfolyamok tantárgyai és heti óraszámai - 2020																
Heti óraszám/évfolyam	1.		2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.	
Magyar nyelv és irodalom	7	1	7	1	6	1	7	1	4	1	4	1	4	1	4	1
Matematika	4	1	4	1	3	1	4	1	4	1	4	1	4	1	4	1
Történelem									2		2		2		1	
Állampolgári ismeretek															1	
Hon- és népismeret									1							
Etika/hit és erkölcsan	1		1		1		1		1		1		1		1	
Környezetismeret					1		1									
Természettudomány									2		3		5		5	
Idegen nyelv - Angol													2		2	
Ének-zene	2		2		2		2		2		2		1		1	
Vizuális kultúra	2		2		2		1		2		2		1		1	
Technika és tervezés	1		1		1		1		1		1		1		1	
Digitális kultúra					1		1		1		1		1		1	
Testnevelés	5		5		5		5		5		5		5		5	
Osztályfőnöki									1		1		1		1	
Kötelező alapóraszám	22		22		22		23		27		26		28		28	
Szabadon tervezhető óra		2		2		2		2		2		2		2		2
Összes tervezett óraszám	22	2	22	2	22	2	23	2	26	2	26	2	28	2	28	2
Összesített óraszám	24		24		24		25		28		28		30		30	
Maximális órakeret	24		24		24		25		28		28		30		30	

2.1.2. A választott kerettanterv feletti óraszám

A szabadon tervezhető óraszámokat minden évfolyamon a magyar nyelv és irodalom valamint a matematika tantárgyakhoz rendeltük.

2.1.3. Kerettantervi tartalmak

A kerettantervi rendszer az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében is prioritásként értelmezi azokat a személyiség-, készség- és képességfejlesztési tartalmakat, amelyek az egyén és a társadalom számára egyaránt nélkülözhetetlenek.

A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti alaptanterven (Nat) és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvén alapul. A sajátos nevelési igényű tanulók esetében is a Nat-ban meghatározott egységes fejlesztési feladatokat kell alapul venni. A nevelési-oktatási folyamatot a tanulók lehetőségeihez, korlátaihoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek szerint kell megszervezni:

- ❖ megjelölni ott, ahol erre szükség van;

- ❖ igény szerint sajátos, a fogyatékkal együttműködhető tartalmakat, követelményeket kell kialakítani és teljesíteni;
- ❖ szükség esetén a tanuló számára legmegfelelőbb alternatív kommunikációs módszerek és eszközök, siket tanulóknál a magyar jelnyelv elsajátításának, alkalmazásának beépítése a nevelés, oktatás folyamatába;
- ❖ az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogassák a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve; az egyes fogyatékkal élő tanulókkal összefüggő feladatokról a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve és a vizsgaszabályzatok adnak eligazítást.

2.1.3.1. Témakörök

A Nat témakörei a sajátos nevelési igény típusának és súlyosságának megfelelő módon adaptálva, horizontálisan érvényesülnek. A témakörök egy adott tantárgyon belül a Nat-tól esetenként eltérő megnevezéssel és más belső elrendezéssel jelennek meg, hogy igazodjanak a sajátos nevelési igényű tanulók speciális tanulási igényeihez, de összességükben lefedik a Nat által az adott tantárgyra meghatározott témakörök tartalmi egészét.

Célok, feladatok

Az alapfokú nevelés-oktatás e szakaszában a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichés funkciók fejlesztésére helyeződik a hangsúly. A tanulók között meglévő eltérések differenciált eljárások, tartalmak és oktatásszervezési megoldások, terápiák alkalmazását teszik szükségessé. A képességfejlesztésben hangsúlyos szerepük van a közvetlen érzéki tapasztalatoknak, a tárgyi cselekvéses megismerésnek, a céltudatosan kiválasztott tevékenységnek. A tanuló fejlesztésének hosszú folyamatában az aktuális igényeknek megfelelően kell módosulnia a pedagógiai folyamat korrekciós, kompenzáló jellegének.

Olyan fejlettségi szintre kell hozni a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichikus funkciókat – a gyógypedagógia eszközrendszerének, módszereinek, terápiáinak felhasználásával –, hogy a tanuló az alapvető kultúrtechnikák elsajátítására a sérülésének, állapotának megfelelő idő biztosítása mellett felkészült legyen. A tanulókat fogékonnyá, befogadóvá kell tenni a környezet, a közvetlen megfigyelhető természet és a társas kapcsolatok iránt, miközben tág teret adunk az életkori sajátosságoknak, a fejlettségnek megfelelő gyermekjátéknak és mozgásnak, mindezzel felkeltve érdeklődésüket a tanulás iránt.

Kiemelt feladat a személyiség érése, az önismeret fejlődésének elősegítése a tanulási, viselkedési szokások elsajátításával, magatartási normák közvetítésével; a sérülésből, a fogyatékból eredő tanulási nehézségek leküzdésének, a jól működő funkciók továbbfejlődésének segítése individualizált programok, terápiák, differenciáló pedagógiai eljárások alkalmazásával.

Fejlesztési területek – nevelési célok

❖ *Erkölcsei nevelés*

E szakasz feladata a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi alapozása. Az életkori jellemzőkhöz illeszkedő – a spontán belátáson alapuló – szabálykövetési képesség megerősítése, az alkalmazkodás és az önérvényesítés, a felelősségvállalás képességének alapozása a mindennapi iskolai gyakorlatban. Szociális konvenciók (köszönés, megszólítás stb.) szerepének tudatosítása a közösségi életben.

A köznevelés alapvető célja a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatuk elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, közösségi beilleszkedésük elősegítése, az önálló gondolkodásra és a majdani önálló, felelős életvitelre történő felkészülésük segítése. Az erkölcsi nevelés legyen életszerű: készítsen fel az elkerülhetetlen értékkonfliktusokra, segítsen választ találni a

tanulók erkölcsi és életvezetési problémáira. Az erkölcsi nevelés lehetőséget nyújt az emberi lét és az embert körülvevő világ lényegi kérdéseinek különböző megközelítési módokat felölelő megértésére, megvitatására. Az iskolai közösség élete, tanárainak példamutatása támogatja a tanulók életében olyan nélkülözhetetlen készségek megalapozását és fejlesztését, mint a kötelességtudat, a munka megbecsülése, a mértéktartás, az együttérzés, a segítőkészség, a tisztelet és a tisztesség, a korrupció elleni fellépés, a türelem, a megértés, az elfogadás. A tanulást elősegítő beállítódások kialakítása – az önfegyelemtől a képzelőtehetségen át intellektuális érdeklődésük felkeltéséig – hatással lesz egész felnőtt életükre, és elősegíti helytállásukat a munka világában is.

❖ *Nemzeti öntudat, hazafias nevelés*

Az otthon, az iskola, a lakóhely alapvető személyi viszonyainak megismerése, biztos tájékozódás kialakítása az alapvető téri és időrelációkban, a nevezetes események megismerése, az ezzel kapcsolatos élmények feldolgozása. Hagyományok, népszokások megismerése, felelevenítése az azokban való aktív részvétel feltételeinek megteremtésével.

A tanulók ismerjék meg nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait. Tanulmányozzák a jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát. Sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek megalapozzák az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismerését, megbecsülését. Alakuljon ki bennük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzése, és az a felismerés, hogy szükség esetén Magyarország védelme minden állampolgár kötelessége. Európa a magyarság tágabb hazája, ezért magyarságtudatukat megőrizve ismerjék meg történelmét, sokszínű kultúráját. Tájékozódjanak az egyetemes emberi civilizáció kiemelkedő eredményeiről, nehézségeiről és az ezeket kezelő nemzetközi együttműködési formákról.

❖ *Állampolgárságra, demokráciára nevelés*

Az iskolai keretek között gyakorolható demokratikus részvétel. A házirend értelmezésével a jogok és kötelességek szerepének megértése. Szociális attitűd kialakítása mások problémái, nehézségei iránt, megoldások keresése.

A demokratikus jogállam, a jog uralmára épülő közélet működésének alapja az állampolgári részvétel, amely erősíti a nemzeti öntudatot és kohéziót, összhangot teremt az egyéni célok és a közjó között. Ezt a cselekvő állampolgári magatartást a törvénytisztelet, az együttélés szabályainak betartása, az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete, az erőszakmentesség, a méltányosság jellemzi. Az iskola megteremti annak lehetőségét, hogy a tanulók megismerjék a főbb állampolgári jogokat és kötelezettségeket, és ennek keretében biztosítja a honvédelmi nevelést. A részvétel a közügyekben megkívánja a kreatív, önálló mérlegelő gondolkodás, az elemzőképesség és a vitakultúra fejlesztését. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátítását hatékonyan támogatják a tanulók tevékeny részvételére építő tanítás- és tanulásszervezési eljárások.

❖ *Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése*

A tanulók önmaguk megismerésére motiváló tanulási környezet létrehozásával az önmagukra jellemző tulajdonságok, érzelmi és indulati megnyilvánulásokat ismerik meg. Az énkép, önismeret alakítása, fejlesztése, szociális tanulás, az ember jellegzetes külső és belső jegyeinek megismerése. Az egymáshoz való alkalmazkodóképesség, együttműködési készség, elfogadás alapozása. A gyakran előforduló konfliktusok kezelésének gyakorlása, helyes magatartás bemutatásával. Az együttműködés és közreműködés a csoportban, közösségben, a meghatározott feladatok végzésében. A családi és az iskolai szerepek megismerése, alkalmazkodás és azonosulás a családi és iskolai viszonyrendszerekben.

Az önismeret – mint a személyes tapasztalatok és a megszerzett ismeretek tudatosításán alapuló, fejlődő és fejleszthető képesség – a társas kapcsolati kultúra alapja. Elő kell segíteni a tanuló kedvező szellemi fejlődését, készségeinek optimális alakulását, tudásának és kompetenciáinak kifejezésre jutását, s valamennyi tudásterület megfelelő kiművelését. Hozzá kell segíteni, hogy képessé váljék érzelmeinek hiteles kifejezésére, a mások helyzetébe történő beleélés képességének az empátiának a fejlődésére, valamint a kölcsönös elfogadásra. Ahhoz, hogy az oktatási és nevelési folyamatban résztvevő tanulók, az elsajátított készségekre és tudásra támaszkodva énképükben is gazdagodjanak, a tanítás-tanulás egész folyamatában támogatást igényelnek ahhoz, hogy tudatosuljon, a saját/egyéni fejlődésüket, sorsukat és életpályájukat maguk tudják alakítani. A megalapozott önismeret hozzájárul a kulturált egyéni és közösségi élethez, mások megértéséhez és tiszteletéhez, a szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakításához.

❖ *A családi életre nevelés*

Személyes élmények alapján a családi élet jellemzőinek megbeszélése, élmények, történetek, családi események feldolgozása. A családon belüli kapcsolatok, egymás segítése, felelősségvállalás a családon belüli feladatokért, az egymásrautaltság tudatosítása.

A család kiemelkedő jelentőségű a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, szeretetkapcsolatainak, önismeretének, testi és lelki egészségének alakításában. A szűkebb és tágabb környezet változásai, az értékrendben jelentkező átrendeződések, a családok egy részének működésében bekövetkező zavarok szükségessé teszik a családi életre nevelés beemelését a köznevelés területére. A köznevelési intézményeknek ezért kitüntetett feladata a harmonikus családi minták közvetítése, a családi közösségek megbecsülése. A felkészítés a családi életre segítséget nyújt a gyermekeknek és fiataloknak a felelős párkapcsolatok kialakításában, ismereteket közvetít a családi életükben felmerülő konfliktusok kezeléséről. Az iskolának foglalkoznia kell a szexuális kultúra kérdéseivel is.

❖ *A testi és lelki egészségre nevelés*

A testi fejlettségnek, adottságoknak megfelelő egészségtudatos táplálkozás, a mértéktelenség, mohóság elkerülése, az önkorlátozás gyakorlása. Tisztálkodási szokások napi ritmusának kialakítása.

Az egészséges életmódra nevelés hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez. A pedagógusok ösztönözzék a tanulókat arra, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra, a mozgásra, a stresszkezelés módszereinek alkalmazására. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megóvására, társas viselkedésük szabályozására, a konfliktusok kezelésére. Az iskola feladata, hogy a családdal együttműködve felkészítse a tanulókat az önállóságra, a betegség-megelőzésre, továbbá a szabályok betartására a közlekedésben, a testi higiéniában, a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében. A pedagógusok motiválják és segítsék a tanulókat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében.

❖ *Felelősségvállalás másokért, önkéntesség*

Gyakorlati tevékenységekben a részvétel különbözőségeinek megfigyelése, hasonlóságok és különbségek, egymás erősségeinek és gyengeségeinek felismerése, az együttműködésre alapozott segítség és a segíthetéseinek megtapasztalása.

Az iskolának ösztönözni kell a személyiség fejlesztését, kibontakozását segítő nevelést-oktatást: célul kell kitűzni ki a hátrányos helyzetű vagy fogyatékkal élő emberek felé irányuló szociális attitűd, támogató, segítő magatartás kialakítását a tanulóknál úgy, hogy saját élményű tanuláson keresztül ismerik meg ezeknek a csoportoknak a sajátos igényeit, élethelyzetét. A segítő magatartás számos olyan képességet igényel és fejleszt is egyúttal

(együttérzés, együttműködés, problémamegoldás, önkéntes feladatvállalás és -megvalósítás), amelyek gyakorlása elengedhetetlen a tudatos, felelős állampolgári létezéshez.

❖ *Fenntarthatóság, környezettudatosság*

A környezet adott szempontok alapján történő megfigyelése, a következtetések közös levonása. A szorosan vett természeti környezet ápolása, gondozása mindennapi feladatokban. A felnövekvő nemzedéknek ismernie és becsülnie kell az életformák gazdag változatosságát a természetben és a kultúrában. Meg kell tanulnia, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességeikre tekintettel használja. Cél, hogy a természet és a környezet ismeretén és szeretetén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás váljék meghatározóvá a tanulók számára. Az intézménynek fel kell készítenie őket a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességek és jogok gyakorlására. Törekedni kell arra, hogy a tanulók megismerjék azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek elő, továbbá kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába.

❖ *Pályaorientáció*

Foglalkozások, foglalkozásokhoz rendelt tevékenységek megismerése, egyeztetése, tapasztalatgyűjtés. Az érdeklődés felkeltése, egyéni érdeklődések erősítése. Olyan feltételek, tevékenységek biztosítása, amelyek során a tanulók kipróbálhatják képességeiket.

Az iskolának – a tanulók életkorához igazodva és a lehetőségekhez képest – átfogó képet kell nyújtania a munka világáról. Ennek érdekében olyan feltételeket, tevékenységeket kell biztosítani, amelyek révén a diákok kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, megtalálhatják hivatásukat, kiválaszthatják a nekik megfelelő foglalkozást és pályát, valamint képessé válnak arra, hogy ehhez megtegyék a szükséges erőfeszítéseket. Ezért fejleszteni kell bennük a segítséssel, az együttműködéssel, a vezetéssel és a versengéssel kapcsolatos magatartásmódokat és azok kezelését.

❖ *Gazdasági és pénzügyi nevelés*

Vásárlások, társasjátékok, szituációk segítségével a pénz szerepének, a gazdaságosság fontosságának a felismertetése.

A felnövekvő nemzedéknek hasznosítható ismeretekkel kell rendelkeznie a világ gazdaság, a nemzetgazdaság, a vállalkozások és a háztartások életét meghatározó gazdasági-pénzügyi intézményekről és folyamatokról. Cél, hogy a tanulók ismerjék fel saját felelősségüket az értékteremtő munka, a javakkal való ésszerű gazdálkodás, a pénz világa és a fogyasztás területén. Tudják mérlegelni döntéseik közvetlen és közvetett következményeit és kockázatát. Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaikat, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásra utaltságát. Ennek érdekében a köznevelési intézmény biztosítja a pénzügyi rendszer alapismereteire vonatkozó pénzügyi szabályok, a banki tranzakciókkal kapcsolatos minimális ismeretek és a fogyasztóvédelmi jogok tanítását.

❖ *Médiatudatosságra nevelés*

Életkornak megfelelő gyermekműsorok hallgatása, nézése és a tapasztalatok megbeszélése. A valóság és a virtuális valóság megkülönböztetésének elemi példáival az értelmező, mérlegelő gondolkodás alapozása.

Cél, hogy a tanulók a mediatiszt, globális nyilvánosság felelős résztvevőivé váljanak: értsék az új és a hagyományos médiumok nyelvét. A médiatudatosságra nevelés az értelmező, mérlegelő beállítódás kialakítása és tevékenység-központúsága révén felkészít a demokrácia részvételi kultúrájára és a médiumoktól is befolyásolt mindennapi élet értelmes és értékkel megrakott megszervezésére, tudatos alakítására. A tanulók megismerkednek a média működésével és

hatásmechanizmusával, a média és a társadalom közötti kölcsönös kapcsolatokkal, a valóságos és a virtuális, a nyilvános és a bizalmas érintkezés megkülönböztetésének módjával, valamint e különbségek és az említett médiajellemzők jogi és etikai jelentőségével.

❖ *A tanulás tanítása*

A tanulás iránti érdeklődés felkeltése, sok személyes élmény biztosítása a tanulói tevékenység serkentésével. Az egyéni érdeklődésen alapuló önművelő és szükségletkielégítő szabadidős tevékenységek lehetőségeinek megismerése, az azokban való részvétel igényének kialakítása, alapozása.

A tanulás tanítása az iskola alapvető feladata. Minden pedagógus teendője, hogy felkeltse az érdeklődést az iránt, amit tanít, és útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításával, szerkezetével, hozzáféréssel kapcsolatban. Meg kell tanítani, hogyan alkalmazható a megfigyelés és a tervezett kísérlet módszere; hogyan használhatók a könyvtári és más információforrások; hogyan mozgósíthatók az előzetes ismeretek és tapasztalatok; melyek az egyénre szabott tanulási módszerek; miként működhetnek együtt a tanulók csoportban; hogyan rögzíthetők és hívhatók elő pontosan, szó szerint például szövegek, meghatározások, képletek. Olyan tudást kell kialakítani, amelyet a tanulók új helyzetekben is képesek alkalmazni, a változatok sokoldalú áttekintésével és értékelésével. A tanulás tanításának elengedhetetlen része a tanulás eredményességének, a tanuló testi és szellemi teljesítményeinek lehetőség szerinti növelése és a tudás minőségének értékelése.

2.1.3.2. Kulcskompetenciák

A Nat kulcskompetenciái nem tantárgyakhoz kötöttek, hanem tantárgyakon átívelve, horizontálisan jelennek meg a kerettantervben a sajátos nevelési igény típusának és súlyosságának megfelelő adaptált formában. A Nat kulcskompetenciái az alábbi specifikumokat hordozzák az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében:

❖ *A tanulás kompetenciái*

A hatékony, önálló tanuláshoz alapvető készségekkel, képességekkel kell rendelkezni, amit az alapkompentenciák biztosítanak. A tanulót támogatni kell abban, hogy megtalálja saját érdeklődési körét, hogy minél több tanulási technikát megismerjen, és ezek alapján képessé váljon majd saját tanulási stratégia kialakítására. Segíteni kell a tanulót abban, hogy lehetősége legyen a metakogníció (gondolkodásról való gondolkodás) gyakorlására, tudatos alkalmazására, a tanuláshoz való pozitív viszony kialakítására.

❖ *A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi kompetenciák)*

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a közlés és befogadás szóbeli ágát javasolt a középpontba állítani. Az anyanyelv elsajátítása során – a tanulók egyéni sajátosságaihoz való igazodás mellett – alapelv, hogy esetükben a nyelvelsajátítás lényegi módja nem az elszigetelt nyelvi jelenségek oktatása, hanem az a folyamat, amelyben az ember nyelvileg fogalmazza meg a valóságra vonatkozó ítéleteit. Az anyanyelv tanításában csak az a fejlesztő tevékenység hozhatja meg a kívánt eredményt, amely (az egyén képességének és beszédállapotának figyelembevételével) a beszédnek, mint összetett folyamatnak a fejlesztésére irányul, s a „nyelvet” funkcióinak (kifejező, informáló, felhívó) megfelelően, elemi formáiban (közlés, megbeszélés, rábeszélés) és alaptípusaiban (élőbeszéd, írott beszéd) gyakoroltatja és alkalmaztatja. Az idegen nyelvi kommunikáció mint kiemelt kompetenciaterület az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésében egyénileg differenciált tananyagstruktúrát igényel. A hallási észlelés, a figyelem, az emlékezet fokozott fejlesztése mellett a célokat a tanulók szükségletei határozzák meg. A sikeres kommunikáció érdekében szükség van a nagyobb időkeretre, a folyamatos gyakorlásra, a játékos helyzetekben történő megvalósításra, a helyzetgyakorlatokra.

Törekedni kell a digitális technológia kínálta eszközök, lehetőségek kommunikációs célú alkalmazására.

❖ A digitális kompetenciák

Digitális kompetenciák elsajátítása, felhasználói szintű alkalmazása az esélyegyenlőség megteremtése és a minél önállóbb életvitel támogatása szempontjából is kiemelkedő jelentőségű. Az online zaklatás gyakori megjelenése miatt a tanulóknak ismerniük kell a biztonságos eszközhasználatot, valamint a digitális tartalmak létrehozásával kapcsolatos etikai szabályokat is. A munka, a szabadidő és a tanulás egész életen át ívelő folyamatai során a digitális eszközök használata, az így megszerzett információk feldolgozása és alkalmazása is a digitális kompetenciákat igényli. A tanulók számára fontos a megbízható információk, az online biztonság, a digitális eszközök társadalmilag elfogadott formáinak alkalmazása a kommunikáció során, illetve azok alapvető szabályainak ismerete a társadalomban való részvétel érdekében.

❖ A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A matematikai kompetencia fejlesztése során lehetőség nyílik a problémamegoldó gondolkodás, valamint a kognitív képességek fejlesztésére. A matematikai kompetencia fejlesztésével az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képessé válik a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak felfedezésére, valamint a tapasztalatok útján megszerzett tudás praktikus felhasználására a mindennapi élet különböző területein. Ez úgy érhető el, hogy a tanulás-tanítás folyamatában döntően a mindennapok során létrejött helyzetekben ismertetjük meg a matematikai tartalmakat. Kiemelten fontos a konkrét cselekvéssel összekapcsolt, a konkrét élethelyzetekhez kötött tapasztalatszerzés és matematikai tevékenység, a szabálytudat és a stratégiahasználat kialakítása, valamint a mindennapokban használható tudás biztosítása. A természettudományos kompetencia fejlesztése során az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál a gyakorlati jellegű természettudományi műveltség kialakítása, a mindennapi életben előforduló természettudományos jelenségek körében a felhasználói tájékozottság elérése, az egységes természettudományos világkép kialakítása a feladat. Fontos a mindennapi életet érintő, konkrét tényeken, tapasztalatokon alapuló egyszerű következtetések levonásának és az erre alapozott döntéshozatalnak a tanítása.

❖ A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A tanulókat támogatni kell a társas kapcsolatok kialakításában és fenntartásában, ehhez elengedhetetlen a pozitív énkép és az emberi kapcsolatokban való eligazodás képessége. Az eltérő képességeknek megfelelően fel kell készíteni a tanulókat a változó társadalmi-gazdasági helyzet adta kihívásokra (változó egyéni szerepkör, érdekérvényesítés, tulajdonviszonyok). A tanulóknak ismereteket kell szerezniük a célszerű gazdálkodás, a pénzhasználat és a fogyasztás, valamint – az egyéni képességeket figyelembe véve – a rövidebb és hosszabb távú élethelyzetek tervezése kapcsán. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók felkészülnek a közügyekben való aktív részvételre. A társadalmi részvétel és felelősségvállalás kompetenciái fejlesztése során – a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit figyelembe véve – a tartalmakat sajátélményű tevékenységek formájában gyakoroltatva kell biztosítani. Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességének fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést, a felelős társadalmi részvételt.

❖ A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

Az eredetiség és ötletgazdagság, a divergens gondolkodás, a kíváncsiság és az alkotókedv nem csak az intellektuális tényezők függvénye, ezen a területen nagy szerepe van a motivációnak és az érzelmeknek is. Fontos a sok érzékszervi, megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzés, a nyitottság, az értékítélet kialakítása.

❖ Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A munkavállalói és innovációs kompetenciákhoz szükséges ismeretek, képességek és attitűdök alakítása, formálása a tanulók egyéni sajátosságait figyelembe véve lehetséges. A tanulási-tanítási folyamatban az enyhe értelmi fogyatékos tanuló minden esetben saját cselekedeteinek tükrében ismerje fel lehetőségeit, próbálja elérni céljait. A munkavégzésre való szocializálás, a munkavállalói magatartás kialakítása, a tanulók élettervezésének elősegítése, az önálló életvezetés megalapozása a társadalmi beilleszkedés fontos eleme.

❖ Egységesség és differenciálás

Az aktív tanulás a tanulónak a tanulási tevékenységekben történő részvételét hangsúlyozza. A tanulási tevékenység legfőbb célja olyan tanulói kompetenciák fejlesztése, amelyek lehetővé teszik az ismereteknek különböző helyzetekben történő kreatív alkalmazását. A tevékenységekre épülő tanulásszervezési formák segítik a tanulót a tanulási eredmények által kijelölt ismeretek megszerzésében, és ezen keresztül a kompetenciák fejlesztésében. Lehetőség szerint ki kell használni a tanulás társas természetéből adódó előnyöket, a differenciált egyéni munka adta lehetőségeket. Segíteni kell a párban vagy csoportban végzett felfedező, tevékeny és jól szervezett, együttműködésen alapuló tanulást. A tanulási eredmények elérését segítik elő az olyan differenciáló módszerek, mint a minden szempontból akadálymentes és minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezet biztosítása, a tanulói különbségekhez illeszkedő, differenciált célkijelölés, a többszintű tervezés és tananyag-alkalmazás, a fejlesztő, tanulást támogató értékelés. A differenciált tanulásszervezés jellegzetességeit képviselik az olyan eljárások, mint az egyéni rétegmunka vagy az adaptált szövegváltozatok felhasználása, melyek kiterjeszthetik és elmélyíthetik a tankönyvek tartalmát.

A pedagógus a probléma-megoldási és a jelenségértelmezési folyamatot – a tanuló szükségleteinek megfelelően – közvetett, illetve közvetlen eszközökkel segíti. A pedagógus az aktív tanulói tevékenységek megvalósítása során lehetővé teszi iskolán kívüli szakemberek bevonását, valamint a külső helyszínek nyújtotta pedagógiai lehetőségek felhasználását (könyvtár, múzeum, levéltár, színház, koncert). A pedagógus együttműködik más tantárgyakat tanító pedagógusokkal azért, hogy a tanulóknak lehetőségük legyen a tanórákon vagy a témahetek, tematikus hetek, projektnapok, témákhoz szervezett események, tanulmányi kirándulások, iskolai táborok alkalmával a tantárgyak szervezett, összefüggő, illetve kapcsolódó tartalmainak integrálására.

Az iskoláknak tanítási évenként több olyan tanóra megszervezése ajánlott, amelyben több tantárgy ismereteinek integrálását igénylő (multidiszciplináris) téma kerül a középpontba, a tanóra céljának, tartalmának és megvalósítási módszereinek megjelölésével. A különleges bánásmódot igénylő tanulók esetében a tananyag feldolgozásánál a pedagógusnak figyelembe kell vennie a tantárgyi tartalmaknak a tanulói sajátosságokhoz való illesztését. A különleges bánásmódot igénylő tanulók esetében ez az adaptálás lehetővé teszi az egyéni haladási ütem biztosítását, valamint a differenciált nevelés, oktatás során az egyéni módszerek alkalmazását. A pedagógiai differenciálás hátterében az a törekvés húzódik meg, hogy az egységes tartalmi szabályozás keretei között minden tanuló a neki megfelelő nevelésben és oktatásban részesülhessen optimális fejlődése, egyéni teljesítőképességének teljes kibontakoztatása érdekében. A differenciálásnak nélkülözhetetlen és sok variációban alkalmazott

eszközegyüttesként kell megjelenennie. A megfelelő oktatási módszerek, munka- és tanulászervezési formák serkenthetik az egyéni különbségek kibontakozását. Az egyéni fejlesztési programok, a differenciálás különböző lehetőségei során a pedagógusok megfelelő feladatokkal fejlesztik a tehetséges tanulókat, figyelik fejlődésüket, és az adott szakasznak megfelelő kihívások elé állítják őket. A differenciált – egyéni és csoportos – eljárások biztosítják ugyanakkor az egyes területeken alulteljesítő tanulók felzárkóztatását, a lemaradás egyéni okainak felderítésén alapuló csökkentését, megszüntetését.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében-oktatásában, a fejlesztésben részt vevő pedagógus megközelítése az elfogadás, tolerancia, empátia, továbbá az együttneveléshez szükséges kompetenciák megléte. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait. Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres.

2.1.4. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei

Az alapozás időszakában az olvasás-írás tanítása a Meixner féle diszlexia prevenciós és reedukációs módszerrel történik.

- ❖ A tankönyvválasztás joga az adott tárgyat tanító pedagógusé a szakmai munkaközösséggel való egyeztetést követően. A választhatóság elve csak akkor érvényesül, ha erre lehetőség mutatkozik az országos tankönyvjegyzék kínálatában.
- ❖ Ennek megfelelően olyan tankönyveket kívánunk választani, mely külalakjában vonzó, esztétikus, magán hordozza, illetve magába foglalja azoknak a gyermekeknek életkori sajátosságait, akik abból tanulnak.

A kiválasztás feltételei:

- ❖ A feldolgozandó tananyag szisztematikusan felépítve, egyértelmű információkat hordozva, lényegre törő ábrákkal kerüljön a tankönyvbe.
- ❖ Vegye figyelembe a sérült tanulók absztrakt gondolkodásának fejletlenségét, megfelelően fejlessze a kognitív képességeiket.
- ❖ Fokozatosan fejlessze a tanulók öntevékenységet.
- ❖ Adjon lehetőséget a differenciált oktatásra.
- ❖ Az ismeretanyag jól olvashatóan, jól áttekinthetően legyen elrendezve.
- ❖ A tantárgyak között átjárhatóság legyen, vagyis a különböző tantárgyak ismeretanyagai támaszkodjanak egymásra.
- ❖ Több év távlatában is visszakereshető legyen az ismeretanyag magja.
- ❖ Példái a mindennapi életből táplálkozzanak, ne legyenek idealizáltak.
- ❖ A tankönyvet, munkafüzetet vagy feladatlap egészítse ki, mely a megerősítést, a sokoldalú gyakorlást, az önálló munkáltatást, az ellenőrzést szolgálja.
- ❖ Tudáspróbái, felmérései a tananyag minimumkövetelményeire épüljenek, lényegre törőek legyenek.
- ❖ Megfelelő tanári kézikönyv egészítse ki.
- ❖ Anyaguk legyen tartós.
- ❖ A taneszközök legyenek figyelemfelkeltőek, könnyen kezelhetők.
- ❖ Álljon rendelkezésre egyazon taneszközből tanári és tanulói készlet.
- ❖ Adjon lehetőséget többféle munkáltatásra.
- ❖ Az ismeretszint több fokán használható legyen.

Intézményünk eszköz- és felszerelés jegyzéke a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet és a 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet alapján biztosított.

2.1.5. A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása

Az 1-2. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az alsó tagozat első két évében a tanulók között tapasztalható különösen jelentős egyéni fejlődésbeli különbségek pedagógiai kezelésére fordítjuk a fő hangsúlyt. Fokozatosan átvezetjük a gyermeket az óvoda játékközpontú cselekvéseiből az iskolai tanulás tevékenységeibe. Megfigyelésük után meghatározzuk húzó képességüket, illetve a legnagyobb lemaradást mutató területet. Ez alapján kapják a habilitációs foglalkozásokat. Szorgalmazzuk a napközi otthoni ellátásukat, hogy a lehető leghosszabb ideig egységes magatartási és tanulási követelményeket állítsunk eléjük.

A tantárgyfelosztásban törekszünk arra, hogy lehetőleg 1-2 gyógypedagógus tanítson ezeken az évfolyamokon, mivel így tudjuk biztosítani az iskolai fegyelem, figyelem és kötelességtudat minél korábbi kialakulását.

A 3-4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az alsó tagozat harmadik-negyedik évfolyamán meghatározóvá válnak az iskolai teljesítmény-elvárások által meghatározott tanítási-tanulási folyamatok. Fokozatosan előtérbe kerül a Nat elveiből következő motiválási és tanulásszervezési folyamat.

Ezek az évfolyamokon egyszerre vannak jelen a 3-4 éve együtt haladó tanulók az évfolyamot ismétlőkkel, és a többségi általános iskolából újonnan érkezőkkel. A különböző előéletű tanulók esetében magas szintű differenciálást kíván a gyógypedagógusoktól, hogy mindenkivel saját szintjükön haladjanak, képesek legyenek motiválni a sok kudarcot átélt, gyakran erősen túlkoros gyermekeket. Folyamatosan biztosítjuk, hogy kollégáink a módszertani megújulásukhoz szükséges továbbképzéseket el tudják végezni. A munkaközösségeket arra biztatjuk, hogy a jól bevált gyakorlatokat osszák meg egymással, folyamatos szakmai konzultációkkal segítsék a tanulók teljesítményének növekedését.

Az 5-6. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozaton folyó nevelés-oktatás feladata elsősorban a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, képesség-együttesek és tudástartalmak megalapozásának folytatása. Mintákat adunk az önálló ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz. Tanulóink várható további életútjának ismeretében személyre szabottan állítjuk össze a tudástartalmakat, gyakoroltatjuk a kulcskompetenciákat. Az együttműködési készség fejlesztése minden tanulónk esetében kiemelkedően fontos, hiszen akár a továbbtanuláshoz, akár a munkavállaláshoz, akár a családalapításhoz elengedhetetlen.

Ebben az életkorban kell az egészséges életmód fontosságát tudatosítani a fiatalokban, hogy a későbbiekben képesek legyenek e szerint élni. A stressz oldás technikáinak elsajátíttatása is ennek az időszaknak a kiemelkedő feladata. Ötvözzük a gyakorlati ismereteket az elméleti tudással, természetesen az életkori sajátosságok figyelembe vételével.

A 7-8. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozat hetedik-nyolcadik évfolyamán folyó nevelés-oktatás alapvető feladata a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése, az életen át tartó tanulás és fejlődés megalapozása, valamint a pályaeorientáció.

Mivel tanulóink egy részének befejeződik a tanulás az általános iskolával, ezért az önismeret alakításával, a fejlesztő értékelés és önértékelés képességének fejlesztésével, az együttműködés értékének tudatosításával a családban, a társas kapcsolatokban, a barátságban, a csoportban készítjük elő a sikeresebb életkezdést. A családi háttér gyakran nem megfelelő, ezért a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi megalapozásával, helyes magatartásformák megismertetésével és gyakoroltatásával pótoljuk a hiányosságokat. A

társadalmi beilleszkedés érdekében a biztonságos szóbeli és írásbeli nyelvhasználat és az alapvető képességek, készségek frissen tartása, az önálló tanulás és az önművelés megalapozása a legfontosabb teendő.

2.1.6. Mindennapos testnevelés

A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módját a köznevelési törvény 27. § (11) bekezdésében meghatározottak szerint szervezzük meg valamennyi évfolyamon heti öt testnevelés és sport óra keretében. A mindennapos testmozgás kiegészül még intézményünk több tanulója számára a napközi otthon játék- és sportfoglalkozásain való részvétellel. Célunk, hogy a testnevelés/testmozgás az alapvető mozgáskészségek gyakorlásával járuljon hozzá a gyerekek testképének fejlesztéséhez, mozgáskultúrájuk javításához, a bennük felgyülemlett feszültség levezetéséhez, érzelmviláguk, szellemi-fizikai kitartásuk fejlesztéséhez, a mozgás iránti szeretetük továbberosításához, hosszú távú fenntartásához.

Célunk a gyermekek testképének, térbeli mozgásának és tájékozódásának, finom-motorikájának, szem-kéz, szem-láb koordinációjának, a statikus, dinamikus és az egyensúlyozó képességének a fejlesztése. A mindennapos testnevelés/testmozgás fő feladata intézményünkben az, hogy a gyermekek minél sokrétűbb mozgáskultúrára tegyenek szert, és tudatosuljon bennük az élethosszig tartó fizikai aktivitás fontossága.

2.1.7. A választható tantárgyak, foglalkozások és a pedagógusválasztás szabályai

Intézményünkben a kötelező tanórai foglalkozásokat a tantárgyfelosztásban meghatározott pedagógusok tanítják. A tantárgyfelosztás az iskola pedagógus-erőforrásainak optimális kihasználásával készül úgy, hogy minden osztály és tanulócsoport számára biztosítsa a szakos ellátást. Az iskola méretéből és specializáltságából adódóan a pedagógusok szülői-tanulói oldalról történő kiválasztására nincs lehetőség. Választható tantárgyak jelenleg nincsenek a sajátos nevelési igényű tanulóink számára. A nem kötelező tanórai foglalkozások tananyagát és követelményeit a helyi tanterv tartalmazza, melyek az adott tanévre vonatkozóan kerülnek aktualizálásra a tanmenetekkel összhangban.

2.1.8. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Intézményünkben minden tanuló sajátos nevelési igényű és magas a HHH-s és HH-s tanulók aránya. Beiskolázási körzetünkben sok a munkanélküli család, alacsony a jövedelem és a szülők iskolázottsága. Ezen tények ismeretében készítettük el a tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedéseket.

A tanulási esélyegyenlőség segítésének elvei

Minden tanköteles tanulónak törvényben biztosított joga, hogy számára megfelelő oktatásban részesüljön. Ennek érvényesítéséhez az iskolának (az iskolafenntartókkal, a családdal, a gondviselőkkel, szakmai és civil szervezetekkel együttműködve) a következő elvek szerint kell biztosítania a nevelő-oktató munka feltételeit:

- ❖ a tanulók tanulási nehézségeinek feltárása, problémái megoldásának segítése az iskolai nevelés-oktatás egész folyamatában és valamennyi területén;
- ❖ a tanulók személyiségének megismerése, az ahhoz illeszkedő pedagógiai módszerek alkalmazása;
- ❖ a tanulók önmagukhoz és másokhoz viszonyított kiemelkedő teljesítményeinek, tehetségjegyeinek feltárása, fejlesztése a tanórákon, más iskolai foglalkozásokon és e tevékenység támogatása az iskolán kívül;
- ❖ egységes, differenciált és egyénre szabott tanulási követelmények, ellenőrzési, értékelési eljárások alkalmazása.

Az esélyegyenlőség biztosítását célzó intézkedéseink

- ❖ *Humán erőforrás:* szakember ellátottságunk megfelelőnek mondható. Rendelkezünk olyan speciális végzettségű gyógypedagógusokkal, akik meg tudják valósítani a fenti elvek mentén született feladatokat: (könyvtárosi, gyermekvédelmi felelősi, tehetség gondozói, szabadidő szervezői teendők – bár ezekre státusz nem áll rendelkezésünkre.)
- ❖ *Infrastruktúra:* alapvető helyiségekkel rendelkezünk, de ideálisnak távolról sem nevezhető a helyzetünk. Számítástechnika termünk kicsi, a géppark fejlesztésre szorul. Tornatermünk nincsen, tornaszobába szorulnak a gyermekek, a mindennapos testnevelés nehezen megoldható. Kevés a fejlesztő terem, de eszköz készletünk elegendő.
- ❖ *Habilitációs órák:* minden tanulónknak jár a habilitációs foglalkozás. Ennek összeállítása a tanulók alapos megismerése, szükségleteik feltérképezése és a lehetőségekkel történő egybehangolása után történik.
- ❖ *Napközis, tanulószobai ellátás:* Nem csupán biztosítjuk tanulóinknak a tanulószobai, illetve a napközis ellátást, hanem szorgalmazzuk is a tanulási sikertelenségek csökkentése érdekében.
- ❖ *Szabadidős programok:* Tanulóink számára vonzó szabadidős programokat szervezünk mind a szorgalmi időszakban, mind a nyári szünetben. A felügyelet mellett történő sportolás, táborozás, kirándulás, színházlátogatás segíti tanulóink felzárkózását a kevésbé hátrányos helyzetűek közé.
- ❖ *Tehetséggondozás:* A sajátos nevelési igényű tanulóink között sok tehetséges gyermek van. A sportban, a képző- és előadó művészetben kiválókat folyamatosan fejlesztjük, és versenyzési lehetőséget biztosítunk a számukra, ahol összemérhetik tudásukat hasonló társaikkal.

2.1.9 Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái

A magyar nyelv és irodalom tantárgy értékelése

A magyar nyelv és irodalom a NAT egyik műveltségi területe. Az alaptanterv ugyanis nem tantárgyakat ír elő, hanem azoknál szélesebb, általánosabb képzési területeket, ezeket nevezzük műveltségi területeknek. Ez a szemlélet megengedi, hogy a műveltségi területen belül meghatározott feladatokat akár több tantárgy keretein belül valósítsuk meg. Természetesen egy olyan tárgynál, mint a magyar nyelv és irodalom fontos szempont az integráció, ez azonban nem jelenti, jelentheti az egyes területek összemosását.

Integrálni csak meglévő ismereteket lehet jól, egymásra építkezve, egymást erősítve.

Az 1-4. évfolyam kiemelkedő és egyben elsődleges feladata az írott szöveg jelrendszerének megismertetése, illetve az olvasás technikájának elsajátítása: a betűk összeolvasása. Az olvasás és írás elsajátításához kellenek olyan részképességek, amelyek mindkét feladat elsajátításához szükségesek, de még több olyan részképesség van, ami külön-külön fejlesztendő a cél eléréséhez.

Ezen kívül az olvasás megtanulása és az olvasási készség fejlesztése, a szövegértő olvasás képességének fejlesztése a kiemelt feladat. Az olvasmányok szövegeinek segítségével valósul meg a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi formálása.

Az írástanítás célja nemcsak a tetszetős, jól olvasható, esztétikus kézírás megtanítása, hanem az írás eszközként való tudatos használatának megalapozása is. Az írott nyelvhasználatához kapcsolódik a nyelvtan-helyesírás és az írásbeli szövegalkotás (fogalmazás) tanítása is.

A tantárgy részterületei hagyományosan a következők: olvasás, írás (1-2. évfolyam) olvasás, nyelvtan, fogalmazás (3-4. évfolyam)

Az 5-8. évfolyam feladata a kulturált nyelvi magatartás, a magyar nyelv rendszerének megismerése, gyakorlatban való alkalmazása, tanulási képesség kialakítása, szövegértés, szövegalkotás elsajátítása, irodalmi kifejezésformák megismerése, ítélőképesség, erkölcsi érzékenység és tudatosság fejlesztése.

A tantárgy részterületei a következők: magyar irodalom, magyar nyelvtan.

A magyar nyelvten nagyon fontos ahhoz, hogy jól tudjunk kommunikálni. Ha nem tudjuk, hogyan rakjuk egymás után a szavakat, nyelvünk agglutináló jellege miatt a toldalékokat, akkor értelmetlen mondatokat fogunk kapni, és nem tudunk részt venni a kommunikációban.

A nyelvten meghatározza az egyén világos gondolkodását és eleganciáját. A nyelvten óra tehát nem más, mint az anyanyelvnek minél magasabb szintű tudatosítása.

Magyar irodalom tantárgynál az irodalom, mint művészet befogadásának megalapozása és fejlesztése a feladat. Az olvasás iránti igény felkeltése, felkészítés az irodalmi kifejezési formák felismerésére, megértésére, befogadására. Érzékenység kialakítása az irodalmi művekben megjelenő értékek, emberi problémák felfedezésére.

A tantárgyat a fentebb leírtak ellenére egy érdemjeggyel értékeljük.

Az etika tantárgy értékelése

Az etika tantárgy alapvető feladata az erkölcsi nevelés, az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A tantárgy középpontjában a formálódó gyermeki személyiség áll testi, szellemi és lelki értelemben. Ez határozza meg a tanulás-tanítás folyamatát, illetve a tartalmi szerkezetet.

Az erkölcsi nevelés fő célja a tanulók erkölcsi érzékének kialakítása és fejlesztése, az európai civilizációban általánosan elfogadott erkölcsi értékek tanulmányozása, és ezek alkalmazása a mindennapokban azzal a szándékkal, hogy mindez segítségükre legyen a megfelelő életvezetés és értékrend kialakításában, az önálló véleményformálásban, erkölcsi problémáik tudatosításában és a felelős döntéshozatalban. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során törekszünk a normaértelmezés egyszerű voltára, az ehhez kapcsolódó követelmények konkrét megfogalmazására.

A magatartást befolyásoló értékek, illetve erények egy része személyes jellegű, mivel az énnel és az identitással állnak kapcsolatban. Ezeket az értékeket, illetve erényeket az etika órákon erősítjük.

Az erkölcsi érzék, a lelkiismeret fejlesztése lehetővé teszi, hogy gyermekeink olyan értékeket erősítsenek meg magukban, amelyek egyszerre igazodnak az alapvető erkölcsi értékekhez, valamint saját és közösségeik érdekeihez.

Az erkölcsi nevelés célja a felelős gondolkodás, valamint a tudatos cselekvés kialakulásának elősegítése. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél különös tekintettel kell lenni az érzelmi intelligencia fejlesztésére is, amely a viselkedést lényegi módon befolyásolja.

Az etika tantárgy felépítése nem elsősorban ismeret-, hanem érték- és fejlesztésközpontú; ezért fontossága az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél kiemelkedő.

A tananyag tartalma az enyhe értelmi fogyatékos tanulók részére a hétköznapi életből merített és oda visszacsatolható tapasztalatokra és személyes élményekre épül. Ezeket természetes módon egészíthetik ki az életkornak, valamint az adott tanuló mentális képességeinek megfelelő erkölcsi kérdéseket felvető történetek, mesék, mondák, irodalmi szövegek, filmek vagy digitális formában elérhető egyéb tartalmak. Az etika a tanulókra nem közlések befogadóiaként, hanem a tanulási folyamat aktív kérdező, mérlegelő, próbálkozó, vitatkozó és útkereső résztvevőiként tekint.

Az etika órák kitüntetett munkaformája lehet sok egyéb mellett: a szabad beszélgetés, az önkifejező alkotás, a vita, a szerepjáték, a megfigyelés, a kérdezés, a rendszerezés és az elemzés.

A fentiekkel összhangban az értékelés módja is eltér a hagyományos tantárgyi értékeléstől. Osztályozás nélküli értékelést alkalmazunk, így történik a kívánatos magatartási értékek rendszeres megerősítése egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről. Értékelésünk a tantárgyból:

- ❖ megfelelt
- ❖ nem felelt meg.

Írásbeli feladatok értékelése

Az írásbeli beszámoltatás szerepe:

- ❖ a tanulók tudásának, önálló feladatmegoldásának mérése;
- ❖ a hiányosságok felmérése, pótlásuk megszervezése;
- ❖ típushibák feltárása, a tapasztaltak felhasználása a tanulási folyamatban.

Célja:

- ❖ a tanulói túlterhelés megakadályozása,
- ❖ a helyes önértékelés kialakításának segítése,
- ❖ a tantárgyban elért eredmények objektív megítélése,
- ❖ a továbbhaladáshoz szükséges ismeretek feltérképezése.

Formái	Tartalma	Megíratás módja, rendje, korlátai és súlya
Év eleji felmérés	Aktuális tudásszint felmérése, a továbbhaladáshoz szükséges tudásszint ellenőrzése.	Ha nem előzi meg ismétlés, akkor csak a tájékozódást szolgálja. Ilyenkor nem osztályozzuk.
Félévi felmérés	A félév tananyagának alapkövetelményeit méri.	Több órás ismétlésnek kell megelőznie, előre be kell jelenteni. A félévi osztályzat megállapításánál kiemelten kezeljük.
Rövid írásbeli számonkérés	Egy adott témában való tájékozottságot, az órára való felkészülést ellenőrzi.	Bármikor megíratható, súlya a szóbeli felelettel egyenértékű.
Témazáró dolgozat	A tananyag egy nagyobb témakörének alkalmazás-képes tudását méri. Ezeket a tankönyvekben található, illetve a pedagógus által elkészített felmérő lapokkal végezzük.	Egy napon legfeljebb egy témazáró dolgozat íratható, és ezt összefoglalásnak kell megelőznie. A megíratás időpontját, témaköreit a diákokkal előre tudatni kell. A félévi és év végi osztályzatoknál meghatározó súllyal szerepel, de szóbeli feleletekkel ki kell egészíteni.
Év végi felmérés	A tanév tananyagának alapkövetelményeit méri.	Több órás ismétlésnek kell megelőznie, előre be kell

		jelenteni. Az év végi osztályzat megállapításánál kiemelten kezeljük.

A súlyos írászavarban szenvedő tanulók lehetőséget kapnak arra, hogy az írásbeli felmérések helyett szóban adhassanak számot tudásukról. Törekedni kell arra, hogy a felméréseket a második, illetve a harmadik órában írássuk. A szülők a felmérésekbe és a tanulók egyéb iskolai munkáiba is betekintést nyerhetnek. Az írásbeli beszámoltatások eredménye nem lehet a tanuló félévi és év végi minősítésének (osztályzatának) egyedüli meghatározója, lehetőséget kell adni szóbeli feleletre is, és minősítéskor figyelembe kell venni a tanuló egész éves munkáját. Az írásbeli dolgozatokat a pedagógusnak egy héten belül ki kell javítania, és az eredményeket a diákokkal ismertetnie kell, illetve aznap bejegyeznie a digitális naplóba.

Szóbeli értékelés

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében szükség van a szóbeli számonkérésre, feleltetésre. A szóbeli feleltetés alkalmazásánál figyelembe kell venni az értelmi sérülés súlyosságát, a kommunikációs képességek szintjét, a beszéd alaki és tartalmi jellemzőit, a tanulók életkorát és személyiségének jellemzőit.

A szóbeli feleltetés gyakoriságát és időtartamát meghatározza:

- ❖ az értelmi sérülés súlyossága,
- ❖ a tanuló életkori sajátossága,
- ❖ kommunikációs képessége,
- ❖ a rendelkezésre álló időkeret,
- ❖ a tantárgy specifikuma,
- ❖ a szóbeli feleltetés célja.

A szóbeli felelet alkalmazásának célja a tanulók személyiségének és a kulcskompetenciáknak fejlesztése.

Személyiségformálás:

- ❖ az önértékelés fejlesztése,
- ❖ a személyiség jobb megismerése,
- ❖ azonnali visszacsatolás lehetősége,
- ❖ motiválás.

Képességfejlesztés, kulcskompetenciák erősítése:

- ❖ kommunikáció (metakommunikáció) fejlesztése
- ❖ kapcsolatteremtő képesség fejlesztése
- ❖ gondolkodási képességek (rendszerzés, lényeglátás) fejlesztése
- ❖ előadói készség alakítása
- ❖ a tanulók szókincsének, kifejezőképességének javítása.

A szóbeli feleltetés iskolánkban alkalmazható formái

Egyéni feleltetés:

- ❖ kész vázlat segítségével,
- ❖ vázlatkészítéshez kapcsolódó feleltetéssel,
- ❖ vázlat nélkül,
- ❖ látens felelés (nem szólítjuk fel a tanulót feleltetésre, hanem a tanórai aktivitás, megnyilatkoztatás alapján értékeljük).

Kiscsoportos feleltetés:

A differenciált tanulásszervezési eljárások gyakori alkalmazása (csoportmunka, páros munka, kooperatív tanulási technikák) során kerülhet sor ennek a számonkérési formának az alkalmazására, főként felső tagozatban.

Frontális feleltetés:

Ismétlő, rendszerező, összefoglaló órákon javasolt az alkalmazása, nyílt kérdések alapján.

A tanulók teljesítményének értékelése, minősítése

Az értékelés szempontjai

A tanulók iskolai teljesítményének értékelésében négy fő szempont érvényesül:

- ❖ a tanuló önmagához mért fejlődése képességei, valamint az elsajátított ismeretanyag mennyisége és mélysége terén;
- ❖ a tantárgyi követelményeknek való megfelelés mértéke, szintje;
- ❖ a tanuló tantárgyhoz való viszonya, szorgalma;
- ❖ a tanuló szociális képességeinek, viselkedésének fejlődése.

Az év végi értékelésnél a tanuló önmagához mért fejlődését és a tantárgyi követelmények teljesítésének szintjét, valamint az iskolán kívülről hozott, követelményeken túli tudását egyaránt figyelembe vesszük.

Az értékelés formái

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében az első évfolyamon félévkor, valamint tanév végén, illetve a második évfolyamon félévkor szóveges értékelést alkalmazunk. Szóveges értékelésünk a követelményeknek megfelelően történik, de messzemenően fejleszti és segíti a gyermeki személyiség eltérő ütemben történő fejlődését, biztosítja a motiváló, feszültségmentes iskolai munka feltételeit.

A tanuló teljesítményére, előmenetelére a tanítási év közben az alábbi minősítéseket alkalmazzuk:

- ❖ Kiválóan teljesített,
- ❖ Jól teljesített,
- ❖ Megfelelően teljesített,
- ❖ Felzárkóztatásra szorul.

Szimbólumaink a füzetekben, munkatankönyvekben, munkadarabokon:

- * kiválóan teljesített (5); (piros csillag)
- jól teljesített (4); (piros pont)
- megfelelően teljesített (3); (piros karika)
- felzárkóztatásra szorul (2); (fekete karika)
- felzárkóztatásra szorul (1); (fekete pont)

Ha a tanuló „felzárkóztatásra szorul” minősítést kap egy vagy több tárgyból, akkor segítjük a hiányok, lemaradások pótlásában. Habilitációs foglalkozást is biztosítunk számára, ahol

képességfejlesztést végzünk. A pedagógusok egyéni fejlesztési terv alapján végzik a diák felzárkóztatását.

A *második évfolyam* második félévétől kezdve minden felsőbb évfolyamon a tanulók teljesítményét 1-től 5-ig terjedő érdemjeggyel, osztályzattal havi rendszerességgel értékeljük a következő módon:

- ❖ jeles (5)
- ❖ jó (4)
- ❖ közepes (3)
- ❖ elégséges (2)
- ❖ elégtelen (1)

Az értékelés rendszeressége

1. évfolyamon félévkor és tanév végén, valamint a 2. évfolyamon félévkor a tájékoztató füzetben és értékelőlapon végezzük a szöveges értékelést valamennyi tantárgyra vonatkozóan. Az érdemjegyekkel történő értékelés bevezetésétől kezdve a tantárgyak sajátosságaiból adódó gyakorisággal osztályozunk, de legalább havi egy érdemjegyet adunk, kivéve az etika tantárgyat, ahol szövegesen értékelünk.

Az érdemjegyek és minősítések javításának lehetőségét a sajátosságok figyelembe vételével minden tanuló számára biztosítjuk. A javítás lehetőségéről, módjáról, idejéről, megismételhetőségéről a tanulókat tájékoztatjuk.

A szülők értesítésének érdekében, az értékelést/érdemjegyet a tájékoztató füzetbe, illetve a KRÉTA digitális naplóba vezetik be a pedagógusok, az értékelés megőrtését követő 5 munkanapon belül.

A tanév végén a tanulók teljesítményét - az etika tantárgy kivételével, amit szövegesen értékelünk -, osztályzattal minősítjük, és ezt a bizonyítvány útján hozzuk a szülők tudomására.

2.1.10. Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása

Bármely tantárgyból az otthoni, a napközi otthoni vagy a tanulószobai másnapra történő felkészülés az önálló munkavégzés erősítését, a gyakorlást, a tananyag megerősítését szolgálja.

A szóbeli és írásbeli házi feladatok mennyiségénél és minőségénél figyelembe kell venni a következőket:

- ❖ a tanulók több tantárgyból is kapnak házi feladatot;
- ❖ a feladatok a tanítási órán tanult ismeretekkel megoldhatók legyenek;
- ❖ új tananyagrészek megtanítása nem lehet sem délutáni, sem otthoni feladat;
- ❖ a házi feladat olyan legyen, amit a tanuló önállóan, vagy minimális pedagógus, illetve szülői segítséggel el tud végezni;
- ❖ a napi felkészülés ideje nem lehet több 1 óránál.

A házi feladat a tanórán feldolgozott tananyaghoz kapcsolódó gyakorlás készség- és képességfejlesztést, valamint az ismeretek megszilárdítását szolgálja.

A házi feladat adásakor is törekedni kell a tanulók képességeihez mért mennyiségi és minőségi differenciálásra. Mindezeket a napközi otthonos, illetve tanulószobai ellátást igénylő tanulóknak az intézményben kell elvégezni. Törekedjünk arra, hogy a tanulók az aktuális napon feladott házi feladatokat maradéktalanul elvégezzék. Ehhez a nyugodt, tanulást segítő légkör megteremtése a foglalkozást tartó pedagógus feladata.

Hétvége előtt, péntekről hétfőre, kevesebb házi feladatot adunk, hogy legyen elegendő idő a pihenésre és a kikapcsolódásra. Az őszi, téli és a tavaszi szünet a feltöltődést szolgálja, erre az időszakra csak szorgalmi feladat adható.

2.1.11. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei

Tanulóink fejlesztésénél figyelembe vesszük a tanulási nehézségeket, sajátos nevelési szükségleteiket, amelyek kielégítéséhez határozzuk meg a célokat, a fejlesztési tartalmakat és eljárásokat. Mindehhez igazítjuk a kiegészítő szolgáltatásokat. Az egyéniesített nevelés - differenciált tartalmakban, módszerekben, kiscsoportokban és az egyéni fejlesztő órákon valósul meg. A csoportok kialakítása előzetes megfigyelés, tapasztalatgyűjtés és pedagógiai vizsgálatok segítségével történik.

2.1.12. A tanulók fizikai állapotának, edzettségének méréséhez szükséges módszerek

Intézményünkben gondoskodunk az enyhén és a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók fizikai állapotának és edzettségének vizsgálatáról. Tanév elején a tanulók fizikai és motorikus képességeinek mérésére 1-8. évfolyamokon a Hungarofit tesztort használja. A második félév végén ezt a tesztort az 1-4. évfolyamon végezzük el. Az 5-8. évfolyamokon a második félév során a Nemzeti Egységes Tanulói Fittségi Teszt (NETFIT®) feladatsortát hajtjuk végre. Ezeket a méréseket január eleje és május vége között szervezzük meg, a tanulók iskolában tartózkodásának és egészségi állapotának függvényében. A mérések eredményeit a pedagógusok a NETFIT informatikai rendszerbe töltik fel. NETFIT program küldetése, hogy népszerűsítse és tudatosítsa az élethosszig tartó fizikai aktivitás jelentőségét és az egészségtudatos életvezetés értékeit az iskoláskorú diákok, családjai és a köznevelés szereplői körében.

Az általános fizikai teherbíró képesség mérésének célja az egyes képességek területén belül mutatózó hiányosságok feltérképezése. E hiányosságok feltárása kiindulási alapul szolgál a fejlesztő, felzárkóztató programok elkészítéséhez, lehetőséget biztosítva az általános teherbíró képesség fokozatos fejlesztésére, a szükséges szint elérésére, megtartására. A Hungarofit fittség vizsgáló módszert az egészség sajátos aspektusaival összefüggésben, az egészség szempontú fittség dimenzióinak mérésére használjuk.

Az állapotfelmérés a diák és a szülő számára tájékoztató jellegű (hol tart a tanuló, hová fejleszthető). A lefolytatott mérés, vizsgálat eredményeit a vizsgálatot végző pedagógus a mérésben érintett tanulónként, osztályonként és évfolyamonként rögzíti, az eredményeket a testnevelés tantárgyat tanító pedagógusokkal közösen elemzi, és meghatározza a tanuló fizikai fejlődése szempontjából szükséges intézkedéseket.

A NETFIT® fittségmérési rendszer négy különböző fittségi profilt különböztet meg, amely profilokhoz különböző fittségi tesztek tartoznak.

Testösszetétel és tápláltsági profil:

- ❖ Testtömegmérése – testtömeg-index (BMI)
- ❖ Testmagasság mérése
- ❖ Testzsírszázalék-mérése – testzsírszázalék

Aerob fittségi (állóképességi) profil:

- ❖ Állóképességi ingafutás teszt (20 méter vagy 15 méter) – aerob kapacitás.

Vázizomzat fittségi profil:

- ❖ Ütemezett hasizom teszt – hasizomzat ereje és erő-állóképessége,
- ❖ Törzsemelés teszt – törzsfeszítő izmok ereje és nyújthatósága,
- ❖ Ütemezett fekvőtámasz teszt – felsőtest izomereje,
- ❖ Kézi szorítóerő mérése – kéz maximális szorító ereje,
- ❖ Helyből távolugrás teszt – alsó végtag robbanékony ereje.

Hajlékonysági profil:

- ❖ Hajlékonysági teszt – térdhajlítóizmok nyújthatósága, csípőízületi mozgásterjedelem.

A vizsgálatokat támogató eszközök a pedagógusok rendelkezésére állnak. A Magyar Diáksport Szövetség összeállította, és ingyenesen az iskolák rendelkezésére bocsátotta az eszközcsomagot.

2.1.13. Az intézmény egészségnevelési és környezeti nevelési elveiAz iskola egészségnevelési elvei

Az iskolai egészségnevelés célja, hogy a tanulók képesek legyenek objektív módon felmérni saját egészségi állapotukat, ismerjék az egészségkárosító tényezőket, azok hatásait, elkerülésük módját.

Az egészségtudatos magatartás kialakítása egyrészt a szükséges ismeretek megszerzése, másrészt a szükséges készségek begyakorlása révén történik a tanulóknál. Nem elég, hogy tisztában legyenek a kockázati tényezőkkel, még fontosabb, hogy ismerjék az egészséget szolgáló hétköznapi tevékenységeket (mindennapos testmozgás, egészséges táplálkozás, rendszeres tisztálkodás, környezetük tisztán tartása, pihenés stb.), igényeljék és gyakorolják azokat. A tanulás lényege nem a lexikális ismeretek gyarapítása, hanem a funkcionális tudásszerzés, mely a cselekvési képességekben nyilvánul meg.

Az egészségnevelés kiemelt témakörei:

- ❖ betegségek, balesetek elkerülése;
- ❖ egészség megőrzése, helyes szabadidős szokások kialakítása;
- ❖ az egészséges állapot megbecsülésére nevelés, a helyes egészségfelfogás kialakítása;
- ❖ egészséges táplálkozásra nevelés,
- ❖ társkapcsolatok egészségügyi kérdései;
- ❖ higiénés magatartásra nevelés;
- ❖ egészséges mozgásfejlődés, helyes testtartás;
- ❖ mentálhigiéné, krízis-prevenció;
- ❖ függésekhez vezető szokások (alkohol, nikotin, drog) megelőzése;
- ❖ harmonikus kapcsolat kialakítására nevelés, konfliktuskezelés;
- ❖ családi életre nevelés.

Az intézmény környezeti nevelési elvei*A környezeti nevelés fogalma*

Az iskolai környezeti nevelés az a pedagógiai folyamat, melynek során a gyerekeket felkészítjük környezetük megismerésére, tapasztalataik feldolgozására, valamint az élő és élettelen természet érdekeit is figyelembe vevő cselekvésre.

Ezért a környezeti nevelés:

- ❖ Megfelelően stabil és megújulásra képes érzelmi kapcsolatot alapoz és erősít meg az élő, illetve élettelen környezettel.
- ❖ Kifejleszti a szándékot és képességet a környezet aktív megismerésére.
- ❖ Felkelti az igényt, képessé tesz:
- ❖ A környezet változásainak, jelzéseinek felfogására;
- ❖ Összefüggő rendszerben történő értelmezésére, a rendszerben felismerhető kapcsolatok megértésére;
- ❖ A problémák megkeresésére, okainak megértésére;

- ❖ Kritikai és kreatív gondolkodás kialakítására, és ez által a lehetséges megoldások megkeresésére;
- ❖ Az egyéni és közösségi döntések felelősségének megértésére, vállalására környezeti kérdésekben;
- ❖ A környezet érdekeit figyelembe vevő cselekvésre;
- ❖ A környezeti nevelés olyan értékek felismerésének és olyan fogalmak meghatározásának folyamata, amelyek segítenek az ember és kultúrája, valamint az őt körülvevő biofizikai környezet sokrétű kapcsolatának megértéséhez és értékeléséhez szükséges készségek és hozzáállás kifejlesztésében. A környezeti nevelés hatást gyakorol a környezet minőségét érintő döntéshozatalra, személyiségformálásra és egy széles értelemben vett viselkedésmód kialakítására.

A környezeti nevelés célja

A környezeti nevelés átfogó célja, hogy elősegítse a tanulók környezettudatos magatartásának, életvitelének kialakulását annak érdekében, hogy a felnövekvő nemzedék képes legyen a környezeti válság elmélyülésének megakadályozására, elősegítve az élő természet fennmaradását és a társadalmak fenntartható fejlődését. A fenntarthatóság pedagógiai gyakorlata feltételezi az egész életen át tartó tanulást, amelynek segítségével olyan tájékozott és tevékeny állampolgárok nevelődnek, akik kreatív, problémamegoldó gondolkodásmóddal rendelkeznek, eligazodnak a természet és a környezet, a társadalom, a jog és a gazdaság terén, és felelős elkötelezettséget vállalnak egyéni vagy közös tetteikben.

A környezeti nevelési program elkészítésének alapjai

Helyzetelemzés, helyzetkép

- ❖ Gyermkeink döntő többsége hátrányos helyzetű családban él. Ez a tény, valamint az iskola helye is befolyásolja a környezeti nevelési munkánk tartalmát és lehetőségeit.
- ❖ Az épületek adottak, de mivel több régi építményről van szó, a külső állaguk két épületet kivéve felújításra szorul. Sok még a teendőnk, hogy otthonosabbá tegyük a mindennapi intézményi életet. A tantermek, szobák mérete megfelelő, a fényviszonyok jók.
- ❖ Rendelkezünk az alapvető higiéniai feltételekkel.
- ❖ A gyerekek jól érzik itt magukat, mert barátságos a környezet, melyet színes faliújságokkal, tablókkal, növényekkel próbálunk hangulatosabbá tenni.
- ❖ A bútorzat alkalmazkodik a tanulók életkori sajátosságaihoz.
- ❖ Rendelkezünk az alapvető technikai felszereléssel, pl.: televízió, videó, magnó, CD-lejátszó, írásvetítő, fénymásoló, diavetítő, számítástechnikai felszerelés, interaktív tábla, kézműves eszközök.
- ❖ Intézményünk konyháiban nem főznek, hanem közeli intézményekből szállítják hozzánk az ételt. Gyermkeink külön erre a célra létesített helyiségben, az étkezőben önkiszolgálással fogyasztják el az ételeiket.
- ❖ Valamennyi helyszínen nagy udvar van, mely külön előny a gyermekeink számára, hatalmas mozgásigényüket kielégíti. Speciális nevelési igényű tanulóink már rendelkeznek a környezeti nevelés terén hagyományokkal, melyek:
 - ✓ papírgyűjtés
 - ✓ szárazelem gyűjtés
 - ✓ szűkebb környezetük megóvása és tisztántartása.

Ezek a hagyományok a különleges iskolai ünnepek, napok kapcsán is beépülnek a programokba. A mindennapi iskolai életünket intenzíven áthatja a környezeti nevelés. A tantestület nagy része naponta foglalkozik ezzel a kérdéssel. A környezeti nevelés az a területe

az iskolai életnek, ahol még rengeteg a tennivalónk. Iskolánk tanárai készek a megújulásra, a modern irányzatok befogadására.

Erőforrások

A környezeti nevelési munkánk céljainak eléréséhez elengedhetetlen feltétel lenne, hogy az iskolai élet résztvevői egymással, valamint külső intézményekkel, szervezetekkel jó munkakapcsolatot, együttműködést alakítsanak ki. A résztvevők és a közöttük kialakuló együttműködés egyben környezeti nevelési munkánk erőforrása is.

Az elkövetkezendő években részletesen is ki kell dolgoznunk a külső és belső kapcsolatrendszerünket.

Belső erőforrások

Humán erőforrások	Feladat, szerepkör
iskolavezetőség	Támogatja a környezeti nevelési programokat. A minőségi munka részeként értékeli az ilyen tevékenységet. Anyagi forrásokat teremt. Ösztönző rendszert dolgoz ki. Aktívan részt vesz az egyes programokon.
pedagógusok	Kidolgozzák és a tantárgyakba beépítve tanítják az egyes környezeti tartalmakat. Elkészítik a pedagógiai programnak megfelelően az éves tervet, segítik és koordinálják annak megvalósítását. Dokumentációs és értékelő munkát végeznek, pályázatokat írnak, kapcsolatot teremtenek a külső támogatókkal.
diákok	Az iskola minden diákjának feladata, hogy vigyázzon környezetére és figyelmeztesse társait a kulturált magatartásra. Ebben kiemelkedő feladata van az iskolai diákönkormányzatnak és az osztályközösségeknek.
nem pedagógus munkakörben dolgozók	Az iskola adminisztrációs és technikai dolgozói munkájukkal aktív részesei környezeti nevelési programunknak. Az iskolai adminisztráció területén fontos feladatunk, hogy csökkentjük a felesleges papírfelhasználást, folyamatosan gyűjtjük a hulladékpapírt és a kifogyott nyomtatópatront. Az iskola épületének takarítása során környezetkímélő, az egészségre nem ártalmas tisztítószeret használunk. Támogatják a tanári munkát az egyes programok háttérének biztosításával. Pl.: vizesblokkok, világítási hálózat, hőszigetelés karbantartása, javítása, kerti munkálatok stb. Környezettudatos munkájukra szükségünk van.
szülők	Mivel tanulóink nagy része hátrányos helyzetű, ezért a szülők támogatására kis mértékben számíthatunk.

Külső erőforrások

Intézmény, szervezet	Feladat, szerepkör
fenntartó	Mivel a fenntartó határozza meg az általa fenntartott intézmények profilját és költségvetését, ezért a fenntartóval való kölcsönös együttműködés a környezeti nevelési programunk megvalósítása szempontjából is fontos. A főigazgató feladata, hogy a fenntartóval való egyeztetés során a lehető legoptimálisabb helyzet megteremtését elérje. Célunk, hogy a fenntartó a kötelező támogatáson túl is finanszírozza az iskolai környezeti nevelési programokat.
környezeti neveléssel is	A tanórai és tanórán kívüli környezeti programok színesebbé és tartalmasabbá teszi a különböző intézmények meglátogatása. Iskolánk

foglalkozó intézmények	számára ilyen szempontból kiemelkedően fontosak a múzeumok, állatkertek és a nemzeti parkok.
civil szervezetek	A civil szervezetek szakmai ismereteikkel és programjaikkal segítik környezeti nevelési munkánkat. Tantestületünk több tagja rendszeresen részt vesz előadásaikon, továbbképzéseiken.
hivatalos szervek	Feladatuk annak ellenőrzése, hogy környezetvédelmi és egészségügyi szempontból megfelelően működik-e az iskola. Javasataikra, véleményükre építeni kívánunk az iskolai környezet kialakításában.
alapítvány	Az alapítványaink rászorultsági alapon támogatják a tanulók nyári táborokban való részvételét. Lehetőség van azonban arra is, hogy a tábori munkához szükséges eszközök vásárlását az alapítvány anyagilag segítse.
pályázat	A pályázatok megjelenésének figyelése az egész tantestület feladata. Tájékoztatják egymást pedagógusok a pályázati lehetőségekről, és segítik egymást azok elkészítésében.

Alapelvek

A környezeti nevelési program tervezése és megvalósítása során több alapelvet is figyelembe veszünk:

- ❖ az ökológiai gondolkodás kialakítása, fejlesztése;
- ❖ érzelmi és értelmi környezeti nevelés;
- ❖ tapasztalaton alapuló, kreatív környezeti nevelés;
- ❖ a környezettudatos magatartás és életvitel segítése;
- ❖ az egészség és a környezet összefüggései;
- ❖ a helyzetfelismerés és felelősség felébresztése;
- ❖ a problémamegoldó gondolkodás kialakításának segítése.

Az iskola jövőképe

Szeretnénk az iskolánkat olyan intézménnyé alakítani, ahol a szülők és a gyerekek által közösen kialakított iskolaszervezetben szinte természetes körülmények között zajlik néhány foglalkozás. Az osztálytermek, folyosók hangulatosabbak lesznek, több dísznövényt ültessünk az iskola zöldítési program keretében. Mindnyájan odafigyelünk az intézmény energia- és víz- felhasználására, csökken a keletkezett hulladék mennyisége, melynek nagy részét szelektíven gyűjtjük. A környezettudatos szemlélet felterjesztésében egyre több és több tanulót igyekszünk bevonni.

Célok

Az iskola jövőképe tulajdonképpen az egyetemes célok elérését segítik a hosszú távú fennmaradás és fenntarthatóság érdekében. Rövidtávú céljaink tartalmazzák azokat a törekvéseinket, amelyeket a környezeti nevelési program végrehajtásának során minél előbb szeretnénk elérni.

Rövidtávú célok	Feladatok	Elvárható eredmények
A környezeti nevelés az oktatás és nevelés valamennyi területén jelenjen meg!	A helyi tantervben műveltségi területenként és a tanmenetekben is konkrétan jelöljük meg a feladatokat és az alkalmazni kívánt módszereket.	Az iskolai élet egészét átfogó környezeti nevelés valósul meg: - átdolgozott tanmenetek - változatosabb tanítási, tanulássegítési környezeti nevelési módszerek;

Rövidtávú célok	Feladatok	Elvárható eredmények
Erősítsük a tantárgyközi kapcsolatokat, hogy a tanulók egységben lássák az egy témához tartozó ismereteket!	Projektek kidolgozása (pl.: „Ügyeljünk a tisztaságra!”, „Védjük a természetet!”, „Sok kicsi sokra megy!”)	Egyre több gyermek örömmel vesz részt ezeken a programokon.
A pedagógusok, a felnőtt dolgozók és a szülők személyes példájukkal legyenek a környezettudatos életvitel hiteles terjesztői!	Képzések, továbbképzések és előadások tartása.	A felnőttek mintaként szolgáljanak a környezettudatosság alakítása során. Egyre többen vegyenek részt ezeken a programokon.
Az iskola tisztaságának javítása, a szemét mennyiségének csökkentése.	Tisztasági verseny szervezése. Szelektív hulladékgyűjtés – papír és száraz elem folyamatos gyűjtése, tárolásának és elszállításának megszervezése.	Javul az iskola tisztasága. Megvalósul a szelektív hulladékgyűjtés. Csökken az elszállított szemét mennyisége.
Takarékoskodás a vízzel, a villannyal, a gázzal és az adminisztrációhoz szükséges eszközökkel.	Rendszeres, majd alkalmankénti ellenőrzések. Mérések, számítások, következtetések.	Észrevehetően csökken az iskola víz-, gáz- és villanyszámláján szereplő összeg.
A tanulók ismerjék meg szűkebb környezetüket, lássák az értékeket, problémákat, ápolják a hagyományokat.	Tanulmányi kirándulások és nyári táborok kapcsán végzett szemléltetés, vizsgálódás. Kiállítások, vetélkedők szervezése.	Ha ismeri környezetét, jobban szereti, kötődik hozzá és megóvjá.
A tanulók védelmezzék környezetüket, szülőföldjüket.	„Örökbefogadási” akciók: egy-egy fát, területet, amihez rendszeresen visszajárnak, figyelik változásait, gondozzák. Fák és más növények ültetése, gondozása, madáretetés.	A tanuló kötődik a környezete egy darabjához, és ezen keresztül átérzi környezetünk megóvásának fontosságát.
Fejlesszük a tanulók önálló ismeretszerzési képességét, a problémamegoldó gondolkodás módját.	Környezettel kapcsolatos szakkönyvek, folyóiratok, videó- anyag és CD-k beszerzése, honlapok megtekintése, a könyvtárban való hozzáférési lehetőség biztosítása. Az iskolarádió lehetőségének kihasználása. Természetvédelmi és KRESZ versenyekre való felkészítés.	Az eredmények megmutatkoznak az iskolai versenyeken. Bővül az érdeklődő gyermekek száma.

Tanulásszervezési és tartalmi keretek

Tanórán kívüli és tanórai foglalkozások

A környezeti nevelés összetettségét csak komplex módszerek segítségével lehet közvetíteni. Ezért fontos a tantárgyak közötti integráció, legalább néhány területen. Minden lehetőséget meg kell ragadnunk, hogy megfelelő módon diákjainkban egységes képet alakítsunk ki az őket körülvevő világról.

Lehetőségeink:

- ❖ terepmunka: táborok, tanulmányi kirándulások, akadályversenyek stb.
- ❖ kézműves foglalkozások: egy-egy ünnephez kötött, valamint napközis foglalkozásokon;
- ❖ kiállítások rendezése;
- ❖ modellezés;
- ❖ látogatások: múzeum, állatkert, papírgyár;
- ❖ versenyek.

Hagyományos tanórai foglalkozásokon lehetőség nyílik a tanulók környezeti nevelésére.

Magyar nyelv és irodalom

- ❖ ismerjék meg azokat az irodalmi alkotásokat, amelyek a környezetet és annak értékeit mutatják be (mesék, mondák, népdalok, versek);
- ❖ alakuljon igénnyé a szép és helyes beszédre való törekvés;
- ❖ fejlesszük az esztétikai, erkölcsi érzékenységet.

Matematika

- ❖ legyenek képesek a környezeti mérések eredményeinek értelmezésére;
- ❖ logikus gondolkodásuk, szintetizáló és lényegkiemelő képességük fejlődjön;
- ❖ tudják megfigyelni az őket körülvevő környezet mennyiségi és térbeli viszonyait;
- ❖ váljanak képessé egy adott témához megfelelő adatok kiválogatására, gyűjtésére és feldolgozására;
- ❖ a tanulóknál alakítsuk ki a környezeti rendszerek megismeréséhez szükséges számolási készségeket.

Környezetismeret/Természetismeret

- ❖ szerezzenek tapasztalatokat, gyűjtsenek élményeket a közvetlen élő és élettelen környezetükről;
- ❖ ismerjék meg és őrizzék a természeti és az ember alkotta táj szépségeit;
- ❖ ismerjék meg az élőlények alapvető szervezeti-működési jellemzőit;
- ❖ ismerjék meg a környezet-egészségügyi problémákat;
- ❖ legyenek képesek az egészségügyi problémák megelőzésére és mérséklésére.

Rajz és vizuális kultúra

- ❖ ismerjék fel a természet képzőművészeti ábrázolásának lehetőségeit;
- ❖ ismerjék a hagyományápolás fontosságát, tudjanak példákat említeni a népi építészet, díszítőművészet hazai előfordulására;
- ❖ ismerjék a természetes alapanyagok használatát;
- ❖ legyenek képesek alkotásokat létrehozni a környezeti nevelési témaköröknek megfelelően;
- ❖ kutassanak fel és ismerjenek meg helyi népi építészeti emlékeket.

Testnevelés

- ❖ fedezzék fel, értsék meg, hogy a környezeti hatások jelentős mértékben befolyásolják egészséges testi fejlődésüket;
- ❖ legyenek tisztában azzal, hogy a testnevelés és a sport nélkülözhetetlen az élményszerű tapasztalatszerzésben, az emberi kapcsolatokban, az együttműködés és a tolerancia fejlesztésében;
- ❖ értsék és tapasztalják meg a szabadtéri foglalkozásokon keresztül, hogy a környezetszennyezés az egészségre veszélyes;
- ❖ sajátítsanak el régi magyar, mozgást igénylő népi játékokat (pl.: karikahajtás, zsákban futás, körjátékok stb.).

Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek

- ❖ értsék és tudják, hogyan, mikor és milyen emberi tevékenységek révén alakult át a természet;
- ❖ ismerjék meg a helyi történelmi értékeket, alakuljon ki bennük a hagyományok tisztelete.

Ének-zene

- ❖ ismerjék meg a természet zenei ábrázolásának módjait;
- ❖ fedezzék fel a természet szépségeinek megjelenését a népdalokban;
- ❖ vegyék észre a zene közösségerősítő, közösségteremtő szerepét.

A tantárgyak lehetőségének kiegészítése az osztályfőnöki teendőkkel

Az osztályfőnök fontos szerepet játszik az osztályközösség kialakításában, formálásában. A környezet megóvására, szépítésére, otthonossá tételére, igényes, gondos alakítására való nevelésen túl a mindennapi problémák felismerése, életmódminták elemzése, a megoldások keresése is kiváló lehetőséget nyújt az együttes tevékenységek során a közösségépítésre, a személyes kapcsolatok kialakítására, elmélyítésére.

Az osztályfőnök összefogja a szaktárgyak idevágó, de a hagyományos tanórai kereteket megbontó tevékenységeit. Az osztályfőnöki órák témájának kínálata akkor hatékony, ha az legalább egy, de inkább négy évre tervezett sokszínű szocializációt programnak felel meg. Tervezése az osztályban tanító valamennyi pedagógus együttgondolkodását kívánja meg.

Módszerek

Olyan speciális gyógypedagógiai módszereket választunk, amelyek segítségével a sajátos nevelési igényű enyhén értelmi fogyatékos tanulóinkkal képesek leszünk a környezeti nevelési céljainkat megvalósítani.

Néhány munkánk során alkalmazott módszercsoport:

- ❖ *játékok*: szituációs, kombinációs, érzékelést fejlesztő, ráhangolást segítő, bizalomerősítő, kapcsolatteremtést segítő, drámapedagógia;
- ❖ *modellezés*: működő modellek készítése;
- ❖ *terepgyakorlati módszerek*: terepgyakorlatok, térképkészítés, egyszerű megfigyelések, célzott megfigyelések, mérések;
- ❖ *aktív, kreatív munka*: természetvédelmi és fenntartási munkák, rekonstrukciós munkák, madárvédelmi feladatok, szelektív hulladékgyűjtés, rend- és tisztasági verseny
- ❖ *művészi kifejezés*: vizuális művészet a környezeti nevelésben, irodalmi alkotások, zeneművészet, táncművészet, népművészet, esztétikai érzékenység és élmény fejlesztése, a tanulók önkifejezése a művészetek nyelvén.

Taneszközök

Az iskola rendelkezik azokkal az alapvető oktatási eszközökkel, szakkönyvekkel és internet hozzáféréssel, amelyek a környezeti nevelési munkához szükségesek. A fejlődéssel lépést tartva új eszközöket kell beszerezni, valamint folyamatosan pótolni kell az elhasználódott eszközöket is.

Az intézményi környezet

Városi helyzetünkéből adódóan az intézmény olyan célokat fogalmaz meg, melyek révén az iskolaépület szűkebb, illetve tágabb környezetének környezetbaráttá tétele válik fontossá. Speciális városi ártalom a nagy forgalom, mely zajjal és légszennyezettséggel is jár. Célunk tanulóink közlekedési biztonságának növelése, a zaj- és légszennyezettség csökkentése.

Ennek megvalósítása érdekében feladatunk:

- ❖ közlekedésbiztonsági ismeretek kiemelt tanítása;
- ❖ zöldítés az iskola környékén és az iskolakertben, fák, cserjék ültetése;
- ❖ növények gondozása, pótlása, gyomtalanítás.

Fontos célunk a tiszta, egészséges környezet megteremtése.

Ennek érdekében feladatunk:

- ❖ szelektív hulladékgyűjtés;
- ❖ utak sózása helyett ásványi őrlemény használata;
- ❖ felvilágosító előadások az egészségkárosító anyagokról és a fertőzési veszélyekről.

A gyermekek mozgásigényének kielégítése érdekében feladatunk:

- ❖ az iskolai játszótér felszerelésének karbantartása, bővítése, homok cseréje.

Az iskola belső tereinek tiszta, meghitt környezeté alakítása miatt feladatunk:

- ❖ festések, felújítások;
- ❖ dekorációkhoz falitáblák;
- ❖ mellékhelyiségekben a szükséges felszerelés biztosítása;
- ❖ portalanítás, gyakori szellőztetés, lábtörlők alkalmazása;
- ❖ Az energia – felhasználás terén nagyon fontos a takarékos fűtés. Feladatunk: a gázkazan megfelelő szabályozása;

A takarékoskodáshoz hozzátartozik még a világítás és a vízfelhasználás. Célunk az egészséges fény preferálása, az egészséges ivóvíz felhasználása, a vízfogyasztás csökkentése.

Feladatunk:

- ❖ hagyományos fénycsövek cseréje energiatakarékos kompakt izzókra;
- ❖ víztakarékos öblítés;
- ❖ csapok karbantartása;
- ❖ a csatorna karbantartása;
- ❖ környezetbarát takarítószer alkalmazása.

Maximálisan kihasználjuk az iskolakert és az udvar adta lehetőségeket. Célunk, hogy ezek a tanítás, pihenés és felüdülés helyei legyenek.

Feladatunk:

- ❖ növények gondozása, pótlása;
- ❖ fajták, madáretetők kihelyezése, gondozása.

Kommunikáció

A környezeti nevelésben – jellegénél, összetettségénél fogva – nélkülözhetetlenek a kommunikáció legkülönbözőbb módjai. Fontos számunkra, hogy diákjaink képesek legyenek:

- ❖ érthetően, tisztán beszélni;
- ❖ ismerjék az alapvető szakkifejezéseket.

Iskolán belüli kommunikáció formái:

- ❖ faliújságon közölt információk készítése;
- ❖ iskolarádió felhasználása híradásra;
- ❖ plakátok készítése és bemutatása.

Iskolán kívüli kommunikáció formái:

- ❖ környezetvédelmi cikkek feldolgozása különböző napilapokból (segítséggel);
- ❖ környezetvédelemről szóló rádiós, televíziós és interneten megjelenő hírek feldolgozása;
- ❖ közvetlen környezet problémáinak felmérése, értékelése.

2.1.14. A tanulók jutalmazásának, magatartásának és szorgalmának értékelési elvei

A magatartás értékelésének elvei

A tanuló magatartását minden hónap végén az osztályfőnök értékeli az osztályban tanító többi pedagógussal történő egyeztetés után.

Az érdemjegyről a szülőt a tájékoztató füzetben, illetve a digitális naplón keresztül értesíti.

A tanuló magatartásának értékelésénél, minősítésénél a következő érdemjegyeket és osztályzatokat alkalmazzuk:

- ❖ példás (5)
- ❖ jó (4)
- ❖ változó (3)
- ❖ rossz (2)

Félévkor és tanév végén a kapott érdemjegy és osztályzat a tájékoztató füzetbe, a digitális naplóba, illetve a bizonyítványba kerül bejegyzésre.

<i>A magatartás értékelésének szempontjai</i>			
<i>Példás</i>	<i>Jó</i>	<i>Változó</i>	<i>Rossz</i>
Fegyelmezett. Segítőképz. Udvarias, illetelmes. Őszinte. Pozitív hatást gyakorol a közösségre. Hibáiról meggyőződhető, hajlandó a korrigálásra. Felnőttekkel, társaival való kapcsolata	Nem kezdeményez, de az elfogadott normákat betartja. Felkérésre segít. Általában udvarias. Általában őszinte. Hibáit belátja. Alkalmazkodó, időnként irányításra szorul. Felnőttekkel, társaival való kapcsolata	Fegyelmezetlen. Nehezen kezelhető. Hangulatai, érzelmei irányítják. Összeférhetetlen, kötekedő. Esetenként árulkodik, irigy. Zavarja társait a viselkedésével. A szabályokat nem mindig tartja be.	Szándékosan árt. A normákkal és a közösséggel szemben áll. Az együttműködést gyakran megtagadja. Durva, goromba, agresszív. Trágár szavakat használ. Rendőrségi ügye van.

<i>A magatartás értékelésének szempontjai</i>			
<i>Példás</i>	<i>Jó</i>	<i>Változó</i>	<i>Rossz</i>
kiegyensúlyozott. Felelősséget érez önmagáért, környezetéért.	többnyire kiegyensúlyozott.	Néhány óra igazolatlan mulasztása van.	Sokat mulaszt igazolatlanul.

A szorgalomjegyek megállapításának elvei

A tanuló szorgalmát minden hónap végén az osztályfőnök értékeli az osztályban tanító többi pedagógussal történő egyeztetés után.

Az érdemjegyről a szülőt a tájékoztató füzetben, illetve a digitális naplón keresztül értesíti.

A szorgalom értékelésénél, minősítésénél alkalmazott érdemjegyek és osztályzatok:

- ❖ példás (5)
- ❖ jó (4)
- ❖ változó (3)
- ❖ hanyag (2)

Félévkor és tanév végén a kapott érdemjegy és osztályzat a tájékoztató füzetbe, a digitális naplóba, illetve a bizonyítványba kerül bejegyzésre.

<i>A szorgalom értékelésének szempontjai</i>			
<i>Példás</i>	<i>Jó</i>	<i>Változó</i>	<i>Hanyag</i>
Képességeinek megfelelő szinten teljesít. A munkában aktív. Feladatvégzése pontos, igényes. Érdeklődő, sokat jelentkezik. Bizonyítani, teljesíteni akar. Megbízásait minden esetben teljesíti. A hibát azonnal javítani kívánja.	Igyekvő, de pontatlanságok vannak a munkájában. Megbízásait felszólításra teljesíti. Megfelelő motivációval és segítséggel bevonható a munkába. Munkája ellenőrzéséhez segítségre szorul. A hibát felszólításra kijavítja.	Nehezen aktivizálható. Megbízásait csak néhány esetben teljesíti. Csak a neki tetsző feladatokba kapcsolódik be. Lassú, feladatait sokszor nem fejezi be. Teljesítménye elmarad a képességei mögött. Gyakori irányítás és buzdítás mellett képes tanulni.	Lusta, makacs, nemtörődő. Megbízásait nem teljesíti. Az iskolai munka nem érdekli. Feladattudata fejlesztésre szorul. Munkája ellenőrzésére nem hajlandó.

A jutalmazás, fegyelmezés iskolai elvei

A jutalmazás

Az a tanuló, aki példamutató magatartást tanúsít, vagy folyamatosan jó tanulmányi eredményt ér el, közösségi munkát végez, versenyeken vesz részt, hozzájárul az intézmény hírnevének megőrzéséhez, jutalomban részesül. Ezek:

- a) szaktanári, osztályfőnöki, napközis nevelői szóbeli dicséret;
- b) igazgatói szóbeli dicséret;
- c) szaktanári, osztályfőnöki, napközis nevelői írásbeli dicséret;
- d) igazgatói írásbeli dicséret;
- e) nevelőtestületi dicséret, amit a bizonyítványba is beír az osztályfőnök;
- f) Az egész évben kiemelkedő munkát végző tanulók tantárgyi és magatartási dicséretét a bizonyítványba is be kell vezetni, miután azt a nevelőtestület jóváhagyta.
- g) Az egész évben példamutató magatartást tanúsító és kiemelkedő tanulmányi és közösségi munkát végzett tanulók a tanév végén:
 - ✓ szaktárgyi teljesítményért,
 - ✓ példamutató magatartásért,
 - ✓ kiemelkedő szorgalomért,
 - ✓ példamutató magatartásért és kiemelkedő szorgalomért dicséretben, könyvjutalomban részesíthetők.
- h) Az iskolán kívüli versenyeken, vetélkedőkön eredményesen szereplő tanulók osztályfőnöki, szaktanári vagy igazgatói dicséretben részesülnek az elért eredmény függvényében.

A fegyelmezés

A fegyelmi intézkedések formái és alkalmazásának elvei (Jogsabályi háttér: Nkt. 58.§ (3)-(5); (8)-(11); (13)-(14) bekezdés; a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 53-61.§):

A biztonságos és békés iskolai élet fenntartása érdekében nevelési célunk, hogy a szankciók, büntetések helyett a konfliktusokat erőszakmentes, előrevivő és együttműködésre építő módon oldjuk meg. Ennek érdekében a megelőzésre és a helyreállító módszerek alkalmazására helyezzük a hangsúlyt.

A fegyelmező intézkedések alkalmazásánál a fokozatosság elve érvényesül, ha a tanuló gondatlanságból vagy szándékosan megszegi az iskola belső rendjét.

Az a tanuló, aki a Nkt. 46.§-ában, a Házirendben és a Szervezeti és Működési Szabályzatban foglalt kötelességeit megszegi, fegyelmi intézkedésben részesül. Minden ilyen esetben a történekről a jelen lévő tanár eseti jegyzőkönyvet készít. Ez két példányban készül, melynek egyik példánya iktatásra kerül, másik példányát a szülő részére postázzuk.

A fegyelmi intézkedések alkalmazásánál mérlegelni kell a kötelezettségszegés körülményeit, súlyosságát, szándékosságát, ismételt előfordulását és a tanuló életkorát.

A fegyelmi intézkedés kizárólag pedagógiai célokat szolgálhat, lehetőséget adva a problémamegoldásra, az erkölcsi felelősségérzet fejlesztésére, a békéltetési és jóvátételi modellek alkalmazására.

A büntetések fokozatai:

- a) jutalom megvonás, kiváltság megvonás,
- b) szóbeli figyelmeztetés,
- c) szaktanári vagy osztályfőnöki figyelmeztetés,
- d) osztályfőnöki intés,
- e) igazgatói figyelmeztetés,
- f) igazgatói intés,
- g) igazgatói megrovás,
- h) fegyelmi eljárás.

Az írásbeli büntetéseken kívül a tanuló eltiltható a tanórán kívüli választható foglalkozásokról és iskolai rendezvényekről (pl.: szakkör, sportedzés, színházlátogatás, osztálykirándulás stb.). A tanuló súlyos kötelességszegése esetén a büntetési fokozatok betartásától el kell tekinteni, s a tanulót azonnal legalább az „igazgatói figyelmeztetés” büntetésben kell részesíteni. Súlyos kötelességszegésnek minősülnek az alábbi esetek:

- ❖ az egészségre ártalmas szerek (dohány, szeszesital, drog) iskolába hozatala, fogyasztása;
- ❖ tiltott sajtóterméket behozatala az iskolába;
- ❖ fegyver vagy fegyvernek minősülő tárgy behozatala az iskolába;
- ❖ az iskola nevelői és alkalmazottai emberi méltóságának súlyos megsértése;
- ❖ iskolatársát bántalmazza, emberi méltóságában megalázza, megzsarolja;
- ❖ sorozatosan durva és trágár kifejezéseket használ;
- ❖ ellenőrzőjében az osztályzatot, illetve a szülő aláírását meghamisítja;
- ❖ mindazon cselekmény, ami bűncselekménynek minősül;
- ❖ a szándékos károkozás - ez esetben a szülő kártérítésre kötelezhető, a kártérítés mértékét a főigazgató határozza meg.

A fegyelmi büntetések kiszabásánál a fokozatosság elve érvényesül, amelytől indokolt esetben, a vétség súlyától függően el lehet térni.

Fegyelmi vétség első esetében szóbeli, ismételt esetben írásbeli figyelmeztetést adhatnak a tantestület tagjai (szaktanár, osztályfőnök, igazgató, főigazgató).

A tanuló súlyos kötelességszegése esetén a tanulóval szemben a magasabb jogszabályokban előírtak szerint *fegyelmi eljárás* indítható. A fegyelmi eljárás megindításáról az iskola vezetője, vagy a nevelőtestület dönt.

A fegyelmi eljárás lefolytatása

A fegyelmi eljárást egyeztető eljárás előzheti meg, amelynek célja a kötelezettségszegéshez elvezető események megismerése, értékelése, és ennek alapján a két fél közötti megállapodás létrehozása a sérelem orvoslása érdekében.

Az egyeztető eljárás részletes szabályait a Szervezeti és Működési Szabályzatban határozzuk meg (Nkt. 53-54.§).

A fegyelmi eljárást a *fegyelmi bizottság* folytatja le. A tanuló büntetésének kiszabásáról a fegyelmi bizottság dönt. A fegyelmi bizottságnak két állandó tagja a bizottság elnöke -tartós akadályoztatása esetén a tantestület által ideiglenesen megbízott személy - és az igazgató.

A fegyelmi bizottság további tagjai az osztályfőnök - akadályoztatása esetén az igazgató által megbízott személy -, valamint az osztály vagy az iskolai diákönkormányzat által megbízott képviselő. A fegyelmi bizottság az elnök döntése alapján kibővíthető.

- ❖ A fegyelmi eljárást az erre jogosult az e célra szolgáló adatlapon indítja meg.
- ❖ A fegyelmi bizottság a tanulót vagy gondnokság alatt álló tanuló esetében a szülőt a fegyelmi eljárás megindításáról értesíti.
- ❖ A tanulót és a szülőt a fegyelmi bizottság tájékoztatja jogairól.
- ❖ Ha a fegyelmi eljárás igazolatlan mulasztás miatt indul meg, tanköteles tanuló esetében a lakóhely szerint illetékes jegyző is értesítést kap.
- ❖ A fegyelmi bizottság elnöke a fegyelmi eljárás alá vont tanulót meghallgatja, a fegyelmi előkészítő eljárásról jegyzőkönyvet készít, melyet a fegyelmi tárgyaláson az érintettek jelenlétében a fegyelmi bizottság tagjai előtt felolvas.
- ❖ A fegyelmi bizottság a fegyelmi tárgyalás során bizonyítási eljárást folytat le, melyről jegyzőkönyvet készít.
- ❖ A fegyelmi bizottság a döntését nyílt szavazással, egyszerű szótöbbséggel hozza.
- ❖ Szavazategyenlőség esetén a fegyelmi bizottság elnökének szavazata dönt.

Fegyelmi eljárás során alkalmazható büntetések:

- ❖ megrovás,
- ❖ szigorú megrovás,
- ❖ áthelyezés másik, azonos típusú iskolába,
- ❖ kizárás az iskolából.

2.1.15. Kerettantervi tartalmak enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak tantárgyi bontásban 1-8. évfolyam

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

1-4. évfolyam

A magyar nemzeti kultúra alapja a magyar nyelv. Nyelvünk és kultúránk, benne irodalmunk a nemzeti identitásunk megteremtői, őrzői és alakítói. Az oktatásban a magyar nyelv és irodalom tantárgynak ezért kulcsszerepe van.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy legalapvetőbb célja az anyanyelvi kommunikációhoz szükséges képességek kialakítása, illetve fejlesztése, valamint az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátíttatása.

A magyar nyelv a tanulás célja és az ismeretszerzés eszköze is. Célja és feladata a szókincsfejlesztés és gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése. Feladata az eredményes olvasás-, írástanulás feltételeinek megteremtése, az ehhez szükséges készségek kialakítása, megerősítése. Kiemelkedő szerepe van a nyelv rendszerére, a helyesírásra vonatkozó alapvető tudás elsajátításában.

Az alapozásban építeni kell a tanulók tapasztalatszerzésére, a fogalmak tartalmának lassú érlelésére, az értelmes és fejlesztő célú gyakoroltatásra. A pedagógus feltérképezi a tanulók egyéni fejlesztési szükségleteit. Kellő időt enged a tanulási feladatok pszichológiai feltételeinek beéréséhez, és személyre szóló fejlesztéssel és értékeléssel esélyt teremt a sikeres iskolai pályafutás, valamint az élethosszig tartó tanulás biztonságos megalapozásához.

Az irodalmi nevelés feladata az olvasás megszerettetése, az olvasási kedv felkeltése és megerősítése. Az irodalmi műveltség megalapozásához kisiskolás korban a szövegolvasáshoz kapcsolódó szövegelemző és értelmező együttgondolkodás, egymás véleményének meghallgatása, megismerése, a saját gondolatok kifejtése, valamint az irodalmi szövegekkel kapcsolatos tapasztalatszerzés, az esztétikai, erkölcsi értékek felfedezése, érzelmileg is megalapozott befogadása nyit utat.

Az iskolai oktatás, nevelés a sérülésből, a fogyatékból eredő tanulási nehézségek leküzdését, a jól működő funkciók továbbfejlődését individualizált programok, terápiák, differenciáló pedagógiai eljárások alkalmazásával támogatja.

A tantárgy feladatai a vizuális észlelés és differenciálás, auditív észlelés és differenciálás, fonematikus észlelés, érzékelés, figyelem, gondolkodás, emlékezőképesség, analízis-szintetizáló képesség, ritmus, mozgás, finommotorika, szem-kéz koordináció fejlesztése. A kommunikációs képességek fejlesztése különféle élethelyzetek során, az aktív és passzív szókincsgazdagítás, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartás, viselkedés gyakorlása, továbbá a tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben és a spontán beszédben is.

Kiemelt feladat az önismeret erősítése, lehetőséget teremtve a véleménynyilvánításra, mások véleményének meghallgatására. A szövegtartalom visszaadásának gyakorlása különféle kommunikációs eszközökkel történik, fokozódó önállósággal valósul meg.

Az írás eszközszintű használata, a helyesírási készség fejlesztése, továbbá a rendezett íráskép kialakítása az egyéni adottságok figyelembe vételével valósul meg.

1. évfolyam heti 8 óra

Témakör	1. Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Óraszám 50 óra
A témakör fejlesztési céljai	A megfelelő hangképzés, beszédleégzés és hangoztatás fejlesztése. Törekvés az érthető és kifejező beszédre. Megfelelő beszédtempó kialakítása. Az auditív észlelés és figyelem, beszédhanghallás fejlesztése. A beszédszervek mozgásának tudatosítása. A beszédérzékelés, beszédértés, szövegértés és beszédprodukció képességének fejlesztése. Beszédkedv felkeltése és a beszéd bátorság növelése. A verbális emlékezet és a szóbeli kifejezőképesség fejlesztése (szókincs, mondatalkotás). A kommunikációs képesség fejlesztése a megfelelő szocializáció elérése érdekében különböző élethelyzetekben. Rövid kiszámolók, mondókák, versek szövegű tolmácsolása. Megfigyelő képesség, koncentráció, kooperáció, feladattudat, feladattartás, időbeli tájékozódás fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Beszédhallás, hallás utáni értés	Hangfelismerési és hangutánzó gyakorlatok végzése. Beszédleégzés tudatosítása légző gyakorlatokkal. Szájtérben való tájékozódás gyakorlása. A hangok tiszta ejtésének gyakorlása. A beszédhangok időtartamának érzékeltetése. Beszédritmus, beszédtempó megfigyelése és visszaadása utánmondással. Hang-, szótag- és szó sor ismétlése. Hang, szótag, szó fogalmának kialakítása. Képek, tárgyak megnevezése (szókincsfejlesztés). Versek, mondókák ritmusának megfigyelése, érzékelése. Rövid hallott szövegek megértése hallás után. Szöveges kiejtési gyakorlatok.	<i>Ének-zene:</i> hangképzés, légzés, artikuláció, ritmus, gyerekdalok, körjátékok. <i>Testnevelés:</i> vitákapacitás növelése. <i>Etika:</i> természet, a környező világ hangjai; a tanulókat körülvevő tárgyak és élőlények neve, a velük kapcsolatos ismeretek, család, otthon, óvoda, iskola.
1.2. Beszédfejllettség	Figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra, részvétel a	

	tanulócsoportban folyó beszélgetésben. Társas nyelvi magatartás gyakorlása, elsajátítása (bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás). A helyes ejtés gyakorlása játékos utánmondással. Saját élmények megfogalmazása. Mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó szituációs- és beszédgyakorlatok végzése. Eseményekről, élményekről, képekről, képsorokról az érzelmek kifejezésével, az időrend betartásával egyszerű mondatok alkotása. Kérdezés és válaszadás gyakorlása mindennapi élethelyzetekben. A jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmainak használata mindennapi élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben, szituációkban. Szerepek eljátszása dramatikus eszközökkel, konfliktusok megjelenítése.	
1.3. Memoriterek szövegű tolmácsolása	Mimetizálás – helyzethez alkalmazkodó arcjáték, tekintet, gesztikuláció, testtartás. Érzelmek kifejezése. Ritmikus tevékenységek végzése szövegkísérettel. Nyelvtörők, kiszámolók tanulása. Gyermekdalok, körjátékok éneklése, eljátszása.	
Fogalmak	Belégzés, kilégzés, levegővétel, hang, szó, rövid, hosszú, halk, hangos, hangerő, gyors, lassú, tempó, hangsúly, kép, esemény, vers, mondóka, kiszámoló, dal, jel, szokás, kérdés, válasz, jó, rossz, szép, csúnya.	

Témakör	2. Olvasás, az írott szöveg megértése	Óraszám 90 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Akusztikus, vizuális megfigyelő- és differenciáló-képesség fejlesztése. Téri, síkbeli tájékozódás, lateralitás fejlesztése. Jelfelismerés, rész-egész viszony, soralkotás. A hangos olvasás megtanulása szótagoló, illetve szóképes szinten, az olvasástechnika fejlesztése. Képeskönyvek, gyermekkönyvek bemutatása során az olvasás iránti érdeklődés felkeltése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Felkészülés az olvasásra	Tárgyak, képek, vizuális jelek azonosságának, hasonlóságának, különbözőségének megfigyelése, megfogalmazása. Képolvasási gyakorlatok végzése. A rész-egész viszonyának megtapasztalása. Szótagolás tapssal kísérvé. Közvetlen környezet hangjainak megfigyelése, differenciálása. Beszédhangok megkülönböztetése. Rövid-hosszú hangok differenciálása. Globálisan észlelt nyelvi egységek (szavak) hangokra bontása. Zöngés-zöngétlen hangok megkülönböztetése. A téri tájékozódás fejlesztése, irányok megnevezése. Irányított szemmozgás gyakorlása, szemfixáció megerősítése. Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált (koncentrációs) játékos memóriagyakorlatok végzése. Jelek, piktogramok, rajzos utasítások felismerése, értelmezése.	<i>Matematika:</i> számlálás, sorszámok. <i>Etika</i> :szűkebb és tágabb környezetünk tárgyai, élőlényei, tulajdonságok megnevezése, összehasonlítása, megfigyelése. <i>Ének-zene:</i> ritmus, ciklikus sorok. <i>Vizuális kultúra:</i> tájékozódás síkban, színek, formaérzékelés, formafelismerés. <i>Testnevelés:</i> ritmikus mozgások. <i>Technika és tervezés:</i> a dramatizálás egyszerű kellékei.
2.2. Az olvasás jelrendszere	Hanganalízis: hangok felismerése, megkülönböztetése, kapcsolása, leválasztása, helyének meghatározása a szóban. Hang és betű azonosítása.	

	Betűk felismerése szavakban Az olvasás jelrendszerének tanulása (kisbetűk). Egy- és többtagú szavak kirakása, összeolvasása. Szótagok, szavak, mondatok, olvasása. Hangos olvasás gyakorlása. Törekvés a szöveghű olvasásra. .	
2.3. Az írott szöveg megértése	Tájékozódás a tankönyvben. A megértés bizonyítása rajzzal, színezéssel. Szó és kép, illetve mondat és kép egyeztetése. Mondatok hangos és néma olvasása. Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása. Cím, szereplők, események megbeszélése. Tartalom elmondása. A történet dramatizálása. Szerepjátékok, önismereti gyakorlatok végzése. Közhíradások, szólások jelentésének megbeszélése. Az erkölcsi és esztétikai értékrend formálása, a szöveg tartalmában rejlő nevelési lehetőségek felhasználásával. A műélvezet megtapasztalása a belefeledkezés, a játék öröme kapcsán.	
Fogalmak	Azonos, egyforma, különböző, hang, betű, szótag, szó, mondat, írásjel, pont, vessző, kérdőjel, felkiáltójel, kisbetű, nyomtatott betű, betűkártya, nyelv, fogsor, szájpaddás, ajak, sor, oszlop, vízszintes, függőleges, bal, jobb, alatt, fölött, mellett, között, előtt, mögött, oldal, néma olvasás, hangos olvasás, cím, tartalom, cselekmény, szereplő, közhíradások, szólások szín,	

Témakör	3. Írás, szövegalkotás	Óraszám 78 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Síkbeli és téri tájékozódás fejlesztése. A vonalközben való tájékozódás kialakítása. Vizuális észlelés, optikus differenciáló képesség, formaérzékelés, emlékezet, sorrendiség fejlesztése. Dominancia megerősítése. Mozgáskoordináció, szem-kéz koordináció, finommozgás, összerendezett írásmozgás alapozása, kialakítása. Szabályos betűalakítás és - kapcsolás elsajátítása, vonalközbe helyezése. Algoritmuskövetés. Iránykövetés. Az írás funkciójának megismertetése. Íráshasználati módok megismerése: másolás, tollbamondás, emlékezetből írás. Az íráskészség megalapozása. Rendezett, tiszta írásmunkára nevelés. Az eszközszintű írás előkészítése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Az írás jelrendszere	Térbeli, síkbeli tájékozódás gyakorlása. Az irányok felismerése, megnevezése és összekapcsolása az irányokat kifejező szavakkal. Az írófelületen való tájékozódás gyakorlása. Tájékozódás vonalközben. Nagymozgások, kismozgások végzése. Az íráshoz szükséges helyes testtartás kialakítása. A kézíráshoz szükséges ceruzafogás elsajátítása. Egyszerű formák vázolása, rajzolása, vonalkövetés, ráírás. Sorkövetés, sorváltási tevékenység. Betűelemek vázolása, elhelyezése a vonalközben, írása, kapcsolása. Írott kisbetűk vázolása, elhelyezése a vonalközben, írása. Írott kisbetűk összekapcsolása. Betűk írása tollbamondással. Írásjelek írása, alkalmazása. Szavak írása másolással, tollbamondással Magán- és mássalhangzók hosszúságának megfigyelése, jelölése. Önellenőrzés irányítással. Hibajavítás segítséggel.	<i>Matematika:</i> térbeli-, síkbeli tájékozódás. <i>Testnevelés:</i> mozgáskoordináció, finommozgások, térbeli tudatosság. <i>Vizuális kultúra:</i> formaérzékelés.

Fogalmak	Vonal, vonalköz, vastag vonal, segédvonal, margó, rajta, vissza, ráírás, grafitceruza, postairon, álló egyenes, fekvő egyenes, ferde egyenes, kör, csészevonal, kapuvonal, cseppvonal, fecskevonal, hullámvonal, írott kis-betű, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, tollbamondás, másolás, ékezet, hiba, ellenőrzés, javítás.

Témakör	4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	Óraszám 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Auditív és vizuális észlelés, -figyelem, - differenciálás fejlesztése. Kommunikációs képesség, nonverbális kommunikáció fejlesztése. Szókincsbővítés. Verbális emlékezet növelése. Időtartamok érzékelésének fejlesztése (hangok). Helyes beszédhangsúly kialakítása. A nyelvhasználat alapozása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1 Alapvető kommunikációs helyzetek nyelvi és magatartási mintái	Kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás és kapcsolat zárása: Társas nyelvi magatartás kialakítása (bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérdés, megköszönés, kérdezés, válaszadás, búcsúzás). Beszélgetés, vita: Figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra, részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben. Saját élmények egyszerű megfogalmazása. Nyelvi mintakövetés beszédben. Konkrét élethelyzetben meg tapasztalható elemi erkölcsi fogalmak tisztázása.	<i>Etika:</i> magatartási szabályok, viselkedésminták. <i>Ének-zene:</i> ritmus, hang, időtartam. <i>Etika:</i> jó, rossz.
4.2 Szavak jelentése, szókincs	Szókincsbővítés: tárgyakkal, képekkel, a szavak jelentésének sokoldalú érzékeltetésével.	
4.3. Hang, betű, szótag, szó	A beszédhangok differenciálása és felismerése szavakban. Betűk válogatása, csoportosítása. Szavak hangokra bontása. Magánhangzók, mássalhangzók időtartamának megfigyelése, helyes ejtésük gyakorlása, jelölésük. Szótagolás tapssal, szótagok számlálása.	

4.4. Modalitás szerinti mondatfajták	Kérdés, kijelentés és felszólítás mondathangsúlyának érzékeltetése mintakövetéssel.	
4.5. Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok, írásjelek	Magánhangzók időtartamának jelölése előkészítés után másolásnál, tollbamondásnál.	
Fogalmak	Bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás, búcsúzás, beszélgetés, hang, betű, szótag, szótagolás, szó, mondat, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, időtartam, hosszú, rövid, hangsúly, kisbetű, név.	

Témakör	5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Óraszám 35 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Auditív és vizuális figyelem és emlékezet fejlesztése. Ritmusérzék fejlesztése. Szabálytudat megerősítése. Kommunikációs készség, együttműködési készség kialakítása. Szóbeli szövegalkotás, kreativitás fejlesztése. Szövegértő képesség fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. Szerzők és művek Népköltészet Klasszikus magyar szerzők gyermekversei Kortárs magyar szerzők gyermekversei, meséi	Mesehallgatás. Mondókák, kiszámolók, népi játékok, népdalok tanulása, eljátszása. Rövid gyermekversek, versrészletek meghallgatása, megtanulása.	<i>Ének-zene:</i> ritmusérzék, népdalok, népi játékok. <i>Technika és tervezés:</i> a dramatizálás egyszerű kellékei. <i>Etika:</i> jó, rossz.
5.2. Epikus művek jellemzői	Szereplők, helyszín kiemelése irányítással. Cselekmény megfogalmazása segítségével. Szereplők tulajdonságainak és cselekedeteinek megítélése – a jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmának ismerete, használata.	
5.3. Lírai alkotások jellemzői	Vers, versszak felismerése.	
5.4. Báb- és drámajátékok jellemzői	A mesék cselekményének eljátszása.	

Fogalmak	Mese, vers, mondóka, kiszámoló, dal, népi játék, történet, szereplő, helyszín, báb, jó, rossz, szép, csúnya.

Összegzett tanulási eredmények az 1. évfolyam végére	A NAT-ban meghatározott tanulási eredmények a tanulók sajátos nevelési igénye és egyéni képességei szerint, különösen: Saját személyi adatok elmondása. Napszaknak megfelelő köszönés. Érthető, tagolt beszéd helyes köznyelvi kiejtéssel, helyes ritmusban. A kommunikációs készség fejlődése. Bekapcsolódás a beszélgetésekbe, kérdésekkel, válaszadással. Szókincs gyarapodása. Hangképzés pontossága; érthető, tagolt beszéd; időtartam, hangsúly érzékelése; beszédértés képességének fejlettsége. Utasítások megértése és követése. Szóbeli kifejezőképesség fejlettsége; szókincs, mondatalkotási képesség fejlettsége. Tanult memoriterek szöveghű tolmácsolása. A páros és csoportos kommunikáció készségének fejlettsége. Társalgási kedv kortárs csoportban. Ismeret- és élménykörből tárgyak megnevezése. Kérdések és szemléltetés segítségével beszámolás eseményekről. Négy-öt mondóka, vers ismerete, bekapcsolódás a dramatikus játékokba. Konkrét élethelyzetekben megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak helyes megítélése. Az olvasás jelrendszerének ismerete (egyéni sajátosságok figyelembevételével). A szavak hangokra bontása, betűkből szavak alkotása. Szavak, rövid mondatok olvasása szótagoló formában. Beszámolás a hangosan olvasott szövegrészek tartalmáról kérdések segítségével. A szereplők és események megnevezése. A szavak megértését bizonyító feladatok megoldása előkészítés után, segítséggel. Az írás jelrendszerének ismerete (egyéni haladási ütemnek megfelelően). A kisbetűk szabályos alakítása és kapcsolása. Szavak másolása előkészítéssel írott, nyomtatott szövegről. 3–4 betűből álló szavak leírása tollbamondás után. Begyakorolt szavak leírása emlékezetből. Rendezett, olvasható íráskép.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELES

Az értékelésnél a tanuló egyéni, magához mért fejlődését kell figyelembe venni.

Olvasás

Kiválóan teljesített

A tanult betűket felismeri, összeolvasni tud. Szavakat, rövid mondatokat olvas. A szavak megértését cselekvéssel, rajzzal vagy magyarázattal bizonyítja. Tanult memoriterek szövegűen tolmácsol. Tud kérdést feltenni és kérdésekre választ adni.

Jól teljesített

A tanult betűket felismeri, összeolvasni tud, de betűtévesztés előfordul. A szövegértést kevés segítséggel bizonyítja. 4-5 mondókát ismer, kevés hibával tolmácsol. Beszélgetésbe egy-egy szóval bekapcsolódik.

Megfelelően teljesített

Betűfelismerése biztonságos, de összeolvasása nehézkes. Az olvasottakat segítséggel értelmezi. A szövegértést segítséggel bizonyítja. Bekapcsolódik a közös verses, énekes játékba. Ismeret és- élményköréből tárgyakat, cselekvéseket egyre bővülő körben megnevez.

Felzárkóztatásra szorul

Betűfelismerése bizonytalan, összeolvasni nem tud. Az olvasottakat nehezen vagy nem érti. Bekapcsolódik a mondókák, versek, énekes játékok ismétlődő részének együtt mondásába. Ismeret és- élményköréből tárgyakat megnevez.

Írás

Kiválóan teljesített

A tanult kisbetűket és írásjeleket biztonsággal alakítja és köti. Szavakat, rövid mondatokat másol írott, nyomtatott szövegről. Tollbamondás után 3-4 betűs szavakat hibátlanul ír. Külalakja rendezett, írásképe olvasható.

Jól teljesített

A tanult kisbetűket helyesen alakítja és köti. Szavakat, rövid mondatokat kevés hibával másol írott, nyomtatott szövegről. Tollbamondás után 3-4 betűs szavakat jól ír, ritkán előfordul tévesztés. Külalakja rendezett.

Megfelelően teljesített

A tanult kisbetűket felismerhetően alakítja, de formája nem mindig szabályos. Írott és nyomtatott szavak másolása írottra többször pontatlan. Tollbamondás után sokszor téveszt. Külalakja megfelelő.

Felzárkóztatásra szorul

A tanult kisbetűket felismerhetően, de gyakran nem szabályosan alakítja, kapcsolja. Írott, nyomtatott szavak másolása írottra nehézkes.. Tollbamondás után nehezen, sok hibával ír. Külalakja általában rendezetlen.

2. évfolyam heti 8 óra

Témakör	1. Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Óraszám 50 óra
Előzetes tudás	Érthető, tagolt beszéd helyes köznyelvi kiejtéssel, helyes ritmusban. A kommunikációs készség fejlődése. Bekapcsolódás a beszélgetésekbe, kérdésekkel, válaszadással Egyszerű szóbeli utasítások megértése és követése. Szóbeli kifejezőképesség fejlettsége; szókincs, mondatalkotási képesség fejlettsége. Tanult memoriterek szöveghű tolmácsolása. A páros és csoportos kommunikáció készségének fejlettsége. Ismeret- és élménykörből tárgyak megnevezése Társalgási kedv kortárs csoportban.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megfelelő hangképzés, beszédleghzés és hangoztatás fejlesztése. Törekvés az érthető és kifejező beszédre. Megfelelő beszédtempó kialakítása. Az auditív észlelés és figyelem, beszédhanghallás fejlesztése. A beszédszervek mozgásának tudatosítása. A beszédérzékelés, beszédértés, szövegértés és beszédprodukciónak képességének fejlesztése. Beszédkedv felkeltése és a beszéd bátorság növelése. A verbális emlékezet és a szóbeli kifejezőképesség fejlesztése (szókincs, mondatalkotás). A kommunikációs képesség fejlesztése a megfelelő szocializáció elérése érdekében különböző élethelyzetekben. A tanult nyelvi fordulatok alkalmazása. Rövid kiszámolók, mondókák, versek szöveghű tolmácsolása. Megfigyelő képesség, koncentráció, kooperáció, feladattudat, feladattartás, időbeli tájékozódás fejlesztése. Helyes önismeret, erkölcsi érzék, ítéletképesség kialakítása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Beszédhallás, hallás utáni értés	Hangfelismerési és hangutánzó gyakorlatok végzése. Beszédleghzés tudatosítása légző gyakorlatokkal. A hangok tiszta ejtésének gyakorlása. A beszédhangok időtartamának érzékeltetése. Beszédrítmus, beszédtempó megfigyelése és visszaadása után mondással. Hang-, szótag- és szó sor ismételése.	<i>Ének-zene:</i> hangképzés, léghzés, artikuláció, ritmus, gyerekdalok, körjátékok. <i>Testnevelés:</i> vitálkapacitás növelése. <i>Etika:</i> természet, a környező világ hangjai;

	Képek, tárgyak megnevezése (szókincsfejlesztés). Versek, mondókák ritmusának megfigyelése, érzékelése. Rövid hallott szövegek megértése hallás után. Szöveges kiejtési gyakorlatok.	a tanulókat körülvevő tárgyak és élőlények neve, a velük kapcsolatos ismeretek, család, otthon, óvoda, iskola.
1.2. Beszédfejllettség	Figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra, részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben. Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez. Társas nyelvi magatartás gyakorlása (bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérdés, megköszönés, kérdezés, válaszadás). A helyes ejtés gyakorlása játékos után mondással. Saját élmények megfogalmazása. Mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó szituációs- és beszédgyakorlatok végzése. Képről – kérdések segítségével – összetett mondatok alkotása. Eseményekről, élményekről, képekről, képsorokról az érzelmek kifejezésével, az időrend betartásával mondatok alkotása. Természetes beszédhangsúly mintaadás utáni gyakorlása. A magyar nyelv szabályainak megfelelő hangsúly, hanglejtés elsajátítása, alkalmazása spontán beszédben is. A kijelentés és a kérdés beszédhangjának megfigyelése, gyakorlása hangerő, hanglejtés, hangsúly érzékeltetésével. Kérdezés és válaszadás gyakorlása mindennapi élethelyzetekben. Konkrét élethelyzetekben érzékletesen megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak megnevezése.	

	A jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmainak használata mindennapi élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben, szituációkban. Szerepek eljátszása dramatikus eszközökkel, konfliktusok megjelenítése.	
1.3. Memoriterek szöveghű tolmácsolása	Mimetizálás – helyzethez alkalmazkodó arcjáték, tekintet, gesztikuláció, testtartás. Érzelmek kifejezése. Ritmikus tevékenységek végzése szövegkísérettel. Megfelelő hangerő, hanglejtés, hangsúly kialakítása. Nyelvtörők, kiszámolók tanulása. Gyermekdalok, körjátékok éneklése, eljátszása.	
Fogalmak	Belégzés, kilégzés, levegővétel, hang, szó, rövid, hosszú, halk, hangos, hangerő, gyors, lassú, tempó, hangsúly, kép, esemény, vers, mondóka, kiszámoló, dal, jel, szokás, kérdés, válasz, jó, rossz, szép, csúnya.	

Témakör	2. Olvasás, az írott szöveg megértése	Óraszám 90 óra
Előzetes tudás	Az olvasás jelrendszerének ismerete (egyéni sajátosságok figyelembevételével). A szavak hangokra bontása, betűkből szavak alkotása. Szavak, mondatok, rövid szövegek olvasása. Beszámolás hangosan vagy némán olvasott szövegrészek tartalmáról kérdések segítségével. A szereplők és események megnevezése. A szövegértést bizonyító feladatok megoldása előkészítés után, kérdések segítségével. Tartalom feldolgozás, szövegelemzés segítségével.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Akusztikus, vizuális megfigyelő- és differenciáló-képesség fejlesztése. Téri, síkbeli tájékozódás, lateralitás fejlesztése. Jelfelismerés, rész-egész viszony, soralkotás. Az olvasás teljes jelrendszerének elsajátítása a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembe vételével. A hangos olvasás megtanulása, szótagoló, illetve szóképes szinten, az olvasástechnika fejlesztése. Szavak, mondatok, rövid szövegek tartalmának megértése, értelmezése, a megértés bizonyítása segítségével, irányítással. Szókincsbővítés. Értő olvasás fejlesztése. A néma olvasás elemi szintű kialakítása.	

	Az olvasási készség fejlesztése. Algoritmus követése. Szövegelemzés, lényegkiemelés, következtetés, összefüggések felismerése. Képeskönyvek, gyermekkönyvek bemutatása során az olvasás iránti érdeklődés felkeltése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Felkészülés az olvasásra	Képolvasási gyakorlatok végzése. A rész-egész viszonyának megtapasztalása. Szótagolás tapssal kísérvé. Beszédhangok megkülönböztetése. Rövid-hosszú hangok differenciálása. Globálisan észlelt nyelvi egységek (szavak) hangokra bontása. Zöngés-zöngétlen hangok megkülönböztetése. A téri tájékozódás fejlesztése, irányok megnevezése. Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált (koncentrációs) játékos memóriagyakorlatok végzése. Szövegtanulási technikák megismerése. Jelek, piktogramok, rajzos utasítások felismerése, értelmezése.	<i>Matematika:</i> számlálás, sorszámok. <i>Etika:</i> szűkebb és tágabb környezetünk tárgyai, élőlényei, tulajdonságok megnevezése, összehasonlítása, megfigyelése. <i>Ének-zene:</i> ritmus, ciklikus sorok. <i>Vizuális kultúra:</i> tájékozódás síkban, színek, formaérzékelés, formafelismerés. <i>Testnevelés:</i> ritmikus mozgások. <i>Technika és tervezés:</i> a dramatizálás egyszerű kellékei.
2.2. Az olvasás jelrendszere	Hanganalízis: hangok felismerése, megkülönböztetése, kapcsolása, leválasztása, helyének meghatározása a szóban. Betűk felismerése szavakban, szövegben. Az olvasás teljes jelrendszerének megtanulása (kis- és nagybetűk). Egy- és többtagú szavak kirakása, összeolvasása. Szavak, mondatok, rövid szövegek olvasása szótagoló, ill. szóképes formában. Hangos olvasás gyakorlása. Törekvés a szövegű olvasásra. Hangsúly, hanglejtés érzékeltetése.	
2.3. Az írott szöveg megértése	Tájékozódás a szövegben.	

	Az adatok visszakeresése. Információk kiemelése. A megértés bizonyítása rajzzal, színezéssel. Szó és kép, illetve mondat és kép egyeztetése. Mondatok kiegészítése képek segítségével. Mondatok hangos és néma olvasása. Rövid szöveg hangos és néma olvasása. Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása. Cím, szereplők, események megbeszélése. Olvasmányokhoz kapcsolódó feladatok megoldása (segítséggel, irányítással). Tartalom elmondása. A történet dramatizálása. Szerepjátékok, önismereti gyakorlatok végzése. Közhondások, szólások jelentésének megbeszélése. Az erkölcsi és esztétikai értékrend formálása, a szöveg tartalmában rejlő nevelési lehetőségek felhasználásával. A műélvezet megtapasztalása a belefeledkezés, a játék öröme kapcsán.	
Fogalmak	Azonos, egyforma, különböző, hang, betű, szótag, szó, mondat, szöveg, írásjel, pont, vessző, kérdőjel, felkiáltójel, kisbetű, nagybetű, nyomtatott betű, betűkártya, nyelv, fogsor, szájpaddás, ajak, sor, oszlop, vízszintes, függőleges, bal, jobb, alatt, fölött, mellett, között, előtt, mögött, oldal, néma olvasás, hangos olvasás, cím, tartalom, cselekmény, szereplő, közmondás, szólás, szín.	

Témakör	3. Írás, szövegalkotás	Óraszám 78 óra
Előzetes tudás	Az írás teljes jelrendszerének ismerete (egyéni haladási ütemnek megfelelően). A kisbetűk szabályos alakítása és kapcsolása. Szavak másolása előkészítéssel írott, nyomtatott szövegről. 3–4 betűből álló szavak leírása tollbamondás után. Begyakorolt szavak leírása emlékezetből. Tanult helyesírási normák alkalmazása.	

A témakör nevelési-fejlesztési céljai		Síkbeli és téri tájékozódás fejlesztése. A vonalközben való tájékozódás rögzítése. Vizuális észlelés, optikus differenciáló képesség, formaérzékelés, emlékezet, sorrendiség fejlesztése. Mozgáskoordináció, szem-kéz koordináció, finommozgás, összerendezett írásmozgás rögzítése. Szabályos betűalakítás és - kapcsolás elsajátítása, vonalközbe helyezése. Algoritmuskövetés. Iránykövetés. Íráshasználati módok: másolás, tollbamondás, emlékezetből írás. Rendezett, tiszta írásmunkára nevelés. Önellenzés, hibajavítás megalapozása. Az eszközszintű írás előkészítése.
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Az írás jelrendszere	Az írófelületen való tájékozódás gyakorlása. Írott kis- és nagybetűk vázolása, elhelyezése a vonalközben, írása. Írott kis- és nagybetűk összekapcsolása. Betűk írása tollbamondással. Írásjelek írása, alkalmazása. Szavak írása másolással, tollbamondással és emlékezetből. Szó szerkezetek írása másolással, tollbamondással és emlékezetből. Nagybetűk alkalmazása nevek írása során. Mondatkezdő nagybetű használata. Önellenzés irányítással. Hibajavítás segítségével.	<i>Matematika:</i> térbeli-, síkbeli tájékozódás. <i>Testnevelést:</i> mozgáskoordináció, finommozgások, térbeli tudatosság. <i>Vizuális kultúra:</i> formaérzékelés.
Fogalmak	Vonal, vonalköz, vastag vonal, segédvonal, margó, rajta, vissza, ráírás, grafitceruza, postairon, írott kis- és nagybetű, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, tollbamondás, másolás, ékezet, hiba, ellenőrzés, javítás.	

Témakör	4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	Óraszám 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Auditív és vizuális észlelés, -figyelem, - differenciálás fejlesztése. Kommunikációs képesség, nonverbális kommunikáció fejlesztése. Szókincs bővítés. Verbális emlékezet növelése. Időtartamok érzékelésének fejlesztése (hangok). Helyes beszédhangsúly kialakítása. A nyelvhasználat alapozása. A kis- és a nagybetűk használata. A helyesírási készség megalapozása.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1 Alapvető kommunikációs helyzetek nyelvi és magatartási mintái	Kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás és kapcsolat zárása: Társas nyelvi magatartás rögzítése (bemutakozás, köszönés, megszólítás, kérdés, megköszönés, kérdezés, válaszadás, búcsúzás). Beszélgetés, vita: Figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra, részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben. Saját élmények egyszerű megfogalmazása. Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez. Nyelvi mintakövetés beszédben. Konkrét élethelyzetben meg tapasztalható elemi erkölcsi fogalmak tisztázása.	<i>Etika:</i> magatartási szabályok, viselkedésminták, jó, rossz <i>Ének-zene:</i> ritmus, hang, időtartam.
4.2. Szavak jelentése, szókincs	Szókincsbővítés: tárgyakkal, képekkel, rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavakkal, a szavak jelentésének sokoldalú érzékeltetésével.	
4.3. Hang, betű, szótag, szó	A beszédhangok differenciálása és felismerése szavakban. Betűk válogatása, csoportosítása. Szavak hangokra bontása. Magánhangzók, mássalhangzók időtartamának megfigyelése, helyes ejtésük gyakorlása, jelölésük. Szótagolás tapssal, szótagok számlálása.	
4.4. Modalitás szerinti mondatfajták	Kérdés, kijelentés és felszólítás mondathangsúlyának érzékeltetése mintakövetéssel.	
4.5. Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok, írásjelek	Magánhangzók időtartamának jelölése előkészítés után másolásnál, tollbamondásnál. Hosszú mássalhangzók jelölése a szavakban másolással. Nagybetűk használata nevek írásakor és mondatkezdésnél. Mondatvégi írásjelek alkalmazása.	

Fogalmak	Bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás, búcsúzás, beszélgetés, vita, vélemény, hang, betű, szótag, szótagolás, szó, mondat, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, időtartam, hosszú, rövid, hangsúly, kisbetű, nagybetű, név.

Témakör	5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Óraszám 35 óra
Előzetes tudás	Az olvasástechnika alkalmazása.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Auditív és vizuális figyelem és emlékezet fejlesztése. Ritmusérzék fejlesztése. Ítéliképesség, erkölcsi érzék formálása. Empátiakészség növelése. Szabálytudat megerősítése. Kommunikációs készség, együttműködési készség kialakítása. Szóbeli szövegalkotás, kreativitás fejlesztése. Szövegértő képesség fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. Szerzők és művek Népköltészet Klasszikus magyar szerzők gyermekversei Kortárs magyar szerzők gyermekversei, meséi	Mesehallgatás. Mondókák, kiszámolók, népi játékok, népdalok tanulása, eljátszása. Rövid gyermekversek, versrészletek meghallgatása, elolvasása, megtanulása. Rövid mesék olvasása.	<i>Ének-zene:</i> ritmusérzék, népdalok, népi játékok. <i>Technika és tervezés:</i> a dramatizálás egyszerű kellékei. <i>Etika:</i> jó, rossz.
5.2. Epikus művek jellemzői	Szereplők, helyszín kiemelése irányítással. Cselekmény megfogalmazása segítségével. Szereplők tulajdonságainak és cselekedeteinek megítélése – a jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmának ismerete, használata.	
5.3. Lírai alkotások jellemzői	Vers, versszak felismerése.	
5.4. Báb- és drámajátékok jellemzői	A mesék cselekményének eljátszása.	

Fogalmak	Mese, vers, mondóka, kiszámoló, dal, népi játék, történet, szereplő, helyszín, báb, jó, rossz, szép, csúnya.
Összegzett tanulási eredmények a 2. évfolyam végére	A NAT-ban meghatározott tanulási eredmények a tanulók sajátos nevelési igénye és egyéni képességei szerint, különösen: Saját személyi adatok elmondása. Napszaknak megfelelő köszönés. Érthető, tagolt beszéd helyes köznyelvi kiejtéssel, helyes ritmusban. A kommunikációs készség fejlődése. Bekapcsolódás a beszélgetésekbe, kérdésekkel, válaszadással. Szókincs gyarapodása. Közreműködés egyszerű üzenetek átadásában. Ismeret- és élménykörből tárgyak megnevezése. Kérdések és szemléltetés segítségével beszámolás eseményekről. Négy-öt mondóka, vers ismerete, bekapcsolódás a dramatikus játékokba. Konkrét élethelyzetekben megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak helyes megítélése. Az olvasás teljes jelrendszerének ismerete (egyéni sajátosságok figyelembevételével). A szavak hangokra bontása, betűkből szavak alkotása. Szavak, mondatok, rövid szövegek olvasása ütemes szótagoló, illetve lassú szóképes formában. Beszámolás hangosan vagy némán olvasott szövegrészek tartalmáról kérdések segítségével. A szereplők és események megnevezése. A mondatok megértését, ill. a szövegértést bizonyító feladatok megoldása előkészítés után, segítséggel. Az írás teljes jelrendszerének ismerete (egyéni haladási ütemnek megfelelően). A kis- és nagybetűk szabályos alakítása és kapcsolása. Szavak, rövid mondatok másolása előkészítéssel írott, nyomtatott szövegről. 3–4 betűből álló szavak leírása tollbamondás után. Begyakorolt szavak leírása emlékezetből. Az írott nagybetűk alkalmazása másolásnál önállóan, tollbamondásnál előkészítés után. Rendezett, olvasható íráskép.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Az értékelésnél a tanuló egyéni, magához mért fejlődését kell figyelembe venni.

Olvasás

Jeles (5)

A tanult kis- és nagybetűket felismeri és összeolvassa. Szavakat, mondatokat olvas. A némán vagy hangosan elolvasott szavak, mondatok megértését ábrázolással, jelöléssel bizonyítja. Biztos betűismerettel rendelkezik. 4-5 mondókát, verset hibátlanul idéz fel. Egy tanult, olvasott témával kapcsolatban megismert új szavakat alkalmazza a beszéd közben.

Jó (4)

A tanult kis- és nagybetűket felismeri és összeolvassa, de betűtévesztés előfordul. A némán vagy hangosan elolvasott szavak, mondatok megértését ábrázolással, jelöléssel, kevés segítséggel bizonyítja. A tanult mondókákat, verseket kevés hibával idézi fel. A tartalomnak megfelelő hangiejtést használ.

Közepes (3)

Betűfelismerése biztonságos, de összeolvasása nehézkes. Az olvasottakat segítséggel értelmezi. A némán vagy hangosan elolvasott szavak, mondatok megértését ábrázolással, jelöléssel, segítséggel bizonyítja. A tanult mondókák, versek közös elmondásába bekapcsolódik. Saját kérdéseit meg tudja fogalmazni, tetszését-nemtetszését ki tudja nyilvánítani.

Elégséges (2)

Betűfelismerése bizonytalan, összeolvasása nem megfelelő. Az olvasottakat nehezen vagy nem érti. A szövegértést csak tanári segítséggel bizonyítja. A tanult mondókák, versek felidézésénél több segítséget igényel. Képről, képsorokról tud állításokat közölni.

Írás**Jeles (5)**

A tanult kis- és nagybetűket biztonsággal alakítja és köti. Nyomtatott szövegről írottra hibátlanul másol. Tollbamondás után szavakat, tömondatokat is hibátlanul ír. Írásban, szó- és mondatkiegészítési feladatokat megold (kikereséses másolás). Külalakja rendezett.

Jó (4)

A tanult kis- és nagybetűket biztonsággal alakítja és köti. Nyomtatott szövegről írottra jól másol. Tollbamondás után szavakat, tömondatokat jól ír, ritkán előfordul tévesztés.

Közepes (3)

A tanult kis- és nagybetűket felismerhetően alakítja, de formájuk nem mindig szabályos. Nyomtatott szövegről írottra kevés hibával megfelelően másol. Tollbamondás után többször előfordul tévesztés.

Elégséges (2)

A tanult kis- és nagybetűket felismerhetően alakítja. Nyomtatott szövegről írottra sok hibával másol. Tollbamondás után nehezen, sok hibával ír.

3. évfolyam heti 7 óra

Témakör	1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Óraszám 40 óra
Előzetes tudás	Hangképzés pontossága; érthető, tagolt beszéd; időtartam, hangsúly érzékeltetése; beszédértés képességének fejlettsége. Utasítások megértése és követése. Szóbeli kifejezőképesség fejlettsége; szókincs, mondatalkotási képesség fejlettsége. Tanult memoriterek szöveghű tolmácsolása. A páros és csoportos kommunikáció készségének fejlettsége. Társalgási kedv kortárs csoportban.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Helyes artikuláció, tiszta ejtés, hangképzés, beszédhanghallás fejlesztése. Beszédkedv, társalgási kedv növelése. Alkalmazkodás a beszédhelyzethez. Megfelelő hangerő, hanglejtés, hangsúly, hangszín, beszédritmus használata.	

	A verbális kommunikációs eszközök alkalmazása a mindennapi érintkezés során. Törekvés erősítése a mások számára érthető és kifejező beszédre. Összefüggő beszéd további fejlesztése az életkornak megfelelő témákban. Szóbeli szövegek kommunikációs sémáinak, nyelvi jellemzőinek használata. Szóbeli szövegalkotás, kommunikációs képesség, beszédkésztség fejlesztése. A mindennapi élet és a tankönyvek szókincsének ismerete. Helyzetfelismerés, szituációhoz igazodó, beszédtartalomnak megfelelő szóhasználat. A beszélői szándék és az érzelmek kifejezése. Mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása. Verbális emlékezet fejlesztése. Memoriterek szöveghű tolmácsolása. Empátia, szociális készségek formálása. Ítélnőképesség, erkölcsi érzék alakítása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1.Beszédhallás, hallás utáni értés	Helyes beszédleghzés megfigyelése és alkalmazása hangkapcsolatok, szósorok, szövegek, versek mondása során. Hangkapcsolatok tiszta ejtésének gyakorlása változó szó- és szövegkörnyezetben, toldalékos szavakban és a kiejtéstől eltérő hangkapcsolatokban. Hangkapcsolatok, szósorok ismétlése. Mondatfonetikai gyakorlatok végzése. Különböző beszédhelyzetnek megfelelő hangerő, hangszín, beszédtempó megválasztása, gyakorlása; ritmusváltás, hangerőváltás, szünettartás. Szókincs gyarapítása szógyűjtéssel, képek és kérdések segítségével; tulajdonságok gyűjtése, kiválasztása, mondatba foglalása. Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak gyűjtése. Szavak mondatba helyezése, beépítése a beszédbe. Szókincs bővítése mondat és szöveg szinten. Segítséggel három-négy mondat összefűzése az időrend betartásával.	<i>Ének-zene:</i> ritmus, légzés, hangulati elemek, népszokások. <i>Testnevelés:</i> vitálkapacitás növelése, ritmikus gyakorlatok, mozgáskoordináció, térbeli tudatosság. <i>Matematika:</i> tulajdonságok, viszonyiszavak. <i>Etika:</i> természet, a környező világ hangjai, a tanulókat körülvevő tárgyak és élőlények nevei, a velük kapcsolatos ismeretek; család, otthon, óvoda, iskola, ünnepek. Jó, rossz, választás. <i>Digitális kultúra:</i> IKT-eszközök.

1.2. Beszédfejltség	Saját és közösségi élmények megfogalmazása. Mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó szituációs gyakorlatok. Az iskolai életben előforduló események megbeszélése. Bekapcsolódás társak és felnőttek beszédébe (figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra). Társas nyelvi magatartási formák gyakorlása: tematikus társalgás, üzenetközvetítés. Udvariassági formák gyakorlása: megszólítás, kérés, megköszönés, jókívánság megfogalmazása. Viselkedési normák betartása könyvtárban, színházban, múzeumban, kiránduláson, tömegközlekedés során. Címadási gyakorlatok. Szerepjátékok gyakorlása mesedramatizálással (bábjáték). Önismereti gyakorlatok. Véleményalkotás, mások véleményének meghallgatása. A jó, a rossz, a szép, a csúnya foglmainak helyes megítélése és használata mindennapi élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben. Különböző magatartásformák elemzése, értékelése. Az életkornak megfelelő erkölcsi választások.	<i>Vizuális kultúra:</i> kreativitás, fantázia.
1.3. Memoriterek szöveghű tolmácsolása	Mimetizálás (arcjáték, tekintet, gesztikuláció, testtartás használata a helyzethez alkalmazkodóan). Nyelvtörők, kiszámolók tanulása. Verstanulás. Ünnepekhez, népszokásokhoz, jeles napokhoz kapcsolódó rövid versek megtanulása. Tanult szövegek (versek, nyelvtörők, kiszámolók)	

	szövegű és kifejező tolmácsolása. Ismert szövegek megjelenítése dramatikus játékkal. Különféle dramatikus formák kipróbálása (pl. bábjáték, némajáték, versmondás, helyzetgyakorlat).	
Fogalmak	Belégzés, kilégzés, hang, szó, mondat, szöveg, hangerő, hangsúly, tempó, valóság, mese, vers, mondóka, kiszámoló, nyelvtörő, érzés, érzélem, élmény, hangulat, vélemény, vita, párbeszéd, rokon értelmű szavak, ellentétes jelentésű szavak, időrend, sorrend, esemény, cím, jó, rossz, szép, csúnya.	

Témakör	2. Olvasás, az írott szöveg megértése	Óraszám 76 óra
Előzetes tudás	Szóképes, illetve folyamatos, szövegű olvasás. Tartalom feldolgozás, szövegelemzés segítségével. A tartalmi megértést bizonyító feladatok segítségével, irányítással történő megoldása. Beszámolás a némán olvasott szövegrészek tartalmáról kérdések segítségével.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szóképes, illetve folyamatos olvasás képességének kialakítása, szövegű olvasásra törekvés erősítése. Megfelelő olvasási tempó kialakítása. Hangos olvasásnál megfelelő hangsúly, hangerő, hanglejtés érzékeltetése. Olvasástechnika fejlesztése. Szövegértő képesség fejlesztése az önállóság fokozásával. Szövegelemzés, lényegkiemelés, következtetés, összefüggések felismerése. A kifejező olvasás képességének fejlesztése. Az olvasás megszerettetése, az irodalom szeretete iránti igény felkeltése, olvasóvá nevelés. Az erkölcsi és esztétikai értékrend formálása, környezettudatos nevelés, nemzeti identitástudat megalapozása szöveg tartalmában rejlő nevelési lehetőségek felhasználásával. Fantázia, kreativitás, beleélő képesség növelése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Az olvasás jelrendszere	Rendszeres mesehallgatás a tanító tolmácsolásában vagy az infokommunikációs eszközök használatával. Olvasástechnika fejlesztését szolgáló gyakorlatok végzése. Hangerő, hangsúly, hanglejtés megfelelő használata.	<i>Ének-zene:</i> hangerőgyakorlatok, népszokások, népdalok, érzélemvilág. <i>Vizuális kultúra:</i> vizuális analízis-

	Az írásjelek hangsúly- és értelemmódosító szerepének érzékeltetése hangos olvasásnál. Mondatok hangos és néma olvasása. Szövegek hangos és néma olvasása. Törekvés a pontos, kifejező, szöveghű olvasásra. Tájékozódás a szövegben. Válogató-, staféta- és párbeszédes formában a hangos olvasás gyakorlása.	szintézis, vizuális megjelenítés, fantázia, képzelet. <i>Etika:</i> ismeretek az élő és élettelen környezetről. <i>Digitális kultúra:</i> IKT-eszközök.
2.2. Az írott szöveg megértése	Mondatok hangos és néma olvasása, tartalmának megértése. Rövid szöveg megismerése, tartalmának megértése. Rövid szöveg üzenetének, érzelmi tartalmának megértése. Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megfogalmazása szóban. Cím, szereplők, helyszín kiemelése, időpont megállapítása, cselekmény követése. Tartalom elmondása. Szövegösszefüggések keresése. Olvasmányokhoz kapcsolódó feladatok megoldása segítséggel, irányítással: – a megértés bizonyítása rajzzal, színezéssel, – mondatok és képek egyeztetése, – szereplők tulajdonságainak felismerése, – vázlatkészítés rajzzal, szöveg kiegészítésével, – mondatok kiegészítése, tagmondatok összekapcsolása. Dramatizálás. Ismeret tartalmú szövegek olvasásával információkereső technikák alkalmazása: – az adatok visszakeresése, – információk kiemelése.	

	Közhmondások, szólások, találós kérdések értelmezése. Versolvasás, verstanulás. Versek hangulatának átélése, belefeledkezés a ritmus, a zene révén. Ismerkedés a néphagyományokkal; ezek őrzése, ápolása. Ünnepekhez, népszokásokhoz, jeles napokhoz kapcsolódó rövid szövegek olvasása, értelmezése. Ismerkedés gyermekújságokkal.	
Fogalmak	Stafétaolvasás, párbeszéd, gondolatjel, bekezdés, helyszín, időpont, vázlat, találós kérdés, népszokás, hagyomány, szabály.	

Témakör	3. Írás, szövegalkotás	Óraszám 56 óra
Előzetes tudás	Az írás teljes jelrendszerének ismerete (egyéni haladási ütemnek megfelelően). A kis- és nagybetűk szabályos alakítása és kapcsolása. Szavak, rövid mondatok írása tollbamondással látási-hallási megfigyelés után. Tanult helyesírási normák alkalmazása. Önellenőrzés alkalmazása irányítással. Hibajavítás segítségével.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Auditív és vizuális észlelés, figyelem, differenciálás, emlékezet fejlesztése. Síkbeli tájékozódás, irány- és aránykövetés. Rész és egész megfigyelése. Szem-kéz koordinációja, összerendezett írásmozgás kialakítása. Írástechnika automatikus alkalmazása. Készség szintű másolás (írottól és nyomtatotttól) rövid szövegek írása során, íráskészség fejlesztése. Szavak, rövid mondatok írása tollbamondással, látási-hallási megfigyeltetés után emlékezetből írással. Eszközsintű íráshasználat az írásos feladatmegoldásokban. Önálló szövegalkotás fejlesztése. Rugalmas gondolkodás, fantázia növelése. Önellenőrzés képességének szokássá alakítása. Lendületes, esztétikus íráskép kialakítása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Az írás jelrendszere	Az írástechnika gyakorlása. Képességeknek megfelelő vonalazású füzet használata. Betűalakítások és kapcsolások gyakorlása az új (segéd vonalazású) vonalrendszerben. Szavak, szószerkezetek, mondatok, összefüggő szövegek	<i>Matematika:</i> számlálás. <i>Testnevelés és sport:</i> finommozgás, testtartás.

	másolása (írottól, nyomtatottól). Szavak, rövid mondatok írása látási-hallási előkészítéssel, tollbamondással. Szavak, rövid mondatok írása emlékezetből. Írásjelek alkalmazása. Nagybetűk alkalmazása nevek és a mondatok írása során. Az íráshoz szükséges helyes testtartás megőrzése. Hibafelismerés, hibajavítás segítséggel.	<i>Vizuális kultúra:</i> finommozgás, esztétikum. <i>Digitális kultúra:</i> IKT-eszközök.
Fogalmak	Egy-, két- és háromjegyű betű, írott kis- és nagybetű, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, tollbamondás, másolás, ékezet, hiba, ellenőrzés, javítás, szöveg, szó, mondat, rendezett íráskép.	

Témakör	4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	Óraszám 50 óra
Előzetes tudás	Mondatkezdés és a mondatzáró írásjel ismerete. Adott szókészletben tanult helyesírási szabályok alkalmazása. Gyakorlottság alapvető kommunikációs helyzetekben.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Kommunikációs képesség fejlesztése. Szókincs gyarapítása. A nyelvhasználat pontosítása szótani, hangtani ismeretek tudatosításával. Fonematikus észlelés és verbális emlékezet fejlesztése. A helyesírás alapozása, fejlesztése másolással, tollbamondással, emlékezetből írással. A kiejtés, szóelemzés elvének alkalmazása a begyakorolt szókészletben, analízis, szintetizálás. A közlési helyzethez alkalmazkodó nyelvhasználat fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Alapvető kommunikációs helyzetek nyelvi és magatartási mintái	Kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás és kapcsolatzárás: – részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben, – társas nyelvi magatartási formák alkalmazása. Beszélgetés, vita: – helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez, – a vitakultúra formálása,	<i>Etika:</i> társas kapcsolatok, viselkedési formák. <i>Matematika:</i> halmazok.

	– vélemény megfogalmazása, megosztása. Nyelvi mintakövetés beszédben és írásban. A tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben, spontán beszédben. Az életkornak megfelelő erkölcsi választás és értékelés.	
.1. Szavak jelentése, szókincs	Szavak csoportosítása jelentésük szerint: – rokon értelmű szavak, – több jelentésű szavak, Közhelyek, szólások értelmezése. A szókincs folyamatos gyarapodása.	
.1. Hang, betű, szótag, szó, szótő, toldalék	Hang és betű megkülönböztetése. A magánhangzók és mássalhangzók időtartama: – megfigyelése, – jelölése begyakorolt szóanyagban. Toldalékos szó megfigyelése, szótő és toldalék elkülönítése. A kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok – megfigyelése a szavakban és a szavak végén, – helyesírása begyakorolt szókészletben.	
.1. Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok, írásjelek	Írásjelek megfigyelése, használata a mondatok végén előkészítés után. A „j” hang kétféle jelölése begyakorolt alapszókészletben. A szóvégi -ó, -ő, -ú, -ű jelölésének gyakorlása megadott szókészletben. Szótagolás, szavak csoportosítása szótagszám szerint. Az elválasztás eseteinek megfigyelése. A mondat szavakra tagolása.	
Fogalmak	Hang, betű, szótag, szótagolás, szó, mondat, időtartam, hosszú, rövid, hangsúly, kisbetű, nagybetű, név, magánhangzó, mássalhangzó.	

Témakör	4. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Óraszám 30 óra
Előzetes tudás	Az olvasástechnika alkalmazása.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Auditív, vizuális figyelem és emlékezet fejlesztése. Időbeli tájékozódás, sorrendiség fejlesztése. Ritmusérzék fejlesztése. Szövegértő képesség folyamatos fejlesztése. Szóbeli szövegalkotás fejlesztése. Erkölcsi érzék, ítéletkéesség formálása. Kommunikációs készség, együttműködési készség megerősítése. Empátia, kreativitás fejlesztése. Az olvasás örömeinek és a mű élvezetének megtapasztaltatása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. Ajánlott szerzők és művek – Népköltészet	Mondókák, kiszámolók meghallgatása, olvasása. Népi játékok eljátszása. Találós kérdések olvasása. Magyar és más népek meséinek olvasása.	<i>Ének-zene:</i> népdalok, népi játékok, megzenésített versek. <i>Digitális kultúra:</i> IKT-eszközök.
– Klasszikus magyar szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései – Klasszikus európai szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései – Kortárs magyar szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései Ajánlott magyar szerzők és művek: Arany János: <i>Őszbe csavarodott</i> Bartos Erika: <i>Maci a Holdon, Budapest</i> Csukás István: <i>Hideg szél fúj, Sün Balázs</i> Fazekas Anna: <i>Ősz, Télapó, Tél, Szüret</i> Gárdonyi Géza: <i>Gólyák, Cifra mese,</i> Gryllus Vilmos: <i>Füsti fecskék, Kémény tetején, Hallgatók erdő</i> Kányádi Sándor: <i>Hófolto még a határ, Kelj föl, nap</i> Lázár Ervin: <i>Öregapó madarai</i>	Gyermekversek olvasása. Mese, meserészletek szereposztás szerinti felolvasása. Elbeszélések közös és önálló olvasása, feldolgozása tanári segítséggel. Könyvtárlátogatás.	<i>Technika és tervezés:</i> a dramatizálás egyszerű kellékei. <i>Etika:</i> tanulságok.

Móra Ferenc: <i>Tükrös Kata, A pillangók királya, Vasgyúró Gyurka,</i> Móricz Zsigmond: <i>Iciri-piciri, Kuckókirály, A köszöntő, A török és a tehenek</i> Nemes Nagy Ágnes: <i>Cifra palota, Lila fecske, Madarak, Nyári rajz</i> Petőfi Sándor: <i>Itt van az ősz, itt van újra, Nemzeti dal (részlet)</i> Szabó Lőrinc: <i>A szél meg a nap, Esik a hó, Nyitnikék (részletek), Falusi hangverseny</i> Tankó Sirató Károly: <i>Mondjam még?</i> Varró Dániel: <i>Buszvezetők</i> Weöres Sándor: <i>Vásár (részlet), Ha vihar jő a magasból, Újesztendő, Száncsengő, Galagonya, Birkaiskola, Szép a fenyő, Nől a dér, álom jár</i> Zelk Zoltán: <i>A tölgyfa születésnapja, Köd és fény, Télapó és a hóember, Alszik a szél, Október, Hova futsz, te kicsi őz?, Az állatok iskolája, Mikulás bácsi csizmája, Rajzpapír</i> Ajánlott európai szerzők és művek: Grimm: <i>A csillagruha</i> La Fontaine: <i>A tücsök és a hangya</i> Richard Scarry: <i>Mentenek a tűzoltók, Miből lesz a kenyér?</i> Szutyjev: <i>Az alma, Miau, A három kiscica, A süni, akit meg lehetett simogatni</i>		
5.2. Epikus művek jellemzői	Rövid epikai művek, népköltészeti alkotások, elbeszélések hangos és néma olvasása. A történet idejének és helyszínének azonosítása. Az események sorrendjének, összefüggéseinek megállapítása segítséggel.	

	Történet főszereplőinek azonosítása. Tartalommondás; a cím és a szöveg kapcsolatának magyarázata; címadás gyakorlása. Szereplők tulajdonságainak és cselekedeteinek megítélése – a jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalma.	
5.3. Lírai alkotások jellemzői	Versek hangos és néma olvasása. A lírai mű témájának és hangulatának, érzelmi tartalmának felismerése. A vers versszakokra bontása. A versszak felismerése, egyszerű jellemzése (sorok száma, hosszúsága, szótagszáma). Rím felismerése. A költői nyelv néhány sajátosságának megfigyelése: – ellentét, – ismétlés (refrén).	
5.4. Báb- és drámajátékok jellemzői	Népi játékok játszása. Mese, meserészlet megtanulása, közös eljátszása, előadása. Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékokban (pl. bábjáték).	
Fogalmak	Író, költő, valóság, mese, népmese, vers, verssor, versszak, rím, refrén, mondóka, kiszámoló, dal, népi játék, történet, szereplő, főszereplő, helyszín, párbeszéd, hangulat, ellentét, ismétlés, jó, rossz, szép, csúnya.	

Összegzett tanulási eredmények a 3. évfolyam végére	A NAT-ban meghatározott tanulási eredmények a tanulók sajátos nevelési igénye és egyéni képességei szerint, különösen: A hangok hosszúságának érzékeltetése. Megfelelő beszédtempó, hangerő, beszédtechnika, hangsúly. Négy-öt mondóka, vers ismerete. A megtanulandó memoriterek képességi szintnek megfelelő tolmácsolása. Egyéni fejlettségi szintnek megfelelő részvétel a dramatikus, szerep- és szituációs játékokban. A megismert nyelvi formák alkalmazása a társas érintkezésben. Kérdésekre adekvát válaszadás a szituációnak megfelelően. Önálló vélemény alkotása. Az életkornak megfelelő erkölcsi ítélet alkotása. A környezet tárgyairól, eseményekről, élményekről három-négy összefüggő mondat megfogalmazása. Összefüggő szóbeli szöveg alkotása kevés segítséggel. Szóképes, illetve folyamatos, szöveghű olvasás, megfelelő hangsúlyozás.

	Olvasott szövegrészek, szövegek tartalmáról beszámolás segítséggel. Szövegértést bizonyító egyszerű feladatok megoldása. A szereplők, helyszín, időpont megnevezése. Az események sorba rendezése. Szövegelemzés végzése segítséggel. Összefüggések észrevétele a szövegben. Mondatok és rövid szövegek másolása írott és nyomtatott mintáról. A begyakorolt alapszókészlet szavainak leírása tollbamondással, emlékezetből való írással. Az írott nagybetűk alkalmazása. Írásos feladatok megoldása fokozódó önállósággal. A tanult nyelvhelyességi és helyesírási ismeretek alkalmazása. Önellenőrzés, hibajavítás. Tiszta, rendezett, könnyen olvasható íráskép.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Az értékelésnél a tanuló egyéni, magához mért fejlődését kell figyelembe venni.

Olvasás

Jeles (5)

Olvasási technikája jó, szöveghűen olvas. Biztos a szövegértése, a megértést különböző módon bizonyítja. A tartalmat helyesen tudja összefoglalni. Az olvasottakról képes beszámolni.

A megtanulandó verseket, szövegeket hibátlanul idézi fel.

Jó (4)

Szótagolva, jó ütemben olvas. Az olvasott szöveget megérti, tartalmát kérdések segítségével felidézi. Eseményképről, képsorról néhány mondat összeállítására képes. A megtanulandó memoritereket kevés hibával idézi fel.

Közepes (3)

Szótagolva, több hibával olvas. Az olvasott szöveget segítséggel értelmezi, tartalmát segítséggel képes felidézni. A memoritereket több hibával idézi fel.

Elégséges (2)

Betűzve olvas, összeolvasásra csak különálló szótagok esetében képes. Az olvasott szöveget nem érti meg. A memoriter bizonytalan.

Írás

Jeles (5)

Másolás és tollbamondás után is biztosan ír szavakat, rövid mondatokat. Helyesen alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat. Képes a szavak és hangok csoportosítására. Írásos feladatai jól olvashatóak, tisztán, arányos elhelyezésű.

Jó (4)

Másolás és tollbamondás után is jól ír szavakat, rövid mondatokat. Helyesen alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat. Kis segítséggel képes a szavak és hangok csoportosítására.

Közepes (3)

Másolás és tollbamondás után is kevés hibával ír rövid mondatokat. A tanult helyesírási szabályok alkalmazására nem mindig képes. Sok segítséget igényel a szavak és hangok csoportosításában.

Elégséges (2)

Másolás és tollbamondás után sok hibával ír. A tanult helyesírási szabályokat nem ismeri. Nem képes a szavak és hangok csoportosítására.

4. évfolyam
heti 8 óra

Témakör	1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Óraszám 45 óra
Előzetes tudás	Hangképzés pontossága; érthető, tagolt beszéd; időtartam, hangsúly érzékeltetése; beszédértés képességének fejlettsége. Utasítások megértése és követése. Szóbeli kifejezőképesség fejlettsége; szókincs, mondatalkotási képesség fejlettsége. Tanult memoriterek szöveghű tolmácsolása. A páros és csoportos kommunikáció készségének fejlettsége. Társalgási kedv kortárs csoportban.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Helyes artikuláció, tiszta ejtés, hangképzés, beszédhanghallás fejlesztése. Beszédkedv, társalgási kedv növelése. Alkalmazkodás a beszédhelyzethez. Megfelelő hangerő, hanglejtés, hangsúly, hangszín, beszédritmus használata. A verbális kommunikációs eszközök alkalmazása a mindennapi érintkezés során. Törekvés erősítése a mások számára érthető és kifejező beszédre. Összefüggő beszéd további fejlesztése az életkornak megfelelő témákban. Szóbeli szövegek kommunikációs sémáinak, nyelvi jellemzőinek használata. Szóbeli szövegalkotás, kommunikációs képesség, beszédkészség fejlesztése. A mindennapi élet és a tankönyvek szókincsének ismerete. Helyzetfelismerés, szituációhoz igazodó, beszéd tartalomnak megfelelő szóhasználat. A beszélői szándék és az érzelmek kifejezése. Mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása. Verbális emlékezet fejlesztése. Memoriterek szöveghű tolmácsolása. Empátia, szociális készségek formálása. Ítéletképeség, erkölcsi érzék alakítása.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Beszédhallás, hallás utáni értés	Helyes beszédlevegzés megfigyelése és alkalmazása, szövegek, versek mondása során. Hangkapcsolatok tiszta ejtésének gyakorlása változó szó- és szöveggörnyezetben, toldalékos szavakban és a kiejtéstől eltérő hangkapcsolatokban. Mondatfonetikai gyakorlatok végzése. Különböző beszédhelyzetnek megfelelő hangerő, hangszín, beszédtempó megválasztása, gyakorlása; ritmusváltás, hangerőváltás, szünettartás. Szókincs gyarapítása szógyűjtéssel, képek és kérdések segítségével; tulajdonságok gyűjtése, kiválasztása, mondatba foglalása. Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak gyűjtése. Szavak mondatba helyezése, beépítése a beszédbe. Szókincs bővítése mondat és szöveg szinten. Egyes tantárgyak szakszavainak beépítése a mindennapi szóhasználatba. Három-négy mondat összefűzése az időrend betartásával.	<i>Ének-zene:</i> ritmus, légzés, hangulati elemek, népszokások. <i>Testnevelés:</i> vitálkapacitás növelése, ritmikus gyakorlatok, mozgáskoordináció, térbeli tudatosság. <i>Matematika:</i> tulajdonságok, viszonzyszavak. <i>Etika:</i> természet, a környező világ hangjai, a tanulókat körülvevő tárgyak és élőlények nevei, a velük kapcsolatos ismeretek; család, otthon, óvoda, iskola, ünnepek. Jó, rossz, választás. <i>Digitális kultúra:</i> IKT-eszközök. <i>Vizuális kultúra:</i> kreativitás, fantázia.
1.2. Beszédfejllettség	Saját és közösségi élmények megfogalmazása. Mindennapi élmények, olvasmányok, látvány-, hang-, mozgóképélmények tartalmának felidézése, elmondása az időrend betartásával. Mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó szituációs gyakorlatok. Az iskolai életben előforduló események megbeszélése. Bekapcsolódás társak és felnőttek beszédébe (figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra).	

	Beszédpartnerhez alkalmazkodó nyelvi formák használata. Társas nyelvi magatartási formák gyakorlása: tematikus társalgás, üzenetközvetítés. Udvariassági formák gyakorlása: megszólítás, kérés, megköszönés, jókívánság készség szintű használata. Viselkedési normák betartása könyvtárban, színházban, múzeumban, kiránduláson, tömegközlekedés során. Irodalmi szövegek reprodukálása az irodalmi élményszerzés érdekében. Címadási gyakorlatok. Szerepjátékok gyakorlása mesedramatizálással (bábjáték, árnyjáték). Önismereti gyakorlatok. Véleményalkotás, mások véleményének meghallgatása. A jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmainak helyes megítélése és használata mindennapi élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben. Különböző magatartásformák elemzése, értékelése. Az életkornak megfelelő erkölcsi választások.	
1.3. Memoriterek szöveghű tolmácsolása	Mimetizálás (arcjáték, tekintet, gesztikuláció, testtartás használata a helyzethez alkalmazkodóan). Nyelvtörők, kiszámolók tanulása. Verstanulás. Ünnepekhez, népszokásokhoz, jeles napokhoz kapcsolódó rövid versek megtanulása. Tanult szövegek (versek, nyelvtörők, kiszámolók) szöveghű és kifejező tolmácsolása. Ismert szövegek megjelenítése dramatikus játékkal. Különböző dramatikus formák kipróbálása (pl. bábjáték,	

	némajáték, versmondás, helyzetgyakorlat).	
Fogalmak	hang, szó, mondat, szöveg, hangerő, hangsúly, tempó, valóság, mese, vers, mondóka, kiszámoló, nyelvtörő, érzés, érzelem, élmény, hangulat, vélemény, vita, párbeszéd, rokon értelmű szavak, ellentétes jelentésű szavak, időrend, sorrend, esemény, cím, jó, rossz, szép, csúnya.	

Témakör	2. Olvasás, az írott szöveg megértése	Óraszám 88 óra
Előzetes tudás	Folyamatos, szöveghű olvasás. Tartalom feldolgozás, szövegelemzés segítségével. A tartalmi megértést bizonyító feladatok segítségével, irányítással történő megoldása. Beszámolás a némán olvasott szövegrészek tartalmáról kérdések segítségével.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szóképes, ill. folyamatos olvasás képességének kialakítása, szöveghű olvasásra törekvés erősítése. Megfelelő olvasási tempó kialakítása. Hangos olvasásnál megfelelő hangsúly, hangerő, hanglejtés érzékeltetése. Olvasástechnika fejlesztése. Szövegértő képesség fejlesztése az önállóság fokozásával. Szövegelemzés, lényegkiemelés, következtetés, összefüggések felismerése. Információkereső technikák megalapozása. A kifejező olvasás képességének fejlesztése. Az olvasás megszerettetése, az irodalom szeretete iránti igény felkeltése, olvasóvá nevelés. Az erkölcsi és esztétikai értékrend formálása, környezettudatos nevelés, nemzeti identitástudat megalapozása szöveg tartalmában rejlő nevelési lehetőségek felhasználásával. Fantázia, kreativitás, beleélő képesség növelése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Az olvasás jelrendszere	Rendszeres mesehallgatás a tanító tolmácsolásában vagy az infokommunikációs eszközök használatával. Olvasástechnika fejlesztését szolgáló gyakorlatok végzése. Hangerő, hangsúly, hanglejtés megfelelő használata. Az írásjelek hangsúly- és értelemmódosító szerepének érzékeltetése hangos olvasásnál. Mondatok hangos és néma olvasása. Szövegek hangos és néma olvasása.	<i>Ének-zene:</i> hangerőgyakorlatok, népszokások, népdalok, érzelemvilág. <i>Vizuális kultúra:</i> vizuális analízis-szintézis, vizuális megjelenítés, fantázia, képzelet. <i>Etika:</i> ismeretek az élő és élettelen környezetről.

	Törekvés a pontos, kifejező, szöveghű olvasásra. Tájékozódás a szövegben. Válogató-, staféta- és párbeszédes formában a hangos olvasás gyakorlása.	<i>Digitális kultúra:</i> IKT-eszközök.
2.2. Az írott szöveg megértése	Mondatok hangos és néma olvasása, tartalmának megértése. Rövid szöveg megismerése, tartalmának megértése. Rövid szöveg üzenetének, érzelmi tartalmának megértése. Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megfogalmazása szóban. Cím, szereplők, helyszín kiemelése, időpont megállapítása, cselekmény követése. Tanulság megfogalmazása segítséggel. Tartalom elmondása. Szövegösszefüggések keresése. Olvasmányokhoz kapcsolódó feladatok megoldása segítséggel, irányítással: – a megértés bizonyítása rajzzal, színezéssel, – mondatok és képek egyeztetése, – szereplők tulajdonságainak felismerése, – vázlatkészítés rajzzal, szöveg kiegészítésével, – mondatok kiegészítése, tagmondatok összekapcsolása. Dramatizálás. Ismeret tartalmú szövegek olvasásával információkereső technikák alkalmazása: – az adatok visszakeresése, – információk kiemelése. A műélvezet megtapasztalása a belefeledkezés, a játék, a humor, a képzelet, a ritmus és a zene révén. Közhondások, szólások, találós kérdések értelmezése.	

	Versolvasás, verstanulás. Versek hangulatának átélése, belefeledkezés a ritmus, a zene révén. Ismerkedés a néphagyományokkal; ezek őrzése, ápolása. Ünnepekhez, népszokásokhoz, jeles napokhoz kapcsolódó rövid szövegek olvasása, értelmezése. Gyermeklexikon használata. Ismerkedés gyermekújságokkal.	
Fogalmak	Stafétaolvasás, párbeszéd, gondolatjel, bekezdés, helyszín, időpont, vázlat, találós kérdés, népszokás, hagyomány, szabály.	

Témakör	3. Írás, szövegalkotás	Óraszám 60 óra
Előzetes tudás	Az írás teljes jelrendszerének ismerete (egyéni haladási ütemnek megfelelően). Szavak, rövid mondatok írása tollbamondással látási-hallási megfigyelés után. Tanult helyesírási normák alkalmazása. Önellenőrzés alkalmazása irányítással. Hibajavítás segítségével.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Auditív és vizuális észlelés, figyelem, differenciálás, emlékezet fejlesztése. Síkbeli tájékozódás, irány- és aránykövetés. Rész és egész megfigyelése. Összerendezett írásmozgás kialakítása. Írástechnika megfelelő alkalmazása. Készség szintű másolás (írottról és nyomtatottról) rövid szövegek írása során, íráskészség fejlesztése. Szavak, mondatok írása tollbamondással, látási-hallási megfigyeltetés után emlékezetből írással. Eszközszer szintű íráshasználat az írásos feladatmegoldásokban. Önálló szövegalkotás fejlesztése. Rugalmas gondolkodás, fantázia növelése. Önellenőrzés képességének szokássá alakítása. Lendületes, esztétikus íráskép.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Az írás jelrendszere	Az írástechnika gyakorlása. Segédvonal nélküli füzet használata. Szavak, szószerkezetek, mondatok, összefüggő szövegek másolása (írottról, nyomtatottról).	<i>Matematika:</i> számlálás. <i>Testnevelés:</i> finommozgás, testtartás.

	Szavak, rövid mondatok írása látási-hallási előkészítéssel, tollbamondással. Szavak, rövid mondatok írása emlékezetből. Írásjelek alkalmazása. Az írástempó fokozása, a folyamatos, lendületes írás gyakorlása. Hibafelismerés, hibajavítás segítségével.	<i>Vizuális kultúra:</i> finommozgás, esztétikum. <i>Digitális kultúra:</i> IKT-eszközök.
3.2. Szövegalkotás írásban	Szavak gyűjtése és írása. Mondatok kiegészítése. Mondatbővítés. Mondatbefejezés. Mondatalkotás. Címadás. Szövegalkotás mondatok összekapcsolásával. Meghívó megfogalmazása, megírása. Rövid szöveges üzenetek írása sms és e-mail formában. Két-három soros jellemzés megfogalmazása, leírása. Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése írásban.	
Fogalmak	Egy-, két- és háromjegyű betű, írott kis- és nagybetű, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, tollbamondás, másolás, ékezet, hiba, ellenőrzés, javítás, szöveg, szó, mondat, cím, vélemény, értesítés, meghívó, hirdetés, sms, e-mail, rendezett íráskép.	

Témakör	4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	Óraszám 60 óra
Előzetes tudás	Mondatkezdés és a mondatzáró írásjel ismerete. Adott szókészletben tanult helyesírási szabályok alkalmazása. Gyakorlottság alapvető kommunikációs helyzetekben.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Kommunikációs képesség fejlesztése. Szókincs gyarapítása. A nyelvhasználat pontosítása szó-tani, hang-tani ismeretek tudatosításával. Fonematikus észlelés és verbális emlékezet fejlesztése. A helyesírás alapozása, fejlesztése másolással, tollbamondással, emlékezetből írással. A kiejtés, szóelemzés elvének alkalmazása a begyakorolt szókészletben, analízis, szintetizálás. A közlési helyzethez alkalmazkodó nyelvhasználat fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Alapvető kommunikációs helyzetek nyelvi és magatartási mintái	Kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás és kapcsolatzárás: – részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben, – társas nyelvi magatartási formák alkalmazása. Beszélgetés, vita: – helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez, – a vitakultúra formálása, – vélemény megfogalmazása, megosztása. Nyelvi mintakövetés beszédben és írásban. A tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben, spontán beszédben. Az életkornak megfelelő erkölcsi választás és értékelés.	<i>Etika:</i> társas kapcsolatok, viselkedési formák. <i>Matematika:</i> halmazok.
4.2. Szavak jelentése, szókincs	Szavak csoportosítása jelentésük szerint: – rokon értelmű szavak, – több jelentésű szavak, – azonos alakú szavak. Állandósult szókapcsolatok értelmezése. Közhiedések, szólások értelmezése. A szókincs folyamatos gyarapodása.	
4.3. Hang, betű, szótag, szó, szótő, toldalék	Hang és betű megkülönböztetése. A magánhangzók és mássalhangzók időtartama: – megfigyelése, – jelölése begyakorolt szóanyagban. Toldalékos szó megfigyelése, szótő és toldalék elkülönítése. A kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok – megfigyelése a szavakban és a szavak végén, – helyesírása begyakorolt szókészletben.	

4.4. Szófajok	Szavak csoportosítása: – kérdések alapján; – jelentés szerint.
4.5. Modalitás szerinti mondatfajták	Mondatfajták: közlés, kérdés, felkiáltás, óhajtás, felszólítás – megfigyelése, – felismerése olvasott szövegekben, – helyes használata a mindennapi beszédben, – írásbeli gyakorlása.
4.6. Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok, írásjelek	Írásjelek megfigyelése, használata a mondatok végén előkészítés után. A „j” hang kétféle jelölése begyakorolt alapszókészletben. A szóvégi -ó, -ő, -ú, -ű jelölésének gyakorlása megadott szókészletben. Szótagolás, szavak csoportosítása szótagszám szerint. Az elválasztás eseteinek megfigyelése. A teljes ábécé, betűrend ismerete. A mondat szavakra tagolása.
Fogalmak	Hang, betű, szótag, szótagolás, szó, mondat, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, kötőjel, időtartam, hosszú, rövid, hangsúly, kisbetű, nagybetű, név, magánhangzó, mássalhangzó, kijelentő mondat, kérdő mondat, felszólító mondat, felkiáltó mondat, óhajtó mondat, közlés, kijelentés, megállapítás, kérdés, érdeklődés, tudakozódás, kérés, tiltás, parancs, utasítás, öröm, fájdalom, meglepődés, kívánság, melléknév, tulajdonság, ige, cselekvés, történés, főnév, köznév, tulajdonnév, számnév, határozott, határozatlan.

Témakör	5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Óraszám 35 óra
Előzetes tudás	Az olvasástechnika alkalmazása.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Auditív, vizuális figyelem és emlékezet fejlesztése. Időbeli tájékozódás, sorrendiség fejlesztése. Ritmusérzék fejlesztése. Szövegértő képesség folyamatos fejlesztése. Szóbeli szövegalkotás fejlesztése. Erkölcsi érzék, ítélőképesség formálása. Kommunikációs készség, együttműködési készség megerősítése. Empátia, kreativitás fejlesztése. Az olvasás örömeinek és a mű élvezetének megtapasztaltatása.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. Ajánlott szerzők és művek – Népköltészet	Mondókák, kiszámolók meghallgatása, olvasása. Népi játékok eljátszása. Találós kérdések olvasása. Magyar és más népek meséinek olvasása.	<i>Ének-zene:</i> népdalok, népi játékok, megzenésített versek. <i>Digitális kultúra:</i> IKT-eszközök.
– Klasszikus magyar szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései – Klasszikus európai szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései – Kortárs magyar szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései Ajánlott magyar szerzők és művek: Arany János: <i>Őszbe csavarodott</i> Csukás István: <i>Hideg szél fúj, Sün Balázs</i> Fazekas Anna: <i>Ősz, Télapó, Tél, Szüret</i> Gárdonyi Géza: <i>Gólyák, Cifra mese, Macskánk</i> József Attila: <i>Betlehemi királyok, Altató, Csoszogi, az öreg suszter</i> Kányádi Sándor: <i>Hófoltos még a határ, Kelj föl, nap</i> Lázár Ervin: <i>Öregapó madarai</i> Móra Ferenc: <i>Tükrös Kata, A pillangók királya, Vasgyűrő Gyurka, Sose volt király bánata, A kis bicebóca, A didergő király</i> Móricz Zsigmond: <i>Kevélykerek, Kuckókirály, A nehéz kétgarasos</i> Petőfi Sándor: <i>Itt van az ősz, itt van újra, Nemzeti dal (részlet)</i> Szabó Lőrinc: <i>Nyitnikék (részletek), Falusi hangverseny</i> Varró Dániel: <i>Buszvezetők</i> Weöres Sándor: <i>Vásár (részlet), Ha vihar jő a magasból, Újesztendő, Száncsengő,</i>	Gyermekversek olvasása. Mese, meserészletek szereposztás szerinti felolvasása. Elbeszélések közös és önálló olvasása, feldolgozása tanári segítséggel. Könyvtárlátogatás.	<i>Technika és tervezés:</i> a dramatizálás egyszerű kellékei. <i>Etika:</i> tanulságok.

<i>Galagonya, Birkaiskola, Szép a fenyő, Nől a dér, álom jár</i> Zelk Zoltán: <i>A tölgyfa születésnapja, Köd és fény, Télapó és a hóember, Alszik a szél, Rajzpapír</i> Ajánlott európai szerzők és művek: Andersen: <i>A két gyertya, A rendíthetetlen ólomkatona, A három versenyugró</i> Aesopus: <i>Kincs a szőlőben, Az oroszlán és az egér, A róka és a gólya</i> Grimm: <i>A csillagruha</i>		
5.2. Epikus művek jellemzői	Rövid epikai művek, népköltészeti alkotások, elbeszélések hangos és néma olvasása. A történet idejének és helyszínének azonosítása. Az események sorrendjének, összefüggéseinek megállapítása segítségével. Történet főszereplőinek azonosítása. Tartalommondás; a cím és a szöveg kapcsolatának magyarázata; címadás gyakorlása. Szereplők tulajdonságainak és cselekedeteinek megítélése – a jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalma.	
5.3. Lírai alkotások jellemzői	Versek hangos és néma olvasása. A lírai mű témájának és hangulatának, érzelmi tartalmának felismerése. A vers versszakokra bontása. A versszak felismerése, egyszerű jellemzése (sorok száma, hosszúsága, szótagszáma). Rím felismerése. A költői nyelv néhány sajátosságának megfigyelése: – ellentét, – ismétlés (refrén).	

5.4. Báb- és drámajátékok jellemzői	Népi játékok játszása. Mese, meserészlet megtanulása, közös eljátszása, előadása. Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékokban (pl. bábjáték).	
Fogalmak	Író, költő, valóság, mese, népmese, vers, verssor, versszak, rím, refrén, mondóka, kiszámoló, dal, népi játék, történet, szereplő, főszereplő, helyszín, párbeszéd, hangulat, ellentét, ismétlés, jó, rossz, szép, csúnya.	

Összegzett tanulási eredmények a 4. évfolyam végére	A NAT-ban meghatározott tanulási eredmények a tanulók sajátos nevelési igénye és egyéni képességei szerint, különösen: A hangok hosszúságának érzékeltetése. Megfelelő beszédtempó, hangerő, beszédtechnika, hangsúly. Négy-öt mondóka, vers ismerete. A megtanulandó memoriterek képességi szintnek megfelelő tolmácsolása. Egyéni fejlettségi szintnek megfelelő részvétel a dramatikus, szerep- és szituációs játékokban. A megismert nyelvi formák alkalmazása a társas érintkezésben. Kérdésekre adekvát válaszadás a szituációnak megfelelően. Önálló vélemény alkotása. Az életkornak megfelelő erkölcsi ítélet alkotása. A környezet tárgyairól, eseményekről, élményekről három-négy összefüggő mondat megfogalmazása. Összefüggő szóbeli szöveg alkotása kevés segítséggel. Szóképes, illetve folyamatos, szöveghű olvasás, megfelelő hangsúlyozás. Olvasott szövegrészek, szövegek tartalmáról beszámolás segítséggel. Szövegértést bizonyító egyszerű feladatok megoldása. A szereplők, helyszín, időpont megnevezése. Az események sorba rendezése. Szövegelemzés végzése segítséggel. Összefüggések észrevétele a szövegben. Mondatok és rövid szövegek másolása írott és nyomtatott mintáról. A begyakorolt alapszókészlet szavainak leírása tollbamondással, emlékezetből való írással. Előkészítés után 4–5 mondatból álló szöveg leírása tollbamondás után. Az írott nagybetűk alkalmazása. Írásos feladatok megoldása fokozódó önállósággal. A tanult nyelvhelyességi és helyesírási ismeretek alkalmazása. Önellenőrzés, hibajavítás. Tiszta, rendezett, könnyen olvasható íráskép.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Az értékelésnél a tanuló egyéni, magához mért fejlődését kell figyelembe venni.

Irodalom

Jeles (5)

Olvasása pontos, a természetes beszédritmusát megközelíti. Felkészülés után csaknem hibátlanul olvas. Olvasása tagolt, hibáit önállóan javítja. A szöveghez kapcsolódó kérdésekre helyesen válaszol. A némán vagy hangosan olvasott szöveget érti, a szövegértést különböző módon bizonyítja. Összefüggő szóbeli szöveg alkotása illetve leírása önállóan hibátlan. Memoritere kimagasló.

Jó (4)

Felkészülés után kevés hibával olvas. Hibáit segítséggel javítja. A helyes hangsúlyozásra törekszik. A szöveghez kapcsolódó kérdésekre helyesen válaszol. Rövid szövegek értelmezésére képes. Összefüggő szóbeli szöveg alkotásához, ill. leírásához kevés segítséget igényel. A megtanulandó memoriterek megfelelően tolmácsolja.

Közepes (3)

Felkészülés után több hibával olvas. Hibáit segítséggel javítja. Olvasása nem folyamatos, pontatlan. A szöveghez kapcsolódó kérdésekre többnyire helyesen válaszol. Néma olvasásra nehezen képes. Összefüggő szóbeli szöveg alkotásához, leírásához több segítséget igényel. A szövegértést tanári segítséggel képes csak bizonyítani.

Elégséges (2)

Felkészülés után sok hibával olvas. Hibáit segítséggel javítja. A szöveghez kapcsolódó kérdésekre tanári segítséggel válaszol. Szövegértést bizonyító egyszerű feladatok megoldására nem képes. Összefüggő szöveg alkotására, ill., leírására önállóan nem képes.

Nyelvtan

Jeles (5)

Hibátlanul másol, tollbamondás után kevés hibát ejt. A tanult nyelvtani szabályokat jól alkalmazza. Felismeri és megnevezi a tanult mondatfajtákat. A mondatvégi írásjeleket hibátlanul alkalmazza. Szótő és toldalék leválasztása biztos. Írásbeli munkája rendezett.

Jó (4)

Hibátlanul másol, tollbamondás során előfordul tévesztés. A tanult nyelvtani szabályokat megfelelően alkalmazza. Mondatfajták felismerése, mondatvégi írásjelek alkalmazása megfelelő. Szótő és toldalék leválasztásban kevés hibát vét. Írásbeli munkája tiszta.

Közepes (3)

Jól másol, tollbamondás után több hibát ejt. A tanult nyelvtani szabályokat pontatlanul alkalmazza. Felismeri a tanult mondatfajtákat, de megnevezésükben bizonytalan. Szótő és toldalék leválasztás gyenge. Írásbeli munkája rendezetlen.

Elégséges (2)

Sok hibával másol, tollbamondás után sok hibát ejt. Nem tudja a tanult nyelvi szabályokat. Nem ismeri a tanult mondatfajtákat, a mondatvégi írásjelek alkalmazására nem képes. Szótő és toldalék leválasztás nem megfelelő. Írásbeli munkája hanyag.

MATEMATIKA

1-4. évfolyam

Az alsó tagozatos matematikatanítás legfőbb célja a matematikai ismeretek és gondolati tevékenységek széles körű tapasztalati alapozása, valamint a kapcsolódó biztos matematikai készségek kialakítása, melyekre a későbbi évfolyamok építhetnek. Alapvető fontosságú, hogy a gyerekek valóságon alapuló saját cselekvő tapasztalataik és élményeik révén jussanak el jól megértett, sok szálon kapcsolódó ismeretekhez, mert ezek jelentik majd a hétköznapi életben hosszú távon használható tudásukat. A matematika spirális felépítésének megfelelően alsó tagozaton széles körű tárgyi tevékenységek alapozzák meg a változatos képi ábrázolásokat, amelyek szükségesek a későbbi absztrakcióhoz, és alkalmassá teszik a tanulókat a felső tagozaton, középiskolában megjelenő szimbolikus gondolkodásra.

A matematikatanítás további célja, hogy lehetővé tegye a tanulók számára a környező világ térformáinak, mennyiségi viszonyainak, összefüggéseinek megértését, a valóság megismerését. Feladata felkelteni a tanulók érdeklődését, segíteni a pozitív attitűd kialakulását a tantárgy tanulása iránt, tapasztalati úton megalapozva a tanulók matematikai ismereteit, változatos tevékenységekkel alakítva ki a matematikai fogalmakat. Fejleszteni kell a tanulók matematikai készségeit (számlálás, számolás, mennyiségi következtetések, becslés, mérés, mértékegységváltás, szöveges feladatok megoldása) és matematikai képességeit (rendszerzés, kombinativitás, induktív, deduktív és valószínűségi következtetések), ezáltal lehetővé tenni a tanulók gondolkodásának fejlődését.

A pontos matematikai nyelv használatára való törekvés, a gondolatok szabatos megfogalmazása tevékenységek során alakul a matematikatanulás szokásrendjének gyakorlásával, a pontos, fegyelmezett munkavégzés és az önellenőrzés igényének kialakításával együtt.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák fejlesztése csak a többi kulcskompetenciával együtt, egymással összhangban, egymást felerősítve valósítható meg.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál gyakran előfordul súlyos képességzavar, illetve valamelyik képesség hiánya. Ezeket a problémákat nem lehet kizárólag a tanítási órák keretei között orvosolni. Ilyen esetekben szükség van külön habilitációs foglalkozásokra, ahol célirányos fejlesztési terv alapján egyéni fejlesztéssel lehet korrigálni és/vagy kompenzálni a képességzavarokat és hiányokat.

1. évfolyam heti 5 óra

Témakör	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika		Óraszám: 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális, auditív és taktilis percepció fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, válogatás gyakoroltatása. Kombinatorikus gondolkodás alapozása. Serialitás fejlesztése.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
1.1. <i>Halmazok</i> Személyek, tárgyak, matematikai eszközök tulajdonságai (szín, forma, nagyság)	Személyek, tárgyak, matematikai eszközök tulajdonságainak megfigyelése, kiemelése, egyeztetése, megfogalmazása, jelölése jelkártyával, IKT-eszközök alkalmazásával.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, szövegalkotás.	

	Azonosságok-különbözőségek megállapítása, megnevezése, kifejezésük tevékenységgel, szóval. Tárgyak válogatása, csoportosítása választott és adott tulajdonság alapján. Tulajdonságok változásának megfigyelése, megfogalmazása.	<i>Ének-zene:</i> ritmikus sorok alkotása. <i>Technika és tervezés:</i> tárgyak tulajdonságai, csoportosítások, rendezések.
1.2.Matematikai logika Igaz-hamis állítások	Állítások igazságának eldöntése személyek, tárgyak és matematikai eszközök halmazáról.	<i>Testnevelés:</i> mozgáskoordináció.
1.3.Kombinatorika Kombinatorikai feladatok	Kombinatorikai feladatok megoldása matematikai eszközök kirakásával, színezéssel.	
Fogalmak	Szín, alak, méret, tulajdonság, összehasonlítás, minden, egyetlen, egyik sem.	

Témakör	2. Számelmélet, algebra	Óraszám: 100 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Mennyiségi állandóság kialakítása. A számlálás ritmusának kialakítása, a finommotorika, szem-kéz koordináció fejlesztése. Biztos számfogalom kialakítása a 10-es számkörben saját élményből kiindulva, változatos gyakorlati feladatok segítségével. Tájékozódás a számegetesen. Az összeadás és kivonás tartalmi megértésének alapozása mindennapi élethelyzetekből kiindulva. Szövegértés, szövegalkotás alapozása. Analógiás gondolkodás értelmezése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. <i>Számok</i> Számköri ismeretek a 10-es számkörben	Határozatlan halmazok alkotása (személyek, tárgyak, matematikai eszközök, IKT-eszközök segítségével).	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, lényeg kiemelése, szövegalkotás, saját gondolatok megfogalmazása, indoklása.
Halmazok számossága	Halmazok számosságának megállapítása le- és megszámlálással. Mennyiségek egyeztetése számnévvel, számképpel, számjeggyel.	
Számok írása, olvasása 10-ig Számbontás	Számok írása és olvasása változatos feladathelyzetekben.	

	Adott elemszámú tárgyhalmazok bontása matematikai és IKT-eszközökkel. Bontott alakú számoknak megfelelő helyzetek előállítása tevékenységgel.	<i>Ének-zene:</i> ütemek kialakítása és jelzése, egyenletes mérőritmus, ütemezett mozgáskivitelezés. <i>Testnevelés:</i> mozgáskoordináció.
Számok viszonyítása, rendezése Relációs jel	Különböző elemszámú halmazok összehasonlítása tárgyak, matematikai és IKT-eszközök segítségével, jelölésük relációs jelekkel.	
Számegyenes Számszomszédok	Számok viszonyítása, sorba rendezése, helyük megkeresése a számegyenesen, számszomszédok megállapítása. Egyjegyű számok értelmezése.	
Számtulajdonságok	Számok válogatása, csoportosítása a megismert tulajdonságok alapján. Számok tulajdonságainak megnevezése.	
2.2. <i>Műveletek</i> Műveleti jelek (+, −, =, <, >) Összeadás, kivonás tartalmának kialakítása: halmazok bővítése, szűkítése, halmazok egyesítése, különbsége, halmazok összemérése	Műveleti jelek megismerése, értelmezése, írása, olvasása, használata. Műveletek megjelenítése egyszerű történetek lejátzásával, tárgyak, matematikai eszközök kirakásával, IKT-eszközökkel. A mennyiségi változások megfigyelése, megfogalmazása 10-es számkörben, lejegyzésük művelettel.	
Fejben számolás	Fejben számolás 10-es számkörben.	
Az összeadás tagjainak felcserélhetősége	A tagok felcserélhetőségének érzékeltetése kirakásokkal (matematikai eszközökkel, IKT-eszközökkel), rajzzal, lejegyzésük művelettel.	
Egyszerű szöveges feladatok	Szóban megfogalmazott, egyszerű szituációkba ágyazott szöveges feladatok lejátzása, megjelenítése matematikai eszközök kirakásával, lejegyzésük műveletekkel.	

2.3. Számelméleti ismeretek Páros-páratlan számok	Halmaz elemeinek (személyek, tárgyak, matematikai eszközök) párosítása 10-ig. Páros és páratlan számok helyének megfigyelése a számegyenesen 10-ig.	
Fogalmak	Számok neve, jele, relációs jel, egyjegyű szám, (kisebb-nagyobb) szomszéd, számegyenes, páros, páratlan, művelet, műveleti jel, összeadás-kivonás, bontás, hozzátevés, elvétel, semmi, üres, sok, kevés, összehasonlítás.	

Témakör	3. Geometria – mérés	Óraszám: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli és síkbeli tájékozódás fejlesztése. Gyakorlati mérések gyakoroltatása választott mértékegységekkel. Mennyiségek közötti tájékozódás és a becslés képességének alakítása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Térbeli, síkbeli helyzetek – Térbeli helyzetek	Térbeli helyzetek megfigyelése, leolvasása, megfogalmazása. Térbeli helyzetek létrehozása tárgyak, matematikai eszközök építésével – szabadon, minta és szóbeli utasítás után.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása. <i>Ének-zene:</i> formaérzékelés, azonosság, hasonlóság. <i>Vizuális kultúra:</i> szín- és formaérzékelés, vizuális megjelenítés térben, síkban, konstruálás, modellezés. <i>Technika és tervezés:</i> környezet elemeinek tulajdonságai, kreativitás, választott mérőeszközök használata, térbeli helyzetek, építések térben, síkban.
– Síkbeli helyzetek	Síkbeli helyzetek létrehozása függőleges és vízszintes síkban. Síkbeli helyzetek leolvasása, megfogalmazása. Építés saját fantázia és minta alapján.	
3.2. Síkbeli alakzatok Síkdomok tulajdonságai	Síkdomok tulajdonságainak megfigyelése, megnevezése. Csoportosításuk, rendezésük adott tulajdonság (forma, nagyság) alapján.	
3.3. Térbeli alakzatok Testek tulajdonságai	Testek tulajdonságainak megfigyelése, megnevezése. Csoportosításuk, rendezésük adott tulajdonság (forma, nagyság) alapján. Építés szabadon.	

3.4. <i>Mérés</i> Gyakorlati mérések	Mennyiségek mérése (hosszúság, tömeg, űrtartalom) választott mértékegységekkel. Hosszúság, magasság, szélesség mérése és összehasonlítása választott egységekkel. Űrtartalom mérése és összehasonlítása különböző mérőeszközökkel.	<i>Testnevelés:</i> motoros készségek és képességek, térbeli tudatosság (elhelyezkedés térben, mozgásirány, eszközre és társra vonatkozó térbeli viszonyok), alak- és formaészlelés.
Fogalmak	Forma (háromszög, négyszög, kör, gömbölyű, szögletes, kocka), térbeli és síkbeli viszonzsavak, becslés, mérés.	

Témakör	4. Függvények, az analízis elemei	Óraszám:30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az összehasonlítás, az összefüggés- és szabályfelismerés alapozása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. <i>Relációk</i> Összefüggések személyek, tárgyak, helyzetek, geometriai alakzatok, halmazok számossága között	Személyek, tárgyak, geometriai alakzatok közötti egyszerű kapcsolatok, összefüggések felismerése. Relációk megfogalmazása szóban, jelölésük (összekötés, nyíl, relációs jel).	Magyar nyelv és irodalom: beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, szövegalkotás.
4.2. <i>Sorozatok</i> Sorba rendezések	Személyek, tárgyak sorba rendezése különböző tulajdonságaik alapján (nagyság, szélesség, hosszúság, magasság, tömeg stb.). Halmazok sorba rendezése számosság alapján. Számok sorba rendezése. Ciklikus sorok megfigyelése, az ismétlődések megfogalmazása és folytatása tevékenységgel (építéssel, kirakással, színezéssel).	Ének-zene: ciklikus sorok. Vizuális kultúra: vizuális megjelenítés.
Egyszerű sorozatok Növekvő-csökkenő számsorok	Egyszerű sorozatok folytatása megadott és felismert szabály alapján.	<i>Testnevelés:</i> ismétlődő, ciklikus mozgássorok, soralkotások, relációk.
4.3. <i>Függvények</i> Hozzárendelések	Személyek, tárgyak, matematikai eszközök egymáshoz rendelése szóbeli utasítás és jelkártyák alapján. Hozzárendelések párosító játékokban (pl. logikai készlet elemeinek egymáshoz rendelése egy tulajdonság megváltoztatásával).	

	Számjegyek hozzárendelése tárgyhalmazokhoz, számképekhez. Természetes számok hozzárendelése a számegyenes pontjaihoz.	
Fogalmak	Összefüggés, sorozat, hozzárendelés.	
Tanulási eredmények az 1. évfolyam végére	A NAT-ban meghatározott tanulási eredmények a tanulók sajátos nevelési igénye és egyéni képességei szerint, különösen: Személyek, tárgyak, alakzatok csoportosítása azonosság, azonos tulajdonság alapján. Nagyságbeli, térbeli és síkbeli viszonyyszavak használata. Kialakult számfogalom 10-es számkörben. Összeadások és kivonások 10-es számkörben eszközhasználattal. Alkotás térben, síkban. Térbeli és síkbeli helyzetek létrehozása. A tanult térbeli és síkbeli alakzatok felismerése. Tapasztalatok gyűjtése a hosszúság, űrtartalom méréséről. Összefüggések felismerése, jelölése egyszerűbb esetekben. Egyszerű sorozatok folytatása megadott szabály alapján.	

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Kiválóan teljesített

10-es számkörben ismeri a számok sorrendjét, számfogalma biztos. Műveleteket, összehasonlításokat biztosan végez. Önállóan, néha hibával dolgozik. Térben és síkban jól tájékozódik.

Jól teljesített

10-es számkörben ismeri a számok sorrendjét, számfogalma kialakult. Műveleteket összehasonlításokat jól végez. Önállóan, kevés hibával dolgozik. Térben és síkban megfelelően tájékozódik.

Megfelelően teljesített

10-es számkörben ismeri a számok sorrendjét, de számfogalma még kialakulóban van. Műveletek végzésekor gyakran segítséget igényel. Önállóan ritkán dolgozik. Térben és síkban bizonytalanul tájékozódik.

Felzárkóztatásra szorul

10-es számkörben számfogalma kialakulatlan. Műveletek végzésére önállóan nem képes. Önállóan nem tud dolgozni. Térben és síkban tájékozódni nem képes.

2. évfolyam heti 5 óra

Témakör	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	Óraszám: 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális, auditív és taktilis percepció fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, válogatás gyakoroltatása. Kombinatorikus gondolkodás alapozása. Serialitás fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok

1.1 Halmazok Személyek, tárgyak, matematikai eszközök tulajdonságai (szín, forma, nagyság)		Személyek, tárgyak, matematikai eszközök tulajdonságainak megfigyelése, kiemelése, egyeztetése, megfogalmazása, jelölése jelkártyával, IKT-eszközök alkalmazásával. Azonosságok-különbözőségek megállapítása, megnevezése, kifejezésük tevékenységgel, szóval. Tárgyak válogatása, csoportosítása választott és adott tulajdonság alapján. Tulajdonságok változásának megfigyelése, megfogalmazása.	Magyar nyelv és irodalom: beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, szövegalkotás. Ének-zene: ritmikus sorok alkotása. Technika és tervezés: tárgyak tulajdonságai, csoportosítások, rendezések.
1.2. Matematikai logika Igaz-hamis állítások		Állítások igazságának eldöntése személyek, tárgyak, matematikai eszközök halmazáról.	Testnevelés: mozgáskoordináció.
1.3. Kombinatorika Kombinatorikai feladatok		Kombinatorikai feladatok megoldása matematikai eszközök kirakásával, színezéssel, minél több lehetőség előállítása próbálgatással.	
Fogalmak	Szín, alak, méret, tulajdonság, összehasonlítás, minden, egyetlen, egyik sem.		

Témakör	2. Számelmélet, algebra	Óraszám: 100 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Mennyiségi állandóság kialakítása. A számlálás ritmusának kialakítása, a finommotorika, szem-kéz koordináció fejlesztése. Biztos számfogalom kialakítása és tájékozódás a 20-as számkörben saját élményből kiindulva, változatos gyakorlati feladatok segítségével. Számolási készség fejlesztése. Tájékozódás a számegyenesen. Az összeadás és kivonás tartalmi megértésének alapozása mindennapi élethelyzetekből kiindulva. Szövegértés, szövegalkotás alapozása. Analógiás gondolkodás értelmezése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Számok Számköri ismeretek a 20-as számkörben	Határozott és határozatlan halmazok alkotása (személyek, tárgyak, matematikai eszközök, IKT-eszközök segítségével).	Magyar nyelv és irodalom: beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, lényeg kiemelése, szövegalkotás, saját
Halmazok számossága	Halmazok számosságának megállapítása le- és megszámlálással.	

	Mennyiségek kirakása játékpénzzel. Számfogalom megerősítése a 20-as számkörben, választott mértékegységekkel végzett mérésekkel (hosszúság, űrtartalom). Mennyiségek egyeztetése számnévvel, számképpel, számjeggyel.	gondolatok megfogalmazása, indoklása. <i>Környezetismeret:</i> nagyságrendek a természetben (becslés és mérés, hosszúság).
Sorszámok, sorszámnevek	Sorszámok, sorszámnevek használata valós helyzetekben.	<i>Ének-zene:</i> ütemek kialakítása és jelzése, egyenletes mérőritmus, ütemezett mozgáskivitelezés.
Számok írása, olvasása 20-ig Számok bontása	Számok írása és olvasása változatos feladathelyzetekben. Adott elemszámú tárgyhalmazok bontása matematikai és IKT-eszközökkel. A kirakásokról bontások megfogalmazása, lejegyzése. Bontott alakú számoknak megfelelő helyzetek előállítása tevékenységgel, rajzzal.	<i>Vizuális kultúra:</i> történetek vizuális megjelenítése síkban, térben. <i>Testnevelés:</i> mozgáskoordináció.
Számok viszonyítása, rendezése Relációs jel	Különböző elemszámú halmazok összehasonlítása tárgyak, matematikai és IKT-eszközök segítségével, jelölésük relációs jelekkel.	
Számegyenes Számszomszédok	Számok viszonyítása, sorba rendezése, helyük megkeresése a számegyenesen, számszomszédok megállapítása. Egy- és kétjegyű számok értelmezése.	
Számtulajdonságok Helyi érték	Számok válogatása, csoportosítása a megismert tulajdonságok alapján. Számok tulajdonságainak megnevezése. Tízes csoportok alkotása, tízesek, egyesek helyi értékének értelmezése.	
2.2. Műveletek Műveleti jelek (+, -, =, <, >) Összeadás, kivonás tartalmának kialakítása: halmazok bővítése, szűkítése, halmazok egyesítése,	Műveleti jelek használata. Műveletek megjelenítése egyszerű történetek lejátszásával, tárgyak, matematikai eszközök kirakásával, IKT-eszközökkel. A mennyiségi változások megfigyelése, megfogalmazása, lejegyzésük művelettel.	

különbsége, összemérése	halmazok	Matematikai művelethez történetek alkotása.	
Fejben számolás		Fejben számolás 20-as számkörben eszközhasználatlalt.	
Az összeadás tagjainak felcserélhetősége		A tagok felcserélhetőségének érzékeltetése kirakásokkal (matematikai eszközökkel, IKT-eszközökkel), rajzzal, lejegyzésük műveletekkel.	
Egyszerű szöveges feladatok		Szóban megfogalmazott, egyszerű szituációkba ágyazott szöveges feladatok lejátszása, megjelenítése matematikai eszközök kirakásával, rajzban, lejegyzésük műveletekkel. Matematikai műveletekhez történet alkotása.	
2.3. Számelméleti ismeretek Páros-páratlan számok		Halmaz elemeinek (személyek, tárgyak, matematikai eszközök) párosítása 20-ig. Páros és páratlan számok helyének megfigyelése a számegegyenesen.	
Fogalmak	Számok neve, jele, relációs jel, egyjegyű-kétjegyű szám, kerek tízes, (kisebb-nagyobb) szomszéd, számegegyenes, sorszám, sorszámnev, pénz, forint, ár, áru, olcsó-drága, páros, páratlan, művelet, műveleti jel, összeadás-kivonás, bontás, hozzátevés, elvétel, semmi, üres, sok, kevés, összehasonlítás.		

Témakör	3. Geometria – mérés	Óraszám: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli és síkbeli tájékozódás fejlesztése. Gyakorlati mérések gyakoroltatása választott és szabványmértékegységekkel. Mennyiségek közötti tájékozódás és a becslés képességének alakítása. Szabványmértékegységek nevének, jelének megismertetése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Térbeli, síkbeli helyzetek – Térbeli helyzetek	Térbeli helyzetek megfigyelése, leolvasása, megfogalmazása. Térbeli helyzetek létrehozása tárgyak, matematikai eszközök építésével – szabadon, minta és szóbeli utasítás után.	Magyar nyelv és irodalom: beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése,

– Síkbeli helyzetek	Síkbeli helyzetek létrehozása függőleges és vízszintes síkban. Síkbeli helyzetek leolvasása, megfogalmazása. Építés saját fantázia, minta, szóbeli utasítás alapján.	értelmezése és alkotása. <i>Ének-zene:</i> formaérzékelés, azonosság, hasonlóság.
3.2. <i>Síkbeli alakzatok</i> Síkidomok tulajdonságai	Síkidomok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása, előállítása tárgyak, matematikai eszközök, IKT-eszközök használatával. Síkidomok összehasonlítása, azonosságok, különbségek megfogalmazása. Csoportosításuk, rendezésük adott tulajdonság (forma, nagyság) alapján.	<i>Vizuális kultúra:</i> szín- és formaérzékelés, vizuális megjelenítés térben, síkban, konstruálás, modellezés. <i>Technika és tervezés:</i> környezet elemeinek tulajdonságai, kreativitás, mérőeszközök használata, térbeli helyzetek, építések térben, síkban.
3.3. <i>Térbeli alakzatok</i> Testek tulajdonságai	Testek tulajdonságainak megfigyelése, megnevezése, összehasonlítása. Építés szabadon és minta alapján. Csoportosításuk, rendezésük adott tulajdonság (forma, nagyság) alapján.	<i>Testnevelés:</i> motoros készségek és képességek, térbeli tudatosság (elhelyezkedés térben, mozgásirány, eszközre és társra vonatkozó térbeli viszonyok), alak- és formaészlelés.
3.4. <i>Mérés</i> Gyakorlati mérések	Mennyiségek mérése (hosszúság, tömeg, űrtartalom) választott mértékegységekkel. Hosszúság, magasság, szélesség mérése és összehasonlítása választott egységekkel. Űrtartalom mérése és összehasonlítása különböző mérőeszközökkel. Tömeg mérése és összehasonlítása.	
Mérőeszközök Szabványmértékegységek	Mérőeszközök megismerése. Mérendő anyagokhoz mérőeszközök rendelése. Mérés szabványmértékegységekkel. Szabványmértékegységek nevének és jelének megismerése, használata (m, dm, kg, l, dl).	
Fogalmak	Forma (háromszög, négyszög, kör, gömbölyű, szögletes, kocka), térbeli és síkbeli viszonzszavak, becslés, mérés, hosszúságmérték, űrmérték, tömegmérték, mértékegység.	

Témakör	4. Függvények, az analízis elemei	Órakeret 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az összehasonlítás, az összefüggés- és szabályfelismerés alapozása. A rendezés, kiegészítés gyakoroltatása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. <i>Relációk</i> Összefüggések személyek, tárgyak, helyzetek, geometriai alakzatok, halmazok számossága között	Személyek, tárgyak, geometriai alakzatok közötti egyszerű kapcsolatok, összefüggések felismerése. Relációk megfogalmazása szóban, jelölésük (összekötés, nyíl, relációs jel).	Magyar nyelv és irodalom: beszédkésztség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, szövegalkotás.
4.2. <i>Sorozatok</i> Sorba rendezések	Személyek, tárgyak sorba rendezése különböző tulajdonságaik alapján (nagyság, szélesség, hosszúság, magasság, tömeg stb.) Halmazok sorba rendezése számosság alapján. Számok sorba rendezése. Ciklikus sorok megfigyelése, az ismétlődések megfogalmazása és folytatása tevékenységgel (építéssel, kirakással, színezéssel, rajzzal).	Ének-zene: ciklikus sorok. Vizuális kultúra: vizuális megjelenítés. Testnevelés: ismétlődő, ciklikus mozgássorok, soralkotások, relációk.
Egyszerű sorozatok Növekvő-csökkenő számsorok	Egyszerű sorozatok folytatása megadott, felismert és választott szabály alapján. Állandó különbségű növekvő és csökkenő számsorok leolvasása, folytatása.	
4.3. <i>Függvények</i> Hozzárendelések	Személyek, tárgyak, matematikai eszközök egymáshoz rendelése, szóbeli utasítás és jelkártyák alapján. Hozzárendelések párosító játékokban (pl.: logikai készlet elemeinek egymáshoz rendelése egy tulajdonság megváltoztatásával). Számjegyek hozzárendelése tárgyhalmazokhoz, számképekhez. Természetes számok hozzárendelése a számegyenes pontjaihoz.	
Fogalmak	Összefüggés, sorozat, hozzárendelés.	

Tanulási eredmények a 2. évfolyam végére	A NAT-ban meghatározott tanulási eredmények a tanulók sajátos nevelési igénye és egyéni képességei szerint, különösen: Személyek, tárgyak, alakzatok csoportosítása azonosság, azonos tulajdonság alapján. Nagyságbeli, térbeli és síkbeli viszonyszavak használata. Biztos számfogalom 10-es számkörben. Jártasság 20-as számkörben. Összeadások és kivonások 10-es és 20-as számkörben eszközhasználatlaltal. Egyszerű szóbeli szöveges feladatok megoldása. Alkotás térben, síkban. Térbeli és síkbeli helyzetek létrehozása, létrehozott helyzetek leolvasása, megfogalmazása. A tanult térbeli és síkbeli alakzatok felismerése, tulajdonságaik megfogalmazása. Tapasztalatok gyűjtése a hosszúság, tömeg, űrtartalom méréséről. Összefüggések felismerése, jelölése egyszerűbb esetekben. Egyszerű sorozatok folytatása megadott szabály alapján.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Jeles (5)

20-as számkörben ismeri a számok sorrendjét, számfogalma biztos. Mennyiséget hibátlanul összehasonlít. Műveletet önállóan és biztosan végez. A tanult térbeli és síkbeli alakzatokat felismeri.

Jó (4)

20-as számkörben ismeri a számok sorrendjét, számfogalma kialakult. Mennyiséget jól összehasonlít. Műveletet önállóan, kevés hibával végez. A tanult térbeli és síkbeli alakzatok felismerése megfelelő.

Közepes (3)

20-as számkörben ismeri a számok sorrendjét, de számfogalma még kialakulóban van. Mennyiségek összehasonlítása pontatlan. Műveletet önállóan ritkán végez. A tanult térbeli és síkbeli alakzatok felismerése bizonytalan.

Elégséges (2)

Számfogalma 20-as számkörben kialakulatlan. Téveszti a számok helyét a számsorban. Mennyiségi összehasonlításnál gyakran hibázik. Műveletek végzésekor tanári segítséget igényel. A tanult a térbeli és síkbeli alakzatok felismerésére nem képes.

3. évfolyam heti 4 óra

Témakör	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	Óraszám: 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai		

	A társakkal való együttműködés segítése. A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése. Finommotoros mozgáskoordináció fejlesztése. Vizuális érzékelés és észlelés pontosságának fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés gyakoroltatása; közös tulajdonságok felismerése, kiemelése (analizálás). Matematikai fogalmak értelmezése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1 Halmazok Személyek, tárgyak, matematikai eszközök, számok, geometriai alakzatok összehasonlítása	Személyek, tárgyak, matematikai eszközök, számok, geometriai alakzatok összehasonlítása. Tulajdonságok megfigyelése, megfogalmazása. Közös tulajdonság kiemelése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás, állítások, tulajdonságok pontos megfogalmazása. <i>Vizuális kultúra:</i> formaérzékelés, színek, tájékozódás síkban. <i>Technika és tervezés:</i> formaérzékelés, finommotoros mozgáskoordináció. <i>Digitális kultúra:</i> szimbólumok, jelek.
Csoportosítás adott vagy választott szempont szerint Osztályozás, rendezés Tulajdonságok jelölése Tulajdonságok változásai	Csoportosítások, rendezések, osztályozások adott szempont szerint. Tulajdonságok jelölése jelkártyákkal. Jelkártyák értelmezése. Transzformációs játékok egy tulajdonság változásával, a változás megfigyelése, megfogalmazása.	
Kombinatorikus feladatok	Kombinatorikus játékok, építések, színezések.	
1.2. Matematikai logika Igaz, hamis állítások	Igaz, nem igaz állítások megfogalmazása tárgyak, számok és geometriai alakzatok halmazáról. Állítások igazságának eldöntése.	
Fogalmak	Nagyságbeli viszonyyszavak, tulajdonság, szín, forma.	

Témakör	2. Számelmélet, algebra	Órakeret 84 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Matematikai eszközök célszerű használata. Valós helyzetek, összefüggések elképzelése, műveletek tartalmának megértése. Számolási készség fejlesztése változatos gyakorlással.	

	Szenzomotoros, algoritmusos, analógiás gondolkodás fejlesztése. A matematikai nyelv egyre pontosabb használata.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Számok Számfogalom megerősítése 20-as számkörben Számosság kialakítása 50-es számkörben, majd 100-as számkörben. Számfogalom, mint a halmaz tulajdonsága, számossága, darabszáma	Tárgyak, matematikai eszközök meg- és leszámlálása. A számlálás ritmusának (szem, kéz koordinációjának) kialakítása. tízes csoportok alkotása. Számok írása, olvasása, értelmezése. Számok modellezése matematikai eszközökkel.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás, írott és hallott egyszerű szövegek megértése, a válaszok megfogalmazása. <i>Ének-zene:</i> ritmizálás, ütemezés, finommotoros mozgáskoordináció, auditív figyelem. <i>Vizuális kultúra:</i> ritmikus sorok, szerialitás. <i>Testnevelés:</i> nagymozgások, mozgáskoordináció. <i>Technika és tervezés:</i> szerialitás. <i>Digitális kultúra:</i> kódolás, dekódolás, algoritmusok, matematikai és képességfejlesztő programok.
Sorszám Számfogalom, mint a mérés eredménye, mérőszám	Sorszám írása, olvasása, használata valós helyzetekben. Mennyiségek meg- és kimérése választott és szabványmértékegységekkel. (hosszúság, tömeg, űrtartalom).	
A tízes számrendszer szerkezeti sajátosságai A helyiérték-táblázat szerkezete Helyi érték, alaki érték, valódi érték Viszonyítás	Helyi értékek közötti összefüggések megfigyelése és megfogalmazása. Helyi érték, alaki érték, valódi érték kapcsolatának megfigyelése, megfogalmazása. Számok modellezése, összehasonlítása, a relációs jelek ($<$ $>$ $=$) értelmezése, használata. A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának használata.	
Számsorok Számok tulajdonságai	Tájékozódás a számegyenesen. Egyes és tízes számszomszédok. Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása.	
Bontás	Számok bontása tízesek és egyesek összegére matematikai eszközökkel. Bontások lejegyzése.	
2.2 Műveletek Összeadás, kivonás 20-as számkörben tízesátlépéssel Összeadás, kivonás 50-es számkörben Összeadás, kivonás 100-as számkörben:	Fejben számolás. Összeadás, kivonás értelmezése. Történetek megjelenítése tevékenységgel. Mennyiségi változások megfigyelése, megfogalmazása, lejegyzése művelettel.	

– kerek tízesek összeadása, kivonása, – kerek tízesekhez egyesek hozzáadása, teljes kétjegyű számokból az egyesek elvétele tízesátlépés nélkül – teljes kétjegyű számokhoz kerek tízesek hozzáadása, elvétele – teljes kétjegyű számokhoz egyjegyű számok hozzáadása, elvétele tízesátlépés nélkül	Műveletek modellezése matematikai eszközökkel. Összeadás, kivonás eszközökkel, majd egyre elvontabb szinten. Önellenőrzés, számológép használata.	
Szorzás, bennfoglalás, részekre osztás A 10-es, 5-ös, 2-es szorzó- és bennfoglaló táblák	Szorzás, bennfoglalás és részekre osztásértelmezése. A szorzó- és bennfoglaló táblák memorizálása.	
A matematikai jelek (+, −, ·, :, <, >, =) Műveleti tulajdonságok: a tagok és tényezők felcserélhetősége Műveletek közötti összefüggések	Matematikai jelek használata a műveletek lejegyzésekor. Tapasztalatok gyűjtése a tagok és tényezők felcserélhetőségéről, a műveletek inverzitásáról. Műveletek közötti összefüggések megjelenítése matematikai és IKT-eszközökkel. Az összefüggések megfigyelése, megfogalmazása, lejegyzése. Valóságos helyzetek, történések elképzelése.	
Egyszerű szöveges feladatok	Egyszerű szöveges feladatok értelmezése, megjelenítésük lejátsszással, kirakással, rajzban. Ismert és ismeretlen adatok megállapítása, az adatok közti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. Mennyiségi következtetések. A megfelelő matematikai művelet kiválasztása, várható eredmény becslése, a művelet kiszámítása, ellenőrzése.	
2.3. Számelméleti ismeretek Páros, páratlan számok	A páros, páratlan számok fogalmának kiterjesztése az 50-es, majd a 100-as számkör számaira. Tapasztalatok gyűjtése matematikai elemek párosításával, a tapasztalatok megfogalmazása.	

Fogalmak	Szám neve, jele; alaki, helyi-, valódi érték; egyes, tízes, százaz; egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű szám; kerek tízes, kerek százaz; összeadás, összeadandó, összeg; kivonás, kisebbítendő, kivonandó, maradék, különbség; szorzás, bennfoglalás, osztás.

Témakör	3. Geometria, mérés	Órakeret 40 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése. Érzékelés pontosságának fejlesztése. Tájékozódás síkban, térben, időben és a mennyiségi viszonyokban. Kreativitás fejlesztése, konstruálási kedv felkeltése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, azonosságok megállapítása (vonalak, síkidomok, testek). Képi emlékezet fejlesztése (geometriai alakzatok, mérőeszközök, mértékegységek nagysága). Mérőeszközök célszerű használata, becslés, mérés gyakoroltatása. Összefüggés megértése, mennyiségi következtetések. Szenzomotoros és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1 Téri elemek Vonalak (görbe, egyenes)	Egyenes és görbe vonalak előállítása pálcikákkal, zsinórral. Vonalak rajzolása szabad kézzel. Vonalak tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása: – egyenes, görbe vonal – nyitott, zárt vonal – törött vonal.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás. <i>Vizuális kultúra:</i> tájékozódás térben, síkban; formaérzékelés, konstruálás, kreativitás;
Egyenes helyzete (függőleges, vízszintes, ferde egyenesek)	Különböző helyzetű egyenesek modellezése pálcikákkal, IKT- eszközökkel. Egyenesek helyzetének megfigyelése, megfogalmazása. Két vagy több egyenes egymáshoz viszonyított helyzetének megfigyelése, megfogalmazása.	<i>Technika és tervezés:</i> formaérzékelés, kreativitás; becslés, mérés, számítás.
3.2. Síkbeli alakzatok Háromszög, négyzet, téglalap, sokszög, kör	Síkidomok felismerése a környezetben, megnevezésük. Síkidomok előállítása tépéssel, vágással. Síkidomok jellemzőinek megfigyelése, megfogalmazása: – határoló vonalak (egyenes, görbe), – határoló egyenesek száma, – oldalak helyzete,	<i>Digitális kultúra:</i> tájékozási képesség, sík- és térlátás, rajzoló programok.

	– oldalak nagysága. Síkídomok összehasonlítása, analízálása, a közös tulajdonságok kiemelése, csoportosításuk.	<i>Ének-zene:</i> ütemezés.
3.3. <i>Térbeli alakzatok</i> Kocka, téglatest, gömb	Testek felismerése a környezetben, megnevezésük. Testek előállítás gyurmából. Építés kockákból minta alapján és szabadon. Testek összehasonlítása, analízálása, a közös tulajdonságok kiemelése, csoportosításuk.	
3.4. <i>Mérés</i> Hosszúság, űrtartalom, tömeg	Mérés választott és szabványmértékegységekkel. Becsülés, mérés, kimérés. Összefüggések felfedezése a mértékegység nagysága és a mérőszám között.	
Szabványmértékegységek – hosszúság (m, dm, cm) – űrtartalom (hl, l, dl) – tömeg (kg, dkg)	Szabványmértékegységek értelmezése, nevük, jelük. Mérendő anyagok, mérőeszközök, mértékegységek egymáshoz rendelése. Ugyanannak a mennyiségnek megmérése különböző mértékegységekkel.	
Mértékváltás	Mértékváltás következtetéssel.	
Idő mértékegységei: év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc	Múlt, jelen, jövő fogalma. Előtte, utána, korábban, később viszonyfogalmak érzékeltetése, használatuk. Időtartam érzékelése, mérése egyenes tempójú mozgással, hanggal, szabvány egységekkel. Óra beállítása: egész, fél, negyed és háromnegyed órákra, ezek leolvasása.	
Pénz, forint	Pénzermék megismerése, használata. A Ft jele. Ugyanannak a mennyiségnek kifizetése többféleképpen.	

Fogalmak	Térbeli elem, síkbeli alakzat, térbeli alakzat, mértékegység, pénz

Témakör	4. Függvények, az analízis elemei	Órakeret 10 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Összehasonlítás, összefüggés felfogása, megfogalmazása, jelölése, rendezés, kiegészítés. Relációk, sorozatok, függvények, táblázatok megértése. Logikus gondolkodás fejlesztése. Relációs szókincs használata.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1 Összefüggések	Kapcsolatok felfedezése a környezetben, tárgyhalmazok, számok, műveletek, mennyiségek, mértékegységek és geometriai alakzatok körében. Összefüggések megértése, megfogalmazása, jelölése vonallal, nyíllal, relációs jelekkel, nyitott mondatokkal.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás. <i>Ének-zene:</i> hangsorok. <i>Vizuális kultúra:</i> soralkotás. <i>Testnevelés:</i> soralkotás.
4.2. Sorozatok Szabályfelismerés, szabálykövetés	Szabályjátékok logikai készlettel, számokkal egy tulajdonság változásával. Szabály felismerése, megfogalmazása, lejegyzése. Táblázat kitöltése adott és felismert szabály alapján. Sorozatok folytatása tárgyakkal, logikai játékkal, rajzban. Számok rendezése. Hiányos számsorok kiegészítése.	
Növekvő és csökkenő számsorok	Növekvő és csökkenő számsorok alkotása megadott és felismert szabály alapján. Állandó különbségű sorozatok folytatása mindkét irányban megadott és választott szabály alapján.	
Fogalmak	Kapcsolat, különbség, azonosság, szabály, táblázat, sorozat	

Tanulási eredmények a 3. évfolyam végére	A NAT-ban meghatározott tanulási eredmények a tanulók sajátos nevelési igénye és egyéni képességei szerint, különösen: Halmaz elemeinek adott, illetve választott szempont szerinti válogatása, csoportosítása. Kész halmazról igaz, nem igaz állítások megfogalmazása. Állítások igazságának eldöntése.

	Számok írása, olvasása, értelmezése 50-es számkörben, majd 100-as számkörben. Számok összehasonlítása, helyük a számsorban, számszomszédok. Összeadás, kivonás 20-as számkörben készségszinten. Összeadás, kivonás 100-as számkörben tízesátlépés nélkül analógia és eszközök segítségével. Gyakorlottság a tanult szorzó- és bennfoglaló táblákban. A négyzet, téglalap, háromszög, kör felismerése, megnevezése. A kocka, téglatest és a gömb felismerése, megnevezése. A tanult mértékegységek ismerete, használata. Nem matematikai és matematikai relációk felismerése, jelölése. Szabály felismerése, megfogalmazása egyszerűbb esetekben. Állandó különbségű sorozatok folytatása mindkét irányban.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Jeles (5)

Számfogalma 100-as számkörben kialakult. A számok felismerésében és lejegyzésében biztos. Műveleteket 100-as számkörben tízesátlépés nélkül biztosan végez. Önállóan, néha hibával dolgozik. A tanult szorzó- és bennfoglaló táblák ismerete megfelelő. A tanult síkbeli és térbeli alakzatokat felismeri. A tanult mértékegységekben jól tájékozódik.

Jó (4)

Számfogalma 100-as számkörben kialakult. A számok felismerésében és lejegyzésében biztos. Műveleteket 100-as számkörben tízesátlépés nélkül kevés hibával végez. Önállóan, időnként hibával dolgozik. A tanult szorzó- és bennfoglaló táblák ismeretében bizonytalan. A tanult síkbeli és térbeli alakzatok felismerése megfelelő. A tanult mértékegységekben tájékozódik.

Közepes (3)

Számfogalma 100-as számkörben bizonytalan. Számköri ismeretei hiányosak. Műveleteket 100-as számkörben tízesátlépés nélkül gyakran segítséggel végez. Önállóan ritkán dolgozik. A tanult szorzó- és bennfoglaló táblák ismerete nagyon hiányos. A tanult síkbeli és térbeli alakzatok felismerése bizonytalan. A tanult mértékegységekben nem tud tájékozódni.

Elégséges (2)

Számfogalma 100-as számkörben kialakulatlan. Számköri ismeretei igen hiányosak. Műveleteket 100-as számkörben tízesátlépés nélkül csak segítséggel végez. Önállóan feladatot nem tud végezni. A tanult szorzó- és bennfoglaló táblákat nem ismeri. A tanult síkbeli és térbeli alakzatok felismerésére nem képes. A tanult mértékegységekben nem tud tájékozódni.

4. évfolyam heti 5 óra

Témakör	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A társakkal való együttműködés segítése. A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése. Finommotoros mozgáskoordináció fejlesztése. Vizuális érzékelés és észlelés pontosságának fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés gyakoroltatása; közös tulajdonságok felismerése, kiemelése (analizálás). Matematikai fogalmak értelmezése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Halmazok Személyek, tárgyak, matematikai eszközök, számok, geometriai alakzatok összehasonlítása	Személyek, tárgyak, matematikai eszközök, számok, geometriai alakzatok összehasonlítása. Tulajdonságok megfigyelése, megfogalmazása. Közös tulajdonság kiemelése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás, állítások, tulajdonságok pontos megfogalmazása.
Csoportosítás adott vagy választott szempont szerint Osztályozás, rendezés Tulajdonságok jelölése Tulajdonságok változásai	Csoportosítások, rendezések, osztályozások választott és adott szempont szerint. Tulajdonságok jelölése jelkártyákkal. Jelkártyák értelmezése. Transzformációs játékok egy tulajdonság változásával, a változás megfigyelése, megfogalmazása.	<i>Vizuális kultúra:</i> formaérzékelés, színek, tájékozódás síkban. <i>Technika és tervezés:</i> formaérzékelés, finommotoros mozgáskoordináció.
Kombinatorikus feladatok	Kombinatorikus játékok, építések, színezések.	<i>Digitális tervezés:</i> szimbólumok, jelek.
1.2. Matematikai logika Igaz, hamis állítások	Igaz, nem igaz állítások megfogalmazása tárgyak, számok és geometriai alakzatok halmazáról. Állítások igazságának eldöntése.	
Fogalmak	Nagyságbeli viszonyyszavak, tulajdonság, szín, forma.	

Témakör	2. Számelmélet, algebra	Órakeret 100 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Matematikai eszközök célszerű használata. Valós helyzetek, összefüggések elképzelése, műveletek tartalmának megértése. Számolási készség fejlesztése változatos gyakorlással.	

	Szenzomotoros, algoritmikus, analógiás gondolkodás fejlesztése. A matematikai nyelv egyre pontosabb használata.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
2.1. Számok Számfogalom megerősítése 20-as számkörben A 100-as számkör: számfogalom, mint a halmaz tulajdonsága, számossága; darabszám	Tárgyak, matematikai eszközök meg- és leszámlálása. A számlálás ritmusának (szem-kéz koordinációjának) kialakítása. Tíz csoportok alkotása. Számok írása, olvasása, értelmezése. Számok modellezése matematikai eszközökkel.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás, írott és hallott egyszerű szövegek megértése, a válaszok megfogalmazása. <i>Ének-zene:</i> ritmizálás, ütemezés, finommotoros mozgáskoordináció, auditív figyelem.
Római számok I, V, X, L, C	A római számok írása, olvasása, használatuk a mindennapi élet különböző területein (kerületek, hónapok, emeletek).	<i>Vizuális kultúra:</i> ritmikus sorok, szerialitás. <i>Testnevelés:</i> nagymozgások, mozgáskoordináció.
Sorszám Számfogalom, mint a mérés eredménye, mérőszám	Sorszám írása, olvasása, használata valós helyzetekben. Mennyiségek meg- és kimérése választott és szabványmértékegységekkel. (hosszúság, tömeg, űrtartalom). Különböző mennyiségek kifizetése öt- és tízforintosokkal.	<i>Technika és tervezés:</i> szerialitás. <i>Digitális kultúra:</i> kódolás, dekódolás, algoritmusok, matematikai és képességfejlesztő programok.
A tízes számrendszer szerkezeti sajátosságai A helyiérték-táblázat szerkezete Helyi érték, alaki érték, valódi érték Viszonyítás	Számok modellezése, összehasonlítása, a relációs jelek ($<$ $>$ $=$) értelmezése, használata. A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának használata.	
Számsorok Számok tulajdonságai	Tájékozódás a számegyenesen és a százastáblán. Egyes és tízes számszomszédok leolvasása. Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása.	
Bontás	Számok bontása tízesek és egyesek összegére matematikai eszközökkel. Bontások lejegyzése.	
2.2. Műveletek Összeadás, kivonás 20-as számkörben tízesátlépéssel Összeadás, kivonás 100-as számkörben:	Fejben számolás. Összeadás, kivonás, értelmezése. Történetek megjelenítése tevékenységgel.	

– teljes kétjegyű számokból az egyjegyű számok hozzáadása, elvétele tízesátlépéssel – teljes kétjegyű számokhoz teljes kétjegyű számok hozzáadása, elvétele tízesátlépés nélkül – teljes kétjegyű számokhoz teljes kétjegyű számok hozzáadása, elvétele tízesátlépéssel	Mennyiségi változások megfigyelése, megfogalmazása, lejegyzése művelettel. Műveletek modellezése matematikai eszközökkel. Összeadás, kivonás eszközökkel, majd egyre elvontabb szinten. Önellenőrzés, számológép használata.	
Szorzás, bennfoglalás, részekre osztás A 4-es, 3-as, 6-os szorzó- és bennfoglaló táblák	Szorzás, bennfoglalás és részekre osztás értelmezése. A szorzó- és bennfoglaló táblák memorizálása.	
A matematikai jelek (+, -, ·, :, <, >, =) Műveleti tulajdonságok: a tagok és tényezők felcserélhetősége Műveletek közötti összefüggések	Matematikai jelek használata a műveletek lejegyzésekor. Tapasztalatok gyűjtése a tagok és tényezők felcserélhetőségéről, a műveletek inverzitásáról. Műveletek közötti összefüggések megjelenítése matematikai- és IKT-eszközökkel. Az összefüggések megfigyelése, megfogalmazása, lejegyzése. Valóságos helyzetek, történések elképzelése.	
Egyszerű szöveges feladatok	Egyszerű szöveges feladatok értelmezése, megjelenítésük lejátsszással, kirakással, rajzban. Ismert és ismeretlen adatok megállapítása, az adatok közti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. Mennyiségi következtetések. A megfelelő matematikai művelet kiválasztása, a várható eredmény becslése, a művelet kiszámítása, ellenőrzése számológéppel.	
2.3. Számelméleti ismeretek Páros, páratlan számok	A páros, páratlan számok fogalmának elmélyítése a 100-as számkör számaira. Tapasztalatok gyűjtése matematikai elemek párosításával, a tapasztalatok megfogalmazása.	

Fogalmak	Szám neve, jele; alaki, helyi-, valódi érték; egyes, tízes, százaz; egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű szám; kerek tízes, kerek százaz; összeadás, összeadandó, összeg; kivonás, kisebbítendő, kivonandó, maradék, különbség; szorzás, bennfoglalás, osztás.

Témakör	3. Geometria, mérés	Órakeret 45 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése. Érzékelés pontosságának fejlesztése. Tájékozódás síkban, térben, időben és a mennyiségi viszonyokban. Kreativitás fejlesztése, konstruálási kedv felkeltése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, azonosságok megállapítása (vonalak, síkidomok, testek). Képi emlékezet fejlesztése (geometriai alakzatok, mérőeszközök, mértékegységek nagysága). Mérő- és szerkesztőeszközök célszerű használata, becslés, mérés gyakoroltatása. Összefüggés megértése, mennyiségi következtetések. Szenzomotoros és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Téri elemek Vonalak (görbe, egyenes)	Egyenes és görbe vonalak előállítás pálcikákkal, zsinórral. Vonalak rajzolása szabad kézzel, vonalzóval, körzővel. Vonalak tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása: – egyenes, görbe vonal – nyitott, zárt vonal – törött vonal.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás. <i>Vizuális kultúra:</i> tájékozódás térben, síkban; formaérzékelés, konstruálás, kreativitás; tükrös alakzatok.
Egyenes helyzete (függőleges, vízszintes, ferde egyenesek)	Különböző helyzetű egyenesek modellezése pálcikákkal, IKT-eszközökkel. Egyenesek helyzetének megfigyelése, megfogalmazása. Két vagy több egyenes egymáshoz viszonyított helyzetének megfigyelése, megfogalmazása.	<i>Technika és tervezés:</i> formaérzékelés, kreativitás; becslés, mérés, számítás.
Párhuzamos, merőleges, metsző egyenesek	Párhuzamos, merőleges, metsző egyenesek kirakása pálcikákkal, rajzolásuk vonalzóval.	<i>Digitális kultúra:</i> tájékozási képesség, sík- és térlátás, rajzoló programok.
Pont és vonal helyzete	Pont és vonal helyzetének megfigyelése, egymáshoz való viszonyuk megfogalmazása (rajta, kívül, belül). Adott helyzet létrehozása.	

3.2. <i>Síkbeli alakzatok</i> Háromszög, négyzet, téglalap, sokszög, kör	Síkidomok felismerése a környezetben, megnevezésük. Síkidomok előállítása, rajzolásuk szabad kézzel és a szerkesztő eszközökkel. Síkidomok jellemzőinek megfigyelése, megfogalmazása: – határoló vonalak (egyenes, görbe), – határoló egyenesek száma, – oldalak helyzete, – oldalak nagysága. Síkidomok összehasonlítása, analízálása, a közös tulajdonságok kiemelése, csoportosításuk.	<i>Ének-zene:</i> ütemezés.
3.3. <i>Térbeli alakzatok</i> Kocka, téglatest, gömb	Testek felismerése a környezetben, megnevezésük. Testek előállítása gyurmából. Építés kockákból minta alapján és szabadon. Testek tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása: – határoló lapok (egyenes és görbe lap), – határoló lapok száma, – határoló lapok helyzete, – határoló lapok alakja (négyzet, téglalap). Testek összehasonlítása, analízálása, a közös tulajdonságok kiemelése, csoportosításuk.	
3.4. <i>Transzformációk</i> Tükrös alakzatok, tengelyes szimmetria Tükrözés	Tükrös alakzatok megfigyelése a környezetben. Tükrös alakzatok vizsgálata síktükörrel. Tükrös alakzatok előállítása tépéssel, vágással, hajtogatással. Tükrös alakzatok előállítása térben. Alakzatok tükrözése térben, síkban síktükörrel. Alakzatok és tükörképük összehasonlítása, az azonosság és a különbség megfogalmazása.	
3.5. <i>Mérés</i> Hosszúság, űrtartalom, tömeg	Mérés választott és szabványmértékegységekkel. Becsülés, megmérés, kimérés. Összefüggések felfedezése a mértékegység nagysága és a mérőszám között.	

Szabványmértékegységek – hosszúság (m, dm, cm) – űrtartalom (hl, l, dl) – tömeg (kg, dkg)	Szabványmértékegységek értelmezése, nevük, jelük. Mérendő anyagok, mérőeszközök, mértékegységek egymáshoz rendelése. Ugyanannak a mennyiségnek megmérése különböző mértékegységekkel.	
Mértékváltás	Mértékváltás következtetéssel.	
Idő mértékegységei: év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc	Múlt, jelen, jövő fogalma. Előtte, utána, korábban, később viszonyfogalmak érzékeltetése, használatuk. Időtartam érzékelése, mérése egyenestempójú mozgással, hanggal, szabvány egységekkel. Időpont leolvasása percnyi pontossággal. Óra beállítása adott időpontra.	
Pénz, forint	Pénzermék használata. Mennyiségek be- és felváltása. Ugyanannak a mennyiségnek kifizetése többféleképpen.	
Fogalmak	Térbeli elem, síkbeli alakzat, térbeli alakzat, mértékegység, pénz.	

Témakör	4. Függvények, az analízis elemei	Órakeret 15 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Összehasonlítás, összefüggés felfogása, megfogalmazása, jelölése, rendezés, kiegészítés. Relációk, sorozatok, függvények, táblázatok megértése. Logikus gondolkodás fejlesztése. Relációs szókincs használata.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1 Összefüggések	Kapcsolatok felfedezése a környezetben tárgyhalmazok, számok, műveletek, mennyiségek, mértékegységek és geometriai alakzatok körében. Összefüggések megértése, megfogalmazása, jelölése vonallal, nyíllal, relációs jelekkel, nyitott mondatokkal.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás. <i>Ének-zene:</i> hangsorok.

4.2. Sorozatok Szabályfelismerés, szabálykövetés	Szabályjátékok számokkal egy tulajdonság változásával. Szabály felismerése, megfogalmazása, lejegyzése adott számkörben. Táblázat kitöltése adott és felismert szabály alapján. Sorozatok folytatása tárgyakkal, logikai játékkal, rajzban. Számok rendezése. Hiányos számsorok kiegészítése. Növekvő és csökkenő számsorok Növekvő és csökkenő számsorok alkotása megadott és felismert szabály alapján. Állandó különbségű sorozatok folytatása mindkét irányban megadott és választott szabály alapján.	<i>Vizuális kultúra:</i> soralkotás. <i>Testnevelés:</i> soralkotás.
Fogalmak	Kapcsolat, különbség, azonosság, szabály, táblázat, sorozat.	

Tanulási eredmények a 4. évfolyam végére	A NAT-ban meghatározott tanulási eredmények a tanulók sajátos nevelési igénye és egyéni képességei szerint, különösen: Halmaz elemeinek adott, illetve választott szempont szerinti válogatása, csoportosítása. Kész halmazról igaz, nem igaz állítások megfogalmazása. Állítások igazságának eldöntése. Számok írása, olvasása, értelmezése 100-as számkörben. Számok összehasonlítása, helyük a számsorban, számszomszédok. Összeadás és kivonás 20-as számkörben készségszinten. Összeadás, kivonás 100-as számkörben tízesátlépéssel analógia és eszközök segítségével. Gyakorlottság a tanult szorzó- és bennfoglaló táblákban. A négyzet, téglalap, háromszög, kör felismerése, megnevezése. A négyzet és a téglalap tulajdonságainak ismerete. A kocka, téglatest és a gömb felismerése, megnevezése. A tanult mértékegységek ismerete, használata. Nem matematikai és matematikai relációk felismerése, jelölése. Szabály felismerése, megfogalmazása egyszerűbb esetekben. Állandó különbségű sorozatok folytatása mindkét irányban.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

Jeles (5)

Számfogalma 100-as számkörben kialakult. A számok felismerésében és lejegyzésében biztos. Műveleteket, összehasonlításokat biztosan végez. Önállóan, néha hibával dolgozik.

Képről műveletet lejegyez. A tanult szorzó- és bennfoglaló táblák ismerete megfelelő. A tanult mértékegységekben jól tájékozódik.

Jó (4)

Számfogalma 100-as számkörben kialakult. A számok felismerésében és lejegyzésében biztos. Műveleteket, összehasonlításokat néha hibával végez. Önállóan, kevés hibával dolgozik. Képről műveletet ritkán segítséggel lejegyez. A tanult szorzó- és bennfoglaló táblák ismeretében bizonytalan. A tanult mértékegységekben tájékozódik.

Közepes (3)

Számfogalma 100-as számkörben bizonytalan. Számköri ismeretei hiányosak. Műveletek végzésekor gyakran segítséget igényel. Önállóan ritkán dolgozik. Képről műveletet segítséggel lejegyez. A tanult szorzó- és bennfoglaló táblák ismerete nagyon hiányos. A tanult mértékegységekben nem tájékozódik.

Elégséges (2)

Számfogalma 100-as számkörben kialakulatlan. Számköri ismeretei igen hiányosak. Műveletek végzésére önállóan nem képes. Önállóan nem tud dolgozni. Képről műveletet nem értelmez. A tanult szorzó- és bennfoglaló táblákat nem ismeri. A tanult mértékegységekben nem tájékozódik.

KÖRNYEZETISMERET

3-4. évfolyam

A Természettudomány és földrajz műveltségterület középpontjában a természet és az azt megismerő ember áll. A természettudományos műveltség kialakításának alapja a természettel való közvetlen, megértő és szeretetteljes kapcsolat. A tanulók a tantárgy elsajátítása során megismerkednek a természeti és technikai környezettel. A tantárgy legfontosabb célja, hogy a gyermekek életkori sajátosságaira, kognitív fejlődésére, valamint kíváncsiságára építve képessé tegye őket szűkebb és tágabb környezetük, valamint saját testük megismerésére, a változások megértésére, alapvető ok-okozati összefüggések meglátására.

A kerettanterv figyelembe veszi az enyhe értelmi fogyatékos tanulók megismerési sajátosságait, ezért az olyan megismerési helyzetekre helyezi a hangsúlyt, amelyekben az aktív tevékenység, a közvetlen tapasztalatszerzés, a cselekvések sokasága, a konkrét gyakorlati vonatkozások értelmezése szerepel. A tanulási folyamatban az érzékelésre, az észlelésre, a személyes élményekre, felfedezésekre építve jut el a tanuló a bonyolultabb gondolkodási műveletig, az elemi problémamegoldásig.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulóknak az ismeretsajátítási folyamat során olyan tudásrendszerek alapjait kell kiépíteniük, amelyek alkalmasak a mindennapi tevékenységben való felhasználásra. A tanulók ismeretsajátításában a természeti környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. A folyamat során kiemelt figyelmet kell fordítani a kapcsolatrendszerek feltárására, az élő és élettelen természet szoros kölcsönhatására, az ember és természet összetartozására, egymásrautaltságára, az ember természetben betöltött helyének és szerepének felismerésére.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt cél az életkoruknak és fejlettségüknek megfelelő korszerű tudások elsajátítása, a fogalmak folyamatos érlelése, pontosítása. Az önálló ismeretszerzés képességének fejlesztése aktív tevékenységek során, folyamatos gyűjtőmunkával, pozitív megerősítéssel és következetes segítségadással történik.

A fejlesztendő készségek, képességek az elemi természettudományos műveltség megszerzését és gyakorlatban való alkalmazását teszik lehetővé. Enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára a tanulási tevékenységek közül kiemelt jelentőségű a megfigyelés, a közvetlen tapasztalatszerzés, vizsgálódás, aktív részvétel a kísérletekben, a kísérleti eszközök használata, továbbá a balesetmentes kísérletezés szabályainak elsajátítása.

3. évfolyam heti 1 óra

Témakör	1. Tájékozódás térben, időben	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Tér, idő orientációs képesség fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Megfigyelőképesség fejlesztése. Feladattudat, szabálytudat erősítése. Szociális, együttműködő képesség fejlesztése. Kooperatív technikák elsajátítása, gyakorlása. Elemi térképolvasás gyakorlása.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>1.1. Tér, idő, nagyságrendek</i>		Események időbeli sorrendbeállítása, időszalag, időnaptár készítése.
Tájékozódás az időben, saját élettörténet a születéstől máig.		Események, jelenségek rögzítése, fogalmazás szóban, írásban, rajzban.

Az idő mérése, alkalmi és szabványegységei, az idő becslése, mértékegységei. Tájékozódás térben. A lakóhely és környéke. Irányok, távolság, hosszúság. Fő világtájak, iránytű. Magyarország domborzati térképe. Alapvető térképjelek (államhatár, felszíni formák, vizek, főváros, települések, útvonalak). Alaprajz, térkép, kicsinyítés, nagyítás.	Tapasztalatok szerzése séták, kirándulások alkalmával. Rajzos ábrák, makettek készítése. Terepasztal berendezése. Játékos tájékozódási gyakorlatok iránytűvel.
<i>1.2. Rendszer, rendszer és környezete</i> Rész, egész, összetettség, funkció (élőlények, épületek, tárgyak, eszközök részei) természetes és mesterséges (épített) környezetben.	Irányított megfigyelések, elemzések alapján játékos szerelési, építési gyakorlatok. A növények, állatok és részek csoportosítása adott szempontok alapján. Tanulmányi séták, kirándulások, megfigyelések, tapasztalatok megfogalmazása szóban és írásban, rajzok, tablók készítése.
Fogalmak	Mértékegység, térkép, élőhely, rész, egész.

Témakör	2. Megfigyelés, mérés	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelés, összehasonlítás, vizsgálódás képességének fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Az analízáló, szintetizáló készség fejlesztése. Érdeklődés, motiváltság folyamatos fenntartása. Szociális képesség fejlesztése. A kooperatív technikák alkalmazása. Információszerző eszközök használata.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>2.1. Mérés</i> Mérőeszközök, mértékegységek. Becslés, mérés. Mérési rendszerek (tömeg, hosszúság, hőmérséklet, űrtartalom) Anyagok és testek mérhető tulajdonságai A mérhető anyagi tulajdonságok felismerése, megismerése, mérése.		A mérhető tulajdonságok vizsgálata, a vizsgálati módszerek gyakorlása (megfigyelés, viszonyítás, becslés, mérés). A figyelem irányítása, az emlékezet mobilizálása. Mérőeszközök használatának gyakorlása.
<i>2.2. Az élettelen környezet megfigyelése</i> A környezet anyagai. A természetben előforduló és mesterséges anyagok (fa, fém, levegő, víz, talaj). Anyagformák és tulajdonságaik. Az anyagok megmunkálhatósága. A víz szerepe. A víz előfordulása a természetben. Eső, hó, jégeső, folyóvíz, tó. Az ivóvíz. Vízben oldódó és nem oldódó anyagok		Természetes és mesterséges anyagok gyűjtése, csoportosítása. Az anyagfajták és a használat közötti összefüggés felismerése. Vágás, tépés, gyurmázás. A víz vizsgálata, halmazállapotainak megnevezése, felismerése, a víz hőfokának mérése. A csapadék különböző formáinak megkülönböztetése.

	A víz, mint életfontosságú anyag tudatosítása. Egyszerű kísérletek végzése cukorral, sóval, homokkal, kavicsal.
2.3. Az élő környezet megfigyelése Termesztett növények. Növénytermesztés, állattenyésztés. Életjelenségek: táplálkozás, légzés, növekedés, fejlődés, mozgás, szaporodás. Életfeltételek (levegő, víz, tápanyag, napfény, hőmérséklet). A növény élete az ültetéstől a terméshezatalig.	Az életjelenségek megfigyelése, egyszerű kísérletek végzése. Babnövény ültetése, fejlődési napló vezetése. Az állatok megfigyelése (pl. akvárium halak, kutya, macska, hörcsög, papagáj).
Fogalmak	Mérőeszköz, becslés, mérés, életjelenség, a víz különböző halmazállapotai és előfordulása, oldhatóság, növénytermesztés, állattenyésztés, növények, állatok, életjelenségek.

Témakör	3. Az élettelen környezet kölcsönhatásai	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerés módszereinek bővítése. A szociális, együttműködő képesség fejlesztése. Csoportmunka, kooperatív technikák alkalmazása. Kauzális gondolkodás fejlesztése. Tapasztalatok szerzése a közvetlen környezetben és az élettelen természetben előforduló anyagokról, kölcsönhatásokról, az ismeretek bővítése. A tapasztalatok feldolgozása szóban, írásban, rajzban.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
3.1. Anyag A környezetben előforduló gyakori anyagfélék. Anyag-forma kapcsolata. Halmazállapot. Csapadékformák.		Anyagok halmazállapotaik felismerése, megnevezése, tapasztalatszerzés, kísérletezés. Csoportosítás halmazállapotok szerint. A tapasztalatok rögzítése rajzban, tábló készítése.
3.2. Energia Energiaforrások. Energia felhasználása. Energiát felhasználó berendezések, fűtő, hűtő háztartási eszközök. Energiafajták (nap, szél, víz, elektromos, fény).		Egyszerű kísérletek, játékok készítése (szélforgó). Gyűjtőmunka, beszámoló készítése az energiáról.
3.3. Változás – Fizikai változások. Alakváltozások (aprítás, darabolás, aprózódás). Halmazállapot-változások (olvadás, fagyás, párolgás, csapadékformák, fagyasztás, szárítás, locsolás a háztartásban). Az évszakok változásai, következményei a természetben, a mindennapi életben.		A változásokat kiváltó hatások azonosítása a mindennapi környezetben megfigyelhető jelenségek esetében. A természetben lejátszódó és az ember által létrehozott halmazállapot-változások megfigyelése, megbeszélése. Képek gyűjtése, rendezése adott szempontok alapján. Rajzok, táblók készítése. Időjárás naptár készítése.

Helyzet- és helyváltoztatás.	A mozgásban megnyilvánuló állandóság és változás megfigyelése, tanulmányozása.
Fogalmak	Halmazállapot, halmazállapot-változás, mágneses kölcsönhatás, évszak, energiafajta.

Témakör	4. Életközösségek lakóhelyünk környezetében	Óraszám 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség fejlesztése. Pozitív attitűd kialakítása a természet szépségének megóvására, természetszeretetre. Kommunikációs készség fejlesztése. Ok-okozati összefüggések felismerése képességének fejlesztése. Problémamegoldó képesség fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. A kauzális gondolkodás és az értékelő érzék fejlesztése. Környezetvédelem, energiatakarékosság.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
4.1. Élő és élettelen környezeti tényezők		Élő és élettelen megkülönböztetése konkrét példák alapján a közvetlen környezetben.
4.2. A környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság Egészséges, gondozott környezet. A közvetlen és tágabb környezet (iskola, lakás, közlekedési eszközök, parkok, játszóterek rendjének megóvása. Vizek védelme, víztakarékosság, energiatakarékosság.		Tablókészítés, plakátkészítés, képek gyűjtése, csoportosítás, elemzés a közvetlenebb és tágabb környezetről. Törekvés a víztakarékosságra, energiatakarékosságra.
4.3. Természetvédelem Növény- és állatgondozás a tanuló közvetlen környezetében. A természet megóvása.		Élősarok növényeinek (dísznövények, palánták) gondozása, növényültetés. Kisállatok gondozása. Felelősség a rábizott élőlényekért. Madáretető készítése, madarak etetése télen.
4.4. A lakóhely közvetlen és tágabb környezetében található életközösségek Park, erdő, rét, mező, vizek, vízpartok. Élőhely. Természetvédelem.		Kirándulások, séták során élőlények megfigyelése. Az élőlények közötti kapcsolatok felismerése. A természet értékeinek védelme.
4.5. Változatos élővilág A közvetlen környezet növényvilága (fák, bokrok, virágos növények). A zöldségeskert, gyümölcsöskert növényei. A növény részei. A virág része, a termés és részei. Néhány lágyszárú, fás szárú növény. A gombák. Főbb állatcsoportok. A vadon élő állatok és a házi és ház körül élő állatok. Az élőlények csoportjai (növény, állat, ember). Madár, emlős, rovar.		Séta, a növények érzékelhető, mérhető tulajdonságainak vizsgálata. Megfigyelés, analízis-szintézis, tapasztalatok rögzítése rajzban, írásban. Az állatok jellemzőinek megfigyelése a kültakaró, mozgás, végtagok, táplálkozás, száj szerv, érzékelés, szaporodás szerint. A vadon élő és a házi állatok csoportosítása. Képek csoportosítása. Rajzok, tablók készítése. Az élőlények egyszerű csoportosítása adott szempontok alapján.

Fogalmak	Szelektív hulladékgyűjtés, természetvédelem, energiatakarékosság, víztakarékosság, környezetszennyezés, növény-, állatgondozás, felelősség, park, élőhely.

Témakör	5. Testünk, egészségünk	Óraszám 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Megismerési módszerek, tartós figyelem, emlékezet fejlesztése, a szociális képesség, interperszonális képesség fejlesztése, empátiakészség fejlesztése, helyes magatartási szokások megerősítése, pozitív attitűd kialakítása a mássággal kapcsolatban, illetve a mások elfogadására, megsegítésére; az egészséges életmód alapvető szabályai betartásának erősítése. Kommunikációs képesség fejlesztése. A motoros képességek fejlesztése. A kauzális gondolkodás fejlesztése, döntési képesség fejlesztése, az időbeli tájékozódás képessége, az összehasonlítás, viszonyítás képességének fejlesztése, az elemi ítéletalkotás képességének fejlesztése. Együttműködési formák működtetése, problémaérzékenység fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
6.1. Az emberi test Testrészek és funkciójuk. A mozgás szerepe az egészséges életmódban. Játék, sport.		A főbb testrészek megnevezése. Játékos gyakorlatok a testrészek mozgatására.
6.2. A test, az érzékszervek védelme Egészséges életmód. Egészséges táplálkozás. Helyes fogápolás. Egészség és betegség (néhány fertőző gyermekkori betegség) A káros élvezeti szerek.		A helytelen táplálkozás okozta problémák felismerése. Figyelem a hang- és fényártalmakra. Csoportosítás, gyűjtőmunka, rajzolás és tablóképzítés az egészséges életmóddal kapcsolatban. A helyes viselkedési szokások megismerése betegség esetén, részvétel szituációs játékokban. A káros élvezeti szerek elutasítása.
6.3. Szaporodás, egyedfejlődés Az életkori szakaszok időbelisége a születéstől a halálig.		Információgyűjtés a családról, feldolgozás, tablóképzítés. Rajz- és tablóképzítés.
6.4. Öröklődés A család. Különböző emberi külső és belső tulajdonságok (ilyen vagyok).		Tulajdonságok megnevezése, csoportosítás (külső-belső). Hasonlóságok, különbségek észrevétele.
6.5. Magatartás Helyes magatartási formák a betegség megelőzésében. Viselkedések betegség esetén. Viselkedés közösségekben. A sérült embertársak segítése. Önismeret. Veszélyek a gyermekekre.		A károsító szerek elutasítása. Veszélyeztető magatartásformák felismerése.
Fogalmak	Az emberi test részei, tisztálkodás, tisztálkodási eszköz, gyermekbetegség, védőoltás, fertőzés és járvány, orvos, gyógyszer, helyes táplálkozás,	

	fogápolás, mozgás, sport, testedzés, életműködés, növekedés, változás, önismeret.
Tanulási eredmények a 3. évfolyam végére	Tapasztalatok, megfigyelések, ismeretek szerzése a környezetben előforduló legismertebb tárgyak, anyagok tulajdonságairól, az élőlényekről, természeti formákról, jelenségekről. Aktív részvétel egyszerű kísérletek, mérések végzésekor. Tapasztalatok megfogalmazása szóban, rajzos formában. Adott szempontok szerint csoportosítás. Egyszerű összefüggések felismerése. Tájékozódás térben, időben a tanuló saját lakóhelyén. Az idő mérése, mértékegysége. Társainak és saját testének védelme. Aktív részvétel a környezet óvásában. Szelektív hulladékgyűjtés. Energiatakarékosságra törekvés.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKEKLÉS

Az értékelésnél a tanuló egyéni, magához mért fejlődését kell figyelembe venni.

Jeles (5):

A tanult fogalomkörben hibátlanul tud összehasonlítani, csoportosítani. A tanult időbeli és térbeli összefüggések felismerésében magabiztos. Ismeri a tanult termesztett növényeket, háziállatokat. Aktívan részt vesz környezete és a természet értékeinek védelmében. Az élőlények egyszerű csoportosítását hibátlanul oldja meg. A tanult felszíni formákat hibátlanul felismeri. Ismeri az emberi test részeit.

Jó (4):

A tanult fogalomkörben jól tud összehasonlítani, csoportosítani. A tanult időbeli összefüggések felismerésében kis segítséget igényel. Ismeri a tanult termesztett növényeket, háziállatokat. Részt vesz környezete védelmében. Az élőlények egyszerű csoportosítását kevés hibával végzi. A tanult felszíni formákat felismerésénél néha téveszt. Ismeri az emberi test részeit.

Közepes (3):

A tanult fogalomkörben kevés tanári segítséggel tud összehasonlítani, csoportosítani. A tanult időbeli összefüggések felismerésében bizonytalan. A tanult termesztett növények és háziállatok ismerete hiányos. Ismeri a környezetvédelem fontosságát, de aktívan nem vesz részt benne. Az élőlények egyszerű csoportosítását több hibával végzi. A felszíni formák felismerésénél gyakran téveszt. Az emberi test részeit csak tanári segítséggel ismeri fel.

Elégséges (2):

Csak tanári segítséggel képes összehasonlítani, csoportosítani a tanult fogalomkörben. A tanult időbeli összefüggéseket nem érti. A tanult termesztett növényekről és háziállatokról ismeretei hiányosak. Nem ismeri fel a környezetvédelem fontosságát. Ismeretei hiányosak, alkalmazni nem tudja őket.

4. évfolyam heti 1 óra

Témakör	1. Megfigyelés, mérés	Óraszám 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelés, összehasonlítás, vizsgálódás képességének fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Az analízáló, szintetizáló készség fejlesztése. Érdeklődés, motiváltság folyamatos fenntartása. Szociális képesség fejlesztése. A kooperatív technikák alkalmazása. Információszerző eszközök használata.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
1.1. Mérés Mérőeszközök, mértékegységek. Becslés, mérés. Mérési rendszerek (tömeg, hosszúság, hőmérséklet, úrtartalom) Anyagok és testek mérhető tulajdonságai A mérhető anyagi tulajdonságok felismerése, megismerése, mérése.		A mérhető tulajdonságok vizsgálata, a vizsgálati módszerek gyakorlása (megfigyelés, viszonyítás, becslés, mérés). A figyelem irányítása, az emlékezet mobilizálása. Mérőeszközök használatának gyakorlása.
1.2. Az élettelen környezet megfigyelése A környezet anyagai. A természetben előforduló és mesterséges anyagok (fa, fém, levegő, víz, talaj). Anyagformák és tulajdonságaik. Az anyagok megmunkálhatósága. A víz szerepe. A víz előfordulása a természetben. Eső, hó, jégeső, folyóvíz, tó. Az ivóvíz. Vízben oldódó és nem oldódó anyagok		Természetes és mesterséges anyagok gyűjtése, csoportosítása. Az anyagfajták és a használat közötti összefüggés felismerése. Vágás, tépés, gyurmázás. A víz vizsgálata, halmazállapotainak megnevezése, felismerése, a víz hőfokának mérése. A csapadék különböző formáinak megkülönböztetése. A víz mint életfontosságú anyag tudatosítása. Egyszerű kísérletek végzése cukorral, sóval, homokkal, kavicsal.
1.3. Az élő környezet megfigyelése Termesztett növények. Növénytermesztés, állattenyésztés. Életjelenségek: táplálkozás, légzés, növekedés, fejlődés, mozgás, szaporodás. Életfeltételek (levegő, víz, tápanyag, napfény, hőmérséklet). A növény élete az ültetéstől a terméshozatalig.		Az életjelenségek megfigyelése, egyszerű kísérletek végzése. Babnövény ültetése, fejlődési napló vezetése. Az állatok megfigyelése (pl. akvárium halak, kutya, macska, hörcsög, papagáj).
Fogalmak	Mérőeszköz, becslés, mérés, életjelenség, a víz különböző halmazállapotai és előfordulása, oldhatóság, növénytermesztés, állattenyésztés, növények, állatok, életjelenségek.	

Témakör	2. Az élettelen környezet kölcsönhatásai	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerés módszereinek bővítése. A szociális, együttműködő képesség fejlesztése. Csoportmunka, kooperatív technikák alkalmazása. Kauzális gondolkodás fejlesztése. Tapasztalatok szerzése a közvetlen környezetben és az élettelen természetben előforduló anyagokról, kölcsönhatásokról, az ismeretek bővítése. A tapasztalatok feldolgozása szóban, írásban, rajzban.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
2.1. Anyag A környezetben előforduló gyakori anyagfélék. Anyag-forma kapcsolata. Halmazállapot. Csapadékformák.		Anyagok halmazállapotainak felismerése, megnevezése, tapasztalatszerzés, kísérletezés. Csoportosítás halmazállapotok szerint. A tapasztalatok rögzítése rajzban, tabló készítése.
2.2. Energia Energiaforrások. Energia felhasználása. Energiát felhasználó berendezések, fűtő, hűtő háztartási eszközök. Energiafajták (nap, szél, víz, elektromos, fény).		Egyszerű kísérletek, játékok készítése (szélforgó). Gyűjtőmunka, beszámoló készítése az energiáról.
2.3. Kölcsönhatások Mágnes, vonzás, taszítás. Mozgások.		Megfigyelések, játékos kísérletek. Anyagok csoportosítása a mágnesesség alapján. Ismerkedés az iránytűvel.
2.4. Változás – Fizikai változások. Alakváltozások (aprítás, darabolás, aprózódás). Halmazállapot-változások (olvadás, fagyás, párolgás, csapadékformák, fagyasztás, szárítás, locsolás a háztartásban). Az évszakok változásai, következményei a természetben, a mindennapi életben. Helyzet- és helyváltoztatás. – Kémiai változások. Az égés, tűz, tűzvédelem, tűzoltás eszközei. A tűzoltók munkája.		A változásokat kiváltó hatások azonosítása a mindennapi környezetben megfigyelhető jelenségek esetében. A természetben lejátszódó és az ember által létrehozott halmazállapot-változások megfigyelése, megbeszélése. Képek gyűjtése, rendezése adott szempontok alapján. Rajzok, tablók készítése. Időjárási naptár készítése. A mozgásban megnyilvánuló állandóság és változás megfigyelése, tanulmányozása. A változások felismerése, az összefüggések megértése. Megfigyelés, beszélgetés, képek, ábrák elemzése. Éghető és éghetetlen anyagok csoportosítása. Teendők tűzriadó esetén. Információs jelek felismerése. Aktív részvétel tűzriadós gyakorlatokban.

Fogalmak	Halmazállapot, halmazállapot-változás, mágneses kölcsönhatás, évszak, tűz, energiafajta.	
Témakör	3. Életközösségek lakóhelyünk környezetében	Óraszám 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség fejlesztése. Pozitív attitűd kialakítása a természet szépségének megóvására, természetszeretetre. Kommunikációs készség fejlesztése. Ok-okozati összefüggések felismerése képességének fejlesztése. Problémamegoldó képesség fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. A kauzális gondolkodás és az értékelő érzék fejlesztése. Környezetvédelem, energiatakarékosság.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
3.1. Élő és élettelen környezeti tényezők		Élő és élettelen megkülönböztetése konkrét példák alapján a közvetlen környezetben.
3.2. A környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság Egészséges, gondozott környezet. A közvetlen és tágabb környezet (iskola, lakás, közlekedési eszközök, parkok, játszóterek rendjének megóvása. Vizek védelme, víztakarékosság, energiatakarékosság.		Tablókészítés, plakátkészítés, képek gyűjtése, csoportosítás, elemzés a közvetlenebb és tágabb környezetről. Törekvés a víztakarékosságra, energiatakarékosságra.
3.3. Természetvédelem Növény- és állatgondozás a tanuló közvetlen környezetében. A természet megóvása.		Élősarok növényeinek (dísznövények, palánták) gondozása, növényültetés. Kisállatok gondozása. Felelősség a rábízott élőlényekért. Madáretető készítése, madarak etetése télen.
3.4. Környezetszennyezés Levegő-, talaj-, vízszennyezés. Szelektív hulladékgyűjtés.		A levegő, víz, talaj szennyező anyagainak megfigyelése a természetes és mesterséges környezetben. Egyszerű kísérletek végzése a különböző szennyező anyagokkal.
3.5. Energiatakarékosság Takarékosság az árammal, a vízzel. Fűtés, szellőztetés.		Törekvés az energiatakarékos életvitelre, egyszerű technikák gyakorlása, szituációs játékok. Közvetlen környezetünk tisztasága.
3.6. A Föld szépsége, egyedisége A lakóhely közvetlen környezetében előforduló természeti nevezetesség Nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek – információs jelek.		Információs jelek felismerése. Séta, kirándulás során megfigyelések végzése.
3.7. A lakóhely közvetlen és tágabb környezetében található életközösségek Park, erdő, rét, mező, vizek, vízpartok. Élőhely. Természetvédelem.		Kirándulások, séták során élőlények megfigyelése. Az élőlények közötti kapcsolatok felismerése. A természet értékeinek védelme.
3.8. Változatos élővilág		Séta, a növények érzékelhető, mérhető tulajdonságainak vizsgálata.

A közvetlen környezet növényvilága (fák, bokrok, virágos növények). A zöldségeskert, gyümölcsöskert növényei. A növény részei. A virág része, a termés és részei. Néhány lágyszárú, fás szárú növény. A gombák. Főbb állatcsoportok. A vadon élő állatok és a házi és ház körül élő állatok. Az élőlények csoportjai (növény, állat, ember). Madár, emlős, rovar.	Megfigyelés, analízis-szintézis, tapasztalatok rögzítése rajzban, írásban. Az állatok jellemzőinek megfigyelése a kültakaró, mozgás, végtagok, táplálkozás, száj szerv, érzékelés, szaporodás szerint. A vadon élő és a házi állatok csoportosítása. Képek csoportosítása. Rajzok, tablók készítése. Az élőlények egyszerű csoportosítása adott szempontok alapján.
Fogalmak	Szelektív hulladékgyűjtés, természetvédelem, energiatakarékosság, víztakarékosság, környezetszennyezés, növény-, állatgondozás, felelősség, park, élőhely.

Témakör	4. Hazánk, Magyarország	Óraszám 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség fejlesztése. Pozitív attitűd kialakítása a természet szépségének megóvására, hazaszeretetre, természetszeretetre. Kommunikációs készség fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. A kauzális gondolkodás és az értékelő érzék fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
4.1. Közvetlen és távolabbi települési környezetünk Lakóhely, megyék, főváros. Lakóhelyünk értékei.		Térképhasználat. Lakóhelyhez közeli települések keresése, megnevezése térkép segítségével. Saját lakóhely, a lakóhely kulturális és természeti értékeinek bemutatása tablón vagy bemutató formájában. Fővárosunk néhány jellegzetes nevezetességének, épületeinek, hídjainak, közlekedésének megismerése tanulmányi kirándulás alkalmával, vagy képeken, multimédián keresztül.
4.2. Térképészeti gyakorlatok Földrajzi elhelyezkedés. Felszínformák.		Magyarország elhelyezkedésének megfigyelése földgömb, Európa-térkép. Magyarország államhatárainak, szomszédos országainak megkeresése, megnevezése a térképen. Hazánk felszínformáinak, vizeinek azonosítása domborzati térképen Irányok.
Fogalmak	Térkép, domborzati térkép, közigazgatási térkép, felszínforma, megye, megyeszékhely, település, főváros.	
Témakör	5. Testünk, egészségünk	Óraszám 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Megismerési módszerek, tartós figyelem, emlékezet fejlesztése, a szociális képesség, interperszonális képesség fejlesztése, empátiakészség fejlesztése, helyes magatartási szokások megerősítése, pozitív attitűd kialakítása a mássággal kapcsolatban, illetve a mások	

	elfogadására, megsegítésére; az egészséges életmód alapvető szabályai betartásának erősítése. Kommunikációs képesség fejlesztése. A motoros képességek fejlesztése. A kauzális gondolkodás fejlesztése, döntési képesség fejlesztése, az időbeli tájékozódás képessége, az összehasonlítás, viszonyítás képességének fejlesztése, az elemi ítéletalkotás képességének fejlesztése. Együttműködési formák működtetése, problémaérzékenység fejlesztése.
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
5.1. Az emberi test Testrészek és funkciójuk. A mozgás szerepe az egészséges életmódban. Játék, sport.	A főbb testrészek megnevezése. Játékos gyakorlatok a testrészek mozgására.
5.2. A test, az érzékszervek védelme Egészséges életmód. Egészséges táplálkozás. Helyes fogápolás. Egészség és betegség (néhány fertőző gyermekkori betegség) A káros élvezeti szerek.	A helytelen táplálkozás okozta problémák felismerése. Figyelem a hang- és fényártalmakra. Csoportosítás, gyűjtőmunka, rajzolás és tablóképzítés az egészséges életmóddal kapcsolatban. A helyes viselkedési szokások megismerése betegség esetén, részvétel szituációs játékokban. A káros élvezeti szerek elutasítása.
5.3. Szaporodás, egyedfejlődés Az életkori szakaszok időbelisége a születéstől a halálig.	Információgyűjtés a családról, feldolgozás, tablóképzítés. Rajz- és tablóképzítés.
5.4. Öröklődés A család. Különböző emberi külső és belső tulajdonságok (ilyen vagyok).	Tulajdonságok megnevezése, csoportosítás (külső-belső). Hasonlóságok, különbségek észrevétele.
5.5. Magatartás Helyes magatartási formák a betegség megelőzésében. Viselkedések betegség esetén. Viselkedés közösségekben. A sérült embertársak segítése. Önismeret. Veszélyek a gyermekekre.	A károsító szerek elutasítása. Veszélyeztető magatartásformák felismerése.
Fogalmak	Az emberi test részei, tisztálkodás, tisztálkodási eszköz, gyermekbetegség, védőoltás, fertőzés és járvány, orvos, gyógyszer, helyes táplálkozás, fogápolás, mozgás, sport, testedzés, életműködés, növekedés, változás, önismeret.

Összegzett tanulási eredmények a 4. évfolyam végére	Tapasztalatok, megfigyelések, ismeretek szerzése a környezetben előforduló legismertebb tárgyak, anyagok tulajdonságairól, az élőlényekről, természeti formákról, jelenségekről. Aktív részvétel egyszerű kísérletek, mérések végzésekor. Tapasztalatok megfogalmazása szóban, rajzos formában. Adott szempontok szerint csoportosítás. Egyszerű összefüggések felismerése. Tájékozódás térben, időben a tanuló saját lakóhelyén.

	Magyarország fő jellegzetességeinek ismerete. Irányok, iránytű használata. Az idő mérése, mértékegysége. Elemi szintű térképismeret. A másság elfogadása. A sérült embertársak segítése. Társainak és saját testének védelme. Aktív részvétel a környezet óvásában. Szelektív hulladékgyűjtés. Energiatakarékosságra törekvés.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKEKLÉS

Jeles (5):

A tanult fogalomkörben hibátlanul tud összehasonlítani, csoportosítani. A tanult időbeli, térbeli összefüggések felismerésében magabiztos. Ismeri a tanult termesztett növényeket, háziállatokat. Aktívan részt vesz környezete védelmében. Ismeri Magyarország fő jellegzetességeit. Elemi szinten ismeri a térképet, az iránytűt, irányokat helyesen nevezi meg.

Jó (4):

A tanult fogalomkörben jól tud összehasonlítani, csoportosítani. A tanult időbeli, térbeli összefüggések felismerésében kis segítséget igényel. Ismeri a tanult termesztett növényeket, háziállatokat. Részt vesz környezete védelmében. A térkép használatában kevés segítséget igényel. Részben ismeri Magyarország fő jellegzetességeit, az irányok megnevezésében néha téveszt.

Közepes (3):

A tanult fogalomkörben kevés tanári segítséggel tud összehasonlítani, csoportosítani. A tanult időbeli, térbeli összefüggések felismerésében bizonytalan. A tanult termesztett növények és háziállatok ismerete hiányos. Ismeri a környezetvédelem fontosságát, de aktívan nem vesz részt benne. A térkép használatában sok segítséget igényel. Magyarország fő jellegzetességeit nem ismeri megfelelően. Irányokat téveszt.

Elégséges (2):

Csak tanári segítséggel képes összehasonlítani, csoportosítani a tanult fogalomkörben. A tanult időbeli összefüggéseket nem érti. A tanult termesztett növényekről és háziállatokról ismeretei hiányosak. Nem ismeri fel a környezetvédelem fontosságát. Ismeretei hiányosak, alkalmazni nem tudja őket.

ETIKA

1-4. évfolyam

Az etika tantárgy alapvető célja az egyéni és közösségi identitás formálása, stabilizálása, az egyének és a csoportok közti együttműködés megteremtése. Ehhez járulnak hozzá a kulturális hagyományokban gyökerező erkölcsi elvek, társas szabályok megismertetése, az egyén gondolkodásában formálódó, a szocio-emocionális készségek fejlesztése.

Az erkölcsi nevelés fő célja a tanuló erkölcsi érzületének és erkölcsi gondolkodásának fejlesztése, a tanuló segítése a társas szabályok, a viselkedésminták azonosításában és saját alakuló értékrendjének tudatosításában. Az egyént és a közösségeket érintő etikai elvek és az ezekből következő kérdések felismerése az árnyalt, a másik ember vagy csoport szempontjait is megértő gondolkodást fejleszt.

A tantárgy *középpontjában* a formálódó gyermeki személyiség áll testi, szellemi és lelki értelemben. Ez határozza meg a tanulás-tanítás folyamatát, illetve a tartalmi szerkezetet. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, valamint hazánk Alaptörvénye rögzíti az ember elidegeníthetetlen jogát az élethez és a szabadsághoz, következésképpen az etika a személy egyediségét és méltóságát helyezi középpontba, annak képességeitől függetlenül. Erre az alapelvekre kell épülnie minden társas kapcsolatnak és közösségi szerveződésnek.

Az etika tanulása során az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára is az elemi értékek fokozatosan értékrenddé, többé-kevésbé koherens, folyamatosan formálódó meggyőződéseké állnak össze, amelyek később meghatározó módon befolyásolják a felnőttkori életmódot, életfelfogást és életminőséget. A sajátos nevelési igényű tanulók egyedi képességstruktúrájának tükrében az erkölcsi alapoza, az erkölcshez kapcsolódó kvalitások fejlesztése, valamint az elsajátított tudás szinten tartása a felnőtté válás folyamata során, életminőséget befolyásoló tartópilléré válik.

Az etika tantárgy felépítése nem elsősorban ismeret-, hanem *érték- és fejlesztésközpontú*; ezért fontossága az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél kiemelkedő.

Az erkölcsi tanulást számos pedagógiai *módszer* és tevékenység segítheti, amelyek legfontosabb közös jellemzője az *élményszerűség*, a fizikai, szellemi és lelki értelemben vett cselekvő tanulói részvétel.

Mindezzel összhangban az *értékelés* módja is eltér a hagyományos tantárgyi értékeléstől. Az osztályozás nélküli értékelés fontos területe lehet a kíváncsi magatartási értékek rendszeres megerősítése szóban vagy bármilyen egyéb formában egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről.

1. évfolyam heti 1 óra

Témakör	1. Az én világom	Óraszám: 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Saját tulajdonságok felismerése, azonosítása, megfogalmazása. Egészséges önértékelés megalapozása. Szűkebb környezet megismerése. Szociális és környezeti érzékenység alakítása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Ki vagyok én?		
Személyes adataim		
❖ vezeté- és keresztnévem, becenevem,		
❖ születési helyem, születésem ideje,		
❖ lakcímem,		

- ❖ iskolám adatai (név, cím, osztályfok).

Külső jegyeim

- ❖ külső tulajdonságaim, megjelenésem,
- ❖ mire hasonlítok a családban,
- ❖ milyennek látom magam,
- ❖ miből ítélnék meg bennünket mások.

Belső tulajdonságaim

- ❖ mit szeretek magamban,
- ❖ mit szeretnek bennem mások,
- ❖ miben vagyok ügyes,
- ❖ miben hasonlítok társaimra, miben különbözöm tőlük,
- ❖ jó és rossz tulajdonságaim.

Kedvenceim

- ❖ kedvenc játékaim, állataim, ruháim, könyveim, ételeim, meséim, mesehőseim,
- ❖ miért szeretem kedvenceimet (kedvencekhez fűződő személyes érzések, élmények).

Élettörténetem:

- ❖ kisgyermekkor, óvodai élményeim,
- ❖ óvodám és iskolám összehasonlítása.

Fogalmak

Lány, fiú, születésnap, tulajdonság, kedvenc, élmény.

Témakör	2. Társaim – Ők és én	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Személyes kapcsolatokban és a környezetben való tájékozódás képességének fejlesztése. Társak, barátok, segítő közeg fontosságának megéreztetése, közösségi érzés kialakítása. Az egymáshoz való odafordulás jelentőségének elmélyítése. Alapvető kommunikációs formák megismerése, tudatos használatának fejlesztése, személyes érzések és gondolatok kifejezése. Elemi magatartási szabályok megismertetése iskolai és iskolán kívüli helyzetekben, azok gyakoroltatása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Társas kapcsolataim		
❖ családi-rokoni kapcsolataim, közeli és távoli rokonaim; ❖ ki a rokonom, ki az ismerősöm, ki a barátom; ❖ iskolai kapcsolataim az iskolában dolgozó felnőttekkel és osztálytársakkal; ❖ kiket szeretek és kiket nem szeretek környezetemben; ❖ hogyan tudom kifejezni szeretetemet, hogyan fejezik ki mások felém a szeretetüket.		
Kommunikáció kapcsolatfelvétel felnőttel, gyerekkel		
❖ gondolataim kifejezése szavakkal, gesztusokkal stb.; ❖ a megfelelő köszönés formái felnőtteknek, társaknak; ❖ felnőttek, társak udvarias megszólítása; ❖ a kérdés, felszólítás, figyelmeztetés, érdeklődés módjai; ❖ segítség kérése ismerős felnőttől, társtól vagy idegenektől;		

helyzetgyakorlatok az alapvető illemszabályok betartásával.

Fogalmak	Rokon, ismerős, ismeretlen, barát, felnőtt, gyermek, megszólítás, köszönés, segítségkérés, udvariasság, illem, szeretet.

Témakör	3. Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek	Óraszám: 11 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Családi-rokoni kapcsolatok tudatosítása. Tapasztalatszerzés különböző családi értékekről. Az otthoni és iskolai együttélés örömeinek tudatosítása. Az ünnepekkel és azok hagyományaival való ismerkedés. Mindennapi szokásaink megismerése, szabályok és tilalmak szükségességének megértetése. Az egészséges élethez szükséges napirend megismertetése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Közösségeim		
❖ milyen csoportokhoz tartoztam régen, milyen csoportokhoz tartozom most; ❖ milyen közösségekhez tartozom az iskolában és az iskolán kívül.		
Családom		
❖ kik élnek a családban családtagok bemutatása, családrajz; ❖ kapcsolat a családtagokkal; ❖ a családi együttlét örömei; ❖ helyem a családban; ❖ segítség és munkamegosztás a családban; ❖ gyermekkori élményeim; ❖ ünnepek és hagyományok a családban; ❖ otthoni szabadidős tevékenységek.		
Napirendem		
❖ egy napom otthon; ❖ milyen feladataim vannak otthon; ❖ egy napom az iskolában; ❖ milyen feladataim vannak az iskolában; ❖ hétköznapi és hétvégi napirendje (miben hasonlít, miben különbözik egy hétköznapi a hétvégi napoktól).		
Fogalmak	Család, rokon, közösség, segítségnyújtás, hagyomány, ünnep, szabadidő, hétköznapi, feladat.	
Témakör	4. Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség	Óraszám: 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A lakóhelyi környezet és a lakóhely hagyományainak megismertetése. Tájékozódás a lakóhelyen, a lakóhellyel kapcsolatos tapasztalatok bővítése. A különböző településfajták jellegzetességei.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Lakókörnyezet, amelyben élek		
❖ lakóhelyem jellegzetességei; ❖ lakókörnyezetem tagjai, a velük való kapcsolat; ❖ ki lakik az utcában, kik a szomszédaim; ❖ lakóhelyi környezetem hagyományai.		
Más lakóhelyek és azok szokásai		
❖ lakóhelyemtől távoli helyek.		

Fogalmak	Lakóhely, szomszéd, falu, város, szokás, hagyomány.

Témakör	5. A környező világ	Óraszám: 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A lakóhely élővilágához fűződő személyes kapcsolat kialakulásának elősegítése. A környező élővilág megóvására irányuló felelősségérzet megalapozása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<i>Jó és rossz</i> ❖ történetek, mesék jó és rossz tulajdonsággal felruházott szereplői (jó-rossz, szép-csúnya, jóságos-gonosz, igazságos).		
<i>Növények és állatok környezetünkben</i> ❖ növények szerepe életünkben; ❖ állatok szerepe környezetünkben; ❖ növények ápolása, állatok gondozása; ❖ mit tehet egy kisgyermek környezete védelméért.		
Fogalmak	Tulajdonság, jó-rossz, szép-csúnya, jóságos-gonosz, igazságos, növény, állat, gondozás, felelősség, természetvédelem.	

Összegzett tanulási eredmények az 1. évfolyam végén	A tanuló elemi ismeretekkel rendelkezik személyi adatairól, külső tulajdonságairól. A Nat-ban meghatározott tanulási eredmények a tanulók sajátos nevelési igénye és egyéni képességei szerint, különösen: ❖ A körülötte élő gyermekekhez és felnőttekhez barátságos magatartással közeledik, pozitívan viszonyul a környezetéhez. ❖ Udvariasan kommunikál környezetével (gyerekekkel, felnőttel) köszönés, kérés, beszélgetés során. ❖ Képességeinek megfelelően nyitott a természet szépségeire, óvja, vigyázza környezetét. ❖ Érzéseit, gondolatait rajzban, mozgással és szóban fejezi ki. ❖ Különbséget tesz mese és valóság között.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Az értékelésnél a tanuló egyéni, magához mért fejlődését kell figyelembe venni.

Intézményünkben az etika tantárgyat szövegesen értékeljük:

- ❖ megfelelt
- ❖ felzárkóztatásra szorul.

Megfelelt:

- ❖ Személyi adatairól elemi ismeretekkel rendelkezik.
- ❖ Pozitív a hozzáállása, udvarias, toleráns társaival.
- ❖ Óvja környezetét.

Felzárkóztatásra szorul:

- ❖ a fenti követelményeket nem tudja vagy nem akarja teljesíteni.

2. évfolyam heti 1 óra

Témakör	1. Az én világom	óraszám 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Saját tulajdonságok felismerése, azonosítása, megfogalmazása. Egészséges önértékelés megalapozása. Szűkebb környezet megismerése. Szociális és környezeti érzékenység alakítása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<i>Ki vagyok én?</i> Személyes adataim ❖ vezeté- és keresztnévem, becenevem, ❖ születési helyem, születésem ideje, ❖ lakcímem, ❖ iskolám adatai (név, cím, osztályfok). Külső jegyeim ❖ külső tulajdonságaim, megjelenésem, ❖ kire hasonlítok a családban, ❖ milyennek látom magam, ❖ miből ítélnék meg bennünket mások. Belső tulajdonságaim ❖ mit szeretek magamban, ❖ mit szeretnek bennem mások, ❖ miben vagyok ügyes, ❖ miben hasonlítok társaimra, miben különbözöm tőlük, ❖ jó és rossz tulajdonságaim. Kedvenceim ❖ kedvenc játékaim, állataim, ruháim, könyveim, ételeim, meséim, mesehőseim, ❖ miért szeretem kedvenceimet (kedvencekhez fűződő személyes érzések, élmények). Élettörténetem ❖ kisgyermekkor, óvodai élményeim, ❖ óvodám és iskolám összehasonlítása.		
Fogalmak	Lány, fiú, születésnap, tulajdonság, kedvenc, élmény.	

Témakör	2. Társaim – Ők és én	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Személyes kapcsolatokban és a környezetben való tájékozódás képességének fejlesztése. Társak, barátok, segítő közeg fontosságának megéreztetése, közösségi érzés kialakítása. Az egymáshoz való odafordulás jelentőségének elmélyítése. Alapvető kommunikációs formák megismerése, tudatos használatának fejlesztése, személyes érzések és gondolatok kifejezése. Elemi magatartási szabályok megismertetése iskolai és iskolán kívüli helyzetekben, azok gyakoroltatása.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Társas kapcsolataim ❖ családi-rokoni kapcsolataim, közeli és távoli rokonaim; ❖ ki a rokonom, ki az ismerősöm, ki a barátom; ❖ iskolai kapcsolataim az iskolában dolgozó felnőttekkel és osztálytársakkal; ❖ kiket szeretek és kiket nem szeretek környezetemben; ❖ hogyan tudom kifejezni szeretetemet, hogyan fejezik ki mások felém a szeretetüket.	
Kommunikáció kapcsolatfelvétel felnőttel, gyerekkel ❖ gondolataim kifejezése szavakkal, gesztusokkal stb.; ❖ a megfelelő köszönés formái felnőtteknek, társaknak; ❖ felnőttek, társak udvarias megszólítása; ❖ a kérés, felszólítás, figyelmeztetés, érdeklődés módjai; ❖ segítség kérése ismerős felnőttől, társtól vagy idegenektől; helyzetgyakorlatok az alapvető illemszabályok betartásával.	
Fogalmak	Rokon, ismerős, ismeretlen, barát, felnőtt, gyermek, megszólítás, köszönés, segítségkérés, udvariasság, illem, szeretet.

Témakör	3. Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek	Óraszám 11 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Családi-rokoni kapcsolatok tudatosítása. Tapasztalatszerzés különböző családi értékekről. Az otthoni és iskolai együttélés örömeinek tudatosítása. Az ünnepekkel és azok hagyományaival való ismerkedés. Mindennapi szokásaink megismerése, szabályok és tilalmak szükségességének megértetése. Az egészséges élethez szükséges napirend megismertetése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Közösségeim ❖ milyen csoportokhoz tartoztam régen, milyen csoportokhoz tartozom most; ❖ milyen közösségekhez tartozom az iskolában és az iskolán kívül.		
Családom ❖ kik élnek a családban családtagok bemutatása, családrajz; ❖ kapcsolat a családtagokkal; ❖ a családi együttlét örömei; ❖ helyem a családban; ❖ segítség és munkamegosztás a családban; ❖ gyermekkori élményeim; ❖ ünnepek és hagyományok a családban; ❖ otthoni szabadidős tevékenységek.		
Napirendem ❖ egy napom otthon; ❖ milyen feladataim vannak otthon; ❖ egy napom az iskolában; ❖ milyen feladataim vannak az iskolában; ❖ hétköznapok és hétvégék napirendje (miben hasonlít, miben különbözik egy hétköznap a hétvégi napoktól).		

Fogalmak	Család, rokon, közösség, segítségnyújtás, hagyomány, ünnep, szabadidő, hétköznapi feladat.	
Témakör	4. Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A lakóhelyi környezet és a lakóhely hagyományainak megismertetése. Tájékozódás a lakóhelyen, a lakóhellyel kapcsolatos tapasztalatok bővítése. A különböző településfajták jellegzetességei.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Lakóközösség, amelyben élek ❖ lakóhelyem jellegzetességei; ❖ lakóközösségem tagjai, a velük való kapcsolat; ❖ ki lakik az utcában, kik a szomszédaim; ❖ lakóhelyi környezetem hagyományai.		
Más lakóhelyek és azok szokásai ❖ lakóhelyemtől távoli helyek.		
Fogalmak	Lakóhely, szomszéd, falu, város, szokás, hagyomány.	

Témakör	5. A környező világ	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A lakóhely élővilágához fűződő személyes kapcsolat kialakulásának elősegítése. A környező élővilág megóvására irányuló felelősségérzet megalapozása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<i>Jó és rossz</i> ❖ történetek, mesék jó és rossz tulajdonsággal felruházott szereplői (jó-rossz, szép-csúnya, jószágos-gonosz, igazságos). <i>Növények és állatok környezetünkben</i> ❖ növények szerepe életünkben; ❖ állatok szerepe környezetünkben; ❖ növények ápolása, állatok gondozása; ❖ mit tehet egy kisgyermek környezete védelméért.		
Fogalmak	Tulajdonság, jó-rossz, szép-csúnya, jószágos-gonosz, igazságos, növény, állat, gondozás, felelősség, természetvédelem.	

Összegzett tanulási eredmények az 2. évfolyam végén	A tanuló elemi ismeretekkel rendelkezik személyi adatairól, külső tulajdonságairól. A Nat-ban meghatározott tanulási eredmények a tanulók sajátos nevelési igénye és egyéni képességei szerint, különösen: ❖ A körülötte élő gyermekekhez és felnőttekhez barátságos magatartással közeledik, pozitívan viszonyul a környezetéhez. ❖ Udvariasan kommunikál környezetével (gyerekkel, felnőttel) köszönés, kérés, beszélgetés során. ❖ Képességeinek megfelelően nyitott a természet szépségeire, óvja, vigyázza környezetét. ❖ Érzéseit, gondolatait rajzban, mozgással és szóban fejezi ki. ❖ Különbséget tesz mese és valóság között.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Az értékelésnél a tanuló egyéni, magához mért fejlődését kell figyelembe venni.

Intézményünkben az etika tantárgyat szövegesen értékeljük:

- ❖ megfelelt
- ❖ nem felelt meg.

Megfelelt:

- ❖ Személyi adatairól elemi ismeretekkel rendelkezik.
- ❖ Pozitív a hozzáállása, udvarias, toleráns társaival.
- ❖ Óvja környezetét.

Nem felelt meg:

- ❖ a fenti követelményeket nem tudja vagy nem akarja teljesíteni.

3. évfolyam heti 1 óra

Témakör	1. Milyen vagyok, milyennek látnak mások	óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Önismeret, önfogadás segítése, példakép keresése. Önfegyelem, önkontroll, szociális magatartás kialakulásának segítése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<i>Tulajdonságaim</i> ❖ külső és belső tulajdonságaim, ❖ miben vagyok ügyes, ❖ kapcsolataim társakkal, felnőttekkel. <i>Szokásaim, érzelmeim, indulataim</i> ❖ mindennapi feladataim az iskolában és otthon; ❖ szabadidős tevékenységeim; ❖ érzéseim, indulataim kifejezése (öröm, bánat, düh, szomorúság, önzés, önzetlenség). <i>Hősök és példaképek</i> ❖ kedvenc mesehőseim, pozitív tulajdonságaikkal való azonosulás.		
Fogalmak	Külső, belső tulajdonság, önismeret, szokás, érzelem, indulat, öröm, bánat, düh, szomorúság, önzés, önzetlenség, segítőkészség, példakép, mesehős.	

Témakör	2. Közösségben és egyedül – a társaim és én	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Hatékony kommunikáció feltételeinek tudatosítása. A baráti kapcsolatok létrehozásához, megtartásához és az esetleges konfliktusok kezeléséhez szükséges készségek fejlesztése. Szociális érzékenység erősítése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		

Párbeszéd

- ❖ beszélgetés helyzetei, beszélgető partnereim;
- ❖ a testbeszéd szerepe (testtartás, arcjáték);
- ❖ beszélgető partnerek figyelembe vétele (gyerek-felnőtt, család-iskola).

Az igazi barát

- ❖ hogyan választok barátot;
- ❖ ki az igazi barátom, milyen tulajdonságai vannak.

Békében és haragban

- ❖ helyes viselkedési formák;
- ❖ veszekedés, verekedés elkerülése, kibékülés.

Elfogadva és elutasítva

- ❖ érzéseim, ha magányos vagyok;
- ❖ hogyan fogadnak el társaim.

Fogalmak	Párbeszéd, odafigyelés, testbeszéd, arcjáték, testtartás, hanglejtés, barátság, öröm, bánat, harag, veszekedés, kibékülés, magányosság, elfogadás.

Témakör	3. Az osztály és az iskola	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A többféle közösséghez tartozás felismertetése. Az osztályon belüli összetartozás érzésének megerősítése. Szabályok szerepének és fontosságának megértése a közösség életében. A saját iskolához való kötődés érzésének erősítése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
A mi osztályunk		
❖ kapcsolataim az osztályban, ❖ közös és különböző tulajdonságaink, ❖ közös szokásaink, ❖ egymás segítése, összetartásunk.		
Az osztály működése		
❖ közös szabályaink tanórán, szünetben, egyéb helyzetekben, ❖ hogyan és miért tartjuk be a szabályainkat.		
A mi iskolánk		
❖ iskolánk névadója, ❖ iskolai szokások és hagyományok.		
Fogalmak	Csoport, közösség, osztály, összetartozás, hagyomány, szabály, szabályalkotás.	

Témakör	4. Kulturális nemzeti közösség	Óraszám 11 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértetése, hogy a magyar nemzeti közösség számára fontos összekötő kapocs a közös nyelv, a jelképek, a ciklikusan visszatérő szokások és ünnepek; az ezekkel való azonosulás elősegítése.	

	Ismerkedés Magyarországon élő más népcsoportok kulturális hagyományaival.
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
A nyelv, ami összeköt ❖ milyen nyelvet használunk a családban, szűkebb és tágabb környezetünkben. Szokások és jelképek ❖ magyarországi népszokások; ❖ a magyarságot kifejező jelképek. Ünnepek ❖ családi ünnepek; ❖ nemzeti és állami ünnepeink. Más kultúrák, más szokások, más ünnepek ❖ Magyarország másfajta kulturális közösségei; ❖ szokásaik, ünnepeik.	
Fogalmak	Anyanyelv, jelkép, nemzeti jelkép, népszokás, családi ünnep, nemzeti és állami ünnep.

Témakör	5. A környezetem és én – Az épített és a tárgyi világ	Óraszám 3 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A múlt értékeinek megőrzése, továbbörökítése. A helyes fogyasztói magatartás alapozása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<i>Lakóhelyi épített örökségünk</i> ❖ a múlt építészeti emlékei; ❖ lakóhelyünk története; ❖ múzeumfalvak.		
<i>Tárgyaink világa</i> ❖ a múlt tárgyi emlékei a családban és a múzeumokban; ❖ a régi világ és napjaink tárgyainak összehasonlítása.		
<i>A világ öröksége</i> ❖ a világ legszebb, legkülönlegesebb helyei, építményei, világörökség.		
Fogalmak	Épített örökség, tárgyi örökség, múzeum, világörökség.	

Témakör	6. A mindenség és én – születés és elmúlás	Óraszám 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A kezdet és a vég elvont fogalmának megismertetése a gyerekek életkorának megfelelő szinten.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Kezdet és vég ❖ a dolgok keletkezése és véget érése; ❖ különböző mítoszok a világ keletkezéséről;	

❖ Bibliai ismeretek a világ teremtéséről és végéről.	
A világ megismerése	
❖ kíváncsiság és információszerzés világunkról;	
❖ személyes közvetlen és közvetett tapasztalatszerzés;	
❖ elképzeléseim a világról.	
Fogalmak	Születés, elmúlás, kezdet, vég, élet, halál, túlvilág, képzelet.

Összegzett tanulási eredmények a 3. évfolyam végén	A Nat-ban meghatározott tanulási eredmények a tanulók sajátos nevelési igénye és egyéni képességei szerint, különösen:
	❖ A tanuló életkorának és képességének megfelelő szinten képe van saját külső és belső tulajdonságairól. ❖ Figyel másokra, egyszerűen ki tudja fejezni érzéseit, gondolatait. Bekapcsolódik csoportos beszélgetésbe. ❖ Kialakul szabálytudata, képes a szabályok betartására. ❖ Képes másokkal kapcsolatot kialakítani, felnőtt segítségével konfliktusokat feloldani. ❖ Érzelmileg kötődik a magyar kultúrához. ❖ Elemi szinten megismeri más népek hagyományait, kulturális jelenségeit. ❖ A múlt értékeinek megismerésére és azok megóvására törekszik.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Az értékelésnél a tanuló egyéni, magához mért fejlődését kell figyelembe venni.

Intézményünkben az etika tantárgyat szövegesen értékeljük:

- ❖ megfelelt
- ❖ nem felelt meg.

Megfelelt:

- ❖ Személyi adatairól biztos ismeretekkel rendelkezik.
- ❖ Pozitív a hozzáállása, udvarias, toleráns társaival.
- ❖ Szabálytudata mind, osztályszinten, mind iskolai szinten kialakult.
- ❖ Konfliktusokat felnőtt segítségével kezelni tud.
- ❖ Óvja természeti, épített és kulturális környezetét.

nem felelt meg:

- ❖ a fenti feltételeket nem tudja vagy nem akarja teljesíteni.

4.évfolyam heti 1 óra

Témakör	1. Milyen vagyok, milyennek látnak mások	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Önismeret, önfogadás segítése, példakép keresése. Önfegyelem, önkontroll, szociális magatartás kialakulásának segítése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Tulajdonságaim		

❖ külső és belső tulajdonságaim, ❖ miben vagyok ügyes, ❖ kapcsolataim társakkal, felnőttekkel. Szokásaim, érzelmeim, indulataim ❖ mindennapi feladataim az iskolában és otthon; ❖ szabadidős tevékenységeim; ❖ érzéseim, indulataim kifejezése (öröm, bánat, düh, szomorúság, önzés, önzetlenség). Hősök és példaképek ❖ kedvenc mesehőseim, pozitív tulajdonságaikkal való azonosulás.	
Fogalmak	Külső, belső tulajdonság, önismeret, szokás, érzelem, indulat, öröm, bánat, düh, szomorúság, önzés, önzetlenség, segítőkészség, példakép, mesehős.

Témakör	2. Közösségben és egyedül – a társaim és én	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Hatékony kommunikáció feltételeinek tudatosítása. A baráti kapcsolatok létrehozásához, megtartásához és az esetleges konfliktusok kezeléséhez szükséges készségek fejlesztése. Szociális érzékenység erősítése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<i>Párbeszéd</i> ❖ beszélgetés helyzetei, beszélgető partnereim; ❖ a testbeszéd szerepe (testtartás, arcjáték); ❖ beszélgető partnerek figyelembe vétele (gyerek-felnőtt, család-iskola).		
<i>Az igazi barát</i> ❖ hogyan választok barátot; ❖ ki az igazi barátom, milyen tulajdonságai vannak.		
<i>Békében és haragban</i> ❖ helyes viselkedési formák; ❖ veszekedés, verekedés elkerülése, kibékülés.		
<i>Elfogadva és elutasítva</i> ❖ érzéseim, ha magányos vagyok; ❖ hogyan fogadnak el társaim.		
Fogalmak	Párbeszéd, odafigyelés, testbeszéd, arcjáték, testtartás, hanglejtés, barátság, öröm, bánat, harag, veszekedés, kibékülés, magányosság, elfogadás.	

Témakör	3. Az osztály és az iskola	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A többféle közösséghez tartozás felismertetése. Az osztályon belüli összetartozás érzésének megerősítése. Szabályok szerepének és fontosságának megértése a közösség életében. A saját iskolához való kötődés érzésének erősítése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<i>A mi osztályunk</i> ❖ kapcsolataim az osztályban, ❖ közös és különböző tulajdonságaink,		

❖ közös szokásaink, ❖ egymás segítése, összetartásunk. Az osztály működése ❖ közös szabályaink tanórán, szünetben, egyéb helyzetekben, ❖ hogyan és miért tartjuk be a szabályainkat. A mi iskolánk ❖ iskolánk névadója, ❖ iskolai szokások és hagyományok.	
Fogalmak	Csoport, közösség, osztály, összetartozás, hagyomány, szabály, szabályalkotás.

Témakör	4. Kulturális nemzeti közösség	Óraszám 11 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértetése, hogy a magyar nemzeti közösség számára fontos összekötő kapocs a közös nyelv, a jelképek, a ciklikusan visszatérő szokások és ünnepek; az ezekkel való azonosulás elősegítése. Ismerkedés Magyarországon élő más népcsoportok kulturális hagyományaival.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<i>A nyelv, ami összeköt</i> ❖ milyen nyelvet használunk a családban, szűkebb és tágabb környezetünkben.		
<i>Szokások és jelképek</i> ❖ magyarországi népszokások; ❖ a magyarságot kifejező jelképek.		
<i>Ünnepek</i> ❖ családi ünnepek; ❖ nemzeti és állami ünnepeink.		
<i>Más kultúrák, más szokások, más ünnepek</i> ❖ Magyarország másfajta kulturális közösségei; ❖ szokásaik, ünnepeik.		
Fogalmak	Anyanyelv, jelkép, nemzeti jelkép, népszokás, családi ünnep, nemzeti és állami ünnep.	

Témakör	5. A környezetem és én – Az épített és a tárgyi világ	Óraszám 3 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A múlt értékeinek megőrzése, továbbörökítése. A helyes fogyasztói magatartás alapozása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<i>Lakóhelyi épített örökségünk</i> ❖ a múlt építészeti emlékei; ❖ lakóhelyünk története; ❖ múzeumfalvak.		

Tárgyaink világa ❖ a múlt tárgyi emlékei a családban és a múzeumokban; ❖ a régi világ és napjaink tárgyainak összehasonlítása. ❖ A világ öröksége ❖ a világ legszebb, legkülönlegesebb helyei, építményei, világörökség.		
Fogalmak	Épített örökség, tárgyi örökség, múzeum, világörökség.	
Témakör	6. A mindenség és én – születés és elmúlás	Óraszám 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A kezdet és a vég elvont fogalmának megismertetése a gyerekek életkorának megfelelő szinten.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Kezdet és vég ❖ a dolgok keletkezése és véget érése; ❖ különböző mítoszok a világ keletkezéséről; ❖ Bibliai ismeretek a világ teremtéséről és végéről.		
A világ megismerése ❖ kíváncsiság és információszerzés világunkról; ❖ személyes közvetlen és közvetett tapasztalatszerzés; ❖ elképzeléseim a világról.		
Fogalmak	Születés, elmúlás, kezdet, vég, élet, halál, túlvilág, képzelet.	

Összegzett tanulási eredmények a 4. évfolyam végén	A Nat-ban meghatározott tanulási eredmények a tanulók sajátos nevelési igénye és egyéni képességei szerint, különösen: ❖ A tanuló életkorának és képességének megfelelő szinten képe van saját külső és belső tulajdonságairól. ❖ Figyel másokra, egyszerűen ki tudja fejezni érzéseit, gondolatait. Bekapcsolódik csoportos beszélgetésbe. ❖ Kialakul szabálytudata, képes a szabályok betartására. ❖ Képes másokkal kapcsolatot kialakítani, felnőtt segítségével konfliktusokat feloldani. ❖ Érzelmileg kötődik a magyar kultúrához. ❖ Elemi szinten megismeri más népek hagyományait, kulturális jelenségeit. ❖ A múlt értékeinek megismerésére és azok megóvására törekszik.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Az értékelésnél a tanuló egyéni, magához mért fejlődését kell figyelembe venni.

Intézményünkben az etika tantárgyat szövegesen értékeljük:

- ❖ megfelelt
- ❖ nem felelt meg.

Megfelelt:

- ❖ Személyi adatairól biztos ismeretekkel rendelkezik.
- ❖ Pozitív a hozzáállása, udvarias, toleráns társaival.
- ❖ Szabálytudata mind, osztályszinten, mind iskolai szinten kialakult.
- ❖ Konfliktusokat felnőtt segítségével kezelni tud.
- ❖ Óvja természeti, épített és kulturális környezetét.

nem felelt meg:

- ❖ a fenti feltételeket nem tudja vagy nem akarja teljesíteni.

ÉNEK-ZENE

1-4. évfolyam

Az ének- zenei nevelés a tanuló identitástudatának kialakítása és személyiségfejlődése szempontjából kiemelkedő fontosságú. A zenei nevelés akkor lesz eredményes, ha kialakul a tanuló zenei anyanyelve, mely által hazájához, nemzetéhez értelmileg és érzelmileg egyaránt kötődik. A pedagógus munkájának érdemi szerepe van a gyermek iskolai életében, ennek hatása életre szóló, túlmutat az iskola falain. Az ének-zenei nevelés speciálisan olyan készségeket, képességeket, kompetenciákat is fejleszt, melyek hatással vannak egyéb, nem zenei képességekre is (transzferhatás).

A művészi tevékenység, a művészetek hatása semmivel nem pótolható szerepet játszik személyiségünk fejlődésében, az ízlés, a kreativitás, az érzések árnyalt kifejezésének fejlesztésében.

A kultúra értékeinek megismerése közös élményanyaggal szolgálja az összetartozás érzésének erősítését. A művészeti nevelés segítséget nyújt a tanulóknak abban, hogy felismerjék, becsüljék a kultúra értékeit, hozzájárul a nemzeti és európai azonosságtudat kialakításához.

Az ének-zenei nevelés fő célja az ének megszerettetése, a zene világának megismertetése és élményt adó megértetése. Ennek eszköze, a zenei élmény, személyiség- és közösségformáló erejével, pedagógiai jelentőségével, jóval túlmutat a zenélés tevékenységén. A tanítás célja a zeneértő és zeneérző képességek fejlesztése, a szellemi és lelki tulajdonságok gyarapítása, a fantázia, az érzékenység fokozása a zenei élmények segítségével. A közös együttes élmény megteremtése segítségével a befogadás és az önkifejezés, valamint az egymásra figyelés harmóniája valósulhat meg.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára a tanításban minden elem az ének-zenei élményekhez, tevékenységekhez kapcsolódik. A tanórákon kiemelt cél az élőzenére épülő befogadói élmények megteremtése. E cél elérése érdekében az éneklés, az aktív zenélés változatos formáit szerepeltethetjük. Az aktív zenélés, mint csapatmunka, mint közösségi élmény, nagy segítséget nyújt a hátrányos szociokulturális státusz leküzdésében, az eredményes társadalmi integrációban, a fogyatékból eredő hátrányok csökkentésében. A sikeres énekórai munka segíti a belső kontroll erősítését, az önbizalom fejlesztését, a lelki egészség biztosítását.

Az 1-2. évfolyam oktató-nevelőmunkájának célja átvezetni a gyerekeket az óvodai játékközpontú tevékenységből az iskolai tanulás tevékenységébe. Feladata a tanulót felkészíteni az alapvető kultúrtechnikák befogadására, fogékonnyá tenni a környezet, a természet és a társas kapcsolatok iránt, teret biztosítva az életkornak és a fejlettségnek megfelelő gyermekjátéknak és mozgásnak.

Az életkornak megfelelő gyermekdalok éneklésével, hallgatásával, gyermekműsorok nézésével és a tapasztalatok megbeszélésével a valóság és a virtuális valóság megkülönböztetését segítjük elő. A tanulás iránti érdeklődés felkeltésével, személyes élmények biztosításával, új ismeretek átadásával már ebben az életkorban segítjük a tudatos tanulás megalapozását.

1. évfolyam heti 2 óra

Témakör	1. Zenei reprodukció	Órakeret 36 óra
Előzetes tudás	Az óvodából és otthonról hozott ének-zenei muzikalitás, kialakított készségek, képességek, attitűdök.	

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az óvodából és otthonról hozott énekes-zenei kifejezőképesség szintjének fejlesztése, a hangterjedelem bővítése. Ritmushangszeres megszólaltatások, ritmuszenekar kialakítása, egyszerű ritmusok szabad, kötetlen megszólaltatása, dalkíséreték ritmushangszerekkel. Zenei alkotás a megismert ritmikai, dallami, tempó- és dinamikai elemekkel. A zenei kreativitás és fantázia fejlesztése játékos gyakorlatokkal, énekes, ritmushangszeres és mozgásos rögtönzésekkel. Énekes rögtönzések, az énekhang, éneklési kedv fejlesztése. A perceptív, a cselekvéses, a fogalomalkotó, logikus gondolkodás fejlesztése. Azonosítás, összehasonlítás, megkülönböztetés, csoportosítás, konkretizálás, válogatás képességének fejlesztése. Motorikus és auditív funkciók összekapcsolása, észlelés, figyelem- és emlékezetfejlesztés. Algoritmizált és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. ÉNEKLÉS Óvodás dalok-gyermekdalok - Boci - boci tarka - Csiga biga told ki szarvadat - Ég a gyertya ég - Hinta palinta - Sétálunk, sétálunk - Süss fel, nap - Zsipp, zsupp, kenderzsupp Dalok az állatokról - Boci boci tarka - Cicuskám kelj fel - Csiga biga told ki szarvadat - Csigabiga gyere ki - Csip csip csóka - Egy kis malac - Fecskét látok - Ha én cica volnék - Hová mégy te, kis nyulacska? - Katalinka szálj el - Mackó mackó ugorjál - Pál, Kata, Péter - Tekeredik a kígyó - Ugráljunk, mint a verebek Gyermekdalok, körjátékok - Aki nem lép egyszerre - Bújj - bújj zöld ág - Éliás, Tóbiás - Elvesztettem zsebkendőmet	Éneklés különféle tempókban (lassan, gyorsan, közepesen) és dinamikával (halkan, hangosan). Törekvés a tiszta éneklés, az értelmes szövegkezelés szabályainak betartására. Törekvés a dalkezdés és dalzárás pontosságának betartására. Részvétel a közös éneklésben, dalok tanulásában, a különféle éneklési játékokban, gyakorlatokban.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A hangképzés, a beszédleghzés és a hangoztatás fejlesztése. Artikuláció, hangerő, hanglejtés, hangsúly, beszédritmus. A dalok szövegeinek megismerése, értelmezése, érzelmek kifejezése, szókincs és emlékezet-fejlesztés. Verbális emlékezet. <i>Matematika:</i> Kapcsolatok felismerése, az elvont gondolkodás erősítése. Figyelem, észlelés, válogatás, osztályozás, érzékelés. Időtartam, időrend. Számsorok, számok ritmusa, csoportosítás, elrendezés. <i>Testnevelés:</i> Az egyensúlyérzék fejlesztése, a mozgáskoordináció

- Fehér liliomszál - Iglice szívem, iglice - Koszorú, koszorú - Lánc, lánc, eszterlánc - Tik csak esztek, isztok Ünnepek dalai - A kis Jézus aranyalma - Hull a hó, hull a hó - Itt a farsang áll a bál - Itt kopog, ott kopog - Kis karácsony nagy karácsony - Orgona ága - Suttog a fenyves zöld erdő - Télapó itt van Évszakok dalai - Érik a szőlő - Esik az eső - Éj mélyből föl zengő - Süss fel nap - Tavaszi szél - Én kis kertet kerteltem - Két száll pünkösdrózsa		erősítése, a nagy és finom mozgások fejlesztése. Térérzékelés, testtartás. Ritmikus mozgások. <i>Vizuális kultúra:</i> A dalok érzelmi világának, az átélt élményeknek a megjelenítése különböző technikák segítségével. Átélt, elképzelt vagy hallott esemény vizuális megjelenítése.
1.2. GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Ritmushangszeres játékok, szabad és kötött formákban Ismerkedés a hangszerrel, saját tapasztalatszerzés, improvizáció Ritmus visszaadása hallás után, hangszerfelelgető Hangszerek: - Ritmusbot - Dob - Cintányér - Triangulum - Golyós dob - Termésekből készített saját ritmushangszerek Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése énekes formákban. - Átéltés - Drámajáték - Explorációs - gyakorló, funkciós, érzékszervi- mozgásos - Intuíció - Mimika használata	A tanult dalok felismerése jellemző ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján. A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján. Aktív, cselekvő részvétel a körjátékok, mozgásos játékok tanulásában, előadásában, a különböző játékos gyakorlatokban. Egyéni adottságok szerint részvétel a közös játékokban, megszólaltatásokban. Aktív részvétel a zenére történő ritmikus mozgásokban, szabad és kötött formákban.	

A zene jellemzőinek megjelenítése mozgással - Körjáték - Drámajáték - Mozgásos mese - Nagy mozdulatokkal kísérés - Guggolás kíséretében - Karok lendítése, jobbra, balra - Jobbra, balra fordulással vonatozás, s fordítva - Egyszerre lépés sorban állva - Egyszerre lépés karlendítéssel sorban - Tapsolás egyénileg és közösen is - Dobbantás - Ugrás a magasba		
1.3. FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS Egyszerű ritmusértékek - Negyedek - Nyolcadok - Negyed értékű szünet Kettes ütem, ütemvonal, záróvonal, ismétlőjel Szolmizációs hangok és kézjeleik Ritmuskotta, három vonalas kotta, színes kotta Betűkotta Kottaolvasáshoz használt könyv az Ének-zene tankönyv		
Alapvető zenei ismeretek szerzése a ritmusok jelölése, megszólaltatása terén. A tanult ritmusértékek felismerése. Törekvés a szolmizációs hangok és kézjelek megismerésére.		
Fogalmak	Ritmus, dallam, szöveg. Lassú, közepes, gyors tempó. Halk és hangos éneklés. Pontos szövegkiejtés, artikuláció. Körjáték, ünnep, évszak. Ritmushangszer, ritmuszenekar. Kíséret. Szabad játék. Ritmikus mozgás. Ritmusérték, jelölés. Vonal és vonalköz. Szín, hang.	
Témakör	2. Zenei befogadás	Órakeret 36 óra
Előzetes tudás	Az óvodából és otthonról hozott ének-zenei muzikalitás, kialakított készségek, képességek, attitűdök.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A zenei befogadást elősegítő képességek erősítése. A zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történeteket megelőlegező képességek alakítása. A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása.	

	A dallamhallás képességének erősítése. Az emocionális érzékenység fejlesztése, differenciálás a hangok között. Alapvető ismeretek szerzése a hangok jellemző tulajdonságairól. Figyelem irányultságának és intenzitásának fejlesztése. Auditív figyelem fejlesztése, hangszínek és fogalmak összekapcsolása. A hangzás különbségeinek megfigyelése. Perceptív és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE Hangok, zajok, zörejek Hangok, hangzások - Állatok hangjai egyénileg, csoportosítva - Hangszerek hangjai duóban - Hangszerek hangjai egyénileg - Hangszerek hangjai összesen - Harangszó - Háztartási eszközök hangjai - Közlekedési járművek hangjai - Nők, férfiak hangjai Kültéri zajok zörejek megfigyelése pl: pad, ajtó, ablak... nyikorgása, tankönyv kinyitása, ceruza, cukorkapapír... csörgése Belső zajok, zörejek az egyént érintve pl: fül befogása, szívverés, nyelés, fogcsikorgatás, fogkocogtatás, hajtúrás, kezek dörzsölése, taps hangja Hangok, hangzások, kültéri és beltéri zajok megfigyelése a termen belül és termen kívül, nyitott ablaknál, iskola kertjében.	Ritmus- és dallam megszólaltatása fokozatosan, emlékezetből. Alapritmusok, ütemfajták, egyszerű dallamfordulatok felismerése kézjelről, színes kottáról.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Beszédhang, artikuláció, auditív figyelem, auditív differenciálás. Érzelmek kifejezése hangok segítségével. <i>Matematika:</i> Az észlelés, érzékelés pontosságának fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Motoros és auditív emlékezet fejlesztése. <i>Vizuális kultúra:</i> érzelmek leírása és megjelenítése különféle technikák segítségével.
2.2. ZENEHALLGATÁS Környezetünk hangjai pl: közlekedési járművek, harangszó... Zajok, zörejek	A többször hallott, meghallgatott hangok, környezetünk hangjainak, a ritmushangszerek hangjának felismerése. Az emberi hang sokféleségének megfigyelése, felismerése.	

pl: kültéri és beltéri, zajok, zörejek: motor gyorsulásának hangja, ajtó becsapódása, elsuhanó autó, porszívózás, macska nyávogása, természeti háttérzaj... zenei hangok pl: ritmushangszerek hangjai, zongora hangjaival való ismerkedés... Kellemes és kellemetlen hangok Kellemes hang: a patak csobogása, a lágy szellő hangja, a madár csicsergése, babakacaj, a tábortűz pattogása, nevetés, avarzörgés, macskadorombolás, távoli harangszó, ropogó hó hangja, hangszerek hangja pl: gitár, zongora Kellemetlen hangok: villa, pad csikorgása, táblán végighúzott köröm hangja, a fogorvosi fűrő visítása, baba sírás, a csiszológép hangja, a női sikoltás, az ébresztőóra, horkolás, szirénázás, magas frekvenciájú hangok. Egyidejű hangzások Emberi hang: beszéd- és énekhangok A tanult gyermekdalok hallgatása - Bartók Béla: Gyermeknek, - Kodály Zoltán gyermekkarai Ajánlott zene: – Csajkovszkij: Diótörő, Hattyúk tava – Halász Judit: Csiribiri	A hang különféle jellemzőinek megállapítása, összehasonlítása.	
Fogalmak	Zenei emlékezet, zenei fantázia. Zörejek, zenei hang, beszédhang, énekhang. Hangerő, hangmagasság, hangszín, időtartam. Kellemes és kellemetlen hang.	

Összegzett tanulási eredmények az 1. évfolyam végére	Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának fejlődése. Az éneklési kedv, az énekhang, a zenei hallás és a muzikalitás fejlődése. Képesség a hallás utáni daltanulásra. Játékbátorság erősödése, kreativitás fejlődése. Képesség az örömteli zenélésre. Bátorság a zenei folyamatok mozgásos ábrázolása terén. Ritmusok felismerése, hangzás után és kottaképről egyaránt. Törekvés a ritmusok pontos megszólaltatására. Ismeretek a ritmusok írásáról, olvasásáról. A ritmusérzék fejlődése, aktív részvétel a közös játékokban, megszólaltatásokban. A közös zenélés szabályainak betartása. Dallamok éneklése a kották segítségével. A zenei hallás és a zenei memória fejlődése. A többször hallott hangok felismerése, differenciálás a hangok között. Az emberi hang (beszéd és énekhang) sokféleségének megfigyelése, felismerése, kifejezése. A zenei hang jellemző tulajdonságainak összehasonlítása, felismerése, kifejezése. Aktív befogadás, érzelmi átélés.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

Kiválóan teljesített

Az a tanuló, aki Önállóan rendelkezik az alábbi tudással és képességekkel, továbbá hibátlanul, vagy maximum 3 hibával tudja a dallamot és a szöveget előadni:

- ❖ Ritmusok felismerése, hangzás után és kottaképről egyaránt.
- ❖ Törekvés a ritmusok pontos megszólaltatására.
- ❖ Ismeretek a ritmusok írásáról, olvasásáról.
- ❖ Az éneklési kedv, az énekhang, a zenei hallás és a muzikalitás fejlődése.
- ❖ Képesség a hallás utáni daltanulásra.
- ❖ Játékbátorság erősödése, kreativitás fejlődése.
- ❖ Képesség az örömteli zenélésre.

Jól teljesített

Az a tanuló, aki kisebb intonációs hanghibákkal képes a dallam és a szöveg reprodukálására, vagy kisebb tanári segítséggel rendelkezik a fenti tudással és képességekkel.

Megfelelően teljesített

Az a tanuló, aki megpróbálja a dallamot elénekelni a szöveggel együtt, akár tanári segítséggel, esetleg tankönyv bevonásával. Segítséggel rendelkezik a fenti tudás és képességek töredékével, azaz a tanév során tanultak közül legalább ismer 10 dalt s 2-3 fogalmat. Aktív részvételt mutat a közös játékokban, megszólaltatásokban. Törekvés a ritmusok pontos megszólaltatására.

Felzárkóztatásra szorul

Az a tanuló aki tanári segítséggel vagy esetleg tankönyv bevonásával a tanévben tanult dalok közül 5 dalt sem tud elénekelni, s az éneklési kedv, az énekhang, a zenei hallás és a muzikalitás fejlődése iránt sem mutat érdeklődést, illetve nem is akarja megtanulni azt.

Ajánlott zenehallgatási anyag

- ❖ Benyomások zenéről: csend és hang, beszéd és ének, szóló és tutti, gyors-lassú, hangos-halk, magas-mély.
- ❖ Nép dalok feldolgozásai (ajánlott: Bartók Béla: Gyermekeknek, Kodály Zoltán gyermekkarai).
- ❖ Cselekményes zenék, mesék, mesebalett, mesebeli szereplők (Csajkovszkij: Diótörő, Hattyúk tava)

Különböző stíluskorszakokból válogatott művek:

- ❖ Adriano Banchieri: Az állatok rögtönzött ellenpontja (Contrappunto alla Bestiale)
- ❖ Jean Philippe Rameau: A tyúk (La poule)
- ❖ Georg Philipp Telemann: Békák (Les Rainettes), TWV 51: A4
- ❖ Halász Judit: Csiribiri

2. évfolyam heti 2 óra

Témakör	1. Zenei reprodukció	Órakeret 36 óra
Előzetes tudás	Az 1. osztályban kialakított készségek, képességek, attitűdök.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az énekes-zenei kifejezőképesség szintjének fejlesztése, a hangterjedelem bővítése. Ritmushangszeres megszólaltatások, ritmuszenekar kialakítása, egyszerű ritmusok szabad, kötetlen megszólaltatása, dalkísérek ritmushangszerekkel. Zenei alkotás a megismert ritmikai, dallami, tempó- és dinamikai elemekkel. A zenei kreativitás és fantázia fejlesztése játékos gyakorlatokkal, énekes, ritmushangszeres és mozgásos rögtönzésekkel. Énekes rögtönzések, az énekhang, éneklési kedv fejlesztése. Tájékozódás kialakítása a különféle kottarendszerek írásában, olvasásában, felismerésében, a zenei hangok megjelenítésében. A kottairás és -olvasás elemi szintjének kialakítása. A perceptív, a cselekvéses, a fogalomalkotó, logikus gondolkodás fejlesztése. Azonosítás, összehasonlítás, megkülönböztetés, csoportosítás, konkretizálás, válogatás képességének fejlesztése. Motorikus és auditív funkciók összekapcsolása, észlelés, figyelem- és emlékezetfejlesztés. Algoritmizált és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. ÉNEKLÉS Gyermekdalok, körjátékok - Este van már nyolc óra - Fehér lilomszál - Itt ül egy kis kosárba - Mit járszunk lányok	Éneklés különféle tempókban (lassan, gyorsan, közepesen) és dinamikával (halkan, hangosan). Törekvés a tiszta éneklés, az értelmes szövegkezelés szabályainak betartására.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A hangképzés, a beszédleghzés és a hangoztatás fejlesztése. Artikuláció, hangerő,

Dalok az állatokról - Árkot ugrott a szúnyog - Bújj, bújj medve - Gólya gólya gilice - Háp, háp, háp jönnek a kacsák - Hová mégy te kisnyulacska? - Katicabogárka - Kis kacska fürdik - Kisegér kisegér - Szebb a páva, mint a pulyka - Tücsök koma gyere ki - Ugráljunk mint a verebek Ünnepek dalai - Orgona ága - Hegyen völgyön mély a hó - Hull a pelyhes fehér hó - Itt a farsang áll a bál - Itt van a szép karácsony - Kis karácsony Évszakok dalai - Cifra palota - Érik a meggyfa - Ess eső ess! - Körtéfa - Mély erdön ibolya virág - Süss fel nap - Süss ki nap - Zöld paradicsom Kánonéneklés - Árkot ugrott a szúnyog - Cifra palota - Háp, háp, háp, jönnek a kacsák	Törekvés a dalkezdés és dalzárás pontosságának betartására. Ritmuskíséretes éneklés. Részvétel a közös éneklésben, dalok tanulásában, a különféle éneklési játékokban, gyakorlatokban.	hanglejtés, hangsúly, beszéddritmus. A dalok szövegeinek megismerése, értelmezése, érzelmek kifejezése, szókincs és emlékezet-fejlesztés. Verbális emlékezet. <i>Matematika:</i> Kapcsolatok felismerése, az elvont gondolkodás erősítése. Figyelem, észlelés, válogatás, osztályozás, érzékelés. Időtartam, időrend. Számsorok, számok ritmusa, csoportosítás, elrendezés. <i>Testnevelés:</i> Az egyensúlyérzék fejlesztése, a mozgáskoordináció erősítése, a nagy és finom mozgások fejlesztése. Térérzékelés, testtartás. Ritmikus mozgások. <i>Vizuális kultúra:</i> A dalok érzelmi világának, az átélt élményeknek a megjelenítése különböző technikák segítségével. Átélt, elképzelt vagy hallott esemény vizuális megjelenítése.
1.2. GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Ritmushangszeres játékok, szabad és kötött formákban - Drámajátékok - Hangszer általi Én bemutatása - Rögtönző játék - Csapatjátékok - Explorációs- gyakorló, funkciós, érzékszervi- mozgásos - Kísérletező játékok - Szabályjátékok,	A tanult dalok felismerése jellemző ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján. A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján. Aktív, cselekvő részvétel a körjátékok, mozgásos játékok tanulásában, előadásában, a különböző játékos gyakorlatokban. Egyéni adottságok szerint részvétel a közös játékokban, megszólaltatásokban.	

- Szimbolikus, mintha elem megjelenése Szabad forma= Spontán, saját ismeret, benyomás s tapasztalat szerzés alapján. Hangszerek kipróbálása során pl: tapintás, fogás, hang. pl: ritmusbot, gong, cintányér, triangulum, csengők, dobok... fakanalak, lábas, fedők és egyéb háztartásban fellelhető eszközök... Kötötten, irányítottan: - Körjáték - Bábjáték - Utánzó játékok - Csapatjátékok pl: dal közben gurulás, guggolás, mászás, helyzetváltoztatás... pl: metronóm, metalofon, xilofon, csörgődob, csörgők, dörgő csörgő, csengősor, maracas, ritmustojás. Fakanál, lábas, fedők és egyéb háztartásban fellelhető eszközök... Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban A tempó lassúsága, vagy gyorsasága, befolyásolja a hallgató érzelmi állapotot s a hallgatott zene iránti véleményét. Hangszeres formában: Mélyebb, magasabb hosszabb rövidebb hangok megkülönböztetése, visszhang hallható-e pl: hegedű, bőgő, klarinét, szakszofon, dob, csörgődob, cintányér, zongora... Énekes formákban Színjáték - Drámajáték - Arcjáték - Mimikai játék	Dallam írása vershez, adott ritmushoz. Aktív részvétel a zenére történő ritmikus mozgásokban, a tér- és formagyakorlatokban, szabad és kötött formákban. Énekes rögtönzések kialakítása.	

- Zenei élmények, érzelmek bemutatása - Egyénileg, duóba, esetleg trióba pl: ének, magas, mély hangok megkülönböztetése, dinamikai elemek és lassú, gyors tempó megkülönböztetése, hangok hosszúságának, dallamívek, zenei kérdés s felelet megkülönböztetése A zene jellemzőinek megjelenítése mozgással Nagy mozgások – Kismozgások, vagy ezek váltakozása ütemritmusra, - Körjáték - Drámajáték - Mozdulatos mese Nagy mozdulatokkal kísérés - Guggolás kíséretében - Karok lendítése, jobbra, balra - Jobbra, balra fordulással vonatozás, majd fordítva - Egyszerre lépés sorban állva - Egyszerre lépés karlendítéssel sorban - Tapsolás egyénileg és közösen is - Dobbantás - Ugrás a magasba Kismozgásokkal kísérés Ügyesítő járás (lábujjhegyen) - Mozdulatos egyensúlyozás - Finommotorikai gyakorlatok - Csettintés - Egy vagy két ujjal dobolás a padon - Hüvelykujj és mutató ujjak összeérintése ritmusra...		
1.3. FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS Egyszerű ritmusértékek	Alapvető zenei ismeretek szerzése a ritmusok jelölése, megszólaltatása terén.	

- Negyedek - Nyolcadok - Félhanok - Negyed értékű szünet - Nyolcad értékű szünet Kettes ütem, ütemvonal, záróvonal, ismétlőjel Szolmizációs hangok és kézjelek Ritmuskotta, három vonalas kotta, színes kotta Betűkotta Ötvonalas kotta, egy kereszt olvasása rögzített dó-hellyel Kottaolvasáshoz használt könyv az Ének - Zene tankönyv	A tanult ritmusértékek felismerése, részvétel írásukban, olvasásukban. Törekvés a szolmizációs hangok és kézjelek megismerésére, pontos használatára.	
Fogalmak	Ritmus, dallam, szöveg. Lassú, közepes, gyors tempó. Halk és hangos éneklés. Pontos szövegkiejtés, artikuláció. Körjáték, ünnep, évszak. Kánonéneklés. Ritmushangszer, ritmuszenekar. Kíséret. Szabad játék. Ritmikus mozgás. Dallamrögtönzés. Ritmusérték, - jelölés. Vonal és vonalköz. Szín, hang.	

Témakör	2. Zenei befogadás	Órakeret 36 óra
Előzetes tudás	Az 1. osztályban kialakított készségek, képességek, attitűdök.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A zenei befogadást elősegítő képességek erősítése. A zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történeteket megelőlegező képességek alakítása. A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása. A dallamhallás képességének erősítése. Az emocionális érzékenység fejlesztése, differenciálás a hangok között. Alapvető ismeretek szerzése a hangok jellemző tulajdonságairól. Figyelem irányultságának és intenzitásának fejlesztése. Auditív figyelem fejlesztése, hangszínek és fogalmak összekapcsolása. A hangzás különbségeinek megfigyelése. Perceptív és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE Hangok, zajok, zörejek Hangok, hangzások	A hallott részletek elemzése, megbeszélése. Ritmus- és dallam megszólaltatása fokozatosan, emlékezetből.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Beszédhang, artikuláció, auditív

- Állatok hangjai egyénileg, csoportosítva - Hangszerek hangjai duóban és trióban - Hangszerek hangjai egyénileg - Hangszerek hangjai összesen - Harangszó dallamívének megfigyelése, esetleg utánzása - Háztartási eszközök hangjai - Közlekedési járművek hangjai - Nők, férfiak hangjai, magas mély, közepes megkülönböztetése Kültéri zajok zörejek megfigyelése pl: pad, ajtó, ablak... nyikorgása, tankönyv kinyitása, ceruza, cukorkapapír... csörgése Közlekedési járművek, madarak, hangja, Belső zajok, zörejek az egyént érintve pl: fül befogása, szívverés, nyelés, fogcsikorgatás, fogkocogtatás, hajtúrás, kezek dörzsölése, taps hangja Hangok, hangzások, kültéri és beltéri zajok megfigyelése és utánzása. A hang hallható termen belüli és termen kívül, nyitott ablaknál, iskola kertjében s az utcáról beszűrődve	Alapritmusok, ütemfajták, egyszerű dallamfordulatok felismerése kézjelről, színes kottáról. Dallamfordulatok elemzése: ismétlődés, lépés, ugrás a dallamokban.	figyelem, auditív differenciálás. Érzelmek kifejezése hangok segítségével. <i>Matematika:</i> Az észlelés, érzékelés pontosságának fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Motoros és auditív emlékezet fejlesztése. <i>Vizuális kultúra:</i> érzelmek leírása és megjelenítése különféle technikák segítségével.
2.2. ZENEHALLGATÁS Környezetünk hangjai pl: közlekedési járművek, harangszó... Zajok, zörejek pl: kültéri és beltéri, zajok, zörejek: motor gyorsulásának hangja, ajtó becsapódása, elsuhanó autó, porszívózás, macska nyávogása, természeti háttérzaj...	A többször hallott, meghallgatott hangok, környezetünk hangjainak, a ritmushangszerek hangjának felismerése. Több hangszer egyidejű hangzásának felismerése. Az emberi hang sokféleségének megfigyelése, felismerése. A hang különféle jellemzőinek megállapítása, összehasonlítása.	

Zenei hangok pl: ritmushangszerek hangjai, zongora hangjaival való ismerkedés... Kellemes és kellemetlen hangok Kellemes hang: a patak csobogása, a lágy szellő hangja, a madár csicseregése, babakacaj, a tábortűz pattogása, nevetés, avarzörgés, macskadorombolás, távoli harangszó, ropogó hó hangja, hangszerek hangja pl: gitár, zongora Kellemetlen hangok: villa, pad csikorgása, táblán végighúzott köröm hangja, a fogorvosi fúró visítása, baba sírás, a csiszológép hangja, a női sikoltás, az ébresztőóra, horkolás, szirénázás, magas frekvenciájú hangok. Egyidejű hangzások pl: három különböző magasságú hang egyszerre szólal meg (alt, mezzo, szoprán Emberi hang: beszéd- és énekhangok egyszerre szólalnak meg. Beszéd és énekhang megkülönböztetése. A tanult gyermekdalok hallgatása - Bartók Béla: Gyermeknek, - Kodály Zoltán gyermekkarai Ajánlott zene: - Benyomások zenéről: csend és hang, beszéd és ének, szóló és tutti, gyors-lassú, hangos-halk, magas-mély. - Henry Purcell: A tündérlány - Adriano Banchieri: Az állatok rögtönzött ellenpontja - Halász Judit Gyerekdalok - Nox zenekar Ragyogás		
Fogalmak	Zenei emlékezet, zenei fantázia. Zöreje, zenei hang, beszédhang, énekhang. Hangerő, hangmagasság, hangszín, időtartam. Kellemes és kellemetlen hang.	

Összegzett tanulási eredmények a 2. évfolyam végére	Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának fejlődése. Az éneklési kedv, az énekhang, a zenei hallás és a muzikalitás fejlődése. Képesség a hallás utáni daltanulásra. Játékbátorság erősödése, kreativitás fejlődése. Képesség az örömteli zenélésre. Bátorság a zenei folyamatok mozgásos ábrázolása terén. Ritmusok felismerése, hangzás után és kottaképről egyaránt. Törekvés a ritmusok pontos megszólaltatására. Ismeretek a ritmusok írásáról, olvasásáról. A ritmusérzék fejlődése, aktív részvétel a közös játékokban, megszólaltatásokban. A közös zenélés szabályainak betartása. Dallamok éneklése a kották segítségével. A zenei hallás és a zenei memória fejlődése. A többször hallott hangok felismerése, differenciálás a hangok között. Az emberi hang (beszéd és énekhang) sokféleségének megfigyelése, felismerése, kifejezése. A zenei hang jellemző tulajdonságainak összehasonlítása, felismerése, kifejezése. Aktív befogadás, érzelmi átélés.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKEKLÉS

Jeles (5)

Az a tanuló aki Önállóan rendelkezik az alábbi tudással és képességekkel, továbbá hibátlanul, vagy maximum 3 hibával tudja a dallamot és a szöveget előadni:

- ❖ Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának fejlődése.
- ❖ Az éneklési kedv, az énekhang, a zenei hallás és a muzikalitás fejlődése.
- ❖ Képesség a hallás utáni daltanulásra.
- ❖ Játékbátorság erősödése, kreativitás fejlődése.
- ❖ Képesség az örömteli zenélésre.
- ❖ Bátorság a zenei folyamatok mozgásos ábrázolása terén.
- ❖ Ritmusok felismerése, hangzás után és kottaképről egyaránt.
- ❖ Törekvés a ritmusok pontos megszólaltatására.
- ❖ Ismeretek a ritmusok írásáról, olvasásáról.
- ❖ A ritmusérzék fejlődése, aktív részvétel a közös játékokban, megszólaltatásokban.
- ❖ A közös zenélés szabályainak betartása.
- ❖ Dallamok éneklése a kották segítségével.
- ❖ A zenei hallás és a zenei memória fejlődése.
- ❖ A többször hallott hangok felismerése, differenciálás a hangok között.
- ❖ Az emberi hang (beszéd és énekhang) sokféleségének megfigyelése, felismerése, kifejezése. A zenei hang jellemző tulajdonságainak összehasonlítása, felismerése, kifejezése.
- ❖ Aktív befogadás, érzelmi átélés.

Jó (4)

Az a tanuló, aki kisebb intonációs hanghibákkal képes a dallam és a szöveg reprodukálására, vagy kisebb tanári segítséggel rendelkezik a fenti tudással és képességekkel.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki megpróbálja a dallamot elénekelni a szöveggel együtt, akár tanári segítséggel, esetleg tankönyv bevonásával rendelkezik a fenti tudás és képességek töredékével, azaz a tanév során tanultak közül legalább ismer 10 dalt s 2-3 fogalmat. Aktív részvételt mutat a közös játékokban, megszólaltatásokban. Törekvés a ritmusok pontos megszólaltatására.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki tanári segítséggel vagy esetleg tankönyv bevonásával a tanévben tanult dalok közül legalább 5 dalt, el tud énekelni, s az éneklési kedv, az énekhang, a zenei hallás és a muzikalitás fejlődése iránt érdeklődést mutat.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki tanári segítséggel vagy esetleg tankönyv bevonásával a tanévben tanult dalok közül 5 dalt sem tud elénekelni, s az éneklési kedv, az énekhang, a zenei hallás és a muzikalitás fejlődése iránt sem mutat érdeklődést, illetve nem is akarja megtanulni azt.

Ajánlott zenehallgatási anyag

- Benyomások zenéről: csend és hang, beszéd és ének, szóló és tutti, gyors-lassú, hangos-halk, magas-mély.
- Népdalok feldolgozásai (ajánlott: Bartók Béla: Gyermekeknek, Kodály Zoltán gyermekkarai, Bicinia Hungarica, Járdányi Pál, Bárdos Lajos gyermekkarai).
- Cselekményes zenék, programzene, mesék, mesebalett, mesebeli szereplők (ajánlott: Henry Purcell: A tündérlány [The Fairy Queen], Pjotr Iljics Csajkovszkij: Diótörő [Scselkuncsik] op. 71.

Különböző stíluskorszakokból válogatott művek:

- ❖ Adriano Banchieri: Az állatok rögtönzött ellenpontja (Contrappunto alla Bestiale)
- ❖ Jean Philippe Rameau: A tyúk (La poule)
- ❖ Georg Philipp Telemann: Békák (Les Rainettes), TWV 51: A4
- ❖ Kurtág György: Játékok – részletek
- ❖ Halász Judit Gyerekdalok
- ❖ Nox zenekar Ragyogás

3. évfolyam heti 2 óra

Témakör	Zenei reprodukció	Órakeret 36 óra
Előzetes tudás	A 1. és 2. osztályban kialakított zenei készségek, képességek, attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás, az éneklés és a muzikalitás megfelelő szintje. A belső hallás képességének tudatosítása, erősítése.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési kultúra fejlesztése, dalok tanulása, közös és egyéni éneklése. Szöveg – dallam – ritmus pontos párosítása. Az élményekből fakadó éneklési kedv fejlesztése. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának erősítése. Dalok felismerése jellemző motívumaik alapján. Tapasztalatok szerzése a kánonéneklés terén.	

	Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével. A zenei fantázia fejlesztése. A ritmikai és dallami ismeretek bővítése, erősítése. A kottairás- és olvasás elemi szintjének megerősítése. A relatív szolmizáció használata, a dó hang helyének változásai. Ritmusok és dallamok felismerése kotta alapján, a belső hallás erősítése. Érzelmi átélés, ráhangolódás segítése, odafordulás, beleélés elérése. Cselekvéses, perceptív, fogalomalkotó, analógiás és logikus gondolkodás fejlesztése. Koncentráció-, kreativitás- és figyelemfejlesztés. Auditív és téri tájékozódás fejlesztése. Észlelés, megismerés, megértés, rögzítés, azonosítás, bevésés folyamatának erősítése. Összefüggések felismerése. Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése. Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. ÉNEKLÉS Régi és új stílusú magyar népdalok - Szegény legény vagyok én - Cickom, cickom - Megismerni a kanászt Gyermekdalok, körjátékok - Csillag Boris - Hej vára - vára - Hopp, Juliska - Most viszik, most viszik Dalok az állatokról - A part alatt - Ágon ugrált a veréb - Harcsa van a vízbe - Hol jártál, báránykám? - Volt nekem egy kecském - Zöld erdőben a tücsök Évszakok dalai - De jó a dió - Hervad már a lombnak - Jön a kocsi, most érkezünk Ünnepek dalai - A hajnali harangszónak - A zöld fenyőfán - Adjon Isten füvet, fát	Élményszerzés az örömteli éneklés gyakorlásával. Egyéni képességeik szerinti részvétel a közös éneklésben, daltanulásban. Minél több tanult dal, közös és egyéni énekléssel történő előadása. Törekvés a kifejező, tiszta éneklésre, az értelmes szövegkezelésre, a helyes légzés és artikuláció tanult szabályainak betartására. A tanult dalok felismerése, jellemző ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján. Ritmuskíséretes éneklés. Zenei ízlés fejlődése, kedvenc dalok választása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Beszédlégzés, hangképzés, hangoztatás, helyes szövegkiejtés. Szómagyarázat, szókinsz ismeret. A dalok szövegeinek értelmezése, érzelmek kifejezése, szókinsz- és emlékezetfejlesztés. Verbális emlékezet, memoriterek tolmácsolása. <i>Matematika:</i> Kapcsolatok felismerése, az elvont gondolkodás erősítése. Figyelem, észlelés, válogatás, osztályozás, érzékelés. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés. Időtartam, időrend. Az észlelés fokozatos pontosítása.

- Elszaladt a kemence - Sándor napján - Serkenj fel - Suttog a fenyves zöld erdő - Szélről legeljetelek - Tekereg a szél Virágénekek - Két szál pünkösdrózsa - Kinyílt a rózsa - Kősziklán felfutó csokros liliomszál Kánon - Még azt mondják nem illik Dalos mesék - A békakirályfi - A molnár kutyái - A tilinkó		Finommotoros mozgáskoordinációk. <i>Testnevelés:</i> Az egyensúlyérzék fejlesztése, a mozgáskoordináció erősítése, a nagy- és finommozgások fejlesztése. Térérzékelés, testtartás. Mozgások zenére. Mozgások különféle térformákban. Mozgás egyénileg és párban, csoportban. Csoportos játékok, hang- és térérzékelő gyakorlatok, utánzó és fantáziajátékok. Gyermekjátékok motívumainak szabad és kötött variálása.
1.2. GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban A tempó lassúsága, vagy gyorsasága, a hangok hosszúsága vagy rövidebb, a dallam felépítése/szerkezete, magas és mély hangok váltakozása, hangmagasság, befolyásolja a hallgató érzelmi állapotát s a hallgatott zene iránti véleményét. A harmónia pl: akkordban asszonáns és disszonáns akkordok belső harmóniát, vagy diszharmóniát fejeznek ki. A hallgató ez által katarzist él át. Hangszeres formában: Mélyebb, magasabb hosszabb rövidebb hangok, staccato, rubato, legato, andante, megkülönböztetése, visszhang hallható-e pl: hegedű, bőgő, csello, klarinét, furulya,	Dallamok kitalálása saját névre. Aktív részvétel a ritmusosztinációs gyakorlatokban, ritmuszenekari megszólaltatásokban. A zenei élmények kifejezése változatos formákban. A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban, kötött és szabad gyakorlatok zenére. Dramatizálható zenei anyagok mozgásos megjelenítése, szabad és kötött formákban.	<i>Vizuális kultúra:</i> A dalok érzelmi világának, az átélt élményeknek a megjelenítése különböző technikák segítségével. Versek, mondókák, kitalált történetek vizuális megjelenítése. Átélt, elképzelt, vagy hallott esemény vizuális megjelenítése.

szakszofon, dob, csörgő dob, cintányér, zongora, orgona... Énekes formákban - Színjáték - Drámajáték - Arcjáték - Mimikai játék - Zenei élmények, érzelmek bemutatása - Előadó művészet rátermettség - Hang frekvenciája - Hangmagasság váltakoztatása - Tempóváltások - Forte, mezzoforte. piano, pianissimo váltásai - Intuíció - Egyénileg, duóba, trióba pl: ének, magas, mély hangok megkülönböztetése, dinamikai elemek és lassú, gyors tempó megkülönböztetése, hangok hosszúságának, dallamívek, zenei kérdés s felelet megkülönböztetése A zene jellemzőinek megjelenítése mozgással Nagy mozgások – Kismozgások, s ezek váltakozása ütemre/ritmusra, - Körjáték - Drámajáték - Mozgásos mese Nagy mozdulatokkal kísérés - Guggolás kíséretében - Karok lendítése, jobbra, balra - Jobbra, balra fordulással vonatozás, majd fordítva - Egyszerre lépés sorban állva - Egyszerre lépés karlendítéssel sorban - Fél lábon állva - Fél lábon ugrálva - Tapsolás egyénileg és közösen is - Dobbantás - Ugrás a magasba		

Kismozgásokkal kísérés Ügyesítő járás (lábujjhegyen) - Mozgásos egyensúlyozás - Finommotorikai gyakorlatok - Csettintés - Egy vagy két ujjal dobolás a padon - Hüvelykujj és mutató ujjak összeérintése ritmusra... Mindez egyénileg, párban és kiscsoportosan is.		
1.2. FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS - Kétnegyedes ütem - Négyegyedes ütem - Ütemvonal, záróvonal, ismétlőjel - Kottaolvasás, két kereszt (D dūr= h moll) és egy b (F dūr=d moll) violinkulcsban. - Szolmizációs hangok és kézjeleik Egyszerű ritmusértékek - Negyedek - Nyolcadok - Félhanok - Nyújtott ritmus - Negyed értékű szünet - Nyolcad értékű szünet Kottaolvasás: Ötvonalas kotta, rögzített dó-hellyel Kottaolvasáshoz használt könyv az Ének-Zene tankönyv Ajánlott könyv: Dobszay László: Hangok világa I.	Új ismeretek szerzése a ritmusok jelölése, megszólaltatása terén. A tanult ritmusértékek felismerése, részvétel írásukban, olvasásukban. Tájékozódás a hanglétrán és a vonalrendszerben. Törekvés a szolmizációs hangok és kézjelek pontos használatára. Aktív részvétel a ritmikus játékokban, gyakorlatokban. Aktív részvétel kották másolásában, írásában-olvasásában, tanári segítségnyújtás mellett.	
Fogalmak	Ritmus, dallam, szöveg, tartalom és hangulat. Szómagyarázat. Virágének. Régi és Új stílus. Dalkezdés és - zárás. Lassú, közepes és gyors tempó, lassítás, gyorsítás. Halk és hangos éneklés, halkítás, hangosítás. Zenei kérdés-válasz. Zene és mozgás. Ötfokú hangsor.	

	Szám és hang. Vándorló dó-hang. Belső hallás.

Témakör	2. Zenei befogadás	Órakeret 36 óra
Előzetes tudás	Az 1. és 2. osztályban kialakított zenei készségek, képességek, attitűdök. A zenei hallás, zenei memória, megosztott figyelem, koncentráció, ritmusérzék, az éneklés és a muzikalitás megfelelő szintje. A belső hallás képességének tudatosítása, erősítése.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A zenei befogadást elősegítő képességek erősítése. A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történeteket megelőlegező képességek alakítása, fejlesztése. A belső hallás tudatosítása, erősítése. Ritmusok felismerése kottakép alapján. A dallamhallás képességének erősítése. A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása. A zenei memória fejlesztése. A figyelem irányultságának és intenzitásának fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, összefüggések felismerése képességének fejlesztése. Auditív és motoros kapcsolat erősítése. Logikus, analógiás, perceptív és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE Hangok - Zenei fantázia erősítésére - Hangszerek hangjai egyénileg - Hangszerek hangjai duóban és trióban - Hangszerek hangjai összesen - Harangszó dallamívének - Hangzó dallamszerkezetek megfigyelése, utánzása, kiértékelése - Háztartási eszközök hangjai - Közlekedési járművek hangjai - Nők, férfiak hangjai, magas mély, közepes megkülönböztetése - Állatok hangjai - Szél, víz, tűz hangja	Részvétel játékokban, gyakorlatokban a zenei fantázia és a belső hallás fejlesztésére. Konszonáns és diszszonáns hangzások felismerése, elemzése. A hangzás keltette érzések megfogalmazása. Ritmus- és dallam megszólaltatása fokozatosan, emlékezetből. Alapritmusok, ütemfajták, egyszerű dallamotívumok felismerése kézzelről, színes kottáról, betűkottáról, kottaképről. Dallamok irányának, mozgásának követése, érzékelése. Egyszerűbb dallampárok összehasonlító megfigyelése: azonosság, hasonlóság, különbözőség.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Auditív figyelem, auditív differenciálás. Érzelmek kifejezése zenei hangok, dalok, dallamok segítségével. <i>Matematika:</i> Az észlelés, érzékelés pontosságának fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Motoros és auditív emlékezet fejlesztése. <i>Vizuális kultúra:</i> érzelmek, események leírása, a leírás alapján kép készítése különféle technikákkal.

Hangzások - Monó és sztereó hangzással való ismerkedés hasonlóságok, és különbségek megfigyelése, népzenei és klasszikus zenei hangzás összehasonlítása, összhangzattan megfigyelése. Játékok, gyakorlatok a zenei fantázia erősítésére - Játékok mondókákkal, dalokkal pl: beszéd állathangokon, kezünknek tanítjuk a mondókát, ritmusok testtájakon - Játékok bábokkal pl: tá és ti-ti bábok, ritmuskorakó, ritmusnév hallás után - Játék ritmushangszerekkel és kislabdákkal pl: Hangszer – felelgető, zenei totó, tó-alakítás Szerepjátékok pl:piacos játék, nagy mozdulatokkal kísért mondókák, kis történetek eljátszása, Zeneszerzők leszünk, Többszólamú évszakok		
2.2. ZENEHALLGATÁS Környezetünk hangjai Hangszerek hangzása, zenei hangok Környezetünk hangjai Minden ami körbe vesz bennünket pl: közlekedési járművek, harangszó, állatok hangjai, természeti erők hangjai külső és belső nyitott és zárt terű hangok, hangzások... Hangszerek hangzása, zenei hangok Minden hangszer más hangszínen szól, de ugyanazt a hangot tudja adni, mint a másik. pl: ritmushangszerek hangjai (pl: dob, csörgődob, csuklócsengő, övcsengő,	A többször hallott, meghallgatott zenei részletek felismerése. A zenehallgatás tanult szabályainak a betartása. Kezdetben rövid ideig tartó, később egyre hosszabb zenei részletek irányított figyelmű meghallgatása. Hangszerek hangjának felismerése. Kórusok hangjának, hangzásának megfigyelése.	

bőrözött fadob, rézgong...) asztali hangsor, zongora, orgona, furulya, klarinét, tuba, citera, nagybőgő, cselló, hegedű... A hangszerek egyénileg és összhangilag is hatnak az ember érzélemvilágára. Kellemes hang: a patak csobogása, a lágy szellő hangja, a madár csicseregése, babakacaj, a tábortűz pattogása, nevetés, avarzörgés, macskadorombolás, távoli harangszó, ropogó hó hangja, hangszerek hangja pl: gitár, zongora Kellemetlen hangok: villa, pad csikorgása, táblán végighúzott köröm hangja, a fogorvosi fűró visítása, baba sírás, a csiszológép hangja, a női sikoltás, az ébresztőóra, horkolás, szirénázás, magas frekvenciájú hangok. Egyidejű hangzások pl: három különböző magasságú hang egyszerre szólal meg (alt, mezzo, szoprán) Emberi hang: beszéd- és énekhangok egyszerre szólalnak meg. Beszéd és énekhang megkülönböztetése. A tanult dalok különböző stílusú (klasszikus, népzenei, könnyűzenei) feldolgozásai Benyomások zenéről: a szólóhangtól a kórusig A tanult népdalok felvételei, népi hangszerek bemutatása felvételről Népdalok feldolgozásai Bartók Béla: Negyvennégy duó két hegedűre Bartók Béla: Magyar népdalok Kodály Zoltán: Magyar népzene sorozatból).		

Ajánlott művek különböző stíluskorszakokból válogatva: – Régi magyar táncok - Clément Jannequin: A madarak éneke – Antonio Vivaldi: A négy évszak – Gyerekdalok és mondókák – Zenei műhely		
Fogalmak	Ritmussor, dallamsor. Dallampár. Kellemes és kellemetlen hangzás. Hangszer, kórus. Megfigyelési szempont.	

Összegzett tanulási eredmények a 3. évfolyam végére	Kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés. Az éneklési kedv és énekbátorság erősödése. Énekhang, éneklési kedv fejlődése, részvétel a különféle éneklési játékokban, gyakorlatokban. Ismeretek a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet). Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása. Képesség a hallás utáni daltanulásra. Részvétel kánonéneklésben. Muzikalitás, zenei hallás fejlődése. A zenei kreativitás fejlődése. Aktív részvétel a ritmikai, dallami és mozgásos improvizációkban. Az örömteli zenélés képességének átélése. Növekvő játékbátorság a zenei folyamatok mozgásos ábrázolása terén. Ritmuskok felismerése, írása-olvasása. A ritmusérzék fejlődése, aktív részvétel a ritmikus játékokban, gyakorlatokban. A zenei hallás, a zenei memória, a muzikalitás fejlődése. A többször hallott hangok, hangzások felismerése. Dalok felismerése jellemző részleteik alapján. A tanult hangszerek hangzásának felismerése, többszöri meghallgatás után. Zenei részletek irányított figyelmű hallgatása. Aktív befogadás, érzelmi átélés.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

Jeles (5)

Az a tanuló, aki Önállóan rendelkezik az alábbi tudással és képességekkel, továbbá hibátlanul, vagy maximum 3 hibával tudja a dallamot és a szöveget előadni:

- ❖ Kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklésre.
- ❖ Az éneklési kedv és énekbátorság erősödése.
- ❖ Énekhang, éneklési kedv fejlődése, részvétel a különféle éneklési játékokban, gyakorlatokban.
- ❖ Ismeretek a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet).
- ❖ Dalsokor összeállítása, kedvenc dalok választása.
- ❖ Képesség a hallás utáni daltanulásra.
- ❖ Részvétel kánonéneklésben.
- ❖ Muzikalitás, zenei hallás fejlődése.
- ❖ A zenei kreativitás fejlődése.
- ❖ Aktív részvétel a ritmikai, dallami és mozgásos improvizációkban.
- ❖ Az örömteli zenélés képességének átélése.
- ❖ Növekvő játékbátorság a zenei folyamatok mozgásos ábrázolása terén.
- ❖ Ritmusok felismerése, írása-olvasása.
- ❖ A ritmusérzék fejlődése, aktív részvétel a ritmikus játékokban, gyakorlatokban.
- ❖ A zenei hallás, a zenei memória, a muzikalitás fejlődése.
- ❖ A többször hallott hangok, hangzások felismerése.
- ❖ Dalok felismerése jellemző részleteik alapján.
- ❖ A tanult hangszerek hangzásának felismerése, többszöri meghallgatás után.
- ❖ Zenei részletek irányított figyelmű hallgatása.
- ❖ Aktív befogadás, érzelmi átélés.

Jó (4)

Az a tanuló, aki kisebb intonációs hanghibákkal képes a dallam és a szöveg reprodukálására, vagy kisebb tanári segítséggel rendelkezik a fenti tudással és képességekkel.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki megpróbálja a dallamot elénekelni a szöveggel együtt, akár tanári segítséggel, esetleg tankönyv bevonásával rendelkezik a fenti tudás és képességek töredékével, azaz a tanév során tanultak közül legalább ismer 10 dalt s 2-3 fogalmat. Aktív részvételt mutat a közös játékokban, megszólaltatásokban. Törekvés a ritmusok pontos megszólaltatására.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki tanári segítséggel vagy esetleg tankönyv bevonásával a tanévben tanult dalok közül legalább 5 dalt, el tud énekelni, s az éneklési kedv, az énekhang, a zenei hallás és a muzikalitás fejlődése iránt érdeklődést mutat.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki tanári segítséggel vagy esetleg tankönyv bevonásával a tanévben tanult dalok közül 5 dalt sem tud elénekelni, s az éneklési kedv, az énekhang, a zenei hallás és a muzikalitás fejlődése iránt sem mutat érdeklődést, illetve nem is akarja megtanulni azt.

Ajánlott zenehallgatási anyag

- ❖ Benyomások zenéről: különböző zenei karakterek, azonosság, hasonlóság, különbözőség, variáció, vokális együttesek (a szólóhangtól a kórusig), hangszeres együttesek (szólóhangszertől a zenekarig)
- ❖ A tanult népdalok felvételei, népi hangszerek bemutatása felvételtől (kapcsolódjon gyakorlati zenéléshez), táncrend a népzeneben, idegen népek zenéje.
- ❖ Népdalok feldolgozásai (ajánlott: Bartók Béla: Negyvennégy duó két hegedűre, BB 104 – részletek, Bartók Béla: Magyar népdalok, BB 80b, valamint válogatás Kodály Zoltán: Magyar népzene sorozatból).

Ajánlott művek különböző stíluskorszakokból válogatva:

- ❖ Régi magyar táncok (Kájoni és Vietoris kódex)
- ❖ Clément Jannequin: A madarak éneke (Les chant des oiseaux)
- ❖ Antonio Vivaldi: A négy évszak (Le Quattro Stagioni)

4. évfolyam heti 2 óra

Témakör	Zenei reprodukció	Órakeret 36 óra
Előzetes tudás	A 3. osztályban kialakított készségek, képességek, attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás, az éneklés és a muzikalitás megfelelő szintje. A belső hallás képességének tudatosítása, erősítése.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési kultúra fejlesztése, dalok tanulása, közös és egyéni éneklése. Szöveg – dallam – ritmus pontos párosítása. Az élményekből fakadó éneklési kedv fejlesztése. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának erősítése. Dalok felismerése jellemző motívumaik alapján. Tapasztalatok szerzése a kánonéneklés terén. Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével. A ritmus- és dallamhangszeres improvizáció készségének fejlesztése, a tanult zenei szerkezetek, tempók, dinamikai árnyalatok, valamint az eltérő karakterek felhasználásával. A mozgásos rögtönzések fejlesztése a fantázia szabadságával. A kreativitás fejlesztése, az örömteli zenélés képességének átélése. A zenei fantázia fejlesztése. A ritmikai és dallami ismeretek bővítése, erősítése. A kottairás- és olvasás elemi szintjének megerősítése. A relatív szolmizáció használata, a dó hang helyének változásai. Ritmusok és dallamok felismerése kotta alapján, a belső hallás erősítése. Érzelmi átélés, ráhangolódás segítése, odafordulás, beleélés elérése. Cselekvéses, perceptív, fogalomalkotó, analógiás és logikus gondolkodás fejlesztése. Koncentráció-, kreativitás- és figyelemfejlesztés, érzelmi-akarat beállítódás.	

	Ráismerés, felismerés, besorolás, megkülönböztetés, összehasonlítás képességének fejlesztése. Auditív és téri tájékozódás fejlesztése. Észlelés, megismerés, megértés, rögzítés, azonosítás, bevésés folyamatának erősítése. Összefüggések felismerése. Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése. Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. ÉNEKLÉS Régi stílusú és Új stílusú magyar népdalok - Komáromi kisleány - Új a csizmám - Szegénylegény - ABCD Gyermekdalok, körjátékok - Ellopták szívemet Dalok az állatokról - Az árgyélus kismadár - Volt nekem egy - Hol jártál báránykám - Bújj, bújj medve - Hová még te? Évszakokról, ünnepekről - Badacsonyi szőlőhegyen - Ágon ugrált - Ettem szőlőt - Nagy a hó - Hegyen-völgyön - Üdvözlégy ó, Jézuska - Széles a Duna - Hopp Juliska - Cickom, cickom - Himnusz - Kossuth Lajos táborában Párosító dalok - Hej, Vargáné - Sárga csikó - Hej Dunáról fúj a szél Betyárdalok - Az alföldi csárdába - A csikósna a gulyások	Élményszerzés az örömteli éneklés gyakorlásával. Egyéni képességeik szerinti részvétel a közös éneklésben, daltanulásban. Minél több tanult dal, közös és egyéni, átélt, a tartalomnak megfelelő énekléssel történő előadása. Törekvés a kifejező, tiszta éneklésre, az értelmes szövegkezelésre, a helyes légzés és artikuláció tanult szabályainak betartására. Érzelmi azonosulás a dalok hangulatával, tartalmával, megfelelő tempó és hangerő választása a dalok előadásához. A tanult dalok felismerése, jellemző ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján. A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján. Ritmuskíséretes éneklés. Zenei ízlés fejlődése, kedvenc dalok választása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Beszédlégzés, hangképzés, hangoztatás, helyes szövegkiejtés. Szómagyarázat, szókinsismeret. A dalok szövegeinek értelmezése, érzelmek kifejezése, szókins- és emlékezet-fejlesztés. Verbális emlékezet, memoriterek tolmácsolása. <i>Matematika:</i> Kapcsolatok felismerése, az elvont gondolkodás erősítése. Figyelem, észlelés, válogatás, osztályozás, érzékelés. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés. Időtartam, időrend. Az észlelés fokozatos pontosítása. Finommotoros mozgáskoordinációk. <i>Testnevelés:</i> Az egyensúlyérzék fejlesztése, a mozgáskoordináció erősítése, a nagy- és

Virágénekek - Két szál pünkösdrózsa - Kinyílt a rózsa - Hej tulipán, tulipán - Kősziklán felfutó Más népek dalai - Ágon ugrált a veréb - Egy boszorka van - Itt sétál Kánonok - Este van már - Volt nekem egy - Az alföldi csárdába - Még azt mondják		finommozgások fejlesztése. Térérzékelés, testtartás. Mozgások zenére. Mozgások különféle térformákban. Mozdás egyénileg és párban, csoportban. Csoportos játékok, hang- és térérzékelő gyakorlatok, utánzó és fantáziajátékok. Csoportos improvizációs játékok, tanári irányítással. Gyermekjátékok
1.2. GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Énekes rögtönzések -A gyermek érzelmeinek gondolkodásának, cselekvésének kibontakozása. Sajátos elemeket tartalmaz, kötetlen improvizatív. Függ az egyén hangterjedelmétől, muzikalitásától, stílusától, fantáziájától, érzelmi beállítódásától, képességeitől és készségeitől, zenei tapasztalataitól. Előzetes felkészülés nélküli előadás. pl: ereszkedő, ívelő dallamív, frazirok használata, énekszó, dallamos emberi hang. Az egyén önmegvalósítása a hangja által. Hangszeres rögtönzések A gyermek érzelmeinek, gondolatainak, cselekvésének kibontakozása. Sajátos elemeket tartalmaz, kötetlen improvizatív. Függ az egyén hangszerismereteitől, tapasztalataitól, játéktudás szintjétől, muzikalitásától, stílusától, fantáziájától, érzelmi beállítódásától, képességeitől és készségeitől, zenei	Dallamok kitalálása mondókák, versek megzenésítése, zenés előadása, kötött és szabad formákban. Aktív részvétel a ritmoszstinációs gyakorlatokban, ritmuszenekari megszólaltatásokban. Ellenritmus-, rákritmus megszólaltatása. Kérdés-válasz játékok kitalálása ritmusokkal és dallamokkal. A zenei élmények kifejezése változatos formákban. Kötött és szabad gyakorlatok zenére. Dramatizálható zenei anyagok mozgásos megjelenítése, szabad és kötött formákban.	motívumainak szabad és kötött variálása. Egyszerű tánclépések improvizálása. Fantáziajátékok elképzelt helyzetekben. <i>Vizuális kultúra:</i> A dalok érzelmi világának, az átélt élményeknek a megjelenítése különböző technikák segítségével. Verseket, mondókákat, kitalált történeteket vizuális megjelenítésre. Átélt, elképzelt, vagy hallott esemény vizuális megjelenítése.

tapasztalataitól, érdeklődésétől. Előzetes felkészülés nélküli előadás. pl: ereszkedő, ívelő dallamív, frazírok használata, az egyén kiteljesedése a zenei hangszer által. Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban A tempó lassúsága, vagy gyorsasága, a hangok hosszúsága vagy rövidebbé, a dallam felépítése/szerkezete, magas és mély hangok váltakozása, hangmagasság, befolyásolja a hallgató érzelmi állapotát s a hallgatott zene iránti véleményét. A harmónia pl: akkordban asszonáns és disszonáns akkordok belső harmóniát, vagy diszharmóniát fejeznek ki. A hallgató ez által katarzist él át. Hangszeres formában: Mélyebb, magasabb hosszabb rövidebb hangok, staccato, rubato, legato, andante, megkülönböztetése, visszhang hallható-e pl: hegedű, bőgő, csello, klarinét, furulya, szakszofon, dob, csörgő dob, cintányér, xilofon, zongora, orgona... Énekes formákban - Színjáték - Drámajáték - Arcjáték - Mimikai játék - Zenei élmények, érzelmek bemutatása - Előadó művészet rátermettség - Hang frekvenciája - Hangmagasság változtatása - Tempóváltozások - Forte, mezzoforte. piano, pianissimo változásai - Intuíció - Egyénileg, duóba, trióba		

pl: ének, magas, mély hangok megkülönböztetése, dinamikai elemek és lassú, gyors tempó megkülönböztetése, hangok hosszúságának, dallamívek, zenei kérdés s felelet megkülönböztetése Egyénileg, párokban, kis csoportos és nagycsoportos feladatokon keresztül		
1.3. FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS - Kétnegyedes ütem - Háromnegyedes ütem - Négynegyedes ütem - Ütemvonal, záróvonal, ismétlőjel - Kottaolvasás, két kereszt (négy kereszt E dūr= cisz moll) és két b (B dūr=g moll) violinkulcsban. Újabb ritmusértékek - Éles ritmus - Tizenhatod További szolmizációs hangok, a teljes hétfokú hangsor Számkotta Ötvonalas kotta írása-olvasása, vándorló dó-hellyel Kottaolvasáshoz használt könyv az Ének-Zene tankönyv Ajánlott könyv: -Dobszay László: Hangok világa I.	Új ismeretek szerzése a ritmusok jelölése, megszólaltatása terén. A tanult ritmusértékek felismerése, részvétel írásukban, olvasásukban. Tájékozódás a hanglétrán és a vonalrendszerben. Törekvés a szolmizációs hangok és kézjelek pontos használatára, a hétfokú hangsor megismerésére. A szolmizációs hangok és kézjelek pontos használata. Aktív részvétel versek, mondókák ritmizálásában, ritmusok differenciált megszólaltatásában. Aktív részvétel kották másolásában, írásában-olvasásában, tanári segítség mellett. Kottaolvasás „némán”, a belső hallás tudatosítása. Különféle kották használata tanári segítséggel.	
Fogalmak	Ritmus, dallam, szöveg, tartalom és hangulat. Szómagyarázat. Párosító dal, virágének. Régi stílus, új stílus. Dalkezdés és -zárás. Lassú, közepes és gyors tempó, lassítás, gyorsítás. Halk és hangos éneklés, halkítás, hangosítás. Ritmuszenekar, ellenritmus, rákritmus. Ritmusosztinató. Ritmusérték. Zenei kérdés-válasz. Zene és mozgás. Dallamrögtönzés. Hétfokú hangsor. Szám és hang. Vándorló dó-hang. Belső hallás.	

Témakör	2. Zenei befogadás	Órakeret 36 óra
Előzetes tudás	A 3. osztályban kialakított zenei készségek, képességek, attitűdök. A zenei hallás, zenei memória, megosztott figyelem, koncentráció, muzikalitás megfelelő szintje.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenei befogadást elősegítő képességek erősítése. A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történeket megelőlegező képességek alakítása, fejlesztése. A belső hallás tudatosítása, erősítése. Ritmusok felismerése kottakép alapján. A dallamhallás képességének erősítése. A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása. Az irányított figyelmi zenehallgatás kialakítása, megfigyelési szempontok segítségével a zeneművek elemzése. Egyre hosszabb zenei részletek hallgatása. Az emocionális érzékenység fejlesztése, differenciálás a zenei hangok, hangzások között. Vokális és instrumentális hangszínek felismerése, a hangszínhallás fejlesztése. A zenei memória fejlesztése. A figyelem irányultságának és intenzitásának fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, összefüggések felismerése képességének fejlesztése. Hangzás – név – jel kapcsolat felismerése. Auditív és motoros kapcsolat erősítése. Logikus, analógiás, perceptív és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE Hangok, hangzások Játékok, gyakorlatok a zenei fantázia erősítésére Történetek, érzések, élmények, hangulatok Hangok - Zenei fantázia erősítésére - Hangszerek hangjai egyénileg - Hangszerek hangjai duóban és trióban - Hangszerek hangjai összesen - Harangzó dallamívének - Hangzó dallamszerkezetek megfigyelése, utánzása, kiértékelése - Háztartási eszközök hangjai - Közlekedési járművek hangjai	Résztétel játékokban, gyakorlatokban a zenei fantázia és a belső hallás fejlesztésére. Konszonáns és disszonáns hangzások felismerése, elemzése. A hangzás keltette érzések megfogalmazása. Történetek, érzések, élmények, hangulatok kifejezése zenei eszközök segítségével. Ritmus- és dallam megszólaltatása fokozatosan, emlékezetből. Alapritmusok, ütemfajták, egyszerű dallammotívumok felismerése kézjelről, színes kottáról, betűkottáról, kottaképről. Dallamok irányának, mozgásának követése. Egyszerűbb dallampárok összehasonlító megfigyelése:	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Auditív figyelem, auditív differenciálás. Érzelmek kifejezése zenei hangok, dalok, dallamok segítségével. <i>Matematika:</i> Az észlelés, érzékelés pontosságának fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Motoros és auditív emlékezet fejlesztése. <i>Vizuális kultúra:</i> Érzelmek, események leírása, a leírás alapján kép készítése

- Nők, férfiak hangjai, magas mély, közepes megkülönböztetése - Állatok hangjai - Szél, víz, tűz hangja Hangzások - Monó és sztereó hangzással való ismerkedés hasonlóságok, és különbségek megfigyelése, népzenei és klasszikus zenei hangzás összehasonlítása, összhangzattan megfigyelése. Játékok, gyakorlatok a zenei fantázia erősítésére - Játékok mondókákkal, dalokkal pl: beszéd állathangokon, kezünknek tanítjuk a mondókát, ritmusok testtájakon - Játékok bábokkal pl: tá és ti-ti bábok, ritmuskorakó, ritmusnév hallás után - Játék ritmushangszerekkel és kislabdákkal pl: Hangszer – felelgető, zenei totó, tó-alakítás Szerepjátékok pl:piacos játék, nagy mozdulatokkal kísért mondókák, kis történetek eljátszása, Zeneszerzők leszünk, Többszólamú évszakok Történetek, érzések, élmények, hangulatok - A zene történeteket mesélhet el (pl: a mese balett: Diótörő, Hattyúk tava,Rózsa és Ibolya...) -A zene érzelmeket fejez ki, melynek hatására a hallgató pozitív, negatív érzéseket élhet át...(pl: öröm, bánat, düh, meglepődés, félelem, undor) - A zene által a hallgató élményeket szerez, tapasztalata, benyomása lesz a látottakról, hallottakról... (a hangulat nem mindig intencionális)	azonosság, hasonlóság, különbözőség. Dallamsorok elemzése, összehasonlítása, jelölése. Dalok felismerése rövid zenei részlet alapján.	különféle technikákkal.

2.2. ZENEHALLGATÁS Környezetünk hangjai Minden ami körbe vesz bennünket pl: közlekedési járművek, harangszó, állatok hangjai, természeti erők hangjai külső és belső nyitott és zárt terű hangok, hangzások... Hangszerek hangzása, zenei hangok Minden hangszer más hangszínben szól, de ugyanazt a hangot tudja adni, mint a másik. pl: ritmushangszerek hangjai (pl: dob, csörgődob, csuklócsengő, övcsengő, bőrzött fadob, rézgong...) asztali hangsor, zongora, orgona, furulya, klarinét, tuba, citera, nagybőgő, cselló, hegedű... A hangszerek egyénileg és összhangilag is hatnak az ember érzélemvilágára. Kellemes hang: a patak csobogása, a lágy szellő hangja, a madár csicsergése, babakacaj, a tábortűz pattogása, nevetés, avarzörgés, macskadorombolás, távoli harangszó, ropogó hó hangja, hangszerek hangja pl: gitár, zongora Kellemetlen hangok: villa, pad csikorgása, táblán végighúzott köröm hangja, a fogorvosi fűró visítása, baba sírás, a csiszológép hangja, a női sikoltás, az ébresztőóra, horkolás, szirénázás, magas frekvenciájú hangok. Egyidejű hangzások pl: három különböző magasságú hang egyszerre szólal meg (alt, mezzo, szoprán)	A többször hallott, meghallgatott zenei részletek felismerése. A zenehallgatás tanult szabályainak a betartása. Kezdetben rövid ideig tartó, később egyre hosszabb zenei részletek irányított figyelmű meghallgatása, elemzése. Hangszerek hangjának felismerése, több hangszer egyidejű hangzásának felismerése. Kórusok hangjának, hangzásának megfigyelése. A hangzás különbségeinek megfigyelése.

Emberi hang: beszéd- és énekhangok egyszerre szólalnak meg. Beszéd és énekhang megkülönböztetése. Részletek zenés mesékből, cselekményes zeneművekből, klasszikus zenei művekből - Szaffi mese zenéjét szerezte: ifj. Johann Strauss melódiáinak felhasználásával Daróci Bárdos Tamás - Ludas Matyi mese zenéjét szerezte: Liszt Ferenc Magyar rapszódiainak felhasználásával Daróci Bárdos Tamás - Barbie Hattyúk tava: Csajkovszkij: Hattyúk tava - Barbie 12 táncoló hercegnő: Brahms: I. magyar tánc - Alma együttes Kumba dala - Bogyó és babóca négy évszak meséi. A tanult dalok különböző stílusú (klasszikus, népzenei, könnyűzenei) feldolgozásai Benyomások zenéről: a szólóhangtól a kórusig A tanult népdalok felvételei, népi hangszerek bemutatása felvételről Népdalok feldolgozásai Bartók Béla: Negyvennégy duó két hegedűre Bartók Béla: Magyar népdalok Kodály Zoltán: Magyar népzene sorozatból). Kórusok hangzása - Szóló éneklése - Szólamonkénti hangzás - Együtt hangzás (pl: A kórus lehet, kiscsoportos, közepes, nagy csoportos és más kórusokkal összevont is.) Ajánlott művek különböző stíluskorszakokból válogatva:		

– Régi magyar táncok – Alma együttes: Hess le róla cinege – Gyerekdalok és mondókák – Zenei műhely		
Fogalmak	Ritmussor, dallamsor. Dallampár. Kellemes és kellemetlen hangzás. Hangszer, kórus. Zenés mese. Megfigyelési szempont.	

Összegzett tanulási eredmények a 4. évfolyam végére	Kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés. Az éneklési kedv és énekbátorság erősödése. Énekhang, éneklési kedv fejlődése, részvétel a különféle éneklési játékokban, gyakorlatokban. Ismeretek a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet). Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása. Képesség a hallás utáni daltanulásra. Részvétel kánonéneklésben. Muzikalitás, zenei hallás fejlődése. A zenei kreativitás fejlődése. Aktív részvétel a ritmikai, dallami és mozgásos improvizációkban. Az örömteli zenélés képességének átélése. Növekvő játékbátorság a zenei folyamatok mozgásos ábrázolása terén. Ritmusok felismerése, írása-olvasása, pontos megszólaltatása. A ritmusérzék fejlődése, aktív részvétel a ritmikus játékokban, gyakorlatokban. A tanult kották felismerése, olvasása, dallamok éneklése kották segítségével. Az írásbeli feladatok pontos kivitelezése tanári segítségnyújtás mellett. Egyre nagyobb fokú önállóság a zenei írás-olvasás terén. A zenei hallás, a zenei memória, a muzikalitás fejlődése. A többször hallott hangok, hangzások felismerése. Dalok felismerése jellemző részleteik alapján. A tanult hangszerek, kórusok hangjának, hangzásának felismerése, többszöri meghallgatás után. Zenei részletek irányított figyelme hallgatása. Aktív befogadás, érzelmi átélés.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Jeles (5)

Az a tanuló, aki Önállóan rendelkezik az alábbi tudással és képességekkel, továbbá hibátlanul, vagy maximum 3 hibával tudja a dallamot és a szöveget előadni

- ❖ Kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés.
- ❖ Az éneklési kedv és énekbátorság erősödése.
- ❖ Énekhang, éneklési kedv fejlődése, részvétel a különféle éneklési játékokban, gyakorlatokban.
- ❖ Ismeretek a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet).
- ❖ Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása.
- ❖ Képesség a hallás utáni daltanulásra.

- ❖ Részvétel kánonéneklésben.
- ❖ Muzikalitás, zenei hallás fejlődése.
- ❖ A zenei kreativitás fejlődése.
- ❖ Aktív részvétel a ritmikai, dallami és mozgásos improvizációkban.
- ❖ Az örömteli zenélés képességének átélése.
- ❖ Növekvő játékbátorság a zenei folyamatok mozgásos ábrázolása terén.
- ❖ Ritmusok felismerése, írása-olvasása, pontos megszólaltatása.
- ❖ A ritmusérzék fejlődése, aktív részvétel a ritmikus játékokban, gyakorlatokban.
- ❖ A tanult kották felismerése, olvasása, dallamok éneklése kották segítségével.
- ❖ Az írásbeli feladatok pontos kivitelezése tanári segítségnyújtás mellett.
- ❖ Egyre nagyobb fokú önállóság a zenei írás-olvasás terén.
- ❖ A zenei hallás, a zenei memória, a muzikalitás fejlődése.
- ❖ A többször hallott hangok, hangzások felismerése.
- ❖ Dalok felismerése jellemző részleteik alapján.
- ❖ A tanult hangszerek, kórusok hangjának, hangzásának felismerése, többszöri meghallgatás után.
- ❖ Zenei részletek irányított figyelmű hallgatása.
- ❖ Aktív befogadás, érzelmi átélés.

Jó (4)

Az a tanuló, aki kisebb intonációs hanghibákkal képes a dallam és a szöveg reprodukálására, vagy kisebb tanári segítséggel rendelkezik a fenti tudással és képességekkel.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki megpróbálja a dallamot elénekelni a szöveggel együtt, akár tanári segítséggel, esetleg tankönyv bevonásával rendelkezik a fenti tudás és képességek töredékével, azaz a tanév során tanultak közül legalább ismer 10 dalt s 2-3 fogalmat. Aktív részvételt mutat a közös játékokban, megszólaltatásokban. Törekvés a ritmusok pontos megszólaltatására.

Elégséges (2)

Az a tanuló aki tanári segítséggel vagy esetleg tankönyv bevonásával a tanévben tanult dalok közül legalább 5 dalt, el tud énekelni, s az éneklési kedv, az énekhang, a zenei hallás és a muzikalitás fejlődése iránt érdeklődődést mutat.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki tanári segítséggel vagy esetleg tankönyv bevonásával a tanévben tanult dalok közül 5 dalt sem tud elénekelni, s az éneklési kedv, az énekhang, a zenei hallás és a muzikalitás fejlődése iránt sem mutat érdeklődődést, illetve nem is akarja megtanulni azt

Ajánlott zenehallgatási anyag

- ❖ Benyomások zenéről: különböző zenei karakterek, azonosság, hasonlóság, különbözőség, variáció, vokális együttesek (a szólóhangtól a kórusig), hangszeres együttesek (szólóhangszertől a zenekarig), hangszeres virtuozitás.
- ❖ A tanult népdalok felvételei, népi hangszerek bemutatása felvételtől (kapcsolódjon gyakorlati zenéléshez), táncrend a népzeneben, idegen népek zenéje.
- ❖ Népdalok feldolgozásai (ajánlott: Bartók Béla: Negyvennégy duó két hegedűre, BB 104 – részletek, Bartók Béla: Magyar népdalok, BB 80b, valamint válogatás Kodály Zoltán: Magyar népzene sorozatból).

- ❖ Zenés mese, meseopera, gyermekopera, daljáték (ajánlott: Benjamin Britten: A kis kéményseprő [The Little Sweep], in: Csináljunk operát! [Let's Make an Opera] op. 45, Kodály Zoltán: Hány János) – DVD-felvételekről is.

Ajánlott művek különböző stíluskorszakokból válogatva:

- ❖ Régi magyar táncok (Kájoni és Vietoris kódex)
- ❖ Clément Jannequin: A madarak éneke (Les chant des oiseaux)
- ❖ Antonio Vivaldi: A négy évszak (Le Quattro Stagioni)
- ❖ Johann Strauss: Kék Duna keringő, Radetzky-induló, Tere-fere polka
- ❖ Camille Saint-Saëns: Az állatok farsangja (Le carnaval des animaux)

VIZUÁLIS KULTÚRA

1-4. évfolyam

A vizuális nevelés legfontosabb célja, hogy segítse a tanulókat az őket körülvevő világ vizuálisan értelmezhető jelenségeinek megértésében, ezen belül a vizuális művészeti alkotások átélésében és értelmezésében, illetve ennek segítségével környezetünk tudatos alakításában. Ez a cél a tanórai kereteken belül az alkotva befogadás elvét követve valósulhat meg a leghatékonyabban, azaz a tantárgy jellemző tulajdonsága, hogy aktív tanulói tevékenységen alapul.

A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti műalkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét. A tantárgy kulcsszerepet játszik a tanulók érzelmi fejlesztésében, mely az őket körülvevő világhoz való pozitív érzelmi viszonyulásuk kialakításának fontos eszköze. Ennek eredményeként elérendő cél, hogy a tanulók a magyar kultúrára büszkének legyenek, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez. További fontos cél, hogy a tanulók ismerjék meg az európai és egyetemes vizuális kultúra legjelentősebb képzőművészeti és építészeti alkotásait, alakuljon ki bennük érdeklődés a vizuális jellegű művészetek iránt. Váljanak nyitottá a régmúlt korok, illetve az őket körülvevő XXI. század művészeti jelenségek befogadására.

Fontos cél továbbá a minél szélesebb körű anyaghasználat, az alkotó tevékenységen keresztül a kéz finommotorikájának fejlesztése, a változatos médiumok és megközelítési módok alkalmazása, a vizuális médiumok közötti átjárhatóság és a művészi gondolkodás szabadságának a kialakítása. Mindez segíti a tanulók tájékozódását az őket érő nagy mennyiségű vizuális információ feldolgozásában, szelektálásában, s végül majd az önálló, mérlegelni képes szemlélet kialakításában. Jelen korunk jellemző képkészítési lehetőségeit is figyelembe véve további cél a vizuális kommunikáció digitális kultúrához is köthető mindennapi formáinak, illetve az épített környezet és a tárgyi világnak a vizsgálata, valamint a környezetalakítás tudatosságának fejlesztése.

A vizuális nevelés kiemelt feladatának tekinti a kreativitás fejlesztését, mely a vizuális problémamegoldás folyamatában fejleszthető és gyakorolható. A tanulók kreativitása az örömteli, kísérletező, az élményekben gazdag, alkotó tevékenység közben bontakozhat és teljesebbé válhat, mely mind az egyén, mind pedig a közösség alkotó energiáinak a motorja lehet. Lényeges elem mindezekben a motiváció kialakítása az önmagát folytonosan építő, alkotói magatartás megteremtésére és a folyamatos önművelésre. Ezzel összefüggésben fontos a tanulók önértékelésének és önismeretének fejlesztése, a mérlegelő szemlélet kialakítása, amelynek az önálló és a társakkal együttműködő gyakorlati feladatmegoldásokban kell megjelennie és működnie a tanulók fejlesztése során. A vizuális nevelés a tanulók személyiségfejlesztésének rendkívül fontos eleme, hiszen az itt alkalmazott tevékenységekre jellemző alkotva tanulás érzelmeket gazdagító, empátiát, intuíciót és minőségérzékletet, valamint önmagukkal szembeni igényességet kialakító hatása működik.

A vizuális kultúra (rajz, kézművesség) tantárgy közvetlen célja az alkotás öröme, az önmegvalósítás, a felszabadultság kialakítása a tanulóknak a környező világ vizuális sokfélesége és az emberi alkotások iránti érdeklődés felkeltésével a kézműves és művészi jellegű alkotások létrehozására során.

A vizuális kultúra célja egyrészt az ízlés, képzelőerő, önkifejezés képességének kialakítása a forma-, szín-, ritmusérzék kibontakoztatásával, a mozgáskoordináció, a figyelem, emlékezet és a kooperativitás fejlesztésével, másrészt az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanulók hozzásegítése a látható világ értelmezéséhez, a szépség esztétikai élményének élvezetéhez.

A tanulók kulcskompetenciájának fejlesztését sokoldalúan szolgálhatja direkt és indirekt módon a vizuális kultúra tantárgy.

A kulcskompetenciák fejlesztése közvetlenül az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén valósul meg, de az anyanyelvi kommunikáció, a matematikai kompetencia és a hatékony, önálló tanulás elősegítésére is lehetőséget nyújt a tantárgy.

A tanulók értékelése

A vizuális kultúra tantárgy oktatása során a feladatokban, a követelményekben, ellenőrzésben és az értékelésben is maximálisan rugalmasan, a gyermekek eltérő adottságaihoz, egyéni fejlődésének üteméhez igazodunk.

Az értékelés célja, hogy a gyermekek rendszeres és következetes visszajelzést kapjanak saját ábrázolásbeli fejlődésükről, pontosan lássák, miben voltak jók, miben kell igényesebbnek lenniük, igyekezetük és alkotókedvük milyen eredményt hozott az adott értékelési időszakban.

Az értékelés feladata, hogy a minősítés eszközeivel a tanulókat az önértékelésben, saját fejlődésük követésében, a reális megítélésben segítse.

Az értékelés, ellenőrzés lehetséges módjai:

- ❖ *Egyéni és közös korrektúra,* az önellenőrzés megkövetelése a tanórákon történő folyamatos szóbeli értékelés keretében.
- ❖ *Közös értékelés,* az eredmények áttekintésekor az elvégzett munka feletti öröm
 - kinyilvánítása.
- ❖ *Az adott szempontok szerinti elemzés* a tanulók és a nevelő részéről egy-egy feladat, feladatsor, téma feldolgozás elkészültekor.
- ❖ *Az osztály vagy csoport és benne az egyének teljesítmények összevetése a céllal,* kiemelve a sikeres megoldásokat, az eredeti ötleteket, a művesség szintjét, a fejlődés tényét, a feladat megértését, az eredetiséget.
- ❖ Valamint tanévközi, félévi valamint év végi szöveges, érdemjegyekkel történő minősítés.

Az értékelésnél figyelembe vesszük:

- ❖ a tanuló állapotát, hogy az mennyire befolyásolja a vizuális megismerést és a megjelenítést,
- ❖ a tanórai munkához való hozzáállását,
- ❖ órai aktivitását,
- ❖ kitartását a kidolgozásban,
- ❖ a tanult fogalmak ismerete, gyakorlati alkalmazása,
- ❖ a tanuló önmagához mért fejlődését, (tanulói portfóliók)
- ❖ a komponálást (képző választás, méret, elrendezés, figyelemirányítás, ritmus),
- ❖ önállóságát, egyedi, kreatív megoldásait,
- ❖ anyag- és eszközhasználat (technika alkalmazása).

1. évfolyam heti 2 óra

Témakör	1.Vizuális nyelv és technikák	Óraszám 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális nyelv alapelemeinek – szín, forma, tömeg – megismerése, környezeti relációkban való megértése és azok felhasználása az alkotótevékenység során, a tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagodása érdekében. Közös alkotásokban a kooperativitás kialakítása és fejlesztése.	

	<i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> lendületes mozgással formaalkotási képesség; kompozíciós képesség (egyensúly); formaérzék; formalátás; formaalkotás és összehasonlítás képessége; vizuális ritmus képzésének képessége; tárkészítés képessége; mozgásemlékezet; mozgásfantázia; élménykifejezés képessége.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. A vonal A vonal, mint a mozgás lenyomata tapasztalati értelmezése. 1.2. A folt A folt keletkezése. A folt változtathatósága. 1.3. A szín Alapszínek felismerése, megnevezése. Szín, színritmusok alapszínekkel. 1.4. Forma és nagyság Forma és nagyság két-három dimenzióban, térformák. Természeti formák ritmusa. 1.5. Síkforma, térforma Szabályos és szabálytalan síkformák. Szabályos és szabálytalan térformák.	A vizuális nyelv alapvető elemeinek használata és megkülönböztetése. Legalább két grafikai és színes technika alkalmazása.	<i>Matematika:</i> egyenes; vonalak, halmazok, azonosság, különbözőség; <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> írás - álló, fekvő és ferde egyenes, hullám- és körvonal. <i>Ének-zene:</i> ritmus, zenei aláfestés.
Fogalmak	Álló egyenes, fekvő egyenes, kréta, lendületes kézmozgás, ferde egyenes, hullámvonal, körvonal, ismétlődés, folt, szín, foltforma, színezés, ugyanolyan, egyforma, más alakú, kisebb, nagyobb, hatalmas, kék, sárga, piros, vízfesték, csomagolópapír, papírtépés, színes papír, ragasztó, könyvjelző, doboz, krepp papír, papírszalag, papírcsík.	

Témakör	2. Kifejezés, képzőművészet	Óraszám 23 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel. Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, elemi szintű értelmezése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> képzeteket felidéző ábrázolási képesség; kompozíciós képesség; formaérzék; képalkotó képesség; képolvasási képesség; ábrázolási képesség – tárgyi megfeleltetés képessége; jelzés szintű térábrázoló képesség; emberábrázolás képessége.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>Alkotótevékenység</i> 2.1. Hangulatok, élmények	<i>Alkotótevékenységben:</i>	

Vonal felhasználása élmény kifejezéséhez. Hangulat kifejezése ujjnyomással és foltfestéssel. Élmény, hangulat kifejezése színnel és formával.	Átélt élmények, hallott, látott vagy elképzelt történetek vizuális megjelenítése síkban, térben és időben. Önkifejezés, érzelmek, hangulatok kifejezése többféle eszközzel: verbálisan, vizuálisan, gesztussal.	<i>Etika:</i> évszakok, természeti jelenségek, élőlények. <i>Ének-zene:</i> zenehallgatás, gyermekdalok, mondókák. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> gyermekversek az évszakokról, természetről.
	<i>Befogadó tevékenységben:</i> Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése mozgással, dallammal, gesztusokkal, verbálisan. Élménykifejezés vonalakból alakított formákkal. Saját munkák, művészeti alkotások, vizuális jelenségek elemi szintű leírása, elemzése és összehasonlítása. Esztétikai élmény átélése.	
Fogalmak	Ősz, hangulat, fa, nap, arc, víz, hullámváz, hal, falevélhullás, szél, falomb, száraz, zörög, fej, test, kéz, láb, kígyó, tekeredés, szomorú, vidám, lassú, gyors, havazás, hideg, hóember, virág, piros, fehér.	

Témakör	3. Vizuális kommunikáció	Óraszám 14 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása. Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása. Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> ábraolvasás és tulajdonságok felismerésének képessége; kapcsolatok felismerésének képessége; gesztusok megértésének képessége; mimika megértésének, képen való felismerésének képessége; képolvasási képesség, képi jelek megértése; vizuális kifejezőképesség; érzelmek kifejezésének legegyszerűbb jelzései.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>Befogadó tevékenység</i> <i>3.1 Vizuális jelek befogadása, értelmezése</i> Nonverbális kommunikációs eszközök. A vizuális hatáskeltés eszközei. Egyszerű jelzések, piktogramok.	<i>Befogadó tevékenységben:</i> Képolvasás. Emberi gesztusok értelmezése cselekvéssel. Térbeli irányok jelzése, értelmezése. Arckifejezések értelmezése a valóságban és képen.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> dramatizálás. <i>Technika és tervezés:</i> biztonságos közlekedés.
<i>Alkotótevékenység</i>	<i>Alkotótevékenységben:</i>	<i>Etika:</i> évszakok, napszakok, napirend.

3.2. <i>Vizuális kommunikáció szerepe a kifejezésben</i> Egyszerű piktogramok.	Egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenítések tervezése (elemi szintű jel). Folyamat, mozgás megjelenítése egyszerű eszközökkel (elemi szintű folyamatábra, fázisrajz).	<i>Technika és tervezés:</i> életviteli- szociális kompetenciák (empátia, kommunikáció, kooperativitás).
Fogalmak	Fiú-lány, néni-bácsi, lányruha, fiúruha, magas-alacsony, gyerek, felnőtt, anya, apa, gyerek, család; Gyere ide! Menj el! jobbra-balra, körbe, föl-le, integetés, sírás, nevetés, vidám-szomorú, reggel, dél, este.	

Témakör	4. Tárgy- és környezetkultúra	Óraszám 13 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyaitak forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. Környezettudatosság lehetőségeinek felismertetése a vizuális kultúrában. A népi tárgykultúra legjellemzőbb tárgyaitak megismertetése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> vizuális ritmus képzésének képessége; manualitás, finommotorika ; tárgykészítési képesség; formaésszlelés – nagyság és minőség meglátása; plasztikus formaalakítás képessége.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>Befogadó tevékenység</i> 4.1. <i>Élettér – természeti és épített környezet</i> Az épített környezet védelme. Környezettudatosság. <i>Befogadás-alkotás</i> Reflexiók a látottakról – verbális, saját vizuális megjelenítés. <i>Alkotótevékenység</i> 4.2. <i>Tárgyak alkotása, dísszítése</i> Tárgykészítés természeti formákból. Tárgykészítés agyagból. Tárgykészítés papírból.	<i>Alkotótevékenységben:</i> Egyszerű tárgy elkészítése. <i>Befogadó tevékenységben:</i> A legfontosabb nemzeti szimbólumok felismerése (nemzeti színek, országzászló).	<i>Matematika:</i> sorozat, ritmus, viszonyítások. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> dramatizálás. <i>Etika:</i> Családi élet eseményei – ajándék az ünnepektnek. Családi ünnepek. Környezet- és egészségvédelem.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fűzés, csomó, agyag, gyúrható, gömbölyítés, golyó, gyöngy, spárga, kisebb-nagyobb, egyforma, süni, sodrás, agyaghurka, ünnep, névnap, születésnap, Anyák Napja.	

Tanulási eredmények az első évfolyam végén	A tanuló képes: ❖ az elemi baleset megelőzési szabályok betartására, ❖ a tantárgy során használatos eszközök megnevezésére és adekvát használatára, ❖ egyszerű esztétikus alkotás elkészítésére, ❖ a tanult vonalak alkalmazásával felismerhető ábra, rajz készítésére, ❖ egyszerű gesztusok megértésére és reprodukciójára, ❖ térbeliségre vonatkozó irányok kézmozdulattal való jelzésére, illetve felismerésére, ❖ munkaterületét tisztán tartva, használható tárgyat készíteni, ❖ utánzással egyszerű formákat készíteni, ❖ saját alkotása feletti öröme.

Első évfolyamon diagnosztizáló felmérést végzünk, mely segítségével felismerhetők

- ❖ a kiemelt adottságokkal rendelkező tehetségesek,
- ❖ a kreatív típusú, és a szintévesztő gyerekek.

A formatív értékelés folyamatos.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Kiválóan teljesített:

Ábrázolási készsége, színhasználata változatos. Képi kifejezőmódja színes, egyéni. Munkája tiszta, rendes és pontos. A tanult technikákat biztosan alkalmazza.

Jól teljesített:

Ábrázolási készsége, színhasználata jó. Képi kifejezőmódja egyéni. Munkája tiszta, rendes és pontos. A tanult technikákat jól alkalmazza.

Megfelelően teljesített:

Ábrázolási készsége, színhasználata megfelelő. Képi kifejezőmódja nehézkes. Munkája elfogadható. A tanult technikákat megfelelően alkalmazza.

Felzárkóztatásra szorul:

Ábrázolási készsége, színhasználata bizonytalan. Képi kifejezőmódja fejletlen. Munkája kidolgozatlan. A tanult technikák alkalmazása bizonytalan.

2. évfolyam heti 2 óra

Témakör	1.Vizuális nyelv és technikák	Óraszám 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális nyelv alapelemeinek – szín, forma, tömeg – megismerése, környezeti relációkban való megértése és azok felhasználása az alkotótevékenység során, a tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagodása érdekében. Közös alkotásokban a kooperativitás kialakítása és fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> lendületes mozgással formaalkotási képesség; kompozíciós képesség (egyensúly); formaérzék; formalátás; formaalkotás és összehasonlítás képessége; vizuális ritmus képzésének	

	képessége; tárkészítés képessége; mozgásemlékezet; mozgásfantázia; élménykifejezés képessége.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>1.1. A vonal</i> A vonal, mint a mozgás kifejezője. A vonal, mint formaképző elem. <i>1.2. A folt</i> A folt változtathatósága. <i>1.3. A szín</i> Szín, színritmusok alapszínekkkel. <i>1.4. Forma és nagyság</i> Természeti formák ritmusa. Mesterséges formák megfigyelése. <i>1.5. Síkforma, térforma</i> Sík és térformákból alkotott ritmusok. Formaredukciók.	Képi elemek komponált megjelenítése. Legalább két grafikai és színes technika alkalmazása.	<i>Matematika:</i> síkidomok. <i>Ének-zene:</i> ritmus, zenei aláfestés. <i>Technika és tervezés:</i> baleset-megelőzés.
Fogalmak	Ecset, lendületes kézmozgás, ismétlődés, folt, szín, szétfolyás, foltforma, színezés, egyenletes, ugyanolyan, egyforma, más alakú, oldal, egyik csoport, másik csoport, kövérebb, soványabb, vízfesték, tempera, csomagolópapír, selyempapír, színes papír, ragasztó, könyvjelző, doboz, krepp papír, papírszalag, papírcsík, gyertya, álló és fekvő nyolcas, ovális forma, zöld, narancssárga, lila, átalakítás, hozzátevés, elvevés, szabályos, szabálytalan.	

Témakör	2. Kifejezés, képzőművészet	Óraszám 23 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel. Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, elemi szintű értelmezése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> képzeteket felidéző ábrázolási képesség; kompozíciós képesség; formaérzék; képalkotó képesség; képolvasási képesség; ábrázolási képesség – tárgyi megfeleltetés képessége; jelzés szintű térábrázoló képesség; emberábrázolás képessége.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>Alkotótevékenység</i> <i>2.1. Hangulatok, élmények</i>	<i>Alkotótevékenységben:</i> Átélt élmények, hallott, látott vagy elképzelt történetek vizuális	<i>Etika:</i> évszakok, természeti jelenségek, élőlények.

Évszakok hangulatának kifejezése. Színhangulat kifejezése – az évszakok jellemző színei. Színhangulat kifejezése foltképzéssel. Élmény, hangulat kifejezése színnel és formával. Hangulat kifejezése természetes formák felhasználásával.	megjelenítése síkban, térben és időben. Önkifejezés, érzelmek, hangulatok kifejezése többféle eszközzel: verbálisan, vizuálisan, gesztussal.	<i>Ének-zene:</i> zenehallgatás, gyermekdalok, mondókák. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> gyermekversek az évszakokról, természetéről.
<i>Befogadás – alkotás</i> 2.2. <i>Reaktív alkotás, élmények, hatások kifejezése</i> Művészeti ágak (zene, irodalom, a képzőművészeti ágak, tánc, design) legfontosabb megkülönböztető jegyei.	<i>Befogadó tevékenységben:</i> Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése mozgással, dallammal, gesztusokkal, verbálisan. Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése természetes formák felhasználásával. Érzelmek kifejezése fantáziakép és bábfigurák készítésével természeti formákból. Élménykifejezés egyéni formaalkotással. Saját munkák, művészeti alkotások, vizuális jelenségek elemi szintű leírása, elemzése és összehasonlítása. Esztétikai élmény átélése.	
Fogalmak	Barna, hangulat, táj, önarckép, hullámváz, hajó, faág, fólia, toll, fotó, kivetítés, írásvetítő, avar, összemosódás (színek), lágy, friss, szeptember, október, november, jeges, hideg szín, rügy, rózsaszín.	

Témakör	3. Vizuális kommunikáció	Óraszám 11 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása. Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása. Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> ábraolvasás és tulajdonságok felismerésének képessége; kapcsolatok felismerésének képessége; gesztusok megértésének képessége; mimika megértésének, képen való felismerésének képessége; képolvasási képesség, képi jelek megértése; vizuális kifejezőképesség; érzelmek kifejezésének legegyszerűbb jelzései.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok

<i>Befogadó tevékenység</i> 3.1 Vizuális jelek befogadása, értelmezése Nonverbális kommunikációs eszközök. A vizuális hatáskeltés eszközei. Technikai képalkotás – fényképezés, videofelvétel, film jelentősége. Egyszerű jelzések, piktogramok.	<i>Befogadó tevékenységben:</i> Képolvasás. Emberi gesztusok értelmezése cselekvéssel. Emberi gesztusok értelmezése képi jelekből. Arckifejezések értelmezése a valóságban és képen.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> dramatizálás. <i>Technika és tervezés:</i> biztonságos, közlekedés. <i>Etika:</i> évszakok, napszakok, napirend.
<i>Alkotótevékenység</i> 3.2. Vizuális kommunikáció szerepe a kifejezésben Tárgyas napirend. Rajzos napirend. Egyszerű piktogramok. Fotók.	<i>Alkotótevékenységben:</i> Egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenítések tervezése napirendi rajz, alaprajz, térkép). Folyamat, mozgás megjelenítése egyszerű eszközökkel (elemi szintű folyamatábra, fázisrajz).	
Fogalmak	Hajszín, magyarázat, délelőtt, délután, éjjel.	

Témakör	4. Tárgy- és környezetkultúra	Óraszám 16 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyainak forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. Környezettudatosság lehetőségeinek felismertetése a vizuális kultúrában. A népi tárgykultúra legjellemzőbb tárgyainak megismertetése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> vizuális ritmus képzésének képessége; manualitás, finommotorika ; tárgykészítési képesség; formaérzékelés – nagyság és minőség meglátása; plasztikus formaalakítás képessége.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>Befogadó tevékenység</i> 4.1. Művészeti környezet Múzeum- és képtárlátogatások, megfigyelések. 4.2. Élettér – természeti és épített környezet Az épített környezet esztétikuma. <i>Befogadás-alkotás</i> Reflexiók a látottakról – verbális, saját vizuális megjelenítés.	<i>Alkotótevékenységben:</i> Egyszerű makett elkészítése. Környezet-átalakítás egyszerű eszközökkel. <i>Befogadó tevékenységben:</i> Közvetlen környezet tárgyainak, épületeinek megfigyelése – funkció, anyag, forma szerint. Kiállítás, múzeumlátogatások, reflexiók a látottakra közvetlen tapasztalatok alapján.	<i>Matematika:</i> sorozat, ritmus, viszonyítások. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> dramatizálás. <i>Etika:</i> Családi élet eseményei – ajándék az ünnepeltnek. Családi ünnepek.

<i>Alkotótevékenység</i> 4.3. Tárgyak alkotása, díszítése Tárgykészítés természeti formákból. Tárgykészítés agyagból. Tárgykészítés papírból. Tárgyak csomagolása, díszcsomagolás.	A legfontosabb nemzeti szimbólumok felismerése (címer, Országház, Szent Korona).	Környezet- és egészségvédelem.
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Fűzés, damil, cérna, agyag, kiégetés, gyúrható, bőrszíz, teknős, ünnep, névnap, születésnap, Anyák Napja, csomagolás, selyempapír.	

A tanulás eredménye 2. évfolyam végén	A tanuló képes: ❖ a lendületes kézmozgás kivitelezésére, ❖ a formák megfigyelésére, azok nagyság szerinti rendezésére, ❖ bátor kísérletezésre az egész rajzfelület befestéséhez, kitöltéséhez, ❖ a tanult vonalak alkalmazásával felismerhető ábra, rajz készítésére, ❖ a már begyakorolt technikákkal, kevert technikával alkotás létrehozására, ❖ társaival való kooperációra a közös alkotás során, ❖ családbárázolás értelmezésére, ❖ tudatosan változtatni az alkotás nagyságát, ❖ esztétikusan becsomagolni egy egyszerű formájú tárgyat.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

5 /jeles/

Kiemelkedő az érdeklődése a vizuális kultúra, a vizuális művészetek iránt. Biztosan felismeri és használja a vizuális kifejezések különböző formáit (színeket, formákat, vonalakat, foltokat). Törekszik a rajzfelület esztétikus kitöltésére. Saját ötleteit, elképzeléseit bátran megvalósítja. Színhasználata egyéni, változatos. A tanult technikákat kiválóan alkalmazza, eszközhasználata biztos. Munkájában kitartó.

4 /jó/

A vizuális kultúra és a vizuális művészetek iránti érdeklődése jó. Felismeri és jól használja a vizuális kifejezés különböző formáit (színeket, formákat, vonalakat, foltokat). Törekszik a rajzfelület kitöltésére. Ábrázolási készsége, színhasználata jó. Saját ötleteinek, elképzeléseinek megvalósítására törekszik. A tanult technikákat jól alkalmazza, eszközhasználata jó. Munkájában kitartó.

3 /közepes/

A vizuális kultúra és a vizuális művészetek iránti érdeklődése átlagos. A vizuális kifejezések különböző formáit (színeket, formákat, vonalakat, foltokat) segítséggel felismeri és használja. Ábrázolási készsége elfogadható, színhasználata megfelelő. Munkavégzés közben gyakran szorul segítségre, biztatásra. A tanult technikákat megfelelően alkalmazza, eszközhasználata még bizonytalan. Munkája befejezésére törekszik.

2 /elégséges/

A vizuális kultúra és a vizuális művészetek iránti érdeklődése felkelthető. A vizuális kifejezések különböző formáit (színeket, formákat, vonalakat, foltokat) csak segítséggel ismeri fel és csak segítséggel használja azokat. Ábrázolási készsége, színhasználata visszafogott. Képi kifejezőmódja fejletlen. Munkavégzés előtt és közben is folyamatos biztatást, segítséget igényel. A tanult technikák alkalmazása bátortalan, eszközhasználata hiányos.

1 /elégtelen/

Érdeklődése a vizuális kultúra, a vizuális művészetek iránt nem kelthető fel. A vizuális technikák elsajátítására nem törekszik. Munkát biztatás ellenére sem kezdi el, a felajánlott segítséget visszautasítja. A vizuális kultúra órákon passzív.

3. évfolyam heti 2 óra

Témakör	1. Vizuális nyelv és technikák	Óraszám 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális nyelv alapelemeinek – szín, forma, tömeg – megismerése, környezeti relációkban való biztos értése, felhasználásuk az alkotótevékenység során. A tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagítása a rajz tantárgy eszközrendszerével. A kooperativitás fejlesztése és működtetése a közös tanulói alkotási folyamatban. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> érzelmek (egyszerű kivitelezésű) grafikus kifejezésének képessége; elhagyás és kiemelés képessége; forma- és színtelekompozíciós képesség; vizuális ritmus létrehozásának képessége; alakítási készség; formaérzék; alak-háttér, gestalt-látás; téralakítás képessége.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1.A vonal A vonal, mint érzelem, indulat kifejezője. A vonal, mint a folt határa. 1.2.A folt Folt létrehozása különféle technikákkal. 1.3.A szín Színkeverés. Színritmusok. 1.4.Reprodukció, sokszorosítás Sokszorosítás nyomtatással.	Érzelmek kifejezése vonalak segítségével. Kontúr, behatárolás alkalmazása. Folt létrehozása színkeveréssel. Alapszínek tudatos alkalmazása. Másolás és leképezés. Színezés vonalhatárok betartásával. Sokszorosítási technikák alkalmazása. Tárgykészítési technikák alkalmazása. Sík- és térformák megfigyelése.	<i>Matematika:</i> vonalfajták, növekvő és csökkenő sor. <i>Ének-zene:</i> érzelmi hatások és grafikus leképezésük; zenei és grafikai ritmus. <i>Környezetismeret:</i> termékek, levelek.

Természeti anyagok felhasználásával vizuális ritmusok létrehozása. <i>1.5.Síkforma, térforma</i> A vonal mint a síkforma körvonala. Kompozíciók forgásformákból. Egyszerű tér kialakítása – pl. dobozból babaház.		
Fogalmak	Lágy, kemény, folthatár, elválasztás, összekötés, alapszín, átmásolás, egész forma, krumplinyomás, dugónyomás, levélerezet, kerek, gömbölyű, háttér.	

Témakör	2. Kifejezés, képzőművészet	Óraszám 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel. Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, értelmezése képességének fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> képalkotó képesség; kompozíciós képesség; készségszintű eszközhasználat; képolvasási képesség; jelzésszintű térábrázoló képesség; emberábrázolás képessége.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>Alkotótevékenység</i> <i>2.1. Hangulatok kifejezése</i> Évszakok hangulatának kifejezése. Színhangulat kifejezése – az évszakok jellemző színei. Színhangulat kifejezése foltképzéssel. Élmény, hangulat kifejezése színnel és formával. <i>Befogadás</i> <i>2.2.Emberi kapcsolatok különféle ábrázolásainak megélése</i> Művészeti ágak (zene, irodalom, a képzőművészeti ágak, tánc, design legfontosabb megkülönböztető jegyei. <i>Befogadás – alkotás</i> <i>2.3. Saját élmények interpretációi</i> Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése mozgással, dallammal.	<i>Alkotótevékenységben:</i> Átélt élmények, hallott, látott vagy elképzelt történetek vizuális megjelenítése síkban -saját élmény szintjén tetszőleges interpretációban. Önkifejezés, érzelmek, hangulatok kifejezése vizuálisan. <i>Befogadó tevékenységben:</i> Emberi kapcsolatok vizuális kifejezését ábrázoló művek megfigyelése. Saját munkák, művészeti alkotások, vizuális jelenségek elemi szintű leírása, elemzése és összehasonlítása. Esztétikai élmény átélése.	<i>Környezetismeret:</i> az élőlények és az évszakok; környezeti fenntarthatóság – hulladék hasznosítása. <i>Ének-zene:</i> zenehallgatás. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> népi és műalkotások a természetről.

Érzelmek kifejezése fantáziakép és bábfigurák készítésével háztartási hulladékokból. Emberi kapcsolatok kifejezése vizuális eszközökkel. Érzelmek kifejezése színekkel – vizes alapú festéssel.		
Fogalmak	Hegy, domb, völgy, kocsi, vonat, szeretet, testvéri szeretet, csecsemő, mozdulat, öröm, boldogság, ködös.	

Témakör	3. Vizuális kommunikáció	Óraszám 10 óra
Előzetes tudás	Az alapszínek ismerete, a kevert színek felismerése és azonosítása. Az alapvető technikák (rajzolás, színezés, festés) alkalmazásának képessége. Vizuális percepciók képesség, figyelem, emlékezet. Képesség az alkotásra, befogadásra és az új technikák elsajátítására.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása. Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása. Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása. Térlátás fejlesztése. Rekonstrukciós képesség fejlesztése. Analízis-szintézis gondolkodási műveleteinek fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> ábraolvasás és tulajdonságok felismerésének képessége; képolvasási képesség, képi jelek megértése; reklámok kritikus szemlélete.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>Befogadó tevékenység</i> 3.1. Vizuális jelek értelmezése, „olvasása” Képolvasás. Mértani tárgyak egy nézete (pl. kocka – négyzet). Egyszerű jelzések, piktogramok plakátok. <i>Alkotótevékenység</i> 3.2. Vizuális közlések, jelzések tanulói alkotásokban Rajzos napirend. Egyszerű piktogramok. Plakát.	<i>Alkotótevékenységben:</i> Egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenítések tervezése (elemi szintű jel, napirendi rajz, alaprajz). <i>Befogadó-alkotó tevékenység:</i> Tárgyak felismerése és jelzése egy nézet alapján. Tárgyak legjellemzőbb nézeteinek megfigyelése, lerajzolása egy nézet alapján. <i>Befogadó tevékenységben:</i> Képolvasás. Mértani tárgyak felismerése egy nézetük alapján (pl. kocka – négyzet).	<i>Matematika:</i> mértani testek. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> fogyasztói szokások.

	Egyszerű jelzések, piktogramok megértése. Plakátok értelmezése.	
Fogalmak	Alaprajz, plakát, felismerhető, sorrend, reklám, lényeg.	

Témakör	4. Tárgy- és környezetkultúra	Óraszám 18 óra
A témakör egység nevelési-fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. Környezettudatosság lehetőségeinek felismertetése a vizuális kultúrában. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> manualitás, finommotorika; tárgykészítési képesség; formaérezlelés – nagyság és minőség meglátása; plasztikus formaalakítás képessége; esztétikum iránti fogékonyság; tiszta munkaterület iránti igény.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>Befogadó tevékenység</i> 4.1. Irányított megfigyelés – a környezet tárgyai ❖ esztétikum ❖ forma ❖ funkció ❖ anyag ❖ szín, hangulat stb. <i>Alkotótevékenység</i> 4.2. Tárgyak készítése Egyszerű tárgyak készítése. Tárgykészítés agyagból. Gömbölyded és szögletes tárgyak készítése. Sablonhasználat.	<i>Alkotótevékenységben:</i> Egyszerű tárgyak készítése az otthon és az iskola világából (pl.: tolltartó: henger bevonása színes papírral). Tárgykészítés agyagból – edények formába nyomkodással történő alakítása. Agyagedény díszítése pecsételéssel. Gömbölyded és szögletes tárgyak készítése agyagból – tál hurkás díszítéssel. Sablon használata a tárgyak készítésénél. Környezet átalakítása egyszerű eszközökkel. Elemi szintű, gyakorlati alapú anyagismeret szerzése: papír, fa, agyag. Törekvés az ízléses díszítésre. <i>Befogadó tevékenységben:</i> Közvetlen környezet tárgyainak, épületeinek megfigyelése – funkció, anyag, forma szerint. Tárgyak és funkciók megismerése.	<i>Matematika:</i> mértani testek. <i>Technika és tervezés:</i> használati tárgyak készítése. Balesetvédelem. <i>Etika:</i> környezet- és egészségvédelem,

Fogalmak	Beborítás, használati tárgy, forma, sablon, elsimítás, mintázófa, réteg, felező hajtás, átlós hajtás.
Tanulási eredmények a 3. évfolyam végén	<i>A tanuló képes:</i> ❖ az elemi baleset-megelőzési szabályok betartására, ❖ a tantárgy során használatos eszközök adekvát használatára, ❖ az esztétikus, tiszta környezet igényére és fenntartására, ❖ a szabályos ismétlődés megfigyelésére, ritmus képzésére tárgyak egy tulajdonságának változtatásával, ❖ forma- és színritmus létrehozására, ❖ egyszerű, esztétikus alkotás elkészítésére, ❖ társaival együttműködve nagyméretű alkotás készítésére, ❖ képen látható dolgok megnevezésére, ❖ egyszerű jelenetábrák megértésére, ❖ saját alkotása feletti öröme.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

5 /jeles/

A vizuális kultúra körébe tartozó minden fajta alkotótevékenységet teljes figyelemmel és kitartóan végez. Többnyire gyönyörű munkák kerülnek ki a keze alól. Kiváló megfigyelő, ügyesen ábrázol. Fantáziája színes, kifejezőmódja érzelem-gazdag. Szabadon készített alkotásai egyéniek és kifejezőek. A tanórákon megismert eszközöket rendeltetésszerűen, takarékosan használja.

4 /jó/

Szeret rajzolni, színezni, festeni, mintázni stb. A vizuális kultúra körébe tartozó tevékenységeket szívesen végzi. Megfigyelése nem mindig pontos, de tanítói segítségnyújtás után ábrázolása megfelelő. Kifejezőmódja megfelelő. Általában törekszik a színek és a formák változatosságára. A tanórákon megismert eszközöket rendeltetésszerűen, takarékosan használja.

3 /közepes/

Egyelőre nem szívesen alkot: rajzol, fest stb. Ábrázolási készsége bizonytalan. Kifejezőmódja megfelelő. Időnként szép munkák is kerülnek ki a keze alól. A tanórákon megismert eszközöket időnként nem rendeltetésszerűen használja.

2 /elégséges/

Egyelőre nem szívesen rajzol, fest stb., gyakran bátorításra, segítségre szorul. Ábrázolási készsége bizonytalan. Megfigyeléseit segítségadás után se mindig tudja az ábrázolásban érvényesíteni. Kifejezőmódja visszafogott, egyelőre nemigen törekszik a színek és a formák változatosságára. A tanórákon megismert eszközöket időnként nem rendeltetésszerűen, pazarlóan használja.

1/elégtelen/

Érdeklődése a vizuális kultúra, a vizuális művészetek iránt nem kelthető fel. A vizuális technikák elsajátítására nem törekszik. Munkát biztatás ellenére sem kezdi el, a felajánlott segítséget visszautasítja. A vizuális kultúra órákon passzív.

4. évfolyam heti 2 óra

Témakör	1. Vizuális nyelv és technikák	Óraszám 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális nyelv alapelemeinek – szín, forma, tömeg – megismerése, környezeti relációkban való biztos értéke, felhasználásuk az alkotótevékenység során. A tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagítása a rajz tantárgy eszközrendszerével. A kooperativitás fejlesztése és működtetése a közös tanulói alkotási folyamatban. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> érzelmek (egyszerű kivitelezésű) grafikus kifejezésének képessége; elhagyás és kiemelés képessége; forma- és színek kompozíciós képesség; vizuális ritmus létrehozásának képessége; alakítási készség; formaérzék; alak-háttér, gestalt-látás; téralakítás képessége.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. A vonal A vonal, mint a folt határa. 1.2. A folt Foltképzés ceruzával. 1.3. A szín Forma- és színek kompozíciók létrehozása adott formákból. 1.4. Reprodukció, <i>sokszorosítás</i> A nyomtatás dekoratív felhasználása. Természeti anyagok felhasználásával vizuális ritmusok létrehozása. 1.5. Síkforma, térforma A folt, mint a térforma árnyéka. Pozitív-negatív forma. Változatos ritmikus térfelületek létrehozása különféle anyagokkal és technikákkal.	Sík- és térformák gyakorlati szempontú differenciálása. A forgásformák (henger) létrehozása, megfigyelése tapasztalati úton. A felület fogalmának tisztázása szemléleti-tapasztalati úton.	<i>Környezetismeret:</i> termékek, levelek.
Fogalmak	Kellemes, erőteljes, rajzszén, átfestés, átlátszó, részforma, szerkezet, gömbölyded, árnyék, henger, felület, fényforrás, megvilágítás.	

Témakör	2. Kifejezés, képzőművészet	Óraszám 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel. Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, értelmezése képességének fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> képalkotó képesség; kompozíciós képesség; készségszintű eszközhasználat; képolvasási képesség; jelzésszintű térábrázoló képesség; emberábrázolás képessége.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>Alkotótevékenység</i> 2.1. Hangulatok kifejezése Évszakok hangulatának kifejezése. Színhangulat kifejezése – az évszakok jellemző színei. Élmény, hangulat kifejezése színnel és formával. Díszletfestés bábelőadáshoz. Fekete-fehér színek alkalmazása a hangulatfestésben. <i>Befogadás</i> 2.2. Emberi kapcsolatok különféle ábrázolásainak megélése Művészeti ágak (zene, irodalom, a képzőművészeti ágak, tánc, design legfontosabb megkülönböztető jegyei. <i>Befogadás – alkotás</i> 2.3. Saját élmények interpretációi Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése mozgással, dallammal, gesztusokkal, verbálisan. Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése festéssel, montázssal. Érzelmek kifejezése fantáziakép és bábfigurák készítésével háztartási hulladékokból. Érzelmek kifejezése színekkel – vizes alapú festéssel.	<i>Alkotótevékenységben:</i> Átélt élmények, hallott, látott vagy elképzelt történetek vizuális megjelenítése térben és időben – saját élmény szintjén tetszőleges interpretációban. Polarítások érzékeltetése fekete és fehér színnel. Önkifejezés, érzelmek, hangulatok kifejezése többféle eszközzel: verbálisan, gesztussal. <i>Befogadó tevékenységben:</i> Élethű és absztrakt ábrázolású műalkotások megfigyelése. Saját munkák, művészeti alkotások, vizuális jelenségek elemi szintű leírása, elemzése és összehasonlítása. Esztétikai élmény átélése.	<i>Környezetismeret:</i> az élőlények és az évszakok; környezeti fenntarthatóság – hulladék hasznosítása. <i>Ének-zene:</i> zenehallgatás. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> népi és műalkotások a természetéről.
Fogalmak	Kapcsolat, elmosódott, hideg szín, meleg szín.	

Témakör	3. Vizuális kommunikáció	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása. Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása. Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása. Térlátás fejlesztése. Rekonstrukciós képesség fejlesztése. Analízis-szintézis gondolkodási műveleteinek fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> ábraolvasás és tulajdonságok felismerésének képessége; képolvadási képesség, képi jelek megértése; reklámok kritikus szemlélete.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>Befogadó tevékenység</i> 3.1. Vizuális jelek értelmezése, „olvasása” Mértani tárgyak két nézete (pl: hasáb, henger). <i>Befogadó-alkotó tevékenység</i> 3.2. Megfigyelés utáni alkotás, formaredukció Tárgyak nézetei. <i>Alkotótevékenység</i> 3.3. Vizuális közlések, jelzések tanulói alkotásokban Plakát.	<i>Alkotótevékenységben:</i> Egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenítések tervezése (térkép). <i>Befogadó-alkotó tevékenység:</i> Tárgyak legjellemzőbb nézeteinek megfigyelése, lerajzolása egy nézet alapján. <i>Befogadó tevékenységben:</i> Mértani tárgyak felismerése két nézetük alapján (pl: hasáb, henger). Plakátok értelmezése.	<i>Matematika:</i> mértani testek. <i>Technika és tervezés:</i> fogyasztói szokások.
Fogalmak	Plakát, nézet (felülnézet, oldalnézet), üzenet, reklám, lényeg, meggyőzés, rábeszélés.	

Témakör	4. Tárgy- és környezetkultúra	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. Környezettudatosság lehetőségeinek felismertetése a vizuális kultúrában. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> manualitás, finommotorika; tárgykészítési képesség; formaészlelés – nagyság és minőség meglátása; plasztikus formaalakítás képessége; esztétikum iránti fogékonyság; tiszta munkaterület iránti igény.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>Befogadó tevékenység</i> 4.1. Irányított megfigyelés – a környezet tárgyai – esztétikum – forma – funkció – anyag – szín, hangulat stb. <i>Alkotótevékenység</i> 4.2. Tárgyak készítése Egyszerű tárgyak készítése. Tárgykészítés agyagból. Gömbölyded és szögletes tárgyak készítése. Sablonhasználat.	<i>Alkotótevékenységben:</i> Tárgykészítés papírból – tároló dobozok, henger- és hasábfarmák. Tárgykészítés agyagból – edények formába nyomkodással történő alakítása. Agyagedény díszítése pecsételéssel. Gömbölyded és szögletes tárgyak készítése agyagból – tál hurkás díszítéssel. Sablon használata a tárgyak készítésénél. Törekvés az ízléses díszítésre. <i>Befogadó tevékenységben:</i> Közvetlen környezet tárgyait, épületeinek megfigyelése – funkció, anyag, forma szerint. Tárgyak és funkciók megismerése.	<i>Matematika:</i> mértani testek. <i>Technika és tervezés:</i> használati tárgyak készítése. <i>Környezetismeret:</i> környezet- és egészségvédelem, baleset-megelőzés.
Fogalmak	Henger, beborítás, használati tárgy, forma, sablon, elsimítás, mintázófa, réteg, karcolás, felező hajtás, átlós hajtás.	

Tanulási eredmények a 4. évfolyam végén	<i>A tanuló képes:</i> ❖ az elemi baleset-megelőzési szabályok betartására, ❖ a tantárgy során használatos eszközök adekvát használatára, ❖ az esztétikus, tiszta környezet igényére és fenntartására, ❖ a szabályos ismétlődés megfigyelésére, ritmus képzésére tárgyak egy tulajdonságának változtatásával, ❖ forma- és színritmus létrehozására, ❖ egyszerű, esztétikus alkotás elkészítésére, ❖ társaival együttműködve nagyméretű alkotás készítésére, ❖ képen látható dolgok megnevezésére, ❖ egyszerű jelenetábrák megértésére, ❖ a plakátok, reklámok elemi kritikájára, ❖ saját alkotása feletti öröme.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

5 /jeles/

A vizuális kultúra körébe tartozó minden fajta alkotótevékenységet teljes figyelemmel és odaadással végez. Többnyire gyönyörű munkák kerülnek ki a keze alól. Kiváló megfigyelő, ügyesen ábrázol. Kifejezőmódja megfigyelő, ügyesen ábrázol. Fantáziája színes, kifejezőmódja érzelmgazdag. Szabadon készített alkotásai egyéniek és kifejezőek. Ismeri,

meg tudja különböztetni a képzőművészeti ágakat, azok műfajait. Képes véleményt alkotnia látott műalkotásokról. A tanórákon megismert eszközöket rendeltetésszerűen, takarékosan használja.

4 /jó/

A vizuális kultúra körébe tartozó tevékenységeket általában szívesen végzi. Megfigyelése nem mindig pontos, de tanítói segítségnyújtás után ábrázolása nem megfelelő. Kifejezésmódja megfelelő. Általában törekszik a színek és a formák változatosságára. Időnként nagyon szép munkák kerülnek ki a keze alól. Ismeri, meg tudja különböztetni a képzőművészeti ágakat, azok műfajait. A tanórákon megismert eszközöket rendeltetésszerűen használja.

3 /közepes/

Szeret rajzolni, színezni, festeni, mintázni stb. A vizuális kultúra körébe tartozó tevékenységeket általában szívesen végzi. Ábrázolási készsége bizonytalan. Kifejezésmódja visszafogott, nem mindig törekszik a színek és a formák változatosságára. A képzőművészeti ágak, és azok műfajainak megkülönböztetésében időnként még bizonytalan. A látott műalkotásokról tanítói segítséggel képes véleményt megfogalmazni. A tanórákon megismert eszközöket időnként nem rendeltetésszerűen használja.

2 /elégéses/

Egyelőre nem szívesen fest, rajzol, mintáz stb. Gyakran bátorításra, segítségre szorul. Ábrázolási készsége bizonytalan. Megfigyeléseit tanítói segítségadás után se mindig tudja az ábrázolásban saját meglegedésére érvényesíteni. Kifejezésmódja visszafogott, egyelőre nemigen törekszik a színek és a formák változatosságára. A látott műalkotásról tanítói segítséggel képes véleményt megfogalmazni. A tanórákon megismert eszközöket időnként nem rendeltetésszerűen, pazarlóan használja.

1 /elégtelen/

Érdeklődése a vizuális kultúra, a vizuális művészetek iránt nem kelthető fel. A vizuális technikák elsajátítására nem törekszik. Munkát biztatás ellenére sem kezdi el, a felajánlott segítséget visszautasítja. A vizuális kultúra órákon passzív.

DIGITÁLIS KULTÚRA

3-4. évfolyam

Az információs társadalom, a digitális kor olyan lehetőségekkel és kihívásokkal jár együtt, melyek alapjaiban változtatják meg a tanulási környezetet, a tudásépítés színtereit, lehetőségeit és módszereit, valamint a tanító szerepét is más megvilágításba helyezik. A tanulás-tanítás egyik célja, hogy a korábban megszerzett alapkészségek mellett a digitális kompetenciák is beépüljenek a tanulók tudásrendszerébe. Az adott életkori szakaszban fontos feladat az is, hogy azok a tanulók is részesüljenek a fejlesztésből, akik otthoni körülményeik miatt még nem kerültek kapcsolatba a digitális környezettel, eszközökkel, lehetőségekkel.

A tantárgy tanítása során a fókusz arra helyeződik, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanulót egyéni képességeinek figyelembe vételével az életvitele alakításához szükséges információkhoz és azok alkalmazásához tudjuk hozzásegíteni, továbbá olyan praktikus készségek, képességek fejlesztésére, amelyek a tárgyi ismeretszerzés mellett a tudás mindenkori frissítésének, ezzel az élethosszig tartó tanulásnak a feltételei. A nevelési-oktatási folyamatban a tanulók alapvető ismereteket szereznek az információs technológiákról, az információszerezés jogi és etikai szabályairól.

A tantárgy feladata a tanulók motiválása, érdeklődésük felkeltése és a tantárgy iránti pozitív attitűd kialakítása változatos tevékenységekkel, tapasztalati úton. A tanulók a közvetlen környezet jeleit, üzenettartalmát értelmezve és megjelenítve jutnak el az információszerezés, feldolgozás, tárolás és átadás technikáinak elsajátításához – mindvégig a gyermeki kíváncsiságra építve. A tanulók tevékenységek és a tapasztalatok megosztása és megbeszélése során jutnak el a hétköznapi algoritmusokban előforduló adatok olvasásához, rendezéséhez.

A digitális adatbázis-rendszerek és az oktatóprogramok célirányos használata során az önértékelési képességeik fejlődnek, a társak munkájának értékelése során a kulturált véleményformálás gyakorlására nyílik lehetőség, a tanulók készségeket szereznek az együttműködés megvalósításához és az egymás iránti tolerancia kialakulásához. A tantárgy fókuszál a könyvtárhasználat megismertetésére, a különböző médiumok elérésére, a tanuláshoz és közhasznú tájékozódáshoz szükséges ismeretanyag szelekciójára és feldolgozásának lehetőségeire. Figyelmet fordít az öncélú és túlzott informatikai eszközhasználat egészségkárosító, személyiségromboló hatásának elemzésére, a veszélyek felismertetésére.

A tantárgyat tanítónak az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során a legfőbb feladata az információs és kommunikációs kultúra alapjainak közvetítése a gyermekek felé. Az IKT-eszközök széleskörű ismerete, használni tudása motiválja és képessé teszi a tanulót az önálló ismeretszerzésre a közös és az egyéni munkában egyaránt. Az IKT-eszközök használata közben fejlődik a tanulók verbális, nonverbális és elektronikus kommunikációs képessége. A kommunikációval szoros kapcsolatban gyakorolhatja a beszédértést, az „élőbeszéd”, az „írott beszéd” formáit.

A digitális kultúra tanulása során előforduló idegen szavak helyes kiejtése és tartalmának megértése során fejlődik figyelve, hallási észlelése, emlékezete, bővül szókincse. A funkcionális képességek fejlesztése mellett a matematikai, gondolkodási kompetenciák közül a problémamegoldó gondolkodás, algoritmizálás, szabálytudat fejleszthető és gyakoroltatható.

A digitális kultúra tantárgy sajátos fejlesztési célja e szakaszban elsősorban a sérült megismerési képességek korrigálása. Annak ki- és felhasználása, hogy a tantárgy kiválóan alkalmas a percepció hibák kialakulásának megelőzésére, a szerialitás, a finommotorikai készségek fejlesztésére, az emlékezet sérülésének kompenzálására. A tantárgyi fejlesztés során az alsó tagozatban történik a tanulók intellektuális kompetenciáinak, algoritmizáló és

tervező készségének, valamint problémamegoldó gondolkodásának alapozása, a megfigyelő, analízis, rendszerező képességük fejlesztése.

3. évfolyam heti 1 óra

Témakör	1. Digitális eszközök használata	Óraszám 8 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Érdeklődés felkeltése a tantárgy iránt. A használt alkalmazások kezelésének megismertetése. Alapszintű jártasság kialakítása az adott informatikai eszközök kezelésében. A tanulók informatikai szemléletének alapozása. Életkornak megfelelő játékok, oktató és fejlesztő programok használata. Szem- és kézkoordináció, iránytartás, finommotorika, taktilis, vizuális, akusztikus észlelés, perceptív, fogalomalkotó-, analógiás gondolkodás, kommunikációs készség, szándékos figyelem fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
Interaktív kapcsolattartás eszközei. Alapvető digitális eszközök. Balesetvédelmi és egészségügyi előírások. Használt alapfogalmak. A számítógép részei és működtetésük: egér funkciói, billentyűzet funkciói, főbb részei. Ismert „felhasználóbarát” készségfejlesztő, játék-, didaktikai célú szoftverek.		A számítógép részeinek (gépház, képernyő, billentyűzet, egér) megismerése. Ismerkedés a számítógépek használatának balesetvédelmi és egészségügyi előírásaival, a számítógépek üzemeltetési rendjével. Információ befogadása, fogalmak megjegyzése. Egér használata: húzás és kattintás. Ismerkedés a betű- és számbillentyűkkel. Funkcióbillentyűk megismerése: enter és iránybillentyűk (kurzorvezérlők) használata. Adott informatikai eszközök kezelése. A megismert alkalmazások indítása és futtatása.
Fogalmak	Számítógép, gépház, képernyő, billentyűzet, egér, program, húzás, kattintás, enter, irány.	

Témakör	2. Alkalmazói ismeretek	Óraszám: 7 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Egyszerű rajzoló és szövegszerkesztő program megismertetése és használata. Vizuális, akusztikus észlelés, érzékelés és a finommotorikai képesség továbbfejlesztése. Perceptív fogalomalkotó, analógiás gondolkodási képesség fejlesztése (minták lekövetése).	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása Egyszerű grafikus és szöveges felület rajzoló- és		Grafikus felület eszközkészletének megismerése. Ábrák kiszínezése. Személyhez kötődő egyszerű ábrák, rajzok készítése. Kétkezes gépelést tanító program megismerése és folyamatos használata. Multimédiás programokban az egér használata.

szövegszerkesztő programokban.	
2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés Adatgyűjtés, -értelmezés. Közhasznú információk.	Adatok gyűjtése, értelmezése. Közvetlen környezetben található közhasznú információforrások felfedezése, megismerése.
Fogalmak	Rajzolóprogram, szövegszerkesztő program, rajzeszköz, szöveg, ábra, információ, adat, irány.

Témakör	3. Problémamegoldás digitális eszközökkel és módszerekkel	Óraszám: 11 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az időbeli tájékozódás fejlesztése a mindennapi életben előforduló helyzetek sorrendiségének megfigyelése során. Jelek, szimbólumok értelmezése. Kognitív eljárások kipróbálása a cél eléréséhez, problémamegoldó képesség fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
3.1. A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök Információ megjelenési formái: jelek, szimbólumok. Teknőcgrafika, irányjátékok.	Részvétel a tanteremben szervezett irányjátékokban. Mindennapi cselekvések utasítási sorrendjének felsorolása, sorrendbe állítása. Események képsorainak sorba rendezése. Képolvasás és beszéd pontos értelmezése. Spontán szimbolikus kommunikáció gyakorlása. Gyermekek által ismert jelek összegyűjtése. Szimbólumok felfedezése a közvetlen környezetben. Problémamegoldás próbálkozással.	
3.2. Algoritmizálás (és adatmodellezés) Algoritmusok adatai. Adatbázisok	Egyszerű algoritmusok használata informatikai környezetben számítógépen. Irányok, útvonalak követése Egyszerű algoritmusok felismerése, megfogalmazása, végrehajtása. Adatok gyűjtése, értelmezése, feldolgozása segítséggel. Néhány mindennapi adatbázis megismerése.	
Fogalmak	Szimbólum, jel, napirend, sorrend, adatbázis.	

Témakör	4. Infokommunikáció, információs társadalom	Óraszám: 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az infokommunikációt segítő különféle eszközök bemutatása és lehetőségeik megismertetése. Informatikai szemlélet formázása. Gyermeki alkotó fantázia, tájékozottság fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek Gyermekeknek készített weblapok.	A számítógépes technika felhasználása információkeresésre, ismeretek szerzésére tanári segítséggel.	
4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák	Az alapvető eszközök használatának gyakorlása. Eligazodás a logikai rendben meglévő információforrások	

Lehetőségek és kockázatok az infokommunikáció során.		között, használatuk megtanulása, szokások elsajátítása.	
4.3. Médiainformatika Iskolai weboldal, blog.		Tájékozottság a gyermekek számára készített legális felületeken. Lehetőleg felnőtt segítségével ismerkedés az iskola weboldalával, blogjával, tartalmának megtekintése.	
4.4. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai A személyes adatok fogalma.		Felfedező keresés az életkornak megfelelő információhordozókban. Válogatás, válogatás magyarázata. Személyes adatok fogalmának megismerése. Saját adataik megadása. Információ megbízhatóságának és veszélyeinek megismerése konkrét példákon keresztül.	
4.5. Az e-szolgáltatások szerepe és használata Gyerekeknek szóló, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások.		Gyerekeknek szóló, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismerése egyszervolt.hu weboldal, sulinet.hu weboldal megkeresése, mesék, zene, játékok indítása, futtatása.	
Fogalmak	Média, elektronikus média, információforrás, weblap (www), weboldal, blog, személyesadat, e-szolgáltatás, internet		
Témakör	5. Könyvtári technikák		Óraszám 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A könyvtár mint információforrás megismertetése. Könyvtárhasználati műveltség iránti igény felkeltése. Analógiás gondolkodás fejlesztése, szabadpolc használatára ösztönzés.		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	
Könyvtár fogalma, szerkezete – felépítése, szolgáltatásai (hagyományos). Az osztálykönyvtár. Az iskolai könyvtár. A könyvtárhasználat szabályai.		Képesújságok, képeskönyvek nézegetése. Könyvespolc rendezése az osztályban tanári segítséggel (írók, címek). Tartalomjegyzék értelmezése, használata tanári útmutatás alapján. Látogatás az iskolai könyvtárban. Érdeklődésnek, életkori sajátosságnak megfelelő könyv kiválasztása. Tájékozódás a betűrendben tanári segítséggel. Könyvtári viselkedés alapszabályainak megismerése, törekvés a betartására.	
Fogalmak	Könyvtár, tartalomjegyzék, szabadpolc, szerző, író, könyvcím, ábécé, betűrend, betűrendes keresés.		

Összegzett tanulási eredmények a3. évfolyam végén	A számítógép fő részeinek ismerete, a billentyűzet és az egér tanult funkcióinak használata, „kommunikálás” a számítógéppel. A tanult informatikai alapfogalmak értése, használata. A sérült funkciók korrigálásának megkezdése. Egyszerű grafikus és szöveges felület megismerése, használata. Próbálkozás a grafikus önkifejezésben. A szépség és összhang megfigyelése a rajzos modellekben.

	Motiváció erősödése a közhasznú információk gyűjtésében. Cselekvések sorrendiségének felismerése, kifejezése, rendezése különféle formákban tanári segítséggel. Algoritmizáló és problémamegoldó gondolkodási képesség alkalmazására törekvés. Több digitális segítő eszköz felismerése, használata segítséggel. Életkornak megfelelő, ismert elektronikus média eszközeinek használata önállóan vagy segítséggel. Játékos oktatóprogramok tudatos használata. Az itt szerzett ismeret felhasználása más tantárgyakban. Felfedező keresés az életkornak megfelelő információhordozókban. Irányított információszerzés az internetről. Tanár, felnőtt segítségével, irányított kereséssel az életkorának, fejlettségének, érdeklődési körének megfelelő könyv, újság kiválasztása. Az osztály szabadpolcos könyvtárának használata, válogatás az érdeklődésnek megfelelően. Tájékozódás az iskola könyvtárában segítséggel. Könyvtári viselkedés alapvető szabályainak ismerete, gyakorlása, betartása.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

Az értékelésnél gyermekek eltérő adottságaihoz, egyéni fejlődésének üteméhez igazodunk.

Jeles /5/

- ❖ A tanuló ismeri a számítógép fő részeit, azokat rendeltetésszerűen használja.
- ❖ A tanult informatikai alapfogalmakat megérti, használja.
- ❖ A megismert grafikus és szöveges programokat minimális segítséggel használja.
- ❖ Cselekvések sorrendiségét felismeri.
- ❖ Digitális eszközöket minimális segítséggel használ.
- ❖ Oktatóprogramokat tudatosan használ.
- ❖ Képes keresni az információhordozókban.
- ❖ Képes önálló munkára.
- ❖ Betartja a szaktanterem és a könyvtár használati rendjét.

Jó /4/

A fentebb felsorolt tevékenységekben több tanári segítséget igényel, de önálló munkára is képes.

Közepes /3/

Fenti feladatai megoldásához sok tanári segítséget igényel.

Elégséges /2/

Önállóan nem tud dolgozni, mindenben tanári segítségre szorul.

Elégtelen /1/

A feladatokat meg sem próbálja megoldani, a helyiségek használati szabályait nem tartja be.

4. évfolyam heti 1 óra

Témakör	1. Digitális eszközök használata	Óraszám 5 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A használt alkalmazások kezelésének rögzítése. A tanulók informatikai szemléletének kialakítása. Életkornak megfelelő játékok, oktató és fejlesztő programok használata. Szem- és kézkoordináció, iránytartás, finommotorika, taktilis, vizuális, akusztikus észlelés, perceptív, fogalomalkotó-, analógiás gondolkodás, kommunikációs készség, szándékos figyelem fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
Interaktív kapcsolattartás eszközei. Alapvető digitális eszközök. Balesetvédelmi és egészségügyi előírások. Használt alapfogalmak. Ismert „felhasználóbarát” készségfejlesztő, játék-, didaktikai célú szoftverek.		Információ befogadása, fogalmak megjegyzése. Egér használata: húzás és kattintás. Ismerkedés a betű- és számbillentyűkkel. Funkcióbillentyűk megismerése: enter és iránybillentyűk (kurzorvezérlők) használata. Adott informatikai eszközök kezelése. A megismert alkalmazások indítása és futtatása.
Fogalmak	Számítógép, gépház, képernyő, billentyűzet, egér, program, húzás, kattintás, enter, irány.	

Témakör	2. Alkalmazói ismeretek	Óraszám: 10 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Egyszerű rajzoló és szövegszerkesztő program használata. Vizuális, akusztikus észlelés, érzékelés és a finommotorikai képesség továbbfejlesztése. Perceptív fogalomalkotó, analógiás gondolkodási képesség fejlesztése (minták lekövetése).	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása Egyszerű grafikus és szöveges felület rajzoló- és szövegszerkesztő programokban.		Grafikus felület eszközkészletének használata. Ábrák kiszínezése. Személyhez kötődő egyszerű ábrák, rajzok készítése. Kétkezes gépelést tanító program folyamatos használata.
2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés Adatgyűjtés, -értelmezés. Közhasznú információk.		Adatok gyűjtése, értelmezése. Közvetlen környezetben található közhasznú információforrások felfedezése, megismerése.
Fogalmak	Rajzolóprogram, szövegszerkesztő program, rajzeszköz, szöveg, ábra, információ, adat, irány.	

Témakör	3. Problémamegoldás digitális eszközökkel és módszerekkel	Óraszám: 16 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az időbeli tájékozódás fejlesztése a mindennapi életben előforduló helyzetek sorrendiségének megfigyelése során. Jelek, szimbólumok értelmezése. Kognitív eljárások kipróbálása a cél eléréséhez, problémamegoldó képesség fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
3.1. A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök Információ megjelenési formái: jelek, szimbólumok. Teknőcgrafika, irányjátékok.	Részvétel a tanteremben szervezett irányjátékokban. Mindennapi cselekvések utasítási sorrendjének felsorolása, sorrendbe állítása. Események képsorainak sorba rendezése. Képolvasás és beszéd pontos értelmezése. Spontán szimbolikus kommunikáció gyakorlása. Gyermekek által ismert jelek összegyűjtése. Szimbólumok felfedezése a közvetlen környezetben. Problémamegoldás próbálkozással.	
3.2. Algoritmizálás (és adatmodellezés) Algoritmusok adatai. Adatbázisok	Egyszerű algoritmusok használata informatikai környezetben számítógépen. Irányok, útvonalak követése Egyszerű algoritmusok felismerése, megfogalmazása, végrehajtása. Adatok gyűjtése, értelmezése, feldolgozása segítséggel. Néhány mindennapi adatbázis megismerése.	
Fogalmak	Szimbólum, jel, napirend, sorrend, adatbázis.	

Témakör	4. Infokommunikáció, információs társadalom	Óraszám: 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az infokommunikációt segítő különféle eszközök megismerése és lehetőségeik megismertetése. Informatikai szemlélet formázása. Gyermeki alkotó fantázia, tájékozottság fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek Gyermeknek készített weblapok.	A számítógépes technika felhasználása információkeresésre, ismeretek szerzésére.	
4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák Lehetőségek és kockázatok az infokommunikáció során.	Az alapvető eszközök használatának gyakorlása. Eligazodás a logikai rendben meglévő információforrások között, használatuk megtanulása, szokások elsajátítása.	
4.3. Médiainformatika Iskolai weboldal, blog.	Tájékozottság a gyermekek számára készített legális felületeken. Lehetőleg felnőtt segítségével ismerkedés az iskola weboldalával, blogjával, tartalmának megtekintése.	
4.4. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai A személyes adatok fogalma.	Felfedező keresés az életkornak megfelelő információhordozókban. Válogatás, válogatás magyarázata.	

	Személyes adatok fogalmának megismerése. Saját adataik megadása. Információ megbízhatóságának és veszélyeinek megismerése konkrét példákon keresztül.
4.5. Az e-szolgáltatások szerepe és használata Gyerekeknek szóló, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások.	Gyerekeknek szóló, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismerése egyszervolt.hu weboldal, sulinet.hu weboldal megkeresése, mesék, zene, játékok indítása, futtatása.
Fogalmak	Média, elektronikus média, információforrás, weblap (www), weboldal, blog, személyes adat, e-szolgáltatás, internet

Témakör	5. Könyvtári technikák	Óraszám 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A könyvtár, mint információforrás megismertetése. Könyvtárhasználati műveltség iránti igény felkeltése. Analógiás gondolkodás fejlesztése, szabadpolc használatára ösztönzés.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
Könyvtár fogalma, szerkezete – felépítése, szolgáltatásai (hagyományos). Az osztálykönyvtár. Az iskolai könyvtár. A könyvtárhasználat szabályai.	Képesújságok, képeskönyvek nézegetése. Könyvespolc rendezése az osztályban tanári segítséggel (írók, címek). Tartalomjegyzék értelmezése, használata tanári útmutatás alapján. Látogatás az iskolai könyvtárban. Érdeklődésnek, életkori sajátosságnak megfelelő könyv kiválasztása. Tájékozódás a betűrendben tanári segítséggel. Könyvtári viselkedés alapszabályainak megismerése, törekvés a betartására.	
Fogalmak	Könyvtár, tartalomjegyzék, szabadpolc, szerző, író, könyvcím, ábécé, betűrend, betűrendes keresés.	

Összegzett tanulási eredmények a 4. évfolyam végén	A számítógép fő részeinek ismerete, a billentyűzet és az egér tanult funkcióinak használata, „kommunikálás” a számítógéppel. A tanult informatikai alapfogalmak értése, használata. A sérült funkciók korrigálásának megkezdése. Egyszerű grafikus és szöveges felület megismerése, használata. Próbálkozás a grafikus önkifejezésben. A szépség és összhang megfigyelése a rajzos modellekben. Motiváció erősödése a közhasznú információk gyűjtésében. Cselekvések sorrendiségének felismerése, kifejezése, rendezése különféle formákban tanári segítséggel. Algoritmizáló és problémamegoldó gondolkodási képesség alkalmazására törekvés. Több digitális segítő eszköz felismerése, használata segítséggel. Életkornak megfelelő, ismert elektronikus média eszközeinek használata önállóan vagy segítséggel. Játékos oktatóprogramok tudatos használata. Az itt szerzett ismeret

	felhasználása más tantárgyakban. Felfedező keresés az életkornak megfelelő információhordozókban. Irányított információszerzés az internetről. Tanár, felnőtt segítségével, irányított kereséssel az életkorának, fejlettségének, érdeklődési körének megfelelő könyv, újság kiválasztása. Az osztály szabadpolcos könyvtárának használata, válogatás az érdeklődésnek megfelelően. Tájékozódás az iskola könyvtárában segítséggel. Könyvtári viselkedés alapvető szabályainak ismerete, gyakorlása, betartása.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

Az értékelésnél gyermekek eltérő adottságaihoz, egyéni fejlődésének üteméhez igazodunk.

Jeles /5/

- ❖ A tanuló ismeri a számítógép fő részeit, azokat rendeltetésszerűen használja.
- ❖ A tanult informatikai alapfogalmakat megérti, használja.
- ❖ A megismert grafikus és szöveges programokat minimális segítséggel használja.
- ❖ Törekszik a szépségre és az összhangra a rajzos modelleken.
- ❖ Cselekvések sorrendiségét felismeri.
- ❖ Digitális eszközöket minimális segítséggel használ.
- ❖ Oktatóprogramokat tudatosan használ.
- ❖ Képes keresni az információhordozókban.
- ❖ A könyvtárban képes érdeklődésének és érdeklődési körének megfelelő kiadványokat keresni.
- ❖ Képes önálló munkára.
- ❖ Betartja a szaktanterem és a könyvtár használati rendjét.

Jó /4/

A fentebb felsorolt tevékenységekben több tanári segítséget igényel, de önálló munkára is képes.

Közepes /3/

Fenti feladatai megoldásához sok tanári segítséget igényel.

Elégséges /2/

Önállóan nem tud dolgozni, mindenben tanári segítségre szorul.

Elégtelen /1/

A feladatokat meg sem próbálja megoldani, a helyiségek használati szabályait nem tartja be.

TECHNIKA ÉS TERVEZÉS

1-4. évfolyam

A technika és tervezés tantárgy a problémamegoldó gondolkodást, a saját tapasztalás útján történő ismeretszerzést helyezi a középpontba, melynek eszköze a tanórákon megvalósuló kreatív tervező és alkotó munka, a hagyományos kézműves és a legmodernebb digitális technológiák felhasználásával. A tantervben kiemelt szerepet kap a tanulni tudás, az alkalmazás, a problémamegoldáson alapuló alkotás. Ezt szolgálják a kínált tevékenységek, a nevelés, a kompetenciafejlesztés és a műveltség tartalom leírt rendszere, az egyes elemek arányos megjelenítése.

A technika és tervezés tantárgy közvetlen célja a tanuló számára fontos, a mindennapi életben előforduló, önmaga ellátásával és a társadalmi környezetben való eligazodással összefüggő ismeretek elsajátítása, a tevékenységek elvégzéséhez szükséges képességek és készségek kialakítása.

A tantárgy elsajátítása segítséget nyújt az életszerű feladatok végrehajtásával és a konkrét problémahelyzetek megoldásával az iskola és a munka világa közötti kapcsolat felismerésére. A gyakorlati munkavégzés hozzájárul a tudás elismeréséhez, az alkotó munka megbecsüléséhez.

A technika és tervezés tantárgy feladata olyan képességek, készségek, szokások kialakítása, amelyek segítik az enyhe értelmi fogyatékos tanulót a hétköznapi élet feladatainak ellátásában, képességeikhez igazodó módon a tanult gyakorlati ismeretek egyre nagyobb önállósággal történő alkalmazásában. Megismerteti az anyagok alakíthatóságát és az alakítási technikákat, biztosítja az eszközök megismerését és célszerűségét. A tantárgy biztosítja a munkafolyamatok gyakorlásához szükséges időt, fenntartja a munkavégzés sikerességével, az alkotás örömeinek átélésével a munkavégzéshez szükséges pozitív hozzáállást. Kellő önbizalmat ad a gyakorlati tevékenységek végzéséhez és kialakul a reális önismeret, önértékelés a tevékenységekben. A tantárgy feladata a munkafolyamatok ésszerű sorrendjének megismertetése, az elkészült alkotások és a környezeti rend megóvási fontosságának felismertetése.

A tantárgy hozzájárul a célszerű és esztétikus élettér kialakításának igényléséhez, a praktikus élet szokásrendszerének elsajátításához, folyamatos figyelmet fordít a tanulók érdeklődésének felkeltésére, motiválására. A munkatevékenység sikerességének érdekében feladata az olyan személyiségjegyek erősítése, mint a pontosság, a türelem, a rendszeret és egymás megbecsülése.

A családi munkamegosztás szerepeinek megismerése és kipróbálása során segíti a tanuló fokozatos bekapcsolódását az önellátásba és a házimunka elvégzésébe.

A tevékenységek végzése támogatja a manuális képességek fejlődését, a finommotorika, a mozgáskoordináció összerendezettségét, amely a munkavégző képesség alapja. A tantárgy a munkafolyamatok és az egyes szakmák legjellemzőbb tevékenységeinek bemutatásával megalapozza a pályaválasztást és nagy szerepet játszik a pályaválasztás előkészítésében.

1. évfolyam

heti 1 óra

Témakör	1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	Óraszám 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A személyes higiénia, az esztétikus környezet és a kulturált étkezési szokások iránti igény kialakítása. Elemi szabályismeret, szabályalkalmazás, biztonságos gyalogos közlekedés kialakítása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	

1.1. Önkiszolgálás Öltözködés Étkezés Személyes tér gondozása (tanulóhely, játszóhely, tisztálkodás helye, ruházat)	Igény a rendezett külső megjelenésre. Fokozódó önállósággal az aktuális tevékenységek gyakorlása, az időjárásnak megfelelő öltözék kiválasztása. Az étkezéshez kapcsolódó tevékenységek végzése, a szükséges eszközök kiválasztása, megfelelő használata. Az adott helyszínek és eszközök rendeltetésszerű, körültekintő használata és rendben tartásának gyakorlása. Ruhanemű elrakása, hajtogatása, lábbeli tisztítása.
1.2. Tisztálkodás (érzékszervek, kéz és láb tisztántartása, fogápolás) Eszközök Alkalmak Helyei	Irányítással a tisztálkodás helyes menetének gyakorlása, személyes higiéniát szolgáló gyakorlatok végzése. Helyes fogápolás. A tisztálkodás helyszíneinek megismerése, a tisztálkodási alkalmakhoz kötődő szituációs gyakorlatok végzése.
1.3. Közlekedés Gyalogos közlekedés szabályai Közlekedés saját településen, az iskola környezetében (városban, faluban)	Szabályok gyakorlása terepasztalon, maketten, csoportos tréning a terepen, valós helyzetben, folyamatosan (úttesten való átkelés, vészhelyzetek megfigyelése, felismerése). Beszámoló, gyűjtés, válogatás, csoportosítás, tanulmányi séta tapasztalatai alapján.
Fogalmak	Szekrény, fogas, öltöző, felsőruha, fehérnemű, lábbeli, fűzés, gombolás, megkötés, lábbeli, cipőkefe, cipőkrém, időjárás, étkezés, evőeszköz, terítés, tálalás, abrosz, tanulóhely, játszóhely, mosdó, WC, tisztálkodási eszköz, lefekvés, felkelés, gyalogátkelőhely, zebra, forgalom, jelzőlámpa, jármű, rendőr, karjelzés, Allj! Várj! Indulj! Nézz körül! Balra, azután jobbra figyelj!

Témakör	2. Anyagok alakítása, modellezés	Óraszám 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az anyagok sokféleségének tudatosítása, változatos alakítási technikák elsajátítása, saját elképzelés megjelenítése az alkotásokban.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
2.1. Képlékeny anyagok alakítása	Manipulálás homokkal, darával (homokozó, homoktábla, daratábla). Agyag, gyurma megmunkálása, gömb és hengerforma előállítása, adott formák keresése a környezetben.	
2.2. Papírmunkák	A papír fajtáinak, tulajdonságainak megismerése. Megmunkálása tépéssel, nyírással, vágással (olló használatának gyakorlása), hajtogatással.	
2.3. Manipuláció fonállal, zsineggel	Formakövetés, formaalakítás, fűzés. Csokorkötés öltözködéshez, csomagoláshoz.	
2.4. Természetes anyagok	Gyűjtés, csoportosítás (kavics, termések, falevél), formakitöltés, alkotások készítése minta és egyéni elképzelés alapján.	
2.5. Modellezés	Sík- és térbeli elemek (logikai készlet, színes rúd, építőkockák) felhasználásával, csoportosítás, válogatás forma, nagyság, szín alapján.	

	Néhány elemből készült modell összeállítása minta alapján. Saját elképzelés alapján síkbeli és térbeli formák készítése spontán módon és előzetes terv alapján.
Fogalmak	Kemény, puha, képlékeny, homok, agyag, gyurma, sógyurma, gömbölyítés, hengerítés, sodrás, lapítás, mélyítés, csigavonal, papír, sima, gyúrt, hajtogatás, él, tépés, nyírás, nedvszívó, éghető, cérna, fonál, zsinag, spárga, szál, csomó, csomózás, csokor, természetes anyag, műanyag, termés, falevél, toboz, makk, csuhé, kavics, sík, tér, modell, makett, terv, tulajdonság, forma, szín, nagyság, méret.

Témakör	3. Háztartás, gazdálkodás, életmód	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Képesség fejlesztése a tanuló saját testi fejlődésének, változásának tudatos figyelemmel kísérésére. Képesség kialakítása egészségi állapota regisztrálására, megbízható megfogalmazására.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
3.1. Egészség, betegség 3.2. Egészséges életmód kialakítása	Saját test megfigyelése, a tapasztalt érzések felismerése, megnevezése. Napirend összeállítása. A rendszeres mozgás szükségességének felismerése. A munka és pihenés közötti egyensúlyra törekvés. Egészséges táplálkozás megismerése (kerülendő és fontos ételek megnevezése, csoportosítása).	
Fogalmak	Közérzet, hangulat, jól érzem magam. rosszul érzem magam, napirend, rendszeres, néha, testi változás (fogváltás), nélkülözhetetlen táplálék, kerülendő étel, ital.	

Összegzett tanulási eredmények az 1. évfolyam végére	Öltözködés, tisztálkodás tevékenységeinek elvégzése fokozódó önállósággal. Kulturált, szabályos étkezés. A közvetlen környezet rendben tartása. A gyalogos közlekedés szabályainak ismerete és betartása. A természetes anyagok minél szélesebb körének megismerése és használata. A megismert anyagok csoportosítása tulajdonságaik alapján. Anyagok alakításánál az alaptechnikák egyre önállóbb kivitelezése, az eszközök balesetmentes használata. Egyszerű, néhány elemből álló modell összeállítása utánzással és egyéni elképzelés alapján. A tanuló saját egészségi állapotának megbízható értékelése.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

Kiválóan teljesített

A tanult anyagok ismerete és az eszközök használata biztos. Munkája tiszta, rendes és pontos. A tanult technikákat biztonsággal alkalmazza.

Jól teljesített

A tanult anyagok ismerete és az eszközök használata jó. Munkája tiszta, rendes és pontos. A tanult technikákat jól alkalmazza.

Megfelelően teljesített

A tanult anyagok ismerete és az eszközök használata megfelelő. Munkája gyakran pontatlan. A tanult technikákat megfelelően alkalmazza.

Felzárkóztatásra szorul

A tanult anyagok ismerete hiányos, az eszközök használata bizonytalan. Munkái pontatlanok. A tanult technikák alkalmazása bizonytalan.

2.évfolyam heti 1 óra

Témakör	1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	Óraszám 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A személyes higiénia, az esztétikus környezet és a kulturált étkezési szokások iránti igény kialakítása. Elemi szabályismeret, szabályalkalmazás, biztonságos gyalogos közlekedés kialakítása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
1.1. Önkiszolgálás Öltözködés Étkezés Személyes tér gondozása (tanulóhely, játszóhely, tisztálkodás helye, ruházat)	Igény a rendezett külső megjelenésre. Fokozódó önállósággal az aktuális tevékenységek gyakorlása, az időjárásnak megfelelő öltözködés kiválasztása. Az étkezéshez kapcsolódó tevékenységek végzése, a szükséges eszközök kiválasztása, megfelelő használata. Az adott helyszínek és eszközök rendeltetésszerű, körültekintő használata és rendben tartásának gyakorlása. Ruhanemű elrakása, hajtogatása, lábbeli tisztítása.	
1.2. Tisztálkodás (érzékszervek, kéz és láb tisztántartása, fogápolás) Eszközök Alkalmak Helyei	Irányítással a tisztálkodás helyes menetének gyakorlása, személyes higiéniát szolgáló gyakorlatok végzése. Helyes fogápolás. A tisztálkodás helyszíneinek megismerése, a tisztálkodási alkalmakhoz kötődő szituációs gyakorlatok végzése.	
1.3. Közlekedés Gyalogos közlekedés szabályai Közlekedés saját településen, az iskola környezetében (városban, faluban)	Szabályok gyakorlása terepasztalon, maketten, csoportos tréning a terepen, valós helyzetben, folyamatosan (úttesten való átkelés, vészhelyzetek megfigyelése, felismerése). Beszámoló, gyűjtés, válogatás, csoportosítás, tanulmányi séta tapasztalatai alapján.	

Fogalmak	Szekrény, fogas, öltöző, felsőruha, fehérnemű, lábbeli, fűzés, gombolás, megkötés, lábbeli, cipőkefe, cipőkrém, időjárás, étkezés, evőeszköz, terítés, tálalás, abrosz, tanulóhely, játszóhely, mosdó, WC, tisztálkodási eszköz, lefekvés, felkelés, gyalogátkelőhely, zebra, forgalom, jelzőlámpa, jármű, rendőr, karjelzés, Állj! Várj! Indulj! Nézz körül! Balra, azután jobbra figyelj!

Témakör	2. Anyagok alakítása, modellezés	Óraszám 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az anyagok sokféleségének tudatosítása, változatos alakítási technikák elsajátítása, saját elképzelés megjelenítése az alkotásokban.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
2.1. Képlékeny anyagok alakítása	Manipulálás homokkal, darával (homokozó, homoktábla, daratábla). Agyag, gyurma megmunkálása, gömb és hengerforma előállítása, adott formák keresése a környezetben.	
2.2. Papírmunkák	A papír fajtáinak, tulajdonságainak megismerése. Megmunkálása tépéssel, nyírással, vágással (olló használatának gyakorlása), hajtogatással.	
2.3. Manipuláció fonallal, zsineggel	Formakövetés, formaalakítás, fűzés. Csokorkötés öltözködéshez, csomagoláshoz.	
2.4. Természetes anyagok	Gyűjtés, csoportosítás (kavics, termések, falevél), formakitöltés, alkotások készítése minta és egyéni elképzelés alapján.	
2.5. Modellezés	Sík- és térbeli elemek (logikai készlet, színes rúd, építőkockák) felhasználásával, csoportosítás, válogatás forma, nagyság, szín alapján. Néhány elemből készült modell összeállítása minta alapján. Saját elképzelés alapján síkbeli és térbeli formák készítése spontán módon és előzetes terv alapján.	
Fogalmak	Kemény, puha, képlékeny, homok, agyag, gyurma, sógyurma, gömbölyítés, hengerítés, sodrás, lapítás, mélyítés, csigavonal, papír, sima, gyúrt, hajtogatás, él, tépés, nyírás, nedvszívó, éghető, cérna, fonal, zsineg, spárga, szál, csomó, csomózás, csokor, természetes anyag, műanyag, termés, falevél, toboz, makk, csuhé, kavics, sík, tér, modell, makett, terv, tulajdonság, forma, szín, nagyság, méret.	

Témakör	3. Háztartás, gazdálkodás, életmód	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Képesség fejlesztése a tanuló saját testi fejlődésének, változásának tudatos figyelemmel kísérésére.	

	Képesség kialakítása egészségi állapota regisztrálására, megbízható megfogalmazására.
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
3.1. Egészség, betegség 3.2. Egészséges életmód kialakítása	Saját test megfigyelése, a tapasztalt érzések felismerése, megnevezése. Napirend összeállítása. A rendszeres mozgás szükségességének felismerése. A munka és pihenés közötti egyensúlyra törekvés. Egészséges táplálkozás megismerése (kerülendő és fontos ételek megnevezése, csoportosítása).
Fogalmak	Közérzet, hangulat, jól érzem magam. rosszul érzem magam, napirend, rendszeres, néha, testi változás (fogváltás), nélkülözhetetlen táplálék, kerülendő étel, ital.

Összegzett tanulási eredmények a 2. évfolyam végére	Öltözködés, tisztálkodás tevékenységeinek elvégzése fokozódó önállósággal. Kulturált, szabályos étkezés. A közvetlen környezet rendben tartása. A gyalogos közlekedés szabályainak ismerete és betartása. A természetes anyagok minél szélesebb körének megismerése és használata. A megismert anyagok csoportosítása tulajdonságaik alapján. Anyagok alakításánál az alapt technikák egyre önállóbb kivitelezése, az eszközök balesetmentes használata. Egyszerű, néhány elemből álló modell összeállítása utánzással és egyéni elképzelés alapján. A tanuló saját egészségi állapotának megbízható értékelése.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

Jeles /5/

A tanult anyagok ismerete és az eszközök használata biztos. Munkája tiszta, rendes és pontos.
A tanult technikákat biztonsággal alkalmazza

Jó /4/

A tanult anyagok ismerete és az eszközök használata jó. Munkája tiszta, rendes és pontos. A tanult technikákat jól alkalmazza.

Közepes /3/

A tanult anyagok ismerete és az eszközök használata megfelelő. Munkája gyakran pontatlan.
A tanult technikákat megfelelően alkalmazza.

Elégséges /2/

A tanult anyagok ismerete hiányos, az eszközök használata bizonytalan. Munkái pontatlanok.
A tanult technikák alkalmazása bizonytalan.

Elégtelen /1/

A tanult anyagokat nem ismeri, az eszközöket nem használja. Munkái nem értékelhetők. A tanult technikákat nem alkalmazza.

Az esztétikai-művészeti tudatosság a mindennapi élet és környezet esztétikumának kialakulásában, az ízlésének alakulásában támogatja.

3.évfolyam heti 1 óra

Témakör	1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	Óraszám 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A rendszeres és következetes testi higiéne megteremtéséhez szükséges tevékenységek elsajátíttatása. A tevékenységek során előforduló veszélyek tudatosítása, és azok kivédésének megismertetése. A tömegközlekedés során a kulturált közlekedés illemszabályainak megismertetése és gyakoroltatása. A legfontosabb közlekedési jelzőtáblákra vonatkozó tudnivalók elsajátíttatása.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
1.1. Önkiszolgálás Öltözködés	Igény a rendezett külső megjelenésre. Az öltözködés kiválasztása több szempont mérlegelésével (időjárás, napszak, alkalom). Öltözködés tempójának és az önállóság fokának javítása (gombolás, csatolás, fűzés gyakorlása).	
Saját ruhanemű gondozása	Hajtogatás gyakorlása, hiányok észlelése, jelzése (gombhiány, húzózár hibája). Ruhanemű gondos tárolása, számontartása (testneveléshez, úszáshoz).	
Étkezés	Az étkezéshez kapcsolódó tevékenységek egyre önállóbb végzése, a tanult tevékenységek spontán elvégzése (gyümölcs megmosása, étkezéshez kapcsolódó helyi szokások spontán gyakorlása).	
Közösségi tér gondozása	Söprés, szemétygyűjtés, portalanítás. Takarítóeszközök ismerete, célszerű, rendszeres használata.	
1.2. Tisztálkodás (tusolás, fürdés menete, szabályai, haj- és körömápolás)	A tisztálkodás helyes menetének gyakorlása, személyes higiéniét szolgáló gyakorlatok végzése. A tisztálkodás helyszíneinek megismerése, a tisztálkodási alkalmakhoz kötődő gyakorlatok végzése.	
Veszélyforrások mosdóban, fürdőszobában, WC-n	Szituációs gyakorlatok, veszélyforrások felismerése, csoportosítása, aktuális piktogramok megismerése.	
1.3. Közlekedés Tömegközlekedés Tömegközlekedési illemszabályok Jelzőtáblák	Tömegközlekedés tudnivalóinak gyakorlása, közlekedési eszközök csoportosítása. Csoportos közlekedés gyakorlása valós helyzetekben. Gyakorlás modellált helyzetekben. A jelzőtáblák céljának, formájának, jelentésének tanulása, gyakorlása.	
Fogalmak	Napszak, alkalom, ünnepi ruha, sportruházat, ápoltság, aktuálisan használt konyhai eszközök és tevékenységek, áramütés, takarítóeszközök, veszélyes anyagok, piktogramok és jelentésük, tömegközlekedési eszközök, közlekedési jelzőtáblák, tiltó táblák, tájékoztató jelzések, udvariasság.	

Témakör	2. Anyagok alakítása, modellezés	Óraszám 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A környezet anyagaival kapcsolatos ismeretek bővítése. A tervezéshez szükséges képességek fejlesztése egyszerű tárgy készítése során. Finommozgások fejlesztése. Mérések pontos elvégzése. Modellezés menetének megtervezése, algoritmuskövetés fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
2.1. Fa megmunkálása Fa tulajdonságai, megmunkálásának eszközei. Fa használatának területei (épület, bútor, tüzelés, papír)	Fából készült tárgyak keresése (válogatás, csoportosítás). Hurkapálcika, puhafa megmunkálása (darabolás, csiszolás, tördelés, faragás, festés, ragasztás, szegelés, szeghúzás).	
2.2. Varrás, vágás Tű balesetmentes használatának szabályai Vágóeszközök balesetmentes használata	Tű befűzése, csomó kötése. Egyszerű öltések gyakorlása papíron, textilen. Különböző anyagok (textil, műanyag, papír) vágása (csík, egyszerű formák).	
2.3. Természetes anyagok felhasználásával alkotások készítése	Falevél préselése, ragasztása (képeslap). Kavics festése (állat, tárgyak). Termések, magok felhasználásával játékok, díszek készítése.	
2.4. Modellezés	Terepasztalon, homokozóban térbeli alakzatok készítése tervek, minta alapján (vár, autópálya, vasútvonal). Kockákból, építőelemekből ház, házsor, utcakép építése (segítséggel) látszati rajz alapján. Fémépítőből egyszerűbb szerkezetek összeállítása, szerszámhasználat gyakorlása.	
Fogalmak	Szalma, nád, mag, termés, fonal, alaklemez, befűzés, puhafa, keményfa, szeg, kalapács, harapófogó, mérés, mérőeszköz, pontosság, tervrajz, sík, tér.	

Témakör	3. Háztartás, gazdálkodás, életmód	Óraszám 16 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Teendők számbavétele a gyógyulás és az egészség megőrzésének érdekében. Az egészséges életmód iránti igény felkeltése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
3.1. Teendők betegség, baleset esetén. Gyógyszerek tárolása, alkalmazásuk feltételei.	Szülő, tanár tájékoztatása, orvos, mentő értesítése (telefonálás gyakorlása, szerepjáték). Gyógyszerekkel kapcsolatos veszélyek megismerése, balesetek elkerülése.	
3.2. Egészséges életmód	Az egészséges életmód kialakításának feltételei, előnyeinek megismerése a saját egészség fenntartásában (egészséges táplálkozás, rendszeres mozgás, káros szokások elutasítása).	
3.3. Munkamegosztás a családban Saját környezet rendben tartása	Részvétel a családi munkában (vásárlás, takarítási munkák). Rendezett környezet kialakítása és fenntartása, szelektív hulladékgyűjtés.	

	Takarítás, takarítási eszközök.
Növényápolás, kisállat gondozása a tanuló környezetében.	Az élőlények tartásával járó felelősség megismerése, növények és állatok gondozásához kapcsolódó teendők számbavétele (rendszeresség, felelősség, megbízhatóság).
3.4. Takarékoság	A személyes teendők számbavétele a takarékoság körében (víz, villany, fűtés, ruhák megkímélése, zsebpénz beosztása)
Fogalmak	Veszélyforrás, segítségkérés helyszínei, formája, egészséges életmód, döntés, választás, káros szokás, felelősség, gondozási feladat, rendszeresség, megbízhatóság, takarékoság, pazarlás.

Összegzett tanulási eredmények a 3. évfolyam végére	A test és a ruházat gondozása, a kapcsolódó alapvető tevékenységek, szokások ismerete és rendszeres elvégzése. A tanuló környezetében meglévő veszélyforrások ismerete és elkerülése. Takarítóeszközök ismerete, célszerű használata. A gyalogos közlekedés szabályainak helyes alkalmazása a gyakorlatban, a tömegközlekedés eszközeinek és módjának ismerete, a közlekedési jelzőtáblák utasításainak megértése. Néhány famegmunkálási, alakítási eszköz és technika elsajátítása, irányítással használati tárgy készítése. Varróeszközök használata, egyszerű öltésekkel varrás. Esztétikus alkotások készítése természetes anyagokból. Makettek, modellek készítése tervrajz alapján, változatos anyagfelhasználással. Az egészséges életmód érdekében szükséges tennivalók megismerése. Aktív részvétel a család életében, képességének megfelelő feladat vállalásával. Életkorának és képességeinek megfelelően ismeretek az energiatakarékoságról, a szelektív hulladékgyűjtésről.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

Jeles /5/

A tanult anyagok ismerete és az eszközök használata biztos. Munkája tiszta, rendes és pontos. A tanult technikákat biztonsággal alkalmazza

Jó /4/

A tanult anyagok ismerete és az eszközök használata jó. Munkája tiszta, rendes és pontos. A tanult technikákat jól alkalmazza.

Közepes /3/

A tanult anyagok ismerete és az eszközök használata megfelelő. Munkája gyakran pontatlan. A tanult technikákat megfelelően alkalmazza.

Elégséges /2/

A tanult anyagok ismerete hiányos, az eszközök használata bizonytalan. Munkái pontatlanok. A tanult technikák alkalmazása bizonytalan.

Elégtelen /1/

A tanult anyagokat nem ismeri, az eszközöket nem használja. Munkái nem értékelhetők. A tanult technikákat nem alkalmazza.

Az esztétikai-művészeti tudatosság a mindennapi élet és környezet esztétikumának kialakulásában, az ízlésének alakulásában támogatja.

4. évfolyam
heti 1 óra

Témakör	1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	Óraszám 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A rendszeres és következetes testi higiéne megteremtéséhez szükséges tevékenységek elsajátíttatása. A tevékenységek során előforduló veszélyek tudatosítása, és azok kivédésének megismertetése. A tömegközlekedés során a kulturált közlekedés illemszabályainak megismertetése és gyakoroltatása. A legfontosabb közlekedési jelzőtáblákra vonatkozó tudnivalók elsajátíttatása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
1.1. Önkiszolgálás Öltözködés	Igény a rendezett külső megjelenésre. Az öltözködés kiválasztása több szempont mérlegelésével (időjárás, napszak, alkalom). Öltözködés tempójának és az önállóság fokának javítása (gombolás, csatolás, fűzés gyakorlása).	
Saját ruhanemű gondozása	Hajtogatás gyakorlása, hiányok észlelése, jelzése (gombhiány, húzózár hibája). Ruhanemű gondos tárolása, számontartása (testneveléshez, úszáshoz).	
Étkezés	Az étkezéshez kapcsolódó tevékenységek egyre önállóbb végzése, a tanult tevékenységek spontán elvégzése (gyümölcs megmosása, étkezéshez kapcsolódó helyi szokások spontán gyakorlása).	
Közösségi tér gondozása	Söprés, szemétyűjtés, portalanítás. Takarítóeszközök ismerete, célszerű, rendszeres használata.	
1.2. Tisztálkodás (tusolás, fürdés menete, szabályai, haj- és körömápolás)	A tisztálkodás helyes menetének gyakorlása, személyes higiéniét szolgáló gyakorlatok végzése. A tisztálkodás helyszíneinek megismerése, a tisztálkodási alkalmakhoz kötődő gyakorlatok végzése.	
Veszélyforrások mosdóban, fürdőszobában, WC-n	Szituációs gyakorlatok, veszélyforrások felismerése, csoportosítása, aktuális piktogramok megismerése.	
1.3. Közlekedés Tömegközlekedés és Tömegközlekedési illemszabályok Jelzőtáblák	Tömegközlekedés tudnivalóinak gyakorlása, közlekedési eszközök csoportosítása. Csoportos közlekedés gyakorlása valós helyzetekben. Gyakorlás modellált helyzetekben. A jelzőtáblák céljának, formájának, jelentésének tanulása, gyakorlása.	

Fogalmak	Napszak, alkalom, ünnepi ruha, sportruházat, ápoltság, aktuálisan használt konyhai eszközök és tevékenységek, áramútés, takarítóeszközök, veszélyes anyagok, piktogramok és jelentésük, tömegközlekedési eszközök, közlekedési jelzőtáblák, tiltó táblák, tájékoztató jelzések, udvariasság.

Témakör	2. Anyagok alakítása, modellezés	Óraszám 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A környezet anyagaival kapcsolatos ismeretek bővítése. A tervezéshez szükséges képességek fejlesztése egyszerű tárgy készítése során. Finommozgások fejlesztése. Mérések pontos elvégzése. Modellezés menetének megtervezése, algoritmuskövetés fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
2.1. Fa megmunkálása Fa tulajdonságai, megmunkálásának eszközei. Fa használatának területei (épület, bútor, tüzelés, papír)	Fából készült tárgyak keresése (válogatás, csoportosítás). Hurkapálcika, puhafa megmunkálása (darabolás, csiszolás, tördelés, faragás, festés, ragasztás, szegelés, szeghúzás).	
2.2. Varrás, vágás Tű balesetmentes használatának szabályai Vágóeszközök balesetmentes használata	Tű befűzése, csomó kötése. Egyszerű öltések gyakorlása papíron, textilen. Különböző anyagok (textil, műanyag, papír) vágása (csík, egyszerű formák).	
2.3. Természetes anyagok felhasználásával alkotások készítése	Falevél préselése, ragasztása (képeslap). Kavics festése (állat, tárgyak). Termékek, magok felhasználásával játékok, díszek készítése.	
2.4. Modellezés	Terepasztalon, homokozóban térbeli alakzatok készítése tervek, minta alapján (vár, autópálya, vasútvonal). Kockákból, építőelemekből ház, házsor, utcakép építése (segítséggel) látszati rajz alapján. Fémépítőből egyszerűbb szerkezetek összeállítása, szerszámhasználat gyakorlása.	
Fogalmak	Szalma, nád, mag, termés, fonál, alaklemez, befűzés, puhafa, keményfa, szeg, kalapács, harapófogó, mérés, mérőeszköz, pontosság, tervrajz, sík, tér.	

Témakör	3. Háztartás, gazdálkodás, életmód	Óraszám: 16 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Teendők számbavétele a gyógyulás és az egészség megőrzésének érdekében. Az egészséges életmód iránti igény felkeltése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
3.1. Teendők betegség, baleset esetén. Gyógyszerek tárolása, alkalmazásuk feltételei.	Szülő, tanár tájékoztatása, orvos, mentő értesítése (telefonálás gyakorlása, szerepjáték). Gyógyszerekkel kapcsolatos veszélyek megismerése, balesetek elkerülése.	
3.2. Egészséges életmód	Az egészséges életmód kialakításának feltételei, előnyeinek megismerése a saját egészség fenntartásában	

	(egészséges táplálkozás, rendszeres mozgás, káros szokások elutasítása).
3.3. Munkamegosztás a családban Saját környezet rendben tartása	Résztétel a családi munkában (vásárlás, takarítási munkák). Rendezett környezet kialakítása és fenntartása, szelektív hulladékgyűjtés. Takarítás, takarítási eszközök.
Növényápolás, kisállat gondozása a tanuló környezetében.	Az élőlények tartásával járó felelősség megismerése, növények és állatok gondozásához kapcsolódó teendők számbavétele (rendszeresség, felelősség, megbízhatóság).
3.4. Takarékoság	A személyes teendők számbavétele a takarékoság körében (víz, villany, fűtés, ruhák megkímélése, zsebpénz beosztása)
Fogalmak	Veszélyforrás, segítségkérés helyszínei, formája, egészséges életmód, döntés, választás, káros szokás, felelősség, gondozási feladat, rendszeresség, megbízhatóság, takarékoság, pazarlás.

Összegzett tanulási eredmények a 4. évfolyam végére	A test és a ruházat gondozása, a kapcsolódó alapvető tevékenységek, szokások ismerete és rendszeres elvégzése. A tanuló környezetében meglévő veszélyforrások ismerete és elkerülése. Takarítóeszközök ismerete, célszerű használata. A gyalogos közlekedés szabályainak helyes alkalmazása a gyakorlatban, a tömegközlekedés eszközeinek és módjának ismerete, a közlekedési jelzőtáblák utasításainak megértése. Néhány famegmunkálási, alakítási eszköz és technika elsajátítása, irányítással használati tárgy készítése. Varróeszközök használata, egyszerű öltésekkel varrás. Esztétikus alkotások készítése természetes anyagokból. Makettek, modellek készítése tervrajz alapján, változatos anyagfelhasználással. Az egészséges életmód érdekében szükséges tennivalók megismerése. Aktív részvétel a család életében, képességének megfelelő feladat vállalásával. Életkorának és képességeinek megfelelően ismeretek az energiatakarékoságról, a szelektív hulladékgyűjtésről.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

Jeles /5/

A tanult anyagok ismerete és az eszközök használata biztos. Munkája tiszta, rendes és pontos.
A tanult technikákat biztonsággal alkalmazza

Jó /4/

A tanult anyagok ismerete és az eszközök használata jó. Munkája tiszta, rendes és pontos. A tanult technikákat jól alkalmazza.

Közepes /3/

A tanult anyagok ismerete és az eszközök használata megfelelő. Munkája gyakran pontatlan.
A tanult technikákat megfelelően alkalmazza.

Elégséges /2/

A tanult anyagok ismerete hiányos, az eszközök használata bizonytalan. Munkái pontatlanok. A tanult technikák alkalmazása bizonytalan.

Elégtelen /1/

A tanult anyagokat nem ismeri, az eszközöket nem használja. Munkái nem értékelhetők. A tanult technikákat nem alkalmazza.

Az esztétikai-művészeti tudatosság a mindennapi élet és környezet esztétikumának kialakulásában, az ízlésének alakulásában támogatja.

TESTNEVELÉS

1-4. osztály

A testnevelés és sport műveltségi terület célja a motoros tevékenységeken keresztül a gyermekközpontú személyiségfejlesztés, az egyéni motoros képességek, a testi és lelki kondíciók eltérő fejlődési ütemének figyelembe vételével a rendszeres fizikai aktivitás, az egészségtudatos, aktív életvezetésre való szocializáció elősegítése. Ennek érdekében a mozgáskészség, a motoros, kondicionális, koordinációs képességek fejlesztése, a motiváció a szabadidős sportokban való aktív részvételre, a szociális és emocionális képességek pozitív megerősítése, preventív egészségtudatos életvezetési szokások kialakítása.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a fentebb felsorolt célok kiegészülnek a gyakran társuló testtartásbeli, mozgáskoordinációs és egyéb motoros anomáliák kezelésével, amelyek javítása a szomatopedagógia eszközrendszerével a testnevelés tantárgy rehabilitációs céljai között szerepel. A tantárgy terápiás célja, hogy az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanuló kondicionális, koordinációs képességei és mozgásos cselekvésbiztonsága folyamatosan fejlődjék, hogy erősítse a szocializációs, rehabilitációs folyamatokat, esélyt teremtve a munka világában való helytállásra.

A motoros készségfejlesztés-edzettség a fittségi szintnövelő és -megtartó testgyakorlatok végzése során, a motoros képességek fejlesztésének és szerepének tudatosítása mellett valósul meg. A motoros készségfejlesztés-mozgástanulás területén a sportágspecifikus és általános taktikai elemek elsajátítása egyénileg, párban és csoportban, valamint a motoros tanulással kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése során valósul meg.

A játék, játékoság szerepe kisgyermekkortól az ifjúkorig egyaránt fontos. Ezt szolgálhatják a játékos mozgásformák egyénileg, párban, csoportban, a sportág-előkészítő mozgásos játékok, az alkotó és kooperatív játékos feladatok, a kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése játékkal. Az egyénileg, párban, csoportban végzett játékos és sportág-specifikus versenyek nagy jelentőségűek a tanulók kognitív, affektív és szociális képességeinek fejlesztésében.

Preventív, életvezetési, egészségfejlesztési célokat szolgálnak a szabadidős sporttevékenységek, az életmódot, életstílust és életminőséget befolyásoló egyéni és társas tevékenységek.

A fentieken kívül kiemelt általános fejlesztési feladatokat jelent a sajátos nevelési igényű tanulók esetében az erő, állóképesség, ügyesség, gyorsaság növelése, a koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és téri tájékozódó képesség fejlesztése. Pozitív jellemtulajdonságok – akaraterő, bátorság, fair play – kialakítása és fenntartása.

Kiemelt rehabilitációs/rehabilitációs fejlesztési feladat a mozgásigény, kezdeményezőképeség erősítése, motiváció és bátorítás a mozgásos feladatok végrehajtására. Mozdalmas játékokban szabálytartásra, együttműködésre nevelés a játék örömeinek felfedeztetésével. A mozgásos alaptéchnikák elsajátítása, a kitartás és az állóképesség fejlesztése kiemelt feladat az általános kondicionálás, testi hajlékonyság, végtagok ügyességének fejlesztése, a gyorsaság, az ugró, dobó, az egyensúlyozó képesség alakításával összhangban, a tanuló terhelhetőségének függvényében. A betegségekkel és az időjárási tényezőkkel szembeni ellenálló-képesség, edzettség biztosítása a mozgás segítségével.

Külön figyelmet kell fordítani a saját testen való biztonságos tájékozódás kialakítására a függőleges és vízszintes zónákban, a téri viszonyok pontos felismerésére és orientációra. A viszonzyszavak felfogása, adekvát használata, a téri biztonság erősítése folyamatos feladat a tantárgy tanítása során. A gyermekek/tanulók önismereti képességének fejlesztése, az önállóság és a versenyszellem erősítése a mozgásfejlesztő, kondicionálást biztosító gyakorlatok önálló végzését és az általános helytállás képességét támogatja.

A testnevelés tantárgy a NAT és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve által megjelölt kompetenciafejlesztési feladatok megvalósítására integráltan kínál lehetőséget.

Enyhén értelmi fogyatékos gyermekek ismeretsajátítási folyamataiban az egyénre szabott motiváción és differenciált feladat kiosztásokon kívül jelentős szerephez jut a motoros tanulás, a tevékenységbe ágyazott kognitív fejlesztés.

1. évfolyam heti 5 óra

Témakör	1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség	Órakeret 35 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A tanulók mozgásképeségének és fittségének növelése (eszközökkel és azok nélkül). A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása és fenntartása. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. Egészséges testi fejlődés támogatása. Mozgásműveltség kialakítása és fejlesztése. Motorikus képességek fejlesztése. Mozgásigény felkeltése és fenntartása. A motoros képességek fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> felismerő, ráismerő és eszközhasználati készségek; gyors, pontos mozgási és testhelyzet-változtatási képesség; megfigyelési és döntési képesség; testérzékelés, a mozgás határainak tudatosítása; téri tájékozódás; a mozgás örömeinek átélése; transzfer hatások a közismereti tantárgyakra.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Gimnasztika 1.2. Torna	Alapállás, terpeszállás, kartartások, karkörzés. Törzshajlítások előre-hátra. Szökdelések. Egyszerű kéziszerszám-gyakorlatok. Bordásfal-gyakorlatok. Lábgyakorlatok. Fej-, nyak-, váll-, törzsgyakorlatok. Nyújtás, hajlítás, fordítás, döntés. Tartásos helyzetek: ujjtartás, nyújtott, zárt kartartás – előre, oldalt és magas tartásban.	<i>Matematika:</i> szerialitás és relációk, számlálás. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Viszonyyszavak. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. <i>Környezetismeret:</i> egészséges életmód, higiéné, önálló öltözés, vetkőzés.

		<i>Ének-zene: ritmikus mozgások zenére.</i>
Fogalmak	Szökdelés, páros láb, jobb-bal, váltott láb, terpeszállás, harántterpesz, fej, törzs, ujj, kéz, kar, karhajlítás, nyújtás, körzés, kéziszor, labda, szalag, tornabot, bordásfal, hátsó és mellső függés, döntés, fordítás, előre, oldalt.	

Témakör	2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás	Órakeret 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A testvázlat tudatosítása, lateralitás, szerialitás, vizuomotoros koordináció, egyensúlyérzékelés és észlelés fejlesztése. A pszichikus funkciók (figyelem, emlékezet, gondolkodás) és gondolkodási műveletek (összehasonlítás, konkretizálás, differenciálás) fejlesztése. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és a téri tájékozódó képesség fejlesztése. A közismereti tantárgyak tanulásának habilitációs megsegítése az észlelés, kinezetikus érzékelés, figyelem, emlékezet és térérzékelési képességek fejlesztésével. Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák kialakítása, megerősítése. Testtérkép, lateralitás, szerialitás tudatosítása. Szenzoros integráció fejlesztése. Természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban, a gyermektáncban. A vízbiztonság megalapozásának előkészítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás egyensúlyának megtartása kijelölt nyomvonalon; mozgás sebességének és irányának érzékelése; testrészek, testhelyzetek ismerete; saját test elfogadása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>2.1. Testséma tudatosítását szolgáló játékok</i>	Testhelyzet tudatos változtatása: állások, ülések, fekvés hanyatt, háton, oldalt bemutatással és utánzással. Testrészek megkülönböztetése taktilis ingerlésre, testtájak megmutatása érintéssel. Egyszerű játéktárgyak felismerése tapintás útján. Célzott stimulációk játékok és labda adogatásával. Az egyensúly-érzékelés és -észlelés fejlesztése járással, forgással, gurulással, súlypont	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés-szövegalkotás szóban. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. <i>Környezetismeret:</i> testrészek, higiénés szokások, öltöztetés-vetkőzés.

	áthelyezésével.	Ének-zene: ritmusra, zenére járás, táncelemek.
2.2. Atlétikai elemek	Rövid távú futás és járás, hirtelen megállás, szóbeli instrukciók és bemutatás alapján. Mozgás sebesség, irány érzékelése lengetés, hintázás, gurulás alkalmával. Futás: lassú, kötetlen; hosszú egyenletes; változó iramú. Futóiskola: sarokemelés, térdemelés, kanyarodás, alakzatok. Kötetlen futások. Rövid, gyors futások. Akadályfutások (a gyermekekhez adaptált akadályokkal). Állórajt. Szökdelés egy és páros lábbal; helyben és haladva. Szökdelés akadály felett (a gyermekekhez adaptált akadályokkal).	
2.3. Torna A talajtorna és az atlétika alapmozgásai	Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok. Támaszok tornaszámoly alkalmazásával. Guruló átfordulás. Alacsony tornaszekrényre felugrás, leugrás – átugrás (5 ütemben: támasz, feltérdelés, felguggolás, felállás, leugrás). Tornapadon járás, fordulatok. Függés bordásfalon, gyűrűn, lengés gyűrűn. Gyertya kartámasszal. Testsúly megtartása támaszban karhajlítással. Négykézláb járás. Mellső és hátsó helyzetben kúszás, csúszás. Guruló átfordulás előre-hátra – egyedi megsegítéssel. Tarkóállás segítséggel. Függeszkedés bordásfalon és kötélén. Gyűrűn hintázás. Egyensúly gyakorlatok. Járas lábujjon, talpélen, gördülő	

2.4. Ismerkedés az úszás alapjaival	sarkon. Utánlépés, fordulatok, sarokemelés, térdemelés. Kötélugrás. Helyből és rövid rohammal távolugrás. Dobás, csúsztatás, gurítás, rúgás megkísérlése – labdával és babzsákkal – célba, irányba és távolba.	
Fogalmak	Állás, ülés, fekvés, hanyatt, háton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem orr, fül, labda, kocka, baba, séta, forgás, sebesség, gurulás, lengetés, medence, siklás, buborék.	

Témakör	3. Játék	Órakeret 40 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Az egészséges életmód és a rendszeres fizikai aktivitás iránti igény megalapozása. Fizikai erőnlét, állóképesség kialakítása / fenntartása. Játékszabályok által az elemi döntésképeség és szabálytudat kialakítása. Csapatszellemre, sportszerűsége nevelés. Együttműködés, kooperáció elősegítése. Siker és kudarc elviselése képességének fejlesztése. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> társakra figyelés; együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; „beszéd”-mozgás koordináció; téri orientáció; kudarctűrés; győzelem sportszerű megélése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Futó és fogójátékok – fogócska, macska és egerek stb. Páros fogó – Hátsó pár előre fuss! stb. Átfutó játékok – Gyertek haza, ludaim! Adj király katonát! stb. 3.2. Énekes és mondókás körjátékok – népi gyermekjátékok 3.3. Sor- és váltóversenyek Sor- és váltóversenyek sporteszközök (labdák) beépítésével	Egyénileg, párban, csoportban végezhető játékok elsajátítása szerrel és/vagy szer nélkül. Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok értése és reprodukciója. Kreatív és kooperatív játékok értése és reprodukciója Sportelőkészítő játékok értése és reprodukciója. Népi gyermekjátékok értése és reprodukciója.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Viszonyszavak. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés

3.4. <i>Labdajátékok, versenyek</i> A játékok során fokozatosan nehezített szabályokkal történik a játékvezetés, a tanulók haladásának függvényében. Játékok a különböző anyagú, méretű és tulajdonságú labdákkal: gumilabda, kislabda, gyógylabdák, kosárlabda, football-labda	Érzelmek és motivációk szabályozásának elemi szintű megvalósítása. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés elemi szintű ismerete és gyakorlata. Játékos ismerkedés a különböző anyagú, méretű és tulajdonságú labdákkal. Gurítások, dobások célba, irányba, feldobás, elkapás két kézzel, ölelő fogással. Labdaiskola falnál. Labda adogatása körben, zene ritmusára. Kétkezes alsó és kétkezes felső labdafogás. Egykezes felső dobás gyakorlása falnál. Páros labdázás. Érkező labda megfogása és továbbadása társnak. Labdaátvétel. Labdavezetés. Adogató és kidobó csoportjátékok, versenyek (kidobó, Jancsi a körben, labdacica gurítással stb.).	formáiban. Népmesék, mondókák, népdalok, kiszámolók. <i>Környezetismeret:</i> egészséges életmód, testi higiéné, önálló öltözés, vetkőzés. <i>Ének-zene:</i> énekes mondókák, ritmusra mozgás, ritmusra tárgy adogatása.
Fogalmak	Fogócska, körjáték, sorverseny, váltóverseny, labda (gumi-, tenisz-, pingpong-, kosár-, röp-, kézi-, gyógy-, football-), gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, kétkezes, egykezes, felső fogás, alsó fogás, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás.	

Témakör	4. Versenyzés	Órakeret 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. A sportoló mint példakép megjelenítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> mozgáskoordináció; társakra figyelem; együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; „beszéd” mozgás koordináció; téri orientáció; kudarcátűrés; győzelem; sportszerű megélése; egészséges versenyszellem; döntésképeség; reagáló képesség.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>4.1. Futó és ugróversenyek</i> Sorversenyek Váltóversenyek Futóverseny Ugróiskola Kötélugrás-verseny <i>4.2. Labdás versenyek</i> Kosárra dobó verseny Labdavezetési verseny Kidobó játék Kézi és röplabda alapmozgásaiból összeállított versenyek Labdarúgás alapjai – kapura rúgó verseny	Egyszerűsített sportági versenyek végrehajtása egyszerűsített szabályokkal. Sor-és váltóversenyek szabályainak megismerése és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek megismerése és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának megismerése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> viszonyszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincs bővítés. <i>Környezetismeret:</i> egészséges életmód, higiéné, önálló öltözés, vetkőzés.
Fogalmak	Fogócska, körjáték, sorverseny, váltóverseny, a játékok, sportágak neve, labdák neve, gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, kétkezes, egykezes, felsőfogás, alsó fogás, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás, győztes, ellenfél, vesztes, tisztelet, sportszerűség.	

Témakör	5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformák kialakítása. Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazása, képességének és igényének erősítése. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása és szokássá válásának támogatása. A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése. A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással. A tanulók meggyőzése a baleset-megelőzés fontosságáról, a bekövetkezett baleset esetén a teendők tudatosítása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> egészségtudatosság; mozgásigény; rendszeres mozgás a szabadban, „levegőzés” igénye és élvezete; döntésképeség; gyors reagálás; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, megóvása a gyermekek szintjén.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>5.1. Testi-lelki higiéné</i> Relaxációs gyakorlatok	Játékos relaxációs gyakorlatok végzése.	<i>Ének-zene:</i> relaxációs zenék.

Testi-lelki higiéné Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése Az úszás elemei	Testi higiéné ismeretek és azok mindennapi gyakorlatának javítása. Lehetőség szerint az úszás elemeinek elsajátítása.	<i>Környezetismeret:</i> egészséges táplálkozás, kellő időtartamú alvás szerepe, tisztálkodási szokások; napirend.
5.2. Természetben űzhető sportok Valamennyi évszakban, lehetőség szerint a sportfoglalkozások 30%-át töltsék szabadban a tanulók. A tornagyakorlatok kivételével valamennyi tematikai egységben szereplő feladatok a szabadban is elvégezhetőek. Túra – balesetvédelem: kullancsveszély	Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása. Az időjárástól és a lehetőségektől függően futkározás a hóban, hógolyózás, csúszkálás, szánkózás, hóemberépítés.	<i>Informatika:</i> számítógép-használat behatárolt időkeretekkel és célirányosan. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> gyermekirodalmi alkotások az egészség- betegség témaköréből.
5.3. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció (Konzultációk, tudástranszferek az illetékes szakemberek között: ortopéd szakorvos, gyógytestnevelő, gyógytornász, konduktor, szomatopedagógus. Lehetőség szerint törekvés a tanterv szerinti foglalkozásokhoz való visszatéréshez.)	A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok. A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. Testtartásjavító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.	
Fogalmak	Pihenés, relaxáció, edzettség, egészséges életmód, egészséges és nem egészséges étel, káros anyag, szabad tér, szabad levegő, természet, időjárás, túra, gyógytorna, korrekció, korrigálás, képesség, betegség, állapot, javulás.	

Témakör	6. Tánc	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A mozgásnyelv megalapozása. Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelésének fejlesztése. Térbeli alkalmazkodás javítása. Laterális és szerialitás kialakítása, illetve fejlesztése. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. Metrum, tempó, ritmus érzékelése képességének fejlesztése. Helyes testtartás kialakítása és automatizálása. Az együttmozgás élményének meg tapasztaltatása. Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítására. A pozitív önértékelés és reakcióképesség növelése. Népi mozgásos gyermekjátékok megismertetése. Csopartos játék- és megjelenítő képesség fejlesztése. Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása. Muzikalitás fejlesztése.	

	<i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
6.1. <i>Mozgás-narráció</i> Mozgásos dramatikus játékok Kézjátékok 6.2. <i>Tematikus mozgások</i> 6.3. <i>Népi gyermekjátékok, a népi tánc elemei</i>	Érzelmek elemi szintű kifejezése gesztusokkal, mozdulatokkal. Közös cselekvés tanári narrációra. Induló, megálló, gyorsító, lassító gyakorlatok végzése. Egyszerű lépésekből álló karikázók, körtáncok.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> dramatizálás. <i>Ének-zene:</i> zenehallgatás, népzene, gyermekdalok.
Fogalmak	Térirány, állás, ülés, fekvés, hanyatt, háton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem orr, fül, séta, forgás, sebesség, ritmus, tempó, játék, dal, néptánc, gyermekdal, népdal, hegedű, citera.	

A fejlesztés várt eredményei az 1. évfolyam végén	A tanuló képes ❖ az alapvető biztonsági szabályok betartására, ❖ testrészei megnevezésére, ❖ testhelyzetének és a testhelyzet változásainak érzékelésére, ❖ szökdelésekre, alap-, terpesz-, és harántállás, valamint nyak-, kar- törzshajlítás és -körzés végzésére, ülő, fekvő testhelyzet elfoglalására (vezényszóra, bemutatás után és/vagy segítséggel), ❖ a járás és futás közötti különbség gyakorlati differenciálására, ❖ a tanult játékok nevének felismerésére, ❖ empirikus szinten felismerni a labda mozgásának sajátosságait, ❖ az alapvető higiénés követelmények betartására, ❖ a mozgás és játék élvezetére.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

Minden tanulót egyénileg és a saját magához mért fejlődése alapján értékelünk.

Elégtelen annak a tanulónak az érdemjegye aki:

(0%-10%)

- ❖ a tantárgyi követelményeket nem teljesítette,
- ❖ egyetlen alapvető biztonsági szabályt sem képes betartani,
- ❖ egyetlen testrészét nem tudja megnevezni,
- ❖ testhelyzetét és a testhelyzet változásait egyáltalán nem érzékeli,
- ❖ szökdelésekre, alap-, terpesz-, és harántállás, valamint nyak-, kar- törzshajlítás és -körzés végzésére, ülő, fekvő testhelyzet elfoglalására (vezényszóra, bemutatás után és/vagy segítséggel sem képes),
- ❖ nem képes a járás és futás közötti különbség gyakorlati differenciálására
- ❖ nem képes a tanult játékok neveinek felismerésére,
- ❖ nem képes empirikus szinten felismerni a labda mozgásának sajátosságait,
- ❖ az alapvető higiénés követelményeket nem tartja be,

- ❖ nem képes a mozgás és játék élvezetére.

Elégséges annak a tanulónak az érdemjegye aki:

(10%-30%)

- ❖ tantárgyi követelményeket részben teljesítette,
- ❖ alapvető biztonsági szabályokat minimálisan képes betartani,
- ❖ legalább egy testrészét képes megnevezni,
- ❖ testhelyzetét és a testhelyzet változásait minimálisan, ritkán érzékeli,
- ❖ szökdelésekre, alap-, terpesz-, és harántállás, valamint nyak-, kar-törzshajlítás és -körzés végzésére, ülő, fekvő testhelyzet elfoglalására (vezényszóra, bemutatás után és/vagy segítséggel részben képes),
- ❖ alkalmanként képes a járás és futás közötti különbség gyakorlati differenciálására,
- ❖ képes a tanult játékok neveiből egy felismerésére,
- ❖ részben képes empirikus szinten felismerni a labda mozgásának a sajátosságait,
- ❖ az alapvető higiénés követelményeket részben betartja,
- ❖ képes minimálisan a mozgás és a játék élvezetére.

Közepes annak a tanulónak az érdemjegye aki:

(30%-60%)

- ❖ tantárgyi követelményeket közepesen teljesítette,
- ❖ alapvető biztonsági szabályokat figyelmeztetés után képes betartani,
- ❖ minimum kettő testrészét képes megnevezni,
- ❖ testhelyzetét és a testhelyzet változásait általában érzékeli,
- ❖ szökdelésekre, alap-, terpesz-, és harántállás, valamint nyak-, kar-törzshajlítás és -körzés végzésére, ülő, fekvő testhelyzet elfoglalására (vezényszóra, bemutatás után és/vagy segítséggel gyakran képes),
- ❖ gyakran képes a járás és futás közötti különbség gyakorlati differenciálására,
- ❖ képes a tanult játékok neveiből minimum kettő felismerésére,
- ❖ általában képes empirikus szinten felismerni a labda mozgásának a sajátosságait,
- ❖ az alapvető higiénés követelményeket általában betartja,
- ❖ gyakran képes a mozgás és a játék élvezetére.

Jó annak a tanulónak az érdemjegye aki:

(60%-80%)

- ❖ tantárgyi követelményeket nagyrészt teljesítette
- ❖ alapvető biztonsági szabályokat legtöbbször képes betartani,
- ❖ kettőnél több testrészét képes megnevezni,
- ❖ testhelyzetét és a testhelyzet változásait általában érzékeli,
- ❖ szökdelésekre, alap-, terpesz-, és harántállás, valamint nyak-, kar-törzshajlítás és -körzés végzésére, ülő, fekvő testhelyzet elfoglalására (vezényszóra, bemutatás után és/vagy segítséggel legtöbbször képes),
- ❖ legtöbbször képes a járás és futás közötti különbség gyakorlati differenciálására,
- ❖ képes a tanult játékok neveiből kettőnél több felismerésére,
- ❖ gyakran képes empirikus szinten felismerni a labda mozgásának a

- sajátosságait,
- ❖ az alapvető higiénés követelményeket legtöbbször betartja,
- ❖ legtöbbször képes a mozgás és a játék élvezetére.

Jeles annak a tanulónak az érdemjegye aki:

(80%-100%)

- ❖ a tantárgyi követelményeket maximálisan teljesítette,
- ❖ az alapvető biztonsági szabályok betartására,
- ❖ testrészei megnevezésére,
- ❖ testhelyzetének és a testhelyzet változásainak érzékelésére,
- ❖ szökdelésekre, alap-, terpesz-, és harántállás, valamint nyak-, kar-törzshajlítás és -körzés végzésére, ülő, fekvő testhelyzet elfoglalására (vezényszóra, bemutatás után és/vagy segítséggel),
- ❖ a járás és futás közötti különbség gyakorlati differenciálására,
- ❖ a tanult játékok nevének felismerésére,
- ❖ empirikus szinten felismerni a labda mozgásának sajátosságait,
- ❖ az alapvető higiénés követelmények betartására,
- ❖ a mozgás és játék élvezetére.

2. évfolyam heti 5 óra

Témakör	1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség	Órakeret 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók mozgásképségének és fittségének növelése (eszközökkel és azok nélkül). A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása és fenntartása. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. Egészséges testi fejlődés támogatása. Mozgásműveltség kialakítása és fejlesztése. Motorikus képességek fejlesztése. Mozgásigény felkeltése és fenntartása. A motoros képességek fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> felismerő, ráismerő és eszközhasználati készségek; gyors, pontos mozgási és testhelyzet-változtatási képesség; megfigyelési és döntési képesség; testérzékelés, a mozgás határainak tudatosítása; téri tájékozódás; a mozgás örömeinek átélése; transzfer hatások a közismereti tantárgyakra.	
Ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Gimnasztika	Alapállás, terpeszállás, kartartások, karkörzés.	<i>Matematika:</i> szerialitás és relációk, számlálás.
1.2. Torna	Törzshajlítások előre-hátra. Szökdelések. Egyszerű kéziszerszám-gyakorlatok. Bordásfal-gyakorlatok.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Viszonyyszavak. Az anyanyelv kifejező,

	Lábgyakorlatok. Fej-, nyak-, váll-, törzsgyakorlatok. Nyújtás, hajlítás, fordítás, döntés. Tartásos helyzetek: ujjtartás, nyújtott, zárt kartartás – előre, oldalt és magas tartásban.	informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. <i>Környezetismeret:</i> egészséges életmód, higiéné, önálló öltözés, vetkőzés. <i>Ének-zene:</i> ritmikus mozgások zenére.
Fogalmak	Szökdelés, páros láb, jobb-bal, váltott láb, terpeszállás, harántterpesz, fej, törzs, ujj, kéz, kar, karhajlítás, nyújtás, körzés, kézyszer, labda, szalag, tornabot, bordásfal, hátsó és mellső függés, döntés, fordítás, előre, oldalt.	

Témakör	2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás	Órakeret 35 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A testvázlat tudatosítása, lateralitás, szerialitás, vizuomotoros koordináció, egyensúlyérzékelés és észlelés fejlesztése. A pszichikus funkciók (figyelem, emlékezet, gondolkodás) és gondolkodási műveletek (összehasonlítás, konkretizálás, differenciálás) fejlesztése. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és a téri tájékozódó képesség fejlesztése. A közismereti tantárgyak tanulásának habilitációs megsegítése az észlelés, kinezetikus érzékelés, figyelem, emlékezet és térérzékelési képességek fejlesztésével. Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák kialakítása, megerősítése. Testtérkép, lateralitás, szerialitás tudatosítása. Szenzoros integráció fejlesztése. Természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban, a gyermektáncban. A vízbiztonság megalapozásának előkészítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás egyensúlyának megtartása kijelölt nyomvonalon; mozgás sebességének és irányának érzékelése; testrészek, testhelyzetek ismerete; saját test elfogadása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>2.1. Testséma tudatosítását szolgáló játékok</i>	Testhelyzet tudatos változtatása: állások, ülések, fekvés hanyatt, háton, oldalt bemutatással és utánzással. Testrészek megkülönböztetése taktilis ingerlésre, testtájak	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés-szövegalkotás szóban. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása

	megmutatása érintéssel. Egyszerű játéktárgyak felismerése tapintás útján. Célzott stimulációk játékok és labda adogatásával. Az egyensúly-érzékelés és -észlelés fejlesztése járással, forgással, gurulással, súlypont áthelyezésével.	közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. <i>Környezetismeret:</i> testrészek, higiénés szokások, öltöztetés-vetkőzés. <i>Ének-zene:</i> ritmusra, zenére járás, táncelemek.
2.2. Atlétikai elemek	Rövid távú futás és járás, hirtelen megállás, szóbeli instrukciók és bemutatás alapján. Mozgás sebesség, irány érzékelése lengetés, hintázás, gurulás alkalmával. Futás: lassú, kötetlen; hosszú egyenletes; változó iramú. Futóiskola: sarokemelés, térdemelés, kanyarodás, alakzatok. Kötetlen futások. Rövid, gyors futások. Akadályfutások (a gyermekekhez adaptált akadályokkal). Állórajt. Szökdelés egy és páros lábbal; helyben és haladva. Szökdelés akadály felett (a gyermekekhez adaptált akadályokkal).	
2.3. Torna A talajtorna és az atlétika alapmozgásai	Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok. Támaszok tornaszámoly alkalmazásával. Guruló átfordulás. Alacsony tornaszekrényre felugrás, leugrás – átugrás (5 ütemben: támasz, feltérdei, felguggolás, felállás, leugrás). Tornapadon járás, fordulatok. Függés bordásfalon, gyűrűn, lengés gyűrűn. Gyertya kartámasszal. Testsúly megtartása támaszban karhajlítással. Négykézláb járás. Mellső és hátsó helyzetben kúszás, csúszás.	

2.4. Ismerkedés az úszás alapjaival	Guruló átfordulás előre-hátra – egyedi megsegítéssel. Tarkóállás segítségével. Függeszkedés bordásfalon és kötélén. Gyűrűn hintázás. Egyensúly gyakorlatok. Járás lábujjon, talpélen, gördülő sarkon. Utánlépés, fordulatok, sarokemelés, térdemelés. Kötélugrás. Helyből és rövid rohammal távolugrás. Dobás, csúsztatás, gurítás, rúgás megkísérlése – labdával és babzsákkal – célba, irányba és távolba.	
Fogalmak	Állás, ülés, fekvés, hanyatt, háton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem orr, fül, labda, kocka, baba, séta, forgás, sebesség, gurulás, lengetés, medence, siklás, buborék.	

Témakör	3. Játék	Órakeret 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az egészséges életmód és a rendszeres fizikai aktivitás iránti igény megalapozása. Fizikai erőnlét, állóképesség kialakítása / fenntartása. Játékszabályok által az elemi döntésképeség és szabálytudat kialakítása. Csapatszellemre, sportszerűsége nevelés. Együttműködés, kooperáció elősegítése. Siker és kudarc elviselése képességének fejlesztése. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> társakra figyelés; együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; „beszéd”-mozgás koordináció; téri orientáció; kudarcátűrés; győzelem sportszerű megélése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Futó és fogójátékok – fogócska, macska és egerek stb. Páros fogó – Hátsó pár előre fuss! stb.	Egyénileg, párban, csoportban végezhető játékok elsajátítása szerrel és/vagy szer nélkül. Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok	Magyar nyelv és irodalom: Viszonysszavak. Az anyanyelv

Átfutó játékok – Gyertek haza, ludaim! Adj király katonát! stb. 3.2. Énekes és mondókás körjátékok – népi gyermekjátékok 3.3. Sor- és váltóversenyek Sor- és váltóversenyek sporteszközök (labdák) beépítésével 3.4. Labdajátékok, versenyek A játékok során fokozatosan nehezített szabályokkal történik a játékvezetés, a tanulók haladásának függvényében. Játékok a különböző anyagú, méretű és tulajdonságú labdákkal: gumilabda, kislabda, gyógylabdák, kosárlabda, futball-labda	értése és reprodukciója. Kreatív és kooperatív játékok értése és reprodukciója Sportelőkészítő játékok értése és reprodukciója. Népi gyermekjátékok értése és reprodukciója. Érzelmek és motivációk szabályozásának elemi szintű megvalósítása. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés elemi szintű ismerete és gyakorlata. Játékos ismerkedés a különböző anyagú, méretű és tulajdonságú labdákkal. Gurítások, dobások célba, irányba, feldobás, elkapás két kézzel, ölelő fogással. Labdaiskola falnál. Labda adogatása körben, zene ritmusára. Kétkezes alsó és kétkezes felső labdafogás. Egykezes felső dobás gyakorlása falnál. Páros labdázás. Érkező labda megfogása és továbbadása társnak. Labdaátvétel. Labdavezetés. Adogató és kidobó csoportjátékok, versenyek (kidobó, Jancsi a körben, labdacica gurítással stb.).	kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. Népmesék, mondókák, népdalok, kiszámolók. <i>Környezetismeret: egészséges életmód, testi higiéné, önálló öltözés, vetkőzés.</i> <i>Ének-zene:</i> énekes mondókák, ritmusra mozgás, ritmusra tárgy adogatása.
Fogalmak	Fogócska, körjáték, sorverseny, váltóverseny, labda (gumi-, tenisz-, pingpong-, kosár-, röp-, kézi-, gyógy-, futball-), gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, kétkezes, egykezes, felső fogás, alsó fogás, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás.	

Témakör	4. Versenyzés	Órakeret 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. A sportoló mint példakép megjelenítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> mozgáskoordináció; társakra figyelés; együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; „beszéd” mozgás koordináció; téri orientáció; kudarctűrés; győzelem; sportszerű megélése; egészséges versenyszellem; döntésképeség; reagáló képesség.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok

4.1. Futó és ugróversenyek Sorversenyek Váltóversenyek Futóverseny Ugróiskola Kötélugrás-verseny 4.2. Labdás versenyek Kosárra dobó verseny Labdavezetési verseny Kidobó játék Kézi és röplabda alapmozgásaiból összeállított versenyek Labdarúgás alapjai – kapura rúgó verseny	Egyszerűsített sportági versenyek végrehajtása egyszerűsített szabályokkal. Sor-és váltóversenyek szabályainak megismerése és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek megismerése és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának megismerése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> viszonzyszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincsbővítés. <i>Környezetismeret:</i> egészséges életmód, higiéné, önálló öltözés, vetkőzés.
Fogalmak	Fogócska, körjáték, sorverseny, váltóverseny, a játékok, sportágak neve, labdák neve, gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, kétkezes, egykezes, felsőfogás, alsó fogás, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás, győztes, ellenfél, vesztes, tisztelet, sportszerűség.	

Témakör	5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformák kialakítása. Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazása, képességének és igényének erősítése. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása és szokássá válásának támogatása. A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése. A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással. A tanulók meggyőzése a baleset-megelőzés fontosságáról, a bekövetkezett baleset esetén a teendők tudatosítása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> egészségtudatosság; mozgásigény; rendszeres mozgás a szabadban, „levegőzés” igénye és élvezete; döntésképeség; gyors reagálás; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, megóvása a gyermekek szintjén.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. Testi-lelki higiéné Relaxációs gyakorlatok Testi-lelki higiéné Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése	Játékos relaxációs gyakorlatok végzése. Testi higiénés ismeretek és azok mindennapi gyakorlatának javítása. Lehetőség szerint az úszás elemeinek elsajátítása.	<i>Ének-zene:</i> relaxációs zenék. <i>Környezetismeret:</i> egészséges táplálkozás, kellő időtartamú alvás szerepe, tisztálkodási

Az úszás elemei		szokások; napirend.
5.2. Természetben űzhető sportok Valamennyi évszakban, lehetőség szerint a sportfoglalkozások 30%-át töltsék szabadban a tanulók. A tornagyakorlatok kivételével valamennyi tematikai egységben szereplő feladatok a szabadban is elvégezhetőek. Túra – balesetvédelem: kullancsveszély	Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása. Az időjárástól és a lehetőségektől függően futkározás a hóban, hógolyózás, csúszkálás, szánkózás, hóemberépítés.	<i>Informatika:</i> számítógép-használat behatárolt időkeretekkel és célirányosan. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> gyermekirodalmi alkotások az egészség-betegség témaköréből.
5.3. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció (Konzultációk, tudástranszferek az illetékes szakemberek között: ortopéd szakorvos, gyógytestnevelő, gyógytornász, konduktor, szomatopedagógus. Lehetőség szerint törekvés a tanterv szerinti foglalkozásokhoz való visszatéréshez.)	A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok. A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. Testtartásjavító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.	
Fogalmak	Pihenés, relaxáció, edzettség, egészséges életmód, egészséges és nem egészséges étel, káros anyag, szabad tér, szabad levegő, természet, időjárás, túra, gyógytorna, korrekció, korrigálás, képesség, betegség, állapot, javulás.	

Témakör	6. Tánc	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A mozgásnyelv megalapozása. Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelésének fejlesztése. Térbeli alkalmazkodás javítása. Lateralitás és szerialitás kialakítása, illetve fejlesztése. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. Metrum, tempó, ritmus érzékelése képességének fejlesztése. Helyes testtartás kialakítása és automatizálása. Az együttmozgás élményének megtapasztaltatása. Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítására. A pozitív önértékelés és reakcióképesség növelése. Népi mozgásos gyermekjátékok megismertetése. Csoportos játék- és megjelenítőkéesség fejlesztése. Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása. Muzikalitás fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és	

	irányának érzékelése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
6.1. Mozgás-narráció Mozgásos dramatikus játékok Kézjátékok 6.2. Tematikus mozgások 6.3. Népi gyermekjátékok, a népi tánc elemei	Érzelmek elemi szintű kifejezése gesztusokkal, mozdulatokkal. Közös cselekvés tanári narrációra. Induló, megálló, gyorsító, lassító gyakorlatok végzése. Egyszerű lépésekből álló karikázók, körtáncok.	Magyar nyelv és irodalom: dramatizálás. Ének-zene: zenehallgatás, népzene, gyermekdalok.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Térirány, állás, ülés, fekvés, hanyatt, háton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem orr, fül, séta, forgás, sebesség, ritmus, tempó, játék, dal, néptánc, gyermekdal, népdal, hegedű, citera.	

A fejlesztés várt eredményei a 2. évfolyam végén	A tanuló:
	❖ legyen képes a foglalkozásokon aktív részvételre. ❖ tartsa be az alapvető biztonsági szabályokat. ❖ ismerje és nevezze meg testrészeit a tornafeladatok alapján. ❖ tudjon térben tájékozódni, érzékelje saját testhelyzetét és testhelyzetének változásait. ❖ sajátítsa el a helyes szökdelést, alap-, terpesz-, és harántállást. ❖ segítséggel végezzen nyak-, kar-, törzshajlításokat és nyakkörzéseket. ❖ utasításra legyen képes ülő és fekvő testhelyzet elfoglalására. ❖ differenciálja a járás és futás közötti különbséget. ❖ ismerje fel és nevezze meg a tanult játékokat. ❖ tapasztalja meg a labda mozgásának sajátosságait. ❖ értelme, érzelemvilága és szellemi-fizikai kitartása fejlődjön a játék és a mozgás által. ❖ örömmel és élvezettel vegyen részt a testnevelés órákon.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Minden tanulót egyénileg és a saját magához mért fejlődése alapján értékelünk.

1 - Elégtelen annak a tanulónak az érdemjegye aki:

(0%-10%)

- ❖ a tantárgyi követelményeket nem teljesítette,
- ❖ nem képes a foglalkozásokon aktív részvételre,
- ❖ egyáltalán nem tartja be az alapvető biztonsági szabályokat,
- ❖ nem ismeri és nem képes megnevezni testrészeit a tornafeladatok alapján,
- ❖ egyáltalán nem képes térben tájékozódni, nem érzékeli saját testhelyzetét és testhelyzetének változásait,
- ❖ nem sajátítja el a helyes szökdelést, alap-, terpesz-, és harántállást,
- ❖ segítséggel nem képes nyak-, kar-, törzshajlításokat és nyakkörzéseket végezni,
- ❖ utasításra nem képes ülő és fekvő testhelyzet elfoglalására,
- ❖ nem képes differenciálni a járás és futás közötti különbséget,
- ❖ nem ismeri fel és nem képes megnevezni a tanult játékokat,
- ❖ nem tapasztalja meg a labda mozgásának sajátosságait,
- ❖ értelme, érzelemléleke és szellemi-fizikai kitartása egyáltalán nem fejlődik a játék és a mozgás által,
- ❖ érdektelenül vesz részt a testnevelés órákon.

2 - Elégséges annak a tanulónak az érdemjegye aki:

(10%-30%)

- ❖ a tantárgyi követelményeket részben teljesítette,
- ❖ minimálisan képes a foglalkozásokon aktív részvételre,
- ❖ részben tartja be az alapvető biztonsági szabályokat,
- ❖ ismerjen és nevezzen meg egy testrészét a tornafeladatok alapján,
- ❖ ritkán képes térben tájékozódni, részben érzékeli saját testhelyzetét és testhelyzetének változásait,
- ❖ részben sajátítja el a helyes szökdelést, alap-, terpesz-, és harántállást,
- ❖ segítséggel részben képes nyak-, kar-, törzshajlításokat és nyakkörzéseket végezni,
- ❖ utasításra ritkán képes ülő és fekvő testhelyzet elfoglalására,
- ❖ minimálisan képes differenciálni a járás és futás közötti különbséget,
- ❖ ismerjen fel és nevezzen meg a tanult játékokból egyet,

- ❖ minimálisan tapasztalja meg a labda mozgásának sajátosságait,
- ❖ értelme, érzelemléle, és szellemi-fizikai kitartása minimálisan fejlődik a játék és a mozgás által,
- ❖ minimális érdeklődéssel és élvezettel vesz részt a testnevelés órákon.

3 - Közepes annak a tanulóknak az érdemjegye aki:

(30%-60%)

- ❖ a tantárgyi követelményeket közepes mértékben teljesítette,
- ❖ mérsékelten képes a foglalkozásokon aktív részvételre,
- ❖ részben tartja be az alapvető biztonsági szabályokat,
- ❖ ismerjen és nevezzen meg minimum kettő testrészét a tornafeladatok alapján,
- ❖ általában képes térben tájékozódni, részben érzékeli saját testhelyzetét és testhelyzetének változásait,
- ❖ nagy részben sajátítja el a helyes szökdelést, alap-, terpesz-, és harántállást,
- ❖ segítséggel általában képes nyak-, kar-, törzshajlításokat és nyakkörzéseket végezni,
- ❖ utasításra általában képes ülő és fekvő testhelyzet elfoglalására,
- ❖ átlagos szinten képes differenciálni a járás és futás közötti különbséget,
- ❖ ismerjen fel és nevezzen meg a tanult játékokból minimum kettőt,
- ❖ átlagosan tapasztalja meg a labda mozgásának sajátosságait,
- ❖ értelme, érzelemléle, és szellemi-fizikai kitartása átlagosan fejlődik a játék és a mozgás által,
- ❖ átlagos érdeklődéssel és élvezettel vesz részt a testnevelés órákon.

4 - Jó annak a tanulóknak az érdemjegye aki:

(60%-80%)

- ❖ a tantárgyi követelményeket nagyrészt teljesítette,
- ❖ gyakran képes a foglalkozásokon aktív részvételre,
- ❖ gyakran betartja az alapvető biztonsági szabályokat,
- ❖ ismerjen és nevezzen meg kettőnél több testrészét a tornafeladatok alapján,
- ❖ sokszor képes térben tájékozódni, részben érzékeli saját testhelyzetét és testhelyzetének változásait,
- ❖ nagy részben sajátítja el a helyes szökdelést, alap-, terpesz-, és harántállást,
- ❖ segítséggel gyakran képes nyak-, kar-, törzshajlításokat és nyakkörzéseket végezni,
- ❖ utasításra gyakran képes ülő és fekvő testhelyzet elfoglalására,
- ❖ sokszor képes differenciálni a járás és futás közötti különbséget,
- ❖ ismerjen fel és nevezzen meg a tanult játékokból kettőnél többet,
- ❖ megfelelő szinten tapasztalja meg a labda mozgásának sajátosságait,

- ❖ értelme, érzelemvilága és szellemi-fizikai kitartása nagy mértékben fejlődik a játék és a mozgás által,
- ❖ gyakran érdeklődéssel és élvezettel vesz részt a testnevelés órákon.

5 - Jeles annak a tanulónak az érdemjegye aki:

(80%-100%)

- ❖ a tantárgyi követelményeket maximálisan teljesítette,
- ❖ képes a foglalkozásokon aktív részvételre,
- ❖ betartja az alapvető biztonsági szabályokat,
- ❖ ismeri és megnevezi testrészeit a tornafeladatok alapján,
- ❖ tud térben tájékozódni, érzékeli saját testhelyzetét és testhelyzetének változásait,
- ❖ elsajátítja a helyes szökdelést, alap-, terpesz-, és harántállást,
- ❖ segítséggel végez nyak-, kar-, törzshajlításokat és nyakkörzéseket,
- ❖ utasításra legyen képes ülő és fekvő testhelyzet elfoglalására,
- ❖ differenciálja a járás és futás közötti különbséget,
- ❖ ismerje fel és nevezze meg a tanult játékokat,
- ❖ tapasztalja meg a labda mozgásának sajátosságait,
- ❖ értelme, érzelemvilága és szellemi-fizikai kitartása fejlődjön a játék és a mozgás által,
- ❖ örömmel és élvezettel vegyen részt a testnevelés órákon.

3. évfolyam heti 5 óra

Témakör		1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség	Órakeret 35 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A motoros képességek fejlesztése. A tanulók mozgásképességének és fittségének növelése (eszközökkel és azok nélkül). A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása és fenntartása. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. Egészséges testi fejlődés támogatása. Mozgásműveltség kialakítása és fejlesztése. Motorikus képességek fejlesztése. Mozgásigény felkeltése és fenntartása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erő kifejtés és szabályozás képessége.		
	Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Torna		Egyszerű fej-, nyak-, váll-, törzs-, kar-, lábgyakorlatok ütemes végzése 2 és 4 ütemben. Nyújtás, hajlítás, fordítás, döntés. Tartásos helyzetek: ujjtartás, nyújtott, zárt kartartás- előre, oldalt és magas tartásban;	<i>Matematika:</i> szerialitás és relációk, számlálás. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i>

	Hajlított tartások: csípőhöz, mellkashoz, vállhoz, térdhez. Fogásmódok: alsó- és felsőfogás, madárfogás. Állások: alap, terpesz, oldalt és haránt. Mellső fekvőtámasz. Egyszerű társas és kézyszer- (labda, kötél) gyakorlatok Szergyakorlatok: pad, zsámoly, bordásfal. Bordásfalgyakorlatok. Mozgásos alapformák: térdelés, ülés, fekvés, emelés, leengedés, hajlítás, körzések, szökdelések, ugrások, rugózások, összetett törzsmozgások. .	Viszonyszavak. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. <i>Környezetismeret:</i> egészséges életmód, testi higiéné, önálló öltözés, vetkőzés. <i>Ének-zene; dráma és tánc:</i> ritmikus mozgások zenére.
Fogalmak	Alsó, felső, magas, mély, ütem, fekvőtámasz, nyújtott ülés, törzsemelés és -döntés, boka fogás, hintázás (bölcső), malomkörzés, tölcsérvörzés, ugrókötél, súlyzó, tornabot, buzogány, tornapad, zsámoly.	

Témakör	2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás	Órakeret 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Hely- és helyzetváltoztató mozgásformák kialakítása. A pszichikus funkciók (figyelem, emlékezet, gondolkodás) és gondolkodási műveletek (összehasonlítás, konkretizálás, differenciálás) fejlesztése. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és a téri tájékozódó képesség fejlesztése. Természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban, a gyermektáncban. Vízi biztonság megteremtése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> pontos reakciók szóbeli instrukciókra; döntésképeség; szociális képességek; testhelyzet-érzékelési képesség.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Szenzomotoros koordináció	Szem-kéz koordinációs játékok, versenyfeladatok – pl. szappanbuborék elkapása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés-szövegalkotás szóban.
2.2. Rendgyakorlatok	Térköz, távköz, takarás, igazodás tartása, testfordulatok adott irányokba. Nyitódás, felzárkózás. Testfordulatok helyben, ugrással.	Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban.

	Menetelés ütem-, a lépés- és távköztartással, tempóváltásokkal; a lépésváltás megkísérlése. Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban.	Környezetismeret: testrészek, higiénés szokások, öltöztetés-vetkőzés.
2.3. Torna	Támaszgyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen. Guruló átfordulás előre-hátra. Egyensúly-gyakorlatok.	
2.4. Atlétika Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal Kötélugrás különféle fajtái- Magasugrás és távolugrás elemei Kislabdahajítás Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatásának módjai	Futásfajták gyakorlása. Kötélugrás különféle fajtáinak gyakorlása. Magasugrás és távolugrás elemeinek gyakorlása. Kislabdahajítás állóhelyből és keresztlépéssel. Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatása különféle módokon.	
Fogalmak	Vonal, oszlop, menetelés, lépésváltás, térköz, távköz, tenyér, oldalsó középtartás, fejjállás, kézállás, híd, függés, tigrisbukfenc, tarkóállás, szekrényugrás, futó- és ugróiskola, váltófutás, hajítás, keresztlépés, dobantás, belégzés-kilégzés, uszoda, medence, higiéné, zuhany, strand.	

Témakör	3. Játék	Órakeret 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az egészséges életmód és a rendszeres fizikai aktivitás iránti igény megalapozása. Fizikai erőnlét, állóképesség kialakítása/fenntartása. Csapatszellemre, sportszerűsége nevelés. Játékszabályok által az elemi döntésképeség és szabálytudat kialakítása. Együttműködés, kooperáció elősegítése. Siker és kudarc elviselésének képessége. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; kudarc és győzelem sportszerű megélése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Labdás játékok Dobó és elfogó játékok Labdavezetés kézzel, lábbal,	Egyénileg, párban, csoportban végezhető játékok elsajátítása szerrel és /vagy szer nélkül.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az anyanyelv kifejező,

cselezés védővel szemben Átadások helyben és mozgás közben Célba rúgó és célba dobó játékok Zsinórlabda és labdarúgás elemei 3.2. Futáson alapuló játékok Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel Sor- és váltóversenyek 3.3. Népi gyermekjátékok 3.4. Küzdősportok elemei	Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok értése és reprodukciója. Kreatív és kooperatív játékok értése és reprodukciója. Sportelőkészítő játékok értése és reprodukciója. Népi gyermekjátékok értése és reprodukciója. Érzelmek és motivációk szabályozásának elemi szintű megvalósítása. Élményszerűség és öröm érzékeltetés a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés elemi szintű ismerete és gyakorlata.	informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. Népi gyermekjátékok – népmesék, mondókák, népdalok, kiszámolók. <i>Környezetismeret:</i> egészséges életmód, testi higiéné, önálló öltözés, vetkőzés.
Fogalmak	Játékok neve, szabály, védekezés, támadás, védő, támadó, cselezés, célba dobás, labdavezetés, kikerülés, átvétel.	

Témakör	4. Versenyzés	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A versenyek szabályainak ismerete és betartása. A versenyfeladatok nevének ismerete. Saját és társak testi épségének védelme.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. A sportoló mint példakép megjelenítése. Képességfejlesztési fókuszok: szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; kudarcűrész; győzelem sportszerű megélése; egészséges versenyszellem; szociális kompetenciák; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Futó, ugró és akadályversenyek Sorversenyek Váltóversenyek Futóverseny Ugróiskola Kötélugrás- verseny 4.2. Labdás versenyek Kosárra dobó verseny	Egyszerűsített sportági versenyek végrehajtása egyszerűsített szabályokkal. Sor- és váltóversenyek szabályainak megismerése és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek megismerése és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> viszonzszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincs bővítés. <i>Környezetismeret:</i>

Labdavezetési verseny Kidobójáték Kézi és röplabda alapmozgásaiból összeállított versenyek Labdarúgás alapjai – kapura rúgó verseny 4.3. A sportági versenyek alapjai A versenyfildatok, labda és labda nélküli sportági versenyek egyre nehezítettebb formái, közelítve a valódi sportági versenyekhez.	szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának megismerése. A sportoló mint példakép elfogadása.	egészséges életmód.
Fogalmak	Páros fogó, sorverseny, váltóverseny, sportág, labda, gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, kétkezes, egykezes, felsőfogás, alsó fogás, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás, győztes, ellenfél, vesztes, tisztelet, sportszerűség, kidobós, zsinórlabda, kosárlabda, futball, kötélugró verseny.	
Témakör	5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés. Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének felismertetése. A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése. A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással. A tanulók meggyőzése a baleset-megelőzés fontosságáról, a bekövetkezett baleset esetén a teendők tudatosítása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> egészségtudatosság; mozgásigény; döntésképeség; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, óvása a gyermekek szintjén.	
Ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. Testi-lelki egészség Relaxációs gyakorlatok Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat. Pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése	Játékos relaxációs gyakorlatok végzésére való képesség kialakítása. Testi higiénés ismeretek és azok mindennapi gyakorlása.	<i>Ének-zene:</i> relaxációs zenék, zenehallgatás. <i>Környezetismeret:</i> egészséges táplálkozás, kellő időtartamú alvás szerepe, tisztálkodási szokások; napirend.
5.2. Természetben űzhető sportok	Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása – a	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i>

Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi Túra – balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem Kocogás Kerékpározás, görkorcsolyázás	védő-óvó intézkedések megismerése és gyakorlata (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). Úszás természetes vizekben- csak engedélyezett és kijelölt helyen.	gyermekirodalmi alkotások az egészség- betegség témaköréből.
5.3. Könnyített testnevelés, tartáskorrekción	A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok, a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint. A tantervben foglalt, nem ellenjavalt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. Testtartás-javító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.	
Fogalmak	Higiéné, relaxáció, edzettség, egészséges életmód, tápláló étel, hizlaló étel, egészségre káros anyag, szabad tér, természet, időjárás, túra, gyógytorna, korrekció, korrigálás, képesség, betegség, állapot, javulás, káros napsugárzás, kullancs.	

Témakör	6. Tánc	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Beszédértés, imitációs képesség. A gyakorlatok végrehajtásához szükséges mozgásállapot.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Csoportos játék- és megjelenítőképesség fejlesztése. Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. A mozgásnyelv megalapozása és fejlesztése. Az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítása a tér tárgyaival, illetve páros gyakorlatokban. Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelésének fejlesztése. Térbeli alkalmazkodás fejlesztése. Lateralitás és szerialitás kialakítása, illetve fejlesztése. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. Metrum, tempó, ritmus érzékelése képességének fejlesztése. Helyes testtartás kialakítása és automatizálása. Az együttmozgás élményének megtapasztaltatása. Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítására.	

	A pozitív önértékelés és reakcióképesség növelése. Népi mozgásos gyermekjátékok megismertetése. Érzelmek elemi szintű kifejezésének képessége, gesztusokkal, mozdulatokkal. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
6.1. <i>Mozgás-narráció</i> Mozgásos dramatikus játékok 6.2. <i>Tematikus mozgások</i> 6.3. <i>Népi gyermekjátékok, a népi tánc elemei</i> Fiú és lány szerepek a táncban	Kézjátékok. Közös cselekvés tanári narrációra. Közös cselekvés tanulói narrációra. Induló, megálló, gyorsító, lassító gyakorlatok. Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelése. Érzelmek kifejezése nagymozgásokkal, tánclépésekkel. Egyszerű lépésekből álló karikázók, körtáncok. Metrum, tempó, ritmus érzékelése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> dramatizálás. <i>Ének-zene:</i> zenehallgatás, népzene, gyermekdalok.
Fogalmak	Tériorány, hanyattfekvés, háton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem, orr, fül, séta, forgás, sebesség, ritmus, tempó, játék, dal, néptánc, csárdás, rida, gyermekdal, népdal, hegedű, citera, forgás, utánlépés, keresztlépés.	

A fejlesztés várt eredményei a 3. évfolyam végén	A tanuló képes ❖ felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket, ❖ vezényszóra egyszerű mozgás(sor)végrehajtására, ❖ tartáshelyzetek felvételére, ❖ irány, ütem tartására, ❖ labdával irányított dobások, rúgások kivitelezésére, ❖ aktív részvételre a közös játékokban, ❖ a játékszabályok betartására, ❖ a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti alkalmazására, ❖ egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzésére, ❖ egyszerű tánc lépés utánzására bemutatás után és/vagy szóbeli instrukció alapján, ❖ gyors indulásokra, irány- és iramváltásokra játék és körtánc során.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

Minden tanulót egyénileg és a saját magához mért fejlődése alapján értékelünk.

1 - Elégtelen annak a tanulónak az érdemjegye aki:

(0%-10%)

- ❖ a tantárgyi követelményeket nem teljesítette,
- ❖ nem képes felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket,
- ❖ vezényszóra egyszerű mozgás(sor)végrehajtására egyáltalán nem képes,
- ❖ tartáshelyzetek felvételére képtelen,
- ❖ irány, ütem tartására semmilyen mértékben nem képes,
- ❖ labdával irányított dobások, rúgások kivitelezésére képtelen,
- ❖ aktív részvételre a közös játékokban nem képes,
- ❖ a játékszabályok betartására egyáltalán nem képes,
- ❖ a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti alkalmazására képtelen,
- ❖ egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzésére sem képes,
- ❖ egyszerű tánclépés utánzására bemutatás után és/vagy szóbeli instrukció alapján nem képes,
- ❖ gyors indulásokra, irány- és iramváltásokra játék és körtánc során nem képes.

2 - Elégséges annak a tanulónak az érdemjegye aki:

(10%-30%)

- ❖ a tantárgyi követelményeket minimálisan teljesítette,
- ❖ minimálisan képes felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket,
- ❖ vezényszóra egyszerű mozgás(sor)végrehajtására ritkán képes,
- ❖ tartáshelyzetek felvételére ritkán, vagy csak utasításra képes,
- ❖ irány, ütem tartására minimális mértékben képes,
- ❖ labdával irányított dobások, rúgások kivitelezésére ritkán képes,
- ❖ aktív részvételre a közös játékokban kis mértékben képes,
- ❖ a játékszabályok betartására ritkán, vagy figyelmeztetés után képes,
- ❖ a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti alkalmazására ritkán képes,
- ❖ egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzésére ritkán képes,
- ❖ egyszerű tánclépés utánzására bemutatás után és/vagy szóbeli instrukció alapján kis mértékben képes,
- ❖ gyors indulásokra, irány- és iramváltásokra játék és körtánc során ritkán képes.

3 - Közepes annak a tanulónak az érdemjegye aki:

(30%-60%)

- ❖ a tantárgyi követelményeket közepes teljesítette,
- ❖ általában képes felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket,
- ❖ vezényszóra egyszerű mozgás(sor)végrehajtására általában képes,
- ❖ tartáshelyzetek felvételére általában képes,
- ❖ irány, ütem tartására átlagos mértékben képes,
- ❖ labdával irányított dobások, rúgások kivitelezésére általában képes,
- ❖ aktív részvételre a közös játékokban általában képes,
- ❖ a játékszabályok betartására általában képes,
- ❖ a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti alkalmazására általában képes,

- ❖ egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzésére általában képes,
- ❖ egyszerű tánclépés utánzására bemutatás után és/vagy szóbeli instrukció alapján átlagosan képes,
- ❖ gyors indulásokra, irány- és iramváltásokra játék és körtánc során átlagosan képes.

4 - Jó annak a tanulónak az érdemjegye aki:

(60%-80%)

- ❖ a tantárgyi követelményeket nagy részben teljesítette,
- ❖ gyakran képes felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket,
- ❖ vezényszóra egyszerű mozgás(sor)végrehajtására nagymértékben képes,
- ❖ tartáshelyzetek felvételére legtöbbször képes,
- ❖ irány, ütem tartására nagymértékben képes,
- ❖ labdával irányított dobások, rúgások kivitelezésére legtöbbször képes,
- ❖ aktív részvételre a közös játékokban gyakran képes,
- ❖ a játékszabályok betartására gyakran képes,
- ❖ a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti alkalmazására legtöbbször képes,
- ❖ egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzésére gyakran képes,
- ❖ egyszerű tánclépés utánzására bemutatás után és/vagy szóbeli instrukció alapján legtöbbször képes,
- ❖ gyors indulásokra, irány- és iramváltásokra játék és körtánc során gyakran képes.

5 - Jeles annak a tanulónak az érdemjegye aki:

(80%-100%)

- ❖ maximálisan teljesítette a tantárgyi követelményeket
- ❖ felismeri és használja a legfontosabb kézi- és tornaszereket
- ❖ vezényszóra egyszerű mozgás(sor) hajt végre
- ❖ tartáshelyzetek felvételére képes
- ❖ irány, ütem tartására képes
- ❖ labdával irányított dobások, rúgások kivitelezésére képes
- ❖ képes aktív részvételre a közös játékokban
- ❖ a játékszabályok betartására képes
- ❖ a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti alkalmazására képes
- ❖ egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzésére képes
- ❖ egyszerű tánclépés utánzására bemutatás után és/vagy szóbeli instrukció alapján képes
- ❖ gyors indulásokra, irány- és iramváltásokra játék és körtánc során képes

4. évfolyam heti 5 óra

Témakör	1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség	Órakeret 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A motoros képességek fejlesztése. A tanulók mozgásképeségének és fittségének növelése (eszközökkel és azok nélkül). A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása és fenntartása.	

	Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. Egészséges testi fejlődés támogatása. Mozgásműveltség kialakítása és fejlesztése. Motorikus képességek fejlesztése. Mozgásigény felkeltése és fenntartása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erő kifejtés és szabályozás képessége.		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Torna		Egyszerű fej-, nyak-, váll-, törzs-, kar-, lábgyakorlatok ütemes végzése 2 és 4 ütemben. Tartásos helyzetek: ujjtartás, nyújtott, zárt kartartás – előre, oldalt és magas tartásban; Fogásmódok: alsó- és felsőfogás, madárfogás. Hajlított tartások: csípőhöz, mellkashoz, vállhoz, térdhez. Mellső fekvőtámasz. Egyszerű társas és kéziszer- (labda, kötél) gyakorlatok. Szergyakorlatok: pad, zsámoly, bordásfal. Bordásfalgyakorlatok. Mozgásos alapformák: térdelés, ülés, fekvés, emelés, leengedés, hajlítás, körzések, szökdelések, ugrások, rugózások, összetett törzsmozgások. Négy-nyolc ütemű szabadgyakorlatok.	<i>Matematika:</i> szerialitás és relációk, számlálás. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Viszonyszavak. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. <i>Környezetismeret</i> : egészséges életmód, testi higiéné, önálló öltözés, vetkőzés. <i>Ének-zene; dráma és tánc:</i> ritmikus mozgások zenére.
Fogalmak	Alsó, felső, magas, mély, ütem, fekvőtámasz, nyújtott ülés, törzsemelés és -döntés, boka fogás, hintázás (bölcső), malomkörzés, tölcserkörzés, ugrókötel, súlyzó, tornabot, buzogány, tornapad, zsámoly.		

Témakör	2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás	Órakeret 35 óra
Előzetes tudás	A biztonsági szabályok betartása. Kialakult testtérkép, iram- és irányérzékelés mozgás közben. A tanult gyakorlatok végrehajtása irányítás mellett.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Hely- és helyzetváltoztató mozgásformák kialakítása. A pszichikus funkciók (figyelem, emlékezet, gondolkodás) és gondolkodási műveletek (összehasonlítás, konkretizálás, differenciálás) fejlesztése. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és a téri tájékozódó képesség fejlesztése. Természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban, a gyermektáncban. Vízi biztonság megteremtése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> pontos reakciók szóbeli instrukciókra; döntésképeség; szociális képességek; testhelyzet-érzékelési képesség.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Szenzomotoros koordináció	Szem-kéz koordinációs játékok, versenyfeladatok – pl. szappanbuborék elkapása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés-szövegalkotás szóban.
2.2. Rendgyakorlatok	Térköz, távköz, takarás, igazodás tartása, testfordulatok adott irányokba. Nyitódás, felzárkózás. Testfordulatok helyben, ugrással. Menetelés ütem-, lépés- és távköztartással, tempóváltásokkal; a lépésváltás megkísérlése. Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban.	Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. <i>Környezetismeret:</i> testrészek, higiénés szokások, öltöztetés-vetkőzés.
2.3. Torna	Támaszgyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen. Gyűrűn és bordásfalon függő gyakorlatok. Egyensúly-gyakorlatok.	
2.4. Atlétika Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal Kötélugrás különféle fajtái Magasugrás és távolugrás elemei Kislabdahajítás Különféle méretű és súlyú	Futásfajták gyakorlása. Kötélugrás különféle fajtáinak gyakorlása. Magasugrás és távolugrás elemeinek gyakorlása. Kislabdahajítás állóhelyből és keresztlépéssel. Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatása különféle	

labdák célba juttatásának módjai.	módokon.	
2.5. Úszás	Légző gyakorlatok, siklás, lebegés, vízbe ugrás, merülés-felügyelettel.	
Fogalmak	Vonal, oszlop, menetelés, lépésváltás, térköz, távköz, tenyér, oldalsó középtartás, fejjállás, kézállás, híd, függés, tigrisbukfenc, tarkóállás, szekrényugrás, futó- és ugróiskola, váltófutás, hajítás, keresztlépés, dobantás, belégzés-kilégzés, uszoda, medence, higiéné, zuhany, strand.	

Témakör	3. Játék	Órakeret 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az egészséges életmód és a rendszeres fizikai aktivitás iránti igény megalapozása. Fizikai erőnlét, állóképesség kialakítása/fenntartása. Csapatszellemre, sportszerűsége nevelés. Játékszabályok által az elemi döntésképeség és szabálytudat kialakítása. Együttműködés, kooperáció elősegítése. Siker és kudarc elviselésének képessége. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; kudarc és győzelem sportszerű megélése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Labdás játékok Dobó és elfogó játékok Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben Átadások helyben és mozgás közben Célba rúgó és célba dobó játékok Zsinórlabda és labdarúgás elemei 3.2. Futáson alapuló játékok Sor- és váltóversenyek 3.3. Népi gyermekjátékok 3.4. Küzdősportok elemei	Egyénileg, párban, csoportban végezhető játékok elsajátítása szerrel és /vagy szer nélkül. Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok értése és reprodukciója. Kreatív és kooperatív játékok értése és reprodukciója. Sportelőkészítő játékok értése és reprodukciója. Népi gyermekjátékok értése és reprodukciója. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés elemi szintű ismerete és gyakorlata.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. Népi gyermekjátékok – népmesék, mondókák, népdalok, kiszámolók. <i>Környezetismeret:</i> egészséges életmód, testi higiéné, önálló öltözés, vetkőzés.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Játékok neve, szabály, védekezés, támadás, védő, támadó, cselezés, célba dobás, labdavezetés, kikerülés, átvétel.	

Témakör	4. Versenyzés	Órakeret 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. A sportoló, mint példakép megjelenítése. Képességfejlesztési fókuszok: szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; kudarctűrés; győzelem sportszerű megélése; egészséges versenyszellem; szociális kompetenciák; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Futó, ugró és akadályversenyek Sorversenyek Váltóversenyek Futóverseny Ugróiskola Kötélugrás-verseny 4.2. Labdás versenyek Kosárra dobó verseny Labdavezetési verseny Kidobójáték Kézi és röplabda alpmozgásaiból összeállított versenyek Labdarúgás alapjai – kapura rúgó verseny 4.3. A sportági versenyek alapjai A versenyfeladatok, labda és labda nélküli sportági versenyek egyre nehezebb formái, közelítve a valódi sportági versenyekhez.	Sor- és váltóversenyek szabályinak megismerése és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek megismerése és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának megismerése. A sportoló mint példakép elfogadása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> viszonyszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincs bővítés. <i>Környezetismeret:</i> egészséges életmód.
Fogalmak	Páros fogó, sorverseny, váltóverseny, sportág, labda, gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, kétkezes, egykezes, felsőfogás, alsó fogás, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás, győztes, ellenfél, vesztes, tisztelet, sportszerűség, kidobós, zsinórlabda, kosárlabda, futball, kötélugró verseny.	

Témakör	5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	A testi-lelki egészség alapjainak mindennapi gyakorlata.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés. Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének	

	felismertetése. A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése. A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással. A tanulók meggyőzése a baleset-megelőzés fontosságáról, a bekövetkezett baleset esetén a teendők tudatosítása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> egészségtudatosság; mozgásigény; döntésképeség; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, óvása a gyermekek szintjén.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. <i>Testi-lelki egészség</i> Relaxációs gyakorlatok Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat. Pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése	Játékos relaxációs gyakorlatok végzésére való képesség kialakítása. Testi higiénés ismeretek és azok mindennapi gyakorlása.	<i>Ének-zene:</i> relaxációs zenék, zenehallgatás. <i>Környezetismeret:</i> egészséges táplálkozás, kellő időtartamú alvás szerepe, tisztálkodási szokások; napirend.
5.2. <i>Természetben űzhető sportok</i> Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi Túra – balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem Kocogás Kerékpározás, görkorcsolyázás	Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása – a védő-óvó intézkedések megismerése és gyakorlata (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> gyermekirodalmi alkotások az egészség-betegség témaköréből.
5.3. <i>Könnyített testnevelés, tartáskorrekció</i>	A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok, a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint. A tantervben foglalt, nem ellenjavalt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. Testtartás-javító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.	
Fogalmak	Higiéné, relaxáció, edzettség, egészséges életmód, tápláló étel, hizláló étel, egészségre káros anyag, szabad tér, természet, időjárás, túra, gyógytorna, korrekció, korrigálás, képesség, betegség, állapot, javulás, káros napsugárzás, kullancs.	

Témakör	6. Tánc	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Beszédértés, imitációs képesség. A gyakorlatok végrehajtásához szükséges mozgásállapot.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Csoportos játék- és megjelenítőképesség fejlesztése. Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. A mozgásnyelv megalapozása és fejlesztése. Az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítása a tér tárgyaival, illetve páros gyakorlatokban. Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelésének fejlesztése. Térbeli alkalmazkodás fejlesztése. Lateralitás és szerialitás kialakítása, illetve fejlesztése. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. Metrum, tempó, ritmus érzékelése képességének fejlesztése. Helyes testtartás kialakítása és automatizálása. Az együttmozgás élményének megtapasztaltatása. Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítására. A pozitív önértékelés és reakcióképesség növelése. Népi mozgásos gyermekjátékok megismertetése. Érzelmek elemi szintű kifejezésének képessége, gesztusokkal, mozdulatokkal. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
6.1. Mozgás- narráció Mozgásos dramatikus játékok 6.2. Tematikus mozgások 6.3. Népi gyermekjátékok, a népi tánc elemei Fiú és lány szerepek a táncban	Kézjátékok. Közös cselekvés tanári narrációra. Közös cselekvés tanulói narrációra. Induló, megálló, gyorsító, lassító gyakorlatok. Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelése. Érzelmek kifejezése nagymozgásokkal, tánclépésekkel. Egyszerű lépésekből álló karikázók, körtáncok. Metrum, tempó, ritmus érzékelése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> dramatizálás. <i>Ének-zene:</i> zenehallgatás, népzene, gyermekdalok.
Fogalmak	Téirány, hanyattfekvés, hátton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb,	

	has, hát, fej, szem, orr, fül, séta, forgás, sebesség, ritmus, tempó, játék, dal, néptánc, csárdás, rida, gyermekdal, népdal, hegedű, citera, forgás, utánlépés, keresztlépés.

A fejlesztés várt eredményei a 4. évfolyam végén	A tanuló: ❖ legyen képes felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket. ❖ hajtsa végre vezényszóra az egyszerű mozgásokat, mozgássorokat. ❖ utasításra vegye fel a megfelelő tartáshelyzetet. ❖ mozgáshelyzetben tartsa meg a helyes irányt és ütemet. ❖ legyen képes labdával irányított dobásokra és irányított rúgások kivitelezésére. ❖ vegyen részt aktívan a közös játékokban. ❖ tartsa be a tanult játékszabályokat. ❖ alkalmazza a begyakorolt mozgáselemeket szabad térben és más körülmények között. ❖ fordítson figyelmet teste és ruházata tisztántartására, ismerjen fel minőségi ételeket, melyek segítik az aktív sportolást. ❖ irányítás mellett végezzen egyszerű relaxációs gyakorlatokat. ❖ szóbeli instrukció alapján legyen képes egyszerű tánc lépés utánzására. ❖ játék és körtánc során utasítás szerint végezzen gyors indulásokat, irány- és iramváltásokat.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Minden tanulót egyénileg és a saját magához mért fejlődése alapján értékelünk.

1 - Elégtelen annak a tanulónak az érdemjegye aki:

(0%-10%)

- ❖ a tantárgyi követelményeket nem teljesítette
- ❖ nem képes felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket,
- ❖ vezényszóra az egyszerű mozgásokat, mozgássorokat képtelen végrehajtani,
- ❖ utasításra nem képes felvenni a megfelelő tartáshelyzetet,
- ❖ mozgáshelyzetben nem képes megtartani a helyes irányt és ütemet,
- ❖ nem képes labdával irányított dobásokra és irányított rúgások kivitelezésére,
- ❖ egyáltalán nem vesz részt a közös játékokban,
- ❖ nem tartja be a tanult játékszabályokat,
- ❖ nem alkalmazza a begyakorolt mozgáselemeket szabad térben és más körülmények között sem,
- ❖ egyáltalán nem fordít figyelmet teste és ruházata tisztántartására, nem ismeri fel minőségi ételeket, melyek segítik az aktív sportolást,
- ❖ irányítás mellett nem végez egyszerű relaxációs gyakorlatokat,
- ❖ szóbeli instrukció alapján nem képes egyszerű tánc lépés utánzására,
- ❖ játék és körtánc során utasítás szerint egyáltalán nem végez gyors indulásokat, irány- és iramváltásokat.

2 - Elégséges annak a tanulónak az érdemjegye aki:**(10%-30%)**

- ❖ a tantárgyi követelményeket minimálisan teljesítette,
- ❖ kis mértékben képes felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket
- ❖ vezényszóra az egyszerű mozgásokat, mozgássorokat minimálisan képes végrehajtani,
- ❖ utasításra ritkán képes felvenni a megfelelő tartáshelyzetet,
- ❖ mozgáshelyzetben kis mértékben képes megtartani a helyes irányt és ütemet,
- ❖ minimálisan képes labdával irányított dobásokra és irányított rúgások kivitelezésére,
- ❖ ritkán vesz részt a közös játékokban,
- ❖ ritkán vagy figyelmeztetés után tartja be a tanult játékszabályokat,
- ❖ ritkán alkalmazza a begyakorolt mozgáselemeket szabad térben és más körülmények között,
- ❖ minimális mértékben fordít figyelmet teste és ruházata tisztántartására, ritkán ismeri fel minőségi ételeket, melyek segítik az aktív sportolást,
- ❖ irányítás mellett kis mértékben végez egyszerű relaxációs gyakorlatokat,
- ❖ szóbeli instrukció alapján ritkán képes egyszerű tánc lépés utánzására,
- ❖ játék és körtánc során utasítás szerint ritkán végez gyors indulásokat, irány- és iramváltásokat.

3 - Közepes annak a tanulónak az érdemjegye aki:**(30%-60%)**

- ❖ a tantárgyi követelményeket átlagosan teljesítette,
- ❖ általában képes felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket,
- ❖ vezényszóra az egyszerű mozgásokat, mozgássorokat általában képes végrehajtani,
- ❖ utasításra általában képes felvenni a megfelelő tartáshelyzetet,
- ❖ mozgáshelyzetben átlagosan képes megtartani a helyes irányt és ütemet,
- ❖ átlagos szinten képes labdával irányított dobásokra és irányított rúgások kivitelezésére,
- ❖ általában részt vesz a közös játékokban,
- ❖ általában betartja a tanult játékszabályokat,
- ❖ általában alkalmazza a begyakorolt mozgáselemeket szabad térben és más körülmények között.
- ❖ átlagos mértékben fordít figyelmet teste és ruházata tisztántartására, általában felismeri minőségi ételeket, melyek segítik az aktív sportolást,
- ❖ irányítás mellett átlagosan végez egyszerű relaxációs gyakorlatokat,
- ❖ szóbeli instrukció alapján átlagosan képes egyszerű tánc lépés utánzására,
- ❖ játék és körtánc során utasítás szerint átlagosan végez gyors indulásokat, irány- és iramváltásokat.

4 - Jó annak a tanulónak az érdemjegye aki:**(60%-80%)**

- ❖ a tantárgyi követelményeket nagymértékben teljesítette
- ❖ legtöbbször képes felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket.
- ❖ vezényszóra az egyszerű mozgásokat, mozgássorokat nagyrészt képes végrehajtani
- ❖ utasításra legtöbbször képes felvenni a megfelelő tartáshelyzetet.
- ❖ mozgáshelyzetben gyakran képes megtartani a helyes irányt és ütemet.
- ❖ gyakran képes labdával irányított dobásokra és irányított rúgások kivitelezésére.
- ❖ legtöbbször részt vesz a közös játékokban.

- ❖ gyakran betartja a tanult játékszabályokat.
- ❖ legtöbbször alkalmazza a begyakorolt mozgáselemeket szabad térben és más körülmények között
- ❖ sokszor fordít figyelmet teste és ruházata tisztántartására, gyakran felismeri minőségi ételeket, melyek segítik az aktív sportolást.
- ❖ irányítás mellett gyakran végez egyszerű relaxációs gyakorlatokat.
- ❖ szóbeli instrukció alapján gyakran képes egyszerű tánclépés utánzására.
- ❖ játék és körtánc során utasítás szerint gyakran végez gyors indulásokat, irány- és iramváltásokat.

5 - Jeles annak a tanulónak az érdemjegye aki:

(80%-100%)

- ❖ a tantárgyi követelményeket maximálisan teljesítette,
- ❖ képes felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket,
- ❖ hajtja végre vezényszóra az egyszerű mozgásokat, mozgássorokat,
- ❖ utasításra vegye fel a megfelelő tartáshelyzetet,
- ❖ mozgáshelyzetben tartsa meg a helyes irányt és ütemet,
- ❖ legyen képes labdával irányított dobásokra és irányított rúgások kivitelezésére,
- ❖ vegyen részt aktívan a közös játékokban,
- ❖ tartsa be a tanult játékszabályokat,
- ❖ alkalmazza a begyakorolt mozgáselemeket szabad térben és más körülmények között,
- ❖ fordítson figyelmet teste és ruházata tisztántartására, ismerjen fel minőségi ételeket, melyek segítik az aktív sportolást,
- ❖ irányítás mellett végezzen egyszerű relaxációs gyakorlatokat,
- ❖ szóbeli instrukció alapján legyen képes egyszerű tánclépés utánzására,
- ❖ játék és körtánc során utasítás szerint végezzen gyors indulásokat, irány- és iramváltásokat.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

5-8. évfolyam

A magyar nyelv és irodalom tantárgy legalapvetőbb célja az anyanyelvi kommunikációhoz szükséges képességek kialakítása, illetve fejlesztése, valamint az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátíttatása.

Célja és feladata a szókincsfejlesztés és -gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése, a jövőbeni tanulmányokhoz szükséges és a felnőtt életben, az élethosszig tartó tanulás során használható olvasni és írni tudás (szövegértés és szövegalkotás) gondozása és továbbfejlesztése.

Az alapozásban építeni kell a tanulók tapasztalatszerzésére, a fogalmak tartalmának lassú érlelésére, az értelmes és fejlesztő célú gyakoroltatásra. Az eszközszintű olvasás elsajátíttatása, az önkifejező írás megszerettetése, a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárának megismertetése, használatának megerősítése szintén a tantárgy tanításának célja és feladata.

A kommunikációs képességek fejlesztése, különféle élethelyzetekben az aktív és passzív szókincs-gazdagítás, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartás, viselkedés gyakorlása, továbbá a tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben és a spontán beszédben is. Mindezek során megvalósul az önkorrekciós képesség fejlesztése, a hibakeresés, -javítás, a helyesírási problémahelyzetek felismertetése.

Az írás eszközszintű használata, a helyesírási készség fejlesztése, továbbá a rendezett íráskép kialakítása az egyéni adottságok figyelembe vételével valósul meg.

Az iskolai oktatás, nevelés a sérülésből, a fogyatékosságból eredő tanulási nehézségek leküzdését, a jól működő funkciók továbbfejlődését differenciáló, egyénre szabott pedagógiai eljárások alkalmazásával támogatja.

A magyar nyelv és irodalom tantárgyban az ismeretek és a fejlesztési követelmények felhasználásánál, továbbá az irodalmi művek feldolgozásánál ajánlott figyelembe venni a tanulók közösség összetételét, az írás, olvasás technikájának elsajátításában megjelenő egyéni különbségeket, a kommunikációs készség eltérő sajátosságait.

Órakeret

Témakörök	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	folyamatos 9	folyamatos 9	folyamatos 9	folyamatos 9
Olvasás és az írott szöveg megértése	folyamatos 8+5	folyamatos 7+5	folyamatos 8	folyamatos 7
Írás, szövegalkotás	folyamatos 7+5	folyamatos 8+5	folyamatos 7+8	folyamatos 8+7
Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	56+13	64+13	60+8	60+9
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	64+13	56+13	60+20	60+20
	144+36	144+36	144+36	144+36

Értékelés szempontjai

5-8. évfolyamon a tantárgyi értékelés érdemjegyekkel történik.

Érdemjegyek

Az értékelés egyik formája, amely visszajelző, informatív értékű, a tanulói egyéni fejlődése, a részteljesítmény és az adott témához tartozó tantervi követelmények összehasonlításának eredménye.

Gyermekeink egyéni sajátosságaiból adódóan az érdemjegy két fő részből, a tantárgyi tudásból és az egyéni képességek tanévben történő fejlődéséből tevődik össze, 40-60%-os arányban.

Az egyéni képességek felmérésére minden tanévben év elején, félévkor, illetve év végén kerül sor. Értékelésük százalékos formában, a gyermek aktuális állapotát figyelembe véve történik.

A tantárgyi tudásra vonatkozó érdemjegy szerzésének módjai:

- ❖ szóbeli felelet - félévenként legalább egy alkalommal,
- ❖ önálló kiselőadás, gyűjtőmunka, részvétel különböző versenyeken,
- ❖ írásbeli munkák (évközi dolgozatok, tematikus-mérések, tudásszint-mérések),
- ❖ tanórai munka.

Osztályzatok

Az osztályozás alapelvei:

- ❖ Az osztályzatban a pedagógus a tantárgy feladatrendszerének minél több elemét értékeli, vegye figyelembe a tanuló adott tárgyban mutatott többlet munkáját.
- ❖ Az év végi osztályzat az évi összteljesítményt értékeli, tükrözze a fejlődést és ne az érdemjegyek középátlósaként jelentkezzen.
- ❖ A felszerelés és a házi feladat megletét illetve hiányát a szorgalom értékelésénél vesszük figyelembe.
- ❖ A helytelen viselkedés és a kötelességteljesítés elmulasztása (felszerelés hiánya) miatt szaktárgyi elégtelen érdemjegy nem adható.
- ❖ Tanulóinkat félévenként legalább négy-öt érdemjegy alapján osztályozzuk

Osztályzatok a tanterv által előírt fejlesztési követelmények alapján:

Jeles - 5: ha a tantervi követelményeknek kifogástalanul eleget tesz. Ismeri, érti a tananyagot és alkalmazni is képes a tudását. Szabatosan, pontosan fogalmaz, saját gondolatait önállóan el tudja mondani.

Jó - 4: ha a tantervi követelményeknek megbízhatóan, csak kevés és jelentéktelen hibával tesz eleget. Apró bizonytalanságai vannak. Kisebb előadási hibákat vét, definíciói esetenként bemagoltak.

Közepes - 3: ha a tantervi követelményeknek pontatlanul, néhány hibával eleget tesz, nevelői segítségre (javítás, kiegészítés) többször rászorul. Ismeretei felszínesek. Kevésbé tud önállóan dolgozni, beszélni. Segítséggel képes megoldani szóbeli és írásbeli feladatait. Rövid mondatokban felel, gyakran kell segítő kérdéseket feltenni.

Elégséges - 2: ha a tantervi követelményeknek súlyos hiányossággal tesz csak eleget, de továbbtanuláshoz szükséges minimális ismeretekkel, jártassággal rendelkezik. Egyszavas válaszokat ad. Fogalmakat nem ért. Gyakorlatban nem képes önálló feladatvégzésre.

Elégtelen - 1: ha a tantervi követelményeknek nevelői segítséggel sem tud eleget tenni. A tantárgyi minimumot sem tudja.

Írásbeli feladatok értékelése 5-8. évfolyam

Formái	Rendje	Korlátai	Értékelése	Súlya
a, Felmérés	Év elején, félévkor, év végén	Napi egy íratható	Százalékosan – mindhárom felmérés, ill. érdemjeggyel – a félévi és az év végi felmérés	A félévi, ill. év végi osztályozásnál a témazáró dolgozatok 2x jegyet számítanak az osztályzat megállapításánál
b, Írásbeli felelet	Témakörön belül		Érdemjeggyel, ill. tandestületi megállapodás szerint.	
c, Témazáró dolgozat, ill. félévi vagy év végi felmérő dolgozat	Témakörönként	Napi egy íratható. Meg kell előzze a fejezet lezárása, lényeges elemeik összefoglalása.	Érdemjeggyel Tantárgyanként, félévenként min. 2.	

Szóbeli értékelés 5-8. évfolyamon

Formái	Rendje	Korlátai	Értékelése
a, Szóbeli felelet	Témakörön belül	Nem kell bejelenteni	Érdemjeggyel
b, Gyűjtőmunka, kiselőadás, memoriter, stb.	Esetenként egy- egy alkalommal		A tanár egyéni értékelő eszközének megfelelően, illetve érdemjeggyel

5. évfolyam

heti 5 óra

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a beszédcentrikusságot kell előtérbe helyezni. A beszédértés és beszédprodukció fejlesztése az egyén képességének és beszédállapotának figyelembe vételével történik, a nyelv funkcióinak megfelelően.

A nyelvhasználat kommunikációs értékűvé fejlesztésével a tárgy hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók az egyéni képességekhez igazodóan, megfelelő szinten tudják alkalmazni a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát az önkifejezéshez, társas érintkezéshez, önérvényesítéshez.

Témakör	1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Órakeret folyamatos/ 9 óra
Előzetes tudás	Tanult beszédtechnikai elemek alkalmazása. Szóban kapott utasítások követése. Kialakult verstanulási technika.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A szókincs gyarapítása mellett a meglévő nyelvhasználati zavarok korrigálása, csökkentése, megszüntetése. Egyéni képességhez igazodóan: a helyes artikuláció, beszédtechnikai elemek alkalmazása, aktív és passzív szókincs fejlesztése, a tanult elemek beépítése a társas kapcsolatokba. A reprodukív beszéd képességének fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Kommunikációs képesség: szókincsbővítés, kifejezőkészség formai és tartalmi elemei. Percepció: verbális és vizuális hang, szó, mondat, szöveg. Vizuális és akusztikus figyelem. Emlékezet.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Beszédtechnika: a) a helyes beszédleghzés b) megfelelő beszédhang, hanglejtés c) pontos artikuláció d) ritmus, tempó e) időtartam f) hangsúly, hangerő g) szünet h) a kommunikáció céljának megfelelő beszéd. Metakommunikáció: – mimika, – testtartás, – távolságtartás – tekintet. Beszéd(meg)értés: a) szavak b) mondatok c) szöveg szintjén.	A metakommunikációs eszközök megismerése során a testbeszéd megértése, használatával a szóbeli kifejezőkészség erősítése. A beszélő szándékának megértése. A kommunikáció céljának megfelelő beszéd, a hangsúlyok, érzelmek, indulatok, szándékok megjelenítése. Saját vélemény, saját gondolat, kérdés, kérés megfogalmazása. A reprodukív beszéd gyakorlása, memoriterek tanulása. Tanult szövegek kifejező tolmácsolása. Főfogalom alá rendezés, értelmező szótár vagy rokon értelmű szavak alkalmazása. Analógiák készítése, a következtetések megfogalmazása, analízis-szintetizálás, különböző szempontok szerinti csoportosítások, fogalomalkotások. Vers- és prózamondás.	<i>Ének-zene:</i> ritmus, hangképzés légvétel. <i>Etika:</i> kommuni- kációs helyzetek, metakom- munikáció

Beszédkésztség. Kommunikációs helyzet: – kapcsolatfelvétel, – kapcsolattartás, – vélemény- és szándéknyilvánítás, – vita, – kérdés, kérdés.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Artikuláció, beszédértés, beszédleghzés, beszélő szándéka, kommunikáció, összehasonlítás, csoportosítás, főfogalom, analógia, analízis-szintézis.	

Témakör	2. Olvasás és az írott szöveg megértése	Órakeret folyamatos/ 8+5 óra
Előzetes tudás	Szövegértő olvasás. Iskolai könyvtár használata. Tanulási technikák használata közvetlen tanári irányítással.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A hangos és a néma olvasási technika, a szövegértő olvasás fejlesztése. Tények, adatok, információk felismerésében az önállóság növelése. Az olvasási kedv felkeltése, a könyvek iránti érdeklődés megalapozása, erősítése. A könyvekből történő tanulás megalapozása. Önálló könyvtárhasználat előkészítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Vizuális észlelés az olvasott szöveg értelmezése során. Figyelem. Auditív észlelés: szövegemlékezet. Emlékezet: olvasottak felidézése. Motiváció fenntartása, fejlesztése az olvasott szövegek megfelelő megválasztásával. Összefüggéslátás, összefüggések felismerése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Szövegelemzés, szövegértő (néma) olvasás. Kreatív szövegalkotás. Tanulást segítő eljárások. Szövegfeldolgozás. Könyvtárhasználat, információszerzés különböző eszközei.	Mondatok, szöveg értelmezése néma és hangos olvasással, a szövegből – adott szempontok alapján – adatok kiemelése. Törekvés önálló olvasásra, szövegfeldolgozásra. Aktív és passzív szókinccs gyarapítása. Az információs kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása. A könyv mint információforrás értékének felismerése. Különböző szépirodalmi, ismeretterjesztő, tankönyvi és médiaszövegek hangos olvasása. Az olvasott szöveg adott szempontok szerinti tagolása, lényegkiemelés, tömörítés, adatkeresés. Felolvasás, az olvasottak ismertetése. Ismeretszerzés a könyvtár felépítéséről, működéséről, előző években szerzett információk rendszerezése.	<i>Matematika:</i> szöveges feladatok értelmezése, adatgyűjtés. <i>Történelem, Hon-és népismeret, etika, Természettudo- mány</i> szövegértelme- zés, szövegelemzés, tények,

	Érdeklődésének megfelelő könyv választása. Adatkeresés, adatgyűjtés. Szépirodalmi részletek, művek szöveghű megtanulása.	információk gyűjtése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tartalom, lényegkiemelés, szövegbefogadás, szövegalkotás. Önművelés, média, ismeret, ismeretnyújtás, ismeretszerzés, lényegkiemelés, vázlat.	

Témakör	3. Írás, szövegalkotás	Órakeret folyamatos /7+5 óra
Előzetes tudás	Írás különböző lehetőségeinek ismerete (másolás, írás emlékezetből, diktálás utáni írás, önálló írás), tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Írásbeli kifejezőképesség megerősítése, az írásbeli szövegalkotás legalapvetőbb szabályainak ismerete. Az írás eszközjellegű használatának kialakítása. Önellenőrzés fejlesztése. A helyesírás fejlesztése: másolással, látó-halló tollbamondással, emlékezetből írással. Saját és mások írásmunkáinak ellenőrzése, javítása a tanult nyelvtani szabályoknak megfelelően. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Finommotorika fejlesztése írásmozgással. Téri tájékozódás: vonalközben való eligazodás, írásképek rendezése. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókinccs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás. Hallási figyelem fejlesztése: diktálás utáni írás.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Reproduktív írás Félig produktív írás A szöveg nyelvi jellegzetességei Szövegalkotás, szöveg-átalakítás Leíró és elbeszélő jellegű szövegek (fogalmazás). Elbeszélés jellegű szöveg tagolódása: – bevezetés – tárgyalás – befejezés. Cím szerepe.	Néhány mondatos szöveg önálló alkotása. Emlékezetből való írás. Tanult nyelvhelyességi, helyesírási ismeretek alkalmazása. Az írás közben felmerülő helyesírási, értelmezési probléma esetén vagy önellenőrzéskor, javításkor a megfelelő segédkönyvek használata – tanári segítséggel. Hibátlan (betűkihagyás és betűcsere nélküli) másolás, szavak, mondatok, néhány mondatnyi szöveg látó-halló tollbamondás és emlékezet alapján történő írása. Feladatlapok, táblázatok kitöltése, postai űrlapok kitöltése; vázlatkészítés tanulása. Hangutánzó, hangulatfestő szavak, szólások, közmondások, idézetek beépítése a mondatokba, a szövegbe, stílushatásuk megfigyelése. Mondatok bővítése, változatos mondatfajták beépítése a szövegbe, a mondat szórendjének, a	<i>Testnevelés:</i> mozgáskoordináció fejlesztés <i>Vizuális kultúra;</i> <i>Technika és tervezés</i> finommotorika fejlesztése. <i>Digitális kultúra:</i> kommunikációs technikák. <i>Etika:</i> írásbeli kommunikáció

	szöveg mondatrendjének vizsgálata, a lehetséges változatok számbavétele. A tanult nyelvtani szabályok alkalmazásával írásbeli szöveg alkotása. Elbeszélő jellegű szöveg jellemző jegyeinek felismerése, gyűjtése. Szöveg átalakítása: – bővítéssel: díszítő jelzők használata, – szűkítéssel: lényegkiemelés, tömörítés. Elbeszélő jellegű szöveg alkotása írásban. Címalkotás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önálló írás, emlékezetből való írás, diktálás, nyelvtani szabály, fogalmazás, leírás, elbeszélés, jellemzés.	

Témakör	4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	Órakeret 56+13 óra
Előzetes tudás	A tanuló alapvető kommunikációs helyzetekben eligazodik, tud kapcsolatot kezdeményezni, beszélgetésben részt venni. Ismeri a rokon értelmű szavak, többjelentésű, azonos alakú szavak fogalmát. Képes ezek felismerésére, szövegben való alkalmazásukra. A tanult szófajokban tud csoportosítani. Tanult helyesírási szabályokat igyekszik alkalmazni.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanult nyelvtani, nyelvhelyességi ismeretek alkalmazásának fejlesztése. Szóbeli és írásbeli nyelvhasználat legalapvetőbb elveinek, normáinak elsajátíttatása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Akusztikus figyelem: helyesírási szabályok. Szerialitás: betűrend.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BETŰK: Magánhangzók, mássalhangzók. Szótőhöz kapcsolódó toldalékok hangrendjének, illeszkedésének szabálya. A mássalhangzók egymásra hatása a beszédben, írásban (hasonulás, összeolvadás, rövidülés, kiesés). MONDATOK Mondatok átalakítása: – tömondat alkotása – bővített mondat. Mondataalkotás.	Csoportosítás, válogatás, vizsgálódás. Betűrend készítése, lexikon használata. Elválasztás szabályainak alkalmazása. Mondat tagolása, tanult helyesírási szabályok (mondatkezdés, írásjelek, tulajdonnevek) alkalmazása. Helyes szórend meghatározása. Helyes hangsúly gyakorlása. Számbeli egyeztetés gyakorlása, ellenőrzése, javítása. Szövegalkotás megadott szempontok alapján. Tanári útmutatás alapján szövegalkotás, kiegészítés, módosítás. Helyes mondataalkotás, szövegalkotás szabályainak alkalmazása.	<i>Történelem, Természettudo-mány:</i> kutató munkában a lexikonhasználat, betűrend gyakorlása.

Szófajok, szavak mondatbeli funkciója.		
SZÖVEG Szövegalkotás.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Beszédhang, magánhangzó, mássalhangzó, szóelem, hangalak és jelentés, helyesírási szabály.	

Témakör	5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Órakeret 64+13 óra
Előzetes tudás	Irodalmi művek olvasásakor az élményt nyújtó szerep megtapasztalása. Az olvasottak értelmezése: cím, szereplők, helyszín megfogalmazásával. Költői nyelv, irodalmi nyelv sajátosságainak ismerete. Vers és próza megkülönböztetése. Hangsúlyos olvasás. Dramatizálás elemeinek ismerete.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az irodalmi ismeretek fejlesztése, az olvasás készséggé alakítása, fejlesztése. A tanulók nyelvi kulturáltságának növelése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Emlékezet: memoriterek elsajátításával a hosszú távú emlékezet fejlesztése. Auditív figyelem, észlelés: hallott irodalmi szövegekből való tartalommondás, érzelmek, mondanivaló megfigyelése. Szókincsbővítés.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
MŰNEMEK: LÍRA, EPIKA, DRÁMA MŰFAJOK - DAL: Feldolgozásra ajánlott művek: Petőfi Sándor: - Füstbe ment terv - Reszket a bokor mert... MŰFAJOK - MESE, MŰMESÉK, MÁS NÉPEK MESÉI Feldolgozásra ajánlott művek: Válogatás magyar népmesegyűjteményből. - Az égig érő fa - Tündérszép Ilona és Árgyélus - Attila földje MONDA: Feldolgozásra ajánlott művek: - Lehel kürtje - Mátyás mondák	Az irodalmi művek elemzése, értelmezése, az irodalmi szövegek alapstruktúrájának megismerése. Irodalmi művek műfaji jellemzőinek felismerése. Az egyes műnemek jellemző jegyeinek felismerése. Az irodalmi kifejezésformák, a költői eszközök, az irodalmi szövegek szerkezetének megismerése. Az alapvető emberi viselkedés- és magatartásformák, érzések, lelkiállapotok, hangulatok, erkölcsi fogalmak és értékek, a valóság és a képzelet, a szocializációs és a társadalmi kérdések irodalmi ábrázolási módjainak megismerése. A vers tartalma alapján a költői szándék, a vers hangulatának	<i>Ének-zene:</i> ritmus jellemzői, szerepe. <i>Vizuális kultúra:</i> hangulat, érzelmek megjelenése a művészetekben. <i>Etika:</i> magatartás, érzelmek, erkölcsi értékek.

BIBLIAI TÖRTÉNETEK: Feldolgozásra ajánlott történetek: - A világ teremtése - Az édenkerti történet - Noé és a bárka - Jézus születése - A betlehemi királyok ELBESZÉLÉS: Feldolgozásra ajánlott művek: Jókai Mór – A nagyenyedi két fűzfa REGÉNY: Feldolgozásra ajánlott művek: Molnár Ferenc – A Pál utcai fiúk DRÁMA: A helyi lehetőségek függvényében egy színpadi mű megtekintése	megfogalmazása. Összeecsengő sorok jelölése. A versben az ismétlődő sorok, kifejezések felismerése. Összehasonlítás. A vers ritmusának különböző módon történő bemutatása, jelzése. Vers képszerűségének felismerése, egy-egy kép szóbeli „leírása”, illusztrálása. A költői jelzők és költői képek felismerése. Szövegrészek tagozódásának (bevezetés, tárgyalás, befejezés) megfigyelése. Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. Szereplők tulajdonságainak gyűjtése, csoportosítása. A szerzői szándék, a szöveg hangulatának jellemzése, megfogalmazása. A tanuló saját véleményének (szándék, hangulat) a szövegből vett idézetekkel való indoklása. Irodalmi kifejezésformákból válogatás, a szövegek felhasználása, „beépítése” saját szövegalkotáshoz. Egy-egy szöveg (-részlet) bemutatása (szerepjáték, szituációs játék, felolvasás). Színházlátogatás (dráma).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Líra, epika, dal, népdal, mese, népmese, monda, vers, próza, elbeszélés, regény, rím, memoriter.	
A fejlesztés várt eredményei az ötödik évfolyam végén	Minimum követelmények – elégséges ❖ Legyen képes kifejezni élményeit, érzéseit szóban, 2-3 egyszerű mondatban. ❖ Legyen képes véleményt alkotni és elfogadni tanári segítséggel. ❖ Lexikonok használatára segítséggel legyen képes. ❖ Tanári kérdések segítségével tudja felsorolni a szereplőket, helyszínt, időt, címet. ❖ Tudjon másolni írott és nyomtatott szövegről szavakat kevés hibával ❖ Írása legyen rendezett. ❖ A tanult szófajokat felismerje tanári segítséggel. ❖ Tudja elmondani Kölcsey –Himnusz 1 vsz-át. ❖ Ismerje fel a verset és a prózát.	

	❖ Legyen képes 4-5 mondatos szöveget önállóan elolvasni és tanári kérdésekre válaszolni. közepes ❖ Legyen képes kifejezni élményeit, érzéseit szóban 3-4 bővített mondatban tanári segítséggel. ❖ Legyen képes véleményt alkotni, és megfogalmazni azt 2-3 egyszerű mondatban. ❖ Használja az olvasást információszerzéshez. ❖ Lexikonok használatára kis segítséggel legyen képes. ❖ Tanári kérdések segítségével tudja röviden elmondani a cselekmény vázlatát. ❖ Tudjon másolni írott és nyomtatott szövegről, hibáit tanári segítséggel tudja javítani. ❖ Írása legyen rendezett, olvasható. ❖ A tanult szófajokat felismerje, csoportosítsa tanári segítséggel. ❖ Tudja Petőfi –Füstbe ment terv, Kölcsey – Himnusz 1 .vsz-át. ❖ Ismerje fel a verset és a prózát, a mese és a monda közötti különbséget kis tanári segítséggel. ❖ Legyen képes 6-8 mondatos szöveget önállóan elolvasni, értelmezni kérdések segítségével. jó ❖ Legyen képes kifejezni élményeit, érzéseit szóban 3-4 bővített mondatban. ❖ Legyen képes véleményt alkotni, és megfogalmazni azt 3-4 bővített mondatban. ❖ Használja az olvasást információszerzéshez. ❖ Önállóan tudja használni a lexikonokat. ❖ Tanári kérdések segítségével tudja rövid tartalom lényegkiemelését. ❖ Tudjon másolni írott és nyomtatott szövegről kevés hibával, hibáit önállóan tudja javítani. Diktálás után legyen képes kevés hibával írni. ❖ Írása legyen áttekinthető, olvasható. ❖ A tanult szófajokat felismerje, csoportosítsa kevés tanári segítséggel. ❖ Tudja Petőfi –Füstbe ment terv, Kölcsey – Himnusz 1 .vsz-át és tudjon ismertetni egy tanult mondat. ❖ Ismerje fel a verset és a prózát, a mese és a monda közötti különbséget. ❖ Legyen képes 6-8 mondatos szöveget önállóan elolvasni, értelmezni kis tanári segítséggel. jeles ❖ Legyen képes önállóan kifejezni élményeit, érzéseit szóban 4-5 bővített mondatban.

	❖ Legyen képes önállóan véleményt alkotni, és megfogalmazni azt 4-5 bővített mondatban. ❖ Használja az olvasást információszerzéshez. ❖ Önállóan tudja használni a lexikonokat, legyen képes internetes keresésre. ❖ Önállóan tudja rövid tartalom lényegkiemelését. ❖ Hibátlanul tudjon másolni írott és nyomtatott szövegről. Diktálás után tudjon írni egyszerű mondatokat, hibáit tudja javítani tanári segítséggel. ❖ Írása legyen áttekinthető, olvasható, esztétikus. ❖ A tanult szófajokat felismerje, csoportosítsa önállóan. ❖ Tudja Petőfi –Füstbe ment terv, Kölcsey – Himnusz 1 .vsz-át, illetve tudjon ismertetni egy tetszés szerinti mondat és egy bibliai történetet. ❖ Ismerje fel a verset és a prózát, a mese és a monda közötti különbséget, irodalmi eszközök közül tudjon megnevezni kettőt. ❖ Legyen képes 6-8 mondatos szöveget önállóan elolvasni, értelmezni

6. évfolyam

heti 5 óra

Témakör	1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Órakeret folyamatos/ 9 óra
Előzetes tudás	Tanult beszédtechnikai elemek alkalmazása. Szóban kapott utasítások követése. Kialakult verstanulási technika.	
Témakör	A szókincs gyarapítása mellett a meglévő nyelvhasználati zavarok korrigálása, csökkentése, megszüntetése. Egyéni képességhez igazodóan: a helyes artikuláció, beszédtechnikai elemek alkalmazása, aktív és passzív szókincs fejlesztése, a tanult elemek beépítése a társas kapcsolatokba. A reprodukív beszéd képességének fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Kommunikációs képesség: szókincsbővítés, kifejezőkészség formai és tartalmi elemei. Percepció: verbális és vizuális hang, szó, mondat, szöveg. Vizuális és akusztikus figyelem. Emlékezet.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Beszédtechnika: a) a helyes beszédleghzés b) megfelelő beszédhang, hangleadás c) pontos artikuláció d) ritmus, tempó e) időtartam	A metakommunikációs eszközök megismerése során a testbeszéd megértése, használatával a szóbeli kifejezőkészség erősítése. A beszélő szándékának megértése. A kommunikáció céljának megfelelő beszéd, a	<i>Ének-zene:</i> ritmus, hangképzés, légvétel. <i>Etika:</i> kommunikációs

f) hangsúly, hangerő g) szünet h) a kommunikáció céljának megfelelő beszéd Metakommunikáció: – mimika, – testtartás, – távolságtartás – tekintet. Beszéd (meg)értés: a) szavak b) mondatok c) szöveg szintjén. Beszédkésztség. Kommunikációs helyzet: – kapcsolatfelvétel, – kapcsolattartás, – vélemény- és szándéknyilvánítás, – vita, – kérdés, – kérdés.	hangsúlyok, érzelmek, indulatok, szándékok megjelenítése. Saját vélemény, saját gondolat, kérdés, kérdés megfogalmazása. A reproductív beszéd gyakorlása, memoriterek tanulása. Tanult szövegek kifejező tolmácsolása. Főfogalom alá rendezés, értelmező szótár vagy rokon értelmű szavak alkalmazása. Analógiák készítése, a következtetések megfogalmazása, analízis-szintetizálás, különböző szempontok szerinti csoportosítások, fogalomalkotások. Vers- és prózamondás.	helyzetek, metakommunikáció.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Artikuláció, beszédértés, beszédleghzés, beszélő szándéka, kommunikáció, összehasonlítás, csoportosítás, főfogalom, analógia, analízis-szintézis.	

Témakör	2. Olvasás és az írott szöveg megértése	Órakeret folyamatos /7+5
Előzetes tudás	Szövegértő olvasás. Iskolai könyvtár használata. Tanulási technikák használata közvetlen tanári irányítással.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A hangos és a néma olvasási technika, a szövegértő olvasás fejlesztése. Tények, adatok, információk felismerésében az önállóság növelése. Az olvasási kedv felkeltése, a könyvek iránti érdeklődés megalapozása, erősítése. A könyvekből történő tanulás megalapozása. Önálló könyvtárhasználat előkészítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Vizuális észlelés az olvasott szöveg értelmezése során. Figyelem. Auditív észlelés: szövegemlékezet. Emlékezet: olvasottak felidézése. Motiváció fenntartása, fejlesztése az olvasott szövegek megfelelő megválasztásával. Összefüggéslátás, összefüggések felismerése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Szövegelemzés, szövegértő (néma) olvasás. Kreatív szövegalkotás. Tanulást segítő eljárások. Szövegfeldolgozás. Könyvtárhasználat, információszerzés különböző eszközei.	Mondatok, szöveg értelmezése néma és hangos olvasással, a szövegből – adott szempontok alapján – adatok kiemelése. Törekvés önálló olvasásra, szövegfeldolgozásra. Aktív és passzív szókincs gyarapítása. Az információs kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása. A könyv, mint információforrás értékének felismerése. Különböző szépirodalmi, ismeretterjesztő, tankönyvi és médiaszövegek hangos olvasása. Az olvasott szöveg adott szempontok szerinti tagolása, lényegkiemelés, tömörítés, adatkeresés. Felolvasás, az olvasottak ismertetése. Ismeretszerzés a könyvtár felépítéséről, működéséről, előző években szerzett információk rendszerezése. Érdeklődésének megfelelő könyv választása. Adatkeresés, adatgyűjtés. Szépirodalmi részletek, művek szöveghű megtanulása.	<i>Matematika:</i> szöveges feladatok értelmezése, adatgyűjtés. <i>Történelem, Természettudomány:</i> szövegértelmezés, szövegelemzés, tények, információk gyűjtése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tartalom, lényegkiemelés, szövegbefogadás, szövegalkotás. Önművelés, média, ismeret, ismeretnyújtás, ismeretszerzés, lényegkiemelés, vázlat.	

Témakör	3. Írás, szövegalkotás	Órakeret folyamatos /8+5
Előzetes tudás	Írás különböző lehetőségeinek ismerete (másolás, írás emlékezetből, diktálás utáni írás, önálló írás), tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Írásbeli kifejezőképesség megerősítése, az írásbeli szövegalkotás legalapvetőbb szabályainak ismerete. Az írás eszközjellegű használatának kialakítása. Önellenőrzés fejlesztése. A helyesírás fejlesztése: másolással, látó-halló tollbamondással, emlékezetből írással. Saját és mások írásmunkáinak ellenőrzése, javítása a tanult nyelvtani szabályoknak megfelelően. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i>	

	Finommotorika fejlesztése írásmozgással. Téri tájékozódás: vonalközben való eligazodás, írásképzés rendezése. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás. Hallási figyelem fejlesztése: diktálás utáni írás.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Reproduktív írás Félig produktív írás A szöveg nyelvi jellegzetességei Szövegalkotás, szövegátalakítás Leíró és elbeszélő jellegű szövegek (fogalmazás). Elbeszélés jellegű szöveg tagolódása: – bevezetés – tárgyalás – befejezés. Cím szerepe. Hír (hirdetés). Leírás irodalmi és ismeretterjesztő szövegekben. Jellemzés tipikus jegyei. Jellemzés szerkezete. Meghívó, e-mail, sms, csetelés, blog.	Néhány mondatos szöveg önálló alkotása. Emlékezetből való írás. Tanult nyelvhelyességi, helyesírási ismeretek alkalmazása. Az írás közben felmerülő helyesírási, értelmezési probléma esetén vagy önellenőrzéskor, javításkor a megfelelő segédkönyvek használata – tanári segítséggel. Hibátlan (betűkihagyás és betűcsere nélküli) másolás, szavak, mondatok, néhány mondatnyi szöveg látó-halló tollbamondás és emlékezet alapján történő írása. Feladatlapok, táblázatok kitöltése, postai űrlapok kitöltése; vázlatkészítés tanulása. Hangutánzó, hangulatfestő szavak, szólások, közmondások, idézetek beépítése a mondatokba, a szövegbe, stílushatásuk megfigyelése. Mondatok bővítése, változatos mondatfajták beépítése a szövegbe, a mondat szórendjének, a szöveg mondatrendjének vizsgálata, a lehetséges változatok számbavétele. A tanult nyelvtani szabályok alkalmazásával írásbeli szöveg alkotása. Elbeszélő jellegű szöveg jellemző jegyeinek felismerése, gyűjtése. Szöveg átalakítása: – bővítéssel: díszítő jelzők használata, – szűkítéssel: lényegkiemelés, tömörítés. Elbeszélő jellegű szöveg alkotása írásban. Címalkotás. Meghívó, hír, hirdetés gyűjtése, megfigyelése, készítése. Leírás készítése, átalakítása bővítéssel, szűkítéssel. Olvasottakról vázlat készítése. Jellemzésből leírás, elbeszélés megfogalmazása, rögzítése.	<i>Testnevelés:</i> mozgáskoordináció fejlesztése. <i>Vizuális kultúra;</i> <i>technika és tervezés:</i> finommotorika fejlesztése. <i>Digitális kultúra:</i> kommunikációs technikák.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önálló írás, emlékezetből való írás, diktálás, nyelvtani szabály, fogalmazás, leírás, elbeszélés, hír, jellemzés.

Témakör	4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	Órakeret 64+13 óra
Előzetes tudás	A tanuló alapvető kommunikációs helyzetekben eligazodik, tud kapcsolatot kezdeményezni, beszélgetésben részt venni. Ismeri a rokon értelmű szavak, többjelentésű, azonos alakú szavak fogalmát. Képes ezek felismerésére, szövegben való alkalmazásukra. A tanult szófajokban tud csoportosítani. Tanult helyesírási szabályokat igyekszik alkalmazni.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanult nyelvtani, nyelvhelyességi ismeretek alkalmazásának fejlesztése. Szóbeli és írásbeli nyelvhasználat legalapvetőbb elveinek, normáinak elsajátíttatása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Akusztikus figyelem: helyesírási szabályok. Szerialitás: betűrend.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
SZÓELEMÉK, SZAVAK: Szófajok: – főnév – melléknév – számnév – névmás – ige. Jelző szerepe a szövegben. SZÓSZERKEZETEK: – alárendelő szó szerkezet – mellérendelő szó szerkezet. MONDATOK Mondatok alkotása, átalakítása: – egyszerű mondat alkotása – összetett mondat alkotása. Szófajok, szavak mondatbeli funkciója. SZÖVEG Szövegalkotás.	Csoportosítás, válogatás, vizsgálódás. Betűrend készítése, lexikon használata. Elválasztás szabályainak alkalmazása. Szavak csoportosítása szófajuk, jelentéstartalmuk alapján. Gyűjtés, csoportosítás. Szavak átalakítása: – képzéssel – jelezéssel – ragozással. Szó szerkezet alkotása, átalakítása. Szó szerkezetek keresése, gyűjtése irodalmi szövegből. A szó szerkezetek felismerése a mondatokban, azok ki/beemelése a mondatokból/mondatokba. Mondat tagolása, tanult helyesírási szabályok (mondatkezdés, írásjelek, tulajdonnevek) alkalmazása. Helyes szórend meghatározása. Helyes hangsúly gyakorlása. Számbeli egyeztetés gyakorlása, ellenőrzése, javítása. Szövegalkotás megadott szempontok alapján. Tanári útmutatás alapján szövegalkotás, kiegészítés, módosítás.	<i>Történelem, Természettudomány:</i> kutató munkában a lexikonhasználat, betűrend gyakorlása.

	Helyes mondatalkotás, szövegalkotás szabályainak alkalmazása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Beszédhang, magánhangzó, mássalhangzó, szóelem, hangalak és jelentés, szókincs, szófaj, helyesírási szabály.	

Témakör	5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Órakeret 56+13 óra
Előzetes tudás	Irodalmi művek olvasásakor az élményt nyújtó szerep megtapasztalása. Az olvasottak értelmezése: cím, szereplők, helyszín megfogalmazásával. Költői nyelv, irodalmi nyelv sajátosságainak ismerete. Vers és próza megkülönböztetése. Hangsúlyos olvasás. Dramatizálás elemeinek ismerete.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az irodalmi ismeretek fejlesztése, az olvasás készséggé alakítása, fejlesztése. A tanulók nyelvi kulturáltságának növelése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Emlékezet: memoriterek elsajátításával a hosszú távú emlékezet fejlesztése. Auditív figyelem, észlelés: hallott irodalmi szövegekből való tartalommondás, érzelmek, mondanivaló megfigyelése. Szókincsbővítés.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
MŰNEMEK: LÍRA, EPIKA, DRÁMA MŰFAJOK - DAL: MŰFAJOK - NÉPBALLADA Feldolgozásra ajánlott művek: - Kőmíves Kelemen; MŰFAJOK – LEGENDA Feldolgozásra ajánlott művek: - Arany János – Rege a csodaszarvasról ELBESZÉLŐ KÖLTEMÉNY: Feldolgozásra ajánlott művek: - Fazekas Mihály: Lúdas Matyi - <u>Petőfi Sándor: János vitéz</u>	Az irodalmi művek elemzése, értelmezése, az irodalmi szövegek alapstruktúrájának megismerése. Irodalmi művek műfaji jellemzőinek felismerése. Az egyes műnemek jellemző jegyeinek felismerése. Az irodalmi kifejezésformák, a költői eszközök, az irodalmi szövegek szerkezetének megismerése. Az alapvető emberi viselkedés- és magatartásformák, érzések, lelkiállapotok, hangulatok, erkölcsi fogalmak és értékek, a valóság és a képzelet, a szocializációs és a társadalmi kérdések irodalmi ábrázolási módjainak megismerése.	<i>Ének-zene:</i> ritmus jellemzői, szerepe. <i>Vizuális kultúra:</i> hangulat, érzelmek megjelenése a művészetekben. <i>Etika:</i> magatartás, érzelmek, erkölcsi értékek.

REGÉNY: Feldolgozásra ajánlott művek: - Gárdonyi Géza: Egri csillagok DRÁMA: A helyi lehetőségek függvényében egy színpadi mű megtekintése.	A vers tartalma alapján a költői szándék, a vers hangulatának megfogalmazása. Összezsengő sorok jelölése. A versben az ismétlődő sorok, kifejezések felismerése. Összehasonlítás. A vers ritmusának különböző módon történő bemutatása, jelzése. Vers képszerűségének felismerése, egy-egy kép szóbeli „leírása”, illusztrálása. A költői jelzők és költői képek felismerése. Szövegrészek tagozódásának (bevezetés, tárgyalás, befejezés) megfigyelése. Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. Szereplők tulajdonságainak gyűjtése, csoportosítása. A szerzői szándék, a szöveg hangulatának jellemzése, megfogalmazása. A tanuló saját véleményének (szándék, hangulat) a szövegből vett idézetekkel való indoklása. Irodalmi kifejezésformákból válogatás, a szövegek felhasználása, „beépítése” saját szövegalkotáshoz. Egy-egy szöveg (-részlet) bemutatása (szerepjáték, szituációs játék, felolvasás). Színházlátogatás (dráma).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Líra, epika, dal, népdal, ballada, népballada, mese, népmese, legenda, monda, vers, próza, elbeszélés, elbeszélő költemény, regény, rím, memoriter.	

A fejlesztés várt eredményei a hatodik évfolyam végén	Minimum követelmények - elégséges ❖ Tudjon társalgásban részt venni. ❖ Képes kérdezni a szituációnak megfelelően. ❖ Használja az olvasást az információszerzéshez és átadáshoz. ❖ Legyen képes tanári segítséggel, adott szempontok alapján könyvtárhasználatra. ❖ Tanári kérdések alapján legyen képes tartalom rövid visszaadására. ❖ Segítséggel az írást kommunikációs céllal is használja.

	❖ Legyen képes hiányos és bővített mondatot alkotni a közlés szándékához igazítva tanári segítséggel. ❖ Legyen képes versrészletek felidézésére. közepes ❖ A tanuló társalgásban aktívan részt tud venni. ❖ Képes a közlés szituációjának megfelelően válaszolni. ❖ Képes kérdezni, véleményt elfogadni. ❖ Az olvasást az információszerzéshez elhasználni. ❖ Képes könyvtárhasználatra. ❖ Lényegkiemelésre, tartalom rövid visszaadására képes tanári kérdések alapján. ❖ Olvasható, áttekinthető 4-5 mondatos írásművek készítésére képes, ❖ Tudja az írást kommunikációs célokra használni. ❖ Szófajokat megnevezi, tanári segítséggel felismeri, szavakat átalakít, bővített mondatokat használ saját gondolatainak kifejezése érdekében. ❖ Képes hiányos és bővített mondatot alkotni, átalakítani a közlés szándékához igazítva tanári segítséggel. ❖ A kijelölt memoriterek - Petőfi – János vitéz - szöveghűen, elmondja. ❖ Tanult irodalmi művek tartalmát tanári segítséggel el tudja mondani. ❖ Irodalmi alkotások esetében tud különbséget tenni. ❖ Elbeszélő költemény, regény fogalmát ismeri, azokra példákat tud mondani. jó ❖ A tanuló társalgásban részt tud venni, felismeri a metakommunikációs eszközöket. ❖ Kevés tanári segítséggel képes a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni. ❖ Képes meggyőzni, kérdezni, véleményt elfogadni kis tanári segítséggel. ❖ Az olvasást az információszerzéshez és átadáshoz tanári segítséggel felhasználja. ❖ Képes könyvtárhasználatra, megadott szempontok alapján. ❖ Lényegkiemelésre, tartalom rövid visszaadására képes ❖ Olvasható, áttekinthető írásművek készítésére képes, megadott szempontok alapján tanári segítséggel. ❖ Tudja az írást kommunikációs célokra használni. ❖ Szavakat átalakít, tanári segítséggel szóösszetételeket alkot, használ saját gondolatainak kifejezése érdekében. ❖ A tanult szószerkezeteket felismeri, gyűjti, ❖ Képes hiányos és bővített mondatot alkotni, átalakítani a közlés szándékához igazítva kis tanári segítséggel. ❖ A kijelölt memoriterek szöveghűen elmondja.

	❖ Tanult irodalmi művek tartalmát ismeri, a szereplőket, helyszínt tanári segítséggel azonosítja. ❖ Irodalmi alkotások esetében tud összehasonlítani, értelmezni. ❖ Líra, epika, fogalmát ismeri, tud ennek megfelelően tanári segítséggel csoportosítást végezni. jeles ❖ A tanuló társalgásban részt tud venni a metakommunikációs eszközök és a kommunikáció céljának megfelelő alkalmazásával. ❖ Képes a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni. ❖ Képes meggyőzni, kérdezni, véleményt elfogadni. ❖ Az olvasást az információszerzéshez és átadáshoz felhasználja. ❖ Képes könyvtárhasználatra, megadott szempontok alapján vagy önállóan. ❖ Lényegkiemelésre, tartalom visszaadására képes. ❖ Olvasható, áttekinthető írásművek készítésére képes, a szöveg tagolásával, megadott szempontok alapján. ❖ Tudja az írást önállóan kommunikációs célokra használni.(meghívó, sms, e-mail formájában) ❖ Szavakat átalakít, csoportosít, szóösszetételeket alkot, használ saját gondolatainak kifejezése érdekében. ❖ A tanult szószerkezeteket felismeri, gyűjti, csoportosítja. ❖ Képes hiányos és bővített mondatot alkotni, átalakítani a közlés szándékához igazítva. ❖ A kijelölt memoriterek szöveghűen, megfelelő hangsúllyal elmondja. ❖ Tanult irodalmi művek tartalmát ismeri, a szereplőket, helyszínt azonosítja. ❖ Irodalmi alkotások esetében tud összehasonlítani, értelmezni, elemezni. ❖ Líra, epika, fogalmát ismeri, tud ennek megfelelően csoportosítást végezni.

7. évfolyam

heti 5 óra

Témakör	1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Órakeret folyamatos /9 óra
Előzetes tudás	Beszédtechnikai elemek használata. Megfelelő, önkifejezéshez elegendő aktív és passzív szókinés. Beszélő szándékának felismerése. Szövegértő olvasás. Beleélő képesség.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Improvizációs képesség fejlesztése. Memoriterekkel az emlékezet fejlesztése. A mondatfonetikai eszközök használatának fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Kommunikációs készség. Vizuális és auditív emlékezet.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Vers- és prózamondás. Tartalmi szempontú szövegelemzés. Mondatfonetikai eszközök.	Az alkalomnak, a helyzetnek megfelelő szöveg alkotása, azok értékelése, értelmezése a hallgató szempontjából is. A mondatfonetikai eszközök használatát fejlesztő gyakorlatok végzése. Vitában való részvétel, mások véleményének tiszteletben tartásával. Memoriterek tanulása. Vers- és prózamondó gyakorlatok az irodalmi alkotások segítségével. Törekvés a szóbeli szövegalkotásban a változatos kifejezésformák alkalmazására. Hangos és néma olvasás, szövegelemzés. Irodalmi művek önálló és csoportos dramatizálása. Adott témakörben helyzetgyakorlatok, improvizációk.	<i>Ének-zene:</i> ritmusgyakorlatok. <i>Testnevelés:</i> a mozgás kifejező ereje. <i>Történelem,</i> <i>Természettudomány:</i> ismeretterjesztő szövegek olvasása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szövegelemzés, beleélő képesség, dramatizálás, helyzetgyakorlat, improvizáció.	

Témakör	2. Olvasás és az írott szöveg megértése	Órakeret folyamatos /8
Előzetes tudás	A tanuló az olvasást információszerzéshez használja.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasástechnika folyamatos fejlesztése mellett a szövegértés, a szóbeli kifejező- és szövegalkotó képesség fejlesztése; esztétikai élményt nyújtó olvasás. Önálló tanulás fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Szókincsbővítés. Figyelem. Akusztikus és vizuális észlelés: irodalmi művek hallgatása, olvasása. Gondolkodás: olvasottak elemzése. Összefüggések felismerése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Hangos és néma olvasás, szövegelemzés. Különböző jellegű, műfajú szövegek, pl. ismeretterjesztő szöveg, klasszikus ifjúsági művek.	A közlés tartalmához és a közlő szándékához igazodó mondatfonetikai eszközök alkalmazása. A felolvasás szabályainak ismeretében kifejező, értelmező hangos olvasás. Aktív és passzív szókincs gyarapítása. Különböző műfajú szövegek hangos és néma olvasása. Tartalmi szempontú szövegelemzés. Ábrák, illusztrációk értelmezése. Vélemény megfogalmazása.	<i>Matematika:</i> szöveges feladatok értelmezése. <i>Digitális kultúra:</i> ismeretszerzés. <i>Vizuális kultúra:</i> esztétikai érzék fejlesztése.

	Lexikonhasználat, internetes keresőprogramok használata. Versek, prózai részletek szöveghű felidézése. Vázlatírás, lényegkiemelés, összefoglalás, tanári irányítással jegyzetkészítés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szövegelemzés, közlés, szövegalkotás, illusztráció, lényegkiemelés, vázlat, jegyzet.	

Témakör	3. Írás, szövegalkotás	Órakeret folyamatos/ 7+8 óra
Előzetes tudás	Írás használata kommunikációs céllal.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az írás technikája, valamint a helyesírás folyamatos fejlesztése mellett az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése. Törekvés erősítése az írásbeli munkák rendezettségére, pontosságára. Az egyéni fogalmazási stílus kialakításának, a választékos kifejezési formák használatának támogatása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Vizuális észlelés: íráskép. Vizuális emlékezet: helyesírási szabályok alkalmazása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Helyesírás: magánhangzók illeszkedése, hasonulás, összeolvadás, rövidülés, kivetés, összetett szavak, elválasztás. A mindennapi élet magán- és társas műfajai: leírás, jellemzés, elbeszélés	Az írásbeli szövegalkotás változatos kifejezésformáinak (rokon értelmű és hangulatfestő szavak, idézetek) használata. Változatos témájú és műfajú szövegek alkotása, a szövegek megadott szempontok alapján történő átalakítása. Saját és mások munkájának ellenőrzése, javítása, helyesírási segédkönyvek használata. Rendezett, pontos írásbeli munkák készítése. Tanult nyelvtani szabályok alkalmazása helyesírást fejlesztő gyakorlatok során. Szövegalkotások javítása.	<i>Történelem, Természettudomány:</i> lényegkiemelés, vázlatkészítés, írásbeli beszámolóknál a tanultak alkalmazása. <i>Vizuális kultúra:</i> esztétikus munka. <i>Etika:</i> írásbeli kommunikáció
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önellenőrzés, nyelvtani szabály, stílus, egyéni írásmód, önkifejezés.	

Témakör	4. Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek	Órakeret 60+8 óra
Előzetes tudás	Tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az eddig tanult nyelvtani ismeretek megszilárdítása, ismétlése, a hiányok pótlása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Hallási figyelem: nyelvtani szabályok. Vizuális észlelés: leírtak önellenőrzése. Emlékezet: tanult nyelvtani szabályok felidézése. Szerialitás. Intermodalitás.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
SZAVAK: Szófajok. Szóalkotás: képzéssel, jelezéssel, ragozással, azonos toldalék, más-más szótő, egy szótő, más-más toldalék. Szószerkezet alkotása. Mondatalkotás – a beszélő szándéka, logikai minőség alapján. – a beszélő kommunikációs szándékának megfelelően.	Szavak csoportosítása, átalakítása. Mozaikszavak keletkezése, értelmezése. Szószerkezetek átalakítása a szerkezet megváltoztatásával, bővítéssel (többszörös bővítéssel is), szűkítéssel, rokon értelmű szavak alkalmazásával. Szószerkezetek összeillesztésével mondatalkotás. Gyűjtés, válogatás, átalakítás. Gyakorlás, ellenőrzés, javítás. Mondatalkotás. Szövegből mondatok válogatása lényegkiemelés (jegyzetelés), idézet szempontjából. Szerkezet megváltoztatása bővítéssel, szűkítéssel, helyettesítéssel, a részek cseréjével. Mondatok tagolása, hiányzó írásjelek pótlása. Mondatok csoportosítása szerkezet alapján. Lehetséges szórend meghatározása. Vázlatkészítés. Olvasottakról vázlat készítése. Tagolatlan (elbeszélés, leírás, jellemzés jellegű) szövegek tagolása a makroszerkezet alapján. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegekben a nyelvi forma és a jelentés (a szó szerinti és a metaforikus értelem) összefüggéseinek vizsgálata. Személyes történet elmondása megadott szempontok betartásával, témaválasztás alapján (témaválasztás, címadás, anyaggyűjtés, jegyzetelés, rendezés), Szűkítéssel, bővítéssel a hangulat, a stílus megváltoztatása, a szerkezet (a bevezetés/előzmény, a befejezés) megváltoztatása.	<i>Minden tantárgy:</i> a tanult helyesírási szabályok alkalmazá-sa
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szófaj, átalakítás, csoportosítás, tagolás, szépirodalom, ismeretterjesztő irodalom, téma, témaválasztás, , beszámoló.	

Témakör	5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Órakeret 60+20 óra
Előzetes tudás	Műfaji jellemzők ismerete, tájékozódás közöttük.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Irodalom iránti érdeklődés fenntartása. Megfelelően motivált befogadói magatartás kialakítása az irodalom és más művészeti ágak iránt. Megismert művek jellemzőinek, sajátosságainak megfigyelése,	

	összefüggés-látás fejlesztése. Az élmények, érzések ismeretté, tudássá transzformálása. Epikai művek korábban tanult jellemzőinek felidézése. Az olvasott művek eseményeinek, történéseinek, logikai kapcsolatának, ok-okozati összefüggéseinek felismerése. Önálló feldolgozás fejlesztése. Könyvtárlátogatás az önálló ismeretszerzés folyamatában. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Emlékezet: memoriterek. Figyelem: különbözőség és hasonlóság a művekben. Gondolkodás: elemzés, összehasonlítás, analógiák felismerése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A RENESZÁNSZ IRODALMA Feldolgozásra ajánlott művek: - <i>Janus Pannonius</i> - Pannónia dicsérete (epigramma) - <i>Balassi Bálint</i> - Egy katonaének	A vers szereplőinek, formájának, tagozódásának, képeinek megfigyelése. Hasonlóságok, különbözőségek felismerése. Összezsengő sorok jelölése. Írók, költők jellemző életrajzi adatainak megismerése. A vers tartalma alapján a költői szándék megfogalmazása. Szövegrészek tagozódásának (bevezetés, tárgyalás, befejezés) megfigyelése. Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. Szereplők tulajdonságainak gyűjtése, csoportosítása. Szöveg hangulati tartalmainak véleményezése. Dramatizálás, felolvasás. Elbeszélési és történeti átírás gyakorlása. Memoriterek megtanulása.	<i>Ének-zene; vizuális kultúra:</i> a ritmus más-más formái. <i>Történelem:</i> az írók, költők művei, életrajzi adatai és a történelmi korok.
A BAROKK IRODALOM Feldolgozásra ajánlott művek: - Bujdosóénekek - <i>Mikes Kelemen</i>: 112. levél		
A FELVILÁGOSODÁS IRODALMA Feldolgozásra ajánlott művek: - <i>Csokonai Vitéz Mihály</i> - A reményhez (elégia)		
A XIX. SZÁZAD IRODALMA Feldolgozásra ajánlott művek: - <i>Kölcsey Ferenc</i> - Himnusz; - Huszt (epigramma) - <i>Vörösmarty Mihály</i> – Szózat - <i>Petőfi Sándor</i> - Az Alföld, (tájlíra) - Nemzeti dal (dal) - Egy gondolat bánt engemet - Szeptember végén - <i>Arany János</i> - Családi kör (életkép)		

- A fülemile (elbeszélő költemény) - A walesi bárdok (ballada) - Toldi (elbeszélő költemény) - Jókai Mór – A kőszívű ember fiai (részlet) - Mikszáth Kálmán – A néhai bárány - A két koldusdiák (részlet) VILÁGIRODALOM Feldolgozásra ajánlott művek: - Daniel Defoe – Robinson Crusoe DRÁMA A lakóhelyi lehetőségekhez igazítható színpadi mű választása		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Életrajzi adat, magyar irodalom, világirodalom, vers, próza, színjáték, színmű.	

A fejlesztés várt eredményei a hetedik évfolyam végén	Minimum követelmények – elégséges ❖ Legyen képes szóbeli és írásbeli szövegalkotásra egyszerű formában. ❖ Legyen képes szövegalkotáskor az alkalomhoz és a helyzethez igazodni. ❖ Idézni tud versből, prózából helyes ritmusban, megfelelő hanglejtéssel, szövegűen. ❖ Olvasásában megfelelő tagolásra törekszik. ❖ Szóhasználatában érvényesítse a kialakuló egyéni stílusát. ❖ A tanult nyelvtani szabályokat, tanári segítséggel alkalmazza. ❖ Írása legyen rendezett külalakú és olvasható ❖ Tanári segítséggel tudjon lényegkiemelést végezni. ❖ Rendelkezzen ismeretekkel néhány költő, író életéről. ❖ Segítséggel ismerje fel az ok-okozati összefüggéseket az olvasottakban. közepes ❖ A tanuló képes az olvasott művek mondanivalóját megfogalmazni, és a cselekmény összefoglalására tanári segítséggel.

	❖ Képes szövegalkotáskor az alkalomhoz és a helyzethez igazodni. ❖ Változatos témájú és műfajú szövegek alkotása tanári segítséggel. ❖ Prózát (részleteket) a hangsúlyok alkalmazásával elmond. ❖ Olvasása folyamatos, kevés hibával. ❖ Képes az írást a kommunikáció eszközeként használni. ❖ A tanult nyelvtani szabályokat alkalmazza önálló írása során. ❖ Igyekszik rendezett külalakú, olvasható írásműveket készíteni. ❖ A tanulás céljából tud vázlatot készíteni tanári segítséggel. ❖ Rendelkezik ismeretekkel a tanult írók, költők életéről kérdések alapján be tudja mutatni azt. ❖ Olvasás útján szerzett ismereteiről írásban is 2-3 <i>mondatban</i> számot ad. ❖ Képes beszélgetni egy-egy irodalmi alkotásról, feltett kérdések alapján. ❖ Az olvasottakban felismeri a cselekvések következményeit. ❖ Elmondja a tanult verseket, versrészleteket kevés tanári segítséggel.
jó	❖ A tanuló képes az olvasott művek mondanivalóját megfogalmazni, és a cselekmény összefoglalására. ❖ Változatos témájú és műfajú szövegek alkotása a szövegek megadott szempontok alapján történő átalakítása tanári segítséggel. ❖ Prózát (részleteket), a (helyes) ritmus, hanglejtés és hangsúlyok alkalmazásával elmond, bemutat (felolvasás). ❖ Olvasása folyamatos, kifejező, hibátlan. ❖ Képes hangulati szempontú szövegelemzésre irányítás mellett. ❖ Változatos kifejezési formákra való törekvés a kommunikációban. ❖ Képes az írást kommunikációs céljainak elérése érdekében használni. ❖ A tanult nyelvtani szabályokat alkalmazza tanári segítséggel önálló írása során. ❖ Rendezett külalakú, olvasható írásműveket készíteni. ❖ A tanulás céljából tud lényegyet kiemelni, vázlatot készíteni tanári segítséggel. ❖ Rendelkezik ismeretekkel a tanult írók, költők életéről, arról 3-4 mondatban be tud számolni. ❖ Olvasás útján szerzett ismereteiről írásban is 4-5 <i>mondatban</i> számot ad. ❖ Képes beszélgetni egy-egy irodalmi alkotásról tanári segítséggel. ❖ Az olvasottakban felismeri tanári segítséggel a logikai kapcsolatokat, cselekvések következményeit. ❖ Elmondja a tanult verseket, versrészleteket.

	jeles ❖ A tanuló képes az olvasott művek mondanivalóját megfogalmazni, képes az olvasottak időrendi sorba rendezésére, és a cselekmény összefoglalására. ❖ Változatos témájú és műfajú szövegek alkotása a szövegek megadott szempontok alapján történő átalakítása. ❖ Verset és prózát (részleteket) a (helyes) ritmus, hanglejtés és hangsúlyok alkalmazásával elmond, bemutat (felolvasás). ❖ Képes különböző műfajú szöveg élményt nyújtó olvasására. ❖ Képes hangulati szempontú szövegelemzésre. ❖ Fogalmazásában, szóhasználatában, beszédében egyéni stílusa alakulóban van. ❖ Képes az írást kommunikációs céljainak elérése érdekében önállóan használni. ❖ A tanult nyelvtani szabályokat alkalmazza önálló írása során. ❖ Rendezett külalakú, olvasható, igényes írásműveket készíteni. ❖ A tanulás céljából tud lényegyet kiemelni, vázlatot készíteni. ❖ Rendelkezik ismeretekkel a tanult írók, költők életéről, korban el tudja őket helyezni. ❖ Olvasás útján szerzett ismereteiről írásban is <i>öt-hat mondatban</i> számot ad. ❖ Képes beszélgetni egy-egy irodalmi alkotásról. ❖ Az olvasottakban felismeri a logikai kapcsolatokat, cselekvések következményeit. ❖ Szöveghűen elmondja a tanult verseket, versrészleteket.

8. évfolyam

heti 5 óra

Témakör	1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Órakeret folyamatos /9 óra
Előzetes tudás	Beszédtechnikai elemek használata. Megfelelő, önkifejezéshez elegendő aktív és passzív szókincs. Beszélő szándékának felismerése. Szövegértő olvasás. Beleélő képesség.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Improvizációs képesség fejlesztése. Memoriterekkel az emlékezet fejlesztése. A mondatfonetikai eszközök használatának fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Kommunikációs készség. Vizuális és auditív emlékezet.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok

Vers- és prózamondás. Tartalmi szempontú szövegelemzés. Mondatfonetikai eszközök.	Az alkalomnak, a helyzetnek megfelelő szöveg alkotása, azok értékelése, értelmezése a hallgató szempontjából is. A mondatfonetikai eszközök használatát fejlesztő gyakorlatok végzése. Vitában való részvétel, mások véleményének tiszteletben tartásával. Memoriterek tanulása. Vers- és prózamondó gyakorlatok az irodalmi alkotások segítségével. Törekvés a szóbeli szövegalkotásban a változatos kifejezésformák alkalmazására. Hangos és néma olvasás, szövegelemzés. Irodalmi művek önálló és csoportos dramatizálása. Adott témakörben helyzetgyakorlatok, improvizációk.	<i>Ének-zene:</i> ritmusgyakorlatok. <i>Testnevelés és sport:</i> a mozgás kifejező ereje. <i>Történelem, természetismeret:</i> ismeretterjesztő szövegek olvasása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szövegelemzés, beleélő képesség, dramatizálás, helyzetgyakorlat, improvizáció.	

Témakör	2. Olvasás és az írott szöveg megértése	Órakeret folyamatos/ 7 óra
Előzetes tudás	A tanuló az olvasást információszerzéshez használja.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasástechnika folyamatos fejlesztése mellett a szövegértés, a szóbeli kifejező- és szövegalkotó képesség fejlesztése; esztétikai élményt nyújtó olvasás. Önálló tanulás fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Szókincsbővítés. Figyelem. Akusztikus és vizuális észlelés: irodalmi művek hallgatása, olvasása. Gondolkodás: olvasottak elemzése. Összefüggések felismerése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Hangos és néma olvasás, szövegelemzés. Hangulati szempontú szövegelemzés. Különböző jellegű, műfajú szövegek, pl. levél, napló, útirajz, ismeretterjesztő szöveg, klasszikus ifjúsági művek.	A közlés tartalmához és a közlő szándékához igazodó mondatfonetikai eszközök alkalmazása. A felolvasás szabályainak ismeretében kifejező, értelmező hangos olvasás. Aktív és passzív szókincs gyarapítása. Különböző műfajú szövegek hangos és néma olvasása. Tartalmi szempontú szövegelemzés. Hangulati szempontú szövegelemzés. Ábrák, illusztrációk értelmezése. Vélemény megfogalmazása. Lexikonhasználat, internetes keresőprogramok használata. Versek, prózai részletek szöveghű felidézése.	<i>Matematika:</i> szöveges feladatok értelmezése. <i>Digitális kultúra:</i> ismeretszerzés.

	Vázlatírás, lényegkiemelés, összefoglalás, tanári irányítással jegyzetkészítés.	
Kulcsfogalom/ fogalmak	Szövegelemzés, közlés, szövegalkotás, illusztráció, lényegkiemelés, vázlat, jegyzet.	

Témakör	3. Írás, szövegalkotás	Órakeret folyamatos/ 8+7 óra
Előzetes tudás	Írás használata kommunikációs céllal.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Az írás technikája, valamint a helyesírás folyamatos fejlesztése mellett az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése. Törekvés erősítése az írásbeli munkák rendezettségére, pontosságára. Az egyéni fogalmazási stílus kialakításának, a választékos kifejezési formák használatának támogatása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Vizuális észlelés: íráskép. Vizuális emlékezet: helyesírási szabályok alkalmazása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Helyesírás: magánhangzók illeszkedése, hasonulás, összeolvadás, rövidülés, kivetés, összetett szavak, írásmódosulás, elválasztás, rövidítések kétféle írása, írásjelek használata stb. A mindennapi élet magán- és társas műfajai: leírás, jellemezés, elbeszélés, önarckép, levél.	Az írásbeli szövegalkotás változatos kifejezésformáinak (rokon értelmű és hangulatfestő szavak, idézetek) használata. Változatos témájú és műfajú szövegek alkotása, a szövegek megadott szempontok alapján történő átalakítása. Saját és mások munkájának ellenőrzése, javítása, helyesírási segédkönyvek használata. Rendezett, pontos írásbeli munkák készítése. Tanult nyelvtani szabályok alkalmazása helyesírást fejlesztő gyakorlatok során. A szövegszerkezet elemzése, stílushibák javítása, a címzettnek, a témának és a mondanivalónak megfelelő szöveg alkotása a mindennapi élet magán- és társas műfajaiban: leírás, jellemezés, elbeszélés, önarckép, levél. Szövegalkotások javítása.	<i>Történelem, Természettudomány:</i> lényegkiemelés, vázlatkészítés, írásbeli beszámolóknál a tanultak alkalmazása. <i>Vizuális kultúra:</i> esztétikus munka.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önellenőrzés, nyelvtani szabály, stílus, egyéni írásmód, önkifejezés.	

Témakör	4. Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek	Órakeret 60+9 óra
Előzetes tudás	Tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.	

A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Az eddig tanult nyelvtani ismeretek megszilárdítása, ismétlése, a hiányok pótlása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Hallási figyelem: nyelvtani szabályok. Vizuális észlelés: leírtak önellenőrzése. Emlékezet: tanult nyelvtani szabályok felidézése. Szerialitás. Intermodalitás.	
Fejlesztési Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
SZAVAK: Szófajok. A szókincs rétegződésének fogalma, csoportosítása: – irodalmi változat, – köznyelvi változat, – népnyelvi változat (tájszók, nyelvjárások), – csoportnyelvek (szaknyelv, hobbinyelv, diáknyelv, argónyelv). Szószerkezet alkotása. Mondatalkotás – a beszélő szándéka, logikai minőség alapján. – átalakítás a szerkezet alapján – a beszélő kommunikációs szándékának megfelelően. Levél jellemző jegyei. A levél formai, helyesírási követelményei.	Szavak csoportosítása, átalakítása. Mozaikszavak keletkezése, értelmezése. Szószerkezetek átalakítása a szerkezet megváltoztatásával, bővítéssel (többszörös bővítéssel is), szűkítéssel, rokon értelmű szavak alkalmazásával. Szószerkezetek összeillesztésével mondatalkotás. Gyűjtés, válogatás, átalakítás. Gyakorlás, ellenőrzés, javítás. Mondatalkotás. Szövegből mondatok válogatása lényegkiemelés (jegyzetelés), idézet szempontjából. Szerkezet megváltoztatása bővítéssel, szűkítéssel, helyettesítéssel, a részek cseréjével. Mondatok tagolása, hiányzó írásjelek pótlása. Mondatok csoportosítása szerkezet alapján. Lehetséges szórend meghatározása. Vázlatkészítés. Levél, válaszlevél készítése. Olvasottakról vázlat készítése. Tagolatlan (elbeszélés, leírás, jellemzés jellegű) szövegek tagolása a makroszerkezet alapján. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegekben a nyelvi forma és a jelentés (a szó szerinti és a metaforikus értelem) összefüggéseinek vizsgálata. Személyes történet elmondása megadott szempontok betartásával, témaválasztás alapján (témaválasztás, címadás, anyaggyűjtés, jegyzetelés, rendezés), a címzettnek, a témának és a mondanivalónak megfelelő szövegek a mindennapi élet magán- és hivatalos műfajaiban (önéletrajz, meghatalmazás, elismervény, könyv- és műsorajánlás, irodalmi, zenei, színházi és filmélményekről, közösségi rendezvényről beszámoló, interjú készítése, beszámolás ismeretanyagokból).	<i>Minden tantárgy:</i> a tanult helyesírási szabályok alkalmazása.

	Szűkítéssel, bővítéssel a hangulat, a stílus megváltoztatása, a szerkezet (a bevezetés/előzmény, a befejezés) megváltoztatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szófaj, átalakítás, csoportosítás, tagolás, szépirodalom, ismeretterjesztő irodalom, téma, témaválasztás, önéletrajz, kérvény, beszámoló, interjú.	

Témakör	5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Órakeret 60+20 óra
Előzetes tudás	Műfaji jellemzők ismerete, tájékozódás közöttük.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Irodalom iránti érdeklődés fenntartása. Megfelelően motivált befogadói magatartás kialakítása az irodalom és más művészeti ágak iránt. Megismert művek jellemzőinek, sajátosságainak megfigyelése, összefüggés-látás fejlesztése. Az élmények, érzések ismeretté, tudássá transzformálása. Epikai művek korábban tanult jellemzőinek felidézése. Az olvasott művek eseményeinek, történéseinek, logikai kapcsolatának, ok-okozati összefüggéseinek felismerése. Önálló feldolgozás fejlesztése. Könyvtárlátogatás az önálló ismeretszerzés folyamatában. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Emlékezet: memoriterek. Figyelem: különbözőség és hasonlóság a művekben. Gondolkodás: elemzés, összehasonlítás, analógiák felismerése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A XX. SZÁZAD IRODALMA – KORTÁRS IRODALOM - Ady Endre -Föl – földobott kő - Őrizem a szemed - József Attila – Rejtelmek - Kertész leszek - Radnóti Miklós – Nem tudhatom - Karinthy Frigyes - Tanár úr kérem (részletek) - Juhász Gyula – Anna örök - Milyen volt... - Tóth Árpád – Esti sugárkoszorú - Weöres Sándor – Ó, ha cinke volnék - Örkény István – Egypercesek - Az autóvezető	A vers szereplőinek, formájának, tagozódásának, képeinek megfigyelése. Hasonlóságok, különbözőségek felismerése. Összezsengő sorok jelölése. Írók, költők jellemző életrajzi adatainak megismerése. A vers tartalma alapján a költői szándék megfogalmazása. Szövegrészek tagozódásának (bevezetés, tárgyalás, befejezés) megfigyelése. Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. Szereplők tulajdonságainak gyűjtése, csoportosítása. Szöveg hangulati tartalmainak véleményezése. Dramatizálás, felolvasás. Elbeszélési és történeti átírás gyakorlása.	<i>Ének-zene; vizuális kultúra:</i> a ritmus más-más formái. <i>Történelem:</i> az írók, költők művei, életrajzi adatai és a történelmi korok.

- Móricz Zsigmond – Hét krajcár (novella) - Légy jó mindhalálíg (regény) Egy-egy választott mű Csukás István, Mándy Iván, Szabó Magda, Tamási Áron írásaiból. KORTÁRS IRODALOM: Két-három szépprózai és öt magyar lírai alkotás (lakóhelyi sajátosságok figyelembe vételével) VILÁGIRODALOM Feldolgozásra ajánlott művek: - Antoine de Saint-Exupéry - A kis herceg SZÍNEMŰ Megválasztása a lakóhelyi lehetőségekhez igazítható (színházlátogatás)	Memoriterek megtanulása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Életrajzi adat, magyar irodalom, világirodalom, vers, próza, színjáték, színmű.	

A fejlesztés várt eredményei a nyolcadik évfolyam végén	Minimum követelmények - elégséges ❖ Legyen képes mondanivalóját megfogalmazni, valamint az olvasottak összefoglalására kérdések alapján. ❖ Legyen képes az önálló szövegalkotásra szóban. ❖ Idézni tudjon verset és prózát helyes ritmusban, kis hibával. ❖ Legyen képes különböző jellegű szövegek olvasására kis hibával. ❖ Szóhasználatában, fogalmazásában, beszédében törekedjen érvényesíteni kialakuló egyéni stílusát. ❖ A tanult nyelvtani szabályokat tanári segítséggel önálló írása során is alkalmazza. ❖ Tanári segítséggel tanulás céljából tudjon lényegyet kiemelni, vázlatot készíteni. ❖ Olvasás útján szerzett ismereteiről tudjon írásban, 5-6 mondatban beszámolni. ❖ Legyen képes beszélgetni egy-egy irodalmi alkotásról tanári segítséggel. ❖ Segítséggel ismerje fel az olvasottakban a cselekedések következményeit.

	közepes ❖ A tanuló képes az olvasott művek mondanivalóját megfogalmazni, a cselekményt összefoglalni. ❖ Képes szövegalkotáskor az alkalomhoz és a helyzethez igazodni, választékos szóhasználatát kis tanári segítséggel. ❖ Verset és prózát (részleteket) a (helyes) ritmus, hanglejtés és hangsúlyok alkalmazásával elmond. ❖ Képes különböző műfajú szöveg értelmező olvasására. ❖ Képes tanári segítséggel szövegelemzésre. ❖ Fogalmazásában, szóhasználatában egyéni stílusa alakulóban van. ❖ Képes az írásban kommunikálni céljai elérése érdekében, kevés hibával. ❖ A tanult nyelvtani szabályokat törekszik alkalmazni tanári segítséggel, önálló írása során. ❖ Igyekszik rendezett külalakú, olvasható írásműveket készíteni tanári segítséggel. ❖ A tanulás céljából tud vázlatot készíteni tanári segítséggel. ❖ A tanult írók, költők életét kérdések alapján 2-3 mondatban be tudja mutatni. ❖ Olvasás útján szerzett ismereteiről írásban is 3-4 mondatban tanári segítséggel számot ad. ❖ Kérdések alapján képes beszélgetni egy-egy irodalmi alkotásról. ❖ Az olvasottakban felismeri a cselekvések következményeit. ❖ Tanári segítséggel elmondja a tanult verseket, versrészleteket. jó ❖ A tanuló képes az olvasott művek mondanivalóját megfogalmazni, képes az olvasottak időrendi, cselekményi összefoglalására kis tanári segítséggel. ❖ Képes szövegalkotáskor az alkalomhoz és a helyzethez igazodni, mondanivalóját választékosan kifejezni. ❖ Verset és prózát (részleteket) értelmezve, a (helyes) ritmus, hanglejtés és hangsúlyok alkalmazásával elmond. ❖ Képes különböző műfajú szöveg élményt nyújtó olvasására kis tanári segítséggel. ❖ Képes hangulati szempontú szövegelemzésre és szövegértelmezésre kis tanári segítséggel. ❖ Fogalmazásában, szóhasználatában, beszédében egyéni stílusa alakulóban van. ❖ Képes az írást céljainak elérése érdekében használni. ❖ A tanult nyelvtani szabályokat kis hibával alkalmazza önálló írása során. ❖ Igyekszik rendezett külalakú, olvasható írásműveket készíteni. ❖ A tanulás céljából tud lényegyet kiemelni, vázlatot készíteni kis tanári segítséggel. ❖ Rendelkezik ismeretekkel a tanult írók, költők életéről, 2-3 mondatban be tudja mutatni őket.

	❖ Olvasás útján szerzett ismereteiről írásban is 3-4 <i>mondatban</i> számot ad. ❖ Képes beszélgetni egy-egy irodalmi alkotásról, megnevezni annak műfaját. ❖ Az olvasottakban felismeri az ok-okozati összefüggéseket, cselekvések következményeit. ❖ Kis hibával elmondja a tanult verseket, versrészleteket. jeles ❖ A tanuló képes az olvasott művek mondanivalóját megfogalmazni, képes az olvasottak időrendi, cselekményi összefoglalására. ❖ Képes szövegalkotáskor az alkalomhoz és a helyzethez igazodni, magát választékosan kifejezni, adott szituációnak megfelelő kommunikációs formákat megtartani. ❖ Verset és prózát (részleteket) értelmezve, a (helyes) ritmus, hanglejtés és hangsúlyok alkalmazásával elmond, bemutat (felolvasás). ❖ Képes különböző műfajú szöveg élményt nyújtó olvasására. ❖ Képes hangulati szempontú szövegelemzésre. ❖ Fogalmazásában, szóhasználatában, beszédében egyéni stílusa megjelenik. ❖ Képes az írást céljainak elérése érdekében használni. ❖ A tanult nyelvtani szabályokat alkalmazza önálló írása során. ❖ Igyekszik rendezett külalakú, olvasható esztétikus írásműveket készíteni tanult stíluselemek felhasználásával. ❖ A tanulás céljából tud lényegyet kiemelni, vázlatot készíteni. ❖ Rendelkezik ismeretekkel a tanult írók, költők életéről 4-5 mondatban be tudja mutatni őket. ❖ Olvasás útján szerzett ismereteiről írásban is <i>öt-hat mondatban</i> számot ad. ❖ Képes beszélgetni egy-egy irodalmi alkotásról, megnevezni annak műfaját és műfaji jellemzőit. ❖ Az olvasottakban felismeri az ok-okozati összefüggéseket, logikai kapcsolatokat, cselekvések következményeit. ❖ Szöveghűen elmondja a tanult verseket, versrészleteket.

ANGOL

7-8. évfolyam

A nyelvtanulás az enyhe értelmi fogyatékos tanulóktól nagy erőfeszítést követel, ezért az idegen nyelv tanításának és tanulásának céljait a tanulók valós szükségletei, igényei és egyéni fejlettsége határozza meg. Az idegen nyelv tanítása enyhe értelmi fogyatékos tanulók részére tanórai keretben, az általános iskola 7. évfolyamától javasolt, szigorúan a tanulók egyéni igényeihez és képességeihez igazodva.

Az általános iskola felső tagozatán a cél az, hogy az idegen nyelv tanítása járuljon hozzá a más tantárgyaknál megszerzett alapkészségek megerősödéséhez a tanulói tevékenységek középpontba állításával, a rendszeres ismétlés és gyakorlás megteremtésével. Az új ismeretek elsajátíttatása konkrét tapasztalásra, cselekvésre alapozva, a gondolkodási funkciók különböző sérüléseit, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve történik. A tananyagot a fejlődés egyéni üteméhez, a módosult tanulási képességekhez kell igazítani.

A tanulókat bevezetve egy idegen nyelv tanulásába, fel kell kelteni az érdeklődésüket, fenntartani a motivációjukat a nyelvtanulás iránt; meg kell alapozni a nyelvtanulásukat, ily módon is elősegíteni társadalmi beilleszkedésüket, növelni esélyeiket.

A tantárgyak közötti integráció elérésében nagy szerepe van az idegen nyelv tanításának és tanulásának. Az idegen nyelv tanulása nemcsak további lehetőséget nyújt a tanulóknak a más tantárgyakban korábban megszerzett tudás felelevenítésére, gyakorlására, új kapcsolódási pontok kialakítására, hanem újabb nyelvi, kulturális, interkulturális, földrajzi és történelmi ismeretekkel gazdagíthatja a tanulókat, melyeket más tantárgyak tanulása során is felhasználhatnak.

Az idegen nyelv tanulása teret biztosít a csoportos és kooperatív tanulási formák alkalmazásának, egyénre szabott módszerek és az önművelés igénye kialakításának, valamint változatos nevelési lehetőségek kihasználásának, továbbá elősegíti a tanulók önismeretének és önbizalmának fejlesztését az egyéni adottságok és képességek megismerésén keresztül.

A differenciálás a tanítás minden részében megjelenik, s ezáltal tekintettel vagyunk az egyéni sajátosságokra, képességekre. Az értékelés során elsősorban a tanuló egyéni fejlődését, motivációját, a nyelvtanulásra irányuló akaratát kell értékelnünk, s az értékeléssel a további nyelvtanulásukat kell segítenünk.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a nyelvtani anyag többségének elsajátítása implicit módon történik, azaz nem magát a nyelvtani szabályt tanítjuk, hanem a nyelvtani szerkezetet használtatjuk szövegkörnyezetben. Az idegen nyelvi kommunikáció során – a nagyszámú ismétlés révén – a tanuló automatikusan elsajátítja, majd alkalmazza a nyelvet vezérlő különböző szintű szabályokat. A nyelvi kompetencia kialakítása érdekében változatos interakciókban folyamatosan fejlesztjük a tanulók hallási észlelését, hallás utáni szövegértését, célzott és tartós figyelmét, elsősorban verbális emlékezetét és beszédképességét. A sikeres kommunikáció érdekében hosszabb időkeretre, folyamatos ismétlésre, gyakorlásra, játékos keretek között történő, cselekvéshez kötött megvalósításra, egyéni megerősítésre, helyzetgyakorlatokra van szükség.

Az idegen nyelv olvasásának és írásának tanítása enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében csak egyéni fejlettséghez igazodva, a tanulóknak erősödő igény alapján javasolt. Az olvasott szöveg értése és az íráskészség fejlesztése csupán másodlagosan, illetve harmadlagosan támogatja a hallás utáni értést és a beszédüket.

Idegen nyelvi szempontból a 7–8. évfolyam a bevezető, alapozó szakasz, melynek során a tanuló megismerkedik egy idegen nyelv tanulásával, felismeri, hogy anyanyelvén kívül más nyelven is kifejezheti magát; megpróbálja felfedezni és megérteni a nyelvet vezérlő különböző, alapszintű szabályokat, melyeknek segítségével a későbbiekben egyre tudatosabbá teheti nyelvtanulását. Felfedezi a nyelvtanulás és a célnyelvi kultúra fontosságát, mely egyben

erősíti magyarságtudatát, hazafias érzéseit, közösséghez tartozását. Az idegen nyelv tanulása során fejlődik erkölcsi érzéke, javul kötelességtudata, együttérzése, empátiája, segítőkészsége, tisztelete mások iránt. Megtapasztalja és megpróbálja megérteni, hogy cselekedeteiért, mondataiért felelősséggel tartozik. A helyzetgyakorlatok során igyekszik betartani a szabályokat, és tiszteli társait.

A szakasz alapvető feladata, hogy a tanulók más műveltségi területeken megszerzett ismereteire támaszkodva, olyan alapvető nyelvi fordulatokkal ismertesse meg a tanulókat, melyeket a mindennapi élethelyzetükben felismerhetnek és alkalmazhatnak, s amelyek megalapozzák motivációjukat a későbbi (egész életen át tartó) nyelvtanulásra.

Az idegen nyelv tanulása során fokozatosan fejlődik önismeretük, kifejező és kapcsolatteremtő készségük (vélemény, akarat, érzelem), a személyes tapasztalatok tudatosításán keresztül pedig bővülnek ismereteik, formálódik szemléletmódjuk, a világról alkotott képük.

Már a nyelvtanítás bevezetésekor tudatosítani kell a tanulóban az idegen nyelv tanulásának jelentőségét a későbbi életükre, pályaválasztásukra, munkavállalási esélyeikre nézve.

Enyhe értelmi fogyatékos tanulók idegennyelv-oktatása során nem beszélhetünk a(z) (európai) nyelvi szintek meghatározásáról, mivel az idegen nyelv tanulását az egyéni képességek nagymértékben befolyásolják. Ennek ellenére igyekeznünk kell a lehető legtöbbet elsajátíttatni a tanulókkal, az egyéni lehetőségek függvényében.

7. osztály heti 2 óra

Témakör	1. Beszédszándékok, beszédértési készség	Óraszám 11 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Általános fogalmak, beszédszándékok megismertetése utánzással történő nyelvtanítás előnyben részesítésével. A beszédészlelés, a verbális emlékezet, az idegen nyelvi gondolkodás és a sorrendiség fejlesztése. Beszédbátorság megteremtése nagyszámú ismétléssel. Társas nyelvi magatartás kialakítása. A figyelem terjedelmének növelése. Önismeret, önkontroll, önellenőrzés képességének fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
❖ BESZÉDSZÁNDÉKOK: ❖ Köszönési formák: Hi! Hello. ❖ Napszakok szerinti köszönési formák: Good morning, good day, good afternoon, good evening, good night. ❖ Elköszönés: Bye. Goodbye. See you tomorrow. ❖ Bemutatkozás: What's your name? My name is Tom. How old are you? I am 13. ❖ Titulusok: Mr, Mrs, Miss. ❖ Köszönet és sajnálat kifejezése: Thank you. Sorry. ❖ Udvariassági formák: Here you are. Please. Nice to see you. Nice to meet you.		❖ BESZÉDÉRTÉS ❖ A hallottak utánmondása, ismétlése, majd közös mondása. ❖ Játékos, cselekvéshez kötött gyakorlatok utánzása. ❖ Nyitott párbeszéd (kérdés-felelet). ❖ Szavak, kifejezések, egyszerű mondatok ismétlése. ❖ Egyéni megnyilvánulási lehetőségek. ❖ Páros, csoportos, szituációs gyakorlatok. ❖ Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez és a beszédpartnerekhez. ❖ Irányított figyelem a beszélőre, részvételi szándék a beszélgetéshez.

❖ Érdeklődés a másik személy hogyléte felől: How are you? I'm fine, thank you. And you? ❖ Egyszerű kérdések (információkérés). ❖ Egyszerű feleletek (információadás). ❖ Modális jelentés kifejezése: képesség kifejezése: I can jump up high. ❖ Vélemény kérése: Do you like? ❖ Tárgyak, dolgok megnevezése, azonosítása: What's this? This is a.../ It's a... ❖ Dicséret: That's great! Well done. ❖ Jókívánságok: Merry Christmas! Happy Birthday! Happy Easter! Happy Halloween! ❖ A telefonálás konvenciói.	❖ Társadalmi szokások használata a beszédhelyzetekben (kulturális eltérések, udvariassági formák alkalmazása). ❖ A különböző köszönési formák felismerése, megfelelő alkalmazásuk megpróbálása. ❖ Személyes adatai ismerete, bemutatkozás. Néhány adat megadása magáról. ❖ A beszéd ritmusának, az intonációnak a megfigyelése és utánzása, lehetőség szerint minél pontosabb visszaadása. (Kézmozdulattal a hanglejtés követése, eltérő intonációk megfigyelése.) ❖ Szavak differenciálása. ❖ Nyelvi egységek megértése.
Fogalmak	Titulus, köszönési forma, udvariassági forma, képesség kifejezése, vélemény kifejezése, ünnepekkel kapcsolatos köszönés/köszöntés, szokás. Kérdés-felelet.

Témakör	2. Beszédkészség	Óraszám 21 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyre biztosabb beszédkészség, beszédbátorság fokozatos növelése. A mindennapi életben előforduló beszédhelyzetek megismertetése a tanulókkal. Önellenőrzés, önkontroll képességének fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/tevékenységek	
❖ Kérdésalkotások. ❖ Releváns válasz adása a tanult kérdésekre. ❖ Dalok, mondókák. ❖ Környezete tárgyainak megnevezése. ❖ Néhány beszédfordulat témakörönként. ❖ Az udvarias társadalmi érintkezés eszközei.	❖ Próbálkozás az angol nyelv hangjainak helyes kiejtésével. ❖ Megfelelő hangerővel, hanglejtéssel, hangsúllyal, intonációval kiejtett szavak kialakítása. ❖ Probléma jelzése, segítségkérés. ❖ Rövid szövegrészeknél törekvés a mondatok sorrendiségének megjegyzésére. ❖ Nonverbális eszközök alkalmazása válaszadáskor. ❖ Érzelmek, vélemény kifejezése. ❖ Javítás elfogadása, törekvés önkorrekcióna. ❖ Törekvés a partnerhez való alkalmazkodásra. ❖ Ritmustartás, ritmusváltás.	

	❖ A fenti követelmények teljesítése rövid párbeszéd, hallás utáni ismétlések, memorizálás, eljátszás, nyitott dialógusok, drámajáték, szerepjáték, audiovizuális anyagok megtekintése során.
Fogalmak	Utánzás, ismétlés, ritmus, ritmusváltás, mimika, gesztus, szó, mondat.

Témakör	3. Fogalomkörök	Óraszám 20 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvtani anyag implicit módon történő elsajátítása. A térbeli tájékozódás fejlesztése a térbeliség elöljárószóinak gyakorlása során. Hallási figyelem, irányított figyelem, idegen nyelvi gondolkodás, verbális memória, időbeli viszonyok kifejezésének fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tanulói tevékenységek	
❖ Létezés kifejezése (be, is, are). ❖ Cselekvések kifejezése (igék). ❖ Felszólító mód (igék). ❖ Birtoklás kifejezése (have got). ❖ Birtokviszony kifejezése (My mother's name is...). ❖ Birtokos névmások (My pen). ❖ Modalitás kifejezése: képesség (I can...). ❖ Időbeliség: Present Simple, Present Continuous, időhatározók (now, sometimes, never, usually, always, today), évszakok, hónapok, napok, időpontok, elöljárószavak (at, in, on). ❖ Térbeliség: elöljárószavak (in, on, at). ❖ Mennyiségek kifejezése: tőszámok 1-14-ig, főnevek többes száma. ❖ Hangtani ismeretek: szóhangsúly, intonáció, összevont alakok, többes szám kiejtése.	❖ Nyelvtani fordulatok automatizmusig gyakorlása. ❖ Törekvés a sorrendiség megtartására, a logikus felépítettségre. ❖ A fenti követelmények teljesítése a következő tevékenységek során: mozgásos feladatok, utasítások adása, megértése, végrehajtása, manipulálás tárgyakkal, képekkel, kép- és szóképekkel, csoportosítás, rendezés, párosítás.	
Fogalmak	Létezés, birtokviszony, felszólító mondat, gyakoriság, elöljárószó, tő- és sorszámnév, többes szám, összevonás, szóhangsúly, intonálás.	

Témakör	4. Témakörök, szókincs	Óraszám 20 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló szókincsének, világról alkotott szemléletének bővítése, a célországgal kapcsolatos kulturális ismeretek átadása.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
EMBERI KAPCSOLATOK: Az ÉN személyem: bemutatkozás, személyi adatok, külsőm, életkor, születésnap, lakcím, kedvenc sportom, színem, étel, barátom. Az ÉN családom: családtagok nevei. TÁRSADALMI KÖRNYEZETÜNK: Hazám, hazám fővárosa, lakóhelyem. Iskolám, az iskola berendezései, iskolai felszerelések, utasítások a tanórán. A célnyelvi ország neve, fővárosa, zászlója, néhány nagyobb városa, ünnepek. TERMÉSZETI KÖRNYEZETÜNK: Időjárás, évszakok, hónapok, napok, napszakok, időpontok. Állatok, növények. EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD: Testrészek. Az orvosnál. Napirend. Öltözködés, ruházat. Sport. VÁSÁRLÁS: Élelmiszerek, ételek nevei. Főétkezések. Üzletek nevei, néhány jellemző árucikk neve. Vásárlás. ORSZÁGISMERET: Ünnepek: Halloween, Christmas, Easter <i>Irodalmi művek feldolgozása videofilm, megbeszéléssel.</i> Ajánlott művek: Mark Twain: Koldus és királyfi, Charles Dickens: Christmas Carol;	❖ Lexikai elemek elsajátítása. ❖ Más műveltségi területeken megszerzett információ alkalmazása, újabb kapcsolódási pontok kialakítása. ❖ Angolul beszélő országok felsorolása. ❖ Nagy Britannia országai, fővárosa, néhány városa megnevezése. ❖ Magyar és brit iskolák összehasonlítása. ❖ Brit ünnepek és szokások megismerése. ❖ Reális önkép kialakítása. ❖ Nyelvi struktúrák és lexikai elemek integrálása. ❖ Elemi szintű tájékozódás térképen.
Fogalmak	Személyes adat, család, szűkebb-tágabb környezet, célország, nemzetiség, zászló, évszak, hónap, nap, időpont, napirend, ruházat, sport, élelmiszer, vásárlás, főétkezés, üzlet.

Összegzett tanulási eredmények a 7. évfolyam végére	A tanuló legyen motivált arra, hogy képességeihez mértén merjen megszólalni a különböző kommunikációs helyzetekben. Alkalmazza a tanult nonverbális és verbális elemeket, a kommunikáció szabályait. Próbálja meg a beszédzándékokat automatikusan felismerni, a lényegét megérteni és azokhoz alkalmazkodni.

	Próbálja meg felismerni és megérteni a tanult szavakat és kifejezéseket, a tanár egyszerű utasításait, tömondatait. Ismerje fel a tanult kérdéseket, s azokra releváns válaszokat adjon. Próbálja a tanult nyelvtani szerkezeteket alkalmazni. Igyekezzen megfelelő ritmussal a tanult egyszerű mondatokat megismételni, törekedjen a megfelelő kiejtésre, hanglejtésre. Igyekezzen megtanulni néhány dalt, mondókat idegen nyelven. Próbáljon meg saját magáról 8-10 mondatban összefüggően beszélni. (Az eredményeket minden tanuló saját fejlődési szintjéhez kell mérni, s inkább az akarat, a motiváció dominál, semmint a pontos nyelvhasználat.)

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Jeles /5/

- ❖ A tanuló önmagáról 8-10 mondatban tud beszélni.
- ❖ El tud mondani és énekelni 3 mondókat és három dalt.
- ❖ Felismeri az egyszerű utasításokat és teljesíti azokat.
- ❖ Felismeri az egyszerű kérdéseket és adekvát válaszokat ad azokra.
- ❖ A tanult nyelvtani szerkezeteket alkalmazza.
- ❖ Hibátlanul elszámol 14-ig.
- ❖ Törekszik a megfelelő kiejtésre és hanglejtésre.

Jó /4/

A fenti szempontokat minimális segítséggel tudja megvalósítani.

Közepes /3/

A fenti szempontokat segítséggel megfelelően megvalósítja.

Elégséges /2/

A fenti szempontokat sok tanári segítséggel valósítja meg.

8. osztály heti 2 óra

Témakör	1. Beszédszándékok, beszédértési készség	Óraszám 11 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Általános fogalmak, beszédszándékok megismertetése utánzással történő nyelvtanítás előnyben részesítésével. A beszédészlelés, a verbális emlékezet, az idegen nyelvi gondolkodás és a sorrendiség fejlesztése. Beszédbátorság megteremtése nagyszámú ismétléssel. Társas nyelvi magatartás kialakítása. A figyelem terjedelmének növelése. Önismeret, önkontroll, önellenőrzés képességének fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
BESZÉDSZÁNDÉKOK: ❖ Bemutatkozás: What's your name? My name is Tom. How old are you? I am 13. ❖ Titulusok: Mr, Mrs, Miss.		BESZÉDÉRTÉS ❖ A hallottak utánmondása, ismétlése, majd közös mondása.

❖ Köszönet és sajnálat kifejezése: Thank you. Sorry. ❖ Udvariassági formák: Here you are. Please. Nice to see you. Nice to meet you. ❖ Érdeklődés a másik személy hogyléte felől: How are you? I'm fine, thank you. And you? ❖ Egyszerű kérdések (információkérés). ❖ Egyszerű feleletek (információadás). ❖ Modális jelentés kifejezése: képesség kifejezése: I can jump up high. ❖ Vélemény kérése: Do you like? ❖ Tárgyak, dolgok megnevezése, azonosítása: What's this? This is a.../ It's a... ❖ Dicséret: That's great! Well done. ❖ Jókívánságok: Merry Christmas! Happy Birthday! Happy Easter! Happy Halloween! ❖ A telefonálás konvenciói.		❖ Játékos, cselekvéshez kötött gyakorlatok utánzása. ❖ Nyitott párbeszéd (kérdés-felelet). ❖ Szavak, kifejezések, egyszerű mondatok ismétlése. ❖ Egyéni megnyilvánulási lehetőségek. ❖ Páros, csoportos, szituációs gyakorlatok. ❖ Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez és a beszédpartnerekhez. ❖ Irányított figyelem a beszélőre, részvételi szándék a beszélgetéshez. ❖ Társadalmi szokások használata a beszédhelyzetekben (kulturális eltérések, udvariassági formák alkalmazása). ❖ A különböző köszönési formák felismerése, megfelelő alkalmazásuk megpróbálása. ❖ Személyes adatai ismerete, bemutatkozás. Néhány adat megadása magáról. ❖ A beszéd ritmusának, az intonációnak a megfigyelése és utánzása, lehetőség szerint minél pontosabb visszaadása. (Kézmozdulattal a hanglejtés követése, eltérő intonációk megfigyelése.) ❖ Szavak differenciálása. ❖ Nyelvi egységek megértése.	
Fogalmak	Titulus, köszönési forma, udvariassági forma, képesség kifejezése, vélemény kifejezése, ünnepekkel kapcsolatos köszönés/köszöntés, szokás. Kérdés-felelet.		
Témakör	2. Beszédkészség		Óraszám 21 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyre biztosabb beszédkészség, beszédbátorság fokozatos növelése. A mindennapi életben előforduló beszédhelyzetek megismertetése a tanulókkal. Önellenőrzés, önkontroll képességének fejlesztése.		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési követelmények/tevékenységek	
❖ Kérdésalkotások. ❖ Releváns válasz adása a tanult kérdésekre. ❖ Dalok, mondókák. ❖ Környezete tárgyainak megnevezése. ❖ Néhány beszédfordulat témakörönként. ❖ Az udvarias társadalmi érintkezés eszközei.		❖ Próbálkozás az angol nyelv hangjainak helyes kiejtésével. ❖ Megfelelő hangerővel, hanglejtéssel, hangsúllyal, intonációval kiejtett szavak kialakítása. ❖ Probléma jelzése, segítségkérés. ❖ Rövid szövegrészeknél törekvés a mondatok sorrendiségének megjegyzésére.	

	❖ Nonverbális eszközök alkalmazása válaszáskor. ❖ Érzelmek, vélemény kifejezése. ❖ Javítás elfogadása, törekvés önkorrekcióna. ❖ Törekvés a partnerhez való alkalmazkodásra. ❖ Ritmustartás, ritmusváltás. ❖ A fenti követelmények teljesítése rövid párbeszéd, hallás utáni ismétlések, memorizálás, eljátszás, nyitott dialógusok, drámajáték, szerepjáték, audiovizuális anyagok megtekintése során.
Fogalmak	Utánzás, ismétlés, ritmus, ritmusváltás, mimika, gesztus, szó, mondat.

Témakör	3. Fogalomkörök	Óraszám 15 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvtani anyag implicit módon történő elsajátíttatása. A térbeli tájékozódás fejlesztése a térbeliség előljárószóinak gyakorlása során. Hallási figyelem, irányított figyelem, idegen nyelvi gondolkodás, verbális memória, időbeli viszonyok kifejezésének fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tanulói tevékenységek	
❖ Létezés kifejezése (be, is, are). ❖ Cselekvések kifejezése (igék). ❖ Felszólító mód (igék). ❖ Birtoklás kifejezése (have got). ❖ Birtokviszony kifejezése (My mother's name is...). ❖ Birtokos névmások (My pen). ❖ Modalitás kifejezése: képesség (I can...). ❖ Időbeliség: Present Simple, Present Continuous, időhatározók (now, sometimes, never, usually, always, today), évszakok, hónapok, napok, időpontok, előljárószavak (at, in, on). ❖ Térbeliség: előljárószavak (in, on, at). ❖ Mennyiségek kifejezése: tőszámok 1-20-ig, sorszámnevek 1-12-ig, főnevek többes száma, a/an, some/any határozatlan névelők. ❖ Hangtani ismeretek: szóhangsúly, intonáció, összevont alakok, többes szám kiejtése.	❖ Nyelvtani fordulatok automatizmusig gyakorlása. ❖ Törekvés a sorrendiség megtartására, a logikus felépítettségre. ❖ A fenti követelmények teljesítése a következő tevékenységek során: mozgásos feladatok, utasítások adása, megértése, végrehajtása, manipulálás tárgyakkal, képekkel, kép- és szóképekkel, csoportosítás, rendezés, párosítás.	

Fogalmak	Létezés, birtokviszony, felszólító mondat, gyakoriság, elöljárószó, tő- és sorszámnév, többes szám, összevonás, szóhangsúly, intonálás.

Témakör	4. Témakörök, szókincs	Óraszám 25 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló szókincsének, világról alkotott szemléletének bővítése, a célországgal kapcsolatos kulturális ismeretek átadása.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
EMBERI KAPCSOLATOK: Az ÉN személyem: bemutatkozás, személyi adatok, külsőm, életkor, születésnap, lakcím, kedvenc sportom, színem, étel, barátom. Az ÉN családom: családtagok nevei. TÁRSADALMI KÖRNYEZETÜNK: Hazám, hazám fővárosa, lakóhelyem. Iskolám, az iskola berendezései, iskolai felszerelések, utasítások a tanórán. A célnyelvi ország neve, fővárosa, zászlója, néhány nagyobb városa, ünnepek. TERMÉSZETI KÖRNYEZETÜNK: Időjárás, évszakok, hónapok, napok, napszakok, időpontok. Állatok, növények. EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD: Testrészek. Az orvosnál. Napirend. Öltözködés, ruházat. Sport. VÁSÁRLÁS: Élelmiszerek, ételek nevei. Főétkezések. Üzletek nevei, néhány jellemző árucikk neve. Vásárlás. ORSZÁGISMERET: Ünnepek: Halloween, Christmas, Easter <i>Irodalmi művek feldolgozása videofilmekkel, megbeszéléssel.</i> Ajánlott művek: Robin Hood.		❖ Lexikai elemek elsajátítása. ❖ Más műveltségi területeken megszerzett információ alkalmazása, újabb kapcsolódási pontok kialakítása. ❖ Angolul beszélő országok felsorolása. ❖ Nagy Britannia országai, fővárosa, néhány városa megnevezése. ❖ Magyar és brit iskolák összehasonlítása. ❖ Brit ünnepek és szokások megismerése. ❖ Reális önkép kialakítása. ❖ Nyelvi struktúrák és lexikai elemek integrálása. ❖ Elemi szintű tájékozódás térképen.

Fogalmak	Személyes adat, család, szűkebb-tágabb környezet, célország, nemzetiség, zászló, évszak, hónap, nap, időpont, napirend, ruházat, sport, étel-miszer, vásárlás, főétkezés, üzlet.
Összegzett tanulási a 8. évfolyam végére	A tanuló legyen motivált arra, hogy képességeihez mértén merjen megszólalni a különböző kommunikációs helyzetekben. Alkalmazza a tanult a nonverbális és verbális elemeket, a kommunikáció szabályait. Próbálja meg a beszédzándékokat automatikusan felismerni, a lényegét megérteni és azokhoz alkalmazkodni. Próbálja meg felismerni és megérteni a tanult szavakat és kifejezéseket, a tanár egyszerű utasításait, tömondatait. Ismerje fel a tanult kérdéseket, s azokra releváns válaszokat adjon. Próbálja a tanult nyelvtani szerkezeteket alkalmazni. Igyekezzen megfelelő ritmussal a tanult egyszerű mondatokat megismételni, törekedjen a megfelelő kiejtésre, hanglejtésre. Igyekezzen megtanulni néhány dalt, mondókát idegen nyelven. Próbáljon meg saját magáról 12-15 mondatban összefüggően beszélni. (Az eredményeket minden tanuló saját fejlődési szintjéhez kell mérni, s inkább az akarat, a motiváció dominál, semmint a pontos nyelvhasználat.)

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

Jeles /5/

- ❖ A tanuló önmagáról 12-15 mondatban tud beszélni.
- ❖ El tud mondani és énekelni 5 mondókát és 5 dalt.
- ❖ Felismeri az egyszerű utasításokat és teljesíti azokat.
- ❖ Felismeri az egyszerű kérdéseket és adekvát válaszokat ad azokra.
- ❖ A tanult nyelvtani szerkezeteket alkalmazza.
- ❖ Hibátlanul elszámol 20-ig.
- ❖ Ismeri a sorszámneveket 12-ig.
- ❖ Törekszik a megfelelő kiejtésre és hanglejtésre.

Jó /4/

A fenti szempontokat minimális segítséggel tudja megvalósítani.

Közepes /3/

A fenti szempontokat segítséggel megfelelően megvalósítja.

Elégséges /2/

A fenti szempontokat sok tanári segítséggel valósítja meg.

MATEMATIKA

5-8. évfolyam

A matematikatanítás célja, hogy lehetővé tegye a tanulók számára a környező világ térformáinak, mennyiségi viszonyainak, összefüggéseinek megértését, a valóság megismerését. Feladata felkelteni a tanulók érdeklődését, segíteni a pozitív attitűd kialakulását a tantárgy tanulása iránt, tapasztalati úton megalapozva a tanulók matematikai ismereteit, változatos tevékenységekkel alakítva ki a matematikai fogalmakat. Fejleszteni kell a tanulók matematikai készségeit (számlálás, számolás, mennyiségi következtetések, becslés, mérés, mértékegységváltás, szöveges feladatok megoldása) és matematikai képességeit (rendszerzés, kombinativitás, induktív-, deduktív- és valószínűségi következtetések), ezáltal lehetővé tenni a tanulók gondolkodásának fejlődését.

A pontos matematikai nyelv használatára való törekvés, a gondolatok szabatos megfogalmazása tevékenységek során alakul a matematikatanulás szokásrendjének gyakorlásával, a pontos, fegyelmezett munkavégzés és az önellenőrzés igényének kialakításával együtt.

A matematikai, gondolkodási kompetencia fejlesztése a többi kulcskompetenciával együtt, egymással összhangban, egymást felerősítve valósítható meg. A matematikaórákon megszerzett készségek, képességek, ismeretek birtokában a tanulók alkalmassá válnak az önálló tanulásra, eszközként használják azokat más kompetenciaterületek elsajátítására, különböző kontextusokban (továbbtanulás, otthon, munkahely) való alkalmazásra. A matematikai nevelés hozzájárul a természettudományos és technikai neveléshez.

A matematikatanulás hatékonyságának egyik fontos feltétele a módszerek megválasztása. A kisiskolások legfontosabb tevékenysége a játék. Ezért kezdetben játékos tevékenységek megszervezésével biztosítunk lehetőséget a gyerekeknek a közvetlen tapasztalatszerzésre. Az enyhe értelmi fogyatékos gyerekeknek hosszabb ideig (több éven át) lehetőséget kell teremteni a matematikai problémák cselekvéses tapasztalatra alapozó megoldására. A motiváló hatású tanulási környezet, a játékok, a különböző matematikai eszközök, IKT-eszközök, digitális tananyagok felkeltik a tanulók érdeklődését, igényét a világ megismerésére, saját ismereteik, képességeik fejlesztésére, az érdeklődés ébrentartására, pozitív attitűd kialakulására a tantárgy, a tanulás iránt, mindez biztosítéka a sikeres együtt-tanulásnak.

Az egy évfolyamba kerülő gyermekek pszichés funkciói, képességei, ismeretei, az egész személyiségük nagyon különbözőek. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók képességprofilja jelentősebb eltérést mutat, mint ép társaiké. Ezért nagyon fontos minden tanuló egyéni fejlődési folyamatának a megismerése és az ehhez igazodó differenciált nevelés, oktatás, fejlesztés. A pedagógusnak fel kell térképeznie az évfolyam tanulóinak ismereteit, képességeit, érdeklődésüket, motiváltságukat, tanulási stílusukat, szokásaikat, tempójukat. Fel kell tární társas kapcsolataikat, fizikai és pszichés állapotukat. Szükséges és lehetséges differenciálni a tartalmak és tevékenységek szintjén egyaránt. A tartalmi differenciálás megnyilvánulhat a feladatok mennyiségében, a feladatok minőségében és a kivitelezés módjában. A tevékenységek szintje is különböző lehet. Lehet elvontan, verbális szinten megoldani a feladatokat, de ugyanazok a feladatok megoldhatók eszközökkel, a cselekvés szintjén. Differenciálni lehet segítségnyújtással is. Segíthetjük a tanulást eszközök biztosításával, az eszközök használatának segítségével, a feladat megismétlésével, a feladatok algoritmizálásával, mintaadással, analógia alkalmazásával és célirányos kérdésekkel.

Értékelés

A tanulók munkáját, tevékenységét folyamatosan ellenőrizzük és értékeljük a tanítási órákon. Ezek alapján havonta osztályozzuk őket.

Egy-egy téma lezárása után, félévben és év végén szummatív értékelést alkalmazunk. Értékeléskor a tanulók teljesítményét összevetjük a követelményekkel, valamint vizsgáljuk az önmagukhoz mért fejlődésüket.

Dolgozatok százalékos értékelése:

100%-80% -jeles(5)

79%-60% -jó (4)

59%-40%-közepes(3)

39%-20%-elégséges(2)

19% alatt elégtelen(1)

5. évfolyam heti 5 óra

Témakör	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	Órakeret 18 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Válogatás, csoportosítás, rendszerezés logikai összefüggések alapján. Analizáló, szintetizáló, döntési képesség fejlesztése. Cselekvéses, logikus gondolkodás gyakoroltatása. Kombinatorikus szemlélet kialakítása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Halmazok Évfolyamozás.	Személyek, tárgyak, logikai készlet elemeinek elhelyezése halmazábrákba. Évfolyamozás egy, illetve egyszerre két szempont alapján. Megfigyelés, lényeges jegyek kiemelése, azonosítás, megkülönböztetés.	<i>Vizuális kultúra:</i> alakzatok, színek, tájékozódás síkban. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincsbővítés, szövegértés, szövegalkotás. <i>Természettudomány:</i> kognitív képességek. <i>Digitális kultúra:</i> problémamegoldó gondolkodás, szimbólumok, jelek. <i>Technika és tervezés:</i> formaérzékelés,
Alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz.	Részhalmaz előállítás különböző alaphalmazokon személyekkel, tárgyakkal, logikai készlet elemeivel. Az alaphalmaz, részhalmaz és kiegészítő halmaz kapcsolatának értelmezése. A halmazábra különböző részeinek jelölése jelkártyákkal. Elemek besorolása a halmazábra különböző részeibe.	
Metszhalmaz.	Személyeknek, tárgyaknak, logikai készlet elemeinek	

	megfigyelése, közös tulajdonságuk kiemelése, megfogalmazása, metszethalmaz képzése. A halmazábra különböző részeinek elnevezése. Alá- és fölérendeltségi viszony felismerése. Venn-diagram értelmezése.	finommotoros mozgáskoordináció.
1.2. Matematikai logika Állítások igazságtartalma.	Állítások és tagadások megfogalmazása a halmazábra különböző részeiről. Állítások megítélése igazságtartalmuk szerint. Állításokhoz halmazok alkotása. A logikai kifejezések pontos használata. Tulajdonságok tagadása, a logikai „nem” fogalmának használata. Logikai „és” fogalmának használata. A „minden”, „van olyan”, „van, amelyik nem”, „egyik sem” kifejezések használata.	
1.3. Kombinatorika.	Kombinatorikus játékok. Elemek sorba rendezése. Lehetőségek sokféleségének észrevétele. Variációk képzése különböző nem matematikai és matematikai elemekből tevékenységgel: néhány lehetőség, egyre több lehetőség.	
Fogalmak	Halmaz, alaphalmaz, részhalmaz, metszethalmaz, logikai kifejezés, „és”, „nem”, „egyik sem”, „minden”, „van olyan”, „van, amelyik nem”.	

Témakör	2. Számelmélet, algebra	Órakeret 85 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Matematikai eszközök célszerű használata. Konkretizálás, absztrahálás, kódolás, viszonyítás gyakoroltatása. Számolási készség fejlesztése, ellenőrzés, önellenőrzés gyakoroltatása. Megtartó emlékezet fejlesztése. Analógiás és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Szövegértés, szövegalkotás, a matematikai nyelv egyre pontosabb használata.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Számok Számok 1000-es számkörben.	Számfogalom megerősítése, biztos számfogalom kialakítása 100-as számkörben. Tízes számrendszer szerkezeti sajátosságának értelmezése. Helyi érték, alaki érték, valódi érték közötti összefüggések megállapítása. Törekvés a matematikai fogalmak pontos használatára. Kétjegyű számok írása, olvasása, összehasonlítása, rendezése, számtulajdonságok megállapítása. Relációs jelek használata. Számok pontos és becsült (közelítő) helye a számegyenesen. Számok egyes, tízes szomszédjainak megállapítása. Számok kerekítése. Számok bontása összeg és szorzat alakban. Mennyiségek megszámlálása (pénz), tízes, százaz, csoportok alkotása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás. <i>Ének-zene:</i> ritmizálás, ütemezés, finommotoros mozgáskoordináció, auditív figyelem. <i>Vizuális kultúra:</i> ritmikus sorok, szerialitás. <i>Testnevelés:</i> mozgáskoordináció, nagymozgások. <i>Technika és tervezés:</i> szerialitás, pénz beosztása.
Az 1000-es és számkör. A tízes számrendszer szerkezeti sajátossága. A helyiérték-táblázat szerkezete.	Helyiérték-táblázat bővítése 1000-ig. A helyi értékek között lévő összefüggések megfigyelése, megfogalmazása (tízszere, tizedrésze; százszorosa, századrésze;). Helyi érték, alaki érték, valódi érték közötti összefüggések megállapítása. Teljes háromjegyű számok írása, olvasása, értelmezése a valóság mennyiségeivel. Mennyiségek meg- és kimérése választott és szabvány mértékegységekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom). Különböző mennyiségek kifizetése öt- tíz-, száz forintokkal. Számok képzése egy vagy több feltétellel.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> évszázadok, királyok neve előtti szám, épületek építési évszáma. <i>Digitális kultúra:</i> kódolás, dekódolás, algoritmusok, matematikai és képességfejlesztő programok.
Római számok: I, V, X, L, C, D, M.	Tanult római számok írása, olvasása a mindennapi élet különböző területein (dátum, kerület, évszázad, óra számlapja).	
Viszonyítás.	Számok összehasonlítása (azonos és különböző nagyságrendű számok) matematikai eszközökkel, majd elvont szinten.	
A relációs jelek (< > =).	A relációs jelek (< > =), használata. A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának használata.	

Számok helye a számsorban.	Tájékozódás a számegyenesen és a számtáblákon Egyes-, tízes-, száz-as számszomszédok leolvasása.
Számok tulajdonságai.	Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása Pontos matematikai fogalmak használata.
Bontás.	Számok bontása összeg- és szorzat alakra matematikai eszközökkel, majd elvont szinten. Bontások lejegyzése.
Közönséges törtszámok Törtek a mindennapi életben.	Tötrészek előállítása tevékenységgel (darabolás, színezés, kirakás). Egységtörtek, egységtörtek többszöröseinek előállítása- Összefüggések keresése, megfogalmazása az egész és a törtreszek között, a törtreszek száma és nagysága között. Egységtörtek összehasonlítása matematikai modelleken.
Negatív szám. Negatív számok a mindennapi életben.	Hőmérsékletek leolvasása, hőmérő beállítása adott hőmérsékletre, hőmérséklet változásának megfigyelése, jelölése nyíllal. Ellentétes mennyiségek értelmezése (adósság-vagyon).
2.2. Műveletek Szóbeli műveletek. Összeadás, kivonás 1000-es és 1000-es számkörben.	Fejben számolás. Szóbeli összeadás, kivonás kerek tízesekkel, százassal, ezresekkel – az egyjegyű számok analógiájára. Műveletek modellezése.
A 8-as, 9-es, 7-es szorzó- és bennfoglaló táblák.	A tanult szorzó- és bennfoglaló táblák folyamatos memorizálása. A 8-as, 9-es, 7-es szorzó- és bennfoglaló táblák kiépítése. Azonos tagú összeadások lejegyzése szorzással. Szorzások lejegyzése azonos tagú összeadásokkal. Szorzó-, bennfoglaló táblák memorizálása.
Maradékos osztás.	Maradékos osztás kirakással, lejegyzésük, a maradék jelölése.
Összefüggések a műveletek között.	Műveletek közötti összefüggések felfedezése. Kerek tízesek, százassal, szorzása, osztása analógia alapján. Összefüggések a szorzó és bennfoglaló táblák között.

Írásbeli műveletek. Összeadás, kivonás háromjegyű számokkal. Két- és háromjegyű számok szorzása egyjegyű szorzóval. Háromjegyű számok osztása egyjegyű osztóval. Műveletekben szereplő számok elnevezése. Műveleti tulajdonságok.	Műveletek megjelenítése, megoldása matematikai eszközökkel. Mennyiségek közötti összefüggések megállapítása, lejegyzése nyitott mondatokkal. Műveletek megoldása egyre elvontabb szinten. Műveletek eredményének becslése. Tapasztalatok gyűjtése a tagok és tényezők felcserélhetőségéről, a műveletek inverzitásáról. Műveletek közötti összefüggések megjelenítése matematikai és IKT-eszközökkel. Műveletek közötti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. Matematikai fogalmak használata.
Összeadás, kivonás közönséges törttekkel.	Az egy egésznél kisebb törtek pótlása egy egészre. Műveletek cselekvésben való értelmezése. Műveletek lejegyzése.
Egyszerű és összetett szöveges feladatok.	Egyszerű szöveges feladatok értelmezése, megjelenítésük (lejátszással, kirakással, rajzban). Ismert és ismeretlen adatok megállapítása, az adatok közti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. Együttes emlékezés adatokra és összefüggésekre. A megfelelő matematikai művelet kiválasztása, a várható eredmény becslése, a művelet kiszámítása, ellenőrzése, adekvát válasz megfogalmazása a kérdésre. Összetett szöveges feladatok értelmezése. Történetek megjelenítése matematikai modellekkel. Problémák logikai sorrendjének megállapítása, a megoldás logikai menetének megfogalmazása. Összefüggések megértése, kódolása (számfeladat, számegyenes, táblázat, rajz, nyitott mondat, halmazábra, grafikon).

	Tapasztalatok gyűjtése matematikai elemek párosításával, a tapasztalatok megfogalmazása.	
2.3. Számelméleti ismeretek Páros, páratlan számok. Oszthatósági szabályok.	A páros-, páratlan számok fogalmának kiterjesztése az 1000-es számkör számaira. Gyakorlati tevékenységre épülő szabályalkotás. Oszthatósági szabályok felismerése matematikai példák megoldásával (2, 5, 10).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szám neve, jele; alaki, helyi, valódi érték; egyes, tízes, százaz, ezres, tízezres; összeadás: összeadandó (tag), összeg, kivonás: kisebbítendő, kivonandó, különbség, maradék, szorzás: szorzandó, szorzó, részszorzat, szorzat, osztás: osztandó, osztó, hányados, maradék, törtszám, számláló, nevező, törtvonal, egész szám, negatív szám, pozitív szám, plusz, mínusz, többszörös.	

Témakör	3. Geometria, mérés	Órakeret 42 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Geometriai alakzatok konstruálása, kreativitás és finommotorika fejlesztése. Tájékozódási képesség fejlesztése síkban, térben és mennyiségek között. Becslés, mérés és számolás gyakoroltatása. Fogalmi gondolkodás fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. A tér elemei Félegyenes, szakasz, szög.	Egyenes és pont helyzetének vizsgálata. Félegyenes rajzolása, pont elnevezése. Szakaszok rajzolása, megmérése, kimérése, elnevezése. Szögek rajzolása. Derékszög előállítása hajtogatással, rajzolása négyzethálón, jelölése. Szerkesztő eszközök használata.	<i>Vizuális kultúra:</i> tájékozódás térben, síkban, formaérzékelés, konstruálás, kreativitás. <i>Technika és tervezés:</i> formaérzékelés, kreativitás, alkotókedv.
3.2. Síkbeli alakzatok Sokszög, háromszög, négyzet, téglalap és kör.	Síkidomok előállítása, rajzolása. Síkidomok tulajdonságainak vizsgálata: határoló vonalak, oldalak száma, oldalak nagysága, oldalak helyzete.	<i>Digitális kultúra:</i> tájékozódási képesség, sík- és térlátás, rajzoló programok.
Szabályos sokszög.	Síkidomok csoportosítása a megismert tulajdonságok alapján. Összehasonlítás adott szempont szerint. Azonosságok, különbségek megfogalmazása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás.

3.3. <i>Térbeli alakzatok</i> Testek. Téglatest, kocka.	Testek építése egységkockákból szabadon és adott feltétellel. Testek építése lapokból. Testek alkotórészeinek megfigyelése, elnevezése (lap, él, csúcs). Testek tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása: ❖ határoló lapok (görbe-, síklap); ❖ határoló lapok száma; ❖ határoló lapok alakja (háromszög, téglalap, négyzet, körlap); ❖ határoló lapok nagysága (egybevágó, különböző nagyságú); ❖ határoló lapok helyzete (merőleges, párhuzamos).	
3.4. <i>Transzformációk</i> Tükrözés, nagyítás, kicsinyítés.	Síkidomok tükrözése egy tükrötengely segítségével négyzethálón. Síkidomok nagyítása, kicsinyítése négyzethálón ❖ az egység mérete változik; ❖ az egységek száma változik. A síkidomok és tükröképük vizsgálata, összehasonlítása. Azonosságok, különbségek megállapítása. Az egybevágó és hasonló fogalmak alapozása.	<i>Vizuális kultúra:</i> tükrös alakzatok.
3.5. <i>Szerkesztés</i> Párhuzamos, merőleges egyenesek.	Párhuzamos és merőleges egyenesek rajzolása négyzethálón, majd szerkesztésük derékszögű vonalzókkal.	
Szerkesztés.	Négyzet és téglalap rajzolása négyzethálón. Különböző sugarú körök szerkesztése. Szerkesztő eszközök használata. Szerkesztési lépések sorrendjének követése.	
3. 6. <i>Mérés, mértékegységek</i> Hosszúság-, tömeg-, űrtartalom.	Mérés választott és szabvány mértékegységekkel.	

Szabvány mértékegységek: – hosszúság (km, m, dm, cm, mm); – tömeg (t, kg, dkg, g); – űrtartalom (hl, l, dl, cl, ml).	Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése. Mennyiségek összehasonlítása, sorba rendezése. Mértékegységek közötti összefüggések megállapítása gyakorlati mérések alapján.	<i>Technika és tervezés:</i> becslés, mérés, számítás. <i>Természettudomány:</i> mérések, mértékegységek a fizikai és kémiai számításokban.
Mértékváltás.	Mértékváltások következtetéssel (tízszere, százszorosa, tizedrésze, századrésze).	
Időmértékek: évezred, évszázad, év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc.	A múlt, jelen, jövő viszonyfogalmak értelmezése, használata. Időpont leolvasása percnyi pontossággal, különböző módokon. Negyed-, fél-, háromnegyed óra leolvasása, beállítása. Időtartam érzékelése a mindennapi életből vett példákkal. Időtartam számítása. Mértékváltások a különböző időmértékek között. Tájékozódás a naptárban.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> tájékozódás időben.
Pénz.	Forint (Ft). Pénznemek megismerése, használata. Mennyiségek be- és felváltása. Mennyiségek kifizetése többféleképpen.	
3.7. Kerület, terület	Sokszögek kerületének mérése és kiszámítása összeadással. Négyzet, téglalap kerületének mérése, kiszámítása összeadással és szorzással. Négyzet és téglalap területének lefedése különböző alakú és nagyságú egységekkel. A mértékegységek nagysága és a mérőszámok közötti összefüggés megállapítása. Négyzet és téglalap területének mérése az egységek összeszámlálásával.	
Fogalmak	Téri elem, síkbeli alakzat, térbeli alakzat, transzformáció, mértékegység, pénz, kerület, terület, szerkesztés.	

Témakör	4. Függvények, az analízis elemei		Órakeret 27 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Összehasonlítás, általánosítás, szabályalkotás, kiegészítés gyakorlása. Megismerési módszerek továbbfejlesztése. Összefüggések egyre elvontabb szinten történő kifejezése. Logikus gondolkodás fejlesztése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
4.1. Összefüggések	Összefüggések felismerése, személyek, tárgyak, helyzetek, geometriai alakzatok, halmazok számai között; kifejezése rajzzal, jelekkel. Összefüggések keresése megadott szempont szerint a látszólag különböző dolgok között.	Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás. Vizuális kultúra; testnevelés és sport: soralkotás.	
4.2. Sorozatok	Szabályjátékok logikai készlettel, számokkal. Szabály felismerése, megfogalmazása, lejegyzése, alkalmazása műveletekkel a hiányzó adatok pótlására. Sorozatok képzése geometriai alakzatokkal, számokkal adott, vagy felismert szabály alapján. Ciklikus sorok folytatása. Állandó különbségű sorozatok folytatása mindlét irányban. Változó különbségű sorozatok folytatása.	Ének-zene: hangsorok.	
4.3. Függvények megadása, ábrázolása	Adatok gyűjtése, sorozatba, táblázatba rendezése. Sorozatban, táblázatban szereplő adatok közötti összefüggések, szabályok felismerése, megfogalmazása segítségével, lejegyzése. Hiányos sorozatba, táblázatba rendezett adatok kiegészítése. Grafikonok olvasása, értelmezése. Értéktáblázat kiegészítése szöveggel, matematikai alakban megadott szabály alapján. Grafikus megjelenítés		
Fogalmak	Grafikon, értéktáblázat, összefüggés, szabály.		

Témakör	5. Statisztika, valószínűség		Órakeret8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Adatgyűjtési technikák, adatok ábrázolási módjának megismertetése. A tanulók szemléletének formálása, „a valószínűségi gondolkodásmód” alapozása. Tapasztalatok bővítése a véletlen és nem véletlen eseményekről. Kombinatorikus gondolkodás és a valószínűségi szemlélet fejlesztése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
5.1. Statisztika	Statisztikai adatok gyűjtése, közvetlen környezetben megfigyelhető események megszámlálása, mérések eredménye. Ábrázolásuk grafikonon, diagramon közösen. Grafikonok, diagramok értelmezése, leolvasása.	Technika, életvitel és gyakorlat: grafikonok értelmezése.	
5.2. A valószínűség-számítás elemei Valószínűségi kísérletek.	Megfigyelések, vizsgálatok, játékos valószínűségi kísérletek (pénzfeldobás, golyóhúzás, különböző szerencsejátékok) végzése. Egyszerű valószínűségi kísérletek eredményeinek lejegyzése. A lejegyzések összesítése táblázatba. A táblázat adatainak leolvasása, értelmezése. Tapasztalatok gyűjtése véletlen és biztos eseményekről. A „biztos” és a „lehetetlen” fogalmak használata. Spontán tippelések az események várható bekövetkeztéről.		
Fogalmak	Lehetőség, kísérlet, táblázat, adat, grafikon, diagram.		

A fejlesztés várt eredményei az ötödik évfolyam végén	Elemek halmazokba rendezése két szempont szerint. Adott tulajdonságú részhalmaz előállítás adatainak leolvasása, értelmezése. Közös tulajdonságok felismerése, metszet előállítása. Egyszerű állítások, tagadások megfogalmazása. Logikai kifejezések pontos használata. Minél több lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban. Biztos számfogalom 100-as számkörben. Jártasság 1000-es számkörben.

	A törtszámok és a negatív számok ismerete. A szorzó- és bennfoglaló táblák tudása (szükség esetén táblázat segítségével). A tanult írásbeli műveletek megoldása (szükség esetén számológéppel). Egyszerű szöveges feladatok önálló megoldása. Testek és síkidomok egy és több szempontú csoportosítása a tanult tulajdonságok alapján. Szabvány mértékegységek és a közöttük lévő váltószámok ismerete. A téglalap és a négyzet területének mérése, számítása; területének mérése lefedéssel. Szerkesztések: szögek és szakaszok rajzolása, másolása, felezése; párhuzamos-, merőleges egyenesek szerkesztése, téglalap- és négyzet rajzolása. Racionális számok összehasonlítása, összefüggések felfedezése, szabály megfogalmazása. Sorozatok folytatása a felismert szabály alapján. Adatok leolvasása táblázatból, koordináta-rendszer adatpárjainak leolvasása, lejegyzése. Adatok táblázatba beírása a felismert szabály alapján, ábrázolásuk koordináta-rendszerben. Statisztikai adatok lejegyzése, ábrázolása egyszerűbb esetekben. Valószínűségi játékokban az esetek lejegyzése.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

Jeles (5)

- ❖ Biztos számfogalom 100-as számkörben.
- ❖ Jártasság 1000-es számkörben.
- ❖ A számok felismerésében és lejegyzésében biztos legyen.
- ❖ Műveleteket, összehasonlításokat biztosan végez.
- ❖ Önállóan, néha hibával dolgozik.
- ❖ Képről műveletet lejegyez.
- ❖ A tanult szorzó- és bennfoglaló táblák ismerete biztos
- ❖ A tanult mértékegységekben jól tájékozódik.
- ❖ Pénznemek megismerése, használata.
- ❖ Mennyiségek be- és felváltása.

Jó (4)

- ❖ Biztos számfogalom 100-as számkörben.
- ❖ Jártasság 1000-es számkörben
- ❖ A számok felismerésében és lejegyzésében biztos.
- ❖ Műveleteket, összehasonlításokat néha hibával végez.
- ❖ Önállóan kevés hibával dolgozik.
- ❖ A tanult szorzó- és bennfoglaló táblák ismeretében mérsékelten bizonytalan.
- ❖ A tanult mértékegységekben tájékozódik.
- ❖ Pénznemek megismerése, használata.
- ❖ Mennyiségek be- és felváltását minimális segítséggel végzi.

Közepes (3)

- ❖ Számfogalma 1000-as számkörben bizonytalan.
- ❖ Számköri ismeretei hiányosak.
- ❖ Műveletek végzésekor gyakran segítséget igényel.
- ❖ Önállóan ritkán dolgozik.
- ❖ A tanult szorzó- és bennfoglaló táblák ismerete hiányos.
- ❖ A tanult mértékegységekben segítséggel tud tájékozódni.
- ❖ Pénz ismerete segítséggel.

Elégséges (2)

- ❖ Számfogalma 1000-as számkörben kialakulatlan.
- ❖ Számköri ismeretei igen hiányosak.
- ❖ Műveletek végzésére önállóan nem képes.
- ❖ Önállóan nem tud dolgozni.
- ❖ A tanult szorzó- és bennfoglaló táblákat hézagosan ismeri.
- ❖ A tanult mértékegységekben nem tud tájékozódni.
- ❖ Pénz nagyon hiányos ismerete.

6.évfolyam
heti 5 óra

Témakör	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	Órakeret 18 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Válogatás, csoportosítás, rendszerezés logikai összefüggések alapján. Analizáló, szintetizáló, döntési képesség fejlesztése. Cselekvéses, logikus gondolkodás gyakoroltatása. Kombinatorikus szemlélet kialakítása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Halmazok Évfolyamozás.	Személyek, tárgyak, logikai készlet elemeinek elhelyezése halmazábrákba. Évfolyamozás egy, illetve egyszerre két szempont alapján. Megfigyelés, lényeges jegyek kiemelése, azonosítás, megkülönböztetés.	<i>Vizuális kultúra:</i> alakzatok, színek, tájékozódás síkban. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincsbővítés, szövegértés, szövegalkotás.
Alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz.	Részhalmaz előállítása különféle alaphalmazokon személyekkel, tárgyakkal, logikai készlet elemeivel. Az alaphalmaz, részhalmaz és kiegészítő halmaz kapcsolatának értelmezése. A halmazábra különböző részeinek jelölése jelkártyákkal.	<i>Természettudomány:</i> kognitív képességek. <i>Digitális kultúra:</i> problémamegoldó gondolkodás, szimbólumok, jelek.

	Elemek besorolása a halmazábra különböző részeibe.	<i>Technika és tervezés:</i> formaérzékelés, finommotoros mozgáskoordináció.	
Metszethalmaz.	Személyeknek, tárgyaknak, logikai készlet elemeinek megfigyelése, közös tulajdonságuk kiemelése, megfogalmazása, metszethalmaz képzése. A halmazábra különböző részeinek elnevezése. Alá- és fölérendeltségi viszony felismerése. Venn-diagram értelmezése.		
1.2. Matematikai logika Állítások igazságtartalma.	Állítások és tagadások megfogalmazása a halmazábra különböző részeiről. Állítások megítélése igazságtartalmuk szerint. Állításokhoz halmazok alkotása. A logikai kifejezések pontos használata. Tulajdonságok tagadása, a logikai „nem” fogalmának használata. Logikai „és” fogalmának használata. A „minden”, „van olyan”, „van, amelyik nem”, „egyik sem” kifejezések használata.		
1.3. Kombinatorika.	Kombinatorikus játékok. Elemek sorba rendezése. Lehetőségek sokféleségének észrevétele. Variációk képzése különböző nem matematikai és matematikai elemekből tevékenységgel: néhány lehetőség, egyre több lehetőség.		
Fogalmak	Halmaz, alaphalmaz, részhalmaz, metszethalmaz, logikai kifejezés, „és“, „nem“, „egyik sem“, „minden“, „van olyan“, „van, amelyik nem”.		
Témakör	2. Számelmélet, algebra		Órakeret 85 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Matematikai eszközök célszerű használata. Konkretizálás, absztrahálás, kódolás, viszonyítás gyakoroltatása. Számolási készség fejlesztése, ellenőrzés, önellenőrzés gyakoroltatása. Megtartó emlékezet fejlesztése. Analógiás és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.		

	Szövegértés, szövegalkotás, a matematikai nyelv egyre pontosabb használata.	
Ismeretek		Kapcsolódási pont
.	Tíz-es számrendszer szerkezeti sajátosságának értelmezése. Helyi érték, alaki érték, valódi érték közötti összefüggések megállapítása. Törekvés a matematikai fogalmak pontos használatára. Relációs jelek használata. Számok pontos és becsült (közelítő) helye a számegyenesen. Számok egyes, tízes szomszédjainak megállapítása. Számok kerekítése. Számok bontása összeg és szorzat alakban. Mennyiségek megszámlálása (pénz), tízes, száz, ezres csoportok alkotása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás. <i>Ének-zene:</i> ritmizálás, ütemezés, finommotoros mozgáskoordináció, auditív figyelem. <i>Vizuális kultúra:</i> ritmikus sorok, szerialitás. <i>Testnevelés:</i> mozgáskoordináció, nagymozgások.
Az 1000-es és 10 000-es számkör. A tízes számrendszer szerkezeti sajátossága. A helyiérték-táblázat szerkezete.	Helyiérték-táblázat bővítése 10 000-ig. A helyi értékek között lévő összefüggések megfigyelése, megfogalmazása (tízszere, tizedrésze; százszorosa, századrésze; ezerszerese, ezredrésze). Helyi érték, alaki érték, valódi érték közötti összefüggések megállapítása. Teljes három- és négyjegyű számok írása, olvasása, értelmezése a valóság mennyiségeivel. Mennyiségek meg- és kimérése választott és szabvány mértékegységekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom). Különböző mennyiségek kifizetése öt- tíz-, száz- és ezer forintokkal. Számok képzése egy vagy több feltétellel.	<i>Technika és tervezés:</i> szerialitás, pénz beosztása. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> évszázadok, királyok neve előtti szám, épületek építési évszáma. <i>Digitális kultúra:</i> kódolás, dekódolás, algoritmusok, matematikai és képességfejlesztő programok.
Római számok: I, V, X, L, C, D, M.	Tanult római számok írása, olvasása a mindennapi élet	

	különböző területein (dátum, kerület, évszázad, óra számlapja).
Viszonyítás.	Számok összehasonlítása (azonos és különböző nagyságrendű számok) matematikai eszközökkel, majd elvont szinten.
A relációs jelek ($<$ $>$ $=$).	A relációs jelek ($<$ $>$ $=$), használata. A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának használata.
Számok helye a számsorban.	Tájékozódás a számegyenesen és a számtáblákon Egyes-, tízes-, százaz- és ezres számszomszédok leolvasása.
Számok tulajdonságai.	Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása Pontos matematikai fogalmak használata.
Bontás.	Számok bontása összeg- és szorzat alakra matematikai eszközökkel, majd elvont szinten. Bontások lejegyzése.
Közönséges törtszámok Törtek a mindennapi életben.	Tötrészek előállítása tevékenységgel (darabolás, színezés, kirakás). Egységtörtek, egységtörtek többszöröseinek előállítása- A törtész kódolása, neve, jele (közönséges törtszám). Összefüggések keresése, megfogalmazása az egész és a törtészek között, a törtészek száma és nagysága között. Közönséges törtek írása, olvasása, értelmezése. Közönséges törtek helye a számegyenesen. Egységtörtek összehasonlítása matematikai modelleken.
Negatív szám. Negatív számok a mindennapi életben.	Hőmérsékletek leolvasása, hőmérő beállítása adott hőmérsékletre, hőmérséklet változásának megfigyelése, jelölése nyíllal. Ellentétes mennyiségek értelmezése (adósság-vagyon). Negatív számok írása, olvasása.

	0 középpontú számegyenes készítése. Negatív számok keresése a számegyenesen. Összehasonlításuk egymással, 0-val, pozitív számokkal.
2.2. <i>Műveletek</i> Szóbeli műveletek. Összeadás, kivonás 1000-es és 10 000-es számkörben.	Fejben számolás. Szóbeli összeadás, kivonás kerek tízesekkel, százassal, ezresekkel – az egyjegyű számok analógiájára. Műveletek modellezése.
Szorzó- és bennfoglaló táblák.	A tanult szorzó- és bennfoglaló táblák folyamatos memorizálása. Azonos tagú összeadások lejegyzése szorzással. Szorzások lejegyzése azonos tagú összeadásokkal. Szorzó-, bennfoglaló táblák memorizálása.
Maradékos osztás.	Maradékos osztás kirakással, lejegyzésük, a maradék jelölése.
Összefüggések a műveletek között.	Műveletek közötti összefüggések felfedezése. Kerek tízesek, százassal, ezresek szorzása, osztása analógia alapján. Összefüggések a szorzó és bennfoglaló táblák között.
Írásbeli műveletek. Összeadás, kivonás három- és négyjegyű számokkal. Két- és háromjegyű számok szorzása egy- és kétjegyű szorzóval. Három- és négyjegyű számok osztása egyjegyű osztóval. Műveletekben szereplő számok elnevezése. Műveleti tulajdonságok.	Műveletek megjelenítése, megoldása matematikai eszközökkel. Mennyiségek közötti összefüggések megállapítása, lejegyzése nyitott mondatokkal. Műveletek megoldása egyre elvontabb szinten. Műveletek eredményének becslése. Tapasztalatok gyűjtése a tagok és tényezők felcserélhetőségéről, a műveletek inverzitásáról. Műveletek közötti összefüggések megjelenítése matematikai és IKT-eszközökkel. Műveletek közötti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása.

	Matematikai fogalmak használata. Számológép használata önellenőrzésre.	
Összeadás, kivonás közönséges törttekkel.	Azonos nevezőjű törtök összeadása, kivonása. Az egy egésznél kisebb törtök pótlása egy egészre. Műveletek cselekvésben való értelmezése. Műveletek lejegyzése.	
Egyszerű és összetett szöveges feladatok.	Egyszerű szöveges feladatok értelmezése, megjelenítésük (lejátszással, kirakással, rajzban). Ismert és ismeretlen adatok megállapítása, az adatok közti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. Együttes emlékezés adatokra és összefüggésekre. A megfelelő matematikai művelet kiválasztása, a várható eredmény becslése, a művelet kiszámítása, ellenőrzése, adekvát válasz megfogalmazása a kérdésre. Összetett szöveges feladatok értelmezése. Történetek megjelenítése matematikai modellekkel. Problémák logikai sorrendjének megállapítása, a megoldás logikai menetének megfogalmazása. Összefüggések megértése, kódolása (számfeladat, számegegyenes, táblázat, rajz, nyitott mondat, halmazábra, grafikon). Tapasztalatok gyűjtése matematikai elemek párosításával, a tapasztalatok megfogalmazása.	
2.3. Számelméleti ismeretek Páros, páratlan számok. Oszthatósági szabályok.	A páros-, páratlan számok fogalmának kiterjesztése az 1000-es és 10 000-es számkör számaira. Gyakorlati tevékenységre épülő szabályalkotás.	

	Oszthatósági szabályok felismerése matematikai példák megoldásával (2, 5, 10).	
Fogalmak	Szám neve, jele; alaki, helyi, valódi érték; egyes, tízes, száz, ezres, tízezres; összeadás: összeadandó (tag), összeg, kivonás: kisebbítendő, kivonandó, különbség, maradék, szorzás: szorzandó, szorzó, részszorzat, szorzat, osztás: osztandó, osztó, hányados, maradék, törtszám, számláló, nevező, törtvonal, egész szám, negatív szám, pozitív szám, plusz, mínusz, többszörös.	

Témakör	3. Geometria, mérés	Órakeret 42 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Geometriai alakzatok konstruálása, kreativitás és finommotorika fejlesztése. Tájékozódási képesség fejlesztése síkban, térben és mennyiségek között. Becslés, mérés és számolás gyakoroltatása. Fogalmi gondolkodás fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. A tér elemei Félegyenes, szakasz, szög.	Egyenes és pont helyzetének vizsgálata. Félegyenes rajzolása, pont elnevezése. Szakaszok rajzolása, megmérése, kimérése, elnevezése. Szögek rajzolása. Derékszög előállítása hajtogatással, rajzolása négyzethálón, jelölése. A szögek alkotórészeinek (szár, csúcs, szögtartomány) megnevezése. Szerkesztő eszközök használata.	<i>Vizuális kultúra:</i> tájékozódás térben, síkban, formaérzékelés, konstruálás, kreativitás. <i>Technika és tervezés:</i> formaérzékelés, kreativitás, alkotókedv. <i>Digitális kultúra:</i> tájékozódási képesség, sík- és térlátás, rajzoló programok.
3.2. Síkbeli alakzatok Sokszög, háromszög, négyzet, téglalap és kör.	Síkidomok előállítása, rajzolása. Síkidomok tulajdonságainak vizsgálata: határoló vonalak, oldalak száma, oldalak nagysága, oldalak helyzete, átlók száma és nagysága, szimmetria tengelyek száma alapján.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás.
Szabályos sokszög.	Szabályos sokszögek oldalainak, szögeinek vizsgálata, azonosságok megállapítása. Síkidomok csoportosítása a megismert tulajdonságok alapján. Összehasonlítás adott szempont szerint.	

	Azonosságok, különbségek megfogalmazása.	
3.3. <i>Térbeli alakzatok</i> Testek. Téglatest, kocka.	Testek építése egységkockákból szabadon és adott feltétellel. Testek építése lapokból. Testek alkotórészeinek megfigyelése, elnevezése (lap, él, csúcs). Testek tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása: ❖ határoló lapok (görbe-, síklap); ❖ határoló lapok száma; ❖ határoló lapok alakja (háromszög, téglalap, négyzet, körlap); ❖ határoló lapok nagysága (egybevágó, különböző nagyságú); ❖ határoló lapok helyzete (merőleges, párhuzamos).	
3.4. <i>Transzformációk</i> Tükrözés, nagyítás, kicsinyítés.	Síkidomok tükrözése egy tükrötengely segítségével négyzethálón. Síkidomok nagyítása, kicsinyítése négyzethálón ❖ az egység mérete változik; ❖ az egységek száma változik. A síkidomok és tükröképük vizsgálata, összehasonlítása. Azonosságok, különbségek megállapítása. Az egybevágó és hasonló fogalmak alapozása.	<i>Vizuális kultúra:</i> tükrös alakzatok.
3.5. <i>Szerkesztés</i> Párhuzamos, merőleges egyenesek.	Párhuzamos és merőleges egyenesek rajzolása négyzethálón, majd szerkesztésük derékszögű vonalzókkal.	
Másolás.	Szakaszok és szögek másolása vonalzóval és körzővel. Az adott- és a kapott téri elemek összehasonlítása (ugyanakkora).	
Felezés.	Szakaszok és szögek felezése körzővel és vonalzóval.	

	A szakaszfelező merőleges és a szögfelező fogalmának alapozása.	
Szerkesztés.	Szerkesztő eszközök használata. Szerkesztési lépések sorrendjének követése.	
3. 6. Mérés, mértékegységek Hosszúság-, tömeg-, űrtartalom. Szabvány mértékegységek: – hosszúság (km, m, dm, cm, mm); – tömeg (t, kg, dkg, g); – űrtartalom (hl, l, dl, cl, ml).	Mérés választott és szabvány mértékegységekkel. Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése. Mennyiségek összehasonlítása, sorba rendezése. Mértékegységek közötti összefüggések megállapítása gyakorlati mérések alapján.	<i>Technika és tervezés:</i> becslés, mérés, számítás. <i>Természettudomány:</i> mérések, mértékegységek a fizikai és kémiai számításokban.
Mértékváltás.	Mértékváltások következtetéssel (tízszere, százszorosa, ezerszere; tizedrésze, századrésze, ezredrésze).	
Időmértékek: évezred, évszázad, év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc.	A múlt, jelen, jövő viszonyfogalmak értelmezése, használata. Időpont leolvasása percnyi pontossággal, különböző módokon. Negyed-, fél-, háromnegyed óra leolvasása, beállítása. Időtartam érzékelése a mindennapi életből vett példákkal. Időtartam számítása. Mértékváltások a különböző időmértékek között. Tájékozódás a naptárban.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> tájékozódás időben.
Pénz.	Forint (Ft). Pénznemek megismerése, használata. Mennyiségek be- és felváltása. Mennyiségek kifizetése többféleképpen.	
3.7. Kerület, terület	Sokszögek kerületének mérése és kiszámítása összeadással. Négyzet, téglalap kerületének mérése, kiszámítása összeadással és szorzással. Négyzet és téglalap területének lefedése különböző alakú és nagyságú egységekkel.	

	A mértékegységek nagysága és a mérőszámok közötti összefüggés megállapítása. Négyzet és téglalap területének mérése az egységek összeszámlálásával.	
Fogalmak	Téri elem, síkbeli alakzat, térbeli alakzat, transzformáció, mértékegység, pénz, kerület, terület, szerkesztés.	

Témakör	4. Függvények, az analízis elemei	Órakeret 27 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás, általánosítás, szabályalkotás, kiegészítés gyakorlása. Megismerési módszerek továbbfejlesztése. Összefüggések egyre elvontabb szinten történő kifejezése. Logikus gondolkodás fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Összefüggések	Összefüggések felismerése, személyek, tárgyak, helyzetek, geometriai alakzatok, halmazok számai között; kifejezése rajzzal, jelekkel. Összefüggések keresése megadott szempont szerint a látszólag különböző dolgok között.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás. <i>Vizuális kultúra; testnevelés és sport:</i> soralkotás.
4.2. Sorozatok	Szabályjátékok logikai készlettel, számokkal. Szabály felismerése, megfogalmazása, lejegyzése, alkalmazása műveletekkel a hiányzó adatok pótlására. Sorozatok képzése geometriai alakzatokkal, számokkal adott, vagy felismert szabály alapján. Ciklikus sorok folytatása. Állandó különbségű sorozatok folytatása mindlét irányban. Változó különbségű sorozatok folytatása. Hányados sorozatok folytatása.	<i>Ének-zene:</i> hangsorok.
4.3. Függvények megadása, ábrázolása	Adatok gyűjtése, sorozatba, táblázatba rendezése. Sorozatban, táblázatban szereplő adatok közötti összefüggések, szabályok felismerése,	

	megfogalmazása segítséggel, lejegyzése. Hiányos sorozatba, táblázatba rendezett adatok kiegészítése. Grafikonok olvasása, értelmezése. Értéktáblázat kiegészítése szöveggel, matematikai alakban megadott szabály alapján. Grafikus megjelenítés	
Fogalmak	Grafikon, értéktáblázat, összefüggés, szabály.	

Témakör	5. Statisztika, valószínűség	Órakeret 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Adatgyűjtési technikák, adatok ábrázolási módjának megismertetése. A tanulók szemléletének formálása, „a valószínűségi gondolkodásmód” alapozása. Tapasztalatok bővítése a véletlen és nem véletlen eseményekről. Kombinatorikus gondolkodás és a valószínűségi szemlélet fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. Statisztika	Statisztikai adatok gyűjtése, közvetlen környezetben megfigyelhető események megszámlálása, mérések eredménye. Ábrázolásuk grafikonon, diagramon közösen. Grafikonok, diagramok értelmezése, leolvasása.	<i>Technika és tervezés:</i> grafikonok értelmezése.
5.2. A valószínűség-számítás elemei Valószínűségi kísérletek.	Megfigyelések, vizsgálatok, játékos valószínűségi kísérletek (pénzfeldobás, golyóhúzás, különböző szerencsejátékok) végzése. Egyszerű valószínűségi kísérletek eredményeinek lejegyzése. A lejegyzések összesítése táblázatba. A táblázat adatainak leolvasása, értelmezése. Tapasztalatok gyűjtése véletlen és biztos eseményekről. A „biztos” és a „lehetetlen” fogalmak használata. Spontán tippelések az események várható bekövetkeztéről.	

Fogalmak	Lehetőség, kísérlet, táblázat, adat, grafikon, diagram.
A fejlesztés várt eredményei a hatodik évfolyam végén	Elemek halmazokba rendezése két szempont szerint. Adott tulajdonságú részhalmaz előállítás alaphalmazon. Közös tulajdonságok felismerése, metszet előállítása. Egyszerű állítások, tagadások megfogalmazása. Logikai kifejezések pontos használata. Minél több lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban. Biztos számfogalom 100-as számkörben. Jártasság 1 000-es és 10 000-es számkörben. A törtszámok és a negatív számok ismerete. A szorzó- és bennfoglaló táblák tudása (szükség esetén táblázat segítségével). A tanult írásbeli műveletek megoldása (szükség esetén számológéppel). Egyszerű szöveges feladatok önálló megoldása. Testek és síkidomok egy és több szempontú csoportosítása a tanult tulajdonságok alapján. Szabvány mértékegységek és a közöttük lévő váltószámok ismerete. A téglalap és a négyzet kerületének mérése, számítása; területének mérése lefedéssel. Szerkesztések: szögek és szakaszok rajzolása, másolása, felezése; párhuzamos-, merőleges egyenesek szerkesztése, téglalap- és négyzet rajzolása. Racionális számok összehasonlítása, összefüggések felfedezése, szabály megfogalmazása. Sorozatok folytatása a felismert szabály alapján. Adatok leolvasása táblázatból, koordináta-rendszer adatpárjainak leolvasása, lejegyzése. Adatok táblázatba beírása a felismert szabály alapján, ábrázolásuk koordináta-rendszerben. Statisztikai adatok lejegyzése, ábrázolása egyszerűbb esetekben. Valószínűségi játékokban az esetek lejegyzése.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Jeles (5)

- ❖ Jártasság 10 000-es számkörben.
- ❖ Biztos műveletfogalom 1000-as számkörben.
- ❖ Összeadás, kivonás 10 000-es számkörben.
- ❖ Jártasság a tanult szorzótáblákban és bennfoglaló táblákban.
- ❖ Egyszerű szöveges feladatok megoldása.
- ❖ Törtszám fogalmának ismerete.
- ❖ Negatív szám fogalma.
- ❖ Számok, mennyiségek, mértékegységek összehasonlítása, a közöttük lévő összefüggések, kapcsolatok felfedezése.
- ❖ Tanult római számok írása, olvasása a mindennapi élet különböző területein (dátum, kerület, évszázad, óra számlapja).

- ❖ Pénznemek megismerése, használata.
- ❖ Mennyiségek be- és felváltása.
- ❖ Mennyiségek kifizetése többféleképpen.

Jó (4)

- ❖ Jártasság 10 000-es számkörben.
- ❖ Biztos műveletfogalom 1000-as számkörben.
- ❖ Összeadás, kivonás 10 000-es számkörben.
- ❖ Jártasság a tanult szorzótáblákban és bennfoglaló táblákban.
- ❖ Egyszerű szöveges feladatok megoldása.
- ❖ Törtszám fogalmának ismerete segítséggel.
- ❖ Negatív szám fogalma.
- ❖ Számok, mennyiségek, mértékegységek összehasonlítása, a közöttük lévő összefüggések, kapcsolatok felfedezése.
- ❖ Tanult római számok írása, olvasása a mindennapi élet különböző területein (dátum, kerület, évszázad, óra számlapja).
- ❖ Pénznemek megismerése, használata.
- ❖ Mennyiségek be- és felváltása.
- ❖ Mennyiségek kifizetése többféleképpen.

Közepes (3)

- ❖ Bizonytalan számköri fogalom a 10 000 –as számkörben.
- ❖ Számköri ismeretei hiányosak.
- ❖ Műveletek végzésekor gyakran igényel.
- ❖ Önállóan ritkán dolgozik.
- ❖ A tanult szorzó- és bennfoglaló táblák ismerete hiányos.
- ❖ A tanult mértékegységekben segítséggel tud tájékozódni.
- ❖ Egyszerű szöveges feladatok megoldása segítséggel.
- ❖ Törtszám fogalmának ismerete segítséggel.
- ❖ Negatív szám fogalma.
- ❖ Számok, mennyiségek, mértékegységek összehasonlítása, a közöttük lévő összefüggések, kapcsolatok felfedezése segítséggel.
- ❖ Tanult római számok írása, olvasása a mindennapi élet különböző területein (dátum, kerület, évszázad, óra számlapja) segítséggel.
- ❖ Pénznemek megismerése, használata.
- ❖ Mennyiségek be- és felváltása.
- ❖ Mennyiségek kifizetése többféleképpen segítséggel.

Elégséges (2)

- ❖ Számfogalma 10 000-as számkörben kialakulatlan.
- ❖ Számköri ismeretei igen hiányosak.
- ❖ Műveletek végzésére önállóan nem képes.
- ❖ Önállóan nem tud dolgozni.
- ❖ A tanult szorzó- és bennfoglaló táblákat hézagosan ismeri.
- ❖ A tanult mértékegységekben nem tud tájékozódni.
- ❖ Szöveges feladatokat csak sok segítséggel végez.
- ❖ A negatív szám fogalmával nincs tisztában.
- ❖ A római számokat nem ismeri.
- ❖ A pénz használatában bizonytalan, sok segítséget igényel.

7.évfolyam heti 5 óra

Témakör	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	Órakeret 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelő, elemző, lényeglátó és döntésképeség fejlesztése. Analógiás, logikus és kombinatorikus gondolkodás fejlesztése, a gondolkodási műveletek elmélyítésével.	
Ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Halmazok Alap-, rész-, kiegészítő halmaz és metszethalmaz.	A tanult halmazelméleti ismeretek alkalmazása más matematikai témakörökben, tantárgyakban. Elemek szétválogatása több feltétel szerint. Halmazok kapcsolatának felismerése: nincs közös elemük, egyik a másiknak része, van közös elemük, de egyik sem része a másiknak.	<i>Vizuális kultúra:</i> alakzatok. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincsbővítés, kifejezőképesség, szövegértés, szövegalkotás. <i>Természettudomány; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek, földrajz:</i> halmazelméleti, logikai ismeretek használata. <i>Digitális kultúra:</i> algoritmus, problémamegoldó gondolkodás.
1.2. Matematikai logika Állítások és tagadások igazságtartalma.	Állítások alap-, rész- és kiegészítő halmazokról. Állítások halmazok metszetéről. Hibás állítások javítása. Feltétel tagadása: a logikai „nem”. Több feltétel egyidejű teljesülése: logikai „és”.	
1.3. Kombinatorika Kombinációk és variációk. Lehetőségek száma. Rendszerezési sémák.	Sorba rendezés. Variációk képzése különböző nem matematikai és matematikai elemekből tevékenységgel: egyre több lehetőség, összes lehetőség előállítása. Rendszerezési sémák megismerése, rögzítése (egyszerű lejegyzések, táblázatok).	
Fogalmak	Halmaz, alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz, metszethalmaz, üres halmaz, végtelen halmaz, variáció.	

Témakör	2. Számelmélet, algebra	Órakeret 90 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Matematikai eszközök biztos, célszerű használatának kialakítása. Konkretizálás, absztrahálás, kódolás gyakoroltatása.	

	Elemzés, összehasonlítás, csoportosítás és általánosítás egyre önállóbb alkalmazása. Matematikai problémamegoldás, logikus gondolkodás egyre elvontabb szinten. Szövegértés, szövegalkotás, a matematikai nyelv egyre pontosabb használata. A számlálási, számolási, becslési és ellenőrzési képesség, valamint a megtartó emlékezet fejlesztése. Kíváncsiság ébrentartása, az önbizalom folyamatos megerősítése.	
Ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Számok Számok 100 000-es számkörben. Számfogalom megerősítése, biztos számfogalom kialakítása 100000-es számkörben.	Pontos matematikai fogalmak elmélyítése, használata. Négyjegyű számok írása, olvasása, összehasonlítása, rendezése, számtulajdonságok megállapítása. Összehasonlítási képesség fejlesztése, a relációs jelek használata. Pontos és becsült (közelítő helye) helyük keresése a számegyenesen. Számok egyes, tízes, százaz, ezres szomszédainak megállapítása. Számok kerekítése. Tájékozódási képesség fejlesztése. Számok bontása összeg és szorzat alakban. Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.	<i>Földrajz:</i> népesség száma, területek nagysága. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés, szövegalkotás. Kifejezőképesség, mondatértés, mondatalkotás. <i>Ének-zene:</i> ritmizálás, ütemezés, finommotoros mozgáskoordináció, auditív figyelem. <i>Vizuális kultúra:</i> ritmikus sorok, szerialitás.
Az 100 000-es számkör: A tízes számrendszer szerkezeti sajátossága. A helyiérték-táblázat szerkezete. Helyi érték, alaki érték, valódi érték kapcsolata. Számfogalom, mint a mérés eredménye, mérőszám.	A helyi értékek között lévő összefüggések megfigyelése, megfogalmazása (tízszere, tizedrésze). Összefüggésekre való emlékezés. Teljes ötjegyű számok írása, olvasása, értelmezése. Számok értelmezése a valóság mennyiségeivel. Mennyiségek meg- és kimérése választott és szabvány mértékegységekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom). Különböző mennyiségek kifizetése tíz-, száz-, ezer-, tízezer forintosokkal. Becslés, mérés, ellenőrzés.	<i>Testnevelés:</i> nagymozgások, mozgáskoordináció. <i>Technika és tervezés:</i> szerialitás, vásárlás (pl. fél-negyed kiló). Pénz beosztása. <i>Digitális kultúra:</i> kódolás, dekódolás, algoritmusok. Matematikai- és képességfejlesztő programok.

	Számok képzése egy vagy több feltétellel.
Viszonyítás.	A relációs jelek ($<$ $>$ $=$), használata. A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának mélyebb megértése.
Számok helye a számsorban.	Tájékozódás a számegyenesen és a számtáblákon. Egyes-, tízes-, százaz-, ezres-, tízezres számszomszédok leolvasása.
Számok tulajdonságai.	Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása. Pontos matematikai fogalmak kialakítása, használatuk.
Bontás.	Számok bontása összeg- és szorzat alakra. Bontások lejegyzése.
Törtszámok.	Tötrészek előállítása, ábrázolása, jelölése törtszámmal. Törtszám értelmezése. Összefüggések keresése, megfogalmazása az egész és a tötrészek között, a tötrészek száma és nagysága között. Helyük a számegyenesen. Közönséges törtek összehasonlítása matematikai eszközök segítségével: azonos nevezőjű, azonos számlálójú és különböző nevezőjű törtek összehasonlítása. 10, 100, 1000 nevezőjű törtek írása tizedes tört alakban. Helyiérték-táblázat kiterjesztése a tizedes törtek felé. Tájékozódás a helyiérték-táblázatban Összefüggések megállapítása a tized-, század- és ezredrészek között. Tizedes törtek modellezése. Tapasztalatok gyűjtése a mindennapi életben használt tizedes tört formában felírt mennyiségekről.

	Tizedes törtek írása helyiérték-táblázatba, olvasásuk. Tizedes törtek szűkítése, bővítése, összehasonlításuk, rendezésük.	
Negatív szám.	Negatív szám fogalmának elmélyítése. Hőmérsékletek leolvasása, hőmérő beállítása adott hőmérsékletre, hőmérséklet változásának megfigyelése, jelölése nyíllal. Ellentétes mennyiségek értelmezése (adósság-vagyon). Tapasztalatok gyűjtése a mindennapi életből vett példákban. Negatív számok írása, olvasása. 0 középpontú számegyenes készítése. Negatív számok helye a számegyenesen. Összehasonlításuk egymással, 0-val, pozitív számokkal.	
2.2. Műveletek Szóbeli műveletek. Szóbeli műveletek 10 000-es és 100 000-es számkörben.	Fejben számolás gyakorlása. Szóbeli összeadás, kivonás kerek számokkal az egyjegyű számok analógiájára. Kerek számok szorzása, osztása egyjegyű szorzóval és osztóval. Pozitív egész számok szorzása, osztása tízzel, százzal, ezerrel. Mennyiségi változások megfigyelése (tízszere, százszorosa, ezerszerese; tizedrésze, századrésze, ezredrésze), a kapott eredmény helye a helyiérték-táblázatban. Összefüggések megértése, megfogalmazása. Matematikai nyelv pontos használata.	
Írásbeli műveletek Összeadás, kivonás 100 000-es számkörben. Három- és négyjegyű számok szorzása kétjegyű szorzóval.	Műveletek értelmezése, megoldása matematikai eszközökkel. Mennyiségek közötti összefüggések megállapítása, lejegyzése nyitott mondatokkal.	

Öt- és hatjegyű számok osztása egyjegyű osztóval	Műveletek megoldása egyre elvontabb szinten, a fokozatok betartásával. Műveletek eredményének becslése. Becslés, számolás, ellenőrzés. Tapasztalatok gyűjtése a tagok és tényezők felcserélhetőségéről, a műveletek inverzitásáról. Műveletek közötti összefüggések megjelenítése matematikai- és IKT-eszközökkel. Műveletek közötti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. Számológép használata önellenőrzésre.
Műveletek közönséges törtekkel.	Azonos nevezőjű törtek összeadása, kivonása. Közönséges törték bővítése, egyszerűsítése matematikai eszközökkel. Közös többszörös keresése. Közönséges törték szorzása egész számmal. Közönséges törték osztása egész számmal. Műveletek cselekvésben való értelmezése, rajzos megjelenítése.
Műveletek tizedes törtekkel.	Tizedes törték összeadása, kivonása. Helyi értékes írásmód alkalmazása. Tizedes törték szorzása, osztása egész számmal. Számok értékének és a helyük változásának megfigyelése és megfogalmazása. Számlálás, számolás. Analízis, szintézis. Összefüggések megértése, megfogalmazása. Mennyiségi következtetések. Tájékozódás a helyiérték-táblázatban. Matematikai nyelv pontos használata.
Egyszerű és összetett szöveges feladatok.	Feladatok értelmezése, adatok gyűjtése és lejegyzésük.

Fordított szövegezésű feladatok.	Összefüggések megállapítása, a probléma megfogalmazása, feladatterv készítése. Megoldás lejegyzése nyitott mondattal, művelettel. Várható eredmény becslése kerekített értékben. A feladat kiszámítása, a kapott eredmény ellenőrzése, összehasonlítása a becsült értékkel és a valósággal. A válasz megfogalmazása. Rajzokhoz, ábrákhoz, műveletekhez egyszerű szöveges feladatok készítése. Szövegértés, szövegalkotás. Összefüggések megállapítása. Mennyiségi következtetések. Becslés, számítás, ellenőrzés. Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.
2.3. Számelméleti ismeretek Páros, páratlan számok. Oszthatósági szabályok.	Oszthatósági szabályok alkalmazása matematikai példák megoldásával (2, 5, 10).
Fogalmak	Szám neve, jele; alaki-, helyi-, valódi érték; egyes, tízes, százaz, ezres, tízezres, százezres, milliós; tizedes törtek, törtszám, számláló, nevező, törtvonal; egyszerűsítés, bővítés, egész szám, negatív szám, pozitív szám, plusz, mínusz, római szám, többszörös.

Témakör	3. Geometria, mérés	Órakeret 45 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Konstruálás, kreativitás fejlesztése sík- és térmértani alakzatok előállításával, fogalomalkotás. Szerkesztési ismeretek bővítése, szerkesztőeszközök egyre pontosabb használata, finommotorika fejlesztése. A tiszta, áttekinthető munka iránti igény kialakítása. Becslés, mérés képességének fejlesztése. Mértékváltások következtetéssel, analógiás gondolkodás fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. A tér elemei Szög, szögfajták.	Szögek rajzolása vonalzóval, szögmérővel. A szög részeinek megnevezése. A szög mérése, mértékegység neve, jele (fok, °). Szögek viszonyítása a derékszöghöz, szögfajták: hegyesszög, derékszög,	<i>Vizuális kultúra:</i> térsejtellet, térlátás; sík- és térgeometriai ismeretek, kreativitás. <i>Technika és tervezés:</i> formaérzékelés, kreativitás, alkotókedv.

	tompaszög, egyenesszög, homorúság, teljesszög.	Ki- és megmérés, szerkesztések, szerkesztőeszközök használata, háztartási ismeretek. <i>Digitális kultúra:</i> tájékozódási képesség, sík- és térlátás, rajzoló programok. <i>Természettudomány:</i> mérések, mértékegységek a fizikai és kémiai számításokban.
3.2. Síkbeli alakzatok Síkdomok.	Síkdomok előállítása, vizsgálatuk, csoportosításuk a megállapított tulajdonságok alapján.	
Háromszög.	Háromszögek előállítása tépéssel, vágással, rajzolással. Tulajdonságok megállapítása méréssel (oldalak, szögek). Évfolyamozásuk oldalak hosszúsága szerint: különböző oldalú, egyenlő szárú háromszögek. Évfolyamozásuk szögek nagysága szerint: hegyes-, derék- és tompaszögű háromszögek.	
Kör.	Különböző sugarú körök rajzolása. A kör alkotórészeinek rajzolása, elnevezése, jelölése: középpont, sugár.	
Speciális négyszögek.	Négyszögek vizsgálata az oldalaik helyzete, hosszúsága, szögeik nagysága és a szimmetriatengelyek száma szerint: ❖ két párhuzamos oldala van ❖ két-két párhuzamos oldala van ❖ minden szöge derékszög (téglalap); ❖ minden oldala egyenlő ❖ minden oldala egyenlő és minden szöge derékszög (négyzet); ❖ egyik átlója mentén szimmetrikus	
3.3. Térbeli alakzatok Testek.	Testek építése lapokból. Testek tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása: kiterjedésük, határoló lapok alakja, helyzete szerint.	
Kocka, téglatest.	A kocka és a téglatest tulajdonságainak megfigyelése, megállapítása mérések alapján, összehasonlításuk:	

	❖ lapok, élek, csúcsok száma; ❖ kiterjedésük (hosszúság, szélesség, magasság) mérete; ❖ határoló lapok alakja, mérete; ❖ határoló lapok helyzete.
3.4. Transzformációk Tükrözés.	Síkidomok tükrözése egy tükörtengellyel, szerkesztéssel. Az eredeti és a tükrözött síkidom összehasonlítása, azonosságok és különbségek megállapítása: egybevágó síkidomok.
Nagyítás, kicsinyítés.	Nagyítás, kicsinyítés szerkesztéssel: oldalak hosszúságának növelése kétszeresére, háromszorosára...; csökkentése felére, harmadára... Az eredeti és a kapott síkidom összehasonlítása, azonosság és különbség megfogalmazása: alakjuk megegyezik, nagyságuk különbözik, oldalaik aránya egyenlő: hasonló síkidomok.
3.5. Szerkesztés Szögek.	Szögek szerkesztése: 360° , 180° , 90° , 45° , 60° és 30° -os szögek.
Négyzet, téglalap.	Négyzet és téglalap szerkesztése adott méretek alapján.
3. 6. Mérés, mértékegységek	Mérés választott és szabványmértékegységekkel. Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése. Mennyiségek összehasonlítása, sorba rendezése. Mértékegységek közötti összefüggések megállapítása gyakorlati mérések alapján.
Területmérés.	Terület mérése választott és szabványmértékegységekkel. Szabványmértékegységek értelmezése, neve, jele: km^2 , m^2 , dm^2 , cm^2 , mm^2 .
Mértékváltás.	Mértékváltások következtetéssel (tízszere, százszorosa, ezerszere; tizedrésze, századrésze, ezredrésze).
Időmértékek: évezred, évszázad, év, évszak, hónap,	A múlt, jelen, jövő viszonyfogalmak értelmezése,

hét, nap, óra, perc, másodperc.	használata. Időpont leolvasása percnyi pontossággal, különböző módokon. Negyed-, fél-, háromnegyed óra leolvasása, beállítása. Időtartam érzékeltetése a mindennapi életből vett példákkal. Időtartam számítása. Mértékváltások a különböző időmértékek között. Tájékozódás a naptárban.	
Pénz.	Pénzhasználat, kifizetés, be- és felváltás. Háztartási költségvetés tervezése.	
3.7. Kerület, terület Sokszögek kerülete.	Sokszögek kerületének mérése és kiszámítása összeadással.	
Négyzet és téglalap területe.	Négyzet, téglalap kerületének mérése, kiszámítása összeadással és szorzással. Négyzet és téglalap területének lefedése különböző alakú és nagyságú egységekkel. Négyzet és téglalap területének mérése a négyzetcentiméterek összeszámlálásával. Négyzet és téglalap területének kiszámítása.	
Fogalmak	Szögfajta, háromszög, kör, négyszög, mértékegység, test, felszín, térfogat.	

Témakör	4. Függvények, az analízis elemei	Órakeret 27 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlító, általánosító és lényegkiemelő képesség fejlesztése. Függvényszerű gondolkodás alapozása. Számköri ismeretek mélyítése sorozatok alkotásával.	
Ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok

4.1. Összefüggések	Összefüggések konkrét mennyiségek, természetes számok, egységtörtek, geometriai alakzatok, mértékegységek között. A felismert összefüggések megfogalmazása viszonzyszavakkal, kifejezése matematikai jelekkel.	
4.2. Sorozatok	Számok rendezése. Állandó és váltakozó különbségű sorozatok folytatása adott és felismert szabály alapján, sorozatok kiegészítése. Hányados sorozatok folytatása.	Ének-zene: hangsorok. Vizuális kultúra: soralkotás. Testnevelés: soralkotás.
4.3. Függvények megadása, ábrázolása	Összetartozó adatként felismerése. Táblázatok hiányzó adatainak kiegészítése szabály megállapítása után. Tapasztalati függvények készítése leszámított, mért adatok alapján. Függvények ábrázolása grafikonnal, leolvasása.	
Derékszögű koordináta-rendszer.	Pontok meghatározása síkban. A táblázat adatai közötti kapcsolat felismerése, megfogalmazása, közös szabályalkotás, az adatok beírása táblázatba. Függvények ábrázolása, leolvasása, jelölésük nyilakkal, szabállyal, nyitott mondattal.	
Fogalmak	Függvény, koordináta-rendszer, tengely, középpont.	

Témakör	5. Statisztika, valószínűség	Órakeret 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás, rendezés, általánosítás, következtetés gyakoroltatása és a logikus gondolkodás fejlesztése. Statisztikai adatok, grafikonok elemzésének alapozása. A valószínűségi szemlélet alapozása.	
Ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. Statisztika Statisztikai adatok, kísérletek.	Adatok, tevékenységek, kísérletek eredményeinek gyűjtése. Lejegyzésük, elemzésük, rendezésük, értékelésük. Ábrázolásuk grafikonnal, diagrammal.	Technika és tervezés: adatok (pl. villanyszámla) értelmezése.

	Adatok leolvasása a diagramról, táblázatból.	<i>Természettudomány:</i> események bekövetkezésének megítélése.
5.2. A valószínűség-számítás elemei Valószínűségi kísérletek. Gyakoriság.	Megfigyelések, vizsgálatok, játékos valószínűségi kísérletek végzése (pénzfeldobás, golyóhúzás, különböző szerencsejátékok, dobókockák, pörgettyűk, piros-kék korongok, pénzérmék, számkártyák, játékkártyák, dominókészlet, színes golyók / (éldául Babilongolyók), játékrulett). Egyszerű valószínűségi kísérletek eredményeinek lejegyzése. A lejegyzések összesítése táblázatba, oszlopdiagramba. Az események gyakoriságának megfigyelése. Tapasztalatok gyűjtése véletlen és biztos eseményekről. Az események előfordulási gyakoriságának megállapítása. A „biztos” és a „lehetetlen” fogalmak használata. Egyre tudatosabb tippelések az események várható bekövetkeztéről. Valószínűségi fogalmak használata. „Biztos”, „Lehetetlen” fogalmak használata. „Lehet, de nem biztos” (lehetséges) megértése.	
Fogalmak	Lehetőség, kísérlet, táblázat, adat, statisztika, grafikon, diagram.	

A fejlesztés várt eredményei a hetedik évfolyam végén	Elemek több szempont szerinti rendezése a halmazábrák különböző részeibe. Állítások és tagadások megfogalmazása a halmazábrákról. Állítások igazságának eldöntése. A logikai kifejezések pontos használata. Minél több (összes) lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban. Biztos számfogalom 10000-es számkörben. Jártasság 100000-s számkörben. A törtszámok és a negatív számok ismerete. Szorzó- és bennfoglaló táblák ismerete (szükség esetén táblázat segítségével). A tanult írásbeli műveletek megoldása (szükség esetén számológéppel). Műveletek közönséges törtekkel és tizedes törtekkel.

	Egyszerű és összetett szöveges feladatok megoldása (szükség esetén segítséggel). Testek, síkidomok egy és több szempont szerinti csoportosítása. Szakaszok, szögek szerkesztése, felezése. Mértékváltások következtetéssel. Négyzet és téglalap területének számítása. Racionális számok összehasonlítása, összefüggések felfedezése, szabály megfogalmazása. Sorozatok folytatása a felismert szabály alapján. Adatok leolvasása táblázatból, koordináta-rendszer adatként leolvasása, lejegyzése. Statisztikai adatok lejegyzése, ábrázolása egyszerűbb esetekben. Valószínűségi játékokban az esetek lejegyzése.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKEELÉS

Jeles (5)

- ❖ Biztos számfogalom 10 000-es számkörben.
- ❖ Jártasság 100 000-s számkörben.
- ❖ A törtszámok és a negatív számok ismerete
- ❖ Jártasság a tanult szorzótáblákban és bennfoglaló táblákban.
- ❖ Egyszerű szöveges feladatok megoldása.
- ❖ Törtszám fogalmának ismerete.
- ❖ Negatív szám fogalma.
- ❖ Számok, mennyiségek, mértékegységek összehasonlítása, a közöttük lévő összefüggések, kapcsolatok felfedezése.
- ❖ Pénzhasználat, kifizetés, be- és felváltás.
- ❖ Háztartási költségvetés tervezése.

Jó (4)

- ❖ Biztos számfogalom 10 000-es számkörben.
- ❖ Jártasság 100 000-s számkörben.
- ❖ A törtszámok és a negatív számok ismerete kevés segítséggel.
- ❖ Jártasság a tanult szorzótáblákban és bennfoglaló táblákban.
- ❖ Egyszerű szöveges feladatok megoldása.
- ❖ Törtszám fogalmának ismerete.
- ❖ Negatív szám fogalma.
- ❖ Számok, mennyiségek, mértékegységek összehasonlítása, a közöttük lévő összefüggések, kapcsolatok felfedezése.
- ❖ Pénzhasználat, kifizetés, be- és felváltás.
- ❖ Háztartási költségvetés tervezése.

Közepes (3)

- ❖ Számfogalma 100 000-as számkörben bizonytalan.
- ❖ Számköri ismeretei hiányosak.
- ❖ Műveletek végzésekor gyakran segítséget igényel. Önállóan ritkán dolgozik. A tanult szorzó- és bennfoglaló táblák ismerete hiányos.

- ❖ A tanult mértékegységekben nem tud tájékozódni.
- ❖ Szöveges feladatokat csak segítséggel végez.
- ❖ Törtszámok ismeretében bizonytalan.
- ❖ Negatív számok ismeretében bizonytalan.
- ❖ Bizonytalan pénzhasználat.

Elégséges (2)

- ❖ Számfogalma 100 000-as számkörben kialakulatlan.
- ❖ Alapműveleteket csak eszköz segítségével végez.
- ❖ Számköri ismeretei igen hiányosak.
- ❖ Műveletek végzésére önállóan nem képes.
- ❖ Önállóan nem tud dolgozni.
- ❖ A tanult szorzó- és bennfoglaló táblákat hézagosan ismeri.
- ❖ A tanult mértékegységekben nem tud tájékozódni.
- ❖ Szöveges feladatokat csak segítséggel végez.
- ❖ Törtszámok ismeretében bizonytalan.
- ❖ Negatív számok ismeretében bizonytalan.
- ❖ Pénzhasználat sok segítséggel.

8.évfolyam
heti 5 óra

Témakör	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	Órakeret 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelő, elemző, lényeglátó és döntéshozó képesség fejlesztése. Analógiás, logikus és kombinatorikus gondolkodás fejlesztése, a gondolkodási műveletek elmélyítésével.	
Ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Halmazok Alap-, rész-, kiegészítő halmaz és metszethalmaz.	A tanult halmazelméleti ismeretek alkalmazása más matematikai témakörökben, tantárgyakban. Elemek szétválogatása több feltétel szerint. Halmazok kapcsolatának felismerése: nincs közös elemük, egyik a másiknak része, van közös elemük, de egyik sem része a másiknak.	<i>Vizuális kultúra:</i> alakzatok. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincsbővítés, kifejezőképesség, szövegértés, szövegalkotás. <i>Természettudomány;</i> <i>történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; földrajz:</i> halmazelméleti, logikai ismeretek használata.
Végtelen és üres halmaz.	Végtelen és üres halmazok megfigyelése, létrehozása. Halmazok kapcsolatának vizsgálata.	
1.2. Matematikai logika Állítások és tagadások igazságtartalma.	Állítások és tagadások megfogalmazása a végtelen és üres halmazokról.	

	Állítások alap-, rész- és kiegészítő halmazokról. Állítások halmazok metszetéről. Hibás állítások javítása. Feltétel tagadása: a logikai „nem”. Több feltétel egyidejű teljesülése: logikai „és”. Valamelyik feltétel teljesülése: logikai „vagy”.	<i>Digitális kultúra</i> algoritmus, problémamegoldó gondolkodás.
1.3. <i>Kombinatorika</i> Kombinációk és variációk. Lehetőségek száma. Rendszerezési sémák.	Sorba rendezés. Variációk képzése különböző nem matematikai és matematikai elemekből tevékenységgel: egyre több lehetőség, összes lehetőség előállítása. Rendszerezési sémák megismerése, rögzítése (egyszerű lejegyzések, táblázatok).	
Fogalmak	Halmaz, alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz, metszethalmaz, üres halmaz, végtelen halmaz, variáció.	

Témakör	2. Számelmélet, algebra	Órakeret 90 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Matematikai eszközök biztos, célszerű használatának kialakítása. Konkretizálás, absztrahálás, kódolás gyakoroltatása. Elemzés, összehasonlítás, csoportosítás és általánosítás egyre önállóbb alkalmazása. Matematikai problémamegoldás, logikus gondolkodás egyre elvontabb szinten. Szövegértés, szövegalkotás, a matematikai nyelv egyre pontosabb használata. A számlálási, számolási, becslési és ellenőrzési képesség, valamint a megtartó emlékezet fejlesztése. Kíváncsiság ébrentartása, az önbizalom folyamatos megerősítése.	
Ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. <i>Számok</i> Számok 1 000 000-s számkörben. Számfogalom megerősítése, biztos számfogalom kialakítása 100000-es számkörben.	Pontos matematikai fogalmak elmélyítése, használata. Négyjegyű számok írása, olvasása, összehasonlítása, rendezése, számtulajdonságok megállapítása. Összehasonlítási képesség fejlesztése, a relációs jelek használata.	<i>Földrajz:</i> népesség száma, területek nagysága. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés, szövegalkotás. Kifejezőképesség,

	Pontos és becslt (közelítő helye) helyük keresése a számegeyenesen. Számok egyes, tízes, százaz, ezres szomszédainak megállapítása. Számok kerekítése. Tájékozódási képesség fejlesztése. Számok bontása összeg és szorzat alakban. Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.	mondatértés, mondatalkotás. <i>Ének-zene:</i> ritmizálás, ütemezés, finommotoros mozgáskoordináció, auditív figyelem. <i>Vizuális kultúra:</i> ritmikus sorok, szerialitás.
Az 1 000 000-s számkör: A tízes számrendszer szerkezeti sajátossága. A helyiérték-táblázat szerkezete. Helyi érték, alaki érték, valódi érték kapcsolata. Számfogalom mint a mérés eredménye, mérőszám.	Helyiérték-táblázat bővítése 1 000 000-ig. A helyi értékek között lévő összefüggések megfigyelése, megfogalmazása (tízszere, tízedrésze). Összefüggésekre való emlékezés. Teljes öt- és hatjegyű számok írása, olvasása, értelmezése. Számok értelmezése a valóság mennyiségeivel. Mennyiségek meg- és kimérése választott és szabvány mértékegységekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom). Különböző mennyiségek kifizetése tíz-, száz-, ezer-, tízezer forintokkal. Becslés, mérés, ellenőrzés. Számok képzése egy vagy több feltétellel.	<i>Testnevelés:</i> nagymozgások, mozgáskoordináció. <i>Technika és tervezés:</i> szerialitás, vásárlás (pl. fél-negyed kiló). Pénz beosztása. <i>Digitális kultúra:</i> kódolás, dekódolás, algoritmusok. Matematikai- és képességfejlesztő programok.
Viszonyítás.	A relációs jelek ($<$ $>$ $=$), használata. A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának mélyebb megértése.	
Számok helye a számsorban.	Tájékozódás a számegeyenesen és a számtáblákon. Egyes-, tízes-, százaz-, ezres-, tízezres számszomszédok leolvasása.	
Számok tulajdonságai.	Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása. Pontos matematikai fogalmak kialakítása, használatuk.	

Bontás.	Számok bontása összeg- és szorzat alakra. Bontások lejegyzése.	
Törtszámok.	Törtrészek előállítása, ábrázolása, jelölése törtszámmal. Törtszám értelmezése. Összefüggések keresése, megfogalmazása az egész és a törtreszek között, a törtreszek száma és nagysága között. Helyük a számegyenesen. Közönséges törtek összehasonlítása matematikai eszközök segítségével: azonos nevezőjű, azonos számlálójú és különböző nevezőjű törtek összehasonlítása. 10, 100, 1000 nevezőjű törtek írása tizedes tört alakban. Helyiérték-táblázat kiterjesztése a tizedes törtek felé. Tájékozódás a helyiérték-táblázatban Összefüggések megállapítása a tized-, század- és ezredrészek között. Tizedes törtek modellezése. Tapasztalatok gyűjtése a mindennapi életben használt tizedes tört formában felírt mennyiségekről. Tizedes törtek írása helyiérték-táblázatba, olvasásuk. Tizedes törtek szűkítése, bővítése, összehasonlításuk, rendezésük.	
Negatív szám.	Negatív szám fogalmának elmélyítése. Hőmérsékletek leolvasása, hőmérő beállítása adott hőmérsékletre, hőmérséklet változásának megfigyelése, jelölése nyíllal. Ellentétes mennyiségek értelmezése (adósság-vagyon). Tapasztalatok gyűjtése a mindennapi életből vett példákban. Negatív számok írása, olvasása.	

	0 középpontú számegyenes készítése. Negatív számok helye a számegyenesen. Összehasonlításuk egymással, 0-val, pozitív számokkal.
2.2. Műveletek Szóbeli műveletek. Szóbeli műveletek 10 000-es és 100 000-es számkörben.	Fejben számolás gyakorlása. Szóbeli összeadás, kivonás kerek számokkal az egyjegyű számok analógiájára. Kerek számok szorzása, osztása egyjegyű szorzóval és osztóval. Pozitív egész számok szorzása, osztása tízzel, százzal, ezerrel. Mennyiségi változások megfigyelése (tízszere, százszorosa, ezerszerese; tizedrésze, századrésze, ezredrésze), a kapott eredmény helye a helyiérték-táblázatban. Összefüggések megértése, megfogalmazása. Matematikai nyelv pontos használata.
Írásbeli műveletek Összeadás, kivonás 100 000-es és 1 000 000-s számkörben. Három- és négyjegyű számok szorzása két- és háromjegyű szorzóval. Öt- és hatjegyű számok osztása egyjegyű osztóval (kétfjegyű osztóval).	Műveletek értelmezése, megoldása matematikai eszközökkel. Mennyiségek közötti összefüggések megállapítása, lejegyzése nyitott mondatokkal. Műveletek megoldása egyre elvontabb szinten, a fokozatok betartásával. Műveletek eredményének becslése. Becslés, számolás, ellenőrzés. Tapasztalatok gyűjtése a tagok és tényezők felcserélhetőségéről, a műveletek inverzitásáról. Műveletek közötti összefüggések megjelenítése matematikai- és IKT-eszközökkel. Műveletek közötti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. Számológép használata önellenőrzésre.
Műveletek közönséges törtekkel.	Azonos nevezőjű törtek összeadása, kivonása.

	Közönséges törték bővítése, egyszerűsítése matematikai eszközökkel. Közös többszörös keresése. Különböző nevezőjű közönséges törték összeadása, kivonása. Közönséges törték szorzása egész számmal és közönséges tört számmal. Közönséges törték osztása egész számmal és közönséges törttel, a reciprok érték fogalmának értelmezése. Műveletek cselekvésben való értelmezése, rajzos megjelenítése.
Műveletek tizedes törtékkel.	Tizedes törték összeadása, kivonása. Helyi értékes írásmód alkalmazása. Tizedes törték szorzása, osztása egész számmal. Tizedes törték szorzása tizedes törttel. Tizedes tört szorzása, osztása tízzel, százzal, ezerrel. Számok értékének és a helyük változásának megfigyelése és megfogalmazása. Számlálás, számolás. Analízis, szintézis. Összefüggések megértése, megfogalmazása. Mennyiségi következtetések. Tájékozódás a helyiérték-táblázatban. Matematikai nyelv pontos használata.
Egyszerű és összetett szöveges feladatok. Fordított szövegezésű feladatok.	Feladatok értelmezése, adatok gyűjtése és lejegyzésük. Összefüggések megállapítása, a probléma megfogalmazása, feladatterv készítése. Megoldás lejegyzése nyitott mondattal, művelettel. Várható eredmény becslése kerekített értékben. A feladat kiszámítása, a kapott eredmény ellenőrzése,

	összehasonlítása a becsült értékkel és a valósággal. A válasz megfogalmazása. Rajzokhoz, ábrákhoz, műveletekhez egyszerű szöveges feladatok készítése. Szövegértés, szövegalkotás. Összefüggések megállapítása. Mennyiségi következtetések. Becslés, számítás, ellenőrzés. Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.
2.3. Számelméleti ismeretek Páros, páratlan számok. Oszthatósági szabályok.	A tanult ismeretek felidézése, kiterjesztése a 1 000 000-s számkörre. Oszthatósági szabályok alkalmazása matematikai példák megoldásával (2, 5, 10).
Fogalmak	Szám neve, jele; alaki-, helyi-, valódi érték; egyes, tízes, százaz, ezres, tízezres, százezres, milliós; tizedes törtek, törtszám, számláló, nevező, törtvonal; egyszerűsítés, bővítés, egész szám, negatív szám, pozitív szám, plusz, mínusz, római szám, többszörös.

Témakör	3. Geometria, mérés	Órakeret 45 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Konstruálás, kreativitás fejlesztése sík- és térmértani alakzatok előállításával, fogalomalkotás. Szerkesztési ismeretek bővítése, szerkesztőeszközök egyre pontosabb használata, finommotorika fejlesztése. A tiszta, áttekinthető munka iránti igény kialakítása. Becslés, mérés képességének fejlesztése. Mértékváltások következtetéssel, analógiás gondolkodás fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. A tér elemei Szög, szögfajták.	Szögek rajzolása vonalzóval, szögmérővel. A szög részeinek megnevezése. A szög mérése, mértékegység neve, jele (fok, °). Szögek viszonyítása a derékszöghöz, szögfajták: hegyesszög, derékszög, tompaszög, egyenesszög, homorúszög, teljesszög.	<i>Vizuális kultúra:</i> térsejtellet, térlátás; sík- és térgeometria i ismeretek, kreativitás. <i>Technika és tervezés:</i> formaérzékelés, kreativitás, alkotókedv. Ki- és megmérés, szerkesztések, szerkesztőeszközök használata, háztartási ismeretek.
3.2. Síkbeli alakzatok Síkidomok.	Síkidomok előállítás a vizsgálátuk, csoportosításuk a megállapított tulajdonságok alapján.	

Háromszög.	Háromszögek előállítása tépéssel, vágással, rajzolással. Tulajdonságok megállapítása méréssel (oldalak, szögek). Évfolyamozásuk oldalak hosszúsága szerint: különböző oldalú, egyenlő szárú és egyenlő oldalú (szabályos) háromszögek. Évfolyamozásuk szögek nagysága szerint: hegyes-, derék- és tompaszögű háromszögek.	<i>Digitális kultúra:</i> tájékozódási képesség, sík- és térlátás, rajzoló programok. <i>Természettudomány:</i> mérések, mértékegységek a fizikai és kémiai számításokban.
Kör.	Különböző sugarú körök rajzolása. A kör alkotórészeinek rajzolása, elnevezése, jelölése: középpont, sugár, átmérő, húr, körvonal, körív, körlap, körcikk, körszelet. A sugár és az átmérő közötti összefüggés megállapítása mérések alapján.	
Speciális négyszögek.	Négyszögek vizsgálata az oldalaik helyzete, hosszúsága, szögeik nagysága és a szimmetriatengelyek száma szerint: ❖ két párhuzamos oldala van (trapéz); ❖ két-két párhuzamos oldala van (paralelogramma); ❖ minden szöge derékszög (téglalap); ❖ minden oldala egyenlő (rombusz); ❖ minden oldala egyenlő és minden szöge derékszög (négyzet); ❖ egyik átlója mentén szimmetrikus (deltoid).	
3.3. Térbeli alakzatok Testek.	Testek építése lapokból. Testek kiterítése, testhálók készítése. Testek és testhálók egymáshoz rendelése. Testek tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása: kiterjedésük, határoló lapok alakja, helyzete szerint.	

Kocka, téglatest.	A kocka és a téglatest tulajdonságainak megfigyelése, megállapítása mérések alapján, összehasonlításuk: ❖ lapok, élek, csúcsok száma; ❖ kiterjedésük (hosszúság, szélesség, magasság) mérete; ❖ határoló lapok alakja, mérete; ❖ határoló lapok helyzete.
Henger, kúp.	Henger és kúp előállítás gyurmából, építésük testhálóból. Tulajdonságok megfigyelése, határoló lapok számának, alakjának megállapítása.
3.4. Transzformációk Tükrözés.	Síkidomok tükrözése egy tükörtengellyel, szerkesztéssel. Az eredeti és a tükrözött síkidom összehasonlítása, azonosságok és különbségek megállapítása: egybevágó síkidomok.
Nagyítás, kicsinyítés.	Nagyítás, kicsinyítés szerkesztéssel: oldalak hosszúságának növelése kétszeresére, háromszorosára...; csökkentése felére, harmadára... Az eredeti és a kapott síkidom összehasonlítása, azonosság és különbség megfogalmazása: alakjuk megegyezik, nagyságuk különbözik, oldalaik aránya egyenlő: hasonló síkidomok.
3.5. Szerkesztés Szögek.	Szögek szerkesztése: 360° , 180° , 90° , 45° , 60° és 30° -os szögek.
Négyzet, téglalap.	Négyzet és téglalap szerkesztése adott méretek alapján.
Háromszög.	Háromszög szerkesztése: ❖ három oldalból; ❖ két oldalból és a közbezárt szögből; ❖ egy oldalból és a rajta fekvő két szögből.
3. 6. Mérés, mértékegységek	Mérés választott és szabványmértékegységekkel. Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése. Mennyiségek összehasonlítása,

	sorba rendezése. Mértékegységek közötti összefüggések megállapítása gyakorlati mérések alapján.
Területmérés.	Terület mérése választott és szabványmértékegységekkel. Szabványmértékegységek értelmezése, neve, jele: km^2 , m^2 , dm^2 , cm^2 , mm^2 .
Térfogatmérés.	Térfogat mérése választott és szabványmértékegységekkel. Szabványmértékegységek értelmezése, neve, jele: m^3 , dm^3 , cm^3 . Hosszúság-, terület- és térfogatmértékegységek közötti összefüggések megállapítása tapasztalatok alapján.
Mértékváltás.	Mértékváltások következtetéssel (tízszere, százszorosa, ezerszere; tizedrésze, századrésze, ezredrésze).
Időmértékek: évezred, évszázad, év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc.	A múlt, jelen, jövő viszonyfogalmak értelmezése, használata. Időpont leolvasása percnyi pontossággal, különböző módokon. Negyed-, fél-, háromnegyed óra leolvasása, beállítása. Időtartam érzékeltetése a mindennapi életből vett példákkal. Időtartam számítása. Mértékváltások a különböző időmértékek között. Tájékozódás a naptárban.
Pénz.	Pénzhasználat, kifizetés, be- és felváltás. Háztartási költségvetés tervezése.
3.7. Kerület, terület Sokszögek kerülete.	Sokszögek kerületének mérése és kiszámítása összeadással.
Négyzet és téglalap területe.	Négyzet, téglalap kerületének mérése, kiszámítása összeadással és szorzással. Négyzet és téglalap területének

	lefedése különböző alakú és nagyságú egységekkel. Négyzet és téglalap területének mérése a négyzetcentiméterek összeszámlálásával. Négyzet és téglalap területének kiszámítása.	
3.8. <i>Térfogat, felszín</i> A téglatest és kocka felszíne.	Testekhez testhálók rendelése. Testek felszínének számítása: a határoló lapok és a testhálók közötti összefüggés megfigyelése. Testek felszínének számítása a határoló lapok területének összeadásával, szorzással.	
A téglatest és kocka térfogata.	A téglatest és a kocka térfogatának mérése választott és szabványmértékegységekkel. A téglatest és a kocka térfogatának számítása gyakorlati tevékenységgel, adott és mért adatok alapján.	
Fogalmak	Szögfajta, háromszög, kör, négyszög, mértékegység, test, felszín, térfogat.	

Témakör	4. Függvények, az analízis elemei	Órakeret 27 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlító, általánosító és lényegkiemelő képesség fejlesztése. Függvényszerű gondolkodás alapozása. Számköri ismeretek mélyítése sorozatok alkotásával.	
Ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. <i>Összefüggések</i>	Összefüggések konkrét mennyiségek, természetes számok, egységtörtek, geometriai alakzatok, mértékegységek között. A felismert összefüggések megfogalmazása viszonzyszavakkal, kifejezése matematikai jelekkel.	
4.2. <i>Sorozatok</i>	Számok rendezése. Állandó és változó különbségű sorozatok folytatása adott és felismert szabály alapján, sorozatok kiegészítése. Hányados sorozatok folytatása.	<i>Ének-zene:</i> hangsorok. <i>Vizuális kultúra:</i> soralkotás. <i>Testnevelés:</i> soralkotás.

4.3. Függvények megadása, ábrázolása	Összetartozó adatpárok felismerése. Táblázatok hiányzó adatainak kiegészítése szabály megállapítása után. Tapasztalati függvények készítése leszámított, mért adatok alapján. Függvények ábrázolása grafikonnal, leolvasása.	
Derékszögű koordináta-rendszer.	Pontok meghatározása síkban. Adatpárok ábrázolása derékszögű koordináta-rendszerben. A táblázat adatai közötti kapcsolat felismerése, megfogalmazása, közös szabályalkotás, az adatok beírása táblázatba. Függvények ábrázolása, leolvasása, jelölésük nyilakkal, szabállyal, nyitott mondattal.	
Fogalmak	Függvény, koordináta-rendszer, tengely, középpont.	

Témakör	5. Statisztika, valószínűség		Órakeret 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás, rendezés, általánosítás, következtetés gyakoroltatása és a logikus gondolkodás fejlesztése. Statisztikai adatok, grafikonok elemzésének alapozása. A valószínűségi szemlélet alapozása.		
Ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
5.1. Statisztika Statisztikai adatok, kísérletek.	Adatok, tevékenységek, kísérletek eredményeinek gyűjtése. Lejegyzésük, elemzésük, rendezésük, értékelésük. Ábrázolásuk grafikonnal, diagrammal. Adatok leolvasása a diagramról, táblázatból.	Technika és tervezés: adatok (pl. villanyszámla) értelmezése. Természettudomány: események bekövetkezésének megítélése.	
5.2. A valószínűség-számítás elemei Valószínűségi kísérletek. Gyakoriság.	Megfigyelések, vizsgálatok, játékos valószínűségi kísérletek végzése (pénzfeldobás, golyóhúzás, különböző szerencsejátékok, dobókockák, pörgettyűk, piros-kék korongok, pénzérmék, számkártyák, játékkártyák, dominókészlet, színes golyók / (éldául Babilon-golyók), játékrulett).		

	Egyszerű valószínűségi kísérletek eredményeinek lejegyzése. A lejegyzések összesítése táblázatba, oszlopdiagramba. Az események gyakoriságának megfigyelése. Tapasztalatok gyűjtése véletlen és biztos eseményekről. Az események előfordulási gyakoriságának megállapítása. A „biztos” és a „lehetetlen” fogalmak használata. Egyre tudatosabb tippelések az események várható bekövetkeztéről. Valószínűségi fogalmak használata. „Biztos”, „Lehetetlen” fogalmak használata. „Lehet, de nem biztos” (lehetséges) megértése. Következtetés a relatív gyakoriságra.	
Fogalmak	Lehetőség, kísérlet, táblázat, adat, statisztika, grafikon, diagram.	

A fejlesztés várt eredményei a nyolcadik évfolyam végén	Elemek több szempont szerinti rendezése a halmazábrák különböző részeibe. Állítások és tagadások megfogalmazása a halmazábrákról. Állítások igazságának eldöntése. A logikai kifejezések pontos használata. Minél több (összes) lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban. Biztos számfogalom 100 000-es számkörben. Jártasság 1 000 000-s számkörben. A törtszámok és a negatív számok ismerete. Szorzó- és bennfoglaló táblák ismerete (szükség esetén táblázat segítségével). A tanult írásbeli műveletek megoldása (szükség esetén számológéppel). Műveletek közös törtekkel és tizedes törtekkel. Egyszerű és összetett szöveges feladatok megoldása (szükség esetén segítséggel). Testek, síkidomok egy és több szempont szerinti csoportosítása. Speciális háromszögek, négyszögek megnevezése. Szakaszok, szögek szerkesztése, felezése; négyzet, téglalap és háromszög szerkesztése. Henger és kúp tulajdonságainak ismerete. Mértékváltások következtetéssel. Kocka és téglatest felszínének számítása, térfogatának mérése.

	Racionális számok összehasonlítása, összefüggések felfedezése, szabály megfogalmazása. Sorozatok folytatása a felismert szabály alapján. Adatok beírása táblázatba a felismert szabály alapján, ábrázolásuk koordináta-rendszerben. Statisztikai adatok lejegyzése, ábrázolása egyszerűbb esetekben. Valószínűségi játékokban az esetek lejegyzése.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Jeles (5)

- ❖ Biztos számfogalom 100 000-es számkörben.
- ❖ Jártasság 1 000 000-s számkörben.
- ❖ A törtszámok és a negatív számok ismerete
- ❖ Jártasság a tanult szorzótáblákban és bennfoglaló táblákban.
- ❖ Törtszám fogalmának ismerete.
- ❖ Negatív szám fogalma.
- ❖ Számok, mennyiségek, mértékegységek összehasonlítása, a közöttük lévő összefüggések, kapcsolatok felfedezése.
- ❖ Műveletek közönséges törtekkel és tizedes törtekkel.
- ❖ Egyszerű és összetett szöveges feladatok megoldása.
- ❖ Biztos pénzhasználat.

Jó (4)

- ❖ Biztos számfogalom 100 000-es számkörben.
- ❖ Jártasság 1 000 000-s számkörben.
- ❖ A törtszámok és a negatív számok ismerete kevés segítséggel.
- ❖ Jártasság a tanult szorzótáblákban és bennfoglaló táblákban.
- ❖ Egyszerű szöveges feladatok megoldása.
- ❖ Összetett szöveges feladatok megoldása segítséggel.
- ❖ Törtszám fogalmának ismerete.
- ❖ Negatív szám fogalma.
- ❖ Számok, mennyiségek, mértékegységek összehasonlítása, a közöttük lévő összefüggések, kapcsolatok felfedezése.
- ❖ Pénzhasználat kis segítséggel.

Közepes (3)

- ❖ Számfogalma 100 000-as számkörben bizonytalan.
- ❖ Számköri ismeretei hiányosak.
- ❖ Műveletek végzésekor gyakran segítséget igényel.
- ❖ Önállóan ritkán dolgozik.
- ❖ A tanult szorzó- és bennfoglaló táblák ismerete hiányos.
- ❖ A tanult mértékegységekben nem tud tájékozódni.
- ❖ Szöveges feladatokat csak segítséggel végez.
- ❖ Törtszámok ismeretében bizonytalan.
- ❖ Negatív számok ismeretében bizonytalan.

Elégséges (2)

- ❖ Számfogalma 100 000-as számkörben kialakulatlan.
- ❖ Alapműveleteket csak eszköz segítségével végez.(számológép)

- ❖ Számköri ismeretei igen hiányosak.
- ❖ Műveletek végzésére csak sok segítséggel képes.
- ❖ Önállóan nem tud dolgozni.
- ❖ A tanult szorzó- és bennfoglaló táblákat nem ismeri.
- ❖ A tanult mértékegységekben nem tud tájékozódni.
- ❖ Egyszerű szöveges feladatokat sok segítséggel végez.
- ❖ Negatív számok fogalmát nem ismeri.

ETIKA

5-8. évfolyam

Az etika alapvető *feladata* az erkölcsi nevelés, ahogy az ép, úgy az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a sajátos nevelési igényű tanulók értékrendszerébe is beépüljenek, belső igényű válnak.

A tantárgy *középpontjában* a formálódó gyermeki személyiség áll – testi, szellemi és lelki értelemben. Ez határozza meg a tanulás-tanítás folyamatát, illetve a tartalmi szerkezetet. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, valamint hazánk Alaptörvénye rögzíti az ember elidegeníthetetlen jogát az élethez és a szabadsághoz, következésképpen az etika a személy egyediségét és méltóságát helyezi középpontba, annak képességeitől függetlenül. Erre az alapelvre kell épülnie minden társas kapcsolatnak és közösségi szerveződésnek. Az etika magába foglalja az ember minden fontos viszonyulását – önmagához, társaihoz és közösségeihez, környezetéhez és a világhoz –, mert ezek alapozzák meg azt az értékrendet, amelyre az ember döntései során támaszkodhat. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek nevelésének kiemelt célja, hogy a foglalkozások azonos erővel hassanak a különböző értelmi képességekkel rendelkező, eltérő szociális körülmények között élő, kulturális és etnikai szempontból heterogén csoportot képező tanulók fejlődésére.

Az erkölcsi nevelés fő *célja* a tanulók erkölcsi érzékének kialakítása és fejlesztése, az európai civilizációban általánosan elfogadott erkölcsi értékek tanulmányozása és ezek alkalmazása a mindennapokban – azzal a szándékkal, hogy mindez segítségükre legyen a megfelelő életvezetés és értékrend kialakításában, az önálló véleményformálásban, erkölcsi problémáik tudatosításában és a felelős döntéshozatalban. Az etika tanulása során – az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára is – az elemi értékek fokozatosan értékrenddé, többé-kevésbé koherens, folyamatosan formálódó meggyőződésekké állnak össze, amelyek később meghatározó módon befolyásolják a felnőttkori életmódot, életfelfogást és életminőséget. A sajátos nevelési igényű tanulók egyedi képességstruktúrájának tükrében az erkölcsi alapozás, az erkölcshez kapcsolódó kvalitások fejlesztése, valamint az elsajátított tudás szinten tartása a felnőtté válás folyamata során, életminőséget befolyásoló tartópilléré válik.

Az etika tantárgy azoknak az alapértékeknek a megerősítésére törekszik, amelyek összhangban állnak az egyetemes és európai emberi értékrenddel, amely az Alaptörvényből is kiolvasható.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során törekedni kell a normaértelmezés egyszerű voltára, az ehhez kapcsolódó követelmények konkrét megfogalmazására.

A *magatartást befolyásoló értékek/erények* egy része személyes jellegű, mivel az énnel és az identitással áll kapcsolatban. Ezeket az értékeket, illetve erényeket az etika órákon erősíteni kell.

Az *erkölcsi érzék*, a *lelkiismeret* fejlesztése lehetővé teszi, hogy gyermekeink olyan értékeket erősítsenek meg magukban, amelyek egyszerre igazodnak az alapvető erkölcsi értékekhez, valamint saját és közösségeik érdekeihez.

Az erkölcsi nevelés célja a felelős gondolkodás, valamint a tudatos cselekvés kialakulásának elősegítése. Cél továbbá az empátia, a *szolidaritás* képességének erősítése is. Az erkölcsi nevelés fő feladata az *igazságosság* és a *méltányosság* elvének megértetése és elfogadtatása a gyerekekkel. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél különös tekintettel kell lenni az *érzelmi intelligencia* fejlesztésére is, amely a viselkedést lényegi módon befolyásolja.

Az etika tantárgy felépítése nem elsősorban ismeret-, hanem *érték- és fejlesztésközpontú*; ezért fontossága az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél kiemelkedő. A tananyag

felépítése *spirális szerkezetű*. Az életkornak megfelelő résztémák és tevékenységek háttérében évről évre ugyanazok a nagy tematikai egységek térnek vissza – más-más konkrét előfordulási szinten, más-más hangsúlyokkal –, építve a korábbi tapasztalatokra, kiegészítve és szintetizálva őket. A kétéves szakaszokon belül azonban sem a nagy témakörök, sem pedig a résztémák tantervi egymásutánja nem jelent előírt sorrendet. Az, hogy melyik kérdéskör mikor kerüljön sorra, egyértelműen a tanulócsoporthoz jelen lévő enyhe értelmi fogyatékos gyermekek mentális érettségének ismeretében határozható meg.

5. évfolyam heti 1 óra

Témakör	1. Test és lélek	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók testi és lelki egészséggel kapcsolatos ismereteinek gyarapítása és az önmagukért való felelősség érzésének erősítése. A beteg és a fogyatékos emberek iránti empátia fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlődés és szükségletek Testi és lelki tulajdonságaim változása az évek során. Az ember legfontosabb fizikai és lelki szükségletei. Miben tér el egymástól a gyerek, a felnőtt és az idős ember?		
Egészség és betegség Az egészséges ember tulajdonságai. Hogyan vigyázhat egy gyermek az egészségére? Egészséget veszélyeztető okok. Hogyan és miért betegedhet meg valaki? Milyen az, amikor én beteg vagyok?		
Fogyatékoság Sérült felnőttek és gyerekek a szűkebb és a tágabb környezetünkben. A sérült emberek állapota hogyan akadályozza mindennapi tevékenységüket? Korosztályi lehetőségek a sérült tanulók támogatásában. Tudunk-e olyan sérült emberekről, akik kiemelkedő képességekkel rendelkeznek a tudomány, a sport és a művészet területén?		
Ép testben ép lélek A jó és a rossz lelkiállapot jellemzői. Mi a lelki egészség? Hogyan tudunk rá vigyázni?		
A lelkiismeret Lelkiismeretünk és tetteink egymásra hatása.		
Fogalmak	Testi tulajdonság, lelki tulajdonság, egészség, betegség, fogyatékoság, lelkiismeret, szándék, döntés.	

Témakör	2. Kapcsolat, barátság, szeretet	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az őszinte baráti kapcsolatok jelentőségére való rávilágítás. A tanuló helyének és szerepének átláttatása különböző kortárs-, illetve szimpátia-kapcsolatokban. Olyan kommunikációs technikák megismertetése, amelyek segíthetnek a barátság ápolásában és az esetleges konfliktusok feloldásában.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Kapcsolataim Szorosabb vagy lazább kapcsolat. A rokonszenvet és ellenszenvet meghatározó tényezők. Baráti kapcsolatok Barátság, titok, őszinteség, hazugság, tisztelet, egymás segítése. Egymásra utaltság a kapcsolatokban. Fájdalom okozása és annak következményei. Bocsánatkérés, megbocsátás. A kapcsolat ápolása A szeretet. A szeretet kimutatásának formái. A figyelmesség szerepe. Milyen szerepe van a kapcsolat ápolásában a személyes találkozásoknak, a telefonnak, az internetnek és a közös programoknak? Konfliktusok a barátságban és annak forrása. A konfliktushelyzetek feloldása.	
Fogalmak	Barát, ismerős, rokonszenv, ellenszenv, barátság, őszinteség, hazugság, szeretet, tisztelet, közömbösség, harag, fájdalom, megértés, sértés, megbocsátás, konfliktus.

Témakör	3. Kortársi csoportok	Óraszám 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A közösséghez való tartozás fontosságának megéreztetése. A csoporttagok közötti összetartozás érzésének jelentőségére való figyelemfelhívás. Egy-egy személy csoporton belüli helyzetének felismertetése. A csoporton belüli konfliktuskezelés és kárenyhítés néhány technikájának gyakorlati megismertetése. Alapvető tisztelet kialakítása más – tőlünk teljesen független – csoportokkal szemben.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Közösségeim A csoport fogalma, csoporthoz való tartozás.		
A mi csoportunk A mi csoportunk jellemzői, a csoporttagok összekapcsolódásának oka, tevékenysége, szokásai és jellemzői.		
Mások csoportjai Más csoportok jellemzői; hasonlóságok és különbségek az egyes csoportok között.		
Konfliktusok a csoportban Konfliktusok és problémák előfordulása, és azok megoldása. Vétlen és szándékos károkozás. Büntetés elfogadása, a vétség helyrehozása. A vétség helyrehozásának lehetőségei.		
Fogalmak	Csoport, közösség, összetartás, beilleszkedés, idegen, kirekesztés, általánosítás, előítélet, hiba, vétség, bűn, megbocsátás, jóvátétel, felelősség.	

Témakör	4. Társadalmi együttélés	Óraszám 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az etnikai és vallási sokszínűség tudatosítása és elfogadtatása, a kisebbségi tanulók esetében ezek identitáselemként való megerősítése. A szociális érzékenység fejlesztése és a személyes felelősség érzésének felkeltése. Figyelemfelhívás az internet használatához és a virtuális közösségekhez kapcsolódó tettekre és következményekre. A világháló közösségi portáljainak használatához kapcsolódó lehetőségek mellett szükséges tudatosítani az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára az azokban rejlő veszélyforrásokat. Az alkalmazásokhoz kapcsolódó kulturált és felelős magatartás elemi követelményeinek megismertetése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Etnikai közösségek Milyen népcsoportok élnek hazánkban, illetve a környékünkön? Kik vannak többségben az országban, és kik alkotják a kisebbséget? Én hová tartozom? Hazánkban élő népcsoportok. Kisebbség és többség a nemzeten belül. Nemzeti és nemzetiségi jelképek, szokások és hagyományok, ünnepek.		
Vallási közösségek Ismert vallási közösségek Magyarországon. Többféle vallási csoport egymás mellett élése.		
Társadalmi egyenlőtlenségek Gazdagok és szegények világa. Miért alakul ki vagyoni különbség az emberek között? Kire mondhatjuk, hogy gazdag, illetve szegény? Minek alapján? Elképzelhető-e olyan társadalom, amelyben mindenki egyforma anyagi helyzetben van? Ha lenne ilyen, az igazságos társadalom lenne? Kell-e a gazdagoknak segíteniük a szegényeket? Mikor jogos valakit kedvezményben részesíteni?		
Virtuális közösségek A virtuális közösségek szerepe mindennapi életünkben. Mi az, amit lehet, és mi az, amit nem lehet, vagy éppen veszélyes közreadni magunkról és másokról egy internetes közösségi oldalon?		
Fogalmak	Népcsoport, vallási közösség, többség, kisebbség, szokás, hagyomány, ünnep, társadalom, vagyon, egyenlőség, egyenlőtlenség, igazságosság, igazságtalanság, tisztességes és tisztességtelen előnyszerzés, gazdagság, szegénység, virtuális közösség.	

Témakör	5. A technikai fejlődés hatásai	Óraszám 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Annak tudatosítása, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és mi magunk is szerepet játszhatunk a természet károsításában vagy védelmében. A tulajdonhoz való személyes viszony árnyalása a közösségi és a köztulajdon fogalmának bevezetésével. A modern technika mindennapi életet érintő pozitív és negatív hatásainak felismertetése. A média viselkedést befolyásoló hatásainak tudatosítása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Az ökológiai lábnyom Mit jelent az ökológiai lábnyom? Az ökológiai lábnyom összetevői. Az ember és a természet közötti kapcsolat.		
Az ember és a technika „Hogyan befolyásolja a technika fejlődése az ember életét?” A mai világ legfontosabb technikai eszközei, ezek hatása az egyén és közösségek életére. A technikai eszközöktől való függőség és a függőség kialakulása.		
Enyém, tiéd, miénk A személyes, a magán- és a közösségi tulajdon. A tulajdon védelmének formái. Hogyan vigyázzunk meglévő értékeinkre?		
A mozgóképek hatása A reklámokról és azok emberekre gyakorolt hatásáról.		
Fogalmak	Fogyasztás, technikai eszköz, függőség, magántulajdon, közösségi tulajdon, köztulajdon, média, reklám.	

Témakör	6. A mindenséget kutató ember	Óraszám 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A vallások sokszínűségével és közös jellemzőivel kapcsolatos, különféle forrásokból származó alapvető ismeretek bővülésének elősegítése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<i>A vallás mint lelki jelenség</i> A természeti és természetfölötti világról. Különböző elképzelések a hitről.		
<i>Vallási közösség és vallási intézmény</i> A vallásokhoz kötődő jelképek és szertartások. A világ vallásai közül melyek vannak jelen a lakóhelyünkön és Magyarországon?		
<i>A tudomány</i>		

A tudósokról és a tudomány világáról. Mit csinálnak a tudósok? Milyen kérdésekre keresik a válaszokat és milyen módon? Én milyen kérdéseket tennék fel a világról, ha tudós lennék? Világhírű magyar tudósok.

A művészet

A művészetekről, a művészekről és a különböző művészeti ágakról. Mit csinálnak a művészek? Miért fontos számunkra az, amit tesznek? Hozzánk melyik művészeti terület áll a legközelebb és miért?

Fogalmak	Természeti erő, természetfeletti erő, vallás, egyház, templom, szertartás, vallási jelkép, ima, szent könyv, szent hely, tudomány, tudományos megismerés, művészet, művészi alkotás, világkép.

Összegzett tanulási eredmények az 5. évfolyam végén	A tanuló tisztában van az egészség megőrzésének jelentőségével, és tudja, hogy maga is felelős ezért. Tudatában van annak, hogy az emberek sokfélék, és elfogadja a testi és lelki vonásokban megnyilvánuló sokszínűséget. Képességeinek tükrében gondolkodik saját személyiségjegyein, törekszik vélekedéseinek és tetteinek utólagos értékelésére. Gondolkodik rajta, hogy mit tekint értéknek; tudja, hogy ez befolyásolja a döntéseit, és hogy időnként választania kell még a számára fontos értékek között is. Képes különféle szintű kapcsolatok kialakítására és ápolására; rendelkezik a konfliktusok kezelésének és az elkövetett hibák kijavításának néhány, a gyakorlatban jól használható technikájával. Fontos számára a közösséghez való tartozás érzése; képes elfogadni a közösségi normákat. Elfogadja a sajátjától eltérő véleményeket, szokásokat és kulturális, illetve vallási hagyományokat. Érzékeli, hogy a társadalom tagjai különféle körülmények között élnek, képes együttérzést mutatni az elesettek iránt, és lehetőségéhez mértén szerepet vállal a rászorulóknak segítségében. Megbecsüli a neki nyújtott segítséget. Tisztában van azzal, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és törekszik rá, hogy életvitelével minél kevésbé károsítsa a természetet. Ismeri a modern technika legfontosabb előnyeit és hátrányait. Tisztában van vele, hogy a reklámok a nézők befolyásolására törekсенek.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Az értékelésnél a tanuló egyéni, magához mért fejlődését kell figyelembe venni.

Intézményünkben az etika tantárgyat szövegesen értékeljük:

- ❖ megfelelt
- ❖ nem felelt meg.

Megfelelt

- ❖ A tanuló óvja, védi egészségét és környezetét.
- ❖ Ismeri saját személyiségjegyeit, képes kapcsolatokat kiépíteni és ápolni.
- ❖ Kapcsolataiban udvarias, toleráns.
- ❖ Értékeli a neki nyújtott segítséget.
- ❖ Képes együtt érezni a rászorulókkal..
- ❖ Tisztában van azzal, hogy a média termékei nem mutatnak valós képet.

Nem felelt meg

A fenti szempontok semmibe vétele.

**6. évfolyam
heti 1 óra**

Témakör	1. Test és lélek	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók testi és lelki egészséggel kapcsolatos ismereteinek gyarapítása és az önmagukért való felelősség érzésének erősítése. A beteg és a fogyatékos emberek iránti empátia fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlődés és szükségletek Testi és lelki tulajdonságaim változása az évek során. Az ember legfontosabb fizikai és lelki szükségletei. Miben tér el egymástól a gyerek, a felnőtt és az idős ember?		
Egészség és betegség Az egészséges ember tulajdonságai. Hogyan vigyázhat egy gyermek az egészségére? Egészséget veszélyeztető okok. Hogyan és miért betegedhet meg valaki? Milyen az, amikor én beteg vagyok?		
Fogyatékoság Sérült felnőttek és gyerekek a szűkebb és a tágabb környezetünkben. A sérült emberek állapota hogyan akadályozza mindennapi tevékenységüket? Korosztályi lehetőségek a sérült tanulók támogatásában. Tudunk-e olyan sérült emberekről, akik kiemelkedő képességekkel rendelkeznek a tudomány, a sport és a művészet területén?		
Ép testben ép lélek A jó és a rossz lelkiállapot jellemzői. Mi a lelki egészség? Hogyan tudunk rá vigyázni?		
A lelkiismeret Lelkiismeretünk és tetteink egymásra hatása.		
Fogalmak	Testi tulajdonság, lelki tulajdonság, egészség, betegség, fogyatékoság, lelkiismeret, szándék, döntés.	

Témakör	2. Kapcsolat, barátság, szeretet	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az őszinte baráti kapcsolatok jelentőségére való rávilágítás. A tanuló helyének és szerepének átláttatása különböző kortárs-, illetve szimpátia-kapcsolatokban. Olyan kommunikációs technikák megismertetése, amelyek segíthetnek a barátság ápolásában és az esetleges konfliktusok feloldásában.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Kapcsolataim Szorosabb vagy lazább kapcsolat. A rokonszenvet és ellenszenvet meghatározó tényezők.		

Baráti kapcsolatok

Barátság, titok, őszinteség, hazugság, tisztelet, egymás segítése. Egymásra utaltság a kapcsolatokban. Fájdalom okozása és annak következményei. Bocsánatkérés, megbocsátás.

A kapcsolat ápolása

A szeretet. A szeretet kimutatásának formái. A figyelmesség szerepe. Milyen szerepe van a kapcsolat ápolásában a személyes találkozásoknak, a telefonnak, az internetnek és a közös programoknak?

Konfliktusok a barátságban és annak forrása. A konfliktushelyzetek feloldása.

Fogalmak	Barát, ismerős, rokonszenv, ellenszenv, barátság, őszinteség, hazugság, szeretet, tisztelet, közömbösség, harag, fájdalom, megértés, sértés, megbocsátás, konfliktus.

Témakör	3. Kortársi csoportok	Óraszám 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A közösséghez való tartozás fontosságának megéreztetése. A csoporttagok közötti összetartozás érzésének jelentőségére való figyelemfelhívás. Egy-egy személy csoporton belüli helyzetének felismertetése. A csoporton belüli konfliktuskezelés és kárenyhítés néhány technikájának gyakorlati megismertetése. Alapvető tisztelet kialakítása más – tőlünk teljesen független – csoportokkal szemben.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Közösségeim A csoport fogalma, csoporthoz való tartozás.		
A mi csoportunk A mi csoportunk jellemzői, a csoporttagok összekapcsolódásának oka, tevékenysége, szokásai és jellemzői.		
Mások csoportjai Más csoportok jellemzői; hasonlóságok és különbségek az egyes csoportok között.		
Konfliktusok a csoportban Konfliktusok és problémák előfordulása, és azok megoldása. Vétlen és szándékos károkozás. Büntetés elfogadása, a vétség helyrehozása. A vétség helyrehozásának lehetőségei.		
Fogalmak	Csoport, közösség, összetartás, beilleszkedés, idegen, kirekesztés, általánosítás, előítélet, hiba, vétség, bűn, megbocsátás, jóvátétel, felelősség.	

Témakör	4. Társadalmi együttélés	Óraszám 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az etnikai és vallási sokszínűség tudatosítása és elfogadtatása, a kisebbségi tanulók esetében ezek identitáselemként való megerősítése. A szociális érzékenység fejlesztése és a személyes felelősség érzésének felkeltése. Figyelemfelhívás az internet használatához és a virtuális közösségekhez kapcsolódó tettekre és következményekre. A világháló közösségi portáljainak használatához kapcsolódó lehetőségek mellett szükséges tudatosítani az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára az azokban rejlő veszélyforrásokat. Az alkalmazásokhoz kapcsolódó kulturált és felelős magatartás elemi követelményeinek megismertetése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Etnikai közösségek Milyen népcsoportok élnek hazánkban, illetve a környékünkön? Kik vannak többségben az országban, és kik alkotják a kisebbséget? Én hová tartozom? Hazánkban élő népcsoportok. Kisebbség és többség a nemzeten belül. Nemzeti és nemzetiségi jelképek, szokások és hagyományok, ünnepek.		
Vallási közösségek Ismert vallási közösségek Magyarországon. Többféle vallási csoport egymás mellett élése.		
Társadalmi egyenlőtlenségek Gazdagok és szegények világa. Miért alakul ki vagyoni különbség az emberek között? Kire mondhatjuk, hogy gazdag, illetve szegény? Minek alapján? Elképzelhető-e olyan társadalom, amelyben mindenki egyforma anyagi helyzetben van? Ha lenne ilyen, az igazságos társadalom lenne? Kell-e a gazdagoknak segíteniük a szegényeket? Mikor jogos valakit kedvezményben részesíteni?		
Virtuális közösségek A virtuális közösségek szerepe mindennapi életünkben. Mi az, amit lehet, és mi az, amit nem lehet, vagy éppen veszélyes közreadni magunkról és másokról egy internetes közösségi oldalon?		
Fogalmak	Népcsoport, vallási közösség, többség, kisebbség, szokás, hagyomány, ünnep, társadalom, vagyon, egyenlőség, egyenlőtlenség, igazságosság, igazságtalanság, tisztességes és tisztességtelen előnyszerzés, gazdagság, szegénység, virtuális közösség.	

Témakör	5. A technikai fejlődés hatásai	Óraszám 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Annak tudatosítása, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezeti állapotára, és mi magunk is szerepet játszhatunk a természet károsításában vagy védelmében. A tulajdonhoz való személyes viszony árnyalása a közösségi és a köztulajdon fogalmának bevezetésével. A modern technika mindennapi életet érintő pozitív és negatív hatásainak felismertetése. A média viselkedést befolyásoló hatásainak tudatosítása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Az ökológiai lábnyom Mit jelent az ökológiai lábnyom? Az ökológiai lábnyom összetevői. Az ember és a természet közötti kapcsolat.		
Az ember és a technika „Hogyan befolyásolja a technika fejlődése az ember életét?” A mai világ legfontosabb technikai eszközei, ezek hatása az egyén és közösségek életére. A technikai eszközöktől való függőség és a függőség kialakulása.		
Enyém, tiéd, miénk A személyes, a magán- és a közösségi tulajdon. A tulajdon védelmének formái. Hogyan vigyázzunk meglévő értékeinkre?		
A mozgóképek hatása A reklámokról és azok emberekre gyakorolt hatásáról.		
Fogalmak	Fogyasztás, technikai eszköz, függőség, magántulajdon, közösségi tulajdon, köztulajdon, média, reklám.	

Témakör	6. A mindenséget kutató ember	Óraszám 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A vallások sokszínűségével és közös jellemzőivel kapcsolatos, különféle forrásokból származó alapvető ismeretek bővülésének elősegítése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<i>A vallás mint lelki jelenség</i> A természeti és természetfölötti világról. Különböző elképzelések a hitről.		
<i>Vallási közösség és vallási intézmény</i> A vallásokhoz kötődő jelképek és szertartások. A világ vallásai közül melyek vannak jelen a lakóhelyünkön és Magyarországon?		
<i>A tudomány</i> A tudósokról és a tudomány világáról. Mit csinálnak a tudósok? Milyen kérdésekre keresik a válaszokat és milyen módon? Én milyen kérdéseket tennék fel a világról, ha tudós lennék? Világhírű magyar tudósok.		

A művészet

A művészetekről, a művészekről és a különböző művészeti ágakról. Mit csinálnak a művészek? Miért fontos számunkra az, amit tesznek? Hozzánk melyik művészeti terület áll a legközelebb és miért?

Fogalmak	Természeti erő, természetfeletti erő, vallás, egyház, templom, szertartás, vallási jelkép, ima, szent könyv, szent hely, tudomány, tudományos megismerés, művészet, művészi alkotás, világkép.

Összegzett tanulási eredmények a 6. évfolyam végén	A tanuló tisztában van az egészség megőrzésének jelentőségével, és tudja, hogy maga is felelős ezért. Tudatában van annak, hogy az emberek sokfélék, és elfogadja a testi és lelki vonásokban megnyilvánuló sokszínűséget. Képességeinek tükrében gondolkodik saját személyiségjegyein, törekszik vélekedéseinek és tetteinek utólagos értékelésére. Gondolkodik rajta, hogy mit tekint értéknek; tudja, hogy ez befolyásolja a döntéseit, és hogy időnként választania kell még a számára fontos értékek között is. Képes különféle szintű kapcsolatok kialakítására és ápolására; rendelkezik a konfliktusok kezelésének és az elkövetett hibák kijavításának néhány, a gyakorlatban jól használható technikájával. Fontos számára a közösséghez való tartozás érzése; képes elfogadni a közösségi normákat. Elfogadja a sajátjától eltérő véleményeket, szokásokat és kulturális, illetve vallási hagyományokat. Érzékeli, hogy a társadalom tagjai különféle körülmények között élnek, képes együttérzést mutatni az elesettek iránt, és lehetőségéhez mértén szerepet vállal a rászorulóknak segítségében. Megbecsüli a neki nyújtott segítséget. Tisztában van azzal, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és törekszik rá, hogy életvitelével minél kevésbé károsítsa a természetet. Ismeri a modern technika legfontosabb előnyeit és hátrányait. Tisztában van vele, hogy a reklámok a nézők befolyásolására törekzenek.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Az értékelésnél a tanuló egyéni, magához mért fejlődését kell figyelembe venni.

Intézményünkben az etika tantárgyat szövegesen értékeljük:

- ❖ megfelelt
- ❖ nem felelt meg.

Megfelelt

- ❖ A tanuló óvja, védi egészségét és környezetét.
- ❖ Ismeri saját személyiségjegyeit, képes kapcsolatokat kiépíteni és ápolni.
- ❖ Kapcsolataiban udvarias, toleráns.
- ❖ Értékeli a neki nyújtott segítséget.
- ❖ Képes együtt érezni a rászorulókkal..
- ❖ Tisztában van azzal, hogy a média termékei nem mutatnak valós képet.

Nem felelt meg

A fenti szempontok semmibe vétele.

7. évfolyam
heti 1 óra

Témakör	1. Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése a saját mozgatóerőkre való visszajelzés révén. Az önfogadás és az akaraterő fejlődésének támogatása. Ösztönzés a személyes értékválasztásra, és az ezzel járó feszültségek kezelésének gyakorlása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<i>Nyelv és gondolkodás</i> Gondolat, gondolkodás. Mi minden befolyásolja, hogy mit gondolok?		
<i>Tudás és értelem</i> Érdeklődési kör, tehetség, elszántság, sikeresség és sikertelenség jellemzői. Ki miben tehetséges?		
<i>Ösztönzők és mozgatóerők</i> Tettek és döntések. Pozitív és a negatív érzések és érzelmek hatása testi, lelki állapotunkra. Lehet-e befolyásolni az érzelmeket? Vágyaim és céljaim. Mi az, ami akarattal elérhető, és mi az, ami nem? Hogyan hat ránk a siker és a kudarc?		
<i>Érték és mérték</i> Mi igazán fontos az életemben? Melyek az én értékeim?		
Fogalmak	Nyelv, gondolkodás, szó, tudás, értelem, tehetség, siker, kudarc, felelősség, érzés, érzelem, igény, vágy, cél, döntés, akarat, érték.	

Témakör	2. Párkapcsolat és szerelem	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az egymás iránti felelősség érzésének felkeltése. A szexuális visszaélések veszélyeinek tudatosítása – különös tekintettel az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetleges kiszolgáltatottságával kapcsolatos lehetséges helyzetekre.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Vonzódás A serdülőkor. A serdülőkorban bekövetkező testi és lelki változások. A férfi-nő (fiú-lány) párkapcsolati vonzódásról. Szimpátiakapcsolatok – tapintatos jelzés és tapintatos háritás.		
Együttjárás Szerelem. Párkapcsolat. Érettség és éretlenség. Párkapcsolati intimitás. A párkapcsolatban rejlő örömforrások és konfliktusok. A diákszerelem szépsége.		
Házasság, család és otthonteremtés		

A házasság. A család. Házasságkötés. A jó és a rossz házasság ismertetőjegyei. Családalapítás. Családtervezés.

Visszaélés a nemiséggel

Prostitúció. Pedofília. Pornográfia. Szexuális bántalmazás. A felsorolt fogalmak ismertetőjegyeinek megbeszélése. Hogyan lehet elkerülni, hogy ilyesminek az áldozataivá váljunk? Hol lehet segítséget kérni ilyen jellegű fenyegetettség esetén? Mi a teendő, ha egy társunkat ilyen veszély fenyegeti?

Fogalmak	Nemi érés, vonzás, taszítás, szerelem, nemi vágy, szexuális kapcsolat, házasság, család, gyerekvállalás, terhesség, prostitúció, pornográfia, szexuális bántalmazás, áldozat.

Témakör	3. Egyén és közösség	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése, valamint az önálló gondolkodás és cselekvés iránti igény kialakítása, fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Közösségeim Saját csoportjaim. A csoportokban történő állandó változások. Szimpátiakapcsolatok – kötődések a csoporthoz. Különböző csoportok – különböző viselkedési elvárások. Mit helyes és mit nem helyes tenni az adott csoportban?		
Erőt adó közösség Közösségi együttlét. Páros kapcsolatok és közösségi kapcsolatok – hasonlóságok és különbségek. Szerepem a közösségben. Hogyan tudja az egyén segíteni a csoportot? Milyen módon tudja a csoport segíteni az egyént?		
Korlátozó közösség Önálló vélemény felvállalása az adott csoportban. Lehetőségek és következmények megbeszélése példákon keresztül.		
Szabadság és korlátozottság Szabadság. Az egyén szabadsága. Alkalmazkodás. Választás. Segítségkérés. Engedelmisség. A jó és a rossz közötti választás. Szabályhoz kötődés és lelkiismeret. Az előítélet és megnyilvánulási formái.		
Fogalmak	Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmisség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit.	
Témakör	4. Helyem a világban	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az európai identitás kialakulásának támogatása a tanulóknál. A más kultúrák iránti nyitottság erősítése. A legfontosabb általános társadalmi normák funkciójának megértetése és a betartásukra vonatkozó igény elfogadtatása.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Tágabb otthonunk: Európa Az Európai Unió. Az Európai Unió jelképei. Hasonlóságok és különbségek az európai emberek között. Színesedő társadalmak A munkavállalás lehetőségei külföldön. Különböző kultúrák együttélése. Az etnikai konfliktusok megelőzésének lehetőségei. A társadalmi együttélés közös normái Az együttélés szabályai a társadalomban. Törvények. A szabály- és törvényszegés büntetése a társadalomban. Büntetés. Jóvátétel. Új technikák, új szabályok A világháló kulturált használata. Alapvető etikai szabályok a világhálón.	
Fogalmak	Európai Unió, menekült, befogadó ország, előítélet, etnikai konfliktus, az együttélés szabályai, szabályszegés, büntetés, megelőzés.

Témakör	5. Mi dolgunk a világban?	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A személyes jövőkép kialakulásának segítése, az egyéni és közösségi boldogulást támogató értékek melletti elköteleződés támogatása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<i>Jól-lét és jólét</i> Öröm és bánat. Az öröm és bánat forrásai. Az életünkben megjelenő javak és lehetőségek. A javakhoz való ragaszkodás. A javakról történő lemondás. A pénz szerepe az ember életében. A testi és lelki egészség szerepe az ember életében.		
<i>Boldogulás, boldogság</i> A jövőkép. Sikerek és kudarcok az emberi életpályán. A tanulás, a pénz, a munka és az emberi kapcsolatok életvezetéshez kapcsolódó szerepe. Különböző foglalkozások. Mindennapi feszültségoldás – hasznos és káros lehetőségek.		
<i>A média és a valóság</i> Televízió, rádió, újság, világháló. Milyen képet kapunk a média által a valóságról? Tájékozódás az információk világában. Hiteles és hiteltelen információk megkülönböztetése.		
Fogalmak	Jólét, öröm, bánat, elégedettség, boldogság, boldogulás, vágy, remény, hiányérzet, elégedetlenség, boldogtalanság, drog, alkohol, függőség, értelmes élet, média, befolyásolás, hitelesség.	

Témakör	6. Hit, világkép, világnézet	Óraszám 6 óra
Előzetes tudás	Vallásokhoz kapcsolódó, történelmi, jelenismereti, irodalmi és művészeti elemi ismeretek.	

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Tények és vélemények elkülönítése. Ismeretek a nagy világvallásokról.
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
<i>Az ember mint értékelő és erkölcsi lény</i> Különbség tény és vélemény között. Igaz és hamis állítások. Tévhitek és előítéletek. Mi járul hozzá ezek fenntartásához, és mi segíti elő megszüntetésüket? <i>A nagy világvallások világképe</i> A világvallások helye és szerepe. A jó és a rossz, a helyes és a helytelen fogalma. <i>Párbeszéd és együttműködés</i> A különböző vallásokat követő emberek együttműködésének jelentősége.	
Fogalmak	Tény, vélemény, állítás, értékelés, tévhit, előítélet, tízparancsolat, meggyőződés, világnézet, hit, vallás, erkölcsi tanítás.

Összegzett tanulási eredmények a 7. évfolyam végén	A tanuló megérti, hogy az ember egyszerre biológiai és gondolkodó lény, aki alkalmas tanulásra és mások megértésére. Életkorának és képességeinek megfelelő szinten ismeri önmagát. Nyitott más kultúrák értékeinek megismerésére és befogadására. Képességeinek megfelelő szinten elképzei saját jövőjét; tudja, hogy céljai eléréséért erőfeszítéseket kell tennie. Életkorának és mentális képességének megfelelő szinten tudja, hogy minden döntés szabadsága egyúttal felelősséggel is jár. Ismeretei vannak a függőséget okozó szokások súlyos következményeiről. Irányítás mellett ismereteket szerez a közvetlen környezetében jelenlevő hagyományokról, az emberi- és a társas kapcsolatok természetéről, az erkölcsről, a világvallásokról, a kereszténység európai hagyományairól. Képes megkülönböztetni a helyes és helytelen emberi cselekedeteket. A tisztelet, szeretet, megbecsülés fogalmáról elképzelésekkel rendelkezik, melyet saját segítőkész magatartásával támaszt alá.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

Az értékelésnél a tanuló egyéni, magához mért fejlődését kell figyelembe venni.

Intézményünkben az etika tantárgyat szövegesen értékeljük:

- ❖ megfelelt
- ❖ nem felelt meg.

Megfelelt

- ❖ A tanuló tudja, hogy az ember egyszerre biológiai és gondolkodó lény.
- ❖ Tudja, hogy a döntés felelősséggel és következményekkel jár..
- ❖ Kapcsolataiban udvarias, toleráns.
- ❖ Tisztában van a függőségek káros hatásaival.
- ❖ Tisztában van hagyományokkal.
- ❖ Képes megkülönböztetni a jót a rossztól.

- ❖ Tisztában van azzal, hogy a média termékei nem mutatnak valós képet.

Nem felelt meg

A fenti szempontok semmibe vétele.

8.évfolyam

heti 1 óra

Témakör	1. Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése a saját mozgatóerőkre való visszajelzés révén. Az önfogadás és az akaraterő fejlődésének támogatása. Ösztönzés a személyes értékválasztásra, és az ezzel járó feszültségek kezelésének gyakorlása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<i>Nyelv és gondolkodás</i> Gondolat, gondolkodás. Mi minden befolyásolja, hogy mit gondolok?		
<i>Tudás és értelem</i> Érdeklődési kör, tehetség, elszántság, sikeresség és sikertelenség jellemzői. Ki miben tehetséges?		
<i>Ösztönzők és mozgatóerők</i> Tettek és döntések. Pozitív és a negatív érzések és érzelmek hatása testi, lelki állapotunkra. Lehet-e befolyásolni az érzelmeket? Vágyaim és céljaim. Mi az, ami akarattal elérhető, és mi az, ami nem? Hogyan hat ránk a siker és a kudarc?		
<i>Érték és mérték</i> Mi igazán fontos az életemben? Melyek az én értékeim?		
Fogalmak	Nyelv, gondolkodás, szó, tudás, értelem, tehetség, siker, kudarc, felelősség, érzés, érzelem, igény, vágy, cél, döntés, akarat, érték.	

Témakör	2. Párkapcsolat és szerelem	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az egymás iránti felelősség érzésének felkeltése. A szexuális visszaélések veszélyeinek tudatosítása – különös tekintettel az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetleges kiszolgáltatottságával kapcsolatos lehetséges helyzetekre.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Vonzódás A serdülőkor. A serdülőkorban bekövetkező testi és lelki változások. A férfi-nő (fiú-lány) párkapcsolati vonzódásról. Szimpátiakapcsolatok – tapintatos jelzés és tapintatos háritás.		
Együttjárás		

Szerelem. Párkapcsolat. Érettség és éretlenség. Párkapcsolati intimitás. A párkapcsolatban rejlő örömforrások és konfliktusok.
A diákszerelem szépsége.

Házasság, család és otthonteremtés

A házasság. A család. Házasságkötés. A jó és a rossz házasság ismertetőjegyei. Családalapítás. Családtervezés.

Visszaélés a nemiséggel

Prostitúció. Pedofília. Pornográfia. Szexuális bántalmazás. A felsorolt fogalmak ismertetőjegyeinek megbeszélése. Hogyan lehet elkerülni, hogy ilyesminek az áldozataivá váljunk? Hol lehet segítséget kérni ilyen jellegű fenyegetettség esetén? Mi a teendő, ha egy társunkat ilyen veszély fenyegeti?

Fogalmak	Nemi érés, vonzás, taszítás, szerelem, nemi vágy, szexuális kapcsolat, házasság, család, gyerekvállalás, terhesség, prostitúció, pornográfia, szexuális bántalmazás, áldozat.

Témakör	3. Egyén és közösség	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése, valamint az önálló gondolkodás és cselekvés iránti igény kialakítása, fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Közösségeim Saját csoportjaim. A csoportokban történő állandó változások. Szimpátiakapcsolatok – kötődések a csoporthoz. Különböző csoportok – különböző viselkedési elvárások. Mit helyes és mit nem helyes tenni az adott csoportban?		
Erőt adó közösség Közösségi együttlét. Páros kapcsolatok és közösségi kapcsolatok – hasonlóságok és különbségek. Szerepem a közösségben. Hogyan tudja az egyén segíteni a csoportot? Miképpen tudja a csoport segíteni az egyént?		
Korlátozó közösség Önálló vélemény felvállalása az adott csoportban. Lehetőségek és következmények megbeszélése példákon keresztül.		
Szabadság és korlátozottság Szabadság. Az egyén szabadsága. Alkalmazkodás. Választás. Segítségkérés. Engedelmisség. A jó és a rossz közötti választás. Szabályhoz kötődés és lelkiismeret. Az előítélet és megnyilvánulási formái.		
Fogalmak	Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmisség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit.	
Témakör	4. Helyem a világban	Óraszám 6 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az európai identitás kialakulásának támogatása a tanulóknál. A más kultúrák iránti nyitottság erősítése. A legfontosabb általános társadalmi normák funkciójának megértetése és a betartásukra vonatkozó igény elfogadtatása.
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Tágabb otthonunk: Európa Az Európai Unió. Az Európai Unió jelképei. Hasonlóságok és különbségek az európai emberek között. Színesedő társadalmak A munkavállalás lehetőségei külföldön. Különböző kultúrák együttélése. Az etnikai konfliktusok megelőzésének lehetőségei. A társadalmi együttélés közös normái Az együttélés szabályai a társadalomban. Törvények. A szabály- és törvényszegés büntetése a társadalomban. Bűnmegelőzés. Büntetés. Jótétel. Új technikák, új szabályok A világháló kulturált használata. Alapvető etikai szabályok a világhálón.	
Fogalmak	Európai Unió, menekült, befogadó ország, előítélet, etnikai konfliktus, az együttélés szabályai, szabályszegés, büntetés, megelőzés.

Témakör	5. Mi dolgunk a világban?	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A személyes jövőkép kialakulásának segítése, az egyéni és közösségi boldogulást támogató értékek melletti elköteleződés támogatása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<i>Jól-lét és jólét</i> Öröm és bánat. Az öröm és bánat forrásai. Az életünkben megjelenő javak és lehetőségek. A javakhoz való ragaszkodás. A javakról történő lemondás. A pénz szerepe az ember életében. A testi és lelki egészség szerepe az ember életében.		
<i>Boldogulás, boldogság</i> A jövőkép. Sikerek és kudarcok az emberi életpályán. A tanulás, a pénz, a munka és az emberi kapcsolatok életvezetéshez kapcsolódó szerepe. Különböző foglalkozások. Mindennapi feszültségoldás – hasznos és káros lehetőségek.		
<i>A média és a valóság</i> Televízió, rádió, újság, világháló. Milyen képet kapunk a média által a valóságról? Tájékozódás az információk világában. Hiteles és hiteltelen információk megkülönböztetése.		
Fogalmak	Jólét, öröm, bánat, elégedettség, boldogság, boldogulás, vágy, remény, hiányérzet, elégedetlenség, boldogtalanság, drog, alkohol, függőség, értelmes élet, média, befolyásolás, hitelesség.	

Témakör	6. Hit, világkép, világnézet	Óraszám 6 óra
Előzetes tudás	Vallásokhoz kapcsolódó, történelmi, jelenismereti, irodalmi és művészeti elemi ismeretek.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Tények és vélemények elkülönítése. Ismeretek a nagy világvallásokról.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<i>Az ember mint értékelő és erkölcsi lény</i> Különbség tény és vélemény között. Igaz és hamis állítások. Tévhitek és előítéletek. Mi járul hozzá ezek fenntartásához, és mi segíti elő megszüntetésüket?		
<i>A nagy világvallások világképe</i> A világvallások helye és szerepe. A jó és a rossz, a helyes és a helytelen fogalma.		
<i>Párbeszéd és együttműködés</i> A különböző vallásokat követő emberek együttműködésének jelentősége.		
Fogalmak	Tény, vélemény, állítás, értékelés, tévhit, előítélet, tízparancsolat, meggyőződés, világnézet, hit, vallás, erkölcsi tanítás.	

Összegzett tanulási eredmények a 8. évfolyam végén	A tanuló megérti, hogy az ember egyszerre biológiai és gondolkodó lény, aki alkalmas tanulásra és mások megértésére. Életkorának és képességeinek megfelelő szinten ismeri önmagát. Nyitott más kultúrák értékeinek megismerésére és befogadására. Képességeinek megfelelő szinten elképzei saját jövőjét; tudja, hogy céljai eléréséért erőfeszítéseket kell tennie. Életkorának és mentális képességének megfelelő szinten tudja, hogy minden döntés szabadsága egyúttal felelősséggel is jár. Ismeretei vannak a függőséget okozó szokások súlyos következményeiről. Irányítás mellett ismereteket szerez a közvetlen környezetében jelenlevő hagyományokról, az emberi- és a társas kapcsolatok természetéről, az erkölcsről, a világvallásokról, a kereszténység európai hagyományairól. Képes megkülönböztetni a helyes és helytelen emberi cselekedeteket. A tisztelet, szeretet, megbecsülés fogalmáról elképzelésekkel rendelkezik, melyet saját segítőkész magatartásával támaszt alá.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Az értékelésnél a tanuló egyéni, magához mért fejlődését kell figyelembe venni.

Intézményünkben az etika tantárgyat szövegesen értékeljük:

- ❖ megfelelt
- ❖ nem felelt meg.

Megfelelt

- ❖ A tanuló tudja, hogy az ember egyszerre biológiai és gondolkodó lény.

- ❖ Tudja, hogy a döntés felelősséggel és következményekkel jár..
- ❖ Kapcsolataiban udvarias, toleráns.
- ❖ Tisztában van a függőségek káros hatásaival.
- ❖ Tisztában van hagyományokkal.
- ❖ Képes megkülönböztetni a jót a rossztól.
- ❖ Tisztában van azzal, hogy a média termékei nem mutatnak valós képet.

Nem felelt meg

A fenti szempontok semmibe vétele.

TÖRTÉNELEM

5-8. évfolyam

Az alsó tagozat tudásanyagára építve kell megismertetni a tanulókkal az emberi közösség történetét, továbbá ezen történések jelennel való kapcsolatát. A tanulásban akadályozott tanulók képességeit figyelembe véve kell bemutatni a történelem eseményeit, különös tekintettel az összefüggésekre. A műveltségi terület tanítási-tanulási folyamatában figyelembe kell venni a tanulásban akadályozottság gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, különös tekintettel a sajátélményű tevékenységek fókuszba helyezésére. A műveltségterületen középpontba kell állítani a (1) múlt reális megismerését, (2) a pontos tájékozódást térben és időben, (3) a nemzeti- és európai identitástudat kialakítását, (4) az ok-okozati összefüggések láttatását. A tanulóknak képessé kell válniuk az alapvető tanulságok levonására, az ítéletalkotásra, a törvényszerűségek felismerésére, a véleménynyilvánításra. Az ismeretek folyamatos bővítésével hozzájárul a tanulásban akadályozott tanulók személyiségének fejlődéséhez, különös tekintettel a mérlegelő gondolkodásra, a kommunikáció köréhez tartozó tevékenységek hatékony alkalmazására, a nemzeti érzés erősítésére.

Ebben a szakaszban ismerkednek meg a tanulók a történelmi időszámítással, a történelmi korokkal és színterekkel. A különböző képek, szemléltetések, digitális tananyagok segítik a tájékozódást a történelmi korokban. A történelmi képzetek helyes kialakítását dramatikus technikák alkalmazása segíti. Az ismeretanyag lehetőséget ad a kort jellemző mítoszok és mondák, művészeti és zenei értékek megismerésére. A több irányból történő demonstrálás segíti elő a tanulásban akadályozott tanulók számára, hogy megismerjék, a különböző történelmi korok társadalmában hogyan éltek az emberek. A célcsoportához tartozó tanulók időbeli tájékozódásának fejlesztésekor hangsúlyt kell fektetni a múlt, a jelen és a jövő közötti viszonyításra – elsősorban a mindennapi élet eseményeire utalva. A folyamatos fejlesztés eredményeképpen erősödik a tanulók időről alkotott képzele, az események sorrendje közötti összefüggések felismerése. Az időről alkotott képzetek kialakítását segíti az időszalag. A történelmi színtereken keresztül a tanulók téri tájékozódása fejlődik, elsősorban történelmi térképek segítségével.

A műveltségterület tanítási-tanulási folyamatában az egyéni képességek figyelembevételével központi szerepet kap a differenciálás, a gyakorlatban alkalmazva a korszerű óravezetési technikák adaptált változatait; pozitív módon erősítve a tanulók ismeretszerzésre irányuló törekvéseit.

A fejlesztési feladatok közül fókuszba kerül a cselekvés szintjén a megkülönböztetés-azonosítás-összehasonlítás képességének, az algoritmusok felismerésének, az elvonatkoztatás és általánosítás képességének a fejlesztése.

A tantárgy a tanulásszervezési eljárások, módszerek megválasztásával támogatja a kommunikációs készségek és képességek fejlesztését, az elfogadó és elutasító attitűd felismerését és megkülönböztetését, a mérlegelő és a történelmi gondolkodás kialakítását, a térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztését, az ismeretszerzéshez kapcsolódó eszközök adekvát használatát.

A társadalmi ismeretek tanítási-tanulási folyamatai során a tanulók megismerkednek a családi és iskolai közösséghez való tartozás fontosságával és szerepeivel. Tudatosá válik a diákok számára a közösségben elfoglalt helyük, megismerik jogaikat és kötelezettségeiket. Felismerik a közösség alakulásának jelentőségét, egyúttal az egyén szerepét a csoportban.

5. évfolyam

heti 2 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Személyes történelem. A kereszténység	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Elemi topográfiai ismeretek. Tájékozódás és viszonyítás térben és időben. Közvetlen környezetünk.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Civilizációk emlékezete – a történelmi megismerés fogalmának kialakítása. Kooperatív technikák alkalmazása. A múlt megismerése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> tér- és időbeli képességek, képzelet.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Személyes történelem A címer, zászló, pecsét jelentősége, az idő mérése. 1.2 Az Ószövetség népe <i>Ószövetségi történetek</i> Az Ószövetség/Héber Biblia: Ábrahám és Mózes A világ keletkezéséről való ismeretek. A világ teremtése. Az Édenkert. A Vízözön. 1.3. Újszövetségi történetek A keresztény vallás kialakulása és elterjedése. Jézus Krisztus születése. Krisztus Pilátus előtt. Az utolsó vacsora. A feltámadás.	Tájékozódás a térképen. Idő ábrázolása téri-vizuális eszközökkel. Időbeli relációk: a jelen, a múlt és a régmúlt megkülönböztetése. Térbeli relációk: tájékozódási pontok keresése a térképen, az emberiség megjelenésének elterjedési helye és irányvonala. Az ókori államok helyének megkeresése a térképen. Illusztráció készítése. Hazánk történelmi zászlóinak és címereinek megismerése, a pecsét fogalma, jelentősége. A témához kapcsolódó tartalmi elemek válogatása, megkülönböztetése, összehasonlítása. Tematikus képanyagok elemzése, összehasonlítása, megkülönböztetése. Ismeretszerzés a dokumentumok forrásairól. Kiállítási anyag – rajzok, makettek, képanyagok – összeállítása a kor jellegzetes ruházataiból, használati eszközeiből. Jellemzések, példák felsorolása. Időszakos és állandó kiállítások látogatása a múzeumban. Gyűjtőmunka az őskorhoz és az ókori Kelet világához kapcsolódva.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> anyanyelvi kommunikáció, beszédprodukció; drámajáték. <i>Természettudomány:</i> tájékozódás a térképen. <i>Vizuális kultúra:</i> őskori művészetek. <i>Matematika:</i> időszámítás, pénzhasználatához kötődő számítások. <i>Digitális kultúra:</i> interaktív taneszközök használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jelen, múlt, régmúlt, őskori mesterség, állattenyésztés, növénytermesztés, állam, birodalom, édenkert, Isten, föld, ég, növény, állat, vízözön, első emberpár.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Fejezetek az ókor történetéből	Órakeret 26 óra
Előzetes tudás	Az őskor és az ókori Kelet.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Civilizációk emlékezete – az antikvitás, mint az európai alpműveltség bölcsőjének bemutatása. A nagy ókori társadalmak és hatásuk bemutatása. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> tér- és időbeli tájékozódás, képzelet.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Az ókori keleti kultúrák. Az ókori kelet mezőgazdasága, társadalma, az emberek mindennapi élete. Hitvilág. 2.2. Az ókori Görögország – istenek, hősök, tudósok, művészek és az olimpia Történetek a görög mondavilágból. Az ókori tudományok és művészetek. Az ókori olimpiai játékok. 2.3. Az athéni demokrácia és a görög-perzsa háborúk A legjelentősebb görög városállamok: Athén és Spárta. Az ókori Athén és Spárta mindennapjai. A görög-perzsa háborúról: a marathóni csata (Kr. e. 490). A trójai faló története. 2.4. Hadvezérek, csaták, uralkodók az ókori Rómában A római hadsereg és a katonák élete. Róma fénykora. Julius Caesar. Augustus császár. Rómaiak hazánk területén. A Római Birodalom bukása.	Időábrázolás síkban és térben (időszalag-időtorony). Történet olvasása, feldolgozása. A témához kapcsolódó tartalmi elemek válogatása. Csata modellezése. Helyszínek megkeresése a térképen. Tematikus képanyagok elemzése. Antik és modern – összehasonlításra épülő feladatok a tudomány, a művészetek és a sport témakörében. Beszélgetés az olimpiai eszméről. Athén és Spárta – a városállamok különbségeinek felfedezése. Történet olvasása Athénről. A görög főváros antik történelmi emlékhelyeinek képről történő felismerése. A hadviselés eszközei, az életmód modellezése. Romulusz és Rémusz történetének összehasonlítása a valósággal. Az ókori Róma nevezetes épületeinek bemutatása. Az olasz főváros legfontosabb tárgyi emlékeinek megnevezése képről. Bepillantás az ókori Róma mindennapjaiba: öltözködés, szórakozás, társasági élet, rabszolgapiac, iskola (beszélgetés, életképek modellezése, illusztrációkészítés). A római hadsereg bemutatása – beszélgetés alapvető szempontok szerint a hadviselés legfontosabb	Magyar nyelv és irodalom: szókincsbővítés; szövegértés. Földrajz: tájékozódás a térképen. Vizuális kultúra: az antik kor építésze. Matematika: számítások alpműveletekkel. Testnevelés: ókori és modern sportágak. Digitális kultúra: IKT-tan eszközök alkalmazása.

	elemeiről: (1) fegyverek, (2) stratégia, (3) emberi tényezők (katonák). Illusztrációk készítése. Pannónia provincia helyzetének, szerepének megismerése a Római Birodalom területén. A bukás okainak közös feltárása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Időszalag, időtorony, Hellász, Perzsa Birodalom, Marathón, trójai faló, olimpia, Athén, Akropolisz, városállam, szoptató anyafarkas, Romulusz és Rémusz, Róma, Itália, Tiberis, Colosseum, padlófűtés, tóga, tunika, lakoma, mozaikpadló, viasztábla, rabszolgapiac, árverés, gladiátor, légio, teknősbéka-alakzat, hajítógép, hódítás, provincia, Pannónia, császár, hadvezér, őrtorony, borostyánút, Aquincum, barbár, monda, Jézus Krisztus, betlehemi királyok, feltámadás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. A középkori világa		Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Ismeretek az antikvitásról.		
Tantárgyi fejlesztési célok	A ciklusosság megismertetése a történelmi korszakok tükrében. Nézőpontváltás alkalmazása. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> tér- és időbeli képességek, képzelet.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
3.1. <i>A nyugati és a keresztény államiség főbb jellemzői</i> A hunok szerepe a Római Birodalom hanyatlásában. 3.2. <i>A középkori élet színterei és szereplői (uradalmak, kolostorok, városok, egyetemek)</i> Céhmesterek és kereskedők. Mindennapi élet a középkori várakban. Kolostori élet: történetek az egyház szerepéről. A lovagi életmód és a keresztes hadjáratok.	Történetek olvasása, megbeszélése. Explorációhoz kötött tevékenységek. A vallások, mint különböző kultúrák közvetítői – csoportosítások, fogalomgyűjtések – különös tekintettel a tanulói célcsoport eltérő tanulási képességeire. A középkori világ vezető vallásainak összehasonlítása. Adatok leolvasása térképről. Tematikus képanyagok elemzése, összehasonlítása. A középkor különböző társadalmi csoportjai – fogalmakhoz, azonosságokhoz és különbségekhez kötődő feladatok. A szerzetesi életmód modellezése. Európa legjelentősebb középkori városainak megkeresése a	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szemelvények a szépirodalomból; illemszabályok. <i>Vizuális kultúra:</i> művészetek és vallás kapcsolata. <i>Technika és tervezés:</i> a természetes és az épített környezet.	

	térképen. A középkori város, mint kulturális színtér bemutatása. A hadviselés és a vallások kapcsolatának felismerése a középkori kereszténység tükrében. A lovagi életmód – a lovagokhoz kapcsolódó eszménykép bemutatása – illemszabályok a gyakorlatban. A lovagi tornák modellezése.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Vallás, kereszténység, iszlám, Keletrómai Birodalom, Nyugatrómai Birodalom, Bizánc, hun, király, nemes, jobbággy, lovag, lovagi torna, pápa, latin nyelv, szerzetes, kolostor, város, hadviselés, illemszabály.	

Témakörök	4. Kalandozások és honfoglalás, a magyarok eredete, képek és portrék az Árpád-kor és a XIV-XV. század történetéből, a középkori magyar állam	Órakeret 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Fogalomalkotás a magyar nemzettörténet legfontosabb eseményeiről. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> térbeli- és időbeli tájékozódás, történelmi gondolkodás	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>4.1. Történetek a magyarság vándorlásáról és a honfoglalásról</i> A magyarok eredete. Rege a csodaszarvasról. Vérszerződés. Honfoglalás, letelepedés. Kalandozó hadjáratok.	A legfontosabb nemzeti történelmi adatok rendezése időszalagon, időtornyon. Mondák, történetek olvasása, feldolgozása. Adott történetben a valós és a fiktív elemek megkülönböztetése. Illusztráció készítése. Múzeum, tájház, emlékmű látogatása. Tablókészítés. Adatok leolvasása térképről. Időszalagon, időtornyon történő ábrázolás – összefüggések felismerése. Rajzos történelmi napló készítése. A lakóhely történelmi emlékhelyeinek fölkeresése. Szövegalkotás képről, képsorozatról. Tárgyi emlékek gyűjtése, válogatása. Játéktevékenységek a lovagi életmód reprezentációjának érdekében. Tárgyi és írásos történelmi emlékek felismerése, csoportosítása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szemelvények a szépirodalomból. <i>Természettudomány:</i> a lakóköznyezet természeti szépségei. <i>Matematika:</i> számítások alapműveletekkel. <i>Vizuális kultúra:</i> az Árpád-kori műveltség, építészet, képzőművészet <i>Technika és tervezés:</i> kézműves technikák. <i>Földrajz:</i> népek, kultúrák; település-formák;

Fogalmak	vándorlás, honfoglalás, Etelköz, Kárpát-medence, államalapítás, állam, koronázási ékszer, szent, lovagkirály, törvény, hódítás, gazdaság, diadal, csata, királyi udvar, reneszánsz, erény.

A fejlesztés várt eredményei az ötödik évfolyam végén	A tanuló meg tudja különböztetni a történelem forrásait, példákat is tud kapcsolni hozzá. Ismeri a történelmi időszámítás egységeit. Alapvető szinten tájékozódik a történelmi térképen. Az időszalagon felismeri a tárgyalt történelmi időszakokat, évszámokat, kapcsol hozzá tanult ismereteket. Időrendbe helyezi a tanult eseményeket időszalagon, időtornyon. Az adott tematikai egység tárgyalt témaköreiben – képességeinek megfelelően – írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről. Optimum követelmények ❖ Tudja, milyen alapvető források állnak rendelkezésünkre a múlt megismerési folyamatában: ismerje fel a tárgyi és írásos emlékeket ❖ Ismerje a történelmi időszámítás egységeit ❖ Alapvető szinten tudjon tájékozódni a történelmi térképen tanári segítséggel ❖ Tudja tanári segítséggel a történelmi eseményeket az időszalagon jelölni ❖ Az adott tematikai témakörből tudjon számot adni írásban/vagy szóban elemi történelmi ismereteiről. ❖ Tudjon különbséget tenni a különböző történelmi korok, valamint a magyar és a világtörténelem eseményei között. ❖ Ismerje világtörténelem tanultfordulópontjait; a magyar történelmi tudáskanon legfontosabb sarokpontjait – évszámok, események, uralkodók tükrében. ❖ Egy-egy adott társadalom-típus kultúrájára és életmódjára jellemző képeken tudjon felismerni jellemző eszközöket, tárgyakat felsorolni, cselekvéseket megnevezni. ❖ Tudja a magyar koronázási ékszereket megnevezni. ❖ A megismert mondák, legendák, rövid történetek tartalmát segítséggel tudja elmondani. ❖ Tudja megkülönböztetni a történetek mesés és valóságos eseményeit. ❖ Ok-okozati összefüggéseket tanári irányítás mellett ismerje föl.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

Jeles (5)

- ❖ Nagyon jól tájékozott a Biblia teremtetéstörténetében.
- ❖ Jól ismeri az ószövetség és az Újszövetség tanult alakjait.
- ❖ Jól ismeri a kereszténység kialakulásának folyamatát, annak főszereplőit.
- ❖ Jól ismeri a magyar államalapítás szereplőit, annak folyamatát.
- ❖ Időszalagon pontosan meg tudja mutatni a tanult események idejét. Térképen pontosan meg tudja mutatni a tanult történelmi helyek nevét, helyét.
- ❖ A tanult történelmi eseményeket képek, idézetek alapján nagyon jól fel tudja ismerni, azokról legalább 10 mondatban beszélni tud.

- ❖ Jól ismeri a tanult mondákat, azokat jól el tudja mondani.
- ❖ Különbséget tud tenni a mesék és a valós történelmi események között.
- ❖ A történelmi események közötti ok-okozati összefüggéseket jól felismeri.

Jó (4)

- ❖ Elég jól tájékozott a Biblia teremtéstörténetében.
- ❖ Elég jól ismeri az ószövetség és az Újszövetség tanult alakjait.
- ❖ Ismeri a kereszténység kialakulásának folyamatát, annak főszereplőit.
- ❖ Ismeri a magyar államalapítás szereplőit, annak folyamatát
- ❖ Időszalagon meg tudja mutatni a tanult események idejét.
- ❖ Térképen meg tudja mutatni a tanult történelmi helyek nevét, helyét.
- ❖ A tanult történelmi eseményeket képek, idézetek alapján fel tudja ismerni, azokról legalább 6-7 mondatban beszélni tud.
- ❖ Ismeri a tanult mondákat, azokat el tudja nagyjából mondani.
- ❖ Legtöbbször különbséget tud tenni a mesék és a valós történelmi események között.
- ❖ A történelmi események közötti ok-okozati összefüggéseket általában felismeri.

Közepes (3)

- ❖ Közepesen tájékozott a Biblia teremtéstörténetében.
- ❖ Közepesen ismeri az ószövetség és az Újszövetség tanult alakjait.
- ❖ Némiképp ismeri a kereszténység kialakulásának folyamatát, annak főszereplőit.
- ❖ Némiképp ismeri a magyar államalapítás szereplőit, annak folyamatát
- ❖ Időszalagon tanári segítséggel meg tudja mutatni a tanult események idejét.
- ❖ Térképen tanári segítséggel meg tudja mutatni a tanult történelmi helyek nevét, helyét. a tanult történelmi eseményeket képek, idézetek alapján tanári segítséggel ismerni, azokról legalább 4-5 mondatban beszélni tud.
- ❖ Bizonytalan, de néha ismeri a tanult mondákat, azokat úgy-ahogy. el tudja mondani.
- ❖ Tanári segítséggel is nehezen tud különbséget tenni a mesék és a valós történelmi események között.
- ❖ A történelmi események közötti ok-okozati összefüggéseket nehezen ismeri fel.

Elégséges (2)

- ❖ Nem jól tájékozott a Biblia teremtéstörténetében.
- ❖ Nem jól ismeri az ószövetség és az Újszövetség tanult alakjait.
- ❖ Alig ismeri a kereszténység kialakulásának folyamatát, annak főszereplőit.
- ❖ Alig ismeri a magyar államalapítás szereplőit, annak folyamatát.
- ❖ Időszalagon tanári segítséggel is alig tudja megmutatni a tanult események idejét.
- ❖ Térképen tanári segítséggel is alig tudja megmutatni a tanult történelmi helyek nevét, helyét.
- ❖ A tanult történelmi eseményeket képek, idézetek alapján alig tudja felismerni, azokról legfeljebb 2 mondatban tud beszélni.
- ❖ Alig ismeri a tanult mondákat, azokat alig tudja elmondani.
- ❖ Különbséget alig tud tenni a mesék és a valós történelmi események között.
- ❖ A történelmi események közötti ok-okozati összefüggéseket nem igazán ismeri fel.

6. évfolyam
heti 2 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Kalandozások és honfoglalás, a magyarok eredete, képek és portrék az Árpád-kor és a XIV-XV. század történetéből, a középkori magyar állam	Órakeret 38 óra
Előzetes tudás	Ismeretek a középkori Európáról.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Fogalomalkotás a magyar nemzettörténet legfontosabb eseményeiről. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> térbeli- és időbeli tájékozódás, történelmi gondolkodás.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Az államalapítás: Géza és Szent István Géza fejedelem. I. (Szent) István, Magyarország királya. Államalapítás. Koronázási ékszerek. 1.2. Az Árpád-ház uralkodói, szentjei I. (Szent) László, a lovagkirály. Szent Imre herceg. Szent Gellért. Árpád-házi Szent Margit. Könyves Kálmán. II. András. A királyi dekrétumok szerepe a nemzettörténetben. IV. Béla. 1.3. Nagy Lajos, a hódító és törvényhozó Anjou-házi királyok: Károly Róbert és Nagy Lajos Gazdasági intézkedések Mindennapi élet az Anjou-házi királyok idején 1.4. Hunyadi János a törökellenes küzdelmek élén A nándorfehérvári diadal 1.5. Hunyadi Mátyás portréja	A legfontosabb nemzeti történelmi adatok rendezése időszalagon, időtornyon. Mondák, történetek olvasása, feldolgozása. Adott történetben a valós és a fiktív elemek megkülönböztetése. Illusztráció készítése. Múzeum, tájház, emlékmű látogatása. Tablókészítés. Adatok leolvasása térképről. Időszalagon, időtornyon történő ábrázolás – összefüggések felismerése. Rajzos történelmi napló készítése. A lakóhely történelmi emlékhelyeinek főlkeresése. Látogatás az Országházban, a koronázási ékszerek megtekintése. Jelképek ábrázolása kézműves technikákkal. Történelmi szituációk bevonásával tananyag, tananyagrészek elmondása. A jelentős történelmi személyiségekről három-négy mondatos beszámoló készítése. Szövegalkotás képről, képsorozatról. Tárgyi emlékek gyűjtése, válogatása. Játéktevékenységek a lovagi életmód reprezentációjának érdekében. Tárgyi és írásos történelmi emlékek felismerése, csoportosítása. A különböző várostípusok jellemzőinek	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szemelvények a szépirodalomból. <i>Természettudomány:</i> a lakókörnyezet természeti szépségei. <i>Matematika:</i> számítások alapszámításokkal. <i>Vizuális kultúra:</i> az Árpád-kori műveltség, építészet, képzőművészet - kultúra és művészet az Anjou-korban. <i>Technika és tervezés:</i> kézműves technikák. <i>Földrajz:</i> népek, kultúrák; településformák; Európa országainak helyzete a második évezred első felében.

Az igazságos Mátyás Élet Mátyás király udvarában Élet a Mátyás-kori városokban	csoportosítása. A külső veszélyek felismerésének szerepe az ország életében. A törökök és a magyarok motivációinak felismerése, megfogalmazása. A Mátyás királyról szóló mesék erkölcsi tanulságai. A reneszánsz erények megfogalmazása szépirodalmi szemelvények tükrében. A történelmi szituációk eljátszása. A legfontosabb nemzeti történelmi adatok rendezése időszalagon, időtornyon. Szövegértési feladatok megoldása. Különböző élethelyzetek bemutatása, jellemzőinek összehasonlítása. A törökök és a magyarok motivációinak felismerése, megfogalmazása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vándorlás, honfoglalás, Urál-hegység, Levédia, Etelköz, Kárpát - medence, államalapítás, állam, koronázási ékszer, szent, lovagkirály, törvény, hódítás, gazdaság, diadal, csata, királyi udvar, szabad királyi város, mezőváros, bányaváros, reneszánsz, erény, parasztfelkelés, Királyi Magyarország,	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2.Új látóhatárok: a földrajzi felfedezések, a vallási megújulás; az új világkép kialakulása	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Ismeretek Magyarország történetének kezdeteiről.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A történelmi gondolkodás képességének kialakítása és fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> kauzális gondolkodás, képzelet, tér-és időbeli tájékozódás	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. A nagy földrajzi felfedezések Amerika felfedezése. Felfedezők és hódítók. 2.2. Vallási újítók – reformáció és katolikus megújulás Történetek a kor emberének gondolkodásáról; reformáció és ellenreformáció.	Történelmi szövegek olvasása, feldolgozása a nagy földrajzi felfedezőkről. Időszalagon, időtornyon Amerika fölfedezésének meghatározása – jelenhez való viszonyítása. Atlaszhasználat – helyszínek megkeresése a térképen; adatok olvasása térképről.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés. <i>Természettudomány:</i> a természettudományos fölfedezések.

2.3. <i>Fényes uralkodói udvarok</i> XIV. Lajos udvara.	Református és katolikus templom látogatása, a hasonlóságok és eltérések megfigyelése. Az alkotmányos királyság múltja és jelene – képek csoportosítása, jellemzők összehasonlítása és megkülönböztetése. Különböző információforrásokból szóbeli következtetések megfogalmazása. A gyarmatosítók és az őslakosok ellentétének megvilágítása különböző szituációs játékokon keresztül. A különböző keresztény vallási irányzatok jegyeinek megkülönböztetése, szókérták csoportosítása. Társadalmi-történelmi, erkölcsi problémák felismerése, megfogalmazása elemi szinten.	<i>Matematika:</i> számolás-mérés; adatok összevetése. <i>Vizuális kultúra:</i> a barokk kor művészete. <i>Technika és tervezés:</i> modellkészítés. <i>Földrajz:</i> a fölfedezések hatása az emberiség Földről alkotott gondolkodására. <i>Digitális kultúra:</i> interaktív taneszközök használata.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Felfedezés, világmindenség, távcső, mikroszkóp, Kopernikusz, Amerigo Vespucci, Kolumbusz Kristóf, vallás, reformáció, ellenreformáció, katolikus, protestáns, királyi udvar, felvilágosodás, gyarmat, gyarmatosító, őslakó, függetlenségi harc.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Magyarország a XVII–XVIII. században	Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	Ismeretek a világról és Európáról a kora újkorban.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A történelmi megismerés eszközeinek, módszereinek kialakítása és fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> képzelet, tér-és időbeli tájékozódás.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. <i>A mohácsi csata és következményei</i> A mohácsi vész A három részre szakadt Magyarország, élet a török hódoltság kori Magyarországon – egy konkrét település (pl. Debrecen vagy Kecskemét) bemutatásával 3.2. <i>Végvári küzdelmek</i>	Történetek olvasása, feldolgozása. Végvárak megkeresése a térképen. Tinódi históriás énekeinek hallgatása kortárs lantművészek előadásában. Bocskai Istvánról, Bethlen Gáborról történet feldolgozása. A végvárakról rajz, makett készítése. A hős várkapitányok jellemzése, tulajdonságok csoportosítása. Művészeti alkotások gyűjtése az eseményekről. Események	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> anyanyelvi kommunikáció; végvári költészet; szövegértés. <i>Természettudomány:</i> természeti kincsek. <i>Matematika:</i> számítások alpműveletekkel.

Szigetvár. Eger. Drégelyvár. Kőszeg. 3.3. <i>Bocskai István és a hajdúk</i> Bocskai szerepe a magyar reformációban. 3.4. <i>Az Erdélyi Fejedelemség virágkora Bethlen Gábor idején</i> 3.5. <i>Zrínyi Miklós, a hadvezér</i> 3.6. <i>A Rákóczi-szabadságharc kiemelkedő személyiségei, céljai</i> Zrínyi Ilona, Munkács hős asszonya. Thököly Imre. II. Rákóczi Ferenc élete. 3.7. <i>Buda visszafoglalása. Magyarország újjáépítése a Habsburg Birodalomban</i> Nemzetiségi viszonyok. Hétköznapi élet a kurucok és labancok korában.	sorrendbe helyezése. Drámajáték – II. Rákóczi Ferenc életének földézés. Bécs, Bécsújhely, Sárospatak, Kassa városainak megmutatása a térképen. Kurucok és labancok – történet feldolgozása. Részletek megtekintése kapcsolódó történelmi filmekből.	<i>Földrajz:</i> térképhasználat. <i>Ének-zene:</i> reneszánsz és barokk zene hallgatása. <i>Vizuális kultúra:</i> reneszánsz és barokk műalkotások. <i>Digitális kultúra:</i> interaktív taneszközök használata.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Végvár, vitéz, szablya, lant, Tinódi Lantos Sebestyén, önálló magyar hadsereg, politikus, költő, hadvezér, Buda visszafoglalása, minaret, mecset, dzsámi, hajdú, kuruc, labanc, históriás ének.
A fejlesztés várt eredményei a hatodik évfolyam végén	Különbséget tesz a különböző történelmi korok, valamint a magyar és a világtörténelem eseményei között. Ismeri a világtörténelem tanult fordulópontjait; a magyar történelmi tudáskanon legfontosabb sarokpontjait – évszámok, események, uralkodók tükrében. A magyar koronázási ékszereket megnevezi. A megismert mondák, legendák, rövid történetek tartalmát segítségével elmondja. Megkülönbözteti a történetek mesés és valóságos eseményeit. A történelmi hősökkel érzelmileg képes azonosulni. Ok-okozati összefüggéseket tanári irányítás mellett fölismer. Optimum követelmények ❖ Tudjon különbséget tenni a különböző történelmi korok között. ❖ Tudja tanári segítséggel elhatárolni egymástól a magyar és a világtörténelem főbb eseményeit.

	❖ Legyen képes a tanult történelmi események résztvevőinek felsorolására kérdések segítségével. ❖ Az adott tematikai témakörből tudjon számot adni írásban/vagy szóban elemi történelmi ismereteiről. ❖ Tudjon különbséget tenni a különböző történelmi korok, valamint a magyar és a világtörténelem eseményei között. ❖ Ismerje a világtörténelem tanultfordulópontjait; a magyar történelmi tudáskanon legfontosabb sarokpontjait – évszámok, események, uralkodók tükrében. ❖ Egy-egy adott társadalom-típus kultúrájára és életmódjára jellemző képeken tudjon felismerni jellemző eszközöket, tárgyakat felsorolni, cselekvéseket megnevezni. ❖ Ismerje a magyar koronázás ékszereit. ❖ Tudjon 1-2 megismert monda, legenda tartalmát segítséggel elmondani. ❖ Legyen képes a történetek mesés és valóságos eseményeinek megkülönböztetésére. ❖ Tudjon érzelmileg azonosulni a történelmi hősökkel. ❖ Tanári segítséggel ismerje fel az ok-okozati összefüggéseket.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

Jeles (5)

- ❖ Nagyon jól tájékozott az Árpád-házi királyok sorával, tevékenységükkel.
- ❖ Jól ismeri a Hunyadi család fontosságát a magyar történelemben, jól ismeri Hunyadi Mátyás tevékenységét.
- ❖ Jól ismeri a nagy földrajzi felfedezések történelemre gyakorolt hatását.
- ❖ Jól tudja a Mohácsi vész történéseit, annak jelentőségét.
- ❖ Jól ismeri Rákóczi Ferenc tevékenységét. Időszalagon pontosan meg tudja mutatni a tanult események helyét.
- ❖ Térképen pontosan meg tudja mutatni a tanult történelmi helyek nevét. a tanult történelmi eseményeket képek, idézetek alapján nagyon jól fel tudja ismerni, azokról legalább 10 mondatban beszélni tud.
- ❖ Jól ismeri a tanult mondákat, azokat jól el tudja mondani.
- ❖ Különbséget tud tenni a mesék és a valós történelmi események között.
- ❖ A történelmi események közötti ok-okozati összefüggéseket jól felismeri.

Jó (4)

- ❖ Tájékozott az Árpád-házi királyok sorával, tevékenységükkel.
- ❖ Ismeri a Hunyadi család fontosságát a magyar történelemben, ismeri Hunyadi Mátyás tevékenységét.
- ❖ Ismeri a nagy földrajzi felfedezések történelemre gyakorolt hatását.
- ❖ Tudja a Mohácsi vész történéseit, annak jelentőségét.
- ❖ Ismeri Rákóczi Ferenc tevékenységét.
- ❖ Időszalagon pontosan meg tudja mutatni a tanult események helyét.
- ❖ Térképen pontosan meg tudja mutatni a tanult történelmi helyek nevét. a tanult történelmi eseményeket képek, idézetek alapján nagyon jól fel tudja ismerni, azokról legalább 10 mondatban beszélni tud.
- ❖ Jól ismeri a tanult mondákat, azokat jól el tudja mondani.
- ❖ Különbséget tud tenni a mesék és a valós történelmi események között.

- ❖ A történelmi események közötti ok-okozati összefüggéseket jól felismeri.

Közepes (3)

- ❖ Közepesen tájékozott az Árpád-házi királyok sorával, tevékenységükkel.
- ❖ Némiképp ismeri a Hunyadi család fontosságát a magyar történelemben, Hunyadi Mátyás tevékenységét.
- ❖ Némiképp ismeri a nagy földrajzi felfedezések történelemre gyakorolt hatását.
- ❖ Közepesen tudja a Mohácsi vész történetét, annak jelentőségét.
- ❖ Némiképp ismeri Rákóczi Ferenc tevékenységét.
- ❖ Időszalagon tanári segítséggel meg tudja mutatni a tanult események idejét.
- ❖ Térképen tanári segítséggel meg tudja mutatni a tanult történelmi helyek nevét, helyét. a tanult történelmi eseményeket képek, idézetek alapján tanári segítséggel ismerni, azokról legalább 4-5 mondatban beszélni tud.
- ❖ Bizonytalan, de néha ismeri a tanult mondákat, azokat úgy-ahogy. el tudja mondani.
- ❖ Tanári segítséggel is nehezen tud különbséget tenni a mesék és a valós történelmi események között.
- ❖ A történelmi események közötti ok-okozati összefüggéseket nehezen ismeri fel.

Elégséges (2)

- ❖ Alig tájékozott az Árpád-házi királyok sorával, tevékenységükkel.
- ❖ Alig ismeri a Hunyadi család fontosságát a magyar történelemben, alig ismeri Hunyadi Mátyás tevékenységét.
- ❖ Alig ismeri a nagy földrajzi felfedezések történelemre gyakorolt hatását.
- ❖ Alig tudja a Mohácsi vész történetét, annak jelentőségét.
- ❖ Alig ismeri Rákóczi Ferenc tevékenységét.
- ❖ Időszalagon tanári segítséggel is alig tudja megmutatni a tanult események idejét.
- ❖ Térképen tanári segítséggel is alig tudja megmutatni a tanult történelmi helyek nevét, helyét.
- ❖ A tanult történelmi eseményeket képek, idézetek alapján alig tudja felismerni, azokról legfeljebb csak 2 mondatban tud beszélni.
- ❖ Alig ismeri a tanult mondákat, azokat alig tudja elmondani.
- ❖ Különbséget alig tud tenni a mesék és a valós történelmi események között.
- ❖ A történelmi események közötti ok-okozati összefüggéseket nem igazán ismeri fel.

7. évfolyam

heti 2 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1.Történelmi áttekintés	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Az ötödik-hatodik évfolyamon tanult történelmi ismeretek.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A tanult történelmi csomópontok felidézése térben és időben. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> vizuális és auditív emlékezet, analitikus és szintetikus gondolkodás.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok

<i>1.1. Az ókori társadalmakról tanultak átisméltése</i> Az ókori Kelet. Az ókori Görögország. Az ókori Róma. <i>1.2. A középkori Magyarországról tanultak átisméltése</i> (korai szakasz, érett szakasz, késői szakasz) Árpád-házi királyok. Anjou-házi királyok és a Hunyadiak. Hazánk három részre szakadása.	Időszalag készítése, a történelmi források megnevezése a tanult történelmi korokból. A régész eszközeinek megnevezése. Múzeumlátogatás, őskori leletek megtekintése. Térképről leletek helyének leolvasása. A zsákmányoló és a termelő ősember életmódjának összehasonlítása. Térképhasználat, terepasztal alkalmazása. Tárgyi emlékek fölismerése az ókorból, különös tekintettel az ókori Kelet, Görögország és Róma hagyatékaira. A forrásokhoz kapcsolódóan szövegfeldolgozás. Térképhasználat. Adatok leolvasása időszalagról, időtoronyról. A vándorlás és honfoglalás állomásainak megnevezése. Múzeumlátogatás, a koronázási ékszerek megtekintése. Tablókészítés a tanult uralkodókról. Tematikus feladatlapok megoldása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció; dramatizálás; irodalmi szemelvények. <i>Természettudomány:</i> a tudomány helyzete az egyes történelmi korokban. <i>Matematika:</i> számítások alpműveletekkel. <i>Vizuális kultúra:</i> festészet. <i>Ének-zene:</i> válogatás a népdalkincséből. <i>Technika és tervezés:</i> magyar népi mesterségek. <i>Földrajz:</i> térképolvasás. <i>Digitális kultúra:</i> interaktív taneszközök használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az ötödik-hatodik évfolyamon megismert fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2.A forradalmak kora Európában	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Ismeretek a XVII–XVIII. századi Magyarországról.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A nemzettudat és az állampolgári ismeretek kialakítása, tudatosítása, fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> kauzális gondolkodás, hazaszeretet.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>2.1 A francia forradalom vívmányai és árnyoldalai</i> A nagy francia forradalom – a polgári átalakulás kezdete. <i>2.2. Az ipari forradalom találmányai</i>	A történelmi események időrendi sorrendbe rendezése. Adatok olvasása térképről. Gyűjtőmunka a történelmi személyiségek életéről. Dramatikus technikák: vita a társadalom különböző csoportjai képviselőinek szerepében. Érvek ütköztetése. Plakátkészítés a francia	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Vitakészség; a hivatalossá vált magyar nyelv. Himnusz és a Szózat

Ipari találmányok és feltalálók. 2.3. A magyar reformkor képviselői (Széchenyi, Kossuth, Kölcsey, Wesselényi) A polgárosodás Magyarországon. 2.4. A forradalom és szabadságharc kiemelkedő személyiségei és céljai Gróf Széchenyi István élete és munkássága. Báró Wesselényi Miklós. Kossuth Lajos. Táncsics Mihály. Ellenzéki szervezkedés az 1840-es években. A magyar nyelv hivatalossá tétele. Az 1848. március 15-i események Pesten. Az első független magyar kormány megalakulása, intézkedései. A szabadságharc legfontosabb eseményei.	forradalom jelszavaival. Fogalomalkotás az újkori társadalom és gazdaság jellemzőiről. Információgyűjtés a gőz erejéről. Ismeretanyagok gyűjtése a történelmi anyagokhoz, beszámoló készítése Mária Terézia koráról. Egy-egy történelmi korról eseménynaptár készítése. Szóbeli beszámoló a tanult reformkori személyiségek tevékenységéről szókártyák és képek segítségével. A történelmi személyiségek tevékenységeinek csoportosítása. A reformkori országgyűlések vívmányai – táblázatba rendezés. Helytörténeti kiállítások, múzeumok látogatása. Képvetítés – adatgyűjtés, tények megfogalmazása – véleménycsere. Részvétel helytörténeti sétákon a reformkorhoz kötődő emlékhelyekhez. Öltözékek, viseletek megnevezése és bemutatása. Időszalag, térkép használata. Események képei – időrendben történő csoportosítás. Az első független magyar kormány bemutatása, adatok gyűjtése a miniszterekről. Múzeumlátogatás az 1848/49. évi forradalom és szabadságharc eseményeihez kapcsolódóan. Feladatlapok megoldása. Interaktív tananyagok alkalmazása lehetőség szerint. Az aradi vértanúkról adatok gyűjtése, megemlékezés a hősekről.	<i>Természettudomány:</i> feltalálók és találmányok. <i>Matematika:</i> számítások alapműveletekkel. <i>Ének-zene:</i> nemzeti himnuszok; Kossuth Lajos toborzódalai. <i>Vizuális kultúra:</i> a történelmi események ábrázolása képzőművészeti alkotások tükrében. <i>Földrajz:</i> topográfiai ismeretek; településformák az újkorban – Európa országai. <i>Digitális kultúra:</i> interaktív taneszközök alkalmazása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Polgári forradalom, szabad paraszt, munkás, törvényhozás, országgyűlés, gőzgép, gőzmozdony, nemzetállam, függetlenségi harc, polgár, munkás, országgyűlés, gőzgép, gyáripár, vasúthálózat, reform, magyar nyelv, törvény, trónfosztás, világsos fegyverletétel, aradi vértanúk, gőzhajó, gyáripár, vasúthálózat, gőzeke, vetésforgó, reform, haladó gondolkodás, nemzeti megújulás, magyar nyelv, gróf, báró, Magyar Tudományos Akadémia, kőhíd, pesti árvíz, Védegylet, röpirat, pozsonyi országgyűlés – alsótábla, felsőtábla, törvényjavaslat, törvény, haladó, maradi, márciusi ifjak, ellenzék, Pilvax Kávéház, Landerer Nyomda, Helytartótanács, Városháza, pákozdi csata, tábornok, trónfosztás, világsos fegyverletétel, aradi vértanúk.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. A modern kor születése: a nemzeti eszme és a birodalmak kora	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Ismeretek a forradalmakról és a polgárosodás koráról Európában és Magyarországon.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A nemzeti, hazafias érzelmek szerepének bemutatása a nemzetállam életében. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> kritikai gondolkodás, kauzalitás.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. <i>Az egységes német nemzetállam létrejötte</i> Az olasz nemzetállam létrejötte. Az egységes német állam magalakulása. 3.2. <i>Polgárháború az Egyesült Államokban</i> A rabszolgaság eltörléséért vívott harc. 3.3. <i>A megtorlás és a kiegyezés Magyarországon</i> A gyarmatosítás szerepe a világpolitika alakulásában – az alapvető ismeretek szintjén. 3.4. <i>Az Osztrák-Magyar Monarchia együtt élő népei</i> Az Osztrák-Magyar Monarchia.	Gyűjtőmunka a könyvtárban. Adatok gyűjtése térképről. Adatok leolvasása időszalagról, időtoronyról – évszámok bejelölése. Információk gyűjtése a XIX. század polgárainak mindennapjairól. Történelmi események időrendi sorba rendezése. Magyarok mindennapjai a szabadságharc leverése után – életképekről tények megfogalmazása önálló vélemények hozzáfűzésével. Drámajáték – a néma ellenállás megjelenítése a Habsburg elnyomás idején. A kiegyezés pozitív következményei – fogalmak azonosítása, csoportosítása, megkülönböztetése Magyarország és Ausztria szempontjából. Budapest fejlődése a XIX. század második felében – épületek azonosítása korabeli képekről. A kiegyezéshez kötődő történelmi személyiségekről adatok, képek gyűjtése (Deák Ferenc, Ferenc József, Erzsébet királyné). Gazdasági-társadalmi változások – fogalmak csoportosítása, egyeztetése. A változások szerepének felismerése az emberek életében. A vasúthálózat fejlődése – adatok, képek gyűjtése a XIX. század második felének magyar vasútépítéséről.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés. <i>Természettudomány:</i> tudósok, feltalálók és találmányaik (Ganz Ábrahám, Irinyi János, Eötvös Loránd, Semmelweis Ignác). <i>Matematika:</i> számítások alpműveletekkel. <i>Vizuális kultúra:</i> építészet. <i>Digitális kultúra:</i> interaktív taneszközök alkalmazása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rémuralom, teljhatalom, önkényuralom, néma ellenállás, osztrák császár,	

	magyar király, Osztrák-Magyar Monarchia, tőke, bank, vasúthálózat, gőzmalom, gőzeke, gőzcséplőgép, hajógyártás, mozdony- és vagongyártás, Budapest, világváros, Városliget, Operaház, MÁV

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Hazánk és a nagyvilág a XX. század első felében	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Ismeretek a nemzetállamok koráról.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A történelmi tanulás képességének fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> empátia, kritikai gondolkodás.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. <i>Az első világháború jellemzői és következményei Európában és Magyarországon</i> Az első világháború előzményei. Az első világháború kirobbanása. Hazánk részvétele az első világháborúban. Az első világháború főbb eseményei. Tanácsköztársaság. 4.2. <i>Trianon és következményei</i> Az Osztrák-Magyar Monarchia fölbomlása. A trianoni békediktátum és következményei. 4.3. <i>Diktatúrák és diktátorok Európában</i> Totális diktatúrák: a kommunista Szovjetunió; a nemzetiszocialista Németország 4.4. <i>Politikus portrék a két világháború közötti Magyarországon</i> Magyarország a két világháború között – Horthy Miklós kormányzó. 4.6. <i>A második világháború jellemzői és következményei</i> A második világháború kirobbanása.	Gyűjtőmunka a könyvtárban a „nagy háborúról.” Az Antant és a Központi hatalmak országainak csoportosítása. Térképhasználat. Helyszínek, adatok leolvasása a történelmi térképekről. Háborús frontvonalak meghatározása. Képek gyűjtése, csoportosítása folyóiratokból. A gyűjtemény alapján rövid fogalmazás készítése. Adatok leolvasása időszalagról, időtoronyról – évszámok bejelölése. Játékfilm-részlet (pl. Nyugaton a helyzet változatlan), dokumentumfilm-részletek megtekintése előzetes szempontok alapján. Információk gyűjtése a XX. század első felében élt polgárainak mindennapjairól. Történelmi események időrendi sorba rendezése. Fiktív levél írása a frontvonalról. Az országhatárokon belül és kívül élő magyarok mindennapjai a trianoni döntést követően – életképekről tények megfogalmazása önálló vélemények hozzáfűzésével. A személyes vélemény és a tény megkülönböztetése. Érvek megfogalmazása a fajgyűlölettel, idegengyűlölettel szemben. A fasiszta és a szövetséges országok csoportosítása. Bekövetkezett változások felismerése a háborús	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szépirodalmi szemelvények; érvelési készségek és képességek. <i>Matematika:</i> – számítások alapműveletekkel; területszámítások; – halmazok; számítások tizedes törtekkel. <i>Földrajz:</i> topográfiai ismeretek. <i>Vizuális kultúra:</i> a világháborúk hatása a művészeti ágakra. <i>Technika és tervezés:</i> mindennapi életvezetés megváltozott körülmények között. <i>Digitális kultúra:</i> interaktív taneszközök alkalmazása.

A második világháború főbb eseményei, technikai újításai. A második világháború befejezése. A párizsi békeszerződés. 4.7. <i>Magyarország a második világháborúban</i> Hazánk helyzete a második világháború előtt: a békés revízió Hazánk szerepe a második világháborúban. A Don-kanyar magyar katonái: megemlékezés a hősi halottakról. 4.8. <i>A holokauszt Európában és Magyarországon</i> Hazánk német megszállása. Koncentrációs táborok Európában.	kronológia áttekintésével. A II. világháború hadieszközeinek megnevezése. Háborúellenes plakát készítése. Fasiszta eszmék felismerése. Dokumentumfilmek megtekintése, megbeszélése. A világháborúhoz kötődő emlékhely felkeresése. Életkép a koncentrációs táborokban – jellemzők gyűjtése. Részletek olvasása, értelmezése Anna Frank naplójából. Következtetések megfogalmazása a II. világháború eseményeinek tükrében, tanári irányítás mellett.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Merénylet, trónörökös, világháború, antant, központi hatalmak, hadüzenet, állóháború, villámháború, front, lövészárk, tank, tengeralattjáró, felderítő repülőgép, mérges gáz, őszirózsás forradalom, köztársaság, ,	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Hazánk és a nagyvilág a XX. század második felében	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A két világháború hatása a világra, Európára.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A történelmi tanulás képességének fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> mérlegelő gondolkodás, kauzalitás	
5.1. <i>A megosztott világ: a hidegháború, az Egyesült Államok és a Szovjetunió vetélkedése</i> Hatalmi csoportosulások kialakulása a II. világháború befejezése után. A berlini fal kiépítése.	Adatok, tényinformációk gyűjtése a XX. század második felében élt polgárok mindennapjairól. Időszalag, időtorony alkalmazása, történelmi évszámok jelölése. Térképről adatok leolvasása. Rövidítések – fogalmak egyeztetése (pl. ENSZ, NATO, Varsói Szerződés). A keleti blokk és a nyugati blokk országainak csoportosítása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szépirodalmi szemelvények; érvelési készségek és képességek. <i>Földrajz:</i> topográfiai ismeretek. <i>Vizuális kultúra:</i> a világháborúk hatása a művészeti ágakra. <i>Technika és tervezés:</i> mindennapi életvezetés

		megváltozott körülmények között. <i>Digitális kultúra:</i> interaktív taneszközök alkalmazása.
Kulcsfogalmak	hidegháború, Egyesült Nemzetek Szervezete, NATO, Varsói Szerződés, személyi kultusz, többpártrendszer, egypártrendszer, diktatúra, pártállam, termelőszövetkezet, munkatábor, forradalom, Alaptörvény/Alkotmány, szabadságharc, eladósodás	

A fejlesztés várt eredményei a hetedik évfolyam végén	A tanuló kezelni tudja a kiemelkedő történelmi személyiségekről gyűjtött életrajzi adatokat. Ismeri a reformkor haladó politikusainak nevét és törekvéseiről néhány mondatban beszámol. A reformkor eseményei között történelmi összefüggéseket szempontsor szerint fölismer tanári irányítás mellett. Összefüggéseket tud említeni a világtörténelem és hazánk történelmének eseményei között. A nemzeti alapműveltséghez tartozó évszámokhoz történelmi ismeretet kapcsol. Az adott tematikai egység tárgyalt témaköreiben – képességeinek megfelelően – írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről. Gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani. A térképen meg tudja mutatni a szabadságharc legfontosabb helyszíneit, szempontsor alkalmazásával beszámol a történelmi eseményekről. Információkat képes gyűjteni a történelmi atlaszból. Képről felismeri gróf Széchenyi Istvánt, Kossuth Lajost, Táncsics Mihályt, Deák Ferencet. Felismeri Budapest történelmileg nevezetes épületeit. A média és nyilvánosság szerepét ismeri, azok különböző területein képességei szerint tájékozódik; egyúttal különbséget próbál tenni tény és vélemény között. A világháló közösségi portáljain való részvétel lehetőségeiről tud, az egyéni virtuális jelenlét előnyeiről és hátrányairól képet alkot. Ismereteket szerez a jövedelem szerepéről az ember életvezetésének tükrében. Fogalmi képet alkot a pénzről, a pénzintézetekről, azok tevékenységeiről; utóbbiak lehetséges szerepéről az életpálya felépítésének tükrében. A fizikai és szellemi munka jellegzetességeit megkülönbözteti, tájékozódik az egyes gazdasági ágazatokban, reális képet alkot a munkavállalás jelentőségéről. Az élethosszig tartó tanulás fontosságát, az egyén állandó alkalmazkodásának szerepét képessége szerint magára vonatkoztatja folyamatosan változó világunkban. Optimum követelmény ❖ Ismerje a reformkor haladó politikusainak és történelmi személyiségeinek adatait, képről ismerjen fel néhányat közülük. ❖ Tanári irányítással szempontsor alapján ismerje föl a reformkor eseményei közötti összefüggéseket.

	❖ Segítséggel tudja észre venni a világtörténelem és hazánk történelme között összefüggéseket. ❖ Képességeinek megfelelően tudjon számot adni történelmi ismereteiről. ❖ Ismerje a szabadságharc nevezetes évszámait, helyszíneit. ❖ A térképen tudja megmutatni a szabadságharc legfontosabb helyszíneit, szempontsor alkalmazásával beszámol a történelmi eseményekről. ❖ Tudjon beszámolni a második világháború főbb helyszíneiről, évszámairól, legfontosabb eseményeiről a térkép adatainak segítségével. ❖ Néhány történelmi tárgyú verset, elbeszélést, regényt ismer. ❖ A tanult ismeretekhez kapcsolódó dokumentumanyagot képességei szerint tudja értelmezni. ❖ Egyszerű összefüggéseket ismerjen föl, azokból következtetéseket legyen képes levonni. ❖ A történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén legyen képes alkalmazni.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

Jeles (5)

- ❖ Nagyon jól tájékozott a francia forradalom eseményeiben, hatásában.
- ❖ Jól ismeri az ipari forradalom tanult alakjait, hatásukat a történelem alakulásában.
- ❖ Jól ismeri a 48-49. forradalom és szabadságharc eseményeit, legfontosabb szereplőit.
- ❖ Jól ismeri az Osztrák-Magyar Monarchia kiegyezés utáni államberendezkedését, működését. Jól ismeri az I. és II. világháború kialakulásához vezető eseményeket, a háború menetét, végkifejletét.
- ❖ Időszalagon pontosan meg tudja mutatni a tanult események helyét.
- ❖ Térképen pontosan meg tudja mutatni a tanult történelmi helyek nevét. a tanult történelmi eseményeket képek, idézetek alapján nagyon jól fel tudja ismerni, azokról legalább 10 mondatban beszélni tud.
- ❖ Jól ismeri a tanult mondákat, azokat jól el tudja mondani.
- ❖ Különbséget tud tenni a mesék és a valós történelmi események között.
- ❖ A történelmi események közötti ok-okozati összefüggéseket jól felismeri.

Jó (4)

- ❖ Tájékozott a francia forradalom eseményeiben, hatásában.
- ❖ Ismeri az ipari forradalom tanult alakjait, hatásukat a történelem alakulásában.
- ❖ Ismeri a 48-49. forradalom és szabadságharc eseményeit, legfontosabb szereplőit.
- ❖ Ismeri az Osztrák-Magyar Monarchia kiegyezés utáni államberendezkedését, működését. Ismeri az I. és II. világháború kialakulásához vezető eseményeket, a háború menetét, végkifejletét.
- ❖ Időszalagon pontosan meg tudja mutatni a tanult események helyét.
- ❖ Térképen pontosan meg tudja mutatni a tanult történelmi helyek nevét. a tanult történelmi eseményeket képek, idézetek alapján nagyon jól fel tudja ismerni, azokról legalább 10 mondatban beszélni tud.
- ❖ Jól ismeri a tanult mondákat, azokat jól el tudja mondani.
- ❖ Különbséget tud tenni a mesék és a valós történelmi események között.

- ❖ A történelmi események közötti ok-okozati összefüggéseket jól felismeri.

Közepes (3)

- ❖ Közepesen tájékozott a francia forradalom eseményeiben, hatásában.
- ❖ Némileg ismeri az ipari forradalom tanult alakjait, hatásukat a történelem alakulásában. Némileg ismeri a 48-49. forradalom és szabadságharc eseményeit, legfontosabb szereplőit. Némileg ismeri az Osztrák-Magyar Monarchia kiegyezés utáni államberendezkedését, működését.
- ❖ Némileg ismeri az I. és II. világháború kialakulásához vezető eseményeket, a háború menetét, végkifejletét.
- ❖ Időszalagon tanári segítséggel meg tudja mutatni a tanult események idejét.
- ❖ Térképen tanári segítséggel meg tudja mutatni a tanult történelmi helyek nevét, helyét. a tanult történelmi eseményeket képek, idézetek alapján tanári segítséggel ismerni, azokról legalább 4-5 mondatban beszélni tud.
- ❖ Bizonytalan, de néha ismeri a tanult mondákat, azokat úgy-ahogy. el tudja mondani.
- ❖ Tanári segítséggel is nehezen tud különbséget tenni a mesék és a valós történelmi események között.
- ❖ A történelmi események közötti ok-okozati összefüggéseket nehezen ismeri fel.

Elégséges (2)

- ❖ Alig tájékozott a francia forradalom eseményeiben, hatásában.
- ❖ Alig ismeri az ipari forradalom tanult alakjait, hatásukat a történelem alakulásában.
- ❖ Alig ismeri a 48-49. forradalom és szabadságharc eseményeit, legfontosabb szereplőit.
- ❖ Alig ismeri az Osztrák-Magyar Monarchia kiegyezés utáni államberendezkedését, működését. Alig ismeri az I. és II. világháború kialakulásához vezető eseményeket, a háború menetét, végkifejletét.
- ❖ Időszalagon tanári segítséggel is alig tudja megmutatni a tanult események idejét.
- ❖ Térképen tanári segítséggel is alig tudja megmutatni a tanult történelmi helyek nevét, helyét.
- ❖ A tanult történelmi eseményeket képek, idézetek alapján alig tudja felismerni, azokról legfeljebb 2 mondatban beszélni tud.
- ❖ Alig ismeri a tanult mondákat, azokat alig tudja elmondani. Különbséget alig tud tenni a mesék és a valós történelmi események között.
- ❖ A történelmi események közötti ok-okozati összefüggéseket nem igazán ismeri fel.

8. évfolyam

heti 1 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1.Hazánk és a nagyvilág a XX. század második felében	Órakeret 22 óra
Előzetes tudás	Ismeretek a nemzetállamok koráról.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A történelmi tanulás képességének fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> empátia, kritikai gondolkodás.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Magyarország a kommunizmus idején Rákosi Mátyás diktatúrája.	Adatok, tényinformációk gyűjtése a XX. század második felében élt	Magyar nyelv és irodalom:

Az emberek élete az 1950-es évek elején. <i>1.2. Az 1956-os forradalom és a Kádár-korszak</i> Az 1956-os forradalom és Nagy Imre miniszterelnöksége. A Kádár-rendszer jellege, életmódja Az 1980-as évek vége, a Kádár-rendszer válsága. <i>1.3. A demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon</i> Rendszerváltoztatás Az Alaptörvény és a mai magyar demokrácia <i>1.4. Együttélés a Kárpát-medencében: a határon túli magyarok; a magyarországi nemzetiségek a 19. századtól napjainkig</i>	polgárok mindennapjairól. Időszalag, időtorony alkalmazása, történelmi évszámok jelölése. Térképről adatok leolvasása. Rövidítések – fogalmak egyeztetése (pl. ENSZ, NATO, Varsói Szerződés). A keleti blokk és a nyugati blokk országainak csoportosítása. Mindennapi élet modellezése a demokratikus vezetés alatt álló és a szocialista vezetés alatt álló országokban. A személyi kultusz jellemzőinek csoportosítása. A tervgazdálkodás – rámutatás a hamis eszményekre egyszerű modellezéssel. Tárgyi és írásos emlékek megtekintése az ötvenes évekből. A személyi kultusz, a diktatúra, a pártállam jellemző jegyeinek fölismerése. Évszámok jelölése időszalagon. Szocialista iparvárosok jelölése térképen; rajz, makett készítése a gyárvárosokról. Címerek összehasonlítása a XX. század különböző korszakaiban. Jellemzők megkülönböztetése. Gyűjtőmunka – tárgyi emlékek a tárgyalt történelmi időszakokból. Látogatás az 1956-os forradalomhoz kapcsolódó múzeumi kiállításon. Játékfilm, dokumentumfilm megtekintése az 1956-os forradalomról és szabadságharcról. Képek gyűjtése, csoportosítása a hatvanas, hetvenes, nyolcvanas évek hazai életmódjáról. A Kádár-korszak legfontosabb jegyeiről történő fogalomalkotás, a társadalmi berendezkedéshez kapcsolódó jellemzők rendezése, csoportosítása főfogalmak alá. Csoportosítás tanári irányítás mellett: okok, melyek a kommunista hatalom összeomlásához vezettek. Plakátképek bemutatása: a szovjet csapatok kivonulása Magyarország területéről.	szépirodalmi szemelvények; érvelési készségek és képességek. <i>Természettudomány:</i> a XX. század első felének legjelentősebb felfedezései az atombomba. <i>Matematika:</i> – számítások alpműveletekkel ; területszámítások ; – halmazok; számítások tizedes törttekkel. <i>Földrajz:</i> topográfiai ismeretek. <i>Vizuális kultúra:</i> a világháborúk hatása a művészeti ágakra. <i>Technika és tervezés:</i> mindennapi életvezetés megváltozott körülmények között. <i>Digitális kultúra:</i> interaktív taneszközök alkalmazása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	hidegháború, Egyesült Nemzetek Szervezete, NATO, Varsói Szerződés, személyi kultusz, többpártrendszer, egypártrendszer, diktatúra, pártállam, termelőszövetkezet, munkatábor, forradalom, Alaptörvény/Alkotmány,	

szabadságharc, eladósodás, keleti blokk, nyugati blokk, Egyesült Nemzetek Szervezete, földosztás, kisbirtokrendszer, koalíciós kormány, személyi kultusz, infláció, többpártrendszer-egypártrendszer, címerváltozás, diktatúra, pártállam, termelőszövetkezet, jegyrendszer, munkatábor, forradalom, szabadságharc, politikai fogoly, kölcsönfelvétel, eladósodás, a többpártrendszer újjáéledése, a szovjet csapatok kivonulása

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Régiók története, mérlegen a magyar történelem: lábnyomaink a nagyvilágban; a magyar megmaradás kérdései	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Ismeretek hazánkról és a nagyvilágról a XX. század első felében.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A történelmi tanulás képességének fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> kritikai gondolkodás, kauzalitás mérlegelő gondolkodás; megkülönböztetés, azonosítás, összehasonlítás a cselekvés szintjén	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Az Európai Unió létrejötte Az Európai Unió szerepe a történelmi-társadalmigazdasági események alakulásában 2.2. A vasfüggöny lebontása és következményei a keleti blokk országában A szocialista államrendszerek fölbomlásának következményei 2.3. Globális problémák: urbanizáció, környezetszennyezés, terrorizmus, migráció, klímaváltozás A tudományos-technikai forradalom hatása az emberek mindennapi életére 2.4. Az Alaptörvény, a jogállamiság intézményei a mai Magyarországon Az Alaptörvény múltja és jelene – az alapvető jogok 2.5. A hagyományos, illetve agrártársadalmak; a modern, illetve ipari társadalmak	Plakátkészítés az Európai Unió történetéhez kapcsolódóan. A legfontosabb események jelölése időszalagon. A szocialista országok utódállamai nevének, fővárosainak csoportosítása – az adott nemzethez kötődő információk gyűjtése. Az új államhatárok megkeresése a térképen. Különböző technológiákról történő információgyűjtés. Tablókészítés az utóbbi két évtized technikai változásairól. Érvek és ellenérvek gyűjtése, azok ütköztetése a fogyasztói társadalom témaköréhez kapcsolódóan tanári irányítás mellett. A Magyarországon életbe lépett Alaptörvény értelmezése. Feladatok megoldása az alapvető jogok érvényesítésével kapcsolatosan. Gyűjtőmunka, tablókészítés. A Magyarországon élő nemzetiségekhez kötődő tradíciók bemutatása – hagyományörző foglalkozások keretében. A határainkon túl élő magyarság helyzete a világban – fotók gyűjtése, honlapok keresése; információk gyűjtése a magyar identitás megőrzésével kapcsolatosan, tanári irányítás mellett. Fogalmak,	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés; szépirodalmi szemelvények; érvelési készségek és képességek. <i>Természettudomány:</i> fegyveres konfliktusok hatása az élővilágra. <i>Matematika:</i> számítások alpműveletekkel; halmazok. <i>Földrajz:</i> topográfiai ismeretek.

2.6. A határon túli magyarság sorsa 2.7. A magyarországi nemzetiségek kultúrája, helyzete	képek csoportosítása a globalizált világ témakörében.	<i>Vizuális kultúra:</i> a XX. század második felének legfontosabb művészeti alkotásai. <i>Digitális kultúra:</i> interaktív taneszközök alkalmazása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Európai Unió, Szovjetunió, Csehszlovákia, Jugoszlávia, jóléti társadalom, alaptörvény, jogállamiság, demográfia, népesedés, kisebbség, vallás, határon túli magyarság	

A fejlesztés várt eredményei a nyolcadik évfolyam végén	Felismeri, hogy a trianoni békeszerződés mekkora veszteségeket jelentett hazánk számára. A második világháború főbb helyszíneiről, évszámairól, legfontosabb eseményeiről a térkép adatainak segítségével beszámol. A nemzetiszocialista, fasiszta eszmék tartalmát fölismeri, a faj- és idegengyűlöletet elutasítja. Néhány történelmi tárgyú verset, elbeszélést, regényt ismer. Magyarországhoz, hazánk történelmi személyiségeihez pozitív attitűddel viszonyul. A tanult ismeretekhez kapcsolódó dokumentumanyagot képességei szerint értelmezi. Egyszerű összefüggéseket fölismer, azokból következtetéseket képes levonni. A történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén tudja alkalmazni. A tanuló képességei szerint elsajátítja a társadalomhoz, állampolgársághoz és a gazdasághoz kapcsolódó alapvető ismereteket. Felismeri az emberi közösséghez kapcsolódó kulcsszerepű tényezőket és folyamatokat; utóbbi területen lehetőségei szerint tájékozódik. Az alapvető emberi jogokat és kötelességeket ismeri; az alkotó, demokratikus közösség értékrendjét elfogadja. Tájékozódik a hivatalos ügyintézés módjaiban, annak illetékes és korszerű formáiban. Optimum követelmények ❖ Tudjon beszámolni a második világháború főbb helyszíneiről, évszámairól, legfontosabb eseményeiről a térkép adatainak segítségével. ❖ Néhány történelmi tárgyú verset, elbeszélést, regényt ismer. ❖ A tanult ismeretekhez kapcsolódó dokumentumanyagot képességei szerint tudja értelmezi. ❖ Egyszerű összefüggéseket ismerjen föl, azokból következtetéseket legyen képes levonni.

	❖ A történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén legyen képes alkalmazni. ❖ Ismerje az alapvető államformákat. ❖ Ismerje a törvények szerepét az emberek életében. ❖ Elemi szinten ismerje a törvényhozás, a végrehajtás, igazságszolgáltatás elemeit. ❖ Legyen fogalmi képe a pénzintézetekről és azok tevékenységeiről ❖ Jártasság szintjén használja a történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket. ❖ Tudjon egyszerű összefüggéseket felismerni, következtetéseket megfogalmazni. ❖ Tanári segítséggel tudja a tanult ismereteihez kapcsolódó dokumentum-anyagokat képességei szerint értelmezni. ❖ Ismerje a trianoni békeszerződést és annak következményeit. ❖ Tudjon tanári segítséggel történelmi eseményeket időrendi sorrendbe helyezni. ❖ Ismerje a gazdasági válság fogalmát. ❖ Összefüggéseket tudjon említeni a világtörténelem és hazánk történelmének eseményei között. ❖ A nemzeti alaptudományokhoz tartozó évszámokhoz történelmi ismeretet tudjon kapcsolni. ❖ Az adott tematikai egység tárgyalt témaköreiben – képességeinek megfelelően – írásban és/vagy szóban tudjon számot adni a tanult elemi történelmi ismereteiről. ❖ Gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKEKLÉS

Jeles (5)

- ❖ Jól ismeri a II. világháború utáni helyzetet Magyarországon, jól ismeri a politikát alakító szereplőket.
- ❖ Jól ismeri a hidegháború kialakulását megelőző eseményeket tényezőket.
- ❖ Jól ismeri a globalizáció fogalmát. a világ országaira gyakorolt hatását.
- ❖ Időszalagon pontosan meg tudja mutatni a tanult események helyét.
- ❖ Térképen pontosan meg tudja mutatni a tanult történelmi helyek nevét. a tanult történelmi eseményeket képek, idézetek alapján nagyon jól fel tudja ismerni, azokról legalább 10 mondatban beszélni tud.
- ❖ Jól ismeri a tanult mondákat, azokat jól el tudja mondani.
- ❖ Különbséget tud tenni a mesék és a valós történelmi események között.
- ❖ A történelmi események közötti ok-okozati összefüggéseket jól felismeri.

Jó (4)

- ❖ Ismeri a II. világháború utáni helyzetet Magyarországon, ismeri a politikát alakító szereplőket. Jól ismeri a hidegháború kialakulását megelőző eseményeket tényezőket.
- ❖ Ismeri a globalizáció fogalmát. a világ országaira gyakorolt hatását.
- ❖ Időszalagon pontosan meg tudja mutatni a tanult események helyét.
- ❖ Térképen pontosan meg tudja mutatni a tanult történelmi helyek nevét. a tanult történelmi eseményeket képek, idézetek alapján nagyon jól fel tudja ismerni, azokról legalább 10 mondatban beszélni tud.

- ❖ Jól ismeri a tanult mondákat, azokat jól el tudja mondani.
- ❖ Különbséget tud tenni a mesék és a valós történelmi események között.
- ❖ A történelmi események közötti ok-okozati összefüggéseket jól felismeri.

Közepes (3)

- ❖ Közepesen ismeri a II. világháború utáni helyzetet Magyarországon, közepesen ismeri a politikát alakító szereplőket.
- ❖ Közepesen ismeri a hidegháború kialakulását megelőző eseményeket tényezőket.
- ❖ Közepesen ismeri a globalizáció fogalmát. a világ országaira gyakorolt hatását.
- ❖ Időszalagon tanári segítséggel meg tudja mutatni a tanult események idejét.
- ❖ Térképen tanári segítséggel meg tudja mutatni a tanult történelmi helyek nevét, helyét. a tanult történelmi eseményeket képek, idézetek alapján tanári segítséggel ismerni, azokról legalább 4-5 mondatban beszélni tud.
- ❖ Bizonytalan, de néha ismeri a tanult mondákat, azokat úgy-ahogy. el tudja mondani.
- ❖ Tanári segítséggel is nehezen tud különbséget tenni a mesék és a valós történelmi események között.
- ❖ A történelmi események közötti ok-okozati összefüggéseket nehezen ismeri fel.

Elégséges (2)

- ❖ Alig ismeri a II. világháború utáni helyzetet Magyarországon, alig ismeri a politikát alakító szereplőket.
- ❖ Alig ismeri a hidegháború kialakulását megelőző eseményeket tényezőket.
- ❖ Alig ismeri a globalizáció fogalmát. a világ országaira gyakorolt hatását.
- ❖ Időszalagon tanári segítséggel is alig tudja megmutatni a tanult események idejét.
- ❖ Térképen tanári segítséggel is alig tudja megmutatni a tanult történelmi helyek nevét, helyét.
- ❖ A tanult történelmi eseményeket képek, idézetek alapján alig tudja felismerni, azokról legfeljebb 2 mondatban beszélni tud.
- ❖ Alig ismeri a tanult mondákat, azokat alig tudja elmondani.
- ❖ Különbséget alig tud tenni a mesék és a valós történelmi események között.
- ❖ A történelmi események közötti ok-okozati összefüggéseket nem igazán ismeri fel.

HON-ÉS NÉPISMERET

5. évfolyam

Az Ember és társadalom műveltségterület a felső tagozatban – a bevezető periódusnak tekintett első négy évfolyamon meghatározott környezetismereti tudásra építve – ismerteti meg a tanulókkal a múltból való tudás jelentőségét; valamint a társadalmi együttélés, a közösséghez tartozás szerepét és lehetőségeit. A történelem, az erkölcsstan, az etika, a hon- és népismeret, a társadalmi, gazdasági és állampolgári ismeretek ismeretköreihez kapcsolódó tevékenységformák biztosítják a feltételeket a tanulók számára a közműveltségi tartalmak elsajátításához.

A műveltségi terület tanítási-tanulási folyamatában figyelembe kell venni a tanulásban akadályozottság gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, különös tekintettel a sajátélményű tevékenységek fókuszba helyezésére. Az Ember és társadalom műveltségterület fontos szerepet kap – a tanulásban akadályozottság kritériumait figyelembe véve – a térbeli és időbeli tájékozódás, valamint az időbeli viszonyítás fejlesztésében. Lehetővé teszi az emberiség kulturális értékeinek megismerését; a történelmi és társadalmi összefüggések megértését. Az ismeretek folyamatos bővítésével hozzájárul a tanulásban akadályozott tanulók személyiségének fejlődéséhez, különös tekintettel a kritikai gondolkodásra, a kommunikáció köréhez tartozó tevékenységek hatékony alkalmazására, a nemzeti érzés és az európai tudat erősítésére.

A műveltségterületen középpontba kell állítani a múlt reális megismerését, a térben és időben való pontos tájékozódást, a nemzeti- és európai identitástudat kialakítását, az ok-okozati összefüggések láttatását. A tanulóknak képessé kell válniuk az alapvető tanulságok levonására, az ítéletalkotásra, a törvényszerűségek felismerésére, a véleménynyilvánításra úgy, hogy a pedagógia mindvégig figyelembe vegye a tanulásban akadályozott gyermekek gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit.

A műveltségterület tanítási-tanulási folyamatában az egyéni képességek figyelembe vételével központi szerepet kap a differenciálás, a gyakorlatban alkalmazva a korszerű órávezetési technikák adaptált változatait; pozitív módon erősítve a tanulók ismeretszerzésre irányuló törekvéseit.

A fejlesztési feladatok közül fókuszba kerül a cselekvés szintjén a megkülönböztetés-azonosítás-összehasonlítás képességének, az algoritmusok felismerésének, az elvonatkoztatás és általánosítás képességének a fejlesztése.

A tantárgy a tanulásszervezési eljárások, módszerek megválasztásával támogatja a kommunikációs készségek és képességek fejlesztését, az elfogadó és elutasító attitűd felismerését és megkülönböztetését, a kritikai és a történelmi gondolkodás kialakítását, a térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztését, az ismeretszerzéshez kapcsolódó eszközök adekvát használatát. A tudás elsajátításában központi szerepet kapnak: az anyanyelvi kommunikáció; a digitális illetékeség; a hatékony, önálló tanulás; és a szociális és állampolgári kulcskompetenciák.

A hon- és népismeret is az alsó tagozatban megszerzett ismeretanyagra épít. A tanulásban akadályozott tanulók a felső tagozatban ismerkednek meg hazánk fekvésével, fővárosával és annak nevezetességeivel. Megismerik Magyarország jelképeit, a nemzeti értékeket, lakóhelyük történelmi emlékhelyeit, híres személyiségeit. A helytörténeti séták és gyűjtőmunkák segítik elő az ismeretszerzést a gyakorlatban.

5. évfolyam

heti 1 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Az én világom	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	A családdal kapcsolatos ismeretek, élmények.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretalkotás az egyén helyéről és szerepéről a szűkebb és tágabb környezetben. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> időbeli és térbeli tájékozódás, szociabilitás.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Családunk története A családi közösség, helyem a családban. Élettörténetem: Ki vagyok én? A család múltja és története. Családfa. 1.2. Az én városom, falum Elhelyezkedése, földrajzi fekvése. Nevezetességei. Hagyományai. 1.3. A hazai táj. A helyi tudás Hazánk természeti értékei. 1.4. Gyermekek, diákelet a múltban Az iskola története, múltja.	Információgyűjtés a családról. Családi ünnepekről beszélgetés. Élettörténetről szóbeli beszámoló. Érdekességek mesélése a családi legendáriumból. Családi fényképekről beszélgetés. A család lerajzolása, családtagok megnevezése. Rajzos, fényképes családfakészítés. Képgyűjtés az adott településről. Térképen való tájékozódás, különböző információk gyűjtése a településsel kapcsolatban. Helytörténeti kiállítás látogatása. Hivatalos honlapon történő tájékozódás. Helyi hagyományokról, történelmi eseményekről információgyűjtés. A településen élő (onnan elszármazott), a tanulónak példaképül állítható híres emberek életútjáról beszélgetés, fényképes tablókészítés a legfontosabb információkkal. Érdekességek gyűjtése az adott településsel kapcsolatban. Beszélgetés a személyes és családi kötődésekről a téma tükrében. Beszélgetés hazánk legfőbb tájegységeiről, képek gyűjtése. A nemzeti és a helyi közösség tudásbázisának feltérképezése – tablókészítés a pozitív értékek kiemelésével a	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció; szövegértés; szépirodalmi szemelvények. <i>Természettudomány:</i> szülők és utódok az élővilágban; hazánk természeti kincsei. <i>Matematika:</i> számítások alapműveletekkel. <i>Vizuális kultúra:</i> a család ábrázolása a művészetekben; helyi kulturális örökség. <i>Technika és tervezés:</i> makett készítése. <i>Természettudomány:</i> tájékozódás a térképen. <i>Digitális kultúra:</i> interaktív taneszközök használata.

	legalapvetőbb ismeretek szintjén. Képek gyűjtése, csoportosítása egyszerűbb szempontok figyelembevétel. Rövid szépirodalmi szemelvényekből való tájékozódás, információgyűjtés. Érdekességek gyűjtése a helyi iskola történetével kapcsolatosan. Tablókészítés. Gyakorlás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Család, unokatestvér, nagyszülő, dédszülő, rokonság, újszülöttkor, csecsemőkor, óvodáskor, kisiskoláskor, előd, ős, generáció, családfa, családi ünnep, település, város, falu, főváros, táj, haza, hagyomány, diákélet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Találkozás a múlttal		Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Az én világom.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az időben való tájékozódási képesség fejlesztése. Koooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési</i> fókuszok: nemzettudat, empátia.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
2.1. Nagyszüleink, dédszüleink világa falun és városban 2.2. A paraszti ház és háztartás, a ház népe Falusi élet a múltban. 2.3. A hétköznapiak rendje (táplálkozás, ruházat, életvitel) A régmúlt idők étkezési szokásai. Ruházkodás a régmúlt időkben. Az emberek mindennapjai.	Fényképek gyűjtése a nagyszülőkről, dédszüleikről; beszélgetés a régmúlt idők mindennapjairól. Használati tárgyak gyűjtése, bemutatása, azokról való beszélgetés. Hasonlóságok és különbségek gyűjtése a modern idők mindennapjainak tükrében. Lehetőség szerint látogatás tájházban. A parasztház jellegzetességeinek azonosítása; közvetlen, illetve közvetett forrásból. Beszélgetés a paraszti háztartáshoz kötődő hagyományos életformáról. Tájékozódás a hétköznapi életéről régi képeslapok, használati tárgyak, reprodukciós nyomtatványok segítségével. Régi receptek gyűjtése. Beszélgetés a táplálkozás kiemelt szerepéről, különös tekintettel az eltérő életformákra. Információk gyűjtése a pedagógus által válogatott, egyszerűsített visszaemlékezésekből – az adatokból közösen napirend készítése. A gazdag és szegény ember mindennapjainak összehasonlítása, párhuzam fölállítása napjainkhoz kötötten. Az ünnepekhez kapcsolódó legfontosabb	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció; szövegértés; szépirodalmi szemelvények. <i>Természettudomány:</i> háziállatok; táplálkozás. <i>Matematika:</i> számítások alpműveletekkel. <i>Vizuális kultúra:</i> a paraszti világ ábrázolása. <i>Ének-zene:</i> népdalok világa.	

2.4. Hagyományos és népi (vallási) ünnepeink eredete Húsvéti ünnepkör. Pünkösti ünnepkör. Karácsonyi ünnepkör. 2.5. Hitélet és közösségi élet Közösségek az ember világában.	információk összegyűjtése, azokról való beszélgetés. A néphagyományok lehetőség szerinti fölelevenítése a szűkebb (esetlegesen tágabb) közösségben. Egyszerűbb hagyományörző játékokkal való megismerkedés. Beszélgetés az egyén szerepéről a közösségben. Beszélgetés a hit szerepéről a vallásos emberek életében – példákön keresztül. Beszélgetés az alapvető szabályok betartásáról. A közösség pozitív értékeinek összegyűjtése és megbeszélése. Csatlakozási lehetőségek földerítése helyi értékteremtő közösségekhez. A családi közösség szerepeinek feltárása szituációs játékok által. Rendszerezés. Ismeretbővítés.	<i>Technika és tervezés:</i> néphagyományokhoz kötődő egyszerű játékok készítése; ételreceptek; életformák; népi mesterségek. <i>Földrajz:</i> tájékozódás a térképen; hazánk tájegységei. <i>Testnevelés:</i> népi sportjátékok. <i>Digitális kultúraneszközök</i> használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nagyszülő, dédszülő, falu, város, régmúlt, parasztház, háztartás, húsvét, pünkösd, karácsony, vallás, vallásos ünnep, néphagyomány, hagyományörzés, közösség, közösségi élet, értékteremtés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Magyarország helyzete		Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Találkozás a múlttal.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A magyar kulturális örökségről való tájékozódás lehetőségének biztosítása. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> nemzettudat, erkölcsi érzék.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
3.1. Az ősi magyar kultúra hagyatéka A magyarok őseiről 3.2. Magyarok a történelmi és mai Magyarország területén 3.3. Néprajzi tájak, tájegységek és etnikai csoportok a Kárpát-medencében. A szomszédos országok.	Beszélgetés a magyar őstörténetről, a legalapvetőbb tudás mentén. Képek gyűjtése a magyar őstörténetről, annak tovább hagyományozásáról a népművészetben. A témához kapcsolódó rajzkészítés. Múzeumlátogatás. Érdekességek földerítése az írott forrásokból, különös tekintettel a nép nevére, nyelvére stb. Beszélgetés a történelem szerepéről a nemzet életében. Információgyűjtés a történelmi Magyarország területén élő magyarok mindennapjairól. A magyarok lakta területek azonosítása, határon túli tájegységek, magyar városok megnevezése a térképen. Beszélgetés a történelmi Magyarország területén élő, a tanulók számára példaképként	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció; szépirodalmi szemelvények. <i>Természettudomány:</i> az ősmagyarok természeti környezete; a magyar természeti örökség. <i>Matematika:</i> számítások alpműveletekkel; mértékváltások,	

3.4. Természeti és épített örökségünk, a szellemi kulturális örökség és a világörökség elemei 3.5. A magyar tudomány és kultúra eredményei a világban	állítható híres emberek életútjáról, fényképes tablókészítés. A magyar néprajzi tájak megnevezése, megkeresése a térképen. A tájegységek csoportosítása jellegzetességeik és legismertebb településük szerint. A nemzeti kisebbségek azonosítása, anyaországukról való ismeretek, érdekességek gyűjtése, tablókészítés kulturális értékeikről, néphagyományaikról. Néhány alapvető formula elsajátítása a nemzeti kisebbségek nyelveiből (pl. köszönés, búcsúzás). A szomszédos országok felsorolása, fővárosuk megnevezése, térképen való azonosításuk. A magyar örökségnek tekintett természeti és épített kulturális örökségről adatok, információk, képek, érdekességek gyűjtése, csoportosítása. Múzeumlátogatás, tanulmányi kiránduláson való részvétel. Beszélgetés a magyar tudomány és kultúra eredményeiről, különös tekintettel a nemzetközi hírnevet szerzett tudósokra és művészekre. Ismeretterjesztő filmek, filmrészletek megtekintése a témával kapcsolatosan. Tablókészítés. Alkalmazás.	hosszúsághoz kötődő számítások. <i>Rajz és vizuális kultúra:</i> ősmagyar művészet; a határon túli magyarság kulturális öröksége. híres magyar művészek. <i>Technika és tervezés:</i> néphagyományokhoz kötődő egyszerű játékok készítése; ételreceptek; népi mesterségek. <i>Földrajz:</i> tájékozódás a térképen; hazánk és a történelmi Magyarország tájegységei. <i>Digitális kultúra:</i> interaktív taneszközök használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Östörténet, ősművészet, néphagyomány, nemzeti kisebbség, történelmi Magyarország, Kárpát-medence, anyaország, kulturális örökség, tudomány, kultúra.	

A fejlesztés várt eredményei az ötödik évfolyam végén	A tanuló ismeri Magyarország nemzeti hagyományait és értékeit. Fogalmi képet alkot arról, hogy a magyar kultúra az európai művelődés szerves részét alkotja; ismeretekkel rendelkezik szűkebb és tágabb környezetének múltjáról és jelenéről. Hazánk főbb tájegységeit megkülönbözteti, azokhoz kapcsolódva néhány jellegzetességről szóban és/vagy írásban, néhány mondatban beszámol. Nagyszülei és szülei életéről tájékozódik; képet alkot gyermek- és felnőttkorukról, különös tekintettel a régmúlt idők hétköznapijaira, ünnepnapjaira. Tudomása van közvetlen környezetének népszokásairól, azokat tiszteli és őrzi. Ismeretekkel rendelkezik a történelmi Magyarország területén élő honfitársaink múltjáról és jelenéről; a magyar lakta területeken élő közösségek értékteremtő munkájáról. A magyar kultúra és tudomány világban elfoglalt helyéről alapvető ismeretekkel rendelkezik, a nemzetközi hírnevet szerző művészek és tudósok közül néhányat megnevez, munkásságuk iránt érdeklődik. Folyamatosan erősödő nemzeti identitástudattal rendelkezik.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

Jeles (5)

- ❖ Jól ismeri a legfontosabb magyar népszokásokat, néphagyományokat.
- ❖ Jól tájékozott a szűkebb és tágabb környezetünk működő közösségek működése (család, iskola, munkahely) területén.
- ❖ Jól tájékozott a család történetében, a fontosabb fordulópontokban, alapvetőkben részt is vesz bennük.
- ❖ Jól ismeri szűkebb környezete nevezetes alakjait, azok hatását a településre.
- ❖ Jól tájékozott szűkebb és tágabb környezete múltjában és jelenében.
- ❖ Jól tájékozott hazánk főbb nevezetességeivel, jellegzetességeivel kapcsolatban.

Jó (4)

- ❖ Ismeri a legfontosabb magyar népszokásokat, néphagyományokat.
- ❖ Tájékozott a szűkebb és tágabb környezetünk működő közösségek működése (család, iskola, munkahely) területén.
- ❖ Tájékozott a család történetében, a fontosabb fordulópontokban, alapvetőkben részt is vesz bennük.
- ❖ Ismeri szűkebb környezete nevezetes alakjait, azok hatását a településre.
- ❖ Tájékozott szűkebb és tágabb környezete múltjában és jelenében.
- ❖ Tájékozott hazánk főbb nevezetességeivel, jellegzetességeivel kapcsolatban.

Közepes (3)

- ❖ Némiképp ismeri a legfontosabb magyar népszokásokat, néphagyományokat.
- ❖ Közepesen tájékozott a szűkebb és tágabb környezetünk működő közösségek működése (család, iskola, munkahely) területén.
- ❖ Közepesen tájékozott a család történetében, a fontosabb fordulópontokban, alapvetőkben részt is vesz bennük.
- ❖ Némiképp ismeri szűkebb környezete nevezetes alakjait, azok hatását a településre.
- ❖ Közepesen tájékozott szűkebb és tágabb környezete múltjában és jelenében.
- ❖ Közepesen tájékozott hazánk főbb nevezetességeivel, jellegzetességeivel kapcsolatban.

Elégséges (2)

- ❖ Alig ismeri a legfontosabb magyar népszokásokat, néphagyományokat.
- ❖ Alig tájékozott a szűkebb és tágabb környezetünk működő közösségek működése (család, iskola, munkahely) területén.
- ❖ Kevéssé tájékozott a család történetében, a fontosabb fordulópontokban, alapvetőkben részt is vesz bennük.
- ❖ Alig ismeri szűkebb környezete nevezetes alakjait, azok hatását a településre.
- ❖ Kevéssé tájékozott szűkebb és tágabb környezete múltjában és jelenében.
- ❖ Kevéssé tájékozott hazánk főbb nevezetességeivel, jellegzetességeivel kapcsolatban.

TERMÉSZETTUDOMÁNY

5-8. ÉVFOLYAM

A műveltségterület középpontjában a természet és az azt megismerő ember áll. A természettudományos műveltség kialakításának alapja a természettel való közvetlen, megértő és szeretetteljes kapcsolat. A tanulók a tantárgy elsajátítása során megismerkednek a természeti és technikai környezettel.

A kerettanterv figyelembe veszi az enyhe értelmi fogyatékos tanulók megismerési sajátosságait, ezért az olyan tanulási helyzetek kialakítására helyezi a hangsúlyt, amelyben az aktív tevékenység, a közvetlen tapasztalatszerzés, a cselekvések sokasága, a konkrét gyakorlati vonatkozások értelmezése szerepel. A tanulási folyamatban az érzékelésre, az észlelésre, a személyes élményekre, felfedezésekre építve jut el a tanuló a bonyolultabb gondolkodási műveletig, az elemi problémamegoldásig. A műveltségi anyag elsajátításában központi helyet kap a sokféle tanulási környezet, így a gyűjtőmunka a természetben, terepséta, terepgyakorlatok, kirándulások. A környezet, a természet, az emberi kapcsolatok megismerése nyomán fejlődik és alakul ki a tanulók tudatos természetszerető- és védő magatartása, kapcsolatteremtő képessége. A tanterv elsajátítása során már az első évfolyamtól kezdve tudatosan formálja környezetvédő attitűdjüket, környezetkímélő magatartásukat, és ez a magatartás a későbbi életvitelüket meghatározó erkölcsi alapelvvé válik.

A természettudományi műveltség az egyén és a társadalom számára meghatározó jelentőségű. Az egészség tudatos megőrzése, a természeti és a technikai, az épített környezet felelős, fenntartható átalakítása, természettudományos kutatások és azok eredményeinek alkalmazása nélkül elképzelhetetlen.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak az ismeretsajátítási folyamat során olyan tudásrendszerek alapjait kell kiépíteniük, amely alkalmas a mindennapi tevékenységben való felhasználásra. A tanulók ismeretsajátításában a természeti környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. A folyamat során kiemelt figyelmet kell fordítani a kapcsolatrendszerek feltárására, az élő és élettelen természet szoros kölcsönhatásaira, az ember és természet összetartozására, egymásrautaltságára, az ember természetben betöltött helyének és szerepének felismerésére.

A tanterv olyan jelenségekkel is foglalkozik, amelyek befolyásolják az egyén és a közösség életét, és hatással vannak a jövő alakulására. Ezek az egészségmegőrzéssel, természeti forrásokkal összefüggő problémák. Ezeknek feltárása, megértése hangsúlyos az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál is.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt cél az életkoruknak és fejlettségüknek megfelelő korszerű tudások elsajátítása, a fogalmak folyamatos érlelése, pontosítása. Az önálló ismeretszerzés képességének fejlesztése aktív tevékenységek során, folyamatos gyűjtőmunkával, pozitív megerősítéssel és következetes segítségadással történik.

A tanulói aktivitás és tevékenységközpontúság érdekében szükséges a vizsgáló munkaeszközök, kísérleti eszközök, egyéni igényekhez igazított taneszközök alkalmazására.

A tanterv célja a tájhoz, a hazához, a közösséghez tartozás örömeinek, felelősségének és érzelmi biztonságának kialakítása közben a térbeli és időbeli tájékozódó képesség fejlesztése.

A kognitív képesség, a megismerő képesség fejlesztése, a megismerési módszerek elsajátítása, tapasztalatok szerzése közben, értelmezéssel, pontosítással kísérve történik. A kommunikációs képesség fejlesztésében a szókincsbővítés, a fogalmak értelmezése, a beszédprodukció kerül a középpontba. Az érdeklődés, a nyitottság, a kíváncsiság felkeltésének és tartósságának fokozásával megvalósítható a cselekvési képesség gazdagítása, az önkifejezési formák erősítése, a szociális képességek fejlesztése, együttműködés a feladatokban, kapcsolatteremtés és együttműködési szokások kialakítása, a társak segítése.

A Természettudomány és földrajz műveltségterület fejlesztési feladatai a Nat-ban tudásterületekre tagolódnak. A kialakított szerkezet egyrészt diszciplináris szerveződésű, másrészt támogatja az integrált szemléletet, valamint hangsúlyozza a kiemelt fejlesztési célokat. Segíti a részletes fejlesztési feladatok integrált szemléletű és célszerű megfogalmazását. Segíti a képességek, a gondolkodás fejlesztését, elemi szinten a természetismeret, a speciális technikai, gazdasági, társadalmi, etikai alkalmazások közötti kapcsolatok, összefüggések feltárását.

A fejlesztendő készségek, képességek az elemi természettudományos műveltség megszerzését és gyakorlatban való alkalmazását teszik lehetővé. A tanulási tevékenységek közül kiemelt jelentőségű a megfigyelés, a közvetlen tapasztalatszerzés, vizsgálódás, aktív részvétel a kísérletekben és a kísérleti eszközök használata, a balesetmentes kísérletezés szabályainak elsajátítása.

Az egyszerű, elemi földrajzi ismeretek átadása az általános és a speciális képességek fejlesztésére, a specifikumokra figyelve történik, egyben habilitációs, rehabilitációs célokat, feladatokat is hordoz. Ezek közül a legfontosabbak: a gondolkodási funkciók fejlesztése, a rövid és a hosszú távú figyelem és emlékezet fejlesztése, biztos tájékozódás megteremtése a közvetlen térben, a síkban, a jelek, a szimbólumok világában.

Az egyes tudományterületek oktatása az integrált természettudomány tantárgy keretében, az 5-6. évfolyamon általánosabb formában, a 7-8. évfolyamon az egyes tudományterületek markánsabb elhatárolásával valósul meg.

A tanulók képessé válnak a tantárgy sajátos földrajzi ismerethordozók – térkép, földgömb, ábrák – használatára, valamint az IKT-eszközök tanári segítséggel történő célszerű alkalmazására. Fejlődik kommunikációs képességük, a tananyag feldolgozása során bővül szókincsük, fejlődik szövegértésük és a feladatmegoldásokhoz kapcsolódóan értékelési helyzetekben önértékelésük, önismeretük. A matematikai kompetencia birtokában képesek számadatok összevetésére, grafikonok, diagramok leolvasására, elemzésére.

5. évfolyam heti 2 óra

Témakör	1. Anyag, energia, információ	Óraszám 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Természettudományosan megalapozott, tanulók által megfigyelhető tapasztalatok bővítése, alkalmazása, az érdeklődés, a kíváncsiság, a motiváció erősítése az élettelen természet anyagai és jelenségei iránt. Kommunikációs képesség, kauzális gondolkodás fejlesztése. A szociális képesség fejlesztése csoportmunka során. Aktív részvétel biztosítása a kísérletekben. Önálló megismerés, tapasztalatok rögzítése szóban, írásban, rajzban. Egyszerű információk feldolgozási képességének fejlesztése, szociális érzékenység, felelősségtudat fejlesztése, ok-okozati összefüggések felismerése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
Anyag Anyagfajták a mindennapi környezetben (fémek, fák, bőr, szövet, üveg, műanyag, kerámia, papír). Tulajdonságaik.		Tulajdonságok vizsgálata. Megfigyelések előre megadott szempontok szerint, csoportosítások. Egyszerű kísérletek végzése különböző köznapi anyagokkal (alakítható, rugalmas, hajlítható, törékeny, morzsolható, faragható,

	olvasztható, szilárd, képlékeny, folyékony, légszerű).
Halmazállapotok.	A környezet legismertebb anyagai halmazállapotának felismerése (víz, levegő, zsír, olaj).
Tömegmegmaradás.	Egyszerű fizikai változások létrehozása. Mérések, vizsgálatok (törés, darálás, hajtogatás).
Oldatok, keverékek.	Ételek (saláták) készítése. Italok (szörpök, teák) készítése. Alkotórészeik mérése előtte és utána. Jelenségek értelmezése segítséggel a tömegmegmaradás szempontjából.
Víz a természetben.	Példák gyűjtése személyes tapasztalatok alapján (eső, folyó, tó).
<i>Kölcsönhatások, erők</i> Egyszerű kölcsönhatások a mindennapi környezetben (mechanikai, melegítés, hűtés, mágneses vonzás, taszítás, halmazállapot-változások, térfogatváltozás (hőterjedés, hőtágulás, hőáramlás, hősugárzás), statikus, elektromasszázs, hang- és fényforrások).	A vizsgálódáshoz, méréshez szükséges eszközök használatának gyakorlása. Ok-okozati összefüggések felismerése. Jelenségek, változások felismerése, elemzése irányítással. A mágneses jelenség megfigyelése játékos kísérletekkel.
<i>Energia</i> Energiaforrások a háztartásban. Energia, energiafajták. Az elektromos energia felhasználása, szerepe a mindennapi életben (fűtés, főzés, hűtés...) Megújuló és nem megújuló energiaforrások.	A tapasztalatok összehasonlítása a mindennapi élet történéseivel. Egyszerű kísérletek végzése a hang, fény, anyag kapcsolatára. Az energia elemi szintű értelmezése. Energiahordozók megfigyelése (fűtőanyagok, üzemanyagok, tápanyagok). Ábrák, képek megfigyelése, elemzése adott szempontok szerint folyamatos segítséggel. Összefüggések felfedezése.
Az emberi szervezet energiaszükséglete, felhasználása (normál testsúly, mértékletesség, változatosság).	Élelmiszerek tájékoztatójának megfigyelése. Táplálkozás, életvitel, testsúly összefüggéseinek felfedezése.
<i>Információ</i> Jelek, jelzések (közlekedési jelzőtáblák, piktogramok, katasztrófavédelmi jelzésrendszer).	Irányított megfigyelések a mindennapi életünket segítő, tájékoztató jelrendszerekről (élelmiszerek, háztartási vegyszerek, közlekedési jelző- és tiltó táblák, életvédő, katasztrófa-megelőző, menekülést segítő jelzések, internet piktogramok).
A természet jelzései. Növények jelzései, állatok kommunikációja.	Példák gyűjtése személyes tapasztalatok alapján (pl. hervadó növény, kiszáradt fa, kutya, macska hangjelzései).
Fogalmak	Anyagi tulajdonság, megmunkálhatóság, kölcsönhatás, mértékegység, energiafajta, energiaforrás, információs jel, jelrendszer.

Témakör	2. Rendszerek	Óraszám 14 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerés módszereinek alkalmazása fokozott önállósággal és tartóssággal. A térbeli, időbeli tájékozódási képességek fejlesztése. Térképhasználati ismeretek bővítése. Nemzeti tudat erősítése. A kommunikációs, együttműködési képességek fejlesztése. Az analízis és szintetizáló gondolkodás, kauzális képesség fejlesztése. A rendszerező képesség fejlesztése. Ökológiai szemlélet alapozása, célirányos megfigyelésekre épülő tartós észlelés, rész-egész viszonyainak elemzése, összefüggések, kapcsolatrendszer felfedezése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>Tér és idő</i> Tájékozódás a lakóhelyen és környékén, hely, irány, távolságok meghatározása. Térkép és földgömb. Világtérkép a valóságban és a térképen. A térkép tájolása. Iránytű. Alaprajz, térképvázlat, síktérkép, domború térkép. Hazánk térképe. Domborzati viszonyokat jelölő színek, jelek. Vizek ábrázolása a térképen. Ciklusok a természetben (napszakok, évszakok, az élővilág változásai ennek megfelelően). Az időmérés lehetőségei, eszközei (óra, perc, másodperc). Időjárás. Mozgás és idő összefüggése.		Tájékozódási gyakorlatok a lakóhelyen és környékén, az épített és természetes környezetben. Az iránytű használatának gyakorlása. Felszíni formák és világtérkép ráismerési szinten. Alaprajzok, egyszerű térképvázlatok rajzolása. A látott, tapasztalt valóság ábrázolása homokasztalon, terepasztalon. Vizsgálódáshoz, méréshez szükséges eszközök (óra, hőmérő) használatának gyakorlása. Az időjárás elemeinek figyelemmel kísérése napszaknak és az adott évszaknak megfelelően. Időjárás-jelentések értelmezése. Időjárási naptár készítése. Hőmérsékletmérések. Napi és évi változások figyelemmel kísérése, rögzítése. A napszakok és a Nap állásának megfigyelése, összekapcsolása. (A Hold változásainak megfigyelése.)
<i>Rendszer, a rendszer és környezete</i> Természeti és mesterséges technikai és épített rendszerek környezetünkben. Természetes táj, mesterséges környezet. Élőlény és élőhelye, lakóház és közmű kapcsolatai. Rendszerek egymásba ágyazódása (szoba-ház, város-ország).		Séták, kirándulások során irányított megfigyelések. A tapasztalatok megbeszélése, vázlatok, rajzok, tablók készítése. Megfigyelések végzése, részvétel csoportmunkában (építőjátékok, legózás, terepasztal berendezése stb. során).
<i>Mezőgazdasági kultúrák (főbb kultúrnövényeink, tenyésztett állatok)</i> Élőlények a ház körül.		A gazdaságok hatékony működésének megfigyelése természetes környezetben, tanulmányi séták alkalmával.

Rendszer részei, ház részei, ország részei, élőlények részei.	Múzeumlátogatás, rövid beszámoló készítése a látottakról. Összefüggések keresése, feltárása, a növénytermesztés, állattenyésztés között (komposztálás, trágyázás, állatok etetése, silózás, széna, szalma). A kölcsönös egymásrautaltság felismerése konkrét példákban. Az okos gazdálkodás és a fenntartható fejlődés összefüggésének felismerése.
<i>Szerveződési szintek, hálózatok</i> Hálózatok a természetben és a mesterséges környezetben. Táplálék, energiaellátás, úthálózat. Élőlény és élőhely, a lakóház és a közműellátás.	Példák gyűjtése egy-egy élőhely táplálékláncaira és táplálékpiramisára.
Fogalmak	Térkép, iránytű, felszíni forma, vizek, térképjel, időmérés, időjárási naptár, időjárás-jelentés, természeti és mesterséges környezet, hálózat, rendszer.

Témakör	3. Felépítés és működés kapcsolata	Óraszám 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Természettudományosan megalapozott megismerési, tapasztalatszerzési folyamatok elsajátítása. A megtartó emlékezet, kommunikációs, koncentrációs képesség fejlesztése. Kauzális gondolkodás fejlesztése, aktív részvétel vizsgálatokban, kísérletekben, önálló és csoportos munkában, helyes tanulási szokások, feladattudat elmélyítése, szabályok betartása. Az élővilág rendszerezése, ismeretek szerzése az életközösségekről és összetevőikről. Összefüggések elemi szintű megismerése, összefüggések felfedezése, környezettudatos attitűd formálása, ökológiai szemlélet alapozása, felelősségtudat fejlesztése, környezetszeretetre nevelés, kritikai érzék fejlesztése, fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
Élőlények Az állatok életfeltételei (élőhelyi feltételek, táplálék, víz). Az állatok életmódjának főbb jellemzői (aktív mozgás, táplálkozás, szaporodás, utódgondozás, viselkedés). Testfelépítés, testalkat, életmód kapcsolata (ragadozók, patások, halak, madarak). A testalkat változatossága. Szántóföldi növények.		Néhány gerinces és gerinctelen állat testfelépítésének megfigyelése, vizsgálata. Csoportosítások megadott szempontok szerint. Jeles napok (Állatok világnapja, Madarak és fák napja). Tablók, rajzok készítése. Képek, filmek, állatkerti látogatások, kirándulások tapasztalatai alapján a fajok sokféleségének érzékelése.
Életközösségek Életközösségek a lakókörnyezetben. Természetvédelem, természeti értékek megőrzésének lehetőségei.		Kirándulások, filmek, képek segítségével az élőlények és élettelen összetevők közötti kapcsolatrendszerek felfedezése.

<i>Az élővilág rendszerezése</i> Legjellegzetesebb élőlénycsoportok. A hierarchikus rendszerek megismerése (gerinces, gerinctelen, emlős...).	Példák gyűjtése, rendszerezés, konkretizálás, általánosítás, megkülönböztetés, azonosítás.
<i>Föld, Nap, Naprendszer</i> Bolygórendszerünk, bolygók megnevezése. A Föld tengelyforgása, keringése a Nap körül. Időjárás, éghajlati övek, évszakok. A napsugárzás jelentősége.	A Nap, Föld, Hold kölcsönhatásainak elemi szintű megismerése. Látogatás a Planetáriumba. Filmek, képek, ábrák elemzése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állatcsoport, háztáji állat, haszonállat, időjárás.

Témakör	4. Állandóság, változás	Óraszám 14 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Természettudományos ismeretszerzési képesség fejlesztése. Az önálló ismeretszerzési képesség fejlesztése. Tapasztalatok, eredmények megfogalmazása szóban, rögzítése írásban, rajzban, kommunikációs képesség fejlesztése. Aktív részvétel vizsgálatokban, mérésekben, kísérletezésekben. Kooperatív technikák alkalmazása. Az élettelen természetben bekövetkező fizikai, kémiai, biológiai változások ismereteinek bővítése. Algoritmikus gondolkodás fejlesztése, technikai készség és kreatív képesség fejlesztése, a természet iránti pozitív attitűd erősítése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>Állapot</i> Anyagok és testek minőségi és mennyiségi tulajdonságai.	Anyagok, testek érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése, felismerése, megnevezése, összehasonlítása. Egyszerű, mindennapi életben használható mérőeszközök alkalmazása. Összehasonlítások végzése (hosszúság, tömeg, űrtartalom, hőmérséklet). Mérések gyakorlása. A gyakran használt mértékegységek fokozatos megismerése (kg, l, m, cm, °C).	
<i>Változás</i> Változások környezetünkben Természeti változások: víz halmazállapot-változásai, kőzetek mállása, aprózódása. Technikai változások: darabolás, darálás, faragás.	Példák gyűjtése, csoportosítása, folyamatok megfigyelése, tapasztalatok elmondása.	
Fizikai változások.	Fizikai változásokra példák gyűjtése.	
Kémiai változások: égés, tűzvédelem.	Tűz, égés, kára, haszna, kiinduló anyag és keletkezett anyagok összehasonlítása.	

Biológiai változások: szaporodás, fejlődés, mozgás, táplálkozás, légzés.	Tanult növények, állatok közül egy-egy példán keresztül az életjelenségek felsorolása. Változások felfedezése.
Változásokat irányító információk. Tervrajz – házépítés. Útiterv – utazás.	Építőjátékokból, legóból házépítés. Útitervkészítés.
<i>Egyensúly, stabilitás</i>	Egyszerű, hétköznapi példák, játékos kísérletek segítségével a fogalom bevezetése (mérleghinta, hőmérséklet-mérések, hideg-meleg-langyos).
<i>Folyamat, a rendszerek történetisége</i> Ajándékok, dísz tárgyak, használati eszközök, környezetünk tárgyai.	Elemzés, tervezés segítségével. Kiindulási anyagokból termékek készítése, a folyamatok megbeszélése, a megmunkálás lépései, eszközei. Konkrét tevékenységek végzése, pl. origami, kenyérsütés.
Újrahasznosítás.	Szelektív hulladékgyűjtés gyakorlása iskolai és otthoni környezetben.
Az ember természetalkító tevékenységei.	Példák gyűjtése, keresése az ember felszín- és tájformáló tevékenységére (külszíni fejtés, mészkőbányák, cementgyártás). Törekvés felismerése a táj eredeti arculatának visszaállítására.
Fogalmak	Minőségi és mennyiségi tulajdonság, mérőeszköz, fizikai, kémiai, biológiai változás, termékkészítési folyamat, újrahasznosítás, információfeldolgozás.

Témakör	5. Az ember megismerése és egészsége	Óraszám 16 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség és az önálló tanulás képességének fejlesztése, kommunikációs képesség, a szociális képesség fejlesztése. Törekvés erősítése az egészséges táplálkozási szokások betartására. Megfelelő viselkedési formák kialakítása és betartása betegségek, fertőzések, járványos betegségek esetén, a szociális együttélés szabályainak betartása, feladat- és szabálytudat erősítése. A másság elfogadása, sérült embertársaink segítése, mérlegelő gondolkodás fejlesztése, empátiakészség fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>Testkép, testalkat, mozgás</i> Az emberi test arányai, méretviszonyai, testalkat, szimmetria. Testtájak, testsúly, soványság, elhízás, a mozgás szerepe életünkben.		A rendszeres mozgás és sport hatása és jelentőségének felismerése, összefüggés a mozgás és a normál testsúly fenntartása között. Mozgássérült társak elfogadása, segítése.
<i>Önfenntartás</i>		Törekvés az egészséges táplálkozás szabályainak betartására.

Az egészséges táplálkozás alapelvei, módjai. Tápanyagok, vitaminok. Szent-Györgyi Albert. Mennyiségi és minőségi szempontok.	Napi étrend összeállítása. A tudós munkájának megismerése. Információk gyűjtése, feldolgozása.
Személyi higiénia. Az érzékszervek védelme és tisztasága. Orvosi ellátás. Fertőző és járványos betegségek, védőoltás. Alapfokú elsősegélynyújtás.	Helyes testápolás. Járványos és fertőző betegség esetén a szükséges előírások betartása. Veszélyhelyzetek felismerése otthon, az iskolában, a közlekedésben. Orvosi segítségnyújtás kérése, elfogadása, mentőhívás. Az előírások betartása. Teendők elsősegélynyújtáskor. Szituációs gyakorlatok. Plakátok, tablók elemzése, készítése.
<i>Magatartás</i> Milyen vagyok, milyen szeretnék lenni. Önismeret, viselkedési normák, szabályok szerepe. Kapcsolatok társakkal és a családdal. Az iskolai élet szabályai, házirend.	Közösségi viselkedési normák ismerete. Képanyagok, filmek elemzése. Szituációs játékokban az önismeret fejlesztése.
Fogalmak	Testméret, testalkat, tápanyag, testi és érzékszervi sérülés, járvány és fertőzés, betegség, elsősegélynyújtás, gyógyítási mód, magatartás.

Témakör	6. Környezet, fenntarthatóság	Óraszám 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképeség, az analízáló, szintetizáló képesség, a kauzális gondolkodás fejlesztése. A szóbeli és írásbeli kifejezőképesség fejlesztése, kritikai érzék fejlesztése, az ember természeti környezetéről, a környezeti rendszerek állapotáról, védelméről, fenntarthatóságáról szerzett ismeretek bővítése. Környezetvédő tevékenységek gyakorlása, információszerző képesség fejlesztése. A természetes és a kulturális értékek megbecsülése. Kauzális gondolkodás fejlesztése, kritikai érzék fejlesztése, felelősségtudat további erősítése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>Globális környezeti rendszerek</i> Életvitel és fenntarthatóság. Környezettudatos magatartás.		Helyes és helytelen magatartások elemzése. Egyszerű megoldások keresése. Az egyén lehetőségei a környezet megóvásában (étkezés, szelektív hulladékgyűjtés, fűtés, csomagolás, közlekedés).
A víz körforgása. Időjárási jelenségek, folyamatok.		Kirándulásokon tapasztalatok gyűjtése, lejegyzése.

Táj és ember kapcsolata a Kárpát-medencében.		
<i>Környezeti tényezők</i> Kölcsönhatások a természetes, a mesterséges környezet és az időjárás között.		Az éghajlat és az időjárás környezetre gyakorolt hatásainak megfigyelése, felismerése képek, filmek segítségével. Megbeszélések, elemzések, rendszerezések, csoportosítások. Épületek hő- és vízszigetelésének fontossága, egyszerű bemutató kísérletek megfigyelésével, megbeszélésével.
Az élőlényekre ható élettelen környezeti tényezők. Az élőlények alkalmazkodása a környezeti tényezőkhez, feltételekhez (levegő, víz, talaj, hőmérséklet, fényviszonyok).		Példák gyűjtése a növények, állatok alkalmazkodásáról (növények és fényviszonyok, vízigény, hőmérséklet, állatok, téli álm, kültakaró, költözés).
<i>A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága</i> A környezeti állapot és az ember egészsége. A környezetszennyezés jellemző esetei, következményei (levegő-, víz-, talajszennyezés). Az élőhelyek pusztulásának okai, következményei. Megtartás lehetőségei. Veszélyeztetett fajok védelme (túzok, parlasi sas, fekete gólya, pilisi len, magyar kőkörcsin). Energiatakarékosság. Szelektív hulladékgyűjtés.		Természetközeli és leromlott állapotú élőhelyek megfigyelése sétákon, kirándulásokon. Tapasztalatok megbeszélése, táblók, plakátok készítése, összefüggések keresése a tiszta, egészséges környezet és a szennyezett környezet hatásairól az ember egészségi állapotára. Részvétel a jeles napok alkalmával rendezett környezetvédelmi megmozdulásokon (szemétszedés). A környezetvédelmi problémák felismerése. Kirándulások, filmek segítségével tájékozódás nemzeti parkjainkról, tájvédelmi körzetekről. Könyvek, internet segítségével ismeretek gyűjtése kiemelten védett természeti értékeinkről.
<i>A Föld szépsége, egyedisége</i> A Kárpát-medence természeti és kulturális értékei. Hazánk nagy tájai, vizei és felszínformái, éghajlati sajátosságai. Jellegzetes növénytakarójuk, állatviláguk.		Ismeretterjesztő kiadványok, filmek segítségével ismeretek bővítése, érdekességek, értékek felfedezése. A térkép használata, térképismeret. A földrajzi fogalmak ismerete.
Fogalmak	Fenntarthatóság, időjárási jelenség, kölcsönhatás, környezetszennyeződés, veszélyeztetett faj, energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, földrajzi fogalmak, térképismeret.	

Összegzett tanulási eredmények az 5. évfolyam végére	Aktív részvétel a kísérletek végzésében. Tanult és vizsgált anyagok jellemző tulajdonságainak ismerete. Változások, folyamatok ismerete a mindennapi környezetben. Egyre önállóbb tapasztalatszerzés, a tapasztalatok megfogalmazása és lejegyzése írásban és rajzban.

	Ismeretek a különféle energiaforrásokról, törekvés az energiatakarékos életmódra. Környezetünkben található egyes természeti és technikai rendszerek ismerete. Életközösségek élő és élettelen összetevőinek megkülönböztetése, ismeretek az élőlények, az emberi test felépítéséről. Az egészséges életmód feltételeinek ismerete. Aktív részvétel a környezetvédő tevékenységekben. Tájékozottság a Naprendszeréről, a bolygókról. Térképismeret, térképhasználat. IKT-eszközök használata.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Jeles /5/

- ❖ Tevékenyen részt vesz a kísérletek végzésében.
- ❖ Ismeri a tanult és vizsgált anyagok jellemzőit.
- ❖ Ismeri a környezetében zajló változásokat.
- ❖ Képes önálló ismeret- és tapasztalatszerzésre és ismeretei lejegyzésére.
- ❖ Ismeri a különböző energiaforrásokat és védi környezetét.
- ❖ Az életközösségeket ismeri, meg tudja különböztetni az élő és élettelen.
- ❖ Vannak ismeretei az élőlényekről és az emberi test felépítéséről.
- ❖ Vannak ismeretei az egészséges életmódról.
- ❖ Vannak ismeretei a Naprendszeréről és a bolygókról.
- ❖ Jól használja a térképet.
- ❖ Az IKT eszközöket jól tudja kezelni.

Jó /4/

- ❖ Aktívan részt vesz a kísérletek végzésében, de minimális segítséget igényel.
- ❖ Jól ismeri a tanult és vizsgált anyagok jellemzőit.
- ❖ Jól ismeri a környezetében zajló változásokat.
- ❖ Kis segítséggel képes az önálló ismeret- és tapasztalatszerzésre és ismeretei lejegyzésére.
- ❖ Jól ismeri a különböző energiaforrásokat és védi környezetét.
- ❖ Az életközösségeket jól ismeri, meg tudja különböztetni az élő és élettelen kevés hibával.
- ❖ Vannak jól használható ismeretei az élőlényekről és az emberi test felépítéséről.
- ❖ Vannak jól használható ismeretei az egészséges életmódról.
- ❖ Vannak használható ismeretei a Naprendszeréről és a bolygókról.
- ❖ Kevés segítséggel használja a térképet.
- ❖ Az IKT eszközöket kevés segítséggel tudja kezelni.

Közepes /3/

- ❖ Tevékenyen részt vesz a kísérletek végzésében, de tanári segítséget igényel.
- ❖ Megfelelően ismeri a tanult és vizsgált anyagok jellemzőit.
- ❖ Megfelelően ismeri a környezetében zajló és változásokat.
- ❖ Sok segítséggel képes az önálló ismeret- és tapasztalatszerzésre és ismeretei lejegyzésére.
- ❖ Megfelelően ismeri a különböző energiaforrásokat és védi környezetét.
- ❖ Az életközösségeket megfelelően ismeri, meg tudja különböztetni az élő és élettelen sok hibával.

- ❖ Vannak ismeretei az élőlényekről és az emberi test felépítéséről, kérdések alapján jellemezni tudja.
- ❖ Megfelelő ismeretei vannak az egészséges életmódról.
- ❖ Ismeretei a Naprendszerrel és a bolygókról hiányosak.
- ❖ Sok segítséggel használja a térképet.
- ❖ Az IKT eszközöket segítséggel tudja kezelni.

Elégséges /2/

- ❖ Kísérletek végzésében nem tud részt venni.
- ❖ Csak tanári segítséggel tudja felidézni a tanult és vizsgált anyagok jellemzőit.
- ❖ Nagyon hézagosan ismeri a környezetében zajló változásokat.
- ❖ Az önálló ismeret- és tapasztalatszerzésre önállóan nem képes és ismeretei önálló lejegyzésére sem.
- ❖ Elvértve ismeri a különböző energiaforrásokat és védi környezetét.
- ❖ Az életközösségeket hiányosan ismeri, meg tudja különböztetni az élő és élettelen sok hibával.
- ❖ Kevés ismerete van az élőlényekről és az emberi test felépítéséről, kérdések alapján is nehezen jellemezi.
- ❖ Hiányos ismeretei vannak az egészséges életmódról.
- ❖ Ismeretei a Naprendszerrel és a bolygókról hiányosak.
- ❖ Sok segítséggel is nehezen használja a térképet.
- ❖ Az IKT eszközök nagy részét csak segítséggel tudja kezelni.

6. évfolyam
heti 3 óra

Témakör	1. Anyag, energia, információ	Óraszám 3 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Természettudományosan megalapozott, tanulók által megfigyelhető tapasztalatok bővítése, alkalmazása, az érdeklődés, a kíváncsiság, a motiváció erősítése az élettelen természet anyagai és jelenségei iránt. Kommunikációs képesség, kauzális gondolkodás fejlesztése. A szociális képesség fejlesztése csoportmunka során. Aktív részvétel biztosítása a kísérletekben. Önálló megismerés, tapasztalatok rögzítése szóban, írásban, rajzban. Egyszerű információk feldolgozási képességének fejlesztése, szociális érzékenység, felelősségtudat fejlesztése, ok-okozati összefüggések felismerése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
Anyag Anyagfajták a mindennapi környezetben (fémek, fák, bőr, szövet, üveg, műanyag, kerámia, papír). Tulajdonságaik.		Tulajdonságok vizsgálata. Megfigyelések előre megadott szempontok szerint, csoportosítások. Egyszerű kísérletek végzése különböző köznapi anyagokkal (alakítható, rugalmas, hajlítható, törékeny, morzsolható, faragható, olvasható, szilárd, képlékeny, folyékony, légszerű).
Halmazállapotok.		A környezet legismertebb anyagai halmazállapotának felismerése (víz, levegő, zsír, olaj).

Tömegmegmaradás.	Egyszerű fizikai változások létrehozása. Mérések, vizsgálatok (törés, darálás, hajtogatás).
Oldatok, keverékek.	Ételek (saláták) készítése. Italok (szörpök, teák) készítése. Alkotórészeik mérése előtte és utána. Jelenségek értelmezése segítséggel a tömegmegmaradás szempontjából.
Víz a természetben.	Példák gyűjtése személyes tapasztalatok alapján (eső, folyó, tó).
<i>Kölcsönhatások, erők</i> Egyszerű kölcsönhatások a mindennapi környezetben (mechanikai, melegítés, hűtés, mágneses vonzás, taszítás, halmazállapot-változások, térfogatváltozás (hőterjedés, hőtágulás, hőáramlás, hőszugárzás), statikus, elektromasszázs, hang- és fényforrások).	A vizsgálódáshoz, méréshez szükséges eszközök használatának gyakorlása. Ok-okozati összefüggések felismerése. Jelenségek, változások felismerése, elemzése irányítással. A mágneses jelenség megfigyelése játékos kísérletekkel.
<i>Energia</i> Energiaforrások a háztartásban. Energia, energiafajták. Az elektromos energia felhasználása, szerepe a mindennapi életben (fűtés, főzés, hűtés...). Megújuló és nem megújuló energiaforrások.	A tapasztalatok összehasonlítása a mindennapi élet történéseivel. Egyszerű kísérletek végzése a hang, fény, anyag kapcsolatára. Az energia elemi szintű értelmezése. Energiahordozók megfigyelése (fűtőanyagok, üzemanyagok, tápanyagok). Ábrák, képek megfigyelése, elemzése adott szempontok szerint folyamatos segítséggel. Összefüggések felfedezése.
Az emberi szervezet energiaszükséglete, felhasználása (normál testsúly, mértékletesség, változatosság).	Élelmiszerek tájékoztatójának megfigyelése. Táplálkozás, életvitel, testsúly összefüggéseinek felfedezése.
<i>Információ</i> Jelek, jelzések (közlekedési jelzőtáblák, piktogramok, katasztrófavédelmi jelzésrendszer).	Irányított megfigyelések a mindennapi életünket segítő, tájékoztató jelrendszerekről (élelmiszerek, háztartási vegyszerek, közlekedési jelző- és tiltó táblák, életvédő, katasztrófa-megelőző, menekülést segítő jelzések, internet piktogramok).
A természet jelzései. Növények jelzései, állatok kommunikációja.	Példák gyűjtése személyes tapasztalatok alapján (pl. hervadó növény, kiszáradt fa, kutya, macska hangjelzései).
Fogalmak	Anyagi tulajdonság, megmunkálhatóság, kölcsönhatás, mértékegység, energiafajta, energiaforrás, információs jel, jelrendszer.

Témakör	2. Rendszerek	Óraszám 14 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerés módszereinek alkalmazása fokozott önállósággal és tartóssággal. A térbeli, időbeli tájékozódási képességek fejlesztése. Térképhasználati ismeretek bővítése. Nemzeti tudat erősítése. A kommunikációs, együttműködési képességek fejlesztése. Az analízáló és szintetizáló gondolkodás, kauzális képesség fejlesztése. A rendszerező képesség fejlesztése. Ökológiai szemlélet alapozása, célirányos megfigyelésekre épülő tartós észlelés, rész-egész viszonyainak elemzése, összefüggések, kapcsolatrendszerek felfedezése.
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
<i>Tér és idő</i> Tájékozódás a lakóhelyen és környékén, hely, irány, távolságok meghatározása. Térkép és földgömb. Világtérkép a valóságban és a térképen. A térkép tájolása. Iránytű. Alaprajz, térképvázlat, síktérkép, domború térkép. Hazánk térképe. Domborzati viszonyokat jelölő színek, jelek. Vizek ábrázolása a térképen. Ciklusok a természetben (napszakok, évszakok, az élővilág változásai ennek megfelelően). Az időmérés lehetőségei, eszközei (óra, perc, másodperc). Időjárás. Mozgás és idő összefüggése.	Tájékozódási gyakorlatok a lakóhelyen és környékén, az épített és természetes környezetben. Az iránytű használatának gyakorlása. Felszíni formák és világtérkép ráismerési szinten. Alaprajzok, egyszerű térképvázlatok rajzolása. A látott, tapasztalt valóság ábrázolása homokasztalon, terepasztalon. Vizsgálódáshoz, méréshez szükséges eszközök (óra, hőmérő) használatának gyakorlása. Az időjárás elemeinek figyelemmel kísérése napszaknak és az adott évszaknak megfelelően. Időjárás-jelentések értelmezése. Időjárási naptár készítése. Hőmérsékletmérések. Napi és évi változások figyelemmel kísérése, rögzítése. A napszakok és a Nap állásának megfigyelése, összekapcsolása. (A Hold változásainak megfigyelése.)
<i>Rendszer, a rendszer és környezete</i> Természeti és mesterséges technikai és épített rendszerek környezetünkben. Természetes táj, mesterséges környezet. Élőlény és élőhelye, lakóház és közmű kapcsolatai. Rendszerek egymásba ágyazódása (szoba-ház, város-ország).	Séták, kirándulások során irányított megfigyelések. A tapasztalatok megbeszélése, vázlatok, rajzok, tablók készítése. Megfigyelések végzése, részvétel csoportmunkában (építőjátékok, legózás, terepasztal berendezése stb. során).
Rendszer részei, ház részei, ország részei, élőlények részei.	Múzeumlátogatás, rövid beszámoló készítése a látottakról. A rovarkártevőket pusztító hasznos állatok (énekesmadarak, sün, vakondok), és a biológiai növényvédelem összefüggéseinek felfedezése.

	A kölcsönös egymásrautaltság felismerése konkrét példákban. Az okos gazdálkodás és a fenntartható fejlődés összefüggésének felismerése.
<i>Szerveződési szintek, hálózatok</i> Hálózatok a természetben és a mesterséges környezetben. Táplálék, energiaellátás, úthálózat. Élőlény és élőhely, a lakóház és a közműellátás.	Példák gyűjtése egy-egy élőhely táplálékláncaira és táplálékpiramisára.
Fogalmak	Térkép, iránytű, felszíni forma, vizek, térképjel, időmérés, időjárás naptár, időjárás-jelentés, természeti és mesterséges környezet, hálózat, rendszer.

Témakör	3. Felépítés és működés kapcsolata	Óraszám 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Természettudományosan megalapozott megismerési, tapasztalatszerzési folyamatok elsajátítása. A megtartó emlékezet, kommunikációs, koncentrációs képesség fejlesztése. Kauzális gondolkodás fejlesztése, aktív részvétel vizsgálatokban, kísérletekben, önálló és csoportos munkában, helyes tanulási szokások, feladattudat elmélyítése, szabályok betartása. Az élővilág rendszerezése, ismeretek szerzése az életközösségekről és összetevőikről. Összefüggések elemi szintű megismerése, összefüggések felfedezése, környezettudatos attitűd formálása, ökológiai szemlélet alapozása, felelősségtudat fejlesztése, környezetszeretetre nevelés, kritikai érzék fejlesztése, fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
Élőlények A virágos növények testfelépítése, életfeltételei (víz, levegő, talaj, napfény, hőmérséklet). Fás- és lágyszárú növények (szilva, szőlő). Szobanövények, kerti növények gondozása. Ehető és mérgező gombák (testfelépítés, tápanyagfelvétel, szaporodás). Az állatok általános testfelépítése (egy gerinces és egy gerinctelen testfelépítés összehasonlítása /pl. házi és ház körül élő állatok/). Az állatok életfeltételei (élőhelyi feltételek, táplálék, víz). Az állatok életmódjának főbb jellemzői (aktív mozgás, táplálkozás, szaporodás, utódgondozás, viselkedés). Testfelépítés, testalkat, életmód kapcsolata (ragadozók, patások, halak, madarak).		Egy-egy virágos növény részeinek, testfelépítésének vizsgálata (tulipán, petúnia). Nagyító használata. Rajzos vázlatok készítése. Kísérletek növényekkel (életfeltételek biztosítása, megvonása), elgondolások, következtetések. A növénygondozás alapszabályai, egy választott növény gondozása. Naplóvezetés. A gombák testfelépítésének, életfeltételeinek vizsgálata. Gombák és növények összehasonlítása irányított megfigyeléssel. Hasonlóságok és különbségek felfedezése. A gombafogyasztás szabályai! Néhány gerinces és gerinctelen állat testfelépítésének megfigyelése, vizsgálata.

A testalkat változatossága.	Csoportosítások megadott szempontok szerint. Jeles napok (Állatok világnapja, Madarak és fák napja). Tablók, rajzok készítése. Képek, filmek, állatkerti látogatások, kirándulások tapasztalatai alapján a fajok sokféleségének érzékelése.
<i>Életközösségek</i> Életközösségek a lakókörnyezetben vagy egy közeli természetes élőhelyen. Természetvédelem, természeti értékek megőrzésének lehetőségei.	Hazai mezők, rétek, erdőségek, vizek, vízpartok legjellemzőbb élőlényeinek megfigyelése. Kirándulások, filmek, képek segítségével az élőlények és élettelen összetevők közötti kapcsolatrendszerek felfedezése.
<i>Az élővilág rendszerezése</i> Legjellegzetesebb élőlénycsoportok. Gombák, növények, állatok. A hierarchikus rendszerek megismerése (gerinces, gerinctelen, emlős...).	Példák gyűjtése, rendszerezés, konkretizálás, általánosítás, megkülönböztetés, azonosítás.
<i>Föld, Nap, Naprendszer</i> Bolygórendszerünk, bolygók megnevezése. A Föld tengelyforgása, keringése a Nap körül. Időjárás, éghajlati övek, évszakok. A napsugárzás jelentősége.	A Nap, Föld, Hold kölcsönhatásainak elemi szintű megismerése. Látogatás a Planetáriumba. Filmek, képek, ábrák elemzése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Virágos növény, állatcsoport, erdő, mező, víz, vízparti életközösség, időjárás.

Témakör	4. Állandóság, változás	Óraszám 14 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Természettudományos ismeretszerzési képesség fejlesztése. Az önálló ismeretszerzési képesség fejlesztése. Tapasztalatok, eredmények megfogalmazása szóban, rögzítése írásban, rajzban, kommunikációs képesség fejlesztése. Aktív részvétel vizsgálatokban, mérésekben, kísérletezésekben. Kooperatív technikák alkalmazása. Az élettelen természetben bekövetkező fizikai, kémiai, biológiai változások ismereteinek bővítése. Algoritmikus gondolkodás fejlesztése, technikai készség és kreatív képesség fejlesztése, a természet iránti pozitív attitűd erősítése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>Állapot</i> Anyagok és testek minőségi és mennyiségi tulajdonságai.	Anyagok, testek érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése, felismerése, megnevezése, összehasonlítása. Egyszerű, mindennapi életben használható mérőeszközök alkalmazása.	

	Összehasonlítások végzése (hosszúság, tömeg, űrtartalom, hőmérséklet). Mérések gyakorlása. A gyakran használt mértékegységek fokozatos megismerése (kg, l, m, cm, °C).
<i>Változás</i> Változások környezetünkben Természeti változások: víz halmazállapot-változásai, kőzetek mállása, aprózódása. Technikai változások: darabolás, darálás, faragás.	Példák gyűjtése, csoportosítása, folyamatok megfigyelése, tapasztalatok elmondása.
Fizikai változások.	Fizikai változásokra példák gyűjtése.
Kémiai változások: égés, tűzvédelem.	Tűz, égés, kára, haszna, kiinduló anyag és keletkezett anyagok összehasonlítása.
Biológiai változások: szaporodás, fejlődés, mozgás, táplálkozás, légzés.	Tanult növények, állatok közül egy-egy példán keresztül az életjelenségek felsorolása. Változások felfedezése.
Változásokat irányító információk. Tervrajz – házépítés. Útiterv – utazás.	Építőjátékokból, legóból házépítés. Útitervkészítés.
<i>Egyensúly, stabilitás</i>	Egyszerű, hétköznapi példák, játékos kísérletek segítségével a fogalom bevezetése (mérleghinta, hőmérséklet-mérések, hideg-meleg-langyos).
<i>Folyamat, a rendszerek történetisége</i> Ajándékok, dísz tárgyak, használati eszközök, környezetünk tárgyai.	Elemzés, tervezés segítségével. Kiindulási anyagokból termékek készítése, a folyamatok megbeszélése, a megmunkálás lépései, eszközei. Konkrét tevékenységek végzése, pl. origami, kenyérsütés.
Újrahasznosítás.	Szelektív hulladékgyűjtés gyakorlása iskolai és otthoni környezetben.
Az ember természetalkító tevékenységei.	Példák gyűjtése, keresése az ember felszín- és tájformáló tevékenységére (külszíni fejtés, mészkőbányák, cementgyártás). Törekvés felismerése a táj eredeti arculatának visszaállítására.
Fogalmak	Minőségi és mennyiségi tulajdonság, mérőeszköz, fizikai, kémiai, biológiai változás, termékkészítési folyamat, újrahasznosítás, információfeldolgozás.

Témakör	5. Az ember megismerése és egészsége	Óraszám 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség és az önálló tanulás képességének fejlesztése, kommunikációs képesség, a szociális képesség fejlesztése. Törekvés erősítése az egészséges táplálkozási szokások betartására. Megfelelő viselkedési formák kialakítása és betartása betegségek, fertőzések, járványos betegségek esetén, a szociális együttélés szabályainak betartása, feladat- és szabálytudat erősítése. A másság elfogadása, sérült embertársaink segítése, mérlegelő gondolkodás fejlesztése, empátiakészség fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>Testkép, testalkat, mozgás</i> Az emberi test arányai, méretviszonyai, testalkat, szimmetria. Testtájak, testsúly, soványság, elhízás, a mozgás szerepe életünkben.		A rendszeres mozgás és sport hatása és jelentőségének felismerése, összefüggés a mozgás és a normál testsúly fenntartása között. Mozgássérült társak elfogadása, segítése.
<i>Önfenntartás</i> Az egészséges táplálkozás alapelvei, módjai. Tápanyagok, vitaminok. Szent-Györgyi Albert. Mennyiségi és minőségi szempontok.		Törekvés az egészséges táplálkozás szabályainak betartására. Napi étrend összeállítása. A tudós munkájának megismerése. Információk gyűjtése, feldolgozása.
Személyi higiénia. Az érzékszervek védelme és tisztasága. Orvosi ellátás. Fertőző és járványos betegségek, védőoltás. Alapfokú elsősegélynyújtás.		Helyes testápolás. Járványos és fertőző betegség esetén a szükséges előírások betartása. Veszélyhelyzetek felismerése otthon, az iskolában, a közlekedésben. Orvosi segítségnyújtás kérése, elfogadása, mentőhívás. Az előírások betartása. Teendők elsősegélynyújtáskor. Szituációs gyakorlatok. Plakátok, tablók elemzése, készítése.
<i>Egyedfejlődés</i> Az emberi egyedfejlődés szakaszai. Serdülőkori változások.		Felismerés és összehasonlítás jellemző jegyek alapján. A serdülőkorra jellemző tulajdonságok gyűjtése. A szülői és saját tulajdonságok közötti hasonlóság keresése.
<i>Magatartás</i> Milyen vagyok, milyen szeretnék lenni. Önismeret, viselkedési normák, szabályok szerepe. Kapcsolatok társakkal és a családdal. Az iskolai élet szabályai, házirend.		Közösségi viselkedési normák ismerete. Képanyagok, filmek elemzése. Szituációs játékokban az önismeret fejlesztése.
Fogalmak	Testméret, testalkat, tápanyag, testi és érzékszervi sérülés, járvány és fertőzés, betegség, elsősegélynyújtás, gyógyítási mód, magatartás.	

Témakör	6. Környezet, fenntarthatóság	Óraszám 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség, az analízáló, szintetizáló képesség, a kauzális gondolkodás fejlesztése. A szóbeli és írásbeli kifejezőképesség fejlesztése, kritikai érzék fejlesztése, az ember természeti környezetéről, a környezeti rendszerek állapotáról, védelméről, fenntarthatóságáról szerzett ismeretek bővítése. Környezetvédő tevékenységek gyakorlása, információszerző képesség fejlesztése. A természetes és a kulturális értékek megbecsülése. Kauzális gondolkodás fejlesztése, kritikai érzék fejlesztése, felelősségtudat további erősítése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>Globális környezeti rendszerek</i> Életvitel és fenntarthatóság. Környezettudatos magatartás.		Helyes és helytelen magatartások elemzése. Egyszerű megoldások keresése. Az egyén lehetőségei a környezet megóvásában (étkezés, szelektív hulladékgyűjtés, fűtés, csomagolás, közlekedés).
A víz körforgása. Időjárási jelenségek, folyamatok. Táj és ember kapcsolata a Kárpát-medencében.		Kirándulásokon tapasztalatok gyűjtése, lejegyzése.
<i>Környezeti tényezők</i> Kölcsönhatások a természetes, a mesterséges környezet és az időjárás között.		Az éghajlat és az időjárás környezetre gyakorolt hatásainak megfigyelése, felismerése képek, filmek segítségével. Megbeszélések, elemzések, rendszerezések, csoportosítások. Épületek hő- és vízszigetelésének fontossága, egyszerű bemutató kísérletek megfigyelésével, megbeszélésével.
Az élőlényekre ható élettelen környezeti tényezők. Az élőlények alkalmazkodása a környezeti tényezőkhöz, feltételekhez (levegő, víz, talaj, hőmérséklet, fényviszonyok).		Példák gyűjtése a növények, állatok alkalmazkodásáról (növények és fényviszonyok, vízigény, hőmérséklet, állatok, téli álm, kültakaró, költözés).
<i>A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága</i> A környezeti állapot és az ember egészsége. A környezetszennyezés jellemző esetei, következményei (levegő-, víz-, talajszennyezés). Az élőhelyek pusztulásának okai, következményei. Megtartás lehetőségei.		Természetközeli és leromlott állapotú élőhelyek megfigyelése sétákon, kirándulásokon. Tapasztalatok megbeszélése, tablók, plakátok készítése, összefüggések keresése a tiszta, egészséges környezet és a szennyezett környezet hatásairól az ember egészségi állapotára. Részvétel a jeles napok alkalmával rendezett környezetvédelmi megmozdulásokon (szemétszedés). A környezetvédelmi problémák felismerése.

Veszélyeztetett fajok védelme (túzok, parlagi sas, fekete gólya, pilisi len, magyar kökörcsin). Energiatakarékosság. Szelektív hulladékgyűjtés.	Kirándulások, filmek segítségével tájékozódás nemzeti parkjainkról, tájvédelmi körzetekről. Könyvek, internet segítségével ismeretek gyűjtése kiemelten védett természeti értékeinkről.
<i>A Föld szépsége, egyedisége</i> A Kárpát-medence természeti és kulturális értékei. Hazánk nagy tájai, vizei és felszínformái, éghajlati sajátosságai. Jellegzetes növénytakarójuk, állatviláguk.	Ismeretterjesztő kiadványok, filmek segítségével ismeretek bővítése, érdekességek, értékek felfedezése. A térkép használata, térképismeret. A földrajzi fogalmak ismerete.
<i>Fogalmak</i>	Fenntarthatóság, időjárási jelenség, kölcsönhatás, környezetszennyeződés, veszélyeztetett faj, energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, földrajzi fogalmak, térképismeret.

Témakör	7. Tájékozódás a földrajzi térben	Óraszám 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az ismert tér fokozatos kitágítása. A térkép és a valóság kapcsolatának felismertetése. Összehasonlítás, differenciálás, analógiás gondolkodás fejlesztése. Tájékozódás a térképi ábrázolás jelrendszerének segítségével. A jelrendszer alkalmazása térábrázolásban.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>A tér és ábrázolása</i> 1.1. Téregységek ❖ Személyes tér. ❖ A földrajzi tér: közvetlen környezet, lakóhely, környező táj, haza. ○ Földrészek és óceánok. ❖ A kontinensek neve, egymástól való távolsága. ❖ Térhierarchia (kis-, közép-, nagytáj; közigazgatási egységek és termelési területek, régiók).		Tájékozódás a lakóhelyen, valamint annak szűkebb és tágabb környezetében. A földrajzi tér fogalmának kialakítása a közeli és a tágabb környezetben. Ismerkedés a földgömbbel. Tájékozódás a földgömbön és a Föld természetföldrajzi térképén.
1.2. Térábrázolás ❖ Térrajz, útvonalrajz, menetvázlat, térképszerű ábrázolások, térképvázlat; úti- és helyszínrajz. ○ Térképi ábrázolás: égtájak iránya, szín- és jelkulcs, felirat, aránymérték. ❖ Térképfajták (pl. domborzati közigazgatási, turista-, autós, időjárási és kontúrtérkép).		A földrajzi tartalmak ábrázolása térképen, földgömbön. Méretarány, aránymérték értelmezése; tanári segítséggel távolságmérés különböző térképeken. Modellalkotás terepasztalon. Elemi térképolvasás (felismerés, keresés) gyakorlása. Eligazodás domborzati, közigazgatási és egyszerű tematikus és lakóhelyi környezetet ábrázoló térképen.

○ Keresőhálózat és földrajzi fókálózat.	Helyszínrajz, egyszerű vázlatrajz készítése a lakóhelyről és környékéről – bejárás, séta, a látott jellegzetes épületek, tereptárgyak rögzítése rajzzal. Tanári irányítással iránymeghatározás. Segítséggel keresés a földrajzi fókálózat alkalmazásával.
Fogalmak	Személyes tér. Földrajzi tér: közvetlen környezet, lakóhely, környező táj, haza. Iránymeghatározás. Térképi ábrázolás, térképjel. Térképfajta (domborzati, közigazgatási, turista-, autós, időjárási és kontúrtérkép). Földrajzi fókálózat. aránymérték.
Topográfiai ismeretek	Európa, Ázsia, Afrika, Észak- és Dél-Amerika, Ausztrália, Antarktika, Atlanti-óceán, Csendes-óceán, Indiai-óceán.

Témakör	8. Tájékozódás az időben	Óraszám 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Tér-, időorientációs képesség fejlesztése. Jelenségek, folyamatok megfigyelése, a tapasztaltak adott szempontok szerinti rendezése. A természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartam béli különbségeinek érzékeltetése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>Az idő</i> 2.1. Időegységek ❖ A napi, az évi, a történelmi és a földtörténelmi időegységek. ❖ Földrajzi-környezeti folyamatok időbeli nagyságrendje, időtartama példák alapján.		Időnagyságrendi és időtartam béli különbségeinek összehasonlító tapasztalása – időszalag készítése, lejárása, hosszúságának vizuális és mozgásos érzékelése. Jelenségek (pl. a Föld mozgásaihoz kötődő változások) szabályszerű ismétlődésének felismerése. A rövidebb távú természeti, társadalmi és környezeti folyamatok áttekintése hazai konkrét példák alapján – periodikusan bekövetkező jelenségek, váltakozó folyamatok felismerése.
2.2. Időrend Földrajzi-környezeti folyamatok, földtörténelmi események időrendje regionális példák alapján.		A környezeti folyamatok időrendiségének felismerése konkrét példákban.
Fogalmak	Napi, évi, történelmi és földtörténelmi időegység, tengely körüli forgás, Nap körüli keringés; évszak, napszak, váltakozás.	

Témakör	9. Tájékozódás a környezet anyagairól és jelenségeiről	Óraszám 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók érdeklődésének felkeltése a természetben előforduló anyagok, felhasználásuk, hasznosíthatóságuk iránt. Az ismeretszerzés, tanulás során a földrajzi környezetben történő eligazodás képességének fejlesztése. A felszínformák és kialakulásuk, a hegységképződés és a lepusztulás-feltöltődés megértése. A felszín folyamatos változásának belátása. A hazai tájak életközösségeinek ökológiai szemléletű jellemzése, az élőhelyek földrajzi sajátosságainak, kapcsolatainak, folyamatos változásának felismertetése. Az időjárás és az éghajlat jelenségeinek értelmezése, konkrét Kárpát-medencei példák alapján. A nyersanyagok és energiahordozó-készletek végelessége miatti takarékosság szükségességének beláttatása. Kooperatív technikák alkalmazása során az együttműködési képesség fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>Tájékozódás a környezet anyagairól és jelenségeiről</i> 3.1. Anyagok, anyagi rendszerek ❖ A tanulók szűkebb és tágabb környezetében előforduló ásványok és kőzetek, nyersanyagok és energiahordozók, illetve talajtípusok példái, jelentőségük a természetben, a társadalmi-gazdasági életben. ❖ Környezetet károsító anyagok és hatásaik.		Érzékszervi vizsgálatok alapján egyszerű megfigyelő eszközök használatával összehasonlítások megtétele – szín, keménység, szag, mintázat. Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító kölcsönhatások, folyamatok megismerése konkrét példákon: levegő-, talaj-, vízszennyezés. A háztartásban használt energiahordozók és nyersanyagok jelentőségének felismerése. Példák gyűjtése az energiatakarékos magatartás lehetőségeire. Válogatás tanári irányítással információs anyagokban és gyűjteményekben (könyv- és médiatár, kiállítási-múzeumi anyagok).
3.2. Földrajzi övezetesség ❖ Vízsintes földrajzi övezetesség ❖ Forró és hideg éghajlatú tájak		A vízszintes földrajzi övezetesség természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti megnyilvánulásainak és hatásainak felfedezése.
3.3. Égitestek ❖ Az égitestek látszólagos mozgása. ❖ A Föld mozgásai és ezek következményei.		
Fogalmak	Ásvány, kőzet, energiahordozó, ipari nyersanyag, mészkő, gránit, bazalt, homok, szén, az égitestek látszólagos mozgása; időjárási-éghajlati elem, napsugárzás, hőmérséklet, szél, csapadék, a víz körforgása, éghajlat-módosító tényező, talajtípus, napszak, évszak, váltakozás.	

Témakör	10. Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól – A társadalmi-gazdasági élet szerveződése és folyamatai	Óraszám 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Elemi fogalmak kialakítása az emberek gazdasági tevékenységéről, a termelés természeti feltételeiről. Az IKT-eszközök használatának gyakoroltatása, a szerzett információk alkalmazása a tananyag feldolgozása során. Összefüggések megértetése és megértetése egy táj, ország, kontinens természeti adottságai és gazdasága között. Együttműködési készség kialakítása, fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól</i> 4.1. A társadalmi-gazdasági élet szerveződése. ❖ A népesség területi eloszlása, a népességszám és befolyásoló tényezői, regionális különbségek. ❖ A kulturális élet földrajzi alapjai (nyelvek, vallások). ❖ A termelés természeti feltételei, a természeti erőforrások felhasználása. ❖ A gazdasági ágazatok (mezőgazdaság, ipar, szolgáltatások), szerepük a földrészek, térségek, országok gazdasági életében.		A társadalmi-gazdasági élet természeti adottságokkal való kapcsolatainak felismerése a lakóhelyről és környékéről vett példák alapján. A letelepedést lehetővé tevő környezeti természeti tényezők megfigyelése. Információgyűjtés tanári irányítással (földrajzi helyek, térképek keresése, digitális lexikonhasználat). Tematikus képanyagok elemzése, összehasonlítása. A helyi környezet (iskola, település) természeti, társadalmi, gazdaságtörténeti, környezeti értékeinek és problémáinak felismerése közvetlen tapasztalatszerzés alapján. Szám adatok összevetése, grafikonok, diagramok leolvasása.
4.2. A világ gazdaság szerveződése és működése. ❖ Földrészek, országok szerepe a világ gazdaságban, fő termékeik. ❖ Nemzetközi gazdasági együttműködések és társadalmi-gazdasági szervezetek példái, jellemző tevékenységük. ❖ A pénzvilág működése: bevétel és kiadás, fizetőeszközök (nemzeti és közös valuták).		Az életmód és a gazdálkodás változásainak bemutatása a Kárpát-medencében az eltérő jellegű földrajzi tájakról való példák alapján. Különböző információforrásokból szóbeli következtetések megfogalmazása. Tematikus térképek, képek, diagramok, ábrák értelmezése. Tematikus képanyagok elemzése.
Fogalmak	Népesség, vallás, nyelv, kultúra, településtípus (tanya, falu, város), munkamegosztás, termelés, természeti erőforrás, világ gazdaság, nemzetközi gazdasági együttműködés, mezőgazdaság, bányászat, ipar, szolgáltatás, fizetőeszköz, valuta, földrajzi fekvés, szállítási, kereskedelmi útvonal, felszín, éghajlat, vízrajz, gazdasági ágazat, természeti és társadalmi kölcsönhatás, környezetkárosító hatás, mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, hegyvidék, bányakincs, kitermelés, hőerőmű, környezetszennyezés (levegőszennyezés, vízszennyezés).	

Témakör	11. Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról	Óraszám 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Magyarország nagytájai átfogó természet- és gazdaságföldrajzi jellegzetességeinek megismertetése. Múltunk jelentős alakjain, híres emberein keresztül a hazai táj ismeretén alapuló, a haza iránti pozitív érzelmek erősítése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
5.1. Magyarország és a Kárpát-medence földrajza ❖ A nemzeti kultúra és a magyarság nemzetközi híre: híres utazók, tudósok, szellemi és gazdasági termékek, történelmi, kulturális és vallási hagyományok, hungaricumok. ❖ A lakóhely, a hazai tájak, nagytájak és országrészek: természetföldrajzi jellemzői, természeti, társadalmi erőforrásai, társadalmi-gazdasági folyamatai, környezeti állapotuk. ❖ Hazánk természeti adottságai és a társadalmi-gazdasági élet kapcsolatai: közvetlen környezetünk társadalmi-gazdasági élete, a társadalmi-gazdasági élet tájanként eltérő természeti feltételei és lehetőségei, környezettől függő életmódok összehasonlítása, hagyományai, a gazdasági környezet változásai, idegenforgalmi vonzerő, gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok, a környező tájak környezeti állapotának hatása a hazai környezetre, a problémák kezelése. ❖ A Kárpát-medence és hegységkerete mint természet- és társadalom-földrajzi egység: a medencejelleg érvénysülése a természeti adottságokon, hatás a gazdasági életben. ❖ A tájak természeti, kulturális, néprajzi, gazdaságtörténeti és környezeti értékei, átalakulása. ❖ A magyarság által lakott, országhatáron túli területek, tájak közös és egyedi vonásai.		Szemléleti térképolvasás. Gyakorlatias térképhasználat. Tájékozódás Magyarország térképén. Magyar utazók feljegyzéseinek, útleírásainak feldolgozása. Szemelvények olvasása. Információgyűjtés tanári irányítással (földrajzi helyek, térképek keresése, digitális lexikonhasználat). Gyűjtőmunka – világraszóló felfedezések, híres magyarok. Tablókészítés. A társadalmi-gazdasági élet természeti adottságokkal való kapcsolatainak felismerése a lakóhelyről és környékéről vett példák alapján. Az életmód és a gazdálkodás változásainak bemutatása a Kárpát-medencében az eltérő jellegű földrajzi tájakról való példák alapján. A helyi környezet (iskola, település) természeti, társadalmi, gazdaságtörténeti, környezeti értékeinek és problémáinak felismerése közvetlen tapasztalatszerzés alapján. A tájak jellegzetességeinek megismerése, jellemzésük során földrajzi kifejezések használata.
Fogalmak	Főváros, hungaricum, világörökség.	

Topográfiai ismeretek	Kárpát-medence, Alföld, Kisalföld, Alpokalja, Dunántúli-dombság, Dunántúli- középhegység, Északi-középhegység, Budapest, Duna, Tisza, Balaton.

Témakör	12. Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az ember környezet-átalakító tevékenységéből következő természetkárosítás problémájának megismerése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
6.1. Globális problémák A helyi környezetkárosítások következményei. 6.2. Fenntarthatóság – Fogyasztási szokások változása; energiatakarékosság, hulladékkezelés, szelektív hulladékgyűjtés. – Védett hazai és nemzetközi természeti értékek példái.		Gyűjtőmunka: képek, cikkek a környezetet veszélyeztető emberi tevékenységekről, következményeiről (Száhel-övezet, esőerdők pusztulása, ózonlyuk) – az összefüggések megértése. Gyűjtés hazai katasztrófákról: tiszai ciánszennyezés, vörösiszap-szennyezés. Példák gyűjtése tanári segítséggel a környezetkárosítás megakadályozásának lehetőségeiről. A környezetvédelem eszközeinek és fokozatainak megismerése.
Fogalmak	Globális probléma, urbanizálódás, környezettudatosság, energiatakarékosság, hulladék-kezelés, szelektív hulladékgyűjtés, biotermék, környezetkárosítás.	

Összegzett tanulási eredmények a 6. évfolyam végére	Aktív részvétel a kísérletek végzésében. Tanult és vizsgált anyagok jellemző tulajdonságainak ismerete. Kölcsönhatások, változások, folyamatok ismerete a mindennapi környezetben. Egyre önállóbb tapasztalatszerzés, a tapasztalatok megfogalmazása és lejegyzése írásban és rajzban. Ismeretek a különféle energiaforrásokról, törekvés az energiatakarékos életmódra. Környezetünkben található egyes természeti és technikai rendszerek ismerete. Életközösségek élő és élettelen összetevőinek megkülönböztetése, ismeretek az élőlények, az emberi test felépítéséről. Az egészséges életmód feltételeinek ismerete. Aktív részvétel a környezetvédő tevékenységekben. Tájékozottság a Naprendszerrel, a bolygókról. Térképismeret, térképhasználat. IKT-eszközök használata. A közvetlen földrajzi térben való tájékozódáshoz szükséges topográfiai fogalmakat a tanuló felismeri a térképen és a földgömbön. Látja a térkép és a valóság kapcsolatát. Ismeri a Föld alakját. Megérti, hogy a térkép a valóság sajátos ábrázolása. Tud tájékozódni egyszerű térkép,

	térképábrázolás alapján. Segítséggel képes műveletvégzésre a térképen, földgömbön. Képes elemi térképolvasásra (felismerés, keresés) és szemléleti térképolvasásra. Ismeri a történelmi és a földtörténeti időegységek időnagyságrendi és időtartam béli különbözőségét. A tanuló megérti, hogy a Föld története sokkal régebben kezdődött, mint az emberiségé. Tudja, hogy összefüggés van a Föld mozgásai és az időszámítás között. Tudja, hogy a felszín folyamatos változásban van. Ismeri a hegységképződési folyamatokat. A fenntartható fejlődés érdekében belátja a nyersanyagok és energiahordozó-készletek végelessége miatti takarékoskodás szükségességét. Az energiatakarékos magatartás szükségességét megérti, követését elfogadja. Belátja az emberiség jövője, fennmaradása szempontjából fontos problémákat: ivóvízkészletek és energiaforrások biztosítása. Ismer a földrajzi környezetre kifejtett emberi hatásokat, és azokból adódó problémákat. Ismeri Magyarország nagytájainak átfogó természet- és gazdaságföldrajzi jellegzetességeit. Képről megismeri lakóhelye és a főváros nevezetes épületeit. Magyarország tipikus tájait képről szóban képes jellemezni. (A tanulók a tevékenységek végzésében és a teljesítményekben az önállóság szempontjából nagy egyéni különbségeket mutathatnak.)

TANÉV VÉGI ÉRTÉKEKLÉS

Jeles /5/

- ❖ Tevékenyen részt vesz a kísérletek végzésében.
- ❖ Ismeri a tanult és vizsgált anyagok jellemzőit.
- ❖ Ismeri a környezetében zajló kölcsönhatásokat és változásokat.
- ❖ Képes önálló ismeret- és tapasztalatszerzésre és ismeretei lejegyzésére.
- ❖ Ismeri a különböző energiaforrásokat és védi környezetét.
- ❖ Az életközösségeket ismeri, meg tudja különböztetni az élő és élettelen.
- ❖ Vannak ismeretei az élőlényekről és az emberi test felépítéséről.
- ❖ Vannak ismeretei az egészséges életmódról.
- ❖ Vannak ismeretei a Naprendszerrel és a bolygókról.
- ❖ Jól használja a térképet és a földgömböt.
- ❖ Ismeri Magyarország nagy tájait, természet- és gazdaságföldrajzi jellegzetességeit.
- ❖ Ismeri a történelmi és a földtörténeti időegységek időnagyságrendi és időtartam béli különbözőségét.
- ❖ Tudja, hogy összefüggés van a Föld mozgásai és az időszámítás között.
- ❖ Ismer a földrajzi környezetre kifejtett emberi hatásokat, és azokból adódó gondokat.
- ❖ Képről megismeri lakóhelye és a főváros nevezetes épületeit. Magyarország tipikus tájait képről szóban képes jellemezni.
- ❖ Képről megismeri lakóhelye és a főváros nevezetes épületeit.
- ❖ Magyarország tipikus tájait képről szóban képes jellemezni.
- ❖ Az IKT eszközöket jól tudja kezelni.

Jó /4/

- ❖ Tevékenyen részt vesz a kísérletek végzésében, de kevés segítséget igényel.
- ❖ Jól ismeri a tanult és vizsgált anyagok jellemzőit.
- ❖ Jól ismeri a környezetében zajló kölcsönhatásokat és változásokat.

- ❖ Kis segítséggel képes azönálló ismeret- és tapasztalatszerzésre és ismeretei lejegyzésére.
- ❖ Jól ismeri a különböző energiaforrásokat és védi környezetét.
- ❖ Az életközösségeket jól ismeri, meg tudja különböztetni az élő és élettelen kevés hibával.
- ❖ Vannak jól használható ismeretei az élőlényekről és az emberi test felépítéséről.
- ❖ Vannak jól használható ismeretei az egészséges életmódról.
- ❖ Vannak használható ismeretei a Naprendszerrel és a bolygókról.
- ❖ Kevés segítséggel használja a térképet és a földgömböt.
- ❖ Jól ismeri Magyarország nagy tájait, természet- és gazdaságföldrajzi jellegzetességeit.
- ❖ Jól ismeri a történelmi és a földtörténeti időegységek időnagyságrendi és időtartam béli különbözőségét.
- ❖ Jól tudja, hogy összefüggés van a Föld mozgásai és az időszámítás között.
- ❖ Jól ismeri a földrajzi környezetre kifejtett emberi hatásokat, és azokból adódó gondokat.
- ❖ Képről kevés segítséggel megismeri lakóhelye és a főváros nevezetes épületeit.
- ❖ Magyarország jellegzetes tájait képről szóban kevés segítséggel képes jellemezni.
- ❖ Képről kevés hibával felismeri lakóhelye és a főváros nevezetes épületeit.
- ❖ Magyarország jellegzetes tájait képről szóban kevés segítséggel képes jellemezni.
- ❖ Az IKT eszközöket kevés segítséggel tudja kezelni.

Közepes /3/

- ❖ Tevékenyen részt vesz a kísérletek végzésében, de tanári segítséget igényel.
- ❖ Megfelelően ismeri a tanult és vizsgált anyagok jellemzőit.
- ❖ Megfelelően ismeri a környezetében zajló kölcsönhatásokat és változásokat.
- ❖ Sok segítséggel képes azönálló ismeret- és tapasztalatszerzésre és ismeretei lejegyzésére.
- ❖ Megfelelően ismeri a különböző energiaforrásokat és védi környezetét.
- ❖ Az életközösségeket megfelelően ismeri, meg tudja különböztetni az élő és élettelen sok hibával.
- ❖ Vannak ismeretei az élőlényekről és az emberi test felépítéséről, kérdések alapján jellemezni tudja.
- ❖ Megfelelő ismeretei vannak az egészséges életmódról.
- ❖ Ismeretei a Naprendszerrel és a bolygókról hiányosak.
- ❖ Sok segítséggel használja a térképet és a földgömböt.
- ❖ Megfelelően ismeri Magyarország nagy tájait, természet- és gazdaságföldrajzi jellegzetességeit.
- ❖ Megfelelően ismeri a történelmi és a földtörténeti időegységek időnagyságrendi és időtartam béli különbözőségét.
- ❖ Hibákkal, de tudja, hogy összefüggés van a Föld mozgásai és az időszámítás között.
- ❖ Megfelelően ismeri a földrajzi környezetre kifejtett emberi hatásokat, és azokból adódó gondokat.
- ❖ Képről tanári segítséggel megismeri lakóhelye és a főváros nevezetes épületeit.
- ❖ Magyarország jellegzetes tájait képről szóban tanári segítséggel képes jellemezni.
- ❖ Képről tanári segítséggel felismeri lakóhelye és a főváros nevezetes épületeit.
- ❖ Magyarország jellegzetes tájait képről szóban tanári segítséggel képes jellemezni.
- ❖ Az IKT eszközöket segítséggel tudja kezelni.

Elégséges /2/

- ❖ Kísérletek végzésében nem tud részt venni.
- ❖ Csak tanári segítséggel tudja felidézni a tanult és vizsgált anyagok jellemzőit.
- ❖ Nagyon hézagosan ismeri a környezetében zajló kölcsönhatásokat és változásokat.
- ❖ Az önálló ismeret- és tapasztalatszerzésre önállóan nem képes és ismeretei önálló lejegyzésére sem.
- ❖ Elvértve ismeri a különböző energiaforrásokat és védi környezetét.
- ❖ Az életközösségeket hiányosan ismeri, meg tudja különböztetni az élő és élettelen sok hibával.
- ❖ Kevés ismerete van az élőlényekről és az emberi test felépítéséről, kérdések alapján is nehezen jellemezi.
- ❖ Hiányos ismeretei vannak az egészséges életmódról.
- ❖ Ismeretei a Naprendszerrel és a bolygókról hiányosak.
- ❖ Sok segítséggel is nehezen használja a térképet és földgömböt.
- ❖ Sok tévesztéssel ismeri fel Magyarország nagy tájait, természet- és gazdaságföldrajzi jellegzetességeit.
- ❖ Sok tévesztéssel ismeri a történelmi és a földtörténeti időegységek időnagyságrendi és időtartam béli különbözőségét.
- ❖ Csak tanári rávezető kérdések alapján ismeri fel, hogy összefüggés van a Föld mozgásai és az időszámítás között.
- ❖ Sok tanári segítséggel ismeri fel a földrajzi környezetre kifejtett emberi hatásokat, és azokból adódó gondokat.
- ❖ Képről sok segítséggel megismeri lakóhelye és a főváros nevezetes épületeit.
- ❖ Magyarország jellegzetes tájait képről szóban sok segítséggel képes jellemezni.
- ❖ Képről sok hibával felismeri lakóhelye és a főváros nevezetes épületeit.
- ❖ Magyarország jellegzetes tájait képről szóban sok segítséggel képes jellemezni.
- ❖ Az IKT eszközök nagy részét csak segítséggel tudja kezelni.

TERMÉSZETTUDOMÁNY**7. évfolyam****heti 5 óra****KÉMIA**

A kémiatanítás célja, hogy sajátos eszközeivel járuljon hozzá a tanulók a természetről, a környezet anyagairól, folyamatairól alkotott világképének alakításához. A tanulók érdeklődésének felkeltése a kémiai ismeretek elsajátítása iránt az egyik legfontosabb motivációs feladat. A tanulók számára fontos a tapasztalati tanulás, a tanulói tevékenység középpontba állítása, ezért a pedagógusnak fokozott figyelmet kell fordítania a kísérletekben, vizsgálódásokban való aktív részvételre úgy, hogy balesetmentes kísérletezés, a szabályok pontos betartása és fegyelmezett munkavégzés valósuljon meg. A kémia és hétköznapi életünk szoros kapcsolatának felismerését szolgálja az egészséges és káros élvezeti szerek bemutatása, az utóbbiak tudatos elutasításának céljából. A háztartási vegyszerek vizsgálatát és balesetmentes használatát gyakorolni kell.

A kémia tanítása során – figyelembe véve az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képességeit, gondolkodását –, a következő kiemelt nevelési célokat tűzzük ki: együttműködésre épülő kooperatív, interaktív tanulási technikák elsajátítása és tanulási módok alkalmazása. A mindennapi tevékenységben a környezetkímélő, takarékos magatartás általánossá válása, a természeti és épített környezet iránti szeretet és megóvása. A munka szerepének értékelése az ember életében. A szociális értékelés fejlesztése. Részvétel az iskolában, lakóhelyén, tágabb környezetben rendezett környezetvédelmi rendezvényeken, akciókban.

Témakör	1. Anyag, kölcsönhatás, energia, információ	Óraszám 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség fejlesztése. A kommunikációs képesség, a motoros képességek, a kauzális gondolkodás, a rendszerező képesség fejlesztése. Feladattudat és szabálytudat erősítése. Aktív kísérletező attitűd. A kísérletezés szabályainak betartása. Az anyagok érzékelhető fizikai, kémiai tulajdonságainak felismerése. Ok-okozati összefüggések felfedezése, hasonlóságok, különbségek felfedezése, problémafelvető képesség fejlesztése, értelmes cselekvés, a kritikai érzék fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>Tudomány</i> Müller Ferenc, Hevesi György, Irinyi János munkássága.		A tudósok munkásságának megismerése, információgyűjtés, feldolgozás.
<i>Anyagok</i> Balesetmentes kísérletezés. A kísérletezés eszközei. A kísérletezés a megismerés és felfedezés tevékenysége. A tárgyak anyagának minőségi és mennyiségi jellemzői. A hétköznapi életben gyakori keverékek, vegyületek és elemek. Keverékek, oldatok.		A kísérletezés eszközeinek megismerése. Balesetmentes kísérletezés szabályainak megismerése és betartása. Az anyagok vizsgálata egyszerű kísérletekkel. Elemek, keverékek, vegyületek tulajdonságainak vizsgálata. Keverékek, oldatok készítése és szétválasztása, a kiinduló és keletkezett anyagok tulajdonságainak vizsgálata. Általánosítás, analízis, szintézis. Az alkotórészek arányai és a keletkezett anyagok tulajdonságai közti összefüggés felismerése (telítetlen, telített oldatok készítése).
Vízben és zsírban oldódó anyagok. (Só, cukor, paprika, víz, zsír, olaj, benzin, acetón, körömlakk, alkohol). Vegyületek (víz, szén-dioxid, szén-monoxid, nátrium-klorid, nitrogén-klorid).		Kísérletek végrehajtása különböző anyagokkal és oldószerekkel. Vízben és zsírban oldódó anyagok vizsgálata. Tapasztalatok megbeszélése, egyszerű folyamatábrák készítése. Tanári bemutató kísérlet (vízbontás) segítségével a vegyület-keverék fogalmának megértése, a különbségek felfedezése, tapasztalatok megbeszélése, a jelenségek értelmezése.
<i>Kölcsönhatások, erők</i> Molekula, atom, atommag (az atomok felépítése, legelemibb szinten, csak érdekességgként).		Elemi szintű ismeretek szerzése az anyagok szerkezetéről, felépítéséről ábrák, természettudományos ismeretterjesztő filmek, modellek segítségével. Kísérletek, vizsgálatok nagyítóval, mikroszkóppal.

A fizikai és kémiai változások megkülönböztetése. Fizikai változások (alak, hőmérséklet, halmazállapot, térfogatváltozások, kémiai változások.	Irányított tanulói és tanári bemutató kísérletek segítségével a változások fajtáinak megfigyelése, elemzése. Az égés fajtáinak, feltételeinek vizsgálata, összegyűjtése. Hasonlóságok, különbségek felfedezése.
<i>Energia</i> A fizikai és kémiai változások energiaviszonyai hétköznapi példákban. Halmazállapot-változás, oldódás, tűzgyújtás.	Egyszerű kísérletekkel, mérésekkel az energiaváltozások vizsgálata.
Fogalmak	Kísérletezés, kísérleti eszköz, szerves és szervetlen anyag, fizikai és kémiai változás, bomlás, egyesülés, elemi összetétel, elem, fotoszintézis.

Témakör	2.Rendszerek	Óraszám 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás fejlesztése. Finommotorika fejlesztése. Aktív részvétel kísérletekben, balesetmentes kísérletezés. A tűzoltás különböző módjainak ismerete. Információs jelek ismerete és alkalmazása. A természeti rendszerek felépítésében legfontosabb anyagok ismerete. Épített rendszerek fogalmának ismerete. Képzelet, fantázia, kreativitás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása, összehasonlítás, elemzés gyakorlása, ok-okozati összefüggések felfedezése, IKT-eszközök használata.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>Tér, idő, nagyságrendek</i> Az atomok, molekulák mérete.		Mikroszkópos vizsgálatok végzése (vízminta, hagymanyúzat...).
Anyagmennyiség. Tömény és híg oldatok.		A méretek látható, majd érzékszervekkel fel nem ismerhető tartományának érzékelése ábrák, filmek, internetes információk segítségével.
Kémiai, fizikai folyamatok gyorsítása, lassítása (főzés, hűtés).		Keverékek, oldatok összetevőinek vizsgálata mérésekkel. Hígítás- és sűrűsítés-gyakorlatok végzése.
<i>Rendszer, rendszer és környezete</i> Egy-egy használati tárgy előállítása (papírból, fából, műanyagból, nádból játékok, dísz tárgyak készítése). A fizikai, kémiai tulajdonságok összefüggései.		Oldódás-vizsgálatok különböző hőmérsékleten. (Tapasztalatok értelmezése, lejegyzése, rajzos, írásos vázlat formájában.) Ajándékok, dísz tárgyak előállítása során a kiinduló anyagok tulajdonságainak vizsgálata, a megmunkálás lehetőségeinek felismerése, eszközhasználat.

A kísérleti berendezés rendszerként való működése. Sorrendiség, funkció, alá-, fölérendeltségi viszonyok (pl. hevítés: fémáltalca, kémcsőfogó, hőmérő, kémcsőállvány, hőforrás).	A használt kísérleti eszközök részeinek megismerése.
Az égés feltételei. Tűzoltási lehetőségek. Az égés veszélyeire felhívó információs jelek (a dohányzás tiltása, tűzveszélyes hely, robbanásveszély).	Az égés feltételeinek ismerete. A tűzoltás lényegének megbeszélése a feltételek alapján. A különböző tüzek oltási módjainak megismerése. Szituációs gyakorlatok, teendők tűz esetén, tűzoltás, riasztás, a védekezés, megelőzés teendőinek ismerete. A tűzriadó gyakorlatain részvétel. Az égés veszélyeire felhívó információs jelek felismerése.
<i>Természeti rendszerek</i> A növények életéhez szükséges tápanyagok kémiai tulajdonságai (víz-, szén-dioxid-, oxigén-, kiegészítésként nitrogén-, foszfor-, káliumigény). Fotoszintézis.	Szemléltető képek, ábrák segítségével a rendszer elemeinek, a körfolyamatokban történő változásainak, átalakulásának értelmezése, megbeszélése (pl. oxigén – széndioxid). A Nap energiája fontosságának felismerése a földi élet működésének szempontjából.
A talaj tápanyagtartalmának természetes és mesterséges utánpótlása (trágya, műtrágya).	Tapasztalati úton ismeretek szerzése a talaj tápanyagtartalmának pótlására cserepes virágok esetén, kiskertekben, földeken.
Az állatok és az ember életéhez szükséges anyagok (szénhidrátok, szőlőcukor, keményítő, rostok /cellulóz/, zsírok, olajok, fehérjék, szerves savak, csersav, citromsav, víz, oxigén, ásványi anyagok).	Legfontosabb tápanyagaink tulajdonságainak vizsgálata irányított kísérletek alapján. A tapasztalatok elemzése, rögzítése írásban.
Fogalmak	Molekula felépítése, oldatfajta, tűz, fotoszintézis, testfelépítő anyag, tápanyag, hőhatás.

Témakör	3.Felépítés és a működés kapcsolata	Óraszám 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Aktív részvétel a tanulói kísérletekben. Az analízáló, szintetizáló képesség, a kauzális gondolkodás, a kommunikációs képesség fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. Az információszerzés lehetőségeinek bővítése. IKT-eszközök használata. Praktikus kémiai ismeretek alkalmazása a háztartásokban. Képzelet fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>Szervetlen és szerves anyagok</i> A mindennapokból ismert anyagok (elemek, fémek, ötvözetek, sók, savak, bázisok,		Szerves és szervetlen anyagok fizikai és kémiai tulajdonságainak megismerése, elsajátítása.

természetes és mesterséges anyagok) fizikai és kémiai tulajdonságai. Felhasználásuk.		
<i>A Föld</i> Ércetek, ásványok, hegységképző kőzetek.		Elemi ismeretek a Föld anyagairól, a hegységképződésekről, a különböző kőzetek, ásványok, ércetek előfordulásáról. Filmek, könyvek, folyóiratok segítségével érdekességek, információk gyűjtése. Kirándulások, tanösvények, kőzetminták, ércminták tanulmányozása, tapasztalatok megbeszélése.
Vízkeménység, vízlágyítás, vízkőoldás kémiai alapjai. Háztartási gépek védelme, természetbarát megoldások. Barlangképződés (enyhén savas esővíz, lúgos mészkőoldás, cseppkőképződés, Aggteleki-karszt, Pálvölgyi-cseppkőbarlang stb.).		A vízkőképződés ismerete. A háztartásokban a vízlágyítás és a vízkőoldás természetes megoldásainak ismerete. Az ásványvizek és a desztillált víz összehasonlítása párologtatással. Képek keresése barlangokról, a képek alapján megfigyelések.
<i>Az időjárás</i> A földi vízkészlet különböző formái (tengervíz, édesvíz, ásványvíz, gyógyvíz, esővíz).		Különböző vízminták vizsgálata összetétel, tisztaság szerint. Ásványvizek tájékoztatóinak olvasása, tartalmak összehasonlítása. Ismeretek gyűjtése a hazai gyógyvizek előfordulásairól, gyógyító hatásairól filmekből, turisztikai magazinokból, internetről.
A víz körforgása (tengervíz-esővíz kapcsolata).		Sóoldat bepárlása, desztillálása által az összefüggések felfedezése, megértése.
A levegő kémiai összetétele (nitrogén, oxigén, szén-dioxid, nemesgázok).		A levegő legfontosabb alkotórészeinek megismerése ábraelemzéssel. Az oxigén százalékarányának felismerése kísérlet alapján. Az oxigén–szén-dioxid egyensúlyi állapot fontosságának felismerése (ember, állat, növény).
<i>Nap, Naprendszer</i> A világ anyagi egysége.		Látogatás a Planetáriumba. Érdekességek keresése, felfedezése a makro- és mikrovilág felépítése, rendszere között.
Fogalmak	Szerves és szervetlen anyag, elem, fém, ötvözet, só, sav, , természetes és mesterséges anyag, kőzetek, vízkő, vízkeménység, vízlágyítás, vízkőoldás, ásványvíz, gyógyvíz, tengervíz, édesvíz, a levegő kémiai összetétele, Naprendszer.	

Témakör	4.Állandóság, változás	Óraszám 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Aktív részvétel a kísérletekben, balesetmentes kísérletezés szabályainak betartása. A kommunikációs készség, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás, a finommotorika fejlesztése. Információszerzés bővítése. IKT-eszközök használata. Ismeretek szerzése egyirányú és megfordítható változásokról, kémiai folyamatokról. Körfolyamatok értelmezése, ok-okozati összefüggések felismerése, az elképzelés, következtetés, általánosítás képességének fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>A rendszer állapota és változásai</i> A hőmérséklet és nyomás, mint állapotjelző (víz, levegő).		Összefüggések keresése, felfedezése a folyékony és légnemű anyagok hőmérsékletváltozása és nyomásviszonyai között. Példák gyűjtése a nyomás és a hőmérséklet kapcsolatáról a hétköznapi életből, pl. a kávéfőző, kukta, hőlégballon, gőzgép, gőzmozdony, gőzhajó működéséről.
<i>Változások</i> Kémiai reakciók többféle szempont szerint: ❖ gyors-lassú ❖ egyesülés-bomlás. Oxidáció-redukció (redoxi folyamatok), sav-lúg.		A gyors és lassú égés, feltételei, kísérőjelenségei ismerete. Tűzvédelmi alapismeretek elsajátítása, betartása. Alkotórészek vizsgálata vízbontás esetén. Hidrogén égésének megfigyelése. Durrnogáz-próba megfigyelése. A kiinduló anyag és a keletkezett anyagok vizsgálata, a folyamat lépéseinek rögzítése.
<i>Változások iránya</i> Egyirányú, megfordítható változások, körfolyamatok értelmezése. Szén égetése – szén-dioxid Szénsav előállítása, bomlása Kénssav előállítása, bomlása Mészégetés-mészoltás Mészoldás – cseppkőképződés stb.		Egy-egy példán keresztül a kémiai folyamatok irányának bemutatása, a tapasztalatok megbeszélése, a folyamatok értékelése.
<i>Egyensúly</i> Telített oldat, oldódás, kristályosodás. Halmazállapot-változások		Só-, cukor-, timsókristály készítése. Okok keresése – a hőmérséklet függvényében az egyensúlyra való törekvés felfedezése.
Fogalmak	Hőmérséklet, nyomás, kémiai reakció, gyors égés, lassú égés, egyesülés, bomlás, oxidáció, redukció, sav-lúg, szénsav, széndioxid, kénsav, kénssav, sósav, salétromsav, mészégetés, mészoldás, telített-, telítetlen oldat.	

Témakör	5. Az ember megismerése és egészsége	Óraszám 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A kommunikációs képesség fejlesztése, a problémamegoldó és kauzális képesség fejlesztése, mérlegelő képesség fejlesztése. Ismeretek bővítése az egészséges táplálkozás összetevőiről. A tápanyag-, kalóriatáblázatok adatainak értelmezése. A mértékletes táplálkozás előnyei. A kémiai ismeretek alkalmazása a mindennapokban, a vegyszerek használati utasításainak értelmezése, betartása, szociális készség fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>Önfenntartás</i> Legfontosabb tápanyagok összetétele (molekulák, víz).		Tápanyagok összetételének vizsgálata.
<i>Magatartás</i> Energiaitalok alkotórészei, kémiai tulajdonságai, hatása. Drog, kávé, kóla, szerves oldószerek kémiai hatása.		Filmek elemzése, következmények felismerése. Doppingszerek, veszélyforrások elkerülése. Probléma felismerése, és a problémamegoldás keresése.
<i>Egészség</i> Egészséges táplálkozás. Zsírok, cukrok szerepe a helyes táplálkozásban, túlfogyasztás. Élelmiszerek tápanyag- és energiatartalma. Tápanyagtáblázatok. Veszélyes anyagok a háztartásban (vízkőoldó, hypó, fagyálló folyadékok, zsíroló vegyszerek, tisztítószer, gyógyszerek). Fogyasztóvédelem, szavatosság.		Táplálékpíramis-elemzés. Elhízás veszélyeinek felismerése. Tápanyagtáblázat értelmezése, használata. Használati utasítás értelmezése.
Fogalmak	Tápanyag, zsírban, vízben oldódó vitamin, élvezeti szer, energiatartalom, táplálékpíramis, tápanyagtáblázat, használati utasítás, fogyasztóvédelem, szavatosság, vegyszer, tisztítószer, gyógyszer.	

Témakör	6. Környezet és fenntarthatóság	Óraszám 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás, a szociális képességek fejlesztése. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése, aktív részvétel a környezetvédelemmel kapcsolatos tevékenységben, szelektív hulladékgyűjtésre törekvés, környezettudatos attitűd erősítése. Törekvés erősítése a takarékos életmódra. A globális környezeti problémákról információk gyűjtése, elemzése; kritikai érzék fejlesztése, a felelősség tudatos vállalásának erősítése. IKT-eszközök használata.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
<i>Élő és élettelen környezeti tényezők</i> A víz- és a levegő tisztasága. Szennyező források és a szennyezés megelőzésének mindennapi, végrehajtható formái. Helyes szokások.	Hírek, időjárás-jelentések értelmezése, folyamatos nyomon követése. Tablók, rajzok, rövid beszámolók készítése a természetes vizek, a levegő állapotáról. Megoldások keresése a szennyeződések csökkentésére. Helyes szokások gyakorlása szituációs feladatokban, s természetes közegben.
<i>A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága</i> Környezeti terhelés (szennyező, mérgező anyagok).	Résztétel a jeles környezetvédelmi napok alkalmával szervezett iskolai, helyi vagy társadalmi akciókon, megmozdulásokon.
Szelektív hulladékgyűjtés. Lomtalanítás, hulladékudvarok. Veszélyes hulladék.	Folyamatos, szelektív hulladékgyűjtés. Veszélyes hulladékok megfelelő elhelyezése (felnőtt irányítással).
Anyag- és energiatakarékosság. Energiatakarékos izzók, áramtalanítás, vízcsap-elzárás, felesleges fűtés, helyes szellőztetés.	Törekvés az anyag- és energiatakarékos életvitelre, a helyes szokások tudatos gyakorlása.

FIZIKA

A fizikai ismeretek elsajátítása során cél a korszerű fizikai szemléletmódra nevelés, a környezettudatos gondolkodás és cselekvés iránti nyitottság kialakítása, a gazdaság környezetkárosító hatásának és a környezetvédelmi törekvések összefüggéseinek felismertetése, a természeti, a gazdasági, valamint a társadalmi folyamatok közötti összefüggések felismertetése.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók képesség- és gondolkodásstruktúrájára alapozva a fejlesztés érdekében fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy a tanulók erősen kötődnek az érzékeléshez, az észleléshez, a közvetlen tapasztalatszerzéshez, ezért nagyon sok egyszerű kísérletre, gyakorlásra, mérésre, becslésre és ezek többszöri megismétlésére van szükség ahhoz, hogy a fizikai jelenségeket, folyamatokat megértsék, illetve az ismereteket alkalmazni tudják a mindennapi életben. A hatékony tanulási módszerek elsajátítása teszi lehetővé az egyre bővülő, önálló ismeretszerzést könyvekből, internetről és más forrásokból.

Témakör	7. Anyag, kölcsönhatások, energia	Óraszám 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerőképesség és a gondolkodási műveletek (válogatás, csoportosítás, elemzés, általánosítás) fejlesztése. A motorikus képesség fejlesztése. Aktív részvétel a kísérletekben, mérésekben. A kísérletezés szabályainak betartása. Megfigyelések, vizsgálódások gyakorlott végrehajtása. Energiatakarékosságra törekvés erősítése. Mérőeszközök pontos használata. A fizika és a mindennapi élet kapcsolatának felismertetése. Kooperatív technikák alkalmazása, pontos munkavégzésre törekvés, kitartó, fegyelmezett munka elsajátítása.	

Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
Halmazállapotok, halmazállapot-változások (víz előfordulásai: víz, jég, pára, gőz).		Hőmérséklet mérése, halmazállapot-változásokra kísérletek végzése. Az anyagok sűrűsége és halmazállapot-változásai közötti összefüggések felismerése.
Fogalmak	Sűrűség, halmazállapot-változás, anyagi tulajdonság, energiafajta, kölcsönhatás, mozgásállapot-változás, erőfajta, energiatakarékosság.	

Témakör	8. Rendszerek	Óraszám 3 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség fejlesztése, térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése. Hálózatok és épített rendszerek értelmezése. Ok-okozati összefüggések feltárása. Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Önálló információgyűjtésre és tanulásra törekvés. Ismeretek bővítése a mikro- és makrovilágból, a képzelet fejlesztése, összehasonlítás adott szempontok szerint, összefüggések felismerése, IKT-eszközök használata.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>Tér, idő, nagyságrendek</i> Hosszúság és idő mértékegységei. Atomi méretek (méretarányos szemléltetés). Jellegzetes rövid és hosszú időskálák a természetben (emberi skála, földtörténet, fényév).		A hosszúság és idő vonatkozásában mérési gyakorlatok, mértékegységek átváltása. Érdekességek gyűjtése filmekből, internetről, ismeretterjesztő kiadványokból.
<i>Hierarchikus rendszerek és hálózatok</i> Példák hálózatokra (elektromos hálózat, internet). Szerkezetek (pl. kerékpár).		Példák gyűjtése hálózatokra a mesterséges környezetben. Szerkezetek összeállítása.
<i>Természeti rendszerek</i> A Naprendszer objektumai (bolygók, Hold, üstökös, meteorok). A világűr megismerésének eszközei (távcső, űrteleszkóp, robotok, Mars-járó).		Látogatás a Planetáriumba, csillagvizsgálóba. Vizsgálódások távcsövekkel. Érdekességek gyűjtése a világűrrel (csoportmunka). Információk internetről, filmekből, könyvekből.
<i>Épített rendszerek</i> Példák: energiaellátás, információs rendszerek, közlekedés, települések.		Térképrajzolás stb.
Fogalmak	Hosszúság-mértékegység, időmértékegység, atom, méretarány, életkor, földtörténeti kor, korszak, bolygó, hold, üstökös, meteor, távcső, űrteleszkóp.	

Témakör	9. A felépítés és működés kapcsolata	Óraszám 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az érdeklődés, kíváncsiság, fantázia erősítése. A feladat-, szabálytudat erősítése. A kommunikációs képesség fejlesztése. Információk gyűjtése és feldolgozása. Internethasználat. A megújuló energiaforrások és szerepük. Következtetés, általánosítás fejlesztése, összefüggések felismerése, kritikai érzék, reális gondolkodás fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>A Föld belső szerkezete (földrengések, rezgéshullámok)</i>		Érdekességek gyűjtése a földrajzkönyvekből, tájékoztató irodalomból, atlaszból, internetről.
A Nap A Nap hő- és fényenergiájának hatása a földi életre. (hőterjedés – sugárzás, a fény fizikai jellemzői).		Egyszerű hőtani, fénytani kísérletek végzése hőterjedéssel, hősugárzással, fényterjedéssel kapcsolatban.
Napenergia-termelés, felhasználás (megújuló energiaforrás, napkollektorok). A mindennapokban használatos, napenergiával működő eszközök (pl. számológépek).		A napenergiával dolgozó eszközök összegyűjtése a valóságban, illetve képanyagon. Felhasználásukról ismeretek gyűjtése csoportmunkában.
Naprendszer Bolygók, holdak és a rajtuk uralkodó fizikai viszonyok. A Hold jellemzői, fázisai (telihold, félhold, újhold).		Planetárium-látogatás. Ismerkedés a bolygók, holdak elhelyezkedésével, szerepével. Információk gyűjtése a bolygók, holdak elhelyezkedéséről, a rajtuk uralkodó fizikai viszonyokról híradásokból, újságokból, TV-, rádióadásokból, internetről. A ciklikusság fogalmának elmélyítése az égitestek mozgásában. A tudományos kutatások eredményei és a tévhitek összehasonlítása.
Fogalmak	Napenergia, földkéreg, izzó magma, földrengés, hőenergia, hősugárzás, fénysugárzás, fénysebesség, bolygó, Hold (telihold, félhold, újhold), csillagászat.	

Témakör	10. Az ember megismerése és egészsége	Óraszám 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerőképesség, a kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás, a kritikai érzék fejlesztése. Fizikai, kémiai hatások, jelenségek szerepének ismerete az ember szervezetének működésében. A kísérletezés szabályainak betartása. Az érzékszervek védelmének megismertetése. Egészségvédelmi ismeretek. Az elektromos áram hatása az élő szervezetre. Empátiakészség fejlesztése. A másság, a sérült ember elfogadása, segítése, együttműködés, a kritikai érzék fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	
Az érzékelés fizikája A fény, a színekép. A fény terjedése, fénytörés, szivárvány A látás alapja, a szemlencse működése. Lencsék, domború, homorú lencsék, nagyítók.		Kísérletezés prizmával, nagyítóval, domború lencsével, homorú lencsével. Képpalkotások megfigyelése, rajzos ábrák elemzése.	
Látáshibák és javításuk (rövidlátás, távollátás). Szemüveghasználat. Látásvédelem – egészségvédelem. (Túlzott és gyenge fény, erős napfény, hegesztés).		A látáshibák okainak elemzése rajzos ábrákon. Szemüveghasználat, napszemüveg-használat, védőszemüveg alkalmazása az adott fényviszonyoknak megfelelően, illetve a látáshibák korrigálására. Látássérült embertársaink segítése.	
A hang, ultrahang szerepe az élővilágban.		Érdekességek gyűjtése az állatok hangokkal történő kommunikációjáról filmek, hanganyagok segítségével. Példák gyűjtése az ultrahang szerepéről a gyógyászatban.	
A hallás fizikai alapjai (hangrezgés, hanghullámok, hangterjedések).		Kísérletek végzése a hang terjedéséről különböző közegekben. Modell- és ábraelemzés a hallás folyamatával kapcsolatban.	
Káros környezeti hatások, zajszennyezés. Erős hanghatással járó foglalkozások. Védőfelszerelések.		A hallószervek tudatos védelme és óvása az erős hanghatásoktól (pl. zene). A halláskárosodás elkerülése védőfelszereléssel. A hallássérült ember elfogadása és segítése.	
Az elektromos áram hatása az élő szervezetre. Veszélyek (áramütés). Veszélyt jelző táblák, információk. Érintésvédelmi ismeretek (konnektor, védődugók).		A veszélyt jelző táblák információinak felismerése, és a veszély tudatos elkerülése. A szórakoztató és háztartási berendezések használata, az érintésvédelmi szabályok betartásával.	
Az elektromosság felhasználása a gyógyászatban.		Képek, filmek elemzése az elektromosság felhasználásáról a gyógyászatban (csoportmunka). Beszámolók készítése szóban, rajzban.	
Fogalmak	Tápanyag, energiahordozó, erőnléti állapot, fénytörés, lencse, képpalkotás, hangterjedés, zajszennyezés, érintésvédelem.		

Témakör	11. Környezet és fenntarthatóság	Óraszám 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, kommunikációs képesség, kauzális gondolkodás, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Információszerzés gyakorlása. Önálló tanulás. IKT-eszközök használata. Energiatakarékosságra törekvés erősítése a hétköznapi életben. Tudatos fogyasztói és természetvédő magatartás, mérlegelő gondolkodás fejlesztése, törekvés az egészséges környezet, az élő természet megóvására.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>A földi időjárás fő jellemzői</i> Időjárási jelenségek, a földfelszín és az időjárás kapcsolata. Légköri és tengeri áramlatok (Golf-áramlat, szélrendszerek).		Földrajzi ismeretek alkalmazása. Érdekességek, információk gyűjtése képekről, filmből, atlaszokból, ismeretterjesztő könyvekből. Összefüggések felismerése a földrajzi szélesség, illetve a tengerszint feletti magasság időjárást meghatározó tényezőiről.
Az időjárás-előrejelzés.		Az időjárás-előrejelzés értelmezése, információfeldolgozás, ábraelemzés újságokból, televízióból.
A légkör fizikai tulajdonságai (napsugárzás, hőmérséklet, csapadék). A vízkörforgás fizikai háttere, szél). Csapadékfajták. Légnyomás és mérése (Barométer).		A légkör fizikai tulajdonságainak elemzése. Összefüggések felismerése. A víz körforgására kísérletek végzése. Elemi ismeretek szerzése a frontképződésekről. Olvasmány-feldolgozás.
<i>Természeti katasztrófák (viharok, földrengések, cunamik kiváltó okai)</i>		Ismeretterjesztő filmek elemzése.
A kárenyhítés lehetőségei, előrejelzés. Megfelelő viselkedési formák veszélyhelyzetekben.		Az előrejelzés fontosságának felismerése, példák gyűjtése a modern földrengés- és vihar-előrejelző eszközökről. A megfelelő magatartás tanúsítása veszélyhelyzetekben. Részvétel szituációs játékokban.
<i>A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága</i> A természetkárosítás fajtáinak fizikai háttere (erdőirtás, légszennyezés, vízszennyezés, talaj-, zaj-, fénszennyezés). Útépítés, házépítések, lakóparkok építése. Fenntarthatóság, védelem.		Kirándulások, séták, irányított megfigyelések, elemzések adott témával kapcsolatban. Tablók, fotók, rajzok készítése. Rövid beszámolók készítése a helyi környezeti problémákról fotókkal, rajzokkal. Érdekességek gyűjtése természettudományos kiadványokból, filmekből a környezet állapotának védelméről, az emberi tevékenységekről.
Energiatakarékos eljárások, eszközök. (szigetelés, energiatakarékos izzók, berendezések, főzési, fűtési módszerek).		Az energiatakarékos eljárásokkal való megismerkedés és alkalmazásuk otthon és a közösségi tereken.

	Törekvés az energiatakarékos technikák alkalmazására.
Takarékos, kényelmes, biztonságos közlekedés eszközei.	Tájékozódás internetről, könyvekből, a legújabb környezetbarát technikai találmányokról, eszközökről.
Energiatermelés módjai, kockázata. Hazai erőművek. (Fosszilis erőművek, atomerőmű).	Hazánk erőműveinek elhelyezkedése, energiatermelésének ismerete. Az energiatermelés kockázatáról információk gyűjtése filmekből, ismeretterjesztő kiadványokból, internetről.
A szennyező-anyagokkal való szakszerű bánásmód (vegyszerek, tisztítószer, olajok, gyógyszerek, elemek, patronok).	Tudatos, szelektív hulladékgyűjtés. A szennyezőanyagok biztonságos tárolásáról, felhasználásáról, megsemmisítéséről ismeretek szerzése. A vegyszereken, tisztítószereken lévő információk feldolgozása.
Fogalmak	Időjárás, áramlat, szélirány, légnyomás, légkör, természeti katasztrófa, fenntarthatóság, a környezeti rendszerek védelme, energiatakarékosság, szennyező anyag, szelektív hulladékgyűjtés, hulladékkezelés.

BIOLÓGIA

A biológia tanításának célja megismertetni a természeti, a gazdasági, valamint a társadalmi folyamatok közötti összefüggéseket, lehetővé tenni, hogy a tanulók a természettudományos jelenségek körében vizsgálódásra törekedjenek.

A biológiai ismeretek elsajátítása az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében azért kiemelt jelentőségű, mert mind a környezet megismeréséhez, mind az önálló testápoló technikák elsajátításához, mind az egészségük védelmének kialakításához segítséget, tapasztalatszerzési és -megosztási lehetőséget igényelnek. Az emberi test felépítésének, működésének megismerése során tanulják meg értékelni az egészséget, törekvés alakul ki bennük annak megőrzésére, megismerik a káros szokások egészségtromboló hatását. Nyitottá válnak a környezettudatos gondolkodás és cselekvés, pl. a veszélyes hulladékok kezelése iránt.

A pedagógus feladata az interaktív tanulási technikák kialakításának segítése, a motivációt és az érdeklődést fenntartó tanulásszervezési eljárások alkalmazása.

Témakör	12. Anyag, energia, információ	Óraszám 3 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, a kommunikációs képesség fejlesztése. Ok-okozati összefüggések felismerése. Kooperatív technikák. IKT-eszközök alkalmazása. Gyűjtőmunkák. A természetben zajló kölcsönhatások, erők, biológiai információk ismerete. Önálló, kitartó munkavégzés, együttműködő képesség fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek

Anyag Az élő rendszerek anyagi összetétele. Kölcsönhatások, erők. Az élőlények alkalmazkodása a gravitációhoz (súly, súlytalanság problémája). Érdekeségek: testfelépítésbeli alkalmazkodások a különböző közegben élő állatoknál (pl. áramvonalas hal, úszóhólyag, szőrös talp, csórtípusok, lábtípusok stb.).	Egyszerű kísérletek végzése (nyomás, közegellenállás, felhajtóerő).
Energia A napfény és a földi élet összefüggése. Fotoszintézis. Táplálkozás, légzés szerepe a szervezet energiaellátásában. Az állatok hőháztartása, testhőmérséklet szabályozása. A mozgás, az életmód és az energiaszükséglet (ragadozók – sebesség; növényevők – menekülés).	Táplálékláncok készítése. Anyag- és energiaforgalom felismerése. Példák felidézése a természeti körfolyamatokról. Gyűjtőmunka. Állandó és változó testhőmérsékletű állatok csoportosítása. Példák keresése, összefüggések felfedezése a mozgás, az életmód és energiaszükséglet között.
Információ A környezeti jelzések és érzékelésük biológiai jelentősége. (Tollazat, illatok, mozgásképek, testbeszéd, viselkedési formák különböző szituációkban, hangjelzések.) A biológiai információ szerepe az önfenntartásban és fajfenntartásban. A biológiai sokféleségben rejlő információ. Az élőlények különböző alkalmazkodóképességének felismerése (tűrőképesség, fajok és életfeltételek).	A biológiai információ jelentőségének felismerése. Példák gyűjtése. Enciklopédiák, lexikonok használata. Gyűjtőmunka, növénytani kísérletek.
Fogalmak	Alkalmazkodás, gravitáció, testbeszéd, hang-, szín-, illatjelzés, tűrőképesség, önfenntartás, fajfenntartás, állandó testhőmérséklet, változó testhőmérséklet, az élő szervezet energiaellátása, fotoszintézis, biológiai információ.

Témakör	13. Rendszerek	Óraszám 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli, időbeli tájékozódás képességének erősítése. A kommunikációs képesség, analízis, szintetizáló képesség, kauzális gondolkodás fejlesztése. Finommotorika fejlesztése. Hálózatok az élővilágban:	

	összefüggések felfedezése, önálló információszerzés, együttes munkában részvétel.
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
<i>Tér és idő</i> Az élővilág méretskálája (a szerveződési szintek összevetése).	Vizsgálatok mikroszkóppal, nagyítóval. Rendezések, csoportosítások, hasonlóságok, különbségek felfedezése.
Az életközösségek térbeli elrendeződése (zonalitás földrajzi szélesség és tengerszint feletti magasság szerint).	Földrajzi ismeretek alkalmazása. Összefüggések felfedezése az életközösségek és a helyük között.
Az élővilág törzsfjlődésének időskálája, jelentősebb eseményei. (Földtörténet – első élőlények megjelenése).	A törzsfjlődés időskálájának ábraelemzése. A földtörténeti eseményekről szemléltető filmek megtekintése, animációk elemzése. Grafikonértelmezés.
A biológiai óra fogalma, példái (az élő szervezetek belső szabályozottsága, ciklikusság öröklött és tanult megnyilvánulásai).	Példák gyűjtése az emberek és az állatok életéből (életkori szakaszok és a kapcsolódó biológiai történések).
<i>Rendszer, rendszer és környezete</i> A sejt, a szervezet és az életközösség, mint rendszer (elemek és kapcsolatok).	Ábrák, képek, modellek, makettek összeállítása (puzzle). Rész-egész kapcsolatának, szerepének megértése elemi szinten.
A környezet fogalma, a rendszer és környezet kapcsolata, biológiai értelmezése a sejt, egyed, életközösség és a bioszféra szintjén.	Az élőlények, élettelen összetevők válogatása, rendezése, csoportosítása adott szempontok szerint. Szűkebb, tágabb kapcsolatrendszerek összefüggésének felismerése, az alá-fölrendeltség viszonyainak értelmezése.
A természetföldrajzi környezet és az élővilág összefüggései.	Példák keresése az élőlények alkalmazkodására a természetföldrajzi környezethez.
<i>Szerveződési szintek, hálózatok</i> A biológiai szerveződés szintjei (egyed alatti és feletti). A szintek közötti kapcsolatok. (Moszatok szerepe a légkör oxigénháztartásában.) Hálózati elv az élővilágban, biológiai hálózatok.	Megfigyelések, vizsgálódások mikroszkóppal, nagyítóval. Ismeretek gyűjtése olvasmányokból, szemelvényekből, elektronikus médiából. Érdekességek keresése baktériumokról, moszatokról.
Fogalmak	Méretskála, szerveződési szint, földtörténeti kor, sejt, egyed, baktérium, moszat, szervezet, életközösség, biológiai hálózat.

Témakör	14. A felépítés és a működés kapcsolata	Óraszám 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, a kommunikációs képesség, a problémamegoldó gondolkodás, a kauzális gondolkodás fejlesztése. A tér-, időbeli tájékozódás erősítése. A kémiai ismeretek felhasználása az egészséges életmód kialakításában. A Föld övezetessége és az ott kialakuló jellegzetes növény- és állatvilág közötti összefüggés felismertetése. Az élővilág egyszerű rendszerezése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>Anyagok</i> A víz biológiai szerepe.		Vizes élőhelyek felsorolása. Érdekeségek gyűjtése a különböző élőlények szervezetében előforduló vízmennyiségről. Példák keresése a víztakarékos növényekről, állatokról (teve, kaktusz). Növénygondozás, állatgondozás (tiszt ivóvíz fontosságának belátása, csíráztatás – öntözés csapvízzel). Kísérlet desztillált vízzel.
Az élőlényeket felépítő szervetlen és szerves anyagok (víz, ásványi anyagok, szénhidrátok, zsírok és olajok, fehérjék, vitaminok) alapvető szerepe.		Táblázatok tanulmányozása, ábraelemzés. Életszerű példák keresése a „só-víz háztartás” egyensúlyi állapotára (szomjúság oka).
Az élelmiszerek összetétele, tápértéke, az egészséges étrend (tápanyag, tápérték, termékösszetétel).		Az élelmiszerek összetételének tanulmányozása, tápanyag-összetételük elemzése. Tudatos fogyasztói magatartás gyakorlása. Élelmiszerek válogatása, ennek fontossága a hiánybetegségek esetén. Napi, heti étrend összeállítása. Receptgyűjtemény készítése, főzési gyakorlatok csoportmunkában.
<i>Élőlények</i> A sejt felépítése (növényi, állati). A növényi és állati szövetek fő típusai.		Mikroszkópos vizsgálatok a sejtek felépítésére. Növényi és állati sejt összehasonlítása.
Baktériumok, vírusok.		Olvasmányelemzés, szövegértés.
Gombák (egy kalapos gomba példáján). A gombák elhelyezkedése az élőlények csoportjai között.		A kalapos gomba vizsgálata, összehasonlítása más növényekkel. Hasonlóságok, különbségek felfedezése. Vizsgálódás nagyítóval.
Növények és állatok általános jellemzői (testfelépítés, kültakaró, táplálkozás, légzés, szaporodás, életmód).		Néhány jellegzetes növény és állat vizsgálata adott szempontok szerint. Elemzés, összehasonlítás.
Testfelépítés, életmód és környezet kapcsolata.		Példák gyűjtése a természetből.
<i>Életközösségek</i> Egyed feletti szerveződési szintek.		Megfigyelés, elemzés az életközösség szerveződéséről, a fajok és az egyedek életéről.

Fajok egyedei közötti kapcsolatok (csoportos életmód: szerepek, rangsor, együttműködés). Magányos életmód. Fajok közti kapcsolatok.	
Az életközösségek belső kapcsolatai.	Az élő és élettelen összetevők csoportosítása. A kölcsönös egymásrautaltság felismerése.
A fajok közötti kölcsönhatások típusai egy-egy konkrét példával (együttélés, versengés, élősködés).	Megfigyelések, egyszerű vizsgálatok terepen, kirándulások alkalmával. Filmek megtekintése, olvasmányok elemzése. Érdekességek, példák gyűjtése (egy-egy konkrét példa megbeszélése).
Életközösségek táplálkozási kapcsolatai, hálózatai: ❖ Táplálékláncok ❖ Termelő szervezetek – növények ❖ Fogyasztó szervezetek – állatok ❖ Lebontó szervezetek – baktériumok, gombák.	Csoportosítások, táplálkozási hálózatok bonyolult rendszerének felismerése. Táplálékláncok készítése – különböző életközösségekben. Táplálkozási piramis értelmezése. Körfolyamatok, egyensúly összefüggéseinek felismerése.
Az állatok viselkedésformái (életmódok, életszakaszok, szituációk – táplálkozás, táplálékszerzés, párzás, védekezés).	Megfigyelések az állatok viselkedésformáiról. Informatikai eszközhasználat. Információfeldolgozás (filmek, képek, könyvek).
<i>Biomok</i> A Föld éghajlati övezeteinek jellemzői, a jellegzetes növényvilág kialakulása közötti összefüggés (pl. tajgaerdő fenyői, esőerdő).	Tablókészítés, élőhelyek bemutatása.
A növény és állatvilág alkalmazkodási módjai az éghajlati viszonyokhoz (pl. az állatok kültakarója, a növények gyökérzete, levelei). A biomok főbb jellemzői, területi elhelyezkedésük.	Rendszerezés, csoportosítás adott szempontok szerint.
<i>Az élővilág rendszerezése (egysejtűek, növények, állatok, gombák)</i> Az élővilág elsődleges csoportokra való felosztása. Főbb rendszertani csoportok: faj, évfolyam, törzs. Egysejtűek. Növények országa. Állatok országa. Gombák országa.	Az eddig tanult növény- és állatfajok csoportosítása megadott szempontok szerint. Növény- és állathatározó könyvek tanulmányozása. Hasonlóságok, különbségek felismerése, általánosítás, rendszerbe sorolás. Táblázatalakítások.
Az élővilág fajgazdagsága, ennek jelentősége.	Érdekességek, szemelvények feldolgozása.

Evolúció (közel 2 millió ismert és ugyanennyi ismeretlen faj).	
<i>Nap, Naprendszer</i> A napsugárzás és a földi élet közötti összefüggés (hősugárzás, fénysugárzás). Fotoszintézis. Szűk és tág tűrőképességű fajok, alkalmazkodás módjai.	Szemelvényfeldolgozás, elemzés, értelmezés. Összefüggések felfedezése. Példák sorolása.
Fogalmak	Víz, szerves, szervetlen anyag, tápanyag, vitamin, a szervrendszer felépítése, egyed és faj, tápláléklánc, evolúció, fotoszintézis.

Témakör	15. Állandóság és változás	Óraszám 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Biológiai, természettudományos ismeretek alapozása. Biológiai fogalmak megértése, elsajátítása. Kapcsolatok felismertetése a kémiában és a fizikában elsajátított ismeretekkel. A megismerőképesség, a kritikus gondolkodás, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. Interaktív eszközök használata, pontos, kitartó munkavégzésre, önálló információ- feldolgozásra, önálló tanulásra törekvés erősítése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>Állapot</i> Az életközösségek állapotának jellemzése. Élőhelyek, s az ott élő, egymással kapcsolatban álló élőlények (növények, állatok).	Közvetlen tapasztalatszerzés kirándulásokon. Információk gyűjtése életközösségek állapotáról különféle információs eszközökkel. Vizsgálódások.	
Sajátos élő és élettelen környezeti feltételek (fajok egyedei közötti, fajok közötti, élő és élettelen összetevők közötti kapcsolatok).	Az élő és az élettelen világ közötti összefüggések feltárása konkrét példák alapján.	
Önszabályozás, viszonylagos egyensúly-megújulás.	Információs eszközök használata.	
Az ember hatása a bioszférára (káros és hasznos beavatkozások). Globális természeti problémák és következményeik.	Adatgyűjtés, tablóképzítés az emberi tevékenységről.	
<i>Változás</i> Az élőlények mozgásának fizikai jellemzése (erő, munkavégzés). Az állatok mozgása: végtagok, mozgásszervek, mozgásfajták.	Példák rendszerezése a növények, állatok mozgásairól. Gyűjtőmunka, csoportosítás.	
Az élőlények hőháztartását befolyásoló fizikai változások (hőáramlás, hővezetés, hőszigetelés, hősugárzás).	Az élőlények életében bekövetkező változások a környezet fizikai és kémiai hatásaira.	

Táplálkozás – belső energia. Hőszigetelés (szőrzet, zsírréteg, faggyús tollazat, pehelytollak). Téli álm: életfolyamatok lassulása. Környezeti hatások – napsugárzás. Csoportos életmód – egymás melengetése (pingvinek stb.). Nagy melegben – párologtatás, fokozott hőleadás.	Csoportosítások, elemzések, általánosítások. Összefüggések felismerése.
Fotoszintézis és a légzés lényege. A termelő szervezetek (növények) szerves anyag előállítása, oxigéntermelése (energiamegkötés).	Kísérletek végzése a fotoszintézisre és légzésre. Táplálékláncok készítése. Rajzos ábrák elemzése.
Szénhidrátok szerepe az élővilág energiaellátásában. Tápanyagok elégetése a szervezet sejtjeiben (lassú égés, energia-felszabadulás). Az oxigén az égés feltétele.	Körfolyamatok elemzése ábrák, képanyagok, filmek segítségével.
Hosszabb idő alatt bekövetkező változások (leszármazás, rokonság, evolúció). Fejlődési folyamat és a mai élővilág sokfélesége (fajok, rokon fajok, családok, rendek, törzsek). Rendszertani alapismeretek.	A változatosság, sokféleség élménye, értékelése családon belül. Az élővilág sokféleségének megfigyelése. Csoportosítás, táblázatkészítés.
Fogalmak	Önszabályozás, viszonylagos egyensúly, megújulás, globális természeti probléma, üvegházhatás, felmelegedés, ózonlyuk, UV-sugárzás, ivóvízkészlet, hőháztartás, belső energia, EKG, EEG, fotoszintézis, szerves anyag, vérnyomás, pulzus, vércukorszint, evolúció, biológiai szabályozás.

Témakör	16. Az ember megismerése	Óraszám 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség további erősítése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Aktív részvétel kiscsoportos beszélgetéseken. Kauzális, problémamegoldó, analízáló, szintetizáló gondolkodás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. Az ember szervrendszere, szervei és azok működésének megismerése. A betegségek és azok megelőzési módjainak ismerete. Törekvés erősítése az egészséges életmódra. Önismeret fejlesztése. A viselkedési és társadalmi normák, szabályok betartása. Az önfegyelem, a belátás képességének fejlesztése. Konfliktuskezelés. Agresszió elkerülése. Problémafeloldás segítése. Önzetlenség erősítése. IKT-eszközök használata.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
Testkép, testalkat, mozgásképesség Testalkat változása a növekedés során. Testkép-zavarok.		Információgyűjtés. Ábraelemzés. Rendszeres, aktív sportolás.

Az ember szervrendszerei Szervek. Elhelyezkedésük. Mozgás: aktív és passzív szervrendszere. Mozgás és életmód kapcsolata. Normál testsúly tartása és a rendszeres mozgás. Gyakori mozgásszervi elváltozások, sérülések, és megelőzésük. A mozgásszegény életmód következményei.	A mozgás és életmód kapcsolatának, összefüggéseinek feltárása. Egészségmegőrző technikák gyakorlása. Helyes, egészséges táplálkozás elsajátítása. Rendszeres tisztálkodás, megfelelő fogápolás fontosságának belátása.
Táplálkozás: szervei, emésztési folyamatok. A tápcsatorna betegségei. A légzés: szervei, működése. A légzőszervek gyakori betegségei. Védekezés egyszerű gyógymódokkal. Keringés: szervei, működése. Kiválasztás szervei.	Az emberi szervezet szervrendszerei és szervei működésének megismerése, betegségeik és megelőzési lehetőségeinek megismerése. Egyszerű ápolási technikák elsajátítása.
<i>Önfenntartás</i> Érzékszervek. A bőr funkciói, bőrbetegségek, bőrápolás, a bőr védelme. A központi és környéki idegrendszer főbb részei. Minőségi, mennyiségi táplálkozás.	Kísérletezés fénytani és hőtani eszközökkel látásra és hallásra. Részvétel az iskolai orvosi vizsgálatokon, szűrővizsgálatokon.
<i>Egészség</i> Orvosi ellátásokkal kapcsolatos ismeretek. Szűrővizsgálat, védőoltás. Az egészséges életmód megőrzéséhez szükséges életvitel. Alapfokú elsősegély-nyújtási ismeretek. Betegjogok.	Részvétel szűrővizsgálatokon. A védőoltás elfogadása. Alapfokú elsősegélynyújtási ismeretek gyakorlása. Ismerkedés a betegjogokkal.
<i>Magatartás</i> A személyiség összetevői, értelmi képességek, érzelmi adottságok, önismeret, önfejlesztés fontossága, viselkedési normák, szabályok szerepe. Családi és egyéni (személyi) kapcsolatok jelentősége. Tanulás szerepe. A serdülőkor érzelmi, szociális és pszichológiai jellemzői. Családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, probléma-feloldás.	Szabályok, normák szerepének elfogadása. A tanulás fontosságának tudatosulása. Felelősségteljes magatartás. Csoportokban beszélgetések során önismeret fejlesztése. Konfliktuskezelések gyakorlása.
Fogalmak	Test, szervezet, szervrendszer, betegség, védekezés, megelőzés, orvosi ellátás, öröklődés, magatartás, önismeret, norma, szabály, serdülőkor.

Témakör	17. Környezet és fenntarthatóság	Óraszám 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség erősítése, a kommunikáció fejlesztése, kísérletező képesség, információgyűjtő és -feldolgozó képesség, a problémamegoldó gondolkodás és a kauzális gondolkodás fejlesztése. A kritikai érzék fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. A globális környezeti rendszerekről, a környezetszennyezésről, a fenntarthatóságról ismeretek szerzése és rendszerezése. Felelősségtudatos magatartás erősítése, a szociális érzékenység és a közösségi érzés erősítése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
Globális környezeti rendszerek A talaj termőképessége, védelme. A talaj sajátos életközössége (baktériumok, egysejtűek, gombák, moszatok, férgek, ízeltlábúak stb.). A tápanyagkészlet folyamatos megújulása. A talajszennyezés forrásai, okai (ipari, háztartási, mezőgazdasági). Az emberi tevékenységek felszínformáló hatásai.		Kísérletezés talajjal. Életközösségek egyedeinek vizsgálata, csoportosítása. Talajszennyezés, szennyező anyagok, hatások csoportosítása adott szempontok szerint. Az emberi tevékenység felszínformáló hatásainak elemzése, beszámolók készítése.
Környezeti tényezők Az éghajlat hatása az épített környezetre (hőszigetelés). Felelős fogyasztói szemlélet.		Az egyéni felelősség belátása konkrét, mindennapi példákon keresztül.
Az élőlényekre ható élettelen környezeti tényezők (levegő, víz, talaj, hőmérséklet), az alkalmazkodás módjai.		A környezeti tényezőkről, az élőlények alkalmazkodásáról tényanyagok gyűjtése, elemzések, vázlat-, tabló-, plakátkészítés.
A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága A környezeti állapot és az ember egészsége közötti összefüggés (testi-lelki egészség).		Konkrét példákon keresztül az ember egészségének védelme és a megfelelő környezeti állapot fenntartása közötti kapcsolat meglátása.
A környezetszennyezés jellemző esetei és következményei (talaj, víz, levegőszennyezés). Emberi, ipari, háztartási, mezőgazdasági tevékenységek környezetszennyező hatásai.		A környezetszennyeződés, az élőhelyek pusztulása problémáinak felismerése, véleményezése.
Az élőhelyek pusztulásának okai, következményei, a fenntartás lehetőségei (aktív természetvédelem) Szelektív hulladékgyűjtés		Részvétel a jeles környezetvédelmi napok rendezvénysorozatain. Játékos vetélkedőkön részvétel. Szemétgyűjtési akciókon részvétel.
A tudatos fogyasztói szokások (takarékoság, tudatosság, megfontoltság, előrelátás).		A tudatos fogyasztási szokások megismerése, konkrét példák gyűjtése.

A fenntarthatóság fogalma, az egyéni és közösségi cselekvés lehetőségei (pl. lakóhely és környékének gondozása, szépítése).	Parkgondozás, fa- és virágültetés.
Fogalmak	Talaj-, víz-, levegőszennyezés, mezőgazdasági, ipari, háztartási szennyezőanyag, vegyszer, olajszennyezés, mérgező gáz, talajpusztulás, takarékoság, tudatosság, mérlegelés, megfontoltság.

FÖLDRAJZ

A szakasz célja elfogadtatni a tanulókkal a környezetet védő, a természeti kincseket takarékosan fogyasztó, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás követését.

Miközben a tantárgy tanulása során a tanulók megismerik a természeti környezetet, változásának és elemeinek kölcsönös egymásra hatásában kifejeződő törvényszerűségeket, gyakorlottá válnak a térképolvasásban. Tájékozódási lehetőséget kapnak Magyarország, Európa és a távoli kontinensek vonatkozásában is.

Témakör	18. Tájékozódás a földrajzi térben	Óraszám 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Analógiás gondolkodás és cselekvéses gondolkodás fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Megfigyelőképesség fejlesztése. A térképhasználat önállóságának és biztonságának növelése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>A tér és ábrázolása</i> 1.1. Téregységek - Földrajzi fókuszát Térhierarchia. Térábrázolás: térrajz, útvonalrajz, menetvázlat, térképszerű ábrázolások, úti- és helyszínrajz. Térképi ábrázolás elemei – jelkulcsok, méretarány.		A térkép és a valóság kapcsolatának megfigyelése, a tapasztalatok alkalmazása. Szemléleti térképolvasás (egyszerű helymeghatározás, távolságbecslés, egyenes és görbe vonal mentén távolságmérés) tanári irányítással. Helymeghatározás tanári segítséggel. Viszonyítási pontok következetes használata.
1.2. Térábrázolás		A földrajzi tájékozódáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerése, megnevezése földgömbön és bármilyen térképen.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Méretarány, aránymérték, keresőhálózat és földrajzi fókuszát. Kis-, közép-, nagytáj; közigazgatási egység, termelési terület, régió, jelkulcs, topográfiai fogalmak.	

Témakör	19. Tájékozódás az időben	Óraszám 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az időbeli tájékozódás, az időfogalom fejlesztése a természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek tudatosítása során.	

Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>Az idő</i> 2.1. Időegységek Példák a rövidebb és hosszabb távú természeti, társadalmi és környezeti folyamatokra. A Föld története. Napi időszámítás, évi időszámítás, a naptár, időeltolódás.		A szabályszerűen ismétlődő természeti és társadalmi környezeti változások leírása. A kontinensen - kontinenseken megismert események, jelenségek, folyamatok időrendbe állítása.
2.2. Időrend Földrajzi-környezeti folyamatok, földtörténeti események időrendje - regionális példák alapján.		Eligazodás a földtörténeti időegységekben.
Fogalmak	Földrajzi-környezeti folyamat; földtörténeti esemény, nap, évszak, napi és évi időszámítás, naptár.	

Témakör	20. Tájékozódás a környezet anyagairól	Óraszám 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Energiatakarékos magatartás kialakítása – saját lehetőségeik felismertetése a környezet és a természeti kincsek takarékos használatához történő hozzájárulásban. Gyakorlottság erősítése az IKT-eszközök használatában. A fogalomalkotó, rendszerező képesség fejlesztése. Helyes földrajzi képzetek kialakítása.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
3.1. Anyagok, anyagi rendszerek A tanulók szűkebb és tágabb környezetében előforduló ásványok és kőzetek, nyersanyagok és energiahordozók, illetve talajtípusok példái, jelentőségük a természetben, a társadalmi-gazdasági életben: kőolaj, kőszén, földgáz, vasérc, réz. Környezetet károsító anyagok és hatásaik.		Az élő és élettelen anyagok rendszerezése, valamint a természeti és társadalmi életben, gazdaságban betöltött jelentőségük felismerése. A leggyakrabban előforduló ásványok és kőzetek, talajok; ipari nyersanyagok és energiahordozók területi előfordulására példák adása. Válogatás tanári irányítással, információs anyagokban és gyűjteményekben (könyv-és médiatár, kiállítási-múzeumi anyagok), világhálón. Az emberiség által legintenzívebben használt nyersanyag- és energiahordozó készletek végeességének belátása. Törekvés az energiatakarékos magatartásra.
3.2. Geoszféra ❖ A talaj kialakulása.		A felszínformák megnevezéseinek összekötése a saját tapasztalattal, felismerésük, azonosításuk képek, leírások

❖ Felszíni és felszín alatti vizek, talajtípusok hazai és regionális példái. Felszíni vizek: vízfolyások, állóvizek, tavak, tengerek és óceánok. A felszín alatti vizek. A felszíni jégtakaró. A víz körforgása. A vízszennyezés, vízvédelem.	alapján. Különbségek és hasonlóságok felismerése, rövid megfogalmazása szóban vagy írásban. Képek csoportosítása megadott szempontok alapján (pl. felszín alatti/feletti vizek).
3.3. Földrajzi övezetesség ❖ Vízszintes és függőleges földrajzi övezetesség természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti megnyilvánulásai. ❖ – Az övezetesség elemeinek kapcsolatai regionális példákon.	A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti megnyilvánulásainak és hatásainak felfedezése. Az övezetesség elemei közötti kapcsolatok (egyszerű ok-okozati viszonyok) felismerése regionális példákon.
Fogalmak	Ipari nyersanyag, energiahordozó, a nyersanyag- és energiakészletek végeessége. Kőolaj, kőszén, földgáz, vasérc, réz, talajtípus, talajképződés, forrás, patak, folyó, tó, talajvíz, karsztvíz, artézi víz, vízszennyezés, felmelegedés, szélrendszer, forró övezet, hideg övezet, függőleges övezetesség.

Témakör	21. Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól	Óraszám: 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tájak, országok, földrészek természeti és társadalmi jellemzőinek, azok összefüggéseinek megfigyeltatása. Az új fogalmak, szerveződések felismerése a megismert országokhoz kapcsolódó példák értelmezésével, egyéni és csoportmunkával, gyakorlatokkal.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
4.1. A társadalmi-gazdasági élet szerveződése ❖ Településtípusok (tanya, falu, város), jellemző képük, a hozzájuk kötődő tevékenységek, szerepük az országok társadalmi-gazdasági életében, a munkamegosztásban. ❖ A gazdasági ágazatok (mezőgazdaság, ipar, szolgáltatások), szerepük a földrészek, térségek, országok gazdasági életében. ❖ A földrajzi térben zajló kölcsönhatások és magyarázatuk regionális példák alapján.	A tájak, országok, földrészek természeti és társadalmi jellemzőinek, azok összefüggéseinek értelmezése. Természeti és gazdasági körülmények, hagyományok egyes népek gazdasági fejlődését, gondolkodásmódját befolyásoló szerepének felismerése példákon keresztül. Egyszeri és rendszeres megfigyelések, mérések, tanári irányítással, egyéni és csoportmunkával, vizsgálódások és modellalkotás. Információgyűjtés tanári irányítással (földrajzi helyek, térképek keresése, digitális lexikonhasználat). Természeti kölcsönhatásokkal kapcsolatos tények, szöveges információk ábrázolása tanári segítséggel.	

	A természeti környezet közvetlen fellelhető hatásai a társadalmi-gazdasági folyamatokban (hazai példák alapján) és közvetett hatásainak felismerése a jelen társadalmi-gazdasági folyamataiban (pl. termelés – életmód) hazai és külföldi példák alapján. A természeti és társadalmi folyamatok hatásainak és kölcsönhatásainak eredményeképpen létrejövő környezeti változások felismerése. A termelő és a fogyasztó folyamatok rövid és hosszú távú következményeinek felismerése a környezetben regionális példákban. Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító kölcsönhatások, folyamatok felismerése példákban. A környezetkárosító kölcsönhatások következményeinek csökkentésére irányuló hazai és nemzetközi erőfeszítések érzékelése. Összefüggések keresése, felfedezése. Ok-okozati összefüggések keresése, következtetések. Törvényszerűségek meglátása.
Fogalmak	Településtípus, tanya, falu, város, gazdasági ágazat, fekvés, felszín, éghajlat, vízrajz, mezőgazdaság, bányászat, ipar, szolgáltatás. Fekvés – szállítási, kereskedelmi útvonal. Természeti és társadalmi kölcsönhatás, környezetkárosító hatás. Felszín, éghajlat, vízrajz, mezőgazdaság, erdőgazdálkodás. Hegyvidék, bányakincs, kitermelés, hőerőmű, környezetszennyezés (levegőszennyezés, vízszennyezés). Tengerpart, halászat, közlekedés, szállítás, sólepárlás, elektromosenergia-termelés, idegenforgalom.

Témakör	22. Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról - A földrajzi tér regionális szerveződése	Óraszám 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Magyarország megismerésével a hazához és a magyarsághoz kötődő pozitív érzelmek erősítése. A közvetlen környezet társadalmi-gazdasági életének, a társadalmi-gazdasági élet tájanként eltérő természeti feltételei és lehetőségei összefüggéseinek megismertetése a tantárgy eszközeivel. Gyűjtőmunka, projekt, csoportos tevékenység keretében végzett feladatokkal az együttműködési és kommunikációs készség növelése. Tájékozódási képesség fejlesztése. Környezeti érzékenység erősítése. A természet szépségének felismertetése. Érdeklődés felkeltése idegen tájak iránt. Fogalomalkotó, analitikus és kauzális gondolkodás, képzelet fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
5.2. Európa ❖ Európa földrajzi-környezeti jellemzői ok-okozati összefüggéseikben: természetföldrajzi kép (fekvés, határok, domborzat, felszínformálódás, éghajlat, vízrajz, természetes élővilág, talaj, tájak); társadalom-földrajzi kép (népesség, települések, életmódok, termelés, kereskedelem, infrastruktúra; környezeti kép (állapot, problémák, lehetséges megoldások). ❖ Az Európai Unió mint gazdasági szerveződés; az európai kulturális sokszínűség földrajzi alapjai ❖ A kontinensrészek (Észak-Európa, Nyugat-Európa, Dél-Európa, Közép-Európa, Kelet-Európa) földrajzi jellemzői, különböző életterek közös és egyedi földrajzi-környezeti jellemzői, azok okai és következményei.	Az Európai Unió fő céljainak, értékeinek megismerése földrajzi-környezeti nézőpontból. Az együttműködések szükségességének felismerése.
5.3. Az Európán kívüli kontinensek, tájak, országok ❖ Afrika, Amerika, Antarktika, Ausztrália és Óceánia, Ázsia természetföldrajzi jellemzői (fekvés, határok, domborzat, felszínformálódás, éghajlat, vízrajz, természetes élővilág, talaj, tájak); társadalom-földrajzi sajátosságai (népesség, települések, életmódok, termelés, kereskedelem, infrastruktúra); környezeti állapota (problémák, lehetséges megoldások, védett értékek); a természetföldrajzi övezetesség elemei, összefüggései, hatása a társadalmi-gazdasági életre, a környezetre. ❖ Az egyes kontinensek tipikus tájainak (esőerdő, szavanna, sivatag, monszuntáj, füves puszták területe, tajga, sarkvidék; farmvidék, ültetvény, öntözéses gazdálkodás területe, oázis, átalakuló ipari körzet, kikötőövezet) természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzői, az adottságok társadalmi hasznosítása, jellemző életmódja. ❖ A távoli kontinensek meghatározó jelentőségű országai, országcsoportjainak (trópusi Afrika	Megfigyelés, illetve filmes illusztrációk segítségével, szemelvények, útleírások, képek alapján helyes földrajzi képzetek kialakítása a földfelszínről. Ismerkedés távoli tájakkal, vizuális élmények szerzése a Föld különböző arculatú tájairól. Tájékozódás égtájak és nevezetes szélességi körök szerint. Ismeretek gyűjtése, rendszerezése. Domborzati formák felismerése, a kialakult földrajzi képzetek szóbeli leírása.

	országai, arab világ, USA, Brazília, Kína, India, Japán, Délkelet-Ázsia gyorsan iparosodott országai és Ausztrália) földrajzi jellemzői és világgazdasági szerepe.
Fogalmak	Északi-sarkpont, Egyenlítő, Déli- sarkpont, térítő, éghajlati övezet: hideg, mérsékelt, forró, monszunvidék, mediterrán táj, tajgavidék, sivatag. Ipari körzet, farm, öntözéses gazdálkodás, oázis.

Témakör	23. Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Fogyasztói szokások tudatosítása, a tudatos fogyasztói magatartás erősítése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
6.1. Globális problémák Az életminőség különbségeinek példái: az éhezés és a szegénység által leginkább veszélyeztetett országok, térségek; az urbanizálódás folyamata és jelenségei.		A természeti környezet közvetlen és közvetett hatásainak felismerése a múlt és a jelen társadalmi-gazdasági folyamataiban konkrét hazai és külföldi példák alapján, vizuális források segítségével.
6.2. Fenntarthatóság ❖ Fogyasztási szokások változása; környezettudatosság, energiatakarékosság, hulladékkeletkezés, szelektív hulladékgyűjtés, biotermékek; személyes és közösségi cselekvési lehetőségek; tudatos vásárlói magatartás. ❖ Védett hazai és nemzetközi természeti értékek példái.		Képek, filmek, személyes tapasztalatok alapján példák felismerése, gyűjtése. Összehasonlítás, megbeszélés, esetleg vita.
Fogalmak	Környezettudatosság, energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, biotermék.	

Összegzett tanulási eredmények a 7. évfolyam végére	Alapvető ismeretek a kémiai, fizikai, biológiai jelenségekről, törvényszerűségekről, ezek felhasználása a gyakorlatban, a mindennapi életben, a háztartásban. Az élő és élettelen természet legfontosabb kölcsönhatásainak ismerete. A megfigyelésekben, kísérletekben önálló, szabálykövető részvétel. Egyszerűbb összefüggések megértése, tapasztalatok megfogalmazása szóban, vázlatkészítés. Törekvés a tanult szakkifejezések pontos használatára. Információk egyre önállóbb gyűjtése és feldolgozása. IKT-eszközök használata. Tudatos környezetvédelem és egészségvédelem, megoldások keresése a környezet- és egészségkárosítás elkerülésére. Az egészségügyi hálózat ismerete. Képesség segítségkérésre, segítségnyújtásra. Kialakult szabálytudat, képesség az együttműködésre, konfliktuskezelésre, reális önismeret.

	Tájékozódás a földrajzi térben: az eligazodáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerése, megnevezése bármilyen térképen. Térképolvasás nagy egyéni különbségekkel: szemléleti térképolvasás segítségével, esetleg következtető térképolvasás. A fókuszálózat segítségével történő helymeghatározás segítségével. A szomszédos országok és fővárosaik megnevezése. A térképen a tanult tájak megmutatása. Elemi szintű tájékozottság a különféle méretarányú és jelrendszerű térképek olvasásában. A vízszintes és a függőleges övezetesség kialakulása okainak felfedezése. A gazdasági ágazatok szerepének ismerete a földrészek, térségek, országok gazdasági életében. A földrajzi térben zajló felismert kölcsönhatások és összefüggések elemi szintű magyarázata. Törekvés energiatakarékos magatartásra. A természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi, valamint időtartambeli különbségeinek tudatosulása. Az állóvíz és a folyóvíz felismerése képen. A tanuló tudja, hogy a víz a természetben állandó körforgásban van. Ismeri a környezetvédelem feladatát, a vízszennyezés okait és elkerülésének lehetőségeit.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Első sorban tanulóink önmagukhoz mért fejlődését értékeljük.

Jeles /5/

- ❖ Rendelkezik alapvető ismeretekkel a kémiai, fizikai, biológiai jelenségekről, törvényszerűségekről, ezek felhasználása a gyakorlatban, a mindennapi életben, a háztartásban.
- ❖ Ismeri az élő és élettelen természet legfontosabb kölcsönhatásait
- ❖ . A megfigyelésekben, kísérletekben önálló, szabálykövető részvétel.
- ❖ Egyszerűbb összefüggések megértése, tapasztalatok megfogalmazása szóban, vázlatkészítés.
- ❖ Törekvés a tanult szakkifejezések pontos használatára.
- ❖ Információk egyre önállóbb gyűjtése és feldolgozása.
- ❖ Tudatos környezetvédelem és egészségvédelem, megoldások keresése a környezet- és egészségkárosítás elkerülésére.
- ❖ Az egészségügyi hálózat ismerete. Képesség segítségkérésre, segítségnyújtásra.
- ❖ Kialakult szabálytudat, képesség az együttműködésre, konfliktuskezelésre, reális önismeret.
- ❖ Tájékozódás a földrajzi térben: az eligazodáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerése, megnevezése bármilyen térképen. Térképolvasás nagy egyéni különbségekkel: szemléleti térképolvasás segítségével, esetleg következtető térképolvasás.
- ❖ A fókuszálózat segítségével történő helymeghatározás segítségével.
- ❖ A szomszédos országok és fővárosaik megnevezése.
- ❖ A térképen a tanult tájak megmutatása.
- ❖ Elemi szintű tájékozottság a különféle méretarányú és jelrendszerű térképek olvasásában.
- ❖ A vízszintes és a függőleges övezetesség kialakulása okainak felfedezése.

- ❖ A gazdasági ágazatok szerepének ismerete a földrészek, térségek, országok gazdasági életében. A földrajzi térben zajló felismert kölcsönhatások és összefüggések elemi szintű magyarázata.
- ❖ Törekvés energiatakarékos magatartásra.
- ❖ A természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi, valamint időtartambeli különbségeinek tudatosulása.
- ❖ Az állóvíz és a folyóvíz felismerése képen. A tanuló tudja, hogy a víz a természetben állandó körforgásban van. Ismeri a környezetvédelem feladatát, a vízszennyezés okait és elkerülésének lehetőségeit.

Jó /4/

A fenti szempontok jó elsajátítása, kevés tanári segítséget vesz igénybe.

Közepes /3/

A jeles osztályzatnál felsorolt szempontok megfelelő elsajátítása, tanári segítséget sokszor vesz igénybe, de a megoldásra rávezethető.

Elégséges /2/

- ❖ A jeles osztályzatnál felsorolt szempontokat, csak erőteljes tanári segítséggel képes megvalósítani.
- ❖ Nem képes vázlatot írni önállóan.
- ❖ Kölcsönhatásokat és összefüggéseket nem lát meg.

TERMÉSZETTUDOMÁNY

8. évfolyam

KÉMIA

A kémiatanítás célja, hogy sajátos eszközeivel járuljon hozzá a tanulók a természetről, a környezet anyagairól, folyamatairól alkotott világképének alakításához. A tanulók érdeklődésének felkeltése a kémiai ismeretek elsajátítása iránt az egyik legfontosabb motivációs feladat. A tanulók számára fontos a tapasztalati tanulás, a tanulói tevékenység középpontba állítása, ezért a pedagógusnak fokozott figyelmet kell fordítania a kísérletekben, vizsgálódásokban való aktív részvételre úgy, hogy balesetmentes kísérletezés, a szabályok pontos betartása és fegyelmezett munkavégzés valósuljon meg. A kémia és hétköznapi életünk szoros kapcsolatának felismerését szolgálja az egészséges és káros élvezeti szerek bemutatása, az utóbbiak tudatos elutasításának céljából. A háztartási vegyszerek vizsgálatát és balesetmentes használatát gyakorolni kell.

A kémia tanítása során – figyelembe véve az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képességeit, gondolkodását –, a következő kiemelt nevelési célokat tűzzük ki: együttműködésre épülő kooperatív, interaktív tanulási technikák elsajátítása és tanulási módok alkalmazása. A mindennapi tevékenységben a környezetkímélő, takarékos magatartás általánossá válása, a természeti és épített környezet iránti szeretet és megóvása. A munka szerepének értékelése az ember életében. A szociális értékelés fejlesztése. Részvétel az iskolában, lakóhelyén, tágabb környezetben rendezett környezetvédelmi rendezvényeken, akciókban.

Témakör	1. Anyag, kölcsönhatás, energia, információ	Óraszám 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség fejlesztése. A kommunikációs képesség, a motoros képességek, a kauzális gondolkodás, a rendszerező képesség fejlesztése. Feladattudat és szabálytudat erősítése. Aktív kísérletező attitűd. A kísérletezés szabályainak betartása. Az anyagok érzékelhető fizikai, kémiai tulajdonságainak felismerése. A periódusos rendszer legfontosabb elemeinek felismerése. Vegyszerek, élelmiszerek jelzéseinek ismerete, ok-okozati összefüggések felfedezése, hasonlóságok, különbségek felfedezése, problémafelvető képesség fejlesztése, értelmes cselekvés, a kritikai érzék fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>Tudomány</i> Müller Ferenc, Hevesy György munkássága.		A tudósok munkásságának megismerése, információgyűjtés, feldolgozás.
<i>Anyagok</i> Balesetmentes kísérletezés. A kísérletezés eszközei. A kísérletezés a megismerés és felfedezés tevékenysége. A tárgyak anyagának minőségi és mennyiségi jellemzői. A hétköznapi életben gyakori keverékek, vegyületek és elemek. .		A kísérletezés eszközeinek megismerése. Balesetmentes kísérletezés szabályainak megismerése és betartása. Az anyagok vizsgálata egyszerű kísérletekkel. Elemek, keverékek, vegyületek tulajdonságainak vizsgálata. Keverékek, oldatok készítése és szétválasztása, a kiinduló és keletkezett anyagok tulajdonságainak vizsgálata. Általánosítás, analízis, szintézis.
A periódusos rendszer. Mengelejev.		Tájékozódás a periódusos rendszerben.
Elemek. Fémes, nem fémes elemek tulajdonságai.		A megfigyelt, létrehozott keverékek, vegyületek alkotórészeinek vizsgálata egyszerű modellek segítségével, az elemek csoportosítása tulajdonságaik alapján.
Vegyületek csoportosítása. Fém, fém-oxid-bázis, nemesfém, nemesfém-oxid – sav, sók. Indikátoros vizsgálatok (citromlé, ecetes víz, szappan, sóoldat, cukoroldat). Lúgos, savas kémhatás. Balesetvédelem.		A hétköznapi életben használt savak, lúgok indikátoros vizsgálata. Néhány háztartási vegyszer vizsgálata, tapasztalatainak elemzése, kémiai alkotórészek, hatások szempontjából. Balesetmentes vegyszerhasználat elsajátítása.
<i>Kölcsönhatások, erők</i> Molekula, atom, atommag (az atomok felépítése, legelemibb szinten, csak érdekességként).		Elemi szintű ismeretek szerzése az anyagok szerkezetéről, felépítéséről ábrák, természettudományos ismeretterjesztő filmek, modellek segítségével. Kísérletek, vizsgálatok nagyítóval, mikroszkóppal.

A fizikai és kémiai változások megkülönböztetése. Fizikai változások (alak, hőmérséklet, halmazállapot, térfogatváltozások, kémiai változások. Közömbösítés: sav + lúg = só + víz. Sav-bázis reakciók: nátronlúg + sósav = konyhasó + víz meszes víz + szénsav = mészke + víz (cseppkőbarlang).	Irányított tanulói és tanári bemutató kísérletek segítségével a változások fajtáinak megfigyelése, elemzése. Sav-bázis reakciók elemzése.
Információ Az elemek és vegyületek kémiai jelölése. Vegyjel, néhány elem vegyjele. Szóegyenletek (Pl. NaOH, vagyis nátrium-hidroxid; NaCl, vagyis konyhasó; HCl, vagyis sósav stb.).	A periódusos rendszer legismertebb elemeinek keresése, fémek, nemfémek csoportosítása. Élelmiszerek, vegyszerek tájékoztatójának értelmezése, a tanult vegyszerek szóegyenletének megismerése. Figyelmeztető, veszélyt jelző piktogramok értelmezése (méregjel). Gyakorlati példák keresése, elkészítése. Receptek gyűjtése, befőzési, tartósítási módok keresése (cukorszirup, sóoldat).
Fogalmak	Kísérletezés, kísérleti eszköz, szerves és szervetlen anyag, fizikai és kémiai változás, folyamat, só, sav, bázis, elemi összetétel, elem, fotoszintézis.

Témakör	2.Rendszerek	Óraszám 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás fejlesztése. Finommotorika fejlesztése. Aktív részvétel kísérletekben, balesetmentes kísérletezés. A tűzoltás különböző módjainak ismerete. Információs jelek ismerete és alkalmazása. A természeti rendszerek felépítésében legfontosabb anyagok ismerete. Épített rendszerek fogalmának ismerete. Képzelet, fantázia, kreativitás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása, összehasonlítás, elemzés gyakorlása, ok-okozati összefüggések felfedezése, IKT-eszközök használata.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>Tér, idő, nagyságrendek</i> Az atomok, molekulák mérete.		Mikroszkópos vizsgálatok végzése (vízminta, hagymanyúzat...). A méretek látható, majd érzékszervekkel fel nem ismerhető tartományának érzékelése ábrák, filmek, internetes információk segítségével.
A kísérleti berendezés rendszerként való működése.		A használt kísérleti eszközök részeinek megismerése.

Sorrendiség, funkció, alá-, fölérendeltségi viszonyok (pl. hevítés: fémáltalca, kémcsőfogó, hőmérő, kémcsőállvány, hőforrás).	
<i>Természeti rendszerek</i> A növények életéhez szükséges tápanyagok kémiai tulajdonságai (víz-, szén-dioxid-, oxigén-, kiegészítésként nitrogén-, foszfor-, káliumigény). Fotoszintézis.	Szemléltető képek, ábrák segítségével a rendszer elemeinek, a körfolyamatokban történő változásainak, átalakulásának értelmezése, megbeszélése (pl. oxigén – széndioxid). A Nap energiája fontosságának felismerése a földi élet működésének szempontjából.
A talaj tápanyagtartalmának természetes és mesterséges utánpótlása (trágya, műtrágya).	Tapasztalati úton ismeretek szerzése a talaj tápanyagtartalmának pótlására cserepes virágok esetén, kiskertekben, földeken.
Az állatok és az ember életéhez szükséges anyagok (szénhidrátok, szőlőcukor, keményítő, rostok /cellulóz/, zsírok, olajok, fehérjék, szerves savak, csersav, citromsav, víz, oxigén, ásványi anyagok).	Legfontosabb tápanyagaink tulajdonságainak vizsgálata irányított kísérletek alapján. A tapasztalatok elemzése, rögzítése írásban.
<i>Épített rendszerek</i> Fémek általános jellemzői, előállításuk (vas, alumínium, réz...) Vas- és alumíniumkohászat. Fontosabb ötvözetek (acél, sárgaréz, bronz...).	Tapasztalatok gyűjtése egyszerű kísérletek alapján a legismertebb fémek tulajdonságairól. Ábrák, képek, filmek segítségével elemi ismeretek szerzése a fémek előállításáról. Az alapanyag és előállított fém közti változás megértetése (a bomlás-redukció lényegének elemi szintű értelmezése).
Korrózióvédelem (festés, olajozás, ötvöztetés, rozsdamentes acél).	Megfelelő korrózióvédelmi eljárások ismerete. Tűzvédelmi plakátok készítése.
Fogalmak	Molekula felépítése, oldatfajta, tűz, fotoszintézis, testfelépítő anyag, tápanyag, hőhatás, korrózióvédelem, oxidáció, fotoszintézis.

Témakör	3.Felépítés és a működés kapcsolata	Óraszám 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Aktív részvétel a tanulói kísérletekben. Az analízáló, szintetizáló képesség, a kauzális gondolkodás, a kommunikációs képesség fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. Az információszerzés lehetőségeinek bővítése. IKT-eszközök használata. Praktikus kémiai ismeretek alkalmazása a háztartásokban. Képzelet fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>Szervetlen és szerves anyagok</i> A mindennapokból ismert anyagok (elemek, fémek, ötvözetek, sók, savak, bázisok, természetes és mesterséges anyagok) fizikai és kémiai tulajdonságai. Felhasználásuk.		Szerves és szervetlen anyagok fizikai és kémiai tulajdonságainak megismerése, elsajátítása.

A Föld Érc, ásványok, hegységképző kőzetek.		Elemi ismeretek a Föld anyagairól, a hegységképződésekről, a különböző kőzetek, ásványok, érc előfordulásáról. Filmek, könyvek, folyóiratok segítségével érdekességek, információk gyűjtése. Kirándulások, tanösvények, kőzetminták, ércminták tanulmányozása, tapasztalatok megbeszélése.	
A levegő kémiai összetétele (nitrogén, oxigén, szén-dioxid, nemesgázok).		A levegő legfontosabb alkotórészeinek megismerése ábraelemzéssel. Az oxigén százalékarányának felismerése kísérlet alapján. Az oxigén–szén-dioxid egyensúlyi állapot fontosságának felismerése (ember, állat, növény).	
Nap, Naprendszer A világ anyagi egysége.		Látogatás a Planetáriumba. Érdekességek keresése, felfedezése a makro- és mikrovilág felépítése, rendszere között.	
Fogalmak	Szerves és szervetlen anyag, elem, fém, ötvözet, só, sav, bázis, természetes és mesterséges anyag, érc, ásvány, kőzetek. Naprendszer.		
Témakör	4.Állandóság, változás		Óraszám 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Aktív részvétel a kísérletekben, balesetmentes kísérletezés szabályainak betartása. A kommunikációs készség, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás, a finommotorika fejlesztése. Információszerzés bővítése. IKT-eszközök használata. Ismeretek szerzése egyirányú és megfordítható változásokról, kémiai folyamatokról. Körfolyamatok értelmezése, ok-okozati összefüggések felismerése, az elképzelés, következtetés, általánosítás képességének fejlesztése.		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	
A rendszer állapota és változásai A hőmérséklet és nyomás, mint állapotjelző (víz, levegő).		Összefüggések keresése, felfedezése a folyékony és légnemű anyagok hőmérsékletváltozása és nyomásviszonyai között. Példák gyűjtése a nyomás és a hőmérséklet kapcsolatáról a hétköznapi életből, pl. a kávéfőző, kukta, hőlégballon, gőzgép, gőzmozdony, gőzhajó működéséről.	
Változások Kémiai reakciók többféle szempont szerint: ❖ gyors-lassú ❖ egyesülés-bomlás. Oxidáció-redukció (redoxi folyamatok), sav-lúg.		A gyors és lassú égés, feltételei, kísérőjelenségei ismerete. Tűzvédelmi alapismeretek elsajátítása, betartása. Alkotórészek vizsgálata vízbontás esetén. Hidrogén égésének megfigyelése. Durranógáz-próba megfigyelése.	

	A kiinduló anyag és a keletkezett anyagok vizsgálata, a folyamat lépéseinek rögzítése.
Fogalmak	Hőmérséklet, nyomás, kémiai reakció, gyors égés, lassú égés, egyesülés, bomlás, oxidáció, redukció, sav-lúg, szénsav, széndioxid, kénsav, kénessav, sósav, salétromsav.

Témakör	5. Környezet és fenntarthatóság	Óraszám 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás, a szociális képességek fejlesztése. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése, aktív részvétel a környezetvédelemmel kapcsolatos tevékenységben, szelektív hulladékgyűjtésre törekvés, környezettudatos attitűd erősítése. Törekvés erősítése a takarékos életmódra. A globális környezeti problémákról információk gyűjtése, elemzése; kritikai érzék fejlesztése, a felelősség tudatos vállalásának erősítése. IKT-eszközök használata.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>Élő és élettelen környezeti tényezők</i> A víz- és a levegő tisztasága. Szennyező források és a szennyezés megelőzésének mindennapi, végrehajtható formái. Helyes szokások.		Hírek, időjárás-jelentések értelmezése, folyamatos nyomon követése. Tablók, rajzok, rövid beszámolók készítése a természetes vizek, a levegő állapotáról. Megoldások keresése a szennyeződések csökkentésére. Helyes szokások gyakorlása szituációs feladatokban, s természetes közegben.
<i>A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága</i> Környezeti terhelés (szennyező, mérgező anyagok).		Részvétel a jeles környezetvédelmi napok alkalmával szervezett iskolai, helyi vagy társadalmi akciókon, megmozdulásokon.
Szelektív hulladékgyűjtés. Lomtalanítás, hulladékudvarok. Veszélyes hulladék.		Folyamatos, szelektív hulladékgyűjtés. Veszélyes hulladékok megfelelő elhelyezése (felnőtt irányítással).
Anyag- és energiatakarékosság. Energiatakarékos izzók, áramtalanítás, vízcsap-elzárás, felesleges fűtés, helyes szellőztetés.		Törekvés az anyag- és energiatakarékos életvitelre, a helyes szokások tudatos gyakorlása.

FIZIKA

A fizikai ismeretek elsajátítása során cél a korszerű fizikai személetmódra nevelés, a környezettudatos gondolkodás és cselekvés iránti nyitottság kialakítása, a gazdaság környezetkárosító hatásának és a környezetvédelmi törekvések összefüggéseinek felismertetése, a természeti, a gazdasági, valamint a társadalmi folyamatok közötti összefüggések felismertetése.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók képesség- és gondolkodásstruktúrájára alapozva a fejlesztés érdekében fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy a tanulók erősen kötődnek az

érzékeléshez, az észleléshez, a közvetlen tapasztalatszerzéshez, ezért nagyon sok egyszerű kísérletre, gyakorlásra, mérésre, becslésre és ezek többszöri megismétlésére van szükség ahhoz, hogy a fizikai jelenségeket, folyamatokat megértsék, illetve az ismereteket alkalmazni tudják a mindennapi életben. A hatékony tanulási módszerek elsajátítása teszi lehetővé az egyre bővülő, önálló ismeretszerzést könyvekből, internetről és más forrásokból.

Témakör	7. Anyag, kölcsönhatások, energia	Óraszám: 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerőképeség és a gondolkodási műveletek (válogatás, csoportosítás, elemzés, általánosítás) fejlesztése. A motorikus képeség fejlesztése. Aktív részvétel a kísérletekben, mérésekben. A kísérletezés szabályainak betartása. Megfigyelések, vizsgálódások gyakorlott végrehajtása. Energiatakarékosságra törekvés erősítése. Mérőeszközök pontos használata. A fizika és a mindennapi élet kapcsolatának felismertetése. Kooperatív technikák alkalmazása, pontos munkavégzésre törekvés, kitartó, fegyelmezett munka elsajátítása.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
Anyagok Sűrűség (anyag, tömeg, térfogat) fogalma. Mérőeszközök. Mérleg, rugós erőmérő.		Különböző sűrűségű anyagok megfigyelése, összehasonlítása. Mérőeszközök használata (mérleg, rugós erőmérő). Alkotórészek egymáshoz viszonyított elhelyezkedésének megfigyelése.
Kölcsönhatások, erők Energia fogalma, mértékegysége. (Energia, munkavégző képesség), energiafajták (víz, szél, nap, fosszilis energiafajták, atomenergia, elektromos, hő-, mozgási, helyzeti, rugalmas). Energia mértékegysége: J, Kj. Energiaátalakulások, energiamegmaradás. Energiatakarékosság. Az erő fogalma, nagysága, iránya, mértékegysége (Rugós erőmérő).		Élelmiszertáblázatok elemzése, elemi szintű értelmezés. A mindennapi életben tapasztalt erőhatások megismerése, mérési gyakorlatok végzése. Energiafajták megfigyelése természetes környezetben és kísérleti helyzetben.
Fogalmak	Sűrűség, anyagi tulajdonság, energiafajta, kölcsönhatás, mozgásállapot-változás, erőfajta, energiatakarékosság.	

Témakör	8. Rendszerek	Óraszám 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képeség fejlesztése, térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése. Hálózatok és épített rendszerek értelmezése. Ok-okozati összefüggések feltárása. Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Önálló információgyűjtésre és tanulásra törekvés. Ismeretek bővítése a mikro- és makrovilágból, a képzelet fejlesztése, összehasonlítás adott szempontok szerint, összefüggések felismerése, IKT-eszközök használata.	

Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	
<i>Tér, idő, nagyságrendek</i> Hosszúság és idő mértékegységei. Atomi méretek (méretarányos szemléltetés). Jellegzetes rövid és hosszú időskálák a természetben (emberi skála, földtörténet, fényév).		A hosszúság és idő vonatkozásában mérési gyakorlatok, mértékegységek átváltása. Érdekességek gyűjtése filmekből, internetről, ismeretterjesztő kiadványokból.	
<i>Hierarchikus rendszerek és hálózatok</i> Példák hálózatokra (elektromos hálózat, internet). Szerkezetek (pl. kerékpár).		Példák gyűjtése hálózatokra a mesterséges környezetben. Szerkezetek összeállítása.	
<i>Természeti rendszerek</i> A Naprendszer objektumai (bolygók, Hold, üstökös, meteorok). A világűr megismerésének eszközei (távcső, űrteleszkóp, robotok, Mars-járó).		Látogatás a Planetáriumba, csillagvizsgálóba. Vizsgálódások távcsövekkel. Érdekességek gyűjtése a világűrről (csoportmunka). Információk internetről, filmekből, könyvekből.	
<i>Épített rendszerek</i> Példák: energiaellátás, információs rendszerek, közlekedés, települések.		Térképrajzolás stb.	
Fogalmak	Hosszúság-mértékegység, időmértékegység, atom, méretarány, életkor, földtörténeti kor, korszak, bolygó, hold, üstökös, meteor, távcső, űrteleszkóp.		

Témakör	9. A felépítés és működés kapcsolata	Óraszám 3 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az érdeklődés, kíváncsiság, fantázia erősítése. A feladat-, szabálytudat erősítése. A kommunikációs képesség fejlesztése. Információk gyűjtése és feldolgozása. Internethasználat. A megújuló energiaforrások és szerepük. Következtetés, általánosítás fejlesztése, összefüggések felismerése, kritikai érzék, reális gondolkodás fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>A Föld belső szerkezete (földrengések, rezgéshullámok)</i>		Érdekességek gyűjtése a földrajzkönyvekből, tájékoztató irodalomból, atlaszból, internetről.
<i>A Nap</i> A Nap hő- és fényenergiájának hatása a földi életre. (hőterjedés – sugárzás, a fény fizikai jellemzői).		Egyszerű hőtani, fénytani kísérletek végzése hőterjedéssel, hősugárzással, fényterjedéssel kapcsolatban.
Napenergia-termelés, felhasználás (megújuló energiaforrás, napkollektorok). A mindennapokban használatos, napenergiával működő eszközök (pl. számológépek).		A napenergiával dolgozó eszközök összegyűjtése a valóságban, illetve képanyagon. Felhasználásukról ismeretek gyűjtése csoportmunkában.

<i>Naprendszer</i> Bolygók, holdak és a rajtuk uralkodó fizikai viszonyok. A Hold jellemzői, fázisai (telihold, félhold, újhold).	Planetárium-látogatás. Ismerkedés a bolygók, holdak elhelyezkedésével, szerepével. Információk gyűjtése a bolygók, holdak elhelyezkedéséről, a rajtuk uralkodó fizikai viszonyokról híradásokból, újságokból, TV-, rádióadásokból, internetről. A ciklikusság fogalmának elmélyítése az égitestek mozgásában. A tudományos kutatások eredményei és a tévhitek összehasonlítása.
Fogalmak	Napenergia, földkéreg, izzó magma, földrengés, hőenergia, hősugárzás, fénysugárzás, fénysebesség, bolygó, Hold (telihold, félhold, újhold), csillagászat.

Témakör	10. Állandóság és változás	Óraszám 11 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Aktív részvétel a kísérletezésben, az önálló kísérletezés szabályainak tudatos alkalmazása. A mozgás fizikai értelmezése, fajtái. Pontos mérések, becslések, viszonyítások gyakorlása. Mérési adatok lejegyzése. Egyszerű számítások végzése. A fizikai ismeretek alkalmazása a mindennapokban. A munkavégzést segítő eszközök, gépek működésének fizikai értelmezése. Az energiamegmaradás törvényének elemi szintű megismertetése. A motoros képességek fejlesztése. Az ok-okozati összefüggések feltárása. Szókincsbővítés fizikai fogalmakkal, következtetések, általánosítások, szociális motiváltság erősítése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>Mozgások jellemzése</i> Mozgás és nyugalom (viszonylagosság). Egyenes vonalú egyenletes mozgás (út, idő, irány, sebesség, állandó sebesség).	Testek helyének, helyzetének meghatározása. Különböző mozgástípusok felismerése konkrét példákon. Mozgásfajták csoportosítása. Kísérletezés különböző mozgásfajtákra. Út, idő mérése, adatok lejegyzése. Egyszerű számítások végzése. Sebességjelző adatainak értelmezése, GPS alkalmazása.	
<i>Mozgásállapot-változás</i> Változó mozgások. Egyenletesen változó mozgások. Átlagsebesség. Körmozgás jellemzése. Tengely körüli mozgás.	Az erő mozgásállapot-változtató hatásának felismerése példákon. Különböző mozgásfajták megkülönböztetése. Labdajátékok, biliárd.	
Az erő és a sebességváltozás kapcsolata. Gyorsulás, lassulás	Tömeg, sebesség, tehetetlenség kapcsolatának felismerése, megértése.	

Közlekedési alkalmazások. Balesetvédelem.	Kapaszkodás, biztonsági öv használata, kerékpározás szabályainak ismerete, védőfelszerelések használata, ok-okozati összefüggések felismerése (a végén). Példák keresése helyes és helytelen kanyarodási módokra. Megfelelő sebességgel való közlekedés (követési távolság betartása, belátás, szabálykövetés).
<i>Változások iránya</i> Megfordítható és megfordíthatatlan folyamatok. Egyensúlyi állapotra törekvés (centripetális erő). Sportok, karbantartási eszközök használata.	Megfigyelések, példák gyűjtése sportokból (pl. kalapácsvetés lényege). Háztartási eszközök működése (centrifuga, turmix). A mozgásokat segítő és gátló erők hatásainak felismerése.
<i>Egyensúly</i> Tömegmérés, mérleg. Egyszerű gépek (egyoldalú, kétoldalú emelők, csigák). Termikus egyensúly. Energiamegmaradás törvénye elemi szinten. (Testek belső energiájának változásai).	Mérések gyakorlása, mértékegységek átváltása, megfigyelés, becslés, viszonyítás, párosítás, összehasonlítás. Kísérletek végzése egyszerű gépekkel. Mérlegek összeállítása (szerelőkészlet). Egyensúlyi állapotok létrehozása. Összefüggések feltárása. Példakeresés emelők, csigák alkalmazására. Hőmérsékletmérések gyakorlása. Mérési adatok lejegyzése.
<i>Nyomás</i> Szilárd testek nyomása (nyomóerő, nyomott felület). Nyomás a folyadékokban. Nyomás a légnemű anyagokban.	Nyomással kapcsolatos egyszerű kísérletek végzése különböző halmazállapotú anyagokban. Nyomással kapcsolatos ábrák elemzése.
Fogalmak	Mozgás, mozgásfajta, mozgásállapot-változás, egyensúlyi állapot, egyszerű gép, termikus kölcsönhatás, nyomás, sebesség, út, idő.

Témakör	11. Az ember megismerése és egészsége	Óraszám 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerőképeség, a kommunikációs képeség, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás, a kritikai érzék fejlesztése. Fizikai, kémiai hatások, jelenségek szerepének ismerete az ember szervezetének működésében. A kísérletezés szabályainak betartása. Az érzékszervek védelmének megismertetése. Egészségvédelmi ismeretek. Az elektromos áram hatása az élő szervezetre. Empátiakészség fejlesztése. A másság, a sérült ember elfogadása, segítése, együttműködés, a kritikai érzék fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<i>Az energia szerepe az élővilágban</i> Táplálkozás – energiafelhasználás.	Táplálkozási táblázatok értelmezése.	

	A mozgás és a táplálkozás közötti kapcsolat elemzése. Orvos, egészségügyi szakember ajánlásainak elfogadása. Változatos, egészséges táplálkozás elveinek betartása.
A táplálék mint energiahordozó. Az élelmiszerek fő tápanyagai, élettani szerepük. Zsírok, olajok, szénhidrátok – fűtőanyagok. Fehérjék – építőanyagok.	Az emésztés és a légzés folyamatai, összefüggésének elemzése. Az égés feltételeinek ismerete. Napi, heti egészséges étrend összeállítása.
<i>A biológiai mozgás fizikai alapjai</i> A sport szerepe az ember életében. Magasugrás, súlylökés, úszás, labdarúgás, stb. Erőhatások, energiafelhasználás.	Példák gyűjtése és filmek elemzése a sportoláshoz szükséges feltételekről, erőhatásokról, energiafelhasználásról.
Káros környezeti hatások, zajszennyezés. Erős hanghatással járó foglalkozások. Védőfelszerelések.	A hallószervek tudatos védelme és óvása az erős hanghatásoktól (pl. zene). A halláskárosodás elkerülése védőfelszereléssel. A hallássérült ember elfogadása és segítése.
Fogalmak	Tápanyag, energiahordozó, erőnléti állapot.

Témakör	12. Környezet és fenntarthatóság	Óraszám 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, kommunikációs képesség, kauzális gondolkodás, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Információszerzés gyakorlása. Önálló tanulás. IKT-eszközök használata. Energiatakarékosságra törekvés erősítése a hétköznapi életben. Tudatos fogyasztói és természetvédő magatartás, mérlegelő gondolkodás fejlesztése, törekvés az egészséges környezet, az élő természet megóvására.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
Takarékos, kényelmes, biztonságos közlekedés eszközei.		Tájékozódás internetről, könyvekből, a legújabb környezetbarát technikai találmányokról, eszközökről.
Energiatermelés módjai, kockázata. Hazai erőművek. (Fosszilis erőművek, atomerőmű).		Hazánk erőműveinek elhelyezkedése, energiatermelésének ismerete. Az energiatermelés kockázatáról információk gyűjtése filmekből, ismeretterjesztő kiadványokból, internetről.
A szennyező-anyagokkal való szakszerű bánásmód (vegyszerek, tisztítószer, olajok, gyógyszerek, elemek, patronok).		Tudatos, szelektív hulladékgyűjtés. A szennyezőanyagok biztonságos tárolásáról, felhasználásáról, megsemmisítéséről ismeretek szerzése.

	A vegyszereken, tisztítószeren lévő információk feldolgozása.
Fogalmak	Időjárás, áramlat, szélirány, légnyomás, légkör, természeti katasztrófa, fenntarthatóság, a környezeti rendszerek védelme, energiatakarékosság, szennyező anyag, szelektív hulladékgyűjtés, hulladékkezelés.

BIOLÓGIA

A biológia tanításának célja megismertetni a természeti, a gazdasági, valamint a társadalmi folyamatok közötti összefüggéseket, lehetővé tenni, hogy a tanulók a természettudományos jelenségek körében vizsgálódásra törekedjenek.

A biológiai ismeretek elsajátítása az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében azért kiemelt jelentőségű, mert mind a környezet megismeréséhez, mind az önálló testápoló technikák elsajátításához, mind az egészségük védelmének kialakításához segítséget, tapasztalatszerzési és -megosztási lehetőséget igényelnek. Az emberi test felépítésének, működésének megismerése során tanulják meg értékelni az egészséget, törekvés alakul ki bennük annak megőrzésére, megismerik a káros szokások egészségromboló hatását. Nyitottá válnak a környezettudatos gondolkodás és cselekvés, pl. a veszélyes hulladékok kezelése iránt.

A pedagógus feladata az interaktív tanulási technikák kialakításának segítése, a motivációt és az érdeklődést fenntartó tanulásszervezési eljárások alkalmazása.

Témakör	13. Anyag, energia, információ	Óraszám 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, a kommunikációs képesség fejlesztése. Ok-okozati összefüggések felismerése. Kooperatív technikák. IKT-eszközök alkalmazása. Gyűjtőmunkák. A természetben zajló kölcsönhatások, erők, biológiai információk ismerete. Önálló, kitartó munkavégzés, együttműködő képesség fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
Anyag Az élő rendszerek anyagi összetétele. Kölcsönhatások, erők. Az élőlények alkalmazkodása a gravitációhoz (súly, súlytalanság problémája).		Egyszerű kísérletek végzése (nyomás, közegellenállás, felhajtóerő).
Energia A napfény és a földi élet összefüggése. Táplálkozás, légzés szerepe a szervezet energiaellátásában. A mozgás, az életmód és az energiaszükséglet.		Anyag- és energiaforgalom felismerése. Példák felidézése a természeti körfolyamatokról. Gyűjtőmunka. Példák keresése, összefüggések felfedezése a mozgás, az életmód és energiaszükséglet között.
Információ A környezeti jelzések és érzékelésük biológiai jelentősége. A biológiai információ szerepe az önfenntartásban és fajfenntartásban.		A biológiai információ jelentőségének felismerése. Példák gyűjtése. Enciklopédiák, lexikonok használata.

A biológiai sokféleségben rejlő információ. Az élőlények különböző alkalmazkodóképességének felismerése (tűrőképesség, fajok és életfeltételek).		
Fogalmak	Alkalmazkodás, gravitáció, testbeszéd, hang-, szín-, tűrőképesség, önfenntartás, fajfenntartás, állandó testhőmérséklet, változó testhőmérséklet, az élő szervezet energiaellátása, biológiai információ.	
Témakör	14. Rendszerek	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli, időbeli tájékozódás képességének erősítése. A kommunikációs képesség, analizáló, szintetizáló képesség, kauzális gondolkodás fejlesztése. Finommotorika fejlesztése. Hálózatok az élővilágban: összefüggések felfedezése, önálló információszerzés, együttes munkában részvétel.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
Tér és idő Az élővilág méretskálája (a szerveződési szintek összevetése).		Vizsgálatok mikroszkóppal, nagyítóval. Rendezések, csoportosítások, hasonlóságok, különbségek felfedezése.
Az életközösségek térbeli elrendeződése (zonális földrajzi szélesség és tengerszint feletti magasság szerint).		Földrajzi ismeretek alkalmazása. Összefüggések felfedezése az életközösségek és a helyük között.
Az élővilág törzsfajlódásának időskálája, jelentősebb eseményei. (Földtörténet – első élőlények megjelenése).		A törzsfajlódás időskálájának ábraelemzése. A földtörténeti eseményekről szemléltető filmek megtekintése, animációk elemzése. Grafikonértelmezés.
A biológiai óra fogalma, példái (az élő szervezetek belső szabályozottsága, ciklikusság öröklött és tanult megnyilvánulásai).		Példák gyűjtése az emberek és az állatok életéből (életkori szakaszok és a kapcsolódó biológiai történések).
Rendszer, rendszer és környezete A sejt, a szervezet és az életközösség, mint rendszer (elemek és kapcsolatok).		Ábrák, képek, modellek, makettek összeállítása (puzzle). Rész-egész kapcsolatának, szerepének megértése elemi szinten.
A környezet fogalma, a rendszer és környezet kapcsolata, biológiai értelmezése a sejt, egyed, életközösség és a bioszféra szintjén.		Az élőlények, élettelen összetevők válogatása, rendezése, csoportosítása adott szempontok szerint. Szűkebb, tágabb kapcsolatrendszerek összefüggésének felismerése, az alá-fölérendeltség viszonyainak értelmezése.
A természetföldrajzi környezet és az élővilág összefüggései.		Példák keresése az élőlények alkalmazkodására a természetföldrajzi környezethez.
Fogalmak	Méretskála, szerveződési szint, földtörténeti kor, sejt, egyed, szervezet, életközösség, biológiai hálózat.	

Témakör	15. A felépítés és a működés kapcsolata	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, a kommunikációs képesség, a problémamegoldó gondolkodás, a kauzális gondolkodás fejlesztése. A tér-, időbeli tájékozódás erősítése. A kémiai ismeretek felhasználása az egészséges életmód kialakításában. A Föld övezetessége és az ott kialakuló jellegzetes növény- és állatvilág közötti összefüggés felismertetése. Az élővilág egyszerű rendszerezése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>Anyagok</i> A víz biológiai szerepe.		Vizes élőhelyek felsorolása. Érdekességek gyűjtése a különböző élőlények szervezetében előforduló vízmennyiségről.
Az élőlényeket felépítő szervetlen és szerves anyagok (víz, ásványi anyagok, szénhidrátok, zsírok és olajok, fehérjék, vitaminok) alapvető szerepe.		Táblázatok tanulmányozása, ábraelemzés. Életszerű példák keresése a „só-víz háztartás” egyensúlyi állapotára (szomjúság oka).
Az élelmiszerek összetétele, tápértéke, az egészséges étrend (tápanyag, tápérték, termékösszetétel).		Az élelmiszerek összetételének tanulmányozása, tápanyag-összetételük elemzése. Tudatos fogyasztói magatartás gyakorlása. Élelmiszerek válogatása, ennek fontossága a hiánybetegségek esetén. Napi, heti étrend összeállítása. Receptgyűjtemény készítése, főzési gyakorlatok csoportmunkában.
Testfelépítés, életmód és környezet kapcsolata.		Példák gyűjtése a természetből.
Életközösségek táplálkozási kapcsolatai, hálózatai: ❖ Táplálékláncok ❖ Termelő szervezetek – növények ❖ Fogyasztó szervezetek – állatok ❖ Lebontó szervezetek – baktériumok, gombák.		Csoportosítások, táplálkozási hálózatok bonyolult rendszerének felismerése. Táplálékláncok készítése – különböző életközösségekben. Táplálkozási piramis értelmezése. Körfolyamatok, egyensúly összefüggéseinek felismerése.
<i>Nap, Naprendszer</i> A napsugárzás és a földi élet közötti összefüggés (hősugárzás, fénysugárzás). Fotoszintézis. Szűk és tág tűrőképességű fajok, alkalmazkodás módjai.		Szemelvényfeldolgozás, elemzés, értelmezés. Összefüggések felfedezése. Példák sorolása.
Fogalmak	Víz, szerves, szervetlen anyag, tápanyag, vitamin, a szervrendszer felépítése, egyed és faj, tápláléklánc, evolúció.	

Témakör	16. Állandóság és változás	Óraszám 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Biológiai, természettudományos ismeretek alapozása. Biológiai fogalmak megértése, elsajátítása. Kapcsolatok felismertetése a kémiában és a fizikában elsajátított ismeretekkel. A megismerőképeség, a kritikus gondolkodás, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. Interaktív eszközök használata, pontos, kitartó munkavégzésre, önálló információ- feldolgozásra, önálló tanulásra törekvés erősítése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
Állapot Az életközösségek állapotának jellemzése. Élőhelyek, s az ott élő, egymással kapcsolatban álló élőlények (növények, állatok).		Közvetlen tapasztalatszerzés kirándulásokon. Információk gyűjtése életközösségek állapotáról különféle információs eszközökkel. Vizsgálódások.
Sajátos élő és élettelen környezeti feltételek (fajok egyedei közötti, fajok közötti, élő és élettelen összetevők közötti kapcsolatok).		Az élő és az élettelen világ közötti összefüggések feltárása konkrét példák alapján.
Önszabályozás, viszonylagos egyensúly-megújulás.		Információs eszközök használata.
Az ember hatása a bioszférára (káros és hasznos beavatkozások). Globális természeti problémák és következményeik.		Adatgyűjtés, tablóképzés az emberi tevékenységről.
Változás Az élőlények mozgásának fizikai jellemzése (erő, munkavégzés). Az állatok mozgása: végtagok, mozgásszervek, mozgásfajták.		Példák rendszerezése a növények, állatok mozgásairól. Gyűjtőmunka, csoportosítás.
Az élőlények hőháztartását befolyásoló fizikai változások (hőáramlás, hővezetés, hőszigetelés, hősugárzás). Táplálkozás – belső energia. Hőszigetelés (szőrzet, zsírréteg, faggyús tollazat, pehelytollak). Téli álm: életfolyamatok lassulása. Környezeti hatások – napsugárzás. Csoportos életmód – egymás melengetése (pingvinek stb.). Nagy melegben – párologtatás, fokozott hőleadás.		Az élőlények életében bekövetkező változások a környezet fizikai és kémiai hatásaira. Csoportosítások, elemzések, általánosítások. Összefüggések felismerése.
Az életfolyamatokat kísérő elektromos változások példái (EKG, EEG).		Érdekeségek, információk feldolgozása könyvekből, lexikonokból, filmekről, internetről.

	Személyes tapasztalatok feldolgozása.
Fotoszintézis és a légzés lényege. A termelő szervezetek (növények) szerves anyag előállítása, oxigéntermelése (energiamegkötés).	Kísérletek végzése a fotoszintézisre és légzésre. Táplálékláncok készítése. Rajzos ábrák elemzése.
Szénhidrátok szerepe az élővilág energiaellátásában. Tápanyagok elégetése a szervezet sejtjeiben (lassú égés, energia-felszabadulás). Az oxigén az égés feltétele.	Körfolyamatok elemzése ábrák, képanyagok, filmek segítségével.
Az élettani folyamatok hatása a vérnyomásra, pulzusra, vércukorszintre. Életmód, táplálkozás, mozgás, aktivitás, pihenés, testi-lelki egyensúly.	Az egészséges életmód technikáinak alkalmazása. Ismerkedés a vérnyomásméréssel, vércukorszint-méréssel, pulzusméréssel.
Hosszabb idő alatt bekövetkező változások (leszármazás, rokonság, evolúció). Fejlődési folyamat és a mai élővilág sokfélesége (fajok, rokon fajok, családok, rendek, törzsek). Rendszertani alapismeretek.	A változatosság, sokféleség élménye, értékelése családon belül. Az élővilág sokféleségének megfigyelése. Csoportosítás, táblázatkészítés.
<i>Folyamat</i> A biológiai szabályozás lényege, mechanizmusai (pulzusszám, vérnyomás, testhőmérséklet). A szabályozott állandó állapot biológiai jelentősége. A működés egyensúlyi állapotának folyamatos biztosítása.	A saját egészségi állapot iránti felelősség belátása.
Fogalmak	Önszabályozás, viszonylagos egyensúly, megújulás, globális természeti probléma, üvegházhatás, felmelegedés, ózonlyuk, UV-sugárzás, ivóvízkészlet, hőháztartás, belső energia, EKG, EEG, fotoszintézis, szerves anyag, vérnyomás, pulzus, vércukorszint, evolúció, biológiai szabályozás.

Témakör	17. Az ember megismerése	Óraszám 21 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség további erősítése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Aktív részvétel kiscsoportos beszélgetéseken. Kauzális, problémamegoldó, analízáló, szintetizáló gondolkodás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. Az ember szervrendszere, szervei és azok működésének megismerése. A betegségek és azok megelőzési módjainak ismerete. Törekvés erősítése az egészséges életmódra. Önismeret fejlesztése. A viselkedési és társadalmi normák, szabályok betartása. Az önfegyelem, a belátás képességének fejlesztése. Konfliktuskezelés. Agresszió elkerülése. Problémafeloldás segítése. Önzetlenség erősítése. IKT-eszközök használata.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
<i>Testkép, testalkat, mozgásképeség</i> Testalkat változása a növekedés során. Testkép-zavarok. Az ember szervrendszerei Szervek. Elhelyezkedésük. Mozgás: aktív és passzív szervrendszere. Mozgás és életmód kapcsolata. Normál testsúly tartása és a rendszeres mozgás. Gyakori mozgásszervi elváltozások, sérülések, és megelőzésük. A mozgásszegény életmód következményei.	Információgyűjtés. Ábraelemzés. Rendszeres, aktív sportolás. A mozgás és életmód kapcsolatának, összefüggéseinek feltárása. Egészségmegőrző technikák gyakorlása. Helyes, egészséges táplálkozás elsajátítása. Rendszeres tisztálkodás, megfelelő fogápolás fontosságának belátása.
Táplálkozás: szervei, emésztési folyamatok. A tápcsatorna betegségei. A légzés: szervei, működése. A légzőszervek gyakori betegségei. Védekezés egyszerű gyógymódokkal. Keringés: szervei, működése. Kiválasztás szervei.	Az emberi szervezet szervrendszerei és szervei működésének megismerése, betegségeik és megelőzési lehetőségeinek megismerése. Egyszerű ápolási technikák elsajátítása.
<i>Önfenntartás</i> Érzékszervek. A bőr funkciói, bőrbetegségek, bőrápolás, a bőr védelme. A központi és környéki idegrendszer főbb részei. Érzékszervek: látás, hallás, egyensúlyszerv, ízlelés, szaglás szervei. Minőségi, mennyiségi táplálkozás. A táplálkozás hatása a keringésre, légzésre, anyagcserére. Idegi, hormonális szabályozás.	Kísérletezés fénytani és hőtani eszközökkel látásra és hallásra. Részvétel az iskolai orvosi vizsgálatokon, szűrővizsgálatokon.
<i>Szaporodás, egyedfejlődés</i> Szaporodási szervrendszerek. Nemi jellegek. Menstruáció, szexualitás. A szexualitás egészségügyi szabályai, fogamzásgátlás. Méhben belüli fejlődés, születés, születés utáni élet. Semmelweis Ignác, az anyák megmentője.	Beszélgetések az ember szaporodásáról. Megfelelő tájékoztató, felvilágosító kiadványok tanulmányozása. Információgyűjtés egészségügyi kiadványokból, filmekből, internetről. Semmelweis Ignác munkásságának megismerése.
<i>Egészség</i> Orvosi ellátásokkal kapcsolatos ismeretek. Szűrővizsgálat, védőoltás. Az egészséges életmód megőrzéséhez szükséges életvitel. Alapfokú elsősegély-nyújtási ismeretek.	Részvétel szűrővizsgálatokon. A védőoltás elfogadása. Alapfokú elsősegélynyújtási ismeretek gyakorlása. Ismerkedés a betegjogokkal.

Betegjogok.		
Magatartás A személyiség összetevői, értelmi képességek, érzelmi adottságok, önismeret, önfejlesztés fontossága, viselkedési normák, szabályok szerepe. Családi és egyéni (személyi) kapcsolatok jelentősége. Tanulás szerepe. A serdülőkor érzelmi, szociális és pszichológiai jellemzői. Családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, probléma-feloldás.		Szabályok, normák szerepének elfogadása. A tanulás fontosságának tudatosulása. Felelősségteljes magatartás. Csoportokban beszélgetések során önismeret fejlesztése. Konfliktuskezelések gyakorlása.
Fogalmak	Test, szervezet, szervrendszer, betegség, védekezés, megelőzés, szexualitás, orvosi ellátás, öröklődés, magatartás, önismeret, norma, szabály, serdülőkor.	

Témakör	18. Környezet és fenntarthatóság	Óraszám 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség erősítése, a kommunikáció fejlesztése, kísérletező képesség, információgyűjtő és -feldolgozó képesség, a problémamegoldó gondolkodás és a kauzális gondolkodás fejlesztése. A kritikai érzék fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. A globális környezeti rendszerekről, a környezetszennyezésről, a fenntarthatóságról ismeretek szerzése és rendszerezése. Felelősségtudatos magatartás erősítése, a szociális érzékenység és a közösségi érzés erősítése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
Környezeti tényezők Az éghajlat hatása az épített környezetre (hőszigetelés). Felelős fogyasztói szemlélet.		Az egyéni felelősség belátása konkrét, mindennapi példákon keresztül.
Az élőlényekre ható élettelen környezeti tényezők (levegő, víz, talaj, hőmérséklet), az alkalmazkodás módjai.		A környezeti tényezőkről, az élőlények alkalmazkodásáról tényanyagok gyűjtése, elemzések, vázlat-, tabló-, plakátkészítés.
A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága A környezeti állapot és az ember egészsége közötti összefüggés (testi-lelki egészség).		Konkrét példákon keresztül az ember egészségének védelme és a megfelelő környezeti állapot fenntartása közötti kapcsolat meglátása.
Az élőhelyek pusztulásának okai, következményei, a fenntartás lehetőségei (aktív természetvédelem) Szelektív hulladékgyűjtés		Részvétel a jeles környezetvédelmi napok rendezvénysorozatain. Játékos vetélkedőkön részvétel. Szemétgyűjtési akciókon részvétel.

A tudatos fogyasztói szokások (takarékoság, tudatosság, megfontoltság, előrelátás).	A tudatos fogyasztási szokások megismerése, konkrét példák gyűjtése.
A fenntarthatóság fogalma, az egyéni és közösségi cselekvés lehetőségei (pl. lakóhely és környékének gondozása, szépítése).	Parkgondozás, fa- és virágültetés.
Fogalmak	Talaj-, víz-, levegőszennyezés, mezőgazdasági, ipari, háztartási szennyezőanyag, vegyszer, olajszennyezés, mérgező gáz, talajpusztulás, takarékoság, tudatosság, mérlegelés, megfontoltság.

FÖLDRAJZ

A szakasz célja elfogadtatni a tanulókkal a környezetet védő, a természeti kincseket takarékosan fogyasztó, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás követését.

Miközben a tantárgy tanulása során a tanulók megismerik a természeti környezetet, változásának és elemeinek kölcsönös egymásra hatásában kifejeződő törvényszerűségeket, gyakorlottá válnak a térképolvasásban. Tájékozódási lehetőséget kapnak Magyarország, Európa vonatkozásában is.

Témakör	19. Tájékozódás a földrajzi térben	Óraszám: 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Analógiás gondolkodás és cselekvéses gondolkodás fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Megfigyelőképesség fejlesztése. A térképhasználat önállóságának és biztonságának növelése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>A tér és ábrázolása</i> 1.1. Téregységek - Földrajzi fókuszát Térhierarchia. Térábrázolás: térrajz, útvonalrajz, menetvázlat, térképszerű ábrázolások, úti- és helyszínrajz. Térképi ábrázolás elemei – jelkulcsok, méretarány.		A térkép és a valóság kapcsolatának megfigyelése, a tapasztalatok alkalmazása. Szemléleti térképolvasás (egyszerű helymeghatározás, távolságbecslés, egyenes és görbe vonal mentén távolságmérés) tanári irányítással. Helymeghatározás tanári segítséggel. Viszonyítási pontok következetes használata.
1.2. Térábrázolás		A földrajzi tájékozódáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerése, megnevezése földgömbön és bármilyen térképen.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Méretarány, aránymérték, keresőhálózat és földrajzi fókuszát. Kis-, közép-, nagytáj; közigazgatási egység, termelési terület, régió, jelkulcs, topográfiai fogalmak.	

Témakör	20. Tájékozódás az időben	Óraszám: 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az időbeli tájékozódás, az időfogalom fejlesztése a természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek tudatosítása során.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>Az idő</i> 2.1. Időegységek Példák a rövidebb és hosszabb távú természeti, társadalmi és környezeti folyamatokra. A Föld története. Napi időszámítás, évi időszámítás, a naptár, időeltolódás.		A szabályszerűen ismétlődő természeti és társadalmi környezeti változások leírása. A kontinensen - kontinenseken megismert események, jelenségek, folyamatok időrendbe állítása.
2.2. Időrend Földrajzi-környezeti folyamatok, földtörténeti események időrendje - regionális példák alapján.		Eligazodás a földtörténeti időegységekben.
Fogalmak	Földrajzi-környezeti folyamat; földtörténeti esemény, nap, évszak, napi és évi időszámítás, naptár.	

Témakör	21. Tájékozódás a környezet anyagairól	Óraszám: 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Energiatakarékos magatartás kialakítása – saját lehetőségeik felismertetése a környezet és a természeti kincsek takarékos használatához történő hozzájárulásban. Gyakorlottság erősítése az IKT-eszközök használatában. A fogalomalkotó, rendszerező képesség fejlesztése. Helyes földrajzi képzetek kialakítása.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
3.1. Anyagok, anyagi rendszerek A tanulók szűkebb és tágabb környezetében előforduló ásványok és kőzetek, nyersanyagok és energiahordozók, illetve talajtípusok példái, jelentőségük a természetben, a társadalmi-gazdasági életben: kőolaj, kőszén, földgáz, vasérc, réz. Környezetet károsító anyagok és hatásaik.		Az élő és élettelen anyagok rendszerezése, valamint a természeti és társadalmi életben, gazdaságban betöltött jelentőségük felismerése. A leggyakrabban előforduló ásványok és kőzetek, talajok; ipari nyersanyagok és energiahordozók területi előfordulására példák adása. Válogatás tanári irányítással, információs anyagokban és gyűjteményekben (könyv-és médiatár, kiállítási-múzeumi anyagok), világhálón.

	Az emberiség által legintenzívebben használt nyersanyag- és energiahordozó készletek végességének belátása. Törekvés az energiatakarékos magatartásra.
3.2. Geoszféra ❖ A talaj kialakulása. ❖ Felszíni és felszín alatti vizek, talajtípusok hazai és regionális példái. ❖ Felszíni vizek: vízfolyások, állóvizek, tavak, tengerek és óceánok. ❖ A felszín alatti vizek. ❖ A felszíni jégtakaró. ❖ A víz körforgása. ❖ A vízszennyezés, vízvédelem.	A felszínformák megnevezéseinek összekötése a saját tapasztalattal, felismerésük, azonosításuk képek, leírások alapján. Különbségek és hasonlóságok felismerése, rövid megfogalmazása szóban vagy írásban. Képek csoportosítása megadott szempontok alapján (pl. felszín alatti/feletti vizek).
3.3. Földrajzi övezetesség ❖ Vízszintes és függőleges földrajzi övezetesség természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti megnyilvánulásai. ❖ – Az övezetesség elemeinek kapcsolatai regionális példákon.	A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti megnyilvánulásainak és hatásainak felfedezése. Az övezetesség elemei közötti kapcsolatok (egyszerű ok-okozati viszonyok) felismerése regionális példákon.
Fogalmak	Ipari nyersanyag, energiahordozó, a nyersanyag- és energiakészletek végessége. Kőolaj, kőszén, földgáz, vasérc, réz, talajtípus, talajképződés, forrás, patak, folyó, tó, talajvíz, karsztvíz, artézi víz, vízszennyezés, felmelegedés, szélrendszer, forró övezet, hideg övezet, függőleges övezetesség.

Témakör	22. Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól	Óraszám 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tájak, országok, földrészek természeti és társadalmi jellemzőinek, azok összefüggéseinek meggláttatása. Az új fogalmak, szerveződések felismerése a megismert országokhoz kapcsolódó példák értelmezésével, egyéni és csoportmunkával, gyakorlatokkal.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
4.1. A társadalmi-gazdasági élet szerveződése ❖ Településtípusok (tanya, falu, város), jellemző képük, a hozzájuk kötődő tevékenységek, szerepük az országok társadalmi-gazdasági életében, a munkamegosztásban. ❖ A gazdasági ágazatok (mezőgazdaság, ipar, szolgáltatások), szerepük a földrészek, térségek, országok gazdasági életében. ❖ A földrajzi térben zajló kölcsönhatások és magyarázatuk regionális példák alapján.		A tájak, országok természeti és társadalmi jellemzőinek, azok összefüggéseinek értelmezése. Természeti és gazdasági körülmények, hagyományok egyes népek gazdasági fejlődését, gondolkodásmódját befolyásoló szerepének felismerése példákon keresztül. Egyszeri és rendszeres megfigyelések, mérések, tanári irányítással, egyéni és csoportmunkával, vizsgálódások és modellalkotás.

	Információgyűjtés tanári irányítással (földrajzi helyek, térképek keresése, digitális lexikonhasználat). Természeti kölcsönhatásokkal kapcsolatos tények, szöveges információk ábrázolása tanári segítséggel. A természeti környezet közvetlen fellelhető hatásai a társadalmi-gazdasági folyamatokban (hazai példák alapján) és közvetett hatásainak felismerése a jelen társadalmi-gazdasági folyamataiban (pl. termelés – életmód) hazai és külföldi példák alapján. A természeti és társadalmi folyamatok hatásainak és kölcsönhatásainak eredményeképpen létrejövő környezeti változások felismerése. A termelő és a fogyasztó folyamatok rövid és hosszú távú következményeinek felismerése a környezetben regionális példákon. Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító kölcsönhatások, folyamatok felismerése példákban. A környezetkárosító kölcsönhatások következményeinek csökkentésére irányuló hazai és nemzetközi erőfeszítések érzékelése. Összefüggések keresése, felfedezése. Ok-okozati összefüggések keresése, következtetések. Törvényszerűségek meglátása.
Fogalmak	Településtípus, tanya, falu, város, gazdasági ágazat, fekvés, felszín, éghajlat, vízrajz, mezőgazdaság, bányászat, ipar, szolgáltatás. Fekvés – szállítási, kereskedelmi útvonal. Természeti és társadalmi kölcsönhatás, környezetkárosító hatás. Felszín, éghajlat, vízrajz, mezőgazdaság, erdőgazdálkodás. Hegyvidék, bányakincs, kitermelés, hőerőmű, környezetszennyezés (levegőszennyezés, vízszennyezés). Tengerpart, halászat, közlekedés, szállítás, sólepárlás, elektromosenergia-termelés, idegenforgalom.

Témakör	23. Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról - A földrajzi tér regionális szerveződése	Óraszám 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Magyarország megismerésével a hazához és a magyarsághoz kötődő pozitív érzelmek erősítése. A közvetlen környezet társadalmi-gazdasági életének, a társadalmi-gazdasági élet tájanként eltérő természeti feltételei és lehetőségei összefüggéseinek megismertetése a tantárgy eszközeivel. Gyűjtőmunka, projekt, csoportos tevékenység keretében végzett feladatokkal az együttműködési és kommunikációs készség	

	növelése. Tájékozódási képesség fejlesztése. Környezeti érzékenység erősítése. A természet szépségének felismertetése. Érdeklődés felkeltése idegen tájak iránt. Fogalomalkotó, analitikus és kauzális gondolkodás, képzelet fejlesztése.
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
5.1. Magyarország és a Kárpát-medence földrajza ❖ A nemzeti kultúra és a magyarság nemzetközi híre: híres utazók, tudósok, szellemi és gazdasági termékek, történelmi, kulturális és vallási hagyományok, hungarikumok. ❖ A lakóhely, a hazai tájak, nagytájak és országrészek: természetföldrajzi jellemzői, természeti, társadalmi erőforrásai, társadalmi-gazdasági folyamatai, környezeti állapotuk. ❖ Hazánk természeti adottságai és a társadalmi-gazdasági élet kapcsolatai: közvetlen környezetünk társadalmi-gazdasági élete, a társadalmi-gazdasági élet tájanként eltérő természeti feltételei és lehetőségei, környezettől függő életmódok összehasonlítása, hagyományai, a gazdasági környezet változásai, idegenforgalmi vonzerő, gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok, a környező tájak környezeti állapotának hatása a hazai környezetre, a problémák kezelése. ❖ Éghajlati elemek változásai, éghajlatmódosító tényezők, éghajlatok jellemzői, társadalmi-gazdasági hatások hazai és regionális példák alapján. ❖ A Kárpát-medence és hegységkerete mint természet- és társadalom-földrajzi egység: a medencejelleg érvénysülése a természeti adottságokban, hatás a gazdasági életben. A tájak természeti, kulturális, néprajzi, gazdaságtörténeti és környezeti értékei, átalakulása. ❖ A magyarság által lakott, országhatáron túli területek, tájak közös és egyedi vonásai. ❖ A Magyarországon és az országhatárokon kívül élő magyarok	A hazai társadalmi-gazdasági élet földrajzi jellegzetességeinek felismerése tanári irányítással aktualitások alapján. Magyarország földjének részletes megismerése, kitekintéssel a Kárpát-medence egészére. Tájékozódás Magyarország térképén. Jellegzetességek felismerése. Az egyes hazai országrészek, tájak hasonló és eltérő földrajzi jellemzőinek érzékelése, azok okainak és következményeinek felismerése.

viszonya és jogai a közös kultúrához, nyelvhez.		
5.2. Európa	❖ Európa földrajzi-környezeti jellemzői ok-okozati összefüggéseikben: természetföldrajzi kép (fekvés, határok, domborzat, felszínformálódás, éghajlat, vízrajz, természetes élővilág, talaj, tájak); társadalom-földrajzi kép (népesség, települések, életmódok, termelés, kereskedelem, infrastruktúra; környezeti kép (állapot, problémák, lehetséges megoldások). ❖ Az Európai Unió mint gazdasági szerveződés; az európai kulturális sokszínűség földrajzi alapjai ❖ A kontinensrészek (Észak-Európa, Nyugat-Európa, Dél-Európa, Közép-Európa, Kelet-Európa) földrajzi jellemzői, különböző életterek közös és egyedi földrajzi-környezeti jellemzői, azok okai és következményei. ❖ Az egyes kontinensrészek meghatározó jelentőségű országainak (Németország, Franciaország, Egyesült Királyság, Oroszország, Olaszország, Észak-Európa országai, Lengyelország, Csehország) egyedi földrajzi-környezeti jellemzői, azok okai és következményei. ❖ A hazánkkal szomszédos országok földrajzi-környezeti jellemzői, jelentőségük a világban, társadalmi-gazdasági kapcsolataik hazánkkal.	Az Európai Unió fő céljainak, értékeinek megismerése földrajzi-környezeti nézőpontból. Az együttműködések szükségességének felismerése.
Fogalmak	Északi-sarkpont, éghajlati övezet: hideg, mérsékelt, forró, mediterrán táj, tajgavidék. Ipari körzet, farm, öntözéses gazdálkodás, oázis.	

Témakör	24. Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Fogyasztói szokások tudatosítása, a tudatos fogyasztói magatartás erősítése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
6.1. Globális problémák Az életminőség különbségeinek példái: az éhezés és a szegénység által leginkább		A természeti környezet közvetlen és közvetett hatásainak felismerése a múlt és a jelen társadalmi-gazdasági folyamataiban konkrét

veszélyeztetett országok, térségek; az urbanizálódás folyamata és jelenségei.	hazai és külföldi példák alapján, vizuális források segítségével.
6.2. Fenntarthatóság ❖ Fogasztási szokások változása; környezettudatosság, energiatakarékosság, hulladékkezelés, szelektív hulladékgyűjtés, biotermékek; személyes és közösségi cselekvési lehetőségek; tudatos vásárlói magatartás. ❖ Védett hazai és nemzetközi természeti értékek példái.	Képek, filmek, személyes tapasztalatok alapján példák felismerése, gyűjtése. Összehasonlítás, megbeszélés, esetleg vita.
Fogalmak	Környezettudatosság, energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, biotermék.

Összegzett tanulási eredmények a 8. évfolyam végére	Alapvető ismeretek a kémiai, fizikai, biológiai jelenségekről, törvényszerűségekről, ezek felhasználása a gyakorlatban, a mindennapi életben, a háztartásban. Az élő és élettelen természet legfontosabb kölcsönhatásainak ismerete. A megfigyelésekben, kísérletekben önálló, szabálykövető részvétel. Egyszerűbb összefüggések megértése, tapasztalatok megfogalmazása szóban, vázlatkészítés. Törekvés a tanult szakkifejezések pontos használatára. Információk egyre önállóbb gyűjtése és feldolgozása. IKT-eszközök használata. Tudatos környezetvédelem és egészségvédelem, megoldások keresése a környezet- és egészségkárosítás elkerülésére. Az egészségügyi hálózat ismerete. Képesség segítségkérésre, segítségnyújtásra. Kialakult szabálytudat, képesség az együttműködésre, konfliktuskezelésre, reális önismeret. Tájékozódás a földrajzi térben: az eligazodáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerése, megnevezése bármilyen térképen. Térképolvasás nagy egyéni különbségekkel: szemléleti térképolvasás segítségével, esetleg következtető térképolvasás. A fókuszát segítségével történő helymeghatározás segítségével. A szomszédos országok és fővárosaik megnevezése. A térképen a tanult tájak megmutatása. Elemi szintű tájékozottság a különféle méretarányú és jelrendszerű térképek olvasásában. A vízszintes és a függőleges övezetesség kialakulása okainak felfedezése. A gazdasági ágazatok szerepének ismerete a földrészek, térségek, országok gazdasági életében. A földrajzi térben zajló felismert kölcsönhatások és összefüggések elemi szintű magyarázata. Törekvés energiatakarékos magatartásra. A természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi, valamint időtartambeli különbségeinek tudatosulása.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

Első sorban tanulóink önmagukhoz mért fejlődését értékeljük.

Jeles /5/

- ❖ Rendelkezik alapvető ismeretekkel a kémiai, fizikai, biológiai jelenségekről, törvényszerűségekről, ezek felhasználása a gyakorlatban, a mindennapi életben, a háztartásban.
- ❖ Ismeri az élő és élettelen természet legfontosabb kölcsönhatásait
- ❖ . A megfigyelésekben, kísérletekben önálló, szabálykövető részvétel.
- ❖ Egyszerűbb összefüggések megértése, tapasztalatok megfogalmazása szóban, vázlatkészítés.
- ❖ Törekvés a tanult szakkifejezések pontos használatára.
- ❖ Információk egyre önállóbb gyűjtése és feldolgozása.
- ❖ Tudatos környezetvédelem és egészségvédelem, megoldások keresése a környezet- és egészségkárosítás elkerülésére.
- ❖ Az egészségügyi hálózat ismerete. Képesség segítségkérésre, segítségnyújtásra.
- ❖ Kialakult szabálytudat, képesség az együttműködésre, konfliktuskezelésre, reális önismeret.
- ❖ Tájékozódás a földrajzi térben: az eligazodáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerése, megnevezése bármilyen térképen. Térképolvasás nagy egyéni különbségekkel: szemléleti térképolvasás segítséggel, esetleg következtető térképolvasás.
- ❖ A fókahálózat segítségével történő helymeghatározás segítséggel.
- ❖ A szomszédos országok és fővárosaik megnevezése.
- ❖ A térképen a tanult tájak megmutatása.
- ❖ Elemi szintű tájékozottság a különféle méretarányú és jelrendszerű térképek olvasásában.
- ❖ A vízszintes és a függőleges övezetesség kialakulása okainak felfedezése.
- ❖ A gazdasági ágazatok szerepének ismerete a földrészek, térségek, országok gazdasági életében. A földrajzi térben zajló felismert kölcsönhatások és összefüggések elemi szintű magyarázata.
- ❖ Törekvés energiatakarékos magatartásra.
- ❖ A természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi, valamint időtartambeli különbségeinek tudatosulása.
- ❖ A tanuló tudja, hogy a víz a természetben állandó körforgásban van. Ismeri a környezetvédelem feladatát, a vízszennyezés okait és elkerülésének lehetőségeit.

Jó /4/

A fenti szempontok jó elsajátítása, kevés tanári segítséget vesz igénybe.

Közepes /3/

A jeles osztályzatnál felsorolt optimum megfelelő elsajátítása, tanári segítséget sokszor vesz igénybe, de a megoldásra rávezethető.

Elégséges /2/

- ❖ A jeles osztályzatnál felsorolt szempontokat, csak erőteljes tanári segítséggel képes megvalósítani.
- ❖ Nem képes vázlatot írni önállóan.
- ❖ Kölcsönhatásokat és összefüggéseket nem lát meg.

ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK

8. évfolyam

heti 1 óra

A tantárgy legfontosabb célja a tanulót felkészíteni a társadalom struktúrájában való eligazodásra, a közösségi környezet szervezeteinek, szabályainak megismerésére. A pedagógiai helyzetekben a tanuló tevékenység közben, szimulált helyzetekben ismeri meg a családi élethez, a munkavállaláshoz, a szabadidő eltöltéséhez kapcsolódó intézmények szerepét, feladatait, az állampolgári jogokat és kötelezettségeket, a demokratikus társadalmi intézményrendszert, a legfontosabb társadalmi, gazdasági és politikai szervezeteket.

A tantárgy segítséget nyújt az erkölcsi nevelés terén a közösségi életben való aktív részvételre és véleménynyilvánításra ösztönzésben, a társadalmi igazságosság felismertetésében és az ehhez kapcsolódó intézményrendszer igénybevételének bemutatásában.

Erősíti a nemzeti azonosságtudatot és a hazafias nevelést az ország irányításában, védelmében, a társadalmi béke megőrzésében szerepet vállaló intézmények működésének megismertetésével, a társadalmi tevékenységekben való aktív részvétel támogatásával.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség területén segíti a közösség aktív tagjává válást, a környezet iránti figyelem fontosságának, a segítségnyújtás és segítségkérés lehetőségének felismerését. A gazdasági és pénzügyi nevelés területén a tanuló felkészül a pénzkezeléssel és gazdálkodással összefüggő intézményrendszer igénybevételére.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Társadalmi szabályok	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Alapvető szabályok a környezetünkben.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A szabálytudat erősítése. A közösségi együttélés szabályainak megismertetése, gyakorlása. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> erkölcsi érzék, kritikai gondolkodás.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
6.1. Szokás, hagyomány, illem, erkölcs, jog A szokás és a hagyomány Illemtani alapismeretek Az erkölcsi jó és rossz A jog szerepe az emberek mindennapjaiban	Közismert népszokások, néphagyományok föllevenítése. Az erkölcsi értékekhez kapcsolódó csoportosítások a jó és a rossz fogalmának tükrében. A jog és erkölcs kapcsolatának értelmezése egyszerű példákon keresztül, különös tekintettel a gyakoribb normasértésekre. Az emberi alapjogokról való beszélgetés – az oki tényezők összegyűjtése. Az Emberi és polgári jogok nyilatkozata – a legfőbb pontok megismerése. Jogok és köteleességek a társadalomban – beszélgetés az emberek együttéléséhez szükséges normákról. Különbségek föltárása az okok és az okozatok szempontjából – saját gondolatok szóbeli megfogalmazása. Beszélgetés az iskola házirendjéről – a diákokat megillető jogok, a diákélethez kapcsolódó köteleességek. A gyermekek helyzete a világban – beszélgetés,	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció fogalmazási ismeretek. <i>Természettudomány:</i> szokásrendek a természet világában. <i>Matematika:</i> halmazalkotási műveletek. <i>Technika és tervezés:</i> életvezetési technikák.
6.2. Az emberi alapjogok		
6.3. A gyermekek jogai, diákjogok		

Hivatalos ügyeink (ügyintézés)	adatgyűjtés különböző kontinensen élő gyermekek életéről, mindennapjairól. A mindennapi élethez kötődő egyszerűbb ügyek intézéséhez szükséges információk gyűjtése. Mindennapi ügyintéзések modellezése, a lebonyolításhoz kötődő kommunikációs és illetmáni szabályok tükrében. Az ügyintézés alapvető faktorai – ügyintézési technikák lépésről-lépésre. Ügyintézés a világhálón – internetes felületről ügyintézési lehetőségek, egyszerűbb alkalmazások összegyűjtése. Szokás, hagyomány, illem, erkölcs, jog. A jog szerepe az emberek mindennapjaiban. Az emberi alapjogok. A gyermekek jogai, diákjogok. Hivatalos ügyeink (ügyintézés). Ügyintézés a világhálón. Beszélgetés az iskola házirendjéről – a diákokat megillető jogok, a diákélethez kapcsolódó kötelességek. A gyermekek helyzete a világban – beszélgetés, adatgyűjtés különböző kontinensen élő gyermekek életéről, mindennapjairól	<i>Földrajz:</i> az egyén és a közösség szerepe a hazai és a világ országai együttműködésének tekintetében. <i>Digitális kultúra:</i> interaktív taneszközök használata; ügyintézés a világhálón.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szokás, hagyomány, illem, erkölcs, jog, A gyermekek jogairól szóló nemzetközi egyezmény, illemszabály, ügyintézés, internet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Állampolgári ismeretek		Órakeret 11óra
Előzetes tudás	Társadalmi szabályok.		
Tantárgyi fejlesztési célok	Az állampolgársághoz kapcsolódó ismeretek elsajátíttatása, médiatudatosság erősítése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> kritikai gondolkodás, kauzalitás.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
7.4. A média és a nyilvánosság szerepe A televízió világa A rádió világa Az internet világa 7.5. Állampolgári jogok és kötelességek	Beszélgetés a törvényhozás, a végrehajtás és az igazságszolgáltatás intézményeiről az elemi ismeretek szintjén. A törvények szerepe az emberek életében – véleményalkotás. Látogatás a Parlamentben. Helyi önkormányzat fölkeresése. A tömegtájékoztatás eszközeinek megismerése. Híradó megtekintése – beszélgetés a tanulócsoporthoz számára könnyen érthető	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció; szépirodalmi szemelvények. <i>Természettudomány:</i> a hangyák világa. <i>Matematika:</i> halmazalkotási	

Állampolgári jogok Állampolgári kötelességek.	hírekről. A tömegtájékoztatáshoz kapcsolódó előnyök meghatározása. Napi újságcikkekhez kapcsolódó szövegértési feladatok megoldása. Az információátadás torzulása a nyilvánosságban, a tény és a vélemény közötti különbségek meghatározása. A közösségi portálokra való jelenlét – beszélgetés az alkalmazás előnyeiről és hátrányairól. Információgyűjtés és csoportosítás az állampolgári jogok és kötelezettségek területén. Az alapvető jogok és kötelességek értelmezése, példák gyűjtése. Tablókészítés. A törvényhozó és végrehajtó hatalom feladatainak feltérképezése. A tömegtájékoztatás jelentősége és eszközeinek megismerése. Az információátadás torzulása a nyilvánosságban, a tény és a vélemény közötti különbségek meghatározása. Fejlesztési ismeretek Demokratikus alapelvek. Állampolgári jogok és kötelességek. Magyarország politikai intézményei. Az állam feladatai (a belső rend, közrend védelme – rendőrség, honvédelem, igazságszolgáltatás – ügyészség, bíróság,	műveletek, számlálás; arányok. <i>Vizuális kultúra:</i> a témához kapcsolódó képzőművészeti alkotások; építészet: az Országház. <i>Ének-zene:</i> zeneművek. <i>Földrajz:</i> a Föld országai. <i>Digitális kultúra:</i> interaktív taneszközök használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Államforma, köztársaság, királyság, demokrácia, demokratikus alapelvek, jelölt, jelöltállítás, választás, párt, kormány, törvényszék, Parlament, híradó, média, vélemény, tény, közösségi portál, személyes adatok, állampolgári jogok és kötelezettségek, házasság, család, okmány, irat, űrlap, anyakönyv, igazolvány.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	8. Pénzügyi és gazdasági kultúra		Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Állampolgári ismeretek		
Tantárgyi fejlesztési célok	A tudatos pénzhasználat – a pénzügyi kultúra fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> kritikai gondolkodás.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
8.1. A jövedelem szerepe a családban Bevételek és kiadások Megtakarítás, hitel Rezsi	A bevételek és kiadások modellezése havi lebontásban. A bevételek típusok megkülönböztetése, példákon keresztül. A megtakarítás és hitel – egyszerű gyakorlati példákon keresztül. A rezsiköltségek összehasonlítása a háztartás kiadásainak	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció. <i>Természettudomány:</i> energiatakarékosság.	

Zsebpénz 8.2. <i>A pénz és formái</i> Érme és bankjegy Virtuális pénz, bankkártya Árfolyam, infláció	tükrében. A pénz szerepe az emberek életében – historikus szemléletű tabló készítése. A magyar fizetőeszközhöz kötődő bankjegyek és érmék megkülönböztetése játékpénzek felhasználásával. Különböző fizetési módok modellezése. A pénzromláshoz kapcsolódó adatok gyűjtése. A különböző pénzek átváltása – a legegyszerűbb számítások szintjén. Érdekességek gyűjtése a pénz világáról. A bevételek és kiadások modellezése havi lebontásban. A pénz szerepe az emberek életében – historikus szemléletű tabló készítése. Különböző fizetési módok modellezése. A pénzromláshoz kapcsolódó adatok gyűjtése. A hitel és a visszaadott kölcsön összegének összehasonlítása. Állami bevételek (adók), állami kiadások (az állami intézmények fenntartása). A jövedelem szerepe a családban (bevételek és kiadások, megtakarítás, hitel, rezsi, zsebpénz). A pénz és formái (érme és bankjegy, virtuális pénz, bankkártya, árfolyam, infláció). Pénzintézetek és tevékenységük (bank, biztosító, hitel, kamat, tőke). Vállalkozói alapismeretek. A bevételtípusok megkülönböztetése, példákön keresztül (naplóvezetés). A megtakarítás és hitel – egyszerű gyakorlati példákön keresztül. Családi költségvetés készítése, a rezsiköltségek összehasonlítása a háztartás kiadásainak tükrében (statisztikai adatok gyűjtése, felhasználása, elemzése, következtetések levonása).	<i>Matematika:</i> alpműveletek; mértékváltások. <i>Vizuális kultúra:</i> bankjegyeken és bankkártyákon látható művészi ábrázolások. <i>Földrajz:</i> más országok pénznemei. <i>Digitális kultúra:</i> interaktív taneszközök használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jövedelem, bevétel, kiadás, megtakarítás, rezsi, hitel, zsebpénz, pénz, bankjegy, érme, pénzromlás, biztosító, bank, bankkártya, hitel, részlet, törlesztés, árfolyam, kamat, tőke, vállalkozás	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	9. A munka világa	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Alapvető pénzügyi és gazdasági ismeretek.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A munkavállalásra ösztönzés. Különböző foglalkozások és munkahelyek megismertetése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> kritikai gondolkodás, szociabilitás.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/tevékenységek	Kapcsolódási pontok
9.3. Fizikai és szellemi munka	Adatok, információk gyűjtése és csoportosítása a foglalkozások világából. A fizikai és szellemi munka azonosságainak és különbségeinek feltárása. Szakmák azonos és eltérő jegyeinek feltérképezése. Tablókészítés.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció; szövegértés. <i>Matematika:</i> számítások alpműveletekkel. <i>Ének-zene:</i> népdalok, munkadalok. <i>Vizuális kultúra:</i> képzőművészeti alkotások a munka világából. <i>Technika és tervezés:</i> a munka szerepe az ember életében. <i>Földrajz:</i> érdekes munkák a világ minden tájáról. <i>Digitális kultúra:</i> interaktív taneszközök használata.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Munka, munkaviszony, foglalkozás, munkahely, gazdaság, gazdasági ágazatok, mezőgazdaság, ipar, bányászat, energiatermelés, kereskedelem, vendéglátás, közlekedés, távközlés, bank, biztosítás, fizikai munka, szellemi munka.	

A fejlesztés várt eredményei a nyolcadik évfolyam végén	A tanuló tájékozódik a hivatalos ügyintézés módjaiban, annak illetékes és korszerű formáiban, tud a világháló közösségi portáljain való részvétel lehetőségeiről, ismereteket szerez a jövedelem szerepéről az ember életvezetésének tükrében, fogalmi képet alkot a pénzről, a pénzintézetekről, azok tevékenységeiről; utóbbiak lehetséges szerepéről az életpálya felépítésének tükrében. Optimum követelmények A magyar népszokások ismerete. Az emberi, gyermeki jogok ismerete. A család működésének ismerete, az ügyintézésben való segítő részvétel. Az állam működésének ismerete. A virtuális tér hasznos felhasználásának ismerete. A családi költségvetés ismerete. A munkavégzés fontosságának, annak területeinek ismerete.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

Jeles (5)

- ❖ Jól ismeri a legfontosabb magyar népszokásokat.
- ❖ Jól tájékozott az emberek, gyermekek jogai területén.
- ❖ Jól tájékozott, a család ügyintézési folyamataiban és az alapvetőkben részt is vesz.

- ❖ Jól ismeri az állam működését, jól ismeri a hivatali rendszer felépítését, hol milyen ügyet lehet elintézni.
- ❖ Jól tudja, hogy a virtuális térben milyen fontos, hivatalos dolgokat lehet intézni.
- ❖ Tisztában van a család költségvetésével, jól ismeri az ehhez kapcsolódó fogalmakat, bevétel, kiadás, folyószámla, bankkártya.
- ❖ Jól ismeri a munka fontosságát, a különböző munkaterületeket, azok fontosságát.

Jó (4)

- ❖ Ismeri a legfontosabb magyar népszokásokat.
- ❖ Tájékozott az emberek, gyermekek jogai területén.
- ❖ Tájékozott, a család ügyintézési folyamataiban és az alapvetőkben részt is vesz.
- ❖ Ismeri az állam működését, ismeri a hivatali rendszer felépítését, hol milyen ügyet lehet elintézni.
- ❖ Tudja, hogy a virtuális térben milyen fontos, hivatalos dolgokat lehet intézni.
- ❖ Tisztában van a család költségvetésével, ismeri az ehhez kapcsolódó fogalmakat, bevétel, kiadás, folyószámla, bankkártya.
- ❖ Ismeri a munka fontosságát, a különböző munkaterületeket, azok fontosságát.

Közepes (3)

- ❖ Némileg ismeri a legfontosabb magyar népszokásokat.
- ❖ Némileg tájékozott az emberek, gyermekek jogai területén.
- ❖ Némileg tájékozott, a család ügyintézési folyamataiban és az alapvetőkben részt is vesz. Valamelyest ismeri az állam működését, a hivatali rendszer felépítését, hol milyen ügyet lehet elintézni.
- ❖ Némileg tudja, hogy a virtuális térben milyen fontos, hivatalos dolgokat lehet intézni. Valamelyest tisztában van a család költségvetésével, ismeri az ehhez kapcsolódó fogalmakat, bevétel, kiadás, folyószámla, bankkártya.
- ❖ Némileg ismeri a munka fontosságát, a különböző munkaterületeket, azok fontosságát.

Elégséges (2)

- ❖ Alig ismeri a legfontosabb magyar népszokásokat.
- ❖ Alig tájékozott az emberek, gyermekek jogai területén.
- ❖ Alig tájékozott, a család ügyintézési folyamataiban és az alapvetőkben felnőtt segítségével részt is vesz.
- ❖ Alig, felnőtt támogatásával, ismeri az állam működését, a hivatali rendszer felépítését, hol milyen ügyet lehet elintézni.
- ❖ Alig tudja, hogy a virtuális térben milyen fontos, hivatalos dolgokat lehet intézni.
- ❖ Valamelyest, felnőtt támogatásával, tisztában van a család költségvetésével, ismeri az ehhez kapcsolódó fogalmakat, bevétel, kiadás, folyószámla, bankkártya.
- ❖ Némileg, felnőtt támogatásával, ismeri a munka fontosságát, a különböző munkaterületeket, azok fontosságát.

ÉNEK-ZENE

5-8. évfolyam

Az oktató-nevelő munkája során a tanulói tevékenységek középpontjába az alapkészségek megerősítése, a tudásgyarapítás, az egyéni adottságok megismerésén alapuló önismeret fejlesztése kerül. A tantárgyi tartalmakat, tevékenységeket, feladatokat a fejlődés egyéni üteméhez igazítjuk.

Az ének-zenei oktatás hangsúlyozott célja az énekes és zenehallgatási kultúra továbbfejlesztése, a zenei műveltség alapozása, a zenei ízlés formálása.

A dalokon, zenéken keresztül a pozitív erkölcsi tapasztalatok bemutatásával erősítjük tanulóink felelősségtudatának kialakítását, igazságérzetük kibontakoztatását, fejlesztjük az együttérzés, segítőkészség, kötelességtudat, önfegyelem készségét. A nemzeti öntudat, hazafias nevelés terén erősítjük tanulóink pozitív attitűdjét egyrészt önmagukhoz, másrészt szűkebb és tágabb környezetükhöz is. Tantárgyunk tananyagának megismerése során, a művelődési, kulturális értékek elsajátításával tudatosul a nemzeti összetartozás érzése. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében a tantárgy szerepe a megfelelő személyiség- és közösségfejlesztés. Az éntudat, énkép, önismeret fejlesztése, a társadalmi beilleszkedést segítő belső kontroll erősítése, önbizalom-fejlesztés megvalósul a sikeres énekórai munka segítségével. A családi életre nevelést a harmonikus családi minták és erkölcsi normák közvetítésével, a népdalok, népszokások ismeretével segítjük. Az egészséges és tudatos életmód kialakítása kiemelt feladatát, a mozgáskultúra, mozgáskoordináció erősítését a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével segíti a rendszeres ének-zenei munka. Az önkéntesség terén különös jelentőségű az együtt érző, segítőkész magatartás, a szociális érzékenység fejlesztése, az együttműködés képességének alakítása, az ének-zenei oktatás szociálpedagógiai hatásának felhasználása. A helyes szokásrend kialakítása, a környezet megfigyelése, következtetések levonása, a természeti és épített környezet iránti szeretet igényének erősítése kapcsolódik a népdalok által közvetített értékrend megismeréséhez. Az esztétikai-művészeti tudatosságot és kifejezőképességet ebben a szakaszban a divergens problémamegoldó gondolkodás, a kreativitás fejlesztése segíti. Fontos a megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzés.

A tantárgy sajátos fejlesztési céljai közé tartozik a tantervben meghatározott zenei anyag megszólaltatása egyszólamú énekléssel, alkalmanként hangszeres kísérettel, a kánonéneklés gyakorlása, a ritmushangszerek használata, éneklés ritmushangszeres kísérekkel is. Magyar népdalok, történeti énekek, más népek dalainak tanulása és a hallás utáni daltanulás kiemelt feladat.

Feladat a zenei írás-olvasás, a zenei kódrendszer alapelemeinek gyakorlása. Ritmikai, dallami és formai elemek tanulása, egyre szilárdabb ismeretek a kottairáshoz- és olvasáshoz szükséges elméleti alapok terén, a zenei ismeretek tudatosítása, a formaérzék fejlesztése. Az alkotó- és önkifejező tevékenység erősítését szolgálja a kötetlen és kötött énekes, hangszeres játékok, megszólalások gyakorlása, az énekes és hangszeres improvizációk megvalósítása.

Enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára kiemelt szerepe van a zenei befogadáshoz szükséges képességek erősítésének, a zeneművekben való tájékozódást segítő zenei képességek (emlékezet, koncentráció, fantázia) fejlesztésének, a belső hallás képességének az egyénhez igazított leoptimalisabb erősítésének változatos és játékos gyakorlatok segítségével. A hatékony, önálló tanulás céljából támogatnunk kell tanulóinkat abban, hogy az énekórákon is legyenek képesek felismerni az új ismeret elsajátításának módját, tudjanak segítséget, tanácsot kérni, legyenek képesek közös munkában, csoportban dolgozni.

A tudatos, irányított zenehallgatás gyakorlása után és közben lehetőséget kell teremteni hangverseny-látogatások, első hangverseny-élmények megszerzésére.

5 évfolyam
heti 2 óra

Témakör	1. Zenei produkció	Órakeret 36
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon kialakított zenei készségek, képességek, pozitív attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás és a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési kultúra fejlesztése, dalok tanulása, dalkincsbővítés, közös és egyéni éneklések. Az élményekből fakadó éneklési kedv fejlesztése. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának erősítése. A tanulók egyéni képességeik szerinti részvételének bátorítása a közös éneklésben, daltanulásban. Az énekhang tisztaságának, éneklési kedv bátorságának megőrzése. Tapasztalatok erősítése a kánonéneklésben, tanári segítséggel, szólamcserékkel is. Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével. Zenei ízlés fejlesztése. A kombinációs és asszociációs képességek fejlesztése a különféle zenei kifejezőeszközök felhasználásával. A ritmikai, dallami, tempóbeli, dinamikai, formai és a szövegből kiinduló variáló- és rögtönzőkészség fejlesztése. A kreativitás fejlesztése a tanult zenei formák keretei között. A formaalkotás fejlesztése, gyakorlatok egyszerű népzenei és műzenei formák mintájára. Egyre nagyobb önállóság a kottairás-olvasás, másolás terén. Érzelmi átélés, ráhangolódás, odafordulás, beleélés erősítése. Dalok közötti kapcsolatteremtés. Megfigyelés, felismerés, bevésés, azonosítás, csoportosítás, összehasonlítás, rendezés fejlesztése. Cselekvéses, perceptív, fogalomalkotó, analógiás, algoritmizált és logikus gondolkodás fejlesztése. Koncentráció, figyelem fejlesztése. Érzelmi-akarati beállítódás, alkotó képzelet, zenei fantázia fejlesztése. Auditív és téri tájékozódás fejlesztése. Összefüggések felismerése, alkalmazása. Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése. Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. ÉNEKLÉS Ünnepek dalai, jeles napok dalai. - Most szép lenni katonának - Jól van dolga a mostani huszárnak - Évszakköszöntő Rokon népek dalai	Törekvés a kifejező, bátor, tiszta éneklésre, az értelmes szövegkezelésre, a szép éneklés szabályainak tudatosítására. Érzelmi azonosulás a dalok hangulatával, tartalmával, megfelelő tempó és hangerő választása a dalok előadásához.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Népköltészet, népdal, magyar és más népek meséi, megzenésített versek. Játékosság, zeneiség, ritmusélmény. A

- Burját-mongol aratódal - Szivárvány havasán - Armeniang song - Polka dalok (pl: Johann Strauss: Bauern polka) - Kóló - Dalmát dalok (Dalmácia) Régi és Új stílusú magyar népdalok. - Kis kece lányom - Érik a szőlő - Hull a szilva - Itt ül egy kiskosárba - Madárka, madárka - Erdő, erdő, de magos a teteje - Csillagok, csillagok - Összegyűltek - Zöld erdőben - Tavaszi szél - Orgona ága - Régi táncdal - Elesett a lúd Kánonok - Hétfő, kedd - Házasodik a tücsök Más népek dalai - Kakukk	Örömteli és szorongásmentes éneklés. A tanult dalokból minél több előadása, közös és egyéni, átélt, a tartalomnak megfelelő énekléssel. Dalok felismerése ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján. Énekes játékok. Résztétel a különféle énekes játékokban, gyakorlatokban. A tanult dalok csoportosítása, adott szempontok alapján. Kedvenc dalok választása. Dalcsokor összeállítása a kedvelt dalokból.	dalokban, zenékben megjelenő erkölcsi fogalmak, magatartásformák, érzelmek. Szómagyarázat, szókincsismeret. Szókincs- és emlékezet-fejlesztés. A verbális emlékezet fejlesztése. Dalok szövegű tolmácsolása. <i>Matematika:</i> Az elvont gondolkodás erősítése. Figyelem, észlelés, válogatás, évfolyamozás, érzékelés. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés. Időtartam, időrend. <i>Történelem és állampolgári ismeretek:</i> Magyarország történelme. Szokás, hagyomány, szabály, illem.
1.2. GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Énekes rögtönzések A gyermek érzelmeinek gondolkodásának, cselekvésének kibontakozása. Sajátos elemeket tartalmaz, kötetlen improvizatív. Függ az egyén hangterjedelmétől, muzikalitásától, stílusától, fantáziájától, érzelmi beállítódásától, képességeitől és készségeitől, zenei tapasztalataitól. Előzetes felkészülés nélküli előadás. pl: ereszkedő, ívelő dallamív, frazirok használata, énekszó, dallamos emberi hang. Az egyén önmegvalósítása a hangja által. Hangszeres rögtönzések	Aktív részvétel dallamok alkotásában szabad és kötött formákban. Ritmuszenekar megszólaltatása. Dalkísérek létrehozása szabad és kötött formákban. Ritmuskártyák megszólaltatása, rendezése. Résztétel a ritmusdominó, ritmusmemória, a dallamlánc, zenei kérdés-válasz játékokban. Kották kiegészítése. Adott ritmushoz és dallamhoz változatok írása. A zenei élmények mozgásos és rajzos formákban történő kifejezése.	<i>Természettudomány:</i> Rendszerek; élőlények, életközösségek. Éghajlat, időjárás. <i>Földrajz:</i> Magyarország és a Kárpát-medence földrajza. Magyar tájegységek. Lakóhelyünk és környéke. Európa és országai.

A gyermek érzelmeinek, gondolatainak, cselekvésének kibontakozása. Sajátos elemeket tartalmaz, kötetlen improvizatív. Függ az egyén hangszerismeretétől, tapasztalataitól, játéktudás szintjétől, muzikalitásától, stílusától, fantáziájától, érzelmi beállítódásától, képességeitől és készségeitől, zenei tapasztalataitól, érdeklődésétől. Előzetes felkészülés nélküli előadás. pl: ereszkedő, ívelő dallamív, frazírok használata, az egyén kiteljesedése a zenei hangszer által. Egyszerű zenei formák használata a rögtönzések folyamán ❖ Egytagú (előfordul: népdalfeldolgozásoknál, gyermekeknek írt zenedarabokban) ❖ Kéttagú ❖ Visszatéréses háromtagú - Összetett formák (trió) Ritmusjátékok ❖ Zenés ❖ Táncos ❖ Mozgásos ❖ Tapsolós ❖ Dobbantós ❖ Tapsolós-dobbantós ❖ Kopogós - kavicsok ❖ Dobolós ❖ Rapp-eljünk ❖ Szájbölgő ❖ Beat-box Dalkísérek szabad formában ❖ Kötetlen zenei felállítás ❖ Improvizáció Kötött formákban ❖ Kötött zenei felállítás ❖ Előre megírt kotta alapján		<i>Testnevelés:</i> A mozgáskoordináció erősítése, a nagy és finom mozgások fejlesztése. Szabályok betartása; Térbeli tudatosság. Mozdulatok zenére. Csoportos játékok, hang- és térérzékelő gyakorlatok. Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált koncentrációs és memóriagyakorlatok. Utánzó és fantáziajátékok. Csoportos improvizációs játékok, tanári irányítással. <i>Vizuális kultúra:</i> Szabad asszociációs játékok. Átélt, elképzelt, vagy hallott esemény vizuális megjelenítése. Hang és kép együttes alkalmazása.

Tempó- és dinamikai játékok, gyakorlatok A tempó lehet lassú, gyors, mérsékelt, feszes, rubato, andante, allegro, allegretto, adagio, animato... A dinamikai játékok a hang erősségével való játékok. Lehet egyéni, páros, kis és nagy csoportos s tömeges játék. Forte, mezzoforte, piano, pianissimo... pl: mélytől a magas hangokig haladva fokozatosan erősödik a hang, majd vissza, vagy csak egy - egy hangot vagy dallamívet emelek ki a dalból a hangerősséggel. Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban A tempó lassúsága, vagy gyorsasága, a hangok hosszúsága vagy rövidsége, a dallam felépítése/szerkezete, magas és mély hangok váltakozása, hangmagasság, befolyásolja a hallgató érzelmi állapotát s a hallgatott zene iránti véleményét. A harmónia pl: akkordban asszonáns és disszonáns akkordok belső harmóniát, vagy diszharmóniát fejeznek ki. A hallgató ez által katarzist él át. Hangszeres formában: Mélyebb, magasabb hosszabb rövidebb hangok, staccato, rubato, legato, andante, megkülönböztetése, visszhang hallható-e pl: hegedű, bőgő, cselló, klarinét, furulya, szakszofon, dob, csörgő dob, cintányér, xilofon, zongora, orgona... Énekes formákban ❖ Színjáték ❖ Drámajáték ❖ Arcjáték ❖ Mimikai játék		

❖ Zenei élmények, érzelmek bemutatása ❖ Előadó művészet rátermettség ❖ Hang frekvenciája ❖ Hangmagasság váltakoztatása ❖ Tempóváltások ❖ Forte, mezzoforte. piano, pianissimo váltásai ❖ Intuíció ❖ Egyénileg, duóba, trióba pl: ének, magas, mély hangok megkülönböztetése, dinamikai elemek és lassú, gyors tempó megkülönböztetése, hangok hosszúságának, dallamívek, zenei kérdés s felelet megkülönböztetése Egyénileg, párokban, kis csoportos és nagycsoportos feladatokon keresztül A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban ❖ Táncok: Néptánc, Klasszikus táncok, Balett, Hip-hop, Latin táncok, ritmikus mozgás. ❖ Torna: zumba, aerobik, relaxáció (tibeti hangtál). ❖ Színjáték ❖ Kis mozgások és nagy mozgások, finommotorikai gyakorlatok (pl: járások, futások, ugrások, szertovábbítások (pl: labdajáték), csettintés...		
1.3. FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS Új ritmusértékek ❖ Szinkópa (ti-tá-ti) ❖ Éles ritmus ❖ Teljes értékű szünet A hajlítás fogalma, jelölése	Szilárd ismeretek kialakítása a tanult ritmusokról. Ritmusok felismerése és hangoztatása. A hangsúlyviszonyok érzékeltetése a ritmusgyakorlatokban.	

A legato egy zenei játékmód és annak kottai jele. Olasz szó: Jeleltése összekötve. A legato az egymást követő hangok időben folytonos, megszakításoktól mentes összekötését írja elő. Nem pusztán az előadói gyakorlatban alkalmazandó, hanem kottában is jelölt előírás, azaz a zenemű része. Dallamok utószolmizálása ❖ hallott dallam visszaéneklése szolmizálva A tananyag tanításához használt könyv a tankönyv Ajánlott könyv: Dobszay László : A hangok világa II. Kodály: 333 olvasógyakorlat	Többszólamú ritmusgyakorlatok megszólaltatása, tájékozódás a szólamok között. Szilárd ismeretek kialakítása a szolmizációs hangokról, elhelyezkedésükről, kézjeleikről. Dallamok, dalrészletek utószolmizálása.	
Fogalmak	Kifejező éneklés. Jeles nap. Katonadal, magyar történelmi dallam. Régi és új stílus. Ritmuszenekar. Dalkíséret. Ritmuslánc, dallamlánc. Zenei kérdés, zenei válasz. Ritmikus mozgás, szabad mozgás. Szinkópa, éles ritmus, nyújtott ritmus. Egész hang és szünet. Pótvonal. Kvintváltás. Hajlítás. Utószolmizálás.	

Témakör	2. Zenei befogadás	Órakeret 36
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon kialakított zenei készségek, képességek, pozitív attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás, a belső hallás és a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek felidézése.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A zenei befogadást elősegítő képességek megszilárdítása. A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történeteket megelőlegező képességek fejlesztése, erősítése. A belső hallás tudatosítása. A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása. Az irányított figyelmű zenehallgatás erősítése, zeneművek elemzése, adott megfigyelési szempontok segítségével. A hangszínhallás fejlesztése. Figyelem irányultságának és intenzitásának a fejlesztése. Figyelem, felismerés, összehasonlítás, azonosítás folyamatának erősítése. Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése.	

	Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése. Analógiás, cselekvéses és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése. Észlelés, figyelem, emlékezet fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE A zenei hallás és a zenei memória fejlesztése. ❖ Légző gyakorlatok (pl: hasi légzés, levegő megtartása, rekeszizmok helyes használata) ❖ Intonációs gyakorlatok (beéneklési gyakorlatok, hangszalagok „előmelegítése” pl: zümmögés, mi-mi-mi-mi, ma-ma-ma, dó, ré, mi- ré-dó, de jó a dió, bűvös bájos-rózsabimbó, ne-nő-ni-nő, te-tő- ti- tö- tő...) ❖ Dallami, ritmikai készségfejlesztés (pl: dallam pontos megszólaltatása, ritmus tartása pl: metronome-val) ❖ Hangterjedelem - bővítő gyakorlatok (intonációs gyakorlatok , Brett Manning gyakorlatai) ❖ Helyes szövegmondást, kifejező előadásmódot elősegítő gyakorlatok (pl: Beszédtechnikai gyakorlatok) ❖ Improvizáció ❖ A memóriát fejleszti még a szógyűjtő, mondatépítő, beszédhangejtést javító gyakorlatok. ❖ Alliterációk, rímek, szóvirágok) ❖ Zenei kvíz, rejtvény, totó ❖ Csak az abszolút hallású gyermek nem szorul hallásfejlesztésre.	Gyakorlatok a zenei fantázia és a belső hallás fejlesztésére. Ritmusok, ütemfajták, dallammotívumok felismerése kézjelről, színes kottáról, betűkottáról, kottaképről. Konszonáns és disszonáns hangzások felismerése, elemzése. Népdalok elemzése, dallamsorok összehasonlítása, jelölése. Dalok felismerése zenei részlet alapján. Dallamsorok összehasonlítása, elemzése, jelölése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Auditív figyelem, auditív differenciálás. Érzelmek kifejezése dalok, dallamok segítségével. Szöveg és zene kapcsolatai. Különböző stílusok felismerése. Ismerkedés változatos ritmikai és zenei formálású művekkel, műfajokkal. A műélvezet megtapasztalása a képzelet révén. <i>Matematika:</i> Az észlelés, érzékelés pontosságának fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Motoros és auditív emlékezet fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés. <i>Vizuális kultúra:</i> érzelmek, események leírása, a leírás alapján kép készítése különféle technikákkal.

Gyakorlatok a zenei fantázia erősítésére. ❖ Kreativitást fejlesztő gyakorlatok (pl: zenei lapbook készítése, festménykészítés, szobrászat) ❖ Játék a mindent lehet a képzeletben ❖ Kiteljesedés biztosítása ❖ Motivációs gyakorlatok (pl: Zenei totó) Zenei hangzások elemzése, felismerése. ❖ Szóló, duó, trió, kvartett ❖ Összhangzattan Zenei karakterek megfigyelése ❖ Dolce (kedvesen, lágyan) ❖ Espressivo (kifejezéssel) ❖ Grazioso (kecsesen) ❖ Risoluto (határozottan) A tanult népdalok zenei elemzése, csoportosítása. ❖ Régi vagy Új stílusú magyar népdalok. Felépítés, dallamszerkezet, dallamvonal, sorok száma, variánsok, jellemzői... Történetek, érzések, élmények, hangulatok kifejezése zenei eszközök segítségével. Csengettyű, csuklóharang, hengeres csörgő, asztali harangok, csuklócsörgő, bokacsörgő, csörgőkarika, kasztanyetta, dob, sámándob, tamburin, madársíp, Xilofon, cintányér, ujj cintányérok, rázótojás, nyeles fadob ütővel, triangulum, ritmusbot, nyeles csengettyűsor, shaker - boks, cserépdob, lapdobok, csődobok, azték zsámolydob, óceándob, konga, rézgong állványon, cajon, klasszikus gitár, furulya, fuvola, oboa, zongora, hegedű, cselló, bőgő, cimbalom, hangvilla, ...		

2.2. ZENEHALLGATÁS Ismerkedés klasszikus zenetörténeti korszakokkal, zeneszerzőkkel. ❖ Ókor (Ókori Európai Zene, Ókori görög zene és Ókori római zene) ❖ Középkor (Középkori Európai Zene, Középkori Egyszólamú Zene, Középkorú Többszólamú Zene és Virágkora) ❖ Újkor (Reneszánsz zene, Barokk zene, Klasszicista zene, Romantikus zene, ❖ pl: Barokk zene Vivaldi) ❖ Legújabb kor (XX-XI. századi komolyzene – Kodály Zoltán, Bartók Béla) ❖ Különböző műzenei formák és műfajok megismerése. ❖ Hangszerek, zenekarok, kórusok hangja, hangzása. ❖ A tanult dalok feldolgozásai, különböző zenei stílusokban. ❖ A rokon népek zenéje, hangszerei. ❖ Más népek hangszeres zenéje. ❖ Hangverseny-látogatások, hangverseny-élmények. Ajánlott zenei anyag: ❖ Kodály Zoltán: Harangjáték ❖ Kodály Zoltán: Köszöntő ❖ Vivaldi: A négy évszaktól a tavasz című rész ❖ Daquin : Kakukk ❖ Alma együttes: Nád a házam teteje ❖ Holdviola együttes: Erdő, erdő ❖ Csík zenekar: Hazám, hazám...	Egyre hosszabb idejű zenei részletek, irányított figyelmű meghallgatása, elemzése. A zenehallgatás tanult szabályainak betartása. A többször hallott, meghallgatott zenei részletek felismerése. Tájékozódás a meghallgatott zeneművek formája, műfaja terén. Hangszerek hangjának felismerése, több hangszer egyidejű hangzásának felismerése. Kórusok hangjának, hangzásának megfigyelése. Vokális és instrumentális hangszínek megkülönböztetése, felismerése. A szülőföld zenéjének megismerése mellett ismerkedés a rokon népek zenéjével, valamint más népek zenei kultúrájának, jellegzetes hangszereinek, zenekarainak hangjával, hangzásával. A helyi lehetőségek szerint részvétel hangversenyen, élő zenei bemutatásokon. Zenei jellegzetességek megfigyelése, zenei élmények kifejezése szóban, rajzban, mozgással. Összefüggések felismerése.	
Fogalmak	Dallamsor, népdal, elemzés. Zenei karakter. Zenetörténeti kor, korszak. Vonós hangszer, fúvós hangszer, hangszercsalád. Népi hangszer, népi zenekar. Néptánc. Zeneszerző. Keretes szerkezet, visszatérő szerkezet, rondóforma. Szimfónia, vonósnégyes. Hangverseny, élő zene.	

Összegzett tanulási eredmények az ötödik évfolyam végén	A kultúrált, esztétikus közös és egyéni éneklés megőrzése. Az éneklési kedv és énekbátorság szinten maradása. Új ismeretek szerzése a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet). Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása. Képesség hallás utáni daltanulásra, esetenként kottából történő daltanulással kiegészítve. Kánonéneklés tanári segítséggel. A zenei kreativitás, zenei fantázia fejlődése. Törekvés a zene belső lényegének megértésére. Ritmikai-dallami ismereteik bővülése, megszilárdulása. Fokozott önállóság a különféle kották használatában. A zenei hallás, a zenei memória, a zenei figyelem, a belső hallás, a muzikalitás fejlődése. Részvétel a tanult népdalok elemzésében. Képesség ismeretek összekapcsolására az ének-zenei, valamint az irodalmi, történelmi, földrajzi tanulmányok egy-egy témakörében. A többször hallott hangok, hangzások felismerése. A meghallgatott hangszerek, kórusok hangjának, hangzásának felismerése. Zenei részletek irányított figyelmű hallgatása. Ismeretek szerzése zenetörténeti korokról, zenei műfajokról, zeneszerzők életéről, munkásságáról. Nyitottság a zenei élmények befogadására.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

jeles (5)

Az a tanuló, aki Önállóan rendelkezik az alábbi tudással és képességekkel, továbbá hibátlanul, vagy maximum 3 hibával tudja a dallamot és a szöveget előadni

- ❖ A kultúrált, esztétikus közös és egyéni éneklés megőrzése.
- ❖ Az éneklési kedv és énekbátorság szinten maradása.
- ❖ Új ismeretek szerzése a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet).
- ❖ Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása.
- ❖ Képesség hallás utáni daltanulásra, esetenként kottából történő daltanulással kiegészítve.
- ❖ Kánonéneklés tanári segítséggel.
- ❖ A zenei kreativitás, zenei fantázia fejlődése.
- ❖ Törekvés a zene belső lényegének megértésére.
- ❖ Ritmikai-dallami ismereteik bővülése, megszilárdulása.
- ❖ Fokozott önállóság a különféle kották használatában.
- ❖ A zenei hallás, a zenei memória, a zenei figyelem, a belső hallás, a muzikalitás fejlődése.
- ❖ Részvétel a tanult népdalok elemzésében.
- ❖ Képesség ismeretek összekapcsolására az ének-zenei, valamint az irodalmi, történelmi, földrajzi tanulmányok egy-egy témakörében.
- ❖ A többször hallott hangok, hangzások felismerése.
- ❖ A meghallgatott hangszerek, kórusok hangjának, hangzásának felismerése.
- ❖ Zenei részletek irányított figyelmű hallgatása.

- ❖ Ismeretek szerzése zenetörténeti korokról, zenei műfajokról, zeneszerzők életéről, munkásságáról.
- ❖ Nyitottság a zenei élmények befogadására.

jó (4)

Az a tanuló, aki kisebb intonációs hanghibákkal képes a dallam és a szöveg reprodukálására, vagy kisebb tanári segítséggel rendelkezik a fenti tudással és képességekkel.

közepes (3)

- ❖ Az a tanuló, aki megpróbálja a dallamot elénekelni a szöveggel együtt, akár tanári segítséggel, esetleg tankönyv bevonásával rendelkezik a fenti tudás és képességek töredékével. A tanév során tanultak közül legalább ismer 10 dalt. Aktív részvételt mutat a közös játékokban, megszólaltatásokban. Törekszik a ritmusok pontos megszólaltatására. Képességeinek megfelelően részt vesz a tanuló a közös éneklésben, improvizációban, ritmikus játékokban, gyakorlatokban.
- ❖ Törekszik a kulturált, esztétikus éneklésre.
- ❖ Képes a hallás utáni daltanulásra.
- ❖ Tud dalsokrot összeállítani, kedvenc dalait kiválasztani.
- ❖ Részt vesz a tanult népdalok elemzésében (tartalom, hangulat, szerkezet)
- ❖ Fejlődik a zenei hallása, zenei memóriája, zenei figyelme, muzikalitása.
- ❖ Bővülnek a ritmikai-dallami ismeretei.
- ❖ Törekszik az önállóságra az ötvonalas kotta használatában.
- ❖ Képes zenei részletek irányított figyelmű hallgatására.
- ❖ A többször hallott hangok, hangszerek, kórusok hangjának hangzásának felismerésére tanári segítséggel. Törekszik a zene belső lényegének megértésére.

elégséges (2)

- ❖ Az a tanuló, aki tanári segítséggel vagy esetleg tankönyv bevonásával a tanévben tanult dalok közül legalább 5 dalt, el tud énekelni, s az éneklési kedv, az énekhang, a zenei hallás és a muzikalitás fejlődése iránt érdeklődődést mutat.
- ❖ Képességeinek megfelelően részt vesz a tanuló a közös éneklésben, improvizációban, ritmikus játékokban, gyakorlatokban.
- ❖ Törekszik a kulturált, esztétikus éneklésre. Képes a hallás utáni daltanulásra.
- ❖ A többször hallott hangok, hangszerek, kórusok hangjának hangzásának felismerésére tanári segítséggel.
- ❖ Törekszik a zene belső lényegének megértésére.

Ajánlott zenehallgatási anyag

- ❖ Kodály Zoltán : Mátrai képek
- ❖ Egressy Béni: Klapka induló
- ❖ Vivaldi: A négy évszak művének különböző részletei
- ❖ Ténagy Sándor: Bolondos mondóka
- ❖ Sipes Júlia: A hónapok
- ❖ Bartók Béla: Jóságigéző
- ❖ Kodály Zoltán: Harangjáték
- ❖ Kodály Zoltán: Köszöntő
- ❖ Kodály Zoltán: Hári János című daljátékából a Bécsi harangjáték
- ❖ Kodály Zoltán: Székelyfonó című daljátékából a Kitrákotty – mese című részlet
- ❖ Bárdos Lajos: Összegyültek
- ❖ Prokofjev: Péter és a farkas
- ❖ Marcello: d-moll oboaverseny

- ❖ Vivaldi: A négy évszaktól a tavasz című rész
- ❖ Daquin : Kakukk
- ❖ Balázs- Nádas: Anyák ünnepén
- ❖ Járdányi: Orgona ága
- ❖ Alma együttes: Nád a házam teteje
- ❖ Holdviola együttes: Erdő, erdő
- ❖ Csík zenekar: Hazám, hazám

6.évfolyam heti 2 óra

Témakör	1. Zenei produkció	Órakeret 36
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon kialakított zenei készségek, képességek, pozitív attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás és a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési kultúra fejlesztése, dalok tanulása, dalkincsbővítés, közös és egyéni éneklések. Az élményekből fakadó éneklési kedv fejlesztése. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának erősítése. A tanulók egyéni képességeik szerinti részvételének bátorítása a közös éneklésben, daltanulásban. Az énekhang tisztaságának, éneklési kedv bátorságának megőrzése. Tapasztalatok erősítése a kánonéneklésben, tanári segítséggel, szólamcserékkel is. Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével. Zenei ízlés fejlesztése. A kombinációs és asszociációs képességek fejlesztése a különféle zenei kifejezőeszközök felhasználásával. A ritmikai, dallami, tempóbeli, dinamikai, formai és a szövegből kiinduló variáló- és rögtönzőkészség fejlesztése. A kreativitás fejlesztése a tanult zenei formák keretei között. A formaalkotás fejlesztése, gyakorlatok egyszerű népzenei és műzenei formák mintájára. Egyre nagyobb önállóság a kottairás-olvasás, másolás terén. Érzelmi átélés, ráhangolódás, odafordulás, beleélés erősítése. Dalok közötti kapcsolatteremtés. Megfigyelés, felismerés, bevésés, azonosítás, csoportosítás, összehasonlítás, rendezés fejlesztése. Cselekvéses, perceptív, fogalomalkotó, analógiás, algoritmizált és logikus gondolkodás fejlesztése. Koncentráció, figyelem fejlesztése. Érzelmi-akarati beállítódás, alkotó képzelet, zenei fantázia fejlesztése. Auditív és téri tájékozódás fejlesztése. Összefüggések felismerése, alkalmazása. Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése. Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok

1.1. ÉNEKLÉS Ünnepek dalai, jeles napok dalai ❖ A zöld fenyőfán ❖ Csendes éj ❖ Hidló végén ❖ Itt a farsang ❖ Sándor napján ❖ Tavaszi szél Magyar történelmi dallamok ❖ A jó lovas katonának ❖ Kossuth Lajos táborában ❖ Most szép lenni katonának ❖ Egri históriának summája ❖ Csínom Palkó, Csínom Jankó ❖ Tyukodi-nóta ❖ Ha felmegyünk a Budai nagy hegyre Rokon népek dalai ❖ Beethoven: Magyar képek, Medvetánc ❖ Beethoven: Török induló ❖ Beethoven: VI. szimfónia III. tétel ❖ Haydn: Kállai kettős ❖ Vivaldi: A négy évszak Megzenésített versek. ❖ Kitrákotty mese ❖ Befordultam a konyhára ❖ Röpülj páva, röpülj ❖ Karácsonyi kívánság Régi és Új stílusú magyar népdalok ❖ Sokat arattam ❖ Érik a szőlő ❖ Madárka, madárka ❖ Hull a szilva ❖ Megyen már a hajnalcsillag ❖ Szépen úszik a vadkacsa ❖ Ősszel érik babám ❖ Szánt a babám ❖ Csillagok, csillagok ❖ Ablakomba, ablakomba ❖ Erdő, erdő, erdő ❖ Te álomszuszék, ébredj	Törekvés a kifejező, bátor, tiszta éneklésre, az értelmes szövegkezelésre, a szép éneklés szabályainak tudatosítására. Érzelmi azonosulás a dalok hangulatával, tartalmával, megfelelő tempó és hangerő választása a dalok előadásához. Örömteli és szorongásmentes éneklés. A tanult dalokból minél több előadása, közös és egyéni, átélt, a tartalomnak megfelelő énekléssel. Dalok felismerése ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján. Könnyű zenetörténeti dallamok, meghallgatott zeneművek témáinak éneklése, olvasógyakorlatok, énekes játékok. Résztétel a különféle énekes játékokban, gyakorlatokban. A tanult dalok csoportosítása, adott szempontok alapján. Kedvenc dalok választása. Dalcsokor összeállítása a kedvelt dalokból.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Népköltészet, népdal, magyar és más népek meséi, megzenésített versek. Játékosság, zeneiség, ritmusélmény. A dalokban, zenékben megjelenő erkölcsi fogalmak, magatartásformák, érzelmek. Szómagyarázat, szókincsismeret. Szókincs- és emlékezet-fejlesztés. A verbális emlékezet fejlesztése. Dalok szövegű tolmácsolása. <i>Matematika:</i> Az elvont gondolkodás erősítése. Figyelem, észlelés, válogatás, évfolyamozás, érzékelés. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés. Időtartam, időrend. <i>Történelem és állampolgári ismeretek:</i> Magyarország történelme. Szokás, hagyomány, szabály, illem. <i>Természettudomány:</i> Rendszerek; élőlények, életközösségek. Éghajlat, időjárás. <i>Földrajz:</i> Magyarország és a

❖ Volt nekem egy kecském Kánonok ❖ Bűvös hang ❖ Pál, Kata, Péter Más népek dalai ❖ Prokofjev: Péter és a farkas ❖ Dvorák: h-moll gordonkaverseny		Kárpát-medence földrajza. Magyar tájegységek. Lakóhelyünk és környéke. Európa és országai. <i>Testnevelés:</i> A mozgáskoordináció erősítése, a nagy és finom mozgások fejlesztése. Szabályok betartása; Térbeli tudatosság. Mozdulások zenére. Csoportos játékok, hang- és térérzékelő gyakorlatok. Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált koncentrációs és memóriagyakorlatok. Utánzó és fantáziajátékok. Csoportos improvizációs játékok, tanári irányítással. <i>Vizuális kultúra:</i> Szabad asszociációs játékok. Átélt, elképzelt, vagy hallott esemény vizuális megjelenítése. Hang és kép együttes alkalmazása.
1.2. GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Énekes rögtönzések A gyermek érzelmeinek gondolkodásának, cselekvésének kibontakozása. Sajátos elemeket tartalmaz, kötetlen improvizatív. Függ az egyén hangterjedelmétől, muzikalitásától, stílusától, fantáziájától, érzelmi beállítódásától, képességeitől és készségeitől, zenei tapasztalataitól. Előzetes felkészülés nélküli előadás. pl: ereszkedő, ívelő dallamív, frazírok használata, énekszó, dallamos emberi hang. Az egyén önmegvalósítása a hangja által. Hangszeres rögtönzések A gyermek érzelmeinek, gondolatainak, cselekvésének kibontakozása. Sajátos elemeket tartalmaz, kötetlen improvizatív. Függ az egyén hangszerismeretétől, tapasztalataitól, játéktudás szintjétől, muzikalitásától, stílusától, fantáziájától, érzelmi beállítódásától, képességeitől és készségeitől, zenei tapasztalataitól, érdeklődésétől. Előzetes felkészülés nélküli előadás. pl: ereszkedő, ívelő dallamív, frazírok használata, az egyén kiteljesedése a zenei hangszer által. Egyszerű zenei formák használata a rögtönzések folyamán	Aktív részvétel dallamok alkotásában szabad és kötött formákban. Ritmuszenekar megszólaltatása 2-3 szövegszóban, szabad és kötött formákban. Dalkísérek létrehozása szabad és kötött formákban. Ritmuskártyák megszólaltatása, rendezése. Részvétel a ritmusdominó, ritmusmemória, a dallamlánc, zenei kérdés-válasz játékokban. Kották kiegészítése. Adott ritmushoz és dallamhoz változatok írása. A zenei élmények mozgásos és rajzos formákban történő kifejezése.	Kárpát-medence földrajza. Magyar tájegységek. Lakóhelyünk és környéke. Európa és országai. <i>Testnevelés:</i> A mozgáskoordináció erősítése, a nagy és finom mozgások fejlesztése. Szabályok betartása; Térbeli tudatosság. Mozdulások zenére. Csoportos játékok, hang- és térérzékelő gyakorlatok. Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált koncentrációs és memóriagyakorlatok. Utánzó és fantáziajátékok. Csoportos improvizációs játékok, tanári irányítással. <i>Vizuális kultúra:</i> Szabad asszociációs játékok. Átélt, elképzelt, vagy hallott esemény vizuális megjelenítése. Hang és kép együttes alkalmazása.

❖ Egytagú (előfordul: népdalfeldolgozásoknál, gyermekeknek írt zenedarabokban) ❖ Kéttagú ❖ Visszatéréses háromtagú ❖ Összetett formák (trió) Ritmusjátékok szabad és kötött formában ❖ Zenés ❖ Táncos ❖ Mozgásos ❖ Tapsolós ❖ Dobbantós ❖ Tapsolós-dobbantós ❖ Kopogós - kavicsok ❖ Dobolós ❖ Rapp-eljünk ❖ Szájbölgő ❖ Beat-box Dalkísérek szabad formában ❖ Kötetlen zenei felállás ❖ Improvizáció Dalkísérek kötött formákban ❖ Kötött zenei felállás ❖ Előre megírt kotta alapján Tempó- és dinamikai játékok, gyakorlatok A tempó lehet lassú, gyors, mérsékelt, feszes, rubato, andante, allegro, allegretto, adagio, animato... A dinamikai játékok a hang erősségével való játékok. Lehet egyéni, páros, kis és nagy csoportos s tömeges játék. Forte, mezzoforte, piano, pianissimo... pl: mélytől a magas hangokig haladva fokozatosan erősödik a hang, majd vissza, vagy csak egy - egy hangot vagy dallamívet emelek ki a dalból a hangerősséggel. Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban		

A tempó lassúsága, vagy gyorsasága, a hangok hosszúsága vagy rövidsége, a dallam felépítése/szerkezete, magas és mély hangok váltakozása, hangmagasság, befolyásolja a hallgató érzelmi állapotát s a hallgatott zene iránti véleményét. A harmónia pl: akkordban asszonáns és disszonáns akkordok belső harmóniát, vagy diszharmóniát fejeznek ki. A hallgató ez által katarzist él át. Hangszeres formában: Mélyebb, magasabb hosszabb rövidebb hangok, staccato, rubato, legato, andante, megkülönböztetése, visszhang hallható-e pl: hegedű, bőgő, csello, klarinét, furulya, szakszofon, dob, csörgő dob, cintányér, xilofon, zongora, orgona... Énekes formákban ❖ Színjáték ❖ Drámajáték ❖ Arcjáték ❖ Mimikai játék ❖ Zenei élmények, érzelmek bemutatása ❖ Előadó művészet rátermettség ❖ Hang frekvenciája ❖ Hangmagasság váltakoztatása ❖ Tempóváltások ❖ Forte, mezzoforte. piano, pianissimo váltásai ❖ Intuíció ❖ Egyénileg, duóba, trióba pl: ének, magas, mély hangok megkülönböztetése, dinamikai elemek és lassú, gyors tempó megkülönböztetése, hangok hosszúságának, dallamívek, zenei kérdés s felelet megkülönböztetése		

Egyénileg, párokban, kis csoportos és nagycsoportos feladatokon keresztül A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban ❖ Táncok: Néptánc, Klasszikus táncok, Balett, Hip-hop, Latin táncok, ritmikus mozgás. ❖ Torna: zumba, aerobik, relaxáció (tibeti hangtál). ❖ Színjáték ❖ Kis mozgások és nagy mozgások, finommotorikai gyakorlatok (pl: járások, futások, ugrások, szertovábbítások (pl: labdajáték), csettintés...		
1.3. FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS Új ritmusértékek ❖ szinkópa ❖ éles ritmus ❖ tizenhatod Kottairás a pótvonal használatával (c, h, á,) A kvintváltás fogalma A magyar népzene jellemző zenei jelenség, amelyben azonos dallamsor öt hanggal mélyebben (rég stílusban) vagy öt hanggal magasabban (új stílusban) megismétlődik. A hajlítás fogalma, jelölése A legato egy zenei játékmód és annak kottai jele. Olasz szó: Jelentése összekötve. A legato az egymást követő hangok időben folytonos, megszakításoktól mentes összekötését írja elő. Nem pusztán az előadói gyakorlatban alkalmazandó, hanem kottában is	Szilárd ismeretek kialakítása a tanult ritmusokról. Ritmusok felismerése és hangoztatása. A hangsúlyviszonyok érzékeltetése a ritmusgyakorlatokban. Többszólamú ritmusgyakorlatok megszólaltatása, tájékozódás a szólamok között. Szilárd ismeretek kialakítása a szolmizációs hangokról, elhelyezkedésükről, kézjeleikről. Dallamok, dalrészletek utószolmizálása. Pótvonal használata a kottairásban.	

jelölt előírás, azaz a zenemű része. Dallamok utószolmizálása ❖ hallott dallam visszaéneklése szolmizálva A tananyag tanításához felhasznált könyv a tankönyv. Ajánlott könyv: Dobszay László : A hangok világa II. Kodály: 333 olvasógyakorlat		
Fogalmak	Kifejező éneklés. Jeles nap. Katonadal, magyar történelmi dallam. Régi és új stílus. Ritmuszenekar. Dalkíséret. Ritmuslánc, dallamlánc. Zenei kérdés, zenei válasz. Ritmikus mozgás, szabad mozgás. Szinkópa, éles ritmus, nyújtott ritmus. Egész hang és szünet. Pótvonal. Kvintváltás. Hajlítás. Utószolmizálás.	

Témakör	2. Zenei befogadás	Órakeret 36
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon kialakított zenei készségek, képességek, pozitív attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás, a belső hallás és a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek felidézése.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A zenei befogadást elősegítő képességek megszilárdítása. A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történeteket megelőlegező képességek fejlesztése, erősítése. A belső hallás tudatosítása. A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása. Az irányított figyelmű zenehallgatás erősítése, zeneművek elemzése, adott megfigyelési szempontok segítségével. A hangszínhallás fejlesztése. Figyelem irányultságának és intenzitásának a fejlesztése. Figyelem, felismerés, összehasonlítás, azonosítás folyamatának erősítése. Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése. Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése. Analógiás, cselekvéses és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése. Észlelés, figyelem, emlékezet fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok

2.1. BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE A zenei hallás és a zenei memória fejlesztése. ❖ Légző gyakorlatok (pl: hasi légzés, levegő megtartása, rekeszizmok helyes használata) ❖ Intonációs gyakorlatok (beéneklési gyakorlatok, hangszalagok „előmelegítése” pl: zümmögés, mi-mi-mi-mi, ma-ma-ma, dó, ré, mi- ré- dó, de jó a dió, bűvös bájos-rózsabimbó, ne-nő-ni-nő, te-tő- ti- tö- tő...) ❖ Dallami, ritmikai készségfejlesztés (pl: dallam pontos megszólaltatása, ritmus tartása pl: metronome-val) ❖ Hangterjedelem - bővítő gyakorlatok (intonációs gyakorlatok , Brett Manning gyakorlatai) ❖ Helyes szövegmondást, kifejező előadásmódot elősegítő gyakorlatok (pl: Beszédtechnikai gyakorlatok) ❖ Improvizáció ❖ A memóriát fejleszti még a szógyűjtő, mondatépítő, beszédhangejtést javító gyakorlatok. ❖ Alliterációk, rímek, szóvirágok) ❖ Zenei kvíz, rejtvény, totó ❖ A dzsesszzene a kötött dallamon belül improvizációkkal van tele, ami a zenei hallást, zenei memóriát és fantáziát tökéletes ötvözi. ❖ Csak az abszolút hallású gyermek nem szorul hallásfejlesztésre.	Gyakorlatok a zenei fantázia és a belső hallás fejlesztésére. Ritmusok, ütemfajták, dallammotívumok felismerése kézjelről, színes kottáról, betűkottáról, kottaképről. Konszonáns és disszonáns hangzások felismerése, elemzése. Népdalok elemzése, dallamsorok összehasonlítása, jelölése. Dalok felismerése zenei részlet alapján. Dallamsorok összehasonlítása, elemzése, jelölése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Auditív figyelem, auditív differenciálás. Érzelmek kifejezése dalok, dallamok segítségével. Szöveg és zene kapcsolatai. Különböző stílusok felismerése. Ismerkedés változatos ritmikai és zenei formálású művekkel, műfajokkal. A műélvezet meg tapasztalása a képzelet révén. <i>Matematika:</i> Az észlelés, érzékelés pontosságának fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Motoros és auditív emlékezet fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés. <i>Vizuális kultúra:</i> érzelmek, események leírása, a leírás alapján kép készítése különféle technikákkal.

Gyakorlatok a zenei fantázia erősítésére. ❖ Kreativitást fejlesztő gyakorlatok (pl: zenei lapbook készítése, festménykészítés, szobrászat) ❖ Játék a mindent lehet a képzeletben ❖ Kiteljesedés biztosítása ❖ Motivációs gyakorlatok (pl: Zenei totó) Zenei hangzások elemzése, felismerése. ❖ Szóló, duó, trió, kvartett ❖ Összhangzattan Zenei karakterek megfigyelése ❖ Dolce (kedvesen, lágyan) ❖ Espressivo (kifejezéssel) ❖ Grazioso (kecsesen) ❖ Risoluto (határozottan) A tanult népdalok zenei elemzése, csoportosítása. Régi vagy Új stílusú magyar népdalok. Felépítés, dallamszerkezet, dallamvonal, sorok száma, variánsok, jellemzői... Történetek, érzések, élmények, hangulatok kifejezése zenei eszközök segítségével. Csengettyű, csuklóharang, hengeres csörgő, asztali harangok, csuklócsörgő, bokacsörgő, csörgőkarika, kasztanyetta, dob, sámándob, tamburin, madársíp, Xilofon, cintányér, ujj cintányérok, rázótojás, nyeles fadob ütővel, triangulum, ritmusbot, nyeles csengettyűsor, shaker - boks, cserépdob, lapdobok, csődobok, azték zsámolydob, óceándob, konga, rézgong állványon, cajon, klasszikus gitár, furulya, fuvola, oboa, zongora, hegedű,		

cselló, bőgő, cimbalom, hangvilla, ...		
2.2. ZENEHALLGATÁS Ismerkedés klasszikus zenetörténeti korszakokkal, zeneszerzőkkel. ❖ Ókor (Ókori Európai Zene, Ókori görög zene és Ókori római zene) ❖ Középkor (Középkori Európai Zene, Középkori Egyszólamú Zene, Középkorú Több szólamú Zene és Virágkora) ❖ Újkor (Reneszánsz zene, Barokk zene, Klasszicista zene, (Beethoven, Haydn) Romantikus zene, ❖ pl: Barokk zene ❖ Legújabb kor (XX-XI. századi komolyzene – Kodály Zoltán, -Bartók Béla) (Sztravinszkij) ❖ Különböző műzenei formák és műfajok megismerése. ❖ Hangszerek, zenekarok, kórusok hangja, hangzása. ❖ A tanult dalok feldolgozásai, különböző zenei stílusokban. ❖ Történelmi zenék hallgatása ❖ A rokon népek zenéje, hangszerei. ❖ Más népek hangszeres zenéje. ❖ Hangverseny-látogatások, hangverseny-élmények.	Egyre hosszabb idejű zenei részletek, klasszikus zeneművek irányított figyelmű meghallgatása, elemzése. A zenehallgatás tanult szabályainak betartása. A többször hallott, meghallgatott zenei részletek felismerése. Tájékozódás a meghallgatott zeneművek formája, műfaja terén. Ismerkedés híres zeneszerzők életének fontos eseményeivel. Hangszerek hangjának felismerése, több hangszer egyidejű hangzásának felismerése. Kórusok hangjának, hangzásának megfigyelése. Vokális és instrumentális hangszínek megkülönböztetése, felismerése. A szülőföld zenéjének megismerése mellett ismerkedés a rokon népek zenéjével, valamint más népek zenei kultúrájának, jellegzetes hangszereinek, zenekarainak hangjával, hangzásával. A magyar történelemhez kapcsolódó dallamok, hangszerek megismerése. A tanult magyar történelmi dallamokhoz, énekekhez kapcsolódó zenei részletek, történelmi hangszerek hangjának hallgatása. A helyi lehetőségek szerint részvétel hangversenyen, élő zenei bemutatásokon.	

	Zenei jellegzetességek megfigyelése, zenei élmények kifejezése szóban, rajzban, mozgással. Összefüggések felismerése.	
Fogalmak	Dallamsor, népdal, elemzés. Zenei karakter. Zenetörténeti kor, korszak. Vonós hangszer, fúvós hangszer, hangszercsalád. Népi hangszer, népi zenekar. Néptánc. Zeneszerző. Keretes szerkezet, visszatérő szerkezet, rondóforma. Szimfónia, vonósnégyes. Hangverseny, élő zene.	

Összegzett tanulási eredmények a hatodik évfolyam végén	A kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés megőrzése. Az éneklési kedv és énekbátorság szinten maradása. Új ismeretek szerzése a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet). Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása. Képesség hallás utáni daltanulásra, esetenként kottából történő daltanulással kiegészítve. Kánonéneklés tanári segítséggel. A zenei kreativitás, zenei fantázia fejlődése. Törekvés a zene belső lényegének megértésére. Ritmikai-dallami ismereteik bővülése, megszilárdulása. Fokozott önállóság a különféle kották használatában. A zenei hallás, a zenei memória, a zenei figyelem, a belső hallás, a muzikalitás fejlődése. Részvétel a tanult népdalok elemzésében. Képesség ismeretek összekapcsolására az ének-zenei, valamint az irodalmi, történelmi, földrajzi tanulmányok egy-egy témakörében. A többször hallott hangok, hangzások felismerése. A meghallgatott hangszerek, kórusok hangjának, hangzásának felismerése. Zenei részletek irányított figyelmű hallgatása. Ismeretek szerzése zenetörténeti korokról, zenei műfajokról, zeneszerzők életéről, munkásságáról. Nyitottság a zenei élmények befogadására.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Jeles (5)

Az a tanuló, aki Önállóan rendelkezik az alábbi tudással és képességekkel, továbbá hibátlanul, vagy maximum 3 hibával tudja a dallamot és a szöveget előadni

- ❖ A kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés megőrzése.
- ❖ Az éneklési kedv és énekbátorság szinten maradása.
- ❖ Új ismeretek szerzése a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet).
- ❖ Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása.
- ❖ Képesség hallás utáni daltanulásra, esetenként kottából történő daltanulással kiegészítve.
- ❖ Kánonéneklés tanári segítséggel.

- ❖ A zenei kreativitás, zenei fantázia fejlődése.
- ❖ Törekvés a zene belső lényegének megértésére.
- ❖ Ritmikai-dallami ismereteik bővülése, megszilárdulása.
- ❖ Fokozott önállóság a különféle kották használatában.
- ❖ A zenei hallás, a zenei memória, a zenei figyelem, a belső hallás, a muzikalitás fejlődése.
- ❖ Részvétel a tanult népdalok elemzésében.
- ❖ Képesség ismeretek összekapcsolására az ének-zenei, valamint az irodalmi, történelmi, földrajzi tanulmányok egy-egy témakörében.
- ❖ A többször hallott hangok, hangzások felismerése.
- ❖ A meghallgatott hangszerek, kórusok hangjának, hangzásának felismerése.
- ❖ Zenei részletek irányított figyelmű hallgatása.
- ❖ Ismeretek szerzése zenetörténeti korokról, zenei műfajokról, zeneszerzők életéről, munkásságáról.
- ❖ Nyitottság a zenei élmények befogadására

Jó (4)

Az a tanuló, aki kisebb intonációs hanghibákkal képes a dallam és a szöveg reprodukálására, vagy kisebb tanári segítséggel rendelkezik a fenti tudással és képességekkel.

Közepes (3)

- ❖ Az a tanuló aki megpróbálja a dallamot elénekelni a szöveggel együtt, akár tanári segítséggel, esetleg tankönyv bevonásával rendelkezik a fenti tudás és képességek töredékével, azaz a tanév során tanultak közül legalább ismer 10 dalt. Aktív részvételt mutat a közös játékokban, megszólaltatásokban. Törekszik a ritmusok pontos megszólaltatására. Képességeinek megfelelően részt vesz a tanuló a közös éneklésben, improvizációban, ritmikus játékokban, gyakorlatokban.
- ❖ Törekszik a kulturált, esztétikus éneklésre.
- ❖ Képes a hallás utáni daltanulásra.
- ❖ Tud dalsokrot összeállítani, kedvenc dalait kiválasztani.
- ❖ Részt vesz a tanult népdalok elemzésében (tartalom, hangulat, szerkezet)
- ❖ Fejlődik a zenei hallása, zenei memóriája, zenei figyelme, muzikalitása.
- ❖ Bővülnek a ritmikai-dallami ismeretei.
- ❖ Törekszik az önállóságra az ötvonalas kotta használatában.
- ❖ Képes zenei részletek irányított figyelmű hallgatására.
- ❖ A többször hallott hangok, hangszerek, kórusok hangjának hangzásának felismerésére tanári segítséggel. Törekszik a zene belső lényegének megértésére. Új ismereteket szerez a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet).
- ❖ Fejlődik a zenei kreativitása, zenei fantáziája.
- ❖ Legyenek ismeretei zenetörténeti korokról, zenei műfajokról, zeneszerző életéről, munkásságáról.

Elégséges (2)

- ❖ Az a tanuló, aki tanári segítséggel vagy esetleg tankönyv bevonásával a tanévben tanult dalok közül legalább 5 dalt el tud énekelni, s az éneklési kedv, az énekhang, a zenei hallás és a muzikalitás fejlődése iránt érdeklődődést mutat.
- ❖ Képességeinek megfelelően részt vesz a tanuló a közös éneklésben, improvizációban, ritmikus játékokban, gyakorlatokban.
- ❖ Törekszik a kulturált, esztétikus éneklésre.
- ❖ Képes a hallás utáni daltanulásra.

- ❖ A többször hallott hangok, hangszerek, kórusok hangjának hangzásának felismerésére tanári segítséggel.
- ❖ Törekszik a zene belső lényegének megértésére.
- ❖ Fejlődik a zenei kreativitása, zenei fantáziája.
- ❖ Legyenek ismeretei zenetörténeti korokról, zenei műfajokról, zeneszerző életéről, munkásságáról.

Ajánlott zenehallgatási anyag

- ❖ Saint- Saens: Az állatok farsangja – Az elefánt
- ❖ Bárdos Lajos: Kossuth Lajos táborában
- ❖ Bartók Béla: Magyar képek – Ürögi kanásztánc, Medvetánc
- ❖ Bartók Béla: Mikrokozmosz: I.14. (kérdés – felelet) és I. 31.
- ❖ Beethoven: IV. szimfónia
- ❖ Beethoven: IV. tétel
- ❖ Beethoven: Török induló
- ❖ Beethoven: VI. szimfónia III. tétel – Vidám paraszti mulatság
- ❖ Egressy Béni: Klapka-induló
- ❖ Haydn: Üstdobszimfónia II. tétel
- ❖ Kacsóh Pongrác – Heltai Jenő: János vitéz című daljátékának részletei
- ❖ Kodály Zoltán: Hány János- Toborzó
- ❖ Kodály Zoltán: Kállai kettős – Nem vagyok én senkinek sem adósa
- ❖ Kodály Zoltán: Mátrai képek – Sej, a tari réten
- ❖ Prokofjev: Péter és a farkas – A macska, Vadászok téma
- ❖ Sztravinszkij: Petruska – A medvetáncoltatók
- ❖ Tinódi Lantos Sebestyén: Egri históriának summája
- ❖ Vivaldi: A négy évszak – Tél I. tétel
- ❖ Csík zenekar: Rózsa, rózsa
- ❖ Holdviola: - Madárka, madárka, - Erdő, erdő, erdő
- ❖ Sebestyén Márta: Három mérő piros szalag

7. évfolyam heti 1 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Zenei produkció-Éneklés	Órakeret 18
Előzetes tudás	Biztos éneklési készség. Az előző évfolyamokon kialakított zenei képességek, pozitív attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás és a muzikalitás megfelelő szintje.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A dalkincs ismételése és folyamatos bővítése: magyar népdalok, más népek dalai. Az éneklési kultúra megőrzése, dalkincsbővítés, közös és egyéni éneklések. Az élményekből fakadó éneklési kedv megőrzése. Muzikalitás, zenei hallás, zenei ízlés fejlesztése. A tapasztalatok bővítése a kánonéneklésben, tanári segítséggel, szólamcserékkel is. Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével. A rögtönzés fejlesztése énekes és hangszeres formákban is. A ritmikai, dallami, tempóbeli, dinamikai, formai, és a szövegből kiinduló variáló- és rögtönzőkészség fejlesztése.	

	A formaalkotás fejlesztése, gyakorlatok egyszerű népzenei és műzenei formák mintájára. Az eddig tanult ritmikai és dallami ismeretek összefoglalása, rendszerezése. Érzelmi átélés, ráhangolódás, beleélés, tolerancia, empátia erősítése. Dalok közötti kapcsolatteremtés. Megfigyelés, felismerés, bevésés, azonosítás, csoportosítás, összehasonlítás, rendezés fejlesztése. Az énekhang további képzése, figyelve a tanulók egyéni vokális fejlődésére (mutálás). Együttes élményben való részvétel. Auditív és téri tájékozódás fejlesztése. Megismerés, figyelem, emlékezet fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. ÉNEKLÉS Jeles napok dalai. ❖ Jaj de pompás fa... ❖ Hímes tojás lészen... Himnuszok. Hazafias zeneművek: ❖ Egressy-Vörösmarty: Szózat ❖ Szabó-Petőfi: Föltámadott a tenger Régi és vegyes stílusú népdalok: ❖ A karádi faluvégén... (vegyes) Új stílusú népdalok: ❖ Házunk előtt... ❖ Sej, Nagyabonyban... Magyar tájak dalai: ❖ Jánoshídi vásártéren... ❖ Felszántom a császár udvarát... ❖ Házunk előtt... Népies műdalok: ❖ Kossuth Lajos, azt izente... Más népek dalai: ❖ Ha citera pendül (spanyol népdal)	A jeles napok dalaihoz valami állandó szokás, hiedelem fűződik. Ezek emlékét szép énekek, dalok őrzik. Törekvés egységes, szép éneklésre csoportban. A szép éneklés szabályainak betartása. A közös dalrepertoár bővítése újabb dalokkal. Hangulatos, jókedvű éneklés. A szép éneklés tanult szabályainak tudatos használata. Érzelmi azonosulás a dalok hangulatával, tartalmával. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának gyakorlása. A tanult dalok felismerése jellemző motívumaik alapján. A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján. Kedvenc dalok választása. Dalcsokor összeállítása kedvelt dalokból.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Népköltészet, népdal, magyar és más népek dalai. A dalokban, zenékben megjelenő erkölcsi fogalmak, magatartásformák. Érzelmi tartalmak, erkölcsi választások. Kompozíció, szerkezet, hatás. Verselés, zeneiség. Szómagyarázat, szókincsismeret. Szülőföld, haza, család, szülő és gyerekek. <i>Matematika:</i> Figyelem, észlelés, válogatás, évfolyamozás, érzékelés. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés, csoportosítás. Absztrahálás, konkretizálás. Analógiás gondolkodás.
1.2. GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Énekes rögtönzések-Improvizáció: Kérdés-felelt játékok: ❖ Hova mész falevél...	Olvasógyakorlatok, énekes játékok. Ritmusjáték változó ütemekben. Dalkísérek szabad és kötött formákban. Gitár kísérettel.	

Hangszeres rögtönzések. Szabad és kötött gyakorlatok a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával. Egyéni és csoportos rögtönzések: ❖ Hallod-e te kiskovács... A dallami és ritmikai többszólamúság erősítésére: ❖ Szürke gúnár... Tempó- és dinamikai játékok, gyakorlatok. A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban: ❖ Táncolunk, diridon... ❖ A téren játszadozó gyermekek...	Ritmus- és dallamalkotások. Ritmuslánc, dallamlánc, zenei kérdés-válasz. Kották kiegészítése. Ritmushoz, dallamhoz változatok alkotása. Tikfa, gitár használata. A zenei élmények kifejezése rajzos és mozgásos formákban is. A kialakított készségek továbbfejlesztése. Interaktív tábla használata, zenei rögtönzések.	<i>Történelem és állampolgári ismeretek:</i> Magyarország történelme. Barátság, szeretet, tisztelet. Család, otthon. Egyén és közösség. <i>Természettudomány:</i> Rendszerek. Élőlények, életközösségek. Éghajlat, időjárás. <i>Földrajz:</i> Magyarország és a Kárpát-medence földrajza. Magyar tájegységek. Lakóhelyünk és környéke. Európa és országai.
1.3. FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS Új ritmusérték tanulása: ❖ kettes, hármas és négyes ütem Olvasógyakorlatok: Zenei jelek olvasása. Az eddigi kottairási-olvasási ismeretek erősítése, megszilárdítása: Dallamritmusok kiegészítése.	Új ritmusérték megismerése, használata a ritmusgyakorlatokban. Ritmusgyakorlatok változó ütemekben. Dallamok éneklése és lejegyzése a tanult kottarendszerekben. Dallamok, dalrészletek utószolmizálása, olvasógyakorlatok éneklése. Előkészítést követően rövid, az énekelt zenei anyagnál könnyebb olvasógyakorlatok reprodukciójával a belső hallásfejlesztése.	<i>Testnevelés:</i> A mozgáskoordináció erősítése. Szabályok betartása. Hagyományőrző mozgásos tevékenységek. Koncentrációs és lazító gyakorlatok; Különböző tánc- és mozgástípusok. Utánzó és fantáziajátékok. Csoportos improvizációs játékok, tanári irányítással. Különböző tánc- és mozgástípusok rögtönző jellegű felhasználása. Improvizációk összefűzése jelenetsorokká.

		<i>Vizuális kultúra:</i> Az átélt élmények a megjelenítése különböző technikák segítségével. Szabad asszociációs játékok. Hang és kép együttes alkalmazása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Régi stílus, új stílus. Daljáték. Népzenei dialektus. Népies műdal.. Változó ütem. Zenei kérdés, zenei válasz. Ritmus- és dallamváltozat. Ritmikus mozgás, szabad mozgás. Olvasógyakorlat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Zenei befogadás		Órakeret 18
Előzetes tudás	Az előző évfolyamfokon kialakított figyelem, zenei memória, zenei hallás, belső hallás, zenei képességek és pozitív attitűdök használata. A ritmusérzék, a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek ismerete.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összetettebb, hosszabb, fokozott koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásához szükséges kompetenciák fejlesztése. A zenei befogadást elősegítő képességek megszilárdítása. A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történeteket megelőlegező képességek használata. A belső hallás tudatosítása. A zenei esztétikai érzék, a zenei ízlés fejlesztése, a zenei élmény átélése. Ráismerés, rögzítés, aktív befogadás képességének fejlesztése. Összertartozás, általánosítás, összefüggések felismerése. Auditív és motoros kapcsolat erősítése. Rögzítés, zenei befogadás, átélés, beleélés, figyelem, észlelés, emlékezet fejlesztése. Auditív emlékezet, alkotó és reprodukív képzelet fejlesztése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
2.1. BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE A zenei hallás-Hangszínhallás: ❖ Ecc, pecc kimehetsz... ❖ Tillili, tülülü... Zenei memória, zenei fantázia használata- Dal és témák gyakorlása: ❖ Itt kopog, ott kopog... ❖ Kel a nap keleten... A belső hallás tudatos használata.	Gyakorlatok a zenei fantázia, a zenei memória és a belső hallás használatára. Egyenletes lüktetés érzékeltetése ritmusbottal: tikfa Sámándob. Halk-hangos, gyors-lassú érzékeltetése Ritmushangszerek használata Ritmusbottal használata	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Különböző zenei stílusok felismerése. Ismerkedés változatos ritmikai és zenei formálású művekkel, műfajokkal. A műélvezet megtapasztalása a képzelet, a ritmus és a zene révén. Az önálló műbefogadás mind teljesebb és gyakoribb	

Zenei karakterek kifejezése. A tanult népdalok zenei elemzése, csoportosítása: ❖ Ó mely sok hal... ❖ Sej, Nagyabonyban... Az eddig tanult ismeretek összefoglalása, csoportosítása, gyakorlása.	Népdalok elemzése, dallamsorok összehasonlítása, jelölése. Össze kell hasonlítani a dal sorait. Milyen ritmusértékek szerepelnek a dalban. Éles és nyújtott ritmusok.	élménye, a hatás feldolgozása. <i>Matematika:</i> Az érzékelés pontosságának fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés.
2.2. ZENEHALLGATÁS Különböző műzenei formák és műfajok: Középkori zene: ❖ Gregorián ének ❖ Ég a város...(kánon) Reneszánsz zene: ❖ Négyszólamúság. A szülőföld zenéje, eredeti népzenei felvételek és magyar zeneszerzők művei: ❖ Egressy Béni-Szózat ❖ Erkel Ferenc-Bánk bán ❖ Kodály Zoltán-Háry János A tanult dalok feldolgozásai, különböző zenei stílusokban. Népies műdalok: Magyar népdalok, nóták: ❖ A csitári hegyek alatt... ❖ Röpülj páva... ❖ Összegyültek... Más népek népzeneje, hangszeres zenéje: ❖ Ha citara pendül...(spanyol népdal) ❖ Szürke gúnár...(orosz népdal) ❖ Ég a város...(angol kánon) Napjaink zenéje, stílusok, előadók, felvételek: Populáris zenék-Magyar előadók: ❖ Magna Com Laude ❖ Quimby Zenehallgatás a technikai eszközök felhasználásával.	Egyre hosszabb idejű, néhány perces zenei részletek, klasszikus zeneművek irányított figyelmű meghallgatása, elemzése. Már meghallgatott, illetve ismeretlen zenei részletek hallgatása, elemzése. A zenehallgatás tanult formáinak, kereteinek megőrzése, néhány perces zenei részletek hallgatása irányított figyelemmel, megfigyelési szempontok alapján. A bemutatott zenei példák hangulatának, előadói apparátusának, zenei kifejezőeszközeinek a felismerése. A többször hallott zenei részletek megnevezése. Zeneművek felépítésének, formájának megfigyelése, elemzése, hangszerek, hangszínek megnevezése. Ismerkedés klasszikus zenei műfajokkal. Az érzések, indulatok zenei ábrázolásainak felismerése, kifejezése. A magyar történelemhez kapcsolódó dallamok, hangszerek megismerése. Magyar népi hangszerek, népi zenekarok hangjának megismerése, eredeti hangfelvételek hallgatása. Interaktív tábla használata. Magyar zeneszerzők életének, munkásságának, műveinek megismerése.	<i>Vizuális kultúra:</i> események, érzelmek kifejezése és képi rögzítése, különféle technikák segítségével.

	Más népek hangszereinek, zenekarainak megismerése. Tájékozódás a meghallgatott zeneművek formája, műfaja terén. Ismerkedés híres zeneszerzők életének fontos eseményeivel. A helyi lehetőségek szerint részvétel hangversenyen, élő zenei bemutatásokon. Zenei jellegzetességek megfigyelése, zenei élmények befogadása, kifejezése, megfogalmazása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népdalelemzés. Régi stílus, új stílus. Zenei karakter. Zenetörténeti kor, korszak. Zeneszerző. Népi hangszer, népi zenekar. Népies műzene. Daljáték.	

A fejlesztés várt eredményei a hetedik évfolyam végén	A kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés megőrzése. Az éneklési kedv és énekbátorság szinten maradása. Ismeretek szerzése a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet). Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása. Hallás utáni daltanulás, esetenként kottából történő daltanulással kiegészítve. A zenei kreativitás, zenei fantázia fejlődése. Aktív részvétel a rögtönzéses játékokban, gyakorlatokban. Törekvés a zene belső lényegének megértésére. Önállóságra törekvés a ritmusértékek használata és lejegyzése terén. Biztonságos tájékozódás a vonalrendszerben, dallamok írása, olvasása, másolása fokozott önállósággal. Népdalok elemzése, jelölése. A többször hallgatott zenei részletek felismerése, elemzése. A szülőföld zenéjének ismerete, érdeklődés a szülőföld, a lakóhely zenei értékei iránt. Ismerkedés korunk zenei irányzataival (jazz, populáris és alkalmazott zenék). Képesség a zenei élmény átélésére. Érzelmek, hangulatok megfigyelése, azok kifejezése különféle formákban. Az esztétikai érzék, a zenei ízlés fejlődése. Képesség kapcsolatok találására a meghallgatott zenei példák, valamint tanulmányaik, olvasmányaik, filmélményeik között.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

Jeles (5)

Az a tanuló, aki Önállóan rendelkezik az alábbi tudással és képességekkel, továbbá hibátlanul, vagy maximum 3 hibával tudja a dallamot és a szöveget előadni

- ❖ Képességeinek megfelelően vegyen részt a tanuló a közös éneklésben, kánonéneklésben, ritmikus játékokban, gyakorlatokban, rögtönzésekben.
- ❖ Törekedjen a kulturált, esztétikus éneklésre.
- ❖ Legyen képes a hallás utáni daltanulásra.
- ❖ Tudjon 5 magyar népdalt énekelni, az érzelmi tartalmak, hangulatok és karakterek megjelenítésével.
- ❖ Tudjon dalsokrot összeállítani, kedvenc dalait kiválasztani.
- ❖ Legyenek ismeretei a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet, jelölések)
- ❖ Vegyen részt a tanult népdalok elemzésében (tartalom, hangulat, szerkezet)
- ❖ Legyen képes megkülönböztetni az új és a régi stílusú népdalokat.
- ❖ Szerezzen új ismeretek a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet).
- ❖ Tudjon 5 romantikus dalt, kellemes hangvétellel, kifejező előadásmóddal énekelni.
- ❖ Fejlődjön zenei kreativitása, zenei fantáziája.
- ❖ Bővüljenek ritmikai-dallami ismereti.
- ❖ Törekedjen önállóságra a zenei írás-olvasás feladataiban, az ötvonalas kotta használatában.
- ❖ Tudjon néhány zenei részletet irányítottan megfigyelni.
- ❖ Tudja megnevezni a magyar és egyetemes zenekultúra egyéniségeit.
- ❖ Legyen képes a zenei élmény átélésére, érzelmek, hangulatok megfigyelésére, azok kifejezésére tanári segítséggel.
- ❖ Hallgassa érdeklődéssel a szülőföld zenéjét.

Jó (4)

Az a tanuló, aki kisebb intonációs hanghibákkal képes a dallam és a szöveg reprodukálására, vagy kisebb tanári segítséggel rendelkezik a fenti tudással és képességekkel.

Közepes (3)

- ❖ Képességeinek megfelelően vegyen részt a tanuló a közös éneklésben, kánonéneklésben, ritmikus játékokban, gyakorlatokban, rögtönzésekben tanári segítséggel.
- ❖ Törekszik a kulturált, esztétikus éneklésre.
- ❖ Képes a hallás utáni daltanulásra.
- ❖ Tudjon 3 magyar népdalt énekelni, az érzelmi tartalmak, hangulatok és karakterek megjelenítésével.
- ❖ Tud dalsokrot összeállítani, kedvenc dalait kiválasztani.
- ❖ Legyenek ismeretei a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet, jelölések)
- ❖ Vegyen részt a tanult népdalok elemzésében (tartalom, hangulat, szerkezet)
- ❖ Legyen képes tanári segítséggel megkülönböztetni az új és a régi stílusú népdalokat.
- ❖ Szerezzen új ismeretek a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet).
- ❖ Tudjon 3dalt, kellemes hangvétellel, kifejező előadásmóddal énekelni.
- ❖ Fejlődött zenei kreativitása, zenei fantáziája.
- ❖ Bővültek ritmikai-dallami ismereti.
- ❖ Törekszik az önállóságra a zenei írás-olvasás feladataiban, az ötvonalas kotta használatában.
- ❖ Tudjon néhány zenei részletet irányítottan megfigyelni.

- ❖ Tudjon megnevezni néhány személyt a magyar és egyetemes zenekultúrából.
- ❖ Legyen képes a zenei élmény átélésére, érzelmek, hangulatok megfigyelésére, azok kifejezésére tanári segítséggel.
- ❖ Hallgassa érdeklődéssel a szülőföld zenéjét.

Elégséges (2)

- ❖ Az a tanuló, aki tanári segítséggel vagy esetleg tankönyv bevonásával a tanévben tanult dalok közül legalább 5 dalt el tud énekelni, s az éneklési kedv, az énekhang, a zenei hallás és a muzikalitás fejlődése iránt érdeklődést mutat.
- ❖ Képességeinek megfelelően részt vesz a tanuló a közös éneklésben, improvizációban, ritmikus játékokban, gyakorlatokban.
- ❖ Törekszik a kulturált, esztétikus éneklésre.
- ❖ Képes a hallás utáni daltanulásra.
- ❖ Törekszik a zene belső lényegének megértésére.
- ❖ Fejlődik a zenei kreativitása, zenei fantáziája.
- ❖ Legyenek ismeretei zenetörténeti korokról, zenei műfajokról, zeneszerző életéről, munkásságáról.

8. évfolyam heti 1 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Zenei befogadás	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamfokon kialakított figyelem, zenei memória, zenei hallás, belső hallás, zenei képességek és pozitív attitűdök használata. A ritmusérzék, a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenei befogadást elősegítő képességek megszilárdítása. A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történeteket megelőlegező képességek használata. A belső hallás tudatosítása. A zenei esztétikai érzék, a zenei ízlés fejlesztése, a zenei élmény átélése. Ráismerés, rögzítés, aktív befogadás képességének fejlesztése. Összetartozás, általánosítás, összefüggések felismerése. Auditív és motoros kapcsolat erősítése. Rögzítés, zenei befogadás, átélés, beleélés, figyelem, észlelés, emlékezet fejlesztése. Hangszínhallás fejlesztése. Auditív emlékezet, alkotó és reprodukív képzelet fejlesztése. Általánosítás, képzettársítás, összehasonlítás, azonosítás, konkretizálás képességének erősítése. Algoritmizált, analógiás, fogalomalkotó és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE A zenei hallás, zenei memória, zenei fantázia használata: ❖ dallam visszaéneklés ❖ ritmus visszatapsolás ❖ hangközök visszaéneklése ❖ Hervadj rózsza... A belső hallás tudatos használata. Zenei karakterek kifejezése: ❖ allegro ❖ allegretto ❖ adagio A tanult népdalok zenei elemzése, csoportosítása. Az eddig tanult ismeretek összefoglalása, csoportosítása, gyakorlása: ❖ Ritmusértékek ❖ Hangok ❖ Ötfokú, hétfokú hagnsor	Gyakorlatok a zenei fantázia, a zenei memória és a belső hallás használatára. Népdalok elemzése, dallamsorok összehasonlítása, jelölése. Szolmizálás Hangszer segítségével végezzük- zongora- kottaképbe rögzítés. gyorsan gyorsacskán lassan, igen lassan	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Különböző zenei stílusok felismerése. Ismerkedés változatos ritmikai és zenei formálású művekkel, műfajokkal. A műélvezet megtapasztalása a képzelet, a ritmus és a zene révén. Az önálló műbefogadás mind teljesebb és gyakoribb élménye, a hatás feldolgozása. <i>Matematika:</i> Az érzékelés pontosságának fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés. <i>Vizuális kultúra:</i> események, érzelmek kifejezése és képi rögzítése, különféle technikák segítségével.
2.2. ZENEHALLGATÁS Újabb zenetörténeti korszakok, zeneszerzők: ❖ őskor, ókor, középkor, újkor, legújabb kor Különböző műzenei formák és műfajok: Középkori zene: ❖ gregorián ének ❖ kánonok Reneszánsz zene: ❖ négyszólamúság A szülőföld zenéje, eredeti népzenei felvételek és magyar zeneszerzők művei. A tanult dalok feldolgozásai, különböző zenei stílusokban: ❖ Csiga-biga gyere ki... Történelmi zenék: ❖ Vivaldi: A négy évszak ❖ Johan Sebastian Bach: Pastorelle II. tétel	Egyre hosszabb idejű, néhány perces zenei részletek, klasszikus zeneművek irányított figyelmű meghallgatása, elemzése. Már meghallgatott, illetve ismeretlen zenei részletek hallgatása, elemzése. A zenehallgatás tanult formáinak, kereteinek megőrzése, néhány perces zenei részletek hallgatása irányított figyelemmel, megfigyelési szempontok alapján. A bemutatott zenei példák hangulatának, előadói apparátusának, zenei kifejezőeszközeinek a felismerése. Rock- Rock tábor (taps: lassú-gyors) A többször hallott zenei részletek megnevezése. Zeneművek felépítésének, formájának megfigyelése,	

❖ Beethoven: VI. Pastorale szimfónia IV. tétel ❖ Wolfgang Amadeus Mozart: A varázsfuvola Népies műdalok: Magyar népdalok: ❖ A malomnak nincsen köve... ❖ Bújdosik az árva madár... Más népek népzeneje, hangszeres zenéje: ❖ Most érkeztem ez helyre...-Erdőszentgyörgy (Románia) ❖ Annyi bánat a szívemen-Gyergyóújfalu (Románia) Napjaink zenéje, stílusok, előadók, felvételek: Populáris zene - Magyar előadók: ❖ Magna Cum Laude ❖ Quimbi Zenehallgatás a technikai eszközök felhasználásával: ❖ Rádió, laptop, számítógép, interaktív tábla Hangverseny-látogatások, hangverseny-élmények: ❖ Hangversenyterem: Beszélgetés a hangverseny látogatásról.	elemzése, hangszerek, hangszínek megnevezése. Ismerkedés klasszikus zenei műfajokkal. Az érzések, indulatok zenei ábrázolásainak felismerése, kifejezése. A magyar történelemhez kapcsolódó dallamok, hangszerek megismerése. Magyar népi hangszerek, népi zenekarok hangjának megismerése, eredeti hangfelvételek hallgatása. Magyar zeneszerzők életének, munkásságának, műveinek megismerése. Más népek hangszereinek, zenekarainak megismerése. Napjaink zenei irányzatai (jazz, populáris zene, alkalmazott zenék), zenei példák hallgatása. Az infotechnika megismerése, alkalmazása a zenehallgatás keretei között. Tájékozódás a meghallgatott zeneművek formája, műfaja terén. Ismerkedés híres zeneszerzők életének fontos eseményeivel. A helyi lehetőségek szerint részvétel hangversenyen, élő zenei bemutatásokon. Közvetlen hangverseny-élmények szerzése. Zenei jellegzetességek megfigyelése, zenei élmények befogadása, kifejezése, megfogalmazása.	

Kulcsfogalmak/fogalmak	Népdalelemzés. Régi stílus, új stílus. Zenei karakter. Zenetörténeti kor, korszak. Zeneszerző. Népi hangszer, népi zenekar. Népies műzene. Daljáték. Jazz, populáris zene, alkalmazott zeneművészet. Hangverseny, élő zene.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Zenei produkció	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon kialakított zenei képességek, pozitív attitűdök. Biztos éneklési készség, kifejező és stílusos előadás csoportosan. A ritmusérzék, a zenei hallás és a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési kultúra megőrzése, dalkincsbővítés, közös és egyéni éneklések. Az élményekből fakadó éneklési kedv megőrzése. Muzikalitás, zenei hallás, zenei ízlés fejlesztése. A tapasztalatok bővítése a kánonéneklésben, tanári segítséggel, szólamcserékkel is. Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével. A rögtönzés fejlesztése énekes és hangszeres formákban is. A ritmikai, dallami, tempóbeli, dinamikai, formai, és a szövegből kiinduló variáló- és rögtönzőkészség fejlesztése. A formaalkotás fejlesztése, gyakorlatok egyszerű népzenei és műzenei formák mintájára. Az eddig tanult ritmikai és dallami ismeretek összefoglalása, rendszerezése. Érzelmi átélés, ráhangolódás, beleélés, tolerancia, empátia erősítése. Dalok közötti kapcsolatteremtés. Megfigyelés, felismerés, bevésés, azonosítás, csoportosítás, összehasonlítás, rendezés fejlesztése. Cselekvéses, fogalomalkotó, analógiás gondolkodás fejlesztése. Algoritmizált, problémamegoldó, kauzális és logikus gondolkodás fejlesztése. A kombinációs és asszociációs képességek fejlesztése. Kreativitás- és figyelemfejlesztés, érzelmi-akaratú beállítódás erősítése. Zenei fantázia, alkotó képzelet fejlesztése. Együttes élményben való részvétel. Auditív és téri tájékozódás fejlesztése. Megismerés, figyelem, emlékezet fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. ÉNEKLÉS Jeles napok dalai: ❖ Boldog születésnapot Himnuszok ❖ Szózat Régi és vegyes stílusú népdalok: ❖ Elment a két lány...	Törekvés egységes, szép éneklésre csoportban. A szép éneklés szabályainak betartása. A közös dalrepertoár bővítése újabb dalokkal. Hangulatos, jókedvű éneklés.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Népköltészet, népdal, magyar és más népek dalai. A dalokban, zenékben megjelenő erkölcsi fogalmak,

❖ Felülről fúj... ❖ Elmegyek, elmegyek... ❖ A malomnak nincsen köve...(vegyes) Új stílusú népdalok: ❖ Gábor Áron rézágyúja... Magyar tájak dalai: ❖ Bujdosik az árva madár...(Tiszacsege) Népies műdalok: ❖ Elmegyek, elmegyek... ❖ Föl, föl vitézek... ❖ Gábor Áron rézágyúja... Más népek dalai: ❖ Felülről fúj az őszi szél...(Nagykálló) ❖ Hervadj rózsza... Ballagási dalok: ❖ Elmegyek, elmegyek... ❖ Annyi bánat a szívemen...	A szép éneklés tanult szabályainak tudatos használata. Érzelmi azonosulás a dalok hangulatával, tartalmával. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának gyakorlása. Aktív részvétel a különféle énekes gyakorlatokban. A tanult dalok felismerése jellemző motívumaik alapján. A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján. Kedvenc dalok választása. Dalcsozor összeállítása kedvelt dalokból. Aktív részvétel a ballagási dalok éneklésében.	magatartásformák. Érzelmi tartalmak, erkölcsi választások. Kompozíció, szerkezet, hatás. Verselés, zeneiség. Szómagyarázat, szókincsismeret. Szülőföld, haza, család, szülő és gyerekek. <i>Matematika:</i> Figyelem, észlelés, válogatás, évfolyamozás, érzékelés. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés, csoportosítás. Absztrahálás, konkretizálás. Analógiás gondolkodás.
1.2. GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Énekes rögtönzések-Improvizáció: ❖ Által mennék... Hangszeres rögtönzések: ❖ Egyedem, begyedem... Szabad és kötött gyakorlatok a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával: ❖ Ha kinyitom a szemem... Egyéni és csoportos rögtönzések a dallami és ritmikai többszólamúság erősítésére: ❖ Csiri-biri... Tempó- és dinamikai játékok, gyakorlatok: ❖ Kel a nap keleten... ❖ Bóbita, bóbita...	Ritmusbottal egyenletes lüktetés érzékeltetése. Ritmusjáték változó ütemekben Sámándob, gitár, tikfa használata. Testhangszer (kéz, láb...) Dalkísérek szabad és kötött formákban. Utánzó gyakorlatok. Dalkísérek szabad és kötött formákban. Ritmus- és dallamalkotások. Ritmuszenekar 2-3 szólamban is. Ritmuslánc, dallamlánc, zenei kérdés-válasz. Halk-hangos, gyors-lassú érzékeltetés ritmusbottal. Ritmushoz, dallamhoz változatok alkotása. Könnyű zenetörténeti dallamok, meghallgatott zeneművek	<i>Történelem és állampolgári ismeretek:</i> Magyarország történelme. Barátság, szeretet, tisztelet. Család, otthon. Egyén és közösség. <i>Természettudomány:</i> Rendszerek. Élőlények, életközösségek. Éghajlat, időjárás. <i>Földrajz:</i> Magyarország és a Kárpát-medence földrajza. Magyar tájegységek. Lakóhelyünk és

A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban: ❖ Reptessünk egy papírsárkányt... Zenei rögtönzések számítógép segítségével is: ❖ Alma együttes	témáinak éneklése, olvasógyakorlatok, énekes játékok. Kották kiegészítése. Lepellel mozgásformák, mondóka ének. Számítógép használat, zenei rögtönzések, játékok a számítógép, az informatikai technika felhasználásával is. A zenei élmények kifejezése rajzos és mozgásos formákban is. Interaktív tábla használata, zenei rögtönzések.	környéke. Európa és országai. <i>Testnevelés:</i> A mozgáskoordináció erősítése. Szabályok betartása. Hagyományörző mozgásos tevékenységek. Koncentrációs és lazító gyakorlatok; Különböző tánc- és mozgástípusok. Utánzó és fantáziajátékok. Csoportos improvizációs játékok, tanári irányítással. Különböző tánc- és mozgástípusok rögtönző jellegű felhasználása. Improvizációk összefűzése jelenetsorokká.
1.3. FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS Új ritmusérték tanulása. Olvasógyakorlatok: ❖ Ötfokú olvasógyakorlatok Az eddigi kottairási-olvasási ismeretek erősítése, megszilárdítása: ❖ Felülről fúj az őszi szél... ❖ Megkötöm lovamat... ❖ Hervadj rózsza... ❖ Ötfokú olvasógyakorlatok éneklése	Új ritmusérték megismerése, használata a ritmusgyakorlatokban. Ritmusok felismerése és hangoztatása. Ritmusgyakorlatok változó ütemekben. El kell énekelni az olvasógyakorlatot, és utána le kell kottázni. Dalcímek összekötése a sorokat jelölő kártyákkal. Dallamok éneklése és lejegyzése a tanult kottarendszerekben. Dallamok, dalrészletek utószolmizálása, olvasógyakorlatok éneklése.	<i>Vizuális kultúra:</i> Az átélt élmények a megjelenítése különböző technikák segítségével. Szabad asszociációs játékok. Hang és kép együttes alkalmazása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Régi stílus, új stílus. Daljáték. Népzenei dialektus. Népies műdal. Ballagási dal. Változó ütem. Ritmuszenekar. Zenei kérdés, zenei válasz. Ritmus- és dallamváltozat. Ritmikus mozgás, szabad mozgás. Tizenhatod ritmus. Olvasógyakorlat.	

A fejlesztés várt eredményei a nyolcadik évfolyam végén	A kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés megőrzése. Az éneklési kedv és énekbátorság szinten maradása. Ismeretek szerzése a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet). Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása. Hallás utáni daltanulás, esetenként kottából történő daltanulással kiegészítve. Kánonéneklés tanári segítséggel. A zenei kreativitás, zenei fantázia fejlődése. Aktív részvétel a rögtönzéses játékokban, gyakorlatokban. Törekvés a zene belső lényegének megértésére. Önállóságra törekvés a ritmusértékek használata és lejegyzése terén. Biztonságos tájékozódás a vonalrendszerben, dallamok írása, olvasása, másolása fokozott önállósággal. Népdalok elemzése, jelölése. A többször hallgatott zenei részletek felismerése, elemzése. A szülőföld zenéjének ismerete, érdeklődés a szülőföld, a lakóhely zenei értékei iránt. Ismerkedés korunk zenei irányzataival (jazz, populáris és alkalmazott zenék). Képesség a zenei élmény átélésére. Érzelmek, hangulatok megfigyelése, azok kifejezése különféle formákban. Az esztétikai érzék, a zenei ízlés fejlődése. Képesség kapcsolatok találatára a meghallgatott zenei példák, valamint tanulmányaik, olvasmányaik, filmélményeik között.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Jeles (5)

Az a tanuló, aki Önállóan rendelkezik az alábbi tudással és képességekkel, továbbá hibátlanul, vagy maximum 3 hibával tudja a dallamot és a szöveget előadni.

- ❖ Képességeinek megfelelően vegyen részt a tanuló a közös éneklésben, kánonéneklésben, ritmikus játékokban, gyakorlatokban, rögtönzésekben.
- ❖ Törekedjen a kulturált, esztétikus éneklésre. Legyen képes a hallás utáni daltanulásra.
- ❖ Tudjon dalcsokrot összeállítani, kedvenc dalait kiválasztani.
- ❖ Legyenek ismeretei a népdalok elemzésében jelölésekben.
- ❖ Tudjon 5 újonnan tanult népdalt énekelni, egyéni előadásban.
- ❖ Törekedjen önállóságra a ritmusértékek lejegyzése, dallamok írása, olvasása, és másolása terén.
- ❖ Tudjon tájékozódni és viszonyítani a zenei vonalrendszerben.
- ❖ Tudjon néhány zenei részletet irányítottan megfigyelni.
- ❖ Legyen képes a zenei élmény átélésére, a többször hallott zenei részletek felismerésére tanári segítséggel.
- ❖ Tudjon 5 műdalt emlékezetből zeneileg igényesen, kifejezően megszólaltatni.
- ❖ Tudjon kapcsolatokat találni a meghallgatott zenei példák, valamint tanulmányai, olvasmányai, film élményei között tanári segítséggel.

Jó (4)

Az a tanuló, aki kisebb intonációs hanghibákkal képes a dallam és a szöveg reprodukálására, vagy kisebb tanári segítséggel rendelkezik a fenti tudással és képességekkel.

Közepes (3)

- ❖ Képességeinek megfelelően vegyen részt a tanuló a közös éneklésben, kánonéneklésben, ritmikus játékokban, gyakorlatokban, rögtönzésekben.
- ❖ Törekedjen a kulturált, esztétikus éneklésre.
- ❖ Képes a hallás utáni daltanulásra.
- ❖ Tudjon segítséggel dalsokrot összeállítani, kedvenc dalait kiválasztani.
- ❖ Legyenek ismeretei a népdalok elemzésében jelölésekben.
- ❖ Tudjon 5 újonnan tanult népdalt énekelni, egyéni előadásban.
- ❖ Törekedjen önállóságra a ritmusértékek lejegyzése, dallamok írása, olvasása, és másolása terén.
- ❖ Tudjon segítséggel tájékozódni és viszonyítani a zenei vonalrendszerben.
- ❖ Tudjon néhány zenei részletet irányítottan megfigyelni.
- ❖ Legyen képes a zenei élmény átélésére, a többször hallott zenei részek felismerésére tanári segítséggel.
- ❖ Tudjon 3 műdalt emlékezetből zeneileg igényesen, kifejezően megszólaltatni.
- ❖ Tudjon kapcsolatokat találni a meghallgatott zenei példák, valamint tanulmányai, olvasmányai, film élményei között tanári segítséggel.

Elégséges (2)

- ❖ Az a tanuló, aki tanári segítséggel vagy esetleg tankönyv bevonásával a tanévben tanult dalok közül legalább 5 dalt el tud énekelni, s az éneklési kedv, az énekhang, a zenei hallás és a muzikalitás fejlődése iránt érdeklődődést mutat.
- ❖ Képességeinek megfelelően részt vesz a tanuló a közös éneklésben, improvizációban, ritmikus játékokban, gyakorlatokban.
- ❖ Törekszik a kulturált, esztétikus éneklésre.
- ❖ Képes a hallás utáni daltanulásra.
- ❖ Törekszik a zene belső lényegének megértésére.
- ❖ Fejlődik a zenei kreativitása, zenei fantáziája.
- ❖ Tudjon kapcsolatokat találni a meghallgatott zenei példák, valamint tanulmányai, olvasmányai, film élményei között tanári segítséggel.

VIZUÁLIS KULTÚRA

5-8. osztály

A tantárgy sajátos fejlesztési célja az alsóbb évfolyamok munkájának szemléletbeli és metodikai tekintetben szerves folytatása. A szakasz fő feladata az alapkészségek megszilárdítása, eszköz szintű rajz- és kézműves-technikai tudás egyre önállóbb alkalmazása, az individuális jegyek, a saját stílus megjelenésének támogatása az alkotó és befogadó tevékenységben.

A terápiás szemlélet és gyakorlat, a cselekvéses helyzetekbe ágyazott képességfejlesztés, a kooperáció támogatása, a másokért vállalt felelősség és az igényes tárgyi-környezeti kultúra iránti igény erősítése. Kiemelt feladat az esztétikai tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése. A világhírű magyar képzőművészek alkotásainak tanulmányozása nemcsak esztétikai örömet nyújt, hanem a nemzeti azonosságtudat és a hazafiság érzését is támogatja. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését, az önbizalom erősítését szolgálhatják a tanulói alkotások ön- és társértékelő mozzanatai.

5. évfolyam heti 2 óra

Témakör	1. Vizuális nyelv és technikák	Óraszám 18 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális nyelv alapelemeinek eszközszintű használata az alkotótevékenység során. A mértani testek tulajdonságainak megtapasztaltatása. A tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagítása a rajz tantárgy eszközrendszerével. A kooperativitás fejlesztése és működtetése a közös tanulói alkotási folyamatban. Felelősségvállalás kialakítása, erősítése a kulturált környezet megteremtéséért, illetve fenntartásáért. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> elemi absztrakció képessége; irányított észlelés; kompozíciós képesség; ábrázolási képesség változatos technikákkal.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BEFOGADÁS-ALKOTÁS <i>1.1. Műalkotások tematikus megfigyelése, leképezése saját élmény szerint</i> Műalkotásokon vonalak és foltok. Foltfestés vizes alapon – foltok. Folthatások. Barázdált formák. <i>1.2. Alkotás modell/minta alapján</i> Természeti formák.	<i>Alkotás</i> Vonalabsztrakció alkotása. Vonalhatár felismerése képzőművészeti alkotásokon fellelhető tónusok között. A vonal mint a térbeliség kifejezőjének alkalmazása. Felületritmusok létrehozása. Halmazmetszetek létrehozása vizuális elemekből.	<i>Matematika:</i> szerkesztési ismeretek; halmazok, mértani testek.

ALKOTÁS 1.3.Szabad alkotások síkban és térben Tárgyak ábrázolása síkban. Különféle felületek dekoratív felhasználása. Ritmusképzés szabályos és szabálytalan térformákból.	Szabályos és szabálytalan térformák felismerése, csoportosítása. Műalkotások inspirációjára fekete-fehér kép készítése. Természeti formák megfigyelése és ábrázolása. Mértani testek ábrázolása síkban, kísérlet a térbeliség érzékeltetésére. <i>Befogadás</i> Árnyékhatások megfigyelése, értelmezése. Mértani testek tulajdonságairól tapasztalatok szerzése – ahol a lapok találkoznak, él keletkezik. Műalkotásokon vonalak és foltok felismerése, meghatározása. Foltfestés vizes alapon – foltok kontúrozása másolás után. A folthatások tanulmányozása absztrakt képzőművészeti alkotásokon. Barázdált formák megfigyelése.	
Fogalmak	Folthatár, kontúr, bizonytalan, elmosódott, folt- és színegyensúly, felület, barázda, vajat, hullámos, érdes, síkforma, térforma, szabályos, szabálytalan, lapos, domború, egyforma, egybevágó, derékszög.	

Témakör	2. Kifejezés, képzőművészet	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel. „Képolvasás” képességének kialakítása és fejlesztése. Verbális kifejezőképesség, érzelmek megfogalmazásának fejlesztése. Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, értelmezése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> karakter alapfokú kifejezésének képessége; technikai képesség (dombormű-készítés); képolvasási képesség; asszociációs képesség; kompozíciós képesség.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BEFOGADÁS 2.1. Tájak, emberek ábrázolása a képzőművészetben	<i>Alkotás</i> Felismerhető figurákkal kifejező kép készítése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mesék

Műalkotások – tér- és tájábrázolás. (Székely Bertalan: Egri nők; Madarász Viktor: Hunyadi László csatája; Ferenczy Károly: Október; Szőnyi István: Zebegényi temetés; Nagy István: Karám télen; Egri József: Napfelkelte). BEFOGADÁS-ALKOTÁS 2.2. <i>Illusztrációk</i> Kép versekhez, meséhez (pl. A három kívánság). Mese szereplőinek megmintázása.	Pregnáns jegyeket mutató emberábrázolás. Élménykifejezés a plasztika eszközszerével. Karakterábrázolás néhány jellemzőjének alkalmazása. Látványszerű alkotás modell után. <i>Befogadás</i> Műalkotások megfigyelése – tér- és tájábrázolás. Műalkotások megfigyelése képtárban, múzeumban és reprodukciókon. <i>Befogadás-alkotás</i> Irodalmi élmény kifejezése a vizualitás eszközszerével. Mese szereplőinek megmintázása agyagból – dombormű készítése. Versekhez táj festése – közös alkotással, nagy felületen.	világa, gyermekversek.
Fogalmak	Szelíd táj, zord táj, figyelemirányítás, hangsúlyozás, térbeliség, mozgásvázlat.	

Témakör	3. Vizuális kommunikáció	Óraszám 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása. Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása. Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása. Kísérletek segítése a látványszerű ábrázolásra. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> megfigyelési képesség adott szempontok szerint; alakítási készség; színkeverés képessége; térlátás; elemi térábrázolás; elemzés; vizualizáció.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
ALKOTÁS 3.1. <i>A vizuális kommunikáció eszközei és technikái</i> Látványszerű ábrázolás modell után. BEFOGADÁS	<i>Alkotás</i> Emberalak rajzolása, festése. Természeti formák ábrázolása modell alapján, ceruzarajzzal, festéssel (falevél, gesztenye, gyümölcsök, virágok).	<i>Matematika:</i> síkidomok és testek. <i>Természettudomány:</i> térkép-értelmezési ismeretek.

3.2. <i>Vizuális jelek – képolvasás, értelmezés</i> Alaprajz, metszet, térképrajz. BEFOGADÁS-ALKOTÁS Forgásformák. Tárgyak kereszt- és hosszmetsete.	Forgásforma rajza – szerkezet jelölésével (pl. átlátszó henger). Tárgyak két nézetének megrajzolása – segítséggel. Természeti formák ábrázolása háttérrel, környezettel – különféle technikákkal: ceruza, diópác, filctoll, vizes alapú és vízfesték, tempera. Tusrajz virágcsendéletről. <i>Befogadás</i> Formák adott szempontú megfigyelése. Bonyolultabb formák metsetének megfigyelése (pl. mákgubó, paprika). „Előtt, mögött takarás” vizuális megfigyelése. Térképrajz értelmezése. Építészeti terek (ház, templom) alaprajzának tanulmányozása, kísérlet az értelmezésre. <i>Befogadás-alkotás</i> Forgásformák megfigyelése és reprodukciója. Forgás- és szögletes formák megfigyelése, vázolása. Tárgyak kereszt-és hosszmetsetének megfigyelése, vázolása. Térkép alapján útvonal elképzelése.	
Fogalmak	Csendélet, valóságű, ellipszis, szerkezeti rajz, egész, forma, részlet, szerkezet, forgásforma, kör, takarás, keresztmetset, hosszmetset, felülnézet, oldalnézet, oszlop, boltozat, főhajó, mellékű.	

Témakör	4. Tárgy-és környezetkultúra	Óraszám 19 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. A tárgyalakotó folyamat algoritimizálása.	

	A tárgyaló folyamat lépéseinek tudatosítása, a sorrendiség fontosságának érzékeltetése. Képességfejlesztési fókuszok: környezettudatosság; elemzőképesség; tervezés képessége.		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BEFOGADÁS-ALKOTÁS <i>4.1. Munkavázlat:</i> A tárgy funkciójának meghatározása. Ismert anyagalakítási módok. Anyag és technika megválasztása. Kivitelezés. Díszítés. ALKOTÁS <i>4.2. Tárgyak értelmezése és készítése</i> Kerámiatárgy, ruházati kiegészítők textilből. Fonás, szövés. Használati, szórakozást szolgáló és dísz tárgyak.		<i>Befogadás-alkotás</i> Precíz alkotó folyamat végig vitele. A tárgy kipróbálása a gyakorlatban. <i>Befogadás</i> Szerkezet és anyag összefüggéseinek felismerése. A funkció irányító szerepének felismerése a tárgyalásban. <i>Alkotás</i> Tárgyak készítése funkció, forma, anyag, szépség szempontjainak tudatos figyelembevételével. Tárgyak gyűjtése, azokról leírás készítése. Használati, szórakozást szolgáló és dísz tárgyak csoportosítása funkció, forma, anyag, szépség szempontjából.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> vázlat készítése; a leírás műfaja. <i>Technika és tervezés:</i> anyagok megmunkálása.
Fogalmak	Funkció, anyagalakítási mód, technika, kivitelezés, funkció, kézművesség.		

Összegzett tanulási eredmények az ötödik évfolyam végén	A tanuló képes ❖ egyenletes foltot satírozással létrehozni, ❖ művészi alkotásokon tónushatásokat észrevenni, ❖ ismeretek szerzésére tapasztalati úton a mértani testekről, ❖ felismerhető képet készíteni, ❖ emberalak szoborszerű megjelenítésére, ❖ műalkotásokhoz érzelmeket asszociálni, ❖ emlékezetből egyszerű rajzot készíteni, ❖ tudatos színkeverésre temperával, vízfestékkel, ❖ formát ábrázolni (megközelítő hasonlósággal), ❖ vázlagszerű ábrát készíteni, ❖ egyszerű alaprajzot értelmezni, ❖ funkció szerint csoportosítani közvetlen környezete tárgyait, ❖ képek alapján tárgyakról rövid (szóbeli) jellemzést adni,

	❖ törekedni munkája igényes kivitelezésére, ❖ tárgyat készíteni az általa választott technikával. Optimum követelmények Tudjon egyenletes foltot vizes alapon létrehozni tanári irányítással Ismerje fel a művészeti alkotásokban a tónushatásokat tanári szempont alapján Szerezzen tapasztalatokat a mértani testekről irányítással Tudjon képességeihez mérten felismerhető képet készíteni, emlékezetből is Tudjon emberalakot rajzolni, festeni Tudjon természeti formákat átvázolni Legyen képes színkeverésre segítséggel Tudja közvetlen környezetének tárgyait funkció szerint csoportosítani Tanári irányítással tudjon jellemzést adni képek alapján tárgyakról Törekedjen munkája igényes kivitelezésére Tudjon tanári segítséggel tárgyakat készíteni különböző technikákkal

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS:

Az osztályzatban kifejezett értékelés azt mutatja meg, hogy a tanuló milyen szinten sajátította el a tantárgy adott tanévre előírt követelményeit.

Jeles (5)

Az a tanuló, aki a tantárgyi követelményeknek kifogástalanul teljesíti. Ismeri, érti a tananyagot és képes a megismert technikák önálló alkalmazására. Kitartása munkáját végig kíséri, igényes a kivitelezésre.

Jó (4)

Az a tanuló, aki a tantárgyi követelményeket jól teljesíti. A technikai fogások alkalmazásában kissé bizonytalan. A begyakorolt módszerekkel biztosan dolgozik.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki pontatlanul teljesíti a tantárgyi követelményeket. Összefüggéseket csak segítséggel ismer fel. Munkájában nincs kitartása.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki a tantervi követelményekből csak annyit képes alkalmazni amely a továbbhaladáshoz feltétlenül szükséges. Egyszerű összefüggéseket sem képes felismerni, fogalmakat nem ért.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki a tantárgyi követelményeknek segítséggel sem tud vagy akar eleget tenni.

6. évfolyam heti 2 óra

Témakör	1. Vizuális nyelv és technikák	Óraszám 18 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális nyelv alapelemeinek eszközszintű használata az alkotótevékenység során. A mértani testek tulajdonságainak megtapasztaltatása. A tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagítása a rajz tantárgy eszközrendszerével. A kooperativitás fejlesztése és működtetése a közös tanulói alkotási folyamatban. Felelősségvállalás kialakítása, erősítése a kulturált környezet megteremtéséért, illetve fenntartásáért. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> elemi absztrakció képessége; irányított észlelés; kompozíciós képesség; ábrázolási képesség változatos technikákkal.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BEFOGADÁS-ALKOTÁS <i>1.1. Műalkotások tematikus megfigyelése, leképezése saját élmény szerint</i> Műalkotásokon vonalak és foltok. Foltfestés vizes alapon – foltok. Folthatások. Barázdált formák. <i>1.2. Alkotás modell/minta alapján</i> Mértani testek tulajdonságai – oldalak, lapok, egyenlő, különböző. ALKOTÁS <i>1.3. Szabad alkotások síkban és térben</i> Tárgyak ábrázolása síkban. Különféle felületek dekoratív felhasználása. Kocka, téglatest csomagolása.	<i>Alkotás</i> Vonalabsztrakció alkotása. Vonalhatár felismerése képzőművészeti alkotásokon fellelhető tónusok között. A vonal mint a térbeliség kifejezőjének alkalmazása. Felületritmusok létrehozása. Halmazmetszetek létrehozása vizuális elemekből. Szabályos és szabálytalan térformák felismerése, csoportosítása. Műalkotások inspirációjára fekete-fehér kép készítése. Természeti formák megfigyelése és ábrázolása. Mértani testek ábrázolása síkban, kísérlet a térbeliség érzékeltetésére. <i>Befogadás</i> Árnyékhatások megfigyelése, értelmezése. Mértani testek tulajdonságairól tapasztalatok szerzése – ahol a lapok találkoznak, él keletkezik.	<i>Matematika:</i> szerkesztési ismeretek; halmazok, mértani testek.

	Műalkotásokon vonalak és foltok felismerése, meghatározása. Foltfestés vizes alapon – foltok kontúrozása másolás után. A folthatások tanulmányozása absztrakt képzőművészeti alkotásokon. Barázdált formák megfigyelése.	
Fogalmak	Folthatár, kontúr, bizonytalan, elmosódott, folt- és színegyensúly, felület, barázda, vájat, hullámos, érdes, síkforma, térforma, szabályos, szabálytalan, lapos, domború, egyforma, egybevágó, derékszög.	

Témakör	2. Kifejezés, képzőművészet	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel. „Képolvasás” képességének kialakítása és fejlesztése. Verbális kifejezőképesség, érzelmek megfogalmazásának fejlesztése. Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, értelmezése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> karakter alapfokú kifejezésének képessége; technikai képesség (dombormű-készítés); képolvasási képesség; asszociációs képesség; kompozíciós képesség.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BEFOGADÁS <i>2.1. Tájak, emberek ábrázolása a képzőművészetben</i> Műalkotások – tér- és tájábrázolás. (Székely Bertalan: Egri nők; Madarász Viktor: Hunyadi László csatája; Ferenczy Károly: Október; Szőnyi István: Zebegényi temetés; Nagy István: Karám télen; Egri József: Napfelkelte). BEFOGADÁS-ALKOTÁS <i>2.2. Illusztrációk</i> Kép versekhez, meséhez (pl. A három kívánság). Mese szereplőinek megmintázása.	<i>Alkotás</i> Felismerhető figurákkal kifejező kép készítése. Pregnáns jegyeket mutató emberábrázolás. Élménykifejezés a plasztika eszközrendszerével. Karakterábrázolás néhány jellemzőjének alkalmazása. Látványszerű alkotás modell után. <i>Befogadás</i> Műalkotások megfigyelése – tér- és tájábrázolás. Műalkotások megfigyelése képtárban, múzeumban és reprodukciókon. <i>Befogadás-alkotás</i>	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mesék világa, gyermekversek.

	Irodalmi élmény kifejezése a vizualitás eszközszerével. Mese szereplőinek megmintázása agyagból – dombormű készítése. Versekhez táj festése – közös alkotással, nagy felületen.	
Fogalmak	Szelíd táj, zord táj, figyelemirányítás, hangsúlyozás, térbeliség, mozgásvázlat.	

Témakör	3. Vizuális kommunikáció	Óraszám 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása. Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása. Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása. Kísérletek segítése a látványszerű ábrázolásra. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> megfigyelési képesség adott szempontok szerint; alakítási készség; színkeverés képessége; térlátás; elemi térábrázolás; elemzés; vizualizáció.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
ALKOTÁS 3.1. <i>A vizuális kommunikáció eszközei és technikái</i> Látványszerű ábrázolás a szerkezet feltüntetésével. BEFOGADÁS 3.2. <i>Vizuális jelek – képolvasás, értelmezés</i> Alaprajz, metszet, térképrajz. BEFOGADÁS-ALKOTÁS Forgásformák. Tárgyak kereszt- és hosszmetsete.	<i>Alkotás</i> Emberalak rajzolása, festése. Természeti formák ábrázolása modell alapján, ceruzarajzzal, festéssel (falevél, gesztenye, gyümölcsök, virágok). Forgásforma rajza – szerkezet jelölésével (pl. átlátszó henger). Tárgyak két nézetének megrajzolása – segítséggel. Természeti formák ábrázolása háttérrel, környezettel – különféle technikákkal: ceruza, diópác, filctoll, vizes alapú és vízfesték, tempera. Tusrajz virágcsendeletről. <i>Befogadás</i> Formák adott szempontú megfigyelése. Bonyolultabb formák metsetének megfigyelése (pl. mákgubó, paprika).	<i>Matematika:</i> síkidomok és testek. <i>Természettudomány:</i> térkép-értelmezési ismeretek.

	„Előtt, mögött takarás” vizuális megfigyelése. Térképrajz értelmezése. Építészeti terek (ház, templom) alaprajzának tanulmányozása, kísérlet az értelmezésre. <i>Befogadás-alkotás</i> Forgásformák megfigyelése és reprodukciója. Forgás- és szögletes formák megfigyelése, vázolása. Tárgyak kereszt-és hosszmetsetének megfigyelése, vázolása. Térkép alapján útvonal elképzelése.	
Fogalmak	Csendélet, valóságű, ellipszis, szerkezeti rajz, egész, forma, részlet, szerkezet, forgásforma, kör, takarás, keresztmetset, hosszmetset, felülnézet, oldalnézet, oszlop, boltozat, főhajó, mellékhajó.	

Témakör	4. Tárgy-és környezetkultúra	Óraszám 19 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. A tárgyalakító folyamat algoritmizálása. A tárgyalakító folyamat lépéseinek tudatosítása, a sorrendiség fontosságának érzékeltetése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> környezettudatosság; elemzőképesség; tervezés képessége.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BEFOGADÁS-ALKOTÁS 4.1. Munkavázlat: A tárgy funkciójának meghatározása. Ismert anyagalakítási módok. Anyag és technika megválasztása. Kivitelezés. Díszítés. ALKOTÁS	<i>Befogadás-alkotás</i> Precíz alkotó folyamat végig vitele. A tárgy kipróbálása a gyakorlatban. <i>Befogadás</i> Szerkezet és anyag összefüggéseinek felismerése. A funkció irányító szerepének felismerése a tárgyalakításban.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> vázlat készítése; a leírás műfaja. <i>Technika és tervezés:</i> anyagok megmunkálása.

4.2. Tárgyak értelmezése és készítése Kerámiatárgy, ruházati kiegészítők textilből. Fonás, szövés. Használati, szórakozást szolgáló és dísz tárgyak.	<i>Alkotás</i> Tárgyak készítése funkció, forma, anyag, szépség szempontjainak tudatos figyelembevételével. Tárgyak gyűjtése, azokról leírás készítése. Használati, szórakozást szolgáló és dísz tárgyak csoportosítása funkció, forma, anyag, szépség szempontjából.	
Fogalmak	Funkció, anyagalakítási mód, technika, kivitelezés, funkció, kézművesség.	

Összegzett tanulási eredmények a hatodik évfolyam végén	A tanuló képes ❖ egyenletes foltot satírozással létrehozni, ❖ művészi alkotásokon tónushatásokat észrevenni, ❖ ismeretek szerzésére tapasztalati úton a mértani testekről, ❖ felismerhető képet készíteni, ❖ emberalak szoborszerű megjelenítésére, ❖ műalkotásokhoz érzelmeket asszociálni, ❖ emlékezetből egyszerű rajzot készíteni, ❖ tudatos színkeverésre temperával, vízfestékkel, ❖ formát ábrázolni (megközelítő hasonlósággal), ❖ vázlagszerű ábrát készíteni, ❖ egyszerű alaprajzot értelmezni, ❖ funkció szerint csoportosítani közvetlen környezete tárgyait, képek alapján tárgyról rövid (szóbeli) jellemzést adni, ❖ törekedni munkája igényes kivitelezésére, ❖ tárgyat készíteni az általa választott technikával. Optimum követelmények Tudjon egyenletes foltot satírozással létrehozni tanári irányítással Ismerje fel a művészi alkotásokban a tónushatásokat Szerezzen ismereteket a mértani testekről, tudjon különbséget tenni él-lap között Tudjon képességeihez mérten felismerhető képet készíteni, emlékezetből is Tudjon emberalakot szoborszerűen megjeleníteni Tudjon természeti formákat modell alapján ábrázolni tanári irányítással Tudatosan tudjon színeket keverni Tudjon egyszerű alaprajzot értelmezni tanári irányítással Adott szempontsor alapján tudjon képekről rövid, szóbeli jellemzést adni Törekedjen munkája igényes kivitelezésére

	Tudjon tanári segítséggel tárgyakat készíteni különböző technikákkal

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS:

Az osztályzatban kifejezett értékelés azt mutatja meg, hogy a tanuló milyen szinten sajátította el a tantárgy adott tanévre előírt követelményeit.

Jeles (5)

Az a tanuló, aki a tantárgyi követelményeknek kifogástalanul teljesíti. Ismeri, érti a tananyagot és képes a megismert technikák önálló alkalmazására. Kitartása munkáját végig kíséri, igényes a kivitelezésre.

Jó (4)

Az a tanuló, aki a tantárgyi követelményeket jól teljesíti. A technikai fogások alkalmazásában kissé bizonytalan. A begyakorolt módszerekkel biztosan dolgozik.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki pontatlanul teljesíti a tantárgyi követelményeket. Összefüggéseket csak segítséggel ismer fel. Munkájában nincs kitartása.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki a tantervi követelményekből csak annyit képes alkalmazni amely a továbbhaladáshoz feltétlenül szükséges. Egyszerű összefüggéseket sem képes felismerni, fogalmakat nem ért.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki a tantárgyi követelményeknek segítséggel sem tud vagy akar eleget tenni.

7. évfolyam heti 1 óra

Témakör	1. Vizuális nyelv és technikák	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális kommunikációs készségek fejlesztése a befogadó és alkotótevékenységekben. Képi komponálás elméleti és gyakorlati elemeinek elsajátíttatása. Műalkotások nyújtotta élmények értő befogadásának elérése. <i>Képességlejlesztési fókuszok:</i> formaészlelés-formareprodukció; térészlelés és térrendezés képessége.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BEFOGADÁS 1.1 A művészi kifejezés eszközei Színek, tónusok. Sík- és térformák.	<i>Befogadás</i> Vizuális minőségek alapvető differenciálása, felismerése: szín, tónus, műalkotásokon megfigyelésük.	<i>Matematika:</i> síkidomok, mértani testek.

Képi komponálás eszközei: fény, torzítás. Fények – Rembrandt alkotásai; Ferenczy Károly: Október; Egry József: _Napfelkelte Torzítások – Otto Dix és Kollwitz művei; Munch: A sikoly. Szimmetria és aszimmetria – Paál László, Munkácsy Mihály, Vasarely Viktor, Barcsay Jenő művei. BEFOGADÁS – ALKOTÁS 1.2. Térhatások, téri elemek ALKOTÁS 1.3. Mozgás- és térábrázolás elemei Vizuális ritmus. Makett.	Szabályos és szabálytalan mértani formák tudatosítása. Csoportosítások: sík- és térformák. Képi komponálás eszközeinek észrevétele: figyelemvezetés, hangsúlyozás fénnel és torzítással. Szimmetria és aszimmetria észrevétele, megkülönböztetése A mozdulat mint kompozíciós eszköz megfigyelése. <i>Befogadás – alkotás</i> <i>Alkotás</i> Grafikai technikák alkalmazásának képessége. Térrendezés szín- és formaritmussal. Szénrajz készítése – fényhatás érzékeltetésével. Makett készítése: játszótér, utcарészlet, parasztház, stb.	
Fogalmak	Mértani forma, kocka, henger, hasáb, gúla, kúp, tengely, parasztház, modell, makett, torzítás, szimmetria, aszimmetria.	

Témakör	2. Kifejezés, képzőművészet	Óraszám 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés köznapi és művészi megnyilvánulásainak megkülönböztetése. Zenei élmény vizuális kifejezése az alkotó- és befogadó tevékenységben. Jelenet ábrázolása grafikai eszközökkel. Képességfejlesztési fókuszok: vizuális kommunikáció átfordítása verbális kommunikációra; lényegkiemelés képessége; képalkotás képessége; műelemző gondolkodás.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
ALKOTÁS 2.1. Illusztráció Művészeti élmények megjelenítése. Jelenet ábrázolása. BEFOGADÁS – ALKOTÁS	<i>Alkotás</i> Művészeti élmények megjelenítése a tanult vizuális eszközökkel, pl. Toldi ábrázolása festményen vagy bábfigurával.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Arany János: Toldi; Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig. <i>Ének-zene:</i> zenehallgatás.

2.2. <i>Vizuális reflexiók zenei tartalmakra</i> Zenei élmény vizuális kifejezése. Haydn: Évszakok; Vivaldi: Évszakok; Smetana: Moldva; Chopin: G-moll mazurka. Beethoven: VI. Pastorale szimfónia; Mozart: G-moll szimfónia; Kis éji zene. BEFOGADÁS 2.3. <i>Érzelmek megjelenítése a képzőművészetben</i> Művészeti alkotások megfigyelése az érzelmek kifejezése szempontjából – Picasso: Artista család majommal; Anyaság; Vasaló nő; Daumier: Mosónő.	Jelenet ábrázolása grafikai eszközökkel, pl. Nyilas Misivel kapcsolatban. Személyes élmények vizuális megjelenítése. <i>Befogadás - alkotás</i> Színviszonyok megfigyelése és befogadása. Táj festése zenére – szabad önkifejezés. Zene hatására vonal- és formakompozíció létrehozása (kréta, tus, tempera, vizes alapú festés, kevert technikák). <i>Befogadás</i> A vizuális közlés köznapi és művészi megnyilvánulásainak megkülönböztetése konkrét példákon. Legjelentősebb stílusok, művészeti alkotások felismerése / ismerete.	
Fogalmak	Karakter, jellem, testfelépítés, vézna, szerény, becsületes, artista, zenemű, képzőművészeti alkotás, hangszeres zene, szimfónia.	

Témakör	3. Vizuális kommunikáció	Óraszám 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Képesség fejlesztése a mindennapi élet vizuális jelzéseinek értelmezésére és orientációs felhasználására. Hazafiság, nemzethez tartozás érzésének erősítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> formamegfigyelés képessége; térlátás képessége; emberalak ábrázolásának képessége (főbb vonalakban, jellegzetességek alapján); vizuális kommunikációs képesség	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BEFOGADÁS 3.1. <i>Jelképek</i> Magyar nemzeti relikviák – Szent Korona, jogar, címer, magyar zászló. ALKOTÁS	<i>Befogadás</i> Magyar nemzeti relikviák tanulmányozása, beszélgetés a történetiségükről. Képalkotási lehetőségek ismerete.	<i>Történelem:</i> Szent István, államalapítás. <i>Matematika:</i> mértani testek.

3.2. <i>Kísérlet a látvány ábrázolására</i> Egyszerű emberábrázolás. 3.3. <i>Álló- és mozgóképi szimbólumok</i> Plakátok.	<i>Alkotás</i> Vizuális kommunikációt szolgáló emblémák, logók, magyarázó ábrák alkotása. Különös formájú tárgyak látványszerű ábrázolása (ásványok, cseppkövek, termések). Forgás- és szögletes formák ábrázolása, önárnyék és vetett árnyékhatásokkal. Nézetábrázolás képsík-rendszerben. Emberalak látványszerű ábrázolása modell után. Plakáttervezés.	
Fogalmak	Vetett árnyék, önárnyék, előlnézet, felülnézet, oldalnézet, arány, ásvány, kőzet, cseppkő, cseppkőbarlang, reklám.	

Témakör	4. Tárgy- és környezetkultúra	Óraszám 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása összetettebb tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány újabb kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. A tárgyalkotó folyamat algoritmizálása. A tárgyalkotó folyamat lépéseinek tudatosítása, a sorrendiség fontosságának érzékeltetése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> környezettudatosság; elemzőképesség; tervezés képessége.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
ALKOTÁS 4.1. <i>Szabadon választott technikával használati és dísz tárgyak alkotása</i> Tárgytervezés és kivitelezés: ❖ kerámia ❖ szövés ❖ ékszerkészítés ❖ nemezelés ❖ építészeti terek modellezése 4.2. <i>Alkotás képzeleti-érzelmi inspirációval</i>	<i>Alkotás</i> A tárgyalkotó folyamat gyakorlása, a tanult ismeretek elmélyítése a gyakorlatban: Kerámia – edények készítése és igényes díszítése pecsételővel, írókával. Szövés – szádfán, kereten, szövőszéken. Ékszerkészítés – fagyöngy, kerámiagyöngy, üveggyöngy és bőr kombinációival. Nemezelés – labda, terítő, tarsoly készítése.	<i>Történelem:</i> történelmi korok. <i>Természettudomány:</i> települések. <i>Ének-zene:</i> népzene.

Egy vágyott tárgyról rajz készítése. BEFOGADÁS <i>4.3. A lakókörnyezet esztétikuma régen és ma</i> Épületek elemzése funkció és forma szempontjából. Történeti korok és modern társadalmak tárgyi környezetének tanulmányozása. BEFOGADÁS-ALKOTÁS <i>4.4. Zenei élmények vizuális megjelenítése</i> Nép- és/vagy műzenei alkotásra vizuális reflexió.	Egyszerű tárgyak áttekintése és kivitelezése. Egyszerű téráttervezések. <i>Befogadás</i> Építészeti jellemzők – funkció és forma összefüggéseinek felismerése konkrét példákon. Környezettudatosság lehetőségeinek ismerete és saját életterületi lehetőségek szerinti alkalmazása. Funkció irányító szerepének felismerése konkrét példákon. Szentendrei Skanzen megtekintése – verbális és vizuális reflexiók. Szép tárgyak megtekintése – Iparművészeti Múzeum meglátogatása. (Vagy egyéb, a témához kapcsolódó múzeumlátogatás a helyi lehetőségek függvényében.) Tájékozódás a lakóhely néprajzi környezetében. Településtípusok jellemzőinek felfedezése – falu, város. <i>Befogadás-alkotás</i> Nép- és/vagy műzene hallgatása, élmények kifejezése temperafestéssel, tusrajzzal.	
Fogalmak	Lakóhely, emberi szükséglet, célszerűség, hasznosság, kényelem, védelem, homlokzat, nyílászáró, puritán, luxus, társasház, panelház, felhőkarcoló, konyha, családi ház, irodaház, színház, templom, parlament, település, park, tér, főút, mellékutca, autópálya, felüljáró, aluljáró, népművészet, iparművészet.	

Témakör	5. Mozgókép-kultúra és médiaismeret	Óraszám 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése és az audiovizuális média társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása, a tudatos „médiafogyasztói” attitűd kialakítása. Kommunikációs és együttműködési készség támogatása. Az alkotásra és a művészi értékek nyitott befogadására való beállítódás.	

	A megfigyelés, a tájékozódás, a rendszerezés képességének fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> médiaszövegek értelmezése; tolerancia; empátia; önálló és kritikus attitűd kialakítása; nyitottság az információk iránt; személyes adatok védelme.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. <i>Elemi elméleti ismeretek a média világáról</i> A mozgókép alaptulajdonságai: ábrázolás és reprodukció. Mozgóképi szövegek értelmezése, elemi szintű feldolgozása: adathordozók, megjelenés helye, a valóságábrázoláshoz való viszony, műfaj. 5.2. <i>A média társadalmi szerepe</i> Közlésmód, hatás, informálás és dokumentálás, szórakoztatás, szolgáltatás, illetve az üzleti-gazdasági funkció. Reklám. Hírműsor. 5.3. <i>Nyomtatott médium:</i> Újság, képregény, fotóregény. 5.4. <i>Az internet</i> ❖ tanulás, ❖ kinyílt a világ, ❖ információk, ❖ játék, ❖ kommunikáció, ❖ veszélyek. 5.5. <i>Műsorelemzés – elemi szinten, saját élmények alapján</i>	Mozgóképi szövegek értelmezése, elemi szintű feldolgozása: adathordozók, megjelenés helye, a valóságábrázoláshoz való viszony, műfaj szerint. Művek, műsorok, illetve azok részleteinek csoportos vagy kiscsoportos megtekintése – megbeszélése, elemzése. Az ábrázolás eszközeinek tanulmányozása konkrét példákon. Projektszerű médiafigyelés és produktum készítése. Az internet kipróbálása/használatának gyakorlása: pl. gyermekek számára készült oldalak látogatása, képnézegetés/válogatás, információkeresés, ismerkedés a kommunikáció különböző formáival. Az internethasználat veszélyeinek belátása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> megfilmesített alkotások.
Fogalmak	Reklám, befolyásolás, tudatosság, adatvédelem, művészfilm, dokumentumfilm, tömegkommunikáció, média, médium, reprodukció.	

	A tanuló képes: ❖ műalkotások kompozíciós elemeinek célzott megfigyelésére, ❖ ritmikus, szimmetrikus képet komponálni, ❖ egyszerű makettet készíteni, ❖ két híres magyar képzőművészt megnevezni, ❖ vizuális és verbális kommunikáció megfeleltetésére,

Összegzett tanulási eredmények a hetedik évfolyam végén	❖ egyszerű, élmény utáni alkotás létrehozására választott technikával, ❖ szabad képalkotó önkifejezésre, érzelemvilága harmonizálása érdekében, ❖ műélmény vizuális kifejezésére, ❖ egyszerű formák látványszerű ábrázolására, ❖ egyszerű plakátok tervezésére és kivitelezésére, ❖ egyszerű használati és dísz tárgy tervezésére és megalkotására, ❖ közvetlen környezet esztétikumának, rendjének fenntartására, ❖ értékítéletet hozni természeti és mesterséges környezetének esztétikájára vonatkozóan, ❖ a mozgóképes közlésmód elemi értelmezésére, ❖ különbségtételre a dokumentum és a játékfilm között, ❖ kritikával szemlélni a reklámokat, ❖ a személyiségépítő műsorválasztásra, ❖ internetes viszonylatban ügyelni saját biztonságára, személyes adatai védelmére. Optimum követelmények Legyen képes tanári segítséggel műalkotások kompozíciós elemeinek megfigyelésére Tudjon ritmikus képet komponálni Legyen képes egyszerű makett készítésére tanári segítséggel Ismerkedjen a magyar képzőművészet nevezetes személyiségeivel Képes legyen egyszerű, élmény utáni alkotásra adott technikával Legyen képes képalkotó önkifejezésre Tudjon egyszerű formát ábrázolni segítséggel Egyszerű plakátok tervezése, kivitelezése segítséggel Törekedjen környezete esztétikumának és rendjének fenntartására Legyen képes a mozgóképi szövegek értelmezésére elemi szinten Szemlélje kritikával a reklámot Legyen képes a személyiségépítő műsorválasztásra Ügyeljen saját biztonságára, személyes adataira internetes viszonylatban

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS:

Az osztályzatban kifejezett értékelés azt mutatja meg, hogy a tanuló milyen szinten sajátította el a tantárgy adott tanévre előírt követelményeit.

Jeles (5)

Az a tanuló, aki a tantárgyi követelményeknek kifogástalanul teljesíti. Ismeri, érti a tananyagot és képes a megismert technikák önálló alkalmazására. Kitartása munkáját végig kíséri, igényes a kivitelezésre.

Jó (4)

Az a tanuló, aki a tantárgyi követelményeket jól teljesíti. A technikai fogások alkalmazásában kissé bizonytalan. A begyakorolt módszerekkel biztosan dolgozik.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki pontatlanul teljesíti a tantárgyi követelményeket. Összefüggéseket csak segítséggel ismer fel. Munkájában nincs kitartása.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki a tantervi követelményekből csak annyit képes alkalmazni amely a továbbhaladáshoz feltétlenül szükséges. Egyszerű összefüggéseket sem képes felismerni, fogalmakat nem ért.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki a tantárgyi követelményeknek segítséggel sem tud vagy akar eleget tenni.

8. évfolyam
heti 1 óra

Témakör	1. Vizuális nyelv és technikák	Óraszám 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális kommunikációs készségek fejlesztése a befogadó és alkotótevékenységekben. Képi komponálás elméleti és gyakorlati elemeinek elsajátíttatása. Műalkotások nyújtotta élmények értő befogadásának elérése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> formaészlelés-formareprodukció; térészlelés és térrendezés képessége.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BEFOGADÁS <i>1.1 A művészi kifejezés eszközei</i> Színek, tónusok. Sík- és térformák. Képi komponálás eszközei: fény, torzítás. Fények – Rembrandt alkotásai; Ferenczy Károly: Október; Egry József: _Napfelkelte Torzítások – Otto Dix és Kollwitz művei; Munch: A sikoly. Szimmetria és aszimmetria – Paál László, Munkácsy	<i>Befogadás</i> Vizuális minőségek alapvető differenciálása, felismerése: szín, tónus, műalkotásokon megfigyelésük. Szabályos és szabálytalan mértani formák tudatosítása. Csoportosítások: sík- és térformák. Képi komponálás eszközeinek észrevétele: figyelemvezetés, hangsúlyozás fénnel és torzítással. Szimmetria és aszimmetria észrevétele, megkülönböztetése	<i>Matematika:</i> síkidomok, mértani testek.

Mihály, Vasarely Viktor, Barcsay Jenő művei. BEFOGADÁS – ALKOTÁS <i>1.2. Térhatások, téri elemek</i> Görbe felületek és forgásformák. ALKOTÁS <i>1.3. Mozgás- és térábrázolás elemei</i> Képalkotás mozdulatábrázolással – tetszőleges technikával.	A mozdulat mint kompozíciós eszköz megfigyelése. <i>Befogadás – alkotás</i> Görbe felületek és forgásformák megfigyelése, reprodukciója. <i>Alkotás</i> Képalkotás mozdulatábrázolással – tetszőleges technikával. Formaredukció alkalmazása. Grafikai technikák alkalmazásának képessége. Szénrajz készítése – fényhatás érzékeltetésével. Makett készítése: játszótér, utcarészlet, parasztház, stb.	
Fogalmak	Mértani forma, kocka, henger, hasáb, gúla, kúp, tengely, parasztház, modell, makett, torzítás, szimmetria, aszimmetria.	

Témakör	2. Kifejezés, képzőművészet	Óraszám 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés köznapi és művészi megnyilvánulásainak megkülönböztetése. Zenei élmény vizuális kifejezése az alkotó- és befogadó tevékenységben. Jelenet ábrázolása grafikai eszközökkel. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> vizuális kommunikáció átfordítása verbális kommunikációra; lényegkiemelés képessége; képalkotás képessége; műelemző gondolkodás.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
ALKOTÁS <i>2.1. Illusztráció</i> Művészeti élmények megjelenítése. Jelenet ábrázolása. BEFOGADÁS – ALKOTÁS <i>2.2. Vizuális reflexiók zenei tartalmakra</i> Zenei élmény vizuális kifejezése.	<i>Alkotás</i> Művészeti élmények megjelenítése a tanult vizuális eszközökkel, pl. Toldi ábrázolása festményen vagy bábfigurával. Jelenet ábrázolása grafikai eszközökkel, pl. Nyilas Misivel kapcsolatban. Személyes élmények vizuális megjelenítése. <i>Befogadás - alkotás</i>	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Arany János: Toldi; Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig. <i>Ének-zene:</i> zenehallgatás.

Haydn: Évszakok; Vivaldi: Évszakok; Smetana: Moldva; Chopin: G-moll mazurka. Beethoven: VI. Pastorale szimfónia; Mozart: G-moll szimfónia; Kis éji zene. BEFOGADÁS 2.3. <i>Érzelmek megjelenítése a képzőművészetben</i> Művészeti alkotások megfigyelése az érzelmek kifejezése szempontjából – Picasso: Artista család majommal; Anyaság; Vasaló nő; Daumier: Mosónő.	Színviszonyok megfigyelése és befogadása. Táj festése zenére – szabad önkifejezés. Zene hatására vonal- és formakompozíció létrehozása (kréta, tus, tempera, vizes alapú festés, kevert technikák). <i>Befogadás</i> A vizuális közlés köznapi és művészi megnyilvánulásainak megkülönböztetése konkrét példákon. Legjelentősebb stílusok, művészeti alkotások felismerése / ismerete.	
Fogalmak	Karakter, jellem, testfelépítés, vézna, szerény, becsületes, artista, zenemű, képzőművészeti alkotás, hangszeres zene, szimfónia.	

Témakör	3. Vizuális kommunikáció	Óraszám 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Képesség fejlesztése a mindennapi élet vizuális jelzéseinek értelmezésére és orientációs felhasználására. Hazafiság, nemzethez tartozás érzésének erősítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> formamegfigyelés képessége; térlátás képessége; emberalak ábrázolásának képessége (főbb vonalakban, jellegzetességek alapján); vizuális kommunikációs képesség	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BEFOGADÁS 3.1. <i>Jelképek</i> Magyar nemzeti relikviák – Szent Korona, jogar, címer, magyar zászló. BEFOGADÁS-ALKOTÁS Grafikus vázlatok; fényképezés. ALKOTÁS 3.2. <i>Kísérlet a látvány ábrázolására</i>	<i>Befogadás</i> Magyar nemzeti relikviák tanulmányozása, beszélgetés a történetiségükről. Képalotási lehetőségek ismerete. <i>Befogadás-alkotás</i> Magyar nemzeti relikviák érzelmi hatására grafikus vázlatok készítése; fényképezés.	<i>Történelem:</i> Szent István, államalapítás. <i>Matematika:</i> mértani testek.

Tárgyábrázolások környezeti háttérrel. Mozgásvázlatok. 3.3. Álló- és mozgóképi szimbólumok Reklámok folyóiratokban és televízióban. Logók.	<i>Alkotás</i> Vizuális kommunikációt szolgáló emblémák, logók, magyarázó ábrák alkotása. Különös formájú tárgyak látványszerű ábrázolása (ásványok, cseppkövek, termések). Forgás- és szögletes formák ábrázolása, önárnyék és vetett árnyékhatásokkal. Nézetábrázolás képsík-rendszerben. Emberalak látványszerű ábrázolása modell után. Mozgásvázlatok készítése. Vizuális közlések, szöveg és kép együttes hatásának tanulmányozása. Reklámok tanulmányozása, elemzése – realitások és marketingfogás különbségének érzékelése konkrét példákon. Logók tervezése szabadon választott technikával. Plakáttervezés.	
Fogalmak	Vetett árnyék, önárnyék, előlnézet, felülnézet, oldalnézet, arány, ásvány, kőzet, cseppkő, cseppkőbarlang, reklám.	

Témakör	4. Tárgy- és környezetkultúra	Óraszám 8 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása összetettebb tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány újabb kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. A tárgyalkotó folyamat algoritmizálása. A tárgyalkotó folyamat lépéseinek tudatosítása, a sorrendiség fontosságának érzékeltetése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> környezettudatosság; elemzőképesség; tervezés képessége.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
ALKOTÁS 4.1. Szabadon választott technikával használati és dísz tárgyak alkotása Tárgytervezés és kivitelezés: ❖ kerámia ❖ szövés ❖ ékszerkészítés ❖ nemezelés ❖ építészeti terek modellezése 4.2. Alkotás képzeleti-érzelmi inspirációval Egy vágyott tárgyról rajz készítése.	<i>Alkotás</i> A tárgyalakító folyamat gyakorlása, a tanult ismeretek elmélyítése a gyakorlatban: Kerámia – edények készítése és igényes díszítése pecsételővel, írókával. Szövés – szádfán, kereten, szövőszéken. Ékszerkészítés – fagyöngy, kerámiagyöngy, üveggyöngy és bőr kombinációival. Nemezelés – labda, terítő, tarsoly készítése. Egyszerű tárgyak áttervezése és kivitelezése. Egyszerű téráttervezések.	<i>Történelem:</i> történelmi korok. <i>Természettudomány:</i> települések. <i>Ének-zene:</i> népzene.
BEFOGADÁS 4.3. A lakókörnyezet esztétikuma régen és ma Épületek elemzése funkció és forma szempontjából. Történelmi korok és modern társadalmak tárgyi környezetének tanulmányozása.	<i>Befogadás</i> Építészeti jellemzők – funkció és forma összefüggéseinek felismerése konkrét példákon. Környezettudatosság lehetőségeinek ismerete és saját élettérbeli lehetőségek szerinti alkalmazása. Funkció irányító szerepének felismerése konkrét példákon.	
BEFOGADÁS-ALKOTÁS 4.4. Zenei élmények vizuális megjelenítése Nép- és/vagy műzenei alkotásra vizuális reflexió.	Szentendrei Skanzen megtekintése – verbális és vizuális reflexiók. Szép tárgyak megtekintése – Iparművészeti Múzeum meglátogatása. (Vagy egyéb, a témához kapcsolódó múzeumlátogatás a helyi lehetőségek függvényében.) Tájékozódás a lakóhely néprajzi környezetében. Településtípusok jellemzőinek felfedezése – falu, város. <i>Befogadás-alkotás</i> Nép- és/vagy műzene hallgatása, élmények kifejezése temperafestéssel, tusrajzzal.	

Fogalmak	Lakóhely, emberi szükséglet, célszerűség, hasznosság, kényelem, védelem, homlokzat, nyílászáró, puritán, luxus, társasház, panelház, felhőkarcoló, kunyhó, családi ház, irodaház, színház, templom, parlament, település, park, tér, főút, mellékutca, autópálya, felüljáró, aluljáró, népművészet, iparművészet.

Témakör	5. Mozgóképkultúra és médiaismeret	Óraszám 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése és az audiovizuális média társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása, a tudatos „médiafogyasztói” attitűd kialakítása. Kommunikációs és együttműködési készség támogatása. Az alkotásra és a művészi értékek nyitott befogadására való beállítódás. A megfigyelés, a tájékozódás, a rendszerezés képességének fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> médiaszövegek értelmezése; tolerancia; empátia; önálló és kritikus attitűd kialakítása; nyitottság az információk iránt; személyes adatok védelme.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>5.1. Elemi elméleti ismeretek a média világáról</i> A mozgóképek alaptulajdonságai: ábrázolás és reprodukció. Mozgóképi szövegek értelmezése, elemi szintű feldolgozása: adathordozók, megjelenés helye, a valóságábrázoláshoz való viszony, műfaj. <i>5.2. A média társadalmi szerepe</i> Közlésmód, hatás, informálás és dokumentálás, szórakoztatás, szolgáltatás, illetve az üzleti-gazdasági funkció. Reklám. Hírműsor. <i>5.3. Nyomtatott médium:</i> Újság, képregény, fotóregény. <i>5.4. Az internet</i> ❖ tanulás, ❖ kinyílt a világ,	Mozgóképi szövegek értelmezése, elemi szintű feldolgozása: adathordozók, megjelenés helye, a valóságábrázoláshoz való viszony, műfaj szerint. Művek, műsorok, illetve azok részleteinek csoportos vagy kiscsoportos megtekintése – megbeszélése, elemzése. Az ábrázolás eszközeinek tanulmányozása konkrét példákon. Projektszerű médiafigyelés és produktum készítése. Az internet kipróbálása/használatának gyakorlása: pl. gyermekek számára készült oldalak látogatása, képnézegetés/válogatás, információkeresés, ismerkedés a kommunikáció különböző formáival.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> megfilmesített alkotások.

❖ információk, ❖ játék, ❖ kommunikáció, ❖ veszélyek. 5.5. Műsorelemzés – elemi szinten, saját élmények alapján	Az internethasználat veszélyeinek belátása.	
Fogalmak	Reklám, befolyásolás, tudatosság, adatvédelem, művészfilm, dokumentumfilm, tömegkommunikáció, média, médium, reprodukció.	

Összegzett tanulási eredmények a nyolcadik évfolyam végén	A tanuló képes ❖ műalkotások kompozíciós elemeinek célzott megfigyelésére, ❖ ritmikus, szimmetrikus képet komponálni, ❖ egyszerű makettet készíteni, ❖ két híres magyar képzőművészt megnevezni, ❖ vizuális és verbális kommunikáció megfeleltetésére, ❖ egyszerű, élmény utáni alkotás létrehozására választott technikával, ❖ szabad képalkotó önkifejezésre, érzelemvilága harmonizálása érdekében, ❖ műélmény vizuális kifejezésére, ❖ egyszerű formák látványszerű ábrázolására, ❖ egyszerű plakátok tervezésére és kivitelezésére, ❖ egyszerű használati és dísz tárgy tervezésére és megalkotására, ❖ közvetlen környezet esztétikumának, rendjének fenntartására, ❖ értékítéletet hozni természeti és mesterséges környezetének esztétikájára vonatkozóan, ❖ a mozgóképes közlésmód elemi értelmezésére, ❖ különbségtételre a dokumentum és a játékfilm között, ❖ kritikával szemlélni a reklámokat, ❖ a személyiségépítő műsorválasztásra, ❖ internetes viszonylatban ügyelni saját biztonságára, személyes adatai védelmére. Optimum követelmények Legyen képes tanári szempontsor alapján műalkotások kompozíciós elemeinek célzott megfigyelésére Tudjon ritmikus, szimmetrikus képet komponálni Legyen képes egyszerű makett készítésére tanári segítséggel Tudjon két magyar képzőművészt megnevezni Képes legyen egyszerű, élmény utáni alkotásra szabadon választott technikával Legyen képes képalkotó önkifejezésre Az egyszerű formákat látványszerűen ábrázolja Legyen képes egyszerű dísz tárgy tervezésére, alkotására Törekedjen környezete esztétikumának és rendjének fenntartására

	Tudjon különbséget tenni dokumentum- és játékfilm között Szemlélje kritikával a reklámot Legyen képes a személyiségépítő műsorválasztásra Ügyeljen saját biztonságára, személyes adataira internetes viszonylatban

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS:

Az osztályzatban kifejezett értékelés azt mutatja meg, hogy a tanuló milyen szinten sajátította el a tantárgy adott tanévre előírt követelményeit.

Jeles (5)

Az a tanuló, aki a tantárgyi követelményeknek kifogástalanul teljesíti. Ismeri, érti a tananyagot és képes a megismert technikák önálló alkalmazására. Kitartása munkáját végig kíséri, igényes a kivitelezésre.

Jó (4)

Az a tanuló, aki a tantárgyi követelményeket jól teljesíti. A technikai fogások alkalmazásában kissé bizonytalan. A begyakorolt módszerekkel biztosan dolgozik.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki pontatlanul teljesíti a tantárgyi követelményeket. Összefüggéseket csak segítséggel ismer fel. Munkájában nincs kitartása.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki a tantervi követelményekből csak annyit képes alkalmazni amely a továbbhaladáshoz feltétlenül szükséges. Egyszerű összefüggéseket sem képes felismerni, fogalmakat nem ért.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki a tantárgyi követelményeknek segítséggel sem tud vagy akar eleget tenni.

DIGITÁLIS KULTÚRA

5-8. osztály

A 21. század iskolarendszere a nevelés-oktatás során az enyhe értelmi fogyatékos gyermekeket is felkészíti az információs kor kihívásaira. A tantárgy célja a Technológia műveltségterület elemeinek elsajátítása, készségek, képességek fejlesztése, az informatikai és digitális tudás alkalmazása más műveltségi területekben. Ennek során a megfelelő szemlélet kialakítása annak érdekében, hogy a tanulók ismereteiket hasznosítani tudják a mindennapi életben, és csökkenjen a digitális eszközök használatával a földrajzi elhelyezkedésből, a lehetőségek különbözőségéből, a fogyatékokból eredő hátrány, növekedjenek a tanulók esélyei.

A tantárgy tanítása során a fókusz arra helyeződik, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanulót egyéni képességeinek figyelembe vételével az életvitele alakításához szükséges információkhoz és azok alkalmazásához tudjuk hozzásegíteni, továbbá olyan praktikus készségek, képességek fejlesztésére, amelyek a tárgyi ismeretszerzés mellett a tudás mindenkor frissítésének, ezzel az élethosszig tartó tanuláshoz a feltételei. A nevelési-oktatási folyamatban a tanulók alapvető ismereteket szereznek a digitális technológiákról, az információszerzés jogi és etikai szabályairól.

5. évfolyam heti 1 óra

Témakör	1. A digitális eszközök használata	Óraszám 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az érdeklődés fokozása az informatikai környezet eszközei iránt. Az informatikai ismeretek és az informatikai környezet tudatos használatának alapozása. A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás – a legszükségesebb perifériák bemutatása és használatuk gyakoroltatása. Interaktív kommunikációs attitűd kialakítása; taktilis, vizuális, akusztikus észlelés szükség szerinti fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
Bemeneti, kimeneti perifériák. Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatása. A számítógép működtetése: egér és billentyűzet funkciói. Programok ablak-gombjai.		A számítógép részei: be- és kimeneti perifériák használata. Vezérlő billentyűk megismerése: a Backspace. Alfa-numerikus billentyűk megismerése: szóközbillentyű. Egér használata: kijelölés. Adott informatikai eszközök kezelésének gyakorlása. A programok ablakgombjainak használata. Egyszerű oktatóprogramok interaktív használata.
Fogalmak	Be- és kimeneti periféria, vezérlő billentyű, jelentésmódosító billentyű, alfa-numerikus billentyű, írásjel, szóközbillentyű, ablak-gomb.	

Témakör	2. Alkalmazói ismeretek	Óraszám: 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Rajzos, szöveges dokumentumok létrehozása céljából a gépkezelés gyakoroltatása. Gyakorlottság fejlesztése adatok rendezésében. Közhasznú információforrások használatának megismertetése. Motivációs, koncentrációs képesség fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása Egyszerű rajzos dokumentum. Dokumentum elnevezése. Mentés, behívás. Billentyűzet további funkciói. Közhasznú információk. Internet előnyei és veszélyei.		Egyszerű, kreatív alkotás a számítógéppel: rajzos dokumentumok készítése. Az alkalmazói szoftverek újabb eszközeinek és funkcióinak megismerése. Írásjelek megismerése és alkalmazása szövegben. Gyakorlottság szerzése a közhasznú információk keresésében (moziműsor, telefonkönyv). Írányított adatkeresés a világhálón (SDT, on-line játékok). Információforrások etikus felhasználásának megismerése.
Fogalmak	Kurzor, mentés, behívás, dokumentumnév, táblázat, SDT, adat.	

Témakör	3. Problémamegoldás digitális eszközökkel és módszerekkel	Óraszám 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A problémafelismerő és a kreatív gondolkodás előhívása és/vagy továbbfejlesztése. Adottságok kibontakoztatása, pontos szabálykövetés erősítése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
3.1. A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása. Teknőcgrafika alkalmazási területe. Írányok a képernyőn – teknőcgrafika. Alakzatok teknőccel.		Teknőcgrafika alkalmazási területének megismerése. Teknőc mozgatása a képernyőn iránybillentyűkkel. Írányok gyakorlása.
3.2. Algoritmizálás (és adatmodellezés). Mindennapi élet összetettebb feladatainak algoritmusai.		Ismétlődő utasítások végrehajtása – betűk, számok, alakzatok előállítás. Adatok, ötletek gyűjtése. Lejátszás, algoritmusok módosításával, tanári segítséggel. Algoritmikus játékban irányító és/vagy irányítottként való részvétel.
Fogalmak	Teknőcgrafika, toll fel, le; vonalvastagság, vonalszín, ismétlődés, irányító, irányított.	

Témakör	4. Infokommunikáció, információs társadalom	Óraszám 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az infokommunikációt segítő, még ismeretlen eszközök bemutatása és lehetőségeik kipróbálása. Az elektronikus média eszközeinek és lehetőségeinek megismertetése. A tanulók életkorának megfelelő legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismertetése. Az IKT-eszközök túlzott használata veszélyeinek, káros hatásainak megismertetése, törekvés kialakítása a megelőzésre. Az informatika eszközrendszerének használata tanári segítséggel vagy anélkül. Tájékozódás és az információszerzés technikáinak megismertetése, a számítógép helyes használatának gyakoroltatása.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
4.1. Információkeresés, információs közlési rendszerek. Életkornak megfelelő számítógépes információhordozók. 4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák. Információfogadás és -küldés. Veszélyek. 4.3. Médiainformatika. 4.4. Információkezelés jogi és etikai vonatkozása. Adatbiztonság, adatmegőrzés, Netikett. 4.5. Az e-szolgáltatások szerepe és használata. Gyerekeknek szóló elektronikus szolgáltatások.		Internet megismerése. A számítógépes technika felhasználása a tudás bővítésére, kezdetben segítséggel. Életkoruknak megfelelő információhordozókban irányított keresés. Internetes portálok használata. Információk küldése és fogadása tanár, illetve felnőtt segítségével. Saját adat védelme. Számítógépen előállított, rögzített tantárgyakhoz kapcsolódó információ felkutatása, használatának megismerése, használata. Netikett alapjainak megismerése. További, gyermekeknek szóló szolgáltatások megismerése (pl. tantárgyak anyagát segítő programok, játékos weblapok).
Fogalmak	Adatbázis, mobilkommunikáció, információküldés, információfogadás, elektronikus levelezés, Netikett.	

Témakör	5. Könyvtári informatika	Óraszám: 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások megismertetése. Tantárgyak anyagához megfelelő információs forrás kiválasztása segítséggel. Olvasási képesség fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	
Információhordozók leggyakoribb típusai a mindennapi életben. Könyvtári szolgáltatások. Folyóiratok, újságok, könyvek csoportosításának szempontjai. Katalógus. Írányított forrás- és információkeresés.		Információhordozók leggyakoribb típusainak megismerése. Szabadon választott újság, könyv kikeresése. Ajánlott könyv megkeresése. Beszélgetés a választott könyvről. Évfolyamkönyvtár könyveinek rendezése adott szempont alapján, katalógus készítése – tanári segítséggel. Tanulmányokhoz kapcsolódó könyvek, folyóiratok kiválasztása.	
Fogalmak	Folyóirat, katalógus, internetes szótár, Wikipédia.		

Összegzett tanulási eredmények az ötödik évfolyam végén	A számítógép perifériáinak ismerete, a billentyűzet és az egér tanult funkcióinak használata. Alapszintű „kommunikálás” a számítógéppel. Szabálykövető magatartás.
	Egyszerű, rajzos dokumentum lehetőleg önálló, ha szükséges, egyéni segítségadással megvalósuló elkészítése. Információforrás irányított keresése a neten, a közhasznú információforrások megtalálása és felhasználása a mindennapi életben.
	A hétköznapi algoritmusok értelmezése, alkalmazásuk. Felvetett egyszerű problémákra a megoldás módszerének kiválasztása tanári segítséggel. Algoritmikus képesség egyéni haladáshoz képest elvárt megerősödése, a grafikai kifejezőképesség önállósulása.
	Több, gyermekeknek szóló weboldal és program ismerete, a gyermekek számára készült honlapok használata önállóan vagy tanári segítséggel.
	Tájékozódás az ABC betűrendben a könyvespolcon, a könyvtárban segítséggel, szerző vagy cím alapján könyv kiválasztása a katalógusból – segítséggel. Tartalomjegyzék használata – segítséggel. Az olvasottakról beszámoló – kérdések alapján.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Jeles (5)

- ❖ A tanuló ismeri a számítógépes perifériákat, használja a tanult funkciókat.
- ❖ Betartja a szaktanterem használati szabályait.
- ❖ Tud egyszerű rajzos dokumentumot előállítani.
- ❖ Megtalálja a neten a közhasznú információs forrásokat.
- ❖ Betartja a tanult Netikett szabályokat.
- ❖ Algoritmikus képessége erősödik.
- ❖ Egyszerű oktatójátékokat tud kezelni.
- ❖ A könyvtárban tud ABC betűrendben tájékozódni.
- ❖ Tudja egy könyv tartalomjegyzékét használni.
- ❖ Az olvasottakról be tud kérdések alapján számolni.

Jó (4)

Képes a fenti szempontokat kevés tanári segítséggel megvalósítani.

Közepes (3)

- ❖ A tanuló ismeri a számítógépes perifériákat, segítségével tudja használni a tanult funkciókat.
- ❖ Betartja a szaktanterem használati szabályait.
- ❖ Segítséggel képes egyszerű rajzos dokumentumot előállítani.
- ❖ Segítséggel megtalálja a neten a közhasznú információs forrásokat.
- ❖ Betartja a tanult Netikett szabályokat.
- ❖ Algoritmikus képessége önmagához képest erősödik.
- ❖ Egyszerű oktatójátékokat segítségével tud kezelni.

Elégséges (2)

- ❖ A tanuló meg tudja nevezni a számítógépes perifériákat, sok segítséggel tudja használni a tanult funkciókat.
- ❖ Betartja a szaktanterem használati szabályait.
- ❖ Csak sok segítséggel képes egyszerű rajzos dokumentumot előállítani.
- ❖ Sok segítséggel megtalálja a neten a közhasznú információs forrásokat, de értelmezni nem tudja.
- ❖ Betartja a tanult Netikett szabályokat.
- ❖ Algoritmikus képessége önmagához képest erősödik.
- ❖ Egyszerű oktatójátékokat csak segítséggel tud kezelni.

6. évfolyam
heti 1 óra

Témakör	1. A digitális eszközök használata	Óraszám 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az érdeklődés fokozása az informatikai környezet eszközei iránt. Az informatikai ismeretek és az informatikai környezet tudatos használatának alapozása. A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás – a legszükségesebb perifériák bemutatása és használatuk gyakoroltatása. Interaktív kommunikációs attitűd kialakítása; taktilis, vizuális, akusztikus észlelés szükség szerinti fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
Bemeneti, kimeneti perifériák. Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatása. A számítógép működtetése: egér és billentyűzet funkciói. Játék- és didaktikai célú szoftverek és webtankönyvek. Programok ablak-gombjai.		A számítógép részei: be- és kimeneti perifériák használata. Vezérlő billentyűk megismerése: a Backspace és a Delete. Jelentésmódosító billentyűk megismerése: a Shift és a Caps Lock. Alfanumerikus billentyűk megismerése: írásjelek és szóközbillentyű. Egér használata: kijelölés. Felhasználói felület kezelése: webes tankönyvek működésének megismerése. Adott informatikai eszközök kezelésének gyakorlása. A programok ablakgombjainak használata.

	Egyszerű oktatóprogramok interaktív használata. A számítógépes manuális-vizuális kommunikáció gyakorlása a programokkal.
Fogalmak	Be- és kimeneti periféria, vezérlő billentyű, jelentésmódosító billentyű, alfanumerikus billentyű, írásjel, szóközbillentyű, ablak-gomb.

Témakör	2. Alkalmazói ismeretek	Óraszám 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Rajzos, szöveges dokumentumok létrehozása céljából a gépkezelés gyakoroltatása. Gyakorlottság fejlesztése adatok rendezésében. Közhasznú információforrások használatának megismertetése. Motivációs, koncentrációs képesség fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása Egyszerű rajzos és szöveges dokumentum. Dokumentum elnevezése. Mentés, behívás. Billentyűzet további funkciói. 2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információ-megjelenítés Adatok rendezése. Közhasznú információk. Internet előnyei és veszélyei.		Egyszerű, kreatív alkotás a számítógéppel: rajzos, rövid szöveges dokumentumok készítése. Az alkalmazói szoftverek újabb eszközeinek és funkcióinak megismerése. Hibajavítás kész szövegben: törlés kétféleképpen. Kétkézes gépelést tanító program folyamatos használata. Írásjelek megismerése és alkalmazása szövegben. Dokumentumok elnevezése, mentése, behívása. Gyűjtött adatok táblázatba rendezése, kijelölés gyakorlása. Csoportosítás adott szempontok szerint. Munkadarabok (ön)értékelése megbeszélte szempontoknak megfelelően. Gyakorlottság szerzése a közhasznú információk keresésében (moziműsor, telefonkönyv). Írányított adatkeresés a világhálón (SDT, on-line játékok). Információforrások etikus felhasználásának megismerése.
Fogalmak	Kurzor, mentés, behívás, dokumentumnév, táblázat, SDT, adat.	
Témakör	4. Problémamegoldás digitális eszközökkel és módszerekkel	Óraszám 16 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A problémafelismerő és a kreatív gondolkodás előhívása és/vagy továbbfejlesztése. Adottságok kibontakoztatása, pontos szabálykövetés erősítése.	

Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	
3.1. A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása. Teknőcgrafika alkalmazási területe. Írányok a képernyőn – teknőcgrafika. Alakzatok teknőccel.		Teknőcgrafika alkalmazási területének megismerése. Teknőc mozgatása a képernyőn iránybillentyűkkel. Írányok gyakorlása.	
3.2. Algoritmizálás (és adatmodellezés). Mindennapi élet összetettebb feladatainak algoritmusai.		Ismétlődő utasítások végrehajtása – betűk, számok, alakzatok előállítása. Adatok, ötletek gyűjtése. Lejátszás, algoritmusok módosításával, tanári segítséggel. Algoritmikus játékban irányító és/vagy irányítottként való részvétel.	
Fogalmak	Teknőcgrafika, toll fel, le; vonalvastagság, vonalszín, ismétlődés, irányító, irányított.		

Témakör	4. Infokommunikáció, információs társadalom	Óraszám 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az infokommunikációt segítő, még ismeretlen eszközök bemutatása és lehetőségeik kipróbálása. Az elektronikus média eszközeinek és lehetőségeinek megismertetése. A tanulók életkorának megfelelő legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismertetése. Az IKT-eszközök túlzott használata veszélyeinek, káros hatásainak megismertetése, törekvés kialakítása a megelőzésre. Az informatika eszközrendszerének használata tanári segítséggel vagy anélkül. Tájékozódás és az információszerzés technikáinak megismertetése, a számítógép helyes használatának gyakoroltatása.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
4.1. Információkeresés, információs közlési rendszerek. Életkornak megfelelő számítógépes információhordozók. 4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák. Információfogadás és -küldés. Veszélyek. 4.3. Médiainformatika. 4.4. Információkezelés jogi és etikai vonatkozása. Adatbiztonság, adatmegőrzés, Netikett.		Internet megismerése. A számítógépes technika felhasználása a tudás bővítésére, kezdetben segítséggel. Életkoruknak megfelelő információhordozókban irányított keresés. Internetes portálok használata. Információk küldése és fogadása tanár, illetve felnőtt segítségével. Saját adat védelme. Számítógépen előállított, rögzített tantárgyakhoz kapcsolódó információ felkutatása, használatának megismerése, használata. Netikett alapjainak megismerése.

4.5. Az e-szolgáltatások szerepe és használata. Gyerekeknek szóló elektronikus szolgáltatások.	További, gyermekeknek szóló szolgáltatások megismerése (pl. tantárgyak anyagát segítő programok, játékos weblapok).
Fogalmak	Adatbázis, mobilkommunikáció, információküldés, információfogadás, elektronikus levelezés, Netikett.

Témakör	5. Könyvtári informatika	Óraszám 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások megismertetése. Tantárgyak anyagához megfelelő információs forrás kiválasztása segítségével. Olvasási képesség fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
Információhordozók leggyakoribb típusai a mindennapi életben. Könyvtári szolgáltatások. Folyóiratok, újságok, könyvek csoportosításának szempontjai. Katalógus. Irányított forrás- és információkeresés.		Információhordozók leggyakoribb típusainak megismerése. Szabadon választott újság, könyv kikeresése. Ajánlott könyv megkeresése. Beszélgetés a választott könyvről. Évfolyamkönyvtár könyveinek rendezése adott szempont alapján, katalógus készítése – tanári segítséggel. Tanulmányokhoz kapcsolódó könyvek, folyóiratok kiválasztása.
Fogalmak	Folyóirat, katalógus, internetes szótár, Wikipédia.	

Összegzett tanulási eredmények a 6 évfolyam végén	A számítógép perifériáinak ismerete, a billentyűzet és az egér tanult funkcióinak használata. Alapszintű „kommunikálás” a számítógéppel. Szabálykövető magatartás. Egyszerű, rajzos, szöveges dokumentum lehetőleg önálló, ha szükséges, egyéni segítségével megvalósuló elkészítése. Információforrás irányított keresése a neten, a közhasznú információforrások megtalálása és felhasználása a mindennapi életben. A hétköznapi algoritmusok értelmezése, alkalmazásuk. Felvetett egyszerű problémákra a megoldás módszerének kiválasztása tanári segítséggel. Algoritmikus képesség egyéni haladáshoz képest elvárt megerősödése, a grafikai kifejezőképesség önállósulása. Több, gyermekeknek szóló weboldal és program ismerete, a gyermekek számára készült honlapok használata önállóan vagy tanári segítséggel. Tájékozódás az ABC betűrendben a könyvespolcon, a könyvtárban segítséggel, szerző vagy cím alapján könyv kiválasztása a katalógusból – segítséggel. Tartalomjegyzék használata – segítséggel. Az olvasottakról beszámoló – kérdések alapján.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

Jeles (5)

- ❖ A tanuló ismeri a számítógépes perifériákat, használja a tanult funkciókat.
- ❖ Betartja a szaktanterem használati szabályait.
- ❖ Tud egyszerű rajzos és szöveges dokumentumot előállítani.
- ❖ Megtalálja a neten a közhasznú információs forrásokat, segítséggel értelmezni tudja
- ❖ Betartja a tanult Netikett szabályokat.
- ❖ Algoritmikus képessége erősödik.
- ❖ Egyszerű oktatójátékokat tud kezelni.
- ❖ A könyvtárban tud ABC betűrendben tájékozódni.
- ❖ Tudja egy könyv tartalomjegyzékét használni.
- ❖ Az olvasottakról be tud kérdések alapján számolni.

Jó (4)

Képes a fenti szempontokat kevés tanári segítséggel megvalósítani.

Közepes (3)

- ❖ A tanuló ismeri a számítógépes perifériákat, segítséggel tudja használni a tanult funkciókat.
- ❖ Betartja a szaktanterem használati szabályait.
- ❖ Segítséggel képes egyszerű rajzos és szöveges dokumentumot előállítani.
- ❖ Segítséggel megtalálja a neten a közhasznú információs forrásokat.
- ❖ Betartja a tanult Netikett szabályokat.
- ❖ Algoritmikus képessége önmagához képest erősödik.
- ❖ Egyszerű oktatójátékokat segítséggel tud kezelni.

Elégséges (2)

- ❖ A tanuló meg tudja nevezni a számítógépes perifériákat, sok segítséggel tudja használni a tanult funkciókat.
- ❖ Betartja a szaktanterem használati szabályait.
- ❖ Csak sok segítséggel képes egyszerű rajzos és szöveges dokumentumot előállítani.
- ❖ Sok segítséggel megtalálja a neten a közhasznú információs forrásokat, de értelmezni nem tudja.
- ❖ Betartja a tanult Netikett szabályokat.
- ❖ Algoritmikus képessége önmagához képest erősödik.
- ❖ Egyszerű oktatójátékokat csak segítséggel tud kezelni.

7. évfolyam heti 1 óra

Témakör	1. Digitális eszközök használata	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Érdeklődés megerősítése a tantárgy iránt. Perifériák, háttértárak megismertetése. Informatikai ismeretek és az informatikai környezet tudatos használatának erősítése. Információ befogadása, fogalmak értése, megjegyzése. Ismerkedés a virtuális világgal. Informatikai alapismeretek alkalmazása más tantárgyakban.	

	Információ keresésének, gyűjtésének gyakoroltatása. Túlzott informatikai eszközhasználat káros hatásának tudatosítása. Hatékony, önálló tanuláshoz szükséges motiváció fenntartása IKT-eszközökkel. Helyes informatikai szemlélet kialakítása. Szándékos figyelem tartósságának további erősítése. Tanuláshoz szükséges belső motivációk kialakítása. A digitális technológia megfelelő használatának megismertetése. Perceptív fogalomalkotó, analógiás és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
1.1. Operációs rendszer és/vagy egy segédprogram alapszolgáltatása. Be- és kiviteli perifériák. Állományok tárolása: háttértárak. Képernyő részei. Ablak-gombok. 1.2. Elektronikus számítógépek fejlődése. Az informatika történetének magyar tudósa. 1.3. Mobilkommunikációs eszközök. Virtuális tanulási környezet, „Netikett”.	Operációs rendszerek futtatása, váltása. Számítógéphez csatlakoztatható perifériás eszközök működtetése. Perifériák csoportosítása. Háttértárak megismerése. Programok ablak-gombjainak használata. Operációs rendszer és a használt programok képernyőinek megismerése. Elektronikus számítógépek fejlődésének megismerése. Neumann János magyar származású természettudós munkásságáról ismeretek gyűjtése. Aktív szókincs bővítése. Mobilkommunikációs eszközök megismerése és használatuk. Virtuális tanulási környezet kezelésének megismerése, használata.
Fogalmak	Windows, CD, DVD, pendrive-méret, ablak-gomb, operációs rendszer, mobilkommunikációs eszköz, címsor, menüsor, eszköztár, alkalmazási terület, gördítősáv, csúszka.

Témakör	2. Alkalmazói ismeretek	Óraszám 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Érdeklődési kör bővítése. A számítógép eszközszintű használata más tantárgyakban. Tanuláshoz szükséges belső motivációk kialakítása. Képesség fejlesztése a digitális technológiák megfelelő használatához. Az informatika társadalmi szerepének bemutatása konkrét példák alapján. Programok használata jogi és erkölcsi alapjainak megismertetése. Függőség megelőzése. Nonverbális kifejezőképesség fejlesztése. Tájékozottság igényének alakítása a jeles napokban, nemzeti és nemzetközi ünnepeken.	

Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása. Rajzolóprogram még ismeretlen eszközei. Rajzos, szöveges, táblázatos dokumentumok létrehozása, formázása. Nyomtatás. Szövegszerkesztés, a vágólap használata. 2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információ-megjelenítés. Adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök.		Rajzos illusztráció készítése, a teljes eszköztár használatával. Igényesség a munkadarabok esztétikus külalakjára. Szövegszerkesztés elemi lehetőségeinek kipróbálása, karakterválasztás, betűméret, szöveg elhelyezése, hibajavítás. Szövegszerkesztési műveletek gyakorlása, dokumentum minél önállóbb készítése. Dokumentum nyomtatása. Szövegek és kép másolása vágólap használatával. Dokumentumok készítése az iskolai élet eseményeihez, jeles napokhoz kapcsolódva. Adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök megismerése, tájékozódás a használatukról.
Fogalmak	Karakter, betűméret, elhelyezés, vágólap, cella, sor, oszlop, nyomtatás.	

Témakör	3. Problémamegoldás digitális eszközökkel és módszerekkel	Óraszám 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ismétlődő utasítások végrehajtása – görbe vonalú betűk, számok, alakzatok előállítása. Írányok gyakoroltatása. Probléma megoldása tanári segítséggel és/vagy önállóan. Pontos szabálykövetés erősítése. Kreativitás, szépérzék fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
3.1. A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása Alakzatok teknőccel 3.2. Algoritmizálás (és adatmodellezés) Iskolai élet algoritmusai		Teknőccel körvonalas minták rajzolása utasítással, majd egyre önállóbban. Egymás utáni elemek, ismétlődések kapcsolatának észrevétele. Teknőc egyre önállóbb tudatos irányítása. Érdekes minták ismétlések segítségével. Minták önálló tervezése, rajzolása. Adatok gyűjtése, tervekészítés. Adatok megjelenítése: rajzban, írásban, jelekkel.
Fogalmak	Teknőcgrafika, beállítási lehetőség, szög- és lépésnagyság.	

Témakör	4. Infokommunikáció, információs társadalom	Óraszám 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az infokommunikációt segítő különféle eszközök bemutatása és lehetőségeik kipróbálása.	

	Az elektronikus média eszközeinek és lehetőségeinek megismertetése. A tanulók életkorának megfelelő, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismertetése. Az IKT-eszközök túlzott használata veszélyeinek beláttatása, káros hatásainak megismertetése, törekvés erősítése a megelőzésre. Képesség kialakítása az informatika eszközrendszerének önálló vagy segítséggel történő alapvető használatára. A számítógép-használat helyes szokásrendszerének elvárása. Céltudatos, biztonságos net-használatra szoktatás.
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek. Információhordozók ismert körének bővítése. 4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák. Információfogadás és -küldés, e-mail. Veszélyek. 4.3. Médiainformatika. Céltudatos információszerzés.	Életkornak megfelelő információhordozók körének bővítése, megismerésük, használatuk. A számítógépes technika felhasználása a tudás bővítésére egyre önállóbban. Információk küldése és fogadása minél önállóbban. Informatikai levelezési nyelv használata. Adatokkal való visszaélés veszélyeinek, következményeinek megismerése. Hatékony, céltudatos információszerzés gyakorlása.
4.4. Információkezelés jogi és etikai vonatkozása Biztonsági kérdések 4.5. Az e-szolgáltatások szerepe és használata. E-szolgáltatások a mindennapi életben.	Információforrások biztonságos, etikus felhasználása. E-szolgáltatások jelentőségének megismerése. Gyermekeknek szóló szolgáltatások körének további bővítése. Kommunikáció a számítógép egy biztonságos csevegő programja segítségével, on-line beszélgetés.
Fogalmak	Informatikai levelezési nyelv, visszaélés, következmény, online, csevegőprogram, e-mail, honlap, kezdőoldal, link (hivatkozás).

Témakör	5. Könyvtári informatika	Órása m 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások céltudatos használatának kialakítása. Tantárgyak anyagához megfelelő információs forrás kiválasztása, lehetőleg önállóan. Pozitív viszonyulás kialakítása a könyvtárhasználathoz.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
Lakóhelyi könyvtár. Bibliográfia. Kézikönyvek, lexikonok.	Dokumentumok csoportosítása.	

Elektronikus könyvtár.	Adott feladathoz segédanyag keresése önállóan vagy csoportmunkában – tanári irányítással. Keresési módszerek alkalmazása. Elektronikus könyvtárhasználat megismerése. Tematikus gyűjtőmunka – segítséggel. Médiumok típusba sorolása.
Fogalmak	Tárgymutató, névmutató, kézikönyv, lexikon, ismeretterjesztő könyv.

Összegzett tanulási eredmények a hetedik évfolyam végén	A számítógép főbb perifériás egységeinek használata önállóan vagy segítséggel, funkcióik ismerete. A számítógép és a mobilkommunikációs eszközök fontosabb alkalmazási területeinek és jelentőségüknek ismerete a mai társadalomban. A net célirányos használata. A program- és adatvédelem szabályainak betartása. Tapasztalatok az informatikai eszközök és információhordozók használatában. Az információforrások etikus használata. A számítógép-kezelés alapjainak elsajátítása. Többféle formázást tartalmazó, szöveges, rajzos, táblázatos dokumentumok elkészítése. Információfeldolgozási képesség gyakorlati hasznosságának belátása. Testi és lelki egészség megóvása érdekében a függőség megelőzése, a net veszélyeinek elhárítása. Törekvés a gyermeki adottságok kibontakoztatására. A számítógép egyre biztosabb, önálló kezelése. Iskolai algoritmusok értelmezése, minél önállóbb alkalmazása. Algoritmizáló képesség megerősödése, önállósulása. Grafikai kifejezőképesség önállósulása. Szabálykövető magatartás, megerősödött feladattudat kialakulása. Önbizalom, önértékelés fejlődése. Képesség céltudatos információszerzésre. Iskolai feladathoz dokumentum kiválasztása segítséggel, majd egyre önállóan. Tárgy- és névmutató használata. Beszámoló a szerzett információról – kérdések segítségével. Hagyományos és elektronikus könyvtárszolgáltatások igénybevétele tanuláshoz, szórakozáshoz. A korszerű technológiákon alapuló könyvtári ismerethordozókból, számítógépes, hálózatokból, multimédiás oktatóprogramokból történő információszerzés lehetőségének, módjának ismerete.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

Jeles (5)

- ❖ A számítógép főbb perifériás egységeinek használata önállóan vagy kevés segítséggel, funkcióik ismerete.
- ❖ A számítógép és a mobilkommunikációs eszközök fontosabb alkalmazási területeinek és jelentőségüknek ismerete.
- ❖ A net célirányos használata.
- ❖ A program- és adatvédelem szabályainak betartása.
- ❖ Tapasztalatok az informatikai eszközök és információhordozók használatában.
- ❖ Az információforrások etikus használata.
- ❖ A számítógép-kezelés alapjainak elsajátítása.
- ❖ Többféle formázást tartalmazó, szöveges, rajzos dokumentum elkészítése.
- ❖ Információfeldolgozási képesség gyakorlati hasznosságának belátása.
- ❖ A számítógép egyre biztonságosabb, önálló kezelése.
- ❖ Iskolai algoritmusok értelmezése, minél önállóbb alkalmazása.
- ❖ Algoritmizáló képesség megerősödése, önállósulása.
- ❖ Grafikai kifejezőképesség önállósulása.
- ❖ Szabálykövető magatartás, megerősödött feladattudat kialakulása.
- ❖ Képesség céltudatos információszerzésre.
- ❖ Iskolai feladathoz dokumentum kiválasztása segítséggel, majd egyre önállóan.

Jó (4)

A fenti szempontok minden pontjának teljesítése kevés tanári segítséggel.

Közepes (3)

- ❖ A számítógép főbb perifériás egységeinek használata önállóan vagy tanári segítséggel, funkcióik ismerete.
- ❖ A számítógép és a mobilkommunikációs eszközök fontosabb alkalmazási területeinek és jelentőségüknek ismerete.
- ❖ A net célirányos használata.
- ❖ A program- és adatvédelem szabályainak betartása.
- ❖ Képes tanári segítséggel az informatikai eszközök és információhordozók használatára.
- ❖ Az információforrások etikus használatát többé-kevésbé betartja.
- ❖ A számítógép-kezelés alapjait többé-kevésbé elsajátította.
- ❖ Többféle formázást tartalmazó, szöveges, rajzos dokumentumot tanári segítséggel elkészít.
- ❖ Grafikai kifejezőképesség fejlődése.
- ❖ Szabálykövető magatartás, megerősödött feladattudat kialakulása.
- ❖ Iskolai feladathoz dokumentum kiválasztása segítséggel.

Elégséges (2)

- ❖ A számítógép főbb perifériás egységeinek használata tanári segítséggel.
- ❖ A net használata.
- ❖ A program- és adatvédelem szabályainak betartása.
- ❖ Képes tanári segítséggel az informatikai eszközök és információhordozók használatára.
- ❖ Az információforrások etikus használatát többé-kevésbé betartja.
- ❖ A számítógép-kezelés alapjait többé-kevésbé elsajátította.

- ❖ Többféle formázást tartalmazó, szöveges, rajzos dokumentumot sok tanári segítséggel elkészít.
- ❖ Szabálykövető magatartás, megerősödött feladattudat kialakulóban van.
- ❖ Iskolai feladathoz dokumentum kiválasztása segítséggel.

8. évfolyam

heti 1 óra

Témakör	1. Digitális eszközök használata	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Érdeklődés megerősítése a tantárgy iránt. Perifériák, háttértárak megismertetése. Informatikai ismeretek és az informatikai környezet tudatos használatának erősítése. Információ befogadása, fogalmak értése, megjegyzése. Ismerkedés a virtuális világgal. Informatikai alapismeretek alkalmazása más tantárgyakban. Információ keresésének, gyűjtésének gyakoroltatása. Túlzott informatikai eszközhasználat káros hatásának tudatosítása. Hatékony, önálló tanuláshoz szükséges motiváció fenntartása IKT-eszközökkel. Helyes informatikai szemlélet kialakítása. Szándékos figyelem tartósságának további erősítése. Tanuláshoz szükséges belső motivációk kialakítása. A digitális technológia megfelelő használatának megismertetése. Perceptív fogalomalkotó, analógiás és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
1.1. Operációs rendszer és/vagy egy segédprogram alapszolgáltatása. Be- és kiviteli perifériák. Állományok tárolása: háttértárak. Képernyő részei. Ablak-gombok.	Operációs rendszerek futtatása, váltása. Számítógéphez csatlakoztatható perifériás eszközök működtetése. Perifériák csoportosítása. Háttértárak megismerése. Programok ablak-gombjainak használata. Operációs rendszer és a használt programok képernyőinek megismerése. Elektronikus számítógépek fejlődésének megismerése. Neumann János magyar származású természettudós munkásságáról ismeretek gyűjtése. Aktív szókincs bővítése. Mobilkommunikációs eszközök megismerése és használatuk. Virtuális tanulási környezet kezelésének megismerése, használata.	
1.2. Elektronikus számítógépek fejlődése. Az informatika történetének magyar tudósa.		
1.3. Mobilkommunikációs eszközök. Virtuális tanulási környezet, „Netikett”.		

Fogalmak	Windows, CD, DVD, pendrive-méret, ablak-gomb, operációs rendszer, mobilkommunikációs eszköz, címsor, menüsor, eszköztár, alkalmazási terület, gördítősáv, csúszka.	
Témakör	2. Alkalmazói ismeretek	Óraszám: 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Érdeklődési kör bővítése. A számítógép eszközszintű használata más tantárgyakban. Tanuláshoz szükséges belső motivációk kialakítása. Képesség fejlesztése a digitális technológiák megfelelő használatához. Az informatika társadalmi szerepének bemutatása konkrét példák alapján. Programok használata jogi és erkölcsi alapjainak megismertetése. Függség megelőzése. Nonverbális kifejezőképesség fejlesztése. Tájékozottság igényének alakítása a jeles napokban, nemzeti és nemzetközi ünnepekben.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása. Rajzolóprogram még ismeretlen eszközei. Rajzos, szöveges, táblázatos dokumentumok létrehozása, formázása. Nyomtatás. Szövegszerkesztés, a vágólap használata. 2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információ-megjelenítés. Adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök. Táblázatok, diagramok, grafikonok, következtetések.		Rajzos illusztráció készítése, a teljes eszköztár használatával. Igényesség a munkadarabok esztétikus külalakjára. Szövegszerkesztés elemi lehetőségeinek kipróbálása, karaktermegválasztás, betűméret, szöveg elhelyezése, hibajavítás. Szövegszerkesztési műveletek gyakorlása, dokumentum minél önállóbb készítése. Dokumentum nyomtatása. Szövegek és kép másolása vágólap használatával. Dokumentumok készítése az iskolai élet eseményeihez, jeles napokhoz kapcsolódva. Adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök megismerése, tájékozódás a használatokról. Táblázat létrehozása. Táblázatkezelés alapfogalmainak megismerése egyszerű példákra. Diagramok, grafikonok megismerése, adatok leolvasása. Adatbázisból történő információszerezés módjainak megismerése.
Fogalmak	Diagram, grafikon, karakter, betűméret, elhelyezés, vágólap, cella, sor, oszlop, nyomtatás.	

Témakör	3. Problémamegoldás digitális eszközökkel és módszerekkel	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ismétlődő utasítások végrehajtása – görbe vonalú betűk, számok, alakzatok előállítása. Irányok gyakoroltatása. Probléma megoldása tanári segítséggel és/vagy önállóan. Pontos szabálykövetés erősítése. Kreativitás, szépérzék fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
3.1. A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása Alakzatok teknőccel 3.2. Algoritmizálás (és adatmodellezés) Iskolai élet algoritmusai		Teknőccel körvonalas minták rajzolása utasítással, majd egyre önállóbban. Egymás utáni elemek, ismétlődések kapcsolatának észrevétele. Teknőc egyre önállóbb tudatos irányítása. Érdekes minták ismétlések segítségével. Minták önálló tervezése, rajzolása. Adatok gyűjtése, tervkészítés. Adatok megjelenítése: rajzban, írásban, jelekkel.
Fogalmak	Teknőcgrafika, beállítási lehetőség, szög- és lépésmagyság.	

Témakör	4. Infokommunikáció, információs társadalom	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az infokommunikációt segítő különféle eszközök bemutatása és lehetőségeik kipróbálása. Az elektronikus média eszközeinek és lehetőségeinek megismertetése. A tanulók életkorának megfelelő, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismertetése. Az IKT-eszközök túlzott használata veszélyeinek beláttatása, káros hatásainak megismertetése, törekvés erősítése a megelőzésre. Képesség kialakítása az informatika eszközrendszerének önálló vagy segítséggel történő alapvető használatára. A számítógép-használat helyes szokásrendszerének elvárása. Céltudatos, biztonságos net-használatra szoktatás.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek. Információhordozók ismert körének bővítése. 4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák. Információfogadás és -küldés, e-mail. Veszélyek. 4.3. Médiainformatika.		Életkornak megfelelő információhordozók körének bővítése, megismerésük, használatuk. A számítógépes technika felhasználása a tudás bővítésére egyre önállóbban. Információk küldése és fogadása minél önállóbban. Informatikai levelezési nyelv használata. Adatokkal való visszaélés veszélyeinek, következményeinek megismerése.

Céltudatos információszerzés.	Hatékony, céltudatos információszerzés gyakorlása.
4.4. Információkezelés jogi és etikai vonatkozása Biztonsági kérdések	Információforrások biztonságos, etikus felhasználása.
4.5. Az e-szolgáltatások szerepe és használata. E-szolgáltatások a mindennapi életben.	E-szolgáltatások jelentőségének megismerése. Gyermekeknek szóló szolgáltatások körének további bővítése. Kommunikáció a számítógép egy biztonságos csevegő programja segítségével, on-line beszélgetés.
Fogalmak	Informatikai levelezési nyelv, visszaélés, következmény, online, csevegőprogram, e-mail, honlap, kezdőoldal, link (hivatkozás).

Témakör	5. Könyvtári informatika	Óraszám 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások céltudatos használatának kialakítása. Tantárgyak anyagához megfelelő információs forrás kiválasztása, lehetőleg önállóan. Pozitív viszonyulás kialakítása a könyvtárhasználathoz.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
Lakóhelyi könyvtár. Bibliográfia. Kézikönyvek, lexikonok. Elektronikus könyvtár.		Dokumentumok csoportosítása. Adott feladathoz segédanyag keresése önállóan vagy csoportmunkában – tanári irányítással. Keresési módszerek alkalmazása. Elektronikus könyvtárhasználat megismerése. Tematikus gyűjtőmunka – segítséggel. Médiumok típusba sorolása.

Összegzett tanulási eredmények a nyolcadik évfolyam végén	A számítógép főbb perifériás egységeinek használata önállóan vagy segítséggel, funkcióik ismerete. A számítógép és a mobilkommunikációs eszközök fontosabb alkalmazási területeinek és jelentőségüknek ismerete a mai társadalomban. A net célirányos használata. A program- és adatvédelem szabályainak betartása. Tapasztalatok az informatikai eszközök és információhordozók használatában. Az információforrások etikus használata. A számítógép-kezelés alapjainak elsajátítása. Többféle formázást tartalmazó, szöveges, rajzos, táblázatos dokumentumok elkészítése. Adatok táblázatos, diagramos, grafikonos megjelenítésének értelmezése. Információfeldolgozási képesség gyakorlati hasznosságának belátása.

	Testi és lelki egészség megóvása érdekében a függőség megelőzése, a net veszélyeinek elhárítása. Törekvés a gyermeki adottságok kibontakoztatására. A számítógép egyre biztosabb, önálló kezelése. Iskolai algoritmusok értelmezése, minél önállóbb alkalmazása. Algoritmizáló képesség megerősödése, önállósulása. Grafikai kifejezőképesség önállósulása. Szabálykövető magatartás, megerősödött feladattudat kialakulása. Önbizalom, önértékelés fejlődése. Képesség céltudatos információszerzésre. Iskolai feladathoz dokumentum kiválasztása segítségével, majd egyre önállóan. Tárgy- és névmutató használata. Beszámoló a szerzett információról – kérdések segítségével. Hagyományos és elektronikus könyvtárszolgáltatások igénybevétele tanuláshoz, szórakozáshoz. A korszerű technológiákon alapuló könyvtári ismerethordozókból, számítógépes, hálózatokból, multimédiás oktatóprogramokból történő információszerzés lehetőségének, módjának ismerete.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

Jeles (5)

- ❖ A számítógép főbb perifériás egységeinek használata önállóan vagy kevés segítséggel, funkcióik ismerete.
- ❖ A számítógép és a mobilkommunikációs eszközök fontosabb alkalmazási területeinek és jelentőségüknek ismerete.
- ❖ A net célirányos használata.
- ❖ A program- és adatvédelem szabályainak betartása.
- ❖ Tapasztalatok az informatikai eszközök és információhordozók használatában.
- ❖ Az információforrások etikus használata.
- ❖ A számítógép-kezelés alapjainak elsajátítása.
- ❖ Többféle formázást tartalmazó, szöveges, rajzos, táblázatos dokumentum elkészítése.
- ❖ Információfeldolgozási képesség gyakorlati hasznosságának belátása.
- ❖ A számítógép egyre biztosabb, önálló kezelése.
- ❖ Iskolai algoritmusok értelmezése, minél önállóbb alkalmazása.
- ❖ Algoritmizáló képesség megerősödése, önállósulása.
- ❖ Grafikai kifejezőképesség önállósulása.
- ❖ Szabálykövető magatartás, megerősödött feladattudat kialakulása.
- ❖ Képesség céltudatos információszerzésre.
- ❖ Iskolai feladathoz dokumentum kiválasztása segítségével, majd egyre önállóan.

Jó (4)

A fenti szempontok minden pontjának teljesítése kevés tanári segítséggel.

Közepes (3)

- ❖ A számítógép főbb perifériás egységeinek használata önállóan vagy tanári segítséggel, funkcióik ismerete.
- ❖ A számítógép és a mobilkommunikációs eszközök fontosabb alkalmazási területeinek és jelentőségüknek ismerete.

- ❖ A net célirányos használata.
- ❖ A program- és adatvédelem szabályainak betartása.
- ❖ Képes tanári segítséggel az informatikai eszközök és információhordozók használatára.
- ❖ Az információforrások etikus használatát többé-kevésbé betartja.
- ❖ A számítógép-kezelés alapjait többé-kevésbé elsajátította.
- ❖ Többféle formázást tartalmazó, szöveges, rajzos dokumentumot tanári segítséggel elkészít.
- ❖ Grafikai kifejezőképesség fejlődése.
- ❖ Szabálykövető magatartás, megerősödött feladattudat kialakulása.
- ❖ Iskolai feladathoz dokumentum kiválasztása segítséggel.

Elégséges (2)

- ❖ A számítógép főbb perifériás egységeinek használata tanári segítséggel.
- ❖ A net használata.
- ❖ A program- és adatvédelem szabályainak betartása.
- ❖ Képes tanári segítséggel az informatikai eszközök és információhordozók használatára.
- ❖ Az információforrások etikus használatát többé-kevésbé betartja.
- ❖ A számítógép-kezelés alapjait többé-kevésbé elsajátította.
- ❖ Többféle formázást tartalmazó, szöveges, rajzos dokumentumot sok tanári segítséggel elkészít.
- ❖ Szabálykövető magatartás, megerősödött feladattudat kialakulóban van.
- ❖ Iskolai feladathoz dokumentum kiválasztása segítséggel.

TECHNIKA ÉS TERVEZÉS

5-8. évfolyam

A tantárgy tanításának célja a tanulók közvetlen környezetében szerzett tapasztalataikból kiindulva kialakítani a pontosabb, tudatosabb eligazodásukat a technika, a társadalom és a munka világában. A kerettanterv épít a Nat-ban megfogalmazott alapelvekre, a fő témakörökre és tanulási eredményekre.

A tantárgy a fejlesztési feladatok vonatkozásában szintetizáló tevékenységet tölt be. Kiemelt figyelmet fordít arra, hogy a tanulók életmódjának, szokásainak, magatartásformáinak alakítása próbák és gyakorlási lehetőségek során történjen. A pedagógus a tanulók egyediségének, megváltozott tulajdonság-együtteseinek figyelembe vételével járul hozzá a kommunikációs, a kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság és a személyes és társas kapcsolati kompetenciák kialakításához. Feladata az egyszerűbb technológiai folyamatokat és azok kapcsolatait ismétlődő tanulási folyamatban, állandó aktivitásban, egyre önállóbb tevékenységre készítéssel elsajátíttatni.

A tantárgy kiemelt habilitációs és rehabilitációs feladatai közé tartozik a gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése, a problémafelismerő, a tervező, alakító, konstruáló képesség fejlesztése, a kíváncsiság, motiváltság ébrentartása. A cselekvőképesség fejlesztése, az önellátás kialakítása érdekében a fejlesztés a megfelelő technikák elsajátítására fókuszál, a motorikus képességek fejlesztését állítva a középpontba. A munkához való helyes viszonyulás kialakításához szükség van az akaraterő, kitartás tudatos fejlesztésére, a reális énkép, önismeret kialakítására. Támogatni-segíteni kell a tanulókat a távlati lehetőségeik felismerésében, az önfejlesztő magatartás elfogadásában és gyakorlásában is.

5. évfolyam heti 1 óra

Témakör	1. A személyes szükségletekkel kapcsolatos teendők	Óraszám 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ápolt, kulturált megjelenéshez szükséges rutinfeladatok megbízható elvégzése. Biztonságos közlekedés szabályainak elsajátíttatása.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
1.1. Önkiszolgálás Öltözködés		Divattal, öltözködéssel kapcsolatos ismeretek szerzése (üzletek kínálata, divatlapok tanulmányozása, egyéni ízlés, előnyös viselet, öltözködési stílus).
Saját ruhanemű gondozása		Fehérnemű-használat fontosságának belátása (napi váltás, mosás).
Étkezés		Korszerű, sokoldalú táplálkozás megismerése (tanulmányi séta, üzletek kínálata, saját tapasztalat elmondása, fogyókúra, táplálkozási zavarok felismerése).
1.2. Tisztálkodás (a pubertáskor testi higiénéje)		Megbízható, önálló tisztálkodás, körömápolás, testápoló szerek használatának gyakorlása. Dezodorálás.

1.3. Közlekedés Tömegközlekedés Kerékpáros közlekedés Illemszabályok Jelzőtáblák	Az időjárás hatásának felismerése a közlekedés biztonságára (gyűjtőmunka, baleseti leírások, statisztika). Kerékpározás szabályainak megismerése. Előzékenység, udvariasság szabályainak megismerése, gyakorlása. A közlekedési táblák ismeretének bővítése, tanulmányi séta forgalmas csomópontokon, közlekedési parkban.
Fogalmak	Divat, ízléses, előnyös, kirívó, fogyókúra, táplálkozási zavar, anorexia, elhízás, pubertáskor, testi változás, testápolás, közlekedési szabály, baleseti statisztika, időjárási front, rendőri intézkedés, közlekedési csomópont, forgalomirányítás.

Témakör	2. Anyagok alakítása, modellezés	Óraszám 18 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tevékenységek örömeinek biztosítása. Esztétikus munkadarabok készítése során az önállóság növelése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
2.1. Papírmunkák	Papír (selyempapír, karton, krepp-papír újságpapír, hullámpapír) megmunkálása (karcolás, festés, lyukasztás, ragasztás, papírmasé), tárgyak készítése alkalmakra (jelmez, álarc, dekoráció, ajándék).	
2.2. Drót, zsineg, fonal, alufólia alakítása	Formák, tárgyak készítése minta és egyéni elképzelés alapján. Fonás, sodrás, hajlítás.	
2.3. Természetes anyagok használata	Toboz, makk, csuhé, kavics, parafa, termékek felhasználásával babák, díszek, képek készítése (festés, ragasztás).	
2.4. Modellezés	Egyszerű ház megtervezése, alaprajz, nézeti rajzok és látszati rajz alapján. Makett készítése. A házépítés modellezése. Építőanyagok megismerése tanulmányi kirándulások során (építkezés, szaküzlet felkeresése). Építés, szerelés fémépítő és tetszés szerinti építőjáték felhasználásával (autó, daru, kerítés, jelzőlámpa). Különböző méretű csavarok, anyák összeszerelése.	

	Puhafa ragasztása, faragása, szögelése, szögek kihúzása, kalapács, fogó használata (képkeret).
2.5. Hulladékkezelés	Törekvés a takarékos anyaghasználatra, szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás területeinek megismerése, lehetőségek szerinti gyakorlása.
Fogalmak	Papírfajta, tervrajz, lépték, arány, építési mód, épületelem, funkció, szelektív, újrahasznosítás.

Témakör	3. Háztartás, gazdálkodás, életmód	Óraszám 13 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ok-okozati összefüggések felismerése képességének fejlesztése. Problémamegoldó képesség fejlesztése. Pénzügyi ismeretek bővítése. Igények és lehetőségek felmérése, képesség kialakítása ezek mérlegelésére.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
3.1. Egészség-betegség: betegségmegelőzés 3.2. Egészséges életmód		Különbféle szituációk feldolgozása (tréning, szerepjáték). Táplálkozás: javasolt és kevésbé javasolt élelmiszerek gyűjtése, csoportosítása. Mozgás, sport területei a mindennapi tevékenységek között (testedzés, kondicionálás, természetjárás).
3.3. Takarékos energiafogyasztás		A víz-, elektromosság-, hőenergia használata során alkalmazható takarékosági technikák (energiatakarékos égők, szigetelés, odafigyelés a vízcsapok kifogástalan működésére).
3.4. Házimunkák Lakásgondozás		Rendszeres és időközönként szükséges munkák elvégzése (csoportosítás, gyakorlás, tanulmányi séta). Tevékenység tervezése, gyakorlása, utómunkák.
Ételkészítés		Vendéglátás (szituációs gyakorlatok).
3.3. Gazdálkodás		A család költségvetése, bevétel, kiadás. Közütemi számlák tanulmányozása, összehasonlítása (a tapasztalt elemzése). Példák átmeneti pénzügyi zavarok kezelésére.
Vásárlás		Zsebpénz, háztartási pénz, vásárlások tervezése, akciók, kedvezmények, diszkont, internetes vásárlás – ismeretek szerzése, tapasztalatok megbeszélése.

fogalmak	Tápanyag, zsír, szénhidrát, vitamin, kondicionálás, energiatípus, házimunka, eszköz, tevékenység, költségvetés, bevétel, kiadás, banki művelet, kölcsön, kamat, határidő, akció, leértékelés, kedvezmény.
Összegzett tanulási eredmények az 5. évfolyam végére	Ápolt, kulturált megjelenés, következetes és rendszeres testápolás. Az élelmiszerek ismerete és csoportosítása az egészséges táplálkozás megvalósítása és az étkezési zavarok elkerülése érdekében. A test változásainak érzékelése, a pubertáskornak megfelelő higiéniai szokások bevezetése. Önállásul a gyalogos és közösségi közlekedésben, a kerékpáros közlekedés szabályainak elsajátítása. Új anyagok és újabb technikák megismerése a tárgyak alakításához, modellek készítéséhez. Az egészséges életmód érdekében szükséges tennivalók körének bővítése. A tanuló életkorának és képességeinek megfelelően ismeretek az energiatakarékosságról, a szelektív hulladékgyűjtésről. A gazdálkodással és pénzhasználattal kapcsolatos fogalmak megismerése.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

Jeles (5)

A tanult anyagok ismerete és az eszközök használata biztos. Munkája tiszta, rendes és pontos. A tanult technikákat biztonsággal alkalmazza.

Jó (4)

A tanult anyagok ismerete és az eszközök használata jó. Munkája tiszta, rendes és pontos. A tanult technikákat jól alkalmazza.

Közepes (3)

A tanult anyagok ismerete és az eszközök használata megfelelő. Munkája gyakran pontatlan. A tanult technikákat megfelelően alkalmazza.

Elégséges (2)

A tanult anyagok ismerete hiányos, az eszközök használata bizonytalan. Munkái pontatlanok. A tanult technikák alkalmazása bizonytalan.

6. évfolyam heti 1 óra

Témakör	1. A személyes szükségletekkel kapcsolatos teendők	Óraszám 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ápolt, kulturált megjelenéshez szükséges rutinfeladatok megbízható elvégzése. Biztonságos közlekedés szabályainak elsajátíttatása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	

1.1. Önkiszolgálás Öltözködés	Divattal, öltözködéssel kapcsolatos ismeretek szerzése (üzletek kínálata, divatlapok tanulmányozása, egyéni ízlés, előnyös viselet, öltözködési stílus).
Saját ruhanemű gondozása	Fehérnemű-használat fontosságának belátása (napi váltás, mosás).
Étkezés	Korszerű, sokoldalú táplálkozás megismerése (tanulmányi séta, üzletek kínálata, saját tapasztalat elmondása, fogyókúra, táplálkozási zavarok felismerése).
1.2. Tisztálkodás (a pubertáskor testi higiéniája)	Megbízható, önálló tisztálkodás, körömápolás, testápoló szerek használatának gyakorlása. Dezodorálás.
1.3. Közlekedés Tömegközlekedés Kerékpáros közlekedés Illemszabályok Jelzőtáblák	Az időjárás hatásának felismerése a közlekedés biztonságára (gyűjtőmunka, baleseti leírások, statisztika). Kerékpározás szabályainak megismerése. Előzékenység, udvariasság szabályainak megismerése, gyakorlása. A közlekedési táblák ismeretének bővítése, tanulmányi séta forgalmas csomópontokon, közlekedési parkban.
Fogalmak	Divat, ízléses, előnyös, kirívó, fogyókúra, táplálkozási zavar, anorexia, elhízás, pubertáskor, testi változás, testápolás, közlekedési szabály, baleseti statisztika, időjárási front, rendőri intézkedés, közlekedési csomópont, forgalomirányítás.

Témakör	2. Anyagok alakítása, modellezés	Óraszám 18 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tevékenységek örömeinek biztosítása. Eszterikus munkadarabok készítése során az önállóság növelése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
2.1. Papírmunkák		Papír (selyempapír, karton, krepp-papír újságpapír, hullámpapír) megmunkálása (karcolás, festés, lyukasztás, ragasztás, papírmasé), tárgyak készítése alkalmakra (jelmez, álarc, dekoráció, ajándék).
2.2. Drót, zsinag, fonag, alufólia alakítása		Formák, tárgyak készítése minta és egyéni elképzelés alapján. Fonás, sodrás, hajlítás.
2.3. Természetes anyagok használata		Toboz, makk, csuhé, kavics, parafa, termések felhasználásával babák, díszek, képek készítése (festés, ragasztás).

2.4. Modellezés	Egyszerű ház megtervezése, alaprajz, nézeti rajzok és látszati rajz alapján. Makett készítése. A házépítés modellezése. Építőanyagok megismerése tanulmányi kirándulások során (építkezés, szaküzlet felkeresése). Építés, szerelés fémépítő és tetszés szerinti építőjáték felhasználásával (autó, daru, kerítés, jelzőlámpa). Különböző méretű csavarok, anyák összeszerelése. Puhafa ragasztása, faragása, szögelése, szögek kihúzása, kalapács, fogó használata (képkeret).
2.5. Hulladékkezelés	Törekvés a takarékos anyaghasználatra, szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás területeinek megismerése, lehetőségek szerinti gyakorlása.
Fogalmak	Papírfajta, tervrajz, lépték, arány, építési mód, épületelem, funkció, szelektív, újrahasznosítás.

Témakör	3. Háztartás, gazdálkodás, életmód	Óraszám 13 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ok-okozati összefüggések felismerése képességének fejlesztése. Problémamegoldó képesség fejlesztése. Pénzügyi ismeretek bővítése. Igények és lehetőségek felmérése, képesség kialakítása ezek mérlegelésére.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
3.1. Egészség-betegség: betegségmegelőzés 3.2. Egészséges életmód		Különbféle szituációk feldolgozása (tréning, szerepjáték). Táplálkozás: javasolt és kevésbé javasolt élelmiszerek gyűjtése, csoportosítása. Mozgás, sport területei a mindennapi tevékenységek között (testedzés, kondicionálás, természetjárás).
3.3. Takarékos energiafogyasztás		A víz-, elektromosság-, hőenergia használata során alkalmazható takarékosági technikák (energiatakarékos égők, szigetelés, odafigyelés a vízcsapok kifogástalan működésére).
3.4. Házimunkák Lakásgondozás		Rendszeres és időközönként szükséges munkák elvégzése (csoportosítás, gyakorlás, tanulmányi séta). Tevékenység tervezése, gyakorlása, utómunkák.

Ételkészítés	Vendéglátás (szituációs gyakorlatok).
3.3. Gazdálkodás	A család költségvetése, bevétel, kiadás. Közüzemi számlák tanulmányozása, összehasonlítása (a tapasztaltak elemzése). Példák átmeneti pénzügyi zavarok kezelésére.
Vásárlás	Zsebpénz, háztartási pénz, vásárlások tervezése, akciók, kedvezmények, diszkont, internetes vásárlás – ismeretek szerzése, tapasztalatok megbeszélése.

Összegzett tanulási eredmények a 6. évfolyam végére	Ápolt, kulturált megjelenés, következetes és rendszeres testápolás. Az élelmiszerek ismerete és csoportosítása az egészséges táplálkozás megvalósítása és az étkezési zavarok elkerülése érdekében. A test változásainak érzékelése, a pubertáskornak megfelelő higiéniai szokások bevezetése. Önállósulás a gyalogos és közösségi közlekedésben, a kerékpáros közlekedés szabályainak elsajátítása. Új anyagok és újabb technikák megismerése a tárgyak alakításához, modellek készítéséhez. Az egészséges életmód érdekében szükséges tennivalók körének bővítése. A tanuló életkorának és képességeinek megfelelően ismeretek az energiatakarékosságról, a szelektív hulladékgyűjtésről. A gazdálkodással és pénzhasználattal kapcsolatos fogalmak megismerése.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Jeles (5)

A tanult anyagok ismerete és az eszközök használata biztos. Munkája tiszta, rendes és pontos. A tanult technikákat biztonsággal alkalmazza.

Jó (4)

A tanult anyagok ismerete és az eszközök használata jó. Munkája tiszta, rendes és pontos. A tanult technikákat jól alkalmazza.

Közepes (3)

A tanult anyagok ismerete és az eszközök használata megfelelő. Munkája gyakran pontatlan. A tanult technikákat megfelelően alkalmazza.

Elégséges (2)

A tanult anyagok ismerete hiányos, az eszközök használata bizonytalan. Munkái pontatlanok. A tanult technikák alkalmazása bizonytalan.

7. évfolyam heti 1 óra

Témakör	1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	Óraszám 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az esztétikus külső megjelenésre törekvés erősítése. A tájékozódás eszközeinek és módjának megismertetése és alkalmazása.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
1.1.Önkiszolgálás	Önállóság a személyes teendők elvégzésében (a tanultak alkalmazása a napi tevékenységekben, a szolgáltatások rendszeres igénybevétele, fodrász, bőrápolás, kozmetikai szerek, sminkelés, körömápolás), a túlzások kerülése.	
1.2. Közlekedés	A település közlekedési viszonyainak ismerete. Tájékozódás a térképen. Közlekedési útvonal kiválasztása. A közlekedési szabályok ismerete és betartása. Tájékozódás a menetrendben.	
Fogalmak	Bőrápolás, sminkelés, alkalomnak megfelelés, térképajta, közlekedési útvonal, közlekedési szabály és jelzés, menetrend.	

Témakör	2. Anyagok alakítása, modellezés	Óraszám 14 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Műveleti algoritmusok pontos követése a tervezésben és a kivitelezésben. Egyszerűbb hibák felfedezése és javítása irányítással.	
Ismeretek		Fejlesztési követelmények/Tevékenységek
2.1. Modellezés	Általánosan használt egyszerű gépek, berendezések (működő modellek) készítése, tanulmányozása. Csengő, elemlámpa, izzó ellenőrzése, belső égésű motor modelljének tanulmányozása. Vasúti pálya, vasúti modell működésének megfigyelése. Háztartási gépek használata, világítás, fűtés, vízhasználat (balesetmentes, szakszerű használat, időzítő, fokozat beállítása), az eszközök megfigyelése működés közben. Háztartási eszközök hibájának megfigyelése (csöpögő csap, WC-tartály, festékhiba, szobanövény átültetése) és javítása irányítással.	

	Makett készítése változatos anyagokból, építőelemekből. Alaprajz, térkép tanulmányozása, készítése, eligazodás alaprajzon, térképen.
Fogalmak	Gép, technikai rendszer, belső égésű motor, elektromos hálózat, biztosíték, áramtalanítás, mérőóra-állás, vízvezeték, gázvezeték, időzítő, tömítés, hőfokszabályozó, balesetvédelem, használati utasítás, garancia.

Témakör	3. Háztartás, gazdálkodás	Óraszám 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A vásárlói jogok megismerése, és szükség esetén alkalmazása. A gazdálkodással, pénzkezeléssel kapcsolatos elemi összefüggések felismerése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
3.1. Vásárlás. Szavatosság. Jótállás. Garancia. Csere.		Vásárlás során lényeges körülmények mérlegelése. Szavatossági idő, kezelés, fogyaszthatóság, tárolás módja a piktogramokon: piktogramok megfigyelése, leolvasása. Vásárolt áru cseréje, a feltételek megismerése.
3.2. Háztartási pénzgazdálkodás		Bevétel, kiadás tervezése, fiktív és valós adatokkal. Közüzemi számlák tanulmányozása, értelmezése. Háztartási füzet használata (zsebpénz felhasználásának figyelemmel kísérése, a kiadások elemzése, hasznos vagy haszontalan célra költötte-e, gyűjtés nagyobb vásárlás megvalósítására).
3.3. Felelős pénzkezelés		Készpénz, bankkártya használata. Megtakarítások, kölcsön, törlesztés. Bank felkeresése, viselkedési szabályok megismerése, betartása; tennivalók, szükséges dokumentumok megismerése a banki szolgáltatás igénybevételéhez.
Fogalmak	Bevétel, kiadás, rezsi, háztartási füzet, készpénz, bankkártya, jelszó, automata, átutalás, kamat, kölcsön, jelzálog, árvérezés, megtakarítás, pontosság, folyószámla.	

Témakör	4. Pályaorientáció	Óraszám 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szakmák, és a szükséges képességek minél szélesebb körű megismertetése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek

4.1. Önismeret. Képességek. Főbb érdeklődési területek.	Önismereti foglalkozások, tréning; szívesen végzett tevékenységek, érdeklődés irányának számbavétele, megfogalmazása.
4.2. Pályaválasztással kapcsolatos alapfogalmak.	A felmerült alapfogalmak megismerése, értelmezése, gyakorlati példák keresése, megbeszélése.
4.3. Pályaképek, pályatükrök, egyes foglalkozások megismerése.	Foglalkozások, a szükséges készségek, a végett tevékenységek, eszközök számbavétele. Üzemlátogatás. Munkahelyek, foglalkozások megfigyelése.
4.4. Pályaalkalmasság.	A vizsgált foglalkozásokhoz szükséges képességek, készségek számbavétele.
4.5. Pályaválasztással kapcsolatos dokumentumok.	Önéletrajz készítése, jelentkezési lap tanulmányozása, kitöltése.
4.6. Továbbtanulási, szakmatanulási lehetőségek.	Pályaválasztási tanácsadó felkeresése. Pályaválasztási kézikönyv, szakmákkal kapcsolatos ismertető tanulmányozása.
4.7. A munkavállalás feltételei.	Tájékozódás a munkaerőpiacon.
Fogalmak	Önismeret, tréning, képesség, készség, őszinteség, továbbtanulás, pályaválasztás, pályaalkalmasság, önéletrajz, pályaválasztási tanácsadó, jelentkezési lap, foglalkozás, szakma, munkaügyi központ, munkakör, beosztás.

Összegzett tanulási eredmények a 7. évfolyam végére	Ápolt, kulturált megjelenés, következetes és rendszeres testápolás. Tájékozódás térképen, közlekedési jelzések felismerése és alkalmazása. Menetrend használata. Közlekedéssel kapcsolatos tájékoztatás figyelemmel kísérése. Működő modellek készítése irányítással. Vásárlással, szolgáltatás igénybevételével kapcsolatos fogyasztóvédelmi szabályok és információk ismerete. Háztartási pénzgazdálkodás, felelős pénzkezelés elemeinek megértése, az ismeretek alkalmazása. Pályaválasztás során felmerülő szempontok és teendők megismerése és mérlegelése a helyes döntés érdekében.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKEKLÉS

Jeles (5)

- ❖ Jól tájékozódik a térképen, felismeri és alkalmazza a közlekedési jelzéseket.
- ❖ Jól használja a menetrendet. Közlekedéssel kapcsolatos tájékoztatást figyelemmel kíséri.
- ❖ Működő modelleket készít irányítással.
- ❖ Vásárlással, szolgáltatás igénybevételével kapcsolatos fogyasztóvédelmi szabályokat és információkat jól ismeri.

- ❖ Háztartási pénzgazdálkodás, felelős pénzkezelés elemeit megérti, az ismereteket alkalmazza.

Jó (4)

- ❖ Kevés segítséggel tájékozódik a térképen, felismeri és alkalmazza a legtöbb közlekedési jelzést.
- ❖ Kevés segítséggel használja a menetrendet. Közlekedéssel kapcsolatos tájékoztatást figyelemmel kíséri.
- ❖ Működő modelleket készít irányítással és kevés segítséggel.
- ❖ Vásárlással, szolgáltatás igénybevételével kapcsolatos fogyasztóvédelmi szabályokat és információk legtöbbjét ismeri.
- ❖ Háztartási pénzgazdálkodás, felelős pénzkezelés elemeit megérti, az ismereteket kevés segítséggel alkalmazza.

Közepes (3)

- ❖ Segítséggel tájékozódik a térképen, felismer és alkalmaz több közlekedési jelzést.
- ❖ Segítséggel használja a menetrendet. Közlekedéssel kapcsolatos tájékoztatást figyelemmel kíséri.
- ❖ Működő modelleket készít irányítással és segítséggel.
- ❖ Vásárlással, szolgáltatás igénybevételével kapcsolatos fogyasztóvédelmi szabályokat és információkból a fontosabbakat ismer.
- ❖ Háztartási pénzgazdálkodás, felelős pénzkezelés elemeit segítséggel megérti, az ismereteket segítséggel alkalmazza.

Elégséges (2)

- ❖ Sok segítséggel tájékozódik a térképen, segítséggel felismer és alkalmaz néhány közlekedési jelzést.
- ❖ Sok segítséggel használja a menetrendet. Közlekedéssel kapcsolatos tájékoztatást figyelemmel kíséri.
- ❖ Működő modelleket készít sok irányítással és segítséggel.
- ❖ Vásárlással, szolgáltatás igénybevételével kapcsolatos fogyasztóvédelmi szabályokat és információkból néhányat ismeri.
- ❖ Háztartási pénzgazdálkodás, felelős pénzkezelés elemeit nem érti meg, az ismereteket segítséggel sem alkalmazza.

8. évfolyam

heti 1 óra

Témakör	1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	Óraszám 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az esztétikus külső megjelenésre törekvés erősítése. A tájékozódás eszközeinek és módjának megismertetése és alkalmazása.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
1.1.Önkiszolgálás		Önállóság a személyes teendők elvégzésében (a tanultak alkalmazása a napi tevékenységekben, a szolgáltatások rendszeres igénybevétele, fodrász, bőrápolás,

	kozmetikai szerek, sminkelés, körömápolás), a túlzások kerülése.
1.2. Közlekedés	A település közlekedési viszonyainak ismerete. Tájékozódás a térképen. Közlekedési útvonal kiválasztása. A közlekedési szabályok ismerete és betartása. Tájékozódás a menetrendben.
Fogalmak	Bőrápolás, sminkelés, alkalomnak megfelelés, térképfajta, közlekedési útvonal, közlekedési szabály és jelzés, menetrend.

Témakör	2. Anyagok alakítása, modellezés	Óraszám 14 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Műveleti algoritmusok pontos követése a tervezésben és a kivitelezésben. Egyszerűbb hibák felfedezése és javítása irányítással.	
	Ismeretek	Fejlesztési követelmények/Tevékenységek
2.1. Modellezés		Általánosan használt egyszerű gépek, berendezések (működő modellek) készítése, tanulmányozása. Csengő, elemlámpa, izzó ellenőrzése, belső égésű motor modelljének tanulmányozása. Vasúti pálya, vasúti modell működésének megfigyelése. Háztartási gépek használata, világítás, fűtés, vízhasználat (balesetmentes, szakszerű használat, időzítő, fokozat beállítása), az eszközök megfigyelése működés közben. Háztartási eszközök hibájának megfigyelése (csöpögő csap, WC-tartály, festékhiba, szobanövény átültetése) és javítása irányítással. Makett készítése változatos anyagokból, építőelemekből. Alaprajz, térkép tanulmányozása, készítése, eligazodás alaprajzon, térképen.
Fogalmak	Gép, technikai rendszer, belső égésű motor, elektromos hálózat, biztosíték, áramtalanítás, mérőóra-állás, vízvezeték, gázvezeték, időzítő, tömítés, hőfokszabályozó, balesetvédelem, használati utasítás, garancia.	

Témakör	3. Háztartás, gazdálkodás	Óraszám 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A vásárlói jogok megismerése, és szükség esetén alkalmazása. A gazdálkodással, pénzkezeléssel kapcsolatos elemi összefüggések felismerése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
3.1. Vásárlás. Szavatosság. Jótállás. Garancia. Csere.	Vásárlás során lényeges körülmények mérlegelése. Szavatossági idő, kezelés, fogyaszthatóság, tárolás módja a piktogramokon: piktogramok megfigyelése, leolvasása. Vásárolt áru cseréje, a feltételek megismerése.
3.2. Háztartási pénzgazdálkodás	Bevétel, kiadás tervezése, fiktív és valós adatokkal. Közüzeti számlák tanulmányozása, értelmezése. Háztartási füzet használata (zsebpénz felhasználásának figyelemmel kísérése, a kiadások elemzése, hasznos vagy haszontalan célra költötte-e, gyűjtés nagyobb vásárlás megvalósítására).
3.3. Felelős pénzkezelés	Készpénz, bankkártya használata. Megtakarítások, kölcsön, törlesztés. Bank felkeresése, viselkedési szabályok megismerése, betartása; tennivalók, szükséges dokumentumok megismerése a banki szolgáltatás igénybevételéhez.
Fogalmak	Bevétel, kiadás, rezszi, háztartási füzet, készpénz, bankkártya, jelszó, automata, átutalás, kamat, kölcsön, jelzálog, árvézés, megtakarítás, pontosság, folyószámla.

Témakör	4. Pályaorientáció	Óraszám 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szakmák, és a szükséges képességek minél szélesebb körű megismertetése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
4.1. Önismeret. Képességek. Főbb érdeklődési területek.	Önismereti foglalkozások, tréning; szívesen végzett tevékenységek, érdeklődés irányának számbavétele, megfogalmazása.	
4.2. Pályaválasztással kapcsolatos alapfogalmak.	A felmerült alapfogalmak megismerése, értelmezése, gyakorlati példák keresése, megbeszélése.	
4.3. Pályaképek, pályatükrök, egyes foglalkozások megismerése.	Foglalkozások, a szükséges készségek, a végett tevékenységek, eszközök számbavétele. Üzemlátogatás. Munkahelyek, foglalkozások megfigyelése.	

4.4. Pályaalkalmasság.	A vizsgált foglalkozásokhoz szükséges képességek, készségek számbavétele.
4.5. Pályaválasztással kapcsolatos dokumentumok.	Önéletrajz készítése, jelentkezési lap tanulmányozása, kitöltése.
4.6. Továbbtanulási, szakmatanulási lehetőségek.	Pályaválasztási tanácsadó felkeresése. Pályaválasztási kézikönyv, szakmákkal kapcsolatos ismertető tanulmányozása.
4.7. A munkavállalás feltételei.	Tájékozódás a munkaerőpiacon.
Fogalmak	Önismeret, tréning, képesség, készség, őszinteség, továbbtanulás, pályaválasztás, pályaalkalmasság, önéletrajz, pályaválasztási tanácsadó, jelentkezési lap, foglalkozás, szakma, munkaügyi központ, munkakör, beosztás.

Összegzett tanulási eredmények a 7. évfolyam végére	Ápolt, kulturált megjelenés, következetes és rendszeres testápolás. Tájékozódás térképen, közlekedési jelzések felismerése és alkalmazása. Menetrend használata. Közlekedéssel kapcsolatos tájékoztatás figyelemmel kísérése. Működő modellek készítése irányítással. Vásárlással, szolgáltatás igénybevételével kapcsolatos fogyasztóvédelmi szabályok és információk ismerete. Háztartási pénzgazdálkodás, felelős pénzkezelés elemeinek megértése, az ismeretek alkalmazása. Pályaválasztás során felmerülő szempontok és teendők megismerése és mérlegelése a helyes döntés érdekében.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Jeles (5)

- ❖ Jól tájékozódik a térképen, felismeri és alkalmazza a közlekedési jelzéseket.
- ❖ Jól használja a menetrendet. Közlekedéssel kapcsolatos tájékoztatást figyelemmel kíséri.
- ❖ Működő modelleket készít irányítással.
- ❖ Vásárlással, szolgáltatás igénybevételével kapcsolatos fogyasztóvédelmi szabályokat és információkat jól ismeri.
- ❖ Háztartási pénzgazdálkodás, felelős pénzkezelés elemeit megérti, az ismereteket alkalmazza.

Jó (4)

- ❖ Kevés segítséggel tájékozódik a térképen, felismeri és alkalmazza a legtöbb közlekedési jelzést.
- ❖ Kevés segítséggel használja a menetrendet. Közlekedéssel kapcsolatos tájékoztatást figyelemmel kíséri.
- ❖ Működő modelleket készít irányítással és kevés segítséggel.
- ❖ Vásárlással, szolgáltatás igénybevételével kapcsolatos fogyasztóvédelmi szabályokat és információk legtöbbjét ismeri.
- ❖ Háztartási pénzgazdálkodás, felelős pénzkezelés elemeit megérti, az ismereteket kevés segítséggel alkalmazza.

Közepes (3)

- ❖ Segítséggel tájékozódik a térképen, felismer és alkalmaz több közlekedési jelzést.
- ❖ Segítséggel használja a menetrendet. Közlekedéssel kapcsolatos tájékoztatást figyelemmel kíséri.
- ❖ Működő modelleket készít irányítással és segítséggel.
- ❖ Vásárlással, szolgáltatás igénybevételével kapcsolatos fogyasztóvédelmi szabályokat és információkból a fontosabbakat ismer.
- ❖ Háztartási pénzgazdálkodás, felelős pénzkezelés elemeit segítséggel megérti, az ismereteket segítséggel alkalmazza.

Elégséges (2)

- ❖ Sok segítséggel tájékozódik a térképen, segítséggel felismer és alkalmaz néhány közlekedési jelzést.
- ❖ Sok segítséggel használja a menetrendet. Közlekedéssel kapcsolatos tájékoztatást figyelemmel kíséri.
- ❖ Működő modelleket készít sok irányítással és segítséggel.
- ❖ Vásárlással, szolgáltatás igénybevételével kapcsolatos fogyasztóvédelmi szabályokat és információkból néhányat ismeri.
- ❖ Háztartási pénzgazdálkodás, felelős pénzkezelés elemeit nem érti meg, az ismereteket segítséggel sem alkalmazza.

TESTNEVELÉS

5-8. osztály

A testnevelés és egészségfejlesztés műveltségi terület célja a motoros tevékenységeken keresztül a gyermekközpontú személyiségfejlesztés, az egyéni motoros képességek, a testi és lelki kondíciók eltérő fejlődési ütemének figyelembe vételével a rendszeres fizikai aktivitás, az egészségtudatos, aktív életvezetésre való szocializáció elősegítése. Ennek érdekében a mozgáskészség, a motoros, kondicionális, koordinációs képességek fejlesztése, a motiváció a szabadidős sportokban való aktív részvételre, a szociális és emocionális képességek pozitív megerősítése, preventív egészségtudatos életvezetési szokások kialakítása.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a fentebb felsorolt célok kiegészülnek a gyakran társuló testtartásbeli, mozgáskoordinációs és egyéb motoros anomáliák kezelésével, amelyek javítása a szomatopedagógia eszköztárával a testnevelés tantárgy habilitációs céljai között szerepel. A tantárgy terápiás célja, hogy az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanuló kondicionális, koordinációs képességei és mozgásos cselekvésbiztonsága folyamatosan fejlődjen, hogy erősítse a szocializációs, rehabilitációs folyamatokat, esélyt teremtve a munka világában való helytállásra.

A testnevelés tantárgy a Nat és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve által megjelölt kompetenciafejlesztési feladatok megvalósítására integráltan kínál lehetőséget. Enyhe értelmi fogyatékos gyermekek ismeretsajátítási folyamataiban az egyénre szabott motiváción és differenciált feladatkiosztásokon kívül jelentős szerephez jut a motoros tanulás, a tevékenységbe ágyazott kognitív fejlesztés.

5. évfolyam heti 5 óra

Témakör	1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség	Óraszám 32 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Kondicionális képesség fejlesztése. Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása/fenntartása. Aerob és anaerob képességfejlesztés. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. Mozgásműveltség fejlesztése. Mozgásigény fenntartása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erő kifejtés és szabályozás képessége.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
1.1 Torna Tartásos helyzetek, fogások, ülések, támaszok, függések. Kéziszer-gyakorlatok. 1.2. Gimnasztikus mozgás zenére (zumba) Járások. 1.3. Atlétika		Természetes mozgások (eszközökkel és azok nélkül) a mozgásképesség és fittség növelése érdekében. Testtudat – saját test és eszközök szerepének felismerése az edzettségben. A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Gimnasztika optimális élettani terhelés alkalmazásával. Társas gyakorlatok.

Futások. Ugrások, dobások. Emelés-hordás. <i>1.4. Küzdő – húzó játékok</i> <i>1.5. Testtartást javító, erősítő és légyőgyakorlatok zenére</i>	Négy-nyolc ütemű gyakorlatok. Mászás és függeszkedés – kötélén, gyűrűn, bordásfalon. Kéziszer-gyakorlatok végzése – karika, szalag, labda, buzogány. Egyensúly-gyakorlatok. Járások törzs- és karmozgással összekötve. Futások iram- és irányváltással. Ugrások, dobások. Emelés-hordás – párban, társakkal.
Fogalmak	Függés, körzés, döntés, bemelegítés, 4-8 ütemű gyakorlat, emelés, hordás, egyensúly, súlypont.

Témakör	2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás	Óraszám 40 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Természetes és nem természetes mozgásformák továbbfejlesztése. Sportágtechnikai elemek megismertetése. Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás, kreativitást fejlesztő motoros tanulás. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus- és téri tájékozódó képesség fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> egyensúlytartás; mozgáskoordináció téri orientációval.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
2.1. Rendgyakorlatok: Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba. Nyitódás, felzárkózás. Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban. 2.2. Torna Támaszgyakorlatok, függés és egyensúly-gyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán, gyűrűn, bordásfalon. Mászás kötélén. Függeszkedés, hintázás. Guruló átfordulás előre-hátra. Kézállás, tarkóállás. 2.3. Atlétika Futásfajták: terep-, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal. Járások, futások, dobások, ugrások.		Célorientált motoros tevékenységek, gondolkodás, kreativitás a motoros tanulásban. Energia befektetésre vonatkozó növekvő tudatosság – idő, gyorsaság, erő, állóképesség. Információk, jelek felismerése mozgásképpen. Mozgás-specifikus kommunikációs szabályok, formák, jelek értelmezése – szerepe az önreflexióban és önkontrollban. Természetes és nem természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna-, az atlétika-, a sportágjellegű feladatokban. Sportágtechnikai, taktikai és versenyelemek alkalmazása egyénileg, párban, csoportban, kerékpározás-, torna-, atlétika-, úszás- és egyéb vízisport-jellegű feladatokban.

Kislabdahajítás állóhelyből és keresztlépéssel. Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatásának módzatai.	
Fogalmak	Terpeszállás, guruló átfordulás, függeszkedés, húzódzkodás, bátorugrás, terpesztés, ugródeszka, dobantó, irány, iram, keresztlépés, gyorsítás, lassítás, vágta, mellúszás, karmunka, lábmunka, merülés, lebegés, gördülés, lassítás, fékezés.

Témakör	3. Játék	Óraszám 33 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Együtműködés, kooperáció elősegítése. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. Játékszabályok által az elemi döntésképeség és szabálytudat kialakítása. Élethosszig üzhető egészségfejlesztő szabadidős tevékenységek megismertetése és megkedveltetése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> a ráismerő és a mozgásirányítás készsége; társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; kudarc és győzelem sportszerű megélése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
3.1. Labdás játékok: Dobó és elfogó játékok. Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben. Átadások helyben és mozgás közben. Célba rúgó és célba dobó játékok. Zsinórlabda és labdarúgás elemei. Sportjátékok: labdarúgás. 3.2. Népi gyermekjátékok és néphagyományok Futó és fogójátékok taktikai elemekkel. 3.3. Sor-, akadály- és váltóversenyek 3.4. Küzdősportok elemei 3.5. Az olimpiák története – sport idolk		Testnevelési és sport játékok stratégiai és taktikai elemeinek megismerése, szabályainak rendszere, szabálykövetés. Sportági előkészítő kreatív és kooperatív játékok. Népi gyermekjátékok, hagyományörző mozgásos tevékenységek értéke és reprodukciója. Élethosszig végezhető szabadidős tevékenységek értéke és reprodukciója. Labdás játékok, gyakorlatok. Tanulói kreativitásra alapozó motoros játékok. Érzelmek és motivációk szabályozásának megvalósítása. Ismeretek szerzése az olimpia- és sporttörténet nagy alakjairól. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlása.
Fogalmak	Játékszabály, átadás, alapvonal, oldalvonal, labdarúgás, labdaátvétel, kapu, kapufa, háló, szöglet (lábfej: külső, belső, csőr), taktika, nyitás, továbbítás.	

Témakör	4. Versenyzés	Óraszám 32 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> szabálykövetés, szabálytartás; egészséges versenyszellem; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
4.1. Sor-, akadály-, váltó- és ugróversenyek Sorversenyek. Váltóversenyek. Futóverseny. Ugróiskola. Kötélugrás-verseny. 4.2. Labdás versenyek Labdavezetési verseny. Kidobó játék. Egyszerűsített szabályokkal: – labdarúgás – zsinórlabda.		Egyszerűsített sportági versenyek végrehajtása egyszerűsített szabályokkal. Sor- és váltóversenyek szabályainak ismerete és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek ismerete és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának ismerete.
Fogalmak	Játékszabály, labdarúgás, zsinórlabda, verseny.	

Témakör	5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	Óraszám 25 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés, Relaxációs gyakorlatok, mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos és rutinszerű alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása. A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> egészségtudatosság; mozgásigény; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, fenntartható fejlődés.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
5.1. A mozgás mint életforma Otthon is végezhető testgyakorlatok (aerobic, callanetics, talajtorna, pilates). 5.2. Testi-lelki egészség Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata.		Egészségfejlesztő motoros tevékenységformák megismerése és végzése. A relaxáció mint a lelki egészség- megőrzése egyik eszközének felismerése. Életviteli alapelvek és szokásrendszerek: étrend, bioritmus, higiénia, médiatudatosság,

Relaxációs gyakorlatok. Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése. 5.3. Természetben űzhető sportok (a helyi adottságok figyelembe vételével) Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi. Túra – balesetvédelem: küllancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem. Kocogás. Kerékpározás, görkorcsolyázás. Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen. 5.4. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint.	szenvedélybetegségek hatásainak felismerése a testi-lelki egészségre. Prevencióra törekvés az életvezetésben, baleset-megelőzésben Fizikai fittség, edzettség, helyes testtartás fontosságának belátása. Biztonságra és környezettudatosságra törekvés. Rendszeres testmozgás, sport egészségmegőrző hatásának felismerése. Önkontrollra, önuralomra törekvés. Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása – a védő-óvó intézkedések megismerése és betartása (napsugárzás, küllancs, időjárásnak megfelelő ruházat). A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok. Testtartás-javító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.
Fogalmak	Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, sugárzás, küllancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll.

Témakör	6. Tánc	Óraszám 18 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Csoportos játék és megjelenítő képesség fejlesztése. Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. A mozgásnyelv megalapozása és fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> az önértékelés és reakcióképesség növelése; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése; közös öröm és szabadságélmény megtapasztalása.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
6.1. A tánc mint művészet – elmélet Élő és felvett színházi, tánc- és mozgásszínházi, köztük társaik vagy más tanulók által készített produkciók – megtekintése.	Öröm és szabadságélmény megtapasztalása. Az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés kialakításának gyakorlása a tér tárgyaival végzett, illetve páros gyakorlatokban. Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelése.	
6.2. Mozgásos dramatikus és énekes játékok Kézjátékok.	Térbeli alkalmazkodás. Metrum, tempó, ritmus alkalmazása. Helyes testtartás automatizálása.	

Énekes-táncos játékok (gyerekjátékok, leánykarikázók mozgásanyaga, szokásrendszere; egyenletes lüktetésű zenei és táncmotívumok illesztése egymáshoz). 6.3. Népi, táncos gyermekjátékok Régi stílusú táncok (ugrós, legényes táncok; páros forgató típusú lépések; forgató mozgáscsoportjai).	Az együttmozgás élményének meg tapasztalása. Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtésre. Közös cselekvés tanári narrációra. Technikai gyakorlatok: induló, megálló, gyorsító, lassító gyakorlatok. Fekvő partner gurítása előbb csípő-, majd láb- és kar-, vezetéssel”. „Vakvezetési” gyakorlat - folyamatos vezetési pont-váltással. Járás-fordulat elemekkel térbeli kompozíció készítése, egyénileg vagy csoportosan. Népi mozgásos gyermekjátékok és táncok megismerése, gyakorlása. Törekvés a társastánc illemszabályainak betartására. Érzelmek elemi szintű kifejezése gesztusokkal, mozdulatokkal.
Fogalmak	Mozdulat, motívum, irányzat, népzene, műzene, néhány népi-, élmény, ritmus, tempó, etikett.

Összegzett tanulási eredmények az 5. évfolyam végén	A tanuló képes ❖ összetett mozgások, 4-8 ütemű tornagyakorlatok végrehajtására, ❖ a testnevelés szakszavainak értésére (passzív szókincs szintjén) és adekvát mozgásos válaszokra, ❖ erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint, ❖ gyors futásra, magas- és távolugrás megkísérlésére, ❖ a labda átvételére és átadására, ❖ a játékszabályok betartására, aktív részvételre a közös játékokban, ❖ higiénés ismereteinek rutinszerű alkalmazására, ❖ egyszerű tánclépésekre bemutatás után és/vagy szóbeli instrukció alapján, ❖ zenével szinkronban mozgásra, ❖ a tánc, mint mozgás, mint örömforrás élvezetére.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

Minden tanulót egyénileg és a saját magához mért fejlődése alapján értékelünk.

Elégtelen annak a tanulónak az érdemjegye aki:

(0%-10%)

- ❖ a tantárgyi követelményeket nem teljesítette
- ❖ nem képes felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket,
- ❖ vezényszóra az egyszerű mozgásokat, mozgássorokat képtelen végrehajtani,
- ❖ utasításra nem képes felvenni a megfelelő tartáshelyzetet,
- ❖ mozgáshelyzetben nem képes megtartani a helyes irányt és ütemet,

- ❖ nem képes labdával irányított dobásokra és irányított rúgások kivitelezésére,
- ❖ egyáltalán nem vesz részt a közös játékokban,
- ❖ nem tartja be a tanult játékszabályokat,
- ❖ nem alkalmazza a begyakorolt mozgáselemeket szabad térben és más körülmények között sem,
- ❖ egyáltalán nem fordít figyelmet teste és ruházata tisztántartására,
- ❖ irányítás mellett nem végez egyszerű relaxációs gyakorlatokat,
- ❖ szóbeli instrukció alapján nem képes egyszerű tánc lépés utánzására,
- ❖ játék és körtánc során utasítás szerint egyáltalán nem végez gyors indulásokat, irány- és iramváltásokat.

Elégséges annak a tanulónak az érdemjegye aki:

(10%-30%)

- ❖ a tantárgyi követelményeket minimálisan teljesítette,
- ❖ kis mértékben képes felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket
- ❖ vezényszóra az egyszerű mozgásokat, mozgássorokat minimálisan képes végrehajtani,
- ❖ utasításra ritkán képes felvenni a megfelelő tartáshelyzetet,
- ❖ mozgáshelyzetben kis mértékben képes megtartani a helyes irányt és ütemet,
- ❖ minimálisan képes labdával irányított dobásokra és irányított rúgások kivitelezésére,
- ❖ ritkán vesz részt a közös játékokban,
- ❖ ritkán vagy figyelmeztetés után tartja be a tanult játékszabályokat,
- ❖ ritkán alkalmazza a begyakorolt mozgáselemeket szabad térben és más körülmények között,
- ❖ minimális mértékben fordít figyelmet teste és ruházata tisztántartására,
- ❖ irányítás mellett kis mértékben végez egyszerű relaxációs gyakorlatokat,
- ❖ szóbeli instrukció alapján ritkán képes egyszerű tánc lépés utánzására,
- ❖ játék és körtánc során utasítás szerint ritkán végez gyors indulásokat, irány- és iramváltásokat.

Közepes annak a tanulónak az érdemjegye aki:

(30%-60%)

- ❖ a tantárgyi követelményeket átlagosan teljesítette,
- ❖ általában képes felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket,
- ❖ vezényszóra az egyszerű mozgásokat, mozgássorokat általában képes végrehajtani,
- ❖ utasításra általában képes felvenni a megfelelő tartáshelyzetet,
- ❖ mozgáshelyzetben átlagosan képes megtartani a helyes irányt és ütemet,
- ❖ átlagos szinten képes labdával irányított dobásokra és irányított rúgások kivitelezésére,
- ❖ általában részt vesz a közös játékokban,
- ❖ általában betartja a tanult játékszabályokat,
- ❖ általában alkalmazza a begyakorolt mozgáselemeket szabad térben és más körülmények között.
- ❖ átlagos mértékben fordít figyelmet teste és ruházata tisztántartására,
- ❖ irányítás mellett átlagosan végez egyszerű relaxációs gyakorlatokat,
- ❖ szóbeli instrukció alapján átlagosan képes egyszerű tánc lépés utánzására,
- ❖ játék és körtánc során utasítás szerint átlagosan végez gyors indulásokat, irány- és iramváltásokat,

Jó annak a tanulónak az érdemjegye aki:**(60%-80%)**

- ❖ a tantárgyi követelményeket nagymértékben teljesítette
- ❖ legtöbbször képes felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket.
- ❖ vezényszóra az egyszerű mozgásokat, mozgássorokat nagyrészt képes végrehajtani
- ❖ utasításra legtöbbször képes felvenni a megfelelő tartáshelyzetet.
- ❖ mozgáshelyzetben gyakran képes megtartani a helyes irányt és ütemet.
- ❖ gyakran képes labdával irányított dobásokra és irányított rúgások kivitelezésére.
- ❖ legtöbbször részt vesz a közös játékokban.
- ❖ gyakran betartja a tanult játékszabályokat.
- ❖ legtöbbször alkalmazza a begyakorolt mozgáselemeket szabad térben és más körülmények között
- ❖ sokszor fordít figyelmet teste és ruházata tisztántartására, irányítás mellett gyakran végez egyszerű relaxációs gyakorlatokat.
- ❖ szóbeli instrukció alapján gyakran képes egyszerű tánclépés utánzására.
- ❖ játék és körtánc során utasítás szerint gyakran végez gyors indulásokat, irány- és iramváltásokat.

Jeles annak a tanulónak az érdemjegye aki:**(80%-100%)**

- ❖ a tantárgyi követelményeket maximálisan teljesítette,
- ❖ képes felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket,
- ❖ hajtsa végre vezényszóra az egyszerű mozgásokat, mozgássorokat,
- ❖ utasításra vegye fel a megfelelő tartáshelyzetet,
- ❖ mozgáshelyzetben tartsa meg a helyes irányt és ütemet,
- ❖ legyen képes labdával irányított dobásokra és irányított rúgások kivitelezésére,
- ❖ vegyen részt aktívan a közös játékokban,
- ❖ tartsa be a tanult játékszabályokat,
- ❖ alkalmazza a begyakorolt mozgáselemeket szabad térben és más körülmények között,
- ❖ fordítson figyelmet teste és ruházata tisztántartására, ismerjen fel minőségi ételeket, melyek segítik az aktív sportolást,
- ❖ irányítás mellett végezzen egyszerű relaxációs gyakorlatokat,
- ❖ szóbeli instrukció alapján legyen képes egyszerű tánclépés utánzására,
- ❖ játék és körtánc során utasítás szerint végezzen gyors indulásokat, irány- és iramváltásokat.

6. évfolyam
heti 5 óra

Témakör	1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség	Óraszám 33 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Kondicionális képesség fejlesztése. Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása/fenntartása. Aerob és anaerob képességfejlesztés. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. Mozgásműveltség fejlesztése.	

	Mozgásigény fenntartása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erő kifejtés és szabályozás képessége.
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
1.1 Torna Tartásos helyzetek, fogások, ülések, támaszok, függések. Kéziszer-gyakorlatok. 1.2. Gimnasztikus mozgás zenére (zumba) Járások. 1.3. Atlétika Futások. Ugrások, dobások. Emelés-hordás. 1.4. Küzdő – húzó játékok 1.5. Testtartást javító, erősítő és légzőgyakorlatok zenére	Természetes mozgások (eszközökkel és azok nélkül) a mozgásképesség és fittség növelése érdekében. Testtudat – saját test és eszközök szerepének felismerése az edzettségben. A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Gimnasztika optimális élettani terhelés alkalmazásával. Társas gyakorlatok. Négy-nyolc ütemű gyakorlatok. Mászás és függeszkedés – kötél, gyűrűn, bordásfal. Kéziszer-gyakorlatok végzése – karika, szalag, labda, buzogány. Egyensúly-gyakorlatok. Járások törzs- és karmozgással összekötve. Futások iram- és irányváltással. Ugrások, dobások. Emelés-hordás – párban, társakkal.
Fogalmak	Függés, körzés, döntés, bemelegítés, 4-8 ütemű gyakorlat, emelés, hordás, egyensúly, súlypont.

Témakör	2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás	Óraszám 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Természetes és nem természetes mozgásformák továbbfejlesztése. Sportágtechnikai elemek megismertetése. Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás, kreativitást fejlesztő motoros tanulás. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus- és téri tájékozódó képesség fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> egyensúlytartás; mozgáskoordináció téri orientációval.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
2.1. Rendgyakorlatok: Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba. Nyitódás, felzárkózás.	Célorientált motoros tevékenységek, gondolkodás, kreativitás a motoros tanulásban. Energia befektetésre vonatkozó növekvő tudatosság – idő, gyorsaság, erő, állóképesség.	

Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban. 2.2. Torna Támaszgyakorlatok, függés és egyensúlygyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán, gyűrűn, bordásfalon. Mászás kötélén. Függeszkedés, hintázás. Guruló átfordulás előre-hátra. Kézállás, tarkóállás. 2.3. Atlétika Futásfajták: terep-, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal. Járások, futások, dobások, ugrások. Kislabdahajtás állóhelyből és keresztlépéssel. Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatásának módjai. 2.4. Úszás (amennyiben adottak a feltételek) Merülési gyakorlatok, vízbe ugrás, tudatos légzés vízben, siklás, mellúszás kar-és lábmunkája siklás közben, eszközzel és eszköz nélkül. Váltóversenyek mellig érő vízben. 2.5. Korcsolyázás (amennyiben adottak a feltételek) Pozícióban való állások, lábemelések, fordulások, kisebb ugrások helyben, balra-jobbra. Felugrások pozícióból páros lábbal, fordulatokkal. Siklások belső, illetve külső íven. Szlalom korcsolyázás, tárgykerülések. Csúszások egy lábon, csúszás guggolásban. Csúszás közben átugrások bal, illetve jobb lábra.	Információk, jelek felismerése mozgásképpen. Mozgás-specifikus kommunikációs szabályok, formák, jelek értelmezése – szerepe az önreflexióban és önkontrollban. Természetes és nem természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna-, az atlétika-, a sportágjellegű feladatokban. Sportágtechnikai, taktikai és versenyelemek alkalmazása egyénileg, párban, csoportban, kerékpározás-, torna-, atlétika-, úszás- és egyéb vízisport-jellegű feladatokban.
Fogalmak	Terpeszállás, guruló átfordulás, függeszkedés, húzódzkodás, bátorugrás, terpesztés, ugródeszka, dobbantó, irány, iram, keresztlépés, gyorsítás, lassítás, vágta, mellúszás, karmunka, lábmunka, merülés, lebegés, belső, külső ív, csúszás, szlalom korcsolyázás.

Témakör	3. Játék	Óraszám 32 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés, kooperáció elősegítése. Versenyszellem kialakítása és fenntartása.	

	Játékszabályok által az elemi döntésképeség és szabálytudat kialakítása. Élethosszig üzhető egészségfejlesztő szabadidős tevékenységek megismertetése és megkedveltetése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> a ráismerő és a mozgásirányítás készsége; társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; kudarc és győzelem sportszerű megélése.
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
3.1. Labdás játékok: Dobó és elfogó játékok. Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben. Átadások helyben és mozgás közben. Célba rúgó és célba dobó játékok. Zsinórlabda és labdarúgás elemei. Sportjátékok: kosárlabda, labdarúgás, kézilabda. 3.2. Népi gyermekjátékok és néphagyományok Futó és fogójátékok taktikai elemekkel. 3.3. Sor-, akadály- és váltóversenyek 3.4. Küzdősportok elemei 3.5. Az olimpiák története – sport idolk	Testnevelési és sport játékok stratégiai és taktikai elemeinek megismerése, szabályainak rendszere, szabálykövetés. Sportági előkészítő kreatív és kooperatív játékok. Népi gyermekjátékok, hagyományörző mozgásos tevékenységek értése és reprodukciója. Élethosszig végezhető szabadidős tevékenységek értése és reprodukciója. Labdás játékok, gyakorlatok. Tanulói kreativitásra alapozó motoros játékok. Érzelmei és motivációk szabályozásának megvalósítása. Ismeretek szerzése az olimpia- és sporttörténet nagy alakjairól. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlása.
Fogalmak	Játékszabály, kosárlabda, indítás, átadás, alapvonal, oldalvonal, labdarúgás, labdaátvétel, kapu, kapufa, háló, szöglet (lábfej: külső, belső, csőr), kézilabda, hatos, vonal, büntetődobás, oldalbedobás, kapura lövés, felugrás, taktika, nyitás, továbbítás.

Témakör	4. Versenyzés	Óraszám 32 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> szabálykövetés, szabálytartás; egészséges versenyszellem; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
4.1. Sor-, akadály-, váltó- és ugróversenyek Sorversenyek. Váltóversenyek. Futóverseny. Ugróiskola. Kötélugrás-verseny. 4.2. Labdás versenyek Kosárra dobó verseny. Labdavezetési verseny. Kidobó játék. Egyszerűsített szabályokkal: ❖ labdarúgás ❖ kosárlabda ❖ kézilabda ❖ zsinórlabda.	Egyszerűsített sportági versenyek végrehajtása egyszerűsített szabályokkal. Sor- és váltóversenyek szabályainak ismerete és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek ismerete és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának ismerete.
Fogalmak	Játékszabály, labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda, verseny.

Témakör	5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	Óraszám 25 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés, Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos és rutinszerű alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása. A tanulók betegségtudatának, féltékenységének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> egészségtudatosság; mozgásigény; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, fenntartható fejlődés.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
5.1. A mozgás mint életforma Otthon is végezhető testgyakorlatok (aerobic, callanetics, talajtorna, pilates). 5.2. Testi-lelki egészség Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata. Relaxációs gyakorlatok. Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése. 5.3. Természetben űzhető sportok (a helyi adottságok figyelembe vételével)	Egészségfejlesztő motoros tevékenységformák megismerése és végzése. A relaxáció mint a lelki egészség- megőrzése egyik eszközének felismerése. Életviteli alapelvek és szokásrendszerek: étrend, bioritmus, higiénia, médiatudatosság, szenvedélybetegségek hatásainak felismerése a testi-lelki egészségre. Prevencióra törekvés az életvezetésben, baleset-megelőzésben Fizikai fittség, edzettség, helyes testtartás fontosságának belátása. Biztonságra és környezettudatosságra törekvés.	

Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi. Túra – balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem. Kocogás. Kerékpározás, görkorcsolyázás. Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen. 5.4. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint.	Rendszeres testmozgás, sport egészségmegőrző hatásának felismerése. Önkontrollra, önuralomra törekvés. Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása – a védő-óvó intézkedések megismerése és betartása (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok. Testtartás-javító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.
Fogalmak	Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, sugárzás, kullancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll.

Témakör	6. Tánc	Javasolt óraszám: 36 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Csoportos játék és megjelenítő képesség fejlesztése. Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. A mozgásnyelv megalapozása és fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> az önértékelés és reakcióképesség növelése; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése; közös öröm és szabadságélmény megtapasztalása.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
6.1. A tánc, mint művészet – elmélet Élő és felvett színházi, tánc- és mozgásszínházi, köztük társaik vagy más tanulók által készített produkciók – megtekintése. 6.2. Mozgásos dramatikus és énekes játékok Kézzjátékok. Énekes-táncos játékok (gyerekjátékok, leánykarikázók mozgásanyaga, szokásrendszere; egyenletes lüktetésű zenei és táncmotívumok illesztése egymáshoz). 6.3. Népi, táncos gyermekjátékok		Öröm és szabadságélmény megtapasztalása. Az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés kialakításának gyakorlása a tér tárgyaival végzett, illetve páros gyakorlatokban. Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelése. Térbeli alkalmazkodás. Metrum, tempó, ritmus alkalmazása. Helyes testtartás automatizálása. Az együttmozgás élményének megtapasztalása. Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtésre. Közös cselekvés tanári narrációra. Technikai gyakorlatok:

Új stílusú táncok (verbunk és csárdás táncok). A társastánc etikettjének néhány alapeleme. <i>6.4. Népek, nemzetiségek, etnikumok táncaiból</i> (Lánc-, körtáncok – Balkán – lépésanyaga és formavilága; szlovák és román táncanyag magyar párhuzamai.)	induló, megálló, gyorsító, lassító gyakorlatok. Fekvő partner gurítása előbb csípő-, majd láb- és kar-, vezetéssel”. „Vakvezetési” gyakorlat - folyamatos vezetési pont-váltással. Járás-fordulat elemekkel térbeli kompozíció készítése, egyénileg vagy csoportosan. Népi mozgásos gyermekjátékok és táncok megismerése, gyakorlása. Törekvés a társastánc illemszabályainak betartására. Érzelmek elemi szintű kifejezése gesztusokkal, mozdulatokkal.
Fogalmak	Mozdulat, motívum, irányzat, népzene, műzene, néhány népi-, szalon- és modern tánc, élmény, etnikum, ritmus, tempó, etikett.

Összegzett tanulási eredmények a 6. évfolyam végén	A tanuló képes ❖ összetett mozgások, 4-8 ütemű tornagyakorlatok végrehajtására, ❖ a testnevelés szakszavainak értésére (passzív szókinccs szintjén) és adekvát mozgásos válaszokra, ❖ erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint, ❖ gyors futásra, magas- és távolugrás megkísérlésére, ❖ a mellúszás megkísérlésére, helyes légzéstechnikával, ❖ a labda átvételére és átadására, ❖ a játékszabályok betartására, aktív részvételre a közös játékokban, ❖ higiénés ismereteinek rutinszerű alkalmazására, ❖ egyszerű tánclépésekre bemutatás után és/vagy szóbeli instrukció alapján, ❖ zenével szinkronban mozgásra, ❖ a tánc mint mozgás, mint örömforrás élvezetére.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Minden tanulót egyénileg és a saját magához mért fejlődése alapján értékelünk.

Elégtelen annak a tanulónak az érdemjegye aki:

(0%-10%)

- ❖ a tantárgyi követelményeket nem teljesítette
- ❖ nem képes felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket,
- ❖ vezényszóra az egyszerű mozgásokat, mozgássorokat képtelen végrehajtani,
- ❖ utasításra nem képes felvenni a megfelelő tartáshelyzetet,
- ❖ mozgáshelyzetben nem képes megtartani a helyes irányt és ütemet,
- ❖ nem képes labdával irányított dobásokra és irányított rúgások kivitelezésére,
- ❖ egyáltalán nem vesz részt a közös játékokban,
- ❖ nem tartja be a tanult játékszabályokat,
- ❖ nem alkalmazza a begyakorolt mozgáselemeket szabad térben és más körülmények között sem,

- ❖ egyáltalán nem fordít figyelmet teste és ruházata tisztántartására,
- ❖ irányítás mellett nem végez egyszerű relaxációs gyakorlatokat,
- ❖ szóbeli instrukció alapján nem képes egyszerű tánc lépés utánzására,
- ❖ játék és körtánc során utasítás szerint egyáltalán nem végez gyors indulásokat, irány- és iramváltásokat.

Elégséges annak a tanulónak az érdemjegye aki:

(10%-30%)

- ❖ a tantárgyi követelményeket minimálisan teljesítette,
- ❖ kis mértékben képes felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket
- ❖ vezényszóra az egyszerű mozgásokat, mozgássorokat minimálisan képes végrehajtani,
- ❖ utasításra ritkán képes felvenni a megfelelő tartáshelyzetet,
- ❖ mozgáshelyzetben kis mértékben képes megtartani a helyes irányt és ütemet,
- ❖ minimálisan képes labdával irányított dobásokra és irányított rúgások kivitelezésére,
- ❖ ritkán vesz részt a közös játékokban,
- ❖ ritkán vagy figyelmeztetés után tartja be a tanult játékszabályokat,
- ❖ ritkán alkalmazza a begyakorolt mozgáselemeket szabad térben és más körülmények között,
- ❖ minimális mértékben fordít figyelmet teste és ruházata tisztántartására,
- ❖ irányítás mellett kis mértékben végez egyszerű relaxációs gyakorlatokat,
- ❖ szóbeli instrukció alapján ritkán képes egyszerű tánc lépés utánzására,
- ❖ játék és körtánc során utasítás szerint ritkán végez gyors indulásokat, irány- és iramváltásokat.

Közepes annak a tanulónak az érdemjegye aki:

(30%-60%)

- ❖ a tantárgyi követelményeket átlagosan teljesítette,
- ❖ általában képes felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket,
- ❖ vezényszóra az egyszerű mozgásokat, mozgássorokat általában képes végrehajtani,
- ❖ utasításra általában képes felvenni a megfelelő tartáshelyzetet,
- ❖ mozgáshelyzetben átlagosan képes megtartani a helyes irányt és ütemet,
- ❖ átlagos szinten képes labdával irányított dobásokra és irányított rúgások kivitelezésére,
- ❖ általában részt vesz a közös játékokban,
- ❖ általában betartja a tanult játékszabályokat,
- ❖ általában alkalmazza a begyakorolt mozgáselemeket szabad térben és más körülmények között.
- ❖ átlagos mértékben fordít figyelmet teste és ruházata tisztántartására,
- ❖ irányítás mellett átlagosan végez egyszerű relaxációs gyakorlatokat,
- ❖ szóbeli instrukció alapján átlagosan képes egyszerű tánc lépés utánzására,
- ❖ játék és körtánc során utasítás szerint átlagosan végez gyors indulásokat, irány- és iramváltásokat,

Jó annak a tanulónak az érdemjegye aki:

(60%-80%)

- ❖ a tantárgyi követelményeket nagymértékben teljesítette
- ❖ legtöbbször képes felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket.
- ❖ vezényszóra az egyszerű mozgásokat, mozgássorokat nagyrészt képes végrehajtani

- ❖ utasításra legtöbbször képes felvenni a megfelelő tartáshelyzetet.
- ❖ mozgáshelyzetben gyakran képes megtartani a helyes irányt és ütemet.
- ❖ gyakran képes labdával irányított dobásokra és irányított rúgások kivitelezésére.
- ❖ legtöbbször részt vesz a közös játékokban.
- ❖ gyakran betartja a tanult játékszabályokat.
- ❖ legtöbbször alkalmazza a begyakorolt mozgáselemeket szabad térben és más körülmények között
- ❖ sokszor fordít figyelmet teste és ruházata tisztántartására, irányítás mellett gyakran végez egyszerű relaxációs gyakorlatokat.
- ❖ szóbeli instrukció alapján gyakran képes egyszerű tánc lépés utánzására.
- ❖ játék és körtánc során utasítás szerint gyakran végez gyors indulásokat, irány- és iramváltásokat.

Jeles annak a tanulónak az érdemjegye aki:

(80%-100%)

- ❖ a tantárgyi követelményeket maximálisan teljesítette,
- ❖ képes felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket,
- ❖ hajtsa végre vezényszóra az egyszerű mozgásokat, mozgássorokat,
- ❖ utasításra vegye fel a megfelelő tartáshelyzetet,
- ❖ mozgáshelyzetben tartsa meg a helyes irányt és ütemet,
- ❖ legyen képes labdával irányított dobásokra és irányított rúgások kivitelezésére,
- ❖ vegyen részt aktívan a közös játékokban,
- ❖ tartsa be a tanult játékszabályokat,
- ❖ alkalmazza a begyakorolt mozgáselemeket szabad térben és más körülmények között,
- ❖ fordítson figyelmet teste és ruházata tisztántartására, ismerjen fel minőségi ételeket, melyek segítik az aktív sportolást,
- ❖ irányítás mellett végezzen egyszerű relaxációs gyakorlatokat,
- ❖ szóbeli instrukció alapján legyen képes egyszerű tánc lépés utánzására,
- ❖ játék és körtánc során utasítás szerint végezzen gyors indulásokat, irány- és iramváltásokat.

7. évfolyam heti 5 óra

Témakör	1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség	Óraszám 36 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Kondicionális és koordinációs képességfejlesztés. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása. Aerob és anaerob képességfejlesztés. Mozgásigény fenntartása. Mozgásműveltség fejlesztése. Motorikus képességek fejlesztése. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erő kifejtés és -szabályozás képessége.	

Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
1.1 . <i>Gimnasztikai elemek:</i> Bemelegítési technikák. Gimnasztikus mozgás Járások. 1.2. <i>Torna</i> Tartásos helyzetek, fogások, ülések, támaszok, függések. Mászás és függeszkedés Kéziszer- gyakorlatok Társas gyakorlatok. Négy-nyolc ütemű gyakorlatok. Egyensúly-gyakorlatok. 1.3. <i>Atlétika</i> Futások. Ugrások, dobások. Emelés-hordás. 1.4. <i>Küzdősportok elemei</i> Páros és csoportos küzdőgyakorlatok. 1.5. <i>Testtartást javító, erősítő és légzőgyakorlatok zenére</i> 1.6. <i>Motoros tesztek (Cooper)</i> Kizárólagosan diagnosztikus céllal.		Természetes mozgások (eszközökkel és azok nélkül) a mozgásképeség és fittség növelésére. Testtudat – saját test és eszközök szerepének tudatosulása az edzettségben. A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása. Gimnasztika, optimális élettani terhelés alkalmazásával az izmok mobilizálása, erősítése, nyújtása. Gimnasztikus mozgás zenére (zumba). Járások törzs- és karmozgással összekötve. Mászás és függeszkedés – kötélén, gyűrűn, bordásfalon. Kéziszer-gyakorlatok végzése – karika, szalag, labda, buzogány. Társas gyakorlatok. Négy–nyolc ütemű gyakorlatok végzése. Egyensúly-gyakorlatok végzése. Futások iram- és irányváltással. Ugrások, dobások. Emelés-hordás – párban, társakkal. Páros és csoportos küzdőgyakorlatok végzése – légzéstechnikával.
Fogalmak	Bemelegítés, függés, körzés, döntés, 4–8 ütemű gyakorlat, emelés, hordás, egyensúly, súlypont.	

Témakör	2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás	Óraszám 48 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Természetes és nem természetes mozgásformák továbbfejlesztése. További sportágtechnikai elemek megismertetése. Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás-, kreativitást fejlesztő motoros tanulás. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és téri tájékozódó képesség fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> instrukcióra gyors, pontos reagálás képessége; imitációs és elemző képesség; alkalmazkodási képesség.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
2.1. Rendgyakorlatok: Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba járás közben.		Célorientált motoros tevékenységek, gondolkodás, kreativitás a motoros tanulásban.

Nyitódás, felzárkózás, felfejlődés, szakadozás. Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban. Menetelés alakzatfelvétellel. 2.2. <i>Torna:</i> Támaszgyakorlatok, függés és egyensúlygyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán, gyűrűn, bordásfalon. Mászás kötélén. Vándormászás bordásfalon. Függeszakadás, hintázás. Guruló átfordulás előre-hátra. Kézállás, fejjállás, tarkóállás – segítséggel. 2.3. <i>Atlétikai elemek:</i> Járások, futások, dobások, ugrások. Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal. Kislabda hajítás állóhelyből és keresztlépéssel. Különböző méretű és súlyú labdák célba juttatásának módjai. 2.4. <i>Tánc:</i> Régi stílusú táncok, új stílusú táncok, sport jellegű táncok (zumba). 2.5. <i>Úszás:</i> Merülési gyakorlatok, vízbe ugrás, tudatos légzés vízben, siklás, mell-, gyors- és hátúszás kar- és lábmunkája siklás közben eszközzel és eszköz nélkül. Váltóversenyek mellig erő vízben. 2.6. <i>Korcsolya:</i> alapállás, mozgás, elindulás, megállás, siklás, irányváltoztatás, fékezés, fordulat, játék.	Energia befektetésre vonatkozó tudatosság kialakítása – idő, gyorsaság, erő, állóképesség. Információk, jelek felismerése mozgásképben. Mozgás-specifikus kommunikációs szabályok, formák, jelek értelmezése – szerepük belátása az önreflexióban és önkontrollban. Természetes és nem természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban. Sportágtechnikai, taktikai és versenyelemek alkalmazása egyénileg, párban, csoportban, kerékpározás-, torna-, atlétika-, úszás-, korcsolyázás és egyéb vízisport-jellegű feladatokban.
Fogalmak	Fejlődés, szakadozás, biztonság, biztonságérzet, vándormászás, gyors futás, tartós futás, leugrás, felugrás, átugrás, lábmunka, karmunka, hajítás, lökés, kartempó, lábtempó, gyorsúszás, hátúszás, pillangóúszás, delfinmozdulat, fékezés, balesetvédelem, alapállás, fordulat.

Témakör	3. Játék	Óraszám: 38 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés, kooperáció elősegítése. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. Élethosszig üzhető szabadidős tevékenységek megismertetése és megkedveltetése. Játékszabályok által az elemi döntésképeség és szabálytudat kialakítása, továbbfejlesztése.	

	<i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> ráismerő és a mozgásirányítás készsége; társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; beleélő és együttműködő képesség; kudarc és győzelem sportszerű megélése.
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
3.1. Labdás játékok: Dobó- és elfogójátékok. Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben. Átadások helyben és mozgás közben. Célbarúgó- és célbadobójátékok. Kosárlabda. Labdarúgás. Röplabda. Kézilabda. 3.2. Népi gyermekjátékok és néphagyományok Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel. 3.3. Táncos játékok Az 1–6. évfolyamon tanultak művelődési anyagából.	Testnevelési és sportjátékok stratégiai és taktikai elemeinek megismerése, szabályainak rendszere, szabálykövetés. Sportági előkészítő kreatív és kooperatív játékok. Népi hagyományörző mozgásos tevékenységek értése és reprodukciója. Élethosszig végezhető szabadidős tevékenységek értése és reprodukciója. Labdás játékok, gyakorlatok. Tanulói kreativitásra alapozó motoros játékok. Érzelmek és motivációk szabályozásának megvalósítása. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlása.
Fogalmak	Kosárlabda, labdarúgás, röplabda, kézilabda, játékszabály, védő, támadó, cselezés, nyitás, érintés, feladás, átütés, pontszerzés, góllövés, erőszakos, kíméletes, sportszerűség, „fair play”.

Témakör	4. Versenyzés	Óraszám 36 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre: sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> szabálykövetés, szabálytartás; egészséges versenyszellem; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség; versenyszellem.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
4.1. Futó-, ugró-, akadály- és ügyességi versenyek Sorversenyek. Váltóversenyek. Futóiskola – futóversenyek (gyors, kitartó, gát, staféta stb.). Ugróiskola – magas, távol stb.	Egyénileg, párban és csoportosan végrehajtott versenyfeladatok a sportági versenyek szabályainak, technikai és taktikai elemeinek alkalmazásával. Sor- és váltóversenyek szabályainak ismerete és betartása.	

Dobóversenyek (célba, távba különféle eszközökkel). Kötélugró verseny. Kötélhúzó verseny. 4.2. <i>Labdás versenyek</i> Kosárradobó-verseny. Labdavezetési verseny. Kidobójáték. Labdarúgás. Kosárlabda. Kézilabda. Zsinórlabda. 4.3. <i>Népi gyermekjátékok, versenyfeladatok</i> (Bigézés, karikahajtás, dióleső, tojásbavágás, csizmadobáló, öcsigolyó /petanque/.) 4.4. <i>Küzdősportok elemei –</i> birkózás, keleti küzdősportok elemei. 4.5. <i>Az olimpiák története – sportidolok, paralimpia</i>	Egyszerűsített sportági versenyek ismerete és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának ismerete. További ismeretek szerzése az olimpia- és sporttörténet nagy alakjairól, emblemikus személyiségeiről. Ismeretek szerzése híres magyar és nemzetközi sportolókról a múltból és a jelenből.
Fogalmak	Kidobójáték, labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda, játékszabály; erőszakos, kíméletes, sportszerűség, „fair play”, esélyegyenlőség, teljesítmény.

Témakör	5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	Óraszám 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés. Relaxációs gyakorlatok, mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása. A tanulók betegségtudatának, féltékenységének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatásukkal. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> egészségtudatosság; mozgásigény; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, fenntartható fejlődés.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
5.1. <i>A mozgás mint életmód</i> Otthon is végezhető testgyakorlatok (aerobic, callanetics, talajtorna, pilates). Táncok különféle műfajai.	Egészségfejlesztő motoros tevékenységformák gyakorlása, A relaxáció, mint a lelki egészség megőrzésének egyik eszközének tudatosulása.	

5.2. Testi-lelki higiéné Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata. Relaxációs gyakorlatok: – légzőgyakorlatok – figyelemösszpontosító és lazító testtartások. Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése. Betegségek megelőzése, prevenció, védőoltások. 5.3. Természetben űzhető sportok (a helyi adottságok függvényében) Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi. Túra – balesetvédelem, kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem. Kocogás. Kerékpározás, görkorcsolyázás. Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen. 5.4. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint.	Életviteli alapelvek és szokásrendszerek: étrend, bioritmus, higiénia, médiatudatosság, szenvedélybetegségek hatásainak felismerése a testi-lelki egészségre, Prevencióra törekvés az életvezetésben, baleset-megelőzésben, Fizikai fittség, edzettség, helyes testtartás fontosságának megértése. Biztonságra és környezettudatosságra törekvés. Rendszeres testmozgás, sport egészségmegőrző hatásának megértése. Önkontroll, önuralom gyakorlása. Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása – a védő-óvó intézkedések ismerete és betartása (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok. A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. Testtartásjavító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.
Fogalmak	Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, napsugárzás, UV-A és UV-B, kullancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll, prevenció, testtartás, gólyaállás, kobraállás.

Összegzett tanulási eredmények a 7. évfolyam végén	A tanuló képes: ❖ a bemelegítési technikák alkalmazására, ❖ 4-8 ütemű gyakorlatok végrehajtására, ❖ alakzatváltozásokban együttműködésre, ❖ erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint, ❖ a labda céltudatos irányítására, ❖ a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti, önálló alkalmazására, ❖ higiénés ismeretei rutinszerű és saját igény szerinti alkalmazására,

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELEÉS

Minden tanulót egyénileg és a saját magához mért fejlődése alapján értékelünk.

Jeles (5)

- ❖ A tanulóképes bemelegítési technikák alkalmazására.
- ❖ A tanuló képes 4-8 ütemű gyakorlatok végrehajtására.
- ❖ Képes az alakzatváltozásokban együttműködésre.
- ❖ Képes az erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint.
- ❖ Képes a labda céltudatos irányítására.
- ❖ Képes a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti, önálló alkalmazására, higiénés ismeretei rutinszerű és saját igény szerinti alkalmazására.

Jó (4)

- ❖ Kevés segítséggel képes a bemelegítési technikák alkalmazására.
- ❖ Képes kevés segítséggel 4-8 ütemű gyakorlatok végrehajtására.
- ❖ Kevés segítséggel képes alakzatváltozásokban együttműködésre.
- ❖ Biztatással képes erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint.
- ❖ Többé-kevésbé képes a labda céltudatos irányítására.
- ❖ Képes a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti, kevés segítséggel való alkalmazására.
- ❖ Higiénés ismeretei rutinszerű és saját igény szerinti alkalmazására.

Közepes (3)

- ❖ Segítséggel képes a bemelegítési technikák alkalmazására.
- ❖ Képes segítséggel 4-8 ütemű gyakorlatok végrehajtására.
- ❖ Segítséggel képes alakzatváltozásokban együttműködésre.
- ❖ Biztatással képes erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint.
- ❖ Többé-kevésbé képes a labda céltudatos irányítására.
- ❖ Képes a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti, segítséggel való alkalmazására.
- ❖ Higiénés ismeretei rutinszerű és saját igény szerinti alkalmazására.

Elégséges (2)

- ❖ Sok segítséggel képes a bemelegítési technikák alkalmazására.
- ❖ Képes sok segítséggel 4-8 ütemű gyakorlatok végrehajtására.
- ❖ Sok segítséggel képes alakzatváltozásokban együttműködésre.
- ❖ Biztatással képes erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint.
- ❖ Többé-kevésbé képes a labda céltudatos irányítására.
- ❖ Képes a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti, sok segítséggel való alkalmazására.
- ❖ Higiénés ismeretei rutinszerű és saját igény szerinti alkalmazására.

8. évfolyam heti 5 óra

Témakör	1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség	Óraszám 34 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Kondicionális és koordinációs képességfejlesztés. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása. Aerob és anaerob képességfejlesztés. Mozgásigény fenntartása. Mozgásműveltség fejlesztése. Motorikus képességek fejlesztése. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erő kifejtés és -szabályozás képessége.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
1.1 . Gimnasztikai elemek: Bemelegítési technikák. Gimnasztikus mozgás Járások. 1.2. Torna Tartásos helyzetek, fogások, ülések, támaszok, függések. Mászás és függeszkedés Kéziszer- gyakorlatok Társas gyakorlatok. Négy-nyolc ütemű gyakorlatok. Egyensúly-gyakorlatok. 1.3. Atlétika Futások. Ugrások, dobások. Emelés-hordás. 1.4. Küzdősportok elemei Páros és csoportos küzdőgyakorlatok. 1.5. Testtartást javító, erősítő és lélegzőgyakorlatok zenére 1.6. Motoros tesztek (Cooper) Kizárólagosan diagnosztikus célzattal.		Természetes mozgások (eszközökkel és azok nélkül) a mozgásképesség és fittség növelésére. Testtudat – saját test és eszközök szerepének tudatosulása az edzettségben. A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása. Gimnasztika, optimális élettani terhelés alkalmazásával az izmok mobilizálása, erősítése, nyújtása. Gimnasztikus mozgás zenére (zumba). Járások törzs- és karmozgással összekötve. Mászás és függeszkedés – kötél, gyűrűn, bordásfalon. Kéziszer-gyakorlatok végzése – karika, szalag, labda, buzogány. Társas gyakorlatok. Négy–nyolc ütemű gyakorlatok végzése. Egyensúly-gyakorlatok végzése. Futások iram- és irányváltással. Ugrások, dobások. Emelés-hordás – párban, társakkal. Páros és csoportos küzdőgyakorlatok végzése – légzéstechnikával.
Fogalmak	Bemelegítés, függés, körzés, döntés, 4–8 ütemű gyakorlat, emelés, hordás, egyensúly, súlypont.	

Témakör	2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás	Óraszám 50 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Természetes és nem természetes mozgásformák továbbfejlesztése. További sportágtechnikai elemek megismertetése. Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás-, kreativitást fejlesztő motoros tanulás. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és téri tájékozódó képesség fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> instrukcióra gyors, pontos reagálás képessége; imitációs és elemző képesség; alkalmazkodási képesség.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
2.1. Rendgyakorlatok: Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba járás közben. Nyitódás, felzárkózás, felfejlődés, szakadozás. Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban. Menetelés alakzatfelvétellel. 2.2. Torna: Támaszgyakorlatok, függés és egyensúlygyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán, gyűrűn, bordásfalon. Mászás kötélén. Vándormászás bordásfalon. Függeszkedés, hintázás. Guruló átfordulás előre-hátra. Kézállás, fejjállás, tarkóállás – segítséggel. 2.3. Atlétikai elemek: Járások, futások, dobások, ugrások. Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal. Kislabda hajítás állóhelyből és keresztlépéssel. Különböző méretű és súlyú labdák célba juttatásának módjai. 2.4. Tánc: Régi stílusú táncok, új stílusú táncok, sport jellegű táncok (zumba). 2.5. Úszás: Merülési gyakorlatok, vízbe ugrás, tudatos légzés vízben, siklás, mell-, gyors- és hátúszás kar- és lábmunkája siklás közben eszközzel és eszköz nélkül. Váltóversenyek mellig érő vízben.		Célorientált motoros tevékenységek, gondolkodás, kreativitás a motoros tanulásban. Energiabefektetésre vonatkozó tudatosság kialakítása – idő, gyorsaság, erő, állóképesség. Információk, jelek felismerése mozgásképben. Mozgás-specifikus kommunikációs szabályok, formák, jelek értelmezése – szerepük belátása az önreflexióban és önkontrollban. Természetes és nem természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban. Sportágtechnikai, taktikai és versenyelemek alkalmazása egyénileg, párban, csoportban, kerékpározás-, torna-, atlétika-, korcsolya, úszás- és egyéb vízisport-jellegű feladatokban.

2.6. <i>Korcsolya</i> : alapállás, mozgás, elindulás, megállás, siklás, irányváltóztatás, fékezés, fordulat, játék.	
Fogalmak	Fejlődés, szakadozás, biztonság, biztonságérzet, vándormászás, gyors futás, tartós futás, leugrás, felugrás, átugrás, lábmunka, karmunka, hajítás, lökés, kartempó, lábtempó, gyorsúszás, hátúszás, pillangóúszás, delfinmozdulat, fékezés, alapállás, fordulat, balesetvédelem.

Témakör	3. Játék	Óraszám 38 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés, kooperáció elősegítése. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. Élethosszig üzhető szabadidős tevékenységek megismertetése és megkedveltetése. Játékszabályok által az elemi döntésképeség és szabálytudat kialakítása, továbbfejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok</i>: ráismerő és a mozgásirányítás készsége; társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; beleélő és együttműködő képesség; kudarc és győzelem sportszerű megélése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
3.1. Labdás játékok: Dobó- és elfogójátékok. Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben. Átadások helyben és mozgás közben. Célbarúgó- és célbadobójátékok. Kosárlabda. Labdarúgás. Röplabda. Kézilabda. 3.2. Népi gyermekjátékok és néphagyományok Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel. 3.3. Táncos játékok Az 1–6. évfolyamon tanultak művelődési anyagából.		Testnevelési és sportjátékok stratégiai és taktikai elemeinek megismerése, szabályainak rendszere, szabálykövetés. Sportági előkészítő kreatív és kooperatív játékok. Népi hagyományörző mozgásos tevékenységek értése és reprodukciója. Élethosszig végezhető szabadidős tevékenységek értése és reprodukciója. Labdás játékok, gyakorlatok. Tanulói kreativitásra alapozó motoros játékok. Érzelmek és motivációk szabályozásának megvalósítása. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlása.
Fogalmak	Kosárlabda, labdarúgás, röplabda, kézilabda, játékszabály, védő, támadó, cselezés, nyitás, érintés, feladás, átütés, pontszerzés, góllövés, erőszakos, kíméletes, sportszerűség, „fair play”.	

Témakör	4. Versenyzés	Javasolt óraszám: 38 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre: sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> szabálykövetés, szabálytartás; egészséges versenyszellem; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség; versenyszellem.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<i>4.1. Futó-, ugró-, akadály- és ügyességi versenyek</i> Sorversenyek. Váltóversenyek. Futóiskola – futóversenyek (gyors, kitartó, gát, staféta stb.). Ugróiskola – magas, távol stb. Dobóversenyek (célba, távba különféle eszközökkel). Kötélugró verseny. Kötélhúzó verseny. <i>4.2. Labdás versenyek</i> Kosárradobó-verseny. Labdavezetési verseny. Kidobójáték. Labdarúgás. Kosárlabda. Kézilabda. Zsinórlabda. <i>4.3. Népi gyermekjátékok, versenyfeladatok</i> (Bigézés, karikahajtás, dióleső, tojásbavágás, csizmadobáló, öcsigolyó /petanque/.) <i>4.4. Úszóverseny –</i> egyszerűsített szabályokkal. <i>4.5. Küzdősportok elemei –</i> birkózás, keleti küzdősportok elemei. <i>4.6. Az olimpiák története – sportidolok, paralimpia</i>	Egyénileg, párban és csoportosan végrehajtott versenyfeladatok a sportági versenyek szabályainak, technikai és taktikai elemeinek alkalmazásával. Sor- és váltóversenyek szabályainak ismerete és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek ismerete és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának ismerete. További ismeretek szerzése az olimpia- és sporttörténet nagy alakjairól, emblematikus személyiségeiről. Ismeretek szerzése híres magyar és nemzetközi sportolókról a múltból és a jelenből.	
Fogalmak	Kidobójáték, labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda, játékszabály; erőszakos, kíméletes, sportszerűség, „fair play”, esélyegyenlőség, teljesítmény.	

Témakör	5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés. Relaxációs gyakorlatok, mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása. A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatásukkal. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> egészségtudatosság; mozgásigény; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, fenntartható fejlődés.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
5.1. A mozgás mint életmód Otthon is végezhető testgyakorlatok (aerobic, callanetics, talajtorna, pilates). Táncok különféle műfajai. 5.2. Testi-lelki higiéné Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata. Relaxációs gyakorlatok: – légzőgyakorlatok – figyelemösszpontosító és lazító testtartások. Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése. Betegségek megelőzése, prevenció, védőoltások. 5.3. Természetben üzhető sportok (a helyi adottságok függvényében) Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi. Túra – balesetvédelem, kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem. Kocogás. Kerékpározás, görkorcsolyázás. Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen. 5.4. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése a		Egészségfejlesztő motoros tevékenységformák gyakorlása, A relaxáció, mint a lelki egészség megőrzésének egyik eszközének tudatosulása. Életviteli alapelvek és szokásrendszerek: étrend, bioritmus, higiénia, médiatudatosság, szenvedélybetegségek hatásainak felismerése a testi-lelki egészségre, Prevencióra törekvés az életvezetésben, baleset-megelőzésben, Fizikai fittség, edzettség, helyes testtartás fontosságának megértése. Biztonságra és környezettudatosságra törekvés. Rendszeres testmozgás, sport egészségmegőrző hatásának megértése. Önkontroll, önuralom gyakorlása. Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása – a védő-óvó intézkedések ismerete és betartása (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok. A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. Testtartásjavító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.

gyógytestnevelővel való konzultáció szerint.	
Fogalmak	Higiéné, relaxáció, edzettség, fitness, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, napsugárzás, UV-A és UV-B, kullancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll, prevenció, testtartás, gólyaállás, kobraállás.

Összegzett tanulási eredmények a 8. évfolyam végén	A tanuló képes: ❖ a bemelegítési technikák alkalmazására, ❖ 4-8 ütemű gyakorlatok végrehajtására, ❖ alakzatváltozásokban együttműködésre, ❖ küzdősportok során ügyelni saját és társai testi épségére, ❖ erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint, ❖ egy tanult elem önálló végrehajtására, ❖ a labda céltudatos irányítására, ❖ a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti, önálló alkalmazására, ❖ higiénés ismeretei rutinszerű és saját igény szerinti alkalmazására, ❖ a relaxációs gyakorlatok önsegítő alkalmazására nyugalmi és stresszhelyzetben, ❖ az egészségtudatos magatartásformák szokásrendszerébe integrálására.

TANÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

Minden tanulót egyénileg és a saját magához mért fejlődése alapján értékelünk.

Jeles (5)

- ❖ A tanulóképes bemelegítési technikák alkalmazására.
- ❖ A tanuló képes 4-8 ütemű gyakorlatok végrehajtására.
- ❖ Képes az alakzatváltozásokban együttműködésre.
- ❖ Küzdősportok során ügyel saját és társai testi épségére.
- ❖ Képes az erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint.
- ❖ Képes a labda céltudatos irányítására.
- ❖ Képes a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti, önálló alkalmazására.
- ❖ Higiénés ismeretei rutinszerű és saját igény szerinti alkalmazására.
- ❖ Képes a relaxációs gyakorlatok önsegítő alkalmazására nyugalmi és stresszhelyzetben.
- ❖ Képes az egészségtudatos magatartásformák szokásrendszerébe integrálására.

Jó (4)

- ❖ Kevés segítséggel képes a bemelegítési technikák alkalmazására.
- ❖ Képes kevés segítséggel 4-8 ütemű gyakorlatok végrehajtására.
- ❖ Kevés segítséggel képes alakzatváltozásokban együttműködésre.
- ❖ Küzdősportok során ügyel saját és társai testi épségére

- ❖ Biztatással képes erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint.
- ❖ Többé-kevésbé képes a labda céltudatos irányítására.
- ❖ Képes a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti, kevés segítséggel való alkalmazására.
- ❖ Higiénés ismeretei rutinszerű és saját igény szerinti alkalmazására.
- ❖ Képes a relaxációs gyakorlatok önsegítő alkalmazására nyugalmi és stresszhelyzetben.
- ❖ Képes az egészségtudatos magatartásformák szokásrendszerébe integrálására.

Közepes (3)

- ❖ Segítséggel képes a bemelegítési technikák alkalmazására.
- ❖ Képes segítséggel 4-8 ütemű gyakorlatok végrehajtására.
- ❖ Segítséggel képes alakzatváltozásokban együttműködésre.
- ❖ Küzdősportok során ügyel saját és társai testi épségére.
- ❖ Biztatással képes erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint.
- ❖ Többé-kevésbé képes a labda céltudatos irányítására.
- ❖ Képes a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti, segítséggel való alkalmazására.
- ❖ Higiénés ismeretei rutinszerű és saját igény szerinti alkalmazására.
- ❖ Képes a relaxációs gyakorlatok többségének önsegítő alkalmazására nyugalmi és stresszhelyzetben.
- ❖ Képes segítséggel az egészségtudatos magatartásformák szokásrendszerébe integrálására.

Elégséges (2)

- ❖ Sok segítséggel képes a bemelegítési technikák alkalmazására.
- ❖ Képes sok segítséggel 4-8 ütemű gyakorlatok végrehajtására.
- ❖ Sok segítséggel képes alakzatváltozásokban együttműködésre.
- ❖ Biztatással képes erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint.
- ❖ Többé-kevésbé képes a labda céltudatos irányítására.
- ❖ Képes a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti, sok segítséggel való alkalmazására.
- ❖ Higiénés ismeretei rutinszerű és saját igény szerinti alkalmazására.

OSZTÁLYFŐNÖKI ÓRA (KÖZÖSSÉGI NEVELÉS) 5-8. évfolyam

Az osztályfőnöki órák sajátos szerepet töltenek be a tantárgyak rendszerében. Fejlesztési céljaik, tevékenységeik közvetlenül szolgálják a nevelést, mintegy szintetizálva az egyes tantárgyakban közvetített fejlesztési, nevelési célokat, az iskolai nevelési folyamatot, lehetőséget biztosítva a tanítási órákon elsajátítottak elmélyítésére, aktualizálására, a tudásanyagának értékmozzanatokkal történő felruházására.

Az osztályfőnöki óra az osztályfőnöki tevékenység tanórai keretként, a tanulók közösségi életének fórumaként segíti a tanulók megismerését, az egyéni sajátosságokhoz illeszkedő személyiségfejlesztést.

Az osztályfőnöki órák célja a gyermekközösségeknek és az egyes tanulók személyiségének fejlesztésével a közösség és az egyén egymáshoz, valamint a társadalomhoz való helyes viszonyának megalapozásával, a tanulók erkölcsi tulajdonságainak, meggyőződésének formálásával, az egyéni és a közösségi érdekek összehangolásával fejleszteni a szociabilitást, a testi-lelki harmóniát, a tanulók társas, egyéni és iskolai kapcsolatait, a szabálytudat erősítését.

Az osztályfőnöki órán folyó munka hozzájárul – az egyéni szükségletek mentén – az énkép, az önértékelés alakításához, a közösen kialakított magatartási és viselkedési szokások elsajátításához, az önbizalom, az öntudatos és a környezetért is felelős magatartás, a világgal szembeni pozitív beállítódás, a demokrácia tisztelete, a tolerancia, az őszinte kommunikáció, az értelmes kockázatvállalás attitűdjeinek kialakulásához.

Az osztályfőnöki órákon kiemelt szerepet kap az önismeret, az önelfogadás és az önfejlesztés. Biztosítani kell a szociális érzékenység légkörét, a konfliktusok kezelésének konkrét megoldásait segítő feladatokat. Az értékek életünkben meghatározó szerepének, az értékek védelmével kapcsolatos felelősségnek a tudatosítása mellett a közvetlen környezet humán értékeinek keresése is a feladatok közé tartozik. Lehetőséget kell teremteni a serdülőkor testi-lelki változásaival kapcsolatos saját élmények, vélemények megvitatására.

Enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt jelentősége van annak, hogy a tanulók közvetlen és közvetett úton is szerezzenek tapasztalatokat a felelős állampolgári viselkedésről, a környezettudatos, fenntartható fejlődésről. Olyan helyzetek megteremtése is feladat, melynek során felkészítjük a tanulókat a pályaválasztásra, a reális életcélok megfogalmazására. Tapasztalatokat gyűjthetnek a munka világáról, a szakmákról, ezáltal segíthetjük a pályaválasztásukat, a reális életcélok megfogalmazását, célkitűzését.

5–6. évfolyam

Témakör	1. Közösség és személyiség	Óraszám 26 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelőképesség fejlesztése, a tanuló saját viselkedésének, reakcióinak, cselekedeteinek önmegfigyelésen alapuló értékelése. Kommunikáció, véleménynyilvánítás képességének fejlesztése. A kulturált vita és konfliktuskezelés készségeinek fejlesztése. Beleérző képesség, tolerancia fejlesztése, a saját és a mások cselekedeteiért érzett felelősségérzet felkeltése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> nyitottság, együttműködés, kommunikáció, figyelem, empátia, önkifejezés, véleményalkotás, -nyilvánítás, vitakészség, felelősség.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
1. Önismeret: tulajdonság, viselkedés, önmegfigyelésen alapuló felismerés, befolyásolás 2. Közösségek, amelyekben élek: iskola, évfolyam, család	Saját élmények gyűjtése, feldolgozása. Tulajdonságlista készítése, értelmezése. Az évfolyam mint közösség. A közösség életét befolyásoló szabályok szerepe az iskolai életben. Drámajátékok: konfliktus, vita, feloldás, megbeszélés, viszonyulás a témához. Társas kapcsolatok az évfolyamban, a kapcsolatok kialakulása, változásai, alapvető illemszabályok betartása. A család mint egység, kapcsolatok, szerepek, feladatok. Helyem az évfolyamközösségben, a családban. A közösség céljai, feladatai, az együttműködő közösség, a közös célok elérésének segítő és akadályozó tényezői. Együttműködésen, munkamegosztáson alapuló ismeretszerzés. Felelősségtudat, lelkiismeretesség a társainkhoz, a családtagokhoz fűződő viszonyban. Ószinteség, segítőkészség. Helyzetgyakorlatok, szituációs játékok.
Fogalmak	Önismeret, tulajdonság, viselkedés, társas kapcsolat, vélemény, együttműködés, érték, elfogadás, viszony, szabálykövetés.

Témakör	2. Tanulás és munka	Óraszám 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanulás iránti motiváció, pozitív attitűd fejlesztése. Az önállóság iránti igény, a felelősségérzet fejlesztése, erősítése. Egyéni tanulási módszerek alkalmazásának alapozása, fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> együttműködés, bizalom, önkifejezés, kitartás.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
1. A tanulás: motívumok, a tanulást segítő és nehezítő tényezők. A tanulás tervezése, egyéni tanulási stílus, tanulási stratégiák. 2. A munka: munkavégzés a családban, az iskolában. A munka és a személyiség, munkasiker, kudarc, munkafegyelem. A tanulás és a munka értékelése, önértékelés, külső értékelés.	A különböző tantárgyak tanulását segítő speciális ötletek, eljárások. Tanulási szokások, módok, technikák, az önismereten alapuló tanulási módszerek kialakítása, kimunkálása, a tantárgyankénti speciális tanulási technikák alkalmazása. A tanulás megtervezése, naplővezetés a tapasztalatokról, következtetések, változtatások, célkitűzések segítségével történő megfogalmazása, folyamatos értékelés. Különböző foglalkozások ismerete, a végzésükhöz szükséges tudáselemek összegyűjtése, elemzése. Kedvelt tevékenységek, összefüggések ezek és egyes foglalkozások között (pályatükör).	

Fogalmak	Figyelem, koncentráció, értékelés, önértékelés, tervezés, szervezés, választás.

Témakör	3. Én és a társadalom	Óraszám 16 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködésen alapuló aktív részvétel a különböző színtereken zajló társadalmi eseményekben. Egymásra figyelés, alkalmazkodás erősítése különböző közösségekben. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> konstruktív kommunikáció, tolerancia, bizalom, együttérzés, a közvetlen környezet értékeihez való ragaszkodás, érdeklődés az életkorának megfelelő állampolgári szerepvállalás iránt.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
Életem színterei: az otthon, az iskola, a lakóhely – A családban: a család fogalma, típusai, tagjai, feladatai – Az iskolában: közösségek, szerepek, feladatok – A lakóhelyen: helyi társadalmi események, a részvétel lehetőségei	A család és annak szerepe az egyén egészséges, harmonikus fejlődésében; a család feladatai: szeretet, érzelmi biztonság. Munkamegosztás a családban, szokások, ünnepek a családban. Alkalmazkodás az iskola rendjéhez, társakhoz, tanárokhoz; az iskola törvénye: a Házi rend; az iskola hagyományainak megismerése, ápolása. Az iskolai és otthoni élet összehasonlítása, egyezőségek, különbségek, ezek eredete, a különbségek elfogadása. A helyi társadalmi eseményekről tájékozódás a médiumokon keresztül, személyes részvétel. Nemzeti ünnepeink: március 15.; augusztus 20.; október 23., az ünnepek helyi aktualitásai, helytörténeti vonatkozások, történelmi emlékhelyek megismerése, személyes részvétel. A lakóhelyi környezet kulturális értékei, hagyományai, természeti kincsei, a megismételhetetlenségből is adódó ragaszkodás, a megóvás felelőssége. Az összefogás jelentősége az értékek védelme érdekében. Emlékhelyek, múzeumok, kulturális események látogatása. Természetvédelmi „örjárat”.	
Fogalmak	Család, családtag, családi és nemzeti ünnep, hagyományápolás, érték.	

Témakör	4. Egészséges életmód	Óraszám 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A lelki egészség (mentálhigiéné) iránti igény felkeltése, ennek kialakításához és megőrzéséhez szükséges készségek, képességek kialakítása. Az egészségmegőrzés igényének kialakítása, az egészségkárosító szokások kialakulásának megelőzése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> önismeret, önértékelés, akaraterő, válogatás, rendszerezés, ok-okozati összefüggéslátás.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
Lelki egészség: énerősítés, belső egyensúly. Testi egészség: étkezés, testedzés, sport, kikapcsolódás, regenerálódás.		Önmaga bemutatása, „ez vagyok – ez voltam”: fotók a múltból, a családról, a gyermekkorról. Adatok gyűjtése önmagáról. Pozitív tulajdonság, képesség. Pozitív tulajdonságok erősítése, negatív tulajdonságok leküzdésének technikái. Helyzetgyakorlatok, szituációs játékok. A lélek egészsége, stressz, veszélyek. A segítség, a segítség szerepe, a segítségkérés formái, a hozzá kapcsolódó viselkedés. A test, lelki egészséget veszélyeztető szokások, szenvedélyek. Esetek, filmélmények megvitatása. Viselkedésszabályozás a lelki egészség megőrzése érdekében. Szabadidő eltöltésének, a személyiséget építő lehetőségeinek felismerése, kikapcsolódás, stresszoldás, szórakozás, tanulás. Választás és döntés, azok következményeinek megbeszélése. Irodalmi példák gyűjtése. Dramatikus játék. Építem önmagam: egészséges életrend, napirend, szellemi, fizikai munka, a feltöltődés helyes aránya, igényes szórakozás, sport, mozgás, a test és lélek egyensúlya.
Fogalmak	Én-énerő, lelki egészség, testi egészség, akaraterő, stressz, kikapcsolódás, segítségkérés.	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	Fejlődött a tanuló önismerete, reális önértékelése. Kialakult a nyitottság a társas kapcsolatokra, fejlődött a szociális érzület. Felelősséget érez cselekedeteiért, vállalásaiért, megfelelően érzékeli és értékeli a sikert, a kudarcot. Felismeri az iskolai konfliktusokat, törekszik a megoldásra. Megszilárdul az iskolai követelmények szerinti normatartás. Tanulását (segítséggel) megtervezi. Felkészüléséhez figyelembe veszi az előzetes értékeléseket, tapasztalatokat. Különbséget tesz kedvelt és kevésbé kedvelt tevékenységek között, elfogadja, hogy nem csupán a kedvelt tevékenységeket kell elvégezni. Fokozódott kitartása, fejlődött felelősségérzete, feladattudata.

	Ismeri és tiszteli a közösségi hagyományokat, részt vesz ápolásukban. Közvetlen környezete természeti és kulturális értékeit ismeri, megóvásukban aktívan részt vesz. Ismeri a lelki és testi egészségmegőrzés érdekében legcélravezetőbb technikákat. Különbséget tud tenni pozitív és negatív tulajdonságok között. Képes erőfeszítéseket tenni, akarati tényezőket mozgósítani a változásért, a változtatásért. Elfogadja, hogy vannak olyan helyzetek, amikor segítséget kell kérni.

7–8. évfolyam

A tanulókat aktivizáló módszerek megtartásával az osztályfőnöki órák sajátos szerepet töltenek be annak támogatásában, hogy a tanulók megértsék a törvények szerepét mindennapi életünkben, elfogadják azok szükségszerűségét, az értékek és a szabályok viszonylagosságát, a normakövetés fontosságát. Helyzeteket kell teremteni ahhoz, hogy tudjanak érvelni, meggyőzni, mások véleményét elfogadva kiállni meggyőződésük mellett, vagy elvetni azt, átérezhessék a felelősségvállalás jelentőségét, felismerjék, hogy kiknek tudnak segítséget nyújtani. Csoportos feladathelyzetekben teremtsünk lehetőséget arra, hogy megfogalmazhassák véleményüket és fogadják el mások érvelését.

Enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt jelentősége van a pályaorientáció támogatásának, annak, hogy tájékozódjanak a továbbtanulással kapcsolatban, segítséggel ismerjék fel érdeklődési körüket, összeegyeztessék azt a (szakma)tanulási lehetőségekkel.

Témakör	1. Közösség és személyiség	Óraszám 26 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A vitakészség fejlesztése, érvelés, meggyőzés, mások véleményének elfogadása, kiállás a meggyőződés mellett/elvetés. Az előítéletes magatartás, a sztereotip megnyilvánulások észrevétele, annak a felismerése, hogy a sztereotípiák kialakulásában nagyon fontos szerepet tölt be a viselkedésünk. Az egyéni és a közösségi érdek viszonyának, a szabályok, törvények szerepének mindennapi életünkben, az értékek és a szabályok viszonylagosságának, a normakövetés fontosságának felismertetése. A felelősségvállalás, a segítségnyújtás képességének fejlesztése. Segítségelfogadás képességének továbbfejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> önállóság, kreativitás, bizalom, önbizalom, önbecsülés, konfliktuskezelés, problémamegoldó képesség, konszenzusképesség, kudarctűrés, elfogadás.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
- Önismeret. - A társas kapcsolatok szerepe a közösségben. - Iskolai közösségek - A családi közösség - Közösségi élet a helyi társadalomban.		A helyes önértékelés kialakítása bírálat, önbírálat alapján. A bírálat segítő aspektusainak elfogadása. Elvárások önmagával és mások elvárásai a tanulóval szemben. Saját korlátainak a megismerése, felismerése. Reális célok kitűzése a személyiség pozitív megváltoztatására a fokozatosság érvényesítésével.

	Tolerancia a másság iránt, értékek megismerése, elfogadás. Megbeszélés: csoportok az évfolyamban, klikkek és barátok; sztárok és magányosok. Kortárs csoportok: konfliktusok csoporton belül, csoporthelyzet, alkalmazkodás, tűrőképesség fogalmainak tisztázása. Egyéni képességek a közösség szolgálatában, kooperáció fontosságának, az egymásrautaltságnak a felismerése. A család, mint a nevelés legfőbb színtere: érzelmi védettség; generációk együttélése, egymás tiszteletben tartása; demokrácia a családban. Konfliktusok a családban, a türelem, megértés, odafigyelés szerepe a konfliktus kezelésében, feloldásában. Az emberi együttélés írott és íratlan szabályai, a szabályok szintjei és egymásra épülésük: szokás, erkölcs, jog; a szabályok megszegésének büntetése. A helyesen kialakult értékek, magatartási normák megerősítése; az egyéni és a közérdek érvényre jutását szolgáló tevékenységekre való rávilágítás. Az önkormányzat működése az évfolyamban és az iskolában. Közéletiség, demokrácia, egyéni és közösségi részvétel.
Fogalmak	Empátia, tolerancia, konfliktus- és kudarc-tűrő-képesség, egyéni képesség, egyéni érdek, közösségi érdek, egyéni cél, közösségi cél, elvárás, változás, változtatás, közéletiség, demokrácia, elfogadás, együttműködési készség.

Témakör	2. Tanulás és munka	Óraszám 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanulás időbeosztásának, a fegyelemnek, a kitartás képességének fejlesztése. A tanulás pozitív, az életet gazdagító tevékenységként való elfogadtatása, belső késztetés a tanulásra. A tanulás és a pályaválasztás közötti összefüggés beláttatása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> alkalmazkodóképesség, rugalmasság, kitartás, kudarc-tűrés.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
1. Tanulás: önértékelés, célkitűzések, tervek és végrehajtás. 2. Pályaválasztás: a munka szerepe, felkészülés.		A tanulmányi és magatartási helyzet értékelése (helyzetelemzés és célmeghatározás a tanulók önértékelése alapján). Érdeklődés, jellem, motiváció a pályaválasztásban.

	Pályaválasztási elképzelések, érdeklődési területek, vonzódások. Reális pályakép a képességek, adottságok szerint, mérlegelés. A szakmatanulási lehetőségek megismerése – szakiskolák, speciális szakiskola. Jövőkép kialakítása, az értékteremtés sokszínűsége.
Fogalmak	Célkitűzés, terv, teljesítmény, munkavégzés, pályakép, pályaválasztás.

Témakör	3. Én és a társadalom	Óraszám 16 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az állampolgárság, a demokrácia fogalmak lényegi tartalmi elemeinek felismertetése saját tapasztalatok, élmények alapján. A demokratikus döntéshozásban való részvétel lehetőségeinek, alapvető szabályainak megismertetése. A lakóhelyhez, az országhoz való tartozás érzése, az identitástudat erősítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> érdeklődés, médiumokból való tájékozódás, értékek felismerése, hagyományörzés, pozitív viszonyulás mások véleményéhez, a változáshoz.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
1. Állampolgárság: jogok és kötelességek 2. Mindennapi demokrácia 3. Értékeink, védelmük		„Állampolgár vagyok”, joggyakorlás és kötelesség-végrehajtás egyensúlyának felismerése. Az iskolai önkormányzat tevékenységében való részvétel. Vélemények megfogalmazása, döntés-előkészítő folyamatokban való részvétel. Politika, politizálás, politikai események, fejlődő demokrácia, médiumok használata. Viták felmerülő problémákról. Hírfigyelés, elemzés. Kulturális örökségünk, amire, akikre büszkék lehetünk. Életünk a „megsebzett bolygón”, a környezetvédelem szükségességének megértése; a környezeti ártalmak számbavétele, megelőzés. Magyarország leggyakrabban látogatott idegenforgalmi nevezetességei, földrajzi helyek, nemzeti parkjaink: képek gyűjtése, rendszerezés, filmek elemzése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állampolgár, demokrácia, döntés, kulturális örökség, természetvédelem.	

Témakör	4. Egészséges életmód	Óraszám 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A serdülőkor legjellemzőbb testi-lelki változásainak felismertetése, a lelki bántalmak, sérelmek kezelésének képessége. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> önmegfigyelés, véleménynyilvánítás, konfliktuskezelés, empátia, tolerancia, elfogadás, erkölcs.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
1. A serdülőkor testi, lelki jellemzői. 2. Konfliktusok a családban. 3. Kortárs csoportok. 4. A lelki és testi egészség összefüggései.		A serdülőkor biológiai és higiéniai problémái, a serdüléssel járó biológiai és pszichológiai változások, önmaga változásának, alakulásának leírása. Nyitottság, zárkózottság. Családi konfliktusok (generációs, életmódbeli, szokásokból eredő), megoldások keresése. Kortárs konfliktusok: rivalizálás különböző területei. Konfliktuskezelési technikák gyakorlása: vita, meggyőzés, konfrontáció. Empátia, elfogadás, tolerancia. Testkultúra a serdülőkorban, ízlés, ízléstelenség, egyéni stílus. Ismerkedés – kapcsolatteremtés, kortársak azonos érdeklődése. Párkapcsolat, a kapcsolatteremtés feltételei, az ismerkedés illemtana. Szituációs játékok, helyzetgyakorlatok. A testi egészség érdekében tett erőfeszítések, helyes táplálkozás, sport, testmozgás, pihenés, kikapcsolódás. Anyaggyűjtések különböző médiumokból.
Fogalmak	Viselkedés, konfliktus, belátás, megértés, vita, egészségmegőrzés, higiénia.	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	Reális önértékelés, önfejlesztési igény kialakulása. A kritika elfogadása, a felelősség felismerése, készség személyiségének fejlesztésére. A közösségért érzett felelősség felismerése, érvényesítése. Saját helyének, szerepének felismerése adott közösségben, törekvés az önérvényesítés és a közösség érdekeinek összeegyeztetésére. Az egyéni adottságoknak megfelelő konfliktuskezelés a környezetben. Az iskola, a tágabb közösség elvárásainak megfelelő normatartás. Reális pályaválasztási célkitűzés, iskolaválasztás. Egyéni adottságaihoz mért erőfeszítés, én-erő mozgósítás a kitűzött célok megvalósítása érdekében. Alapvető állampolgári tájékozottság a közvetlen környezet demokratikus közéletében.

	Egyéni adottságokhoz igazodó részvétel a természeti értékek védelmében, a kulturális hagyományok ápolásában. A serdülőkor legjellemzőbb megnyilvánulásainak ismerete, képesség önmaga, reakciói elemzésére, következtetések levonására, a szükséges változtatások érdekében erőfeszítések tételére. A testi és lelki egészségi állapot szoros összefüggésének belátása, a megőrzésük érdekében leggyakrabban használható technikák ismerete, törekvés alkalmazásukra.

2.2. A középűlyos értelmi fogyatékos (értelmileg akadályozott) tanulók helyi tanterve

2.2.1. *A választott kerettanterv megnevezése*

A Kormány 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról, a 2020-as NAT-hoz illeszkedő tartalmi szabályzók alapján a „Kerettantervek a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához”.

https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat/kerettantervek_sni_tanulok/kozepsulyos_sni_1_8

Az 1-8. évfolyamok tantárgyai és heti óraszámai 2020.									
Heti óraszám/évfolyam		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Magyar nyelv és irodalom	Kommunikáció (Magyar nyelv és irodalom)	4	4	4	4	4	4	5	5
	Olvasás-írás (Magyar nyelv és irodalom)	2	2	3	3	4	4	2 +1	2 +1
Matematika	Számolás-mérés (Matematika)	2	2	2 +1	2 +1	3	3	3	3
Történelem	Állampolgári ismeretek					1	1	1	1
	Hon- és népismeret							1	
	Etika/hit- és erkölcsan								1
Természettudomány és földrajz	Környezetismeret					1 +1	1 +1	2	2
Művészetek	Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
	Ábrázolás-alakítás (Vizuális kultúra)	3	3	2 +1	2 +1	2 +1	2 +1	2 +1	2 +1
Technológia	Digitális kultúra							1	1
Testnevelés és egészségfejlesztés	Mozgásnevelés (Testnevelés)	5	5	5	5	5	5		
	Testnevelés							5	5
	Osztályfőnöki (Közösségi nevelés)					1	1	1	1
Egyéb	Önkiszolgálás	2 +1	2 +1						
	Életvitel és gyakorlat			2	2 +1	2 +1	2 +1	3	3
	Játékra nevelés	2 +1	2 +1	2	2				
Kötelező alapóraszám		22	22	22	22	25	25	28	28
Szabadon tervezhető óra		2	2	2	3	3	3	2	2
Összes tervezett óraszám		22 +2	22 +2	22 +2	22 +3	25 +3	25 +3	28 +2	28 +2
Összesített óraszám		24	24	24	25	28	28	30	30
Maximális órakeret		24	24	24	25	28	28	30	30

2.2.2. *A választott kerettanterv feletti óraszám*

A szabadon tervezhető óraszámok elosztását a fenti óratervi háló tartalmazza.

2.2.3. *Kerettantervi tartalmak*

A közép súlyos értelmi fogyatékos tanulók igen eltérő egyéni adottságokkal bírnak, fejlesztésük során egyénenként is eltérő nevelési, oktatási igények és szükségletek jelentkeznek. A tanulási képességet a közép súlyos értelmi fogyatékos tanulók esetében elsősorban a kognitív képességek eltérései határozzák meg. Jellemző az idegrendszer (elsősorban a központi, de gyakran a környéki is) struktúrájának átfogó érintettsége. Az érzékelés gyakran differenciálatlanabb, így a releváns ingerek, észleletek feldolgozási folyamata – detektálása (felfedezése-tudatosítása), szelektálása (az adott helyzetben lényegesek szűrése, kiemelése) – is nehezített. Gyakran tapasztaljuk az önkéntelen figyelem ingadozását, csapongását különféle ingerforrások között, vagy merev megtapadását egy-egy dolognál. A figyelem szándékos fókuszálása, irányítása nagy erőfeszítést kíván, így hamarabb alakul ki fáradtság. Ennek megnyilvánulási formái lehetnek rendhagyók, pl. ingerlékenység, kapkodó munkavégzés, indokolatlanul gyakori mosdóba vagy egyéb helyre kéredzkedés, egyéb elkerülő magatartás (állandó orrfújás, ceruzahegyezés vagy bármi, az egyénre jellemzően). Az emlékezeti funkciókra jellemző, hogy a munkamemória egyszerre kevesebb, sok esetben csupán egy-egy új elemet tud befogadni. A hosszú távú tárba nehezebben rögzülnek új elemek. A felejtés kevésbé jellemző, de a felidézéshez gyakran szükségesek a megfelelő kulcsingerek. A felidézést jelentősen támogatja, ha az adott dologhoz, ismerethez a tanulónak pozitív érzelmi kötődése van. A gondolkodásban a megszokott sztereotípiák fontos támpontokat adnak, ugyanakkor ezek okozzák más kontextusban a rigiditást (gondolkodásbeli merevséget, rugalmatlanságot) is. Általában az egy szempont szerinti ítéletalkotás, az egyenes következményes következtetések, a ha-akkor összefüggések felismerése jól alkalmazható. Az új ismeret korábbiakhoz való kötése, változó kontextusban való értelmezése, rugalmas alkalmazása, azaz az ismeretek generalizálása nehezített.

A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti alaptanterven (Nat) és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvén alapul. A sajátos nevelési igényű tanulók esetében is a Nat-ban meghatározott egységes fejlesztési feladatokat kell alapul venni. A nevelési-oktatási folyamatot a tanulók lehetőségeihez, korlátaikhoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek szerint kell megszervezni:

- ❖ a feladatok megvalósításához hosszabb időszavakat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
- ❖ igény szerint sajátos, a fogyatékokossággal összeegyeztethető tartalmakat, követelményeket kell kialakítani és teljesíttetni;
- ❖ szükség esetén a tanuló számára legmegfelelőbb alternatív kommunikációs módszerek és eszközök, siket tanulóknál a magyar jelnyelv elsajátításának, alkalmazásának beépítése a nevelés, oktatás folyamatába;
- ❖ az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogassák a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve; az egyes fogyatékokkal élő tanulókkal összefüggő feladatokról a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve és a vizsgaszabályzatok adnak eligazítást.

2.2.3.1. *Témakörök*

A Nat témakörei a sajátos nevelési igény típusának és súlyosságának megfelelő módon adaptálva, horizontálisan érvényesülnek a kerettantervben. A témakörök egy adott tantárgyon belül a Nat-tól esetenként eltérő megnevezéssel és más belső elrendezéssel jelennek meg, hogy igazodjanak a sajátos nevelési igényű tanulók speciális tanulási

igényeihez, de összességükben – adaptált formában – lefedik a Nat által az adott tantárgyra meghatározott témakörök tartalmi egészét.

Célok, feladatok:

Az iskolai nevelés-oktatás során az egyéni bánásmód elvét alkalmazva biztosítható a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók személyiségének harmonikus fejlődése.

Az általános iskolai nevelés-oktatás célja kialakítani a helyes közösségi magatartást, az együttműködési képességet és a szocializációs készséget a hiányosan működő képességek korrekciója, a hátrányok csökkentése érdekében, miközben folyamatos motivációval, az érdeklődés fenntartásával valósul meg a jól működő funkciók fejlesztése.

Az általános iskolai nevelés-oktatás feladata minél nagyobb mértékben előkészíteni az önálló vagy támogatott életvezetés lehetőségét, kialakítani a környezethez való kötődés igényét, a közösségi alkalmazkodást és elfogadást, törekedve az önérvényesítéssel és önálló döntési képességgel rendelkezés kialakítására, a tanuló felkészítésére a lehető legeredményesebb társadalmi integrációra.

Az általános iskolai nevelés-oktatás megalapozza a tanulói képességekhez és érdeklődéshez igazodó, készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatásban történő részvétel és a gyakorlati munkavégzés feltételeit úgy, hogy fokozott figyelmet fordít azoknak a kompetenciáknak a fejlesztésére, amelyre a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknak az iskolai oktatás után szükségük lehet (a készségfejlesztő iskola évfolyamain, napközi otthonokban, családban, lakóotthonokban, védő vagy integrált munkahelyeken).

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelésében kiemelt figyelmet kell fordítani az egyénre szabott terápiás eszközök, eljárások alkalmazásával a képességstruktúra hiányosságainak kompenzálására, az épen maradt funkciók feltárásával és azokra építéssel. A pedagógusoknak feladatuk a gyakorlatorientált, a mindennapi élet tevékenységeire felkészítő képzés megvalósítása, az életvezetési technikák megalapozása, elsajátíttatása, gyakoroltatása. A személyiség gazdagítása érdekében az önelfogadásra és mások elfogadására a toleráns magatartás kialakításával tehet szert a gyermek/tanuló.

Mindehhez olyan iskolai légkört kell teremteni, amelyben mind a tanuló, mind a felnőtt jól érzi magát, ahol az emberi és társas kapcsolatok a kölcsönös tiszteleten alapulnak, ahol minden tanuló teljes értékű emberként élheti meg önmagát, a másságot is elfogadva.

Fejlesztési területek – nevelési célok

❖ Az erkölcsi nevelés

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló képes szociális kapcsolatokat kialakítani és fenntartani, ismeri és elfogadja az alapvető emberi értékeket, a személyiségében rejlő pozitív tulajdonságokat meg tudja jeleníteni a környezete számára. Különböző élethelyzetekben képes az adekvát viselkedésre, elfogadja társait és környezetét, megismeri, követi és igyekszik betartani a szabályokat. Interperszonális kapcsolataiban együttműködő, megértő, türelmes.

❖ Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

A tanuló érdeklődik környezete és lakóhelye szokásai iránt, ismeri a legfontosabb nemzeti ünnepekhez köthető hagyományokat, képességeihez mérten bekapcsolódik az ünnepi megemlékezésekbe. Fokozatosan megismeri a szülőföld, a haza legfontosabb értékeit, megismeri környezetében előforduló szimbólumait.

❖ Állampolgárságra, demokráciára nevelés

A tanuló fokozatosan képessé válik az együttműködésre környezetével, közösségében magatartása elfogadó. Megismeri, és képességeinek megfelelően alkalmazza alapvető emberi jogait és kötelezettségeit. Kialakul igénye az önállóságra, megismeri az önérvényesítés és a

támogatott döntéshozatal lehetőségét. Közösségének alakításába bevonható, igényli a rendezett, célszerűen kialakított környezetet.

❖ **Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése**

A tanuló megtapasztalja saját személyét, bekapcsolódik társas foglalkozásokba.

Megtanulja a helyzeteknek megfelelő kapcsolatokat megteremteni környezetével, cselekedeteit kontrollálni, képes a kapcsolatokban a közeledés és a távolságtartás egyensúlyának és szükségességének megválasztására. Konfliktusait önállóan, vagy segítséget kérve próbálja megoldani. Megtanul választani lehetőségei közül, képessé válik korlátai felismerésére, megismeri az adekvát segítségkérés módszereit.

Megismeri a nemi szerepekkel kapcsolatos alapvető társadalmi elvárásokat és a biológiai működés elemeit.

❖ **A családi életre nevelés**

A tanuló lehetőség szerint minél nagyobb önállósággal közreműködő önmaga ellátásában, ismeri a családi élet szerepeit, feladatait. Képességeihez mértén elfogadja és kéri személyi segítő tanácsát a magánéletben adódó problémahelyzetek megoldásához.

❖ **A testi és lelki egészségre nevelés**

A tanuló megismeri a helyes táplálkozás és a személyes higiéné alapjait, minél önállóbban képes gondoskodni magáról, ápolni testét. Igényli a rendszeres testmozgást, figyel testi épségének és egészségének megőrzésére.

Lehetőségeihez mértén felismeri és elkerüli a káros szokásokat és veszélyes helyzeteket.

Testi és lelki érzéseit képes környezetének megfelelő jelzésekkel tudomására hozni.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség területén a tanulóban megerősödik a másokra való odafigyelés igénye, szívesen törekszik közösségében a segítségnyújtásra. Felismeri gyakorlati tevékenységében az önmaga és mások testi és lelki épségének megóvása érdekében szükséges körültekintő magatartás fontosságát.

❖ **Fenntarthatóság, környezettudatosság**

A tanuló igényli a kulturált környezetet, vigyáz lakóhelye, élettere tisztaságára, óvja épségét. Felismeri a szennyező anyagokat, kerüli a káros környezeti hatásokat. Igényévé válik a takarékoság az anyagokkal, energiával, kerüli a felesleges pazarlást. Megtanulja szükségleteihez mértén beosztani a javakat.

Megismeri és alkalmazza a szelektív hulladékgyűjtés, az újrafelhasználás és hasznosítás gyakorlati technikáit.

❖ **Pályaorientáció**

A tanuló motivációja felkelthető a munkatevékenységek iránt, lehetőségeihez képest igényli a felnőtt élet alapvető tevékenységének, a munkának megismerését, elsajátítását.

Képes önmaga munkatevékenységi lehetőségeinek felismerésére, belátására, elfogadja a segítséget.

❖ **Gazdasági és pénzügyi nevelés**

A tanuló megismeri a pénz fogalmát, adott nagyságrendben tisztában van az ár és az érték fogalmával. Tisztában van a takarékoság, a pazarlás és a felesleges fogalmával.

Képes saját tulajdonának felismerésére és megóvására.

❖ Médiatudatosságra nevelés

A tanulóban fokozatosan tudatosul a virtuális valóság és az élet közötti különbség. Felismeri az elektronikus eszközök helyes információszerző és szabadidő eltöltési lehetőségeit, ügyel a mértékletességre.

❖ A tanulás tanítása

A tanuló az elsajátított kompetenciák felhasználásával igényli az ismeretszerzést, az új információk, tevékenységek elsajátítását. Felkelthető a tanuláshoz és megismeréshez motivációja, kíváncsisága.

2.2.3.2. Kulcskompetenciák

A közép súlyos értelmi fogyatékos tanulók egyénileg nagyon eltérő képességprofilja miatt a Nat kulcskompetenciáinak fejlesztése is egyéni, individualizált módon valósulhat meg. Mindazonáltal a fejlesztésnek vannak olyan átfogó elemei, amelyeknek egységesen érvényesülniük kell. Kiindulási alap a kognitív fejlesztés, amely meghatározza a többi területen való sikerességet is. Ugyanakkor nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy az egyes kompetenciaterületek nem elszigetelten, hanem kölcsönhatásban jelennek meg és fejlődnek.

❖ A tanulás kompetenciái

A Nat-ban meghatározott kapcsolódó ismeret, készség és attitűd kialakulása részlegesen várható el értelmi akadályozottság esetén. Ez távlati, ideális célkitűzésként értelmezhető, és a fejlesztést kis lépésekre, részcélokra kell bontani, az egyes tanulók képességstruktúrájához igazodva. Különös figyelmet kell fordítani a motiváció kialakítására, illetve fenntartására, az én-tudatosságra, a saját értékek és lehetőségek felismerésének fejlesztésére. Elsődleges cél a szűkebb, majd tágabb környezetben való eligazodás, a közösségi részvétel különféle szerepköreire való felkészülés, a minél önállóbb életvitel kialakítása.

❖ A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi)

A kommunikációs kompetenciák fejlesztése általános, tág értelmezésben megfeleltethetők a Nat vonatkozó célkitűzéseinek. Nélkülözhetetlen az információ befogadásához, az elemi gondolkodási műveletek hatékony működéséhez. Elsődleges a kommunikációs szándék felkeltése/fenntartása, a kommunikációs csatornák hatékony alkalmazása mind a megértés és információszerzés, mind az önkifejezés tekintetében. Mivel a társas helyzetek, kapcsolatok alapja, a szociális készségek fejlesztése szempontjából is kiemelten fejlesztendő terület. A más nyelvekkel való ismerkedés opcionális, sok közép súlyos értelmi fogyatékos tanuló esetében nem megvalósítható. Néhányan azonban rendelkezhetnek a szükséges alapképességekkel, és általános adottságaikhoz képest jó nyelvelsajátítási képességük lehet. Ezen nevelési-oktatási formában idegen nyelv oktatása nem folyik, a hangsúly az anyanyelvi kompetenciákra helyeződik.

❖ A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák alapjaiban megfeleltethetők a Nat elvárásainak. A készség szintben, illetve a támogatási szükségletben lehetnek jelentős egyéni eltérések. A hamis információk kiszűrése, valamint a lehetséges visszaélések elkerülése érdekében fokozottan figyelmet kell fordítani a „gyanús”, „bizonytalan” internetes tartalmak felismerésére, a megfelelő kapcsolati személytől való segítségkérésre, a támogatott döntéshozatal gyakorlására. A verbális kommunikációra képtelen tanulók esetén helyettesítő/kiegészítő jelleggel egyaránt alkalmazunk különféle IKT-eszközöket.

❖ A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A gondolkodás kompetenciái megfelelően adaptálva jól értelmezhetők a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulókra is. Különös figyelmet kell fordítani a meglévő képességek fejlesztésére, a látókör szélesítésére, az elemi mérlegelő érzék, óvatosság alakítására, miközben meg kell tartani / ki kell alakítani a környezet iránti nyitottságot, kíváncsiságot is. Alapcél az egyszerű logikai összefüggések felismerése, az ismeretek minél rugalmasabb, eltérő kontextusokban való hatékony előhívása és alkalmazása.

❖ A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A középsúlyos értelmi fogyatékos ember számára kiemelten fontos terület, mivel nagy valószínűséggel hosszú távon, egész életén át valamilyen közösségi ellátásban fog részesülni. Az egyéni és közösségi javakat szolgáló tevékenységek, készségek gyakorlása a személyes jóllétnek is egyik alappillére. A saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok ismerete, a viselkedésszabályozás alapjai, az együttműködési készség (ki)alakítása, a társas kapcsolatok szabályrendszerének megismerése kiemelten fejlesztendő. Cél a harmonikus, reális önértékeléssel, pozitív énképpel rendelkező személyiség kibontakoztatása. Fontos a helyes önellátási-önkiszolgálási szokások (beleértve a napirend, az egészséges életmód), a tanuló önmaga és környezete iránti igényesség kialakítása. Kiemelten fontos, hogy a tanuló érdeklődéséhez, igényeihez mértén megfelelő nemi és szexuális nevelést biztosítsunk, mint az önazonosság, én-tudatosság integráns része. Mint minden nevelésben, kisebb korban a szokások kialakítása van inkább előtérben, de a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknál is fontos, hogy fokozatosan megtanulják az önálló felelősségvállalást. Ennek kardinális kérdése, hogy a tanuló felismerje a lehetőségek és lehetséges következmények közötti összefüggéseket, tudja, hogy mit jelent a következmények vállalása, és felismerje, hogy mikor van szüksége segítségre a lehetséges következmények feltárásában (támogatott döntéshozatalra való felkészítés). Ez leginkább konkrét élethelyzetekhez, eseményekhez kötötten valósulhat meg.

❖ A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

A Nat leírásában foglaltak megvalósulásában nagyobb szerep jut az érzelmi alapú megközelítésnek. A kreativitás, az alkotótevékenység sok középsúlyos értelmi fogyatékos ember számára az önkifejezés alapvető eszköze. Ennek elemei épülnek be a felnőttkori foglalkozásterápiás tevékenységekbe is. Sok esetben ez a szabadidő tartalmas eltöltésének egyik módja lehet. Külön figyelmet kell szentelni e téren a kiemelkedően teljesítő tanulók tehetséggondozására.

❖ Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A vonatkozó kompetenciák megfelelően adaptált értelmezésben megfeleltethetők a Nat leírásának. Elsődleges a pályaorientáció: adjuk meg a lehetőséget, hogy a tanuló különféle területeken próbálja ki magát. Ezáltal felszínre kerülhetnek erősségei, egyben érdeklődésének megfelelő elfoglaltságot végezhet. Fejlesztendő területek a kitartás, a munkafegyelem, az adott tevékenység jelentőségének belátása, a munkavállalói szerepkörhöz igazodó viselkedési normák gyakorlása. Ettől elválaszthatatlan, hogy a tanuló tisztában legyen az alapvető jogokkal, amelyek munkavállalóként megilletik. A különféle eszközök, nyersanyagok, munkafolyamatok célirányos megismertetése is szükséges. Tudatossá kell tenni a különbséget a precíz teljesítményelvárás és a kreativitás, az alternatív megoldások lehetőségei között.

Egységesség és differenciálás

A középújsúlyos értelmi fogyatékos tanulók oktatásának követendő szempontja az életkori csoportokban történő fejlesztés megtartása mellett a tanulók egyéni haladási üteméhez igazodó, az önmagához mért fejlődést értékelő, sikerélményt biztosító, a reális életlehetőségeket folyamatosan szem előtt tartó oktatás, nevelés, képzés. A tananyag kiválasztásában és elrendezésében figyelembe kell venni, hogy a foglalkozások célja lépésről lépésre a károsodásokból eredő lemaradások csökkentése a meglévő képességekre építve, tanórai keretek között, figyelembe véve a harmonikus személyiségfejlődés igényeit. Fontos a folyamatos ismétlés, gyakorlás, nagy szerepe van a tevékenységek életközegben való alkalmazásának, a cselekvésbe ágyazott ismeretszerzésnek. A tantárgyak tananyagánál a fő hangsúly nem a műveltségátadáson van, hanem azon komplex képességek, készségek, kompetenciák kialakításán, amelyek elősegítik az alapvető fejlesztési célok megvalósítását.

A pedagógiai munka során törekedni kell a gyógypedagógiai nevelésben, fejlesztésben kiemelkedő jelentőségű érzelmi motivációra, játékosagra. A nevelési és oktatási módszereket mindig a tanulók életkorának és személyiségjegyeinek megfelelően kell megválasztani.

A tanterv a kultúrtechnikai tantárgyak tanítása során, a magasabb évfolyamokon sem javasol képesség szerint differenciált csoportokat. A differenciálást az ismeretekben, módszerekben, a tanulói tevékenységekben és a segítségnyújtás mértékében a tanítási órán kell megvalósítani, mert a gyakorlati pedagógiai tapasztalat azt mutatja, hogy minden tanuló képes fiatal felnőtt koráig ezen a téren továbbfejlődni. A kamaszkor és annak befejeződése után is motiváltak a tanulók az olvasás, írás, számolás elsajátítására.

Az egyénre szabott nevelés és oktatás mellett is mutatkoznak – az adott csoporton belül – leszakadó, lemaradó tanulók. A lemaradás oka a súlyos akadályozottságban, hosszantartó betegségben, a képesség, tudás elsajátításához rendelkezésre álló időkeret szűkösségében keresendő. A tanulási képességek terén mutatkozó nagyfokú eltérések leküzdésére fontos a differenciált foglalkoztatás, egyéni és kiscsoportos formában.

Tanórai keretben a figyelemfelkeltés, a cselekedtetés, az ismeretek közvetítése és megerősítése differenciált formában, képesség szerinti csoportok kialakításával, esetenként egyéni bánásmóddal történik. Lehetőséget kell teremteni a feladatok elvégzésében az egyéni igényekhez igazodó segítségnyújtásra, a szemléltető eszközök és tanulói segédletek szükséglet szerinti megválasztására. Ebben a munkában a legfontosabb segítők a pedagógiai asszisztensek és a gyermekfelügyelők. A tanulás szervezésénél döntő az állandó ösztönzés megvalósítása, a cselekedtetés, a különböző tantárgyaknál megjelenő tananyagok kapcsolódási pontjainak különböző szempontú megközelítése, megerősítése. Az iskola tanulásszervezése a napközi otthoni foglalkozásokkal együtt egész napos. A tanulók házi feladatot csak saját kérésre kapnak, minden kötelező tanulási tevékenység az iskolában történik.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs tanórai foglalkozások célja a károsodásból eredő nagyfokú lemaradások csökkentése, a meglévő képességelőnyökre építve az eredményes személyiségfejlesztés megvalósítása, tanórai keretek között, egyéni és kiscsoportos formában.

A fejlesztés célja nem a tanórai tananyag átismétlése, hanem a képességek, készségek, kompetenciák terápiás fejlesztése:

- ❖ érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, koncentráció, grafomotoros koordináció, tájékozódás;
- ❖ bazális stimuláció, beszédfejlesztés, szociális és kommunikációs tevékenység segítése,
- ❖ művészeti foglalkozások, zene, rajz, tánc stb.;
- ❖ mozgásállapot javítása, sporttevékenység.

A tehetséggondozás során a fő hangsúly az épen maradt részképességek fejlesztésén van, és elsősorban érdeklődési körök alapján szerveződik. Legfontosabb feladata a szabadidő hasznos eltöltésére nevelés, művészetekkel, az egészséges életmóddal és a környezettudatos magatartással összefüggő tevékenységek.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő pedagógus megközelítése az elfogadás, tolerancia, empátia, és az együttneveléshez szükséges kompetenciák megléte. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait. Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres. Együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára szükséges többlétszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés.

Az adaptív oktatás gyakorlati megvalósításának kulcsmozzanatai:

- ❖ a bemeneti jellemzők megismerése, melyek alapjaiban kijelölik az egyéni utat, illetve az annak bejárásához vezető stratégia megvalósítandó pedagógiai mozzanatait;
- ❖ a kimeneti elvárások, melyek a prognosztizálható fejlesztés/fejlődés kritériumainak, a kimeneti követelmények meghatározásához nyújtanak segítséget.

A bemenet, az iskolai, oktatási folyamat kezdetén szükséges a sajátos nevelési igény pontos, egyénre szabott feltárása, a képességstruktúra, a lényegi személyiségvonások, a szocializációs funkciók területeinek feltérképezésével. A feltárás a gyógypedagógia, a pszichológia módszereivel történik. A funkcionális képességek (az észlelés, az emlékezet, a figyelem, a gondolkodás), a tanult képességek (a kommunikációs, a kognitív, a cselekvés, a szocializációs képességek) és a család legjellemzőbb mutatói (a családi szocializáció színterei, a kommunikációs, cél-rationális, dramaturgiai tevékenységrendszer, az interakciók és struktúrák rendszere) együtt jelenthetik a gyermeki szükségletek megfogalmazásának alapjait, amelyre építeni lehet az egyéni út meghatározását, a pedagógiai diagnózist – a stratégiát és a terápiát.

A kimeneti elvárások – a pedagógiai folyamatban a tanulók egyéni jellemzőit, fejleszthetőségi sajátosságait mindvégig figyelembe véve – a társadalmi szükségletből vezethetők le. A társadalmi szükséglet meghatározásához a kiindulópontot a társadalom leírása jelenti, a jelen és a belátható jövő társadalom sajátosságainak számbavételét. Ez azt jelenti, hogy a klasszikus tudásközlés mellett az információrobbanás korszakának jellemzőjeként az integratív, interpretatív szerepet is figyelembe véve lehet az iskola helyi nevelési rendszerét a társadalom szocializációs közegének modelljeként tekinteni.

Így a fejlesztési-nevelési-oktatási-képzési rendszerben érvényesíthetők a következő jellemzők:

- ❖ a munka, a tanulás, a szabadidő, a szórakozás határainak elmosódása, az élethosszig tartó tanulás szükségessége,
- ❖ a piaci elemek mint a gazdasághoz való viszony fő jellemzői,
- ❖ nagy választási lehetőség, elágazó életutak mint az életút jellemzői,
- ❖ a nevelés mint kapcsolat, az értékek, a tudás, a cselekvési minták közvetlen cseréje,
- ❖ az identitás és önismeret mint szocializációs cél,

- ❖ párbeszéd, keresés, értékelés, válogatás, kritika, közvetlen megfigyelés mint tipikus tevékenységek,
- ❖ érték-pluralitás, egyéni boldogság mint értékek, és a kíváncsiság mint motiváció.

2.2.4. Tervezhető további időkeret (egyéb foglalkozások)

A nem kötelező tanórai foglalkozások tananyagát és követelményeit a helyi tanterv tartalmazza, melyek az adott tanévre vonatkozóan kerülnek aktualizálásra a tanmenetekkel összhangban.

Egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs foglalkozások

A foglalkozások célja:

Az iskolai fejlesztéshez, tanórai foglalkozásokhoz szervesen kapcsolódva jelentősen csökkentse a fogyatékosságból eredő, szomatikus és pszichés hátrányokat, elősegítse a szociális érést. A tanuló annyi egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozáson vesz részt, amennyi a sajátos nevelési igényéből eredő hátránya csökkentéséhez szükséges.

E tevékenységek tervezését megelőzően, a szakértői bizottság által megfogalmazottakat figyelembe véve, pedagógiai diagnózist készítünk. A folyamatos diagnosztizálás elősegíti a fejlesztéshez szükséges tartalmak, eszközök, módszerek megtalálását, az egyéni fejlesztési program kidolgozását.

A rehabilitáció és rehabilitáció kijelölt szakaszai iránymutatók, a szakaszhatárok a tanulók életkorának és fejlettségi szintjének megfelelően átláthatóak.

A foglalkozások feladatai:

1 - 3. osztály

Ebben az előkészítő időszakban a rehabilitációs foglalkozások kiemelt feladata:

- ❖ a kognitív funkciók fejlesztése szenzomotoros tapasztalatszerzés útján,
- ❖ bazális stimuláció
- ❖ mozgásterápia,
- ❖ a vizuomotoros koordináció és a grafomotoros ügyesség fejlesztése,
- ❖ a beszédindítás, beszédkésztetés, beszédállapot javítása, a szókincs fejlesztése.

4 - 6. osztály

Az egyéni fejlődési sajátosságokat alapul véve az előkészítő időszak rehabilitációs és rehabilitációs fejlesztéseinek megerősítése történik.

- ❖ az értelmi képességek, a figyelem az emlékezet a gondolkodás fejlesztésére irányuló tevékenységek csökkentik a nagyfokú egyéni eltéréseket,
- ❖ az orientációs képességek (tér, idő) fejlesztése, az ismeretek gazdagítása, a cselekvőképesség alakítása segíti a tájékozódó képesség kialakulását,
- ❖ a verbális és nem verbális kommunikációs technikák alkalmazásával gazdagodik a tanuló érzelmi élete, társas kapcsolata, szociális érzékenysége.

7 - 8. osztály

Ebben az időszakban a rehabilitációs és rehabilitációs tevékenységek közül kiemelt jelentősége van

- ❖ az eddig hasznosított terápiáknak,
- ❖ a kommunikációs technikák alkalmazásának.

A habilitációs foglalkozásokon fejlesztendő főbb területek:

- ❖ Általános ismeretek: testséma, térbeli-, időbeli tájékozódás
- ❖ Finommotorika, grafomotoros fejlődés, vizuomotoros koordináció
- ❖ Vizuális figyelem, - észlelés,- emlékezet,- differenciálás,- szerialitás
- ❖ Auditív figyelem, - észlelés, -emlékezet,- differenciálás, - szerialitás
- ❖ Színek
- ❖ Ritmus
- ❖ Alak – háttér differenciálás
- ❖ Problémamegoldó gondolkodás, lényegkiemelés, összefüggések, következtetések
- ❖ Analóg gondolkodás
- ❖ Beszédeszélelés, -értés
- ❖ Artikuláció
- ❖ Szókincs, verbális kifejezőkészség fejlesztése
- ❖ Betűdifferenciálás, betűfelismerés, összeolvasás
- ❖ Szövegértés
- ❖ Helyesírás, nyelvi fejlesztés
- ❖ Számfogalom, matematikai készségek fejlesztése
- ❖ Szociális készségek, képességek fejlesztése.

2. melléklet a 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelethez

A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvében megfogalmazott 1.3. (A sajátos nevelési igényű tanulók habilitációs, rehabilitációs célú ellátása), illetve 6.6. (A középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulóakra vonatkozó pedagógiai és egészségügyi célú habilitáció, rehabilitáció) pontban leírtak alapján.

A tanuló annyi egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozáson vesz részt, amennyi a sajátos nevelési igényéből eredő hátránya csökkentéséhez szükséges. A kötelező egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozások száma arányos az adott évfolyamra meghatározott heti kötelező tanítási órákhoz viszonyítottan.

Értelmi fogyatékos tanulók esetében ez 15%.

Tanórán kívüli foglalkozások

Tanulmányi munka

A délutáni foglalkozások keretein belül, napi 45 percet biztosítunk a délelőtti tanult ismeretek, gyakorlására, ismétlésére, elmélyítésére. Tanulói szükséglettől függően ez a foglalkozás felzárkóztatás, korrepetálás, ill. ismeretbővítés jellegű. Az esetleges házi feladatok elkészítésének ideje.

2.2.5. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei

A közoktatási törvény a nevelőtestületek hatáskörébe utalta az iskolában használt tankönyvek kiválasztását. A tankönyv és a taneszköz nem csupán a nevelőtestület ügye, hanem a szülőké is. Így a döntéshozatal előtt szükséges a szülőkkel is egyeztetni az egyes évfolyamok tankönyveit.

A tankönyvek kiválasztása

A tankönyv legyen vonzó, figyelemfelhívó, szép kivitelezésű és időtálló.

A tankönyv tartalmában, információiban, ábravilágában, a feldolgozás mélységében igazodjék az akadályozott tanulók szükségleteihez.

Az egyes tantárgyak könyvei egymásra épüljenek, a tankönyvekhez munkafüzet is tartozzon a megerősítés, a gyakorlás, a tanuló önálló munkáltatása, a tudás ellenőrzése végett.

A tankönyvek ne legyenek túl zsúfoltak, jól olvashatóak, jól áttekinthetők legyenek.

Az egyes évfolyamokon a tantárgyakhoz szükséges tankönyveket, tanulmányi segédleteket, taneszközöket az osztálytanítók javasolják a helyi tanterv követelményeihez igazodóan, figyelembe véve a tartalmi egymásra épülést.

A pedagógus olyan ruházati vagy más felszerelés beszerzését kérheti a szülőtől, amely nélkülözhetetlen az általa tanított tananyag elsajátításához, és amelyet a tanórai foglalkozásokon egyidejűleg minden tanulónak rendszeresen alkalmazni kell.

Tartós tankönyvek, tananyagok kiválasztása

Tartós tankönyvekre, tananyagokra a munkaközösségek tesznek javaslatot, és a nevelőtestület hoz döntést arról, hogy melyik tanévben milyen tartós könyvek kerülnek beszerzésre.

Tartós tankönyv, tananyag alatt elsősorban az olvasókönyv jellegű tankönyveket, szöveggyűjteményeket, atlaszokat, albumokat, digitális tananyagot értjük.

2.2.6. A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása

A NAT a köznevelés alapfeladatát a következőkben határozza meg:

- ❖ Nemzeti műveltség
- ❖ A nemzetiségek kultúrájának átadása, megőrzése
- ❖ Egyetemes kultúra közvetítése
- ❖ Erkölcsi érzék és szellemi érzelmi fogékonyság elmélyítése
- ❖ A tanuláshoz, munkához szükséges képességek, készségek, ismeretek, attitűdök
- ❖ együttes fejlesztése
- ❖ Egyéni és csoportos teljesítmény ösztönzése
- ❖ A közjóra való törekvés megalapozása
- ❖ A családdal együttműködve fejlessze a harmonikus személyiség kibontakoztatásához
- ❖ szükséges szellemi, érzelmi, erkölcsi, társas és testi képességeket.

A fenti feladatok áthatják a pedagógiai folyamat egészét.

Megvalósulási szintek:

- ❖ Ismeretszerzés során
- ❖ Gyakorlás, cselekedtetés során
- ❖ Példaadás útján
- ❖ Tantárgyi tartalmakban
- ❖ Önálló tantárgyként
- ❖ Tanórán kívüli programok, foglalkozások témáiként.

Erkölcsi nevelés:

- ❖ Életszerű helyzetek a tanulói képességek szintjének, állapotának megfelelően.
- ❖ Életvezetési ismeretek.
- ❖ Közösségi munka osztálykereten belül.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés:

- ❖ Hagyományörzés.
- ❖ Otthon, lakóhely, szülőföld, haza ismerete, megbecsülése.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés:

- ❖ A képességeknek megfelelő, cselekvő ismeretnyújtás.
- ❖ Állampolgári jogok, kötelezettségek.
- ❖ Honvédelmi nevelés, megismerése szituációkban.
- ❖ Szabadidős tevékenység.

Önismeret, társas kultúra:

- ❖ A tanítás- tanulás folyamatában folyamatos segítségnyújtás biztosítása annak érdekében, hogy saját életüket kedvezően tudják befolyásolni, alakítani.

Családi életre nevelés:

- ❖ Segítségnyújtás a felelős párkapcsolat kialakításában, a családi konfliktusok elkerülésében.
- ❖ Szexuális kultúra kérdései.

Testi- lelki egészség:

- ❖ Egészséges táplálkozásra nevelés, mozgás biztosítása.
- ❖ Stressz-kezelés, káros függőségek kialakulásának megelőzése.
- ❖ Felelősségvállalás megtanítása, önkéntesség gyakorlása.

Fenntarthatóság, környezettudatosság:

- ❖ Az erőforrások tudatos, takarékos használata, közvetlen és tágabb környezet értékeinek megőrzése.

Pályaorientáció:

- ❖ Átfogó kép nyújtása a munka világáról, életszerű helyzetekben való részvétel.

Gazdasági és pénzügyi nevelés:

- ❖ Hasznosítható ismeretek átadása, értékteremtő munkában való részvétel, alapismeretek a pénzügyi rendszerekről, fogyasztóvédelmi jogok.

Médiatudatosságra nevelés:

- ❖ Az információs források kezelésének elsajátíttatása, a valóságos és virtuális világ ismérvei, veszélyforrásai.

A tanulás tanítása:

- ❖ Érdeklődés felkeltése a tanulás iránt.
- ❖ Információforrások hasznosításának elsajátítása, egyénre szabott tanulási módszerek kidolgozása, a tanulás eredményességének növelése.
- ❖ A fenti feladatok megvalósulásának, a kulcskompetenciák kialakulásának feltétele, a célokszolgáltatába állított pedagógiai folyamat.

Az 1-2. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az alsó tagozat első két évében a tanulók között tapasztalható különösen jelentős egyéni fejlődésbeli különbségek pedagógiai kezelése.

A 3-4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az alsó tagozat harmadik-negyedik évfolyamán meghatározóvá válnak az iskolai teljesítmény-elvárások által meghatározott tanítási-tanulási folyamatok. Fokozatosan előtérbe kerül a Nat elveiből következő motiválási és a tanulásszervezés folyamat.

Az 5-6. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozaton folyó nevelés-oktatás feladata elsősorban a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, képesség-együttesek és tudástartalmak megalapozásának folytatása.

A 7-8. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozat hetedik-nyolcadik évfolyamán folyó nevelés-oktatás alapvető feladata - a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben - a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése, az életen át tartó tanulás és fejlődés megalapozása, valamint az, hogy fektessen hangsúlyt a pályaválasztásra, pályaeorientációra.

2.2.7. Mindennapos testnevelés

A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módját a köznevelési törvény 27. § (11) bekezdésében meghatározottak szerint szervezzük meg a következő módon.

A mindennapos testnevelés kialakítja az értelmileg akadályozott tanulók mozgáskultúráját, javítja a mozgás összerendezettségét.

A mozgást a motorikus fejletlenségek, testtartási rendellenességek korrekciójának eszközévé teszi a helyi lehetőségekhez igazodó terápiás eljárások alkalmazásával, kialakítva olyan ismereteket, jártasságokat, készségeket, képességeket, mely a későbbi mozgásos cselekvési biztonságukat, rendszeres fizikai aktivitásukat megalapozza, motorikus képességeiket hatékonyan fejleszti.

A tantárgy sajátos módszereivel, mozgásos játékokkal, versenyekkel segíti a tanulók mozgásvágyának felkeltését, fenntartását, valamint élmények gyűjtését.

A pedagógus feladata a tanult, begyakorolt testhelyzetek, gimnasztikai gyakorlatok, elemi mozgássorok reprodukálását segíteni, az alapmozgások gyakorlásával (csúszás, kúszás, mászás, járás, futás, dobás) erősíteni a pozitív személyiségjegyeket.

A mozgáskedv felkeltésével a játék örömforrás, a kapcsolatteremtés eszközévé tehető, a rendszeres testedzéssel ügyességet, állóképességet, gyorsaságot, bátorságot, edzettséget, fizikai állóképességet lehet fejleszteni, izomerőt növelni.

Elősegíti az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai, szociális képességek kialakítását, így a tanulók társadalmi mobilizációját is. A mindennapi élethez szükséges összerendezett mozgáskészségek kialakítása, térbeli irányok, viszonyfogalmak használata, testhelyzetek, mozgások utánzásának gyakorlása, gimnasztikai alapformájú gyakorlatok rögzítése, ciklikus mozgássorok elsajátítása is ugyanezen célt szolgálja.

A tantárgyi fejlesztés támogatja a mozgásos emlékezet- és mozgáskészség fejlesztését, kontrollált mozgássorok rögzítését, tornaszerek adekvát, egyre önállóbb használatát.

Csapatjátékokban az együttműködési képesség kialakulása erősödik a játékok, játékos versengések hatására, és a figyelem, gyorsaság, kitartás és koncentrációs képesség fejlesztése is létrejön a mozgásos és eszközös feladatok végzése során.

A sporttevékenységek lehetőséget teremtenek az egyszerű szabályok betartásának gyakorlására, valamint a mozgásos versengésekben, csapatjátékokban a győzelem és a vereség kulturált megélésének kialakítása.

A tanulók hetente, az órarendbe illesztetten 5 mozgásnevelés, ill. testnevelés órán vesznek részt.

2.2.8. *A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések*

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. Törvény rögzíti, hogy minden ember elidegeníthetetlen joga, hogy egyenlő méltóságú személyként élhessen, őt semmilyen hátrányos megkülönböztetés ne érje. E törvény meghatározása által a fogyatékos személyek számára olyan körülményeket kell létrehozni, amelyben képessé válnak a teljesebb életre, a fogyatékoságukból fakadó hátrányok csökkentése.

Tanulóink személyisége több területen sérült, ebből adódóan hátránnyal indulnak az élet minden részén. Ezeknek a hátrányoknak a leküzdésére egyedül képtelenek. Az iskola falain belül biztonságban érzik magukat, hiszen itt működik a segítő erő, elfogadás, a figyelem a másik iránt, a közösség összetartó ereje.

Nevelésünk középpontjában a gyermek áll, aki autonóm személyiség. Legjellemzőbb tulajdonsága a nyitottság, az érdeklődés, a befogadás, a tudni akarás és az önmegvalósítás. Intézményünk gyermekközpontúságával, befogadó-készségével, harmonikus gyermeki személyiség nevelésére törekszik, közvetetten segítve a közösségbe való beilleszkedést, esetenként hátránycsökkentést, a különbözőség elfogadását.

Biztosítjuk minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, és meglévő hátrányai csökkenjenek

Ehhez kapcsolódó szervezési feladatok:

Intézményünk tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja a gyermekek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit.

GY – gyermekközpontú

E – emocionális hatásokra érzékeny

R – rendszeres kapcsolattartás a szülőkkel

M – megkülönböztetés nélküli

E – egyéni fejlesztésen alapuló

K – kreatív tevékenységekre ösztönző

Nevelési elveinkben kiemelt szerepet kap a személyiségfejlődés kialakításánál, a készségek és képességek kibontakoztatásánál, a befogadás, az elfogadás, a bizalom, a tisztelet, a szeretet, a különbözőségek elfogadása, és a megbecsülés.

Megvalósításához, szorosan együttműködünk a legközvetlenebb nevelési partnerünkkel, a családdal.

Pedagógiai eljárásainkat, módszereinket a gyermekek személyiségéhez igazítjuk. Kiemelt szerepet tulajdonítunk az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak közvetítésére, melynek biztosítása a gyermek számára szükséglet, a felnőttek számára kötelesség.

A már kialakult hagyományainkra építve határozzuk meg alapvető feladatainkat.

A nevelési és szociális feladatokat a szülői igények figyelembe vételével, sajátos szervezeti keretek és formák között valósítjuk meg.

A pedagógiai nevelőmunkába bevonjuk a különböző társadalmi, közművelődési, egészségügyi, gazdasági és egyéb szervezetek képviselőit.

Teret engedünk azoknak a személyiségformáló tevékenységeknek, amelyek az iskolai program célkitűzéseit segítik, és tudatosabbá, hatékonyabbá teszik a gyermekek iskolai közösségbe való beilleszkedését.

Gyógypedagógia értékek:

- ❖ Pedagógiai hitvallása a megkülönböztetés nélküli gyermekszerepet.

- ❖ Ismeri a csoportjába tartozó gyerekek életkoronként és egyénenként eltérő biológiai, lelki és kulturális szükségleteit.
- ❖ Tudja, hogy egy adott gyermek képességei, tulajdonságai, fejlődése polarizált.
- ❖ A gyerekek fejlődését nyomon követi, figyelemmel kíséri, gazdagítja ismereteit.
- ❖ Világnézete és értékrendje a gyermekek szolgálatában áll, toleranciával kezelve és elfogadva a különbözőségeket.
- ❖ Szeretettel fordul a különböző szociokulturális helyzetű családokból érkezők iránt.
- ❖ Különös odafigyeléssel kezeli a gyerekek felzárkóztatását, egyéni fejlesztését, tehetséggondozását.
- ❖ Egyéni, differenciált fejlesztéssel gondoskodik a gyermekek személyiségfejlődéséről, készségeinek kibontakoztatásáról.
- ❖ Legfőbb jellemzői közé tartozik a tolerancia, empátia, következetesség, együttműködő képesség, és határozottság.
- ❖ A gyerekekkel kapcsolatosan együtt érző, odafigyelő, szeretetteljes magatartást tanúsító.
- ❖ A gyerekek érdekében a pedagógussal és egymással együttműködő.
- ❖ Ismeri kompetencia határait, és eszerint viselkedik a gyerekekkel, szülőkkel és a munkatársakkal szemben.

A program tartalmi elemei; szervezési feladatok

1. Nevelőtestület együttműködése

Rendszeres team munka valamennyi gyógypedagógus részvételével, esetmegbeszélések, hospitálások.

2. Pedagógiai munka kiemelt területei

- ❖ Kommunikációs nevelés,
- ❖ Érzelmi nevelés, közösségi nevelés,
- ❖ Egészséges életmódra nevelés,
- ❖ Korszerű pedagógiai módszerek (differenciálás),
- ❖ Egyéni fejlesztési terv készítése,
- ❖ Habilitációs, logopédiai fejlesztő tevékenység.

3. Gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos munka (egészségügyi szűrővizsgálatok, gyermekorvosi, védőnői tanácsadás).

4. Együttműködések kialakítása az iskolán kívüli szervezetekkel (Családsegítő, Nevelési Tanácsadó, Szakértői bizottság).

5. Szülőkkel való kapcsolattartás, együttműködés, személyes kapcsolat kialakítása a gyermekek egyénre szabott fejlődésének biztosítása, tájékoztatás a gyermek fejlődéséről, egyéni fejlesztés bemutatása szülők részvételének növelése a szülői értekezleten, rendezvények szervezése.

Távlati célok:

- ❖ a szociális-, gazdasági és sérülésspecifikus háttér eltéréseiből adódó esélykülönbségek csökkentése
- ❖ a gyerekek képességeinek maximális kibontakoztatása, személyiségközpontú oktatás-nevelés által
- ❖ társadalmi és kulturális különbségek elfogadása, és segítése

- ✓ pedagógusok - gyerekek
- ✓ pedagógusok – szülők

- ✓ szülők - szülők
- ✓ gyermekek – gyermekek között.

2.2.9. Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái

Alkalmazott ellenőrzési formák:

Az ellenőrzés során az értékelés szempontjából lényeges adatokat gyűjtünk a tanuló fejlődéséről, viselkedéséről, teljesítményéről.

- ❖ Folyamatos megfigyelés játékokban, tanulásban, mindennapos élethelyzetben, spontán megnyilvánulásokban;
- ❖ értelmi teljesítőképesség mérése egyszerű feladatlappal,
- ❖ képességmérés (iskolakészültség, önkiszolgálás szintje, neveltségi szint,
- ❖ finommotorika, pszichikus funkciók mérése,
- ❖ irányelvek által meghatározott iskolai fejlesztési szakaszhatárokon a pedagógiai hozzáadott érték mérés, tevékenységvizsgálatok mérése, munkavégzés pontossága, sorrendje, munkatempó, kitartás;
- ❖ Személyiség fejlődésének megfigyelése.

Értékelés:

A középsúlyosan értelmi fogyatékos gyermekek iskolai értékelése során a tanulók tudását, attitűdjét, magatartását figyeljük meg, az egyénre szabott követelményekhez viszonyítunk és az önmagukhoz mért fejlődésük alapján teszünk megállapításokat.

Az értékelésnek kiemelt funkciója van a középsúlyosan értelmi fogyatékos diákok esetében. Készségeik, képességeik folyamatos diagnosztikus felmérése az alapja a tanulók személyes jellemzőihez leginkább igazodó fejlesztési eljárások kiválasztásának. Ezért nem lehet az értékelés csupán minősítés. Együtt kell járnia a kitűzött célok, feladatok és a meghatározott eszközök hatásának, a tanulói teljesítmények, a nevelési eredmények vizsgálatával.

A középsúlyosan értelmi fogyatékos gyermekeknél a jelentkező nevelési nehézségek miatt rendkívül fontos, hogy az értékelés ösztönző hatású legyen, segítse a pozitív személyiségjegyek kibontakozását, továbbfejlődését.

A diagnosztikus és a segítő célú, folyamatos értékelésnek a teljes képzési időszakban kiemelkedő fontosságúnak kell lennie.

Mit értékelünk?

- ❖ Szociális képességek, magatartási megnyilvánulások alakulását,
- ❖ Személyiségjellemzők fejlődését,
- ❖ Tanuláshoz, munkához való viszonyulást,
- ❖ Cselekvőképességet, pszichomotoros fejlődést,
- ❖ A tanult ismeretek alkalmazásának képességét,
- ❖ Tantárgyi követelmények teljesítését.

Alkalmazott értékelési formák:

- ❖ szóbeli értékelés (dicséret, helyeslés, figyelmeztetés stb.)
- ❖ különböző szimbólumok, tárgyjutalmak (pontozás, csillag, dicsérő kártyák stb.)

Félévkor a tájékoztató füzetben, évvégén a bizonyítványban a következő módon értékelünk:

- ❖ 1-4. csoportban írásban, szövegesen értékelünk minden tevékenységi területen (A szöveges értékelést átváltjuk érdemjegyre abban az esetben, ha intézményváltás miatt a fogadó intézmény ezt igényli.)

- ❖ 5-8. csoportban szintén szövegesen értékelünk. (A szöveges értékelést átváltjuk érdemjegyre abban az esetben, ha intézményváltás miatt a fogadó intézmény ezt igényli.)

A szöveges minősítéseknél az 1.-8. csoportban (a Nemzeti Köznevelésről szóló 2011. évi CXC. tv. 54.§ (4.) bek. alapján az alábbi megfogalmazásokat használjuk:

a tanuló a tantárgyi követelményeknek:

- ❖ kiválóan megfelelt (5)*
- ❖ jól megfelelt (4)*
- ❖ megfelelt (3)*
- ❖ felzárkóztatásra szorul (2)*
- ❖ nem tudott megfelelni (1)

2.2.10. Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása

A tanulóink otthoni felkészülését erőteljesen befolyásolja az a tény, hogy közép súlyos, vagy súlyos fokú értelmi akadályozottsággal élnek. Állapotukból kifolyólag többnyire gyógyszeres kezelésben is részesülnek, ezért terhelhetőségük egészségügyi szempontból is korlátozott.

Figyelembe vesszük azt a tényt is, hogy a feladatok elvégzéséhez, a segítségnyújtás formáihoz elengedhetetlenül szükséges a megfelelő szakmai felkészültséggel bíró szakember.

A tanuló terhelhetőségét figyelembe véve otthoni gyakorló feladat adható.

2.2.11. A tanulók fizikai állapotának, edzettségének méréséhez szükséges módszerek

Valamennyi évfolyamon felmérésre kerül a tanulók fizikai állapota, erőnléte és edzettsége. A kapott eredmények kiértékelésével lehetőség nyílik az egyes képesség-területeken mutatkozó hiányosságok feltérképezésére, melyek kiindulási alapul szolgálnak mind az egyéni, mind a csoportos foglalkozásoknak.

Erőnléten az egyén fizikai, pszichikai összetevőjét értjük, melyet mindenekelőtt az állóképesség, az erő és a gyorsaság, a velük kapcsolatos pszichikai tulajdonságok határoznak meg.

Az erőnlét két legfőbb teljesítmény-meghatározó tényezője tartalmi és metodikai szempontból a koordinációs és a kondicionális képességek. A koordinációs képességek fejlesztése lényegében az ügyesség edzése. A koordinációs képességek fejlesztésével, a végső soron, a mozgás végrehajtásának és gazdaságosságának pontosságát javíthatjuk. A koordinációs képességek fejlődése egyébként szoros összefüggésben van a kondicionálisképességek fejlődésével.

A testnevelő által elvégzendő feladatok

Egységes minőség-ellenőrzés

Az országosan egységes adatszolgáltatáshoz tanév elején és a tanév végén meg kell mérni a fizikai állapot minősítéséhez szükséges motorikus próbákban elért teljesítményt, és a mért eredmények pontértékei alapján kell az értékelést és a minősítést elvégezni.

Egységes minőségbiztosítás

Fel kell tárni az egészség szempontjából leglényegesebb kondicionális képességek területén mutatkozó esetleges hiányosságokat, és képesség szerinti differenciált terheléssel, törekedni kell azok mielőbbi felszámolására. Rendszeres testedzési lehetőség biztosításával – a tanárnak, a tanulónak és a szülőnek – törekedni kell az egészséges létezés stabilabb megtartását elősegítő „kell-szint” megtartására.

Folyamatos visszacsatolás

A tanulók aktív közreműködésével, a megtervezett foglalkozások keretében végzett rendszeres testedzés hatásának elemzése. Az elért változás nyomán követésének biztosítása: a tanár, a diák és a szülő számára. (A pillanatnyi fizikai állapottal való szembesülés során a fiatalok önismeretének tárgyilagos önértékelésének, akaratának és önbecsülésének fejlesztése.

Az 5-18 éves tanulók fizikai állapotának felmérésére szolgáló próbarendszer

A próbarendszert nevelési eszköznek tekintjük, amelyek lehetővé teszik a tanulók fejlődése során az alapvető fizikai tulajdonságok mérését. A tesztek nem képezik a tantervek tartalmát, és hogy a mérés célja megvalósuljon nem szabad azokat betanítani és gyakoroltatni. A próbarendszert a tudományos kutatás eszközeinek is tekinthetjük a tanulók fizikai állapotának vizsgálatához.

A próbarendszert két csoportba bontottuk: kötelező és ajánlott tesztek.

A vizsgálatok megszervezése

A teszt-vizsgálat értéke és hatékonysága nagymértékben a szigorú gyakorlati végrehajtáson és a tanulóknak a testnevelő tanártól kapott motiváltságán múlik.

A vizsgálatot a testnevelő tanár végzi az osztályban, de bárki végezheti, aki a tanulók testi nevelésével foglalkozik, így más szakos tanárok is.

A teszteket évente kétszer, a tanév elején és végén kell végeztetni.

A teszteket a kézikönyvben szereplő sorrendben kell elvégeztetni. Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy az egyensúlyi teszt mindig a kezdő s az állóképességi futás az utolsó kell, hogy legyen; a tanulóknak mindig megfelelő pihenési időt kell hagyni a tesztek között.

A motiváció növelése miatt rendkívül fontos, hogy a teszt levezetője tisztában legyen, miért végeztetjük el a teszteket, és hogyan értelmezzük az eredményeket.

Az összehasonlíthatóság érdekében a tesztek végrehajtási körülményeinek hasonlóknak kell lenniük minden diáknál, minden részletben (helyszín, eszköz, hőmérséklet, stb.)

A motoros tesztek és végzésük ajánlott sorrendje:

- ❖ Egyensúlyi teszt,
- ❖ Végtagmozgás gyorsaságát mérő teszt: lapérintés,
- ❖ Hajlékonysági teszt: ülésben előrenyúlás (kötelező),
- ❖ Dinamikus láberőt mérő teszt: helyből távolugrás (kötelező),
- ❖ Statikus erőt mérő teszt: kézi szorítóerő,
- ❖ Törzserőt mérő teszt: sit-up teszt, felülések (kötelező),
- ❖ Funkcionális karerőt mérő teszt: függés hajlított karral (kötelező),
- ❖ Futási sebességet, fürgeséget mérő teszt: 10x5m ingafutás,
- ❖ Kardio-respiratorikus állóképességi teszt,
- ❖ 20m-es ingafutás (mindig utolsónak kell elvégezni, kötelező),
- ❖ Netfit rendszer felmérése.

2.2.12. Az intézményegység egészségnevelési elvei

Egészségnevelés és környezeti nevelés elvei

A testi és a lelki fejlődés közötti ütembeli eltérés az iskoláskort elért gyermeknél szükségessé teszi a korai fejlesztés és óvodai nevelés során alkalmazott fejlesztő eljárások folytatását. A tanulók eredményes fejlesztése – együttműködve a szülői házzal – folyamatos, egymásra épülő gyógypedagógiai tevékenységet igényel. A nevelésnek elsődlegesen a kommunikációs és szocializációs képességek, a pszichés funkciók fejlesztését és a mozgásállapot javítását kell biztosítani. A sikeres tanítás-tanulás feltétele a jól átlátható, tagolt és ösztönző tanulási környezet, a kis lépésekben történő haladás, a gyakori ismétlés. Optimális fejlesztést csak az

egész életre szóló védő-irányító, de az önálló személyiséget is kibontakoztató nevelés biztosíthat, amely arra törekszik, hogy a tanulók képességeik maximumát ériék el.

A gyógypedagógiai nevelésnek támaszkodnia kell a tanulók meglévő képességeire, pozitív tulajdonságaikra és érzelmi kötődéseik gazdagságára. Ezek folyamatos fejlesztése, aktivizálása valamennyi nevelési helyzetben az alábbiak figyelembevételével történik:

Az ismeretszerzés, a feldolgozás és alkalmazás során vezetésre, segítségre, folyamatos irányításra van szüksége.

A tanulók fogékonyabbak a szenzoros és mozgásos közlések befogadására, a fejlesztés eredményesebb szemléletes képi rávezetéssel, cselekvésbe ágyazott ismeretszerzéssel.

Az ismeretszerzés tervezésénél számolni kell a tanulók rövid idejű odafordulásával és tevékenységi kedvével, a figyelemkoncentráció zavarával, a verbális tanulás nehezítettségével, az alacsony motiváltsággal.

A tanulási tempó, a bevésés jelentős változása, a tanulási helyzetekhez való kötődés, a bizonytalan megőrzés, a pontatlan felidézés igényli a fejlesztés idejének növelését, a fokozott mennyiségű és eltérő helyzetekben végzett gyakorlást.

A fejlesztés, nevelés során folyamatosan szem előtt kell tartani a szociális képességek területén jelentkező akadályozottságok (pl. a normakövetés képességének zavara, a kooperatív készségek és az önfegyelm hiánya, a kommunikációs zavarok, a kritikátlanúság) korrekcióját.

A fejlesztést nehezítő külső tényezők (hospitalizáció, nem elfogadó szülői magatartás, a diszharmonikus személyiségfejlődés következményeként fellépő magatartászavar stb.) esetén különös hangsúlyt kell helyezni az egyéni megsegítésre.

Az értelmi fogyatékosághoz társuló egyéb fogyatékoságok, betegségek (pl. érzékszervek működési zavarai, mozgászavar, epilepszia, autisztikus magatartás) befolyásolják az egész személyiség fejlődését.

A pedagógiai folyamat során tág teret kap a hátrányok leküzdése, az egyéni bánásmód. A képzés során a tanulók egyéni képességeihez igazodva kell elsajátíttatni minden olyan tevékenységet, amellyel az iskolai oktatás befejeződése után találkozhatnak. A személyiség alakítására a játék van a legnagyobb hatással. Nevelő, fejlesztő hatása a tanulás és a munka tevékenységébe is beágyazódik.

A középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók egészségnevelésének legalapvetőbb célja a minél teljesebb szociális és társadalmi elfogadás elérése, participáció biztosítása.

Egészségnevelésünk elvei:

- ❖ személyiség harmonikus fejlődésének biztosítása,
- ❖ a szocializációs képességek kiemelt fejlesztése,
- ❖ a tanulói aktivitás serkentése, a folyamatos motiváció biztosítása,
- ❖ gyakorlatorientált képzés,
- ❖ az életvezetési technikák elsajátíttatása, gyakorlása,
- ❖ a képességek korrekciója és fejlesztése egyéni és kiscsoportos formában,
- ❖ egyénre szabott terápiás eszközök, eljárások alkalmazása a hátrányok csökkentésére,
- ❖ az épen maradt, kevésbé sérült részképességek feltárása és fejlesztése,
- ❖ a személyiség gazdagítása: az önelfogadásra, mások elfogadására, toleráns magatartásra való nevelés, az eredményes társadalmi integrációra törekvés, beilleszkedés megvalósítása.

A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy az iskolában eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési-oktatási intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

Egészségfejlesztésünk olyan folyamat, amelynek eredményeképpen a gyógypedagógusok tevékenységét, a gyermek, a tanuló és a szülő részvételét intézményünk életében úgy befolyásolják, hogy az a gyermek, a tanuló egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő.

Intézményünk mindennapos működésében kiemelt figyelmet kell fordítani a gyermek, a tanuló egészséghez, biztonságához való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek különösen:

- ❖ az egészséges táplálkozás,
- ❖ a mindennapos testnevelés, testmozgás,
- ❖ a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése,
- ❖ a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzése,
- ❖ a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás,
- ❖ a személyi higiéné

területére terjednek ki.

Az egészségfejlesztés figyelembe veszi a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók társadalmi, életkori sajátosságait, beilleszthető az átfogó prevenciós tevékenységbe.

2.2.13. *A tanulók jutalmazásának, magatartásának és szorgalmának értékelési elvei*

A szorgalom értékelésének formája:

- ❖ **PÉLDÁS:** Képességeinek megfelelő szinten teljesít. A munkában aktív. Feladatvégzése pontos, igényes. Érdeklődő. Bizonyítani, teljesíteni akar. Megbízásait minden esetben teljesíti. Nincs igazolatlan mulasztása. A hibát azonnal javítani kívánja.
- ❖ **JÓ:** Igyekvő, de pontatlanságok vannak a munkájában. Megbízásait felszólításra teljesíti. Megfelelő motivációval és segítséggel bevonható a munkába. Munkája ellenőrzéséhez segítséget igényel. A hibát felszólításra kijavítja.
- ❖ **VÁLTOZÓ:** Nehezen aktivizálható. Megbízásait csak néhány esetben teljesíti. Csak a neki tetsző feladatokba kapcsolódik be. Munkatempója nem megfelelő (lassú, kapkod), feladatait sokszor nem fejezi be. Teljesítménye elmarad a képességei mögött. Gyakori irányítás és buzdítás mellett hajlandó tanulni.
- ❖ **HANYAG:** Lusta, makacs, nemtörődöm. Megbízásait nem teljesíti. Az iskolai munka nem érdekli. Feladattudata fejlesztésre szorul. Van igazolatlan mulasztása. Munkája ellenőrzésére nem hajlandó.

A magatartás értékelésének formája:

- ❖ **PÉLDÁS:** Fegyelmezett. Segítőkész. Udvarias, illedelmes. Őszinte. Pozitív hatást gyakorol a közösségre. Hibáiról meggyőződhető, hajlandó a korrigálásra. Felnőttekkel, társaival való kapcsolata kiegyensúlyozott. Felelősséget érez önmagáért, környezetéért.
- ❖ **JÓ:** Nem kezdeményez, de az elfogadott normákat betartja. Felkérésre segít. Általában udvarias. Általában őszinte. Hibáit belátja. Alkalmazkodó, időnként irányításra szorul. Felnőttekkel, társaival való kapcsolata többnyire kiegyensúlyozott.
- ❖ **VÁLTOZÓ:** Fegyelmezetlen. Nehezen kezelhető. Hangulatai, érzelmei irányítják. Összeférhetetlen, kötekedő. Esetenként árulkodik, irigy. Zavarja társait a viselkedésével. A szabályokat nem mindig tartja be.
- ❖ **ROSSZ:** Szándékosan árt. A normákkal és a közösséggel szemben áll. Az együttműködést gyakran megtagadja. Durva, goromba, agresszív. Trágár szavakat használ.

Félévkor és tanév végén a kapott értékelés a tájékoztató füzetbe illetve a bizonyítványba kerül bejegyzésre.

2.2.14. Kerettantervi tartalmak a közép súlyos értelmi fogyatékos tanulóknak tantárgyi bontásban 1-8. évfolyam

KOMMUNIKÁCIÓ (Magyar nyelv és irodalom)

A tantárgy legfontosabb célja, hogy fejlesztő, ingergazdag környezetben váljon igénnyé és lehetőséggé a sérült gyermek számára a verbális és nem verbális kommunikáció alapelemeinek elsajátítása, a magatartás, viselkedés olyan mértékű szabályozása, amely a társas kommunikáció felismerésén és megértésén keresztül segíti az elfogadott viszonyulási formákat. A pedagógusoknak törekedniük kell a helyes, tiszta beszéd elsajátíttatására, kívánságok kifejezésének, kérdésekre adekvát válasz adásának kialakítására, fókuszálva a beszéd alaki és tartalmi része fejlesztésére, tisztább hangleadásra, a helyes hangképzésre, a verbális kommunikáció kiépítésére, a tanult versek és mondókák képességeknek megfelelő előadására. A fejlesztés során minden alternatív kommunikációs lehetőség támogatását igénybe kell venni.

További feladatok: a beszéd megértést és a beszédet eljuttatni a készség és képesség szintjére; folyamatos motivációval, megfelelő formájú és mértékű dicsérettel és értékeléssel kialakítani és fenntartani a környezettel, közösséggel való kapcsolatteremtés és kommunikáció igényét; fejleszteni és tudatosítani elsősorban a beszéd vagy az ezt helyettesítő kommunikációs eszköz kapcsolatteremtő, közlő, informáló funkcióját; elérni, hogy a tanulók felismerjék az elemi szintű összefüggéseket, értsenek meg utasításokat, és ennek megfelelően cselekedjenek.

A közép súlyos értelmi fogyatékos tanulók számára fontos, hogy a beszéd és a megismert jelek használata során megvalósítsák kommunikációjuk és metakommunikációjuk összhangját egyéni szintű kommunikációjukban, fogékonyak legyenek a közösségi élet szokásaira, a természetre és a társadalmi környezetre, a helyes érzelmi és erkölcsi viszonyra. A pedagógus feladata elérni, hogy a tanuló megértse magát, és megértse környezetét, passzív és aktív szókincsét gazdagítsa, a kommunikációs színtereket megismerje, a környezetben előforduló helyzeteket, tárgyakat, élőlényeket, eseményeket felismerje, megmutassa, megnevezze, fogalmi készletét bővítse, ezzel együtt a beszédhez szükséges kognitív műveleti szinteket fejlessze. A tanulói képességekhez mérten kell kialakítani az önálló kapcsolatteremtés igényét és lehetőségét, képessé tenni a tanulókat a párbeszédokban és más kommunikációs helyzetekben szükséges viselkedés elsajátítására, felkészíteni őket a társadalmi együttélés normáira, kommunikációs kapcsolatokra, szociális környezetükben az aktív együttműködésre, miközben megismerik az információs eszközökkel történő kapcsolattartás formáit és lehetőségeit, egyéni igényekhez igazodó segítségnyújtással megszerezik és értelmezik a tömegkommunikációs és informatikai eszközök által közvetített információkat. Feladat, hogy a tanulók elemi szintű önállósággal tudjanak eligazodni a közvetített ismeretek birtokában a társadalmi jelenségek között, a tömegkommunikációs és információs eszközök biztonságos és mértékletes használatának elsajátításával és segítséggel az eszközök által közvetített információk értelmezésében, feldolgozásában.

1–2. évfolyam **heti 4 óra**

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben az egyszerű szabályok, utasítások megismerésének, megértésének, betartásának megalapozásával, a társas érintkezési, viselkedési formák alkalmazásának kialakításával, a közösségi lét elfogadásának

fejlesztésével és az alkalmazkodás képességének kialakításával a csoportos tevékenységekhez, a fejlesztési helyzet elfogadásához.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés területén fontos szerepet tölt be az alapvető téri relációk megismerésében, a tájékozódási képesség megalapozásában, a közvetlen környezet megfigyelésében, a szűkebb közösség szokásrendszerének, a környezetben előforduló, megtapasztható népi hagyományoknak a megismerésében, valamint a nemzeti ünnepek jelképeinek és az ünnepeken szokásos viselkedés és külsőségek megfigyelésében.

Az önismeretet és a társas kultúra fejlesztését a tanuló saját testéről, személyiségéről, külső és belső tulajdonságairól szerzett tapasztalatokkal, a családi és iskolai szerepek megismerésével és megfigyelésével, a közösségi élethez, iskolai életformához szükséges alkalmazkodóképesség, türelem, aktivitás kialakításával segíti.

A testi és lelki egészségre nevelést az alapvető tisztálkodási szokások megismertetésével, megnevezésével, utánzásával, az egészség és testi épség megóvását az évszaknak és időjárásnak megfelelő öltözké kiválasztásának segítségével, néhány fontos közlekedési szabály megismertetésével, a közlekedésben szükséges alapvető óvatosság kialakításával, a szervezet belső érzéseinek, komfortjának megfigyeltetésével és a tanuló kommunikációjának megalapozásával segíti.

A családi életre nevelést a családtagok szerepeinek megismerése, a családi munkamegosztás megfigyelése, a családi ünnepek szokásainak, jellemzőinek megismerése, megnevezése, megkülönböztetése segíti.

A fenntarthatóság, környezettudatosság területet a különböző szempontok alapján végzett környezeti megfigyelések, a természeti környezet szépségeinek észrevétele, az érzékszervek érzékelésének megfigyelése, az időjárás, az állatok, a növények és a természeti környezet szemléltetése, megfigyelése támogatja.

Témakör	1. Beszédfejlesztés, anyanyelv	óraszám 34/34 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Artikulációs gyakorlatok végzése során a mozgások pontos követése.	
Fejlesztési feladat		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
❖ Száját csücsöríteni fúvásban. ❖ Erős levegőfúvás rövid ideig. ❖ Megnevezett tárgyat megfogni, letenni. ❖ Figyelmét rövid ideig fenntartani. ❖ Megérteni a gesztusok jelentését. ❖ Figyelmét 5-10 percig a tanár mozgásaira összpontosítani. ❖ Pontosan követni a mozgásokat. ❖ Fújni-szívni, nyelvét emelni, magánhangzókat tisztán ejteni. ❖ Hangokat eszközökhöz rendelni.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Légző-, fújó-, szívógyakorlatok. ❖ Ajak-, nyelv-, rágógyakorlatok. ❖ Hallási figyelem fejlesztése. ❖ Hangejtés – magánhangzók ejtése. ❖ Szájállások utánzása. ❖ Hangadásra készítő játékos utánzógyakorlatok (állathang utánzása), növekvő szótagszámmal ciklizálás. ❖ Tárgyak megnevezése utánmondással. ❖ Főnevek többes száma. ❖ Melléknevek kapcsolása tárgyakhoz. ❖ Szókincsfejlesztés, alapszókincs növelése (aktív, passzív). ❖ Tárgyak megnevezése, egyeztetése.

	❖ Analóg mondatalkotások (főnévhez cselekvések kapcsolása, és fordítva). ❖ Tőmondatok, egyszerű bővített mondatok alkotása. ❖ Legfontosabb gesztusjelek elsajátítása. ❖ Vizuális emlékezetfejlesztő gyakorlatok képekkel, képsorokkal. ❖ Egyszerű képolvasás. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Gesztusok szóbeli megnevezése, együttes alkalmazása. Kooperációs képesség kialakítása: testi és szemkontaktus létesítése. Zörejek, hangszerek hangjának felismerése, hangkeltés. Előmutatás alapján artikulációs mozgások lekövetése. Orron át belégzés, levegő tudatos visszatartása, szájon át kilégzés, hasi légzés gyakorlása. Irányított fújás, hangadással kísért fújás. Rágóizmok erősítése utánzógyakorlatokkal, a helyes nyelés technikája. Zörejek, hangok felismerése. Alap zöngé próbálgatása, érzékelése háton, arcon, gégén. Szájállások utánzásával a hangok felismerése, megkülönböztetése, leolvasása szájáról. Hívóképek alapján hangutánzások. Tárgy-kép-egyeztetés rámutatás, megnevezés alapján. Válaszadás szófajokhoz tartozó kérdésekre (Ki ez? Mi ez? Mit csinál? Milyen?). Egymástól jól megkülönböztethető hangok differenciálása (p-m, v-l, f-h, c-f), hangok időtartama. Mondókák játékos utánzómozgásokkal, ritmizálás, tapsolás. Versek mondása közösen. Mi hiányzik? Mi változott? Memórijáték. Az olvasás haladási irányának követése (megtanulása).
Fogalmak	A közvetlen környezet tárgyainak megnevezése (passzív szókincs). Gyertya, láng, hangos – halk, bent, belül, érintés, tapintás, szájtér, fent, lent, kívül, kerekítés, résesítés, zöngé.

Témakör	2. Társadalmi érintkezési formák	Óraszám 24/24 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szemkontaktus felvétele, egyszerű gesztusok megértése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Udvariassági szokásokat elsajátítani. ❖ Eligazodni a verbális és nonverbális (képi és gesztus) utasítások között. ❖ Elsajátítani és betartani a csoport közösen használt gesztusait, szokásainak rendjét. ❖ Elsajátítani a képekkel végzendő tevékenységeket. ❖ Néhány egyszerű szimbólumot megismerni (buszmegálló, átkelő, lift, bejárat, lépcső). ❖ Ismerni teljes nevét, tanárát, társait nevén nevezni, velük elemi szinten kommunikálni. ❖ Érzelmeket felismerni másokon, reakciókat, illetve érzelmi megnyilvánulásokat vállalni. ❖ Megmutatni fényképen szüleit, testvéreit. ❖ Szituációhoz kötni apját, anyját, testvéreit. ❖ Kerülni az erőszakot. ❖ Fegyelmezetten viselkedni az iskolán kívüli programokon is.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Társadalmi érintkezés. ❖ A környezet kommunikatív és metakommunikációs jeleinek jobb megértése. ❖ Irányítás elfogadása, cselekvések követése szemkontaktussal. ❖ Mozdulatok szabályozása adott jelre. ❖ Testkontaktus a félelem oldására. ❖ Kéz gesztusjelei. ❖ Fej gesztusjelei. ❖ Kép mint szimbólum. ❖ Vizuális jelzések, utasítások, képek. ❖ Iskolai környezet. ❖ Saját név. Társak neve. Nevelő neve. ❖ Saját jel. Társak jele. ❖ Köszönési formák. ❖ Hétköznapi teendőkkel kapcsolatos gesztusok kiépítése (étkezés, öltözés, mosakodás). ❖ Érzelmi megnyilvánulások. ❖ A környezet hangjainak felismerése, reakció. ❖ Családi kapcsolatok. Anya neve. Apa neve. Testvérek. Nagyszülők. ❖ Egymás megismerése. ❖ A megköszönés gyakorlása. ❖ Konfliktuskerülő viselkedés. ❖ Étkezések alkalmával használatos szabályok gyakorlása. ❖ Az utcai közlekedés során a közösen elfogadott szabályok betartása. ❖ Az érzelmek hangjainak felismerése, irányítása hangmagasság, hangszín szerint. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Üdvözlés, belépés kopogás után, lábtörlés, köszönés, bemutatkozás. Szem irányítása tárgyakra, mozgás követése szemmel. A kéz gesztusjeleinek bővítése. Gesztusok felismerése képekről. Öröm, fájdalom, sírás, ijedtség stb. Ütem, intenzitás, időtartam változtatása.	

	Testmozgások, figyelmet felhívó mozgások: taps, simogatás, kézszorítás. Gyere ide! Nem szabad! Pszt! Nono! Nem! Tessék. Gyere az ölembe! Fejrázás, bólogatás. Érzelmi megnyilvánulások megismerése, felismerése és megjelenítése (érzelmek felismerése, megnevezése képekről, szerepjáték: vidám vagyok, szomorú, gyakorlás tükör előtt). A konvencionális viselkedés elemeinek gyakorlása a tanult gesztusok, mimika és kézjel alkalmazásával. Bemutatkozás gyakorlása, nevére történő reagálás. Társak és tanár néven szólítása. Köszönés különböző formáinak gyakorlása. Szituációs játékokban a tanultak alkalmazása, képek és cselekvések alapján, megnevezéssel. Ismerős emberek, állatok, eszközök hangjai, intenzitás, hangerő, ütem változásai. Fényképen megmutatja a tanuló apját, anyját, testvéreit. Analógiás gyakorlattal képekről az anya-gyerek, apa-gyerek kapcsolat megmutatása. Bizalom-játék. Hangfelvételtől a környezet „kitalálása”: erdőben, sportversenyen, iskolai szünetben. Köszönés formáinak megtanulása és gyakorlása (szerepjáték). Tulajdonságok felismerése, azonosítás hang, ruha, tapintás útján (kitalálás, bekötött szemmel). Hangforrás keresése bekötött szemmel, hangforrás felismerése. Képolvasás, képkirakás balról jobbra: név, jel, nap, napos jele stb. Napirend, fontosabb állandó események jelzése. A tanulás során használatos képek alkalmazása, használatuk módja (válogatás, rendszerezés). Szimbólumok keresése és megfigyeltése utcán, buszon, épületeken, épületekben. Kép mint jelzés. Kép és idő. Kép mint információs eszköz.
Fogalmak	Bemutatkozás, név, osztálytárs, jel-jelzés, tanár-nevelő, <i>üdvözlés</i>, köszönés, a használt jelzések. Gesztusok és gesztusjelek, alkalmazási módjuk. A használt gesztusok megnevezése. Az érzelmek megnevezése. Magas, kisebb, alacsonyabb, felnőtt – gyerek, én, <i>enyém</i>, várj, <i>majd</i>, <i>nemsokára</i>, <i>választás</i>, <i>sorra kerül</i>, tessék, kérem, Ne tolakodj! Pakolj el magad után! Sorakozó!

Témakör	3. Testünk és személyes teendőink	Óraszám 20/20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az enyém – nem az enyém viszonyok elkülönítése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Megnevezni, megmutatni testrészeit. ❖ Megérteni a sor eleje, sor vége kifejezéseket. ❖ Megérteni és követni a le, fel utasítást. ❖ A megfelelő érzékszervhez kapcsolni a hall, lát, szagol, érint igéket. ❖ A mosdói higiéniát betartani. ❖ Tisztálkodási szokásait konzekvensen végrehajtani. Kezét, fogát megmosni, haját megigazítani. ❖ Egyre önállóbban kabátot, sapkát fel- és levenni, helyére tenni. ❖ Egyre önállóbban cipőt húzni, kötést, kapcsolást próbálgatni, megoldani. ❖ Saját holmiját felismerni. ❖ Saját kabátját, sapkáját, sálját megismerni, helyére tenni. ❖ Önállóan fel- és levenni felsőruháit. ❖ Megnevezni (megmutatni) felszólításra 8-10 ruhadarabot. ❖ Társai kabátját tudja személyhez rendelni. ❖ Eligazodni a jelek és fogások között segítséggel. ❖ Illedelmesen kérni, megköszönni, helyet foglalni, az ételeket megnevezni, megmutatni. ❖ Étkezéshez a megfelelő evőeszközt kiválasztani (terítési kellékek). ❖ Ismerni az alapvető higiéniás étkezési szokásokat.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Testünk</i> ❖ Testrészek megmutatása együttműködéssel (fej, törzs, végtagok). ❖ Érzékszervekkel végzett gyakorlatok. ❖ Téri tájékozódás. ❖ Kézmosás. Zsebkendő- és WC-használat gyakorlása. ❖ Tisztálkodás, fésülködés segítséggel. <i>Öltözködés</i> ❖ Ruhadarabok megismerése, felismerése, megmutatása, megnevezése együttműködéssel. ❖ Cipő, váltócipő, tornazsák személyhez rendelése. ❖ Saját ruhadarab felismerése segítséggel. ❖ Társak ruháinak megkülönböztetése, személyhez rendelése. <i>Étkezés</i> ❖ Néhány étel felismerése, megnevezése segítséggel. ❖ Alapízek megismerése, megnevezése, édes, sós, savanyú. ❖ Alapillatok (szagok) érzékelése, megnevezése. ❖ Edények, evőeszközök megismerése, csoportosítása. ❖ Szokásos ételeink. Kulturált étkezés. ❖ Ünnepi ételeink. Alkalmi terítés. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Mozgásos gyakorlatok keretében a test megtapasztalása. Testét tükörben szemlélve a tanuló mutasson rá fejére, törzsére, végtagjaira. Kezeit, lábait mozgásos gyakorlatok során érintse. Jobb-bal oldala differenciálása segítséggel. Térben történő eligazodás. A WC higiéniás használata. A kézmosás pontos menete. Fésülködés (saját fésűvel). Fürdőmozgások játékos utánzása. Babán a tisztálkodási mozgások bemutatása. Öltözködés, vetkőzés gyakorlása. Ruhadarabok megismerése, megmutatása képen is. Macit, babát öltöztet segítséggel.	

❖ Főfogalom alá rendelni az ételeket, képek alapján.	Saját fogas (jel), kabát, nadrág, tornazsák, cipő helye. Társak jelének megismerése. Nap mint nap elmondja a tanuló, mit vett fel reggel, mit vesz le, mire cseréli. Fogasát és saját ruháit rendezi, megnevezi. Mások ruháit kiválogatja. Kabát, sapka, sál önálló felvétele. Ruhadarabokon gomb, cipzár, gallér felismerése. Gombolás gyakorlása. A reggeli ételek megnevezése, azonosítása. Az ebéd fogásainak ismételése, illetve önálló megnevezése. Szívó-rágó gyakorlatok. Terítéshez használt eszközök elhelyezése. Képekről is az ételek, italok felismerése, megmutatása. Játék közben babája etetése. Illatos, bűdös (szaglási gyakorlatok) kiválasztása. Napi étkezések alkalmával a megfelelő étkezési szokások gyakorlása. Tányér, pohár, bögre, csésze megkülönböztetése. Egymás kínálása, a „kérem szépen” kérés gyakori ismételése. Ételek csoportosítása játékos formában. Étél-evőeszköz egymáshoz rendelése. Édességek, levesek, főzelékek megnevezése, húsok válogatása.
Fogalmak	Öltözködés, ruhadarab, étkezés, evőeszköz.

Témakör	4. Tájékozódás térben	Óraszám 19/19 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A közel – távol fogalmának elkülönítése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Nevére reagálni. ❖ Jelét mondani (ha képes rá). ❖ Felismerni személyes tárgyait. ❖ Használt jeleket a tanuló társakhoz rendelni. ❖ Tanárát nevével szólítani. ❖ Otthonosan mozogni a tantermi berendezések között. Megmondani (vagy mutatni), melyik helyiségben	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Iskola</i> ❖ Berendezési tárgyak, játékok, eszközök felismerése, megmutatása segítségével. ❖ Az iskola helyiségei, az ott folyó tevékenységek megismerése. Berendezési és használati tárgyak, játékok, eszközök megnevezése, egyeztetése. ❖ Az iskola helyiségei, az ott dolgozók és az általuk végzett tevékenységek megnevezése, megértése. <i>Lakás</i>	

mit csinálunk? ❖ Segítséggel tárgyakat hozni, vinni, igazítani, nyitni, csukni, megnevezni, megmutatni. ❖ Tájékozódni az iskola helyiségei között. ❖ Köszönni. ❖ A megfelelő személyhez kötni az iskolában történő eseményeket, cselekvéseket. ❖ Tájékozódni otthonában a helyiségek között, azok megnevezését következetesen használni, megnevezésekor azonosítani. ❖ Ismerni az alapvető illetve a közlekedési eszközökön. ❖ Megfelelően viselkedni az utcán. ❖ Szabályokat betartani gyalogos közlekedés, illetve járművön történő utazás alkalmával. ❖ Ismerni a lámpa jelzéseit. ❖ Az utazás közbeni alapvető viselkedési szabályokat megismerni, kialakítani.	❖ A konyha, szoba berendezési tárgyai. ❖ Használati tárgyak felismerése, megnevezése. ❖ Tárgyak helye a lakásban. ❖ Tárgy – kép egyeztetése. ❖ A lakás egyéb helyiségei és tartozékai. ❖ Ház – lakás. <i>Utca, közlekedés</i> ❖ Közlekedési eszközök felismerése együttműködéssel. ❖ Az utca részei: járda, úttest. ❖ A helyes, balesetmentes közlekedés legfontosabb szabályai. ❖ Megfigyelések az utcán. ❖ Közlekedési eszközök felismerése együttműködéssel. ❖ Gyalogátkelő, jelzőlámpák felismerése, alapvető gyalogos közlekedési szabályok. ❖ Utazás járművel. <i>Vásárlás</i> ❖ Kirakatok nézegetése. Piac. Közös vásárlás. <i>Tájékozódás saját test körül (két oldalon).</i> <i>Fejlesztési tevékenység</i> Az osztály berendezési tárgyainak rámutató megnevezése. Az iskola helyiségeinek többszöri bejárása, funkcióinak megnevezése, az ott folyó cselekvések lejátszása. Környezetének bejárása, a tárgyak nevének használata, illetve a megnevezés alapján azok megmutatása. A konyhai dolgozók nevét és munkáját ismerje, a karbantartót, az adminisztrátorokat köszöntse a tanuló. Maketten egy ház, illetve lakás helyiségeinek tárgyainak megmutatása, megnevezése, megfigyelése. A helyiségek berendezési tárgyainak főfogalom alá rendezése. Cselekvések helyiségekhez rendelése. Cselekvések személyekhez történő rendelése eseményképek alapján. Saját, vagy tanuló társ, tanár lakásának megtekintése kis vendéglátással. Tankonyhában, illetve szobában ismerkedés a bútorokkal, rámutatás, megtapintás. A tanuló terítőt terít az asztalra. Az ajtókat nyitja, csukja. Edények rendezése, helyük a lakásban. Képeken megmutatja (megnevezi) az említett bútorokat, eszközöket. Szoba, konyha, fürdőszoba, berendezési tárgyai, hozzájuk kapcsolódó cselekvések megnevezése, vagy gesztusokkal történő megmutatása.

	Séta alkalmával a tanuló megnevezi, megmutatja a villamost, autóbust, autót, kerékpárt. Hangutánzás. Képen felismeri, játéktárgyon megmutatja (megnevezi) a tanuló a közlekedési eszközöket: repülő, vonat, hajó stb. A járdán közlekedik, úttestre figyelemmel lép le. Zebrán történő áthaladás gyakorlása, lámpánál a jelzésnek megfelelő viselkedés. Utazáskor játékos formában a járművek nevének tanulása, hangutánzó gyakorlatokkal és hallás utáni azonosításuk. Udvaron játékos formában a közlekedési szabályok betartásának gyakorlása (indulás, megállás, várakozás). Szerepjáték: utazás – utas, ellenőr, járművezető. Csoportban történő utcai séta: kirakatok előtti beszélgetés, az árak megnevezése. Piacon: nézelődés, áruk megnevezése, megmutatása. Köszönés, kérés, megköszönés gyakorlása. A konvencionális beszédformák alkalmazásának kialakítása. Tárgyak téri helyzeteinek egymáshoz viszonyítása.
Fogalmak	<i>Elöttem – mögöttem, „bele” és „rá”, jobb – bal, járművek, úttest, járda, hangos, gyors, játék járművek, igazi járművek, séta, utazás, közlekedés, zebra, jelzőlámpa, lassú, csendes, udvariasság, nagy-kicsi, tömeg, zsúfoltság, várakozás, indulás, megállás.</i>

Témakör	5. Tájékozódás időben	Óraszám 13/13 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A várakozás fogalmának és kifejezéseinek felismerése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ A nap ritmusát jelző kép- és hangjelzéseket figyelembe venni. ❖ A téli-nyári időjárási elemeket megkülönböztetni. ❖ Képről felismerni két ellentétes évszakot. ❖ Ruhái közül kiválasztani a télt és a nyárit. ❖ Összefüggést találni az évszakok és jellemző jegyeik között. ❖ Tájékozódni a napszakokról.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Tanítási nap – munkanap – pihenőnap. ❖ Tanóra – óráközi szünet – csendes pihenő. ❖ Évszakok. Időjárással kapcsolatos megfigyelések aktív együttműködéssel. ❖ Napszakok: reggel, dél, este jellegzetességei és a hozzájuk kapcsolódó cselekvések megfigyeltetése. ❖ Időjárási jelenségek felismerése segítséggel. ❖ Időtartam megismerése (sokáig tart, rövidebb), differenciálása. ❖ Végzett cselekvések időtartama. <i>Fejlesztési tevékenység</i>	

❖ Nagyobb különbségeket észrevenni. ❖ A tanult fogalmakat megérteni, azoknak megfelelő képet felmutatni.	A nevezett időszakok terjedelmének összehasonlítása, a kapcsolódó jelzések megismerése, figyelembevétel (tanítás kezdetét jelző hangjelzés stb.). Séták alkalmával az évszak tudatosítása, összehasonlítása egyéb évszakokkal. Hideg-meleg idő közötti különbség kiemelése, érzékeltetése az öltözködés segítségével. Játékokban a jellemző tulajdonságok kiemelése. A napszakokhoz köthető cselekvések eljátszása. Ki van jelen a tanítási órákon? Ki hiányzik? Milyen az időjárás? Baba öltöztetése (lefekvéshez, kiránduláshoz, ünnepélyre stb.) évszaknak, napszaknak, alkalomnak megfelelően. Időjárásnak, napszaknak, tevékenységnek (pl. naposnak kötény stb.) megfelelő saját ruha kiválasztása, megnevezése. Szituációs játékokban a tanultak gyakorlása. Nap mint nap az időjárási viszonyok ismétlése. A hideg, meleg, eső jelzése. Képekről az időjárási elemek felismerése. Az időjárás és az öltözködés összefüggéseinek megfogalmazása, megmutatása. Időtartam észlelése mozgással, illetve finommimikai jelekkel (hosszan fújok, röviden mondom).
Fogalmak	Tanóra, szünet, munkanap, pihenőnap, majd, hamarosan, soká, <i>napszak</i>, reggel – este, nappal – éjszaka, pontosság, késés, naptár, óra, évszak, tavasz, nyár, ősz, tél, eső, szél, havazás, hideg, meleg, világos, sötét, időjárás, napsütés, borús ég.

Témakör	6. Élőlények	Óraszám 38 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az állatokkal és növényekkel kapcsolatban megfelelő magatartás kialakítása, félelem leküzdése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Környezetében lévő élőlényeket érdeklődéssel figyelni. ❖ Rendszeres feladatot ellátni (locsolás). ❖ Felismerni és csoportosítani a tanult növényeket, gyümölcsöket, zöldségeket. ❖ Utánzó mozdulatokkal	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Növények</i> ❖ Környezetünkben lévő virágok, növények. ❖ Cserepes virág, udvari dísznövények. Élő virágok. ❖ Legjellemzőbb gyümölcsök, zöldségek, megnevezési gyakorlatok segítségével. ❖ Mese a növényekről. ❖ A témával kapcsolatos énekek, versek tanulása.	

játékosan kertészkedni. ❖ Élőben és képen (báb) felismerni a háziállatokat. Aktívan részt venni a megfigyelő, válogató, keresgélő munkában. ❖ Az állatok hangját utánózni rövid ciklizálással is. ❖ Érdeklődést tanúsítani a megfigyelések során, felidézni a tanultakat. ❖ A táplálékokat a megfelelő állatokhoz rendelni, hangutánzással az állathangot utánózni.	<i>Állatok</i> ❖ Háziállatok jellemző jegyeinek felismerése, hangutánzási gyakorlatok. ❖ Hangutánzó gyakorlatok. ❖ Állatmesék. ❖ Ló, disznó, nyúl, kacsa látható tulajdonságai. ❖ Állatok tápláléka, „lakóhelye”. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Gyümölcsök, zöldségek megnevezése. A virágok, növények tulajdonságait érzékelése, tapintása, szaglása, megnevezése. Képekkel, játékkal növények, gyümölcsök csoportosítása, rendezése. Virág, növény ültetése, magok elvetése, a növények fejlődésének figyelemmel kísérése, gondozásuk segítségével. Évszaknak megfelelő gyümölcsök, zöldségek felismerése, megnevezése. Játékos kertészkedés, szituációs gyakorlatok. Mesék növényekről (Répamese). Élő állatok megfigyelése állatkertben, háziállatok falusi udvarban. Háziállatok és vadállatok felismerése képről, megnevezésük, megmutatásuk. Háziállatok tápláléka. Mesében szereplő állatok kiválogatása. Szerepjátékok hangutánzással. Bábozás – állatfigurákkal. Szituációs játékok. Szerepjátékok. Képeken, mesékben állatfigurák kikeresése, sorba rendezése. Játékos helyzetben bábokkal vagy szerepjátékkal gondozás, etetés. Állatmesék (A brémai muzsikusok, Kismalac és a farkasok).
Fogalmak	Növények, virágok, illat, <i>érzés, élővilág, íz, zamat, szín</i> (alapszínek), <i>gondozás, locsolás, ültetés, napfény, növekedés, elszárad, elpusztul, kibújik, édes, savanyú, finom, ízes</i>, élő, háziállat, vadállat, élelem, <i>táplálkozás, ól, istálló, búvóhely, gondozó, gondozás, baromfiudvar, alom</i>, széna, kukorica, szőr, toll, szelíd.

Témakör	7. Előkészület a felnőtt életre	Óraszám 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Vásárlás, beszélgetés során a várakozás képességének kialakítása.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Illedelmesen köszönni, ha üzletbe lép. ❖ Kívánságait elmondani, vagy gesztusaival jelezni. ❖ Képen megmutatni az eladót, pénztárost, árut és a vásárlót. ❖ Megmutatni a mindennapos bevásárlás kellékeit, kosarat, pénztárcát. ❖ Kapcsolatot teremteni a környezetében dolgozó szakemberekkel, kérdezni, kérni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Üzletek – vásárlás</i> ❖ Élelmiszerbolt látogatása, vásárlás együttműködéssel. ❖ Az eladók, pénztárosok, munkájuk, megfigyelésük. <i>Munkahelyek – foglalkozások</i> ❖ A tanuló szűkebb környezetében előforduló foglalkozások szereplői, munkájuk, eszközeik bemutatása, megfigyelése. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Élelmiszerbolt pultjainál a különböző árucikkek megfigyelése. Szaglás, tapintás, ízlelés. Eladó köszöntése, kérdezgetés, kérdés, megköszönés gyakorlása. Pultok, polcok, árak, csomagolóanyagok megfigyelése. Pénztáros, pénztárgép, pénz megfigyelése. Vásárlás (szerepjáték). Köszönés-elköszönés gyakorlása. Vásárlási szokások, vásárlási kellékek (pénz, szatyor stb.). Tanulmányi séta: ismerkedés a zöldségessel, hentessel, cukrásszal, asztalossal, gépkocsivezetővel, rendőrrel stb. Szerepjátékokkal a megismert foglalkozások megjelenítése az eszközök, tárgyak megfelelő szakmához rendelésével. Élethelyzetekben is és képekről is a mesterségek és a hozzájuk tartozó eszközök felismerése.	
Fogalmak	<i>Élelmiszer, édesség, konzerváru, húсарu, eladó, pultos, pénztáros, vásárló, fizetés, kiszolgálás, udvariasság, kérdés, megköszönés, jelzés, gyalulás, fűrés, ismerkedés, köszöntés, búcsúzás, kérem, tessék, nem kérem, bocsánatkérés a társaktól.</i>	

Témakör	8. Ünnepek	Óraszám 15 óra
Előzetes tudás	A tanuló türelmesen viselkedik az iskolai és csoport-ünnepélyeken.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés az ünnepi készülődések során.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Szívesen és érdeklődéssel részt venni az ünnepi készülődésben, megfelelő magatartással alkalmazkodni az eseményekhez. ❖ Ismerni néhány mondókát, verset, amivel részt tud vállalni az ünnepek műsoraiban. ❖ Felismerni, megnevezni és megmutatni képekről az említett ünnepeket.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Hagyományos ünnepek. ❖ Mikulás. Karácsony. Farsang. Húsvét. Anyák napja. ❖ Az ünnepekhez kapcsolódó események életszerű és játékos tanulása, megismerése. ❖ Családi ünnepek. ❖ Ünnepi készülődés, zenehallgatás, versek, mondókák együttmondással. ❖ Nemzeti ünnep: Március 15. A magyar zászló színei. ❖ Iskolai ünnepek. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Karácsonyi díszek készítése (segítséggel). A tárgyak megnevezése, megmutatása. Húsvéti tojás készítése segítséggel. Versek, dalok tanulása, előadása anyák napjára. Ünnepi készülődés: ajándékkészítés, színezés, ragasztás, vágás segítséggel. Társak, szülők köszöntése megfelelő gesztusokkal, szavakkal. Ünnepi díszítés gyakorlása. Ünnepi asztal terítése. Az ünnep játékos megjelenítése. Történetek, rövid mesék elmondása képek segítségével különböző ünnepekről. Résztvétel az ünnepeken megfelelő viselkedéssel. Készülés (segítséggel) valamilyen jelképpel: pl. zászló, kokárda készítése.	
Fogalmak	Névnap, <i>születésnap</i> , köszöntés-gratuláció, ajándék, kedvesség, öröm, édesség, köszönet, <i>várakozás</i> , <i>hamarosan</i> , <i>nemsokára</i> , <i>ünnep</i> , zászló, <i>hangulat</i> , <i>felvonulás</i> , ünnepi öltözet, ajándékozás, gyertya, díszek, locsolás, szép, <i>kellemes</i> , <i>díszes</i> , <i>ritmus</i> .	
Elvárt tanulási eredmények az első évfolyam végén	A tanuló képes ❖ az artikulációs mozgások akaratlagos utánzására segítséggel; ❖ köszönni szóval vagy gesztusokkal tanárainak, társainak. Aktív szókincse legalább 10-15 szó (ha nem képes beszélni, beszédmegértése érje el a kívánt szintet).	

	A tanuló képes ❖ a felszólításokat, rövid utasításokat megérteni és segítséggel teljesíteni; ❖ együttműködéssel csoportosítani; ❖ rövid ideig egy játékkal, egy helyen játszani; ❖ együttműködéssel manipulálni különböző tárgyakkal, tulajdonságaikat, jellegzetességeiket megfigyelni; ❖ érzékelni a változásokat, amelyek térben és időben személyéhez kapcsolódnak; ❖ felismerni és segítséggel megnevezni a mindennapi környezetében előforduló személyeket, tárgyakat, ❖ rövid ideig egy tárggyal, egy helyen manipulálni; ❖ érzékelni és megfigyelni a közvetlen környezetéből érkező ingereket, és beszédállapotának megfelelően reagálni azokra; ❖ figyelemmel kísérni 8-10 perces foglalkozást, ❖ bekapcsolódni néhány mondóka, ének előadásába.
Elvárt tanulási eredmények az második évfolyam végén	A tanuló képes – az artikulációs mozgások akaratlagos utánzására; – köszönni szóval vagy gesztusokkal tanárainak, társainak. Aktív szókincse legalább 20–30 szó (ha nem képes beszélni, beszédmegértése érje el a kívánt szintet). A tanuló képes – a felszólításokat, utasításokat megérteni és teljesíteni; – együttműködéssel csoportosítani; – rövid ideig egy játékkal, egy helyen játszani; – együttműködéssel manipulálni különböző tárgyakkal, tulajdonságaikat, jellegzetességeiket megfigyelni; – érzékelni a változásokat, amelyek térben és időben személyéhez kapcsolódnak; – felismerni és megnevezni a mindennapi környezetében előforduló személyeket, tárgyakat, – rövid ideig egy tárggyal, egy helyen foglalkozni; – érzékelni és megfigyelni a közvetlen környezetéből érkező ingereket, és beszédállapotának megfelelően reagálni azokra; – figyelemmel kísérni 10-15 perces foglalkozást, – bekapcsolódni néhány mondóka, ének előadásába.

3–4. évfolyam heti 4 óra

A tantárgy segíti az erkölcsi nevelést az egyszerű szabályok, utasítások megismerésének, megértésének, betartásának fejlesztésével, a társas érintkezési, kommunikációs formák, helyzetek megfelelő alkalmazásának gyakorlásával. Az utasítások és elvárások megértésében, betartásában, végrehajtásban erősíti a kitartást.

A nemzeti öntudat és hazafias nevelés a tágabb környezet személyi viszonyainak, kapcsolatainak megismerésében, a tájékozódás kialakításával a téri és időbeli relációkban, a hagyományok és a népszokások megismerésében valósul meg. A környezet szokásainak

követése, a nemzeti ünnepek alkalmával az aktív, alkalomhoz illő megjelenés és részvétel segíti a megvalósítást.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése megvalósul a lényeges külső és belső tulajdonságok megismerésében, a társakkal és a környezettel való kulturált kapcsolatfelvételben, a kapcsolattartás formáinak fejlesztésében, az együttműködési készség megalapozásában, az alkalmazkodóképesség kialakításában. A tantárgy a motivált, aktív részvételre és a jellegzetes, alapvető emberi külső és belső jegyek megismerésére is kihat a terület fejlesztésében.

A testi és lelki egészségre nevelés az alapvető tisztálkodási szokások megismerésével, megnevezésével, utánpótlásával, az egészség megóvásával, az évszaknak és időjárásnak megfelelő öltözködés kiválasztásának segítségével, néhány fontos közlekedési szabály megismerésével, a közlekedésben szükséges alapvető óvatosság kialakításával, a szervezet belső érzéseinek, komfortjának megfigyelésével és kommunikációjának megalapozásával valósul meg.

A családi életre nevelést segíti a mindennapokról és ünnepnapokról, a családtagok tevékenységéről, a munkamegosztásról, és a foglalkozásokról meglévő fogalmi ismeretek bővítése.

A tantárgy a fenntarthatóság, környezettudatosság fejlesztési területen különösen fontos szerepet játszik a környezet különböző szempontok alapján történő megfigyelésével, a természet jelenségeinek megnevezésével. Az állatok és növények megfigyelése, a tulajdonságok megnevezése mellett hangsúlyosak a szűkebb környezet ápolásának, védelmének alapjai és a környezeti tárgyak épségének megóvására törekvés igényének kialakítása is.

Témakör	1. Beszédfejlesztés, anyanyelv	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Analóg mondatok után mondása, alkotása.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Feladatokat egyre rutinosabban végezni. ❖ Követni az artikulációs mozgásokat. ❖ Sort alkotni képekről (balról jobbra kirakással). ❖ Megmutatni a megnevezett képet, illetve önállóan megnevezni. ❖ Tárgyat kiválasztani, tárgyak képét azonosítani. ❖ Analóg mondatokat képezni. ❖ Mimikát, gesztusokat jól utánózni. ❖ Jól használni a metakommunikációs jeleket.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Légző-, szívó-, fújó-, rágógyakorlatok, ajakizomgyakorlatok, nyelvgyakorlatok. ❖ Hallásfejlesztés, hangleválasztó, hangfejlesztő gyakorlatok. ❖ Tárgyak megnevezése segítséggel. ❖ Fogalmak és cselekvések összekapcsolása. ❖ Személyes névmás használata. ❖ Igeragozás (jelen idő, múlt idő). ❖ Kérdések alkotása (ki, mi, kik, mik, mit csinál, mit csinálnak?). ❖ Gyűjtőfogalmak körének bővítése. ❖ Főnevek toldalékai: helyhatározó és részeshatározó. ❖ Mondatbővítés kérdőszó segítségével, tárgy, melléknév, helyhatározó alkalmazásával. ❖ Tárgyak, személyek tulajdonságai.	

❖ Érzékelni a jól és hibásan ejtett hangok közötti eltérést. ❖ Ismerni a gyűjtőfogalmakat. ❖ Mondataiban bővítményt használni. ❖ Képről néhány mondatot mondani.	❖ Egyes és többes szám differenciálása, megfogalmazása. ❖ Ok-okozati összefüggések. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Bemutatás nyomán utánzógyakorlatok, tükör előtt önellenőrzéssel. A tanult gyakorlatok önálló végzése, és újabb, nehezebb feladatok elsajátítása. Egyre kisebb eltérésű hangpárok megkülönböztetése. Artikulációs mozgások utánzása, zöngé hangoztatása, zenei hangokkal játék. Az izoláltan ejtett hangok tökéletesítése, ciklizálása, beépítése szótagba, rövid szavakba. Szó eleji hang leválasztása, a leválasztott hang fejlesztése. Képsorok olvasása balról jobbra haladással. A megnevezett kép kiválasztása. Tárgyak, képek sokaságával soralkotás. Eseményképről rövid mondat alkotása: alany, állítmány. A mondat helyességének vagy hibás megfogalmazásának jelzése. Mondatalkotás képről kérdőszó segítségével. A „-ban, -ben” ragok előfordulása cselekvő helyzetben. Analóg mondatok alkotása segítségével. Mondatok bővítése hol? kinek, minek? kérdőszavak alapján. Melléknévvel a tárgy vagy kép milyenségének megfigyelése, megnevezése. Jellemző tulajdonságok gyűjtése tárgyról, személyről. Gyakorlás szituatív helyzetben. Cselekvéssorról történet kitalálása helyes nyelvtani megfogalmazással. Egyszerűbb időrendi sorrendek felállítása. Témakörökhöz kapcsolódó szövegek, mondókák, versek tanulása.
Fogalmak	Sor, <i>soralkotás, képsor, azonos (olyan), különböző (más)</i>, eleje (szó), vége (sor), alá, fölé, mellé, ügyes, hibás. Beszédszervek és a kapcsolódó fogalmak ismerete. Tárgy, kép, sor, sok-kevés, <i>figyelem</i>, jó-rossz, kérdés, ruha, étel, gyümölcs, bútor.

Témakör	2. Társadalmi érintkezési formák	Óraszám 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismert, alapvető viselkedési szokások alkalmazása iskolai és otthoni környezetben.	

Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
❖ Megnevezni családtagjait. ❖ Gesztusokkal vagy képről megmutatni szülei foglalkozását, tevékenységét. ❖ A „hol?” „mit csinál?” kérdéseket érteni, a maga módján válaszolni azokra. ❖ Feladatot megérteni és aktívan közreműködni a végrehajtásban. ❖ Kapcsolatokat reálisan megítélni. ❖ Megfelelő módon köszönni, felszólítás nélkül. ❖ Saját öltözképre vigyázni, ha hiányosságot tapasztal, jelezni. ❖ Iskolán kívüli alkalmakon az elvárt módon viselkedni. ❖ Fegyelmezni magát, sorba állni ruhatárnál, pénztárnál.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Közlések gyakorlása tekintettel, gesztikulációval. ❖ Gesztusjelek bővítése az egész test (fej, arc, kéz) területeire, foglalkozások köréből. ❖ Mozdulatok értelmezése, utánzása. ❖ Érzelmek kifejezésének gyakorlása arcjátékkal. ❖ Otthoni és iskolai helyes viselkedési szokások számbavétele szükség szerint. ❖ Szülők neve, testvérek neve, száma (segítséggel), családtagok tevékenysége (munkája). ❖ Nagyszülő megmutatása fényképről. Képek, diafilmek jelenetei alapján a látható események megfogalmazása. ❖ Cselekvések megnevezése segítséggel. ❖ A válaszok és a valódi események összehasonlítása. ❖ Kívánságok kifejezése, helyes megfogalmazása. Mások kívánságainak meghallgatása, teljesítése. ❖ A segítség kérésének módjai. ❖ Téri tájékozódás, saját élettér helyes ismerete, biztonságos közlekedés benne. ❖ Távolságtartás játék és baráti kapcsolat esetén üzletben, utcán, nyilvános helyen. ❖ Kapcsolat első lépése:– ismerős gyermekkel, felnőttel, – ismeretlen gyermekkel, felnőttel, – újonnan megismert emberekkel. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Cselekvéssorok végrehajtása utasítás, rajz, kép alapján. Adott érzelem megjelenítése (pl. hívás, büszkeség, győzelem stb.). Illő és illetlen viselkedések megkülönböztetése a helyzetnek megfelelően. A segítség kérésének gyakorlása szituációs játékok segítségével. Élő szituációban apa, anya szólítása, névvel azonosítása. Fényképen anya, apa, testvérek, nagyszülők megmutatása. Mit csinál? Hol van? kérdésre szóval, egyszerű mondattal, gesztusokkal válaszol a tanuló. Bábokkal lejátszsa az egyszerűbb helyzeteket. Keresztnevet hallás alapján az illető személyhez köti. A képhez tartozó saját érzések megfogalmazása. A képen felismert érzelmek megnevezése. Szituációs helyzetekben a kívánságok realitásának megítélése. Helyes, helytelen kívánságok, visszautasítás megfogalmazása.

	A távolságtartás fokozatai barát, családtag, vendég és ismeretlen esetében. Az elkövetett hibák felismerése, javítása legyen természetes. Közös játék során szabályok betartása, a vereség elviselése, öröm társai sikere fölött. Mozi-, cirkusz- és színházlátogatások alkalmával érdeklődés, társak és a többi néző zavarása nélkül. A köszönés formáinak (megtanulása és) gyakorlása. Beszélgetés közben egymás türelmes meghallgatása természetes módon a mindennapi kommunikációban. Kis csoportban részvétel kulturális és sporteseményeken, viselkedés megfelelő módon.
Fogalmak	<i>Jó gyerek, boldog, vidám, félős, ijedt, mérges, tanácstalan, szégyenlős, kérem, nem tudom megtenni, elromlott, hibás, javítható, segítség, gondoz, szabadidő, szabály, csalás, győzelem, vereség, itt-ott, messze-közel, szeret-nem szeret, barát, vendég, ismerős-ismeretlen, csend, figyelem, előadás, szünet, taps, tetszett, érdekes, unalmas, szeretnék kimenni.</i>

Témakör	3. Testünk és személyes teendők	Óraszám 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A személyes teendők egyre biztosabb ellátása.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Időhatározókat és mellékneveket használni. ❖ Megmutatni önállóan a megnevezett testrészt, érzékszervet babán és saját magán. ❖ Elvégezni rutinszerűen az iskolában szokássá vált kéz- és fogmosást. ❖ A WC-t, mosdót kevés segítséggel megfelelően használni. ❖ Az ápolat és ápolatlan (haj), tiszta és piszkos (köröm) megkülönböztetése. ❖ Ismerni saját holmiját. ❖ Gondosan, rendesen öltözni, vetkőzni. ❖ Megállapítani, és jelezni	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Testünk. Testrészek megnevezése, megmutatása. ❖ Kézmosás, fogmosás, WC-használat. ❖ Betegség, egészség. A tisztaság és egészség kapcsolata. ❖ Köröm, haj, szempilla megnevezése, ápolása, az ápoláshoz használt eszközök megnevezése. ❖ Fodrász, kozmetikus, manikűrös műhelyének látogatása, munkájának és eszközeinek megfigyeltetése. ❖ Öltözködés. Az öltözködés sorrendje. ❖ Irányítás mellett a ruhadarabok, ruházat részeinek megnevezése. ❖ Évszakoknak megfelelő öltözködés. ❖ Kopott és új ruhák különbségei és hasonlóságai. ❖ Étkezés. Főétkezések. Terítés. Néhány étel megnevezése. ❖ Az étkezésnél használt eszközök megnevezése segítségével.	

szüleinek, tanárainak, ha ruhája gombhiányos. ❖ Megfelelő viselkedést tanúsítani a közös étkezések alkalmával. ❖ Főétkezéseket megnevezni, megmutatni. ❖ Néhány jellemző ételt felsorolni napszakhoz rendelve. ❖ Ismerni az étkezéseket megelőző előkészületek sorrendiségét, kellékeit és azok megfelelő használatát.	❖ Tízórai, uzsonna napszakhoz rendelése. ❖ Reggel – reggeli, dél – ebéd, este – vacsora. ❖ Ételféleségek, eszközök csoportosítása. ❖ Ünnepi étkezés, ünnepi ételek és meleg ételek. ❖ Nyers és főtt ételek. ❖ A hetes, napos munkája. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Tanórán, szemléltető eszközökön, saját magán, társán a testrészek megmutatása és megnevezése. A testrészeket és azok funkciói egymáshoz rendelése. Érzékszervei megnevezése. A test tisztításának megnevezése, folyamatának bemutatása. Fésülködés, helyes fogmosás, körömápolás gyakorlása. Higiénés szokások gyakorlása. WC-használat helyes sorrendjének megnevezése képek segítségével. Betegség, egészség jellemzőinek megfigyeltetése. Játékos helyzetekben gyakorlás. Tisztasági felelős a tisztség vállalásával tanulótársai haját, körmét naponta megnézi, jelzi, mit tapasztal. Képről a pozitív és negatív tulajdonságok megállapítása. Az öltözködés menetének elmondása, illetve a ruhadarabok megmutatása. Az alsó ruhák, majd a felsők önálló kiválasztásával öltözködés. Cipzárt felhúzása, gombolás. Gallér, zsebek igazítása. Próbálkozás a ruhát összehajtására, helyre rakására. Baba öltöztetése. Öltözés-vetkőzés gyakorlása játékhelyzetekben (verseny). Nap mint nap felsőruházata nevének ismétlése. Annak elmesélése, milyen sorrendben öltözött reggel, az alsó-felső fogalmának tudatos differenciálásával. Babák öltöztetése. Papírbabák ruháinak összeválogatása. Nevezze meg önállóan a ruhák színeinek, egyéb jellemzőinek önálló megfogalmazása. Divatos és régimódi, fiú- és lányruhák válogatása. Nap mint nap közösen és egyenként is, és mint napos, a az étkezéssel kapcsolatos teendők és a kulturált étkezés gyakorlása. Higiénés szokások, a tisztaság, az asztalrend megteremtése, megtartása. Szokásos ételek megnevezése. Étkezési előkészületek gyakorlása, kézmosás. Reggeli, ebéd, uzsonna – szituációs játékok. Segítséggel az étkezéshez szükséges kellékek összegyűjtése és előkészítése, terítés, elpakolás. Az ételeket megnevezése.

	A hetes, illetve napos teendőinek megnevezése, feladatai bemutatása. Az ünnepi étkezés jellemző kellékeinek kiválogatása képek alapján. A konvencionális beszédformák gyakorolása és tudatos használata: „Jó étvágyat!” „Kérem szépen!” „Köszönöm szépen!”. Ünnepi szokások kialakítása.
Fogalmak	Jó étvágyat! Köszönöm! Tízórai, uzsonna, ételek, <i>evőeszközök</i>, hetes, napos, <i>feladat</i>, terítés, <i>leszedés</i>, finom, <i>folyékony</i>, <i>illatos</i>, kemény, puha, éhség, szomjúság, alsóruházat, felsőruházat, méret, <i>kopott</i>, új, <i>divatos</i>, <i>elavult</i>, <i>régimódi</i>, felsőtest, alsótest, felső végtag, alsó végtag, sovány, kövér, szűk, bő, nagy méret, kis méret, <i>körömápolás</i>, <i>arcápolás</i>, <i>hajápolás</i>, tiszta, piszkos, ápolatlan, <i>egészséges</i>–<i>beteg</i>, <i>kezelés</i>.

Témakör	4. Tájékozódás térben	Óraszám 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Téri tájékozódás függőleges és vízszintes, előre és hátra irányban.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Analóg mondatokat alkotni. Hol? Hova? kérdéseket megérteni. ❖ Mondataiban használni a bővítményeket. ❖ Ismerni a gyűjtőfogalmakat. Beszédkészségének megfelelően egy-két összefüggő mondatot mondani. ❖ Melléneveket, határozószókat használni, kérdezni, hangsúlyozni. ❖ Rendet tenni maga körül munkája befejezése után. ❖ Biztonsággal és bátran lépni az iskola különböző helyiségeibe. ❖ Ismerni a villanykapcsolók helyes működését. ❖ Ismerni a játékok, sporteszközök helyét és felhasználási módját.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Tárgy megnevezése téri helyzetben. Tárgykeresés. ❖ Helyhatározószók gyakorlása folyamatosan. ❖ Iskola – otthon, udvar, játszótér, sportpálya. ❖ A játék- és sporteszközök megnevezése segítséggel. ❖ Alaposabb tájékozódás a terem tárgyai, tartozékai között. ❖ A „hol van?” és a „hova való?” megértése. ❖ A padlás, pince megismerése, funkciójának megnevezése irányítással. ❖ Falusi padlások, pincék megismerése a valóságban és olvasmányokból. ❖ Képek alapján az ismeretek elmélyítése. ❖ Az iskola környéke. ❖ A lakás további helyiségei, illetve a fő helyiségek alaposabb megfigyelése. ❖ Eszközök és azok funkciói. ❖ Háló, nappali, konyha, gyerekszobák, fürdő, kamra jellemzői. ❖ Mit hol találunk, mit csinálunk vele, milyen tulajdonságai vannak? ❖ Utca – közlekedés. Az utcák jellemzői. ❖ Gyalogos- és járműforgalom.	

❖ Az otthon, az iskola és a tanterem rendjét, tisztaságát természetesnek és fontosnak tartani. ❖ Felszólítás nélkül, rutinszerűen betartani a közlekedési szabályokat (lámpa, zebra, körülnézés). ❖ Felismerni könyvből, képről is a valóságban tapasztaltakat. ❖ Megnevezni a közlekedési eszközöket, a villamos, troli, metró, busz utasterét, vezetőfülkéjét. ❖ Ismerni az iskola utcájának nevét.	❖ Jelzőlámpák, jelzőtáblák. Sorompó, fénysorompó. ❖ Közlekedési eszközök ismeretének bővítése. ❖ Közlekedési szabályok, viselkedési normák. ❖ Közlekedési és utazási szabályok betartása. ❖ Balesetek megelőzésének feltételei. ❖ Mentő, tűzoltó, rendőrségi autók jellemzői. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Képen látható tárgy téri helyzetének megkeresése. Mondatalkotás helyhatározóval és cselekvéssel. Helyviszonyok gyakorlása. Helyhatározó szót tartalmazó utasítások végrehajtása. Mozgás megadott irányba. Tanórákon és tanórán kívül is a tanulónak kedves helyiségekben figyelmes tájékozódás az eszközök, tárgyak között. Kapcsolat keresése más helyiségek különbözőségét, azonosságait illetően. Sporteszközök, játszótéri elemek alaposabb megfigyelése, a tapasztaltak megfogalmazása, helyes, balesetmentes használatuk. Kérésre a kívánt eszközök kiválasztása. Tanári irányítással padlás megtekintése, régi dolgok megfigyelése. Falusi padlás régiségeinek tisztogatása, pince eszközeinek megfigyelése, megnevezése. Képek alapján az emlékek felidézése, megnevezéssel, főfogalom alá rendeléssel. Maketten vagy képeken lakás berendezése, emlékezve, illetve felhasználva saját lakóhelye példáját. A helyiségek berendezési tárgyainak összeválogatása és megfelelő elhelyezése. A konyhai eszközök szétválogatása és megfelelő helyre történő elpakolása. Szituációs játékokban főzés, takarítás megjelenítése, imitálása. Utcai séta alkalmával spontán megfigyelés. Szervezett látogatás formájában mentőállomás, tűzoltóság, rendőrség jellemzőinek megfigyelése. Képek alapján emlékezetből a látottak azonosítása, megnevezése. A tanult eszközök főfogalmak alá rendezése, megnevezése. A tanuló játékos formában alkalmazza, megjeleníti a látottakat. Az utca megfigyeltetése, hangok, zajok megnevezése. Jelzőlámpák utasításának betartása. Zebra használata. Közlekedési eszközök színeinek, méreteinek megfigyelése – összehasonlítása.

	Rendőrös-közlekedéses játékban maketten vagy tanpályán a tanultak gyakorlása, az iskolába vezető út eljátszása. Az iskolába jutás során igénybe vett járművek megnevezése, utcanevek megemlékezésével, segítséggel. Gyalogosan az útvonal utcáit megnevezni. Megkülönböztető jelzések megismerése, felismerése.
Fogalmak	Világos, sötét, kapcsoló, <i>egészséges, egészségtelen, veszélyes, biztonságos</i>, erős, gyenge; padlás, pince, <i>raktár</i>, fönt, lent, piszkos, régi, új, magas, hideg/<i>hűvös, nedves, hordó</i>, kosár, <i>prés</i>. Helyiségek, <i>eszközök, főzőeszközök, evőeszközök</i>, sötétítés, világítás, takarítás, <i>felújítás</i>, pihenés, éjszaka, ágyazás, érkezés, indulás, bejárat, kijárat, helyre tesz, rend, rendetlenség.

Témakör	5. Tájékozódás időben	Óraszám 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az idő fogalma és a kapcsolódó cselekvések összekötése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Ismerni a munkanap, pihenőnap fogalmát, a napszakok és étkezések megnevezését. ❖ Ismerni az évszakok jellemző jegyeit, felsorolni, megnevezni. Összehasonlításokat végezni. ❖ Társára figyelni, vele beszélgetni, segíteni munkáját. ❖ Követni és teljesíteni a pedagógus kéréseit. ❖ Felismerni képekről, biztonsággal az évszakokat, a jellemző képeket kiválasztani, összerendezni. ❖ Automatikusan sorolni a hét napjait, a hétvégi napokat kérdésre kiválasztani. ❖ Érdeklődni, tájékozódni, segítséggel naptárban is. ❖ Használni a ma, tegnap, holnap fogalmát. Mesélni	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Időfogalmak bővítése. ❖ Napok, napszakok. A hét napjai. Hétvégi napok. ❖ A hét napjainak jelölése, az aktuális nap megjelölése, megnevezése. ❖ Napszakok összekapcsolása cselekvésekkel. Napszakok sorrendje, napszakok és tartózkodási hely megjelölése (állandó szimbólumok, megjelölés használata). ❖ Tegnap, ma, holnap fogalmának kialakítása. ❖ Reggel– dél – délután – este, a kapcsolódó rutinszerű tevékenységekkel. ❖ Évszakok, időjárási jelenségek megnevezése segítséggel. ❖ A négy évszak jellemzése. ❖ Nevük megtanítása, képről történő azonosítás. Évszakok változásainak megfigyelése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Napi rendszerességgel az aktuális nap bejelölése naptárba, vagy egyéb helyre, a „tegnap ... volt”, „holnap ... lesz” kifejezések használata segítséggel. Napszakok jelölése, megnevezése, képválogatás, cselekvések napszakhoz rendelése (éjjel, nappal, reggel,	

napi élményeiről. ❖ Elhelyezni a napszakokat illetően a különböző cselekvéseket, történeteket. ❖ Beszédében ragokat, határozószavakat, igekötőket használni.	délelőtt, délben, délután, este), napszakokhoz kapcsolódó étkezések. A napszakoknak megfelelő tevékenységek ismerete. Kérdésre válaszolva a napszakok és a napszakokhoz kapcsolódó események felsorolása. Képes napirend készítése. Képes órarend készítése. Napirend összeállítása. Séták és udvari játék alkalmával az időjárással kapcsolatos ismeretek, megfigyelések gyűjtése. Télen a téli sportok, nyáron a fürdőzés emlékeit őrizve az iskolában képekről felidézés, kiegészítve egyéb történetekkel. Képek gyűjtése, szortírozása. Téli-nyári ruhák válogatása, közös halmazba helyezve a köztes (is-is) ruhadarabokat vagy képeket. A hét napjainak felsorolása jó sorrendiséggel, saját életének eseményei hozzárendelése. A hétvégi napok kiemelése, jelölése jellemző képpel. Heti program összeállítása képes formában, egyszerű jelképekkel. Saját szakköri programjainak naphoz, napszakhoz rendelése. Képről a saját heti elfoglaltság mutatása, elmondása. Évszakok jellemzőinek megfigyelése (a tanév során folyamatosan megfigyelések végzése), képekről az évszakok felismerése, megnevezése. Téli-nyári sportok megnevezése. Beszédében melléknevek, határozószók, igék használata. Mesék (versek, dalok) az évszakokról, napokról, napszakokról.
Fogalmak	Napok neve, napszakok neve, napszakokhoz kötött étkezések neve. Évszakok, <i>időjárás</i>, tél, tavasz, nyár, ősz, hideg, meleg, sportok, napsütés, szél, szeles, viharos, hófehér, jég, fürdőzés, napozás, síelés, szánkózás, havazás, dér, jég, <i>tegnap</i>, ma, holnap, elmúlt, lesz, <i>munkanap</i>, <i>hétféje</i>, <i>pihenőnap</i>, <i>program</i>, nap, <i>felkelő nap</i>, <i>lenyugvó nap</i>.

Témakör	6. Élőlények	Óraszám 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A növények és állatok közötti azonosságok, különbségek megmutatása, megnevezése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Szeretni a természetet. Megnevezni néhány növényt, virágot, zöldséget kép	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Növények:</i> ❖ Virágok felismerése, egyeztetési gyakorlatok	

alapján. ❖ Növényeket gondozni. ❖ A tanultak alapján összehasonlítani, megkülönböztetni, főfogalom alá rendezni, emlékezetből felsorolni a látottakat. ❖ Érdeklődéssel szemlélni a körülötte lévő élővilág létezését. ❖ Egyre hosszabban megfigyelni, összpontosítani. ❖ Érteni a rész-egész viszonyát. ❖ Megfogalmazni kérdéseket, kérdésre válaszolni. ❖ Gondolatokat, élményeket mondatokban megfogalmazni. ❖ Szeretni az állatokat, felismerni, megnevezni őket. ❖ Lehetőség szerint háziállatokat otthon, segítséggel gondozni. ❖ Szerepjátékokban egyszerű mozgásokat és hangokat utánózni. ❖ Bővíteni szókincsét a határozószókkal, igékkel, használni a felkiáltó mondatot.	segítségével. ❖ Gyümölcsök, zöldségek megfigyelése, megnevezése, csoportosítása. ❖ Pálmaház, fűvészkert, házi kert, liget, erdő, parkok megtekintése. ❖ Növény részeinek bemutatása, megnevezése. ❖ Konyhakert fogalmának kialakítása. Konyhakert növényei, nevük, színük, ízük. ❖ Zöldségfélék. ❖ Kertek, virágok. Virágoskerti illatok, színek, formák. <i>Állatok:</i> ❖ Baromfiudvar fogalma. Lakóinak felismerése, megnevezése. Jellemző külső tulajdonságaik megnevezése segítséggel, táplálékuk, lakhelyük megismerése. ❖ Háziállatok és kicsinyeik, megnevezésük. ❖ Gazdasági udvar fogalmának kialakítása. ❖ Néhány erdei állat bemutatása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Virágoskert virágainak felismerése, megnevezése. Élő virágok azonosítása a képen láthatókkal. Az osztályban, folyosón, udvaron található virágok, növények megfigyelése. Szín, forma egyeztetése, megnevezése. Hajtások ültetése, növény locsolása. A vázákban víz cserélése. Gyümölcsök felsorolása és képekhez rendelése. Zöldségek megnevezése, ízük, illatuk felismerése. Egy-egy növény részeire bontása, a részek megfigyelése, megnevezése. A növénycsoportok megfigyelése, tapintása, szaglása, ízlelése. Tanulmányi séta eltérő évszakokban lehetőség szerint azonos helyszínre, fotó, videofelvétel készítése a látottakról, ezek összehasonlítása, elemzése. Képeken a tanultak megkeresése, felismerése. Csoportosítás főfogalmak alá. Kertészkedés (lehetőség szerint: cserépbén, virágládában, kiskertben). Oktatófilmen vagy vidéki látogatáson a baromfiudvar megtekintése. Ismerkedés a haszonállatokkal, szárnyasokkal, emlősökkel. A jellemzőik, hangjuk, mozgásuk stb. megfigyelése. Állatok etetése, táplálékuk megnevezése segítséggel. Állatkerti séta, állatsimogatás. Háziállatok. Vadállatok. Kedvenceink. Beszélgetés, csoportosítás.

	Élő környezetben a legismertebb állatok jellemzőinek, kicsinyeinek megfigyelése, megnevezése. Összehasonlítás, megkülönböztetés. Tanórán könyvek, képek alapján a látottak felidézése. Tulajdonságaik alapján főfogalom alá rendezés. Állatok mozgásának utánzása, tulajdonságaik megnevezése. Mesék az állatokról. Állatos versek, dalok tanulása. Mesék dramatizálása során állathangok utánzása.
Fogalmak	Élő, <i>műanyag</i>, illat, íz, <i>zamat</i>, ízes, édes-savanyú, nagy-kicsi, gömbölyű, <i>hosszúkás</i>, <i>növekedés</i>, <i>hervadás</i>, elpusztul, <i>kihajt</i>, <i>hajtás</i>, ág, <i>rész</i> – egész, gyökér, szár, levél, virág, termés, konyhakert, zöldségfélék, virágok, szín, forma, íz, <i>illat</i>, ehető – nem ehető, <i>baromfiudvar</i>, <i>gazdasági udvar</i>, háziállatok, <i>hasznos</i>, kölyök, ellés, fialás, <i>vemhesség</i>, nagy-kicsi, szelíd, harapós, karmolás, <i>dorombol</i>, baromfi, szárnyasok, <i>emlősök</i>, lassú-gyors – <i>fürge</i>, <i>veszélyes</i>, vad, erős-gyenge.

Témakör	7. Előkészület a felnőtt életre	Óraszám 48 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Biztonsággal eligazodás a boltban.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Beszédében mellékneveket, határozószavakat, igekötős igéket használni. ❖ Emlékezetből néhány jellemzőt felsorolni a látott termékekből. ❖ Termékeket megvizsgálni tulajdonságaik alapján. ❖ Megnevezni vagy megmutatni, melyik termék hova tartozik. ❖ Ismerni és használni a napszakok szerinti üdvözlési módokat. ❖ Megnevezni, megmutatni a látottakat. ❖ Felismerni a jellemző jegyeket, a megismert tárgyakkal, képekkel csoportosításokat végezni. ❖ Környezetében élő emberek	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Üzlet, vásárlás. Közös vásárlás, áruféleségek megnevezése segítségével. ❖ A környék különböző üzletei. ❖ Ruházati bolt. Papírbolt. Élelmiszerbolt. Pizzériák. Cukrászdák. Virágbolt. ❖ Vásárlás önkiszolgáló boltban, viselkedési szabályok betartása. ❖ Az üzlet különböző pontjainak megfigyelése. ❖ Áruféleségek vásárlása, csoportosítása. ❖ Foglalkozások. A tanuló tágabb környezetében előforduló, különböző foglalkozású emberek munkájának megismertetése, eszközeik bemutatása, csoportosítása. ❖ Iparosok munkájának megismerése, eszközeik csoportosítása. ❖ Asztalos, villanyszerelő, kőműves, vízvezeték-szerelő, rádió-, tv-szerelő, pék, cukrász, fodrász, szabó, orvos, nővér, gyógyszerész. ❖ Iparosok bemutatása élőben és képekről.	

munkáját érdeklődéssel figyelni. ❖ Köszönni, kérdezni. ❖ Türelemmel figyelni, ha mesterember, munkát végző felnőtt megmutat, vagy magyaráz valamit. ❖ Elemi szinten egymáshoz rendelni a munkaeszközöket és a különböző foglalkozásokat. ❖ Egyeztetni képek alapján a látott mesterségeket, tevékenységeket, szerszámokat. ❖ A látott eszközök közül a legjellemzőbbeket megnevezni, megmutatni. ❖ Szerepjátékban gesztusokkal kifejezni magát.	<i>Fejlesztési tevékenységek</i> Séta alkalmával a különböző üzletek kirakatainak megfigyelése, az áruféleségek felsorolása. Az áruk nézegetése, megnevezése, megmutatása, csoportosítása, főfogalom alá rendezése. Szervezett közértlátogatás alkalmával önállóan összeválogatott áruk kosárba gyűjtése és a pénztárhoz vitele. Tanár kérésére a tanuló megkeres bizonyos árucikkeket, megnevez, megmutat, tapint, tapasztal. Az emberi érintkezési formák gyakorolása: köszönés, kérés, megköszönés. Szituációs játékokban a tanultak megjelenítése. A fizetés módja (készpénz, bankkártya). Csomagolás (ha lehet, nem műanyag zacskó használatával, inkább kosár, textil). Köszönés az iskola dolgozóinak, érdeklődés munkájuk iránt. A műhelyekben (karbantartó, takarító, konyhai és irodai dolgozók) részfeladatok megtekintése, szerszámok megismerése, megnevezése. A környéken lévő asztalosműhely, cukrászda, varroda, üzletek megtekintése. Egy-egy részfeladat megfigyelése, szerepjátékokkal rögzítése, felidézése. Tanári felügyelettel, illedelmesen, az udvariassági szokásokat betartva a mesteremberek műhelyeinek, eszközeinek, munkamozdulatainak megfigyelése. Megismerkedés a tárgyak tulajdonságaival és néhány munkafolyamat kezdő és végső állapotával (kenyér készítése, hajvágás, ruha varrása).
Fogalmak	Húsféle, vegyi áru, pékáru, konzervek, <i>papíráru</i>, ital, édesség; <i>iparos, faanyag, kábel, zsinór</i>, áram, veszélyes, forró, éles, hosszú, rövid, nedves, száraz, nehéz, könnyű, <i>megrendel, ráfizet</i>, <i>foglalkozás, szakma</i>, titkárnő, <i>adminisztrátor</i>, gondnok, <i>karbantartó</i>, varrónő, műhely, iroda, <i>feladat</i>.

Témakör	8. Ünnepek	Óraszám 40 óra
Előzetes tudás	A tanuló alkalomhoz illő ruházatban jelenik meg az iskolai ünnepélyeken.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az adott év ünnepi eseményeinek felidézése emlékezetből.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
❖ Szívesen és aktívan készülni az ünneplésre. ❖ Rövid, egyszerű dalt, verset az ünnephez kapcsolni. ❖ Közös feladatot pontosan, fegyelmezetten végrehajtani. ❖ Az események szereplőit, kellékeit megfigyelni, azokat visszaidézni, elmesélni, megmutatni. ❖ Az ünnepek hangulatát átérezni. ❖ Egyre aktívabban bekapcsolódni egyénileg is az ünnepi készülődés folyamatába. ❖ Rövid szereplést, feladatot vállalni a műsorból. ❖ Ismerni verset, dalt valamennyi ünnepről. ❖ Társait biztatni, együtt örülni örömeiknek, sikereiknek. ❖ Képekről felismerni, megnevezni az ünnepeket, felsorolni jellemzőiket.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Verstanulás. Dalok tanulása. ❖ Szereplés az ünnepségeken, alkalomhoz illő ruházat, viselkedés kialakítása, gyakorlása. ❖ Társadalmi, iskolai, családi ünnepek, névnapok további megünneplése. ❖ Közös ajándékkészítés. ❖ Terem dekorációjához díszek készítése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Készülődés az ünnepre. Verstanulás, énekek gyakorlása. Önálló feladat végrehajtása (ajándék vagy jelkép készítése, a felhasznált anyagok megnevezése, jellemzése). Tanulótárs, tanár, szülő felköszöntése. Képekről az ünnepek felismerése, azonosítása szóban. Udvariassági szokások gyakorlása. Tanulótársaival közösen és egyénileg is versek, énekek tanulása. Ünnepségen tevékeny részvétel, adekvát viselkedés. Kézimunkával hozzájárulás a kellékek elkészítéséhez. Az ünnepekkel kapcsolatos fogalmak gyakorlása, ismeretei csoportosítása. A különböző ünnepekhez tartozó eseményképek összehasonlítása, megkülönböztetése.
Fogalmak	Ünnep, zászló, <i>felvonulás</i>, köszöntés, öröm, <i>boldogság</i>, <i>ajándékozás</i>, díszítés, csomagolás; ünnep, névnap, születésnap, <i>fegyelmezett</i>, vidám szomorú, <i>boldog</i>, <i>hatalmas</i>, <i>díszes</i>, ajándék, szeretet.

Elvárt tanulási eredmények a harmadik évfolyam végén	A tanuló képes ❖ az egyre tisztább hangképzésre, a pontosabb artikulációra; ❖ bővíteni, és egyre pontosabban használni meglévő szókincsét a témakörök kapcsán; ❖ együttműködéssel végrehajtani a tevékenységeket; ❖ örömmel és figyelemmel megmutatni képen családját, megnevezni családtagjait képről meg tudja mutatni szülei munkáját; ❖ a közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket rendeltetésszerűen használni; ❖ tájékozódni az intézmény területén; ❖ a közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket rendeltetésszerűen használni; ❖ összekapcsolni a napszakokat és az étkezések megnevezését, az idő múlását napszakok viszonylatában eseményhez kötötten érzékelni. ❖ ismeri a napok sorrendjét;

	❖ megevezni, azonosítani a környezetében leggyakrabban előforduló állatokat, növényeket. ❖ segítséggel elvégezni alapvető csoportosításokat; ❖ egyre biztosabban használni a beszéd közlő és kérdező funkcióját. ❖ együttműködni szociális kapcsolataiban, viselkedni: fegyelmezi magát, tud sorba állni, várni ruhatárnál, pénztárnál. ❖ aktívan részt venni a családi és iskolai ünnepeken. Ismer verseket, mondókákat, dalokat, és azokat mozgással tudja kíséni. Szívesen hallgat meséket, és segítséggel részt vesz azok előadásában (szerepjáték, bábozás).

Elvárt tanulási eredmények a negyedik évfolyam végén	A tanuló képes ❖ az egyre tisztább hangképzésre, a pontosabb artikulációra; ❖ a mellékneveket, határozószókat, igéket és egyre gyakrabban a viszonyszavakat és a melléknévfokozást is használni; ❖ bővíteni, és egyre pontosabban használni meglévő szókincsét a témakörök kapcsán; ❖ együttműködéssel végrehajtani a tevékenységeket; ❖ örömmel és figyelemmel megmutatni képen családját, megnevezni családtagjait, ismeri közvetlen családi viszonyait, gesztusokkal vagy képről meg tudja mutatni szülei munkáját; ❖ a közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket rendeltetésszerűen használni; ❖ összehasonlításokat végezni, tud főfogalmi csoportosításokat végezni tárgyi cselekvéses szinten; ❖ tájékozódni az intézmény területén; ❖ a közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket rendeltetésszerűen használni; ❖ felsorolni, megnevezni az évszakok jellemző jegyeit, felismerni az évszakok változásait; ❖ összekapcsolni a napszakokat és az étkezések megnevezését, az idő múlását napszakok viszonylatában eseményhez kötöten érzékelni, ismeri a munkanap, pihenőnap fogalmát; ❖ ismeri a napok sorrendjét; ❖ megevezni, azonosítani a környezetében leggyakrabban előforduló állatokat, növényeket, legfontosabb jellemzőikkel együtt; ❖ elvégezni alapvető csoportosításokat; ❖ egyre biztosabban használni a beszéd közlő és kérdező funkcióját. ❖ együttműködni szociális kapcsolataiban, köszönni felszólítás nélkül, megfelelő módon; iskolán kívüli alkalmakon az elvárt módon viselkedni: fegyelmezi magát, tud sorba állni, várni ruhatárnál, pénztárnál. ❖ aktívan részt venni a családi és iskolai ünnepeken. ❖ Ismer verseket, mondókákat, dalokat, és azokat mozgással, ritmussal tudja kíséni. Szívesen hallgat meséket, és részt vesz azok előadásában (szerepjáték, bábozás).

5–6. évfolyam

heti 4 óra

A tantárgy fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben, ahol a szabályok, utasítások fokozatos bővítésével, megértésük, végrehajtásuk gyakorlásával saját tevékenységekben és a másokkal való kapcsolatokban, a felelősségtudat elmélyítésével a szituációs játékokon, meséken keresztül, a jó–rossz, pozitív–negatív példák elkülönítésével, felismerésével találkozhat a tanuló. A fejlesztési területet az iskolai élet szabályainak betartásával, a deviáns magatartás felismerésével, az irodalmi művek megismerésén keresztül az emberi értékek elismerésével, pozitív és negatív személyiségjegyek megkülönböztetésével, felismerésével, példaképek bemutatásával támogatja.

A nemzeti öntudat és a hazafias nevelés fejlődését a közösséghez tartozás érzésének kialakításával, a közösségért tenni akarás igényének fejlesztésével, népszokásokon keresztül a hagyományok ápolásával, és a nemzeti ünnepek legfontosabb jelképeinek, példaképeinek megismertetésével segíti. Eléri, hogy a tanuló aktívan működjön közre nemzeti ünnepek és megemlékezések alkalmával, ismerje a környezetében előforduló legfontosabb nemzeti emlékhelyeket.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése a saját érzelmek felismerésével és kifejezésével, az adekvát, kulturált közösségi viselkedés alapvető szabályainak betartásával, minél kevesebb pedagógiai segítségnyújtás mellett, és az iskolai, és más intézményi környezetben a megfelelő stílusú és hangnemű kommunikáció és viselkedés alkalmazásának fejlesztésével valósul meg. A családi életre nevelést a családi és más közösségi kapcsolatok közötti különbség felismerése, a családi ünnepek szokásainak, kommunikációs formáinak gyakorlása, az adekvát magatartás szabályainak megnevezése és az év során aktuális családi ünnepek idejének megismerése támogatja.

A testi és lelki egészségre nevelés megvalósul a higiénés szokások, tevékenységek megnevezésével, eszközök, anyagok felismerésével, kiválasztásával, az időjárásnak, tevékenységnek megfelelő öltözködés összeállításával, a kiegészítők megnevezésével és az önálló ízlés kialakításával. Mindemellett a közlekedési szabályok ismerete és betartása, a képességeknek megfelelő méretű térben az önálló közlekedés fejlesztése játszik fontos szerepet.

A fenntarthatóságot és a környezettudatosság fejlődését a környezeti jelenségek változásainak és hatásainak megismerése, a környezet élőlényének megfigyelése, csoportosítása, megnevezése, a környezet tárgyainak a gyakorlati életben betöltött funkciói és az egészséges és káros szokások, veszélyes anyagok megismerése, megnevezése szolgálja.

A médiatudatosságra nevelést a különböző infokommunikációs technológiai eszközök megnevezése, rendeltetésszerű használatuk megismerése, a valóság és képzelet elkülönítésének kialakítása, a mértékletességre nevelés terén segíti.

Témakör	1. Beszédfejlesztés, anyanyelv	Óraszám 53 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szókincsbővítés, aktivizálás.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Használjon a tanuló kérdő és felkiáltó mondatokat.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Helyhatározók gyakorlása.	

❖ Használjon múlt és jövő időt. ❖ Építsen beszédébe viszonyszavakat, következtetéseket. ❖ Beszéde hangsúlyos, jó ritmusú, megfelelő hangerejű legyen. ❖ Egyre élénkebben vegyen részt a kommunikációban. ❖ Kérdezni, érdeklődni a körülötte zajló eseményekről. ❖ Érteni a határozószók jelentését utasítások végrehajtásakor. ❖ Tárgyakat, képeket gyűjtőfogalom alá rendezni. ❖ Segítséggel elmondani 4-5 verset, mondókát, éneket. ❖ Szókincsét aktivizálni. ❖ Rajzaihoz magyarázatot, mesét rendelni. ❖ Élményeit összefüggő mondatokkal kifejezni. ❖ Érthetően, lényegre törően telefonálni.	❖ Mondatbővítés kérdőszó segítségével. ❖ Hely-, idő-, cél- és eszközhatározó alkalmazása. ❖ Igeköötők, módosító szerepük, hatásuk. ❖ Feltételes mód. Kívánság megfogalmazása. ❖ Leírási, jellemzési gyakorlatok (melléknevek). ❖ Tárgyak megnevezése, mondatalkotás, mondatbővítés. ❖ Két állítmánnyal mondatok alkotása. ❖ Felsorolás, összetett mondatok képzése „és” kötőszóval. ❖ Birtokos személyrag és birtokos rag alkalmazása. ❖ Metakommunikációs jelek felismerése, helyes bemutatása. ❖ Beszédtechnikai és beszédmotoros gyakorlatok. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Kívánságok megfogalmazása a „szeretnék” igével. Mi ez?, Ki ez?, Miért?, Hogyan?, Ki?, Hová? kérdőszavak használata a mondatalkotások során. A téri relációk használatának elkezdése beszédében. A viszonyszavak önálló használata játékban, foglalkozásokon. A metakommunikáció játékos gyakorlása, érzelmi, hangulati elemek utánzása, bemutatása. Zöngés – zöngétlen, tiszta – hibás ejtés differenciálása. Hallásfejlesztés, hangok kialakítása indirekt módon, utánzással. Hang ciklizálása a ritmusos beszéd érdekében. Szituatív és cselekvéses helyzetekben gyakorlás. Cselekvések megfogalmazása, szituációkban. Környezeti tárgyak megnevezése egyre bővülő körrel. Artikulációs mozgások pontos utánzása. A direkt hangfejlesztéssel kapcsolatos utasítások megértése-kivitelezése. Képekkel egyeztetés, azonosítás. Társak, szülők, mesei hősök stb. jellemzése szóban és képi megfogalmazásban (rajz, szobor stb.). Tárgyak, képek sorba rendezése, megnevezése. Telefonbeszélgetés barátaival, rokonaival (gyorsan, tömören). A hangsúlyos beszéd gyakorlása, a beszéd javítása ritmikus gyakorlatokkal. Beszédritmus-mozgás összekapcsolása, mondókák, dalok mozgásos megjelenítése.
Fogalmak	Hol, hová, honnan, miért, mikor, ki, mivel, kit, mit, soralkotás, rámutatás, pontos, mögé, fölé, előre – hátra, szájtér, légzés, arckifejezés, mimika, szomorú, vidám, kíváncsi, mérges.

Témakör	2. Társadalmi érintkezési formák	Óraszám 25 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A verbális és nonverbális kifejezőképesség fejlesztése. Szerepjátékokban a foglalkozásokhoz kapcsolódó tulajdonságok megjelenítése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Megérteni, és megfelelően reagálni egyszerűbb helyzetekben. ❖ Udvariasan viselkedni a felnőttekkel és társaival szemben. ❖ Bemutatkozni megfelelő gesztusokkal, kéznyújtással. ❖ Eddigi tapasztalatai alapján ismereteit rendezni. ❖ Ruházatát rendben tartani, észrevenni, ha cserére szorul, cipőjét letörölni. ❖ Megpróbálni a mindennapi tevékenységében az előzékeny, udvarias viselkedést. ❖ A kapott megbízásokat pontosan teljesíteni. ❖ Kulturáltan étkezni. ❖ Helyesen használni minden intézmény jellegzetes fogalmait. ❖ Igényt kialakítani a szabadidő kulturált eltöltésére. ❖ Szívesen visszatérni a már látogatott helyekre, élményekre emlékezni, újdonságokat felfedezni, ezekről beszámolni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Konfliktushelyzetek felismerése, a megoldás keresése különböző példákon keresztül. ❖ Kulturált viselkedés vendégségben és vendégek fogadásakor. ❖ Igényesség a ruházatban. ❖ Különböző alkalmaknak megfelelő ruházat kiválasztása és felkészülés. ❖ Nemek közötti kapcsolat. ❖ Előzékeny, udvarias magatartás kialakítása. ❖ Óvja a tanuló saját és társai dolgait (ruhanemű, szemüveg stb.). ❖ Megbízások vállalása és teljesítése. ❖ Példaképek keresése környezetében, ismert hősök között stb. ❖ A kulturált étkezés szabályainak elsajátítása. ❖ Az étel kiválasztása és elfogyasztása. ❖ Közintézmények főfogalmának kialakítása. ❖ Mozi, színház, művelődési ház, múzeum, rendelőintézet, kórház, gyógyszertár, posta, tűzoltóság, rendőrség, mentőállomás, repülőtér. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Képekről nonverbális közlések leolvasása, megfogalmazása. <i>Helyzetgyakorlatok:</i> (elromlik valami az osztályban, valakinek elvész a kedvenc játéka, valakinek nem jut tízóra, mert valaki többet evett). A történetek megismerése, ismétlések után a történetek eljátszása és megoldások keresése. <i>Szituációs játék:</i> (Színházba megyünk, milyen legyen az öltözékünk? Orvosi vizsgálatra, kirándulásra hogyan készüljünk?). Helyzetgyakorlatok, képek elemzése, saját tapasztalatok megbeszélése. <i>Szerepjáték:</i> (vendégségben, vendégfogadásakor). A kialakult jó szokások további erősítése. A másik nemmel szembeni viselkedésmódok összegyűjtése és megbeszélése. Ajtónál a felnőttek és a lányok előre engedése. Leesett, ottfeljtett tárgyak megőrzése, elrakása.	

	A tanuló teljesítsen kisebb-nagyobb megbízásokat. Nyilvános helyen kulturált étkezés. Viselkedés és étkezés feltűnés nélkül (cukrászdában, gyorsétteremben). Közös megbeszélés alapján feladatvállalás, a végzett munkáról beszámolás, a bíráló meghallgatása, az elemzés elfogadása. Szerepjátékokban a foglalkozáshoz kapcsolódó tulajdonságok megjelenítése. Rövid történetek meghallgatása, filmrészletek megtekintése, és a látottak alapján állásfoglalás, indoklás, vitatkozás. Az együttélés feltételeinek tudatosítása, pl. az önzés rossz tulajdonság, az alkalmazkodás fontossága stb. Szervezett kirándulás alkalmával a közintézmények meglátogatása. Az épületek jellegzetességeiről, az intézmények sajátosságairól benyomásokat szerzése. Az egészségüggyel, közlekedéssel, ügyintézással, szórakozással kapcsolatos intézményekről ismeretek összegzése, rendezése, eszközei, tárgyai megnevezése (belépőjegy, sorszám, beutaló stb.). Az adott intézményekben zajló tevékenységek megismerése; azok funkciójáról összefüggő beszámolás, élmények elmondása (utaztam repülővel, láttam tűzoltóautót, voltunk színházban, fájt a fogam).
Fogalmak	Igazságtalan, biztos – biztosan, bizonytalan – talán, vélemény, vita, türelem – türelmes, türelmetlen, udvarias, előzékeny, rendszeret, közintézmény, előadás, nézőtér, jegy, színészek, rendezvény, műsor, ambulancia, riadó, gyorssegély, sziréna, fogászat, szemészet, laboratórium, vizsgálat.

Témakör	3. Testünk és a személyes teendők	Óraszám 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A test és működésének, valamint az egészségmegőrzéssel kapcsolatos teendőknek a megismerése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ A megismert fogalmakat főfogalom alá rendezni, és szókincsébe beépítve használni. ❖ Kérésre megmutatni a megnevezett testrészt (ízületeket). ❖ Nagy biztonsággal	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Testünk</i> ❖ Ízületek megnevezése (könyök, térd, boka), helyük és funkciójuk. ❖ Egészségügyi ismeretek bővítése (fiú – lány közötti eltérés észrevétele). ❖ Tisztálkodás. Testápolás. ❖ A fertőzések elkerülésének, megelőzésének módjai.	

tájékozódni saját testén vagy maketten. ❖ Értetni a testtel kapcsolatos fogalmakat. ❖ Gyakori betegségeket megnevezni, problémáit jelezni, és segítséget kérni. ❖ A kapott utasításokat betartani a gyógyulás érdekében. ❖ A ruházatot szezonálisan csoportosítani, és azok minőségi jellemzőit saját szavaival elmondani. ❖ Saját ruházata színeit, egyéb jellemzőit felsorolni. ❖ Észrevenni ruházatán a rendetlenséget. Ruháira vigyázni. ❖ Saját ízlés kialakulása, öltözködési stílusát ennek alapján alakítani. ❖ Jelmezbálon szerepelni, eltérő öltözeteket kipróbálni. ❖ Megnevezni az ételeket, áruféleségeket a csomagolás alapján. ❖ Ismerni a menük sorrendiségét. ❖ Egyszerű terítési és főzési műveletet elvégezni, azokat szavakkal, mondatokkal magyarázni, indokolni. ❖ Értetni, és megfogalmazni az ok-okozati összefüggéseket.	❖ Az ismertebb betegségek és jellemző tüneteik. A gyógyulás módja. ❖ Kórházi tartózkodás fontossága. Néhány kezelési mód és kellékeik. ❖ Testrészek, érzékszervek fogalmának kialakítása. Hasonló és eltérő testrészek. ❖ Fiú – lány eltérő fejlődése. <i>Öltözködés</i> ❖ Évszaknak és alkalomnak megfelelő ruházat kiválasztása irányítással. ❖ Ruhadarabok kiválasztása, csoportosítása különböző szempontok szerint. ❖ Divatlapok nézegetése, válogatás, vágás, ragasztás. Öltöztetés, vetkőztetés. ❖ Jelmeztervezés játékosan, segítséggel. ❖ A szekrények rendje. <i>Étkezés</i> ❖ Konzervek, mirelitek, megismerésük, felhasználásuk. (Gyártási idő, szavatosság leolvasása, tárolásuk, felhasználásuk). ❖ Egészséges táplálkozás. ❖ Hagyományos és ünnepi ételek. ❖ Főzési, sütési kellékek, alapanyagok, előkészítő műveletek. Az ételekről, étkezésekről meglévő ismeretek rendszerezése. ❖ Az egészségmegőrzés témakörében tanultak megfogalmazása és gyakorlása. ❖ Az egészséges táplálkozás alapelvei. ❖ A testmozgás/sport szerepe az egészségmegőrzésben. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tanári segítséggel a tanuló önmagán és társai testén megmutatja és megnevezi a váll, a könyök, a térd, a csukló és a boka testrészeket. A testen tájékozódik, téri fogalmakat gyakorolva. A jobb-bal, fent, lent és a többi viszonyozót önállóan használja. A testrészek érzékelő funkcióját megnevezi, bemutatja. Az orvosi szobában megnézi a főbb kellékeket. Fertőző betegségek megnevezése, tüneteik felsorolása. A rendszeres és alapos tisztálkodási műveleteket rutinszerűen gyakorolja. Fiú és lány testápolásának, tisztálkodásának jellegzetességei (izzadság, testszag stb.). Képek segítségével az évszaknak megfelelő ruházat csoportosítása. Közös halmazokba rendezi a minden évszakban viselendő ruhadarabokat. Újságokból, katalógusokból különlegességeket kivág, gyűjt, füzetbe rendez.

		Egyre önállóbban fogalmazza meg gondolatait melléknevek segítségével. Önálló öltözés, vetkőzés. Ruhadarabok szempontok szerinti különválasztása: divatos, régimódi; színek; anyag szerinti; fiú-, lányruhák; felsőruházat, alsóruházat. Saját ízlés szerinti válogatás újságokból, divatlapokból. Önálló „ruhagyűjtemény” készítése. Kiegészítők választása. A ruhanemű megkímélése, gondozása. Közértben a többi áruféleség megfigyelése mellett alaposabb tájékozódás a mirelitárak és a konzervek pultjánál. Segítséggel a tanuló megnevez különböző mirelit árukat, konzerveket. Elkészítési módjukról ismertetőt hallgat és bemutatót néz meg. Beszámol ismereteiről, emlékezetből és eseményképek segítségével. Az ételféleségek körében szerzett ismeretek bővítése, salátafélék, különféle édességek. Az étkezés kulturált viselkedésformáinak gyakorlása. Egészségre káros ételek, italok számbavétele, fogyasztásuk kerülése. Képek alapján a tanuló ünnepi és hagyományos menüt állít össze. Mennyiségi és minőségi különbségeket az étkezésnél megállapít. Tankonyhán ünnepekre szendvicseket, salátákat, turmixokat készít. Megnevezi és használja a szükséges alapanyagokat, kellékeket. Megnevezi a munkaműveleteket, műveleti sorrendet. Az egészséges táplálkozásról képeket gyűjt és étrendjét tudatosan eszerint állítja össze. Figyel testsúlyára. Sporttal kapcsolatos ismereteket szerez, és kedvenc sportot választ, amit rendszeresen gyakorol.
Fogalmak	Test-<i>testrész</i>, <i>izület</i>, <i>bedagadás</i>, fájdalom, láz, betegség, <i>kezelés</i>, orvosság, <i>kenőcs</i>, <i>recept</i>, gyógyítás, <i>türelem</i>, testhelyzet, <i>testtájak</i>, különböző nemű, <i>nemi jellegzetességek</i>, divatos, <i>ósvi</i>, <i>régimódi</i>, fiús-lányos, ízlés, gyűjtemény (<i>kollekció</i>), divatbemutató, jelmez, álarc, <i>hagyományos</i>, ízléses-ízléstelen.	
Témakör	4. Tájékozódás térben	Óraszám 30 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Megbízható részvétel a közlekedésben.
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
❖ Mondatait melléknevek, viszonzások használatával bővíteni. ❖ Illedelmesen kérdezni. Segítséget kérni, ha szükséges. ❖ Verbális és mozgásemlékezetét egyre tartósabbá tenni. ❖ Tevékenyen részt venni alaprajz, makett elkészítésében. ❖ Megfelelő magatartás a séták, látogatások alkalmával. ❖ Összehasonlításokat tenni, különbségeket észrevenni, azt közölni. ❖ Megkezdett munkáját befejezni. ❖ Saját élményeit mondatokban megfogalmazni. ❖ Épületeket megfigyelni, saját véleményt megfogalmazni az épületekről. ❖ Összefüggést találni a szituációk és a közlekedés fajtái között. ❖ Szűkebb és tágabb környezetét igyekezzen megóvni lehetőségei szerint. ❖ Megbízhatóan részt venni a mindennapi közlekedésben. ❖ Élményeit rajzokkal feldolgozni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Iskola</i> ❖ Műhelyek, raktárak, szakköri szobák, udvar, megismerése funkciójuk megfigyelése. ❖ A műhelyek eszközeinek megfigyelése, kipróbálása, tulajdonságaik megfogalmazása. ❖ Az ott dolgozók nevének megtanulása és használata. Elemi szintű kommunikáció gyakorlása. ❖ A tanterem makettjének elkészítése. ❖ Alaprajz készítése az iskoláról, tájékozódás az alaprajzon. ❖ Környező utcák nevezetességeinek megismerése. <i>Lakás</i> ❖ Lakóházak típusai. ❖ Jellemző jegyek megfigyelése. ❖ A lakás helyiségei. ❖ Lakás berendezéseinek megfigyelése, megismerése, megnevezése, balesetmentes használata segítségével. ❖ A lakás megóvása, gondozása, díszítése, lakóházak típusok szerinti csoportosítása. ❖ Egyéb épületek a környéken. <i>Utca, közlekedés</i> ❖ Helyi és távolsági, valamint a tömegközlekedés fogalmának kialakítása. ❖ Utak, sztrádák, sínek, alagutak, aluljárók felismerése, megnevezése, balesetmentes használata. ❖ Balesetmentes, óvatos, figyelmes közlekedés. ❖ Járművek, szinterek csoportosítása. ❖ A gyalogos közlekedés szabályainak betartása. ❖ Felkészülés az önálló közlekedésre. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Iskola helyiségeiben, tornateremben, kézműves műhelyben, tanári szobában, irodában, raktárban, konyhában berendezés megfigyelése. Alaprajz készítése tanári segítséggel, színekkel differenciáltan az osztályok helyének megjelölése. Családi ház, társasház, lakótelepi panellakás megkülönböztetése. A lakás helyiségei, berendezései, funkciói, azok rendeltetészerű használata. Fűtés, világítás, azok működésének megfigyelése. Közvetlen környezetében lévő elektromos háztartási gépek megfigyelése, segítséggel kipróbálása.

	A gépek és az ételféleségek összekapcsolása. (Mit, mivel, miért, hogyan?) Képekről, diákról szép épületek megtekintése, a különlegességek megfigyelése, megfogalmazása. Kulturált viselkedés színházban, múzeumban, az épület szépségeinek felfedezése. Szervezett látogatás során ismerkedés a hajó-, repülő-, vonat- és autóbusz-közlekedés jellemzőivel. A hangosbemondó szavainak értelmezése segítséggel. Tágabb környezetről térkép készítése, azon tájékozódás. A metróállomások, autóbusz és a vasúti közlekedés jellemzőinek összegyűjtése. Hajókirándulás alkalmával a vízi közlekedésről új ismeretek szerzése. A városi közlekedés színtereinek, járműveinek megfigyelése és megnevezése. A tanuló differenciálja és megfogalmazza az út, sín, vezeték fogalmát. Játékokban közlekedési élmények, tapasztalatok felelevenítése. A legfontosabb szabályok rendszeres ismétlése szóban és a gyakorlatban. A gyalogos közlekedés szabályainak betartása. A helyes közlekedés rendszeres gyakorolása párban és önállóan. Játékos módon megjeleníti, csoportosítja a gyalogos közlekedés szabályait. Járművekkel kapcsolatos mesék, versek tanulása.
Fogalmak	Hajóállomás, jegypénztár, kapitány, <i>tömeg</i>, vészfék, helyi közlekedés, jelzés, jegykezelés, állomás, pályaudvar, repülőtér, járatok, nemzetközi, helyi, <i>hangár</i>, <i>remíz</i>, <i>karbantartás</i>, önállóan, <i>körültekintően</i>, <i>makett</i>, <i>tervrajz</i>, <i>alprajz</i>, emelt, földszint, pince, előtér, díszítés.

Témakör	5. Tájékozódás időben	Óraszám 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az idő múlásának érzékelése méréssel.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Felsorolni automatikusan, önállóan a hónapokat, évszakokat, napszakokat. ❖ Kapcsolatot találni helyzetek, történések, és az évszakok, hónapok, napszakok között. ❖ Kiválogatni a múltra, jelenre,	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Jelek információjának megértése a tájékozódáshoz, a cselekvés irányításához, az idő alakításához. ❖ Évszakok, hónapok neveinek sorrendbe állítása, cselekvésekhez, napszakokhoz rendelése. Szerepjátékokban évszakok megjelenítése. ❖ Múlt, jelen és jövő történéseinek megfogalmazása.	

jövőre jellemző tárgyakat, képeket. ❖ Tájékozódni az ismétlődő évi események és azok dátumai között. ❖ Az aktuális dátumot megmondani, vagy tábláról leolvasni, naptárból sorolni a napokat, kötve a dátumokhoz. ❖ Hetesi teendői között felsorolni az ismert napi adatokat. ❖ Eligazodni az idő fogalmai között. ❖ Elkülöníteni, megnevezni a napszakokat. ❖ Segítséggel leolvasni az egész órát, használni a volt és lesz kifejezéseket az idő megállapításánál. ❖ Ismerni az elmúlással kapcsolatos történeteket.	❖ Filmeken látott események időbeli elhelyezése (dísztetek, jelmezek megbeszélése: régen milyen volt a közlekedés – lassabb, mint ma stb.). ❖ Eseményképek rendezése: események előzményei, lezárása. ❖ Napok, hetek, hónapok, évszakok. ❖ Keltezés, dátum (évszám, hónap, nap). ❖ Szünet – nyaralás. ❖ Éjszaka, nappal. ❖ Az óra, perc fogalmának megismerése. ❖ Az idő múlása, és az elmúlás kapcsolata. ❖ Az életút. Az élet végessége. ❖ Fiatal, öreg. Születés, halál-fogalom említése. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Tanári irányítással, képek segítségével az évszakok ismérveinek elmélyítése. A hónapok nevének automatizálása versek, dalok segítségével, eseményekhez rendelésük(születésnap, ünnepek). Naptár használata. A hetek napjainak számlálása, napszakok megnevezése, sorrendiségük begyakorlása. „Mikor lesz?” „Már elmúlt.” – Az idő múlásának megfigyelése. Régi korok meséiből, tárgyaiból segítséggel következtetések levonása. Filmekből látott jövőmotívumok feldolgozása tanári segítséggel. A valóság és a mese elemeinek szétválasztása, a sci-fit tartalmazó képek, történetek megismerése, a félelem legyőzése. Képek időrendbe állítása. A látottak megfogalmazása viszonzszavak és időfogalmak használatával. Hagyományos és digitális órákon az idő leolvasása. Egész óra, fél óra, perc és óra viszonya. Próbálkozás az óráról az aktuális időpont leolvasására, tájékozódásra, még hány percig tart a tanóra stb. Emberi élet, növények élete, állatok élete témában adatgyűjtés. Korosztályokhoz kapcsolódó tevékenységek, jellegzetességek gyűjtése.
Fogalmak	Az idő múlásával, mérésével kapcsolatos fogalmak és szókins. Dátum (termékeken gyártási idő és szavatosság). Az idő múlása, az elmúlással kapcsolatos fogalmak.

Témakör	6. Élőlények	Óraszám 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tápláléklánc alapjainak megértése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Egyre jobban tájékozódni az őt körülvevő természeti világban. ❖ Analógiákat találni a régi és az új ismeretek között. ❖ Önállóan próbálni megfogalmazni a termények évszakhoz történő rendelését és analógiákat. ❖ Gyűjteni, rendszerezni, megfogalmazni a témakörben. Osztályozni, csoportosítani a növények fajtáit. ❖ Ismerni és gondozni a környezetében lévő növényeket. ❖ Ismerni és felsorolni a már tanult jellemzőket. ❖ Igeköötös igét használni. ❖ Kérdéseit bővített mondatokkal feltenni. ❖ Gondolatait érthető mondatokkal kifejezni. ❖ Hosszan figyelni egy-egy dologra. ❖ Legyenek a tanulónak ismeretei az állatkert állatairól, ismerje fel azokat könyvekből, filmen. ❖ Tudjon állatjelmezben tulajdonságokat megjeleníteni, hangokat utánozni. ❖ Számoljon be a kedvenc háziállatról.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> Az élő környezet. <i>Növények</i> ❖ A növények hatása életünkre (jó levegő, vitamin, állatokat táplál, melyeket mi eszünk meg). ❖ A növények fejlődése, a fejlődés feltételei. ❖ A fa részeinek bemutatása, lombos, tűlevelű, lombhullató, örökzöld fa fogalmának kialakítása. ❖ Gabonafélék megismertetése, felhasználása. ❖ Gyümölcsök, zöldségek, gabonafélék felhasználása, tárolása, tartósítása. ❖ Szobanövények ápolása. ❖ Az eddig tanultak elmélyítése, rendszerezése. ❖ Földünkön élő változatos növényvilág. ❖ A növények létfontosságú tulajdonságai (oxigéntermelés). <i>Állatok</i> ❖ Háziállatok fogalmának bővítése. ❖ Ház körül élő állatok csoportosítása (hasznos, káros). ❖ A felsorolt állatok tápláléka, életmódja, haszna. ❖ Vadon élő állatok, erdei, mezei, vízi állatok, ragadozók. ❖ Hobbiállatok. ❖ Csoportosítás kültakaró, táplálkozás, szaporodás, élőhely szerint. ❖ Más földrészek állatai. ❖ Mesék, dalok, versek az állatokról. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Élő és élettelen megbízható differenciálása. Képválogatás, csoportosítás főfogalmak alá. Erdei sétán a tanuló megfigyeli, tapintja a fák részeit. Összehasonlítás, különbségek megállapítása. Tanórán tapasztalatai, emlékei szerint főfogalom alá rendez, csoportosít. Fogalomhoz megfelelő képet rendel. Filmen, vagy a természetben megfigyeli a zöldségek, gyümölcsök betakarítási módját, cselekvően részt vesz a munkálatokban. Zöldségeket, gyümölcsöket, gabonaféléket megnevez, csoportosít.	

	A fagyasztást, hűtést és tartósítást képekről vagy üzemlátogatás során megfigyeli. Filmről, képről az élelmiszerek gyártási és felhasználási módjait is megismeri. Távoli földrészek növényvilága, képek, filmek megtekintése a témában. Környezetében lévő virágokat megnevezi, részeit felsorolja, gondozza azokat. Állatkerti séta vagy kirándulás alkalmával közelről ismerkedik az állatokkal. Megtanulja élőhelyeiket, táplálkozási szokásaikat (világatlaszban az állatok élőhelyei, életviszonyai, tápláléklánc). Ház körüli állatokról személyesen, filmből, könyvből szerez ismereteket, azonosítja az élő állattal. Párhuzamot von háziállatok és élelmiszerek között. Meséket, verseket, dalokat tanul. Állatfarsang, jelmezkészítés, szerepjátékok, mesék dramatizálása.
Fogalmak	Növény- és állatvilág témakörben felmerülő fogalmak.

Témakör	7. Előkészület a felnőtt életre	Óraszám 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Körültekintő vásárlás, különbség felismerése a fontos és nem fontos árucikkek között.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Egyre több áruféleséget megnevezeni, főfogalom alá rendezni önállóan is. ❖ Saját véleményét kifejezni az üzletben látottakkal kapcsolatban. ❖ Szerepjátékban azonosulni vevővel és eladóval. ❖ Üzletbe lépéskor a tanult udvariassági formákat, rendszabályokat betartani. ❖ A látottakat önállóan, emlékezte alapján rendszerezni. ❖ Ismerni a pénz fontosságát a vásárlás során. ❖ A tanultakat készség szintjén, a gyakorlatban alkalmazni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Üzletek, vásárlás</i> ❖ Áruház látogatása, áruféleségek megnevezése, konvencionális kifejezések gyakorlása, irányítással. ❖ Üzletekről, vásárlásról tanultak rendszerezése. ❖ Piaclátogatás, vásári áruk, utcai árusok. ❖ Piacok, üzletközpontok, közértek, kiskereskedések hasonlósága, különbözősége. ❖ Rendszeres vásárlás gyakorlása az apróbb megbízatások teljesítésével. ❖ Az önállóság fokozatos növelésével: az áru kiválasztása, vásárlás, fizetés. ❖ Megfelel-e az áru minősége? (Csere). ❖ A pénz értéke. <i>Foglalkozások</i> ❖ Iskola, üzletek, intézmények dolgozói. ❖ Szolgáltatások egymáshoz rendelése, irányítással. ❖ További iparosok munkájának megismerése, eszközeik csoportosítása.	

❖ Türelemmel, érdeklődéssel és megfelelő magatartással részt venni a látogatásokon. ❖ Szókincse, mondatai tükrözzék a beépült és rögzült ismereteket. ❖ Saját véleményt kialakítani a foglalkozásokról (jó, rossz, nehéz, könnyű). ❖ Önállóan kérni, megköszönni, elköszönni, kifogást megfogalmazni. ❖ Megmondani kérdésre saját nevét, születési helyét és idejét. ❖ Ismerni édesanyja nevét (legalább keresztnévét). ❖ Kérdésre kiválasztani édesanyja külső és belső tulajdonságait.	❖ Szülők, testvérek munkája, foglalkozása. ❖ TV-rádió-szerelő, varrónő, ács, villanyszerelő, hangszerjavító, cipész. ❖ Minden munkában van szépség és hasznosság. ❖ Személyes adatok. Születési hely, idő. Az anya leánykori neve. Lakcím. ❖ Az anya tulajdonságainak megfigyeltetése, megfogalmazása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Hasonlóságok és különbözőségek sorolása a különböző helyek (áruház, piac, utcai árusok) között. Üzletek, áruféleségek rendszerezése, csoportosítása, minőségi kifogás megfogalmazása. Szervezett keretek között csoportos látogatás a különböző vásárlóhelyekre. Tanári kérés szerint vásárlás, fizetés. A tanult kommunikációs formák gyakorlása, szerepjátékokban megjelenítése. Az iskolai dolgozók foglalkozásának megnevezése, feladataik megfigyelése. Mindennapi életében jelenlévő ügyintézők munkájának, eszközeiknek megfigyelése: orvos, asszisztens, titkárnő, jegyeladó, buszvezető, cukrász. Eladók munkájának megfigyelése, szituációs játékokban a szerepek gyakorlása. Mesealakok foglalkozásának felismerése. Összehasonlítás jellemzők megfigyeltetése által. A költségek megelőzése, felesleges – szükséges mérlegelése. Szervezett formában látogatja meg a különböző szakmák képviselőit, megfigyeli munkájukat és eszközeiket, kipróbálja, megtapasztalja a mozdulatokat. Kér, kérdez, megnevezi a látottakat. Képeken egyezteteti, és főfogalom alá rendezi a megismert fogalmakat, tárgyakat. Név, születési hely, idő automatizált megtanulása. Édesanyja nevének megtanulása. Édesanyja külső tulajdonságait segítségével megfigyeli, megnevezi. (Születésnap, névnap számontartása, felkészítés). Érzelmait kifejezi szóban és gesztusaiban, mások érzelmi megnyilvánulásait észreveszi és tiszteletben tartja.
Fogalmak	A témákkal kapcsolatban felmerülő fogalmak, szókincs köre.

Témakör	8. Ünnepek	Óraszám 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Külsőségeiben és tartalmában is készülődés az ünnepre.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Szívesen részt venni az ünnepi készülődésben. ❖ Önálló feladattal készülni az ünnepre. ❖ Himnusz hallgatása alatt vigyázzban állni. ❖ Verseket, dalokat örömmel bemutatni az iskolában és otthon. ❖ Örülni társai sikereinek. ❖ Helyesen értelmezni az ünnepekkel kapcsolatos fogalmakat, megfelelő eseményekhez kapcsolni azokat, játékosan utánozni néhány jellegzetes ünnepi eseményt. ❖ Egyre biztosabban eligazodni a különböző ünnepségek időpontja, jellege, eredeztetése tekintetében. ❖ Az ünnepekkel kapcsolatos tárgyismeretét, és a fogalmait gazdagítani. ❖ Legyen megfelelő a tanuló magatartása, részvétele.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Nemzeti, társadalmi, családi ünnepek csoportosítása. ❖ Az ünnepek eredete, történetének ismertetése. ❖ Nemzeti ünnep. Augusztus 20 (Szent István). Március 15. (Petőfi Sándor). ❖ Mikulás, ajándékozási szokások. Karácsony. ❖ Társak jeles ünnepeinek számontartása. ❖ Az ünnepekhez tartozó történetek ismertetése. ❖ Az ünnephez tartozó formai elemek betartása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Az aktuális ünnepnek megfelelő kellékek, ajándékok készítése segítséggel. Figyelmesen hallgatja a történeteket. Képeket gyűjt és rendszerez az ünnepekkel kapcsolatban. Verseket, dalokat tanul és előad, csoportban, vagy önállóan. Versenyeke, vetélkedőkre készül. Nemzeti nagyjaink és az eseményekhez kapcsolódó történeteket ismer meg. Az ünnepek megnevezését és eredetét sokféle helyről, helyzetből hallgatja, nézi. Felköszöntés, gratuláció. Ajándékozás (könyvek, mesék, tárgyak, emlékek). Tevékenyen részt vesz jelképek (zászlók, díszek) készítésében. Tanári segítséggel értelmezi a helyzeteket, tárgyakat. Olvasmányok az ünnepekkel kapcsolatban. Történelmi tárgyak megtekintése, múzeumlátogatások az ünnepekhez kapcsolódóan.	
Fogalmak	<i>Nemzet, család, hazaszeretet, ünnepélyes, Himnusz, csend, felvonulás, király, megváltó, ünnepélyesség, ajándék, költő, költemény, előadás, emlékmű, múzeum, tűzijáték, ünnep, egyház, társadalom, nemzet, történet, király, papság, kép, jelkép, korona, szent, vallások, templom, szeretet, gyűlölet, hangulat.</i>	

Elvárt tanulási eredmények az ötödik évfolyam végén	A tanuló képes ❖ bővítménnyel mondatot alkotni; ❖ kérdést megfogalmazni, kérdésre adekvát választ adni; ❖ felhívó jellegű kommunikációs megnyilvánulásokra; ❖ felismerni, megmutatni érzékszerveit és tudja azok funkcióit; ❖ segítséggel egyszerű terítési és főzési műveletet elvégezni, ❖ megbízhatóan részt venni mindennapjain a közlekedésben; ❖ észrevételeit, szükségleteit jelezni, segítséget kérni, megköszönni. ❖ Étkezésnél, kiránduláson megfelelő magatartást tanúsít. A tanuló képes ❖ segítséggel leolvasni az egész órát ❖ főfogalom alá rendezni az állat- és növényvilág témakörökben különböző tulajdonságok alapján; ❖ együttműködni a helyes viselkedési és magatartási szabályok tudatos betartásában; ❖ aktív szókincsét bővíteni a tanult témakörökben; ❖ legfontosabb személyi adatait elmondani (név, cím); ❖ a legfontosabb ünnepek jelentőségét átélni, az ünnepekkel kapcsolatos tárgyismeretét, és a fogalmak használatával beszédét gazdagítani, közös ünnepeken alkalmanként közreműködni. ❖ Himnusz hallgatása alatt vigyázban áll.
Elvárt tanulási eredmények a hatodik évfolyam végén	A tanuló képes ❖ kiejtését tudatosan javítani, hangerejét, beszédritmusát tudatosan irányítani; ❖ bővítménnyel mondatot alkotni; ❖ kérdést megfogalmazni, kérdésre adekvát választ adni; ❖ felhívó jellegű kommunikációs megnyilvánulásokra; ❖ a hangulati elemeket megjeleníteni beszédében; ❖ felismerni és megfogalmazni tulajdonságokat; ❖ felismerni, megmutatni érzékszerveit és tudja azok funkcióit; ❖ egyszerű terítési és főzési műveletet elvégezni, azokat szavakkal, mondatokkal magyarázni, indokolni; ❖ megbízhatóan részt venni mindennapjain a közlekedésben; ❖ észrevételeit, szükségleteit jelezni, segítséget kérni, megköszönni. ❖ Étkezésnél, kiránduláson megfelelő magatartást tanúsít. ❖ Természeti kincseinket és néhány hasznát, jelentőségét ismeri. ❖ A témakör fő fogalmait beszédében megfelelően használja. A tanuló képes ❖ segítséggel leolvasni az egész órát, használni a volt és lesz kifejezéseket az idő megállapításánál; ❖ az elmúlással kapcsolatos történéseket megérteni; ❖ mondanivalóját kérdések segítségével bővített mondatokkal is megfogalmazni;

	❖ főfogalom alá rendezni az állat- és növényvilág témakörökben különböző tulajdonságok alapján; ❖ együttműködni a helyes viselkedési és magatartási szabályok tudatos betartásában; ❖ aktív szókincsét bővíteni a tanult témakörökben; ❖ legfontosabb személyi adatait elmondani (név, cím); ❖ a legfontosabb ünnepek jelentőségét átélni, az ünnepekkel kapcsolatos tárgyismeretét, és a fogalmak használatával beszédét gazdagítani, közös ünnepeken alkalmanként közreműködni. ❖ Himnusz hallgatása alatt vigyázban áll.

7–8. évfolyam

heti 5 óra

A tantárgy az erkölcsi nevelést a közösségi helyzetekben az alkalomhoz illő viselkedés gyakorlásával, tudatosításával, a jó–rossz, pozitív–negatív példák megnevezésével, szituációs játékokon, meséken keresztül, a viselkedés megítélésében az igazságosság és mértékletesség gyakorlásával, és az adott szituációnak megfelelő viselkedési szabályok alkalmazásával és megnevezésével segíti.

Megalapozza a nemzeti öntudat, hazafias nevelés fejlesztését a közösség hagyományainak megismertetésével, jeles képviselőinek megnevezésével és azok tiszteletére neveléssel. Elősegíti népi hagyományok, szokások, a hozzájuk kötődő tevékenységek gyakorlását, a nemzeti ünnepek, jelképek megismerését, megnevezését, jelentőségük felismerését, a magyar nemzeti kultúra megkülönböztetését más népek kultúrájától és szokásaitól.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelést segíti az önállóság és önérvényesítés igényének kialakítása, a társas érintkezés alapvető szabályainak megismerése (szituációs játékokon keresztül), a különböző lehetőségek közül, a tanuló igényének megfelelő választás gyakorlása, a megalapozott döntésekre nevelés, a segítség megfelelő stílusú kérésének és elfogadásának megválasztása.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése megvalósul az önkifejezés erősítésével, különböző kommunikációs technikákkal az igények kifejezésében (véleményalkotás tanulása), az érzelmeken uralkodás lehetőségének és képességének megismertetésével, a szociális kapcsolatok megfelelő formáinak gyakorlásával, a közösség értékeinek megismerésével, elfogadásával.

A családi életre nevelést a társas kapcsolatok kialakítása, kezdeményezése, szituációs játékokkal a családban betöltött szerepek gyakorlása, a családi ünnepek és események, jelentős évfordulók, rokoni kapcsolatok megismerése, megnevezése, ünnepi készülődések tervezése, a meghívások, köszöntők, gratulációk gyakorlása támogatja.

A tantárgy tanítása a testi és lelki egészségre nevelésben az egészséges életmód (táplálkozás, sport, személyes higiéné) alapvető szabályainak/jellemzőinek megismertetése ismeretterjesztő médiumok (könyvek, cd-k) segítségével, az ismeretek megnevezésével a testi és lelki egészség, helyes és helytelen szokások köréből és a test és lélek érzéseinek adekvát kifejezésekkel és fogalmakkal történő megfogalmazásával vesz részt.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség kompetenciaterület fejlesztését szituációs játékokon keresztül a segítségnyújtás szükségességének és módjainak felismertetése és gyakoroltatása, a közösség tagjainak kommunikációs jelzéseire figyelés, megfelelő formájú kapcsolattartás és a közösségi munkában feladatok vállalása erősíti.

A fenntarthatóság és környezettudatosság céljait a környezetet megóvó magatartásra és tevékenységre neveléssel, a környezetvédő tevékenységek felismerésével, megnevezésével (pl.: szelektív hulladékgyűjtés, energiatakarékosság) segít elérni.

A pályaaorientáció alakítása a munka világának megismerésével – saját életlehetőségek, pályaelképzelés reális felmérésével és a társadalmi munkamegosztás területeinek és foglalkozásainak, valamint a szakmák tevékenységeinek rendszerezésével valósul meg.

A gazdasági és pénzügyi nevelést a tantárgy a pénz – munka összefüggéseinek megismertetésével, a családi élet, munkahely, foglalkozások témaköréből vett kommunikációs témák feldolgozásával segíti.

A tantárgy segíti az infokommunikációs eszközök megismerését, rendeltetésszerű használatát, az érdekes műsorok, programok céltudatos válogatását, a nyilvános és bizalmas információk megosztása közötti különbség felismerését. Óv a túlzott információadástól, és segíti a megszerzett ismeretek hitelességével és elfogadásával kapcsolatos kétségek felismertetését a médiatudatosságra nevelés területén.

A tantárgy támogatja a tanulás tanítását az egyénre szabott értékelési és motivációs módszerek alkalmazásával történő ösztönzéssel, és az ismeretek (tananyag) iránti érdeklődés felkeltésével, elsajátításával. Fejleszti a környezettel való kommunikációs kapcsolatban a folyamatos érdeklődést, az önellenőrzés és javítás iránti igényt.

Témakör	1. Beszédfejlesztés. Anyanyelv	Óraszám 60 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az elsajátított és a begyakorolt udvariassági formulák használata.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Hangerőt szabályozni, suttogni, sügni. ❖ Szókincs bővítése és pontosítása. ❖ Szavakat értelmezni szövegösszefüggésben. ❖ Nyelvtani ismeretek bővítése és rendszerezése. ❖ Analóg mondatokat alkotni. ❖ Önmagát és környezetét reálisan értékelni. ❖ Törekvés érthető, összefüggő beszédre.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Artikulációs ügyesítés. Kiejtés javítása. ❖ A hang közvetítő szerepe: hanghordozás változtatása, a közlés tartalma közötti összefüggés. <i>Hangtan:</i> ❖ Hangok – magánhangzók (rövid, hosszú párok). ❖ Mássalhangzók: egyjegyű-kétjegyű, rövid-hosszú. <i>Szótan:</i> ❖ Főnév (személyek és tárgyak nevei), ige (cselekvések megnevezése), melléknév (tulajdonságok). ❖ Határozószó (viszonyyszavak). ❖ Melléknevek fokozása. Alap- és középfok. Három változó jellemzése, a felsőfok gyakorlása. <i>Igeragozás:</i> ❖ Egyes szám, többes szám. Személyes névmások, személyragok. ❖ Igeidők: jelen-, múlt- és jövő idő. A „fog” ige használata. <i>Mondattan:</i> ❖ Kijelentő mondat, kérdő mondatok. ❖ Bővített és összetett mondatok. ❖ Állító és tagadó mondatok.	

		❖ A magán és közéleti kommunikáció tipikus helyzetei, kifejezőmódjuk. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Artikulációs gyakorlatok. Különböző hangnemű beszéd azonos tartalommal (unott, érdeklődő, gúnyos, gyűlölködő stb.), hanghordozás és tartalom kapcsolata. Magánhangzók, rövid-hosszú párok megkülönböztetése. Hangok – betűk csoportosítása változatos szempontok szerint. Az ábécé ismerete, nevek névsorba rendezése. Tulajdonnevek (emberek neve, városok neve stb.) gyűjtése, helyesírása. Cselekvések megnevezése. Igeidők használata egymás után, egymáshoz kapcsolva. A múlt, jelen és jövő összefüggéseinek felismerése. Térbeli- és időbeli viszonyok meghatározása. Két tárgy, személy összehasonlítása. Három tárgy vagy személy összehasonlítása. Képekről szógyűjtés, mondatalkotás adott szóval. Szókincs- és témavariációk eltérő helyzetekben. Kijelentő mondatok átalakítása kérdővé, válasz a kérdésre. A cselekvést értékelő kérdésre állító, a valóságnak nem megfelelő kérdésekre tagadó mondatok szerkesztése. Élőben és magnetofonról hallgatott beszéd módok értékelése: motyogás, halk, hangos, érthető beszéd, hadarás.
Fogalmak		Hanghordozás, kiabálás, suttogás, sűgás. Nyelvtani megnevezések. Magánélet, közélet körébe tartozó kifejezések. A gyakorolt nyelvtani formulákhoz kapcsolódó egyszerűsített kifejezések.

Témakör	2. Társadalmi érintkezési formák	Óraszám 80 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Törekvés a kulturált, ápoltság megjelenésére, társas helyzetekben adekvát viselkedésre és kommunikációra.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
❖ Felismerni és megváltoztatni a rossz szokásokat. ❖ Tiszteletben tartani és érzékelni a személyes tér határait. ❖ Megítélni a látott helyzetek		<i>Fejlesztési ismeretek</i> Viselkedésmódok elemzése és megbeszélése. ❖ Testtartás: (pl. Himnusz alatt), beszélgetés során (zsebre tett kéz, vállrángatás) ❖ Ülés: a leülés és felállás udvariassági rendje, az ülés

motivációját. ❖ A helyes és helytelen viselkedést megnevezni, indokolni, és a helyes viselkedést a gyakorlatban alkalmazni. ❖ Az elsajátított viselkedésmódok szerint kulturált módon kapcsolatot tartani egyszerűbb helyzetekben.	módja (szétvetett lábak, zárt lábak, székről lecsúszva, asztalra felrakva stb.) ❖ Járás: a közlekedés módja csoporttal, párban, egyedül. ❖ Tekintet: iránya beszélgetés közben (szemkontaktus, bámulás stb.). ❖ Mimika: grimasz mások megnyilvánulása közben. ❖ Gesztikulálás. ❖ Távolságtartás: a beszélgetés távolsága ismert és ismeretlen személynél, átkiabálás az utcán, valakinek a feje felett). ❖ Érintés: az érintés árnyalatai (kéz a combra, hátba ütés, fenékre csapás, csók arcra, homlokra, szájra stb.). ❖ Megszólítás – Köszönés – Bemutatkozás: korosztály – fiatalabb, idősebb, és nemek szerinti különbségek figyelembevétele. ❖ Viselkedési szokások megbeszélése, elemzése. Az alkalmazkodás, beilleszkedési szokások kidolgozása, begyakorlása. ❖ Köszönési módok megbeszélése (kinek, mikor, hogyan). Integetés, mint köszönési forma. ❖ Kézfogás. Puszi. ❖ Bemutatkozás – bemutatás. ❖ Megszólítás (ismerős – idegen, fiatal – idős). ❖ Beszélgetés társaságban, véleményalkotás, tanácskérés, kérdezés. ❖ Vendégségben. ❖ Vendég hívás, köszöntés, búcsúztatás, kínálás. ❖ Ajándék átadás és átvétel. ❖ Ajándék kiválasztásának szempontjai. ❖ Mozi, színház, koncert, táncos rendezvény látogatása. ❖ Felkérés táncra, elköszönés, udvarias visszautasítás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Helyzetgyakorlatok, látott esetek (fotó, videó) a témákkal összefüggésben. A felsorolt helyzetekre rövid történetek eljátszása, a helyes és helytelen viselkedés elválasztása. Iskolai helyzetekben a viselkedésmódok gyakorlása. A már gyakorolt viselkedési szokások átismétlése, gyakorlása szituációkban. A helyzetek megbeszélése, a helytelen viselkedés javítása. A köszönés módja és a köszönő felek közötti viszony megbeszélése. Bemutatkozás módja – a felek közötti viszony szerinti változatok gyakorlása. Helyzetgyakorlatok. Illő öltözet, ruhatár használata, jegy bemutatása, hely megkeresése, helyes viselkedés előadás alatt (pl. nincs zörgés zacskóval; viselkedés idegen szomszédal).

Fogalmak	Félszeg, tolakodó, bizalmaskodó, tisztelet. A témák feldolgozása során felmerülő fogalmak.	
Témakör	3. Előkészület a felnőtt életre	Óraszám 70 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Óvatos viselkedés kapcsolatok létesítése során.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ A tárgyalt eseteket megérteni. ❖ A tanuló erkölcsi érzéke helyesen működjön. ❖ Észrevenni a helytelen viselkedést, indokolni a választott megoldást. ❖ Személyes véleményt alkotni. ❖ Öszinte kapcsolatot kialakítani az általa kiválasztott felnőttel. ❖ Gondjait megosztani. ❖ Ismeretlen helyzetekben helyes viselkedési formát választani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> Konfliktushelyzetek felismerése, megoldási módok kitalálása. ❖ Boltban vásárol, de nem elég a pénze az áru megvásárlására (mit tegyen?). ❖ Az utcán leszólítja valaki (hogyan reagáljon?). ❖ Húsvéti locsoláskor alkohollal kínálják (mit tegyen?). ❖ Aktuálisan előforduló konfliktushelyzetek megbeszélése. ❖ Gyermekkönyvek, filmek, ifjúsági filmek részleteiben megjelenő konfliktusok megoldása saját vélemény alapján, és a filmen. ❖ Magán- és hivatalos jelleg elkülönítése. ❖ Ismerkedés: bizalom, bizalmatlanság. ❖ Hol, kivel közölhetem személyes adataimat? (Önkormányzat, orvosi rendelő, rendőrség, iskola.) ❖ Személyes adatok és iratok kezelésének módja. ❖ Hol, mikor, hová, kinek a kérésére írom alá a nevemet? ❖ Segítségkérés – személyi segítő. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Képek alapján adott szituációk felismerése, a probléma elemzése, megoldás keresése. A lehetséges megoldások eljátszása után a helyes megoldás kiválasztása, indoklása. (Ismert sorozatokból részletek, a Kockásfülű nyúl című rajzfilm epizódjai, Frakk-filmek, Magyar népmesék). Választás, megkülönböztetés (kinek szóló információt hallasz?). Szituációs gyakorlatok a személyes iratok használatára (személyi igazolvány, bérlet, diákigazolvány, bankkártya, lakcím, lakáskulcs). Előfordulható helyzetek a helyes és helytelen cselekvésre. Helyzetgyakorlatok. Probléma megfogalmazása.	
Fogalmak	Irigység, föllentés, becsapás, lopás, konkrét helyzetekben felmerülő kifejezések és fogalmak tisztázása.	

Témakör	4. Társas kapcsolatok	Óraszám 70 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés a társakkal barátságos, befogadó közegben.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Helyesen használni az elsajátított és begyakorolt udvariassági formulákat. ❖ Törekedni a nyílt, őszinte kommunikációra. ❖ Tudni, hogy mit tehet a tanuló mások előtt és mit nem (pl.: diákszerelem megnyilvánulásai).	<i>Fejlesztési ismeretek</i> Kapcsolatok az osztályközösségben: ❖ Barát – haragos. ❖ Felnőtt – tanuló. ❖ Az átlagos érintkezés formái (udvariassági formulák). ❖ Kapcsolatok az intézmény helyszíneivel: ❖ Tanárok, irodai dolgozók (ebédbefizetés, könyvtárhasználat, üzenet átadása). ❖ Karbantartók, konyhai dolgozók, portaszolgálat (segítség kérése, üzenet átadása, együtt dolgozás). ❖ A nemek közötti kapcsolat: ❖ A fiúkra és lányokra jellemző viselkedési módok szabadidőben és munkában. ❖ Párkapcsolatok az iskolában. Diákszerelem. ❖ Nonverbális kommunikáció és illemszabályok: ❖ Arcmimika differenciált észlelése. ❖ Lelkiállapot kitalálása arc kifejezésből, az esetleges okok feltárása. ❖ Szemmel, fejmozdulattal, mimikával, kézzel kifejezett utasítás közlésének és megértésének gyakorlása. ❖ Külső megjelenés eltérő helyzetekben. Reakció. ❖ Képek, ábrák, szimbólumok, szituációk információinak megértése (postán, közintézményben). ❖ Különböző társasági körök. ❖ Osztályközösség, iskolai barátok, az intézmény dolgozói, családtagok, gyermekek, fiatalok más intézményekből. ❖ A telefonálás illemszabályai. ❖ Viselkedés kötött és kötetlen élethelyzetben (szabadidőben). ❖ Ápoltság, rendezettség, célnak megfelelő öltözködés (sporthoz, ünnepre stb.). <i>Fejlesztési tevékenységek</i> A helyes viselkedés és kommunikációs formulák elsajátítása és gyakorlása játékos szituációkban. Társakra jellemző belső tulajdonságok összegyűjtése, csoportosítás nemek szerint.	

	Grimaszok rögzítése, különböző arckifejezések megfigyelése tükör előtt. Egymás arckifejezésének utánzása. Arckifejezés, testtartás elemzése fotók, illetve videófelvevételek alapján. Megadott lelkiállapot megjelenítése arccal, testtel. Tágabb környezetben adódó helyzetek, képek, ábrák stb. megértése (piktogramok, közlekedési táblák stb.). Személyes tapasztalatok, saját kapcsolatok feltérképezése. A másik nemmel szembeni viselkedés alapszabályainak állandó megbeszélése. Elfogadható és nem megengedhető tényezők elemzése egy kapcsolatban. Telefonálás gyakorlása mesterségesen kialakított és valós helyzetekben. Viselkedés kötetlen helyzetben: köszönés, hangoskodás, öltözködés, tisztálkodás.
Fogalmak	Barát, barátságos, ellenség, ellenfél, barátságtalan, elutasítás, elutasító, szeretet, szerelem, intimitás, szigorú, ideges, gondterhelt, vidám, alkalom, ápolat, rendezett, kezelési útmutatók ábrái, közlekedési táblák.

Témakör	5. Médiaismeret	Óraszám 80 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyensúlyra törekvés a szabadidő eltöltése során.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek– tevékenységek	
❖ Egyszerűbb szókincsű írott anyagból a lényeg megértése. ❖ Kedvenc műsorát kiválasztani és figyelemmel kíséni. ❖ Helyesen viselkedni a könyvtárban. ❖ A papíralapú termékeket helyesen, kímélően használni. ❖ Tudni: a könyv és folyóirat érték, kímélni kell! ❖ Baleset- és rongálásmentesen használni az eszközöket a megszabott keretek között. ❖ Egyensúlyra törekedni a szabadidő eltöltése során. ❖ Törekedni az önkorlátozásra.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Tömegkommunikációs műfajok és eszközök közötti tájékozódás. ❖ Írott kommunikáció: (szórólapok, műsorújság, reklám, időjárás-jelentés). ❖ Elektronikus hordozók (számítógép, tv, videó, DVD, CD, játékok) használata (lejátszás, be-, kikapcsolás, működtetés). ❖ Kisközösségi kommunikáció alapvető helyzetei, magatartásformái. ❖ Könyvtárhasználat. A kívánt könyv, kiadvány megkeresése, kiválasztása. ❖ Írott kommunikáció áttekintése: szórólapok, reklámok, terméktájékoztatók, korosztálynak megfelelő újságok, folyóiratok áttekintése. ❖ Mindennapos, szokásos médiahasználat (rádió, TV). ❖ A műsorok kiválasztásának szempontjai (pl.:	

	korosztályos ajánlás, időpont, családi időbeosztás stb.). ❖ Véleményalkotás, vitakészség alakítása. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Műsorúság használata (időpont, műsor keresése). A kívánt eszköz kiválasztása, működtetése. Szerepjátékok: iskolai hírek, családi hírek. Hang nélkül, csak mimika és testbeszéd alapján kitalálni a hírek tartalmát (szomorú, vidám, semleges hír: baleset bejelentése, sportgyőzelem, időjárás-jelentés stb.). Cím, író szerinti keresés – az ábécérend szerinti tájékozódás. A termékek áttekintése, téma keresése, az olvasottak rövid összefoglalása (pl. hogyan ajánlanád társaidnak az adott cikket, miért érdekes az adott információ?). Hangkazetta, CD, DVD, videó, számítógép működtetése önállóan, felügyelettel. Műsorúságból a kívánt program kiválasztása, az időpont megjegyzése, a látottak megbeszélése, mérlegelés megfogalmazása (tetszett, nem, miért?).
Fogalmak	A médiában használatos szófordulatok, kifejezések. A használat során előforduló kifejezések és fogalmak. Olvasójegy, tagdíj, katalógus, kölcsönzési idő lejár, hír, tájékoztató, készlet erejéig érvényes, tartalomjegyzék, előfizetés, ingyenes lap.

Elvárt tanulási eredmények a hetedik évfolyam végén	A tanuló képes ❖ verbális közlésre (organikus akadályozottság esetén nonverbálisra); ❖ mondatbővítményeket és múlt időt használni, ❖ helyesen használni megtanult nyelvtani formákat, ❖ megérteni a tárgyalt eseteket, észrevenni a helytelen viselkedést, ❖ a tájékozódáshoz, problémamegoldáshoz, feladata elvégzéséhez segítséget kérni, elfogadni és hasznosítani; ❖ önmaga és mások viselkedését igazságosan megítélni; ❖ önkifejezéséhez verbális és nonverbális közlési formákat használni; ❖ hétköznapi helyzetekhez adekvát megnyilvánulással viszonyulni, ismerni és alkalmazni a társadalmi együttélés normáit; ❖ a helyes és helytelen viselkedést megnevezni, indokolni, és a gyakorlatban alkalmazni; ❖ őszinte kapcsolatot kialakítani, gondjait megosztani az általa kiválasztott felnőttel; A tanuló képes ❖ az elsajátított viselkedésmódok szerint kulturált módon kapcsolatot tartani egyszerűbb helyzetekben; ❖ megérteni az ábrák, szimbólumok, szituációk információit, egyszerűbb szókincsű írott anyagból a lényegét megérteni; ❖ a valóságot és a virtuális valóságot elkülöníteni; ❖ kiválasztani és figyelni kedvenc műsorát;

	❖ megfelelően viselkedni a könyvtárban, a papíralapú termékeket helyesen, kímélően használni.
Elvárt tanulási eredmények a nyolcadik évfolyam végén	A tanuló képes ❖ verbális közlésre (organikus akadályozottság esetén nonverbálisra); ❖ mondatbővítményeket és múlt időt használni, kifejezni magát bővített mondatokkal, mellékneveket, határozószókat, igekötőket használni spontán beszédében; ❖ helyesen használni megtanult nyelvtani formákat, tiltó mondatokat fogalmazni; ❖ megérteni a tárgyalt eseteket, észrevenni a helytelen viselkedést, indokolni a választott megoldást, helyes erkölcsi érzéke kialakult; ❖ a tájékozódáshoz, problémamegoldáshoz, feladata elvégzéséhez segítséget kérni, elfogadni és hasznosítani; ❖ elsajátítani a szociális beilleszkedéshez szükséges készségeket, képességeket, tiszteletben tartani és érzékelni a személyes tér határait; ❖ önmaga és mások viselkedését igazságosan megítélni; ❖ önmagát és környezetét reálisan értékelni; ❖ önkifejezéséhez verbális és nonverbális közlési formákat használni; ❖ személyes véleményalkotásra; ❖ hétköznapi helyzetekhez adekvát megnyilvánulással viszonyulni, ismerni és alkalmazni a társadalmi együttélés normáit; ❖ a helyes és helytelen viselkedést megnevezni, indokolni, és a gyakorlatban alkalmazni; ❖ őszinte kapcsolatot kialakítani, gondjait megosztani az általa kiválasztott felnőttel; ❖ az interakciós fél érzelmeinek, gesztusainak, igényeinek felfogására, kerülni a feltűnő, oda nem illő viselkedést. ❖ A testbeszéd információközlő értékét ismeri, képes válaszreakciókra, érzelmein uralkodik. A tanuló képes ❖ az elsajátított viselkedésmódok szerint kulturált módon kapcsolatot tartani egyszerűbb helyzetekben; ❖ megérteni az ábrák, szimbólumok, szituációk információit, egyszerűbb szókincsű írott anyagból a lényegét megérteni; ❖ az önkorlátozásra a szórakoztató elektronikai eszközök használatakor, és az életkori kötöttségeket figyelembe venni műsorválasztás során; ❖ a valóságot és a virtuális valóságot elkülöníteni; ❖ kiválasztani és figyelni kedvenc műsorát; ❖ megfelelően viselkedni a könyvtárban, a papíralapú termékeket helyesen, kímélően használni.

OLVASÁS – ÍRÁS

(Magyar nyelv és irodalom)

A tantárgy célja, hogy megalapozza és fejlessze az olvasás-írás elsajátításához és gyakorlásához szükséges alapkészségeket és a fogalmi gondolkodást, fejlessze a kommunikációs képességet, a grafomotorikát és az artikulációt.

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló esetében a pedagógusok feladata elérni, hogy az életkornak és az egyéni képességeknek megfelelő olvasási és írási technikák folyamatos fejlesztésével és alkalmazásával a tanuló legyen képes az információkat elemi szinten megszerezni, átadni, legyen képes könnyen érthető, rövid szöveg elolvasására, értelmezésére, néhány egyszerű gondolat leírására egyre kevesebb segítséggel.

A tanulóval szemben támasztott elvárás, hogy folyamatosan legyen képes megismerni az olvasott és írott betűk, szavak, egyszerű mondatok jelentéstartalmát, váljon igényné az egyszerű írásos utasítások, figyelmeztetések, feliratok értelmezése, alakuljon ki a tevékenységek és információk piktogramos megjelenítésének értelmezési képessége, folyamatosan bővüljön a környezetben előforduló írásos utasítások megértése, követése.

A képességeknek megfelelő szinten váljon igényévé az olvasási és írási tevékenységekkel összefüggő szabadidőeltöltés lehetőségeinek gyakorlása, alakuljon ki a környezet iránti érdeklődés, az ismeretek megszerzésére irányuló spontán törekvés. Az elsajátított olvasási technikával alakuljanak ki olyan képességek, amelyek hozzásegítik a tanulót a kommunikációs eszközök használatához, a mindennapi életbe való beilleszkedéshez.

Hivatalos iratok, űrlapok kitöltése során ismerje fel, segítséggel vagy önállóan alkalmazza személyes adatait, és védje azokat az illetéktelen használóktól.

A tantárgy feladata valamennyi betűtípus megismertetése (kicsi-nagy, nyomtatott-írott), a feliratokon, számítógépes billentyűkön történő biztos eligazodás érdekében.

1–2. évfolyam heti 2 óra

Az első két évfolyamon az olvasás-írás képességének előkészítése folyik. Minden tevékenység arra irányul, hogy a tanulók érdeklődését felkeltse az írásos információ megszerzésére, megalapozódjanak az olvasás és írás elsajátításához nélkülözhetetlen képességek.

Ehhez a gondolkodási, érzékelési és észlelési funkciók közül elsősorban a figyelemre, az emlékezetre, a szem-kéz koordinációra, a finommanipulációra van szükség.

Az erkölcsi nevelés területét megalapozza az egyszerű szabályok betartása, a feladatok elvégzésének és a csoportos fejlesztési helyzetnek megfelelő viselkedés, segítőkész magatartás a társakkal, egyszerű utasítások megértése és végrehajtása, a szabályok megismerése, a rendezett környezetre, a tanszerek, eszközök megóvására való igény kialakítása.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztésében fontos szerepet tölt be a megfelelő pozitív hozzáállás kialakításával, a türelem megalapozásával, a feladatok végrehajtásával, a társak próbálkozásainak kivárásával és az alkalmazkodóképességgel.

A tanulás tanítását segíti az írásos, képes információk megszerzése iránti igény kialakulása és a tanulás iránti érdeklődés.

Témakör	1. Beszédfejlesztés	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Hangképző szervek szabályozásának kialakítása, erősítése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Szabályos légzést kialakítani, a levegőt megfelelően beosztani. ❖ Utánzókészséget kialakítani. ❖ Környezet alapvető hangjait megkülönböztetni, a hangforrások irányát felismerni. ❖ Hallásdifferenciáló készséget fejleszteni. ❖ Megfelelő hangerőt használni spontán beszéd során. ❖ Beszédmotiváció egyszerű mondókákkal, versekkel, mozgásos játékkal kísérve. ❖ Kétütemű gyakorlat végzése utánzással. ❖ Ritmusérzék fejlesztése együttműködéssel. ❖ Környezet tárgyait, azok rendeltetését megismerni. ❖ Rákérdezésre adekvát válaszokat, jelzéseket adni. ❖ A környezetre vonatkozó önálló megállapításokat tenni, interaktív kapcsolatot alakítani. ❖ 3–4 hangból álló ritmus letapsolása utánzással. ❖ Egyeztetés: szavakat tárggyal, képpel.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Beszédtechnika fejlesztése. ❖ Hallásfigyelem-fejlesztés. ❖ Ritmusfejlesztés. ❖ Szókincsbővítés. ❖ Kommunikációs készségfejlesztés. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Légzéstechnika fejlesztése. Hangképző szervek használatának tudatosítása, gyakorlása. Ajak- és nyelvgyakorlatok. Artikulációs gyakorlatok. Hangok artikulálása, szájról olvasás, állathangok utánzása. Hangforrások, ismert dallamok felismerése, differenciálása. Környezet tárgyainak megnevezése, képolvasás, tevékenységek megnevezése, játékos utasítások végrehajtása. Versekek, dalok szövegének értelmezése. Köszönés, megszólítás. Irányított közös játék társakkal. Szerepjátékok. Szavak ejtése, szótagolás. Új szavak ismétlése, alkalmazása párbeszédben.	
Fogalmak	Fontosabb hangképző szervek, kilégzés, belégzés. Némán, halkan, hangosan. A mozgásokban részt vevő testrészek. Lassú, gyors, egyenletes. Kérdés, felelet, ki? mi? hol? (miért? mikor?) kérdések értelmezése. Alapvető érintkezési formulák. (<i>Rokon, barát, idegen.</i>) Munka, játék. <i>Kedélyállapot</i> kifejezésére szolgáló szavak. <i>Térirány-meghatározások.</i>	

Témakör	2. Térorientációs gyakorlatok	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Eligazodás nagyobb, ismert térben, helymeghatározás követése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ A relációs fogalmakat megérteni és helyesen alkalmazni cselekvés során. ❖ Soralkotás, balról jobbra haladás spontán módon. ❖ A bal-jobb oldal, irány differenciálása jelölés segítségével. ❖ Testséma kialakítása. ❖ A könyvek, papírlapok kíméletes használata, előre, hátra lapozás egyesével.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Téri relációk felismerése, létrehozása. ❖ Relációs fogalmak. ❖ Irányok. ❖ Eligazodás nagyobb térben (tanterem). ❖ Irányjelző nyilak ismerete és használata. ❖ Eligazodás két dimenzióban (könyv, feladatlap). <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tárgyak helyének meghatározása, egymáshoz viszonyítása. Relációs fogalmak megállapítása képen. Térirányok nagymozgásokkal. Téri relációk felismerése síkban (feladatlapon). Testtájékok megmutatása, megnevezése. Soralkotás tárgyakkal, képekkel, rajzzal. Eldugott tárgyak keresése, helymeghatározások. Nyilak elhelyezése, megfigyelése padokon, táblán, feladatlapon. Adott ábra, kép megkeresése könyvben.	
Fogalmak	Elöl, hátul, <i>középen, oda, vissza</i> , alatt, fölött, mellett, alá, fölé, mellé, ki, be, fel, le. <i>Irányhatározók:</i> (bele, fölé, mögé), balra, jobbra, középen, bal, jobb, <i>középső, szemben, háttal</i> . Könnyen érzékelhető <i>ellentétpárok:</i> hideg-meleg, sötét-világos, felnőtt-gyerek, öreg-fiatal, férfi-nő. Ki? Mi? <i>Kérdőszó. Tárgy, személy.</i>	

Témakör	3. Finommozgások fejlesztése	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ujjak ügyesítése. Biztos ceruzafogás.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ A tanuló hüvelyk- és mutatóujjának egyenkénti, önálló mozgatása. ❖ Tárgyak megfogása két-, illetve három ujjal.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Ujjak irányított mozgatása. ❖ Tevékenység apró tárgyakkal. ❖ Kéz izomzatának fejlesztése.	

❖ Keményebb agyagok, vastagabb drótok alakítása, megmunkálása. ❖ A zsírkréta, kréta, ceruza helyes fogása és tudatos irányítása. ❖ Író- és rajzeszközök használata megfelelő nyomatékkal. ❖ Ismert tárgyak felismerése tapintással. ❖ Ujjak egyenkénti, akaratlagos mozgatása. ❖ A szerszámok rendeltetésszerű használata utánzással. ❖ Kételemes mozdulatsor felidézése, utánzása megfigyelés után.	❖ Helyes, szabályos, célszerű ceruzafogás elsajátítása, gyakorlása. ❖ Megfelelő nyomaték gyakorlása. ❖ Érzékelési gyakorlatok tapintással. ❖ Ujjak mozgatásának finomítása. ❖ Eszközök, szerszámok fogása. ❖ Mozdulatok utánzása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Kézujjak (mondókák), ujjak „számlálása”, „zongorázás”. Gyöngy felszedése, Pötyi játék használata, papír tépkedése, mozaik ragasztása. Gyúrás, nyomkodás agyaggal, drót hajlítása. Vonalak húzása megfelelő nyomatékkal és ceruzafogással. Színezés, spontán rajzolgatás. Tárgyak felismerése, kiválasztása tapintással. Játékos gyakorlatok: „zongorázás”, kopogás, integetés. Kopogás alul, felül, kívül, belül, elöl, hátul. „Szerelés” fogóval, anyacsavarral stb. Mozdulatok alapján mindennapi tevékenység felismerése, utánzása.
Fogalmak	Ujjak, egyenes, behajlított ujj. Kicsi, nagy, egy darab, kerek, lapos, egyenes, görbe, erősen, gyengén, álló-, fekvő egyenes, kör-, kapu- és csészevonal, sötét, halvány, sima, érdes, puha, kemény, gömbölyű, lapos, hosszú, rövid, vastag, vékony, dolgozik, játszik, szerszámok, baleset, óvatosság.

Témakör	4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Formák helyes felismerése, megnevezése, egyeztetése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Labdadobás, -gurítás célirányosan, labdát elkapni. ❖ Stabil építményt készíteni viszonylag pontos illesztéssel. ❖ Kitartó munkavégzés néhány percig, megfelelő mozdulatokkal. ❖ Szabály megértése és betartása, a tanuló képességei szerint.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Célzott gurítás, dobás. ❖ Építés kockával, dominóval, fűzés. ❖ Határok betartása. ❖ Pontok összekötése. ❖ Szemtorna. ❖ Formák összehasonlítása. ❖ Gombolás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Labda dobása, autó gurítása egymásnak, „kapuba”, célba.	

❖ Feladatmegértés és feladatvégzés kevés segítséggel.	Kockák egymásra rakása, építés párhuzamosan, minta szerint. Dominó élére állítása.
❖ Tekintetét tudatosan irányítani, fixálni.	Fűzőtábla használata, nagy gyöngyök fűzése hurkapálcára, drótra, spárgára, ritmikus sor két színnel.
❖ Feltűnő hasonlóságot megtalálni különböző tárgyakon.	Mozaikkirakás, nyomdázás meghatározott helyre, rajzolás során keret tisztán hagyása, autó végigvezetése „úton”.
❖ Kitartóan gyakorolni a nagyobb gombok begombolását, próbálkozások során a sikertelenséget elviselni.	Pontok közé ceruza, pálcika beillesztése, pontok összekötése ujjal, ecsettel, ceruzával. Mozgó tárgy követése szemmel, tájékozódás egy szemmel. Logikai játék, hasonló formák keresése, egyeztetés feladatlapon. Baba- és saját ruha gombolása. Nagy gyöngy fűzése.
Fogalmak	<i>Gurítás-dobás, cél. A helyváltoztatás szinonimái.</i> Kösd össze! Illesztés, igazítás, pontosság, gyöngysor, hosszabb, rövidebb, eleje, vége, közepe, betöltés, kihagyás, bele, mellé, találat, alapszínek, sötét, világos, hosszabb rövidebb. hosszában, keresztben, fordítva, méret, szín, forma, ugyanolyan, hasonló. Ruhadarabok.

Témakör	5. Emlékeztet-, gondolkodás- és figyelemfejlesztés	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű összefüggések, különbségek, hasonlóságok felismerése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Rövid szavakat utánamondani, ismételni, néhány percnyi szünet után felidézni. ❖ Változásokat észlelni, jelezni. ❖ Egyszerű összefüggéseket felismerni, megfogalmazni. ❖ Halmazból egy-egy meghatározott tárgyat kiválasztani. ❖ Versek, mondókák értő elmondása (együttmondással). ❖ Ismert tárgyakat ismert fogalmak alá rendelni. ❖ Kérdések segítségével eseménykép tartalmát felidézni, elmondani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Rövid szavak utánamondása. ❖ Tárgyak megfigyelése, változás észlelése. ❖ Összefüggések felismerése. ❖ Csoportosítás. ❖ Mondókák együttmondással. ❖ Szavak utánamondása. ❖ Versek, dalok, mondókák tanulása. ❖ Figyelemfejlesztő játékok. ❖ Képolvasás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Szavak felidézése és ismételt mondása játékos formában. Tárgyak sorából „Mi tűnt el? Mi változott?” Eseményképek feldolgozása, egyszerű összefüggések felismerése. Színek szerinti válogatás. Mondókák, versek kiválasztása tartalom alapján, rákérdezéssel, tartalom elmondása.	

	Egyes szavak, képről alkotott mondatok azonnali és késleltetett utánamondása. Lefordított képek megtalálása, képes lottó, puzzle-k. Tematikus kép szereplői, tevékenységük felidézése emlékezetből, kérdések segítségével.
Fogalmak	Ugyanaz, <i>még egyszer</i> , ugyanolyan, <i>hasonló (részben ugyanolyan)</i> , Miért? kérdés, válasz. Étel, ruhanemű, jármű, játékok, bútorok, edények, járművek, funkciójuk.

Témakör	6. Íráselemek tanítása	Óraszám 44 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Tárgyak válogatása forma alapján.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Alapformákat egyeztetni, biztosan differenciálni, felismerni a környezet tárgyait. ❖ Felismerhető formákat létrehozni segítséggel, különböző eszközökkel. ❖ Tanszereket rendeltetésszerűen, kíméletesen használni, a vonalközt figyelembe venni. ❖ Az instrukciókat pontosan követni. ❖ Tudatosan alkalmazni egyenes és görbe vonalakat. ❖ Az íráshoz szükséges körülményeket megszokni. ❖ A hibákat megtalálni, törekedni a hibátlan feladatvégzésre, a hibajavításra.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Formák differenciálása, egyeztetése. ❖ Formák megfigyelése, körüljárása, átrajzolása. ❖ Irányok követése. ❖ Irányított vonal húzása, átírás. ❖ Helyes testtartás, ceruzafogás. ❖ Határok betartása. ❖ Könyv, füzet használata. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tárgyak megfigyelése, összehasonlítása, felismerése tapintás útján. Egyenes és görbe vonal követése. Szögletes és kerek formák kirakása, átrajzolása homokba bottal, papírra ujjal, ecsettel, ceruzával. Könyv lapozgatása, előre, hátra lapozás. Képek keresése, füzet lapozása, sorok teleírása, kihagyása, szóköz. Vonal rajzolása le, fel, jobbra, balra. Ábrák, pontok összekötése homokban, táblán, feladatlapon. Egyenes, kör, csigavonal, egyszerű szögletes formák szabályos átírása, másolása áttetsző papírra. A folyamatos munka idejének fokozatos növelése. Ábrák kiegészítése, egyszerű formák rajzolása meghatározott helyre, széles vonalközbe.	
Fogalmak	Egyszerű formák: kerek, <i>szögletes, széles, keskeny</i> , rövid, hosszú, egyenes, <i>görbe</i> , kör- és <i>csigavonal</i> . Összehasonlítás: ugyanolyan, <i>ugyanúgy</i> , <i>ugyanarra</i> , <i>ugyanoda</i> . Helymeghatározások. A könyvben való tájékozódás: üres sor, tele sor, ujjnyi köz, vastag vonal,... Kösd össze! <i>Kerüld ki!</i>	

Elvárt tanulási eredmények az első évfolyam végén	❖ A tanuló képes a feladathelyzetet elfogadni, együttműködő, motiválható a beszédszervi gyakorlatok végzése során. ❖ Képes figyelmét néhány percig a feladatra irányítani. ❖ Felismeri környezete hangjait, zörejeit, társai és a vele foglalkozó felnőttek hangját. ❖ Képes az irányokat (fentről le, balról jobbra) utánzással alkalmazni. ❖ Képes segítséggel alkalmazni – megnevezésre – a téri relációkat. ❖ Képes felismerni a soralkotás (két elemből álló) ritmusát, próbálja azt (segítséggel) utánozni. ❖ Képes környezete iránt érdeklődni, alapvető kommunikációs készsége alakul (közeledésre adekvát reakció, részvétel közös tevékenységben /passzív is/, elemi szükségletek, igények jelzése). ❖ Részt vesz irányított csoportos tevékenységben. ❖ Képes a feladatot elvégezni, szabályokat betartani. ❖ Képes a tanult verseket, dalokat, mondókákat társaival csoportosan elmondani. ❖ Képes elemi szinten a csoportba illeszkedni, ismeri és megnevezi társait és a vele foglalkozó felnőtteket. ❖ Képes a különböző íróeszközöket (segítséggel) alkalmazni, gyakorolni a ceruzafogást, tudatosan alkalmazni az író- és rajzeszközök, ceruza megfelelő nyomatékát.
Elvárt tanulási eredmények a második évfolyam végén	❖ A tanuló képes a feladathelyzetet elfogadni, együttműködő, motiválható a beszédszervi gyakorlatok végzése során. ❖ Képes figyelmét néhány percig a feladatra irányítani. ❖ Felismeri környezete hangjait, zörejeit, társai és a vele foglalkozó felnőttek hangját. ❖ Képes az irányokat (fentről le, balról jobbra) utánzással alkalmazni. ❖ Képes segítséggel alkalmazni – megnevezésre – a téri relációkat. ❖ Képes felismerni a soralkotás (két elemből álló) ritmusát, próbálja azt (segítséggel) utánozni. ❖ Képes környezete iránt érdeklődni, alapvető kommunikációs készsége alakul (közeledésre adekvát reakció, részvétel közös tevékenységben /passzív is/, elemi szükségletek, igények jelzése). ❖ Részt vesz irányított csoportos tevékenységben. ❖ Képes a feladatot elvégezni, szabályokat betartani. ❖ Képes a tanult verseket, dalokat, mondókákat társaival csoportosan elmondani. ❖ Képes elemi szinten a csoportba illeszkedni, ismeri és megnevezi társait és a vele foglalkozó felnőtteket. ❖ Képes a különböző íróeszközöket (segítséggel) alkalmazni, gyakorolni a ceruzafogást, tudatosan alkalmazni az író- és rajzeszközök, ceruza megfelelő nyomatékát.

3–4. évfolyam

heti 3 óra

Az alsó tagozat végéig az írás és az olvasás elemeinek elsajátítása, a betűk megismerése történik, minden esetben a már megismert betűk folyamatos ismétlésével, gyakorlásával.

Az olvasás-írás tantárgy betűismertetése elsősorban a tő/kiinduló-írásos betűtípus megismertetését célozza meg, ezzel párhuzamosan megtörténhet a nagybetűs alak bemutatása, amelyet a tanulók gyakran hamarabb megjegyeznek általánosabb előfordulása miatt.

Az írás tantárgy a sajátos nevelési igény miatt speciális, a láthatósági szempontokat figyelembe vevő, nagyobb vonalközbe történő, fokozatosan csökkenő vonalméretű füzetet igényel, a tanulók egyéni sajátosságaihoz igazodó íróeszközzel.

Az erkölcsi nevelés területén a tantárgy fontos szerepet játszik az alapvető viselkedési szabályok betartásának megalapozásával, a türelmes feladatvégzés és a társakra való odafigyelés kialakításával, a tanszerek és eszközök rendezettségére neveléssel és az írásbeli munka minőségének fejlesztésével.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés fejlesztését az alapvető téri relációkban való eligazodás fejlesztése, a népi mondókák és rövid versek megismerése segíti.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés területén fontos az iskolai házirend szabályainak megismerése, törekvés a szabályok minél önállóbb betartására.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése a minél jobb teljesítmény elérésére törekvéssel, az önellenőrzés iránti igény kialakításával, feladathelyzetekben a társakkal való együttműködés fejlesztésével, egymás munkájának tiszteletben tartásával, és a türelmes várakozásra neveléssel valósul meg.

A tantárgy a tanulás tanítását a tanulás iránti érdeklődés felkeltésével, az egyénre szabott feladatok megoldására törekvéssel segíti.

Témakör	1. Beszédfejlesztés	Óraszám 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Hangszintézis képességének kialakítása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Törekedni az érthető beszédre, figyelmeztetés után a hibák javítására. ❖ Kezdőhang alapján szavakat differenciálni. ❖ Szókincset bővíteni, tudatosabb, árnyaltabb beszéd, az új szavakat szókincsbe építeni. ❖ Rövid mesét végighallgatás után rákérdezésre felidézni, visszamondani. ❖ A kimondott és leírt szó kapcsolatát megérteni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Beszédtechnika fejlesztése. ❖ Hang kiemelése. ❖ Szókincsbővítés. ❖ Irodalmi élmények. ❖ Hangok meghallása szó elején, közben, végén. ❖ Ritmusfejlesztés. <i>Tevékenység</i> Kezdőhang és befejező hang leválasztása. Hangoztatás. Szótagolás, rövid és hosszú szótagok, szavak ritmusos tapsolása. Versek, mondókák, dalszövegek értelmezéssel. Személyes élmények felidézése. Mesehallgatás, segítséggel visszamondás, dramatizálás.	

❖ A csoport előtt önálló „fellépést” vállalni ismert dallal, verssel.	Hangok önálló ejtése hosszan, röviden. Zöngés hangok ejtésének kitapintása. Látott-hallott szavak analizálása, magánhangzók kiemelése. Képes újság nézegetése.
Fogalmak	<i>Különböző kedélyállapotok. Rokon értelmű szavak.</i> Magánhangzó, mássalhangzó. Hang, szó, mondat. Megszólítások, köszönések. <i>Megfelelő hangerő, megfelelő hanghordozás.</i>

Témakör	2. Térorientációs gyakorlatok	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Téri fogalmak helyes használata (elől-hátul, közel-távol).	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Emlékeztető segítségével a bal-jobb oldalt, illetve irányt differenciálni. ❖ A balról jobbra haladást rögzíteni, és spontán módon alkalmazni soralkotás alkalmával. ❖ A téri relációk kifejezéseit a spontán beszéd során is helyesen használni. ❖ A hibás helymeghatározást javítani. ❖ Eltérő nagyságú bábuval megfelelő számú és irányú lépést tenni (kis segítséggel). ❖ A megadott instrukciók követése, társak türelmes figyelemmel kísérése. ❖ Adekvát, egyszavas válasz adása ki?, mit csinál?, milyen? kérdésekre. ❖ Felismerni önállóan a felső, alsó, szélső és középső sorokat, oszlopokat. ❖ Az alaprajz és a valóság közti összefüggés felismerése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Lateralitás gyakorlása. ❖ Soralkotások. ❖ Téri relációk gyakorlása. ❖ Helymeghatározás tanteremben, udvaron, eseményképen, rajzon. ❖ Lépegetés társasjáték-táblán. ❖ Játékos feladatok. ❖ Képolvasás. ❖ Tájékozódási gyakorlat 3x3-as négyzethálón. ❖ Ismerkedés a tanterem alaprajzával. ❖ Szógyűjtés „milyen a...?” kérdésre. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Bal-jobb megállapítása, jelölése. Sorok átrendezése, új tagok beillesztése (gyerekek, játékok). Cselekvés alapján a kapott utasítás „megfejtése”. Képolvasás, kép kiegészítése meghatározott helyeken (rajz, nyomda). Közös társasjáték, lépés bábuval. Tárgyak eldugása, megkeresése. A kép szereplőinek helyzete, tulajdonságaik elmondása emlékezetből. Adott sor és oszlop („emelet, lakás”) jelölése bábuval, rajzzal. Saját és társai tárgyai és a berendezési tárgyak helyének bejelölése.	

Fogalmak	Páros testrészek. Alsó, felső, <i>jobb és bal oldali</i> szomszédok. <i>Térkép, irányok. Pontos helymeghatározások.</i> Sor eleje, vége, közepe, <i>utolsó előtti.</i> Téri relációk. Külső és belső tulajdonságok.

Témakör	3. Finommozgások fejlesztése	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelések, látási differenciálás fejlesztése. Íráskészség alapozása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Ügyesítő gyakorlatokat végezni mindkét kézzel. ❖ Az irányokra vonatkozó utasításokat megérteni és követni. ❖ Egyszerű ábrákat másolni a tábláról. Szabad kézzel felismerhető ábra rajzolása. ❖ Feladatvégzés tudatos vonalvezetéssel, megfelelő ceruzafogással és nyomatékka. ❖ Az előnyben részesített oldal tudatos használata, domináns oldal kialakulása.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Ujjgyakorlatok. ❖ Irányok megkülönböztetése síkban. ❖ Vonalvezetési gyakorlatok. Iránymozgás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Zongorázás, kopogás, tevékenységek apró tárgyakkal, tépésmozaik készítés. Eseménykép figurái a középponthoz, illetve egymáshoz viszonyítva. Ceruzával haladás ábrák, párhuzamosok között. „Kockás” papíron kisebb-nagyobb négyzetek, lépcső rajzolása. Színezés, határok betartása. Forma betöltése, kihagyása, színezés sötétre, halványra. Nyomaték tudatos változtatása.	
Fogalmak	Tevékenységek (csipegetés, sodrás, csavarás...). Fokozás (még feljebb, legszélén...). Íráselemek, egyszerű alakzatok. Kösd össze!, Karikázd be!, Húzd alá!, Húzd át! utasítások.	

Témakör	4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Mozgó figura követése szemmel.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Próbálkozni megfelelő erővel a jó irányba dobni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Célba dobás. ❖ Csomókötés. ❖ Építés.	

❖ Szimpla csomó kötése, meghúzása. Segítséggel masnikötés próbálgatása. ❖ Minta után stabil építményt készíteni különböző építőelemekből. ❖ Helymeghatározás alapján a megfelelő elemet kiválasztani. ❖ Két elemet önállóan összeilleszteni, az esetleges hibákat észlelni, javítani.	❖ Soralkotások. ❖ Kép összeillesztése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Táblai ábrák célzása babzsákkal, papírrepülővel. Babaruhára, fűző-játékra, saját cipőre csomó kötése. Építés önállóan és minta után. Építőelemek pontos illesztése. Kártyák, dominó sorba rendezése vízszintes és függőleges irányban. Szétvágott kép, mesekocka elemeinek összeillesztése.
Fogalmak	Cél, irány, közelebb, távolabb, alsódobás, felsődobás, vastag, vékony zsinór, laza, szoros csomó; fal, kerítés, oszlop, torony, vízszintes, függőleges elhelyezés, sorok, oszlopok, szomszédok, következő; kép széle, kerete, fejjel lefelé.

Témakör	5. Íráselemek tanítása	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Vonalrendszer megismerése, tájékozódás a vonalrendszerben.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Az álló, fekvő és ferde vonalak differenciálása és megfelelő alkalmazása. ❖ Felismerhetően egyszerű formák rajzolása (a sikertelen próbálkozások ne szegjék kedvét). ❖ Betűelemeket átírni, differenciálni, felismerhetően másolni. ❖ A helyes irányt követni, írás során a szó- és sorközöket betartani. ❖ A vonalrendszert megbízhatóan ismerni, íráselemek helyét biztosan ismerni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Álló, fekvő egyenes. ❖ Kör-, kapu- és csészevonal. ❖ Hurok- és horogvonalak. ❖ Íráselemek írása vonalrendszerbe, sorközbe. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Ritmikus sor 3-4 elemből (11 – 11 – 11). Betűelemek felismerése ábrákban. Ábrák kiegészítése, betűelemekkel. Nyitott és zárt forma differenciálása. Hurok- és horogvonal átírása, másolása. Rajz kiegészítése. Azonos írásjelek felismerése, jelölése, sor folytatása. Ismerkedés a vonalrendszerrel, vastag vonal megállapítása, megkezdett sor folytatása.	
Fogalmak	Egyenesekből kirakható jelek (+, –, relációs jel). Kezdőpont, egyező irány, ellenkező irány.	

	Vonalrendszerbe írás fogalmai. Sorköz, határvonal, kisebb, nagyobb, befér, kilóg.	
Témakör	6. Betűtanítás	Óraszám: 46 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Rövid – hosszú biztos elkülönítése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Egy-egy hang jelenlétét, hiányát felismerni erősen artikulált, ismert szavakban. ❖ Együttműködve törekedni a minél tisztább kiejtésre. ❖ Hangsúlyozott kezdőhangot kihallani ismert szóból. ❖ Különböző szempontok (tartalom, kezdőhang) szerint szavakat differenciálni. ❖ Betűhöz megfelelő hangot, hanghoz betűt társítani. ❖ A tanult betűt felismerni és egyeztetni a megfelelő hanggal, amit hallott és látott a szóban. ❖ Kérdésre megadott szóval mondatot alkotni. ❖ Ismert szót képpel, képet szóval egyeztetni. ❖ Saját nevét felismerni, ismerős hangot és betűt keresni benne.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Hangkihallási gyakorlatok. ❖ Magánhangzók felismerése ajakállásról. ❖ Kezdőhang leválasztása. ❖ Ismerkedés az új betűkkel. ❖ Betű felismerése szövegben. ❖ Hang-betű egyeztetés. ❖ Szógyűjtés. ❖ Szó-kép egyeztetés. ❖ A mondat (analóg mondataalkotás). <i>Tevékenység</i> Játékos hallásfigyelem-fejlesztő gyakorlatok. Hang kihallása szó elején, végén, közepén, kezdőhang kiemelése, önálló hangoztatása hosszan, röviden. Szájról olvasás (nevek, ismert szavak), ajakállások utánzása. Ismert betű kiválasztása betűsorból, felismerése, hangoztatása neveken, ismert szavakban. Ismert betűk alapján szó felismerése, egyeztetése képpel. Aktuális betű keresése újságban, utcai feliratokon. Szavak szótagolása, tapsolása. Tematikus szógyűjtés. Szavak felismerése körülírás alapján. Képolvasás, két-három szavas mondatok alkotása.	
Fogalmak	<i>Személyek, tárgyak meghatározása:</i> „Ki? Mi?” kérdések. Embert jelölő szavak (válaszok „ki?” kérdésre). A „mondat” egyszerű meghatározása. Kezdőbetű, írásjel. Újságcímek, utcai feliratok.	

Témakör	7. Olvasás	Óraszám 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Rész-egész észlelése.	

Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
❖ A tanult betűt felismerni hallott és látott szóban. ❖ A betűk kirakása, másolása megfelelő sorrendben. ❖ Aktív részvétel a közös munkában. ❖ Egyeztetni szókétyákat tárgyakkal, tárgyképekkel. ❖ 3 betűs szót (minta után vagy diktálásra) kirakni önállóan. ❖ A betűk sorrendjét betartani, a hibákat megtalálni, helyét jelezni, segítséggel javítani. ❖ Önállóan olvasott rövid mondat tartalmát megérteni, visszaadni. ❖ Versmondás értelmesen, hangsúlyozva.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Betűfelismerés. ❖ Két betű összeolvasása. ❖ Szógyűjtés kezdő szótaggal. ❖ Tárgykép-szó egyeztetés ismert betűk alapján. ❖ Szó kirakása. ❖ Szó analízálása. ❖ Tömondatok olvasása. ❖ Versek, mondókák tanulása. <i>Tevékenység</i> Ismert betűk keresése könyvben, újságban, utcai feliratokon. Szavak felismerése magánhangzóik alapján. Azonos kezdőhangú szavak közül a két azonos betűvel kezdődők kiválasztása, elemzése. Azonos szótaggal kezdődő szavak kiválasztása, értelmezése. Szavak felismerése körülírás és kezdőhang alapján. Megadott betűkből szó kirakása. Letakart szó kitalálása 1, 2, 3 felfedett betű alapján. Kép alapján hiányos szó megfejtése, hiányzó betű pótlása. Két szavas mondatok olvasása. Alanyok illetve állítmányok cseréje. Leírt versekben szavak keresése, jelölése. Versek, mondókák közös elmondása, ismert hangok, betűk kiemelése.
Fogalmak		Betű, szótag, szó, mondat. Ellentétes szópárok. Szavak alakja, jelentése, írása, kiejtése. Hasonlóság, különbség konkrét példákban. Kérdőszavak, válaszok. Kösd össze!, Karikázd be!, Húzd alá! stb. utasítások.

Témakör	8. Írás		Óraszám 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megfelelő betűk és hangok biztos összekapcsolása.		
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Az írás során a betű megfelelő méretben a megfelelő helyre kerüljön. ❖ A sorokat, sorközöket és a haladási irányt betartani. ❖ 2 betűs szót önállóan, annál hosszabb szót segítséggel írni,		<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Betűforma vázolása. ❖ Írás sorközbe távolságtartással. ❖ Két betűs szavak átírása, másolása. ❖ Írás diktálás után. ❖ Betűk írása sorközbe. ❖ Kétbetűs szavak írása.	

másolni. ❖ A betűket és hangokat biztosan felismerni és egyeztetni. ❖ Szavakat kiegészíteni igekötővel. ❖ Pontos, figyelmes másolás, az esetleges hibákat segítséggel javítani. ❖ Önálló munkavégzés (5-6 szó leírása), utána közös ellenőrzés, javítás.	❖ Betűk, szótagok, szavak másolása és írása diktálásra. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Betűalakítás padon, táblán, írólapon. Betű átírása és írása egyesével. Másolás előírásról, tábláról. Betűk írása egyenként, szóközzel. Szógyűjtés azonos magánhangzókkal, a magánhangzók leírása. Megadott kezdőbetűvel tematikus szógyűjtés. Kétbetűs szavak gyűjtése, írása. Szó kiegészítése igekötővel. Igekötő alkalmazása, szó jelentésváltozásának megfigyelése. Kétbetűs szavak kirakása, betűk megfordítása a (le-el, be-eb, lé-él).
Fogalmak	Írólap tartása, betű helye, mérete, sor, vastag vonal, margó, kezdőhang – első betű. Hosszú, rövid hangok, jelölésük, szó, szótag, egy szótagú szavak. Hasonló, különböző, ellentétes értelmű szavak.

Elvárt tanulási eredmények a harmadik évfolyam végén	❖ A tanuló képes soralkotás alkalmával spontán módon alkalmazni és rögzíteni a balról jobbra haladást. ❖ Képes szavakban a magánhangzót kihallani, adott magánhangzót megjelölni. ❖ Kialakul az előnyben részesített oldal tudatos használata. ❖ Képes szabad kézzel egyszerű ábrát rajzolni. ❖ Feladathelyzetben együttműködő, motiválható, képes figyelmét néhány percig a feladatra irányítani. ❖ Képes az íráselemek helyének figyelembevételével önállóan sort alkotni a vonalrendszerben. ❖ Képes betűelemeket átírni, differenciálni ❖ Képes a feladatokat tudatos vonalvezetéssel, megfelelő ceruzafogással és nyomatékkel végezni. ❖ Képes a helyes irányt követni írás során.

	❖ A tanuló képes soralkotás alkalmával spontán módon alkalmazni és rögzíteni a balról jobbra haladást. ❖ Képes szavakban a magánhangzót kihallani, adott magánhangzót megjelölni. ❖ Kialakul az előnyben részesített oldal tudatos használata. ❖ Képes szabad kézzel felismerhető ábrát rajzolni. ❖ Feladathelyzetben együttműködő, motiválható, képes figyelmét néhány percig a feladatra irányítani.

Elvárt tanulási eredmények a negyedik évfolyam végén	❖ Képes spontán beszédben helyesen használni a téri relációk kifejezéseit. ❖ Képes az alaprajz és a valóság közti összefüggést felismerni. ❖ Képes az íráselemek helyének figyelembevételével önállóan sort alkotni a vonalrendszerben. ❖ Képes betűelemeket átírni, differenciálni, felismerhetően másolni. ❖ Képes a feladatokat tudatos vonalvezetéssel, megfelelő ceruzafogással és nyomatékkaal végezni. ❖ Képes egyszerű szöveget (betűket), ábrákat másolni a tábláról. ❖ Képes szóképeket differenciálni néhány tanult betű alapján. ❖ Képes szógyűjtésre tartalom, illetve alaki kritériumok alapján. ❖ Képes a helyes irányt követni írás során, a szó- és sorközök betartásával. ❖ Képes kétbetűs szavakat gyűjteni, értelmezni, leírni.

5–6. évfolyam heti 4 óra

A tantárgy jelentős szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén a feladattudat és a feladattartás fejlesztésében, a helyes viselkedési szabályok megerősítésében és megtartásában, a tanuló saját és mások munkájának megóvására vonatkozó törekvésének kialakulásában, megbecsülésére nevelésében, valamint türelemre és kitartásra ösztönzésében.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés fejlesztését a magyar és az idegen nyelv közötti különbség felismerése, a téri orientációs ismeretek bővítése, a magyar népi mondókák és közmondások megismerése segíti.

A családi életre nevelést segíti a saját név felismerése, a családtagok nevének ismerete, vezetéknev és utónév azonosságainak és különbségének és ezek okainak tisztázása, valamint egyszerű köszöntő szöveg írásával felkészülés az aktuális családi ünnepekre.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelést megalapozza a tanuló hivatalos személyi adatainak és azok alkalmazásának megismerése, az aláírás jelentőségének megtanítása.

Témakör	1. Beszédfejlesztés	Óraszám 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális és verbális emlékezet fejlesztése. Gondolatok, szavak kifejezése verbális vagy nonverbális jelekkel.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Folyamatos, nyugodt, érthető beszéd, hibák spontán javítása. ❖ Egyénileg és csoportosan fellépni az iskolai ünnepélyeken. ❖ Beszámoló átélte eseményekről. ❖ Legfontosabb adatait ismerni. ❖ A kérdés és felelés formai- és tartalmi követelményeit	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Helyes artikuláció gyakorlása, hanglejtés, hangerő, stílus. ❖ Mondatalkotás megadott szóval, mondatalkotás képről. ❖ Szókincs-bővítés. ❖ Személyi adatok gyakorlása. ❖ Mondat bővítése újabb és újabb bővítményekkel. ❖ Mondat befejezése, kiegészítése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i>	

betartani. ❖ Mondanivalót pontosabban kifejezni.	minél	Logopédiai gyakorlatok. Légzőgyakorlatok. Szappanbuborék fújása. Tematikus szógyűjtés, mondatalkotás adott szavakból. Eseményképhez történet kitalálása, majd elmondása közösen. Teljes nevének, lakcímének másolása. Mondat bővítése újabb és újabb bővítményekkel. Mondat többféle befejezése. Versek, mondókák hangsúlyozása.
Fogalmak	Különböző kedélyállapotok. Napló. Személyi adatok. Régen, most, majd (igeidők). Kérdő névmások. Kérdezés és felelés, társalgás.	

Témakör	2. Térorientációs gyakorlatok		Óraszám 15 óra
Előzetes tudás	Alak – háttér elkülönítése.		
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
❖ A tanuló ügyességének megfelelő játékokat tudatosan (nem próba-szerencse alapon) kirakni. ❖ Az árnyaltabb helymeghatározásokat megérteni és alkalmazni. ❖ Téri relációkat megfogalmazni többféleképpen. ❖ Helymeghatározásokat elvégezni különböző pontokhoz viszonyítva. ❖ Szabályokat megérteni, keresztrejtvényt önállóan kitölteni. ❖ Függőlegesen írt feliratot felismerni, összeolvasni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Téri helyzetek transzformálása síkra. ❖ Puzzle kirakása. ❖ Távolság becslése, ellenőrzése. ❖ Játékos feladatok. ❖ Helymeghatározások. ❖ Tájékozódás 4×4-es táblázatban. <i>Tevékenység</i> Tájékozódás az iskola alaprajzán. Útvonal együttes bejárása, berajzolása. Elem helyének megkeresése, forgatás, illesztés. Tárgyak elhelyezése közelebb, távolabb. Tűz-víz játék. Tárgy elrejtése, megtalálása. Egyszerű ábrák rajzolása a megfelelő helyre. Térbeli helyzetek megfigyelése, megfogalmazása.		
Fogalmak	Le-fel, jobbra-balra (közlekedés). Csere, helycsere. Közel, távolabb, innen, túl... Oszlopok, sorok számozása, sorok, széle, közepe, önálló munka, önálló ellenőrzés, türelem, kitartás, vízszintes és függőleges feliratok, keresztrejtvény.		

Témakör	3. Betűtanítás	Óraszám 88 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Betűismertetések, szóképzés (szűkítés, bővítés) műveleteinek végzése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Az új betűt felismerni, írni, és összeolvasni a korábban tanultakkal. ❖ Szavakat analizálni, betűket kapcsolni, összeolvasni. ❖ Munkákat ellenőrizni, hibákat megtalálni, és megfelelően javítani segítséggel. ❖ Szavak jelentésmódosulásait észlelni, és a változást megfogalmazni. ❖ Tulajdonnevek és köznevek közti különbséget megérteni. ❖ Írásjeleket tudatosan használni írás és olvasás során. ❖ Érdeklődni a környezet iránt, önállóan tájékozódni; „felfedezések” a térképen. ❖ Fejtörőket, rejtvényeket megoldani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Új betű ismertetése. ❖ Szótagok, szavak kirakása. ❖ Hiányzó betűk, szótagok pótlása. ❖ Két szótagú szavak írása. ❖ Nevek, mondatkezdő betűk jelölése. ❖ Mondatvégi írásjel. ❖ Játék a betűkkel. <i>Tevékenység</i> Betű kiemelése, hangoztatása, írása, olvasása, kapcsolása. Azonos szótaggal kezdődő szavak gyűjtése, értelmezése. Szavak kirakása közösen, minta után, diktálásra, önállóan. Hiányzó betűk, szótagok felfedezése, pótlása. Szavak másolása, diktálás után írása, hibák észrevétele, javítása. Szavak kiegészítése raggal, jellel (szavak értelmének megváltoztatása). Újságban, könyvben nagybetűk keresése. Írásjelek megfigyelése. Kérdő mondatok alkotása. Felkiáltójel, kettőspont alkalmazása, írása. Nagybetűk keresése újságban, könyvben. Városok nevének gyűjtése a térképről. Anagramma kirakása (retek, teker, keret stb.), valamennyi változat leírása emlékeztetből. Keresztrejtvény, találós kérdés stb.	
Fogalmak	Szavak tartalma, alakja. Azonos alakú szavak, rokon értelmű szavak. Szavak igekötővel, kezdő szótag, végződés. Szabály (mit írunk nagybetűvel?). Tulajdonnevek írásának szabályai. Mondat meghatározása, fajtái. Különböző érzelmek. „Miért?” (Szomorú, sír, vidám, nevet stb.). Törd a fejed! Ki tud többet? –vetélkedő.	

Témakör	4. Olvasás	Óraszám 50 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az írásjelek figyelembevételével olvasás. Kijelentés, kérdés, kérdés megkülönböztetése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ 3-4 betűs szót kirakni és leírni hallás után. ❖ Tömondatokat (szükség esetén segítséggel) olvasni. ❖ Szövegeket megtanulni, felmondani. ❖ Rövid mondatot önállóan olvasni, értelmezni. ❖ Pont, kérdőjel, felkiáltójel értelmezése. ❖ Képsorról összefüggő mondatokat alkotni. Önálló munkavégzés, reális önértékelés. ❖ Ok-okozati viszonyokat, összefüggéseket felismerni. ❖ A település, lakóhely ismert épületeinek feliratait elolvasni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Hangok és betűk egyeztetése. ❖ Szavak olvasása, szókép és tárgyak egyeztetése. ❖ Versek, mondókák, szövegek tanulása. ❖ Rövid mondatok olvasása, értelmezése. Kijelentő, óhajtó, kérdő mondat. ❖ Eseményképek sorba rendezése, magyarázása. ❖ Összetett mondatok befejezése „pedig”, „de”, „mert” kötőszavak után. ❖ Feliratok olvasása az utcán. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Hangok alapján betűk kirakása. Szavak, tárgyak és képek egyeztetése. Kétszavas mondatok olvasása, alkotása, értelmezése mondatvégi írásjel figyelembe vételével. Hallás után tanult vers írott formájában betűk, szavak keresése. Kérdések feltevése egymásnak az olvasmánnyal kapcsolatban. Cselekvések megnevezése, időrendjük megállapítása. Egyeztetések a tanterem tárgyaival, tárgy- és szóképekkel. Hibás állítások javítása, félmondatok értelmes összeillesztése. Ismert utcanevek, üzletek, középületek nevének olvasása.	
Fogalmak	Kösd össze! Karikázd be! Utasítások. Hang – betű. Szó, mondat, pont, nagybetű. Múlt, jelen és jövő idejű cselekvések. Előbb, később, ok, előzmény, következmény. Hely, helyszín (Válaszok hol? kérdésre, helymeghatározások – szóvégződések (helyragok).	

Témakör	5. Írás	Óraszám 70 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Kis- és nagybetűk differenciálása. Különböző betűalakok azonosítása (írott, nyomtatott betű).	

Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
❖ A betűk írása során a tanuló figyelmét, önállóságát, feladattudatát, kitartását és koncentrációkészségét fejleszteni. ❖ Rendezett füzet, javuló betűformák önálló feladatvégzéskor. ❖ Türelmes, kitartó feladatmegoldás. ❖ Rövid szövegből egy-egy mondat kiemelése, értelmezése. ❖ Olvasmány tartalmának elmondása kérdések segítségével.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Betűk írása sorközbe, vonalrendszerbe. ❖ Szavak másolása. ❖ Írás, diktálás után. ❖ Rövid mondatok másolása. ❖ Puzzle kirakása. ❖ Kezdőbetűk jelölése. ❖ Rövid olvasmány olvasása, értelmezése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Betűformák gyakorlása. Meghatározott szó keresése könyvből. Másolás, ellenőrzés, javítás. Mondat diktálása szavanként, visszaolvasása mondatként. Másolás tábláról, megjelölt mondat másolása könyvből. Hiányos mondat kiegészítése szóban. Elemek egyenkénti megfigyelése, beillesztése önállóan. Mondat hangsúlyozása és megfelelő írásjel alkalmazása. Több mondatos olvasmány váltott olvasása.
Fogalmak		Névelő. Mondat fajtái: . ? ! alkalmazásai. Mondat szabályai szóban, írásban. Mondat eleje, vége. Tartalom, szereplők. Betűk, szavak, sorok távolsága. Szabályos, szabálytalan formák. Se több, se kevesebb!

Témakör	6. Értő olvasás		Óraszám 50 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szavak, szövegek képhez rendelése.		
Fejlesztési feladat		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Események összefüggéseit megérteni és elmondani saját szavaival. ❖ Feliratokat értelmezni kis segítséggel. ❖ Az áruajták értékét összehasonlítani segítséggel. ❖ Ételreceptből alapanyagokat, mennyiségeket kiemelni rákérdezésre.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Rövid történet olvasása, értelmezése. ❖ Utcai feliratok, eligazító táblák. ❖ Információk, hirdetések. ❖ Ételreceptek. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Történet olvasása, értelmezése mondatonként és egészében. Séta közben feliratok, plakátok, hirdetések olvasása. Árukatalógus nézegetése, olvasgatása, termékek csoportosítása. Árak összehasonlítása.	

	Zacskós leves készítése a leírt útmutató alapján, a leírtak betartása.
Fogalmak	Termékek, események, időpontok, olcsó, drága, hozzávaló, főzési idő, forrás, keverés, lassú tűzön.

Elvárt tanulási eredmények az ötödik évfolyam végén	❖ A tanuló személyi adatait ismeri. ❖ Képes a helyzetnek megfelelő egyszerűbb mondatokat, kérdéseket, válaszokat alkotni. ❖ Képes felismerni, kimondani a tanult betűket, szótagokat alkotni és segítséggel leírni azokat. ❖ Képes a tanult betűkből álló szavak elemzésére, betűkártyával való kirakására. ❖ Képes önállóan szavakat, rövid mondatokat segítséggel kiolvasni. ❖ Képes rövid mondatokat alkotni. ❖ Képes segítséggel alkalmazni az írás irányát és helyét a vonalközben. ❖ Képes felismerni a tanult betűket, rövid szavakat leírni másolás után.

Elvárt tanulási eredmények a hatodik évfolyam végén	❖ A tanuló személyi adatait biztosan ismeri. ❖ Képes a helyzetnek megfelelő bővített mondatokat, kérdéseket, válaszokat alkotni. ❖ Képes saját helyzetéhez képest relációkat megfogalmazni. ❖ Képes felismerni, kimondani a tanult betűket, szótagokat alkotni és leírni azokat diktálás után is. ❖ Képes szavak elemzésére, betűkártyával való kirakására, másolására, hiányzó betűk pótlására. ❖ Képes önállóan szavakat, rövid mondatokat kiolvasni. ❖ Képes rövid mondatokat alkotni és leírni azokat a mondatalkotás szabályainak betartásával. ❖ Képes automatikusan alkalmazni az írás irányát és helyét a vonalközben. ❖ Képes felismerni a tanult betűket, rövid szavakat önállóan leírni. ❖ Képes egyszerű szöveget elolvasni, értelmezni. ❖ Képes utcai tájékoztató táblákat értelmezni.

7–8. évfolyam heti 2+1 óra

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben az ismeretszerezéshez és a koncentrált figyelem fenntartásához szükséges viselkedés automatizmusává válásának segítségével, a feladattudat, feladattartás és a feladatok helyes megoldása iránti igény megerősítésével, a pontos, precíz munkavégzésre, a tanszerek és taneszközök megóvására való törekvésre neveléssel.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés a magyar irodalmi művek és történelmi események megismerésével, a nemzeti ünnepek jelképeinek, jelszavainak, hőseinek tiszteletével valósul meg.

A tantárgynak fontos szerepe van az állampolgárságra és demokráciára nevelésben. A diákönkormányzat tevékenysége és szabályainak megismerése, a tanulói jogok és kötelességek elfogadása szorosan kapcsolódik a fejlesztési területhez.

A tantárgy a helyes önismeretet és énképet a társas kapcsolati kultúra erősítésével, önellenőrzéssel és hibajavítással fejleszti. A tevékenységek során a társakkal szembeni türelem, megértés erősödik.

A médiatudatosságra nevelésben nagy szerepe van az írásos anyagokban történő egyre biztosabb eligazodásnak, a kommunikációs technológiák és tartalmak közötti helyes választás segítésében, és a valóságos és fiktív tartalmak megkülönböztetési képességének fejlesztésében.

A tanulás tanítását támogatja az egyéni tanulási módok hatékonyságának megismerése, az olvasási technikák különböző fokú és tartalmú elsajátítása, és az értő olvasás gyakorlásának fejlesztése.

Témakör	1. Betűtanítás	Óraszám 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Kisbetűk és nagybetűk nyomtatott és írott alakjának biztos felismerése. Teljes ábécé megismerése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Több nevet önállóan ábécésorrendbe tenni. ❖ Egyszerű szavak analízálása, betű hiányának érzékelése, pótlása. ❖ Hibakeresés rosszul kirakott szóban. ❖ Szavakat írni önállóan, szókezdő kettős betűvel is. ❖ Gyakrabban használt tulajdonneveket írni. ❖ Tájékozódni térképen, nagyobb, nevezetesebb helyeket megkeresni kevés segítséggel. ❖ 1-2 próbajáték után részvétel szójátékos versenyben a szabályok megértésével, betartásával.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Új betű ismertetése, kapcsolása. ❖ Hiányzó betűk pótlása. ❖ Szavak kirakása, másolása. ❖ Nagybetűk ismertetése, egyeztetése kicsikkel. ❖ Írás számítógépen, billentyűzet. ❖ Tulajdonnevek írása, olvasása. ❖ Játék a betűkkel. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Betű leválasztása, hangoztatása, írásának gyakorlása, összeolvasás. Hiányzó kettős betűk pótlása szó elején, közepén, végén. Tematikus szógyűjtés az új betűkkel. Nagybetűk írása vonalközbé. Másolás, szavak írása tetszés szerint. Betűk keresése, szavak írása billentyűzeten. Város-, személy-, utca- és intézménynevek másolása térképről, telefonkönyvből. Szólánc leírása közösen, „szópóker”, közös fejtörő játék. Keresztrejtvény, mit visz a kishajó?	
Fogalmak	Betűk helye a teljes ábécében. Különböző betűtípusok, írásmódok. Tulajdonnevek, köznevek, földrajzi nevek. Gyűjtőfogalmak, alárendelt fogalmak. Rejtvények, találós kérdések.	

Témakör	2. Olvasás	Óraszám 40 óra
Előzetes tudás	Egyszerű szöveg olvasása (feliratok, reklám, prospektus), értelmezése.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Olvasott szöveg megértése, kérdések megfogalmazása rövid szöveg alapján.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Egyszerű szöveget gördülékenyen olvasni. ❖ Hosszabb szavakat pontosan kiolvasni. ❖ Versek, dalokat pontosan, értelmesen, hangsúlyozottan előadni. ❖ Kérdéseket önállóan megfogalmazni. ❖ Az olvasott információt megérteni, tudatosan alkalmazni a felhasználás során. ❖ Aktivitás közös feladatmegoldásban.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Olvasmány olvasása tankönyvből. ❖ Nehéz szavak elolvasása. ❖ Néma olvasás. ❖ Versek, énekek tanulása. ❖ Mondatok olvasása, értelmezése. ❖ Tájékoztató szöveg olvasása. ❖ Eligazodás a gyermeklexikonban. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Olvasmány folyamatos végigolvasása. Hosszú, összetett, mássalhangzó-torlódásos és ismeretlen szavak olvasása, elemzése. Némán elolvasott kérdésre hangos válasz. Válasz alapján következtetés a kérdésre. Felsorolásból meghatározott elemek hangos olvasása. Versek, énekek olvasása, megtanulása írott szövegből. Hiányos mondatok olvasása, befejezése kép alapján. Élelmiszerek csomagolásán olvasható szöveg elolvasása, értelmezése. Gyermeklexikon (Ablak-zsiráf) címszavainak olvasása, megbeszélése.	
Fogalmak	Írásjelek, hangsúlyozás, kiejtés, szótagolás, elemzés, összetett szó elemei. Kérdőszavak a hiányzó mondatrészekre. Vers, <i>rím</i>, ritmus. Miből készült? Mire való? (ismert tárgy címszó-szerű leírása). Friss, romlandó, <i>szavatossági idő</i>.	

Témakör	3. Írás	Óraszám 30 óra
Előzetes tudás	Rendezett külalakra törekvés, írásos közlés iránti igény.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyéni, olvasható, rendezett íráskép kialakítása.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek tevékenységek	

❖ Törekedni a betűformák és a füzet külalakjának javítására. ❖ A kihangsúlyozott hosszú mássalhangzós szavakat helyesen leírni. ❖ Egyben lediktált rövid mondatot önállóan leírni. ❖ Üdvözlőlapot megírni kiválasztott minta alapján, önállóan. ❖ A kettős betűket biztosan alkalmazni. ❖ Kis- és nagybetűket egyeztetni. ❖ Eligazodni a naptárban és a megfelelő neveket helyesen leírni. ❖ Plakát tervezése, a fontos információk felismerése és kiemelése (nagybetűkkel). ❖ Az olvasott információkat önállóan értelmezni, alkalmazni. ❖ A tulajdonneveket spontán felismerni, tollbamondás során is nagybetűvel írni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Betűírás füzetbe, vonalközbe. ❖ Hosszú mássalhangzók. ❖ Kettős betűk gyakorlása. ❖ Üdvözlőlap írása. ❖ Zs és sz differenciálása. ❖ Nagybetűk írása sorközbe. ❖ Nevek másolása naptárból. ❖ Szó kiemelése nagybetűvel. ❖ Nagybetűs feliratok megfigyelése utcán. ❖ Tulajdonnevek felismerése, nagybetűs írás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Új betűk írása szóköz betartásával. Elhelyezésük segédvonal nélküli vonalközbe. Kettőzött mássalhangzós szavak gyűjtése, írása. Meghatározott kettős betűt tartalmazó szavak keresése, másolása hosszabb szövegből. Üdvözlőlapon nézegetése, saját üdvözlőlap tervezése. Diktált szavak írása „zs” és „sz” oszlopba. Kicsihez megfelelő nagybetű párosítása. Kinek van névnapja... ? (dátumok alapján név keresése, másolása). Plakát készítése, egyes szavak csupa nagybetűs írása. Nagybetűs információs táblák készítése (KIJÁRAT, ZÁRVA, 8. CSOPORT, stb.). Diktált szavak között, illetve szövegben tulajdonnév önálló felismerése, írása.
Fogalmak	Betűméret-, típus. Kettőzött mássalhangzó, helyesírás, elválasztás. Üdvözlőlap különböző alkalmakra. Mondat, cím, kezdőbetű. Lényeges-lényegtelen esemény, időpont, színhely. Utcai feliratok, információk. Idegen eredetű szavak.

Témakör	4. Értő olvasás	Óraszám 44 óra
Előzetes tudás	Szöveghű olvasás hangos és néma olvasással.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasottak globális felfogása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Képaláírások önálló olvasása, értelmezése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Rövid hírek, események olvasása újságból. ❖ Hiányzó betűk pótlása szavakban.	

❖ A pontosság jelentőségét megérteni az olvasás és írás során. ❖ Meghatározott témában saját gondolatot megfogalmazni, leírni. ❖ Részt venni dramatizált mese egybefüggő eljátszásában. ❖ Rövid híreket elmondani néhány szóban. ❖ Híreket és személyes élményeket összekapcsolni hasonló helyszínnel, eseményekkel, illetve körülmények felidézésével. ❖ Közkeletű idegen szavakat felismerni és helyesen kiejteni. ❖ Igéket (cselekvést jelentő szavakat) kiválasztani szövegből.	❖ Feladatok írásban. ❖ Meseolvasás. ❖ Újságotolvasás. ❖ Tv-híradó megnézése, a látottakról beszámoló. ❖ Közkeletű idegen szavak elolvasása, értelmezése. ❖ Igék keresése szövegben, igeidők értelmezése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Olvasottak megbeszélése. Hiányos szavakba különböző betűk beillesztése. Szavak értelmének megváltoztatása egy-egy betű cseréjével. Írásbeli utasítások néma teljesítése. Mese közös olvasása, dramatizálása. Rövid híradások, értelmezésük. Szerepjáték: hírolvasó, TV-bemondó. A hírek végighallgatása csendben. Felidézésük ellenőrzése, videóval. Idegen szavak keresése, magyarázata (Pepsi Cola, HBO, Corvin stb.). Igék átírása, átfogalmazása múlt, jelen és jövő időbe.
Fogalmak	Ok, okozat, előzmény, következmény, eredmény. Az ország tájai. Magyar, külföldi, anyanyelv, idegen nyelv. Külföldi, belföldi hírek, közlemények.

Elvárt tanulási eredmények a hetedik évfolyam végén	❖ A tanuló képes felismerni és megfelelően használni az addig tanult betűalakokat, írásmódokat. ❖ Képes betartani a helyesírás elemi szabályait, helyesen használni az írásjeleket ❖ Képes a betűk megismerésével összeolvasni, illetve szóképfelismerés segítségével rövid szöveget önállóan elolvasni, értelmezni. ❖ Képes önálló, adekvát választ adni írásban, az írásban feltett kérdésekre. ❖ Képes közkeletű rövidítéseket, közismert idegen helyesírású szavakat olvasni.

Elvárt tanulási eredmények a nyolcadik évfolyam végén	❖ A tanuló képes felismerni és megfelelően használni a különböző betűalakokat, írásmódokat. ❖ Képes betartani a helyesírás elemi szabályait, helyesen használni az írásjeleket, és rendezett külalakra törekedni. ❖ Képes a betűk megismerésével összeolvasni, illetve szóképfelismerés segítségével rövid szöveget önállóan elolvasni, értelmezni. ❖ Képes a mindennapi életben adódó olvasási feladatok megoldására, önállóan megírni – értékelhető tartalommal – néhány mondatos levelet.

	❖ Képes önálló, adekvát választ adni írásban, az írásban feltett kérdésekre. ❖ Képes a környezeti elvárásoknak megfelelő alapvető írásos kommunikációs készséggel feladatot megoldani. ❖ Olvasási gyakorlata spontán módon a szabadidős-tevékenységek sorába illeszkedik, képes olvasás-írás készségét információszerzésre, szórakozásra alkalmazni. ❖ Képes közkeletű rövidítéseket, közismert idegen helyesírású szavakat olvasni, írni.

SZÁMOLÁS – MÉRÉS (Matematika)

A tantárgy célja kialakítani a középúlyos értelmi fogyatékos tanulóknál olyan elemi ismereteket, amelyek eljuttatják őket az érzékeléstől, észleléstől a tárgyfogalmak kialakulásához; megalapozni és kialakítani a tárgyakkal végzett cselekvésekkel a tanulók gondolkodási funkcióit, elemi számfogalmát.

A pedagógusnak fejlesztenie kell a számolás és mérés elsajátításához szükséges alapkészségeket, az érzékelést, észlelést, figyelmet, emlékezetet, gondolkodási készséget és a problémamegoldó képességet, hogy a tanulók alapvető logikai összefüggések felismerése révén az ismereteket gyakorlatban tudják alkalmazni. Feladata felkelteni, fenntartani a környezet iránti érdeklődést, a környezet megismerése során tudatos tevékenységeket végeztetni, az ismeretek megszerzésére irányuló spontán törekvéseket kialakítani, az alapvető térbeni és időbeni tájékozódást fejleszteni, elérni egyszerű utasítások megértését, követését. Fontos feladat a mennyiség- és számfogalmat kialakítani, hogy a tanuló képes legyen mennyiségeket, számjegyeket felismerni, összehasonlítani, megváltoztatni, alpműveleteket végezni fejben és írásban; szöveges feladatokat értelmezni, a logikai összefüggéseket felismerni, a megoldáshoz szükséges lépéseket felállítani; méréseket végezni, különböző mértékegységek fajtáit, léptéküket, gyakorlati alkalmazásukat megismerni; a pénzzel kapcsolatos elemi ismereteket megszerezni, pénzürmeket, bankjegyeket felismerni, értéküket, nagyságrendbeli különbségeket felismerni, a mindennapi életben történő alkalmazásokat segítséggel gyakorolni; továbbá a banki pénzügyi műveletek alapjait megismerni (bankkártya, folyószámla, hitelszámla).

1–2. évfolyam heti 2 óra

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben, az egyszerű szabályok megértésére és betartására, és a csoportosan végzett tevékenység szabályainak, feltételeinek betartására neveléssel, a képességekhez igazodó feladatok végzésében és befejezésében a minél nagyobb kitartás kialakításával, valamint az alkalmazkodóképesség és feladattudat kialakításával, a türelem és pontosság megalapozásával.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében az együttműködéssel történő feladatvégzés megalapozása zajlik, a csoportba való beilleszkedés és az iskolai viszonyrendszerben való eligazodás segítségével.

A tanulás tanítását a tantárgy az által nyújtott információk megismerése iránti igény és az ismeretek befogadása iránti érdeklődés felkeltése támogatja.

Témakör	1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól	Óraszám 40 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Azonosságok (egyezőségek), különbségek érzékelése, differenciálás.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Differenciálás 3 méret között segítségével. Kerek és szögletes tárgyak szétválogatása irányítással. Három szín megkülönböztetése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> Tárgyak kiterjedése. Kicsi, kisebb, nagy, nagyobb, ugyanakkora. Formai tulajdonságok. Kerek, szögletes. Érzékelési gyakorlatok. Piros-kék-sárga-zöld-fehér-fekete, puha-kemény, meleg-hideg. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tárgyak méretének megtapasztalása. Azonos jellegű tárgyakból sor kirakása: kicsi-nagyobb-legnagyobb; nagy-kisebb-legkisebb; sor kirakása önállóan, kifejezések hangoztatása. Ugyanakkora keresése, összehasonlítása. Jellegzetes tárgyak kitapogatása zsákban. Vegyes halmazból minta alapján egy-egy tárgy kiválasztása. Színek megnevezése egyenként, hasonló színű tárgyak keresése. Gyors és lassú járás, mozdulatok utánzása. Kemény-puha, meleg-hideg tárgyak kitapintása, azonosítása.
Fogalmak	Tárgyak tulajdonságait jelölő fogalmak. Felszólítás cselekvésekre: gurítsd! Dobd! Kérem! Tessék!

Témakör	2. Tájékozódás	Óraszám 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Időbeli és térbeli változások érzékelése cselekvésekkel.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Megfelelő irányítással, segítségnyújtással a feladatokat végrehajtani a társakra is figyelve. A sorbaállási, helycserés és helyváltoztatásos feladatokat megérteni és elvégezni.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Térorientációs gyakorlatok: ide, oda, elé, mellett, előtt, mögött, rá, alá irányok.

Felhívásra folyamatokat észrevenni. Türelmesen várakozni majdani eseményekre, várt eredményekre. A „várj! majd!, most!” vezényszavak megértése és alkalmazkodás azokhoz. Egyszerű, konkrét kérdésekre válaszolni az igeidők helyes használatával.	❖ Időbeli tájékozódás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Cselekvések végzése változatos formában az adott térirány gyakorlására. Jövő-jelen-múlt érzékeltetése cselekvésekkel. Éjszakai-nappali tevékenységek valóságban és képekkel illusztrálva. Reggeli, ebéd, vacsora (napirend). Lassan, gyorsan gyakorlása cselekvésekkel. Igeidők gyakorlása a napi feladatok elvégzésével és az iskolai napirenddel kapcsolatban.
Fogalmak	Téri és időbeli tájékozódással kapcsolatos kifejezések, határozószók, irányok (erre, arra, ide, oda, előre, hátra, oldalra, felfelé, lefelé, sorban, mellett, előtt, mögött, alatt, alá, lassan, gyorsan, egyszerre, most, majd utána, előtte). Várj! Most! Majd! Kész!

Témakör	3. Mennyiségek – Műveletek	Óraszám 64 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Relációk felismerése, értelmezése, a relációs jelek ismerete és alkalmazása.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Közös, egyirányú cselekvést végrehajtani tanárral, társakkal. Önálló, célirányos tevékenység egyszerű feladatvégzés során. A „többet, kevesebbet” önállóan, az „ugyanannyit” segítségével felismerni, jelezni.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Cselekvések mennyiségekkel. ❖ Halmazok létrehozása, megváltoztatása. ❖ Mennyiségek összehasonlítása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Halmazok létrehozása különböző szempontok szerint (fajta, szín, méret stb.), nagyon különböző elemszámú halmazok összehasonlítása: sok- kevés. Ismerkedés a relációs jellel. Sok-kevés-semmi halmazok létrehozása segítséggel, majd önállóan. A „nagyon sok”, a „legtöbb” halmaz létrehozása. Ugyanannyi megállapítása, hangoztatása.

Fogalmak	Sok, kevés, semmi. Tegyé! bele! Vegyé! ki! Öntsd ki mindet! <i>Még, több. Elég!</i> Válaszd ki! <i>Üres, teli.</i> Nagyon sok. <i>Legtöbb,</i> sok, kevés, több, kevesebb, elfogyott, ugyanannyi.

Elvárt tanulási eredmények az első évfolyam végén	❖ A tanuló képes az irányított, közös megismerő tevékenység során társaival együttműködni. ❖ Képes érzékelni a tárgyak alapvető formai tulajdonságait, szín, forma és méret szerint (segítséggel) differenciál. ❖ Képes felismerni az alapvető tér- és időbeli relációkat ❖ Képes együttműködésre. ❖ Képes közös, egyirányú cselekvést végrehajtani tanárral, társakkal. ❖ Képes felismerni a tárgyak alapvető mennyiségi tulajdonságait, a mennyiségi relációkat, és azokat (segítséggel) helyesen alkalmazni. ❖ Képes (segítséggel) használni a megszerzett tapasztalatokat, ismereteket.

Elvárt tanulási eredmények a második évfolyam végén	❖ A tanuló képes az irányított, közös megismerő tevékenység során társaival együttműködni. ❖ Képes érzékelni a tárgyak alapvető formai tulajdonságait, szín, forma és méret szerint (segítséggel) differenciál. ❖ Képes felismerni az alapvető tér- és időbeli relációkat, és azokat növekvő önállósággal alkalmazza. ❖ A foglalkozás során érdeklődő, a csoportos tevékenységben aktívan részt vesz. ❖ Képes együttműködésre. ❖ Képes közös, egyirányú cselekvést végrehajtani tanárral, társakkal. ❖ Képes felismerni a tárgyak alapvető mennyiségi tulajdonságait, a mennyiségi relációkat, és azokat (segítséggel) helyesen alkalmazni. ❖ Képes (segítséggel) használni a megszerzett tapasztalatokat, ismereteket.

3–4. évfolyam heti 2+1 óra

A tantárgy egyik legfontosabb szerepe és feladata az erkölcsi nevelésben a szabálykövetési képesség megerősítése, a fokozódó önfegyelemre, kitartásra nevelés.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése a fokozódó együttműködéssel történő feladatvégzés kialakításával történik.

A tanulás tanításában a tanulás iránti érdeklődés felkeltése, a feladatok elvégzésében a kitartásra és a nehézségek leküzdésére irányuló törekvések erősödnek.

Témakör	1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól	Óraszám 30 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Mértani testek megismerése, megnevezése.
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
A méret alapján történő differenciálás eredményét önállóan megfogalmazni. Az ellentét-párokat felismerni. A felismerések helyes alkalmazása a beszéd során. Hasonlóságok, azonosságok, különbségek felismerése. Három megadott jellemző alapján a megfelelő elemet megkeresni. Tárgyakat jellemezni minél több adattal. A tanult kifejezéseket, fogalmakat a tanuló szókincsébe építeni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Kicsi, nagy, ugyanakkora, rövid-hosszú, egyenlő hosszú. ❖ Vékony, vastag, egyenlő vastagságú. ❖ Kerek, szögletes. ❖ Kocka, gömb. ❖ Keskeny, széles, egyenlő szélességű. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tárgyak, képek egyeztetése, differenciálása, egyeztetése egyre kisebb különbségekkel. Megfigyelések, összehasonlítások, egyenlővé tétel kiegészítéssel, lerövidítéssel. Becslés, ellenőrzés a környezet tárgyain. Válogatás tárgyak között, különböző formák összehasonlítása, tapintás, gurítás, egyeztetés tárgyképpel. Elemek válogatása különböző szempontok szerint. Formaegyeztetés, különbségek, egyezések megfogalmazása. Minta után egyszerű alakzatok kirakása, előrajzolt sablonokba a megfelelő elem illesztése. Tevékenységek logikai játékkal.
Fogalmak	Tárgyak kiterjedésére, formai tulajdonságaira utaló kifejezések. <i>Viszonylagosság</i>, ellentét, ellentétes fogalmak. Hasonló és egyforma közti különbség, <i>mérés</i>, <i>méret</i>.

Témakör	2. Tájékozódás	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A hónapok nevének, évszakokhoz tartozásuknak, sorrendiségüknek biztos ismerete.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Térbeli viszonyokat felismerni és megfogalmazni játékos szituációban. Helymeghatározások megértése és érthető megfogalmazása. A balról jobbra és fentről le irány automatikus alkalmazása a különböző tevékenységek során. Soralkotás és írás során a balról jobbra irány spontán alkalmazása. A négy fő irányt megérteni és megbízhatóan alkalmazni. Napszakok neveit helyesen alkalmazni a spontán beszédben. Az aktuális nap, a tegnap és holnap meghatározása kis segítséggel. Az évszakok körforgását megérteni, szóbeli megfogalmazásokat és szimbólumokat sorba rendezni. Viszonyítások helyes és tudatos alkalmazása. Helyes igeidők tudatos használata spontán beszéd során. Spontán beszédben a viszonzszavak helyes alkalmazása.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Alatta, fölötte, előtte, mellette, mögötte. ❖ Közel, távol, fokozatokkal. ❖ Elöl, hátul, középben, eleje, közepe, vége. ❖ Alá, fölé, mellé, elé, mögé térben és vízszintes síkban. ❖ Fenn-lenn, fel-le. ❖ Bal-jobb, balra-jobbra. ❖ Helymeghatározások. ❖ Múlt, jelen, jövő, volt, van, lesz. ❖ Napszakok, napirend. ❖ Hét napjai. ❖ Évszakok, hónapok. ❖ Életkor fogalma. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Játékos gyakorlatok, helyzetek létrehozása, megváltoztatása, egyéni feladatok a tanterem tárgyaival. Nagymozgásos feladatok a szabadban, gurítás, dobás távolságának összehasonlítása. Soralkotás tanulókkal, játékokkal, fogalmak gyakorlása tárgyakon, jelölés feladatlapon. Cselekvések helyváltoztatással, tárgyakkal, utasítások követése, megfogalmazása, egymás hibáinak észlelése, javítása. Irányok gyakorlása nagymozgásokkal, cselekvésekkel, vízszintes síkba, feladatlapon. Bal-jobb gyakorlása nagymozgásokkal, táblánál végzett feladatokkal, eligazodás feladatlapon, nyíllal jelölt irányok megértése, betartása. Eligazodás 3x3-as négyzethálóban, meghatározott (bal felső, jobb középső stb.) hely megtalálása, illetve jelölt hely megnevezése. Irányjelző nyilak megfigyelése az utcán. Napi események közös felidézése, eseményképek önálló sorba rakása. Spontán beszélgetés, élmények, tervek megfogalmazása múlt, jelen és jövő idejű igékkel. Napi tevékenységek felsorolása segítséggel, eseményképek helyes sorrendbe rakása.

	Tevékenységek elhelyezése időben (fogmosás, kézmosás, átöltözés stb.). Napok sorrendjének gyakorlása, munkanapok, pihenőnapok megnevezése. Ünnepek, születésnapok elhelyezése az időben. Évszakok váltakozásáról tabló készítése. Képek nézegetése (különböző életkorú szereplők), öregek, fiatalok, gyerekek a családban.
Fogalmak	Hely- és iránymeghatározások, <i>fokok</i> (távol, távolabb, legtávolabb). Időjárással kapcsolatos kifejezések (fagy, hőség, vihar, köd). Időt jelölő fogalmak (tavaly, tavalyelőtt, alatt, közben, hajnal, éjszaka, kora délután, hétköznapi, munkanap, pihenőnap, ünnepnap, hétvége, vakáció). Aktuális köszönések. Időegységek nevei.

Témakör	3. Mennyiségek – Műveletek	Óraszám 64 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A hozzáadás következményének, logikájának felismerése.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
A hozzáadás-elvétel, bővítés-csökkentés logikájának megértése. Hozzávetőleg helyes becslés, mennyiségek reális megítélése. A tanult számjegyeket felismerése és írása. Az 1, 2, 3 számjegy, számkép és mennyiség felismerése, egyeztetése. Számfogalmat kialakítani 5-ig. Mennyiségek számlálása 5-ig mechanikusan. A 0 fogalmának megértése, a tanuló szókincsébe építése.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Sok, kevés, semmi, 0 fogalma, írása. ❖ Több, kevesebb, ugyanannyi. ❖ 1, 2, 3 számjegy ismertetése, írása. ❖ Mennyiségek létrehozása. ❖ Mennyiség, számkép, számjegy egyeztetése. ❖ Számkörbővítés 5-ig. ❖ Műveletek 5-ös körben. <i>Tevékenység</i> Halmazok létrehozása, tárgyak csoportosítása különböző szempontok szerint. Relációs jelek alkalmazása, mennyiségek átalakítása, azonos halmazok létrehozása, mechanikus számlálás ötös körben. Számlálási gyakorlatok, pótlás, hozzáadás, elvétel; tárgyakkal, feladatlapon, mennyiségek kirakása, számjegy hozzárendelése, vázolása, írása, gyakorlása. Mennyiségek kiegészítése tárgyakkal, rajzzal, számjegyek sorba rendezése, számjegyek keresése a környezetben.

	Önálló írásos feladatmegoldások 3-as körben. Összehasonlítás, viszonyítás, növelés, elvétel, becslés gyakorlása. Mechanikus számlálással halmazok létrehozása (5 elemig). Meghatározott mennyiség létrehozása elvétellel, hozzáadással. Számjegy, számkép, mennyiség azonosítása. 5 bontása tárgyakkal, 5 létrehozása pótlással, hozzáadással. 0 fogalma, létrehozása tárgyakkal, cselekvésekkel, illetve cselekvések hiányával.
Fogalmak	Sok, több, kevés, kevesebb, semmi, egyenlő, 1 és egyes, 2 és kettes stb. különbsége; növekvő, csökkenő sor, számkép, számjegy, hármassor, kettes sor, ritmikus sor, kettesével, párosával, hármassával, sorszámnevek, körülbelül, pontosan annyi, emelkedő sorrend, számszomszédok, páros, páratlan számok, nulla, semmi, volt, nincs, fogy, elfogy, üres, „Tegyéél hozzá!”, „Vegyél el!” „Tedd egyenlővé!”

Témakör	4. Összefüggések felismerése	Óraszám 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Direkt összefüggések felismerése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Hibák, hiányok észlelése, jelzése. Jól ismert környezeti tárgyakat főfogalom alá rendelni. Egyszerű összefüggéseket felismerni, megfogalmazni. A növekedés és csökkenés fogalmát megérteni, megfelelően alkalmazni a spontán beszédben.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Figyelemfejlesztő gyakorlatok. ❖ Emlékeztetfejlesztő játékok. ❖ Ok-okozati összefüggések. ❖ Növekvő, csökkenő számú halmazok. ❖ Gondolkodást fejlesztő gyakorlatok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Soralkotás. Felsorolásból idegen elem észlelése, jelzése. Vegyes halmazban változtatások, hiányok észlelése. Vegyes halmaz elemeinek csoportosítása különböző szempontok szerint. Hasonló képek között kisebb eltérések észlelése. Memória-játék. Tárgyak felismerése körülírás alapján. Hasonló ábrákon különbségek felfedezése. Különböző ábrákon azonos elemek felfedezése.	

	Meghatározott játék kitapogatása zsákban. Cselekvések késleltetett utánzása. Képolvasás során megfigyelt kép utólagos felelevenítése. Ellentét-párok gyűjtése. Tevékenységek logikai játékkal. Logikai hibák felfedezése rövid történetben, hibák megbeszélése, javítása.
Fogalmak	Különböző, hasonló, ugyanolyan, hiba, hibátlan, sorrend, hasonló-, ellentétes jelentésű szavak, sok, rengeteg, kevés, alig. Gyűjtőfogalmak: edények, írószerek, tisztaságszerek. oszlop, sor, bal, jobb, felső és alsó szomszéd, méret, szín, forma.

Elvárt tanulási eredmények a harmadik évfolyam végén	A tanuló képes ❖ nagyság szerint differenciálni; ❖ segítséggel megfogalmazni a méret alapján történő differenciálás eredményét; ❖ beépíteni szókincsébe a tanult kifejezéseket, fogalmakat; ❖ felismerni játékos szituációban térbeli viszonyokat; ❖ helyesen használni spontán beszédében a napszakok neveit, a viszonzszavakat. Ismeri és (segítséggel) helyesen alkalmazza az alapvető tér- és időbeli relációkat. A tanuló képes ❖ megérteni, és segítséggel alkalmazni a négy fő irányt; ❖ elhelyezni időben a rendszeres napi tevékenységeket; ❖ eseményképek segítségével napirendet összeállítani (értelmezéssel); ❖ meghatározni (kis segítséggel) az aktuális napot, ❖ segítséggel megérteni, és sorba rendezni szóban és szimbólumokkal az évszakok körforgását. Biztos számfogalom, a tanuló tárgyakat megbízhatóan számlál 3-as körben. A tanuló képes ❖ mennyiségi átalakításokat 3-as körben végezni; ❖ a növekedést és csökkenést manipulatív cselekvéssel produkálni automatikusan a balról jobbra és fentről le irányt különböző tevékenységek során alkalmazni; ❖ képes felismerni hasonlóságot, azonosságot, különbözőséget; ❖ észlelni feladatlapon különböző típusú „hibákat”, hiányosságokat; ❖ megszerzett tapasztalatokat, ismereteket (segítséggel) használni; ❖ megérteni alapvető fogalmakat ❖ sort alkotni különböző tárgyakkal, jelölni a sor elejét, végét, közepét.

	A tanuló képes ❖ megtalálni 3 megadott jellemző alapján a megfelelő elemet; ❖ nagyság szerint önállóan differenciálni; ❖ önállóan megfogalmazni a méret alapján történő differenciálás eredményét;

Elvárt tanulási eredmények a negyedik évfolyam végén	❖ felismerni az ellentét-párokat, felismeréseit helyesen alkalmazni a beszéd során; ❖ beépíteni szókincsébe a tanult kifejezéseket, fogalmakat; ❖ felismerni és megfogalmazni játékos szituációban térbeli viszonyokat; ❖ megérteni, és érthetően megfogalmazni helymeghatározásokat; ❖ helyesen használni spontán beszédében az igeidőket, a napszakok neveit, a viszonyszavakat. Ismeri és (segítséggel) helyesen alkalmazza az alapvető tér- és időbeli relációkat. A tanuló képes ❖ megérteni, és megbízhatóan alkalmazni a négy fő irányt; ❖ alkalmazni a spontán soralkotást, és írás során a balról jobbra irányt; ❖ elhelyezni időben a rendszeres napi tevékenységeket; ❖ eseményképek segítségével napirendet összeállítani (értelmezéssel); ❖ meghatározni (kis segítséggel) az aktuális napot, a tegnapi és a holnapi napot; ❖ megérteni, és sorba rendezni szóban és szimbólumokkal az évszakok körforgását. Biztos számfogalom, a tanuló tárgyakat megbízhatóan számlál 5-ös körben. A tanuló képes ❖ mennyiségi átalakításokat 5-ös körben önállóan végezni; ❖ a növekedés és csökkenés fogalmát érteni, spontán beszédében megfelelően alkalmazni; ❖ automatikusan a balról jobbra és fentről le irányt különböző tevékenységek során alkalmazni; ❖ képes felismerni hasonlóságot, azonosságot, különbözőséget; ❖ felfedezni, jelezni és javítani feladatlapon különböző típusú „hibákat”; ❖ megszerzett tapasztalatokat, ismereteket (segítséggel) használni; ❖ megérteni alapvető fogalmakat, feltenni spontán kérdéseket beszélgetés során; ❖ sort alkotni különböző tárgyakkal (balról jobbra), jelölni a sor elejét, végét, közepét.

5–6. évfolyam heti 3 óra

A tantárgy az erkölcsi nevelés területén az alkalmazkodó képesség megerősítésével, a fokozódó önfegyelemre, kitartásra neveléssel, a szabályok együttes létrehozásának megtapasztalásával járul hozzá.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a tantárgy az együttműködéssel történő munkavégzés gyakorlásával és a feladatmegosztási képesség kialakításával éri el.

A tanulás tanítása az önálló ismeretszerzés iránti igény fejlesztésével, a motivált, kitartó feladatvégzéssel valósul meg.

Témakör	1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Térirányok használata, helymeghatározás fejlesztése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Különbségeket észlelni, tárgyakat jellemezni megfelelő kifejezésekkel. ❖ Minta után felismerhető formákat másolni. ❖ Tanult formákat felismerni, megnevezni, differenciálni. ❖ Aránytalanságokat érzékelni és megfogalmazni munkavégzés során.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Formai tulajdonságok bővítése. ❖ Síkidomok és mértani testek körének bővítése. ❖ Méretek, arányok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Nagy-kicsi, vékony-vastag, lapos-mély-magas stb. fokozatai, összehasonlítások, párosítások, sorozatok létrehozása, különbségek érzékelhető ábrázolása rajzban, vágásban, gyurmázásban. Bonyolultabb formák egyeztetése, jellemzőik, felismerésük. Kocka, gömb, téglatest, henger, kúp megfigyelése, jellemzőik megfogalmazása. Hibás rajzon aránytalanságok felfedezése, javítása. Tevékenységek logikai játék elemeivel. Különböző formák létrehozása.	
Fogalmak	Alap-, közép- és felsőfokú melléknevek, szabályos, szabálytalan, félkör, körcikk, körív, csillag, kereszt, kúp, henger, téglatest, túl sok, túl rövid stb., oldalak, csúcsok, egyenes és görbe vonalak, lenyomat, az eredeti tárgy fordítottja.	

Témakör	2. Tájékozódás	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás alaprajzon segítségével.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Az alaprajz lényegének megértése, saját hely megtalálása a tanterem alaprajzán. A térkép lényegét, funkcióját megismerni. A naptár funkciójának, beosztásának megismerése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Tárgyak pontos helyének meghatározása. ❖ Tájékozódás a tanterem alaprajzán. ❖ Ismerkedés a térképpel. ❖ Eligazodás a naptárban. ❖ Életkor. ❖ Óra. ❖ Térirányok.	

Az életkorral kapcsolatos fogalmakat, kifejezéseket adekvátan alkalmazni. Különböző órákról időpontok leolvasása (mutató, digitális). Biztosan megkülönböztetni délelőtti és délutáni időpontokat. A bal és jobb irány megkülönböztetése készségszinten. Élménybeszámoló helyes sorrendben 5-6 eseményről.	❖ Események időbeli sorrendje. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Helyzetek felismerése, létrehozása, egyeztetése megfogalmazása. Utasítások pontos követése, valós helyzet felismerése, ábrázolása síkban. Tanterem bejárása, követése alaprajzon, berendezési tárgyak egyeztetése. Valóságos helyek jelölése alaprajzon és viszont. Megfigyelések az iskola környékének térképén, séták alkalmával látottak felidézése. Környező utcák, terek megkeresése a térképen. Egylapos naptáron hónapok megszámlálása, hetek, napok sokaságának érzékelése. Naptár beosztása, hónapok nevei, sorrendjük, számozásuk. Saját életkor, kisebb, nagyobb testvérek, szülők, nagyszülők életkora, képen szereplők életkorának becslése. Óra számlapjának tanulmányozása, kis- és nagymutató funkciója, járásának iránya, az óramutatók állása egész órakeret, nevezetes időpontok beállítása az órán. Másodpercmutató megfigyelése, egy percre tartó cselekvés (kar felemelése). Bal-jobb gyakorlása egymás mögött és egymással szemben. Az irányok megfigyelése az utcán, haladási irány. Eseményképek és személyes élmény mozzanatainak időrendi sorrendbe állítása.
Fogalmak	<i>Tükörkép, alaprajz, felülnézet, térkép, méret, arány, kicsinyítés, nagyítás, irány, utolsó előtti, innenső és túloldal, haladási irány, külső, belső kerületek, főútvonalak, mellékutcák, terek, közben, alatt, 1 hét, 1 hónap, 1 év múlva, 1 héttel ezelőtt, x perc múlva, x perccel múlt.</i> Életkorok megnevezése újszülöttől idős korig.

Témakör	3. Mennyiségek – Műveletek	Óraszám 80 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Műveletek alapozása. Páros-páratlan számok megkülönböztetése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Számsor megbízható ismerete (0-10), a növelés és csökkentés	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Mennyiségek meghatározása, összehasonlítása.	

folyamatának, eredményének megértése. Számjegyeket megbízhatóan felismerni, és felismerhetően írni. Egyszerű műveleteket elvégezni irányítással, segédeszközökkel. Páros és páratlan mennyiségeket felismerni. A sorszámneveket helyesen alkalmazni a spontán tevékenységek során.	❖ Számkörbővítés 10-ig. ❖ Számjegyek írása. ❖ Műveletek. ❖ Páros és páratlan számok. ❖ Sorszámnevek. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Számlálás hozzáadással és elvétellel oda-vissza. Mennyiségek összehasonlítása. Relációs jelek. Számkép kirakása, számjegyek ismertetése, egyeztetése számképpel. Mennyiséggel, számjegyek írása, sorba rakása, számegyenes készítése, beszámozása 10-ig. Műveleti jelek ismertetése, gyakorlása, összeadások, kivonások, pótlások, bontások. Műveletek végzése segédeszközökkel és fejben. Egyszerű szöveges feladatok. Műveletek írása diktálás után. Páros számok fogalma, halmaz felezése, harmadolása. Maradék fogalma. Sorszámnevek jelölése.
Fogalmak	Növekedés, csökkenés, meg, + plusz, -ból, – mínusz, összeg, = egyenlő, marad, eredmény. Számjegy és mennyiség összefüggése. Páros, páratlan, maradék, előlről, hátulról, középről, két széléről. Műveletvégzéshez kapcsolódó cselekvések: aláhúzás, bekarikázás, áthúzás, jelölés, javítás.

Témakör	4. Mértékegységek, méretek, pénz	Óraszám 64 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Mértékegységek nagyságrendjének helyes megválasztása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
A nagyságrendbeli különbségeket megérteni a méter és centiméter (m és cm) között. Nehezebb, könnyebb súlyt differenciálni (min. 1/2 kg-os különbség esetén). Nagyságrendbeli különbséget megérteni a mértékegységek között. A pénzürmék egymáshoz	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Hosszúság mérése. ❖ Súly mérése. ❖ Térfogat mérése, mértékegységei. ❖ Pénz. ❖ Hőmérséklet. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Mérések a környezet tárgyain. Meghatározott méretű vonalak rajzolása. Becslés, mérés mérőszalaggal a teremben. Km fogalma, nagyságrendjének érzékelése (séta).	

viszonyított értékének, a darabszám és az érték különbözőségének megértése. Számtani műveleteket végezni a pénzhasználat területén. A hallott meteorológiai jelentések értelmezése.	Összeadások, kivonások hosszsmértékekkel. Nagyságrendi különbség érzékelése (liszt, fűszer, gyógyszer mérése). Saját súly mérése személymérlegen, becslés, összehasonlítás. Gramm, dekagramm, kilogramm nagyságrendjének érzékelése élelmiszerek mérésével. Csomagolt áruk súlyának leolvasása, ellenőrzése. Liter, deciliter nagyságrendjének érzékelése. Mérések folyadékokkal. Számolási feladatok különböző mértékegységekkel. Pénzérték (5, 10 forintos) értéke, értékük egymáshoz viszonyítása, pénzérték váltása, meghatározott összeg kiszámolása 10-es körben. Hőmérséklet fogalma, mérése, hőmérő működése, leolvasása. Szöveges feladatok.
Fogalmak	Mérésekkel, mértékegységekkel kapcsolatos fogalmak, rövidítések. Pénzérték értéke, darabszám és érték viszonya.

Témakör	5. Összefüggések felismerése	Óraszám 32 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Direkt összefüggések felismertetése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Érdeklődő hozzáállás, kérdések spontán megfogalmazása, információk tudatos gyűjtése a séták során. Feladatok végzése egyre nagyobb önállósággal. Rávezetéssel a sorozat szabályainak megállapítása.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Számok a mindennapi életben. ❖ Megfigyelések az utcán. ❖ Figyelemfejlesztő játékok. ❖ Logikai feladatok. <i>Tevékenység</i> Mértékegységek helyes használata és a hibás alkalmazás javítása. Hátszámok növekedése, csökkenése, páros és páratlan oldal. Jelzőtáblák, útbaigazító jelzések; kirakatnézés, árak (akciós ár, negatív szám). Társasjátékok dobókockával, dominózás. Memória-játék, puzzle, pótlások ritmikus sorban. Számsorban, egyénre szabott feladatsor végzése, ellenőrzése, javítása. Ok-okozati összefüggések felismerése, megfogalmazása eseményképpel kapcsolatban.	

	Növekvő, csökkenő számsor folytatása.
Fogalmak	<i>Növekvő, csökkenő sorrend, véletlen, szabály, oda illik, sorrend, páros oldal, páratlan oldal, különböző mértékegységek, olcsó, drága, akció. Személy, helyszín, időpont és kérdőszavai. Tő- és sorszámnevek.</i>

Elvárt tanulási eredmények az ötödik évfolyam végén	A tanuló képes ❖ felismerni, differenciálni, megnevezni, felismerhetően másolni minta után tanult formákat; ❖ munkavégzése során észlelni különbségeket ❖ felismerni a hasonlóságot az alaprajz és a térkép között ❖ eseményképeket sorba rendezni, néhány szóval kommentálni; ❖ spontán beszédben az időbeli fogalmakat helyesen alkalmazni; ❖ megkülönböztetni a bal és jobb irányt; ❖ figyelmesen közlekedni az utcán, és felfedezni a tanult ismeretek gyakorlati előfordulását; ❖ megbízhatóan felismerni, és felismerhetően írni a számjegyeket; ❖ számlálni 10-es körben, műveleteket önállóan végezni 5-ös körben ❖ elvégezni segédeszközökkel, irányítással egyszerű műveleteket, ❖ a sorszámneveket segítséggel alkalmazni tevékenysége során; ❖ viszonylag tartós figyelemkoncentrációra, kitartó feladatvégzésre; ❖ segítséggel felismerni direkt összefüggéseket, ❖ segítséggel eligazodni sorok és oszlopok között, és képes az oszlopok és sorok egyidejű figyelembevételére.

Elvárt tanulási eredmények a hatodik évfolyam végén	A tanuló képes ❖ felismerni, differenciálni, megnevezni, felismerhetően másolni minta után tanult formákat; ❖ munkavégzése során észlelni különbségeket, megfelelő kifejezéssel jellemezni a tárgyakat, érzékelni és megfogalmazni az aránytalanságokat; ❖ felismerni lakóhelye, Budapest és Magyarország térképét, az irányokat, égtájakat segítséggel meghatározni; ❖ felismerni a hasonlóságot az alaprajz és a térkép között, érteni az alaprajz lényegét, saját helyét megtalálni a tanterem alaprajzán; ❖ eseményképeket (öttnél többet) sorba rendezni, beszámolni, néhány szóval kommentálni; ❖ spontán beszédben az időbeli fogalmakat helyesen alkalmazni; ❖ megkülönböztetni a bal és jobb irányt készség-szinten; ❖ figyelmesen közlekedni az utcán, és felfedezni a tanult ismeretek gyakorlati előfordulását; ❖ megbízhatóan felismerni, és felismerhetően írni a számjegyeket; ❖ megbízhatóan számlálni 10-es körben, műveleteket önállóan végezni 10-es körön belül; ❖ elvégezni segédeszközökkel, irányítással egyszerű műveleteket, felolvasni az írásban elvégzett műveleteket;

	❖ a sorszámneveket helyesen alkalmazni spontán tevékenysége során; ❖ eligazodni segítséggel a leggyakoribb mértékegységek használatában, méréseket tudatosan és pontosan végezni; ❖ viszonylag tartós figyelemkoncentrációra, kitartó feladatvégzésre; ❖ felismerni direkt összefüggéseket, logikus gondolkodást igénylő feladatok iránt érdeklődik; ❖ rávezetéssel megállapítani a sorozat szabályát; ❖ biztosan eligazodni sorok és oszlopok között, és képes az oszlopok és sorok egyidejű figyelembevételére.

7–8. évfolyam

heti 3 óra

A tantárgy a fejlesztési feladatok közül fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben a szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodási képesség megerősítésével, a fokozódó önfigyelemre, kitartásra neveléssel, a társak feladatvégzése és próbálkozásai közben a türelmes várakozásra neveléssel.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a kitartó együttműködéssel történő munkavégzés megerősítésével; a gazdasági és pénzügyi nevelést játékokon keresztül, vásárlások segítségével, a pénz értékének, szerepének megismerésével; a pénz használatával kapcsolatos feladatokkal segíti a matematikai ismeretek alkalmazását.

A tanulás tanításának fejlődése az önálló ismeretszerzéssel, a feladatok végrehajtásában többféle megoldás keresésével és megtalálásával, a belső igény kialakításával teljessül.

Témakör	1. Tájékozódás	Óraszám 26 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az óra és az időmérés fogalmainak spontán alkalmazása beszédben.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Lényeges információkat megfigyelni, összegyűjteni és összefüggően elmondani. Felismerni lakóhelye térképét. Felismerni Magyarország térképét, nagyobb tájegységeit. Ismerni az égtájakat. Spontán beszédben helyesen használni a megfelelő időegységeket. Érteni az időegységek különböző nagyságrendjét.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Tájékozódás a közvetlen környezetben. ❖ Tájékozódás az iskola területén. ❖ Irányok gyakorlása. ❖ Ismerkedés a tágabb környezettel. ❖ Földrajzi atlasz – térkép. ❖ Égtájak. ❖ Időmérés, az óra. ❖ Eligazodás a naptárban. ❖ A hét napjai. Napirend. ❖ Életkor. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Helyiségek megtalálása emelet és ajtószám alapján. Tanterem alaprajzának lerajzolása. Fénykép nézegetése különböző nagyításokban, részletek összehasonlítása, arányok megfigyelése.	

Reális és irreális terveket, elképzeléseket mérlegelni a jövőre vonatkozóan.	Saját település térképének tanulmányozása, iskolánk, lakóhelyünk megkeresése. Az otthon és az iskola közti útvonal „bejárása”. Magyarország térképének tanulmányozása. Földgömb nézegetése. Európa fogalma, Magyarország elhelyezkedése, határai. Térkép méretének összehasonlítása, arányok, lépték. A négy égtáj megnevezése, felírása, gyakorlása. Egy hetes időtartam. Eligazodás az óra számlapján, tájékozódás napon, órán belüli időegységekben, időegységek periodikus változásainak megértése. Saját- és környezetből ismert személyek életkora, különböző életszakaszok elnevezései. Beszélgetés emlékekről, jelenről, tervekről.
Fogalmak	Térkép, alaprajz tanulmányozásakor felmerülő fogalmak. Alagsor, földszint, emelet, padlás, jobbra, balra, szemben, hátunk mögött, kanyar, előtér, aula, tömegközlekedés, autó, parkoló. Időegységek, időbeli távolságok, időtartamok: jövő hét, múlt hónap, tegnapelőtt, holnapután, munkaidő, éjjel-nappal, egy órája, egy óráig, egy órán keresztül, egy óra múlva, egy hete, két hónapja.

Témakör	2. Mennyiségek – Műveletek	Óraszám 90 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A számjegyek és műveleti jelek írása, olvasása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Műveleteket végezni önállóan, segédeszközökkel, kevés hibával. Felismerni, kimondani, diktálásra leírni kétjegyű számokat, egymáshoz viszonyított értéküket megállapítani. Összeadni kétjegyű számokat tetszőleges segítséggel (szükséges). Írásbeli összeadást (2 tag) és írásbeli kivonást végezni (tízestlépés nélkül).	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Összeadás, kivonás, pótlás, bontás 10-es körben. ❖ Számkör bővítése 20-ig. ❖ Műveletek 20-as körben. ❖ Számkör bővítése 100-ig. ❖ Műveletek 100-as körben. ❖ A számológép. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Halmazok számlálása, bővítése egyesével. Számok leírása, összehasonlítása. Bontások, pótlások, kivonások tízesátlépéssel, több tényezőssé összeadások egymás mellé és egymás alá írva. Azonos tagok összeadásai során szorzás megemlítése. Műveletek kerek tízesekkel, kétjegyű számok növelése, csökkentése tízesekkel. Tízestlépés. Helyi érték jelentése!	

Elvégezni a négy alpműveletet, az eredményt ellenőrizni becsléssel és fejben (írásban).		Az eddig tanult műveletek gyakorlása egyre magasabb számkörben. Műveletek végzése, eredmények értelmezése. Szöveges feladatok.	
Fogalmak	Ismétlés, gyakorlás, számok, kétjegyű szám, helyi érték, összeg, maradék, kivonás, összeadás, számológép billentyűi, körülbelül, becslés, számjegyek, 10-es, 100-as helyi értéke, helyi érték, maradék, szorzás, osztás.		
Témakör	3. Mértékegységek, mérések, pénz		Óraszám 70 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A pénz használatának, fontosságának és a pénz kezelésének megértése.		
Fejlesztési feladat		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
A tanuló környezetében található tárgyakon pontos mérést végezni. A mennyiség állandóságának megértése. Megérteni, hogy a nagyság és a súly között nincs feltétlenül összefüggés (könnyű és nehéz). Az árakat nagyságrendileg differenciálni. Megtanulni a pénz gondos megőrzésének, megbecsülésének fontosságát. Kis segítséggel tájékozódni az időpontok között.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Hosszmértékek: méter, centiméter, kilométer. ❖ Űrmértékek: liter, deciliter. ❖ Súlymértékek: kilogramm, dekagramm. ❖ A pénz. ❖ Jövedelem, takarékoskodás, pénzügyek kezelése. ❖ Időmérés: naptár, óra. <i>Tevékenység</i> Mérések mérőszalaggal, hozzáadás, levonás, meghatározott hosszúságok bejelölése, km-es távolságok autóstérképen és a valóságban (sebesség és távolság összefüggései). Térbeli tárgyak 3 adatának lemérése. Mennyiségállandóság szemléltetése folyadékméréssel. Súly növekedésének, csökkenésének megfigyelése hozzáadáskor, elvételkor háztartási mérlegen. Megfigyelések a különböző anyagok fajsúlyával kapcsolatban. 5, 10, 20 Ft-os pénzérmék felismerése, értékük. Meghatározott összeg kiszámolása többféleképpen. Összegek leírása diktálás után. Egyszerű szöveges feladatok felállítása, megoldása, megválaszolása. Papírpénzek felismerése, nagyságrendjük. Fizetés, nyugdíj, járadék, segély, rendszeres és alkalmi jövedelem, pénzkezelés, banki műveletek. Időpontok megállapítása, leírása, kiolvasása. Lapozgatás tv-újságban, dátumok, időpontok olvasása.	

Fogalmak	Hosszúság, szélesség, átmérő, kerület, távolság, sebesség, liter, deciliter, késhegynyi, evőkanálnyi, kiskanálnyi, különböző mennyiség-meghatározások, forint, Ft. rövidítés, +, –, plusz, mínusz, összeg, maradék, olcsó, drága, óra, perc, de., du., este, mértékegységek és használati területük, vásárlás, árak, pénztárblokk, fizetés, visszajáró pénz, vásár, akció, árszállítás, különböző jövedelemforrások, fizetnivalók.

Témakör	4. Összefüggések felismerése	Óraszám 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Feladatmegoldás megtervezése logikai úton, az eredmény értékelése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Felnőtt irányítása nélkül közös játékokban részt venni a szabályok betartásával, konfliktusok elkerülésével. Felfedezni és megfogalmazni a logikai hibákat. Feladatot önállóan megérteni, megtervezni, kiszámolni, megválaszolni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Figyelemfejlesztő gyakorlatok és játékok. ❖ Gondolkodást fejlesztő gyakorlatok. ❖ Szöveges feladatok. <i>Tevékenység</i> Társasjátékok, vetélkedők, pontozásos versenyek villámkérdésekkel váltott témákban. Memória-játék, puzzle. Gondoltam egy számot... Történetben hibák felfedezése (irreális időpont, mértékegység, életkor stb.). Ábra kiszámolása, másolása négyzethálón. Logikai hiba felfedezése történetben, rajzban. Szöveg értelmezése, megfelelő művelet helyes megválasztása. Több lépcsős feladatok megoldási terve, a lépések végrehajtása, részeredmények értelmezése.	
Fogalmak	<i>Munka – fizetés, szerencse – nyeremény, tükrözés, bal-jobb oldal, fejtörő, vetélkedő, pontverseny, győztes, időtartam;</i> <i>olcsóbb – drágább, irány, távolság, szabály, sorrend, mértékegységek, mérőeszközök nevei, létszám, mennyiség, méret, időtartam fogalmak megfogalmazása, részeredmények, ellentétes műveletek (+,–).</i>	

Elvárt tanulási eredmények a hetedik évfolyam végén	A tanuló rendelkezik alapvető ismeretekkel az égtájakról. ❖ Felismeri Magyarország térképét. ❖ Tájékozódik a mindennapi tevékenységek szintjén. A tanuló képes ❖ biztosan eligazodni, üzeneteket, küldeményeket megbízhatóan átadni az iskolán belül; ❖ lényeges információkat megfigyelni, összegyűjteni és összefüggően elmondani; ❖ műveleteket végezni egyre önállóbban, segédeszközökkel kis hibaszázalékkal, ismeri a számológép funkcióját, használatának alapjait; ❖ egyre magasabb szinten, egyre nagyobb önállósággal megoldani elemi számolási feladatokat; ❖ feladat önálló kiszámolására, megválaszolására; ❖ feladatát kitartóan, igényesen végezni; ❖ a környezetében levő tárgyakon pontos mérést végezni, alapvető jártassággal rendelkezik a tanult mértékegységek terén; ❖ megérteni az időegységek különböző nagyságrendjét, a gyakorlatban alkalmazni az idő- és térbeli tájékozódási készségét. ❖ Elemi ismeretekkel rendelkezik a pénzzel kapcsolatban (értékek összehasonlítása, nagyságrendbeli megkülönböztetése). A tanuló képes ❖ az árakat nagyságrendileg differenciálni (200 Ft alatti, 1000 Ft feletti (négyjegyű összegek)); ❖ felnőtt irányításával közös játékban részt venni a szabályok betartásával, konfliktusok elkerülésével; ❖ keresni, felismerni, megfogalmazni az összefüggéseket a logikai gondolkodás elvárható szintjén, felfedezni és megfogalmazni a logikai hibákat.

Elvárt tanulási eredmények a nyolcadik évfolyam végén	A tanuló rendelkezik alapvető ismeretekkel az égtájakról. ❖ Felismeri saját települése és Magyarország térképét. ❖ Megbízhatóan tájékozódik a mindennapi tevékenységek szintjén. A tanuló képes ❖ biztosan eligazodni, üzeneteket, küldeményeket megbízhatóan átadni az iskolán belül; ❖ lényeges információkat megfigyelni, összegyűjteni és összefüggően elmondani; ❖ reális terveket, elképzeléseket alakítani a jövőre vonatkozóan; ❖ műveleteket végezni önállóan, segédeszközökkel kis hibaszázalékkal, ismeri a számológép funkcióját, használatának alapjait; ❖ egyre magasabb szinten, egyre nagyobb önállósággal megoldani elemi számolási feladatokat; ❖ eladat önálló megértésére, megtervezésére, kiszámolására, megválaszolására; ❖ feladatát kitartóan, igényesen végezni; ❖ a környezetében levő tárgyakon pontos mérést végezni, alapvető jártassággal rendelkezik a tanult mértékegységek terén; ❖ megérteni az időegységek különböző nagyságrendjét, a gyakorlatban spontán alkalmazni az idő- és térbeli tájékozódási készségét. ❖ Elemi ismeretekkel rendelkezik a pénzzel kapcsolatban (értékek összehasonlítása, nagyságrendbeli megkülönböztetése). A tanuló képes ❖ megtanulni a pénz gondos megőrzését, megbecsülését, a gyakorlatban használni (segítséggel) a pénzt mint fizetőeszközt; ❖ az árakat nagyságrendileg differenciálni (200 Ft alatti, 1000 Ft feletti (négyjegyű összegek)); ❖ felnőtt irányítása nélkül közös játékban részt venni a szabályok betartásával, konfliktusok elkerülésével; ❖ keresni, felismerni, megfogalmazni az összefüggéseket a logikai gondolkodás elvárható szintjén, felfedezni és megfogalmazni a logikai hibákat.

JÁTÉKRA NEVELÉS

A tantárgy célja elérni, hogy a tanuló egyre jobban ismerje meg a játék folyamán környezetét, a tárgyakat, jelenségeket, építsen kapcsolatot társaival és a felnőttekkel, fejlessze kommunikációs készségét.

Használja adekvátan, az érzékszervek intenzív fejlesztésével a játéktárgyakat (vigyázzon rájuk és tartsa rendben azokat).

A pedagógusnak meg kell teremteni annak lehetőségét, hogy a középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló tanuljon meg alkalmazkodni az osztályközösséghez, elfogadja a közösség szabályait, egyre tudatosabban és pontosabban tartsa be a szabályjátékokban a szabályokat.

Kellő motivációval kell kialakítani érdeklődését a játszóeszközök iránt, fejleszteni kreativitását, ízlését, esztétikai érzékét, fantáziáját, törekedve arra, hogy fejlődjön téri orientációs képessége és a környezetben való tájékozódása. Segítséggel tájékozódjon a játékok és játékszerek között, tudjon hosszabb ideig rendeltetésszerűen foglalkozni egy-egy játékeszközzel.

Didaktikus játékok segítségével fejlődjenek kognitív funkciói, beszédkésztsége és a szókincse. Az elemi konstrukciós játék során fejlődjön figyelme, képzelete, emlékezete, gondolkodása, finommotorikája, manuális készsége. Aktívan és szívesen vegyen részt a mozgásos játékokban, próbálja az egyenletes lüktetést követni.

A játéktevékenységek feladatai játéktípusonként:

Gyakorló játék: az a játéktevékenység, amelyen keresztül a tanuló különböző képességeit gyakorolja. Ebben a tevékenységben a szerzett tapasztalatok nagymértékben fejlesztik a szenzormotoros funkciókat.

Feladata:

- ❖ hang és beszéd játékos gyakorlása,
- ❖ mozgást gyakorló játékok alkalmazása,
- ❖ játékszerek, eszközök rakosgatásával történő tevékenykedtetés,
- ❖ játéktevékenység különböző anyagokkal,
- ❖ adott tárgyakkal (pl. kockák, labda) való közvetlen tevékenységen keresztül a tárgyak rendeltetésének (pl. kockából építeni lehet), tulajdonságainak megismerése.

Konstrukciós játék: a manipulációs gyakorlójátékok spontán folytatása, a szerepjáték egyik fajtája. Az egyik olyan játéktevékenységi forma, amelyben a gyerekek a felnőttek szerepét, tevékenységét sajátos játékkörülmények között, általánosított formában, képzelete segítségével, felnőttek által használt tárgyak helyettesítésére szolgáló játékeszközökkel újra alkotja.

Feladata:

- ❖ a tárgyak használata közben tovább fejlődjenek érzékszervei,
- ❖ minél pontosabban figyel meg a környező világot, annál pontosabb a „konstruálás”, fontos feladat tehát a lehető legpontosabb megfigyeltetés,
- ❖ képzelet fejlesztése,
- ❖ gondolkodás fejlesztése,
- ❖ manuális készség fejlesztése.

Szerepjáték: a témát különböző életszakaszokban más és más hordozza. Első életszakasz: a cselekvés, később a tárgy, legkifejlettebb formájában pedig a szerep.

Feladata:

- ❖ a különböző élmények legösszetettebb formában való lejátszása,
- ❖ képzelet fejlesztése,
- ❖ közösségi kapcsolatok fejlődése /együttjátás/,
- ❖ megfigyelések pontosítása,
- ❖ gondolkodás fejlesztése,
- ❖ beszédképesség fejlesztése,
- ❖ érzelmek egészséges elrendezése,
- ❖ játékokkal való adekvát bánásmód,
- ❖ esztétikai érzékek fejlesztése.

Didaktikus játék: módszer az ismeretek, tapasztalatok bővítésére. Oktatási célok szolgálatába állítható. Sérült gyerekek nevelését ellátó iskolában a didaktikus játék a különböző tantárgyak tanításában a játékosságot segíti elő (pl. számolás-mérés tárgyban páratlan-páros tanításánál játékos párosítások).

Feladata:

- ❖ a tárgyak kapcsolatba hozása egymással,
- ❖ ismeretek pontosítása, bővítése,
- ❖ gondolkodás fejlesztése,
- ❖ térbeli elhelyezkedés megismertetése,
- ❖ időfogalom fejlesztése,
- ❖ szocializációs készség fejlesztése.

Spontán játék: szabadon választott játékkal való játék, szünetekben, délután.

Feladata: ugyanaz, ami a többi játékfajtnál, de mindent a gyerek határoz meg, ő kezdeményez, választ játékot stb.

Szabályjáték: különböző szabályok betartásán alapuló játék. A szabály meghatározza a játék kezdetét, befolyását, befejezését. Kifejezetten közösségi játékforma.

Feladata:

- ❖ figyelemfejlesztés,
- ❖ fegyelmezettségre nevelés,
- ❖ testi fejlesztés, nagy mozgások koordinálása,
- ❖ szocializáció fejlődésének segítése,
- ❖ értelmi fejlesztés (gondolkodás, figyelem, emlékezet),
- ❖ ismeretek, felidézések készsége (pl. Mi változott meg?).

Szabadban játszható játékok: minden játékfajta játszható a szabadban, a mozgásos játékok esetében különösen indokolt a külső helyszín választása.

Feladata: a külső környezet megismerése a játékon keresztül.

1–2. évfolyam heti 2+1 óra

A játékra nevelés tantárgy az erkölcsi nevelésben kiemelt szerepet játszik a közösségi játékokban megjelenő segítőkészség és önfegyelem viselkedési formáinak megalapozásával, a játékeszközök igazságos elosztásának gyakorlásával, a tevékenység idejének megismerésével, az együttjátszás képességének kialakításával, a játék menetében a türelem gyakorlásával, a siker és a kudarc feldolgozási képességének fejlesztésével.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés területének fejlesztését segíti a környezetben való tájékozódás erősödése, a hagyományos népi gyermekjátékok, mondókák, népmesék, közmondások megismerése.

Az önismeret és a társas kultúra az alkalmazkodóképesség fejlesztésével, a közösségi játékban kulturált, kontrollált magatartás kialakításával, a játéktárgyak megosztási képességének fejlesztésével, mások igényeinek figyelésére ösztönzéssel és az érzelmi megnyilvánulások felismerésével és megértésével fejlődik.

A testi és lelki egészségre nevelés területén a tantárgynak fontos szerepe van mozgásos játékok közben a finommotorika, az ügyesség, a gyorsaság, a kitartás fejlesztésében, a játéktevékenység feszültségoldó hatásának felhasználásában, a lelki egészség és a saját és társai testi épségének megvédése érdekében az elővigyázatosságra felkészítésben.

A családi életre nevelést játék közben a családi élet szerepeinek megismertetése, elmélyítése, az esetleges feszültségek feloldását a szerepjátékok támogatják.

Témakör	1. Gyakorló játék	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Testmozgások megfigyelése, utánzása, mozgáskoordináció fejlesztése különféle tevékenységekkel.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Felismerni a különböző tárgyak hangját, majd a hangot adó tárgyat megmutatni. Bekapcsolódni a játékos utánzó gyakorlatokba. Együttműködés, odafigyelés különböző járások közben a társakra. Bekapcsolódni kéz- és ujj-játékokba. A labdát gurítgatni, eldobni. A földön kúszó-mászó gyakorlatokat végezni, alacsonyabb lejtőn fel-, lemászni. Játszani rövidebb ideig elmélyülten kockákkal,	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Hallásfejlesztés, hang és beszéd játékos gyakorlása: hangforrások megfigyelése. ❖ Beszédfejlesztés, artikulációs gyakorlatok. ❖ Játékos utánzási gyakorlatok, énekes, játékos mondókák utánzó mozgással. ❖ Kéz- és ujj-játékok. ❖ Húzások, labdagyakorlatok. ❖ Kúszás, mászás, ugrálás, feltérdelés, felülés. ❖ Forgások, forgatások, egyensúlygyakorlatok. ❖ Páros lábon ugrálás játék közben. ❖ Fogások – látás-fogás koordináció kialakítása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i>	

Montessori- eszközökkel. Nagyobb gyöngyöt felfűzni borszalagra, damilra (hüvelyk- és mutatóujj együttes mozgásának differenciáltsága). Felismerni különböző tárgyak hangját bekötött szemmel, majd megmutatni, illetve megnevezni azokat.	Ajak-, arc-, nyelvjátékok. Hangfelismerés, hallásfejlesztés kockákkal, csörgőkkel, haranggal, a gyerek kelt hangot. Hangok gyakorlása (állathangok, harang) utánzása, játékokkal való ismerkedéskor (autó hangjának utánzása tologatás közben). Hintáztatás (eleinte felnőtt térdén), integetés, kéz- és ujjgyakorlatok (mondókákkal kísérve). Húzogatások, tologatások gördeszkán. Tárgyak rakosgatása. Kockák egymás mellé, egymásra rakása. Gyöngyfűzés szabadon, nagyobb méretű gyönggyel. Homokozás, homok töltése egyik vödörből a másikba, kavicsok rakosgatása.
Fogalmak	A tevékenységek, tárgyak megnevezése.

Témakör	2. Konstruktív játék, manipulációs gyakorlójáték	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Húzó, dugó, csavaró, toló mozdulatok tudatos alkalmazása.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Elfoglalni magát fakockával rövidebb ideig, elmélyülten rakosgatni, eleinte vízszintes irányban. Összeilleszthető síkidomokból kisebb építményeket készíteni, 2-3 elemet használva. Golyókat, pálcikákat használni. 3-4 játékeszközt megismerni, rendeltetéseinak megfelelően használni. Saját elgondolásokat megvalósítani, a véletlenszerűen épített konstrukciókat utólag megnevezni.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Építőkockából egyszerű konstrukció készítése. ❖ Összeilleszthető síkidomok használata. ❖ Golyók, pálcák használata. ❖ Játékszerszámok használata. ❖ Előre gyártott elemekből konstruálás (a rendelkezésre álló építőjátékkal). <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Fakocka rakosgatása, építkezés vízszintes irányban – egyenes vonal végigrakása kockával a szőnyegen. Összeilleszthető síkidomokból térbeli konstrukció építése 2-3 elem felhasználásával. Kisebb térszerkezet építése golyókból, pálcikákból.

	Játékszerszámok próbálgatása, pl. kalapács, seprű. Spontán építés tetszés szerint, az építmény utólagos megnevezése. Egyszerűbb konstrukciók létrehozása (a rendelkezésre álló építőjátékból).
Fogalmak	Ház, kalapács, seprű, torony, vár, híd, vonat, golyó.

Témakör	3. Szerepjáték	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Azonosulás a választott szereppel.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Szabadidőben a rendelkezésre álló eszközöket felhasználva eljátszani a környezetében zajló eseményeket, kezdetleges szinten. Elfoglalni magát a meglévő, illetve a készített bábokkal.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Természeti és társadalmi környezet hatásainak eljátszása. ❖ Gyerekhez közel álló felnőttek munkája, tevékenységei, környezetben történő váratlan események eljátszása. ❖ Spontán bábozás. ❖ Mese dramatizálása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Napi tevékenységek eljátszása. Szülők munkájának, illetve otthoni tevékenységének eljátszása. Különböző szakmák eljátszása, pl. eladó, fodrász, sofőr, postás. Kirakott, illetve barkácsolt bábokkal bábozás.
Fogalmak	Otthon, iskola, reggel, dél, este, reggeli, ebéd, vacsora, anya, apa, 2-3 foglalkozás, pl. orvos, tanító stb. Kanál, pohár, fésű, autó, baba, telefon, szappan, törülköző, 2-3 gyümölcs, illetve zöldség neve, <i>tanult mesék szereplői</i> .	

Témakör	4. Didaktikus játék	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Fogalom – tárgy – tárgykép asszociáció gyakorlása.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Differenciálni 2-3 féle anyagot, hangot, ízt, szagot. 2-3 formát egyeztetni, feltűnőbb azonosságokat és különbségeket észrevenni. 2 részből álló képet szétszedni, később összerakni. Sorba rendezni pár mondatos mese képeit. Egy (több) információt tartalmazó kérést végrehajtani. Kiválasztani több tárgyból, képből a megnevezettet. Színeket egyeztetni. 2 elemből ritmikus sort alkotni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> A megismerő tevékenység fejlesztését szolgáló didaktikai játékok: ❖ ÉRZÉKELEST fejlesztő játékok: tapintás fejlesztése. Hallási figyelem, diszkrimináció fejlesztése. Ízlelés, szaglás fejlesztése. ❖ FIGYELEM, EMLÉKEZET fejlesztése: figyelem tartósságának, terjedelmének fejlesztése. A gondolkodás fejlesztését szolgáló didaktikai játékok. ❖ ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség. ❖ LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. ❖ IDŐFOGALOM fejlesztése. ❖ BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok. Beszédfejlesztő didaktikai játékok. ❖ Játékos ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. ❖ SZÓKINCSfejlesztés. Kultúrtechnikák tanításával kapcsolatos didaktikai játékok: ❖ SZÁMOLÁS-MÉRÉS és OLVASÁS-ÍRÁS körében használatos didaktikai játékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tapintás-párosítások tapintással, lekötött szemmel ízlelése, szaglása, majd megmutatása, melyik volt, amit értékelték. Saját hang felismerése magnóról. Zörgetéssel egyforma dobozokban lévő tárgyak hangjainak differenciálása. Funkcionálisan összefüggő képek egyeztetése, hiányok pótlása. Rövid mesék képeinek sorba rendezése, lejátszása instrukciók alapján. Egy információt tartalmazó kérések végrehajtására utaló játékok játszása. Kirakott tárgyakból egy adott tárgy kiválasztása /szókincs bővítés/. Játékos színegyeztetések, párosítások, válogatások, játékos összehasonlítások. Ritmikus sorok alkotása 2 elemből. Különböző vonalak, minták kilépegetése, kirakása játékokkal. Barkochba-játék játszása. Játékos instrukciók követése, analógiás sorok kirakása – több dologból több egyforma

	kiválasztása, kép-tárgy egyeztetése, szín, forma egyeztetése. Mennyiségek játékos összehasonlítása, összemérése.
Fogalmak	Különböző játékok során használt tárgyak, ízek, szagok. Környezetünkben lévő hangok közül néhány. Alapvető formák.

Témakör	5. Szabályjáték	Óraszám 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű szabályok felismerése, megértése és betartása.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Bekapcsolódni az egyszerűbb szabályjátékokba és együttműködni társaival. 3-4 körjáték, párválasztó ismerete. Betartani a szabályt egyszerűbb értelemfejlesztő szabályjátékokban. 5-10 percig elmélyülten foglalkozni játékkal.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Mozgásos szabályjátékok. ❖ Értelemfejlesztő szabályjátékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Gyakorló és szerepjátékok játssza, amelyekben a műveletek mozzanatai megadott sorrendben követik egymást. Páros játékok játssza először felnőttel, majd egy társsal. Egyszerűbb csoportos mozdulatjátékok – körjátékok, párválasztók játssza. Érzékelést fejlesztő játékok játssza. Megfigyelést fejlesztő játékok játssza, pl.: Mi változott meg? – játék három tárggyal. Figyelmet fejlesztő szabályjátékok három tárggyal – a figyelem tartósságának, terjedelmének növelése különböző játékok játsszával.
Fogalmak	Sor, kör, vonal, pár, labda.	

Témakör	6. Spontán játék	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Társak megkeresése és elfogadása a játék során.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Segítséggel választás a felkínált játéklehetőségek közül, adekvát játék a játéktárgyakkal.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> Spontán játék szabadon választott játéktárgyakkal és szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. A felkínált lehetőségek (a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével) közül választás segítséggel.
Fogalmak	Elérhető játéktárgyak neve.

Témakör	7. Szabadban játszható játékok	Óraszám 34 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Eszközök figyelmes használata, testi épség megóvására törekvés.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
A tanuló tudja elfoglalni magát a szabadban, játékot találni magának. Tudjon figyelni játék közben társaira (pl. a homokozóban ne szórja a homokot). Tudjon futó- és fogójátékokba bekapcsolódni.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Játék a szabadtéri foglalkozási eszközökkel. ❖ Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Hintázás, mászókázás, csúszdázás segítséggel. Homokozóban építkezés, egyszerűbb, nagyobb formák megtöltése, kiborítása. Homokozóban „főzés”, illetve építkezés – forma megtöltése, kiborítása. Vár, gödör építése. Kavicsok rakosgatása. Segítség mellett futó- és fogójátékok játéka.
Fogalmak	Hinta, mászóka, homok, „torta”, „süti”, „vár”, kő, sár, gödör, csúszda, fogó, futás.	

Elvárt tanulási eredmények az első évfolyam végén	❖ A tanuló képes együttműködni felnőttel, társaival. ❖ Képes különböző építőjátékokkal, konstrukciós játékok elemeivel elfoglalni magát, a kirakott formákat utánózni a megismert eszközöket adekvát módon használni. ❖ Képes játszani kezdetleges szinten a környezetében zajló eseményeket. ❖ Képes bekapcsolódni a didaktikai játékokba és igyekszik a szabályokat betartani. ❖ Képes bekapcsolódni a páros, illetve csoportos mozgásos játékokba, igyekszik követni a szabályokat, társaira figyelni. ❖ Képes segítséggel választani a felkínált játéklehetőségek közül, adekvátan játszani a játéktárgyakkal. ❖ Képes elfoglalni magát a meglévő, illetve a készített bábokkal. ❖ Igyekszik társaival balesetmentesen játszani
Elvárt tanulási eredmények a második évfolyam végén	❖ A tanuló képes együttműködni felnőttel, társaival, játékeszközt a gyakorló játékok szintjén adekvátan használni. ❖ Képes különböző építőjátékokkal, konstrukciós játékok elemeivel elmélyülten elfoglalni magát, a kirakott formákat utánózni és önállóan alkotni, a megismert eszközöket adekvát módon használni. ❖ Képes játszani kezdetleges szinten a környezetében zajló eseményeket. ❖ Képes bekapcsolódni és a szabályokat követni a didaktikai játékokban. ❖ Képes bekapcsolódni a páros, illetve csoportos mozgásos játékokba, követni a szabályokat, társaira figyelni. ❖ Képes segítséggel választani a felkínált játéklehetőségek közül, adekvátan játszani a játéktárgyakkal. ❖ Képes elfoglalni magát a meglévő, illetve a készített bábokkal. ❖ Képes társaival hosszabb ideig balesetmentesen játszani.

3–4. évfolyam heti 2+1 óra

A tantárgy szerepe az erkölcsi nevelésben a közösségi játékok során a segítőkészség és az önfegyelem viselkedési formáinak fejlesztése, a játékeszközök igazságos elosztásának megerősítése, a közös játéktevékenység formáinak bővítése, a türelem, kitartás gyakorlása a játék menetében, a siker és a kudarc feldolgozási képességének fejlesztése. Emellett fontos a gyermek személyiségének kibontakoztatása alkalmazkodóképességének fejlesztésével, pozitív érzelmi légkörű, játékos, változatos helyzetekben.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés területe a környezetben való téri és időbeni tájékozódás megerősítésével, a hagyományos népi gyermekjátékok, mondókák, népmesék, közmondások ismeretének bővítésével erősödik.

A tantárgy az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztését az alkalmazkodóképesség megerősítésével, a közösségi játékokban a kulturált, kontrollált magatartás fejlesztésével, a játéktárgyak megosztási képességének belső igénnyé válásával és mások igényeinek figyelembe vételével éri el.

A tantárgy segíti a reális énkép kialakulását, az önálló, kreatív kezdeményezések megjelenését.

A testi és lelki egészségre nevelésben szerepet játszik a mozgásos játékok közbeni finommotorika, ügyesség, gyorsaság, kitartás fejlesztése, a játéktevékenység feszültségoldó hatásának segítségével a lelki egészség megvédése, a saját és a társak testi épségének megőrzése, és a felkészítés az elővigyázatosságra.

A családi életre nevelés területén el lehet érni játék közben a családi élet feladatainak, szerepeinek megismerését, elmélyítését, szerepjátékokkal a családi feszültségek, konfliktusok feloldását.

Témakör	1. Szerepjáték	Óraszám 25 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Beszéddel, mozgással kísért játék játszása.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Szerepjáték 3-4 gyerek között. Egymás „szabályait” elfogadni. A környezetében zajló eseményeket játékában megjeleníteni. Bábokkal elfoglalni magát, rövidebb eseménysorokat eljátszani. Bekapcsolódni dramatizálásba, neki megfelelő szerepet eljátszani.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Élmények eljátszása. ❖ Családi élet eseményei. ❖ Családtagok egymáshoz való viszonya, munkájuk. ❖ Felnőttek tevékenységei, munkái, váratlan események. ❖ Bábozás, dramatizálás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Napi programok eljátszása, időbeliség figyelembevételével. Baba gondozása. Családi kapcsolatok eljátszása (anya, nagymama, testvér). Különböző munkák eljátszása (mosogatás, seprés). Különböző foglalkozások eljátszása (boltos, fodrász, orvos). Többször hallott és látott mese bábozása, a szöveg hallgatása közben. 2-5 szereplős mesék dramatizálása.
Fogalmak	Reggel-reggeli, dél-ebéd, este-vacsora, testrészek, néhány konyhai, illetve fürdőszobai eszköz, néhány élelmiszer, gyümölcs, zöldség, tanult mesék új fogalmai.	

Témakör	2. Didaktikus játék	Óraszám 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Logikai és funkcionális összefüggések észrevétele.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Differenciálni 6-8 féle hangot. Megnevezni az alapszíneket. Ismerni testrészeit, érzékszerveit. Felismerni a napszakokat képek alapján. 6-8 képből álló eseménysor képeit sorba rakni. 3 elemből ritmikus sorokat alkotni (betűkből, számjegyekből is). Ismerni a sok-kevés, kicsi-nagy fogalmakat és használni ezeket. A tanult formákat megnevezni. Magánhangzókat, számjegyeket egyeztetni, kilépni, végigrakni. Szabályokat követni a didaktikai játékok során.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ FIGYELEM, EMLÉKEZET, ÉRZÉKELÉS: hallási figyelem, hallási diszkrimináció fejlesztése, ízlelés, szaglás fejlesztése. ❖ ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség fejlesztése. ❖ LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. ❖ IDŐFOGALOM, időbeli tájékozódás fejlesztése. ❖ Beszédfejlesztő didaktikai játékok, ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. ❖ BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok, SZÓKINCS bővítése. Kultúrtechnikák tanításával kapcsolatos didaktikai játékok: ❖ SZÁMOLÁS-MÉRÉS és OLVASÁS-ÍRÁS során alkalmazott didaktikai játékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> „Zsákbamacska” játék játszása, a kitapintott tárgy utólagos megnevezése. Magas-mély differenciálása, halk-hangos differenciálása különböző játékok során. Tárgyak megfigyelése (kirakott tárgyak figyelése, majd letakarás után a megfigyelt tárgyak felsorolása). Mi hiányzik? képkiegészítés – pl. arcon érzékszervek, házon ablak. 5-6 képből álló eseménysor sorba rendezése, pl. virág növekedése. 3 információt tartalmazó artikulációs gyakorlatok játszása, pl.: különböző arckifejezések utánzása – sírás, nevetés stb. Analógiás sorok kirakása – több tárgyból, illetve képből több hasonló kiválasztása. Azonos fogalom, eltérő ábra egyeztetése. Logikailag, funkcionálisan összefüggő képek egyeztetése. „Gondoltam valamire” játék. Különböző szín, forma, magánhangzó, számjegye egyeztetések, magánhangzók, számjegyek válogatása, játékkal kirakása, kilépése.	
Fogalmak	„Gondoltam valamire” játék során szóba kerülő tárgyak, állatok.	

Témakör	3. Szabályjáték	Óraszám 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szabályok megértése, elfogadása, az előforduló viták közös rendezése.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Bekapcsolódni, aktívan részt venni a mozgásos szabályjátékokban. A szabályokat követni, társaira figyelni. A vereséget elfogadni, elviselni. Értelemfejlesztő szabályjátékokban a szabályokat követni: 20-30 percig képes legyen odafigyelni a tanuló egy-egy szabályjáték menetére. Türelmesen kivárni, amíg sorra kerül.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Mozdulásos szabályjátékok. ❖ Értelemfejlesztő szabályjátékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Csoportos mozdulatjátékok játszása, különböző körjátékokban, párválasztókban részvétel. Labdajátékok játszása – célba dobások: gurítás, dobás egymásnak. Csoportos ügyességi játékok (kötélhúzás, kosárba dobás, futójátékok). Könnyebb versenyjátékok játszása – egyéni, illetve csoportos versengésekben való részvétel. Érzékelést fejlesztő játékok játszása. Megfigyelést fejlesztő játékok játszása (Mi változott meg? 6-8 tárgygal). Figyelmet fejlesztő játékok. Szelektív figyelmi funkciók fejlesztése (méret- és formaérzékelő játékok játszása bekötött szemmel). Társasjátékok játszása közösen, illetve egyszerűbbeket párban (színegyeztetésen alapuló lépegetés).
Fogalmak	Pár, sor, kör, vonal, labda, dobás, gurítás, futás.	

Témakör	4. Spontán játék	Óraszám: 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szabályok betartása, játékeszközök közül választás.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Segítséggel a felkínált játéklehetőségek közül választani, adekvátan játszani a rendelkezésére álló játékokkal.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> Spontán játék szabadon választott játékokkal és szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett. <i>Tevékenység</i>

	Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. A felkínált lehetőségek közül választás segítségével (a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével).
Fogalmak	Elérhető játéktárgyak neve.

Témakör	7. Szabadban játszható játékok	Óraszám 44 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Türelmes várakozás a játékeszköz használatára.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Betartani a balesetvédelmi szabályokat játék közben.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Játék játszótéri eszközökön. ❖ Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. ❖ Játék a természet kínálta játékokkal. ❖ Télen: hógolyózás, szánkózás, hóemberépítés. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Hintázás, csúszdázás, mászókázás, rollerezés, tricikli használata. Homokozóban építkezés, formatöltés-kiöntés, vár, gödör, alagút építése. Fára mászás. Aszfaltra rajzolás. Ugróiskola. Ugrókötel, hullahopp-karika használata. Kavicsokkal sorkirakás, válogatás. Futó- és fogójátékok játéka. Hógolyózás, szánkózás segítségével.	
Fogalmak	Hinta, mászóka, homok, víz, sár, vár, <i>gödör, alagút</i> , fa, ág, kavics, kő, <i>fogó</i> , futás, hó, hógolyó, hóember, szánkó.	

Elvárt tanulási eredmények a harmadik évfolyam végén	❖ A tanuló képes bekapcsolódni a dramatizálásba, szerepet vállalni. ❖ Képes szabályokat követni a tárgyakkal folytatott tevékenység közben. ❖ Igyekszik figyelni az akusztikus, vizuális, kinezetikus ingerekre. ❖ Képes együtt játszani társaival és egyszerű játékszabályokat betartani. ❖ Képes fogni, emelni, letenni, összeilleszteni, dobni, gurítani, nyitni, csukni, játékon keresztül az anyagok, tárgyak alapvető tulajdonságaival ismerkedni.

	❖ Képes önállóan kitalált tevékenységeket játszani növekvő időtartamban. ❖ Igyekszik betartani a balesetvédelmi szabályokat játék közben.
Elvárt tanulási eredmények a negyedik évfolyam végén	❖ A tanuló képes bekapcsolódni a dramatizálásba, neki megfelelő szerepet vállalni. ❖ Képes szabályokat elfogadni, követni és újakat alkotni a tárgyakkal folytatott tevékenység közben. ❖ Képes figyelni az akusztikus, vizuális, kinesztetikus ingerekre, a téri orientációs képesség alakulására, a sorrendiség alapjaira. ❖ Képes együtt játszani társaival és egyszerű játékszabályokat betartani. ❖ Képes fogni, emelni, letenni, összeilleszteni, dobni, gurítani, nyitni, csukni, játékon keresztül az anyagok, tárgyak alapvető tulajdonságaival ismerkedni. ❖ Képes önállóan kitalált tevékenységeket játszani növekvő időtartamban, tárgyakat mással helyettesíteni. ❖ Képes betartani a balesetvédelmi szabályokat játék közben.

ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK

A tantárgy célja bővíteni a tanulók azon ismereteit, amelyek a társadalmi környezet jobb megismerését segítik elő. Feladata, hogy a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló szerezzon gyakorlati ismereteket a szűkebb és tágabb környezetben, valamint sajátítsa el a társadalmi elvárásoknak megfelelő szociális készségeket. Fokozódó önállósággal tudja alkalmazni a beszédfejlesztés tantárgy témakörein belül tanult ismereteket, fejleszti a kifejezőkészséget és bővíti a szókincset.

A pedagógusok teremtsenek lehetőséget arra, hogy a tanuló elemi szinten megismerje saját és más állampolgárok jogait és kötelességeit, bővíthesse látókörét, hogy tágabb környezetét pontosabban megismerje, és segítséggel tudja használni a szolgáltató- és közintézményeket. Gyakorlási lehetőséget kell adni arra, hogy a tanuló megfelelően alkalmazza a tanult viselkedési és magatartási normákat, érintkezési formákat a mindennapi élethelyzetekben, tudja a konfliktushelyzeteket egyes szituációkban felismerni, és begyakorolt konfliktuskezelési minták segítségével igyekezzon azokat megoldani.

5–6. évfolyam heti 1 óra

A tantárgy az erkölcsi nevelést az iskolai közösség szabályainak megismertetésével, betartatásával, az iskolai példaképek bemutatásával, a segítőkészségre és az egymásra való odafigyelésre neveléssel segíti. Kialakítja a viselkedés önszabályozási igényét.

A nemzeti öntudat fejlődését, hazafias nevelést erősíti a nemzeti ünnepek iskolai rendezvényekkel történő megemlékezéseire készülődés, és aktív részvétel során az ismeretek bővülése a nemzeti jelképekről; az ünnepek legfontosabb történelmi szereplői példamutató magatartásának és az ünnepi szimbólumoknak a megismerése.

A tantárgy az állampolgárságra, demokráciára nevelésben a társas lét különböző szintjein (család, osztályközösség, iskolai közösség) a közösségi szabályok megismertetésével, tudatos követésével, a feladatok vállalásával, a közösségért végzett vállalt feladatok kivitelezésére törekvéssel kapcsolódik. A tantárgy tematikája segíti az alapvető, személyes adatok jelentőségének felismerését.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztésében fontos szerepet tölt be a saját és a társak belső tulajdonságainak feltérképezésére, a pozitív tulajdonságok, személyiségvonások felismerésére, megerősítésére neveléssel. A társakkal való együttműködés során segíti a közös vélemény kialakítására és a demokratikus döntések meghozatalára törekvést.

A tantárgy fontos szerepet tölt be a családi életre nevelésben a szűk család rokoni kapcsolatainak, a családban betöltött szerepeknek, az ahhoz kapcsolódó feladatoknak, és a család legfontosabb személyes adatainak megismertetésével.

A másokért vállalt felelősséget és az önkéntességet a mások külső és belső tulajdonságainak megismerésével, a megértés, az elfogadás és a toleráns viselkedés jelentőségének felismerésével és az egymás segítésére neveléssel támogatja.

A pályaorientáció területén a tantárgy különösen fontos szerepet tölt be a reális önértékelés és a képességek korlátainak, a közösségi vállalások és az egyéni célok lehetőségeinek felismertetésével.

Témakör	1. Család, a családi szocializáció	Óraszám 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A család szerepének, saját tulajdonságainak megismerése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Személyes adatokat ismerni. ❖ Ismerni az iskola címét, a tanárok nevét. ❖ Külső és belső tulajdonságokat differenciálni, segítséggel megnevezni és felismerni. ❖ Az alapvető viselkedési szabályokat ismerni, figyelmeztetésre használni azokat. ❖ A helyes viselkedés formáinak, fordulatainak ismerete, saját érzelmeinek kezelése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Személyes adatok. ❖ A család tagjai ❖ Családi munkamegosztás. Feladatom a családban. ❖ Szülők foglalkozása, munkahelye. ❖ Önismeret. Énkép. Tulajdonságok. ❖ Viselkedés, különböző élethelyzetekben, iskolában tanórán, kötetlen foglalkozásokon. ❖ Segítés másokon. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Születési anyakönyvi kivonat, diákigazolvány, iskolai napló adatainak nézegetése, összevetése. A szülők foglalkozására vonatkozó eszközök, képek megtekintése, ha van rá lehetőség, tanulmányi séta keretében néhány munkahely felkeresése. Milyen vagyok én? Önjellemzés (külső és belső tulajdonságok). Viselkedés családi események (esküvő, születés, gyász, temetés) során. Képek, könyvek, filmek (filmrészletek) megtekintése. Saját élményekről beszámoló, rajz készítése. Szituációs játék, eltérő szerepekben. Szituációk, reakciók, az indulatok levezetése. Beszélgetés, csoportosítás. Szituációs játék. Tulajdonságok megnevezése, csoportosítása.	
Fogalmak	Vezetéknév, keresztnév, <i>leánykori név</i> , foglalkozás, munkahely, lakcím, <i>születési anyakönyvi kivonat</i> , személyi igazolvány, <i>személyes adatok</i> .	

Témakör	2. Településünk, lakóhelyünk megismerése	Óraszám 42 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Lakóhelyünk megismerése, a biztonságos közlekedés alapozása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ A tanuló lakóhelyének	<i>Fejlesztési ismeretek</i>	

megnevezése. ❖ Az iskola és otthon útvonalának ismerete. ❖ Ismerni az irányokat. ❖ Ismerni és alkalmazni a térkép jelzéseit. ❖ A falu és város közötti különbség ismerete. Térképen megtalálni saját lakóhelyét. ❖ A térkép színeit, a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat) leolvasni. ❖ Jelentősebb folyókák nevét, tájegységét, települését ismerni. ❖ Tájékozódni a földgömbön, megkeresni és megmutatni Magyarországot és néhány szomszédos országot. ❖ Ismerni a közlekedés elemi szabályait. ❖ A kerékpárosokra vonatkozó szabályokat ismerni és gyakorolni közlekedési parkban, gyér forgalmú területen.	❖ A szűkebb lakóhely jellemzői. ❖ Tágabb lakóhely: városunk – településünk – országunk. ❖ Tájékozódás a térképen. ❖ Felszíni formák – színük a térképen. ❖ Vizek, föld alatti forrás, termálvíz. ❖ Szomszédos országok. ❖ A közlekedési szabályok átisméltése, kiegészítése. ❖ A kerékpárosokra vonatkozó szabályok. ❖ Közlekedési eszközök – (szárazföldi, vízi, légi). ❖ A tömegközlekedés feltételei (jegyváltás, kísérő dokumentum). <i>Tevékenység</i> Beszélgetés, képek nézegetése. Összehasonlítás, képválogatás. Saját település kisebb területeinek elnevezései (városrész régi neve). Budapest – főváros. Falu – város – főváros jellemzői. Kép, térkép, könyvek, albumok nézegetése. Földgömb, térkép, képek használata. Hegy, völgy, domb, síkság kialakítása terepasztalon. Kirándulás, a felszíni formák megismerése a valóságban. A vizek jelölése a térképen. Föld feletti vizek: patak, folyó, tó. Más országok megnevezése, fővárosok, képek gyűjtése. Közlekedési szabályok, táblák, jelzések válogatása, csoportosítása (tiltó- és tájékoztató táblák). Megfigyelés, beszélgetés, rajzolás, színezés. Tanulmányi séta. Szerepjáték, társasjáték használata. A szabályok biztos ismerete és gyakorlása. Mi a teendő, ha leáll a közlekedés valamilyen okból.
Fogalmak	Közlekedés, zebra, gyalogos, átkelőhely, <i>veszély</i> , baleset, irányok, közlekedési eszközök, jármű, jegy, kerékpár, felszereltség.

Elvart tanulási eredmények az ötödik évfolyam végén	❖ A tanuló egyéni képességeihez mérten képes legfontosabb személyi adatait, lakóhelye, iskolája címét segítséggel közölni. ❖ Képes megfelelően alkalmazni a tanult viselkedési és magatartási normákat, érintkezési formákat a mindennapi élethelyzetekben. ❖ Képes a gyalogos közlekedés főbb szabályai szerint közlekedni, segítséggel a tömegközlekedési járműveket használni. ❖ Felismerni az útvonalat és a járműveket, amelyekkel az iskolába jár.

Elvárt tanulási eredmények a hatodik évfolyam végén	❖ A tanuló képes legfontosabb személyi adatait, lakóhelye, iskolája címét közölni. ❖ Képes megfelelően alkalmazni a tanult viselkedési és magatartási normákat, érintkezési formákat a mindennapi élethelyzetekben. ❖ Képes a gyalogos közlekedés főbb szabályai szerint közlekedni, segítséggel a tömegközlekedési járműveket használni. ❖ Ismeri az útvonalat és a járműveket, amelyekkel az iskolába jár.

7–8. évfolyam heti 1 óra

A tantárgy fontos szerepet tölt be az erkölcsi nevelésben a szűkebb társadalmi közösségből vett pozitív példák megismertetése által, az igazságos és segítőkész magatartás kialakításával, a társas kapcsolatokban a szociális konvenciók helyes alkalmazására neveléssel, a megfelelő önkontroll kialakulásának segítségével és a viselkedési szabályok gyakorlatban történő alkalmazásával.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés céljainak eléréséhez kapcsolódik a nemzeti ünnepek és a nemzeti, nemzetiségi hovatartozás megismertetésének megerősítésével, az érdeklődés és kötődés kialakításával a társadalmi közösségekhez. A tantárgy keretében a tanuló megismeri a nemzeti jelképeket, hagyományokat, aktívan részt vesz nemzeti ünnepeken, megemlékezéseken. Kialakul benne a magyar nemzethez való tartozás érzése.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelést erősíti a személyi adatok, okmányok fontosságának felismerése, adekvát használatuk elsajátítása, az állampolgári jogok és kötelességek legfontosabb intézményeinek megismerése, érdeklődés kialakítása a közügyek iránt, a szabálykövető magatartás fejlesztése, jogkövetés megalapozása.

A tantárgy az önismeret és társas kapcsolati kultúra fejlődését segíti a saját reális képességek minél teljesebb megismerésével, a lehetőségek és akadályok felmérési képességével, az együttműködő magatartás kialakításával közösségi tevékenységben.

Fejleszti a segítségkérés és -nyújtás szükségességének felismerését különböző szituációkban, az önérvényesítés eszközeinek felismerését, a társak jogainak, igényeinek tiszteletben tartását. A családi életre nevelést támogatja a családban betöltött szerepek és a családi munkamegosztás, rokoni, baráti, közösségi kapcsolatok megismerése, a családi életben történő aktív részvétel támogatása.

A felelősségvállalást másokért, az önkéntességet a szűkebb és tágabb környezet érdekében történő tevékenységek iránti érdeklődés felkeltése, a vállalt feladatok elvégzésére nevelés segíti.

A tantárgy segíti a pályaorientáció támogatását a különböző szakmák tevékenységeinek, eszközeinek, fontosságának megismertetésével, az egyéni képességek és érdeklődés tükrében a szakmatanulás és más „felnőtt” tevékenységek iránti érdeklődés felkeltésével.

Témakör	1. Mindennapi ügyintézés	Óraszám 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A személyes dokumentumok ismerete, és körültekintő, kímélő használatuk fontosságának felismertetése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ A tanuló saját személyes adatainak megbízható ismerete. ❖ Külső és belső tulajdonságokat differenciálni, megnevezni és felismerni. ❖ Az alapvető viselkedési szabályokat ismerni, figyelmeztetésre használni is azokat. ❖ A helyes viselkedés formáinak, fordulatainak ismerete, érzelmeinek kezelése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Személyes adatok, azonosítás. ❖ Önismeret. Énkép. Tulajdonságok. Érzelmek. ❖ Viselkedés, különböző élethelyzetekben. ❖ Közlekedés, vásárlás közbeni kommunikáció és viselkedés. ❖ Empátia. Segítés másokon. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Születési anyakönyvi kivonat, diákigazolvány, személyi igazolvány nézegetése, az azonosítás módja, igazolása (pl. ujjlenyomat). Milyen vagyok én? Önjellemzés (külső és belső tulajdonságok). Viselkedés különböző élethelyzetekben, családi események (esküvő, születés, gyász, temetés) során. Képek, könyvek, filmek (filmrészletek) megtekintése. Videófelvétel készítése helyzetgyakorlatokról, a felvételek megtekintése és megbeszélése (tanulmányi séta, vásárlás közösen). Saját élményekről beszámoló, rajz készítése. Szituációs játék, eltérő szerepekben. Szituációk, reakciók, az indulatok levezetése. Helyes viselkedés – Érzelmi kapcsolatok férfi és nő között. Beszélgetés, csoportosítás. Szituációs játék. Tulajdonságok megnevezése, csoportosítása, vélemények, észrevételek.	
Fogalmak	Önismeret, <i>önértékelés</i> , én, <i>énkép</i> , tulajdonság, <i>jellemzés</i> , tulajdonság, viselkedés, <i>bírálat</i> , dicséret, önellenőrzés, önfegyelem, önbizalom, empátia, tolerancia; szeretet, szerelem, esküvő, házasság, születés, gyász, temetés.	

Témakör	2. Településünk, lakóhelyünk megismerése	Óraszám 12 óra
Előzetes tudás	A szűkebb lakóhely jellemző nevezetességei. Alapvető közlekedési szabályok ismerete.	

A témakör nevelési-fejlesztési célja	A domborzati térképen a tájékozódás erősítése. Váratlan helyzetek kezelési módjának megismerése a közlekedés során.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ A saját lakóhely megnevezése. ❖ Az iskola és otthon útvonalának ismerete. ❖ Ismerni az irányokat. ❖ Ismerni és alkalmazni a térkép jelzéseit. ❖ A falu és város közötti különbség ismerete. Térképen megtalálni lakóhelyét. ❖ A térkép színeit, a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat) leolvasni. ❖ Jelentősebb folyóink, tájegységeink, településeink nevét ismerni. ❖ Tájékozódni a földgömbön, megkeresni és megmutatni Európát, Magyarországot és néhány ismert országot. ❖ Ismerni a közlekedés elemi szabályait. ❖ A kerékpárosokra vonatkozó szabályokat ismerni és gyakorolni közlekedési parkban, gyér forgalmú területen. ❖ A tanuló ismereteinek rendezése a járművekkel kapcsolatosan. ❖ Önálló közlekedés egyre távolabbi ponttól, főbb közlekedési csomópontokat ismerni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ A szűkebb lakóhely jellemzői. ❖ Tágabb lakóhely: városunk – településünk – országunk. ❖ Tájékozódás a térképen. ❖ Magyarország jellemzői. ❖ Felszíni formák – színük a térképen. ❖ Vizek, föld alatti forrás, termálvíz. ❖ Szomszédos országok. ❖ Helyünk Európában és a világban. ❖ Földrajz és gazdaság összefüggése. ❖ Gazdasági tevékenységek jelzése a térképen. ❖ A közlekedési szabályok átismétlése, kiegészítése. ❖ A kerékpárosokra vonatkozó szabályok. ❖ Közlekedési eszközök – (szárazföldi, vízi, légi). ❖ A tömegközlekedés feltételei (jegyváltás, kísérő dokumentum). <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Beszélgetés, képek nézegetése. Összehasonlítás, képválogatás. Saját település, Budapest – főváros. Falu – város – főváros jellemzői. Kép, térkép, könyvek, albumok nézegetése. Földgömb, térkép, képek használata. Hegy, völgy, domb, síkság kialakítása terepasztalon. Kirándulás, a felszíni formák megismerése a valóságban. A vizek jelölése a térképen. Föld feletti vizek: patak, folyó, tó. Édesvizek – ivóvíz. Sós vizek – tenger, óceán. Más országok megnevezése, fővárosok, képek gyűjtése. Földrészek: Európa, Ázsia, Afrika, Amerika, Ausztrália. Síkság – mezőgazdaság, hegyvidék – bányászat, tenger – halászat. Térképjelek keresése, tartalom megbeszélése. Közlekedési szabályok, táblák, jelzések válogatása, csoportosítása (tiltó- és tájékoztató táblák). Megfigyelés, beszélgetés, rajzolás, színezés. Veszélyforrás, balesetek. Tanulmányi séta. Szerepjáték, társasjáték használata. Csoportosítás, válogatás. A szabályok biztos ismerete és gyakorlása. Alternatív közlekedési lehetőségek. Mi a teendő, ha leáll a közlekedés valamilyen okból.	
Fogalmak	<i>Térképpel, felszíni formákkal kapcsolatos fogalmak.</i> <i>Közlekedési szabályokkal, jelzésekkel kapcsolatos fogalmak.</i>	

Segítség, tájékoztatás kérése.		
Témakör	4. Felkészülés a felnőttkori szerepekre, feladatokra	Óraszám 48 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Az állampolgárok és a tanuló saját jogainak és kötelességeinek elemi szintű megismerése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ A családi viszonyok ismerete. ❖ Különbségtétel jó és rossz, helyes és helytelen között. ❖ A helytelen cselekedetek elítélése. ❖ Tudatosítani, hogy a szabályokat be kell tartani. ❖ A tanuló ismeri és betartja az igazolvány használatának szabályait. ❖ A munkafegyelem fogalmának megértése. ❖ Különbségtétel fontos és nem fontos között. Fontossági sorrend felállítása. ❖ Általános balesetvédelmi szabályok megismerése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Tagjai vagyunk a társadalomnak. ❖ Viselkedés rokonokkal (család – tagjai). ❖ Viselkedés idegenekkel. ❖ Társadalomra káros tevékenységek. ❖ Törvény, szabályok betartásának fontossága. ❖ Ok – okozat. ❖ Alkotmány (mindenkire vonatkozik). Állampolgárok vagyunk. ❖ Tagjai vagyunk a társadalomnak. ❖ Munka, munkahely. ❖ Pályaválasztás – szakiskola. ❖ Az önálló közlekedés gyakorlása. ❖ Kulturált, helyzetnek megfelelő megjelenés, ápoltság. ❖ A pénz szükségessége, beosztása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Beszélgetés, képek válogatása. Saját kép nézegetése kiskori, mostani, az idő múlása. Szerepjáték, konfliktushelyzetek a családban. Pozitív és negatív tulajdonságok és tartalmuk. Rövid történetek megbeszélése, szituációs játékok. Viselkedés idegenekkel: udvariasság, türelem, alkalmazkodás, önzetlenség. A közösség számára „törvénykönyv” összeállítása (pl. szabályok, kötelességek az osztály tanulói számára stb.) Hazugság, lopás, szembesülés a következményekkel. Ok – okozati összefüggések felismerése a törvények esetében. Törvények: írott szabályok. Személyi igazolvány nézegetése. Mire jogosít a személyi igazolvány? Beszélgetés, szituációs játék, képek nézegetése, csoportosítása. Tájékozódás a szakmák köréről. Az iskoláskor utáni tervek. Film megtekintése, megbeszélése, helyes, nem helyes felismerése. Viselkedés, elvárások a munkahelyeken.	

	A balesetek elkerülése. A pénz értékének tudatosítása, takarékoság, pénzkezelés.
Fogalmak	Szülők, rokonok, szeretet, <i>családfenntartó</i>, munkahely, fizetés, segítség, <i>munkamegosztás, munkafegyelem</i>, törvény, szabály, törvénykönyv, alkotmány, bűn, büntetés, hazugság, lopás, következmény, igazságszolgáltatás, büntetés; <i>vita</i>, veszekedés, kibékülés, <i>bocsánat</i>; társadalom, személyi igazolvány, állampolgár, sajátkezű aláírás, a pénz értéke, váltópénz.
Elvárt tanulási eredmények a hetedik évfolyam végén	❖ A tanuló képes segítséggel használni a szolgáltató- és közintézményeket, fejleszteni feladattudatát, felelősségérzetét. ❖ Képes az igazolványokat megfelelően használni. ❖ Képes a térkép színeit leolvasni, ismeri a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat), elemi ismeretei vannak saját településéről, Magyarország földrajzáról, ismeri a falu, város közötti különbséget. ❖ Képességeihez mérten képes felismerni a konfliktushelyzetet, érzelmeit igyekszik kezelni, a begyakorolt konfliktuskezelési technikák, minták segítik a megoldásban. ❖ Képes a megismert tulajdonságok figyelembevételével kapcsolatrendszert kialakítani. ❖ Állampolgári érzései kialakulóban vannak.
Elvárt tanulási eredmények a nyolcadik évfolyam végén	❖ A tanuló képes segítséggel használni a szolgáltató- és közintézményeket, fejleszteni feladattudatát, felelősségérzetét. ❖ Képes az igazolványokat megfelelően, kíméletesen és biztonságosan használni. ❖ Képes a térkép színeit leolvasni, ismeri a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat), elemi ismeretei vannak saját településéről, Magyarország földrajzáról, ismeri a falu, város közötti különbséget. ❖ Képes felismerni a konfliktushelyzetet, a begyakorolt konfliktuskezelési minták segítik a megoldásban, érzelmeit tudja kezelni. ❖ Képes a megismert tulajdonságok figyelembe vételével saját kapcsolatrendszert kialakítani. ❖ Állampolgári érzései kialakulóban, elmélyülőben vannak.

HON- ÉS NÉPISMERET

7. évfolyam

heti 1 óra

A tantárgy oktatása során fontos szerepet kap a szűkebb és tágabb szülőföld értékeinek, hagyományainak tanári támogatással történő felfedezése, a megismert néphagyományok feldolgozása, megjelenítése. Az idősebb korosztály ismereteinek befogadása erősíti a nemzedékek közötti párbeszédet, formálja a nemzethez, a családhoz, valamint a szűkebb és tágabb közösséghez tartozás tudatát.

A műveltségi terület tanítási-tanulási folyamatában figyelembe kell venni a sajátos nevelési igény gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, különös tekintettel a sajátélményű tevékenységek fókuszba helyezésére. A tanítás során – pedagógiai és néprajzi szempontok szerint kiválasztott hon- és népismereti, néprajzi forrásanyagok felhasználásával – minél több lehetőséget kell teremteni a néphagyományok élményszerű megismerésére.

A műveltségterület tanítási-tanulási folyamatában az egyéni képességek figyelembe vételével központi szerepet kap a differenciálás, a gyakorlatban alkalmazva a korszerű órávezetési technikák adaptált változatait; pozitív módon erősítve a tanulók ismeretszerzésre irányuló törekvéseit.

A fejlesztési feladatok közül fókuszba kerül a cselekvés szintjén a megkülönböztetés-azonosítás-összehasonlítás képességének a fejlesztése.

Témakör	1. Az én világom	Óraszám 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretalkotás az egyén helyéről és szerepéről a szűkebb és tágabb környezetben. Kooperatív technikák alkalmazása.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
1.1. Családunk története A családi közösség, helyem a családban. Élettörténetem: Ki vagyok én? 1.3. Az én városom, falum Nevezetességei. Hagyományai.		Információgyűjtés a családról. Családi fényképekről beszélgetés. A család lerajzolása, családtagok megnevezése. Képgyűjtés az adott településről. Érdekességek gyűjtése az adott településsel kapcsolatban. Tablókészítés.
Fogalmak	család, unokatestvér, nagyszülő, családi ünnep, település, város, falu	

Témakör	2. Találkozás a múlttal	Óraszám 24 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az időben való tájékozódási képesség fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
2.1. Élet régen és ma Házak, ruhák, ételek, munka		Fényképek gyűjtése a nagyszülőkről, beszélgetés a régmúlt idők mindennapjairól. Használati tárgyak gyűjtése, bemutatása, azokról való beszélgetés. Hasonlóságok és különbségek gyűjtése a modern idők mindennapjainak tükrében. Lehetőség szerint

2.2. <i>Hagyományos és népi (vallási) ünnepeink</i> Népszokások Húsvéti ünnepkör. Karácsonyi ünnepkör. 2.3. <i>Nemzeti ünnepek</i> Hazánk, Magyarország – magyarok vagyunk. Nemzeti jelképeink (zászló, címer, Himnusz, Szózat). Nemzeti ünnepek, az ünnepek rövid összefoglalása. 2.4. <i>Főbb magyar történelmi események</i> Honfoglalás (Árpád, hét vezér). Államalapítás, István király, Mátyás király. Települése történetéhez köthető esemény, uralkodó, híres ember. A XX. főbb eseményei.	látogatás tájházban. Régi receptek gyűjtése. A gazdag és szegény ember mindennapjainak összehasonlítása, párhuzam fölállítása napjainkhoz kötöten. Az ünnepekhez kapcsolódó legfontosabb információk összegyűjtése, azokról való beszélgetés. A néphagyományok lehetőség szerinti fölelevenítése a szűkebb (esetlegesen tágabb) közösségben. Egyszerűbb hagyományörző játékokkal való megismerkedés. Dallamfelismerés, zászlók közül a magyar kiválasztása, címer megfigyelése, felismerése. Beszélgetés, képek nézegetése. Tárgyak, rajzok készítése az ünnepre. Ha lehetséges, az ünnephez kapcsolódó helyszínek felkeresése (Nemzeti Múzeum, csaták helyszínei, híres szereplőkhöz kapcsolódó épületek, szobrok stb.). Műsor összeállítása az ünnepkel kapcsolatban. Versek, dalok. Október 23., március 15., május 1., augusztus 20. Irodalmi művek, filmek kapcsolódó részletei, képzőművészeti alkotások (Regék Mátyás királyról) alapján: István király jelentősége; a leghíresebb magyar királyok, királynők, csaták, háborúk, hősök. Kapcsolat (helyi vagy) a városi nevezetességekkel, várral, emlékpark. Híres, hírhedt események a XX. században.
Fogalmak	nagyszülő, falu, város, háztartás, húsvét, karácsony, néphagyomány, hagyományörzés, közösség, ünnep, uralkodó, történelem

Összegzett tanulási eredmények az évfolyam végén	❖ A tanuló nagyszülei és szülei életéről tájékozódik; képet alkot gyermek- és felnőttkorukról. ❖ Megbecsüli az idősebb családtagok tudását. ❖ Ismeri a főbb ünnepeket és az azokhoz kapcsolódó szokásokat. ❖ Tudomása van közvetlen környezetének népszokásairól, népi játékaikról. ❖ Ismeri a nemzeti ünnepeket. ❖ Tudomása van a főbb magyar történelmi eseményekről.

ETIKA

8. évfolyam

heti 1 óra

Az etika alapvető feladata az erkölcsi nevelés, a gyermekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a sajátos nevelési igényű tanulók értékrendszerébe is beépüljenek, belső igénnyé váljanak.

A tantárgy kiemelt célja a tevékenységek, magatartási formák megítélésének helyességére nevelés, a különböző élethelyzetekben adódó döntések, cselekedetek motivációinak felismerése, az emberi tulajdonságok bemutatása, a pozitív és negatív tulajdonságok megkülönböztetése. Az érzelmek kimutatása megfelelő formáinak elsajátítása, mások érzelmeinek megértése. A nézeteltérések megvitatásában a kulturált formák iránti igény felkeltése, az érdeksérelmek miatti ellentétek kölcsönös konszenzuson alapuló feloldására nevelés. Önismeretre és mások megismerésére törekvés iránti igény kialakítása, saját belső tulajdonságok fejlesztése. A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén az élet minden szegmensét befolyásoló, elfogadott erkölcsi normák, minták, követendő példák megismerésében, az értékek megbecsülésére nevelésben. Az emberi magatartás, motivációk, konfliktusmegoldások és kommunikáció során a megértő, a toleráns, önmaga és mások értékeit tiszteletben tartó viselkedés kialakításában. A családi életre nevelésben a tantárgy segíti az együtt élés szabályainak, a szülői, testvéri kapcsolatoknak megértését és tiszteletben tartásuk fontosságát, a magánélet védelmét.

Témakör	1. Éntudat – Önismeret	Óraszám 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók azonosítja saját személyiségének néhány elemét; ismer testi-lelki egészséget őrző tevékenységeket és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat. Megfogalmazza a saját intim terének határait	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<i>Én és mások</i> A saját viszonyulás néhány elemének feltárása; Az emberek közötti hasonlóságok és különbségek felismerése, Az alapvető emberi viselkedésformák értékelése;		
<i>Fejlődés és szükségletek</i> Testi és lelki tulajdonságaim változása az évek során. Az ember legfontosabb fizikai és lelki szükségletei. Miben tér el egymástól a gyerek, a felnőtt és az idős ember?		
<i>Egészség és betegség</i> Az egészséges ember tulajdonságai. Hogyan vigyázhat egy gyermek az egészségére? Egészséget veszélyeztető okok. Hogyan és miért betegedhet meg valaki? Milyen az, amikor én beteg vagyok?		
Fogalmak	Testi tulajdonság, lelki tulajdonság, egészség, betegség,.	

Témakör	2. Társas tudatosság és társas kapcsolatok	Óraszám 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló helyének és szerepének átláttatása különböző kortárs-, illetve szimpátia-kapcsolatokban. Olyan kommunikációs technikák megismertetése, amelyek segíthetnek a barátság ápolásában és az esetleges konfliktusok feloldásában.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<i>Kapcsolataim</i> Szorosabb vagy lazább kapcsolat. A rokonszenvet és ellenszenvet meghatározó tényezők.		
<i>Baráti kapcsolatok</i> Barátság, titok, őszinteség, hazugság, tisztelet, egymás segítése. Egymásra utaltság a kapcsolatokban. Fájdalom okozása és annak következményei. Bocsánatkérés, megbocsátás.		
<i>A kapcsolat ápolása</i> A szeretet. A szeretet kimutatásának formái. A figyelmesség szerepe. Milyen szerepe van a kapcsolat ápolásában a személyes találkozóknak, a telefonnak, az internetnek és a közös programoknak?		
Fogalmak	Barát, ismerős, rokonszenv, ellenszenv, barátság, őszinteség, hazugság, szeretet, tisztelet, közömbösség, harag, fájdalom, megértés, sértés, megbocsátás.	

Témakör	3. A társas együttélés	Óraszám 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A közösséghez való tartozás fontosságának megéreztetése. A csoporttagok közötti összetartozás érzésének jelentőségére való figyelemfelhívás. Egy-egy személy csoporton belüli helyzetének felismertetése. A csoporton belüli konfliktuskezelés és kárenyhítés néhány technikájának gyakorlati megismertetése. Alapvető tisztelet kialakítása más – tőlünk teljesen független – csoportokkal szemben.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Közösségeim A csoport fogalma, csoporthoz való tartozás.		
A család A család fogalma, tagjai, szerepek a családban.		
A mi csoportunk A mi csoportunk jellemzői, a csoporttagok összekapcsolódásának oka, tevékenysége, szokásai és jellemzői.		
Mások csoportjai Más csoportok jellemzői; hasonlóságok és különbségek az egyes csoportok között.		
Konfliktusok a csoportban Konfliktusok és problémák előfordulása, és azok megoldása.		

Fogalmak	Csoport, közösség, összetartás, beilleszkedés, idegen, kirekesztés, általánosítás, előítélet, hiba, vétség, bűn, megbocsátás, jóvátétel, felelősség.
Összegzett tanulási eredmények az évfolyam végén	❖ A tanuló tisztában van az egészség megőrzésének jelentőségével, és tudja, hogy maga is felelős ezért. ❖ Tudatában van annak, hogy az emberek sokfélék, és elfogadja a testi és lelki vonásokban megnyilvánuló sokszínűséget. ❖ Képességeinek tükrében gondolkodik saját személyiségjegyein. ❖ Képes különféle szintű kapcsolatok kialakítására és ápolására. ❖ Fontos számára a közösséghez való tartozás érzése; képes elfogadni a közösségi normákat.

ÖNKISZOLGÁLÁS

1-2. évfolyam

heti 2+1 óra

A tantárgy célja a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók alapvető szociális képességeit az iskoláskor előtti nevelési tapasztalatokra építve tevékenységeken keresztül úgy fejleszteni, hogy önkiszolgálásukban a képességek szerinti részleges vagy teljes önállóságot elérjék.

Feladat a fejlesztések során, hogy a tanulónak egyéni üteméhez és képességeihez igazodva kialakuljon szociális szokásrendszere, és alkalmazásával fejlődjön praktikus képessége, alkalmazkodni tudása, önkiszolgálási, önellátási és önállósági szintje.

A tanuló igényelje a rendet és a tisztaságot, alakuljon ki a személyi higiénia iránti igénye. Késztesse a tanulókat ez az igény az ehhez kapcsolódó eszközök alkalmazására.

Célirányos tevékenységek rendszeres gyakorlásával alakuljanak ki a kíváncsú önellátási szokások. A minél kevesebb segítséggel végzendő önellátás érdekében kíváncsú a nagymozgásokat célirányossá tenni és a tanuló kismozgásait úgy fejleszteni, hogy ezzel lehetővé váljon az egyre önállóbb öltözés, tisztálkodás.

A tantárgyi fejlesztés alakítsa ki a tanulók fejlettségének megfelelő, olyan önkiszolgálási, önellátási képességeket, valamint szociális motívumokat, amelyek képessé teszik őket magasabb szintű gondolkodási, életviteli és gyakorlati ismeretek befogadására.

A tantárgy fontos szerepet tölt be az erkölcsi nevelésben a rend és a rendszeresség iránti igény kialakításával, a testi és lelki egészségre nevelésben az egészséges táplálkozás alapvető szabályainak megismerésével és az étkezés közben a mértékletesség betartására törekvés kialakításával.

Témakör	1. Öltözködés	Óraszám 34 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Saját ruhadarabok felismerése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Együttműködés az öltözködés során. – Az időjárásnak megfelelő ruhadarabok kiválasztása. – A tanuló képességeihez mérten, felnőtt segítségével bekapcsolódni az alapvető gondozási munkába.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Alsó- és felsőruházat fel- és levétele. – Ruházarak kezelése. – Évszaknak megfelelő öltözködés. – Lábbelik ápolása. – Ruhák hajtogatása. – Fogas, vállfa használata. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Alsó-és felsőruházat felvétele együttműködéssel. Kis segítséggel az öltözködés begyakorlása, megtanulása. Nagy gombok gombolása, cipzár, csat, patent használata. Az évszaknak megfelelő ruhaneműk kiválasztása. Cipő befűzése, letörlése, lábtörlő használata. Ruhák gondos elhelyezése fogason, vállfán, polcon.	

Fogalmak	Ruhadarabok, alsó ruházat, felsőruházat, <i>ruházarak</i> , ruhaneműk: kabát, sapka, sál, kesztyű, cipő, nadrág, zokni, ing, blúz, pulóver, <i>vállfa</i> , fogas, időjárás – évszakok: tél-hideg, nyár-meleg, ruhaneműk: eső-esőkabát, hó-csizma, lábtörlő, cipőtisztítás, cipőtisztító kefe.

Témakör	2. Testápolás - személyi higiénia	Óraszám 50 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tisztálkodási eszközök megfelelő használata.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Kis segítséggel helyesen alkalmazni a tisztálkodó eszközöket és a zsebkendőt. ❖ A szárazra törölközés megtanulása. ❖ WC-használat, fokozódó önállósággal.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Mosakodás. ❖ WC használata. ❖ Fogápolás. ❖ Zsebkendő használata. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Kéz- és arcmosás megtanulása, törölközés. Szükséglet jelzése, vetkőzés, öltözés, WC lehúzása, kézmosás. Tükör előtt a helyes fogmosás technikai begyakorlása. Orrfújás helyesen, a használt zsebkendő elhelyezése.	
Fogalmak	Piszkos – tiszta, tisztálkodási eszközök: szappan, szappantartó, körömkefe, víz, vízcsap, hideg víz, meleg víz, törölköző, mosdókagyló, WC-papír, fogkefe, fogkrém, zsebkendő.	

Témakör	3. Étkezés	Óraszám 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Étkezés során az evőeszközök megfelelő használata.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Betartani a kulturált étkezés szabályait. ❖ Az evőeszközöket rendeltetésszerűen használni. ❖ Önállóan étkezni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Étkezés kanállal, villával. ❖ Merőkanál használata. ❖ Terítés. ❖ Felelősi teendők ellátása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Kézmosás étkezés előtt. Kulturált étkezés evőeszközökkel. Segítséggel leves szedése.	

	Terítés tizóraihoz, ebédhez, uzsonnához. Szükséges eszközök előkészítése a terítéshez, asztal leszedése.
Fogalmak	Evőeszközök: kanál, villa, pohár, merőkanál, szalvéta, levesestál, <i>abrosz</i> , mélytányér, lapostányér, kistányér. A kulturált étkezéshez szükséges kifejezések: Jó étvágyat kívánok! Egészségekre! Kérem szépen... Köszönöm szépen...

Témakör	4. Környezetrendezés – Környezetmegóvás	Óraszám 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tárgyak rendeltetésszerű használatának és megóvásának megismerése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Maga körül rendet tartani kis segítséggel, illetve irányítással. ❖ Ismerni az eszközök funkcióját (melyik eszközt mire használjuk). ❖ Különbséget tenni a saját tulajdon, és a közösség, vagy társai tulajdona között. ❖ A szemetet a megfelelő helyre tenni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Taneszközök, játékok elővétele, elrakása. ❖ Saját tulajdon felismerése. ❖ Polcok, szekrények használata. ❖ Rendrakás. ❖ Virágápolás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Játéktér rendberakása, a játékok eltevése. Taneszközök épségének, tisztaságának megőrzése. Foglalkozások után taneszközök elrakása. Saját tulajdon kiválasztása, elkülönítése másétól (kölsönadom, visszakérem). Étkezések, foglalkozások befejezése után rendrakás, hulladék összegyűjtése. Virágöntözés.	
Fogalmak	Játékok, taneszközök, könyvespolc, játékpalc, tanulói asztal, szekrény, szemetesvödör /hulladékgyűjtő/, partvis, lapát, <i>asztaltörölő</i> , partvis, <i>hulladék</i> , locsoló kanna, öntözővíz, rendrakás, enyém, másé, kölcsönadni, visszakérni.	

Elvárt tanulási eredmények az első évfolyam végén	❖ A tanuló igyekszik együttműködni az öltözködés során. ❖ Képes saját ruhadarabokat felismerni. ❖ Képes jelezni, ha fázik, vagy melege van. ❖ Képes segítséggel WC használatára és a mosdó használatával kapcsolatos teendőket (személyi higiénia) elvégezni. ❖ Képes a fogmosást segítséggel végezni. ❖ Törekszik a kulturált, tiszta étkezésre. ❖ Képes irányítással, a személyi higiéniaival kapcsolatos teendőket elvégezni étkezések előtt és után. ❖ Képes kanállal enni, pohárból inni, szalvétát rendeltetés szerint használni. ❖ Képes az étkezéshez kapcsolódó udvariassági kifejezések használatára. ❖ Igyekszik a terem rendjére ügyelni, az eszközöket rendeltetés szerint használni, helyére tenni.
Elvárt tanulási eredmények a második évfolyam végén	❖ A tanuló képes együttműködni az öltözködés során. ❖ Képes saját ruhadarabokat felismerni. ❖ Képes cipőjét irányítással fűzni. ❖ Képes jelezni, ha fázik, vagy melege van. ❖ Képes segítséggel WC használatára és a mosdó használatával kapcsolatos teendőket (személyi higiénia) elvégezni, szárazra törölközni, szükséges esetekben felszólítás nélkül zsebkendőt használni. ❖ Képes a fogmosást kis segítséggel végezni. ❖ Étkezése kulturált, tiszta. ❖ Képes a személyi higiéniaival kapcsolatos teendőket elvégezni étkezések előtt és után. ❖ Képes a megfelelő evőeszközzel (de legalább kanállal) enni, pohárból inni, kancsóból tölteni, szalvétát rendeltetés szerint használni. ❖ Képes az étkezéshez kapcsolódó udvariassági kifejezések spontán használatára. ❖ Képes a terem rendjére ügyelni, az eszközöket rendeltetés szerint használni, helyére tenni. ❖ Képes saját tárgyait számon tartani, elkülönítve kezelni, másét tulajdonosának átadni.

ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

A tantárgy célja fejleszteni a tanuló manuális képességeit, finommotorikáját és mozgáskoordinációját úgy, hogy tevékenysége során az eszközök használata váljon célirányossá, alakuljon ki elemi munkavégző képessége. Alkalmazni tudja a tanult ismereteket egyre nagyobb önállósággal a gyakorlati tevékenység során, a részfeladatok technológiájának és kapcsolatának megismerésével, a megtanult munkafolyamatok sorrendjének alkalmazásával. Biztosítani kell olyan személyiségjegyek kialakulását, amelyek az iskola befejezését követő új életközegben az eredményes szocializációhoz, munkatevékenységek végzéséhez megfelelő alapot teremthet.

A tantárgy feladata továbbá, hogy járuljon hozzá a tanulók esztétikai neveléséhez, alakítson ki olyan szokásokat, hogy igényük legyen közvetlen környezetük rendben tartására, az otthoni életben is tudják gyakorolni és alkalmazni ismereteiket, hozzájárulva környezetük gondozásához.

A fejlesztés során minél több és változatosabb feladathelyzetben ismerkedjenek meg a tanulók saját és közvetlen környezetüknek, a hétköznapiak során szükséges, az önellátáshoz kapcsolódó feladatoknak, munkatevékenységeknek az elsajátításával, alapvető technikák gyakorlásával. Cél a biztos eszközhasználat elérése a háztartásban és a ház körül előforduló szerszámokkal.

Ebben a folyamatban alakulnak ki olyan szokások, készségek, képességek, amelyekkel a mindennapi életben előforduló, egyszerű önellátó, konyhai, takarítási és gondozási feladatok elvégzésére a középúlosan értelmi fogyatékos tanuló kisebb irányítással képessé válik.

Az önkiszolgálás – ruhagondozás terén ismerje meg, gyakorolja és alkalmazza a tanuló a textíliáknál tanult ismereteket, mosási, vasalási utasításokat (piktogramokat). Ismerje meg a textilek alapanyagaival, általános tulajdonságaival, valamint azok megmunkálhatóságával, kezelésével kapcsolatos általános tudnivalókat, továbbá a varráshoz használatos cérnákat, díszítőöltéseket, gyöngyfűzéshez használatos fonalakat, eszközöket, a kapcsolódó balesetvédelmi előírásokat.

A konyhai műveletek során fontos az egyszerű alapanyagok megismerése, azok tárolása, felhasználhatósága, a munkafolyamatok elvégzése, a szükséges eszközök, azok használata, valamint a tevékenységhez szükséges munkamenet megismerése és gyakorlati alkalmazása.

Szükséges a takarítás, mosogatás eszközeinek, azok használatának, mosogató-, konyhai tisztítószerek leggyakrabban használatos típusainak megismerése és a balesetvédelmi előírásoknak a megfelelő használata.

Fontos feladat a vásárlással kapcsolatos teendők gyakorlása (az áruk megfelelő minőségének ellenőrzése, minőségi kifogások jelzése, teendők a kifogások felmerülése esetén), az árukon lévő piktogramok ismerete, azok figyelembevétele vásárlás során, valamint az ide vonatkozó elemi viselkedési szokások gyakorlása.

3–4. évfolyam heti 2 óra 3. évfolyam heti 2+1 óra 4. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést a mindennapi életben előforduló önellátással és környezetgondozással összefüggő tevékenységek felelősségének megalapozásával, a napi kötelezettségek elvégzésére neveléssel alapozza meg.

A testi és lelki egészségre nevelést a környezet és a ruházat egészséges, praktikus megválasztására, kialakítására, javítására, és a munka, szórakozás, pihenés helyes egyensúlyának megismerésére törekvéssel segíti.

A tantárgy segíti a családi életre nevelés céljainak elérését, a családi munkamegosztásban a képességekhez, érdeklődéshez igazodó részvételre és a vállalt feladatok elvégzésére ösztönzéssel.

Témakör	1. Textilmunkák	Óraszám 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Anyagok tulajdonságainak megismertetése és megtapasztaltatása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Saját tapasztalatai alapján vizsgálni az anyagokat adott szempontok alapján. Utánzókészséget, kreativitást fejleszteni, adott anyagból ábrát, formát, tárgyat készíteni (minta után, saját elképzelés alapján). Környezetében található használati tárgyak közül textileket gyűjteni. Az olló használatát elsajátítani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Anyagok tulajdonságai, alkalmazásuk. ❖ Anyagok alakíthatósága. ❖ Ismerkedés textillel. ❖ Olló használata. ❖ Nyírás, vágás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Anyagok válogatása eltérő szempontok szerint: puha, kemény, törékeny, éghető, tűzálló, természetes anyag, műanyag. Formák kirakása adott anyagokból (gesztenye, kavics, lencse). Vessző hajlítása, szalmából, drótból, fonalból fonat készítése. Homokvár építése a homokozóban, formázás homokozó edényekkel, homoktálcán ábrák készítése. Textilek gyűjtése tanteremben, otthon (képek, tárgyak válogatása, csoportosítása, megnevezése, a tulajdonságra utaló mondatalkotás). Tapintással, bőrön keresztül az anyagra következtetni (selyem, bársony, zsákvászon, gyapjú, tüll), bekötött szemmel felismerési gyakorlat. Az olló használatának gyakorlása: nyírás, különböző vastagságú textilanyagok nyirkálása, vágás: egyenes vonal mentén, forma kivágása. Textilből kivágott formákból kép összeállítása, felragasztása kartonra, különböző vastagságú fonalból vonal követése, formakitöltés.	
Fogalmak	Természetes anyag, műanyag, termés, alapanyag, textiltípus, az olló részei, használatával kapcsolatos fogalmak.	
Témakör	2. Egyszerű háztartási munkák	Óraszám 40 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Feladatot vállalása és jó elvégzése.
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Az eszközök használatához szükséges mozdulatok, fogások gyakorlása eszközzel és eszköz nélkül. Felelősi rendszer kialakítása, a szükséges munkák jelzésére, az eszközök kiosztására, végzésére. Irányítással használni a megismert eszközöket. Szabadtéri- és szobanövényeket gondozni, fejlődésüket figyelemmel kísérni, arról rajzos (képes) naplót vezetni. A növénygondozást felelősi rendszerben végezni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ A ház körüli takarítási feladatokhoz használható eszközök és feladatok. ❖ Tanteremben, folyosón egyszerű takarítási munkák. ❖ Tisztítószeres tulajdonságai és használatuk. ❖ Növénygondozás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Szabadban használt takarítóeszközök (seprű, szemétlapát, szeméttároló, komposztáló, lombseprű, gereblye, hólapát) megnevezése, használatuk. Az utak, játszótér, udvar rendben tartása. Szemétszedés, a szeméthyűjtők megfigyelése, ha megtelt, jelenteni a felnőtteknek. Az évszaknak megfelelő takarítási munkák, a hulladék szelektív gyűjtése (zöld hulladékot komposztálóba), a járdák, utak seprése, télen hólapátolás, csúszós út szórása. Seprés, portörlet, játékok lemosása (seprű, lapát, lemosó szivacs, porrongy használata). Tisztítószeres használatának gyakorlása ellenőrzés mellett. A környezet szépítése, az évszaknak megfelelően szükséges növényápolási munkák végzésébe bekapcsolódni, állandó irányítás mellett. Szabadtéri növények (vetés, palántázás, kapálás, öntözés, elnyílt virágok levágása, komposztálása) gondozása. Szobanövények gondozása a tanteremben, folyosókon, irányítás mellett.
Fogalmak	Eszközök, a gondozott növényekkel kapcsolatos elnevezések.

Témakör	3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	Óraszám 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Alkalomnak és az időjárásnak megfelelő öltözet kiválasztása.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Megtanulni, hogy az alsó ruházatot naponta szükséges váltani. Rendszereteket kialakítani. Felszólítás nélkül váltócipőt használni. A rendszeres tisztálkodást természetes szükségletnek tartani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Ruhák válogatása, csoportosítása. ❖ Ruha gondozása, tárolása. ❖ Cipőápolás. ❖ Személyes tisztálkodás. ❖ Bőrápolás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Ruházat kiválasztásának gyakorlása (babaruha, kép, saját ruhák [évszak, időjárás, alkalom]). Az öltöző rendjének megtartása, ruhák, cipők elhelyezése a kijelölt helyen. Cipőfűzés, cipőkötés gyakorlása. A cipőápolás eszközei, ápolószerek, használatuk módja. Kézmosás módja (fürdés, hajmosás), fontosságának megértése. Takarékos vízhasználat, bőrápolás, allergia megelőzése (megfelelő tisztító- és ápolószerek használata). Fog- és szájápolás fontossága és ajánlott módja. Az időjárás káros hatásainak kivédése (szél, hideg, napsugárzás), panaszait, kérdéseit bátran mondja el. Tanulmányi séta, tisztálkodási- és bőrápoló szereket árusító üzlet meglátogatása, néhány használati utasítás elolvasása, ajánlott szerek kiválasztása, a választás indoklása.	
Fogalmak	A tisztálkodó szerek és ápolószerek használatával kapcsolatos fogalmak.	

Témakör	4. Anyagok alakítása	Óraszám 44 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A papír tulajdonságainak megismerése, alakítása különféle eszközökkel és technikákkal.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
A papír változatos, sokoldalú használatát megismerni, technikákat elsajátítani,	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Papírok tulajdonsága, alakíthatóságuk (hajtogatás, tépés, sodrás, vágás, ragasztás, fűzés).	

esztétikus alkotásokat készíteni. A megfelelő anyagokhoz megfelelő eszközöket választani.	❖ Ajándékok, elemi kompozíciók létrehozása. ❖ Varrás kemény papírlemezre. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Papírból különböző formák készítése – eltérő vastagságú papírok hajtogatása (legyező), felezőhajtés, sarkok illesztése, hajtások megerősítése, segítséggel csákó, hajó hajtogatása. Tépés, hajtés mentén, formakitépés tetszés szerint, mozaikkép, kép ragasztása előkészített alagra. Alkalmas papírok sodrása, formakitöltés, képkészítés az előkészített anyagból. Ollóval csíkvágás vonal mentén, a csíkokból füzér készítése. Előrajzolt forma kivágása, felragasztása, képkészítés (téli kép, karácsonyi, anyák napi, húsvéti). Papírfűzés, a technika elsajátítása, ritmikus sorok fűzése, az elkészült minta rögzítése. Kartonból, hullámpapírból varrással, festéssel, ragasztással tárgy készítése. Előlyukasztott lemezre varrás egyszerű öltéssel.
Fogalmak	Papírfajták, merkelőtű, ragasztófajták, öltések.

Elvárt tanulási eredmények a harmadik évfolyam végén	A tanuló képes: ❖ Segítséggel anyagokat válogatni, vizsgálni adott szempontok alapján. ❖ Segítséggel, egyre biztonságosabban az ollót használni. ❖ A takarító eszközöket egyre önállóbban használni. ❖ Segítséggel részt vesz a kerti- és szobanövények gondozásában. ❖ Alakuljon ki az igénye a tiszta környezete iránt, tegyen érte önállóan. ❖ Felszólítás nélkül váltócipőt használni. ❖ Igényét kifejezni a tisztaság iránt. ❖ Kevés segítséggel esztétikus alkotásokat készíteni.

Elvárt tanulási eredmények a negyedik évfolyam végén	❖ A tanuló képes a megismert anyagokat adott szempontok szerint csoportosítani, legfontosabb tulajdonságait, alkalmazásukat ismerni. ❖ Képes az ollót balesetmentesen, kis segítséggel használni. ❖ Irányítással, rendszeresen részt vesz a kerti és szobanövények gondozásában. ❖ Rendszeresen részt vesz a tanterem, öltöző takarításában (söprés, szemétszedés, portörölés). ❖ Szokásává válik az alsóruha napi cseréje, a rendszeres fogápolás. ❖ Képes minta alapján munkadarabot készíteni, alkotását magáénak érezni, büszkeséget érezni.

5–6. évfolyam

heti 2+1 óra

A tantárgy az erkölcsi nevelésben a harmonikus, esztétikus és praktikus környezetért végzett tevékenység felelősségének tudatosításával és a takarékoság és mértékletesség igényének kialakításával játszik fontos szerepet.

A testi és lelki egészségre nevelésben különös hangsúlyt helyez a háztartásban előforduló fizikai és mentális veszélyforrások megismerésére, igény kialakítására a testi épség megóvására, a munkatevékenységek végzéséhez szükséges fizikai és lelki képességek fejlesztésére.

A családi életre nevelésben fontos szerepet játszik a tantárgy a családi munkamegosztásban az érdeklődésnek, képességnek megfelelő tevékenységek gyakorlásával, a minél önállóbb önellátás megalapozásával.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség kialakítása a családban és a társak között előforduló segítségadási lehetőségek megismerésére, szükséglet szerinti alkalmazására irányul.

A tantárgy a fenntarthatóság, környezettudatosság fejlesztését segíti az életvitel során felhasznált anyagokkal és energiahordozókkal való takarékos bánásmód elsajátításával, a pazarló szokások felismerésével, valamint a környezetben található erőforrások szükséglet alapú felhasználásával.

Balesetvédelem: minden munkatevékenység során szükséges a balesetvédelemi, valamint a munkavédelmi szabályok ismerete és betartása.

Témakör	1. Textilmunkák	Óraszám 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az olló és a tű helyes használata.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
A tanuló saját tapasztalatai alapján az anyag megmunkálhatóságának megismerése. Irányítással textilt csíkokra vágni, textilcsíkot összevarni, gombolyítani. A száröltést segítségével, a száلكihúzást és az előöltést önállóan gyakorolni. Tűbefűzést (egyre önállóbban) és csomókötést gyakorolni. Bonyolultabb gombvarrási technikákat gyakorolni. Ismerkedés szövött tárgyakkal, a szövés eszközeivel.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalatszerzés útján: megmunkálhatóság. ❖ Irányítással textil felvágása, nyírása, segítséggel gombolyítása. ❖ Öltésformák (előöltés, száröltés, szegőöltés: pelenkaöltés). ❖ Varrások eldolgozása. ❖ Csomókötés, gombfelvarrás. ❖ A szövés előkészítése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Textilfélék alapanyaga, azok elemi szálainak megismerése. (Válogatási gyakorlatok: szín, anyagvastagság, anyagösszetétel alapján). Textilből készült használati tárgyak gyűjtése, csoportosítása.	

	Vágás, gombolyítás, szalagkötés gyakorlása, szálbehúzás, varrási alapismeretek gyakorlása. Fokozódó önállósággal szalagkötés, önállóan szálkihúzás. Önállóan szalagkötés, segítséggel száröltés gyakorlása. Szegőöltések közül pelenkaöltés technikájának megismerése. Új öltésforma megismerése a tűbefűzés, csomózás gyakorlásával. Anyag és gomb kapcsolata, gombvarrási gyakorlatok. A tanult tevékenységek folyamatos gyakorlása csökkenő mértékű segítséggel. Szövés anyagainak, eszközeinek megismerése.
Fogalmak	Szál, szálirány, anyagnyúlás, előöltés, szálöltés, szegőöltés, elvarrás, pelenkaöltés, szövessel kapcsolatos eszközök.

Témakör	2. Egyszerű háztartási munkák	Óraszám 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Étkezéshez saját részre terítés.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Takarítási munkákat végezni (tanterem, tankonyha). Önállóan rendet rakni, irányítással teríteni, mosogatni, törölgetni, kenyeret megkenni. A megismert eszközök használatát gyakorolni segítséggel. Tisztítási, hámozási folyamatok megismerése, gyakorlása.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Seprű, lapát használata. ❖ Tisztító- és fertőtlenítőszer. ❖ Konyhai eszközök helye, rendje. ❖ Egyszerűbb konyhai munkák. ❖ Kenyérkenés, kenyérszeletelés, kenyérpirítás, konzervbontás. ❖ A főzés jellegének megfelelő edények és eszközök kiválasztása. ❖ Gyümölcs- és zöldségtisztítás. ❖ Főzést nem igénylő ételek készítése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Seprés, portörölés, felmosás, játékok lemosása. Porszívózás gyakorlása, szőnyeg porszívózása önállóan. Tisztító- és fertőtlenítőszer adagolásának megismerése, használatának gyakorlása ellenőrzés mellett. A helyrerakás, terítés, mosogatás, törölgetés gyakorlása. Irányítással terítés, mosogatás, törölgetés. Étkezések előkészítése segítséggel: A kenyérkenés módjának megtanulása. A kenyérszeletelés, kenyérpirítás, konzervbontás módjának megismerése, az eszközök használatának gyakorlása különös tekintettel a baleset-megelőzésre.	

	Megfelelő eszközök és edények kiválogatásának gyakorlása. Egyszerű ételek elkészítésének megismerése, gyakorlása (alma, banán, narancs, sárgarépa, burgonya). Gyümölcsturmix, pirítós, szendvics készítése. Eddigi tevékenységek gyakorlása. Önálló terítés, mosogatás, rendrakás.
Fogalmak	Előkészítéshez és főzéshez kapcsolódó fogalmak. További fogalmak a tisztító-, fertőtlenítőszeres használatával kapcsolatos tevékenységek köréből.

Témakör	3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ruházarak önálló használata.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Húzózárr használata, csatolás, patentolás, kapcsolás, gombolás fokozódó önállósággal. Cipőfűzés, csomókötés, tépőzár-használat. Önálló cipőfűzés. A mosás és vasalás eszközeinek felismerése, megnevezése, használatuk.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ A megfelelő ruházat kiválasztása. ❖ Ruhanemű kezelése. Ruházarak használata. ❖ Cipőfűzés – fűző megkötése. ❖ Mosás: gépi, kézi mosás. ❖ Teregetés, hajtogatás, vasalás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Ruházat adekvát kiválasztásának gyakorlása (évszak, időjárás, alkalom). Húzózárr, patent, kapocs, csat használatának gyakorlása. Cipőfűzés, cipőkötés gyakorlása (fűzőtáblán). Cipőfűzés szükség szerint, cipőkötés adódó alkalmanként irányítással. Mosás megismerése, kézi, gépi mosás eszközei, azok használata. Teregetés (szárító), hajtogatás (tárolás), vasalás (babaruhák).	
Fogalmak	További, ruhagondozással kapcsolatos fogalmak (mosószeres, csipesz, szárító, vasalódeszka, hőfokszabályozó).	
Témakör	4. Vásárlás	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Érték és ár közötti összefüggések megértetése.	

Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Az alapvető árucikkek beszerzésének helye, a vásárlás módja. Egyféle árucikk vásárlása önállóan (vásárlás megtervezése, mit veszek? Hol kapható? Mennyibe kerül?).		<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Vásárlás körülményei. ❖ Különböző boltok, áruházak és piac látogatása. ❖ Vásárlás – fizetés – csomagolás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Vásárlás céljának, menetének megismerése, alapvető árucikkek beszerzési helyeinek ismerete. Vásárlás folyamatának gyakorlása, beszámoló a vásárlás folyamatáról, eredményéről. Tanulmányi séta, piac-, üzletlátogatás, kirakatok nézegetése. Felügyelet mellett alapvető, egyszerű árucikkek beszerzési helyének megismerése, egy tétel vásárlása.
Fogalmak	Célzott vásárlás helye, ott kapható áruk. Vásárlási folyamatnál használt fogalmak. Közlekedéshez kapcsolódó fogalmak. Vásárlási folyamatnál és fizetésnél használatos fogalmak. További, a közlekedéshez, viselkedéshez kapcsolódó fogalmak.	

Témakör	5. Anyagok alakítása		Óraszám: 34 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az anyagmegmunkáláshoz használt eszközök körének bővítése.		
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Egyszerű tárgyak, ajándék, elemi kompozíciók készítése a megadott alapanyagokból (sík tárgy, térbeli tárgy). Adott anyagból készült tárgyak kiválasztása, csoportosítása.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Papírból, fonalból, textilből ajándékok, elemi kompozíciók létrehozása, egyszerű munkadarabok készítése. ❖ Papír, fonal, textil tárgyak készítése. ❖ Különböző anyagok tulajdonságainak felfedezése (fa, kő, fém). <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Kartonpapíron előrajzolt kép kivarrása (karácsonyi képeslap, anyák napjára ajándék). Kartonból, papírból, fonalból és textilből egyszerű tárgyak készítése irányítással (varrással doboz, album, képkeret, babaház). Textilen előrajzolt ábra kivarrása színes fonallal („terítő”, babaruha). Adott anyagból készült tárgyak, alkotások készítése fa (léc csiszolása, festése, faragása), kő („ékszer” készítése,	

	kavicsból állatok, tárgyak készítése festéssel, lakkozással) fém (karácsonyi díszek, „ékszer”).
Fogalmak	Papír, fonal, textilmunkák, megmunkálás, elkészítés során használt fogalmak, a felhasználhatóságot célzó fogalmak: maradandó, természeti tárgy – emberi alkotás (kavics, mozaik), bánya.
Elvárt tanulási eredmények az ötödik évfolyam végén	❖ A tanuló igyekszik a balesetvédelmet figyelembe venni veszélyes eszközök használata során. ❖ Segítséggel tud rendet tartani, teríteni, részt venni a takarításban, mosogatásban, törölgetésben. ❖ A kenyér megkenésével próbálkozik. ❖ Kis segítséggel képes használni a ruházati zárószerveket. ❖ Néhány alapvető árucikk beszerzési helyét és a vásárlás módját segítséggel megnevezi, ismeri. ❖ Igyekszik segítséggel vásárolni egy tételt. ❖ Képes segítséggel esztétikus alkotást készíteni változatos technikával.
Elvárt tanulási eredmények a hatodik évfolyam végén	❖ A tanuló képes a baleset- és munkavédelmet figyelembe venni veszélyes eszközök használata során. ❖ Segítséggel tud rendet tartani, teríteni, részt venni a takarításban, mosogatásban, törölgetésben. ❖ A kenyér megkenésével próbálkozik. ❖ Kis segítséggel képes használni a ruházati zárószerveket, cipőt fűzni, segítséggel csokrot kötni. ❖ Néhány alapvető árucikk beszerzési helyét és a vásárlás módját ismeri. ❖ Képes segítséggel vásárolni egy tételt. ❖ Képes minta alapján esztétikus alkotást készíteni változatos technikával.

7–8. évfolyam

heti 3 óra

A tantárgy az erkölcsi nevelést a munkatevékenységek elvégzéséhez szükséges biztonságos, türelmes és kitartó magatartás szabályainak megismerésével és alkalmazásával segíti. A környezeti tevékenységek során támogatja a segítségkérés szükségességének felismerését és a tanuló képességeihez mérten másoknak segítség nyújtását.

A nemzeti öntudatot, hazafias nevelést a jellegzetes nemzeti, nemzetiségi ételek, italok megismerésével és a nemzeti ünnepekkor dekorációs kellékek készítésével segíti.

Az egészségre ártalmas anyagok és szokások tudatos elkerülésével, a figyelem ráirányításával a kiegyensúlyozott és harmonikus életvitelre, a pihenés, a munka és a szórakozás helyes arányainak felismerésére és az igyekezet kialakításával ezek betartására a testi és lelki egészségre nevelés céljait valósítja meg.

A családi életre nevelésben törekszik a családi munkamegosztásban az érdeklődés, képesség és igény szerinti részvételre, az önellátásban minél kevesebb segítség igénybe vételére.

A fenntarthatóság, környezettudatosság céljait támogatja a környezet tudatos megfigyeltetésével, a mindennapi életben előforduló helyzetekben az egészségre ártalmas hatások elkerülésével, a természet erőforrásaival való takarékosagra neveléssel.

Balesetvédelem: minden munkatevékenység során szükséges a balesetvédelmi, valamint a munkavédelmi szabályok ismerete és betartása.

Témakör	1. Textilmunkák	Óraszám 50 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Tanult öltések alkalmazása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Textilmunkákhoz köthető rutinfeladatok folyamatos gyakorlása (fonalgombolyítás, vágás egyenes vonal mentén, forma kivágása, tű befűzése, csomó kötése fonálra, varrás eldolgozása egyre önállóbban). Két anyag összevarrása, beszegése, gomb felvarrása, gumibehúzás. Megismerkedés a kötés és horgolás eszközeivel, technikájával (érdeklődés szerint, egyéni megsegítéssel). Körmönfonás. Szövéshez szükséges eszközök, alapanyagok megismerése, a mozdulatok gyakorlása.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Textillel kapcsolatos tevékenységek megismerése. ❖ Szálkihúzás, fonás, tanult öltések. ❖ Láncöltés megismerése. ❖ Textil szegése, összevarrása kézzel. ❖ Gombfelvarrás, gumibehúzás. ❖ Kötés – horgolás – szövés. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Eddigi tevékenységek folyamatos gyakorlása, egyes esetekben alkalmazása önállóan (vágás, tűbefűzés, csomókötés, varrások eldolgozása, rojtozás, fércelő öltés, tanult öltésformák). Textilfajták megkülönböztetése, tanult öltésformák varrása segítségével. Láncöltés technikájának megismerése. Eddigi tevékenységek önálló gyakorlása. Kisebb feladatok önállóan. (Gomb hiányzik: varródoboz, mi kell a felvarráshoz?) Kiszaladt a gumi: mi kell a javításhoz?)	

Egyszerű, kisméretű darab szövése, egy, két szín alkalmazásával.	Kötés és horgolás eszközeinek és az elkészíthető tárgyaknak a bemutatása, érdeklődés felkeltése a kézimunkázás iránt. Egyszerű hurkolások próbálgatása, tetszés szerint egyszerű darabok készítése. Kézimunkázás vastagabb fonalból, megfelelő eszközökkel tetszés szerint. Szövés előkészítése segítséggel: szövés kartonon, egyszerű rámán. Rossz harisnyák felvágása, összecsomózása, szőnyeghorgolás, önállóan fércelőltés textilen. Irányítással szőnyegszövés rámán.
Fogalmak	<i>Az alkalmazott technikák nyomán felmerülő alapanyagok, eszközök, technikák nevei (tűbefűző, kötőtű, horgolótű, kezdőszem, felvetés, vetélőfa, fonalak stb.).</i>

Témakör	2. Egyszerű háztartási munkák	Óraszám 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Háztartási eszközök és gépek használata egyszerű esetekben.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Önállóan kenyeret, felvágottat szeletelni. A célnak megfelelő nyersanyagokat, eszközöket és edényeket kiválasztani. Egy-egy hideg, illetve egyszerű meleg ételt elkészíteni kis segítséggel. A megismert munkafolyamatokat önállóan alkalmazni. Megadott helyiség önálló takarítása. Takarítószeres, eszközök önálló használata.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Szeletelés, kés használata. ❖ Konyhai gépek, eszközök megismerése, használata. ❖ Egyszerű étel készítése. ❖ Terítés, tálalás, mosogatás, rendrakás. ❖ Takarítási munkák. ❖ Nagytakarítás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Önállóan élelmiszerek szeletelése, nyersanyagok, főzőedények, eszközök kiválasztása. Gyümölcssaláta elkészítése. Tízórai-, uzsonna-, reggelikészítés. Hideg és egy meleg étel elkészítése (turmix, puding, tojásrántotta, burgonyasaláta, franciasaláta, vitaminsaláta) önállóan (melegítés, hűtés). Felnőtt irányítása mellett önállóságra törekvéssel konyhai, háztartási gépek használata. A főzési munkákhoz kapcsolódó tevékenységek gyakorlása (terítés, mosogatás, rendrakás) folyamatosan. Takarítás különböző helyiségekben (konyha, folyosó stb.).	

	Nagytakarítás műveleteinek gyakorlása, alkalmazása segítségével. Eddig begyakorolt tevékenységek önálló alkalmazása.
Fogalmak	Eddig használt fogalmak, egyszerű kezelést igénylő gépek, azok használatához szükséges fogalmak. Gyümölcssaláták, ételek, elkészítésükhöz szükséges fogalmak. Tisztítószeres, takarítóeszközök, munkafolyamatok, veszélyes anyagok, baleset-megelőzés.

Témakör	3. Személyes szükségletekkel kapcsolatos teendők	Óraszám 50 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Balesetmentes, körültekintő munkavégzés.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Textilanyagok alapanyagai és azok tulajdonságai, piktogramok jelentése, értelmezése, feladat eldöntése a jelek útmutatása alapján. Vasalás, irányítás mellett. A piktogramok alapján ruha válogatása, mosás, teregetés, vasalás segítségével (színek, alapanyagok, víz hőfok, vasaló beállítása).	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Textilanyagok alapanyagai és tulajdonságai. ❖ Piktogramok értelmezése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Különböző anyagok vasalásának gyakorlása irányítással (a ruházaton található piktogramok irányító jellegének felhasználásával). Ruhaválogatás alapján mosás előkészítése. Mosás (kézi és gépi mosás), teregetés, vasalás fázisai önállóan. Rendrakás, eszközök elhelyezése, tiszta ruha összehajtása, helyrerakása.	
Fogalmak	A textil alapanyagának tulajdonságaival, mosásával, vasalásával kapcsolatos fogalmak. Háztartási gépek használatával kapcsolatos fogalmak.	

Témakör	4. Vásárlás	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Körültekintő, megtervezett vásárlás.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Vásárolni egyféle alapanyagot. Önállóan, néhány tételt segítséggel vásárolni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Vásárlás. ❖ Alapanyagok vásárlása a konyhai tevékenységhez. ❖ A termékek szavatosságának ellenőrzése.	

Mérlegelni vásárláskor, kívánságát és kifogásait megfogalmazni (drágább, jobb ízű, több van benne). A szavatossági idő jelölését figyelembe venni vásárláskor. Ruhán, cipőn található jelzéseket értelmezni. Csere lehetőségeit megismerni (visszaváltás, levásárlás).	❖ Sajt célra ruha, cipő vásárlása. ❖ A kezelési útmutató jelzéseinek értelmezése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Konyhai munkához szükséges alapanyagok megválasztása, azok beszerzése (néhány tétel). Recept alapján készülő ételhez alapanyagok beszerzése (vásárlási-fizetési tevékenység), az áruk tüzetes megvizsgálása minőség, mennyiség, ár tekintetében, azok tárolási lehetőségének megismerése. A szavatosság időpontjának egyeztetése, a felírt dátum helyes értelmezése. A szavatosság lényegének megértése (romlott, fogyasztható). Mérlegelés, vita: melyik a jobb, takarékosabb választás. Körültekintő vásárlás, több kirakat, üzlet kínálata, megfelelő szín, anyag, méret, minőség alapján. Döntés szempontjainak megbeszélése.
Fogalmak	Az alapanyagok kiválasztásához szükséges fogalmak, beszerzési források. Vásárlással, fizetéssel kapcsolatos fogalmak, kiegészítve a közlekedés és a viselkedéskultúra ide vonatkozó fogalmaival. Az anyagok eltarthatósága, tárolása, kezelése során bevezetett új fogalmak (szavatosság, lejáratási idő, kezelési útmutató, jótállás).

Témakör	5. Piktogramok értelmezése	Óraszám 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretek alkalmazása valós helyzetekben.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Néhány gyakrabban látott piktogramot felismerni, értelmezni. Gyógyszereken, élelmiszereken, vegyszereken található jelzéseket értelmezni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Jelek megismerése, értelmezése, egyeztetése. ❖ Használati utasítás, kezelési utasítás, szavatosság jelzései. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Ismerkedés az élelmiszereken, tisztítószereseken, ruhaneműk kezelési útmutatóján található jelekkel. Megismert jelek megmutatása, értelmezése, egyeztetése, válogatása. Élelmiszereken, gyógyszereken, tisztítószereseken, ruhaneműk kezelési útmutatóján található jelek megkeresése, megmutatása, és az utasítás szerinti eljárás fontosságának tudatosítása példák alapján.	

Fogalmak	Piktogramok jelzéseivel, használati útmutatóival, és azok értelmezésével kapcsolatos fogalmak.

Témakör	6. Anyagok alakítása	Óraszám 46 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az alkotás örömeinek átélése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
A tanult technikákkal irányítás mellett egyszerű tárgyak készítése. Az anyagok tulajdonságainak megismerése. Adott anyagból készült tárgyak keresése környezetében használhatóság és más tulajdonságai alapján. Tárgyak készítése önállóan a megismert anyagokból és technikákkal.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Újabb alapanyagok és tulajdonságaik megismerése. ❖ Műanyag, bőr-műbőr, alufólia, papírmásé, üvegfestés, gyöngyfűzés, viasz, gyurma. ❖ Természetes anyagok és műanyagok alakíthatósága és tulajdonságai. Termékek. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Egyszerű tárgyak készítése minta alapján változatos anyagokból. A szükséges technika, eszközhasználat elsajátítása. Képek, plakátok, ajándéktárgyak készítése. Eddigiek alapján a megismert technológiai eljárások alkalmazásával elemi figurák készítése segítséggel. Tárgyak készítése különböző alkalmakra (üvegfestés, gyöngyfűzés, papírmásé).	
Fogalmak	Az anyag eredetére, előkészítésére, feldolgozására, valamint a belőlük készíthető munkadarabok használhatóságára vonatkozó fogalmak.	

Elvárt tanulási eredmények a hetedik évfolyam végén	A tanuló képes ❖ felismerni a tanult textiltípusokat ❖ egyszerű gombot kis segítséggel felvarrni; ❖ felismerni a különböző kézimunkák darabjait, eszközeit; ❖ irányítással részt venni az eddig tanult és begyakorolt munkatevékenységekben; ❖ irányítással részt venni a konyhai munkákban, felismeri az edényeket, eszközöket, ❖ a takarítási és gondozási munkákhoz szükséges anyagok és eszközök egyre önállóbb kiválasztására; ❖ válogatni a ruhát színe, szennyezettsége alapján, ismeri a mosás, vasalás eszközeit, ❖ tájékozódni az üzletben, segítséggel tud néhány tételt vásárolni; ❖ tudja, hogy a termékeken hol találhatók a piktogramok, felismer közülük néhányat.

	A tanuló képes ❖ megismerni különböző anyagokat, megmunkálásuk különböző módjait; ❖ a tanult technikák alapján elemi figura készítésében részt venni; ❖ ismereteit alkalmazni a különböző természetes anyagok megmunkálásakor.
Elvárt tanulási eredmények a nyolcadik évfolyam végén	A tanuló képes ❖ felismerni a tanult textiltípusokat, a tanult öltésformák közül néhányat segítséggel tud alkalmazni; ❖ egyszerű gombot felvarrni; ❖ felismerni a különböző kézimunkák darabjait, eszközeit; ❖ részt venni az eddig tanult és begyakorolt munkatevékenységekben; ❖ részt venni a konyhai munkákban, elkészíteni egy-egy hideg, illetve egyszerű meleg ételt, ismeri az edényeket, eszközöket, az egyszerű konyhai gépek használatát; ❖ a takarítási és gondozási munkákhoz és az adott munkadarabok elkészítéséhez szükséges anyagok és eszközök egyre önállóbb kiválasztására; ❖ megadott helyiséget önállóan takarítani; ❖ válogatni a ruhát színe, anyaga, szennyezettsége alapján, ismeri a mosás, vasalás eszközeit, használatkor a piktogramok utasításait figyelembe venni; ❖ kívánságát és kifogásait megfogalmazni; ❖ tájékozódni az üzletben, segítséggel tud néhány tételt vásárolni; ❖ értelmezni a szavatossági idő jelölését. ❖ Tudja, hogy a termékeken hol találhatók a piktogramok, felismer közülük néhányat. A tanuló képes ❖ tevékenységei során a piktogramokat értelmezni; ❖ megismerni különböző anyagokat, megmunkálásuk különböző módjait; ❖ a tanult technikák alapján elemi figura készítésében részt venni; ❖ ismereteit alkalmazni a különböző természetes anyagok megmunkálásakor.

KÖRNYEZETISMERET

A környezetismeret tantárgy felkészíti a tanulót a természeti környezetével való harmonikus együttélésre, felismeri a környezet és saját egészsége, mentális épsége közötti összefüggéseket. Kialakítja igényét az épített és a természeti környezet épségének, szépségének megóvására.

A tantárgy célja bővíteni a tanuló meglévő ismereteit élő és élettelen környezetünk jelenségeiről, megfigyelések alapján következtetések levonása, tapasztalatok hasznosítása a környezet megóvása érdekében. Kialakítani az igényét a természet védelmére, az élőlények és környezetük kölcsönhatásainak megismerésén keresztül környezetkímélő és természetvédő szemlélet kialakítására, törekedni a környezet igényessé, széppé, tisztábbá formálására.

Elsajátíttatni a helyes egészségügyi és higiénés szokásokat, kialakítani olyan alapvető egészségügyi ismereteket, készségeket, amelyek hozzájárulnak a test megismeréséhez, a személyi higiénia és a megfelelő, ízléses, praktikus öltözködés iránti igény kialakulásához és az egészség védelméhez.

Tudatosítani az egészséges életmód szokásrendszerét, a helyes táplálkozás, a testedzés, a sportolás jótékony hatását a mindennapokban.

Megismerni a saját testet és annak működését, a betegségeket megelőzni, a leggyakrabban előforduló betegségek tüneteit, a gyógyulást elősegítő terápiákat megismerni és az orvos és a gyógyszerek szerepét tudatosítani.

Megismerni a balesetvédelem egyszerűbb szabályait, az egészséges életmódot veszélyeztető anyagokat, azok káros hatásait és a megelőzés módját.

A tanuló szocializációs szintjét fejleszteni, kialakítani felelősségérzetét a természettel és embertársaival szemben, adott helyzetekben az önálló telefonhasználatot és a megfelelő segélykérés technikáit elsajátíttatni.

5–6. évfolyam heti 1+1 óra

A tantárgy különösen fontos szerepet tölt be az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében és a testi-lelki egészségre nevelésben, amennyiben megalapozza a helyes önismeretet, elősegíti a tanuló saját teste működésének, ápolásának megismerését, elsajátítását; lehetővé teszi a test felépítésének, jellegzetességeinek, a testrészek funkciójának és a szervezet összehangolt működésének megismerését. Mindezzel hozzájárul a jó közérzet feltételeinek, a komfortérzet kialakításának és fenntartásának megismeréséhez.

A tantárgy tanítása a személyes és társas kapcsolati kompetenciák alakításához az egészséges önértékelés és a társas kapcsolatokban szükséges alkalmazkodási képesség fejlesztésével járul hozzá.

Témakör	1. Az emberi test	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési- fejlesztési célja	Az érzékszervekre káros hatások felismertetése és megelőzése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	

❖ A testrészek nevét, funkcióját ismerni. ❖ Ismerni a belső szervek (szív, tüdő, máj, vese) működését. ❖ Érzékszerveket kímélni (a károsodás megelőzése, javításának módjai). ❖ Ismerni a segédeszközök használatának fontosságát, védelmét, kezelését. ❖ Panaszokat röviden megfogalmazni, a kapott utasításokat betartani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Testrészek, érzékszervek megnevezése, funkciójuk. ❖ Meglévő ismeretek rendszerezése. ❖ Az érzékszervek funkciója, védelmük. ❖ Ismerkedés a segédeszközökkel. ❖ Az egészség fogalma, a betegségek tünetei. ❖ Betegségek: megfázás, gyomorrontás, influenza és más fertőző betegségek. ❖ Fájdalom jelzése, a fájdalom helye. ❖ Gyógyszer elfogadása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tükörképen ismerkedés a saját testtel. Egymás testrészeinek megmutatása, megnevezése. <i>A birtokos ragok használatának gyakorlása.</i> Az érzékszervek funkcióinak tapasztalat közbeni megismerése (szembekötősdí). Képösszerakás, csoportosítás, makettek összerakása, szervek felismerése, megnevezése, funkciója. Szem: Ne hajolj közel a könyvhöz! Fül: zajártalom kerülése. A szemüveg használata, kezelése, tisztán tartása. A hallókészülék használata. Szerepjáték: az orvosi rendelőben, a gyógyszertárban. Betegségek megelőzése. Adott betegség tüneteinek megnevezése, a kezelés utasításainak betartása. Diéta előírásai különböző betegségek esetében: gyomorrontás, influenza, cukorbetegség, ételérzékenység, ekcéma, allergia. Egyedi problémák megbeszélése a foglalkozás keretében, ha lehet, orvossal, védőnővel. Maketten, képen a szerveket megfigyelni (elhelyezkedés, alak, szín, funkció).
Fogalmak	Fő testrészek és szervek. Látás romlása, hallás romlása, fáj, <i>hányinger</i> , köptető, gyógyszer, borogatás, láz, <i>diéta</i> , gyomorrontás, <i>fertőző</i> , <i>fertőzés</i> .

Témakör	2. Egészségmegőrzés – Egészséges életmód	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Veszélyhelyzetek felismerése és elkerülése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Önállóan kézmosás, arcmosás, fogmosás szükség szerint. ❖ A rendszeres testedzést	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Tisztálkodás. A test tisztán tartása. Hajápolás. Körömápolás.	

bevezetni. ❖ A vitaminok szerepét megismerni. ❖ A napozószerek, bőrvédő- és bőrápoló szerek önálló, szükség szerinti használata. ❖ A tanuló tudja panaszait tömören, lényegre törően megfogalmazni. ❖ Az orvos utasításait, tanácsait követni. ❖ A játék, munka és a közlekedés során kíváncsi magatartást tudatosítani. ❖ Váratlan helyzetekben is helyesen viselkedni. ❖ Telefonálás, segítségkérés. ❖ Önfegyelem gyakorlása.	❖ A mozgásszegény életmód veszélyeinek megismerése, a test edzése. ❖ A vitaminforrások megismerése. ❖ Veszélyforrások a szabadban (a Nap káros hatása, kullancs). ❖ Az iskolások orvosi vizsgálata. ❖ Egészség – betegségek. ❖ Orvosi rendelő, háziorvos. ❖ Az iskolában, az utcán és játék közben előforduló balesetek. ❖ Sportolás, fürdőzés közben és a háztartásban történő balesetek megelőzése. ❖ A mentőláda tartalma. ❖ A felnőttek értesítésének módja baleset esetén. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Önálló mosdás, fogmosás, hajápolás. Hajvágás, a haj ellenőrzésének fontossága (tetűirtás). Rendszeres körömvágás, tisztítás, a körömrágás kerülése. A vitamint tartalmazó élelmiszerek megismerése, csoportosítása. Megfelelő mennyiségű folyadék fogyasztásának szükségessége. A tavaszi és nyári napozás szabályai, rendszeresség, fokozatosság, időtartam, napozószerek. Védekezés kullancscsípés ellen. Az orvosi vizsgálatok helye az iskolában, funkciójuk, aktív együttműködés a vizsgálatokon. Iskolaorvosi, családorvosi, szakorvosi, fogorvosi rendelő. A rendelő felkeresésének módja (rendelési idő, szükséges dokumentumok, tiszta, rendezett öltözk, panasz részletes elmondása). Tanulmányi séta, megfigyelési szempontok szerint (balesetveszély, káros tevékenységek felismerése, orvosi rendelő). Balesetek (az élet minden területén), viselkedés strandon, a Balatonban (természetes vizekben), háztartási baleset esetén, ok-okozati összefüggések felismerése, tanulságok levonása. A mentőláda tartalmának megismerése, a benne lévő eszközök és szerek használatának megismerése (kötszer, fertőtlenítő). Telefon használata (segítségkérés), segélykérő telefonszámok ismerete.
Fogalmak	A használt tisztálkodási eszközök és anyagok, funkciójuk, a különböző hajtípusok mosószerei (száraz, zsíros). Orvosi vizsgálattal, gyógyszerrel kapcsolatos fogalmak (láztermő, sóhajítás, száj kitérítése [miért?]) <i>hallgató</i>, gyógyszer, védőoltás, <i>steril</i>, gáz,

	<i>vérvétel, vizeletvizsgálat, lelet, beutaló, fűrő, fogtömés, fogkő, röntgen, foghúzás).</i> Egészséges életmóddal, napozással kapcsolatos fogalmak.

Témakör	3. Élő természet – élőlények és környezetük	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Annak beláttatása, hogy mi, emberek is a természet részei vagyunk.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Növényeket, állatokat felismerni, tulajdonságaikat megnevezni. ❖ A megszerzett ismereteket önállóan alkalmazni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Az élő természet nagy csoportjai: <i>növény, állat</i>, tulajdonságai, életmódja, haszna. ❖ Időjárás hatása a növényekre, állatokra. ❖ A környezet hatása az élőlényekre (szárazság, aszály, árvíz, szélsőséges időjárás). <i>Fejlesztési tevékenységek</i> A tanult élőlények változó szempontú csoportosítása. Az emberi tevékenység szerepe a növények, állatok életében. Megfigyelések. Az ember alkalmazkodása az időjárás változásaihoz. Képek összerakása, válogatása, csoportosítása, kísérletek.	
Fogalmak	Élőlény, élettelen, hasznos, káros, <i>életfeltétel</i> , gyökér, törzs, korona, termés, pusztulás, áradás, katasztrófa; <i>szaporítás, születés, növekedés, elmúlás.</i>	

Témakör	4. Élettelen környezet – Környezeti ártalmak	Óraszám 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A napfény nélkülözhetetlenségének felismerése az életben, káros hatások kivédésének lehetőségei.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ A halmazállapotokat felismerni és megnevezni. ❖ Településen található folyóvizek (forrás, patak, folyó, tó) felkeresése, megfigyelése. ❖ Tudni a víz értékét, ismerni megjelenési formáit (halmazállapotát).	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Az élő és élettelen természet megfigyelése. ❖ Az élet alapvető feltételei. ❖ Levegő, víz, napfény összetevői, ártalmai. ❖ A felszíni vizek (forrás, patak, folyó, tó, tenger). ❖ A víz halmazállapotai. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Élő és élettelen differenciálása.	

	Ismerkedés az élet alapvető feltételeivel. Tudatos törekvés az értékek óvására. Környezet- és természetvédelem köréből képek keresése, tanulmányi séta, kísérletek. Élmények, képek a magas vízállású Dunáról, helyi folyókról. Térkép, földgömb nézegetése, a víz jelzése (kék szín keresése). Kísérletek a víz halmazállapotával kapcsolatban. Csapadékfajták megfigyelése (pára, köd, dér, zúzmara, harmat). Bővebben a víz, a harmat, a pára, a jég jellemzői, megfigyelése.
Fogalmak	Halmazállapot, levegő, <i>láthatatlan</i>, gőz, csapadék, pára, köd, dér, <i>zúzmara</i>, <i>harmat</i>, árvíz, híd, gát, <i>menekülés</i>, <i>életveszély</i>, mentés, térkép, földgömb, <i>atlasz</i>.

Elvárt tanulási eredmények az ötödik évfolyam végén	A tanuló képes ❖ felismerni, megmutatni testrészeit ❖ érzékszerveire vigyázni, ❖ teste reakcióit érzékelni, a változásokat jelezni ❖ testét ápolni, öltözkését rendezetten, tisztán tartani, gondozni; ❖ együttműködni orvosi vizsgálaton az egészségügyi dolgozókkal; ❖ főfogalmi csoportosításokat végezni az állat- és növényvilág körében. ❖ a környezetben található élőlényekről, élőhelyeikről, testfelépítésük legjellemzőbb tulajdonságairól ismereteket szerezni; ❖ felismerni a víznek a jelentőségét, megjelenési formáit (halmazállapotát); ❖ egyszerű környezetmegóvó tevékenységet végezni (szemétszedés, törekvés a víz takarékos használatára); ❖ halmazállapotok differenciálására, a csapadékfajták megkülönböztetésére.

Elvárt tanulási eredmények a hatodik évfolyam végén	A tanuló képes ❖ felismerni, megmutatni testrészeit, érzékszerveit, ismeri azok elemi funkcióit; ❖ érzékszerveire vigyázni, a szükséges segédeszközöket megfelelően használni; ❖ teste reakcióit érzékelni, a változásokat jelezni, panaszait megfogalmazni; ❖ testét ápolni, öltözkését rendezetten, tisztán tartani, gondozni; ❖ őszintén, bizalommal együttműködni orvosi vizsgálaton az egészségügyi dolgozókkal; ❖ főfogalmi csoportosításokat végezni az állat- és növényvilág körében. ❖ a környezetben található élőlényekről, élőhelyeikről, testfelépítésük legjellemzőbb tulajdonságairól ismereteket szerezni, rendszerezni;

	❖ felismerni a víznek mint nélkülözhetetlen, éltető elemnek a jelentőségét, megjelenési formáit (halmazállapotát) és a felszíni vizek folyásait; ❖ egyszerű környezetmegóvó tevékenységet végezni (szemétszedés, törekvés a víz takarékos használatára); ❖ halmazállapotok differenciálására, a csapadékfajták megkülönböztetésére.

7–8. évfolyam heti 2 óra

A tantárgy kiemelt szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén, a természeti környezetben megfelelő viselkedésre neveléssel, az állat- és növényvilág nyugalmanak megőrzése érdekében, és a felelős viselkedés kialakításában a közösségi környezetben.

A nemzeti öntudat fejlődéséhez és a hazafias neveléshez a közösségi terek, az épített és természeti környezet ápolásával, a rend és tisztaság fokozott védelmével járul hozzá.

Kiemelt szerepet játszik a tantárgy a testi és lelki egészségre nevelésben az egészségre káros szokások felismertetésével, kialakulásuk tudatos elkerülésére neveléssel, igény felkeltésével a tiszta, gondozott környezet megteremtésére és megóvására, és a tanuló értelmi képességeinek megfelelő ismeretek nyújtásával a testi változások megismerésére és elfogadására.

A tantárgy a médiatudatosságra nevelésben fontos szerepet tölt be a médiumok felhasználásának megismertetésével és a tanulók látókörének szélesítésével.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák fejlesztéséhez hozzájárul a környezet és az egészség megóvására nevelés és a betegségek megelőzése érdekében történő közösségi kezdeményezésekben, társadalmi megmozdulásokban való részvétel.

Témakör	1. Az emberi test	Óraszám 40 óra
A témakör nevelési- fejlesztési célja	Segítség kérése megfelelő módon a szükséges esetekben.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Saját testrészek, érzékszervek biztos ismerete. ❖ Érzések, tapasztalatok megfogalmazása. ❖ Jó helyzet felismerési képesség kialakulása, kívánságok megfogalmazása. ❖ Ismeretek szerzése a védőoltásokkal, elsősegélynyújtással kapcsolatban. ❖ Törekvés a kapkodás, a pánik elkerülésére.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Testrészek, érzékszervek, belső szervek, funkciójuk, védelmük. ❖ Segédeszközök védelme és fontossága. ❖ Betegség témakör bővítése: torokgyulladás, középfülgyulladás, bárányhimlő, herpesz, bőrbetegségek. ❖ Betegségmegelőzés, védőoltások szükségessége. ❖ Az elsősegélynyújtás elemeinek gyakorlása. ❖ Teendők saját vagy társai rosszulléte, betegsége, rossz közérzete esetén. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Testrészek megnevezése, megmutatása.	

	Könyvben és maketten a csontváz és a belső szervek nézegetése, felismerése. Szemüveg, hallókészülék, lúdtalpbetét használata, tisztítása, tárolása. Lázmérés, vérnyomásmérés. Saját tapasztalat alapján az említett betegségek tünetei és az alkalmazott terápia. Beszámoló saját tapasztalatokról, oltási könyv adatainak megbeszélése. Az orvos vagy felnőtt értesítésének módja. Telefonálás gyakorlása.
Fogalmak	Az emberi testtel, betegségekkel kapcsolatos fogalmak. Éles a látásom, homályosan látok. Nem hallom, most jól hallom.

Témakör	2. Egészségmegőrzés – Egészséges életmód	Óraszám 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Az egészségre káros szokások kialakulásának tudatos kerülése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Az egészséges életmód fontosságának ismerete. ❖ Ismerni a serdülés jeleit, a bekövetkező változásokat, következményeket és felelősséget. ❖ Az egészséges életmód fontosságát, módjait megismerni, törekedni a helyes szokások kialakítására. ❖ Megérteni a káros szokásokkal kapcsolatos betegségek, kóros állapotok megelőzésének fontosságát. ❖ Szükséges esetekben használni a telefont. ❖ Néhány fontos telefonszámot ismerni. ❖ Megjelenés, viselkedés az orvosi vizsgálat során. ❖ A gyógyszereléssel kapcsolatos utasítások pontos betartása.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ A test tisztán tartása. ❖ A serdülőkor jellemzői. ❖ A test edzése. ❖ Ideális testsúly. ❖ Helyes, helytelen táplálkozás. ❖ Kerülendő élelmiszerek és üdítők. ❖ Veszélyforrások (dohányzás, szeszes italok, a nemi úton terjedő betegségek). ❖ Iskolai, háztartási és utcai balesetek. ❖ Balesetek megelőzésének lehetőségei. ❖ Baleset esetén felnőtt értesítése, mentő hívása. ❖ A mentők munkája. ❖ A mentőláda szerepe. ❖ Az orvosi vizsgálathoz szükséges dokumentáció. ❖ A gyógyszerek használata (gyógyszer, adagolás, recept). ❖ Szexualitással kapcsolatos ismeretek. ❖ A súlyfelesleg káros hatásai. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Önálló mosdás, fürdés, hajmosás, hajszárítás. Rendszeres mozgás, testedzés. Egészségtelen, veszélyes (válogatás, csoportosítás).	

	Beszélgetés, saját élmények a káros szokásokkal kapcsolatban. A családban, környezetében szerzett tapasztalatok megvitatása. Vélemények ütköztetése. Eseményképek, filmek elemzése. Az értesítés módja, szerepjáték, telefonálás gyakorlása. Gyakorlás, kisebb sebek ellátása, fertőtlenítés. Tanulmányi séta orvosi rendelőkben.
Fogalmak	<i>Súlyfelesleg, önfegyelem, körültekintő, nyugodt, figyelmes, tárcsázás, foglalt, kicseng, vizsgálat, lázmérés, vérvétel, vizeletvizsgálat, lelet, beutaló, fűró, fogtömés, fogkő, röntgen, foghúzás, serdülés, nemi jellemzők, súlyfelesleg, önfegyelem.</i> Magasság és súly közötti helyes arány. Személyes adat, igazolvány, <i>TB-kártya</i>, telefonszám.

Témakör	3. Élő természet – Élőlények és környezetük	Óraszám 34 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A tiszta környezet megteremtése és megóvása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Tájékozódni a tanult ismeretek alapján kis segítséggel könyvekben. ❖ Gyógyteát fogyasztani (készíteni) szükség esetén, ismert helyzetekben. ❖ Felismerni a fűszereket illatukról, tájékozódni élettani hatásukról, használatukról. ❖ Részvétel környezetvédelmi akciókban, pl. Föld Napja, Madarak és fák napja, hulladékgyűjtő akciók stb.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Növények, állatok, emberek. ❖ Ismerkedés a gyógynövényekkel (kamilla, hársvirág, csipkebogyó, kakukkfű). ❖ A fűszernövények megismerése, használatuk (babér, köménymag, majoránna, fokhagyma, bors stb.). ❖ A föld tájainak növényei, állatai (sarkvidék, hegyvidék, sivatag, őserdő). ❖ Az ember szerepe az élő természet megóvásában. ❖ Tájvédelmi terület megtekintése. ❖ A védett növények és állatok fogalmának megismerése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tápláléklánc összeállítása. Csoportosítás, válogatás. Gyógytea készítése: borogatás – kamilla, köhögés – hársvirág stb. A fűszernövények megismerése és kipróbálása az ételek készítésénél. Játékos felismerés bekötött szemmel, illat alapján. Tájak és jellegzetes élőlények (összefüggés az éghajlat és a növény- és állatvilág között). Néhány környezetében élő védett növény, állat felismerése.	

	Takarékoskodni az erőforrásokkal: víz, villany, gáz használata során, szelektív hulladékgyűjtés, veszélyes anyagok elkülönítése (elemek, gumiabroncs stb.).
Fogalmak	<i>Tápláléklánc</i> , kamilla, hársfa, <i>bodza</i> , tájvédelem, bors, fahéj, szegfűszeg, vanília, kakaó, csokoládé; bőrszín, arcberendezés.

Témakör	4. Élettelen környezet – környezeti ártalmak	Óraszám 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Tájékozódás térképen, térkép jelzéseinek megismerése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Alkalmazni a tanult ismereteket. ❖ Tiszta víz, levegő, napfény fontosságát tudatosítani. ❖ A légszennyezés jellegzetes szagát felismerni. ❖ Törekedni a tiszta környezet megtartására. ❖ Ismerni a térképen alkalmazott legfontosabb színeket és jelzéseket. ❖ Saját megfigyeléseiről beszámolni. ❖ Kísérletek végzésében aktívan részt venni. ❖ A rend és tisztaság iránti igényét kialakítani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Az élő és élettelen természet megfigyelése. ❖ Csapadékfajták megfigyelése. ❖ A víz körforgása. ❖ A felszíni vízfolyások (forrás, patak, folyó, tó). ❖ Felszíni formák (hegy, síkság). ❖ Összefüggés a felszíni és időjárási viszonyok és az élő természet feltételei között. ❖ Élettelen anyagok érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése. ❖ Víz, levegő, talaj védelme. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Csoportosítás. Térkép nézegetése, térképjelek megismerése, térkép színezése. Magyarország domborzati térképének tanulmányozása. Terepasztalon felszíni formák kialakítása. Képek gyűjtése, rendszerezése. Időjárás megfigyelése, a megfigyelések lejegyzése, figyelemmel kísérése, következtetések levonása. Változások megfigyelése (olvadás, oldódás, égés).	
Fogalmak	Híd, térkép, földgömb, <i>atlasz</i> , jelzés, síkság, hegy, folyó, tenger, óceán, <i>környezeti ártalom</i> , <i>környezetvédelem</i> , tűzhányó, <i>vulkán</i> , <i>földrengés</i> .	
Elvárt tanulási eredmények a	A tanuló ❖ rendelkezik elemi ismeretekkel teste biológiai működéséről; ❖ tudja, hogy betegség esetén hova kell fordulni, ismeri az egészségügyi intézmények funkcióját. A tanuló képes ❖ a testi higiénia, a mozgás, a szabad levegőn való tartózkodás iránti igényét fejleszteni;	

hetedik évfolyam végén	❖ ruházatát kiválogatni, gondozni, segítséggel tisztán tartani; ❖ a balesetveszélyt felismerni, elkerülni, életkorának és értelmi szintjének megfelelően segítséget kérni. ❖ Elemi ismeretei vannak a helyes és helytelen táplálkozásról. A tanuló képes ❖ néhány védett növényt, állatot ismerni; ❖ elemi ismereteket szerezni a növény- és állatvilágról, azok élőhelyeiről, hasznukról, kárukról, környezeti hatásokról és azok következményeiről. ❖ tájékozódni kis segítséggel a térképen és a könyvekben. ❖ Ismeri a környezetszennyezés fogalmát és a környezetet károsító anyagokat.
Elvárt tanulási eredmények a nyolcadik évfolyam végén	A tanuló ❖ rendelkezik elemi ismeretekkel teste biológiai működéséről; ❖ tudja, hogy betegség esetén hova kell fordulni, ismeri az egészségügyi intézmények funkcióját. A tanuló képes ❖ a testi higiénia, a mozgás, a szabad levegőn való tartózkodás iránti igényét fejleszteni; ❖ ruházatát ízlésesen kiválogatni, gondozni, tisztán tartani; ❖ a balesetveszélyt felismerni, elkerülni, életkorának és értelmi szintjének megfelelően segítséget kérni és nyújtani. Ismeretei vannak a helyes és helytelen táplálkozásról. A tanuló képes ❖ néhány védett növényt, állatot és a természetvédelem fogalmát ismerni; ❖ elemi ismereteket szerezni a növény- és állatvilágról, azok élőhelyeiről, hasznukról, kárukról, környezeti hatásokról és azok következményeiről, felismerni az élőlények és környezetük kölcsönhatásait; ❖ tájékozódni kis segítséggel a térképen és a könyvekben. Ismeri a környezetszennyezés fogalmát és a környezetet károsító anyagokat. A tanuló képes ❖ fejlettségi szintjének megfelelően kialakítani környezetvédő szemléletét; ❖ alkalmazni a tanult ismereteket, aktív kísérletek végzésekor be tud számolni saját megfigyeléseiről.

ÉNEK-ZENE

A tantárgy célja az együtténeklés örömeivel segíteni a jó hangulat kialakulását, megéreztetni a zene jelentőségét, mozgásos-táncos feladatokat végezni, segítséggel vagy csoportban rövid gyermek- vagy népdalokat közösen és egyénileg előadni. A középsúlyosan értelmi fogyatékos gyerekek számára járás közben, különböző mozgásokkal érzékelhető a dalokban, mondókákban, zenedarabokban a mérő lüktetés, a ritmus.

A pedagógusok feladata, hogy a tanulók a dalok, mondókák ritmusát fokozódó önállósággal tapsolják, kopogják, a tempó és a dinamika figyelembevételével végezzék a gyakorlatokat. Ismertessenek meg a tanulók egyéni képességeihez és érdeklődéséhez mérten minél több mondókát, verset, gyermekdalt, a családi és társadalmi ünnepkörök dalait, azért, hogy a tanulók egyre kevesebb segítséggel vehessenek részt körjátékokban, a pedagógussal megvalósuló együttműködés hatására bevonódjanak a páros játékokba.

Eközben felkelthető a figyelem és az érdeklődés a zene és a hangok, a hangszerek megismerése iránt.

Az ének-zenével mint közös nyelvvel lehetőség nyílik a közösség kialakítására, a sérült és nem sérült emberek összekapcsolására.

1–2. évfolyam heti 2 óra

A tantárgy szerepe az erkölcsi nevelésben az egyszerű szabályok megértésének, a közösségi életben nélkülözhetetlen türelemnek és várakozni tudásnak, valamint a csoportos helyzetekben, közös éneklések alkalmával alapvető egymásra figyelés igényének a kialakításában és gyakorlásában van.

A nemzeti öntudatot, hazafias nevelést a népi hagyományok, népszokások megismerésével a magyar népi gyermekjátékokon, gyermekdalokon keresztül támogatjuk.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a tantárgy tanítása a felszabadult légkör biztosításával a harmonikus személyiségfejlődéssel, a félénkség, a gátlás, a szorongás leküzdésével éri el; hozzájárul a reális önbizalom és önértékelés kialakulásához a társas kapcsolatok visszajelzései alapján, megalapozza az alkalmazkodó- és együttműködési képességet.

A testi és lelki egészségre nevelés a mozgás harmóniájának megismerésével, a zene és a mozgás összhangjának megteremtésére törekvéssel, a dalok és zenék hangulatának megfigyelésével történik.

A családi életre neveléshez a családi ünnepek jellegzetes dallamainak alkalomhoz illő hallgatásával, előadásával, megismerésével kapcsolódik.

A médiatudatosságra neveléshez a hangulathoz illő zenék kiválasztásával, a különféle adathordozók és médialehetőségek igénybevételi lehetőségeinek megismertetésével járul hozzá.

Témakör	1. Gyermekdalok – Népdalok	Óraszám 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Dallamsorok utánzása. Társak testi közelségének, érintésének elfogadtatása, együttműködés.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Leutánozni mozgást, dallamot dúdolni. Együtműködni. Főbb testrészeket megmutatni. Együtműködéssel egyenes vonalon járni, körbejárni, iránytartással lépegetni, guggolni, körben haladni. Örömmel részt venni a közös éneklésben. Bekapcsolódni a közös játékba. Mondóka, dal ritmusával összehangolni a mozgást. Segítséggel rövid párbeszédet előadni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Altatók. ❖ Tenyérjátékok. ❖ Simogatók. ❖ Ujj- játékok. ❖ Hintáztatók. ❖ Lovagoltatók. ❖ Sétáltatók. ❖ Dalok. ❖ Körjátékok. ❖ Felelgetős játékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> A tanult dalok, mondókák ismétlése, egyre bátrabb előadása. Dallam dúdolásával, éneklésével baba ringatása. Mondóka, dal ütemére tapsolás, tenyér körkörös simogatása, csiklandozása. Mondókák ritmusára testrészek, tárgyak megérintése, simogatása. Egyszerűbb ujj-kiszámoló, mondókákra tenyér ökölbe szorítása, majd az ujjak egyenkénti nyitása, csukása, rázása. Ritmusra test, törzs, láb hintáztatása jobbra, balra (Hinta, palinta stb.). Rövid mondókákra lovaglás ritmusának érzékeltetése térden ülve. Énekek, mondókák ütemére léptetés, egyenes vonalon, körben (Dombon török a diót stb.). Néhány soros egyszerű dal mozgással kísért előadása (taps, kopogás). Körjátékok játéka egyszerű szabályok betartásával (Ég a gyertya, ég., Lánc, lánc, eszterlánc stb.). Mondóka, dal ritmusára test, törzs, láb hintáztatása jobbra-balra, előre-hátra. Néhány rövid párbeszédű felelgetős játék megtanulása, pl. Volt nekem egy kecském.
Fogalmak	Alszik, ébren van, taps, tenyér, simogatás, csiklandozás, kérdez, válaszol, kar, kéz, tenyér, fej, nyak, törzs, láb, ujjak, ököl, jobb, bal, előre, hátra, ugrik, szalad, vágat, lovaglás, egyenes vonal, kör, guggolás, megáll, elindul, kapu, híd, kézfogás, átbújás, ló.

Témakör	2. Ünnepekörök dalai	Óraszám 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű dallam felismertetése, reprodukálása. Ünnepekörök megismerése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Bekapcsolódni a közös éneklésbe.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Családi ünnepek dalai. ❖ Dalok karácsonyra, húsvétra, anyák napjára. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Születésnapra, karácsonyra, húsvétra, anyák napjára rövid dalok, versek tanulása. Közös előadások iskolai ünnepélyeken.	
Fogalmak	Születésnap, karácsony, húsvét, anyák napja, <i>pünkösöd</i> .	

Témakör	3. Ritmus- és hallásfejlesztés	Óraszám 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az egyenletes ritmus érzékeltetése. Hang- és hallásfejlesztés.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Ritmust tapsolni. Utánozni a mozgásokat. Felismerni a gyors és lassú mozgásokat. Együttműködni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. ❖ Fékező és ingerlő gyakorlatok. ❖ Tempóérzékeltető gyakorlatok. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Mozgás közben ritmus tapsolása, hangok ritmizálása. Dallamok, mondókák kíséretével gyorsító-lassító mozgások érzékelése. Gyors és lassú mozgás közötti különbség érzékelése. Állathangok megkülönböztetése egymástól. Jól elkülöníthető zörejek, hangok felismertetése. Magasabb és mélyebb hangok közötti különbség érzékelése hangszerjátékok bemutatásával.	
Fogalmak	Ritmus, taps, kopogás, dobbantás, gyors, lassú, halk, hangos, magas, mély; dalok, mondókák, dob, <i>triangulum</i> , cintányér, karlendítés, ujjmozgatás.	

Témakör	4. Zenehallgatás	Óraszám 34 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Énekhangok, beszédhangok elválasztatása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Bekapcsolódni az éneklésbe. Néhány percig a zenére figyelni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Élőzene hallgatása (dallamok furulyán, gitáron, szintetizátoron stb.). ❖ Egyszerűbb szövegű és dallamú gyermekdalok többszöri eléneklése. ❖ Zenehallgatás hanghordozóról (rádió, magnetofon, DVD). <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Egyszerű dallam hangszeres előadásának többszöri meghallgatása, közös dúdolása. Rövid dalok meghallgatása, közös dúdolgatása, éneklése. Tanult, ismert gyermekdalok meghallgatása. Kedvencek kívánság szerinti meghallgatása.	
Fogalmak	A dalokban előforduló fogalmak; halk, gyors, szomorú, vidám.	
Elvárt tanulási eredmények az első évfolyam végén	A tanuló segítséggel tud mozgást utánozni. Igyekszik segítséggel rövid párbeszédet előadni. ❖ Bekapcsolódik a közös éneklésbe. ❖ Képes a gyors és lassú mozgásokat követni. ❖ Igyekszik együttműködni. ❖ Képes néhány percig a zenére figyelni. Szívesen hallgat zenét.	
Elvárt tanulási eredmények a második évfolyam végén	A tanuló segítséggel tud mozgást utánozni, végrehajtani. Képes segítséggel rövid párbeszédet előadni. ❖ Bekapcsolódik a közös éneklésbe, képes társaival együtt közönségnek énekelni. ❖ Képes a gyors és lassú mozgásokat differenciálni, követni. ❖ Képes együttműködni. ❖ Képes néhány percig a zenére figyelni. Szívesen hallgat zenét.	

3–4. évfolyam

heti 2 óra

Az erkölcsi neveléshez kapcsolódóan az előző évek munkájára alapozva történik meg az egyszerű gyermek- és népdalok érzelmi hangulatának megéreztetése, a bennük megjelenő alapvető emberi értékek, érzelmek megfigyelése.

A nemzeti öntudat és hazafias nevelés a népi hagyományok és a magyar kultúra ápolásával, az ünnepkörök dalainak, zenéinek megismerésével, téri és időbeli relációkban a tájékozódási képesség erősítésével valósul meg.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztésében a tantárgy kiemelten törekszik az együttműködési készség erősítésére közös énekes-táncos tevékenységekkel, az önbizalom erősítésével, a helyes önismeret fejlesztésével a közösségi környezet visszajelzései alapján.

A testi és lelki egészségre nevelést a tantárgy a zene, a ritmus és a mozgás összefüggésének megfigyeltetésével, a zenének, éneknek egyszerű mozgással történő kísérésével, és az érzelmek megjelenítésének megalapozásával támogatja, amelyhez a lelki állapothoz, hangulathoz illő zenék és énekek kiválasztása, hallgatása is társul.

A családi életre nevelést és a kommunikációs kompetenciákat a családi ünnepekhez kötődő dalok és zenék ismeretének bővítése, készülődés ezek előadására, mondókákkal, gyermek- és népdalokkal a nyelvi kifejezőkészség fejlesztése segíti.

A tantárgy tanítása a médiatudatosságra nevelés fejlesztését a hangulatnak, ízlésnek megfelelő zenék, dalok keresésének segítségével, a médiumok és a zenehallgatás különböző lehetőségeinek bemutatásával; a személyes és társas kapcsolati kompetenciák fejlesztését a társakkal való együttműködéssel, közös éneklés és zenélés keretében az egymásra figyelem erősítésével éri el. Fontos az eredmények elérésében a gyermekjátékokban és táncos produkciókban a partnerrel való kapcsolattartás gyakorlása is.

Témakör	1. Gyermekdalok – Népdalok	Óraszám 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Felelgetős játékokban aktív részvételre ösztönzés.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Ismerni 15–20 gyermekdalt. Részt venni közös éneklésben. A dal szövegét mozgással összekötni. Segítséggel rövid felelgetős játékot előadni. Együttműködéssel utánozni táncleépéseket.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Dalok. ❖ A tanult dalok folyamatos ismétlése, új dalok tanulása. ❖ Körjátékok. ❖ Felelgetős játék. ❖ Táncok énekes kíséréssel. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Évszakokról, ünnepekről, állatokról, virágokról szóló dalok tanulása. Rövid dalok mozgással kísért előadása. A dalok szövegének és dallamának egyre biztosabb elsajátítása, változatos ritmuskíséréssel (dob, csörgődob, ütőfa).	

	Körjátékok tanulása. Néhány rövid párbeszédű felelgetős játék előadása (Gyertek haza ludaim, Fehér lilionszál stb.). Rida jobbra-balra, utánzással. Zárt rida: kis térdhajlítással előre. Keresztbe lépés és féltalpon oldalt lépés.
Fogalmak	A dalokban található fogalmak: zsebkendő, koszorú; kör, guggolás, kapu, híd, átbújás, kézfogás <i>keresztbe</i> , oldalt, jobbra, balra, ugrás, megtámasztás, utánzás, kérdés, felelet.

Témakör	2. Ünnepekörök dalai	Óraszám 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Érzelmi kapcsolatok kialakítása az ünnepekkel.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Az adott ünnepnek megfelelő rövid dalt segítségével énekelni. Ünnepeken énekelni társakkal és önállóan.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Ünnepek dalai. ❖ Új szokások kialakítása a szűk közösség ünnepeihez kapcsolódva (születésnapok, karácsony, anyák napja). <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Karácsonyra, húsvétra, anyák napjára, születésnapra, pünkösdre dalok tanulása, éneklése. Aktuális ünnepre rövid műsor készítése és előadása, közös- és egyéni szereplési lehetőségek. A születésnapok, névnapok számontartása, az ünneplés megszervezése.	
Fogalmak	Karácsony, húsvét, anyák napja, pünkösd, születésnap, az ünnepekhez kapcsolható fogalmak. Műsor, várakozás, siker feladat, vállalás.	

Témakör	3. Ritmus- és hallásfejlesztés	Óraszám 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ritmus visszaadása tapssal, kopogással. Hang- és hallásfejlesztés.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
A mozgás és a dal ritmusát összehangolni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. ❖ Fékező és gyorsító gyakorlatok.	

Önállóan előtapsolni a csoportnak. Játékot elindítani tempó megadásával. Hangzás alapján hangszert felismerni. Felismerni a hangszerek hangjának különbözőségét.	❖ Tempóérzékeltető gyakorlatok. ❖ Ritmushangszerek használata. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Az egyenletes löktetés és a ritmus összekapcsolása. Lassú-gyors járás kísérése tapssal, dobolással. Tempótartás játékos mozdulatokkal. Egymástól eltérő zörejek, hangok felismerése. Társak és felnőttek hangjának felismerése és elkülönítése magáról. Dob, cintányér, triangulum megszólaltatása. Hangfelismerési gyakorlatok bekötött szemmel: hangszer hangjának felismerése.
Fogalmak	Csigavonal, hullámvonal, kivárás, újraindítás, gyerek, felnőtt, magas, mély; taps, koppantás, erős lépés, lábütögetés, <i>kivár, újraindít, tempót tart, dalritmus</i>, egyforma, <i>egyenletes ritmus</i>. Fából, fémből készült hangszerek. Halk, hangos, <i>tompa</i>, éles, fa, fényes, csengő.

Témakör	4. Zenehallgatás	Óraszám 34 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A kulturált zenehallgatás kialakítása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Felismerni az adott ünnepnek megfelelő zenedarabot. A zene hallgatásához szükséges figyelmet és fegyelmet kialakítani. Elsajátítani a kulturált zenehallgatás szabályait.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Évszakokhoz kötődő zenék hallgatása. ❖ Kedvenc zene megmutatása társaknak (DVD, kazetta, stb.). ❖ Megzenésített gyerekversek hallgatása élő és gépzei előadásban. ❖ A mindennapokban hallható zene közös hallgatása, elemzése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Már ismert dalok, dallamok hallgatása az ünnephez kapcsolható hangszerelésben, speciális hangszerekkel, pl.: karácsonyi orgonamuzsika, harangjáték stb.). Türelmesség és udvariasság a közös zenehallgatás során. Élő koncerten részvétel, az alkalom előtt az előadó eddigi produkcióinak megismerése (kazetta, DVD), a legkedvesebb dalok megtanulása, közös éneklése. A zenedarabokban szereplő hangszerek, és az előadó énekes felismerése, a darab hangulatának, dinamikájának megállapítása.	

Fogalmak	Orgona, harangjáték, türelem, sorra kerül, kedvenc, választás. Ütemezve éneklés, dal, ritmus, zene, vers.
Elvárt tanulási eredmények a harmadik évfolyam végén	❖ A tanuló ismer 8 - 10 verset, gyermekdalt, segítséggel elő tudja adni. ❖ Tud lá-lá-val énekelni. ❖ Képes a dal szövegét mozgással összekötni, együttműködéssel a lépéseket utánozni. ❖ A tanuló tud az ünnepeken segítséggel énekelni, társakkal is. ❖ A tanuló ismer hangszereket, ismeri a hangos, halk fogalmát, és tudja differenciálni. ❖ Képes a dal ritmusát segítséggel tapsolni, kopogni. ❖ Igyekszik társaival is kontaktust teremteni játék közben. ❖ A tanuló képes a zene hallgatásához szükséges figyelmet és fegyelmet tanúsítani.
Elvárt tanulási eredmények a negyedik évfolyam végén	❖ A tanuló ismer 10–15 verset, gyermekdalt, segítséggel elő tudja adni. ❖ Tud lá-lá-val énekelni. ❖ Képes a dal szövegét mozgással összekötni, együttműködéssel a lépéseket utánozni. ❖ Tud együttműködéssel szerepjátékot játszani. ❖ A tanuló tud az ünnepeken énekelni, társakkal és önállóan is. A tanuló ismer hangszereket, ismeri a hangos, halk fogalmát, és tudja differenciálni. Képes a dal ritmusát segítséggel tapsolni, kopogni. ❖ Képes társaival is kontaktust teremteni játék közben. ❖ A tanuló képes a zene hallgatásához szükséges figyelmet és fegyelmet tanúsítani.

5–6. évfolyam heti 2 óra

A tantárgy tanítása lehetőséget teremt a közös szabályalkotás gyakorlására, az alapvető emberi értékekhez, érzelmekhez kapcsolódó zenék, dalok keresésére, kiválasztására. A nemzeti öntudatot, hazafias nevelést a közösségi eseményeken, ünnepeken keresztül a nemzeti hovatartozás és összetartozás szerepének felismertetésével és legfontosabb nemzeti ünnepeink zenéinek, dalainak megismerésével erősíti.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztésében nagy szerepet játszik, a fokozódó együttműködéssel végzett közös tevékenységekkel és a reális önértékelés fejlesztésével az önbizalom megerősítésére.

A családi életre nevelésben a tantárgy nagy szerepet játszik a családi ünnepek, hagyományok ápolásának kulturált gyakorlásával, a készülődés fontosságának felismertetésével, a testi és lelki egészségre nevelésben az érzelmek zenére történő, mozgással való kifejezésének fejlesztésével.

A médiatudatosságra nevelést a zenei igényeknek megfelelő médiumok kiválasztásának és elérésének megismertetésével és gyakoroltatásával éri el.

Témakör	1. Gyermekdalok – Népdalok	Óraszám 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	8–10 dal irányított előadása. Szerepjáték eljátszása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Néhány népdalt elénekelni. Táncolni önállóan, egyet balra, egyet jobbra lépni. Szívesen játszani körjátékot. Szerepet vállalni szituációs és felelgetős játékokban.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Magyar népdalok. ❖ Magyar táncok. ❖ Körjátékok. ❖ Felelgetős játékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Népdalcsokrok összeállítása témakörök szerint (növények, időjárás, köszöntők). Egylépéses csárdás: oldalt lépés + fél súllyal zárás, ismétlés ellenkező lábbal. Párválasztók, kifordulós körjátékok. Rövid szituációs gyakorlatok előadása (pl. Egyszer egy királyfi, Gyertek haza ludaim...).	
Fogalmak	A népdalokban található új fogalmak, különböző népek. Csárdás-forgás, kifordulás, befordulás, irányváltás, motívum, ritmus, dallam.	

Témakör	2. Ünnepek dalai	Óraszám 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Aktivitás fejlesztése irányított helyzetben.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Az ünnepnek megfelelő dalt, verset kiválasztani, előadni. Közösen énekelni társaival.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Családi ünnepek dalai. ❖ Nemzeti ünnepek dalai. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Karácsonyra, húsvétra, pünkösdre, anyák napjára, születésnapra dal, vers tanulása. Toborzó dalok megtanulása, Himnusz, Szózat megismerése.	
Fogalmak	Hagyomány, szokás, ünneplés, megemlékezés, karácsony, újév, vízkereszt, húsvét, pünkösd.	

	Március 15., nemzeti ünnep (augusztus 20. október 23.), Himnusz, Szózat. Katonadalok, megzenésített költemények.

Témakör	3. Ritmus- és hallásfejlesztés	Óraszám 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Dallam, szöveg ritmizálása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Ütemkezdő hangsúlyokat kiemelni. Hangsúlyos és hangsúlytalan részeket mozgással kifejezni. Megadott hangra dalt elkezdni és végigénekelni. A halk, hangos, magas, mély beszédet megkülönböztetni. Közösen énekelt dalt adott jelre hangosan vagy halkan folytatni. Néhány hangszert megszólaltatni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. ❖ Fékező és gyorsító gyakorlatok. ❖ Tempóérzékeltető gyakorlatok. ❖ Hang- és hallásfejlesztés. ❖ Ritmushangszerek használata. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Egyenletes lüktetés és ritmus összekapcsolása. Kettes lüktetés érzékelése. Leülés-felállás, séta-futás váltakozása megadott jelre. Önálló dalkezdés, tempótartás. Halk és hangos közti különbség érzékelése. Magas és mély hang érzékelése. Hangerő szabályozása. Belső hallásfejlesztés, dallambújtatás. Fúvós, húros és ütőhangszerek megnevezése.	
Fogalmak	Együtt hangoztatás, ütőhangszerek, fém, fa, erősítés, halkítás, kettes lüktetés, ütemhangsúly, hangos, lágy, zümmögő éneklés; hangsúlyos és hangsúlytalan lépés, belép, megáll, tempót tart, magas és mély beszéd, emelkedő, süllyedő dallamvonal.	

Témakör	4. Zenehallgatás	Óraszám 44 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megfelelő hangerő megválasztása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Szívesen hallgatni zenét.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Hangszeres és énekes élőzene hallgatása. ❖ Részvétel zenés koncerten. ❖ A zene pihentető hatásának meg tapasztalása.	

	❖ Hosszabb, összefüggő zenedarab meghallgatása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Társak előadásának meghallgatása. Megfigyelési szempontok a zenehallgatással kapcsolatban (hangmagasság, ritmus, hangerő stb.). (Kórusművek, hangszeres darabok, szólóhangszerek, nagyzenekari művek részletei.) Relaxációs zene hatásának megtapasztalása. Gyerekeknek szóló musicalrészlet, pl. A padlás, A muzsika hangjai stb. hallgatása, dúdolása, egyes részletek megtanulása.
Fogalmak	A szükséges zenei fogalmak (kórus, szóló, zenekar, karmester stb.), kikapcsolódás, pihenés; szólóének, kánon, közönség, figyelmes hallgatás, taps.

Összegzett tanulási eredmények az ötödik évfolyam végén	❖ A tanuló képes hangsúlyos és hangsúlytalan részeket mozgással kifejezni. ❖ Képes az adott ünnepnek megfelelő dalt, verset kiválasztani, előadni. ❖ Képes megkülönböztetni a halk, hangos, a magas, mély beszédet. Szívesen hallgat zenét, van kedvenc zenedarabja. Képes a dal ritmusát együttműködéssel, segítséggel tapsolni, kopogni.

Elvárt tanulási eredmények a hatodik évfolyam végén	❖ A tanuló képes hangsúlyos és hangsúlytalan részeket mozgással kifejezni. ❖ Képes megadott hangra dalt elkezdni és végigénekelni. ❖ Képes az adott ünnepnek megfelelő dalt, verset kiválasztani, előadni. ❖ Képes megkülönböztetni a halk, hangos, a magas, mély beszédet. ❖ Képes ütemkezdő hangsúlyokat kiemelni. ❖ Szívesen hallgat zenét, van kedvenc zenedarabja. ❖ Képes a dal ritmusát együttműködéssel, segítséggel tapsolni, kopogni.

7–8. évfolyam heti 2 óra

Az előző évfolyamokhoz kapcsolódva tovább folyik a szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése, a szabályok alkalmazásának erősítése, a közös szabályalkotás gyakorlása. A nemzeti öntudat, hazafias nevelés a népi hagyományok, ünnepkörök dalain, mondókáin keresztül, a nemzeti összetartozás érzésének erősítésével történik.

Az önismeret és társas kultúra a közösségben a reális önértékelés kialakításával, csoportos produkciókban történő részvétellel, a társas kapcsolatok és közös tevékenységek segítségével, a személyiség fejlesztésével erősödik.

A testi és lelki egészségre nevelést a tantárgy a különböző hangulatok, érzelmek megjelenítésével a zenére történő mozgásban, a feszültségek levezetésének segítségével, a szorongásos állapotok oldásával, zenei élmények nyújtásával segíti.

A családi életre nevelésben nagy szerepet játszik a családi ünnepek, hagyományok ápolásában való aktív részvétel ösztönzésével.

A médiatudatosságra nevelést a hangulathoz, ízlésvilághoz illeszkedő zenei alkotások különféle médiumok lehetőségei közötti keresésének támogatása, és a tanuló ízlésének megfelelő választás képességének megerősítése, bátorítása segíti.

Témakör	1. Gyermekdalok – Népdalok	Óraszám 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Verbális memória fejlesztése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Elénekelni legalább 10 népdalt. Más népek dalaiból egy-egy jellegzetes népdalt ismerni. Műdalokat, kánonokat énekelni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Magyar népdalok. ❖ Más népek dalai. ❖ Műdalok (Pál, Kata, Péter, jó reggelt, Ég a város, ég a ház is, Künn az ágon újra szól a víg kakukkmadár, kánonok stb.). <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Egyszerű dallamvezetésű népdalok ritmikai előadása. Népdalcsokrok összeállítása, előadása közösen és egyénileg. Más népek dalainak megismerése és éneklése. Kánonok, közismert dalok éneklése közösen, egyénileg, változatos hangszerkísérettel.	
Fogalmak	Párosító, vidám, tréfálkozó, emelkedő, ereszkedő dallamvonal, kötetlen, kötött ritmus; cseh, román, palóc, francia, kánon; oldalt lépés, mellé lépés; francia, olasz, lengyel, román.	

Témakör	2. Ünnepek dalai	Óraszám 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Aktualitások felismerése, ünnepek elkülönítése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Megfelelő dalt énekelni az	<i>Fejlesztési ismeretek</i>	

ünnepek alkalmából. Az ünnepélyes alkalmakat átérezni.	❖ Családi ünnepek dalai. ❖ Ballagási dalok. ❖ Nemzeti ünnepek és az ezekhez kapcsolódó zeneművek megismerése, egyes darabok megtanulása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Jeles napok dalai, születésnap, névnapi köszöntők. Felkészülés a ballagásra. Az ünnepélyes ballagásra előkészületek, közismert, elfogadott dalok megtanulása, éneklése menet közben. Toborzó dalok. Erkel Ferenc: Himnusz, Egressy Béni: Szózat megtanulása. Tolcsvay: Nemzeti dal, Szörényi-Bródy: István, a király stb. A tanultak számbavétele, csoportosításuk ünnepek, ritmusuk, hangulatuk, hangfekvésük, személyes, érzelmi okok szerint stb. Az ünnepekre tanult ének- és zenedarabok ismétlése.
Fogalmak	Nemzeti érzés, magyarság, ünnep, szokások, vers, dal, ballagás, búcsú, ünnepelt, kedvenc, felejtés, emlék, egynemű kar, vegyes kar, férfikar, kórus. Karácsony, húsvét, pünkösd, anyák napja, születésnap, keresztelő, lakodalom, ballagás, búcsú, megható.

Témakör	3. Ritmus- és hallásfejlesztés	Óraszám 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Hangszerek felismerése és megszólaltatása. Hang- és hallásfejlesztés.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Hallás után énekelni, kétkezes kopogózt előadni. Egy dallamon belül hangerőt szabályozni. Hangszerrel erősíteni, halkítani. Belső hallás kialakulása. Különböző hangszerek hangjait felismerni. Szólamokat felismerni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. ❖ Fékező és ingerlő gyakorlatok. ❖ Tempóérzékeltető gyakorlatok. ❖ Ismerkedés hangszerekkel. ❖ Ismerkedés az emberi hang sajátosságaival. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Kotta olvasása ritmusképlettel. Tá-ti-ti grafikus lejegyzése. Hangerő szabályozása. Fokozatos halkítás, erősítés időtartama. Dallambújtatás. Daltörédekből dal felismerése. Fafűvós, rézfűvós, vonós hangszerek hangjának	

	felismerése. Az énekhangok jellegzetességeivel kapcsolatos megfigyelések, saját hang tudatos megfigyelése.
Fogalmak	Kopogós, tá-ti-ti ritmus, dallambújtatás, kezdés, befejezés, hangmagasság, belépés, megállás, fa, cserép, üveg, fém. Ritmusképlet, alkalmazás, kirakás koronggal, kotta, kottavonal, ritmus, feszített ritmus, lassú tempó. Lassú ének, gyors ének, szólamok, szoprán, alt, gége, hangszalagok, rekedtség.

Témakör	4. Zenehallgatás	Óraszám 44 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A zenei ízlés formálása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Figyelmes, érdeklődő zenehallgatás, a többször hallott részletek felismerése. Hallás után a dalokat felismerni és elénekezni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Klasszikus művek részleteinek meghallgatása. ❖ Szórakoztató zenei felvételek hallgatása. ❖ Ismert, népszerű darabok hallgatása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Megfigyelési szempontok alapján néhány mű meghallgatása, egyes részletek megtanulása (pl. Kodály: Esti dal meghallgatása gyermekkori feldolgozásban, Mozart: Varázsfuvola, részlet). Türelem, egymás kedvencének meghallgatása, tiszteletben tartása (múdal, tánczene, diszkózene, rockzene). A tanulmányok során megismert darabok többszöri meghallgatása, ismertebb részletek közös dúdolása, éneklése.	
Fogalmak	Zeneszerző, opera, beat, rock, diszkó. Részlet, teljes mű.	

Elvárt tanulási eredmények a hetedik évfolyam végén	❖ A tanuló képes segítséggel énekelni néhány egyszerű népdalt és eljátszani 1-2 gyermektáncot. ❖ Ismeri a Himnuszt és a Szózatot, elhangzásukkor megfelelően viselkedik. ❖ Képes észlelni a különbséget a lassú és a gyors zene között. ❖ Képes hangszerrel erősíteni, halkítani. . ❖ Képes felismerni megszólaltatás után a hangszereket. ❖ Képes irányítás mellett egyszerű ritmust utánozni hangszeres kísérettel. ❖ Képes irányítás mellett értelmi képességének megfelelő zenét

	hallgatni. ❖ Képes a többször hallott részleteket felismerni zenedarabokban.
Elvárt tanulási eredmények a nyolcadik évfolyam végén	❖ A tanuló képes segítséggel énekelni legalább 8-10 egyszerű népdalt és eljátszani 1-2 gyermektáncot. ❖ Ismeri a Himnusz és a Szózatot, elhangzásukkor megfelelően viselkedik. ❖ Képes ritmusképletet lejegyezni és visszaolvasni. ❖ Képes észlelni a különbséget a lassú és a gyors zene között. ❖ Képes hangszerrel erősíteni, halkítani. ❖ Kialakul a belső hallása. ❖ Képes felismerni megszólaltatás után a hangszereket. ❖ Felismeri a szólamokat. ❖ Képes irányítás mellett egyszerű ritmust utánozni hangszeres kísérettel. ❖ Képes irányítás mellett huzamosabb ideig értelmi képességének megfelelő zenét hallgatni. ❖ Képes a többször hallott részleteket felismerni zenedarabokban.

ÁBRÁZOLÁS – ALAKÍTÁS

(Vizuális kultúra)

A tantárgy célja megalapozni a funkcióöröm motivációs hátterével a különböző ábrázoló-alakító tevékenységekben az alkotóképességet, alakítani és fejleszteni az igényt a kreatív önkifejezésre a vizuális művészetek eszköztárának felhasználásával.

A pedagógusnak törekednie kell arra, hogy fejlődjön a tantárgy szemléletformáló hatása által a közép súlyos értelmi fogyatékos tanuló képzelőereje, fantáziája, esztétikai érzéke, alakuljon ki a pozitív énképe, fejlődjön önismerete a felfedezések és a siker örömeivel. Támogassa a munkavégzés során a tanulóknak az anyagokról szerzett tapasztalatait, tevékenykedjenek szívesen, fejlődjön alkotásvágyuk a tárgyak, cselekvések, jelenségek megfigyelése és a figyelem, feladattudat, észlelés, finommotorika fejlődése segítségével, tapasztalati élményeik alapján ismerjék meg az ábrázolás-alakításhoz szükséges eszközöket, építészeti és művészeti értékeket.

A környezeti adottságok és a differenciálás lehetőségeinek megteremtése támogatja, hogy folyamatosan bővüljenek a tanulók ismeretei a hagyományápolásról, népszokásokról, a nevezetes napokról, megismerkedjenek műalkotásokkal, tantárgy-specifikus jártasságaik, készségeik fejlődjenek.

Fejlesztési (terápiás) feladatok:

Készségek: koordinált mozgáskészség (szem-kéz koordináció) és alakítási készségek fejlesztése.

Képességek, attitűdök:

- ❖ Formaalkotási képességek, kompozíciós képesség.
- ❖ Vizuális ritmus képzése, tárgykészítés képessége.
- ❖ Képzeteket felidéző ábrázolási képesség.
- ❖ Képolvasás, képi közlés képessége.
- ❖ Plasztikus formaalakítás. Finommozgás fejlesztése.

Pszichikus funkció:

- ❖ Vizuális, taktikus percepció. Figyelemfejlesztés.
- ❖ Érzelmi fejlesztés: motiváció, örömmérsékeltése alkotó tevékenység révén.
- ❖ Emlékezet, alkotó képzelet, forma- és térészlelés, gondolkodás fejlesztése.

Gondolkodási műveletek:

- ❖ Megkülönböztetés, azonosítás, összehasonlítás.
- ❖ Variálás, kombinálás. Analízis-szintézis.
- ❖ Asszociáció, általánosítás, absztrakció, következtetés, ítéletalkotás.

Gondolkodásfajták: perceptív, cselekvéses, analógiás, asszociatív, algoritmikus, kreatív, logikus.

1–2. évfolyam

heti 3 óra

A nemzeti öntudat, hazafias nevelésben a tantárgy különösen fontos szerepet játszik a hagyományok, a közösségi múlt jellemzőinek megismerésén keresztül, az alapvető kötődés kialakításával a tanuló környezetéhez.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztésében a megfigyelőképesség fejlesztése, az önértékelés és az önbizalom megalapozása történik.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciáinak a fejlesztésével a tantárgy hozzájárul az esztétikai érzék fejlesztéséhez és a művészetek iránti érdeklődés felkeltéséhez.

A vizuális ábrázoláson keresztül kialakul a gondolatok, érzelmek megjelenítésének igénye.

Témakör	1. Formázások különböző anyagokból	Óraszám 60 óra
Előzetes tudás	Alakító tevékenység szándékának megjelenése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Együttműködéssel a tárgyak tulajdonságainak, jellegzetességeinek megfigyelése. Próbálkozások, adott tevékenységek végrehajtása együttműködéssel. Együttműködéssel különböző formák kialakításához szükséges mozgások végrehajtása. Különböző formák alakítása együttműködéssel.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Anyagok tulajdonságai. ❖ Alakíthatóság. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> A tanuló környezetében található tárgyak megfigyelése manipulációval. Homok formázása, edények megtöltése, kiöntése, dombkészítés, gödörásás, taposás, nyomhagyás. Hó formázása, hógolyó, hóbucka, hóember készítése. Gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag), gyúrás, puhítás, gömbölyítés, lapítás, hengerítés, mélyítés, kicsípés. Gipszmunka, benyomkodott agyagba, öntőformába folyékony gipsz öntése. Száradás után kiborítása.	
Fogalmak	A tárgyak tapintással megfigyelhető tulajdonságaival kapcsolatos fogalmak; eszközökkel, cselekvésekkel, térbeli tulajdonságokkal, felületi jellemzőkkel kapcsolatos fogalmak.	

Témakör	2. Építés	Óraszám 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető manuális kontroll (megfogás, elengedés) kialakítása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Tárgyak csoportosítása segítségével. Segítséggel próbálkozás a gyöngyök ritmikus váltogatására. Segítséggel próbálkozás ritmikus sor képzésére.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Kirakás. ❖ Fűzés. ❖ Nyomótechnikák. ❖ Szúrójátékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Különböző tárgyak egymás mellé helyezésével új formák létrehozása. Előrajzolt formák kirakása pálcikával, terményekkel.	

	Toronyépítés kockából. Nagyméretű gyöngyök felfűzése pálcikára rendszer nélkül. Nyomhagyás agyagban, gyurmában különböző tárgyak segítségével, nyomdázás. Gyöngymozaik rendszer nélküli kirakása.
Fogalmak	A kirakáshoz felhasznált tárgyak. Cselekvések, térirányok. Gyöngy, pálcika, fűzés. Eszközök, cselekvések: (belenyom), tesz, nyom, szúr. A kirakáshoz felhasznált tárgyak. Tevékenységek: épít, tesz, rak, vesz. Sor: kicsi-nagy, színek, pl. piros-kék, egyik-másik.

Témakör	3. Papír formálása, alakítása	Óraszám 56 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető manuális készségek (markolás, csippentés) kialakítása, gyakoroltatása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Az aktuális feladatok sikeres végrehajtása segítségével. Segítséggel pontos illesztések. Olló használatának próbálgatása, helyes használat gyakorlása segítségével. Papírdarabkák kívánt módon egymás mellé helyezése segítségével.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Gyűrész-simítás. ❖ Tépés. ❖ Hajtogatás. ❖ Nyírás. ❖ Ragasztás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Különböző papírfélékből labda gyűrése. Az összegyűrt papír kisimítása. Szabálytalan formák tépése, csíktépés. Egyszerű ráhajítás, átlóshajítás elképzéssel. Szabálytalan formák nyírása. Olló nyitása, csukása, segítséggel csíkvágás. Kialakított papírdarabok egymás mellé helyezése, ragasztás felületen.	
Fogalmak	Anyag, tevékenység és elkészített tárgy (papír, gyűr, labda, könyv, füzet, hajt). Formák hasonlóság alapján. A papírfélék jellegzetes tulajdonságai és színe, eszközök.	

Témakör	4. Vizuális ábrázolás	Óraszám 60 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Formakitöltéshez szükséges mozgáskontroll kialakítása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	

A kívánt mozgás végrehajtása segítséggel. Törekvés papírhatar betartására. Az ecset megfelelő használata. Színek differenciálása. A rajzolás eszközeinek megfelelő használata. Egyszerű ember-, állat-, növényábrázolások segítséggel.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Festés. ❖ Rajzolás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Festékes kéz- és ujjnyom hagyás. Nagy, sima felületek vízfestékekkel történő betöltése szivaccsal, vastag ecsettel. Álló, fekvő egyenesek, egyszerű formák, kör, hullámvonal rajzolása pálcikával homokba, krétával aszfalton és táblán; zsírkréttával csomagolópapírra, vastag ceruzával rajzlapra. Szabadfírka, átrajzolás, rárajzolás, körülrajzolás. Egyszerű formák színezése.
Fogalmak	Eszközök (szivacs, ecset, ecsettál). Tevékenységek (<i>törlés, kenés, festés</i>). Főbb színek: piros, kék, sárga, zöld. Vonalak és ezekből képzett egyszerű figurák.

Elvart tanulási eredmények az első évfolyam végén	❖ A tanuló képes segítséggel tárgyakat csoportosítani. ❖ Segítséggel képes ritmikusan váltogatni a gyöngyöket. ❖ Együttműködéssel végrehajt a különböző formák kialakításához szükséges mozgásokat. ❖ Képes a szükséges eszközöket segítséggel kiválasztani és használni. ❖ Képes segítséggel egymás mellé helyezni a papírdarabkákat. ❖ Papírhatarat igyekszik betartani. ❖ Igyekszik megfelelően használni a festés és rajzolás eszközeit. ❖ Differenciálja a főbb színeket. ❖ Megpróbál egyszerű ember-, állat-, növényábrázolásokat létrehozni.

Elvart tanulási eredmények az évfolyam végén	❖ A tanuló képes segítséggel megadott tulajdonságok alapján (szín, forma, nagyság) tárgyakat csoportosítani. ❖ Segítséggel képes ritmikusan váltogatni a gyöngyöket. ❖ Együttműködéssel végrehajt a különböző formák kialakításához szükséges mozgásokat. ❖ Képes a szükséges eszközöket kiválasztani és megfelelően használni, együttműködéssel ollót használni. ❖ Képes segítséggel a kívánt módon egymás mellé helyezni a papírdarabkákat. ❖ Papírhatarat és vonalhatart igyekszik betartani. ❖ Megfelelően használja a festés és rajzolás eszközeit. ❖ Differenciálja és megnevezésre felismeri a főbb színeket. ❖ Megpróbál egyszerű ember-, állat-, növényábrázolásokat létrehozni.

3–4. évfolyam

heti 2+1 óra

A népi művészeti alkotások megismerésével, megnevezésével, az önismeret és a társas kapcsolati kultúra, az együttműködő készség megalapozásával, a közös alkotások létrehozásával és a saját alkotás értékelésével kell lehetőséget teremteni a középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló fejlődésére.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciáinak a fejlesztéséhez a vizuális művészetek iránti érdeklődés felkeltésével és az önálló ízlés és stílus megalapozásával járul hozzá a tantárgy.

Témakör	1. Formázások különböző anyagokból	Óraszám 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szükséges mozgássémák kialakítása gömbölyítéshez, lapításhoz.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
A természetes és mesterséges formák hasonlóságainak megfigyelése segítségével. Adott tevékenységek végzése segítséggel. Egyszerű emberalak készítése segítséggel. Egyszerű formák, tárgyak készítése segítséggel. Irányítással jellemző jegyeik alapján felismerhető ember-, állat-, növényábrázolások készítése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalás útján, tulajdonságok. ❖ Felület, szilárdság, forma, méret megismerése. ❖ Anyagok alakíthatósága. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> A természetes és mesterséges környezet tárgyait összehasonlítása. Homok formázása, homokvár építése. Homokozó formák használata. Hó formázása, hógolyó, hóember készítése. Alapelemek összeillesztésével emberalak készítése. Állatalakok ábrázolása jellegzetes jegyeik alapján. Gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag formázása). Gipszmunka, bekarcolt, benyomkodott agyaglapra gipsz öntése, száradás után agyag eltávolítása.	
Fogalmak	Tevékenységek: hoz, visz, tesz, kever, önt, szór, ás, borít. Anyagtulajdonságok: folyik, szárad, kemény, folyékony, Felületre (sima-érdes), szilárdságra (kemény-puha), formára (kerek, hosszúkás), méretre (kicsi, nagy) vonatkozó fogalmak. Építmény részei: fal, ablak, ajtó. Emberi testrészek. Ember, állat, növény részei.	

Témakör	2. Építés	Óraszám 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Két kéz manipulációjának összehangolása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Tagolt építmények építése különféle építőjátékokból önállóan. Vonalhatárt tartva előrajzolt forma kitöltése. Irányítással, majd önállóan ritmikus sor képzése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Kirakás. ❖ Fűzés. ❖ Nyomótechnikák. ❖ Szűrőjátékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Egymásba helyezhető építőelemek használatával különböző térbeli építmények létrehozása. Előrajzolt forma kirakása, kitöltése különböző anyagokkal. Pálcikák fektetése színváltogatással, formaképzéssel. Gyöngyfűzés alak, szín, nagyság variálásával. Pecsételek, nyomdázás, forma, szín, nagyság változtatásával. Szabad kompozíció, pl.: agyagkép. Sor- és formaképzés a játék elemeiből. Ritmikus sor képzése 2, majd 3 változó elemmel. Alapformák kirakásával labda, virág, házika stb. kirakása.	
Fogalmak	Főbb színek. Egyszerű formák (kocka, gömb, tégl), kicsi-nagy. Színek, formák, nagyság fogalmai. Elkészítendő tárgyak, ékszerek. Építmények (ház, garázs, híd stb.), építmények részei. Térbeli relációk (alá, mellé, fölé stb.).	

Témakör	3. Papír formálása, alakítása	Óraszám 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A különböző tulajdonságú papírokhoz alkalmazható adekvát alakítási módok ismeretének megszilárdítása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Tevékenységek végzése irányítással. Egyszerű formák tépése segítségével. Hajtások pontos illesztéssel. Egyszerű formák kivágása segítségével.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Gyűrész-simítás. ❖ Tépes. ❖ Hajtogatás. ❖ Nyírás. ❖ Ragasztás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i>	

Segítséggel a papírkép elemeinek illesztése.	Különböző papírfajták gyűrése, simítása különböző méretben. Előrajzolt formák tépése különböző méretben. Felező- és átlóshajtás gyakorlása, él képzése. Alapformák kivágása különböző méretben és színben. A fenti technikákkal kialakított elemek illesztése, rögzítése. Ember, állat, növény ábrázolása.
Fogalmak	Papírfajták tulajdonságai, elkészített tárgy (csákó, hajó stb.), tevékenységek. Nagyságra, formára vonatkozó fogalmak: csík, kör, kisebb, nagyobb stb., differenciáltabb formák. Eszközök. Ember, állat, növény részei. Írányok, térbeli relációk. Illesztéssel kapcsolatos fogalmak.

Témakör	4. Vizuális ábrázolás	Óraszám 44 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A papír- és vonalhatár betartási igényének kialakítása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
A festés eszközeinek megfelelő használata. Körök és egyenesek segítségével különböző élőlények és tárgyak ábrázolása és megnevezése. Kifestésnél a vonalhatár betartása. Együttműködési készség igényének kialakulása közös alkotás elkészítésénél. Különböző élőlények és tárgyak jellemző tulajdonságai alapján a rájuk emlékeztető vizuális leképezésük. Színezésnél vonalhatár betartása.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Festés. ❖ Rajzolás. <i>Tevékenység</i> Körökből, egyenesekből ember-, állat-, növényábrázolások megfelelő színhasználattal. Egyszerű figurális kompozíció készítése megadott témában (ősi erdő, téli táj, virágos rét, család stb.). Szabad festési gyakorlatok tetszőleges színhasználattal csomagolópapíron – közös munka. Ember, állat, növény, tárgy rajzolása, színezés. A figurák kompozícióba illesztése (pl.: meseillusztráció, családrajz, tájkép), színezés.	
Fogalmak	Vonalak iránya, alapformák, festési technikák, színek. Ábrázolt élőlények, tárgyak, részeik.	

Elvárt tanulási eredmények a harmadik évfolyam végén	❖ A tanuló képes elsajátítani különböző ábrázoló, alakító technikákat. ❖ Képességeihez mértén épít különféle építőjátékokból építményeket. ❖ Önállóan tud ritmikus sort képezni. ❖ Igyekszik pontos illesztéssel hajtani, egyszerű formákat tépni,

	vágni, illeszti a papírkép elemeit. ❖ Kifestésnél, színezésnél igyekszik a vonalhatárt betartani. ❖ Próbál együttműködni közös alkotás elkészítésénél. ❖ Képes segítséggel megfelelően használni a festés eszközeit. ❖ Irányítással jellemző jegyeik alapján felismerhető ember-, állat-, növényábrázolásokat készít.
Elvárt tanulási eredmények az évfolyam végén	❖ A tanuló képes elsajátítani különböző ábrázoló, alakító technikákat. ❖ Önállóan épít különféle építőjátékokból tagolt építményeket. ❖ Önállóan tud ritmikus sort képezni. ❖ Pontos illesztéssel hajt, egyszerű formákat tép, vág, illeszti a papírkép elemeit. ❖ Képes kifestésnél, színezésnél a vonalhatárt betartani. ❖ Próbál együttműködni közös alkotás elkészítésénél. ❖ Képes segítséggel megfelelően használni a festés eszközeit. ❖ Irányítással jellemző jegyeik alapján felismerhető ember-, állat-, növényábrázolásokat készít.

5–6. évfolyam heti 2+1 óra

A tantárgyban folytatódik a nemzeti öntudat, hazafias neveléshez való kapcsolódás a nemzeti ünnepekhez köthető hagyományok felelevenítésével és a jellegzetes díszítő motívumok és elemek megismerésével.

A testi és lelki egészségre nevelés az alkotói tevékenység folyamatában történő önismereti fejlesztéssel, az érzelmek kifejezésének felismerésével a vizuális művészeti alkotások megismerésének folyamatában zajlik.

Az önkéntesség a segítségnyújtásban, a nevelésben, a másokért vállalt felelősségben, a közös tevékenységekben és a közösen kitűzött célok elérésében jelenik meg.

A médiatudatosságra nevelést a különböző médiákból megszerezhető tapasztalatok gyűjtése, a képi és téri ábrázolás támogatja.

Témakör	1. Vizuális ábrázolás	Óraszám 74 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Élőlények, tárgyak sematikus ábrázolása irányítással.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Színek használata a valóságnak megfelelően. A vízszintes és függőleges egyenesek pontos összekapcsolása. Felismerhető rajzok készítése különböző élőlényekről, jellemző jegyek alapján.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Festés. ❖ Rajzolás-színezés. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Természeti környezetünk ábrázolása a színek kifejezőerejének hangsúlyozásával (ősz: levélhullás, eső, tél: havazás stb.).	

	Szabad festési gyakorlatok különböző festékviteli módokkal, egyéni és közös munka. Ember- és állatábrázolások gyakorlása. Fej, test, végtagok feltüntetése. Íránykülönbségek érzékeltetése. Virágok ábrázolása sematikusan. Színezés, különböző technikákkal. Tematikus ábrázolások gyakorlása.
Fogalmak	Egyenesek iránya. Ábrázolt tárgyak részei. Színek. Évszakok, természeti jelenségek, színek, hangulatok. Élőlények testrészei. Térbeli elrendeződésre vonatkozó fogalmak.

Témakör	2. Komplex alakító tevékenység	Óraszám 70 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű használati tárgyak készítése segítséggel.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Egyszerű tárgyak készítése együttműködéssel.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Tárgyak (játékok, képek) készítése jellemző jegyeik alapján. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Színes papír kompozíció. Természeti anyagok felhasználásával (levelek, ágak, termények stb.) kompozíció készítése ragasztással. Mozaikkép-készítés különböző anyagokból. Agyag- és só-liszt-edények készítése, díszítése különböző technikákkal (pecsételés, karcolás, rátett díszítés, festés). Agyagbaba, agyagállatok készítése. Egyszerű ünnepi dekorációk készítése különböző anyagokból.	
Fogalmak	Eszközök, anyagok. A tárgykészítés részfolyamatai. Az anyag tulajdonságaira vonatkozó fogalmak. Az elkészült tárgy és funkciója.	

Elvárt tanulási eredmények az ötödik évfolyam végén	A tanuló képes ❖ jellemző jegyeik alapján felismerhető rajzot készíteni különböző élőlényekről; ❖ irányítással összekapcsolni a vízszintes és függőleges egyeneseket; ❖ irányítással megfelelően használni színeket; ❖ egyszerű tárgyakat készíteni együttműködéssel; ❖ az ábrázolás-alakítás eszközeinek és anyagainak megfelelő használatára. Képességeihez mértén alkalmazza a különböző ábrázoló-alakító technikákat.

Elvárt tanulási eredmények az évfolyam végén	A tanuló képes ❖ jellemző jegyeik alapján felismerhető rajzot készíteni különböző élőlényekről; ❖ irányítással pontosan összekapcsolni a vízszintes és függőleges egyeneseket; ❖ irányítással megfelelően használni színeket; ❖ irányítással tematikus ábrát készíteni; ❖ egyszerű tárgyakat készíteni együttműködéssel; ❖ az ábrázolás-alakítás eszközeinek és anyagainak adekvát használatára. Képességeihez mérten alkalmazza a különböző technikákat.

7–8. évfolyam heti 2+1 óra

A tantárgy – építve az előző évfolyamok fejlesztéseire – segíti a nemzeti azonosságtudat további fejlesztését a díszítő motívumok reprodukálásával, további megismerésével, az önismeret és a társas kultúra fejlesztését az önkifejezés lehetőségeinek kibővítésével, erősíti az érzelmi intelligenciát a testi és lelki egészségre nevelésben.

A nemzeti öntudat és hazafias nevelés a nemzeti díszítő motívumok megismerésével, az önismeret és a társas kultúra fejlesztésével történik, az önkifejezés lehetőségeinek bővítése erősíti az érzelmi intelligenciát és a testi és lelki egészségre nevelést.

A pályaaorientációt a művészi foglalkozások repertoárjának megismertetésével támogatja a tantárgy, a személyes és társas kapcsolati kompetenciák fejlesztéséhez a külföldi művészeti alkotások megismerésén keresztül járul hozzá.

Témakör	1. Vizuális ábrázolás	Óraszám 60 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A természet megfigyelési és ábrázolási igényének kialakítása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Összefüggés felfedezése a színek és érzelmek között. Saját élmények megjelenítése irányítással, rajzos formában.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Festés. ❖ Rajzolás-színezés. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Természeti képződmények, jelenségek ábrázolása. Jelentős események (pl. ünnepek), személyes élmények (család, hétvégi program) megörökítése. Szabad festési gyakorlatok. Színkeverés: piros-kék, piros-sárga, kék-sárga. Egy-egy élmény megörökítése emberalakkal, tárgyakkal, megfelelő térbeli elrendezéssel. Az élővilág és a tárgyi környezet elemeinek differenciáltabb ábrázolása tematikusan, élmények alapján, többféle technikával.	

Fogalmak	Természeti jelenségekkel kapcsolatos fogalmak. Természeti és tárgyi környezettel kapcsolatos fogalmak. Érzelmekkel, hangulatokkal kapcsolatos fogalmak. Ünnepi szimbólumok. A tárgyi környezet elemeinek megnevezése. Élőlények testfelépítésével kapcsolatos fogalmak. Természeti környezettel kapcsolatos fogalmak.

Témakör	2. Komplex alakító tevékenységek	Óraszám 60 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A kreatív anyagválasztás és a tervezés megvalósítási igényének kialakítása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Egyszerű tárgyak készítése irányítással. Különböző anyagfajták felismerése és szétválogatása irányítással. Egyszerű tárgyak készítése irányítással.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Komplex alakító technikák. ❖ Anyagok tulajdonságai. ❖ Tárgyak (játékok, képek) készítési módjának megismerése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Száritott növények festése mártással, csokorrendezés. Gyümölcsnyomda (félbevágott alma, körte textílfestékekbe mártva.) Díszpárnavarrás, -kitömés festett textíliából. Agyagedények készítése, festése. Só-liszt falidíszek évszakra jellemző motívumokkal és színekkel. Farsangi álarc készítése, díszítése. Préseltvirág-kompozíció. Anyagok válogatása anyagfajták és használhatóság szerint. Őszi falevelekből kompozíció. Gesztenyebábok. Terménymozaik. Agyagedények készítése. Babaház-készítés kartondobozból. Bababútor különböző dobozokból. Fonalbábu-készítés. Ujjbáb pingponglabdából.	
Fogalmak	Anyagok, eszközök. Elkészítendő tárgy. Elkészítés részfolyamatai. Évszakok jellemzői. Ünnepi jellegzetességek. Az anyagok tulajdonságaira vonatkozó fogalmak. Anyagok, részfolyamatok, elkészült tárgy és rendeltetése.	

Témakör	3. Elemi ismeretek művészeti alkotásokról	Óraszám 24 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Művészeti alkotások közül kedvenc kiválasztása indoklással.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Irányítással művészeti alkotások szemlélése, megfigyelése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Művészeti alkotások jellemzői. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Múzeumlátogatás, művészeti kiadványok, albumok nézegetése, beszélgetés az alkotásokról.	
Fogalmak	Festészet, szobrászat. Egyszerű esztétikai fogalmak, építészet jellegzetességei.	

Elvárt tanulási eredmények a hetedik évfolyam végén	❖ Megpróbálja (irányítással) saját élményeit rajzos formában megjeleníteni. ❖ Növekvő önállósággal végzi el a feladatokat. ❖ Képességeihez mérten elsajátít különböző ábrázoló-alakító technikákat. ❖ Képes az ábrázolás-alakítás eszközeinek és anyagainak adekvát használatára. ❖ Képes irányítással egyszerű tárgyakat készíteni. ❖ Irányítással megismert néhány népművészeti alkotást. ❖ Irányítással szemlélget művészeti alkotásokat

Elvárt tanulási eredmények a nyolcadik évfolyam végén	❖ A tanuló irányítással összefüggést fedez fel a színek és érzelmek között. ❖ Megpróbálja (irányítással) saját élményeit rajzos formában megjeleníteni. ❖ Növekvő önállósággal végzi el a feladatokat. ❖ Képességeihez mérten elsajátít különböző ábrázoló-alakító technikákat. ❖ Képes az ábrázolás-alakítás eszközeinek és anyagainak adekvát használatára. ❖ Képes irányítással felismerni és szétválogatni a különböző anyagfajtákat. ❖ Képes irányítással egyszerű tárgyakat készíteni. ❖ Irányítással megismert néhány népművészeti alkotást. ❖ Irányítással szemlélget művészeti alkotásokat, a neki tetszőt kiválasztja, elemzi.

DIGITÁLIS KULTÚRA

7-8. évfolyam

heti 1 óra

A tantárgy célja felkelteni a középűlyos értelmi fogyatékos tanulók érdeklődését a számítógépek és az irodátechnikai eszközök iránt, bemutatni az eszközök sokszínűségét, gyakorlati alkalmazhatóságát a tanulásban, a játékban és a szórakozásban. A számítógép részeinek, működésének megismerése, grafikával, szöveggel kapcsolatos feladatok értelmezése, megoldása közben ismerik meg a számítógép üzemeltetési rendjét, egészségügyi és balesetvédelmi szabályait, az informatikai eszközök tudatos, célnak megfelelő használatát.

Az digitális eszközök működtetésének és adekvát használatának gyakorlására a pedagógusnak kell megteremteni a lehetőséget – építve arra, hogy a számítógép használata lehetőséget teremts az egyéni ütemű tanulásra, az utasítások pontos végrehajtására, különböző típusú játékprogramok használatának elsajátítására egyéni szintekhez mért nehézségi fokon.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben a digitális eszközök mértékletes és fegyelmezett használatára neveléssel, és az információs rendszerek használata során felmerülő etikai kérdések tudatosításával és szem előtt tartásával.

A médiatudatosságra nevelésben nagy szerepe van az internetes médiumok által nyújtott kapcsolattartási lehetőségek megismerésének és gyakorlásának; az internethasználat veszélyforrásai és veszélyei megismerésének; a valóság és a virtualitás megkülönböztetési képességének és az információk szűrése és rendszerezése tudatosításának.

Témakör	1. Számítógép-kezelés	Óraszám 26 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Szakszerű és biztonságos számítógép-használat.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ A számítógép tartozékait megismerni. ❖ A számítógépes környezetben való viselkedés szabályait ismerni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Ismerkedés a számítógéppel. ❖ Ismerkedés a monitorral, billentyűzettel, egérrel. ❖ A számítógéppel való foglalkozások rendje, a legfontosabb biztonsági tudnivalók. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Megfigyelés, gyakorlás az eszközökkel. Alkotómunka megfelelő szoftverekkel. A számítógép kezelése, a programokkal való tevékenység megadott lehetőségek szerint.	
Fogalmak	Néhány, a számítógép működtetésével kapcsolatos fogalom (monitor, billentyűzet, a billentyűzeten található rövidítések, jelek, egér) és az alkalmazott programokhoz kapcsolódó fogalom (ikon, jel).	

Témakör	2. Irodatechnika	Óraszám 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismert eszközök szabályos használata.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ A telefont adekvátan használni (amennyiben lehet, mobilkészüléket is). ❖ A kulturált telefonálási szokásokat megismerni. ❖ Fénymásolatot készíteni segítséggel. ❖ Nyomtatványt (meghívó, plakát stb.) készíteni segítséggel.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Telefon működése és használata, a fax, az üzenetrögzítő működése és használata. ❖ Fénymásoló. ❖ Nyomtató. <i>Tevékenység</i> Telefonálás. Házi hívás, helyi hívás, mobilszám hívása közötti különbség. Eltérő készülékek használata. Telefonos szolgáltatások lekérése (pl. pontos idő, faxhang stb.). A telefonálás anyagi vonzatának tudatosulása. A szakszerű használat elsajátítása. A másoló használata, saját munkáról másolat készítése. A nyomtatóhasználat elsajátítása, saját munka kinyomtatása.	
Fogalmak	Vonal, kicseng, foglalt jelzés, vonalas – mobil készülék, szolgáltató, percdíj, előfizetés, kártyás fizetés, kézibeszélő, telefonzsinór, fax, üzenetrögzítő (a készüléken lévő jelek, rövidítések), fénymásolópapír, festék, nyomtatók, festékpapír/toner.	

Témakör	3. Dokumentumkészítés	Óraszám 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Eligazodás a megismert programokban.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Változások előidézése számítógép használatával (írás – írott szöveg eltüntetése, ábrák színezése, színek változtatása, méret változtatása stb.). ❖ Aktivitás a programok kezelésében.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Oktatási célú programok használata. ❖ Készségfejlesztő, didaktikai célú szoftverek. <i>Tevékenység</i> A programoktól függően olvasás – írás vagy számolás. Tanulás, gyakorlás (egyéni vagy választott társsal).	

Fogalmak	Betű, szám, szóköz, sorváltás.

Témakör	4. Játékprogramok	Óraszám 28 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az ismert programok önálló használata.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Feladatot megérteni és a végrehajtást próbálgatni. A használt játékprogramot megnevezni és használatának módját (elindítás, bezárás, irányítás) elsajátítani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Memóriajáték. ❖ Játék-, illetve tantárgyi alkalmazásokhoz kapcsolódó programok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Képek, összekapcsolódó ábrák párosítása. Gyakorlás tanári segítséggel.	
Fogalmak	Valaminek a párja (összetartozik), képernyő, kép, színek (az aktuális programok használatához tartozó fogalmak).	

Elvárt tanulási eredmények a hetedik évfolyam végén	❖ A tanuló ismeri a számítógépes környezetben való viselkedés szabályait. ❖ Képes a számítógépet felnőtt jelenlétében használni. ❖ Képes egyszerűbb gyakorlóprogramokkal az egeret és a billentyűket használni. ❖ Képes kulturáltan telefonálást folytatni. ❖ Segítséggel képes a tanult eszközöket megfelelően működtetni. ❖ Képes a számítógéppel és programokkal kapcsolatos egyszerű szóbeli utasításokat megérteni, végrehajtani. ❖ Próbálkozik, segédkezik abban, hogy a képernyőn változásokat idézzon elő (betűnagyság, szín, forma megváltoztatása, rajz, kép készítése, tetszőleges változtatása). ❖ Képes különböző típusú játékprogramok használatát elsajátítani egyéni szintekhez mért nehézségi fokon. ❖ Képes az általa használt játékprogramot megnevezni. ❖ Képes elfogadni a játékprogram használatának időtartambeli korlátozását.

Elvárt tanulási eredmények a nyolcadik évfolyam végén	❖ A tanuló ismeri a számítógépes környezetben való viselkedés szabályait. ❖ Képes a számítógépet felnőtt jelenlétében szabályosan használni. ❖ Képes egyszerűbb gyakorlóprogramokkal az egeret és a billentyűket használni. ❖ Képes a tanult tevékenységeket egyre nagyobb biztonsággal és örömmel végezni.

	❖ Képes kulturáltan telefonálást kezdeményezni és folytatni, tisztában van a telefonhasználat anyagi vonzatával. ❖ Képes a tanult eszközöket megfelelően működtetni, nyomtatványt, fénymásolatot készíteni (meghívó, plakát). ❖ Képes a számítógéppel és programokkal kapcsolatos egyszerű szóbeli utasításokat megérteni, végrehajtani. ❖ Próbálkozik, segédkezik abban, hogy a képernyőn változásokat idézzon elő (betűnagyság, szín, forma megváltoztatása, rajz, kép készítése, tetszőleges változtatása). ❖ Képes különböző típusú játékprogramok használatát elsajátítani egyéni szintekhez mért nehézségi fokon. ❖ Képes az általa használt játékprogramot megnevezni. ❖ Képes elfogadni a játékprogram használatának időtartambeli korlátozását.

MOZGÁSNEVELÉS (Testnevelés)

A tantárgy célja kialakítani a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók mozgáskultúráját, javítani a mozgás összerendezettségét. A mozgást a motorikus fejletlenségek, testtartási rendellenességek korrekciójának eszközévé tenni a helyi lehetőségekhez igazodó terápiás eljárások alkalmazásával, kialakítva olyan ismereteket, jártasságokat, készségeket, képességeket, amely a későbbi mozgásos cselekvési biztonságukat, rendszeres fizikai aktivitásukat megalapozza, motorikus képességeiket hatékonyan fejleszti.

A tantárgy sajátos módszereivel, versenyekkel, mozgásos játékokkal segíti a tanulók mozgásvágyának fenntartását, valamint élmények gyűjtését.

A pedagógus feladata a megtanult, begyakorolt testhelyzetek, gimnasztikai gyakorlatok, elemi mozgássorok reprodukálását segíteni az alapmozgások gyakorlásával (csúszás, kúszás, mászás, járás, futás, ugrás, dobás), erősíteni a pozitív személyiségjegyeket. A mozgáskedv felkeltésével a játék az örömforrás, a kapcsolatteremtés eszközévé tehető, rendszeres testedzéssel az ügyességet, az állóképességet, a gyorsaságot, a bátorságot, az edzettséget, a fizikai állóképességet lehet fejleszteni, az izomerőt növelni.

Az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai, szociális képességek kialakítását, a tanulók társadalmi mobilizációját elősegíti a téri orientációt, a feladattudatot és feladattartást fejlesztő gyakorlatok, tevékenységek megtervezése. A tanulók társadalmi mobilizációjának elősegítése valósul meg az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai, szociális képességek kialakításával. A mindennapi élethez szükséges összerendezett mozgáskészségek kialakítása, térbeli irányok, viszonyfogalmak használata, testhelyzetek, mozgások utánzásának gyakorolása, a gimnasztikai alapformájú gyakorlatok rögzítése, ciklikus mozgássorok elsajátítása is ezt szolgálja.

A tantárgyi fejlesztés támogatja a mozgásos emlékezet, mozgáskészség fejlesztését, kontrollált mozgássorok rögzítését, tornaszerek adekvát, egyre önállóbb használatát.

Csapatjátékokban az együttműködési képesség kialakítása erősödik a játékokkal, versenyekkel és a figyelem, gyorsaság, kitartás és koncentrációs képesség fejlesztése is megvalósul a mozgásos és eszközös feladatokban. A sporttevékenységek teremtenek lehetőséget az egyszerű szabályok betartásának gyakorlására, a mozgásos versenyhelyzetekben, csapatjátékokban a győzelem és a vereség kulturált megélésének kialakítására.

Ha a tanuló gyógytestnevelésben vesz részt, vagy gyógytestnevelésben is részt vesz, a gyógytestnevelés végrehajtása során a mozgásnevelés kerettanterv adaptálható elemeit is alkalmazni kell.

1–2. évfolyam heti 5 óra

A tantárgy a segítőkészség, az együttműködés kialakításával, a becsületes és szabályos tevékenységek megalapozásával mozgásos feladathelyzetekben, játékokban támogatja az erkölcsi nevelést.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés céljait a téri tájékozódás fejlesztésével és a helyes testtartásban történő mozgások gyakorlásával segíti.

Fejleszti az önismeretet és a társas kapcsolati kultúrát a pozitív személyiségjegyek megerősítésével, az egészséges önbizalom kialakításával, a fizikai képességek reális megismertetésével, segíti a félénkség és a szorongás érzésének csökkentését a mozgásos tevékenységekben.

Fontos szerepet játszik a felelősségvállalásban a tanuló saját testi épségének, és a társak testi épségének megóvására törekvés. Megalapozódik a siker és a sikertelenség élményének helyes feldolgozása.

A tantárgy a testi és lelki egészségre nevelésben a mozgásos cselekvési biztonság kialakításával, a bátorság megalapozásával vesz részt a feladatok kivitelezése közben, amelyet a motorikus képességek ügyesítésével, az egyensúly, a figyelem fejlesztésével ér el. A balesetveszélyes helyzetek felismerése és az elkerülés technikáinak gyakorlása segít a testi épség megőrzésében.

Témakör	1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	Óraszám 60 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli tájékozódás fejlesztése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Oszlopba, vonalba sorakozni, körbe állni és járni. ❖ Bekapcsolódni egyszerű mozgásos tevékenységekbe. ❖ Egyszerű cselekvéseket végrehajtani irányítással.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Alakzatok. ❖ Térbeli tájékozódás. ❖ Helyzetgyakorlatok. ❖ Egyszerű utasítások végrehajtása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Segítséggel álljanak körbe, oszlopba, vonalba sík talajon. Az előtte, mellette, mögötte, eleje, fent, lent, vége utasítások alkalmazása. Futás, kúszás, mászás, csúszás, gurulás. Irányítással: menj az ablakhoz, ülj le a padra utasítások végrehajtása.	
Fogalmak	Kör, oszlop, vonal; elől, hátul, fent, lent, előtte, alatta, irány.	

Témakör	2. Alapvető testhelyzetek, szabad- és kéziszer-gyakorlatok	Óraszám 80 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Testtudat, testérzékelés fejlesztése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Részvétel különféle mozgásszituációkban. ❖ Gyakorlatok végzése utánzással.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Statikus helyzetek. ❖ Testrészek. ❖ Páros gyakorlatok. ❖ Testkép: fej, törzs, végtagok. <i>Tevékenység</i> Segítséggel statikus helyzetek felvétele utánzás alapján, ülés, állás, fekvés, guggolás. Testkép: fej, törzs, végtagok. Testrészek mozgatása utánzás alapján.	

	Harangozás, fűrészelés.
Fogalmak	Ülni, állni, feküdni hanyatt, hason, mondókák, húzz, testrészek, érzékszervek.

Témakör	3. Légzőgyakorlatok	Óraszám 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Légzés szabályozása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Utánzással gyakorlatokat végezni. ❖ A helyes légzést gyakorolni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Álló helyzetben ki-be légzés. ❖ Ki-be légzés. <i>Tevékenység</i> Utánzással ki-be légzéskor karok fel-leengedése. Különböző testhelyzetek felvétele. Fújások ki-be légzéskor. Fel-leemelések.	
Fogalmak	Ki, be, száj nyitva, csukva, fújni, szívni.	

Témakör	4. Dobások, labdás gyakorlatok	Óraszám 90 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Labdadobás cél felé.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Labdát dobni, gurítani, birtokba venni egyre nagyobb önállósággal.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Labdagyakorlatok. ❖ Páros gyakorlatok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> ❖ Irányítással: ülő és álló helyzetben labdagurítás, ütögetés, elkapás. ❖ Egy-, kétkezes alsó dobás meghatározott irányba. ❖ Labdagurítás egymásnak.	
Fogalmak	Gömbölyű, gurul, pattog, pöttyös.	

Témakör	5. Játékos versenyek	Óraszám 100 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Figyelmeztetésre szabály megtartása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Egyszerű szabályokat felismerni. ❖ Lehetőség szerint bekapcsolódni a megismert játékokba.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Gyakorló játékok. ❖ Szabályjátékok. ❖ Sorverseny. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Ugrálás. Hintázás. Akadályversenyek, székfoglaló. Sorversenyek: kötélhúzás.	
Fogalmak	Verseny, ki a győztes? ki, be, magas, alacsony.	

Elvárt tanulási eredmények az első évfolyam végén	A tanuló képes ❖ egyhelyben állni, ❖ segítséggel körbe állni, járni ❖ ülésben és állásban egyszerű gyakorlatokat végezni, ❖ lépcsőn lefelé kapaszkodással, felfelé utánlépéssel járni, ❖ segítséggel saját testrészeit megmutatni ❖ együttműködni a közös foglalkozásokon, ❖ utánzással gyakorlatokat végezni, bekapcsolódni egyszerű mozgásos tevékenységekbe, ❖ labdát dobni, gurítani, birtokba venni, ❖ elfogadni egyszerű szabályokat, lehetőség szerint a játékba bekapcsolódni, ❖ együtt játszani társaival.

Elvárt tanulási eredmények a második évfolyam végén	A tanuló képes ❖ egyhelyben állni, ❖ segítséggel körbe állni, járni és oszlopba, vonalba sorakozni, ❖ ülésben és állásban egyszerű gyakorlatokat végezni, kúszni, mászni, ❖ lépcsőn lefelé kapaszkodással, felfelé utánlépéssel járni, ❖ saját és társai testrészeit megmutatni, megnevezni, ❖ együttműködni a közös foglalkozásokon, ❖ utánzással gyakorlatokat végezni, bekapcsolódni egyszerű mozgásos tevékenységekbe, ❖ a helyes légzést elsajátítani, ❖ labdát dobni, gurítani, birtokba venni, ❖ felismerni egyszerű szabályokat, lehetőség szerint a játékba bekapcsolódni,

	❖ együtt játszani társaival, irányítással futkározni.

3–4. évfolyam heti 5 óra

A tantárgy az erkölcsi nevelést folyamatosan támogatja a szabálykövetési képesség kialakításával, a szabálybetartás igényének megalapozásával, a közösségi tevékenységek során az együttműködés, türelem, önfegyelem fejlesztésével.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés elveit és céljait az egymás segítése iránti érzékenység és a csapatösszetartás érzésének felkeltésével támogatja.

Hozzájárul az önismeret és a társas kultúra fejlesztéséhez a konfliktushelyzetekben az önuralom megtartására, a játékhelyzet és a valós helyzet felismerésére és adekvát viselkedésre ösztönzéssel. Segíti a féltékenység, szorongás érzésének csökkenését, az önbizalom fejlesztését sikerélmény biztosításával mozgásos tevékenységekben.

Kialakul az alkalmazkodási képesség, a tanuló saját és mások fizikai teljesítőképességének reális felmérése.

A testi és lelki egészségre nevelésben nagy szerepet játszik a fizikai állóképesség és erőnlét javítása, a mozgásigény felkeltése, a helyes testtartás folyamatos javítása.

Témakör	1. Rendgyakorlatok téri tájékozódás	Óraszám 30 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Tájékozódás alapvető téri helyzetekben.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Térbeli irányokat alkalmazni segítséggel. ❖ Irányokat helyesen használni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Tornasor kialakítása. ❖ Testfordulatok. ❖ Térérzékelés. ❖ Egyszerű alakzatok kialakítása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Segítséggel sorakozó magasság alapján. Hol a helyem a tornasorban? Ki mellett álltam? Fordulás jelre: jobbra-balra. Rövid utasítások végrehajtása.	
Fogalmak	Alacsony, magas, jobb-bal, oszlop, vonal, kicsi, nagy.	

Témakör	2. Alapmozgások	Óraszám 80 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Összehangolni a kúszáshoz, mászáshoz szükséges mozdulatokat.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	

❖ Lépcsőn lefelé kapaszkodással, felfelé uránlépéssel járni. ❖ Járás közben tárgyakat átlépni. ❖ Egyes járásmódokat felismerni, egyszerű alapmozgásokat reprodukálni bemutatás alapján.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Egyensúlyozó gyakorlatok. ❖ Gurulás. ❖ Statikus helyzetek. ❖ Lépcsőn járás. ❖ Függeszkedés. ❖ Kúszás, mászás, szökdelés. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Segítséggel járás tornapadon, lépcsőn. Járás külső-belső talpélen. Guruló átfordulás előre, guggolásba érkezés. Törökülés, nyújtott ülés. Segítséggel: kéz- és lábtámaszok. Lefelé járás lépcsőn folyamatosan utánlépéssel. Bordásfalon függés (térdfelhúzással). Kúszás-mászás akadályok alatt. Folyamatosan szökdelés előre-hátra.
Fogalmak	Pad, billeg, egyensúly, előre, hátra, emelkedő, lejtő.

Témakör	3. Alapvető testhelyzetek, légző-, szabad- és kéziszerezgyakorlatok	Óraszám 80 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Társakkal ütem tartása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Két elemből álló mozdulatsort bemutatás után visszaadni. ❖ A levegővételt és kifújást jelre végrehajtani. ❖ Vezényszavakat ismerni és követni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Szabadgyakorlatok. ❖ Mozgáskontroll. ❖ Hasi légzés. ❖ Testrészekkel végezhető gyakorlatok. <i>Tevékenység</i> Segítséggel: testrészek mozgatása, ütemre: fej, kar, láb, törzs. Tükör előtt végzett gyakorlatok: döntések, hajlítások, kar- és lábemelések. Ki- és belégzés körmozgással ülésben, állásban. Segítséggel szabad- és kéziszerezgyakorlatok. Két egyszerű mozgáselem összekapcsolása (ugrás terpeszbe, taps fej fölött).	
Fogalmak	Testséma, légzés, ütem, egyenletes lüktetés, fújni, szívni.	

Témakör	4. Dobások, labdás gyakorlatok	Óraszám 80 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Labda földhöz ütögetése és elkapása, pattogtatás.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Labdát fogni, elkapni, célba dobni, pattogtatni. ❖ Labdát rúgni, célba juttatni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Alsó, felső dobás. ❖ Labda pattogtatása minél hosszabb ideig. ❖ Páros labdagurítás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Segítséggel: egy- és kétkezes alsó és felső dobás társnak, megadott célba, levegőbe. Labdagurítás társnak ülő és álló helyzetben.	
Fogalmak	Alul, felül, cél, alsó dobás, felső dobás.	

Témakör	5. Játékos versenyek	Óraszám 90 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés a játék során.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Egyszerű játékszabályokat betartani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Szabályjátékok. ❖ Versenyjátékok. ❖ Fogójátékok. ❖ Mozgásos népi játékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Bújócska, kötélhúzás, versenyfutás. Labdával végezhető váltóversenyek. Karikafogó, fogócska, sapkafogó, kutya fogó. Bújj, bújj itt, megyek..., Lipem-lopom..., Héja, héja...	
Fogalmak	Cél, célba érés, győztes, sorverseny, fogócska, fogó, kiszámoló.	

Elvárt tanulási eredmények a harmadik évfolyam végén	A tanuló képes ❖ segítséggel tájékozódni alapvető téri helyzetben. ❖ járásmódokat, egyszerű alapmozgásokat bemutatás alapján reprodukálni. ❖ lépcsőn kis segítséggel kapaszkodás nélkül járni. ❖ járás közben tárgyakat átlépni.

	❖ utánzással egyszerű alapmozgásokat, elemi szabadgyakorlatokat végrehajtani. Törekszik a helyes légzésre. A tanuló képes ❖ a labdát kezelni, dobni, igyekszik elkapni. ❖ egyszerű mozgásos tevékenységekbe bekapcsolódni, adott jelre mozgását elindítani, megállítani. ❖ felismerni és betartani egyszerű szabályokat.

Elvárt tanulási eredmények a negyedik évfolyam végén	A tanuló képes ❖ segítséggel tájékozódni alapvető téri helyzetben, a térbeli irányokat alkalmazni. ❖ járásmódokat, egyszerű alapmozgásokat felismerni, bemutatás alapján reprodukálni. ❖ lépcsőn segítség és kapaszkodás nélkül járni. ❖ járás közben tárgyakat átlépni. ❖ szóbeli utasításra, utánzással egyszerű alapmozgásokat, elemi szabadgyakorlatokat végrehajtani. Törekszik a helyes légzésre. A tanuló képes ❖ a labdát kezelni, dobni, elkapni. ❖ egyszerű mozgásos tevékenységekbe bekapcsolódni, adott jelre mozgását elindítani, megállítani. ❖ felismerni és betartani egyszerű szabályokat.

5–6. évfolyam heti 5 óra

A tantárgy szerepe különösen fontos a szabályok betartásának, a becsületes játék normáinak elmélyítésében és versenyhelyzetekben az önuralom és az önfegyelem kialakításában.

A nemzeti öntudatra nevelést, hazafias nevelést segíti a csapat tagjává válás igényének felébresztése, a csapattal való azonosulás érzésének, a közösségért végzett aktív cselekvésnek az ösztönzése.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a félénkség, szorongás érzésének csökkentésével és a megfelelő önbizalom kialakításával segíti.

A testi és lelki egészségre nevelést támogatja az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai állóképesség, izomerő kialakítása, a mozgás megszerettetése, a fizikai aktivitás iránti belső igény megerősítése.

Témakör	1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	Óraszám 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Nagyság szerinti sorakozás, vezényszavak megértése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Nagyság szerint sorakozni. ❖ Utasítást végrehajtani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Sorakozások.	

❖ Vezényszóra különböző sorakozási gyakorlatot végezni.	❖ Testfordulatok. ❖ Térérzékelés. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Segítséggel: egyes, kettes oszlop és vonal kialakítása, nyitódás kartávolságra, záródás, sorakozó magasság szerint, elhelyezkedés szóbeli utasításra. Testfordulatok vezényszóra. Segítséggel: térben való elhelyezkedés szóbeli utasításra, bordásfal mellé, szekrény elé, zsámolyra. Sorakozó magasság szerint sípszóra, nyitódás, záródás, kartávolság.
Fogalmak	Nyit, zár, kartávolság, tornaszekrény.

Témakör	2. Alapmozgások	Óraszám 70 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Adott jelre tempóváltás.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Utánzással különféle gyakorlatokat végezni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Támaszok. ❖ Járások. ❖ Szökdelések. ❖ Gurulások. ❖ Járások. ❖ Mászások. ❖ Függeszkedés. ❖ Távolugrás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Térdelő támasz. Fekvőtámasz. Rákjárás. Pókjárás. Előre, hátra, akadályon átszökdelés. Nyújtott ülésből guruló átfordulás hátra, oldalra gurulás. Önállóan: járás közben akadályok átlépése, guggoló átfordulás előre. Segítséggel: egyensúlyozó járás megfordított padon. Lépés ritmusának változtatása, lépcsőn járás, kapaszkodás nélkül. Bordásfalra fel-lemászás, függeszkedés térdfelhúzással, lábemelgetéssel. Helyből távolugrás.	
Fogalmak	Rák, pók, ütem, taps, ritmus, nyújtott ülés.	

Témakör	3. Alapvető testhelyzetek, légző-, szabad- és kéziszér-gyakorlatok	Óraszám 60 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Kéziszerek adekvát használata, gyakorlatok önálló végeztése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Gimnasztikai gyakorlatokat leutánozni. ❖ Helyes légzéstechnikát gyakorolni. ❖ Négyütemű gyakorlatokat végezni utánzással.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Kéziszér-gyakorlatok. ❖ Szabadgyakorlatok. ❖ Légzéstechnika. ❖ Összetett gyakorlatok. ❖ Versenyfeladatok. <i>Tevékenység</i> Írányítással: labdával, babzsákkal, bottal, szalaggal két ütemre végezhető gyakorlatok. Zenére két mozgáselem összekapcsolása: ❖ karkörzés, karhúzás, ❖ karfordulatok: oldalsó, mellső, magas. Írányítással: levegővétél, benntartás, kifújás ütemezéssel. Hasi légzés, mellkasi légzés. Segítséggel: négyütemű kar-, törzs-, lábgyakorlatok végzése. Szóbeli utasításra kar- és lábtartások. Önállóan: léggömbfújás, pingponglabda-fújás.	
Fogalmak	Kéziszerek, funkciójuk, tüdő, ki-beléztés, négy ütem.	

Témakör	4. Dobások, labdás gyakorlatok	Javasolt óraszám: 90 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Labdajáték játstása írányítással.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Célba dobás egykezes alsó és felső dobással. ❖ Célba rúgás. ❖ Labdavezetés (kézzel, lábbal).	<i>Fejlesztési ismeretek</i> Labdagyakorlatok. <i>Tevékenység</i> Önállóan: labdapattogtatás, egykezes alsó és felső dobás. Nagylabda-dobás, -elkapás. Páros labdagyakorlatok. Önállóan: labdavezetés folyamatosan, célba dobás, kosárra dobás, mozgó labda elrúgása.	

Fogalmak	Gurul, cél, kosárlabda.

Témakör	5. Játékos versenyek	Óraszám 100 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Versenyek során a siker érdekében együttműködés a társakkal, az eredmény elfogadása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Alkalmazkodás csapattársakhoz, öröm mások sikerének. ❖ Versenyszellem kialakulása.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Küzdőjátékok elemeinek alkalmazása. ❖ Versenyjátékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Irányítással: sor-, futó-, váltóversenyek. Mozgásos népi játékok (Héja, héja...). Társsal végezhető versenyek: talicskázás, labdaviadal. Békaugrás akadály megkerülésével. Váltóversenyek: futás labdahordással, labdaadogató. Fogójátékok, ügyességi játékok.	
Fogalmak	Játékszabályok, szabályok, váltóverseny.	

Elvárt tanulási eredmények az ötödik évfolyam végén	A tanuló képes ❖ kis segítséggel sorakozni. ❖ segítséggel különböző sorakozási gyakorlatokat elvégezni. ❖ reprodukálni egyszerű alapmozgásokat, járásmódokat. ❖ egyszerűbb testhelyzeteket utánozni. ❖ segítséggel bordásfalon függeszkedni. ❖ gimnasztikai gyakorlatokat leutánozni. ❖ légzését szabályozni. ❖ célba dobni. ❖ labdát cél felé elrúgni. Igyekszik csapatahoz alkalmazkodni, örül mások sikerének. A versenyszellem kialakulóban.

Elvárt tanulási eredmények a hatodik évfolyam végén	A tanuló képes ❖ nagyság szerint sorakozni. ❖ vezényszóra különböző sorakozási gyakorlatokat elvégezni. ❖ felismerni és reprodukálni egyszerű alapmozgásokat, járásmódokat. ❖ egyszerűbb testhelyzeteket utánózni. ❖ segítséggel bordásfalon függeszkedni. ❖ gimnasztikai gyakorlatokat leutánozni. ❖ segítséggel, utánpótlással négyütemű gyakorlatokat végezni. ❖ légzését szabályozni. ❖ egykezes alsó és felső dobással célba dobni. ❖ lábbal irányt tartva labdát vezetni (mindkét lábbal), cél felé elrúgni. ❖ csapatához alkalmazkodni, örül mások sikerének. Kialakul benne a versenyszellem.

TESTNEVELÉS

7-8. évfolyam

heti 5 óra

A tantárgy célja a záró évfolyamokon elsősorban kialakítani a rendszeres mozgás, testedzés, és az egészséges életmód iránti igényt, továbbá a testnevelés tantárgy tanítása során kialakított és begyakorolt mozgáselemeket és a gimnasztikai alapformájú gyakorlatokat rögzíteni, térbeli irányokat, viszonyfogalmakat használni, az alapmozgásokat gyakorolni.

Az egészséges testi fejlődést biztosítja, a motorikus képességeket fejleszti, a testi fejlődés zavarait korrigálja a pedagógus egyéni igényekre alapozott munkája. Az évfolyamokon a sportjátékokhoz szükséges elemi és tájékozódási képesség (figyelem) fejlesztése, a labdabiztonság növelése tovább folyik, egyéni igényekhez és adottságokhoz illesztve, alakítva az ügyességet, az erőt, az állóképességet, a kitartást, az edzettséget, a bátorságot, az akaratot. Növekvő elem- és ütemszámú mozgássorok elsajátítása teremt lehetőséget a ritmus és sorrend megtartására a mozgásos feladatokban.

A tantárgy további feladata a sportversenyek elemeinek elsajátíttatása, a sportjátékok alapvető játékelemeinek megismertetése, támogatva a tanulók felkészülését az iskolai sportversenyekre.

A tantárgy az erkölcsi nevelésben fontos szerepet játszik a fegyelmre, a szabályok betartására törekvéssel, és a csapatjátékokban a győzelem és vereség fegyelmezett megélésének az élményével.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése az önfogadást, és mások tulajdonságainak megismerésével a társaival szembeni toleráns magatartás kialakítását erősíti. A testi és lelki egészségre nevelést a rendszeres mozgás iránti természetes igény megerősítése, az állóképesség, a kitartás, a mozgáskultúra fejlesztése, az egészséges testi fejlődés biztosítása a megfelelő, életkorhoz, testi erőnléthez igazodó mozgáslehetőségek kihasználásával támogatja. A testi képességek, izomerő fejlesztése, a magabiztos mozgás és egyensúly megerősödése a saját és mások testi épségének megóvását segíti, a másokért vállalt felelősség érzésének megismerése, az önkéntességben rejlő lehetőségek a tanuló személyiségét építik.

A tantárgy hozzájárul az együttműködési hajlandóság fejlesztéséhez, a feladatvállaláshoz a csoportos mozgásokban, versenyekben.

Ha a tanuló gyógytestnevelésben vesz részt, vagy gyógytestnevelésben is részt vesz, a gyógytestnevelés végrehajtása során a testnevelés kerettanterv adaptálható elemeit is alkalmazni kell.

Témakör	1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	Óraszám 50 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Ütemtartással járások, önálló sorakozás.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Irányok biztos ismerete, önálló sorakozás felszólításra. ❖ A gyakorlatok egyre pontosabb végrehajtása.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Sorakozás. ❖ Járások. ❖ Menetelés. ❖ Testfordulatok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i>	

	Irányítással sorakozó magasság szerint, járás egysoros, kétsoros, háromsoros oszlopban. Helyben járással igazodás, sorbontás, jobb-, baloldal érzékelése. Nyitódás, záródás, helyben járás, jelre elindulás, megállás. Sarkon jobbra, balra fordulatok vezényszóra. Mozgásformák összekötése.
Fogalmak	Nyit, zár, jobb, bal, magas, alacsony.

Témakör	2. Gimnasztikai gyakorlatok	Óraszám 70 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Vezényszavak biztos ismerete és követése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Egyszerű utasítások megértése. ❖ A feladatok sorrendjének megtartása. ❖ Az alapgyakorlatok végzése huzamosabb ideig vezényszavak alapján, illetve emlékezetből, esetleg begyakorolt koreográfiák zenére. ❖ Tartásjavító gimnasztikai gyakorlatok végzése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Mozgáselemek összekapcsolása. ❖ Szakkifejezések megértése. ❖ Kéziszer- és szabadgyakorlatok. ❖ Gerincoszlop-erősítő gyakorlatok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Begyakorolt mozgáselemek összekapcsolása. Helyben futás magas térdemeléssel, terpeszállás, törzshajlítás, bokaérintés. Szalag, babzsák, labda, medicinlabda, súlyzó használata. Négyütemű gyakorlatok. Zenére változó ritmusú négyütemű tartásjavító gyakorlatok.	
Fogalmak	Négy ütem, zenekíséret, terpeszállás, oldalsó középtartás, mellső középtartás, magas tartás.	

Témakör	3. Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok	Óraszám 80 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Has- és hátizom-erősítő gyakorlatok végzése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Szóbeli utasításokat megérteni. ❖ Egyre hosszabb ideig végezni a tartásjavító és izomerősítő gyakorlatokat. ❖ A fejlesztést segítő, a szabadban is alkalmazható	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Guggolás. ❖ Kúzsás. ❖ Függeszkedés. ❖ Távolugrás. ❖ Állórajt. Futás. ❖ Guruló átfordulás.	

sporteszközök használatát elsajátítani (helyi adottságokra tekintettel).	❖ Kúszás. Mászás. ❖ Egyensúlyozó járás. ❖ Kerékpár, roller, gördeszka, görkorcsolya, korcsolya, szánkó használata. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Segítséggel: guggoló járás. Kúszás padok között. Függeszkedés kötélén vagy bordásfalon. Egy lábról elrugaszkodás, távolugrás nekifutásból. 30-60 m-es versenyfutás állórajtból. Sorozatban guruló átfordulások. Guruló átfordulás hátra. Irányítással: kúszás akadályok között, mászás akadályon át. Pad merevítőjén egyensúlyozás. Aporteszközök biztonságos használata (különös tekintettel a balesetmentes közlekedésre), egyéni megsegítéssel, egyre önállóbban.
Fogalmak	Sorozat, állórajt, méter, időmérés, stopperóra, sporteszközök, használat során felmerült fogalmak.

Témakör	4. Labdás gyakorlatok	Óraszám 90 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyre biztosabb labdavezetés és irányítás (kézzel, lábbal).	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Szabályok megértése és betartása. ❖ Dobások, a labda jellegétől függően (helyből, lendületből, egy és két kézzel). ❖ Legalább 2-3 pattogtatás végezni. ❖ Egyre biztosabban labdát vezetni (kézzel, lábbal).	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Kislabdadobás, hajítás, lökés. ❖ Átadások. ❖ Labdavezetés. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Irányítással: dobóterpeszből kidobás, célba dobás, alsó, felső dobás. Célba dobás: helyből, lendületből. Egykezes, kétkezes mellső átadások, különböző feladathelyzetekben. Váltott kézzel járás közben akadályok megkerülése, labdavezetések.	
Fogalmak	Váltott kéz, labdavezetés.	

Témakör	5. Sportjátékok elemei	Óraszám 70 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1-2 sportjáték szabályos játszása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
❖ Játék közben a szabályok minél pontosabb betartása. ❖ Kedvenc sporttevékenység kiválasztása, mérkőzések figyelemmel kísérése, szurkolás. ❖ Csapatjátékban aktív részvétel, a „mérkőzés” és az eredmény számontartása, a teljesítmény értékelése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> ❖ Kosárlabda. ❖ Pingpong. ❖ Tollaslabda. ❖ Labdarúgás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Írányítással: alapállás, megindulás, megállás, labdavezetés, átadás, kosárra dobás, védekezés. Pingpongozás, átütés, szerválás. Szivacs labda ütögetése. Labdavezetés, kapura lövés.	
Fogalmak	Kosárpálánk, kapu, gól, kétkezes mellső átadás, félidő, harmad, szerva, szerválás.	

Elvárt tanulási eredmények a hetedik évfolyam végén	A tanuló képességeihez mérten igyekszik ❖ a vezényszavakat követni, ❖ vonulásnál a megfelelő lábrend érzékelésére, ❖ irányítással utánpótló gyakorlatokat végezni, törekedni az ütemtartásra. A tanuló képes ❖ testtömeghez igazodó erő kifejtésre a gyakorlatok végzésekor, ❖ egyensúlyozni változó feltételek között, ❖ javuló technikával futni, ❖ törekedni az egészséges életmódra és a rendszeres fizikai aktivitásra, ❖ a megfelelő mozgásmintát követni. Adottságainak megfelelő labdás ügyességgel, együttműködési készséggel rendelkezik. A tanuló igyekszik ❖ részt venni sportjátékokban, ❖ labdát vezetni, labdát továbbítani.

Elvárt tanulási eredmények a nyolcadik évfolyam végén	A tanuló képes ❖ a vezényszavakat követni, ❖ megállásnál, vonulásnál a megfelelő lábrend érzékelésére, ❖ irányítással összetett utánzó gyakorlatokat végezni, törekedni az ütemtartásra. Ismeri a használt tornaszerek nevét, azok balesetmentes használatát. A tanuló képes ❖ testtömeghez igazodó erő kifejtésre a gyakorlatok végzésekor, ❖ mind hosszabb időtartamban végezni az izomerősítő gyakorlatokat, ❖ egyensúlyozni változó feltételek között, ❖ kitartóan, javuló technikával futni, ❖ törekedni az egészséges életmódra és a rendszeres fizikai aktivitásra, ❖ a megfelelő mozgásmintát követni. Adottságainak megfelelő labdás ügyességgel, együttműködési készséggel rendelkezik. A tanuló képes ❖ aktívan részt venni sportjátékokban, ❖ labdát vezetni, labdát továbbítani, ❖ mérkőzés játszására egyszerűsített szabályok figyelembevételével.

OSZTÁLYFŐNÖKI ÓRA (KÖZÖSSÉGI NEVELÉS)

Az osztályfőnöki óra célja az osztályba járó tanulók közösségének kialakítása, fejlesztése, a csoporthoz tartozás, identitás tudatosítása. Az osztályfőnöki óra a pedagógiai folyamatban kiemelt helyet foglal el, céljai és feladatai a nevelési-oktatási folyamat teljes spektrumára kiterjednek. A tantárgy célja a tanulók segítése önismeretük fejlesztésében, személyiségük stabilizálása a lehetséges életpálya elérésének céljai érdekében.

A tantárgy tematikája segíti a szociális képességek (a kapcsolatteremtés, a kommunikáció, az empátia, a tolerancia, a kooperáció, a konfliktuskezelés stb. képességeinek) fejlesztését főként az osztályban megélt saját élmények, tapasztalatok alapján. A tantárgy fontos szerepe a társadalmi beilleszkedés támogatása, az élet különböző területeire érvényes szabályok rendszerezése, a felnőtt élet megkezdésének előkészítése.

Az osztályfőnöki óra lehetőséget ad az iskolai közösségi programokhoz történő kapcsolódás előkészítésére, tervezésére, az ünnepélyeken, megemlékezéseken a csoport szerepvállalására.

5-6. évfolyam heti 1 óra

Témakör	1. Beilleszkedés – Alkalmazkodás	Óraszám 32 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szabályok, helyes napirend ismerete, kialakítása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. A szabályok elfogadása. 2. Helyes napirend kialakítása. 3. Veszélyes helyzetek elkerülése.		
Fejlesztési ismeretek		
1. Házi rend. 2. Tűz- és balesetvédelem. 3. Napirend. Tanórán kívüli elfoglaltságok.		
Tanulói tevékenység		
1. A házirenddel kapcsolatos kérdések megvitatása (kérdések megfogalmazása). 2. A szabályok megvitatása. 3. Időbeosztás, órarend. 4. Kapcsolatépítés, aktív együttműködés. 5. Veszélyforrások felismerése, megvitatása.		
Fogalmak	szabály, veszély, tűz, baleset, óra, tanóra, hiányzás, szabadidő	

Témakör	2. Önismeret – Testi és lelki egészség	Óraszám2 0 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Mondanivaló árnyalt közlése szóban és írásban. 2. Reális önismeret kialakítása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek 1. Tulajdonságok megnevezése. 2. Jó és rossz elkülönítése. 3. Saját tulajdonságaim.		

Fejlesztési ismeretek

1. Önjellemzés, reális önértékelés.
2. Milyennek látom társaimat, ők hogy látnak engem?
3. Tulajdonságok összehasonlítása.

Tanulói tevékenység

1. Saját tulajdonságok számbavétele, feltérképezése (külső- és belső tulajdonságok), fénykép nézegetése: régi – új, mi változott?
2. Önjellemzés készítése és megismertetése a társakkal (önelemzés).
3. Jó – rossz, helyes – helytelen, hiba – bemutatása helyzetgyakorlatokban.

Fogalmak	jó, rossz, tulajdonság, helyes, helytelen, elemzés, önelemzés.

Témakör	3. Aktuális témák	Óraszám 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. Osztályközösséget alakítani. 2. Egyéni és társadalmi ünnepeket ismerni, számon tartani.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Szűkebb és tágabb közösségét megismerni, annak életét, történetét figyelemmel kíséni.
2. Aktivitást és együttműködést tanúsítani.
3. A közös eseményeken aktív részvétel.

Fejlesztési ismeretek

1. Saját teendőinek feltérképezése.
2. A közösség életében adódó aktuális, váratlan események kezelési módjának elsajátítása.
3. Egyéni és közösségi ünnepek, események ismerete, és felkészülés a közösség alkalmaira (ünnepélyek, külső programok).

Tanulói tevékenységek

1. Tervek készítése, dekoráció készítése, öltözék megválasztása, a közös élmények megbeszélése, az elkészült fotók, felvételek közös megtekintése, a látottak megvitatása.
2. Aktív részvétel ünnepeken (családi és közösségi alkalmakon), az ünnepnek megfelelő szokások, külsőségek megtartása (vendégvárással kapcsolatos teendők, ünnepi műsorban szerepvállalás, fényképezés, beszámoló szóban az eseményről).
3. A közösség életében felmerülő probléma megfogalmazása, véleményalkotás, vita.
4. Egyéni tapasztalatok, vélemények gyűjtése.

Fogalmak	Az ünnepekkel, eseményekkel, osztályközösséggel kapcsolatos fogalmak köre.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes ❖ az osztályközösség és viselkedéskultúra alakítására, ❖ a veszélyforrások elkerülésére, ❖ a szabályok alapvető betartására. ❖ aktívan részt venni képességeihez mérten az intézmény és a lakóhely életében.

**7-8. évfolyam
heti 1 óra**

Témakör	1. Beilleszkedés – Alkalmazkodás	Óraszám 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szabályok ismerete és betartása, veszélyhelyzetek felismerése, előkészület a pályaválasztásra.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. Az iskolai és otthoni szabályok követésének kialakítása. 2. Veszélyhelyzetek felismerése és azok elkerülése. 3. Ismeretek a készségfejlesztő iskolai képzésekkel kapcsolatban.		
Fejlesztési ismeretek		
1. Iskolai és otthoni szabályok. 2. Tanulói jogok és kötelezettségek. 3. Tűz- és balesetvédelem. 4. A továbbtanulással kapcsolatos ismeretek. 5. Gyakorlati tantárgyakkal kapcsolatos képességek feltérképezése (kézügyesség, kitartás, pontosság, megbízhatóság).		
Tanulói tevékenység		
1. A házirenddel kapcsolatos kérdések megvitatása (kérdések megfogalmazása). 2. A szabályok megvitatása. 3. Segítségkérés veszélyhelyzetben. 4. Kérdések megfogalmazása a továbbtanulással kapcsolatban (pályaorientáció, alkalmasság). 5. Saját képességek tudatosítása a pályaválasztás érdekében.		
Fogalmak	Kötelező tanóra, igazolt-igazolatlan hiányzás, szabály, veszély, mentők, tűzoltó, rendőrség, továbbtanulás.	

Témakör	2. Önismeret – Testi és lelki egészség	Óraszám 42 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Reális önismeret. Törekvés a káros szokások elkerülésére.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. Reális önismeret. 2. Az egészség fogalmának ismerete, fontosságának felismerése. 3. A káros szenvedélyek kialakulásának elkerülése.		
Fejlesztési ismeretek		
1. Önjellemzés, reális önértékelés. 2. Testi, lelki bántalmak, sérelmek következményei. 3. Az emberi természet megnyilvánulása, a helyes életvezetés kialakítása. 4. Veszélyeztető tényezők, a káros hatások kivédése, kialakulásuk megelőzése. 5. Dohányzás. 6. Alkoholizmus. 7. Káros közösségek hatása.		
Tanulói tevékenység		
1. Önjellemzés készítése és megismertetése a társakkal (önelemzés). 2. Szituációs gyakorlatok a káros hatásokkal való találkozásokról, hogyan lehet kikerülni a fenti helyzeteket (alkohol, cigaretta és drog visszautasítása), a napirend és az egészséges életmód segítségével.		
Fogalmak	Konfliktuskezelés, egészségmegőrzés, függőség, elkerülés, megelőzés.	
Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes ❖ képességeihez mérten a reális önértékelésre ❖ az osztályközösség és viselkedéskultúra alakítására, ❖ a káros szokások felismerésére, ❖ a veszélyforrások elkerülésére, ❖ a szabályok alapvető betartására.	

2.3. Autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók helyi tanterve

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók

Az autizmus-spektrumzavarok az idegrendszer igen korai, feltehetően veleszületett (genetikai) ártalmának következményei.

Az autisztikus állapot lényege a szociális, kommunikációs és speciális kognitív képesség minőségi károsodása, amely a jellegzetes viselkedéses tünetekben nyilvánul meg (pl. szociálisan kevésbé kezdeményeznek, társas kapcsolatot kerülnek; mások ezzel ellentétben gyakran inadekvát módon túl sokat kezdeményeznek, de a partner személyiségét, belső állapotát nem veszik figyelembe, saját érdeklődési körükbe tartozó témákat ismételtetnek). Az autisztikus tanulóra legjellemzőbb a kölcsönösséget igénylő szociális készségek, illetve a rugalmas gondolkodás és kreativitás területén tapasztalható kognitív deficit, a beszéd szintjéhez képest károsodott kommunikáció, az egyenetlen intelligencia, illetve képesség-profil és a következményes sztereotip viselkedés, érdeklődés, aktivitás. Új helyzetben, váratlan események, körülmények hatására felerősödhetnek a típusos tünetek. A tünetek változatossága mellett a tanuló autizmusának súlyossága széles skálán szóródik.

Az alapvető deficitok egész életen át megmaradnak, de a speciális intenzív terápiás és pedagógiai ellátás segítségével jelentős fejlődés érhető el. A deficitok az élet különböző szakaszaiban eltérő formában jelentkezhetnek, nagyban függenek az intellektustól.

Az autisztikus szindrómák gyakran társulnak egyéb problémákkal, amelyek az ellátási szükségletet, taníthatóságot és prognózist jelentősen befolyásolják.

Ezek a következőképpen csoportosíthatók

- ❖ Értelmi fogyatékoság (mint a leggyakoribb társuló fejlődési zavar),
- ❖ Beszéd-, érzékszervi-, mozgás-, vagy „más” fogyatékoság,
- ❖ Viselkedésproblémák (főleg, ha azok súlyosak, pl. agresszió, autoagresszió).

A tanterv kialakításakor figyelembe kell venni azokat a speciális szükségleteket, amelyek minden érintettnél jelen vannak, valamint a családok igényeit. A helyi tantervek elkészítéséhez szükséges a helyi igényeket, lehetőségeket felmérni. A tanterv alapján egyéni fejlesztési programot kell készíteni, amely a tanuló életkora mellett figyelembe veszi autizmusa súlyosságát, a mentális korát, egyenetlen képességprofilját, adaptív viselkedési szintjét. Az egyéni fejlesztési program elkészítését meg kell, hogy előzze egy komplex felmérés, mely a tanuló képességeire autizmusának mértékére, egyéni szükségleteire kell, hogy irányuljon. A fejlesztési terv kidolgozásakor maximálisan figyelembe kell venni a család igényeit, preferációit. A szülőktől származó információk meghatározó alapot szolgáltatnak az egyéni fejlesztési terv felállításában. A kijelölt rövid-, közép-, és hosszú távú célok a tanulók kialakulóban lévő képességeire és erősségeikre építenek.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók speciális fejlesztésének elvei, céljai, feladatai és módszerei

Elvek és specialitások

Az autizmus jellegéből adódóan a hagyományos pedagógiai módszerek alkalmazása önmagában nem célravezető. A személyre szabott nevelés-oktatás során az alábbi jellemzőket figyelembe kell venni:

- ❖ a másik személy szándékának, érzéseinek, gondolatainak, szempontjainak (pl. az információ átadás szándékának) meg nem értése, az önmagára vonatkoztatás hiánya, legsúlyosabb esetben képtelenség arra, hogy az embereket, mint számára a valóság egyéb elemeinél fontosabbakat a tárgyaktól megkülönböztesse,

- ❖ a szociális megerősítés jutalomértékének, illetve a belső motiváltságnak gyakran teljes hiánya, és hogy a tanulóknak gyakran nagyon kevés, vagy szokatlan dolog okoz örömet,
- ❖ a beszéd korlátozott megértése, még látszólag jó beszédprodukció mellett is, amelyet nehezítenek a beszéd emocionális, szociális sajátosságai, mint például a hanghordozás,
- ❖ az egyenetlen képességprofil: például ismeretek és önellátás, vagy mechanikus és személyes memória közötti szakadékszerű különbségek,
- ❖ a belátás hiánya vagy korlátozott volta egyrészt a saját tudásával kapcsolatban, másrészt a tudás, illetve ismeret megszerzésének forrásával, módjával kapcsolatban.
- ❖ a megfelelő szintű vizuális információ általában informatív,
- ❖ tanult rutinokhoz, szabályokhoz való alkalmazkodás,
- ❖ jó mechanikus memória,
- ❖ megfelelő környezetben, érdeklődésének megfelelő témánál kiemelkedő koncentráció, kitartás,
- ❖ egyes, nem szociális tartalmú tantárgyi területeken relatíve jó képesség (pl. memoriter, nem szöveges számtan, földrajz, zene).
- ❖ szenzoros ingerfeldolgozás zavarai (hallás, látás, fájdalom stb.),
- ❖ figyelemzavar gyakorisága,
- ❖ utánzási képesség kialakulásának deficitje,
- ❖ percepció, vizuo-motoros, koordinációs problémák,
- ❖ analízis (sorrendiség), szintézis műveleteinek problémája,
- ❖ lényegkiemelés, problémamegoldó gondolkodás deficitje,
- ❖ általánosítás, a tanultak új helyzetben való alkalmazásának sérülése,
- ❖ emlékezet-felidézési problémák (speciális szociális tartalmaknál és személyes élményeknél),
- ❖ váratlan nehézség ismert tananyagban szociális elem bevezetésével, vagy új körülmények közötti alkalmazással,
- ❖ a feladat céljának nem értése, reális jövőre irányultság hiánya,
- ❖ szimbolikus gondolkodás (pl. játék) fogyatékosága,
- ❖ én-kép, én-tudat fejlődésének deficitje,
- ❖ a valóság téves értelmezése, felfogása,
- ❖ realitás és fantázia összetévesztése,
- ❖ verbális utasítások félreértése, különösen a többértelmű, elvont kifejezések, többrészes utasítások esetén,
- ❖ képességek, ismeretek kreatív (nem idioszinkratikus) alkalmazásának hiánya (még beszédhasználatban is),
- ❖ gyermekközösségekben áldozattá, illetve bűnbakká válás, más esetben szociálisan inadekvát viszonyulás a kortársakhoz,
- ❖ strukturálatlan időben passzivitás, reaktív viselkedésproblémák,
- ❖ félelmek, fóbiák, szorongás.

Célok és feladatok

- ❖ A legáltalánosabb távlati cél az egyéni képességek, fejlettség mellett elérhető legjobb felnőttkori szociális adaptáció és önállóság feltételeinek megteremtése. Ennek alapja a szociális, kommunikációs és egyéb kognitív készségek hiányának specifikus módszerekkel való kompenzálása és fejlesztése.
- ❖ Szükség van a fogyatékos készségek kompenzációs-habilitációs fejlesztésére, a fejlődési elmaradás, a másodlagos (pl. viselkedés-) problémák kezelésére, a mindennapi gyakorlati készségek és az (adaptált) tananyag speciális módszerek segítségével való tanítására. A fogyatékos készségek kompenzálása különös

jelentőségű a különböző tanulási-szociális és munkahelyzetekben való beilleszkedés és viselkedés elsajátításához.

- ❖ Az iskolai és a mindennapi gyakorlati életre felkészítő tananyag speciális módszerek segítségével történő elsajátítása.
- ❖ A jellegzetes gondolkodási nehézségek, rugalmatlanság miatt - a továbblépés előtt - külön kiemelt fejlesztési feladat az elsajátított ismeretek alkalmazásának, általánosításának tanítása, az ismeretek folyamatos használata a fenntartás biztosítására, valamint a változatos, probléma megoldási módszerek tanítása.
- ❖ A tananyag kiválasztásának legfontosabb szempontja a tanított képesség egész életen át megfelelő alkalmazhatósága. A tanuló túlterheltségének elkerülése érdekében a felesleges információkat szűrni kell, mert az egészséges gyermek által spontán, ösztönösen elsajátított nagy mennyiségű információ és készség az autisztikus gyermek számára nehéz tananyagot jelent.
- ❖ A kognitív viselkedésterápiás, fejlesztési és tanítási célokat a fenti szempontok alapján fontossági sorrendben kell értelmezni, és e szerint kell a tervekbe iktatni.

Módszerek

- ❖ A nevelés, fejlesztés tervezése a mért szociális adaptáció, mentális kor, illetve mért intelligencia szintje és a kommunikációs színvonal alapján történik, az egyenetlen képesség- és készségprofil, valamint tanulási képességek miatt egyénhez igazodó módon, a fejlődés erre alkalmas eszközzel való folyamatos követésével (pl. fejlődési kérdőív).
- ❖ Protetikus jellegű környezet és eszköztár kialakítása (az időbeli és téri tájékozódás, vizuális, augmentatív kommunikációs struktúra kialakítása).
- ❖ Speciális, egyéni motivációs rendszer kialakítása.
- ❖ Vizuálisan segített kommunikációs rendszer, a speciális környezetben belül és személyek között: beleértve a gyermek felé irányuló minden kommunikációt.
- ❖ A szociális fogyatékossgal összefüggő tanítási nehézség miatt keresni kell az információ átadására a gyermek szintjének megfelelő, és szociális vonatkozásoktól mindinkább független módszereket pl. írott utasítás, folyamatábra, számítógépes oktatás stb. Ugyanakkor a tanítási helyzetek szociális vonatkozásainak elfogadása, illetve megértése fontos tanítási cél. (Pl.: a csoportos, illetve frontális tanítási helyzetben való tanulás).
- ❖ A fejlesztésben, tanításban és a viselkedésproblémák kezelésében alapvető a viselkedés-kognitív terápiás megközelítése és módszertan.

2.3.1. Enyhe értelmi fogyatékos autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók helyi tanterve

2.3.2. A választott kerettanterv megnevezése

A Kormány 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról, a 2020-as NAT-hoz illeszkedő tartalmi szabályzók alapján a „Kerettantervek a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához”.

Az 1-8. évfolyamok tantárgyai és heti óraszámjai														
Heti óraszám/évfolyam	1.		2.		3.	4.		5.		6.		7.		8.
Magyar nyelv és irodalom	7	1	7	1	6		7		4		4	1	4	1
Idegen nyelv											2			2

Matematika	4	4	3	4	4	4	4	4	4	
Etika/hit és erkölcsstan	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Történelem						2	2	2	1	
Állampolgári ismeretek									1	
Hon- és népismeret							1			
Környezetismeret			1	1	1	1				
Természettudomány						3	3	5	5	
Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	1	1	
Vizuális kultúra	2	2	2	1	2	2	2	1	1	
Digitális kultúra			1	1	1	1	1	1	1	
Technika és tervezés	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5	5	5	5	5	5	
Osztályfőnöki óra (közösségi nevelés)						1	1	1	1	
Kötelező alapóraszám	22	22	22	23	26	26	28	28		
Szabadon tervezhető óra		2	2	2	2	2	2	2	2	2
Összes tervezett óraszám	22	22	22	23	26	26	28	28		
Összesített óraszám	24	24	24	25	28	28	30	30		
Maximális órakeret	24	24	24	25	28	28	30	30		

2.3.3. A választott kerettanterv feletti óraszám

A szabadon tervezhető órák felhasználását a fenti óratervi háló tartalmazza.

2.3.4. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei

A tanulók számára az autizmus spektrumzavarból következő speciális szükségleteinek megfelelően egyénre szabottan kell megválasztani a tankönyveket és a taneszközöket. A tankönyvlistán szereplő tankönyvek közül az ép- és az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára készültek egyaránt felhasználhatóak. A tankönyvek, munkafüzetek, egyéb segédletek legyenek konkrét tartalmúak, jól variálhatóak, áttekinthetőek, tartsanak minél több vizuális segítséget. Az egyéni szükségletekből adódóan szükségessé válhat, hogy a pedagógusok saját kezűleg készítsék el a taneszközöket. Az egyes tantárgyak tanítása során a mindennapi életben előforduló valóságos tárgyakat kell használni. Fontos szempont, hogy az alkalmazott eszközök biztonságosak legyenek.

A kiválasztás elvei:

- ❖ Feleljenek meg a gyermek/tanuló egyéni szükségleteinek, tanulási stílusának és szimbólumszintjének.
- ❖ A taneszközök minősége, megjelenése legyen alkalmas a tanulók esztétikai érzékének fejlesztésére.
- ❖ A tanulnivalót az eredményes elsajátításhoz szükséges részletességgel tárgyalják.
- ❖ Változatos, többféle munkaformát (egyéni, páros, kiscsoportos) alkalmazó feladataik tegyék lehetővé a képességfejlesztést és a differenciált oktatást.
- ❖ A tantárgyi integráció megvalósításával fektessenek hangsúlyt több kompetencterület fejlesztésére is.
- ❖ Kezeljék kiemelten a vizuális elemeket. Képeik, ábráik segítsék a nyelvi információk megértését, gazdagítsák azok tartalmát.

- ❖ A taneszközök lehetőleg legyenek egymásra épülő tantárgyi rendszerek, tankönyvcsaládok, sorozatok tagjai, amelyekhez megfelelő nyomtatott kiegészítő taneszközök állnak rendelkezésre (pl. munkafüzet, tudásszintmérő feladatlapok).

2.3.5. A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása

A tanulók csoportja rendkívül heterogén, többségüknel nem alkalmazható a NAT követelményrendszere. A fejlesztés rendszerében és a csoportok kialakításánál a hagyományos életkori elvtől eltérünk. A rendezőelv az egyes tanulók fejlettségi szintje, mentális kora. A tanulók speciális szükségleteihez igazodó tanterv alapvizsgára nem készít fel. A NAT-ban és a kerettantervben megjelenő tartalmak minőségi és mennyiségi szempontból módosítani és redukálni szükséges. Az egyes műveltségi területekre és tantárgyakra vonatkozó sajátos eltéréseket az egyéni fejlesztési tervekben kell kimunkálni.

Az 1-2. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az alsó tagozat első két évében a tanulók között tapasztalható különösen jelentős egyéni fejlődésbeli különbségek pedagógiai kezelése.

Az első osztály végén attól függően, hogy a gyermek hogyan teljesítette a minimális követelményeket a tantestület javasolja a gyermek értelmi szintjének megfelelő kerettanterv szerinti továbbhaladást, illetve kéri a tanuló Szakértői Bizottság általi felülvizsgálatát.

A 3-4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az alsó tagozat harmadik-negyedik évfolyamán meghatározóvá válnak az iskolai teljesítmény-elvárások által meghatározott tanítási-tanulási folyamatok. Fokozatosan előtérbe kerül a NAT elveiből következő motiválási és a tanulásszervezés folyamat.

Az 5-6. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozaton folyó nevelés-oktatás feladata elsősorban a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, képesség-együttesek és tudástartalmak megalapozásának folytatása.

A 7-8. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozat hetedik-nyolcadik évfolyamán folyó nevelés-oktatás alapvető feladata - a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben - a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése, az életen át tartó tanulás és fejlődés megalapozása, valamint az, hogy fektessen hangsúlyt a pályaválasztásra, pályaaorientációra.

2.3.6. Mindennapos testnevelés

A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módját a köznevelési törvény 27. § (11) bekezdésében meghatározottak szerint szervezzük meg a következő módon.

Az autizmussal élő enyhén értelmi fogyatékos gyermekeknek kortársaikhoz hasonlóan, lételeme a mozgás, ugyanakkor gyakori, hogy a sztereotip-repetitív mozgásformák uralják az egyes gyermekek spontán mozgását.

A gyógypedagógia eszköztárán, valamint az esetleges terápiás szükségleteken és lehetőségeken túl, meghatározó az egyéni különbségekhez alkalmazkodó időmennyiség, a világos struktúra és egyénre szabott vizuális környezeti támpontok alkalmazása, a gyermeki motiváció felkeltése és fenntartása.

Az autizmussal élő enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében továbbá gyakran sérül az utánzás és a nyelvi instrukciók követése útján való tanulás, mely a testnevelés tantárgy tanításának módszertanára és tartalmára is jelentős mértékig kihat.

A tantárgy tanításakor továbbá fokozott figyelmet szükséges fordítani az autizmusban gyakori szenzoros túlérzékenység/ingerkeresés egyéni figyelembe vételére.

1-6. évfolyamon a tantárgy tanításának célja:

A sokoldalú mozgásos tapasztalatszerzésre építve a tanulók elemi mozgáskultúrájának kialakítása, mozgás-összerendezettségük javítása. Mozgásos sikerélmények biztosításával a tanulók önismeretének fejlesztése, önbizalmuk növelése. A tantárgy számos lehetőséget kínál a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichikus funkciók fejlesztésére.

A tantárgy tanításának feladatai:

- ❖ Segítse elő a tanulóknál a cselekvési biztonság, az alapvető mozgás- és feladatmegoldó képesség kialakítását.
- ❖ Járuljon hozzá a tanulók figyelmének, emlékezetének és gondolkodásának fejlesztéséhez.
- ❖ Fejlessze a tanulók fizikai képességét (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség).
- ❖ Segítse elő az egyensúlyozó képesség javítását.
- ❖ Készítse elő a testtudat, testséma, lateralitás kialakítását.
- ❖ Speciális jellegű gyakorlatok beépítésével előzze meg a testtartási rendellenességek kialakulását, biztosítsa a testi fejlődés zavarainak korrekcióját.
- ❖ A jelenlévő sztereotip, repetitív mozgásformák mellett/helyett új mozgásformák kialakítása.

7.-8. évfolyamon a tantárgy tanításának céljai:

- ❖ A tanulóknál a rendszeres testmozgás iránti igény kialakítása.
- ❖ Elemi képességek (célirányos mozgás, szabályismeret alkalmazása, tájékozódási képesség, figyelem koncentrációja) fejlesztése, a mozgáskontroll növelése.

A testnevelés tantárgy tanításának feladatai:

- ❖ A meglévő testi adottságok, fizikai képesség fejlesztése.
- ❖ A mozgás ritmusának és dinamikájának egyre tökéletesebb összehangolása.
- ❖ Verbális emlékezet és az utánzóképeség fejlesztése (gyakorlatok végzése szóbeli utasításra, illetve bemutatás után).
- ❖ Elemi játékszabály - ismeret biztosítása.
- ❖ Alapvető szociális készségek (kitartás, együttműködés, egészséges versengés kialakítása)

2.3.7. A választható tantárgyak, foglalkozások és a pedagógusválasztás szabályai

Az autizmussal élő tanulók nevelése-oktatása egyéni felmérés és fejlesztési terv alapján történik, mely tartalmazza az erősségeknek, érdeklődésnek megfelelő területeket is. A kötelező és habilitációs, rehabilitációs órák, a napközi és tanulószoba a teljes iskolában töltendő időt kitöltik.

Intézményi egységünkben választható foglalkozásként igény szerint több kiscsoportos fejlesztés igénybe vételére van lehetőség:

- ❖ kutyás terápia
- ❖ korcsolya foglalkozás
- ❖ babzsák terápia

A pedagógusválasztás szabályai:

A gyógypedagógusok végzettségüknek, munkakörüknek, munkabeosztásuknak megfelelően látják el feladataikat. Különös figyelmet kell fordítani arra, hogy a tanulók ne váljanak

személyfüggővé, tehát ne csak az egyéni fejlesztést végző szakemberrel kommunikáljanak, működjenek együtt, de a megfelelő állandóságot is biztosítani kell számukra.

2.3.8. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

A tanulók esélyegyenlőségének biztosításával kapcsolatos alapelvek

- ❖ A tanulók bárminemű, különösen nemük, koruk, családi állapotuk, nemzetiségük, fajuk, származásuk, vallásuk miatti hátrányos megkülönböztetésétől való tartózkodás.
- ❖ A hátrányos megkülönböztetés minden eszközzel való megelőzése és megakadályozása, kivéve az oktatás jellegéből vagy természetéből egyértelműen következő, szükséges megkülönböztetés eseteit.
- ❖ A tanév alatti értékelés során az egyéni fejlesztési tervben foglaltak elsajátításához szükséges készségek, képességek, jártasságok, tárgyi tudás minősítése az egyedüli szempont.
- ❖ Befogadó, diszkrimináció-mentes légkör biztosítása a tanulók számára.
- ❖ A tanulók emberi értékeinek, méltóságának, egyediségének tiszteletben tartása.

2.3.9. Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái

A beszámoltatás, számonkérés célja

- ❖ Az egyéni fejlesztést végző gyógypedagógus és a szakmai team tájékozódjon arról, hogyan sikerült a tanulónak elsajátítaniuk az egyéni fejlesztési tervben/helyi tantervben foglaltakat. Ennek tükrében kell kiegészítenie, korrigálnia további fejlesztő munkáját.
- ❖ A szülő kapjon visszajelzést arról, hogy a tananyag elsajátításában, illetve az egyes fejlődési területeken milyen szinten tart gyermeke.
- ❖ Segítse elő a tanulói önértékelés fejlődését.

Feladata:

Az egyéni fejlesztési tervben meghatározott tartalmak elsajátításának és gyakorlati alkalmazásának segítése.

Követelményei:

- ❖ Folyamatosnak, rendszeresnek kell lennie.
- ❖ Legyen személyre szabott.
- ❖ Legyen lehetőleg változatos, többféle módszert alkalmazó.
- ❖ Módját, módszereit a tanulók egyéni fejlődését és életkori sajátosságait figyelembe véve kell megválasztani.
- ❖ A tanulási folyamatot hassa át a tanulók önellenőrzése, önértékelése.

Írásbeli feladatok értékelése

Írásbeli felelet, egyénre szabott feladatlap kitöltése.

Szóbeli értékelés

Kérdezés (verbálisan vagy AAK segítségével)

A teljesítménymérés és értékelés/számonkérés fajtáinak szerepe az értékelésben

A diagnosztikus értékelés célja a helyzetfeltárás, eredményei alapján a gyógypedagógus megtervezi a további fejlesztést, a hiányosságok pótlását.

Lehetőségei:

- ❖ Év eleji tudásszint mérések.

- ❖ Egyes témakörök előtt előzetes tudás felmérésére szolgáló mérések.

Formatív értékelés

Célja a tanuló aktuális tudásának visszacsatolása, az arról való tájékozódás. Érdemjeggyel, illetve, az egyes tanulók számára motiváló visszajelzés segítségével értékeljük.

Formái:

- ❖ önálló feladatmegoldás értékelése
- ❖ csoportmunkák értékelése,
- ❖ órai beszélgetések értékelése (kérdések-feleletek)
- ❖ a tanuló által készített produktumok: rajz, vizuális munka értékelése.

Szummatív értékelés

Célja egy hosszabb folyamatot lezáró minősítés.

Formái:

- ❖ félévi szöveges/érdemjegy,
- ❖ év végi szöveges /érdemjegy értékelés.

Az érdemjegyek és osztályzatok a következők:

jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1)

A fokozatok a legutolsó minősítéshez viszonyított állapotot, valamint a tantárgyi tantervekben meghatározott tartalmak elsajátításának mértékét tükrözik. A szöveges értékelés értelmezéséhez kidolgoztuk az érdemjeggyel történő minősítés módját annak érdekében, hogy intézményváltáskor így is minősíteni tudjuk a tanulókat.

Jeles az, aki: sokat fejlődött, a minimális teljesítményeknél sokkal többet teljesített.

Jó az, aki: fejlődött, a minimális teljesítményeknél többet teljesített.

Közepes az, aki: részterületen fejlődött, a minimális teljesítmények teljesítésével.

Elégséges az, aki nem fejlődött, de a minimális teljesítményeket teljesítette.

Elégtelen az, aki: nem fejlődött, vagy hanyagolt, a minimális teljesítményeket nem teljesítette. Önállónak tekintendő a gyermek teljesítménye akkor is, ha valamely vizuális segédeszköz alkalmazásával éri azt el.

Első osztályban félévkor és év végén, másodikban félévkor a tanuló tudását szövegesen minősítjük.

A bizonyítványban megfelelő szöveges értékelés mellett minden esetben a gyermek adott félévi előmenetelét tartalmazó részletes pedagógiai jellemzésben kell összefoglalni a fejlesztés tartalmát és eredményeit.

2.3.10. Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása

Az otthoni felkészülésről, a családok által vállalt feladatokról a tanév elején a szülőkkel beszélünk, tájékoztatást adunk. Az autizmussal élő gyermekek számára nagy gondot jelent a megtanultak általánosítása. Éppen ezért a tanórán kívüli felkészülés legfontosabb célja az elsajátított ismeretek, jártasságok, készségek generalizációja új helyszínekre, személyekre, helyzetekre. További célok az új ismeretek begyakorlása, jártasság- és készség szinten való alkalmazása, képességek megszerzése. Írásbeli feladatokat általában az iskolában is használt feladatlapokból állítjuk össze, amelyeket vagy individualizált formában egy-egy tanuló számára készítünk el, vagy megfelelő a tananyag-kiválasztás elveinek egyéb tankönyvekből emelünk át.

2.3.11. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei

A csoportbontások kialakításának szempontjai

A tanulók csoportokba sorolásának szempontjai:

- ❖ intellektuális képességek,
- ❖ autizmus súlyossága,
- ❖ társuló zavarok,
- ❖ önkiszolgálás, adaptációs készségek szintje,
- ❖ életkor.

A tanulók neveléséhez-oktatásához szükséges pedagógus és segítők száma függ a csoport létszámától, homogenitásától, a viselkedésszabályok súlyosságától és az egyéni fejlesztési szükséglettől. Az eredményes fejlesztés feltétele, hogy a csoporttal foglalkozó, illetve egyéni fejlesztést nyújtó pedagógusok és más szakemberek az autisták speciális pedagógiai és egyéb szükségleteivel, és ellátásuk speciális módszereivel kapcsolatos szakismeretekkel rendelkezzenek. A heterogén összetétel miatt a csoportok szervezésekor kihasználjuk az összevonás lehetőségét. A csoportok szervezésekor figyelembe vesszük az egyes tanulók adaptív viselkedésre való képességének szintjét.

Tanórán kívüli tevékenységek

A tanulók számára csak a strukturált foglalkozások jelenthetnek szükségleteiknek megfelelő ellátást. A szervezési formák közül – a személyi feltételektől függően – az egyéni foglalkozások lehető legnagyobb arányára kell törekedni. Az egyéni tervek összeállításakor a pedagógusok és a szülők döntenek arról, hogy mely tanórán kívüli tevékenységekben vesznek a tanulók részt.

Egyéb foglalkozások szervezésének elvei:

- ❖ kapcsolódik az iskola oktatási, nevelési folyamatához
- ❖ lehetőséget ad új ismeretek megszerzésére
- ❖ rendszerezi, szelektálja, elmélyíti a már meglévő ismereteket
- ❖ segíti a tanulási képességek szerinti fejlesztést
- ❖ szolgálja a kiemelkedő képességű tanulók speciális értékeinek továbbfejlesztését
- ❖ hasznos, kulturált, a tanulók igényeinek, egyéni érdeklődésének megfelelő programokat kínál, összehangolva az iskola és a családok törekvéseit,
- ❖ biztosítja tanulóink mozgás- és játékigényének kielégítését,
- ❖ fejleszti a társas-közösségi kapcsolatokat,
- ❖ új élményekkel gazdagít,
- ❖ figyelembe veszi a tanulók szociális körülményeit, a gazdasági lehetőségeket.

Tanórán kívüli foglalkozásaink

Az iskolán, tanórán kívüli foglalkozások anyagi terhet rónak a szülőkre, ezért csak abban az esetben szervezhetők meg, ha a szülők a költségeket vállalják, és erről írásban nyilatkoznak.

2.3.12. A tanulók fizikai állapotának, edzettségének méréséhez szükséges módszerek

- ❖ Aerob állóképesség mérése (az alábbi felmérések bármelyike, bármilyen kombinációban használható)
- ❖ Guggolás (a láb erő-állóképességének mérésére).
- ❖ Hanyattfekvésből felülés (a hasizmok erő-állóképességének mérésére).
- ❖ Bordásfalon függeszkedésből lábemelés (a hasizmok erő-állóképességének mérésére).
- ❖ Hason fekvésből törzsemelés (a hátizmok erő-állóképességének mérésére).
- ❖ Bordásfalon függeszkedésből húzózkodás (a karizmok erő-állóképességének mérésére).
- ❖ Távolba dobás – kislabdával (a karok dinamikus erejének mérésére).

Felmérések elvégzésének feltételei, körülményei:

Tanulóink számára sérülésükből fakadóan problémát jelent a verbális utasítások megértése, a csoporthelyzetekben való együttműködés, az utánzás, illetve az azonnali visszajelzéssel nem járó feladatokban való motivált részvétel. Ezért a felmérések elvégzése különös körültekintést és felkészülést igényel, az adott gyermek/gyermekcsoport egyéni képességeit és szükségleteit figyelembe véve. Az alábbiakban megfogalmazunk néhány általános javaslatot az autizmussal élő tanulók fizikai állóképességének sikeres felméréséhez: A felmérések alkalmával feltétlenül használni kell azokat a protetikai eszközöket, amelyek a tanulóinknak a nevelés-oktatás során is segítséget nyújtanak az elvárások, a feladatok értelmezésében. Ilyenek lehetnek:

- ❖ a feladat időtartamának előrejelzésére használható eszközök pl. csörgő- vagy homokóra, hagyományos órán előre megadott időpont,
- ❖ egy-egy feladaton belül a gyakorlatok számát jelezhetjük babzsákokkal, zsetonokkal,
- ❖ a feladatok hatékony megoldását egyéb vizuális segítségekkel érhetjük el (pl. jelezve egy papírlappal, vagy színes vonallal a bordásfalra azt a pontot, amíg elvárjuk a húzózkodást),
- ❖ folyamatábrákat/leírásokat használhatunk a feladat pontos kivitelezése érdekében,
- ❖ gyakran ajánlunk meg külső jutalmakat, pótolva a felmérési helyzet megértéséből és a szociális megfelelésre törekvés hiányából adódó alulmotiváltságot.

Felmérés során mindig törekednünk kell arra, hogy csak a szükséges mennyiségű és minőségű segítséget adjuk meg tanulóinknak, annak érdekében, hogy az eredmények a gyermek valódi képességeit tükrözzék. Ezért az instrukciók megadásánál az alábbi sorrendet követjük: verbális- (szóbeli, írásbeli), gesztusos-, fotós, vagy képi-segítség, bemutatás, a feladat elindítása fizikai prompittal. Néhány tanuló – a fogyatékosság jellegéből adódóan – a fent leírt segítségek megadása mellett sem képes együttműködni egy felmérési helyzetben részt venni. Ezekben az esetekben a gyermekek szabad mozgás (pl. udvaron) közbeni megfigyelését alkalmazhatjuk.

2.3.13. Az intézményegység egészségnevelési és környezeti nevelési elveiAz intézményegység egészségnevelési elvei

Az iskolai egészségnevelésnek ahhoz kell hozzájárulnia, hogy a tanulók kellő ösztönzést, tudást szerezhessenek egy személyes és környezeti értelemben egyaránt ésszerű, a lehetőségeket felismerő és felhasználni tudó egészséges életvitelhez. Ehhez arra van szükség, hogy az egészséggel összefüggő kérdések fontosságát értsék, az ezzel kapcsolatos beállítódások szilárdak legyenek, és konkrét tevékenységekben alapozódhassanak meg.

Fejlesztési területek:

- ❖ önmagunk és egészségi állapotunk ismerete,
- ❖ az egészséges testtartás, a mozgás fontossága,
- ❖ az étkezés, a táplálkozás egészséget befolyásoló szerepe,
- ❖ a betegségek kialakulása és gyógyulási folyamata,
- ❖ az emberi kapcsolatok szerepe az egészségmegőrzésben,
- ❖ személyes krízishelyzetek felismerése és kezelési stratégiák ismerete
- ❖ idővel való gazdálkodás szerepe
- ❖ rizikóállalás és határai
- ❖ szenvedélybetegségek elkerülése
- ❖ nyugodt tanulási környezet kialakítása,
- ❖ természethez való viszony, az egészséges környezet jelentősége
- ❖ problémák erőszakmentes megoldása

Az intézményegység környezeti nevelési elvei

A környezeti nevelés az egyén és a társadalom számára meghatározó jelentőségű. Az egészség tudatos megőrzése, a természeti és a technikai, az épített környezet felelős, fenntartható átalakítása természettudományos kutatások és azok eredményeinek alkalmazása nélkül elképzelhetetlen.

Az autizmussal élő enyhén értelmi fogyatékos tanulóknak az ismeretsajátítási folyamat során olyan tudásrendszerek alapjait kell kiépíteniük, amelyek alkalmasak a mindennapi tevékenységben való felhasználásra. A tanulók ismeretsajátításában a természeti környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. A folyamat során kiemelt figyelmet kell fordítani a kapcsolatrendszerek feltárására, az élő és élettelen természet szoros kölcsönhatására, az ember és természet összetartozására, egymásrautaltságára, az ember természetben betöltött helyének és szerepének felismerésére.

A környezeti nevelés olyan jelenségekkel is foglalkozik, amelyek befolyásolják az egyén és a közösség életét, és kihatással vannak a jövő alakulására. Ezek az egészségmegőrzéssel, természeti forrásokkal összefüggő problémák. Ezek feltárása, megértése hangsúlyos az autizmussal élő enyhén értelmi fogyatékos tanulóknál is.

Az autizmussal élő enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt cél az életkoruknak és fejlettségüknek megfelelő korszerű tudások elsajátítása, a fogalmak folyamatos érlelése, pontosítása. Az önálló ismeretszerzés képességének fejlesztése aktív tevékenységek során, folyamatos gyűjtőmunkával, pozitív megerősítéssel és következetes segítségadással történik.

2.3.14. A tanulók jutalmazásának, magatartásának és szorgalmának értékelési elvei

A magatartás értékelésének elvei

Magatartás alatt értjük a gyermek adaptív viselkedésének, környezetéhez való alkalmazkodó képességének szintjét, önkontrolljának mértékét.

A szorgalomjegyek megállapításának elvei

Szorgalom fogalmával jellemezzük, minősítjük a gyermek motiválhatóságát, aktivitásának, aktivizálhatóságának mértékét.

Mivel az autizmusban éppen azok a készségek, képességek sérülnek, amelyeket a magatartás és szorgalom értékelése és minősítése során figyelembe kell venni, ezért javasoljuk, hogy autizmus diagnózis esetén a tanulók kapjanak felmentést a minősítés alól.

A jutalmazás, fegyelmezés iskolai elvei

Az általános nevelés és oktatás kiemelt célja, hogy a tanulók a lehető legjobban érezzék magukat egy biztonságos térben és időben bejósolt környezetben. Ehhez a jutalmazással, szóbeli dicséretekkel igyekszünk hozzásegíteni őket

Az elismerés formái

- ❖ Azonnali/késleltetett tárgyi vagy tevékenységgel való jutalmazás
- ❖ Szociális megerősítés
- ❖ Esetenként lehetőség van más módon történő jutalmazásra is pl. könyv, emléklap, oklevél, stb.
- ❖ A tanuló, ha valamely tantárgyból a tanév során kiemelkedő eredményt ért el, egyéni fejlesztő gyógypedagógusától tantárgyi dicséretben részesül. E dicséret tanév végén a bizonyítványban szövegesen: „kitűnő” értékeléssel kerül rögzítésre.

Elismerés szinterei

- ❖ bármely iskolai helyzet,
- ❖ iskolai rendezvények, közösségi események.

2.3.15. Kerettantervi tartalmak enyhe fokban értelmi fogyatékos autizmus spektrumzavarral küzdő tanulóknak

A kerettantervi tartalmak tantárgyi bontásban a 1.1.15. pont alatt találhatók.

2.3.16. Középsúlyos értelmi fogyatékos autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók helyi tanterve**2.3.17. A választott kerettanterv megnevezése**

A Kormány 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról, a 2020-as NAT-hoz illeszkedő tartalmi szabályzók alapján a „Kerettantervek a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához”, valamint az „Irányelvek” fogyatékoság típusokhoz kapcsolódó útmutatása alapján.

Az 1-8. évfolyamok tantárgyai és heti óraszámjai									
Heti óraszám/évfolyam		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Magyar nyelv és irodalom	Kommunikáció (Magyar nyelv és irodalom)	4	4	4	4	4	4	5	5
	Olvasás-írás (Magyar nyelv és irodalom)	2 +1	2 +1	3 +1	3 +1	4	4	2 +1	2 +1
Matematika	Számolás-mérés (Matematika)	2 +1	2 +1	2 +1	2 +1	3	3	3 +1	3 +1
Történelem	Állampolgári ismeretek					1	1	1	1
	Hon- és népismeret							1	
	Etika								1
Természettudomány és földrajz	Környezetismeret					1 +1	1 +1	2	2
Művészetek	Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
	Ábrázolás-alakítás (Vizuális kultúra)	3	3	2	2	2 +1	2 +1	2	2
Technológia	Digitális kultúra							1	1
Testnevelés és egészségfejlesztés	Mozgásnevelés (Testnevelés)	5	5	5	5	5	5		
	Testnevelés							5	5
	Osztályfőnöki (Közösségi nevelés)					1	1	1	1
Egyéb	Önkiszolgálás	2	2						
	Életvitel és gyakorlat			2	2 +1	2 +1	2 +1	3	3
	Játékra nevelés	2	2	2	2				
Kötelező alapóraszám		22	22	22	22	25	25	28	28
Szabadon tervezhető óra		2	2	2	3	3	3	2	2
Összes tervezett óraszám		22 +2	22 +2	22 +2	22 +3	25 +3	25 +3	28 +2	28 +2
Összesített óraszám		24	24	24	25	28	28	30	30
Maximális órakeret		24	24	24	25	28	28	30	30

2.3.18. A választott kerettanterv feletti óraszám

A szabadon tervezhető órák felhasználását a fenti óratervi háló tartalmazza.

2.3.19. A kerettantervi tartalmak középsúlyos értelmi fogyatékos autizmus spektrum zavarral küzdő tanulóknak

A kerettantervi tartalmak tantárgyi bontásban a 2.2.14. pont alatt találhatók.

2.4. Ép intellektusú, integráltan nem oktatható, autizmus spektrum zavarral és az ép intellektusú, integráltan nem oktatható, aktivitásszabályozás és figyelem zavaraival küzdő tanulók helyi tanterve**2.4.1. A választott kerettanterv megnevezése**

A Kormány 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról, a 2020-as NAT-hoz illeszkedő tartalmi szabályzók alapján a „Kerettantervek a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához”, valamint a kapcsolódó „Irányelvek” útmutatásai alapján.

Az 1-8. évfolyamok tantárgyai és heti óraszámai - 2020.								
Heti óraszám/évfolyam	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Magyar nyelv és irodalom	7	7	5	5	4	4 +1	3 +1	3 +1
Matematika	4 +1	4 +1	4 +1	4 +1	4	4 +1	3 +1	3 +1
Történelem					2	2	2	2
Állampolgári ismeretek								1
Hon- és népismeret					1			
Etika/hit és erkölcstan	1	1	1	1	1	1	1	1
Környezetismeret			1	1				
Természettudomány					2	2		
Kémia							1	2
Fizika							1	2
Biológia							2	1
Földrajz							2	1
Első élő idegen nyelv				2	3	3	3	3
Ének-zene	2	2	2	2	2	1	1	1
Vizuális kultúra	2	2	2	1	1	1	1	1
Dráma és színház								
Technika és tervezés	1 +1	1 +1	1 +1	1 +1	1	1	1	
Digitális kultúra			1	1	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5	5	5	5	5
Osztályfőnöki					1	1	1	1
Kötelező alapóraszám	22	22	22	23	27	26	28	28
Szabadon tervezhető óra	2	2	2	2	1	2	2	2
Összes tervezett óraszám	22 +2	22 +2	22 +2	23 +2	27 +1	26 +2	28 +2	28 +2
Összesített óraszám	24	24	24	25	28	28	30	30

Maximális órakeret	24	24	24	25	28	28	30	30

2.4.2. A választott kerettanterv feletti órasszám

A szabadon tervezhető órák felhasználását a fenti óratervi háló tartalmazza.

2.4.3. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei

A tankönyvellátás rendjét iskolánk a következő jogszabályok alapján szabályozza:

- ❖ A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- ❖ A tankönyvpiac rendjéről szóló 2012. évi CXXV. törvény
- ❖ a 2001. évi XXXVII. törvény módosításáról szóló 16/2013. (II. 28.) EMMI rendelet a tankönyvvé nyilvánítás, a tanuló tankönyvtámogatás és az iskolai tankönyvellátás rendjéről

Az ép intellektussal rendelkező, autizmus spektrum zavarral diagnosztizált tanulót is speciális szükségleteinek megfelelően kell ellátni. Ez csak a differenciált tanításszervezés elvének alkalmazásával érhető el. Az autizmus súlyossága, a tünetek sokfélesége és kombinációik, és a gyermek személyisége szabja meg, hogy milyen keretek között lehet a legmegfelelőbb speciális ellátását biztosítani. A tanulók számára egyénre szabottan kell megválasztani a tankönyveket és a taneszközöket. A tankönyvlistán szereplő tankönyvek közül a normál tanterv szerint készültek használhatóak. A tankönyvek, munkafüzetek, egyéb segédletek legyenek konkrét tartalmúak, jól variálhatóak, áttekinthetőek, tartalmazzanak minél több vizuális segítséget. Az egyéni szükségletekből adódóan szükségessé válhat, hogy a pedagógusok saját kezűleg készítsék el a taneszközöket. Az egyes tantárgyak tanítása során a mindennapi életben előforduló valóságos tárgyakat kell használni. Fontos szempont, hogy az alkalmazott eszközök biztonságosak legyenek.

A kiválasztás elvei:

- ❖ Feleljenek meg a gyermek/tanuló egyéni szükségleteinek, tanulási stílusának és szimbólumszintjének.
- ❖ A taneszközök minősége, megjelenése legyen alkalmas a tanulók esztétikai érzékének fejlesztésére.
- ❖ A tanulónivalót az eredményes elsajátításhoz szükséges részletességgel tárgyalják.
- ❖ Változatos, többféle munkaformát (egyéni, páros, kiscsoportos) alkalmazó feladataik tegyék lehetővé a képességfejlesztést és a differenciált oktatást.
- ❖ A tantárgyi integráció megvalósításával fektessenek hangsúlyt több kompetenciaterület fejlesztésére is.
- ❖ Kezeljék kiemelten a vizuális elemeket. Képek, ábrák segítsék a nyelvi információk megértését, gazdagítsák azok tartalmát.
- ❖ A taneszközök lehetőleg legyenek egymásra épülő tantárgyi rendszerek, tankönyvcsaládok, sorozatok tagjai, amelyekhez megfelelő nyomtatott kiegészítő taneszközök állnak rendelkezésre

2.4.4. A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása

Az 1-2. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az alsó tagozat első két évében a tanulók között tapasztalható különösen jelentős egyéni fejlődésbeli különbségek pedagógiai kezelése.

Az első osztály végén attól függően, hogy a gyermek hogyan teljesítette a minimális követelményeket a tantestület javasolja a gyermek értelmi szintjének megfelelő kerettanterv szerinti továbbhaladást, illetve kéri a tanuló Szakértői Bizottság általi felülvizsgálatát.

A 3-4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az alsó tagozat harmadik-negyedik évfolyamán meghatározóvá válnak az iskolai teljesítmény-elvárások által meghatározott tanítási-tanulási folyamatok. Fokozatosan előtérbe kerül a NAT elveiből következő motiválási és a tanulásszervezés folyamat.

Az 5-6. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozaton folyó nevelés-oktatás feladata elsősorban a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, képesség-együttesek és tudástartalmak megalapozásának folytatása.

A 7-8. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozat hetedik-nyolcadik évfolyamán folyó nevelés-oktatás alapvető feladata - a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben - a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése, az életen át tartó tanulás és fejlődés megalapozása, valamint az, hogy fektessen hangsúlyt a pályaválasztásra, pályaeorientációra.

2.4.5. Mindennapos testnevelés

A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módját a köznevelési törvény 27. § (11) bekezdésében meghatározottak szerint szervezzük meg a következő módon.

A mindennapos testnevelés célja a sokoldalú mozgásos tapasztalatszerzésre építve a tanulók elemi mozgáskultúrájának kialakítása, mozgás-összerendezettségük javítása. Mozdalmas sikerélmények biztosításával a tanulók önismeretének fejlesztése, önbizalmuk növelése.

Feladata:

- ❖ Segítse elő a tanulóknál a cselekvési biztonság, az alapvető mozgás- és feladatmegoldó képesség kialakítását.
- ❖ Járuljon hozzá a tanulók figyelmének, emlékezetének és gondolkodásának fejlesztéséhez.
- ❖ Fejlessze a tanulók fizikai képességét (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség).
- ❖ Segítse elő az egyensúlyozó képesség javítását.
- ❖ Készítse elő a testtudat, testséma, lateralitás kialakítását.
- ❖ Speciális jellegű gyakorlatok, beépítésével előzze meg a testtartási rendellenességek kialakulását, biztosítsa a testi fejlődés zavarainak korrekcióját.

2.4.6. A választható tantárgyak, foglalkozások és a pedagógusválasztás szabályai

Az autizmussal élő tanulók nevelése-oktatása egyéni felmérés és fejlesztési terv alapján történik, mely tartalmazza az erősségeknek, érdeklődésnek megfelelő területeket is. A kötelező és habilitációs, rehabilitációs órák, a napközi a teljes iskolában töltendő időt kitöltik. Intézményi egységünkben választható foglalkozásként igény szerint kiscsoportos több fejlesztés igénybe vételére van lehetőség:

- ❖ kutyás terápia,
- ❖ korcsolya foglalkozás,
- ❖ babzsák terápia.

A pedagógusválasztás szabályai:

A gyógypedagógusok végzettségüknek, munkakörüknek, munkabeosztásuknak megfelelően látják el feladataikat. Különös figyelmet kell fordítani arra, hogy a tanulók ne váljanak , tehát ne csak az egyéni fejlesztést végző szakemberrel kommunikáljanak, működjenek együtt, de a megfelelő állandóságot is biztosítani kell számukra.

Az adott csoport kéttanáros modell szerint működik, melyben egy tanító és egy gyógypedagógus tartják az órát. Munkájukat gyógypedagógiai asszisztensek segítik.

2.4.7. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

A tanulók esélyegyenlőségének biztosításával kapcsolatos alapelvek

- ❖ A tanulók bárminemű, különösen nemük, koruk, családi állapotuk, nemzetiségük, fajuk, származásuk, vallásuk miatti hátrányos megkülönböztetésétől való tartózkodás.
- ❖ A hátrányos megkülönböztetés minden eszközzel való megelőzése és megakadályozása, kivéve az oktatás jellegéből vagy természetéből egyértelműen következő, szükséges megkülönböztetés eseteit.
- ❖ A tanév alatti értékelés során az egyéni fejlesztési tervben foglaltak elsajátításához szükséges készségek, képességek, jártasságok, tárgyi tudás minősítése az egyedüli szempont.
- ❖ Befogadó, diszkrimináció-mentes légkör biztosítása a tanulók számára.
- ❖ A tanulók emberi értékeinek, méltóságának, egyediségének tiszteletben tartása.

2.4.8. Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái

Sérülés specifikus probléma, hogy az értékelés-minősítés közösségi megegyezésen alapuló, elvont szociális elvárásokat tartalmazó formája számukra nem motiváló és információértékű. Az értékelésnél minden esetben a legfontosabb szempont, hogy a gyermek önállóbbá vált-e, és, hogy milyen mértékben képes ismereteit alkalmazni.

A beszámoltatás, számonkérés célja

- ❖ Az egyéni fejlesztést végző gyógypedagógus és a szakmai team tájékozódjon arról, hogyan sikerült a tanulónak elsajátítaniuk az egyéni fejlesztési tervben/helyi tantervben foglaltakat. Ennek tükrében kell kiegészítenie, korrigálnia további fejlesztő munkáját.
- ❖ A szülő kapjon visszajelzést arról, hogy a tananyag elsajátításában, illetve az egyes fejlődési területeken milyen szinten tart gyermeke.
- ❖ Segítse elő a tanulói önértékelés fejlődését.

Feladata:

Az egyéni fejlesztési tervben meghatározott tartalmak elsajátításának és gyakorlati alkalmazásának segítése.

Követelményei:

- ❖ Folyamatosnak, rendszeresnek kell lennie.
- ❖ Legyen személyre szabott.
- ❖ Legyen lehetőleg változatos, többféle módszert alkalmazó.
- ❖ Módját, módszereit a tanulók egyéni fejlődését és életkori sajátosságait figyelembe véve kell megválasztani.
- ❖ A tanulási folyamatot hassa át a tanulók önellenőrzése, önértékelése.

Írásbeli feladatok értékelése

Írásbeli felelet, egyénre szabott feladatlap kitöltése

	Jeles	Jó	Közepes	elégséges	elégtelen

Alapismeretek számonkérése	76%-100%	66%-75%	50%-65%	33%-49%	0%-32%
Év végi, vagy félév végi felmérés					
Írásbeli vizsgák	76%-100%	66%-75%	50%-65%	33%-49%	0%-32%

Szóbeli értékelés

Kérdezés (verbálisan vagy AAK segítségével)

A teljesítménymérés és értékelés/számonkérés fajtáinak szerepe az értékelésben

Diagnosztikus értékelés célja a helyzetfeltárás, eredményei alapján a gyógypedagógus megtervezi a további fejlesztést, a hiányosságok pótlását.

Lehetőségei:

- ❖ Év eleji tudásszint mérések.
- ❖ Egyes témakörök előtt előzetes tudás felmérésére szolgáló mérések.

Formatív értékelés

Célja a tanuló aktuális tudásának visszacsatolása, az arról való tájékoztatás. Érdemjeggyel, illetve, az egyes tanulók számára motiváló visszajelzés segítségével értékeljük.

Formái:

- ❖ önálló feladatmegoldás értékelése
- ❖ csoportmunkák értékelése,
- ❖ órai beszélgetések értékelése (kérdések-feleletek)
- ❖ a tanuló által készített produktumok: rajz, vizuális munka értékelése.

Szummatív értékelés

Célja egy hosszabb folyamatot lezáró minősítés.

Formái:

- ❖ félévi szóveges/érdemjegy,
- ❖ év végi szóveges /érdemjegy értékelés.

Az érdemjegyek és osztályzatok a következők:

jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1)

A fokozatok a legutolsó minősítéshez viszonyított állapotot, valamint a tantárgyi tantervekben meghatározott tartalmak elsajátításának mértékét tükrözik.

Önállónak tekintendő a gyermek teljesítménye akkor is, ha valamely vizuális segédeszköz alkalmazásával éri azt el.

Első osztályban félévkor és év végén, másodikban félévkor a tanuló tudását szóvegesen minősítjük.

A bizonyítványban megfelelő szóveges értékelés mellett minden esetben a gyermek adott félévi előmenetelét tartalmazó részletes pedagógiai jellemzésben kell összefoglalni a fejlesztés tartalmát és eredményeit

2.4.9. Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása

Az otthoni felkészülésről, a családok által vállalt feladatokról a tanév elején a szülőkkel beszélünk, tájékoztatást adunk. Az autizmussal élő gyermekek számára nagy gondot jelent a megtanultak általánosítása. Éppen ezért a tanórán kívüli felkészülés legfontosabb célja az elsajátított ismeretek, jártasságok, készségek generalizációja új helyszínekre, személyekre, helyzetekre. További célok az új ismeretek begyakorlása, jártasság- és készségszinten való alkalmazása, képességek megszerzése. Írásbeli feladatokat általában az iskolában is használt feladatlapokból állítjuk össze, amelyeket vagy individualizált formában egy-egy tanuló számára készítünk el, vagy megfelelő a tananyag-kiválasztás elveinek egyéb tankönyvekből emelünk át.

2.4.10. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei

A csoportbontások kialakításának szempontjai

A tanulók csoportokba sorolásának szempontjai:

- ❖ autizmus súlyossága,
- ❖ társuló zavarok,
- ❖ önkiszolgálás szintje,
- ❖ életkor.

A tanulók neveléséhez-oktatásához szükséges pedagógus és segítők száma függ a csoport létszámától, homogenitásától, a viselkedésszabályok súlyosságától és az egyéni fejlesztési szükséglettől. Az eredményes fejlesztés feltétele, hogy a csoporttal foglalkozó, illetve egyéni fejlesztést nyújtó pedagógusok és más szakemberek az autisták speciális pedagógiai és egyéb szükségleteivel, és ellátásuk speciális módszereivel kapcsolatos szakismeretekkel rendelkezzenek. A heterogén összetétel miatt a csoportok szervezésekor kihasználjuk az összevonás lehetőségét. A csoportok szervezésekor figyelembe vesszük az egyes tanulók adaptív viselkedésre való képességének szintjét.

Tanórán kívüli tevékenységek

A tanulók számára csak a strukturált foglalkozások jelenthetnek szükségleteiknek megfelelő ellátást. A szervezési formák közül – a személyi feltételektől függően – az egyéni foglalkozások lehető legnagyobb arányára kell törekedni. Az egyéni tervek összeállításakor a pedagógusok és a szülők döntenek arról, hogy mely tanórán kívüli tevékenységekben vesznek a tanulók részt.

Egyéb foglalkozások szervezésének elvei:

- ❖ kapcsolódik az iskola oktatási, nevelési folyamatához
- ❖ lehetőséget ad új ismeretek megszerzésére
- ❖ rendszerezi, szelektálja, elmélyíti a már meglévő ismereteket
- ❖ segíti a tanulási képességek szerinti fejlesztést
- ❖ szolgálja a kiemelkedő képességű tanulók speciális értékeinek továbbfejlesztését
- ❖ hasznos, kulturált, a tanulók igényeinek, egyéni érdeklődésének megfelelő programokat kínál, összehangolva az iskola és a családok törekvéseit,
- ❖ biztosítja tanulóink mozgás- és játékigényének kielégítését,
- ❖ fejleszti a társas-közösségi kapcsolatokat,
- ❖ új élményekkel gazdagít,
- ❖ figyelembe veszi a tanulók szociális körülményeit, a gazdasági lehetőségeket.

Tanórán kívüli foglalkozásaink

Az iskolán, tanórán kívüli foglalkozások anyagi terhet rónak a szülőkre, ezért csak abban az esetben szervezhetők meg, ha a szülők a költségeket vállalják, és erről írásban nyilatkoznak.

2.4.11. A tanulók fizikai állapotának, edzettségének méréséhez szükséges módszerek

- ❖ Aerob állóképesség mérése (az alábbi felmérések bármelyike, bármilyen kombinációban használható).
- ❖ Guggolás (a láb erő-állóképességének mérésére).
- ❖ Hanyattfekvésből felülés (a hasizmok erő-állóképességének mérésére).
- ❖ Bordásfalon függeszkedésből lábemelés (a hasizmok erő-állóképességének mérésére).
- ❖ Hason-fekvésből törzsemelés (a hátizmok erő-állóképességének mérésére).
- ❖ Bordásfalon függeszkedésből húzózkodás (a karizmok erő-állóképességének mérésére).
- ❖ Távolba dobás – kislabdával (a karok dinamikus erejének mérésére).

Felmérések elvégzésének feltételei, körülményei:

Tanulóink számára sérülésükből fakadóan problémát jelent a verbális utasítások megértése, a csoporthelyzetekben való együttműködés, az utánzás, illetve az azonnali visszajelzéssel nem járó feladatokban való motivált részvétel. Ezért a felmérések elvégzése különös körültekintést és felkészülést igényel, az adott gyermek/gyermekcsoport egyéni képességeit és szükségleteit figyelembe véve. Az alábbiakban megfogalmazunk néhány általános javaslatot az autizmussal élő tanulók fizikai állóképességének sikeres felméréséhez: A felmérések alkalmával feltétlenül használni kell azokat a protetikusan eszközöket, amelyek a tanulóinknak a nevelés-oktatás során is segítséget nyújtanak az elvárások, a feladatok értelmezésében.

Ilyenek lehetnek:

- ❖ a feladat időtartamának előrejelzésére használható eszközök pl. csörgő- vagy homokóra, hagyományos órán előre megadott időpont,
- ❖ egy-egy feladaton belül a gyakorlatok számát jelezhetjük babzsákokkal, zsetonokkal,
- ❖ a feladatok hatékony megoldását egyéb vizuális segítségekkel érhetjük el (pl. jelezve egy papírlappal, vagy színes vonallal a bordásfalon azt a pontot, amíg elvárjuk a húzózkodást),
- ❖ folyamatábrákat/leírásokat használhatunk a feladat pontos kivitelezése érdekében,
- ❖ gyakran ajánlunk meg külső jutalmakat, pótolva a felmérési helyzet megértéséből és a szociális megfelelésre törekvő hiányából adódó alulmotiváltságot.

Felmérés során mindig törekednünk kell arra, hogy csak a szükséges mennyiségű és minőségű segítséget adjuk meg tanulóinknak, annak érdekében, hogy az eredmények a gyermek valódi képességeit tükrözzék. Ezért az instrukciók megadásánál az alábbi sorrendet követjük: verbális- (szóbeli, írásbeli), gesztusos-, fotós, vagy képi-segítség, bemutatás, a feladat elindítása fizikai prompittal. Néhány tanuló – a fogyatékoság jellegéből adódóan – a fent leírt segítségek megadása mellett sem képes együttműködni egy felmérési helyzetben részt venni. Ezekben az esetekben a gyermekek szabad mozgás (pl. udvaron) közbeni megfigyelését alkalmazhatjuk.

2.4.12. Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elvei

Az iskola egészségnevelési elvei

Az iskolai egészségnevelésnek ahhoz kell hozzájárulnia, hogy a tanulók kellő ösztönzést, tudást szerezhessenek egy személyes és környezeti értelemben egyaránt ésszerű, a

lehetőségeket felismerő és felhasználni tudó egészséges életvitelhez. Ehhez arra van szükség, hogy az egészséggel összefüggő kérdések fontosságát értsék, az ezzel kapcsolatos beállítódások szilárdak legyenek, és konkrét tevékenységekben alapozódhassanak meg.

Fejlesztési területek:

- ❖ önmagunk és egészségi állapotunk ismerete;
- ❖ az egészséges testtartás, a mozgás fontossága;
- ❖ az étkezés, a táplálkozás egészséget befolyásoló szerepe;
- ❖ a betegségek kialakulása és gyógyulási folyamata;
- ❖ az emberi kapcsolatok szerepe az egészségmegőrzésben;
- ❖ személyes krízishelyzetek felismerése és kezelési stratégiák ismerete;
- ❖ idővel való gazdálkodás szerepe;
- ❖ rizikóvállalás és határai;
- ❖ szenvedélybetegségek elkerülése;
- ❖ nyugodt tanulási környezet kialakítása;
- ❖ természethez való viszony, az egészséges környezet jelentősége;
- ❖ problémák erőszakmentes megoldása.

Az iskola környezeti nevelési elvei

A környezeti nevelés az egyén és a társadalom számára meghatározó jelentőségű. Az egészség tudatos megőrzése, a természeti és a technikai, az épített környezet felelős, fenntartható átalakítása természettudományos kutatások és azok eredményeinek alkalmazása nélkül elképzelhetetlen.

Az autizmussal élő ép intellektusú tanulóknak az ismeretszerezési folyamat során olyan tudásrendszerek alapjait kell kiépíteniük, amelyek alkalmasak a mindennapi tevékenységben való felhasználásra. A tanulók ismeretszerezésében a természeti környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. A folyamat során kiemelt figyelmet kell fordítani a kapcsolatrendszerek feltárására, az élő és élettelen természet szoros kölcsönhatására, az ember és természet összetartozására, egymásrataltságára, az ember természetben betöltött helyének és szerepének felismerésére.

A környezeti nevelés olyan jelenségekkel is foglalkozik, amelyek befolyásolják az egyén és a közösség életét, és kihatással vannak a jövő alakulására. Ezek az egészségmegőrzéssel, természeti forrásokkal összefüggő problémák. Ezek feltárása, megértése hangsúlyos az autizmussal élő enyhén értelmi fogyatékos tanulóknál is.

Az autizmus spektrum zavarral élő ép intellektusú tanulók esetében kiemelt cél az életkoruknak és fejlettségüknek megfelelő korszerű tudások elsajátítása, a fogalmak folyamatos érlelése, pontosítása. Az önálló ismeretszerzés képességének fejlesztése aktív tevékenységek során, folyamatos gyűjtőmunkával, pozitív megerősítéssel és következetes segítségadással történik.

2.4.13. A tanulók jutalmazásának, magatartásának és szorgalmának értékelési elvei

A magatartás értékelésének elvei

Magatartás alatt értjük a gyermek adaptív viselkedésének, környezetéhez való alkalmazkodó képességének szintjét, önkontrolljának mértékét.

A szorgalomjegyek megállapításának elvei

Szorgalom fogalmával jellemezzük, minősítjük a gyermek motiválhatóságát, aktivitásának, aktivizálhatóságának mértékét.

Mivel az autizmusban éppen azok a készségek, képességek sérülnek, amelyeket a magatartás és szorgalom értékelése és minősítése során figyelembe kell venni, ezért

javasoljuk, hogy autizmus spektrum zavar diagnózis esetén a tanulók kapjanak felmentést a minősítés alól.

A jutalmazás, fegyelmezés iskolai elvei

Az általános nevelés és oktatás kiemelt célja, hogy a tanulók a lehető legjobban érezzék magukat egy biztonságos térben és időben bejósolt környezetben. Ehhez a jutalmazással, szóbeli dicséretekkel igyekszünk hozzásegíteni őket.

Az elismerés formái

- ❖ Azonnali/késleltetett tárgyi vagy tevékenységgel való jutalmazás
- ❖ Szociális megerősítéssel
- ❖ Esetenként lehetőség van más módon történő jutalmazásra is pl. könyv, emléklap, oklevél, stb.
- ❖ A tanuló, ha valamely tantárgyból a tanév során kiemelkedő eredményt ért el, egyéni fejlesztő gyógypedagógusától tantárgyi dicséretben részesül. E dicséret tanév végén a bizonyítványban szövegesen: „kitűnő” értékeléssel kerül rögzítésre.

Elismerés szinterei

- ❖ bármely iskolai helyzet,
- ❖ iskolai rendezvények, közösségi események.

2.4.14. Ki vehető fel az ép autista osztályokba?

Az ép autista osztályba felvehető az a gyermek, akinek bemért ép intellektusa van, és az autizmus spektrum zavart megállapították nála.

2.4.15. Kerettantervi tartalmak az ép értelmű autizmus spektrumzavarral küzdő tanulóknak tantárgyi bontásban

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

1-4. OSZTÁLY

A magyar nemzeti kultúra alapja a magyar nyelv. Nyelvünk és kultúránk, benne irodalmunk a nemzeti identitásunk megteremtői, őrzői és alakítói. Az oktatásban a magyar nyelv és irodalom tantárgynak ezért kulcsszerepe van: ismereteket ad, készségeket, képességeket, gondolkodást fejleszt, szellemi, erkölcsi örökséget hagyományoz. Az érzelmi nevelés egyik fontos eszköze. Az irodalmi alkotások nemcsak esztétikai teljesítmények, hanem közösséget és személyiséget formálnak, tehát jövőt alakító képességük is van. Nyelvünk és irodalmunk nemzeti identitásunk alapját képezik a maguk sajátos eszközeivel.

Kultúránk a Kárpát-medencei magyarság kultúrája. A magyar irodalom a Kárpát-medencei magyarság irodalma. Nemcsak a magyar nyelv köti össze a magyar alkotókat és műveiket, hanem közös történelmünk, kulturális hagyományaink is, egy nemzet vagyunk. Ezért a magyar nyelv és irodalom tantárgy a Kárpát-medencei magyarság irodalmát, szellemi örökségét egységesen és egységben kezeli.

A nevelés-oktatás cél- és feladatrendszere az alapfokú képzés első szakaszában, az 1-4. évfolyamon:

- ❖ Cél, hogy a diákok megértsék a nemzet, a szűkebb közösség és az egyes ember kapcsolatát, viszonyulásait az élő és élettelen világhoz. Megismerjék

kultúrájukat, annak gondolati, erkölcsi tartalmait, esztétikai értékeit. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz. Korosztályuknak megfelelően tudják értelmezni múltjukat, jelen környezetüket, önmagukat. A tanulókat fel kell készíteni arra, hogy ennek a kulturális hagyománynak követői és később gyarapítói legyenek.

- ❖ Elengedhetetlen, hogy ebben a képzési szakaszban a tanulók életkoruknak megfelelő, biztos szövegértésre tegyenek szert.
- ❖ Őrizzék meg kíváncsiságukat, nyitottságukat, érdeklődésüket, olyan olvasó emberekké neveljük őket, akik a képzési szakasz végére többféle olvasási és értelmezési stratégiával rendelkeznek, az általuk olvasott szövegeket képesek mérlegelve végiggondolni. Össze tudják kapcsolni a már meglévő ismereteiket az olvasott, hallott vagy a digitális szövegek tartalmával, képesek meglátni és kiemelni az összefüggéseket.
- ❖ Művelt emberekké neveljük a diákokat, akik korosztályuknak, érettségüknek megfelelő értékrendszerrel, ismeretekkel rendelkeznek, s ezeket értelmezni tudják.
- ❖ Fejlődjék szókincsük, kifejezőkészségük. Az egyéni képességeikhez mértén tagolt, rendezett, áttekinthető írásképpel, egyértelmű javításokkal alkossanak megfelelő tartalmú és szerkezetű, hagyományos és digitális szövegeket.
- ❖ Cél, hogy a diákok különböző kommunikációs helyzeteket megértsék, és ki tudják fejezni önmagukat. Az anyanyelvi ismeretek mindenekelőtt a nyelvhasználat fejlesztését szolgálják.
- ❖ Ismerjék a tananyag által előírt memoriterek, azokat elő tudják adni.
- ❖ Az irodalmi művek sokfélesége biztosítja kíváncsiságuk felkeltését és érdeklődésük megtartását, önmaguk megértésének lehetőségét.
- ❖ Segíteni kell a diákokat a tanulás tanulásában, az önképzés igényének kialakításában.

A magyar nyelv és irodalom tanítása nemcsak műveltségátadást, kompetenciafejlesztést jelent, érzelmi nevelést is. A diákok személyes boldogulásának, együttműködési képességeinek, társadalmi beilleszkedésének, kulturált viselkedésének az érzelmi fejlődésük az alapja.

A magyar nyelv és irodalom más tantárgyakhoz, műveltségterületekhez is kötődik. A tantárgyi koncentráció kialakítása a tantárgyi struktúra egyik elve.

Az egyes témakörök óraszámra minimum és maximum értékeket tartalmaz. A minimum óraszámot a törzsanyagra kell fordítani. Ha az osztály vagy csoport ezt az egységet hamarabb fel tudja dolgozni – tehát a megadott minimum órakeretben (órakeret 80%-a) –, akkor a pedagógus felhasználhatja a maradék órákat (órakeret 20%-a) a megadott tananyagok mélyebb, sokszínűbb tanítására, ismétlésre, gyakorlásra vagy a tanórán kívüli tudásszerzésre, kompetenciafejlesztésre, projektmunkák megalkotására. Amennyiben a 80% nem elegendő a törzsanyag teljesítésére, akkor az órakeret 100%-át kell erre fordítani.

A Nat alapján álló törzsanyag és az azt kiegészítő tartalmak, választható, ajánlott témák, művek

a) A törzsanyag

A témakörökben megadott művek a Nat-ban megfogalmazott tanulási eredmények elérését biztosítják.

b) A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

A törzsanyagon felüli ajánlott témák, művek elősegítik a pedagógus választását a helyi sajátosságoknak, az osztály érdeklődésének megfelelően.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy az alapfokú képzés első nevelési-oktatási szakaszában komplex egységet alkot. Az olvasás és írás jelrendszerének tanítása párhuzamosan folyik a többi nyelvi készség és képesség, a szóbeli és írásbeli nyelvhasználati területek (*beszéd, olvasás, hallott és olvasott szöveg értése, írás, helyesírás, szóbeli és írásbeli szövegalkotás*) folyamatos fejlesztésével.

A kompetencia-fejlesztés alapja a beszéd, az olvasás és az írás készség szintű elsajátítása, mely a pedagógus által is közvetített ismeretekre épülve játékokkal, játékos gyakorlatokkal valósul meg a leghatékonyabban.

A gyermek beszéde ezen oktatási szakaszban folyamatosan fejlődik. Napjainkban a megváltozott társadalmi körülmények következtében a beszédfejlődés lényegesen lelassult, ezért annak tudatos és folyamatos fejlesztése szükséges.

Az óvoda és az iskola közötti átmenet segítésére az előkészítő időszak hosszát rugalmasan kell kezelni, figyelembe véve az iskolába kerülő gyerekek eltérő adottságait, meglévő ismereteit. Ebben az időszakban kell a pedagógusnak megfigyelnie a tanulókat, és ezekre a megfigyelésekre építve kezdheti meg a differenciált fejlesztést. A fejlesztési cél az, hogy a betűtanítás és -tanulás – lehetőség szerint – az első tanév végéig befejeződjék. Az írott nagybetűk írásának tanítása második osztályra tevődik.

A készségfejlesztés sajátosságainak megfelelően a tananyag egymásra épülően bővül. Az első két évfolyam témakörei újabb ismeretekkel egészülnek ki és megkezdődik a nyelvi-irodalmi fogalmak megalkotásának előkészítése. Az első két évfolyam témakörei megjelennek a harmadik-negyedik évfolyamon is.

A változatos műfajú és típusú szövegek a tanulók világról szerzett ismereteit bővítik, szó- és kifejezőkészségüket gazdagítják, ezáltal segítik az önismeretük fejlődését, valamint a közösségekben (család, osztály, iskola, település) való eligazodásukat. A tanulók ebben a fejlesztési szakaszban magyar népköltészeti alkotásokkal (népmese, mondóka, szólás, közmondás, találós kérdés, népdal), és magyar szerzők műveivel (műmese, vers, versrészlet) találkoznak.

Ez az időszak alkalmas arra is, hogy a tanuló felfedezze a körülötte lévő közösségi értékeket: otthon, család, iskola, haza. Itt alapozzuk meg az önálló ismeretszerzést. A különböző típusú szövegek feldolgozása a későbbi szaktárgyi tanulást készítik elő. A pedagógus kiemelt feladata és lehetősége, hogy a gyermek a tanulást pozitív élményként élje meg.

Az olvasástanuláshoz hasonlóan az írástanulás előkészítésére és jelrendszerének elsajátítására is elegendő időt kell biztosítani, differenciáltan kezelve a tanulók képességbeli eltéréseit.

Az írás és a helyesírás szerves egységet alkot. Az anyanyelvi ismeretek átadása a gyakorlati nyelvhasználaton keresztül történik, a fejlesztésre összpontosít. Középpontba kerül a helyesírási készség fejlesztése és a rendezett kézírás kialakítása.

Ez teszi lehetővé, hogy a tanuló írásban is képes legyen gondolatait kifejezni, azt megfelelően formába önteni.

1–2. ÉVFOLYAM

heti 7 óra

Az oktatási szakasz kimeneti méréssel zárul.

BESZÉD ÉS OLVASÁS
1. Beszéd és kommunikáció

2. BETŰTANÍTÁS KEZDETE. OLVASÁSI KÉSZSÉGET MEGALAPOZÓ KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE

A témakör sajátossága a képességfejlesztés. Az időkeret tartalmazza az előkészítő szakasz képességfejlesztését és minden hang és betű tanításának előkészítését.

3. BETŰTANÍTÁS. OLVASÁSI KÉSZSÉGET MEGALAPOZÓ KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE

A TÉMAKÖR SAJÁTOS SÁGA A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS. AZ IDŐKERET TARTALMAZZA MINDEN HANG- ÉS BETŰ- TANÍTÁS ISMERETEIT, FEJLESZTÉSI FELADATAIT.

4. NÉPMESÉK, MŰMESÉK

TÖRZSANYAG

Magyar népmesék: A vadgalamb és a szarka; Miért haragszik a disznó a kutyára, a kutya a macskára, a macska az egérre?; A sajtot osztó róka; Két kecske találkozott a pallón; A varga, a szikra és a bab; A róka és a kácsák; Jakab meg az apja; Az okos leány; Az öreg halász és a nagyravágyó felesége (Illyés Gyula); A hiú király; Csalimese (Benedek Elek); Lázár Ervin: Mese reggelre; Zelk Zoltán: A három nyúl (verses mese); A pap meg a tojások (cigány népmese); Csukás István: Sün Balázs; Kormos István: Vackor az első bében (részletek)

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Csukás István: A téli tücsök meséi /részlet/; A galamb, a réce meg a lúd; Az állatok vitája; Ki a legelőbbvaló?; A szegényember káposztája; A kiskakas gyémánt félkrajcárja (Arany László); Kinek köszönt a vándor?; Az állatok nyelvén tudó juhász; Tréfás mese (Benedek Elek gyűjtése); Móra Ferenc: Levelek hullása; Osváth Erzsébet: A fecskerepülőtéren; Lázár Ervin: Kék meg a sárga; Lázár Ervin: A fába szorult hernyó /részlet/; Kányádi Sándor: A néma tulipán; Kányádi Sándor: Mogyoró király meséje; Csukás István: Egy különös idegen; Csukás István: Süsü /részlet/; Kányádi Sándor: A mindennapi kenyér; Fazekas Anna: Öreg néne őzikéje (verses mese); Jékely Zoltán: A három pillangó; Janikovszky Éva: Ha én felnőtt volnék; Móricz Zsigmond: Iciri-piciri; Kutya-macska barátság; Kányádi Sándor: Mesemorzsa; Hárs Ernő: Vége a vakációnak; A kiscigány; A kismalac és a farkasok (Arany László); Lázár Ervin: A lyukas zokni

5. VERSEK

TÖRZSANYAG

NEMES NAGY ÁGNES: NYÁRI RAJZ; KÁNYÁDI SÁNDOR: HA A NAPNAK; JÓZSEF ATTILA: HANGYA; WEÖRES SÁNDOR: GALAGONYA; ZELK ZOLTÁN: ESTE JÓ, ESTE JÓ...; ROMHÁNYI JÓZSEF: A BŰNBÁNÓ ELEFÁNT; CSÓÓRI SÁNDOR: ESTI PÁRBESZÉD; CSÓÓRI SÁNDOR: CSODAKUTYA; KISS ANNA: A NAPPAL ÉS AZ ÉJSZAKA; **MÓRA FERENC: A CINEGE CIPŐJE; JÓZSEF ATTILA: ALTATÓ; PETŐFI SÁNDOR: ANYÁM TYÚKJA;** PETŐFI SÁNDOR: ARANY LACINAK; GAZDAG ERZSÉBET: ÁLMOMBAN; MÓRICZ ZSIGMOND: A TÖRÖK ÉS A TEHENEK (A VASTAG BETŰS MŰVEK MEMORITEK.)

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Kányádi Sándor: Ballag már; Móra Ferenc: Csókai csóka; Nemes Nagy Ágnes: A titkos út; Kányádi Sándor: Szarvasitató; Nemes Nagy Ágnes: Névnepre; Romhányi József: A pék pókja; Weöres Sándor: Nyári este; Móra Ferenc: Zengő ABC; Kányádi Sándor: Aki fázik; Tarbay Ede: Mit beszélt a vízimalom a patakkal?; Nemes Nagy Ágnes: Lila fecske; Zelk Zoltán: Kóc, kóc; Weöres Sándor: Nyári este; Tamkó Sirató Károly: Pinty és ponty

6. HELYEM A KÖZÖSSÉGBEN – CSALÁD, ISKOLA

TÖRZSANYAG

Janikovszky Éva: Már iskolás vagyok (részletek); Hervay Gizella: Elfelejtő mese; Zelk Zoltán: Kicsi vagyok én; Nemes Nagy Ágnes: Gesztenyefalevél valamint ismerettartalmú szövegek a Helyem a közösségben – család, iskola témakörben

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Fésűs Éva: Csupafül huszonkét meséje (részlet); Janikovszky Éva: Velem mindig történik valami

7. ÉVSZAKOK, ÜNNEPKÖRÖK, HAGYOMÁNYOK

TÖRZSANYAG

Magyar népköltés: Hónapsoroló; Zelk Zoltán: Négy vándor; Kányádi Sándor: Jön az ősz; **Petőfi Sándor: Itt van az ősz, itt van újra** /részlet/; Lázár Ervin: Mit ugrálsz, hideg?; **Weöres Sándor: Száncsengő;** Betlehemes játék; Weöres Sándor: Újévi mese; Gazdag Erzsébet: Itt a farsang; Devecsery László: Húsvét; A virágok vetélkedése (népköltészet – húsvét); Szabó Lőrinc: Tavasz; Szilágyi Domokos: Két nyári mondóka; Ágh István: Virágosat álmodtam; valamint ismerettartalmú szövegek az Évszakok, ünnepkörök, hagyományok témakörben (A vastag betűs művek memorittek.)

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Hónapmondóka; Csanádi Imre: Négy testvér; Zelk Zoltán: Őszi mese; Csanádi Imre: Doromboló; Csanádi Imre: Farkas üvölt; Zelk Zoltán: Téli fák; Móra Ferenc: A kíváncsi hópolyhek; Zelk Zoltán: Téli mese; Nemes Nagy Ágnes: Hóesésben; Kányádi Sándor: Betemetett a nagy hó; Szabó Lőrinc: Esik a hó; Devecsery László: Karácsonyi éjben, Kányádi Sándor: Szeptember; Kányádi Sándor: Fenyőmese; Szilágyi Domokos: Ősz; Kányádi Sándor: Szeptember; Kányádi Sándor: Fenyőmese; Kodály Zoltán: Pünkösdlő (részlet); Elindult Mária – magyar népének; Kányádi Sándor: Aki fázik; Zelk Zoltán: Csilingel a gyöngyvirág

8. ÁLLATOK, NÖVÉNYEK, EMBEREK

TÖRZSANYAG

Ismerettartalmú szövegek az Állatok, növények, emberek témakörben

A témakörök és tevékenységek áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám	
		1-2. évf.
BESZÉD ÉS OLVASÁS		
Beszéd és kommunikáció	30	15 - 15
Betűtanítás kezdete. Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése	60	60 - 0
Betűtanítás. Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése	60	48 - 12
Népmesék, műmesék	36	6 - 30
Versek, népköltészeti alkotások	28	5 - 23

Helyem a közösségben – család, iskola	18	4 - 14
Évszakok, ünnepkörök, hagyományok	25	4 - 21
Állatok, növények, emberek	20	4 - 16
ÍRÁS ÉS HELYESÍRÁS		
Óvodából iskolába – írás-előkészítés, íráskészséget megalapozó képességek fejlesztése	40	40 - 0
Írás jelrendszere	40	28 - 12
A nyelv építőkövei: hang/betű, szótag, szó	26	11 - 15
A nyelv építőkövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg	25	2 - 23
Kisbetű – nagybetű	18	4 - 14
A magyar ábécé – a betűrend	18	2 - 16
Hangok időtartamának jelentésmegkülönböztető szerepe	32	5 - 27
Összes óraszám:	476	252 - 252

BESZÉD ÉS OLVASÁS

TÉMAKÖR: Beszéd és kommunikáció

ÓRASZÁM: 30 óra

A témakör sajátossága a készségfejlesztés. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. Megvalósítása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; az órák tervezésekor figyelembe kell venni az ehhez szükséges időt.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ kifejezően, érthetően, az élethelyzethez igazodva kommunikál;
- ❖ megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően reagál;
- ❖ egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- ❖ a megismert szavakat, kifejezéseket a nyelvi fejlettségi szintjén alkalmazza;
- ❖ részt vesz a kortársakkal és felnőttekkel való kommunikációban, beszélgetésben, vitában, és alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- ❖ használja a kapcsolatfelvételi formákat: köszönés, kérés, megszólítás, kérdezés,
- ❖ élményeiről, segítséggel vagy önállóan beszámol.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ beszédleghése és artikulációja megfelelő;
- ❖ figyelmet fordít a hangok időtartamának helyes ejtésére, a beszéd ritmusára, hangsúlyára, tempójára, a beszédhelyzetnek megfelelő hangerőválasztásra;
- ❖ a szavakat hangokra, szótagokra bontja;

- ❖ a hangokból, szótagokból szavakat épít;
- ❖ a tanult verseket, mondókákat, rövidebb szövegeket szöveghűen, érthetően tolmácsolja;
- ❖ részt vesz ismert szövegek (mondókák, kiszámolók, nyelvtörők, versek, mesék) mozgással, dramatikus elemekkel történő élményszerű megjelenítésében;
- ❖ bekapcsolódik párbeszéd, dramatikus helyzetgyakorlatok, szituációs játékok megalkotásába.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Érzelmi fejlesztés
- ❖ Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- ❖ Beszédfejlesztés: beszédlégzés, artikuláció fejlesztése, beszédritmus, beszédtempó,
- ❖ Ritmusérzék-fejlesztés
- ❖ Hangok, szótagok analízise, szintézise
- ❖ Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- ❖ Beszédeszlelés, beszédértés
- ❖ Kifejező, érthető beszéd
- ❖ Helyesejtés kialakítása
- ❖ Nem nyelvi jelek használata
- ❖ Kapcsolatfelvételi formák, társalgási fordulatok
- ❖ Párbeszéd, szituációs játékok

FOGALMAK

helyesejtés, beszédlégzés, artikuláció, időtartam, hangerő, beszédtempó, ritmus, testtartás, mimika, párbeszéd, szituáció, drámajáték

TÉMAKÖR: Betűtanítás kezdete. Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése

ÓRASZÁM: 60 óra

A témakör sajátossága a képességfejlesztés. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. Megvalósítása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; az órák tervezésekor figyelembe kell venni az ehhez szükséges időt. A teljes témakörhöz szükséges idő egy félév.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ megérti a szóbeli utasításokat, kérdéseket és a szöveg tartalmát
- ❖ érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- ❖ a történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- ❖ képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ észleli és/vagy megérti a nyelv alkotóelemeit, hangot/betűt, szótagot, szót, mondatot, szöveget, és azokra válaszokat fogalmaz meg;

- ❖ részt vesz a testséma-tudatosságot fejlesztő tevékenységekben (szem-kéz koordináció, térérzékelés, irányok, arányok, jobb-bal oldal összehangolása, testrészek tudatosítása) és érzékelő játékokban;
- ❖ megérti és használja a tér- és időbeli relációs szókincsset;
- ❖ szavakat hangokra, szótagokra bont;
- ❖ hangokból, szótagokból szavakat épít

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Érzelmi fejlesztés
- ❖ Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- ❖ Beszédfejlesztés: beszédészlelés, beszédértés fejlesztése
- ❖ Szókincs gyarapítása
- ❖ Szókincs aktivizálása
- ❖ Téri-időbeli tájékozódás fejlesztése
- ❖ Beszédmotorika, helyesejtés fejlesztése
- ❖ Nyelvi jelek értelmezési képességének fejlesztése
- ❖ Szerialitás (sorrendiség, szabályszerűség, ismétlődés) fejlesztése
- ❖ Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- ❖ Betű-hang azonosítás
- ❖ Szótagolás
- ❖ Olvasástechnika fejlesztése
- ❖ Megértett szavak, kifejezések integrálása a meglévő szókincsbe
- ❖ A-szóbeli és kifejezőkészség fejlesztése

FOGALMAK

hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, hosszú hang, rövid hang, szótag, szó, mondat; viszonyiszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, között, mellette; utána, közben, miközben stb.

TÉMAKÖR: Betűtanítás. Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése

ÓRASZÁM: 70 óra

A témakör sajátossága a képességfejlesztés. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. Megvalósítása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; az órák tervezésekor figyelembe kell venni az ehhez szükséges időt. A teljes témakörhöz szükséges legrövidebb idő egy tanév.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ megérti a szóbeli utasításokat, kérdéseket és a szöveg tartalmát;
- ❖ érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- ❖ szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- ❖ ismer és alkalmaz néhány digitális olvasási technikát.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ részt vesz a testséma-tudatosságot (szem-kéz koordináció, térérzékelés, irányok, arányok, jobb-bal oldal összehangolása, testrészek fejlesztő tevékenységekben és érzékelő játékokban);
- ❖ megérti és használja a tér- és időbeli relációs szókincsset;
- ❖ szavakat hangokra, szótagokra bont;
- ❖ hangokból, szótagokból szavakat épít;
- ❖ biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Érzelmi nevelés
- ❖ Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztése
- ❖ Beszédfejlesztés: beszédészlelés, beszédértés fejlesztése
- ❖ Szókincs gyarapítása
- ❖ Szókincs aktivizálása
- ❖ Téri-időbeli tájékozódás fejlesztése
- ❖ Beszédmotorika, helyesejtés fejlesztése
- ❖ Nyelvi jelek értelmezési képességének fejlesztése
- ❖ Szerialitás (a sorrendiség - szabályszerűségek, ismétlődések) fejlesztése
- ❖ Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- ❖ Betű-hang azonosítás
- ❖ Összeolvasási képesség fejlesztése
- ❖ Szótagolás
- ❖ Nyelvi tudatosság fejlesztése: szótag és szó megkülönböztetése, hangok képzési sajátosságainak megfigyelése, szó kezdő hangjának azonosítása tanult betűvel, ismert betűvel szógyűjtés
- ❖ Olvasástechnika fejlesztése
- ❖ Szótagolvasás, szóolvasás, mondatolvasás, két-három mondatból álló szöveg olvasása és megértése
- ❖ Megértett szavak, kifejezések integrálása a meglévő szókincsbe
- ❖ A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése
- ❖ A teljes magyar ábécé nyomtatott kis- és nagybetűi

FOGALMAK

hang, betű, kisbetű, nagybetű, magánhangzó, egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű mássalhangzó, hosszú hang, rövid hang, szótag, szó, mondat; viszonysszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, között, mellette; utána, közben, miközben stb.

TÉMAKÖR: Népmesék, műmesék

ÓRASZÁM: 40 óra

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;

- ❖ részt vesz az adott közösség kultúrájának megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- ❖ biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;
- ❖ felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- ❖ egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- ❖ a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- ❖ részt vesz különböző műfajú és megjelenésű szövegek olvasásában és feldolgozásában;
- ❖ különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- ❖ képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- ❖ felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- ❖ önállóan, képek vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja azt;
- ❖ alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megismer néhány mesét és történetet a magyar – és rokon kultúrájú népek irodalmából;
- ❖ részt vesz népmesék és műmesék, történetek közös olvasásában, feldolgozásában;
- ❖ megérti a közösen olvasott rövid szövegeket, részt vesz azok olvasásában, feldolgozásában;
- ❖ a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- ❖ részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- ❖ közös olvasás, szövegfeldolgozás során megismer néhány mesét, elbeszélést

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Érzelmi nevelés
- ❖ Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- ❖ Szótagoló olvasás
- ❖ Összeolvasás a szótagoktól a mondatokig
- ❖ Olvasástechnika fejlesztése
- ❖ Szövegértő olvasás fejlesztése
- ❖ Események helyszíne, ideje, sorrendje
- ❖ Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- ❖ Olvasási stratégiák: jóslás, keresés
- ❖ Önállóan, képek vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően a lényeges elemek kiemelése és összefoglalása.
- ❖ Népmesék jellemző jegyeinek megfigyelése: meseszámok, kezdő és záró fordulatok, szóismétlések, szereplőtípusok
- ❖ A nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi.

FOGALMAK

szótag, szó, mondat, szöveg, mese, népmese, műmese, cím, szerző, szereplő, helyszín, időrend, tartalom, állandósult szókapcsolat, kezdő és záró fordulat, meseszám.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ Bábszínház, színházlátogatás
- ❖ Élő meseíró meghívása, író-olvasó–találkozó szervezése

TÉMAKÖR: Versek, népköltészeti alkotások

ÓRASZÁM: 28 óra

A témakör sajátossága, hogy értékrendszerre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A témakör tanulói tevékenységeinek egy része kapcsolódik a „Beszéd és kommunikáció” témakör tevékenységeihez. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- ❖ biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;
- ❖ felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- ❖ egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- ❖ a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- ❖ ismer és megért rövidebb nép- és műköltészeti alkotásokat, rövidebb epikai műveket, verseket;
- ❖ részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- ❖ élményt és tapasztalatot szerez különböző ritmikájú lírai művek megismerésével a kortárs és a klasszikus gyermeklírából és a népköltészeti alkotásokból;
- ❖ érzékeli és átéli a vers ritmusát és hangulatát
- ❖ felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést, elbeszélő költemények esetén a helyszínt, a szereplőket, az esetleges konfliktust és annak megoldását.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ részt vesz magyar népi mondókák, népdalok, klasszikus és kortárs magyar gyerekversek mozgásos-játékos feldolgozásában, dramatikus előadásában;
- ❖ megtapasztalja a vershallgatás, a versmondás, a versolvasás örömét és élményét;
- ❖ segítséggel vagy önállóan előad verseket ritmuskíséréssel;
- ❖ a versek hangulatát kifejezi a különféle érzékszervi tapasztalatok segítségével (színek, hangok, illatok, tapintási élmények stb.);
- ❖ a tanító vagy társai segítségével, együttműködésével verssorokat, versrészleteket memorizál;
- ❖ segítséggel, majd önállóan szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verset, mondókát, versrészletet, prózai vagy dramatikus szöveget, szövegrészletet;

- ❖ különböző ritmikájú lírai művek megismerésével élményt és tapasztalatot szerez. Megismer alkotásokat a népköltészetből, a kortárs és klasszikus gyermeklírából;
- ❖ megismer néhány klasszikus, életkorának megfelelő verset a magyar irodalomból;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Érzelmi fejlesztés
- ❖ Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- ❖ Ritmusérzék fejlesztése
- ❖ Olvasástechnika fejlesztése
 - ✓ Szótagoló olvasás
 - ✓ Összeolvasás a szótagoktól a mondatokig
 - ✓ Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
 - ✓ Verbális memória fejlesztése
 - ✓ Népköltészeti alkotások, mondókák, népdalok, sorolók, kiszámolók stb.
 - ✓ Belső képalkotás
 - ✓ Ritmusélmény
 - ✓ Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával
 - ✓ Egyéni olvasat megteremtése tanítói segítséggel
 - ✓ A nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi
 - ✓ A vers formai jellemzői: ritmus, rím, refrén
- ❖ Magánhangzók, mássalhangzók

FOGALMAK

vers, verses mese, mondóka, kiszámoló, soroló, népdal, verssor, versszak, rím, ritmus, refrén, költő, cím, népköltészet, műköltészet

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ Bábszínház-, színházlátogatás
- ❖ Élő költő meghívása, író-olvasó találkozó szervezése

TÉMAKÖR: Helyem a közösségben – család, iskola

ÓRASZÁM: 18 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. Itt kerül sor a társadalmi értékek (család, iskola) tudatosítására. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;
- ❖ képes családjából származó közösségi élményeit megfogalmazni, összevetni az iskolai élet adottságaival, a témakört érintő beszélgetésekben aktívan részt venni
- ❖ felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- ❖ egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képes, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;

- ❖ a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- ❖ felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását, részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- ❖ különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- ❖ képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- ❖ Képes önállóan vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően a lényeges elemek kiemelésére és összefoglalására;
- ❖ alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat;
- ❖ megfogalmazza, néhány érveléssel alátámasztja saját álláspontját. Meghallgatja társai véleményét, együttműködik velük;
- ❖ részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban, és az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- ❖ önállóan vagy segítséggel szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verset, mondókát, versrészletet, prózai és dramatikus szöveget, szövegrészletet.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ rövid meséket közösen olvas, megért, feldolgoz;
- ❖ megfigyeli és összehasonlítja a történetek tartalmát és a saját élethelyzetét;
- ❖ mozgósítja a hallott és olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- ❖ élményeket és tapasztalatokat szerez változatos irodalmi szövegtípusok és műfajok – klasszikus, kortárs magyar alkotások – megismerésével;
- ❖ megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet;
- ❖ felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- ❖ a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- ❖ képességeihez mérten bekapcsolódik párbeszédbe, dramatikus szituációs játékok megalkotásába;
- ❖ különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- ❖ önállóan vagy tanítói segítséggel összefoglalja az olvasott történet tartalmát;
- ❖ könyvet kölcsönöz a könyvtárból, és azt el is olvassa, élményeit, gondolatait az általa választott módon megosztja;
- ❖ részt vesz konfliktusokat feldolgozó dramatikus játékokban;
- ❖ megéli és az általa választott formában megjeleníti a kisebb közösséghez (család, osztály) tartozás élményét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Érzelmi fejlesztés
- ❖ Beszédkészség fejlesztése
- ❖ Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- ❖ Verbális memória fejlesztése
- ❖ Időben való tájékozódás fejlesztése
- ❖ Olvasástechnika fejlesztése
- ❖ Szótagoló olvasás
- ❖ Összeolvasás a szótagoktól a mondatokig
- ❖ Szövegértő olvasás fejlesztése

- ❖ Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- ❖ Empatikus képesség fejlesztése
- ❖ A nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- ❖ Olvasási stratégiák: jóslás, keresés
- ❖ Szépirodalmi és ismeretközlő szövegek

FOGALMAK

iskola, osztály, közösség, könyvtár, tanítási idő, szünet, vakáció, házi feladat, család, családtag, rokon, testvér, nagyszülő, dédszülő, unoka, dédunoka, unokatestvér, otthon, barát, társ, összetartozás, felelősség, hűség, becsületesség, igazságosság, munka, házimunka, történet, mese, vers, bekezdés, párbeszéd, cím, szerző, helyszín, szereplők és tulajdonságaik, probléma és megoldás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ szociális otthon, idősek otthona stb. látogatása
- ❖ részvétel családi napon, idősek napján, hasonló események szervezése

TÉMAKÖR: Évszakok, ünnepkörök, hagyományok

ÓRASZÁM: 25 óra

A témakör sajátossága, az ünnepkörök megismerésére, az évszakok ritmikusságának tapasztalására és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- ❖ biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;
- ❖ életkorának megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- ❖ felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- ❖ egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- ❖ a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- ❖ megismer az évszakokhoz, jeles napokhoz, ünnepekhez, hagyományokhoz kapcsolódó szövegeket, dalokat, szokásokat, népi gyermekjátékokat, és ismeri ezek éves körforgását;
- ❖ jellemző és ismert részletek alapján azonosítja a nemzeti ünnepeken elhangzó költemények részleteit, szerzőjüket megnevezi;
- ❖ felismer és ért néhány egyszerű, gyakori közmondást és szólást,
- ❖ megéli és az általa választott formában megjeleníti a közösséghez tartozás élményét;
- ❖ részt vesz gyerekeknek szóló kiállítások megismerésében, alkotásaival hozzájárul létrehozásukhoz;
- ❖ élményeket és tapasztalatokat szerez saját lakóhelyének irodalmi és kulturális értékeiről;

- ❖ feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Érzelmi fejlesztés
- ❖ Szótagoló olvasás
- ❖ Az olvasástechnika fejlesztése
- ❖ Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése
- ❖ Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- ❖ Verbális memória fejlesztése
- ❖ Nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- ❖ Nemzeti ünnepeink, családi ünnepeink
- ❖ Magyar hagyományok tisztelete
- ❖ Az évszakok és ünnepek, jeles napok, népszokások (betlehemezés, március 15., húsvéti locsolkodás) jellemzői, körforgásuk
- ❖ keresztény/keresztyén ünnepkör: karácsony, húsvét, pünkösd
- ❖ nemzeti ünnepen elhangzó költemények figyelmes hallgatása, ismeretek szerzése jeles történelmi személyekről
- ❖ Lakóhely hagyományainak megismerése
- ❖ Szólások, közmondások, találós kérdések, nyelvtörők, kiszámolók, mondókák

FOGALMAK

keresztény/keresztyén ünnepkörhöz kapcsolódó jelképek (betlehemi csillag, bárány), családi ünnep, nemzeti ünnep, népszokás, népi hagyomány, jeles napok, népi gyermekjáték, hazaszeretet, magyarságtudat, közösség, szólas, közmondás, évszak, körforgás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ Részvétel hagyományokhoz, ünnepkörökhöz kapcsolódó programokon
- ❖ Települési helytörténeti gyűjtemény meglátogatása
- ❖ Ünnepekhez kapcsolódó emlékhelyek meglátogatása

TÉMAKÖR: Állatok, növények, emberek

JAVASOLT ÓRASZÁM: 24 óra

A témakör sajátossága, hogy az élő és az élettelen világhoz való emberi viszonyulási rendszerre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;

- ❖ egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- ❖ a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- ❖ egyszerű, játékos formában megismerkedik a szövegek különböző modalitásával, médiumok szövegalkotó sajátosságainak alapjaival;
- ❖ tapasztalatot szerez a szövegből való információgyűjtés módjairól;
- ❖ gyakorolja az ismeretfeldolgozás egyszerű technikáit;
- ❖ ismer és alkalmaz néhány alapvető tanulási technikát;
- ❖ különböző célú, rövidebb tájékoztató, ismeretterjesztő szövegeket olvas hagyományos és digitális felületen;
- ❖ felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést,
- ❖ biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a feladatvégzéshez szükséges személyes élményeit, előzetes tudását felidézi;
- ❖ képzeletét a megértés érdekében mozgósítja;
- ❖ érti az írott utasításokat, közléseket, kérdéseket, azokra adekvát módon reflektál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- ❖ Olvasástechnika fejlesztése
- ❖ Szövegértés fejlesztése
- ❖ Olvasási stratégiák: cím és/vagy kép alapján következtetés a szöveg témájára
- ❖ Beszédfejlesztés
- ❖ Érzelmi fejlesztés
- ❖ Kedvenc állat vagy növény néhány mondatos bemutatása
- ❖ Egyéni beszámoló a természeti környezetben végzett megfigyelésről
- ❖ Környezet iránti felelősségtudat alakítása, fejlesztése
- ❖ Állatok csoportosítása különféle szempontok szerint (élőhely, táplálék)
- ❖ Lényegkiemelés képessége
- ❖ Szövegben való tájékozódás fejlesztése
- ❖ Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- ❖ Egyszerű grafikus szervezők megismerése
- ❖ Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- ❖ Belső képalkotás
- ❖ Válogató olvasás
- ❖ Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával
- ❖ Tanulás tanulása

FOGALMAK

ismeretközlő szöveg, adat, információ, időrend, cím, illusztráció

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ Településen, település közelében található állat-, növény-, botanikus kert meglátogatása
- ❖ Részvétel természetvédelmi projektben

ÍRÁS ÉS HELYESÍRÁS

TÉMAKÖR: Óvodából iskolába – írás-előkészítés, íráskészséget megalapozó képességek fejlesztése

ÓRASZÁM: 32 óra

Ez a tematikus egység szoros egységet képez, az óraszám iránymutatást ad a szükséges időre vonatkozóan is. A megvalósításhoz szükséges idő egy félév.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- ❖ törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre
- ❖ gondolatait, érzelmeit, véleményét, egyéni képességeinek és a kommunikációs helyzetnek megfelelően néhány mondatban írásban is megfogalmazza;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ részt vesz nagymozgást és finommotorikát fejlesztő tevékenységekben, érzékelő játékokban;
- ❖ tér- és síkbeli tájékozódást fejlesztő feladatokat megold.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Szerialitás (a sorrendiség - szabályszerűségek, ismétlődések) fejlesztése
- ❖ Hallásfejlesztés-beszédhallás fejlesztése
- ❖ Testséma, nagymozgások fejlesztése
- ❖ Tapintás, érzékelés fejlesztése
- ❖ Finommotorika fejlesztése
- ❖ Síkbeli tájékozódás fejlesztése
- ❖ Tájékozódás a hármasszoros vonalrendszerben
- ❖ Helyes ceruzafogás kialakítása
- ❖ Írástevékenységhez szükséges helyes testtartás kialakítása
- ❖ Írástechnika fejlesztése
- ❖ Lendületes vonalvezetés
- ❖ Betűelemek

FOGALMAK

betűelem, számelem, vonalrendszer, kapcsolás; viszonzyszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, között, mellette stb.

TÉMAKÖR: Írás jelrendszere

ÓRASZÁM: 58 óra

A tematikus egység szoros egységet képez, az óraszám iránymutatást ad a szükséges időre vonatkozóan is.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- ❖ egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír. Törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- ❖ törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ részt vesz nagymozgást és finommotorikát fejlesztő tevékenységekben és érzékelő játékokban;
- ❖ tér- és síkbeli tájékozódást fejlesztő feladatokat megold;
- ❖ saját tempójában elsajátítja az anyanyelvi írás jelrendszerét;
- ❖ a hallás és olvasás alapján megfigyelt szavakat, szó szerkezeteket, mondatokat önállóan leírja;
- ❖ írásbeli munkáját segítséggel, vagy önállóan ellenőrzi és javítja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Szerialitás (a sorrendiség - szabályszerűségek, ismétlődések) fejlesztése
- ❖ Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- ❖ Testséma, (szem-kéz koordináció, térérzékelés, irányok, arányok, jobb-bal oldal összehangolása, testrészek) nagymozgások fejlesztése
- ❖ Tapintás, érzékelés fejlesztése
- ❖ Finommotorika fejlesztése
- ❖ Síkbeli tájékozódás fejlesztése
- ❖ Helyes ceruzafogás kialakítása
- ❖ Írástevékenységhez szükséges helyes testtartás kialakítása
- ❖ Írástechnika fejlesztése
- ❖ Írott kis- és nagybetűk alakítása, kapcsolása
- ❖ Nyelvi jelek értelmezési képességének fejlesztése
- ❖ Betű- és hangazonosítás
- ❖ Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- ❖ Magyar ábécé írott kis- és nagybetűi és kapcsolásai
- ❖ 3-4 szóból álló mondatok írása

FOGALMAK

hang, betű, betűelem, hosszú hang, rövid hang, kisbetű, nagybetű, vonalrendszer, írásjel, ékezet, magánhangzó, mássalhangzó, szótag, szó, mondat; viszonzyszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, között, mellette stb.

TÉMAKÖR: A nyelv építő kövei: hang/betű, szótag, szó

ÓRASZÁM: 26 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ saját tempójában elsajátítsa az anyanyelvi írás jelrendszerét;
- ❖ az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan írjon, és törekedjék a rendezett írásképre;
- ❖ törekedjék a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- ❖ a hallás és olvasás alapján megfigyelt szavakat, szó szerkezeteket, mondatokat önállóan leírja;
- ❖ érthetően, a kommunikációs helyzetnek megfelelően kommunikáljon;
- ❖ feladatvégzés során társaival együtt működjék;
- ❖ írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrizze, javítsa.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megfigyeli, és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- ❖ különbséget tesz az egyjegyű, a kétjegyű és a háromjegyű betűk között;
- ❖ a hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- ❖ a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Hang- és betűanalízis, analízáló képesség fejlesztése
- ❖ Fonémahallás fejlesztése
- ❖ Vizuális memória fejlesztése
- ❖ Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetéséhez, szótagoláshoz)
- ❖ Beszéd- és artikulációs képesség fejlesztése
- ❖ Helyesírási készség fejlesztése
- ❖ Egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű mássalhangzók írása a szavakban
- ❖ A kiejtéssel megegyező rövid (2-3 szótagból álló) szavak helyes leírása;
- ❖ Aktív szókincs fejlesztése
- ❖ Szótagolás, elválasztás
- ❖ Legalább 20-20 (összesen 40) gyakran használt „j”-t és „ly”-t tartalmazó szó (egy- vagy kétagú szavak) helyes leírása
- ❖ 20 „tj”, „lj”, „dj”, „nj”, „dt”, „ts” betűkapcsolatból származó összeolvadást vagy hasonulást tartalmazó szó
- ❖ 4-5 szóból álló mondat leírása

FOGALMAK

hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, egyjegyű mássalhangzó, kétjegyű mássalhangzó, háromjegyű mássalhangzó, hosszú/kettőzött mássalhangzó, hosszú/kettőzött kétjegyű (háromjegyű) mássalhangzó, rövid magánhangzó, hosszú magánhangzó, szótag, szó, „j” hang kétféle jelölése

TÉMAKÖR: A nyelv építő kövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg

ÓRASZÁM: 25 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- ❖ észleli és/vagy megérti a nyelv alkotóelemeit, hangot/betűt, szótagot, szót, mondatot, szöveget, és azokra válaszokat fogalmaz meg;
- ❖ írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi, javítja;
- ❖ a szövegalkotás során törekszik meglévő szókincsének aktivizálására;
- ❖ megadott szempontok alapján szóban mondatokat és 3-4 mondatos szöveget alkot.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megfigyeli, és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint az időtartamukat;
- ❖ a kiejtéssel megegyező rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- ❖ a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- ❖ a mondatot nagybetűvel kezdi, alkalmazza a mondat hanglejtésének, a beszélő szándékának megfelelő mondatvégi írásjeleket a kijelentő és kérdő mondatoknál.
- ❖ szavakat, szó szerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Ösztönös nyelvtudás formálása
- ❖ Nyelvi tudatosság fejlesztése
- ❖ Önellenzés, hibajavítás képessége
- ❖ Hibajavítás szöveg minta alapján
- ❖ Helyesírási készség alapozása, differenciált fejlesztése
- ❖ Mondatkezdő nagybetű, mondatzáró írásjelek
- ❖ A kijelentő és kérdő mondatok
- ❖ Megfigyelt és gyakran használt szavakban a „j” hang helyes jelölése

FOGALMAK

betű, hang, szó, szókapcsolat, mondat, szöveg, j-ly, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kisbetű, nagybetű

TÉMAKÖR: Kisbetű – nagybetű

ÓRASZÁM: 18 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- ❖ biztosan ismeri a kis- és nagybetűs ábécét, azonos és különböző betűkkel kezdődő szavakat betűrendbe sorol. A megismert szabályokat alkalmazza digitális felületen való kereséskor is;
- ❖ felismeri, jelentésük alapján csoportosítja, és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az élőlények, tárgyak, gondolati dolgok nevét;
- ❖ a mondatot nagybetűvel kezdi, alkalmazza a mondat hanglejtésének, a beszélő szándékának megfelelő mondatvégi írásjeleket a kijelentő és kérdő mondatoknál.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a több hasonló élőlény, tárgy nevét kis kezdőbetűvel írja;
- ❖ a személynevek, állatnevek és a lakóhelyhez kötődő egyszerű egyelemű helyneveket nagy kezdőbetűvel írja le.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Szókincsfejlesztés, szókincs-aktivizálás
- ❖ Helyesírási készség fejlesztése funkcionális másolással, tollbamondással
- ❖ Hibajavítás és önellenőrzési képesség fejlesztése
- ❖ Szavak csoportosítása és válogatása jelentésük alapján
- ❖ Élőlény, tárgy neve
- ❖ Több hasonló élőlény, tárgy neve és helyesírása
- ❖ Saját nevek helyesírása (egyszerű személynevek, állatnevek, helynevek)
- ❖ Mondatkezdő nagybetű

FOGALMAK

kisbetűs és nagybetűs ábécé, élőlények neve, tárgyak neve, több hasonló név, saját név, önellenőrzés, hibajavítás, személynév, állatnév, helynév

TÉMAKÖR: A magyar ábécé – a betűrend

JAVASOLT ÓRASZÁM: 18 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ saját tempójában elsajátítja az anyanyelvi írás jelrendszerét;
- ❖ az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- ❖ törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- ❖ a hallás és olvasás alapján megfigyelt szavakat, szó szerkezeteket, egyszerű mondatokat önállóan leírja;
- ❖ érthetően, a kommunikációs helyzetnek megfelelően kommunikál;

- ❖ ismer és használ nyomtatott és digitális forrásokat az ismeretei bővítéséhez, rendszerezéséhez;
- ❖ biztosan ismeri és használja a kis- és nagybetűs ábécét, azonos és különböző betűkkel kezdődő szavakat betűrendbe sorol. Az erre vonatkozó szabályokat alkalmazza digitális felületen való kereséskor is;
- ❖ feladatvégzés során társaival együttműködik;
- ❖ írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ különböző betűkkel kezdődő szavakat betűrendbe sorol;
- ❖ segítséggel használ életkorának megfelelő szótárakat;
- ❖ megfigyeli, és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- ❖ különbséget tesz az egyjegyű, a kétjegyű és a háromjegyű betűk között, és írásban pontosan jelöli ezeket a tanult szavakban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Hang- és betűanalízis, analízáló képesség fejlesztése
- ❖ Fonémahallás fejlesztése
- ❖ Vizuális memória fejlesztése
- ❖ Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetéséhez, szótagoláshoz)
- ❖ Beszéd- és artikulációs képesség fejlesztése
- ❖ Helyesírási készség fejlesztése
- ❖ Aktív szókincs fejlesztése
- ❖ A nyomtatott és írott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- ❖ A betűrend, a különböző betűvel kezdődő szavak betűrendbe sorolása

FOGALMAK

hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, egyjegyű mássalhangzó, kétjegyű mássalhangzó, háromjegyű mássalhangzó, hosszú/kettőzött mássalhangzó, hosszú/kettőzött kétjegyű mássalhangzó, rövid magánhangzó, hosszú magánhangzó, szótag, szó, ábécé, betűrend, szótár, „j” hang kétféle jelölése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Könyvtárlátogatás

TÉMAKÖR: Hangok időtartamának jelentés-megkülönböztető szerepe

ÓRASZÁM: 32 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- ❖ saját tempójában elsajátítja az anyanyelvi írás jelrendszerét;

- ❖ az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus fűzetvezetésre;
- ❖ törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- ❖ írásbeli munkáját önállóan vagy segítséggel ellenőrzi, javítja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megfigyeli és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- ❖ a hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Fonémahallás fejlesztése
- ❖ Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetése)
- ❖ Szókincsfejlesztés
- ❖ Artikuláció fejlesztése
- ❖ Beszédfejlesztés
- ❖ Helyesírási készség fejlesztése
- ❖ Jellegzetes, csak magánhangzók vagy mássalhangzók időtartamában eltérő szavak helyesírása

FOGALMAK

mondat, szó, rövid/hosszú magánhangzó/mássalhangzó, jelentés, időtartam

A továbbhaladás feltételei

1.osztály

Legyen képes a tanuló:

TÉMAKÖR NEVE: Beszéd és olvasás

- ❖ egyszerű szóbeli közlések megértésére, utasítások végrehajtására, kérdésekre való válaszadásra;
- ❖ meghallgatott vagy olvasott mese, történet elmondására segítséggel;
- ❖ az udvarias érintkezés tanult formáinak alkalmazására valóságos szituációkban (köszönés, bemutatkozás, kérés, köszönetnyilvánítás);
- ❖ a tanult memoriterek elmondására
- ❖ a magyar ábécé betűinek felismerésére, összeolvasására;
- ❖ rövid mondatok néma és hangos olvasására.

TÉMAKÖR NEVE: Írás és helyesírás

- ❖ kiejtés szerint írandó szavak, szó szerkezetek, rövid mondatok leírására;
- ❖ másolásra kötött betűkkel írott mintáról, a saját nevének önálló, helyes leírására;
- ❖ a j hang helyes jelölésére a taneszközökből megismert szavak körében;
- ❖ szavak írására másolással: betűtévesztés, betűcsere, betűkihagyás nélkül;

2. osztály

Legyen képes a tanuló:

TÉMAKÖR NEVE: Beszéd és olvasás

- ❖ ismert típusú írott utasítások megértésére, végrehajtására;
- ❖ kérdésekre adekvát válaszok megfogalmazására; (szükség esetén AAK eszköz használatával)
- ❖ a mindennapi érintkezés nyelvi formáinak alkalmazására, udvarias viselkedésre;
- ❖ a tanult memoriterek elmondására;
- ❖ szavak, szószerkezetek, rövid mondatok néma és hangos olvasására
- ❖ olvasmányok tartalmának elmondására tanítói kérdések és/vagy vizuális támogatás segítségével;
- ❖ tartalmilag tisztázott és megértett szöveg felkészülés utáni felolvasására.
- ❖ 6-8 mondatos, a tanulóknak ismert témájú szöveg önálló megismerésére, megértésének igazolására kérdések megválaszolásával.

TÉMAKÖR NEVE: Írás és helyesírás

- ❖ hosszú magán- és mássalhangzók felismerésére a beszédben;
- ❖ a hosszú hangok jelölésére az írásban;
- ❖ rövid, fonetikusan írandó szavak lejegyzésére tollbamondás során, a kiejtéstől eltérő szavak hibátlan másolásra;
- ❖ a j hang biztos jelölésére 20 – a tanulók által gyakran használt – szótőben;
- ❖ a mondatok nagybetűvel való kezdésére, szavakra tagolására;
- ❖ a szavak elválasztására a szótagolás szabályai szerint.

3–4. ÉVFOLYAM

heti 5 óra

A harmadik-negyedik évfolyamon továbbra is kiemelt feladat az ösztönös nyelvhasználat tudatossá tétele és annak fejlesztése. Figyelembe kell venni, hogy a tanulók nyelvi képességei különbözőek. Ezért folyamatosan szükséges az egyéni képességeket figyelembe vevő differenciált fejlesztés.

A beszédfejlesztés, az olvasástechnika és a szövegértés fejlesztése párhuzamosan folyik. Változatos műfajú és típusú szövegek segítik az egyéni szövegértelmezés kialakulását, és alapozzák a szövegfeldolgozás és a szövegből való tanulás technikáit. A kronologikus gondolkodás fejlesztése ebben az időszakban kezdődik meg történelmi témájú szövegek segítségével. Ezekkel a szövegekkel nem a történelmi ismeretek átadása, évszámok megtanítása a cél, hanem a fejlesztés mellett a nemzeti identitástudat kialakítása és a hazaszeretetre nevelés. Az első-második évfolyamon megjelenő témaköröket a harmadik-negyedik évfolyamon kibővítjük a világról szerzett ismeretekkel, a közösségi értékekkel és a környezettudatossággal. A feldolgozott szövegek mellett ezeken az évfolyamokon hosszabb epikus művekkel is találkozhatnak a tanulók, melynek célja az olvasóvá nevelés.

Törekedni kell arra, hogy az irodalmi alkotás kiválasztása az osztályközösséggel együtt történjen, és olyan, igényes művet olvassanak a gyerekek, amely az adott gyerekcsoport érdeklődésének és sajátosságainak megfelel. Fontos, hogy a kiválasztott művet tanítási óra keretében, folyamatolvasással dolgozzuk fel. Ez azt jelenti, hogy a tanító bemutatja a mű egyes részeit, majd néma (ha regényről van szó, otthoni) olvasásra és/vagy csoportos feldolgozásra jelöli ki.

Az írástechnika fejlesztése és az eszközszintű íráshasználat ezen a két évfolyamon is folytatódik. Nem nyelvi ismereteket tanítunk, hanem játékos, élményszerű tapasztalatokon

alapuló fejlesztés folyik. A szófaji fogalmak helyett a szavak jelentésével és helyesírásával foglalkozunk.

A szóbeli és az írásbeli kifejezőkészség fejlesztése párhuzamosan zajlik. Az írásbeli szövegalkotásban az a cél, hogy élményalapú szövegek készüljenek akár közös alkotásként is.

Az oktatási szakasz kimeneti méréssel zárul.

OLVASÁS, SZÖVEGÉRTÉS
1. Beszéd és kommunikáció
2. MESÉK, TÖRTÉNETEK

TÖRZSANYAG

Magyar népmesék: A furfangos királykisasszony és az okos molnárlegény; A molnár, a fia meg a számár; Világszép Ilonka; Hazugságmese; Füllentő mese; Kőleves; A só; Szécsi Magda; A cigányasszony meg az ördög; Benedek Elek: A számár meg az oroszlán; A holló és a róka - Aesopus, La Fontaine; Romhányi József: Interjú a farkassal, aki állítólag megette Piroskát; Rákos Sándor: A két kis vadkörtefa; Tordon Ákos: Pilleruha; Lázár Ervin: Csodapatika; Csukás István: A téli tücsök meséi (részlet)

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Magyar népmesék: A számárrá változott barát; Az öszvércsikó, a róka meg a farkas; A megszámlálhatatlan sok juh; A csillagszemű juhász; Mese a dohányról; A legfinomabb falat; Benedek Elek: Kígyós Jancsi; Lázár Ervin: A szökevény szeplők; Pilinszky János: A nap születése; Szilvát adok szeméért! (bolgár népmese); Berze Nagy János: A fekete madár; Arany László: A macska és az egér; A farkas és a bárány – Aesopus és La Fontaine; Benedek Elek: Az öregek; Lázár Ervin: Vacskamati; Kányádi Sándor: Kenyérmadár; Kányádi Sándor: Farkasúzó furulya

3. MONDÁK, REGÉK

TÖRZSANYAG

Gaál Mózes: Mese a csodaszarvasról; Móra Ferenc: A hunok hazát keresnek; Móra Ferenc: Az Isten kardja; Gárdonyi Géza: Attila temetése; Gaál Mózes: Emese álma; Lázár Ervin: Szent István koronája (részletek); A sapkatöltés – Szent István-legenda – *somogyi népmonda nyomán*; Mátyást királlyá választják – *Benczédi Székely István és Thuróczi János krónikája nyomán*; Mátyás király és az öregember – *(Illyés Gyula: Hetvenhét magyar népmese)*; Móra Ferenc: Furfangos Támadi; Móra Ferenc: Kevély Kereki valamint ismerettartalmú szövegek

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Gaál Mózes: Fiamnak; A magyarok eredete – Kézai Simon és Anonymus krónikája nyomán; Garay János: Álmos (részlet); A fehér ló mondája (A Képes Krónika nyomán); Koltay Gergely: Honfoglalás; A vérszerződés - Anonymus krónikája nyomán; Kányádi Sándor: Az elveszett követ; Móra Ferenc: Harmatos zöld fűben... ; Gergő juhász kanala – magyar népmese; Mesék Mátyás királyról; Tatay Sándor: Kinizsi Pál – könyvismertetés; Tatay Sándor: Kinizsi Pál (Két fenevad – részlet); Móra Ferenc: Bem apó kisdobosa; Mikszáth Kálmán: A nagy nap; Galamboskő – népmonda nyomán (Lengyel Dénes: Régi magyar mondák című könyvéből); Hegedűs Géza: Egy külföldi követ levele Mátyás király könyvtárából valamint ismerettartalmú szövegek: a Vérszerződés, honfoglalás, honfoglalók élete a Kárpát-medencében, honfoglalás-kori mesterségek, Szent Korona története,

Államalapítás, királyok kora, tatárjárás, török hódoltság kora, kuruc-labanc korszak (Rákóczi), forradalom és szabadságharc

4. VERSEK

TÖRZSANYAG

Nemes Nagy Ágnes: Fekete hattyú; Nemes Nagy Ágnes: Bodzavirág; Kányádi Sándor: Valami készül; **Radnóti Miklós: Éjszaka**; Verbőczy Antal: Ősz (képvers); Áprily Lajos: Március; **József Attila: Mama**; Tóth Árpád: Láng; József Attila: Kertész leszek; Weöres Sándor: Hold és felhő; Nagy László: Dióverés; Kányádi Sándor: Ballada; Tamkó Sirató Károly: Tengerecki hazaszáll; **Kölcsey Ferenc: Himnusz (első két versszak)**; **Vörösmarty Mihály: Szózat (keretversszakok)**; **Petőfi Sándor: Nemzeti dal**; Leksa Manush: Cigány bölcsődal (A vastag betűs művek memoritek.)

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Radnóti Miklós: A mécsvirág kinyílik; Ratkó József: Tavasz; Weöres Sándor: Kánikula; József Attila: Csendes, kévébe...; Kányádi Sándor: Csukástó; Weöres Sándor: Fülemlé; Weöres Sándor: A tündér; Weöres Sándor: Robogó szekerek – *próza költemény*; Kányádi Sándor: Sóhajítás; *Magyar népdalok*: Elindultam szép hazámbul; Tavaszi szél vizet áraszt; Ej-haj, gyöngyvirág; Nem szoktam; Serkenj fel, kegyes nép

5. HELYEM A VILÁGBAN

TÖRZSANYAG

Kiss Anna: Hol van a világ vége? – *próza költemény*; Fekete István: A tölgyfa (részlet); Csukás István: Kurta mese Lázár Ervinről (Lázár Ervin ötvenedik születésnapjára) valamint Ismerettartalmú szövegek a Helyem a világban témakörben

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Janikovszky Éva: Ha én felnőtt volnék; Janikovszky Éva: Velem mindig történik valami (részlet)

6. ÜNNEPKÖRÖK, HAGYOMÁNYOK, MESTERSÉGEK

TÖRZSANYAG

Nagy László: Adjon az Isten; Nagy László: Csodafiú – szarvas; Nagyváradi János: Csendes éj; Dsida Jenő: Itt van a szép karácsony; Ady Endre: Kis, karácsonyi ének; Szabó Lőrinc: Lóci verset ír; Locsolóvers; Kodály Zoltán: Pünkösdlő (részlet) továbbá ismerettartalmú szövegek az Ünnepekörök, hagyományok, mesterségek témakörben

7. NÖVÉNYEK, ÁLLATOK, EMBEREK (TALÁLMÁNYOK, FELFEDEZÉSEK)

TÖRZSANYAG

Buda Ferenc: Kőből rakott mese; Lázár Ervin: Bab Berci köve - dramatizált változat valamint ismerettartalmú szövegek: A föld élőlényei: növények, állatok – az életkori sajátosságoknak megfelelő érdekességek; Különleges tájak bemutatása (Magyarország); Magyar találmányok felfedezések; Nobel-díjasok valamint ismerettartalmú szövegek

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Fekete István: Csí és más mesék; valamint ismerettartalmú szövegek: A világegyetemtől haladva a Földre – a bolygónk megismerése (pl: nyughatatlan bolygónk; háborgó Föld – vulkánkitörések, földrengések keletkezése; barlangok: cseppkő, jég; a felszín vizei; a légkör; a szivárvány; villámok keletkezése)

8. OLVASSUNK EGYÜTT! KÖZÖS OLVASMÁNYOK

TÖRZSANYAG

Lázár Ervin: Bab Berci; Tatay Sándor: Kinizsi Pál; Fekete István: Vuk

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Berg Judit: Rumini; Janikovszky Éva: A nagy zuhó; Csukás István: Pom-pom meséi

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám	
		3-4. évf.
OLVASÁS, SZÖVEGÉRTÉS		
Beszéd és kommunikáció	22	11 - 11
Mesék, történetek	22	13 - 9
Mondák, regék	30	15 - 15
Versek, népköltészeti alkotások	25	12 - 13
Helyem a világban	25	12 - 13
Ünnepkörök, hagyományok, mesterségek	25	12 - 13
Állatok, növények, tájak, találmányok	35	15 - 20
Olvassunk együtt! Közös olvasmányok	10	4 - 6
NYELVTAN, HELYESÍRÁS ÉS SZÖVEGALKOTÁS		
A nyelv építőkövei: hang/betű, szótag, szó, elválasztás, betűrendbe sorolás	13	9 - 4
A nyelv építőkövei: Az írásbeli szövegalkotás lépései (mondatgrammatikai eszközök alkalmazása- kapcsolás, szűkítés, bővítés, névmásítás, névelőhasználat, helyettesítés)	18	12 - 6
A nyelv építőkövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg (rövid szövegek alkotása - hír, hirdetés, meghívó, felhívás, tudósítás, elbeszélő szöveg, elektronikus levél)	23	9 - 14
Szótő és toldalék, szóelemzés	14	7 - 7
Hangalak és jelentés kapcsolata, állandósult szókapcsolatok	12	6 - 6
1. Élőlények, tárgyak, gondolati dolgok neve - kisbetű – nagybetű	18	9 - 9
2. Tulajdonságokat kifejező szavak	13	9 - 4
3. Mennyiségeket kifejező szavak	13	4 - 9
4. Cselekvés, történés a múltban, jelenben, jövőben	22	11-11
Összes óraszám:	340	170 - 170

OLVASÁS, SZÖVEGÉRTÉS

TÉMAKÖR: Beszéd és kommunikáció

ÓRASZÁM: 22 óra

A témakör sajátossága a készségfejlesztés. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. A témakör feldolgozása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; a tervezéskor figyelembe vesszük az ehhez szükséges időt. A témakör két tanévet ölel fel.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- ❖ megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően reagál;
- ❖ egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- ❖ részt vesz a kortársakkal és felnőttekkel való kommunikációban, és az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- ❖ használja a kapcsolatfelvételi, kapcsolattartási, kapcsolatlezárási formákat: köszönés, kérés, megszólítás, kérdezés; testtartás, testtávolság, tekintettartás, hangsúly, hanglejtés, hangerő, hangszín, megköszönés, elköszönés;
- ❖ élményeiről, olvasmányairól segítséggel vagy önállóan beszámol.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ beszédlegzése és artikulációja megfelelő, figyelmet fordít a hangok időtartamának helyes ejtésére, a beszéd helyes ritmusára, hangsúlyára, tempójára, az élethelyzetnek megfelelő hangerőválasztásra
- ❖ a tanult verseket, mondókákat, rövidebb szövegeket szöveghűen, érthetően tolmácsolja;
- ❖ részt vesz ismert szövegek (versek, nyelvtörők, mesék) mozgással, dramatikus elemekkel történő élményszerű megjelenítésében;
- ❖ képességeihez mérten bekapcsolódik párbeszéd, dramatikus szituációs játékok, improvizációk megalkotásába.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Érzelmi fejlesztés
- ❖ Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- ❖ Ritmusérzék-fejlesztés
- ❖ Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- ❖ Beszédeszlelés, beszédértés
- ❖ Kifejező, érthető beszéd
- ❖ Helyes ejtés tanítása
- ❖ Nem nyelvi jelek használata
- ❖ Kapcsolatfelvételi formák, társalgási fordulatok
- ❖ Párbeszéd, szituációs játékok, improvizáció

FOGALMAK

helyesejtés, beszédlegzés, artikuláció, időtartam, hangerő, beszédtempó, ritmus, hanglejtés, hangsúly, szünet, testtartás, mimika, térközsabályozás, párbeszéd, szituáció, improvizáció

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ Részvétel prezentáció készítésében és előadásában

TÉMAKÖR: Mesék, történetek**ÓRASZÁM: 22**

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ felkészülés után tagolt szöveget érthetően olvas hangosan;
- ❖ részt vesz az adott közösség kultúrájának megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- ❖ felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- ❖ egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- ❖ mozgósítja a hallott és olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- ❖ önállóan, képek, grafikai szervezők (kerettörténet, történettérkép, mesetáblázat, karakter-térkép, történetpiramis stb.) segítségével vagy tanítói segédlettel a szöveg terjedelmétől függően összefoglalja a történetet;
- ❖ részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- ❖ felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- ❖ azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- ❖ képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- ❖ ismer és alkalmaz néhány digitális olvasási technikát;
- ❖ megfogalmazza, néhány érveléssel alátámasztja saját álláspontját. Meghallgatja társai véleményét és együttműködik velük;
- ❖ részt vesz a konfliktusokat feldolgozó dramatikus játékokban;
- ❖ részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban, az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat, alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat;
- ❖ megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál;
- ❖ a szöveg megértését igazoló feladatokat végez.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megismer néhány mesét és történetet a magyar és más népek irodalmából.
- ❖ élményeket és tapasztalatokat szerez változatos irodalmi szövegtípusok és műfajok – klasszikus, kortárs magyar alkotások – megismerésével;
- ❖ olvas és megért nép- és műköltészeti alkotásokat, rövidebb epikai műveket, verseket;
- ❖ részt vesz népmesék és műmesék, regék, mondák, történetek közös olvasásában, feldolgozásában;
- ❖ különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;

- ❖ felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- ❖ saját gondolkodási és nyelvi szintjén megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult élményt és képzetet;
- ❖ a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- ❖ képzeletét a megértés érdekében mozgósítja;
- ❖ megfigyeli és összehasonlítja a történetek lényeges mozzanatait és a saját vagy társai élethelyzetét;
- ❖ részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- ❖ önállóan, képek, grafikai szervezők segítségével vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja azt;
- ❖ megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet, médiaterméket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Érzelmi fejlesztés
- ❖ Hallott szöveg megértésének fejlesztése
- ❖ Olvasástechnika fejlesztése
- ❖ Szövegértő olvasás fejlesztése
- ❖ Szövegben való tájékozódás fejlesztése
- ❖ Vázlatírás, hiányos vázlat kiegészítése a szöveghez
- ❖ Illusztráció készítése, kiegészítése, a meglévő társítása
- ❖ Kulcsszavak azonosítása
- ❖ Főbb szerkezeti egységek elkülönítése
- ❖ Beszédfejlesztés
- ❖ Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- ❖ Verbális memória fejlesztése
- ❖ Érzelmi intelligencia fejlesztése
- ❖ Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- ❖ Lényegkiemelő képesség fejlesztése
- ❖ Olvasási stratégiák: jóslás, áttekintés, keresés, összefoglalás
- ❖ Grafikus szervezők: fűrtábra, T-táblázat, Venn-diagram, fogalomtáblázat, kerettörténet, történettérkép, mesetáblázat, karakter-térkép, történetpiramis...
- ❖ Mesék jellemzői: jellegzetes szereplők, kifejezések, fordulatok és meseszámok

FOGALMAK

mese, népmese, történet, valóság, cím, szerző, szereplő, helyszín, probléma, megoldás, bekezdés, időrend, vázlat, összefoglalás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ Bábszínház-, színházlátogatás
- ❖ Élő meseíró meghívása, író-olvasó találkozó szervezése
- ❖ Interjú készítése

TÉMAKÖR: Mondák, regék

ÓRASZÁM: 30 óra

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ az élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- ❖ képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- ❖ felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- ❖ egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- ❖ részt vesz regék, mondák, történetek közös olvasásában, feldolgozásában;
- ❖ saját gondolkodási és nyelvi szintjén megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet
- ❖ felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- ❖ önállóan képek, grafikai szervezők segítségével vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja tartalmát;
- ❖ a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- ❖ különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- ❖ bővíti a témáról szerzett ismereteit egyéb források feltárásával, gyűjtőmunkával, könyvtárhasználattal, filmek, médiatermékek megismerésével.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megérti a közösen olvasott rövid szövegeket, részt vesz azok olvasásában, feldolgozásában;
- ❖ nyitottá válik a magyarság értékeinek megismerésére, fejlődik nemzeti identitástudata, történelmi szemlélete;
- ❖ részt vesz rövid történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- ❖ részt vesz gyerekeknek szóló kiállítások megismerésében. Alkotásaival hozzájárul létrehozásukhoz;
- ❖ megismer a szűkebb környezetéhez kötődő irodalmi és kulturális emlékeket, emlékhelyeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Érzelmi fejlesztés
- ❖ Olvasástechnika fejlesztése
- ❖ Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése
- ❖ Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- ❖ Térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése
- ❖ Kronologikus gondolkodás fejlesztése
- ❖ Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása

- ❖ Múltbéli események, élethelyzetek és szokások felismerése, elkülönítése
- ❖ Olvasási stratégiák: jóslás, keresés, áttekintés, összefoglalás
- ❖ Mondák-regék valós és mesei elemei
- ❖ Híres történelmi személyek és események

FOGALMAK

monda, rege, mesei elem, valós elem, cím, szerző, helyszín, időrend, tartalom, múlt, jelen, jövő

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Mondákban előforduló történelmi helyszínek megtekintése

TÉMAKÖR: Versek, népköltészeti alkotások

ÓRASZÁM: 25 óra

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- ❖ életkorának megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- ❖ felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- ❖ egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- ❖ megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál;
- ❖ a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- ❖ ismer és megért rövidebb nép- és műköltészeti alkotásokat, rövidebb epikai műveket, verseket;
- ❖ részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- ❖ élményt és tapasztalatot szerez változatos ritmikájú lírai művek megismerésével a kortárs és a klasszikus gyermeklírából és a népköltészeti alkotásokból;
- ❖ felismeri és indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- ❖ megfigyeli a költői nyelv sajátosságait, megértésélményeit az általa választott módon megfogalmazza, megjeleníti.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ részt vesz magyar népi mondókák, népdalok, klasszikus magyar gyerekversek mozgásos-játékos feldolgozásában, dramatikus előadásában;
- ❖ a versek hangulatát kifejezi a különféle érzékszervi tapasztalatok segítségével (színek, hangok, illatok, tapintási élmények stb.);
- ❖ önállóan vagy segítséggel szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verset, mondókát, versrészletet, népköltészeti alkotást, prózai és dramatikus szöveget, szövegrészletet;

- ❖ szöveg szerűen felidézi Kölcsey Ferenc: Himnusz, Vörösmarty Mihály: Szózat, Petőfi Sándor: Nemzeti dal című verseinek részleteit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Érzelmi fejlesztés
- ❖ Hallásfejlesztés - beszédhallás fejlesztése
- ❖ Ritmusérzék fejlesztése
- ❖ Olvasástechnika fejlesztése
- ❖ Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- ❖ Verbális memória fejlesztése
 - ❖ Belső képalkotás
 - ❖ Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával
 - ❖ Egyéni szövegértelmezés kialakítása tanítói segítséggel
 - ❖ Ritmus, rím, refrén
 - ❖ Magánhangzók, mássalhangzók
 - ❖ Népköltészeti alkotások: mondókát, népdalt, sorolót

FOGALMAK

vers, himnusz, dal, mondóka, kiszámoló, soroló, népdal, verssor, versszak, rím, ritmus, refrén, költő, cím, népköltészet, műköltészet

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ Bábszínház-, színházlátogatás
- ❖ Élő költő meghívása, író-olvasó találkozó szervezése
- ❖ Interjú készítése

TÉMAKÖR: Helyem a világban

ÓRASZÁM: 25 óra

A témakör sajátossága, hogy önazonosságtudat kialakítására és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ képes családjából származó közösségi élményeit megfogalmazni, összevetni az iskolai élet adottságaival, a témakört érintő beszélgetésekben aktívan részt venni
- ❖ felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket.
- ❖ digitális forrásokat is használ;
- ❖ egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képes, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- ❖ a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- ❖ képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- ❖ szöveg terjedelmétől függően összefoglalja a szöveg tartalmát;
- ❖ alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat;
- ❖ megfogalmazza, néhány érveléssel alátámasztja saját álláspontját. Meghallgatja társai véleményét és együttműködik velük;

- ❖ részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban és az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket.
- ❖ digitális forrásokat is használ;
- ❖ törekszik a világ tapasztalati úton történő megismerésére, értékeinek tudatos megóvására;
- ❖ megfigyeli és összehasonlítja a történetek tartalmát és a saját élethelyzetét; mozgósítja a hallott vagy olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- ❖ élményeket és tapasztalatokat szerez néhány szövegtípusról és műfajról, szépirodalmi és ismeretközlő szövegről;
- ❖ megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet;
- ❖ azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- ❖ nyitottá válik a magyarság értékeinek megismerésére, fejlődik nemzeti identitástudata, történelmi szemlélete;
- ❖ részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult élményt és képzetet;
- ❖ megéli és az általa választott formában megjeleníti a közösséghez tartozás élményét;
- ❖ tapasztalatot szerez a szövegből való információgyűjtés módjairól;
- ❖ gyakorolja az ismeretfeldolgozás egyszerű technikáit;
- ❖ ismer és alkalmaz néhány alapvető tanulási technikát;
- ❖ különböző célú, rövidebb tájékoztató, ismeretterjesztő szövegeket olvas hagyományos és digitális felületen;
- ❖ felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- ❖ feladatvégzés során társaival együttműködik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- ❖ Szótagoló olvasás
- ❖ Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- ❖ Olvasástechnika fejlesztése
- ❖ Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése
- ❖ Élő és élettelen környezet
- ❖ Kulturális értékek megismerése és tisztelete
- ❖ Természeti értékek tisztelete
- ❖ Környezettudatosság
- ❖ Együttműködés, közösségformálás
- ❖ Önismeret, társismeret
- ❖ Kulturált véleménynyilvánítás
- ❖ Mások véleményének elfogadása
- ❖ Fenntartható fejlődés

FOGALMAK

világ, földrés, ország, haza, környezet, közösség, család

Javasolt tevékenységek:

- ❖ szociális otthon, idősok otthona stb. látogatása
- ❖ részvétel családi napon, idősok napján, hasonló események szervezése
- ❖ részvétel természetvédelmi projektben
- ❖ nemzeti emlékhelyek meglátogatása
- ❖ múzeumlátogatás

TÉMAKÖR: Ünnepekörök, hagyományok, mesterségek**ÓRASZÁM: 25 óra**

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- ❖ olvasási szintjének megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- ❖ felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- ❖ egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- ❖ megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál, a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- ❖ ismer és ért néhány egyszerű és gyakori szólást, szóláshasonlatot, közmondást, találós kérdést, nyelvtörőt, kiszámolót, mondókát;
- ❖ megéli a közösséghez tartozás élményét;
- ❖ megismeri saját lakóhelyének irodalmi és kulturális értékeit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megérti a rövid szövegeket, részt azok olvasásában, közös feldolgozásában;
- ❖ ismeri a keresztény/keresztén ünnepeköröket (karácsony, húsvét, pünkösd), nemzeti és állami ünnepeket (március 15., augusztus 20., október 23.), népszokást (Márton-nap, Luca-nap, betlehemezés, húsvéti locsolkodás, pünkösdölés);
- ❖ megéli és az általa választott formában megjeleníti a közösséghez tartozás élményét;
- ❖ részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében;
- ❖ részt vesz magyar népi mondókák, népdalok, klasszikus magyar gyerekversek mozgásos-játékos feldolgozásában, dramatikus előadásában;
- ❖ megismeri a jeles napokhoz, ünnepekhez, hagyományokhoz, népi mesterségekhez kapcsolódó szövegeket, dalokat, szokásokat, népi gyermekjátékokat;
- ❖ jellemző és ismert részletek alapján azonosítja a nemzeti ünnepeken elhangzó költemények részleteit, szerzőjüket megnevezi;
- ❖ részt vesz a témában neki szóló kiállítások megismerésében;

- ❖ megfigyeli az ünnepek, hagyományok éves körforgását;
- ❖ jellemző és ismert részletek alapján azonosítja a nemzeti ünnepeken elhangzó költemények részleteit, szerzőjüket megnevezi;
- ❖ ismerkedik régi magyar mesterségekkel, irodalmi művek olvasásával és gyűjtőmunkával.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Olvasástechnika fejlesztése
- ❖ Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése
- ❖ Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- ❖ Nemzeti ünnepeink, családi ünnepeink
- ❖ Magyar hagyományok tisztelete
- ❖ Az ünnepek jellemzői, körforgásuk
- ❖ Lakóhely hagyományainak megismerése
- ❖ Szólások, szóláshasonlatok, közmondások
- ❖ Találós kérdések
- ❖ Régi magyar mesterségek
- ❖ Jeles történelmi személyek Szent István király, Szent László király, IV. Béla király, Mátyás király, II. Rákóczi Ferenc, Petőfi Sándor, Széchenyi István, Kossuth Lajos

FOGALMAK

családi ünnep, nemzeti ünnep, állami ünnep, népszokás, népi hagyomány, jeles napok, népi gyermekjáték, hazaszeretet, magyarságtudat, közösség, szólás, szóláshasonlat, közmondás, körforgás, mesterség, foglalkozás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ Részvétel hagyományokhoz, ünnepkörökhöz kapcsolódó programokon
- ❖ Települési helytörténeti gyűjtemény meglátogatása
- ❖ Ünnepekhez kapcsolódó emlékhelyek meglátogatása
- ❖ Találkozás, ismerkedés népi mesterségek művelőivel
- ❖ Részvétel népi mesterségekhez kapcsolódó tevékenységekben

TÉMAKÖR: Növények, állatok, emberek, találmányok

ÓRASZÁM: 35 óra

A témakör sajátossága, hogy az élő és az élettelen világhoz való emberi viszonyulási rendszerre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ az élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- ❖ felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;

- ❖ egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- ❖ olvasási szintjének megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- ❖ tapasztalatot szerez a szövegből való információgyűjtés módjairól;
- ❖ gyakorolja az ismeretfeldolgozás egyszerű technikáit;
- ❖ ismer és alkalmaz néhány alapvető tanulási technikát;
- ❖ különböző célú, rövidebb tájékoztató, ismeretterjesztő szövegeket olvas hagyományos és digitális felületen;
- ❖ felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- ❖ feladatvégzés során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a szövegekhez kapcsolódó személyes élményeit, ismereteit felidézi és megosztja;
- ❖ röviden indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- ❖ kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot,
- ❖ önállóan vagy tanítói segítséggel használja az alapvető olvasási stratégiákat;
- ❖ információkat, adatokat gyűjt a szövegből, kiemeli a bekezdések lényegét; tanítói segítséggel, vagy önállóan megfogalmazza azt.
- ❖ megismeri és alkalmazza az adott témákhoz kapcsolódó lexikonokat;
- ❖ néma olvasás útján megérti a rövid, életkorának megfelelő tankönyvi szöveg tartalmát és az utasításokat;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Olvasástechnika fejlesztése
- ❖ Szövegértés fejlesztése
- ❖ Beszédfejlesztés
- ❖ Egyszerű magyarázat, szemléltetés alapján új szó vagy kifejezés jelentésének megértése
- ❖ A megismert szavak, kifejezések alkalmazása a különböző nyelvi szinteken
- ❖ Kedvenc növény, állat, híres magyar ember és találmányai néhány mondatos bemutatása (Jedlik Ányos, Puskás Tivadar, Szentgyörgyi Albert, Bíró László, Gábor Dénes, Neumann János, Rubik Ernő)
- ❖ Egyéni beszámoló a természeti környezetben végzett megfigyelésekről
- ❖ Növények, állatok csoportosítása különféle szempontok szerint
- ❖ Egyszerű grafikus szervezők alkalmazása (fürtábra, t-táblázat, gondolattérkép)
- ❖ Lényegkiemelés képessége
- ❖ Szövegben való tájékozódás fejlesztése
- ❖ Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- ❖ Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- ❖ Verbális memória fejlesztése
- ❖ Belső képalkotás
- ❖ Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával
- ❖ Tanulás tanulása

FOGALMAK

ismeretközlő szöveg, adat, információ, cím, illusztráció, szöveg, bekezdés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ Településen, település közelében található állat-, növény-, botanikus kert meglátogatása
- ❖ Részvétel természetvédelmi projektben
- ❖ Múzeumlátogatás

TÉMAKÖR: Olvassunk együtt! Közös olvasmányok

ÓRASZÁM: 10 óra

A témakör sajátossága, hogy olvasási, tanulási motívumok és képességek fejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ olvasási szintjének megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- ❖ felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- ❖ egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- ❖ megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál;
- ❖ nyitott az irodalmi művek befogadására;
- ❖ értő figyelemmel követi a tanító/társai felolvasását;
- ❖ verbális és vizuális módon vagy dramatikus eszközökkel reflektál a szövegre, megfogalmazza a szöveg alapján benne kialakult képet;
- ❖ röviden indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- ❖ mozgósítja a hallott és olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és megfogalmazza a köztük lévő kapcsolatokat;
- ❖ saját gondolkodási és nyelvi szintjén megalkotja a szöveg jelentését önmaga számára, megfogalmazza, néhány érveléssel alátámasztja saját álláspontját; meghallgatja társai véleményét, azokra reflektál.
- ❖ részt vesz a konfliktusokat feldolgozó dramatikus játékokban;
- ❖ részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban;
- ❖ az adott helyzetnek megfelelően tudatosan alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- ❖ alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat;
- ❖ az olvasott szöveghez illusztrációt készít, a hiányos illusztrációt kiegészíti, vagy a meglévőt társítja a szöveggel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ajánlással és/vagy egyéni érdeklődésének és az életkori sajátosságainak megfelelően
- ❖ választott irodalmi alkotást ismer meg;
- ❖ részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő, gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- ❖ élményeket és tapasztalatokat szerez változatos irodalmi szövegek: klasszikus, kortárs magyar alkotások megismerésével;
- ❖ olvas és megért nép- és műköltészeti alkotásokat, rövidebb epikai műveket;

- ❖ megtapasztalja az életkorának, érdeklődésének megfelelő szövegek befogadásának és előadásának élményét és örömét;
- ❖ részt vesz legalább két hosszabb terjedelmű, magyar és gyermekirodalmi alkotás feldolgozásában;
- ❖ különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- ❖ a megismert irodalmi szövegekhez, iskolai eseményekhez plakátot, meghívót, saját programjaihoz meghívót készít hagyományosan és digitálisan;
- ❖ azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a problémahelyzetet és annak megoldását;
- ❖ az olvasott szövegekben kulcsszavakat azonosít, a főbb szerkezeti egységeket önállóan vagy segítséggel elkülöníti;
- ❖ megfogalmazza saját véleményét a szereplők cselekedeteiről;
- ❖ képzeletét a megértés érdekében mozgósítja;
- ❖ megfigyeli és összehasonlítja a történetek tartalmát és a saját élethelyzetét;
- ❖ mozgósítja a hallott vagy olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- ❖ részt vesz a közösen feldolgozott történet dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- ❖ önállóan képek, grafikai szervezők segítségével vagy tanítói segítséggel a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja tartalmát
- ❖ megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet, médiaterméket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Érzelmi nevelés
- ❖ Irodalmi műveltség alapozása
- ❖ Hallott és olvasott szöveg megértésének fejlesztése
- ❖ Bemutató olvasás követése
- ❖ Olvasásra nevelés
- ❖ Olvasási kedv felkeltése, olvasás megszerettetése
- ❖ Kreatív befogadás
- ❖ Kreatív írás
- ❖ Szövegértő olvasás fejlesztése
- ❖ Szövegben való tájékozódás fejlesztése
- ❖ Kulcsszavak azonosítása, főbb szerkezeti részek elkülönítése
- ❖ Beszédfejlesztés
- ❖ Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- ❖ Verbális memória fejlesztése
- ❖ Érzelmi intelligencia fejlesztése
- ❖ Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- ❖ Lényegkiemelő képesség fejlesztése
- ❖ Olvasási stratégiák: jóslás, áttekintés, keresés, összefoglalás
- ❖ Grafikus szervezők: pl. fűrtábra, T-táblázat, Venn-diagram, fogalomtáblázat kerettörténet, történettérkép, mesetáblázat, karakter-térkép, történetpiramis stb.
- ❖ Illusztráció készítése, kiegészítése, a meglévő társítása
- ❖ Lapbook, plakát, könyvajánló, képregény
- ❖ Kérdésfeltevés

FOGALMAK

regény, meseregény, szerző, cím, kiadó, tartalomjegyzék, fülszöveg, történet, valóság, fejezet, időrend, szereplő, helyszín, probléma, megoldás, illusztráció

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Könyvtárlátogatás
- Színház, bábszínház látogatása
- Részvétel olvasmánnyal kapcsolatos prezentáció készítésében
- Közös olvasmány dramatikus feldolgozása
- Közös olvasmányt feldolgozó film megtekintése

NYELVTAN, HELYESÍRÁS ÉS SZÖVEGALKOTÁS

TÉMAKÖR: A nyelv építő kövei: hang/betű, szótag, szó elválasztás, betűrendbe sorolás

ÓRASZÁM: 15 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ feladatok megoldása során társaival együttműködik;
- ❖ az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír és törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- ❖ kérdésre adott válaszában helyesen toldalékolja a szavakat;
- ❖ a kiejtéssel megegyező, rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- ❖ a kiejtéstől eltérő szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- ❖ törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- ❖ írásbeli munkáját önállóan vagy segítséggel ellenőrzi, hibáit javítja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ biztosan ismeri a kis- és nagybetűs ábécét, azonos és különböző betűkkel kezdődő szavakat betűrendbe sorol, a megismert szabályokat alkalmazza digitális felületen való kereséskor is;
- ❖ életkorának megfelelő, digitális és hagyományos szótárakat használ;
- ❖ megfigyeli és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- ❖ különbséget tesz az egyjegyű, a kétjegyű és a háromjegyű mássalhangzók között;
- ❖ a hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- ❖ biztosan szótagol, alkalmazza az elválasztás szabályait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Hang- és betűanalízis, analízáló képesség fejlesztése
- ❖ Fonémahallás fejlesztése
- ❖ Vizuális memória fejlesztése
- ❖ Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetéséhez, szótagoláshoz)
- ❖ Beszéd- és artikulációs képesség fejlesztése
- ❖ Helyesírási készség fejlesztése
- ❖ Aktív szókincs fejlesztése
- ❖ A nyomtatott és írott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- ❖ Szótagolás, elválasztás, egytagú és összetett szavak
- ❖ 20-40 gyakran használt „j”-t és „ly”-t tartalmazó szó (egy- vagy kéttagú szavak) helyes leírása
- ❖ 20-40 „tj”, „lj”, „dj”, „nj”, „dt”, „ts” betűkapcsolatból származó összeolvadást vagy hasonulást tartalmazó szó

FOGALMAK

hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, egyjegyű mássalhangzó, kétjegyű mássalhangzó, háromjegyű mássalhangzó, hosszú/kettőzött mássalhangzó, hosszú/kettőzött kétjegyű mássalhangzó, rövid magánhangzó, hosszú magánhangzó, szótag, szó, összetett szó, ábécé, betűrend, szótár, „j” hang kétféle jelölése

TÉMAKÖR: A nyelv építő kövei: Az írásbeli szövegalkotás lépései (mondatgrammatikai eszközök alkalmazása- kapcsolás, szűkítés, bővítés, névmásítás, névelőhasználat, helyettesítés)

ÓRASZÁM: 20 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- ❖ egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;

- ❖ megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően válaszol;
- ❖ a megismert szavakat, kifejezéseket helyesen alkalmazza;
- ❖ az egyéni sajátosságaihoz mértén olvashatóan ír;
- ❖ törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- ❖ gondolatait, érzelmeit, véleményét életkorának, egyéni képességeinek és a kommunikációs helyzetnek megfelelően néhány mondatban írásban is megfogalmazza;
- ❖ egyéni képességeinek megfelelően alkot szövegeket írásban;
- ❖ a szövegalkotás során törekszik a megismert helyesírási szabályok alkalmazására és meglévő szókincsének aktivizálására;
- ❖ írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- ❖ részt vesz ismert szövegek (például versek, nyelvtörők, mesék) mozgással, dramatikus elemekkel történő élményszerű megjelenítésében;
- ❖ képességeihez mértén bekapcsolódik párbeszéd, dramatikus szituációs játékok megalkotásába.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ felismeri, indokolja a cím és szöveg közti összefüggést;
- ❖ azonosítja a történetekben a helyszínt, szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- ❖ megadott szempontok alapján rövid mesét ír, kiegészít vagy átalakít, vázlatot készít;
- ❖ tanítói segítséggel megadott rímpárokból különböző témákban 2-4 soros verset alkot.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése
- ❖ Mondatok és összekapcsolásuk
- ❖ Történetalkotás szóban
- ❖ Szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztése
- ❖ Íráskészség fejlesztése
- ❖ Írásbeli szövegalkotó képesség fejlesztése
- ❖ Anyaggyűjtés módjai
- ❖ szó- és kifejezőkészlet gyűjtése;
- ❖ Vázlatkészítés, vázlat kiegészítése
- ❖ Szerkezeti egységek elkülönítése
- ❖ Kulcsszavak, kulcsmondatok kiemelése
- ❖ Szövegalkotás főbb lépései
- ❖ Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása.

FOGALMAK

mondat, szöveg, helyszín, szereplő, cselekmény, időrend, címadás, téma, anyaggyűjtés, vázlat, előzmény, esemény, következmény, levél, SMS, e-mail, címzett, feladó, válasz, továbbítás, megszólítás, önellenőrzés, hibajavítás

TÉMAKÖR: A nyelv építő kövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg (rövid szövegek alkotása - hír, hirdetés, meghívó, felhívás, tudósítás, elbeszélő szöveg elektronikus levél)

ÓRASZÁM: 25 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- ❖ egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- ❖ megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- ❖ írásbeli munkáit segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- ❖ törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- ❖ a szövegalkotás során törekszik a megismert helyesírási szabályok alkalmazására és meglévő szókincsének aktivizálására;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a hangjelölés megismert szabályait helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- ❖ a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés és szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- ❖ a mondatot nagybetűvel kezdi, alkalmazza a mondat a mondatvégi írásjeleket;
- ❖ szavakat, szó szerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Ösztönös nyelvhasználat formálása
- ❖ Nyelvi tudatosság fejlesztése
- ❖ Önellenzés, hibajavítás képessége
- ❖ Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- ❖ 20-40 gyakran használt „j”-t és „ly”-t tartalmazó szó (egy- vagy kéttagú szavak) helyes leírása

FOGALMAK

betű, hang, szó, szókapcsolat, mondat, szöveg, j-ly, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kisbetű, nagybetű

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ Részvétel osztályújság, napló, iskolaújság készítésében hagyományos és digitális formában

TÉMAKÖR: Szótó és toldalék, szóelemzés

ÓRASZÁM: 16 óra

A témakör sajátossága, hogy többnyire képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- ❖ a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- ❖ törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- ❖ írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi, javítja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ szavakat hangokra és szótagokra bont;
- ❖ kérdésre adott válaszában helyesen toldalékolja a szavakat;
- ❖ önállóan felismeri és elkülöníti az egytövéű ismert szavakban a szótövet és a toldalékot.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Hallásfejlesztés, fonémahallás fejlesztése
- ❖ Betű-hang azonosítás
- ❖ Szótagolási képesség fejlesztése
- ❖ Hang- és betűanalízis képességének fejlesztése
- ❖ Szótő és toldalék fogalma felismerés szintjén
- ❖ Nyelvi elemzőkészség fejlesztése
- ❖ Szóalak felbontása
- ❖ Toldalékos szavak helyes használata
- ❖ Toldalékos szavak funkcionális másolása, tollbamondása, emlékezetből írása
- ❖ Helyesejtés-fejlesztés hangkapcsolat-gyakorlatokkal
- ❖ Hibajavítás és önellenőrzés képességének fejlesztése.

FOGALMAK

hang-betű, betűkapcsolat, hangkapcsolat, szótagolás, szótő, toldalék, szóelemző írásmód, önellenőrzés

TÉMAKÖR: Hangalak és jelentés kapcsolata, állandósult szókapcsolatok

ÓRASZÁM: 15 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;

- ❖ ellentétes jelentésű és rokon értelmű kifejezéseket gyűjt, azokat a beszédhelyzetnek megfelelően használja az írásbeli és szóbeli szövegalkotásban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ felismer és ért néhány egyszerű szólást, közmondást;
- ❖ megérti és használja az ismert állandósult szókapcsolatokat;
- ❖ különféle módokon megjeleníti az ismert szólások, közmondások jelentését.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztése
- ❖ Szókincs fejlesztése, szókincs aktivizálása
- ❖ Árnyalt nyelvhasználat fejlesztése
- ❖ Hangalak – jelentés
- ❖ Ellentétes jelentésű szavak, rokon értelmű szavak
- ❖ Szólások, közmondások, szóláshasonlatok
- ❖ Népmesék kezdő és záró formulái, szókapcsolatok, ismétlődő motívumok
- ❖ Szó szerinti és átvitt jelentés
- ❖ Szólások, közmondások hagyományőrző szerepe, néhány ismert szólas, közmondás eredete

FOGALMAK

szólas, közmondás, szókapcsolat, hangalak, jelentés, egyjelentésű szavak, rokon értelmű szavak, ellentétes jelentésű szavak

TÉMAKÖR: Élőlények, tárgyak, gondolati dolgok neve

ÓRASZÁM: 20 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása az negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus fűzetvezetésre;
- ❖ szavakat, szó szerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- ❖ megérti és használja az életkorának megfelelő (térbeli, időbeli) relációs szókincset;
- ❖ írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- ❖ feladatok megoldása során társaival együttműködik.
- ❖ felismeri, jelentésük alapján csoportosítja és önállóan vagy segítséggel leírja az élőlények, tárgyak, gondolati dolgok nevét;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ felismeri és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az élőlények, tárgyak, gondolati dolgok nevét kifejező szavakat
- ❖ megkülönbözteti a szavak egyes és többes számát
- ❖ hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;

- ❖ a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- ❖ kérdésre adott válaszában megfelelően todalékolja a szavakat;
- ❖ felismeri, önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az ismert szavakat;
- ❖ ellentétes jelentésű és rokon értelmű kifejezéseket gyűjt, azokat a beszédhelyzetnek megfelelően használja szóbeli és írásbeli szövegalkotásban.
- ❖ a több hasonló élőlény, tárgy vagy gondolati dolog nevét kis kezdőbetűvel írja;
- ❖ a személynevek, állatnevek és a lakóhelyhez kötődő egyszerű egyelemű helyneveket nagy kezdőbetűvel írja le.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- ❖ Aktív szókincs fejlesztése
- ❖ Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- ❖ Együttműködési képesség
- ❖ Élőlény, tárgy, gondolati dolog neve
- ❖ Kis- és nagy kezdőbetűs szavak másolása, tollbamondása, emlékezetből írása
- ❖ Több hasonló élőlény, tárgy, gondolati dolog neve és helyesírása
- ❖ Saját nevek helyesírása (egyszerű személynevek, állatnevek, helynevek, intézménynevek, címek)
- ❖ Mondatkezdő nagybetű.

FOGALMAK

élőlények neve, tárgyak neve, gondolati dolgok neve, több hasonló név, saját név, önellenőrzés, hibajavítás, személynév, állatnév, helynév, intézménynév, címek neve

TÉMAKÖR: Tulajdonságokat kifejező szavak

ÓRASZÁM: 15 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- ❖ szavakat, szó szerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- ❖ hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- ❖ a kiejtéssel megegyező rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- ❖ a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- ❖ írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- ❖ feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ felismeri és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja a tulajdonságot kifejező szavakat és azok fokozott alakjait;
- ❖ ellentétes jelentésű és rokon értelmű kifejezéseket gyűjt, azokat a beszédhelyzetnek megfelelően használja szóbeli és írásbeli szövegalkotásban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- ❖ Aktív szókincs fejlesztése
- ❖ Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- ❖ A megfigyelt és értelmezett fokozott melléknevek helyes írásmódja
- ❖ Együttműködési képesség

FOGALMAK

ellentétes jelentésű kifejezések, rokon értelmű szavak, egybeírás, különírás, szótő, toldalék, tulajdonságot kifejező szó

TÉMAKÖR: Mennyiségeket kifejező szavak**ÓRASZÁM: 15 óra**

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- ❖ szavakat, szószerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- ❖ hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- ❖ a kiejtéssel megegyező rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- ❖ a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- ❖ írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- ❖ feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ felismeri és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja a mennyiségeket kifejező szavakat és azok fokozott alakjait;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- ❖ Aktív szókincs fejlesztése
- ❖ Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- ❖ A megfigyelt és értelmezett fokozott számnevek helyes írásmódja

- ❖ Együttműködési képesség

FOGALMAK

különírás, szótő, toldalék, mennyiségeket kifejező szó

TÉMAKÖR: Cselekvés, történés a múltban, jelenben, jövőben

ÓRASZÁM: 25 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus fűzetvezetésre;
- ❖ szavakat, szó szerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- ❖ megérti és használja az életkorának megfelelő (térbeli, időbeli) relációs szókincset;
- ❖ írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- ❖ feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- ❖ a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- ❖ kérdésre adott válaszában megfelelően toldalékolja a szavakat;
- ❖ felismeri, önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az ismert cselekvést kifejező szavakat;
- ❖ megkülönbözteti a múltban, jelenben és jövőben zajló cselekvéseket, történéseket;
- ❖ helyesen alkalmazza a szóbeli és írásbeli szövegalkotásában az idő kifejezésének nyelvi eszközeit;
- ❖ felismeri, önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az ismert cselekvést, történést kifejező szavakat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- ❖ Aktív szókincs fejlesztése
- ❖ Fogalmazási alapismeretek
- ❖ Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- ❖ A megfigyelt és értelmezett igekötős igék helyes írásmódja
- ❖ Együttműködési képesség

FOGALMAK

múlt, jelen, jövő, egybeírás, különírás, szótő, toldalék, cselekvést jelentő szó

A tovább haladás feltételei

3. osztály

Legyen képes a tanuló:

OLVASÁS, SZÖVEGÉRTÉS

- ❖ tiszta artikuláció (az egyéni adottságok figyelembevételével), a helyzetnek megfelelő hangerő alkalmazására beszéd közben;
- ❖ a tanult nyelvi fordulatok használatára konkrét beszédhelyzetekben;
- ❖ memoriterek előadására;
- ❖ egyszerű szerkezetű mesék, elbeszélések eseményeinek elmondására néhány összefüggő mondatral;
- ❖ ismert feladattípusok utasításának önálló megértésére, elvégzésére;
- ❖ 10-12 mondat terjedelmű olvasmány önálló (néma) olvasására, a szövegértés bizonyítására feladatok megoldásával;
- ❖ ismert szöveg felkészülés utáni érthető, tagolt felolvasására
- ❖ könyvek használatára ismeretek szerzéséhez;

NYELVTAN, HELYESÍRÁS

- ❖ cselekvést jelentő igék, konkrét főnevek felismerésére és szófajának megnevezésére kérdőszavak segítségével;
- ❖ a többes szám kifejezésének felismerésére;
- ❖ a tanult tulajdonnevek nagybetűvel való kezdésére;
- ❖ a korosztály szókincsében megtalálható, a kiejtésnek megfelelően írandó szavak helyes rögzítésére;
- ❖ a j hang helyes jelölésére a tanult szófajokban (az előző évihez viszonyítva újabb 20 szó);
- ❖ egyszerű szavak elválasztására önállóan;

SZÖVEGALKOTÁS

- ❖ 3-4 értelmes, összefüggő mondat írására megadott vagy választott témáról;
- ❖ a mondatkezdés és -zárás helyes jelölésével;
- ❖ írásmunkák elvégzésére olvashatóan, az íráshasználathoz szükséges tempóban;
- ❖ az önálló írásbeli munkák javítására tanítói segítséggel.

4. osztály

Legyen képes a tanuló:

- ❖ feladatok utasításainak önálló értelmezésére, végrehajtására;
- ❖ érthető beszédre a mindennapi kommunikációban (elbírálás az egyéni lehetőségek figyelembevételével);
- ❖ a mondanivaló megfogalmazására szóban, megpróbálni figyelni a beszédpartnerre; kapcsolattartásra;
- ❖ együttműködésre a társakkal dramatikus játékok és hagyományörző népszokások előadásában;
- ❖ előzetes felkészülés után olvasásra az élőbeszéd üteméhez közelítő tempóban;
- ❖ olvasmányok tartalmának elmondására néhány összefüggő, értelmes mondatral;
- ❖ rövid terjedelmű, az életkornak megfelelő szöveg önálló (néma) olvasására, a szövegértés bizonyítására egyszerű feladatok megoldásával

- ❖ legnagyobb költőink, íróink nevének és a tőlük olvasott művek címének, témájának megjegyzésére;
- ❖ a könyvek tartalomjegyzékének használatára;
- ❖ az ábécérend ismeretére;
- ❖ a hangok időtartamának jelölése a begyakorolt esetekben; a j hang betűjelének helyes megválasztása 20-30 szótőben, jelölése a toldalékokban;
- ❖ a mondat és a tulajdonnevek tanult eseteinek nagybetűs kezdése;
- ❖ a múlt idő jelének helyes használata;
- ❖ az igekötő és az ige leírása, ha az igekötő közvetlenül a hozzá tartozó ige előtt vagy után áll;
- ❖ a melléknév, a számnév fokozott alakjának helyes írásmódja;
- ❖ szavak elválasztása
- ❖ jártasság szinten megkövetelhető tevékenységekre: szavak csoportosítása a tanult szófajok szerint; egyalakú szótövek fölismerése; a tanult szófajok toldalékos alakjainak írása; a mondatfajták megnevezése, záró írásjelük helyes megválasztása;
- ❖ közös előkészítés után 5-6 összefüggő mondat terjedelmű írásbeli fogalmazás készítésére a megadott témáról
- ❖ a témának megfelelő szókincs használatára;
- ❖ önellenőrzésre, hibajavításra tanítói segítséggel.

ANGOL

4. évfolyam

heti 2 óra

Célok és feladatok

Az idegen nyelvek tanítása eltér a többi tantárgytól abból a szempontból, hogy nem a tartalmi ismeretek átadásán van a hangsúly, hanem azoknak a készségeknek a kialakításán és állandó fejlesztésén, melyek segítségével a tanuló saját gondolatait és elképzeléseit idegen nyelven is ki tudja fejezni.

Az idegennyelvi kerettanterv célja kettős: egyrészt megadni azokat a kimeneti kritériumokat melyek az iskolai nyelvoktatás lépcsőjéhez a nyelvi fejlődés érdekében elengedhetetlenek, másrészt irányelveket adni az iskoláknak a helyi tantervek elkészítéséhez és az eredményes nyelvtanári munkához.

A korszerű idegennyelv-tanítás elsődleges célja a nyelvtanuló nyelvi cselekvőképességének fejlesztése. A diáknak képessé kell válnia arra, hogy egyéni kommunikációs céljait elérje és nyelvtudását valódi nyelvi helyzetekben, ismeretszerzésre, és ezek átadására, szórakozásra, személyes és szakmai céljainak megvalósítására valódi vagy digitális térben alkalmazni tudja. Az idegennyelv-tanítás tevékenység- és tanulóközpontú, vagyis a tanuló számára olyan életkorának, illetve érdeklődésének megfelelő szituációkat teremt, amelyekben személyisége fejlődik, és a nyelvet eszközként hatékonyan használja. Mindehhez elengedhetetlen a kommunikatív kompetencia tágabb összefüggésben értelmezett megközelítése, azaz a nyelvi elemek (a jel- és szabályrendszerek) valamint a szociolingvisztikai komponensek együttes fejlesztése.

Kiemelten fontos az interdiszciplináris szemlélet, mely épít a más tantárgyak keretében szerzett ismeretekre, az idegen nyelven megszerzett tudás pedig gazdagítja más tantárgyak tanulását. Projektfeladatok, információgyűjtés a szaktantárgyhoz, internetes kutatómunka, mind-mind történhet idegen nyelven is, felkészítve a tanulót a munka világában zajló információcserére. A hosszú távon is fenntartható nyelvi fejlődés érdekében elengedhetetlen a tanórán kívüli nyelvhasználati és nyelvtanulási tevékenységekre is építeni, és erre a tanulót a nyelvórán fel kell készíteni. Ezeknek a tevékenységeknek elsődleges célja az, hogy a tanuló szinte mindennap találkozzon az idegen nyelvvel lehetőleg olyan helyzetekben, melyek életkorának és érdeklődésének megfelelnek, a nyelvtanulást élővé és folytonossá teszik, és ezzel nyelvtanulási kedvét erősítik. Az iskolán kívüli nyelvhasználat lehetőségei nagyban segítik a nyelvi fejlődést az egyéni különbségek esetén is.

A nyelvtanulás kezdeti szakasza a ráhangolódás időszaka. A fő cél az, hogy a tanuló megszeresse a nyelvtanulást, megértse a nyelvtudás fontosságát és szerepét a tanórán és az iskolán kívül. Ez a kezdeti szakasz kötelezően az alsó tagozat negyedik osztályában indul, de ahol lehetőség és igény van erre, érdemes a tanulók nyelvi fejlesztését, az idegen nyelv iránti motiválását már előbb elkezdeni. Fontos, hogy felkeltsük a tanuló érdeklődését az idegen nyelvek, valamint a más nyelveket beszélő emberek, kultúrájuk megismerése és elfogadása iránt. A kisgyermeknek a világ iránti érdeklődése határtalan, fogékonysága a ritmus, a dalok, a kiejtés irányában természetesen fakad életkori sajátosságaiból, és a megfelelően történő nyelvi fejlesztés hatékonyan alapozza meg a későbbi, tudatosabb nyelvtanulást. Az ebben az életkorban jellemző műfajok (mesefilmek, mesekönyvek, dalok, mondókák) beépítése az órai munkába fogékonnyá tudják tenni a tanulókat a nyelvtanulás iránt, és segítenek elindulniuk az idegen nyelvi kommunikáció felé. Számukra a világ színessége, a nyelvi kifejezés változatossága érdekes és izgalmas, természetesen fordulnak idegen nyelvű ismerősök, barátok felé, és őszinte kíváncsisággal érdeklődnek más közösségek iránt. A cél ebben a szakaszban, hogy a tanuló ismerkedjen meg a célnyelvi kultúrák főbb szokásaival, ünnepeivel és kommunikációs eszközeivel, valamint induljon el az önálló nyelvtanulóvá válás útján,

sajátítsa el olyan tanulási stratégiákat, amelyek segítségével képessé válik nyelvtudását fejleszteni és fenntartani. Szerezzen sikerélményeket a nyelvtanulásban, ezzel növekedjen önbizalma, fejlődjön önismerete és önértékelése.

Kapcsolódás a kompetenciákhoz

A tanulás kompetenciái: Az idegen nyelvek tanulása során fejlődik a tanuló memóriája, a korábban tanult elemek felidézését és rendszerezését igénylő tanulási teljesítménye. A tanuló megtanulja a hibákra történő visszajelzések elfogadását, a hibák kijavításának szükségességét, valamint képessé válik saját és társai fejlődésének értékelésére. A tanórán kívüli nyelvtanulási lehetőségek felismerésével és kihasználásával is készül az egész életen át tartó tanulásra. Az önálló nyelvtanulásra való felkészülés a tanulási folyamat aktív résztvevőivé teszi.

A kommunikációs kompetenciák: A nyelvórai tevékenységek képessé teszik a tanulót arra, hogy az élő idegen nyelven árnyaltan fejezze ki, objektíven támassza alá, szemléltesse gondolatait, hallgassa meg társait, társaival közösen hozzon döntéseket, formáljon véleményt, információt és tudást osszon meg. Képekre, ábrákra, hanganyagokra, szövegekre idegen nyelven utal, azokra vonatkozóan véleményt fogalmaz meg és állást foglal, s ezeket felhasználva, párban vagy csoportban, további kommunikációs feladatokat old meg. Nyelvtudását személyes és online nyelvi érintkezésben kapcsolatépítésre használja fel.

A digitális kompetenciák: Az idegen nyelvek tanulása során a tanuló úgy használja a digitális eszközöket, forrásokat és mobiltelefonos applikációkat, hogy a célnyelv jellemző kifejezéseit és pragmatikáját megfelelően alkalmazza, valamint saját fejlődését és tanulását támogassa. Ezzel lehetővé válik az idegen nyelvű szövegalkotás, szövegértés és nyelvi interakciók fejlesztése digitális felületeken és eszközök használatával.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: Az idegen nyelv tanulása során a tanulónak több szempontból fejlődik a gondolkodása, mely során egyre több nyelvi elemet képes felismerni, felidézni, az egymásra épülő elemeket logikusan elrendezni és alkalmazni. A feldolgozott témák hatására mérlegelő gondolkodása és problémamegoldó készsége, a nyelvek közötti kódváltást lehetővé tevő kognitív képességei is fejlődnek. Nyelvtudása növeli az információszerzési és tudásmegosztási lehetőségeit.

A személyes és társas kompetenciák: Az idegen nyelvek tanulása során a tanuló nyitottá válik más kultúrák, más szokások iránt, mely a mindennapi életben növelheti toleranciáját. A társas kompetenciák fejlődéséhez hozzájárulnak a nyelvórákon gyakran párban vagy csoportban végzett feladatok, valamint egyéb, kooperáción alapuló tanulási tevékenységek is, melyek során fejlődik együttműködési készsége, kitartása, cél- és feladattudata. A nyelvtudás növeli a tanulók önbizalmát, önbecsülését, valamint fejleszti más nemzetek tagjaihoz, kultúrájához és az idegen, ismeretlen világokhoz való viszonyát.

A kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az idegen nyelv tanulása során a tanuló nyitottá válik a saját országa, nemzete és más népek történelmére, kultúrája közötti eltérésekre, elfogadja a különbségeket, magabiztosságát az anyanyelvi kötődés és az a mérlegelő, toleráns gondolkodásmód határozza meg, amely teret ad a kreatív, alkotó jellegű önkifejezésnek. A korszerű nyelvtanítás szükségszerűen magában foglalja a tanuló életkorának megfelelő alkotó tevékenységeket és az alkotással kapcsolatos tartalmakat.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A kompetencia fejlesztése valós nyelvi célok és helyzetek idegen nyelven történő leképezésével valósul meg. Egy nyelvi feladat megoldása közben a tanuló együttműködik, hagyományos és digitális forrásokat használ, kommunikál, problémát vitat meg, döntéseket hoz, ezekről beszámol.

Nyelvi funkciók a 4. évfolyamra :

- ❖ köszönési formák (üdvözlés és elköszönés) értelmezése és kifejezése (Hello. Hi. Good morning. Good afternoon. Good evening. Good night! Goodbye. Bye-bye! See you.)
- ❖ köszönet kifejezése (Thanks (a lot). Thank you.)
- ❖ köszönetre történő reakció megfogalmazása (You're welcome. No problem.)
- ❖ bemutatkozás megfogalmazása (My name is ... I'm Nice to meet you.)
- ❖ személyre vonatkozó információkérés, információadás (What's your name? How old are you? I'm 9.)
- ❖ hogylét iránti érdeklődés (How are you?)
- ❖ hogylét iránti érdeklődésre történő reakció kifejezése (I'm fine, thanks. I'm OK.)
- ❖ bocsánatkérés értelmezése és annak kifejezése (I am sorry.)
- ❖ bocsánatkérésre történő reakció megfogalmazása (That's OK. No problem.)
- ❖ jókívánságok kifejezése (Happy birthday! Good luck! Have a nice day/weekend.)
- ❖ főbb ünnepekhez kapcsolódó szófordulatok (Merry Christmas! Happy New Year! Trick or treat.)
- ❖ véleménykérés és arra reagálás (Do you agree? Yes. No. Are you OK? Yes. No.)
- ❖ tetszés, illetve nem tetszés kifejezése (Do you like ...? Yes, I do. No, I don't.)
- ❖ dolgok, személyek megnevezése, rövid/egyszerű jellemzése (What is this? What is it like? It's a/an.../ It's big. It's long and comfortable.)
- ❖ igenlő vagy nemleges válasz kifejezése (Yes. No.)
- ❖ tudás, illetve nem tudás kifejezése (I know. Where is she? I don't know.)
- ❖ nem értés megfogalmazása (Sorry, I don't understand.)
- ❖ visszakérdezés kifejezése nem értés esetén (Sorry, I don't understand. Pardon?)
- ❖ alapvető érzések kifejezése (I'm happy. I'm cold. I'm hungry.)
- ❖ utasítások értelmezése és azokra történő reakció kifejezése (Come here. Read the text.)
- ❖ kívánság kifejezése (I would like to ...)
- ❖ kérdés és arra történő reakció kifejezése (Can you give me a pen? Yes. Sorry, I can't.)
- ❖ kínálás, illetve javaslat és arra történő reakció kifejezése (Would you like a ...? Yes, please. No, thanks. I would like ...)
- ❖ meghívás és arra történő reakció kifejezése (Can you come to my party? Yes, thanks. Sorry, I can't.)
- ❖ javaslat és arra reagálás (Let's go to the cinema tonight. Good idea.)

Nyelvi elemek, struktúrák a 4. évfolyamra:

- ❖ a létezés kifejezése jelen időben: 'to be' létige (I'm ..., I'm not ..., Are you ...? Is he ...?)
- ❖ a cselekvés, történés, létezés kifejezése jelen időben: Present Simple (I eat bread for breakfast. I don't like cheese.)
- ❖ birtoklás kifejezése jelen időben: 'to have' ige (I have/haven't got ... She has/hasn't got ... Have you got ...? Has she got ...?)
- ❖ felszólító mód: (Come here., Don't shout.)
- ❖ birtoklás: birtokos névmások, birtoklás kifejezése (My, your, his/her/its, our, their, Joe's brother...)
- ❖ mennyiségi viszonyok: egyes és többes számú főnevek (dog, dogs, child, children)
- ❖ mennyiségi viszonyok: számok (one, two, ...hundred), sorszámok (first, second, third)
- ❖ térbeli viszonyok: prepozíciók, határozószók (There is/are..., in, on, under)
- ❖ időbeli viszonyok: napok, időpont megadása (on Monday, at 4 o' clock)

- ❖ modalitás: a 'can' segédige (I can/can't swim.)
- ❖ szövegkohéziós eszközök: egyszerű kötőszavak és személyes névmások (and, but, I, my, me mine)

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Personal topics and topics concerning immediate environment and nature	20
Topics concerning classroom activities	10
Cross-curricular topics and activities	8
English and language learning	5
Intercultural topics	6
Playful learning	10
Entertainment	6
Gaining and sharing knowledge	3
Practice	4
Összes óraszám:	72

TÉMAKÖR: Personal topics and topics concerning immediate environment and nature

ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ közöl alapvető személyes információkat magáról, egyszerű nyelvi elemek segítségével;
- ❖ érzéseit egy-két szóval vagy begyakorolt állandósult nyelvi fordulatok segítségével kifejezi, főként rákérdezés alapján, nonverbális eszközökkel kísérve a célnyelvi megnyilatkozást;
- ❖ kiemeli az ismert nyelvi elemeket tartalmazó, rövid, egyszerű, a nyelvtanításhoz készült, illetve eredeti szöveg lényegét, fő mondanivalóját;
- ❖ felismeri és alkalmazza a legegyszerűbb, üdvözlésre és elköszönésre használt mindennapi nyelvi funkciókat az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben;
- ❖ felismeri és alkalmazza a legegyszerűbb, bemutatkozásra használt mindennapi nyelvi funkciókat az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben;
- ❖ felismeri és használja a legegyszerűbb, megszólításra használt mindennapi nyelvi funkciókat az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben;
- ❖ felismeri és használja a legegyszerűbb, a köszönet és az arra történő reagálás kifejezésére használt mindennapi nyelvi funkciókat az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben;
- ❖ felismeri és használja a legegyszerűbb, a tudás és nem tudás kifejezésére használt mindennapi nyelvi funkciókat az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a személyes és környezeti tématarományban megért rövid, nagyon egyszerű célnyelvi szöveget;
- ❖ a személyes és környezeti tématarományban létrehoz rövid, nagyon egyszerű célnyelvi szöveget, tanult és begyakorolt nyelvi eszközökkel

- ❖ felismeri és használja a legegyszerűbb mindennapi nyelvi funkciókat életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: közvetlen, szűk család, barátok
- ❖ A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: az otthon, az utcám, a játszótér
- ❖ A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: bútorok és alapvető berendezési tárgyak
- ❖ A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: családi események, ünneplések
- ❖ A témakörre jellemző alapvető tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: játszás, étkezés, öltözködés
- ❖ A témakörre jellemző alapvető fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: az egészséges életmód
- ❖ 2-3 főbb ünnephez (pl. Christmas, Easter) kapcsolódó alapszintű kifejezés, állandósult szókapcsolat ismerete
- ❖ A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: most állatnevek (háziállatok és vadállatok), növények
- ❖ A témakörre jellemző alapvető helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: a természet és az élőlények
- ❖ A témakörre jellemző alapvető tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: „kis kedvencek” és azok tartása
- ❖ Személyes és közvetlen környezethez tartozó alapvető információk átadása egyszerű nyelvi elemekkel
- ❖ Alapvető érzések begyakorolt állandósult nyelvi fordulatok segítségével történő átadása
- ❖ Alapvető mindennapi nyelvi funkciók használata

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ projekt munka:
 - családfa készítése saját rajzok, fényképek segítségével
 - lakóhely bemutatása egyszerű térkép készítésével (alapvető címkék felhasználásával)
 - kiskedvenc bemutatása fénykép segítségével (képességek, szokások bemutatása)
 - legjobb barát/barátnő bemutatása rajz/fénykép alapján (külső-belső tulajdonságok, szokások bemutatása)
- ❖ társakkal készített interjú órai keretek között, vagy „Class survey” (véleménykutatás) – eredménnyel
 - bemutatkozás (What’s your name? Eredmény: Melyik névből van a legtöbb?)
 - lakóhely (Do you live in a house or in a flat? Eredmény: Hol lakik az osztály többsége?)
 - családtagok (Have you got any brothers or sisters? Eredmény: Hány „rokongyerek” van az osztályban összesen?)
- ❖ játékos szótanulás: képes szókérték, pantomim, memóriajáték kártyával vagy interaktív táblával
- ❖ képes „szótár” rajzolása (pl. a szobát, benne a bútorok nevét odaírni)
- ❖ projekt munka csoportban: város tervezése helyszínek megnevezésével

- ❖ szituációs játékok: üdvözlés – bemutatkozás – elköszönés
- ❖ közös játékos daltanulás (pl. There were 10 in a bed and the little one said: Roll over...)
- ❖ plakátkészítés: állatok / növények, ünnepek, lakóhelyem, ételek, ruhadarabok
- ❖ hangutánczás: Which animal?
- ❖ közvéleménykutatás: kinek milyen kisállata van?
- ❖ ismerkedés az angol ünnepekkel, szokásokkal film segítségével
- ❖ ismert mese/történet feldolgozása képekkel, képek sorba rakásával
- ❖ Színdarab előadása csoportban: pl. egy kiválasztott főbb ünnephez

TÉMAKÖR: Topics concerning classroom activities

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ megismétli az előszóban elhangzó egyszerű szavakat, kifejezéseket játékos, mozgást igénylő, kreatív nyelvórai tevékenységek során;
- ❖ lebetűzi a tanult szavakat társaival közösen játékos tevékenységek kapcsán, szükség esetén segítséggel;
- ❖ lemásol tanult szavakat játékos, alkotó nyelvórai tevékenységek során;
- ❖ megold játékos írásbeli feladatokat a szavak, szó szerkezetek, rövid mondatok szintjén;
- ❖ részt vesz kooperatív munkaformában végzett kreatív tevékenységekben, projektmunkában szavak, szó szerkezetek, rövid mondatok leírásával, esetleg képi kiegészítéssel;
- ❖ írásban megnevezi az ajánlott tématarományokban megjelölt, begyakorolt elemeket;
- ❖ támaszkodik az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő hangzó szövegre az órai alkotó jellegű nyelvi, mozgásos nyelvi és játékos nyelvi tevékenységek során;
- ❖ értelmezi azokat az idegen nyelven szóban elhangzó nyelvórai szituációkat, melyeket anyanyelvén már ismer;
- ❖ támaszkodik az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő írott szövegre az órai játékos alkotó, mozgásos vagy nyelvi fejlesztő tevékenységek során, kooperatív munkaformákban;
- ❖ rövid, néhány mondatból álló párbeszédet folytat, felkészülést követően;
- ❖ a tanórán a begyakorolt nyelvi elemeket tanári segítséggel a játék céljainak megfelelően alkalmazza;
- ❖ új szavak, kifejezések tanulásakor ráismer a már korábban tanult szavakra, kifejezésekre;
- ❖ új szavak, kifejezések tanulásakor felismeri, ha új elemmel találkozik és rákérdez, vagy megfelelő tanulási stratégiával törekszik a megértésre;
- ❖ a célok eléréséhez társaival rövid feladatokban együttműködik;
- ❖ egy feladat megoldásának sikerességét segítséggel értékelni tudja
- ❖ felismeri és alkalmazza a legegyszerűbb, üdvözlésre és elköszönésre használt mindennapi nyelvi funkciókat az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben;

- ❖ felismeri és használja a legegyszerűbb, megszólításra használt mindennapi nyelvi funkciókat az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben;
- ❖ felismeri és használja a legegyszerűbb, a köszönet és az arra történő reagálás kifejezésére használt mindennapi nyelvi funkciókat az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben;
- ❖ felismeri és használja a legegyszerűbb, a tudás és nem tudás kifejezésére használt mindennapi nyelvi funkciókat az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ részt vesz egyszerű szövegértést igénylő játékos nyelvórai tevékenységekben;
- ❖ részt vesz egyszerű szövegalkotást igénylő játékos nyelvórai tevékenységekben;
- ❖ a tanórán bekapcsolódik a már ismert játékos, interakciót igénylő nyelvi tevékenységekbe, abban társaival közösen vesz részt, a begyakorolt nyelvi elemeket tanári segítséggel a játék céljainak megfelelően alkalmazza.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: osztálytársak, tanárok (classmates, teachers)
- ❖ A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: a saját iskolám és termei
- ❖ A témakörre jellemző alapvető tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: a tanuláshoz szükséges alapvető eszközök
- ❖ A témakörre alapvető jellemző tevékenységre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: tanári utasítások a különböző tevékenységekhez (writing, reading, counting, physical and creative activities)
- ❖ A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: tantárgyak, fontosabb iskolai ünnepélyek (school subjects, major school festivals)
- ❖ Résztvétel tanórai játékos nyelvi tevékenységekben
- ❖ Begyakorolt, alapvető elemek felhasználása a nyelvi célok elérésére
- ❖ Életkorának és nyelvi szintjének megfelelő írott és hangzó szöveg felhasználása a nyelvi tevékenységek során.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ játékos szótanulás: barkochba: (zsákban iskolai tárgyak) – „What have I got in my hand?”
- ❖ mondókák, dalok tanulása
- ❖ projektmunka csoportban: az ideális osztályterem tervezése berendezési tárgyak megnevezésével
- ❖ egyszerűbb társasjátékok célnyelven, pl. memóriajáték a képeken szereplő tárgyak, tanulási tevékenységek megnevezésével
- ❖ halk/hangos szóismétlés
- ❖ Betűzés játékosan – „akasztófa”
- ❖ kiszámoló mondókák tanulása
- ❖ csoportversenyek: pl. running dictation
- ❖ Projektmunka készítése csoportban: kedvenc tantárgy (a tantárgyra jellemző rajz, kép, tárgy stb. segítségével)

- ❖ Szituációs játék: „I am the teacher”
- ❖ projektmunka (plakátkészítés) csoportban:
 - a saját iskola bemutatása
 - az álomiskola (kép, rajz, kulcsszavak stb. segítségével)
- ❖ órarend készítése célnyelven
- ❖ társakkal készített interjú/felmérés, és annak egyszerű bemutatása órai keretek között
 - tantárgyak (pl. Do you like Maths?)
 - az én iskolám (pl. What’s our school like? - melyik a leggyakoribb jelző?)
 - iskolai ünnepek (pl. Which school holiday is the best?)

TÉMAKÖR: Cross-curricular topics and activities

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ részt vesz kooperatív munkaformában végzett kreatív tevékenységekben, projektmunkában szavak, szó szerkezetek, rövid mondatok leírásával, esetleg képi kiegészítéssel;
- ❖ támaszkodik az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő hangzó szövegre az órai alkotó jellegű nyelvi, mozgásos nyelvi és játékos nyelvi tevékenységek során;
- ❖ aktívan bekapcsolódik a közös meseolvasásba, a mese tartalmát követi;
- ❖ támaszkodik az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő írott szövegre az órai játékos alkotó, mozgásos vagy nyelvi fejlesztő tevékenységek során, kooperatív munkaformákban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ összekapcsol a nyelvi tevékenységek során feldolgozott tartalmakat az anyanyelvén korábban megszerzett ismeretekkel;
- ❖ alkalmaz egyéb tanulásterületekre, különös tekintettel a művészeti és mozgásos tartalmakra jellemző tevékenységeket nyelvórán;
- ❖ felismer művészeti és mozgásos tevékenységekhez kapcsolódó alapvető célnyelvi kifejezéseket, utasításokat, eszközöket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A témakörre jellemző alapvető tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven
- ❖ Alapvető szavak, szókapcsolatok felismerése célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő, leginkább művészeti és mozgásos tudásterületek során megcélzott tartalmakból.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ társakkal közösen készített plakát bemutatása
 - öltözködés a különböző évszakokban
 - hétvégi tevékenységek a családban
 - időtöltés tanév közben, illetve nyaralás alatt
 - évszakok, hónapok, napszakok
- ❖ más tudományterületeken tanult szavak, fogalmak játékos tanulása

- ❖ Csoport projectek: egy-egy tantárgy bemutatása célnyelven
- ❖ közös előadás: dal, vers, mese
- ❖ projektmunka: emberi test részeinek megnevezésével
- ❖ mozgásos daltanulás a célnyelven (pl. Head, shoulders, knees and toes..., If you're happy..., One little finger...)
- ❖ mozgásos játékok:
 - pl. Charades, Fly swat, Simon says..., Board race
 - pl. memorizálás labdával, tornával,
 - pl. Lépj előre, ha tudod a választ! - játék
- ❖ Kedvenc mese dramatizálása

TÉMAKÖR: English and language learning

ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ felismeri az anyanyelve és a célnyelv közötti legalapvetőbb kiejtésbeli különbségeket;
- ❖ felfigyel a célnyelvre jellemző hangok kiejtésére;
- ❖ felismeri az anyanyelvén, illetve a tanult idegen nyelven történő írásmód és betűkészlet közötti különbségeket;
- ❖ ismeri az adott nyelv ábécéjét;
- ❖ lebetűzi a nevét;
- ❖ felismeri az anyanyelv és az idegen nyelv hangkészletét;
- ❖ megkülönbözteti az anyanyelvi és a célnyelvi írott szövegben a betű- és jelkészlet közti különbségeket;
- ❖ új szavak, kifejezések tanulásakor felismeri, ha új elemmel találkozik és rákérdez, vagy megfelelő tanulási stratégiával törekszik a megértésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megismerkedik a célnyelv főbb jellemzőivel;
- ❖ felismeri az idegen nyelvű írott, olvasott és hallott tartalmakat a tanórán kívül is.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az angol ábécé és jelkészlet ismerete
- ❖ Az angol nyelv hangkészletének felismerése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ szavak lebetűzése, szavak diktálása betűzéssel
- ❖ szituációs telefonos játék: Can you spell your name, please?"
- ❖ keresztrejtvény készítése, megoldása
- ❖ verseny/játék csoportban:
 - ország-város (adott betűkkel szavak keresése)
 - spelling bee játék ismert szavakkal
 - csipeszes hangvadász játék, hangkereső kígyó társasjáték
 - szókígyó - csapatverseny
 - betűzőverseny
- ❖ daltanulás a célnyelven (pl. ABC-song)

- ❖ képes szótár készítése
- ❖ rajzfilmek nézése célnyelven
- ❖ Szókártyák készítése az alapszókinccsel kapcsolatosan
- ❖ Közös zenehallgatás és mesenézés célnyelven

TÉMAKÖR: Intercultural topics

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ megismeri a főbb, az adott célnyelvi kultúrákhoz tartozó országok nevét, földrajzi elhelyezkedését, főbb országismereti jellemzőit;
- ❖ ismeri a főbb célnyelvi kultúrához tartozó ünnepekhez kapcsolódó alapszintű kifejezéseket, állandósult szókapcsolatokat és szokásokat;
- ❖ megtapasztalja a közös célnyelvi olvasás élményét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ találkozik a célnyelvi kultúra legfőbb ünnepeivel, hagyományaival;
- ❖ találkozik a célnyelvi kultúra legfőbb szokásaival.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A főbb, az adott célnyelvi kultúrához tartozó ünnepek ismerete
- ❖ A célnyelvi kultúrához tartozó főbb szokások ismerete

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ projektmunka:
 - születésnap ünneplése a célnyelvi kultúrában és hazánkban
 - egyszerű, saját térkép készítése a célnyelvi országról/országokról, saját hazánkról, valamint egy elképzelt álomországról
- ❖ plakát készítése: rajz vagy kivágott képekből montázs pl. egy ünnepről
- ❖ Képek gyűjtése a különböző angolnyelvű országok karácsonyairól
- ❖ ünnepekhez kötődő mondókák, dalok tanulása, közös és egyéni előadása
- ❖ projektmunka: térkép rajzolása folyók, hegyek, városok megnevezésével
- ❖ országismereti vetélkedő

TÉMAKÖR: Playful learning

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ lebetűzi a tanult szavakat társaival közösen játékos tevékenységek kapcsán, szükség esetén segítséggel;
- ❖ lemásol tanult szavakat játékos, alkotó nyelvórai tevékenységek során;
- ❖ támaszkodik az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő hangzó szövegre az órai alkotó jellegű nyelvi, mozgásos nyelvi és játékos nyelvi tevékenységek során;

- ❖ támaszkodik az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő írott szövegre az órai játékos alkotó, mozgásos vagy nyelvi fejlesztő tevékenységek során, kooperatív munkaformákban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a begyakorolt nyelvi elemeket, célnyelven megismert tartalmakat játékos tevékenységekben használja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Részvétel tanórai, szóbeli interakciót vagy alapvető íráskészséget igénylő angol nyelvi tevékenységekben.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ klasszikusan a célnyelvi kultúrában megjelenő mozgásos, az életkornak megfelelő körjátékok/táncok elsajátítása
- ❖ játékos szótanulás: pl. minél előbb találd ki, mit rajzolok, mit mutatok (pantomim)
- ❖ mondókák, dalok tanulása, előadása (nursery rhyme competition)
- ❖ egyéni/csoportos versenyek: szókincs és helyesírás felmérése
- ❖ Akasztófa játék
- ❖ Barkochba
- ❖ Activity
- ❖ Bingó számokkal, szavakkal

TÉMAKÖR: Entertainment

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ csendes olvasás keretében feldolgozva megért ismert szavakat tartalmazó, pár szóból vagy mondatból álló, akár illusztrációval támogatott szöveget;
- ❖ megérti a nyelvi szintjének megfelelő, akár vizuális eszközökkel is támogatott írott utasításokat és kérdéseket, és ezekre adekvát válaszreakciókat ad;
- ❖ beazonosítja a célzott információt az életkorának megfelelő szituációkhoz kapcsolódó rövid, egyszerű, a nyelvtanításhoz készült, illetve eredeti szövegben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

felhasznál és létrehoz rövid, nagyon egyszerű célnyelvi szövegeket szabadidős tevékenységek során.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő angol nyelvű írott szövegek felhasználása szórakozás céljára.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ páros és csoportos tevékenységek végzése kártyákon szereplő utasítások, valamint szerepkártyák segítségével
- ❖ egyszerű mondatokból álló képregény olvasása, saját készítése

- ❖ képregény kockák, vagy szöveg kártyák történet szerinti sorba rakása
- ❖ online feladatok: játékok, játékos gyakorló feladatok, interaktív feladatok, dalok, mesék online
- ❖ énekek, versek előadása
- ❖ gyűjtőmunka: célnyelvi szövegek, feliratok keresése éttermekben, moziban, egyéb szabadidős tevékenységek során
- ❖ keresztrejtvények megoldása, készítése (képek segítségével)
- ❖ számítógépes játékok a célnyelven
- ❖ Célnyelvi társasjáték, bábjátékok

TÉMAKÖR: Gaining and sharing knowledge

ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ részt vesz kooperatív munkaformában végzett kreatív tevékenységekben, projektmunkában szavak, szószerkezetek, rövid mondatok leírásával, esetleg képi kiegészítéssel;
- ❖ törekszik arra, hogy a célnyelvet eszközként alkalmazza információszerzésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ célnyelven megoszt egyedül, vagy társaival együttműködésben megszerzett, alapvető információkat szóban, akár vizuális elemekkel támogatva;
- ❖ alapvető célzott információt megszerez a tanult témákban tudásának bővítésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Alapvető információ megosztása egyszerű, begyakorolt elemekkel angol nyelven
- ❖ Alapvető, tanult témákhoz kötődő egyszerű, konkrét angol nyelvű információ megszerzése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ saját érdeklődési köréhez tartozó, rajzokkal, fényképekkel támogatott plakát készítése egyedül vagy csoportban, és annak bemutatása a tanulócsoporthoz számára
- ❖ rajz, projektmunka alapján rövid, pár szavas/mondatos kiselőadást tart a tanult témakörökből
- ❖ gyűjtőmunka és prezentációk választott témákból

A továbbhaladás feltételei

4. osztály

A tanuló:

- ❖ megérti az előszóban elhangzó, ismert témákhoz kapcsolódó, verbális, vizuális vagy nonverbális eszközökkel segített rövid kijelentéseket, kérdéseket;
- ❖ beazonosítja az életkorának megfelelő szituációkhoz kapcsolódó, rövid, egyszerű hallott szövegben a tanult nyelvi elemeket;
- ❖ beazonosítja az életkorának megfelelő szituációkhoz kapcsolódó, rövid, egyszerű szövegben a tanult nyelvi elemeket;
- ❖ megérti az egyszerű, rövid, írásos, akár autentikus, ismert témákhoz kapcsolódó, vizuális eszközökkel segített rövid kijelentéseket, kérdéseket;

- ❖ beazonosítja az életkorának megfelelő szituációkhoz kapcsolódó, rövid, egyszerű, a nyelvtanításhoz készült, illetve eredeti írott szövegben a tanult nyelvi elemeket;
- ❖ a tanórán begyakorolt, nagyon egyszerű, egyértelmű kommunikációs helyzetekben a megtanult, állandósult beszédfordulatok alkalmazásával kérdez vagy reagál, mondanivalóját segítséggel vagy nonverbális eszközökkel kifejezi;
- ❖ ismeri a tanult szavak és állandósult szókapcsolatok célnyelvi normához közelítő kiejtését tanári minta követése által, vagy autentikus hangzó anyag, IKT-eszközök segítségével;
- ❖ felismeri a tanult nyelvi elemeket életkorának megfelelő digitális tartalmakban, digitális csatornákon olvasott vagy hallott nagyon egyszerű szövegekben is.
- ❖ megismeri a német nyelv alapvető helyesírási szabályait (betűk és hangtan)

Matematika

1-4. évfolyam

Az alsó tagozatos matematikatanítás legfőbb célja a matematikai ismeretek és gondolati tevékenységek széles körű tapasztalati alapozása, valamint a kapcsolódó biztos matematikai készségek kialakítása, melyekre a későbbi évfolyamok építhetnek. Alapvető fontosságú, hogy a gyerekek valóságon alapuló saját cselekvő tapasztalataik és élményeik révén jussanak el jól megértett, sok szálon kapcsolódó ismeretekhez, mert ezek jelentik majd a hétköznapi életben hosszútávon használható tudásukat.

A matematika spirális felépítésének megfelelően alsó tagozaton széles körű tárgyi tevékenységek alapozzák meg a változatos képi ábrázolásokat, amelyek szükségesek a későbbi absztrakcióhoz, és alkalmassá teszik a tanulókat a felső tagozaton, középiskolában megjelenő szimbolikus gondolkodásra.

A matematika tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: Az alkalmazható matematikatudás megszerzését segíti a tanulók ösztönzése kérdések, problémák megfogalmazására. Emellett a tanulók szabadabb kommunikációja érdekében fontos, hogy merjenek segítséget kérni a tanítótól és társaiktól, ha nehézségekbe ütköznek munkájuk során. Fontos az is, hogy a tanulóközösség természetesnek vegye, a tanulási folyamat részének tekintse a tévedést, a vitákat. Ez akár az egész tanulócsoporthoz érintő, interaktív formája az egymástól való tanulásnak.

A kommunikációs kompetenciák: A tanulók kommunikációs képességeinek fejlesztését segítik a kooperatív munkaformák, amelyek lehetőséget adnak a szóbeli és írásbeli kifejezőkészség gyakorlására. Kezdetben saját kifejezőeszközeikkel kommunikálhatnak, például megmutatással, rajzzal, mozgással, saját szavakkal. Ezeket később fokozatosan segítünk egyre pontosabbá, szakszerűbbé tenni. Ez támogatja a matematika nyelvének megértését, a matematikai szövegalkotást, ami elengedhetetlen a matematikai gondolkodáshoz, a valóságos problémákat leíró matematikai modellek megalkotásához. A matematika nyelvének megfelelő alkalmazása a matematikai szókincs ismeretét, valamint a nyelvtani kapcsolatok helyes értését és használatát jelenti, amiket szintén alsó tagozaton alapozunk.

A digitális kompetenciák: A tanuló a digitális eszközöket már ebben a nevelési-oktatási szakaszban is a tanulás, gyakorlás szolgálatába állítja, amikor egyszerű matematikai jelenségeket figyel meg számológépen, vagy számítógépes fejlesztő játékokat használ a műveletek, a problémamegoldás gyakorlására.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A matematikai gondolkodás fejlesztése szempontjából kiemelt szerepe van a logikai, a stratégiai és a véletlennel kapcsolatos játékoknak. Alsó tagozaton évfolyamonként spirálisan visszatérnek ugyanazok a témakörök, újabb elemekkel bővülve. Bizonyos tevékenységeket újra és újra elvégzünk, egyrészt azért, mert ez segíti az analógiák épülését, másrészt mert lehetőséget nyújt a kapcsolódási pontok keresésére, megértésére a matematika különböző területei és ismeretei között. Kiemelt szerepe van az alkotó gondolkodás fejlesztésének, ugyanis a gyermek azt érti meg, amit meg is alkot. Az alkotás segít, hogy a tanuló értve tudja megalkotni maga számára az új fogalmakat, beágyazva a formálódó fogalmi rendjébe.

Fontos, hogy egy-egy témakört, problémát, ismeretet több oldalról, sokrétűen és mind szemléletükben, mind matematikai tartalmukban egyaránt változatos eszközök használatával, tevékenységeken keresztül közelítsünk meg. Ez segíti, hogy a gondolkodás rugalmas maradjon, valamint a fogalmak és ezek egymás közti viszonyai, összefüggései igazán megértésre kerüljenek, elmélyüljenek.

Az ismeretek, fogalmak elmélyülését segíti az analógiás gondolkodás is, mely a felismert törvényszerűségeket alkalmazza hasonló vagy egészen más területeken. Ennek fejlesztése is

fontos feladat az egyes témakörökben: a bővülő számkör fejben és írásban végzett műveletei során, a szabályjátékok kapcsán, a méréseknél, egyszerű és gondolkodtató szöveges feladatok különbözőképpen megfogalmazott problémáiban, térben és síkban végzett alkotásoknál, illetve mindezen területek összekapcsolásakor. A tanulók a sokféle formában megjelenő közös jegyek alapján alakítják ki a fogalmak belső reprezentációját, ezért alsó tagozaton nem szerepelnek megtanulandó matematikai definíciók a tananyagban. A konkrét tevékenységek csak lassan válnak belsővé, gondolatívá. Ennek kialakulásához megfelelő időt kell biztosítani, ami egyénenként eltérő lehet, és ritkán zárul le alsó tagozatban. A tanulók a tanórán hallott kifejezéseket először megértik, majd később maguk is helyesen használják azokat. A kerettantervben azok a fogalmak szerepelnek, amelyek helyes alkalmazását elvárjuk a tanulóktól, de a meghatározását nem.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: Alsó tagozaton a matematikai fejlesztés fontos eszköze a játék, mely a személyiségfejlesztő és közösségépítő hatása mellett élvezetes módot kínál minden témakörnél a problémafelvetésre, problémaelemzésre, problémamegoldásra és a gyakorlásra.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A matematika olyan tudomány, amely összeköti a különböző kultúrákat. A tanuló megismeri a gondolkodás logikai felépítésének eleganciáját, a matematikának a természethez, a művészetekhez és az épített környezethez fűződő viszonyát.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A problémafelvetés és -megoldás során a tanuló maga fedezi fel a megoldáshoz vezető utat, megtapasztalja, hogy több lehetséges megoldási út is van. A különböző megoldási lehetőségek keresése fejleszti a gondolkodás rugalmasságát és az új ötletek megalkotásának képességét.

Az alsó tagozaton a témaköröket nem lehet élesen, órákra lebontva elkülöníteni. Az egyes témakörök egymást erősítik, kiegészítik, magyarázzák. A matematikatanítás így lesz igazán komplex. Minden órának szerves része a különféle problémák felvetése. A halmazok képzése, vizsgálata minden témakört áthat. Minden órán lehet számolást gyakorolni, szöveges feladatot megoldani, játékos formában, néhány percben. A gyerekek életkori sajátosságaihoz igazodik a gyakori tevékenységváltás, és ez egyszerre több témakört is érinthet. A javasolt minimális óraszám tehát nem jelenti azt, hogy a témakört egymás utáni órákon kell feldolgozni, és azt sem, hogy az adott óraszám alatt egy-egy témakör lezárásra kerül. Az egyes témaköröknél megjelenő javasolt minimális óraszám inkább csak a tananyagelosztás időbeli arányaira igyekszik rámutatni, ugyanakkor nem jelöli ki az egyes témakörök fontossági sorrendjét. Azonban azoknál a témaköröknél, ahol kifejezetten fontosnak tartottuk, hogy minden órának részét képezzék, ott a javasolt óraszám mellett külön is feltüntettük

1–2. évfolyam

heti 4+1 óra

Az 1. osztály első félévét a matematikatanulás területén is előkészítő időszaknak tekintjük. Így biztosítható az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése, így adódik lehetőség a más-más óvodából érkező tanulók alapos megfigyelésére, képességeik feltérképezésére. Az előkészítő szakasz megnyújtásával lehetőség nyílik a pszichikus és kognitív funkciók fejlesztésére, megerősítésére, ami által a hátrányokkal induló tanulók is sikeresen felzárkózhatnak.

Az előkészítő időszak félévében is megjelenhetnek jelek és egyedi számok, számjelek, elkezdődhet a szám- és műveletfogalom előkészítése összehasonlításokkal, meg- és leszámolásokkal, mondókázásokkal, változások megfigyelésével. A tanulók érettségéhez, képességeihez igazodó differenciált tanítási, értékelési módszerek megválasztásával valósul meg a tervezés, melyben a differenciált fejlesztés, a többség mellett a lemaradók és a tehetségesebbek gondozása egyaránt teret kap. A differenciálás egyik lehetséges módja a

digitális eszközökön való játék és feladatmegoldás vagy a hosszabb ideig biztosított eszközhasználat.

Első osztályban az óvodából érkező gyermekek könnyebb, fokozatosabb beilleszkedését segíti a 45 perces órák, az előre megírt tanmenetek rugalmas kezelése, a tanulók igényeinek, fejlődési tempójának megfelelően alakított és alakítható napirend. A tanítók rövidebb időintervallumonként váltanak a különböző jellegű tevékenységek között, ami a tanulók figyelmének hatékonyabb kihasználását is lehetővé teszi.

A további teendőket, még a második osztály végére előirányzott tanulási eredmények elérésének útját és megvalósítását is, a cselekedtetés módszere vezérli. A kisgyerek a konkrét tárgyi tevékenységek során szerzett tapasztalatai alapján alakít ki belső reprezentációkat. A tevékenységekben szereplő tárgyi valóság képezi az absztrakt fogalmak tartalmát, és az ott átélt kapcsolatok alapozzák meg a fogalmak rendszerét. A saját testi mozgások, a hétköznapi életben előforduló tárgyak, dolgok és a már régóta rendelkezésre álló matematikai eszközök (például: logikai készlet, színes rudak) felhasználása megfelelő támaszt nyújtanak a cselekvő tapasztalatra épülő tanítás-tanulás megvalósításában.

Ebben az időszakban történik meg minden témakör alapozása. Fontos, hogy ezek az alapok nagyon szilárdak legyenek, ezért a fő hangsúly a megértésen, fejlesztésen van, nem pedig a számonkérésen. Nem baj, ha még lassúbb a számolás, ha a tanuló még nem ismeri fel az összefüggéseket, segítő jelenlétével a tanító biztosítani tudja az előrehaladást. A fejben számolás egyes lépéseinek megértéséhez alkalmazott eszközök használatát engedhetjük addig, ameddig az eljárások értő, automatikus használata ki nem alakul.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata	8
Rendszerezés, rendszerképzés	8
Állítások	8
Problémamegoldás	8
Szöveges feladatok megoldása	11
Szám és valóság kapcsolata	19
Számlálás, becslés	12
Számok rendezése	12
Számok tulajdonságai	18
Számok helyi értékes alakja	10
Mérőeszköz használata, mérési módszerek	20
Alapműveletek értelmezése	20
Alapműveletek tulajdonságai	16
Szóbeli számolási eljárások	20
Fejben számolás	18
Alkotás térben és síkon	8
Alakzatok geometriai tulajdonságai	12
Transzformációk	6
Tájékozódás térben és síkon	8
Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése	18
Adatok megfigyelése	6
Valószínűségi gondolkodás	6
Ismétlés, gyakorlás, felzárkóztatás, tehetséggondozás	88
Összes óraszám:	272

TÉMAKÖR: Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata**ÓRASZÁM: 8 óra***A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!***TANULÁSI EREDMÉNYEK****A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

- ❖ megkülönböztet, azonosít egyedi konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket;
- ❖ játékos feladatokban személyeket, tárgyakat, számokat, formákat néhány meghatározó tulajdonsággal jellemez;
- ❖ tudatosan emlékezetébe vési az észlelt tárgyakat, személyeket, dolgokat, és ezek jellemző tulajdonságait, elrendezését, helyzetét;
- ❖ válogatásokat végez saját szempont szerint személyek, tárgyak, dolgok, számok között;
- ❖ felismeri a mások válogatásában együvé kerülő dolgok közös és a különválogatottak eltérő tulajdonságát;
- ❖ folytatja a megkezdett válogatást felismert szempont szerint;
- ❖ személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező összes elemet;
- ❖ azonosítja a közös tulajdonsággal rendelkező dolgok halmazába nem való elemeket;
- ❖ megnevezi egy adott tulajdonság szerint ki nem válogatott elemek közös tulajdonságát a tulajdonság tagadásával;
- ❖ barkochbázik valóságos és elképzelt dolgokkal is, kerüli a felesleges kérdéseket;
- ❖ halmazábrán is elhelyez elemeket adott címkék szerint;
- ❖ adott, címkékkel ellátott halmazábrán elhelyezett elemekről eldönti, hogy a megfelelő helyre kerültek-e; a hibás elhelyezést javítja;
- ❖ talál megfelelő címkéket halmazokba rendezett elemekhez;
- ❖ megfogalmaz adott halmazra vonatkozó állításokat; értelemszerűen használja a „mindegyik”, „nem mindegyik”, „van köztük...”, „egyik sem...” és a velük rokon jelentésű szavakat;
- ❖ két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg;
- ❖ két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat;
- ❖ megfogalmazza a halmazára egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;
- ❖ megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Tárgyak, dolgok felismerése különféle érzékszervekkel, más érzékszervek kizárásával, például csak hallással, csak tapintással
- ❖ Tárgyak, dolgok tulajdonságainak felismerése különféle érzékszervekkel, mások kizárásával
- ❖ Két vagy több dolog különbözőségének és azonosságának felismerése egy vagy több szempont alapján
- ❖ Közös tulajdonságok megfigyelése személyeken, tárgyakon, képeken, alakzatokon, jeleken
- ❖ A tulajdonságok változásának felismerése
- ❖ Rész-egész viszonyának vizsgálata tevékenységekkel
- ❖ Adott elemek válogatása választott vagy megadott szempont szerint

- ❖ Elkezdett válogatás során létrejövő halmazelemek közös tulajdonságának felismerése, megnevezése; címkézés, a válogatás folytatása
- ❖ Megadott elemek egy tulajdonság szerinti kétfelé válogatása; a logikai „nem” használata a tulajdonság tagadására
- ❖ Halmazok képzése tagadó formában megfogalmazott tulajdonság szerint, például *nem piros*
- ❖ Konkrét tárgyak, készletek elemeinek halmazokba rendezése mozgásos tevékenységgel
- ❖ Elemek elhelyezése halmazábrában
- ❖ Tulajdonságok alapján igaz állítások megfogalmazása

FOGALMAK

tulajdonság, azonos, különböző, logikai „nem”

TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ „Mi változott?” játék tanulókon, tárgyakon, „Nézd csak! Mi változott?” kártyakészleten történő változtatások megfigyelése
- ❖ „Varázsszákból” kívánt tulajdonságú plüssállat, forma, logikai lap, tapintható számjegy, betű kiválasztása
- ❖ Activity-típusú játék különféle témakörökben mutogatással, rajzolással, körülírással
- ❖ „Repül a..., repül a...” játék közös tulajdonság megfigyeléséhez
- ❖ Játék tanító által készített 3, 4 ábrás kártyakészlettel, tananyaghoz igazított tartalommal
- ❖ Játék tanító által készített logikai kártyacsomaggal
- ❖ „Kapuőr” útválasztó játék például: mozgással, logikai készletek elemeivel, számokkal, formákkal
- ❖ Logikai lapokból „kígyó” készítése, a szomszédos elemek között 1-2-3-4 eltérő tulajdonsággal
- ❖ Táblás stratégiai játék, logikai lapokkal
- ❖ Tanulók, tárgyak válogatása hulahoppkarikán belülre és kívülre
- ❖ Átlátszó dobozokba logikai készlet elemeinek válogatása; részhalmazra vezető válogatás esetén a dobozok egymásba helyezése tanulói ötlet alapján

TÉMAKÖR: Rendszerezés, rendszerképzés

ÓRASZÁM: 8 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ barkochbázik valóságos és elképzelt dolgokkal is, kerüli a felesleges kérdéseket;
- ❖ két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg;
- ❖ felsorol elemeket konkrét halmazok közös részéből;
- ❖ megfogalmazza a halmazábra egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;
- ❖ keresi az okát annak, ha a halmazábra valamelyik részébe nem kerülhet egyetlen elem sem;
- ❖ adott elemeket elrendez választott és megadott szempont szerint is;

- ❖ sorba rendezett elemek közé elhelyez további elemeket a felismert szempont szerint;
- ❖ két, három szempont szerint elrendez adott elemeket többféleképpen is; segédeszközként használja a táblázatos elrendezést és a fadiagramot;
- ❖ megkeresi egyszerű esetekben a két, három feltételnek megfelelő összes elemet, alkotást;
- ❖ megfogalmazza a rendezés felismert szempontjait;
- ❖ megkeresi két, három szempont szerint teljes rendszert alkotó, legfeljebb 48 elemű készlet hiányzó elemeit, felismeri az elemek által meghatározott rendszert.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Saját eszközök, felszerelések számbavétele és rendben tartása
- ❖ Barkochbázás konkrét dolgok kirakásával
- ❖ Barkochbázás során felesleges kérdések kerülése, felismerése
- ❖ Adott halmaz elemeinek rendszerezése a tanító irányításával
- ❖ Különböző logikai készletek esetén (teljes rendszert alkotó legfeljebb 24 elemnél) a hiány felismerése a rendszerező tevékenység elvégzése után
- ❖ Feltételeknek megfelelő alkotások felsorolása egyszerű esetekben: két feltétel esetén, kis elemszámú problémánál

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ „Elvitte a szarka” játék: hiányzó elem megtalálása rendszerezés segítségével
- ❖ Barkochba játék különböző logikai készleteken többféle szabály szerint, például egyszerű barkochba, fordított barkochba, barkochba két elem egyszerre történő kitalálására, kapcsolati barkochba; ezek mindegyikének kipróbálása hazudósan is
- ❖ „Királyos” játék logikai lapokkal párban: egy kiválasztott elem jelképezi a királyt; az egyik játékos olyan lapot választ, ami a királytól két tulajdonságban tér el, a másik játékosnak olyan lapot kell választania, ami a királytól és a társa által választott laptól is két-két tulajdonságban tér el; a következő körben szerepcsere; veszít, aki nem tud rakni
- ❖ Két szempont szerint elemek táblázatba rendezése, hiányzó elem megtalálása
- ❖ Öltöztethető papírbaba különböző öltözékeinek kirakása
- ❖ Többgombócos fagyaltok összeállítása színes korongokkal
- ❖ Különböző „vonatok” kirakása megadott színes rudakból
- ❖ Adott feltételeknek megfelelő építmények, szőnyegek színes rúddal
- ❖ Piros-fehér-zöld csíkokból 3 sávú zászlók összeállítása
- ❖ Táncpárok, kézfogások szituációs játékokkal

TÉMAKÖR: Állítások

ÓRASZÁM: 8 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis;
- ❖ megfogalmaz adott halmazra vonatkozó állításokat; értelemszerűen használja a „mindegyik”, „nem mindegyik”, „van köztük...”, „egyik sem...” és a velük rokon jelentésű szavakat;
- ❖ megfogalmazza a halmazára egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;
- ❖ tudatosan emlékezetébe vés szavakat, számokat, utasítást, adott helyzetre vonatkozó megfogalmazást;
- ❖ hiányos állításokat igazzá tevő elemeket válogat megadott alaphalmazból;
- ❖ egy állításról ismeretei alapján eldönti, hogy igaz vagy hamis;
- ❖ ismeretei alapján megfogalmaz önállóan is egyszerű állításokat;
- ❖ példákat gyűjt konkrét tapasztalatai alapján matematikai állítások alátámasztására.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Konkrét tevékenységekhez kapcsolt köznyelvi és matematikai tartalmú kijelentések, állítások megfogalmazása adott helyzetről, személyekről, tárgyakról, dolgokról, képről, történelemről, összességekről szabadon és irányított megfigyelések alapján
- ❖ Konkrét, megfigyeléssel ellenőrizhető állítások igazságának eldöntése
- ❖ Egyszerű, lezárt hiányos állítások igazságának megítélése
- ❖ Egyszerű hiányos állítások kiegészítése igazzá vagy tévessé konkrét elemek, elempárok nevének, jelének behelyettesítésével, például személyek, tárgyak, színes rudak, formák

FOGALMAK

igaz-hamis

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ „Telefonos” játék párban vagy csoportban: az egyik játékos elkészít egy alkotást (tárgyakból, színes rudakból, alakzatokból, számokból) úgy, hogy más ne láthassa; ezután az alkotásról mond mondatokat, ami alapján a többieknek is ugyanazt kell létrehozniuk; lehet kérdezni, ha nem elegendő a megadott információ; ha mindenki kész, ellenőrzik az alkotásokat
- ❖ „Rontó” játék: logikai lapokból, számokból, formákból alkotott kiinduló halmaz elemeire igaz állítás megfogalmazása, ennek elrontása egy új elemmel, majd új igaz állítás megfogalmazása az új halmazra, és így tovább
- ❖ „Jancsi bohóc azt mondja, hogy...” játék: állítások értékelése tárcsával, például zöld (mosolygós fej), ha igaz, piros (szomorú fej), ha hamis
- ❖ „Mi kerülhet a dobozba?” játék: egy hiányos állítás változója egy doboz, amibe tárgyakat helyezve egészítjük ki a mondatot, majd döntünk az állítás igazságáról
- ❖ „Foltozós” feladat: lyukas papírcsíkon hiányos állítás, például „A hmm-hmm-nek négy lába van”; ha úgy helyezzük a papírcsíkot, hogy a lyukon keresztül egy kutya képe látszik, akkor igaz az állítás, ha egy rigó képe látszik, akkor hamis

TÉMAKÖR: Problémamegoldás

ÓRASZÁM: 8 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ a tevékenysége során felmerülő problémahelyzetben megoldást keres;
- ❖ kérésre, illetve problémahelyzetben felidézi a kívánt, szükséges emlékképet;
- ❖ megfogalmazott problémát tevékenységgel, megjelenítéssel, átfogalmazással értelmez;
- ❖ az értelmezett problémát megoldja;
- ❖ a problémamegoldás során a sorrendben végzett tevékenységeket szükség szerint visszafelé is elvégzi;
- ❖ megoldását értelmezi, ellenőrzi;
- ❖ kérdést tesz fel a megfogalmazott probléma kapcsán;
- ❖ tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetési szöveges feladatokat;
- ❖ egy- és többszemélyes logikai játékokban döntéseit mérlegelve előre gondolkodik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Hétköznapi helyzetekben, tevékenységek során felmerülő problémahelyzetben megoldás keresése
- ❖ Megfogalmazott probléma értelmezése tevékenységgel, megjelenítéssel
- ❖ Tevékenységgel, megjelenítéssel értelmezett probléma megoldása
- ❖ Egy- és kétlépéses cselekvéssor, művelet sor elvégzése visszafelé is
- ❖ Ismert problémák, feladatok megoldása változatos formákban
- ❖ Részvétel egy- és többszemélyes logikai játékokban

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ „Boltos” játék frontálisan irányítva vagy párban vagy csoportban: a tanító egy bolt kirakatát rendez be (valós tárgyakkal vagy képekkel), és megadja a termékek árait; a tanulók a kirakatot nézve vizsgálják a termékeket és azok árait, boltost és vevőt választanak, vásárolnak játékpénzsekkel, adott feltételnek megfelelő különféle kifizetéseket gyűjtenek
- ❖ Útvonal keresése térbeli és síkbeli labirintusokban
- ❖ Problémák lejátszása szerepjátékként, bábokkal, eszközökkel, például „kecske-farkas-káposzta”; „öntögetések”; „helycserélések”
- ❖ Origamik készítése
- ❖ Visszaemlékezés korábbi történetek egymásutánosságára a tanulók saját élményeivel kapcsolatban, játékok során vagy például az „Én elmentem a vásárba” című dal éneklésével
- ❖ Cselekvéssor visszafelé lejátszása, például: megfordítható napi tevékenységek végzése oda-vissza, útvonalak bejárása, visszatalálás
- ❖ Láncmesék lejátszása
- ❖ Mesékben valamely cselekvés, körülmény változtatása esetén a következmények átgondolása: „Mi lenne, ha ...”; Kalandválasztós történetek, például: Varró Dániel: Leprikónok átka
- ❖ Művelet sor lejátszása sorba állított dobozokba apró tárgyak pakolásával, majd a művelet sor lejátszása visszafelé
- ❖ Egyszerűbb táblás logikai, stratégiai játékok; kártyajátékok

- ❖ Logikai rejtvenyek egyszerűbb feladványai, például: sudoku (kisebb méretű, állatokkal, növényekkel...), Lakótelepi panorama, futoshiki (több-kevesebb sudoku), binary sudoku

TÉMAKÖR: Szöveges feladatok megoldása

ÓRASZÁM: 11 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ értelmezi, elképzei, megjeleníti a szöveges feladatban megfogalmazott hétköznapi szituációt;
- ❖ szöveges feladatokban megfogalmazott hétköznapi problémát megold matematikai ismeretei segítségével;
- ❖ tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetési, szöveges feladatokat;
- ❖ megkülönbözteti az ismert és a keresendő (ismeretlen) adatokat;
- ❖ megkülönbözteti a lényeges és a lényegtelen adatokat;
- ❖ az értelmezett szöveges feladathoz hozzákapcsol jól megismert matematikai modellt;
- ❖ a megválasztott modellen belül meghatározza a keresett adatokat;
- ❖ a modellben kapott megoldást értelmezi az eredeti problémára; arra vonatkoztatva ellenőrzi a megoldást;
- ❖ választ fogalmaz meg a felvetett kérdésre;
- ❖ önállóan értelmezi a hallott, olvasott matematikai tartalmú szöveget;
- ❖ nyelvi szempontból megfelelő választ ad a feladatokban megjelenő kérdésekre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Elmondott történet, helyzet értelmezése közösen eljárásal; megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal
- ❖ Elmondott szöveges feladatok értelmezése közösen eljárásal, megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal tanítói segítséggel
- ❖ Szöveges feladatok olvasása, értelmezése, eljárása, megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal tanítói segítséggel
- ❖ Szöveges feladatok megoldása a megjelenítésekről történő leolvasással
- ❖ Adatok gyűjtése, lényeges adatok kiemelése tanítói segítséggel
- ❖ Kérdés értelmezése, a keresendő adatok azonosítása tanítói segítséggel
- ❖ Adatok és azok kapcsolatainak megjelenítése valamilyen egyszerűsített rajz, matematikai modell segítségével, például művelet, nyíldiagram, halmazábra, sorozat tanítói segítséggel
- ❖ Ismeretlen adatok meghatározása a modellen belül
- ❖ Megoldás értelmezése az eredeti problémára, és ellenőrzés a szöveg szerinti szituációban
- ❖ Nyelvileg és matematikailag helyes válasz megfogalmazása
- ❖ Egy-, kétlépéses alpműveletekkel leírható szöveges feladatok megoldása tanítói segítséggel
- ❖ Szöveges feladatok alkotása hétköznapi szituációkhoz, képekhez, képpárokhoz, adott matematikai modellhez, számfeladathoz

FOGALMAK

szöveges feladat, adat, ismeretlen adat, információ, ellenőrzés, szöveges válasz

Javasolt tevékenységek

- ❖ Beszélgetés, történetmesélés eseményképekről, ábrákról szabadon és egy-egy részletre fókuszálva is
- ❖ Relációs szókincs fejlesztése konkrét megjelenítéssel, például: „Ki az idősebb?“, „Kinek van kétfővel több ceruzája?“, „Hány gombóc fagyit tudunk megenni összesen?“
- ❖ Adott szituációt leíró minél több mondat gyűjtése csoportban, például „A bal kezemben 2-vel több ceruza van, mint a jobb kezemben“, „A jobb kezemben 2-vel kevesebb ceruza van, mint a bal kezemben“, „Ha a jobb kezembe még 2 ceruzát veszek, akkor ugyanannyi lesz, mint a bal kezemben“, „Ha a bal kezemből leteszek 2 ceruzát, akkor ugyanannyi lesz, mint a jobb kezemben“
- ❖ Szöveges feladatról készült ábrák, rajzok összehasonlítása, értékelése; praktikus, de az értelmezést segítő ábrák gyűjtése
- ❖ „Feladatküldés”: csoportonként adott modellhez szöveges feladat alkotása, a feladat továbbadása másik csoportnak, akik visszaküldik a megoldást; a feladatírók ellenőrzik

TÉMAKÖR: Szám és valóság kapcsolata

ÓRASZÁM: 19 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ összehasonlítja véges halmazokat az elemek száma szerint;
- ❖ ismeri két halmaz elemeinek kölcsönösen egyértelmű megfeleltetését (párosítását) az elemszámok szerinti összehasonlításra;
- ❖ helyesen alkalmazza a feladatokban a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmakat 10 000-es számkörben;
- ❖ helyesen érti és alkalmazza a feladatokban a „valamennyivel” több, kevesebb fogalmakat;
- ❖ érti és helyesen használja a több, kevesebb, ugyanannyi relációkat halmazok elemszámával kapcsolatban, valamint a kisebb, nagyobb, ugyanakkora relációkat a megismert mennyiségekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő, terület, pénz) kapcsolatban 10 000-es számkörben;
- ❖ használja a kisebb, nagyobb, egyenlő kifejezéseket a természetes számok körében;
- ❖ helyesen használja a mennyiségi viszonyokat kifejező szavakat, nyelvtani szerkezeteket;
- ❖ megfelelő szókincsset és jeleket használ mennyiségi viszonyok kifejezésére szóban és írásban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ kis darabszámokat ránézésre felismer többféle rendezett alakban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Mennyiségek (hosszúság, tömeg, terület, űrtartalom, idő, pénz) összemérése, összehasonlítása: kisebb, kevesebb, nagyobb, több, ugyanakkora, ugyanannyi

- ❖ A mennyiség, darabszám megmaradásának érzékszervi tapasztalatok során történő tudatosítása
- ❖ Halmazok elemszám szerinti összehasonlítása párosítással (egy-egy értelmű leképezéssel): több, kevesebb, ugyanannyi relációk felismerése, megnevezése 100-as számkörben
- ❖ Mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal vagy a $<$, $>$, $=$ jelekkel
- ❖ Szám jelének hozzákapcsolása az ugyanannyi viszonyban lévő mennyiségekhez 100-as számkörben
- ❖ A mennyiségi viszonyok kifejezésére szolgáló szavak, jelek értéke és használata szóban és írásban
- ❖ Számok tulajdonságainak vizsgálata cselekvő tapasztalatszerzés alapján
- ❖ Kis darabszámok felismerése összkép alapján ránézésre többféle rendezett alakban
- ❖ Számképek felismerése többfelé bontott alakban is 20-ig
- ❖ Számok többfelé bontása 20-ig
- ❖ Tapasztalatszerzés a 100-as számkör számainak mérőszámként való megjelenéséről (például: 28 dl, 28 l, 28 kg; 64 tízes számszomszédjai, 64 cm, 60 cm-nél nagyobb és 70 cm-nél kisebb mennyiség; tízes csoportosítás érzékeltetése kirakással: 64 cm az 6 narancssárga rúd és 4 fehér kis kocka hosszúságú)

FOGALMAK

kisebb, nagyobb, ugyanakkora, több, kevesebb, ugyanannyi, párosítás, bontás

TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Relációs szókincs fejlesztése konkrét megjelenítéssel, például „Ki a magasabb?“, „Melyik ceruza hosszabb?“, „Melyik színes rúd rövidebb a kisujjadnál?“
- ❖ Érzékszervi tapasztalatok gyűjtése mennyiségekről, darabszámokról, például „Bal kezedbe fogd a sötétkék rudat, csukott szemmel keress nála hosszabbat, rövidebbet, ugyanolyan hosszút!“, „Csukott szemmel dönts el, melyik fonal hosszabb, melyik vastagabb!“, „Melyik zsákban van több gesztenye?“, „Csukott szemmel, hallás alapján dönts el, hogy melyik zsákba ejtettem több gesztenyét!“
- ❖ „Pénzcsörgető”: a gyerekek csukott szemmel hallgatják, ahogy egy tálba pénzürméket ejtünk; „Mennyi a tálban lévő pénzürmék összege?“, „Milyen értékű pénzeket csörgettünk, ha összesen 15 Ft van a tálban?“
- ❖ „Helyi értékes pénzcsörgető”: különböző hangot adó tálakba ejtjük az érméket; az egyeseket az egyik tálba, a tízeseket a másikba, tetszőleges sorrendben
- ❖ Mennyiség megmaradásának vizsgálata, például különböző alakú üvegekbe öntögetéssel
- ❖ Darabszám megmaradásának vizsgálata, például ugyanannyi korong sűrűn egymás mellett és széthúzva; ugyanannyi korong rendezetlen és rendezett alakzatban
- ❖ Mennyiségekkel, darabszámokkal kapcsolatos megfigyelések párosítással, összeméréssel a környezetünkben, például „Miből van több? Székből vagy gyerekből? Széklábból vagy asztallábból?“, „Jut-e mindenkinek lufi, pohár, szívószál, csákó?“, „Melyik sál hosszabb?“
- ❖ Párkereső (2-es, 3-as, 4-es pár) valahányasával előre becsomagolt apró tárgyakkal, az „ugyanannyik” elnevezése
- ❖ „Keveredj! Állj meg! Csoportosulj!” játék
- ❖ Játék „pöttyöskártyával”, például memóriajáték többféle szabállyal (párt alkot az azonos számosságú, kettő különbségű, együtt 10-et adó)
- ❖ Játék dominókkal, például csapni kell arra, amelyiken összesen 7 pötty van
- ❖ Gyorsolvasások tárgyképekkel, „pöttyöskártyákról“

- ❖ Lufik számának bontása két csapat között a lufik ütögetésével: két csapat a saját térfeléről lufikat ütöget a másik csapat térfelére; tapsra leállnak, megszámlálják, melyik térfélen hány lufi van
- ❖ „Bontó gép” készítése sajtos és fogkrémes dobozból: a felső nyílásán bedobott apró tárgyakkal (például babszemekkel) megjelenített számot a belsejében lévő elválasztók segítségével felbontja kisebb számokra
- ❖ „Korongforgatás”: belső kép kialakítása a számok kétfelé bontásáról, például 6 kék korong és 0 piros, jobb szélső korong megfordítása, 5 kék korong és 1 piros, és így tovább
- ❖ Szőnyegezések színes rudakkal

TÉMAKÖR: Számlálás, becslés

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ megszámlál és leszámllál; adott (alkalmilag választott vagy szabványos) egységgel meg- és kimér a 10 000-es számkörben; oda-vissza számlál kerek tízesekkel, százassal, ezresekkel;
- ❖ ismeri a következő becslési módszereket: közelítő számlálás, közelítő mérés, mérés az egység többszörösével; becslését finomítja újrabecsléssel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Meg- és leszámllálások egyesével
- ❖ Számlálás során az utolsó számnév hozzákapcsolása az összességhez
- ❖ Meg- és leszámllálások valahányasával, például kettesével, tízesével, ötösével, négyesével, hármassal oda-vissza 100-as számkörben eszközökkel (például: hétköznapi tárgyak, abakusz, pénz) és eszközök nélkül
- ❖ Tapasztalatszerzés darabszámok, mennyiségek becslésével kapcsolatban 100-as számkörben
- ❖ Becslés szerepének, korlátainak megismerése
- ❖ Becslés során a korábbi tapasztalatok és a becslendő mennyiség tulajdonságainak figyelembevétele
- ❖ Becslés ellenőrzése párosítással, összeméréssel
- ❖ Becslések értékelése

FOGALMAK

számlálás, becslés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Hétköznapi helyzetekben történő becslések, mérés számlálással, például „Hány lépés a tanteremtől az ebédlő?”, „Hány evőkanál egy tányér leves?”, „Hány harapással lehet megenni egy almát?”
- ❖ „Számfuttatás” játék oda-vissza, tetszőleges számról indítva, tetszőleges „lépéssel”, például 60-tól 6-osával visszafelé
- ❖ Oda-vissza számlálás közben periodikus mozdulatok, például taps elöl, taps fent, taps hátul, ugrás, dobantás

- ❖ „Lépj hozzám!” játékos feladat: a játékvezető a kör közepén áll, és egyesével kéri a játékosokat, hogy lépjenek hozzá egyforma lépésekkel, és fogjanak vele kezét, például „Anna, lépj hozzám 5 egyforma lépéssel!”, „Zsolt, lépj hozzám 24 egyforma lépéssel!”
- ❖ 12-es, 13-as... 16-os... 20-as gyűjtések; 30-nál nagyobb, de 100-nál kisebb darabszámú dolgok gyűjtése; 100-as gyűjtés apró tárgyakból leszámlálással és előreccsomagolt dolgok megszámlálásával
- ❖ Tevékenységek madzagra fűzött színes gyöngyökkel, például „Húzz külön adott számú gyöngyöt minél gyorsabban!”, „Készíts négy egyforma csoportot!”; a felfűzés lehet összevissza vagy kettesével, ötösével, ... csoportosítva, 10-es, 20-as, 100-as számkörben tetszőlegesen megválasztott számú gyönggyel
- ❖ Gyufaskatulyákban apró dolgok (például csavarok) számának becslése rázogatóssal

TÉMAKÖR: Számok rendezése

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ nagyság szerint sorba rendez számokat, mennyiségeket;
- ❖ megadja és azonosítja számok sokféle műveletes alakját;
- ❖ megtalálja a számok helyét, közelítő helyét egyszerű számegyenesen, számtáblázatokban, a számegyenesnek ugyanahhoz a pontjához rendeli a számokat különféle alakjukban a 10 000-es számkörben;
- ❖ megnevezi a 10 000-es számkör számainak egyes, tízes, százaz, ezres szomszédjait, tízesekre, százazokra, ezresekre kerekített értékét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Számok nagyság szerinti összehasonlítása bontott alakban is: melyik nagyobb, mennyivel nagyobb
- ❖ Mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal vagy a $<$, $>$, $=$ jelekkel
- ❖ Sorszámok ismerete, alkalmazása
- ❖ Számvonal, számegyenes alkotása, rajzolása, a számok helyének jelölésével 100-as számkörben
- ❖ Számegyenes irányának, egységének megadása két szám kijelölésével
- ❖ Leolvasások a számegyenesről
- ❖ Számok, műveletes alakban megadott számok (például: $2+3$; $10-3$; $20:2$, $5 \cdot 2$) helyének megkeresése a számegyenesen 100-as számkörben
- ❖ Számok, mennyiségek nagyság szerinti sorba rendezése
- ❖ Számok helyének azonosítása számtáblázatokban
- ❖ Számok helyének azonosítása 10×10 -es táblán (0–99-ig, valamint 1–100-ig)
- ❖ Számok változásának követése 10×10 -es táblán (0–99-ig, valamint 1–100-ig)
- ❖ Számok egyes, tízes szomszédainak ismerete, megnevezése 100-as számkörben

FOGALMAK

sorszám, számegyenes, számtábla, nagyobb, kisebb, növekedés, csökkenés, egyes számszomszéd, tízes számszomszéd

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Ugróiskolába tetszőleges számok írása, a számokon növekvő, majd csökkenő sorban végigugrálás
- ❖ Számok szemléltetéséhez, összehasonlításához, sorba rendezéséhez „élő számegyenes” létrehozása: a tanulók egy, a hátukra ragasztott számot képviselnek, és az értéküknek megfelelően foglalják el a helyüket növekvő vagy csökkenő sorrendben
- ❖ Számvonal alkotása, például különféle színű gyufaskatulyákból, gyöngyökből
- ❖ Korongszámegyenes készítése (pirosak és kék 5-ös vagy 10-es váltakozásban)
- ❖ Lépkedések különféle, változatosan alkotott számvonalakon
- ❖ Sorszámok alkalmazása versenyek eredményhirdetésekor
- ❖ Sorszámok húzása várakozáshoz, például ki hányadik sorát olvassa egy versnek
- ❖ Kukás játék: mindenki rajzol 5 négyzetet és egy kukát; számokat húznak például 1–20-ig számkártyákból; a húzott számot mindenki beírja valamelyik négyzetbe úgy, hogy a négyzetekben levő számok végül növekvő sorrendben legyenek; ha valaki nem tudja beírni a húzott számot, akkor az a szám megy a kukába; az győz, aki leghamarabb kitölti minden négyzetét
- ❖ Gyufaskatulyákon számok 0–10-ig, mindben annyi csavar, amelyik szám rá van írva; a számokat lefordítjuk, a skatulyák tömege, rázogatója segítségével rendezzük növekvő, csökkenő sorrendbe a számokat
- ❖ „Vigyázz6!” játék
- ❖ Lépkedések 10×10-es táblán, nevezetes irányok megfigyelése
- ❖ Üres 10×10-es táblán néhány megadott szám segítségével bizonyos helyek azonosítása
- ❖ Számbarkochba „valaminél nagyobb”, „valaminél kisebb” kérdések segítségével

TÉMAKÖR: Számok tulajdonságai

ÓRASZÁM: 18 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ számokat jellemez tartalmi és formai tulajdonságokkal;
- ❖ számot jellemez más számokhoz való viszonyával;
- ❖ ismeri a római számjelek közül az I, V, X jeleket, hétköznapi helyzetekben felismeri az ezekkel képzett számokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ helyesen írja az arab számjeleket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Számok kifejezése művelettel megadott alakokban, például: $7+8$, $21-6$, $3 \cdot 5$
- ❖ Párosítás és páratlanság fogalmának alapozása tevékenységgel: párosítással és két egyenlő részre osztással
- ❖ Hármásával, négyesével, ötösével... és 3, 4, 5... egyenlő darabszámú csoportból kirakható számok megfigyelése különféle eszközökkel végzett csoportosítások, építések során
- ❖ Háromszögszámok, négyzetszámok megfigyelése különféle eszközökkel végzett alkotások során

- ❖ Számok közti viszonyok megfigyelése, például: adott számnál nagyobb, kisebb valamennyivel, adott számnak a többszöröse
- ❖ Számok formai tulajdonságainak megfigyelése: számjegyek száma, számjegyek egymáshoz való viszonya
- ❖ Számok tartalmi, formai jellemzése, egymáshoz való viszonyuk kifejezése kitalálós játékokban
- ❖ Számjelek olvasása, írása

FOGALMAK

számjegy; egyjegyű, kétjegyű számok; páros, páratlan

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ „Bontó gép” készítése sajtos és fogkrémes dobozból
- ❖ Gyorsolvasási gyakorlatok meglévő kártyákról vagy a gyerekek saját készítésű számképeiről, pöttyöskártyáiról
- ❖ „Korongforgatás”
- ❖ Szőnyegezések színes rudakkal
- ❖ Shut the box típusú játék két kockával
- ❖ „Ország, város” játék: sorsolt számjegyekből az oszlopoknak megfelelő tulajdonságú számok előállítás
- ❖ Számjelek megjelenítése nagymozgásokkal, például számjel alakúra formázott kötélén végiglépkedés, locsolókannával az iskolaudvaron, ujjal írás zsemlemorzsaiba

TÉMAKÖR: Számok helyi értékes alakja

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ összekapcsolja a tízes számrendszerben a számok épülését a különféle számrendszerekben végzett tevékenységeivel;
- ❖ érti a számok ezresekből, százasokból, tízesekből és egyesekből való épülését, ezresek, százasok, tízesek és egyesek összegére való bontását;
- ❖ érti a számok számjegyeinek helyi, alaki, valódi értékét;
- ❖ helyesen írja és olvassa a számokat a tízes számrendszerben 10 000-ig.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Csoportosítások, beváltások valahánysával különféle eszközökkel, például apró tárgyakkal, tojástartóval, színes rudakkal, pénzekkel, abakusszal
- ❖ Mérések különböző egységekkel és többszöröseikkel
- ❖ Leltárak készítése az elvégzett tevékenységek alapján nem tízes számrendszerekben (főleg 3-asával, 4-esével, 2-esével való csoportosítást követően)
- ❖ Csoportosítások, beváltások tízesével különféle eszközökkel, például: apró tárgyak, tojástartó, építőkockák, pénzek, abakusz
- ❖ Leltárak készítése 10-esével történő csoportosítások, beváltások után
- ❖ Számok tízesekre és egyesekre bontott alakjainak előállítása és felismerése nem csak helyi érték szerint rendezett alakban

- ❖ Számok írása, olvasása számrendszeres, azaz helyi értékes alakjukban, 100-as számkörben

FOGALMAK

csoportosítás, beváltás, leltár, bontott alak, tízes, egyes

TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Adott számosságú apró dolog csomagolása csoportmunkában, az elkészült csomagolások alapján leltárkészítés
- ❖ Adott számosságú apró dolog csomagolása csoportmunkában hármásával, majd ugyanannyi csomagolása négyesével; a csomagolások alapján készült leltárak összehasonlítása
- ❖ Csomagolások leltárak alapján
- ❖ Csomagolások átlátszatlan és átlátszó csomagolással
- ❖ Csoportosítások rajzolt képeken
- ❖ Leltárak kiolvasása különböző csoportosítások (köztük tízesével is) után
- ❖ Játék logikai készlettel: csoportosítás, beváltás, gyűjtött vagyon összehasonlítása (6 háromszög ér 1 négyzetet, 2 négyzet 1 kört)
- ❖ Számországok pénzeinek csoportosítása, beváltása, leltározása, adott összeg kifizetése legkevesebb számú „érmével”, például petákokkal (1, 3, 9, 27), fityingekkel (1, 2, 4, 8, 16)
- ❖ Tevékenységek Dienes-készlettel
- ❖ Ismerkedés a szorobánnal

TÉMAKÖR: Mérőeszköz használata, mérési módszerek

ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ megbecsül, mér alkalmi és szabványos mértékegységekkel hosszúságot, tömeget, űrtartalmat és időt;
- ❖ helyesen alkalmazza a mérési módszereket, használ skálázott mérőeszközöket, helyes képzete van a mértékegységek nagyságáról;
- ❖ helyesen használja a hosszúságmérés, az űrtartalommérés és a tömegmérés szabványegységei közül a következőket: mm, cm, dm, m, km; ml, cl, dl, l; g, dkg, kg;
- ❖ ismeri az időmérés szabványegységeit: az órát, a percet, a másodpercet, a napot, a hetet, a hónapot, az évet;
- ❖ ismer hazai és külföldi pénzcímleteket 10 000-es számkörben;
- ❖ alkalmazza a felváltást és beváltást különböző pénzcímletek között;
- ❖ összeveti azonos egységgel mért mennyiség és mérőszáma nagyságát, összeveti ugyanannak a mennyiségnek a különböző egységekkel való mérésakor kapott mérőszámait;
- ❖ megméri különböző sokszögek területét különböző egységekkel;
- ❖ területet mér különböző egységekkel lefedéssel vagy darabolással;
- ❖ alkalmazza a felváltást és beváltást különböző pénzcímletek között;
- ❖ ismer a terület és kerület mérésére irányuló tevékenységeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Változatos mennyiségek érzékszervi összehasonlítása
- ❖ Változatos mennyiségek közvetlen összemérése
- ❖ Változatos mennyiségek összemérése közvetítő segítségével
- ❖ Mérési módszerek megismerése
- ❖ Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése választott alkalmi egységekkel, például: arasz, lépés, pohárnyi, kanálnyi, tenyérnyi
- ❖ Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése választott objektív egységekkel, például: pálcikák, színes rudak
- ❖ Tapasztalatszerzés a mennyiségről mint az egység többszöröséről
- ❖ Mérőszám fogalmának megértése
- ❖ Mennyiségek összehasonlítása; mennyivel nagyobb mennyiség, mennyivel kisebb mennyiség, hányszor akkora, hanyadrésze
- ❖ Különböző mennyiségek mérése ugyanazzal az egységgel; annak megfigyelése, tudatosítása, hogy a nagyobb mennyiséget több egység teszi ki, a kevesebb mennyiséget kevesebb egység teszi ki
- ❖ Azonos mennyiségek mérése különböző egységekkel; annak megtapasztalása, megfigyelése, hogy kisebb egységből több teszi ki ugyanazt a mennyiséget, nagyobb egységből kevesebb teszi ki ugyanazt a mennyiséget
- ❖ Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése szabványmértékegységek közül a következőkkel: cm, dm, m; dl, l; kg
- ❖ Hétköznapi tapasztalatok szerzése a szabványmértékegységek nagyságáról
- ❖ Skálázott mérőeszközök készítése alkalmi egységekkel, használata tanítói segítséggel
- ❖ Szabványos mérőeszközök használata
- ❖ Időbeli tájékozódás, időbeli periódusok megismerése; időbeli relációt tartalmazó szavak értelmezése
- ❖ Az időmérés egységeinek megismerése: óra, perc, másodperc
- ❖ Egész órák és percek leolvasása különféle analóg és digitális órákról
- ❖ Különböző hazai és külföldi pénzek címleteinek megismerése 100-as számkörben szituációs játékokban

FOGALMAK

összehasonlítás, mérés, mérőeszköz, mérőszám, mértékegység, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő, cm, dm, m, dl, l, kg, másodperc, perc, óra, nap, hét, hónap, év

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Különböző hangok összehasonlítása, például „Melyik hang hosszabb-rövidebb, magasabb-mélyebb, hangosabb-halkabb?”
- ❖ Különböző tömegű tárgyak, gyümölcsök, gesztenyék tömegének összehasonlítása érzésre két kézzel, majd ellenőrzése vállfamérleggel
- ❖ Vállfamérleg és színes rudak segítségével különböző tömegek összemérése, a kettő közti különbség meghatározása
- ❖ Hosszúság mérése arasszal, lépéssel, tyúklépéssel
- ❖ Hosszúság mérése egyforma pálcikákkal, egyforma színes rudakkal
- ❖ Mérőszalag készítése tenyér és ujj léptékekkel; színes rudak által meghatározott léptékekkel
- ❖ Skálázott mérőedény készítése pohárnyi víz és többszörösének kiméréséhez
- ❖ Mennyiségek becslése, majd a becslés ellenőrzése méréssel különböző objektív egységek esetén, például szakasz rajzolása, amelyik olyan hosszú, mint 2 világoskék rúd

- ❖ 1 perc becslése: mindenki becsukja a szemét, lehajtja a fejét, akkor nyitja ki a szemét, amikor úgy gondolja, hogy letelt az 1 perc
- ❖ Tapasztalatgyűjtés arról, hogy mire elég 1 perc, például hány szót vagy hány számot lehet leírni 1 perc alatt; mennyit ver a szívünk nyugalmi helyzetben, hányat lehet ugrani, mennyit ver a szívünk mozgás után 1 perc alatt

TÉMAKÖR: Alapműveletek értelmezése

ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ helyesen értelmezi a 10 000-es számkörben az összeadást, a kivonást, a szorzást, a bennfoglaló és az egyenlő részekre osztást;
- ❖ hozzákapcsolja a megfelelő műveletet adott helyzethez, történéshez, egyszerű szöveges feladathoz;
- ❖ értelmezi a műveleteket megjelenítéssel, modellezéssel, szöveges feladattal;
- ❖ helyesen használja a műveletek jeleit;
- ❖ megérti a következő kifejezéseket: tagok, összeg, kisebbítendő, kivonandó, különbség, tényezők, szorzandó, szorzó, szorzat, osztandó, osztó, hányados, maradék;
- ❖ szöveghez, valós helyzethez kapcsolva zárójelet tartalmazó műveletsort értelmez, elvégez;
- ❖ szöveges feladatokban a különböző kifejezésekkel megfogalmazott műveleteket megérti;
- ❖ szöveget, ábrát alkot matematikai jelekhez, műveletekhez.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ helyesen használja a műveletek jeleit;
- ❖ érti a szorzó- és bennfoglaló táblák kapcsolatát.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Összeadás és kivonás értelmezései darabszám és mérőszám tartalommal valóságos helyzetekben, tevékenységekkel, képpárokkal, képekkel, történetekkel
- ❖ Összeadás, kivonás értelmezése mint hozzáadás és elvétel
- ❖ Összeadás, kivonás értelmezése mint egyesítés, és mint az egészből az egyik rész meghatározása
- ❖ Összeadás, kivonás értelmezése mint összehasonlítás: valamennyivel kevesebb, valamennyivel több
- ❖ Kivonás értelmezése mint különbség kifejezése
- ❖ Szorzás értelmezése tevékenységekkel egyenlő tagok összeadásaként
- ❖ Többszörösök közötti kapcsolatok megértése a szorzás értelmezése alapján (pl. adott szám 4-szerese a számmal nagyobb az adott szám 3-szorosánál, adott szám 2-szeresének és 3-szorosának az összege a szám 5-szöröse)
- ❖ A szorzó- és bennfoglaló táblák felépítése összefüggéseik szerint: 2-5-10, 2-4-8, 3-6-9, 7
- ❖ Osztás mint bennfoglaló osztás és mint egyenlő részekre osztás értelmezése tevékenységekkel (például: szituációs játékok, különböző eszközökkel való kirakások)
- ❖ Maradékos bennfoglaló osztás értelmezése tevékenységek során

- ❖ Szorzás és a kétféle osztás kapcsolatának értelmezése tevékenységek során előállított képek, majd megadott ábrák alapján
- ❖ Egyenlővé tevés tevékenységekkel és számokkal
- ❖ Történésről, kirakásról, képről többféle művelet értelmezése, leolvasása, lejegyzése
- ❖ Műveletről kirakás, kép, szöveges feladat készítése; műveletek eljátszása, lerajzolása, szöveggel értelmezése
- ❖ Szöveges feladatokban a különböző kifejezésekkel megfogalmazott műveletek megértése tanítói segítséggel.

FOGALMAK

összeadás, kivonás, összeg, különbség, szorzás, bennfoglalás, egyenlő részekre osztás, művelet, egyenlővé tevés, többszörös

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Az összeadás, kivonás többféle értelmezésének lejátszása konkrét dolgokkal, például gyümölcsökkel, virágokkal, gesztenyékkel
- ❖ Összeadás, kivonás kirakása univerzális modellekkel (például ujjakkal), korongokkal, színes rudakkal
- ❖ Egyesítéses összeadás értelmezéséhez tárgyak mérése színes rudakkal, kupakokkal vállfamérlegen
- ❖ Hozzátevésees összeadás lejátszása játéktáblán való lépegetéssel
- ❖ Valós dolgok számának megállapítása szorzással, például azonos állatok lábainak száma
- ❖ Szorzat kirakása színes rudakkal, szorzat leolvasása mérőszalag segítségével
- ❖ Bennfoglaló osztás kirakása tárgyakkal, például ceruzák dobozolása vagy lufik osztogatása
- ❖ Egyenlő részekre osztás lejátszása, például süteményekkel, cukorkákkal, korongokkal
- ❖ „Feladatküldés”: műveletről rajz, szöveg készítése
- ❖ Összeadás, kivonás abakuszon, szorobánon

TÉMAKÖR: Alapműveletek tulajdonságai

ÓRASZÁM: 16 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ számolásaiban felhasználja a műveletek közti kapcsolatokat, számolásai során alkalmazza konkrét esetekben a legfontosabb műveleti tulajdonságokat;
- ❖ megold hiányos műveletet, műveletsort az eredmény ismeretében, a műveletek megfordításával is;
- ❖ alkalmazza a műveletekben szereplő számok (kisebbitendő, kivonandó és különbség; tagok és összeg; tényezők és szorzat; osztandó, osztó és hányados) változtatásának következményeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Műveleti tulajdonságok megfigyelése változatos tevékenységek alapján: tagok, tényezők felcserélhetősége, csoportosíthatósága; összeg, különbség szorzása, szorzat széttagolása; például: $9+62 = 62+9$; $25-17+5 = (25+5)-17$; $3 \cdot 9 = 3 \cdot 5 + 3 \cdot 4$

- ❖ A megértett műveleti tulajdonságok alkalmazása számolási eljárásokban, szöveges feladatokban, ellenőrzésnél
- ❖ Hiányos műveletek és műveletsorok megoldása az eredmény ismeretében a művelet megfordításával is 100-ig
- ❖ Műveletekben szereplő számok változtatása közben az eredmény változásának megfigyelése
- ❖ Műveletek közötti kapcsolatok megfigyelése és alkalmazása ellenőrzésnél

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Szőnyegezések színes rudakkal
- ❖ „Babos” játék összeadások és kivonások közti kapcsolatok megértéséhez, például a tanuló bal kezében 5 babszem van, jobb kezében 6; bal és jobb kéz egymás mellé téve „5+6 az ugyanannyi, mint 11”, a két kéz keresztbe téve „6+5 az 11”, a bal kéz hátra téve „11-5 az 6”, bal kéz visszahozása után a jobb kéz hátra téve „11-6 az 5”
- ❖ „Hajtogató” segítségével a szorzótáblákon belüli és a szorzótáblák közti összefüggések felfedezése: 10×10-es négyzetrács hajtogatása a vonalak mentén, például 6×8-as téglalap hajtogatása után, félbehajtással 3×8 vagy 6×4, majd újabb félbehajtással 3×4, 6×2 vagy 3×4
- ❖ Lépegetések számegyenesen, például 16-tól 35 lépés, 35-től 16 lépés
- ❖ Színes rudak egymás mellé fektetésével a tényezők felcserélhetőségének tapasztalása, például 7 lila rúd = 6 fekete rúd: egymás után vonalba („hosszúságuk” érzékeltetése) és egymás mellé szőnyegezve („területük” érzékeltetése)
- ❖ Négyzetrácson kertek bekerítése
- ❖ Műveletsor lejátszása egymás mellé állított dobozokba apró tárgyak pakolásával, majd a műveletsor visszafelé való lejátszása

TÉMAKÖR: Szóbeli számolási eljárások

ÓRASZÁM: 20 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ alkalmazza a számolást könnyítő eljárásokat;
- ❖ érti a 10-zel, 100-zal, 1000-rel való szorzás, osztás kapcsolatát a helyiérték-táblázatban való jobbra, illetve balra tolódással, fejben pontosan számol a 10 000-es számkörben a számok 10-zel, 100-zal, 1000-rel történő szorzásakor és maradék nélküli osztásakor;
- ❖ elvégzi a feladathoz szükséges észszerű becslést, mérlegeli a becslés során kapott eredményt;
- ❖ teljes négyjegyűek összegét, különbségét százasokra kerekített értékekkel megbecsüli, teljes kétjegyűek két- és egyjegyűvel való szorzatát megbecsüli.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Számolási eljárások a műveletek értelmezései alapján 100-as számkörben

- ❖ Számolási eljárások szám- és műveleti tulajdonságok felhasználásával 100-as számkörben
- ❖ Bontások és pótlások alkalmazása
- ❖ Számhoz számszomszédainak hozzáadása ($6+7=6+6+1=7+7-1$) és a nekik megfelelő kivonások elvégzése (13-6, 13-7)
- ❖ Tízestlépéses összeadás, kivonás bontások és 10-re pótlások alkalmazásával
- ❖ 10 és 20 közötti számok és egyjegyűek összeadása, kivonása a 10-nél kisebb számokra vonatkozó összeadással, kivonással való analógia alapján
- ❖ 100-as számkörben való összeadás, kivonás a 20-as számkörben tanultakkal való analógia alapján (tízesekre, egyesekre bontás felhasználásával)
- ❖ 9 (8, 7) hozzáadása, elvétele 10-1 (10-2, 10-3) alakban
- ❖ Különböző számolási eljárások megismerése és a tanuló számára legkézenfekvőbb kiválasztása, begyakorlása, például: $7+8=8+7=7+7+1=8+8-1=7+3+5=8+2+5=7+10-2$
- ❖ Szorzó- és bennfoglaló táblák belső összefüggéseinek és egymás közti kapcsolatainak alkalmazása számolások során, például: $6 \cdot 8 = 6 \cdot 5 + 6 + 6 + 6 = (6 \cdot 4) \cdot 2$; $8 \cdot 4 = (4 \cdot 4) \cdot 2$
- ❖ Szorzatok, hányadosok kiszámolása ismert szorzatokhoz való viszonyítással

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Mérőszalagon számok hozzáadása és elvétele színes rudak tetszőleges számhoz való hozzáillesztésével, például sötétkék színes rúddal 9 hozzáadása és elvétele; az analógiák megfigyelése
- ❖ Egyenlő tagok összeadása ujjak segítségével
- ❖ „Hány ujjadat fogom? Hány ujjadat nem fogom?” játékos feladat párban
- ❖ Számképek felidézése, számok különböző tagolásainak megválasztása számolási eljárások során
- ❖ Tojástartóval a 10-re pótlás és tízesátlépés lejátékozása
- ❖ Azonos művelet kapcsán a tanulók egyénileg alkalmazott számolási eljárásainak megfogalmazása, megosztása
- ❖ „Boltos játék”: csak kerek tízesekkel lehet fizetni, a boltos visszaad

TÉMAKÖR: Fejben számolás

ÓRASZÁM: 18 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ fejben pontosan összead és kivon a 100-as számkörben;
- ❖ emlékezetből tudja a kisegyszeregy és a megfelelő bennfoglalások, egyenlő részekre osztások eseteit a számok tízszereséig;
- ❖ érti a szorzó- és bennfoglaló táblák kapcsolatát;
- ❖ fejben pontosan számol a 100-as számkörben egyjegyűvel való szorzás és maradék nélküli osztás során;
- ❖ fejben pontosan számol a 10 000-es számkörben a 100-as számkörben végzett műveletekkel analóg esetekben.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Fejben számolás egyes lépéseinek megértése, begyakorlása eszközökkel; az eszközök szükség szerinti használata feladatok megoldása során
- ❖ Fejben számolás 20-as számkörben
- ❖ Összeadás és kivonás kerek tízesekkel a 100-as számkörben
- ❖ Összeadás és kivonás kerek tízesekkel és egyjegyűekkel a 100-as számkörben
- ❖ Összeadás és kivonás teljes kétjegyűekkel és egyjegyűekkel a 100-as számkörben
- ❖ Teljes kétjegyű számok összeadása és kivonása 100-as számkörben eszközökkel, például tojástartókkal, számtáblázatokkal, abakusszal, pénzzel
- ❖ Teljes kétjegyű számok összeadása és kivonása 100-as számkörben, fejben
- ❖ A szorzó- és bennfoglaló táblákon belüli kapcsolatok alapos megismerése, megértése tevékenységek, ábrák segítségével, és számolás a felfedezett összefüggések alkalmazásával
- ❖ A szorzó- és bennfoglaló táblák közti kapcsolatok alapos megismerése, megértése tevékenységek, ábrák segítségével, és számolás a felfedezett összefüggések alkalmazásával
- ❖ A 2-es, 5-ös, 10-es, 3-as, 4-es, 9-es szorzó- és bennfoglaló táblák eseteinek emlékezetből való felidézése tízszeresig
- ❖ A 6-os, 7-es, 8-as szorzó- és bennfoglaló táblák eseteinek kiszámolása valamilyen számolási eljárás segítségével fejben tízszeresig
- ❖ 100-as számkörben szorzatok, hányadosok kiszámolása ismert szorzatokhoz való viszonyítással

FOGALMAK

kerek tízes

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ „Boltos játék”
- ❖ „25 vagy semmi” játék párban
- ❖ „Számfuttatás” játék
- ❖ Láncszámolások
- ❖ Szorzat alapján a társnál lévő szám kitalálása: a szorzatot a csoport mondja a két játékosnál lévő egy-egy szám összeszorzásával, a saját tényezőnket ismerjük
- ❖ „Hajtogató”
- ❖ Egy képről többféle művelet olvasása
- ❖ 5-10, 2-4-8, 3-6 szorzótáblák közti kapcsolatok vizsgálata ujjak segítségével, például 4 gyerek bal kezén mutat 3 ujjat, majd 4 gyerek két kezén mutat 3-3 ujjat; az egyes mutatókról olvasások „számtannyelven”
- ❖ 5-10, 2-4-8, 3-6 szorzótáblák közti kapcsolatok vizsgálata korongok (vagy pénzek) kirakásával és azok tükrözésével különböző kiindulási helyzetekből, például két korong kirakása, tükörben látott korongok kirakása a tükör másik oldalára, az új kirakás tükrözése, és így tovább; az egyes helyzetekről olvasások „számtannyelven”

TÉMAKÖR: Alkotás térben és síkon

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ szabadon épít, kirak formát, mintát adott testekből, síklapokból;
- ❖ minta alapján létrehoz térbeli, síkbeli alkotásokat;
- ❖ sormintát, síkmintát felismer, folytat;
- ❖ alkotásában követi az adott feltételeket;
- ❖ testeket épít élekből, lapokból; elkészíti a testek élvázát, hálóját; testeket épít képek, alaprajzok alapján; elkészíti egyszerű testek alaprajzát;
- ❖ síkidomokat hoz létre különféle eszközök segítségével;
- ❖ alaklemez, vonalzót, körzőt használ alkotáskor;
- ❖ megtalálja az összes, több feltételnek megfelelő építményt, síkbeli kirakást;
- ❖ szimmetrikus alakzatokat hoz létre térben, síkban különböző eszközökkel; felismeri a szimmetriát valóságos dolgokon, síkbeli alakzatokon.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Építés térbeli építőelemekből, testekből szabadon, másolással, megadott feltétel szerint
- ❖ Építés egyszerűbb nézetek, egyszerűbb alaprajzok alapján
- ❖ Síkbeli alkotások szabadon, másolással, megadott feltétel szerint: kirakások mozaiklapokkal, nyírás, tépés, hajtogatás, alakzatok határvonalainak elkészítése pálcákból, rajzolás (szabad kézzel, vonalzóval, alaklemezzel)
- ❖ Sokszögek előállítása nyírással, hajtogatással, pálcikákkal, gumikarika kifeszítésével, vonalzos rajzolással adott feltételek szerint
- ❖ Sorminták, terülminták kirakása és folytatása síkban, térben
- ❖ Szimmetrikus alakzatok létrehozása térben és síkban (például: építéssel, kirakással, nyírással, hajtogatással, festéssel), és szükség szerint a szimmetria meglétének ellenőrzése választott módszerrel (például: tükör, hajtogatás)
- ❖ Adott feltételeknek megfelelő többféle alakzat, minta előállítása

FOGALMAK

alaprajz

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Színes rudakból, legóból, építőkockákból, dobozokból, hengerekből (például vécépapír guriga) városépítés, várépítés
- ❖ „Szobasarak” cipősdobozból, belehelyezett játék megvilágítása 3 irányból, árnyékok megfigyelése
- ❖ „Szobasarak” négyzethálós falaira rajzolt árnyékok alapján építés színes rudakból
- ❖ Kirakások mozaiklapokból, logikai készlet elemeiből
- ❖ Rövid ideig látott képről másolat készítése a vizuális memória fejlesztésére
- ❖ „Telefonos játék”
- ❖ Papírharmónia hajtása, a hajtások szélén nyírások, a papírlap szétnyitása után az ismétlődő minta megfigyelése, például egymás kezét fogó gyerekek
- ❖ Terítő, hópehely készítése hajtogatott papírból való nyírással
- ❖ Geometriai fejtörők, például tangram, gyufarejtvények
- ❖ Háromszögek, négyszögek nyírása egy egyenes vonal mentén, a keletkező síkidomok számának és alakjának vizsgálata

TÉMAKÖR: Alakzatok geometriai tulajdonságai**ÓRASZÁM: 12 óra****TANULÁSI EREDMÉNYEK****A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

- ❖ megkülönböztet, azonosít egyedi konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket;
- ❖ személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező összes elemet;
- ❖ két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat;
- ❖ megkülönbözteti és szétválogatja szabadon választott vagy meghatározott geometriai tulajdonságok szerint a gyűjtött, megalkotott testeket, síkidomokat;
- ❖ megfigyeli az alakzatok közös tulajdonságát, megfelelő címkéket talál megadott és halmazokba rendezett alakzatokhoz;
- ❖ megtalálja a közös tulajdonsággal nem rendelkező alakzatokat;
- ❖ megnevezi a tevékenységei során előállított, válogatásai során előkerülő alakzatokon megfigyelt tulajdonságokat;
- ❖ megnevezi a sík és görbült felületeket, az egyenes és görbe vonalakat, szakaszokat tapasztalati ismeretei alapján;
- ❖ megnevezi a háromszögeket, négyszögeket, köröket;
- ❖ megkülönböztet tükrösen szimmetrikus és tükrösen nem szimmetrikus síkbeli alakzatokat;
- ❖ megszámlálja az egyszerű szögletes test lapjait;
- ❖ megnevezi a téglatest lapjainak alakját, felismeri a téglatesten az egybevágó lapokat, megkülönbözteti a téglatesten az éleket, csúcsokat;
- ❖ tudja a téglalap oldalainak és csúcsainak számát, összehajtással megmutatja a téglalap szögeinek egyenlőségét;
- ❖ megmutatja a téglalap azonos hosszúságú oldalait és elhelyezkedésüket, megmutatja és megszámlálja a téglalap átlóit és szimmetriatengelyeit;
- ❖ megfigyeli a kocka mint speciális téglatest és a négyzet mint speciális téglalap tulajdonságait;
- ❖ megnevezi megfigyelt tulajdonságai alapján a téglatestet, kockát, téglalapot, négyzetet;
- ❖ megfigyelt tulajdonságaival jellemzi a létrehozott síkbeli és térbeli alkotást, mintázatot.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ különbséget tesz testek és síkidomok között;
- ❖ kiválasztja megadott síkidomok közül a sokszögeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Válogatások előállított vagy megadott testek között szabadon
- ❖ Testek és síkidom modellek megkülönböztetése
- ❖ Testek jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: sík vagy görbe felületek, „lyukas – nem lyukas”, „tömör”, „bemélyedése van”, „tükrös”
- ❖ Sokféle alakú testek közül a gömb és a szögletes testek kiemelése érzékszervi tapasztalatok alapján
- ❖ Sokszöglapokkal határolt testek lapjainak, éleinek, csúcsainak megfigyelése

- ❖ Egyszerű, sokszöglapokkal határolt test lapjainak megszámlálása
- ❖ Téglatest lapjainak megszámlálása
- ❖ Válogatások előállított vagy megadott síkidomok között szabadon
- ❖ Síkbeli alakzatok jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: egyenes vagy görbe határvonalak, „lyukasság”, „szögek beugrása”, „tükrösség”
- ❖ Sokféle alakú síklapok közül a körlap és a sokszögek kiemelése
- ❖ Sokszögek előállításánál az oldal és csúcs szavak megismerése, használata
- ❖ Sokszögek oldalainak és csúcsainak megszámlálása
- ❖ Sokszögek elnevezése oldalak és csúcsok száma szerint
- ❖ Háromszögek, négyszögek, körlapok felismerése, kiválogatása, megnevezése
- ❖ Téglalap oldalainak és csúcsainak megszámlálása
- ❖ Téglalap átlóinak és tükrös tengelyeinek megfigyelése
- ❖ Sokszögek közül a nem négyzet téglalapok és négyzetek kiválogatása

FOGALMAK

test, síkbeli alakzat; sík, görbe felület; egyenes, görbe vonal; oldal, csúcs, lap, sokszög, körlap, háromszög, négyszög, téglalap, négyzet

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Olyan tárgycsoportban végzett válogatás, ami lehetőséget ad több szempont szerinti válogatásra (például: anyaguk szerint, színük szerint, alakjuk szerint); a figyelem ráirányítása a tárgyak alakja szerinti válogatásokra
- ❖ Különféle hétköznapi tárgyak körülrajzolása, például plüssmackó, gumilabda, olló, dobókocka, kulcs; a körülrajzolások tapasztalatainak megbeszélése
- ❖ Kakukktójásjátékok, felismerő játékok, párkereső játékok kézbe fogható tárgyakkal, testekkel; letakart tárgyakkal, testekkel „vakon” tapogatva; hétköznapi tárgyairól készült fotókkal
- ❖ Kakukktójásjátékok, felismerő játékok, párkereső játékok kézbe fogható síkidomokkal
- ❖ Két téglatest összeragasztása „L” alakba, az „L” alakú test lapok szerinti borítása színes papírral, a keletkező lapok számlálása
- ❖ Síkidomok, testek alkotása például szívószálakból és madzagból, hurkapálcából és gyurmából
- ❖ Háromszögek készítése különféle hosszúságú szívószáldarabokból, például: 3 cm, 6 cm, 5 cm; 3 cm, 6 cm, 9 cm (!); 3 cm, 6 cm, 10 cm
- ❖ Négyszögek készítése szívószálból, annak megfigyelése, hogy az oldalak hosszúsága nem határozza meg az alakot
- ❖ Négyszögek készítése szívószálból úgy, hogy két-két szívószál hossza egyenlő (színe azonos); a felfűzés sorrendjének változtatásával többek között a szomszédos és szemközti oldalak fogalmának megértése
- ❖ Szöges táblán alakzatok kifeszítése gumikarikával megadott minta alapján vagy megadott feltétel szerint
- ❖ Különféle ponthálókön, rácsokon alakzatok másolása megadott minta alapján vagy rajzolás megadott feltétel szerint

TÉMAKÖR: Transzformációk

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ tapasztalattal rendelkezik mozgással, kirakással a tükörkép előállításáról;
- ❖ szimmetrikus alakzatokat hoz létre térben, síkban különböző eszközökkel; felismeri a szimmetriát valóságos dolgokon, síkbeli alakzatokon;
- ❖ megépíti, kirakja, megrajzolja hálón, jelölés nélküli lapon sablonnal, másolópapír segítségével alakzat tükörképét, eltolt képét;
- ❖ ellenőrzi a tükrözés, eltolás helyességét tükör vagy másolópapír segítségével;
- ❖ követi a sormintában vagy a síkmintában lévő szimmetriát;
- ❖ térben, síkban az eredetihez hasonló testeket, síkidomokat alkot nagyított vagy kicsinyített elemekből; az eredetihez hasonló síkidomokat rajzol hálón.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Szimmetriák, tükörképek megfigyelése a természetes és az épített környezetben térben és síkban
- ❖ Tárgyak, építmények, képek tükörképének megfigyelése térben, síkban tükör segítségével
- ❖ Tárgyak, építmények, képek tükörképének kirakása, előállítása különböző tevékenységek során; a kapott alakzat ellenőrzése tükör segítségével
- ❖ Síkbeli alakzatok tükrötengelyeinek keresése tükörrel, hajtogatással
- ❖ Alakzatok eltolt képének előállítása térben és síkban mozgással, mozgatással, másolópapír segítségével
- ❖ Sor- és síkminták készítése eltolással és tükrözéssel

FOGALMAK

tükörkép, tükrötengely, eltolt kép, mozgatás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ „Tükörjáték” során a pár egyik tagja az eredeti, a másik pedig a tükörkép
- ❖ Építések, mozgatások úgy, hogy a két kéz egyszerre ugyanazt csinálja egymás tükörképeként
- ❖ Szimmetria tengelye szerint két különböző színnel színezett szív vizsgálata tükörrel; megadott ábrák vizsgálata, „Előállítható-e az adott szív és tükör segítségével az ábra? Ha igen, akkor hogyan?”
- ❖ Papírlap egyik oldalára festékpaca nyomása, a papír másik felének ráhajtása, a papír szétnyitása, a készült minta kiegészítése
- ❖ Összehajtott papírból alakzat kivágása
- ❖ Összehajtott papírra rajzolt alakzat határvonalainak átbökése gombostűvel
- ❖ Néhány kirakott logikai lap (színes rúd) tükörképének megépítése függőleges tengelyre nézve, vízszintes tengelyre nézve (ahogy a tóban látszik)

TÉMAKÖR: Tájékozódás térben és síkon

ÓRASZÁM: 8 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!**TANULÁSI EREDMÉNYEK**

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ helyesen használja az irányokat és távolságokat jelölő kifejezéseket térben és síkon;
- ❖ tájékozódik lakóhelyén, bejárt terepen: bejárt útvonalon visszatalál adott helyre, adott utca és házszám alapján megtalál házat;
- ❖ térképen, négyzethálón megtalál pontot két adat segítségével.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Irányokat, távolságokat jelölő szavak jelentésének megismerése térben és síkban tevékenységekkel és játékos szituációkkal
- ❖ Tájékozódást segítő játékok, tevékenységek nagymozgásokkal
- ❖ Útvonalak bejárása utánzással; az útvonal tudatosítása
- ❖ Bejárt útvonal újrajárása emlékezetből
- ❖ Téri tájékozódás mozgással, tárgyak mozgatásával
- ❖ Függőleges és vízszintes síkon való tájékozódás tárgyak elhelyezésével, mozgatásával, például „fölé”, „alá” többféle értelmezése
- ❖ Térbeli és síkbeli elhelyezkedést kifejező szavak jelentésének megismerése játékos tevékenységekkel
- ❖ Irány és állás megfigyelése, követése az olvasáshoz, íráshoz kapcsolódva
- ❖ Hely meghatározása sakktáblán
- ❖ Tájékozódás négyzethálón

FOGALMAK

jobb, bal, le, fel, előtte, mögötte, mellette, kint, bent, előre, hátra, távolabb, közelebb

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ „Hideg-meleg” játék kincskeresésre
- ❖ Irányokat jelölő szavak értelmezése térben és síkon, például tolltartó helyezése a szék mellé balra, jobbra, fölé, alá úgy, hogy a székhez nem nyúlunk; majd ceruza helyezése a füzet mellé balra, jobbra, fölé (!), alá (!) úgy, hogy a füzethez nem nyúlunk
- ❖ Tájékozódás a babaházban: jobbra, balra, előre, hátra, fel, le; tájékozódás labirintusban és négyzethálós mintákon: jobbra, balra, előre, hátra, fel, le; tájékozódás vonalrendszerbe rajzolt házban és a ház „utcájában”: jobbra, balra, előre, hátra, fel, le
- ❖ „Telefonos” játék logikai lapokkal, mozaiklapokkal, színes rudakkal
- ❖ „Különbségkereső” játék párban: két tanuló hátára ragasztott egy-egy kép közötti különbségek megtalálása
- ❖ Ismert útvonal leírása szóban, például: „Hogyan jutsz az iskolából a játszótérre?”
- ❖ Bekötött szemű gyerek irányítása adott célhoz, a célban a kendő levétele után azonos úton visszatalálás a kiindulópontra
- ❖ Szituációs játékban színházjegyek, mozijegyek alapján ülőhelyek megtalálása
- ❖ „Vándorvezér” játék sakktáblán, például „f4-ről 2 mezőt felfele lépve hova jutunk?”
- ❖ „Vonalvezetős” játék irányok és távolságok megadásával, melynek során különböző formák rajzolódnak ki a négyzethálón, például 2 lépés fel, 3 lépés balra...
- ❖ Négyzethálóra rajzolt minta alapján a vonalvezetés diktálása társnak

TÉMAKÖR: Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése

ÓRASZÁM: 18 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ részt vesz memóriajátékokban különféle tulajdonságok szerinti párok keresésében;
- ❖ megfogalmazza a személyek, tárgyak, dolgok, időpontok, számok, testek, síklapok közötti egyszerű viszonyokat, kapcsolatokat;
- ❖ érti a problémákban szereplő adatok viszonyát;
- ❖ megfogalmazza a felismert összefüggéseket;
- ❖ összefüggéseket keres sorozatok elemei között;
- ❖ megadott szabály szerint sorozatot alkot; megértett probléma értelmezéséhez, megoldásához sorozatot, táblázatot állít elő modellként;
- ❖ tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott periodikus sorozatokat folytat;
- ❖ elsorolja az évszakokat, hónapokat, napokat, napszakokat egymás után, tetszőleges kezdőponttól is;
- ❖ ismert műveletekkel alkotott sorozat, táblázat szabályát felismeri; ismert szabály szerint megkezdett sorozatot, táblázatot helyesen, önállóan folytat;
- ❖ tárgyakkal, számokkal kapcsolatos gépjátékhoz szabályt alkot; felismeri az egyszerű gép megfordításával nyert gép szabályát;
- ❖ felismer kapcsolatot elempárok, elemhármak tagjai között;
- ❖ szabályjátékok során létrehoz a felismert kapcsolat alapján további elempárokat, elemhármakat;
- ❖ a sorozatban, táblázatban, gépjátékokban felismert összefüggést megfogalmazza saját szavaival, nyíljelöléssel vagy nyitott mondattal.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Adott viszonyban lévő, adott összefüggésnek megfelelő párok keresése
- ❖ Személyek, tárgyak, dolgok, számok, testek, síklapok között megjelenő kapcsolatok megfigyelése, felfedezése
- ❖ Számpárok, számhármak közötti kapcsolatok felfedezése, jellemzése
- ❖ A problémákban szereplő adatok viszonyának felismerése, például: időrend, nagyságviszonyok, változások, egyenlőségek
- ❖ Megfigyelt kapcsolatok megfordítása, például Anna alacsonyabb, mint Berci, Berci magasabb, mint Anna
- ❖ Változó helyzetek megfigyelése, a változás jelölése nyíllal
- ❖ Sorozatok képzése tárgyakkal, mozgással, hanggal, valamilyen logikai készlet elemeivel, számokkal
- ❖ Összefüggések keresése egyszerű sorozatok elemei között
- ❖ Sorozat alkotása közösen értelmezett szabály szerint
- ❖ Tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott egyszerű periodikus sorozatok folytatása
- ❖ A mindennapi életünkből jól ismert periódusok megfigyelése: évszakok, hónapok, hetek napjai, napszakok
- ❖ Elkezdett sorozatok, táblázatok egyszerű szabályának felismerése
- ❖ Megkezdett egyszerű szabályú sorozat folytatása mindkét irányban
- ❖ Gépjátékok különféle elemekkel (például: tárgyak, számok, alakzatok)
- ❖ Gépjátékok szabályának felismerése

- ❖ Gépjátékokban több eset kipróbálása után elempárok, elemhármassok hiányzó elemének megtalálása
- ❖ Megfigyelt szabály alapján további elempárok, elemhármassok alkotása
- ❖ Sorozatban, gépjátékokban, táblázatban felismert összefüggés megfogalmazása saját szavakkal
- ❖ Felismert kapcsolatok, összefüggések, szabályszerűségek szóbeli kifejezése
- ❖ Sorozatok, szabályjátékok alkotása

FOGALMAK

szabály, sorozat, számsorozat, növekvő, csökkenő, kapcsolat, számpár, számhármass

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Kakukktojás-kereső játékok
- ❖ „Mi változott?” játék
- ❖ Ismétlődő mozgásos cselekvések, például tapsolás, dobolás, dobbantás, koppantás, ugrás, guggolás, tapsolás, dobolás, dobbantás, koppantás, ugrás, guggolás...
- ❖ Alakzatokkal kirakott periodikus sorozat lejátszása, például 2 háromszög, 1 kör ismétlődik; a háromszögre tapsolunk, a körre dobbantunk
- ❖ Ismétlődő ritmusjelek letapsolása
- ❖ Sorozatok kirakása szöges táblán kifeszített alakzatokkal
- ❖ „Milyen nap lesz?” fejtörők: például egy hét múlva; holnapután, ha tegnapelőtt hétfő volt
- ❖ Kapcsolatok megfigyelése oda-vissza, például: szülő-gyerek, testvér, osztálytárs; alacsonyabb, magasabb, egyforma magas; idősebb, fiatalabb, ugyanannyi idős
- ❖ Több gyerek közötti kapcsolati háló megjelenítése rámutatással; a mutató lejegyzése nyilakkal; például mindenki mutasson az idősebbre
- ❖ „Gépes játékok” egyváltozós, kétváltozós, fordított gépekkel

TÉMAKÖR: Adatok megfigyelése

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ adatokat gyűjt a környezetében;
- ❖ adatokat rögzít későbbi elemzés céljából;
- ❖ gyűjtött adatokat táblázatba rendez, diagramon ábrázol;
- ❖ adatokat gyűjt ki táblázatból, adatokat olvas le diagramról;
- ❖ jellemzi az összességeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Minőségi és mennyiségi tulajdonsággal kapcsolatos adatok megfigyelése, gyűjtése, rögzítése
- ❖ Tevékenységek során kapott adatok lejegyzése
- ❖ Közös tevékenységek során szerzett adatok alapján egyszerű diagram készítése kirakással, rajzzal
- ❖ Egyszerű diagramról adatok, összefüggések leolvasása közösen
- ❖ Egyenlő adatok keresése, legkisebb, legnagyobb kiválasztása

FOGALMAK

adat, diagram

TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ „Tornasor” játék: a tanulók oszlopokba rendeződnek valamilyen szempont szerint, például ki melyik hónapban, évszakban született; mekkora a lábmérete, kisujj mérete; hány betűből áll a neve
- ❖ Versenyek eredményének feljegyzése, például „Ki tud több gyufaszálat egyesével felvenni a földről egy perc alatt?”; a versenyzők eredményének rögzítése négyzethálós papíron
- ❖ Saját testméretek mérése, a kapott adatok elemzése, például fejkörfogat lemérése fejdísz készítéséhez papírcsíkkal, majd a papírcsíkok felragasztása függőlegesen egymás mellé; helyből távolugrás lemérése spárgával, spárgák felragasztása
- ❖ Sajtos dobozokból oszlopdiagram építése, például „Kedvenc reggeli italod”

TÉMAKÖR: Valószínűségi gondolkodás

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ részt vesz olyan játékokban, kísérletekben, melyekben a véletlen szerepet játszik;
- ❖ tapasztalatai alapján különbséget tesz a „biztos”, „lehetetlen”, „lehetséges, de nem biztos” események között;
- ❖ megítéli a „biztos”, „lehetetlen”, „lehetséges, de nem biztos” eseményekkel kapcsolatos állítások igazságát;
- ❖ tapasztalatai alapján tippet fogalmaz meg arról, hogy két esemény közül melyik esemény valószínűbb olyan, véletlentől függő szituációk során, melyekben a két esemény valószínűsége között jól belátható a különbség;
- ❖ tetszőleges vagy megadott módszerrel összeszámolja az egyes kimenetek előfordulásait olyan egyszerű játékokban, kísérletekben, amelyekben a véletlen szerepet játszik;
- ❖ a valószínűségi játékokban, kísérletekben megfogalmazott előzetes sejtését, tippjét összeveti a megfigyelt előfordulásokkal.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Résztvétel valószínűségi játékokban; intuitív esélylatolgatás, tippek megfogalmazása
- ❖ Valószínűségi kísérletek végzése, események megfigyelése
- ❖ Játékos tapasztalatszerzés a véletlenről, a biztosról és a lehetetlenről
- ❖ „Biztos”, „lehetséges, de nem biztos” és „lehetetlen” események megfigyelése kísérletek során
- ❖ Véletlen események bekövetkezéseinek összeszámolása, ábrázolása különféle módokon, például: strigulázással, diagrammal, táblázatba rögzítéssel
- ❖ A „biztos” és „lehetetlen” cáfolata ellenpélda mutatásával

FOGALMAK

véletlen; „biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „lehetetlen” esemény; tipp

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ „Kukás” játékok
- ❖ „Macska-egér harc” játék: 20 mezőből álló pályán haladnak a bábuk, az egér indul, 1-2-3-4-es dobásokra haladhat a dobott értéknek megfelelően, a macska pedig 5-6-os dobásra; utoléri-e a macska az egeret, mielőtt az egér a 20-as mezőn lévő egerlyukba ér?
- ❖ „Teknős és nyúl” játék: 20 mezőből álló pályán haladnak a „versenyzők”; teknős 1-2-3-4-es dobásra mozdul, nyúl 5-6-ra; az nyer, aki hamarabb ér célba
- ❖ Típpelős feladat: a tanulók házi kedvencei nevének felírása cetlikre; fajonkénti csoportosításuk (kutya, macska, akvárium stb.); a csoportosítás alapján oszlopdiagram készítése; a cetlik kalapba gyűjtése, majd húzás a kalapból; húzás előtt az oszlopdiagram jellemzőinek figyelembevételével tippelés, hogy milyen állat nevét húzzuk majd ki a kalapból
- ❖ Valószínűségi kísérletek, például: 3 piros, 3 kék golyó közül 3 golyó húzása, majd 1 piros és 5 kék golyó közül 3 golyó húzása; „Melyik esetben könnyebb 3 egyformát húzni?”, „Típpelj!”, „Végezz 20-20 kísérletet!”
- ❖ Kockákra számokat írunk a szabályostól eltérő módon, például 1; 2; 2; 3; 3; 4; játék ezekkel a kockákkal (Sárkányok erdeje játék)

A tovább haladás feltételei

1. osztály

A tanuló:

- ❖ tudjon egyszerű tárgyakat, elemeket sorba rendezni, összehasonlítani, szétválogatni
- ❖ legyen képes helymeghatározásra a tanult kifejezések alkalmazásával; (alatta, felette, mellette...)
- ❖ használja, értelmezze a relációs jeleket;(<, >, =)
- ❖ biztosan írja, olvassa, rendezze sorba nagyság szerint a számokat **húszas számkörben**;
- ❖ ismerje fel a páros és páratlan számokat;
- ❖ találja meg a számok helyét a számegyenesen;
- ❖ egyszerűbb esetekben tudjon szabályjátékok és sorozatokat folytatni
- ❖ tudja a számok szomszédjait;
- ❖ tudjon hozzátevést, elvételt tevékenységgel elvégezni,
- ❖ legyen kellő gyakorlata az összeadás, kivonás, bontás, pótlás alkalmazásában **húszas számkörben**;
- ❖ tudjon egyszerű szövegösszefüggést lejegyezni számokkal, művelettel.
- ❖ ismerje fel, tudja kiválasztani az alakzatok közül a háromszöget, négyszöget és a kört;
- ❖ tudjon hosszúságot, űrtartalmat, tömeget mérni választott egységekkel;
- ❖ használja egyszerű szám és szöveges feladatokban a m, kg, l egységeket;
- ❖ tudja helyesen alkalmazni a hét, nap, óra időtartamot.

2. osztály

A tanuló:

- ❖ tudjon halmazokat képezni egyszerű tulajdonságok alapján; (**100-as számkörben**)

- ❖ tudja állítások igazságát eldönteni;
- ❖ legyen képes tárgyakat, számokat sorba rendezni adott szempont szerint;
- ❖ ismerje a szöveges feladat megoldásának menetét;
- ❖ ismerjen fel és folytasson számsorozatokot egyszerű szabály alapján;
- ❖ tudjon tárgyakat meg- és leszámolni egyesével, kettesével, ötösével, tízesével;
- ❖ ismerje a számok nevét és jelét 100-as számkörben;
- ❖ tudjon számokat összehasonlítani nagyság szerint, sorba rendezni 100-as számkörben;
- ❖ találja meg a számok helyét a számegyenesen;
- ❖ végezze el az összeadást, kivonást, pótlást **eszközhasználat**tal 100-as számkörben;
- ❖ **ismerje biztonságosan** a kisegyszeregyet;
- ❖ ismerje a maradékos osztást;
- ❖ tudjon megoldani egyszerű szöveges feladatokat
- ❖ ismerje fel a téglalapot, négyzetet;
- ❖ tudjon segítséggel alakzatokat csoportosítani, válogatni megadott szempont szerint;
- ❖ ismerje és segítséggel használja a tanult szabványegységeket; (m, dm, cm, l, dl, cl, kg, dkg, hónap, nap, óra, perc,)
- ❖ kis segítséggel végezzen gyakorlati méréseket a tanult szabvány mértékegységekkel.

3–4. évfolyam

heti 4+1 óra

Az első két évet meghatározó alapozó tevékenységek folytatása mellett ebben az időszakban fokozatosan több szerepet kapnak a fogalmi gondolkodást előkészítő megfigyelések, az összefüggések felfedeztetése, a képi információk feldolgozása és az általánosítás. A tanulók egyre önállóbban értelmezik a hallott, olvasott matematikai tartalmú szövegeket, és maguk is alkotnak ilyeneket szóban és írásban.

A kapcsolatok, összefüggések, feltételezések és magyarázatok felismerése és értelmezése hozzátartozik a fogalmak építéséhez és egyben a kreatív, problémamegoldó és logikai gondolkodás fejlődéséhez. A tanulási folyamat szerves részeként nagy szerepet kap a vélemények megfogalmazása, meghallgatása, ütköztetése. A tanulók munkájának értékelésében hangsúlyt kap az önismeretet és önértékelést alakító szempontok tudatosítása. Mindezek segítik a tanulókat a felső tagozatba lépéskor az átmeneti nehézségek leküzdésében. A kis számok körében – az első két évfolyamon – megkezdett számfogalom-alakítást tovább erősítjük a nagyobb számkör segítségével, és tapasztalatot szerzünk a nagyobb számokról. Emellett tevékenységeket végzünk a tört számok és a negatív számok fogalmának alapozására.

Fontos továbblépés, hogy a 4. évfolyam végére rutinszerűvé válik az alpműveletek végzése a 100-as számkörben.

A mérési tapasztalatok gazdagodnak, de még mindig a mennyiségek helyes képzetének kialakítása a fontos. Az eszköz nélküli átváltás nem követelmény.

A tanulók a geometriai feladatok során is egyre önállóbban és pontosabban meg tudják fogalmazni észrevételeiket, jellemezni tudják alkotásaikat. Negyedik évfolyam végére a sok tevékenység eredményeként bizonyos fogalmakról biztos tapasztalattal rendelkeznek, melyekre szükségük lesz a felső tagozaton.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	óraszám
Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata	6
Rendszerezés, rendszerképzés	10
Állítások	8

Problémamegoldás	10
Szöveges feladatok megoldása	16
Szám és valóság kapcsolata	8
Számlálás, becslés	10
Számok rendezése	6
Számok tulajdonságai	17
Számok helyi értékes alakja	12
Mérőeszköz használata, mérési módszerek	20
Alapműveletek értelmezése	6
Alapműveletek tulajdonságai	8
Szóbeli számolási eljárások	12
Fejben számolás	15
Írásbeli összeadás és kivonás	12
Írásbeli szorzás és osztás	12
Tötrészek	10
Negatív számok	6
Alkotás térben és síkon	12
Alakzatok geometriai tulajdonságai	12
Transzformációk	8
Tájékozódás térben és síkon	6
Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése	18
Adatok megfigyelése	6
Valószínűségi gondolkodás	6
Ismétlés, gyakorlás, felzárkóztatás, tehetséggondozás	88
Összes óraszám:	360

TÉMAKÖR: Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata**ÓRASZÁM: 6 óra***A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!***TANULÁSI EREDMÉNYEK****A témakör tanulása eredményeként a tanuló:**

- ❖ megkülönböztet, azonosít egyedi, konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket;
- ❖ játékos feladatokban személyeket, tárgyakat, számokat, formákat néhány meghatározó tulajdonsággal jellemez;
- ❖ tudatosan emlékezetébe vési az észlelt tárgyakat, személyeket, dolgokat, és ezek jellemző tulajdonságait, elrendezését, helyzetét;
- ❖ válogatásokat végez saját szempont szerint személyek, tárgyak, dolgok, számok között;
- ❖ felismeri a mások válogatásában együvé kerülő dolgok közös és a különválogatottak eltérő tulajdonságát;
- ❖ folytatja a megkezdett válogatást felismert szempont szerint;
- ❖ személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező összes elemet;
- ❖ azonosítja a közös tulajdonsággal rendelkező dolgok halmazába nem való elemeket;
- ❖ megnevezi egy adott tulajdonság szerint ki nem válogatott elemek közös tulajdonságát a tulajdonság tagadásával;
- ❖ barkochbázik valóságos és elképzelt dolgokkal is, kerüli a felesleges kérdéseket;

- ❖ halmazábrán is elhelyez elemeket adott címkék szerint;
- ❖ adott, címkékkel ellátott halmazábrán elhelyezett elemekről eldönti, hogy a megfelelő helyre kerültek-e; a hibás elhelyezést javítja;
- ❖ talál megfelelő címkéket halmazokba rendezett elemekhez;
- ❖ megfogalmaz adott halmazra vonatkozó állításokat; értelemszerűen használja a „mindegyik”, „nem mindegyik”, „van köztük...”, „egyik sem...” és a velük rokon jelentésű szavakat;
- ❖ két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg;
- ❖ két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat;
- ❖ megfogalmazza a halmazára egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;
- ❖ megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Barkochbázás konkrét tárgyak kirakása nélkül
- ❖ Barkochba játékokban minél kevesebb kérdésre törekvés
- ❖ Személyek, tárgyak, képek, alakzatok, jelek, számok válogatása választott vagy adott szempont, tulajdonság szerint
- ❖ Elkezdett válogatások esetén az elemek közös tulajdonságának felismerése, a válogatás szempontjának megfogalmazása; címkézés, a felismert szempont alapján a válogatás folytatása
- ❖ A halmazba nem való elemek esetén az elemek tulajdonságainak tagadása, a logikai „nem” használata
- ❖ Halmazok képzése tagadó formában megfogalmazott tulajdonság szerint, például *nem kör*
- ❖ Válogatások kétszer kétfelé (két szempont szerint) tárgyi tevékenységgel; az egy helyre kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságainak keresése, értéke: a logikai „nem” és a logikai „és”
- ❖ Két halmaz közös részének jellemzése logikai „és”-sel
- ❖ Elemek elhelyezése halmazábrában, a halmazra egyes részeinek jellemzése, például piros, de nem háromszög; se nem piros, se nem háromszög
- ❖ A kétszer kétfelé (két szempont szerint) válogatás ábrázolása Venn-diagramon
- ❖ Konkrét halmazok közös részéből elemek felsorolása
- ❖ Két szempont egyidejű figyelembevétele, például: háromjegyű és számjegyeinek összege 8; tükrös és négy szöge van
- ❖ A logikai „és” helyes használata két halmaz közös részének jellemzésére

FOGALMAK

logikai „nem”, logikai „és”

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Barkochba játék különféle logikai készleteken többféle szabály szerint, például egyszerű barkochba, fordított barkochba, barkochba két elem egyszerre történő kitalálására, kapcsolati barkochba; ezek mindegyikének kipróbálása hazudósan is
- ❖ Játék tanulók által csoportban készített 3, 4 ábrás kártyakészlettel, tananyaghoz igazított tartalommal
- ❖ Játék tanulók által csoportban készített logikai kártyacsomaggal

- ❖ „Ország, város” játék számokkal: egy-egy oszlopnak egy-egy számtulajdonság felel meg; sorsolt számjegyekből az oszlopoknak megfelelő tulajdonságú számok előállítás
- ❖ „Kapuőr” útválasztó játék két kapuőrrel
- ❖ „Ki jut a várba?” játék
- ❖ Játék logikai lapokkal
- ❖ Tanulók, tárgyak válogatása két tulajdonság szerint két külön hulahoppkarikába, mindkét tulajdonsággal rendelkező elemek helyének keresése, tanulói ötlet alapján a hulahoppkarikák összehúzó (metszetképzés)
- ❖ Tárgyak, képek, alakzatok, számok válogatása két tulajdonság szerint papírlapra és madzagkarikába, mindkét tulajdonsággal rendelkező elemek helyének keresése, a papírlappal és a madzagkarikával metszetképzés

TÉMAKÖR: Rendszerezés, rendszerképzés

ÓRASZÁM: 10 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ barkochbázik valóságos és elképzelt dolgokkal is, kerüli a felesleges kérdéseket;
- ❖ két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg;
- ❖ felsorol elemeket konkrét halmazok közös részéből;
- ❖ megfogalmazza a halmazára egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;
- ❖ keresi az okát annak, ha a halmazára valamelyik részébe nem kerülhet egyetlen elem sem;
- ❖ adott elemeket elrendez választott és megadott szempont szerint is;
- ❖ sorba rendezett elemek közé elhelyez további elemeket a felismert szempont szerint;
- ❖ két, három szempont szerint elrendez adott elemeket többféleképpen is; segédeszközként használja a táblázatos elrendezést és a fadiagramot;
- ❖ megkeresi egyszerű esetekben a két, három feltételnek megfelelő összes elemet, alkotást;
- ❖ megfogalmazza a rendezés felismert szempontjait;
- ❖ megkeresi két, három szempont szerint teljes rendszert alkotó, legfeljebb 48 elemű készlet hiányzó elemeit, felismeri az elemek által meghatározott rendszert.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Elemek sorozatba rendezése az egyező és eltérő tulajdonságok száma alapján (például: a szomszédos elemek pontosan egy tulajdonságban különbözzenek)
- ❖ A válogatás, osztályozás, rendszerezés alkalmazása más tantárgyak tanulásakor
- ❖ Alkalmilag összeállított készletek és különféle teljes logikai készletek elemeinek egy vagy több szempont szerinti válogatása, rendszerezése tevékenységgel, mozgással
- ❖ Adott halmaz elemeinek rendszerezése megadott szempont szerint, különböző módszerekkel, például: táblázat, fadiagram, ágrajz
- ❖ Teljes rendszert alkotó legfeljebb 48 elemnél a hiány felismerése a rendszerezés elvégzése után
- ❖ Az összes, a feltételeknek megfelelő alkotás felsorolása egyszerű esetekben: 2-3 feltétel esetén, kis elemszámú problémánál

TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Logikai lapokból „kígyó” vagy „háló” készítése, a szomszédos elemek között 1-2-3-4 eltérő tulajdonsággal
- ❖ „Királyos játék” logikai lapokkal
- ❖ Logikai készlet elemeinek körberakása egy különbséggel
- ❖ Két elem között további elemek segítségével útvonal építése a szomszédos elemekre vonatkozó feltétel alapján
- ❖ 3×3-as, 4×4-es táblázatba elemek rendezése feltételek alapján, például legyen közös tulajdonság soronként; lerakott elemek átrendezése; hiányzó elemek pótlása
- ❖ Úthálózaton való végighaladás: az elágazásokba útjelző táblákat rakunk a logikai készlet elemeinek tulajdonságai szerint; az úthálózatot a gyerekek végigjárják kezükben egy logikai elemmel; a megfelelő helyre kell érkezniük; az úthálózatot lerajzolják ágrajzként, a saját útvonalukat jelölik
- ❖ „Elvitte a szarka” játék, hiányzó elemek megtalálása
- ❖ Egyszerű logikai készlet készítése csoportmunkában, például tejfölös poharakból; faágakból; spárgákból
- ❖ Logikai készlet elemeiből feltételeknek megfelelő összes elem kiválasztása, ágrajz kiegészítése, alkotása
- ❖ Szendvicsek készítése – összes lehetőség kirakása
- ❖ Sorba rendezős feladat: sorban mindenki rak egy új lehetőséget, például 2 piros, 2 kék gyöngyöt fűz fel fogpiszkálóra, úgy, hogy számít a sorrend; ha nem tud rakni, passzol, aki jót rakott, kap egy zsetont, aki olyat rak, ami már volt, visszaad egy zsetont; amikor már senki sem tud rakni, közösen megbeszéljük, hogy miért nincs több a kirakott elemek rendszerezésével
- ❖ Geometriai alkotások során az adott feltételeknek megfelelő alkotások gyűjtése, rendszerezési szempontok keresése tanítói segítséggel, például tetromino elemeinek megalkotása; 3×3-as pontrácson különböző háromszögek alkotása

TÉMAKÖR: Állítások

ÓRASZÁM: 8 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis;
- ❖ megfogalmaz adott halmazra vonatkozó állításokat; értelemszerűen használja a „mindegyik”, „nem mindegyik”, „van köztük...”, „egyik sem...” és a velük rokon jelentésű szavakat;
- ❖ megfogalmazza a halmazára egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;
- ❖ tudatosan emlékezetébe vés szavakat, számokat, utasítást, adott helyzetre vonatkozó megfogalmazást;
- ❖ hiányos állításokat igazzá tevő elemeket válogat megadott alaphalmazból;
- ❖ egy állításról ismeretei alapján eldönti, hogy igaz vagy hamis;
- ❖ ismeretei alapján megfogalmaz önállóan is egyszerű állításokat;
- ❖ példákat gyűjt konkrét tapasztalatai alapján matematikai állítások alátámasztására.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Adott konkrét helyzetről köznyelvi és matematikai tartalmú állítások megfogalmazása szabadon és irányított megfigyelések alapján
- ❖ Konkrét, megfigyeléssel ellenőrizhető állítások igazságának és hamisságának eldöntése
- ❖ Adott halmazra és egyes részeire vonatkozó állítások megfogalmazása
- ❖ Halmazra és a halmaz részhalmazaira vonatkozó állítások igazságának eldöntése
- ❖ Igaz és hamis állítások alátámasztására példák és ellenpéldák keresése, felsorolása
- ❖ Személyekre, tárgyakra, formákra, számokra vonatkozó hiányos állítások kiegészítése igazzá, nem igazzá; kis elemszámú alaphalmazon az összes igazzá tevő elem, elempár megkeresése
- ❖ Lezárt hiányos állítások igazságának megítélése

TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ „Telefonos” játék
- ❖ „Rontó” játék
- ❖ „Füllentős” játék csoportban: a csoportok mondanak 3 állítást, 1 hamisat, 2 igazat; a többieknek ki kell találni, melyik a hamis
- ❖ Papírcsíkon egy olyan állítás szerepel, amely két helyen is hiányos, a hiányt konkrét dobozok jelzik; a mondat kiegészítése azzal, hogy a dobozokba elemeket választunk, például: „A ... rúd hosszabb, mint a ... rúd”, olyan rúdpárok keresése, amelyek igazzá teszik a mondatot, illetve amelyek hamissá
- ❖ „Mastermind” játék színekkel és számokkal

TÉMAKÖR: Problémamegoldás

ÓRASZÁM: 10 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a tevékenysége során felmerülő problémahelyzetben megoldást keres;
- ❖ kérésre, illetve problémahelyzetben felidézi a kívánt, szükséges emlékképet;
- ❖ megfogalmazott problémát tevékenységgel, megjelenítéssel, átfogalmazással értelmez;
- ❖ az értelmezett problémát megoldja;
- ❖ a problémamegoldás során a sorrendben végzett tevékenységeket szükség szerint visszafelé is elvégzi;
- ❖ megoldását értelmezi, ellenőrzi;
- ❖ kérdést tesz fel a megfogalmazott probléma kapcsán;
- ❖ tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetési szöveges feladatokat;
- ❖ egy- és többszemélyes logikai játékokban döntéseit mérlegelve előre gondolkodik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Hétköznapi helyzetekben, tevékenységek során felmerülő problémahelyzet felismerése, arra megoldás keresése
- ❖ Hiányzó információk pótlása méréssel, számlálással, információgyűjtéssel

- ❖ Megfogalmazott probléma értelmezése tevékenységgel, megjelenítéssel, átfogalmazással
- ❖ Tevékenységgel, megjelenítéssel értelmezett probléma megoldása
- ❖ A kapott megoldás visszahelyezése a szituációba, a megoldás értelmezése
- ❖ Ellenőrzés: a kapott megoldás megfelel-e a megadott feltételeknek
- ❖ Kérdésfeltevés a problémahelyzet kapcsán
- ❖ Többlépéses cselekvéssor, műveletsor elvégzése visszafelé is
- ❖ Visszafelé gondolkodással következtetési feladatok megoldása
- ❖ Egyszerű következtetési szöveges feladatok megoldása, például: tevékenységgel, ábrarajzolással, szakaszos ábrázolással
- ❖ Egyszerű gondolkodtató, logikai feladatok megoldásának keresése
- ❖ Egy- és többszemélyes logikai játékban egy-két lépéssel előre tervezés
- ❖ Többféle megoldási mód keresése, a különböző megoldási módok értékelése

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A gyerekek hétköznapi életével kapcsolatos információk gyűjtése csoportokban, például menetrend, nyitvatartási idő, belépődíjak, árak, étteremben étlap, boltban árak
- ❖ Adatok felhasználása csoportmunkában, például plakát tervezéséhez; képzelte interjú lejátékszása
- ❖ Kirándulás, kulturális program (múzeum-, színházlátogatás) tervezése: útiterv, költségek, időbeosztás, ismertető
- ❖ Problémák lejátékozása szerepjátékként, bábokkal, absztrakt eszközökkel (korong, pálcika, kupakok, színes rudak), például „fejek-lábak” feladat, „megevett gombócok” feladat
- ❖ Logikai rejtvények, történetek
- ❖ „Gondoltam egy számot”
- ❖ Nim játékok
- ❖ Egyszerűbb táblás logikai, stratégiai játékok; kártyajátékok
- ❖ Logikai rejtvények egyszerűbb feladványai, például: sudoku-variációk, Gokigen Naname (Labirintusépítés), Kakuro (Számkeresztrejtvény), Hashiwokakero (Hídépítés), Grafilogika

TÉMAKÖR: Szöveges feladatok megoldása

ÓRASZÁM: 16 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ értelmezi, elképzei, megjeleníti a szöveges feladatban megfogalmazott hétköznapi szituációt;
- ❖ szöveges feladatokban megfogalmazott hétköznapi problémát megold matematikai ismeretei segítségével;
- ❖ tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetési, szöveges feladatokat;
- ❖ megkülönbözteti az ismert és a keresendő (ismeretlen) adatokat;

- ❖ megkülönbözteti a lényeges és a lényegtelen adatokat;
- ❖ az értelmezett szöveges feladathoz hozzákapcsol jól megismert matematikai modellt;
- ❖ a megválasztott modellen belül meghatározza a keresett adatokat;
- ❖ a modellben kapott megoldást értelmezi az eredeti problémára; arra vonatkoztatva ellenőrzi a megoldást;
- ❖ választ fogalmaz meg a felvetett kérdésre;
- ❖ önállóan értelmezi a hallott, olvasott matematikai tartalmú szöveget;
- ❖ nyelvi szempontból megfelelő választ ad a feladatokban megjelenő kérdésekre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A hallott, olvasott matematikai tartalmú szöveg önálló értelmezése
- ❖ Hétköznapi felmerülő matematikai tartalmú problémákkal kapcsolatos szöveges feladatok értelmezése, megoldása (például: bajnokság, időbeosztás, vásárlás, sütés-főzés)
- ❖ Szöveges feladatok olvasása, értelmezése, eljátszása, megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal önállóan
- ❖ Adatok gyűjtése, lényeges adatok kiemelése
- ❖ Kérdés értelmezése, keresendő adatok azonosítása
- ❖ Adatok különböző típusainak megkülönböztetése, például: felesleges, hiányos
- ❖ Adatok és azok kapcsolatainak megjelenítése valamilyen szimbolikus rajz, matematikai modell segítségével, például művelet, táblázat, szakaszos ábra, nyíldiagram, halmazábra, sorozat
- ❖ Ismeretlen adatok meghatározása a modellen belül
- ❖ Egy-, kétlépéses alpműveletekkel leírható szöveges feladatok megoldása
- ❖ Fordított szövegezésű feladatok értelmezése, megoldása
- ❖ Megoldás értelmezése az eredeti problémára, ellenőrzés
- ❖ Nyelvileg és matematikailag helyes válasz megfogalmazása
- ❖ Szöveges feladatok alkotása hétköznapi szituációkra, adott matematikai modellhez, számfeladathoz

FOGALMAK

felesleges adat

TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Beszélgetés, történetmesélés eseményképekről, ábrákról szabadon és egy-egy részletre fókuszálva is
- ❖ Hétköznapi helyzetekből matematikai tartalmú állítások megfogalmazása
- ❖ Szétvágott szöveg egyes darabjainak értelmezése külön-külön, a darabok összerakása és értelmezése
- ❖ „Mondd ugyanazt kicsit másképp, kicsit egyszerűbben”: szöveg átfogalmazása (egyre egyszerűbb alakra) láncban
- ❖ „Mi változott?” játék mondatokkal: változtatunk egy szót, toldalékot vagy a szavak sorrendjét; „Változott-e a szöveg értelme?”
- ❖ „Egynyelvű szótár” játék: szómagyarázat, esetleg a letakart (nem értett) szó jelentésének kitalálása a szövegkörnyezetből
- ❖ Szöveges feladatban leírt szituáció kirakása különböző eszközökkel, színes rudakkal
- ❖ Többféle modell közül a megfelelő kiválasztása adott szöveges feladathoz

- ❖ „Feladatküldés” szöveges feladatokkal: csoportonként adott helyzethez, képhez, modellhez szöveges feladat alkotása; a feladat továbbadása másik csoportnak, ami visszaküldi a megoldást; a feladatírók ellenőrzik

TÉMAKÖR: Szám és valóság kapcsolata

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ összehasonlítja véges halmazokat az elemek száma szerint;
- ❖ ismeri két halmaz elemeinek kölcsönösen egyértelmű megfeleltetését (párosítását) az elemszámok szerinti összehasonlításra;
- ❖ helyesen alkalmazza a feladatokban a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmakat 10 000-es számkörben;
- ❖ helyesen érti és alkalmazza a feladatokban a „valamennyivel” több, kevesebb fogalmakat;
- ❖ érti és helyesen használja a több, kevesebb, ugyanannyi relációkat halmazok elemszámával kapcsolatban, valamint a kisebb, nagyobb, ugyanakkora relációkat a megismert mennyiségekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő, terület, pénz) kapcsolatban 10 000-es számkörben;
- ❖ használja a kisebb, nagyobb, egyenlő kifejezéseket a természetes számok körében;
- ❖ helyesen használja a mennyiségi viszonyokat kifejező szavakat, nyelvtani szerkezeteket;
- ❖ megfelelő szókinccset és jeleket használ mennyiségi viszonyok kifejezésére szóban és írásban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Természetes szám darabszám, mérőszám és értékmérő tartalommal 10 000-es számkörben
- ❖ Számkörbővítések során valóságos tapasztalatszerzés a nagyobb számokról konkrét számlálással, egyénileg és csoportosan végzett tevékenységekkel (például: 415 kukoricaszem, 120 pálcika/gyerek, 4512 db papír zsebkendő 100-as csomagolású papír zsebkendő segítségével kirakva)
- ❖ Tapasztalatszerzés nagy számok mérőszámként való megjelenéséről a valóságban (például: 4512 cm, 4512 mm, 4512 g, 4512 másodperc)
- ❖ Mennyiségek (hosszúság, tömeg, terület, űrtartalom, idő, pénz) összehasonlítása mérőszámaik alapján, kisebb, nagyobb, ugyanakkora relációk felismerése, megnevezése 10 000-es számkörben
- ❖ A természetes számok körében a kisebb, nagyobb, egyenlő kifejezések helyes használata
- ❖ Mennyiségekre vonatkozó feladatokban a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmak helyes használata 10 000-es számkörben
- ❖ A mennyiségi viszonyokat kifejező szavak, nyelvtani szerkezetek helyes használata
- ❖ A mennyiségi viszonyokat kifejező szimbólumok helyes használata szóban és írásban

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Alakzatok rajzolása milliméterpapíron a vonalak mentén; „Hány kis négyzetből áll a bekerített rész?”
- ❖ Különböző számok kivágása négyzethálós füzetből és milliméterpapírból is, például 347 az 3 db 10×10-es négyzet, 4 db 10-es csík és 1 db 7-es csík (fektetve)
- ❖ Mérések különféle mértékegységekben, a mérés pontosságának korlátai, szükséges mértékegységek értő megválasztása, például „Mit mivel és miben mérjük?”; iskolás gyerekek tömegét grammban mérni felesleges; füzet hosszát érdemes lehet milliméterben megadni, de egy futópálya hosszát nem

TÉMAKÖR: Számlálás, becslés**ÓRASZÁM: 10 óra****TANULÁSI EREDMÉNYEK****A témakör tanulása eredményeként a tanuló:**

- ❖ megszámol és leszámol; adott (alkalmilag választott vagy szabványos) egységgel meg- és kimér a 10 000-es számkörben; oda-vissza számlál kerek tízesekkel, százassal, ezresekkel;
- ❖ ismeri a következő becslési módszereket: közelítő számlálás, közelítő mérés, mérés az egység többszörösével; becslését finomítja újrabecsléssel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Számlálások egyesével, kerek tízesekkel, százassal, ezresekkel oda-vissza 10 000-es számkörben eszközökkel (például: hétköznapi tárgyak, abakusz, pénz) és eszközök nélkül
- ❖ Tapasztalatszerzés darabszámok, mennyiségek becslésével kapcsolatban 10 000-es számkörben
- ❖ Becslés szerepének, korlátainak tudatosítása
- ❖ Becslési módszerek ismerete, közelítő számítás, kerekítés, közelítés pontosítása, becslés finomítása, újrabecslés valóságos dolgokkal, mennyiségekkel gyakorlati helyzetekben (például vásárlás), számítások ellenőrzésekor
- ❖ Becslések értékelése

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Nagy számok előfordulása mérőszámként: „Hány darab 5 forintos szükséges egymás mellé rakva, egymásra rakva például 1 méterhez, 10 méterhez; 1 kg-hoz, 10 kg-hoz”; „1000 db, 10 000 db 5 forintos milyen hosszú egymás mellé rakva, milyen magas egymásra rakva, milyen nehéz, miben lehetne tárolni, mennyi idő alatt lehetne leszámolni ennyi darabot?”; „Mire elég 1000, 10 000 másodperc? Mire elég 1000, 10 000 perc?”
- ❖ Abakuszon, szorobánon számlálás

TÉMAKÖR: Számok rendezése**ÓRASZÁM: 6 óra**

TANULÁSI EREDMÉNYEK**A témakör tanulása eredményeként a tanuló:**

- ❖ nagyság szerint sorba rendez számokat, mennyiségeket;
- ❖ megadja és azonosítja számok sokféle műveletes alakját;
- ❖ megtalálja a számok helyét, közelítő helyét egyszerű számegyenesen, számtáblázatokban, a számegyenesnek ugyanahhoz a pontjához rendeli a számokat különféle alakjukban a 10 000-es számkörben;
- ❖ megnevezi a 10 000-es számkör számainak egyes, tízes, százaz, ezres szomszédjait, tízesekre, százazokra, ezresekre kerekített értékét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Számok nagyság szerinti összehasonlítása művelettel megadott alakokban is (például: $2000/2$, $500 \cdot 2$, $1250-250$): melyik nagyobb, mennyivel nagyobb, (körülbelül) hányszor akkora, hányada
- ❖ Mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal vagy a $<$, $>$, $=$ jelekkel
- ❖ Számegyenes rajzolása a számok helyének jelölésével 10 000-es számkörben
- ❖ Számegyenes irányának, egységének megadása két szám kijelölésével
- ❖ Leolvasások a számegyenesről; számok, műveletes alakban megadott számok (például: $300-160$, $40 \cdot 20$) helyének megkeresése a számegyenesen 10 000-es számkörben
- ❖ Számok, mennyiségek nagyság szerinti sorba rendezése, helyük megtalálása a számegyenesen
- ❖ Számok helyének azonosítása különböző tartományú és léptékű számtáblákon, például: 300-tól 400-ig egyesével; 1200-tól 2850-ig tízesével
- ❖ Számok egyes, tízes, százaz, ezres szomszédainak ismerete 10 000-es számkörben
- ❖ Számok tízesekre, százazokra, ezresekre kerekítése 10 000-es számkörben

FOGALMAK

százaz számszomszéd, ezres számszomszéd, kerekítés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ „Kukás” játék három vagy négy dobókocka segítségével alkotott számokkal
- ❖ Különböző módon megadott számok (például építőjáték-elemekkel, abakusszal, pénzzel) rendezése növekvő vagy csökkenő sorba
- ❖ „Mi változott?” játék madzagra csipeszelt számokkal
- ❖ Számok pontos helyének megtalálása egyre kisebb léptékű számegyenesek segítségével
- ❖ Számegyenes léptékének meghatározása olyan számegyenesen, ahol ismert két szám, valamint a köztük lévő egységek száma

TÉMAKÖR: Számok tulajdonságai**JAVASOLT ÓRASZÁM: 17 óra**

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK**A témakör tanulása eredményeként a tanuló:**

- ❖ számokat jellemez tartalmi és formai tulajdonságokkal;

- ❖ számot jellemez más számokhoz való viszonyával;
- ❖ ismeri a római számjelek közül az I, V, X jeleket, hétköznapi helyzetekben felismeri az ezekkel képzett számokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Számok kifejezése művelettel megadott alakokkal
- ❖ Párosság és páratlanság fogalmának értelmezése párosítással és két egyenlő részre osztással a 10 000-es számkörben
- ❖ Hármassával, négyesével, ötösével... és 3, 4, 5... egyenlő darabszámú csoportból kirakható számok megfigyelése és gyűjtése különféle eszközökkel végzett csoportosítások, építések, megfigyelések során
- ❖ Háromszögszámok, négyzetszámok gyűjtése különféle eszközökkel végzett alkotások során
- ❖ Számok jellemzése más számokhoz való viszonyukkal, például: adott számnál nagyobb, kisebb valamennyivel, adott számnak a többszöröse
- ❖ Számok formai tulajdonságainak megfigyelése: számjegyek száma, számjegyek egymáshoz való viszonya, számjegyeinek összege
- ❖ Számok tartalmi, formai jellemzése, egymáshoz való viszonyuk kifejezése kitalálós játékokban
- ❖ A római számjelek közül az I, V, X jelek, valamint az ezekből képezhető számok írása, olvasása a hétköznapi helyzetekben, például: óra, keltezés, kerületek jelölése

FOGALMAK

három- és négyjegyű számok, római számok

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ „Ország, város” játék számtulajdonságokkal
- ❖ Számtulajdonságokra épülő bűvésztükkök megismerése, megértése
- ❖ Háromszögszámok, négyzetszámok kirakása például színes rudakkal, korongokkal, négyzethálón történő bekerítéssel, szöges táblán
- ❖ „Hoci, nesze” játék
- ❖ Felcsavart számegyenes: papírcsík felcsavarása szabályos három-, négyszög alapú hasáb alakú dobozra, majd a hajtások közé a számok felírása egyesével növekedve; annak megfigyelése, hogy mely számok kerültek azonos lapra; képzeletben további számok vizsgálata a felismert szabályosság szerint
- ❖ Római számokhoz kapcsolódó gyufarejtvények megoldása

TÉMAKÖR: Számok helyi értékes alakja

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ összekapcsolja a tízes számrendszerben a számok épülését a különféle számrendszerekben végzett tevékenységeivel;
- ❖ érti a számok ezresekből, százasokból, tízesekből és egyesekből való épülését, ezresek, százasok, tízesek és egyesek összegére való bontását;
- ❖ érti a számok számjegyeinek helyi, alaki, valódi értékét;
- ❖ helyesen írja és olvassa a számokat a tízes számrendszerben 10 000-ig.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Csoportosítások, beváltások tízes számrendszerben különféle eszközökkel a 1000-es és 10 000-es számkörben, például előre csomagolt, illetve jól csomagolható tárgyakkal, pénzekkel, abakusszal
- ❖ Mérések különböző egységekkel és többszöröseikkel
- ❖ Leltárak készítése tízes számrendszerben az elvégzett tevékenységek alapján 1000-es és 10 000-es számkörben
- ❖ Számok ezresekre, százasokra, tízesekre és egyesekre bontott alakjainak előállítás, felismerése nem csak rendezett alakban eszközzel (például: pénz) és eszköz nélkül
- ❖ Számok írása, olvasása helyiérték-táblázat alapján
- ❖ A helyi értékek egymáshoz való viszonyának megértése
- ❖ Számok számjegyeinek helyi, alaki és valódi értéke tapasztalatok alapján
- ❖ Helyi érték, alaki érték, valódi érték fogalmának ismerete
- ❖ Számok írása, olvasása számrendszeres, azaz helyi értékes alakjukban, 10 000-es számkörben
- ❖ Számok nagyság szerinti összehasonlítása hallás alapján és leírt jelük alapján 10 000-es számkörben

FOGALMAK

helyi érték, alaki érték, valódi érték, százas, ezres, tízezres, helyiérték-táblázat, tízes számrendszer

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Apró tárgyak csoportosítása, beváltása, leltározása tojásokkal, tojástartóval a számlálás megkönnyítésére
- ❖ Apró tárgyak kifizetése legkevesebb érmével (1, 10, 100 és 1000 forintossal), például „Minden babszem 1 forint”
- ❖ Leltározás alapján helyiérték-táblázat bevezetése
- ❖ Tevékenységek Dienes-készlettel
- ❖ Számok megjelenítése abakuszon, szorobánon
- ❖ „Kukás” játék három vagy négy dobókockával alkotott számokkal
- ❖ „Ki vagyok én?” játék számokkal, például a tízes helyi értéken 5, az egyes helyi értéken kettővel kisebb, a százask helyén páratlan szám áll; a meghatározások fokozatosan vezessenek a megoldáshoz
- ❖ Letakart számjegyek esetén számok összehasonlítása
- ❖ Számok valódi értékének változtatása a számjegyek felcserélésével, a változás irányának és mértékének meghatározása

TÉMAKÖR: Mérőeszköz használata, mérési módszerek

ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megbecsül, mér alkalmi és szabványos mértékegységekkel hosszúságot, tömeget, űrtartalmat és időt;
- ❖ helyesen alkalmazza a mérési módszereket, használ skálázott mérőeszközöket, helyes képzete van a mértékegységek nagyságáról;

- ❖ helyesen használja a hosszúságmérés, az űrtartalom mérés és a tömegmérés szabványegységei közül a következőket: mm, cm, dm, m, km; ml, cl, dl, l; g, dkg, kg;
- ❖ ismeri az időmérés szabványegységeit: az órát, a perct, a másodpercet, a napot, a hetet, a hónapot, az évet;
- ❖ ismer hazai és külföldi pénzcímleteket 10 000-es számkörben;
- ❖ alkalmazza a felváltást és beváltást különböző pénzcímletek között;
- ❖ összeveti azonos egységgel mért mennyiség és mérőszáma nagyságát, összeveti ugyanannak a mennyiségnek a különböző egységekkel való mérésekor kapott mérőszámait;
- ❖ megméri különböző sokszögek területét különböző egységekkel;
- ❖ területet mér különböző egységekkel lefedéssel vagy darabolással;
- ❖ alkalmazza a felváltást és beváltást különböző pénzcímletek között;
- ❖ ismer a terület és kerület mérésére irányuló tevékenységeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Mennyiségek érzékszervi összehasonlítása
- ❖ Mennyiségek összemérése
- ❖ Mérési módszerek alkalmazása
- ❖ Mennyiségek becslése, kimérése, megmérése szabványmértékegységek közül a következőkkel: mm, cm, dm, m, km; ml, cl, dl, l; g, dkg, kg
- ❖ Hétköznapi tapasztalatok szerzése a szabványmértékegységek nagyságáról
- ❖ Szabványos mérőeszközök használata
- ❖ Időbeli tájékozódás, időbeli periódusok közti tájékozódás; időbeli relációt tartalmazó szavak értő használata
- ❖ Időpontok leolvasása különféle órákról, időtartamok meghatározása
- ❖ Időbeli tájékozódás, időbeli periódusok kapcsolatai; időbeli relációt tartalmazó szavak értelmezése
- ❖ Időpontok és időtartamok közötti összefüggés megértése
- ❖ Különböző hazai és külföldi pénzek címleteinek megismerése 10 000-es számkörben
- ❖ Összefüggések megtapasztalása a mennyiségek nagysága, az egység nagysága és a mérőszámok között
- ❖ Mértékváltás eszköz segítségével
- ❖ Nagyobb pénzek címleteinek felváltása, kisebb pénzek beváltása hazai és külföldi pénzegységekkel egyaránt
- ❖ Takarékoság fontosságának megértése elvégzett mérésekre alapozva (például: csöpögő csapból elpazarolt vízmennyiség; műanyag flakon térfoglalása a szelektív kukában eredeti méretben és összenyomva)
- ❖ Síkbeli alakzatok területének becslése, mérése alkalmi és szabványegységekkel különféle eszközök segítségével (például: fonal, négyzetrács, vonalzó)
- ❖ Síkbeli alakzatok területének becslése, mérése különféle alkalmi egységekkel való lefedéssel vagy darabolással (például: körlapokkal, mozaiklapokkal, négyzetlapokkal)
- ❖ A terület és kerület szavak értő használata

FOGALMAK

kerület, km, ml, cl, g, dkg

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Osztályterem kicsinyített makettjének elkészítése
- ❖ Teli bevásárlószatyor tömegének becslése, mérése, kiszámolása

- ❖ Süteménykészítés recept alapján, a hozzávalók kimérése
- ❖ Iskolai vagy osztályelőadás időbeosztásának elkészítése
- ❖ Kerület mérése, például az alakzat madzaggal való körbemérésével, az alakzat görgetésével félegyenesen
- ❖ Szabálytalan és szabályos alakzatok lefedése például körlapokkal, mozaiklapokkal, négyzetlapokkal; lefedés után annak vizsgálata, hogy melyik fed le legpontosabban az alakzatot
- ❖ Tenyér körberajzolása négyzethálón, a tenyér nagyságának becslése kis négyzetekben; kis négyzetek számlálása; a tenyér méretének meghatározása négyzetcentiméterben
- ❖ Területfogaló játékokban a megszerzett területek „okos” számlálása
- ❖ „Lefedő” játék: 10×10 -es négyzetben felváltva téglalapokat fed le két játékos színes rudakkal; 2 kockával dobunk; a dobott számok szorzata a lefedhető téglalap négyzeteinek száma; a téglalapot tetszőlegesen lehet lefedni úgy, hogy még beleférjen a nagy négyzetbe, és illeszkedjen vagy egy korábbi téglalap oldalához, vagy a nagy négyzet oldalához

TÉMAKÖR: Alapműveletek értelmezése

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ helyesen értelmezi a 10 000-es számkörben az összeadást, a kivonást, a szorzást, a bennfoglaló és az egyenlő részekre osztást;
- ❖ hozzákapcsolja a megfelelő műveletet adott helyzethez, történéshez, egyszerű szöveges feladathoz;
- ❖ értelmezi a műveleteket megjelenítéssel, modellezéssel, szöveges feladattal;
- ❖ helyesen használja a műveletek jeleit;
- ❖ megérti a következő kifejezéseket: tagok, összeg, kisebbitendő, kivonandó, különbség, tényezők, szorzandó, szorzó, szorzat, osztandó, osztó, hányados, maradék;
- ❖ szöveghez, valós helyzethez kapcsolva zárójelet tartalmazó műveletsort értelmez, elvégez;
- ❖ szöveges feladatokban a különböző kifejezésekkel megfogalmazott műveleteket megérti;
- ❖ szöveget, ábrát alkot matematikai jelekhez, műveletekhez.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Összeadás és kivonás értelmezései és kapcsolatuk 1000-es, 10 000-es számkörben
- ❖ Szorzás és osztás értelmezései és kapcsolatuk a 10 000-es számkörben
- ❖ Maradékös osztásra vezető tevékenységek végzése, feladatok megoldása
- ❖ Műveletről szöveges feladat, ábra készítése; műveletek eljátszása, lerajzolása, szöveggel értelmezése
- ❖ Szöveges feladatokban a különböző kifejezésekkel megfogalmazott műveletek megértése
- ❖ A műveletekben szereplő számok megnevezésének ismerete, megértése: tényezők, szorzat, osztandó, osztó, hányados, maradék
- ❖ Zárójel használata konkrét esetekben megfogalmazott problémák leírásához, megoldásához

FOGALMAK

tag, tényező, szorzat, osztandó, osztó, hányados, maradék, maradékos osztás, zárójel

TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Maradékos osztás lejátszása pénzekkel, részekre osztással
- ❖ Adott kirakáshoz, ábrához többféle művelet keresése, leírása
- ❖ Adott kirakás, ábra tagolása, majd a tagolás alapján zárójelet tartalmazó műveletsorok felírása, például szöges táblán kifeszített 8×7 -es terület tagolása szívószállal, négyzethálón körülkerített 12×36 -os terület tagolása vonalzóval húzott egyenesekkel
- ❖ Összetett szöveges feladatok leírása egy műveletsorral; több műveletsor közül az adott szöveges feladathoz illő modell kiválasztása; műveletsorhoz szöveges feladat fogalmazása „feladatküldéssel”

TÉMAKÖR: Alapműveletek tulajdonságai

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ számolásaiban felhasználja a műveletek közti kapcsolatokat, számolásai során alkalmazza konkrét esetekben a legfontosabb műveleti tulajdonságokat;
- ❖ megold hiányos műveletet, műveletsort az eredmény ismeretében, a műveletek megfordításával is;
- ❖ alkalmazza a műveletekben szereplő számok (kisebbitendő, kivonandó és különbség; tagok és összeg; tényezők és szorzat; osztandó, osztó és hányados) változtatásának következményeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Műveleti tulajdonságok megfigyelése tapasztalások során: tagok, tényezők felcserélhetősége, csoportosíthatósága; összeg, különbség szorzása, szorzat széttagolása
- ❖ Műveleti tulajdonságok alkalmazása számolási eljárásokban, szöveges feladatokban, ellenőrzésnél
- ❖ Hiányos művelet és műveletsorok megoldása az eredmény ismeretében a művelet megfordításával is 10 000-ig
- ❖ Műveletekben szereplő számok változtatása közben az eredmény változásának megfigyelése; a tapasztalatok alkalmazása számolásnál
- ❖ Műveletek közötti kapcsolatok megfigyelése; alkalmazása ellenőrzéshez és a számolási módok egyszerűsítésére

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ „Babos” játék számokat képviselő papírlapokkal, színes rudakkal
- ❖ Számépítések, például: célszám megközelítése adott számjegyekkel és műveleti jelekkel

- ❖ Gondolt számmal való műveletvégzés: ha páros, el kell osztani 2-vel, ha páratlan, akkor meg kell szorozni 3-mal és hozzá kell adni 1-et; a műveletsort addig kell ismételni, amíg a végére nem érünk

TÉMAKÖR: Szóbeli számolási eljárások

ÓRASZÁM: 12 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ alkalmazza a számolást könnyítő eljárásokat;
- ❖ érti a 10-zel, 100-zal, 1000-rel való szorzás, osztás kapcsolatát a helyiérték-táblázatban való jobbra, illetve balra tolódással, fejben pontosan számol a 10 000-es számkörben a számok 10-zel, 100-zal, 1000-rel történő szorzásakor és maradék nélküli osztásakor;
- ❖ elvégzi a feladathoz szükséges észszerű becslést, mérlegeli a becslés során kapott eredményt;
- ❖ teljes négyjegyűek összegét, különbségét százásokra kerekített értékekkel megbecsüli, teljes kétjegyűek két- és egyjegyűvel való szorzatát megbecsüli.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Számolási eljárások a műveletek értelmezései alapján 10 000-es számkörben
- ❖ Számolási eljárások szám- és műveleti tulajdonságok felhasználásával 10 000-es számkörben
- ❖ A 100-as számkörben tanult számolási eljárások gyakorlása és analógiák alapján történő kiterjesztése a 10 000-es számkörre kerek tízesekkel és kerek százatokkal való számolás során
- ❖ A 10-zel, 100-zal, 1000-rel való szorzás, osztás és a helyiérték-táblázatban való jobbra, illetve balra tolódás kapcsolatának megértése
- ❖ Műveletek eredményének észszerű becslése, a becslés során kapott eredmény értékelése, alkalmazása
- ❖ Teljes négyjegyűek összegének, különbségének százásokra kerekített értékekkel való becslése
- ❖ Teljes kétjegyűek két- és egyjegyűvel való szorzatának becslése
- ❖ Hétköznapi helyzetekben alkalmazható észszerű becslés megválasztása, a becslés pontosságának ellenőrzése

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Adott pénzösszeg kirakása valódi pénzekkel; a kirakás érméinek leltározása táblázatban; minden pénzérmének a tízszeres értékű pénzre cserélése, majd leltározása táblázatban; a balra tolódás és a vagyon tízszeresödésének megfigyelése
- ❖ Teljes három- vagy négyjegyű számok közelítő értékének helyettesítése színes rudakkal; az eredeti számok összegének és különbségének becslése színes rudak segítségével
- ❖ Bevagdalt, hajtogatható kartonlappal az összeg közelítése az egyes helyi értékek fokozatos felfedésével

- ❖ Szorzat kiszámítása az egyik tényező felezésével, a másik tényező kétszerezésével

TÉMAKÖR: Fejben számolás

ÓRASZÁM: 15 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ fejben pontosan összead és kivon a 100-as számkörben;
- ❖ emlékezetből tudja a kisegyszeregy és a megfelelő bennfoglalások, egyenlő részekre osztások eseteit a számok tízszereséig;
- ❖ érti a szorzó- és bennfoglaló táblák kapcsolatát;
- ❖ fejben pontosan számol a 100-as számkörben egyjegyűvel való szorzás és maradék nélküli osztás során;
- ❖ fejben pontosan számol a 10 000-es számkörben a 100-as számkörben végzett műveletekkel analóg esetekben.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Fejben számolás egyes lépéseinek megértése, begyakorlása eszközökkel; az eszközök szükség szerinti használata feladatok során
- ❖ Teljes kétjegyűek összeadása, kivonása
- ❖ A kisegyszeregy, annak megfelelő bennfoglalások és egyenlő részekre osztások emlékezetből való ismerete
- ❖ Fejszámolás gyakorlása 100-as számkörben
- ❖ Fejszámolás a 100-as számkörben egyjegyűvel való szorzás és maradék nélküli osztás során, például: szorzótáblák;
- ❖ Fejszámolás a 10 000-es számkörben kerek tízesekkel, százassal, ezresekkel a 100-as számkörben végzett műveletekkel analóg esetekben.

FOGALMAK

kerek százaz, kerek ezres

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ „Céltáblára” lövések, például 6 lövés összegével 100-at kell elérni; a 37-esre kell „dobni” annyiszor, hogy az eredmény 400 és 700 között legyen
- ❖ „Számalkotó” játék írásbeli műveletekkel: írásbeli műveletekben szereplő számjegyek sorsolása dobókockával; a dobott értékek tetszőleges helyi értékre írhatók; az nyer, aki a legnagyobb, legkisebb vagy adott célszámhoz legközelebbi eredményt tudja kiszámolni a felírt számaiból
- ❖ Tanulók által készített játékok a számolás gyakorlásához
- ❖ „Darts” játék során a pontok számolása, kiszállás lehetősége

TÉMAKÖR: Írásbeli összeadás és kivonás

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK**A témakör tanulása eredményeként a tanuló:**

- ❖ helyesen végzi el az írásbeli összeadást, kivonást.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az írásbeli műveleti eljárások alapozása, megértése a számrendszeres gondolkodás továbbépítésével és különféle eszközökkel
- ❖ Az írásbeli összeadás algoritmusának fokozatos megismerése: továbbvitel az egyes, a tízes, a százaskénti értéken
- ❖ Hiányos összeadások gyakorlása az írásbeli kivonás előkészítésére
- ❖ Az írásbeli kivonás algoritmusának megismerése pótlással, elvétellel a különbség változása alapján
- ❖ A kivonás pótlásos eljárásának begyakorlása
- ❖ Az írásbeli összeadás és kivonás eredményének becslése célszerűen kerekített értékekkel; az eredmény összevetése a becsléssel; szükség esetén ellenőrzés az ellentétes művelettel

FOGALMAK

írásbeli művelet, hiányos összeadás, pótlás

TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Nyugták, blokkok gyűjtése, ellenőrzése („Jól számolt-e a gép?”)
- ❖ Összeadás, kivonás elvégzése abakusszal, szorobánnal
- ❖ Írásbeli összeadás lejátszása „Tökéletes pénztárgéppel”: a gép a tíz egyforma címletű pénzt kiveszi, és a következő fiókba beletesz egy tízszer akkora címletűt, majd kiírja a fiók tartalmát
- ❖ „Betűrejtvények” írásbeli számoláshoz: betűkkel helyettesített számjegyek kitalálása írásbeli összeadás szabályainak segítségével, például $RÉT + RÉT = KERT$
- ❖ „Számalkotó” játék írásbeli műveletekkel: írásbeli műveletekben szereplő számjegyek sorsolása dobókockával; a dobott értékek tetszőleges helyi értékre írhatók; az nyer, aki a legnagyobb, legkisebb vagy adott célszámhoz legközelebbi eredményt tudja kiszámolni a felírt számaiból

TÉMAKÖR: Írásbeli szorzás és osztás

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK**A témakör tanulása eredményeként a tanuló:**

- ❖ helyesen végzi el az írásbeli szorzást egy- és kétjegyű szorzóval, az írásbeli osztást egyjegyű osztóval;
- ❖ elvégzi a feladathoz szükséges észszerű becslést, mérlegeli a becslés során kapott eredményt;
- ❖ megoldását értelmezi, ellenőrzi.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Több egyenlő tag írásbeli összeadása
- ❖ Az írásbeli szorzás algoritmusának begyakorlása egyjegyű szorzóval

- ❖ Írásbeli szorzás kerek tízesekkel
- ❖ Írásbeli szorzás teljes kétjegyűekkel két lépésben
- ❖ Írásbeli osztás szemléltetése pénzekkel, részekre osztással
- ❖ Írásbeli osztás egyjegyű osztóval, visszaszorzással, kivonással
- ❖ Többféle módon való becslés és ellenőrzés megismerése a szorzat, hányados nagyságrendjének meghatározásához, a számolás ellenőrzéséhez

FOGALMAK

visszaszorzás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Hiányos írásbeli szorzásban, osztásban a hiányzó számjegyek megtalálása
- ❖ Írásbeli műveletekben szereplő számjegyek sorsolása dobókockával; a dobott értékek tetszőleges helyi értékre írhatók; az nyer, aki a legnagyobb, legkisebb vagy adott célszámhoz legközelebbi eredményt tudja kiszámolni a felírt számaiból
- ❖ Érdekes számolások, például a 37 szorzása egyjegyű számokkal; kedvenc egyjegyű szám szorzása 777-tel, majd 143-mal; 2520 osztása egyjegyű számokkal

TÉMAKÖR: Törtrészek

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ tevékenységekkel megjelenít egységtörteket és azok többszöröseit különféle mennyiségek és többféle egységválasztás esetén;
- ❖ a kirakást, a mérést és a rajzot mint modellt használja a törtrészek összehasonlítására.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az egész egyenlő részekre osztása, az egységtörtek értelmezése, megnevezése (például: 1 ketted) különféle mennyiségeken (hosszúság, tömeg, űrtartalom, terület) különféle tevékenységekkel (például: méréssel, papírhajtogatással, színezéssel)
- ❖ Az egységtörtek többszöröseinek előállítása, értelmezése, megnevezése (például: 2 harmad) különféle mennyiségeken különféle tevékenységekkel, többféle egységválasztással
- ❖ Egészek és törtrészek kirakása, megjelenítése más törtrészekkel
- ❖ Törtrészekkel ábrázolt törtek nagyság szerinti összehasonlítása, egyenlők keresése.

FOGALMAK

egész, törtrész, egységtört

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ „Lépj hozzám!” játékos feladat
- ❖ 1 ketted, 1 negyed, 1 nyolcad előállítása felezésekkel papírhajtogatással
- ❖ 1 harmad, 1 hatod, 1 tizenketted előállítása papírcsík hajtogatásával
- ❖ Törtrészek kirakása színes rudakkal az egész változtatásával is
- ❖ Törtrészek kirakása mozaiklapokkal (szabályos hatszög, trapéz, rombusz, háromszög)

- ❖ Alkotás törtrészeknek megfelelően, például „Alkoss úgy valamit, hogy a 2 harmad része sárga legyen!”
- ❖ „Pizzarendelő” feladat: 2 különböző színű papírtányért sugara mentén bevágva összecúsztatunk; az egyik tányéron beosztások vannak (például 12 egyenlő részre van osztva), így adott törtrészeket tudunk ábrázolni; különböző beosztású tányérokra csak bizonyos törteket lehet „kiforgatni”, például 1 negyed kezdetben a 4-es, majd a 8-as, a 12-es beosztású tányéron tudják kiforgatni, viszont a 10-esen nem
- ❖ Memóriajáték különféle képpen ábrázolt törtrészekkel.

TÉMAKÖR: Negatív számok

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a negatív egész számokat irányított mennyiségként (hőmérséklet, tengerszint alatti magasság, idő) és hiányként (adósság) értelmezi;
- ❖ nagyság szerint összehasonlítja a természetes számokat és a negatív egész számokat a használt modellen belül.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az „előtt” és „után” térbeli és időbeli értelmezése
- ❖ Tapasztalatszerzés irányított mennyiségekről a térben (például: emeletek, tengerszinthez viszonyított magassági szintek); az „alatta” és „felette” értelmezése a síkon és a térben
- ❖ Hőmérséklet mérése, hőmérő leolvasása (levegő, folyadék)
- ❖ Hőmérőmodell használata
- ❖ Tapasztalatszerzés a vagyon, készpénz és adósság kapcsolatairól kirakásokkal, rajzos feladatokkal és diagramon való ábrázolással
- ❖ A negatív szám megjelenítése különböző tevékenységek során
- ❖ Konkrét helyzetben a mennyiségek összehasonlítása, döntés a mennyiségek növekedéséről, csökkenéséről, megmaradásáról

FOGALMAK

pozitív, negatív

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Saját idővonal készítése: születésem vagy iskoláskorom előtt, után történt események, például szüleim születése, házassága, testvéreim születése, óvodáskor, iskoláskor
- ❖ Világtérképről tengerszinthez mért magasságok és mélységek leolvasása.
- ❖ Fagypont alatti hőmérsékletek mérése, például télen, hűtőszekrényben, fagylalt, jégkocka segítségével.
- ❖ „Időjárás-jelentős” játék: a bemondó ismerteti a hőmérséklet változásait szóban vagy diagram alapján; a nézők saját hőmérőmodelljükön jelenítik meg a pillanatnyi hőmérsékletet.
- ❖ „Gazdálkodj okosan” játék rövidített változatban készpénzzel és adósságcédulákkal: a játékosok kölcsönt vehetnek fel a vásárláshoz, ekkor ugyanannyi készpénzt és adósságcédulát kapnak.

TÉMAKÖR: Alkotás térben és síkon

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ szabadon épít, kirak formát, mintát adott testekből, síklapokból;
- ❖ minta alapján létrehoz térbeli, síkbeli alkotásokat;
- ❖ sormintát, síkmintát felismer, folytat;
- ❖ alkotásában követi az adott feltételeket;
- ❖ testeket épít élekből, lapokból; elkészíti a testek élvázát, hálóját; testeket épít képek, alaprajzok alapján; elkészíti egyszerű testek alaprajzát;
- ❖ síkidomokat hoz létre különféle eszközök segítségével;
- ❖ alaklemez, vonalzót, körzőt használ alkotáskor;
- ❖ megtalálja az összes, több feltételnek megfelelő építményt, síkbeli kirakást;
- ❖ szimmetrikus alakzatokat hoz létre térben, síkban különböző eszközökkel; felismeri a szimmetriát valóságos dolgokon, síkbeli alakzatokon;
- ❖ megfogalmazza az alkotásai közti különbséget.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Építések térbeli építőelemekből, testekből, lapokból, testhálókából, élvázépítőkből szabadon, másolással, megadott feltétel szerint
- ❖ Különböző téglatestek alkotása adott feltételek szerint
- ❖ Építések és alkotások, alaprajzok, nézetek, hálók alapján egyszerűbb esetekben
- ❖ Egyszerű testek alaprajzának, nézeteinek, hálójának azonosítása és annak ellenőrzése megalkotással
- ❖ Síkbeli alkotások szabadon, másolással, megadott feltétel szerint: kirakások mozaiklapokkal, nyírás, tépés, hajtogatás, alakzatok határvonalainak elkészítése pálcákból, szívószálból vagy gumival kifeszítve, rajzolás (szabad kézzel, vonalzóval, alaklemez, körzővel)
- ❖ Alaklemez, vonalzó és körző helyes használatának gyakorlása játékos feladatok során
- ❖ Sokszögek előállítása nyírással, hajtogatással, pálcikákkal, gumikarika kifeszítésével, vonalzó rajzolással adott feltételek szerint
- ❖ Sorminták, terülminták kirakása, folytatása, tervezése síkban, térben, a szimmetriák megfigyelése
- ❖ Szimmetrikus alakzatok létrehozása térben és síkban (például: építéssel, kirakással, nyírással, hajtogatással, festéssel), és a szimmetria meglétének ellenőrzése választott módszerrel (például: tükör, hajtogatás)
- ❖ Adott feltételeknek megfelelő minél több alakzat, minta előállítása, az összes lehetséges alkotás keresése, az alakzatok megkülönböztetése, jellemző tulajdonságok kiemelése

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Építés színes rudakból, legóból, építőkockákból, dobozokból nézetek, alaprajzok alapján

- ❖ „Szobasarak” cipősdobozból, belehelyezett játék megvilágítása 3 irányból; az árnyékok vizsgálata
- ❖ „Szobasarak” négyzethálós falaira rajzolt árnyékok alapján építés színes rudakból
- ❖ Feltételek, minták alapján kirakások mozaiklapokból, logikai készlet elemeiből
- ❖ Rövid ideig látott képről másolat készítése a vizuális memória fejlesztésére
- ❖ Adott síkidomokból téglatest építése
- ❖ 3 különböző méretben adott szívószálakból testek fűzése úgy, hogy egy testhez 6 db szívószál használható; az összes különböző test megalkotása
- ❖ A tanulók körben ülnek; mindenki egy nézőpontból látja a középre helyezett építményt; a szóban kérhető és adható információk alapján mindenki megépíti az építményt, vagy alaprajzot készít hozzá
- ❖ Geometriai fejtörők, például tangram, gyufarejtvények
- ❖ „Lakótelepi panorama” rejtvény megfejtése színes rudak segítségével

TÉMAKÖR: Alakzatok geometriai tulajdonságai

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megkülönböztet, azonosít egyedi, konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket;
- ❖ személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező összes elemet;
- ❖ két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat;
- ❖ megkülönbözteti és szétválogatja szabadon választott vagy meghatározott geometriai tulajdonságok szerint a gyűjtött, megalkotott testeket, síkidomokat;
- ❖ megfigyeli az alakzatok közös tulajdonságát, megfelelő címkéket talál megadott és halmazokba rendezett alakzatokhoz;
- ❖ megtalálja a közös tulajdonsággal nem rendelkező alakzatokat;
- ❖ megnevezi a tevékenységei során előállított, válogatásai során előkerülő alakzatokon megfigyelt tulajdonságokat;
- ❖ megnevezi a sík és görbült felületeket, az egyenes és görbe vonalakat, szakaszokat tapasztalati ismeretei alapján;
- ❖ megnevezi a háromszögeket, négyszögeket, köröket;
- ❖ megkülönböztet tükrösen szimmetrikus és tükrösen nem szimmetrikus síkbeli alakzatokat;
- ❖ megszámlálja az egyszerű szögletes test lapjait;
- ❖ megnevezi a téglatest lapjainak alakját, felismeri a téglatesten az egybevágó lapokat, megkülönbözteti a téglatesten az éleket, csúcsokat;
- ❖ tudja a téglalap oldalainak és csúcsainak számát, összehajtással megmutatja a téglalap szögeinek egyenlőségét;
- ❖ megmutatja a téglalap azonos hosszúságú oldalait és elhelyezkedésüket, megmutatja és megszámlálja a téglalap átlóit és szimmetriatengelyeit;
- ❖ megfigyeli a kocka mint speciális téglatest és a négyzet mint speciális téglalap tulajdonságait;
- ❖ megnevezi megfigyelt tulajdonságai alapján a téglatestet, kockát, téglalapot, négyzetet;
- ❖ megfigyelt tulajdonságaival jellemzi a létrehozott síkbeli és térbeli alkotást, mintázatot.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Válogatások előállított és gyűjtött testek között szabadon
- ❖ Halmazokba rendezett testek, síkbeli alakzatok közös tulajdonságainak megfigyelése, halmazok címkézése
- ❖ Testek, síkbeli alakzatok halmazokba rendezése közös tulajdonság alapján
- ❖ Halmazba nem tartozó alakzatok keresése
- ❖ Testek jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: sík vagy görbe felületek, „lyukas”, „tükrös”, „van-e bemélyedése”
- ❖ Sokszöglapokkal határolt egyszerű testek lapjainak, éleinek, csúcsainak megfigyelése
- ❖ Válogatások előállított és megadott síkidomok között szabadon
- ❖ Síkbeli alakzatok jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: egyenes vagy görbe határvonalak, szakaszok, „lyukasság”, „tükrösség”, „van-e bemélyedése”
- ❖ A létrehozott síkbeli és térbeli alkotások, mintázatok jellemzése megfigyelt tulajdonságaikkal
- ❖ Egyszerű szögletes testek lapjainak, éleinek, csúcsainak megszámlálása
- ❖ Környezetükből gyűjtött testek közül a téglatestek kiválogatása
- ❖ Téglatest tulajdonságainak megfigyelése tevékenységek során: lapok alakja, egy csúcsból induló élek száma, élek hossza, az élek, lapok egymáshoz való viszonya, test tükrösszimmetriája
- ❖ Téglatest egybevágó lapjainak felismerése
- ❖ Kocka kiemelése a téglatestek közül élek, lapok alapján
- ❖ Előállított vagy megadott sokszögek jellemzése felismert tulajdonságokkal
- ❖ Sokszögek oldalainak és csúcsainak megszámlálása, oldalak összemérése hajtogatással, szögek összemérése egymásra illesztéssel
- ❖ Derékszög előállítása elfordulással, hajtogatással
- ❖ Derékszögnél kisebb, nagyobb szögek előállítása elforduló mozgással; hozzámérés a hajtogatott derékszöghöz
- ❖ Téglalap tulajdonságainak megfigyelése: szögek, oldalak, szimmetria
- ❖ Téglalap szögei egyenlőségének megmutatása egymásra hajtással
- ❖ Téglalap egyenlő hosszúságú oldalainak keresése hajtogatással
- ❖ Négyzet kiemelése a téglalapok közül oldalai és szimmetriái alapján
- ❖ Testek, síkbeli alakzatok jellemzése megfigyelt tulajdonságok alapján.

FOGALMAK

lap, él, téglatest, kocka, szög, derékszög

TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Barkochbázás a teremben lévő tárgyak geometriai tulajdonságai alapján
- ❖ Egyszerű szögletes testek építése pálcikákból és gyurmagolyókból
- ❖ Egyszerű szögletes testek élvázának építése szívószálakból
- ❖ Dobozok szétvágása a test lapjainak és hálójának vizsgálatához
- ❖ Dobozok lapjainak leragasztása különböző színű papírokkal
- ❖ „Élőkép” alkotása csoportban, például kocka, téglatest, gúla megjelenítése
- ❖ „Keveredj! Állj meg! Csoportosulj!” játék, sokszögek megjelenítése
- ❖ Sokszögek építése szívószálakból
- ❖ Sokszögek kifeszítése befőttes gumival szöges táblán; a kifeszített alakzatok vizsgálata
- ❖ „Saját testen jeleníts meg derékszöget!”, például ujjak, kar, láb, mérlegállás
- ❖ Derékszög hajtogatása szabálytalan alakú papírból

- ❖ Gyurmából vagy agyagból készült téglatest szeletelése úgy, hogy téglatesteket kapjunk; úgy, hogy ne kapjunk téglatesteket; úgy, hogy kockát is kapjunk; kocka szeletelése úgy, hogy téglatesteket kapjunk
- ❖ Párhuzamos szélű papírsíkból négyszögek nyírása; a keletkező négyszögek csoportosítása; annak megfigyelése, hogy hogyan kell nyírni ahhoz, hogy téglalapot kapjunk; téglalapból négyzet nyírása, négyzetből téglalap nyírása
- ❖ A4-es papírból hajtással és tépéssel négyzet készítése; a hulladék részből ismét négyzet készítése, ennek ismétlése egészen addig, amíg lehetséges

TÉMAKÖR: Transzformációk

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ tapasztalattal rendelkezik mozgással, kirakással a tükörkép előállításáról;
- ❖ szimmetrikus alakzatokat hoz létre térben, síkban különböző eszközökkel; felismeri a szimmetriát valóságos dolgokon, síkbeli alakzatokon;
- ❖ megépíti, kirakja, megrajzolja hálón, jelölés nélküli lapon sablonnal, másolópapír segítségével alakzat tükörképét, eltolt képét;
- ❖ ellenőrzi a tükrözés, eltolás helyességét tükör vagy másolópapír segítségével;
- ❖ követi a sormintában vagy a síkmintában lévő szimmetriát;
- ❖ térben, síkban az eredetihez hasonló testeket, síkidomokat alkot nagyított vagy kicsinyített elemekből; az eredetihez hasonló síkidomokat rajzol hálón.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Szimmetriák, tükörképek megfigyelése a természetes és az épített környezetben térben és síkban
- ❖ Tárgyak, építmények, képek tükörképének megfigyelése térben, síkban tükör segítségével
- ❖ Tükörkép megépítése térben; tükrös és nem tükrös formák létrehozása, a kapott alakzat ellenőrzése tükör segítségével
- ❖ Síkbeli alakzatok tükrötengelyeinek keresése tükörrel, hajtogatással
- ❖ Tükörkép alkotása különböző eszközökkel síkban; tükrös és nem tükrös alakzatok létrehozása; ellenőrzés tükörrel, másolópapírral
- ❖ Építmények eltolása, az eltolt kép összehasonlítása a tükörképpel
- ❖ Formák eltolása a síkban; az eltolt alakzat összehasonlítása a tükrözéssel keletkező alakzattal; ellenőrzés másolópapírral
- ❖ Testek és síkbeli alakzatok megkülönböztetése, azonosítása alak és méret szerint: a hasonlóság és az egybevágóság fogalmának előkészítése
- ❖ Térben, síkban az eredetihez hasonló testek, síkidomok alkotása nagyított vagy kicsinyített elemekkel, hálón való rajzolással
- ❖ Játékok, tevékenységek során alakzatok elforgatott, eltolt, tükrös képeinek felismerése a síkban és a térben

FOGALMAK

eltolt kép, mozgatás, elforgatott kép

TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Titkosírás tükörírással, a titkos üzenet megfejtése
- ❖ Utcák építése színes rudakból: az utca két oldalán lévő házak egymás tükörképei
- ❖ Kártyákon adott mintát kell megjeleníteni két kocka lapjain lévő ábrák segítségével úgy, hogy a két kockát egy tükör elé rakjuk; a kockák felső lapjain lévő ábrák és azok tükörképei együtt adják az adott mintát
- ❖ Minta rajzolása, majd átmásolása zsírpapírra; a zsírpapír átfordítása, eltolása, elforgatása; összehasonlítás az eredeti mintával
- ❖ Összehajtott, majd szétnyitott lap bal oldalára az egyik játékos tollal pöttyöket rajzol, a másik játékos a másik oldalra grafitlappal a tükörképét próbálja berajzolni, összehajtják a papírt, a hátulján a grafitpöttyöket erősen megrajzolják tollal, így szétnyitás után a bal oldalon látszik, hogy mennyi a tévedés
- ❖ Tengelyesen szimmetrikus alakzat kiegészítése
- ❖ Pálcikákból kirakott alakzat kétszeresére nagyítása
- ❖ Pontrácsra, négyzetrácsra rajzolt ábra kétszeresére nagyítása, felére kicsinyítése

TÉMAKÖR: Tájékozódás térben és síkon

ÓRASZÁM: 6 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ helyesen használja az irányokat és távolságokat jelölő kifejezéseket térben és síkon;
- ❖ tájékozódik lakóhelyén, bejárt terepen: bejárt útvonalon visszatalál adott helyre, adott utca és házszám alapján megtalál házát;
- ❖ térképen, négyzethálón megtalál pontot két adat segítségével.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Irányokat, távolságokat jelölő szavak használata térben és síkban
- ❖ Irány és állás megfigyelése, követése síkbeli alakzatok és mozgások során
- ❖ Téri tájékozódást segítő játékok, tevékenységek
- ❖ Útvonalak bejárása oda-vissza, térbeli viszonyokat kifejező szavak segítségével
- ❖ Útvonal bejárásának irányítása térbeli viszonyokat kifejező szavak segítségével
- ❖ Térbeli és síkbeli elhelyezkedést kifejező szavak használata tevékenységekben és játékos szituációkban
- ❖ Tájékozódás lakóhelyen, bejárt terepen: bejárt útvonalon visszatalálás adott helyre; adott utca és házszám alapján ház megtalálása
- ❖ Egyszerű térképek készítése
- ❖ Tájékozódás négyzethálón, térképen

FOGALMAK

négyzetháló, térkép

TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Robot célhoz irányítása szerepjátékkal: bekötött szemű gyerek irányítása adott célhoz, a célban a kendő levétele után azonos úton visszatalálás a kiindulópontra
- ❖ Útvonal bejárása síkbeli labirintusokban padlórobot irányításával

- ❖ „Vonalvezetős” játék irányok és távolságok megadásával, melynek során különböző formák rajzolódnak ki a négyzethálón, például 2 lépés fel, 3 lépés balra...
- ❖ Kacsaringós utak bejárása, majd lerajzolása négyzethálón; például: 2 lépés, jobbra fordulás, 1 lépés, jobbra fordulás, 3 lépés, jobbra fordulás, folytatva az utat, ismétlés előlről sokszor
- ❖ Négyzethálóra rajzolt minta alapján a vonalvezetés diktálása társnak
- ❖ Kincskeresés utasítások alapján
- ❖ Kincskeresés térkép alapján
- ❖ „Torpedó” játék
- ❖ „Telefonos” játék
- ❖ Térkép készítése tanteremről, iskolaudvarról, útvonalakról
- ❖ Térképen adott helység keresése páros munkában a térkép keresőhálójának segítségével
- ❖ „Vándorvezér” játék sakktáblán égtájakkal, például „f4-ről 2 mezőt észak felé lépve hova jutunk?”

TÉMAKÖR: Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése

ÓRASZÁM: 18 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ részt vesz memóriajátékokban különféle tulajdonságok szerinti párok keresésében;
- ❖ megfogalmazza a személyek, tárgyak, dolgok, időpontok, számok, testek, síklapok közötti egyszerű viszonyokat, kapcsolatokat;
- ❖ érti a problémákban szereplő adatok viszonyát;
- ❖ megfogalmazza a felismert összefüggéseket;
- ❖ összefüggéseket keres sorozatok elemei között;
- ❖ megadott szabály szerint sorozatot alkot; megértett probléma értelmezéséhez, megoldásához sorozatot, táblázatot állít elő modellként;
- ❖ tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott periodikus sorozatokat folytat;
- ❖ felsorolja az évszakokat, hónapokat, napokat, napszakokat egymás után, tetszőleges kezdőponttól is;
- ❖ ismert műveletekkel alkotott sorozat, táblázat szabályát felismeri; ismert szabály szerint megkezdett sorozatot, táblázatot helyesen, önállóan folytat;
- ❖ tárgyakkal, számokkal kapcsolatos gépjátékokhoz szabályt alkot; felismeri az egyszerű gép megfordításával nyert gép szabályát;
- ❖ felismer kapcsolatot elempárok, elemhármak tagjai között;
- ❖ szabályjátékok során létrehoz a felismert kapcsolat alapján további elempárokat, elemhármakat;
- ❖ a sorozatban, táblázatban, gépjátékokban felismert összefüggést megfogalmazza saját szavaival, nyíljelöléssel vagy nyitott mondattal.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Személyek, tárgyak, dolgok, számok, testek, síklapok között megjelenő kapcsolatok megfigyelése, felfedezése, megnevezése
- ❖ Számpárok, számhármak közötti kapcsolatok felfedezése, jellemzése
- ❖ Változó helyzetek megfigyelése, a változás jelölése nyíllal

- ❖ Tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott periodikus sorozatok folytatása
- ❖ Az évszakok, hónapok, napok elsorolása egymás után tetszőleges kezdőpontból
- ❖ Ismert műveletekkel alkotott sorozat szabályának felismerése
- ❖ Megkezdett sorozat folytatása a felismert szabály szerint mindkét irányba
- ❖ Sorozat szabályának megfogalmazása, egyszerűbb esetben jelekkel is (például: nyíljelöléssel vagy nyitott mondattal)
- ❖ Gépjátékok különféle elemekkel (például: tárgyak, számok, alakzatok)
- ❖ Gépjátékhoz szabály alkotása; az egyszerű gép szabályának megfordításával nyert gép szabályának felismerése
- ❖ Szabályjátékokban az elempárok, elemhármak megjelenítése táblázatban
- ❖ Szabályjátékok során a felismert kapcsolat alapján további elempárok, elemhármak létrehozása
- ❖ Táblázatokban, gépjátékokban a felismert összefüggések megfogalmazása, egyszerűbb esetekben jelekkel is (például: nyíljelöléssel vagy nyitott mondattal)
- ❖ Sorozatok, szabályjátékok alkotása
- ❖ Megértett probléma értelmezéséhez, megoldásához sorozat, táblázat, esetleg nyíldiagram alkotása modellként

FOGALMAK

táblázat, nyitott mondat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Sorminták keresése környezetünkben, például épületeken, népviseleten
- ❖ Periodikusan ismétlődő tevékenységek, például ki mosogat 5 nap múlva
- ❖ Kakuktkojás játékok
- ❖ „Milyen nap lesz?” fejtörők: például egy hét múlva; holnapután, ha tegnapelőtt hétfő volt
- ❖ Sorozatok alkotása szöges táblán kifeszített alakzatokkal, a sorozat szabályának megfigyelése, például egyre nagyobb négyzeteknél a növekedés szabályának megfigyelése
- ❖ Kapcsolatok megfigyelése oda-vissza, például szülő-gyerek, testvér, osztálytárs; alacsonyabb, magasabb, egyforma magas; idősebb, fiatalabb, ugyanannyi idős
- ❖ A gyerekek kezében tartott számok, alakzatok közötti kapcsolatok megfigyelése rámutatással, például mindenki mutasson arra, akinek ugyanannyi tíze van; akinek nagyobb a kerülete; a mutató lejegyzése nyilakkal; a lejegyzett ábra megfigyelése
- ❖ „Gépes játékok” egyváltozós, kétváltozós, fordított gépekkel számokkal, formákkal, szavakkal

TÉMAKÖR: Adatok megfigyelése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ adatokat gyűjt a környezetében;
- ❖ adatokat rögzít későbbi elemzés céljából;
- ❖ gyűjtött adatokat táblázatba rendez, diagramon ábrázol;
- ❖ adatokat gyűjt ki táblázatból, adatokat olvas le diagramról;
- ❖ jellemzi az összességeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Minőségi és mennyiségi tulajdonsággal kapcsolatos adatok megfigyelése, gyűjtése, rögzítése tanítói segítségével
- ❖ Adatgyűjtés vásárlással kapcsolatban (például: árak megfigyelése boltokban, nyugtán)
- ❖ Mért adatok lejegyzése
- ❖ Közös tevékenységek során szerzett adatok alapján egyszerű diagram készítése térben és síkban
- ❖ Egyszerű diagramról adatok, összefüggések leolvasása
- ❖ Az összes adat együttes jellemzőinek megfigyelése, például egyenlő adatok, legkisebb, legnagyobb kiválasztása

FOGALMAK

adat, diagram

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Mérések testnevelésórán, például időeredmények, kislabdadobás hossza, távolugrás hossza; eredmények rögzítése; ábrázolása közösen
- ❖ Piacon több árusnál ugyanazon termék árának összehasonlítása, csoportonként más-más termék árának megfigyelése, lejegyzése
- ❖ Csoportonként a csoport tagjaira jellemző egyszerű diagramok készítése úgy, hogy a többi csoport nem látja, mi készül; a kirakott vagy rajzolt diagramok alapján a csoport felismerése, azonosítása, például hány fiú, hány lány, hány szemüveges, hány nem szemüveges...

TÉMAKÖR: Valószínűségi gondolkodás

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ részt vesz olyan játékokban, kísérletekben, melyekben a véletlen szerepet játszik;
- ❖ tapasztalatai alapján különbséget tesz a „biztos”, „lehetetlen”, „lehetséges, de nem biztos” események között;
- ❖ megítéli a „biztos”, „lehetetlen”, „lehetséges, de nem biztos” eseményekkel kapcsolatos állítások igazságát;
- ❖ tapasztalatai alapján tippet fogalmaz meg arról, hogy két esemény közül melyik esemény valószínűbb olyan, véletlentől függő szituációk során, melyekben a két esemény valószínűsége között jól belátható a különbség;
- ❖ tetszőleges vagy megadott módszerrel összeszámolja az egyes kimenetek előfordulásait olyan egyszerű játékokban, kísérletekben, amelyekben a véletlen szerepet játszik;
- ❖ a valószínűségi játékokban, kísérletekben megfogalmazott előzetes sejtését, tippjét összeveti a megfigyelt előfordulásokkal.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Részvétel valószínűségi játékokban; intuitív esélylatolgatás, tippek megfogalmazása
- ❖ Események megfigyelése valószínűségi kísérletekben
- ❖ Valószínűségi játékok során stratégiák alakítása, kipróbálása, értékelése

- ❖ „Biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „lehetetlen” események megkülönböztetése
- ❖ Véletlen események gyakoriságának összeszámlálása, ábrázolása különféle módszerekkel: strigulázással, diagrammal, táblázatba rögzítéssel
- ❖ Véletlen események előfordulásainak vizsgálata, a kimenetek számának összehasonlítása az előzetes tippekkel, magyarázatok keresése
- ❖ A „biztos” és „lehetetlen” cáfolata ellenpélda mutatásával

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Játék eseménykártyákkal a „biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „lehetetlen” események megkülönböztetésére, események gyakoriságának megfigyelésére csoportmunkában: valószínűségi kísérlethez tartozó eseményeket írunk kártyákra; kiosztjuk; elvégezzük a kísérletet, mindenki rátesz egy zsetont arra a kártyájára, amelyikre írt esemény bekövetkezett; a kísérletek végén elemzés, például a kísérlet: 3 korongot feldobunk; események: mindhárom kék; több a kék, mint a piros; nincs piros; van kék; van két egyforma szín; egyik színből sincs legalább kettő; elemzés: „Melyik a jó kártya, melyik rossz, melyiket választanád?”
- ❖ Játék eseménykártyákkal gyakoriság becslésére: mindenki előtt ott van minden eseménykártya, amelyekre a játék elején a játékosok tetszés szerint kiraknak 10-10 zsetont; sorban végezzük a kísérleteket; amelyik kártyán lévő esemény bekövetkezett, arról a kártyáról levehet a játékos egy zsetont; az győz, akinek a kártyáiról leghamarabb elfognak a zsetonok
- ❖ Valószínűségi kísérlet nem kocka alakú doboz feldobásával: tippelés, 20 kísérletből melyik lapjára hányszor esik; ellenőrzés a kísérletek elvégzésével
- ❖ 10 korongot feldobunk, számegyenesen a 0-ból indulva annyit lépünk pozitív irányba, ahány pirosat dobtunk, majd innen annyit negatív irányba, ahány kéket; tippeld meg, hova jutsz; válassz 4 számkártyát, nyersz, ha ezek egyikére jutsz
- ❖ Játék számkorongokkal: 3 korong piros és kék oldalára is számokat írtunk; feldobjuk egyszerre a 3 korongot; kártyákra eseményeket írunk a számok tulajdonságai alapján, a dobott számok összegére, szorzatára vonatkozó tulajdonságokkal; figyeljük meg, van-e lehetetlen, van-e biztos esemény; tippeljünk az események gyakoriságára, például szorzatuk páros; nincs közte kétjegyű
- ❖ Gyerekek alkotta gyakorisági diagram: két kockával dobunk, és nézzük a dobott számok összegét; a gyerekek sorban egymás mellett állnak, mindenkinek a kezében egy szám van 1 és 13 között; akinek a száma a két kockával dobott számok összege, előre lép egyet
- ❖ Folyón átkelés gyakoriság becslésére: rakj ki 10 korongot az 1–13 számokhoz a folyó egyik partjára; két kockával dobunk, a dobott számok összegétől egy korong átkelhet a folyón; az győz, akinek először átmegy az összes korongja

A tovább haladás feltételei

3. osztály

A tanuló:

- ❖ tudjon elhelyezni elemeket egyszerű tulajdonságú halmazokba;

- ❖ állapítsa meg egyszerű sorozatok szabályát, kis segítséggel tudja folytatni az elkezdett sorozatot,
- ❖ tudjon megfogalmazni igaz, hamis állításokat, állítások igazságát eldönteni;
- ❖ értelmezzen egyszerű szöveges feladatokat, segítséggel tudja az adatokat lejegyezni, megoldási tervet készíteni.
- ❖ tudjon biztosan tájékozódni a tízes számrendszerben **1000-es** számkörön belül.
- ❖ helyesen írja, olvassa a számokat, bontsa azokat helyi érték szerint.
- ❖ tudjon számokat nagyság szerint összehasonlítani, sorba rendezni.
- ❖ ismerje a számok egyes, tízes, százaz szomszédjait, tízesekre, százazokra kerekített értékét.
- ❖ tudjon szorozni, osztani 10-zel, 100-zal.
- ❖ legyen **jártas** az írásbeli műveletek végzésében 1000-es számkörben (összeadás, kivonás, szorzás egyjegyű szorzóval)..
- ❖ ismerje a helyes műveleti sorrendet több művelet esetén.
- ❖ tudjon megoldani egyszerű szöveges feladatot.
- ❖ ismerjen fel egyszerű geometriai alakzatokat.
- ❖ tudjon előállítani síkidomokat tevékenységgel.
- ❖ ismerje és használja a mérőeszközöket és mértékegységeket gyakorlati mérések során.
- ❖ tudjon megoldani egyszerű szám és szöveges feladatokat a tanult mértékegységekkel (km, m, dm, cm, t, kg, dkg, g, hl, l, dl, cl, év, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc).
- ❖ legyen képes igaz, hamis állítások felismerésére, szétválogatására.

4. osztály

A tanuló:

- ❖ tudja megkeresni egyszerű nyitott mondatok igazsághalmazát
- ❖ tudja eldönteni állítások igazságtartamát, egyszerű igaz, hamis állításokat fogalmazni;
- ❖ ismerje és segítséggel alkalmazza a szöveges feladatok megoldási algoritmusát;
- ❖ tudjon folytatni egyszerű számsorozatok a felismert szabály alapján;
- ❖ tudjon tájékozódni a tízes számrendszerben **10 000-es** számkörön belül;
- ❖ helyesen írja, olvassa a számokat **készség szinten**, bontsa azokat helyi érték szerint;
- ❖ tudjon számokat nagyság szerint összehasonlítani, sorba rendezni;
- ❖ ismerje a számok egyes, tízes, százaz, ezres szomszédjait, tízesekre, százazokra, ezresekre kerekített értékét;
- ❖ tudjon szorozni, osztani 10-zel, 100-zal, 1000-rel;
- ❖ ismerje a helyes műveleti sorrendet több művelet esetén;
- ❖ legyen **jártas** az írásbeli műveletek végzésében 10 000-es számkörben (összeadás, kivonás, szorzás kétjegyű szorzóval, osztás egyjegyű osztóval);
- ❖ tudjon megoldani egyszerű szöveges feladatot,
- ❖ ismerjen fel egyszerű geometriai alakzatokat;
- ❖ ismerje a kocka és a téglalest tulajdonságait (lapok, csúcsok, élek száma);
- ❖ ismerje és segítséggel használja a mérőeszközöket és mértékegységeket gyakorlati mérések során;
- ❖ Kis segítséggel tudjon megoldani a tanult mértékegységekkel (km, m, dm, cm, mm, t, kg, dkg, g, hl, l, dl, cl, ml, év, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc) szám és szöveges feladatokat;
- ❖ tudja kiszámítani a téglalap és a négyzet területét.

- ❖ legyen **jártas** az írásbeli műveletek végzésében 10 000-es számkörben (összeadás, kivonás, szorzás egyjegyű és kétjegyű szorzóval, osztás egyjegyű osztóval);
- ❖ tudjon megoldani egyszerű szöveges feladatot a megoldási algoritmus alkalmazásával;
- ❖ ismerje fel, és nevezze meg az egyszerű geometriai alakzatokat: négyszöget, háromszöget, négyzetet, téglalapot és a kört;
- ❖ ismerje és használja a szabvány mértékegységeket gyakorlati mérések során, tudja elvégezni az egyszerű átváltásokat (km, m, dm, cm, mm, t, kg, dkg, g, hl, l, dl, cl, ml, év, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc);
- ❖ tudja megmérni, kiszámítani a téglalap és a négyzet területét konkrét esetekben.

ETIKA

1-4. OSZTÁLY

Az etika tantárgy alapvető célja az egyéni és közösségi identitás formálása, stabilizálása, az egyének és a csoportok közti együttműködés megteremtése. Ehhez járulnak hozzá a kulturális hagyományokban gyökerező erkölcsi elvek, társas szabályok megismertetése, az egyén gondolkodásában formálódó, a szocio-emocionális készségek fejlesztése.

A tantárgy magába foglalja az ember fontos viszonyulásait társaihoz, közösségeihez, környezetéhez és önmagához. Ezzel olyan szintézist kínál a tanulónak, amelyben eddigi személyes tapasztalatait és a más területeken megszerzett ismereteket reflektív módon vizsgálja. A tartalom szorosan kötődik más tantárgyak fejlesztési területeihez is.

Az erkölcsi nevelés fő célja a tanuló erkölcsi érzületének és erkölcsi gondolkodásának fejlesztése, a tanuló segítése a társas szabályok, a viselkedésminták azonosításában és saját alakuló értékrendjének tudatosításában. Az egyént és a közösségeket érintő etikai elvek és az ezekből következő kérdések felismerése az árnyalt, a másik ember vagy csoport szempontjait is megértő gondolkodást fejleszti.

Az etika tantárgy felkészíti a tanulót az egyéni életvezetésének és társas környezetének erkölcsi szempontból történő mérlegelésére, miközben saját tudását vizsgálja és fejleszti. Eszközei a kérdezés, a rejtett nézetek és a dilemmák feltárása, az érvelés, a meggyőzés, a meggyőződés, a társadalmi normák és közösségi értékek értelmezése.

A tananyag alapvető értékeket közvetít. Ezek a segítség, megértés, együttérzés, törődés, szabadság, felelősség igazságosság, becsületesség, méltányosság, tolerancia, önazonosság. Ezek a tanuló lelkiismeretének fejlődését szolgálják. A témák feldolgozása a tanulót megfontolt döntésre, kulturált véleményalkotásra és felelős tevékenységre készíteti.

A tanulóközösség tevékenységei mintát nyújtanak arra, hogy milyen érzelmi-, érdekkonfliktusok és viselkedésmódok segítik vagy akadályozzák az együttműködést. Az ajánlott tantárgyi tartalmak és tanulói tevékenységek olyan képességeket is fejlesztenek, melyek a tanulót az életvezetésében sikeressé és tudatosabbá, társai és környezete problémái iránt érzékenyebbé tehetik, erősítik identitását, aktív társadalmi cselekvésre készítetik és segítik a nehéz helyzetek megoldásában.

Az etika tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A tantárgy keretében alkalmazott módszerek elősegítik az aktív tanulóvá válást, a tanulás tervezését, az egyéni tanulási stílus kialakítását és a tanulási útvonalak felfedezését, a mérlegelő gondolkodást, a belső motiváción nyugvó cselekvést, a célok elérése iránti elkötelezettséget, a metakognitív stratégiák alkalmazását.

A kommunikációs kompetenciák: A kommunikációs kompetenciák formálása során a tanuló gyakorolja az érzelmek kommunikálásának, az empátián nyugvó értő figyelemnek, az álláspontok asszertív megjelenésének, az erőszakmentes kommunikációnak, valamint a társas konfliktusok kezelésének kommunikációs technikákat igénylő változatait.

A digitális kompetenciák: A digitális kompetenciák fejlesztését támogatja a projektmunkák szervezése, megvalósítása, az elvégzett feladatok digitális eszközökkel történő bemutatása. A virtuális térben kialakult közösségek tagjainak viselkedését befolyásoló etikai szabályok felismerése. A digitális önkifejezés, a közösségi oldalakon történő önmegjelenítés, az információk kezelése. A tartalom digitális megosztásával kapcsolatos etikai kérdések köre számtalan fejlesztési lehetőséget rejt magában.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A gondolkodási készségeket fejlesztik azok a tanulási tevékenységek, amelyek különböző élethelyzetek, információforrások,

médiatartalmak elemzését igénylik. A különböző esettanulmányi példákban és a valóságos élethelyzetekben felmerülő etikai problémák, konfliktusok és a szabályok felismerése közben a tanuló elemző, problémamegoldó, mérlegelő gondolkodás alkalmazásával vizsgálja az események bekövetkezésének feltételeit. Átalakítja a szerzett információt, következtetéseket von le, magyarázatot keres, rendszerezést végez.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tantárgy támogatja az önismereten alapuló önszabályozás és önfejlesztés megvalósítását, a lelkiismeretesség, az alkalmazkodóképesség, a kezdeményezőkészség, az elkötelezettség kialakulását, és a teljesítmény javítására való törekvést. A gyakorlatok során az érzelmek felismerésének és kifejezésének, az érzelmi állapotok szabályozásának, a társas helyzetek észlelésének, a konfliktusok kezelésének és a döntéshozatali készségeknek a fejlesztése válik hangsúlyossá.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanulók önállóan vagy csoportosan lehetőséget kapnak kreatív alkotások tervezésére, készítésére, projektfeladatok szervezésére, kivitelezésére. A szocio-emocionális készségek fejlesztése drámajátékkal, szerepjátékkal valósul meg, az érzelmek kifejeződése zenei produkciókban, vizuális alkotásokban ölt testet. A tudatosság erősítését segítik elő azok a feladatok, amelyekben kulturális hagyományok megismerésére kerül sor.

Az etika kerettanterv főbb pedagógiai alapelvei:

- ❖ A tanulók komplex személyiségfejlesztése, értelmi, érzelmi, társas-lelkületi formálás és a cselekvő magatartásra, viselkedésre buzdítás.
- ❖ A teljes személyiség aktivizálása a belső motiváció felkeltése és ébren tartása.
- ❖ Célrendszere és ajánlásai élményt adók, személyiséget, meggyőződést formálók.
- ❖ A tananyagok kiválasztása és annak megvalósítása során figyelembe veszi az egyes korosztályok tipikus életkori sajátosságait és lehetséges élethelyzeteit. Valamint lehetőséget kíván adni a tanulók és tanulócsoportok egyéni sajátosságai szerinti differenciálásra.
- ❖ Az aktív, cselekvő viselkedés, magatartás megélésére ösztönzi a diákokat a különböző élethelyzeteiben.
- ❖ Fontosnak tartja a nevelés három színterét (család, iskola, társadalom).
- ❖ Ebben a tantervben elsődleges az érzelmi, érzelmi nevelés, a morálfejlesztés, amely során a gyermekek cselekedtetése, meggyőződésének formálása elengedhetetlenül szükséges a lelkiismeretes magatartás megszilárdulása érdekében.
- ❖ A nevelés mindig egy társadalmi közegben történik, így a nemzeti értékeink megismerése és megőrzése alapfeladat.

Korosztályi adottságaiknál fogva (alsó tagozatos) a gyermekek még nem képesek a tudatosan, teljes felelősséggel meghozott döntések felvállalására, ezért őket folyamatosan tanítani, nevelni, cselekedtetni kell, figyelembe véve a tanulók tipikus és egyéni életkori és fejlődési sajátosságait.

Az etika tanítása nagyfokú empátiát, sokirányú ismeretet, adaptivitási készséget és rugalmasságot igényel a pedagógustól, aki szakmailag is felkészült személy, fejlődés-lélektani, pedagógiai, szakdidaktikai és módszertani ismeretekkel rendelkezik. Tisztában van az alapelvekkel, melyeknek szellemiségében tanít. Együttműködik azokkal, akikkel munkatársi kapcsolatban van (szülők, osztályfőnök, igazgató, tanárok).

1-2. évfolyam heti 1 óra

Az alsó tagozat első két évfolyamán az etika tantárgy elsődleges feladata az öntudatos erkölcsi-etikai gondolkodás kialakítása. Továbbá a tanuló önmagáról és közvetlen környezetéről szerzett ismereteinek tudatossá tétele, a legalapvetőbb szocio-emocionális eszköztárának létrehozása és a szokásszintű viselkedések belsővé válása.

Az érzelmi-lelkületi nevelés során figyelembe kell vennünk, hogy a korai iskoláskorban elcsitulnak a viharos ösztöntendenciák, és a tanuló érzelmvilágában is törekszik a felnőtt világ elvárásainak megfelelni. A család, mint az érzelmek legfontosabb biztosítója, továbbra is döntő jelentőségű a számára, de már képes elfogadni a pedagógusok és a kortársak érzelmi megnyilvánulásait. A megterhelő érzelmekkel nem tud egyedül megküzdeni. A gyermekkor meghatározó érzelmei: a szeretet, a biztonság, a bizalom, a félelem. Fontos e korosztály esetében a szülővel, a tanárokkal, a tekintélyszemélyekkel való kapcsolat.

Fontos szempont a tanító nyitott, válaszkész, az őszinte véleménynyilvánítást folyamatosan fenntartó, támogató és tiszteletben tartó pedagógiai attitűdje a tanulók életkori sajátosságainak figyelembevételével. A tanórákon a korosztály képességeihez alkalmazkodva nagyobb súllyal jelennek meg a rajzos, kreatív, mozgásos, dramatikus játékok, helyzetgyakorlatok. Új elem az önmagára figyelő magatartás fejlesztése, az érzések, gondolatok pontos megfogalmazása. Mind az életkor, mind a tantárgy sajátosságai miatt az 1–2. osztályos kerettantervben különös jelentősége van az egyéni különbségeket figyelembe vevő, tanulói sokszínűsége érzékenyen reagáló differenciált bánásmódnak.

Az 1–2. évfolyam kerettanterve a tanulók önmagukhoz való viszonyulására, alapvető önismeretére, valamint elemi környezetükre, a rokoni és kortárskapcsolatok közegeire összpontosít. Az első két évfolyamon a társadalmunk kulturális életét alapvetően meghatározó zsidó-keresztény kultúra világképével és szokásrendszerével ismerkednek meg. Ezek az egyházi ünnepkörök és hagyományok közös feldolgozásával valósulnak meg. A tevékenységközpontú, tanulási tapasztalatokra épülő módszerek lehetőséget nyújtanak a személyes véleményalkotásra, a közösséghez tartozás élményének megélésére.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
1. Éntudat – Önismeret	10
2. Család – Helyem a családban	12
3. Helyem az osztály közösségében	12
4. A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	10
5. A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	12
6. Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	12
7. Szabadon tervezhető óra	4
Összes óraszám:	72

TÉMAKÖR: Éntudat – Önismeret

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ meggyőződik róla, hogy a hiányosságok javíthatók, a kitűzött célok teljesíthetők;
- ❖ csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül is megnevezi a saját érzelmi állapotait;
- ❖ felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket;
- ❖ céljai megvalósítása közben önkontrollt végez.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Önismeret
- ❖ Saját jellemzők
- ❖ Külső és belső tulajdonságok azonosítása, azok megítélésformáló ereje
- ❖ Saját környezet bemutatása
- ❖ Saját szokások azonosítása
- ❖ Érzelmek megismerése
- ❖ Saját alapérzelmeinek felismerése, szóbeli megfogalmazása
- ❖ Gondolatok és érzelmek kifejezése a helyzethez illően
- ❖ Kellemes és kellemetlen érzelmeket kiváltó helyzetek felismerése
- ❖ Gondolatok és érzelmek kifejezési módjainak gyakorlása
- ❖ A veszélyt jelentő helyzetek azonosítása
- ❖ Fejlődés
- ❖ A változások felismerése
- ❖ A testi és szellemi fejlődés lépéseinek azonosítása
- ❖ Saját erősségek és fejlesztésre váró területek, a két oldal egyensúlyának megtalálása
- ❖ Hatékony tanulási technikák és feltételek gyűjtése
- ❖ Saját tanulási célok és jó szokások meghatározása
- ❖ Saját viselkedésre vonatkozó reflektálás gyakorlása

FOGALMAK

én, viszonyulás a másik emberhez, érzelem, érzület, öröm, bánat, félelem, harag, otthon, védettség, bizalom, fejlődés, változás, cél, szokás

TÉMAKÖR: Család – Helyem a családban

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ felismeri és megnevezi a szűkebb és a tágabb családtagjait, a rokonsági szinteket
- ❖ azonosítja a családi szerep- és felelősségvállalást
- ❖ átéli a különböző családi események fontosságát
- ❖ megérti, elkülöníti a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni;
- ❖ felismeri a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, törekszik ezek okainak feltárására, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ felismeri a különböző élethelyzetek (pl. új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait;
- ❖ megérti a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában;
- ❖ képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit;
- ❖ felismeri az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Egészséges életmód
- ❖ A testi és lelki állapotok néhány fő jellemzőinek azonosítása, az érzelmek hatása a fiziológiai állapotokra
- ❖ Az egészséges életmód alapelemei, az egészségmegtartó stratégiák ismerete
- ❖ A biztonság feltételeinek megérzése a mindennapokban
- ❖ Kellemetlen, bántó, feszült helyzetek azonosítása (a jó és rossz stressz megkülönböztetése)
- ❖ Helyzetek azonosítása, melyekben segítség nyújtására vagy kérésére van szükség
- ❖ A tanács, segítség ajánlásának és kérésének módjainak gyakorlása
- ❖ Családi és tágabb kapcsolatok
- ❖ Családtagok, családi viszonyok jellemzése
- ❖ A családtagok közös tevékenységeinek megismerése
- ❖ Szokások a családban, és azok szerepének felismerése
- ❖ Ünnepek a családban, a családi ünnepekhez kapcsolódó szokások átélése
- ❖ A család tágabb kapcsolatrendszerének azonosítása: barátok, szomszédok, távoli rokonok, ismerősök
- ❖ Érzelmek kifejezése a családban, sorsfordító események
- ❖ A pozitív, megtartó emberi kapcsolatokban megjelenő esetleges negatív érzelmek felismerése
- ❖ Módszerek megismerése a negatív érzelmek kezelésére
- ❖ A családon belüli lehetséges konfliktusok megérzése
- ❖ Változások, események azonosítása a családban
- ❖ A szeretet kifejezésének és elfogadásának módjainak gyakorlása

FOGALMAK

biztonság, egészség, családtag, rokon, barát, ismerős, hétköznapi, hétfő, ünnep, szeretet, tisztelet

TÉMAKÖR: Helyem az osztály közösségében

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait; érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában;
- ❖ megkülönbözteti a tiszteletteljes és sértő közlési módokat hagyományos és digitális környezetben egyaránt, véleményét másokat nem bántó módon fejezi ki;

- ❖ felismeri az együttműködést segítő, vagy akadályozó tevékenységeket, és saját szerepét az együttműködésben;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri, és életkorának megfelelően alkalmazza a beszélgetés alapvető szabályait;
- ❖ mások helyzetébe tudja képzelni magát, és megérti a másik személy nézőpontját és érzéseit;
- ❖ különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére;
- ❖ megkülönbözteti a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és azonosítja azok sajátos szabályait;
- ❖ rendelkezik megfelelő kommunikációs eszköztárral ahhoz, hogy barátsággá alakuló kapcsolatokat kezdeményezzen;
- ❖ ismeri a testi és érzelmi biztonságra vonatkozó gyermekjogokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Kommunikáció
 - ✓ A társas érintkezés és a beszélgetés alapvető szabályainak ismerete
 - ✓ Alapvető testbeszéd-jelzések azonosítása és értelmezése
 - ✓ A verbális és-nonverbális kommunikációs elemek azonosítása, az együttérzés kifejezése
 - ✓ Egyenrangú és kölcsönös kommunikáció, kommunikációt és megértést segítő verbális és non-verbális elemek felismerése
- ❖ Kortárs kapcsolatok
 - ✓ Kapcsolatok kialakítása, ápolása kortársakkal
 - ✓ A kapcsolatok kialakulását segítő és gátló viselkedési formák megkülönböztetése
 - ✓ A kortárs kapcsolatok minőségének meghatározása, a barátságok jellemzőinek felismerése
 - ✓ A barátság kezdeményezése és ápolása
 - ✓ Konfliktusok
 - ✓ Az elfogadás és az elutasítás jelzéseinek azonosítása
 - ✓ Vita, veszekedés, harag okainak feltárása, a kibékülés, megbeszélés módjai, a megbocsátás elfogadása
 - ✓ Az egyenlőtlen és bántó helyzetek felismerése, és a rájuk való megfelelő reakció tanulása

FOGALMAK

figyelem, testbeszéd, tisztelet, sértés, vita, harag, kibékülés, elfogadás, megbocsátás, lelkiismeret

TÉMAKÖR: A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ ismeri az állami, nemzeti és vallási ünnepek jelentését, a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek községmegtartó szerepét;

- ❖ felismeri a közösségek működésének feltételeit, a kiközösítés jeleit, és erkölcsi érzékenységgel reagál ezekre;
- ❖ ismer néhány, a közvetlen lakóhelyéhez kapcsolódó, alapvető kulturális és természeti értéket;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ érdeklődést mutat Magyarország történelmi emlékei iránt, felismer közülük néhányat;
- ❖ különböző konkrét helyzetekben azonosítja, és társaival megvitatja a szabályok jelentőségét, megérti a szabályszegés lehetséges következményeit;
- ❖ az igazságosság és igazságtalanság fogalmát fiktív vagy valós helyzetekhez kapcsolja, véleményt alakít ki ezekről;
- ❖ felismeri a közösségek működésének feltételeit, és erkölcsi érzékenységgel viszonyul ezekhez.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A lakóhely jellemzői
 - ✓ Saját kedvelt helyszínek a lakókörnyezetben, a lakóhelyhez kötődés megfogalmazása
 - ✓ Saját lakóhely néhány nevezetességének, fontos helyeinek, személyeinek megismerése
 - ✓ Felismeri a lakókörnyezet közös gondozásának módjait és fontosságát
- ❖ Közös ünnepek
 - ✓ Az egyes egyházak ünnepkörei
 - ✓ A nemzeti ünnepek háttérében álló történetek megismerése
 - ✓ Családi, iskolai és nemzeti ünnepek jellegének megkülönböztetése
 - ✓ Az ünnepekhez való saját kapcsolódási pontok keresése (érzelmei, gondolatok, szokások)
 - ✓ Személyes részvétel a közös ünneplés előkészítésében, lebonyolításában
- ❖ Az együttélés szabályai
 - ✓ A társas szabályok szerepének meghatározása az együttélésben
 - ✓ A szabályszegés következményeinek felismerése
 - ✓ Az osztály életének közös megszervezése, megbeszélési technikák gyakorlása, kompromisszumos megoldások felismerése

FOGALMAK

lakóhely, szabály, alkalmazkodás, egyenlőség, igazságosság, együttműködés, érzelem, büszkeség

TÉMAKÖR: A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ felismeri a természet esztétikus rendjét,
- ❖ megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének fejlesztésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ felelősséggel gondoskodik háziállatokról vagy a környezetében előforduló állatokról, növényekről;
- ❖ megismer néhány veszélyeztetett fajt, ezek veszélyeztetettségének okait, és megfogalmazza, miért szükséges az élővilág védelme;
- ❖ fogyasztási szokásaiban példát hoz olyan elemekre, amelyek révén figyelembe vehetők a környezetvédelmi szempontok.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A természet védelme
 - ✓ Példák megfogalmazása ember és természet kapcsolódására
 - ✓ Állatok és növények felelős gondozásának gyakorlása
 - ✓ A saját környezetben található természeti értékek gyűjtése
 - ✓ A természetvédelem fontosságának a felismerése
 - ✓ Veszélyeztetett élőlények és veszélyeztetettségük okainak megismerése
 - ✓ Környezetkárosító cselekvések azonosítása, elkerülése
- ❖ Környezetvédelem
 - ✓ A fenntarthatóság helye a mindennapi cselekvésben
 - ✓ A szelektív hulladékgyűjtés gyakorlása
 - ✓ A takarékoság elvének elfogadása, megfogalmazása
 - ✓ A környezetkárosító magatartások elkerülési módjainak megismerése
 - ✓ A saját, a természetben tanúsított viselkedésének kontrolálása
 - ✓ Stratégiák kialakítása a környezetkárosító magatartás elkerülésére

FOGALMAK

gondozás, gondoskodás, veszélyeztetett, természetvédelem, környezetkárosítás, hulladék, szelektív gyűjtés, környezetvédelem.

TÉMAKÖR: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ felismeri az olvasott vagy a hallott bibliai tanításokban és más kulturálisan hagyományozott történetekben megjelenő együttélési szabályokat;
- ❖ megismer többféle, a jelentősebb vallási ünnepekhez kapcsolódó egyházi és kulturális szokást.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megismer néhány fontosabb ünnephez kapcsolódó vallási eseményt és a hozzá kapcsolódó zsidó és keresztény bibliai szövegekre támaszkodó történetet;
- ❖ a zsidó és keresztény bibliai történetekben, a kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra, saját életéből példákat hoz.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Kérdések a világról
 - ✓ Saját kérdések megfogalmazása az ismeretlenről

- ✓ A környező világ megismerési módjainak összegyűjtése (megfigyelés, magyarázat, kérdések a tapasztaltabbakhoz, szöveges, filmes források)
- ✓ Gondolatok megfogalmazása a tapasztalaton túli világról (a gondolkodás, gondviselés, megismerés, képzelet, világmindenség, idő fogalma)
- ✓ Vallás, hit
- ✓ Egyházi ünnepkörök és a hozzájuk kapcsolódó népszokások: Mikulás, karácsony, húsvét, pünkösd történetének megismerése (például Jézus születésének története a keresztény vallásokban; a hanuka ünnepe a zsidó vallásban)
- ✓ A környezetben található egyházak, felekezetek néhány vallási szokásának megismerése
- ❖ Erkölc
 - ✓ Az együttélést befolyásoló főbb értékek azonosítása vallási vagy kulturálisan hagyományozott történetekben (bibliai történetek, mesék, mondák)
 - ✓ A szeretet, tisztelet, segítőkészség, türelem megjelenési módjainak felismerése a mindennapokban
 - ✓ Gondolatok megfogalmazása a jóról és a rosszról
 - ✓ Annak felismerése, hogy az emberek nem egyértelműen jók vagy rosszak, csak a cselekvéseik ítélték meg

FOGALMAK

vallás, hit, egyházi ünnepkörök, népszokások, érték, szeretet, tisztelet, segítőkészség, türelem, jó és rossz.

A továbbhaladás feltételei

1-2. osztály

A tanuló

- ❖ célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket;
- ❖ céljai megvalósítása közben önkontrollt végez.
- ❖ felismeri a különböző élethelyzetek (pl. új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait;
- ❖ megérti a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában;
- ❖ képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit;
- ❖ felismeri az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat.
- ❖ ismeri, és életkorának megfelelően alkalmazza a beszélgetés alapvető szabályait;
- ❖ mások helyzetébe tudja képzelni magát, és megérti a másik személy nézőpontját és érzéseit;
- ❖ különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére;
- ❖ megkülönbözteti a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és azonosítja azok sajátos szabályait;
- ❖ rendelkezik megfelelő kommunikációs eszköztárral ahhoz, hogy barátsággá alakuló kapcsolatokat kezdeményezzen;
- ❖ ismeri a testi és érzelmi biztonságra vonatkozó gyermekjogokat.
- ❖ érdeklődést mutat Magyarország történelmi emlékei iránt, felismer közülük néhányat;

- ❖ különböző konkrét helyzetekben azonosítja, és társaival megvitatja a szabályok jelentőségét, megérti a szabályszegés lehetséges következményeit;
- ❖ az igazságosság és igazságtalanság fogalmát fiktív vagy valós helyzetekhez kapcsolja, véleményt alakít ki ezekről;
- ❖ felismeri a közösségek működésének feltételeit, és erkölcsi érzékenységgel viszonyul ezekhez.
- ❖ felelősséggel gondoskodik háziállatokról vagy a környezetében előforduló állatokról, növényekről;
- ❖ megismer néhány veszélyeztetett fajt, ezek veszélyeztetettségének okait, és megfogalmazza, miért szükséges az élővilág védelme;
- ❖ fogyasztási szokásaiban példát hoz olyan elemekre, amelyek révén figyelembe vehetők a környezetvédelmi szempontok.
- ❖ megismer néhány fontosabb ünnephez kapcsolódó vallási eseményt és a hozzá kapcsolódó zsidó és keresztény bibliai szövegekre támaszkodó történetet;
- ❖ a zsidó és keresztény bibliai történetekben, a kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra, saját életéből példákat hoz.

3–4. évfolyam **heti 1 óra**

Az alsó tagozat 3–4. évfolyamán az etika tantárgy célkitűzése a korábbi években megalapozott ismeretek elmélyítése, a készségek továbbfejlesztése; a felvetett témákban való alaposabb elmélyülés. A reális énkép kialakítására építve megkezdődhet a személyes erősségek és hiányosságok feltérképezése és alakítása; a szocio-emocionális készségek tudatos fejlesztése és a tanulót közvetlenül körülvevő társadalmi közegek után a tágabb környezet etikai szempontú vizsgálata és megértése.

A 3–4. évfolyamon folytatódik a zsidó-keresztén-keresztény erkölcsi értékrend alapozása, a tanulók által képviselt értékek személyre szabott mintázatának kialakulása. A lelki én, a lelkiismeret kialakulása révén a tanulók már képesek megérteni viszonylag ellentmondásos érzelmeket és tulajdonságokat is; empatisz képességük fejlődésével pedig egyre inkább képesek mások élethelyzetének megértésére. Felerősödik a kortársak hatása, de még a pedagógus által közvetített értékeket tekintik mérvadónak. A pedagógus feladata ebben az időszakban a csoportok értékrendbeli azonosítása a szélsőségek elkerülése, valamint a tanulókkal együtt a megismert közegek kereteinek kibővítése, az eddig alapszinten ismert és alkalmazott viselkedési minták szélesebb körben való alkalmazhatósága. A 3–4. évfolyamon fontos szerepet kapnak a tanulók önszerveződési folyamatai, saját kitűzött fejlődési céljai, valamint az azok megvalósításához vezető út megtervezése, és ennek pedagógusi nyomon követése. A pedagógus feladata ebben az életkorban az érzékenyítés, a tanulók személyes véleményére és tapasztalataira vonatkozó elfogadás és nyitottság, a társadalmi felelősségvállalás modellálása. Az alkalmazott pedagógiai módszerekben a szóbeli kifejezőkészség és az öntudatosság fejlődésével fokozatosan bővül a szóbeli, majd írásbeli feladatok köre, ugyanakkor fontos, hogy legyenek cselekedeteken alapuló, dramatikus és kreativitást igénylő, alkotó feladatok is a tanórákon.

A 3–4. évfolyamokon előtérbe kerül a hithez kapcsolódó alapvető erkölcsi értékrend megismerése, megértése és belsővé tétele is. Lényege, hogy a tanulók számára nyilvánvalóvá váljon: az alapvető értékek eredete, forrásai és ezek belsővé válása tovább formálhatja spirituális világképüket is. A pedagógiai munka fontos eleme a tanulók önálló kötelezettség tudatának, akaraterejének és öntevékenységének fejlesztése; a szorgalom, kitartás és felelősségvállalás autonóm erkölcsi értékrendbe való beépülésének előmozdítása. Az alsó tagozat 3–4. évfolyamán a korábbi években megalapozott normatív erkölcsi gondolkodás, önismeret, érzelmi intellektus, spirituális világkép és társas felelősségvállalás

tovább fejlődik, elmélyül, az értékrend stabilizálódik, ennek következtében a tanulók egyre határozottabban nyilvánítják ki saját véleményüket, egyre megalapozottabban hoznak döntéseket.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	óraszám
1. Éntudat – Önismeret	10
2. Család – Helyem a családban	12
3. Helyem az osztály közösségében	12
4. A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	10
5. A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	12
6. Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	12
7. Szabadon tervezhető óra	4
Összes óraszám:	72

TÉMAKÖR: Éntudat – Önismeret

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ meggyőződik róla, hogy a hiányosságok javíthatók, a gyengeségek fejleszthetők, és teljesíthető rövid távú célokat tűz maga elé saját tudásának és képességeinek fejlesztése céljából.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül is felismeri és megnevezi a saját érzelmi állapotait;
- ❖ felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit;
- ❖ célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket;
- ❖ céljai megvalósítása közben önkontrollt végez, siker esetén önjutalmazást gyakorol.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Önismeret
 - ✓ Saját főbb testi tulajdonságok és személyiségjegyek azonosítása, az önértékelés és a környezettől érkező jelzések értelmezése
 - ✓ Annak felismerése, hogy minden embernek vannak erősségei és fejleszthető területei
 - ✓ Saját fejlődési folyamatok észlelése, jellemzése
 - ✓ Önfegyelem gyakorlása
- ❖ Érzelmek kezelése
 - ✓ Az alapérzelmeken túlmutató kellemes és kellemetlen érzelmeket kiváltó helyzetek felismerése, az ezekre adott társadalmilag elfogadható reakciók gyakorlása
 - ✓ Az önuralom fejlesztése, és cselekvési készségének megismerése

- ✓ Az érzelmek konstruktív kifejezési módjai és egyénspecifikus érzelmszabályozási stratégiák kialakítása.
- ❖ Célok és tervek
 - ✓ Saját vágyak és célok megfogalmazása és ezek elkülönítése
 - ✓ Terv kialakítása egy saját cél elérése érdekében: cselekvéses feladatok, tervszerű lépések meghatározása, a haladás ellenőrzése és értékelése
 - ✓ Önmotiváló és önjutalmazási stratégiák megismerése, a kitűzött cél és a valóban elért eredmény összehasonlítása
- ❖ Siker és kudarc értelmezése
 - ✓ A kitartás és a pozitív viszonyulás megtartása kudarc esetén is, annak felismerése, hogy a kudarcból levont következtetések is az egyén fejlődését szolgálják
 - ✓ Reális és irreális célok felismerése, a vágyak és célok összefüggéseinek feltárása
 - ✓ Személyes példaképek kiválasztása

FOGALMAK

tulajdonság, érzelem, önuralom, vágy, terv, siker, eredmény, meggyőződés, példakép

TÉMAKÖR: Család – Helyem a családban

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ ismeri a család testi, lelki -védelemmel kapcsolatos feladatait
- ❖ motivált az őt érintő problémák megoldáskeresésében;
- ❖ saját maga is keres módszereket a stresszhelyzetben keletkezett negatív érzelmek, gondolatok és tettek kezeléséhez;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri a családi biztonság kereteit az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat;
- ❖ felismeri a különböző élethelyzetek (pl.: új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait
- ❖ megérti az ünneplés jelentőségét, elkülöníti a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni;
- ❖ megérti a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában, természetesnek tartja ezek különbözőségét;
- ❖ felismeri a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, törekszik ezek okainak feltárására, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz;
- ❖ képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Egészség-biztonság
 - ✓ A testi és lelki egészség jellemzőinek megismerése, az egészségmegőrzés főbb lehetőségeinek feltárása
 - ✓ Stresszhelyzetek azonosítása saját példákon keresztül, jó és rossz stressz megkülönböztetése, a stressz- és indulatkezelés tudatos alkalmazása az azt megkívánó helyzetekben

- ✓ A bántalmazás felismerése, megelőzése, az elérhető segítő személyek és szervezetek azonosítása
- ✓ A kiközösítés azonosítása, elhárításának és megelőzésének lehetőségei
- ✓ Annak megértése, hogy mindenkinek joga van a biztonsághoz és az emberi méltósághoz
- ❖ Családok
 - ✓ Ismerkedés a saját család múltjával, az idősebb generációk életével
 - ✓ Családi hagyományok azonosítása, családi ünnepek megtartása
 - ✓ Érzelmi kötelékek a családon belül, az összetartozás jeleinek felismerése
 - ✓ Saját szerep vállalása az ünnepek előkészítésében és megtartásában
 - ✓ Családi élet
 - ✓ Saját szerepvállalás azonosítása a család mindennapjaiban
 - ✓ A gyermekek és felnőttek feladatai
 - ✓ Saját tettekért való felelősségvállalás, a következmények elfogadása
 - ✓ A „szabad”, „lehet” és „kell” értelmezése
 - ✓ Az együttérzés, empátia, a kommunikáció módjainak gyakorlása
 - ✓ A családtagok egymásrautaltsága, közös feladatok azonosítása, a részvállalás szükségszerűségének felismerése

FOGALMAK

együttérzés, bizalom, közösség, felelősség, következmény, feladatmegosztás, joga van

TÉMAKÖR: Helyem az osztály közösségében

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait; érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában
- ❖ megkülönbözteti a sértő és tiszteletteljes közlési módokat hagyományos és digitális környezetben egyaránt; saját érdekeit és véleményét másokat nem bántó módon fejezi ki;
- ❖ felismeri az együttműködést segítő vagy akadályozó tevékenységeket és saját szerepét az együttműködésben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri, és életkorának megfelelően alkalmazza a beszélgetés alapvető szabályait;
- ❖ mások helyzetébe tudja képzelni magát, és megérti a másik személy nézőpontját és érzéseit;
- ❖ különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére;
- ❖ megkülönbözteti a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és azonosítja azok sajátos szabályait;
- ❖ rendelkezik megfelelő kommunikációs eszköztárral ahhoz, hogy barátsággá alakuló kapcsolatokat kezdeményezzen;
- ❖ társas kapcsolatait a bizalom, szeretet, együttműködés és felelősség szempontjából vizsgálja és értelmezi;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Kommunikáció
 - ✓ A kommunikációban részt vevő partnerek nézőpontjának megismerése, a megértésre törekvés eszközeinek használata
 - ✓ Az indulatszabályozás, a türelem, a másik fél érzelmeinek és véleményének tiszteletben tartása
 - ✓ A többszereplős kommunikációban fellépő félreértés felismerése, tisztázó kérdések megfogalmazása
 - ✓ Ismerkedés az erőszakmentes kommunikációval: az értő figyelem és az én-közlés
 - ✓ Verbális és non-verbális jelzések közötti ellentmondás felismerése
 - ✓ Az érvelés szabályainak megismerése
- ❖ Kortárs kapcsolatok
 - ✓ Kölcsönös és megtartó kortárs kapcsolatok kezdeményezése és fenntartása
 - ✓ A barátság kialakulásához szükséges személyes preferenciák azonosítása, a visszaütés feldolgozása
 - ✓ Az előítélet felismerése és a bizalom feltételei
 - ✓ A társak megismerésének módjai
 - ✓ Saját kapcsolatok véleményezése, a kapcsolatok jobbításának lehetőségei
- ❖ Jogok, szabályok
 - ✓ Néhány alapvető gyermeki jog megismerése
 - ✓ A gyermekek joggyakorlásában részt vevő felnőttek, az alapjogok elérésének különböző módjai
 - ✓ Az alapvető gyermeki jogok sérülésének felismerése, a segítségkérés lehetőségei
 - ✓ Megérti, hogy a tanulás jog és kötelesség

FOGALMAK

megértés, ismerős, barát, kortárs, vélemény, türelem, jog és kötelesség

TÉMAKÖR: A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ ismeri az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségét, a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;
- ❖ felismeri a közösségek működésének feltételeit, a kiközösítés jeleit, és erkölcsi érzékenységgel reagál ezekre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri a közvetlen lakóhelyéhez kapcsolódó legfontosabb kulturális és természeti értékeket, ezekről képes ismereteket megszerezni,
- ❖ érdeklődést mutat a nemzet történelmi emlékei iránt, ismer közülük néhányat;
- ❖ ismereteket szerez a Kárpát-medencében élő magyarokról, Magyarországon élő nemzetiségekről, népcsoportokról, valamint az európai népek közös alapkulturájáról;
- ❖ különböző kontextusokban azonosítja és társaival megvitatja az együttélési alapszabályok jelentőségét, megfogalmazza a szabályszegés következményeit;

- ❖ ismeri a testi és érzelmi biztonságra vonatkozó gyermeki szükségleteket;
- ❖ tájékozott a gyermeki jogokról, ennek családi, iskolai és iskolán kívüli következményeiről, a gyermekek és felnőttek ezzel kapcsolatos kötelességeiről;
- ❖ mérlegeli az igazságosság és igazságtalanság fogalmát, a valós helyzetekben véleményt alakít ki ezekről.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Teremtett értékek
 - ✓ A lakóhely, a nemzet legfőbb természeti, épített, művészeti értékei és történelmi helyei
 - ✓ Főbb nemzetiségek és hagyományaik a lakókörnyezetben
 - ✓ Ismerkedés más népek életmódjával, szokásaival
 - ✓ A tárgyak és technológiák szerepe az életmódban
 - ✓ Az újítás és a kreativitás, mint a teremtett értékek megőrzésének, fejlesztésének alapja
- ❖ Közösség
 - ✓ A társas szabályok értelme, célja, értelmezése
 - ✓ Közösségi szabályalkotási és -értékelési technikák alkalmazása
 - ✓ A befogadó és együttműködő közösség jellemzőinek feltárása
 - ✓ Az együttműködés, felelősségvállalás, feladatvállalás alapelveinek átélése
 - ✓ Az ünneplés közösségformáló ereje
 - ✓ A másokért és a közösségért végzett tevékenységek formái
 - ✓ A nehéz helyzetben lévők közös segítése
- ❖ Jog és biztonság
 - ✓ A tárgyi és szellemi tulajdon és az ahhoz való jog fogalmai
 - ✓ A személyiségi jogok érvényesülése és sérelme a virtuális és valós térben
 - ✓ A virtuális térben való viselkedés biztonsági szabályai

FOGALMAK

hagyomány, tulajdon, ünnep, egyházi ünnep, természeti érték, történelmi érték, szabályalkotás, együttműködés, befogadás, felelősségvállalás

TÉMAKÖR: A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésére.
- ❖ felismeri az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ felismeri, hogy miért szükséges az élővilág védelme; minderről képes információt gyűjteni fizikai és digitális környezetben is;
- ❖ fogyasztási szokásaiban példát hoz olyan elemekre, amelyek révén figyelembe vehetők a környezetvédelmi szempontok, és felhívja társai figyelmét is ezekre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Környezetszennyezés
 - ✓ A környezetszennyezés jelensége, fő területei, hatása a Föld, az élőlények, köztük az ember életére
 - ✓ Az élet védelmének és a felelősségvállalás etikai elvének megismerése
 - ✓ A környezetszennyezés és a fajok pusztulása közötti összefüggés felismerése
- ❖ Környezetvédelem
 - ✓ A környezetvédelem főbb szempontjai
 - ✓ A fenntartható életvitel néhány alapelve és azok figyelembevétele a saját döntések és választások során
 - ✓ Pazarlás és annak mérséklése, felesleges tárgyak és a mértékletes fogyasztási szokások
 - ✓ A hulladék és a szemét fogalma, a hulladék-újrahasznosítás
 - ✓ Cselekvési minták és újítások megismerése a környezet megújítása, szépítése, élhetőbbé tétele érdekében
 - ✓ Személyes és közös lista készítése a megőrzendő kulturális és természeti értékekről

FOGALMAK

környezetszennyezés, környezettudatosság, újrahasznosítás, fejlődés, mértékletesség, környezetvédelem, teremtet rend, természeti érték

TÉMAKÖR: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ azonosítja az olvasott vagy a hallott zsidó és keresztény bibliai tanításokban vagy más kulturálisan hagyományozott történetekben megjelenő együttélési szabályokat;
- ❖ megérti, értelmei az európai, a nemzeti kultúra eredetét, forrását.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ értelmezi a „jó” és a „rossz”, helyes és helytelen közötti különbségeket, azokat konkrét példákon keresztül alkalmazza, és megoldási javaslatokat fogalmaz meg a helytelen viszonyulásokkal kapcsolatban;
- ❖ megismer az egyes egyházak ünnepköreihez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket és a hozzá kapcsolódó zsidó és keresztény bibliai szövegekre támaszkodó történeteket;
- ❖ megismer az egyes egyházi ünnepkörökhöz (karácsony, húsvét, pünkösd, hanuka, pészah) kapcsolódó tartalmakat, jelképeket, szokásokat, néphagyományokat
- ❖ a zsidó és keresztény bibliai történetekben, kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra saját életéből példákat hoz.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Kérdések a világról
 - ✓ A környező világ megismerésének lehetőségei
 - ✓ A hitbeli, és az erkölcsi tartalmú ítéletek értelmezése

- ✓ A lelkiismeret működésének jelei, erkölcsi értékek a mindennapokban: a tisztelet, a becsületesség, a mértéktartás, a felelősség, az akaraterő, az önbecsülés erényei
- ❖ Vallás
 - ✓ A zsidó-keresztény kultúrkör teremtéstörténete, és világképe
 - ✓ Alapvető egyházi ünnepkörök és a hozzájuk kapcsolódó vallási szokások, események: a karácsonyi, a húsvéti és pünkösti ünnepkör (például halál, az élet és az újjászületés értelmezése a keresztény vallásokban, ünnepek a zsidó vallásban)
 - ✓ Személyes meggyőződés és hit jelentése
 - ✓ Az azonos hittel rendelkezők közössége
- ❖ Értékek a vallási történetekben
 - ✓ A hit, a vallás által közvetített alapvető emberi értékek értelmezése (önzetlenség, igazságosság, megbocsátás, jótekingodás), az életünket vezérlő arany szabályok, példázatok megismerése (a tékozló fiú története, a magvető példázata, a talentumokról szóló példabeszéd)
 - ✓ A vallási történetekben gyökerező erkölcsi értékek és tanítás megfogalmazása

FOGALMAK

érték, önzetlenség, mértékletesség, igazságosság, megbocsátás, lelkiismeret, világkép, Isten, élet, halál

A tovább haladás feltételei

3-4. osztály

A tanuló

- ❖ csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül is felismeri és megnevezi a saját érzelmi állapotait;
- ❖ felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit;
- ❖ célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket;
- ❖ céljai megvalósítása közben önkontrollt végez, siker esetén önjutalmazást gyakorol.
- ❖ ismeri a családi biztonság kereteit az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat;
- ❖ felismeri a különböző élethelyzetek (pl.: új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait
- ❖ megérti az ünneplés jelentőségét, elkülöníti a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni;
- ❖ megérti a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában, természetesnek tartja ezek különbözőségét;
- ❖ felismeri a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, törekszik ezek okainak feltárására, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz;
- ❖ képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit.
- ❖ ismeri, és életkorának megfelelően alkalmazza a beszélgetés alapvető szabályait;
- ❖ mások helyzetébe tudja képzelni magát, és megérti a másik személy nézőpontját és érzéseit;
- ❖ különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére;

- ❖ megkülönbözteti a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és azonosítja azok sajátos szabályait;
- ❖ rendelkezik megfelelő kommunikációs eszköztárral ahhoz, hogy barátsággá alakuló kapcsolatokat kezdeményezzen;
- ❖ társas kapcsolatait a bizalom, szeretet, együttműködés és felelősség szempontjából vizsgálja és értelmezi;
- ❖ ismeri a közvetlen lakóhelyéhez kapcsolódó legfontosabb kulturális és természeti értékeket, ezekről képes ismereteket megszerezni,
- ❖ érdeklődést mutat a nemzet történelmi emlékei iránt, ismer közülük néhányat;
- ❖ ismereteket szerez a Kárpát-medencében élő magyarokról, Magyarországon élő nemzetiségekről, népcsoportokról, valamint az európai népek közös alapkultúrájáról;
- ❖ különböző kontextusokban azonosítja és társaival megvitatja az együttélési alapszabályok jelentőségét, megfogalmazza a szabályszegés következményeit;
- ❖ ismeri a testi és érzelmi biztonságra vonatkozó gyermeki szükségleteket;
- ❖ tájékozott a gyermeki jogokról, ennek családi, iskolai és iskolán kívüli következményeiről, a gyermekek és felnőttek ezzel kapcsolatos kötelességeiről;
- ❖ mérlegeli az igazságosság és igazságtalanság fogalmát, a valós helyzetekben véleményt alakít ki ezekről.
- ❖ felismeri, hogy miért szükséges az élővilág védelme; minderről képes információt gyűjteni fizikai és digitális környezetben is;
- ❖ fogyasztási szokásaiban példát hoz olyan elemekre, amelyek révén figyelembe vehetők a környezetvédelmi szempontok, és felhívja társai figyelmét is ezekre.

KÖRNYEZETISMERET

3-4. évfolyam

A környezetismeret tantárgy a Természettudomány és földrajz tanulási terület bevezető tantárgya, mely az alsó tagozat 3–4. évfolyamán jelenik meg.

A tantárgy épít az 1–2. osztályos olvasás, valamint a technológia és a matematika tantárgy keretein belül történő fejlesztésre.

A tantárgy legfontosabb célja, hogy a gyermekek életkori sajátosságaira, kognitív fejlődésére, valamint kíváncsiságára építve képessé tegye őket szűkebb és tágabb környezetük, valamint saját testük megismerésére, a változások megértésére, alapvető ok-okozati összefüggések meglátására.

A tanulók a természettudományos ismeretszerzés és -feldolgozás módszereire épülő tevékenységek révén, cselekvő úton szereznek tapasztalatokat, aktívan vesznek részt a fejlesztés folyamatában. A megismerési módszerek (megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés és kísérlet) elsajátításán és alkalmazásán keresztül fejlődnek azon alapvető képességeik (megfigyelő, leíró, azonosító, megkülönböztető képesség, mérési technika, kísérletezéshez szükséges képességek), melyek a természettudományos megismeréshez szükségesek, valamint kialakulnak az ezekhez nélkülözhetetlen alapvető szokásaik is.

Kiemelt jelentőségű, hogy a gyermekek saját tapasztalataikon keresztül olyan természettudományos tapasztalatok birtokába jussanak, melyek segítik eligazodásukat az őket körülvevő természeti, társadalmi és gazdasági környezetben, valamint képessé teszi őket arra, hogy környezetükkel harmonikusan együtt éljenek. A tantárgy tanulása során tehát erősíthető a környezet iránti érdeklődés, felelősségvállalás.

Alapvető fontossággal jelenik meg a tantárgy céljai között az egészség megőrzése és az egészséges életvitel összetevői közötti összefüggés felismerése, az egészséges életmód szokásainak alakítása, valamint az egészséget károsító hatások tudatos kerülésére való nevelés.

A tantárgy céljaiból következik, hogy szükségszerűen szervesen kötődik a hétköznapi élethez, s így erősen gyakorlatorientált. Nem ismereteket tanít meg a gyermekek számára, hanem a gyermekek saját tevékenységeinek tapasztalatai által készíti elő a fogalomalkotást.

A tevékenységek végzése során szerzett élmények biztosítják a megismerés és felfedezés örömet, ezáltal hozzájárulnak ahhoz, hogy folyamatos legyen a tanulók motivációja arra, hogy a természettudományok és a földrajz tárgykörébe tartozó problémákat minél mélyebben megismerhessék, megérthessék.

Eközben a tanulók a mindenki által elérhető és alkalmazható természettudományos műveltség alapjainak birtokába jutnak.

A környezetismeret tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A megfigyelések algoritmusának követésével, összehasonlítások, csoportosítások végzésével, valamint a mérés és a kísérletezés algoritmusának megvalósításával a tanuló aktív tanulási utat jár be, eközben fejlődnek megismerési képességei. Vizsgálatainak eredményeit összeveti hipotéziseivel, ezzel fejlődik problémamegoldó, valamint mérlegelő gondolkodása. Tanulási stratégiákat használ fel: tapasztalatai rögzítéséhez egyszerű ábrákat, grafikus szervezőket használ, készít.

A kommunikációs kompetenciák: A tanuló a megismerő tevékenységek során tapasztalatait lejegyzí vagy szóban megfogalmazza, így fejlődik azon készsége, hogy érthetően és pontosan fejezze ki gondolatait. Eközben törekszik a természettudományos szaknyelv pontos használatára. A vizsgálatok végzésekor információkat gyűjt, rendszerez. A megfigyelés,

összehasonlítás, csoportosítás, mérés és kísérletezés során fejlődik a szöveges módon, a táblázattal és a grafikonokkal megadott információk megértésének képessége.

A digitális kompetenciák: A környezetismeret tanulása során a tanuló kiegészítő információkat gyűjt digitális forrásokból, illetve tapasztalati úton szerzett ismeretei rögzítésére online feladatokat, alkalmazásokat használ.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: Az ismeretszerző módszerek elsajátítása közben fejlődik a tanuló problémamegoldó gondolkodása. A vizsgálatok, kísérletek végzése ösztönzi őt, hogy kérdéseket tegyen fel, ok-okozati összefüggésekre jöjjön rá, következtetéseket vonjon le. Mivel a képességfejlesztés az egyes témák komplex feldolgozása közben valósul meg, fejlődik rendszerszemlélete. Kezdeti perceptuális tanulása mellett képessé válik a verbális tanulásra.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A környezetismeret tanulása cselekvő tapasztalatszerzésre épül, melynek során a tanuló csoporttagként, társaival együtt végzi tevékenységét. A gyakorlati feladatok végzésekor döntéseket hoz, időbeosztást készít.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A környezetismeret tanulása során a tanuló megismeri hazánk kulturális örökségének egyes elemeit.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A környezetismeret tanulása során végzett tevékenységekkel a tanuló képessé válik arra, hogy társaival együttműködjön. Megtanul a csoporton belül különböző szerepekben feladatot végezni és munkájáért felelősséget vállalni.

3–4. évfolyam heti 1 óra

A kisiskolás korú gyerekek többnyire érdeklődéssel fordulnak az élő és élettelen környezet felé. Erre az érdeklődésre alapozva kell biztosítani számukra a megismerés, felfedezés örömet, így formálhatjuk a gyerekek természethez való viszonyát, a természetről való gondolkodását. A környezetismeret tanításának legfontosabb célja a 3–4. évfolyamon azoknak a képességeknek a fejlesztése, valamint azoknak a szokásoknak az alakítása, melyek szűkebb és tágabb környezetük megismeréséhez és a felsőbb évfolyamokon a természettudományos tárgyak tanuláshoz szükségesek.

Az életkorból és a fejlesztési feladatokból következően biztosítani kell, hogy a tanulók cselekvő tapasztalatszerzés útján elemi szinten sajátítsák el a természettudományos ismeretszerzés alapvető módszereit, nem pedig biológiai, földrajzi, kémiai, fizikai ismeretek tanítására van szükség. A tanulási folyamat során az ismeretszerző módszerek elsajátításán keresztül a megismerési képességek fejlesztése a fő cél, az ismeretanyag pedig a célok elérését szolgáló eszköz.

A megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés, valamint a kísérletezés módszereit gyakorolva fejlődik a tanulók megfigyelő, leíró, azonosító, megkülönböztető képessége, mérési technikája, valamint a kísérletezéshez szükséges képességeik.

A megértéshez, fogalomalkotáshoz szükség van a célzott és folyamatos megfigyelésre. Fontos kiemelni, hogy a pusztá érzékelés nem azonos a megfigyeléssel. A megfigyelés során az érzékelt jelenség lényeges jellemzőit kell kiemelni a lényegtelenek közül.

A tanulók a leírás alkalmazásával szóban, rajzban, írásban rögzítik tapasztalataikat.

Az összehasonlítás vezet el a lényeges jegyek kiemelésén túl az összefüggések megértéséhez, az ugyanabba a fogalmi csoportba tartozó jellemzők megismeréséhez. Ha a tanulók felismerik

az azonos és különböző tulajdonságokat, képessé válnak a megfigyelt jellemzők rendezésére, csoportosítására.

Fontos az alapvető mennyiségi tulajdonságok megismerése, mérésük megbízható szinten történő elsajátítása, mert a mérés módszerét mindegyik természettudományos tantárgy alkalmazza.

Egyszerű kísérletek végzésével készítjük elő a későbbi természettudományos kísérletezést, mely a legmagasabb szintű természettudományos megismerési módszer.

A kerettantervi témakörök áttekintő táblázata, illeszkedés a Nat témaköreihez

Témakör neve	Óraszám
Megfigyelés, mérés 1., 2.	12
Az élettelen környezet kölcsönhatásai 1., 2.	8
Tájékozódás az időben 3.	8
Tájékozódás a térben 4.	8
Hazánk, Magyarország 3., 4.	6
Életközösségek lakóhelyünk környezetében 5.	20
Testünk, egészségünk 5.	6
Ismétlés, gyakorlás, tanulmányi kirándulás	4
Összes óraszám:	72

TÉMAKÖR: Megfigyelés, mérés

ÓRASZÁM: 12 óra

A témakör feldolgozását a fejlesztési szakasz elejére javasolt tenni, hiszen az 1–2. évfolyamon a megfigyelés, összehasonlítás, csoportosítás és mérés módszereinek alkalmazása más tantárgyak keretében valósult meg. A témakör az eddigi tapasztalatok rendszerezése és bővítése közben a megismerési módszerek gyakorlásán keresztül a természettudományos megismerési képességek fejlesztését célozatosan teszi lehetővé. A további témakörök megkívánják ezen módszerek alkalmazását. Az ismeretszerző módszerek végzése közben a tanulók tapasztalati úton szereznek ismereteket, de a fogalomalkotás nem zárul le, így nem alakulnak ki kész fogalmak, csupán azok tapasztalati előkészítése történik.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ felismeri az élőlényeken, élettelen anyagokon az érzékelhető és mérhető tulajdonságokat;
- ❖ felismeri, megnevezi és megfigyeli az életfeltételeket, életjelenségeket;
- ❖ adott szempontok alapján algoritmus szerint élettelen anyagokon és élőlényeken megfigyeléseket végez;
- ❖ adott szempontok alapján élettelen anyagokat és élőlényeket összehasonlít, csoportosít;
- ❖ időjárási megfigyeléseket tesz, méréseket végez;
- ❖ megfigyeléseinek, összehasonlításainak és csoportosításainak tapasztalatait szóban, rajzban, írásban rögzíti, megfogalmazza;
- ❖ figyelemmel kísér rövidebb-hosszabb ideig tartó folyamatokat;
- ❖ növényt ültet és gondoz, megfigyeli a fejlődését, tapasztalatait rajzos formában rögzíti;
- ❖ méréshez megválasztja az alkalmi vagy szabvány mérőeszközt, mértékegységeket;
- ❖ algoritmus szerint, előzetes viszonyítás, majd becslés után méréseket végez, becslő és mért eredményeit összehasonlítja;

- ❖ az adott alkalmi vagy szabvány mérőeszközt megfelelően használja;
- ❖ a méréseket és azok tapasztalatait a mindennapi életben alkalmazza.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ azonosítja az anyagok halmazállapotát, megnevezi és összehasonlítja azok alapvető jellemzőit;
- ❖ felismeri, megnevezi és megfigyeli egy konkrét növény választott részeit, algoritmus alapján a részek tulajdonságait. Megfogalmazza, mi a növényi részek szerepe a növény életében;
- ❖ megnevezi az időjárás fő elemeit;
- ❖ felismeri, megnevezi és megfigyeli egy konkrét állat választott részeit, algoritmus alapján a részek tulajdonságait. Megfogalmazza, mi a megismert rész szerepe az állat életében;
- ❖ felismeri az élettelen anyagokon és az élőlényeken a mérhető tulajdonságokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Megfigyelőképesség fejlesztése
- ❖ Leíró képesség fejlesztése
- ❖ Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése
- ❖ Rendszerező képesség fejlesztése
- ❖ Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- ❖ Mérési technika fejlesztése
- ❖ Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- ❖ A közvetlen környezet élettelen anyagai, környezeti tényezői (levegő, víz, talaj), élőlényei
- ❖ Az élettelen anyagok jellemző érzékelhető tulajdonságai (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang)
- ❖ Az élettelen környezeti tényezők jellemző érzékelhető tulajdonságai (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang)
- ❖ A növény részeinek felismerése, megnevezése: gyökérzet, szár, levél, virág, termés
- ❖ Az élőlények és részeik jellemző érzékelhető tulajdonságai (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang)
- ❖ A megfigyelt növényi részek szerepe a növény életében
- ❖ A közvetlen környezetben élő növények és állatok megfigyelése, összehasonlítása. Megfigyelt jellemzőik alapján a növények és állatok szétválogatása, csoportokba rendezése
- ❖ Az állatok testrészeinek felismerése, azok szerepe az állatok mozgásában, táplálkozásában, életmódjában
- ❖ Az élettelen anyagok és élőlények azonos és különböző tulajdonságai, csoportosításuk szempontjai (például tárgyak: anyaguk, halmazállapotuk, felhasználásuk; növények: lágy szárú – fás szárú, élőhely; állatok: emlősök – madarak – halak – rovarok – kételtűek – hüllők; életmód: ragadozók – növényevők – mindenevők; élőhely: háziállatok – vadon élő állatok)
- ❖ Mérési módszerek, a hőmérséklet, a hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérésére használt alkalmi (önkéntesen választott, természetes, régi korokban használt) és szabvány mérőeszközök, mértékegységek és használatuk
- ❖ A közvetlen környezet élettelen környezeti tényezőinek, tárgyainak, élőlényeinek (növények, állatok, ember: saját test, társak, felnőttek) mérhető tulajdonságai (hosszúság, tömeg, űrtartalom, hőmérséklet, idő), mérések

- ❖ Mennyiségek viszonyítása, becslése és mérése, választott alkalmi és szabvány egységekkel
- ❖ Hétköznapi tapasztalatok a szabvány mértékegységek nagyságáról

FOGALMAK

élő, élettelen, növény, állat, ember, érzékszerv, érzékeléstípus, érzékelhető tulajdonság, halmazállapot, mérés, mérőeszköz, mérőszám, mértékegység, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Az élettelen anyagok, tárgyak érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése algoritmus alapján (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang), a tapasztalatok rögzítése
- ❖ Az élettelen anyagok azonos és különböző tulajdonságainak megfigyelése, csoportosításuk különböző szempontok szerint: érzékelhető tulajdonságaik, anyaguk, halmazállapotuk, felhasználásuk
- ❖ Élőlények és élettelen dolgok összehasonlítása, azonosságuk és különbségeik megfigyelése, különös tekintettel az életjelenségekre, életfeltételekre. A tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése
- ❖ Az időjárási elemek megfigyelése
- ❖ Az egyes halmazállapotok jellemzőinek megfigyelése, különböző hétköznapi anyagok csoportosítása halmazállapotuk szerint. Példák keresése a közvetlen környezetből (iskola, otthon)
- ❖ A víz megjelenésének, tulajdonságainak megfigyelése a különböző halmazállapotokban. Példák keresése a víz halmazállapot-változásaira a természetben
- ❖ A lágú és fás szárú növények részeinek megfigyelése (gyökérzet, szár, levél, virág, termés). A növények részeinek megfigyelése algoritmus alapján
- ❖ A növényi részek összehasonlítása, csoportosítása érzékelhető tulajdonságaik alapján. A haszonnövények fogyasztható részeinek megnevezése
- ❖ Az állatok (emlősök – madarak – halak – rovarok – kétélűek – hüllők) testrészeinek felismerése, megfigyelése a megfelelő algoritmus alapján. A testrészek szerepének megfigyelése az állat mozgásában, táplálkozásában, életmódjában
- ❖ A növények és állatok többféle szempontú csoportosítása
 - növények: lágú szárú – fás szárú; lombhullató – örökzöld
 - állatok: emlősök – madarak – halak – rovarok – kétélűek – hüllők; élőhely: hobbiállatok, a házban és a ház körül élő állatok, háziállatok, haszonállatok, hazai vadon élő állatok; életmód: ragadozók – növényevők – mindenevők
- ❖ A növények és állatok állapotának, a tulajdonság környezeti hatásokra történő változásainak megfigyelése tanulmányi séták során
 - növények: ősszel lombhullás/örökzöldek folyamatosan; tavasszal rügyek, levelek vizsgálata; nyáron a kifejlett növény és a termés vizsgálata
 - állatok: ősszel és tavasszal bundaváltás; télen hangok, lábnyomok figyelése; tavasszal új fajok megjelenésének megfigyelése, nyáron a mozgás, táplálkozás, utódok nevelésének, utódok mennyiségének, egyéb változatosságok megfigyelése
- ❖ A közvetlen környezetben található élettelen anyagok és élőlények hosszúság jellegű tulajdonságainak (hosszúság, magasság, szélesség) mérése
- ❖ Űrtartalom mérése a közvetlen környezetben található élettelen anyagokon és élőlényeken
- ❖ A közvetlen környezetben található élettelen anyagok és élőlények tömegének mérése

- ❖ A víz térfogatának, hőmérsékletének mérése, az ezekhez szükséges eszközök, mértékegységek (deciliter, liter, Celsius-fok) megismerése
- ❖ A levegő hőmérsékletének mérése a különböző évszakokban, a csapadék hőmérsékletének mérése. Időjárási napló készítése a különböző hónapokban, a mért adatok lejegyzése, rajz készítése
- ❖ Az ember testhőmérsékletének mérése
- ❖ A mérésekhez alkalmi és szabvány mérőeszközök, mértékegységek választása, használata

TÉMAKÖR: Az élettelen környezet kölcsönhatásai

ÓRASZÁM: 8 óra

A témakör a természettudományos megismerési képességek fejlesztését célzottan teszi lehetővé. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége. A tevékenységek végzése közben nem alakulnak ki kész fogalmak, hanem azok tapasztalati előkészítése történik.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ tanítói segítséggel egyszerű kísérleteket végez;
- ❖ a vizsgálatok tapasztalatait megfogalmazza, rajzban, írásban rögzíti;
- ❖ a kísérletek tapasztalatait a mindennapi életben alkalmazza;
- ❖ feladatvégzés során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a kísérletezés elemi lépéseit annak algoritmusa szerint megvalósítja;
- ❖ a tanító által felvetett problémával kapcsolatosan hipotézist fogalmaz meg, a vizsgálatok eredményét összeveti hipotézisével;
- ❖ az adott kísérlethez választott eszközöket megfelelően használja;
- ❖ figyelemmel kísér rövidebb-hosszabb ideig tartó folyamatokat (például olvadás, forrás, fagyás, párolgás, lecsapódás, égés, ütközés);
- ❖ megfigyeli a mozgások sokféleségét, csoportosítja a mozgásformákat: hely- és helyzetváltoztató mozgás;
- ❖ egyszerű kísérletek során megfigyeli a halmazállapot-változásokat: fagyás, olvadás, forrás, párolgás, lecsapódás;
- ❖ tanítói segítséggel égéssel kapcsolatos egyszerű kísérleteket végez. Csoportosítja a megvizsgált éghető és éghetetlen anyagokat;
- ❖ megfogalmazza a tűz és az égés szerepét az ember életében.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Megfigyelőképesség fejlesztése
- ❖ Leíró képesség fejlesztése
- ❖ Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése
- ❖ Rendszerező képesség fejlesztése
- ❖ Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- ❖ Mérési technika fejlesztése
- ❖ Kísérletezéshez szükséges képességek fejlesztése
- ❖ Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel

- ❖ A kísérletek során a kiinduló és keletkező anyagok lényeges érzékelhető tulajdonságai (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang)
- ❖ A kísérletekhez szükséges mennyiségű anyagok mérése
- ❖ A víz halmazállapot-változásai (olvadás, forrás, fagyás, párolgás, lecsapódás)
- ❖ A víz körforgása a természetben
- ❖ Hely- és helyzetváltoztató mozgás
- ❖ Rugalmas és rugalmatlan ütközések megfigyelése, hétköznapi megjelenése
- ❖ Az égés feltételei, éghető és nem éghető anyagok csoportosítása, égéssel kapcsolatos vészhelyzetek kezelése. A tűz és az égés szerepe az ember életében

FOGALMAK

szilárd – folyékony – légnemű halmazállapot; halmazállapot-változás; olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás, mozgás, ütközés, égés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A víz különféle halmazállapotainak tantermi körülmények között történő modellezése (jég, víz, gőz). A gőz és a pára közti különbségek megfogalmazása, tapasztalati úton történő ismeretszerzés (vízforralás után a forró gőz fölé hideg tárgyért teszünk, és a párárt lecsapatjuk)
- ❖ A víz halmazállapot-változásaival kapcsolatos kísérletek elvégzése (olvadás, fagyás, párolgás, lecsapódás, forrás), a közben végbemenő kölcsönhatások, változások megfigyelése. Ok-okozati összefüggések keresése a halmazállapot-változások és az egyes hétköznapi jelenségek között
- ❖ Kapcsolat keresése a víz halmazállapot-változásai és köznapi alkalmazásai között (pl.: hűtés jégkockával, melegítés gőzzel). Példák keresése a víz halmazállapot-változásaira a természetben
- ❖ Folyamatos megfigyelések és kísérletek a víz tisztaságával kapcsolatban. Környezetünkéből vett vízminták egyszerű vizsgálata. Egyszerű eljárás a víz tisztítására, szűrésére
- ❖ A víz körforgásának megfigyelése a természetben. A körforgás egyes lépésein keresztül a már ismert fizikai változások megfigyelése
- ❖ Mozgások megfigyelése, csoportosítása (hely- és helyzetváltoztató mozgás). Példák keresése
- ❖ Mozgásállapot-változások: ütközések (rugalmas és rugalmatlan) végzése, a változások megfigyelése
- ❖ Az égést modellező kísérletek során a kiinduló és keletkező anyagok, a változás megfigyelése, az égés feltételeinek megismerése, éghető és nem éghető anyagok keresése és csoportosítása. Égéssel kapcsolatos vészhelyzetek felismerésének és kezelésének megismerése. A tűz és az égés szerepére példák keresése az ember életében

TÉMAKÖR: Tájékozódás az időben

ÓRASZÁM: 8 óra

A témakör feldolgozása a képességek fejlesztésére épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör feldolgozásának javasolt ideje a harmadik tanév. A tevékenységek végzése közben nem alakulnak ki kész fogalmak, hanem azok tapasztalati előkészítése történik.

TANULÁSI EREDMÉNYEK**A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

- ❖ életkorának megfelelően eligazodik az időbeli relációkban, ismeri és használja az életkorának megfelelő időbeli relációs szókincset;
- ❖ naptárt használ, időintervallumokat számol, adott eseményeket időrend szerint sorba rendez;
- ❖ napirendet tervez a napszakok változásaihoz kapcsolva.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ felismeri a napszakok, évszakok változásai, valamint a Föld mozgásai közötti összefüggéseket;
- ❖ megfelelő sorrendben sorolja fel a napszakokat, a hét napjait, a hónapokat, az évszakokat, ismeri ezek időtartamát, relációit;
- ❖ figyelemmel kísér rövidebb-hosszabb ideig tartó folyamatokat (például víz körforgása, emberi élet szakaszai, növények csírázása, növekedése);
- ❖ az évszakokra vonatkozó megfigyeléseket végez, tapasztalatait rögzíti, és az adatokból következtetéseket von le;
- ❖ megismeri és modellezi a víz természetben megtett útját, felismeri a folyamat ciklikus jellegét;
- ❖ megnevezi az ember életszakaszait;
- ❖ megfigyeli a növények csírázásának és növekedésének feltételeit, ezekre vonatkozóan egyszerű kísérleteket végez;
- ❖ analóg és digitális óráról leolvassa a pontos időt.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Megfigyelőképesség fejlesztése
- ❖ Leíró képesség fejlesztése
- ❖ Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése
- ❖ Rendszerező képesség fejlesztése
- ❖ Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- ❖ Mérési technika fejlesztése
- ❖ Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- ❖ Időbeli tájékozódó képesség fejlesztése
- ❖ Föld mozgásainak (forgás, Nap körüli keringés) hatásai az évszakok, napszakok váltakozására, jellemzőikre
- ❖ Évszakokra vonatkozó megfigyelések, tapasztalatok megfogalmazása, rajzban, írásban vagy táblázatban való rögzítése. Az adatokból következtetések levonása
- ❖ A környezetben zajló ciklikus változások felismerése, megfigyelése, sorba rendezése
- ❖ Napi és éves ritmus a növény- és állatvilágban
- ❖ A napszakok, a naptár (a hét napjai, hetek, hónapok). Időtartamuk, egymáshoz való viszonyuk
- ❖ Jeles napok, dátumok elhelyezése a naptárban
- ❖ Napirend készítése
- ❖ Ismétlődő jelenségek (ritmusok) az ember életében, a test működésében. Ismétlődő, ciklikus jelenségek a környezetben (például víz körforgása)
- ❖ Az emberi életszakaszok, jellemzőik
- ❖ A növények fejlődése: életszakaszok, csírázás, fejlődés, növekedés, öregedés
- ❖ A csírázás és a növekedés külső feltételei
- ❖ Az állatok szaporodása (pete, tojás, elevenszülő), fejlődési szakaszai

FOGALMAK

évszak, életkor, életszakasz, körforgás, Föld forgása, Föld keringése, naptár, hónap, nap, napszak, szaporodás, fejlődés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Napszakok, évszakok váltakozása, jellemzői, valamint a Föld mozgásai és a napszakok, évszakok változásai közötti összefüggések megfigyelése
- ❖ Az egyes évszakok jellemző időjárásának, az időjárás tényezőinek megfigyelése, hőmérsékletének mérése. A csapadék formái (eső, köd, hó). Időjárási napló készítése
- ❖ Az évszaknak megfelelő helyes öltözködés megbeszélése. Öltözködési tanácsok adása időjárás-előrejelzés értelmezése alapján
- ❖ Az évszakokhoz kötődő étredek összeállítása. A nyári megnövekedett folyadékigény magyarázata
- ❖ Ismétlődő, ciklikus jelenségek megfigyelése a környezetben (pl. víz körforgása)
- ❖ Az időjárás élőlényekre gyakorolt hatásának megfigyelése, konkrét példák gyűjtése
- ❖ Napi és éves ritmus megfigyelése a növény- és állatvilágban
- ❖ A növények egyes életszakaszainak megfigyelése (csírázás, fejlődés, növekedés, öregedés)
- ❖ Növények csíráztatása, hajtatása során az ezekhez szükséges feltételek megfigyelése
- ❖ Az állatok szaporodásának megfigyelése (pete, tojás, elevenszülő)
- ❖ Ismétlődő jelenségek megfigyelése az emberi test működésében
- ❖ Ismétlődő jelenségek (ritmusok) megfigyelése az ember életében (napirend, hetirend, kalendárium, jeles napok, ünnepek). A dátumok elhelyezése a naptárban. Napirend és hetirend tervezése
- ❖ Az emberi életszakaszok jellemzőinek megfigyelése és összehasonlítása (szerepjáték)
- ❖ Osztálytárs, fiatalabb és idősebb testvér, szülő, illetve más felnőtt testméreteinek becslése, mérése, az adatok összehasonlítása, tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése

TÉMAKÖR: Tájékozódás a térben**ÓRASZÁM: 8 óra**

A témakör feldolgozása a képességek fejlesztésére épül. A teljes témakör feldolgozásának javasolt ideje a harmadik tanév.

TANULÁSI EREDMÉNYEK**A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

- ❖ ismeri és használja az életkorának megfelelő relációs szókincset;
- ❖ iránytű segítségével megállapítja és megnevezi a fő- és mellékvilágítjakat;
- ❖ irányokat ad meg viszonyítással;
- ❖ megkülönböztet néhány térképfajtát: domborzati, közigazgatási, turista-, autós;
- ❖ felismeri és használja az alapvető térképjeleket: felszínformák, vizek, települések, útvonalak, államhatárok.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a tanterméről, otthona valamely helyiségéről egyszerű alaprajzot készít és leolvas;
- ❖ az iskola környezetéről egyszerű térképvázlatot készít;
- ❖ tájékozódik az iskola környékéről és településéről készített térképvázlattal és térképpel. Az iskola környezetéről egyszerű térképvázlatot készít;

- ❖ felismeri a különböző domborzati formákat, felszíni vizeket, ismeri jellemzőiket. Ezeket terepasztalon vagy saját készítésű modellen előállítja;
- ❖ felismeri lakóhelyének jellegzetes felszínformáit;
- ❖ domborzati térképen felismeri a felszínformák és vizek jelölését.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Megfigyelőképesség fejlesztése
- ❖ Leíró képesség fejlesztése
- ❖ Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése
- ❖ Rendszerező képesség fejlesztése
- ❖ Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- ❖ Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- ❖ Téri tájékozódó képesség fejlesztése
- ❖ A fő- és mellékvilágtájak megnevezése, elhelyezése a térképen. Iránytű használata. Az égtájak azonosítása a közvetlen környezetben
- ❖ Az alaprajz, a térképvázlat és a térkép. Tájékozódás az alaprajz és a térképvázlat segítségével
- ❖ A felszínformák: hegy, hegység, domb, dombság, völgy, medence, síkság. Jelölésük a domborzati térképen
- ❖ A felszíni vizek fajtái (ér, patak, csermely, folyó, tó), jellemzőik, ábrázolásuk a domborzati térképen
- ❖ A külső erők (szél, víz) felszínformáló munkája

FOGALMAK

fő- és mellékvilágtáj, alaprajz, térképvázlat, térkép, domborzati térkép, közigazgatási térkép, autóstérkép, turistatérkép, felszínforma

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Iránytű készítése, használatának gyakorlása, tájékozódási gyakorlatok a fő- és mellékvilágtájak helyzetének gyakorlására: a fő- és mellékvilágtájak megnevezése, elhelyezése térképen, az égtájak azonosítása a közvetlen környezetben
- ❖ Az alaprajz, vázlatrajz, térképvázlat és a térkép jellemzőinek megfigyelése, egy-egy konkrét példa összehasonlítása
- ❖ Alaprajz készítése az osztályteremről, a tanulók otthonáról, szobájáról. Tájékozódási gyakorlatok alaprajz, vázlatrajz és térképvázlat alapján
- ❖ Az iskola elhelyezése a településen belül és annak térképén
- ❖ A felszínformák elemei, jellemzőik megfigyelése (hegy, hegység, medence, völgy, domb, dombság, síkság). A jellemzőknek megfelelően homokból az egyes felszínformák kialakítása. Jelölésük megfigyelése domborzati térképen, példák keresése hazánk domborzati térképén, valamint a lakóhelyen és annak környezetében
- ❖ A szél és a víz munkájának modellezése homokasztalon
- ❖ A felszíni vizek fajtáinak (ér, patak, csermely, folyó, tó), jellemzőik megfigyelése. A jellemzőknek megfelelően homokasztalon az egyes vizek kialakítása. Jelölésük megfigyelése domborzati térképen, példák keresése hazánk domborzati térképén, valamint a lakóhelyen és annak környezetében

TÉMAKÖR: Hazánk, Magyarország

ÓRASZÁM: 6 óra

A témakör feldolgozása a képességek fejlesztésére épül. A teljes témakör feldolgozásának javasolt ideje a negyedik évfolyam.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri és használja az életkorának megfelelő térbeli relációs szókincset;
- ❖ megnevezi és iránytű segítségével megállapítja a fő- és mellékvilágítjakat, irányokat ad meg viszonyítással;
- ❖ felismeri és használja az alapvető térképjeleket: felszínformák, vizek, települések, útvonalak, államhatárok;
- ❖ megkülönböztet néhány térképajtát: domborzati, közigazgatási, turista-, autós.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ iránytű segítségével megállapítja és megnevezi a fő- és mellékvilágítjakat;
- ❖ irányokat ad meg viszonyítással;
- ❖ térkép segítségével megnevezi Magyarország jellemző felszínformáit (síkság, hegy, hegység, domb, dombság), vizeit (patak, folyó, tó), ezeket terepasztalon vagy saját készítésű modellen előállítja;
- ❖ térkép segítségével megmutatja hazánk nagytájait, felismeri azok jellemző felszínformáit;
- ❖ térkép segítségével megnevezi hazánk szomszédos országait, megyéit, saját megyéjét, megyeszékhelyét, környezetének nagyobb településeit, hazánk fővárosát, és ezeket megtalálja a térképen is.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Megfigyelőképesség fejlesztése
- ❖ Leíró képesség fejlesztése
- ❖ Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése
- ❖ Rendszerező képesség fejlesztése
- ❖ Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- ❖ Mérési technika fejlesztése
- ❖ Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- ❖ Térí tájékozódó képesség fejlesztése
- ❖ Magyarország helyzete, államhatárok, szomszédos országaink
- ❖ Tájékozódás Magyarország domborzati térképén: az alapvető térképjelek, felszínformák, vizek. Irányok, távolságok a térképen
- ❖ Hazánk nagytájainak elhelyezkedése, felszínformáik
- ❖ Tájékozódás hazánk közigazgatási térképén: megyék, saját lakóhely megyéje, megyeszékhelye, települések, saját település és a főváros helye hazánk térképén
- ❖ Fővárosunk, Budapest: híres épületek, főbb nevezetességek, hidak, közlekedés

FOGALMAK

térkép, domborzati térkép, közigazgatási térkép, felszíninforma, megye, megyeszékhely, település, főváros

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Térképészeti gyakorlatok:

- ❖ Magyarország elhelyezkedésének megfigyelése földgömb, Európa-térkép segítségével (Föld bolygó, Európa kontinens, Közép-Európa, Kárpát-medence)
- ❖ Magyarország domborzati térképén az alapvető térképjelek megfigyelése, megnevezése
- ❖ Magyarország államhatárainak, szomszédos országainak megkeresése, megnevezése domborzati, illetve közigazgatási térképen
- ❖ Hazánk felszínformáinak, vizeinek azonosítása domborzati térképen
- ❖ Irányok, távolságok, magassági számok leolvasása hazánk domborzati térképéről
- ❖ Magyarország nagy tájegységeinek felismerése, megkeresése Magyarország domborzati térképén
- ❖ Magyarország megyéinek, ezen belül a tanulók saját megyéjének, megyeszékhelyének, valamint Budapest megkeresése Magyarország közigazgatási térképén
- ❖ Lakóhelyhez közeli települések keresése, megnevezése térkép segítségével
- ❖ Fővárosunk néhány jellegzetes nevezetességének, épületeinek, hídjainak, közlekedésének megismerése tanulmányi kirándulás alkalmával, vagy képeken, multimédián keresztül
- ❖ Saját lakóhely, a lakóhely kulturális és természeti értékeinek bemutatása tablón vagy bemutató formájában

TÉMAKÖR: Életközösségek lakóhelyünk környezetében

ÓRASZÁM: 20 óra

A témakör feldolgozása a képességek fejlesztésére épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör feldolgozásának javasolt befejezése a negyedik tanév. Minden életközösség megismerését valós tapasztalatszerzési lehetőséghez – életközösségenként egy-egy tanulmányi sétához – szükséges kapcsolni. A tevékenységek végzése közben nem alakulnak ki kész fogalmak, hanem azok tapasztalati előkészítése történik.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri a lakóhelyéhez közeli életközösségek (erdő, mező-rét, víz-vízpart) főbb jellemzőit;
- ❖ felelősségtudattal rendelkezik a szűkebb, illetve tágabb környezete iránt;
- ❖ tevékenységeinek tapasztalatait szóban, rajzban, írásban rögzíti.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ felismeri a lakóhelyéhez közeli életközösségek és az ott élő élőlények közötti különbségeket (pl. természetes – mesterséges életközösség, erdő – mező, rét – víz, vízpart – park, díszkert – zöldegyes, gyümölcsöskert esetében);
- ❖ megnevezi a megismert életközösségekre jellemző élőlényeket, használja az életközösségekhez kapcsolódó kifejezéseket;
- ❖ algoritmus alapján megfigyeli és összehasonlítja a saját lakókörnyezetében fellelhető növények és állatok jellemzőit. A megfigyelt tulajdonságok alapján csoportokba rendezi azokat;
- ❖ algoritmus alapján megfigyeli és összehasonlítja hazánk természetes és mesterséges élőhelyein, életközösségeiben élő növények és állatok jellemzőit. A megfigyelt jellemzőik alapján csoportokba rendezi azokat;

- ❖ konkrét példán keresztül megfigyeli és felismeri az élőhely, életmód és testfelépítés kapcsolatát;
- ❖ megfigyeléseit mérésekkel (például időjárási elemek, testméret), modellezéssel, egyszerű kísérletek végzésével (például láb- és csőrtípusok) egészíti ki;
- ❖ felismeri, hogy az egyes fajok környezeti igényei eltérőek;
- ❖ felismeri a megismert életközösségek növényei és állatai közötti jellegzetes kapcsolatokat;
- ❖ példákkal mutatja be az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatását. Felismeri a természetvédelem jelentőségét;
- ❖ felismeri, mely anyagok szennyezhetik környezetünket a mindennapi életben, mely szokások vezetnek környezetünk károsításához. Egyéni és közösségi környezetvédelmi cselekvési formákat ismer meg és gyakorol közvetlen környezetében (pl. madárbarát kert, iskolakert kiépítésében, fenntartásában való részvétel, iskolai környezet kialakításában, rendben tartásában való részvétel, települési természet- és környezetvédelmi tevékenységben való részvétel);
- ❖ elsajátít olyan szokásokat és viselkedésformákat, amelyek a károsítások megelőzésére irányulnak (pl. hulladékminimalizálás – anyagtakarékosság, újrahasználat és -felhasználás, tömegközlekedés, gyalogos vagy kerékpáros közlekedés előnyben részesítése, energiatakarékosság).

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Megfigyelőképesség fejlesztése
- ❖ Leíró képesség fejlesztése
- ❖ Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése
- ❖ Mérési technika fejlesztése
- ❖ Kísérletezéshez szükséges képességek fejlesztése
- ❖ Rendszerező képesség fejlesztése
- ❖ Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- ❖ Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- ❖ Környezettudatos magatartás fejlesztése
- ❖ A lakóhelyhez közeli életközösségek jellemzői: erdő, mező-rét, víz-vízpart
- ❖ Az egyes életközösségekben élő növények és állatok tulajdonságai
- ❖ A lakóhelyhez közeli életközösségek (erdő, mező-rét, víz-vízpart) élőlényeinek környezeti igényei, alkalmazkodása az élettelen környezeti tényezőkhez (életmód, testfelépítés, viselkedés)
- ❖ A lakóhelyhez közeli életközösségek (erdő, mező-rét, víz-vízpart) növényei és állatai közötti jellegzetes kapcsolatok (például táplálkozási kölcsönhatások, búvóhely; élőhely)
- ❖ A megismert növények és állatok csoportosítási lehetőségei (pl. lágú szárú – fás szárú, fa – cserje, lombhullató – örökzöld; állatok: emlősök – madarak – rovarok – kételtűek – hüllők – halak; életmód: ragadozók – növényevők – mindenevők; élőhely: háziállatok – vadon élő állatok, erdei – mezői – vízparton élő – az ember környezetében élő állatok)
- ❖ Az adott életközösség megismert növényeiből és állataiból egyszerű táplálékláncok és azokból táplálékhálózatok összeállítása
- ❖ A természetes és mesterséges életközösségek
- ❖ Az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatása. Környezetvédelem

FOGALMAK

természetes és mesterséges életközösség, erdő, mező-rét, víz-vízpart, élőhely, életmód, környezeti igény, alkalmazkodás, testfelépítés, tápláléklánc, táplálékhálózat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A tanulók lakóhelyéhez közeli életközösségek (erdő, mező-rét, víz-vízpart) jellemzőinek megfigyelése, mérése (időjárás) tanulmányi séták során. A megfigyelések alapján az életközösségek összehasonlítása
- ❖ A természetes és mesterséges életközösségek összehasonlításához tanulmányi séta a közeli parkba, látogatás zöldséges-gyümölcsöskertbe. A hasonlóságok és különbségek összehasonlítása, megbeszélése, az ember hatásának megfigyelése
- ❖ Az életközösségek jellegzetes élőlényének csoportosítása élőhely szerint
- ❖ Az egyes életközösségek jellegzetes állatainak és növényeinek testfelépítése, algoritmus alapján történő megfigyelése, mérése (testméret mérése pl. életnagyságú rajzon)
- ❖ A tapasztalatok alapján a növények és állatok igényeinek, élőhelyhez, életfeltételekhez való alkalmazkodásának (testfelépítés, életmód) megfigyelése, megbeszélése, modellezése (pl. csőr- és lábtípusok)
- ❖ Az életközösségek összetettségének megfigyelése, az ott élő növények és állatok közötti jellegzetes kapcsolatok megfigyelése, felismerése (táplálkozás, búvóhely)
- ❖ Táplálkozási kölcsönhatások alapján az állatok csoportosítása (ragadozó, növényevő, mindenevő). Az egyes életközösségekre jellemző tápláléklánckok, táplálékhálózatok összeállítása
- ❖ Az iskolához legközelebb eső nemzeti park vagy tájvédelmi körzet megismerése, értékmentő munkájának megértése tanulmányi séta vagy osztálykirándulás alkalmával
- ❖ Az egyes életközösségekben élő élőlények testfelépítés, illetve életmód alapján történő összehasonlítása
- ❖ Osztálykert/iskolakert/madárbarát kert kialakítása során az ember felelősségének, szerepének megfigyelése

TÉMAKÖR: Testünk, egészségünk

ÓRASZÁM: 6 óra

A témakör feldolgozása a képességek fejlesztésére épül. Az egészségtudatos életmód szokásainak kialakítása nem korlátozódhat csupán ennek a témakörnek a feldolgozására, hanem átfogóan kell megjelenie az iskolai nevelés egészében. Ez a témakör alapvetően a szomatikus neveléssel foglalkozik.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri az emberi szervezet fő életfolyamatait;
- ❖ tisztában van az egészséges életmód alapelveivel, összetevőivel, az emberi szervezet egészséges testi és lelki fejlődéséhez szükséges szokásokkal, azokat igyekszik betartani;
- ❖ felismeri az egészséges, gondozott környezet jellemzőit. Megfogalmazza, milyen hatással van a környezet az egészségre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ felismeri és megnevezi az emberi test részeit, fő szerveit, ismeri ezek működését, szerepét;
- ❖ megnevezi az érzékszerveket és azok szerepét a megismerési folyamatokban;
- ❖ belátja az érzékszervek védelmének fontosságát, és ismeri ezek eszközeit, módjait;
- ❖ ismer betegségeket, felismeri a legjellemzőbb betegségtüneteket, a betegségek megelőzésének alapvető módjait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Megfigyelőképesség fejlesztése
- ❖ Leíró képesség fejlesztése
- ❖ Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése
- ❖ Rendszerező képesség fejlesztése
- ❖ Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- ❖ Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- ❖ Egészségtudatos magatartás fejlesztése
- ❖ Az emberi test fő testrészei, szervei
- ❖ A környezet és az ember egészsége közötti kapcsolat
- ❖ Legfontosabb érzékszerveink és szerepük a környezet megismerésében
- ❖ Az érzékszervek védelmét biztosító módszerek és eszközök, szabályok, helyes szokások
- ❖ A tanuláshoz szükséges helyes megvilágítás fontossága
- ❖ Az egészséges életmód alapvető elemei (testápolás, öltözködés, pihenés, mozgás, testtartás, táplálkozás, fertőző betegségek és balesetek megelőzése), alkalmazásuk a napi gyakorlatban
- ❖ A táplálkozás, az életmód és az ideális testsúly elérése/megtartása közötti kapcsolat. A helyes és helytelen étrend, az egészséges és egészségtelen ételek, italok. A folyadékfogyasztás szerepe. A helyes étkezési szokások
- ❖ Az egészséges fejlődéshez szükséges élelmiszerek kiválasztása
- ❖ A megfelelő öltözködés
- ❖ A személyes higiéné
- ❖ A rendszeres testmozgás
- ❖ Aktív és passzív pihenés
- ❖ A lelki egészség
- ❖ A leggyakoribb betegségtünetek. A testhőmérséklet, láz mérése
- ❖ A betegségek megelőzése. A védőoltások szerepe
- ❖ Balesetek, megelőzésük

FOGALMAK

szerv, érzékszerv, testrész, szervezet, túlsúly, alultápláltság, egészség, betegség, egészségvédelem, egészségvédő szokások

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Az ember testrészeivel való megismerkedés mondóka segítségével, elmutogatásuk saját vagy osztálytárs testén
- ❖ Az egyes érzékszerveken keresztül történő érzékeléstípusokhoz kötődő érzékelhető tulajdonságok megfigyelésének gyakorlása (szem – látás: szín, alak, nagyság, felületi minőség; bőr – tapintás: alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet; nyelv – ízlelés: íz; orr – szaglás: szag; fül – hallás: hang)

- ❖ Az érzékszervek védelmét biztosító szabályok, helyes szokások megismerése, gyakorlása és alkalmazása plakát készítésével, beszélgetéssel, szituációs játékkal. Személyes tapasztalat szerzése az érzékszervi és a mozgásszervi fogyatékkal élők életéről
- ❖ A legfontosabb szervek, szervrendszerek szerepének megfigyelése, felépítésük megbeszélése (keringési rendszer, váz- és izomrendszer, emésztő szervrendszer, a légzés szervrendszere), beszélgetés az egészséges fejlődésének feltételeiről. A testmozgás jelentőségének megbeszélése. A mozgás hatásának megfigyelése a pulzusra és a légzésszámra (méréssel)
- ❖ Az iskolás élettel kapcsolatos életmódbeli szokások tudatosítása és gyakorlása, az iskolában való helyes viselkedés és megfelelő öltözet megbeszélése (tanórán, különböző szabadidős foglalkozáson, szünetben), az iskolában dolgozók foglalkozásának összehasonlítása. Megszólítások, köszönés, udvariassági formulák használatának gyakorlása. A helyes öltözködési szokások szerepének megbeszélése, öltözködési tanácsok adásával egy-egy évszakhoz kapcsolódóan időjárás-előrejelzés értelmezése alapján
- ❖ Helyes tanulási szokások megfigyelése, megbeszélése
- ❖ A helyes táplálkozási szokások kialakítása: miből mennyit együnk? – mérések elvégzése, rögzítése a füzetbe rajzban, írásban. Az egészséges és egészségtelen ételek csoportosítása
- ❖ Az egyes évszakokhoz kötődő táplálkozási szokások megbeszélése, egy-egy évszakhoz kapcsolódó napi étrend tervezése. A nyári megnövekedett folyadékgigény magyarázata
- ❖ Élelmiszerfajták megismerése, csoportosításuk tápanyagtartalmuk alapján
- ❖ Egy napi egészséges menü összeállítása. Egészségtelen italok cukortartalmának becslése, mérése kockacukor segítségével
- ❖ Helyes étkezési, viselkedési szokások alakítása szituációs játékokkal
- ❖ Ételek tárolásával kapcsolatos információk megbeszélése
- ❖ A helyes higiénés szokások és a szükséges eszközök megfigyelése, megismerése, a helyes és rendszeres testápolási szokások gyakorlása
- ❖ Pihenés fontosságáról való beszélgetés, példák gyűjtése az aktív és passzív pihenésre
- ❖ Az emberek hasonló és különböző külső és belső tulajdonságai, az emberi hangulatok, magatartásformák megismerése megfigyelésekkel (egymáson, képen, szituációs játék során)
- ❖ Fogyatékossgal és megváltozott munkaképességgel rendelkezők elfogadásának ösztönzése szituációs játékokkal/beszélgető kör kialakításával
- ❖ Az egészségünket károsító és védő szokások csoportosítása. A leggyakoribb betegségtünetek (pl. láz, hányás, hasmenés, gyengeség, levertség) felismerésének gyakorlása konkrét példákon, szituációkon keresztül. A betegségek okainak, megelőzésének megismerése, a fertőző betegségek megelőzési módjainak gyakorlása. A testhőmérséklet, láz mérése
- ❖ A balesetek okainak megfigyelése képek, videók segítségével, beszélgetés a megelőzés fontosságáról. A segítségkérés módjainak megismerése baleset esetén szituációs játékkal.

A továbbhaladás feltételei

3. osztály

A tanuló

- ❖ azonosítja az anyagok halmazállapotát, megnevezi és összehasonlítja azok alapvető jellemzőit;
- ❖ felismeri, megnevezi és megfigyeli egy konkrét növény választott részeit
- ❖ megnevezi az időjárás fő elemeit;
- ❖ felismeri, megnevezi és megfigyeli egy konkrét állat választott részeit
- ❖ a kísérletezés elemi lépéseit annak algoritmusa szerint megvalósítja;
- ❖ az adott kísérlethez választott eszközöket megfelelően használja;
- ❖ figyelemmel kísér rövidebb-hosszabb ideig tartó folyamatokat (például olvadás, forrás, fagyás, párolgás, lecsapódás, égés, ütközés);
- ❖ tanítói segítséggel égéssel kapcsolatos egyszerű kísérleteket végez. Csoportosítja a megvizsgált éghető és éghetetlen anyagokat;
- ❖ megfelelő sorrendben sorolja fel a napszakokat, a hét napjait, a hónapokat, az évszakokat
- ❖ figyelemmel kísér rövidebb-hosszabb ideig tartó folyamatokat (például víz körforgása, emberi élet szakaszai, növények csírázása, növekedése);
- ❖ az évszakokra vonatkozó megfigyeléseket végez
- ❖ megnevezi az ember életszakaszait;
- ❖ digitális óráról leolvassa a pontos időt.
- ❖ a tanterméről, otthona valamely helyiségéről egyszerű alaprajzot készít és leolvas;
- ❖ az iskola környezetéről egyszerű térképvázlatot készít;
- ❖ felismeri lakóhelyének jellegzetes felszínformáit;
- ❖ domborzati térképen felismeri a felszínformák és vizek jelölését.
- ❖ iránytű segítségével megállapítja és megnevezi a fő- és mellékvilágítójakat;
- ❖ térkép segítségével megmutatja hazánk nagytájait.
- ❖ felismeri a lakóhelyéhez közeli életközösségek és az ott élő élőlények közötti különbségeket (pl. természetes – mesterséges életközösség, erdő – mező, rét – víz, vízpart – park, díszkert – zöldséges, gyümölcsöskert esetében);
- ❖ megnevezi a megismert életközösségekre jellemző élőlényeket, használja az életközösségekhez kapcsolódó kifejezéseket;
- ❖ felismeri, hogy az egyes fajok környezeti igényei eltérőek;
- ❖ felismeri, mely anyagok szennyezhetik környezetünket a mindennapi életben, mely szokások vezetnek környezetünk károsításához.
- ❖ felismeri és megnevezi az emberi test részeit, fő szerveit;
- ❖ megnevezi az érzékszerveket és azok szerepét a megismerési folyamatokban;
- ❖ belátja az érzékszervek védelmének fontosságát, és ismeri ezek eszközeit, módjait;
- ❖ ismer betegségeket, felismeri a legjellemzőbb betegségtüneteket, a betegségek megelőzésének alapvető módjait.

4. osztály

A tanuló

- ❖ azonosítja az anyagok halmazállapotát, megnevezi és összehasonlítja azok alapvető jellemzőit;
- ❖ felismeri, megnevezi és megfigyeli egy konkrét növény választott részeit
- ❖ megnevezi az időjárás fő elemeit;

- ❖ felismeri, megnevezi és megfigyeli egy konkrét állat választott részeit. Megfogalmazza, mi a megismert rész szerepe az állat életében;
- ❖ felismeri az élettelen anyagokon és az élőlényeken a mérhető tulajdonságokat.
- ❖ a kísérletezés elemi lépéseit annak algoritmusai szerint megvalósítja;
- ❖ az adott kísérlethez választott eszközöket megfelelően használja;
- ❖ figyelemmel kíséri rövidebb-hosszabb ideig tartó folyamatokat (például olvadás, forrás, fagyás, párolgás, lecsapódás, égés, ütközés);
- ❖ megfigyeli a mozgások sokféleségét, csoportosítja a mozgásformákat: hely- és helyzetváltoztató mozgás;
- ❖ egyszerű kísérletek során megfigyeli a halmazállapot-változásokat: fagyás, olvadás, forrás, párolgás, lecsapódás;
- ❖ tanítói segítséggel égéssel kapcsolatos egyszerű kísérleteket végez. Csoportosítja a megvizsgált éghető és éghetetlen anyagokat;
- ❖ megfogalmazza a tűz és az égés szerepét az ember életében.
- ❖ felismeri a napszakok, évszakok változásai, valamint a Föld mozgásai közötti összefüggéseket;
- ❖ megfelelő sorrendben sorolja fel a napszakokat, a hét napjait, a hónapokat, az évszakokat, ismeri ezek időtartamát, relációit;
- ❖ figyelemmel kíséri rövidebb-hosszabb ideig tartó folyamatokat (például víz körforgása, emberi élet szakaszai, növények csírázása, növekedése);
- ❖ az évszakokra vonatkozó megfigyeléseket végez, tapasztalatait rögzíti
- ❖ megismeri és modellezi a víz természetben megtett útját, felismeri a folyamat ciklikus jellegét;
- ❖ megnevezi az ember életszakaszait;
- ❖ megfigyeli a növények csírázásának és növekedésének feltételeit
- ❖ analóg és digitális óráról leolvassa a pontos időt.
- ❖ a tanterméről, otthona valamely helyiségéről egyszerű alaprajzot készít és leolvassza;
- ❖ az iskola környezetéről egyszerű térképvázlatot készít;
- ❖ felismeri a különböző domborzati formákat, felszíni vizeket, ismeri jellemzőiket.
- ❖ felismeri lakóhelyének jellegzetes felszínformáit;
- ❖ domborzati térképen felismeri a felszínformák és vizek jelölését.
- ❖ iránytű segítségével megállapítja és megnevezi a fő- és mellékvilágítójakat;
- ❖ irányokat ad meg viszonyítással;
- ❖ térkép segítségével megnevezi Magyarország jellemző felszínformáit (síkság, hegy, hegység, domb, dombság), vizeit (patak, folyó, tó)
- ❖ térkép segítségével megmutatja hazánk nagytájait, felismeri azok jellemző felszínformáit;
- ❖ térkép segítségével megnevezi hazánk szomszédos országait, megyéit, saját megyéjét, megyeszékhelyét, környezetének nagyobb településeit, hazánk fővárosát, és ezeket megtalálja a térképen is.
- ❖ felismeri a lakóhelyéhez közeli életközösségek és az ott élő élőlények közötti különbségeket (pl. természetes – mesterséges életközösség, erdő – mező, rét – víz, vízpart – park, díszkert – zöldséges, gyümölcsös kert esetében);

-
- ❖ megnevezi a megismert életközösségekre jellemző élőlényeket, használja az életközösségekhez kapcsolódó kifejezéseket;
 - ❖ algoritmus alapján megfigyeli és összehasonlítja a saját lakókörnyezetében fellelhető növények és állatok jellemzőit. A megfigyelt tulajdonságok alapján csoportokba rendezi azokat;
 - ❖ algoritmus alapján megfigyeli és összehasonlítja hazánk természetes és mesterséges élőhelyein, életközösségeiben élő növények és állatok jellemzőit. A megfigyelt jellemzőik alapján csoportokba rendezi azokat;
 - ❖ konkrét példán keresztül megfigyeli és felismeri az élőhely, életmód és testfelépítés kapcsolatát;
 - ❖ példákkal mutatja be az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatását. Felismeri a természetvédelem jelentőségét;
 - ❖ felismeri, mely anyagok szennyezhetik környezetünket a mindennapi életben, mely szokások vezetnek környezetünk károsításához.
 - ❖ elsajátít olyan szokásokat és viselkedésformákat, amelyek a károsítások megelőzésére irányulnak (pl. hulladékminimalizálás – anyagtakarékosság, újrahasználat és -felhasználás, tömegközlekedés, gyalogos vagy kerékpáros közlekedés előnyben részesítése, energiatakarékosság).
 - ❖ felismeri és megnevezi az emberi test részeit, fő szerveit, ismeri ezek működését, szerepét;
 - ❖ megnevezi az érzékszerveket és azok szerepét a megismerési folyamatokban;
 - ❖ belátja az érzékszervek védelmének fontosságát, és ismeri ezek eszközeit, módjait;
 - ❖ ismer betegségeket, felismeri a legjellemzőbb betegségtüneteket, a betegségek megelőzésének alapvető módjait.

ÉNEK-ZENE

1-4. évfolyam

Az ének- zenei nevelés a tanuló identitástudatának kialakítása és személyiségfejlődése szempontjából kiemelkedő fontosságú. A zenei nevelés akkor lesz eredményes, ha kialakul a tanuló zenei anyanyelve, mely által hazájához, nemzetéhez értelmileg és érzelmileg egyaránt kötődik. A pedagógus munkájának érdemi szerepe van a gyermek iskolai életében, ennek hatása életre szóló, túlmutat az iskola falain.

Az ének-zenei nevelés speciálisan olyan készségeket, képességeket, kompetenciákat is fejleszt, melyek hatással vannak egyéb, nem zenei képességekre is (transzferhatás).

Az ének-zene tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: A tanár és a tanuló együttműködésének kiemelt szerepe van az aktív tanulás kompetenciáinak kialakításában és fenntartásában, megerősítésében és továbbfejlesztésében. Ebben az ének-zenére különösen fontos szerep hárul. Az ének-zene tanulását nem a hagyományosnak tekintett tanulási módok, hanem a ráérzés, a gyakorlás (ismétlés) és az önreflexivitás támogatja. Ebből adódik, hogy a tanulásból adódó sikeresség élményként jelenik meg. Ennek az élménynek a megtapasztalása más tárgyak tanulásához is pozitívan járul hozzá.

A kommunikációs kompetenciák: Az írott és a beszélt nyelvhez hasonlóan létezik zenei anyanyelv is, mely saját szintaktikával rendelkező, hierarchikus rendszer. Ezek feldolgozása azonos agyi struktúrák által történik, ezért a zene kiválóan alkalmas az anyanyelvi és az idegen nyelvi kompetenciák fejlesztésére, illetve a beszédnehézségek enyhítésére, melyekre hatékony eszköz a ritmus és a hallásfejlesztés. Lényeges a szöveges éneklés mint verbális kommunikáció, valamint a saját, alkotó gondolatokat kifejező improvizáció. A tanuló megismeri a zene mindennapi funkcióját, és megtanulja értelmezni a zene médiában történő használatát is.

A digitális kompetenciák: A tanuló a digitális világban él és annak eszközeit használja mindennapjaihoz, ezért az oktatás hatékonyságát növeli, ha a pedagógus épít a tanuló ilyen irányú jártasságára. A tanuló kezében lévő mindennapos digitális eszközök alkalmasak arra is, hogy használójuk számára a zenei kommunikáció eszközei legyenek. A zenei szoftverek, alkalmazások játékosan fejlesztik az infokommunikációs kompetenciákat.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló megtapasztalja az együttműködés hatékonyságát a csoportos zenei tevékenységeken keresztül (pl. kórus), és lehetősége van véleményének, gondolatainak kinyilvánítására. Mások produkciójának tisztelettel való figyelése a különböző nézőpontok iránti toleranciáját formálja.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az önkifejezés, a kreativitás és a széperzés fejlesztése keretében a tanuló a zenét sajátos nyelvként ismeri fel, mellyel képessé válik gondolatai, érzései tolmácsolására, használva az improvizáció adta lehetőségeket is.

A zenei nevelés Magyarországon a Kodály Zoltán által megalkotott filozófiát követve, tevékenység központú módszer alapján valósul meg.

A magyar zenekultúra évszázados hagyománya, hatalmas magyar dallamkincse, bőséges tartalmat kínál a zenei oktatás minden szintjéhez. Zenei anyanyelvünk, általános műveltségünk megalapozásának és nemzeti azonosságtudatunknak fontos tényezője.

1–2. évfolyam

heti 2 óra

Az alapozás időszakát az első félévben sok játék és önfeledt éneklés jellemezze, mely megelőzi az ismeretek tanítását. A zenei elemek tudatosítása a második félévben kezdődik.

Tanulják meg a gyermekjáték-dalokat és játsszanak a tanteremben, az udvaron, a folyosón – ahol csak hely és alkalom adódik rá. Alapvető fontosságú az egyenletes lüktetés érzetének kialakítása, és folyamatos gondozása. Ugyancsak folyamatos feladat az osztály hangzásának fejlesztése, egységessé tétele, és a tiszta intonáció kialakítása. A zenei írás-olvasás elsajátíttatása fokozatosan és folyamatosan történjen. A tanulók a megismert zeneműveket, átélt élményeiket szavakkal, rajzzal, tánccal és szabad mozgás improvizációval fejezzék ki. A magyar zenepedagógiai hagyományoknak megfelelően a fejlesztés alapja a pedagógus és a tanulók közös alkotó munkája.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
<i>Zeneművek/Énekes anyag</i>	70
<i>Zeneművek/Zenehallgatás</i>	27
<i>Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés</i>	13
<i>Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés</i>	13
<i>Zenei ismeretek/Zenei írás, olvasás</i>	13
<i>Szabadon tervezhető óra</i>	8
Összes óraszám:	144

TÉMAKÖR: Zeneművek/Énekes anyag

ÓRASZÁM: 70 óra

Életkori sajátosságoknak megfelelő gyermekdalok, gyermekjátékdalok, vagyis olyan zeneművek, melyek az életkornak megfelelő élethelyzetek zenei képét adják. Lehetőséget adnak játékra, különböző mozgásformák kitalálására, gyakorlására. A dalok elsősorban, de nem kizárólagosan pentaton hangkészletűek, figyelembe véve a gyermek hangterjedelmét is.

Zeneművek / Énekes anyag / Első osztály

Gyermekdalok, gyermekjátékdalok, mindennapi élethelyzeteket, életképeket kifejező dalok

Aki nem lép egyszerre; Budabuda bácsi; Bújj, bújj itt megyek; Bújj, bújj medve; Bújj, bújj zöld ág; Egyenlőre, két kettőre; Egyél libám; Erdő mellett nem jó lakni; Ess, eső, ess; Ég a gyertya, ég; Éliás, Tóbiás; Én kis kertem kerteltem; Fecskét látok; Fehér liliomszál; Gyertek haza ludaim; Gyertek lányok játszani, játszani; Gyertek lányok ligetre; Gyerünk, menjünk vendégségbe; Hej, a sályi piacon; Hess el, sas!; Hinta, palinta; Hód, hód, fényes lánc; Kering az orsó; Kicsi vagyok én; Körtéfa; Megy a kocsi; Nyisd ki Isten kiskapudát; Rece, rece pogácsa; Sírjunk, ríjunk; Szegény legény; Szólj síp, szólj; Ti csak esztek, isztok; Túrót ettem; Tücsök koma gyere ki; Zíbor, zábor; Zsipp-zsupp

Dalok alkalmakra, jeles napokra

Szent Gergely doktornak; Télapó itt van (Gyermekdal – Donászy M.); Kirje, kirje; Járdányi Pál – Szőnyi Zoltán: Brumm, brumm, Brúnó; Sárdó, gyűj el; Esik eső karikára; Balázs Á. – Nádas Katalin: Fűzzünk, fűzzünk; Már megjöttünk estére (vers:Károlyi Amy); Hová méggy te kis nyulacska?

Mondókák, kiszámolók

Egy – megérett a meggy; Névcsőfolók – pl. Balázs, csípjen meg a darázs; Hüvelykujjam almafa; Lementem a pincébe; Gyerekek, gyerekek, szeretik a perccet

Zeneművek / Énekes anyag / Második osztály*Gyermekdalok, gyermekjátékdalok, mindennapi élethelyzetek, életképek*

A gúnárom elveszett; A part alatt; Csillagoknak teremője; Csömödéri; Egy kis malac;
 Egyszer egy királyfi; Elvesztettem zsebkendőmet; Ess, eső, ess; Este van már, nyolc óra;
 Harcsa van a vízbe'; Hatan vannak a mi ludaink; Három éjjel, Hej, tulipán; Hej, vára vára;
 Hess, légy, ne szállj rám; Hol jártál, báránykám?; Hopp, Juliska; Hová mégy?; Isten
 éltesen, Péter, Pál!; Járom az új várnak; Kapitány úr megizente; Keresd meg a tűt; Két
 krajcárom; Kis kece lányom; Kivirágzott a diófa; Köketánc; Kodály – Weöres S.: Jön a
 kocsi; Láttál-e már valaha; Méz, méz, méz; Most viszik, most viszik; Nincs szebb állat, mint
 a lúd; Süssünk, süssünk valamit;
 Szélről legeljete; Széles az én kedvem ma; Ti csak esztek; Tivi - tovi tács; Tűzet viszek;
 Úszik a kácsa; Virágéknál ég a világ

Dalok alkalmakra, jeles napokra

Hull a pelyhes; Betlehembe, jer, pajtás!; A kis Jézus; Regöljünk, regöljünk; Ma van húsvét
 napja (Húsvétoló); Állj be, Berci katonának!; Még azt mondják nem illik; Járdányi Pál -
 Weöres Sándor: Tavaszköszöntő (Sándor napján); Járdányi Pál – Szőnyi Zoltán: Orgona
 ága; Serkenj fel, kegyes nép

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ csoportosan vagy önállóan, életkorának és hangi sajátosságainak megfelelő hangmagasságban énekel, törekszik a tiszta intonációra;
- ❖ különböző hangerővel tud énekelni;
- ❖ a zenei produkciók kifejező előadásmódján a pedagógus visszajelzése alapján alakít;
- ❖ a tanult dalokhoz kapcsolódó játékokban, táncokban, dramatizált előadásokban osztálytársaival aktívan részt vesz;
- ❖ hangszerkíséretes dalokat énekel tanára vagy hangszeren játszó osztálytársa kíséretével;
- ❖ ismeri a tanult, énekelt zenei anyaghoz köthető szolmizációs hangokat;
- ❖ kézjelről énekel;
- ❖ belső hallása fejlődik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ emlékezetből énekel legalább 20 gyermekdalt;
- ❖ jó testtartással, helyes légzéssel, megfelelő tempóban, artikulálva énekel c' – d'' hangterjedelemben;
- ❖ elsajátítja a jól intonált, kifejező éneklés alapjait;
- ❖ alkotóként vesz részt gyermekjátékdalok előadásában;
- ❖ a gyermek a dalokban felfedezi önmagát, s így azonosulni tud velük;
- ❖ aktívan részt vesz az iskola vagy a helyi közösség hagyományos ünnepein.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

- ❖ Magyar gyermekdalok és népdalok hallás utáni megtanulása és éneklése
- ❖ A tanult dalok tiszta intonációjának fejlesztése az éneklés helyes szokásainak gyakorlásával, mint egyenes testtartás, helyes légzés, artikuláció, szolmizációs kézjelről való éneklés.
- ❖ Az előadói készség fejlesztése tevékenységeken keresztül
- ❖ A befogadói készség fejlesztése hallás utáni daltanítás kapcsán

- ❖ A gyermeki világ felfedezése a tanult dalokban
- ❖ Évfolyamonként legalább 35 magyar gyermekdal és népdal hallás utáni ismerete
- ❖ A tanult dalokhoz kapcsolódó játékok elsajátítása
- ❖ *Egyenes testtartás, helyes légzés, artikuláció*
- ❖ A kézjel, mint jelrendszer ismerete
- ❖ Szolmizációs kézjelről való éneklés

FOGALMAK

Népdal; gyermekjátékdal; körjáték; néptánc; hangszerkíséret; szolmizáció; kézjel

TÉMAKÖR: Zeneművek/Zenehallgatás

ÓRASZÁM: 27 óra

A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód. A zeneművek élményszerű bemutatását előzze meg az egyik legfontosabb pedagógiai eszköz, a *motiváció*. Ezt szolgálja a lehetőség szerinti koncertlátogatás, a zenéhez, dalokhoz kapcsolódó táncok, játékok megtanulása és a zenei előadások, zenés filmek videó felvételről történő megtekintése.

Zeneművek / Zenehallgatás / Első osztály

Kodály Zoltán: Gergely-járás, részlet a gyermekkarból; Nyulacska – gyermekkar; Katalinka – gyermekkar; Bartók Béla: Gyermeknek I./3. Szegény legény; I./12. Lánca, lánca, eszterlánc; Bartók Béla: Mikrokozmosz – részletek; 44 hegedűduó – I. füzet – Párnástánc (Elvesztettem zsebkendőmet); Bárdos Lajos: Karácsonyi bölcsődal – vegyeskar; Adriano Banchieri: Állatok rögtönzött ellenpontja; Leopold Mozart: Gyermekszimfónia – részlet; W.A. Mozart: Esz-dúr kürtverseny III. tétel – részlet; Saint-Saëns: Az állatok farsangja – részletek; Csajkovszkij: Diótörő - Játék katonák indulója; Szőnyi Erzsébet: 21 énekes játék – Sípkészítő (Szólj síp); Névcúfolók- „Ádám kutya ül a hátán”

Zeneművek / Zenehallgatás / Második osztály

Erkel Ferenc: Himnusz; Kodály: Méz, méz, méz – gyermekkar; Hajnóvesztő – gyermekkar; Csillagoknak teremője – duett; Nagyszalontai köszöntő – gyermekkar; Bartók Béla: Cipósütés – gyermekkar; Gyermeknek I./1. Játzó gyermekek (Süssünk, süssünk valamit); I./4. Párnástánc (Elvesztettem zsebkendőmet); I./6. Balkéztanulmány (Hej, tulipán); I./7. Játékdal (Keresd meg a tűt); I./17. Körtánc (Kis kece lányom); II./23. Táncdal (Hopp, Juliska); II./27. Tréfa (A gúnárom elveszett); Bartók Béla: Mikrokozmosz – Mese a kis légyről; Antonio Scandelli: A tyúk; A. Vivaldi: Négy évszak – Tél II. tétel; W.A. Mozart: Német táncok – Utazás szánon; Saint-Saëns: Az állatok farsangja – részletek; Rimszkij–Korsakov: Dongó; Muszorgszkij: Egy kiállítás képei – Kiscsibék tánca a tojánhéjban; Állatos dalok; Betlehemes /A kis Jézus aranyalma

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ érzékeli és megnevezi a hangerő, hangszín, hangmagasság változásait, az őt körülvevő világ hangjaiban, tanult dalokban, zeneművekben;
- ❖ zenehallgatási élményekkel gazdagodik;
- ❖ megismeri az énekelve megtanult dalt, feldolgozás formájában is;
- ❖ képes asszociálni a hallott zenében megjelenített állatokra, életképekre;

- ❖ megismer több, a mindennapokhoz, továbbá alkalmakhoz, ünnepekhez, jeles napokhoz fűződő zenei részletet;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a hallgatott zenét adott szempontok alapján megfigyeli, és ezekről tanári kérdések segítségével szóban beszámol;
- ❖ a zenei aktivitáson keresztül megtapasztalja a zenei befogadás örömét;
- ❖ felismeri a zongora hangját;
- ❖ felismeri és megkülönbözteti a gyermekkar és a vegyeskar hangzását;
- ❖ meg tudja különböztetni a szólóhangszer hangzását a zenekari hangzástól;
- ❖ képzelete és kreatív gondolkodása fejlődik;
- ❖ képes az érzelmi azonosulásra;
- ❖ egyre hosszabb zenei részletekre képes figyelni;
- ❖ képes megérteni az zenék üzenetét;
- ❖ szóval, rajzzal, tánccal és/vagy szabad mozgás improvizációval – egyénileg, párban vagy csoportosan – kifejezi a zene által benne keltett érzéseket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az énekes anyaghoz kapcsolódó és az életkornak megfelelő, különböző stílusú, korú és műfajú zenék hallgatása;
- ❖ Cselekményes zenékben az egyes szereplők zenei ábrázolásának megfigyelése;
- ❖ Hangutánzások, hangszínek, ellentétek megfigyelése a hallgatott zenékben;
- ❖ A zene keltette érzések kifejezése szóval, rajzzal, tánccal és/vagy szabad mozgás improvizációval;
- ❖ Befogadói készség: ráhangolódás a hallgatott zeneművekre;
- ❖ Emberi hangfajták (gyermek, női, férfihang) megfigyelése a tanult zenei anyagban;
- ❖ A hangszerek hangszínének megfigyelése a tanult zenei anyagban;
- ❖ A szóló és kórus, szólóhangszer és zenekar megkülönböztetése, megnevezése a tanult zenei anyagban.

FOGALMAK

énekhang; gyermekkar; vegyeskar; zongoramű; kíséret; népdalfeldolgozás; zenekar; duó

TÉMAKÖR: Zenei ismeretek/ Ritmikai fejlesztés

ÓRASZÁM: 13 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ érti a tempó és az egyenletes lüktetés fogalmát;
- ❖ megkülönbözteti a mérőt és a ritmust;
- ❖ a testét hangszerként is használja;
- ❖ egyszerű ritmushangszereket használ.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ érzékeli és hangoztatja az egyenletes mérőt a tanult dalokban, zenei szemelvényekben
- ❖ érzékeli az ütemhangsúlyt;
- ❖ tapsolja a dalok, mondókák ritmusát;

- ❖ felismeri és hangoztatja a negyed, nyolcadpár, fél értékű ritmusokat, a negyed és a fél értékű szünetet, tájékozódik a 2/4-es ütemben, felismeri és használja az ütemvonalat, záróvonalat, az ismétlőjelet;
- ❖ mondókákat alkot, ritmusokat rögtönöz.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

- ❖ Egyenletes mérő hangoztatása éneklés és esetenként zenehallgatás közben
- ❖ Zenei hangsúly érzékeltetése és reprodukciója
- ❖ Alapritmusok gyakorlása 2/4-es ütemben mozgással, testhangszerrel (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobantás), a tanuló által készített hangkeltő eszközökkel, és ritmusnevekkel csoportosan és párban:
 - a zenei hangsúly érzékeltetésével,
 - mondókák, gyermekversek ritmusának hangoztatásával,
 - felelgetős ritmusjátékokkal,
 - ritmussorok rögtönzésével pl. egy szó vagy érzelem kifejezésére
- ❖ Ritmuskánon és osztinató gyakorlása egyszerű formában;
- ❖ Alkotói készség: Rögtönzés dallammal, ritmussal, ritmussorok alkotása változatos hangszínek használatával, testhangszer és különböző hangkeltő eszközök és ritmushangszerek segítségével.
- ❖ Egyszerű ritmushangszerek (pl. dobok, húrok, csörgők stb.) és hangkeltő eszközök készítése; Játékkal oldott zenei tevékenységek alkalmazása
- ❖ Egyenletes lüktetés, mérő
- ❖ Negyed, nyolcadpár, fél értékű kotta, a negyed és fél értékű szünet
- ❖ 2/4-es ütem
- ❖ Ütemmutató, hangjegy, szünet, vonal-vonalköz, pótvonat, ütemvonal, kezdőhang – záróhang
- ❖ Ritmikai kétszólamúság – osztinató, ritmuskánon

FOGALMAK

Mérő; ritmus; szünet; ütem; ütemvonal; záróvonal; ismétlőjel, ütemmutató; ritmushangszer; rögtönzés; ötvonalas rendszer; vonal-vonalköz; pótvonat; kezdőhang - záróhang; gyors; lassú; osztinató, ritmuskánon

TÉMAKÖR: Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés

ÓRASZÁM: 13 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ érzékeli a hangok egymásutánját, különböző hangszíneket, ellentétes dinamikai szinteket, ezeket felismeri az őt körülvevő világ hangjaiban, tanult dalokban, zeneművekben;
- ❖ érti a különbséget a hangerő, hangszín, hangmagasság fogalmai között;
- ❖ rövid dallamsorokat rögtönöz;
- ❖ örömmel vesz részt az alkotói folyamatokban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megismeri, éneklési és alkalmazza a pentaton hangkészlet hangjait;
- ❖ a dalokat tanári segítséggel szolmizálva éneklési, kézjelekkel mutatja;
- ❖ a fenti hangkészletben különböző gyakorlási formákban használja, belső hallása fejlődik;

- ❖ megtapasztalja a relatív szolmizáció lényegét;
- ❖ a tanult dalok, zenei részletek éneklésekor tudja változtatni hangerejét a zenei kifejezésnek megfelelően;
- ❖ különböző hangszíneket, ellentétes dinamikai szinteket hallás után megfigyel és reprodukál.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

- ❖ A hangerő, hangszín, hangmagasság változásainak megfigyelése és megnevezése a környező világ hangjaiban, tanult dalokban, zeneművekben;
- ❖ Magas és mély hangok megfigyelése a tanult dalokban;
- ❖ Hangszínek és ellentétes dinamikai szintek gyakorlása hangutánzással, felelgetős játékokkal;
- ❖ Belső hallás fejlesztése dallambújtatással;
- ❖ A tanult énekelt zenei anyaghoz köthető szolmizációs hangok kézjelről történő éneklése;
- ❖ Kánon éneklése, gyakorlása egyszerű formában;
- ❖ Alkotói készség: Rövid dallamsorok rögtönzése pl. saját névre;
- ❖ A testhangszerek (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobantás), és a tanuló által készített hangkeltő eszközök hangszínének megfigyelése és azok improvizatív használata egy szó vagy érzelem kifejezésére;
- ❖ A pentaton hangkészlet hangjainak ismerete kiegészülve az alsó „lá”-val;
- ❖ A pentaton hangkészlet kézjeleinek ismerete és kézjelről történő éneklése;
- ❖ kánon éneklésmódjának elsajátítása.

FOGALMAK

halk, hangos, hangmagasság, hangszín, hangerő, dallam, dallamsor, kánon

TÉMAKÖR: Zenei ismeretek/ Zenei írás, olvasás

ÓRASZÁM: 13 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ megfigyeli és azonosítja az alapvető zenei jelenségeket (hangmagasság, dallamvonal, és időbeli viszonyok) a kottában;
- ❖ kottaképről azonosítja a hallás után tanult dalokat;
- ❖ érzékeli, hogy ugyanaz a dallamrészlet különböző magasságokban írható, olvasható.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ tanári segítséggel képes leírni egyszerű ritmusokat a tanult értékekkel;
- ❖ tanári segítséggel képes leírni egyszerű dallamfordulatokat a tanult dallamhangokkal;
- ❖ képes egyszerű kottában tájékozódni;
- ❖ megtapasztalja a relatív szolmizáció jellemzőit, illetve előnyeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

- ❖ A hallás után tanult dalok kottából való azonosításának előkészítése különböző eszközökkel (pl. a dallamvonal lerajzolásával, mozgással stb.);
- ❖ A hangmagasság, dallamvonal, és időbeli viszonyok megfigyelése és követése a kottában a tanult dalokon;
- ❖ A kottakép alapvető funkcionális elemeinek felismerése: ütemmutató, hangjegy, szünet, vonal – vonalköz, pótvonall, ütemvonal, kezdőhang-záróhang stb.;

- ❖ A figyelem, az összpontosítás fejlesztése egyszerű zenei írás – olvasási feladatok segítségével;
- ❖ A finommotorikus mozgások gyakorlása egyszerű zenei írás feladatok segítségével;
- ❖ Negyed, nyolcadpár, fél értékű kotta, a negyed és fél értékű szünet grafikai képe és írása
- ❖ Ütemvonal és záróvonal grafikai képe és írása;
- ❖ A lá - szó - mi - ré-dó- alsó lá szolmizációs hangok leírása fokozatos bevezetéssel, különböző hangmagasságokban.

FOGALMAK

Hangjegy

Minimum követelmények

1. évfolyam

Próbálkozzon önállóan vagy csoportban, ismert gyermekdalok éneklésére.

Tudjon egyenletes lüktetést hangoztatni.

Tudjon mondókákat.

Ismerje fel hallás után az egyenletes mérőt.

Tudjon egyenletes mérőt és a dal ritmusát megkülönböztetni (nagytesti mozgással, tapsolással, ritmushangszerekkel, dallamhangszerekkel).

Ismerjen és használjon ritmushangszereket (pld: tífka, triangulum, csengők, zsámolydob, cintányér)

Tudjon ritmusmotívumokat hangoztatni ritmustapssal és ritmushangszerekkel

Tudja érzékeltetni és felismerni a következőket: magas-mély, gyors-lassú.

Ismerjen legalább 8-10 hangszert és hangszercsoportokat (vonós, fúvós, ütős, pengetős, billentyűs).

2. évfolyam

A tanuló ismerjen legalább 10-15 népdalt és gyermekdalt, melyet ismerjen fel, próbáljon hangoztatni.

Érezze az egyenletes lüktetést, próbálja tartani a tempót.

Ismerjen 8- 12 hangszert és hangszercsoportokat (vonós, fúvós, ütős, pengetős, billentyűs).

Ismerje az ütemvonalat, záróvonalat, ismétlőjelet, szolmizációs hangokat, és azok kézjeleit, melyeket tudjon használni.

Ismerje a kórus és zenekar fogalmát.

Ismerkedjen az ötvonalas kottarendszerrel.

Legyen képes ritmust olvasni, írni, pótolni, hangoztatni.

Ismerje a hang szárának helyes írását az ötvonalas rendszerben.

Ismerkedjen a jeles napok, ünnepek dalaival.

3–4. évfolyam heti 2 óra

A harmadik és negyedik évfolyamokon fő feladat az előzőekben megszerzett ismeretek és készségek továbbfejlesztése, mélyítése elsősorban élményszerű és játékos módon.

A tanulók e nevelési – oktatási szakasz végére a dalokat tisztán, stílusosan, magabiztosan, örömmel énekelik.

A tanulók az énekelt dalok meghatározott zenei elemeit megfigyelik, tanári rávezetéssel tudatosítják, felismerik kottaképről, és tanári segítséggel reprodukálják. A zenei elemeket, a ritmikai, dallami, és hallási készségeket improvizációs és kreatív játékos feladatokkal

gyakorolják (ritmusvaráció, osztinató). A különböző karaktereket a tanult dalokban, zeneművekben megfigyelik, majd testhangszerekkel (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobbantás) és saját készítésű hangzó eszközökkel reprodukálják.

A tanulók a hangszerekkel lehetőség szerint többféle formában is találkoznak, elsősorban a hallgatott zenékben figyelik meg, de élőben is találkoznak velük zenei előadásokon, koncerteken. A maguk által készített hangkeltő eszközöket pedig improvizációs, játékos feladatokban használják.

A tantárgyi fejlesztés eredményeképpen magasabb szintre jut előadói, zenei befogadói és alkotói készségük.

A zenehallgatáskor átélt élményeiket szóval, rajzzal, tánccal és szabad mozgás improvizációval fejezik ki. A hallgatott zenékben felismerik a tanult zenei elemeket, karaktereket.

Megvalósítandó cél továbbá, hogy a tanár változatos motivációs technikákkal segítséget nyújtson a tanulónak abban, hogy a zeneműveken keresztül rátaláljon önmagára.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
<i>Zeneművek/Énekes anyag</i>	70
<i>Zeneművek/Zenehallgatás</i>	27
<i>Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés</i>	13
Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés	13
Zenei ismeretek/Zenei írás, olvasás	13
Szabadon tervezhető órakeret	8
Összes óraszám:	144

TÉMAKÖR: Zeneművek/Énekes anyag

ÓRASZÁM: 70 óra

A dalok és zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása szerint, a tananyag 25 százalékával bővíthető

Zeneművek / Énekes anyag / Harmadik osztály

Életképek

Anyám, édesanyám; Elmentem a piacra; Ettem szőlőt; Én elmentem; Gólya, gólya, gilice, Hej, Jancsika; Itt ül egy kis kosárba; Kis kertemben uborka; Szántottam gyöpöt; Úgy tetszik, hogy; Volt nekem egy kecském

Párosítók--- >Leányok, legények

Cickom, cickom; Csipkefa bimbója; Két szál pünkösdrózsa ; Kis kece lányom

Táncnóták- →Táncos dalok

Erdőjáróznak a lányok; Három éjjel; Ég a gyertya, ha meggyújtják

Tréfás dalok

A faragószék nótája; Egy kis kertet keríték – D150; Fáj a kutyámnak a lába; Fut a kicsi kordé; Három szabó legények; Megfogtam egy szúnyogot; Összegyűltek, összegyűltek az újfalvi lányok; S a te fejed akkora; Szélről lejeljetelek; Télen nagyon hideg van; Ugyan édes komámasszony

„Mesés” dalok

Elszaladt a kemence; Zöld erdőben a tücsök; Virágéknál ég a világ

Dalok alkalmakra, keresztény ünnepekre, jeles napokra

Erkel Ferenc – Himnusz; Kodály Zoltán-Gazdag Erzsi: Ezüst szánkót hajt a dér; Betlehem kis falucskába; Csordapásztorok; Adjon az Úristen; Gábor Áron rézágyúja; Kodály Zoltán–Weöres Sándor: Buba éneke; Már megjöttünk ez helyre (Népdal – Károlyi Amy); Elhozta az Isten

Zeneművek / Énekes anyag / Negyedik osztály

Életképek

A juhásznak; Badacsonyi szőlőhegyen; Béres legény; Bogojai legények; Ábécédé; Falu végén; Gyéren vettem kenderkémet; Kelj fel juhász; Kihajtottam; Molnárlegény voltam én, Pásztorember vígan él; Sárga csikó, Szánt a babám

Párosítók- → Leányok, legények

Azt hallottam; Csillag Boris; Elvesztettem páromat; Hej, Vargáné; Jaj, de szépen esik az eső; Kocsi, szekér; Komáromi kisleány; Széles a Duna; Szép szatmári lányok; Új a csizmám; Zörög a kocsi

Állatos dalok

A macskának négy a lába, Az árgyélus kismadár, Debrecenbe kéne menni; Egy nagyorrú bolha; Házasodik a tücsök; Kis kacsza fürdik

Dalok alkalmakra, keresztény ünnepekre, jeles napokra

Erkel Ferenc: Himnusz; Luca, Luca; Karácsonyi pásztoránc; Mennyből az angyal; Üdvözlégy, kis Jézuska; Farsang három napjába; Ez ki háza, ki háza?, Huszárgyerek, huszárgyerek; Most szép lenni katonának; A pünkösdek jeles napján

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ csoportosan vagy önállóan, életkorának és hangi sajátosságainak megfelelő hangmagasságban énekel, törekszik a tiszta intonációra;
- ❖ különböző dinamikai szinteken tud énekelni;
- ❖ a zenei produkciók kifejező előadásmódján a pedagógus visszajelzése alapján alakít;
- ❖ a tanult dalokhoz kapcsolódó játékokban, táncokban, dramatizált előadásokban osztálytársaival aktívan részt vesz;
- ❖ hangszerkíséretes dalokat énekel tanára vagy hangszeren játszó osztálytársa kíséretével;
- ❖ hangterjedelme túllép az oktávon.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ emlékezetből énekel legalább 40 magyar népdalt;
- ❖ emlékezetből énekli a Himnusz;
- ❖ ismer a tanult magyar népdalokhoz tartozó népszokásokat;
- ❖ előadói készsége tovább fejlődik;
- ❖ aktívan részt vesz az iskola vagy a helyi közösség hagyományos ünnepein;
- ❖ a gyermek a dalokban megtalálja önmagát, s így azonosulni tud velük;
- ❖ érzékeli a lineáris és a vertikális történeteket a zenében.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

- ❖ Magyar népdalok hallás utáni megtanulása;
- ❖ A tanult dalok tiszta intonációjának fejlesztése az éneklés helyes szokásainak gyakorlásával, mint egyenes testtartás, helyes légzés és artikuláció;
- ❖ A tanult magyar népdalok meghallgatása tanári előadásban, táncmuzsika zenében és feldolgozott formában, melyek példája nyomán törekszik az autentikus előadásra;
- ❖ Az interpretáció élménnyé mélyítése a dalokhoz kapcsolódó játékok, táncok, dramatizált előadások és élő hangszerkísérek segítségével;
- ❖ Az éneklés hangterjedelmének bővítése az oktávon túlra;
- ❖ Előadói készség: az éneklés örömeinek megtalálása előadóként; a tevékenységközpontúság elősegítése;
- ❖ Befogadói készség: új dalok megismerésével felfedezni a dalok megismerésének örömeit; új dalok tanulásakor felfedezni a dalok megismerésének örömeit; a képzelet használatának szorgalmazása a zeneművek befogadása közben;
- ❖ Alkotói készség: aktív részvétel szorgalmazása az alkotói folyamatokban; a megélt élmények feldolgozásának segítése ;
- ❖ Év folyamánként legalább 40 gyermekjátékdal, népdal megismerése – ezt írtuk közös megegyezéssel;
- ❖ A dalokhoz kapcsolódó játékok, a jeles napokhoz kapcsolódó hagyományok megismerése;
- ❖ A dalokban előforduló népi kifejezések értelmezése;
- ❖ A dalok témájához, karakteréhez igazodó tempók, éneklési módok megismerése.

FOGALMAK

tempo giusto, magyar népszokások, jeles napok, táncmuzsika

TÉMAKÖR: Zeneművek/ Zenehallgatás

ÓRASZÁM: 27 óra

A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód. A zeneművek élményszerű bemutatását előzze meg az egyik legfontosabb pedagógiai eszköz, a *motiváció*, melyhez hozzátartozik a lehetőség szerinti koncertlátogatás, a Lényeges a zenei anyagok minél élményszerűbb, a zenéhez, dalokhoz kapcsolódó táncok, játékok megtanulása és a zenei előadások, zenés filmek videó felvételről történő megtekintése.

Zeneművek / Zenehallgatás / Harmadik osztály

Kodály Zoltán: Bicinia Hungarica – Volt nekem egy kecském; Túrót eszik a cigány – gyermekkar, részlet (Csipkefa bimbója), Pünkösdlő – gyermekkar, részlet (Elhozta az Isten); Háry János – A császári udvar bevonulása; Napóleon csatája; Sej, Nagyabonyban; Székely fonó: Kitrákkoty mese

Bartók Béla: Gyermeknek I./5. Játék (Cickom, cickom); I./17. Körtánc (Kis keze lányom); II./ 29. Ötfokú dallam (Anyám, édesanyám) Bartók Béla: Mikrokozmosz – II./95. A kertemben uborka; 44 hegedűduó – II. füzet- Szúnyogtánc (Megfogtam egy szúnyogot); III. füzet Párosító (Ugyan édes komámasszony)

Bárdos Lajos: Kicsinyek kórusa – Itt ül egy kis kosárba'; Ugyan, édes komámasszony; Elszaladt a kemence; Egy boszorka van, Szegény Bodri! - gyermekkar (Fáj a kutyámnak a lába)

Josquin: A tücsök

Leopold Mozart: Gyermekszimfónia - részlet
 Decsényi János: Kati dalai – Virágéknál ég a világ
 Csajkovszkij: Diótörő- Kínai tánc, Orosz tánc
 Johann Strauss: Tik-Tak polka
 Ránki György: Pomádé király új ruhája I. szvit III. tétel; „*Munkában a szemfényvesztők, készül a csodaruha*”
 Leonard Bernstein: Divertimento – pulyka tánc
 Szokolay Sándor: Hüvelyk Matyi
 Decsényi János: Kati dalai – Virágéknál ég a világ – ide tenném, időrend
 Betlehemes / Csordapásztorok

Zeneművek/ Zenehallgatás /Negyedik osztály

Erkel Ferenc: Himnusz
 Népzenei felvételek eredeti előadásban (Magyar népzene sorozat)
 Kodály Zoltán: Hány János – részletek – Ábécédé, A juhász – gyermekkar; Villő – gyermekkar, részlet (Ez ki háza); Pünkösdlő – gyermekkar, részlet (A pünkösdeknek)
 Bartók Béla: Gyermekeknek I./11. Elvesztettem páromat; II./ 22. Debrecenbe kéne menni; II./ 37. Kanásznóta (Házasodik a tücsök)
 Bartók Béla: Mikrokozmosz - Dallam ködgomolyban
 Bárdos Lajos: Kocsi, szekér - vegyeskar
 Clément Janequin: A madarak éneke
 W.A. Mozart: Gyermekjáték – dal
 W.A. Mozart: Esz-dúr zongoraverseny K. 271 "Jeunehomme" III. tétel - részlet
 Csajkovszkij: Diótörő – Csokoládé tündér tánca
 Muszorgszkij: Egy kiállítás képei - Baba Yaga kunyhója
 Bizet: Carmen – gyermekkar (Mi is jöttünk felvonulni)
 Rossini: Macska – duett
 Prokofjev: Péter és a farkas - részletek
 Debussy: Gyermekkuckó - Néger baba tánca
 Betlehemes / Üdvözlégy, kis Jézuska

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ zenehallgatási élményekkel gazdagodik;
- ❖ további zongoradarabokban ismer rá a tanult dalokra;
- ❖ népdalfeldolgozásokat hall zenekari kísérettel;
- ❖ megismerkedik a zenében alkalmazható humorral;
- ❖ ismerete gazdagodik a különböző stílusban írott zeneművek meghallgatása által;
- ❖ megismer több, a mindennapokhoz, továbbá alkalmakhoz, ünnepekhez, jeles napokhoz fűződő zenei részletet;
- ❖ megismerkedik a szimfonikus zenekar főbb hangszereivel (hegedű, cselló, fuvola, oboa, klarinét, kürt, trombita);
- ❖ megismerkedik a zenében alkalmazott humorral.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ meg tudja különböztetni a népdalfeldolgozásokat az egyéb szimfonikus művektől;
- ❖ megkülönbözteti a szólóhangszer hangzását a zenekari hangzástól;
- ❖ képzelete és kreatív gondolkodása fejlődik;
- ❖ képes az érzelmi azonosulásra;
- ❖ egyre hosszabb zenei részletekre képes figyelni;

- ❖ kialakul a többirányú figyelem készsége, a lineáris és a vertikális történések érzékelése.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

- ❖ A hangszerek hangszínének megfigyeltetése a tanult zenei anyagban;
- ❖ Különböző stílusú, korú és műfajú zenék hallgatása a gyermekvilág és mesék témájában;
- ❖ Az egyes szereplők zenei ábrázolásának megfigyelése a cselekményes zenében;
- ❖ Hangutánzások, hangszínek, ellentétek megfigyelése a hallgatott zenékben;
- ❖ A zene keltette érzések kifejezése szóval, rajzzal, tánccal és/vagy szabad mozgás improvizációval;
- ❖ Zenei befogadói készség: a hallgatott zenék folyamatainak követése: hasonlóságok, különbözőségek, variációk megfigyelése a tanuló képzeletének aktív részvétele a zeneművek befogadásában; egy-egy zenemű befogadásának segítése motivációs zenei játékokkal; a zenei befogadás mikéntjének megtapasztalása a zenei aktivitáson keresztül;
- ❖ Zenei befogadói készség fejlődése;
- ❖ Alkotói készség: aktív részvétel az alkotói folyamatokban; a megélt élmények feldolgozása; a zeneművek eljátszása dramatizált előadással;
- ❖ A gyermekkar, vegyeskar, szólóhangszer és a zenekar hangzásának azonosítása;
- ❖ A zeneművekhez tartozó mesék, zenei programok megismerése;
- ❖ A zenei kifejezés művészi megvalósítása változatainak megismerése;
- ❖ Ismeretek szerzése hiteles előadóktól a dalok stílusos előadásához.

FOGALMAK

Himnusz; visszatérés a zenében, vagy ABA forma; duett; szólóének (dal)

TÉMAKÖR: Zenei ismeretek /Ritmikai fejlesztés

ÓRASZÁM: 13 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ felismeri a páros és a páratlan lüktetést;
- ❖ az ütemhangsúlyokat mozgással érzékelteti;
- ❖ aktívan részt vesz az alkotói folyamatokban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri a 4/4-es ütemet, valamint az egész értékű kottát és az egyedül álló nyolcadot azok szüneteivel;
- ❖ ismeri a $\frac{3}{4}$ -es ütemet, valamint a pontozott fél értékű kottát;
- ❖ megkülönbözteti a páros és páratlan lüktetést;
- ❖ felismeri és hangoztatja az összetett ritmusokat: szinkópa, nyújtott és éles ritmus;
- ❖ ritmizálva szólaltat meg mondókákat, gyermekverseket;
- ❖ egyszerű ritmussorokat rögtönöz.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

- ❖ Egyenletes lüktetés hangoztatása éneklés közben;
- ❖ Ütemhangsúlyok mozgással történő érzékeltetése;
- ❖ Ritmikai többszólamúság alkalmazása ritmuskánonokkal;

- ❖ Összetett ritmusok gyakorlása páros és páratlan metrumú ütemekben mozgással, testhangszerrel (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobbantás), a tanuló által készített hangkeltő eszközökkel, és ritmusnevekkel csoportosan és párban:
 - a zenei hangsúly érzékeltetésével,
 - mondókák, gyermekversek ritmusának hangoztatásával,
 - felelgetős ritmusjátékokkal,
 - ritmusvariációval,
 - osztinatóval,
 - befejezés rögtönzésével egyszerű ritmussorokhoz
- ❖ Alkotói készség: Egyszerű ritmushangszerek (pl. dobok, húrok, csörgők stb.) és hangkeltő eszközök készítése; Játékkal oldott zenei tevékenységek alkalmazása; Rögtönzés dallammal, ritmussal; Ritmussorok alkotása változatos hangszíneket használva, testhangok és különböző hangkeltő eszközök, és ritmushangszerek segítségével;
- ❖ szinkópa, nyújtott és éles ritmus;
- ❖ egyedül álló nyolcad és szünete;
- ❖ egész értékű és pontozott fél értékű kotta és szünete;
- ❖ $\frac{3}{4}$ és $\frac{4}{4}$ –es ütemfajta.

FOGALMAK

Szinkópa; zenei hangsúly; nyújtott és éles ritmus; páratlan lüktetés

TÉMAKÖR: Zenei ismeretek/ Hallásfejlesztés

ÓRASZÁM: 13 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ csoportosan vagy önállóan, életkorának és hangi sajátosságainak megfelelő hangmagasságban énekel, törekszik a tiszta intonációra;
- ❖ különböző dinamikai szinteken tud énekelni;
- ❖ a zenei produkciók kifejező előadásmódján a pedagógus visszajelzése alapján alakít;
- ❖ énekel a pentaton hangsorban;
- ❖ énekel a hétfokú hangsorban;
- ❖ a tanult énekelt zenei anyagot tanári vezetéssel el tudja énekelni kézjelezve és szolmizálva.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megismeri, énekli és alkalmazza a felső dó , alsó lá és alsó szó hangokat;
- ❖ megfigyel és hallás után reprodukál különböző hangszíneket, ellentétes dinamikai szinteket;
- ❖ a tanult dalok, zenei részletek éneklésekor hangerejét a zenei kifejezésnek megfelelően tudja változtatni.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

- ❖ A tudatosított zenei elemek gyakorlása minél több kontextusban;
- ❖ Belső hallás fejlesztése dallambújtatással;
- ❖ A tanult énekelt zenei anyaghoz köthető szolmizációs hangok kézjelről történő éneklése;
- ❖ Kánonok éneklése, gyakorlása;

- ❖ A dallam és szöveghangsúly összefüggéseinek megfigyelése;
- ❖ Alkotói készség: különböző karakterű dallamválasz rögtönzése egyszerű dallamsorokhoz; testhangszerek (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobbantás), és a tanuló által készített hangkeltő eszközök hangszínének megfigyelése és azok improvizatív használata, eltérő karakterek kifejezésére;
- ❖ A pentaton hangkészlet kiegészül az alsó szó és a felső dó hanggal;
- ❖ fá és ti hangok - hétfokú hangsor;
- ❖ A fá és ti hangok kézjeleinek ismerete és kézjelről történő éneklése;
- ❖ Különböző karakterű hangszínek, dinamikai szintek megfigyelése és azonosítása a tanult dalokban, zeneművekben;
- ❖ A violinkulcs.

FOGALMAK

Forte; piano; halkítás-erősítés; dallam- és szöveghangsúly; pentaton hangsor; hétfokú hangsor; violinkulcs.

TÉMAKÖR: Zenei ismeretek/ Zenei írás-olvasás

ÓRASZÁM: 13 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ megfigyeli és azonosítja az alapvető zenei jelenségeket (hangmagasság, dallamvonal, és időbeli viszonyok) a kottában;
- ❖ kottaképről azonosítja a hallás után tanult dalokat;
- ❖ érzékeli, hogy ugyanaz a dallamrészlet különböző magasságokban írható, olvasható.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ tanári segítséggel képes leírni egyszerű ritmusokat a tanult értékekkel;
- ❖ tanári segítséggel képes leírni egyszerű dallamfordulatokat a tanult dallamhangokkal;
- ❖ elmélyültebb lesz alapvető tájékozottsága a kottában;
- ❖ megtapasztalja a relatív szolmizáció lényegét;
- ❖ a hallás után tanult dalokat képes a kottakép alapján azonosítani és a kottában követni;
- ❖ a kottában felismeri a tanult új ritmusképleteket és dallamhangokat;
- ❖ pentaton és hétfokú dalokat tanári segítséggel szolmizálva énekel, kézjelekkel mutatja;
- ❖ helyesen használja a szolmizációs hangokat és neveket különböző intonációs és hangképző
- ❖ gyakorlatoknál, hallásfejlesztésnél.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

- ❖ A hallás után tanult dalok kottából való azonosítása különböző eszközökkel (pl. a dallamvonal lerajzolásával, mozgással stb.);
- ❖ A hangmagasság, dallamvonal, és időbeli viszonyok megfigyelése és követése a kottában a tanult dalokon;
- ❖ A tanult új ritmikai elemek megfigyelése és követése a kottában a tanult dalokon;
- ❖ A tanult dallamhangok megfigyelése és követése a kottában a tanult dalokon;
- ❖ Egyszerű, rövid írás – olvasási feladatok a tanult új ritmikai elemek és dallamhangok alkalmazásával;
- ❖ A figyelem, az összpontosítás fejlesztése a fenti feladatok segítségével;

- ❖ A finommotorikus mozgások fejlesztése az egyszerű, rövid írás feladatok segítségével;
- ❖ A leírt kottakép visszaéneklése a zenei olvasás fejlesztésére;
- ❖ Rövid dallamok éneklése a tanult hangok alkalmazásával, a zenei olvasás fejlesztésére;
- ❖ Felismerő kottaolvasás segítése a tanult dalok szolmizált, kézjelezett éneklése után;
- ❖ A mozgó dó hang szerepének megfigyelése az írás és az olvasás során;
- ❖ Violinkulcs írása;
- ❖ Szinkópa, nyújtott és éles ritmus grafikai képe és írása;
- ❖ Egyedül álló nyolcad és szünete grafikai képe és írása;
- ❖ Egész értékű és pontozott fél értékű kotta és szünetének grafikai képe és írása;
- ❖ A $\frac{3}{4}$ és $\frac{4}{4}$ –es ütemfajta grafikai képe és írása;
- ❖ Dó' – lá – szó – mi – ré – dó – lá, - szó, hangok a kottában;
- ❖ A hétfokú hangsor relációi, kézjelük és elhelyezkedésük a vonalrendszerben.

FOGALMAK

A korábbiak elmélyítése

Minimum követelmények

3. évfolyam

A tanult zenei elemeket (pl. ritmus, dallam) felismerik kottaképről (taps, kézjel, betűkotta).

Az ismert, egyszerűbb dalokat olvassák kézjelről, betűkottáról.

A megismert ritmikai elemeket tartalmazó egyszerű ritmus gyakorlatot folyamatosan szólaltassa meg.

A tanult dalok rövid dallamfordulatait kézjelről, betűkottáról szolmizálja.

Tudjon dallam és ritmuskottákat párosítani, felismerni.

Ismerje a jeles napok, ünnepek dalait.

Tudjon felismerni ritmikai-dallami elemeket betűkottáról, hangoztassa is (hangjegyről, kézjelről).

Legyen képes ritmust olvasni, írni, pótolni, hangoztatni.

Ismerje a hang szárának helyes írását az ötvonalas rendszerben.

Legyen képes egyre hosszabb zenei részletek meghallgatására.

4. évfolyam

A tanuló ismerjen fel emlékezetből legalább 20 dalt. A népdalokat csokorba szedve is énekelheti.

Képes legyen ritmussort alkotni $\frac{3}{4}$ -es és $\frac{4}{4}$ -es ütemben.

A tanult zenei elemeket (pl. ritmus, dallam) ismerje fel kottaképről (taps, kézjel, betűkotta).

Az ismert, egyszerűbb dalokat olvassa kézjelről, betűkottáról.

A megismert ritmikai elemeket tartalmazó egyszerű ritmus gyakorlatot folyamatosan szólaltassa meg.

Tudjon dallam és ritmuskottákat párosítani, felismerni.

A tanult dalok rövid dallamfordulatait kézjelről, betűkottáról szolmizálja.

Ismerje a jeles napok, ünnepek dalait.

Ismerkedjen szomszéd-, más népek dalaival és táncaival a tanult népdalokon kívül.

Igazodjon el magabiztosan az 5 vonalas kottarendszerben.

Ismerkedjen a mozgó dó szerepével.

Ismerje meg a félhang fogalmát, zenei értékét.

Ismerkedjen az irányított figyelmű zenehallgatás módjával.

Egyre hosszabb zenei részletek hallgatása.

VIZUÁLIS KULTÚRA

1-4. évfolyam

A vizuális nevelés legfontosabb célja, hogy segítse a tanulókat az őket körülvevő világ vizuálisan értelmezhető jelenségeinek megértésében, ezen belül a vizuális művészeti alkotások átélésében és értelmezésében, illetve ennek segítségével környezetünk tudatos alakításában. Ez a cél a tanórai kereteken belül az alkotva befogadás elvét követve valósulhat meg a leghatékonyabban, azaz a tantárgy jellemző tulajdonsága, hogy aktív tanulói tevékenységen alapul.

A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti műalkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét. A tantárgy kulcsszerepet játszik a tanulók érzelmi fejlesztésében, mely az őket körülvevő világhoz való pozitív érzelmi viszonyulásuk kialakításának fontos eszköze. Ennek eredményeként elérendő cél, hogy a tanulók a magyar kultúrára büszkékké legyenek, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez.

További fontos cél, hogy a tanulók ismerjék meg az európai és egyetemes vizuális kultúra legjelentősebb képzőművészeti és építészeti alkotásait, alakuljon ki bennük érdeklődés a vizuális jellegű művészetek iránt. Váljanak nyitottá a régmúlt korok, illetve az őket körülvevő XXI. század művészeti jelenségek befogadására.

A vizuális kultúra tantárgy tartalmát három részterület, a képzőművészet, a vizuális kommunikáció és a tárgy- és környezetkultúra képezi. A vizuális nevelés szempontjából a képzőművészet részterület az ábrázoló és kifejező szándékú, esetleg művészi élményt nyújtó képalkotással, illetve befogadással foglalkozik, a tárgy- és környezetkultúra részterület az ember tervezett tárgyi és épített környezetét jelenti, a vizuális kommunikáció pedig képekben, gyakran kép és szöveg egységében megjelenő, eleve kommunikációs célú képalkotással foglalkozik. E részterületek tartalmi elemei különböző hangsúllyal, de minden iskolaszakaszban jelen vannak a tantervi követelményekben. A Nat alapelvei alapján a vizuális kultúra tantárgy gyakorlatközpontúsága a vizuális megismerés, a közvetlen tapasztalatszerzés, az elemző-szintetizáló gondolkodás egységében értelmezendő, és a tanulók ténylegesen megvalósuló alkotó munkáját szolgálja.

A vizuális fejlesztés legfontosabb célja adott iskolaszakaszokban az életkornak megfelelő szinteken játékos, kreatív szemlélet kialakítása és alkalmazása.

Fontos cél továbbá a minél szélesebb körű anyaghasználat, az alkotó tevékenységen keresztül a kéz finommotorikájának fejlesztése, a változatos médiumok és megközelítési módok alkalmazása, a vizuális médiumok közötti átjárhatóság és a művészi gondolkodás szabadságának a kialakítása. Mindez segíti a tanulók tájékozódását az őket érő nagy mennyiségű vizuális információ feldolgozásában, szelektálásában, s végül majd az önálló, mérlegelni képes szemlélet kialakításában. Jelen korunk jellemző képkészítési lehetőségeit is figyelembe véve további cél a vizuális kommunikáció digitális kultúrához is köthető mindennapi formáinak, illetve az épített környezet és a tárgyi világnak a vizsgálata, valamint a környezetalakítás tudatosságának fejlesztése.

A vizuális nevelés kiemelt feladatának tekinti a kreativitás fejlesztését, mely a vizuális problémamegoldás folyamatában fejleszthető és gyakorolható. A tanulók kreativitása az örömteli, kísérletező, az élményekben gazdag, alkotó tevékenység közben bontakozhat és teljesezhet ki, mely mind az egyén, mind pedig a közösség alkotó energiáinak a motorja lehet. Lényeges elem mindezekben a motiváció kialakítása az önmagát folytonosan építő, alkotói magatartás megteremtésére és a folyamatos önművelésre. Ezzel összefüggésben fontos a tanulók önértékelésének és önismeretének fejlesztése, a mérlegelő szemlélet kialakítása, amelynek az önálló és a társakkal együttműködő gyakorlati feladatmegoldásokban kell megjelennie és működnie a tanulók fejlesztése során. A vizuális nevelés a tanulók

személyiségfejlesztésének rendkívül fontos eleme, hiszen az itt alkalmazott tevékenységekre jellemző alkotva tanulás érzelmeket gazdagító, empátiát, intuíciót és minőségérzetet, valamint önmagukkal szembeni igényességet kialakító hatása működik.

A vizuális kultúra tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: Ahogyan a kisgyermekkorban a megismerés alapvető eszköze a vizualitás, úgy a későbbi tanulási folyamatban is meghatározó szerepe van a vizuálisan nyerhető információk feldolgozásának. A vizuális megfigyelés, a belső képalkotás, a vizuális elemzés, összehasonlítás, esetleg a tapasztalatok, a következtetések vizuális megjelenítése – kiváltképp a digitális kor vizuális dominanciája miatt – az információszerzés, a tanulás feltétele. A vizuális információszerzés rutinja különösen fontos az önálló tanulás szempontjából. A vizuális gondolkodás ugyanakkor nemcsak az információszerzést, hanem az információk feldolgozását és a gondolkodási folyamatokat is ösztönözheti, segítséget nyújtva különböző tanulási stílusok és stratégiák megtalálásában. Miközben a vizuális kultúra tantárgy változatos tevékenységei és fejlesztési technikái más műveltségi területeket is támogathatnak, olyan tanulási motivációt jelentenek, melyek érdekesebbé, izgalmasabbá és sikeresebbé tehetik a tanulók számára a tanulást.

A kommunikációs kompetenciák: A vizuális kultúra tantárgy célja, hogy a tanulók megismerjék és használják a vizuális kommunikáció lehetőségeinek minél szélesebb skáláját. A digitális eszköz-használat – a kommunikációs csatornák átalakításával – folyamatosan hatást gyakorol a kommunikáció domináns formáira és minőségére. A vizuális kommunikációs formák értelmezése, értő és felelős használata – ami a vizuális kultúra tantárgy keretében fejleszthető leginkább – a mindennapi életben is elengedhetetlen. A vizuális kultúra a művészeti nevelés olyan átfogó megközelítésére törekszik, melynek keretében sokféle önkifejezési forma (vizuális megjelenítés, beszéd, mozgás) gyakorlására van mód, ami a kommunikációs lehetőségek körét is tágítja.

A digitális kompetenciák: A digitális kor, amelyben élünk, nagyrészt vizuális kommunikációs formákat használ, ezért a vizuális kultúra tantárgynak is alapvető feladata, hogy segítse a digitális médiumok használatát, mind a közlés, mind a befogadás képességeinek fejlesztésével. A kreatív feladatmegoldás érdekében a tanulók digitálisan hozzáférhető információkat gyűjtenek, és életkori sajátosságaiknak megfelelően lehetőséget kapnak arra, hogy az egy-egy tananyagrészt produktumként digitális formában készítsék el. Ezáltal megtanulják, hogy hogyan érdemes alkotó folyamatba építeni az elérhető és összegyűjthető információkat, és hogyan lehet felhasználni a technikai lehetőségeket. A digitális technika lehetőségeinek előre nem látható fejlődési iránya miatt legfontosabb éppen a változásokra reagálni tudó tanulói személyiség fejlesztése.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A megismerési folyamatok fontos eleme a vizuális megfigyelés. A vizualitás a belső képalkotásnak, majd az ismeretszerzésnek és a magasabb szintű gondolkodási folyamatoknak is sajátos eszköze. A vizuális kultúra tanulása során mind a szabad alkotásban, mind az egyszerű tervezési feladatokban a problémamegoldó gondolkodást gyakorolhatja a tanuló. Minden problémamegoldás esetében nagy jelentősége van a szabad asszociáción alapuló, divergens gondolkodási szakaszoknak, amelyet a vizuális kultúra tantárgy tanulása a nyitottság, az egyéni ötletek és a sajátos kifejezési megoldások bemutatásával és elfogadásával jelentős mértékben képes fejleszteni.

A személyes és társas kompetenciák: A művészettel nevelés elvének megfelelően a vizuális kultúra tantárgy kiemelt feladata a személyiség fejlesztése, különös tekintettel a személyes és társas kompetenciákra. A tantárgy egyik jellemzője a gazdag önkifejezési formák támogatása, ami segíti az önismeretet és a reális önértékelés kialakítását, miközben a változatos

tevékenységi formák nagyobb esélyt adnak a sikerélmény elérésére. Az érzelmek kifejezéséhez, felismeréséhez és szabályozásához kapcsolódó készségek gyakorlása ugyanakkor szerepet játszik a társas viselkedésben is. A vizuális kultúra tantárgy – és ezen belül a kreatív problémamegoldás fejlesztésének – lehetősége, hogy csoportos együttműködésben valósuljon meg, azaz a feladatmegoldások sokféle nézőpont és sokféle tudás megjelenítésével, mindenki közreműködésével és megelégedésével jöjjön létre. A csoportos együttműködésen alapuló alkotó vagy befogadó feladatmegoldásokban lehetőség van a különböző szerepek megtapasztalására, a közös döntések megvitatására és a konfliktushelyzetek megoldására, végül a legjobb megoldás érdekében a produktív tevékenység gyakorlására.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A vizuális kultúra tantárgy, a Művészetek műveltségi terület részeként, hagyományosan magába foglalja a műalkotások elemző vizsgálatát, így alapvető feladata a művészet kultúrákövetítésben elfoglalt helyének hangsúlyozása. A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti alkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét, ezáltal büszkéek legyenek a magyar kultúrára, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez. A befogadó tevékenység aktív alkotótevékenységgel támogatva a kreativitásfejlesztés egyedülálló lehetőségeként működik.

A köznevelésben a vizuális kultúra tantárgy a művészettel nevelés eszköze, s mint ilyen, általánosan alapozó, vizuális szemlélet kialakítását és fejlesztését tartja elsőrendű feladatának.

1–2. évfolyam

heti 2 óra

Az iskolába lépő első osztályos gyerekek vizuális nevelésének legfontosabb feladata az, hogy az alkotás örömet, motiváltságot megőrizze, fenntartsa. Ehhez életkori sajátosságait, érdeklődésüket, személyes tapasztalataikat figyelembe vevő feladatrendszerre van szükség, mely sok játékos elemet tartalmaz és épít a gyerekek sajátos humorérzékére is. Az első két évfolyam vizuális nevelés gyakorlata ugyanakkor képességfejlesztő célú feladatrendszerben jelenik meg. Alkotói és befogadói képességeik fejlesztése közben meg kell tanítani a gyerekeket a hagyományos ceruzarajz, tollrajz, víz- és temperafestés, agyaggal végzett mintázás és más, változatos anyagok és eszközök szakszerű használatára. Az eszközhasználati készségfejlesztés folyamatában törekedni kell arra, hogy a második osztály végére legalább jártasság szintre eljussanak a tanulók. Továbbá arra, hogy az életkoruknak megfelelő kommunikációs és médiakörnyezet sajátosságait megismerjék és használják.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Vizuális kifejezőeszközök – Érzékelés, jellemzők, tapasztalat	horizontálisan beépül a többi témakörbe
Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények	56
Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben	12
Médiahasználat – Valós és virtuális információk	12
Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet	12
Természeti és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak	20
Természeti és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk	24

Szabadon felhasználható órakeret	8
Összes óraszám:	144

TÉMAKÖR: Vizuális kifejezőeszközök – Érzékelés, jellemzők, tapasztalat

ÓRASZÁM: horizontálisan beépül a többi témakörbe

Az első két évfolyam fejlesztési folyamatát végigkísérő, rendre ismétlődő fejlesztési feladatokhoz óraszám nem rendelhető, mert azokat a tanulói tevékenységformákat és típusokat tartalmazza, melyek, egyrészt az óvoda-iskola átmenetét szolgálják a kezdő szakaszban, és az esetleg fennálló hátrányok leküzdésére szolgálnak, másrészt a fejlesztés érdekében rendre meg kell, hogy jelenjenek a legtöbb ajánlott feladattípusban, noha legtöbb esetben nem képeznek önálló produktumot.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Különböző érzékszervi tapasztalatok (pl. szaglás, hallás, tapintás, látás) élményszerű feldolgozása alapján, egyszerű következtetések szóbeli megfogalmazása és az élmények, kialakult érzések vizuális megjelenítése különböző eszközökkel síkban és térben (pl. rajz, festés, mintázás, építés/konstruálás, tárgyalakítás).
- ❖ A tanulás során felmerülő helyzetekben valós környezeti jellemzők (pl. téli táj, növény részei, osztályterem színei), képek és ábrák (pl. tankönyvi ábra, saját vagy társak rajza) célirányos megfigyelése, és a tapasztalatok szöveges megfogalmazása a látott információk pontos leírása és feldolgozása érdekében.
- ❖ Közvetlen megfigyelések útján szerzett konkrét vizuális tapasztalatok (pl. nagyság, felület, méret, irány, mennyiség, anyagszerűség, elhelyezkedés) alapján vizuális jellemzők kiválasztása, csoportosítása, megnevezése (pl. legsötétebb szín, legnagyobb forma, a kép jobb oldalán elhelyezkedő figura), és az érzékszervi tapasztalatok következetes felhasználása az alkotómunka során.
- ❖ Megadott szempontok alapján természeti és mesterséges tárgyak gyűjtése, megfigyelése, és a megfigyelések alapján a tárgyak pontos leírása és változatos vizuális megjelenítése játékos feladatokban.

FOGALMAK

sík, tér, méret, irány, szín, felület, képelem

TÉMAKÖR: Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények

ÓRASZÁM: 56 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ élmények, elképzelt vagy hallott történetek, szövegek részleteit különböző vizuális eszközökkel egyszerűen megjeleníteni: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít;
- ❖ rövid szövegekhez, egyéb tananyagtartalmakhoz síkbeli és térbeli vizuális illusztrációt készít különböző vizuális eszközökkel: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít és a képet, tárgyat szövegesen értelmezi;
- ❖ egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít egyénileg vagy csoportmunkában, és az elképzelést szövegesen is bemutatja, magyarázza;

- ❖ elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábót, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;
- ❖ saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza;
- ❖ saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti;
- ❖ különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál
- ❖ élmények, elképzelt vagy hallott történetek, szövegek részleteit különböző vizuális eszközökkel egyszerűen megjeleníti: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít;
- ❖ a tanulás során szerzett tapasztalatait, saját céljait, gondolatait vizuális megjelenítés segítségével magyarázza, illusztrálja egyénileg és csoportmunkában;
- ❖ saját és mások érzelmeit, hangulatait segítséggel megfogalmazza és egyszerű dramatikus eszközökkel eljátssza, vizuális eszközökkel megjeleníti;
- ❖ korábban átélt eseményeket, tapasztalatokat, élményeket különböző vizuális eszközökkel, élményszerűen megjelenít: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít, fotóz és magyarázza azt;
- ❖ azonosítja a nonverbális kommunikáció eszközeit: mimika, gesztus, ezzel kapcsolatos tapasztalatait közlési és kifejezési helyzetekben használja;
- ❖ valós vagy digitális játékelményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátszik, elmesél;
- ❖ adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Elképzelt vagy hallott történetek, rövid szövegek, irodalmi (pl. mese, vers) vagy zenei élmények (gyermekdal, gyermekjáték, mondóka) különböző részleteinek vizuális bemutatása a saját ötletek megjelenítése érdekében, különböző eszközökkel síkban és térben (pl. színes rajz, festmény, nyomat, kollázs, plasztika, makett, tabló), és a kitalált vizuális ötletek szöveges magyarázatával (Illusztráció síkban, vagy térben) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Réber László, Reich Károly, Henzelmann Emma, Sajdik Ferenc illusztrációi.
- ❖ Saját kitalált történet elmesélése, és a történet néhány fontosabb jelenetének többalakos vizuális megjelenítése tetszőleges eszközökkel.
- ❖ Korábban átélt események, különböző személyes élmények felidézése és tetszőleges megjelenítése különböző eszközökkel síkban és térben (térábrázolási képesség, emberábrázolás, kifejezőképesség fejlesztése) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Turner tájképei, Brueghel: Gyerekjátékok, Parasztlakodalom, Vankóné Dudás Juli: Jeles napok, népelet.
- ❖ Képek, vizuális műalkotások átértelmezése (emberábrázolás, differenciált arcábrázolás, térábrázolási képesség fejlesztése Szemléltetésre ajánlott képanyag: Szentkorona zománcképei, Szent László legendák, XI-XII. századi freskók, Csontváry Kosztká Tivadar tájképei.
- ❖ Személyes érzelmek, hangulatok kifejezése képalkotásban (kifejező képalkotás, kifejező jellegű plasztikus alkotás) Munkácsy Mihály: Ásító inas, Mednyánszky László: Verekedés után, E. Delacroix: Vihartól megrémült ló.

- ❖ Adott érzelmi állapot (pl. boldogság, rémület, tanácstalanság) kifejezése arcjátékkal és gesztusokkal, az érzelmek kifejezési lehetőségeinek tudatosítása érdekében. A tapasztalatok felhasználása egyszerű vizuális megjelenítés során (emberábrázolás, differenciált arc ábrázolás, kézábrázolás) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Anna Margit: Rémület, Rembrandt és Saskia, Paul Klee: Önarckép, Leonardo da Vinci: Mona Lisa, Modigliani portréképei.
- ❖ Olvasmány- vagy zenei élményhez a jelentést vagy hangulatot erősítő vizuális illusztráció készítése választott technikával, és az elkészült alkotás szöveges magyarázatával.
- ❖ Magyar népmesékhez, népi mondókákhoz, népdalokhoz vizuális illusztráció készítése hagyományos, ember- vagy állatábrázolást is megjelenítő népművészeti alkotások (karcolozott, faragott pásztorművészeti tárgyak) stíluselemeinek felhasználásával.
- ❖ Tanult irodalmi, zenei élmények, és médiaélmények (pl. mese, vers, gyermekdal, zenemű, animációs film) fontos helyszíneinek és szereplőinek megjelenítése síkban (pl. rajz, festés, vegyes technika) és térben egyszerű eszközök felhasználásával (pl. drapéria, kartondoboz, paraván, osztályterem átrendezése) csoportmunkában is.
- ❖ Irodalmi, zenei és médiaélmények (pl. mese, vers, gyermekdal, zenemű, animációs film) fontos helyszíneinek és szereplőinek megjelenítése egyszerű eszközök felhasználásával (tárgyakkal való bábozás, tárgyak megszemélyesítése) Szemléltetésre ajánlott: Foky Ottó: Ellopták a vitamint, 1966, Babfilm, 1975.
- ❖ Mozgásélmények (pl. tánc, csoportos játék, körjáték, körtánc) vizuális átírása (pl. vonalakkal, foltokkal, színekkel).

FOGALMAK

történet, szereplő, helyszín, vizuális jellemzők/karakter, illusztráció, vizuális technikák, népművészeti technikák, faragás

TÉMAKÖR: Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ a tanulás során szerzett tapasztalatait, saját céljait, gondolatait vizuális megjelenítés segítségével magyarázza, illusztrálja egyénileg és csoportmunkában;
- ❖ a vizuális nyelv elemeinek értelmezésével és használatával kísérletezik;
- ❖ az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítségével értelmez;
- ❖ egyszerű, mindennapok során használt jeleket felismer;
- ❖ adott cél érdekében egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenéseket – jel, meghívó, plakát – készít egyénileg vagy csoportmunkában;
- ❖ pontosan ismeri államcímerünk és nemzeti zászlónk felépítését, összetevőit, színeit

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A tanulás során felmerülő helyzetekben tanítási egységekhez, és egyéb tantárgyi tartalmakhoz a tanulást vagy megértést segítő egyszerű ábra (pl. számegyenes, betűsablon, szókértá) és eszköz (pl. tábló, makett, társasjáték) készítése, személyes célok érvényesítésével.
- ❖ Kisgyerekeknek szóló könyvborítók, füzetek, hirdetések üzenetének elemzése tanári segítséggel, és a tapasztalatok felhasználása egyszerű tervezési feladatokban (pl. plakát, névtábla, utcatábla, házszám-tábla készítése, füzetborító, csomagolópapír, meghívó tervezése).
- ❖ Közvetlen környezetében található jelek, jelzések (pl. útjelzés, közlekedési jelzés, piktogram, zenei kotta) gyűjtése, értelmezése tanítói segítséggel és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. rajzolt közlekedési terepasztal és annak kiegészítése térbeli közlekedési táblákkal).
- ❖ Iskolai életében megjelenő szabályok kapcsán piktogramokat, rajzi jeleket alkot. Véleményt formál társai piktogramterveinek érthetőségével kapcsolatban.
- ❖ Magyar nemzeti szimbólumok gyűjtése (pl. államcímér, nemzeti zászló, Szent Korona, Kossuth-címér, '56-os lyukas zászló) és a szimbolikus elemek felhasználása az alkotó munka során (pl. tárgyalakotás díszítményeként: huszárcsákó, párta).
- ❖ Magyar népi díszítőművészet jelkészletének gyűjtése, kísérletezés a szimbólumok értelmezésével (tulipán, nap, madármotívum, kígyó stb.), tanítói segítséggel, egyénileg, vagy csoportban.

FOGALMAK

jel, jelzés, vizuális üzenet, hirdetés, leegyszerűsítés, változat, díszítőmotívum, szimbólum

TÉMAKÖR: Médiahasználat – Valós és virtuális információk

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ saját munkákat, képeket, műalkotásokat, mozgóképi részleteket szereplők karaktere, szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szempontjából szövegesen elemez, összehasonlít;
- ❖ az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítséggel értelmez;
- ❖ adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít;
- ❖ valós vagy digitális játékélményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátszik, elmesél.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Régi magyar reklámok (pl. "Hurka Gyurka", "Ezt nem lehet megenni", "Bontott csirke", "Forgó morgó" stb.) megnézéséhez.

- ❖ kapcsolódó tapasztalatok, érzések (pl. tetszés, kíváncsiság, félelem) megbeszélése és megjelenítése változatos eszközökkel (pl. rajzolás, festés, bábkészítés, szerepjáték). A megbeszélés eredményeként a valóság és a képzelet megkülönböztetése.
- ❖ Kisgyerekeknek szóló célzottan kommunikációs szándékú mozgóképi megjelenések (pl. tv reklám, gyermekműsor) üzenetének elemzése tanári segítséggel, a kommunikációs célt szolgáló legfontosabb eszközök és az elért hatás megfigyelésével (pl. szín, képkivágás, hanghatás, szöveg), és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. félelmetes-megnyugtató hangok gyűjtése, adott mozgóképi részlet hangulatának érzékeltetése színes kompozícióban).
- ❖ Különböző médiumok (pl. könyv, televízió, film, internet, videojáték) egyszerű példáinak elemzése tanári segítséggel, a valóságos és az elképzelt helyzetek azonosítása céljából.

FOGALMAK

információ, mozgókép, könyv, televízió, film, internet

TÉMAKÖR: Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ az adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közléseket segítséggel elemez, a vizuális kifejezőeszközök használatának tudatosítása érdekében;
- ❖ adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít;
- ❖ az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítséggel értelmez;
- ❖ időbeli történéseket egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel megjelenít;
- ❖ saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti;
- ❖ adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Egyszerű mozgóképi részletek (pl. animációs film, reklámfilm) cselekményének elemzése, és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. időbeli történés képkockáinak rendezése, hang nélkül bemutatott mozgóképi részletek “szinkronizálása”).
- ❖ Egyszerű mozgóképi részletekben (pl. mesefilm, animációs film : Magyar népmesék, Rófusz Ferenc: A légy) hangok és a képek által közvetített érzelmek (pl. öröm, düh, félelem) azonosítása a hatások közös megbeszélésével.
- ❖ Fotó- vagy rajzsorozat készítése a mindennapok során tapasztalható időbeli változások szemléltetése érdekében (pl. napirend, naplemente, Luca-búza fejlődése).
- ❖ Mozgásillúziót keltő régi papírajátékok megismerése a tapasztalatok felhasználása önálló alkotó munkában (pl. “pörgetős mozi”).

FOGALMAK

animációs film, képkocka, képregény, hanghatás, képsorozat

TÉMAKÖR: Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak

ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábót, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;
- ❖ alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, tűz, varr, kötöz, fűz, mintáz;
- ❖ gyűjtött természeti vagy mesterséges formák egyszerűsítésével, vagy a magyar díszítőművészet általa megismert mintakincsének felhasználásával mintát tervez;
- ❖ adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;
- ❖ különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Egyszerű természeti- és mesterséges formák elemző-értelmező rajzolása.
- ❖ A készült rajzok leegyszerűsítésével sor- és terüldísz alkotása (megfigyelés utáni értelmező rajz készítése, részletkiemelés, nagyítás, átíró, redukáló motívumtervezés, sablonalakítás kivágással ismétlés sordísz alkotással, terüldísz alakzatba rendezéssel technika: stencilezés, átrajzolás, színezés, nyomtat).
- ❖ Egyszerű tárgy készítése hagyományos kézműves technikák alkalmazásával (pl. fonás, szövés, nemezelés, gyöngyfűzés, agyagozás).
- ❖ Képi inspiráció alapján (pl. természeti jelenségek, állatok, népművészeti motívumok) egyszerű mintaelem tervezése (pl. átrajzolás, rácsháló, indigó alkalmazása) A tervezés érdekében egyszerű rajzok készítése és szöveges magyarázata.
- ❖ Elképzelt, mesebeli tárgyak (pl. mindenkit megtáncoltató hangszer, láthatatlanná tevő ékszer, háromlótű jármű) tervezése és létrehozása választott egyszerű anyagokból (pl. papírpép, karton, hurkapálca, textil, gumi).
- ❖ Dramatikus játék céljára ujjbáb, síkbáb, kellék (pl. varázspálca, "rámás csizma", "kőleves") jelmezelem (pl. kalap, maszk, kötény), díszlet tervezése és elkészítése természetes vagy mesterséges/újrahasznosítható anyagokból (pl. textil, fonal, papír vagy műanyag hulladék, természetben talált anyagok) csoportmunkában is.
- ❖ Gyerekcsoport által ismert mese alapján vár, kastély konstruálása (pl. egyszerű konstruálás papírhengerek összeépítésével, festésével, ajtók, ablakok, ajtók kivágásával, rajzolt szereplőkkel való kiegészítéssel) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Márkus Géza: Cifra palota, Kecskemét, magyar várak képei.

FOGALMAK

funkció, hagyomány, kézműves technika, díszítés, minta, öltözék

TÉMAKÖR: Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk

ÓRASZÁM: 24 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít egyénileg vagy csoportmunkában, és az elképzelést szövegesen is bemutatja, magyarázza;
- ❖ saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza;
- ❖ képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg, megállapításait társaival is megvitatja;
- ❖ adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;
- ❖ saját kommunikációs célból egyszerű térbeli tájékozódást segítő ábrát – alaprajz, térkép – készít;
- ❖ különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A közvetlen környezet elemeinek és épülettípusainak (utca, tér, műemlék, nevezetes épület) összegyűjtése és életszerű megfigyelése, adott helyszínen vagy emlékezetből, megfigyelési szempontok szerinti megörökítése különböző technikákkal (pl. rajzolás, festés, mintázás, montázs).
- ❖ A közvetlen környezet különböző méretű tereinek (pl. utca, játszótér, buszmegálló, saját szoba, éléskamra, fiók) megfigyelése és leírása különböző szempontok szerint (pl. zajok, szagok, színek, funkciók, rendezettség) és a tapasztalatok felhasználásával a tér áttervezése a tér jellemzőinek, stílusának vagy hangulatának megváltoztatása érdekében, csoportmunkában is. A tervezés érdekében egyszerű rajzok készítése és szöveges magyarázata.
- ❖ A közvetlen környezet épített/tervezett elemeinek és épülettípusainak összegyűjtése (pl. park, iskola, vegyesbolt, templom, bisztró, víztorony, szeméthyűjtő sziget) és vizuális megjelenítése különböző eszközökkel síkban és térben (pl. rajz, festés, montázs, talált tárgy átalakítás, makett). A gyűjtés segítségével a szűkebb lakóhely választott részletének makettezése vagy megépítése egyszerű anyagokból, a tér játékos bemutatása érdekében, csoportmunkában is.
- ❖ Helyi múzeum, kiállítás, helytörténeti gyűjtemény, tájház látogatása, azzal kapcsolatos ismeretszerzés alapján élményszerű vizuális megjelenítés.

FOGALMAK

építészet, műemlék, műemlékvédelem

Minimum követelmények

1–2. évfolyam

Témakör: Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények

- ❖ élmények, elképzelt vagy hallott történetek, rövid szövegekhez, szövegek részleteit különböző vizuális eszközökkel egyszerűen megjeleníti: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít;
- ❖ egyszerű eszközökkel és anyagokból teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít
- ❖ saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti;
- ❖ különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál
- ❖ a tanulás során szerzett tapasztalatait, saját céljait, gondolatait vizuális megjelenítés segítségével magyarázza, illusztrálja
- ❖ valós vagy digitális játékelményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátszik, elmesél;
- ❖ adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez.

Témakör: Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben

- ❖ a tanulás során szerzett tapasztalatait, saját céljait, gondolatait vizuális megjelenítés segítségével magyarázza, illusztrálja
- ❖ az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítségével értelmez;
- ❖ egyszerű, mindennapok során használt jeleket felismer;
- ❖ adott cél érdekében egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenéseket – jel, meghívó, plakát – készít
- ❖ pontosan ismeri államcímerünk és nemzeti zászlónk felépítését, összetevőit, színeit

Témakör: Médiahasználat – Valós és virtuális információk

- ❖ saját munkákat, képeket, mozgóképi részleteket szereplők karaktere, szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szempontjából segítségével elemez,
- ❖ az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítségével értelmez;
- ❖ adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít;
- ❖ valós vagy digitális játékelményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátszik, elmesél.

Témakör: Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet

- ❖ az adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közléseket segítségével elemez, a vizuális kifejezőeszközök használatának tudatosítása érdekében;
- ❖ adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít;
- ❖ az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítségével értelmez;
- ❖ időbeli történéseket egyszerű vizuális eszközökkel, segítségével megjelenít;

- ❖ saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti;

Témakör: Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak

- ❖ rövid történeteket bemutat, segítséggel dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábót, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmez készíti csoportmunkában, és élményeit segítséggel szóvegesen megfogalmazza;
- ❖ alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, tűz, varr, kötöz, fűz, mintáz;
- ❖ gyűjtött természeti vagy mesterséges formák egyszerűsítésével mintát tervez;
- ❖ adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit
- ❖ különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál.

Témakör: Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk

- ❖ egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít és az elképzelést szóvegesen segítséggel be is bemutatja, magyarázza;
- ❖ saját és társai vizuális munkáit szóvegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza;
- ❖ adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit
- ❖ különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál.

3–4. évfolyam

3. évfolyam heti 2 óra

4. évfolyam heti 1 óra

Ebben az iskolaszakaszbán is kiemelt fontosságú az örömteli, motivált alkotói energiák fenntartása, melyet a változatos, élményalapú feladatok rendszerében, a gyerekek személyes érdeklődését figyelemmel kísérő és azt elfogadó, differenciált feladatkiadással, személyre szabott, formáló- segítő értékeléssel és figyelemmel érhetünk el. A gyerekek rajzolási, ábrázolási képességeinek fejlődése saját rajzi sémáik változásában követhető nyomon. A fejlesztés érdekében a sématorést elősegítő, változatos, jól szemléltetett feladatokat kell a tanulócsoporthoz alapos ismeretének birtokában terveznünk. Az emberábrázolás, arcábrázolás a gyerekek között kialakult baráti körökben, egymás rajzi szokásainak eltanulásával is változik. A tér megjelenítésére alkalmazott ábrázolási sémák változására ugyanígy hatással van a gyerek környezetében élő idősebb testvér, a rajzolni tudó szülő is.–A vizuális műveltség megalapozásának jelentős állomása ez az időszak, amikor az érzékszerveik segítségével a környezet jelenségeinek a lehető legpontosabb megfigyelése zajlik. Ekkor fejleszthető leginkább a hétköznapi és a művészi vizuális közlések közötti azonosságok és különbségek felismerése és rendszerezése az életkornak megfelelő szinten.

Az adott korosztály mindennapi digitális eszközfelhasználó. Ezért fontos a digitális képkészítés lehetőségeivel, a gyerek környezetében egyre hangsúlyosabbá váló médiajelenségekkel iskolai keretek között zajló foglalkozás is. A valós anyagokhoz és eszközökhöz kötött alkotás motiválása, segítése, kiemelt tanítói feladat. A 3-4. évfolyam tanulói egyre inkább képesek tanulótársaik alkotásait értékelni. Fontos, hogy ez a képesség saját munkájuk értékelésében is megmutatkozzon, értéknek tekintsék a befejezett, kész alkotás létrehozását.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények	36
Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben	12
Médiahasználat – Valós és virtuális információk	12
Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet	10
Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak	16
Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk	16
Szabadon tervezhető óra	6
Összes óraszám:	108

TÉMAKÖR: Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények

ÓRASZÁM: 36 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ élmények, elképzelt vagy hallott történetek, szövegek részleteit különböző vizuális eszközökkel egyszerűen megjeleníti: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít;
- ❖ korábban átélt eseményeket, tapasztalatokat, élményeket különböző vizuális eszközökkel, élményszerűen megjeleníti: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít, fotóz és magyarázza azt;
- ❖ rövid szövegekhez, egyéb tananyagtartalmakhoz síkbeli és térbeli vizuális illusztrációt készít különböző vizuális eszközökkel: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít és a képet, tárgyat szövegesen értelmezi;
- ❖ saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza;
- ❖ saját munkákat, képeket, műalkotásokat, mozgóképi részleteket szereplők karaktere, szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szempontjából szövegesen elemez, összehasonlít;
- ❖ képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után önállóan megfogalmazza és indokolja tetszésítéletét;
- ❖ valós vagy digitális játékélményeit vizuálisan és dramatikusán feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátszik, elmesél;
- ❖ saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti.
- ❖ egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít egyénileg vagy csoportmunkában, és az elképzelést szövegesen is bemutatja, magyarázza;
- ❖ elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábót, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;

- ❖ saját és mások érzelmeit, hangulatait segítséggel megfogalmazza és egyszerű dramatikus eszközökkel eljátssza, vizuális eszközökkel megjeleníti;
- ❖ azonosítja a nonverbális kommunikáció eszközeit: mimika, gesztus, ezzel kapcsolatos tapasztalatait közlési és kifejezési helyzetekben használja;
- ❖ időbeli történéseket egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel megjelenít;
- ❖ adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Változatos mesés térben játszódó magyar népmese (pl. Zöld Péter) különleges helyszínének személyes vizuális megjelenítése különböző nézőpontok használatával, jellemző szereplők papírból kivágott figuráinak elhelyezése saját alkotott térben (térábrázolási-, emberábrázolási-, kifejező-, komponáló képesség fejlesztése Szemléltetésre ajánlott képanyag: Hyeronimus Bosch: Zenészek pokla, Szinyei Merse Pál: Majális, Csontváry K. T.: Nagy Taormina, magyar népi építészet jellemző példáinak (parasztház, fa harangláb, székelykapu stb.) fotói.
- ❖ Saját kitalált történet elmesélése, a történet inspirálta elképzelt terekről, egyszerű anyagok (pl. használt csomagolóanyag, természetben talált termények és termések, talált tárgyak) felhasználásával installáció készítése, díszletszerű tér berendezése a személyes élmények bemutatása, kifejezése céljából, csoportmunkában is (térábrázolás- és térrendezés képességeinek fejlesztése, kifejező képesség fejlesztése) Szemléltetésre ajánlott filmanyag: Kemény Henrik: Vitéz László.
- ❖ Tanult mesék, mondák vagy zeneművek valós vagy kitalált szereplőinek (pl. lovag, Mátyás király, molnárlegény, komámasszony, "árgyélus kismadár", Hüvelyk Matyi) megformálása síkban vagy térben (pl. festmény, kollázs, papírmasé maszk, újrahasznosítható anyagokból báb), a szereplők illusztratív bemutatása vagy dramatikus feldolgozása érdekében csoportmunkában is (Emberábrázolás, differenciált arc- és kézábrázolás fejlesztése).
- ❖ Mesék, gyermekirodalmi alkotások (pl. Magyar népmesék, Vuk, Pinokkió) és azok filmes vagy színházi adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott szöveghez és a vetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és vizuális feldolgozása különböző eszközökkel (pl. rajz, festés, montázs).
- ❖ Korábban megismert és feldolgozott szövegekhez, zeneművekhez (pl. gyermekregény, tananyagrészlet, népdal, mondóka) illusztráció készítése különböző vizuális eszközökkel síkban és térben (pl. rajz, festés, fotó, plasztika) a munkák szöveges értelmezésével.
- ❖ Saját irodalmi és filmes élményekből származó szereplők jellemzőinek, érzelmeinek, karakterének (pl. gesztusok, viselkedés, öltözködés, személyes tárgyak) megfigyelése és feldolgozása különböző játékos (pl. dramatikus, vizuális) feladatokban a karakter és a jellemzők tudatosítása érdekében, és a tapasztalatok közös megbeszélésével.
- ❖ Magyar népmesék, népballadák illusztratív megjelenítése jellegzetes magyar népviseleti elemek megfigyeléseinek felhasználásával
- ❖ Adott álló- vagy mozgóképi megjelenések (pl. festmény: Csók István : Szénagyűjtők, grafika: M. C. Escher Mozaik, emberábrázolást nem tartalmazó részlete, fotó, képregény, társak munkái) egyéni elképzelés szerinti átértelmezése (pl. más napszakban,

más évszakban, más helyszínen, más szereplőkkel, más hangulati elemekkel, színátírással).

- ❖ Élmények, elképzelt vagy hallott történetek, (pl. álmok, családi események, osztálykirándulás, szüret) részleteinek megjelenítése különböző vizuális eszközökkel (pl. grafika, festmény, nyomat, fotó), és kreatív történetalkotás az elkészült vizuális munkák segítségével (pl. nyitva hagyott történet befejezése, átírása) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Marc Chagall festményei, Vankóné Dudás Juli hagyományos népi életmódot bemutató festményei.
- ❖ Karakteres fekete fehér művészfotók megfigyelése alapján a látott személyre vonatkozó információk, jellemzők megfogalmazása játékos, találgatásra alapuló formában (pl. életkor, foglalkozás, kedvenc étel, fontos tárgy) Az élmények vizuális megjelenítése (pl. portrérajz, fotómanipuláció, kollázs) a legfontosabb jellemzők (pl. külső-belső tulajdonság, öltözet, attribútum) minél pontosabb bemutatása érdekében Szemléltetésre ajánlott képanyag: Kunkovác László: Pásztoemberek, Robert Capa fotói.
- ❖ Saját és mások munkáinak, képeknek, vizuális alkotások szereplőinek szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szerinti szöveges elemzése, összehasonlítása, a következtetések szöveges megfogalmazásával és megvitatásával (befogadói és szövegalkotási képességek fejlesztése).
- ❖ Játékelmények játékos vizuális és dramatikus feldolgozása (pl. digitális játék síkbeli vagy térbeli társasjátékká alakítása, szabályrendszerek kidolgozása és átdolgozása)
- ❖ Saját személyes történetek bemutatása érdekében valós hely, helyszín (pl. nagyszülők nyaralója, a település parkja, tópart, erdő, vegyesbolt, uszoda) megjelenítése különböző vizuális eszközökkel síkban és térben (pl. kollázs, vegyes technika, kréta, nyomat, mintázás, makett).
- ❖ Grafikai felületet gazdagon tartalmazó grafika mintakincsének megfigyelése (pl. Van Gogh tollrajzai, Gyulai Líviusz grafikái), a tapasztalatok alapján rajzolt gyűjtemény készítése egyénileg, vagy csoportban. A gyűjtött minták felhasználása saját célú képalkotásban egyénileg vagy csoportmunkában.

FOGALMAK

figurális alkotás, portré, képmező, kompozíció, karakter, hangulat, kollázs, montázs, képregény, fikció, lényegkiemelés, karakter, gesztus, személyiségjegyek, színhangulat, népviselet, parasztház, tornác, székelykapu,

TÉMAKÖR: Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ a tanulás során szerzett tapasztalatait, saját céljait, gondolatait vizuális megjelenítés segítségével magyarázza, illusztrálja egyénileg és csoportmunkában;
- ❖ az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítséggel értelmez;
- ❖ egyszerű, mindennapok során használt jeleket felismer;

- ❖ pontosan ismeri államcímernk és nemzeti zászlónk felépítését, összetevőit, színeit;
- ❖ adott cél érdekében egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenéseket – jel, meghívó, plakát – készít egyénileg vagy csoportmunkában;
- ❖ saját kommunikációs célból egyszerű térbeli tájékozódást segítő ábrát – alaprajz, térkép – készít.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Egyszerű, mindennapok során használt jelek (pl. közlekedési jelek, útjelzés, piktogram, zenei kotta), kommunikációs szándékú vizuális közlések (pl. szórólap, óriásplakát, reklámanyag) felismerése, megfigyelése, azonosítása és elemzése tanári segítséggel A tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban.
- ❖ Egy valós vagy képzeletbeli tárgy vagy jelenség (pl. bűvös kocka, Gábor Áron rézágyúja, János vitéz kardja, ünnepkörök, napfogyatkozás, Kis Hableány emberré válása) számára plakát, szórólap tervezése, kivitelezése a kép és szöveg együttes alkalmazásával, a figyelem és érdeklődés felkeltése céljából.
- ❖ Valós, mindennapi iskolai kommunikációs helyzetek érdekében a legfontosabb kommunikációs célt (pl. figyelem felkeltése, tájékoztatás, felhívás) érvényesítő síkbeli vagy térbeli vizuális megjelenés (pl. plakát, cégér, installáció) tervezése egyénileg és csoportmunkában is.
- ❖ A környezetünkben észlelhető változások (pl. nyári zápor, olvadás, penészedés), folyamatok (pl. palacsintasütés, építkezés), mozgások (pl. kerékpár, óra) vizuális megfigyelése, értelmezése és a tapasztalatok és információk vizuális megjelenítése (pl. fotósorozat, film, rajzsorozat, folyamatábra) a változás vagy folyamat időbeliségének hangsúlyozásával, csoportmunkában is.
- ❖ Valós vagy képzeletbeli utazás folyamatának, útvonalának, történéseinek képes és szöveges bemutatása (pl. Rumini térképe, Ph. Fogg úr 80 napos útinaplója, egy sarkkutató forgatókönyve, útifilm az osztálykirándulásról), különböző cél (pl. tájékoztatás, dokumentálás, szórakoztatás) hangsúlyozásával.
- ❖ Magyar mesékben, mondákban szereplő uralkodók címereinek, zászlóinak gyűjtése és a gyűjtemény bemutatása tábló, vagy prezentáció formájában. A gyűjtemény rajzos adatainak felhasználása kifejező jellegű képalkotásban.

FOGALMAK

vizuális kommunikáció, befolyásolás, meggyőzés, figyelemfelkeltés, piktogram, térkép, plakát, idő, címer

TÉMAKÖR: Médiahasználat – Valós és virtuális információk

ÓRASZÁM:12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg, megállapításait társaival is megvitatja;

- ❖ valós vagy digitális játékelményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátszik, elmesél;
- ❖ a vizuális nyelv elemeinek értelmezésével és használatával kísérletezik;
- ❖ az adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közléseket segítséggel eleméz, a vizuális kifejezőeszközök használatának tudatosítása érdekében;
- ❖ az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítséggel értelmez;
- ❖ azonosítja a gyerekeknek szóló, vagy fogyasztásra ösztönző, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket;
- ❖ adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít;
- ❖ adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Kisgyerekeknek szóló mozgóképi közlések (pl. tv reklám, gyermekműsor) üzenetének elemzése (pl. a kommunikációs célt szolgáló legfontosabb eszközök és az elért hatás) tanári segítséggel és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. félelmetes-megnyugtató hangok gyűjtése, változatok újrajátszása).
- ❖ Fogyasztásra ösztönző különböző reklámanyagok (pl. szórólap, óriásplakát, reklámújság, tv reklám) elemzése tanári segítséggel és a vizuális megjelenés áttervezése játékos feladatokban (pl. kommunikációs hatást erősítő vagy módosító céllal).
- ❖ A saját médiahasználati szokások (pl. internet, televízió, rádió, mobiltelefon, könyv, videojáték) tanulmányozása különböző szempontok (pl. időtartam, tartalom, gyakoriság, résztvevők) alapján, és azok vizuális szemléltetése (pl. képes napirend, napló, fotósorozat). A tapasztalatok közös, reflektív megbeszélése, különös tekintettel a biztonságos médiahasználat szabályaira.

FOGALMAK

média, reklám, televíziós műsортípus, televíziós sorozat, ismeretterjesztő műsor

TÉMAKÖR: Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ saját munkákat, képeket, műalkotásokat, mozgóképi részleteket szereplők karaktere, szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szempontjából szövegesen eleméz, összehasonlít;
- ❖ képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után önállóan megfogalmazza és indokolja tetszésítéletét;
- ❖ képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg, megállapításait társaival is megvitatja;
- ❖ az adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közléseket segítséggel eleméz, a vizuális kifejezőeszközök használatának tudatosítása érdekében;

- ❖ időbeli történéseket egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel megjelenít;
- ❖ saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti;
 - adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Régi magyar gyerekfilmek (pl. Kemény kalap és krumpliorr) karakteres szereplőinek képi megjelenítése, történetiség, részlet ábrázolása, dramatikus előadása.
- ❖ Egyszerű mozgóképi részletekben (pl. mesefilm, reklámfilm) hangok és a képek által közvetített érzelmek (pl. öröm, düh, félelem) azonosítása a hatások közös megbeszélésével.
- ❖ Optikai különlegességek, lehetetlenségek (pl. „Nagyobb vagyok, mint egy fa”, „Elvesztettem a fejemet”) létrehozása egyszerű digitális technikával (pl. fotó, film), és a tapasztalatok szóbeli megbeszélésével, csoportmunkában
- ❖ Személyes vagy közösségi témához kapcsolódó történetek (pl. problémák az osztályban, legjobb emlékeink) vizuális megjelenítése egyszerű digitális eszközökkel (pl. fotósorozat, slideshow) az üzenet egyértelmű közvetítése érdekében csoportmunkában.
- ❖ Történet egyetlen vizuális vagy egyéb eleméből kiindulva (pl. képkocka, főszereplő karakterének leírása, regény rövid részlete) saját történet kitalálása és vizuális megjelenítése (pl. képregény, fotósorozat, rövidfilm) a történet időbeliségének érzékeltetése érdekében.
- ❖ Történetek, mesék, népmesék (pl. Lázár Ervin A hazudós egér; A fába szorult hernyó, Az igazságtevő nyúl) képregényszerű ábrázolása, időrendiség, cselekmény megjelenítésével, különböző nézőpontokból való ábrázolással, kiemeléssel.

FOGALMAK

nézőpont, cselekmény, főszereplő, mellékszereplő, fényhatás, megvilágítás

TÉMAKÖR: Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak

ÓRASZÁM: 16 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábót, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;
- ❖ saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza;
- ❖ alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, tűz, varr, kötöz, fűz, mintáz;
- ❖ adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;
- ❖ különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál;

- ❖ különböző alakzatokat, motívumokat, egyszerű vizuális megjelenéseket látvány alapján, különböző vizuális eszközökkel, viszonylagos pontossággal megjelenít: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít;
- ❖ gyűjtött természeti vagy mesterséges formák egyszerűsítésével, vagy a magyar díszítőművészet általa megismert mintakincsének felhasználásával mintát tervez.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Eszközként használható egyszerű természeti formák és tárgyak (pl. régi konyhai eszközök, ritka szerszámok) elemző-értelmező rajza megfigyelés alapján, kiemelés nagyítással. Rajzos használati utasítás készítése a természeti vagy mesterséges forma esetleg humorosnak ható, kitalált használati módjához.
- ❖ Magyar népi cserépedények megfigyelése, következtetések megfogalmazása a formai jegyek alapján a használati módra (pl. vizes korsó, lábas, fazék, miskakancsó, butella). A megfigyelések rögzítése rajzban. A rajzok kreatív továbbalakítása szabad képalkotásban (Pl. miskakancsó megfigyelés utáni rajza alapján “miskakancsó családjának” megjelenítése).
- ❖ Korong nélkül készülő, adott funkcióra alkalmas egyszerű agyagedény készítése az alkalmazott technikából adódó önálló tervezés alapján (pl. homokedény, könyokedény, papírhenger oldalához csigákból épített, kész edény üregébe préselve).
- ❖ Tárgytervezés, tárgyalakítás, vagy meglévő tárgy átalakítása (pl. öltözet kiegészítő, játék) hagyományos kézműves technikákkal (pl. nemezelés, fonás, hímzés, batikolás, agyagozás).
- ❖ Lakóhelyük (vagy egy meghatározott magyar tájegység) jellemző, hagyományos díszítőművészetének mintakincsét megismerve saját készítésű agyagtárgy díszítő motívumának tervezése. A kivitelezés technikai lehetőségeinek megismerése után a formához, funkcióhoz leginkább alkalmas díszítmény kiválasztása és kivitelezése.
- ❖ Csomagolás tervezése, kivitelezése valós vagy képzeletbeli tárgy, dolog (pl. mobiltelefon, szemüveg, sütemény, hétmérföldes csizma, élet vize) számára a tárgy legfontosabb sajátosságainak (pl. forma, anyag) megtartásával és vizuális érzékeltetésével.
- ❖ Hulladékanyagokból új funkcióval bíró tárgyak tervezése, kivitelezése valós vagy elképzelt funkció teljesítése érdekében (pl. flakonokból és egyéb kiegészítő elemekből fantasztikus járművek tervezése, modellezése).
- ❖ Dramatikus játékhoz jelmezek és kellékek készítése önállóan vagy csoportmunkában. Különböző anyagok szakszerű összeépítése (pl. ragasztás, kötözés, varrás, dróttal).
- ❖ Magyar népi ünnepkör iskolai bemutatásához (pl. Betlehemezés, Csillagjárás, Kiskegyezés stb.) átéléséhez néprajzi dokumentáció (fotó, film) megismerésével hitelességre törekvő kellékek, jelmezek készítése csoportmunkában.

FOGALMAK

tárgytervezés, csomagolás, használati tárgy-dísz tárgy, vizuális ritmus, formai egyszerűsítés, népi cserépedény, hímzés minta

TÉMAKÖR: Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk

JAVASOLT ÓRASZÁM: 16 óra**TANULÁSI EREDMÉNYEK****A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

- ❖ egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít egyénileg vagy csoportmunkában, és az elképzelést szövegesen is bemutatja, magyarázza;
- ❖ elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábót, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;
- ❖ képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg, megállapításait társaival is megvitatja;
- ❖ különböző alakzatokat, motívumokat, egyszerű vizuális megjelenéseket látvány alapján, különböző vizuális eszközökkel, viszonylagos pontossággal megjelenít: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít;
- ❖ alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, tűz, varr, kötöz, fűz, mintáz;
- ❖ adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;
- ❖ saját kommunikációs célból egyszerű térbeli tájékozódást segítő ábrát – alaprajz, térkép – készít;
- ❖ különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Évszakoknak megfelelően természeti formákból való kép- és tárgyalakítás (pl. őszi: őszi termésleányok, termésbábok levelekből, tárgyalakítás őszi termésekből (koszorú, fűzér); tél: tobozokból karácsonyfa, betlehemi figurák készítése, hóvár, hószobor építése; tavasz: virágtündérek, virágbábok, koszorúk, virágszőnyeg).
- ❖ Valós vagy képzeletbeli természetes terek (pl. barlang, tisztás, víz alatti világ) különböző épületek (pl. hagyományos parasztház, színház, uszoda, templom, fészer) csoportosítása különböző szempontok szerint (pl. rendeltetés, anyag, méret, elhelyezkedés, kor, díszítmény), a különböző épülettípusok legfontosabb jellemzőinek összehasonlítása és rendezése érdekében.
- ❖ Példák gyűjtése és elemzése tanári segítséggel eltérő érzelmi hatást kiváltó (pl. hétköznapi, ünnepélyes, titokzatos, rideg, félelmetes, vidám) épített terekről (pl. templom, iroda, park, szoba, lift, zuhanyfülke, labirintus). A tapasztalatok beépítése a személyes élményeket és történeteket bemutató alkotó feladatokba.
- ❖ Adott környezet (erdő, vízpart, park) átalakítására, új funkcióval való megtöltésére (pl. fantasztikus kalandpark) terv, makett készítése berendezéssel egyéni vagy csoportmunkában.
- ❖ Magyar népi építészet legjellemzőbb sajátosságainak megismerése, makettépítés változatos anyagokból (pl. karton, agyag, természetben talált anyagok) egyéni- és csoportmunkában.

- ❖ Ismert funkció (pl. lakás, iskola, orvosi rendelő, mozi) saját ötlet alapján elképzelt változatának megtervezése, elkészítése makettben, az elkészült makettekkel közösen településszerkezet (pl. falu, városrész) kialakítása, egyszerű „terepasztal” megépítése, csoportmunkában.
- ❖ Kiállítás, múzeum, helytörténeti gyűjtemény, tájház felkeresése során vázlatrajzok készítése a hagyományos magyar népi élet belső tereiről, berendezési tárgyairól. A konkrét kiállítás élményéhez köthető tárgyalás.
- ❖ Magyarország építészetének megismerése érdekében adott funkciójú épületek (hidak, tornyok, kastélyok stb.) képeinek gyűjtése, a képi információk felhasználása sík- vagy térbeli alkotásban, egyénileg vagy csoportmunkában (pl. legtöbb terhet elbíró híd építése csoportban, adott távolságú „szakadék” fölé két a/3-as műszaki rajzlapból, a legmagasabb torony felépítése egy rajzlapból, kifejező képalkotás valós magyar építmény témájában).
- ❖ Magyar nemzeti jelképpé vált épületek és műalkotások (pl. Országház, debreceni Nagytemplom, Szabadságszobor, Budai vár épületegyüttese stb.) megismerése.

FOGALMAK

építmény, épület, település, nézet: felül-, alul-, oldalnézet, alaprajz, parasztház

Minimum követelmények

3–4. évfolyam

Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények

- ❖ élmények, elképzelt vagy hallott történetek, szövegek részleteit különböző vizuális eszközökkel egyszerűen megjeleníteni: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít;
- ❖ saját vizuális munkáit szövegesen segítséggel magyarázza;
- ❖ saját munkákat, képeket, mozgóképi részleteket szereplők karaktere, szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szempontjából szövegesen elemez, összehasonlít;
- ❖ képek, mozgóképi közlések megtekintése után segítséggel megfogalmazza és indokolja tetszését;
- ❖ valós vagy digitális játékelményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátszik, elmesél;
- ❖ saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti.
- ❖ egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít
- ❖ elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábót, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít, és élményeit szövegesen megfogalmazza;
- ❖ saját érzelmeit, hangulatait segítséggel megfogalmazza és egyszerű dramatikus eszközökkel eljátsza, vizuális eszközökkel megjeleníti;
- ❖ időbeli történéseket egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel megjeleníti;

Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben

- ❖ a tanulás során szerzett tapasztalatait, saját céljait, gondolatait vizuális megjelenítés segítségével illusztrálja
- ❖ az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítségével értelmez;
- ❖ egyszerű, mindennapok során használt jeleket felismer;
- ❖ pontosan ismeri államcímerünk és nemzeti zászlónk összetevőit, színeit;
- ❖ adott cél érdekében egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenéseket – jel, meghívó, plakát – készít

Médiahasználat – Valós és virtuális információk

- ❖ képek, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést segítséggel fogalmaz meg
- ❖ valós vagy digitális játékelményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátszik, elmesél;
- ❖ a vizuális nyelv elemeinek értelmezésével és használatával kísérletezik;
- ❖ az adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közléseket segítséggel elemez
- ❖ az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítséggel értelmez;
- ❖ adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít;

Témakör: Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet

- ❖ saját munkákat, képeket, mozgóképi részleteket szereplők karaktere, szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szempontjából szövegesen segítséggel elemez, összehasonlít;
- ❖ képek, mozgóképi közlések megtekintése után segítséggel megfogalmazza és indokolja tetszésétét;
- ❖ képek, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint véleményt fogalmaz meg
- ❖ az adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közléseket segítséggel elemez
- ❖ időbeli történéseket egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel megjelenít;
- ❖ saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti;
- ❖ adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít.

Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak

- ❖ elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábót, teret/díszletet, kelléket
- ❖ saját vizuális munkáit szövegesen értelmezi
- ❖ alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, tűz, varr, kötöz, fűz, mintáz;
- ❖ adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit
- ❖ különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál;

- ❖ különböző alakzatokat, motívumokat, egyszerű vizuális megjelenéseket látvány alapján, különböző vizuális eszközökkel, viszonylagos pontossággal megjelenít: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít;
- ❖ gyűjtött természeti vagy mesterséges formák egyszerűsítésével mintát tervez.

Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk

- ❖ egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít
- ❖ elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábót, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít
- ❖ képek, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint véleményt fogalmaz meg
- ❖ különböző alakzatokat, motívumokat, egyszerű vizuális megjelenéseket látvány alapján, különböző vizuális eszközökkel, viszonylagos pontossággal megjelenít: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít;
- ❖ alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, tűz, varr, kötöz, fűz, mintáz;
- ❖ adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit
- ❖ saját kommunikációs célból egyszerű térbeli tájékozódást segítő ábrát készít
- ❖ különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál.

TECHNIKA ÉS TERVEZÉS

1-4. évfolyam

A technika és tervezés tantárgy a problémamegoldó gondolkodást, a saját tapasztalás útján történő ismeretszerzést helyezi a középpontba, melynek eszköze a tanórákon megvalósuló kreatív tervező és alkotó munka, a hagyományos kézműves és a legmodernebb digitális technológiák felhasználásával. A tantervben kiemelt szerepet kap a tanulni tudás, az alkalmazás, a problémamegoldáson alapuló alkotás. Ezt szolgálják a kínált tevékenységek, a nevelés, a kompetenciafejlesztés és a műveltségterület leírt rendszere, az egyes elemek arányos megjelenítése.

A technika és tervezés tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A kommunikációs kompetenciák: A tantárgy tanulása során a tanuló elképzeléseit, terveit megoszthatja társaival, véleményét ütközteti, a különbségek tisztázásával konszenzusra jut. A tanórákon a csoportban végzett feladatmegoldás során a tanulónak együttműködési készségeit fejlesztve lehetősége nyílik építő jellegű párbeszédre. A tantárgy technikatörténeti ismeretei hozzájárulnak a régi korok – esetleg tájegységenként eltérő – elnevezéseinek megismeréséhez és elsajátításához, amin keresztül bemutatható a gyakorlati tevékenységhez kapcsolódó nyelvhasználat gazdagsága, árnyaltsága és a tájnyelvi értékek.

A digitális kompetenciák: A tantárgy olyan értékrendet közvetít, melynek szerves része a környezet folyamatos észlelése, az információhoz jutás, az információk értékelése, beépülése a hétköznapi életbe.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A technika és tervezés a természettudományos tantárgyak – környezetismeret, természettudomány 5–6. évfolyam – előkészítésében, a tanult ismeretek szintetizálásában és gyakorlati alkalmazásában tölt be fontos szerepet. A célok eléréséhez széles körű, differenciált tevékenységrendszert alkalmaz, mellyel megalapozza a tanulók természettudományos és műszaki műveltségét, segíti a mindennapi életben felmerülő problémák megoldását.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló a másokkal közösen végzett csoportos gyakorlati alkotótevékenységek révén szerez tapasztalatot a csoporttagokkal tervezett együttműködés kialakításának lehetőségeiről és a csoporton belüli vezetői, illetve végrehajtói szerepekről.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanulóban az iskolai tevékenysége során erősödik a cselekvő tudatosság, amely hozzájárul a munkára vonatkozó igényességhez, az életvitel aktív alakításához, fejlesztéséhez.

Cél a tanulók életében felmerülő komplex gyakorlati problémák megoldási készségének kialakítása, a cselekvés általi tanulás és fejlődés támogatása. A tanulók a tanulási folyamat során használható (működő, megehető, felvehető stb.) produktumokat hoznak létre valódi anyagokból, ezekhez az adott életkorban biztonságosan használható szerszámokat, eszközöket alkalmazva.

A tantárgy sajátossága, hogy a tanórai tevékenység gyakorlatközpontú; kiemelkedő jellemzője, hogy a tanulási folyamatban központi szerepet kap az ismereteken túlmutató tudásalkalmazás, ezért az értékelés elsősorban az alkotó folyamatra, a munkavégzési szokásokra, az elkészült produktumra irányul, és jelentős szerepet kap benne az elért sikerek, eredmények kiemelése, a pozitív megerősítés.

A tantárgy tanulása és tanítása során célszerű alkalmazni azokat a közismereti tárgyak keretében elsajátított ismereteket, amelyek segíthetnek a mindennapi életben felmerülő problémák megoldásában. Olyan cselekvőképesség kialakítása a cél, amelynek mozgatója a felelősségérzet és az elköteleződés, alapja pedig a megfelelő autonómia és nyitottság, megoldási komplexitás.

A tantárgy struktúrájában rugalmas, cselekvésre építő, tanulás- és tanulócentrikus. A megszerezhető tudás alkalmazható, s ezzel lehetővé teszi a tanuló számára a mindennapi életben használható és hasznos készségek kialakítását.

1–2. évfolyam heti 1+1 óra

Az ember környezetet is átalakító tevékenységének, felelősségének megismerése, megértése nem új feladat az iskolát kezdő tanulók számára. Az óvodai élet során naponta végeztek munka jellegű tevékenységeket, egyrészt az önellátás, önkiszolgálás, másrészt a tárgyalkotás, a kézműves és óvodakerti tevékenységek terén. Minden óvodai munkatevékenység célja, hogy a gyerekek mintát követve bekapcsolódjanak, és örömmel vegyenek részt benne, megélik a sikert, büszkékké legyenek munkájukra, épüljön, erősödjön motivációs bázisuk.

Az alapfokú képzés első nevelési-oktatási szakaszában erre a motivációs bázisra építve tervezhető a technika és tervezés tantárgy programja, középpontba helyezve az alkotótevékenységet, a munkát. Célszerűen játékba ágyazott minta és modellkövetés, tapasztalatszerzés, felfedezés, alkotás kell, hogy jellemezze a tanórákon megvalósuló aktív tanulási folyamatot. Az ismeretek szervezője az a környezeti tapasztalások során már kialakult szokásrend, amelyhez életvitelünkkel alkalmazkodunk, s amelynek szervező ismeretei és eseményei a néphagyományok, az ünnepek, a jeles napok.

Kiemelt feladat a kézügyesség életkori sajátosságoknak megfelelő fejlesztése. A tanórákon végzett tudatos, tervszerűen átalakító, megmunkáló tevékenységek magukba foglalják a különböző anyagok megismerését, a megmunkálhatóság megtapasztalását, a tervező és technológiai folyamatok alkalmazását, a munka során keletkező hulladékok környezettudatos elhelyezését.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Anyagok a környezetünkben	16
Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés	60
Otthon – család – életmód	28
Jeles napok, ünnepek	20
Közlekedés	12
Szabadon felhasználható órakeret	8
Összes óraszám:	144

TÉMAKÖR: Anyagok a környezetünkben

ÓRASZÁM: 16 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ az anyagok tulajdonságairól érzékszervi úton, önállóan szerez ismereteket – szín, alak, átlátszóság, szag, keménység, rugalmasság, felületi minőség;
- ❖ alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az érzékszervek és az érzékelés fajtáinak megismerése
- ❖ Véleményformálás a társakkal közös tevékenység során

- ❖ Tevékenység során együttműködési készségek fejlesztése
- ❖ Környezettudatos döntéshozatal a megismert anyagok használata során
- ❖ Építő jellegű párbeszéd alkalmazása
- ❖ Kézügyesség fejlesztése
- ❖ Természetes és mesterséges anyagok csoportosítása: fa, papír, fém, textil, fonal, műanyag
- ❖ Az anyagok fajtái, tulajdonságai, felhasználhatóságuk
- ❖ Anyagvizsgálatok érzékszervi úton

FOGALMAK

természetes anyagok, mesterséges anyagok, termékek, magvak, fa, papír, fém, textil, fonal, műanyag, szín, árnyalat, átlátszóság, szag, keménység, rugalmasság, felületi simaság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Tanulmányi séta: természetes anyagok, levelek, termékek gyűjtése
- ❖ Anyagok felhasználásának megfigyelése közvetlen környezetünkben
- ❖ Termésfigurák, termésbábok készítése, figura tervezése, megfelelő formájú és méretű termékek válogatása, becslés, tervezés
- ❖ Őszi színek megfigyelése, formák összehasonlítása, asszociáció
- ❖ Levélpréselés módszerének megismerése: levélkép készítése
- ❖ Magkép készítése
- ❖ Kavicsfestés
- ❖ Csoportmunkában tájkép készítése magokból kirakott mozaikkal

TÉMAKÖR: Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés

ÓRASZÁM: 60 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat önállóan tervez, készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat;
- ❖ egyszerű szöveges, rajzos és képi utasításokat hajt végre a tevékenysége során;
- ❖ alkotótevékenysége során előkészítő, alakító, szerelő és felületkezelő műveleteket végez el;
- ❖ saját és társai tevékenységét a kitűzött célok mentén, megadott szempontok szerint reálisan értékeli;
- ❖ értékelés után megfogalmazza tapasztalatait, következtetéseket von le a későbbi eredményesebb munkavégzés érdekében;
- ❖ felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;
- ❖ rendet tart a környezetében;
- ❖ törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;
- ❖ szelektíven gyűjti a hulladékot;
- ❖ rendelkezik az életkorának megfelelő szintű problémafelismerési, problémamegoldási képességgel;
- ❖ otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzetait felismeri, és ismeri megelőzésük módját;
- ❖ takarékosan gazdálkodik az anyaggal, energiával, idővel;

- ❖ tudatosan megtartja az egészséges és biztonságos munkakörnyezetét;
- ❖ az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;
- ❖ társaival munkamegosztás szerint együttműködik a csoportos munkavégzés során;
- ❖ felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;
- ❖ ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakmák, hivatások jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Megfigyelő- és feladatmegoldó képesség fejlesztése
- ❖ A kreativitás erősítése
- ❖ Együttműködés és véleményformálás támogatása
- ❖ Az önkifejezés és a kulturális tudatosság támogatása
- ❖ Társas tanulási tevékenységek előtérbe helyezése
- ❖ Tapasztalás támogatása munkatevékenységek útján
- ❖ Felelős szerepvállalás és a munkamegosztás erősítése
- ❖ Önálló ismeretszerzés támogatása
- ❖ Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat
- ❖ A takarékoság iránti igény fejlesztése
- ❖ Környezettudatos magatartás támogatása
- ❖ Képlékeny anyagok tulajdonságai
- ❖ Tárgykészítés képlékeny anyagból
- ❖ A papír tulajdonságainak csoportosítása
- ❖ Papírmunkák:
 - hajtogatás, gyűrés, sodrás
 - tépés, nyírás
 - díszítés
 - bábkészítés
- ❖ A fa tulajdonságai, felhasználása
- ❖ Famunkák:
 - darabolás
 - csiszolás
 - hegyezés
- ❖ A fonalak csoportosítása, felhasználása
- ❖ Fonalmunkák:
 - hurkolás
 - fonás
 - csomózás

FOGALMAK

természetes anyag, mesterséges anyag, anyagvizsgálat, anyagi tulajdonság, képlékenység, becslés, mérés, sablon, szálalás anyag, hurkolás, fonás, csomózás, anyagtakarékosság, újrahasznosítás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Képlékeny anyagok tulajdonságainak megismerése, anyagvizsgálat érzékszervekkel
- ❖ Képlékeny anyagok alakítása: gyúrás, lapítás, gömbölyítés, hengerítés, mélyítés, kivájás, nyújtás, mintázás
- ❖ Edénykék, gyöngyök, szélcsengő készítése agyagból
- ❖ Só-liszt gyurma készítése: figurák, mozgó kompozíció készítése
- ❖ Mézeskalács-készítés
- ❖ Hagyományos mesterségek megismerése

- ❖ Papírfajták és tulajdonságaik megismerése, használatuk
- ❖ Papír sodrásával, gömbölyítésével, gyűrött és sodrott papírból, papírgömböcskékből őszi fa, őszi kép készítése
- ❖ Fatörzs és ágak készítése tépéssel, levelek nyírással, kúpos kialakítás nyírással, ragasztással
- ❖ Legyezőhajtással, redőzéssel figurák készítése
- ❖ Origamijeleik ismerete alapján növény- és állatfigurák hajtogatása
- ❖ Ünnepi és farsangi díszek készítése termésekből, papírból. Alaklemez, sablon használatával bábok, társasjáték, puzzle, kreatív játékok készítése
- ❖ Papírszövés
- ❖ Ismerkedés a fával, a fa haszna, a faültetés fontossága, a fa tulajdonságainak megfigyelése
- ❖ A fa darabolása, csiszolása, hegyezése
- ❖ A hurkapálca töréspróbája
- ❖ Marokkó készítése
- ❖ Kép készítése hurkapálcából
- ❖ Spatulából figurák, könyvjelző és ajándékkísérő készítése
- ❖ Kunyhó készítése fonással
- ❖ Vesszőfonással ajtókopogtató, mini kosár készítése
- ❖ Mesterségek, műhelyek megismerése
- ❖ Különböző fonalak, kötelek, cénák vizsgálata. Növényi és állati eredet. Hogyan készül? Mire használják?
- ❖ Csomók és masni kötése, sodrás, bojt készítés, hármass fonás, körmon fonás, nemezelés, pomponkészítés

TÉMAKÖR: *Otthon – család – életmód*

ÓRASZÁM: 14 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri a családellátó tevékenységeket, melyek keretében vállalt feladatait az iskolai önellátás során munkamegosztásban végzi – terítés, rendrakás, öltözködés, növények, állatok gondozása stb.
- ❖ felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;
- ❖ felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;
- ❖ otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzeteit felismeri, és ismeri megelőzésük módját;
- ❖ takarékosan gazdálkodik az anyaggal, energiával, idővel;
- ❖ rendet tart a környezetében;
- ❖ törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;
- ❖ szelektíven gyűjti a hulladékot;
- ❖ ismeri a tudatos vásárlás néhány fontos elemét;
- ❖ ismeri az egészségmegőrzés tevékenységeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Tapasztalatszerzés elősegítése a közvetlen környezet megismerése során
- ❖ A környezetátalakítás következményeinek értelmezése
- ❖ A környezet- és egészségtudatosság megalapozása

- ❖ Ok-okozati összefüggések értelmezése
- ❖ Szokásrend kialakítása
- ❖ A rendszeresség és a rendszeret iránti igény formálása
- ❖ Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat
- ❖ A takarékoság iránti igény fejlesztése
- ❖ Környezettudatos magatartás támogatása
- ❖ Együttműködési képesség kialakítása és erősítése
- ❖ Az önismeret fejlesztése
- ❖ Lakásfajták csoportosítása
- ❖ Lakástervek készítése
- ❖ Lakásépítés építőelemekkel
- ❖ Erőforrások a háztartásban – áram, gáz, víz
- ❖ Lakberendezés
- ❖ Egészséges életmód
- ❖ Egészséges táplálkozás
- ❖ Étkezési szokások, terítés
- ❖ Személyi higiénia, tisztálkodás
- ❖ Öltözködési szabályok
- ❖ Háztartási balesetek
- ❖ Munkamegosztás
- ❖ Napirend, házirend
- ❖ Takarékoskodás
- ❖ Környezetvédelem

FOGALMAK

lakás, otthon, család, életmód, családi ház, lakberendezés, egészséges életmód, táplálkozás, higiénia, testápolás, öltözködés, veszélyforrás, baleset, háztartási baleset, háztartás, házimunka, munkamegosztás, időbeosztás, napirend, szabadidő, takarékoság, környezet, környezetvédelem, hulladék, szelektív hulladékgyűjtés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Beszámolók lakóhelyünkről
- ❖ Saját településünk megismerése: utcák, terek elrendezése, házak, épületek, épülettípusok, lakásfajták
- ❖ A ház helyiségei, funkciójuk, berendezésük
- ❖ Építőelemekkel házak építése
- ❖ Építés alapformára, körvonalrajz, alaprajz készítése
- ❖ Különleges építmények tervezése
- ❖ A szoba berendezése: bútorok készítése
- ❖ Családtagok bemutatása, köszönés, bemutatkozás
- ❖ Családi munkamegosztás, házimunka és napi tevékenységek, háztartási munkák csoportosítása
- ❖ Napirend készítése
- ❖ Étkezési szokások, az egészséges táplálkozás alapjai, egészséges életmód
- ❖ Napi étrend készítése: élelmiszerek, ételek, italok, vitaminok
- ❖ Egyszerű ételkészítés
- ❖ Asztalterítés, asztali illemtan, asztalterítés, szalvétahajtogatás, meghívó, ültetőkártya készítése
- ❖ Tisztálkodási szokások: személyi higiéniahoz, testápoláshoz kapcsolódó plakátok készítése

- ❖ Napszaknak, évszaknak és alkalomnak megfelelő öltözködés: öltöztetőbabák, divatbemutató
- ❖ Ruházat tisztántartása, szekrényrendezés
- ❖ Környezetünk tisztán tartása. Alapvető takarítószeres és eszközök használata. Veszélyforrások: gyufa, gáz, elektromos áram balesetmentes használata
- ❖ Növények a lakásban: növényápolás
- ❖ Ötletgyűjtés a közvetlen környezetünkben keletkező hulladékok újrahasznosítására.

TÉMAKÖR: Jeles napok, ünnepek

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat önállóan tervez, készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat;
- ❖ alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát;
- ❖ felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;
- ❖ ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakmák, hivatások jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Magyarságtudat erősítése
- ❖ Az ünnepléshez kötődő viselkedéskultúra és öltözködéskultúra elemeinek elsajátítása és betartása
- ❖ Az ajándékozás kultúrájának elsajátítása
- ❖ Tervek a családban
- ❖ Esztétikai érzék fejlesztése
- ❖ Közösén átélt élmények és érzések támogatása
- ❖ Mikulás
- ❖ Karácsony
- ❖ Farsang
- ❖ Március 15.
- ❖ Húsvét
- ❖ Anyák napja

FOGALMAK

jeles nap, jelkép, ünnep, népszokás, viselkedéskultúra, öltözködéskultúra, munkaszervezés, dekoráció, esztétika

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Ünnepi díszek, szimbólumok készítése különböző anyagokból: mikulás, karácsonyfa, kokárda, zászló
- ❖ Csomagolástechnikák: különböző alakú ajándéktárgyak csomagolása
- ❖ Hímes tojás készítése
- ❖ Ajándéktárgyak, meghívók, üdvözlőkártyák készítése

TÉMAKÖR: Közlekedés

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri és használni, alkalmazni tudja a legfontosabb közlekedési lehetőségeket, szabályokat, viselkedési elvárásokat;
- ❖ az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;
- ❖ rendelkezik az életkorának megfelelő szintű problémafelismerési, problémamegoldási képességgel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Saját felelősség felismerése a közlekedésben
- ❖ Szabálykövető magatartás kialakítása
- ❖ Balesetmentes közlekedés támogatása
- ❖ Együttműködő és együttérző képesség fejlesztése
- ❖ Etikus magatartás értelmezése és kialakítása
- ❖ A gyalogos és kerékpáros közlekedés legfontosabb szabályainak megismerése
- ❖ A kulturált és biztonságos járműhasználat megismerése
- ❖ A közlekedési szabályok és a járműhasználat gyakorlása szimulációs és valós közlekedési helyzetekben

FOGALMAK

gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályai, tömegközlekedési eszközök, kulturált közlekedés, biztonságos járműhasználat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Séta az iskola környékén, figyelemfelhívás a veszélyhelyzetekre: gyalogos és kerékpáros közlekedés, úttesten való átkelés szabályai, közlekedési lámpa jelzéseinek ismerete, közlekedési szituációs játék
- ❖ Jelzések, táblák megfigyelése
- ❖ Helyes és helytelen viselkedés megfigyelése és elemzése
- ❖ Gyalogosokra vonatkozó közlekedési jelzések és táblák megismerése
- ❖ Tömegközlekedési eszközök megismerése
- ❖ Udvariassági szabályok megismerése és alkalmazása

Minimum követelmények 1. évfolyam

Anyagok a környezetünkben

- ❖ Termésfigurák, termésbábok készítése, megfelelő formájú és méretű termések válogatása, tervezés
- ❖ Őszi színek megfigyelése, formák összehasonlítása
- ❖ Levélpréselés módszerének megismerése: levélkép készítése
- ❖ Magkép készítése
- ❖ Kavicsfestés
- ❖ Anyagokat csoportosít: fa, papír, fém, textil, fonal, műanyag

Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés

- ❖ Adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat irányítással és segítségnyújtással készít
- ❖ Képes a számára elkészített rövid és egyszerű képes vagy írásos folyamatábrát követni;
- ❖ Alkotótevékenysége során irányítás mellett előkészítő, alakító, szerelő és felületkezelő műveleteket végez el;
- ❖ Rendet tart a környezetében;
- ❖ Szelektíven gyűjti a hulladékot;
- ❖ Balesetveszélyes helyzetet felismer és segítséget kér
- ❖ Az elvárt feladatokban minimális segítségnyújtással képes dolgozni – elvégzi a műveletet;
- ❖ Ismer néhány környezetében fellelhető, megfigyelhető szakma jellemzőit.
- ❖ Képlékeny anyagok alakítása: gyúrás, lapítás, gömbölyítés, hengerítés, mélyítés
- ❖ Gyöngyök agyagból
- ❖ Só-liszt gyurma készítése: figurák
- ❖ Papír sodrásával, gömbölyítésével, gyűrött és sodrott papírból, papírgömböcskékből őszi fa, őszi kép készítése
- ❖ Fatörzs és ágak készítése tépéssel, levelek nyírással, kúpos kialakítás ragasztással
- ❖ Ünnepi és farsangi díszek készítése
- ❖ Ismerkedés a fával mint anyaggal

Otthon – család – életmód

- ❖ Tudja a lakcímét, település nevét
- ❖ Ismeri a ház helyiségei, funkciójuk, berendezésük
- ❖ Építőkockákból épít egyszerű házat
- ❖ Építés alapformára, körvonalrajz, alaprajz készítése
- ❖ Bútorok ismerete
- ❖ Családtagok bemutatása, köszönés, bemutatkozás
- ❖ Megnevezi a házimunkákat és háztartási munkákat
- ❖ Ismeri az alapélelmiszerek, ételek, italok, vitaminok nevét
- ❖ Egyszerű ételkészítés – szendvics, tea
- ❖ Asztalterítés
- ❖ Alapvető tisztálkodási szokásokat ismeri
- ❖ Napszaknak, évszaknak és alkalomnak megfelelő öltözködés
- ❖ Ruházat tisztántartása
- ❖ Környezetünk tisztántartása. Alapvető takarítószeres és eszközök ismerete.
- ❖ Növények a lakásban: növényápolás

Jeles napok, ünnepek

- ❖ Megnevezi a közösségi ünnepeket
- ❖ Ünnepi díszek, szimbólumok készítése különböző anyagokból: mikulás, karácsonyfa, kokárda, zászló
- ❖ Húsvéti tojás készítése
- ❖ Ajándéktárgyak, meghívók, üdvözlőkártyák készítése

Közlekedés

- ❖ Egyszerű közlekedési szabályok ismerete
- ❖ Jelzések, táblák megfigyelése
- ❖ Gyalogosokra vonatkozó közlekedési jelzések és táblák megismerése
- ❖ Néhány tömegközlekedési eszközök megismerése

Minimum követelmények 2.osztály

Anyagok a környezetünkben

- ❖ Termésfigurák, termésbábok készítése
- ❖ Őszi színek megfigyelése, formák összehasonlítása, asszociáció
- ❖ Levélprésselés módszerének megismerése: levélkép készítése
- ❖ Magkép készítése
- ❖ Kavicsfestés
- ❖ Tevékenység során együttműködési készségek fejlesztése
- ❖ Környezettudatos döntéshozatal a megismert anyagok használata során
- ❖ Természetes és mesterséges anyagok csoportosítása: fa, papír, fém, textil, fonal, műanyag

Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés

- ❖ Adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat segítségnyújtással önállóan, készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat
- ❖ Képes a számára elkészített képes, rajzos vagy írásos folyamatábrát követni
- ❖ Alkotótevékenysége során előkészítő, alakító, szerelő és felületkezelő műveleteket végez el
- ❖ Saját és társai tevékenységét megadott szempontok szerint értékeli
- ❖ Rendet tart a környezetében
- ❖ Törekszik a takarékos anyagfelhasználásra
- ❖ Szelektíven gyűjti a hulladékot
- ❖ Balesetveszélyes helyzetet felismer és segítséget kér
- ❖ Az elvárt feladatokban önállóan is képes dolgozni
- ❖ Ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakma jellemzőit
- ❖ Képlékeny anyagok alakítása: gyúrás, lapítás, gömbölyítés, hengerítés, mélyítés, kivájás, mintázás
- ❖ Gyöngyök agyagból, edénykészítés
- ❖ Só-liszt gyurma készítése: figurák, kompozíciók
- ❖ Mézeskalács készítés
- ❖ Papír sodrásával, gömbölyítésével, gyűrött és sodrott papírból, papírgömböcskékből őszi fa, őszi kép készítése
- ❖ Fatörzs és ágak készítése tépéssel, levelek nyírással, kúpos kialakítás nyírással, ragasztással
- ❖ Képek ragasztása
- ❖ Ünnepi és farsangi díszek készítése
- ❖ Papír szövése

Otthon – család – életmód

- ❖ Saját településünk megismerése
- ❖ A ház helyiségei, funkciójuk, berendezésük
- ❖ Építőelemekkel házak építése
- ❖ Építés alapformára, körvonalrajz készítése
- ❖ Családi munkamegosztás, házimunka és napi tevékenységek, háztartási munkák csoportosítása
- ❖ Étkezési szokások, az egészséges táplálkozás alapjai, egészséges életmód
- ❖ Egyszerű ételkészítés
- ❖ Asztalterítés, asztali illemtan, szalvétahajtogatás
- ❖ Személyi higiénia
- ❖ Napszaknak, évszaknak és alkalomnak megfelelő öltözködés

- ❖ Ruházat tisztántartása, szekrényrendezés
- ❖ Környezetünk tisztán tartása. Alapvető takarítószeres és eszközök használata.
- ❖ Növények a lakásban: növényápolás
- ❖ Ötletgyűjtés a közvetlen környezetünkben keletkező hulladékok újrahasznosítására.

Jeles napok, ünnepek

- ❖ Megnevezi a közösségi ünnepeket
- ❖ Ünnepi díszek, szimbólumok készítése különböző anyagokból: mikulás, karácsonyfa, kokárda, zászló
- ❖ Adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat
- ❖ Húsvéti tojás készítése
- ❖ Ajándéktárgyak, meghívók, üdvözlőkártyák készítése

Közlekedés

- ❖ Ismeri és használni, alkalmazni tudja a legfontosabb közlekedési lehetőségeket, szabályokat, viselkedési elvárásokat
- ❖ Jelzések, táblák ismerete
- ❖ Helyes és helytelen viselkedés megfigyelése és elemzése
- ❖ Gyalogosokra vonatkozó közlekedési jelzések és táblák megismerése
- ❖ Tömegközlekedési eszközök megismerése
- ❖ Udvariassági szabályok megismerése és alkalmazása.

3–4. évfolyam

heti 1+1 óra

Az ember környezetéről, környezetátalakító tevékenységéről és felelősségének megismeréséről az első két évfolyamon tanári segítséggel szerzett információk birtokában a harmadik és negyedik évfolyamos tanulók már önálló ismeretszerzésre képesek. A munka jellegű tevékenységek sora az életkori sajátosságoknak megfelelően évről évre bővül, az eszközök és szerszámok használata egyre nagyobb biztonsággal történik.

Munkájuk során fokozódik a tanulók önállósága, így már saját terv alapján dolgozva készítik el a munkadarabokat. Egyéni és csoportos munkában is jól szervezeten dolgoznak. Erősödik belső motivációjuk, megélik az alkotás örömét, büszkék munkáikra. Felfedezik és elismerik saját és mások kiemelkedő munkáit, ugyanakkor a hibák azonosítása után képesek a javító szándékú korrigálásra.

A nevelés-oktatás középpontjában az alkotótevékenység, a tapasztalati úton történő tanulás és a munka áll. Mindezt játékos tapasztalatszerzés, felfedezés, alkotás jellemzi. A tanulók rendszerszemléletének kialakulását elősegíti az évszakok körforgásának, a napirendnek, a néphagyományoknak, az ünnepeknek és a jeles napoknak a megismerése.

Az életkori sajátosságok mentén kiemelt szempont a kézügyesség fejlesztése. A tanórákon végzett tudatos, tervszerűen átalakító, megmunkáló tevékenységek magukba foglalják a különféle anyagok, azok megmunkálhatóságának megismerését, megtapasztalását, a tervező és technológiai folyamatok alkalmazását, a munka során keletkező hulladékok környezettudatos elhelyezését.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Anyagok a környezetünkben	16
Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés	60
Otthon – család – életmód	32

Jeles napok, ünnepek	16
Közlekedés	16
Szabadon tervezhető órák	8
Összes óraszám:	144

TÉMAKÖR: Anyagok a környezetünkben**ÓRASZÁM: 8 óra****TANULÁSI EREDMÉNYEK***A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:*

- ❖ az anyagok tulajdonságairól érzékszervi úton, önállóan szerez ismereteket – szín, alak, átlátszóság, szag, keménység, rugalmasság, felületi minőség;
- ❖ alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Véleményalkotás erősítése;
- ❖ A társakkal való közös tevékenység támogatása;
- ❖ Együttműködési készségek fejlesztése közös tevékenység során;
- ❖ Környezettudatos döntéshozatal elősegítése az anyaghasználat során;
- ❖ Építő jellegű párbeszéd alkalmazása;
- ❖ Kézügyesség fejlesztése;
- ❖ Anyagvizsgálat;
- ❖ Az anyagok tulajdonságai;
- ❖ Az anyagok felhasználási lehetőségei.

FOGALMAK

anyag, alapanyag, termék, fizikai tulajdonság, technológiai tulajdonság, anyagvizsgálat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Természetes és mesterséges környezet megfigyelése;
- ❖ Különböző termékek, természeti anyagok tapasztalati úton történő megismerése, felhasználása;
- ❖ Természetes és mesterséges anyagokból készült tárgyak gyűjtése, csoportosítása, környezettudatos felhasználásuk;
- ❖ Természetes és mesterséges anyagok közötti kapcsolat vizsgálata: nyersanyag-alapanyag-termék;
- ❖ A környezetátalakító tevékenységek csoportosítása. Az ember környezetalkító tevékenysége és ennek következményei;
- ❖ A gyűjtött természetes anyagokból kép készítése;
- ❖ Különböző éghajlatú lakások készítése természetes és mesterséges anyagokból.

TÉMAKÖR: Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés**ÓRASZÁM: 30 óra****TANULÁSI EREDMÉNYEK***A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:*

- ❖ adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat önállóan tervez, készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat;
- ❖ egyszerű szöveges, rajzos és képi utasításokat hajt végre a tevékenysége során;
- ❖ alkotótevékenysége során előkészítő, alakító, szerelő és felületkezelő műveleteket végez el;
- ❖ saját és társai tevékenységét a kitűzött célok mentén, megadott szempontok szerint reálisan értékeli;
- ❖ értékelés után megfogalmazza tapasztalatait, következtetéseket von le a későbbi eredményesebb munkavégzés érdekében;
- ❖ felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;
- ❖ rendet tart a környezetében;
- ❖ törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;
- ❖ szelektíven gyűjti a hulladékot;
- ❖ rendelkezik az életkorának megfelelő szintű problémafelismerési, problémamegoldási képességgel;
- ❖ otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzetait felismeri, és ismeri megelőzésük módját;
- ❖ takarékosan gazdálkodik az anyaggal, energiával, idővel;
- ❖ tudatosan megtartja az egészséges és biztonságos munkakörnyezetét;
- ❖ az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;
- ❖ társaival munkamegosztás szerint együttműködik a csoportos munkavégzés során;
- ❖ felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;
- ❖ ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakmák, hivatások jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Önálló tervezés és kivitelezés támogatása
- ❖ A kreativitás erősítése
- ❖ Munkafolyamatok algoritmizálása
- ❖ Pontos munkavégzés iránti igény fejlesztése
- ❖ Társas tanulási tevékenységek előtérbe helyezése
- ❖ Felelős szerepvállalás és a munkamegosztás erősítése
- ❖ A segítségnyújtás és kérés szabályainak értelmezése
- ❖ Reális értékelési készség fejlesztése
- ❖ Fejlesztő hatású véleményformálás
- ❖ Szükséges korrekciók elvégzésének elősegítése
- ❖ Balesetmentes eszközhasználat fejlesztése
- ❖ A takarékoság iránti igény fejlesztése
- ❖ Környezettudatos magatartás támogatása
- ❖ Anyagvizsgálatok felhasználhatósági szempontok alapján
- ❖ Tárgykészítés képlékeny anyagból
- ❖ A papír tulajdonságai, felhasználhatósága
- ❖ Papírmunkák:
 - egyenesen, vonal mentén tép, hajtogat
 - ollóval egyenesen és körív mentén nyír
 - vastagabb anyagokat hajlítás előtt vonalzó mentén bekarcol
- ❖ A fa tulajdonságai, felhasználása
- ❖ Famunkák:
 - darabolás
 - csiszolás

- **hegyezés**
- ❖ A textilek csoportosítása, felhasználása
- ❖ Fonalmunkák:
 - **szövés szövőkereten vagy madzagszövőn**
 - **cérnát tűbe fűz önállóan vagy tűbefűző segítségével**
 - **gombvarrás**
 - **előöltés**
 - **díszítőöltés**

FOGALMAK

anyagvizsgálat, termelés, makett, modell, alaprajz, méret, mérés, előöltés, díszítőöltés, veszélyforrás, baleset, segítségnyújtás, újrahasznosítás, szelektív hulladékgyűjtés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Anyagvizsgálatok végzése a felhasználhatóság szempontjából
- ❖ Mit miből készítünk, és miért?
- ❖ Figurák, apróbb használati tárgyak készítése képlékeny anyagokból
- ❖ A papír tulajdonságainak vizsgálata, funkciónak megfelelő alkalmazása
- ❖ Állatkert és virágos kert készítése hajtogatással
- ❖ Térbeli dekorációk papírból, papírcsíkból
- ❖ Ötletes képeslapok, meghívók tervezése, készítése
- ❖ Ajándék- és tároló dobozok készítése karcolással, hajlítással
- ❖ Vár, papírház vagy manóház készítése kartonpapírból
- ❖ Modellek készítése alaklemez segítségével íves és egyenes nyírással
- ❖ A fa tulajdonságainak megismerése felhasználhatóság szempontjából
- ❖ Képkkeret, kulestartó, kisautó, poháralátét készítése darabolással, csiszolással, hegyezéssel
- ❖ A textilek csoportosítása felhasználásuk szerint
- ❖ Textilgyűjtemény készítése
- ❖ Öltésfajták megismerése: előöltés, díszítő öltések
- ❖ Használati tárgyak készítése megfelelő textiltől kézi varrással: zsebkendő-, toll- vagy mobiltelefon-tartó
- ❖ Bábok, kabalafigurák, tőpárna készítése gombvarrással
- ❖ A szövés technikájának megismerése szövőkeret vagy madzagszövő segítségével

TÉMAKÖR: Otthon – család – életmód

ÓRASZÁM: 16 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri a családellátó tevékenységeket, melyek keretében vállalt feladatait az iskolai önellátás során munkamegosztásban végzi – terítés, rendrakás, öltözködés, növények, állatok gondozása stb.;
- ❖ felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;
- ❖ felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;
- ❖ otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzetait felismeri, és ismeri megelőzésük módját;
- ❖ takarékosan gazdálkodik az anyaggal, energiával, idővel;

- ❖ rendet tart a környezetében;
- ❖ törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;
- ❖ szelektíven gyűjti a hulladékot;
- ❖ ismeri a tudatos vásárlás néhány fontos elemét;
- ❖ ismeri az egészségmegőrzés tevékenységeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A környezetátalakítás fontos szabályainak alkalmazása
- ❖ Az önállóság fokozása
- ❖ A közösségen belüli segítőkészség fejlesztése
- ❖ A tevékenységek végzése közben egymás segítő támogatása
- ❖ A megszerzett munkatapasztalatok alkalmazása
- ❖ Az alkotás örömeinek átélése egyéni és csapatomunkában
- ❖ A munkamegosztás előnyeinek kihasználása
- ❖ Reális értékelés kialakítása
- ❖ A tolerancia és az empátia fejlesztése
- ❖ Közös alkotott szabályok betartása
- ❖ Jó szándékú véleményformálás támogatása
- ❖ Különböző kultúrák és a másság elfogadása
- ❖ Szokásrend kialakítása
- ❖ Házak, lakások, otthonok
- ❖ Modellkészítés
- ❖ Otthon a lakásban
- ❖ Otthonunk tárgyai
- ❖ Növényápolás
- ❖ Egészséges tápanyagok
- ❖ Változatos étkezés
- ❖ Terítés, tálalás
- ❖ Ételkészítés
- ❖ Egészséges életmód, napirend
- ❖ Öltözködés
- ❖ Takarékoskodás
- ❖ Munkamegosztás a családban
- ❖ Háztartási balesetek
- ❖ Környezetvédelem

FOGALMAK

ház, lakás, otthon, modell, tápanyagok, életmód, veszélyforrás, lakberendezés, baleset, munkamegosztás, időbeosztás, környezetvédelem, szemét, hulladék

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Különböző típusú házak megfigyelése környezetünkben
- ❖ Lakópark készítése kisebb dobozokból
- ❖ Lakásmodell készítése építőjáték vagy szerelőkészlet segítségével
- ❖ Apróbb dobozok segítségével babaház berendezése
- ❖ A lakás tisztántartásához napi- és hetirend készítése, ezeknek a munkáknak az elosztása a családban
- ❖ A lakásban leggyakrabban található növények ápolásának megismerése
- ❖ Az egészséges tápanyagok megismerése, melynek alapján változatos étrend összeállítása

- ❖ Egyszerű ételek, italok készítése
- ❖ Ünnepi asztal terítése
- ❖ Szülinapi zsúr kellékeinek elkészítése
- ❖ A tisztálkodáshoz szükséges megfelelő kozmetikumok kiválasztása
- ❖ Alkalomhoz illő öltözet és az életkornak megfelelő divat követése
- ❖ A háztartás gépeinek megismerése, ezek biztonságos használata

TÉMAKÖR: Jeles napok, ünnepek

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat önállóan tervez, készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat;
- ❖ alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát;
- ❖ felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;
- ❖ ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakmák, hivatások jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az ünnepi szokások megőrzése
- ❖ Kulturált ünneplés
- ❖ Közös értékek, szokások, hagyományok őrzése
- ❖ Nemzeti értékeink és hőseink iránti tisztelet erősítése
- ❖ Mikulás
- ❖ Karácsony
- ❖ Farsang
- ❖ Március 15.
- ❖ Húsvét
- ❖ Anyák napja

FOGALMAK

népszokás, hagyomány, nemzeti érték, viselkedéskultúra, öltözködéskultúra

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Esztétikus dekorációk tervezése és készítése népi, vallási, nemzeti és családi ünnepekre különböző anyagokból
- ❖ Ünnepekhez kapcsolódó egyszerű hagyományos ételek készítése
- ❖ A magyar népviselet és népszokások megismerése: memóriakártyák készítése

TÉMAKÖR: Közlekedés

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri és használni, alkalmazni tudja a legfontosabb közlekedési lehetőségeket, szabályokat, viselkedési elvárásokat;
- ❖ az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;

- ❖ rendelkezik az életkorának megfelelő szintű problémafelismerési és problémamegoldási képességgel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A tömegközlekedés során alkalmazott magatartás és szokások megszilárdítása
- ❖ A gyalogos és kerékpáros közlekedési szabályok megerősítése
- ❖ Közlekedési eszközök megismerése, környezettudatos használatuk
- ❖ A közlekedéssel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása
- ❖ A közlekedési balesetek lehetséges okainak felismerése és megelőzése
- ❖ Figyelem és elővigyázatosság fejlesztése
- ❖ A gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályai, lakott területen és lakott területen kívül
- ❖ Az úttest részei; útburkolati jelek
- ❖ Kerékpárosok és gyalogosok viszonya a közösen használt területeken
- ❖ Közlekedési környezetben alkalmazható viselkedési normák

FOGALMAK

úttest, kerékpárút, gyalogosforgalom, tömegközlekedés, helyi és helyközi közlekedés, biztonsági és udvariassági szabályok, térképismeret, útvonalterv

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A közlekedési eszközök csoportosítása környezetvédelmi szempontból
- ❖ Társasjáték készítése a gyalogos és a kerékpáros közlekedési szabályokhoz kapcsolódóan
- ❖ Lakópark készítése úthálózattal, jelzőtáblákkal

Minimum követelmények

3. osztály

Anyagok a környezetünkben

- ❖ Természetes és mesterséges környezet megfigyelése
- ❖ Különböző termékek, természeti anyagok felhasználása
- ❖ Természetes és mesterséges anyagokból készült tárgyak gyűjtése, csoportosítása
- ❖ Természetes és mesterséges anyagok közötti kapcsolat vizsgálata: alapanyag-termék
- ❖ A gyűjtött természetes anyagokból kép készítése

Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés

- ❖ Adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat tervez, készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat
- ❖ Rendet tart a környezetében
- ❖ Törekszik a takarékos anyagfelhasználásra
- ❖ Szelektíven gyűjti a hulladékot.
- ❖ Tárgykészítés képlékeny anyagból
- ❖ A papír tulajdonságai, felhasználhatósága
- ❖ Papírmunkák: egyenesen, vonal mentén tép, hajtogat
- ❖ Ollóval egyenesen nyír

Otthon – család – életmód

- ❖ Ismeri az otthona és az iskolai környezetének részeit, alkotóelemeit

- ❖ Rendet tart a környezetében, háztartási munkálatok ismerete, elvégzése segítséggel (folyamatára), önállóan
- ❖ Egyszerű ételek, italok készítése
- ❖ Ünnepi asztal terítése
- ❖ Szülinapi zsúr kellékeinek elkészítése
- ❖ A tisztálkodáshoz szükséges megfelelő kozmetikumok kiválasztása
- ❖ Alkalomhoz illő öltözet követése
- ❖ A háztartás gépek megismerése

Jeles napok, ünnepek

- ❖ Az ünnepi szokások megőrzése
- ❖ Kulturált ünneplés
- ❖ Közös értékek, szokások, hagyományok őrzése
- ❖ Nemzeti értékeink és hőseink iránti tisztelet erősítése

Közlekedés

- ❖ A megfelelő magatartás ismerete a tömegközlekedési eszközökön
- ❖ A gyalogos és kerékpáros közlekedési szabályok ismerete
- ❖ A közlekedési balesetek lehetséges okainak felismerése és megelőzése
- ❖ A gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályai, lakott területen
- ❖ Az úttest részei
- ❖ Közlekedési környezetben alkalmazható viselkedési normák ismerete

4. osztály

Anyagok a környezetünkben

- ❖ Természetes és mesterséges környezet megfigyelése
- ❖ Különböző termékek, természeti anyagok tapasztalati úton történő megismerése, felhasználása
- ❖ Természetes és mesterséges anyagokból készült tárgyak gyűjtése, csoportosítása
- ❖ Természetes és mesterséges anyagok közötti kapcsolat vizsgálata: alapanyag-termék
- ❖ A gyűjtött természetes és mesterséges anyagokból kép készítése

Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés

- ❖ Adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat önállóan készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat
- ❖ Egyszerű szöveges, rajzos és képi utasításokat hajt végre a tevékenysége során
- ❖ Saját és társai tevékenységét a kitűzött célok mentén, megadott szempontok szerint értékeli
- ❖ Rendet tart a környezetében
- ❖ Törekszik a takarékos anyagfelhasználásra
- ❖ Szelektíven gyűjti a hulladékot
- ❖ Otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzetait felismeri, és ismeri megelőzésük módját
- ❖ Ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakmák, hivatások jellemzőit.
- ❖ Tárgykészítés képlékeny anyagból
- ❖ A papír tulajdonságai, felhasználhatósága
- ❖ Papírmunkák: egyenesen, vonal mentén tép, hajtogat
- ❖ Ollóval egyenesen és körív mentén nyír

- ❖ Szövés
- ❖ Próbál cérnát tűbe fűzni önállóan vagy tűbefűző segítségével
- ❖ Gombvarrás

Otthon – család – életmód

- ❖ Ismeri az otthona és az iskolai környezetének részeit, alkotóelemeit
- ❖ Lakásmodell készítése dobozból
- ❖ Rendet tart a környezetében, háztartási munkálatok ismerete, elvégzése segítséggel (folyamatábra), önállóan
- ❖ Egyszerű ételek, italok készítése
- ❖ Ünnepi asztal terítése
- ❖ Szülinapi zsúr kellékeinek elkészítése
- ❖ A tisztálkodáshoz szükséges megfelelő kozmetikumok kiválasztása
- ❖ Alkalomhoz illő öltözet kiválasztása
- ❖ A háztartási gépek megismerése, ezek biztonságos használata, háztartási balesetek

Jeles napok, ünnepek

- ❖ Az ünnepi szokások megőrzése
- ❖ Kulturált ünneplés
- ❖ Közös értékek, szokások, hagyományok őrzése
- ❖ Nemzeti értékeink és hőseink iránti tisztelet erősítése
- ❖ Esztétikus dekorációk készítése népi, vallási, nemzeti és családi ünnepekre különböző anyagokból
- ❖ A magyar népviselet és népszokások megismerése

Közlekedés

- ❖ A megfelelő magatartás ismerete a tömegközlekedési eszközökön
- ❖ A gyalogos és kerékpáros közlekedési szabályok ismerete
- ❖ A közlekedési balesetek lehetséges okainak felismerése és megelőzése
- ❖ A gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályai, lakott területen
- ❖ Az úttest részei; egyszerű útburkolati jelek
- ❖ Közlekedési környezetben alkalmazható viselkedési normák ismerete

Digitális kultúra

3-4. évfolyam

Az információs társadalom, a digitális kor olyan lehetőségekkel és kihívásokkal jár együtt, melyek alapjaiban változtatják meg a tanulási környezetet, a tudásépítés színtereit, lehetőségeit és módszereit, valamint a tanító szerepét is más megvilágításba helyezik. A tanulás-tanítás egyik célja, hogy a korábban megszerzett alapkészségek mellett a digitális kompetenciák is beépüljenek a tanulók tudásrendszerébe. Az adott életkori szakaszban fontos feladat az is, hogy azok a tanulók is részesüljenek a fejlesztésből, akik otthoni körülményeik miatt még nem kerültek kapcsolatba a digitális környezettel, eszközökkel, lehetőségekkel.

A digitális kultúra tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A digitális kultúra tanulása során a tanuló képessé válik a digitális környezetben, felhőalapú információmegosztó rendszerekben megszerezhető tudáselemek keresésére.

A kommunikációs kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy fejleszti az eszközhasználatot, így különösen a kommunikációs eszközök használatát.

A digitális kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy elsősorban a digitális kompetenciákat fejleszti. Ezeket a tanuló képes lesz egyéb tudásterületeken, a mindennapi életben is alkalmazni. A tantárgy segíti a kreatív alkotótevékenységhez szükséges képességek kialakítását és fejlesztését is.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A digitális kultúra keretében végzett tevékenység fejleszti a tanulónak a problémák megoldása során szükséges analizáló és szintetizáló gondolkodását.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység elősegíti az online térben való szerepelvárásoknak megfelelő kommunikációs stílus kialakítását.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység kialakítja azokat a biztos és koherens kompetenciákat, melyek birtokában lehetőség nyílik az önkifejezési tevékenységek szélesebb körben történő bemutatására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység fejleszti a tanuló azon képességét, hogy alkalmazkodni tudjon a változó környezethez, képes legyen tudását folyamatosan felülvizsgálni és frissíteni, alkalmazni a problémák megoldására.

3–4. évfolyam

heti 1 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
A digitális világ körülöttünk	6
A digitális eszközök használata	14
Alkotás digitális eszközökkel	18
Információszerzés az e-Világban	8
Védekezés a digitális világ veszélyei ellen	6
A robotika és a kódolás alapjai	16
Szabadon tervezhető óra	4
Összes óraszám:	72

TÉMAKÖR: A digitális világ körülöttünk

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;
- ❖ társaival együttműködve online és offline környezetben egyaránt megold különböző feladatokat, ötleteit, véleményét megfogalmazza, részt vesz a közös álláspont kialakításában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ közvetlen otthoni vagy iskolai környezetéből megnevez néhány informatikai eszközt, felsorolja fontosabb jellemzőit;
- ❖ önállóan vagy tanítói segítséggel választ más tantárgyak tanulásának támogatásához applikációkat, digitális tananyagot, oktatójátékot, képességfejlesztő digitális alkalmazást;
- ❖ kezdetben tanítói segítséggel, majd önállóan használ néhány, életkorának megfelelő alkalmazást, elsősorban információgyűjtés, gyakorlás, egyéni érdeklődésének kielégítése céljából.
- ❖ ismer néhány, kisiskolások részére készített portált, információforrást, digitálistananyag-lelőhelyet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A digitális környezet elemeinek megnevezése
- ❖ Az online és az offline környezet összehasonlítása
- ❖ A digitális világ alapvető összefüggéseinek megértése
- ❖ Digitális tananyagok, gyermekeknek készített alkalmazások használata

FOGALMAK

internet, digitális, számítógép, mobileszközök, információ, program, okoseszközök, adatok, tárolás, keresés, applikáció, oktatóprogram

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Digitális tananyagok alkalmazása különböző tudáselemek feldolgozásához, gyakorlásához
- ❖ Programok futtatása, ezekben személyre szabott beállítások elvégzése
- ❖ A tanuló környezetében található digitális eszközök megnevezése, funkcióik körülírása
- ❖ Szituációs játékok során néhány információs társadalomra jellemző élethelyzet eljátszása
- ❖ Más tantárgyak tanulásakor digitális eszközök alkalmazása a differenciált tanulásszervezés során
- ❖ Kisiskolások számára készült portálok látogatása, az ott található alkalmazások használata

TÉMAKÖR: A digitális eszközök használata

ÓRASZÁM: 14 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;
- ❖ kiválasztja az általa ismert informatikai eszközök és alkalmazások közül azokat, amelyek az adott probléma megoldásához szükségesek.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megfogalmazza, néhány példával alátámasztja, hogyan könnyíti meg a felhasználó munkáját az adott eszköz alkalmazása;
- ❖ a feladathoz, problémához digitális eszközt, illetve alkalmazást, applikációt, felhasználói felületet választ; felsorol néhány érvet választásával kapcsolatosan;
- ❖ egyszerű feladatokat old meg informatikai eszközökkel. Esetenként tanítói segítséggel összetett funkciókat is alkalmaz;
- ❖ közvetlen tapasztalatokat szerez a digitális eszközök használatával kapcsolatban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Digitális eszközök és főbb funkcióinak megnevezése
- ❖ A digitális eszközök használatával összefüggő balesetvédelmi szabályok ismerete
- ❖ Digitális eszközök használata
- ❖ Digitális eszközök védelme
- ❖ Problémamegoldás digitális eszközzel
- ❖ A digitális eszköz használatának korlátai
- ❖ Applikációk alkalmazása, programok futtatása telefonon, tableten, notebookon vagy asztali számítógépen
- ❖ Digitális eszközök egyszerűbb beállítási lehetőségei

FOGALMAK

digitális eszköz, számítógép, tablet, okostelefon, nyomtató, monitor, digitális fényképezőgép, digitális kamera, adattárolás, egér, billentyűzet, háttértár, projektor, laptop, mentés, ki- és bekapcsolás, újraindítás, beállítások, függőség, menü

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Digitális eszközök üzembe helyezése, rendeltetésüknek megfelelő használata
- ❖ Digitális eszközök használata egyszerű tantárgyi feladatok megoldásához
- ❖ Az egyéni érdeklődésnek megfelelő ismeretek gyűjtése digitális eszköz segítségével
- ❖ Érvelés a tudatos digitális eszköz-használat mellett, az értelmetlen túlzott használat ellen
- ❖ Beállítások elvégzése digitális eszközökön
- ❖ Néhány digitális eszköz kezelőszerveinek megnevezése, bemutatása és biztonságos használata
- ❖ Adott probléma megoldásához digitális eszköz kiválasztása, érvelés a választás mellett

TÉMAKÖR: Alkotás digitális eszközökkel

ÓRASZÁM: 18 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;
- ❖ megvizsgálja és értékeli az általa vagy társai által alkalmazott, létrehozott, megvalósított eljárásokat;

- ❖ társaival együttműködve online és offline környezetben egyaránt megold különböző feladatokat, ötleteit, véleményét megfogalmazza, részt vesz a közös álláspont kialakításában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ adott szempontok alapján megfigyel néhány, grafikai alkalmazással készített produktumot, személyes véleményét megfogalmazza;
- ❖ grafikai alkalmazással egyszerű, közvetlenül hasznosuló rajzot, grafikát, dokumentumot hoz létre;
- ❖ adott szempontok alapján megfigyel néhány, grafikai alkalmazással készített produktumot, személyes véleményét megfogalmazza;
- ❖ egy rajzos dokumentumot adott szempontok alapján értékel, módosít;
- ❖ egyszerű prezentációt, ábrát, egyéb segédletet készít.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Képes dokumentum létrehozására alkalmas szoftver alkalmazása
- ❖ Képes dokumentum módosítási lehetőségeinek ismerete és alkalmazása
- ❖ Az elkészített produktum mentésének és megnyitásának ismerete
- ❖ Alkalmazói készségek alapozása és fejlesztése
- ❖ Azonos funkciójú alkalmazások összehasonlítása
- ❖ Egy adott szoftver funkcióinak és lehetőségeinek értelmezése
- ❖ Rajzolóprogram alapfunkciói, rajzeszközök alkalmazása

FOGALMAK

rajzolóprogram, mentés, mentés másként, menü, rajzeszköz, alkalmazás, szerkesztés, visszavonás, módosítás, képájl, digitális fotó

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Az iskolai feladatoknak és az egyéni érdeklődésnek megfelelő rajz készítése digitális eszközzel
- ❖ Az adott célnak megfelelő digitális produktumok létrehozása önállóan, illetve projekt keretében
- ❖ Választás az adott program által biztosított lehetőségek közül
- ❖ Az adott alkalmazás beállításainak használata
- ❖ Az elkészült alkotások mentése
- ❖ Korábban elkészített digitális alkotások megnyitása, módosítása
- ❖ A saját és az osztálytársak digitális alkotásainak értékelése több szempont alapján
- ❖ Az alkalmazott grafikai megoldások értelmezése
- ❖ Mérlegelés, indoklás az adott probléma megoldása során megvalósított digitális eszköz-használattal kapcsolatban

TÉMAKÖR: Információszerzés az e-Világban

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;

- ❖ a rendelkezésére álló eszközökkel, forrásokból meggyőződik a talált vagy kapott információk helyességéről.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ információt keres az interneten más tantárgyak tanulása során, és felhasználja azt.
- ❖ állításokat fogalmaz meg grafikonokról, infografikákról, táblázatokról; a kapott információkat felhasználja napi tevékenysége során;
- ❖ információkat keres, a talált adatokat felhasználja digitális produktumok létrehozására;
- ❖ kiválasztja a számára releváns információt, felismeri a hamis információt;
- ❖ képes feladat, probléma megoldásához megfelelő applikáció, digitális tananyag, oktatójáték, képességfejlesztő digitális alkalmazás kiválasztására.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Alkalmazói készségek fejlesztése
- ❖ Böngészőprogram alapfunkcióinak ismerete
- ❖ Egyszerű kulcsszavas keresés alkalmazása
- ❖ Példák, tapasztalatok elemzése a hamis információkkal, azok felismerésével kapcsolatban
- ❖ Véleményalkotás a keresés eredményének hitelességével kapcsolatban
- ❖ Egyszerű infografika, diagram értelmezése, állítások megfogalmazása a leolvasott adatokkal kapcsolatban

FOGALMAK

böngészőprogram, keresés, hamis információ, nem megbízható weboldalak, kulcsszó, keresőkifejezés, álhír, infografika, adat, grafikon, címsor, weboldal, webhely, URL, pontos kifejezés, találat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Adatok gyűjtése az interneten személyekkel, jelenségekkel, állatokkal, növényekkel, eseményekkel kapcsolatban
- ❖ Információkeresés kulcsszavak segítségével
- ❖ Állítások megfogalmazása, érvelés egy infografika, táblázat, grafikon alapján
- ❖ Az interneten gyűjtött információk felhasználása érveléshez, véleményalkotáshoz
- ❖ Ellenőrzések végzése egy talált információ hitelességével kapcsolatban

TÉMAKÖR: Védekezés a digitális világ veszélyei ellen

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;
- ❖ egyszerű eljárásokkal meggyőződik néhány, az interneten talált információ igazságértékéről.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ tisztában van a személyes adat fogalmával, törekszik megőrzésére, ismer néhány példát az e-Világ veszélyeivel kapcsolatban;
- ❖ ismeri és használja a kapcsolattartás formáit és a kommunikáció lehetőségeit a digitális környezetben;
- ❖ ismeri a mobil eszközök alkalmazásának előnyeit, korlátait, etikai vonatkozásait;

- ❖ közvetlen tapasztalatokkal rendelkezik a mobileszközök oktatási célú felhasználásával kapcsolatban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A személyes adat fogalmának értelmezése
- ❖ Az online zaklatás felismerése, a segítségkérés lehetőségeinek bemutatása és gyakorlása
- ❖ Közvetlen tapasztalatok szerzése az álhírekkel, manipulált képekkel, videókkal kapcsolatban
- ❖ Az online kommunikáció etikai és biztonsági szabályrendszerének bemutatása
- ❖ Az online függőség jellemzőinek ismerete
- ❖ A személyes adatok védelme
- ❖ A mobileszközök alkalmazásának előnyei és veszélyei

FOGALMAK

internetes zaklatás, internetfüggőség, játékkfüggőség, álhír, blokkolás, kizárás, jelentés, bizalmas információk, jelszó, személyes adat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Érvelés egy információ hitelességével kapcsolatban
- ❖ Példák gyűjtése az internetes zaklatások néhány megjelenési formájáról
- ❖ Szituációs játék eljátszása az internetes támadások, zaklatások esetén történő segítségkérés néhány formájáról
- ❖ Tanácsok megfogalmazása, napirend készítése a túlzott digitális eszköz-használat ellensúlyozására, kiküszöbölésére
- ❖ Olyan érzékeny, személyes adatok megnevezése, melyeket fokozottan óvni szükséges a digitális kommunikáció során

TÉMAKÖR: A robotika és a kódolás alapjai

ÓRASZÁM: 16 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;
- ❖ kiválasztja az általa ismert informatikai eszközök és alkalmazások közül azokat, melyek az adott probléma megoldásához szükségesek;
- ❖ eredményétől függően módosítja a problémamegoldás folyamatában az adott, egyszerű tevékenységsorokat;
- ❖ alkalmaz néhány megadott algoritmust tevékenység, játék során, és néhány egyszerű esetben módosítja azokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ értelmezi a problémát, a megoldási lehetőségeket eljátssza, megfogalmazza, egyszerű eszközök segítségével megvalósítja;
- ❖ felismer, eljátszik, végrehajt néhány hétköznapi tevékenysége során tapasztalt, elemi lépésekből álló, adott sorrendben végrehajtandó cselekvést;
- ❖ egy adott, mindennapi életből vett algoritmust elemi lépésekre bont, értelmezi a lépések sorrendjét, megfogalmazza az algoritmus várható kimenetelét;
- ❖ feladat, probléma megoldásához többféle algoritmust próbál ki;

- ❖ a valódi vagy szimulált programozható eszköz mozgását értékeli, hiba esetén módosítja a kódsorozatot a kívánt eredmény eléréséig. Tapasztalatait megfogalmazza, megvitatja társaival;
- ❖ adott feltételeknek megfelelő kódsorozatot tervez és hajtat végre, történeteket, meserészleteket jelenít meg padlórobottal vagy más eszközzel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése
- ❖ Egyszerű, hétköznapi algoritmusok felismerése, tevékenység útján történő megvalósítása
- ❖ Algoritmusok összehasonlítása, elemzése
- ❖ Algoritmus lépésekre bontása
- ❖ Algoritmus kiválasztása
- ❖ Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével
- ❖ Egyszerű algoritmusok kódolása pl. padlórobottal
- ❖ Adott problémához algoritmus választása
- ❖ A robotok szerepének bemutatása
- ❖ Kódolás tevékenységgel
- ❖ Kódolás grafikus felületen
- ❖ Néhány elemi lépésből álló algoritmus tudatos alkalmazása, módosítása

FOGALMAK

robot, elemi lépések, sorrend, eseménysor, program, programozás, kód, kódolás, végrehajtás, módosítás, utasítás, elágazás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Néhány olyan algoritmus eljátszása, kirakása, melyet mindennapi tevékenységeink során alkalmazunk
- ❖ Adott utasításoknak megfelelő mozgás (lépegetés) egy kijelölt területen, robotpályán
- ❖ Algofejtörök megoldása modell segítségével
- ❖ A robot adott feltételek alapján végzendő mozgásának megtervezése, kirakása jelekkel, a mozgások lelépegetése
- ❖ Útvonalak tervezése, kódolása adott feltételek alapján
- ❖ Egyszerű mozgások kódolása padlórobottal
- ❖ A robot mozgásának elemzése
- ❖ Az adott kódsor módosítása újabb feltételek alapján
- ❖ Történetek mesélése a robot mozgásával kapcsolatban
- ❖ Önálló történetek kódolása robot segítségével

Minimum követelmények

3. osztály

A tanuló:

- ❖ közvetlen otthoni vagy iskolai környezetéből megnevez néhány informatikai eszközt, felsorolja fontosabb jellemzőit;
- ❖ kezdetben tanítói segítséggel, majd önállóan használ néhány, életkorának megfelelő alkalmazást, elsősorban információgyűjtés, gyakorlás, egyéni érdeklődésének kielégítése céljából.
- ❖ ismer néhány, kisiskolások részére készített portált, információforrást, digitálistananyag-lelőhelyet.

- ❖ egyszerű feladatokat old meg informatikai eszközökkel. Esetenként tanítói segítséggel összetett funkciókat is alkalmaz;
- ❖ közvetlen tapasztalatokat szerez a digitális eszközök használatával kapcsolatban.
- ❖ adott szempontok alapján megfigyel néhány, grafikai alkalmazással készített produktumot, személyes véleményét megfogalmazza;
- ❖ egy rajzos dokumentumot adott szempontok alapján értékel, módosít;
- ❖ kiválasztja a számára releváns információt, felismeri a hamis információt;
- ❖ képes feladat, probléma megoldásához megfelelő applikáció, digitális tananyag, oktatójáték, képességfejlesztő digitális alkalmazás kiválasztására.
- ❖ tisztában van a személyes adat fogalmával, törekszik megőrzésére, ismer néhány példát az e-Világ veszélyeivel kapcsolatban;

4. osztály

A tanuló:

- ❖ önállóan vagy tanítói segítséggel választ más tantárgyak tanulásának támogatásához applikációkat, digitális tananyagot, oktatójátékot, képességfejlesztő digitális alkalmazást;
- ❖ megfogalmazza, néhány példával alátámasztja, hogyan könnyíti meg a felhasználó munkáját az adott eszköz alkalmazása;
- ❖ a feladathoz, problémához digitális eszközt, illetve alkalmazást, applikációt, felhasználói felületet választ; felsorol néhány érvet választásával kapcsolatosan;
- ❖ grafikai alkalmazással egyszerű, közvetlenül hasznosuló rajzot, grafikát, dokumentumot hoz létre;
- ❖ adott szempontok alapján megfigyel néhány, grafikai alkalmazással készített produktumot, személyes véleményét megfogalmazza;
- ❖ egyszerű prezentációt, ábrát, egyéb segédletet készít.
- ❖ információt keres az interneten más tantárgyak tanulása során, és felhasználja azt.
- ❖ állításokat fogalmaz meg grafikonokról, infografikákról, táblázatokról; a kapott információkat felhasználja napi tevékenysége során;
- ❖ információkat keres, a talált adatokat felhasználja digitális produktumok létrehozására;
- ❖ tisztában van a személyes adat fogalmával, törekszik megőrzésére, ismer néhány példát az e-Világ veszélyeivel kapcsolatban;
- ❖ ismeri és használja a kapcsolattartás formáit és a kommunikáció lehetőségeit a digitális környezetben;
- ❖ ismeri a mobileszközök alkalmazásának előnyeit, korlátait, etikai vonatkozásait;
- ❖ közvetlen tapasztalatokkal rendelkezik a mobileszközök oktatási célú felhasználásával kapcsolatban.
- ❖ értelmezi a problémát, a megoldási lehetőségeket eljuttatja, megfogalmazza, egyszerű eszközök segítségével megvalósítja;
- ❖ felismer, eljátszik, végrehajt néhány hétköznapi tevékenysége során tapasztalt, elemi lépésekből álló, adott sorrendben végrehajtandó cselekvést;
- ❖ egy adott, mindennapi életből vett algoritmust elemi lépésekre bont, értelmezi a lépések sorrendjét, megfogalmazza az algoritmus várható kimenetelét;
- ❖ feladat, probléma megoldásához többféle algoritmust próbál ki;
- ❖ a valódi vagy szimulált programozható eszköz mozgását értékeli, hiba esetén módosítja a kódsorozatot a kívánt eredmény eléréséig. Tapasztalatait megfogalmazza, megvitatja társaival;
- ❖ adott feltételeknek megfelelő kódsorozatot tervez és hajtat végre, történeteket, meserészleteket jelenít meg padlórobottal vagy más eszközzel.

Testnevelés

1-4. évfolyam

A Testnevelés és egészségfejlesztés az egyik legösszetettebb tanulási terület, meglehetősen komplex célkitűzéssel. Egyik legfontosabb feladata a tanulók testi, lelki, értelmi, érzelmi és szociális fejlődésének biztosítása, mely kiemelten a Nemzeti alaptanterv testi-lelki egészségre nevelés célját valósítja meg, miközben az alapkompenciák és az ezekre épülő Nat kompetencia-összetevők fejlesztése is megtörténik.

A testnevelés tantárgy a tanulókat a játék és a sporttevékenység, illetve a testedzés lehetőségeinek és eljárásainak felhasználásával, a pedagógus személyes példamutató magatartásán keresztül alakítja, formálja. Az egészséges és harmonikus életvitelt megalapozó ismeretek átadása, a szokások kialakítása az alapfokú oktatás kezdeti szakaszában a leghangsúlyosabb. Az alsó tagozat nevelő-oktató tevékenységében ezért kiemelkedő szerepe van a testnevelés tantárgy tanításának, amit a szükséges képzettséggel rendelkező pedagógus végez. A tantárgy jelentőségét növeli, hogy a koordinációs képességek fejlesztésének szenzitív szakaszai nagyrészt erre az életkorra tehetők. A tanulók természetes igényéből fakadó mozgásszükségletet úgy kell kielégíteni, hogy a mozgásműveltség kialakítása és fejlesztése mellett kiemelt szerepet kapjon a motoros képességek fejlesztése. A testnevelés meghatározó szerepet játszik a tanulók szokásrendjének, életvitelének kialakításában. Ebben a korban alapozható meg a mozgás és a mozgástanulás iránti pozitív attitűd, amely jelentősen hozzájárul az élethosszig tartó, egészségtudatos, tevékeny, harmonikus életvitel megvalósításához. Így válhat az egyén később a társadalom aktív tagjává. Az egészségfejlesztés területén a rendszeres higiéniai alapok megismerése, elsajátításának igénye az egész nevelési-oktatási szakaszt végigkíséri. A szabadterén, a természetközeli helyszíneken végzett rendszeres testmozgás szükségességének tudatosítása a környezet megismerésén keresztül járul hozzá a fenntartható jelen és jövő iránti elkötelezettséghez mint nevelési célhoz.

A testnevelés kerettanterv minden tanuló számára biztosítani kívánja a hatékony és élményszerű tanulást. A gyors mozgástanulásnak, valamint a sportági mozgásformák elsajátításának alapfeltétele a természetes mozgások megszilárdulása. Ennek érdekében érvényesülnie kell a fokozatosság elvének. Az alapkészségek egyszerű végrehajtását gyakorolva jutunk el az összetettebb helyzetekben történő végrehajtásig. A tanulási folyamat során érvényesülnie kell a sikerességnek, az örömteli mozgásos tevékenységnek, amely a játékkal, a játékos mozgástanulással együtt kialakíthatja a testneveléshez, a testmozgáshoz fűződő pozitív érzelmi viszonyulást. A játéktevékenység során is a könnyített szabályoktól haladunk az egyre nehezedő szabályok alkalmazása felé.

Az általános iskola alsó tagozatán elsősorban a játékos cselekvéstanulást helyezzük előtérbe. A differenciálás elvét alkalmazva juthatunk el oda, hogy minden tanuló a számára megszerezhető tudás legmagasabb szintjére jusson. Fontos, hogy a gyerekeket a követelmények erőikifejtésre készítsük, de ez ne vezessen kudarchoz, ne váljon kilátástalanná, és ne okozzon hátrányos megkülönböztetést. Ugyanakkor a tanulókat hozzá kell segíteni ahhoz, hogy toleránssá váljanak a társaik gyengébb teljesítménye, esetleg testi és más fogyatékosága iránt.

Az alsó tagozatos testnevelés célja – a prevenciót maximálisan figyelembe véve – a tanulók mozgásműveltségének, mozgáskészségeinek, motoros képességeinek olyan szintre fejlesztése, hogy alkalmassá váljanak a sikeres mozgásos cselekvéstanulásra és testedzésre. Célként szolgál továbbá a diákok önismeretének fejlesztése, énképének, érzelmi-akaratú készségeinek formálása, a szabálykövető magatartásminták kialakítása. A testnevelés a motoros képességek fejlesztésével hozzájárul ahhoz, hogy a gyerekek az életkoruknak és testi adottságaiknak megfelelő erővel, gyorsasággal és állóképességgel rendelkezzenek. Ugyanakkor korosztályuknak megfelelően fejlődik izomérzékelésük, ritmus- és reakcióképességük, térbeli tájékozódó és egyensúlyozó képességük. A mozgástanulás során elsajátítják a különböző futások, ugrások és dobások alapttechnikáit. Megtanulnak egyszerű támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatokat. A lehetőségek függvényében elsajátítanak legalább egy úszásnemet.

A küzdősportoknak kiemelt szerepük van a gyermek személyiségfejlesztésében. Az ember természetes küzdőmozgásain, húzáson, toláson, kiemelésen alapuló játékok és küzdőfeladatok során a gyermek megtanulja felbecsülni saját és társai erejét, változatos helyzetekhez alkalmazkodik, koncentrációja, tűrőképessége növekszik, miközben a győzelem és kudarc megélésével azonnal értékelheti saját teljesítményét.

A lelkiertő, a kitartás, a küzdőképeség, a bátorság, a becsület, a fair play, az önuralom, a tisztelet, a társak iránt tanúsított tolerancia mind fejlesztés alatt állnak az egyszerű, játékos feladatmegoldások során.

A tanulók mozgástanulásának személyiség-összetevőiben – az értelmi bevésséssel szemben – a mechanikus másolás dominanciája jellemző. Memóriájukban a szavak jelentésében rejlő információ helyett a tárgyakra emlékezés a meghatározó, míg a tananyag ok-okozati viszonyaiban a jelenségszintű megértés felülírja a logikai értelmezés alternatíváját. Figyelmük, koncentrálóképeségük szétszór, rövid ideig tart, így kiemelt szempont a változatos óraszervezési eljárások alkalmazása, melyben hangsúlyos szerepet kapnak a direkt módszertani eljárások.

A testnevelés fő célja mellett részcel az 1–4. évfolyam körében megjelenő mozgásszervi elváltozásokkal rendelkező, belgyógyászati betegségekben szenvedő gyermekek testedzésének, mozgásműveltségük kialakításának biztosítása, az egészségi állapot, a teljesítőképesség helyreállítását kínáló testgyakorlatok elsajátítása és rendszeres végzése, a preventív szemlélet alkalmazása.

A testnevelés tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszt:

A tanulás kompetenciái: A testnevelés tantárgy eredményességéhez fontos a mély és értő (motoros) tanulás képességének elsajátítása. A motoros tanulásra is igaz, hogy a környezettel kialakult kölcsönhatás eredményeként létrejövő, tartós és alkalmazkodó változás, amely a különböző tanulási formákkal összekapcsolódva a személyiség fejlődésének más területeire is hatást gyakorol. A különböző mozgásformák elsajátítása – különös tekintettel az általános iskola kezdeti szakaszában – jelentős befolyással van a tanuló kognitív fejlődésére, hiszen a mozgásos cselekvés célirányos, komplex kognitív-motoros tevékenység. Hatékony és eredményes motoros tanulás-tanítás csak akkor valósulhat meg, ha annak során figyelembe veszik az életkori és tanulási sajátosságokat, s ha az spirálisan építkező és gyakorlatorientált.

A kommunikációs kompetenciák: A testnevelés – az érthetőség, az árnyaltság és a pontosság elvárásainak mentén – fejleszt a nyelvi kommunikáció minőségét. A testnevelésben a kommunikáció általában nehezített körülmények között, felhívó, felszólító módon zajlik, amelynek nem lehet sajátja az erőtlennül formált és artikuláció nélküli beszéd. A tantárgy fejleszt a hallás utáni szövegértés mellett a kommunikáció más formáit is, úgymint a kéz- és karjelzéseket, a testmozgás, a sportolás közbeni gesztusokat, a tekintet és/vagy az arc izmainak játékát. A sporttevékenységek folyamatos metakommunikáció mentén folynak, elég csak a jelzésértékű testtartásokra vagy a távolodó-közeledő mozgások kifejezőerejére gondolni. A szakkifejezések, a helyes terminológia elsajátításával lehetővé válik a procedurális tudás átfordítása a gondolkodás révén tervezhető motoros produktummá.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A motoros tanulás során elsősorban a cselekvéses tényező dominál, de a hatékonysága és eredményessége – a verbális metódusok által – a kognitív komponensektől is függ. A beszéd és a gondolkodás kapcsolata révén válik lehetővé a motoros tevékenységekkel összefüggő ismeretek és tapasztalatok tárolása, felidézése. A nyelvhasználat teszi lehetővé a mozgásos cselekvéstanuláshoz szükséges ideomotoros kép, a gondolati modell kialakítását, tervezését. A kreatív feladatmegoldásokon alapuló problémamegoldó gondolkodás egyaránt megjelenik a nyílt jellegű mozgáskészségek (pl. sportjátékok) változatos döntéshozatali játékhelyzeteiben és a kognitív típusú testnevelési játékokban (pl. táblajátékok mozgásos változatai).

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A testnevelés tantárgy a személyes és társas kapcsolati kompetenciák fejlesztésének egyik terepe. Az iskolának fejlesztenie szükséges a szomatikus egészséggel, a társas-érzelmi jólléttel, a biztonsággal kapcsolatos kompetenciákat. A fejlesztés kiterjed a testi jóllét és a motoros teljesítőképesség kialakítására is. A tantárgy tanulásának és tanításának jelentős közösségfejlesztő hatása van. Külön kiemelendők a csapatsportokban fontos szerepet játszó együttműködési formák, a közösséget alakító tényezők (a közös célkitűzések, a közös gyakorlás élménye, a teljesítmény egyént és csapatközösséget formáló szerepe, a csapaton belüli összetartozás és egymásrautaltság stb.).

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanuló kreatív alkotásokat hoz létre (pl. alkotóképes játéktevékenység vagy bemelegítő gyakorlatok és edzésprogramok összeállítása) a tanulási tevékenység ezen területén, és elsajátítja a fizikai aktivitás, a

testedzés és a sportolás rekreációt támogató elemeit. A tanuló megtanulja értékékként kezelni az olimpiai eszmét, az olimpiai játékokon elért eredményeket. Értékesnek tartja a magyar, az európai és a világ testkulturális örökségét.

1–2. évfolyam heti 5 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	26
Kúszások és mászások	26
Járások, futások	36
Szökdelések, ugrások	26
Dobások, ütések	20
Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok	36
Labdás gyakorlatok	26
Testnevelési és népi játékok	32
Küzdőfeladatok és -játékok	30
Foglalkozások alternatív környezetben	46
Úszás	36
Szabadon tervezhető órák	20
Összes óraszám:	360

TÉMAKÖR: Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció

ÓRASZÁM: 26 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre;
- ❖ tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A leggyakrabban alkalmazott statikus és dinamikus gimnasztikai elemek elnevezésének, végrehajtásának megismerése
- ❖ 2-4 ütemű szabad-, társas és kézi szergyakorlatok bemutatás utáni pontos és rendszeres végrehajtása
- ❖ Alakzatok megismerése (oszlop-, sor-, vonal-, kör- és szétszórt alakzat) és alkalmazó gyakorlása
- ❖ Menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban
- ❖ Mozgékonyság, hajlékonyság fejlesztése statikus és dinamikus szabad-, társas és kézi szergyakorlatokkal
- ❖ A biológiailag helyes testtartás és testséma kialakulását elősegítő gyakorlatok elsajátítása, gyakorlása

- ❖ A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését szolgáló gyakorlatok helyes végrehajtása
- ❖ A gyakorlatvezetési módszerek megértése, a gyakorlatok tanári utasításoknak megfelelő végrehajtása

FOGALMAK

menet- és futásgyakorlatok; oszlop-, sor-, kör-, szétszórt alakzat; botgyakorlat, babzsákgyakorlat, labdagyakorlat, karikagyakorlat, ugrókötél-gyakorlat, utasítás, szóban közlés, bemutatás, bemutattatás, statikus gyakorlatelemek elnevezései

TÉMAKÖR: Kúszások és mászások

ÓRASZÁM: 26 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre;
- ❖ tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ mozgásműveltsége szintjénél fogva pontosan hajtja végre a keresztező mozgásokat;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A kúszások, mászások alapvető balesetvédelmi szabályainak megismerése
- ❖ Kúszások, mászások ellentétes, majd azonos oldali kar-láb használattal előre, hátra, oldalra vagy egyéb meghatározott útvonalon, különböző támasztávolságokkal és mozgássebességgel (pl. lassított vagy szaggatott mozdulatokkal is)
- ❖ Utánzó mozgások játékos formában; utánzó fogók
- ❖ Testséma, térbeli tájékozódó képesség és szem-kéz-láb koordináció fejlesztése
- ❖ Izomerő és mozgáskoordináció fejlesztése
- ❖ Kúszó és mászó csapatjátékok
- ❖ Sor- és váltóversenyek alkalmazása utánzó kúszó és mászó feladatokkal játékos formában
- ❖ Vízszintes felületeken, ferde vagy függőleges tornaszereken való mászások, átmászások különböző irányokban
- ❖ Törzsizom-erősítés az utánzó mozgások játékos felhasználásával
- ❖ Egyszerű akadálypályák feladatainak teljesítése

FOGALMAK

utánzó gyakorlatok, kúszások-mászások kifejezései (pl.: medvejárás, rákjárás, pókjárás, fókakúzás, katonakúzás), irányváltoztatás, sorverseny, váltóverseny

TÉMAKÖR: Járások, futások

ÓRASZÁM: 36 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ megfelelő általános állóképesség-fejlődést mutat;
- ❖ a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ futását összerendezettség, lépésszabályozottság, ritmusosság jellemzi.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Járások egyenes vonalon előre, hátra, oldalra, különböző alakzatokban (pl. cikcakk alakban, körben) és fordulatokkal (negyed-, fél-, egészfordulat), egyenletes vagy váltakozó lépéshosszal, ritmussal, nyújtott és hajlított könyökkel, különböző szimmetrikus kartartásokkal
- ❖ Járások mély és magas súlyponti helyzetekben (törpejárás, óriásjárás), valamint egyéb utánzó formákban (pl. tyúklépés, lopakodó járás, pingvinjárás)
- ❖ Járások sarkon, talp élén, lábujjhegyen, előre-hátra-oldalra
- ❖ A Kölyökatlétika futásokat előkészítő és rávezető gyakorlatai, versenyformái
- ❖ Saroklendítés, térdemelés futás közben karlendítés nélkül és karlendítéssel, szimmetrikus kartartásokkal
- ❖ Sor- és váltóversenyek párban és csapatban, szemből és hátulról történő váltással
- ❖ Futások 5-6 m-re elhelyezett 10-20 cm-es akadályok felett
- ❖ Állórajt indulások hangjelre, különböző testhelyzetekből
- ❖ Futások különböző formában egyenesen, irányváltásokkal és íven egyenletes tempóban és ritmussal
- ❖ Folyamatos futások 4-6 percen keresztül

FOGALMAK

járás, utánzó járás, futás, mozgásirány, állórajt, rajtjel, kartartás, lendítés, hajlítás, szabály, sebesség, váltás, lépéshossz, perc, távtartás, térdemeléssel futás, saroklendítéssel futás

TÉMAKÖR: Szökdelések, ugrások

ÓRASZÁM: 26 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a különböző ugrásmódok alaptechnikáit és előkészítő mozgásformáit a vezető műveletek ismeretében tudatosan és koordináltan hajtja végre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A Kölyökatlétika ugrásokat előkészítő és rávezető gyakorlatai, versenyformái
- ❖ Helyben szökdelések páros zárt lábbal és különböző terpeszekben tapsra, zenére
- ❖ Szökdelések két lábon előre-hátra-oldalra, ugrások kisebb, 10-20 cm-es magasságú felületekre fel és le
- ❖ Sasszé, oldalazó és indiánszökdelés alaptechnikájának elsajátítása
- ❖ Ugrások, szökdelések páros és egy lábon egyenlő és változó távolságra elhelyezett célterületekbe, sportlétrába
- ❖ Elugrások egy lábról maximum 5 m nekifutásból ülésbe, guggolásba érkezéssel 30-40 cm-es szivacsra
- ❖ Elugrások egy lábról maximum 5 m nekifutásból, guggolásba érkezéssel homokba
- ❖ Páros lábról felugrások céltárgyak érintésével

FOGALMAK

felugrás, elugrás, indiánszökdelés, sasszé, galopp, oldalazó szökdelés, méter, elugrási hely, leérkező hely, ritmus

TÉMAKÖR: Dobások, ütések

ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a különböző dobásmódok alaptechnikáit és előkészítő mozgásformáit a vezető műveletek ismeretében tudatosan és koordináltan hajtja végre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A Kölyökatlétika dobásokat előkészítő és rávezető gyakorlatai, versenyformái
- ❖ Könnyű labda fogása két kézzel, egyszerű karmozgások kézben a labdával, helyben és haladás közben
- ❖ Labda feldobása és elkapása helyben és járás közben
- ❖ Alsó dobás két kézzel társhoz
- ❖ Labda gurítása társnak fekvésben, ülésben
- ❖ Kétkezes mellső lökés, hajítás ülésben, térdelésben és állásban társhoz vagy célra
- ❖ Könnyű labda gurítása, terelése floorball-, teniszütő, tornabot vagy egyéb eszköz (pl. kézben lévő labda) segítségével társhoz vagy célfelületre
- ❖ Labda dobása, gurítása és elkapása társsal vagy csoportban, helyben és mozgás közben

FOGALMAK

dobás, gurítás, lökés, hajítás, terelés, ütés, célfelület, dobásirány, ütőfogás, tenyeres oldal, fonák oldal

TÉMAKÖR: Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok

ÓRASZÁM: 36 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat;
- ❖ a támasz- és függésgyakorlatok végrehajtásában a testtömegéhez igazodó erő- és egyensúlyozási képességgel rendelkezik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A tér-, izom- és egyensúlyérzék fejlesztése
- ❖ A helyes testtartás tudatosítása
- ❖ A ritmus és mozgás összhangjának megteremtése
- ❖ Egyszerű talajgyakorlati elemek elsajátítása és esztétikus bemutatása (gurulóátfordulás előre, hátra, tarkóállás, bátorugrás, mérlegállás, kézállást előkészítő gyakorlatok)
- ❖ Egyszerű támaszugarások és rávezető gyakorlataik elsajátítása, végrehajtása
- ❖ Akadálypályák leküzdése magasságokhoz, mélységekhez alkalmazkodó mozgáscselekvésekkel
- ❖ Függésben alaplendület
- ❖ Mászókulcsolás megtanulása, mászási kísérletek (rúdon, kötélén)
- ❖ Statikus támaszgyakorlatok gyakorlása mellső, oldalsó és hátsó támaszban különböző testrészek használatával, különböző kar- és lábtartásokkal kivitelezett egyensúlyi helyzetekben, valamint egyéb utánzó támaszgyakorlat végrehajtása
- ❖ Dinamikus támaszgyakorlatok különböző irányokba haladással, fel- és lelépéssel, állandó támasztávolságokkal, egyenletes sebességgel, ritmussal, egyénileg, párokban vagy csoportban
- ❖ Statikus mellső, hátsó és oldalsó függőállások, majd függések különböző fogásmódokkal, láb- és kartartásokkal; utánzó függőállások
- ❖ Dinamikus függőállások, függések haladással oldalra, fel/le, fordulattal, állandó fogástávolságokkal, egyenletes sebességgel, ritmussal
- ❖ Egyszerű statikus és dinamikus egyensúlyozási gyakorlatok végrehajtása

FOGALMAK

egyensúly, támasz, függés, függőállás, gurulás, gurulóátfordulás, mérlegállás, tarkóállás, „csikórugdalózás”, mászás, mászókulcsolás, vándormászás, bátorugrás, pókjárás, rákjárás, főkajárás, medvejárás, sántaróka-járás, nyúlugrás, térdelés, felguggolás, alaplendület, madárfogás

TÉMAKÖR: Labdás gyakorlatok

ÓRASZÁM: 26 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vesz részt a játékokban;
- ❖ játék közben az egyszerű alaptaktikai elemek tudatos alkalmazására törekszik, játék- és együttműködési készsége megmutatkozik;
- ❖ célszerűen alkalmaz sportági jellegű mozgásformákat sportjáték-előkészítő kisjátékokban;
- ❖ játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;
- ❖ a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ labdás ügyességi szintje lehetővé teszi az egyszerű taktikai helyzetekre épülő folyamatos, célszerű játéktevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A labdás tevékenységek balesetmegelőzési szabályainak tudatosítása
- ❖ Kézzel és lábbal, helyben és haladással történő labdavezetési módok alaptechnikáinak elsajátítása
- ❖ A különböző méretű és tömegű labdákkal labdavezetési, gurítási, dobási, rúgási és elkapási feladatok a távolság variálásával, helyben, önállóan, majd társak bevonásával különböző testhelyzetekben és különböző irányokba történő mozgással
- ❖ Labdagörgetések gyakorlása kézzel, lábbal, egyenes vonalon előre, oldalra, hátra, körbe vagy változó irányokba
- ❖ Magasan (fej fölött) érkező labda két-, majd egykezes talajra pattintott átvétele (Manó röpi alapok)
- ❖ Ismerkedés a kézzel (kosárérintés, alkarérintés), lábbal (dekázás) és fejjel történő pattintó érintések alaptechnikájával, az érintőfelületek tudatosítása könnyített szerekekkel (pl. lufival)
- ❖ A labdaérezék-fejlesztő, pontosságot, a hibaszázalék csökkenését előtérbe helyező páros, csoportos versengések
- ❖ A labdás alaptechnikák vezető műveleteinek tudatosítása

FOGALMAK

mellső átadás, felső átadás, alsó átadás, egy- és kétkezes átadás, labdavezetés, labdaelkapás, labdakezelés, labdaív, pattintó érintés, gurítás, bekísérés, görgetés

TÉMAKÖR: Testnevelési és népi játékok

ÓRASZÁM: 32 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vesz részt a játékokban;
- ❖ játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;
- ❖ a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a testnevelési és népi játékokban tudatosan, célszerűen alkalmazza az alapvető mozgásformákat;

- ❖ játék közben az egyszerű alaptaktikai elemek tudatos alkalmazására törekszik, játék- és együttműködési készsége megmutatkozik;
- ❖ célszerűen alkalmaz sportági jellegű mozgásformákat sportjáték-előkészítő kisjátékokban;
- ❖ labdás ügyességi szintje lehetővé teszi az egyszerű taktikai helyzetekre épülő folyamatos, célszerű játéktevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A különböző testnevelési játékok balesetmegelőzési szabályainak tudatosítása
- ❖ Egyszerű fogó- és futójátékok által a teljes játékteret felölelő mozgásútvonalak kialakítása, a játéktér határainak érzékelése
- ❖ Az elsősorban statikus akadályokat felhasználó fogó- és futójátékokban az irányváltoztatások, mély súlyponti helyzetben történő elindulások-megállások, cselezések ütközés nélküli megvalósítása
- ❖ A sportjátékokat előkészítő testnevelési játékokban a támadó és védő szerepekhez tartozó ismeretek elsajátítása, feladatainak gyakorlása
- ❖ A népi játékokon keresztül a közösségi élmény megtapasztalása, a nemi szerepek gyakorlása
- ❖ A végtagok helyzetének, az izmok feszültségi állapotának, valamint az egész test érzékelését, az egyensúlyozó képességet fejlesztő szoborjátékok, utánozó játékok, egyéb népi játékok, valamint változatos akadálypályák teljesítését igénylő páros és csoportos játékok gyakorlása
- ❖ Statikus célfelületek eltalálására törekvő – különböző dobásformákra, rúgásokra, ütésekre épülő, változatos tömegű és méretű eszközöket felhasználó – célzó játékok rendszeres alkalmazása
- ❖ A kooperativitás, a közös célirányos együttműködés erősítése páros és csoportos játékok (pl. váltó- és sorversenyek) által
- ❖ A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák játékos formájú gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban, törekedve a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére időnként rendszeresen
- ❖ A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítése, kúszásokat, mászásokat, statikus helyzeteket tartalmazó váltó- és sorversenyekkel, futó- és fogójátékokkal

Néptánc – szabadon választható

- ❖ A tánc verbális és nem verbális (gesztus) rendszerének elsajátítása, valamint a csoport tagjaival való érintkezés szabályainak gyakorlása
- ❖ Az alakzatváltással, illetve párban megvalósuló népi játékokkal a test oldaliságára, valamint az alaklátásra vonatkozó ismeretek tudatosítása, a téri tájékozódó képesség fejlesztése
- ❖ Az énekléssel kísért játékok gyakorlása által a ritmustartás és ritmusérzékelés képességének fejlesztése

FOGALMAK

szabályjátékok, népi és körjátékok, utánozó játékok, fogójátékok statikus és dinamikus akadályokkal, ugróiskola, sorverseny, váltóverseny.

TÉMAKÖR: Küzdőfeladatok és -játékok

ÓRASZÁM: 30 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;
- ❖ a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri és képes megnevezni a küzdőfeladatok, esések, tompítások játék- és baleset-megelőzési szabályait;
- ❖ vállalja a társakkal szembeni fizikai kontaktust, sportszerű test-test elleni küzdelmet valósít meg.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Ismerkedés a bőrérítés és testközelség elfogadását, a társakkal szembeni bizalom kialakítását elősegítő páros, csoportos és csapat jellegű játékos, valamint kooperatív jellegű képességfejlesztő feladatokkal
- ❖ Az állásban és egyéb kiinduló helyzetekben végrehajtható, a reakcióidőt, a gyorsaságot, az egyensúlyérzéklet, az erőt fejlesztő, társérítés nélküli páros, csoportos és csapat jellegű eszközös küzdőjátékok, játékos feladatmegoldások szabálykövető végrehajtása
- ❖ A küzdőjátékokban jellemző támadó és védő szerepek gyakorlását elősegítő, a gyorsaságot, az egyszerű reagálási képességet, az egyensúlyérzéklet fejlesztő páros, csoportos és csapat jellegű feladatmegoldások alkalmazása társérítés bekapcsolásával
- ❖ Küzdelemre képessé tevő egyszerű technikák koordinációs fejlődésmenetének megfelelő végrehajtása
- ❖ A saját és az ellenfél erejének felbecsülése egyszerű páros és csoportos küzdőfeladatok során
- ❖ A küzdőjátékok balesetmegelőzési szabályainak, a sportszerű küzdés szemléletének megismerése
- ❖ A fizikai kontaktussal, a társ erő kifejtésének érzékelésével, annak legyőzési szándékával kapcsolatos egyszerű húzásokra, tolásokra épülő páros küzdőjátékok különböző kiinduló helyzetekből, a test különböző részeivel, eszközökkel vagy anélkül

FOGALMAK

húzások, tolások, önkontroll, sportszerű küzdelem, esések, lábérítések, kézérítések, asszertivitás, közvetlen kontakt, pillanatnyi kontakt

TÉMAKÖR: Foglalkozások alternatív környezetben

ÓRASZÁM: 46 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ nyitott az alapvető mozgásformák újszerű és alternatív környezetben történő alkalmazására, végrehajtására.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ellenőrzött tevékenység keretében mozog a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;
- ❖ a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A szabadtéri foglalkozások baleset- és természetvédelmi szabályainak megismerése
- ❖ A szabadtéri foglalkozások öltözködési szabályainak megismerése
- ❖ A szabadban, illetve a természetben való közlekedés szabályainak elsajátítása
- ❖ Szabadtéri népi játékok elsajátítása (fogójátékok, ugróiskolák)
- ❖ Szabadtéri testnevelési játékok elsajátítása
- ❖ Gördülő mozgásformák és téli játékok (roller, kerékpár; hógolyózás, szánkó) megismerése
- ❖ Szabadtéri akadálypályák leküzdése
- ❖ Természetben űzhető sportágak megismerése (túrázás, síelés, korcsolyázás)

FOGALMAK

időjárás, öltözködés, szabadtéri foglalkozások, téli játékok, nyári játékok, síelés, korcsolyázás, túrázás, tájékozódás, közlekedési szabályok, természetvédelem

TÉMAKÖR: Úszás *(Amennyiben adottak a feltételek.)*

ÓRASZÁM: 36 óra

***Heti rendszerességgel, egész tanévben, lehetőleg két egymást követő évfolyamon. A megfelelő óraszám eléréséhez az alsó tagozaton lehetséges a tananyag átcsoportosítása. Ebben az esetben az úszás szempontjából egységesen kell kezelni az alsó tagozat óraszámait.**

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ megfelelő általános állóképesség-fejlődést mutat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával úszik;
- ❖ aktívan vesz részt az uszodában végzett mozgásformák elsajátításában, gyakorlásában.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az öltözői rend és az uszodai magatartás kialakítása
- ❖ A helyes higiéniai, öltözködési szokások kialakítása
- ❖ A kitartás, önfegyelem és küzdőképesség fejlesztése
- ❖ Az állóképesség, a monotóniatűrés fejlesztése
- ❖ Az önbizalom és a mások iránti bizalom kialakítása, növelése
- ❖ A víz tulajdonságainak megismerése, valamint a vízmélységgel kapcsolatos életvédelmi tudnivalók elsajátítása
- ❖ A vízben végzett játékok, mozgások megszerettetése
- ❖ A szárazföldön végzett rávezető és célgyakorlatok elsajátítása és helyes végrehajtása
- ❖ Vízhez szoktató gyakorlatok elsajátítása, gyakorlása
- ❖ Vízhez szoktatás időszakában sikerélmény biztosítása
- ❖ Lebegések, merülések végrehajtása segítséggel és segítség nélkül
- ❖ Siklások elsajátítása hason, háton, deszkával és deszka nélkül / eszközzel és eszköz nélkül

- ❖ Egyszerű vízbeugrások (talpas ugrás) karikákba, lebegő tárgyak felett, segítséggel és segítség nélkül
- ❖ Egy választott úszásnem megtanulása és folyamatos gyakorlása
- ❖ A választott úszásnem lábtempójának gyakorlása deszkával és deszka nélkül / eszközzel és eszköz nélkül
- ❖ A választott úszásnem kartempójának gyakorlása
- ❖ A választott úszásnem kar- és lábtempójának, ritmusának összehangolása, gyakorlása
- ❖ Vízben végezhető játékok tanulása és végzése
- ❖ Segédeszközök felhasználásával a tanulási folyamat hatékonyságának növelése

FOGALMAK

csúszásveszély, lebegés, merülés, siklás, mélyvíz, levegővétel, vízbe fújás, talpas ugrás, kartempó, lábtempó, hátúszás, gyorsúszás, mellúszás, segítségnyújtás, úszódeszka, súlypontemelő bója, polifoam rúd.

1. évfolyam kimeneti minimum követelmény

Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció

- tanári segítséggel megvalósít a helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat
- alakzatok megismerése

Kúszások és mászások

- kúszások, mászások, átbújások elsajátítása

Járások, futások

- járások egyenes vonalon előre, hátra, oldalra egyenletes lépéshosszal, ritmussal, különböző szimmetrikus kartartásokkal
- futások különböző formában egyenesen

Szökdelések, ugrások

- helyben szökdelések páros zárt lábbal és különböző terpeszekben tapsra

Dobások, ütések

- labda biztonságos elkapása vagy sebességének csökkentése párban

Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok

- helyes testtartás tudatosítása
- egyszerű talajgyakorlati elemek elsajátítása tanári segítséggel

Labdás gyakorlatok

- kézzel és lábbal, helyben történő labdavezetési módok alaptechnikáinak elsajátítása

Testnevelési és népi játékok

- egyszerű fogó- és futójátékok által a játéktér határainak érzékelése

Küzdőfeladatok és –játékok

- a bőrérítés elfogadását, a társakkal szembeni bizalom kialakítását elősegítő páros, játékos jellegű feladatokban való részvétel

Foglalkozások alternatív környezetben

- szabadtéri foglalkozások öltözködési szabályainak ismerete

2. évfolyam kimeneti minimum követelmény

Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció

- a leggyakrabban alkalmazott statikus és dinamikus gimnasztikai elemek elnevezésének, végrehajtásának ismerete
- a helyes testtartás és testséma kialakulását elősegítő gyakorlatok elsajátítása

Kúszások és mászások

- kúszások, mászások ellentétes, majd azonos oldali kar-láb használattal előre, hátra

Járások, futások

- futások különböző formában egyenesen, egyenletes tempóban és ritmussal
- folyamatos futások 4 percen keresztül

Szökdelések, ugrások

- helyben szökdelések páros zárt lábbal és különböző terpeszekben tapsra, zenére
- szökdelések két lábon előre-hátra-oldalra

Dobások, ütések

- labda dobása, gurítása és elkapása társsal, helyben és mozgás közben
- könnyű labda terelése floorball-, teniszütő, tornabot vagy egyéb eszköz segítségével társhoz

Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok

- egyszerű talajgyakorlati elemek elsajátítása (gurulóátfordulás előre, tarkóállás, mérlegállás)
- akadálypályák leküzdése magasságokhoz, mélységekhez alkalmazkodó mozgáscselekvésekkel
- egyszerű egyensúlyozási gyakorlatok végrehajtása

Labdás gyakorlatok

- labdás tevékenységek balesetmegelőzési szabályainak tudatosítása
- kézzel és lábbal, helyben és haladással történő labdavezetési módok alaptechnikáinak elsajátítása

Testnevelési és népi játékok

- ❖ közös célirányos együttműködést erősítő páros és csoportos játékokban való részvétel

Küzdőfeladatok és -játékok

- ❖ a bőrérintés és testközelség elfogadását, a társakkal szembeni bizalom kialakítását elősegítő páros, csoportos játékok jellegű feladatokban való részvétel

Foglalkozások alternatív környezetben

- ❖ szabadtéri testnevelési játékok elsajátítása

3–4. évfolyam heti 5 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	26
Kúszások és mászások	26
Járások, futások	36
Szökdelések, ugrások	26
Dobások, ütések	20
Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok	36
Labdás gyakorlatok	26
Testnevelési és népi játékok	32
Küzdőfeladatok és -játékok	30
Foglalkozások alternatív környezetben	46
Úszás	36

Szabadon felhasználható órák	20
Összes óraszám:	360

TÉMAKÖR: Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció

ÓRASZÁM: 26 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre;
- ❖ tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A leggyakrabban alkalmazott statikus és dinamikus gimnasztikai elemek elnevezésének, technikai végrehajtásának ismerete
- ❖ 2-4 ütemű szabad-, társas és kéziszer gyakorlatok bemutatás utáni önálló végrehajtásra törekvő, pontos és rendszeres kivitelezése. Menet- és futás gyakorlatok különböző alakzatokban
- ❖ Alakzatok (oszlop-, vonal-, kör- és szétszórt alakzat) alkalmazó gyakorlása
- ❖ Menet- és futás gyakorlatok különböző alakzatokban
- ❖ Mozgékonyság, hajlékonyság fejlesztése statikus és dinamikus szabad-, társas és kéziszer gyakorlatokkal
- ❖ A biológiailag helyes testtartást és testsémát kialakító gyakorlatok végrehajtása önállóan
- ❖ A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését szolgáló gyakorlatok helyes végrehajtása
- ❖ Légzőgyakorlatok végrehajtása
- ❖ A gyakorlatvezetési módszerek megértése, a gyakorlatok tanári utasításoknak megfelelő végrehajtása
- ❖ A szervezet általános bemelegítését szolgáló gyakorlatok megismerése
- ❖ Egyszerű gimnasztikai gyakorlatok zenére

FOGALMAK

menet- és futás gyakorlatok, oszlop-, sor-, kör-, szétszórt alakzat, botgyakorlat, babzsákgyakorlat, labdagyakorlat, karikagyakorlat, ugrókötél-gyakorlat, utasítás, szóban közlés, bemutatás, bemutattatás, statikus gyakorlateglemek elnevezései

TÉMAKÖR: Kúszások és mászások

ÓRASZÁM: 26 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre;
- ❖ tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ mozgásműveltsége szintjénél fogva pontosan hajtja végre a keresztező mozgásokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A kúszások, mászások alapvető balesetmegelőzési szabályainak következetes betartása
- ❖ Kúszások, mászások, átbújások párban és csapatban fizikai kontaktus nélkül a társ(ak) mozgásával azonos vagy eltérő formában, fizikai kontaktussal kooperatív jelleggel, szerek használatával
- ❖ Utánzó mozgások játékos formában, különböző tornaszereken
- ❖ A térbeli tájékozódó képesség fejlesztése
- ❖ Izomerő- és mozgáskoordináció-fejlesztés mászó feladatokkal
- ❖ Különböző vízszintes tornaszereken, rézsútos felületen és/vagy függőleges irányba történő kúszások, mászások
- ❖ Törzsizom-erősítés az utánzó mozgások játékos felhasználásával, különböző tornaszereken
- ❖ Akadálypályák leküzdése
- ❖ Egyéni, páros és csapatversenyek, játékok
- ❖ Sor- és váltóversenyek alkalmazása utánzó kúszó-mászó feladatokkal, játékos formában, különböző tornaszereken

FOGALMAK

függőleges, vízszintes, akadálypálya, páros feladatok, csapatfeladatok, mászás fel-le, függés

TÉMAKÖR: Járások, futások

ÓRASZÁM: 36 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ megfelelő általános állóképesség-fejlődést mutat;
- ❖ a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ futását összerendezettség, lépésszabályozottság, ritmusosság jellemzi.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Járások előre, hátra, oldalra és váltakozó irányokba, vegyes és aszimmetrikus kartartásokban
- ❖ Járások egyensúlyvesztő feladatokkal (támadójárás, járás törzsfordításokkal, előre és oldalra hajlításokkal)
- ❖ Járások sarkon, talpéleken, lábujjhegyen, különböző irányba és forgás közben
- ❖ A Kölyökatlétika eszközeivel futófeladatok önálló gyakorlása és alkotása

- ❖ Saroklendítés, térdemelés futás közben síkon és kis akadályok felett, előre, hátra és oldalra karkörzésekkel kombinálva
- ❖ Oldalazó futás keresztlépekkel, szimmetrikus kartartásokkal
- ❖ Sor- és váltóversenyek, szemből, hátulról és váltózónából történő váltással különböző feladatokkal kombinálva
- ❖ Futások 6-7 m-re elhelyezett akadályok felett
- ❖ Állórajt kisebb távolságra különböző hangjelekre, érintésre, vizuális jelekre indulással
- ❖ 30 m síkfutás sávban az állórajt szabályai szerint lendületes átfutással a célvonalon időre
- ❖ Folyamatos futás különböző terepen és feladatokkal játékos formában
- ❖ Futások különböző formában egyenesen, irányváltásokkal, fordulatokkal és íven, állandó vagy váltakozó lépéshosszal, ritmussal
- ❖ Futások párban és csoportban tempótartással és -váltással, gyors irány- és sebességváltással fogó- és kidobójátékok közben
- ❖ Folyamatos futások 6-8 percen keresztül

FOGALMAK

futó ritmus, futó tempó, tempótartás, vezényszó, célvonal, futósáv, másodperc, sprint – vágta futás, oldalazó futás, keresztlépés

TÉMAKÖR: Szökdelések, ugrások

ÓRASZÁM: 26 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a különböző ugrásmódok alaptechnikáit és előkészítő mozgásformáit a vezető műveletek ismeretében tudatosan és koordináltan hajtja végre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A Kölyökatletika eszközeivel ugró és szökdelő feladatok önálló gyakorlása és alkotása
- ❖ Indiánszökdelés ellentétes és azonos karlendítéssel, sasszé és oldalazó szökdelések páros karlendítésekkel, körzésekkel
- ❖ Ritmusra végrehajtott szökdelések helyben 2-4 lábhelyzet váltogatásával, páros zárt és egy lábon ugrókötéhlajtás közben
- ❖ Szökdelések helyváltoztatás közben előre, oldalra, hátra, meghatározott területre különböző variációkban (sportlétra gyakorlatanyaga)
- ❖ Elugrások páros lábon és egy lábon akadályok nélkül, illetve 20-30 cm-es akadályokra (zsámolyra) fel és le, valamint átugorva 8-10 ismétteléssel
- ❖ Távolugrás rövid lendületből: maximum 10 m-es nekifutásból egy lábról elugrás 60 cm-es ugrósávba vagy homokgödörbe érkezéssel guggolásba
- ❖ Magasugrás szemből és oldalról, 3-5 lépés lendületszerzéssel történő felugrások egy lábról növekvő magasságra

- ❖ Páros lábról felugrás helyből és 1-2 lépés nekifutásból céltárgy elérésére törekedve

FOGALMAK

lendületszerzés, ismétlésszám, ugrókötelhajtás, ütem, elugró sáv, centiméter, talajra érkezés, elugró láb, lendítő láb, átlépő technika, optimális sebesség, kísérletszám

TÉMAKÖR: Dobások, ütések

ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a különböző dobásmódok alapttechnikáit és előkészítő mozgásformáit a vezető műveletek ismeretében tudatosan és koordináltan hajtja végre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A Kölyökatletika eszközeivel dobófeladatok önálló gyakorlása és alkotása
- ❖ Különböző labdák mozgatása kézben, átadása kézből kézbe társnak
- ❖ Labda gurítása társnak különböző testhelyzetekben, egy és két kézzel
- ❖ Testtömeghez igazodó súlyú, de változó méretű labdák lökése, hajítása, vetése ülésből, térdelésből, állásból két majd egy kézzel, társhoz vagy célra
- ❖ A labda biztonságos elkapása vagy sebességének csökkentése párban, csoportban, csapatban, pontszerző versengések közben
- ❖ Szivacsgerely, kislabda, szoknyás labda, sípoló rakéta hajítása harántterpeszből, majd maximum 5 m lendületszerzésből célra és távolságra
- ❖ Füles labda, gumidiszkosz, szoknyás labda, karika vetése egy kézzel oldal- és harántterpeszből célra
- ❖ Megfelelő labda pattintása különböző ütőkkel, labda vezetése, átadása, célra ütése
- ❖ Floorball, asztalitenisz, tollaslabda ütésmozdulatainak gyakorlása
- ❖ Egy választott ütős sportág játékszerű gyakorlása
- ❖ Sor- és váltóversenyek különböző dobó- és ütőfeladatokkal kombinálva

FOGALMAK

egykezes dobás, vetés, lendületszerzés, röppálya, kirepülési szög, távolságmérés, távolságbecslés, tenyeres ütés, fonák ütés, csapóütés, labda terelése

TÉMAKÖR: Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok

ÓRASZÁM: 36 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat;
- ❖ a támasz- és függésgyakorlatok végrehajtásában a testtömegéhez igazodó erő- és egyensúlyozási képességgel rendelkezik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A tér-, izom- és egyensúlyérzék további fejlesztése
- ❖ A helyes testtartás tudatosítása és az esztétikus mozgásvégrehajtás igényének kialakítása
- ❖ Az önfigyelem megteremtése a saját gátlások legyőzésében
- ❖ A mozgásritmus térbeli, időbeli és dinamikai jellemzőinek kialakítása
- ❖ Gurulóátfordulások végrehajtása kiinduló helyzet nehezítésével
- ❖ Zsugorfejállás elsajátítása
- ❖ Kézállási kísérletek végrehajtása segítségadással, falnál és önállóan
- ❖ Kézenátfordulás oldalra kísérletek végrehajtása
- ❖ Egyszerű támaszgrázások és függőleges repülés végrehajtása
- ❖ Akadálypályák leküzdése térben és időben bővülő feladatokkal
- ❖ Egyszerű támaszgyakorlatok kivitelezése talajon, tornapadon, számolyon, ugrószekrényen, bordásfalon és más, támaszhelyzetet biztosító tornaszeren
- ❖ Dinamikus támaszgyakorlatok különböző irányokba, akadályokon történő haladással, fel- és lelépéssel, állandó és változó támasztávolságokkal, egyenletes és változó sebességgel, ritmussal, egyénileg, párokban vagy csoportban, hordással vagy anélkül
- ❖ Egyensúlyozási gyakorlatok biztonságos végrehajtása helyben és helyzetváltoztatásokkal és különböző kartartásokkal, talajra rajzolt vonalon helyváltoztatással és eltérő irányokba, valamint tornaszereken, a munkafelület folyamatos szűkítésével
- ❖ Függőgyakorlatok végrehajtása tornaszereken, természetes akadályokon
- ❖ Függőállások, függések haladással oldalra, fel/le, fordulattal, állandó vagy változó fogástávolságokkal, egyenletes vagy változó sebességgel, ritmussal
- ❖ Mászókulcsolással mászás (rúdon, kötélén) elsajátítása fokozódó gyorsasággal
- ❖ Összerendezett, alkalmazkodó mozgások folyamatos végrehajtása akadálypálya leküzdése során
- ❖ Egyéni, páros, társas egyensúly és gúla jellegű gyakorlatok végrehajtása
- ❖ A tanult elemek, gyakorlatok célszerű összehangolása, alkalmazása változó feltételek között
- ❖ Az ízületi mozgékonyág képességének fejlesztése és az ellazulási készség kialakítása

FOGALMAK

tarkóállás, kézállás, zsugorfejállás, kézenátfordulás oldalra, hajlékonyság, harántspárga, oldalspárga, híd, bakugrás, függőleges repülés, kéztámasz, segítségadás, akarat

TÉMAKÖR: Labdás gyakorlatok

ÓRASZÁM: 26 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vesz részt a játékokban;
- ❖ játék közben az egyszerű alaptaktikai elemek tudatos alkalmazására törekszik, játék- és együttműködési készsége megmutatkozik;
- ❖ célszerűen alkalmaz sportági jellegű mozgásformákat sportjáték-előkészítő kisjátékokban;
- ❖ játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;
- ❖ a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ labdás ügyességi szintje lehetővé teszi az egyszerű taktikai helyzetekre épülő folyamatos, célszerű játéktevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A labdás tevékenységek balesetmegelőzési szabályainak tudatosítása, következetes betartása
- ❖ A helyben és haladással, kézzel és lábbal történő labdavezetési módok végrehajtása statikus helyzetű és dinamikus változó mozgást végző akadályok vagy társak figyelembevételével
- ❖ A különböző méretű és tömegű labdákkal labdavezetési, egy- és kétkezes gurítási, dobási, valamint a lábfej különböző részeivel rúgási feladatok mozgó társ vagy társak bevonásával különböző irányokba
- ❖ Labdagörgetések gyakorlása kézzel, lábbal egyenes vonalon előre, oldalra, hátra, körbe vagy változó irányokba
- ❖ A labdaérzék fejlesztő, pontosságot, a hibaszázalék csökkenését előtérbe helyező páros, csoportos versengések mellett az időkényszer melletti feladatmegoldások bekapcsolása
- ❖ A labdás alaptechnikák fejlesztése, alkalmazó gyakorlása párhuzamos, a figyelem megosztását szükségessé tevő feladatmegoldások bevonásával (idő- és térbeli szerkezeti összetevők, az energiabefektetés variálásával)
- ❖ Dobások, rúgások helyből statikus helyzetű vagy dinamikus változó mozgást végző célfelületre
- ❖ Kézzel (kosárérintés, alkarérintés), lábbal (dekázás) és fejvel történő pattintó érintések alaptechnikájának elsajátítása, az érintőfelületek tudatos használata egyszerű egyéni és páros gyakorlatokban, különböző méretű és tömegű szerekekkel (pl. lufival, különböző méretű gumilabdával, röplabdával)

FOGALMAK

belső, külső, teljes csüd, dekázás, alkalmazkodás, figyelemmegosztás, társak megjátszása, alacsony és magas labdavezetés, kosárérintés, alkarérintés, szemkontaktus, érintőfelület

TÉMAKÖR: Testnevelési és népi játékok

ÓRASZÁM: 32 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vesz részt a játékokban;
- ❖ játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;
- ❖ a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a testnevelési és népi játékokban tudatosan, célszerűen alkalmazza az alapvető mozgásformákat;
- ❖ játék közben az egyszerű alaptaktikai elemek tudatos alkalmazására törekszik, játék- és együttműködési készsége megmutatkozik;
- ❖ célszerűen alkalmaz sportági jellegű mozgásformákat sportjáték-előkészítő kisjátékokban;
- ❖ labdás ügyességi szintje lehetővé teszi az egyszerű taktikai helyzetekre épülő folyamatos, célszerű játéktevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A különböző testnevelési játékok balesetmegelőzési szabályainak tudatosítása, következetes betartása
- ❖ Dinamikusan változó méretű, alakú játékterületen egyszerű fogó- és futójátékok által a játéktér határainak érzékelése
- ❖ A statikus és dinamikus akadályokat felhasználó fogó- és futójátékokban a mély súlyponti helyzetben történő irányváltoztatások, elindulások-megállások, cselezések ütközés nélküli megvalósítása
- ❖ A sportjátékokat előkészítő testnevelési játékokban a támadó és védő szerepekhez tartozó ismeretek tudatos alkalmazása
- ❖ A végtagok helyzetváltoztatásának, az izmok feszültségi állapotának, a test érzékelésének fejlesztése, az egyensúlyozó képesség fejlesztése, szoborjátékokkal, utánzó játékokkal, egyéb népi játékokkal, valamint változatos akadálypályák teljesítését igénylő páros és csoportos játékok által
- ❖ Statikus és dinamikus célfelületek eltalálására törekvő – különböző dobásformákra, rúgásokra, ütésekre épülő – változatos tömegű és méretű eszközöket felhasználó célzó játékok rendszeres alkalmazása egyéni, páros és csoportos formában
- ❖ A kooperativitás, a közös célirányos együttműködés erősítése páros és csoportos játékok (pl. váltó- és sorversenyek, társkimentő fogójátékok) által
- ❖ Sportjátékok labda nélküli előkészítő jellegű mozgásainak gyakorlása, védőként az érintő távolság megtartása, oldalirányú mozgások keresztlépés nélküli megvalósítása
- ❖ A támadó és védő szerepek kialakítását elősegítő páros és csoportos versengő játékok
- ❖ A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban, törekedve a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére időnként rendszeresen bekapcsolásával
- ❖ Labdafedezés gyakorlása 1-1 elleni labdabirtoklásra épülő játékokban
- ❖ Célfelület nélküli emberfölyenes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a támadó szerepek gyakorlása, a védőtől való elszakadás gyors iram- és irányváltásokkal
- ❖ Célfelület nélküli emberfölyenes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a védő szerepek tudatosítása (a passzsávok lezárása, a labdás emberrel szembeni védekezés, az emberfogás alapjai)

- ❖ A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítése, kúszásokat, mászásokat, statikus helyzeteket tartalmazó váltó- és sorversenyekkel, futó- és fogójátékokkal

Néptánc – szabadon választható

- ❖ Szerep- és párválasztó játékok által a kör- és páros táncok előkészítése
- ❖ A körív mentén haladó lent- és fenthangsúlyos gyakorlatok (járás, futás, rida), a csárdásmotívumok (egylépéses, kétlépéses, tovahaladó) elsajátítása
- ❖ A táncokban a csárdásmotívumok és mozgáselemek változatainak alkalmazása szabad improvizáció során
- ❖ A táncokban az egyes ugrástechnikák közötti különbségek felismerése, a 2/4-es löktetésű zene hangsúlyainak érzékelése, alkalmazása a mozgásvégrehajtásban

FOGALMAK

támadó és védő szerep, pontszerző játék, célzó játék, kisjátékok, célfelület, szélességi mozgás, elszakadás a védőtől, passzsáv, együtműködés, csapatszellem, érintő távolság

TÉMAKÖR: Küzdőfeladatok és -játékok

ÓRASZÁM: 30 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;
- ❖ a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri és képes megnevezni a küzdőfeladatok, esések, tompítások játék- és baleset-megelőzési szabályait;
- ❖ vállalja a társakkal szembeni fizikai kontaktust, sportszerű test-test elleni küzdelmet valósít meg.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A küzdő jellegű feladatok balesetvédelmi szabályainak következetes betartása
- ❖ A bőrérítés és testközelség elfogadását, a társakkal szembeni bizalom kialakítását elősegítő páros, csoportos és csapat jellegű játékok, valamint kooperatív jellegű képességfejlesztő feladatok gyakorlása
- ❖ Az állásban és egyéb kiindulópályázatokban végrehajtható, a reakcióidőt, a gyorsaságot, az egyensúlyérzéklet, az erőt fejlesztő társérítés nélküli páros, csoportos és csapat jellegű eszközös küzdőjátékok, játékos feladatmegoldások szabálykövető végrehajtása
- ❖ A küzdőjátékokban jellemző támadó és védő szerepek gyakorlását elősegítő, a gyorsaságot, az egyszerű reagálási képességet, az egyensúlyérzéklet fejlesztő páros, csoportos és csapat jellegű feladatmegoldások alkalmazása társérítés bekapcsolásával
- ❖ A fizikai kontaktussal, a társ erő kifejtésének érzékelésével, annak legyőzési szándékával kapcsolatos egyszerű húzásokra, tolásokra, kiemelésekre épülő páros, csoportos és csapat jellegű küzdőjátékok gyakorlása különböző kiinduló helyzetekből, a test különböző részeivel, eszközökkel vagy anélkül
- ❖ Birkózó jellegű mozgásformák, illetve a grundbirkózás játékszabályainak ismerete, tudatos törekvés azok betartására a páros küzdelmekben

- ❖ A test súlypontjának a talajhoz közeli kiinduló helyzeteiből (pl. ülésből, guggolásból) induló, előre, oldalra, hátra történő eséstechnikák, gördülések gyakorlása, vezető műveleteinek, balesetmentes végrehajtásuk kulcsmozzanatainak tudatosítása
- ❖ Távolság- és térérzékelés fejlesztését segítő páros feladatok, játékok szerrel és szer nélkül pillanatnyi kontaktus kialakításával
- ❖ Ritmusképesség fejlesztését célzó küzdőfeladatok és játékok gyakorlása pillanatnyi kontaktus kialakításával

FOGALMAK

ellenfél tisztelete, felelősség, tompítás, esések, gördülések, grundbirkózás, mögé kerülés, kitolás, asszertivitás, önvédelem, menekülés, önuralom, kitartás

TÉMAKÖR: Foglalkozások alternatív környezetben

ÓRASZÁM: 46 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ nyitott az alapvető mozgásformák újszerű és alternatív környezetben történő alkalmazására, végrehajtására.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ellenőrzött tevékenység keretében mozog a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;
- ❖ a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A szabadtéri foglalkozások baleset- és természetvédelmi szabályainak, valamint a szabadban, illetve a természetben való közlekedés szabályainak következetes betartása
- ❖ A szabadtéri foglalkozások öltözködési szabályainak tudatosítása
- ❖ A szabadban végezhető népi játékok, a téli és nyári testgyakorlatok lehetőségei ismeretének bővülése (ugrókötél, tollaslabda, görkorcsolya, lovaglás)
- ❖ Szabadtéri akadálypályák leküzdése önálló feladatokkal
- ❖ A megtanult természetben üzhető sportágak ismereteinek elmélyítése, fejlesztése (túrázás, síelés, korcsolyázás)

FOGALMAK

görkorcsolyázás, sportöltözet, ütős játékok, lovaglás

TÉMAKÖR: Úszás *(Amennyiben adottak a feltételek.)*

ÓRASZÁM: 36 óra

***Heti rendszerességgel, egész tanévben, lehetőleg két egymást követő évfolyamon. A megfelelő óraszám eléréséhez az alsó tagozaton lehetséges a tananyag átcsoportosítása. Ebben az esetben az úszás szempontjából egységesen kell kezelni az alsó tagozat óraszámait.**

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ megfelelő általános állóképesség-fejlődést mutat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával úszik;
- ❖ aktívan vesz részt az uszodában végzett mozgásformák elsajátításában, gyakorlásában.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az öltözői rend és az uszodai magatartás, valamint a helyes higiéniai, öltözködési szokások kialakítása
- ❖ A kitartás, önfegyelem és küzdőképesség, valamint az állóképesség és a monotóniatűrés továbbfejlesztése
- ❖ A vízben végzett játékok, úszások megszerettetése
- ❖ Lebegések, merülések végrehajtása segítség nélkül
- ❖ Siklások, lábtempók gyakoroltatása hason, háton
- ❖ A már tanult úszásnem/ek technikájának csiszolása, levegővétel rávezető gyakorlatai (amennyiben az 1–2. osztályban tanult úszni)
- ❖ Választott újabb úszásnem(ek) megtanulása és folyamatos gyakorlása
- ❖ A folyamatos úszások távolságának fokozatos növelése
- ❖ Víz alatti úszások
- ❖ Segédeszközök felhasználásával, folyamatos hibajavítással, felzárkóztatással a tanulási folyamat hatékonyságának növelése

FOGALMAK

felfekvés, csípőemelés, váltóverseny, levegővétel hátra fordulással, fejesugrás

3. évfolyam kimeneti minimum követelmény

Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció

- ❖ a szervezet általános bemelegítését szolgáló gyakorlatok megismerése

Kúszások és mászások

- ❖ egyszerű akadálypályák feladatainak teljesítése

Járások, futások

- ❖ járások egyensúlyvesztő feladatokkal (támadójárás, járás törzsfordításokkal, előre és oldalra hajlításokkal)
- ❖ állórajt kisebb távolságra különböző hangjelekre

Szökdelések, ugrások

- ❖ elugrások páros lábon és egy lábon akadályok nélkül

Dobások, ütések

- ❖ könnyű labda terelése floorball-, teniszütő, tornabot vagy egyéb eszköz segítségével társhoz vagy célfelületre
- ❖ labda pattintása különböző ütőkkel, labda vezetése

Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok

- ❖ egyensúlyozási gyakorlatok biztonságos végrehajtása helyben és helyzetváltoztatásokkal

Labdás gyakorlatok

- ❖ labdagörgetések gyakorlása kézzel, lábbal egyenes vonalon előre, oldalra, hátra

Testnevelési és népi játékok

- ❖ testnevelési játékokban a támadó és védő szerepekhez tartozó ismeretek alkalmazása

Küzdőfeladatok és –játékok

- ❖ játékos feladatmegoldások szabálykövető végrehajtása

Foglalkozások alternatív környezetben

- ❖ a szabadban végezhető népi játékok, a téli és nyári testgyakorlatok ismerete

4. évfolyam kimeneti minimum követelmény

Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció

- ❖ a gimnasztikai gyakorlatok tanári utasításoknak megfelelő végrehajtása
- ❖ menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban

Kúszások és mászások

- ❖ utánzó mozgások játékos formában, különböző tornaszereken
- ❖ sor- és váltóversenyek alkalmazása utánzó kúszó-mászó feladatokkal, játékos formában

Járások, futások

- ❖ járások sarkon, talpéleken, lábujjhegyen
- ❖ futások különböző formában egyenesen, irányváltásokkal állandó vagy váltakozó lépéshosszal, ritmussal
- ❖ folyamatos futások 6 percen keresztül

Szökdelések, ugrások

- ❖ indiánszökdelés ellentétes és azonos karlendítéssel
- ❖ szökdelések helyzetváltoztatás közben

Dobások, ütések

- ❖ sor- és váltóversenyekben (különböző dobó- és ütőfeladatokból álló) való részvétel

Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok

- ❖ kézálási kísérletek végrehajtása tanári segítséggel
- ❖ függőgyakorlatok végrehajtása tornaszereken tanári segítséggel

Labdás gyakorlatok

- ❖ különböző méretű és tömegű labdákkal labdavezetési, egy- és kétkezes gurítási, dobási feladatok végrehajtása

Testnevelési és népi játékok

- ❖ kooperativitást, közös célirányos együttműködést igénylő csoportos játékokban való részvétel (pl. váltó- és sorversenyek, társimentő fogójátékok)

Küzdőfeladatok és –játékok

- ❖ távolság- és térérzékelés fejlesztését segítő feladatokban (melyek pillanatnyi kontaktus kialakítását igénylik) való részvétel

Foglalkozások alternatív környezetben

- ❖ a szabadban, illetve a természetben való közlekedés szabályainak betartása

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

5-8. évfolyam

A magyar nyelv és irodalom tantárgy legalapvetőbb célja az anyanyelvi kommunikációhoz szükséges képességek kialakítása, illetve fejlesztése, valamint az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátíttatása.

Célja és feladata a szókincsfejlesztés és -gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése, a jövőbeni tanulmányokhoz szükséges és a felnőtt életben, az élethosszig tartó tanulás során használható olvasni és írni tudás (szövegértés és szövegalkotás) gondozása és továbbfejlesztése.

Az alapozásban építeni kell a tanulók tapasztalatszerzésére, a fogalmak tartalmának lassú érlelésére, az értelmes és fejlesztő célú gyakoroltatásra. Az eszközszintű olvasás elsajátíttatása, az önkifejező írás megszerettetése, a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárának megismertetése, használatának megerősítése szintén a tantárgy tanításának célja és feladata.

A kommunikációs képességek fejlesztése, különféle élethelyzetekben az aktív és passzív szókincs-gazdagítás, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartás, viselkedés gyakorlása, továbbá a tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben és a spontán beszédben is. Mindezek során megvalósul az önkorrekciónak a képesség fejlesztése, a hibakeresés, -javítás, a helyesírási problémahelyzetek felismertetése.

Az írás eszközszintű használata, a helyesírási készség fejlesztése, továbbá a rendezett íráskép kialakítása az egyéni adottságok figyelembe vételével valósul meg.

Az iskolai oktatás, nevelés a sérülésből, a fogyatékosságból eredő tanulási nehézségek leküzdését, a jól működő funkciók továbbfejlődését differenciáló, egyénre szabott pedagógiai eljárások alkalmazásával támogatja.

A magyar nyelv és irodalom tantárgyban az ismeretek és a fejlesztési követelmények felhasználásánál, továbbá az irodalmi művek feldolgozásánál ajánlott figyelembe venni a tanulók közösség összetételét, az írás, olvasás technikájának elsajátításában megjelenő egyéni különbségeket, a kommunikációs készség eltérő sajátosságait.

Órakeret

Témakörök	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	folyamatos 9	folyamatos 9	folyamatos 9	folyamatos 9
Olvasás és az írott szöveg megértése	folyamatos 8+5	folyamatos 7+5	folyamatos 8	folyamatos 7
Írás, szövegalkotás	folyamatos 7+5	folyamatos 8+5	folyamatos 7+8	folyamatos 8+7
Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	56+13	64+13	60+8	60+9
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	64+13	56+13	60+20	60+20
	144+36	144+36	144+36	144+36

Értékelés szempontjai

5-8. évfolyamon a tantárgyi értékelés érdemjegyekkel történik.

Érdemjegyek

Az értékelés egyik formája, amely visszajelző, informatív értékű, a tanulói egyéni fejlődése, a részteljesítmény és az adott témához tartozó tantervi követelmények összehasonlításának eredménye.

Gyermeink egyéni sajátosságaiból adódóan az érdemjegy két fő részből, a tantárgyi tudásból és az egyéni képességek tanévben történő fejlődéséből tevődik össze, 40-60%-os arányban.

Az egyéni képességek felmérésére minden tanévben év elején, félévkor, illetve év végén kerül sor. Értékelésük százalékos formában, a gyermek aktuális állapotát figyelembe véve történik.

A tantárgyi tudásra vonatkozó érdemjegy szerzésének módjai:

- ❖ szóbeli felelet - félévenként legalább egy alkalommal
- ❖ önálló kiselőadás, gyűjtőmunka, részvétel különböző versenyeken
- ❖ írásbeli munkák (évközi dolgozatok, tematikus-mérések, tudásszint-mérések)
- ❖ tanórai munka

Osztályzatok

Az osztályozás alapelvei:

- ❖ Az osztályzatban a pedagógus a tantárgy feladatrendszerének minél több elemét értékeli, vegye figyelembe a tanuló adott tárgyban mutatott többlet munkáját.
- ❖ Az év végi osztályzat az évi összteljesítményt értékeli, tükrözze a fejlődést és ne az érdemjegyek középátlósaként jelentkezzen.
- ❖ A felszerelés és a házi feladat meglétét illetve hiányát a szorgalom értékelésénél vesszük figyelembe.
- ❖ A helytelen viselkedés és a kötelességteljesítés elmulasztása (felszerelés hiánya) miatt szaktárgyi elégtelen érdemjegy nem adható.
- ❖ Tanulóinkat félévenként legalább négy-öt érdemjegy alapján osztályozzuk

Osztályzatok a tanterv által előírt fejlesztési követelmények alapján:

Jeles: ha a tantervi követelményeknek kifogástalanul eleget tesz. Ismeri, érti a tananyagot és alkalmazni is képes a tudását. Szabatosan, pontosan fogalmaz, saját gondolatait önállóan el tudja mondani.

Jó: ha a tantervi követelményeknek megbízhatóan, csak kevés és jelentéktelen hibával tesz eleget. Apró bizonytalanságai vannak. Kisebb előadási hibákat vét, definíciói esetenként bemagoltak.

Közepes: ha a tantervi követelményeknek pontatlanul, néhány hibával eleget tesz, nevelői segítségre (javítás, kiegészítés) többször rászorul. Ismeretei felszínesek. Kevésbé tud önállóan dolgozni, beszélni. Segítséggel képes megoldani szóbeli és írásbeli feladatait. Rövid mondatokban felel, gyakran kell segítő kérdéseket feltenni.

Elégséges: ha a tantervi követelményeknek súlyos hiányossággal tesz csak eleget, de továbbtanuláshoz szükséges minimális ismeretekkel, jártassággal rendelkezik. Egyszavas válaszokat ad. Fogalmakat nem ért. Gyakorlatban nem képes önálló feladatvégzésre.

Elégtelen: ha a tantervi követelményeknek nevelői segítséggel sem tud eleget tenni. A tantárgyi minimumot sem tudja.

Írásbeli feladatok értékelése 5-8. évfolyam

Formái	Rendje	Korlátai	Értékelése	Súlya
a, Felmérés	Év elején, félévkor, év végén	Napi egy íratható	Százalékosan – mindhárom felmérés, ill. érdemjeggyel – a félévi és az év végi felmérés	A félévi, ill. év végi osztályozásnál a témazáró dolgozatok 2x jegyet számítanak az osztályzat megállapításánál
b, Írásbeli felelet	Témakörön belül		Érdemjeggyel, ill. tantestületi megállapodás szerint.	
c, Témazáró dolgozat, ill. félévi vagy év végi felmérő dolgozat	Témakörönként	Napi egy íratható. Meg kell előzze a fejezet lezárása, lényeges elemeik összefoglalása.	Érdemjeggyel Tantárgyanként, félévenként min. 2.	

Szóbeli értékelés 5-8. évfolyamon

Formái	Rendje	Korlátai	Értékelése
a, Szóbeli felelet	Témakörön belül	Nem bejelenteni	Érdemjeggyel
b, Gyűjtőmunka, kiselőadás, memoriter, stb.	Esetenként egy- egy alkalommal		A tanár egyéni értékelő eszközének megfelelően, illetve érdemjeggyel

5. évfolyam

heti 4 óra

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a beszédcentrikusságot kell előtérbe helyezni. A beszédértés és beszédprodukció fejlesztése az egyén képességének és beszédállapotának figyelembe vételével történik, a nyelv funkcióinak megfelelően.

A nyelvhasználat kommunikációs értékűvé fejlesztésével a tárgy hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók az egyéni képességekhez igazodóan, megfelelő szinten tudják alkalmazni a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát az önkifejezéshez, társas érintkezéshez, önérvényesítéshez.

Témakör	1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Órakeret folyamatos/ 9 óra
Előzetes tudás	Tanult beszédtechnikai elemek alkalmazása. Szóban kapott utasítások követése. Kialakult verstanulási technika.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A szókincs gyarapítása mellett a meglévő nyelvhasználati zavarok korrigálása, csökkentése, megszüntetése. Egyéni képességhez igazodóan: a helyes artikuláció, beszédtechnikai elemek alkalmazása, aktív és passzív szókincs fejlesztése, a tanult elemek beépítése a társas kapcsolatokba. A reprodukív beszéd képességének fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Kommunikációs képesség: szókincsbővítés, kifejezőkészség formai és tartalmi elemei. Percepció: verbális és vizuális hang, szó, mondat, szöveg. Vizuális és akusztikus figyelem. Emlékezet.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Beszédtechnika: i) a helyes beszédleégzés j) megfelelő beszédhang, hanglejtés k) pontos artikuláció l) ritmus, tempó m) időtartam n) hangsúly, hangerő o) szünet p) a kommunikáció céljának megfelelő beszéd. Metakommunikáció: – mimika, – testtartás, – távolságtartás – tekintet. Beszéd(meg)értés: d) szavak e) mondatok	A metakommunikációs eszközök megismerése során a testbeszéd megértése, használatával a szóbeli kifejezőkészség erősítése. A beszélő szándékának megértése. A kommunikáció céljának megfelelő beszéd, a hangsúlyok, érzelmek, indulatok, szándékok megjelenítése. Saját vélemény, saját gondolat, kérdés, kérdés megfogalmazása. A reprodukív beszéd gyakorlása, memoriterek tanulása. Tanult szövegek kifejező tolmácsolása. Főfogalom alá rendezés, értelmező szótár vagy rokon értelmű szavak alkalmazása. Analógiák készítése, a következtetések megfogalmazása, analízis-szintetizálás, különböző	<i>Ének-zene:</i> ritmus, hangképzés légvétel. <i>Etika:</i> kommunikációs helyzetek, metakommunikáció

f) szöveg szintjén. Beszédkészség. Kommunikációs helyzet: – kapcsolatfelvétel, – kapcsolattartás, – vélemény- és szándéknyilvánítás, – vita, – kérés, kérdés.	szempontok szerinti csoportosítások, fogalomalkotások. Vers- és prózamondás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Artikuláció, beszédértés, beszédlégzés, beszélő szándéka, kommunikáció, összehasonlítás, csoportosítás, főfogalom, analógia, analízis-szintézis.	

Témakör	2. Olvasás és az írott szöveg megértése	Órakeret folyamatos/ 8+5 óra
Előzetes tudás	Szövegértő olvasás. Iskolai könyvtár használata. Tanulási technikák használata közvetlen tanári irányítással.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A hangos és a néma olvasási technika, a szövegértő olvasás fejlesztése. Tények, adatok, információk felismerésében az önállóság növelése. Az olvasási kedv felkeltése, a könyvek iránti érdeklődés megalapozása, erősítése. A könyvekből történő tanulás megalapozása. Önálló könyvtárhasználat előkészítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Vizuális észlelés az olvasott szöveg értelmezése során. Figyelem. Auditív észlelés: szövegmélekezet. Emlékezet: olvasottak felidézése. Motiváció fenntartása, fejlesztése az olvasott szövegek megfelelő megválasztásával. Összefüggéslátás, összefüggések felismerése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Szövegelemzés, szövegértő (néma) olvasás. Kreatív szövegalkotás. Tanulást segítő eljárások. Szövegfeldolgozás. Könyvtárhasználat, információszerzés különböző eszközei.	Mondatok, szöveg értelmezése néma és hangos olvasással, a szövegből – adott szempontok alapján – adatok kiemelése. Törekvés önálló olvasásra, szövegfeldolgozásra. Aktív és passzív szókinccs gyarapítása. Az információs kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása. A könyv mint információforrás értékének felismerése. Különböző szépirodalmi, ismeretterjesztő, tankönyvi és médiaszövegek hangos olvasása. Az olvasott szöveg adott szempontok szerinti tagolása, lényegkiemelés, tömörítés, adatkeresés. Felolvasás, az olvasottak ismertetése. Ismeretszerzés a könyvtár felépítéséről, működéséről, előző években szerzett információk rendszerezése.	<i>Matematika:</i> szöveges feladatok értelmezése, adatgyűjtés. <i>Történelem, Hon-és népismeret, etika, Természettudo- mány</i> szövegértelme- zés, szövegelemzés, tények,

	Érdeklődésének megfelelő könyv választása. Adatkeresés, adatgyűjtés. Szépirodalmi részletek, művek szöveghű megtanulása.	információk gyűjtése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tartalom, lényegkiemelés, szövegbefogadás, szövegalkotás. Önművelés, média, ismeret, ismeretnyújtás, ismeretszerzés, lényegkiemelés, vázlat.	

Témakör	3. Írás, szövegalkotás	Órakeret folyamatos /7+5 óra
Előzetes tudás	Írás különböző lehetőségeinek ismerete (másolás, írás emlékezetből, diktálás utáni írás, önálló írás), tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Írásbeli kifejezőképesség megerősítése, az írásbeli szövegalkotás legalapvetőbb szabályainak ismerete. Az írás eszközjellegű használatának kialakítása. Önellenőrzés fejlesztése. A helyesírás fejlesztése: másolással, látó-halló tollbamondással, emlékezetből írással. Saját és mások írásmunkáinak ellenőrzése, javítása a tanult nyelvtani szabályoknak megfelelően. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Finommotorika fejlesztése írásmozgással. Téri tájékozódás: vonalakozban való eligazodás, írásképek rendezése. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás. Hallási figyelem fejlesztése: diktálás utáni írás.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Reproduktív írás Félig produktív írás A szöveg nyelvi jellegzetességei Szövegalkotás, szöveg-átalakítás Leíró és elbeszélő jellegű szövegek (fogalmazás). Elbeszélés jellegű szöveg tagolódása: – bevezetés – tárgyalás – befejezés. Cím szerepe.	Néhány mondatos szöveg önálló alkotása. Emlékezetből való írás. Tanult nyelvhelyességi, helyesírási ismeretek alkalmazása. Az írás közben felmerülő helyesírási, értelmezési probléma esetén vagy önellenőrzéskor, javításkor a megfelelő segédkönyvek használata – tanári segítséggel. Hibátlan (betűkihagyás és betűcsere nélküli) másolás, szavak, mondatok, néhány mondatnyi szöveg látó-halló tollbamondás és emlékezet alapján történő írása. Feladatlapok, táblázatok kitöltése, postai űrlapok kitöltése; vázlatkészítés tanulása. Hangutánzó, hangulatfestő szavak, szólások, közmondások, idézetek beépítése a mondatokba, a szövegbe, stílushatásuk megfigyelése. Mondatok bővítése, változatos mondatfajták beépítése a szövegbe, a mondat szórendjének, a szöveg mondatrendjének vizsgálata, a lehetséges változatok számbavétele. A tanult nyelvtani szabályok alkalmazásával írásbeli szöveg alkotása.	<i>Testnevelés:</i> mozgáskoordináció fejlesztés <i>Vizuális kultúra;</i> <i>Technika és tervezés</i> finommotorika fejlesztése. <i>Digitális kultúra:</i> kommunikációs technikák.

	Elbeszélő jellegű szöveg jellemző jegyeinek felismerése, gyűjtése. Szöveg átalakítása: – bővítéssel: díszítő jelzők használata, – szűkítéssel: lényegkiemelés, tömörítés. Elbeszélő jellegű szöveg alkotása írásban. Címalkotás.	<i>Etika:</i> írásbeli kommunikáció
Kulcsfogalmak/fogalmak	Önálló írás, emlékezetből való írás, diktálás, nyelvtani szabály, fogalmazás, leírás, elbeszélés, jellemzés.	

Témakör	4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	Órakeret 56+13 óra
Előzetes tudás	A tanuló alapvető kommunikációs helyzetekben eligazodik, tud kapcsolatot kezdeményezni, beszélgetésben részt venni. Ismeri a rokon értelmű szavak, többjelentésű, azonos alakú szavak fogalmát. Képes ezek felismerésére, szövegben való alkalmazásukra. A tanult szófajokban tud csoportosítani. Tanult helyesírási szabályokat igyekszik alkalmazni.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanult nyelvtani, nyelvhelyességi ismeretek alkalmazásának fejlesztése. Szóbeli és írásbeli nyelvhasználat legalapvetőbb elveinek, normáinak elsajátíttatása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Akusztikus figyelem: helyesírási szabályok. Serialitás: betűrend.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BETŰK: Magánhangzók, mássalhangzók. Szótőhöz kapcsolódó toldalékok hangrendjének, illeszkedésének szabálya. A mássalhangzók egymásra hatása a beszédben, írásban (hasonulás, összeolvadás, rövidülés, kiesés). MONDATOK Mondatok átalakítása: – tömondat alkotása – bővített mondat. Mondatalkotás. Szófajok, szavak mondatbeli funkciója. SZÖVEG Szövegalkotás.	Csoportosítás, válogatás, vizsgálódás. Betűrend készítése, lexikon használata. Elválasztás szabályainak alkalmazása. Mondat tagolása, tanult helyesírási szabályok (mondatkezdés, írásjelek, tulajdonnevek) alkalmazása. Helyes szórend meghatározása. Helyes hangsúly gyakorlása. Számbeli egyeztetés gyakorlása, ellenőrzése, javítása. Szövegalkotás megadott szempontok alapján. Tanári útmutatás alapján szövegalkotás, kiegészítés, módosítás. Helyes mondatalkotás, szövegalkotás szabályainak alkalmazása.	<i>Történelem, Természettudomány:</i> kutató munkában a lexikonhasználat, betűrend gyakorlása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Beszédhang, magánhangzó, mássalhangzó, szóelem, hangalak és jelentés, helyesírási szabály.

Témakör	5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Órakeret 64+13 óra
Előzetes tudás	Irodalmi művek olvasásakor az élményt nyújtó szerep megtapasztalása. Az olvasottak értelmezése: cím, szereplők, helyszín megfogalmazásával. Költői nyelv, irodalmi nyelv sajátosságainak ismerete. Vers és próza megkülönböztetése. Hangsúlyos olvasás. Dramatizálás elemeinek ismerete.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az irodalmi ismeretek fejlesztése, az olvasás készséggé alakítása, fejlesztése. A tanulók nyelvi kulturáltságának növelése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Emlékezet: memoriterek elsajátításával a hosszú távú emlékezet fejlesztése. Auditív figyelem, észlelés: hallott irodalmi szövegekből való tartalommondás, érzelmek, mondanivaló megfigyelése. Szókincsbővítés.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
MŰNEMEK: LÍRA, EPIKA, DRÁMA MŰFAJOK - DAL: Feldolgozásra ajánlott művek: Petőfi Sándor: - Füstbe ment terv - Reszket a bokor mert... MŰFAJOK - MESE, MŰMESÉK, MÁS NÉPEK MESEI Feldolgozásra ajánlott művek: Válogatás magyar népmesegyűjteményből. - Az égig érő fa - Tündérszép Ilona és Árgyélus - Attila földje MONDA: Feldolgozásra ajánlott művek: - Lehel kürtje - Mátyás mondák BIBLIAI TÖRTÉNETEK: Feldolgozásra ajánlott történetek: - A világ teremtése - Az édenkerti történet - Noé és a bárka - Jézus születése	Az irodalmi művek elemzése, értelmezése, az irodalmi szövegek alapstruktúrájának megismerése. Irodalmi művek műfaji jellemzőinek felismerése. Az egyes műnemek jellemző jegyeinek felismerése. Az irodalmi kifejezésformák, a költői eszközök, az irodalmi szövegek szerkezetének megismerése. Az alapvető emberi viselkedés- és magatartásformák, érzések, lelkiállapotok, hangulatok, erkölcsi fogalmak és értékek, a valóság és a képzelet, a szocializációs és a társadalmi kérdések irodalmi ábrázolási módjainak megismerése. A vers tartalma alapján a költői szándék, a vers hangulatának megfogalmazása. Összecsengő sorok jelölése. A versben az ismétlődő sorok, kifejezések felismerése. Összehasonlítás.	<i>Ének-zene:</i> ritmus jellemzői, szerepe. <i>Vizuális kultúra:</i> hangulat, érzelmek megjelenése a művészetekben. <i>Etika:</i> magatartás, érzelmek, erkölcsi értékek.

- A betlehemi királyok ELBESZÉLÉS: Feldolgozásra ajánlott művek: Jókai Mór – A nagyenyedi két fűzfa REGÉNY: Feldolgozásra ajánlott művek: Molnár Ferenc – A Pál utcai fiúk DRÁMA: A helyi lehetőségek függvényében egy színpadi mű megtekintése	A vers ritmusának különböző módon történő bemutatása, jelzése. Vers képszerűségének felismerése, egy-egy kép szóbeli „leírása”, illusztrálása. A költői jelzők és költői képek felismerése. Szövegrészek tagozódásának (bevezetés, tárgyalás, befejezés) megfigyelése. Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. Szereplők tulajdonságainak gyűjtése, csoportosítása. A szerzői szándék, a szöveg hangulatának jellemzése, megfogalmazása. A tanuló saját véleményének (szándék, hangulat) a szövegből vett idézetekkel való indoklása. Irodalmi kifejezésformákból válogatás, a szövegek felhasználása, „beépítése” saját szövegalkotáshoz. Egy-egy szöveg (-részlet) bemutatása (szerepjáték, szituációs játék, felolvasás). Színházlátogatás (dráma).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Líra, epika, dal, népdal, mese, népmese, monda, vers, próza, elbeszélés, regény, rím, memoriter.	
A fejlesztés várt eredményei az ötödik évfolyam végén	Minimum követelmények – elégséges Legyen képes kifejezni élményeit, érzéseit szóban, 2-3 egyszerű mondatban. Legyen képes véleményt alkotni és elfogadni tanári segítséggel. Lexikonok használatára segítséggel legyen képes. Tanári kérdések segítségével tudja felsorolni a szereplőket, helyszínt, időt, címet. Tudjon másolni írott és nyomtatott szövegről szavakat kevés hibával Írása legyen rendezett. A tanult szófajokat felismerje tanári segítséggel. Tudja elmondani Kölcsey –Himnusz 1 vsz-át. Ismerje fel a verset és a prózát. Legyen képes 4-5 mondatos szöveget önállóan elolvasni és tanári kérdésekre válaszolni. közepes Legyen képes kifejezni élményeit, érzéseit szóban 3-4 bővített mondatban tanári segítséggel.	

	Legyen képes véleményt alkotni, és megfogalmazni azt 2-3 egyszerű mondatban. Használja az olvasást információszerzéshez. Lexikonok használatára kis segítséggel legyen képes. Tanári kérdések segítségével tudja röviden elmondani a cselekmény vázlatát. Tudjon másolni írott és nyomtatott szövegről, hibáit tanári segítséggel tudja javítani. Írása legyen rendezett, olvasható. A tanult szófajokat felismerje, csoportosítsa tanári segítséggel. Tudja Petőfi –Füstbe ment terv, Kölcsey – Himnusz 1 .vsz-át. Ismerje fel a verset és a prózát, a mese és a monda közötti különbséget kis tanári segítséggel. Legyen képes 6-8 mondatos szöveget önállóan elolvasni, értelmezni kérdések segítségével. jó Legyen képes kifejezni élményeit, érzéseit szóban 3-4 bővített mondatban. Legyen képes véleményt alkotni, és megfogalmazni azt 3-4 bővített mondatban. Használja az olvasást információszerzéshez. Önállóan tudja használni a lexikonokat. Tanári kérdések segítségével tudja rövid tartalom lényegkiemelését. Tudjon másolni írott és nyomtatott szövegről kevés hibával, hibáit önállóan tudja javítani. Diktálás után legyen képes kevés hibával írni. Írása legyen áttekinthető, olvasható. A tanult szófajokat felismerje, csoportosítsa kevés tanári segítséggel. Tudja Petőfi –Füstbe ment terv, Kölcsey – Himnusz 1 .vsz-át és tudjon ismertetni egy tanult mondát. Ismerje fel a verset és a prózát, a mese és a monda közötti különbséget. Legyen képes 6-8 mondatos szöveget önállóan elolvasni, értelmezni kis tanári segítséggel. jeles Legyen képes önállóan kifejezni élményeit, érzéseit szóban 4-5 bővített mondatban. Legyen képes önállóan véleményt alkotni, és megfogalmazni azt 4-5 bővített mondatban. Használja az olvasást információszerzéshez. Önállóan tudja használni a lexikonokat, legyen képes internetes keresésre. Önállóan tudja rövid tartalom lényegkiemelését. Hibátlanul tudjon másolni írott és nyomtatott szövegről. Diktálás után tudjon írni egyszerű mondatokat, hibáit tudja javítani tanári segítséggel. Írása legyen áttekinthető, olvasható, esztétikus. A tanult szófajokat felismerje, csoportosítsa önállóan. Tudja Petőfi –Füstbe ment terv, Kölcsey – Himnusz 1 .vsz-át, illetve tudjon ismertetni egy tetszés szerinti mondát és egy bibliai történetet. Ismerje fel a verset és a prózát, a mese és a monda közötti különbséget, irodalmi eszközök közül tudjon megnevezni kettőt. Legyen képes 6-8 mondatos szöveget önállóan elolvasni, értelmezni

6. évfolyam

heti 4+1 óra

Témakör	1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Órakeret folyamatos/ 9 óra
Előzetes tudás	Tanult beszédtechnikai elemek alkalmazása. Szóban kapott utasítások követése. Kialakult verstanulási technika.	
Témakör	A szókincs gyarapítása mellett a meglévő nyelvhasználati zavarok korrigálása, csökkentése, megszüntetése. Egyéni képességhez igazodóan: a helyes artikuláció, beszédtechnikai elemek alkalmazása, aktív és passzív szókincs fejlesztése, a tanult elemek beépítése a társas kapcsolatokba. A reprodukív beszéd képességének fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Kommunikációs képesség: szókincsbővítés, kifejezőkészség formai és tartalmi elemei. Percepció: verbális és vizuális hang, szó, mondat, szöveg. Vizuális és akusztikus figyelem. Emlékezet.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Beszédtechnika: i) a helyes beszédleghzés j) megfelelő beszédhang, hanglejtés k) pontos artikuláció l) ritmus, tempó m) időtartam n) hangsúly, hangerő o) szünet p) a kommunikáció céljának megfelelő beszéd Metakommunikáció: – mimika, – testtartás, – távolságtartás – tekintet. Beszéd (meg)értés: d) szavak e) mondatok f) szöveg szintjén. Beszédkészség. Kommunikációs helyzet: – kapcsolatfelvétel,	A metakommunikációs eszközök megismerése során a testbeszéd megértése, használatával a szóbeli kifejezőkészség erősítése. A beszélő szándékának megértése. A kommunikáció céljának megfelelő beszéd, a hangsúlyok, érzelmek, indulatok, szándékok megjelenítése. Saját vélemény, saját gondolat, kérdés, kérés megfogalmazása. A reprodukív beszéd gyakorlása, memoriterek tanulása. Tanult szövegek kifejező tolmácsolása. Főfogalom alá rendezés, értelmező szótár vagy rokon értelmű szavak alkalmazása. Analógiák készítése, a következtetések megfogalmazása, analízis-szintetizálás, különböző szempontok szerinti csoportosítások, fogalomalkotások. Vers- és prózamondás.	<i>Ének-zene:</i> ritmus, hangképzés, légvétel. Etika: kommunikációs helyzetek, metakommunikáció.

– kapcsolattartás, – vélemény- és szándéknyilvánítás, – vita, – kérdés, – kérdés.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Artikuláció, beszédértés, beszédleghzés, beszélő szándéka, kommunikáció, összehasonlítás, csoportosítás, főfogalom, analógia, analízis-szintézis.	

Témakör	2. Olvasás és az írott szöveg megértése	Órakeret folyamatos /7+5
Előzetes tudás		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A hangos és a néma olvasási technika, a szövegértő olvasás fejlesztése. Tények, adatok, információk felismerésében az önállóság növelése. Az olvasási kedv felkeltése, a könyvek iránti érdeklődés megalapozása, erősítése. A könyvekből történő tanulás megalapozása. Önálló könyvtárhasználat előkészítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Vizuális észlelés az olvasott szöveg értelmezése során. Figyelem. Auditív észlelés: szövegelemlekezet. Emlékezet: olvasottak felidézése. Motiváció fenntartása, fejlesztése az olvasott szövegek megfelelő megválasztásával. Összefüggéslátás, összefüggések felismerése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Szövegelemzés, szövegértő (néma) olvasás. Kreatív szövegalkotás. Tanulást segítő eljárások. Szövegfeldolgozás. Könyvtárhasználat, információszerzés különböző eszközei.	Mondatok, szöveg értelmezése néma és hangos olvasással, a szövegből – adott szempontok alapján – adatok kiemelése. Törekvés önálló olvasásra, szövegfeldolgozásra. Aktív és passzív szókinccs gyarapítása. Az információs kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása. A könyv, mint információforrás értékének felismerése. Különböző szépirodalmi, ismeretterjesztő, tankönyvi és médiaszövegek hangos olvasása. Az olvasott szöveg adott szempontok szerinti tagolása, lényegkiemelés, tömörítés, adatkeresés. Felolvasás, az olvasottak ismertetése. Ismeretszerzés a könyvtár felépítéséről, működéséről, előző években szerzett információk rendszerezése. Érdeklődésének megfelelő könyv választása.	<i>Matematika:</i> szöveges feladatok értelmezése, adatgyűjtés. <i>Történelem, Természettudomány:</i> szövegértelmezés, szövegelemzés, tények, információk gyűjtése.

	Adatkeresés, adatgyűjtés. Szépirodalmi részletek, művek szöveghű megtanulása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tartalom, lényegkiemelés, szövegbefogadás, szövegalkotás. Önművelés, média, ismeret, ismeretnyújtás, ismeretszerzés, lényegkiemelés, vázlat.	

Témakör	3. Írás, szövegalkotás	Órakeret folyamatos /8+5
Előzetes tudás	Írás különböző lehetőségeinek ismerete (másolás, írás emlékezetből, diktálás utáni írás, önálló írás), tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Írásbeli kifejezőképesség megerősítése, az írásbeli szövegalkotás legalapvetőbb szabályainak ismerete. Az írás eszközjellegű használatának kialakítása. Önellenőrzés fejlesztése. A helyesírás fejlesztése: másolással, látó-halló tollbamondással, emlékezetből írással. Saját és mások írásmunkáinak ellenőrzése, javítása a tanult nyelvtani szabályoknak megfelelően. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Finommotorika fejlesztése írásmozgással. Téri tájékozódás: vonalközben való eligazodás, írásképek rendezése. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás. Hallási figyelem fejlesztése: diktálás utáni írás.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Reproduktív írás Félig produktív írás A szöveg nyelvi jellegzetességei Szövegalkotás, szövegátalakítás Leíró és elbeszélő jellegű szövegek (fogalmazás). Elbeszélés jellegű szöveg tagolódása: – bevezetés – tárgyalás – befejezés. Cím szerepe. Hír (hirdetés). Leírás irodalmi és ismeretterjesztő szövegekben. Jellemzés tipikus jegyei.	Néhány mondatos szöveg önálló alkotása. Emlékezetből való írás. Tanult nyelvhelyességi, helyesírási ismeretek alkalmazása. Az írás közben felmerülő helyesírási, értelmezési probléma esetén vagy önellenőrzéskor, javításkor a megfelelő segédkönyvek használata – tanári segítséggel. Hibátlan (betűkihagyás és betűcsere nélküli) másolás, szavak, mondatok, néhány mondatnyi szöveg látó-halló tollbamondás és emlékezet alapján történő írása. Feladatlapok, táblázatok kitöltése, postai űrlapok kitöltése; vázlatkészítés tanulása. Hangutánzó, hangulatfestő szavak, szólások, közmondások, idézetek beépítése a mondatokba, a szövegbe, stílushatásuk megfigyelése.	<i>Testnevelés:</i> mozgáskoordináció fejlesztése. <i>Vizuális kultúra;</i> <i>technika és tervezés:</i> finommotorika fejlesztése. <i>Digitális kultúra:</i> kommunikációs technikák.

Jellemzés szerkezete. Meghívó, e-mail, sms, csetelés, blog.	Mondatok bővítése, változatos mondatfajták beépítése a szövegbe, a mondat szórendjének, a szöveg mondatrendjének vizsgálata, a lehetséges változatok számbavétele. A tanult nyelvtani szabályok alkalmazásával írásbeli szöveg alkotása. Elbeszélő jellegű szöveg jellemző jegyeinek felismerése, gyűjtése. Szöveg átalakítása: – bővítéssel: díszítő jelzők használata, – szűkítéssel: lényegkiemelés, tömörítés. Elbeszélő jellegű szöveg alkotása írásban. Címalkotás. Meghívó, hír, hirdetés gyűjtése, megfigyelése, készítése. Leírás készítése, átalakítása bővítéssel, szűkítéssel. Olvasottakról vázlat készítése. Jellemzésből leírás, elbeszélés megfogalmazása, rögzítése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önálló írás, emlékezetből való írás, diktálás, nyelvtani szabály, fogalmazás, leírás, elbeszélés, hír, jellemzés.	

Témakör	4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	Órakeret 64+13 óra
Előzetes tudás	A tanuló alapvető kommunikációs helyzetekben eligazodik, tud kapcsolatot kezdeményezni, beszélgetésben részt venni. Ismeri a rokon értelmű szavak, többjelentésű, azonos alakú szavak fogalmát. Képes ezek felismerésére, szövegben való alkalmazásukra. A tanult szófajokban tud csoportosítani. Tanult helyesírási szabályokat igyekszik alkalmazni.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanult nyelvtani, nyelvhelyességi ismeretek alkalmazásának fejlesztése. Szóbeli és írásbeli nyelvhasználat legalapvetőbb elveinek, normáinak elsajátíttatása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Akusztikus figyelem: helyesírási szabályok. Szerialitás: betűrend.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
SZÓELEMÉK, SZAVAK: Szófajok: – főnév – melléknév – számnév – névmás	Csoportosítás, válogatás, vizsgálódás. Betűrend készítése, lexikon használata. Elválasztás szabályainak alkalmazása. Szavak csoportosítása szófajuk, jelentéstartalmuk alapján.	<i>Történelem, Természettudomány:</i> kutató munkában a lexikonhasználat,

– ige. Jelző szerepe a szövegben. SZÓSZERKEZETEK: – alárendelő szószerkezet – mellérendelő szószerkezet. MONDATOK Mondatok alkotása, átalakítása: – egyszerű mondat alkotása – összetett mondat alkotása. Szófajok, szavak mondatbeli funkciója. SZÖVEG Szövegalkotás.	Gyűjtés, csoportosítás. Szavak átalakítása: – képzéssel – jelezéssel – ragozással. Szószerkezet alkotása, átalakítása. Szószerkezetek keresése, gyűjtése irodalmi szövegből. A szószerkezetek felismerése a mondatokban, azok ki/beemelése a mondatokból/mondatokba. Mondat tagolása, tanult helyesírási szabályok (mondatkezdés, írásjelek, tulajdonnevek) alkalmazása. Helyes szórend meghatározása. Helyes hangsúly gyakorlása. Számbeli egyeztetés gyakorlása, ellenőrzése, javítása. Szövegalkotás megadott szempontok alapján. Tanári útmutatás alapján szövegalkotás, kiegészítés, módosítás. Helyes mondatalkotás, szövegalkotás szabályainak alkalmazása.	betűrend gyakorlása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Beszédhang, magánhangzó, mássalhangzó, szóelem, hangalak és jelentés, szókincs, szófaj, helyesírási szabály.	

Témakör	5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Órakeret 56+13 óra
Előzetes tudás	Irodalmi művek olvasásakor az élményt nyújtó szerep megtapasztalása. Az olvasottak értelmezése: cím, szereplők, helyszín megfogalmazásával. Költői nyelv, irodalmi nyelv sajátosságainak ismerete. Vers és próza megkülönböztetése. Hangsúlyos olvasás. Dramatizálás elemeinek ismerete.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az irodalmi ismeretek fejlesztése, az olvasás készséggé alakítása, fejlesztése. A tanulók nyelvi kulturáltságának növelése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Emlékezet: memoriterek elsajátításával a hosszú távú emlékezet fejlesztése. Auditív figyelem, észlelés: hallott irodalmi szövegekből való tartalommondás, érzelmek, mondanivaló megfigyelése. Szókincsbővítés.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
MŰNEMEK: LÍRA, EPIKA, DRÁMA MŰFAJOK - DAL: MŰFAJOK - NÉPBALLADA Feldolgozásra ajánlott művek: - Kőmíves Kelemen; MŰFAJOK – LEGENDA Feldolgozásra ajánlott művek: - Arany János – Rege a csodaszarvasról ELBESZÉLŐ KÖLTEMÉNY: Feldolgozásra ajánlott művek: - Fazekas Mihály: Lúdas Matyi - Petőfi Sándor: János vitéz REGÉNY: Feldolgozásra ajánlott művek: - Gárdonyi Géza: Egri csillagok DRÁMA: A helyi lehetőségek függvényében egy színpadi mű megtekintése.	Az irodalmi művek elemzése, értelmezése, az irodalmi szövegek alapstruktúrájának megismerése. Irodalmi művek műfaji jellemzőinek felismerése. Az egyes műnemek jellemző jegyeinek felismerése. Az irodalmi kifejezésformák, a költői eszközök, az irodalmi szövegek szerkezetének megismerése. Az alapvető emberi viselkedés- és magatartásformák, érzések, lelkiállapotok, hangulatok, erkölcsi fogalmak és értékek, a valóság és a képzelet, a szocializációs és a társadalmi kérdések irodalmi ábrázolási módjainak megismerése. A vers tartalma alapján a költői szándék, a vers hangulatának megfogalmazása. Összecsengő sorok jelölése. A versben az ismétlődő sorok, kifejezések felismerése. Összehasonlítás. A vers ritmusának különböző módon történő bemutatása, jelzése. Vers képszerűségének felismerése, egy-egy kép szóbeli „leírása”, illusztrálása. A költői jelzők és költői képek felismerése. Szövegrészek tagozódásának (bevezetés, tárgyalás, befejezés) megfigyelése. Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. Szereplők tulajdonságainak gyűjtése, csoportosítása. A szerzői szándék, a szöveg hangulatának jellemzése, megfogalmazása. A tanuló saját véleményének (szándék, hangulat) a szövegből	<i>Ének-zene:</i> ritmus jellemzői, szerepe. <i>Vizuális kultúra:</i> hangulat, érzelmek megjelenése a művészetekben. <i>Etika:</i> magatartás, érzelmek, erkölcsi értékek.

	vett idézetekkel való indoklása. Irodalmi kifejezésformákból válogatás, a szövegek felhasználása, „beépítése” saját szövegalkotáshoz. Egy-egy szöveg (-részlet) bemutatása (szerepjáték, szituációs játék, felolvasás). Színházlátogatás (dráma).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Líra, epika, dal, népdal, ballada, népballada, mese, népmese, legenda, monda, vers, próza, elbeszélés, elbeszélő költemény, regény, rím, memoriter.	

A fejlesztés várt eredményei a hatodik évfolyam végén	Minimum követelmények - elégséges Tudjon társalgásban részt venni. Képes kérdezni a szituációnak megfelelően. Használja az olvasást az információszerzéshez és átadáshoz. Legyen képes tanári segítséggel, adott szempontok alapján könyvtárhasználatra. Tanári kérdések alapján legyen képes tartalom rövid visszaadására. Segítséggel az írást kommunikációs céllal is használja. Legyen képes hiányos és bővített mondatot alkotni a közlés szándékához igazítva tanári segítséggel. Legyen képes versrészletek felidézésére.
	közepes A tanuló társalgásban aktívan részt tud venni. Képes a közlés szituációjának megfelelően válaszolni. Képes kérdezni, véleményt elfogadni. Az olvasást az információszerzéshez elhasználni. Képes könyvtárhasználatra. Lényegkiemelésre, tartalom rövid visszaadására képes tanári kérdések alapján. Olvasható, áttekinthető 4-5 mondatos írásművek készítésére képes, Tudja az írást kommunikációs célokra használni. Szófajokat megnevezi, tanári segítséggel felismeri, szavakat átalakít, bővített mondatokat használ saját gondolatainak kifejezése érdekében. Képes hiányos és bővített mondatot alkotni, átalakítani a közlés szándékához igazítva tanári segítséggel. A kijelölt memoriterek - Petőfi – János vitéz - szöveghűen, elmondja. Tanult irodalmi művek tartalmát tanári segítséggel el tudja mondani. Irodalmi alkotások esetében tud különbséget tenni. Elbeszélő költemény, regény fogalmát ismeri, azokra példákat tud mondani.
	jó A tanuló társalgásban részt tud venni, felismeri a metakommunikációs eszközöket.

	Képes tanári segítséggel képes a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni. Képes meggyőzni, kérdezni, véleményt elfogadni kis tanári segítséggel. Az olvasást az információszerzéshez és átadáshoz tanári segítséggel felhasználja. Képes könyvtárhasználatra, megadott szempontok alapján. Lényegkiemelésre, tartalom rövid visszaadására képes Olvasható, áttekinthető írásművek készítésére képes, megadott szempontok alapján tanári segítséggel. Tudja az írást kommunikációs célokra használni. Szavakat átalakít, tanári segítséggel szóösszetételeket alkot, használ saját gondolatainak kifejezése érdekében. A tanult szószerkezeteket felismeri, gyűjti, Képes hiányos és bővített mondatot alkotni, átalakítani a közlés szándékához igazítva kis tanári segítséggel. A kijelölt memoriterek szövegűen elmondja. Tanult irodalmi művek tartalmát ismeri, a szereplőket, helyszínt tanári segítséggel azonosítja. Irodalmi alkotások esetében tud összehasonlítani, értelmezni. Líra, epika, fogalmát ismeri, tud ennek megfelelően tanári segítséggel csoportosítást végezni. jeles A tanuló társalgásban részt tud venni a metakommunikációs eszközök és a kommunikáció céljának megfelelő alkalmazásával. Képes a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni. Képes meggyőzni, kérdezni, véleményt elfogadni. Az olvasást az információszerzéshez és átadáshoz felhasználja. Képes könyvtárhasználatra, megadott szempontok alapján vagy önállóan. Lényegkiemelésre, tartalom visszaadására képes. Olvasható, áttekinthető írásművek készítésére képes, a szöveg tagolásával, megadott szempontok alapján. Tudja az írást önállóan kommunikációs célokra használni.(meghívó, sms, e-mail formájában) Szavakat átalakít, csoportosít, szóösszetételeket alkot, használ saját gondolatainak kifejezése érdekében. A tanult szószerkezeteket felismeri, gyűjti, csoportosítja. Képes hiányos és bővített mondatot alkotni, átalakítani a közlés szándékához igazítva. A kijelölt memoriterek szövegűen, megfelelő hangsúllyal elmondja. Tanult irodalmi művek tartalmát ismeri, a szereplőket, helyszínt azonosítja. Irodalmi alkotások esetében tud összehasonlítani, értelmezni, elemezni. Líra, epika, fogalmát ismeri, tud ennek megfelelően csoportosítást végezni.

7. évfolyam

heti 3+1 óra

Témakör	1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Órakeret folyamatos /9 óra
Előzetes tudás	Beszédtechnikai elemek használata. Megfelelő, önkifejezéshez elegendő aktív és passzív szókincs. Beszélő szándékának felismerése. Szövegértő olvasás. Beleélő képesség.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Improvizációs képesség fejlesztése. Memoriterekkel az emlékezet fejlesztése. A mondatfonetikai eszközök használatának fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Kommunikációs készség. Vizuális és auditív emlékezet.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Vers- és prózamondás. Tartalmi szempontú szövegelemzés. Mondatfonetikai eszközök.	Az alkalomnak, a helyzetnek megfelelő szöveg alkotása, azok értékelése, értelmezése a hallgató szempontjából is. A mondatfonetikai eszközök használatát fejlesztő gyakorlatok végzése. Vitában való részvétel, mások véleményének tiszteletben tartásával. Memoriterek tanulása. Vers- és prózamondó gyakorlatok az irodalmi alkotások segítségével. Törekvés a szóbeli szövegalkotásban a változatos kifejezésformák alkalmazására. Hangos és néma olvasás, szövegelemzés. Irodalmi művek önálló és csoportos dramatizálása. Adott témakörben helyzetgyakorlatok, improvizációk.	<i>Ének-zene:</i> ritmusgyakorlatok. <i>Testnevelés:</i> a mozgás kifejező ereje. <i>Történelem, Természettudomány:</i> ismeretterjesztő szövegek olvasása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szövegelemzés, beleélő képesség, dramatizálás, helyzetgyakorlat, improvizáció.	

Témakör	2. Olvasás és az írott szöveg megértése	Órakeret folyamatos /8
Előzetes tudás	A tanuló az olvasást információszerzéshez használja.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasástechnika folyamatos fejlesztése mellett a szövegértés, a szóbeli kifejező- és szövegalkotó képesség fejlesztése; esztétikai élményt nyújtó olvasás. Önálló tanulás fejlesztése.	

	<i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Szókincsbővítés. Figyelem. Akusztikus és vizuális észlelés: irodalmi művek hallgatása, olvasása. Gondolkodás: olvasottak elemzése. Összefüggések felismerése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Hangos és néma olvasás, szövegelemzés. Különböző jellegű, műfajú szövegek, pl. ismeretterjesztő szöveg, klasszikus ifjúsági művek.	A közlés tartalmához és a közlő szándékához igazodó mondatfonetikai eszközök alkalmazása. A felolvasás szabályainak ismeretében kifejező, értelmező hangos olvasás. Aktív és passzív szókincs gyarapítása. Különböző műfajú szövegek hangos és néma olvasása. Tartalmi szempontú szövegelemzés. Ábrák, illusztrációk értelmezése. Vélemény megfogalmazása. Lexikonhasználat, internetes keresőprogramok használata. Versek, prózai részletek szöveghű felidézése. Vázlatírás, lényegkiemelés, összefoglalás, tanári irányítással jegyzetkészítés.	<i>Matematika:</i> szöveges feladatok értelmezése. <i>Digitális kultúra:</i> ismeretszerzés. <i>Vizuális kultúra:</i> esztétikai érzék fejlesztése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szövegelemzés, közlés, szövegalkotás, illusztráció, lényegkiemelés, vázlat, jegyzet.	

Témakör	3. Írás, szövegalkotás	Órakeret folyamat os/7+8 óra
Előzetes tudás	Írás használata kommunikációs céllal.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az írás technikája, valamint a helyesírás folyamatos fejlesztése mellett az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése. Törekvés erősítése az írásbeli munkák rendezettségére, pontosságára. Az egyéni fogalmazási stílus kialakításának, a választékos kifejezési formák használatának támogatása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Vizuális észlelés: íráskép. Vizuális emlékezet: helyesírási szabályok alkalmazása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Helyesírás: magánhangzók illeszkedése, hasonulás, összeolvadás, rövidülés, kivetés, összetett szavak, elválasztás.	Az írásbeli szövegalkotás változatos kifejezésformáinak (rokon értelmű és hangulatfestő szavak, idézetek) használata. Változatos témájú és műfajú szövegek alkotása, a szövegek megadott szempontok alapján történő átalakítása. Saját és mások munkájának ellenőrzése, javítása, helyesírási segédkönyvek használata.	<i>Történelem, Természettudomány:</i> lényegkiemelés, vázlatkészítés, írásbeli beszámolóknál a tanultak alkalmazása.

A mindennapi élet magán- és társas műfajai: leírás, jellemzés, elbeszélés	Rendezett, pontos írásbeli munkák készítése. Tanult nyelvtani szabályok alkalmazása helyesírást fejlesztő gyakorlatok során. Szövegalkotások javítása.	<i>Vizuális kultúra:</i> esztétikus munka. <i>Etika:</i> írásbeli kommunikáció
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önellenőrzés, nyelvtani szabály, stílus, egyéni írásmód, önkifejezés.	

Témakör	4. Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek	Órakeret 60+8 óra
Előzetes tudás	Tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az eddig tanult nyelvtani ismeretek megszilárdítása, ismételése, a hiányok pótlása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Hallási figyelem: nyelvtani szabályok. Vizuális észlelés: leírtak önellenőrzése. Emlékezet: tanult nyelvtani szabályok felidézése. Serialitás. Intermodalitás.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
SZAVAK: Szófajok. Szóalkotás: képzéssel, jelezéssel, ragozással, azonos toldalék, más-más szótő, egy szótő, más-más toldalék. Szószerkezet alkotása. Mondatalkotás – a beszélő szándéka, logikai minőség alapján. – a beszélő kommunikációs szándékának megfelelően.	Szavak csoportosítása, átalakítása. Mozaikszavak keletkezése, értelmezése. Szószerkezetek átalakítása a szerkezet megváltoztatásával, bővítéssel (többszörös bővítéssel is), szűkítéssel, rokon értelmű szavak alkalmazásával. Szószerkezetek összeillesztésével mondatalkotás. Gyűjtés, válogatás, átalakítás. Gyakorlás, ellenőrzés, javítás. Mondatalkotás. Szövegből mondatok válogatása lényegkiemelés (jegyzetelés), idézet szempontjából. Szerkezet megváltoztatása bővítéssel, szűkítéssel, helyettesítéssel, a részek cseréjével. Mondatok tagolása, hiányzó írásjelek pótlása. Mondatok csoportosítása szerkezet alapján. Lehetséges szórend meghatározása. Vázlatkészítés. Olvasottakról vázlat készítése. Tagolatlan (elbeszélés, leírás, jellemzés jellegű) szövegek tagolása a makroszerkezet alapján. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegekben a nyelvi forma és a jelentés (a szó szerinti és a metaforikus értelem) összefüggéseinek vizsgálata. Személyes történet elmondása megadott szempontok betartásával, témaválasztás alapján (témaválasztás, címadás, anyaggyűjtés,	<i>Minden tantárgy:</i> a tanult helyesírás i szabályok alkalmazá -sa

	jegyzetelés, rendezés), Szűkítéssel, bővítéssel a hangulat, a stílus megváltoztatása, a szerkezet (a bevezetés/előzmény, a befejezés) megváltoztatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szófaj, átalakítás, csoportosítás, tagolás, szépirodalom, ismeretterjesztő irodalom, téma, témaválasztás, , beszámoló.	

Témakör	5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Órakeret 60+20 óra
Előzetes tudás	Műfaji jellemzők ismerete, tájékozódás közöttük.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Irodalom iránti érdeklődés fenntartása. Megfelelően motivált befogadói magatartás kialakítása az irodalom és más művészeti ágak iránt. Megismert művek jellemzőinek, sajátosságainak megfigyelése, összefüggés-látás fejlesztése. Az élmények, érzések ismeretté, tudássá transzformálása. Epikai művek korábban tanult jellemzőinek felidézése. Az olvasott művek eseményeinek, történéseinek, logikai kapcsolatának, ok-okozati összefüggéseinek felismerése. Önálló feldolgozás fejlesztése. Könyvtárlátogatás az önálló ismeretszerzés folyamatában. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Emlékezet: memoriterek. Figyelem: különbözőség és hasonlóság a művekben. Gondolkodás: elemzés, összehasonlítás, analógiák felismerése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A RENESZÁNSZ IRODALMA Feldolgozásra ajánlott művek: - <i>Janus Pannonius</i> - Pannónia dicsérete (epigramma) - <i>Balassi Bálint</i> - Egy katonaeinek A BAROKK IRODALOM Feldolgozásra ajánlott művek: - Bujdosóénekek - <i>Mikes Kelemen</i>: 112. levél A FELVILÁGOSODÁS IRODALMA Feldolgozásra ajánlott művek: - <i>Csokonai Vitéz Mihály</i> - A reményhez (elégia) A XIX. SZÁZAD IRODALMA	A vers szereplőinek, formájának, tagozódásának, képeinek megfigyelése. Hasonlóságok, különbségek felismerése. Összeesküvés sorok jelölése. Írók, költők jellemző életrajzi adatainak megismerése. A vers tartalma alapján a költői szándék megfogalmazása. Szövegrészek tagozódásának (bevezetés, tárgyalás, befejezés) megfigyelése. Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. Szereplők tulajdonságainak gyűjtése, csoportosítása. Szöveg hangulati tartalmának véleményezése. Dramatizálás, felolvasás. Elbeszélési és történeti átírás gyakorlása. Memoriterek megtanulása.	<i>Ének-zene; vizuális kultúra:</i> a ritmus más-más formái. <i>Történelem:</i> az írók, költők művei, életrajzi adatai és a történelmi korok.

Feldolgozásra ajánlott művek: - <i>Kölcsy Ferenc</i> - Himnusz; - Huszt (epigramma) - <i>Vörösmarty Mihály</i> – Szózat - <i>Petőfi Sándor</i> - Az Alföld, (tájlíra) - Nemzeti dal (dal) - Egy gondolat bánt engemet - Szeptember végén - <i>Arany János</i> - Családi kör (életkép) - A fülemile (elbeszélő költemény) - A walesi bárdok (ballada) - Toldi (elbeszélő költemény) - Jókai Mór – A kőszívű ember fiai (részlet) - Mikszáth Kálmán – A néhai bárány - A két koldusdiák (részlet) VILÁGIRODALOM Feldolgozásra ajánlott művek: - Daniel Defoe – Robinson Crusoe DRÁMA A lakóhelyi lehetőségekhez igazítható színpadi mű választása		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Életrajzi adat, magyar irodalom, világirodalom, vers, próza, színjáték, színmű.	

A fejlesztés várt eredményei a hetedik évfolyam végén	Minimum követelmények - elégséges Legyen képes szóbeli és írásbeli szövegalkotásra egyszerű formában. Legyen képes szövegalkotáskor az alkalomhoz és a helyzethez igazodni. Idézni tud versből, prózából helyes ritmusban, megfelelő hanglejtéssel, szövegűen. Olvasásában megfelelő tagolásra törekszik. Szóhasználatában érvényesítse a kialakuló egyéni stílusát. A tanult nyelvtani szabályokat, tanári segítséggel alkalmazza. Írása legyen rendezett külalakú és olvasható

	Tanári segítséggel tudjon lényegkiemelést végezni. Rendelkezzon ismeretekkel néhány költő, író életéről. Segítséggel ismerje fel az ok-okozati összefüggéseket az olvasottakban. közepes A tanuló képes az olvasott művek mondanivalóját megfogalmazni, és a cselekmény összefoglalására tanári segítséggel. Képes szövegalkotáskor az alkalomhoz és a helyzethez igazodni. Változatos témájú és műfajú szövegek alkotása tanári segítséggel. Prózá (részleteket) a hangsúlyok alkalmazásával elmond. Olvasása folyamatos, kevés hibával. Képes az írást a kommunikáció eszközeként használni. A tanult nyelvtani szabályokat alkalmazza önálló írása során. Igyekszik rendezett külalakú, olvasható írásműveket készíteni. A tanulás céljából tud vázlatot készíteni tanári segítséggel. Rendelkezik ismeretekkel a tanult írók, költők életéről kérdések alapján be tudja mutatni azt. Olvasás útján szerzett ismereteiről írásban is 2-3 <i>mondatban</i> számot ad. Képes beszélgetni egy-egy irodalmi alkotásról, feltett kérdések alapján. Az olvasottakban felismeri a cselekvések következményeit. Elmondja a tanult verseket, versrészleteket kevés tanári segítséggel. jó A tanuló képes az olvasott művek mondanivalóját megfogalmazni, és a cselekmény összefoglalására. Változatos témájú és műfajú szövegek alkotása a szövegek megadott szempontok alapján történő átalakítása tanári segítséggel. Prózá (részleteket), a (helyes) ritmus, hanglejtés és hangsúlyok alkalmazásával elmond, bemutat (felolvasás). Olvasása folyamatos, kifejező, hibátlan. Képes hangulati szempontú szövegelemzésre irányítás mellett. Változatos kifejezési formákra való törekvés a kommunikációban. Képes az írást kommunikációs céljainak elérése érdekében használni. A tanult nyelvtani szabályokat alkalmazza tanári segítséggel önálló írása során. Rendezett külalakú, olvasható írásműveket készíteni. A tanulás céljából tud lényegyet kiemelni, vázlatot készíteni tanári segítséggel. Rendelkezik ismeretekkel a tanult írók, költők életéről, arról 3-4 mondatban be tud számolni. Olvasás útján szerzett ismereteiről írásban is 4-5 <i>mondatban</i> számot ad. Képes beszélgetni egy-egy irodalmi alkotásról tanári segítséggel. Az olvasottakban felismeri tanári segítséggel a logikai kapcsolatokat, cselekvések következményeit. Elmondja a tanult verseket, versrészleteket. jeles A tanuló képes az olvasott művek mondanivalóját megfogalmazni, képes az olvasottak időrendi sorba rendezésére, és a cselekmény összefoglalására.

	Változatos témájú és műfajú szövegek alkotása a szövegek megadott szempontok alapján történő átalakítása. Verset és prózát (részleteket) a (helyes) ritmus, hanglejtés és hangsúlyok alkalmazásával elmond, bemutat (felolvasás). Képes különböző műfajú szöveg élményt nyújtó olvasására. Képes hangulati szempontú szövegelemzésre. Fogalmazásában, szóhasználatában, beszédében egyéni stílusa alakulóban van. Képes az írást kommunikációs céljainak elérése érdekében önállóan használni. A tanult nyelvtani szabályokat alkalmazza önálló írása során. Rendezett külalakú, olvasható, igényes írásműveket készíteni. A tanulás céljából tud lényegyet kiemelni, vázlatot készíteni. Rendelkezik ismeretekkel a tanult írók, költők életéről, korban el tudja őket helyezni. Olvasás útján szerzett ismereteiről írásban is <i>öt-hat mondatban</i> számot ad. Képes beszélgetni egy-egy irodalmi alkotásról. Az olvasottakban felismeri a logikai kapcsolatokat, cselekvések következményeit. Szövegűen elmondja a tanult verseket, versrészleteket.

8. évfolyam

heti 3+1 óra

Témakör	1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Órakeret folyamatos /9 óra
Előzetes tudás	Beszédtechnikai elemek használata. Megfelelő, önkifejezéshez elegendő aktív és passzív szókinés. Beszélő szándékának felismerése. Szövegértő olvasás. Beleélő képesség.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Improvizációs képesség fejlesztése. Memoriterekkel az emlékezet fejlesztése. A mondatfonetikai eszközök használatának fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Kommunikációs készség. Vizuális és auditív emlékezet.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Vers- és prózamondás. Tartalmi szempontú szövegelemzés. Mondatfonetikai eszközök.	Az alkalomnak, a helyzetnek megfelelő szöveg alkotása, azok értékelése, értelmezése a hallgató szempontjából is. A mondatfonetikai eszközök használatát fejlesztő gyakorlatok végzése. Vitában való részvétel, mások véleményének tiszteletben tartásával. Memoriterek tanulása. Vers- és prózamondó gyakorlatok az irodalmi alkotások segítségével.	<i>Ének-zene:</i> ritmusgyakorlatok. <i>Testnevelés és sport:</i> a mozgás kifejező ereje. <i>Történelem, természetismeret:</i> ismeretterjesztő szövegek olvasása.

	Törekvés a szóbeli szövegalkotásban a változatos kifejezésformák alkalmazására. Hangos és néma olvasás, szövegelemzés. Irodalmi művek önálló és csoportos dramatizálása. Adott témakörben helyzetgyakorlatok, improvizációk.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szövegelemzés, beleélő képesség, dramatizálás, helyzetgyakorlat, improvizáció.	

Témakör	2. Olvasás és az írott szöveg megértése	Órakeret folyamatos / 7 óra
Előzetes tudás	A tanuló az olvasást információszerzéshez használja.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasástechnika folyamatos fejlesztése mellett a szövegértés, a szóbeli kifejező- és szövegalkotó képesség fejlesztése; esztétikai élményt nyújtó olvasás. Önálló tanulás fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Szókincsbővítés. Figyelem. Akusztikus és vizuális észlelés: irodalmi művek hallgatása, olvasása. Gondolkodás: olvasottak elemzése. Összefüggések felismerése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Hangos és néma olvasás, szövegelemzés. Hangulati szempontú szövegelemzés. Különböző jellegű, műfajú szövegek, pl. levél, napló, útirajz, ismeretterjesztő szöveg, klasszikus ifjúsági művek.	A közlés tartalmához és a közlő szándékához igazodó mondatfonetikai eszközök alkalmazása. A felolvasás szabályainak ismeretében kifejező, értelmező hangos olvasás. Aktív és passzív szókincs gyarapítása. Különböző műfajú szövegek hangos és néma olvasása. Tartalmi szempontú szövegelemzés. Hangulati szempontú szövegelemzés. Ábrák, illusztrációk értelmezése. Vélemény megfogalmazása. Lexikonhasználat, internetes keresőprogramok használata. Versek, prózai részletek szöveghű felidézése. Vázlatírás, lényegkiemelés, összefoglalás, tanári irányítással jegyzetkészítés.	<i>Matematika:</i> szöveges feladatok értelmezése. <i>Digitális kultúra:</i> ismeretszerzés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szövegelemzés, közlés, szövegalkotás, illusztráció, lényegkiemelés, vázlat, jegyzet.	

Témakör	3. Írás, szövegalkotás	Órakeret folyamat os/ 8+7 óra
Előzetes tudás	Írás használata kommunikációs céllal.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Az írás technikája, valamint a helyesírás folyamatos fejlesztése mellett az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése. Törekvés erősítése az írásbeli munkák rendezettségére, pontosságára. Az egyéni fogalmazási stílus kialakításának, a választékos kifejezési formák használatának támogatása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Vizuális észlelés: íráskép. Vizuális emlékezet: helyesírási szabályok alkalmazása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Helyesírás: magánhangzók illeszkedése, hasonulás, összeolvadás, rövidülés, kivetés, összetett szavak, írásmódosulás, elválasztás, rövidítések kétféle írása, írásjelek használata stb. A mindennapi élet magán- és társas műfajai: leírás, jellemzés, elbeszélés, önarckép, levél.	Az írásbeli szövegalkotás változatos kifejezésformáinak (rokon értelmű és hangulatfestő szavak, idézetek) használata. Változatos témájú és műfajú szövegek alkotása, a szövegek megadott szempontok alapján történő átalakítása. Saját és mások munkájának ellenőrzése, javítása, helyesírási segédkönyvek használata. Rendezett, pontos írásbeli munkák készítése. Tanult nyelvtani szabályok alkalmazása helyesírást fejlesztő gyakorlatok során. A szövegszerkezet elemzése, stílushibák javítása, a címzettnek, a témának és a mondanivalónak megfelelő szöveg alkotása a mindennapi élet magán- és társas műfajaiban: leírás, jellemzés, elbeszélés, önarckép, levél. Szövegalkotások javítása.	<i>Történelem,</i> <i>Természettudomán</i> <i>y:</i> lényegkiemelés, vázlatkészítés, írásbeli beszámolóknál a tanultak alkalmazása. <i>Vizuális kultúra:</i> esztétikus munka.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önellenőrzés, nyelvtani szabály, stílus, egyéni írásmód, önkifejezés.	

Témakör	4. Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek	Órakeret 60+9 óra
Előzetes tudás	Tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Az eddig tanult nyelvtani ismeretek megszilárdítása, ismételése, a hiányok pótlása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Hallási figyelem: nyelvtani szabályok. Vizuális észlelés: leírtak önellenőrzése. Emlékezet: tanult nyelvtani szabályok felidézése. Szerialitás. Intermodalitás.	

Fejlesztési Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
SZAVAK: Szófajok. A szókincs rétegződésének fogalma, csoportosítása: – irodalmi változat, – köznyelvi változat, – népnyelvi változat (tájszók, nyelvjárások), – csoportnyelvek (szaknyelv, hobbinyelv, diáknyelv, argónyelv). Szószerkezet alkotása. Mondatalkotás – a beszélő szándéka, logikai minőség alapján. – átalakítás a szerkezet alapján – a beszélő kommunikációs szándékának megfelelően. Levél jellemző jegyei. A levél formai, helyesírási követelményei.	Szavak csoportosítása, átalakítása. Mozaikszavak keletkezése, értelmezése. Szószerkezetek átalakítása a szerkezet megváltoztatásával, bővítéssel (többszörös bővítéssel is), szűkítéssel, rokon értelmű szavak alkalmazásával. Szószerkezetek összeillesztésével mondatalkotás. Gyűjtés, válogatás, átalakítás. Gyakorlás, ellenőrzés, javítás. Mondatalkotás. Szövegből mondatok válogatása lényegkiemelés (jegyzetelés), idézet szempontjából. Szerkezet megváltoztatása bővítéssel, szűkítéssel, helyettesítéssel, a részek cseréjével. Mondatok tagolása, hiányzó írásjelek pótlása. Mondatok csoportosítása szerkezet alapján. Lehetséges szórend meghatározása. Vázlatkészítés. Levél, válaszlevél készítése. Olvasottakról vázlat készítése. Tagolatlan (elbeszélés, leírás, jellemzés jellegű) szövegek tagolása a makroszerkezet alapján. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegekben a nyelvi forma és a jelentés (a szó szerinti és a metaforikus értelem) összefüggéseinek vizsgálata. Személyes történet elmondása megadott szempontok betartásával, témaválasztás alapján (témaválasztás, címadás, anyaggyűjtés, jegyzetelés, rendezés), a címzettnek, a témának és a mondanivalónak megfelelő szövegek a mindennapi élet magán- és hivatalos műfajaiban (önéletrajz, meghatalmazás, elismervény, könyv- és műsorajánlás, irodalmi, zenei, színházi és filmélményekről, közösségi rendezvényről beszámoló, interjú készítése, beszámolás ismeretanyagokból). Szűkítéssel, bővítéssel a hangulat, a stílus megváltoztatása, a szerkezet (a bevezetés/előzmény, a befejezés) megváltoztatása.	<i>Minden tantárgy:</i> a tanult helyesírási szabályok alkalmazása.

Kulcsfogalmak / fogalmak	Szófaj, átalakítás, csoportosítás, tagolás, szépirodalom, ismeretterjesztő irodalom, téma, témaválasztás, önéletrajz, kérvény, beszámoló, interjú.

Témakör	5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Órakeret 60+20 óra
Előzetes tudás	Műfaji jellemzők ismerete, tájékozódás közöttük.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Irodalom iránti érdeklődés fenntartása. Megfelelően motivált befogadói magatartás kialakítása az irodalom és más művészeti ágak iránt. Megismert művek jellemzőinek, sajátosságainak megfigyelése, összefüggés-látás fejlesztése. Az élmények, érzések ismeretté, tudássá transzformálása. Epikai művek korábban tanult jellemzőinek felidézése. Az olvasott művek eseményeinek, történéseinek, logikai kapcsolatának, ok-okozati összefüggéseinek felismerése. Önálló feldolgozás fejlesztése. Könyvtárlátogatás az önálló ismeretszerzés folyamatában. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Emlékezet: memoriterek. Figyelem: különbözőség és hasonlóság a művekben. Gondolkodás: elemzés, összehasonlítás, analógiák felismerése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A XX. SZÁZAD IRODALMA – KORTÁRS IRODALOM - Ady Endre -Föl – földobott kő - Őrizem a szemed - József Attila – Rejtelmek - Kertész leszek - Radnóti Miklós – Nem tudhatom - Karinthy Frigyes - Tanár úr kérem (részletek) - Juhász Gyula – Anna örök - Milyen volt... - Tóth Árpád – Esti sugárkoszorú - Weöres Sándor – Ó, ha cinke volnék - Örkény István – Egypercesek - Az autóvezető - Móricz Zsigmond – Hét krajcár (novella) - Légy jó mindhalálig (regény)	A vers szereplőinek, formájának, tagozódásának, képeinek megfigyelése. Hasonlóságok, különbségek felismerése. Összezsengő sorok jelölése. Írók, költők jellemző életrajzi adatainak megismerése. A vers tartalma alapján a költői szándék megfogalmazása. Szövegrészek tagozódásának (bevezetés, tárgyalás, befejezés) megfigyelése. Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. Szereplők tulajdonságainak gyűjtése, csoportosítása. Szöveg hangulati tartalmainak véleményezése. Dramatizálás, felolvasás. Elbeszélési és történeti átírás gyakorlása. Memoriterek megtanulása.	<i>Ének-zene; vizuális kultúra:</i> a ritmus más-más formái. <i>Történelem:</i> az írók, költők művei, életrajzi adatai és a történelmi korok.

Egy-egy választott mű Csukás István, Mátyás Iván, Szabó Magda, Tamási Áron írásaiból. KORTÁRS IRODALOM: Két-három szépprózai és öt magyar lírai alkotás (lakóhelyi sajátosságok figyelembe vételével) VILÁGIRODALOM Feldolgozásra ajánlott művek: - Antoine de Saint-Exupéry - A kis herceg SZÍN MŰ Megválasztása a lakóhelyi lehetőségekhez igazítható (színházlátogatás)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Életrajzi adat, magyar irodalom, világirodalom, vers, próza, színjáték, színmű.	

A fejlesztés várt eredményei a nyolcadik évfolyam végén	Minimum követelmények - elégséges Legyen képes mondanivalóját megfogalmazni, valamint az olvasottak összefoglalására kérdések alapján. Legyen képes az önálló szövegalkotásra szóban. Idézni tudjon verset és prózát helyes ritmusban, kis hibával. Legyen képes különböző jellegű szövegek olvasására kis hibával. Szóhasználatában, fogalmazásában, beszédében törekedjen értékesíteni kialakuló egyéni stílusát. A tanult nyelvtani szabályokat tanári segítséggel önálló írása során is alkalmazza. Tanári segítséggel tanulás céljából tudjon lényeget kiemelni, vázlatot készíteni. Olvasás útján szerzett ismereteiről tudjon írásban, 5-6 mondatban beszámolni. Legyen képes beszélgetni egy-egy irodalmi alkotásról tanári segítséggel. Segítséggel ismerje fel az olvasottakban a cselekmények következményeit. közepes A tanuló képes az olvasott művek mondanivalóját megfogalmazni, a cselekményt összefoglalni. Képes szövegalkotáskor az alkalomhoz és a helyzethez igazodni, választékos szóhasználatot kis tanári segítséggel. Verset és prózát (részleteket) a (helyes) ritmus, hanglejtés és hangsúlyok alkalmazásával elmond. Képes különböző műfajú szöveg értelmező olvasására. Képes tanári segítséggel szövegelemzésre.

	Fogalmazásában, szóhasználatában egyéni stílusa alakulóban van. Képes az írásban kommunikálni céljai elérése érdekében, kevés hibával. A tanult nyelvtani szabályokat törekszik alkalmazni tanári segítséggel, önálló írása során. Igyekszik rendezett külalakú, olvasható írásműveket készíteni tanári segítséggel. A tanulás céljából tud vázlatot készíteni tanári segítséggel. A tanult írók, költők életét kérdések alapján 2-3 mondatban be tudja mutatni. Olvasás útján szerzett ismereteiről írásban is 3-4 <i>mondatban tanári segítséggel</i> számot ad. Kérdések alapján képes beszélgetni egy-egy irodalmi alkotásról. Az olvasottakban felismeri a cselekvések következményeit. Tanári segítséggel elmondja a tanult verseket, versrészleteket. jó A tanuló képes az olvasott művek mondanivalóját megfogalmazni, képes az olvasottak időrendi, cselekményi összefoglalására kis tanári segítséggel. Képes szövegalkotáskor az alkalomhoz és a helyzethez igazodni, mondanivalóját választékosan kifejezni. Verset és prózát (részleteket) értelmezve, a (helyes) ritmus, hanglejtés és hangsúlyok alkalmazásával elmond. Képes különböző műfajú szöveg élményt nyújtó olvasására kis tanári segítséggel. Képes hangulati szempontú szövegelemzésre és szövegértelmezésre kis tanári segítséggel. Fogalmazásában, szóhasználatában, beszédében egyéni stílusa alakulóban van. Képes az írást céljainak elérése érdekében használni. A tanult nyelvtani szabályokat kis hibával alkalmazza önálló írása során. Igyekszik rendezett külalakú, olvasható írásműveket készíteni. A tanulás céljából tud lényegyet kiemelni, vázlatot készíteni kis tanári segítséggel. Rendelkezik ismeretekkel a tanult írók, költők életéről, 2-3 mondatban be tudja mutatni őket. Olvasás útján szerzett ismereteiről írásban is 3-4 <i>mondatban</i> számot ad. Képes beszélgetni egy-egy irodalmi alkotásról, megnevezni annak műfaját. Az olvasottakban felismeri az ok-okozati összefüggéseket, cselekvések következményeit. Kis hibával elmondja a tanult verseket, versrészleteket. jeles A tanuló képes az olvasott művek mondanivalóját megfogalmazni, képes az olvasottak időrendi, cselekményi összefoglalására. Képes szövegalkotáskor az alkalomhoz és a helyzethez igazodni, magát választékosan kifejezni, adott szituációnak megfelelő kommunikációs formákat megtartani.

	Verset és prózát (részleteket) értelmezve, a (helyes) ritmus, hanglejtés és hangsúlyok alkalmazásával elmond, bemutat (felolvasás). Képes különböző műfajú szöveg élményt nyújtó olvasására. Képes hangulati szempontú szövegelemzésre. Fogalmazásában, szóhasználatában, beszédében egyéni stílusa megjelenik. Képes az írást céljainak elérése érdekében használni. A tanult nyelvtani szabályokat alkalmazza önálló írása során. Igyekszik rendezett külalakú, olvasható esztétikus írásműveket készíteni tanult stíluselemek felhasználásával. A tanulás céljából tud lényegyet kiemelni, vázlatot készíteni. Rendelkezik ismeretekkel a tanult írók, költők életéről 4-5 mondatban be tudja mutatni őket. Olvasás útján szerzett ismereteiről írásban is <i>öt-hat mondatban</i> számot ad. Képes beszélgetni egy-egy irodalmi alkotásról, megnevezni annak műfaját és műfaji jellemzőit. Az olvasottakban felismeri az ok-okozati összefüggéseket, logikai kapcsolatokat, cselekvések következményeit. Szöveghűen elmondja a tanult verseket, versrészleteket.

Matematika

5-8. évfolyam

Az alapfokú képzés első – a matematikai alapkészségek kialakítását legfőbb célként megjelölő – nevelési-oktatási szakaszát követően az 5–8. évfolyamon a matematika tanulása-tanítása során a tudástartalmak fokozatosan válnak egyre elvontabbá. A konkrét tárgyi tevékenységekből indulva a képi szemléltetések, ábrázolások mellett megjelennek a szimbolikus modellek. A tanuló a fogalmak, jelenségek elemzése útján eljut azok megértésen alapuló meghatározásához, a definíciók előkészítése során tulajdonságokat, sejtéseket fogalmaz meg, s kialakul a megoldást alátámasztó indoklás igénye, valamint felismeri a matematika kisebb egységeinek belső struktúráját.

A tanítás fő módszere továbbra is a felfedeztetés, a konkrét tevékenységből, játékból, hétköznapi szituációból fakadó indukció. A tanulási tevékenység és problémamegoldás során a tanulót ösztönözni kell egyszerű problémák felfedezésére, megfogalmazására és a mindennapi életből vett szöveges problémák matematikai szempontú értelmezésére. A tanuló konkrét helyzetek megoldására képi és szimbolikus modelleket, stratégiákat alkalmaz és alkot, ezáltal fejlődik problémamegoldó és problémaalkotó képessége.

A matematika tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A matematika tanulása során elengedhetetlen a tananyag alapos és átfogó megértése. A szöveges feladatok megoldása fejleszti az értő olvasás és a releváns információk kiválasztásának készségét. Az általánosítás és az analógiák adekvát használata, több szempont egyidejű figyelembevétele, a rendszerezési képesség, a megszerzett tudás új helyzetekben való alkalmazása elősegítik az aktív, önirányított tanulás kompetenciáinak kialakítását, fenntartását, megerősítését. A matematika tantárgy a matematikai logika és az algoritmikus gondolkodás fejlesztésével, az ok-okozati összefüggések megláttatásával hozzájárul a többi tantárgy tanulásához szükséges rendszerező, összefüggéseket felismerő, ezáltal hatékony önálló tanulási módszerek elsajátításához és megfelelő alkalmazásához is.

A kommunikációs kompetenciák: A matematika fejleszti a tanuló azon képességét, hogy világosan, röviden és pontosan fejezze ki gondolatait. A matematika tanulása során fokozatosan alakul ki a tanuló érvelési és vitakészsége. A szöveges problémák megoldása javítja a szöveg megértésének készségét: a tanulónak meg kell keresnie az információkat és fel kell ismernie egy adott információ jelentőségét a probléma megoldása során. A matematika tanulási folyamatában kialakul a különböző módon (szöveg, grafikon, táblázat, diagram és képlet) bemutatott tartalmak megértésének és alkotásának készségrendszere.

A digitális kompetenciák: A matematika tanulása során hangsúlyos szerepet kap a problémamegoldás és az algoritmikus gondolkodás, melyek elősegítik a tanuló digitális kompetenciáinak fejlesztését. A különböző matematikai tárgyú szoftverek, alkalmazások, applikációk és játékok alkalmazásán keresztül a matematika tanulása hozzájárul a tanuló digitális kultúrájának kialakításához.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A matematika tanulása során a tanuló gondolkodásának fejlesztése elsősorban konkrét problémák megoldásán keresztül történik. A tanuló előzetes tudása és tapasztalata alapján azonosítja a problémákat, majd ismert matematikai fogalmakra támaszkodva stratégiát dolgoz ki ezek megoldására. Elfogadja, hogy a megoldás több különböző úton is elképzelhető, illetve találkozik olyan nyitott problémákkal is, amelyeknek több megoldása is lehetséges. Kellő kitartással próbál ki különböző matematikai módszereket, és felismeri azokat a problémákat is, amelyeknek nincs megoldása. A tanuló megtanul induktív úton példákat általánosítani és deduktív érvelést használni a matematikai állítások bizonyítására.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A matematika tanulása fejleszti a kitartás, a pontosság, a figyelem és a fegyelmezettség képességét. A matematika tanulásán keresztül erősödik a tanuló felelősségtudata, gazdagodik az önképe, fejlődik a kooperációs készsége. A tanuló matematikai ismereteit alkalmazni tudja az egyéni célok eléréséhez szükséges tervezésben, az életét befolyásoló döntései megalapozásában és meghozatalában, a várható következmények mérlegelésében. A matematika tanulása elősegíti annak belátását, hogy a személyes erősségekre építeni, a hibákból pedig tanulni lehet.

A tanuló a matematikai foglalkozások során megtanulja, hogyan oszthatja meg ötleteit másokkal, és hogyan segítheti társait a matematikai fogalmak megértése vagy azok alkalmazása során. Felelősséget vállal a közösen kitűzött feladatok elvégzéséért, s megtanulja tisztelni mások álláspontját, gondolkodásmódját.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A matematika olyan tudomány, amely összeköti a különböző kultúrákat. A tanuló megismeri a gondolkodás logikai felépítésének eleganciáját, a matematikának a természethez, a művészetekhez és az épített környezethez fűződő viszonyát.

A tanuló konkrét vagy képi reprezentációval vagy szimbolikus modellekkel végzi a matematikai gondolatok vagy kapcsolatok feltárását, majd új kapcsolatokat alakít ki a matematikai fogalmak között.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A kompetencia fejlesztése valódi adatok felhasználásával összeállított mindennapi problémák megoldásán keresztül történik. Ennek során a különböző megoldási lehetőségek keresése fejleszti a gondolkodás rugalmasságát és az új ötletek megalkotásának képességét. A tanuló megfelelő játékokon keresztül képessé válik a különböző kockázatok felmérésére, a számára kedvezőnek tűnő stratégia kidolgozására, és megtapasztalja döntései következményét. A matematikai projekteken való részvétel segíti a későbbi munkavállalás szempontjából fontos készségek kialakulását (kreativitás, mérlegelő gondolkodás, problémamegoldás, kezdeményező-készség, másokkal való együttműködés készsége).

5–6. évfolyam

5. évfolyam heti 4 óra

6. évfolyam heti 4+1 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Halmazok	10
Matematikai logika, kombinatorika	10
Természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek	20
Alapműveletek természetes számokkal	16
Egész számok; alapműveletek egész számokkal	18
Közönséges törtek, tizedes törtek, racionális számok	18
Alapműveletek közönséges törtekkel	18
Alapműveletek tizedes törtekkel	14
Arányosság, százalékszámítás	20
Egyszerű szöveges feladatok	20
A függvény fogalmának előkészítése	10
Sorozatok	8
Mérés és mértékegységek	16
Síkbeli alakzatok	18
Transzformációk, szerkesztések	20

Térgeometria	16
Leíró statisztika	10
Valószínűség-számítás	10
Ismétlés, gyakorlás, felzárkóztatás, tehetséggondozás	52
Összes óraszám:	324

TÉMAKÖR: Halmazok**ÓRASZÁM: 10 óra****TANULÁSI EREDMÉNYEK****A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

- ❖ elemeket halmazba rendez több szempont alapján;
- ❖ részhalmazokat konkrét esetekben felismer és ábrázol;
- ❖ véges halmaz kiegészítő halmazát (komplementerét), véges halmazok közös részét (metszetét), egyesítését (unióját) képezi és ábrázolja konkrét esetekben;
- ❖ számokat, számhalmazokat, halmazműveleti eredményeket számegyenesen ábrázol.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ konkrét esetekben halmazokat felismer és ábrázol.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Halmazokba rendezés egy-két szempont szerint
- ❖ Halmazábra készítése
- ❖ Számhalmazok szemléltetése számegyenesen
- ❖ Részhalmazok felismerése ábráról
- ❖ Halmazok közös részének és egyesítésének megállapítása ábrázolás segítségével.

FOGALMAK

halmaz, elem, halmazábra, részhalmaz, közös rész, egyesítés, számegyenes

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Konkrét elemek válogatása adott tulajdonság/tulajdonságok szerint, például csoport tagjai közül a szemüvegesek és a barna hajúak
- ❖ Egy konkrét válogatás (tárgyak, logikai készlet elemei, alakzatok, szavak...) szempontjának/szpontjainak felfedeztetése
- ❖ Konkrét halmaz elemeiből 1, 2, ... elemű részhalmazok képzése, például néhány természetes szám közül 3-mal osztva 1 maradékot adó számok kiválasztása
Példák és ellenpéldák mutatása részhalmazra
- ❖ Konkrét elemek két tulajdonság szerinti válogatása során a mindkét tulajdonsággal rendelkező elemek és a pontosan egy tulajdonsággal rendelkező elemek elhelyezése a halmazábrán
A legalább egy tulajdonsággal rendelkező elemek felsorolása
- ❖ Játék logikai készlettel

TÉMAKÖR: Matematikai logika, kombinatorika**ÓRASZÁM: 10 óra**

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ igaz és hamis állításokat fogalmaz meg;
- ❖ tanult minták alapján néhány lépésből álló bizonyítási gondolatsort megért és önállóan összeállít;
- ❖ a logikus érvelésben a matematikai szaknyelvet következetesen alkalmazza társai meggyőzésére;
- ❖ összeszámlálási feladatok megoldása során alkalmazza az összes eset áttekintéséhez szükséges módszereket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ állítások logikai értékét (igaz vagy hamis) megállapítja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Egyszerű állítások logikai értékének (igaz vagy hamis) megállapítása
- ❖ Igaz és hamis állítások önálló megfogalmazása
- ❖ Nyitott mondatok igazsághalmazának megtalálása próbálgatással
- ❖ A matematikai logika egyszerű, a korosztály számára érthető szakkifejezéseinek ismerete és használata
- ❖ Egyszerű stratégiai, logikai és pénzügyi játékok, társasjátékok
- ❖ Kis elemszámú halmaz elemeinek sorba rendezése mindennapi életből vett példákkal
- ❖ Néhány számkártyát tartalmazó készlet elemeiből adott feltételeknek megfelelő számok alkotása
- ❖ Az összes eset előállítása során rendszerezési sémák használata: táblázat, ágrajz, szisztematikus felsorolás

FOGALMAK

„igaz”, „hamis”; nyitott mondat, igazsághalmaz; „és”, „vagy”; „legalább”, „legfeljebb”; lehetőségek, összes lehetőség, rendszerező áttekintés, ágrajz

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ „Bíróági tárgyalás” játék: a vádlók hamis állításokat fogalmaznak meg például a páros számokról, a védők csoportja pedig cáfolja azokat
- ❖ „Füllentős” játék csoportban: a csoportok mondanak 3 állítást, egy hamis, kettő igaz; a többieknek ki kell találni, melyik a hamis
- ❖ Az igazsághalmaz elemeit is tartalmazó, néhány elemből álló halmaz elemeinek kipróbálása a nyitott mondat igazzá tételére
- ❖ „Rontó” játék: egy kiinduló halmaz elemeire igaz állítás megfogalmazása, ennek elrontása egy új elemmel, majd új igaz állítás megfogalmazása és így tovább
- ❖ „Einstein-fejtörő” típusú játék: a szereplőkre vonatkozó állítások alapján személyek és tulajdonságok párosítása
- ❖ Konkrét tárgyakkal, készletek elemeivel, geometriai alkotásokkal az adott feltételeknek megfelelő összes lehetőség kirakása és rendszerezése
- ❖ Adott ágrajz alapján feladat készítése és „feladatküldés” csoportmunkában

TÉMAKÖR: Természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek

ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK**A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

- ❖ ismeri a prímszám és az összetett szám fogalmakat; el tudja készíteni összetett számok prímtényezői felbontását 1000-es számkörben;
- ❖ meghatározza természetes számok legnagyobb közös osztóját és legkisebb közös többszörösét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját nagy számok esetén;
- ❖ ismeri a római számjelek közül az L, C, D, M jeleket, felismeri az ezekkel képzett számokat a hétköznapi helyzetekben;
- ❖ ismeri és alkalmazza a 2-vel, 3-mal, 4-gyel, 5-tel, 6-tal, 9-cel, 10-zel, 100-zal való oszthatóság szabályait;
- ❖ a természetes számokat osztói száma alapján és adott számmal való osztási maradékuk szerint csoportosítja.
- ❖ **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**
- ❖ Számok helyi értékes írásmódjának megértése különböző alapú számrendszerekben csoportosítást, leltározást, helyiérték-táblázatba rögzítést tartalmazó feladatokon keresztül
- ❖ Számok helyi értékes írásmódjának használata nagy számok esetében
- ❖ Római számok írása, olvasása a következő jelekkel: I, V, X, L, C, D, M
- ❖ Osztók, többszörösök meghatározása; két szám közös osztóinak meghatározása; közös többszörösök meghatározása
- ❖ 2-vel, 3-mal, 4-gyel, 5-tel, 6-tal, 9-cel, 10-zel, 100-zal való oszthatósági szabályok ismerete és alkalmazása
- ❖ A természetes számok csoportosítása osztói száma alapján és adott számmal való osztási maradékuk szerint

FOGALMAK

helyi érték, alaki érték, valódi érték, osztó, közös osztó, többszörös, közös többszörös

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Vásárlás „fabatkával”, például tízes számrendszerbeli számokkal árazott termékek vásárlása a virtuális boltban 1, 3, 9, 27, ... címletű játékpénz felhasználásával úgy, hogy minél kevesebb érmét használjunk fel; leltárkészítés a felhasznált címletekről
- ❖ Játék a „tökéletes pénztárgéppel” 10 000-nél nagyobb számokkal: a gép a tíz egyforma címletű pénzt kiveszi, és a következő fiókba beletesz egy tízszer akkora címletűt, majd kiírja a fiók tartalmát. Mit tettem a fiókba, és mit ír ki a gép?
- ❖ Páros munkában arab számok átírása római számokra és viszont; memóriajáték
- ❖ „Bumm” játék a közös többszörösök meghatározásához: a tanulók hangosan számlálnak, például az egyik csoport tagjai az 5 többszöröseinél tapsolnak, a másik csoport tagjai a 7 többszöröseinél dobantanak
- ❖ Oszthatósági tulajdonságok megfigyelése 3, 4, 5, ... oldalú hasábra felcsavart számegyenes segítségével
- ❖ „Osztó-fosztó” játék: az egyik játékos elvesz egy számkártyát, a másik elveheti ennek a számnak az összes, még az asztalon lévő osztóját, ezután a második játékos választ egy számot és így tovább

TÉMAKÖR: Alapműveletek természetes számokkal

ÓRASZÁM: 16 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ írásban összead, kivon és szoroz;
- ❖ ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat fejben, írásban és géppel számolás esetén is a racionális számok körében;
- ❖ a műveleti szabályok ismeretében ellenőrzi számolását, a kapott eredményt észszerűen kerekíti;
- ❖ a gyakorlati problémákban előforduló mennyiségeket becsülni tudja, feladatmegoldásához ennek megfelelő tervet készít;
- ❖ a fejszámoláson és az írásban végzendő műveleteken túlmutató számolási feladatokhoz és azok ellenőrzéséhez számológépet használ.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ gyakorlati feladatok megoldása során legfeljebb kétjegyű egész számmal írásban oszt. A hányadost megbecsüli.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Számkörbővítés; fejben számolás százezres számkörben kerek ezresekkel; analógiák alkalmazása
- ❖ Természetes számok összeadása, kivonása és szorzása írásban
- ❖ Írásbeli osztás algoritmusa kétjegyű természetes számmal
- ❖ Írásbeli osztás legfeljebb kétjegyű természetes számmal gyakorlati feladatok megoldása során; a hányados becslése
- ❖ A műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete és helyes alkalmazása fejben, írásban és géppel számolás esetén
- ❖ Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának felismerése, és az annak megfelelő műveletsor felírása
- ❖ A gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése
- ❖ Az alapműveletek tulajdonságainak (felcserélhetőség, csoportosíthatóság, széttagolhatóság) ismerete és alkalmazása a gyakorlatban
- ❖ Zárójeleket tartalmazó műveletsorok átalakítása, kiszámolása a természetes számok körében
- ❖ Kapott eredmény ellenőrzése; észszerű kerekítés

FOGALMAK

összeadandók, az összeg tagjai, kisebbbítendő, kivonandó, különbség, szorzandó, szorzó, szorzat, a szorzat tényezői, felcserélhetőség, csoportosíthatóság, széttagolhatóság, osztandó, osztó, hányados, maradék, zárójel, kerekítés, becslés, ellenőrzés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Fejben számolás gyakorlása „intelligens puff” játékkal
- ❖ Az írásbeli műveletvégzés algoritmusának segítése a „tökéletes pénztárgép” működési elvével „Számalkotó” játék írásbeli összeadáshoz, kivonáshoz: a műveletekben szereplő számokhoz számjegyek sorsolása dobókockával; a dobott értékek tetszőleges helyi értékre írhatók; az nyer, aki a legnagyobb, legkisebb vagy adott célszámhoz legközelebbi eredményt tudja kiszámolni a felírt számaiból
- ❖ A műveleti sorrend és a zárójelezési szabályok alkalmazása csoportmunkában, például ugyanazokat a számokat tartalmazó, csoportonként más-más zárójeles és zárójel nélküli műveletsorok elvégzése, majd az egyes csoportok eredményeinek összehasonlítása
- ❖ Adott szöveges feladathoz többféle műveletsor megadása, ezek közül a megfelelő kiválasztása
Adott szöveges feladathoz megfelelő műveletsor megalkotása
Adott műveletsorhoz szöveges feladat írása
- ❖ „Nem hiszem” páros játék: egyik játékos állításokat fogalmaz meg, a másik játékos dönt ennek igazságáról; például: két liter tej belefér egy 1 dm élű kocka alakú edénybe; a játékot az a tanuló nyeri, aki eltalálja az állítás igazságértékét

TÉMAKÖR: Egész számok; alpműveletek egész számokkal**ÓRASZÁM: 18 óra****TANULÁSI EREDMÉNYEK****A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

- ❖ ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat fejben, írásban és géppel számolás esetén is a racionális számok körében;
- ❖ a műveleti szabályok ismeretében ellenőrzi számolását, a kapott eredményt észszerűen kerekíti;
- ❖ a gyakorlati problémákban előforduló mennyiségeket becsülni tudja, feladatmegoldásához ennek megfelelő tervet készít;
- ❖ a fejszámoláson és az írásban végzendő műveleteken túlmutató számolási feladatokhoz és azok ellenőrzéséhez számológépet használ.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ meghatározza konkrét számok ellentettjét, abszolút értékét;
- ❖ ismeri az egész számokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Negatív számok a gyakorlatban: adósság, tengerszint alatti mélység, fagypont alatti hőmérséklet
- ❖ Egész számok ismerete, összehasonlítása, ábrázolása számegyenesen. Ellentett, abszolút érték fogalmának ismerete és alkalmazása
- ❖ Alpműveletek értelmezése tárgyi tevékenységek, ábrázolások alapján a számkörbővítés során
- ❖ Alpműveletek elvégzése az egész számok körében
- ❖ Az alpműveletek tulajdonságainak (felcserélhetőség, csoportosíthatóság, széttagolhatóság) ismerete és alkalmazása a gyakorlatban

- ❖ A műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete és helyes alkalmazása fejben, írásban és géppel számolás esetén
- ❖ Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának felismerése, és az annak megfelelő művelet sor felírása
- ❖ Gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése
- ❖ Kapott eredmény ellenőrzése; észszerű kerekítés

FOGALMAK

ellentett, negatív szám, előjel, egész szám, abszolút érték, kerekítés, becslés, ellenőrzés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Vagyoni helyzet megállapítása játékpénzzel és adósságcédulákkal
- ❖ Hőmérséklet-változás követése hőmérőmodellen
- ❖ Számok szemléltetéséhez, összehasonlításához, sorba rendezéséhez „élő számegyenes” létrehozása: a tanulók egy, a hátukra ragasztott számot képviselnek, és az értéküknek megfelelően foglalják el a helyüket
- ❖ Kukás játék: mindenki rajzol 5 négyzetet és egy kukát; számokat húznak például (–10)-től (+10)-ig számkártyákból; a húzott számot mindenki beírja valamelyik négyzetbe úgy, hogy a négyzetekben levő számok végül növekvő sorrendben legyenek; ha valaki nem tudja beírni a húzott számot, akkor az a szám megy a kukába; az győz, aki leghamarabb kitölti minden négyzetét
- ❖ Az előírt művelet szemléltetése játékpénzzel és adósságcédulákkal
- ❖ Az előírt művelet szemléltetése a számegyenesen való lépegetéssel, például „Hol van a kisautó, ha ... ?”
- ❖ Gazdálkodj okosan! játék rövidített formája kevés, kis címletű készpénzzel úgy, hogy a játékos kénytelen legyen kölcsönt felvenni; szerencsekártya használata negatív szám kivonásának modellezésére: a bank elengedi 2 Ft adósságodat; ha nincs adósságod, vegyél fel kölcsönt
- ❖ A műveleti sorrend és a zárójelezési szabályok alkalmazása csoportmunkában, például ugyanazokat a számokat tartalmazó, csoportonként más-más zárójeles és zárójel nélküli művelet sorok elvégzése, majd az egyes csoportok eredményeinek összehasonlítása
- ❖ Adott szöveges feladathoz többféle művelet sor megadása, ezek közül a megfelelő kiválasztása
- ❖ Adott szöveges feladathoz megfelelő művelet sor megalkotása
- ❖ Adott művelet sorhoz szöveges feladat írása
- ❖ „Nem hiszem” páros játék előjeles mennyiségekkel

TÉMAKÖR: Közösleges törtek, tizedes törtek, racionális számok

ÓRASZÁM: 18 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri a racionális számokat, tud példát végtelen nem szakaszos tizedes törtre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ábrázol tört részeket, meghatároz tört részeknek megfelelő törtszámokat;

- ❖ érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját tizedes törtek esetén;
- ❖ megfelelteti egymásnak a racionális számok közösleges tört és tizedes tört alakját.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Tötrészek ábrázolása, tötrészeknek megfelelő tötrszámok meghatározása
- ❖ Törtek összehasonlítása, egyszerűsítés, bővítés
- ❖ Különböző alakokban írt egyenlő törtek felismerése
- ❖ Számok helyi értékes írása tizedes törtek esetén
- ❖ Számok ábrázolása számegyenesen

FOGALMAK

közösleges tört, számláló, nevező, tötrvonal, vegyes szám, egyszerűsítés, bővítés, tizedes tört, tizedesvessző, helyi értékes írásmód, racionális szám, számegyenes

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Kör (torta, pizza) és téglalap (tábla csokoládé) egyenlő részekre darabolása, adott tötrnek megfelelő rész színezése; színezett részhez tötrszám megfeleltetése
Törtek szemléltetése papírhajtogatással, színes rúd modellel
Adott tötrészek ábrázolása tányérmodellel (2 különböző színű papírtányért egy sugár mentén bevágva összecúsztatunk; az egyik tányéron például 12 egyenlő részt jelző beosztások vannak)
- ❖ Törtek összehasonlítása, például két egyenlő nagyságú és alakú téglalap közül az egyik 4, a másik 3 egyenlő részre osztása; az elsőben a 3 negyed, a másodikban a 2 harmad színezése
A téglalapon kívül más alakzatok színezése, modellek alkalmazása
Egyenlő és különböző törtek előállítás, összehasonlítása: játék az makaó-jellegű kártyajáték szabályai szerint a törtek, tötrészek különböző alakjaival
- ❖ A helyiérték-táblázat bővítése; a „tökéletes pénztárgép” „apró” címletekkel való kiegészítése (euró, eurócent)
- ❖ Törtek szemléltetése és összehasonlítása párhuzamos számegyeneseken

TÉMAKÖR: Alapműveletek közösleges törtekkel

ÓRASZÁM: 18 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ elvégzi az alapműveleteket a racionális számok körében, eredményét összeveti előzetes becslésével;
- ❖ ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat fejben, írásban és géppel számolás esetén is a racionális számok körében;
- ❖ a műveleti szabályok ismeretében ellenőrzí számolását, a kapott eredményt észszerűen kerekíti.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ meghatározza konkrét számok reciprokát.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Alapműveletek értelmezése tárgyi tevékenységek, ábrázolások alapján
- ❖ Reciprok fogalmának ismerete és alkalmazása
- ❖ Alapműveletek elvégzése a közönséges törték körében
- ❖ Az alapműveletek tulajdonságainak (felcserélhetőség, csoportosíthatóság, széttagolhatóság) ismerete és alkalmazása a gyakorlatban
- ❖ A műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete és helyes alkalmazása
- ❖ Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának felismerése, és az annak megfelelő műveletsor felírása
- ❖ Kapott eredmény ellenőrzése

FOGALMAK

közös nevező, reciprok

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Kör- és téglalapmodell, tányérmodell, színes rúd modell alkalmazása alapműveletek értelmezésére
„21-ezés” dominókkal: minden csoport kap egy kupac lefordított dominót; sorban húzunk, bármikor megállhatunk; a húzott dominót tetszőlegesen fordíthatjuk, egyik oldala a tört számlálója, másik a nevezője; a húzott és megfelelően fordított törtet összeadjuk; akinek az összege 2-nél több, kiesik; az győz, aki legjobban megközelíti a 2-t
- ❖ A műveleti sorrend és a zárójelezési szabályok alkalmazása csoportmunkában, például ugyanazokat a számokat tartalmazó, csoportonként más-más zárójeles és zárójel nélküli műveletsorok elvégzése, majd az egyes csoportok eredményeinek összehasonlítása
- ❖ Adott szöveges feladathoz többféle műveletsor megadása, ezek közül a megfelelő kiválasztása
Adott szöveges feladathoz megfelelő műveletsor megalkotása
Adott műveletsorhoz szöveges feladat írása

TÉMAKÖR: Alapműveletek tizedes törtékkel

ÓRASZÁM: 14 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ elvégzi az alapműveleteket a racionális számok körében, eredményét összeveti előzetes becslésével;
- ❖ írásban összead, kivon és szoroz;
- ❖ ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat fejben, írásban és géppel számolás esetén is a racionális számok körében;
- ❖ a műveleti szabályok ismeretében ellenőrzi számolását, a kapott eredményt észszerűen kerekíti;
- ❖ a gyakorlati problémákban előforduló mennyiségeket becsülni tudja, feladatmegoldásához ennek megfelelő tervet készít;

- ❖ a fejszámoláson és az írásban végzendő műveleteken túlmutató számolási feladatokhoz és azok ellenőrzéséhez számológépet használ.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ gyakorlati feladatok megoldása során tizedes törtet legfeljebb kétjegyű egész számmal írásban oszt. A hányadost megbecsüli.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Tizedes törtek összeadása, kivonása és szorzása írásban
- ❖ Tizedes törtek írásbeli osztása legfeljebb két tizedes jegyet tartalmazó számmal gyakorlati feladatok megoldása során; a hányados becslése
- ❖ Az alpműveletek tulajdonságainak (felcserélhetőség, csoportosíthatóság, széttagolhatóság) ismerete és alkalmazása a gyakorlatban
- ❖ A műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete és helyes alkalmazása írásban és géppel számolás esetén
- ❖ Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának felismerése, és az annak megfelelő műveletsor felírása
- ❖ Gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése
- ❖ Kapott eredmény ellenőrzése; észszerű kerekítés

FOGALMAK

kerekítés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Az írásbeli műveletvégzés algoritmusának segítése a „tökéletes pénztárgép” működési elvével
„Számalkotó” játék írásbeli összeadáshoz, kivonáshoz
- ❖ A tizedes törttel való osztás bemutatása és megtapasztalása mértékegység-átváltás segítségével
- ❖ A műveleti sorrend és a zárójelezési szabályok alkalmazása csoportmunkában, például ugyanazokat a számokat tartalmazó, csoportonként más-más zárójeles és zárójel nélküli műveletsorok elvégzése, majd az egyes csoportok eredményeinek összehasonlítása
- ❖ Adott szöveges feladathoz többféle műveletsor megadása, ezek közül a megfelelő kiválasztása
Adott szöveges feladathoz megfelelő műveletsor megalkotása
Adott műveletsorhoz szöveges feladat írása
- ❖ „Nem hiszem” páros játék tizedes törtekkel

TÉMAKÖR: Arányosság, százalékszámítás

ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben;
- ❖ felismeri és megalkotja az egyenes arányosság grafikonját;

- ❖ ismeri a százalék fogalmát, gazdasági, pénzügyi és mindennapi élethez kötődő százalékszámítási feladatokat megold;
- ❖ ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén;
- ❖ idő, tömeg, hosszúság, terület, térfogat és űrtartalom mértékegységeket átvált helyi értékes gondolkodás alapján, gyakorlati célszerűség szerint.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Egyenes arányosság felismerése hétköznapi helyzetekben
- ❖ Az egyenesen arányos mennyiségek felismert tulajdonságainak alkalmazása konkrét gyakorlati feladatok megoldásában
- ❖ Az egyenes arányosság és a mérés kapcsolatának felismerése
- ❖ Hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő szabványmértékegységeinek ismerete
- ❖ Az ismert szabványmértékegységek átváltása helyi értékes gondolkodás alapján
- ❖ Törtrészkiszámítási feladatok az egyenesen arányos mennyiségek kapcsolatainak alkalmazásával
- ❖ Századrész és százalék elnevezések párhuzamos használata gyakorlati helyzetekben

FOGALMAK

arány, egyenes arányosság, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő szabványmértékegységei

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Egyenesen arányos mennyiségpárok keresése például vásárlás, parkettázás, mérés esetén
- ❖ Hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő mérése különböző alkalmi (például a ceruza hossza), objektív (például színes rúd) és szabványmértékegységekkel
Annak meg tapasztalása, hogy adott egységgel mérve a kisebb mennyiséghez kevesebb, a nagyobb mennyiséghez több egység szükséges
A mérőszám változásának megfigyelése adott mennyiség különböző mértékegységekkel való mérése esetén
- ❖ Törtrész előállításának megmutatása konkrét modelleken, például a $\frac{2}{3}$ rész kiszámításakor először 3 egyenlő részre osztás az $\frac{1}{3}$ rész kiszámításához, majd 2-vel szorzás
- ❖ Fogasztási cikkek címkéin, reklámokban, társadalomismereti és természetismereti tanulmányokban előforduló százalékos adatok értelmezése

TÉMAKÖR: Egyszerű szöveges feladatok

ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ egyismeretlenes elsőfokú egyenletet lebontogatással és mérlegelvéssel megold;
- ❖ különböző szövegekhez megfelelő modelleket készít;
- ❖ matematikából, más tantárgyakból és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatokat következtetéssel vagy egyenlettel megold;
- ❖ gazdasági, pénzügyi témájú egyszerű szöveges feladatokat következtetéssel vagy egyenlettel megold;

- ❖ gyakorlati problémák megoldása során előforduló mennyiségeknél becslést végez.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megoldását ellenőrzi.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Matematikai tartalmú egyszerű szöveges feladatok megoldása különféle módszerekkel, például szakaszos ábrázolással, visszafelé gondolkodással
- ❖ Gazdasági területekről vett egyszerű szöveges feladatok megoldása különféle módszerekkel, például szakaszos ábrázolással, visszafelé gondolkodással
- ❖ A mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása különféle módszerekkel, például szakaszos ábrázolással, visszafelé gondolkodással
- ❖ A megoldás ellenőrzése
- ❖ Gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése

FOGALMAK

becslés, ellenőrzés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ „Gondoltam egy számot” játék: a tanár néhány műveletből álló műveletsorral számoltatja a gyerekeket az általuk gondolt számmal; a tanulók megmondják a kapott végeredményt, és a tanár „kitalálja” a gondolt számot; a tanár többféle algoritmus után felajánlja a szerepcserét
- ❖ Törtrészek összehasonlítását tartalmazó szöveges feladatokban a törtrészek szemléltetése szakaszokkal

TÉMAKÖR: A függvény fogalmának előkészítése

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ konkrét halmazok elemei között megfeleltetést hoz létre;
- ❖ felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben;
- ❖ felismeri és megalkotja az egyenes arányosság grafikonját.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ tájékozódik a koordináta-rendszerben: koordinátaival adott pontot ábrázol, megadott pont koordinátáit leolvassa.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A matematikából és a mindennapi életből vett megfeleltetések legalább egy lehetséges szabályának megadása
- ❖ A matematikából és a mindennapi életből vett megfeleltetések tulajdonságainak megfigyelése, elemzése
- ❖ Tájékozódás térképen, nézőtéren, sakktáblán és a koordináta-rendszerben
- ❖ Egyenes arányosság grafikonjának felismerése

FOGALMAK

megfeleltetés, egyenes arányosság, koordináta-rendszer, pont koordinátái, grafikon

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A tanár által adott megfeleltetés szabályának felismerése Páros munkában saját szabály alkotása és felismertetése a társsal. A párok szabályainak megbeszélése, érdekességek megfigyelése
- ❖ Mozijegy, színházjegy adatainak értelmezése; saját útvonal berajzolása térképre; torpedó játék, kültéri tájékozódási verseny
- ❖ „Telefonos” játék párban vagy csoportban: az egyik játékos elkészít egy rajzot a koordináta-rendszerben úgy, hogy más ne láthassa; ezután az ábra néhány pontjának koordinátáit közli a többiekkel, ami alapján nekik is ugyanazt kell létrehozniuk
- ❖ Egyenes arányosság gyakorlati feladatainak adataiból grafikon készítése „Nem hiszem” páros játék: különböző grafikonok közül az egyenes arányosság grafikonjának kiválasztása

TÉMAKÖR: Sorozatok

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ sorozatokat adott szabály alapján folytat;
- ❖ néhány tagjával adott sorozat esetén felismer és megfogalmaz képzési szabályt.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Sorozatok létrehozása számokból, jelekből, alakzatokból
- ❖ Szabálykövetés ritmusban, rajzban, számolásban
- ❖ Sorozatok adott szabály szerinti folytatása
- ❖ Adott sorozat esetén legalább egy szabály felismerése és megfogalmazása

FOGALMAK

sorozat, számsorozat, szabály

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Számok, sorminták, díszítőelemek, kották, népi motívumok tanári bemutatása, tanulói saját munka készítése
- ❖ Megkezdett ritmusgyakorlat megismétlése, tovább fűzése
- ❖ Megkezdett díszítő motívum, sorminta folytatása
- ❖ „Bumm” játék: számolási szabály követése, például a 7-tel osztható és a 7-est tartalmazó számokra
- ❖ A tanár által megkezdett sorozat minél több szabályának gyűjtése csoportmunkában
- ❖ Páros munkában saját szabály alkotása és felismertetése a társsal
- ❖ A párok szabályainak megbeszélése, érdekességek megfigyelése

TÉMAKÖR: Mérés és mértékegységek

ÓRASZÁM: 16 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ meghatározza háromszögek és speciális négyszögek kerületét, területét;
- ❖ ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén;
- ❖ egyenes hasáb, téglatest, kocka alakú tárgyak felszínét és térfogatát méréssel megadja, egyenes hasáb felszínét és térfogatát képlet segítségével kiszámolja; a képleteket megalapozó összefüggéseket érti.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ síkbeli tartományok közül kiválasztja a szögtartományokat, nagyság szerint összehasonlítja, méri, csoportosítja azokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Szögtartomány ismerete; összehasonlítás, csoportosítás; szögmérés
- ❖ Terület, térfogat és űrtartalom mérése gyakorlati helyzetekben alkalmi és szabványegységekkel a természetes és az épített környezetben
- ❖ Téglalap, négyzet és háromszög kerületének, területének mérése a természetes és az épített környezetben
- ❖ Téglalap, négyzet kerületének, területének kiszámítása
- ❖ Sokszögek területének meghatározása átdarabolással
- ❖ Téglatest, kocka alakú tárgyak felszínének és térfogatának mérése a természetes és az épített környezetben
- ❖ Téglatest, kocka alakú tárgyak felszínének és térfogatának kiszámítása

FOGALMAK

szög és mértékegységei (fok, szögperc), szögfajták, kerület, terület, űrtartalom és mértékegységei, felszín, térfogat és mértékegységei

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Szívószál-moddellal szögtartományok kijelölése
Könyv, füzet, ajtó nyitásával létrehozott szögtartományok megfigyelése; szögmérő használata
- ❖ Osztályterem adatainak becslése, mérése (hosszúság, szélesség, magasság, ablakok területe, a terem alapterülete, berendezés összterfogata, a teremben lévő levegő becsült térfogata...) „Üreges testek” űrtartalmának becslése, mérése, összehasonlítása
- ❖ Kavicsok térfogatának mérése a mérőhengerben lévő víz vízszintemelkedése alapján Iskolaépület adatainak becslése, mérése (folyosók hossza, szélessége, alapterülete; lépcső magassága; tornaterem hossza, szélessége, alapterülete, becsült magassága, becsült térfogata; épület hossza, szélessége, alapterülete, becsült magassága, becsült térfogata...) Közeli játszótér, park, tó, épület adatainak becslése, mérése
- ❖ Papírból készült sokszögek átdarabolásának bemutatása, majd egyéni kipróbálás és a saját megoldások összehasonlítása
- ❖ Téglatest, kocka alakú dobozok készítéséhez szükséges papír területének becslése, mérése, számolása

- ❖ Téglatest, kocka alakú üreges test „feltöltése” egységkockákkal (becslés, mérés, számolás)

TÉMAKÖR: Síkbeli alakzatok

ÓRASZÁM: 18 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri a tengelyesen szimmetrikus háromszöget;
- ❖ ismeri a négyszögek tulajdonságait: belső és külső szögek összege, konvex és konkáv közti különbség, átló fogalma;
- ❖ ismeri a speciális négyszögeket: trapéz, paralelogramma, téglalap, deltoid, rombusz, húrtrapéz, négyzet;
- ❖ ismeri a speciális négyszögek legfontosabb tulajdonságait, ezek alapján elkészíti a halmazábrájukat;
- ❖ a háromszögek és a speciális négyszögek tulajdonságait alkalmazza feladatok megoldásában;
- ❖ ismeri a Pitagorasz-tételt és alkalmazza számítási feladatokban;
- ❖ ismeri a kör részeit; különbséget tesz egyenes, félegyenes és szakasz között;
- ❖ ismeri a háromszögek tulajdonságait: belső és külső szögek összege, háromszög-egyenlőtlenség.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ csoportosítja a háromszögeket szögeik és oldalaik szerint;
- ❖ felismeri a síkban az egybevágó alakzatokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Környezetünk tárgyaiban a geometriai alakzatok felfedezése
- ❖ Síkbeli görbék közül a kör kiválasztása
- ❖ Egyenes, félegyenes és szakasz megkülönböztetése
- ❖ Síkbeli alakzatok közül a sokszögek kiválasztása
- ❖ Háromszögek tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: belső szögek összege, háromszög-egyenlőtlenség
- ❖ Tengelyesen szimmetrikus háromszögek ismerete
- ❖ Háromszögek csoportosítása szögeik és oldalaik szerint
- ❖ Téglalap és négyzet tulajdonságainak ismerete, alkalmazása

FOGALMAK

síkidom, sokszög, belső szög, külső szög; hegyesszögű, derékszögű, tompaszögű, egyenlő szárú és szabályos háromszög; téglalap, négyzet

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Osztályterem, iskola, iskola környékének megfigyelése geometriai szempontból (a lényegtelen tulajdonságok kizárása)
- ❖ Különböző készletekből adott szempontoknak megfelelő elemek válogatása
- ❖ Papír háromszög sarkainak levágása és egymás mellé helyezése
Szívószálból, hurkapálcából háromszög készítése (lehetséges és lehetetlen helyzetek)

- ❖ Papír háromszögek hajtogatásával vagy síktükör alkalmazásával szimmetriatulajdonságok megfigyelése
- ❖ Háromszögeket tartalmazó készletből adott szempontoknak megfelelő elemek válogatása
- ❖ Papír téglalap és négyzet tulajdonságainak gyűjtése páros munkában, a párok megoldásainak összehasonlítása
- ❖ Szabálytalan alakú papírból téglalap, négyzet hajtogatása
- ❖ Tangram játék

TÉMAKÖR: Transzformációk, szerkesztések

ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ megszerkeszti alakzatok tengelyes és középpontos tükrképét;
- ❖ geometriai ismereteinek felhasználásával pontosan szerkeszt több adott feltételnek megfelelő ábrát;
- ❖ ismeri a tengelyesen szimmetrikus háromszöget;
- ❖ felismeri a kicsinyítést és a nagyítást hétköznapi helyzetekben;
- ❖ ismer és használ dinamikus geometriai szoftvereket, tisztában van alkalmazási lehetőségeikkel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ tapasztalatot szerez a síkbeli mozgásokról gyakorlati helyzetekben;
- ❖ felismeri a síkban az egybevágó alakzatokat;
- ❖ a szerkesztéshez tervet, előzetes ábrát készít;
- ❖ ismeri az alapszerkesztéseket: szakaszfelező merőlegest, szögfelezőt, merőleges és párhuzamos egyeneseket szerkeszt, szöveget másol.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Tapasztalatszerzés síkbeli mozgásokról gyakorlati helyzetekben
- ❖ Egybevágó alakzatok felismerése a természetes és az épített környezetben
- ❖ Tengelyes tükrözés ismerete és alkalmazása
- ❖ Tengelyesen szimmetrikus alakzatok felismerése a természetes és az épített környezetben
- ❖ Alakzatok tengelyes tükrképének megszerkesztése
- ❖ Alapszerkesztések: szakaszfelező merőleges, merőleges és párhuzamos egyenesek szerkesztése; szögfelezés, szögmásolás
- ❖ Szerkesztéshez terv, előzetes ábra készítése
- ❖ Néhány adott feltételnek megfelelő ábra pontos szerkesztése

FOGALMAK

szimmetriatengely, tengelyes szimmetria, merőlegesség, párhuzamosság, szakaszfelező merőleges, szögfelező félegyenes

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Az osztályterem bútorainak mozgatása, tologatása, forgatása; saját eszközök mozgatása a padon
- ❖ Ábrák másolása másolópapír (például: sütőpapír) segítségével; a másolat mozgatása
- ❖ Szimmetrikus alkotások előállítása például tükör, hajtogatás, digitális eszköz segítségével
- ❖ Osztályterem, iskola, közeli játszótér, park, tó, épület egybevágó részeinek keresése, tengelyesen szimmetrikus alakzatok kiválasztása
- ❖ Tengelyes tükrözéssel alapuló szerkesztések elvégzése saját eszközökkel (körző, egyélű vonalzó)

TÉMAKÖR: Térgeometria**ÓRASZÁM: 16 óra****TANULÁSI EREDMÉNYEK****A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

- ❖ a kocka, a téglatest, a hasáb és a gúla hálóját elkészíti;
- ❖ testeket épít képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján;
- ❖ ismeri a kocka, a téglatest, a hasáb és a gúla következő tulajdonságait: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma; lapátló, testátló;
- ❖ ismeri a gömb tulajdonságait;
- ❖ a kocka, a téglatest, a hasáb, a gúla, a gömb tulajdonságait alkalmazza feladatok megoldásában.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Környezetünk tárgyaiban a geometriai testek felfedezése
- ❖ Téglatest, kocka tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma; lapátló, testátló
- ❖ Testek közül gömb kiválasztása
- ❖ Építmények készítése képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján
- ❖ Testekről, építményekről nézeti rajzok, alaprajzok, hálók készítése

FOGALMAK

test, kocka, téglatest, lap, él, csúcs, lapátló, testátló, alaprajz, háló, nézet

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Osztályterem, iskola, iskola környékének megfigyelése geometriai szempontból (a testek kiválasztása)
- ❖ Téglatest- és kockamodell tulajdonságainak gyűjtése páros munkában, a párok megoldásainak összehasonlítása; a tapasztalatok irányított összegzése
- ❖ Készletből adott szempontnak megfelelő elemek válogatása
- ❖ Építés dobozokból, színes rudakból, kis kockákból (kockacukor) feltételek alapján; lapok, élek, csúcsok, nézetek, hálók megfigyelése
- ❖ Egyéni munkában építmények, rajzok, hálók készítése; az alkotások összehasonlítása, megbeszélése, kiállítása az osztályteremben
- Zsinóros térgeometriai modellek használata

TÉMAKÖR: Leíró statisztika

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ értelmezi a táblázatok adatait, az adatoknak megfelelő ábrázolási módot kiválasztja, és az ábrát elkészíti;
- ❖ adatokat táblázatba rendez, diagramon ábrázol hagyományos és digitális eszközökkel is;
- ❖ különböző típusú diagramokat megfeleltet egymásnak;
- ❖ megadott szempont szerint adatokat gyűjt ki táblázatból, olvas le hagyományos vagy digitális forrásból származó diagramról, majd rendszerezés után következtetéseket fogalmaz meg;
- ❖ konkrét adatsor esetén átlagot számol, megállapítja a leggyakoribb adatot (módusz), a középső adatot (medián), és ezeket összehasonlítja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Adatokat, táblázatok és diagramokat tartalmazó források felkutatása (például háztartás, sport, egészséges életmód, gazdálkodás)
- ❖ A táblázatok adatainak értelmezése és ábrázolása (oszlopdiagram, kördiagram, vonaldiagram, pontdiagram) kisméretű mintán
- ❖ A hétköznapi életből gyűjtött adatok táblázatba rendezése, ábrázolása hagyományos és digitális eszközökkel kisméretű minta esetén
- ❖ Azonos adathalmazon alapuló kördiagram és oszlopdiagram összehasonlítása becslés alapján kisméretű minta esetén
- ❖ Táblázatból adatgyűjtés adott szempont szerint
- ❖ Átlag fogalmának ismerete, alkalmazása

FOGALMAK

adat, diagram, átlag

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Projektmunka, például iskolai büfével vagy szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatos felmérés készítése (gyűjtőmunka, a gyűjtött adatok bemutatása, megbeszélése, értelmezése, ábrázolása)
- ❖ Megadott vagy a tanulók által gyűjtött adatok ábrázolása és elemzése csoportmunkában

TÉMAKÖR: Valószínűség-számítás

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ valószínűségi játékokat, kísérleteket végez, ennek során az adatokat tervszerűen gyűjti, rendezi és ábrázolja digitálisan is;

- ❖ valószínűségi játékokban érti a lehetséges kimeneteket, játékában stratégiát követ;
- ❖ ismeri a gyakoriság és a relatív gyakoriság fogalmát. Ismereteit felhasználja a „lehetetlen”, a „biztos” és a „kisebb/nagyobb eséllyel lehetséges” kijelentések megfogalmazásánál.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Egyszerű valószínűségi játékok és kísérletek
- ❖ Valószínűségi játékok és kísérletek adatainak tervszerű gyűjtése
- ❖ A „biztos”, a „lehetséges, de nem biztos” és a „lehetetlen” események felismerése

FOGALMAK

valószínűségi kísérlet, „biztos” esemény; „lehetséges, de nem biztos” esemény; „lehetetlen” esemény

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Játék dobókockákkal, dobótestekkel, pénzérmével, szerencsekerékkel, zsákba helyezett színes golyókkal
- ❖ Játék eseménykártyákkal a „biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „lehetetlen” események megkülönböztetésére, események gyakoriságának megfigyelésére csoportmunkában: valószínűségi kísérlethez (például 3 korongot feldobunk) tartozó eseményeket írunk kártyákra (például mindhárom kék; több a kék, mint a piros; nincs piros; van kék; van két egyforma szín; egyik színből sincs legalább kettő); kiosztjuk a kártyákat, elvégezzük a kísérletet, majd mindenki rátesz egy zsetont arra a kártyájára, amelyikre írt esemény bekövetkezett; a kísérletek végén elemzés: melyik a jó kártya, melyik rossz, melyiket választanád
- ❖ Tippelős játék eseménykártyákkal: minden kártyára mindenki odaírja a tippjét, hogy 20 kísérletből szerinte hányszor következik be; ellenőrizzük a kísérletek elvégzésével
- ❖ Bökös játék csoportban: minden körben a 100-as tábláról véletlenszerűen választunk egy számot (bökünk vagy papírgalacsint dobunk a táblára); a játék elején mindenkinek van 5 korongja; körönként a szám választása előtt minden játékos egy-egy koronggal tippel, például kékre fordítja, ha a szám 7-tel osztható, pirosra, ha nem; ha nem találta el, elvesztette a korongját, ha talált, akkor nem; az veszít, akinek hamarabb elfogynak a korongjai
- ❖ 10 korongot feldobunk; a számegyenesen a 0-ból indulva annyit lépünk pozitív irányba, ahány pirosat dobtunk, majd innen annyit negatív irányba, ahány kéket; tippeld meg, hova jutsz; válassz 4 számkártyát, nyersz, ha ezek valamelyikére jutsz
- ❖ „Nem hiszem” páros játék: egyik játékos események bekövetkezésének esélyeiről fogalmaz meg állítást (például lehetséges, de nem biztos, hogy két dobókockával dobva a dobott számok összege 13), a másik játékos dönt ennek igazságáról; a játékot az a tanuló nyeri, aki igazat állít
- ❖ „Szavazós” játék: a tanár vagy egy tanuló állítást fogalmaz meg egy kísérlet kimenetelére (például két dobókockával a dobott számok szorzata 40); az osztály szavaz a „biztos”, a „lehetséges, de nem biztos” és a „lehetetlen” döntések valamelyikére.

Minimum követelmény 5. évfolyam

Természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek

- ❖ alpműveletek elvégzése a természetes számok körében készség szinten

Egész számok; alpműveletek egész számokkal

- ❖ az egész számok és a számegyenes pontjainak kapcsolata

Közönséges törtek, tizedes törtek, racionális számok

- ❖ törtek nagysági viszonyai
- ❖ törtek ábrázolása számegyenesen
- ❖ helyi érték táblázatok kitöltése
- ❖ összeadás, kivonás tizedes törtekkel

A függvény fogalmának előkészítése

- ❖ helymeghatározás térképeken, sakktáblán

Mérés és mértékegységek

- ❖ szögek mérése, a szögmérő használata
- ❖ különböző sokszögek területének kiszámítása
- ❖ téglalap területének kiszámítása

Síkbeli alakzatok

- ❖ két pont, pont és egyenes, valamint két egyenes távolságának mérése különböző ábrákon
- ❖ a kör fogalma
- ❖ különböző szögfajták megismerése

Térgeometria

- ❖ a valóság tárgyainak modellezése geometriai alakzatokkal

6. évfolyam

Halmazok

- ❖ konkrét esetekben halmazokat felismer és ábrázol
- ❖ véges halmazok közös részét (metszetét), egyesítését (unióját) képezi és ábrázolja konkrét esetekben

Matematikai logika, kombinatorika

- ❖ egyszerű állítások logikai értékének (igaz vagy hamis) megállapítása
- ❖ egyszerű társasjátékok
- ❖ néhány számkártyát tartalmazó készlet elemeiből adott feltételeknek megfelelő számok alkotása

Természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek

- ❖ érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját nagy számok esetén
- ❖ ismeri a római számjelek közül az L, C, D, M jeleket

- ❖ ismeri és alkalmazza a 2-vel, 3-mal, 4-gyel, 5-tel, 6-tal, 9-cel, 10-zel, 100-zal való oszthatóság szabályait
- ❖ meghatározza természetes számok legnagyobb közös osztóját és legkisebb közös többszörösét

Alapműveletek természetes számokkal

- ❖ ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat

Egész számok; alapműveletek egész számokkal

- ❖ ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat
- ❖ meghatározza konkrét számok ellentettjét, abszolút értékét

Közönséges törtek, tizedes törtek, racionális számok

- ❖ ismeri a racionális számokat, tud példát végtelen nem szakaszos tizedes törtre.
- ❖ törtek összehasonlítása, egyszerűsítés, bővítés

Alapműveletek közönséges törtekkel

- ❖ elvégzi az alapműveleteket a racionális számok körében, eredményét összeveti előzetes becslésével
- ❖ meghatározza konkrét számok reciprokát

Alapműveletek tizedes törtekkel

- ❖ írásban összead, kivon és szoroz

Arányosság, százalékszámítás

- ❖ felismeri az egyenes arányosságot konkrét helyzetekben

A függvény fogalmának előkészítése

- ❖ tájékozódik a koordináta-rendszerben: koordinátaival adott pontot ábrázol, megadott pont koordinátáit leolvassa

Sorozatok

- ❖ néhány tagjával adott sorozat esetén felismer képzési szabályt és folytatja a sorozatot

Mérés és mértékegységek

- ❖ meghatározza háromszögek és a négyzet kerületét, területét
- ❖ ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit

Síkbeli alakzatok

- ❖ ismeri a tengelyesen szimmetrikus háromszöget
- ❖ ismeri a négyszögek tulajdonságait: belső és külső szögek összege, konvex és konkáv közti különbség, átló fogalma
- ❖ ismeri a háromszögek tulajdonságait: belső és külső szögek összege

Transzformációk, szerkesztések

- ❖ felismeri a kicsinyítést és a nagyítást hétköznapi helyzetekben

Térgeometria

- ❖ a kocka, a téglatest, a hasáb és a gúla hálóját elkészíti
- ❖ testeket épít képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján

Leíró statisztika

- ❖ adatokat táblázatba rendez
- ❖ megadott szempont szerint adatokat gyűjt ki táblázatból, olvas le

Valószínűség-számítás

- ❖ valószínűségi játékokat, kísérleteket végez.

7–8. évfolyam

heti 3+1 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Halmazok, számhalmazok	12
Matematikai logika, kombinatorika, gráfok	18
Számelméleti ismeretek, hatvány, négyzetgyök	18
Arányosság, százalékszámítás	22
Szöveges feladatok előkészítése	16
Szöveges feladatok	22
A függvény fogalmának előkészítése	12
Síkbeli alakzatok	20
Transzformációk, szerkesztések	20
Térgeometria	20
Leíró statisztika	12
Valószínűség-számítás	12
Ismétlés, gyakorlás, felzárkóztatás, tehetséggondozás	84
Összes óraszám:	288

TÉMAKÖR: Halmazok, számhalmazok

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ elemeket halmazba rendez több szempont alapján;
- ❖ részhalmazokat konkrét esetekben felismer és ábrázol;
- ❖ számokat, számhalmazokat, halmazműveleti eredményeket számegyenesen ábrázol;
- ❖ véges halmaz kiegészítő halmazát (komplementerét), véges halmazok közös részét (metszetét), egyesítését (unióját) képezi és ábrázolja konkrét esetekben;
- ❖ ismeri a racionális számokat, tud példát végtelen nem szakaszos tizedes törtre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Halmazokba rendezés több szempont szerint
- ❖ Halmazábra készítése
- ❖ Számok, számhalmazok, halmazműveleti eredmények szemléltetése számegyenesen
- ❖ Részhalmazok felismerése és ábrázolása konkrét esetekben
- ❖ Véges halmaz kiegészítő halmazának (komplementerének), véges halmazok metszetének és uniójának megállapítása ábrázolás segítségével konkrét esetekben

- ❖ Természetes számok, egész számok, racionális számok halmazának ismerete, halmazábrájuk elkészítése
- ❖ Véges és végtelen szakaszos tizedes törtek ismerete
- ❖ Példa végtelen nem szakaszos tizedes törtre

FOGALMAK

kiegészítő halmaz (komplementer), metszet, unió, természetes szám, egész szám, racionális szám; véges, végtelen szakaszos és végtelen nem szakaszos tizedes tört

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Konkrét elemek válogatása több adott tulajdonság szerint
 - ❖ Egy konkrét válogatás szempontjainak felfedeztetése
 - ❖ Konkrét halmaz elemeiből 1, 2, ... elemű részhalmazok képzése
 - ❖ Legfeljebb 4 elemű halmaz esetén az összes részhalmaz előállítása
 - ❖ Példák és ellenpéldák mutatása részhalmazra, például $A = \{\text{paralelogrammák}\}$ halmaz részhalmaz $B = \{\text{rombuszok}\}$, nem részhalmaz $C = \{\text{deltoidok}\}$
 - ❖ Konkrét elemek szétválogatása adott tulajdonság és a tagadása szerint, például az osztály tanulói közül az iskolától legfeljebb 1 km-re élők és a távolabb lakók. Konkrét elemek két-három tulajdonság szerinti válogatása során a mindegyik tulajdonsággal rendelkező elemek, a pontosan egy tulajdonsággal, a pontosan két tulajdonsággal és az egyetlen tulajdonsággal sem rendelkező elemek elhelyezése a halmazábrán
 - ❖ A legalább egy tulajdonsággal rendelkező elemek felsorolása
 - ❖ Logikai szita megismerése, például 5 piros meg 4 kör összesen 7 elem a logikai készletből
 - ❖ Csoportmunkában különböző közönséges törtek átírása úgy, hogy minden lehetséges tizedes tört típus alakja előforduljon; a tapasztalatok megbeszélése, irányított összegzése
- Játék makaó-jellegű kártyajátékkal: törtek különböző alakjainak keresése

TÉMAKÖR: Matematikai logika, kombinatorika, gráfok

ÓRASZÁM: 18 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ igaz és hamis állításokat fogalmaz meg;
- ❖ tanult minták alapján néhány lépésből álló bizonyítási gondolatsort megért és önállóan összeállít;
- ❖ a logikus érvelésben a matematikai szaknyelvet következetesen alkalmazza társai meggyőzésére;
- ❖ összeszámlálási feladatok megoldása során alkalmazza az összes eset áttekintéséhez szükséges módszereket;
- ❖ konkrét szituációkat szemléltet gráfok segítségével.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Igaz és hamis állítások felismerése, önálló megfogalmazása
- ❖ A matematikai logika egyszerű, a korosztály számára érthető szakkifejezéseinek ismerete és használata
- ❖ Egyszerű stratégiai és logikai játékok
- ❖ Konkrét helyzethez kötött sorba rendezési problémák megoldása kör mentén is

- ❖ Konkrét helyzethez kötött kiválasztási problémák megoldása a sorrend figyelembevételével és anélkül
- ❖ Az összes eset összeszámlálása során rendszerezési sémák használata: táblázat, ágrajz, szisztematikus felsorolás
- ❖ Gráfok alkalmazása konkrét szituációk szemléltetésére

FOGALMAK

„minden”, „van olyan”, gráf, gráf csúcsa, gráf éle

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ „Bírósági tárgyalás” játék
- ❖ „Einstein-fejtörő” típusú játék
- ❖ „Rontó” játék
- ❖ NIM játék; táblás játékok
- ❖ Az osztályteremben néhány tanuló feltételekkel vagy anélkül való elhelyezkedési lehetőségeinek lejátszása, összeszámlálása kör mentén, fal mellett
- ❖ Golyók sorba rendezése (lehetnek köztük egyformák is)
- ❖ Ábrák színezése, színezési lehetőségek összeszámlálása
- ❖ Lehetséges útvonalak összeszámlálása
- ❖ Fagylalt vásárlása helyre vagy tölcserbe
- ❖ Számkártyás feladatok megoldása
- ❖ Gráfok alkalmazása kézfogások, köszöntések, körmérkőzések (visszavágóval vagy anélkül), családfák, ismeretségek szemléltetésére, különböző feltételek szerinti esetszétválasztás áttekintésére
- ❖ Logikai készlet épülésének szemléltetése gráffal

TÉMAKÖR: Számelméleti ismeretek, hatvány, négyzetgyökök

ÓRASZÁM: 18 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri a Pitagorasz-tételt és alkalmazza számítási feladatokban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri a prímszám és az összetett szám fogalmakat; el tudja készíteni összetett számok prímtényező felbontását 1000-es számkörben;
- ❖ meghatározza természetes számok legnagyobb közös osztóját és legkisebb közös többszörösét;
- ❖ pozitív egész számok pozitív egész kitevőjű hatványát kiszámolja;
- ❖ négyzetszámok négyzetgyökét meghatározza.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Prímszámok, összetett számok kiválasztása a természetes számok közül
- ❖ Összetett számok prímtényező felbontásának ismerete és alkalmazása 1000-es számkörben
- ❖ Legnagyobb közös osztó és legkisebb közös többszörös meghatározása és alkalmazása
- ❖ Pozitív egész számok pozitív egész kitevőjű hatványának alkalmazása: prímtényező felbontás felírása hatványokkal, mértékegységek átváltása, számrendszerek helyi értékeinek felírása

- ❖ Négyzetszámok négyzetgyökének kiszámolása

FOGALMAK

prímszám, összetett szám, prímtényező felbontás, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös, hatvány, hatványalap, hatványkitevő, hatványérték, négyzetszám, négyzetszámok négyzetgyöke

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Eratoszthenészi szita alkalmazása prímek keresésére
- ❖ Prímtényező felbontás kirakása színes rudakkal
- ❖ Prímtényező felbontás algoritmusának megmutatása
- ❖ „Bumm” játék a közös többszörösök felismerésére
- ❖ Legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös meghatározása prímtényezővel
- ❖ Legnagyobb közös osztó alkalmazása törtek egyszerűsítésére
- ❖ Legkisebb közös többszörös alkalmazása közös nevező meghatározására
- ❖ Négyzet kirakása kisebb egybevágó négyzetekkel
- ❖ Négyzet területéből a négyzet oldalának meghatározása, ha a terület mérőszáma négyzetszám

TÉMAKÖR: Arányosság, százalékszámítás

ÓRASZÁM: 22 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén;
- ❖ felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben;
- ❖ felismeri és megalkotja az egyenes arányosság grafikonját.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri a százalék fogalmát, gazdasági, pénzügyi és mindennapi élethez kötődő százalékszámítási feladatokat megold;
- ❖ idő, tömeg, hosszúság, terület, térfogat és űrtartalom mértékegységeket átvált helyi értékes gondolkodás alapján, gyakorlati célszerűség szerint.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Egyenes és fordított arányosság felismerése és alkalmazása konkrét helyzetekben
- ❖ Egyenes arányosság grafikonjának megrajzolása
- ❖ Valóságos helyzetekhez kötődő százalékszámítás: áremelés, leárazás, egyszerű kamat, keverési feladatok megoldása, levegő összetétele, páratartalom
- ❖ Banki ajánlatok (ügyműveletek, számlavezetési, megbízási és tranzakciós díjak) összehasonlításával kapcsolatos feladatok megoldása
- ❖ Megtakarítási és hitelfelvételi lehetőségekkel kapcsolatos egyszerű feladatok megoldása
- ❖ A fordított arányosság és a mérés kapcsolatának felismerése
- ❖ Terület, térfogat, űrtartalom szabványmértékegységeinek ismerete és átváltása

FOGALMAK

fordított arányosság, százalék, terület, térfogat, űrtartalom szabványmértékegységei

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Egyenesen arányos mennyiségpárok keresése például vásárlás, parkettázás, mérés, egyenletes mozgás (megtett út – sebesség, megtett út – menetidő) esetén
- ❖ A fordított arányosság megtapasztalása torta, csokoládé egyenlő részekre osztásával
- ❖ Fordítottan arányos mennyiségpárok keresése például munkavégzés, mérés, egyenletes mozgás (adott út megtételénél sebesség–menetidő) esetén
- ❖ Azonos területű, különböző téglalapok oldalhosszainak megfigyelése, összehasonlítása
- ❖ Százalékszámításhoz, arányossághoz kapcsolódó példák gyűjtése reklámújságokból, banki ajánlatokból, más tantárgyak tankönyvi témáiból; a hozott példák, problémák feldolgozása és bemutatása csoportmunkában; a tapasztalatok irányított összegzése
- ❖ Projektmunka, például összejövétel, játékonysági süteményvásár, osztálykirándulás költségvetésének tervezése
- ❖ Terület, térfogat, űrtartalom mérése különböző alkalmi, objektív és szabványmértékegységekkel
Annak megtapasztalása, hogy adott mennyiséget különböző egységekkel mérve a kisebb egységből több, a nagyobb egységből kevesebb szükséges
- ❖ A mérőszám változásának megfigyelése a mértékegység átváltása után
- ❖ Térfogat és űrtartalom mértékegységei közötti kapcsolat megmutatása, például 1 dm élű üreges kocka feltöltése 1 liter folyadékkal

TÉMAKÖR: Szöveges feladatok előkészítése

MINIMUM ÓRASZÁM: 16 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ különböző szövegekhez megfelelő modelleket készít.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ egyszerű betűs kifejezésekkel összeadást, kivonást végez, és helyettesítési értéket számol;
- ❖ egy- vagy kéttagú betűs kifejezést számmal szoroz, két tagból közös számtényezőt kiemel;
- ❖ egyismeretlenes elsőfokú egyenletet lebontogatással és mérlegelvével megold.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Hétköznapi problémák matematikai tartalmának formalizálása; betűk használata az ismeretlen mennyiségek jelölésére
- ❖ Egyszerű betűs kifejezések összeadása, kivonása
- ❖ Helyettesítési érték számolása
- ❖ Egytagú kifejezések számmal való szorzása
- ❖ Kéttagú betűs kifejezés számmal való szorzása
- ❖ Két tagból közös számtényező kiemelése
- ❖ Egyismeretlenes elsőfokú egyenlet megoldása lebontogatással
- ❖ Egyismeretlenes elsőfokú egyenlet megoldása mérlegelvével

FOGALMAK

változó, együttható, helyettesítési érték, egytagú kifejezés, kéttagú kifejezés, egynemű kifejezés; kiemelés, egyenlet, lebontogatás, mérlegelv

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Adott problémához többféle, ismeretlent tartalmazó műveletsor megadása, ezek közül a megfelelő kiválasztása
- ❖ Adott problémához megfelelő, betűt tartalmazó műveletsor megalkotása
- ❖ Adott, ismeretlent tartalmazó műveletsorhoz szöveges feladat írása
- ❖ „Dominó”, „triminó” játékkal az eredeti kifejezés és az átalakított kifejezés párba állítása
- ❖ „Gondoltam egy számot” játék: a tanár néhány műveletből álló műveletssorral számoltatja a gyerekeket az általuk gondolt számmal. A tanulók megmondják a kapott végeredményt, és a tanár „kitalálja” a gondolt számot. A tanár többféle algoritmus után felajánlja a szerepcserét. A fejben alkalmazott lebontogatósi stratégia felfedése és formális leírása
- ❖ Mérlegelv bevezetése kétkarú mérleg alkalmazásával

TÉMAKÖR: Szöveges feladatok**ÓRASZÁM: 22 óra****TANULÁSI EREDMÉNYEK****A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

- ❖ különböző szövegekhez megfelelő modelleket készít.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ matematikából, más tantárgyakból és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatokat következtetéssel vagy egyenlettel megold;
- ❖ gazdasági, pénzügyi témájú egyszerű szöveges feladatokat következtetéssel vagy egyenlettel megold;
- ❖ gyakorlati problémák megoldása során előforduló mennyiségeknél becslést végez.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Különböző szövegekhez megfelelő modell készítése (például szakaszos ábrázolás, visszafelé gondolkodás, táblázat, szabadkézi vázlatrajz, betűs kifejezések felírása)
- ❖ Matematikából, más tantárgyakból, gazdasági területekről és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel vagy egyenlettel
- ❖ Ellenőrzés a szövegbe való visszahelyettesítéssel
- ❖ Pénzügyi tudatosság területét érintő feladatok megoldása
- ❖ Gyakorlati problémák megoldása során előforduló mennyiségek becslése

FOGALMAK

ellenőrzés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Szöveges feladatok megoldása csoportmunkában „feladatküldéssel”, „szakértői mozaik” alkalmazásával
- ❖ Gyűjtőmunka, csoportmunka, projekt készítése pénzügyi tudatosság területét érintő témák feldolgozására, például a háztartások bevételei és kiadásai: munkabér, bruttó bér, nettó bér, adó, kamat, társadalmi jövedelem (családi pótlék, nyugdíj), ösztöndíj, hitel;
A költségvetés tervezése: háztartási napló, pénzügyi tervezés, egyensúly, többlet,

hiány;

Egy tizenéves pénztárcája: zsebpénz, diákmunka, alkalmi jövedelmek, kimutatás a pénzmozgásokról, saját pénzügyi célok, tervek; korszerű pénzkezelés: bankszámla, bankkártyaválasztás, megtakarítások

TÉMAKÖR: A függvény fogalmának előkészítése

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben;
- ❖ felismeri és megalkotja az egyenes arányosság grafikonját.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ konkrét halmazok elemei között megfeleltetést hoz létre;
- ❖ értéktáblázatok adatait grafikusán ábrázolja;
- ❖ egyszerű grafikonokat jellemez.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Konkrét megfeleltetések legalább egy lehetséges szabályának megadása
- ❖ Egyszerű grafikonok jellemzése: növekedés-csökkenés, szélsőérték, tengelyekkel való metszéspont
- ❖ Konkrét halmazok elemei között megfeleltetés létrehozása
- ❖ Értéktáblázatok adatainak grafikus ábrázolása
- ❖ Az egyenes és a fordított arányosság felismerése konkrét helyzetekben
- ❖ Egyenes arányosság grafikonjának felismerése és megalkotása

FOGALMAK

megfeleltetés; egyenes és fordított arányosság; grafikon

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A tanár által adott megfeleltetés szabályának felismerése
- ❖ Páros munkában saját szabály alkotása és felismertetése a társsal
- ❖ A megfeleltetések szabályainak megbeszélése, érdekességek megfigyelése
- ❖ Grafikonok gyűjtése reklámújságokból, banki ajánlatokból, más tantárgyak tankönyvi témáiból; a hozott grafikonok jellemzése és bemutatása (plakát készítése) csoportmunkában; a tapasztalatok irányított összegzése
- ❖ Az egyenes és fordított arányosság mint speciális megfeleltetés bemutatása, az összetartozó értékpárok grafikus ábrázolása
- ❖ Különböző grafikonok közül az egyenes és a fordított arányosság grafikonjának kiválasztása

TÉMAKÖR: Síkbeli alakzatok

ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri a négyszögek tulajdonságait: belső és külső szögek összege, konvex és konkáv közti különbség, átló fogalma;
- ❖ ismeri a speciális négyszögeket: trapéz, paralelogramma, téglalap, deltoid, rombusz, húrtrapéz, négyzet;
- ❖ ismeri a speciális négyszögek legfontosabb tulajdonságait, ezek alapján elkészíti a halmazábrájukat;
- ❖ a háromszögek és a speciális négyszögek tulajdonságait alkalmazza feladatok megoldásában;
- ❖ meghatározza háromszögek és speciális négyszögek kerületét, területét;
- ❖ ismeri a Pitagorasz-tételt és alkalmazza számítási feladatokban;
- ❖ ismeri a kör részeit; különbséget tesz egyenes, félegyenes és szakasz között.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Háromszögek külső szögeinek összege
- ❖ Négyszögek tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: belső és külső szögek összege, konvex és konkáv közti különbség, átló fogalma
- ❖ A speciális négyszögek (trapéz, paralelogramma, téglalap, deltoid, rombusz, húrtrapéz, négyzet) felismerése és legfontosabb tulajdonságaik megállapítása ábra alapján; alkalmazásuk; halmazábra
- ❖ Háromszögek, speciális négyszögek kerületének, területének kiszámítása ábra alapján átdarabolással és tanult összefüggéssel; alkalmazások
- ❖ Pitagorasz-tétel ismerete és alkalmazása
- ❖ Körrel kapcsolatos fogalmak ismerete

FOGALMAK

négyszög, konvex, konkáv, átló, trapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz, húrtrapéz, körvonal, körlap, középpont, sugár, húr, átmérő, szelő, érintő, körcikk

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Párhuzamos szélű papírcsíkból négyszögek nyírása; a keletkező négyszögek csoportosítása; annak megfigyelése, hogy hogyan kell nyírni, hogy téglalapot kapjunk; téglalaphból négyzet nyírása, négyzetből téglalap nyírása
- ❖ Papír négyszögek hajtogatásával, síktükör alkalmazásával szimmetriatulajdonságok megfigyelése; tulajdonságok gyűjtése páros munkában, a párok megoldásainak bemutatása; a tapasztalatok irányított összegzése, halmazábra készítése
- ❖ Négyszögeket tartalmazó készletekből adott szempontoknak megfelelő elemek válogatása
- ❖ „Rontó” játék speciális négyszögekkel
- ❖ Papírból készült háromszögek, speciális négyszögek átdarabolásának megmutatása
- ❖ Gyakorlati számolási feladatok megoldása, például papírsárkány készítéséhez szükséges papír területének becslése, számolása
- ❖ Matematikatörténeti vonatkozások gyűjtése, tanulói kiselőadás tartása
- ❖ Derékszög kijelölése csomós kötéllel
- ❖ Pitagorasz-számhármasok keresése
- ❖ Háromszögelési probléma megoldása derékszögű háromszöggel az osztályteremben, az iskola épületében és a játszótéren
- ❖ „Körjáték”: jelzésre labda gurítása húr mentén, átmérő mentén, sugár mentén

TÉMAKÖR: Transzformációk, szerkesztések

ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megszerkeszti alakzatok tengelyes és középpontos tükröképét;
- ❖ geometriai ismereteinek felhasználásával pontosan szerkeszt több adott feltételnek megfelelő ábrát;
- ❖ felismeri a kicsinyítést és a nagyítást hétköznapi helyzetekben;
- ❖ ismer és használ dinamikus geometriai szoftvereket, tisztában van alkalmazási lehetőségeikkel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Középpontos tükrözés ismerete és alkalmazása
- ❖ Középpontosan szimmetrikus alakzatok felismerése a természetes és az épített környezetben
- ❖ Alakzatok középpontos tükröképének megszerkesztése
- ❖ Szerkesztéshez terv, előzetes ábra készítése
- ❖ Több adott feltételnek megfelelő ábra szerkesztése; diszkusszió
- ❖ Kicsinyítés és nagyítás felismerése hétköznapi helyzetekben
- ❖ Dinamikus geometriai szoftver használata

FOGALMAK

szimmetria-középpont, középpontos szimmetria, kicsinyítés, nagyítás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Ábrák másolása másolópapír (például sütőpapír) segítségével; a másolat síkban való pont körüli elfordítása 180° -kal; tulajdonságok megfigyelése
- ❖ Osztályterem, iskola, közeli játszótér, park, tó, épület középpontosan szimmetrikus alakzatainak kiválasztása
- ❖ Középpontos tükrözésen alapuló szerkesztések elvégzése saját eszközökkel (körző, egyélű vonalzó)
- ❖ Szimmetria stratégiával nyerhető játékok, például kerek asztalra poharak elhelyezése
- ❖ Kicsinyítés és nagyítás megfigyelése, például háromszögvonalzó külső és belső pereme, makett, modell, tervrajz, fénykép, diavetítés, térkép, mikroszkóp, nagyító
- ❖ Szerkesztési feladatok megoldása során dinamikus geometriai szoftver megismerése; az euklideszi szerkesztési lépések követése a szoftverrel

TÉMAKÖR: Térgeometria

ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az úrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a kocka, a téglatest, a hasáb és a gúla hálóját elkészíti;

- ❖ testeket épít képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján;
- ❖ ismeri a kocka, a téglatest, a hasáb és a gúla következő tulajdonságait: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma; lapátló, testátló;
- ❖ egyenes hasáb, téglatest, kocka alakú tárgyak felszínét és térfogatát méréssel megadja, egyenes hasáb felszínét és térfogatát képlet segítségével kiszámolja; a képleteket megalapozó összefüggéseket érti;
- ❖ ismeri a gömb tulajdonságait;
- ❖ a kocka, a téglatest, a hasáb, a gúla, a gömb tulajdonságait alkalmazza feladatok megoldásában.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Környezetünk tárgyaiban a hasáb, a gúla és a gömb alakú testek felfedezése
- ❖ Hasáb és gúla tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma; lapátló, testátló
- ❖ Testek építése képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján
- ❖ Testek hálójának készítése
- ❖ A gömb tanult testektől eltérő tulajdonságai
- ❖ A gömb mint a Föld modellje: hosszúsági körök, szélességi körök tulajdonságai, síkmetszetek
- ❖ Egyenes hasáb alakú tárgyak felszínének és térfogatának meghatározása méréssel és számolással

FOGALMAK

hasáb, gúla, gömb, alaplap, alapél, oldallap, oldalél, testmagasság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Osztályterem, iskola, iskola környékének megfigyelése geometriai szempontból (a testek kiválasztása)
- ❖ Hasáb és gúla alakú modell tulajdonságainak gyűjtése páros munkában, a párok megoldásainak összehasonlítása; a tapasztalatok irányított összegzése
- ❖ Egyéni munkában építmények, rajzok, hálók készítése; az alkotások összehasonlítása, megbeszélése, kiállítása az osztályteremben
- ❖ Zsinóros térgeometriai modellek készítése és használata
- ❖ A gömb speciális tulajdonságainak megfigyeléséhez testeket tartalmazó készletből elemek választása megadott szempontok alapján
- ❖ Földgömb bemutatása matematikai szempontból
Tapasztalatszerzés a gömbi geometria alapjairól például narancson
- ❖ Egyenes hasáb alakú dobozok készítéséhez szükséges papír területének becslése, mérése, számolása
- ❖ Egyenes hasáb alakú üreges test „feltöltése” egységkockákkal (becslés, mérés, számolás)

TÉMAKÖR: Leíró statisztika

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ értelmezi a táblázatok adatait, az adatoknak megfelelő ábrázolási módot kiválasztja, és az ábrát elkészíti;

- ❖ adatokat táblázatba rendez, diagramon ábrázol hagyományos és digitális eszközökkel is;
- ❖ különböző típusú diagramokat megfeleltet egymásnak;
- ❖ megadott szempont szerint adatokat gyűjt ki táblázatból, olvas le hagyományos vagy digitális forrásból származó diagramról, majd rendszerezés után következtetéseket fogalmaz meg;
- ❖ konkrét adatsor esetén átlagot számol, megállapítja a leggyakoribb adatot (módusz), a középső adatot (medián), és ezeket összehasonlítja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Adathalmazok, egyszerű diagramok, táblázatok adatainak elemzése
- ❖ Adatok táblázatba rendezése, ábrázolása diagramon
- ❖ Különböző típusú diagramok megfeleltetése egymásnak
- ❖ Adatok gyűjtése táblázatból, leolvasása hagyományos vagy digitális forrásból származó diagramról megadott szempont szerint
- ❖ Adatok rendszerezése, következtetések megfogalmazása
- ❖ Konkrét adatsor leggyakoribb adatának (módusz) megtalálása, gyakorlati alkalmazása
- ❖ Rendezhető adatsor középső adatának (medián) megállapítása, gyakorlati alkalmazása
- ❖ Konkrét adatsor esetén átlag, leggyakoribb adat (módusz), középső adat (medián) megfigyelése, összehasonlítása

FOGALMAK

oszlopdiagram, kördiagram, vonaldiagram, pontdiagram

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Megadott vagy a tanulók által gyűjtött adatok ábrázolása és elemzése csoportmunkában
- ❖ Projektmunka, például felmérés készítése zenehallgatási szokásokról, IKT-eszközök használatáról, sportolási szokásokról (gyűjtőmunka, a gyűjtött adatok bemutatása, megbeszélése, értelmezése, ábrázolása)
- ❖ Konkrét adathalmazok középérték-mutatóinak megállapítása és összehasonlítása csoportmunkában

TÉMAKÖR: Valószínűség-számítás

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ valószínűségi játékokat, kísérleteket végez, ennek során az adatokat tervszerűen gyűjti, rendezi és ábrázolja digitálisan is;
- ❖ valószínűségi játékokban érti a lehetséges kimeneteket, játékában stratégiát követ;
- ❖ ismeri a gyakoriság és a relatív gyakoriság fogalmát. Ismereteit felhasználja a „lehetetlen”, a „biztos” és a „kisebb/nagyobb eséllyel lehetséges” kijelentések megfogalmazásánál.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Valószínűségi játékok, kísérletek; az adatok tervszerű gyűjtése, rendezése és ábrázolása digitálisan is
- ❖ Valószínűségi játékok lehetséges kimeneteleinek ismeretében stratégia követése

- ❖ Az esély intuitív fogalmának felhasználása a „lehetetlen”, a „biztos” és a „kisebb/nagyobb eséllyel lehetséges” kijelentések megfogalmazásánál
- ❖ A gyakoriság és relatív gyakoriság ismerete és alkalmazása a kísérletezés során

FOGALMAK

esély, gyakoriság, relatív gyakoriság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Játék dobókockákkal, dobótestekkel, pénzérmékkel, szerencsekerékkel, Galton-deszkával, zsákba helyezett színes golyókkal
- ❖ Játék eseménykártyákkal gyakoriság becslésére: mindenki előtt ott van minden eseménykártya, amelyekre a tanulók a játék elején tetszés szerint kiraknak 10-10 zsetont; sorban végezzük a kísérleteket; amelyik kártyán levő esemény bekövetkezett, arról a kártyáról levehet a játékos egy zsetont; az győz, akinek a kártyáiról leghamarabb elfogynak a zsetonok
- ❖ Játék számkorongokkal: 3 korong piros és kék oldalára is számokat írtunk; feldobjuk egyszerre a 3 korongot; kártyákra eseményeket írunk a dobott számok összegére, szorzatára vonatkozó tulajdonságokkal; figyeljük meg, van-e lehetetlen, van-e biztos esemény; tippeljük az események gyakoriságára
- ❖ Folyón átkelés gyakoriság becslésére: rakj ki 10 korongot az 1–13 számokhoz a folyó egyik partjára; két kockával dobunk, a dobott számok összegénél álló korong átkelhet a folyón; az győz, akinek először átmegy az összes korongja
- ❖ Kocka alakú, számozott lapú doboz egyik lapjára belül nehezéket ragasztunk; dobások eredményének megfigyelésével ki kell találni, melyik lapra ragasztottunk nehezéket
- ❖ 21-ezés különbözőképpen számozott dobókockákkal, dominókkal
- ❖ „Nem hiszem” páros játék: egyik játékos események bekövetkezésének esélyeiről fogalmaz meg állítást (például nagyobb eséllyel lehetséges számozott dodekaéder dobótesttel prímszámot dobni, mint összetett számot), a másik játékos dönt ennek igazságáról; a játékot az a tanuló nyeri, aki igazat állít
- ❖ „Szavazós” játék páros vagy csoportmunkában: valószínűségi játék vagy kísérlet előtt a tanulók összegyűjtik a lehetséges kimeneteket, majd egyesével tippelnek a bekövetkezési esélyekről

Minimum követelmények

7. évfolyam

Halmazok, számhalmazok

- ❖ a négy alapművelet elvégzésének készség szintre emelése a racionális számok halmazán

Számelméleti ismeretek, hatvány, négyzetgyök

- ❖ prímszámok, összetett számok ismerete

Arányosság, százalékszámítás

- ❖ felismeri a fordított arányosságot konkrét helyzetekben

Szöveges feladatok

- ❖ egyszerű szövegek felírása ismeretlen betűk használatával, és az ismeretlen értékének meghatározása

A függvény fogalmának előkészítése

- ❖ értéktáblázatok adatait grafikusán ábrázolja

Síkbeli alakzatok

- ❖ az egybevágóság tulajdonságai
- ❖ nevezetes szögpárok

Transzformációk, szerkesztések

- ❖ háromszög- és trapézszerkesztések

Térgeometria

- ❖ ismeri a kocka, a téglatest, a hasáb és a gúla következő tulajdonságait: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma; lapátló, testátló

Minimum követelmények 8. évfolyam

Halmazok, számhalmazok

- ❖ elemeket halmazba rendez több szempont alapján
- ❖ részhalmazokat konkrét esetekben felismer
- ❖ számokat, számhalmazokat számegyenesen ábrázol

Matematikai logika, kombinatorika, gráfok

- ❖ egyszerű stratégiai és logikai játékok

Számelméleti ismeretek, hatvány, négyzetgyök

- ❖ el tudja készíteni összetett számok prímtényezősz felbontását 1000-es számkörben
- ❖ pozitív egész számok pozitív egész kitevőjű hatványát kiszámolja
- ❖ ismeri a Pitagorasz-tételt

Arányosság, százalékszámítás

- ❖ felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben
- ❖ a mindennapi életben előforduló százalékszámítási problémák felismerése

Szöveges feladatok

- ❖ a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatokat következtetéssel vagy egyenlettel megold

A függvény fogalmának előkészítése

- ❖ koordináta rendszer ismerete

Síkbeli alakzatok

- ❖ ismeri a speciális négyszögeket és tulajdonságaikat: trapéz, paralelogramma, téglalap, deltoid, rombusz, húrtrapéz, négyzet
- ❖ ismeri a Pitagorasz-tételt és alkalmazza számítási feladatokban

Transzformációk, szerkesztések

- ❖ megszerkeszti alakzatok tengelyes és középpontos tükrképét

Térgeometria

- ❖ ismeri a hasáb, henger felszínét, térfogatát

Leíró statisztika

- ❖ adathalmazok, egyszerű diagramok, táblázatok adatainak elemzése

Valószínűség-számítás

- ❖ valószínűségi játékokat, kísérleteket végez, ennek során az adatokat tervszerűen gyűjti
- ❖ valószínűségi játékokban érti a lehetséges kimeneteket

TÖRTÉNELEM

5-8. évfolyam

A történelemtanítás és -tanulás célja, hogy a tanuló megismerkedjen a történettudomány, valamint a hagyomány által legfontosabbnak elismert történelmi tényekkel, szereplőkkel, eseményekkel, történetekkel és folyamatokkal, valamint tudatosodjon benne nemzeti hovatartozása. Ismerkedjen meg a kulturális kódrendszer legalapvetőbb elemeivel, amelyek lehetővé teszik, hogy azonosuljon kultúránk alapértékeivel. A történelem tantárgy tantervének középpontjában a magyar nemzet és Magyarország története áll.

A tantervi szabályozás irányítóelve, hogy a magyar történelmet általában kontinuitásában, az európai, illetve egyetemes történelmet szigetszerűen tárgyalja. A kerettanterv több általános európai jelenséget is konkrét magyar példákon keresztül mutat be. Ennek révén a tanuló a magyar történelmi jelenségeket elsősorban nem általános modellek alapján, hanem a konkrét történelmi helyzet jellegzetességeit figyelembe véve tanulmányozhatja. Ez a megközelítés hozzásegíti a tanulót, hogy megértse és méltányolja a magyarság, a magyar nemzet, illetve Magyarország sajátos helyzetéből adódó jelenségeket és folyamatokat, így alakulhat ki benne a tényeken alapuló reális és pozitív nemzettudat, és ezáltal erősödhet benne a hazaszeretet érzése.

A történelem tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: A tanuló a történelemtanulás során különféle jellegű tudástartalmakkal és különböző típusú feladatokkal találkozhat, amelyek megtanulásához, illetve elvégzéséhez különféle módszereket kell választania. A történelmi információk keresése és feldolgozása, a forráskritika, a következtetések levonása és egyéb gondolkodási műveletek közvetítő hatásuk révén általában fejlesztik a tanulási kompetenciákat. A történelmi értelmező kulcsfogalmak megértésén és állandó használatán keresztül a tanuló fejleszti a lényeges és kevésbé lényeges elemek megkülönböztetésének és rendszerezésének a tanulás során elengedhetetlenül fontos képességét.

A tanuló a történelemtanulás során megtapasztalja, hogy a történelemtudása az iskolán kívül, más élethelyzetekben, illetve a jelen társadalmi, gazdasági és politikai jelenségeinek megértéséhez és megítéléséhez is segítséget nyújt. Ez a tapasztalat – az iskolai történelemtanulás élményszerűsége mellett – erős ösztönzést adhat az élethosszig tartó tanulásra vagy legalábbis a történelmi és társadalmi kérdések iránti érdeklődésre.

Kommunikációs kompetenciák: A történelmi források feldolgozása a szövegértés fejlesztésének egyik hatékony módja. A tanuló a felmerülő történelmi problémákról beszélgetéseket folytat, érveket gyűjt, azokat írásban és szóban összefoglalja, digitális kommunikációs eszközök segítségével mutatja be. A különböző típusú, más-más korokból és eltérő társadalmi közegekből származó források feldolgozása pedig nagyban segíti a különféle kommunikációs környezetek (kontextusok) közötti magabiztos eligazodást.

Digitális kompetenciák: A történelem tanulása során a digitális eszközök etikus, felelősségteljes használatával a tanuló információkezelési és -feldolgozási készségei fejlődnek, ami elősegíti elemző és mérlegelő gondolkodása kialakulását és elmélyítését is, aminek része a megszerzett információk ellenőrzése, hitelességének vizsgálata. A történelmi forrásokat tartalmazó internetes portálok, hang- és filmarchívumok és adatbázisok megismerése és használata, az itt talált források feldolgozása elengedhetetlen feltétele a korszerű történelemtanulásnak. A digitális információfeldolgozás, illetve a digitális kommunikáció fejlesztésének nagy szerepe van a közéleti tájékozódási készségek kialakításában, így a felelős és aktív állampolgárrá nevelésben.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A tanuló az információk, illetve a források feldolgozása során problémákat azonosít, magyarázatokat fogalmaz meg, kiemeli a lényegét, következtetéseket von le. A történelmi ismeretek, fogalmak elsajátításával, valamint a történelmi források és interpretációk mérlegelésével, hipotézisek alkotásával fejlődik az elemző, problémamegoldó gondolkodása. Mindezek együttesen segítik a differenciált történelmi gondolkodás kialakulását, melynek következtében a tanuló képessé válik események, folyamatok és jelenségek különböző szempontú megközelítésére, valamint bizonyos történések okainak és következményeinek több szempontú feltárására.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló a különböző történelmi korok mindennapi életének vizsgálatával, az életmód változatos formáinak, valamint történelmi életutaknak és cselekedeteknek a megismerésével viszonyítási pontokat találhat, illetve követhető modelleket adaptálhat saját életútjának tervezéséhez és szervezéséhez. A tanulóban tudatosul, hogy nehéz élethelyzetekben is kialakíthatók cselekvési tervek, lehetőségek. Értékeli a válságos történelmi helyzetekben megnyilvánuló bátorság, kitartás, önfeláldozás, segítségnyújtás és szolidaritás követésre méltó példáit. A tanuló arra törekszik, hogy az emberi cselekedeteket, életutakat, élethelyzeteket, társadalmi folyamatokat és jelenségeket árnyaltan értelmezze. A társadalmakra, közösségekre jellemző magatartási és kommunikációs szabályok felismerése a tanuló alkalmazkodóképességét fejleszti.

A kreativitás a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A történelem tanulása során a tanuló megismeri az emberiség, a magyarság kulturális örökségének fő elemeit. Értékeli a kiemelkedő emberi alkotásokat és értelmezi azok technológiai, tudományos és művészeti szerepét. Az egyes történelmi korszakok áttekintése során felismeri az értékteremtő alkotások jelentőségét, és elemző gondolkodással feltárja azoknak az életmódra, a mindennapokra gyakorolt hatását.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tanuló megismeri és értékeli az alkotó emberi tevékenységek változatos formáit. Értelmezi és elismeri a tudósok, kutatók és művészek teljesítményét. Büszke a magyar tudósok, művészek, sportolók és más értékteremtő, alkotó emberek kiemelkedő eredményeire, teljesítményeire. Az életmódtörténeti témakörök feldolgozása révén a tanuló felismeri, hogy a munkavégzés az egyén, a család és a társadalom létfenntartását biztosítja; belátja, hogy a munka sokszor küzdelmekkel jár, ugyanakkor személyiségépítő, társadalmi összetartozást is erősítő tevékenység. A történelmi korszakok jellegzetes, egyedi vagy kiemelkedő példái kiindulópontként szolgálnak a saját életút tervezésekor, akár a pályaválasztás során is.

5–6. évfolyam heti 2 óra

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK)

TÖRTÉNELMI ISMERETEK

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

- ❖ ismeri és fel tudja idézni a magyar és az európai történelmi hagyományhoz kapcsolódó legfontosabb mítoszokat, mondákat, történeteket, elbeszéléseket;
- ❖ be tudja mutatni a különböző korok életmódjának és kultúrájának főbb vonásait és az egyes történelmi korszakokban élt emberek életét befolyásoló tényezőket;
- ❖ tisztában van a zsidó-keresztény kultúra kialakulásának főbb állomásaival, ismeri a legfontosabb tanításait és hatását az európai civilizációra és Magyarországra;
- ❖ ismeri a középkori és újkori magyar történelem kiemelkedő alakjait, cselekedeteiket, illetve szerepüket a magyar nemzet történetében;

- ❖ fel tudja idézni a középkori és újkori magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait, és fordulópontjait a honfoglalástól napjainkig;
- ❖ képes felidézni a magyar nemzet honvédő és szabadságharcait, példákat hoz a hazaszeretetről, önfeláldozás és hősiesség megnyilvánulásaira;
- ❖ tisztában van a középkor és újkor világképének fő vonásaival;
- ❖ ismeri és be tudja mutatni a 19. századi modernizáció gazdasági társadalmi és kulturális hatásait Magyarországon és a világban;
- ❖ ismeri a különböző korok hadviselési szokásait, jellemzőit;
- ❖ példákat tud felhozni arra, hogy a történelem során miként járultak hozzá a magyarok Európa és a világ kulturális, tudományos és politikai fejlődéséhez;
- ❖ ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit a középkorban és újkorban, példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére;
- ❖ valós képet alkotva képes elhelyezni Magyarországot a középkori és újkori európai történelmi folyamatokban.

ISMERETSZERZÉS ÉS FORRÁSHASZNÁLAT

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ képes ismereteket szerezni személyes beszélgetésekből, olvasott és hallott, valamint a különböző médiumok által felkínált szöveges és képi anyagokból;
- ❖ kiemeli lényeges információkat (kulcsszavakat) elbeszélő vagy leíró szövegekből, illetve rövidebb magyarázó szövegekből, és az ezek alapján megfogalmazott kérdésekre egyszerű válaszokat képes adni;
- ❖ megadott szempontok alapján, tanári útmutatás segítségével történelmi információkat gyűjt különböző médiumokból és forrásokból (könyvek, atlaszok, kronológiák, könyvtárak, múzeumok anyagai, filmek; nyomtatott és digitális, vizuális források);
- ❖ képes magatartásformák megfigyelésére és jellemzésére;
- ❖ megadott szempontok alapján rendszerezi a történelmi információkat;
- ❖ felismeri, hogy melyik szöveg, kép, egyszerű ábra kapcsolódik az adott történelmi témához;
- ❖ képen, egyszerű ábrán ábrázolt folyamatot, jelenséget saját szavaival le tud írni;
- ❖ képes különbséget tenni források között típus és kontextus alapján;
- ❖ össze tudja vetni a forrásokban található információkat az ismereteivel;
- ❖ meg tudja vizsgálni, hogy a történet szerzője résztvevője vagy kortársa volt-e az eseményeknek;
- ❖ egyszerű következtetéseket von le, és véleményt tud alkotni.

TÁJÉKOZÓDÁS IDŐBEN ÉS TÉRBEN

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri a nagy történelmi korszakok elnevezését és időhatárait, néhány kiemelten fontos esemény és jelenség időpontját;
- ❖ használja az idő tagolására szolgáló kifejezéseket, történelmi eseményre, jelenségre, korszakra való utalással végez időmeghatározást;
- ❖ időrendbe tud állítani történelmi eseményeket, képes az idő ábrázolására pl. időszalag segítségével;
- ❖ a tanult történelmi eseményeket, jelenségeket, személyeket, képeket hozzá tudja rendelni egy adott történelmi korhoz, régióhoz, államhoz;

- ❖ használ különböző történelmi térképeket a fontosabb történelmi események helyszíneinek azonosítására, egyszerű jelenségek leolvasására, vaktérképen való elhelyezésére;
- ❖ egyszerű alaprajzokat, modelleket, térképvázlatokat (pl. települések, épületek, csaták) tervez és készít.

SZAKTÁRGYI KOMMUNIKÁCIÓ

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ önállóan képes eseményeket, történeteket elmondani, történelmi személyeket bemutatni, saját véleményt megfogalmazni;
- ❖ össze tudja foglalni saját szavaival hosszabb elbeszélő vagy leíró szövegek tartalmát;
- ❖ az általa gyűjtött történelmi adatokból, szövegekből rövid tartalmi ismertetőt tud készíteni;
- ❖ képes önálló kérdések megfogalmazására a tárgyalt történelmi témával, eseményekkel kapcsolatban;
- ❖ képes rövid fogalmazások készítésére egy-egy történetről, történelmi témáról;
- ❖ különböző történelmi korszakok, történelmi kérdések tárgyalása során alkalmazza az értelmező és tartalmi kulcsfogalmakat, továbbá használja a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat;
- ❖ tud egyszerű vizuális rendezőket kiegészíteni hagyományos vagy digitális módon (táblázatok, ábrák, tablók, rajzok, vázlatok) egy történelmi témáról;
- ❖ egyszerű történelmi témáról tanári útmutatás segítségével kiselőadást állít össze és mutat be;
- ❖ egyszerű történelmi kérdésekről véleményt tud megfogalmazni, állításait alátámasztja;
- ❖ meghallgatja mások véleményét, érveit;
- ❖ tanári segítséggel dramatikusan, szerepjáték formájában tud megjeleníteni történelmi eseményeket, jelenségeket, személyiségeket.

TÖRTÉNELMI GONDOLKODÁS

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ adott történetben különbséget tud tenni fiktív és valós, irreális és reális elemek között;
- ❖ képes megfigyelni és összehasonlítani a történelemben előforduló különböző emberi magatartásformákat és élethelyzeteket;
- ❖ a történelmi eseményekkel és személyekkel kapcsolatban önálló kérdéseket fogalmaz meg;
- ❖ feltételezéseket fogalmaz meg történelmi személyek cselekedeteinek mozgatórugóiról, és alátámasztja azokat;
- ❖ a történelmi szereplők megnyilvánulásainak szándékot tulajdonít;
- ❖ önálló véleményt képes megfogalmazni történelmi szereplőkről, eseményekről;
- ❖ felismeri a különböző korokra és régiókra jellemző tárgyakat, alkotásokat, életmódokat, szokásokat, változásokat, képes azokat összehasonlítani egymással, illetve a mai korral;
- ❖ példákat hoz a történelmi jelenségekre;
- ❖ felismeri, hogy az emberi cselekedet és annak következménye között szoros kapcsolat van.

A tanuló az 5–6. évfolyamon a következő kulcsfogalmakat használja:*Értelmező kulcsfogalmak:*

- ❖ történelmi idő, történelmi forrás,
- ❖ ok és következmény,
- ❖ változás és folyamatosság, tény és bizonyíték,
- ❖ történelmi jelentőség.

Tartalmi kulcsfogalmak:

- ❖ politikai: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduradalom, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom;
- ❖ társadalmi: társadalom, társadalmi csoport, nemzet, népcsoport, életmód;
- ❖ gazdasági: gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, árutermelés, falu, város;
- ❖ eszme- és vallástörténeti: kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör	Óraszám
Személyes történelem	7
Fejezetek az ókor történetéből	13
A kereszténység	5
A középkor világi	13
Képek és portrék az Árpád-kor történetéből	20
Képek és portrék a középkori magyar állam virágkorából	10
Új látóhatárok	11
Portrék és történetek Magyarország kora újkori történetéből	14
Élet a kora újkori Magyarországon	6
Forradalmak kora	5
A magyar nemzeti ébredés és polgárosodás kora	15
Évente két mélységelvű téma	17
Ismétlés, gyakorlás, felzárkóztatás, tehetséggondozás	8
Összes óraszám:	144

Megjegyzés: A szaggatott vonal az évfolyamok közötti határokat jelzi.

TÉMAKÖR: Személyes történelem**ÓRASZÁM: 7 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Körülöttem a történelem</i>	Családi fotóalbum és személyes tárgyak. Személyes történetek dokumentálása, elbeszélése. Egy nap dokumentálása. Kódexkészítés (valamely magyar kódex mintájára pl. Képes krónika).	<i>Fogalmak:</i> kódex. <i>Kronológia:</i> Kr. e. és Kr. u., évszázad, őskor, ókor, középkor, újkor, jelenkor/modern kor.	Egyszerű, személyes történetek elmesélése. Családi fotók, tárgyak, történetek gyűjtése és rendszerezése.
<i>Címer, zászló, pecsét, az idő mérése</i>	Címerek és zászlók alkotóelemei saját település és Magyarország címere és zászlaja példáján. A hitelesítés eszköze, a pecsét (pl. az Aranybulla pecsétje). Személyes címer-, zászló- és pecsétkészítés. Az időszámítás.		Címer, zászló, pecsét készítése önállóan vagy társakkal. Információk gyűjtése képi és tárgyi forrásokból megadott szempontok szerint. A történelmi idő ábrázolása vizuális eszközökkel.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ Képpel illusztrált, írott összefoglaló készítése egy meghatározó személyes élményről.
- ❖ Kódexlap készítése, pl. a Képes krónika alapján.
- ❖ Időszalag készítése.
- ❖ Ország, település, iskola, sportegyesület és egyéb címerek gyűjtése.
- ❖ Címerek értelmezése tanári irányítással.

TÉMAKÖR: Fejezetek az ókor történetéből**ÓRASZÁM: 13 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Az ókori Egyiptom világa</i>	Földművelés a Nílus mentén. Hitvilág és halottkultusz a piramisok és a Királyok Völgye példáján: Memphis és Théba. A legjelentősebb találmány: az írás.	<i>Fogalmak:</i> öntözéses földművelés, fáraó, piramis, hieroglifa, városállam, jósda, többistenhit, olümpiai játékok, monda, provincia, rabszolga, gladiátor, amfiteátrum, falanx, légio, népvándorlás.	Az ókori egyiptomi, görög és római életmód főbb vonásainak felidézése. Információk gyűjtése az ókori és a modern olimpiai játékokról, és összehasonlításuk. Az ókori hadviselés legalapvetőbb jellemzőinek bemutatása.
<i>Az ókori Hellász öröksége</i>	Mindennapok egy görög városban: Athén és lakói. Görög istenek, az olümpiai játékok. Az athéni és spártai nevelés.	<i>Személyek:</i> Kheopsz, Zeusz, Pallasz Athéné, Nagy Sándor, Romulus, Hannibál, Julius Caesar, Augustus, Attila.	Görög hoplita felismerése, fegyverzetének azonosítása képen, rekonstrukciós ábrán. A tanult háborúk okainak és következményeinek bemutatása; illetve a tanult hősökhöz kapcsolódó történetek felidézése.
<i>Az ókori Róma öröksége</i>	Róma alapítása a mondákban. Egy római polgár mindennapjai. A gladiátorviadatok és a kocsiversenyek. Római emlékek Pannóniában.	<i>Kronológia:</i> Kr. e. 776 az első feljegyzett olümpiai játékok, Kr. e. 753 Róma alapítása a hagyomány szerint, Kr. e. 490 a marathóni csata, Kr. u. 476 a Nyugatrómai Birodalom bukása.	Mai magyar településnevek azonosítása az ókori Pannónia térképén. A Hun Birodalom földrajzi kiterjedésének nyomon követése a térképen.
<i>A görög-római hadviselés</i>	Görög hadviselés a marathóni csata példáján. Nagy Sándor hadserege és hódításai. Az ókor „tankjai”: Hannibál elefántjai. Caesar légioi.		A nomád életmód, gazdálkodás és hadviselés alapvető jellegzetességeinek felidézése.
<i>Képek a népvándorlás korából</i>	A Római Birodalom szétesése. A Hun Birodalom. Attila és hadjáratai: az ókor egyik legnagyobb csatája (a catalaunumi csata).	<i>Topográfia:</i> Egyiptom, Nílus, Athén, Olümpia, Spárta, Itália,	Történelmi mozgások (pl. hadmozdulatok, hadjáratok, népmozgások) nyomon követése történelmi térképen.

		Róma, Pannónia, Aquincum, Marathón, Római Birodalom.	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ Képek gyűjtése és rendszerezése ókori épületekről.
- ❖ Térkép vázlat készítése egy ókori város jellegzetes épületeinek és közterületeinek (pl. piac, kikötő) feltüntetésével.
- ❖ Egy szabadon választott pannóniai település megtekintése.
- ❖ Tabló készítése az ókori civilizációk kulturális örökségéről.
- ❖ Egy ókori ütközet rekonstruálása (film, kép, ábra, térkép vázlat segítségével).
- ❖ A Szépművészeti Múzeum egyiptomi kiállítása néhány darabjának megtekintése és feldolgozása.
- ❖ Helyi ókori tárgyú gyűjtemény néhány darabjának megtekintése és feldolgozása.
- ❖ Ókori témájú film vagy filmrészlet megtekintése és megbeszélése.

TÉMAKÖR: A kereszténység**ÓRASZÁM: 5 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Az Ószövetség népe	Az Ószövetség/Héber Biblia: Ábrahám és Mózes. Az önálló zsidó állam alapítói: Dávid és Salamon története.	<i>Fogalmak:</i> egyistenhit, Biblia, Ószövetség/Héber Biblia, Újszövetség, zsidó vallás, keresztény vallás, kereszttség és úrvacsora.	Jézus élete legfontosabb eseményeinek bemutatása. Jézus erkölcsi tanításainak értelmezése.
Jézus élete, tanításai és a kereszténység	Történetek az Újszövetségből. A kereszténység főbb tanításai. A kereszténység elterjedése. A keresztény hitélet színterei és szertartásai. A kereszténység jelképei.	<i>Személyek:</i> Mózes, Dávid, Salamon, Jézus, Mária, József, Szent Péter és Szent Pál apostolok. <i>Topográfia:</i> Jeruzsálem, Betlehem.	A kereszténység fő jellemzőinek és elterjedésének bemutatása. A Héber Biblia máig ható innovációi: egyistenhit, tízparancsolat, heti pihenőnap

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ A bibliai történeteket ábrázoló képek, művészeti alkotások gyűjtése.

- ❖ Tematikus képgaléria összeállítása a zsidó és keresztény vallásról megadott szempontok alapján.
- ❖ Képek gyűjtése bibliai helyszínekről.
- ❖ Pál apostol missziós útjainak követése tematikus térképen.

TÉMAKÖR: A középkor világi**ÓRASZÁM: 13 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Élet a várban – egy magyar vár (pl. Visegrád) és uradalom bemutatásával</i>	Királyok és nemesek Várépítészet – híres magyar középkori várak. Egy uradalom működése, a falvak világa (a jobbágyság élete).	<i>Fogalmak:</i> földesúr, lovag, nemes, uradalom, jobbágyság, robot, pápa, szerzetes, bencés rend, pálos rend, kolostor, katolikus, román stílus, gótikus stílus, polgár, céh, iszlám vallás.	A középkori és a mai életforma néhány jellegzetességének összehasonlítása. A középkori kultúra főbb vonásainak felidézése.
<i>Élet a kolostorban – egy magyar kolostor (pl. Pannonhalma) bemutatásával</i>	A középkori egyházszervezet. A szerzetesség és a kolostor. Román és gótikus templomépítészet – híres magyar középkori egyházi emlékek. Oktatás a középkorban.		Az egyes középkori társadalmi rétegek életformája közti eltérések összehasonlítása. A középkori város és a falu összehasonlítása megadott szempontok alapján (pl. jellegzetes foglalkozások, életmód).
<i>Élet a középkori városban – egy magyar város (pl. Buda) bemutatásával</i>	A céhek. A városi polgárok. Városépítészet – híres magyar középkori városok. Könyvnyomtatás és reneszánsz.	<i>Személyek:</i> Szent Benedek, Gutenberg, Mohamed. <i>Topográfia:</i> Visegrád, Pannonhalma, Szentföld, Anglia, Franciaország.	A középkori hadviselés legalapvetőbb jellemzőinek bemutatása. A középkori páncélos lovag felismerése, fegyverzetének azonosítása képen, rekonstrukciós ábrán.
<i>A kereszt lovagok világa</i>	Az iszlám–arab kihívás. A nehézlovas harcmódor. Keresztesek a Szentföldön. A lovagi életforma és kultúra.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Alaprajz készítése vagy értelmezése egy középkori városról, uradalomról, várról vagy kolostorról.
- ❖ Tablókészítés a középkori magyar templomokról.
- ❖ Céhszabályzat vagy cégér készítése önállóan vagy társakkal.

- ❖ Egy középkori ütközet rekonstruálása (film, kép, ábra, térképvázlat segítségével).
- ❖ Beszámoló készítése egy lovagi tornáról és/vagy a lovagi erényekről.
- ❖ Egy lehetséges karriertörténet bemutatása a középkorból (inasból céhmester, apródból lovag, jobbágyból püspök).
- ❖ Montázs összeállítása a középkort idéző képekből megadott szempontok alapján (pl. foglalkozás, viselet, jelentős események stb.).

TÉMAKÖR: Képek és portrék az Árpád-kor történetéből

ÓRASZÁM: 20 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Történetek a magyarok eredetéről</i>	A hun-magyar eredettörténet a krónikákban: Hunor, Magor; Csaba királyfi. Az Árpád-ház eredettörténete: Emese álma, vérszerződés.	<i>Fogalmak:</i> hunok, finnugor, törzs, vérszerződés, fejedelem, honfoglalás, székelyek, kalandozások, vármegye, tized, ispán, Szent Korona, tatárok/mongolok, kunok.	A mondák és a valóság közötti kapcsolatok és ellentmondások felismerése. A tanult mondai történetek felidézése, a mondai hősök szándékainak azonosítása.
<i>Honfoglalás és kalandozások</i>	Álmos és Árpád alakja a krónikákban. A honfoglalás: Etelközből a Kárpát-medencébe. Történetek a kalandozó magyarokról.	<i>Személyek:</i> Álmos, Árpád, Géza, I. (Szent) István, I. (Szent) László, Könyves Kálmán, III. Béla, IV. Béla, Szent Gellért, Szent Erzsébet, Szent Margit.	Mondai szereplők felismerése képek, művészeti alkotások alapján.
<i>Szent István és a magyar állam</i>	Géza és István alakja a krónikákban. István harca Koppánnal és a koronázás. Államalapítás: egyházszervezés, vármegyék és törvények.		Rekonstrukciós rajzok, ábrák elemzése és/vagy készítése a honfoglaló magyarok viseletéről, lakóhelyéről, fegyverzetéről.
<i>Árpád-házi királyportrék</i>	Szent László, a lovagkirály. Könyves Kálmán, a művelt király. III. Béla, a nagyhatalmú király. II. András és az Aranybulla IV. Béla és a tatárjárás.	<i>Kronológia:</i> 895 a honfoglalás, 907 a pozsonyi csata, 997/1000–1038 István uralkodása, 1222 az Aranybulla kiadása, 1241–1242 a tatárjárás, 1301 az Árpád-ház kihalása.	Történetek felidézése az Árpád-kori magyar történelemből.
<i>Árpád-kori szentek</i>	Szent Gellért. Szent Erzsébet. Szent Margit.		

<i>Árpád-kori győztes harcok és csaták</i>	A pozsonyi csata. Német támadások nyugatról: felperzselt föld és a vértesi csata. Nomád támadások keletről: a kerlési csata.	<i>Topográfia:</i> Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence, Esztergom, Buda, Székesfehérvár, Horvátország, Muhi, Német-római Császárság.	A tanult történelmi személyek jelentőségének felismerése. A tanult uralkodók elhelyezése az időszalagon.
<i>Magyarország koronázási jelvényei</i>	Szent Korona. Palást, jogar, országalma.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Az Árpád-kori magyar történelem kiemelkedő alakjait ábrázoló képek gyűjtése.
- ❖ Képosszeállítás készítése a Szent Lászlót megörökítő freskókból a Kárpát-medencében.
- ❖ A történelmi alakok megjelenítése szerepjátékkal egy konkrét történelmi helyzetben.
- ❖ Információk gyűjtése és megbeszélése az Árpád-kor uralkodóiról, szentjeiről.
- ❖ A Szent Korona és a koronázási jelvények megtekintése.

TÉMAKÖR: Képek és portrék a magyar állam virágkorából**ÓRASZÁM: 10 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Magyar királyportrék a 14–15. századból</i>	Károly és az aranyforint. Nagy Lajos, a hódító. Luxemburgi Zsigmond, a császár.	<i>Fogalmak:</i> aranyforint, kormányzó, végvár, szekérvár, zsoldos. <i>Személyek:</i> I. (Anjou) Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, I. (Hunyadi) Mátyás.	A mondák és a valóság közötti kapcsolatok és ellentmondások felismerése. Tematikus térkép értelmezése és/vagy térképvázlat készítése Nagy Lajos hódításairól/Hunyadi János hadjáratairól.
<i>Hunyadi János, a törökverő</i>	Hunyadi János, a sokoldalú hadvezér. A nándorfehérvári diadal.	<i>Kronológia:</i> 1335 a visegrádi királytalálkozó, 1456 a nándorfehérvári diadal, 1458–1490 Mátyás uralkodása.	A tanult történelmi személyek jelentőségének felismerése.
<i>Hunyadi Mátyás, a reneszánsz uralkodó</i>	Mondák és történetek Mátyás királyról. A fekete sereg. Mátyás reneszánsz udvara.	<i>Topográfia:</i> Lengyelország, Oszmán	

		Birodalom, Csehország, Nándorfehérvár.	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A korszak kiemelkedő alakjait ábrázoló képek gyűjtése, rendszerezése az egyes uralkodócsaládok szerint.
- ❖ A nándorfehérvári csata rekonstruálása (ábra, térképvázlat, kép, film, animáció segítségével).
- ❖ Mátyás, a reneszánsz uralkodó – beszámoló készítése a királyi udvarban tett képzeletbeli látogatásról.
- ❖ A Nemzeti Múzeum középkori magyar gyűjteménye néhány darabjának megtekintése és feldolgozása.
- ❖ Látogatás a visegrádi várban és/vagy királyi palotában.

TÉMAKÖR: Új látóhatárok**ÓRASZÁM: 11 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A földrajzi felfedezések</i>	A felfedezők útjai. A világkereskedelem kialakulása. Gyarmatosítás Amerikában: az őslakosság sorsa, ültetvények és rabszolgák.	<i>Fogalmak:</i> gyarmat, manufaktúra, tőkés, bémunkás, kapitalizmus, bank, tőzsde, részvény, reformáció, református, evangélikus,	A nagy felfedezők útjainak bemutatása térképen. A céhek és a manufaktúrák összehasonlítása.
<i>Korai kapitalizmus</i>	A tőkés gazdálkodás kibontakozása és a polgárosodó életmód. A manufaktúrák, a világkereskedelem kialakulása. Az első bankok és tőzsdék.	ellenreformáció és katolikus megújulás, jezsuiták, vallási türelem, felvilágosodás.	A világkereskedelem útvonalainak bemutatása térkép segítségével. A reformáció és katolikus megújulás hatásának feltárása az anyanyelvi kultúra és oktatás területén.
<i>A vallási megújulás</i>	Egyházi reformtörekvések a kora újkorban. Reformáció és katolikus megújulás. Az anyanyelvi kultúra és oktatás felvirágzása magyar példák alapján. Vallási türelem Erdélyben.	<i>Személyek:</i> Kolumbusz Kristóf, Magellán, Luther Márton, Kálvin János, Károli Gáspár, Pázmány Péter, Kopernikusz.	Érvelés a vallási türelem mellett.
<i>Az új világkép kialakulása</i>	A természettudományok fejlődése: a kopernikuszi fordulat.	<i>Kronológia:</i> 1492 Amerika felfedezése, 1517 a reformáció kezdete.	

	A középkorít felváltó világkép: a felvilágosodás.	<i>Topográfia:</i> Spanyolország, India, Kína, London, Sárospatak.	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Olyan termékek gyűjtése, amelyek a földrajzi felfedezéseknek köszönhetően kerültek a világkereskedelembé.
- ❖ Hasonlóságok és különbségek megállapítása a megismert felekezetek templomairól készült fotók alapján.
- ❖ A saját településen (vagy környékén) található különböző felekezetekhez tartozó templomok megtekintése.
- ❖ Információk gyűjtése a magyar reformáció néhány képviselőjéről.
- ❖ Egy természettudós (pl. Kopernikusz, Newton) életének és munkásságának bemutatása: plakáton, prezentációval, kiselőadáson.
- ❖ Táblázat készítése a középkor és az újkor világképének összehasonlításához megadott szempontok alapján.

TÉMAKÖR: Portrék és történetek Magyarország kora újkori történetéből**ÓRASZÁM: 14 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztés feladatok
<i>A török háborúk hősei</i>	II. Lajos és a mohácsi csata. Buda eleste és az ország három részre szakadása. A várháborúk hősei (pl. Dobó; Zrínyi, a szigetvári hős).	<i>Fogalmak:</i> szultán, janicsár, török hódoltság, kuruc, labanc, szabadságharc, trónfosztás.	A mohácsi csata eseményeinek rekonstruálása animációs film és térkép alapján. A három részre szakadt ország és a fontosabb török hadjáratok bemutatása tematikus térképen.
<i>Bocskai, Bethlen és Zrínyi</i>	Bocskai István fejedelem, a hajdúk vezére. Bethlen Gábor, Erdély fejedelme. Zrínyi Miklós, a költő és hadvezér. Buda visszavétele: a török kiűzése.	<i>Személyek:</i> I. Szulejmán, II. Lajos, Dobó István, Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér), II. Rákóczi Ferenc, Mária Terézia.	A török- és Habsburg-ellenes harcok hőseiről szóló történetek elbeszélése, irodalmi szövegek felidézése.
<i>II. Rákóczi Ferenc és szabadságharca</i>	Rákóczi fordultatos életpályája Munkácsról Rodostóig.		Képek, ábrázolások gyűjtése és azonosítása, filmrészletek

	Történetek a Rákóczi-szabadságharc idejéből. A szatmári béke: függetlenség helyett megbékélés a birodalommal.	<i>Kronológia:</i> 1526 a mohácsi csata, 1541 Buda eleste, 1552 Eger védelme, 1686 Buda visszafoglalása, 1703–1711 a Rákóczi-szabadságharc. <i>Topográfia:</i> Mohács, Eger, Erdélyi Fejedelemség, Pozsony, Bécs.	értelmezése a törökellenes háborúk hőseiről és eseményeiről. A három részre szakadt ország térképének értelmezése. Annak a bemutatása, hogy milyen hatással volt a török uralom Magyarországra fejlődésére. II. Rákóczi Ferenc életútjának és személyiségének bemutatása.
<i>Mária Terézia</i>	Mária Terézia, a családanya és uralkodó. Intézkedései Magyarországon. A magyar huszárok és a berlini huszárcsíny. Főúri kastélyok a művelődés szolgálatában (pl. Eszterháza, Gödöllő).		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Képek, ábrázolások gyűjtése magyar végvárakról, kiállítás rendezése.
- ❖ Egy játékfilm megnézése és megbeszélése a törökellenes háborúk hőseiről és eseményeiről.
- ❖ Egy a Rákóczi-szabadságharcot bemutató műalkotás (pl. festmény, népdal, regény) feldolgozása.
- ❖ Vélemény megfogalmazása, vita a szatmári békéről.
- ❖ A magyar huszárokról szóló történetek gyűjtése, elbeszélése.
- ❖ A huszárok fegyverzetének és öltözetének bemutatása.
- ❖ Képek gyűjtése főúri kastélyokról.

TÉMAKÖR: Élet a kora újkori Magyarországon**ÓRASZÁM: 6 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Javasolt tevékenységek
<i>Élet a török hódoltság kori Magyarországon – egy konkrét település (pl. Debrecen vagy Kecskemét) bemutatásával</i>	A török uralom. A mezőváros élete. Szarvasmarha-kereskedelem.	<i>Fogalmak:</i> nemzetiség, ortodox, barokk. <i>Topográfia:</i> Debrecen, Temesvár.	A kora újkori életmód összehasonlítása a maival. A török kori mezővárosok mindennapjainak bemutatása különböző gyűjtött források alapján.

<i>Élet a 18. századi Magyarországon – egy konkrét település (pl. Temesvár) bemutatásával</i>	Magyarország újranépesülése és újranépesítése. Népek és vallások együttélése. A barokk városépítészet.		A 15. századi és a 18. század végi magyarországi etnikai viszonyok összehasonlítása térképen, illetve táblázatban vagy diagramon szereplő adatok segítségével.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A török kori magyar kereskedelem fő irányainak és árucikkeinek nyomon követése tematikus térkép segítségével.
- ❖ Prezentáció vagy plakát készítése ősi magyar állatfajtaokról.
- ❖ Térképvázlat rajzolása vagy makett készítése egy mezővárosról.
- ❖ Képek gyűjtése a magyarországi barokk építészetről.
- ❖ Egy barokk templom megtekintése a saját településen.

TÉMAKÖR: Forradalmak kora**ÓRASZÁM: 5 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Ipari forradalom</i>	Gyapotból pamut. A textilipar fejlődése. A gőzgép. Bányászat, gyáripár, vasútépítés. Gyerekek és felnőttek mindennapjai egy iparvárosban.	<i>Fogalmak:</i> ipari forradalom, gyár, szabad verseny, tömegtermelés, munkanélküliség, forradalom, diktatúra.	Vélemény megfogalmazása a technikai fejlődés előnyeiről és hátrányairól. A francia forradalom értékelése; pozitívumok és negatívumok azonosítása.
<i>Társadalmi-politikai forradalom</i>	A köztársaság kísérlete Franciaországban. A forradalmi terror. Napóleon a császár és hadvezér.	<i>Személyek:</i> James Watt, Edison, Bonaparte Napóleon. <i>Kronológia:</i> 1789 a francia forradalom, 1815 a waterlooi csata. <i>Topográfia:</i> Párizs, Habsburg Birodalom, Oroszország, Nagy-Britannia.	Napóleon alakjának, történelmi szerepének megítélése különböző források alapján.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A manufaktúrák és a gyárak működésének összehasonlítása megadott szempontok alapján.
- ❖ Beszélgetés a gyermekmunkáról.
- ❖ Napóleon oroszországi hadjáratának követése térképen.
- ❖ Napóleon-ábrázolások gyűjtése.

TÉMAKÖR: A magyar nemzeti ébredés és polgárosodás kora**ÓRASZÁM: 15 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A reformkor</i>	Széchenyi István alkotásai. A jobbágyszabadítás kérdése. A magyar nyelv és a nemzeti kultúra ügye.	<i>Fogalmak:</i> országgyűlés, közteherviselés, jobbágyszabadítás, sajtószabadság, cenzúra, miniszterelnök, honvédség, kiegyezés.	A reformkor legfontosabb problémáinak bemutatása. 1848. március 15-e eseményeinek felidézése képek, dokumentumok, visszaemlékezések, filmrészletek és/vagy dramatikus jelenetek segítségével.
<i>A forradalom</i>	A március 15-i események és a 12 pont. Kossuth Lajos szerepe. Az áprilisi törvények. A Batthyány-kormány.	<i>Személyek:</i> Széchenyi István, Kossuth Lajos, Batthyány Lajos, Bem József, Görgei Artúr, Klapka György, Ferenc József, Deák Ferenc.	A kor történelmi szereplőinek jellemzése; tevékenységük bemutatása.
<i>Képek a szabadságharc történetéből</i>	Történetek a szabadságharc idejéből. Görgei Artúr, a hadvezér. A tavaszi hadjárat. A Függetlenségi nyilatkozat. A fegyverletétel és megtorlás – Arad.	<i>Kronológia:</i> 1830–1848 a reformkor, 1848. március 15. a pesti forradalom, 1849. október 6. az aradi kivégzések, 1867 a kiegyezés.	A zsidóság pozitív szerepe a szabadságharcban. A tavaszi hadjárat hadmozdulatainak végigkövetése térképen.
<i>A kiegyezés</i>	Az ellenállás formái. Deák Ferenc szerepe. A kiegyezés megkötése. Az Osztrák-Magyar Monarchia megszületése.	<i>Topográfia:</i> Pest, Pákozd, Isaszeg, Világos, Komárom, Arad, Osztrák-Magyar Monarchia.	A szabadságharcot követő megtorlás néhány konkrét esetének bemutatása (aradi vértanúk, a zsidóságot sújtó közösségi büntetés)

			A kiegyezés értékelése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Tablókészítés a kor legfontosabb szereplőiről.
- ❖ Képek gyűjtése Széchenyi gyakorlati tevékenységéről.
- ❖ Folyamatábra készítése az európai és a magyar forradalmak események összefüggéseiről.
- ❖ Térképvázlat készítése a március 15-i eseményekről.
- ❖ Kvíz készítése a március 15-i eseményekről és szereplőikről.
- ❖ Poszter, kiselőadás, prezentáció készítése a szabadságharc egy híres csatájáról.
- ❖ 1848–49-es emlékhelyek felkeresése a környéken.
- ❖ Képek gyűjtése a szabadságharc honvédeinek egyenruhájáról és fegyvereiről.
- ❖ Történelmi portré készítése Széchenyi Istvánról és/vagy Kossuth Lajosról és/vagy Deák Ferencről.
- ❖ Mikrotörténelmi kutatás: egyéni sorsok feltérképezése, a szabadságharc pozitív szerepet betöltő nemzetiségi vagy zsidó származású résztvevőinek bemutatása.

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK) 5.OSZTÁLY

TÖRTÉNELMI ISMERETEK

- ❖ ismeri és fel tudja idézni a magyar és az európai történelmi hagyományhoz kapcsolódó legfontosabb mítoszokat, mondákat, történeteket, elbeszéléseket;
- ❖ be tudja mutatni a különböző korok életmódjának és kultúrájának főbb vonásait és az egyes történelmi korszakokban élt emberek életét befolyásoló tényezőket;
- ❖ tisztában van a zsidó-keresztény kultúra kialakulásának főbb állomásaival, ismeri a legfontosabb tanításait és hatását az európai civilizációra és Magyarországra;
- ❖ ismeri a középkori magyar történelem kiemelkedő alakjait, cselekedeteiket, illetve szerepüket a magyar nemzet történetében;
- ❖ fel tudja idézni a középkori magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait, és fordulópontjait a honfoglalástól napjainkig;
- ❖ tisztában van a középkor világképének fő vonásaival;
- ❖ ismeri a különböző korok hadviselési szokásait, jellemzőit;
- ❖ ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit a középkorban, példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére;
- ❖ valós képet alkotva képes elhelyezni Magyarországot a középkori európai történelmi folyamatokban.

ISMERETSZERZÉS ÉS FORRÁSHASZNÁLAT

- ❖ képes ismereteket szerezni személyes beszélgetésekből, olvasott és hallott, valamint a különböző médiumok által felkínált szöveges és képi anyagokból;
- ❖ kiemel lényeges információkat (kulcsszavakat) elbeszélő vagy leíró szövegekből, illetve rövidebb magyarázó szövegekből, és az ezek alapján megfogalmazott kérdésekre egyszerű válaszokat képes adni;

- ❖ megadott szempontok alapján, tanári útmutatás segítségével történelmi információkat gyűjt különböző médiumokból és forrásokból (könyvek, atlaszok, kronológiák, könyvtárak, múzeumok anyagai, filmek; nyomtatott és digitális, vizuális források);
- ❖ képes magatartásformák megfigyelésére és jellemzésére;
- ❖ megadott szempontok alapján rendszerezi a történelmi információkat;
- ❖ felismeri, hogy melyik szöveg, kép, egyszerű ábra kapcsolódik az adott történelmi témához;
- ❖ képen, egyszerű ábrán ábrázolt folyamatot, jelenséget saját szavaival le tud írni;
- ❖ képes különbséget tenni források között típus és kontextus alapján;
- ❖ össze tudja vetni a forrásokban található információkat az ismereteivel;
- ❖ meg tudja vizsgálni, hogy a történet szerzője résztvevője vagy kortársa volt-e az eseményeknek;
- ❖ egyszerű következtetéseket von le, és véleményt tud alkotni.

TÁJÉKOZÓDÁS IDŐBEN ÉS TÉRBEN

- ❖ ismeri a nagy történelmi korszakok elnevezését és időhatárait, néhány kiemelten fontos esemény és jelenség időpontját;
- ❖ használja az idő tagolására szolgáló kifejezéseket, történelmi eseményre, jelenségre, korszakra való utalással végez időmeghatározást;
- ❖ időrendbe tud állítani történelmi eseményeket, képes az idő ábrázolására pl. időszalag segítségével;
- ❖ a tanult történelmi eseményeket, jelenségeket, személyeket, képeket hozzá tudja rendelni egy adott történelmi korhoz, régióhoz, államhoz;
- ❖ használ különböző történelmi térképeket a fontosabb történelmi események helyszíneinek azonosítására, egyszerű jelenségek leolvasására, vaktérképen való elhelyezésére;
- ❖ egyszerű alaprajzokat, modelleket, térképvázlatokat (pl. települések, épületek, csaták) tervez és készít.

SZAKTÁRGYI KOMMUNIKÁCIÓ

- ❖ önállóan képes eseményeket, történeteket elmondani, történelmi személyeket bemutatni, saját véleményt megfogalmazni;
- ❖ össze tudja foglalni saját szavaival hosszabb elbeszélő vagy leíró szövegek tartalmát;
- ❖ az általa gyűjtött történelmi adatokból, szövegekből rövid tartalmi ismertetőt tud készíteni;
- ❖ képes önálló kérdések megfogalmazására a tárgyalt történelmi témával, eseményekkel kapcsolatban;
- ❖ képes rövid fogalmazások készítésére egy-egy történetről, történelmi témáról;
- ❖ különböző történelmi korszakok, történelmi kérdések tárgyalása során alkalmazza az értelmező és tartalmi kulcsfogalmakat, továbbá használja a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat;
- ❖ meghallgatja mások véleményét, érveit;
- ❖ tanári segítséggel dramatikusan, szerepjáték formájában tud megjeleníteni történelmi eseményeket, jelenségeket, személyiségeket.

TÖRTÉNELMI GONDOLKODÁS

- ❖ adott történetben különbséget tud tenni fikatív és valós, irreális és reális elemek között;
- ❖ képes megfigyelni és összehasonlítani a történelemben előforduló különböző emberi magatartásformákat és élethelyzeteket;
- ❖ a történelmi eseményekkel és személyekkel kapcsolatban önálló kérdéseket fogalmaz meg;

- ❖ a történelmi szereplők megnyilvánulásainak szándékot tulajdonít;
- ❖ önálló véleményt képes megfogalmazni történelmi szereplőkről, eseményekről;
- ❖ felismeri a különböző korokra és régiókra jellemző tárgyakat, alkotásokat, életmódokat, szokásokat, változásokat, képes azokat összehasonlítani egymással, illetve a mai korral;
- ❖ felismeri, hogy az emberi cselekedet és annak következménye között szoros kapcsolat van.

A tanuló az 5. évfolyamon a következő kulcsfogalmakat használja:

Értelmező kulcsfogalmak:

- ❖ történelmi idő, történelmi forrás,
- ❖ ok és következmény,
- ❖ változás és folyamatosság,
- ❖ tény és bizonyíték,
- ❖ történelmi jelentőség.

Tartalmi kulcsfogalmak:

- ❖ politikai: politika, állam, államszervezet, államforma, , jog, törvény, birodalom;
- ❖ társadalmi: társadalom, társadalmi csoport, nemzet, népcsoport, életmód;
- ❖ gazdasági: gazdaság, piac, mezőgazdaság, kereskedelem, adó, önellátás, ártermelés, falu, város;
- ❖ eszme- és vallástörténeti: kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK) 6.osztály

TÖRTÉNELMI ISMERETEK

- ❖ ismeri és fel tudja idézni a magyar és az európai történelmi hagyományhoz kapcsolódó legfontosabb mítoszokat, mondákat, történeteket, elbeszéléseket;
- ❖ be tudja mutatni a különböző korok életmódjának és kultúrájának főbb vonásait és az egyes történelmi korszakokban élt emberek életét befolyásoló tényezőket;
- ❖ tisztában van a zsidó-keresztény kultúra kialakulásának főbb állomásaival, ismeri a legfontosabb tanításait és hatását az európai civilizációra és Magyarországra;
- ❖ ismeri a középkori és újkori magyar történelem kiemelkedő alakjait, cselekedeteiket, illetve szerepüket a magyar nemzet történetében;
- ❖ fel tudja idézni a középkori és újkori magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait, és fordulópontjait a honfoglalástól napjainkig;
- ❖ képes felidézni a magyar nemzet honvédő és szabadságharcait, példákat hoz a hazaszeretet, önfeláldozás és hősiesség megnyilvánulásaira;
- ❖ tisztában van a középkor és újkor világképének fő vonásaival;
- ❖ ismeri és be tudja mutatni a 19. századi modernizáció gazdasági társadalmi és kulturális hatásait Magyarországon és a világban;
- ❖ ismeri a különböző korok hadviselési szokásait, jellemzőit;
- ❖ példákat tud felhozni arra, hogy a történelem során miként járultak hozzá a magyarok Európa és a világ kulturális, tudományos és politikai fejlődéséhez;
- ❖ ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit a középkorban és újkorban, példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére;
- ❖ valós képet alkotva képes elhelyezni Magyarországot a középkori és újkori európai történelmi folyamatokban.

ISMERETSZERZÉS ÉS FORRÁSHASZNÁLAT

- ❖ képes ismereteket szerezni személyes beszélgetésekből, olvasott és hallott, valamint a különböző médiumok által felkínált szöveges és képi anyagokból;
- ❖ kiemel lényeges információkat (kulcsszavakat) elbeszélő vagy leíró szövegekből, illetve rövidebb magyarázó szövegekből, és az ezek alapján megfogalmazott kérdésekre egyszerű válaszokat képes adni;
- ❖ megadott szempontok alapján, tanári útmutatás segítségével történelmi információkat gyűjt különböző médiumokból és forrásokból (könyvek, atlaszok, kronológiák, könyvtárak, múzeumok anyagai, filmek; nyomtatott és digitális, vizuális források);
- ❖ képes magatartásformák megfigyelésére és jellemzésére;
- ❖ megadott szempontok alapján rendszerezi a történelmi információkat;
- ❖ felismeri, hogy melyik szöveg, kép, egyszerű ábra kapcsolódik az adott történelmi témához;
- ❖ képen, egyszerű ábrán ábrázolt folyamatot, jelenséget saját szavaival le tud írni;
- ❖ képes különbséget tenni források között típus és kontextus alapján;
- ❖ össze tudja vetni a forrásokban található információkat az ismereteivel;
- ❖ meg tudja vizsgálni, hogy a történet szerzője résztvevője vagy kortársa volt-e az eseményeknek;
- ❖ egyszerű következtetéseket von le, és véleményt tud alkotni.

TÁJÉKOZÓDÁS IDŐBEN ÉS TÉRBEN

- ❖ ismeri a nagy történelmi korszakok elnevezését és időhatárait, néhány kiemelten fontos esemény és jelenség időpontját;
- ❖ használja az idő tagolására szolgáló kifejezéseket, történelmi eseményre, jelenségre, korszakra való utalással végez időmeghatározást;
- ❖ időrendbe tud állítani történelmi eseményeket, képes az idő ábrázolására pl. időszalag segítségével;
- ❖ a tanult történelmi eseményeket, jelenségeket, személyeket, képeket hozzá tudja rendelni egy adott történelmi korhoz, régióhoz, államhoz;
- ❖ használ különböző történelmi térképeket a fontosabb történelmi események helyszíneinek azonosítására, egyszerű jelenségek leolvasására, vaktérképen való elhelyezésére;
- ❖ egyszerű alaprajzokat, modelleket, térképvázlatokat (pl. települések, épületek, csaták) tervez és készít.

SZAKTÁRGYI KOMMUNIKÁCIÓ

- ❖ önállóan képes eseményeket, történeteket elmondani, történelmi személyeket bemutatni, saját véleményt megfogalmazni;
- ❖ össze tudja foglalni saját szavaival hosszabb elbeszélő vagy leíró szövegek tartalmát;
- ❖ az általa gyűjtött történelmi adatokból, szövegekből rövid tartalmi ismertetőt tud készíteni;
- ❖ képes önálló kérdések megfogalmazására a tárgyalt történelmi témával, eseményekkel kapcsolatban;
- ❖ képes rövid fogalmazások készítésére egy-egy történetről, történelmi témáról;
- ❖ különböző történelmi korszakok, történelmi kérdések tárgyalása során alkalmazza az értelmező és tartalmi kulcsfogalmakat, továbbá használja a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat;
- ❖ tud egyszerű vizuális rendezőket kiegészíteni hagyományos vagy digitális módon (táblázatok, ábrák, tablók, rajzok, vázlatok) egy történelmi témáról;

- ❖ egyszerű történelmi témáról tanári útmutatás segítségével kiselőadást állít össze és mutat be;
- ❖ egyszerű történelmi kérdésekről véleményt tud megfogalmazni, állításait alátámasztja;
- ❖ meghallgatja mások véleményét, érveit;
- ❖ tanári segítséggel dramatikusan, szerepjáték formájában tud megjeleníteni történelmi eseményeket, jelenségeket, személyiségeket.

TÖRTÉNELMI GONDOLKODÁS

- ❖ adott történetben különbséget tud tenni fiktív és valós, irreális és reális elemek között;
- ❖ képes megfigyelni és összehasonlítani a történelemben előforduló különböző emberi magatartásformákat és élethelyzeteket;
- ❖ a történelmi eseményekkel és személyekkel kapcsolatban önálló kérdéseket fogalmaz meg;
- ❖ feltételezéseket fogalmaz meg történelmi személyek cselekedeteinek mozgatórugóiról, és alátámasztja azokat;
- ❖ a történelmi szereplők megnyilvánulásainak szándékot tulajdonít;
- ❖ önálló véleményt képes megfogalmazni történelmi szereplőkről, eseményekről;
- ❖ felismeri a különböző korokra és régiókra jellemző tárgyakat, alkotásokat, életmódokat, szokásokat, változásokat, képes azokat összehasonlítani egymással, illetve a mai korral;
- ❖ példákat hoz a történelmi jelenségekre;
- ❖ felismeri, hogy az emberi cselekedet és annak következménye között szoros kapcsolat van.

A tanuló az 6. évfolyamon a következő kulcsfogalmakat használja:

Értelmező kulcsfogalmak:

- ❖ történelmi idő, történelmi forrás,
- ❖ ok és következmény,
- ❖ változás és folyamatosság,
- ❖ tény és bizonyíték,
- ❖ történelmi jelentőség.

Tartalmi kulcsfogalmak:

- ❖ politikai: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduradalom, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom;
- ❖ társadalmi: társadalom, társadalmi csoport, nemzet, népcsoport, életmód;
- ❖ gazdasági: gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, árutermelés, falu, város;
- ❖ eszme- és vallástörténeti: kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.

7–8. évfolyam heti 2 óra

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK)

TÖRTÉNELMI ISMERETEK

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

- ❖ be tudja mutatni a különböző korok életmódjának és kultúrájának főbb vonásait és az egyes történelmi korszakokban élt emberek életét befolyásoló tényezőket;
- ❖ ismeri az újkori és jelenkori magyar történelem kiemelkedő alakjait, cselekedeteiket, illetve szerepüket a magyar nemzet történetében;
- ❖ fel tudja idézni az újkori és jelenkori magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait, és fordulópontjait a 1849-től napjainkig;
- ❖ képes felidézni a magyar nemzet honvédő és szabadságharcait, példákat hoz a hazaszeretet, önfeláldozás és hősiesség megnyilvánulásaira;
- ❖ tisztában van a 19. és 20. század fontosabb politikai eszméivel és azok hatásaival;
- ❖ ismeri és be tudja mutatni a 19. és 20. századi modernizáció gazdasági társadalmi és kulturális hatásait Magyarországon és a világban;
- ❖ ismeri az első és a második világháború legfontosabb eseményeit, jellemzőit, valamint napjainkra is hatással bíró következményeit;
- ❖ fel tudja idézni az első és második világháború borzalmait, érveket tud felsorakoztatni a békére való törekvés mellett;
- ❖ ismeri a nemzetiszocialista és a kommunista diktatúrák főbb jellemzőit, az emberiség ellen elkövetett bűneiket, ellentmondásait és ezek következményeit, továbbá a velük szembeni ellenállás példáit;
- ❖ felismeri a különbségeket a demokratikus és a diktatórikus berendezkedések között, érvel a demokrácia értékei mellett;
- ❖ példákat tud felhozni arra, hogy a történelem során miként járultak hozzá a magyarok Európa és a világ kulturális, tudományos és politikai fejlődéséhez;
- ❖ ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit néhány történelmi korszakban, beleértve a határon kívüli magyarság sorsát, megmaradásáért folytatott küzdelmét, példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére;
- ❖ valós képet alkotva képes elhelyezni Magyarországot az újkorban és jelenkorban az európai történelmi folyamatokban, valamint napjaink globális folyamataiban;
- ❖ ismeri hazája államszervezetét.

ISMERETSZERZÉS ÉS FORRÁSHASZNÁLAT

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ képes ismereteket szerezni személyes beszélgetésekből, tárgyak, épületek megfigyeléséből, olvasott és hallott, valamint a különböző médiumok által felkínált szöveges és képi anyagokból;
- ❖ kiemel lényeges információkat (kulcsszavakat, tételmondatokat) elbeszélő vagy leíró, illetve rövidebb magyarázó írott és hallott szövegekből és az ezek alapján megfogalmazott kérdésekre egyszerű válaszokat adni;
- ❖ megadott szempontok alapján, tanári útmutatás segítségével történelmi információkat gyűjt különböző médiumokból és forrásokból (könyvek, atlaszok,

- kronológiák, könyvtárak, múzeumok, médiatárak, filmek; nyomtatott és digitális, szöveges és vizuális források);
- ❖ képes élethelyzetek, magatartásformák megfigyelésére és értelmezésére;
 - ❖ megadott szempontok alapján tudja értelmezni és rendszerezni a történelmi információkat;
 - ❖ felismeri, hogy melyik szöveg, kép, egyszerű ábra, grafikon vagy diagram kapcsolódik az adott történelmi témához;
 - ❖ képen, egyszerű ábrán, grafikonon, diagramon ábrázolt folyamatot, jelenséget saját szavaival le tud írni;
 - ❖ képes egyszerű esetekben forráskritikát végezni, valamint különbséget tenni források között típus és szövegösszefüggés alapján;
 - ❖ össze tudja vetni a forrásokban található információkat az ismereteivel, párhuzamot tud vonni különböző típusú (pl. szöveges és képi) történelmi források tartalma között;
 - ❖ meg tudja vizsgálni, hogy a történet szerzője résztvevője vagy kortársa volt-e az eseményeknek;
 - ❖ egyszerű következtetéseket von le, és véleményt tud alkotni különböző források hitelességéről és releváns voltáról;

TÁJÉKOZÓDÁS IDŐBEN ÉS TÉRBEN

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri a nagy történelmi korszakok elnevezését és időhatárait, néhány kiemelten fontos esemény, jelenség és történelmi folyamat időpontját;
- ❖ biztonsággal használja az idő tagolására szolgáló kifejezéseket, történelmi eseményre, jelenségre, folyamatra, korszakra való utalással végez időmeghatározást;
- ❖ ismeretei segítségével időrendbe tud állítani történelmi eseményeket, képes az idő ábrázolására pl. időszalag segítségével;
- ❖ a tanult történelmi eseményeket, jelenségeket, személyeket, ikonikus szimbólumokat, tárgyakat, képeket hozzá tudja rendelni egy adott történelmi korhoz, régióhoz, államhoz;
- ❖ biztonsággal használ különböző történelmi térképeket a fontosabb történelmi események helyszíneinek azonosítására, egyszerű jelenségek, folyamatok leolvasására, értelmezésére, vaktérképen való elhelyezésére;
- ❖ egyszerű alaprajzokat, modelleket, térképvázlatokat (pl. települések, épületek, csaták) tervez és készít.

SZAKTÁRGYI KOMMUNIKÁCIÓ

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ önállóan, folyamatos beszéddel képes eseményeket, történeteket elmondani, történelmi személyeket bemutatni, saját véleményt megfogalmazni;
- ❖ össze tudja foglalni saját szavaival hosszabb elbeszélő vagy leíró, valamint rövidebb magyarázó szövegek tartalmát;
- ❖ az általa gyűjtött történelmi adatokból, szövegekből rövid tartalmi ismertetőt tud készíteni;
- ❖ képes önálló kérdések megfogalmazására a tárgyalt történelmi témával, eseményekkel, folyamatokkal, kapcsolatban;
- ❖ képes rövid fogalmazások készítésére egy-egy történetről, történelmi témáról;

- ❖ különböző történelmi korszakok, történelmi és társadalmi kérdések tárgyalása során szakszerűen alkalmazza az értelmező és tartalmi kulcsfogalmakat, továbbá használja a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat;
- ❖ tud egyszerű vizuális rendezőket készíteni és kiegészíteni hagyományos vagy digitális módon (táblázatok, ábrák, tabló, rajzok, vázlatok) egy történelmi témáról;
- ❖ egyszerű történelmi témáról tanári útmutatás segítségével kiselőadást és digitális prezentációt állít össze és mutat be önállóan;
- ❖ egyszerű történelmi kérdésekről önálló, tárgyilagos véleményt tud megfogalmazni, állításait alátámasztja;
- ❖ meghallgatja és megérti - adott esetben elfogadja - mások véleményét, érveit;
- ❖ tanári segítséggel dramatikusan, szerepjáték formájában tud megjeleníteni történelmi eseményeket, jelenségeket, személyiségeket.

TÖRTÉNELMI GONDOLKODÁS

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ adott történetben különbséget tud tenni fiktív és valós, irreális és reális elemek között;
- ❖ képes megfigyelni, értelmezni és összehasonlítani a történelemben előforduló különböző emberi magatartásformákat és élethelyzeteket;
- ❖ a történelmi eseményekkel, folyamatokkal és személyekkel kapcsolatban önálló kérdéseket fogalmaz meg;
- ❖ feltételezéseket fogalmaz meg történelmi személyek cselekedeteinek mozgatórugóiról, és adatokkal, érvekkel alátámasztja azokat;
- ❖ a történelmi szereplők megnyilvánulásainak szándékot tulajdonít, álláspontjukat azonosítja;
- ❖ önálló véleményt képes megfogalmazni történelmi szereplőkről, eseményekről, folyamatokról;
- ❖ felismeri és értékeli a különböző korokra és régiókra jellemző tárgyakat, alkotásokat, életmódokat, szokásokat, változásokat, képes azokat összehasonlítani egymással, illetve a mai korral;
- ❖ társadalmi és erkölcsi problémákat azonosít adott történetek, történelmi események, különböző korok szokásai alapján;
- ❖ példákat hoz a történelmi jelenségekre, folyamatokra;
- ❖ feltételezéseket fogalmaz meg néhány fontos történelmi esemény és folyamat feltételeiről, okairól és következményeiről, és tényekkel alátámasztja azokat;
- ❖ több szempontból képes megkülönböztetni a történelmi jelenségek és események okait és következményeit (pl. hosszú vagy rövid távú, gazdasági, társadalmi vagy politikai);
- ❖ felismeri, hogy az emberi cselekedet és annak következménye között szoros kapcsolat van.

A tanuló az 7–8. évfolyamon a következő kulcsfogalmakat használja:

Értelmező kulcsfogalmak:

- ❖ történelmi idő, történelmi forrás,
- ❖ ok és következmény,
- ❖ változás és folyamatosság,
- ❖ tény és bizonyíték,
- ❖ történelmi jelentőség,

- ❖ értelmezés,
- ❖ történelmi nézőpont.

Tartalmi kulcsfogalmak:

- ❖ politikai: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduradalom, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom;
- ❖ társadalmi: társadalom, társadalmi csoport/réteg, nemzet, népcsoport, életmód;
- ❖ gazdasági: gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, árutermelés, falu, város;
- ❖ eszme- és vallástörténeti: kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör	Óraszám
A modern kor születése	5
A dualizmus kora: felzárkózás Európához	7
Az első világháború és következményei	11
Totális diktatúrák	5
A Horthy-korszak	9
A második világháború	10
A megosztott világ	5
Magyarország szovjetizálása	10
A forradalomtól az ezredfordulóig	20
Együttélés a Kárpát-medencében	8
Népesedés és társadalom	5
A demokratikus állam	7
Régiók története	14
Mérlegen a magyar történelem	8
Két mélységelvű téma	12
Ismétlés, gyakorlás, felzárkóztatás, tehetséggondozás	8
Összes óraszám:	144

Megjegyzés: A szaggatott vonal az évfolyamok közötti határokat jelzi.

TÉMAKÖR: A modern kor születése**ÓRASZÁM: 5 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A nemzeti eszme és a birodalmak kora</i>	A nemzeti eszme és a nemzetállamok Európája. A világ nagyhatalmai és ellentétei a 20. század kezdetén. Gyarmatbirodalmak a világ térképén.	<i>Fogalmak:</i> nacionalizmus, liberalizmus, konzervativizmus, demokrácia, szocializmus, kommunizmus, keresztényszocializmus. <i>Személyek:</i> Bismarck, Marx. <i>Kronológia:</i> 1871 Németország egyesítése. <i>Topográfia:</i> Németország, Olaszország, Brit Birodalom, Amerikai Egyesült Államok, Japán.	A 20. század eleji nagyhatalmak azonosítása, és a korabeli világra gyakorolt hatásuk feltárása térképek és egyszerű ábrák segítségével. A politikai eszmék legjellemzőbb gondolatait megjelenítő néhány egyszerű és rövid forrás értelmezése és azonosítása. A 19. századi politikai eszmék céljainak és jellemzőinek rendszerezése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Németország területi egyesítés előtt és utáni térképének összehasonlítása, értékelése.
- ❖ Magyarázatok keresése és azok megvitatása egyes államok létrejöttének és megerősödésének okaira (pl. Amerikai Egyesült Államok).
- ❖ Ismerkedés nemzeti jelképekkel (zászlók, himnuszok).
- ❖ Összehasonlító táblázat készítése a korszak politikai eszméiről.

TÉMAKÖR: A dualizmus kora: felzárkózás Európához**ÓRASZÁM: 7 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A modernizálódó Magyarország</i>	Magyar feltalálók és találmányok, az ipar fejlődése. Vasútépítés, folyószabályozás. Egy világváros kiépülése – az urbanizáció Budapest példáján.	<i>Fogalmak:</i> közös ügyek, dualizmus, MÁV, Millennium, emancipáció, urbanizáció.	A millenniumi Budapest bemutatása. A dualizmus kori vidék és város lakóinak és életmódjának bemutatása. A 20. század eleji és korunk életmódja közötti különbségek azonosítása.
<i>A millenniumi Magyarország</i>	A soknemzetiségű ország. A zsidó emancipáció, a hazai zsidóság szerepe a magyarországi modernizációban. A cigányság helyzete, hagyományos mesterségek. A millenniumi ünnepségek. A legjelentősebb kulturális alkotások.	<i>Személyek:</i> Andrássy Gyula. <i>Kronológia:</i> 1896 a Millennium. <i>Topográfia:</i> Budapest.	A korszak gazdasági és technikai fejlődésének bemutatása. A korszak ipari fejlődésének nyomon követése diagramok, táblázatok segítségével.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Képes beszámoló (prezentáció) készítése a korszak valamely jeles magyar tudósáról, feltalálójáról.
- ❖ Képek gyűjtése a dualizmus kori társadalmi csoportok és nemzetiségek életéről.
- ❖ Képgyűjtemény (tabló) összeállítása a millenniumi Budapestről internetes források alapján.

TÉMAKÖR: Az első világháború és következményei**ÓRASZÁM: 11 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztő feladatok
<i>Az első világháború, Magyarország a háborúban</i>	A halálos lövés: a világháború kirobbanása.	<i>Fogalmak:</i> antant, központi hatalmak, front, állóháború, háterszág,	A fontosabb hadviselő országok csoportosítása a

	A hadviselő felek: az antant és a központi hatalmak. Az állóháború. Magyarok a világháborúban. A hátszág megpróbáltatásai. Lenin és a bolsevik hatalomátvétel.	bolsevik, tanácsköztársaság, vörösteror, fehér különítményes megtorlások, kisantant. <i>Személyek:</i> Tisza István, Lenin, Károlyi Mihály, Horthy Miklós.	szövetségi rendszerek szerint. Az első világháborús hadviselés összehasonlítása a korábbi háborúkéval. A háborús körülményeket bemutató különböző típusú források gyűjtése, feldolgozása. Európa háború előtti és utáni térképének összehasonlítása, a változások értelmezése. A történelmi Magyarország szétesésének bemutatása térképen az elcsatolt területek történelmi megnevezésével. Vélemény megfogalmazása a történelmi Magyarország felbomlásának okairól. A trianoni békediktátum területi és demográfiai következményeinek értékelése.
Magyarország 1918–1919-ben	A forradalmi kísérlet – elhibázott kül- és katonapolitika. Magyarország megszállásának folyamata. A tanácsköztársaság hatalomra kerülése és bukása. Az ellenforradalom.	<i>Kronológia:</i> 1914–1918 az első világháború, 1917 a bolsevik hatalomátvétel, 1920. június 4. a trianoni békediktátum.	
A trianoni békediktátum	A Párizs környéki békék alapelvei, a vesztesek büntetése. A trianoni békediktátum – a megcsónkított Magyarország. Magyarország területi, népességi és gazdasági veszteségei. A kisantant.	<i>Topográfia:</i> Szarajevó, Szerbia, Doberdó, Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Burgenland, Erdély, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Románia, Ausztria.	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Vita a háború okairól.
- ❖ Grafikonok, táblázatok elemzése a háború legfontosabb adatairól (pl. résztvevők száma, veszteségek, háborús kiadások, fegyverek száma stb.).
- ❖ Első világháborús emlékhelyek és emlékművek, sírhelyek feltérképezése és felkeresése a lakóhelyen és környékén.
- ❖ Első világháborús kiállítás megtekintése.
- ❖ Első világháborús katonadalok gyűjtése és eléneklése.
- ❖ Trianon a gyermek szemével – kortárs visszaemlékezések felkutatása és megbeszélése.

TÉMAKÖR: Totális diktatúrák**ÓRASZÁM: 5 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A kommunista Szovjetunió</i>	Lenin és Sztálin diktatúrája. Az államosítás. A terror és a munkatáborok.	<i>Fogalmak:</i> személyi kultusz, GULAG, totális állam, nemzetiszocializmus, antiszemitizmus, fasiszmus.	A kommunista Szovjetunió és a nemzetiszocialista Németország jellemzőinek azonosítása képi és szöveges forrásokban.
<i>A nemzetiszocialista Németország</i>	A nemzetiszocializmus: fajelmélet és antiszemitizmus. A náci hatalomátvétel, a hitleri diktatúra és terror. A hitleri Németország terjeszkedése: Ausztria és Csehszlovákia.	<i>Személyek:</i> Sztálin, Hitler. <i>Kronológia:</i> 1933 a náci hatalomátvétel. <i>Topográfia:</i> Szovjetunió, Szibéria (munkatáborok).	A totális diktatúrák összehasonlítása (pl. jelképek, ideológiák, hatalmi eszközök). Érvelés a 20. század kirekesztő ideológiáival szemben.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ GULÁG táborok és a náci koncentrációs táborok helyszíneinek térképen való azonosítása.
- ❖ Film vagy filmrészletek megtekintése a nemzetiszocialista és/vagy a kommunista diktatúráról.

TÉMAKÖR: A Horthy-korszak**ÓRASZÁM: 9 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A politika irányai</i>	Horthy, a kormányzó. Antikommunizmus és revíziós törekvések. A politikai antiszemitizmus. Bethlen István miniszterelnöksége. Külpolitikai kényszerpályák.	<i>Fogalmak:</i> revízió, numerus clausus, pengő. <i>Személyek:</i> Bethlen István,	A Horthy-korszak gazdasági, kulturális, politikai és társadalmi eredményeinek és problémáinak felidézése. Az antiszemitizmus megnyilvánulásainak

<i>Gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődés</i>	Gazdasági eredmények. Az oktatás, a kultúra és a tudomány néhány kiemelkedő képviselője. Társadalmi rétegződés és érintkezési formák Magyarországon. Életmód, szabadidő, sport.	Klebensberg Kuno, Szent-Györgyi Albert. <i>Kronológia:</i> 1920–1944 a Horthy-korszak.	azonosítása források alapján. Magyarország külpolitikai céljainak és lehetőségeinek bemutatása. A társadalmi változások bemutatása szöveges és képi források alapján. A korszak egy kiemelkedő személyiségének bemutatása.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Vázlatkészítés idézetek és képi források felhasználásával a Horthy-korszak társadalmáról.
- ❖ Képes beszámoló (prezentáció) készítése a korszak jeles személyiségeinek egyikéről.
- ❖ Plakátok, korabeli történetek, versek, dalok gyűjtése a revíziós törekvésekről.
- ❖ Fotók, illusztrációk gyűjtése az ipar (közlekedés) modernizációjáról.
- ❖ Képek gyűjtése az oktatás, a tudomány, a sportélet új intézményeiről.

TÉMAKÖR: A második világháború**ÓRASZÁM: 10 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Háború földön, tengeren és levegőben.</i>	A hadviselő felek: a tengelyhatalmak és a szövetségesek. Sztálin-Hitler paktum, kezdeti német sikerek. A háború európai frontjai és a csendes-óceáni hadszíntér. Fordulatok a háborúban: Sztálingrád és Normandia, Berlin, az atombomba. Európa felosztása.	<i>Fogalmak:</i> tengelyhatalmak, szövetségesek, bécsi döntések, nyilasok, totális háború, holokauszt, gettó, deportálás, koncentrációs tábor, zsidótörvények.	A nemzetiszocialista Németország és a kommunista Szovjetunió szerepének feltárása a háború kirobbantásában. A második világháború fordulópontjainak felidézése. A háború fegyvereinek és borzalmainak bemutatása különböző források alapján.
<i>Magyarország a világháború idején</i>	A revíziós eredmények A Szovjetunió elleni háború – a 2. magyar hadsereg a Donnál. Német megszállás.	<i>Személyek:</i> Franklin D. Roosevel, Churchill, Teleki Pál, Szálasi	Magyarország területi változásait és világháborús

	A kiugrási kísérlet és a nyilas hatalomátvétel. A hadszíntérré vált Magyarország.	Ferenc, Salkaházi Sára.	részvételét, valamint a második világháború főbb eseményeit bemutató térképek értelmezése.
<i>A háború borzalmai</i>	A totális háború. A világháború fegyverei. A hátország szenvedései. Az ellenállás formái. A bombázások és városi harcok – Budapest példáján.	<i>Kronológia:</i> 1939–1945 a második világháború, 1941. június a Szovjetunió megtámadása, 1944. március 19. Magyarország német megszállása, 1945. április a háború vége Magyarországon.	A magyar külpolitika háború előtti és alatti törekvéseinek és mozgásterének bemutatása.
<i>A holokauszt</i>	A náci koncentrációs és megsemmisítő táborok. Az európai és magyarországi zsidótörvények. Kísérlet az európai és a magyar zsidóság és cigányság elpusztítására. Áldozatok és bűnösök, felelősség és embermentés: néhány kiemelkedő példa.	<i>Topográfia:</i> Sztálingrád, Normandia, Hiroshima, Don-kanyar, Auschwitz.	Ítélet megfogalmazása a második világháborús népiirtásokról és háborús bűnökről. A magyar honvéd helytállásának felidézése források alapján. Példák gyűjtése az ellenállás és embermentés formáira.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Képek gyűjtése a német haderő és a szövetségesek magyarországi pusztításának eszközeiről és helyszíneiről.
- ❖ Ismeretek szerzése és megvitatása a holokauszt történetét feldolgozó gyűjtemények, online adatbázisok segítségével (pl. látogatás a Holokauszt Emlékközpontban).
- ❖ A holokausztról szóló visszaemlékezések, irodalmi és filmfeldolgozások egy-egy részletének megbeszélése.
- ❖ Példák gyűjtése az ellenállás és embermentés formáira.
- ❖ Egy magyarországi embermentő (pl. Boldog Salkaházi Sára) tevékenységének megismerése és értékelése.
- ❖ Második világháborús emlékhelyek, emlékművek és sírhelyek feltérképezése és felkeresése a lakóhelyen és környékén.

TÉMAKÖR: A megosztott világ**ÓRASZÁM: 5 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A hidegháború</i>	A kétpólusú világ – a vasfüggöny leereszkedése. Németország kettéosztása. Fegyverkezési verseny a Szovjetunió és az Amerikai Egyesült Államok között. Hidegháborús konfliktusok: Korea, Kuba.	<i>Fogalmak:</i> Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), hidegháború, vasfüggöny, berlini fal, szuperhatalom, Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO), Varsói Szerződés, piacgazdaság, jóléti állam. <i>Személyek:</i> Hruscsov, Kennedy. <i>Kronológia:</i> 1947 a párizsi béke, a hidegháború kezdete, 1948 Izrael Állam megalapítása.	A második világháború után kialakult világrendet bemutató térkép áttekintése és értelmezése. A nyugati demokrácia és a szovjet diktatúra összehasonlítása. A nyugati világ és a keleti blokk életkörülményeinek összehasonlítása. A hidegháború korabeli és a mai világhatalmi viszonyok összehasonlítása. A hidegháborús korszak alapvető jellemzőinek, történelmi szereplőinek azonosítása képek, szöveges források alapján.
	A Nyugat A nyugati demokrácia és piacgazdaság. A jóléti társadalom. Az új tömegkultúra kialakulása.	<i>Topográfia:</i> Berlin, Németországi Szövetségi Köztársaság (NSZK), Német Demokratikus Köztársaság (NDK), Észak- és Dél-Korea, Kuba.	Gyűjtött információk értelmezése a hidegháború korának néhány világpolitikai válságáról (pl. Korea, Kuba, Berlin). Információk szerzése, rendszerezése és értelmezése a két szuperhatalom fegyverkezési versenyéről diagramok, táblázatok, képek és térképek segítségével.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ A jóléti állam jellemzőinek összegyűjtése és értékelése.
- ❖ Internetes és egyéb források alapján képes gyűjtemény összeállítása az új tömegkultúra jellemző tárgyairól, eseményeiről.
- ❖ Poszterek készítése a nyugati és keleti blokk országainak életmódjáról.
- ❖ Kiselőadás tartása egy hidegháborús konfliktusról.

TÉMAKÖR: Magyarország szovjetizálása**ÓRASZÁM: 10 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A kommunista diktatúra kiépítése Magyarországon</i>	Háborús pusztítás és szovjet megszállás, deportálások a szovjet munkatáborokba. Bűnbakká tett németek és magyarok – kitelepítések, lakosságcsere. Az 1945-ös és 1947-es választások. Egypártrendszer, államosítás, diktatúra.	<i>Fogalmak:</i> malenkij robot, államosítás, tervgazdaság, Államvédelmi Hatóság (ÁVH). <i>Személyek:</i> Kovács Béla, Rákosi Mátyás, Mindszenty József.	Magyarország szovjet megszállása következményeinek felidézése. A tömeges deportálások jellemzőinek azonosítása visszaemlékezések és egyéb források alapján. A Rákosi-rendszer jellemzőinek, bűneinek azonosítása források, képek, filmrészletek alapján.
<i>A Rákosi-diktatúra</i>	Az ÁVH működése. A személyi kultusz. Az egyházüldözés. A tervgazdaság működése.	<i>Kronológia:</i> 1945 szovjet megszállás, választás Magyarországon, 1948–1956 a Rákosi-diktatúra.	A határon túli magyarok megpróbáltatásainak bemutatása különböző források alapján.
<i>Deportálások „békeidőben”</i>	A deportálások és üldözések okai. A határon túli magyarok megpróbáltatásai: deportálások Csehszlovákiában; szovjet, román és jugoszláv munkatáborok. Magyarországi kitelepítések és munkatáborok.	<i>Topográfia:</i> Recsk, Hortobágy, Duna-delta.	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ Jelszavak, csasztuskák, viccek gyűjtése a Rákosi-diktatúra idejéből.
- ❖ Új iparvárosok azonosítása térképen.
- ❖ Egy játékfilm vagy filmrészlet megtekintése a korszakból vagy a korszakról.
- ❖ Saját vélemény megfogalmazása a Rákosi-diktatúráról.
- ❖ Kitelepítésekről, deportálásokról szóló visszaemlékezések részleteinek közös feldolgozása.

TÉMAKÖR: A forradalomtól az ezredfordulóig**ÓRASZÁM: 20 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztő feladatok
<i>Az 1956-os forradalom és szabadságharc</i>	Október 23., a forradalom kirobbanása. A pesti srácok és szabadsághősök. A forradalom lakóhelyünkön és környékén. Szovjet tankokkal a népakarat ellen. A forradalom jelképei. A magyar forradalom a világtörténelem színpadán.	<i>Fogalmak:</i> Molotov-koktél, sortűzek, munkásőrség, Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ), úttörő, termelészövetkezet, háztáji, maszek, gulyáskommunizmus,	Beszámolók készítése az 1956-os forradalom és szabadságharc hőseiről. Az 1956-os forradalom és szabadságharc utáni megtorlások kegyetlenségének bemutatása példákon keresztül. Érvek gyűjtése a Kádár-rendszer diktatórikus jellegének alátámasztására.
<i>A kádári diktatúra</i>	A kádári megtorlás. A pártállam működése: az elnyomás változó formái. Ellenőrzött társadalom, tömegszervezetek.	rendszerátalakítás, privatizáció, jogállam, többpártrendszer.	A Kádár-rendszerrel szembeni különböző jellegű források elemzése, értelmezése.
<i>Élet a Kádár-rendszerben</i>	A paraszti gazdaságok felszámolása, téjesítés. A szocialista modernizáció – „a legvidámabb barakk”. A hiánygazdaság. A második gazdaság kiépülése. Életszínvonal-politika és eladósodás.	<i>Személyek:</i> Nagy Imre, Kádár János, Gorbacsov, Reagan, II. János Pál, Antall József, Göncz Árpád, Horn Gyula, Orbán Viktor. <i>Kronológia:</i> 1956. október 23. a forradalom kitörése, 1956. november 4. a szovjet támadás, 1956–1989 a Kádár-rendszer, 1989–1990 a rendszerátalakítás, 1990 az első	A Kádár-rendszer és napjaink életkörülményeinek összehasonlítása. A rendszerátalakítás jelentőségének, következményeinek bemutatása. A magyar történelem legfontosabb politikai eseményeinek időrendbe állítása a rendszerátalakítástól napjainkig.
<i>A kétpólusú világ megszűnése és a rendszerváltoztatás Magyarországon</i>	A Szovjetunió és a szocialista rendszer országainak válsága. Az ellenzék megszerveződése Magyarországon. A tárgyalásos rendszerváltoztatás. A kétpólusú világ megszűnése.		

	Az első szabad országgyűlési és önkormányzati választás. Antall József kormánya.	szabad választások, 1991 a Szovjetunió felbomlása, 1999 Magyarország belép a NATO-ba.	
<i>Magyarország a rendszerváltoztatás után</i>	A demokrácia és a piacgazdaság kiépítése. A többpártrendszer működése. Gazdasági válság és felzárkózás – vesztesek és nyertesek. A társadalom átalakulása. Magyarország NATO-tagsága.	<i>Topográfia:</i> Corvin köz, Mosonmagyaróvár.	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ Információgyűjtés a „pesti srácokról”.
- ❖ Térképvázlat készítése az 1956-os események budapesti helyszíneiről.
- ❖ Interjú készítése egy 1956-os visszaemlékezővel.
- ❖ 1956-os emlékhelyek és emlékművek, sírok feltérképezése a lakóhelyen és környékén.
- ❖ Az 1956-os forradalom és a Kádár-rendszer korszakával kapcsolatos játékfilm/ filmrészlet megtekintése és értelmezése.
- ❖ Tablókészítés az úttörő mozgalom jellemzőiről a világnézeti nevelésben betöltött szerepéről.
- ❖ Gazdasági és társadalmi diagramok, grafikonok elemzése a szocializmus válságának időszakából.
- ❖ Retró-kiállítás rendezése.
- ❖ Családi emlékek bemutatása, visszaemlékezések gyűjtése, interjú készítése tanári útmutatás alapján a Kádár-rendszerrel és a rendszerváltoztatás időszakából.

TÉMAKÖR: Együttélés a Kárpát-medencében**ÓRASZÁM: 8 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A határon túli magyarok</i>	Határon túli magyarlakta területek. Fordulópontok a határon túli magyarok történetében: a történelmi	<i>Fogalmak:</i> kitelepítés, asszimiláció.	A határon túli magyarság története főbb fordulópontjainak áttekintése 1920-tól napjainkig.

	Magyarország felosztása, a revízió, magyarellenes megtorlások, rendszerváltoztatás. A kisebbségi lét nehézségei egykor és ma: adminisztratív intézkedések és mindennapok. Kivándorlás és asszimiláció.	<i>Személyek:</i> Esterházy János, Márton Áron. <i>Kronológia:</i> 1944–1945 magyarellenes atrocitások. <i>Topográfia:</i> Szlovákia, Ukrajna.	Példák gyűjtése a határon túli magyarság életéből a hűségre és helytállásra. A határon túli magyar kisebbségi lét nehézségeinek bemutatása. A Kárpát-medence 1910-es és 1990 utáni etnikai térképének összehasonlítása a magyarság és a nemzetiségek elhelyezkedése szempontjából. Példák gyűjtése a nemzeti összetartozás megnyilvánulásairól az anyaországi és a határon túli magyarság kapcsolatában. Példák gyűjtése a Kárpát-medence népeinek együttműködésére és konfliktusaira a történelem során. A magyarországi nemzetiségek 19-20. századi története főbb jellemzőinek, fordulópontjainak felidézése.
A magyarországi nemzetiségek a 19. századtól napjainkig	Magyarország nemzetiségi arányainak változása. Az asszimiláció folyamata. Fordulópontok a nemzetiségek történetében: 1848–49-es szabadságharc, a történelmi Magyarország felosztása, a magyarországi németek kitelepítése. A hazai cigány/roma népesség története. A nemzetiségi jogok a mai Magyarországon.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ Kiselőadás készítése egy példamutató életút (pl. Esterházy János, Márton Áron) fordulópontjairól.
- ❖ Beszámoló készítése az erdélyi falurombolási tervről (pl. Bözödújfalú).
- ❖ Határon túli területek meglátogatása tanulmányi kirándulás kereteiben (pl. Határtalanul program).
- ❖ Az erdélyi, kárpátaljai, felvidéki és délvidéki magyarok életviszonyainak összehasonlítása egymással és a hazai viszonyokkal.
- ❖ Tabló vagy prezentáció készítése a hazai cigányság korabeli életmódjáról.

TÉMAKÖR: Népesedés és társadalom**ÓRASZÁM: 5 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztő feladatok
<i>A hagyományos/ agrártársadalmak</i>	Letelepedés és élelemtermelés: növénytermesztés és állattenyésztés. Önellátás, árutermelés, kereskedelem. A népességnövekedés korlátai. A hagyományos társadalom (hierarchia és család).	<i>Fogalmak:</i> házasítás, nagy pestisjárvány, népességgrobbanás, migráció, multikulturalizmus, terrorizmus, globalizáció. <i>Személyek:</i> Semmelweis Ignác.	A népesedés nagy korszakainak és azok jellemzőinek felidézése. Információk gyűjtése az élelemtermelés fejlődéséről (például régészeti leletek alapján). A népességváltozás okainak és következményeinek bemutatása. Hasonlóságok és különbségek megállapítása az egyes népesedési korszakok és folyamatok között. Vita a modern kori demográfiai folyamatokról és azok várható hatásairól.
<i>A modern/ipari társadalmak</i>	Az ipari forradalmak hatásai: népességgrobbanás és városiasodás. Népességnövekedés a fejlődő és népességfogyás a fejlett világban. A migráció. A modern/ipari társadalom (egyenjogúság és individualizmus).- A női szerepek változásának áttekintése a történelem során.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ A népesedéstörténet statisztikai adatainak értelmezése, csoportosítása és felhasználása állítások alátámasztására vagy cáfolására.
- ❖ Fiktív napló készítése különböző korban és társadalmi helyzetben élő nők életéről, mindennapjairól.
- ❖ Beszélgetés a népességnövekedés és csökkenés okairól és hatásairól.
- ❖ A migráció okainak és hatásainak megvitatása.

TÉMAKÖR: A demokratikus állam**ÓRASZÁM: 7 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A modern demokrácia gyökerei</i>	Az athéni demokrácia működése.	<i>Fogalmak:</i> népgyűlés, hatalmi ágak, alkotmány,	A demokrácia kialakulása, állomásainak felidézése és működésének

	A parlamentáris rendszer működése Nagy-Britanniában. Az elnöki rendszer működése az Amerikai Egyesült Államokban.	elnök, általános választójog. <i>Személyek:</i> Periklész, George Washington.	jellemzése a különböző történelmi korszakokban. Csoportos szerepjáték demokratikus döntéshozatalról (pl. az athéni demokráciában). Demokratikus döntéshozatal ábrázolása egy folyamatában.
<i>A modern magyar állam</i>	Az Alaptörvény. Az Országgyűlés, a kormány és az igazságszolgáltatás. Az országgyűlési és önkormányzati választási rendszer.	<i>Kronológia:</i> Kr. e. 5. sz. az athéni demokrácia fénykora, 1776 az amerikai Függetlenségi nyilatkozat, 2012 Magyarország Alaptörvénye.	A brit parlamentáris és az amerikai elnöki rendszer összehasonlítása. Áttekintő ábra értelmezése a magyarországi államszervezetről és a választási rendszerről.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ Csoportos szerepjáték demokratikus döntéshozatalról (pl. az athéni demokráciában).
- ❖ Demokratikus döntéshozatal ábrázolása egy folyamatában.

TÉMAKÖR: Régiók története**ÓRASZÁM: 14 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Magyarország és az Európa Unió</i>	Az Európai Unió születése és bővülése. Az európai integráció céljai, eredményei és gondjai. Magyarország európai uniós tagsága.	<i>Fogalmak:</i> integráció, euró, Európai Unió, visegrádi együttműködés, polgárháború, nagy fal, hinduizmus, buddhizmus, kasztrendszer, Korán.	Az Európai Unió céljainak felidézése. Az európai integráció eredményeinek és problémáinak áttekintése.
<i>Közép-Európa</i>	A régió sajátosságai (jellemzően kontinentális helyzet, birodalmi függés és nemzeti sokszínűség). A második világháború hadszíntere. A szovjet megszállás. A visegrádi együttműködés.	<i>Személyek:</i> Lincol, Gandhi, Mao Ce-tung.	A közép-európai régió középkori, újkori és mai térképeinek összehasonlítása. A közép-európai népek helyzetének összehasonlítása a középkortól napjainkig.
<i>Az Amerikai Egyesült Államok</i>	Az Amerikai Egyesült Államok létrejötte. Az amerikai polgárháború okai és eredményei.		Az Amerikai Egyesült Államok

	Az Amerikai Egyesült Államok világhatalommá válása.	<i>Kronológia:</i> 1957 a római szerződés, 1992 a maastrichti szerződés, 2004 Magyarország belép az Európai Unióba.	szuperhatalmi helyzetének elemzése és értékelése katonai, politikai, gazdasági és kulturális téren.
<i>India</i>	Az indiai civilizáció vallási és kulturális alapjai. A brit gyarmati uralom. Gandhi és a függetlenségi mozgalom. A jelenkori India ellentmondásai.		Kína világgazdasági és világpolitikai szerepének megvitatása.
<i>Kína</i>	A kínai civilizáció vallási és kulturális alapjai. Kína félgyarmati sorban. A japán megszállás. Mao Ce-tung és a kommunista diktatúra. A gazdasági óriás.	<i>Topográfia:</i> Brüsszel, Lengyelország, Csehország, Közel-Kelet, Izrael.	A közel-keleti konfliktusról megfogalmazott álláspontok és érvek azonosítása, beszélgetés a békés megoldási módokról.
<i>A Közel-Kelet</i>	Az Oszmán Birodalom felbomlása. Izrael állam létrejötte. Az olaj szerepe a régió történetében. Az iszlám és az iszlamizmus. Etnikai, vallási és gazdasági törésvonalak.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ Információk gyűjtése a visegrádi együttműködés előzményeiről és jelenlegi tartalmáról.
- ❖ Az Amerikai Egyesült Államok világhatalmi szerepének elemzése gazdasági adatsorok segítségével.
- ❖ Különböző források gyűjtése az indiai és kínai civilizáció történetéből, ezek alapján ismertető, prezentációk készítése.
- ❖ Az Oszmán Birodalom, valamint a Közel-Kelet területi változásainak nyomon követése történelmi térképeken.
- ❖ Beszámolók, prezentációk készítése az arab-izraeli konfliktusról (pl. az izraeli határ változásai, az olajválság).

TÉMAKÖR: Mérlegen a magyar történelem**ÓRASZÁM: 8 óra**

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Lábnymaink a nagyvilágban</i>	Világjáró magyarok (utazók, felfedezők). Tudósok és feltalálók (pl. informatika, autóipar, űrkutatás). Világgraszoló sportsikerek – magyarok az olimpiákon. Magyar művészek a világban.	<i>Javasolt személyek (altémánként 1-2):</i> Julianus barát, Kőrösi Csoma Sándor, Magyar László; Neumann János, Csonka János, Galamb József, Kármán Tódor; Papp László, Puskás Ferenc, Egerszegi Krisztina, Balczó András; Liszt Ferenc, Munkácsy Mihály, Kodály Zoltán, Bartók Béla, Korda Sándor.	Valamely területen kiemelkedő eredményt elérő magyarok tevékenységének felidézése, bemutatása. A Magyar Királyság középkori sikeressége okainak felidézése. Érvek gyűjtése a Habsburg Birodalomhoz tartozásunk előnyei és hátrányai mellett a 18. században és a 19. század első felében. Levert szabadságharcaink értékelése az utóbb elért eredmények alapján.
<i>A magyar megmaradás kérdései</i>	Magyarország mint szuverén európai hatalom a középkorban. A török kor: a középkori örökség pusztulása és az etnikai arányok romlása. Az Osztrák-Magyar Monarchia, a Közép-Európát sikeresen egyesítő birodalom. Trianon máig tartó hatásai: a kisállami lét kényszerpályái a nagyhatalmak árnyékában. Új típusú kapcsolatépítés a rendszerváltoztatás után a kisebbségbe került magyarsággal. A magyar megmaradás titkai: szabadságharcok, békés építkezés.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ Világjáró magyar utazókról szóló beszámolók készítése.
- ❖ Kiselőadások, bemutatók készítése magyar tudósokról, feltalálókról, találmányokról, olimpiákonokról, művészekről.
- ❖ Referátum készítése egy magyar Nobel-díjas tudósról (pl. Szent-Györgyi Albert, Gábor Dénes stb.).
- ❖ Prezentáció készítése egy sikeres magyar sportolóról.
- ❖ Példák gyűjtése kisebbségben élő magyarság megmaradásáért folytatott küzdelem formáira és képviselőire.

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK) 7. OSZTÁLY

TÖRTÉNELMI ISMERETEK

- ❖ be tudja mutatni a különböző korok életmódjának és kultúrájának főbb vonásait és az egyes történelmi korszakokban élt emberek életét befolyásoló tényezőket;
- ❖ ismeri az újkori magyar történelem kiemelkedő alakjait, cselekedeteiket, illetve szerepüket a magyar nemzet történetében;
- ❖ fel tudja idézni az újkori magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait, és fordulópontjait;
- ❖ képes felidézni a magyar nemzet honvédő és szabadságharcait, példákat hoz a hazaszeretet, önfeláldozás és hősiesség megnyilvánulásaira;
- ❖ tisztában van a 19. és 20. század fontosabb politikai eszméivel és azok hatásaival;
- ❖ ismeri és be tudja mutatni a 19. és 20. századi modernizáció gazdasági társadalmi és kulturális hatásait Magyarországon és a világban;
- ❖ ismeri az első és a második világháború legfontosabb eseményeit, jellemzőit, valamint napjainkra is hatással bíró következményeit;
- ❖ fel tudja idézni az első és második világháború borzalmait, érveket tud felsorakoztatni a békére való törekvés mellett;
- ❖ ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit néhány történelmi korszakban, beleértve a határon kívüli magyarság sorsát, megmaradásáért folytatott küzdelmét, példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére;
- ❖ valós képet alkotva képes elhelyezni Magyarországot az újkorban az európai történelmi folyamatokban

ISMERETSZERZÉS ÉS FORRÁSHASZNÁLAT

- ❖ képes ismereteket szerezni személyes beszélgetésekből, tárgyak, épületek megfigyeléséből, olvasott és hallott, valamint a különböző médiumok által felkínált szöveges és képi anyagokból;
- ❖ kiemel lényeges információkat (kulcsszavakat, tételmondatokat) elbeszélő vagy leíró, illetve rövidebb magyarázó írott és hallott szövegekből és az ezek alapján megfogalmazott kérdésekre egyszerű válaszokat adni;
- ❖ megadott szempontok alapján, tanári útmutatás segítségével történelmi információkat gyűjt különböző médiumokból és forrásokból (könyvek, atlaszok, kronológiák, könyvtárak, múzeumok, médiatárak, filmek; nyomtatott és digitális, szöveges és vizuális források);
- ❖ képes élethelyzetek, magatartásformák megfigyelésére és értelmezésére;
- ❖ megadott szempontok alapján tudja értelmezni és rendszerezni a történelmi információkat;
- ❖ felismeri, hogy melyik szöveg, kép, egyszerű ábra, grafikon vagy diagram kapcsolódik az adott történelmi témához;
- ❖ képen, egyszerű ábrán, grafikonon, diagramon ábrázolt folyamatot, jelenséget saját szavaival le tud írni;

TÁJÉKOZÓDÁS IDŐBEN ÉS TÉRBEN

- ❖ ismeri a nagy történelmi korszakok elnevezését és időhatárait, néhány kiemelten fontos esemény, jelenség és történelmi folyamat időpontját;
- ❖ biztonsággal használja az idő tagolására szolgáló kifejezéseket, történelmi eseményre, jelenségre, folyamatra, korszakra való utalással végez időmeghatározást;

- ❖ ismeretei segítségével időrendbe tud állítani történelmi eseményeket, képes az idő ábrázolására pl. időszak segítségével;
- ❖ a tanult történelmi eseményeket, jelenségeket, személyeket, ikonikus szimbólumokat, tárgyakat, képeket hozzá tudja rendelni egy adott történelmi korhoz, régióhoz, államhoz;
- ❖ biztonsággal használ különböző történelmi térképeket a fontosabb történelmi események helyszíneinek azonosítására, egyszerű jelenségek, folyamatok leolvasására, értelmezésére, vaktérképen való elhelyezésére;

SZAKTÁRGYI KOMMUNIKÁCIÓ

- ❖ önállóan, folyamatos beszéddel képes eseményeket, történeteket elmondani, történelmi személyeket bemutatni, saját véleményét megfogalmazni;
- ❖ össze tudja foglalni saját szavaival hosszabb elbeszélő vagy leíró, valamint rövidebb magyarázó szövegek tartalmát;
- ❖ az általa gyűjtött történelmi adatokból, szövegekből rövid tartalmi ismertetőt tud készíteni;
- ❖ képes önálló kérdések megfogalmazására a tárgyalt történelmi témával, eseményekkel, folyamatokkal, kapcsolatban;
- ❖ képes rövid fogalmazások készítésére egy-egy történetről, történelmi témáról;
- ❖ különböző történelmi korszakok, történelmi és társadalmi kérdések tárgyalása során szakszerűen alkalmazza az értelmező és tartalmi kulcsfogalmakat, továbbá használja a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat;
- ❖ egyszerű történelmi témáról tanári útmutatás segítségével kiselőadást és digitális prezentációt állít össze és mutat be önállóan;
- ❖ egyszerű történelmi kérdésekről önálló, tárgyilagos véleményt tud megfogalmazni, állításait alátámasztja;
- ❖ meghallgatja és megérti - adott esetben elfogadja - mások véleményét, érveit;
- ❖ tanári segítséggel dramatikusan, szerepjáték formájában tud megjeleníteni történelmi eseményeket, jelenségeket, személyiségeket.

TÖRTÉNELMI GONDOLKODÁS

- ❖ adott történetben különbséget tud tenni fikatív és valós, irreális és reális elemek között;
- ❖ képes megfigyelni, értelmezni és összehasonlítani a történelemben előforduló különböző emberi magatartásformákat és élethelyzeteket;
- ❖ a történelmi eseményekkel, folyamatokkal és személyekkel kapcsolatban önálló kérdéseket fogalmaz meg;
- ❖ feltételezéseket fogalmaz meg történelmi személyek cselekedeteinek mozgatórugóiról, és adatokkal, érvekkel alátámasztja azokat;
- ❖ a történelmi szereplők megnyilvánulásainak szándékot tulajdonít, álláspontjukat azonosítja;
- ❖ önálló véleményt képes megfogalmazni történelmi szereplőkről, eseményekről, folyamatokról;
- ❖ felismeri és értékeli a különböző korokra és régiókra jellemző tárgyakat, alkotásokat, életmódokat, szokásokat, változásokat, képes azokat összehasonlítani egymással, illetve a mai korral;
- ❖ társadalmi és erkölcsi problémákat azonosít adott történetek, történelmi események, különböző korok szokásai alapján;
- ❖ példákat hoz a történelmi jelenségekre, folyamatokra;
- ❖ feltételezéseket fogalmaz meg néhány fontos történelmi esemény és folyamat feltételeiről, okairól és következményeiről, és tényekkel alátámasztja azokat;

- ❖ több szempontból képes megkülönböztetni a történelmi jelenségek és események okait és következményeit (pl. hosszú vagy rövid távú, gazdasági, társadalmi vagy politikai);
- ❖ felismeri, hogy az emberi cselekedet és annak következménye között szoros kapcsolat van.

A tanuló a 7. évfolyamon a következő kulcsfogalmakat használja:

Értelmező kulcsfogalmak:

- ❖ történelmi idő, történelmi forrás,
- ❖ ok és következmény,
- ❖ változás és folyamatosság,
- ❖ tény és bizonyíték,
- ❖ történelmi jelentőség,
- ❖ értelmezés,
- ❖ történelmi nézőpont.

Tartalmi kulcsfogalmak:

- ❖ politikai: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduralom, jog, törvény, birodalom;
- ❖ társadalmi: társadalom, társadalmi csoport/réteg, nemzet, népcsoport, életmód;
- ❖ gazdasági: gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, árutermelés, falu, város;
- ❖ eszme- és vallástörténeti: kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK) 8. OSZTÁLY

TÖRTÉNELMI ISMERETEK

- ❖ be tudja mutatni a különböző korok életmódjának és kultúrájának főbb vonásait és az egyes történelmi korszakokban élt emberek életét befolyásoló tényezőket;
- ❖ ismeri az újkori és jelenkori magyar történelem kiemelkedő alakjait, cselekedeteiket, illetve szerepüket a magyar nemzet történetében;
- ❖ fel tudja idézni az újkori és jelenkori magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait, és fordulópontjait 1849-től napjainkig;
- ❖ képes felidézni a magyar nemzet honvédő és szabadságharcait, példákat hoz a hazaszeretet, önfeláldozás és hősiesség megnyilvánulásaira;
- ❖ tisztában van a 19. és 20. század fontosabb politikai eszméivel és azok hatásaival;
- ❖ ismeri és be tudja mutatni a 19. és 20. századi modernizáció gazdasági társadalmi és kulturális hatásait Magyarországon és a világban;
- ❖ fel tudja idézni az első és második világháború borzalmait, érveket tud felsorakoztatni a békére való törekvés mellett;
- ❖ ismeri a kommunista diktatúrák főbb jellemzőit, az emberiség ellen elkövetett bűneiket, ellentmondásait és ezek következményeit, továbbá a velük szembeni ellenállás példáit;
- ❖ felismeri a különbségeket a demokratikus és a diktatórikus berendezkedések között, érvel a demokrácia értékei mellett;
- ❖ példákat tud felhozni arra, hogy a történelem során miként járultak hozzá a magyarok Európa és a világ kulturális, tudományos és politikai fejlődéséhez;

- ❖ ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit néhány történelmi korszakban, beleértve a határon kívüli magyarság sorsát, megmaradásáért folytatott küzdelmét, példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére;
- ❖ valós képet alkotva képes elhelyezni Magyarországot az újkorban és jelenkorban az európai történelmi folyamatokban, valamint napjaink globális folyamataiban;
- ❖ ismeri hazája államszervezetét.

ISMERETSZERZÉS ÉS FORRÁSHASZNÁLAT

- ❖ képes ismereteket szerezni személyes beszélgetésekből, tárgyak, épületek megfigyeléséből, olvasott és hallott, valamint a különböző médiumok által felkínált szöveges és képi anyagokból;
- ❖ kiemel lényeges információkat (kulcsszavakat, tételmondatokat) elbeszélő vagy leíró, illetve rövidebb magyarázó írott és hallott szövegekből és az ezek alapján megfogalmazott kérdésekre egyszerű válaszokat adni;
- ❖ megadott szempontok alapján, tanári útmutatás segítségével történelmi információkat gyűjt különböző médiumokból és forrásokból (könyvek, atlaszok, kronológiák, könyvtárak, múzeumok, médiatárak, filmek; nyomtatott és digitális, szöveges és vizuális források);
- ❖ képes élethelyzetek, magatartásformák megfigyelésére és értelmezésére;
- ❖ megadott szempontok alapján tudja értelmezni és rendszerezni a történelmi információkat;
- ❖ felismeri, hogy melyik szöveg, kép, egyszerű ábra, grafikon vagy diagram kapcsolódik az adott történelmi témához;
- ❖ képen, egyszerű ábrán, grafikonon, diagramon ábrázolt folyamatot, jelenséget saját szavaival le tud írni;
- ❖ képes egyszerű esetekben forráskritikát végezni, valamint különbséget tenni források között típus és szövegösszefüggés alapján;
- ❖ össze tudja vetni a forrásokban található információkat az ismereteivel, párhuzamot tud vonni különböző típusú (pl. szöveges és képi) történelmi források tartalma között;
- ❖ meg tudja vizsgálni, hogy a történet szerzője résztvevője vagy kortársa volt-e az eseményeknek;
- ❖ egyszerű következtetéseket von le, és véleményt tud alkotni különböző források hitelességéről és releváns voltáról;

TÁJÉKOZÓDÁS IDŐBEN ÉS TÉRBEN

- ❖ ismeri a nagy történelmi korszakok elnevezését és időhatárait, néhány kiemelten fontos esemény, jelenség és történelmi folyamat időpontját;
- ❖ biztonsággal használja az idő tagolására szolgáló kifejezéseket, történelmi eseményre, jelenségre, folyamatra, korszakra való utalással végez időmeghatározást;
- ❖ ismeretei segítségével időrendbe tud állítani történelmi eseményeket, képes az idő ábrázolására pl. időszalag segítségével;
- ❖ a tanult történelmi eseményeket, jelenségeket, személyeket, ikonikus szimbólumokat, tárgyakat, képeket hozzá tudja rendelni egy adott történelmi korhoz, régióhoz, államhoz;
- ❖ biztonsággal használ különböző történelmi térképeket a fontosabb történelmi események helyszíneinek azonosítására, egyszerű jelenségek, folyamatok leolvasására, értelmezésére, vaktérképen való elhelyezésére;

- ❖ egyszerű alaprajzokat, modelleket, térképvázlatokat (pl. települések, épületek, csaták) tervez és készít.

SZAKTÁRGYI KOMMUNIKÁCIÓ

- ❖ önállóan, folyamatos beszéddel képes eseményeket, történeteket elmondani, történelmi személyeket bemutatni, saját véleményét megfogalmazni;
- ❖ össze tudja foglalni saját szavaival hosszabb elbeszélő vagy leíró, valamint rövidebb magyarázó szövegek tartalmát;
- ❖ az általa gyűjtött történelmi adatokból, szövegekből rövid tartalmi ismertetőt tud készíteni;
- ❖ képes önálló kérdések megfogalmazására a tárgyalt történelmi témával, eseményekkel, folyamatokkal, kapcsolatban;
- ❖ képes rövid fogalmazások készítésére egy-egy történetről, történelmi témáról;
- ❖ különböző történelmi korszakok, történelmi és társadalmi kérdések tárgyalása során szakszerűen alkalmazza az értelmező és tartalmi kulcsfogalmakat, továbbá használja a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat;
- ❖ tud egyszerű vizuális rendezőket készíteni és kiegészíteni hagyományos vagy digitális módon (táblázatok, ábrák, tablók, rajzok, vázlatok) egy történelmi témáról;
- ❖ egyszerű történelmi témáról tanári útmutatás segítségével kiselőadást és digitális prezentációt állít össze és mutat be önállóan;
- ❖ egyszerű történelmi kérdésekről önálló, tárgyilagos véleményt tud megfogalmazni, állításait alátámasztja;
- ❖ meghallgatja és megérti - adott esetben elfogadja - mások véleményét, érveit;
- ❖ tanári segítséggel dramatikusan, szerepjáték formájában tud megjeleníteni történelmi eseményeket, jelenségeket, személyiségeket.

TÖRTÉNELMI GONDOLKODÁS

- ❖ adott történetben különbséget tud tenni fiktív és valós, irreális és reális elemek között;
- ❖ képes megfigyelni, értelmezni és összehasonlítani a történelemben előforduló különböző emberi magatartásformákat és élethelyzeteket;
- ❖ a történelmi eseményekkel, folyamatokkal és személyekkel kapcsolatban önálló kérdéseket fogalmaz meg;
- ❖ feltételezéseket fogalmaz meg történelmi személyek cselekedeteinek mozgatórugóiról, és adatokkal, érvekkel alátámasztja azokat;
- ❖ a történelmi szereplők megnyilvánulásainak szándékot tulajdonít, álláspontjukat azonosítja;
- ❖ önálló véleményt képes megfogalmazni történelmi szereplőkről, eseményekről, folyamatokról;
- ❖ felismeri és értékeli a különböző korokra és régiókra jellemző tárgyakat, alkotásokat, életmódokat, szokásokat, változásokat, képes azokat összehasonlítani egymással, illetve a mai korral;
- ❖ társadalmi és erkölcsi problémákat azonosít adott történetek, történelmi események, különböző korok szokásai alapján;
- ❖ példákat hoz a történelmi jelenségekre, folyamatokra;
- ❖ feltételezéseket fogalmaz meg néhány fontos történelmi esemény és folyamat feltételeiről, okairól és következményeiről, és tényekkel alátámasztja azokat;
- ❖ több szempontból képes megkülönböztetni a történelmi jelenségek és események okait és következményeit (pl. hosszú vagy rövid távú, gazdasági, társadalmi vagy politikai);
- ❖ felismeri, hogy az emberi cselekedet és annak következménye között szoros kapcsolat van.

A tanuló az 7–8. évfolyamon a következő kulcsfogalmakat használja:

Értelmező kulcsfogalmak:

- ❖ történelmi idő, történelmi forrás,
- ❖ ok és következmény,
- ❖ változás és folyamatosság,
- ❖ tény és bizonyíték,
- ❖ történelmi jelentőség,
- ❖ értelmezés,
- ❖ történelmi nézőpont.

Tartalmi kulcsfogalmak:

- ❖ politikai: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduralom, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom;
- ❖ társadalmi: társadalom, társadalmi csoport/réteg, nemzet, népcsoport, életmód;
- ❖ gazdasági: gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, árutermelés, falu, város;
- ❖ eszme- és vallástörténeti: kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.

ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK

8. évfolyam

Az állampolgári ismeretek tantárgy koncepciójának kialakításában, a nevelési-oktatási szakaszok tervezésekor meghatározó szerepet játszottak azok a társadalmi elvárások, amelyek szerint a mindennapi életben történő eligazodás, az állampolgári léthez szükséges ismeretek, készségek, képességek elsajátítása, összességében a felnőttkori szerepekre való felkészülés már az általános iskola záró szakaszában jelenjen meg. Fontos szerepet kap az a szakmai igény, hogy a demokratikus gondolkodás és a hazaszeretet megalapozása és erősítése már az általános iskolai nevelés időszakában kezdődjön meg.

Az állampolgári ismeretek tantárgy tanulása révén a tanuló támpontokat kap a mindennapi életben történő tájékozódásához. Az alapvető ismeretek elsajátításán túl lehetőség nyílik a készség- és képességfejlesztésre, olyan tevékenységek kipróbálására és gyakorlására, amelyek segítik felkészülését a felnőtt szerepekre, megalapozzák a tájékozott, nyitott és érdeklődő személyiség és felelős polgári mentalitás kialakulását. A tantárgy fontos terepe a közösségért történő felelősségvállalás kialakításának, hazaszeretet, a nemzeti öntudat kialakításának és megerősítésének, a haza iránti kötelezettségek megismerésének.

Az állampolgári ismeretek tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A tanuló az információk gyűjtése, rendszerezése és feldolgozása közben megkülönbözteti a lényegest a lényegtelenről, és arra törekszik, hogy hiteles szövegeket használjon fel beszámolóinak elkészítéséhez. Önállóan vagy megadott szempontok alapján képes megkülönböztetni egymástól a megalapozott, tudományos háttérű és a hamis következtetéseket tartalmazó leírásokat, gondolatsorokat. Az érveléstechnikák alkalmazásával, mások véleményének megismerésével tovább fejlődik vitakultúrája.

A kommunikációs kompetenciák: A tanuló véleménynyilvánításához, érveléséhez, a vitahelyzetekben való megszólalásaihoz a kommunikációs helyzetnek megfelelő nyelvhasználat és viselkedés társul. A véleménynyilvánítás és a vitakultúra fejlesztése az autonóm magatartás kialakulását és a másik ember iránti tiszteletet, a más vélemények mérlegelését egyaránt segíti.

A digitális kompetenciák: A tanuló információk gyűjtéséhez és rendszerezéséhez használja a könyvtári dokumentumokat és az internetet, a beszámolók egy részéhez digitális tartalmakat készít. Az önálló és a társas tanulás folyamatában tanári segítséggel körültekintően választja ki az ismeretforrásokat, ha szükséges, tanácsot kér vagy tanácsot ad a médiahasználatról.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A tanuló információkat, tényeket, adatokat gyűjt, válogat, önállóan vagy társaival együttműködve rendszerez. Társadalmi jelenségeket hasonlít össze, összefüggéseket állapít meg, következtetéseket, magyarázatokat fogalmaz meg. A társadalommal, a honvédelemmel és az állampolgári feladatokkal kapcsolatban képes a problémák azonosítására, releváns kérdéseket alkot, javaslatokat tesz, társaival tervezeteket készít. Nyitott annak átgondolására, hogy a tudományos-technológiai fejlődés, a környezetvédelemmel kapcsolatos problémák és a fenntarthatóság kérdésköre miképpen hat életútjára, családjára és hazájára.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A pedagógus vagy a társak orientáló észrevételeit, javaslatait és tanácsait figyelembe véve a tanuló képes korrigálni álláspontját, véleményét, valamint módosíthatja, ártértekelheti, felülbíráhatja döntéseit. A társas tanulás közösségi élménye növeli önbizalmát, önbecsülését, egyúttal segíti reális énképének alakulását, és erősíti a közösségért történő felelősségvállalást.

A kooperatív tanulás révén az együttes tevékenység saját élménnyé válik. A tanuló társaival közös véleményt alakít ki, javaslatokat fogalmaz meg és terveket készít. A tanulás folyamán sok esetben társaival együttműködve dolgoz fel szövegeket, készít beszámolókat, gyűjt információkat, továbbá bekapcsolódik egy téma vagy probléma közös megbeszélésébe, ennek során érveket-ellenérveket fogalmaz meg.

A tanulási tevékenységek jellege, a társas tanulás lehetőségei olyan szituációkat és légkört teremtenek, amelyek biztosítják a tanuló szorongásmentes önkifejezését, ezek révén támogatják véleményének, gondolatainak, érveinek szabad kifejtését, ugyanakkor tudatosítják, hogy saját szempontjai csak mások hasonló megnyilvánulásainak tiszteletben tartásával, érveinek megértésével, egyeztetésével érvényesülhetnek.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanuló lakóhelye történetét és a település kulturális, néprajzi értékeit megismerve arra törekszik, hogy gazdagítsa a helyi társadalom életét. Önállóan és társaival együttműködve újságcikket ír, weboldalt szerkeszt. Problémaérzékenység, egyúttal együttműködő, segítő szemlélet jellemzi a projektekben való tevékenységét.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A mindennapi élethez kapcsolódó készségfejlesztés, a hivatali ügyintézés intézményeinek és alapvető eljárásainak megismerése, a munkavállaláshoz szükséges ismeretek és készségek megszerzése, fejlesztése elősegíti a tanulónak a felnőtt szerepekre való felkészülését. A tanuló javaslatokat fogalmaz meg, tervezeteket készít; mindez hozzájárul az innováció iránti nyitottság és igény, valamint a felelősségteljes munkamorál megalapozásához.

A tantárgy heti óraszama 1 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Család; a családi szocializáció jellemzői, a hagyományos családmodell	4
A család gazdálkodása és pénzügyei	3
Településünk, lakóhelyünk megismerése	6
Nemzet, nemzetiség; a haza iránti kötelezettségeink	6
A magyar állam alapvető intézményei, az állam szerepe a gazdaságban	5
Mindennapi ügyintézés; felkészülés a felnőttkori szerepekre, feladatokra	4
A fogyasztóvédelem alapjai	3
A nagy ellátórendszerek: köznevelés, egészségügy és szociális ellátás	3
Ismétlés, gyakorlás	2
Összes óraszám:	36

TÉMAKÖR: Család; a családi szocializáció jellemzői; a hagyományos családmodell

ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ felismeri a családi szocializációnak az ember életútját befolyásoló jelentőségét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ értelmezi a családi kohézió alapelemeit, jellemzőit: együttműködés, szeretetközösség, kölcsönösség, tisztelet;
- ❖ értelmezi a család mint a társadalom alapvető intézményének szerepét és jellemzőit;
- ❖ felismeri a véleménynyilvánítás, érvelés, a párbeszéd és a vita társadalmi hasznosságát.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az önismeret, önértékelés és a reális énkép alakítása
- ❖ A kommunikációs készség fejlesztése
- ❖ A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése
- ❖ Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése
- ❖ A generációk közötti kapcsolat, a nemzedékek közötti párbeszéd erősítése
- ❖ Az egymást követő generációk életútjának megismerése révén a történetiség saját élményű megtapasztalása
- ❖ A hagyományos családmódellem közösségi és társadalmi fontosságának tudatosítása, a családi szerepek megismerése
- ❖ Ismeretszerzés, forrásfeldolgozás a családi szocializáció folyamatáról és jellemzőiről
- ❖ Családtörténeti kutatás projekt a tanuló választása és egyéni tervezés alapján
- ❖ A család fogalma és társadalmi szerepe; A család: szeretetközösség, együttműködés, kölcsönösség, tisztelet; A családi szerepek; A családi szocializáció jellemzői

FOGALMAK

család, házasság, családi szerepek, gyermekvállalás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Különböző szövegtípusok feldolgozása (naplók, ismeretterjesztő szövegek, memoárok) tartalmi elemeinek megértése, értelmezése és bemutatása a család fogalma és társadalmi szerepe témakörben
- ❖ Szempontok és minta segítségével családtörténeti interjúterv összeállítása
- ❖ Kártya összeállítása, plakát készítése a családi szerepekről
- ❖ Kérdések megfogalmazása, kérdéssor összeállítása minta alapján: családtörténeti interjúterv készítése
- ❖ Családtörténeti fotómontázs, digitális tartalmak összeállítása
- ❖ Valós vagy elképzelt családtörténeti interjú készítése

TÉMAKÖR: A család gazdálkodása és pénzügyei

ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri a családi háztartás összetevőit, értelmezi a család gazdálkodását meghatározó és befolyásoló tényezőket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ felismeri a családi háztartás gazdasági-pénzügyi fenntarthatóságának és a környezettudatos életvitel kialakításának társadalmi jelentőségét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az önismeret, önértékelés és a reális énkép alakítása
- ❖ A kommunikációs készség fejlesztése

- ❖ A csoportosítási és rendszerezési készség fejlesztése; a rendszerszemlélet alakítása
- ❖ A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése
- ❖ Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése
- ❖ A digitális kompetencia fejlesztése
- ❖ A szövegértés, szövegalkotás fejlesztése
- ❖ A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás támogatása
- ❖ A háztartás fogalmának értelmezése
- ❖ A család bevételeinek és kiadásainak csoportosítása
- ❖ Információk gyűjtése és értelmezése a család megtakarítási lehetőségeiről
- ❖ A tudatos vásárlás családi és társadalmi hatásainak megismertetése, az ok – okozati összefüggések feltárása
- ❖ A családok takarékosági lehetőségei, a környezettudatos életvitel
- ❖ A családokra jellemző fogyasztási szokások
- ❖ Családi költségvetés alapvető elemeinek megismerése, értelmezése, a következtetések megfogalmazása
- ❖ Családi háztartás; Bevételek, kiadások; A család fogyasztási szokásai

FOGALMAK

családi háztartás, a család bevételei: jövedelmek, társadalmi juttatások, a tulajdonból származó jövedelmek, örökség, nyereség, a család kiadásai: létszükségleti kiadások, jóléti (például kulturális, szabadidős és rekreációs) kiadások, rendkívüli kiadások, fogyasztás, pénzügyi tudatosság, gazdasági-pénzügyi fenntarthatóság, környezettudatosság;

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Családi háztartás, a család pénzügyeivel kapcsolatos dokumentumok elemzése
- ❖ Egy elképzelt családi bevételeinek és kiadásainak megtervezése
- ❖ Szakértői mozaik vagy más, kooperatív csoportmunkában használható értékelő, ellenőrző tevékenység segítségével egy fiktív családi költségvetés vizsgálata
- ❖ Infokommunikációs eszközök segítségével információk gyűjtése és értelmezése a család megtakarítási lehetőségeiről
- ❖ Érvek összegyűjtése a tudatos vásárlás családi és társadalmi hatásairól
- ❖ Plakát vagy digitális eszközökkel elkészített produktum a bevételekről és a kiadásokról, a megtakarítási lehetőségekről
- ❖ A környezettudatos életmód alakításának lehetőségeit, tényezőit feltáró képzelte vagy valós riport készítése

TÉMAKÖR: Településünk, lakóhelyünk megismerése

ÓRASZÁM: 6 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri településének, lakóhelyének kulturális, néprajzi értékeit, a település történetének alapvető eseményeit és fordulópontjait;
- ❖ ismeri a saját településének, lakóhelyének alapvető jellemzőit, értelmezi a településen működő intézmények és szervezetek szerepét és működését.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ társaival együttműködve a lakóhelyével kapcsolatos javaslatokat fogalmaz meg, tervet készít a település fejlesztésének lehetőségeiről;
- ❖ felismeri a véleménynyilvánítás, érvelés, a párbeszéd és a vita társadalmi hasznosságát;

- ❖ arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse;
- ❖ önállóan vagy társaival együttműködve javaslatokat fogalmaz meg, tervet, tervezetet készít.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A csoportosítási és rendszerezési készség fejlesztése; a rendszerszemlélet alakítása
- ❖ A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése
- ❖ A kommunikációs készség fejlesztése
- ❖ A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése
- ❖ A generációk közötti kapcsolat, a nemzedékek közötti párbeszéd erősítése
- ❖ Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése
- ❖ Az együttműködési és a szervezőkészség fejlesztése
- ❖ Szövegértési és szövegalkotási készség fejlesztése
- ❖ Digitális kompetencia fejlesztése
- ❖ A település, lakóhely környezeti sajátosságainak, történelmének megismerése
- ❖ A településen jelenlévő egyházi, vagy kulturális szervezet, sportegyesület megismerése
- ❖ A település, lakóhely jellemzőinek megismerése
- ❖ A település történelmi, kulturális, néprajzi értékeinek megismerése
- ❖ A település, lakóhely közintézményei
- ❖ A település fejlesztésének lehetőségei
- ❖ A település, lakóhely alapvető jellemzői; A település történetének sajátosságai; A lakóhely kulturális értékei; A településen működő intézmények és szervezetek

FOGALMAK

intézmény, önkormányzat, polgármester, polgármesteri hivatal, jegyző, egyház, vallási közösség, szervezet, karitatív szervezet, civil szervezet, alapítvány, településfejlesztés, társadalmi felelősség, fenntarthatóság;

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Beszélgetőkör a település történelmi, kulturális, néprajzi értékeiről
- ❖ Településtörténeti kvíz összeállítása
- ❖ Ötletbörze: a település fejlesztése, a település környezetének javítása
- ❖ Plakát vagy digitális tartalom készítése a település közintézményeiről, működésükről
- ❖ Önálló vagy társas együttműködés eredményeként tematikus fotógalériák összeállítása a lakóhelyről, például Lakóhelyem múltja, archív fotók felhasználásával (Lakóhelyünk múltja...); Lakóhelyem, ahogy én látom (Lakóhelyünk, ahogy mi látjuk...)
- ❖ Kreatív írás: Az önálló vagy a társas tevékenység révén különböző publicisztikai műfajú szövegek alkotása a település kulturális értékeiről és/vagy mindennapi életéről, eseményeiről az iskola honlapja vagy a helyi újság, weboldal számára
- ❖ Helytörténeti tabló készítése
- ❖ Tematikus fotógalériák összeállítása a lakóhelyről: múltja, környezeti-természeti és kulturális értékei, jellegzetes épületei

TÉMAKÖR: Nemzet, nemzetiség; a haza iránti kötelezettségek

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ megfogalmazza a nemzeti identitás jelentőségét az egyén és a közösség szempontjából is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ társaival megvitatja a nemzetek, nemzetállamok helyét és szerepét a globális világban;
- ❖ értelmezi és társaival megbeszéli a honvédelem jelentőségét a globalizáció korában;
- ❖ felismeri a véleménynyilvánítás, érvelés, a párbeszéd és a vita társadalmi hasznosságát;
- ❖ arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse;
- ❖ beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az önismeret fejlesztése
- ❖ Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése
- ❖ A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése
- ❖ A kommunikációs készség fejlesztése
- ❖ A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése
- ❖ Digitális kompetencia fejlesztése
- ❖ Szövegértési és szövegalkotási készség fejlesztése
- ❖ Nemzeti identitás, hazaszeretet kialakítása, megerősítése
- ❖ A magyar kulturális örökség és hagyományok megismerése
- ❖ A közösség iránti köteleességtudat és felelősségérzet kialakítása, a patriotizmus és lokálpatriotizmus értelmezése
- ❖ A honvédelem szerepének, lehetőségeinek, feladatainak megismerése
- ❖ Más kultúrák iránti érdeklődés kialakítása
- ❖ A nemzetállamok helye, szerepe és fontossága a globális világban
- ❖ Magyarország és az Európai Unió kapcsolatrendszerének megismerése, elemzése
- ❖ Népek, nemzetiségek megismerése Magyarországon és a Kárpát-medencében
- ❖ Nemzetfogalom, nemzeti identitás, nemzetállam; Lokálpatriotizmus, hazafiság, európaiság; Nemzetiségek, nemzetiségi jogok

FOGALMAK

nemzet, nemzeti identitás, honvédelem, nemzeti kisebbség, nemzetiség, nemzetiségi jogok, Európai Unió, jogok és kötelezettségek, hazaszeretet, globalizáció, nemzetpolitika

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Fogalommagyarázat készítése
- ❖ Forráselemzés: a nemzeti öntudat és a hazaszeretet megjelenése a művészeti alkotásokban
- ❖ Digitális tartalmakkal támogatott előadás készítése a magyarországi nemzetiségek vagy egy nemzetiség hagyományairól, kultúrájáról
- ❖ Vita a jogok és köteleességek egyensúlyáról
- ❖ Gyűjtőmunka a honvédelem feladatairól, az ezzel kapcsolatos állampolgári kötelezettségekről
- ❖ Lehetőség szerint a Honvédség állományából előadó meghívása az ország védelmével kapcsolatos feladatok témakörében
- ❖ Esszéírás a nemzeti identitás megerősítésének fontosságáról
- ❖ Tabló készítése az Európai Unió legfontosabb intézményeiről
- ❖ Előadás a nemzeti önrendelkezés szerepéről a globális környezetben, ennek megvitatása

- ❖ Grafikus szervező készítése Magyarország legfontosabb kétoldalú és többoldalú kötelezettségeiről, kapcsolatrendszeréről.

TÉMAKÖR: A magyar állam alapvető intézményei; az állam szerepe a gazdaságban

ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri a magyar állam alapvető intézményeinek feladatkörét és működését;
- ❖ értelmezi a törvényalkotás folyamatát;
- ❖ azonosítja az igazságszolgáltatás intézményeit és működésük jellemzőit;
- ❖ értelmezi az állam gazdasági szerepvállalásának területeit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ felismeri a jogok és kötelességek közötti egyensúly kialakításának és fenntartásának fontosságát;
- ❖ beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket;
- ❖ felismeri a közteherviselés társadalmi és erkölcsi jelentőségét, kiemeli az adómorál javításának fontosságát.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A kommunikációs készség fejlesztése
- ❖ Digitális kompetencia fejlesztése
- ❖ Szövegértési és szövegalkotási készség fejlesztése
- ❖ A csoportosítási és rendszerezési készség fejlesztése; a rendszerszemlélet alakítása
- ❖ A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése
- ❖ Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése
- ❖ A magyar állam alapvető intézményeinek megismerése, rendszerezése
- ❖ A magyar állampolgárság feltételei
- ❖ A törvényalkotás menete
- ❖ Az igazságszolgáltatás intézményeinek és funkcióinak megismerése
- ❖ Az igazságszolgáltatás szereplői és feladatkörük
- ❖ Az állam feladatainak megismerése, gazdasági szerepének azonosítása
- ❖ Az állam bevételeinek csoportosítása
- ❖ A háztartások és az állam kapcsolatrendszere
- ❖ A közteherviselés, az adózás társadalmi jelentősége
- ❖ A magyar állam alapvető intézményei: köztársasági elnök, Országgyűlés, Kormány, Alkotmánybíróság; Az igazságszolgáltatás funkciója és jellemzői; A bíróságok és az ügyészségek; Az ügyvéd tevékenysége és szerepe; Az állam szerepe a gazdaságban.

FOGALMAK

állam, államforma, állampolgárság, alkotmány, Magyarország Alaptörvénye, köztársasági elnök, Országgyűlés, törvény, Kormány, Alkotmánybíróság, jogképeség, korlátozott jogképeség, intézmény, polgári per, büntetőper, bíróság, ügyészség, ügyvéd, közteherviselés, adó, adófajták, adómorál, pénzügyi tudatosság, rendvédelem, katasztrófavédelem;

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Magyarország államformáiról időszalagos bemutató készítése
- ❖ A törvényalkotás folyamatának bemutatása tanulói kiselőadás segítségével

- ❖ Folyamatábra vagy egyéb grafikai szervező készítése és értelmezése a törvényalkotás folyamatáról
- ❖ Igazságszolgáltatás részei: plakát vagy digitális tartalom készítése
- ❖ Vita: a közteherviselés szerepéről, az adóelkerülés morális és gazdasági következményeiről
- ❖ Szakértői mozaik: A magyar állam alapvető intézményei; Az állam szerepe a gazdaságban
- ❖ Strukturált szövegalkotási feladat – az állami intézmények rendszerének vázlatos bemutatása
- ❖ Egy kiválasztott intézmény egy napjáról, az ott elvégzett feladatokról elképzelt hivatalnok élménybeszámolójának készítése
- ❖ Plakát vagy digitális bemutató készítése az állampolgári jogokról és kötelezettségekről.

TÉMAKÖR: Mindennapi ügyintézés, felkészülés a felnőttkori szerepekre

ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ azonosítja a mindennapi ügyintézés alapintézményeit, az alapvető ellátó rendszerek funkcióját és működési sajátosságait;
- ❖ megismeri és értelmezi a diákmunka alapvető jogi feltételeit, kereteit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ társaival együttműködve információkat gyűjt és értelmez a foglalkoztatás, a szakmaszerkezet változásairól;
- ❖ arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse;
- ❖ beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A csoportosítási és rendszerezési készség fejlesztése; a rendszerszemlélet alakítása
- ❖ A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése
- ❖ A kommunikációs készség fejlesztése
- ❖ Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése
- ❖ A generációk közötti kapcsolat, a nemzedékek közötti párbeszéd erősítése
- ❖ Digitális kompetencia fejlesztése
- ❖ Szövegértési és szövegalkotási készség fejlesztése
- ❖ A mindennapi ügyintézés alapvető feladatai, a legfontosabb ügytípusok
- ❖ Az elektronikus ügyintézés
- ❖ A diákmunka jogi feltételeinek, speciális jellemzőinek megismerése
- ❖ Foglalkozások, szakmák, hivatások szempontok csoportosítása, összehasonlítása
- ❖ A munkaerőpiac alapvető feltételrendszerének megismerése
- ❖ Az életpálya-tervezés kérdései
- ❖ A mindennapi ügyintézés területei; Az állampolgár hivatali ügyintézése; Foglalkozások, szakmák, a szakmaszerkezet változásai.

FOGALMAK

ügyfélkapu, kormányablak, kormányhivatal, járási hivatal, polgármesteri hivatal, települési, fővárosi és kerületi önkormányzat, körjegyzőség, diákmunka, munkaszerződés, pályaeorientáció, életpálya-tervezés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Tabló készítése a családokat érintő legfontosabb hivatali ügytípusokról
- ❖ Helyzetgyakorlat vagy szituációs játék a mindennapi ügyintézés egy-egy eljárásáról
- ❖ Vita: a diákmunka szerepe és lehetőségei
- ❖ Grafikai szervező segítségével a szakmák, foglalkozások, hivatások csoportosítása
- ❖ Kiselőadás, prezentáció készítése a digitalizáció és robotika szerepéről a munkaerőpiac változásaiban
- ❖ Plakát készítése a pályaaorientációt meghatározó tényezőkről
- ❖ A szakmák, foglalkozások, mesterség és hivatás projekthez kapcsolódva beszámoló készítése egy szakmáról, szakmacsoportról
- ❖ Disputa: Az automatizáció, a digitalizáció és a robotizáció gazdasági és társadalmi következményei.

TÉMAKÖR: A fogyasztóvédelem alapjai

ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ fogyasztási szokásaiban érvényesíti a tudatosság szempontjait is.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A kommunikációs készség fejlesztése
- ❖ A több nézőpontú, értelmező gondolkodás fejlesztése
- ❖ A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása
- ❖ Digitális kompetencia fejlesztése
- ❖ Szövegértési és szövegalkotási készség fejlesztése
- ❖ A döntési képesség fejlesztése
- ❖ Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése
- ❖ A fogyasztóvédelem fogalmának értelmezése
- ❖ A fogyasztóvédelem tipikus területei
- ❖ A fogyasztói jogok és azok érvényesítésének lehetőségei
- ❖ A fogyasztói társadalom kialakulása, sajátosságai: lehetőségek és veszélyek
- ❖ A tudatos fogyasztói magatartás és a fenntarthatóság, környezetvédelem kapcsolata
- ❖ Szerkezeti és folyamatára értelmezése a fogyasztói jogokról és a fogyasztói érdekek érvényesítéséről
- ❖ A körütekintő vásárlást megalapozó tájékozódás fontosságának tudatosítása
- ❖ Fogyasztóvédelem; fogyasztói jogok; tudatos fogyasztó

FOGALMAK

fogyasztóvédelem, fogyasztói jogok, fogyasztói társadalom, a fogyasztói érdekek védelme, tudatos fogyasztó, fenntarthatóság, ökológiai lábnyom

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Fogyasztóvédelemi tájékoztató plakát készítése,
- ❖ Elképzelt vagy valós fogyasztóvédelmi esetek gyűjtése a sajtóból vagy a világháló segítségével
- ❖ Animáció vagy prezentáció készítése a tudatos fogyasztói magatartás ismérveiről
- ❖ Vita: a tudatos fogyasztói magatartás és a fenntarthatóság kapcsolatáról

- ❖ Folyamatábra készítése a fogyasztói társadalom kialakulásának hatásairól a természeti környezetre.

TÉMAKÖR: A nagy ellátórendszerek: köznevelés, egészségügy és a szociális ellátás

ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ értelmezi az alapvető ellátórendszerek funkcióját.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A csoportosítási és rendszerezési készség fejlesztése; a rendszerszemlélet alakítása
- ❖ A kommunikációs készség fejlesztése
- ❖ Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése
- ❖ Szövegértési és szövegalkotási készség fejlesztése
- ❖ Digitális kompetencia fejlesztése
- ❖ Az empátia erősítése
- ❖ Az oktatási rendszer legfontosabb elemei, szereplői; felépítése, feladatai
- ❖ Az egészségügyi ellátás szinterei, feladatai, szereplői
- ❖ A szociális ellátórendszer feladatai, szerepe a társadalomban
- ❖ A közfeladatot ellátó személyek (pl. pedagógusok, orvosok, mentők) feladatai, kiemelt társadalmi hasznosságuk megértése
- ❖ A nagy ellátórendszerek társadalmi, gazdasági hatásainak megismerése
- ❖ A köznevelési, az egészségügyi és a szociális intézmények jellemzői.

FOGALMAK

köznevelés, felsőoktatás, szakképzés, egészségügyi rendszer, társadalombiztosítás, szociális ellátás, családtámogatás, kórház, rendelőintézet, szakorvos, háziorvos;

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Tájékoztató plakát készítése egy elképzelt település orvosi ellátásáról
- ❖ Továbbtanulási tanácsadó kiadvány szerkesztése 8. évfolyamos tanulók részére az egyes iskolatípusokról
- ❖ Szakértői mozaik: oktatási rendszer, egészségügyi rendszer, szociális ellátás
- ❖ Vita: a szociális ellátás szerepéről és a társadalmi szolidaritás fontosságáról
- ❖ Szempontok segítségével beszámoló készítése egy-egy ellátórendszer jellemzőiről: köznevelés, egészségügyi rendszer, szociális ellátás
- ❖ Információ gyűjtése és digitális térkép készítése a település/járás vagy kerület/megye egészségügyi ellátást biztosító intézményeiről
- ❖ Grafikai szervező készítése az általános iskola feladatairól, szerepéről a diákok szemszögéből
- ❖ Prezentáció készítése a valamelyik ellátórendszer működéséről

Minimum követelmények

- ❖ értelmezi a családi kohézió alapelemeit, jellemzőit: együttműködés, szeretetközösség, kölcsönösség, tisztelet;

- ❖ értelmezi a család mint a társadalom alapvető intézményének szerepét és jellemzőit;
- ❖ felismeri a véleménynyilvánítás, érvelés, a párbeszéd és a vita társadalmi hasznosságát.
- ❖ felismeri a családi háztartás gazdasági-pénzügyi fenntarthatóságának és a környezettudatos életvitel kialakításának társadalmi jelentőségét.
- ❖ társaival együttműködve a lakóhelyével kapcsolatos javaslatokat fogalmaz meg, tervet készít a település fejlesztésének lehetőségeiről;
- ❖ felismeri a véleménynyilvánítás, érvelés, a párbeszéd és a vita társadalmi hasznosságát;
- ❖ arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse;
- ❖ önállóan vagy társaival együttműködve javaslatokat fogalmaz meg, tervet, tervezetet készít.
- ❖ társaival megvitatja a nemzetek, nemzetállamok helyét és szerepét a globális világban;
- ❖ értelmezi és társaival megbeszéli a honvédelem jelentőségét a globalizáció korában;
- ❖ felismeri a véleménynyilvánítás, érvelés, a párbeszéd és a vita társadalmi hasznosságát;
- ❖ arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse;
- ❖ beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket.
- ❖ felismeri a jogok és kötelességek közötti egyensúly kialakításának és fenntartásának fontosságát;
- ❖ beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket;
- ❖ felismeri a közteherviselés társadalmi és erkölcsi jelentőségét, kiemeli az adómorál javításának fontosságát.
- ❖ társaival együttműködve információkat gyűjt és értelmez a foglalkoztatás, a szakmaszerkezet változásairól;
- ❖ arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse;
- ❖ beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket.
- ❖ fogyasztási szokásaiban érvényesíti a tudatosság szempontjait is.
- ❖ beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket.

HON- ÉS NÉPISMERET**5. osztály**

A hon- és népismeret tartalmazza a népünk kulturális örökségére leginkább jellemző sajátosságokat, nemzeti kultúránk nagy múltú elemeit, a magyar néphagyományt. Teret biztosít azoknak az élményszerű egyéni és közösségi tevékenységeknek, amelyek a család, az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza, a Kárpát-medence, a magyar nemzet és a Magyarországon élő népek megismeréséhez, megbecsüléséhez, velük való azonosuláshoz vezetnek. Segíti a közösségi, nemzeti azonosságtudat kialakítását. Megalapozza és áthatja a különböző tanítási területeket. Rendszerezett ismeretanyagként lehetőséget teremt a magyar népi kultúra értékeinek megismerésére, a különböző kultúrákat, a környezet értékeit megbecsülő és védő magatartás, illetve a szociális érzékenység kialakítására.

A hon- és népismeret tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A tanuló egyéni tanulási utakon, belső motivációval, önszabályozó stratégiák alkalmazásával jut el a nemzeti múlt, a szülőföld értékeinek megismeréséhez, a hagyományos népi élet és a népszokások megismeréséhez, a táji jellegzetességek felfedezéséhez. Az aktív tanulást önállóan, valamint másokkal is együttműködve alkalmazza céljai megvalósítása érdekében. Tanári irányítással, segítséggel képes a hiteles források feldolgozására, a lényegkiemelésre. Mások véleményének, egyéni tapasztalatainak megismerésével fejlődik vitakultúrája, hálózati csoportos tanulási képessége.

A kommunikációs kompetenciák: A tanuló saját tapasztalatainak megosztása, önállóan gyűjtött információinak közvetítése, vitahelyzetekben való megszólalása, érvelése során a kommunikációs helyzetnek megfelelően alkalmazza anyanyelvi kompetenciáit, tanult viselkedési mintáit. Az információcsere változatos területeken valósulhat meg, a hagyományos auditív és vizuális csatornák mellett a digitális lehetőségek alkalmazásával. Kommunikációközpontú helyzetgyakorlatokban, játékszituációkban (színjátékszerű népszokások, köszöntők, mondák, mesék, népdalok, népi játékok, mondókák) alkalmazni tudja az elsajátított kötött nyelvi formájú és improvizatív szövegeket.

A digitális kompetenciák: A tanuló információk gyűjtéséhez és rendszerezéséhez a könyvtári dokumentumok mellett forrásként használja az elektronikusan elérhető szakirodalmat, képgyűjteményeket (múzeumok online adatbázisait). Digitális kompetenciáit változatos helyzetekben és szerepekben, önállóan és másokkal is együttműködve, céljai megvalósítása érdekében tudja alkalmazni. A digitális kultúra tantárgy keretében elsajátított ismereteit felhasználva mutatja be a választott témát.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A tanuló elsajátítja a hon- és népismeret alapfogalmait; információkat, tényeket, adatokat gyűjt, válogat, önállóan vagy társaival együttműködve rendszerez. Összehasonlítja a természeti környezet által meghatározott életmódbeli különbségeket, a közösségi szerepeket, a kölcsönös segítségnyújtáson alapuló társas munkavégzés jelenségeit, összefüggéseket állapít meg, következtetéseket, magyarázatokat fogalmaz meg.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló érveit, gondolatait, véleményét szabadon kifejti, ugyanakkor nyitott a pedagógus útmutatásaira, társai észrevételeire, amelyek hatására álláspontját rugalmasan kezeli, korábbi döntéseit felülbírálja, módosítja. Fejlődik, alakul az önismerete-énképe, nyitottá válik a másik ember élethelyzete iránt. A társas tanulás folyamatában együttműködve gyűjt információkat, elemez forrásszövegeket, készít bemutatókat, megosztja véleményét, érvel álláspontja mellett. Aktívan részt vesz a köszöntők vagy színjátékszerű népszokások élményszerű elsajátításában, bemutatásában.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanuló megtanulja értéként kezelni, hogy saját gondolatai kifejezését és mások véleményének befogadását sokféle szempont alapján tudja megvalósítani. Önállóan és a társaival történő együttműködés során alkotója lesz a felfedezett lokális értékeket bemutató leírásoknak, képi illusztrációknak, maketteknek. Kreatív alkotásokat tud létrehozni, valamint alkalmazza a művészi önkifejezés elemeit a tanult népművészeti motívumok és alkotások segítségével a szülőföld értékeinek megőrzése során. Az elsajátított köszöntők, dramatikus népszokások, népdalok, népi játékok megjelenítésében törekszik a hagyományhű előadásmód megtartására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tanuló nyitottá válik a foglalkozások, mesterségek megismerésére, a munkavégzésben rejlő fejlődési folyamatok, az alkotó tevékenység személyiségfejlesztő hatásának felismerésére. Fejleszti kreativitását, képzeletét, problémamegoldó és mérlegelő gondolkodását a megismert hagyományos munkafolyamatok saját korának munkafolyamataival történő összehasonlító elemzése során. A tanuló felelősséget érez munkavégzésének eredményéért és minőségéért, értékesnek tartja a másokkal való együttműködést.

5. évfolyam heti 1 óra

A hon- és népismeret tantárgy a régebbi korok – különös tekintettel a 19-20. század fordulójára – jellemző városi és falusi életet mutatja be, középpontba helyezve a mindennapi tevékenységeket, az ünnepi szokásokat, valamint ezek táji eltéréseit. Ennek a tanulási folyamatnak a lokális értékek megismerése ad keretet. A szülőföld honismereti, népismereti jellemzőiből kiindulva körvonalazódik a magyar népi kultúra sokszínű világa, majd ismét visszatér a szülőföldre. A tanév során megszerzett sokféle tudás és tapasztalat tükrén keresztül nyílik lehetőség a helyi értékek, hagyományok újbóli értelmezésére.

A tananyag épít az általános iskola korábbi évfolyamain tanult magyar nyelv és irodalom, ének-zene, vizuális kultúra, valamint testnevelés tantárgyakban megjelenő népköltészet, népzene, népművészet és néptánc ismeretekre. A tanulók előzetes tudásának figyelembevételével bővíti tovább a népi kultúra területeit. A rendszerbe foglalt ismeretanyag támogatja a meglévő tudáselemek aktivizálását, az új ismeretek rögzítését.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Az én világom	6
Találkozás a múlttal	20
Örökségünk, hagyományaink, nagyjaink	8
Ismétlés, gyakorlás	2
Összes óraszám:	36

TÉMAKÖR: Az én világom

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ megtapasztalja a legszűkebb közösséghez, a családhoz, a lokális közösséghez való tartozás érzését;
- ❖ megismeri a közvetlen környezetében található helyi értékeket, felhasználva a digitálisan elérhető adatbázisokat is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ nyitottá válik a családi és közösségi értékek befogadására;
- ❖ megbecsüli szűkebb lakókörnyezetének épített örökségét, természeti értékeit, helyi hagyományait;
- ❖ önálló néprajzi gyűjtés nyomán, digitális archívumok tanulmányozásával bemutatja szülőföldje hagyományos értékeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A családtagok, a közösség emberi értékei iránti érzékenység fejlesztése
- ❖ Ok-okozat összefüggések felismertetése
- ❖ Kommunikációs készség fejlesztése
- ❖ Az önálló ismeretszerzés erősítése
- ❖ Hagyományos szerepek megismertetése a családban.
- ❖ A nemzedékek közötti távolság csökkentése
- ❖ Az önálló ismeretszerzésben való jártasság növelése
- ❖ Ismeretek megosztási készségének fejlesztése
- ❖ Véleményalkotás gyakorlatának erősítése
- ❖ Családi történetek, családfa
- ❖ Szomszédság, rokonság fogalma, rokoni viszonyok, elnevezések
- ❖ A település jellegzetes mesterségei
- ❖ Nagyszüleink, dédszüleink és a régebbi korok világának erkölcsi normái
- ❖ A lakóhely épített és természeti környezetének adottságai, helytörténete, néphagyományai.

FOGALMAK

család, rokon, közösség, helyi értékek, helytörténet, mesterség, foglalkozás, norma, épített környezet, természeti környezet, fenntarthatóság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Családfa készítése a rokoni viszonyok, elnevezések alkalmazásával
- ❖ Családi történetek gyűjtése, mesélése a nagyszülők, dédszülők gyermekkorából. A megismert családi történetek megosztása – az önkéntesség betartásával – az osztályközösséggel
- ❖ A felmenő családtagok, rokonsághoz tartozó személyek életének időbeni behatárolása, családi időszak készítése
- ❖ A helyi hagyományok megismerése, feldolgozása krónikairással.
- ❖ A településre jellemző mesterségek összegyűjtése, rendszerezése valamilyen grafikai szervező segítségével
- ❖ A közvetlen környezet értékeinek feltárása páros vagy csoportmunkában: épített örökség elemeinek makett formájában történő elkészítése, tábló a természeti értékekről. Az emlékhelyek gondozása.

TÉMAKÖR: Találkozás a múlttal

ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ érdeklődő attitűdjével erősíti a nemzedékek közötti párbeszédet.

- ❖ érvekkkel tudja alátámasztani, hogy a természet kínálta lehetőségek felhasználásának elsődleges szempontja a szükségletek kielégítése, a mértéktartás alapelvének követése.
- ❖ megismeri a gazdálkodó életmódra jellemző újrahasznosítás elvét, és saját életében is törekszik ennek megvalósítására.
- ❖ tevékenyen részt vesz a kooperatív csoportmunkában zajló együttműködő alkotási folyamatban, digitális források közös elemzésében;
- ❖ a feladatok vállalásánál mérlegel, hogy melyek felelnek meg legjobban személyiségének, többféle intelligenciájának.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megbecsüli az idősebb családtagok tudását, nyitott a korábbi nemzedékek életmódjának, normarendszerének megismerésére, elfogadására;
- ❖ ok-okozati összefüggést állapít meg az eltérő természeti környezet és a különböző tájakon élő emberek eltérő életmódja között.
- ❖ megállapításaiban rámutat a néphagyományok közösségformáló, közösségmegtartó erejére;
- ❖ szöveges és képi források, digitalizált archívumok elemzése, feldolgozása alapján önálló előadásokat hoz létre, csoportos szerepjáték során reprodukálja a megismert szokásokat;
- ❖ meghatározott helyzetekben önálló véleményt alkot, a társak véleményének meghallgatását követően álláspontját felül tudja bírálni, döntéseit át tudja értékelni.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Ok-okozat összefüggések felismertetése
- ❖ Kommunikációs készség fejlesztése
- ❖ Az önálló ismeretszerzés erősítése
- ❖ A környezettudatos szemlélet fejlesztése
- ❖ Az életmódot befolyásoló természeti tényezők megismerésének bővítése
- ❖ A változások felismerésének erősítése
- ❖ A szerepbe lépés képességének fejlesztése.

A paraszti háztartás

- ❖ Az egymásra utaltság, a közösen végzett munka jelentőségének megismerése
- ❖ A lakókörnyezet funkciójának megértése
- ❖ Mesterségek megismerése nyomán a fizikai munka megbecsülése, értékelése
- ❖ A magyarok és a magyarországi nemzetiségek házainak külső jellegzetességei, táji különbségei
- ❖ A konyha és az ételkészítés eszközei
- ❖ A szoba berendezése, bútorzata
- ❖ A családon belüli munkamegosztás.

Ünnepek, jeles napok

- ❖ A keresztény ünnepek a népi hagyományokban:
- ❖ Őszi jeles napok, ünnepek
- ❖ Karácsonyi ünnepkör, köszöntők, színjátékszerű szokások
- ❖ Farsangköszöntők, maszkos alakoskodások, iskolába toborzó szokások
- ❖ Nagyböjt, böjti játékok, húsvéti ünnepkör szokásai
- ❖ Májusfaállítás, pünkösdi szokások
- ❖ Szent Iván-napi szokások, nyári jeles napok,

- ❖ A közösségi alkalmak (vásárok, pásztorünnepek, búcsúk) és jelentőségük a hagyományos közösségi életben
- ❖ Keresztelő, népi játékok, gyerekalakodalm
- ❖ Leány-, legényélet jellegzetességei, szokásai
- ❖ A lakodalmak, lakodalmi szokások.

Életmód

- ❖ A társas munkák és gazdasági, társadalmi jelentőségük
- ❖ A munkaalkalmakhoz (aratás, szüret, fonó, tollfosztó, kukoricafosztó) kapcsolódó szokások és játékok
- ❖ Hétköznapi és ünnepi viselet
- ❖ Hagományos paraszti ételek
- ❖ A népi táplálkozás jellemzői
- ❖ A gazdálkodó ember legfontosabb munkái
- ❖ Gyermekjátékok
- ❖ A városi életforma sajátosságai és változásai a 19-20. században
- ❖ *A diákélet jellemző pillanatai a 19-20. században* (abban az esetben ajánlott, ha a tantárgy a 8. évfolyamon kerül megszervezésre).

FOGALMAK

jurta, veremház, egysejtű ház, többosztatú ház, falazat, tetőtartó szerkezet, tetőformák, konyhai cserépedény, sparhelt, munkasarok, szentsarok, munkamegosztás;

ünnep, jeles nap, böjt, advent, köszöntő szokások, lucázás, kántálás, betlehemezés, bölcsőske, regölés, aprószentek napi vesszőzés, háromkirályjárás, iskolába toborzó szokások, böjti játékok, kiszehajtás, villőzés, húsvét, zöldágjárás, komatálküldés, májusfaállítás, pünkösddőlés, pünkösdkirályné-járás, nyári napforduló, kaláka, pásztorünnep, búcsú, gyerekalakodalm, leányélet, legényélet, lakodalm;

szántás, vetés, aratás, szüret, szilaj és félszilaj pásztorokodás, fonás, szövés, fonó, ing, gaty, pendely, szoknya, kötény, ünnepi viselet, böjtös nap, kenyérsütés, téli étrend, nyári étrend, fonó, tollfosztó, kukoricafosztó, vásár, körjáték, utánzó játék, eszközös játék, sport jellegű játék, gyermekfolklór, népi játék, kávéház, kaszinó, „korzózás”, polgár, munkás, értelmiség, keresztelő.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Tanulmányi kirándulás néprajzi tematikájú kiállítás megtekintésével (például Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum)
- ❖ A szűkebb és tágabb lakóhely életmódja és a háztípusai történeti változásainak elemzése fényképek, korabeli leírások alapján
- ❖ A természeti körülmények, a rendelkezésre álló építési anyagok és a különböző háztípusok kialakulása közötti összefüggések ábrázolása térképen. Egy-egy tájegységhez kapcsolódó háztípus grafikus ábrázolása
- ❖ Az évszázaddal korábbi idők családon belüli, korosztályok és nemek szerinti munkamegosztás összehasonlítása a mai kor feladataival: heti munkaterv készítése saját, családon belüli feladatokkal, a munkaterv egy-egy kiválasztott elemének előadása
- ❖ Népi játékok élményszerű elsajátítása: sport jellegű, mozgásos játékok, párválasztó játékok megtanulása és eljátszása
- ❖ Audiovizuális és írott néprajzi forrásanyagok feldolgozása grafikai szervezők segítségével

- ❖ A különböző jeles napokhoz, keresztény ünnepi szokásokhoz kapcsolódó témanap, tematikus hét vagy témahét szervezése, tablókészítéssel, kiválasztott ünnephez kapcsolódó szokások hagyományhű, dramatikus megjelenítésével
- ❖ A kalendáriumi szokásokhoz kapcsolódó szokásokról, tevékenységről előadás készítése pl. termés- (pl. lucabúza ültetés), férj- (pl. András napi böjtölés), időjárásjóslás (pl. hagymakalendárium);
- ❖ Egyéni vagy csoportos munkában népi kalendárium készítése az ünnepekhez, jeles napokhoz, társas munkákhoz kapcsolódó szokások rövid képi és szöveges bemutatásával, felhasználva a digitális technológia lehetőségeit
- ❖ Képzelt élménybeszámoló készítése egy, a szűkebb vagy tágabb lakóhelyhez kapcsolódó hagyományos közösségi, ünnepi alkalomról
- ❖ A fonó, a kukoricafosztó vagy egyéb a társas munka szokásainak dramatikus feldolgozása a kapcsolódó játékok felelevenítésével, meséléssel, közös énekléssel
- ❖ Helyi vőfélyversek gyűjtése, gyermeklakodalmas eljátszása
- ❖ Vásári témanap, tematikus hét vagy témahét keretében portékák elkészítése, vásári kikiáltók megtanulása, a vásári forgatag megjelenítése, az alku eljátszása, vásári élmények megosztása az osztályközösségben.
- ❖ Vásári életképek bemutatása plakát vagy képregény készítésével
- ❖ Az emberi élet fordulóihoz kapcsolódó szokások néhány jellegzetességének összehasonlítása a mai korral irodalmi szemelvények alapján
- ❖ A szülőföld vagy egy választott táj jellegzetes népviseletének megismerése eredeti ruhadarabok, fotók vagy múzeumlátogatás segítségével.
- ❖ A hétköznapi viselet elemeinek összehasonlítása a gyerekek ruházatával képek alapján. A hasonlóságok és a különbségek megfogalmazása
- ❖ A hagyományos paraszti táplálkozás jellemzőinek és a gyerekek étkezési szokásainak összevetése heti étrend készítésével.
- ❖ Gyermekmondókák gyűjtése
- ❖ Digitális archívumok segítségével régi képek gyűjtése, majd életképsorozatok összeállítása a városi életforma jellegzetességeiről a 19-20. század fordulóján pl. kávéház, piac, hivatal, színház
- ❖ A kor városi életformáját bemutató irodalmi szemelvények feldolgozása csoportmunkában.

TÉMAKÖR: Örökségünk, hagyományaink, nagyjaink

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ önálló néprajzi gyűjtés segítségével, digitális archívumok tanulmányozása nyomán be tudja mutatni a néprajzi tájak jellemzőit;
- ❖ helyszínekhez kötött példákat tud mondani hazánk természeti értékeire, épített örökségekre;
- ❖ nyitottá válik a hazánkban élő nemzetiségek kultúrája iránt.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ meglátja az összefüggést a szülőföldhöz kötődés kialakulása és a lokális értékek megismerése között
- ❖ életkorának megfelelő önálló alkotás keretében megjeleníti a magyar tudomány és kultúra eredményeit, a hungarikumokat;

- ❖ tiszteletben tartja más kultúrák értékeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A nemzeti identitástudat erősítése
- ❖ A magyar népszokások, hagyományok, mint kulturális értékek megismertetése
- ❖ Az önálló ismeretszerzés támogatása
- ❖ Ismeretek megosztási készségének fejlesztése
- ❖ Véleményalkotás gyakorlatának erősítése
- ❖ Néprajzi tájak, tájegységek Magyarországon és a Kárpát-medencében
- ❖ Dunántúl, Felföld, Alföld, és a kapcsolódó határon túli területek néprajzi jellemzői
- ❖ Erdély és Moldva hon- és népismereti, néprajzi jellemzői
- ❖ A magyarság kulturális öröksége a határon túli területeken
- ❖ A hazánkban élő nemzetiségek kultúrája, hagyományai
- ❖ Természeti kincseink, az épített környezet értékei
- ❖ A magyar tudomány és kultúra eredményei és alkotói a nagyvilágban
- ❖ A hungarikumok.

FOGALMAK

néprajzi csoport, nemzetiség, néprajzi táj, határainkon túl élő magyarok, szórvány, nemzeti összetartozás, haza, hazaszeretet, hungarikum, világörökség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A határon túli magyarok lakta területek, illetve a magyar nyelvterület nagy néprajzi tájainak azonosítása térképen. A magyar nyelvterületen élő néprajzi csoportok (pl. palóc, matyó, kun, székely), nemzetiségek (pl. német, szlovák, szerb, horvát) megnevezése
- ❖ Egy-egy határon túli tájegység legfontosabb természeti kincseinek, épített örökségének, népszokásainak feldolgozása plakátkészítéssel csoportmunkában
- ❖ Képek gyűjtése a megismert tájakra jellemző viseletekről, népi építészetéről, népművészetről, hagyományokról. Csoportonként tabló készítése egy választott táj kulturális jellemzőinek ábrázolásával
- ❖ Képekből montázs készítése a nagy tájegységek területén lévő, a világörökség részét képező, illetve a magyar szellemi kulturális örökség helyszíneiről, nemzeti parkokról, hungarikumokról
- ❖ Gyűjtőmunkát követően egy-egy megismert helyi népszokás, népdal, népmese vagy monda dramatikus bemutatása
- ❖ Világhírű magyar művészek és tudósok bemutatása, lehetőség szerint prezentációk, digitális tartalmak segítségével
- ❖ A lakóhely nevezetes épületeinek, jeles szülötteinek történelmi korszakokhoz kötése, illusztrált történelmi időszak készítése
- ❖ Digitális vagy papír alapú térkép készítése a természetvédelmi, tájvédelmi területek jelölésével, jellemző növény és állatvilágának rövid felsorolásával

Minimum követelmények

A tanuló

- ❖ nyitottá válik a családi és közösségi értékek befogadására;
- ❖ megbecsüli szűkebb lakókörnyezetének épített örökségét, természeti értékeit, helyi hagyományait;

- ❖ önálló néprajzi gyűjtés nyomán, digitális archívumok tanulmányozásával bemutatja szülőföldje hagyományos értékeit.
- ❖ megbecsüli az idősebb családtagok tudását, nyitott a korábbi nemzedékek életmódjának, normarendszerének megismerésére, elfogadására;
- ❖ ok-okozati összefüggést állapít meg az eltérő természeti környezet és a különböző tájakon élő emberek eltérő életmódja között.
- ❖ megállapításaiban rámutat a néphagyományok közösségformáló, közösségmegtartó erejére;
- ❖ szöveges és képi források, digitalizált archívumok elemzése, feldolgozása alapján önálló előadásokat hoz létre, csoportos szerepjáték során reprodukálja a megismert szokásokat;
- ❖ meghatározott helyzetekben önálló véleményt alkot, a társak véleményének meghallgatását követően álláspontját felül tudja bírálni, döntéseit át tudja értékelni.
- ❖ meglátja az összefüggést a szülőföldhöz kötődés kialakulása és a lokális értékek megismerése között
- ❖ életkorának megfelelő önálló alkotás keretében megjeleníti a magyar tudomány és kultúra eredményeit, a hungarikumokat;
- ❖ tiszteletben tartja más kultúrák értékeit.

ETIKA

5-8. évfolyam

Az etika tantárgy alapvető célja az egyéni és közösségi identitás formálása, stabilizálása, az egyének és a csoportok közti együttműködés megteremtése. Ehhez járulnak hozzá a kulturális hagyományokban gyökerező erkölcsi elvek, a társas szabályok megismertetése, az egyén gondolkodásában formálódó, szocio-emocionális készségek fejlesztése.

A tantárgy magába foglalja az ember fontos viszonyulásait társaihoz, közösségeihez, környezetéhez és önmagához. Ezzel olyan szintézist kínál a tanulónak, amelyben eddigi személyes tapasztalatait és a más területeken megszerzett ismereteket reflektív módon vizsgálja. A tartalom szorosan kötődik más tantárgyak fejlesztési területeihez is.

Az erkölcsi nevelés fő célja a tanuló erkölcsi érzületének és erkölcsi gondolkodásának fejlesztése, a tanuló segítése a társas szabályok, a viselkedésminták azonosításában és saját alakuló értékrendjének tudatosításában.

Az etika tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A tantárgy keretében alkalmazott módszerek elősegítik az aktív tanulóvá válást, a tanulás tervezését, az egyéni tanulási stílus kialakítását és a tanulási útvonalak felfedezését, a mérlegelő gondolkodást, a belső motiváción nyugvó cselekvést, a célok elérése iránti elkötelezettséget, a metakognitív stratégiák alkalmazását.

A Kommunikációs kompetenciák: A kommunikációs kompetenciák formálása során a tanuló gyakorolja az érzelmek kommunikálásának, az empátián nyugvó értő figyelemnek, az álláspontok asszertív megjelenésének, az erőszakmentes kommunikációnak, az adatokra támaszkodó érvelésnek és a megfelelő vitakultúrának, valamint a társas konfliktusok kezelésének kommunikációs technikákat igénylő változatait.

A digitális kompetenciák: A digitális kompetenciák fejlesztését támogatja a hiteles forrásokon alapuló kutatómunka végzése, a projektmunkák szervezése, megvalósítása, az elvégzett feladatok digitális eszközökkel történő bemutatása. A virtuális térben kialakult közösségek tagjainak viselkedését befolyásoló etikai szabályok felismerése és elemzése. A digitális önkifejezés, a közösségi oldalakon történő önmegjelenítés, az információk kezelése. A tartalom digitális megosztásával kapcsolatos etikai kérdések köre számtalan fejlesztési lehetőséget rejt magában.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A gondolkodási készségeket fejlesztik azok a tanulási tevékenységek, amelyek különböző élethelyzetek, információforrások, médiatartalmak elemzését igénylik. A különböző esettanulmányi példákban és a valóságos élethelyzetekben felmerülő etikai problémák, konfliktusok és a szabályok felismerése közben a tanuló elemző, problémamegoldó, mérlegelő gondolkodás alkalmazásával vizsgálja az események bekövetkezésének feltételeit. Átalakítja a szerzett információt, következtetéseket von le, magyarázatot keres, rendszerezést végez.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tantárgy támogatja az önismereten alapuló önszabályozás és önfejlesztés megvalósítását, a lelkiismeretesség, az alkalmazkodóképesség, a kezdeményezőkészség, az elkötelezettség kialakulását, és a teljesítmény javítására való törekvést. A gyakorlatok során az érzelmek felismerésének és kifejezésének, az érzelmi állapotok szabályozásának, a társas helyzetek észlelésének, a konfliktusok kezelésének és a döntéshozatali készségeknek a fejlesztése válik hangsúlyossá.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanulók önállóan vagy csoportosan lehetőséget kapnak a kreatív alkotások tervezésére,

készítésére, projektfeladatok szervezésére, kivitelezésére. A szocio-emocionális készségek fejlesztése drámajátékkal, szerepjátékkal valósul meg, az érzelmek kifejeződése zenei produkciókban, vizuális alkotásokban ölt testet. A tudatosság erősítését segítik elő azok a feladatok, amelyekben kulturális hagyományok megismerésére kerül sor.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tantárgy az önismeret fejlesztése révén segíti a tanulók jövőképeinek kialakítását, felkészíti őket a munka világára. Ugyanakkor erősíti a hosszú távú célkitűzéseket, a személyes jövőtervezést, az életpálya-építést, a döntéshozatalt, az életvezetést, a pénzügyi tudatosságot, és a tudatos önfejlesztést.

5-6. évfolyam heti 1 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	óraszám
Éntudat – Önismeret	10
Család – Helyem a családban	12
Társas tudatosság és társas kapcsolatok – Helyem a társas-lelkületi közösségekben	12
A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban	10
A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő	12
Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére	12
Ismétlés, gyakorlás, projektmunka	4
Összes óraszám:	72

TÉMAKÖR: Éntudat – Önismeret

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ reálisan értékeli helyzetét, fejlődési célokat fogalmaz meg és a célok megvalósítását szolgáló terveket készít;
- ❖ felismeri a tudásszerzés módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére;
- ❖ felismeri a helyzethez illeszkedő érzelmeket és kifejezőmódjukat, és ennek megfelelően viselkedik/cselekszik;
- ❖ a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;
- ❖ képes a problémák elemzésére és a megoldási alternatívák alkotására, a probléma megoldása érdekében, önmaga motiválására;
- ❖ döntései meghozatalakor figyelembe veszi a saját értékeit is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megismeri az önazonosság fogalmát és jellemzőit, azonosítja saját személyiségének néhány elemét;
- ❖ ismer testi-lelki egészséget őrző tevékenységeket és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat. Megfogalmazza a saját intim terének határait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Testi és lelki változások

- ❖ A testi, lelki egészség egységének felismerése a saját egészségi állapot nyomon követése;
- ❖ Az életkorra jellemző testi és szellemi fejlődés megfigyelése,
- ❖ Az önállósodás és növekvő felelősség elemzése;
- ❖ A saját és társak belső értékeinek és egyediségének tudatosítása.

Én és mások

- ❖ A saját viszonyulás néhány elemének feltárása;
- ❖ Az emberek közötti hasonlóságok és különbségek felismerése,
- ❖ Az alapvető emberi viselkedésformák értékelése;
- ❖ Különböző emberi élethelyzetek megismerése;
- ❖ Az önértékelés módjainak tudatosítása.

Harmonikus jövő

- ❖ Az egészséges és harmonikus életmód feltételei megfogalmazása;
- ❖ A pozitív és negatív hatások felismerése saját élethelyzetekben;
- ❖ Megoldási modellek kialakítása nehéz helyzetek kezelésére;
- ❖ Az egyéni sikerek értelmezése;
- ❖ Saját tanulási célok megfogalmazása;
- ❖ Valós és virtuális környezetben példaként szolgáló személyek keresése.

FOGALMAK

önismeret, fejlődés, önállóság, felelősség, egészség, harmónia, elfogadás, tervezés, tanulás, tudás, példakép, jövőkép

TÉMAKÖR: *Család – Helyem a családban*

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ megfigyeli, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatainak alakítására;
- ❖ képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;
- ❖ a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;
- ❖ megfogalmazza, hogy a szeretetnek, a bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a családban, a barátságokban és a párkapcsolatokban;
- ❖ megfelelő döntéseket hoz arról, hogy az online térben, milyen információkat oszthat meg önmagáról.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megismer olyan mintákat és lehetőségeket, amelyek segítségével a különböző helyzetek megoldhatók, illetve tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- ❖ azonosítja a családban betöltött szerepeket és feladatokat;
- ❖ azonosítja saját szerepét és feladatait;
- ❖ azonosít néhány, a családban előforduló konfliktust,

- ❖ felismeri a család életében bekövetkező nehéz helyzeteket, megfogalmaz néhány megoldási módot;
- ❖ felismeri saját családjának viszonyrendszerét, a családot összetartó érzelmeket és közös értékeket;
- ❖ azonosítja az egyéni, családi és társadalmi boldogulás feltételeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A kapcsolatok hálój

- ❖ Saját viszonyrendszerek vizsgálata, a szűkebb és a tágabb közösségek hatása a tanuló életére
- ❖ Az alapvető emberi érintkezések formáinak (viselkedés, verbális és non verbális kommunikáció, gondolatok kifejezése, alkotások) megismerése valós és virtuális terepen is;
- ❖ A különböző érzelmeket kiváltó okok feltárása;
- ❖ Az érzelem vezérelte cselekvések következményeinek vizsgálata.

A bizalom és a szeretet a kapcsolatokban

- ❖ Kapcsolatok elemzése a támogatás, bizalom, szeretet, tisztelet, segítség szempontjából;
- ❖ A tartós, bizalomra épülő kapcsolatok jellemzői és fenntartásuk feltételeinek átélése;
- ❖ Az érzelmeket is kifejező figyelmes kommunikáció gyakorlása;
- ❖ Segítségkérés, segítség felajánlása.

Családi erőforrások

- ❖ A család, rokonság egyedi viszonyrendszereinek feltárása;
- ❖ Saját helyzet felismerése, feladatok a családban;
- ❖ A legértékesebb családi szokások azonosítása;
- ❖ A családok sokszínű kulturális hátterének értelmezése;
- ❖ Tipikus családi szerepek, helyzetek és ezek értékelése;
- ❖ Az érték- és érdekütköztetések, az igények kifejezésének gyakorlása.

FOGALMAK

támogatás, bizalom, szeretet, tisztelet, segítség, figyelem, probléma, kapcsolat, családi szokás

TÉMAKÖR: Társas tudatosság és társas kapcsolatok - Helyem a társas-lelkületi közösségekben

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ helyesen feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására;
- ❖ képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;
- ❖ a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;
- ❖ megfogalmazza, hogy a szeretetnek, az elkötelezettségnek, bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a barátságokban, a páros kapcsolatokban, és az iskolai közösségekben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ képes a saját véleményétől eltérő véleményekhez tisztelettel viszonyulni, a saját álláspontja mellett érvelni;
- ❖ felismeri a konfliktus kialakulására utaló jelzéseket;
- ❖ rendelkezik érzelmi kifejezőképességekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására;
- ❖ azonosítja a csoportban elfoglalt helyét és szerepét, törekszik a személyiségének legjobban megfelelő feladatok vállalására;
- ❖ törekszik mások helyzetének megértésére, felismeri a mások érzelmi állapotára és igényeire utaló jelzéseket;
- ❖ nyitott és segítőkész a nehéz helyzetben levő személyek iránt;
- ❖ különbséget tesz a valóságos és a virtuális identitás között, felismeri a virtuális identitás jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Szükségünk van társakra

- ❖ A társas kapcsolatok fontosságának hangsúlyozása
- ❖ Az elhagyatottság, a kirekesztettség állapotának elképzelése
- ❖ A hagyományos és a modern technológia nyújtotta kapcsolattartási lehetőségek gyakorlása

A kapcsolat kezdete

- ❖ A rokonszenv, ellenszenv azonosítása
- ❖ Az ismeretlenek iránti bizalom vagy bizalmatlanság okai feltárása
- ❖ A virtuális kapcsolatteremtési formák véleményezése, a virtuális identitások lehetséges megismerési módjai

A kapcsolat ápolása

- ❖ A kortárs, baráti kapcsolatokat összetartó szokások, a jó működés feltételeinek feltárása, a jó problémamegoldási minták megismerése
- ❖ A bizalom, támogatás, törődés, őszinteség és a bántás megjelenési formáinak azonosítása
- ❖ A megértésre törekvő, egyenrangú kommunikáció gyakorlása
- ❖ A kapcsolatokat gyengítő okok feltárása, a kialakuló konfliktusok elemzése
- ❖ Konfliktuskezelési lehetőségek felismerése és gyakorlása

FOGALMAK

rokonszenv, ellenszenv, barátság, kapcsolat, bizalom, bizalmatlanság, támogatás, törődés, őszinteség, bántás, megértés, konfliktus

TÉMAKÖR: *A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban*

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ azonosítja a nemzet, a kulturális közösség számára fontos értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében;

- ❖ érzelmileg azonosul az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségével, értelmezi a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;
- ❖ azonosítja azokat a kulturális különbségeket, helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és véleményt alkot róluk;
- ❖ értékeli az etikus és nem etikus cselekvések következményeit;
- ❖ a csoporthoz való csatlakozás, vagy az onnan való kiválás esetén összeveti a csoportnormákat és a saját értékrendjét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ értelmezi a szabadság és az önkorlátozás, a tolerancia és a szeretet megjelenését és határait egyéni élethelyzeteiben;
- ❖ azonosítja a valós és a virtuális térben történő zaklatások különböző fokozatait és módjait, van terve a zaklatások elkerülésére és kivédésére; tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- ❖ fizikai vagy digitális környezetben információt gyűjt és megosztja tudását a sport, tudomány, technika, művészetek vagy a közélet területén a magyar nemzet vagy Európa kultúráját meghatározó kiemelkedő személyiségekről és tevékenységükről;
- ❖ ismeri a nemzeti identitást meghatározó kulturális értékeket, és indokolja, hogy miért fontos ezek megőrzése;
- ❖ azonosítja a nemzeti és európai értékek közös jellemzőit, az európai kulturális szemlélet meghatározó elemeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A közösségek összetartó ereje

- ❖ Saját identitást képező néhány közösség mélyebb megismerése: nemzet, nemzetiség, nyelvi-kulturális közösség
- ❖ Olyan közösségek megismerése, melyeknek a tanuló nem tagja
- ❖ A csoportba kerülés lehetőségei. Saját csoporton belüli helyzet, tevékenység értékelése

A közösségek értékei

- ❖ A segítség, együttérzés, tolerancia, egyenlőség, igazságosság, méltányosság, önzetlenség, felelősségvállalás jelentőségének vizsgálata a társas együttműködésben, és ezek hiányának a következményei
- ❖ Önkéntes, másokat segítő tevékenységek. Saját csoport kritikus szemléletű értékelése a befogadás-elfogadás valamint az értékteremtés szempontjából
- ❖ Az alapvető gyermekjogok megismerése
- ❖ A köztulajdon megbecsülése és a magántulajdon védelme

A közösségek működése

- ❖ Valós és virtuális közösségek írott szabályainak és íratlan szokásrendjének feltárása
- ❖ A hatékony együttműködés feltételei számbavétele
- ❖ A közös szabályalkotás, a jó munkamegosztás, a vezető szerepének elemzése
- ❖ Egyéni és közösségi érdekek összevetése
- ❖ A társas élet lehetséges konfliktusainak okai, a konfliktusok kezelése

FOGALMAK

csoport, közösség, nemzet, nemzetiség, beilleszkedés, kirekesztés, érdek, egyenlőség, igazságosság, méltányosság, önzetlenség, felelősségvállalás, vezető, példakép

TÉMAKÖR: A természet rendjének megőrzése és a fenntartható jövő

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésére
- ❖ felismeri az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét
- ❖ döntéseket hoz arról, hogy milyen szokások kialakulásával járul hozzá a fenntarthatóság megvalósításához, milyen cselekvéseket tehet a természeti, társadalmi problémák kezelése érdekében;
- ❖ megfogalmazza, hogy a pozitív egyéni és társadalmi jövőkép elérését milyen feltételek támogatják.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ folyamatosan frissíti az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismereteit fizikai és digitális környezetben, felelősségteljes szemlélettel vizsgálja a technikai fejlődés lehetőségeit;
- ❖ megismeri a természeti erőforrások felhasználására, a környezetszennyezésre, a globális és társadalmi egyenlőtlenségek problémájára vonatkozó etikai felvetéseket;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Létezésünk feltételei

- ❖ Saját szükségletek, érdekek és értékek feltárása, ezek motiváló hatása a cselekvésekre
- ❖ A testi és szellemi egészség forrásainak megismerése– egyéni, társadalmi és környezeti szinten
- ❖ A különböző életkörülményű emberek életmódjának összehasonlítása

Fejlődés: értékek és veszélyek

- ❖ Ember és környezete viszonyának értelmezése
- ❖ A környezetszennyezés jelenségének meghatározása, fő területei, hatása a Föld, az élőlények, köztük az ember életére
- ❖ A technikai fejlődés néhány területének feltárása, az ember életmódjára és - minőségére ható jellegzetessége
- ❖ Etikai kérdések felvetése a virtuális tevékenységgel, a médiatartalmakkal, a technikai eszközök alkalmazási módjaival kapcsolatban, saját ilyen jellegű tevékenységek reflektív vizsgálata

Felelősség és cselekvés a jövő érdekében

- ❖ A közvetlen környezet állapotának kritikus szemléletű vizsgálata
- ❖ A világ jelenéért és jövőjéért vállalható emberi felelősség néhány elemének megfogalmazása
- ❖ Saját és közösségi cselekvési lehetőségek tervezése a környezetvédelem érdekében

FOGALMAK

természetvédelem, környezetvédelem, média, virtuális tér, tudatos fogyasztó, létszükséglet, takarékoság, mértékletesség, felelősségvállalás

TÉMAKÖR: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére**ÓRASZÁM: 12 óra****TANULÁSI EREDMÉNYEK**

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ egyéni cselekvési lehetőségeket fogalmaz meg a közös erkölcsi értékek érvényesítésére;
- ❖ képes az európai, a nemzeti kultúra közös eredetének, forrásainak értelmezésére
- ❖ reflektíven értékeli a tudásszerzés módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére;
- ❖ képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ feltárja, hogy az Európa vallási arculatát meghatározó egyházak tevékenysége, szokás- vagy értékrendje milyen módon jelenik meg a társadalomban;
- ❖ feltárja, hogyan jelennek meg a hétköznapiak során a tárgyalt világvallásoknak az emberi életre vonatkozó erkölcsi tanításai;
- ❖ értelmezi a szeretetnek, az élet tisztelete elvének a kultúrára gyakorolt hatását;
- ❖ értelmezi az egyes egyházak ünnepköréhez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket és a hozzájuk kapcsolódó bibliai (Ó és Új Szövetségbeli) szövegekre támaszkodó történeteket;
- ❖ összekapcsolja az egyes egyházak, vallások ünnepköreit és a hozzájuk tartozó jelképeket, szokásokat, néphagyományokat;
- ❖ a zsidó és keresztény bibliai történetekben, kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra saját életéből példákat hoz;
- ❖ saját életét meghatározó világnézeti elkötelezettség birtokában alkalmazza a kölcsönös tolerancia elveit.

FÉJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK*Kérdések és válaszok a világról*

- ❖ A világra vonatkozó személyes kérdések megfogalmazása, a megismerés lehetőségei
- ❖ Az információk elemzése a hitelesség alapján
- ❖ A logikai érvelések gyakorlása
- ❖ A tény, a vélemény, a tudás, a hit, az értékítélet fogalmak értelmezése
- ❖ Az érték- és világnézeti különbségek azonosítása

A helyes és a helytelen dilemmái

- ❖ Különböző és hasonló, azonos helyzetről alkotott értékítéletek elemzése
- ❖ Néhány kulturális szabályozórendszer megismerése, ezek eredete és hatásai
- ❖ A lelkiismeret működésének megérzése, átérzése a döntésekben
- ❖ Személyes erkölcsi elvek feltárása
- ❖ Dilemmahelyzet elemzése erkölcsi szempontból

A vallási és a kulturális hagyományok tanításai

- ❖ Az istenhívő világnézet sajátosságainak vizsgálata
- ❖ A környezetben fellelhető vallások néhány szokásának, ünnepének megismerése, ezen keresztül a világnézeti-kulturális sokszínűség tudatosítása

FOGALMAK

világkép, világnézet, tudás, tény, vélemény, információ, hitelesség, együttélés, hit, istenhit, vallás, egyház, vallási tanítás, jó, rossz, lelkiismeret

Minimum követelmények 5 osztály

A tanuló

- ❖ megismeri az önazonosság fogalmát és jellemzőit, azonosítja saját személyiségének néhány elemét;
- ❖ ismer testi-lelki egészséget őrző tevékenységeket és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat. Megfogalmazza a saját intim terének határait.
- ❖ megismer olyan mintákat és lehetőségeket, amelyek segítségével a különböző helyzetek megoldhatók, illetve tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- ❖ azonosítja a családban betöltött szerepeket és feladatokat;
- ❖ azonosítja saját szerepét és feladatait;
- ❖ azonosít néhány, a családban előforduló konfliktust,
- ❖ felismeri a család életében bekövetkező nehéz helyzeteket, megfogalmaz néhány megoldási módot;
- ❖ felismeri saját családjának viszonyrendszerét, a családot összetartó érzelmeket és közös értékeket;
- ❖ azonosítja az egyéni, családi és társadalmi boldogulás feltételeit.
- ❖ képes a saját véleményétől eltérő véleményekhez tisztelettel viszonyulni, a saját álláspontja mellett érvelni;
- ❖ felismeri a konfliktus kialakulására utaló jelzéseket;
- ❖ rendelkezik érzelmi kifejezőképességekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására;
- ❖ azonosítja a csoportban elfoglalt helyét és szerepét, törekszik a személyiségének legjobban megfelelő feladatok vállalására;
- ❖ törekszik mások helyzetének megértésére, felismeri a mások érzelmi állapotára és igényeire utaló jelzéseket;
- ❖ nyitott és segítőkész a nehéz helyzetben levő személyek iránt;
- ❖ értelmezi a szabadság és az önkorlátozás, a tolerancia és a szeretet megjelenését és határait egyéni élethelyzeteiben;
- ❖ ismeri a nemzeti identitást meghatározó kulturális értékeket, és indokolja, hogy miért fontos ezek megőrzése;
- ❖ azonosítja a nemzeti és európai értékek közös jellemzőit, az európai kulturális szemlélet meghatározó elemeit.
- ❖ folyamatosan frissíti az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismereteit fizikai és digitális környezetben, felelősségteljes szemlélettel vizsgálja a technikai fejlődés lehetőségeit;
- ❖ feltárja, hogyan jelennek meg a hétköznapiak során a tárgyalt világvallásoknak az emberi életre vonatkozó erkölcsi tanításai;
- ❖ értelmezi a szeretetnek, az élet tisztelete elvének a kultúrára gyakorolt hatását;
- ❖ értelmezi az egyes egyházak ünnepköréhez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket és a hozzájuk kapcsolódó bibliai (Ó és Új Szövetségbeli) szövegekre támaszkodó történeteket;
- ❖ összekapcsolja az egyes egyházak, vallások ünnepköreit és a hozzájuk tartozó jelképeket, szokásokat, néphagyományokat;
- ❖ saját életét meghatározó világnézeti elkötelezettség birtokában alkalmazza a kölcsönös tolerancia elveit.

6. osztály

A tanuló

- ❖ megismeri az önazonosság fogalmát és jellemzőit, azonosítja saját személyiségének néhány elemét;
- ❖ ismer testi-lelki egészséget őrző tevékenységeket és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat. Megfogalmazza a saját intim terének határait.
- ❖ megismer olyan mintákat és lehetőségeket, amelyek segítségével a különböző helyzetek megoldhatók, illetve tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- ❖ képes a saját véleményétől eltérő véleményekhez tisztelettel viszonyulni, a saját álláspontja mellett érvelni;
- ❖ felismeri a konfliktus kialakulására utaló jelzéseket;
- ❖ rendelkezik érzelmi kifejezőképességekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására;
- ❖ azonosítja a csoportban elfoglalt helyét és szerepét, törekszik a személyiségének legjobban megfelelő feladatok vállalására;
- ❖ törekszik mások helyzetének megértésére, felismeri a mások érzelmi állapotára és igényeire utaló jelzéseket;
- ❖ nyitott és segítőkész a nehéz helyzetben levő személyek iránt;
- ❖ különbséget tesz a valóságos és a virtuális identitás között, felismeri a virtuális identitás jellemzőit.
- ❖ értelmezi a szabadság és az önkorlátozás, a tolerancia és a szeretet megjelenését és határait egyéni élethelyzeteiben;
- ❖ azonosítja a valós és a virtuális térben történő zaklatások különböző fokozatait és módjait, van terve a zaklatások elkerülésére és kivédésére; tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- ❖ fizikai vagy digitális környezetben információt gyűjt és megosztja tudását a sport, tudomány, technika, művészetek vagy a közélet területén a magyar nemzet vagy Európa kultúráját meghatározó kiemelkedő személyiségekről és tevékenységükről;
- ❖ ismeri a nemzeti identitást meghatározó kulturális értékeket, és indokolja, hogy miért fontos ezek megőrzése;
- ❖ azonosítja a nemzeti és európai értékek közös jellemzőit, az európai kulturális szemlélet meghatározó elemeit.
- ❖ folyamatosan frissíti az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismereteit fizikai és digitális környezetben, felelősségteljes szemlélettel vizsgálja a technikai fejlődés lehetőségeit;
- ❖ megismeri a természeti erőforrások felhasználására, a környezetszennyezésre, a globális és társadalmi egyenlőtlenségek problémájára vonatkozó etikai felvetéseket;
- ❖ feltárja, hogy az Európa vallási arculatát meghatározó egyházak tevékenysége, szokás- vagy értékrendje milyen módon jelenik meg a társadalomban;
- ❖ feltárja, hogyan jelennek meg a hétköznapiak során a tárgyalt világvallásoknak az emberi életre vonatkozó erkölcsi tanításai;
- ❖ értelmezi a szeretetnek, az élet tisztelete elvének a kultúrára gyakorolt hatását;
- ❖ értelmezi az egyes egyházak ünnepköréhez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket és a hozzájuk kapcsolódó bibliai (Ó és Új Szövetségbeli) szövegekre támaszkodó történeteket;
- ❖ összekapcsolja az egyes egyházak, vallások ünnepköreit és a hozzájuk tartozó jelképeket, szokásokat, néphagyományokat;

- ❖ a zsidó és keresztény bibliai történetekben, kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra saját életéből példákat hoz;
- ❖ saját életét meghatározó világnézeti elkötelezettség birtokában alkalmazza a kölcsönös tolerancia elveit.

7-8. évfolyam heti 1 óra

Ebben az életkori szakaszban az erkölcsi szabályok értelmezésében egyre jobban a mérlegelő gondolkodás dominál. A tevékenység motivációjában felerősödik a kortárs csoportban való megfelelés igénye, az elfogadottság jutalmazó szerepének motiváló hatása, s annak a tekintélyszemélynek a befolyása, akihez a tanuló érzelmileg kötődik. Az éntudat és az önismeret kibontakozásával kialakul a saját érzelmek és gondolatok megfigyelése és ellenőrzése feletti mérlegelés. Gyakorlattá válik a belülről vezérelt személyes véleményformálás a saját érzelmekről, szükségletekről és gondolatokról. A serdülőkorba lépő fiatal számára ezt az időszakot a társas önazonosság, társas identitás próbálgatása jellemzi. Ezen kapcsolatokban különféle viselkedéseket tapasztalhat, különböző élmények megosztására van lehetősége, így viselkedése az aktuális társas környezet szerint változik.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Éntudat – Önismeret	10
Család – Helyem a családban	12
Társas tudatosság és társas kapcsolatok – Helyem a társas-lelkületi közösségekben	12
A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban	10
A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő	12
Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére	12
Ismétlés, gyakorlás, projekt	4
Összes óraszám:	72

TÉMAKÖR: Éntudat – Önismeret

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ reálisan feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására; képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;
- ❖ megfelelő döntéseket hoz arról, hogy az online térben milyen információkat oszthat meg önmagáról;
- ❖ reálisan értékeli helyzetét, fejlődési célokat fogalmaz meg és a célok megvalósítását szolgáló terveket készít;
- ❖ reflektíven értékeli tudásszerzési módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére;
- ❖ feltárja pályaelektőlődését és továbbtanulási céljait;

- ❖ képes a problémák elemzésére és a megoldási alternatívák alkotására, a probléma megoldása érdekében képes önmaga motiválására;
- ❖ célok és döntések meghozatalakor figyelembe veszi a személyes értékeit;
- ❖ egyéni cselekvési lehetőségeket fogalmaz meg az erkölcsi értékek érvényesítésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megismeri az identitás fogalmát és jellemzőit, azonosítja saját identitásának néhány elemét;
- ❖ ismer testi és mentális egészséget őrző tevékenységeket és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat. Megfogalmazza a saját intim terének határait;
- ❖ különbséget tesz a valóságos és a virtuális identitás között, felismeri a virtuális identitás jellemzőit.
- ❖ célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket; céljai megvalósítása közben önkontrollt végez, siker esetén önjutalmazást gyakorol.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Önismeret

- ❖ Saját főbb személyiségjegyek vizsgálata;
- ❖ Ismerkedés a társadalmi szerepekkel, elvárásokkal;
- ❖ Saját identitás fogalmának bővítése;
- ❖ Az emberi gondolkodásmód sokszínűsége megértése;
- ❖ Azonos helyzetekre adott eltérő reakciók, vélemények elemzése;
- ❖ Az egyének és az emberiség néhány cselekvésének etikai szempontú értékelése, a saját értékrenddel való összevetése;
- ❖ Önkifejezési módok gyakorlása.

Szükségletek és igények

- ❖ A tanulás és fejlődés összefüggéseinek megértése a tanuló életében;
- ❖ Információforrások kritikus elemzése;
- ❖ Saját szokások, életvezetési mód, életszemlélet értékelése a testi és mentális egészség, a lehetséges káros tényezők feltárása, ezek elkerülésére javaslatok az önazonosság és a fejlődés szempontjából;
- ❖ Saját igények és szükségletek feltárása.

Célok és tervek

- ❖ A felelősség, önismeret, munka, együttműködés, kreativitás, vállalkozó szellem, munkamegosztás, pénzügyi tudatosság megjelenése a mindennapi cselekvésekben;
- ❖ A siker, a boldogság, boldogulás átélése, azonosítása az egyén életében;
- ❖ A pozitív életszemlélet tudatosítása;
- ❖ Néhány személyes életcél megfogalmazása.

FOGALMAK

önismeret, önazonosság, boldogulás, boldogság, jólét, jóllét, stressz, káros szenvedély, függés, alkotás, munka, pénzügyi tudatosság

TÉMAKÖR: Család – Helyem a családban

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ reálisan feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményeket okozhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatainak alakítására; képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;
- ❖ a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;
- ❖ megfogalmazza, hogy a szeretetnek, az elkötelezettségnek, bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a családban, a barátságokban és a párkapcsolatokban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megismer olyan mintákat és lehetőségeket, amelyek segítségével a problémás helyzetek megoldhatók, illetve tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- ❖ azonosítja a családban betöltött szerepeket és feladatokat; egyre realisabban a saját szerepét és feladatait;
- ❖ azonosít néhány, a családban előforduló konfliktust, felismeri a család életében bekövetkező nehéz helyzeteket, és megfogalmazza, hogy milyen módon kezelhetők ezek;
- ❖ felismeri saját családjának viszonyrendszerét, a családot összetartó érzelmeket és közösségi értékeket;
- ❖ azonosítja az egyéni, családi és társadalmi boldogulás feltételeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Érzelmek és cselekvések hatása

- ❖ Külső és belső tényezők összehangolása, amelyek az érzelmi-mentális állapotra hatással lehetnek;
- ❖ Stratégiák kidolgozása a negatív hatások kivédésére;
- ❖ Valós és virtuális térben zajló cselekvések elemzése a másokra tett hatás és etikai értékek szempontjából;

Kölcsönösség és egyenlőség a kapcsolatokban;

- ❖ A bizalom, szeretet, tisztelet, segítség és intimitás megérzése, megjelenése a kapcsolatokban
- ❖ Pozitív minták a harmonikusan működő párkapcsolatokra;
- ❖ A másik igényeit és szükségleteit figyelembe vevő és a saját igényeket megfogalmazó kommunikáció gyakorlása;
- ❖ Az egyenlőtlen, kihasználó vagy bántalmazó kapcsolat jellemzőinek azonosítása, az erre vonatkozó jogok és a védelem lehetőségeinek megismerése.

Változások a családban

- ❖ A család társadalmi funkciói értelmezése, a családszerkezet sokfélesége;
- ❖ A harmonikus családi életet meghatározó értékek összegyűjtése,
- ❖ A támogatás, megértés, tanulás, együttérzés és egyenlőség vizsgálata családi kapcsolatokban;
- ❖ A serdülőkor önállósági igényéből vagy az életkori különbségekből eredő vélemény- és érdekkonfliktusok azonosítása.

FOGALMAK

érzelem, szerelem, párkapcsolat, vonzódás, intimitás, bizalom, hűség, igény, nemzedék, értékrend, önvédelem, zaklatás, emberi jogok.

TÉMAKÖR: Társas tudatosság és társas kapcsolatok – Helyem a társas-lelkületi közösségekben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ reálisan feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására; képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;
- ❖ a csoporthoz való csatlakozás vagy az onnan való kiválás esetén összeveti a csoportnormákat és a saját értékrendjét;
- ❖ a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;
- ❖ megfogalmazza, hogy a szeretetnek, az elkötelezettségnek, bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a barátságokban, a páros kapcsolatokban, az iskolai közösségekben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ képes a saját véleményétől eltérő véleményekhez tisztelettel viszonyulni, a saját álláspontja mellett érvelni;
- ❖ kölcsönös megértésre törekszik;
- ❖ felismeri a konfliktus kialakulására utaló jelzéseket;
- ❖ rendelkezik tapasztalatokkal, érvekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására;
- ❖ azonosítja a csoportban elfoglalt helyét és szerepét, törekszik a személyiségének legjobban megfelelő feladatok vállalására;
- ❖ törekszik mások helyzetének megértésére, felismeri a mások érzelmi állapotára és igényeire utaló jelzéseket;
- ❖ nyitott és segítőkész a nehéz helyzetben levő személyek iránt.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Felelősség egymásért
- ❖ A kapcsolatrendszerben elfoglalt különböző helyzetek, szerepek elemzése
- ❖ rendelkezik érzelmi kifejezőképességekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására;
- ❖ Az egyén felelősségének megfogalmazása különböző szerepekben: cselekvőként vagy szemlélőként, aktív segítőként vagy érzelmi támogatóként a valós és a virtuális térben is.
- ❖ A kapcsolatok minősége
- ❖ Egymás jobb megismerésének és a társas kapcsolatrendszer gazdagításának módjai;
- ❖ A másokat megítélő vélemények elemzése a lehetséges sztereotípiák, az előítéletek, elfogadás, tolerancia alapján;
- ❖ A figyelmesség, közös tervezés és az együttműködés példáinak érvényesítése;
- ❖ A tartós kapcsolatok és párkapcsolatok alapvető feltételeinek megismerése.
- ❖ A kapcsolatok megóvása
- ❖ Kapcsolati konfliktusok elemzése eltérő igények, kommunikáció és érzelmek szempontjából, megoldási stratégiák kidolgozása;
- ❖ A felelősségvállalás, bocsánatkérés és a jóvátétel szerepének felismerése a kapcsolatok helyreállításában,

FOGALMAK

kapcsolatrendszer, viszonyulás, konfliktuskezelés, jóvátétel, alkalmazkodás, önállóság, cselekvés, átélés, előítélet, elfogadás

TÉMAKÖR: A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ azonosítja, értelmezi a nemzet, a kulturális közösség számára fontos közösségi értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében;
- ❖ érzelmileg, társas-lelkületileg azonosul az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségével, értelmezi a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;
- ❖ azonosítja azokat a kulturális különbségeket, helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és vélemény alkot róluk;
- ❖ a csoporthoz való csatlakozás vagy az onnan való kiválás esetén összeveti a csoportnormákat és a saját értékrendjét;
- ❖ képes a problémák elemzésére és a megoldási alternatívák alkotására, a probléma megoldása érdekében képes önmaga motiválására;
- ❖ azonosítja a számára fontos közösségi értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében;
- ❖ azonosítja azokat a helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és vélemény alkot róluk;
- ❖ értékeli az etikus és nem etikus cselekvések lehetséges következményeit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ azonosítja a valós és virtuális térben történő zaklatások különböző fokozatait és módjait, van terve a zaklatások elkerülésére és kivédésére; tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- ❖ értelmezi a szabadság és az önkorlátozás, a tolerancia és a szeretet megjelenését és határait egyéni élethelyzeteiben;
- ❖ fizikai vagy digitális környezetben információt gyűjt és megosztja tudását a sport, tudomány, technika, művészetek vagy a közélet területén a magyar nemzet és Európa kultúráját meghatározó kiemelkedő személyiségekről és tevékenységükről;
- ❖ ismeri a nemzeti identitást meghatározó kulturális értékeket, és indokolja, hogy miért fontos ezek megőrzése;
- ❖ azonosítja a nemzeti és európai értékek közös jellemzőit, az európai kulturális szemlélet meghatározó elemeit; ismereteket szerez a Kárpát-medencében élő magyarokról, Magyarországon élő nemzetiségekről, népcsoportokról, kettős kötődésű személyekről;
- ❖ ismeri a rá vonatkozó gyermekjogokat, ezek fő szabályozó dokumentumait, értelmezi kötelezettségeit, részt vesz szabályalkotásban;
- ❖ ismeri az alapvető emberi jogokat és vizsgálja ezek érvényesülését különböző embercsoportok esetében;
- ❖ megismeri a hátrányos helyzetű személyek érdekében szervezett programokban való részvétel lehetőségeit;
- ❖ reflektív módon vizsgálja saját és csoportja gondolkodását más csoportokról; kifejti véleményét a sztereotípiák és előítéletek hatásáról.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK*A közösségek és identitás*

- ❖ A kulturális-társadalmi identitás alapjai, a nemzeti identitás megőrzése;
- ❖ Európa szerepének felismerése, mint a nemzeti kulturális identitás egyik meghatározója;
- ❖ A különböző közösségekhez tartozás lehetséges ellentmondásai feltárása;
- ❖ Különböző közösségek viszonyainak elemzése;
- ❖ Az európai értékrend elemei a társadalmi és jogrendszerekben, ezek megvalósulása vagy hiánya a mindennapokban.

Értékek a társas együttműködésben;

- ❖ A kölcsönös bizalom, becsületesség és felelősségvállalás, mint fő közösségsszervező értékek azonosítása;
- ❖ Az elesettek segítése, a szolidaritás fogalmának értelmezése;
- ❖ Véleményalkotás a szabálysértés, csalás, jogsértés, bűnelkövetés eseteiről egyéni és társadalmi kár szempontjából, egyben a társadalmi elfogadottságáról;
- ❖ Kérdések megfogalmazása a büntetés néhány formájáról;
- ❖ Az együttműködés, felelősségvállalás, feladatvállalás alapelveinek átélése;
- ❖ Fontos társadalmi értékek megvalósításának érdekében végzett tevékenységek megismerése;
- ❖ A jogok és kötelességek rendszerének elemzése több társadalmi szinten;
- ❖ Az egyén aktív részvételi lehetőségei a társadalom életének szabályozásában;
- ❖ Társadalmi témájú média hírek elemzése, saját médiafogyasztás vizsgálata;
- ❖ Az agresszív nyelvhasználat és az információtorzítás felismerése.

FOGALMAK

nemzet, nemzetiség, kultúra, identitás, tolerancia, szolidaritás, szabályszegés, jogsértés, bűn, büntetés, érdekérvényesítés, társadalmi cél, média

TÉMAKÖR: A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésére;
- ❖ értékeli, értelmezi az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét;
- ❖ döntéseket hoz arról, hogy milyen szokások kialakulásával járul hozzá a fenntartható fejlődés megvalósításához, milyen cselekvéseket tehet a társadalmi problémák kezelése érdekében;
- ❖ megfogalmazza, hogy a pozitív egyéni és társadalmi jövőkép elérését milyen feltételek támogatják.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ folyamatosan frissíti az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismereteit fizikai és digitális környezetben, kritikus szemlélettel vizsgálja a technikai fejlődés lehetőségeit, korlátait;
- ❖ megismeri és véleményezi a természeti erőforrások felhasználására, a környezetszennyezésre, a globális és társadalmi egyenlőtlenségek problémájára vonatkozó etikai felvetéseket;

- ❖ értelmezi a fenntartható fejlődés és a legfontosabb társadalmi problémák megoldása érdekében javasolt stratégiákat, cselekvési lehetőségeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Lehetőségek és egyenlőtlenségek

- ❖ Megismeri az általános emberi szükségleteket az egyén, a helyi közösségek és az emberiség szintjén is;
- ❖ Az egyén és közösség rövid és hosszú távú érdekei közötti ellentmondások feltárja;
- ❖ Az emberiség létezésének alapvető feltételeit veszélyeztető folyamatok azonosítja;
- ❖ Társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek okainak megismerése.

Az ember és környezetének kölcsönhatása

- ❖ Az emberiség életét és gondolkodását leginkább befolyásoló technológiák hatásainak elemzése a személyes kapcsolatok és az életminőség szempontjából, megoldási javaslatok, etikai szabályok megfogalmazása a problémákra;
- ❖ Károsító és építő, környezetszépítő tevékenységek megkülönböztetése;
- ❖ Néhány környezeti etikai és bioetikai kérdés megismerése;

Az emberiség jövője

- ❖ A fogyasztói és pénzügyi tudatosság fő elveinek rendszerezése;
- ❖ Környezetbarát technológiai megoldások, kreatív újra hasznosítási lehetőségek feltárása;
- ❖ Saját célok megfogalmazása a fenntartható fejlődés érdekében.

FOGALMAK

erőforrás, globális hatás, újrahasznosítás, környezetbarát technológia, egyéni felelősség, fenntartható fejlődés, egyenlőtlenség

TÉMAKÖR: Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ❖ értelmezi az európai, a nemzeti kultúra közös eredetét, forrását azonosítja a számára fontos közösségi értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében;
- ❖ azonosítja azokat a helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és véleményt alkot róluk;
- ❖ értékeli az etikust, a nem etikus cselekvések lehetséges következményeit;
- ❖ reflektíven értékeli tudásszerzési módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére;
- ❖ képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;
- ❖ egyéni cselekvési lehetőségeket fogalmaz meg az erkölcsi értékek érvényesítésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ értelmezi a szeretetnek, az élet tisztelete elvének a kultúrára gyakorolt hatását;
- ❖ feltárja, hogy az Európa vallási arculatát meghatározó egyházak tevékenysége, szokás- vagy értékrendje milyen módon jelenik meg a társadalomban;
- ❖ feltárja, hogyan jelenik meg a hétköznapiak során a tárgyalt világvallásoknak az emberi életre vonatkozó erkölcsi tanításai;
- ❖ a megismert vallások erkölcsi tanításait összeveti személyes véleményével;

- ❖ saját életét meghatározó világnézeti elkötelezettség birtokában a kölcsönös tolerancia elveit gyakorolja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Világnézet és erkölcs

- ❖ Különböző világnézeten alapuló gondolkodások összehasonlítása;
- ❖ Az erkölcs, mint viselkedést szabályozó értékrendszer, az erkölcsi fogalmak egyéni értelmezése;
- ❖ A személyes erkölcs kialakulását befolyásoló tényezők azonosítása: a család, a média, a kortárs csoportok, a nevelők;
- ❖ Az egyén és közösség értékítéletének ütköztetése;
- ❖ A saját értékrendnek megfelelő és ellentmondó viselkedés gyakorlása;
- ❖ A zsidóság és a kereszténység, világképeinek fő vonásai, fő tanításaik megismerése;
- ❖ A vallás szerepének jelentőségének azonosítása az emberek életében;
- ❖ A zsidó és keresztény vallások álláspontjainak értelmezése néhány általános etikai kérdésben;
- ❖ Az egyházak társadalmi tevékenységének megismerése, együttműködés közös célok érdekében.

A vallások tanításai

- ❖ A tízparancsolat megismerése;
- ❖ A felebaráti szeretet, felelősségvállalás gyakorlása a másik ember iránt;
- ❖ Olyan értékek keresése, melyek azonosak a vallásos és nem vallásos emberek számára.

FOGALMAK

vallás, hit, erkölcs, kereszténység, iszlám, judaizmus, hinduizmus, buddhizmus, felebaráti szeretet, karitás, arany szabály, az élet tiszteletének elve, tízparancsolat

Minimum követelmények

7. osztály

A tanuló

- ❖ megismeri az önazonosság fogalmát és jellemzőit, azonosítja saját személyiségének néhány elemét;
- ❖ ismer testi-lelki egészséget őrző tevékenységeket és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat. Megfogalmazza a saját intim terének határait.
- ❖ megismer olyan mintákat és lehetőségeket, amelyek segítségével a különböző helyzetek megoldhatók, illetve tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- ❖ azonosítja a családban betöltött szerepeket és feladatokat;
- ❖ azonosítja saját szerepét és feladatait;
- ❖ azonosít néhány, a családban előforduló konfliktust,
- ❖ felismeri a család életében bekövetkező nehéz helyzeteket, megfogalmaz néhány megoldási módot;
- ❖ felismeri saját családjának viszonyrendszerét, a családot összetartó érzelmeket és közös értékeket;
- ❖ azonosítja az egyéni, családi és társadalmi boldogulás feltételeit.
- ❖ képes a saját véleményétől eltérő véleményekhez tisztelettel viszonyulni, a saját álláspontja mellett érvelni;
- ❖ felismeri a konfliktus kialakulására utaló jelzéseket;

- ❖ rendelkezik érzelmi kifejezőképességekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására;
- ❖ azonosítja a csoportban elfoglalt helyét és szerepét, törekszik a személyiségének legjobban megfelelő feladatok vállalására;
- ❖ törekszik mások helyzetének megértésére, felismeri a mások érzelmi állapotára és igényeire utaló jelzéseket;
- ❖ nyitott és segítőkész a nehéz helyzetben levő személyek iránt;
- ❖ értelmezi a szabadság és az önkorlátozás, a tolerancia és a szeretet megjelenését és határait egyéni élethelyzeteiben;
- ❖ ismeri a nemzeti identitást meghatározó kulturális értékeket, és indokolja, hogy miért fontos ezek megőrzése;
- ❖ azonosítja a nemzeti és európai értékek közös jellemzőit, az európai kulturális szemlélet meghatározó elemeit.
- ❖ folyamatosan frissíti az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismereteit fizikai és digitális környezetben, felelősségteljes szemlélettel vizsgálja a technikai fejlődés lehetőségeit;
- ❖ feltárja, hogyan jelennek meg a hétköznapiak során a tárgyalt világvallásoknak az emberi életre vonatkozó erkölcsi tanításai;
- ❖ értelmezi a szeretetnek, az élet tisztelete elvének a kultúrára gyakorolt hatását;
- ❖ értelmezi az egyes egyházak ünnepköréhez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket és a hozzájuk kapcsolódó bibliai (Ó és Új Szövetségbeli) szövegekre támaszkodó történeteket;
- ❖ összekapcsolja az egyes egyházak, vallások ünnepköreit és a hozzájuk tartozó jelképeket, szokásokat, néphagyományokat;
- ❖ saját életét meghatározó világnézeti elkötelezettség birtokában alkalmazza a kölcsönös tolerancia elveit.

8. osztály

A tanuló

- ❖ megismeri az önazonosság fogalmát és jellemzőit, azonosítja saját személyiségének néhány elemét;
- ❖ ismer testi-lelki egészséget őrző tevékenységeket és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat. Megfogalmazza a saját intim terének határait.
- ❖ megismer olyan mintákat és lehetőségeket, amelyek segítségével a különböző helyzetek megoldhatók, illetve tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- ❖ képes a saját véleményétől eltérő véleményekhez tisztelettel viszonyulni, a saját álláspontja mellett érvelni;
- ❖ felismeri a konfliktus kialakulására utaló jelzéseket;
- ❖ rendelkezik érzelmi kifejezőképességekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására;
- ❖ azonosítja a csoportban elfoglalt helyét és szerepét, törekszik a személyiségének legjobban megfelelő feladatok vállalására;
- ❖ törekszik mások helyzetének megértésére, felismeri a mások érzelmi állapotára és igényeire utaló jelzéseket;
- ❖ nyitott és segítőkész a nehéz helyzetben levő személyek iránt;
- ❖ különbséget tesz a valóságos és a virtuális identitás között, felismeri a virtuális identitás jellemzőit.
- ❖ értelmezi a szabadság és az önkorlátozás, a tolerancia és a szeretet megjelenését és határait egyéni élethelyzeteiben;

- ❖ azonosítja a valós és a virtuális térben történő zaklatások különböző fokozatait és módjait, van terve a zaklatások elkerülésére és kivédésére; tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- ❖ fizikai vagy digitális környezetben információt gyűjt és megosztja tudását a sport, tudomány, technika, művészetek vagy a közélet területén a magyar nemzet vagy Európa kultúráját meghatározó kiemelkedő személyiségekről és tevékenységükről;
- ❖ ismeri a nemzeti identitást meghatározó kulturális értékeket, és indokolja, hogy miért fontos ezek megőrzése;
- ❖ azonosítja a nemzeti és európai értékek közös jellemzőit, az európai kulturális szemlélet meghatározó elemeit.
- ❖ folyamatosan frissíti az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismereteit fizikai és digitális környezetben, felelősségteljes szemlélettel vizsgálja a technikai fejlődés lehetőségeit;
- ❖ megismeri a természeti erőforrások felhasználására, a környezetszennyezésre, a globális és társadalmi egyenlőtlenségek problémájára vonatkozó etikai felvetéseket;
- ❖ feltárja, hogy az Európa vallási arculatát meghatározó egyházak tevékenysége, szokás- vagy értékrendje milyen módon jelenik meg a társadalomban;
- ❖ feltárja, hogyan jelennek meg a hétköznapiak során a tárgyalt világvallásoknak az emberi életre vonatkozó erkölcsi tanításai;
- ❖ értelmezi a szeretetnek, az élet tisztelete elvének a kultúrára gyakorolt hatását;
- ❖ értelmezi az egyes egyházak ünnepköréhez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket és a hozzájuk kapcsolódó bibliai (Ó és Új Szövetségbeli) szövegekre támaszkodó történeteket;
- ❖ összekapcsolja az egyes egyházak, vallások ünnepköreit és a hozzájuk tartozó jelképeket, szokásokat, néphagyományokat;
- ❖ a zsidó és keresztény bibliai történetekben, kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra saját életéből példákat hoz;
- ❖ saját életét meghatározó világnézeti elkötelezettség birtokában alkalmazza a kölcsönös tolerancia elveit.

TERMÉSZETTUDOMÁNY

5-6. évfolyam

A természettudomány tantárgy alapvető szerepet játszik a tudományos és technológiai műveltség kialakításában a természettudományokkal való ismerkedés korai szakaszában. Összekötő szerepet tölt be az alsó tagozatos környezetismeret és a 7. osztálytól diszciplináris keretek között oktatott természettudományos tárgyak (biológia, fizika, földrajz, kémia) között. Ugyanakkor a tantárgynak van egy horizontális vetülete is, hiszen a természettudományi tanulmányok sok esetben építenek a más tantárgyak (főleg a magyar, a matematika és a történelem) keretében megszerzett tudásra, készségekre, kompetenciákra.

A természettudomány tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A természettudomány tanulásának belső motivációs bázisa a természet, az élő és élettelen környezeti jelenségek iránti gyermeki érdeklődés, amelyet a tantárgy tudatos ismeretszerzéssé alakít át. A kezdetben több támogatással, később egyre önállóbban végzett természettudományos megfigyelések és kísérletek alapján a tanuló átéli a tudásszerzés aktív folyamatát. A természettudomány vizsgálati témáit és módszereit a tanuló össze tudja kapcsolni a mindennapi élet kontextusaival, a tudás alkalmazhatósága az önirányító tanulás képességét is erősíti.

A kommunikációs kompetenciák: A természettudomány tantárgy és általában a természettudományok azon képességeket fejlesztik, amelyek révén a tanuló megtanulja világosan, röviden és pontosan kifejezni saját gondolatait, megfigyeléseit és tapasztalatait.

A digitális kompetenciák: A gyermekek számára természetes a digitális technológia jelenléte és aktív részesei a digitális kultúrának, ez azonban nem jelenti azt, hogy ne lenne szükséges és fontos a digitális kompetenciák fejlesztése. A tantárgy által felölelt tudományterületek számos lehetőséget kínálnak a digitális kompetenciák fejlesztésére, hiszen a technológia jól alkalmazható a megismerés, az együttműködés, az információk kritikus értelmezése, az értékelés és alkotás során, illetve a természettudományos gondolkodás tanításakor.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A természettudományok alapvetően gyakorlatorientált, tapasztalatokon alapuló tudományok, ahol a minőségi tulajdonságok mellett a mennyiségi viszonyok vizsgálata is elengedhetetlen. Sok esetben ez csak statisztikus gondolkodással lehetséges. Ugyancsak fontos cél az elemző gondolkodás kialakítása is. Mivel a természettudomány tantárgy alapvetően integráló jellegű, ezért szinte minden témakör fejleszti a tanuló rendszerszintű, komplex gondolkodását. Ez az olyan problémakörök tárgyalásánál a leghangsúlyosabb, amelyeknek több diszciplínát is érintő vetülete van. Ilyen például a víz vagy a levegő témaköre, vagy akár a globális éghajlatváltozás. A kísérletek, terepi megfigyelések számos egyedi jelenséget tárnak fel, ezek tanulságainak levonásához az induktív gondolkodás képességét is fejleszteni kell.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: Mivel a természettudomány alapvetően gyakorlatorientált tantárgy, a tudás elsajátításához alkalmazott módszerek között nagyon gyakran szerepel a társakkal együttműködést igénylő csoportmunka, amely során a tanuló felismeri feladatát, szerepét a csoportban, csoporttagként a társakkal együtt végez különböző tevékenységeket, illetve megfelelő készségek birtokában igény szerint csoportvezetői szerepet vállalhat.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A természeti/környezeti nevelési célok eléréséhez az ismeretszerzés mellett 10–12 éves

korosztályban kiemelt fontosságú a természetből érkező érzelmi hatások befogadása, amelyek akár egy életre is meghatározhatják a gyerekek természettudományokhoz történő hozzáállását, attitűdjét. Gyakran ez az érzelmi hatás kreatív alkotásokban kerül kifejezésre, amit felerősíthetünk a természetben történő vizsgálódás, tapasztalás élményével.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A természettudományos diszciplínák közül szinte mindegyikre jellemző, hogy a nagyon komoly elméleti tudás mögött a társadalmi hasznosulást nagyban segítő, gyakorlati alkalmazásuk is van. Ezt az adottságot remekül ki lehet használni a gazdasági élet szereplőivel, gyárakkal, cégekkel történő együttműködés kialakítására, amelynek a természettudomány tantárgy keretein belül még elsősorban gyakorlati ismeretszerző, közvetlen tapasztalást segítő szerepe lehet. A jövőbeni pályaorientáció, életpálya-tervezés és munkavállalás szempontjából az ilyen tapasztalatok kulcsfontosságú szerepet tölthetnek be.

5–6. évfolyam heti 2 óra

Az 5–6. osztályos korcsoport sajátosságaiból adódóan a gyerekek többnyire érdeklődéssel fordulnak az élő és élettelen környezet, a természet felé. Erre az érdeklődésre alapozva kell biztosítani számukra azoknak a készségeknek és képességeknek a fejlesztését, amelyek alkalmassá teszik majd őket a felsőbb évfolyamokon a magasabb szintű természettudományok világában történő eligazodásra. A természettudomány tanításának legfontosabb célja tehát azoknak a képességeknek, készségeknek, szokásoknak a fejlesztése, amelyeket alsó tagozaton a környezetismeret tantárgy alapozott meg, és amelyek a felsőbb évfolyamokon a természettudományos tárgyak tanulásához szükségesek.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Anyagok és tulajdonságaik	12
Mérések, mértékegységek, mérőeszközök	7
Megfigyelés, kísérletezés, tapasztalás	8
Tájékozódás az időben	6
Alapvető térképészeti ismeretek	7
Topográfiai alapismeretek	7
Gyakorlati jellegű térképészeti ismeretek (Az iskola környékének megismerése során, terepi munkában)	7
A növények testfelépítése	10
Az állatok testfelépítése	10
Az erdők életközössége és természeti-környezeti problémái	11
A mezők és a szántóföldek életközössége, természeti-környezeti problémái	9
Vízi és vízparti életközösségek és természeti-környezeti problémái	10
Az emberi szervezet felépítése, működése, a testi-lelki egészség	10

Az energia	6
A Föld külső és belső erői, folyamatai	10
Alapvető légköri jelenségek és folyamatok	6
Ismétlés, gyakorlás, felzárkóztatás, tehetséggondozás	8
Összes óraszám:	144

TÉMAKÖR: Anyagok és tulajdonságaik**ÓRASZÁM: 12 óra****TANULÁSI EREDMÉNYEK****A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

- ❖ felismeri és megfigyeli a környezetben előforduló élő és élettelen anyagokat, megadott vagy önállóan kitalált szempontok alapján csoportosítja azokat;
- ❖ felismer és megfigyel különböző természetes és mesterséges anyagokat, ismeri azok tulajdonságait, felhasználhatóságukat, ismeri a természetes és mesterséges környezetre gyakorolt hatásukat;
- ❖ önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket különféle fizikai paraméterek meghatározására;
- ❖ önállóan végez egyszerű kísérleteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ korábbi tapasztalatai és megfigyelései révén felismeri a víz különböző tulajdonságait, különböző szempontok alapján rendszerezi a vizek fajtaát;
- ❖ megfigyeli a különböző halmazállapot-változásokhoz (olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás) kapcsolódó folyamatokat, példákat gyűjt hozzájuk a természetben, a háztartásban és az iparban;
- ❖ bizonyítja és hétköznapi példákkal alátámasztja a víz fagyásakor történő térfogat-növekedést;
- ❖ kísérletek során megfigyeli a különböző halmazállapotú anyagok vízben való oldódásának folyamatát;
- ❖ felismeri az olvadás és az oldódás közötti különbséget kísérleti tapasztalatok alapján;
- ❖ elsajátítja a tűzveszélyes anyagokkal való bánásmódot, tűz esetén ismeri a szükséges teendőket;
- ❖ megfigyeli a talaj élő és élettelen alkotóelemeit, tulajdonságait, összehasonlítja különböző típusú talajféleségeket, valamint következtetések révén felismeri a talajnak mint rendszernek a komplexitását;
- ❖ korábbi tapasztalatai és megfigyelései révén felismeri a levegő egyes tulajdonságait;
- ❖ vizsgálat révén azonosítja a tipikus lágyszárú és faszárú növények részeit;
- ❖ megkülönbözteti a hely- és helyzetváltoztatást, és példákat keres ezekre megadott szempontok alapján.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A közvetlen környezet anyagai
- ❖ Az élő és élettelen anyag minőségi tulajdonságai
- ❖ Természetes és mesterséges anyagok tulajdonságai
- ❖ Természetes és mesterséges anyagok felhasználhatósága
- ❖ Természetes és mesterséges anyagok környezetre gyakorolt hatásai

- ❖ A közvetlen környezet anyagainak csoportosítási lehetőségei
- ❖ Az anyagok különböző halmazállapotai
- ❖ Halmazállapot-változások
- ❖ A halmazállapot-változás összefüggése a hőmérséklettel
- ❖ A víz fagyásakor történő térfogat-növekedés
- ❖ Halmazállapot-változások a természetben, a háztartásban és az iparban
- ❖ Az oldódás
- ❖ Az olvadás és oldódás közti különbség
- ❖ Tűzveszélyes anyagok
- ❖ A talaj tulajdonságai, szerepe az élővilág és az ember életében
- ❖ A talaj szerkezete, fő alkotóelemei
- ❖ A talaj szennyeződése, pusztulása és védelme
- ❖ A víz tulajdonságai, megjelenési formái, szerepe az élővilág és az ember életében
- ❖ A levegő tulajdonságai, összetétele, szerepe az élővilág és az ember életében
- ❖ Hely- és helyzetváltoztatás.

FOGALMAK

anyag, halmazállapot, halmazállapot-változás, olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás, oldódás, éghető, éghetetlen, talaj, humusz, talajnedvesség, légnyomás, hőmérséklet, mozgás, helyváltoztatás, helyzetváltoztatás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Vizsgálatok elvégzése a víz különböző halmazállapotú formáival, a tapasztalatok rögzítése rajzban és írásban
- ❖ Különböző halmazállapotú anyagok tulajdonságainak vizsgálata, a tapasztalatok rögzítése rajzban és írásban
- ❖ Poszter vagy kiselőadás készítése a természetben és/vagy a háztartásban könnyen megfigyelhető halmazállapot-változásokról
- ❖ Egyszerű kísérletek elvégzése vízzel és különböző oldandó anyagokkal az oldódás és az oldhatatlanság megfigyelésére
- ❖ Egyszerű kísérletek elvégzése a talaj tulajdonságainak (szín, szerkezet, mésztartalom, szervesanyag-tartalom) meghatározására, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- ❖ Vizsgálódás a talajréteg felszínének lepusztulásával kapcsolatban
- ❖ A levegő jelenlétének kimutatása egyszerű kísérletekkel
- ❖ Tipikus lágyszárú és faszárú növényi részek vizsgálata nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése

TÉMAKÖR: Mérések, mértékegységek, mérőeszközök

ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ felismeri és megfigyeli a környezetben előforduló élő és élettelen anyagokat, megadott vagy önállóan kitalált szempontok alapján csoportosítja azokat;
- ❖ felismer és megfigyel különböző természetes és mesterséges anyagokat, ismeri azok tulajdonságait, felhasználhatóságukat, ismeri a természetes és mesterséges környezetre gyakorolt hatásukat;
- ❖ önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket különféle fizikai paraméterek meghatározására;

- ❖ önállóan végez egyszerű kísérleteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket a hőmérséklet, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom és az idő meghatározására;
- ❖ észleli, méri az időjárási elemeket, a mért adatokat rögzíti, ábrázolja;
- ❖ Magyarországra vonatkozó adatok alapján kiszámítja a napi középhőmérsékletet, a napi és évi közepes hőingást;
- ❖ leolvassa és értékeli a Magyarországra vonatkozó éghajlati diagramok és éghajlati térképek adatait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az élő és élettelen anyag mérhető jellemzői
- ❖ Mérési eljárások, mérőeszközök használata
- ❖ Az időjárási elemek mérése, a mért adatok rögzítése, ábrázolása
- ❖ A napi középhőmérséklet számítása
- ❖ A napi és az évi hőingás számítása
- ❖ Hazánkra vonatkozó éghajlati diagramok és éghajlati térképek leolvasása és értékelése.

FOGALMAK

becslés, időjárás, éghajlat, középhőmérséklet, hőmérséklet-változás, éghajlati diagram, éghajlati térkép, hőmérséklet, csapadék

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Az iskola vagy a közeli park területén becslések elvégzése a hőmérséklet, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom és az idő meghatározására
- ❖ Természeti rekordok, legek mérhető tulajdonságainak gyűjtése
- ❖ Az iskola vagy a közeli park területén mérések elvégzése releváns mérőeszközökkel a hőmérséklet, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom és az idő meghatározására
- ❖ Valós adatsorok alapján középhőmérséklet és hőingás számítása.

TÉMAKÖR: Megfigyelés, kísérletezés, tapasztalás

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ felismeri és megfigyeli a környezetben előforduló élő és élettelen anyagokat, megadott vagy önállóan kitalált szempontok alapján csoportosítja azokat;
- ❖ felismer és megfigyel különböző természetes és mesterséges anyagokat, ismeri azok tulajdonságait, felhasználhatóságukat, ismeri a természetes és mesterséges környezetre gyakorolt hatásukat;
- ❖ önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket különféle fizikai paraméterek meghatározására;
- ❖ önállóan végez egyszerű kísérleteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megfigyeli a mágneses kölcsönhatásokat, kísérlettel igazolja a vonzás és a taszítás jelenségét, példákat ismer a mágnesesség gyakorlati életben való felhasználására;
- ❖ megfigyeli a testek elektromos állapotát és a köztük lévő kölcsönhatásokat, ismeri ennek gyakorlati életben való megjelenését;

- ❖ megfigyeléseken és kísérleten keresztül megismeri az energiatermelésben szerepet játszó anyagokat és az energiatermelés folyamatát;
- ❖ kísérletekkel igazolja a növények életfeltételeit;
- ❖ kísérleti úton megfigyeli az időjárás alapvető folyamatait, magyarázza ezek okait és következményeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A mágneses tulajdonságok megfigyelése
- ❖ Testek elektromos állapotának létrehozása
- ❖ Elektromos állapotban lévő testek kölcsönhatásai
- ❖ A villám keletkezése
- ❖ Energiahordozók fajtái
- ❖ Energiatakarékosság
- ❖ A növények életfeltételei
- ❖ A csapadékképződés folyamata.

FOGALMAK

mágnes, energia, energiaforrás, energiahordozó, energiatakarékosság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Egyszerű kísérletek elvégzése a mágnesesség jelenségének megtapasztalására, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban
- ❖ Poszter és/vagy kiselőadás készítése a mágnesesség hétköznapi hasznosításáról
- ❖ Az elektromosság egyszerű kísérletekkel történő bizonyítása
- ❖ Egyszerű eszközök (pl. szélkerék, vízimalom) építése a megújuló energiahordozók megértéséhez
- ❖ Tanári kísérlet elvégzése a széntüzelés által bekövetkező légszennyezés élőlényekre és épített környezetre gyakorolt hatásáról, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban
- ❖ Egyszerű kísérletek elvégzése a növények életfeltételeinek kimutatására, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban
- ❖ Egyszerű kísérletek elvégzése az alapvető időjárási folyamatok bemutatására, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban.

TÉMAKÖR: Tájékozódás az időben

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ felismeri az idő múlásával bekövetkező változásokat és ezek összefüggéseit az élő és élettelen környezet elemein;
- ❖ tudja értelmezni az időt különböző dimenziójú skálákon.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ tervet készít saját időbeosztására vonatkozóan;
- ❖ megfigyeli a természet ciklikus változásait;
- ❖ megérti a Föld mozgásai és a napi, évi időszámítás közötti összefüggéseket;
- ❖ modellezi a Nap és a Föld helyzetét a különböző napszakokban és évszakokban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Idő és időtartam mérése különböző dimenziójú skálákon

- ❖ Az idő mértékegységei
- ❖ Napirend, hetirend tervezése
- ❖ A Föld mozgásai és a napi, évi időszámítás összefüggései
- ❖ A napszakok váltakozása
- ❖ Az évszakok váltakozása.

FOGALMAK

idő, napszak, évszak, a Föld forgása, a Föld keringése, tengelyferdeség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Napirend és hetirend készítése
- ❖ A Föld és a Hold mozgásainak modellezése
- ❖ A földi időszámítással kapcsolatos egyszerű feladatok megoldása (helyi idő, zónaidő)
- ❖ Időszalag készítése a földtörténetre, az emberi történelemre, egy ember életére
- ❖ Poszter készítése az évszakok jellemzőiről hazánkban és Föld más tájain.

TÉMAKÖR: Alapvető térképészeti ismeretek

ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ meghatározza az irányt a valós térben;
- ❖ érti a térkép és a valóság közötti viszonyt;
- ❖ tájékozódik a térképen és a földgömbön.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ mágneses kölcsönhatásként értelmezi az iránytű működését;
- ❖ felismeri a felszínformák ábrázolását a térképen;
- ❖ megérti a méretarány és az ábrázolás részletessége közötti összefüggéseket;
- ❖ fő- és mellékégtájak segítségével meghatározza különböző földrajzi objektumok egymáshoz viszonyított helyzetét;
- ❖ felismeri és használja a térképi jelrendszert és a térképfajtákat (domborzati térkép, közigazgatási térkép, autós térkép, turistatérkép).

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Térbeli tájékozódás fejlesztése valós környezetben és térképen
- ❖ Irány meghatározása térképen
- ❖ A valóság és a térképi ábrázolás összefüggései
- ❖ A térábrázolás különböző formái
- ❖ Felszínformák ábrázolása
- ❖ A térkép jelrendszere
- ❖ A méretarány és az ábrázolás részletessége közti összefüggés
- ❖ Térképek ábrázolási és tartalmi különbségei
- ❖ A térképek fajtái.

FOGALMAK

fő- és mellékvilágtáj, térkép, térképi jelrendszer, méretarány, vonalas aránymérték, domborzati térkép, közigazgatási térkép, turistatérkép, autós térkép

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Terepi vagy iskolai környezetben végzett gyakorlatok megoldása iránytűvel
- ❖ Iránytű készítése
- ❖ Tájékozódási gyakorlatok iránytű nélkül a természetben
- ❖ Magyarország nagytájainak bemutatása
- ❖ Távmérés feladatok elvégzése különböző méretarányú térképeken
- ❖ Különböző objektumok egymáshoz viszonyított helyzetének meghatározása a térképen az égtájak megjelölésével
- ❖ Kirándulás, túraútvonal tervezése.

TÉMAKÖR: Topográfiai alapismeretek

ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ meghatározza az irányt a valós térben;
- ❖ érti a térkép és a valóság közötti viszonyt;
- ❖ tájékozódik a térképen és a földgömbön.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ felismeri a földrészeket és az óceánokat a különböző méretarányú és ábrázolásmódú térképeken;
- ❖ felismeri a nevezetes szélességi köröket a térképen;
- ❖ megfogalmazza Európa és Magyarország tényleges és viszonylagos földrajzi fekvését;
- ❖ ismeri a főfolyó, a mellékfolyó és a torkolat térképi ábrázolását;
- ❖ felismeri és megnevezi a legjelentősebb hazai álló- és folyóvizeket;
- ❖ bejelöli a térképen Budapestet és a saját lakóhelyéhez közeli fontosabb nagyvárosokat és a szomszédos országokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Tájékozódás hazánk domborzati és közigazgatási térképén
- ❖ Tájékozódás a földgömbön
- ❖ Földrészek, óceánok
- ❖ Nevezetes szélességi körök
- ❖ Tényleges és viszonylagos földrajzi helyzet
- ❖ Főfolyó, mellékfolyó, torkolat
- ❖ Legfontosabb hazai álló- és folyóvizek
- ❖ Budapest, a tanuló lakóhelye és a szomszédos országok bejelölése a térképen.

FOGALMAK

földgömb, Egyenlítő, Ráktérítő, Baktérítő, északi sarkkör, déli sarkkör, Északi-sark, Déli-sark, tényleges földrajzi helyzet, viszonylagos földrajzi helyzet, főfolyó, mellékfolyó, torkolat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Kontinensek ábrázolása: gömbfelületen, síkban, kontinens puzzle készítése
- ❖ Földrajzi legek gyűjtése: kontinensek, magasságok, mélységek, folyók, tavak...
- ❖ Települések és egyéb térképi objektumok helymeghatározása a fokhálózattal segítségével
- ❖ Kiselőadás, poszter készítése a nagy földrajzi felfedezésekről.

TÉMAKÖR: Gyakorlati jellegű térképészeti ismeretek (Az iskola környékének megismerése során, terepi munkában)

ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ meghatározza az irányt a valós térben;
- ❖ érti a térkép és a valóság közötti viszonyt;
- ❖ tájékozódik a térképen és a földgömbön.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a valóságban megismert területről egyszerű, jelrendszerrel ellátott útvonaltervet, térképet készít;
- ❖ tájékozódik a terepen térképvázlat, iránytű és GPS segítségével;
- ❖ meghatározott szempontok alapján útvonalat tervez a térképen;
- ❖ használni tud néhány egyszerű térinformatikai alkalmazást.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Térképvázlat készítése ismert területről
- ❖ Terepi tájékozódás
- ❖ Útvonalterv készítése
- ❖ Tájékozódás térinformatikai alkalmazásokkal.

FOGALMAK

térképvázlat, alaprajz, iránytű, GPS

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Valós területről (iskola vagy lakóhely környezete) térképvázlat készítése
- ❖ Terepi tájékozódási feladat, vetélkedő megoldása térkép, iránytű és/vagy GPS segítségével
- ❖ Útvonalterv készítése különböző távolságokra és közlekedési eszközökre térképi és/vagy térinformatikai alkalmazásokkal.

TÉMAKÖR: A növények testfelépítése

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- ❖ tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- ❖ tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ felismeri és megnevezi a növények életfeltételeit, életjelenségeit;
- ❖ összehasonlítja ismert hazai termesztett vagy vadon élő növényeket adott szempontok (testfelépítés, életfeltételek, szaporodás) alapján;
- ❖ felismeri és megnevezi a növények részeit, megfigyeli jellemzőiket, megfogalmazza ezek funkcióit;
- ❖ összehasonlítja ismert hazai termesztett vagy vadon élő növények részeit megadott szempontok alapján;

- ❖ ismert hazai termesztett vagy vadon élő növényeket különböző szempontok szerint csoportosít;
- ❖ azonosítja a lágyszárú és a fás szárú növények testfelépítése közötti különbségeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A növények életfeltételeinek igazolása
- ❖ Ismert növények összehasonlítása és csoportosítása megadott szempontok alapján
- ❖ Növényi részek (gyökér, szár, levél, virágzat, termés) és funkcióik megnevezése
- ❖ Lágyszárúak és fás szárúak testfelépítése
- ❖ Növények életciklusainak vizsgálata jellegzetes zöldségeink, gyümölcsféléink példáján
- ❖ Biológiai védekezés formái a kertekben.

FOGALMAK

életfeltétel, életjelenség, lágyszárú, fás szárú, zöldség, gyümölcs, kultúrnövény

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Egynyári növények egyedfejlődésének megfigyelése
- ❖ Növények életfeltételeinek vizsgálata
- ❖ Növényi szervek (gyökér, szár, levél, virág, termés) megfigyelése nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rögzítése rajzban vagy írásban
- ❖ Terepi körülmények között növények meghatározása növényhatározó, esetleg online alkalmazás segítségével
- ❖ Kiselőadás tartása a híres magyar zöldség- és gyümölcsfajtákról
- ❖ Kerti kártevő rovarok testfelépítésének vizsgálata nagyítóval, esetleg sztereómikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- ❖ Madárodú, madáretető, madárkalács készítése
- ❖ Kerti kalendárium, kerti vetésforgó összeállítása.

TÉMAKÖR: Az állatok testfelépítése

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- ❖ tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- ❖ tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ felismeri és megnevezi az állatok életfeltételeit és életjelenségeit;
- ❖ összehasonlítja ismert hazai házi vagy vadon élő állatokat adott szempontok (testfelépítés, életfeltételek, szaporodás) alapján;
- ❖ felismeri és megnevezi az állatok testrészeit, megfigyeli jellemzőiket, megfogalmazza ezek funkcióit;
- ❖ az állatokat különböző szempontok szerint csoportosítja;
- ❖ azonosítja a gerinctelen és a gerinces állatok testfelépítése közötti különbségeket;
- ❖ mikroszkóp segítségével megfigyel egysejtű élőlényeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az állatok életfeltételeinek igazolása
- ❖ Ismert hazai házi vagy vadon élő állatok összehasonlítása és csoportosítása megadott szempontok alapján
- ❖ Állati testrészek és funkcióik megnevezése
- ❖ Gerinctelenek és gerincesek testfelépítése
- ❖ Egysejtű élőlények vizsgálata
- ❖ Házi és ház körüli vagy vadon élő állatok testfelépítése és mozgásuk kapcsolatának vizsgálata
- ❖ Házi, ház körüli vagy vadon élő gerincesek és gerinctelen állatok életciklusának vizsgálata.

FOGALMAK

gerinctelen, gerinces, egysejtű, ragadozó, mindenevő, növényevő, háziállat, vadon élő állat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Állati szervek (pl. csigaház, rovarláb, rovarszárny, madártoll, szőr, köröm stb.) megfigyelése nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rögzítése rajzban és írásban
- ❖ Terepi körülmények között állatok meghatározása állathatározó, esetleg online alkalmazás segítségével
- ❖ Állati eredetű anyagok vizsgálata, pl. fehérje, zsírszerű anyagok, szaru, csont
- ❖ Kiselőadás tartása háziállat választásáról, gondozásáról, neveléséről
- ❖ Látogatás magyar állatfajtaikat bemutató majorban, állatparkban.

TÉMAKÖR: Az erdők életközössége és természeti-környezeti problémái

ÓRASZÁM: 11 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- ❖ tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- ❖ tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megfigyeli hazánk erdei élőlénytársulásainak főbb jellemzőit;
- ❖ életközösségként értelmezi az erdőt;
- ❖ felismeri és magyarázza az élőhely-életmód-testfelépítés összefüggéseit az erdők életközössége esetén;
- ❖ példákkal bizonyítja, rendszerezi és következtetéseket von le az erdei élőlények környezethez történő alkalmazkodására vonatkozóan;
- ❖ táplálékláncokat és azokból táplálékhálózatot állít össze a megismert erdei növény- és állatfajokból;
- ❖ példákon keresztül bemutatja az erdőgazdálkodási tevékenységek életközösségre gyakorolt hatásait;
- ❖ tisztában van az erdő természetvédelmi értékével, fontosnak tartja annak védelmét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az élő és élettelen környezeti tényezők szerepének bemutatása az erdők kialakulásában

- ❖ A növényzet környezeti igénye és előfordulása közti összefüggés
- ❖ Tölgy-, bükk- és fenyőerdők összehasonlítása
- ❖ Az erdő növényeinek különböző szempontú csoportosítása
- ❖ Erdei táplálkozási láncok és hálózatok
- ❖ A környezetszennyezés és élőhelypusztulás következményei
- ❖ Erdei életközösség megfigyelése terepen.

FOGALMAK

erdő, zárwatermő, nyitwatermő, élőhely, alkalmazkodás, életközösség, tápláléklánc, táplálékhálózat, élőhelypusztulás, erdőgazdálkodás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Egy lakóhelyhez közeli, erdei társulásokat (is) tartalmazó védett terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület) felkeresése, ott feladatlapok megoldása
- ❖ Erdei társulásokhoz, azok környezeti problémáihoz kötődő kiselőadások, poszterek készítése
- ❖ Hazai erdőink jellegzetes fafajainak vizsgálata: habitus, kéreg, levél, virág, termés
- ❖ Növényfelismerési gyakorlat erdeink lágyszárú növényeiből, cserjéiből
- ❖ Bemutató készítése erdeink termőtestes gombáiról
- ❖ Erdőinkben élő ízeltlábú fajok testfelépítésének vizsgálata nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- ❖ Bemutató készítése erdeink madarairól: megjelenésük, hangjuk, életmódjuk
- ❖ Kisfilmek megtekintése erdeink emlőállatairól.

TÉMAKÖR: A mezők és a szántóföldek életközössége, természeti-környezeti problémái

ÓRASZÁM: 9 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- ❖ tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- ❖ tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megfigyeli hazánk fátlan élőlénytársulásainak főbb jellemzőit;
- ❖ megadott szempontok alapján összehasonlítja a rétek és a szántóföldek életközösségeit;
- ❖ életközösségként értelmezi a mezőt;
- ❖ felismeri és magyarázza az élőhely-életmód-testfelépítés összefüggéseit a rétek életközössége esetén;
- ❖ példákkal bizonyítja, rendszerezi és következtetéseket von le a mezei élőlények környezethez történő alkalmazkodására vonatkozóan;
- ❖ táplálékláncokat és azokból táplálékhálózatot állít össze a megismert mezei növény- és állatfajokból;
- ❖ példákon keresztül mutatja be a mezőgazdasági tevékenységek életközösségre gyakorolt hatásait;
- ❖ tisztában van a fátlan társulások természetvédelmi értékével, fontosnak tartja azok védelmét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az élő és élettelen környezeti tényezők szerepének bemutatása a mezők kialakulásában
- ❖ A növényzet környezeti igénye és előfordulása közti összefüggés bemutatása a rétek esetén
- ❖ A mező növényeinek különböző szempontú csoportosítása
- ❖ Mezei táplálkozási láncok és hálózatok
- ❖ A természeti és a kultúrtáj
- ❖ A mezőgazdasági tevékenység életközösségre gyakorolt hatása
- ❖ Mezei és szántóföldi életközösség megfigyelése terepen.

FOGALMAK

síkság, alföld, rét, legelő, mezőgazdaság, kultúrtáj, növénytermesztés, állattenyésztés, szántóföld, fűfélék, rágcsáló, élőhely, alkalmazkodás, életközösség, tápláléklánc, táplálékhálózat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Egy lakóhelyhez közeli, fátlan társulásokat (is) tartalmazó védett terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület) felkeresése, ott feladatlapok megoldása
- ❖ Fátlan társulásokhoz, azok környezeti problémáihoz kötődő kiselőadások, poszterek készítése
- ❖ Növényfelismerési gyakorlat mezők lágyszárú növényeiből, cserjéiből
- ❖ A mező legismertebb gyógynövényeinek és felhasználási lehetőségeinek megismerése
- ❖ Fűfélék testfelépítésének vizsgálata, tapasztalatok összegzése több természettudományos terület ismeretanyagának felhasználásával
- ❖ Gabonamagvak anyagainak kimutatása, tapasztalatok összegzése több természettudományos terület ismeretanyagának felhasználásával
- ❖ A mezőn élő ízeltlábú fajok testfelépítésének vizsgálata nagyítóval, esetleg sztereómikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- ❖ Bemutató készítése, kisfilmek megtekintése a mező madarairól, emlőállatairól

TÉMAKÖR: Vízi és vízparti életközösségek és természeti-környezeti problémái

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- ❖ tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- ❖ tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megfigyeli hazánk vízi és vízparti élőlénytársulásainak főbb jellemzőit;
- ❖ életközösségként értelmezi a vizes élőhelyeket;
- ❖ összehasonlítja a vízi és szárazföldi élőhelyek környezeti tényezőit;
- ❖ felismeri és magyarázza az élőhely-életmód-testfelépítés összefüggéseit a vízi és vízparti életközösségek esetén;
- ❖ példákkal bizonyítja, rendszerezi és következtetéseket von le a vízi élőlények környezethez történő alkalmazkodására vonatkozóan;

- ❖ táplálékláncokat és ezekből táplálékhálózatot állít össze a megismert vízi és vízparti növény- és állatfajokból;
- ❖ példákon keresztül bemutatja a vízhasznosítás és a vízszennyezés életközösségre gyakorolt hatásait;
- ❖ tisztában van a vízi társulások természetvédelmi értékével, fontosnak tartja azok védelmét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A vízi és a szárazföldi élőhely környezeti tényezői
- ❖ A vízi növények környezeti igényei és térbeli elhelyezkedésük közti összefüggés
- ❖ A vízi növények és állatok szerveinek alkalmazkodása a vízi és vízparti környezethez
- ❖ Vízi táplálékláncok és -hálózatok
- ❖ A vízparti növények környezetvédelmi és gazdasági jelentősége
- ❖ A vízszennyezés hatása a vízi életközösségekre
- ❖ Egy vizes élőhely életközösségének megfigyelése terepen.

FOGALMAK

hínárnövényzet, ligeterdő, légyökökérzet, kopoltyú, úszóláb, gázlóláb, lemezes csőr, költöző madár, élőhely, alkalmazkodás, életközösség, tápláléklánc, táplálékhálózat, vízgazdálkodás, vízszennyezés, folyószabályozás, ártér, mocsárlecsapolás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Egy lakóhelyhez közeli, vízi társulásokat (is) tartalmazó védett terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület) felkeresése, ott feladatlapok megoldása
- ❖ Vízi társulásokhoz, azok környezeti problémáihoz kötődő kiselőadások, posztterek készítése
- ❖ Egy szennyvíztisztító telep felkeresése
- ❖ Papucsállatka-tenyészet készítése, planktonikus élőlények testfelépítésének vizsgálata nagyítóval, esetleg sztereómikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- ❖ Moszatok, lágy szárú vízi és vízparti növények testfelépítésének vizsgálata, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- ❖ Vízparti fák összehasonlító vizsgálata: sűrűségük, keménységük, virágzatuk, levelük, kérgük, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- ❖ Vízi és vízparti állatok testalakjának megfigyelése, kültakarójuk vizsgálata, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- ❖ Vízi puhatestűek és halak légzésvizsgálata, valamint az úszóhólyag működésének modellezése, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- ❖ Vízi és vízparti gerinces állatokról szóló kisfilmek megtekintése.

TÉMAKÖR: Az emberi szervezet felépítése, működése, a testi-lelki egészség

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ érti, hogy a szervezet rendszerként működik;
- ❖ tisztában van a testi és lelki egészség védelmének fontosságával;
- ❖ tisztában van az egészséges környezet és az egészségmegőrzés közti összefüggéssel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ felismeri és megnevezi az emberi test fő részeit, szerveit;
- ❖ látja az összefüggéseket az egyes szervek működése között;
- ❖ érti a kamaszkori testi és lelki változások folyamatát, élettani hátterét;
- ❖ tisztában van az egészséges életmód alapelveivel, azokat igyekszik betartani.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az emberi test fő részeinek és szerveinek felismerése
- ❖ Az egyes életszakaszok legfontosabb jellemzői
- ❖ A kamaszkori érés, testi és lelki változások
- ❖ Adatok elemzése különböző korcsoportú emberek egészségi állapotáról
- ❖ A mozgás és a fizikai, szellemi teljesítőképesség összefüggései
- ❖ Táplálékpiramis
- ❖ Elhízás és kóros soványság
- ❖ Az érzékszervek védelmét biztosító módszerek és eszközök
- ❖ A környezet és az ember egészsége közötti kapcsolat.

FOGALMAK

szerv, érzékszerv, szervrendszer, szervezet, túlsúly, alultápláltság, táplálékpiramis, egészség, betegség, járvány, egészséges életmód, szenvedélybetegség, serdülés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Az emberi egészséghez kötődő adatok (testsúly, testmagasság, vércukorszint, koleszterinszint) elemzése
- ❖ Emberi egészséggel kapcsolatos szövegek elemzése
- ❖ Mozgásos feladatok, játékok megvalósítása
- ❖ Kiselőadás készítése a kiskamaszkori bőrápolással kapcsolatban
- ❖ Tartásjavító gyakorlatsor összeállítása, bemutatása
- ❖ Fogorvos/dentálhigiénikus közreműködésével szájápolási preventív foglalkozás tartása
- ❖ Egészséges étkezési napirend összeállítása
- ❖ A látás és hallás védelméről szóló szövegek feldolgozása
- ❖ Az elsősegélynyújtás alapvető lépéseinek megismerése gyakorlati foglalkozás/kisfilm segítségével
- ❖ A dohányzás káros hatásait bemutató modell készítése.

TÉMAKÖR: Az energia

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ összetett rendszerként értelmezi az egyes földi szférák működését;
- ❖ ismeri a természeti erőforrások energiatermelésben betöltött szerepét;
- ❖ tisztában van a természeti erők szerepével a felszínalakításban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ csoportosítja az energiahordozókat különböző szempontok alapján;
- ❖ példákat hoz a megújuló és a nem megújuló energiaforrások felhasználására;
- ❖ megismeri az energiatermelés hatását a természetes és a mesterséges környezetre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Energiahordozók csoportosítása

- ❖ Megújuló és nem megújuló energiaforrások összehasonlítása
- ❖ A bányászat környezeti hatásai
- ❖ Légszennyező anyagok és hatásaik.

FOGALMAK

megújuló energiaforrás, nem megújuló energiaforrás, bányá, bányászat, szénfeleségek, kőolaj, földgáz, napenergia, vízenergia, szélenergia, szmog, savas eső, üvegházhatás, globális éghajlatváltozás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Az energiatermelés környezeti hatásaihoz kötődő szövegrészek elemzése
- ❖ Esettanulmányok gyűjtése a fosszilis és a megújuló energiaforrások környezeti hatásaira
- ❖ Egy egykori bányaterület felkeresése (pl. Gánti Geológiai Tanösvény)
- ❖ Megújuló energiákat bemutató szélkerékmodellek készítése.

TÉMAKÖR: A Föld külső és belső erői, folyamatai

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ összetett rendszerként értelmezi az egyes földi szférák működését;
- ❖ ismeri a természeti erőforrások energiatermelésben betöltött szerepét;
- ❖ tisztában van a természeti erők szerepével a felszínalakításban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megállapítja, összehasonlítja és csoportosítja néhány jellegzetes hazai kőzet egyszerűen vizsgálható tulajdonságait;
- ❖ példákat hoz a kőzetek tulajdonságai és a felhasználásuk közötti összefüggésekre;
- ❖ tisztában van azzal, hogy a talajpusztulás világméretű probléma;
- ❖ ismer olyan módszereket, melyek a talajpusztulás ellen hatnak (tápanyag-visszapótlás, komposztkészítés, ökológiai kertművelés);
- ❖ felismeri és összehasonlítja a gyűrődés, a vetődés, a földrengés és a vulkáni tevékenység hatásait;
- ❖ magyarázza a felszín lejtése, a folyó vízhozama, munkavégző képessége és a felszínformálás közti összefüggéseket;
- ❖ magyarázza az éghajlat és a folyók vízjárása közötti összefüggéseket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A gyűrődés és a vetődés folyamata
- ❖ A gyűrt és a röghegységek alapvető formakincse
- ❖ Néhány jellegzetes hazai kőzet
- ❖ Talajképződés folyamata
- ❖ Talajpusztulás problémája
- ❖ Talajpusztulás ellen ható módszerek (tápanyag-visszapótlás, komposztkészítés, ökológiai kertművelés)
- ❖ Belső és külső erők hatásai
- ❖ A vízhozam, a munkavégző-képesség és a felszínformálás összefüggései
- ❖ Az éghajlat és a vízjárás közti összefüggés.

FOGALMAK

gyűrődés, vetődés, földrengés, vulkáni tevékenység, kőzet, talaj, talajpusztulás, tápanyag, komposztálás, ökológiai kertművelés, lepusztulás, vízjárás, vízhozam, munkavégző-képesség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Jellegzetes gyűrt és vetődéses formák terepi megfigyelése a lakóhelyhez közeli hegységben
- ❖ Néhány jellegzetes hazai kőzet vizsgálata (nagyítóval, HCl-cseppentéssel, karcpróbával stb.)
- ❖ Talajvizsgálatok (szín meghatározása, gyúrópróba, mésztartalom, szervesanyag-tartalom)
- ❖ A talajpusztulással mint globális problémával kapcsolatos kiselőadás és/vagy poszter készítése
- ❖ A gyűrődés folyamatának modellezése textíliák, gyurma... felhasználásával
- ❖ „Minicseppkövek” készítése szódabikarbóna- vagy mosószódaoldat segítségével
- ❖ „Minivulkán” készítése
- ❖ A magma áramlásának megfigyelése megfestett hideg és meleg vizet tartalmazó edények segítségével
- ❖ A külső erők felszínformáló folyamatainak modellezése kísérletekkel (jég, víz, szél)
- ❖ Túrázó „minilexikon” összeállítása
- ❖ „Zsebkomposzt” készítése
- ❖ Ökológiai kertművelés gyakorlása iskolakertben
- ❖ Vízhozammal kapcsolatos vizsgálatok elvégzése egy, az iskolához közeli természetes vízfolyáson vagy iskolai homokasztalon.

TÉMAKÖR: Alapvető légköri jelenségek és folyamatok

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ összetett rendszerként értelmezi az egyes földi szférák működését;
- ❖ ismeri a természeti erőforrások energiatermelésben betöltött szerepét;
- ❖ tisztában van a természeti erők szerepével a felszínalakításban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megnevezi az éghajlat fő elemeit;
- ❖ jellemzi és összehasonlítja az egyes éghajlati övezeteket (forró, mérsékelt, hideg);
- ❖ értelmezi az évszakok változását;
- ❖ értelmezi az időjárás-jelentést;
- ❖ piktogramok alapján megfogalmazza a várható időjárást.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az éghajlat elemei
- ❖ A forró, a mérsékelt és a hideg éghajlati övezet jellemzése
- ❖ Időjárás-jelentés
- ❖ Várható időjárás
- ❖ Időjárási piktogramok.

FOGALMAK

időjárás, éghajlat, éghajlati övezet, időjárás-jelentés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Kiselőadás, poszter készítése az egyes éghajlati övek jellegzetességeiről
- ❖ Időjárás-jelentés készítése piktogramokkal
- ❖ Számítási feladatok elvégzése valós időjárási, éghajlati adatokkal
- ❖ Időjárási mérőállomás készítése az iskola udvarán vagy a tanterem ablakában
- ❖ Időjárás-megfigyelési projekt: mérési feladatok (hőmérséklet, napsütés, szél erőssége jellemzése, csapadékmennyiség, csapadékfajta), összevetés az előrejelzéssel, állatok viselkedésének megfigyelése időjárás-változást megelőzően, tapasztalatok rögzítése írásban, grafikonok, rajzok segítségével.

Minimum követelmények**5.osztály****A tanuló****Anyagok és tulajdonságaik**

- ❖ felismeri és megfigyeli a környezetben előforduló élő és élettelen anyagokat
- ❖ felismer és megfigyeli különböző természetes és mesterséges anyagokat,
- ❖ önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket különféle fizikai paraméterek meghatározására;
- ❖ tanítói segítséggel végez egyszerű kísérleteket.
- ❖ felismeri a víz különböző tulajdonságait, különböző szempontok alapján rendszerezi a vizek fajtáit;
- ❖ megfigyeli a különböző halmazállapot-változásokhoz (olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás) kapcsolódó folyamatokat, példákat gyűjt hozzájuk a természetben, a háztartásban és az iparban;
- ❖ kísérletek során megfigyeli a különböző halmazállapotú anyagok vízben való oldódásának folyamatát;
- ❖ felismeri az olvadás és az oldódás közötti különbséget kísérleti tapasztalatok alapján;
- ❖ elsajátítja a tűzveszélyes anyagokkal való bánásmódot, tűz esetén ismeri a szükséges teendőket;
- ❖ megfigyeli a talaj élő és élettelen alkotóelemeit, tulajdonságait
- ❖ korábbi tapasztalatai és megfigyelései révén felismeri a levegő egyes tulajdonságait;
- ❖ vizsgálat révén azonosítja a tipikus lágyszárú és faszárú növények részeit;
- ❖ megkülönbözteti a hely- és helyzetváltoztatást

Mérések, mértékegységek, mérőeszközök

- ❖ önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket a hőmérséklet, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom és az idő meghatározására;
- ❖ észleli, méri az időjárási elemeket, a mért adatokat rögzíti, ábrázolja;
- ❖ Magyarországra vonatkozó adatok alapján kiszámítja a napi középhőmérsékletet, a napi és évi közepes hőingást;
- ❖ leolvassa és értékeli a Magyarországra vonatkozó éghajlati diagramok és éghajlati térképek adatait.

Tájékozódás az időben

- ❖ felismeri az idő múlásával bekövetkező változásokat és ezek összefüggéseit az élő és élettelen környezet elemein;
- ❖ tudja értelmezni az időt különböző dimenziójú skálákon.

- ❖ tervet készít saját időbeosztására vonatkozóan;
- ❖ megfigyeli a természet ciklikus változásait;
- ❖ megérti a Föld mozgásai és a napi, évi időszámítás közötti összefüggéseket;
- ❖ modellezi a Nap és a Föld helyzetét a különböző napszakokban és évszakokban.

Alapvető térképészeti ismeretek

- ❖ meghatározza az irányt a valós térben;
- ❖ érti a térkép és a valóság közötti viszonyt;
- ❖ tájékozódik a térképen és a földgömbön.
- ❖ mágneses kölcsönhatásként értelmezi az iránytű működését;
- ❖ felismeri a felszínformák ábrázolását a térképen;
- ❖ megérti a méretarány és az ábrázolás részletessége közötti összefüggéseket;
- ❖ fő- és mellékégtájak segítségével meghatározza különböző földrajzi objektumok egymáshoz viszonyított helyzetét;
- ❖ felismeri és használja a térképi jelrendszert és a térképajtákat (domborzati térkép, közigazgatási térkép, autós térkép, turistatérkép).

A növények testfelépítése

- ❖ komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- ❖ tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- ❖ tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.
- ❖ felismeri és megnevezi a növények életfeltételeit, életjelenségeit;
- ❖ összehasonlítja ismert hazai termesztett vagy vadon élő növényeket adott szempontok (testfelépítés, életfeltételek, szaporodás) alapján;
- ❖ felismeri és megnevezi a növények részeit, megfigyeli jellemzőiket, megfogalmazza ezek funkcióit;
- ❖ összehasonlítja ismert hazai termesztett vagy vadon élő növények részeit megadott szempontok alapján;
- ❖ ismert hazai termesztett vagy vadon élő növényeket különböző szempontok szerint csoportosít;
- ❖ azonosítja a lágyszárú és a faszárú növények testfelépítése közötti különbségeket.

Az állatok testfelépítése

- ❖ komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- ❖ tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- ❖ tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.
- ❖ felismeri és megnevezi az állatok életfeltételeit és életjelenségeit;
- ❖ összehasonlítja ismert hazai házi vagy vadon élő állatokat adott szempontok (testfelépítés, életfeltételek, szaporodás) alapján;
- ❖ felismeri és megnevezi az állatok testrészeit, megfigyeli jellemzőiket, megfogalmazza ezek funkcióit;
- ❖ az állatokat különböző szempontok szerint csoportosítja;
- ❖ azonosítja a gerinctelen és a gerinces állatok testfelépítése közötti különbségeket;
- ❖ mikroszkóp segítségével megfigyel egysejtű élőlényeket.

Az emberi szervezet felépítése, működése, a testi-lelki egészség

- ❖ érti, hogy a szervezet rendszerként működik;

- ❖ tisztában van a testi és lelki egészség védelmének fontosságával;
- ❖ tisztában van az egészséges környezet és az egészségmegőrzés közti összefüggéssel.
- ❖ felismeri és megnevezi az emberi test fő részeit, szerveit;
- ❖ látja az összefüggéseket az egyes szervek működése között;
- ❖ érti a kamaszkori testi és lelki változások folyamatát, élettani hátterét;
- ❖ tisztában van az egészséges életmód alapelveivel, azokat igyekszik betartani.

Alapvető légköri jelenségek és folyamatok

- ❖ ismeri a természeti erőforrások energiatermelésben betöltött szerepét;
- ❖ tisztában van a természeti erők szerepével a felszínalakításban.
- ❖ megnevezi az éghajlat fő elemeit;
- ❖ jellemzi és összehasonlítja az egyes éghajlati övezeteket (forró, mérsékelt, hideg);
- ❖ értelmezi az évszakok változását;
- ❖ értelmezi az időjárás-jelentést;
- ❖ piktogramok alapján megfogalmazza a várható időjárást.

6. osztály

A tanuló

Megfigyelés, kísérletezés, tapasztalás

- ❖ felismeri és megfigyeli a környezetben előforduló élő és élettelen anyagokat, megadott vagy önállóan kitalált szempontok alapján csoportosítja azokat;
- ❖ felismer és megfigyel különböző természetes és mesterséges anyagokat, ismeri azok tulajdonságait, felhasználhatóságukat, ismeri a természetes és mesterséges környezetre gyakorolt hatásukat;
- ❖ önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket különféle fizikai paraméterek meghatározására;
- ❖ önállóan végez egyszerű kísérleteket.
- ❖ megfigyeli a mágneses kölcsönhatásokat, kísérlettel igazolja a vonzás és a taszítás jelenségét, példákat ismer a mágnesesség gyakorlati életben való felhasználására;
- ❖ megfigyeli a testek elektromos állapotát és a köztük lévő kölcsönhatásokat, ismeri ennek gyakorlati életben való megjelenését;
- ❖ megfigyeléseken és kísérleten keresztül megismeri az energiatermelésben szerepet játszó anyagokat és az energiatermelés folyamatát;
- ❖ kísérletekkel igazolja a növények életfeltételeit;
- ❖ kísérleti úton megfigyeli az időjárás alapvető folyamatait, magyarázza ezek okait és következményeit.

Topográfiai alapismeretek

- ❖ meghatározza az irányt a valós térben;
- ❖ érti a térkép és a valóság közötti viszonyt;
- ❖ tájékozódik a térképen és a földgömbön.
- ❖ felismeri a földrészeket és az óceánokat a különböző méretarányú és ábrázolásmódú térképeken;
- ❖ felismeri a nevezetes szélességi köröket a térképen;
- ❖ megfogalmazza Európa és Magyarország tényleges és viszonylagos földrajzi fekvését;
- ❖ ismeri a főfolyó, a mellékfolyó és a torkolat térképi ábrázolását;
- ❖ felismeri és megnevezi a legjelentősebb hazai álló- és folyóvizeket;
- ❖ bejelöli a térképen Budapestet és a saját lakóhelyéhez közeli fontosabb nagyvárosokat és a szomszédos országokat.

Gyakorlati jellegű térképészeti ismeretek (Az iskola környékének megismerése során, terepi munkában)

- ❖ meghatározza az irányt a valós térben;
- ❖ érti a térkép és a valóság közötti viszonyt;
- ❖ tájékozódik a térképen és a földgömbön.
- ❖ a valóságban megismert területről egyszerű, jelrendszerrel ellátott útvonaltervet, térképet készít;
- ❖ tájékozódik a terepen térképvázlat, iránytű és GPS segítségével;
- ❖ meghatározott szempontok alapján útvonalat tervez a térképen;
- ❖ használni tud néhány egyszerű térinformatikai alkalmazást.

Az erdők életközössége és természeti-környezeti problémái

- ❖ komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- ❖ tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- ❖ tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.
- ❖ megfigyeli hazánk erdei élőlénytársulásainak főbb jellemzőit;
- ❖ életközösségként értelmezi az erdőt;
- ❖ felismeri és magyarázza az élőhely-életmód-testfelépítés összefüggéseit az erdők életközössége esetén;
- ❖ példákkal bizonyítja, rendszerezi és következtetéseket von le az erdei élőlények környezethez történő alkalmazkodására vonatkozóan;
- ❖ táplálékláncokat és azokból táplálékhalózatot állít össze a megismert erdei növény- és állatfajokból;
- ❖ példákön keresztül bemutatja az erdőgazdálkodási tevékenységek életközösségre gyakorolt hatásait;
- ❖ tisztában van az erdő természetvédelmi értékével, fontosnak tartja annak védelmét.

A mezők és a szántóföldek életközössége, természeti-környezeti problémái

- ❖ komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- ❖ tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- ❖ tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.
- ❖ megfigyeli hazánk fátlan élőlénytársulásainak főbb jellemzőit;
- ❖ megadott szempontok alapján összehasonlítja a rétek és a szántóföldek életközösségeit;
- ❖ életközösségként értelmezi a mezőt;
- ❖ felismeri és magyarázza az élőhely-életmód-testfelépítés összefüggéseit a rétek életközössége esetén;
- ❖ példákkal bizonyítja, rendszerezi és következtetéseket von le a mezei élőlények környezethez történő alkalmazkodására vonatkozóan;
- ❖ táplálékláncokat és azokból táplálékhalózatot állít össze a megismert mezei növény- és állatfajokból;
- ❖ példákön keresztül mutatja be a mezőgazdasági tevékenységek életközösségre gyakorolt hatásait;
- ❖ tisztában van a fátlan társulások természetvédelmi értékével, fontosnak tartja azok védelmét.

Vízi és vízparti életközösségek és természeti-környezeti problémái

- ❖ komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- ❖ tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- ❖ tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.
- ❖ megfigyeli hazánk vízi és vízparti élőlénytársulásainak főbb jellemzőit;
- ❖ életközösségként értelmezi a vizes élőhelyeket;
- ❖ összehasonlítja a vízi és szárazföldi élőhelyek környezeti tényezőit;
- ❖ felismeri és magyarázza az élőhely-életmód-testfelépítés összefüggéseit a vízi és vízparti életközösségek esetén;
- ❖ példákkal bizonyítja, rendszerezi és következtetéseket von le a vízi élőlények környezethez történő alkalmazkodására vonatkozóan;
- ❖ táplálékláncokat és ezekből táplálékhálózatot állít össze a megismert vízi és vízparti növény- és állatfajokból;
- ❖ példákon keresztül bemutatja a vízhasznosítás és a vízszennyezés életközösségre gyakorolt hatásait;
- ❖ tisztában van a vízi társulások természetvédelmi értékével, fontosnak tartja azok védelmét.

Az energia

- ❖ összetett rendszerként értelmezi az egyes földi szférák működését;
- ❖ ismeri a természeti erőforrások energiatermelésben betöltött szerepét;
- ❖ tisztában van a természeti erők szerepével a felszínalakításban.
- ❖ csoportosítja az energiahordozókat különböző szempontok alapján;
- ❖ példákat hoz a megújuló és a nem megújuló energiaforrások felhasználására;
- ❖ megismeri az energiatermelés hatását a természetes és a mesterséges környezetre.

A Föld külső és belső erői, folyamatai

- ❖ összetett rendszerként értelmezi az egyes földi szférák működését;
- ❖ ismeri a természeti erőforrások energiatermelésben betöltött szerepét;
- ❖ tisztában van a természeti erők szerepével a felszínalakításban.
- ❖ megállapítja, összehasonlítja és csoportosítja néhány jellegzetes hazai kőzet egyszerűen vizsgálható tulajdonságait;
- ❖ példákat hoz a kőzetek tulajdonságai és a felhasználásuk közötti összefüggésekre;
- ❖ tisztában van azzal, hogy a talajpusztulás világméretű probléma;
- ❖ ismer olyan módszereket, melyek a talajpusztulás ellen hatnak (tápanyag-visszapótlás, komposztkészítés, ökológiai kertművelés);
- ❖ felismeri és összehasonlítja a gyűrődés, a vetődés, a földrengés és a vulkáni tevékenység hatásait;
- ❖ magyarázza a felszín lejtése, a folyó vízhozama, munkavégző képessége és a felszínformálás közti összefüggéseket;
- ❖ magyarázza az éghajlat és a folyók vízjárása közötti összefüggéseket.

KÉMIA

7-8. évfolyam

A kémia oktatása során egyrészt be kell mutatni a kémiának az élet minőségének javításában betöltött alapvető szerepét, az új anyagok előállításának szépségét és hasznosságát, másrészt maximálisan ki kell használni azt a lehetőséget, amit a kémia tárgyalásmódja (makro-, szimbólum- és részecskeszint) nyújt a tanulók absztrakciós készségének fejlesztésében. Az oktatás minden szakaszában törekedni kell az élményszerűsége, a tanulók számára releváns és érdekes problémák kémiai vonatkozásainak bemutatására, a gyakorlatban használható tudás elsajátításának fontosságára. Az élményközpontú tanításnak arra kell összpontosítania, hogy a tanulók tudatába beépüljön: a kémiai ismeretek szükségesek az élőlényekben zajló folyamatok megértéséhez, a mindennapokban használt tárgyaink előállításához, feladata a tudatos vásárlási és anyagfelhasználási szokások kialakítása, az egészségvédelemhez és az élhető környezet megóvásához szükséges ismeretek és szemlélet biztosítása.

A kémia tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A tanuló felismeri, összegyűjti, csoportosítja, rendszerezi és értékeli a hétköznapi életben, a tanulói kísérletezések során, illetve a szaknyelvi környezetben megjelenő, a kémiához kapcsolódó információkat. A rendszerezett és értékelt természettudományos információkat társaival megosztja.

A kommunikációs kompetenciák: A tanuló magabiztosan kommunikál írásban és szóban az anyanyelvén, ismeri és alkalmazza a legfontosabb természettudományos, különösen a kémiához kapcsolható legalapvetőbb szaknyelvi kifejezéseket. Egyszerű, a fizikai és kémiai tulajdonságokkal, a környezetvédelemmel, illetve a vegyipari tevékenységgel kapcsolatos médiatartalmakat, prezentációkat hoz létre, illetve szöveges feladatot old meg önállóan vagy csoportban dolgozva, annak érdekében, hogy általuk üzeneteket közvetítsen főként társai és korosztálya számára.

A digitális kompetenciák: A tanuló magabiztosan használja a digitális technológiát kémiai tárgyú tartalmak keresésére, értelmezésére, elemzésére, a vizsgálatai során meghatározott adatok kiértékelésére. Ismeri azokat a szempontokat, amelyek alapján kiszűrhetők és helyesen értelmezhetők az áltudományos tartalmak a világhálón. A technológia felhasználásával a tanuló különböző médiatartalmakat, prezentációkat, esetleg modelleket, animációkat készít különböző témakörökben. A tanulás része az együttműködés és a kommunikáció, korszerű eszközökkel, felelős és etikus módon.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A tanuló a kémiai tanulmányai során gyakorlatot szerez a bizonyítékokon alapuló következtetések levonásában és az ezekre alapozott döntések meghozatalában. A kémiai tárgyú problémák megoldása során hipotézist alkot, az elvégzendő kísérleteket megtervezi, miközben fejlődik absztrakciós készsége. A kritikai elemzések során összefüggéseket vesz észre, ok-okozati viszonyokra jön rá, ami alapján egyszerűbb általánosításokat fogalmaz meg.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A kémiatanulás alapja az egyéni és a csoportos tevékenység. A tanulási tevékenységet vagy munkavégzést érintő csoportmunka során a tanuló felismeri feladatát, szerepét a csoportban, csoporttagként a társakkal együtt végez különböző tevékenységeket, illetve megfelelő készségek birtokában igény szerint csoportvezetői szerepet vállal.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanuló a projektfeladatok megoldása során önállóan, illetve a csoporttagokkal közösen

különböző médiatartalmakat, prezentációkat, rövidebb-hosszabb szöveges produktumokat hoz létre a tapasztalatok, eredmények, elemzések, illetve következtetések bemutatására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tanuló a kémiaórai tevékenysége során elsajátít számos olyan készséget, amely alkalmassá teszi arra, hogy képes legyen a feladatkörét érintő változó szerepekhez újító módon és rugalmasan alkalmazkodni. Felismeri a hétköznapi életben előforduló, kémiai tárgyú problémákban rejlő lehetőségeket, lehetőségeihez mérten hozzájárul a problémák megoldásához, az esélyeket és alternatívákat mérlegeli. Hatékonyan kommunikál másokkal, a többség álláspontját elfogadva vagy saját álláspontját megvédve érvel, mások érveit meghallgatja, azokat elfogadja vagy cáfolja.

7. évfolyam heti 1 óra

8. évfolyam heti 2 óra

Az általános iskolai kémiai ismeretek tanításának célja a természettudományok iránti érdeklődés felkeltése, a természettudományos szemléletmód kialakítása, valamint a kémiának a társadalom és az egyén életében betöltött szerepének bemutatása. Ezeket a célokat a tanulók számára releváns problémák, életszerű helyzetek kémiai vonatkozásainak tárgyalásával, a tanulók aktív közreműködésével, egyszerű – akár otthon is elvégezhető – kísérletek tervezésével, végrehajtásával, megfigyelésével és elemzésével érhetjük el. A kémiával való ismerkedés közben a tanulók olyan tapasztalatokon, kísérleteken nyugvó, biztos anyagismereten alapuló tudást szerezhetnek meg, amely nemcsak segíti őket (például a háztartási teendőkben), hanem életmentő is lehet számukra (például a benzingőz robbanásveszélye, a szén-monoxid és a klórgáz végzetes hatása). Az elsajátított ismeretek és a természettudományos szemlélet birtokában a tanulók – majd felnőttként is – egyre tudatosabban ügyelhetnek az egészségükre, szűkebb és tágabb környezetükre.

A kémiatanítás első szakaszának fő csomópontja az elemek, a vegyületek és a keverékek, illetve az atomok, a molekulák és az ionok megkülönböztetése, valamint a periódusos rendszer jelentőségének és használhatóságának megismerése. A kémiai szimbólumok (vegyjelek, képletek, reakcióegyenletek) és azok jelentésének tanítása háttérbe szorul az anyagok és folyamatok makroszintű és részecskeszintű értelmezésével szemben.

Ebben a szakaszban kezdődik el a részecskeszemlélet kialakítása, a tudományos ismeretek és a hétköznapi tapasztalatokon alapuló naiv elméletek ütköztetése is. A részecskeszemlélet kialakítása jól megválasztott, egyszerű kísérletekkel, valamint különböző modellek használatával történik. A modelleknek fontos szerepe van a részecskeszint és a makroszint kapcsolatának megértésében, valamint a szimbólumszint kialakításában. Már ebben a szakaszban is kiemelt figyelmet kell szentelni a tanulók gondolkodásának megismerésére, a fogalmi megértési problémák (tévképzetek, primitív axiómák) feltárására.

A 7–8. évfolyamon a kémia ismeretanyagának megközelítése elsősorban a tanulók előzetes tudására építve, jellemzően kísérleti tapasztalatok útján, illetve a mindennapi élet problémái felől történik. Ebben a szakaszban a tanulók által korábban megismert és gyakran pontatlanul használt fogalmakat pontosítjuk, egyértelműsítjük úgy, hogy az természettudományos szempontból is korrekt legyen. Kezdetben inkább a tanulók megfigyeléseire, kísérleti tapasztalataira adunk választ, folyamatosan bővítve ezzel a természettudományos ismereteket és készségeket. Később az addig megszerzett ismeretek birtokában lehetőség nyílik a mindennapi élet – gyakran bonyolult – problémáinak egyszerűsített magyarázatára is.

Nagyon fontos, hogy mind a kémiai tanulmányok, mind az egyes témakörök tárgyalása ne száraz leírással, hanem érdekes, a tanulók számára is izgalmas kérdések, problémák felvetésével, kísérletek bemutatásával kezdődjön.

A kémia életszerűségét erősíthetjük, a tanulók kémiai problémák iránti érzékenységét növelhetjük, ha a kémiaórákon állandó figyelmet és időt szentelünk a médiában felbukkanó kémiai jellegű hírek (pl. szén-monoxid-, mustgáz-, metil-alkohol-mérgezés, kémiai Nobel-díj-átadás, környezetkárosítások stb.) megbeszélésére.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
A kísérleti megfigyeléstől a modellalkotásig	17
Az anyagi halmazok	17
Atomok, molekulák és ionok	14
Kémiai reakciók	20
Kémia a természetben	15
Kémia a mindennapokban	19
Ismétlés, gyakorlás, felzárkóztatás, tehetséggondozás	6
Összes óraszám:	108

TÉMAKÖR: A kísérleti megfigyeléstől a modellalkotásig

ÓRASZÁM: 17 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri a természettudományos vizsgálatok során alkalmazott legfontosabb mennyiségeket és azok kapcsolatát;
- ❖ tudja és érti, hogy a közkeletű hiedelmeket nem szabad tényeknek tekinteni;
- ❖ tudja és érti, hogy a hétköznapi módon, a mindennapi tapasztalatokon alapuló gondolkodás nem elégséges a tudományos problémák megoldásához.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megismeri egy egyszerű laboratórium felépítését, anyagait és eszközeit;
- ❖ megkülönbözteti a kísérletet, a tapasztalatot és a magyarázatot;
- ❖ egyszerű modelleket (golyómodellt) használ az anyagot felépítő kémiai részecskék modellezésére;
- ❖ ismeri a halmazállapot-változásokat, konkrét példát tud mondani a természetből (légköri jelenségek) és a mindennapokból;
- ❖ tudja, hogy a keverékek alkotórészeit az alkotórészek egyedi tulajdonságai alapján választhatjuk szét egymástól, ismer konkrét példákat az elválasztási műveletekre (pl. bepárlás, szűrés, üleptetés);
- ❖ megismeri néhány köznapit anyag legfontosabb tulajdonságait és az anyagok vizsgálatának egyszerű módszereit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Megfigyelési és manuális készség fejlesztése
- ❖ Kísérletek értelmezése és biztonságos megvalósítása
- ❖ A biztonságos eszköz- és vegyszerhasználat elsajátítása
- ❖ Hipotézisalkotás alapvető szinten
- ❖ A hipotézis kísérleti megerősítése vagy cáfolata
- ❖ A tudományos gondolkodás kialakulásának támogatása
- ❖ Alkotás digitális eszközzel
- ❖ Információkeresés digitális eszközzel

- ❖ Az anyagi halmazok modellezése
- ❖ A részecskeszint és a makroszint megkülönböztetése
- ❖ Elválasztási műveletek.

FOGALMAK

modell, kísérlet, tapasztalat, magyarázat, balesetvédelmi szabály, veszélyességi jelölés, anyagi halmaz, gáz, folyadék, szilárd halmazállapot, halmazállapot-változások, olvadás, párolgás, forrás, lecsapódás, fagyás, szublimáció, endoterm és exoterm változások, vegyszer, egyszerű mérési módszerek, tömeg, térfogat, sűrűség, elválasztási eljárások, kísérleti eszközök, desztilláció

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Filmek megtekintése, majd a látottak alapján a biztonságos, egészséget nem veszélyeztető kísérletezés körülményeinek meghatározása
- ❖ Beszélgetés a veszélyességi jelek bevezetésének és egységesítésének szükségességéről
- ❖ Néhány háztartási vegyszer (pl. sósav, hypo stb.) címkéjének megismerése, a veszélyességi jelek értelmezése
- ❖ Poszter vagy digitális bemutató készítése a leggyakrabban használt laboratóriumi eszközök jellemzésére (anyaguk, melegíthetőségük, felhasználási területük)
- ❖ Tömegmérés táramérleggel, pl. egy kockacukor, vasgolyó, radír, kulcs tömegének mérése, a mérési pontosság megbeszélése, a tapasztalatok értelmezése
- ❖ Térfogatmérés mérőhengerrel: víz térfogatának mérése, egyéb eszközök (pl. kémcső, főzőpohár, gyógyszer-, illetve mosószer-adagoló) térfogatának meghatározása, a mérési pontosság megbeszélése, becslés kis mennyiségű folyadékok térfogatára
- ❖ Egyszerű tárgyak, testek (pl. kulcs, radír, dobókocka) tömegének és térfogatának megmérése táramérleggel, illetve vízkiszorítással, majd a sűrűségük kiszámítása, a mérési pontosságok alapján a sűrűségadat pontosságának megadása
- ❖ Egyszerű becslések anyagok (pl. kakaópor, kristálycukor, porcukor) tömegére, térfogatára és sűrűségére, majd a mérésekkel és számolással kapott eredményekkel való összevetés
- ❖ Gáz, folyékony és szilárd halmazállapotú anyagok fizikai tulajdonságainak vizsgálata és táblázatos összehasonlítása, a levegő vizsgálata műanyag fecskendő kísérletben, a víz mint folyadék tulajdonságainak vizsgálata, a vas tulajdonságainak vizsgálata
- ❖ A víz halmazállapot-változásainak vizsgálata, a kámfor és a mentol szublimációjának vizsgálata
- ❖ A halmazállapot-változással kapcsolatos videofilmek megtekintése és értelmezése a részecskeszemlélet alapján
- ❖ Endoterm és exoterm folyamatok (pl. az alkohol és a víz elegyedésének) követése hőmérsékletméréssel/termoszókkal
- ❖ A víz körforgásának értelmezése a víz halmazállapot-változásainak tükrében
- ❖ Egyszerű magyar (esetleg idegen) nyelvű animációk keresése az interneten a víz körforgásával kapcsolatban, szövegkönyv (és narráció) készítése a filmhez
- ❖ Szilárd keverékek (pl. só és homok) elválasztása oldással, szűréssel, bepárlással
- ❖ A víz vagy vörösbor desztillációjának bemutatása, a desztilláció folyamatának értelmezése
- ❖ A pálinkafőzés tanulmányozása videofilm segítségével, a folyamat értelmezése
- ❖ Rózsavíz előállítása lepárlással vagy extrahálással
- ❖ Homok és víz keverékének elválasztása ülepítéssel, dekantálással, illetve szűréssel
- ❖ Alkoholos filctollak festékanyagainak elválasztása papírkromatográfiával

- ❖ Háromkomponensű (konyhasó□homok□vaspor) keverék szétválasztásának megtervezése, a várható tapasztalatok megbecsülése, a vizsgálat csoportokban történő megvalósítása, a tapasztalatok összevetése az előzetes elképzeléssel, a következtetések levonása
- ❖ Egyszerű fényképgaléria készítése az elvégzett kísérletekről, szövegalkotás a képekhez
- ❖ Hasonló kísérletek keresése és gyűjtése videomegosztó portálok segítségével.

TÉMAKÖR: Az anyagi halmazok

ÓRASZÁM: 17 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ tudja és érti, hogy attól még, hogy egy elem vagy vegyület mesterségesen került előállításra vagy természetes úton került kinyerésre, még ugyanolyan tulajdonságai vannak, ugyanannyira lehet veszélyes vagy veszélytelen, mérgező vagy egészséges.
- ❖ **A témakör tanulása eredményeként a tanuló:**
- ❖ ismeri a természettudományos vizsgálatok során alkalmazott legfontosabb mennyiségeket és azok kapcsolatát;
- ❖ képes egyszerű kísérletek elvégzésére és elemzésére az elemekkel, vegyületekkel és keverékekkel kapcsolatban;
- ❖ a részecskemodell alapján értelmezi az oldódást;
- ❖ különbséget tesz elem, vegyület és keverék között;
- ❖ tudja, hogy melyek az anyag fizikai tulajdonságai;
- ❖ részecskeszemlélettel értelmezi az oldódás folyamatát és az oldatok összetételét;
- ❖ példát mond a valódi oldatra és a kolloid oldatra.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az érvelési készség fejlesztése
- ❖ Egyszerűbb következtetések kialakításának támogatása
- ❖ A kémiai tisztaságú anyagok: elemek és vegyületek összetétele és tulajdonságai példákkal
- ❖ A keverékek
- ❖ Az oldatok és összetételük
- ❖ Az oldódás
- ❖ Egyszerű kolloidok.

FOGALMAK

kémiai tisztaságú anyag, kémiai elem, fém, nemfém, vegyület, szervetlen vegyület, szerves vegyület, keverék, fizikai tulajdonság, fizikai változás, oldat, oldott anyag, oldószer, oldódás, oldhatóság, tömegszázalék, térfogatszázalék, telítetlen oldat, telített oldat, fiziológiai sóoldat, rendszer, valódi oldat, kolloid oldat, komponens, levegő, ötvözetek

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Példák bemutatása a köznapis életről elemre (pl. grafit, vörösréz, kén), vegyületekre (pl. víz, nátrium-klorid, szőlőcukor) és keverékekre (pl. benzin, levegő, sárgarépa)
- ❖ Információgyűjtés néhány elem (pl. oxigén, nitrogén, bróm, hidrogén stb.) nyelvújításkori elnevezésével kapcsolatban
- ❖ Köznapis anyagok (pl. alumínium, mész, kockacukor) fizikai tulajdonságainak (szín, szag, halmazállapot, oldhatóság, sűrűség, megmunkálhatóság, elektromos vezetés) összehasonlítása, táblázat és/vagy anyagiismereti kártyák készítése

- ❖ Egyszerű oldási kísérletek a „Mi miben oldódik?” kérdés eldöntésére, pl. vas, konyhasó, répacukor és jó oldódásának vizsgálata vízben, alkoholban és benzinben, kísérleti jegyzőkönyv elkészítése
- ❖ Konyhasó oldhatóságának meghatározása kísérleti úton, az oldhatóság megadása x gramm só / 100 gramm víz értékben a vizsgálat hőmérsékletén
- ❖ Grafikonok és táblázatok adatainak elemzése a különböző anyagok oldhatóságával, valamint egy anyag különböző hőmérsékleten való oldhatóságával kapcsolatban
- ❖ A diffúziót szemléltető tanuló-kísérletek elvégzése
- ❖ A diffúziót részecskeszemlélet alapján bemutató magyar (vagy idegen) nyelvű animáció, illetve kisfilm keresése az internet segítségével, szöveggaléria (és narráció) készítése a fimhez
- ❖ Az oldás sebességét befolyásoló tényezők kísérleti úton történő vizsgálata
- ❖ Kristályok növesztése otthon (pl. konyhasó, timsó, kandiscukor)
- ❖ Érvelés az otthon végezhető/végzendő kísérletek mellett és ellen
- ❖ Oldatkészítési gyakorlat, adott tömegű és tömegszázalékos oldat elkészítése a laboratóriumi eszközök (mérleg, főzőpohár, mérőhenger, vegyszeres kanál, üvegbot) felhasználásával
- ❖ Oldatkészítési gyakorlat, adott térfogatú és térfogatszázalékos oldat elkészítése laboratóriumi eszközök (pl. mérőhengerek, főzőpoharak, üvegbot, esetleg mérőlombik) felhasználásával
- ❖ Példák gyűjtése a köznapi életből tömeg- és térfogatszázalékos adatok megadására
- ❖ Szövegkeresés és -értelmezés a fízológias sóoldat összetételéről és szerepéről az orvosi gyakorlatban
- ❖ Nagyon egyszerű számítási feladatok elvégzése a tömegszázalék köréből
- ❖ Híg szappanoldat, szörpök és limonádé készítése és tanulmányozása, összehasonlítása valódi oldatokkal
- ❖ Gyümölcszselé és majonéz készítése és tanulmányozása
- ❖ A tej, tejföl, mosógél, tusfürdő, kézkrém, köd, füst tanulmányozása
- ❖ Kiselőadás, poszter vagy digitális bemutató készítése „Ismert folyók, tavak, tengerek vizének összetétele” címmel
- ❖ Kiselőadás, poszter vagy digitális bemutató készítése „Az emberiség történetének legfontosabb fémjei, ötvözetek” címmel
- ❖ Kiselőadás, poszter vagy digitális bemutató készítése „Ötvözetek a mindennapjainkban (acél/könnnyűfém felni/lágyforraszt stb.)” címmel
- ❖ Egyszerű fényképgaléria vagy kollázs készítése az iskolában és otthon végzett kísérletekről, szövegaláírás hozzáadása a képekhez.

TÉMAKÖR: Atomok, molekulák és ionok

ÓRASZÁM: 14 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ tudja és érti, hogy a hétköznapi módon, a mindennapi tapasztalatokon alapuló gondolkodás nem elégséges a tudományos problémák megoldásához;
- ❖ tudja és érti, hogy a közkeletű hiedelmeket nem szabad tényeknek tekinteni;
- ❖ ismeri a természettudományos vizsgálatok során alkalmazott legfontosabb mennyiségeket és azok kapcsolatát.
- ❖ **A témakör tanulása eredményeként a tanuló:**
- ❖ különbséget tesz elemi részecske és kémiai részecske, valamint atom, molekula és ion között;

- ❖ szöveges leírás vagy kémiai szimbólum alapján megkülönbözteti az atomokat, molekulákat és ionokat;
- ❖ ismeri a legfontosabb elemek vegyjelét, illetve vegyületek képletét;
- ❖ tudja, hogy az atom atommagból és elektronburokból épül fel;
- ❖ fel tudja írni a kisebb atomok elektronszerkezetét a héjakon lévő elektronok számával (Bohr-féle atommodell);
- ❖ tudja, hogy az atom külső elektronjainak fontos szerep jut a molekula- és ionképzés során;
- ❖ érti egyszerű molekulák kialakulását (H_2 , Cl_2 , O_2 , N_2 , H_2O , HCl , CH_4 , CO_2), és fel tudja írni a képletüket;
- ❖ érti az egyszerű ionok kialakulását (Na^+ , K^+ , Mg^{2+} , Ca^{2+} , Al^{3+} , Cl^- , O^{2-}), és analógiás gondolkodással következtet az egy oszlopban található elemekből képződő ionok képletére;
- ❖ érti az ionvegyületek képletének megállapítását;
- ❖ ismeri a köznapok anyagok molekula- és halmazszerkezetét (hidrogén, oxigén, nitrogén, víz, metán, szén-dioxid, gyémánt, grafit, vas, réz, nátrium-klorid);
- ❖ érti, hogy az atomok és ionok között jellemzően erősebb, a molekulák között gyengébb kémiai kötések alakulhatnak ki.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Vitakészség fejlesztése
- ❖ A társakkal való együttműködés képességének fejlesztése
- ❖ A biztonságos eszköz- és vegyszerhasználat elsajátítása
- ❖ Internetes források használatának fejlesztése
- ❖ Számítógépes bemutató készítésének gyakorlása
- ❖ Az analógiás gondolkodás fejlesztése
- ❖ Alkotás digitális eszközzel
- ❖ Az atom felépítése és fontosabb jellemzői
- ❖ Az atomok periódusos rendszere
- ❖ A molekulák felépítése és fontosabb jellemzői
- ❖ Az ion képződése és fontosabb jellemzői, csoportosítás töltés alapján
- ❖ Az anyagok halmazszerkezete és fizikai tulajdonságai.

FOGALMAK

elemi részecske, proton, elektron, neutron, kémiai részecske, atom, molekula, ion, elemmolekula, vegyületmolekula, atommag, elektronburok, rendszám, periódusos rendszer, nemesgázszerkezet, kémiai kötés, vegyjel, képlet, alkálifémek, alkáliföldfémek, földfémek, halogének, nemesgázok

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Atomszerkezeti modellező játékok keresése az interneten
- ❖ A lángfestés jelenségének elvégzése vagy bemutatása, kapcsolat keresése a tűzijátékokkal
- ❖ Atomok és molekulák modellezése, golyómodellek készítése gyurmából, hungarocell golyókból vagy papírkorongokból, az atomok méretviszonyainak megfigyelése
- ❖ Az atomok, az ionok és a molekulák összehasonlítása táblázatos formában (pl. az oxigén példáján)
- ❖ Információgyűjtés a periódusos rendszerről, poszter vagy prezentáció készítése a témával kapcsolatban
- ❖ A periódusos rendszerrel kapcsolatos zeneművek meghallgatása

- ❖ Kiselőadások a periódusos rendszer fontosabb, gyakoribb, érdekesebb elemeiről szakkönyvek és internetes források felhasználásával, a források megnevezésével
- ❖ Projekt: a periódusos rendszer (művészi/vicces/informatív) elkészítése csoportokban kartonlapokból, kerámiaacsempékből stb.
- ❖ Magyar és idegen nyelvű, ingyen letölthető, periódusos rendszert megjelenítő mobiltelefonos/táblagépes applikációk feltérképezése, az alkalmazhatóságuk korlátjainak megállapítása
- ❖ „Milyen a periódusos rendszer mint társasjáték?” – kreatív ötletek gyűjtése a periódusos rendszer társasjátékká való alakítására
- ❖ Játék a vegyjelekkel: nevek kirakása vegyjelekből, a kedvenc vers egy szakaszának átírása vegyjelekkel, egyszerű szöveges vagy rajzos rejtvények készítése a vegyjelekkel, elemek nevével kapcsolatban
- ❖ Információgyűjtés a fontosabb atomok vegyjelének eredetével kapcsolatban
- ❖ Vita kezdeményezése a kémia jelrendszerének szükségessége kapcsán
- ❖ Memóriakártyák készítése a fontosabb elemek és vegyületek nevének és kémiai jelének (vegyjelének, képletének) megjegyzéséhez.

TÉMAKÖR: Kémiai reakciók

ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri a természettudományos vizsgálatok során alkalmazott legfontosabb mennyiségeket és azok kapcsolatát.
- ❖ **A témakör tanulása eredményeként a tanuló:**
- ❖ a részecskemodell alapján értelmezi az egyszerű kémiai reakciókat;
- ❖ ismeri a kémiai reakciók végbemenetelének legalapvetőbb feltételeit (ütközés, energia);
- ❖ ismeri a köznapi élet szempontjából legalapvetőbb kémiai reakciókat (pl. égési reakciók, egyesülések, bomlások, savak és bázisok reakciói, fotoszintézis);
- ❖ ismeri sav-bázis indikátorokat, érti felhasználásuk jelentőségét;
- ❖ ismeri a katalizátor fogalmát, érti a katalizátorok működési elvének lényegét;
- ❖ ismeri a korrózió fogalmát és a fémek csoportokba sorolását korrózióállóságuk alapján, érti a vas korróziójának lényegét, valamint a korrózióvédelem módjait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A biztonságos eszköz- és vegyszerhasználat elsajátítása
- ❖ A csoportmunkában való részvétel készségének fejlesztése
- ❖ Az analógiás gondolkodás fejlesztése
- ❖ Alkotás digitális eszközzel
- ❖ A kémiai információk keresése és értelmezése
- ❖ A korábbi ismeretek alkalmazása az új információk feldolgozása során
- ❖ A fizikai és a kémiai változások megkülönböztetése
- ❖ A reakciók egyenletének leírása szavakkal, a folyamat értelmezése
- ❖ A reakciók energiaviszonyai
- ❖ A kémiai változások típusai
- ❖ A köznapi életben jelentős kémiai reakciók.

FOGALMAK

kémiai reakció, reakcióegyenlet, katalizátor, csapadék, gázfejlődés, exoterm reakció, endoterm reakció, egyesülés, bomlás, égés, gyors égés, lassú égés, sav, bázis, só, savas

kémhatás, semleges kémhatás, lúgos kémhatás, közömbösítés, pH-érték, indikátor, korrózió, rozstda

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Egyszerű kémiai reakciók végrehajtása, a kémiai változás értelmezése (pl. a hurkapálca égése, a csillagszóró égése, a szódabikarbóna reakciója ételecettel, a vörösbor színének megváltozása szódabikarbóna hatására, a cukor karamellizációja, a meszes víz reakciója szén-dioxiddal stb.), a megfigyelések leírásának gyakorlása
- ❖ Érdekes, akár bonyolultabb kémiai kísérletek megfigyelése videofilmeken, a kémiai változás értelmezése
- ❖ A katalizátor hatásának bemutatása érdekes kísérleteken, pl. a hidrogén-peroxid bontása barnakőporral (vagy apróra vágott májdarabkákkal), a fejlődő oxigén kimutatása parázsló gyújtópálcával, kockacukor meggyújtása fahamu vagy teafű jelenlétében, keményítőemésztés hasnyálkivonat segítségével
- ❖ A melegítőpárna működésének bemutatása
- ❖ Az égés tanulmányozása, a gyors (gyufa égése, földgáz égése, borszesz égése, csillagszóró égése, magnézium égése) és lassú égés (rozsdásodás, korhadás) tanulmányozása egyszerű kísérletekkel
- ❖ Néhány egyszerűbb égési folyamat szóegyenlettel történő felírása
- ❖ Az égés feltételeinek vizsgálata, az éghetetlen zsebkendő kísérlet elvégzése
- ❖ Információk gyűjtése a tüzesetekkel és a tűzoltással kapcsolatban
- ❖ Kiselőadás a lakástüzek, erdőtüzek megelőzésével és a tűzoltással kapcsolatban
- ❖ Videofilm megtekintése a hivatásos tűzoltók munkájával kapcsolatosan
- ❖ Kiselőadás vagy poszter készítése „A korrózióvédelem” címmel
- ❖ Endoterm reakciók keresése és gyűjtése az internet segítségével
- ❖ Közismert savak (háztartási sósav, ecetsav, citromsav) tulajdonságainak vizsgálata egyszerű tanulókísérlettel
- ❖ A háztartásban megtalálható semleges, savas és lúgos oldatok kémhatásának vizsgálata egyszerű tanulókísérlettel
- ❖ Laboratóriumi és növényi indikátorok színváltozásának vizsgálata (lakmusz, fenolftalein, pH-papír, antociánok)
- ❖ A laboratóriumi indikátorok színváltozását bemutató posztterek készítése
- ❖ Antociánok kivonása vöröskáposztából otthoni körülmények között, saját indikátorpapír készítése, a kivonás fényképes és/vagy mozgóképes dokumentálása
- ❖ Háztartási tisztítószer, oldatok, élelmiszerek kémhatásának vizsgálata saját indikátorpapírral, a vizsgálatok fényképes és/vagy mozgóképes dokumentálása
- ❖ Egyéb, akár otthoni körülmények között is elkészíthető növényi indikátorok színváltozását bemutató posztterek készítése
- ❖ A közömbösítés vizsgálata egyszerű laboratóriumi kísérletekkel, pl. az ecetsav reakciója szódával vagy szódabikarbónával, a háztartási sósav reakciója nátrium-hidroxid-oldattal
- ❖ Néhány egyszerűbb közömbösítési folyamat szóegyenlettel történő felírása
- ❖ A szúnyogcsípés fájdalmas érzésének csökkentése szódabikarbónás bedörzsöléssel – beszélgetés, vita, eszmecsere a módszer kémiai-biológiai háttéréről és hatékonyságáról
- ❖ „A fény és a fotoszintézis folyamata” – biológiai□fizikai□kémiai témájú egyesített projekt, információgyűjtés szakkönyvekből, illetve az internetről, a téma bemutatása IKT-eszközökkel, kiselőadás vagy poszter formájában
- ❖ Egyszerű fényképgaléria, kollázs vagy narrált kisvideó készítése az elvégzett kísérletekről, szövegaláírás a képekhez, az elkészült digitális alkotás megosztása egymás között.

TÉMAKÖR: Kémia a természetben**ÓRASZÁM: 15 óra****TANULÁSI EREDMÉNYEK****A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

- ❖ tudja és érti, hogy attól még, hogy egy elem vagy vegyület mesterségesen került előállításra vagy természetes úton került kinyerésre, még ugyanolyan tulajdonságai vannak, ugyanannyira lehet veszélyes vagy veszélytelen, mérgező vagy egészséges;
- ❖ tudja és érti, hogy a közkeletű hiedelmeket nem szabad tényeknek tekinteni;
- ❖ tudja és érti, hogy a hétköznapi módon, a mindennapi tapasztalatokon alapuló gondolkodás nem elégséges a tudományos problémák megoldásához.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megérti és példákkal szemlélteti az emberi tevékenység és a természeti környezet kölcsönös kapcsolatát kémiai szempontok alapján;
- ❖ ismeri természeti környezetének, azon belül a légkörnek, a kőzetburoknak, a természetes vizeknek és az élővilágnak a legalapvetőbb anyagait;
- ❖ érti a globális klímaváltozás, a savas esők, az ózonréteg károsodásának, valamint a szmogoknak a kialakulását és emberiségre gyakorolt hatását;
- ❖ kiselőadás keretében beszámol egy, a saját települését érintő környezetvédelmi kérdés kémiai vonatkozásairól;
- ❖ azonosítja és példát hoz fel a környezetében előforduló leggyakoribb, levegőt, vizet és talajt szennyező forrásokra;
- ❖ kiselőadás vagy projekt munka keretében ismerteti a háztartási hulladék összetételét, felhasználásának és csökkentésének lehetőségeit, különös figyelemmel a veszélyes hulladékokra;
- ❖ konkrét lépéseket tesz annak érdekében, hogy mérsékelje a környezetszennyezést (pl. energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, tudatos vásárlás).

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az értékelési és érvelési készség fejlesztése
- ❖ A prezentációs készség fejlesztése
- ❖ Különböző, egyszerű médiatartalmak létrehozása
- ❖ A véleményformálás támogatása
- ❖ A levegő, a víz, a kőzetburok és az élővilág anyagai
- ❖ A levegő szennyező forrásai és következményei
- ❖ A természetes vizek összetétele, szennyezői, víztisztítás, ivóvízgyártás
- ❖ A hulladékok, a hulladékkezelés, az újrahasznosítás
- ❖ A fosszilis energiahordozók.

FOGALMAK

üvegházhatás, globális klímaváltozás, ózonpajzs, ózonlyuk, savas eső, szmog, édes víz, sós víz, ásványvíz, ásvány, trágya, hulladék, veszélyes hulladék, újrahasznosítás, szelektív hulladékgyűjtés, szerves vegyület, fosszilis tüzelőanyag, természetes szenek, megújuló energiaforrások

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Egyszerű tanulókísérletek a levegő összetételének vizsgálatára, pl. az oxigén mennyiségének meghatározása a levegőben
- ❖ Információgyűjtés és bemutató készítése „A légkör összetételének változása” címmel

- ❖ Cikkek keresése a digitális és nyomtatott sajtóban a klímaváltozással kapcsolatban, tendenciák megfigyelése
- ❖ Információgyűjtés és prezentáció vagy poszter készítése a levegőszennyezés következményeiről (a globális klímaváltozásról, a savas esőkről, az ózonpajzs sérüléséről, a szmogról)
- ❖ Az esővíz kémhatásának vizsgálata
- ❖ A savas esők hatásának modellezése egy levélen, a változások mikroszkópos megfigyelése
- ❖ A savas esők épületekre, illetve műemlékekre gyakorolt hatásának modellezése egy mészkő- vagy márványdarabon
- ❖ A fólia alatti növénytermesztés kérdésének érvekkel alátámasztott megvitatása
- ❖ Eszmecsere az erős UV-sugárzás hatásairól
- ❖ A napvédő krémek összetétele, a faktorszám függése az összetételtől
- ❖ Porszennyezés egyszerű kísérleti vizsgálata a lakóhelyünkön, jegyzőkönyv-dokumentáció készítése, összehasonlítás az interneten talált adatokkal
- ❖ Természetes vizek mintáinak vizsgálata bepárlással
- ❖ Vízminták vizsgálata laboratóriumi vízvizsgáló készletek segítségével
- ❖ A természetes vizek, folyók, tavak, tengerek szennyezéséről szóló filmek megtekintése, eszmecsere
- ❖ Figyelemfelkeltő plakátok készítése a környezetvédelem fontosságával kapcsolatban, pl. a víztakarékosság, az energiafelhasználás csökkentése, a tudatos vásárlás, a műanyag hulladékok mennyiségének csökkentése, a szelektív hulladékgyűjtés fontossága, a vegyszertakarékos életmód kialakítása
- ❖ Komposztáló készítése az iskolaudvaron
- ❖ Ásvány- és kőzetgyűjtemény készítése, bemutatása
- ❖ Látogatás egy, a lakóhelyhez közeli ásványtárban, ásvány- vagy kőzetlelőhelyen, múzeumban
- ❖ Üzemlátogatás a helyi vagy egy regionális szennyvíztisztítóban, egy hulladéklerakóban vagy egy hulladékégetőben
- ❖ Aktív tréning a szelektív hulladéktárolók szakszerű használatához („Mit hova dobjunk?”)
- ❖ Iskolai papírgyűjtés szervezése
- ❖ A fosszilis energiahordozókkal kapcsolatos kisfilm megtekintése, eszmecsere a felhasználás mértékének csökkentéséről
- ❖ Információgyűjtés a megújuló energiaforrások kémiai hátteréről, poszter vagy digitális bemutató készítése
- ❖ Bemutató vagy 3-4 oldalas „mini” tanulmány készítése a lakóhely, település környezetvédelmi kérdéseiről – akár általánosan, akár egy konkrét téma kiemelésével
- ❖ Komplex környezetvédelmi projekt: információgyűjtés a nyomtatott és digitális sajtóból, filmelemzések, üzemlátogatás, majd bemutató készítés, vagy akadályverseny szervezése a témában.

TÉMAKÖR: Kémia a mindennapokban

ÓRASZÁM: 19 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ tudja és érti, hogy a közkeletű hiedelmeket nem szabad tényeknek tekinteni;
- ❖ tudja és érti, hogy a hétköznapi módon, a mindennapi tapasztalatokon alapuló gondolkodás nem elégséges a tudományos problémák megoldásához;

- ❖ tudja és érti, hogy attól még, hogy egy elem vagy vegyület mesterségesen került előállításra vagy természetes úton került kinyerésre, még ugyanolyan tulajdonságai vannak, ugyanannyira lehet veszélyes vagy veszélytelen, mérgező vagy egészséges.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ tisztában van azzal, hogy a bennünket körülvevő anyagokat a természetben található anyagokból állítjuk elő;
- ❖ tisztában van vele, hogy az életfolyamatainkhoz szükséges anyagokat a táplálékunkból vesszük fel zsírok, fehérjék, szénhidrátok, ásványi sók és vitaminok formájában;
- ❖ tud érvelni a változatos táplálkozás és az egészséges életmód mellett;
- ❖ képes a forgalomban lévő kemikáliák (növényvédő szerek, háztartási mosó- és tisztítószer) címkéjén feltüntetett használati útmutató értelmezésére, azok felelősségteljes használatára;
- ❖ tudja, hogy a különféle ásványokból, kőzetekből építőanyagokat (pl. meszet, betont, üveget) és fémeket (pl. vasat és alumíniumot) gyártanak;
- ❖ ismeri a kőolaj feldolgozásának módját, fő alkotóit, a szénhidrogéneket, tudja, hogy ezekből számos termék (motorhajtóanyag, kenőanyag, műanyag, textil, mosószer) készül.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A logikus gondolkodás készségének fejlesztése
- ❖ A megbízható internetes információk keresésének és megosztásának támogatása
- ❖ Az általános tudományos információk felismerésének támogatása
- ❖ Élelmiszerek összetevői
- ❖ Káros szenvedélyek
- ❖ A vízkeménység
- ❖ Mosószer, tisztítószer
- ❖ Fertőtlenítőszer
- ❖ Építőanyagok
- ❖ A kőolaj
- ❖ A legismertebb fémek.

FOGALMAK

gyógyszer, dohánytermék, drog, alkohol, tápanyag, élelmiszer-adalék, táplálékkiegészítő, mesterséges édesítőszer, tartósítószer, E-számok, kemény víz, vízlágyítás, vízköoldás, mosószer, szappan, fertőtlenítőszer, érc, műanyag, festékanyagok, növényvédő szerek, műtrágya, mikro- és makrotápanyagok, mesterséges szén

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Tudományos és általános tudományos cikkek keresése a médiában, a szövegek elemzése, az általános tudományosságra, megtevesztésre utaló jelek megfigyelése
- ❖ A tudomány.hu honlap felkeresése, egy kémiai tárgyú cikk elemzése
- ❖ Előadás felvételének megtekintése, eszmecsere
- ❖ Egyszerű laboratóriumi vizsgálatok élelmiszerekkel, pl. keményítő kimutatása jóddal, zsírtartalom kioldása benzinnel, fehérje kimutatása xantoprotein-próbával
- ❖ Gyakran fogyasztott élelmiszereink címkéinek elemzése: összetétel, élelmiszer-adalékok
- ❖ Játék: „Hány E-számot ismersz?” – ismert anyagok (nitrogén, aszkorbinsav, citromsav stb.) E-számainak kikeresése, összehasonlítása

- ❖ Természetes színezékek az élelmiszerekben: cékla, csalán, bodza, hagymahéj, indigó stb. alkalmazása, a színyanyagok kivonása növényekből, színük kémhatástól függő változásának vizsgálata
- ❖ Az élelmiszerek tápanyag-összetételével és energiatartalmával kapcsolatos egyszerű számítások leírás alapján
- ❖ Kémia-biológia-testnevelés közös projekt: „Az egészséges táplálkozás és életmód”
- ❖ Cigarettdohány száraz lepárlása egyszerű kísérlettel, a lepárlás termékeinek (mérgező gázok, kátrány) megfigyelése
- ❖ Információgyűjtés az elektromos cigarettáról, a füstben található anyagokról
- ❖ Az alkoholizmussal és a metanol-mérgezéssel kapcsolatos cikkek keresése az elektronikus médiában, az etil-alkohol és a metil-alkohol tulajdonságainak és egészségkárosító hatásainak táblázatos összehasonlítása
- ❖ Drogrevenziós előadás meghívott előadóval vagy kiselőadások a drogokról és azok hatásairól
- ❖ Érvelő vita a legális és illegális drogok használatáról
- ❖ Gyógyszercímke elemzése a tanórán, az információk értelmezése, a hatóanyag és a kísérőanyagok azonosítása, a gyógyszer hatásai, mellékhatásai, a gyógyszer szedésével kapcsolatos javaslatok értelmezése
- ❖ A kemény és lágy víz összehasonlítása egyszerű tanulókísérlettel (pl. szappan habzása különböző keménységű vizekben, vízlágyítás csapadékos vízlágyítással)
- ❖ Szappanok, mosószerek, samponok, fogkrémek vizsgálata egyszerű kísérletekkel
- ❖ A hypo vizsgálata, színtelenítő hatásának megfigyelése egyszerű kémcsőkísérletekkel, a hypo és a háztartási sósav egymásra hatásának veszélyei
- ❖ Fertőtlenítőszer a háztartásban (pl. alkohol, jód, ezüst, hidrogén-peroxid) – biztonságos felhasználásuk átbeszélése
- ❖ Mosószer, szappan, hajsampon, tusfürdő, fogkrém, háztartási vízköoldó, fertőtlenítő címkéjének elemzése, különös tekintettel az összetételükre és a használatukkal kapcsolatos óvintézkedésekre
- ❖ Növényvédő szerek és festékek címkéjének elemzése, a használatukkal kapcsolatos óvintézkedések áttekintése
- ❖ „Mennyire lehet »bio« az ilyen címkével ellátott termék?” címmel érvelő vita kezdeményezése
- ❖ Látogatás egy biogazdaságban vagy kisfilm megtekintése egy ilyen termelési helyről
- ❖ Építőanyagok (mészkő, égetett mész, oltott mész, cement, beton, üveg, polisztirolhab, poliuretánhab, közetgyapot) tanulmányozása egyszerű megfigyeléssel és kísérletekkel
- ❖ Prezentáció készítése „Építőanyagok a múltban és napjainkban” címmel
- ❖ A kőolaj feldolgozásával kapcsolatos videofilm megtekintése és elemzése
- ❖ A kőolaj feldolgozásával kapcsolatos idegen nyelvű animáció szöveges narrációja
- ❖ Kőolajpárlatok (pl. benzin, petróleum, szilárd paraffin) egyszerű laboratóriumi vizsgálata (oldási és oldódási kísérletek, sűrűség megfigyelése)
- ❖ Kiselőadás vagy bemutató készítése „A gépjárművek motorhajtó anyagai” címmel
- ❖ Videofilm megtekintése és megbeszélése a műanyagokkal, a műanyag hulladékokkal kapcsolatban
- ❖ Ismertebb műanyagok égéstermékeinek vizsgálata
- ❖ „Áldás vagy átok a műanyag?” – érvelő vita a műanyagok használata mellett és ellen
- ❖ Textilminták összehasonlítása: gyapjú, pamut, selyem, műszál vizsgálata, ruhacímke elemzése, a mosási és tisztítási javaslatok elemzése
- ❖ A koks, faszén, aktív szén otthoni felhasználási lehetőségeinek feltérképezése
- ❖ Az aktív szén adszorpciós képességének vizsgálata

- ❖ Gyakran használt fémek tulajdonságainak vizsgálata laboratóriumban, kapcsolat keresése a fém felhasználása és a tulajdonságai között

Minimum követelmények

7. osztály

A tanuló

A kísérleti megfigyeléstől a modellalkotásig

- ❖ megismeri egy egyszerű laboratórium felépítését, anyagait és eszközeit;
- ❖ ismeri a halmazállapot-változásokat, konkrét példát tud mondani a természetből (légköri jelenségek) és a mindennapokból;
- ❖ megismeri néhány köznapis anyag legfontosabb tulajdonságait és az anyagok vizsgálatának egyszerű módszereit.

Az anyagi halmazok

- ❖ ismeri a természettudományos vizsgálatok során alkalmazott legfontosabb mennyiségeket
- ❖ képes egyszerű kísérletek elvégzésére és elemzésére az elemekkel, vegyületekkel és keverékekkel kapcsolatban;
- ❖ értelmezi az oldódást;
- ❖ különbséget tesz elem, vegyület és keverék között;
- ❖ tudja, hogy melyek az anyag fizikai tulajdonságai;
- ❖ részecskeszemlélettel értelmezi az oldódás folyamatát és az oldatok összetételét;
- ❖ példát mond a valódi oldatra.

Atomok, molekulák és ionok

- ❖ szöveges leírás vagy kémiai szimbólum alapján megkülönbözteti az atomokat, molekulákat és ionokat;
- ❖ ismeri a legfontosabb elemek vegyjelét, illetve vegyületek képletét;
- ❖ tudja, hogy az atom atommagból és elektronburokból épül fel;
- ❖ fel tudja írni a kisebb atomok elektronszerkezetét a héjakon lévő elektronok számával (Bohr-féle atommodell);
- ❖ tudja, hogy az atom külső elektronjainak fontos szerep jut a molekula- és ionképzés során;
- ❖ az egyszerű molekulák képleteit (H_2 , Cl_2 , O_2 , N_2 , H_2O , HCl , CH_4 , CO_2), fel tudja írni
- ❖ érti az egyszerű ionok kialakulását (Na^+ , K^+ , Mg^{2+} , Ca^{2+} , Al^{3+} , Cl^- , O^{2-}),
- ❖ ismeri a köznapis anyagok molekula- és halmazszerkezetét (hidrogén, oxigén, nitrogén, víz, metán, szén-dioxid, gyémánt, grafit, vas, réz, nátrium-klorid);
- ❖ érti, hogy az atomok és ionok között jellemzően erősebb, a molekulák között gyengébb kémiai kötések alakulhatnak ki.

Kémiai reakciók

- ❖ a részecskemodell alapján értelmezi az egyszerű kémiai reakciókat;
- ❖ ismeri a köznapis élet szempontjából legalapvetőbb kémiai reakciókat (pl. égési reakciók, egyesülések);
- ❖ ismer sav-bázis indikátorokat, érti felhasználásuk jelentőségét;
- ❖ ismeri a katalizátor fogalmát, érti a katalizátorok működési elvének lényegét;
- ❖ ismeri a korrózió fogalmát és a fémek csoportokba sorolását korrózióállóságuk alapján, érti a vas korróziójának lényegét, valamint a korrózióvédelem módjait.

Kémia a természetben

- ❖ ismeri természeti környezetének, azon belül a légkörnek, a kőzetburoknak, a természetes víz anyagait.

8. osztály**A tanuló****Kémiai reakciók**

- ❖ a részecskemodell alapján értelmezi az egyszerű kémiai reakciókat;
- ❖ ismeri a kémiai reakciók végbemenetelének legalapvetőbb feltételeit (ütközés, energia);
- ❖ ismeri a köznapi élet szempontjából legalapvetőbb kémiai reakciókat (pl. égési reakciók, egyesülések, bomlások, savak és bázisok reakciói, fotoszintézis);
- ❖ ismeri sav-bázis indikátorokat, érti felhasználásuk jelentőségét;
- ❖ ismeri a katalizátor fogalmát, érti a katalizátorok működési elvének lényegét;
- ❖ ismeri a korrózió fogalmát és a fémek csoportokba sorolását korrózióállóságuk alapján, érti a vas korróziójának lényegét, valamint a korrózióvédelem módjait.

Kémia a természetben

- ❖ megérti és példákkal szemlélteti az emberi tevékenység és a természeti környezet kölcsönös kapcsolatát kémiai szempontok alapján;
- ❖ ismeri természeti környezetének, azon belül a légkörnek, a kőzetburoknak, a természetes víz anyagait;
- ❖ érti a globális klímaváltozás, a savas esők, az ózonréteg károsodásának, valamint a szmogoknak a kialakulását és emberiségre gyakorolt hatását;
- ❖ azonosítja és példát hoz fel a környezetében előforduló leggyakoribb, levegőt, vizet és talajt szennyező forrásokra;
- ❖ ismeri a háztartási hulladék összetételét, felhasználásának és csökkentésének lehetőségeit, különös figyelemmel a veszélyes hulladékokra;
- ❖ konkrét lépéseket tesz annak érdekében, hogy mérsékelje a környezetszennyezést (pl. energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, tudatos vásárlás).

Kémia a mindennapokban

- ❖ tisztában van azzal, hogy a bennünket körülvevő anyagokat a természetben található anyagokból állítjuk elő;
- ❖ tisztában van vele, hogy az életfolyamatainkhoz szükséges anyagokat a táplálékunkból vesszük fel zsírok, fehérjék, szénhidrátok, ásványi sók és vitaminok formájában;
- ❖ tud érvelni a változatos táplálkozás és az egészséges életmód mellett;
- ❖ képes a forgalomban lévő kemikáliák (növényvédő szerek, háztartási mosó- és tisztítószer) címkéjén feltüntetett használati útmutató értelmezésére, azok felelősségteljes használatára;
- ❖ tudja, hogy a különféle ásványokból, kőzetekből építőanyagokat (pl. meszet, betont, üveget) és fémeket (pl. vasat és alumíniumot) gyártanak;
- ❖ ismeri a kőolaj feldolgozásának módját, fő alkotóit, a szénhidrogéneket, tudja, hogy ezekből számos termék (motorhajtóanyag, kenőanyag, műanyag, textília, mosószer) készül.

FIZIKA

7-8. évfolyam

A Nat preambulumban megfogalmazottakat követve a fizika oktatásának célja egyfelől, hogy a tanuló aktív problémamegoldóként a legkorszerűbb fizikai, tudományos ismereteket és készségeket sajátítsa el, egyúttal megismerje és pozitívan értékelje saját hazája, nemzete kultúráját és hagyományait, valamint az egyetemes emberi kultúra legjelentősebb eredményeit. Fontos feladat továbbá a tanuláshoz és a munkához szükséges képességek, ismeretek és készségek együttes fejlesztése, az egyéni és a csoportos teljesítmény ösztönzése. A fentiekén kívül kiemelkedően fontos feladat a fizika esetében, minden oktatási szakaszban a pozitív attitűd és a megfelelő motiváltság kialakítása.

Erre jó lehetőséget biztosít, hogy a tantárgy a szűken értelmezett szakmai ismeretanyag és a mindennapokban könnyen hasznosítható praktikus ismeretek átadásán túl olyan természettudományos módszerekkel vizsgálható kérdésekkel is foglalkozik, amelyek befolyásolják az egyén és a közösség életét, illetve kihatással vannak a jövő alakulására. Ilyenek például az egészségmegőrzéssel, a globális környezeti problémákkal, a természeti erőforrások felelős felhasználásával összefüggő problémák vagy a világűr kutatása. A témaválasztás fontos szempontja a mindennapokban hasznosítható, releváns ismeretek nyújtása, valamint olyan készségek és képességek fejlesztése, mely a jövő ma még ismeretlen ismeretrendszerében való eligazodást segítik.

A fizika tantárgy fontos feladata a diákok természettudományos szemléletének kialakítása, mely alapvetően a fizika tudományában alakult ki, és amelyet később a többi természettudománnyal foglalkozó tudomány átvett. Azt az attitűdöt kell a diákokban kialakítani, hogy a természet megismerhető, működése a természeti törvények segítségével leírható.

Világunk megismerésének vannak módszerei, szabályai, algoritmusai. Egyre több jelenséget tudunk megmagyarázni úgy, hogy alapvetőbb jelenségekre vezetjük azokat vissza. Ennek elengedhetetlen feltétele az, hogy különböző fogalmakat konstruáljunk meg, melyekkel jellemezni tudjuk az adott dolgot, jelenséget. Ezek minél nagyobb részéhez számértékeket is rendelünk az összehasonlíthatóság miatt.

7–8. évfolyam

7.évfolyam heti 1 óra

8. évfolyam heti 2 óra

A fizika tantárgy oktatására az általános iskola 3–4. osztályában tanult környezetismeret, illetve az 5–6. osztályban tanult természettudomány oktatását követően kerül sor. A fizika oktatható önálló tantárgyként is a 7–8. osztályban, illetve az ebben a nevelési szakaszban folytatódó természettudomány tantárgy moduljaként.

A kerettanterv témakörei, a megtanítandó ismeretek és fejlesztési feladatok egyfelől lehetővé teszik a Nat által az adott nevelési szakaszra előírt tanulási eredmények megvalósulását, másrészt a fizika oktatására vonatkozó általános alapelvek érvényesülését. Ennek megfelelően a témák szorosan kapcsolódnak a hétköznapi problémákhoz, természeti jelenségekhez és technikai alkalmazásokhoz. A kerettanterv alkalmazásával tervezett oktatási, tanulási folyamat mélyíti a szükséges szakmai ismereteket, támogatja a tudásalkalmazást, összekapcsolja a tantárgyon belüli és a tantárgyak közötti releváns információkat és szervesen épít a jelenség és tevékenység alapú tudásszervezés alapelveire. Ezeknek a céloknak a megvalósulását szolgálják a fizika tudományával, annak munkamódszerével valamint a globális környezeti problémákkal foglalkozó témakörök.

Az internethasználattal és prezentációk készítésével kapcsolatos tanulási eredmények megvalósulása megfelelő óraszervezéssel, a digitális technológia tanári irányítás melletti önálló használatával biztosítható. Ezeket az alábbiakban soroljuk fel:

- ❖ A tanuló fizikai szövegben, videóban el tudja különíteni a számára világos és nem érthető, további magyarázatra szoruló részeket;
- ❖ az internet segítségével adatokat gyűjt a legfontosabb fizikai jelenségekről;
- ❖ tanári útmutatás felhasználásával magabiztosan használ magyar nyelvű mobiltelefonos/táblagépes applikációkat fizikai tárgyú információk keresésére;
- ❖ ismer megbízható fizikai tárgyú magyar nyelvű internetes forrásokat;
- ❖ egyszerű számítógépes prezentációkat készít egy adott témakör bemutatására;
- ❖ projektfeladatok megoldása során önállóan, illetve a csoporttagokkal közösen különböző prezentációkat hoz létre a tapasztalatok és eredmények bemutatására;
- ❖ értelmezi a sportolást segítő kisalkalmazások által mért fizikai adatokat. Méréseket végez a mobiltelefon szenzorainak segítségével.

A tananyag kijelöli a témaköröket és iránymutató a lehetséges sorrendre nézve, de a feldolgozás nagyon sokféle lehet. Részben azért is, mert a tananyag csak a mindenki számára kötelező minimumot adja meg, de elsősorban azért, mert a tanítás során - ebben az életkori szakaszban különösen - alkalmazkodnia kell a tanulócsoport egyedi sajátosságaihoz, az oktató-nevelőmunka helyi céljaihoz és körülményeihez. Lényegében bármelyik téma lehetőséget nyújt az elmélyülésre, izgalmas rész kérdéseket bonthatunk ki a gyerekek együttműködése révén megvalósuló projektek során vagy a világhálón található információk felhasználásával. A tanulás sikerességének kritériuma lehet az értelmes és motiváló közös munka, olyan csoportmunka, melyben mindenki megtalálhatja a saját szerepét, s ezáltal sikerélményhez, pozitív természettudományos attitűdhez juthat.

A tanulók értékelésének módszerei ennek megfelelően nem korlátozódnak a hagyományos definíciók, törvények kimondásán és számítási feladatok elvégzésén alapuló számonkérésre. Az értékelés során megjelenhet a prezentációra alapuló szóbeli felelet, a teszt, az esszé, az önálló munka, az aktív tanulás közbeni tevékenység, illetve a csoportmunka csoportos értékelése is. A cél az, hogy a tanulók képesek legyenek megérteni a megismert jelenségek lényegét, az alapvető technikai eszközök működésének elvét, az időszzerű társadalmi-gazdasági kérdések, problémák jelentőségét, s a fizika hozzájárulását a megoldási törekvésekhez.

A témakörök áttekintő táblázatában a témakör neve után zárójelbe tett számok azt jelölik, hogy a témakör a Nat-ban felsorolt melyik fő témakörökhöz tartozik.

Kapcsolódás a Nat témaköreihez

Témakör neve	Javasolt óraszám
Bevezetés a fizikába (1)	8
Az energia (5)	8
Mozgás közlekedés és sportolás közben (2)	10
Lendület és egyensúly (2, 4)	10
Víz, levegő és szilárd anyagok a háztartásban és a környezetünkben (3, 4)	14
Elektromosság a háztartásban (4)	14
Világítás, fény, optikai eszközök (4)	12
Hullámok (3, 4)	10
Környezetünk globális problémái (6)	6
Égi jelenségek megfigyelése és magyarázata (6)	10

Ismétlés, gyakorlás, felzárkóztatás, tehetséggondozás	6
Összes óraszám:	108

TÉMAKÖR: Bevezetés a fizikába**ÓRASZÁM: 8 óra****TANULÁSI EREDMÉNYEK****A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

- ❖ jó becsléseket tud adni egyszerű számítás, következtetés segítségével;
- ❖ értelmezi a sportolást segítő kisalkalmazások által mért fizikai adatokat. Méréseket végez a mobiltelefon szenzorainak segítségével;
- ❖ értelmezni tud egy jelenséget, megfigyelést valamilyen korábban megismert vagy saját maga által alkotott egyszerű elképzelés segítségével.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megfigyeléseket és kísérleteket végez a környezetében, az abból származó tapasztalatokat rögzíti;
- ❖ felismeri a tudomány által vizsgálható jelenségeket, azonosítani tudja a tudományos érvelést, kritikusan vizsgálja egy elképzelés tudományos megalapozottságát;
- ❖ hétköznapi eszközökkel méréseket végez, rögzíti a mérések eredményeit, leírja a mérőeszközökben megfigyelhető tendenciákat, ennek során helyesen használja a közismert mértékegységeket;
- ❖ ismeri a fizika fontosabb szakterületeit;
- ❖ tájékozott a fizika néhány új eredményével kapcsolatban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A fizika tudománya által vizsgálható jelenségek felismerése, a tudományos megismerés ismérvei
- ❖ A testek mérhető tulajdonságai: a hosszúság, térfogat, tömeg jele, mértékegységei és mérőeszközei, a mértékegységek átváltása
- ❖ Az alapvető fizikai mennyiségek jellemző értékeinek tapasztalati becslése
- ❖ Az eltelt idő és a hőmérséklet jele, mértékegységei. A Celsius-skála
- ❖ A távolság, a térfogat, az eltelt idő, a tömeg, a hőmérséklet közvetlen mérése a rendelkezésre álló eszközökkel (beleértve a mobiltelefon óráját vagy a digitális konyhai mérleget, más konyhai mérőeszközt)
- ❖ A mérés pontosságának becslése ismételt mérések, illetve az eszköz jellemző adatainak ismeretében. A mérési eredmények összehasonlítása
- ❖ Azonos anyagból készült különböző tömegű testek tömegének és térfogatának kapcsolata. Az anyagra jellemző sűrűség megállapítása
- ❖ Sűrűségadatok használata a tömeg vagy térfogat kiszámolására
- ❖ A fizika szakterületei, néhány újabb eredmény egyszerű bemutatása, egy állítás tudományos megalapozottságának kritikus vizsgálata

FOGALMAK

mérés, hosszúság, térfogat, tömeg, sűrűség, idő, hőmérséklet, a mérés pontossága, a mért adatok átlaga, becslés, tudományos eredmény

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Adott idejű folyamatok létrehozása (pl. 1 perc alatt leguruló golyó)
- ❖ Szilárd, folyékony és légnemű anyagok térfogatának értelmezése, mérése

- ❖ Az emberi test méreteihez kötött távolságok vizsgálata
- ❖ Időtartam becslése (pl. 1 perc elteltének becslése számolással)
- ❖ Távolságok mérése digitális térképeken
- ❖ Külső hőmérséklet vizsgálata egy adott időszakban, az eredmények ábrázolása, átlagérték kiszámítása
- ❖ A Föld éghajlatának globális változásával kapcsolatos hőmérsékleti adatsorok elemzése
- ❖ Szilárd és folyékony anyagok sűrűségének összehasonlítása, illetve becslése csoportos kísérletezés során
- ❖ Bemutató készítése a fizika egyik nevezetes felismeréséről. Milyen előzményei voltak, milyen bizonyítékok támasztják alá, milyen viták kísérték a felismerés megfogalmazását?

TÉMAKÖR: Az energia

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ tudja azonosítani a széles körben használt technológiák környezetkárosító hatásait, és fizikai ismeretei alapján javaslatot tesz a károsító hatások csökkentésének módjára;
- ❖ tudatában van az emberi tevékenység természetire gyakorolt lehetséges negatív hatásainak és az ezek elkerülésére használható fizikai eszközöknek és eljárásoknak (pl. porszűrés, szennyezők távolról való érzékelése alapján elrendelt forgalomkorlátozás).

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ tisztában van azzal, hogy az energiának ára van, gyakorlati példákon keresztül ismerteti az energiatakarékosság fontosságát, ismeri az energiatermelés környezeti hatásait, az energiabiztonság fogalmát;
- ❖ ismeri a jövő tervezett energiaforrásaira vonatkozó legfontosabb elképzeléseket;
- ❖ előidéz egyszerű energiaátalakulással járó folyamatokat (melegítés, szabadesés), megnevezi az abban szereplő energiákat;
- ❖ ismeri a zöldenergia és fosszilis energia fogalmát, az erőművek energiaátalakításban betöltött szerepét, az energiafelhasználás módjait és a háztartásokra jellemző fogyasztási adatokat;
- ❖ átlátja a táplálékok energiatartalmának szerepét a szervezet energiaháztartásában és az ideális testsúly megtartásában;
- ❖ kvalitatív ismeretekkel rendelkezik az energia szerepéről, az energiaforrásokról, az energiaátalakulásokról.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A teljesítmény használata az energiafogyasztás meghatározására
- ❖ A lakásban található legnagyobb fogyasztók kiválasztása, jellemző adataik (teljesítmény, energiafogyasztás) áttekintése
- ❖ A háztartásban használt energiahordozók megismerése: elektromos áram, földgáz, szén, fa
- ❖ Az energiahordozók jellemzése, csoportosítása: fosszilis energia, zöldenergia
- ❖ Az energia árának becslése néhány fűtési-melegítési módszer (például gázkonvektor, elektromos vízmelegítő) esetében a háztartás számláinak segítségével
- ❖ A rugalmas energia mozgási energiává alakulásának (rugós eszközzel kilőtt golyó), a helyzeti energia mozgási energiává alakulásának (zuhanó test) megfigyelése. A mozgási energia belső energiává alakulásának (összedörzsölt tenyér) megfigyelése

- ❖ Az erőművekben bekövetkező energiaátalakulások vizsgálata, az energia megmaradása
- ❖ A szélenergia, napelemek, napkollektor működésének értelmezése
- ❖ Néhány energiatakarékossági lehetőség gyakorlatban való közvetlen megfigyelése, működési elve: termosztátos fűtőeszköz, hőszigetelés
- ❖ A táplálkozási problémák fizikai hátterének megismerése: az energiafogyasztás és bevitel egyensúlyának vizsgálata az élelmiszerek energiatartalmát megadó adatok segítségével.

FOGALMAK

energiafogyasztás, teljesítmény, energiahordozók, zöldenergia, fosszilis energia, energiabiztonság, energiatakarékosság, energiamegmaradás, rugalmas energia, helyzeti energia, mozgási energia, belső energia

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Az emberiség energiafogyasztásának és a rendelkezésre álló energiaforrások mennyiségének áttekintése, az energiabiztonság fogalma
- ❖ A jövő lehetséges energiaforrásaival kapcsolatos ismeretek gyűjtése, bemutatása
- ❖ A háztartásban használatos izzók gazdaságosságának összehasonlítása
- ❖ Az emberi szervezet energiafelhasználásának elemzése
- ❖ Az energiatakarékosság lehetséges módszereinek vizsgálata a közvetlen környezetben
- ❖ A diák egy átlagos napjának végiggondolása energiafogyasztás szempontjából. Milyen energiahordozókat használt, milyen energiaszükségletet elégített ki, a felhasznált energiamennyiség becslése.

TÉMAKÖR: Mozgás közlekedés és sportolás közben

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri a saját maga által használt eszközök (például közlekedési eszközök, elektromos háztartási eszközök, szerszámok) működési elvének lényegét;
- ❖ felismeri a fizikai kutatás által megalapozott technikai fejlődés egyes fejezeteinek a társadalomra, illetve a történelemre gyakorolt hatását, meg tudja fogalmazni a természettudomány fejlődésével kapcsolatos alapvető etikai kérdéseket;
- ❖ tisztában van az önvezérelt járművek működésének elvével, illetve néhány járműbiztonsági rendszer működésének fizikai hátterével.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megfelelően tudja összekapcsolni a hely- és időadatokat. Különbséget tesz az út és elmozdulás fogalma között. Ismeri, és ki tudja számítani az átlagsebességet, a mértékegységeket megfelelően használja. Tudja, hogy lehetnek egyenletes és nem egyenletes mozgások. Ismeri a testek sebességének nagyságrendjét;
- ❖ meghatározza az egyenes vonalú egyenletes mozgást végző test sebességét, a megtett utat, az út megtételéhez szükséges időt;
- ❖ tisztában van a mozgások kialakulásának okával, ismeri az erő szerepét egy mozgó test megállításában, elindításában, valamilyen külső hatás kompenzálásában;
- ❖ megismeri jelentős fizikusok életének és tevékenységének legfontosabb részleteit, azok társadalmi összefüggéseit (pl. Isaac Newton, Arkhimédész, Galileo Galilei, Jedlik Ányos).

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A hely megadása, a környezetben tapasztalható mozgások megfigyelése, csoportosítása a pálya és a helyváltoztatás gyorsasága alapján
- ❖ A sebesség nagysága, iránya, mértékegysége
- ❖ A közel állandó sebességű mozgások (mozgólépcső, autó, korcsolya) megfigyelése, kialakulásuk körülményei, Newton első törvénye
- ❖ A megtett út, az utazásból hátralévő idő kiszámolása a sebesség nagyságának segítségével
- ❖ Az elejtett test mozgásának vizsgálata. A nehézségi erő és a nehézségi gyorsulás. Newton 2. törvénye
- ❖ A gyorsuló és kanyarodó autó sebesség változását okozó külső hatás (súrlódás, súrlódási erő) azonosítása
- ❖ A sebességváltozást okozó erő nagyságának és a tömeg szerepének megfigyelése fékezés során
- ❖ Az önvezérelt autó működési elve
- ❖ A légzsák és a biztonsági öv működésének fizikai magyarázata.

FOGALMAK

hely, pálya, elmozdulás, út, átlagsebesség, kölcsönhatás, gyorsulás, nehézségi gyorsulás, erő, Newton első és második törvénye

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Anyaggyűjtés és beszélgetés Newton vagy Galilei életéről, sokoldalú kutatásairól
- ❖ Sebességrekordok gyűjtése, vizsgálata
- ❖ Közlekedéstervezés pl. valamilyen applikáció segítségével, az átlagsebességek vizsgálata
- ❖ Sebesség mérésére szolgáló eljárás kidolgozása
- ❖ Mozgás elemzése valamilyen telefonos applikáció segítségével.

TÉMAKÖR: Lendület és egyensúly

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri a saját maga által használt eszközök (például közlekedési eszközök, elektromos háztartási eszközök, szerszámok) működési elvének lényegét;
- ❖ felismeri a fizikai kutatás által megalapozott technikai fejlődés egyes fejezeteinek a társadalomra, illetve a történelemre gyakorolt hatását, meg tudja fogalmazni a természettudomány fejlődésével kapcsolatos alapvető etikai kérdéseket;
- ❖ megismeri jelentős fizikusok életének és tevékenységének legfontosabb részleteit, azok társadalmi összefüggéseit (pl. Isaac Newton, Arkhimédész, Galileo Galilei, Jedlik Ányos).

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ egyszerű eszközökkel létrehoz periodikus mozgásokat, méri a periódusidőt, fizikai kísérleteket végez azzal kapcsolatban, hogy mitől függ a periódusidő;
- ❖ tisztában van a mozgások kialakulásának okával, ismeri az erő szerepét egy mozgó test megállításában, elindításában, valamilyen külső hatás kompenzálásában;

- ❖ tisztában van a rugalmasság és rugalmatlanság fogalmával, az erő és az általa okozott deformáció közötti kapcsolat jellegével. Be tudja mutatni az anyag belső szerkezetére vonatkozó legegyszerűbb modelleket, kvalitatív jellemzőket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A lendület kiszámítása, a lendület megmaradásának vizsgálata néhány hétköznapi helyzetben
- ❖ A rakéta mozgásának kísérleti vizsgálata (léggömb-rakéta), fizikai magyarázata. Newton harmadik törvénye
- ❖ Körmozgások és lengések (például a hinta lengései) megfigyelése, a periódusidő mérése. A periódusidőt befolyásoló tényezők azonosítása.
- ❖ A környezetünkben megfigyelhető nyugvó testek egyensúlyának vizsgálata. Annak magyarázata, hogy miért nem esik le, miért nem fordul el a test
- ❖ Rugalmas és rugalmatlan alakváltozások megfigyelése, a kétféle viselkedés összehasonlítása
- ❖ Szemléletes kép kialakítása a szilárd anyagok belső szerkezetéről.

FOGALMAK

lendület, a lendület megmaradása, periódusidő, fordulatszám, egyensúly, amplitúdó rezgésszám, rugalmas alakváltozás, Newton harmadik törvénye

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Egyszerű ütközések kísérleti vizsgálata a lendületmegmaradás szemléltetésére
- ❖ Egyes háztartási eszközök, mint egyszerű gépek erőátvitelének vizsgálata
- ❖ A Föld mozgási periódusainak vizsgálata az időszámítás szempontjából
- ❖ Anyaggyűjtés és beszélgetés: Arkhimédész és gépei
- ❖ Néhány gép (például: emelők, gőzgép, elektromos motor, benzinmotor) működésének megfigyelése, gazdaságot, társadalmat megváltoztató hatásának bemutatása
- ❖ A szilárd anyagok belső szerkezetét ábrázoló rajz vagy demonstrációs eszköz készítése.

TÉMAKÖR: Víz és levegő a háztartásban és a környezetünkben

ÓRASZÁM: 14 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri a környezetében előforduló legfontosabb természeti jelenségek (például időjárási jelenségek, fényviszonyok változásai, égi jelenségek) fizikai magyarázatát;
- ❖ ismeri a saját maga által használt eszközök (például közlekedési eszközök, elektromos háztartási eszközök, szerszámok) működési elvének lényegét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ jellemzi az anyag egyes halmazállapotait, annak sajátságait, ismeri a halmazállapot-változások jellemzőit, a halmazállapot-változások és a hőmérséklet alakulásának kapcsolatát;
- ❖ tudja magyarázni a folyadékokban való úszás, lebegés és elmerülés jelenségét, az erre vonatkozó sűrűségfeltételt;
- ❖ tudja, miben nyilvánulnak meg a kapilláris jelenségek, ismer ezekre példákat a gyakorlatból (pl. növények tápanyagfelvétele a talajból);

- ❖ kísérletezés közben, illetve a háztartásban megfigyeli a folyadékok és szilárd anyagok melegítésének folyamatát, és szemléletes képet alkot a melegedést kísérő változásokról, a melegedési folyamatot befolyásoló tényezőkről.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A jég olvadásának és a víz fagyásának kísérleti vizsgálata, a hőmérséklet időbeli változásának megfigyelése. Az olvadáspont
- ❖ A környezetben lezajló termikus kölcsönhatások felismerése, összegyűjtése
- ❖ A leves, a tea melegítésének megfigyelése. A melegítés gyorsaságát meghatározó fizikai körülmények kísérleti vizsgálata, egyszerű magyarázata
- ❖ A víz forrásának kísérleti megfigyelése, a hőmérséklet mérése: forráspont, vízgőz
- ❖ A halmazállapotok és halmazállapot-változások értelmezése az anyagot alkotó részecskék (apró golyók) egyszerű modelljének felhasználásával
- ❖ A téli fagy romboló erejének fizikai magyarázata, a fagyás megfigyelése jégkocka készítés során
- ❖ A víz tapasztalati tulajdonságainak kísérleti vizsgálata és értelmezése: összenyomhatatlanság, sűrűség, folyékonyság
- ❖ A nyomás jele, mértékegysége. Alkalmazása a felületre ható erő kiszámolására
- ❖ A hidrosztatikai nyomás kísérleti vizsgálata, a mélységtől való függés és az iránytól való függetlenség felismerése. A hidrosztatikai nyomás kiszámolása
- ❖ Az acélból készült hajók úszásának fizikai magyarázata, a sűrűségfeltétellel és Arkhimédész-törvényének segítségével
- ❖ Kapilláris jelenségek megfigyelése a háztartásban (felmosás, szivacs)
- ❖ Szilárd anyagok melegítésének kísérleti megfigyelése, a tapasztalt hőtágulás, hővezetés kvalitatív fizikai magyarázata
- ❖ A levegő fizikai tulajdonságai: nyomás, hőmérséklet, páratartalom
- ❖ A szél, az eső, a harmat, a dér, a hó, a jégeső és a felhők kialakulásának egyszerű fizikai magyarázata.

FOGALMAK

légnemű, folyékony, szilárd, fagyás, olvadás, párolgás, lecsapódás, forrás; kapilláris csövek, nyomás, hidrosztatikai nyomás, felhajtóerő, úszás, lebegés, sűrűségfeltétel, termikus kölcsönhatás, melegítés, felvett és leadott hő, nyomáskülönbség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Hőmérő készítése
- ❖ A nyomás időjárástól és magasságtól való függésének kísérleti vizsgálata
- ❖ A páratartalom változásának kísérleti vizsgálata egyszerű mérőeszközzel, a páratartalom hatása a lakókörnyezetre, az emberi szervezetre
- ❖ Úszó sűrűségmérő működésének vizsgálata, értelmezése
- ❖ Cartesius-búvár készítése
- ❖ A kapilláris jelenségek szerepe a természetben, anyaggyűjtés
- ❖ Az álló, ülő, fekvő ember által a talajra kifejtett nyomás becslése
- ❖ Beszélgetés az alábbi kérdésekről: Hogyan érzékeljük a levegő nyomását, miért pattog a fülünk, ha gyorsan emelkedünk vagy süllyedünk?

TÉMAKÖR: Elektromosság a háztartásban

ÓRASZÁM: 14 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri a legfontosabb saját maga által használt eszközök (például közlekedési eszközök, elektromos háztartási eszközök, szerszámok) működésének fizikai lényegét;
- ❖ ismeri a villamos energia felhasználását a háztartásban, az energiatakarékosság módjait, az érintésvédelmi és biztonsági rendszereket és szabályokat;
- ❖ felismeri a fizikai kutatás által megalapozott technikai fejlődés egyes fejezeteinek a társadalomra, illetve a történelemre gyakorolt hatását, meg tudja fogalmazni a természettudomány fejlődésével kapcsolatos alapvető etikai kérdéseket;
- ❖ megismeri jelentős fizikusok életének és tevékenységének legfontosabb részleteit, azok társadalmi összefüggéseit (pl. Isaac Newton, Arkhimédész, Galileo Galilei, Jedlik Ányos).

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri az elektromos állapot fogalmát, kialakulását, és megmagyarázza azt az anyagban lévő töltött részecskék és a közöttük fellépő erőhatások segítségével;
- ❖ szemléletes képe van az elektromos áramról, ismeri az elektromos vezetők és szigetelők fogalmát;
- ❖ használja a feszültség, áramerősség, ellenállás mennyiségeket egyszerű áramkörök jellemzésére;
- ❖ tudja, hogy a Földnek mágneses tere van, ismeri ennek legegyszerűbb dipól közelítését. Ismeri az állandó mágnes sajátosságait, az iránytűt.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az elektromos állapot kialakulásának megfigyelése kísérletezés közben, magyarázata a töltött részecskék és atomról alkotott egyszerű elképzelés (elektron, proton, atommag) segítségével
- ❖ A villámok kialakulásának fizikai magyarázata
- ❖ Szemléletes kép alkotása az elektromos – egyen és váltakozó – áramról. Egyen és váltakozó-áramú eszközök azonosítása a környezetünkben
- ❖ A feszültség és áramerősség jele, mértékegysége, feltüntetése az elektromos eszközökön
- ❖ Az áramerősség várható értékének meghatározása az ellenállás ismeretében. A technikai alkalmazásokban gyakori szigetelő és vezető anyagok ellenállásának mérése
- ❖ Az egyszerű áramkör részei: áramforrás, kapcsoló, fogyasztók, vezeték
- ❖ Elemek és akkumulátorok jellemző adatainak összehasonlítása
- ❖ Az emberre veszélyes feszültség és áramerősség értékek. Az áramütés hatása
- ❖ A Joule-hő meghatározása. A vasaló, a hajszárító, a vízmelegítő működési elve: a fűtőszál kialakítása és szerepe
- ❖ Áramütés-veszélyes helyzetek a lakásban: A rövidzár, a biztosíték és a földelés szerepe az elektromos eszközök biztonságos használata során
- ❖ Az iránytű használatának fizikai alapja
- ❖ Jedlik Ányos munkássága és az elektromos motor. A transzformátor működésének megfigyelése.

FOGALMAK

atom, elektromos állapot, elektromos áram, feszültség, áramerősség, ellenállás, Ohm törvénye, áramforrás, fogyasztó, Joule-hő, áramütés, elektromos energia, teljesítmény, dipólus, transzformátor

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A dörzselektromos jelenség kísérleti vizsgálata például léggömbök felhasználásával
- ❖ Háztartási eszközök elektromos tulajdonságainak vizsgálata
- ❖ Az elektromos biztosíték szerepe és működése a háztartásban
- ❖ Elemek és akkumulátorok környezeti hatásának elemzése
- ❖ Adatok gyűjtése a Föld mágneses teréről
- ❖ LED-et tartalmazó egyszerű áramkör készítése, az áramkörbe illesztett változó ellenállású elem (változó hosszúságú grafitbél, termiszor, fotoellenállás, potencióméter) hatásának megfigyelése, lehetőség szerint a feszültség és áramerősség mérése az áramkörben.

TÉMAKÖR: Világítás, fény, optikai eszközök

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri a saját maga által használt eszközök (például közlekedési eszközök, elektromos háztartási eszközök, szerszámok) működési elvének lényegét;
- ❖ felismeri a fizikai kutatás által megalapozott technikai fejlődés egyes fejezeteinek a társadalomra, illetve a történelemre gyakorolt hatását, meg tudja fogalmazni a természettudomány fejlődésével kapcsolatos alapvető etikai kérdéseket;
- ❖ gyakorlati példákon keresztül ismeri a fény és anyag legelemibb kölcsönhatásait (fénytörés, fényvisszaverődés, elnyelés, sugárzás), az árnyékjelenségeket, mint a fény egyenes vonalú terjedésének következményeit, a fehér fény felbonthatóságát.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri az aktuálisan használt elektromos fényforrásokat, azok fogyasztását és fényerejét meghatározó mennyiségeket, a háztartásban gyakran használt áramforrásokat;
- ❖ ismeri a látás folyamatát, a szem hibáit és a szemüveg szerepét ezek kijavításában, a szem megerősítésének (például számítógép) következményeit;
- ❖ ismeri néhány gyakran használt optikai eszköz részeit, átlátja működési elvüket;
- ❖ tisztában van a fény egyenes vonalú terjedésével, szabályos visszaverődésének törvényével, erre hétköznapi példákat hoz.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A fény egyenes vonalú terjedésének megfigyelése, kísérleti vizsgálata, demonstrálása párhuzamos nyaláb vagy kis teljesítményű (az egészségre veszélytelen) lézer segítségével
- ❖ A síktükörben látható tükörkép kialakulásának magyarázata a fény szabályos visszaverődésével, a fénysugár útjának megrajzolásával
- ❖ A háztartásban használt fényforrások és azok tulajdonságainak (a fény színe, a fényerősség, a kibocsátott fény térbeli eloszlása, az energiahatékonyság, ár, élettartam) megismerése, a működésükhöz szükséges áramforrás kiválasztása
- ❖ A fénytörés jelenségének megfigyelése
- ❖ A gyűjtőlencse optikai tulajdonságainak kísérleti vizsgálata. A nagyító képalkotásának fizikai magyarázata
- ❖ A látás folyamatának fizikai magyarázata. Jellegzetes lencsehibák: rövidlátás, távollátás, ezek korrekciója szemüveggel, kontaktlencsével, lézeres beavatkozással. A szem egészségvédelme

- ❖ Megfigyelések nagyítóval vagy mikroszkóppal illetve távcsővel vagy látcsővel
- ❖ A távcső és mikroszkóp részeinek vizsgálata, működésének fizikai magyarázata.

FOGALMAK

fényforrás, szabályos visszaverődés, tükör, fénytörés, gyűjtő és szórólencse, fókusztávolság, fókuszpont

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A környezetben található fényforrások megfigyelése, néhány fényforrás (kerékpáros lámpák) szétszerelése, az alkatrészek szerepének megvizsgálása
- ❖ A környezetben létrejövő árnyékok megfigyelése, fényképezése, kialakulásának magyarázata a fény egyenes vonalú terjedésével
- ❖ A Hold árnyéka a Földön: a napfogyatkozás, a Föld árnyéka a Holdon: holdfogyatkozás
- ❖ Optikai illúziók vizsgálata
- ❖ A különböző élőlények látórendszere, látástartománya: anyaggyűjtés, projektmunka
- ❖ Camera obscura készítése
- ❖ Az iskola világítási rendszerének megismerése közvetlen megfigyelés segítségével. Hány darab és milyen világítótest van használatban, mennyi ideig működnek, milyen rendszerességgel, mennyit fizet az iskola ezért az energiáért?

TÉMAKÖR: Hullámok

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ tudja azonosítani a széles körben használt technológiák környezetkárosító hatásait, és fizikai ismeretei alapján javaslatot tesz a károsító hatások csökkentésének módjára;
- ❖ gyakorlati példákon keresztül ismeri a fény és anyag legelemibb kölcsönhatásait (fénytörés, fényvisszaverődés, elnyelés, sugárzás), az árnyékjelenségeket, mint a fény egyenes vonalú terjedésének következményeit, a fehér fény felbonthatóságát;
- ❖ érti a színek kialakulásának elemi fizikai hátterét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ érti a hullámmozgás lényegét és a jellemző legfontosabb mennyiségeket: frekvencia, amplitúdó, hullámhossz, terjedési sebesség;
- ❖ megfigyeli az elterjedt hangszereket használat közben, felismeri azok működési elvét;
- ❖ ismeri a hallás folyamatát, a levegő hullámzásának szerepét a hang továbbításában. Meg tudja nevezni a halláskárosodáshoz vezető főbb tényezőket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Rugalmas kötélen, rugón kialakított állóhullámok megfigyelése, jellemzése
- ❖ A víz hullámok kísérleti vizsgálata, a mozgás leírása
- ❖ A haladó hullámok kialakulásának elvi magyarázata. Az amplitúdó, a frekvencia, a hullámhossz
- ❖ A levegőben terjedő lökéshullám megfigyelése egyszerű kísérleti eszközökkel. A terjedési sebesség becslése
- ❖ A hang tulajdonságainak (hangmagasság, hangerő) fizikai magyarázata
- ❖ Egyes hangszerek hangképzésének elve, a hangszerek megfigyelése működés közben
- ❖ A hallás mechanizmusának fizikai lényege, a hallást károsító tényezők ismerete
- ❖ A fény hullámtermészetének ismerete

- ❖ A színek észlelésének magyarázata, a kiegészítő színek
- ❖ Kísérleti vizsgálata és magyarázata annak, miért függ a tárgyak színe a megvilágító fény színétől
- ❖ A felhők, az ég, a növényzet, a tenger, a folyók színének egyszerű magyarázata.

FOGALMAK

állóhullám, hullámhossz, frekvencia, hullám terjedési sebessége, hangmagasság, hangerő, szivárvány színei, kiegészítő színek

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A cunami jelenségének megismerése, magyarázata
- ❖ Hangok keltése, elemzése egyszerű esetekben pl. audacity programmal
- ❖ Szivárvány létrehozása, megfigyelése a természetben
- ❖ Fényfestés, játékok, kísérletek színekkel
- ❖ Színek kikeverése festékekkel.

TÉMAKÖR: Környezetünk globális problémái

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ tudja azonosítani a széles körben használt technológiák környezetkárosító hatásait, és fizikai ismeretei alapján javaslatot tesz a károsító hatások csökkentésének módjára;
- ❖ ismeri az éghajlatváltozás problémájának összetevőit, lehetséges okait. Tisztában van a hagyományos ipari nyersanyagok földi készleteinek végességével és e tény lehetséges következményeivel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ környezetében zajszintméréseket végez számítógépes mérőeszközzel, értelmezi a kapott eredményt;
- ❖ ismeri az ózonpajzs elvékonyodásának és az ultraibolya sugárzás erősödésének tényét és lehetséges okait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az ózonpajzs elvékonyodásának hatása, a Földet ért ultraibolya sugárzás erősödése, az ózonpajzs védelmében hozott intézkedések
- ❖ Az éghajlatváltozás okai és következményei. Az éghajlat változására utaló fizikai mennyiségek értékeinek vizsgálata
- ❖ A tengerszint emelkedésének fizikai okai
- ❖ A tüzelőanyagok elégetésének szerepe az üvegházhatás kialakulásában
- ❖ Az emberi tevékenység természetre gyakorolt hatása: az ökológiai lábnyom
- ❖ A fényszennyezés megfigyelése
- ❖ A zajszennyezés fogalma
- ❖ Innovatív technológiák a környezet és az ember védelmében: porszűrők működési elve, hangszigetelés, energiatakarékos eszközök használata, a levegőben található szennyezők távról történő mérése alapján elrendelt forgalomkorlátozás.

FOGALMAK

éghajlatváltozás, üvegházhatás, ökológiai lábnyom, környezettudatosság, fényszennyezés, zajszennyezés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Sötét és világos felületek fényelnyelési tulajdonságainak kísérleti vizsgálata (természeti megfigyelése)
- ❖ A globális éghajlatváltozás bizonyítékainak gyűjtése, vizsgálata, a lehetséges következmények elemzése, az emberi cselekvés lehetőségeinek megvitatása, a tudomány szerepének mérlegelése
- ❖ A zajszint mérése mobiltelefonnal vagy más alkalmas eszközzel
- ❖ Saját ökológiai lábnyom csökkentését eredményező tevékenységek tervezése
- ❖ Üvegházhatás megfigyelése, értelmezése (pl. üvegház, napon álló autó).

TÉMAKÖR: Égi jelenségek megfigyelése és magyarázata

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ felismeri a fizikai kutatás által megalapozott technikai fejlődés egyes fejezeteinek a társadalomra, illetve a történelemre gyakorolt hatását, meg tudja fogalmazni a természettudomány fejlődésével kapcsolatos alapvető etikai kérdéseket;
- ❖ ismeri a környezetében előforduló legfontosabb természeti jelenségek (például időjárási jelenségek, fényviszonyok változásai, égi jelenségek) fizikai magyarázatát;
- ❖ megismeri jelentős fizikusok életének és tevékenységének legfontosabb részleteit, azok társadalmi összefüggéseit (pl. Isaac Newton, Arkhimédész, Galileo Galilei, Jedlik Ányos).

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ érti a nappalok és éjszakák változásának fizikai okát, megfigyelésekkel feltárja a holdfázisok változásának fizikai hátterét. Látja a Nap szerepét a Naprendszerben mint gravitációs centrum és mint energiaforrás;
- ❖ ismeri a csillagok fogalmát, számuk és méretük nagyságrendjét. Ismeri a világűr fogalmát, a csillagászati időegységeket (nap, hónap, év) és azok kapcsolatát a Föld és Hold forgásával és keringésével;
- ❖ ismeri a csillagképeket, a Sarkcsillag, valamint a Nap égi helyzetének szerepét a tájékozódásban;
- ❖ tisztában van a galaxisok mibenlétével, számuk és méretük nagyságrendjével. Ismeri a Naprendszer bolygóinak fontosabb fizikai jellemzőit;
- ❖ tisztában van az űrkutatás aktuális céljaival, legérdekesebb eredményeivel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A Nap fizikai jellemzői. A Nap energiájának forrása
- ❖ A Föld Nap körüli mozgásának, a Hold Föld körüli mozgásának fizikai jellemzői
- ❖ Anyaggyűjtés arról, hogyan változtatták meg Kopernikusz és Kepler felismerései a korábbi világképet
- ❖ A Nap járásának megfigyelése egy bot árnyékának segítségével, az égtájak meghatározása
- ❖ A Hold megfigyelése, felszíni formáinak magyarázata: meteorok
- ❖ Anyaggyűjtés arról, hogyan figyelte meg Galilei a Holdat és hogyan értelmezték a látottakat
- ❖ A Hold fázisainak megfigyelése, fizikai magyarázata a Nap, Föld, Hold helyzete alapján

- ❖ Föld típusú bolygók és óriásbolygók, a bolygók jellegzetességeinek egyszerű fizikai magyarázata
- ❖ A csillagok sajátosságai, megkülönböztetésük a bolygóktól, látszólagos mozgásuk fizikai értelmezése, a legfontosabb csillagképek megfigyelése
- ❖ Ismerkedés az égbolt egyéb égi objektumaival: a Tejútrendszer, galaxisok, fekete lyukak. Az objektumok legfontosabb fizikai jellemzőinek feltérképezése.
- ❖ Az űrkutatás aktuális céljai, legfontosabb irányai: az űrszondák, a nemzetközi űrállomás, az űrtávcsövek, a műholdak tevékenységének bemutatása
- ❖ A világűr kutatásának kérdései: élet a Világegyetemben, a Világegyetem keletkezése és fejlődése.

FOGALMAK

napközéppontú világkép, földtípusú bolygó, óriásbolygó, holdfázis, fogyatkozások, csillag, galaxis, fekete lyuk, fényév

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A Hold megfigyelése szabad szemmel és távcsővel
- ❖ Az aktuális csillagászati hírek elemzése
- ❖ Beszélgetés a világűr méreteiről s az értelmes élet lehetőségeiről a világűrben
- ❖ Beszélgetés a fény véges sebességéről, s a csillagos ég ebből következő látványáról
- ❖ Útikalauz űrturistáknak: a Naprendszer égitestjeinek érdekességei az odalátogató szempontjából
- ❖ Olyan jelenségek és megfigyelések összegyűjtése, amik azt támasztják alá, hogy a Föld gömbölyű, nem pedig lapos.

7 osztály

Témák	Új tananyag feldolgozása	Képességfejlesztés, összefoglalás, gyakorlás, ellenőrzés	Teljes óraszám 36
I. Testek, folyamatok mérhető tulajdonsága	2	3	6
II. Testek mozgásának jellemzése	6	3	9
III. Az erő	5	3	10
IV. Kölcsönhatások	7	3	11

8 osztály /7-es tankönyv V-VIII/; 8-os tankönyv I-V.

Témák	Új tananyag feldolgozása	Képességfejlesztés, összefoglalás, gyakorlás, ellenőrzés	Teljes óraszám 72 óra
V. Hőmérséklet, halmazállapot	6	5	10
VI. A hang, hullámmozgás a természetben	5	3	8
VII. A fény	10	3	12
VIII. Az energia	4	3	7
I. ELEKTROMOS ALAPJELENSÉGEK	7	1	8
II. AZ ELEKTROMOS ÁRAM	6	2	8
III. ELEKTROMÁGNESES INDUKCIÓ	6	2	8
IV. NAPRENDSZER	4	1	5
V. KÖRNYEZETÜNK ÉS A FIZIKA	4	2	6
ÉV VÉGI ÖSSZEFOGLALÁS	0	1	1

ÉRTÉKELÉS: az osztályzatban kifejezett értékelés azt mutatja meg, hogy a tanuló milyen szinten sajátította el a tantárgy adott tanévre előírt követelményeit.

Jeles az a tanuló aki a tantárgyi követelményeket önállóan, kifogástalanul teljesíti

Jó az a tanuló, aki a tantárgyi követelményeket minimális segítséggel teljesíti

Közepes az a tanuló, aki a tantárgyi követelményeket kb. felét képes teljesíteni.

Elégséges az a tanuló, aki a tantárgyi követelmények egy részét /min./ képes teljesíteni.

Elégtelen az a tanuló, aki a tantárgyi követelmények minimumát sem képes segítséggel teljesíteni.

Ezen értékeléstől el lehet térni, ha **speciális helyzetek, okok** ezt indokolják.

BIOLÓGIA

7-8. évfolyam

A biológia tanulása-tanítása tovább viszi a korábbi években elkezdett fogalmi fejlődés folyamatát, elmélyíti és rendszerezi a kulcsfogalmak köré szervezett elméleti tudást. Eszközöket ad a tanuló kezébe, amelyekkel a körülöttük lévő élővilágot tanulmányozhatják, meggyőzi őket az így szerzett tudás megbízhatóságáról. A tanulók önmagukat mint biológiai lényt is vizsgálják, a sejtektől a szervrendszereken át a szervezet egészéig felépítve az emberi testről és szellemi, lélektani működéséről alkotott képüket. A tanulók képet kapnak a biológia kulcsfogalmairól, alapvető elméleteiről, de lehetőségük van az érdeklődésüknek megfelelő, elmélyültebb vizsgálódásra is, ami utat nyit az élettudományok és a hozzájuk kapcsolódó életpályák felé. Ezt szolgálhatja egy-egy részterület pl. projektalapú vizsgálata az iskolai laboratórium eszközeivel, a tanulók lakóhelyi és természeti környezetének felfedezésével.

A biológia tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A biológiai megfigyelések és kísérletek alapján a tanuló átéli a tudásszerzés aktív folyamatát, míg a tudás alkalmazhatóságának tapasztalata az önirányító tanulás képességét erősíti. Tantárgyhoz kapcsolódó, napról napra frissülő információk keresése, az ezekre a forrásokra épített tanulás fejleszti az önálló tanulás képességét.

A kommunikációs kompetenciák: A természet megfigyelése és a tapasztalatok megfogalmazása fejleszti a tanuló szókincsét, anyanyelvi kifejezőkészségét. Az élő rendszerek és életjelenségek ábrák, képek, mozgóképek formájában is vizsgálhatók, ez fejleszti a képzeletet, a képek és a nyelvi kifejezőmódok közötti átalakítás képességét. A csoportos, interaktív tanulási helyzetek a vélemények felszínre hozását, a tudás közös építését és megosztását segítik.

A digitális kompetenciák: A közvetlen tapasztalatszerzés mellett a tanuló digitális forrásokból szerezhet információkat a természeti környezetéről. A könyvtári és egyéb adatbázisokban végzett célzott keresése kiegészül a tárolás, rendezés és átalakítás műveleteivel. Megfelelő tanári támogatással a tanuló maga is alkotóvá válhat, személyre szabott tananyagokat hozhat létre, eredményeit megoszthatja társaival.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A biológiai vizsgálatok során a tanuló alkalmazza az analitikus és a szintetizáló gondolkodás műveleteit, összehasonlítja a különféle állapotokat és következtet a változások, folyamatok és egyensúlyok kialakulására. Az elvégzett megfigyelések és kísérletek számos egyedi jelenséget tárnak fel, ezek tanulságainak levonásához az induktív gondolkodás képességét is fejleszteni kell. A megismert biológiai elméletek alkalmazása többféle kontextusban, pl. a fenntarthatóság, a biotechnológia vagy az egészség összefüggésében, deduktív gondolkodás útján történhet. A biológiai jelenségek leírása gyakran csak statisztikai szemlélettel lehetséges, a sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítása az analógiás gondolkodást fejleszti. Az élet egymásra épülő szerveződési szintjeinek megértése rendszerszintű, komplex gondolkodást igényel.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: Az ember biológiai és társadalmi lény, a biológia tanulása hozzásegít e kettősség tudatos szemléletéhez. A tanuló felismeri az öröklött és a szerzett tulajdonságaiban rejlő lehetőségeit, a testi és szellemi képességek kibontakoztatásának személyes felelősségét. Az önismeret fejlesztését szolgálják az interaktív tanulási formák, a fejlesztő szemléletű ön- és társértékelés. A tanuláshoz nyújtott megfelelő tanári támogatás, az egymástól tanulás növeli a közösségi összetartozás érzését, a segítség adásának és elfogadásának képességét.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az élő természeti környezetből érkező érzelmi hatások befogadása, ezek kreatív alkotásokban történő kifejezése segíti a biológia nevelési céljainak elérését.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A mezőgazdaság, az élelmiszeripar, az orvostudomány és a gyógyszeripar a folyamatos innovációra épül, az erre való felkészítés a biológia tanulásának is feladata.

7. osztály heti 2 óra

8. osztály heti 1 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Nat témakörök	Témakör neve	Óraszám
A biológia tudományának céljai és vizsgálati módszerei	A biológia tudománya	3
Az élet kialakulása és szerveződése	Az élet kialakulása és szerveződése	6
Az élet formái, működése és fejlődése	Az élővilág fejlődése	6
	Az élővilág országai	10
A fenntarthatóság fogalma, biológiai összefüggései	Bolygónk élővilága	10
Életközösségek vizsgálata	Életközösségek vizsgálata	10
A fenntarthatóság fogalma, biológiai összefüggései	A természeti értékek védelme	8
Az élővilág és az ember kapcsolata A fenntarthatóság fogalma, biológiai összefüggései	Az élővilág és az ember kapcsolata, fenntarthatóság	10
Az emberi szervezet felépítése, működése	Az emberi szervezet I. – Testkép, testalkat, mozgásképesség	5
	Az emberi szervezet II. – Anyagforgalom	8
	Az emberi szervezet III. – Érzékelés, szabályozás	6
	Szaporodás, öröklődés, életmód	10
Életmód és egészség	Egészségmegőrzés, elsősegély	10
	Ismétlés, gyakorlás, felzárkóztatás, tehetséggondozás	6
Összes óraszám:		108

TÉMAKÖR: A biológia tudományának céljai és vizsgálati módszerei

ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ útmutató alapján, másokkal együttműködve kísérleteket hajt végre, azonosítja és beállítja a kísérleti változókat, a kapott adatok alapján következtetéseket fogalmaz meg;
- ❖ a vizsgált biológiai jelenségekkel kapcsolatos megfigyeléseit, következtetéseit és érveit érthetően és pontosan fogalmazza meg, ezeket szükség esetén rajzokkal, fotókkal, videókkal egészíti ki.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri a biológia tudományának kutatási céljait, elismeri a tudósok munkáját és felelősségét, képet alkot a biológia fejlődéséről, érti a jelenkori kutatások jelentőségét;
- ❖ érti és példákkal igazolja, hogy a tudományos elképzelések az adott kor tudásán és világképén nyugszanak, fejlődésük és cseréjük a megismerési folyamat természetes jellemzője;
- ❖ a biológiai jelenségekkel kapcsolatban kérdéseket, előfeltevéseket fogalmaz meg, tudja, hogy ezek akkor vizsgálhatók tudományosan, ha lehetőség van a bizonyításra vagy cáfolatra;
- ❖ tisztában van a mérhetőség jelentőségével, törekszik az elérhető legnagyobb pontosságra, de tisztában van ennek korlátaival is;
- ❖ megkülönbözteti a bulvár, a népszerűsítő és a tudományos típusú közléseket, médiatermékeket, törekszik a megtévesztés, az áltudományosság leleplezésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A Föld élővilágának teljességét magában foglaló bioszféra fogalmának értelmezése, megismerésének és védelmének a biológia kutatási céljaként való azonosítása
- ❖ A biológia kutatási céljainak megismerése, néhány jelentős felismerés és felfedezés történeti bemutatása, értékelése
- ❖ A biológiai ismeretek gyarapodásának a technológiai és gazdasági fejlődéssel való összefüggésének felismerése, az emberi életmódra gyakorolt hatásának értékelése
- ❖ A természettudományos vizsgálatok feltételeinek és alapvető módszereinek elvi ismerete, gyakorlati alkalmazásuk megalapozása
- ❖ A tényekre alapozottsággal kapcsolatos igény megszilárdítása, az áltudományos, manipulatív közlések és a tudományos források közötti különbségtétel.

FOGALMAK

bioszféra, élettudományok, tudományos probléma, hipotézis, kísérlet, kísérleti változó, rendszer, környezet, szerveződési szint, tudományos közlemény, áltudomány

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Kiselőadások, posztterek készítése az élettudományok és az orvoslás történetének egy-egy nevezetes személyiségéről, az ókortól napjainkig (Pl. Arisztotelész, Galenus, Linné, Darwin, Watson és Crick)
- ❖ Rövid beszámolók készítése az utóbbi évtizedekben orvosi Nobel-díjjal elismert, biológiai kutatásokkal megalapozott felfedezésekről (témák, kutatók, alkalmazások), beszélgetés a jelentőségükről
- ❖ A modern biológiai kutatások és a biotechnológia területeit és alkalmazási lehetőségeit bemutató kiselőadások, posztterek készítése, ezekkel kapcsolatos vélemények gyűjtése, megfogalmazása és megvitatása
- ❖ A tudományos és a hétköznapi megfigyelés különbségeinek bemutatása konkrét példákon keresztül
- ❖ Áltudományos hírek gyűjtése a médiából és azok tudományos tényekre alapozott cáfolata
- ❖ Kisfilmek megtekintése a biológia tudomány részterületeiről, a modern biológiáról.

TÉMAKÖR: Az élet kialakulása és szerveződése

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;
- ❖ biológiai rendszerekkel, jelenségekkel kapcsolatos képi információkat szóban vagy írásban értelmez, alkalmazza a vizualizálás, az ábrákban való összefoglalás módszerét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ tényekre alapozott érveket fogalmaz meg a baktériumok jelentőségével kapcsolatban, értékeli egészségügyi, környezeti és biotechnológiai jelentőségüket;
- ❖ vázlatrajz, fotó vagy mikroszkópos megfigyelés alapján felismeri és megnevezi a sejtmagvas sejttípus legfontosabb alkotórészeit, megfogalmazza a sejtekben zajló életfolyamatok lényegi jellemzőit;
- ❖ képek, videók és mikroszkópos megfigyelések alapján összehasonlítja a növényi és az állati sejtek felépítését és működését, példák alapján értelmezi az egysejtű életmód jellegzetességeit;
- ❖ érti a többsejtűek szerveződési típusainak különbségét, szerepét a fajok elterjedésében és a köztük kialakult munkamegosztásban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A mikroszkópok működési elvének megismerése, a használat készségének fejlesztése
- ❖ A mikroorganizmusok és a földi élet kialakulása közötti kapcsolat felismerése, a földi anyagforgalmi ciklusokban játszott szerepük értelmezése
- ❖ A biológiai energiaforrás szerepének megértése, típusainak megkülönböztetése
- ❖ A növényi és az állati sejttípusok összehasonlítása, anyagcseretípusok megkülönböztetése az energia- és a szénforrás alapján.

FOGALMAK

fénymikroszkóp, sejt, sejtalkotó, baktérium, biológiai információ, gén, anyagcsere, szénforrás, energiaforrás, fotoszintézis, légzés, egysejtű, telep, szövet

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Fénymikroszkóp beállítása, egysejtűek megfigyelése természetes vízmintában vagy tenyészetben, növényi szövetpreparátumok készítése, állati szövetmetszetek vizsgálata, a látottak rögzítése rajzban, mobiltelefonnal és rövid szöveges leírással
- ❖ Fénymikroszkópos sejtalkotók ábrázolása állati és/vagy növényi sejt rajzán
- ❖ A sejtek felépítését és működését bemutató animációk, videók keresése, a látottak megbeszélése, összefoglalása
- ❖ A sejt felépítését és működését értelmező, a tanulók meglévő tudására épülő analógiák keresése és megbeszélése (pl. vár, város, gyár), rajzos vázlat készítése
- ❖ A baktériumok sokféle biológiai szerepének bemutatása konkrét példákon keresztül
- ❖ Papucsállatka-tenyészet készítése és vizsgálata
- ❖ Növényi és állati sejtmodell készítése néhány alapvető különbség hangsúlyozásával.

TÉMAKÖR: Az élővilág fejlődése

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK**A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

- ❖ alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;
- ❖ digitális eszközökkel képeket, videókat, adatokat rögzít, keres és értelmez, kritikus és etikus módon használ fel, alkotásokat készít;
- ❖ önállóan vagy másokkal együttműködve kivitelez tanulási projekteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a biológiai problémák vizsgálatában figyelembe veszi az evolúciós fejlődés szempontjait, a földtörténeti időskálán el tudja helyezni ennek mérföldköveit, érti, hogy a mai emberi faj is az evolúció során alakult ki;
- ❖ értelmezi a rátermetség és a természetes szelekció fogalmát, tudja, hogy azt a véletlenszerű események és az önszerveződés is befolyásolhatják;
- ❖ elfogadja, hogy minden ember egy fajhoz tartozik és a nagyraasszok értékükben nem különböznek, a biológiai és kulturális örökségük az emberiség közös kincse.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az evolúciós idődimenziók felmérése, élőlények sokféleségét kialakító mechanizmusok megértése, a természetes szelekció, valamint a semleges folyamatok jelentőségének felismerése
- ❖ Az élővilág sokféleségének értékelése
- ❖ Az élővilág fejlődését befolyásoló tényezők elemzése, az alkalmazkodással összefüggő változások azonosítása néhány példán keresztül
- ❖ Az állatvilág fejlődése és az emberi evolúció közötti kapcsolat felismerése, a kutatás és bizonyítás módszereinek áttekintése
- ❖ Az emberi evolúció főbb lépéseinek (agytérfogát, testtartás, tűz- és eszközhasználat, viselkedés, kommunikáció) azonosítása
- ❖ Rendszerelemzési képesség megalapozása, a felépítés és működés, valamint a rendszer és környezet kapcsolatok biológiai vizsgálatokkal összefüggő jelentőségének megértése.

FOGALMAK

evolúció, természetes kiválasztódás, alkalmazkodás, rátermetség, fajok sokfélesége, emberi evolúció, ősemberek, nagyraasszok, Homo sapiens

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Az élővilág fejlődését bemutató időszalag készítése, a fontosabb mérföldkövek megjelenítése
- ❖ A környezet és az élőlények testfelépítése, életmódja közötti összefüggést bemutató példák elemzése, az alkalmazkodás tényezőinek és konkrét módjainak megfogalmazása
- ❖ A nagyraasszok képviselőinek testfelépítése és a környezethez való alkalmazkodás közötti összefüggések bemutatása
- ❖ Emberelődök testfelépítését (csontváz, testalkat, végtagok, koponya) bemutató rajzok, rekonstrukciók összehasonlítása, a különbségek azonosítása, a fejlődési folyamat néhány jellemzőjének megfogalmazása
- ❖ Az emberré válás folyamatát bemutató videó elemzése.

TÉMAKÖR: Az élővilág országai

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;
- ❖ biológiai rendszerekkel, jelenségekkel kapcsolatos képi információkat szóban vagy írásban értelmez, alkalmazza a vizualizálás, az ábrákban való összefoglalás módszerét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ alaktani jellemzők összehasonlítása alapján felismer néhány fontosabb növény- és állatcsoportot, ezekbe besorolást végez;
- ❖ konkrét példák vizsgálata alapján összehasonlítja a gombák, a növények és az állatok testfelépítését, életműködéseit és életmódját, ennek alapján érvel az önálló rendszertani csoportba sorolásuk mellett.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az élőlények sokféleségében való eligazodás szükségességének és módszereinek azonosítása, a hierarchia és a leszármazási rokonság elvének felismerése
- ❖ A gombák, a növények és az állatok külön országba sorolása melletti érvek megfogalmazása, fontosabb rendszertani csoportjaik alaktani és szervezettani jellemzése, néhány példafaj bemutatása
- ❖ Kirándulások, természetben végzett megfigyelések során élőlénycsoportok, fajok azonosítása határozókönyvek és mobilapplikációk segítségével.

FOGALMAK

fejlődéstörténeti rendszer, rendszertani kategóriák, faj, kettős nevezéktan, virágtalan növények, virágos növények, férgek, ízeltlábúak, puhatestűek, és a gerincesek osztályai

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Növény- és állatismeret segédkönyv (vagy hasonló kézikönyvek), mobiltelefon-applikációk és weboldalak keresése, használati módjuk tanulmányozása
- ❖ Növény és/vagy állatfajok rendszertani besorolását ábrázoló diagramok rajzolása (pl. halmazábra, fogalomtérkép, táblázat)
- ❖ Az élővilág országait bemutató törzsfa rajzolása, rövid jellemzések készítése az egyes országokról
- ❖ Kiselőadás Darwin és Linné munkásságáról
- ❖ A természetes és mesterséges rendszerezés összehasonlítása különböző feladatokkal, élőlények elnevezése játékos feladatokkal
- ❖ Mikroorganizmusok (planktonikus élőlények) és telepes élőlények mikroszkópos vizsgálata, a tapasztalatok rajzos rögzítése
- ❖ Fajok felismerése terepgyakorlaton, fajlista készítése a közvetlen környezetben
- ❖ Kiselőadás a gombaszedéssel és -fogyasztással kapcsolatos tudnivalókról
- ❖ Virágtalan, valamint egy- és kétszikű növények vizsgálata, a tapasztalatok rajzos rögzítése
- ❖ Gyűrűsférgek, puhatestűek, ízeltlábúak vizsgálata, tapasztalatok rajzos rögzítése
- ❖ Kiselőadás összeállítása az állatvilág „legjeiről”.

TÉMAKÖR: Bolygónk élővilága

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ leírások, fotók, ábrák, filmek alapján értelmezi és bemutatja az élőlények környezethez való alkalmazkodásának jellegzetes módjait és példáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ alapfokon ismeri a földrészek, óceánok legjellegzetesebb növény- és állatfajait;
- ❖ a földrészek természetes növényzetét ábrázoló tematikus térképek, fényképek, ábrák segítségével azonosítja bolygónk biómjait;
- ❖ néhány jellegzetes faj példáján keresztül felismeri a kontinensek éghajlati övezetei, kialakult talajtípusai és az ott élő növényvilág közötti kapcsolatokat;
- ❖ néhány jellegzetes faj példáján keresztül felismeri a kontinensek jellegzetes növényei és az ott élő állatvilág közötti kapcsolatot;
- ❖ néhány tengeri növény- és állatfaj megismerése során felismeri, hogy bolygónk legnagyobb életközössége a világtengerekben él.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Bolygónk nagy életközösségeinek azonosítása tematikus térképen, a kontinensek néhány jellegzetes növény- és állatfajának megismerése
- ❖ Az élőlények testfelépítése, életmódja, életciklusa és a bióm ökológiai feltételei közti kapcsolat elemzése
- ❖ Az európai magashegységekben kialakuló függőleges zonalitás okainak megértése, néhány jellegzetes életközösség, faj azonosítása
- ❖ Óceánok, tengerek és édesvízi életközösségek néhány jellegzetes élőlényének megismerése
- ❖ Táplálkozási láncok és hálózatok összeállítása a biómok élőlényeiből
- ❖ A fajok elterjedését, annak változását befolyásoló tényezők konkrét példák alapján történő elemzése
- ❖ Rendszerelemzési képesség megalapozása, a felépítés és működés, valamint a rendszer és környezet kapcsolatok biológiai vizsgálatokkal összefüggő jelentőségének megértése.

FOGALMAK

tápláléklánc, táplálékhálózat, elterjedési terület, éghajlati övezet, biómok, vízi életközösségek, függőleges zonalitás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A kontinensek élővilágát bemutató természetfilmek feladatlapos elemzése, a látottak megbeszélése
- ❖ A kontinensek, éghajlati övek jellemző életközösségeit bemutató tematikus térképek rajzolása, poszterek készítése
- ❖ Adatok gyűjtése a környezeti tényezők és az élőlények testfelépítése, életmódja közötti összefüggésről, ezek alapján néhány jellegzetes példa bemutatása
- ❖ Tűrőképességi görbék elemzése, az elterjedés és a környezeti igények közötti kapcsolat vizsgálata
- ❖ Táplálkozási piramis/hálózat rajzolása a biómokra jellemző élőlényekről kapott vagy gyűjtött információk alapján
- ❖ Növényföldrajzi és állattani elterjedési térképek értelmezése, összehasonlítása, a változások okainak és lehetséges következményeinek megbeszélése
- ❖ A bioszférát, a biómokat kutató természettudósok (pl. Balogh János, Jacques-Yves Cousteau, Yann Arthus-Bertrand, Sir David Attenborough) filmrészleteinek megtekintése, megbeszélése.

TÉMAKÖR: Életközösségek vizsgálata

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ leírások, fotók, ábrák, filmek alapján értelmezi és bemutatja az élőlények környezethez való alkalmazkodásának jellegzetes módjait és példáit;
- ❖ a vizsgált biológiai jelenségekkel kapcsolatos megfigyeléseit, következtetéseit és érveit érthetően és pontosan fogalmazza meg, ezeket szükség esetén rajzokkal, fotókkal, videókkal egészíti ki;
- ❖ önállóan vagy másokkal együttműködve kivitelez tanulási projekteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ másokkal együttműködve vizsgál környezetében található életközösségeket, az elkészített rajzok, fotók, videók és adatok alapján elemzi az élettelen környezeti tényezők és az élőlények közötti kapcsolatokat;
- ❖ életközösségek vizsgálata, valamint ábrák, animációk alapján magyarázza az életközösségekben zajló anyagforgalom folyamatát, felismeri az élőlények közötti táplálkozási kapcsolatokat, táplálkozási piramist szerkeszt;
- ❖ leírások, filmek és saját megfigyelései alapján elemzi az állatok viselkedésének alaptípusait, ezek lényegi jellemzőit konkrét példák alapján bemutatja;
- ❖ esetleírások, filmek és saját megfigyelései alapján felismeri az adott életközösségek biológiai értékeit, értékeli a lakókörnyezetében található életközösségek környezeti állapotot és életminőséget javító hatását.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az élettelen környezeti tényezők és az élőlények közötti kölcsönhatások azonosítása, környezeti igény és tűrőképesség vizsgálata
- ❖ A levegő, a víz és a talaj minőségi jellemzőinek vizsgálata, főbb típusainak megkülönböztetése, természetes összetevők és szennyezők azonosítása, mérési adatok értelmezése
- ❖ Az élőhely fogalmának ismerete, jellemzőinek és típusainak vizsgálatokban történő azonosítása, az élőhelyi környezethez való alkalmazkodás módjainak és példáinak elemzése
- ❖ Az életközösségek rendszerként való értelmezése, a kölcsönhatások és hálózatok vizsgálatokban történő felismerése, ciklikus és előrehaladó változási folyamatok azonosítása
- ❖ Az indikátorszervezetek jelentőségének megértése, felismerésük és alkalmazásuk a konkrét vizsgálatokban.

FOGALMAK

életközösség, élőhely, környezeti igény, tűrőképesség, indikátorszervezet, populációs kölcsönhatás, évszakos és napi változási ciklus, társulások fejlődése, szukcesszió

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Egyszerű levegőminőség- (pl. ülepedő por), vízminőség- (pl. gyorsteszték, algák és egysejtűek megfigyelése) és talajvizsgálatok (pl. szemcseméret, víztartalom, pH) elvégzése, mintavétel és elemzés
- ❖ Az intézmény közelében lévő természetes vagy természetközeli életközösség rendszeres megfigyelése, adatok gyűjtése, elemzése. Természetes életközösségek vizsgálata

kirándulás, erdei iskola keretében, természettudományos, természetvédelmi és művészeti tevékenységek (fotózás, rajzolás, tárgykészítés) ötvözése

- ❖ Kiállítás, bemutatónap szervezése, a terepen végzett vizsgálatok és az alkotómunka eredményeinek megosztása az intézményen belül és (lehetőség szerint) a helyi közösségben
- ❖ Kiselőadás készítése idegenhonos inváziós növény- és állatfajokról
- ❖ Zuzmók elterjedésének vizsgálata az iskola környezetében, autóforgalommal terhelt és kevésbé forgalmas területen.

TÉMAKÖR: A természeti értékek védelme

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ természetvédelmi, bioetikai, egészségműveltségi témákban tényekre alapozottan érvel, vitákban többféle nézőpontot is figyelembe vesz;
- ❖ a vizsgált biológiai jelenségekkel kapcsolatos megfigyeléseit, következtetéseit és érveit érthetően és pontosan fogalmazza meg, ezeket szükség esetén rajzokkal, fotókkal, videókkal egészíti ki;
- ❖ önállóan vagy másokkal együttműködve kivitelez tanulási projekteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ érti és elfogadja, hogy az élő természet rendelkezik olyan értékekkel, amelyeket törvényi eszközökkel is védeni kell, ismeri ennek formáit, felhívja a figyelmet az általa észlelt természetkárosításra;
- ❖ az életformák sokféleségét megőrzendő értéknek kezeli, felismeri a benne rejlő esztétikai szépséget, érvel a biológiai sokféleség veszélyeztetése ellen;
- ❖ tájékozódik a környezetében található védett fajokról, életközösségekről, ezek eszmei értékéről és biológiai jelentőségéről, ismeri a hazai nemzeti parkok számát, területi elhelyezkedését, bemutatja védendő életközösségeik alapvető jellemzőit;
- ❖ egységben látja az életközösségek múltbeli, jelenkori és várható jövőbeli állapotát, azok jövőbeli állapotára valószínűségi előrejelzést fogalmaz meg, felismeri és vállalja a jövőjük iránti egyéni és közösségi felelősséget.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A természetvédelem szükségessége melletti érvelés, az alkalmazható egyedi és rendszerszintű módszerek és szabályozási elvek ismerete
- ❖ A gazdálkodás, a települések és az infrastruktúra fejlődése által előidézett, a természeti környezetre gyakorolt hatások azonosítása, konkrét példák adatokra alapozott, több szempontú értékelése
- ❖ Az ökológiai elvek érvényesítési lehetőségeinek felismerése a gazdálkodás, az építészet, a tájmegőrzés vagy a turizmus esetében
- ❖ Nemzeti parkjaink elnevezésének, területi elhelyezkedésének és sajátos biológiai értékeinek ismerete
- ❖ A lakóhely közelében lévő védett területről önálló információ- és adatgyűjtés, a természetvédelemben való önkéntes szerepvállalásra való indíttatás erősítése
- ❖ A védett faj, az eszmei érték fogalmának értelmezése konkrét példák alapján.

FOGALMAK

tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, nemzeti park, védett faj, eszmei érték, ökoturizmus, ökogazdálkodás, urbanizáció, környezettudatosság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A környezet- és természetvédelem jeles napjaihoz (pl. Föld napja, víz napja, madarak és fák napja, környezetvédelmi világnap stb.) kapcsolódó iskolai programok szervezése, bekapcsolódás a helyi rendezvényekbe
- ❖ Szerepjáték, storyline (kerettörténet) feladat, strukturált vita valamely természetvédelemmel összefüggő probléma (pl. veszélyeztetett élőhelyek, fajok védelme) több szempontú elemzésére, a megoldási lehetőségek keresése
- ❖ Az iskola vagy a lakóhely közelében vállalható környezetvédelmi önkéntes tevékenység megismerése
- ❖ A lakóhely természetvédelmi értékeinek és környezeti problémáinak bemutatása projektmunka keretében
- ❖ A hazai nemzeti parkok életközösségeit, jellegzetes élőlényeit bemutató kiselőadások, virtuális séták összeállítása
- ❖ Kirándulás valamely hazai nemzeti parkba, részvétel vezetett túrán, megfigyelés, fotózás, rajzolás, az eredményekből kiállítás rendezése.

TÉMAKÖR: Az élővilág és az ember kapcsolata, fenntarthatóság

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK**A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

- ❖ alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;
- ❖ természetvédelmi, bioetikai, egészségműveltségi témákban tényekre alapozottan érvel, vitákban többféle nézőpontot is figyelembe vesz;
- ❖ önállóan vagy másokkal együttműködve kivitelez tanulási projekteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ kritikusan és önkritikusan értékeli az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatását, életvitelében tudatosan követi a természet- és környezetvédelem szempontjait;
- ❖ ismeri a növények gondozásának biológiai alapjait, több szempontot is figyelembe véve értékeli a növények, a növénytermesztés élelmezési, ipari és környezeti jelentőségét;
- ❖ kritikusan vizsgálja a haszonállatok tartási módjai és a fajra jellemző igények közötti ellentmondásokat, ismeri és érti a nagyüzemi technológiák és a humánus állattartási módok közötti különbségeket;
- ❖ példák alapján elemzi a globális környezeti problémák gazdasági és társadalmi összefüggéseit, a megelőzés, a kárcsökkentés és az alkalmazkodás stratégiáit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A biológiai sokféleség beszűkülését előidéző okok és a lehetséges veszélyek felismerése, az ellenük megtehető intézkedések példáinak elemzése

- ❖ Az emberi populáció növekedésével, a települések és a gazdálkodás átalakulásával járó hatások konkrét példák alapján való elemzése, az élővilág változásával való összefüggésének vizsgálata
- ❖ A fogyasztói létforma és a Föld véges erőforrásai közötti ellentmondás felismerése, a fenntarthatóság problémájának több szempontú elemzése
- ❖ Az ökológiai gazdálkodás, a génmegőrzés biológiai alapjainak megteremtését és megőrzését szolgáló eljárások elvi ismerete, példákon alapuló bemutatása
- ❖ Az éghajlatváltozási modellek által a bioszféra jövőjére adott előrejelzések értékelése, a megelőzés, hatáscsökkentés és alkalmazkodás módjainak áttekintése.

FOGALMAK

biológiai sokféleség, fajgazdagság, fajtanemesítés, génmegőrzés, globális probléma, éghajlatváltozás, monokultúra, biogazdálkodás, tájgazdálkodás, fenntarthatóság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Információgyűjtés, rajzos vázlat szerkesztése az intézménynek helyet adó település, az iskola környezetének jellegzetes gazdálkodási és településformáló tevékenységeiről
- ❖ A helyi szinttől a régió, a kontinensen át a globális szintig átívelő, a természetvédelemmel összefüggő esetek, példák keresése, az összefüggések feltárása.

TÉMAKÖR: Az emberi szervezet I. – Testkép, testalkat, mozgásképesség

ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;
- ❖ biológiai rendszerekkel, jelenségekkel kapcsolatos képi információkat szóban vagy írásban értelmez, alkalmazza a vizualizálás, az ábrákban való összefoglalás módszerét;
- ❖ a vizsgált biológiai jelenségekkel kapcsolatos megfigyeléseit, következtetéseit és érveit érthetően és pontosan fogalmazza meg, ezeket szükség esetén rajzokkal, fotókkal, videókkal egészíti ki;
- ❖ kiegyensúlyozott saját testképpel rendelkezik, figyelembe véve az egyéni adottságokat, a nem és a korosztály fejlődési jellegzetességeit, valamint ezek sokféleségét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ az emberi test megfigyelése alapján azonosítja a főbb testtájakat és testrészeket, elemzi ezek arányait és szimmetriaviszonyait;
- ❖ felismeri az emberi bőr, a csontváz és a vázizomzat főbb elemeit, ezek kapcsolódási módjait, értelmezi a mozgási szervrendszer felépítése és az ember mozgásképessége közötti összefüggéseket;
- ❖ alapvető mozgástípusok és egyes sportok esetében elemzi a mozgásszervrendszer működésének jellemzőit, igyekszik ezeket fizikai fogalmakkal és elvekkel magyarázni;
- ❖ tudja, hogy a testünk alapfelépítése az evolúciós fejlődés eredménye, de az öröklött adottságaink az egyedfejlődés során formálódnak egyénivé, ebben nagy szerepet játszik az életmódunk is;
- ❖ felismeri a gyakorolt sportok testi és lelki fejlesztő hatását és a velük járó terheléseket, baleseti veszélyeket, tanácsokat fogalmaz meg ezek elkerülésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Tájékozódás az emberi testen, a testtájak és szervek elhelyezkedésének anatómiai irányok használatával történő bemutatása maketten vagy ábrán és a saját testen
- ❖ Az emberi kültakaró szövettani rétegeinek azonosítása ábrákon, az egyes rétegek, szervek funkciójának ismertetése
- ❖ A gerincoszlop tájékainak és részeinek megnevezése, a végtagok és függesztőöveik, a mellkas csontjainak megmutatása csontvázon vagy képeken és saját testen
- ❖ A mozgásszervrendszerre jellemző főbb kötő-, támasztó- és izomszövet csoportok vizsgálata, a szerkezet és működés kapcsolatának értelmezése
- ❖ A végtagok hajlító- és feszítőizmai elhelyezkedésének megmutatása, az arc izmainak összefüggésbe hozása a mimika és az artikuláció képességével
- ❖ Sportok mozgásformáiról saját fotók és videók készítése, ezek elemzése a tanult anatómiai és biomechanikai elvek alapján.

FOGALMAK

kültakaró, bőr(szövet), csont(szövet), koponyacsontok, gerincoszlop, csigolyák, bordák, a végtagok alapfelépítése, függesztőövek, izom(szövet), hajlító- és feszítőizmok, mimikai izmok

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Az emberi test (férfi és női) anatómiáját bemutató videók, animációk, mobiltelefonos applikációk keresése, használata a testkép fejlesztésében
- ❖ Mikroszkópi metszetek (és/vagy mikrofotók) vizsgálata, rajzos vázlat készítése (pl. bőr, csont, izomszövet)
- ❖ A bőr rétegeinek megfigyelése állati szöveteken (pl. sertésszalonna), a bőr-, köröm- és hajápolással kapcsolatos kiselőadások tartása
- ❖ A mozgásszervrendszer egyes részeinek felépítését és működését bemutató mozgatható makettek készítése (pl. kéz, kar)
- ❖ Csontok szöveti felépítésének és összetételének vizsgálata: mészkőtartalom savval történő, a fehérjetartalom égetéssel történő igazolása, a tapasztalatok rajzos rögzítése
- ❖ A gerincoszlop és a talpboltozat hajlatai jelentőségének vizsgálata, a tapasztalatok rajzos rögzítése
- ❖ Egyszerű biometriai mérések elvégzése saját testen és/vagy társakon, arányok, szimmetriaviszonyok, méreteloszlás (min., max., átlag) számítása, ábrázolása (bilaterális szimmetria, arany metszés aránya)
- ❖ Vita a testképzavarok kialakulásának okairól, a kortársak, a média és a család szerepének elemzése
- ❖ Egyszerűbb biomechanikai elemzések elvégzése (pl. emelő elv szemléltetése, erők összegződése, gyorsulás stb.).

TÉMAKÖR: Az emberi szervezet II. – Anyagforgalom

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;

- ❖ útmutató alapján, másokkal együttműködve kísérleteket hajt végre, azonosítja és beállítja a kísérleti változókat, a kapott adatok alapján következtetéseket fogalmaz meg;
- ❖ biológiai rendszerekkel, jelenségekkel kapcsolatos képi információkat szóban vagy írásban értelmez, alkalmazza a vizualizálás, az ábrákban való összefoglalás módszerét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ábrák, makettek alapján felismeri az ember anyagforgalmi szervrendszereinek fontosabb szerveit, a megismert külső és belső testkép alapján felidézi azok elhelyezkedését;
- ❖ szövegek, ábrák, folyamatvázlatok, videók és szimulációk alapján azonosítja a táplálkozási, keringési, légzési, kiválasztási szervrendszerek alapvető biológiai funkcióit, az életfolyamatok lépéseit;
- ❖ ismeri és megfelelő szempontok szerint értékeli az emberi szervezet állapotát, folyamatait jellemző fontosabb adatokat, azokat összefüggésbe hozza a testi és lelki állapotával, egészségével.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A belső szervek elhelyezkedésének anatómiai irányok használatával történő bemutatása maketten vagy ábrán és a saját testen
- ❖ A táplálkozási szervrendszer főbb részeinek, a tápcsatornaszakaszok funkcióinak, a szakaszok szövettani és szervi felépítésének és működésének értelmezése, az emésztés és felszívódás folyamatának megértése
- ❖ A tápanyagok élettani szerepének megértése, az energiatartalom és összetétel adatainak értelmezése
- ❖ A légzőszervrendszer szövettani és szervi felépítésének, a légcseré- és a gázcsere-folyamatok helyének és funkcióinak azonosítása, biológiai hátterének megértése
- ❖ A szervezet folyadéktereinek és a keringési szervrendszer szerveinek azonosítása, biológiai funkciójának a felépítés és működés alapján való megértése
- ❖ A vérkép, a vér összetételének jellemzése, a főbb alakos elemek és vérplazma funkcióinak azonosítása, a véralvadási folyamat kiváltó okainak és jelentőségének felismerése
- ❖ A kiválasztó szervrendszer főbb feladatainak, szerveinek azonosítása, működési elvének megértése.

FOGALMAK

tápcsatorna, tápanyag, emésztőnedv, felszívódás, máj, hasnyálmirigy, felső és alsó légutak, tüdő, légcseré és gázcsere, szív, szívciklus, értípusok, véralvadás, vérkép, vese, só- és vízháztartás, kiválasztás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Az emberi test belső szerveit bemutató makettek, torzók tanulmányozása
- ❖ Szövettani ábrák, fotók elemzése, humán szövettani metszetek mikroszkópos vizsgálata
- ❖ A táplálkozási szervrendszer működését bemutató folyamatvázlat rajzolása, az emésztés és felszívódás legfontosabb részfolyamatainak ábrázolása
- ❖ Élelmiszerek összetételi adatainak (címkéinek) gyűjtése, az adattípusok (tápanyagfajták, energiatartalom) értelmezése
- ❖ Étrendtervezéssel összefüggő társas feladatok tervezése, elvégzése (pl. rajzolt, fotózott alapanyagokból tányérok, menük összeállítása)
- ❖ A nyál és az epe emésztő szerepének vizsgálata, a tapasztalatok rajzban történő rögzítése
- ❖ Információk keresése a dohányzás káros hatásairól, a lehetséges egészségügyi kockázatok bemutatása, érvelés a saját és mások egészségmegőrzése mellett

- ❖ Donders-féle tudómodell és dohányzó gép PET palackból való elkészítése
- ❖ A szív ciklust és az érrendszer működését bemutató animációk keresése, értelmezése
- ❖ Sertésszív boncolása, a tapasztalatok rajzban történő rögzítése
- ❖ A keringési és a légzési szervrendszer működésével összefüggő megfigyelések és egyszerűbb mérések, kísérletek elvégzése (pl. pulzusmérés, légzésszám, vitálkapacitás, kilélegzett levegő CO₂-tartalma)
- ❖ Sertésvese boncolása, a tapasztalatok rajzban történő rögzítése
- ❖ Dializáló készülék működési elvének megismerése, a művesekezelés lényegének közös értelmezése videó segítségével.

TÉMAKÖR: Az emberi szervezet III. – Érzékelés, szabályozás

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;
- ❖ biológiai rendszerekkel, jelenségekkel kapcsolatos képi információkat szóban vagy írásban értelmez, alkalmazza a vizualizálás, az ábrákban való összefoglalás módszerét;
- ❖ a vizsgált biológiai jelenségekkel kapcsolatos megfigyeléseit, következtetéseit és érveit érthetően és pontosan fogalmazza meg, ezeket szükség esetén rajzokkal, fotókkal, videókkal egészíti ki.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ábrák, makettek alapján felismeri az ember ideg- és hormonrendszerének fontosabb szerveit, a megismert külső és belső testkép alapján felidézi azok elhelyezkedését;
- ❖ szövegek, ábrák, folyamatvázlatok, videók és szimulációk alapján azonosítja az ideg- és hormonrendszer alapvető biológiai funkcióit, értelmezi a szabályozás elvét;
- ❖ felismeri, hogy az immunrendszer is információkat dolgoz fel, azonosítja a rendszer főbb szerveit, sejtjes elemeit és kémiai összetevőit;
- ❖ ismeri és megfelelő szempontok szerint értékeli az emberi szervezet állapotát, folyamatait jellemző fontosabb adatokat, azokat összefüggésbe hozza a testi és lelki állapotával, egészségével.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az idegrendszer feladatának, működési módjának megértése, a központi és környéki idegrendszer, a gerincvelő és az agyvelő felépítésének vázlatos ismerete, az akaratlagos és a vegetatív szabályozási módok megkülönböztetése
- ❖ Az érzékelési képességek (látás, hallás, kémiai és mechanikai érzékelés) és az ezeknek megfelelő érzékszervek felépítésének és működésének megértése
- ❖ A hormonrendszer feladatának, működési módjának megértése, a főbb hormontermelő szervek azonosítása, a termelt hormonok hatásainak bemutatása, az idegi és a hormonális szabályozás kapcsolatának megértése
- ❖ Az immunrendszer és a keringési szervrendszer közötti kapcsolat felismerése, a védekezésben szerepet játszó fontosabb sejtípusok és kémiai anyagok azonosítása, a veleszületett és szerzett immunitás megkülönböztetése
- ❖ A védőoltások működési módjának megértése, az egyéni és a közösségi egészség megőrzésében játszott szerepük értékelése.

FOGALMAK

központi és környéki idegrendszer, gerincvelő, érző- és mozgatópálya, reflex, belső elválasztású mirigy, hormon és receptor, agyalapi mirigy, pajzsmirigy, mellékvese, nemi mirigyek és hormonjaik, immunrendszer, veleszületett és szerzett immunitás, védőoltás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Az agy és a gerincvelő szöveti felépítését, elhelyezkedését, felépítését bemutató ábrák, fotók, makettek, animációk, mobiltelefonos applikációk elemzése, a főbb részek azonosítása
- ❖ Gerincvelői reflexet bemutató animációk keresése, a részek azonosítása, a működés megbeszélése
- ❖ A szem és a fül felépítését és működését (látás, hallás, helyzet- és mozgásérzékelés) bemutató animációk keresése, megbeszélése
- ❖ A látáshibák típusait bemutató ábrák, animációk összehasonlítása, a javítási lehetőségek (pl. szemüvegek) megbeszélése
- ❖ Halláskárosodást okozó hatásokat, veszélyeket bemutató információk keresése, érvelés a halláskárosodás megelőzése mellett
- ❖ A szem működésével kapcsolatos egyszerű vizsgálatok: pupilla – szemlencse működése, térlátás – szintévesztés vizsgálata
- ❖ A hallással kapcsolatos egyszerű vizsgálatok: hallásküszöb, frekvenciatartomány, térbeliség
- ❖ Kémiai ingerek érzékelésével kapcsolatos egyszerű vizsgálatok: a négy alapíz érzékelése, szaglásvizsgálat
- ❖ Bőrérzékeléssel kapcsolatos egyszerű vizsgálatok: testrészek tapintópont sűrűség vizsgálata, hideg- és melegpontok vizsgálata
- ❖ Összefoglaló táblázat szerkesztése a belső elválasztású mirigyekről, fontosabb hormonjaikról és azok hatásairól, a működési zavarok tüneteiről
- ❖ Az immunrendszer működését bemutató rajzfilm megnézése, válaszolás feladatlapos kérdésekre
- ❖ Információk keresése a Magyarországon kötelező védőoltásokról, az egyéni és a közösségi védettség fogalmának, kapcsolatának megbeszélése.

TÉMAKÖR: Szaporodás, öröklődés, életmód

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ biológiai rendszerekkel, jelenségekkel kapcsolatos képi információkat szóban vagy írásban értelmez, alkalmazza a vizualizálás, az ábrákban való összefoglalás módszerét;
- ❖ az egészséggel, életmóddal foglalkozó weboldalak, tematikus médiaforrások információit kritikusan elemzi, igyekszik tudományos bizonyítékokra alapozott híreket, érveket és tanácsokat elfogadni;
- ❖ tényekkel igazolja a testi és lelki egészség közötti kapcsolatot, tud ennek egyéni és társadalmi összefüggéseiről, érvel az egészségkárosító szokások és függőségek ellen.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ azonosítja az emberi egyedfejlődés főbb szakaszait, bemutatja az emberi nemek testi különbözőségének kialakulását, tisztában van a felelős szexuális magatartás ismérével, értékeli a szexualitás egyéni életviteli és párkapcsolati jelentőségét;

- ❖ értékeli a személyi és környezeti higiénia egészségmegőrzéssel kapcsolatos jelentőségét, ennek alapelveit személyes környezetében is igyekszik alkalmazni, egyéni képességeihez mértén tisztán, rendben tartja környezetét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A női és a férfi nemiszervrendszer külső és belső felépítésének elemzése képek, ábrák alapján, a női és férfi másodlagos nemi jellegek kialakulásának bemutatása
- ❖ A másodlagos nemi jellegek kialakulását bemutató ábrák, animációk tanulmányozása, a fejlődési folyamat időbeli jellegzetességeinek és egyéni eltéréseinek megbeszélése
- ❖ Az ivarsejtek képződési helyének azonosítása, a tulajdonságok átörökítésében és a változékonyság biztosításában játszott szerepük magyarázása
- ❖ A megtermékenyítés feltételeinek ismerete, a fogamzásgátló módszerek működésének megértése
- ❖ A fogamzástól a születésig tartó magzati fejlődés főbb jellemzőinek és feltételeinek ismerete, a szülés fő szakaszainak és körülményeinek megbeszélése
- ❖ A gének szerepének felismerése, az utódnemzedékek kialakulására vezető genetikai folyamatok egyszerű öröklésmenetek példáján történő elemzése
- ❖ A testi és a nemi kromoszómák megkülönböztetése, a nem meghatározásában játszott szerepük ismerete, a nemhez kapcsolt öröklődés néhány példájának áttekintése
- ❖ Annak felismerése, hogy az ember öröklött hajlamainak kifejeződését a környezet is befolyásolja, ezért a tudatosabb életmóddal magunk is tehetünk egészségünkért
- ❖ A felelős szexuális magatartás jellemzőinek ismerete, a szexualitás egyéni életviteli és párkapcsolati jelentőségének értékelése.

FOGALMAK

női és férfi ivarszervek, nemi jellegek, hímivarsejt és petesejt, gén, kromoszóma, minőségi és mennyiségi tulajdonság, öröklésmenet, megtermékenyítés, embrió, magzati fejlődés, szülés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Az emberi nemek anatómiai különbségeit (elsődleges és másodlagos nemi jellegek) bemutató képek, animációk, mobiltelefonos applikációk tanulmányozása, a különbségek megfogalmazása
- ❖ A nemi érés folyamatáról, egyéni eltéréseiről szóló információk keresése, vélemények megvitatása
- ❖ A megtermékenyítést és a magzati fejlődést bemutató fotósorozatok, animációk és videók tanulmányozása, ezek alapján folyamatvázlat készítése, rajzolása
- ❖ Ábrák elemzése a szülés folyamatáról
- ❖ Családi öröklésmeneteket bemutató ábrák, képek, családfák elemzése, a hasonlóságok és különbségek megfogalmazása egy-egy példán
- ❖ Genetikai betegségeket bemutató esettanulmányok megbeszélése, az esetek közötti hasonlóságok és különbségek megfogalmazása.

TÉMAKÖR: Egészségmegőrzés, elsősegély

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ az egészséget személyes és közösségi értéként értelmezi, érdeklődik az egészségmegőrzéssel kapcsolatos információk iránt, mérlegeli azok tudományos hitelességét, kritikusan kezeli a gyógyszerekkel, gyógyászattal kapcsolatos reklámokat;

- ❖ tényekkel igazolja a testi és lelki egészség közötti kapcsolatot, tud ennek egyéni és társadalmi összefüggéseiről, érvel az egészségkárosító szokások és függőségek ellen;
- ❖ az egészséggel, életmóddal foglalkozó weboldalak, tematikus médiaforrások információit kritikusan elemzi, igyekszik tudományos bizonyítékokra alapozott híreket, érveket és tanácsokat elfogadni;
- ❖ értékeli a személyi és környezeti higiénia egészségmegőrzéssel kapcsolatos jelentőségét, ennek alapelveit személyes környezetében is igyekszik alkalmazni, egyéni képességeihez mértén tisztán, rendben tartja környezetét;
- ❖ természetvédelmi, bioetikai, egészségműveltségi témákban tényekre alapozottan érvel, vitákban többféle nézőpontot is figyelembe vesz.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri a szív- és érrendszeri betegségek kockázati tényezőit, igyekszik tudatosan alakítani étkezési szokásait, törekszik az életmódjának megfelelő energia- és tápanyagbevitelre, a normál testsúly megőrzésére;
- ❖ ismeri a kórokozó, a fertőzés és a járvány fogalmait, megkülönbözteti a vírusos és bakteriális fertőző betegségeket, felismeri az antibiotikumok helyes használatának fontosságát;
- ❖ tudja, hogy a daganatos betegségek kialakulását az életmód és a környezet is befolyásolja, és hogy gyógyításuk esélyét a korai felismerés nagymértékben növeli;
- ❖ érti az orvosi diagnosztikai eljárások célját, ismeri azok alapelvét és néhány főbb módszerét, értékeli a megfelelő diagnózis felállításának jelentőségét;
- ❖ felméri a baleseti sérülések kockázatait, igyekszik ezeket elkerülni, a bekövetkezett balesetek esetében felismeri a sérülés, vérzés vagy mérgezés jeleit, ezekről megfelelő beszámolót tud adni;
- ❖ a bekövetkezett balesetet, rosszullétet felismeri, segítséget (szükség esetén mentőt) tud hívni, valamint a tőle elvárható módon (életkori sajátosságainak megfelelően) elsősegélyt tud nyújtani: a sérült vagy beteg személy ellátását a rendelkezésre álló eszközökkel vagy eszköz nélkül megkezdeni (sebellátás, vérzéscsillapítás, eszméletlen beteg ellátása, szabad légút biztosítása);
- ❖ tudja alkalmazni az alapszintű újraélesztést mellkaskompressziók és lélegeztetés (CPR) kivitelezésével, felismeri ennek szükségességét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A szív- és érrendszeri betegségek kockázati tényezőinek azonosítása, megelőzési lehetőségeinek megvitatása
- ❖ Az életkor, az életmód és a táplálkozás közötti összefüggések felismerése, az egészséges és kiegyensúlyozott táplálkozás alapvető elveinek ismerete
- ❖ A rendszeres testmozgás és az egészség megőrzése közötti összefüggés, a mozgásszegény életmód okozta egészségügyi kockázatok felismerése
- ❖ A kórokozó, a fertőzés, a járvány és higiénia fogalmai közötti összefüggések feltárása esettanulmányok alapján, a megelőzés érdekében megtehető lépések biológiai alapjainak értelmezése
- ❖ A higiénia és a fertőző betegségek megelőzése közötti összefüggés felismerése, a rendszeres és helyes tisztálkodással, valamint a lakó- és munkakörnyezet tisztántartásával kapcsolatos elvek és módszerek elsajátítása
- ❖ Az antibiotikumok betegségek elleni hatásosságának elmagyarázása, annak megértése, hogy a helytelen antibiotikum-használat felgyorsítja az ellenálló baktériumok kialakulását

- ❖ A daganatos betegségek környezeti és életmódbeli kockázati tényezőinek áttekintése, a megelőzés lehetőségeinek megvitatása, a személyre szabott terápia jelentőségének felismerése
- ❖ Az orvosi szűrővizsgálatok és diagnosztikai eljárások céljainak azonosítása egy-egy példán keresztül, annak értékelése, hogy a diagnózis az orvos egészségügyi-jogi érvényű felelős nyilatkozata a személy egészségi állapotáról
- ❖ Az elsősegélynyújtás lépéseinek elvi ismerete, szimulációkkal történő gyakorlása, szükség esetén alkalmazása, a sérült vagy beteg személy ellátásának (sebellátás, vérzéscsillapítás, eszméletlen beteg ellátása, szabad légút biztosítása) megkezdése a rendelkezésre álló eszközökkel vagy eszköz nélkül
- ❖ Az alapszintű újraélesztést szükségessé tevő helyzet felismerése, mellkaskompressziókkal történő alkalmazása.

FOGALMAK

fertőzés, járvány, stressz, rákkeltő anyag/hatás, személyi higiénia, étel-miszer-összetétel és -minőség, lelki egészség, függőség, szűrővizsgálat, diagnosztikai eljárások, elsősegélynyújtás, alapszintű újraélesztés

- ❖ kritikusan vizsgálja a haszonállatok tartási módjai és a fajra jellemző igények közötti ellentmondásokat, ismeri és érti a nagyüzemi technológiák és a humánus állattartási módok közötti különbségeket;

MINIMUM KÖVETELMÉNYEK

7.osztály

A tanuló

A biológia tudományának céljai és vizsgálati módszerei

- ❖ ismeri a biológia tudományának kutatási céljait, elismeri a tudósok munkáját és felelősségét,
- ❖ érti és példákkal igazolja, hogy a tudományos elképzelések az adott kor tudásán és világképén nyugszanak, fejlődésük és cseréjük a megismerési folyamat természetes jellemzője;

Az élet kialakulása és szerveződése

- ❖ tényekre alapozott érveket fogalmaz meg a baktériumok jelentőségével kapcsolatban,
- ❖ vázlatrajz, fotó vagy mikroszkópos megfigyelés alapján felismeri és megnevezi a sejtmagvas sejttípus legfontosabb alkotórészeit, megfogalmazza a sejtekben zajló életfolyamatok lényegi jellemzőit;

Az élővilág fejlődése

- ❖ a biológiai problémák vizsgálatában figyelembe veszi az evolúciós fejlődés szempontjait, a földtörténeti időskálán el tudja helyezni ennek mérföldköveit, érti, hogy a mai emberi faj is az evolúció során alakult ki;

Az élővilág országai

- ❖ alaktani jellemzők összehasonlítása alapján felismer néhány fontosabb növény- és állatcsoportot, ezekbe besorolást végez;
- ❖ konkrét példák vizsgálata alapján összehasonlíttja a gombák, a növények és az állatok testfelépítését, életműködéseit és életmódját, ennek alapján érvel az önálló rendszertani csoportba sorolásuk mellett.

Bolygónk élővilága

- ❖ alapfokon ismeri a földrészek, óceánok legjellegzetesebb növény- és állatfajait;
- ❖ a földrészek természetes növényzetét ábrázoló tematikus térképek, fényképek, ábrák segítségével azonosítja bolygónk biotopjait;
- ❖ néhány jellegzetes faj példáján keresztül felismeri a kontinensek éghajlati övezetei, kialakult talajtípusai és az ott élő növényvilág közötti kapcsolatokat;
- ❖ néhány jellegzetes faj példáján keresztül felismeri a kontinensek jellegzetes növényei és az ott élő állatvilág közötti kapcsolatokat;
- ❖ néhány tengeri növény- és állatfaj megismerése során felismeri, hogy bolygónk legnagyobb életközössége a világtengerekben él.

Életközösségek vizsgálata

- ❖ másokkal együttműködve vizsgál környezetében található életközösségeket,
- ❖ életközösségek vizsgálata, valamint ábrák, animációk alapján magyarázza az életközösségekben zajló anyagforgalom folyamatát, felismeri az élőlények közötti táplálkozási kapcsolatokat, táplálkozási piramist szerkeszt;

A természeti értékek védelme

- ❖ érti és elfogadja, hogy az élő természet rendelkezik olyan értékekkel, amelyeket törvényi eszközökkel is védeni kell, ismeri ennek formáit, felhívja a figyelmet az általa észlelt természetkárosításra;
- ❖ az életformák sokféleségét megőrzendő értéknek kezeli, felismeri a benne rejlő esztétikai szépséget, érvel a biológiai sokféleség veszélyeztetése ellen;

Az élővilág és az ember kapcsolata, fenntarthatóság

- ❖ kritikusan és önkritikusan értékeli az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatását, életvitelében tudatosan követi a természet- és környezetvédelem szempontjait;
- ❖ ismeri a növények gondozásának biológiai alapjait, több szempontot is figyelembe véve értékeli a növények, a növénytermesztés élelmezési, ipari és környezeti jelentőségét;
- ❖ kritikusan vizsgálja a haszonállatok tartási módjai és a fajra jellemző igények közötti ellentmondásokat, ismeri és érti a nagyüzemi technológiák és a humánus állattartási módok közötti különbségeket.

8. osztály**A tanuló****Az emberi szervezet I. – Testkép, testalkat, mozgásképeség**

- ❖ az emberi test megfigyelése alapján azonosítja a főbb testrészeket és testrészeket, elemzi ezek arányait és szimmetriaviszonyait;
- ❖ felismeri az emberi bőr, a csontváz és a vázizomzat főbb elemeit, ezek kapcsolódási módjait, értelmezi a mozgási szervrendszer felépítése és az ember mozgásképesége közötti összefüggéseket;
- ❖ alapvető mozgástípusok és egyes sportok esetében elemzi a mozgásszervrendszer működésének jellemzőit, igyekszik ezeket fizikai fogalmakkal és elvekkel magyarázni;
- ❖ tudja, hogy a testünk alapfelépítése az evolúciós fejlődés eredménye, de az öröklött adottságaink az egyedfejlődés során formálódnak egyénivé, ebben nagy szerepet játszik az életmódunk is;

- ❖ felismeri a gyakorolt sportok testi és lelki fejlesztő hatását és a velük járó terheléseket, baleseti veszélyeket, tanácsokat fogalmaz meg ezek elkerülésére.

Az emberi szervezet II. – Anyagforgalom

- ❖ ábrák, makettek alapján felismeri az ember anyagforgalmi szervrendszereinek fontosabb szerveit, a megismert külső és belső testkép alapján felidézi azok elhelyezkedését;
- ❖ szövegek, ábrák, folyamatvázlatok, videók és szimulációk alapján azonosítja a táplálkozási, keringési, légzési, kiválasztási szervrendszerek alapvető biológiai funkcióit, az életfolyamatok lépéseit;
- ❖ ismeri és megfelelő szempontok szerint értékeli az emberi szervezet állapotát, folyamatait jellemző fontosabb adatokat, azokat összefüggésbe hozza a testi és lelki állapotával, egészségével.

Az emberi szervezet III. – Érzékelés, szabályozás

- ❖ ábrák, makettek alapján felismeri az ember ideg- és hormonrendszerének fontosabb szerveit, a megismert külső és belső testkép alapján felidézi azok elhelyezkedését;
- ❖ szövegek, ábrák, folyamatvázlatok, videók és szimulációk alapján azonosítja az ideg- és hormonrendszer alapvető biológiai funkcióit, értelmezi a szabályozás elvét;
- ❖ felismeri, hogy az immunrendszer is információkat dolgoz fel, azonosítja a rendszer főbb szerveit, sejtes elemeit és kémiai összetevőit;
- ❖ ismeri és megfelelő szempontok szerint értékeli az emberi szervezet állapotát, folyamatait jellemző fontosabb adatokat, azokat összefüggésbe hozza a testi és lelki állapotával, egészségével.

Szaporodás, öröklődés, életmód

- ❖ azonosítja az emberi egyedfejlődés főbb szakaszait, bemutatja az emberi nemek testi különbözőségének kialakulását, tisztában van a felelős szexuális magatartás ismerveivel, értékeli a szexualitás egyéni életviteli és párkapcsolati jelentőségét;
- ❖ értékeli a személyi és környezeti higiénia egészségmegőrzéssel kapcsolatos jelentőségét, ennek alapelveit személyes környezetében is igyekszik alkalmazni, egyéni képességeihez mérten tisztán, rendben tartja környezetét.

Egészségmegőrzés, elsősegély

- ❖ ismeri a szív- és érrendszeri betegségek kockázati tényezőit, igyekszik tudatosan alakítani étkezési szokásait, törekszik az életmódjának megfelelő energia- és tápanyagbevitelre, a normál testsúly megőrzésére;
- ❖ ismeri a kórokozó, a fertőzés és a járvány fogalmait, megkülönbözteti a vírusos és bakteriális fertőző betegségeket, felismeri az antibiotikumok helyes használatának fontosságát;
- ❖ tudja, hogy a daganatos betegségek kialakulását az életmód és a környezet is befolyásolja, és hogy gyógyításuk esélyét a korai felismerés nagymértékben növeli;
- ❖ érti az orvosi diagnosztikai eljárások célját, ismeri azok alapelvét és néhány főbb módszerét, értékeli a megfelelő diagnózis felállításának jelentőségét;
- ❖ felméri a baleseti sérülések kockázatait, igyekszik ezeket elkerülni, a bekövetkezett balesetek esetében felismeri a sérülés, vérzés vagy mérgezés jeleit, ezekről megfelelő beszámolót tud adni;
- ❖ a bekövetkezett balesetet, rosszulletet felismeri, segítséget (szükség esetén mentőt) tud hívni, valamint a tőle elvárható módon (életkori sajátosságainak megfelelően) elsősegélyt tud nyújtani: a sérült vagy beteg személy ellátását a rendelkezésre álló eszközökkel vagy eszköz nélkül megkezdeni (sebellátás, vérzéscsillapítás, eszméletlen beteg ellátása, szabad légút biztosítása);

- ❖ tudja alkalmazni az alapszintű újraélesztést mellkaskompressziók és lélegeztetés (CPR) kivitelezésével, felismeri ennek szükségességét.

FÖLDRAJZ

7-8. évfolyam

A földrajztudomány a természeti és társadalmi-gazdasági környezet jelenségeit, folyamatait – a természet- és társadalomtudományok vizsgálati módszereire egyaránt építve – mutatja be, ezáltal sajátos helyet foglal el, és összekapcsolja a természet- és társadalomtudományokat. Ezen interdiszciplináris sajátosság alapján válik a földrajz szintetizáló, a természeti és társadalmi-gazdasági jelenségeket és folyamatokat összefüggéseiben, kölcsönhatásaiban feldolgozó tantárggyá. A tanítás során különös hangsúlyt kap, hogy a tanulók megértsék Földünk mint egységes rendszer sérülékenységet, ahol az ember természeti és társadalmi lényként él, létezése és tevékenysége növekvő mértékben átalakítja, és ezzel veszélyezteti ennek a rendszernek az egyensúlyát, amelynek következményei az emberiség jelene és jövője szempontjából igen súlyosak is lehetnek. A földrajz tantárgy komplex természet- és társadalomtudományi szemléletének köszönhetően feltárja az egyensúly megbomlásának természeti és társadalmi okait, megoldást keres az egyensúly helyreállítására. Szemléletformálásra képes, ezért kiemelkedően fontos szerepet tölt be a környezettudatosság kialakításában.

A földrajz tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: Szüntelenül változó és globalizálódó világunk megismeréséhez, megértéséhez elengedhetetlen a folyamatos tájékozódás, információszerezés és a nyitott gondolkodás, amely elképzelhetetlen a tanuló kezdetben még irányított, majd egyre önállóbbá váló információszerző tevékenysége nélkül. Így a tanulás-tanítási folyamatnak hozzá kell járulnia az információszerezés és -feldolgozás készségének fejlesztéséhez, különös tekintettel a digitális világ nyújtotta lehetőségek kritikus felhasználására. A földrajztanulás célja, hogy elősegítse a megszerzett ismeretek alkalmazását a mindennapi élet különböző területein, támogassa az egyéni igényekkel összhangban lévő önirányító és önfejlesztő tanulás képességének fejlődését. Cél, hogy a tanuló képes legyen a földrajzi-földtudományi, gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi jellegű információk felismerésére és összegyűjtésére a valós térben (például terepen) csakúgy, mint különböző információhordozókból (például újságcikkek, grafikonok, térképek, híradások, forrásszövegek, karikatúrák, képek, ábrák elemzése révén).

A kommunikációs kompetenciák: A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával a földrajztanítás segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését. A földrajzi információk értelmezése során fejlődik a tanuló érvelésen alapuló egészséges vitakészsége. A kommunikációs kompetenciák fejlesztését segítik a földrajzi tartalmú információk értelmezését elváró írásbeli és szóbeli – közöttük a prezentációhoz kapcsolódó – feladatok megoldása. A különböző forrásokból gyűjtött információk, leírások értelmezése és feldolgozása hozzájárul a szövegértési kompetencia fejlesztéséhez.

A digitális kompetenciák: A korszerű földrajzoktatás elképzelhetetlen a digitális világ nyújtotta aktuális információk tanításba való beépítése nélkül. Ehhez szükség van a tanuló digitális kompetenciáinak alkalmazására. A tanulási-tanítási folyamat tudatosan épít a digitális térképek, térinformatikai szoftverek alkalmazására, elemzések elvégzésére, földrajzi összefüggések felismerésére és megértésére. Az adatok összegyűjtése és felhasználása mellett fontos feladatnak tartja az adatbázisok, információforrások értő szemléletének kialakítását, a tudatos felhasználóvá válás támogatását. A projektfeladatok, önálló vagy csoportban végzett kutatások fejlesztik a tudatos közösségi információáramlást, a tudás hálózatos megosztásának képességét. A földrajztanítás tudatosan épít a tanuló prezentációs képességére, ösztönzi a földrajzi folyamatok digitális eszközökkel történő bemutatását.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A földrajztanítás során a földrajzi problémák kezdetben közös, majd csoportos vagy önálló megoldásán keresztül lehetőség nyílik a gondolkodási készségek, elsősorban az elemzés, a rendszerezés, a valós vagy modellkísérleteken alapuló tapasztalást követő következtetés és problémamegoldás fejlesztésére. A földrajztanítás fontos célja az analógiás gondolkodás, a sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítási készségének fejlesztése. A különböző földrajzi folyamatok vizsgálata során szükség van az analitikus és a szintetizáló gondolkodásra. Előtérbe kerül az új megoldási ötletek megfogalmazása, azaz a kreatív gondolkodás fejlesztése, ezzel párhuzamosan pedig nagy hangsúlyt kap a tanulói döntéshozatal, az alternatívák végiggondolása, a kockázatvállalás, az értékelés, az érvelés és a legjobb megoldási lehetőségek kiválasztása. Fontos feladat a mérlegelő gondolkodás megerősítése.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A földrajz elsősorban a társadalomföldrajzi témák feldolgozásával hozzájárul a világ társadalmi-kulturális sokszínűségének megismertetéséhez, ehhez társul a más kultúrák, szokások iránti érdeklődés és tisztelet kialakulásának támogatása. A csoportos és interaktív munkamódszerek alkalmazása során lehetőség nyílik az egyéni és a kollektív felelősség tudatosítására. A kooperatív módszerek alkalmazása lehetővé teszi a tanuló szociális kompetenciáinak fejlesztését, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy későbbi élete során képes legyen hatékony és konstruktív módon részt venni a társadalmi életben, és szükség esetén kezelni tudja a felmerülő konfliktusokat.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A világ társadalmi, kulturális sokszínűségének bemutatásával a földrajzoktatás segíti a kulturális értékek megismerését, emellett hozzájárul a kulturális identitás tudatosításához, a kulturális értékeink és hagyományaink megőrzése iránti igény kialakításához. Az önállóan vagy csoportosan létrehozott produktumot (például modell, prezentáció) elváró feladatok hozzájárulnak a kreatív alkotás és önkifejezés képességének fejlődéséhez.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: Modern földrajzoktatásunk révén napjaink társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatainak megismerése nagymértékben hozzájárul a társadalmi-gazdasági élet eseményeiben történő eligazodáshoz, az aktív, kreatív, a körülményekhez rugalmasan alkalmazkodó állampolgárrá váláshoz. Az oktatás a modern gazdasági élet sikeres szereplőinek bemutatásával hozzájárul az innováció szerepének, a munkaerőpiac igényeinek megismeréséhez, ez pedig hatással van a munkavállalói és a vállalkozói kompetencia fejlődésére.

7–8. évfolyam

7. évfolyam heti 2 óra

8. évfolyam heti 2 óra

A 7–8. évfolyamon kiemelt feladat a Föld megismertetésén keresztül a földrajzi gondolkodás tudatos fejlesztése. Ehhez kapcsolódóan a témakörök feldolgozása során a tanuló:

- ❖ megismeri hazánk és Európa, majd a távoli kontinensek legalapvetőbb természet- és társadalomföldrajzi jellemzőit, melynek során kialakul a Földről alkotott, a valóságot visszatükröző kognitív térképe;
- ❖ földrajzi tartalmú adatok, adatsorok alapján következtéseket von le, következményeket fogalmaz meg;
- ❖ megadott szempontok alapján rendszerezi földrajzi ismereteit, rendszerbeli viszonyokat állapít meg;
- ❖ összehasonlít tipikus tájakat, megfogalmazza azok közös és eltérő földrajzi vonásait;
- ❖ megkülönbözteti a tényeket a véleményektől.

Ugyanígy minden témakör feldolgozásakor kiemelt figyelmet kell, hogy kapjon a földrajzi tartalmú információszerzés és -feldolgozás, a digitális eszköz-használat. Ennek megfelelően a tanuló:

- ❖ megadott szempontok alapján információkat gyűjt hagyományos és digitális információforrásokból;
- ❖ adatokat rendszerez és ábrázol digitális eszközök segítségével;
- ❖ digitális eszközök segítségével bemutatja szűkebb és tágabb környezetének földrajzi jellemzőit;
- ❖ megadott szempontok alapján tájakkal, országokkal kapcsolatos földrajzi tartalmú szövegeket, képi információhordozókat dolgoz fel;
- ❖ közvetlen környezetének földrajzi megismerésére terepvizsgálódást tervez és kivitelez.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve		Javasolt óraszám
Tájékozódás a földrajzi térben		4
Közvetlen lakókörnyezetünk földrajza		5
Magyarország földrajza		25
A Kárpát-medence térsége		8
Európa és a távoli kontinensek eltérő fejlettségű térségei, tipikus tájai	Európa földrajza	22
	Az Európán kívüli kontinensek földrajza	20
A földrajzi övezetesség rendszere		8
Életünk és a gazdaság: a pénz és a munka világa		10
Ismétlés, gyakorlás, felzárkóztatás, tehetséggondozás		6
Összes óraszám:		108

TÉMAKÖR: Tájékozódás a földrajzi térben

ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ használja a földrajzi térben való tájékozódást segítő hagyományos és digitális eszközöket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tájékozódik különböző típusú és tartalmú térképeken, biztonsággal leolvassa azok információtartalmát, a térképen elhelyez földrajzi elemeket; gyakorlati feladatokat (pl. távolság- és helymeghatározás, utazástervezés) old meg nyomtatott és digitális térkép segítségével; el tud készíteni egyszerű térképvázlatokat, útvonalterveket; azonosítja a jelenségek időbeli jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A különböző léptékű, típusú és tartalmú térképek használatával, elemzésével és összehasonlításával a rendszerben és összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése
- ❖ A terepi tájékozódási, valamint a térképalapú távolság- és helymeghatározási feladatok megoldása kapcsán a matematikai és logikai gondolkodás fejlesztése
- ❖ Hagyományos és digitális térképen történő távolság- és helymeghatározás segítségével a térbeli tájékozódás és a logikai gondolkodás fejlesztése

- ❖ Különböző időpontban készült űr- vagy légifelvételek és térképek párhuzamos használatával a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése
- ❖ Gyakorlati feladatok megoldása (pl. távolság- és helymeghatározás, utazástervezés) terepen, valamint nyomtatott és digitális térképek és online felületek segítségével
- ❖ Különböző típusú és tartalmú térképek tudatos használata a tanuláshoz
- ❖ A földrajzi térben való tájékozódást segítő hagyományos és egyes digitális eszközök ismerete
- ❖ A különböző léptékű, típusú és tartalmú térképek, műholdképek, légifelvételek sajátosságainak felismerése, a mindennapi életben való felhasználásuk lehetőségeinek ismerete
- ❖ Különböző időpontban készült űr- vagy légifelvételek és térképek párhuzamos használatával földrajzi megfigyelések elvégzése, problémák megoldása
- ❖ A térkép fogalma és jelrendszere
- ❖ A hagyományos és digitális térképek fajtái
- ❖ Távérzékelés és földrajzi alkalmazásai (műholdképek, légifelvételek)
- ❖ A földrajzi helymeghatározás módszerei

FOGALMAK

földrajzi fókusz, keresőhálózat, fő- és mellékvilágítójak, méretarány, aránymérték, szintvonal

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Egy adott útvonal (pl. osztálykirándulás) útvonalának tervezése nyomtatott és digitális térképek, online felületek segítségével
- ❖ Iránytű, térkép, GPS használatának gyakorlása terepi tájékozódási feladatok, kereső játékok során
- ❖ Távolság és hely meghatározása térképen, illetve terepen
- ❖ Játékos feladatok a földrajzi helyek meghatározására megadott földrajzi koordináták segítségével
- ❖ Alaprajzkészítés, térképvázlat-készítés szöveg, leírás alapján
- ❖ Geocaching játék
- ❖ Tematikus térképek megadott szempontok szerinti elemzése
- ❖ Különböző időpontokban készült űr- vagy légifelvételek és térképek párhuzamos használatával földrajzi megfigyelések elvégzése.

TÉMAKÖR: Közvetlen lakókörnyezetünk földrajza

ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ bemutatja és értékeli lakókörnyezetének földrajzi jellemzőit, ismeri annak természeti és társadalmi erőforrásait;
- ❖ szűkebb és tágabb környezetében földrajzi eredetű problémákat azonosít, magyarázza kialakulásuk okait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt;
- ❖ összehasonlít, illetve komplex módon, problémaközpontú megközelítéssel vizsgál pl. hazai nagytájakat, tájakat, régiókat, településeket;

- ❖ javaslatot fogalmaz meg lakókörnyezete jövőbeli, környezeti szempontokat szem előtt tartó, fenntartható fejlesztésére;
- ❖ érveket fogalmaz meg a tudatos fogyasztói magatartás, a környezettudatos döntések fontossága mellett.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A tanuló szűkebb lakókörnyezetének társadalmi és gazdasági problémáinak felismerésével és ezekre vonatkozó megoldási javaslatok elkészítésével a döntési képesség, valamint a szociális és vállalkozói kompetenciák fejlesztése
- ❖ Az adott terület komplex földrajzi elemzése során a rendszerben és összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése
- ❖ A lakóhely jelenét, illetve annak jövőbeli fejlődését segítő és nehezítő természet- és társadalomföldrajzi folyamatok felismerése, valamint feldolgozása eredményeként a fenntartható fejlődés és környezettudatosság fejlesztése
- ❖ A lakókörnyezet környezeti problémáinak bemutatása
- ❖ Véleményalkotás a lakóhely jelenét, illetve annak jövőbeli fejlődését segítő és nehezítő természet- és társadalomföldrajzi folyamatokról
- ❖ Nyitottság a lakóhellyel és annak környezetével kapcsolatos információk megismerése iránt, információk gyűjtése írott és elektronikus forrásokból, azok értelmezése és rendszerezése
- ❖ A földrajzi tudás alkalmazása a mindennapi életben a következmények tudatában meghozott környezettudatos döntésekben
- ❖ A szűkebb lakókörnyezet (település és környezete) földrajzi helyzetének, természeti és kulturális értékeinek bemutatása
- ❖ A lakókörnyezet földrajzi jellemzőiből fakadó előnyeinek és hátrányainak mérlegelése, a lakókörnyezet környezettudatos és fenntartható fejlesztése.

FOGALMAK

kulturális érték, természeti érték

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A Föld háromdimenziós megjelenítését lehetővé tevőprogram segítségével a közvetlen környezet virtuális felfedezése
- ❖ Szituációs játék – önkormányzati ülés, melynek témája a lakókörnyezet környezettudatos és fenntartható fejlesztése
- ❖ Irányított beszélgetés a helyi írott és elektronikus médiából gyűjtött földrajzi tartalmú információkról
- ❖ Helyzetgyakorlat: idegenvezetés a településen
- ❖ Ötletbörze a szűkebb lakókörnyezet társadalmi és gazdasági problémáinak feltárására, és az ezekre vonatkozó megoldási javaslatok megfogalmazása
- ❖ Projektfeladat: poszter, prezentáció vagy rövid videofilm készítése a szűkebb lakóhely természeti és kulturális értékeiről
- ❖ Projektfeladat: tanösvény és térkép tervezése a szűkebb lakóterület természeti és kulturális értékeihez kapcsolódóan
- ❖ Projektfeladat: helyismereti vetélkedő szervezése a közvetlen környezet természeti és kulturális értékeinek megismerésére.

TÉMAKÖR: Magyarország földrajza

ÓRASZÁM: 25 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ rendszerezi, csoportosítja és értékeli Magyarország és a Kárpát-medence térségének természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásait, illetve bemutatja a természeti és társadalmi adottságok szerepének, jelentőségének időbeli változásait, a területi fejlettség különbségeit;
- ❖ összehasonlítja, illetve komplex módon, problémaközpontú megközelítéssel vizsgál pl. hazai nagytájakat, tájakat, régiókat, településeket;
- ❖ ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le;
- ❖ következtet Magyarországon és a Kárpát-medence térségében előforduló természeti és környezeti veszélyek kialakulásának okaira, várható következményeire, térségi jellemzőire;
- ❖ elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt;
- ❖ híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál;
- ❖ reális alapokon nyugvó magyarság- és Európa-tudattal rendelkezik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Hazánk és a Kárpát-medence tájainak és régióinak feldolgozása során a térszemlélet, valamint a hagyományos és digitális térképhasználat fejlesztése
- ❖ Egy-egy kis- és középtáj vagy település komplex módon, több szempontú megközelítéssel történő vizsgálata során a problémamegoldó, valamint a rendszerben és összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése
- ❖ A Magyarországgal kapcsolatos földrajzi ismeretek feldolgozása során az önálló és hiteles információszerzés, valamint a felelős véleményalkotás fejlesztése
- ❖ Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásainak, valamint környezeti jellemzőinek Kárpát-medencei kitekintésben történő értelmezésével a Magyarországhoz és a magyarsághoz való kötődés elmélyítése
- ❖ Véleményalkotás, logikus érvelés és vitában való részvétel képességének fejlesztése földrajzi témájú szövegekben bemutatott hazai természeti, környezeti és társadalmi jelenségekhez, folyamatokhoz, információkhoz kapcsolódóan
- ❖ A szociális és vállalkozói kompetencia fejlesztése Magyarországgal kapcsolatos feladatok társakkal együttműködésben való megoldása, tudásmegosztás során
- ❖ A kommunikációs és esztétikai kompetenciák fejlesztése Magyarország témakörben önállóan készített prezentáció bemutatásával
- ❖ Következtetés a Magyarország területén előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulásának okaira, várható következményeire, térségi jellemzőire
- ❖ Kárpát-medencei kitekintésben Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásai, környezeti jellemzői
- ❖ Magyarország természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőiből fakadó előnyei és hátrányai a fenntartható fejlődés jegyében
- ❖ Egy kistáj, középtáj vagy település komplex és problémaközpontú vizsgálata
- ❖ Magyarország nemzetközi gazdasági szerepének igazolása példák alapján
- ❖ Magyarország társadalmi-gazdasági jellemzőinek értékelő megközelítése és megoldási-fejlesztési javaslatok

- ❖ Magyarország idegenforgalmi adottságai és a fenntarthatóság jegyében történő jövőbeli fejlesztése
- ❖ A Magyarország területén előforduló környezeti és természeti veszélyek vizsgálata, továbbá a társadalmi-gazdasági jellemzők értékelő megközelítéssel történő feldolgozása során a fenntartható fejlődés és környezettudatosság szemléletének fejlesztése.

FOGALMAK

erőforrás, falu, folyószabályozás, folyó vízjárása, hungarikum, kontinentális éghajlat, közigazgatás, medencejelleg, nemzetiség, öregedő társadalom, táj, talaj, tanya, természetes szaporodás és fogyás, területi fejlettség-különbség, tranzitforgalom, város, világörökség

TOPOGRÁFIAI ISMERETEK

- ❖ *Nagytájak:* Alföld, Dunántúli-dombvidék, Dunántúli-középhegység, Északi-középhegység, Kisalföld, Alpokalja
- ❖ *Egyéb földrajzi helyszínek:* Aggteleki-karszt, Badacsony, Bakony, Balaton-felvidék, Baradla-barlang, Baranyai-dombság, Bodrogek, Borsodi-medence, Börzsöny, Budai-hegység, Bükk, Bükk-fennsík, Csepel-sziget, Cserehát, Cserhát, Dráva menti síkság (Dráva-mellék), Duna–Tisza köze, Dunakanyar, Gerecse, Hajdúság, Tokaj-Hegyalja, Hortobágy, Írott-kő, Jászság, Kékes, Kiskunság, Körös–Maros köze, Kőszegi-hegység, Marcal-medence, Mátra, Mecsek, Mezőföld, Mohácsi-sziget, Móri-árok, Nagykunság, Nógrádi-medence, Nyírség, Őrség, Pesti-síkság, Pilis, Belső-Somogy, Külső-Somogy, Soproni-hegység, Szigetköz, Szekszárdi-dombság, Szentendrei-sziget, Tapolcai-medence, Tihanyi-félsziget, Tiszántúl, Tolnai-dombság, Velencei-hegység, Vértes, Villányi-hegység, Visegrádi-hegység, Zalai-dombság, Tokaji (Zempléni)-hegység;
- ❖ *Vízrajz:* Balaton, Bodrog, Dráva, Duna, Fertő, Hernád, Hévízi-tó, Ipoly, Kis-Balaton, Körös, Maros, Mura, Rába, Sajó, Sió, Szamos, szegedi Fehér-tó, Szelidi-tó, Tisza, Tisza-tó, Velencei-tó, Zagyva, Zala;
- ❖ Magyarország nemzeti parkjai, világörökségi helyszínei, régiói, megyéi, megyeszékhelyei.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Hazánk és a Kárpát-medence tájainak és régióinak megadott szempontok alapján történő feldolgozása hagyományos és digitális térképek, internetről gyűjtött adatok felhasználásával, kooperatív módszer alkalmazásával
- ❖ A topográfiai ismeretek elmélyítése online topográfiai játékok segítségével
- ❖ Projektfeladat: osztálykirándulás tervezése Magyarország egy kiválasztott középtájának megismerésére
- ❖ Prezentáció készítése egy kiválasztott tájról vagy településről
- ❖ Természetföldrajzi és társadalmi-gazdasági adatsorok rendszerezése, szemléletes ábrázolása és az adatok értelmezése
- ❖ Disputa a híradásokban megjelent hazai, természeti, környezeti és társadalmi-gazdasági jelenségekről, folyamatokról
- ❖ Nemzeti értékek, hungarikumok bemutatására iskolai kiállítás szervezése
- ❖ Hazánk területén előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulását ábrázoló képekhez, rövidfilmekhez narráció készítése
- ❖ Hazánk nemzetközi gazdasági szerepének igazolása a média és az internet segítségével
- ❖ Interaktív termékbemutató összeállítása a magyar gazdaság nemzetközi jelentőségű termékeiből
- ❖ Magyarország idegenforgalmi adottságainak és lehetőségeinek bemutatása képeslapok, tájfotók segítségével

- ❖ Projektfeladat: akcióterv készítése természeti és társadalmi-gazdasági értékeink megőrzésére
- ❖ Magyarország szerepvállalásának ismertetése a nemzetközi környezetvédelmi programokban, internetes források felhasználásával
- ❖ Projektfeladat: plakát, szórólap készítése Magyarország idegenforgalmi értékeiről
- ❖ Gondolattérkép készítése Magyarország és az Európai Unió kapcsolatáról
- ❖ Turisztikai kiadványok, pl. szórólapok, tájékoztatók alapján Magyarország idegenforgalmi adottságainak feldolgozása kooperatív módszerek alkalmazásával
- ❖ Projektfeladat: beszámoló készítése a saját település (vagy egy választott kistáj, középtáj) hagyományos és megújuló energiaforrásairól, az adott térségben a fenntarthatóságot szem előtt tartó törekvésekről.

TÉMAKÖR: A Kárpát-medence térsége

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ rendszerezi, csoportosítja és értékeli Magyarország és a Kárpát-medence térségének természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásait, illetve bemutatja a természeti és társadalmi adottságok szerepének, jelentőségének időbeli változásait, a területi fejlettség különbségeit;
- ❖ példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, megnevezi és ok-okozati összefüggéseiben bemutatja a globálissá váló környezeti problémákat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt;
- ❖ bemutatja a nemzetközi szintű munkamegosztás és a fejlettségbeli különbségek kialakulásának okait és következményeit;
- ❖ következtet Magyarország és a Kárpát-medence térségében előforduló természeti és környezeti veszélyek kialakulásának okaira, várható következményeire, térbeli jellemzőire;
- ❖ híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál;
- ❖ nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A térszemlélet fejlesztése Magyarország területének a Kárpát-medence egészében való földrajzi értelmezésével
- ❖ A felelős, tényeken alapuló véleményalkotás képességének támogatása a Kárpát-medence térségében előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulásának példáján
- ❖ Az összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése a medencejelleg közvetlen és közvetett földrajzi következményeinek felismerésével
- ❖ A szociális kompetencia fejlesztése a Kárpát-medence népeinek, országainak együttműködésében rejlő lehetőségek és korlátok felismerésével
- ❖ A Kárpát-medence és környezete természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásainak rendszerezése, értékelése
- ❖ Az egyes nagytájak, illetve régiók természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőinek felismerése és összehasonlítása

- ❖ A Kárpát-medence térségében előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulásához vezető okok, összefüggések és következmények értelmezése
- ❖ A Kárpát-medence idegenforgalmi adottságainak, az idegenforgalom jelentőségének értékelése
- ❖ A Kárpát-medence térségében meglévő területi fejlettségbeli különbségek okainak és következményeinek feltárása
- ❖ A medence mint társadalmi-gazdasági egység
- ❖ Medencejelleg és következményei a Kárpát-medencében
- ❖ A Kárpát-medence térségének nagytájai
- ❖ Természeti erőforrások, táji és kulturális értékek a Kárpát-medence térségében.

FOGALMAK

autonómia, éghajlatváltozás, erdőgazdálkodás, gazdasági átalakulás, húzóágazat, idegenforgalom, nemzeti kisebbség, népességvándorlási folyamatok, néprajzi csoport, néprajzi táj, tájhasználat, talajpusztulás

TOPOGRÁFIAI FOGALMAK

- ❖ *Tájak, történelmi és néprajzi tájnevek:* Bécsi-medence, Burgenland (Őrvidék), Csallóköz, Délvidék, Déli-Kárpátok, Erdély, Erdélyi-középhegység, Erdélyi-medence, Északkeleti-Kárpátok, Északnyugati-Kárpátok, Felvidék, Hargita, Kárpátalja, Kárpát-medence, Keleti-Kárpátok, Magas-Tátra, Székelyföld, Vajdaság, Vereckei-hágó;
- ❖ *Városok:* Arad, Beregszász, Csíkszereda, Eszék, Kassa, Kolozsvár, Marosvásárhely, Munkács, Nagyvárad, Pozsony, Révkomárom, Szabadka, Székelyudvarhely, Temesvár, Újvidék, Ungvár

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Élménybeszámoló készítése egy Kárpát-medencében tett kirándulásról
- ❖ Tértagítás és térszűkítés, tájrendszerezés képek és térképrészletek alapján Magyarország és a Kárpát-medence viszonylatában
- ❖ Fotógaléria összeállítása a Kárpát-medence tájainak és országainak bemutatására, narráció elkészítése pármunkában
- ❖ A térségben előforduló környezeti és természeti veszélyek bemutatása irányított esetelemzéssel
- ❖ A medencejelleg következményeinek feltárása logikai lánc alkotásával
- ❖ A térség erőforrásainak rendszerezése táblázatban, időbeli változásának bemutatása diagramon
- ❖ Az egyes nagytájak természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőinek felismerése játékos formában képek, fotómontázs, irodalmi részlet, lényegkiemelő tanulói rajz stb. alapján
- ❖ Projektfeladat: utazási kiállítás tervezése a Kárpát-medence természeti és kulturális értékeinek bemutatására
- ❖ Kooperatív módszerek alkalmazásával adatgyűjtés, -rendszerezés és -bemutatás a Kárpát-medence térségének társadalmi-gazdasági folyamatiról, a területi fejlettség különbségeiről
- ❖ Projektfeladat: Kárpát-medence modelljének elkészítése pl. homokasztalon
- ❖ Projektfeladat: egy Kárpát-medencei osztálykirándulás útvonalának és programtervének kidolgozása.

TÉMAKÖR: Európa földrajza

ÓRASZÁM: 22 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK**A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

- ❖ megnevez az egyes kontinensekre, országcsoportokra, meghatározó jelentőségű országokra jellemző társadalmi-gazdasági folyamatokat, ott előállított termékeket, szolgáltatásokat;
- ❖ probléma- és értékközpontú megközelítéssel jellemzi Európa és az Európán kívüli kontinensek tipikus tájait, településeit, térségeit;
- ❖ ismerteti az Európai Unió társadalmi-gazdasági jellemzőit, példákkal igazolja világgazdasági szerepét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek leírására alkalmazott mutatókat;
- ❖ népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le;
- ❖ foglalkoztatási adatokat értelmez és elemez, következtetéseket von le belőlük;
- ❖ bemutatja a nemzetközi szintű munkamegosztás és fejlettségbeli különbségek kialakulásának okait és következményeit;
- ❖ elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt;
- ❖ ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában;
- ❖ híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál;
- ❖ reális alapokon nyugvó magyarság- és Európa-tudattal rendelkezik;
- ❖ nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Európa főbb országainak, országcsoportjainak, jellemző tájainak és térségeinek megismerésével és elemzésével a térszemlélet fejlesztése
- ❖ A problémamegoldó gondolkodás, valamint a rendszerben és összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése az Európát jellemző nemzetközi szintű munkamegosztás és fejlettségbeli különbségek okainak és következményeinek, jellemző társadalmi-gazdasági folyamatainak elemzése során
- ❖ Egyes országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése által a szociális kompetenciák fejlesztése
- ❖ Európa térségeinek természeti-környezeti, valamint társadalmi-gazdasági jellemzőinek és folyamatainak komplex, problémacentrikus látásmóddal történő feldolgozása során a fenntartható fejlődés és környezettudatosság szemléletének fejlesztése
- ❖ A témába vágó aktualitásokra, híradásokban közölt regionális földrajzi információkra történő reflektálással a felelős önálló véleményformálás fejlesztése
- ❖ Európa főbb országainak, országcsoportjainak, meghatározó jelentőségű társadalmi-gazdasági folyamatainak megnevezése
- ❖ Az Európai Unió társadalmi-gazdasági jellemzőinek ismertetése, világgazdasági szerepének igazolása példákkal
- ❖ Tipikus európai tájak, települések, térségek jellemzése, komplex és problémacentrikus vizsgálata
- ❖ Az Európai Unió és Európa jövője a fenntartható fejlődés jegyében
- ❖ Európa sokszínű kulturális öröksége és jövője.

FOGALMAK

agglomeráció, deltatorokolat, előregedő társadalom, Európai Unió, fjord, gazdasági szerkezetváltás, gleccser, jégkorszak, K+F (innováció), karsztvidék, „kék banán”, munkanélküliség, „napfényövezet”, tagolatlan part, tagolt part, tölcsértorokolat, vendégmunkás

TOPOGRÁFIAI ISMERETEK

- ❖ *A földrészt részei:* Dél-Európa, Észak-Európa, Kelet-Európa, Kelet-Közép-Európa, Közép-Európa, Nyugat-Európa;
- ❖ *Egyéb földrajzi helyszínek:* Alpok, Appenninek, Appennini-félsziget, Azori-szigetek, Balkán-félsziget, Balkán-hegység, Brit-szigetek, Cseh-medence, Ciprus, Dalmácia, Dinári-hegység, Duna-delta, Etna, Finn-tóvidék, Francia-középhegység, Genfi-tó, Germán-alföld, Holland-mélyföld, Izland, Kárpátok, Kelet-európai-síkság, Kréta, Lengyel-alföld, Lengyel-középhegység, Londoni-medence, Mont Blanc, Morva-medence, Német-középhegység, Párizsi-medence, Pennine-hegység (Pennine), Pireneusi (Ibériai)-félsziget, Pireneusok, Skandináv-félsziget, Skandináv-hegység, Szicília, Szilézia, Urál, Vezúv;
- ❖ *Vízrajz:* Adriai-tenger, Balti-tenger, Boden-tó, Dnyeper, Duna, Duna–Majna–Rajna vízi út, Ebro, Elba, Északi-tenger, Fekete-tenger, Földközi-tenger, La Manche, Ladoga-tó, Odera, Olt, Pó, Rajna, Rhône, Szajna, Száva, Temze, Vág, Visztula, Volga
- ❖ Európa országai, jelentős gazdasági és kulturális központjai

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Az én Európám – szubjektív térkép készítése Európáról
- ❖ Európa tipikus tájainak bemutatása tanulócsoporthok által készített modellek segítségével
- ❖ Európával kapcsolatos kvízzjáték készítése és megoldása pármunkában online felületen
- ❖ A kontinens országainak, országcsoporthainak bemutatása pl. szakértői mozaik, kooperatív technika, helyszínépítés, prezentációkészítés, tanulói kiselőadás segítségével
- ❖ Kapcsolati háló, logikai lánc felrajzolása a nemzetközi szintű munkamegosztás bemutatására
- ❖ Európai népek, nemzetiségek jellegzetes szokásainak, kulturális sajátosságainak bemutatása helyzet-, szerep-, empátiagyakorlat vagy helyszínépítés módszerével
- ❖ Különböző tartalmú tematikus térképek megadott szempontok alapján történő összevetése, komplex elemzése
- ❖ Egy adott témához kapcsolódó adatok gyűjtése, rendszerezése, szemléletes megjelenítése és értelmezése
- ❖ Helyzetgyakorlat a külföldön történő tanuláshoz, munkavállaláshoz kapcsolódóan
- ❖ Virtuális séta összeállítása egy kiválasztott európai nemzeti parkban, geoparkban, világörökségi helyszínen
- ❖ Beszélgetés, vita a híradásokban közölt aktuális információkról, önálló vélemény megfogalmazása
- ❖ Élménybeszámoló egy átélt vagy elképzelt európai utazásról, irányított szempontok alapján
- ❖ Gyűjtőmunka új európai nagyberuházásokról, az Európai Unióban található cégek magyarországi telephelyválasztásáról
- ❖ A településen és környékén európai támogatásból megvalósult fejlesztések bemutatása önálló gyűjtőmunka alapján
- ❖ Európa fejlettségbeli területi különbségeinek leírására alkalmas társadalmi-gazdasági mutatók elemzése, a felzárkózás lehetőségeinek megfogalmazása
- ❖ Európa jövője – plakátkészítés
- ❖ Ország, illetve táj névjegyének tervezése és elkészítése

- ❖ Projekt módszer: tematikus (pl. kikötők, magashegységi tájak stb.) európai körutazás összeállítása és a tervek bemutatása.

TÉMAKÖR: Az Európán kívüli kontinensek földrajza

ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ megnevez az egyes kontinensekre, országcsoporthoz, meghatározó jelentőségű országokra jellemző társadalmi-gazdasági folyamatokat, ott előállított termékeket, szolgáltatásokat;
- ❖ probléma- és értékközpontú megközelítéssel jellemzi Európa és az Európán kívüli kontinensek tipikus tájait, településeit, térségeit;
- ❖ bemutatja a nemzetközi szintű munkamegosztás és fejlettségbeli különbségek kialakulásának okait és következményeit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek leírására alkalmazott mutatókat;
- ❖ népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le;
- ❖ foglalkoztatási adatokat értelmez és elemez, következtetéseket von le belőlük;
- ❖ híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál;
- ❖ nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt;
- ❖ példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, megnevezi és ok-okozati összefüggéseiben bemutatja a globálissá váló környezeti problémákat;
- ❖ a környezeti kérdésekkel, globális problémákkal kapcsolatos álláspontját logikus érvekkel támasztja alá, javaslatot fogalmaz meg a környezeti problémák mérséklésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A kontinensek főbb országainak, országcsoporthoz, jellemző tájainak és térségeinek megismerésével és elemzésével a világtér-szemlélet fejlesztése
- ❖ A földrajzi tényezők életmódot, gazdálkodást meghatározó szerepének bemutatása
- ❖ A gazdasági fejlettség területi különbségeinek, annak okainak, illetve társadalmi és környezeti következményeinek feltárása
- ❖ Összefüggések felismerése példákon keresztül a társadalmi-gazdasági jellemzők és a természeti adottságok, a történelmi események, a világban zajló gazdasági folyamatok kapcsolataiban
- ❖ Tájékozódás az ábrázolt térben, a térbeli viszonyok felismerése térkép segítségével
- ❖ A regionális társadalmi-gazdasági és környezeti problémák világméretűvé válásának igazolása példák alapján
- ❖ Az országok közötti különböző típusú együttműködések (környezeti, gazdasági stb.) szükségességének igazolása példák alapján
- ❖ Tipikus tájak, települések, térségek több szempont szerinti logikus bemutatása
- ❖ A problémamegoldó és az értékelő gondolkodás fejlesztése Afrika, Ázsia és Amerika társadalmi jellemzőinek, ellentmondásainak példáján
- ❖ Az analógiás gondolkodás fejlesztése a tipikus tájak elemzésének példáján
- ❖ A sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítási képességének fejlesztése Afrika, Ázsia, Amerika társadalmi és gazdasági jellemzői példáján

- ❖ A személyes és társas kompetenciák fejlesztése a különböző tanulási stratégiák alkalmazásával
- ❖ A véleményalkotás és vitakészség fejlesztése a kontinensek kulturális sokszínűségének jellemzői alapján
- ❖ A környezettudatosság fejlesztése az elsivatagosodás, a világtengert veszélyeztető folyamatok, az árvizek, a trópusi esőerdők irtásának és egyéb környezetszennyező tevékenységek példáján
- ❖ Afrika társadalmi és gazdasági életét meghatározó természetföldrajzi jellemzők és problémák (elsivatagosodás, éhínség, aszály); Afrika társadalmi és gazdasági fejlődésének problémái, élet és gazdálkodás a tipikus tájakon; afrikai példák a természeti tényezők és a gazdasági, társadalmi viszonyok közötti kapcsolatokra
- ❖ Ausztrália és Óceánia természeti, társadalmi és gazdasági jellemzői és problémái
- ❖ A sarkvidékek és a világtenger jellemzői és problémái, a sarkvidékeket és a világtengert veszélyeztető folyamatok
- ❖ Amerika társadalmi és gazdasági fejlődésének természeti és társadalmi-gazdasági tényezői, jellemzői és problémái, élet az óriásvárosokban; az Amerikai Egyesült Államok gazdasági fejlődése és világ gazdasági szerepe, az amerikai kultúra a mindennapokban; Latin-Amerika társadalmi és gazdasági fejlődésének jellemzői és problémái, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok
- ❖ Ázsia társadalmi és gazdasági életét meghatározó természetföldrajzi folyamatok és természeti veszélyek (árvizek, földrengések, tájfunok, tengerszint emelkedése); Ázsia társadalmi és gazdasági fejlődésének jellemzői és problémái, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok; kulturális sokszínűség Ázsiában; Japán, illetve a világ gazdaság kelet- és délkelet-ázsiai szereplőinek társadalmi és gazdasági fejlődése, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok, élet és gazdálkodás a tipikus tájakon; Kína társadalmi és gazdasági fejlődésének folyamatai és problémái (népesedési problémák, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok; India társadalmi és gazdasági fejlődésének folyamatai és problémái (népesedési problémák, kétarcúság), a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok

FOGALMAK

éhségövezet, eladósodás, élelmezési válság, elsivatagosodás, emberfajtak, fenntarthatóság, gazdasági szerkezet, globalizáció, népességgrobbanás, népességtömörülés, nyomornegyed, őslakos, perifériatársaság, rezervátum, termelési módok (farmgazdaság, monokultúra, nagybirtok, nomád pásztorkodás, oázisgazdálkodás, parasztgazdaság, teraszos művelés, ültetvényes gazdálkodás, vándorló [nomád] állattenyésztés, vegyes gazdálkodás), tömegturizmus, túlhalászás, túllegeltetés, városfejlődés (városodás, városiasodás), világvallások, világ gazdasági hatalom (centrumtársaság)

TOPOGRÁFIAI ISMERETEK

- ❖ Afrika
- ❖ *Szerkezeti egységek, tájak:* Afrikai-árokrendszer, Atlasz, Kelet-afrikai-magasföld, Kilimandzsáró (Kilimandzsáró-csoport), Kongó-medence, Madagaszkár, Szahara, Teleki-vulkán; Száhel (öv)
- ❖ *Vízrajz:* Csád-tó, Guineai-öböl, Kongó, Nílus, Szuezi-csatorna, Tanganyika-tó, Viktória-tó, Vörös-tenger
- ❖ *Országok:* Dél-afrikai Köztársaság, Egyiptom, Kenya, Marokkó, Nigéria
- ❖ *Városok:* Alexandria, Fokváros, Johannesburg, Kairó
- ❖ Amerika
- ❖ *A földrész részei:* Észak-Amerika, Közép-Amerika, Dél-Amerika

- ❖ *Tájak:* Alaszka, Amazonas-medence, Andok, Antillák, Appalache-hegység (Appalache), Brazil-felföld, Floridai-félsziget (Florida), Grönland, Guyanai-hegyvidék, Hawaii-szigetek, Kaliforniai-félsziget, Kordillerák, Labrador-félsziget (Labrador), Mexikói-fennsík, Mississippi-alföld, Mount St. Helens, Paráná-alföld, préri, Sziklás-hegység, Szilícium-völgy
- ❖ *Vízrajz:* Amazonas, Colorado, Karib (Antilla)-tenger, Mexikói-öböl, Mississippi, Nagytavak, Niagara-vízesés, Panama-csatorna, Szt. Lőrinc-folyó
- ❖ *Országok:* Argentína, Amerikai Egyesült Államok, Brazília, Kanada, Mexikó
- ❖ *Városok:* Brazíliaváros, Buenos Aires, Chicago, Houston, Los Angeles, Mexikóváros, Montréal, New Orleans, New York, Ottawa, Rio de Janeiro, San Francisco, Washington DC
- ❖ Ausztrália és Óceánia
- ❖ *Tájak:* Ausztráliai-alföld, Nagy-Artézi-medence, Nagy-korallzátony, Nagy-Vízválasztó-hegység, Új-Guinea
- ❖ *Országok:* Ausztrália, Új-Zéland
- ❖ *Városok:* Canberra, Melbourne, Sydney, Wellington
- ❖ Ázsia
- ❖ *A földrész meghatározó egységei, jelentős földrajzi helyszínek:* Arab-félsziget, Csomolungma (Mt. Everest), Dekkán-fennsík, Dél-kínai-hegyvidék, Fudzi, Fülöp-szigetek, Góbi, Himalája, Indokínai-félsziget, Japán-szigetek, Kaszpi-mélyföld, Kaukázus, Kínai-alföld, Kis-Ázsia, Koreai-félsziget, Közép-szibériai-fennsík, Krakatau, Nyugat-szibériai-alföld, Szibéria, Takla-Makán, Tibet, Tien-san, Turáni-alföld
- ❖ *Vízrajz:* Aral-tó, Bajkál-tó, Boszporusz, Eufrátesz, Holt-tenger, Indus, Jangce, Japán-tenger, Jeges-tenger, Jenyiszej, Gangesz, Kaszpi-tenger, Ob, Perzsa-öböl (Perzsa (Arab)-öböl), Sárka-folyó, Tigris
- ❖ *Országok:* Egyesült Arab Emírségek, Dél-Korea (Koreai Köztársaság), India, Indonézia, Irak, Irán, Izrael, Japán, Kazahsztán, Kína, Kuvait, Malajzia, Szaúd-Arábia
- ❖ *Városok:* Bagdad, Hongkong, Isztambul, Jakarta, Jeruzsálem, Mekka, Peking, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Teherán, Tel Aviv-Jaffa, Tokió, Újdelhi.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Kontinensekre, országokra jellemző képek keresése az interneten, azokból montázs készítése
- ❖ Kontinensek földrajzi jellemzőit összehasonlító grafikus rendező készítése
- ❖ Az én kontinensem – szubjektív térkép készítése egy adott kontinensről
- ❖ Az egyes kontinensek tipikus tájainak bemutatása tanulócsoporthoz által készített modellek segítségével
- ❖ Az egyes kontinensekkel kapcsolatos kvízzjáték készítése és megoldása pármunkában online felületen
- ❖ A kontinens országainak, országcsoporthozinak bemutatása pl. szakértői mozaik, kooperatív technika, helyszínpítés, prezentációkészítés, tanulói kiselőadás segítségével
- ❖ Kapcsolati háló, logikai lánc felrajzolása a nemzetközi szintű munkamegosztás bemutatására
- ❖ Távoli népek, nemzetiségek jellegzetes szokásainak, kulturális sajátosságainak bemutatása helyzet-, szerep-, empátiagyakorlat vagy helyszínpítés módszerével
- ❖ Különböző tartalmú tematikus térképek megadott szempontok alapján történő összevetése, következtetések megfogalmazása
- ❖ Egy adott témához kapcsolódó adatok gyűjtése, rendszerezése, szemléletes megjelenítése és értelmezése

- ❖ Virtuális séta, kirándulás összeállítása egy kiválasztott világörökségi helyszínen, illetve országban
- ❖ Beszélgetés, vita a híradásokban közölt aktuális információkról, önálló vélemény megfogalmazása
- ❖ Élménybeszámoló egy átélt vagy elképzelt távoli utazásról, irányított szempontok alapján
- ❖ Fejlettségbeli területi különbségek leírására alkalmas társadalmi-gazdasági mutatók elemzése, a felzárkózás lehetőségeinek megfogalmazása
- ❖ Ország, illetve táj névjegyeinek tervezése és elkészítése
- ❖ Projekt módszer: tematikus (pl. sivatagok, világvárosok stb.) világkörüli út összeállítása és bemutatása
- ❖ A regionális társadalmi-gazdasági és környezeti problémák világméretűvé válásának igazolása példák alapján. Környezeti problémák okozta élethelyzetek bemutatása szerep-, empátia- és helyzetgyakorlattal
- ❖ Kommentek írása a híradásokban közölt regionális földrajzi információkra
- ❖ Élet az óriásvárosokban az Amerikai Egyesült Államokban – képregénykészítés
- ❖ Gyűjtőmunka: kulturális hatások mindennapjainkban, pl. az amerikai és a kínai kultúra hatásának példái a mindennapokban
- ❖ Egy tipikus tájat bemutató képzeletbeli fotókiállítás ismertetőjének elkészítése pármunkában
- ❖ Hajónapló készítése földrajzi jellemzők felhasználásával, pl. Dél-Amerika képzeletbeli körülhajózása alapján.

TÉMAKÖR: A földrajzi övezetesség rendszere

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ bemutatja a földrajzi övezetesség rendszerét, ismerteti az övezetek, övek kialakulásának okait és elhelyezkedésének térbeli jellemzőit;
- ❖ összehasonlítja az egyes övezetek, övek főbb jellemzőit, törvényszerűségeket fogalmaz meg velük összefüggésben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ példákat nevez meg a természeti adottságok gazdálkodást, életvitelt befolyásoló szerepére;
- ❖ helyi, regionális és a Föld egészére jellemző folyamatok közötti hasonlóságokat, összefüggéseket felismer;
- ❖ példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, ok-okozati összefüggéseket fogalmaz meg;
- ❖ ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában;
- ❖ az egyes térségek kapcsán földrajzi és környezeti veszélyeket és problémákat fogalmaz meg, valamint reflektál azokra;
- ❖ a környezeti kérdésekkel, globális problémákkal kapcsolatos álláspontját logikus érvekkel támasztja alá, javaslatot fogalmaz meg a környezeti problémák mérséklésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A földrajzi övezetesség (vízszintes, függőleges) elrendeződésének megismerésével a rendszerben történő gondolkodás fejlesztése

- ❖ Az egyes övezetek, övek főbb természeti jellemzőinek megismerésével és rendszerezésével az összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése
- ❖ Környezettudatosság fejlesztése az egyes övezeteket, öveket érintő környezeti problémák megismertetésével
- ❖ A vízszintes és függőleges övezetesség összefüggéseinek bemutatásával a természettudományos szemlélet fejlesztése
- ❖ A kontinensekről, tipikus tájakról tanult regionális földrajzi ismeretek és a földrajzi övezetesség során tanult ismeretek szintézise
- ❖ Az összefüggésekben történő földrajzi gondolkodás fejlesztése a földrajzi helyzet, a természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági folyamatok közötti kölcsönhatás bemutatásával
- ❖ Az időjárás és az éghajlat kapcsolatának értelmezése
- ❖ Az egyedi földrajzi jellemzők alapján az egyes földrajzi övezetek, övek tipikus tájainak felismerése
- ❖ A földrajzi övezetesség rendszerének kialakulása
- ❖ A forró, a mérsékelt és a hideg övezet törvényszerűségei és jellemzői
- ❖ A függőleges övezetesség kialakulásának összefüggései.

FOGALMAK

éghajlat, éghajlati diagram, fenntarthatóság, forró övezet és övei, függőleges övezetesség, hideg övezet és övei, környezetkárosítás, mérsékelt övezet és övei, tipikus táj

- ❖ Javasolt tevékenységek
- ❖ Montázs készítése egy éghajlati területre jellemző képekből
- ❖ Az éghajlati övezetek bemutatása prezentáció/kiselőadás segítségével
- ❖ Képzletbeli riport készítése: Hogyan zajlik egy adott övben (pl. egy téritői öv) élő gyerek egy napja?
- ❖ A földrajzi övezetesség kialakulásának összefüggéseit mutató magyarázó ábrák, modellek közös értelmezése, ok-okozati összefüggések megfogalmazása
- ❖ Éghajlati diagram alapján rövid ismertető leírás készítése az adott éghajlatról
- ❖ Mit viszek a bőröndben? Egy adott éghajlati területre utazó bőröndjének összeállítása
- ❖ Szerepjáték: élethelyzetek – pl. piaci vásárlás – egy adott éghajlatú területen
- ❖ Éghajlattal kapcsolatos szövegek értelmezése grafikus rendező segítségével
- ❖ Lényegkiemelés a témához illeszkedő szövegből pl. szójegyzékkészítéssel, páros szövegfeldolgozással, ablakmódszerrel
- ❖ Az éghajlatok jellemzőinek megfogalmazása, összefüggések feltárása tematikus térképek segítségével
- ❖ Összefogásra, cselekvésre felhívó plakát készítése az egész Földet érintő éghajlatváltozás megállításáért
- ❖ Filmrészletek, képek, leírások alapján az egyes földrajzi övezetek, övek tipikus tájainak felismerése.

TÉMAKÖR: Életünk és a gazdaság: a pénz és a munka világa

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek leírására alkalmazott mutatókat;

- ❖ népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le;
- ❖ értelmezi a mindennapi életben jelen lévő pénzügyi tevékenységeket, szolgáltatásokat;
- ❖ megnevezi a vállalkozás működését befolyásoló tényezőket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ példákat sorol a globalizáció mindennapi életünket befolyásoló folyamataira;
- ❖ érveket fogalmaz meg a tudatos fogyasztói magatartás, a környezettudatos döntések fontossága mellett;
- ❖ életkori sajátosságainak megfelelő helyzetekben alkalmazza pénzügyi ismereteit (pl. egyszerű költségvetés készítése, valutaváltás, diákvállalkozás tervezése);
- ❖ foglalkoztatási adatokat értelmez és elemez, következtetéseket von le belőlük.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Adatok gyűjtése és értelmezése, különféle szemléletes formában történő megjelenítése a pénz és a munka világához kapcsolódóan
- ❖ A felelős döntéshozatal, a következményekért vállalt felelősség az életkori sajátosságoknak megfelelő pénzügyi döntések meghozatalában. A pénzügyi, gazdasági tények és az egyéni vélemények közötti különbség felismerése
- ❖ A hitelfelvétel és a fejlődés, illetve az eladósodás kapcsolatának megértése; a döntést és az értelmes kockázatvállalást befolyásoló érvek megfogalmazása egy esetleges hitelfelvétellel kapcsolatban
- ❖ Foglalkoztatási adatok értelmezése és elemzése, következtetések levonása; mindennapi életből vett példák alapján annak felismerése, hogy a munka világa folyamatosan változik
- ❖ A fogyasztóvédelem szerepének, az egyszerű bolti vásárlással összefüggő fogyasztói jogok fontosságának felismerése mindennapi élethelyzetekben
- ❖ Az energiahatékony, energia- és nyersanyag-takarékos, illetve „zöld” gazdálkodás és életvitel szemléletének megismerésével a környezettudatos állampolgári magatartás megalapozása
- ❖ A mindennapi élethelyzetekből adódó pénzügyi döntéshelyzetek megismertetésével, a tanuló saját életében is alkalmazható egyszerű költségvetés készítésével a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése
- ❖ Pénzügyi költségtervek készítése, egyszerű pénzügyhöz kapcsolódó logikai és számítási feladatok megoldása során a matematikai eszköztudás alkalmazása
- ❖ A globalizációval, a munkavállalással, a személyes pénzügyi döntésekkel kapcsolatos témák, illetve különböző forrásokból gyűjtött pénzügyi adatok feldolgozása során a véleményalkotás és vitakészség fejlesztése
- ❖ Az élethelyzetekből vett példák, helyzetgyakorlatok során a döntési képesség fejlesztése; a tényeken alapuló véleményformálás képességének támogatása
- ❖ A helyi, regionális és a Föld egészére jellemző folyamatok közötti hasonlóságok, összefüggések felismerése
- ❖ A piacgazdaság működésének alapvető földrajzi vonatkozásai
- ❖ A pénz és a pénzügyi szolgáltatások szerepe, valutaváltás
- ❖ Hitelfelvétel, a kockázatvállalás és a fejlődés, illetve az eladósodás összefüggései
- ❖ A globalizáció és a mindennapi élet kapcsolata, a globalizáció és a globális problémák kialakulásának összefüggései
- ❖ A fenntarthatóságot szem előtt tartó fogyasztói magatartás jellemzői
- ❖ A munka világának résztvevői és jellemzőik.

FOGALMAK

családi költségvetés, eladósodás, globalizáció, hitel, munkanélküli, munkavállaló, pénz, tőzsde, valuta, valutaváltás, világtermék

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Pénzügyi döntési helyzetek megoldása szerepjátékkal
- ❖ A piac és a tőzsde működésének bemutatása szimulációs játékkal
- ❖ Munkaerőpiaci döntési helyzetek megoldása szerepjátékkal
- ❖ Bankok portáljáról összegyűjthető ajánlatok alapján a bankokban igénybe vehető szolgáltatások megismerése
- ❖ Beszélgetés, pénzügyi kérdezz-felelek a tanítási órára meghívott pénzügyi szakemberrel
- ❖ Helyzetgyakorlat: az energiatudatos fogyasztói döntés meghozatala a környezeti és pénzügyi szempontok együttes mérlegelésével (pl. energiatakarékos izzó, napelemes akkutöltő, háztartási gépek energiaosztálya)
- ❖ Adatgyűjtés internetről valutaárfolyamokkal kapcsolatosan, az adatok és a változások következményeinek közös értelmezése
- ❖ Osztálykirándulás költségtervének elkészítése csoportmunkában
- ❖ Foglalkoztatási adatok gyűjtése és közös értelmezése, az adatok szemléletes megjelenítése
- ❖ Beszélgetés az internetes vásárlás, e-bankolás jellemzőiről, előnyökről, veszélyekről.

Minimum követelmények**7. osztály****Tájékozódás a földrajzi térben**

- ❖ használja a földrajzi térben való tájékozódást segítő hagyományos és digitális eszközöket.

Az Európán kívüli kontinensek földrajza

- ❖ megnevez az egyes kontinensekre, országcsoportokra, meghatározó jelentőségű országokra jellemző társadalmi-gazdasági folyamatokat, ott előállított termékeket, szolgáltatásokat;
- ❖ jellemzi Európa és az Európán kívüli kontinensek tipikus tájait, településeit, térségeit;

A földrajzi övezetesség rendszere

- ❖ bemutatja a földrajzi övezetesség rendszerét, ismerteti az övezetek, övek kialakulásának okait és elhelyezkedésének térbeli jellemzőit;
- ❖ összehasonlítja az egyes övezetek, övek főbb jellemzőit,

Életünk és a gazdaság: a pénz és a munka világa

- ❖ ismeri a társadalmi-gazdasági különbségek leírására alkalmazott mutatókat;
- ❖ népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg
- ❖ ismeri a mindennapi életben jelen lévő pénzügyi tevékenységeket, szolgáltatásokat;

8. osztály**Közvetlen lakókörnyezetünk földrajza**

- ❖ bemutatja és értékeli lakókörnyezetének földrajzi jellemzőit, ismeri annak természeti és társadalmi erőforrásait;
- ❖ ismeri a szűkebb és tágabb környezetében földrajzi eredetű problémákat

Magyarország földrajza

- ❖ rendszerezi és csoportosítja Magyarország és a Kárpát-medence térségének természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásait
- ❖ ismeri, leírja a nagytájakat, tájakat, régiókat, településeket;
- ❖ ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában.

A Kárpát-medence térsége

- ❖ rendszerezi, csoportosítja és értékeli Magyarország és a Kárpát-medence térségének természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásait, illetve bemutatja a természeti és társadalmi adottságok szerepét;
- ❖ példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, megnevezi a globálissá váló környezeti problémákat.
- ❖ nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt.

Európa földrajza

- ❖ Tanulási eredmények
- ❖ megnevez az egyes kontinensekre, országcsoportokra, meghatározó jelentőségű országokra jellemző társadalmi-gazdasági folyamatokat, ott előállított termékeket, szolgáltatásokat;
- ❖ probléma- és értékközpontú megközelítéssel jellemzi Európa és az Európán kívüli kontinensek tipikus tájait, településeit, térségeit;
- ❖ ismerteti az Európai Unió társadalmi-gazdasági jellemzőit.

ANGOL

5–8. évfolyam

Célok és feladatok

Az idegen nyelvi kerettanterv célja kettős: egyrészt megadni azokat a kimeneti kritériumokat melyek az iskolai nyelvoktatás lépcsőjéhez a nyelvi fejlődés érdekében elengedhetetlenek. A korszerű idegennyelv-tanítás elsődleges célja a tanuló nyelvi cselekvőképességének fejlesztése. A tanuló legyen képes személyes és szakmai életében egyéni kommunikációs céljait elérni, saját gondolatait kifejezni, és mind valódi mind pedig digitális térben idegen nyelven ismereteket szerezni.

Kapcsolódás a kompetenciákhoz

A tanulás kompetenciái: Az idegen nyelvek tanulása során fejlődik a tanuló memóriája, a korábban tanult elemek felidézését és rendszerezését igénylő tanulási teljesítménye. A tanuló képessé válik a nyelvtanulási stratégiák felismerésére és ezek alkalmazására, ez pedig hasznosul más tantárgyak esetében is. Megtanulja a hibákra történő visszajelzések elfogadását, a hibák kijavításának szükségességét, valamint képessé válik saját és társai fejlődésének értékelésére. A tanórán kívüli nyelvtanulási lehetőségek felismerésével és kihasználásával is készül az egész életen át tartó tanulásra. Az önálló nyelvtanulásra való felkészülés a tanulási folyamat aktív résztvevőivé teszi.

A kommunikációs kompetenciák: A nyelvórai tevékenységek képessé teszik a tanulót arra, hogy az élő idegen nyelven árnyaltan fejezze ki, objektíven támassza alá, szemléltesse gondolatait, hallgassa meg társait, társaival közösen hozzon döntéseket, formáljon véleményt, információt és tudást osszon meg. Képekre, ábrákra, hanganyagokra, szövegekre idegen nyelven utal, azokra vonatkozóan véleményt fogalmaz meg és állást foglal, s ezeket felhasználva, párban vagy csoportban, további kommunikációs feladatokat old meg. Nyelvtudását személyes és online nyelvi érintkezésben kapcsolatépítésre használja fel.

A digitális kompetenciák: Az idegen nyelvek tanulása során a tanuló úgy használja a digitális eszközöket, forrásokat és mobiltelefonos applikációkat, hogy a célnyelv jellemző kifejezéseit és pragmatikáját megfelelően alkalmazza, valamint saját fejlődését és tanulását támogassa. Ezzel lehetővé válik az idegen nyelvű szövegalkotás, szövegértés és nyelvi interakciók fejlesztése digitális felületeken és eszközök használatával.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: Az idegen nyelv tanulása során a tanulónak több szempontból fejlődik a gondolkodása, mely során egyre több nyelvi elemet képes felismerni, felidézni, az egymásra épülő elemeket logikusan elrendezni és alkalmazni. A feldolgozott témák hatására mérlegelő gondolkodása és problémamegoldó készsége, a nyelvek közötti kódváltást lehetővé tevő kognitív képességei is fejlődnek. Nyelvtudása növeli az információszerzési és tudásmegosztási lehetőségeit.

A személyes és társas kompetenciák: A társas kompetenciák fejlődéséhez hozzájárulnak a nyelvórákon gyakran párban vagy csoportban végzett feladatok, valamint egyéb, kooperáción alapuló tanulási tevékenységek is, melyek során fejlődik együttműködési készsége, kitartása, cél- és feladattudata. A nyelvtudás növeli a tanulók önbizalmát, önbecsülését, valamint fejleszti más nemzetek tagjaihoz, kultúrájához és az idegen, ismeretlen világokhoz való viszonyát.

A kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az idegen nyelv tanulása során a tanuló nyitottá válik a saját országa, nemzete és más népek történelmére, kultúrája közötti eltérésekre, elfogadja a különbségeket, magabiztosságát az anyanyelvi kötődés és az a kritikus, toleráns gondolkodásmód határozza meg, amely teret ad a kreatív,

alkotó jellegű önkifejezésnek. A korszerű nyelvtanítás szükségszerűen magában foglalja a tanuló életkorának megfelelő alkotó tevékenységeket és az alkotással kapcsolatos tartalmakat.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A kompetencia fejlesztése valós nyelvi célok és helyzetek idegen nyelven történő leképezésével valósul meg. Egy nyelvi feladat megoldása közben a tanuló együttműködik, hagyományos és digitális forrásokat használ, kommunikál, problémát vitat meg, döntéseket hoz, ezekről beszámol és mindezek felkészítik a munkavállalásra.

5-6. évfolyam heti 3 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Personal topics and topics concerning immediate environment and nature	64
Public matters	8
Topics concerning classroom activities	30
Cross-curricular topics and activities	12
English and language learning	12
Intercultural topics	27
Current topics	14
Entertainment and playful learning	22
Gaining and sharing knowledge	15
Összes óraszám:	204

TÉMAKÖR: Personal topics and topics concerning immediate environment and nature

JAVASOLT ÓRASZÁM: 64 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ elmesél rövid, személyes történetet egyszerű nyelvi eszközökkel, önállóan, a cselekményt lineárisan összefűzve;
- ❖ rövid, egyszerű, összefüggő szövegeket ír a tanult nyelvi szerkezetek felhasználásával az ismert szövegtípusokban, az ajánlott tématarományokban;
- ❖ értelmez életkorának megfelelő nyelvi helyzeteket hallott szöveg alapján;
- ❖ kommunikációt kezdeményez egyszerű hétköznapi témában, a beszélgetést követi, egyszerű nyelvi eszközökkel fenntartja és lezárja;
- ❖ az életkorának megfelelő mindennapi helyzetekben a tanult nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket tesz fel és válaszol a hozzá intézett kérdésekre;
- ❖ üzeneteket ír;
- ❖ megoszt alapvető személyes információkat magáról egyszerű nyelvi elemekkel;
- ❖ kifejez tetszést, nem tetszést, akaratot, kívánságot, tudást és nem tudást, szándékot;
- ❖ kifejez alapvető érzéseket, például örömet, sajnálkozást, bánatot, elégedettséget, elégedetlenséget;
- ❖ ismerős és gyakori alapvető helyzetekben, akár telefonon vagy digitális csatornákon is, többnyire helyesen és érthetően fejezi ki magát az ismert nyelvi eszközök segítségével.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a személyes és környezeti témakörökben megért egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget;
- ❖ a személyes és környezeti témakörökben létrehoz egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget, tanult és begyakorolt nyelvi eszközökkel;
- ❖ a személyes és környezeti témakörökben nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: ismerősök, rokonok (family relations)
- ❖ A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: közvetlen környezet, otthon
- ❖ A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: a ház/lakás részei, bútorok, háztartási eszközök
- ❖ A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: ünnepek
- ❖ A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: hobbik
- ❖ A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: társadalmi kapcsolatok (social relations)
- ❖ A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: animals, plants
- ❖ A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: a természet, a város és a vidék
- ❖ A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: természetvédelem, állatvédelem
- ❖ A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: természeti jelenségek (natural phenomena)
- ❖ Személyes és közvetlen környezethez tartozó egyszerű információk átadása egyszerű nyelvi elemekkel
- ❖ Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő mindennapi nyelvi funkciók használata.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ projektmunka egyénileg (PPT):
 - családfa készítése képekkel és annak szóbeli bemutatása
 - a lakóhely és környezetének bemutatása
- ❖ scrapbook/poszter készítése:
 - 'Ez vagyok én' (kedvenc tárgyaim, együttesem, színészem stb.)
 - 'A családom'
 - 'Háziállatom', milyen állatot szeretnék, (fajta, kinézet, kor, táplálkozás, szokásaik stb.)
 - 'Okosház'
- ❖ projektmunka csoportban:
 - Ezek vagyunk mi (kedvenc együtteseink, kedvenc tantárgyaink, kedvenc filmjeink, színészeink, olvasmányaink, játékaik stb.)
 - (plakát készítése): Mit teszünk környezetünk védelme érdekében?
 - (makett készítése): A mi házunk; Álomházam; Lakóhelyünk
- ❖ csoportos internetes kutató munka:
 - 'Families around the world' képek gyűjtése, azok bemutatása, összehasonlítása az órán
- ❖ szóbeli mini-prezentációk:

- ‘Napirendem’+ családtag napirendje, szabadideje
- ❖ internetes kutatás:
 - meddig élnek a különböző állatok?
- ❖ kérdőívek megalkotása, kitöltése, illetve írásbeli/szóbeli összegzése:
 - ‘Házi kedvencek a csoportunkban’,
 - ‘Különóráink és hobbijaink’ (időpont, helyszín stb.)
- ❖ internetes kutatás: My hero’s/actor’s life and lifestyle
- ❖ Szerepjátékok:
 - Interjú kedvenc hőssőddel/színészeddal az életéről és családjáról
 - Ismerkedés egy új osztálytárssal – kérdések és feleletek

TÉMAKÖR: *Public matters*

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ találkozik az érdeklődésének megfelelő, akár autentikus szövegekkel elektronikus/digitális csatornákon, tanórán kívül is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a közéleti tématarományban megért egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget;
- ❖ a közéleti tématarományban létrehoz egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget, tanult és begyakorolt nyelvi eszközökkel;
- ❖ a közéleti tématarományban nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: a közéletben és a szolgáltatásokban résztvevő személyek, (pl. clerk, guide, waiter, ticket officer, tourist)
- ❖ A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: cultural institutions, restaurants, national and international attractions/sights, city life/country life
- ❖ A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: entrance tickets, forms, brochures
- ❖ A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: cultural events, ways of entertainment
- ❖ A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: giving directions, giving information
- ❖ A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: hobbies, entertainment, culture, travelling, national and international tourism
- ❖ A közéleti tématarományhoz tartozó egyszerű információk értelmezése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ poszter: térképkészítés a környékről, üzletekről, látványosságokról, majd ezt felhasználva páros feladat az útbaigazítás gyakorlására
- ❖ prospektus, reklám készítése - csoportverseny - (étterem, mozi, színház, látványosság) - melyik a leghatásosabb reklám?
- ❖ projekt munka csoportban (társasjáték készítése és játszása):

- 'What do you know about...?' (The moon, The Pacific Ocean, Crocodiles, Tokio, Jazz music stb.) - egyszerű válasszal lehet továbblépni.
- 'What can you find' (in London, in Budapest, in Paris, in New York, in your home town stb.) - egy nevezetességgel lehet továbblépni.
- ❖ kiselőadás, internetes kutatómunka: az Egyesült Királyság bemutatása
- ❖ quiz játék a célnyelvi országokról és hazánkról
- ❖ színi előadás: egy ismert mese közös elolvasása és dramatizálása
- ❖ kérdőív készítése, kitöltése, kiértékelése
- ❖ leggyakoribb szórakozási formák a csoportban, (tv, olvasás, internet, sport stb.)

TÉMAKÖR: *Topics concerning classroom activities*

ÓRASZÁM: 30 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ megérti a szintjének megfelelő, nonverbális vagy vizuális eszközökkel támogatott célnyelvi órávezetést és utasításokat, kérdéseket;
- ❖ felkészülést követően röviden, összefüggően beszél az ajánlott témartományokhoz tartozó témákban;
- ❖ képet jellemez röviden, ismert nyelvi fordulatok segítségével, segítő tanári kérdések alapján;
- ❖ változatos, kognitív kihívást jelentő szóbeli és írásbeli feladatokat old meg önállóan vagy kooperatív munkaformában, a tanult nyelvi eszközökkel, szükség szerint tanári segítséggel;
- ❖ értelmezi az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű hangzósövegben a tanult nyelvi elemeket;
- ❖ alkalmazza az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő hangzó szöveget a változatos nyelvórai tevékenységek és a feladatmegoldás során;
- ❖ alkalmazza az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő írott, nyomtatott vagy digitális alapú szöveget a változatos nyelvórai tevékenységek és feladatmegoldás során;
- ❖ egyszerű mondatokat összekapcsolva mond el egymást követő eseményekből álló történetet, vagy leírást ad valamilyen témáról;
- ❖ nem értés esetén a meg nem értett kulcsszavak, vagy fordulatok ismétlését vagy betűzését kéri.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a tanórán bekapcsolódik az interakciót igénylő nyelvi tevékenységekbe, abban társaival közösen vesz részt, a begyakorolt nyelvi elemeket tanári segítséggel a játék céljainak megfelelően alkalmazza;
- ❖ a tanórán bekapcsolódik az interakciót igénylő nyelvi tevékenységekbe, abban társaival közösen vesz részt, a begyakorolt nyelvi elemeket tanári segítséggel a feladat céljainak megfelelően alkalmazza.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: tantestület (school staff)
- ❖ A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: school
- ❖ A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: objects used for studying

- ❖ A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: afternoon activities, school festivals, school traditions, events, extracurricular opportunities for language learning/use of language
- ❖ A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: learning, social events, hagyomány őrzés (keeping traditions)
- ❖ A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: tudás (knowledge), nyelvtanulási célok (language learning targets)
- ❖ Részvétel tanórai nyelvi fejlesztő tevékenységekben
- ❖ Tanult elemek felhasználása a nyelvi célok elérésére
- ❖ Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő írott és hangzó szöveg felhasználása a nyelvi fejlesztő tevékenységek során.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ projektmunka: - egyéni vagy csoportos
 - iskolai szokások, napirend, órarend
 - iskolai szabályok
 - iskolai öltözködés Magyarországon és a célnyelvi országokban
 - tantárgyak összehasonlítása a két országban, iskolai időbeosztás összehasonlítása, tanórán kívüli tevékenységek összehasonlítása
- ❖ scrapbook/poszter: ('kiállítás' az osztályterem falain)
 - iskolánk bemutatása
 - kedvenc tanárom bemutatása
 - kedvenc iskolai helyem bemutatása
- ❖ kérdőív készítése:
 - kedvenc tantárgyak, ki miben érzi jónak / kevésbé jónak magát – szóbeli összesítés
- ❖ kutatómunka: szótanulási stratégiák – a különböző módszerek bemutatása
- ❖ csoportos feladat:
 - szókétyákból mondatalkotás – melyik csoport tudja az összes kártyáját felhasználni?
 - mi mindent csinál az ideális nyelvtanuló idegen nyelven?
- ❖ Iskolai versenyek:
 - olvasási verseny – Ki tud egy év alatt 10 000 szót a könnyített olvasmányok segítségével elolvasni?
 - verslanc– egyszerű célnyelvi gyerekversekből
 - 'Use of English' – Tanulmányi verseny korosztályi célnyelvi követelményekből

TÉMAKÖR: *Cross-curricular topics and activities*

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projektmunkát készít önállóan, vagy kooperatív munkaformákban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismer szavakat, szókapcsolatokat a célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő, más tudásterületen megcélzott tartalmakból.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Alapvető szavak, szókapcsolatok használata célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő tartalmakból.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ internetes kutató- és projektmunka:
 - településem történetének, földrajzának, élővilágának bemutatása
- ❖ kedvenc dal feldolgozása (pl. kérdésekkel, vizuális eszközökkel)
- ❖ egyéni projektmunka:
 - Melyik tantárgyban segített idegennyelv tudásom és hogyan?
- ❖ csoportos projekt: társasjáték készítése és játszása – fókuszban egy-egy tantárgy
 - pl. földrajz – Nevez meg hármat...’ (rivers in Hungary, hills near Budapest, towns in England, lakes in Hungary, cities in America stb...)

TÉMAKÖR: *English and language learning*

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri a célnyelv főbb jellemzőit;
- ❖ értelmezi és használja az idegen nyelvű írott, olvasott és hallott tartalmakat a tanórán kívül is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ követi a célnyelvi normához illeszkedő kiejtést és intonációt a tanult nyelvi elemekben;
- ❖ alkalmazza a tanult nyelvi funkciókat társalgás megkezdéséhez, fenntartásához és befejezéséhez;
- ❖ digitális eszközöket és felületeket is használ nyelvtudása fejlesztésére;
- ❖ megold játékos és változatos írásbeli feladatokat rövid szövegek szintjén.
- ❖ nyelvtanulási céljainak eléréséhez társaival párban és csoportban együttműködik;
- ❖ nyelvi haladását többnyire fel tudja mérni.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: nyelvi készségek (language skills, language learning, languages)
- ❖ Az anyanyelv és a célnyelv közötti legalapvetőbb kiejtési/helyesírási különbségek felismerése
- ❖ Az angol nyelv betű- és jelkészletének alkalmazása
- ❖ A célnyelvre jellemző standardhoz közelítő kiejtés használata
- ❖ Az idegen nyelvű írott, olvasott és hallott tartalmak felismerése, akár a tanórán kívül is, digitális csatornákon is
- ❖ Alapszintű nyelvtanulási stratégiák használata

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ tanulásmódszertan tudatosan:
 - memóriafogas
 - tanulókártyák
- ❖ Nyelvtanulási típusok, stratégiák feltérképezése kérdőívvel
- ❖ közös popzenehallgatás – pl. 'gapfill' munkalappal
- ❖ filmnézés a célnyelven

- ❖ a fim egy-két jelenetének dramatizálása és eljátszása
- ❖ könnyített olvasmányok otthoni elolvasása (évente 1-2), és rövid, kedvébresztő beszámoló készítése az osztálytársak számára
- ❖ csoportos projekt:
 - társasjáték készítése pl. 'Use the word' (minden kockán egy szó, mondatot kell vele alkotni ahhoz, hogy tovább lépj)
 - betűzés játékosan (betűzd a szót, a többiek írják le)
- ❖ keresztrejtvény készítése – a megoldás a padtárs feladata
- ❖ játékos diktálási feladatok
 - 'Running dictation'
 - 'Chinese whispers'
- ❖ egyszerű nyelvezetű szöveg feldolgozása (illusztráció, előadás)

TÉMAKÖR: *Intercultural topics*

ÓRASZÁM: 27 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ találkozik célnyelvi országismereti tartalmakkal.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megismeri a célnyelvi országok jellemzőit és kulturális sajátosságait
- ❖ a célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó tanult nyelvi elemeket használja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Főbb célnyelvi kulturális szokások, jellemzők ismerete, összehasonlítása alapvető hazai szokásainkkal
- ❖ Célnyelvi országok főbb országismereti jellemzőinek ismerete
- ❖ Hazánk főbb országismereti jellemzőinek ismerete célnyelven
- ❖ A célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó alapvető tanult nyelvi elemek alkalmazása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ az Egyesült Királyság megismerése hagyományos és digitális kutatómunka majd órai kiselőadások formájában, az alábbi témakörök mentén:
 - az angol iskolák jellemzői, napirend
 - tipikus angol ház, lakás
 - mindennapi szokások
 - ünnepek a családban
 - állattartási szokások, kedvenc állatok
 - angol nyaralási szokások
 - angol időjárás
 - az Egyesült Királyság tájegységei, országrészei
 - angol étkezési szokások, tipikus ételek
- ❖ olvasott szövegértés fejlesztése: az Amerikai Egyesült Államok – jellemző adatok, alapvető tudnivalók
- ❖ projektmunka csoportban (plakát készítése):
 - hazánk és az Egyesült Királyság összehasonlítása számokban, ill. képekkel illusztrálva –hasonlóságok, különbségek bemutatása- (kultúra, étkezés, hagyományok, időjárás, ruházat, történelem stb.)

TÉMAKÖR: *Current topics*

ÓRASZÁM: 14 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ használja a célnyelvet életkorának és nyelvi szintjének megfelelő aktuális témákban és a hozzájuk tartozó szituációkban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ találkozik a célnyelvi, életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi legfőbb hírekkel, eseményekkel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi eseményekre vonatkozó alapvető szókincs megértése célnyelven.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ projektmunka:
 - aktuális hírek feldolgozása vizuális eszközökkel (rajz készítése, képek gyűjtése)
 - képaláírások megfogalmazása
 - időjárásjelentés
- ❖ Egy izgalmas sportesemény megtekintése az angol nyelvű híradóban (pl. úszó VB)
 - szógyűjtés az esemény témájával kapcsolatban
 - lenémított film tanulói kommentárral
- ❖ szerepjáték:
 - interjú készítése egy, a hírekben aktuálisan szereplő híres emberrel

TÉMAKÖR: *Entertainment and playful learning*

ÓRASZÁM: 22 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket elektronikus, digitális csatornákon, tanórán kívül is, szórakozásra vagy ismeretszerzésre;
- ❖ a nyomtatott vagy digitális alapú írott szöveget felhasználja szórakozásra és ismeretszerzésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

találkozik életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi szórakoztató tartalmakkal;
felhasználja a célnyelvet szórakozásra és játékos nyelvtanulásra.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő célnyelvi szórakoztató tartalmak megismerése
- ❖ Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő angol nyelvű szövegek felhasználása szórakozás és játékos nyelvtanulás céljára
- ❖ Célnyelvi társasjátékok készítése és használata
- ❖ Részvétel játékos nyelvi tevékenységekben, drámajátékokban.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ nyelvi és egyéb hagyományos játékok: Scrabble, Activity, Ország-város, 'Találd ki, ki vagyok', Barkochba, kártyajátékok
- ❖ társasjáték készítése az aktuális tananyaghoz
- ❖ projektmunka, prezentáció:
- ❖ kedvenc dalom/együttesem/filmem/színészem/animációs filmszereplőm/játékom bemutatása
- ❖ egy kisfilm/rajzfilm megtekintése
- ❖ közösen választott dal, képregény, film, órai feldolgozása

TÉMAKÖR: Gaining and sharing knowledge

ÓRASZÁM: 15 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projekt munkát készít önállóan, vagy kooperatív munkaformákban;
- ❖ találkozik az érdeklődésének megfelelő, akár autentikus szövegekkel elektronikus/digitális csatornákon, tanórán kívül is;
- ❖ néhány szóból vagy mondatból álló jegyzetet készít írott szöveg alapján.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ találkozik életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi ismeretterjesztő tartalmakkal.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Egyszerű, releváns információ megosztása az ismert nyelvi eszközökkel angol nyelven
A tanult témákhoz kapcsolódó angol nyelvű, egyszerű információ megszerzése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ csoportchat: közös online csoport létrehozása, rendszeres használata rövid angol nyelvű véleményekkel hozzászólásokkal
- ❖ projektmunka, kiselőadás, internetes kutatómunka: saját, választott témából
- ❖ scrapbook/poszter készítése az aktuális tananyaghoz
- ❖ IKT eszközökkel elkészített és segített prezentáció

Minimum követelmények

5. osztály

Personal topics and topics concerning immediate environment and nature

- ❖ rövid, egyszerű, összefüggő mondatot ír a tanult nyelvi szerkezetek felhasználásával
- ❖ megoszt alapvető személyes információkat magáról egyszerű nyelvi elemekkel;
- ❖ kifejez tetszést, nem tetszést;
- ❖ kifejez alapvető érzéseket;

Public matters

- ❖ találkozik az érdeklődésének megfelelő, akár autentikus szövegekkel elektronikus/digitális csatornákon, tanórán kívül;

Topics concerning classroom activities

- ❖ megérti a szintjének megfelelő, nonverbális vagy vizuális eszközökkel támogatott célnyelvi utasításokat, kérdéseket;
- ❖ képet jellemez röviden, ismert nyelvi fordulatok segítségével, segítő tanári kérdések alapján;
- ❖ egyszerű mondatokat összekapcsolva mond el egymást követő eseményekből álló történetet;

Cross-curricular topics and activities

- ❖ papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projekt munkát készít segítséggel;

English and language learning

- ❖ ismeri a célnyelv főbb jellemzőit;

Intercultural topics

- ❖ megismeri a célnyelvi országok néhány jellemzőjét

Current topics

- ❖ használja a célnyelvet aktuális témákban

Entertainment and playful learning

- ❖ hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket elektronikus, digitális csatornákon, tanórán kívül is, szórakozásra

Gaining and sharing knowledge

- ❖ találkozik az érdeklődésének megfelelő, akár autentikus szövegekkel elektronikus/digitális csatornákon;

6. osztály

Personal topics and topics concerning immediate environment and nature

- ❖ rövid, egyszerű, összefüggő szövegeket ír a tanult nyelvi szerkezetek felhasználásával;
- ❖ értelmez nyelvi helyzeteket hallott szöveg alapján;
- ❖ megoszt alapvető személyes információkat magáról egyszerű nyelvi elemekkel;
- ❖ kifejez tetszést, nem tetszést, akaratot, kívánságot, tudást és nem tudást, szándékot;
- ❖ kifejez alapvető érzéseket, például örömet, sajnálkozást, bánatot, elégedettséget, elégedetlenséget;

Public matters

- ❖ találkozik az érdeklődésének megfelelő, akár autentikus szövegekkel elektronikus/digitális csatornákon, tanórán kívül is.

Topics concerning classroom activities

- ❖ megérti a szintjének megfelelő, nonverbális vagy vizuális eszközökkel támogatott célnyelvi órávezetést és utasításokat, kérdéseket;
- ❖ képet jellemez röviden, ismert nyelvi fordulatok segítségével, segítő tanári kérdések alapján;
- ❖ változatos, kognitív kihívást jelentő szóbeli és írásbeli feladatokat old meg önállóan a tanult nyelvi eszközökkel, szükség szerint tanári segítséggel;
- ❖ értelmezi az egyszerű hangzószövegben a tanult nyelvi elemeket;

- ❖ alkalmazza az írott, nyomtatott vagy digitális alapú szöveget a változatos nyelvórai tevékenységek és feladatmegoldás során;
- ❖ egyszerű mondatokat összekapcsolva mond el egymást követő eseményekből álló történetet, vagy leírást ad valamilyen témáról;

Cross-curricular topics and activities

- ❖ papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projektmunkát készít önállóan.

English and language learning

- ❖ ismeri a célnyelv főbb jellemzőit;

Intercultural topics

- ❖ találkozik célnyelvi országismereti tartalmakkal.

Current topics

- ❖ segítséggel használja az aktuális témákban és a hozzájuk tartozó szituációkban.

Gaining and sharing knowledge

- ❖ papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projektmunkát készít önállóan
- ❖ találkozik az érdeklődésének megfelelő, akár autentikus szövegekkel elektronikus/digitális csatornákon;
- ❖ néhány szóból vagy mondatból álló jegyzetet készít írott szöveg alapján.

7–8. évfolyam

heti 3 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Personal topics and topics concerning immediate environment and nature	60
Public matters	12
Topics concerning classroom activities	23
Cross-curricular topics and activities	15
English and language learning	13
Intercultural topics	25
Current topics	13
Entertainment	23
Gaining and sharing knowledge	20
Összes óraszám:	204

TÉMAKÖR: *Personal topics and topics concerning immediate environment and nature*

ÓRASZÁM: 60 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ elmesél rövid, személyes történetet egyszerű nyelvi eszközökkel, önállóan, a cselekményt lineárisan összefűzve;
- ❖ rövid, egyszerű, összefüggő szövegeket ír a tanult nyelvi szerkezetek felhasználásával az ismert szövegtípusokban, az ajánlott tématarományokban;
- ❖ értelmez életkorának megfelelő nyelvi helyzeteket hallott szöveg alapján;

- ❖ összetett írott instrukciókat értelmez;
- ❖ kommunikációt kezdeményez egyszerű hétköznapi témában, a beszélgetést követi, egyszerű, nyelvi eszközökkel fenntartja és lezárja;
- ❖ az életkorának megfelelő mindennapi helyzetekben a tanult nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket tesz fel, és válaszol a hozzá intézett kérdésekre;
- ❖ véleményét, gondolatait, érzéseit egyre magabiztosabban fejezi ki a tanult nyelvi eszközökkel;
- ❖ a tanult nyelvi elemeket többnyire megfelelően használja, beszédszándékainak megfelelően, egyszerű spontán helyzetekben;
- ❖ váratlan, előre nem kiszámítható eseményekre, jelenségekre és történésekre is reagál egyszerű célnyelvi eszközökkel, személyes vagy online interakciókban;
- ❖ üzeneteket ír;
- ❖ egyszerűen megfogalmazza személyes véleményét, másoktól véleményük kifejtését kéri, és arra reagál, elismeri vagy cáfolja mások állítását, kifejezi egyetértését vagy egyet nem értését;
- ❖ kifejez tetszést, nem tetszést, akaratot, kívánságot, tudást és nem tudást, szándékot;
- ❖ kifejez kérést, javaslatot, meghívást, kínálást és ezekre reagálást;
- ❖ kifejez alapvető érzéseket, például örömet, sajnálkozást, bánatot, elégedettséget, elégedetlenséget;
- ❖ nem értés esetén a meg nem értett kulcsszavak vagy fordulatok magyarázatát kéri vagy visszakérdez;
- ❖ megoszt alapvető személyes információkat magáról egyszerű nyelvi elemekkel;
- ❖ ismerős és gyakori alapvető helyzetekben, akár telefonon vagy digitális csatornákon is, többnyire helyesen és érthetően fejezi ki magát az ismert nyelvi eszközök segítségével.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a személyes és környezeti témakörben megért egyszerű célnyelvi szöveget;
- ❖ a személyes és környezeti témakörben létrehoz egyszerű célnyelvi szöveget;
- ❖ a személyes és környezeti témakörben nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: ismerősök (acquaintances), rokonok (family relations)
- ❖ A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: közvetlen környezet (immediate environment)
- ❖ A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: parts of the house/flat, furnishings, appliances
- ❖ A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: holidays
- ❖ A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: hobbies
- ❖ A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: social relations
- ❖ A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: animals, plants
- ❖ A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: természet, települések (settlements)
- ❖ A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: természetvédelem (nature protection), állatvédelem (animal protection), keeping pets
- ❖ A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: természeti jelenségek, környezetünk védelme, fenntarthatósága

- ❖ Személyes és környezethez tartozó információk átadása
- ❖ Életkorának és nyelvi szintnek megfelelő mindennapi nyelvi funkciók használata.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ projektmunka egyénileg, (PPT készítése képekkel és annak szóbeli bemutatása)
- ❖ tágabb rokon kapcsolatrendszer, családi ünnepek, szomszédi kapcsolatok
- ❖ a lakóhely és környezetének bemutatása
- ❖ projektmunka csoportban: üres lakás berendezése és bemutatása
- ❖ csoportos projekt: (plakát készítése):
 - Mit teszünk környezetünk védelme érdekében?
 - lakóhelyünkön, otthonunkban
 - az iskolában
 - városunkban
 - okos eszközökkel
- ❖ szóbeli mini-prezentáció:
 - a mai és a régmúlt mindennapi életének összehasonlítása
- ❖ internetes kutatás:
 - meddig élnek a különböző kis-kedvencek, illetve egyéb állatok?
 - környezetszennyezési problémák
 - időjárás okozta katasztrófák
- ❖ levél írása egy kellemes/kellemetlen élményről
- ❖ kérdőívek elkészítése, kitöltése és írásbeli/szóbeli összegzése:
 - családi szokások, hagyományok
 - környezetvédelem a szűkebb környezetben
- ❖ Szerepjáték:
 - interjú kedvenc hősöddel/színészeddel stb.

TÉMAKÖR: Public matters

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ megérti a nem kizárólag ismert nyelvi elemeket tartalmazó, előszóban vagy digitális felületen elhangzó rövid szöveg tartalmát;
- ❖ értelmezi az életkorának megfelelő, előszóban vagy digitális felületen elhangzó szövegekben a beszélők gondolatmenetét;
- ❖ hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket elektronikus, digitális csatornákon, tanórán kívül is, szórakozásra vagy ismeretszerzésre;
- ❖ értelmezi az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi szituációkhoz kapcsolódó, írott szövegekben megjelenő információkat;
- ❖ megérti a nem kizárólag ismert nyelvi elemeket tartalmazó rövid írott szöveg tartalmát;
- ❖ információt cserél, információt kér, információt ad.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a közéleti témakörben megért egyszerű célnyelvi szöveget;
- ❖ a közéleti témakörben létrehoz egyszerű célnyelvi szöveget;
- ❖ a közéleti témakörben nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: a közigazgatás és szolgáltatások résztvevői (members of the public sector and civil service), tourists, etc.
- ❖ A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: kulturális és közintézmények, éttermek, szállodák, hazai és külföldi nevezetességek, valamint a városi és vidéki élet helyszínei)
- ❖ A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: entrance tickets, forms, brochures
- ❖ A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: kulturális események (cultural events), különböző szórakozások (ways of entertainment)
- ❖ A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: közigazgatás, szolgáltatások, idegenvezetés giving directions, giving information,
- ❖ A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: hobbies, entertainment, culture, services, travelling, national and international tourism
- ❖ A közéleti tématarományhoz tartozó egyszerű információk értelmezése és átadása.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ szerepjátékok – csapatversenyben: melyik a legjobb jelenet?
 - gyors étteremben
 - utazási irodában
 - utcán: útbaigazítás kérése és adása
 - 'I'm a Budapest/London tourist guide' – helyi látványosságok bemutatása stb.
- ❖ prospektus, reklám készítése - (étterem, mozi, színház, látványosság)
- ❖ ismerkedés a reklámok világával: színek, logók, üzenetek
- ❖ projektmunka csoportban:
 - rövid útikönyv készítése
- ❖ projektmunka csoportban: film/beszámoló/társasjáték készítése:
 - lakóhelyem
 - hazánk múltja
- ❖ kiselőadás, internetes kutatómunka: a célnyelvi országok rövid bemutatása
- ❖ Vitafórum:
 - városi és vidéki élet, ki hogyan érvel?
- ❖ quiz játék a célnyelvi országokról és hazánkról
- ❖ kérdőív készítése, kitöltése, kiértékelése:
 - a legkedveltebb szabadidős tevékenységek a csoportban, (tv, olvasás, internet, közösségi média, tánc, sport stb.), és miért?

TÉMAKÖR: *Topics concerning classroom activities***ÓRASZÁM: 23 óra****TANULÁSI EREDMÉNYEK*****A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:***

- ❖ megérti a szintjének megfelelő, nonverbális vagy vizuális eszközökkel támogatott célnyelvi órávezetést és utasításokat, kérdéseket;
- ❖ aktívan részt vesz az életkorának és érdeklődésének megfelelő gyermek- és ifjúsági irodalmi alkotások közös előadásában;
- ❖ egyre magabiztosabban kapcsolódik be történetek kreatív alakításába, átfogalmazásába;

- ❖ felkészülést követően röviden, összefüggően beszél az ajánlott tématarományokhoz tartozó témákban;
- ❖ képet jellemez röviden, ismert nyelvi fordulatok segítségével, segítő tanári kérdések alapján;
- ❖ változatos, kognitív kihívást jelentő szóbeli és írásbeli feladatokat old meg önállóan vagy kooperatív munkaformában, a tanult nyelvi eszközökkel, szükség szerint tanári segítséggel;
- ❖ egyénileg vagy társaival együttműködve, szóban, részben szóban vagy írásban projektmunkát, kiselőadást készít, s ezeket IKT-eszközök segítségével is meg tudja valósítani;
- ❖ a főbb szövegtípusok jellegzetességeit követi;
- ❖ értelmezi az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű hangzósövegben a tanult nyelvi elemeket;
- ❖ alkalmazza az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő hangzó szöveget a változatos nyelvórai tevékenységek és a feladatmegoldás során;
- ❖ felismeri a főbb, életkorának megfelelő hangzó szövegtípusokat;
- ❖ megkülönbözteti a főbb, életkorának megfelelő írott szövegtípusokat;
- ❖ összetett írott instrukciókat értelmez;
- ❖ véleményét írásban, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazza, és arról írásban interakciót folytat;
- ❖ néhány szóból vagy mondatból álló jegyzetet készít írott szöveg alapján;
- ❖ egyszerű mondatokat összekapcsolva mond el egymást követő eseményekből álló történetet, vagy leírást ad valamilyen témáról;
- ❖ összekapcsolja az ismert nyelvi elemeket egyszerű kötőszavakkal (például: és/de/vagy);
- ❖ nem értés esetén a meg nem értett kulcsszavak vagy fordulatok magyarázatát kéri vagy visszakérdez;
- ❖ alkalmazza az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő írott, nyomtatott vagy digitális alapú szöveget a változatos nyelvórai tevékenységek és feladatmegoldás során.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a tanórán bekapcsolódik az interakciót igénylő nyelvi tevékenységekbe, abban társaival közösen vesz részt, a begyakorolt nyelvi elemeket tanári segítséggel a feladat céljainak megfelelően alkalmazza.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: school staff
- ❖ A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: oktatási intézmények (educational institutions)
- ❖ A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: objects used for studying
- ❖ A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: délutáni foglalkozások (afternoon activities), tanórán kívüli foglalkozások (extracurricular activities), iskolán kívüli lehetőségek a nyelvtanulásra), (extracurricular opportunities for language learning/use of language), school festivals, school traditions, school events
- ❖ A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: learning, extracurricular use of language, social events, keeping traditions
- ❖ A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: school subjects, knowledge, language learning targets, professional orientation
- ❖ Résztvétel tanórai nyelvi fejlesztő tevékenységekben
- ❖ Tanult elemek felhasználása a nyelvi célok elérésére

- ❖ Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő írott és hangzó szöveg felhasználása a nyelvi fejlesztő tevékenységek során.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ projektmunka: (egyéni vagy csoportos)
 - a magyar és az angol iskolarendszer főbb különbségei
 - különleges iskolák Magyarországon és Angliában
 - iskolánk története, hagyományai, osztályunk
- ❖ projektmunka csoportban (fordított tanóra): egy tanóra megtervezése
- ❖ internetes kutatás:
 - iskolai szokások, időbeosztás és szabályok országonként
 - szótanulási stratégiák – a különböző módszerek bemutatása
- ❖ scrapbook/poszter készítése:
 - mit szerettem az iskolánkban legjobban
 - iskolai kirándulásaink
 - kedvenc iskolai tantermem bemutatása
 - saját szerepem az osztályban
- ❖ kérdőív készítése:
 - Milyen az ideális nyelvtanár?
 - Milyen iskolában szeretnék továbbtanulni?
- ❖ csoportos társasjáték készítése:
 - a különböző tantárgyakról
 - szókétyákból mondatalkotás – melyik csoport tudja az összes kártyáját felhasználni?
- ❖ órai feladatok
 - történetfeldolgozása (pl. igaz/hamis' mondatokkal)
 - történet átalakítás (pl. más személyben, más időben)
 - képleírás, hasonló képeknel a különbség keresése
- ❖ évvégi színi előadás: pl. egy ismert musical közös megnézése, közös dramatizálása és előadása
- ❖ Iskolai versenyek:
 - olvasási verseny – ki tud egy év alatt 15 000 szót a könnyített olvasmányok segítségével elolvasni?
 - kiejtési verseny – megadott vers előadása
 - 'Use of English' – tanulmányi verseny korosztályi célnyelvi követelményekből

TÉMAKÖR: Cross-curricular topics and activities

ÓRASZÁM: 15 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ egyénileg vagy társaival együttműködve, szóban, részben szóban vagy írásban projektmunkát, kiselőadást készít, s ezeket IKT-eszközök segítségével is meg tudja valósítani;
- ❖ papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projektmunkát készít önállóan, vagy kooperatív munkaformákban;
- ❖ aktívan részt vesz az életkorának és érdeklődésének megfelelő gyermek-, és ifjúsági irodalmi alkotások közös előadásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismer szavakat, szókapcsolatokat a célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő, más tudásterületen megcélzott tartalmakból.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Tanult szavak, szókapcsolatok használata célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő tartalmakból
- ❖ Más tantárgyakból szerzett ismeretek és előzetes tudás felhasználása célnyelven

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ egyéni projektmunka - témák, személyiségek bemutatása
 - Hogyan tudom alkalmazni nyelvtudásomat más tárgyak tanulásánál?
 - egy szabadon választott téma, mely más tárgy tanulása közben felkeltette az érdeklődésemet
 - egy híres tudós élete
 - egy angol király élete
 - Magyarország történelmének egy érdekes alakja
 - célnyelven rövid történet, mese, vers, dal írása
- ❖ vaktérképen országok, népek megjelölése, népnevek gyakorlása
- ❖ egy könnyített szövegű irodalmi mű elolvasása, értékelése (pl. Robinson Crusoe, David Copperfield)
- ❖ csoportos projekt:
 - társasjáték készítése és játszása - fókuszban egy-egy tantárgy (pl. földrajz, történelem, biológia, művészeti tantárgyak)

TÉMAKÖR: English and language learning

ÓRASZÁM: 13 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ idegen nyelvi kommunikációjában használja a célnyelv főbb jellemzőit;
- ❖ értelmezi és használja az idegen nyelvű írott, olvasott és hallott tartalmakat a tanórán kívül is;
- ❖ tudatosan használ alapszintű nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiákat.
- ❖ A tanuló a szövegek létrehozásához nyomtatott és/vagy digitális alapú segédeszközt, szótárt használ.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ követi a célnyelvi normához illeszkedő beszédtempót a begyakorolt nyelvi elemekben;
- ❖ alkalmazza a tanult nyelvi funkciókat társalgás megkezdéséhez, fenntartásához és befejezéséhez;
- ❖ tanult nyelvi eszközökkel és nonverbális elemek segítségével tisztázza mondanivalójának lényegét;
- ❖ digitális eszközöket és felületeket is használ nyelvtudása fejlesztésére;
- ❖ következetesen alkalmazza a célnyelvi betű- és jelkészletet;
- ❖ ismeretlen szavak valószínű jelentését a szöveg összefüggéseinek alapján kikövetkezteti az életkorának és érdeklődésének megfelelő, konkrét, rövid szövegekben;
- ❖ egy összetettebb nyelvi feladat, projekt végéig tartó célokat tűz ki magának;
- ❖ nyelvtanulási céljainak eléréséhez megtalálja és használja a megfelelő eszközöket;

- ❖ nyelvi haladását többnyire fel tudja mérni;
- ❖ hibáit többnyire észreveszi és javítja;
- ❖ társai haladásának értékelésében segítően részt vesz.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: language skills, language learning, languages
- ❖ A célnyelvre jellemző standardhoz közelítő kiejtés használata
- ❖ A célnyelvi betű- és jelkészlet következetes alkalmazása
- ❖ Tanult nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiák tudatos alkalmazása.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ tanulásmódszertan tudatosan: szótanulási technikák
- ❖ közös popzenehallgatás
- ❖ filmnézés a célnyelven
 - írásbeli feladat: rövid összefoglaló a filmről, a cselekményt lineárisan összefűzve
 - a film egy-két jelenetéhez hangalámondás, feliratozás készítése
 - keresztretjtvény készítése a film kulcsszavaival
- ❖ kedvenc videó
 - 'osztálykönyvtár' könnyített olvasmányokból és táblázat a falon: ki, melyiket olvasta az év folyamán, és ajánlja-e a társainak. Ki olvasta el a legtöbb könyvet?
- ❖ csoportos projekt:
 - társasjáték készítése: 'Use the expression' (minden kockán egy szófordulat, mondatot kell vele alkotni ahhoz, hogy tovább lépj) pl: Something I really enjoy doing.../One way I am different from everyone else.../My friend knows how to.../I think English classes are.../One animal I wouldn't want to be.../stb.
- ❖ betűzésverseny
 - Ki tudja leggyorsabban a lebetűzött szavakat helyesen leírni?
- ❖ egyszerű nyelvezetű szöveg feldolgozása (illusztráció, előadás)
- ❖ egy irodalmi mű feldolgozása, bemutatása

TÉMAKÖR: Intercultural topics

ÓRASZÁM: 25 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ célnyelvi kommunikációjába beépíti a tanult interkulturális ismereteket
- ❖ találkozik célnyelvi országismereti tartalmakkal
- ❖ megismerkedik hazánk legfőbb országismereti és történelmi eseményeivel a célnyelven.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megismeri a célnyelvi országok jellemzőit és kulturális sajátosságait
- ❖ a célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó tanult nyelvi elemeket használja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Célnyelvi kulturális szokások, jellemzők ismerete
- ❖ Célnyelvi országok országismereti jellemzőinek ismerete
- ❖ Hazai főbb országismereti jellemzők ismerete célnyelven
- ❖ Hazai legfontosabb látnivalók, országismereti jellemzők bemutatása célnyelven
- ❖ A célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó tanult nyelvi elemek alkalmazása.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ Projektmunka – egyéni vagy csoportos
 - az Egyesült Királyság és Magyarország összehasonlítása hagyományos és digitális kutatómunka majd órai kiselőadások formájában, az alábbi témakörök mentén:
 - az angol és magyar iskolák jellemzői, napirend
 - tipikus angol ház, lakás – miért más itthon?
 - mindennapi szokások Angliában és Magyarországon – van-e különbség?
 - ünnepek a családban (Name day? Christmas Eve? Easter Monday? stb.)
 - viselkedésművelési különbségek a két kultúrában (pl. üdvözlés)
 - állattartási szokások, kedvenc állatok ('cats' vs 'dogs'?)
 - angol és magyar nyaralási szokások
 - angol időjárás – magyar időjárás
 - az Egyesült Királyság/Magyarország tájegységei, országrészei
 - angol/magyar étkezési szokások, tipikus ételek
 - híres helyek a két országban
- ❖ Csoportos játék:
 - Ki tud többet az Amerikai Egyesült Államokról – jellemző adatok, alapvető tudnivalók
- ❖ rövid dokumentumfilmek megtekintése, elemzése a célnyelvi országokról
- ❖ jellegzetes angolszász ünnepek megszervezése az osztályban/iskolában
 - pl. Christmas Party
 - pl. Valentines Day

TÉMAKÖR: Current topics

ÓRASZÁM: 13 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ használja a célnyelvet életkorának és nyelvi szintjének megfelelő aktuális témákban és a hozzájuk tartozó szituációkban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megért és használ szavakat, szókapcsolatokat a célnyelvi, az életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi legfőbb hírekkel, eseményekkel kapcsolatban;
- ❖ megérti és tájékozódásra használja a célnyelvi, életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi legfőbb hírek, események lényegét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi aktuális hírekre és eseményekre vonatkozó alapvető szókincs megértése és használata célnyelven
- ❖ Életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi aktuális hírek és események értelmezése és tájékozódásra való alkalmazása célnyelven.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ ismert hírek angol nyelvű változatának olvasása, meghallgatása, megtekintése (TV híradó)

- ❖ szalagcímek és újságcikkek összepárosítása a tanulók érdeklődésének megfelelő témákban
- ❖ projektmunka:
 - iskolai híradó, híradó, időjárásjelentés készítése a célnyelven
- ❖ szerepjáték:
 - interjú készítése egy, a hírekben aktuálisan szereplő híres emberrel
 - talkshow aktuális témában
 - egy saját kulturális élmény bemutatása

TÉMAKÖR: *Entertainment*

ÓRASZÁM: 23 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket elektronikus, digitális csatornákon, tanórán kívül is, szórakozásra vagy ismeretszerzésre;
- ❖ kiemel, kiszűr konkrét információkat a nyelvi szintjének megfelelő, élőszóban vagy digitális felületen elhangzó szövegből, és azokat összekapcsolja más iskolai vagy iskolán kívül szerzett ismereteivel;
- ❖ értelmez egyszerű, szórakoztató és ismeretterjesztő kisfilmeket;
- ❖ értelmezi az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi szituációkhoz kapcsolódó, írott szövegekben megjelenő információkat;
- ❖ összetett írott instrukciókat értelmez;
- ❖ érdeklődése erősödik a célnyelvi irodalmi alkotások iránt.
- ❖ rövid szövegek írását igénylő kreatív munkát hoz létre önállóan;
- ❖ üzeneteket ír;
- ❖ a nyomtatott vagy digitális alapú írott szöveget felhasználja szórakozásra és ismeretszerzésre;
- ❖ a tanórán kívüli játékos nyelvtanulási lehetőségeket felismeri, és azokat használja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

találkozik életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi szórakoztató tartalmakkal;
felhasználja a célnyelvet szórakozásra és játékos nyelvtanulásra.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő célnyelvi szórakoztató tartalmak megismerése (irodalom, film, társasjáték)
- ❖ Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő angol nyelvű szövegek felhasználása szórakozás és játékos nyelvtanulás céljára.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ egyéni projektmunka és bemutató:
 - saját szórakozási szokások
 - szórakozási szokások a tanulócsoporton belül
 - kedvenc kulturális élményem
- ❖ egyéni internetes kutatások angolul különböző témákban (filmek, színészek, együttesek stb.)
- ❖ dalszövegek feldolgozása, nyelvi érdekességek felfedezése
- ❖ olvasási verseny az osztályon belül

- ❖ egy választott könnyített olvasmány feldolgozása
- ❖ angol tinédzser naplóírási minták megismerése, kipróbálása
- ❖ e-mailezés angolul
- ❖ közösen választott dal/képregény/film/könyv órai feldolgozása
- ❖ 'csoportchat':
 - közös online csoport létrehozása, használata - vélemények, rövid blogok írása

TÉMAKÖR: Gaining and sharing knowledge

ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ egyénileg vagy társaival együttműködve, szóban, részben szóban vagy írásban projektmunkát, kiselőadást készít, s ezeket IKT-eszközök segítségével is meg tudja valósítani;
- ❖ papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projektmunkát készít önállóan, vagy kooperatív munkaformákban;
- ❖ hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket, dalokat elektronikus, digitális csatornákon, tanórán kívül is, szórakozásra vagy ismeretszerzésre;
- ❖ a nyomtatott vagy digitális alapú írott szöveget felhasználja szórakozásra és ismeretszerzésre,
- ❖ rövid, egyszerű, ismert nyelvi eszközökből álló kiselőadást tart változatos feladatok kapcsán, hagyományos vagy digitális alapú vizuális eszközök támogatásával;
- ❖ néhány szóból vagy mondatból álló jegyzetet készít írott szöveg alapján;
- ❖ a tanórán kívüli, akár játékos nyelvtanulási lehetőségeket felismeri, és azokat használja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ találkozik életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi ismeretterjesztő tartalmakkal;
- ❖ felhasználja a célnyelvet ismeretszerzésre;
- ❖ felhasználja a célnyelvet tudásmegosztásra.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Információ megosztása az ismert nyelvi eszközökkel angol nyelven
- ❖ A tanult témákhoz kapcsolódó releváns angol nyelvű információ megszerzése, tudatos felhasználása.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ❖ projektmunka, kiselőadás, internetes kutatómunka: saját, választott témából scrapbook, poszter készítése, prezentáció

Minimum követelmények

7. osztály

Personal topics and topics concerning immediate environment and nature

- ❖ elmesél néhány mondatos történetet egyszerű nyelvi eszközökkel;
- ❖ értelmez életkorának megfelelő nyelvi helyzeteket hallott szöveg alapján;
- ❖ válaszol a hozzá intézett kérdésekre;
- ❖ megoszt alapvető személyes információkat magáról egyszerű nyelvi elemekkel;
- ❖ kifejez tetszést, nem tetszést, kívánságot, szándékot;
- ❖ kifejez alapvető érzéseket

Public matters

- ❖ megérti az ismert nyelvi elemeket tartalmazó rövid szöveg tartalmát;
- ❖ hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket elektronikus, digitális csatornákon, tanórán kívül is, szórakozásra vagy ismeretszerzésre;
- ❖ információt kér, információt ad.

Topics concerning classroom activities

- ❖ megérti a szintjének megfelelő, nonverbális vagy vizuális eszközökkel támogatott utasításokat, kérdéseket;
- ❖ képet jellemez röviden, ismert nyelvi fordulatok segítségével, segítő tanári kérdések alapján;
- ❖ a főbb szövegtípusok jellegzetességeit követi;
- ❖ megkülönbözteti a főbb írott szövegtípusokat;
- ❖ írott instrukciókat értelmez;
- ❖ egyszerű mondatokat összekapcsolva mond el egymást követő eseményekből álló történetet;
- ❖ összekapcsolja az ismert nyelvi elemeket egyszerű kötőszavakkal

Cross-curricular topics and activities

- ❖ papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projekt munkát készít önállóan;

English and language learning

- ❖ a tanuló a szövegek létrehozásához nyomtatott és/vagy digitális alapú segédeszközt, szótárt használ.

Intercultural topics

- ❖ megismerkedik hazánk legfőbb országismereti és történelmi eseményeivel a célnyelven.

Current topics

- ❖ megért és használ szavakat, szókapcsolatokat

Entertainment

- ❖ hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket elektronikus, digitális csatornákat
- ❖ kiemel, kiszűr konkrét információkat;
- ❖ összetett írott instrukciókat értelmez;
- ❖ a nyomtatott vagy digitális alapú írott szöveget felhasználja szórakozásra és ismeretszerzésre;
- ❖ a tanórán kívüli játékos nyelvtanulási lehetőségeket felismeri, és azokat használja.

Gaining and sharing knowledge

- ❖ hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket, dalokat elektronikus, digitális csatornákon, tanórán kívül is, szórakozásra vagy ismeretszerzésre;

8. osztály

Personal topics and topics concerning immediate environment and nature

- ❖ elmesél néhány mondatos történetet egyszerű nyelvi eszközökkel, a cselekményt lineárisan összefűzve;
- ❖ rövid, egyszerű mondatokat ír a tanult nyelvi szerkezetek felhasználásával;

- ❖ értelmez nyelvi helyzeteket hallott szöveg alapján;
- ❖ a mindennapi helyzetekben a tanult nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket tesz fel és válaszol a hozzá intézett kérdésekre;
- ❖ megoszt alapvető személyes információkat magáról egyszerű nyelvi elemekkel;
- ❖ kifejez tetszést, nem tetszést, akaratot, kívánságot, tudást és nem tudást, szándékot;
- ❖ kifejez alapvető érzéseket, például örömet, sajnálkozást, bánatot, elégedettséget, elégedetlenséget;

Public matters

- ❖ értelmezi az élőszóban vagy digitális felületen elhangzó szöveget
- ❖ hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket elektronikus, digitális csatornákon, tanórán kívül is, szórakozásra vagy ismeretszerzésre;
- ❖ értelmezi a szituációkhoz kapcsolódó, írott szövegekben megjelenő információkat;
- ❖ megérti a nem kizárólag ismert nyelvi elemeket tartalmazó rövid írott szöveg tartalmát;
- ❖ információt kér, információt ad.

Topics concerning classroom activities

- ❖ megérti a szintjének megfelelő, nonverbális vagy vizuális eszközökkel támogatott célnyelvi óravezetést és utasításokat, kérdéseket;
- ❖ képet jellemez röviden, ismert nyelvi fordulatok segítségével, segítő tanári kérdések alapján;
- ❖ a főbb szövegtípusok jellegzetességeit követi;
- ❖ értelmezi az egyszerű hangzószövegben a tanult nyelvi elemeket;
- ❖ felismeri a főbb hangzó szövegtípusokat;
- ❖ megkülönbözteti a főbb írott szövegtípusokat;
- ❖ összetett írott instrukciókat értelmez;
- ❖ véleményét írásban;
- ❖ néhány szóból vagy mondatból álló jegyzetet készít írott szöveg alapján;
- ❖ egyszerű mondatokat összekapcsolva mond el egymást követő eseményekből álló történetet, vagy leírást ad valamilyen témáról;
- ❖ összekapcsolja az ismert nyelvi elemeket egyszerű kötőszavakkal (például: és/de/vagy);
- ❖ nem értés esetén visszakérdez;

Cross-curricular topics and activities

- ❖ papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projekt munkát készít önállóan;

English and language learning

- ❖ értelmezi az idegen nyelvű írott, olvasott és hallott tartalmakat;
- ❖ A tanuló a szövegek létrehozásához nyomtatott és/vagy digitális alapú segédeszközt, szótárt használ.

Intercultural topics

- ❖ találkozik célnyelvi országismereti tartalmakkal
- ❖ megismerkedik hazánk legfőbb országismereti és történelmi eseményeivel a célnyelven.

Current topics

- ❖ használja aktuális témákban és a hozzájuk tartozó szituációkban.
- ❖ megért és használ szavakat, szókapcsolatokat

Entertainment

- ❖ hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket elektronikus, digitális csatornákon, tanórán kívül is, szórakozásra vagy ismeretszerzésre;
- ❖ kiemel, kiszűr konkrét információkat szövegből;
- ❖ értelmez egyszerű, szórakoztató és ismeretterjesztő kisfilmeket;
- ❖ értelmezi nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi szituációkhoz kapcsolódó, írott szövegekben megjelenő információkat;
- ❖ összetett írott instrukciókat értelmez;
- ❖ érdeklődése erősödik a célnyelvi irodalmi alkotások iránt.
- ❖ üzeneteket ír;
- ❖ a tanórán kívüli játékos nyelvtanulási lehetőségeket felismeri, és azokat használja.

Gaining and sharing knowledge

- ❖ hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket, dalokat elektronikus, digitális csatornákon, tanórán kívül is, szórakozásra vagy ismeretszerzésre;
- ❖ a tanórán kívüli, akár játékos nyelvtanulási lehetőségeket használja.

ÉNEK-ZENE

5–8. évfolyam

Az ének-zene tanításának legfőbb célja a tanulók zenei anyanyelvi ismereteinek bővítése. Fontos cél továbbá, hogy a megalapozott zenei képességek *továbbfejlődjenek*. Középpontban továbbra is a zenei aktivitás, ezen belül az éneklés áll. A kerettantervben két évre vonatkozó órakeretek vannak feltüntetve, melyek a különböző órai tevékenységek egymáshoz viszonyított arányát jelzik. A tematikai egységek és a tartalmak az oktatás gyakorlatában átfedik egymást.

A tanulás kompetenciái: A tanár és a tanuló együttműködésének kiemelt szerepe van az aktív tanulás kompetenciáinak kialakításában és fenntartásában, megerősítésében és továbbfejlesztésében. Ebben az ének-zenére különösen fontos szerep hárul. Az ének-zene tanulását nem a hagyományosnak tekintett tanulási módok, hanem a ráérzés, a gyakorlás (ismétlés) és az önreflexivitás támogatja. Ebből adódik, hogy a tanulásból adódó sikeresség élményként jelenik meg. Ennek az élménynek a meg tapasztalása más tárgyak tanulásához is pozitívan járul hozzá.

A kommunikációs kompetenciák: Az írott és a beszélt nyelvhez hasonlóan létezik zenei anyanyelv is, mely saját szintaktikával rendelkező, hierarchikus rendszer. Ezek feldolgozása azonos agyi struktúrák által történik, ezért a zene kiválóan alkalmas az anyanyelvi és az idegen nyelvi kompetenciák fejlesztésére, illetve a beszédnehézségek enyhítésére, melyekre hatékony eszköz a ritmus és a hallásfejlesztés. Lényeges a szöveges éneklés mint verbális kommunikáció, valamint a saját, alkotó gondolatokat kifejező improvizáció. A kommunikációs készségek mélyüléséhez kapcsolódik a zeneművek elemzése, amely által a tanuló saját szavaival képes leírni a zenei folyamatokat, megérti a tágabb összefüggéseket, a zene funkcióját és kapcsolatát azzal a világgal, amelyben létrejött, illetve azzal a világgal, melyben aktuálisan hatást gyakorol. A tanuló így megismeri a zene mindennapi funkcióját és megtanulja értelmezni a zene médiában történő használatát is.

A digitális kompetenciák: A tanuló a digitális világban él és annak eszközeit használja mindennapjaihoz, ezért az oktatás hatékonyságát növeli, ha a pedagógus épít a tanuló ilyen irányú jártasságára. A tanuló kezében lévő mindennapos digitális eszközök alkalmasak arra is, hogy használójuk számára a zenei kommunikáció eszközei legyenek. A zenei szoftverek, alkalmazások játékosan fejlesztik az infokommunikációs kompetenciákat.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló megtapasztalja az együttműködés hatékonyságát a csoportos zenei tevékenységeken keresztül (pl. kórus), és lehetősége van véleményének, gondolatainak kinyilvánítására. Mások produkciójának tisztelettel való figyelése a különböző nézőpontok iránti toleranciáját formálja.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az önkifejezés, a kreativitás és a szépérzék fejlesztése keretében a tanuló a zenét sajátos nyelvként ismeri fel, mellyel képessé válik gondolatai, érzései tolmácsolására, használva az improvizáció adta lehetőségeket is. Ezen kívül különböző kultúrák zenéjével való ismerkedés és azok társadalmi funkciójának megértése hozzájárul a komplex látásmód kifejlődéséhez.

5–6. évfolyam
5. osztály heti 2 óra
6. osztály heti 1 óra

TÉMAKÖR: Zeneművek/ Énekes anyag

ÓRASZÁM: 5. osztályban: 34 óra, 6. osztályban: 17 óra

Dalok a mindennapi élet, munka, szerelem témaköreiből – 5. osztály

A bundának nincs gallérja; A kapuban a szekér; A karádi faluvégen ; Aki dudás; Árpá is van; Az ürögi faluvégen, Csínom Palkó, Csínom Jankó ; Dudaszó hallatszik ; Erdő, erdő, de magos a teteje; Egy kis kertet keríték ; Erdő, erdő, erdő; Érik a szőlő; Esik az eső, ázik a heveder; Hej, Dunáról fúj a szél; Hidló végén; Hol jártál az éjjel; Hull a szilva; Jaj, de beteg vagyok; Jó gazdasszony vagyok én; Kicsi vagyok, nagy az eszem; Kitrákotty – mese; Megyen már a hajnalcsillag lefelé; Még azt mondják, nem illik; Megismerni a kanászt; Összegyűltek, összegyűltek; Póda Péter, Póda Pál; R égi táncdal, Sej, Nagyabonyban; Száraz tónak nedves partján; Úgy tetszik, hogy jó helyen vagyunk itt

Műzenei szemelvények, más népek dalai

M. Praetorius: Viva la Musica (kánon); J.S. Bach: Üdv rád és házad népére; L. van Beethoven: A mormotás fiú dala; Johannes Brahms: Bölcsődal; Bárdos Lajos: Szép kis család; Szőnyi Erzsébet: Postaváró (amerikai dallam); A kis lányok (cseh népdal.); Édes fülmile (tatár népdal.); Pál, Kata, Péter (francia); Áll egy ifjú nyírfa (orosz népdal.)

Dalok alkalmakra, keresztény ünnepekre, jeles napokra

Báránkámon csengő szól; Bárcsak régen felébredtem volna; Föl, föl vitézek; Haj, ki, kisé, haj; Kossuth Lajos azt írta; Pásztorok, keljünk fel; Új esztendő; Regős ének, Talalaj, talalaj, Tóth Lőrinc

Dalok a mindennapi élet, munka, szerelem témaköreiből - 6. osztály

A Vargáék ablakja; De szeretnék páva lenni , Duna parton ; Elment a két lány ; Este van már ; A Mátrai Képek dalai: A Vidrócki híres nyája, Elmegek, elmegek, Madárka, madárka, Sej, a tari réten; Nem vagyok én senkinek sem adósa; Nézd meg lányom, nézd meg jól; Ősszel érik babám; Tavaszi szél; A jó lovas katonának

Műzenei szemelvények, más népek dalai

John Of Fornsete: Nyár-kánon; Te álomszuszék, ébredj! – angol kánon; Tinódi Lantos Sebestyén: Egri históriának summája; J. Haydn: Falusi jókedv; Fa fölött, fa alatt – szlovák népdal

Dalok alkalmakra, keresztény ünnepekre, jeles napokra

Egressy Béni: Szózat; Ki, s ki népei vagytok ; A kis Jézus megszületett ; Hayes – Kerényi György: Karácsony ünnepén – kánon; A, A, A, a farsangi napokban; Azért, hogy én huszár vagyok; Örvendetes napunk támadt

ISMERETEK

- ❖ 5. osztályban 50, 6. osztályban 26 dal megismerése
- ❖ A dalokban előforduló népi kifejezések értelmezése
- ❖ A dalok témájához, karakteréhez igazodó tempók, éneklési módok megismerése
- ❖ A Szózat hallás utáni megtanulása és éneklése

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- ❖ Népdalok a magyar népzene régi és új rétegéből, más népek dalai és műdalok hallás utáni megtanulása, éneklése kottaképről és emlékezetből, szöveggel
- ❖ A tanult dalok tiszta intonációjának fejlesztése az éneklés helyes szokásainak gyakorlásával és szolmizációs éneklésével
- ❖ A tanult magyar népdalok meghallgatása tanári előadásban, adatközlő által és feldolgozott formában is
- ❖ A tanult dalok feldolgozása dramatizált előadással és tanár, hangszeren játszó osztálytárs, vagy zenei alap által megszólaltatott hangszerkísérettel
- ❖ Különböző stílusú műdalok, kánonok, duettek, zenei szemelvények hallás utáni megtanulása és éneklése kottaképről és emlékezetből
- ❖ Megzenésített versek éneklése tanár, hangszeren játszó osztálytárs, vagy zenei alap által megszólaltatott hangszerkísérettel
- ❖ A tanult dalok feldolgozása a kapcsolódó tánccal, dramatizált előadással és hangszerkísérettel
- ❖ Előadói készség: Éneklését tudja a dalok karakteréhez, hangulatához igazítani
- ❖ Előadásában tud hangszerkísérethez és az éneklő közösséghez alkalmazkodni
- ❖ Éneklése az alsóbb évfolyamokban kialakított helyes éneklési szokásokra épül
- ❖ Befogadói készség: Az új dalok egyre értőbb meghallgatása
- ❖ A képzelet használatának szorgalmazása a zeneművek befogadása közben
- ❖ Alkotói készség: Aktív részvétel szorgalmazása az alkotói folyamatokban
- ❖ A megélt élmények feldolgozásának segítése

FOGALMAK

Régi és új stílusú népdal; kvintváltás; ereszkedő és kupolás dallamvonal; adatközlő a cappella; kamaraének – társasének; versmegzenésítés; tempo giusto, parlando, rubato, mezzoforte.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A zenei nevelés elsődleges tevékenységi formája az éneklés
- ❖ A népdalokhoz kapcsolódó gyermekjátékok, táncok előadása
- ❖ Népszokások eljátszása
- ❖ Részvétel az ünnepekhez kapcsolódó iskolai műsorok előadásában
- ❖ Részvétel az iskolai kórus munkájában
- ❖ Részvétel a Zenei Világnap alkalmából az iskolában megvalósuló rendezvényen
- ❖ Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult dalok kapcsán

TÉMAKÖR: Zeneművek/Zenehallgatási anyag

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5. osztályban: 14 óra, 6. osztályban 7 óra

Zenehallgatási anyag – 5. osztály

Dunántúli ugrós táncok

Kodály Zoltán: Háry János: Sej, Nagyabonyban; Székelyfonó: Kitrákotty mese; Karácsonyi pásztortánc: gyermekkar

Bartók Béla: Magyar képek: Este a székelyeknél; Ürögi kanásztánc; Román népi táncok: 6., 7. tétel

Bárdos Lajos: Régi táncdal - vegyeskar

Zene Mátyás király udvarából

J. S. Bach: Parasztkantáta: (Mer hahn en neue Oberkeet)

W. A. Mozart: Egy kis éji zene; A- dúr zongoraszonáta - III. Török induló

Liszt Ferenc: Manók tánca

Johannes Brahms: V. magyar tánc

Mogyeszt Muszorgszkij: Egy kiállítás képei –Ódon várkastély; Tüilériák kertje

Farkas Ferenc: Régi magyar táncok – Lapockás tánc, Ugrós

Ligeti György: Síppal, dobbal, nádi hegedűvel - dalciklus Weöres Sándor verseire

John Williams: Csillagok háborúja – induló

Zenehallgatási anyag – 6. osztály

Kapuvári verbunk (Magyar népzenei antológia)

Kodály Zoltán: Lengyel László – gyermekkar; Gergely-járás – részlet - Jobb az árpa – gyermekkar; Kállai kettős – vegyeskar, népi zenekari kísérettel; Mátrai képek - vegyeskar

Bartók Béla: Magyar képek – Medvetánc; Gyermeknek – Fa fölött, fa alatt

Hans Leo Hassler: Gagliarda - vegyeskar, olasz nyelven

Georg Friedrich Handel: Vízizene – D- dúr szvit I. tétel

Joseph Haydn: Üstdob szimfónia II. tétel

W. A. Mozart: A varázsfuvola - részletek

Erkel Ferenc: Hunyadi László – Palotás, Meghalt a cselszövő

Liszt Ferenc: 2. magyar rapszódia - részlet

Bedrich Smetana: Moldva – részlet

Benjamin Britten: Variációk és fuga egy Purcell témára (szimfonikus zenekar bemutatása)

ISMERETEK

- ❖ a legelterjedtebb magyar népi hangszerek (pl. tekerő, duda, cimbalom, citera, doromb, furulya, tárogató, síp) ismerete
- ❖ A klasszikus zenekar hangszercsaládjainak felsorolása, és alapvető hangszereinek megnevezése (fafúvók rézfúvók, vonós, ütős)
- ❖ A karmester és a karvezető különböző szerepének megértése
- ❖ A madrigalizmus (szövegfestés) megfigyelése a különböző korokban, a szöveges és abszolút zenében

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- ❖ A zene keltette érzések, gondolatok, vélemények megfogalmazása tanári kérdések segítségével
- ❖ Párhuzamok felismerése a régmúlt, közelmúlt és a jelen zenei megnyilvánulásai között a hallgatott zenékben
- ❖ Jellegzetes hangszerek, hangszercsoportok kapcsolása a megismert népzenei és műzenei stílusokhoz/műfajokhoz
- ❖ Befogadói készség: kapcsolatot talál a dalokban, zeneművekben megjelenő élethelyzetek és saját élete között.
- ❖ Azonosítani tudja a különböző zenei karaktereket
- ❖ Követni tudja a rövidebb zenei formahatárokat, tagolásokat akár énekes, akár hangszeres részletek tekintetében

FOGALMAK

Népi és klasszikus hangszercsaládok és hangszerek; karmester; karvezető, programzene; színpadi zene; alkalmazott zene; cselekmény, műfaj; funkció; zenei téma; komolyzene, könnyű zene; madrigál; a vegyeskar szólamai (szoprán, mezzo, alt, tenor, bariton, basszus)

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Részvétel ifjúsági hangversenyeken
- ❖ Élménybeszámoló készítése a hallott hangversenyek kapcsán
- ❖ Adatgyűjtések a zenetörténet feldolgozásához

- ❖ A lakóhely zenei emlékeinek összegyűjtése, megtekintése
- ❖ Kiselőadás készítése különböző hangszerekről, zenei műfajokról, zeneszerzőkről, zeneművészekről
- ❖ Kiselőadás készítése a népzenei gyűjtések történetéről
- ❖ Kiselőadás a hangszerekről (megszóllaltatási módjuk, felépítésük, képek, videók, animációk, applikációk felhasználásával)
- ❖ Az elektronikus média által nyújtott lehetőségek tanári irányítású használata

TÉMAKÖR: Ismeretek / - Ritmikai fejlesztés

ÓRASZÁM: 5. osztályban 8 óra, 6. osztályban 4 óra

ISMERETEK

- ❖ A tanult ritmusértékek bővítése a 16-od, kis éles és nyújtott ritmussal. Ismeri és használja gyakorló nevüket, grafikai jelüket és értéküket
- ❖ Érzékeli a páros, páratlan és a váltakozó ütemet

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- ❖ Páros és páratlan lüktetés felismerése hallás és kottakép alapján
- ❖ Az énekes és a zenehallgatási anyag metrikai és ritmikai jellemzőinek megfigyelése, reprodukciója
- ❖ Váltakozó ütemek megfigyelése az énekes- és zenehallgatási anyagban
- ❖ Alkotói készség: páros és páratlan lüktetésű ritmussorok alkotása a tanult ritmusokkal hiányos ritmussorok tud kiegészítése vagy teljes megalkotása a megadott formai kereteken belül tá-titi, szinkópa, nyújtott és éles ritmusokkal, tizenhatodokkal.

FOGALMAK

Kis éles, kis nyújtott ritmus; tizenhatod; váltakozó ütem

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A dalok ritmusának hangoztatása
- ❖ Ritmuskánon, felelgetős a tanárral, később az osztály csoportjai között
- ❖ Improvizáció, kreativitás támogatása a tanult ritmikai elemek felhasználásával
- ❖ Egyszerűbb ritmushangszerek készítése
- ❖ A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása

TÉMAKÖR: Ismeretek - Hallásfejlesztés

ÓRASZÁM: 5. osztályban 6 óra, 6. osztályban 3 óra

ISMERETEK

Tiszta kvint, tiszta kvárt, tiszta oktáv

Kis terc, nagy terc, kis szekund, nagy szekund

Dúr és moll hangzás

Módosított hangok: fi, szi, ta szolmizációs hangok felismerése, dallamalkotó szerepük értelmezése

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- ❖ A tiszta hangközök felismerése és megnevezése
- ❖ A kis és nagy terc és szekund hangzatkotó szerepének érzékelése és megértése
- ❖ A dúr és moll jellegű hangzás megfigyelése a zenehallgatási és az énekelt anyaghoz kapcsolódóan
- ❖ Az énekelt és a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó dallami elemek megfigyelése és megnevezése

- ❖ Ismerje a fi, szi, ta, módosított szolmizációs hangok dallamalkotásban betöltött szerepét
- ❖ A tanult dalok, egyszólamú zenei részletek követése kottából
- ❖ Az intonációs készség és a megosztott figyelem képességének fejlesztése a többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével
- ❖ A tanult énekelt zenei anyaghoz köthető szolmizációs hangok kézjelről történő éneklése
- ❖ Alkotói készség: az 1. – 4. osztályban és az újonnan tanult zenei elemeket készség szinten, alkotó módon tudja használni (Rövidebb pentaton és hétfokú dallamokat tud kiegészíteni, befejezni és egyszerűbb formában megalkotni.)

FOGALMAK

Hangköz; hangzat; hármashangzat; dúr - moll jelleg; módosított hangok; módosító jelek

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A zenei elemek vizuális megjelenítése kézjelekkel
- ❖ Zenei kérdés, válasz rögtönzése
- ❖ Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult dallami elemek felhasználásával
- ❖ A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása a hangközök és egyszerű harmóniak megfigyelésének és meghallásának gyakorlására

TÉMAKÖR: Ismeretek – Zenei írás, olvasás

ÓRASZÁM: 5. osztályban 6 óra, 6. osztályban 3 óra

ISMERETEK

- ❖ a tizenhatod – formációk grafikai képe és írása
- ❖ a kis éles és kis nyújtott ritmusok grafikai képe és írása
- ❖ a tiszta hangközök grafikai képe és írása
- ❖ a módosított hangok grafikai képe és írása
- ❖ az abszolút hangnevek
- ❖ C-dúr, a-moll

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- ❖ ritmusgyakorlatok olvasása és hangoztatása tizenhatodos, kis éles és kis nyújtott ritmusok fordulataival
- ❖ az új ritmikai elemek felismerése kottaképben
- ❖ az új ritmikai elemek leírása rövid gyakorlatokban
- ❖ a tiszta, kis- és nagy hangközök megfigyelése, megnevezése és írása az énekelt és a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan
- ❖ a tanult hangközök éneklése tanári segítséggel
- ❖ a tanult hangközök megszólaltatása egyidejűleg is, énekelve és hangszeren próbálva
- ❖ rövid dallamok írása betűkottáról hangjegybe, C-dóban

FOGALMAK

Tempójelzés; relatív szolmizáció; abszolút hangnevek; dúr; természetes moll; előjegyzés.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A tanult zenei elemek vizuális megjelenítése
- ❖ Zenei írás - olvasás a tanult ritmusokkal, dallamhangokkal
- ❖ Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával
- ❖ A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása.

Minimum követelmények

5. osztály

- ❖ 15 dal éneklése, helyes artikulációval, a dallam és a szöveg egységében.
- ❖ A tanult dalok és a többször hallott zeneművek felismerése.
- ❖ Egyszerű dallamok szolmizálása.
- ❖ Kottázás betűkottáról.
- ❖ A violinkulcs felismerése és írása.
- ❖ Egyszerű ritmusok hangoztatása, írása.
- ❖ Az ereszkedő és a kupolás dallamvonalok felismerése.

6. osztály

- ❖ Az ismételt dalokat is beleszámolva 20 dal éneklése.
- ❖ A tanult ritmus elemek felismerése, megszólaltatása, lejegyzése.
- ❖ Egyszerű dallamok szolmizálása.
- ❖ A tanult hangközök, a zenei ABC ismerete.
- ❖ A tanult dalok és a többször hallott zeneművek felismerése.
- ❖ A régi stílusú és az új stílusú népdalok megkülönböztetése.

7–8. évfolyam

heti 1 óra

TÉMAKÖR: Zeneművek/ Énekes anyag

ÓRASZÁM: 28 óra

Magyar népdalok - 7. osztály

A szennai lipisen-lapason; Által mennék; Ej, haj, gyöngyvirág; Erdő, erdő, de magos a teteje; Fecském, fecském; Hopp ide tisztán; Kecskemét is kiállítja; Megkötöm lovamat; Megrakják a tüzet; Sej, felszállott a kakas; Te vagy a legény

Műzenei szemelvények

Gloria Patri et Filio (gregorián); Moniot D'Arras: Nyári ének (XIII sz.); Praetorius: Jubilate Deo – kánon; J. S. Bach: Már nyugosznak a völgyek (János Passió 15. sz.); J. Haydn: Szerenád; W. A. Mozart: Vágyódás a tavasz után; L. van Beethoven: Urián földkörüli utazása, Örömmóda; Franz Schubert: A pisztráng

Dalok alkalmakra, keresztény ünnepekre, jeles napokra

Pásztorok, pásztorok, örvendezve; Kossuth Lajos táborában; Amadé László – Arany János: Toborzó (A szép fényes katonának); Bocsásd meg Úristen (Cantus Catholici, 1651, Balassi B.) protestáns egyházi népének; Néktek emlékezem (Cantus Catholici, 1651)

Magyar népdalok - 8. osztály

A bolhási kertek alatt; A csitári hegyek alatt; Az igaz Messiás; Béreslegény; Bújdosik az árva madár; Elindultam szép hazámból; Elmegyek, elmegyek; Erdő mellett estvéledtem; Gerencséri utca; Hej, haj Boldizsár – cigány népdal; Kőműves Kelemen balladája; Röpülj, páva

Műzenei szemelvények, más népek dalai

Aranyosom – lengyel népdal; Enni, inni van csak kedvem – szlovák népdal; Régi mesékre – ír népdal; Nyírfácska - orosz népdal; Ismeretlen szerző: Az erdőn már a rügy fakad – Tavaszköszöntő, a reneszánsz mű dallama; Bárdos Lajos: Csöndes kánon (Raics István); Gaudeamus igitur (két szólam); W. A. Mozart: Ó, felvirradt a szép óra; Gebhardi – Kerényi György: Glória szálljon – kánon; Nobody knows – spirituálé (két szólam)

Dalok alkalmakra, keresztény ünnepekre, jeles napokra

Ó, gyönyörű szép, titokzatos éj; Kossuth Lajos azt üzente; Fónagy József – Arany János: Süvegemen nemzetiszín rózsá; Ma van húsvét napja

ISMERETEK

- ❖ Népdalok és műdalok
- ❖ a magyar népzene régi és új rétegeinek jellemzői
- ❖ Műzene és népzenei feldolgozások különbsége
- ❖ Homofon és polifon (kánon) szerkesztés
- ❖ A zenetörténeti stílusok vokális jellemzői
- ❖ A dúr és moll szerepe a zenei kifejezésben

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- ❖ Az újonnan, hallás után tanult népdalok, műdalok énekelése kottaképről és emlékezetből
- ❖ Előadói készség: az adott dal karakterének árnyalt megszólaltatása (dinamika, tempó, zenei tagolás, frazeálás, stílus)
- ❖ A parlandot, rubato, giusto természetes módú használata
- ❖ Minta adása a dalok hiteles megszólaltatásához, a tanári, adatközlő és művészi előadásokból
- ❖ Megzenésített versek előadása tanár, hangszeren játszó osztálytárs által megszólaltatott hangszerkísérettel
- ❖ Dalok előadása a hozzájuk kapcsolódó táncsal, dramatizált előadással és hangszerkísérettel
- ❖ A helyes éneklési szokások és a tiszta intonáció fejlődése
- ❖ Felismeri a népdalok és a mai világ párhuzamait

FOGALMAK

A korábban tanultak elmélyítése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A zenei nevelés elsődleges tevékenységi formája az éneklés
- ❖ A kreativitás támogatása az éneklésnél, táncolásnál
- ❖ Éneklés az iskolai kórusban
- ❖ Részvétel az ünnepekhez kapcsolódó előadásokban, projektekben
- ❖ Részvétel a Zenei Világnap alkalmából rendezett iskolai programokban
- ❖ A Fejlesztési feladatok és Készségek elnevezésű részben javasoltak alkalmazása

TÉMAKÖR: Zeneművek/Zenehallgatási anyag

ÓRASZÁM: 24 óra

Zenehallgatási anyag – 7. osztály

Magyar Gregoriánus (Schola Hungarica) - részletek

Orlando di Lasso: Viisszhang

Bakfark Bálint: Fantázia lantra - részlet

J. S. Bach: h-moll szvit – Badinerie; d-moll toccata és fúga; Parasztkantáta Nr.16 basszus ária;
 János Passió – Már nyugosznak a völgyek 15.sz.
 G. F. Handel: Messiás – Halleluja; F- dúr orgonaverseny I. tétel
 H. Purcell: Artúr király – Pásztor, pásztor
 Joseph Haydn: Óra – szimfónia II. tétel, fisz-moll (Búcsú) szimfónia IV. tétel
 W. A. Mozart: Falusi muzsikások; Figaro házassága – nyitány részlet
 L. van Beethoven: G-dúr zongoraverseny 2. tétel; IX. szimfónia – Örömda
 Franz Schubert: A pizstráng; A-dúr zongoraötös IV. tétel
 Kodály Zoltán: Jelenti magát Jézus
 Új Pátria sorozat – Utolsó Óra (válogatás)
 A népzenei revival legjobb felvételei

Zenehallgatási anyag – 8. osztály

W. A. Mozart: A-dúr klarinétkvintett lassú tétele
 Frédéric Chopin: g-moll mazurka
 Liszt Ferenc: Mazeppa – részletek; XV. Magyar rapszódia
 Felix Mendelssohn: e-moll hegedűverseny I. tétel - részlet
 Antonin Dvořák: IX. Új világ szimfónia – IV. tétel (részlet)
 Giuseppe Verdi: Aida – Bevonulási induló; Nabucco – Szabadság kórus
 Georges Bizet: Carmen – Torreádor dal
 Erkel Ferenc: Bánk bán – Keserű bordal; Hazám, hazám
 Johannes Brahms: Akadémiai ünnepi nyitány – részlet
 Robert Schumann: Gyermekek jelenetek – Álmodozás
 Richard Wagner: Tannhäuser - Nászinduló
 Pjotr Iljics Csajkovszkij: IV. szimfónia IV. tétel
 Claude Debussy: Gyermekkuckó - Néger baba tánca
 Igor Stravinsky: Petruska – Orosz tánc
 Bartók Béla: Négy szlovák népdal; Allegro Barbaro; Concerto: IV. tétel Intermezzo
 Interrotto
 Kodály Zoltán: Székelyfonó – Rossz feleség ballada, El kéne indulni Fölszállott a páva –
 részletek a variációkból
 Kodály Zoltán- Weöres Sándor: Öregek, Esti dal
 Carl Orff: Carmina Burana – Ó, Fortuna
 Krzysztof Penderecki: Hiroshima emlékezete
 George Gerschwin: Porgy és Bess – Porgy dala (Az ínség nálam a nagyon...)
 Jazz standard-ek
 Új Pátria sorozat – Utolsó Óra (autentikus felvételek).
 Népzenei revival legjobb felvételei

ISMERETEK

- ❖ Ismeri a zenetörténeti korszakok legfontosabb ismertetőjegyeit, történelmi és kulturális hátterüket
- ❖ Azonosítani tudja az egyes korszakokhoz tartozó zenei műfajokat, jellemzőiket, hangszerelési sajátosságait

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- ❖ a zenei befogadási készség fejlesztése a figyelem intenzitásának növelésével
- ❖ élményszerűséget biztosító zenekövetés képességének kialakítása
- ❖ a zenei ízlés és a zenei emlékezet fejlesztése a zenetörténet remekműveivel való találkozás során
- ❖ a kultúrabefogadási szándék erősödése a remekművek elemzésén keresztül

- ❖ a zene keltette érzések megfogalmazása tanári kérdések segítségével

FOGALMAK

Zenei korstílusok: középkor, reneszánsz, barokk, klasszika, romantika, zenei impresszionizmus, kortárs zene

Zenei műfajok: zsoltár, trubadúr ének, madrigál, mise, oratórium, kantáta, szvit, concerto, versenymű, szimfónia, szimfonikus költemény, műdal, rapszódia, opera, ária, kamarazene, jazz, spirituálé.

Hangfűrt, homofónia, polifónia, hangszerelés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Részvétel ifjúsági hangversenyeken
- ❖ Élménybeszámoló készítése a hallott hangversenyek kapcsán
- ❖ Adatgyűjtések a zenetörténet feldolgozásához
- ❖ Zeneművek zenetörténeti rendszerezése
- ❖ Koncertfilm megtekintése
- ❖ Kiállítás megszervezése híres magyar zeneszerzőkről, zenekarokról, előadóművészekről, zeneművekről, koncerthelyszínekről
- ❖ A lakóhely zenei emlékeinek összegyűjtése, megtekintése
- ❖ Kiselőadás készítése különböző hangszerekről, zenei műfajokról, zeneszerzőkről, zeneművészekről
- ❖ Kiselőadás készítése a népzenei gyűjtések történetéről
- ❖ Kiselőadás a hangszerekről (megszólaltatási módjuk, felépítésük, képek, videók, animációk, applikációk felhasználásával)
- ❖ Az elektronikus média által nyújtott lehetőségek tanári irányítású használata

TÉMAKÖR: Zenei ismeretek / - Ritmikai fejlesztés

ÓRASZÁM: 6 óra

ISMERETEK

- ❖ Új ismeret: 3/8, 6/8 –os ütemmutató
- ❖ Felütés- súlytalan indítás

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- ❖ Ritmusgyakorlatok hangoztatása nyolcad-ütemmutatóval
- ❖ Minden, korábban tanult ritmikai ismeret gyakorlása, alkalmazása változatos formákban
- ❖ Alkotó készség: 3/8 és 6/8, valamint a felütés alkalmazása improvizáció során
- ❖ Részvétel közös kreatív zenélési formákban, a zeneművek befogadásának előkészítéséhez Felhasználja énekhangját, az akusztikus környezet hangjait, ütőhangszereket, egyszerűbb dallamhangszereket.

FOGALMAK

3/8-os ütemmutató, 6/8-os ütemmutató, felütés/súlytalan kezdés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A tanult új dalok ritmusának hangoztatása
- ❖ Ritmuskánon az osztály csoportjai között
- ❖ Improvizáció, kreativitás támogatása a tanult ritmikai elemek felhasználásával
- ❖ Egyszerűbb ritmushangszerek készítése
- ❖ Kottairáshoz alkalmas szoftverek használatának megismerése
- ❖ A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása

TÉMAKÖR: Ismeretek - Hallásfejlesztés

ÓRASZÁM: 6 óra

ISMERETEK

- ❖ A korábban tanultak elmélyítése, értelmezése
- ❖ Kis és nagy szext, szeptim

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- ❖ A tanult hangközök éneklése, hangoztatása változatos formákban
- ❖ Az énekelt és zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó dallami elemek megfigyelése, megnevezése és éneklése
- ❖ A tanult dalok, egyszólamú zenei részletek követése kottából
- ❖ A dúr és moll jellegű hangzás további megfigyelése a zenehallgatási és az énekelt anyaghoz kapcsolódóan
- ❖ A többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével a többirányú figyelem, a hallás, az intonációs készség fejlődése
- ❖ Bevezetés a többszólamúságba: egy hallott szólamhoz saját szólam megszólaltatása tiszta intonációval

FOGALMAK

A korábban tanultak elmélyítése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A zenei elemek vizuális megjelenítése kézjelekkel
- ❖ Zenei kérdés, válasz rögtönzése
- ❖ Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult dallami elemek felhasználásával
- ❖ A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása a hangközök és egyszerű harmóniak megfigyelésének és meghallásának gyakorlására

TÉMAKÖR: Ismeretek – Zenei írás, olvasás

ÓRASZÁM: 4 óra

ISMERETEK

- ❖ Új ismeret: 1# 1 bé előjegyzés
- ❖ A korábbi ismeretek mobilizálása:
 - Módosított és módosítójel nélküli szolmizációs hangok és törzshangok ismerete
 - A szolmizációs hangok és a zenei törzshangok közötti alapvető különbség értelmezése a tanult énekelt anyagokon
 - Tiszta, kis- és nagy hangközök (T1-T8) megfigyelése és megnevezése az énekelt és a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan
 - Fél és egész hangos építkezés fogalmi ismerete
 - Kis és nagy terc szerepének fogalmi ismerete a dúr és moll jelleg hangzásában

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- ❖ Rövid dallamok átírása betűkottáról hangjegyekre
- ❖ Gyakorlat szerzése a felismerő kottaolvasásban
- ❖ A kottakép újonnan tanult elemeinek felismerése kottából a tanult énekelt és zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan

FOGALMAK

Minden korábban szereplő fogalom. Továbbá: G-dúr, é-moll, F-dúr, d-moll

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A tanult zenei elemek vizuális megjelenítése
- ❖ Zenei írás - olvasás a tanult ritmusokkal, dallamhangokkal
- ❖ Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával
- ❖ Kottairáshoz alkalmas szoftverek használatának megismerése
- ❖ A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása.

Minimum követelmények

7. osztály

- ❖ A tanult dalok (20 népdal, 1 műdal éneklése).
- ❖ Az előző években tanult ritmuselemek ismerete, hangoztatása.
- ❖ Zenei írás-olvasás betűs kottáról.
- ❖ A tanult hangközök megismerése, megnevezése.
- ❖ A leggyakoribb tempó- és dinamikai jelek ismerete.
- ❖ A tanult dalok és többször hallott zeneművek felismerése.

8. osztály

- ❖ 20-25 népdal és műdal éneklése emlékezetből.
- ❖ A tanult ritmuselemek felismerése és megszólaltatása ismert dallamokban emlékezetből vagy kottaképről.
- ❖ Ismert dalok, zenei szemelvények szolmizálása.
- ❖ A tanult hagsorok, hangközök felismerése, megnevezése.
- ❖ A leggyakoribb tempó- és dinamikai jelek ismerete.
- ❖ A tanult dalok és többször hallott zeneművek felismerése.

VIZUÁLIS KULTÚRA

5-8. évfolyam

A vizuális nevelés legfontosabb célja, hogy segítse a tanulókat az őket körülvevő világ vizuálisan értelmezhető jelenségeinek megértésében, ezen belül a vizuális művészeti alkotások átélésében és értelmezésében, illetve ennek segítségével környezetünk tudatos alakításában. Ez a cél a tanórai kereteken belül az alkotva befogadás elvét követve valósulhat meg a leghatékonyabban, azaz a tantárgy jellemző tulajdonsága, hogy aktív tanulói tevékenységen alapul.

A vizuális kultúra tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: Ahogyan a kisgyermekkorban a megismerés alapvető eszköze a vizualitás, úgy a későbbi tanulási folyamatban is meghatározó szerepe van a vizuálisan nyerhető információk feldolgozásának. A vizuális megfigyelés, a belső képalkotás, a vizuális elemzés, összehasonlítás, esetleg a tapasztalatok, a következtetések vizuális megjelenítése – kiváltképp a digitális kor vizuális dominanciája miatt – az információszerzés, a tanulás feltétele. A vizuális információszerzés rutinja különösen fontos az önálló tanulás szempontjából. A vizuális gondolkodás ugyanakkor nemcsak az információszerzést, hanem az információk feldolgozását és a gondolkodási folyamatokat is ösztönözheti (például gondolatterkép, modellalkotás), segítséget nyújtva különböző tanulási stílusok és stratégiák megtalálásában. Miközben a vizuális kultúra tantárgy változatos tevékenységei és fejlesztési technikái más műveltségi területeket is támogathatnak, olyan tanulási motivációt jelentenek, melyek érdekesebbé, izgalmasabbá és sikeresebbé tehetik a tanulók számára a tanulást.

A kommunikációs kompetenciák: A vizuális kultúra tantárgy célja, hogy a tanulók megismerjék és használják a vizuális kommunikáció lehetőségeinek minél szélesebb skáláját. A digitális eszköz-használat – a kommunikációs csatornák átalakításával – folyamatosan hatást gyakorol a kommunikáció domináns formáira és minőségére. A vizuális kommunikációs formák értelmezése, értő és felelős használata – ami a vizuális kultúra tantárgy keretében fejleszthető leginkább – a mindennapi életben és a munka világában is elengedhetetlen. A vizuális kultúra a művészeti nevelés olyan átfogó megközelítésére törekszik, melynek keretében sokféle önkifejezési forma (vizuális megjelenítés, beszéd, mozgás) gyakorlására van mód, ami a kommunikációs lehetőségek körét is tágítja.

A digitális kompetenciák: A digitális kor, amelyben élünk, nagyrészt vizuális kommunikációs formákat használ, ezért a vizuális kultúra tantárgynak is alapvető feladata, hogy segítse a digitális médiumok használatát, mind a közlés, mind a befogadás képességeinek fejlesztésével. A kreatív feladatmegoldás érdekében a tanulók digitálisan hozzáférhető információkat gyűjtenek, és életkori sajátosságaiknak megfelelően lehetőséget kapnak arra, hogy az egy-egy tananyagrészt produktumát digitális formában készítsék el. Ezáltal megtanulják, hogy hogyan érdemes alkotó folyamatba építeni az elérhető és összegyűjthető információkat, és hogyan lehet felhasználni a technikai lehetőségeket. A digitális technika lehetőségeinek előre nem látható fejlődési iránya miatt legfontosabb éppen a változásokra reagálni tudó tanulói személyiség fejlesztése.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A megismerési folyamatok fontos eleme a vizuális megfigyelés. A vizualitás a belső képalkotásnak, majd az ismeretszerzésnek és a magasabb szintű gondolkodási folyamatoknak is sajátos eszköze. A vizuális kultúra tanulása során mind a szabad alkotásban, mind az egyszerű tervezési feladatokban a problémamegoldó gondolkodást gyakorolhatja a tanuló, amikor végigjárja az információgyűjtés, -elemzés, -értelmezés, az ötletelés, a tesztelés és az újraértelmezés szakaszait. Minden

problémamegoldás esetében nagy jelentősége van a szabad asszociáción alapuló, divergens gondolkodási szakaszoknak, amelyet a vizuális kultúra tantárgy tanulása a nyitottság, az egyéni ötletek és a sajátos kifejezési megoldások bemutatásával és elfogadásával jelentős mértékben képes fejleszteni.

A személyes és társas kompetenciák: A művészettel nevelés elvének megfelelően a vizuális kultúra tantárgy kiemelt feladata a személyiség fejlesztése, különös tekintettel a személyes és társas kompetenciákra. A tantárgy egyik jellemzője a gazdag önkifejezési formák támogatása, ami segíti az önismeretet és a reális önértékelés kialakítását, miközben a változatos tevékenységi formák nagyobb esélyt adnak a sikerélmény elérésére. Az érzelmek kifejezéséhez, felismeréséhez és szabályozásához kapcsolódó készségek gyakorlása ugyanakkor szerepet játszik a társas viselkedésben is. A vizuális kultúra tantárgy – és ezen belül a kreatív problémamegoldás fejlesztésének – lehetősége, hogy csoportos együttműködésben valósuljon meg, azaz a feladatmegoldások sokféle nézőpont és sokféle tudás megjelenítésével, mindenki közreműködésével és megelégedésével jöjjön létre. A csoportos együttműködésen alapuló alkotó vagy befogadó feladatmegoldásokban lehetőség van a különböző szerepek megtapasztalására, a közös döntések megvitatására és a konfliktushelyzetek megoldására, végül a legjobb megoldás érdekében a produktív tevékenység gyakorlására.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A vizuális kultúra tantárgy, a Művészetek műveltségi terület részeként, hagyományosan magába foglalja a műalkotások elemző vizsgálatát, így alapvető feladata a művészet kultúrákövetítésben elfoglalt helyének hangsúlyozása. Cél, hogy kontextusba helyezze a művészettörténeti változásokat, különös tekintettel kulturális örökségünk jelentőségére, ugyanakkor a tantárgy feladata a kortárs kulturális jelenségek értelmezése is. A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti alkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgy-kultúráját és díszítőművészetét, ezáltal büszkékké legyenek a magyar kultúrára, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez. A befogadó tevékenység aktív alkotótevékenységgel támogatva a kreativitásfejlesztés egyedülálló lehetőségeként működik. A kreatív gazdaság a világ leggyorsabban fejlődő ága, hisz a mindennapos kihívásokkal szemben mindig új megoldásokra van szükség. A vizuális kultúra tantárgy az alkotó feladataiban olyan megoldásra váró problémákat tud meghatározni, amelyek kreatív megoldásokra várnak, a megoldások pedig produktum formájában is bemutatásra kerülnek.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A vizuális kultúra tantárgy leginkább a személyiségfejlesztésben betöltött feladata miatt képes a munkavállalói és vállalkozói kompetenciák fejlesztésére. A kreatív feladatmegoldás megköveteli az adott helyzet rugalmas kezelését, az innovatív ötletek, új megoldások megtalálását, a megoldás érdekében a helyzetek értékelését, majd a hatékony döntés céljából a kitartó mérlegelést és döntést. A csoportos feladatmegoldások (például projektfeladatok) esetében a tanuló kipróbálhat ugyanakkor olyan együttműködések is, amelyekre a munka világában is szüksége lehet.

5–6. évfolyam heti 1 óra

Ebben az iskolaszakaszbán erősödik fel a tanulóknál a valóság megismerése iránti fokozott igény. A látott és ismert vizuális világ ütköztetése révén nem csak mérlegelő gondolkodásuk, hanem az információk szelektálásának képessége is megalapozható. Az objektív és szubjektív ítéletek között képesek különbséget tenni. A valóságghű ábrázolás igénye és a gyerek meglévő

képességei közti eltérés vezethet az ábrázolási, alkotási kedv elvesztéséhez. A tantárgy tanításának egyik alapvető célja az alkotásra készítő motiváció fenntartása. Ez a kiskamaszkorba lépő gyerek érdeklődésére számot tartó vizuális feladatrendszerben valósítható meg. A tanulók érdeklődése személyenként változó, ezért az eredményes fejlesztés érdekében differenciált feladatkiadásra van szükség. A személyiségformálás e szakaszában is fontos szerepet kapnak a művészi alkotó-befogadó tevékenységek, melyek összetevőinek, a konkrét képességeknek, készségeknek fejlesztése alsó tagozaton már megkezdődik. A tervezéshez figyelembe kell venni az előzményeket és a más tantárgyak által tanított ismeretek meglétét, mely lehetőséget ad azok felhasználására és beépítésére a vizuális kultúra tanórákon.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	óraszám
Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok	10
Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió	10
Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei	10
Tér és időbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei	10
Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete	8
Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat	10
Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció	10
Szabadon tervezhető óra	4
Összes óraszám:	72

TÉMAKÖR: Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- ❖ A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- ❖ látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;
- ❖ alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- ❖ látványok, képek részeinek, részleteinek alapján elképzei a látvány egészét, fogalmi és vizuális eszközökkel bemutatja és megjeleníti, rekonstruálja azt;
- ❖ szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzei és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ a látványokkal kapcsolatos objektív és szubjektív észrevételeket pontosan szétválasztja;
- ❖ különböző érzetek kapcsán belső képeinek, képzei képeinek megfigyelésével tapasztalatait vizuálisan megjeleníti;
- ❖ különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újfogalmazza a látványt.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Vizuális művészeti alkotások megfigyelése, és egyéni véleményformálás során az objektív és szubjektív megállapítások szétválasztása, a látvány lényeges, egyedi művészettörténeti korszak jellemzőinek felismerésével és személyes gondolatok megfogalmazásával. A tapasztalatok (pl. képolvasás, látvány szöveges ismertetése a vizuális megjelenítés érdekében, eligazodás vizuális információk között) felhasználása az alkotás során is.

- ❖ A történelem tantárgyból már megismert művészettörténeti korokban (pl. ókor, középkor, XVII-XVIII. század, XIX-XX. század) készült vizuális alkotások elemző összehasonlítása (pl. történelmi háttér, téma, műfaj, létrehozás szándéka, figurativitáshoz való viszony, kifejezőeszközök használata szerint), és inspiratív felhasználása az alkotás során.
- ❖ A történelem tantárgy keretében feldolgozott korszakok egy-egy jellemző műalkotásának, tárgyának, díszítő stíluselemének felhasználásával kifejező képalkotás, plasztikus mű, vagy újraértelmezett tárgy készítése. (pl. fekete alakos vázakép stílusában modern olimpiai sportág megjelenítése, timpanon forma kitöltése jelen korunkra jellemző témájú csoportképpel).
- ❖ Különböző jellegű, stílusú látványok (pl. tárgyfotó, magyar néprajzi motívum, film képkockája), vizuális alkotások (pl. figuratív/non-figuratív festmény, installáció) adott részeinek, részleteinek meghatározott célú, személyes kiegészítése, rekonstruálása a személyes kifejezés érdekében, a jellemző vizuális jegyek tudatos használatával.

FOGALMAK

klasszikus, modern, kortárs vizuális művészet, objektív, szubjektív, művészettörténeti korok, stílus

TÉMAKÖR: Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- ❖ A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- ❖ látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;
- ❖ alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- ❖ adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- ❖ felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat, az ajánlott képanyag alapján;
- ❖ különböző érzetek kapcsán belső képeinek, képzeleteinek megfigyelésével tapasztalatait vizuálisan megjeleníti;
- ❖ szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzelet és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ megfigyeléseit, tapasztalatait, gondolatait vizuálisan rögzíti, mások számára érthető vázlatot készít;
- ❖ adott tartalmi keretek figyelembevételével karaktereket, tereket, tárgyakat, helyzeteket, történeteket részletesen elképzelet, fogalmi és vizuális eszközökkel bemutat és megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeletéseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Adott tartalmi keretekhez (pl. irodalmi vagy médiaélmény, tanulók által közösen kitalált történet, személyes élmény) illeszkedő figurák, karakterek, terek, tárgyak, helyzetek, történet részletes elképzeletése, korábbi személyes vizuális tapasztalatok, emlékek inspiratív felhasználásával. Az elképzeletések bemutatása és vizuális megjelenítése

érdekében többféle forrásból (pl. könyvtár, internet, valóság) vizuális információk, képi inspirációk gyűjtése és megfelelő alkotó felhasználása egyénileg és csoportmunkában.

- ❖ Szokatlan szituációkban (pl. korlátozott mozgás, színes szemüveg, bekötött szem) különböző érzetek (pl. mozgás, hang, látvány, szag, íz, tapintás) kapcsán keletkező belső képek megfigyelése, és az egyéni ötletek megjelenítése többféle vizuális eszköz rugalmas alkalmazásával (pl. vegyes technika, festék, szén, kollázs, fény, fotó, fotómanipuláció).

FOGALMAK

vizuális élmény, hatás, asszociáció, karakter, figuratív-nonfiguratív megjelenítés

TÉMAKÖR: Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- ❖ a vizuális problémák vizsgálata során összegyűjtött információkat, gondolatokat különböző szempontok szerint rendez és összehasonlít, a tapasztalatait különböző helyzetekben a megoldás érdekében felhasználja;
- ❖ vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ látványok, képek, médiaszövegek, történetek, szituációk feldolgozása kapcsán személyes módon kifejezi, megjeleníti felszínre kerülő érzéseit, gondolatait, asszociációit;
- ❖ vizuális megjelenítés során egyénileg és csoportmunkában is használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Példák alapján a hétköznapi életben, tanulási helyzetekben gyakran és szívesen használt médiumok (pl. fotó, mozgókép, online felületek, számítógépes játék) sajátosságainak, jellemző kifejezési eszközeinek (pl. használt képi és szöveges elemek aránya, mérete, kompozíciós elrendezések, képkivágások, színhasználat, kontraszt, fény-árnyék, világossötét alkalmazása, ismétlések szerepe, vágás, nézőpont, kameramozgás, időbeliség) megismerése. A tapasztalatok adekvát használata érdekében információk, vizuális inspirációk gyűjtése, különös tekintettel a figyelemirányítás és kiemelés célját szolgáló lehetőségekre.
- ❖ Valós és fiktív helyzetek, történetek megjelenítése, ábrázolása, dokumentálása során a közvetítendő tartalmaknak, és személyes gondolatoknak, érzéseknek leginkább megfelelő médium kiválasztása. (Pl. tanult irodalmi alkotás inspirációjára rövid mozgókép készítése ténylegesen, vagy annak rajzos forgatókönyve.) A választott médiumhoz illő vizuális kifejezési eszközök használata a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés (pl. szín, méret, arány, forma, kompozíció, képkivágás, nézőpont, fény, vágás, montázs) érdekében egyénileg és csoportmunkában is.
- ❖ Hagyományos (nyomtatott) információhordozó digitális médium számára történő átalakítása társai számára is értelmezhető rajzi vázlatban, vagy montázs alkalmazásával. (Pl. más tantárgy számára készült tankönyv egy érdeklődésére számot tartó oldalának

átalakítására internetes oldallá, mobil applikációvá.) A tapasztalatok felhasználása a további alkotó tevékenység közben egyénileg vagy csoportmunkában.

FOGALMAK

vizuális kifejezési eszközök, médium, kiemelés, figyelemirányítás, kompozíció, képkivágás, nézőpont

TÉMAKÖR: Tér és időbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat, az ajánlott képanyag alapján;
- ❖ adott cél szempontok figyelembevételével térbeli, időbeli viszonyokat, változásokat, eseményeket, történeteket rögzít, megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ adott témát, időbeli, térbeli folyamatokat, történéseket közvetít újabb médiumok képírási formáinak segítségével egyénileg vagy csoportmunkában is;
- ❖ nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A térmegjelenítés különböző művészettörténeti korokban használt lehetőségeinek (pl. kiterített tér, frontális nézet, takarás, egy iránypontos perspektíva, fordított perspektíva) megfigyelése, megismerése, műalkotások alapján. (egyiptomi falfestmények, középkori miniatúrák, Brueghel: Bábel tornya, Leonardo da Vinci: Utolsó vacsora, Vermeer belső terei, Szent Péter-bazilika Kollonád).
- ❖ Az egy iránypontos perspektíva egyszerű szabályainak megismerése, és az ismeretek felhasználása kitalált tér ábrázolására épülő alkotó munkában.
- ❖ Példák alapján időbeli változások, történések vizuális megjelenítésének megkülönböztetése (pl. folyamatábra, képregény, storyboard, fotósorozat, film), és egy rövid történet (pl. teafőzés, pizza evés, tornasorba rendeződés), időbeli változás, folyamat (pl. jég olvadása, vihar közeledte, almacsutka fonnyadása) vagy saját történet rögzítése a választott médium sajátosságainak figyelembevételével, egyénileg vagy csoportban.

FOGALMAK

tér, nézőpont, képkivágás, rövidülés, fókuszpont, horizont, időbeli változás vizuális megjelenítései, folyamatábra, képregény/storyboard

TÉMAKÖR: Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- ❖ szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzei és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ a vizuális problémák vizsgálata során összegyűjtött információkat, gondolatokat különböző szempontok szerint rendez és összehasonlít, a tapasztalatait különböző helyzetekben a megoldás érdekében felhasználja;
- ❖ a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ vizuális megjelenítés során egyénileg és csoportmunkában is használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit;
- ❖ egyszerű tájékoztató, magyarázó rajzok, ábrák, jelek, szimbólumok tervezése érdekében önállóan információt gyűjt;
- ❖ célzottan vizuális kommunikációt szolgáló megjelenéseket értelmez és tervez a kommunikációs szándék és a hatáskeltés szempontjait kiemelve.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A téma feldolgozásakor aktuálisan más tantárgy keretében tanult korhoz illeszkedő művészettörténeti korszak jellemző műalkotása, vagy ökológia, társadalmi probléma témájában ismeretek és érzetek inspiratív és kreatív felhasználásával direkt vizuális kommunikációt szolgáló produktum létrehozása (pl. kiállítás plakátja, ökológiailag tudatos termécsomagolás, rövid mozgóképi reklám, animált gif). A feladathoz kapcsolódóan gyűjtött vizuális információk, szöveges, képi inspirációk, és a korábbi vizuális megfigyelési tapasztalatok, adekvát képzőművészeti eszközök felhasználása az alkotás során egyénileg és csoportmunkában is.
- ❖ Reklámfilmek és hírműsorok példáiban a valós és fiktív elemek egyértelmű megjelenését keresve a befolyásolás lehetőségének felismerése. A példák megfigyeléséből származó tapasztalatok felhasználása játékos szituációk és gyakorlatok során (pl. képtelen reklám).
- ❖ A verbális és a vizuális kommunikáció közötti lényegi különbségek felismerése és megfogalmazása kreatív gyakorlatok (pl. sajtófotók szóbeli leírásával, „közvetítésével”) tapasztalatai alapján csoportmunkában is.
- ❖ Felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat, az ajánlott képanyag alapján.

FOGALMAK

kommunikációs felület, üzenet, hír/álhír, figyelemirányítás, kommunikációs cél, hatáskeltés vizuális eszközei, valóság/fikció, dokumentálás, befolyásolás

TÉMAKÖR: Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- ❖ A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- ❖ látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;
- ❖ alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- ❖ adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;

- ❖ különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;
- ❖ különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újfogalmazza a látványt;
- ❖ adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- ❖ adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- ❖ nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A tárgyi környezet különböző szempontú vizsgálata érdekében adott téma (pl. ünnepi és hétköznapi öltözet, dédszüleink világa, egyedi, személyes tárgyak, divat változása) vizuális és szöveges feldolgozása, információk keresése és rendszerezése különböző forrásokból (pl. könyvtár, internet, interjú készítése az érintettekkel, skanzen vagy helytörténeti kiállítás látogatása).
- ❖ Hagyományos magyar népi kultúra és a közvetlen környezet tárgyi világának megfigyelése és inspiratív felhasználása segítségével mai korunkra jellemző, értelmesen használható tárgy (pl. háztartási eszköz, játék, öltözet kiegészítő, telefontok, textil táska, tolltartó, szemüvegtok, de nem dísz tárgy!) tervezése és létrehozása tudatos anyag és eszközhasználattal (pl. nemezelés, hímzés, szövés, fonás, agyagozás, bőrmunka).
- ❖ Különböző korok és kultúrák szimbólumainak és motívumainak felhasználásával minta, díszítés tervezése, és a minta felhasználása tárgyak díszítésére választott célok érdekében (pl. saját pecsét, csomagolópapír, póló, táska, takaró, bögre) különböző technikák felhasználásával (pl. krumpli, papír nyomtat; stencil/sablon, filctoll, textilfestés).
- ❖ A hagyományos magyar népi kultúra és a modern, kortárs kultúra tárgyi világának (pl. épület, tárgy, öltözködés) összehasonlítása megadott szempontok (pl. anyaghasználat, technológia, rendeltetés, díszítés) alapján. A jellemzőik, egyedi vonásaik kiemelése által szerzett információk és inspirációk felhasználásával, építmények, terek, tárgyak átalakítása választott eszközökkel (pl. rajz, festés, kollázs, montázs, vegyes technika), személyes igényeknek megfelelően.

FOGALMAK

hagyomány, néprajz, népi kultúra, design, divat, kézműves technika, egyedi tárgy, formaredukció, motívum, technológia

TÉMAKÖR: Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;
- ❖ alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- ❖ adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- ❖ különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;

- ❖ különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újfogalmazza a látványt;
- ❖ adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- ❖ adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- ❖ nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál;
- ❖ felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat, az ajánlott képanyag alapján.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Példák alapján (pl. különböző korban, kultúrában, stílusban készült építmények, terek) a közvetlen környezetben található valós terek, térrészletek saját kezű vázlatrajzának (pl. buszmegálló, kapu/bejárat ajtó, iskola ebédlője, iskolai könyvtár, beszélgető sarok, büfé) áttervezése, átalakítása megadott valós vagy játékos funkció megvalósítása (pl. biztonságérzet, figyelemfelhívás, otthonosságérzet, rejtőzködés) érdekében. A tervezés során kísérletezés és többféle ötlet felvetése és vizuális rögzítése, az ötletek és a tervezési folyamat szöveges bemutatása egyénileg és csoportmunkában is.
- ❖ A már tanult történelmi korszakokhoz kapcsolódó művészettörténeti korszakok jellemző építészeti stíluselemeinek megismerése, felismerése a klasszicista és historizáló magyar építészet fontos épületein (Steindl Imre: Országház, A. Clark: Lánchíd, Ybl Miklós: Operaház, Pollack Mihály: Magyar Nemzeti Múzeum). A megismert stíluselemek felhasználása a tanuló valós környezetében található valós terek, épületrészletek áttervezésére.
- ❖ Egy választott tárgy, tárgytípus (pl. kedvenc tárgy, játék, hírközlési, közlekedési, konyhai eszköz, bútor) különböző történeti korokban, és földrajzi helyeken való megjelenésének összehasonlító vizsgálata adott szempontok mentén (pl. funkció, anyag, forma, díszítés, környezetkárosítás) és a vizsgálat eredményeinek részletes szöveges és vizuális bemutatása (pl. tábló, prezentáció formájában).
- ❖ Szokatlan egyéni funkcióra (pl. álmkép-rögzítés, „időbefogás”, „lustaság elszívás”, okosítás) alkalmas tárgy tervezése vagy létrehozása a korábban látott, vizsgált tárgyi, képi inspirációk felhasználásával, egyénileg vagy csoportmunkában, hulladékanyagok felhasználásával, valamint a tervezési folyamat dokumentálásával (pl. rajzok, képes inspirációk gyűjteménye, fotósorozat).

FOGALMAK

környezettudatosság, tervezés, rendeltetés, tárgy/építmény nézetei

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók 5-6. évfolyam

A szemléltetés érdekében az alábbi műtípusok, művek, vagy alkotók valamely művének bemutatása ajánlott:

Építmények: amiens-i székesegyház, Colosseum, debreceni Nagytemplom, Erekteion, fertődi Eszterházy-kastély, Hagia Sophia, Hundertwasser épületei, festményei, Istar-kapu, jáki bencés apátsági templom, karnaki Ámon-templom, Kheopsz piramisa, Notre-Dame székesegyház-Párizs, nyírbátori református templom, Palazzo Farnese, Parthenon, Pantheon, pisai dóm, Pollack Mihály: Magyar Nemzeti Múzeum, Steindl Imre: Országház, Stonehenge,

Szent Péter bazilika és kollonád, versailles-i palota, Ybl Miklós: Operaház, Szent István bazilika, Zikkurat- Úr

Képzőművészeti alkotások: altamirai barlangrajz, Bruegel: Gyermekjátékok, Bábel tornya, Írnok szobor, Botticelli: Vénusz születése, Chagall: Párizs az ablakon keresztül, Csók István: A keresztapa reggelije, Csontváry Kosztka Tivadar: Magányos cédrus, Zarándoklás a cédrushoz, Öreg halász, Nagy Taormina, Mostar, delphoi kocsihajtó, Duchamp: Biciklikerek, Dürer: Önarckép, Izsó Miklós: Táncoló paraszt, Laokoón-csoport, Manet: Reggeli a szabadban, Michelangelo: Dávid, Sixtus- kápolna freskói, Müron: Diszkoszvető, Munch: Sikoly, M.S. mester: Mária és Erzsébet találkozása, Nofretete fejszobra, Rippl-Rónai: Kalitkás nő, „kukoricás képek”, Rodin: Gondolkodó, Római portrészobor, Rubljov: Szentháromság, Soós Nóra: Buborékfűjő VIII., Szamothrakéi Niké, Szinyei Merse Pál: Majális, Szent László legendákat ábrázoló freskók, Van Eyck: Arnolfini házaspár, Van Gogh: Önarckép, Napraforgók, tájképek, grafikák, Velazquez: Las Meninas, Vermeer: Geográfus, Willendorfi vénusz

Egyéb: Bayeux-i kárpit, chartres-i katedrális üvegablakai, görög vázafestészet, Lánchíd-Budapest, Magyar Szent Korona és koronázási jelvények, nagyszentmiklósi kincs, Szkíta aranszarvas, Tutanhamon arany halotti maszkja.

Minimum követelmények

5-6. osztály

Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok

- ❖ látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;
- ❖ alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- ❖ látványok, képek részeinek, részleteinek alapján elképzei a látvány egészét, fogalmi és vizuális eszközökkel bemutatja és megjeleníti, rekonstruálja azt;
- ❖ szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzei és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ a látványokkal kapcsolatos objektív és szubjektív észrevételeket pontosan szétválasztja;
- ❖ különböző érzetek kapcsán belső képeinek, képzeiteinek megfigyelésével tapasztalatait vizuálisan megjeleníti;
- ❖ különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újfogalmazza a látványt.

Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió

- ❖ látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;
- ❖ alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- ❖ adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- ❖ különböző érzetek kapcsán belső képeinek, képzeiteinek megfigyelésével tapasztalatait vizuálisan megjeleníti;
- ❖ szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzei és megjeleníti a látványt
- ❖ megfigyeléseit, tapasztalatait, gondolatait vizuálisan rögzíti
- ❖ adott tartalmi keretek figyelembevételével tereket, tárgyakat, helyzeteket, történeteket részletesen elképzei, fogalmi és vizuális eszközökkel bemutat és megjelenít

Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszköze

- ❖ a vizuális problémák vizsgálata során összegyűjtött információkat, gondolatokat különböző szempontok szerint rendez és összehasonlít, a tapasztalatait különböző helyzetekben a megoldás érdekében felhasználja;
- ❖ vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja
- ❖ látványok, képek, médiaszövegek, történetek, szituációk feldolgozása kapcsán személyes módon kifejezi, megjeleníti felszínre kerülő érzéseit, gondolatait, asszociációit;
- ❖ vizuális megjelenítés során egyénileg és csoportmunkában is használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit.

Tér és időbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei

- ❖ a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat, az ajánlott képanyag alapján;
- ❖ adott cél szempontok figyelembevételével térbeli, időbeli viszonyokat, változásokat, eseményeket, történeteket rögzít, megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ adott témát, időbeli, térbeli folyamatokat, történéseket közvetít újabb médiumok képírási formáinak segítségével egyénileg vagy csoportmunkában is;
- ❖ nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete

- ❖ adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- ❖ szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzei és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ a vizuális problémák vizsgálata során összegyűjtött információkat, gondolatokat különböző szempontok szerint rendez és összehasonlít, a tapasztalatait különböző helyzetekben a megoldás érdekében felhasználja;
- ❖ a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ vizuális megjelenítés során egyénileg és csoportmunkában is használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit;
- ❖ egyszerű tájékoztató, magyarázó rajzok, ábrák, jelek, szimbólumok tervezése érdekében önállóan információt gyűjt;
- ❖ célzottan vizuális kommunikációt szolgáló megjelenéseket értelmez és tervez a kommunikációs szándék és a hatáskeltés szempontjait kiemelve.

Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat

- ❖ látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;
- ❖ alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- ❖ adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;

- ❖ különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;
- ❖ különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újfogalmazza a látványt;
- ❖ adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- ❖ adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- ❖ nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció

- ❖ látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;
- ❖ alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- ❖ adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- ❖ különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;
- ❖ különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újfogalmazza a látványt;
- ❖ adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- ❖ adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- ❖ nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál;
- ❖ felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat, az ajánlott képanyag alapján.

7–8. évfolyam heti 1 óra

A vizuális kultúra tantárgy feladata ebben az iskolaszakaszban is az, hogy a tanulók a vizuális művészet eszközeivel megismerhető világ jelenségeit megvizsgálják, értelmezzék, következtetéseiket az életkoruknak megfelelő szinten használják fel alkotó munkájukban. Az ebben az életkorban felerősödő mérlegelő gondolkodást, továbbá a személyes vélemények megjelenítését a vizuális kultúra tantárgy minden részterületén érdemes érvényesíteni. Itt jelenik meg a vizuális nevelés érték közvetítő és értékteremtő hatásának személyiségformáló ereje.

A technikai médiumok használatának túlsúlya miatt rendkívül fontos az újabb vizuális médiumok sajátosságainak megismertetése a tanulókkal és azok kritikai, mérlegelő használatának kialakítása bennük. Ez az iskolaszakasz az, ahol a mozgóképek és a médiaszövegek értelmezése és megértése legalább olyan fajsúlyos kérdés, mint a divat, a szűkebb és tágabb környezet vizuális kultúrája, és az ebben megjelenő technológia.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok	10

Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió	10
Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei	8
Időbeli és térbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei	8
Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete	12
Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat	10
Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció	10
Szabadon tervezhető óra	4
Összes óraszám:	72

TÉMAKÖR: Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ látványt, vizuális jelenségeket, műalkotásokat önállóan is pontosan, részletgazdagon szövegesen jellemez, bemutat;
- ❖ adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- ❖ szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzei és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újfogalmazza a látványt;
- ❖ tetszésítélete alapján alkotásokról információkat gyűjt, kifejezőerő és a közvetített hatás szempontjából csoportosítja, és megállapításait felhasználja más szituációban;
- ❖ megfogalmazza személyes viszonyulását, értelmezését adott vagy választott művész alkotásai, társadalmi reflexiói kapcsán.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Adott vagy választott – klasszikus, modern, kortárs – művészettörténeti korban, stílusban készült alkotások, építmények összehasonlító, elemzéséből (pl. kora középkori és reneszánsz vagy barokk és XX-XXI. századi emberábrázolás, klasszikus és modern építészet anyaghasználata, figuratív és nonfiguratív ábrázolás a modern művészetben) származó tapasztalatok megfigyelése, elemzése (pl. stílusjegyek, kifejezőerő, hatáskeltés, anyaghasználat és funkció) és felhasználása az alkotás során. Az adott témához társított korszakra, stílusra jellemző elemek, karakter felhasználásával vagy hangsúlyozásával fantáziát, belső képeket, intuíción felhasználó feladatok megoldása (pl. művek átdolgozása, parafrázis készítése, társasjáték, számítógépes játék tervezése, prezentáció, színházi, filmes látványterv, irodalmi, zenei illusztráció).
- ❖ Különböző korból és kultúrából származó művek csoportosítása különböző szempontok (pl. műfaj, technika, kifejezőeszköz, tériség, mű célja) szerint.

FOGALMAK

képzőművészeti műfaj, stíluskorszak, stílusirányzat, kortárs művészet, művészi kifejezés, parafrázis, vizuális napló, látványterv

TÉMAKÖR: Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió

ÓRASZÁM: 10 óra**TANULÁSI EREDMÉNYEK**

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- ❖ adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- ❖ elvont fogalmakat, művészeti tartalmakat belső képek összekapcsolásával bemutat, magyaráz és különböző vizuális eszközökkel megjelenít;
- ❖ a vizuális problémák vizsgálata során összegyűjtött információkat, gondolatokat különböző szempontok szerint rendez és összehasonlít, a tapasztalatait különböző helyzetekben a megoldás érdekében felhasználja;
- ❖ látványok, képek, médiaszövegek, történetek, szituációk feldolgozása kapcsán személyes módon kifejezi, megjeleníti felszínre kerülő érzéseit, gondolatait, asszociációit;
- ❖ nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Művészeti élmények (pl. zene, színház/mozgás, médiajelenség) vizuális megjelenítése, átírása különböző eszközökkel (pl. festés, kollázs, installáció, fotó, rövidfilm) önkifejező alkotásokban. A megjelenítés rövid szöveges értelmezése.
- ❖ Elvont fogalmak (pl. hűség, szabadság, harmónia, zsarnokság, szorongás) változatos vizuális megjelenítésére műalkotások gyűjtése (pl. tábló, prezentáció) egyénileg vagy csoportmunkában. A gyűjtemények bemutatása, vitatható műalkotások kapcsán az érvelés gyakorlása.
- ❖ Példaként korábban látott műalkotás stílusjegyeit felhasználva önálló alkotómunka más elvont fogalom megjelenítése céljából.
- ❖ Adott alkotó (pl. Baldessari, Bacon, Caravaggio, Chagall, Csontváry, Dali, Escher, Giacometti, Giotto, Haring, Michelangelo, Modigliani, Monet, Moor, Munkácsy, Rembrandt, Shiota, van Gogh, Vasarely, Vermeer) vagy választott stílus (pl. bizánci, expresszionizmus, gótika, impresszionizmus, pop-art, reneszánsz, szürrealizmus) jellemzőinek, stílusjegyeinek összegyűjtése és a gyűjtött információk felhasználása játékos alkotó feladatokban (pl. műfaj vagy médium csere, életműbe illő „hamisítvány” kreálása, öltözet kollekció tervezése)
- ❖ Adott látvány, tárgy együttes (pl. félhomály, ellenfény, alulnézet, letakart beállítás, felborult pad, kiborult kuka, kötél, tűzoltó kalapács, fél pár strandpapucs) vizuális ábrázolása (pl. fotó, rajz, festés, plasztika), majd a látvány kiegészítése, továbbgondolása választott vizuális alkotások (pl. Matisse: Csenedet kék asztalon, Moholy-Nagy: Q1 Suprematistic, Munch: Sikoly, Vermeer: Geográfus,) képi elemeinek felhasználásával a személyes mondanivaló érdekében (pl. a felborult padtól megrémült lány, A geográfus csodálkozva vizsgálja a félhomályban a fél pár strandpapucsot)
- ❖ A XIX-XX. századi magyar művészet legjelentősebb alkotásainak megismerése (Barabás, Borsos, Csontváry, Madarász, Munkácsy, Paál stb.), egy-egy alkotáshoz televíziós műveltségi vetélkedők stílusában változatos tesztkérdések írása egyénileg vagy csoportban. Egyéni felkészülés után a vetélkedő eljátszása

FOGALMAK

vizuális átírás, kiemelés eszközei, fény- és színhatás, kontraszt, szíkontraszt, enteriőr

TÉMAKÖR: Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei**ÓRASZÁM: 8 óra****TANULÁSI EREDMÉNYEK****A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;

- ❖ vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ látványok, képek, médiaszövegek, történetek, szituációk feldolgozása kapcsán személyes módon kifejezi, megjeleníti felszínre kerülő érzéseit, gondolatait, asszociációit;
- ❖ vizuális megjelenítés során egyénileg és csoportmunkában is használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Példák alapján a mozgókép működésének értelmezése (pl. időszervezés, képkivágás/kameramozgás, plán, hanghatás) majd kreatív alkalmazása összetett feladatokban (pl. storyboard készítése megadott képkockából kiindulva, rövidfilm készítése megadott fogalomból vagy fotóból kiindulva), mely a médium sajátos (nyelvi) működésének felismerését célozza meg.
- ❖ Példák alapján a technikai képkészítő, digitális médiumok (pl. sajtófotó, híroldal, blog, filmetűd, klip, videóinstalláció) hétköznapi kommunikációs, továbbá személyes és művészi kifejező szándékának összehasonlítása.

FOGALMAK

címrend, tipográfia, illusztráció, képaláírás, link, banner, kameraállás, kameramozgás

TÉMAKÖR: Időbeli és térbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei**ÓRASZÁM: 8 óra****TANULÁSI EREDMÉNYEK****A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

- ❖ a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ a helyzetek, történetek ábrázolása, dokumentálása során felhasználja a kép és szöveg, a kép és hang viszonyában rejlő lehetőségeket, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- ❖ adott témát, időbeli, térbeli folyamatokat, történéseket közvetít újabb médiumok képzési formáinak segítségével egyénileg vagy csoportmunkában is;
- ❖ nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Példák alapján a tér és idő valós érzékelésének, látványának, törvényszerűségeinek megfigyelése és összevetése a különböző korok teret és időbeliséget ábrázoló, megjelenítő módjaival, (pl. ókori egyiptomi, középkor, reneszánsz, barokk, impresszionizmus, XX-XXI. század művészeti törekvései).
- ❖ A tér, térbeliség (pl. kórházi folyosó, vágyott szoba, metróállomás) ábrázolása az egy iránypontos perspektíva szabályaival. Az elkészült alkotások, rajzok kiegészítése (pl. személyes szöveggel, saját fotóval, képrészlettel, műalkotások szereplőivel).
- ❖ A két iránypontos perspektíva szabályainak megismerése, alkalmazása szögletes testek rajzi megjelenítésében.
- ❖ Egyméretű axonometria felhasználásával készült, irreális tereket bemutató műalkotások (pl. Vasarely, M.C. Escher, Orosz István művei) szerkezeti elvének megfigyelése után változatok önálló alkotása.
- ❖ A mozgókép működésének, a mozgás illúziókeltésének és kezdeti animációs filmek technikátörténeti hátterének megismerése után (pl. Muybridge, Lumiere, Funny faces) stop motion típusú animációs kisfilmek készítése csoportban.

FOGALMAK

állókép, mozgókép, képes forgatókönyv, fázis, perspektíva, axonometria

TÉMAKÖR: Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- ❖ a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ vizuális megjelenítés során használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ a helyzetek, történetek ábrázolása, dokumentálása során felhasználja a kép és szöveg, a kép és hang viszonyában rejlő lehetőségeket, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- ❖ nem vizuális információkat (pl. számszerű adat, absztrakt fogalom) különböző célok (pl. tudományos, gazdasági, turisztikai) érdekében vizuális, képi üzenetté alakít;
- ❖ gondolatait, terveit, észrevételeit, véleményét változatos vizuális eszközök segítségével prezentálja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Példák alapján a nyomtatott és online sajtó tervezésekor (pl. napilap, magazin, honlap) alkalmazott fontosabb figyelemvezető, kiemelő eljárások értelmezése (pl. címrend, betűméret, tipográfia, szöveg és képi illusztráció viszonya, képaláírás, linkek, hang-és képanyagok) és felhasználása játékos tervező feladatokban (pl. híroldal tervezése az osztály számára, saját profil tervezése) egyénileg és csoportmunkában.
- ❖ Nem vizuális információk (pl. számszerű adat, absztrakt fogalom) különböző célok (pl. tudományos, gazdasági, turisztikai) érdekében vizuális, képi üzenetté alakítása (pl. rajz, festés, térbeli konstrukció, fotó, film, installáció, számítógépes infografika, fényjáték

segítségével), és/vagy saját jelzésrendszer alkalmazásával (pl. szubjektív térkép, „hangulathőmérő”).

- ❖ Különböző helyzetekben (tanulási, hétköznapi, utazási, fiktív, dramatikus) az adott szituációhoz, tartalomhoz, közlési szándékhoz és a személyes érdeklődéshez leginkább illeszkedő, kifejező és változatos vizuális eszközökkel prezentáció létrehozása, a gondolatok, tervek, vélemények, észrevételek bemutatásához (pl. tábló, képfolyam, diagram, digitális prezentáció).
- ❖ Példák alapján direkt kommunikációs célok érdekében kép és szöveg vizuális és fogalmi/szöveges üzenetének tanulmányozása, azok egymást befolyásoló, módosító, erősítő, illetve gyengítő hatásának vizsgálata játékos feladatokban (pl. adott kép továbbgondolása különböző képaláírásokkal, „elromlott TV”: csak kép vagy csak hang alapján a szituáció reprodukálása).

FOGALMAK

verbális és vizuális kommunikáció, közlési szándék, figyelemirányítás, kiemelés, sűrítés

TÉMAKÖR: Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ látványt, vizuális jelenségeket, műalkotásokat önállóan is pontosan, részletgazdagon szövegesen jellemez, bemutat;
- ❖ alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- ❖ adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- ❖ különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újfogalmazza a látványt;
- ❖ különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;
- ❖ adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- ❖ gondolatait, terveit, észrevételeit, véleményét változatos vizuális eszközök segítségével prezentálja;
- ❖ adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- ❖ nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Tárgyak átalakítása, áttervezése meghatározott célok (pl. védelem, álcázás, stílusváltás) érdekében, a történeti korok és a modern design tárgyainak vizsgálatán keresztül. Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. metszetrajz, vetületi ábrázolás) a saját tervek megjelenítése szabadkézi rajzban.
- ❖ Személyes tárgyak (pl. öltözék, fontos tárgyak, közvetlen otthoni környezet) elemzése és megjelenítése a személyes stílus bemutatása érdekében, tetszőlegesen választott eszközökkel (pl. stíluslap, divatrajz).

- ❖ Lakóhelyének (vagy a magyar népművészeti tájegységek egyikének) jellemző díszítőmotívumait felhasználó, önállóan gyűjtött inspirációs forrás segítségével mintatervezés különböző léptékben, és a minta felhasználása a környezetalakításban (pl. festett faldekoráció tervezése a kiindulásként használt magyar tájegység közösségi tere, épülete számára).

FOGALMAK

metszetrajz, vetületi ábrázolás, nézetek, tudatos anyaghasználat, divat, személyes stílus

TÉMAKÖR: Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;
- ❖ alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- ❖ adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- ❖ adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- ❖ adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- ❖ nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Példák alapján épített terek, téri helyzetek (pl. klasszikus és modern épület, labirintus, térinstalláció) elemző vizsgálata különböző vizuális eszközökkel, a tér megjelenítésének (pl. 2D és 3D) lehetőségeivel kísérletezve (pl. 2D-ből 3D megjelenítés: pop-up technika, papírplasztika, makett készítése, 3D-ből 2D megjelenítés: épület fotói alapján alaprajz „rekonstrukció”).
- ❖ A közvetlen környezet hasznos átalakítása érdekében konkrét probléma feltárása (pl. térhasznosítás az iskolaudvaron, szelektív szemétygyűjtés bevezetése, közösségi tér a településen), elemzése, a megoldás érdekében az ötletek vizuális rögzítése, majd a végleges megoldási javaslat kidolgozása, modellezése és bemutatása egyénileg és csoportmunkában. Az adott cél érdekében folyó tervezési folyamat lépéseinek dokumentálása.
- ❖ Személyes tárgy (pl. fülhallgató, toll, telefontok) áttervezése a funkció megtartásával, ugyanakkor sajátos szempontok érvényesítésével (pl. abszurd vagy természet inspirálta formaalakítás, tárgy a távoli jövőből) a vizuális felmérésből származó elemző tapasztalatok (pl. mérés, információgyűjtés, ötletek vázlatos megjelenítése) alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével.

FOGALMAK

építészeti elem, lépték, designgondolkodás, ergonómia, forma és funkció összefüggései

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók: 7-8. évfolyam

A szemléltetés érdekében az alábbi műtípusok, művek, vagy alkotók valamely művének bemutatása ajánlott:

Építmények: Gaudi: Sagrada Familia, Gropius: A Bauhaus központi épülete, Le Corbusier: Ronchamp-i kápolna, Makovecz Imre épületei, Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum, Steindl Imre: Országház

Képzőművészeti alkotások: Baldessari: Stonehenge 2005, Barabás Miklós portréfestményei, Bernáth Aurél: Tél, Borsos József: Nemzetőr, Bosch: A hét főbűn, Brueghel: Vakok, Brunelleschi: Ospedale degli Innocenti, Caravaggio: Szent Máté elhivatása, Fáraó vadászaton-thébai falfestmény, Gauguin: Mi újság? (Tahiti nők), Giacometti: Erdő, Giotto: Szent Ferenc élete, Kandinszkij: Sárga piros kék, La Tour: A születés, Madarász Viktor történelmi festményei, Man Rey: Ajándék, Massaccio: Szentháromság, Markó Károly tájképei, Matisse: Csendélet kék asztalon, Mányok Ádám: II. Rákóczi Ferenc, Marcus Aurelius lovasszobra, M.C. Escher grafikái, Memling: Jelenetek Mária életéből, Moholy-Nagy: Q1 Suprematistic, Modigliani: Jeanne Hébuterne sárga pulóverben, Monet: A felkelő nap impressziója, Moore: Fekvő figura, Munkácsy Mihály: Tépécsinálók, Ecce homo, Orosz István grafikái, Paál László tájképei, Picasso: Guernica, Avignoni kisasszonyok, Raffaello: Az athéni iskola, Rembrandt: Éjjeli őrjárat, Shiota: Emlékeső, Vermeer: Geográfus

Egyéb: Cristo, Dali, Vasarely

Minimum követelmények 7–8. osztály

Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok

- ❖ látványt, vizuális jelenségeket, műalkotásokat önállóan is pontosan, részletgazdagon szövegesen jellemez, bemutat;
- ❖ adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- ❖ szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzei és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újrafogalmazza a látványt;
- ❖ tetszésítélete alapján alkotásokról információkat gyűjt, kifejezőerő és a közvetített hatás szempontjából csoportosítja, és megállapításait felhasználja más szituációban;
- ❖ megfogalmazza személyes viszonyulását, értelmezését adott vagy választott művész alkotásai, társadalmi reflexiói kapcsán.

Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió

- ❖ alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- ❖ adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- ❖ elvont fogalmakat, művészeti tartalmakat belső képek összekapcsolásával bemutat, magyaráz és különböző vizuális eszközökkel megjelenít;
- ❖ a vizuális problémák vizsgálata során összegyűjtött információkat, gondolatokat különböző szempontok szerint rendez és összehasonlít, a tapasztalatait különböző helyzetekben a megoldás érdekében felhasználja;

- ❖ látványok, képek, médiaszövegek, történetek, szituációk feldolgozása kapcsán személyes módon kifejezi, megjeleníti felszínre kerülő érzéseit, gondolatait, asszociációit;
- ❖ nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei

- ❖ adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- ❖ vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ látványok, képek, médiaszövegek, történetek, szituációk feldolgozása kapcsán személyes módon kifejezi, megjeleníti felszínre kerülő érzéseit, gondolatait, asszociációit;
- ❖ vizuális megjelenítés során egyénileg és csoportmunkában is használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit.

Időbeli és térbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei

- ❖ a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ a helyzetek, történetek ábrázolása, dokumentálása során felhasználja a kép és szöveg, a kép és hang viszonyában rejlő lehetőségeket, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- ❖ adott témát, időbeli, térbeli folyamatokat, történéseket közvetít újabb médiumok képirási formáinak segítségével egyénileg vagy csoportmunkában is;
- ❖ nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete

- ❖ adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- ❖ a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ vizuális megjelenítés során használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit, egyénileg és csoportmunkában is;
- ❖ a helyzetek, történetek ábrázolása, dokumentálása során felhasználja a kép és szöveg, a kép és hang viszonyában rejlő lehetőségeket, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- ❖ nem vizuális információkat (pl. számszerű adat, absztrakt fogalom) különböző célok (pl. tudományos, gazdasági, turisztikai) érdekében vizuális, képi üzenetté alakít;
- ❖ gondolatait, terveit, észrevételeit, véleményét változatos vizuális eszközök segítségével prezentálja.

Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat

- ❖ látványt, vizuális jelenségeket, műalkotásokat önállóan is pontosan, részletgazdagon szövegesen jellemez, bemutat;
- ❖ alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;

- ❖ adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- ❖ különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újfogalmazza a látványt;
- ❖ különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;
- ❖ adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- ❖ gondolatait, terveit, észrevételeit, véleményét változatos vizuális eszközök segítségével prezentálja;
- ❖ adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- ❖ nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció

- ❖ különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;
- ❖ alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- ❖ adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- ❖ adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- ❖ adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- ❖ nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

TECHNIKA ÉS TERVEZÉS

5-7. évfolyam

A technika és tervezés tantárgy a problémamegoldó gondolkodást, a saját tapasztalás útján történő ismeretszerzést helyezi a középpontba, melynek eszköze a tanórákon megvalósuló kreatív tervező és alkotó munka, a hagyományos kézműves és a legmodernebb digitális technológiák felhasználásával. A tantervben kiemelt szerepet kap a tanulni tudás, az alkalmazás, a problémamegoldáson alapuló alkotás. Ezt szolgálják a kínált tevékenységek, a nevelés, a kompetenciafejlesztés és a műveltségterület leírt rendszere, az egyes elemek arányos megjelenítése.

A technika és tervezés tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A kommunikációs kompetenciák: A tantárgy tanulása során a tanuló elképzeléseit, terveit megoszthatja társaival, véleményét ütközteti, a különbségek tisztázásával konszenzusra jut. A tanórákon a csoportban végzett feladatmegoldás során a tanulónak együttműködési készségeit fejlesztve lehetősége nyílik építő jellegű párbeszédre. Kiemelt jelentőségű a szaknyelv használata, a szakkifejezések helyes és szakszerű alkalmazása. Ezzel párhuzamosan – a tananyag jellegéből adódóan – a tanuló vizuális kommunikációs kompetenciái is fejlődnek. Megtanul rajz, ábra, műszaki leírás alapján építeni, tárgyakat kivitelezni, terveit rajzban bemutatni, szóban fogalmazni, előadni. A tantárgy technikatörténeti ismeretei hozzájárulnak a régi korok – esetleg tájegységenként eltérő – elnevezéseinek megismeréséhez és elsajátításához, amin keresztül bemutatatható a gyakorlati tevékenységhez kapcsolódó nyelvhasználat gazdagsága, árnyaltsága és a tájnyelvi értékek.

A digitális kompetenciák: A tantárgy olyan értékrendet közvetít, melynek szerves része a környezet folyamatos észlelése, az információhoz jutás, az információk értékelése, beépülése a hétköznapi életbe. A tanuló elsajátítja az alapvető technikákat ahhoz, hogy az információ hitelességét és megbízhatóságát értékelni tudja. A technika és tervezés a különböző tevékenységek, munkafolyamatok, technológiák algoritmizálásával támogatja a digitális tervezői kompetenciákat, hozzájárul a rendszerszintű gondolkodáshoz. A tantárgy tanítása során kiemelt fontosságú a vizuális szemléltetés, és speciális lehetőségeket nyújt a különféle digitális tervezőprogramok felhasználása számára.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A technika és tervezés a természettudományos tantárgyak – környezetismeret, természettudomány 5–6. évfolyam – előkészítésében, valamint azok bevezetését követően a tanult ismeretek szintetizálásában és gyakorlati alkalmazásában tölt be fontos szerepet. A célok eléréséhez széles körű, differenciált tevékenységrendszer alkalmaz, mellyel megalapozza a tanulók természettudományos és műszaki műveltségét, segíti a mindennapi életben felmerülő problémák megoldását. A tanuló az anyaghasználat, az eszközök, a technológiák fejlődésének követésével, a változások hatásainak elemzésével értékeli környezete állapotát, életvitelét.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tantárgy változatos tevékenységeken keresztül ad lehetőséget a praktikus feladatmegoldó képesség fejlesztésére, valamint a kedvelt, sikerélményt nyújtó tevékenységi területek azonosítására, ezzel segítve a tanuló pályaválasztási döntését is. A tanuló a másokkal közösen végzett csoportos gyakorlati alkotótevékenységek révén szerez tapasztalatot a csoporttagokkal tervezett együttműködés kialakításának lehetőségeiről és a csoporton belüli vezetői, illetve végrehajtói szerepekről.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanulóban az iskolai tevékenysége során erősödik a cselekvő tudatosság, amely hozzájárul a munkára vonatkozó igényességhez, az életvitel aktív alakításához, fejlesztéséhez. A kreatív

alkotás készségei tekintetében fejlesztési lehetőséget biztosít a különböző tárgyak és működőképes eszközök tanulói tervezése. Az emberek mindennapi életet átalakító jelentős technikai találmányok történetének és emberi életre gyakorolt hatásának megismerése hozzájárul a kulturális tudatosság fejlesztéséhez.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tantárgyi keretekben végzett tevékenységek elősegítik, hogy a tanulók számára olyan munkavállalói és vállalkozói készségek fejlesztésére nyíljon lehetőség, mint a tervezés, szervezés, irányítás, tapasztalatok értékelése, kockázatfelmérés és kockázatvállalás, az egyéni és csapatmunkában történő munkavégzés, felelősségvállalás. Ezek a készségek alapvető alkalmazkodási lehetőséget biztosítanak a szakmák gyorsan változó világában történő eligazodáshoz. A tevékenységek során szerzett munkatapasztalat hozzájárul a pályaválasztási önismeret, a továbbtanulási és a szakmaválasztási célok kirajzolódásához, valamint az élethosszig tartó tanulás mint szükségyszerűség és érték felismerésének megalapozásához.

MODUL „A”: Épített környezet – tárgyalakotás technológiái

A technika és tervezés tantárgy A: **Épített környezet – tárgyalakotás technológiái** modul középpontjában az embert körülvevő mesterséges környezet, az épített tér áll.

A modul tanulásának-tanításának célja, hogy az embert körülvevő szűkebb lakókörnyezet – település, lakás, lakóépület – kialakításával, használatával kapcsolatos alapvető ismeretek közvetítésén keresztül kialakítsa a tanulóban az egészségtudatos életvitel-vezetés igényét.

Az elkészült produktumot a tervhez viszonyítva értékeli. Értékként tekint alkotására, a létrehozott produktumra.

5–6. évfolyam

heti 1 óra

A kétéves nevelési-oktatási szakaszban a tantárgy tanításának középpontjában a település, a települést meghatározó épületek, a közlekedési infrastruktúra, a lakás, lakókörnyezet áll. A tanórai modellezési, makettépítési feladatokon keresztül a tanuló a környezetéről szerzett tapasztalatait rendszerezi, megismeri a települések szerkezetét, a lakóépületek és a természeti környezet közötti kapcsolatot, a településeken található legfontosabb középületeket, közintézményeket. Felismeri a közlekedési hálózatok szerepét, fontosságát a települések kialakulásában, fejlődésében, a település lakóinak életminőségében. Eligazodik egyszerű építészeti vázlatokon, helyszínrajzot értelmez. Lakásterveket, modelleket készít, melyen keresztül megismeri a lakás jellemző helyiségeit, azok funkcióját, egymással való kapcsolatát, az alaprajz és a berendezés közötti kapcsolatot, a legfontosabb karbantartási, állagmegóvási munkákat. Az információgyűjtés, tervezés során lehetőség van különböző digitális eszközök, alkalmazások, például tervezőprogramok használatára.

Irányítással, egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel információt szerez a felhasznált anyagok tulajdonságairól. Anyagválasztásnál értékeli a megismert anyagok jellemzőit a felhasználhatóság szempontja szerint.

Tevékenységet irányítással tervezi. Terveit szóban, rajzban megosztja. A terv szerinti lépések megtartásával, külső ellenőrzéssel halad alkotótevékenységében. Érti a forma és funkció összefüggéseit, ajánlat mentén választ szerszámot, eszközt. A szerszámokat és eszközöket tanári útmutatás segítségével használja. A munkavégzési szabályokat betartja. Csoportmunkában tevékenykedik, a szabályokat betartja, betartatja. Felismeri az egyes műveletek baleseti veszélyeit, tisztában van a védőeszközök használatának szükségességével. A csoportban feladata szerint dolgozik, segítséget kér, segítséget ad.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Modell- és makettépítés technológiái	8
Település – a település kialakulása, településtípusok	6
Építészeti – forma és funkció, anyagok és szerkezetek	8
Köztérek, közösségi terek, középületek	8
Közlekedés – közlekedés egykor és ma	6
Lakás, lakókörnyezet – a lakás jellemzői, lakástípusok, funkciók, helyiségek	8
Lakás, lakókörnyezet – funkciók, berendezések	8
Lakás karbantartása – a legfontosabb állagmegóvási, karbantartási munkák	6
Komplex modell- és makettkészítés	10
Szabadon tervezhető óra	4
Összes óraszám:	72

TÉMAKÖR: Modell- és makettépítés technológiái**ÓRASZÁM: 8 óra****TANULÁSI EREDMÉNYEK****A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

- ❖ megérti a munkatevékenység értékteremtő lényegét;
- ❖ felismeri a környezeti tapasztalások, megfigyelések ok-okozati összefüggéseit;
- ❖ felismeri az egyes műveletek baleseti veszélyeit;
- ❖ elemi műszaki rajzi ismereteit alkalmazza a tervezés során;
- ❖ alkalmazza a vetületi ábrázolást.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megismeri a méretmegadás elemeit;
- ❖ felismeri a méretarányos kicsinyítés, nagyítás feladatát, jelentőségét;
- ❖ ismeri a vetületi ábrázolást;
- ❖ irányítással, egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel információkat szerez a modellezés során felhasznált anyagok tulajdonságairól, például természetes és mesterséges faanyagok, műanyagok, fémek, papírok, textilek, képlékeny anyagok.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A szabályok szükségességének belátása, a szabálykövető magatartás fejlesztése
- ❖ A térszemlélet és az elvont gondolkodás fejlesztése
- ❖ A tapasztalati úton történő információgyűjtés képességének fejlesztése
- ❖ Ok-okozati összefüggések felismerése
- ❖ A modellezés, makettépítés feladata, jelentősége
- ❖ A modell és a makett közötti különbségtétel
- ❖ A mérés célja, fontossága
- ❖ Méréseszközök alkalmazása
- ❖ Mérés milliméteres pontossággal
- ❖ Műszaki ábrázolás alapismereteinek elsajátítása
- ❖ Méretmegadás elemei, szabályai
- ❖ Vetületi ábrázolás, méretarány alkalmazása, a méretarányos kicsinyítés, nagyítás jelentősége

- ❖ Rajzolvasási gyakorlatok. A valóság és az ábra összefüggéseinek felismerése
- ❖ A modellezéshez felhasználható anyagok (például papír, fa, műanyag, fém, textil, agyag vagy egyéb képlékeny anyag) tulajdonságainak megismerése egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel (szemrevételezés, próba, összehasonlítás, mérés alapján)
- ❖ Különböző profilok, szerkezetek építése, terhelési próba végzése
- ❖ Az anyagok megmunkálásához, alakításához, szereléséhez szükséges technológiák, szerszámok megismerése, célszerű, balesetmentes használatuk elsajátítása.

FOGALMAK

modell, makett, mérés, mérőeszköz, mérési pontosság, méretmegadás elemei és szabályai, vonalfajták, méretszám, méretarány, kicsinyítés, nagyítás, vetület, az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Modellek és makettek megfigyelése megadott szempontok szerint, azonosságok, különbségek megfogalmazása, a modell-, illetve makettkészítés jelentőségének felismerése
- ❖ A műszaki rajz szükségességének felismerése térbeli alakzatok, tárgyak és róluk készült műszaki rajzok, axonometrikus ábrák tanulmányozásán, elemzésén keresztül. A valóság és az ábra közötti kapcsolat, megfelelés azonosítása
- ❖ Mérőeszközök használata, mérés milliméter pontossággal
- ❖ Műszaki rajzok értelmezése, a műszaki ábrázolás jelképeinek, szabályainak megismerése, azonosítása
- ❖ Vetületi ábra, egyszerű műszaki rajz készítése szabadkézzel, majd szerkesztéssel geometrikus testekről
- ❖ A modellezéshez, makettépítéshez felhasználható anyagok néhány tulajdonságának megismerése egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel
- ❖ A rendelkezésre álló szerszámok és a velük végezhető műveletek megismerése, gyakorlása
- ❖ Azonos anyagú, különböző profilú rudak terheléspróbája
- ❖ Térbeli szerkezetek, tornyok építése rudakból, stabilitásuk, terhelhetőségük vizsgálata.

TÉMAKÖR: Település – a település kialakulása, településtípusok

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri a legfontosabb településfajtákat, azok jellemzőit;
- ❖ összehasonlítja a különböző településtípusokhoz kötődő életformákat, azonosságokat, különbségeket fogalmaz meg;
- ❖ összehasonlítja a különböző életformákhoz kötődő lakó- és gazdasági épületeket;
- ❖ ismereteket gyűjt a saját településéről;
- ❖ elemzi a lakóépületek és a természeti környezet közötti kapcsolatot;
- ❖ átlátja a lakóház tervezésének szempontjait – alaprajz, tájolás, épület alakja;
- ❖ lakóépületet tervez megadott szempontok és méretarány alapján;
- ❖ lakóépület-makettet épít egyszerű geometrikus testek felhasználásával.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Ok-okozati összefüggések felismerése
- ❖ Jellemző tulajdonságok és igények közötti összefüggések értelmezése
- ❖ Véleményformálás támogatása a természeti és a lakókörnyezet kapcsolatának felismeréséhez
- ❖ Véleményformálás támogatása a technológiai fejlődés és a társadalmi gazdasági fejlődés kapcsolatának felismeréséhez
- ❖ Információgyűjtési, -rendszerezési, -értelmezési képességek fejlesztése
- ❖ A települések kialakulása
- ❖ Különböző településtípusokhoz (város, falu) és életformákhoz (pl. gazdálkodás) kötődő lakó- és gazdasági épületek tanulmányozása, összehasonlítása
- ❖ A lakóépületek és a természeti környezet kapcsolatának elemzése
- ❖ Információk gyűjtése a saját településről, annak történetéről
- ❖ Lakóépületek típusai
- ❖ Lakóépület-makett készítése egyszerű geometrikus testekből

FOGALMAK

lakóhely, település, város, falu, mezőgazdaság, ipar, városiasodás, városodás, urbanizáció, ház (családi ház, sorház, toronyház, lakópark), kert, gazdasági épület, melléképület, lakás, udvar, alaprajz, homlokzat, tető, nyílászárók, az építkezés menete

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Információk gyűjtése a települések kialakulásáról, az egyes éghajlati viszonyok jellegzetes lakóépületeiről megadott szempontok szerint. Az információk rendszerezése, megosztása
- ❖ Településmakett elkezdése közös döntések megfogalmazásával: a makett méretarányának meghatározása, a lakóövezet kijelölése, az utcahálózat megrajzolása, a telkek kiosztása, a lakóépületek jellegének meghatározása
- ❖ Lakóépület-makett készítése egyéni munkában a közös döntéseknek megfelelően
- ❖ A település régen és ma – a lakóhely egy tere, része változásainak nyomon követése
- ❖ A mi falunk, városunk: útikalauz készítése.

TÉMAKÖR: Építészet – forma és funkció, anyagok és szerkezetek

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában;
- ❖ anyagválasztásnál elemzi a megismert anyagok jellemzőit a felhasználhatóság szempontja szerint.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ azonosítja a lakóház részeit – alap, tartószerkezet, falazat, nyílászárók, homlokzat, tető;
- ❖ ismereteket gyűjt a régi korok épületeiről, építőanyagairól, a hagyományos népi építészet épületeiről, építőanyagairól;
- ❖ információkat gyűjt építőanyagokról, építőipari szakmákról;
- ❖ megtervezi a lakóépület közvetlen környezetét – kert, gazdasági épületek;
- ❖ modellezi a lakóépületek környezetét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Ok-okozati összefüggések felismerése
- ❖ Jellemző tulajdonságok és igények közötti összefüggések értelmezése
- ❖ Véleményformálás támogatása a természeti és a lakókörnyezet kapcsolatának felismeréséhez
- ❖ Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- ❖ A munkatevékenység értékteremtő lényegének értelmezése
- ❖ Az adott kor technikai fejlettsége és az alkalmazott anyagok, technológiák közötti összefüggések felismerése
- ❖ A társadalmi munkamegosztás lényegének, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségének értelmezése
- ❖ Építményekre ható hatások és az építményekkel kapcsolatos követelmények elemzése, összehasonlítása
- ❖ Régi korok jellemző épületeinek, a hagyományos népi építészet építményeinek, építőanyagainak tanulmányozása, elemzése
- ❖ Az egyes tájegységek jellegzetességei – lakó-, gazdasági és középületek alakja, elrendezése –, a használt anyagok és építési technológiák közötti kapcsolatok feltárása, elemzése
- ❖ A modern kor építésze – iparosított technológia, vasbeton szerkezetek, építőipari gépek
- ❖ Az építészet építőanyagainak, építőipari foglalkozások tanulmányozása, elemzése
- ❖ Az építőanyagok és építési technológiák, építőipari foglalkozások közötti kapcsolatok feltárása, elemzése
- ❖ A lakóépület-makett közvetlen környezetének kialakítása.

FOGALMAK

építészet, épület, építmény, alapozás, vízszigetelés, hőszigetelés, tájolás, természetes (szoláris) energia, passzív napenergia, benapozottság, árnyékolás, kő, fa, föld, agyag, vályog, tégl, pala, cserép, beton, vasbeton, üveg, kötőanyag, teherhordó szerkezet, mennyezet, tetőszerkezet, panel

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Információk gyűjtése az egyes történelmi korok, tájegységek jellemző épületeiről, a felhasznált anyagokról, technológiákról. Az információk rendszerezése, megosztása
- ❖ Látogatás egy építkezésen vagy film megtekintése egy építkezésről. Megfigyelési szempontok szerinti adatgyűjtés, megbeszélés
- ❖ Információgyűjtés a végzett tevékenységekhez kötődő szakmákról, tanulási utakról
- ❖ A lakóház-makett környezetének megtervezése és kialakítása

TÉMAKÖR: Közterek, közösségi terek, középületek

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megnevezi a településeken található legfontosabb középületeket, közintézményeket;

- ❖ egy adott terület helyszínrajzát értelmezi, összeveti a valósággal, például nyomtatott, interneten elérhető térképek, fényképek alapján;
- ❖ eligazodik egyszerű építészeti vázlatokon;
- ❖ a társakkal együttműködve településmodellt tervez;
- ❖ csoportban településmodellt épít.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Együttműködési készségek fejlesztése munkatevékenységek tervezése és végzése során
- ❖ Ok-okozati összefüggések felismerése
- ❖ Jellemző tulajdonságok és igények közötti összefüggések értelmezése
- ❖ Az elvont gondolkodás fejlesztése
- ❖ Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- ❖ A település arculatát alakító tényezők tanulmányozása
- ❖ Az emberek mindennapos tevékenysége (munka, háztartás, szabadidő) és a településtípusok (épületek, építmények, szabad területek és infrastruktúrák) közötti kapcsolatok feltárása
- ❖ Különböző közösségi épületek feladata. Helyszínrajzok tanulmányozása, elemzése
- ❖ Adott terület helyszínrajzának értelmezése és összevetése a valósággal
- ❖ Településmakett készítése.

FOGALMAK

középület, közintézmény, közösségi épület, szolgáltatás, helyszínrajz

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Tanulmányi séta az iskola közvetlen környezetében, a település arculatát alakító tényezők tanulmányozása. Megfigyelési szempontok szerinti adatgyűjtés, közös megbeszélés
- ❖ A bejárt terület helyszínrajzának összevetése a személyes tapasztalatokkal
- ❖ A településmakett folytatása a közösségi terek, középületek megtervezésével, megépítésével
- ❖ A végzett munka értékelése, a tervektől való eltérések vizsgálata, a továbbfejlesztés lehetőségeinek megbeszélése.

TÉMAKÖR: Közlekedés – közlekedés egykor és ma

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ felismeri a közlekedési hálózatok szerepét, fontosságát a települések kialakulásában, fejlődésében, a település lakóinak életminőségében.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Együttműködési készségek fejlesztése munkatevékenységek tervezése és végzése során
- ❖ Ok-okozati összefüggések felismerése
- ❖ Információgyűjtési, -rendszerezési, -értelmezési képességek fejlesztése

- ❖ Az adott kor technikai fejlettsége és az alkalmazott anyagok, technológiák közötti összefüggések felismerése
- ❖ Szabálykövető magatartás fejlesztése
- ❖ A városi és a közúti közlekedés rendszereinek megismerése
- ❖ A vízi és a légi közlekedés
- ❖ A közlekedés fejlődése, találmányok és feltalálók a közlekedéstörténetben – információgyűjtés, -rendszerezés
- ❖ Gyalogos közlekedés helye, alkalmazkodás a közlekedési szituációkhoz
- ❖ Közlekedésbiztonsági ismeretek
- ❖ A közlekedéssel kapcsolatos foglalkozások, szakmák
- ❖ A közlekedés infrastruktúrájának modellezése a településmaketten.

FOGALMAK

jármű, navigáció, közlekedési rendszer, közlekedésbiztonság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A tanulók közlekedési szokásainak (iskolába járás) feltérképezése, az adatok elemzése
- ❖ A település közlekedési infrastruktúrájának tanulmányozása
- ❖ Irányított információgyűjtés a közlekedés fejlődéséről, a legfontosabb találmányokról, jelentős feltalálókról, különös tekintettel a magyar vonatkozásokra. Információk megosztása
- ❖ A településmakett úthálózatának befejezése, a közlekedés jelzőrendszereivel való kiegészítése – például útburkolati jelek, közlekedési táblák, jelzőlámpák, gyalogos-átkelőhelyek, parkolók
- ❖ Közlekedési helyzetek szimulálása a terepasztalon.

TÉMAKÖR: Lakás, lakókörnyezet – a lakás jellemzői, lakástípusok, funkciók, helyiségek

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ lakásalaprajzot tervez – akár tervezőprogram segítségével – megadott létszámú család számára;
- ❖ berendezett lakásmakettet készít;
- ❖ alaprajzok tanulmányozása során megismeri a lakás jellemző helyiségeit, azok funkcióját, egymással való kapcsolatát.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Ok-okozati összefüggések felismerése
- ❖ Jellemző tulajdonságok és igények közötti összefüggések értelmezése
- ❖ Az elvont gondolkodás fejlesztése
- ❖ Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- ❖ Digitális technológiák alkalmazása a tervezésben
- ❖ A lakás kialakítása (építése) és a külső hatások elleni védelem összefüggésének felismerése (feladat – anyag – technológia)

- ❖ A lakás fizikai adottságai és a benne folyó tevékenységek közötti kapcsolat felismerése, elemzése
- ❖ Épület, lakás alaprajzának értelmezése és összevetése a valósággal
- ❖ A lakásalaprajz jellemzői
- ❖ A lakás helyiségeinek csoportosítása
- ❖ A helyiségek egymással való kapcsolatának elemzése
- ❖ A lakás beosztásának, az egyes helyiségek egymással való kapcsolatának jelentősége, szerepe
- ❖ Lakásalaprajz tervezése, lakásmakett készítése.

FOGALMAK

alaprajz, helyszínrajz, tájolás, fizikai jellemzők, egyéni és közösségi terek, háztartási és higiénés terület, közlekedők, tárolók, szabad terület

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Saját lakás leírása szóban – elbeszélés utáni rajzolás
- ❖ Ismert épület bejárása új megfigyelési szempontok meghatározásával, vázlatkészítés
- ❖ Lakásalaprajzok tanulmányozása megadott szempontok szerint, azonosságok megfogalmazása, szükségszerűségek felismerése
- ❖ A megbeszélte szempontok szerint lakásalaprajz tervezése, lehetőleg digitális alkalmazás segítségével
- ❖ A lakástervek elemzése, megvitatása, lakásmakett készítése.

TÉMAKÖR: Lakás, lakókörnyezet – funkciók, berendezések

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában;
- ❖ terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával, esetleg rajzoló- vagy tervezőprogram segítségével készíti el és osztja meg.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a társakkal együttműködve megtervezi a lakás berendezését;
- ❖ felismeri a lakás alaprajza és a lakás berendezhetősége közötti kapcsolatot;
- ❖ ismeri a lakás helyiségeinek jellemző bútorait;
- ❖ információkat gyűjt a bútorok történetéről;
- ❖ ismeri az ergonómiai, esztétikai szempontokat a bútorok kiválasztása, elhelyezése során;
- ❖ felismeri a lakás berendezése és a lakók eltérő igényei, szokásai közötti kapcsolatot;
- ❖ ismeri a világítás, a színek, az anyagok és minták, a tárgyak és díszek szerepét a lakberendezésben;
- ❖ információkat gyűjt a régi magyar konyhák berendezéseiről, eszközeiről;
- ❖ ismeri a modern konyhával szemben támasztott követelményeket;
- ❖ a konyhatervezés során használja a kialakítás, berendezés higiéniai, munkaszervezési, ergonómiai szempontjait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Ok-okozati összefüggések felismerése
- ❖ Igények és jellemző tulajdonságok közötti összefüggések értelmezése

- ❖ Egyéni tulajdonságok és igények közötti kapcsolat feltárása
- ❖ Digitális alkalmazások használatával információk gyűjtése, rendszerezése
- ❖ Digitális technológiák alkalmazása a tervezésben
- ❖ Önismeret és együttműködési készségek fejlesztése munkatevékenységek tervezése és végzése során
- ❖ Döntéshozatal során ismeretek alkalmazása, véleményformálás, konszenzusra jutás
- ❖ Ízlés formálása
- ❖ Egészségtudatos magatartás igényének erősítése
- ❖ A lakás berendezésének jellemzői
- ❖ Az egyes lakóterületek funkcióinak kialakítása a megfelelő berendezéssel
- ❖ A különböző helyiségek jellemző bútorzatai, a lakótér feladata, a bútorzat és a tevékenységek közötti kapcsolat felismerése
- ❖ A berendezés stílusa és az egyéni ízlés közötti kapcsolat elemzése
- ❖ Bútortörténet
- ❖ A bútorok kiválasztásának, elhelyezésének szempontjai
- ❖ A berendezés szerepe a téralakításban
- ❖ A lakberendezés modellezése
- ❖ A munkavégzés ergonómiája
- ❖ A helyes munkavégzés szükségességének felismertetése
- ❖ A leggyakoribb egészségkárosító helyzetek és azok elkerülése
- ❖ A konyha ergonomikus berendezése
- ❖ Konyhatervak készítése

FOGALMAK

funkció, esztétika, stílus, ízlés, harmónia, színek szerepe, ergonómia, design, téralakítás eszközei, helykihasználás, nyugalmi területek, közlekedőutak, bútorok helyigénye, kényelmi és tároló bútorok, bútortálasztás szempontjai, egészségkárosító helyzetek, statikus, dinamikus terhelés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Egy bútoráruház meglátogatása vagy egy ott dolgozó meghívása. Katalógus, folyóiratok, prospektusok, internetes anyagok képei alapján berendezett lakások, lakásrészek elemzése meghatározott szempontok szerint
- ❖ Információk gyűjtése, megosztása a bútorok történetéről, a világítás, a színek, az anyagok és minták, a tárgyak és díszek lakberendezésben betöltött szerepéről
- ❖ A lakásmakett vagy egy választott helyiség berendezésének megtervezése lehetőség szerint 3D-s lakberendező program segítségével. A berendezés modellezése
- ❖ Konyhaterv készítése lehetőség szerint digitális alkalmazással, figyelembe véve a kialakítás, berendezés higiéniai, munkaszervezési, ergonómiai szempontjait
- ❖ Munkaműveletek, tárgyak, eszközök elemzése ergonómiai szempontból, a helyes munkavégzés, a helyes ülés gyakorlása

TÉMAKÖR: Lakás karbantartása – a legfontosabb állagmegóvási, karbantartási munkák

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ tevékenysége során tapasztalatokat szerez a háztartás műszaki jellegű rendszereinek felépítéséről, működéséről.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe veszi a környezeti szempontokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az ember személyes felelősségének felismerése a környezet alakításában
- ❖ Tevékenységek, beavatkozások következményének mérlegelése
- ❖ Digitális alkalmazások használatával információk gyűjtése, rendszerezése
- ❖ Szabálykövető, kooperatív magatartás alkalmazása a munkavégzés során
- ❖ Munkatevékenység értékteremtő lényegének, felelősségének értelmezése
- ❖ A környezet- és egészségtudatos cselekvés fejlesztése
- ❖ Információk gyűjtése a lakásban előforduló legfontosabb állagmegóvási, karbantartási munkákról
- ❖ Szagtalanítás, védekezés a kártevők ellen
- ❖ Környezetbarát anyagok és eljárások alkalmazása a tevékenység során
- ❖ A hagyományos tisztítószeres és eljárások alkalmazása és a környezetvédelem összefüggéseinek felismertetése
- ❖ A laikus által végezhető munkák határai, annak felismerése, hogy nagyobb munkálatokhoz szakembert kell hívni
- ❖ A tevékenységgel érintett foglalkozások, szakmák.

FOGALMAK

állagmegóvás, karbantartás, mázolás, festés, tapétázás, burkolás, takarítás, tisztítószer, környezetvédelem, tudatos fogyasztói magatartás, fenntarthatóság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Információk gyűjtése, megosztása a lakásban előforduló legfontosabb állagmegóvási, karbantartási munkákról
- ❖ Állagmegóvási, karbantartási munkák végzése a helyi lehetőségek szerint, például: bútorok megjavítása, festése; folttisztítási gyakorlat környezetbarát anyagokkal, ruházat, lakástextíliák gondozása stb.
- ❖ Különböző háztartási vegyszerek címkéinek tanulmányozása a felhasználás, tárolás, balesetveszély szempontjai szerint
- ❖ Baleseti források azonosítása, megtörtént balesetek elemzése, elsősegélynyújtási szabályok megbeszélése
- ❖ Információgyűjtés a végzett tevékenységekhez kötődő szakmákról, tanulási utakról. A tanulók szerepjáték formájában bemutathatják egymásnak az egyes foglalkozások jellemző feladatait

TÉMAKÖR: Komplex modell- és makettkészítés

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában;
- ❖ terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával, esetleg rajzoló- vagy tervezőprogram segítségével készíti el és osztja meg;
- ❖ megérti a munkatevékenység értékteremtő lényegét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ az órai munkák során tapasztalatot szerez a felhasznált anyagokról, például természetes és mesterséges faanyagok, műanyagok, fémek, papírok, textilek, képlékeny anyagok;
- ❖ terveit szóban, rajzban megosztja;
- ❖ a terv mentén lépésenkénti külső ellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;
- ❖ a szerszámokat és eszközöket tanári útmutatás segítségével használja;
- ❖ a munkavégzési szabályokat betartja;
- ❖ felismeri az egyes műveletek balesetveszélyeit, a védőeszközök használatának szükségességét;
- ❖ csoportmunkában, feladata szerint dolgozik, a szabályokat betartatja, betartja;
- ❖ a csoportban feladata szerint tevékenykedik, segítséget kér, segítséget ad;
- ❖ felismeri az elkészült produktum tervtől való eltérésének ok-okozati összefüggéseit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A tanult ismeretek alkalmazása, mélyítése
- ❖ Együttműködési készségek fejlesztése a munkatevékenységek tervezése és végzése során
- ❖ Önismeret, társas kompetenciák, munkakultúra fejlesztése
- ❖ Kreativitás fejlesztése
- ❖ Különböző épületek vagy településrészlet modellezése helyszínrajzok, fényképek alapján
- ❖ Komplex modell tervezése és kivitelezése egyéni választás alapján csoportmunkában.

FOGALMAK

- ❖ az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A tanult ismeretek, műveletek alkalmazása valós igényt szolgáló, tárgyalkotó tevékenység során
- ❖ A tanulók választása alapján elkészülhet egy híres épület, esetleg egy településrészlet makettje a rendelkezésre álló anyagok minél kreatívabb felhasználásával, vagy a lakáshoz, lakókörnyezethez kapcsolódó tárgy, lehetőség szerint újrahasznosított anyagokból.

Minimum kövelemények 5-6 . osztály

Modell- és makettépítés technológiái

- ❖ megismeri a méretmegadás elemeit;
- ❖ felismeri a méretarányos kicsinyítés, nagyítás feladatát, jelentőségét;
- ❖ ismeri a vetületi ábrázolást;
- ❖ irányítással, egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel információkat szerez a modellezés során felhasznált anyagok tulajdonságairól, például természetes és mesterséges faanyagok, műanyagok, fémek, papírok, textilek, képlékeny anyagok.

Település – a település kialakulása, településtípusok

- ❖ ismeri a legfontosabb településfajtákat, azok jellemzőit;
- ❖ összehasonlítja a különböző településtípusokhoz kötődő életformákat, azonosságokat, különbségeket fogalmaz meg;

- ❖ összehasonlítja a különböző életformákhoz kötődő lakó- és gazdasági épületeket;
- ❖ ismereteket gyűjt a saját településéről;
- ❖ elemzi a lakóépületek és a természeti környezet közötti kapcsolatot;
- ❖ átlátja a lakóház tervezésének szempontjait – alaprajz, tájolás, épület alakja;
- ❖ lakóépületet tervez megadott szempontok és méretarány alapján;
- ❖ lakóépület-makettet épít egyszerű geometrikus testek felhasználásával.

Építészet – forma és funkció, anyagok és szerkezetek

- ❖ azonosítja a lakóház részeit – alap, tartószerkezet, falazat, nyílászárók, homlokzat, tető;
- ❖ ismereteket gyűjt a régi korok épületeiről, építőanyagairól, a hagyományos népi építészet épületeiről, építőanyagairól;
- ❖ információkat gyűjt építőanyagokról, építőipari szakmákról;
- ❖ megtervezi a lakóépület közvetlen környezetét – kert, gazdasági épületek;
- ❖ modellezi a lakóépületek környezetét.
- ❖ Közterek, közösségi terek, középületek

Közterek, közösségi terek, középületek

- ❖ Együttműködési készségek fejlesztése munkatevékenységek tervezése és végzése során
- ❖ Ok-okozati összefüggések felismerése
- ❖ Jellemző tulajdonságok és igények közötti összefüggések értelmezése
- ❖ Az elvont gondolkodás fejlesztése
- ❖ Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- ❖ A település arculatát alakító tényezők tanulmányozása
- ❖ Az emberek mindennapos tevékenysége (munka, háztartás, szabadidő) és a településtípusok (épületek, építmények, szabad területek és infrastruktúrák) közötti kapcsolatok feltárása
- ❖ Különböző közösségi épületek feladata. Helyszínrajzok tanulmányozása, elemzése
- ❖ Adott terület helyszínrajzának értelmezése és összevetése a valósággal
- ❖ Településmakett készítése.

Közlekedés – közlekedés egykor és ma

- ❖ felismeri a közlekedési hálózatok szerepét, fontosságát a települések kialakulásában, fejlődésében, a település lakóinak életminőségében.

Lakás, lakókörnyezet – a lakás jellemzői, lakástípusok, funkciók, helyiségek

- ❖ lakásalaprajzot tervez – akár tervezőprogram segítségével – megadott létszámú család számára;
- ❖ berendezett lakásmakettet készít;
- ❖ alaprajzok tanulmányozása során megismeri a lakás jellemző helyiségeit, azok funkcióját, egymással való kapcsolatát.

Lakás, lakókörnyezet – funkciók, berendezések

- ❖ a társakkal együttműködve megtervezi a lakás berendezését;
- ❖ felismeri a lakás alaprajza és a lakás berendezhetősége közötti kapcsolatot;
- ❖ ismeri a lakás helyiségeinek jellemző bútorait;
- ❖ információkat gyűjt a bútorok történetéről;
- ❖ ismeri az ergonómiai, esztétikai szempontokat a bútorok kiválasztása, elhelyezése során;
- ❖ felismeri a lakás berendezése és a lakók eltérő igényei, szokásai közötti kapcsolatot;
- ❖ ismeri a világítás, a színek, az anyagok és minták, a tárgyak és díszek szerepét a lakberendezésben;
- ❖ információkat gyűjt a régi magyar konyhák berendezéseiről, eszközeiről;

- ❖ ismeri a modern konyhával szemben támasztott követelményeket;
- ❖ a konyhatervezés során használja a kialakítás, berendezés higiéniai, munkaszervezési, ergonómiai szempontjait.

Lakás karbantartása – a legfontosabb állagmegóvási, karbantartási munkák

- ❖ tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe veszi a környezeti szempontokat.

Komplex modell- és makettkészítés

- ❖ az órai munkák során tapasztalatot szerez a felhasznált anyagokról, például természetes és mesterséges faanyagok, műanyagok, fémek, papírok, textilek, képlékeny anyagok;
- ❖ terveit szóban, rajzban megosztja;
- ❖ a terv mentén lépésenkénti külső ellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;
- ❖ a szerszámokat és eszközöket tanári útmutatás segítségével használja;
- ❖ a munkavégzési szabályokat betartja;
- ❖ felismeri az egyes műveletek balesetveszélyeit, a védőeszközök használatának szükségességét;
- ❖ csoportmunkában, feladata szerint dolgozik, a szabályokat betartatja, betartja;
- ❖ a csoportban feladata szerint tevékenykedik, segítséget kér, segítséget ad;
- ❖ felismeri az elkészült produktum tervtől való eltérésének ok-okozati összefüggéseit.

7. évfolyam heti 1 óra

A korszerű, egészséges lakás és lakókörnyezet témakör áttekinti a lakás legfontosabb, életminőséget, komfortérzetet befolyásoló tényezőit. A lakóház használata, a lakók szokásai és az energiafelhasználás közötti összefüggések elemzése rámutat a környezettudatosság fontosságára, hozzájárul az egészséges életvitel, a tudatos fogyasztói magatartás igényének kialakításához. Az egészséges település témakör felismerteti az épített tér és a természeti környezet közötti összhang megteremtésének szükségességét a fenntarthatóság érdekében. A célzott önálló információgyűjtés a digitális eszközök széles körű használatát feltételezi. A komplex modellezési feladat, a jövő városának elkészítése a modul során elsajátított ismeretek, készségek kreatív alkalmazását teszi lehetővé.

Érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét. Tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe veszi a környezeti szempontokat. Felismeri a technológiai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát. A probléma megoldása során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat. Komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát. Optimalizál. Döntéseit tudatosság, holisztikus szemlélet jellemzi. Felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában. Egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik.

Érti a társadalmi munkamegosztás lényegét. A fizikai és digitális környezetből információt gyűjt a számára vonzó foglalkozások alkalmassági és képesítési feltételeiről, keresi a vállalkozási lehetőségeket, a jövedelmezőséget és a jellemző tanulási utakat. A lehetséges továbbtanulási útvonalakkal kapcsolatban segítséggel rövid és középtávú terveket fogalmaz meg.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
A települések közműellátása, a legfontosabb közművek, közszolgáltatások	6
Korszerű, egészséges lakás és lakókörnyezet	8
Az egészséges település	6
Közlekedés, közlekedési rendszerek	6
Komplex modellezési feladat	8
Szabadon tervezhető óra	2
Összes óraszám:	36

TÉMAKÖR: A települések közműellátása, a legfontosabb közművek, közszolgáltatások
ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK**A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

- ❖ célzottan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján, és a kapott adatokat értékeli, rendszerezi, elemzi;
- ❖ holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- ❖ az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;
- ❖ felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- ❖ egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- ❖ tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- ❖ érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- ❖ azonosítja a települések legfontosabb közműveit, közszolgáltatásait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A rendszerszemlélet fejlesztése
- ❖ Ok-okozati összefüggések felismerése
- ❖ Információgyűjtési technikák fejlesztése, például interjú formájában
- ❖ Célzott információszerzés, a kapott adatok értelmezése, feldolgozása
- ❖ A települések legfontosabb közművei, közszolgáltatásai – elektromos hálózat, vízvezeték, szennyvízelvezetés, csatorna, gázvezeték, távfűtés, szemétszállítás
- ❖ Épület közműveinek tanulmányozása, elemzése
- ❖ A közművek megléte és a település élete, a lakóház használata közötti összefüggések felismerése, megfogalmazása
- ❖ Információk gyűjtése a saját település, lakás közműveiről, közszolgáltatásairól.

FOGALMAK

közmű, közszolgáltatás, építési engedély, összközműves épület, elektromos hálózat, vízvezeték-hálózat, szennyvíz, csatorna, gázvezeték, távfűtés, szemétszállítás, szelektív hulladékgyűjtés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Információgyűjtés és -megosztás megadott szempontok szerint a vízellátás, csatornázás, fűtés, villamosítás, gázellátás, szemétszállítás témában
- ❖ Információk gyűjtése a saját település, lakás közműveiről, közszolgáltatásairól
- ❖ Véleményformálás a közművek megléte és a település élete, a lakóház használata közötti összefüggésekről
- ❖ Táblázatok, grafikonok elemzésén keresztül információk gyűjtése a lakások közműellátottságáról, számítások végzése a szolgáltatások áráról
- ❖ Az iskola adottságai szerint látogatás egy közműtelepen vagy a témakörhöz kapcsolódó film megtekintése

TÉMAKÖR: Korszerű, egészséges lakás és lakókörnyezet**ÓRASZÁM: 8 óra****TANULÁSI EREDMÉNYEK****A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

- ❖ célzottan szerez információkat a tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó műszaki útmutatókból, használati leírásokból;
- ❖ holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- ❖ döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;
- ❖ érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;
- ❖ felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- ❖ felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;
- ❖ felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;
- ❖ rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;
- ❖ tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- ❖ egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- ❖ érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;
- ❖ ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ tevékenysége során tapasztalatokat szerez a háztartás műszaki jellegű rendszereinek felépítéséről, működéséről;
- ❖ önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- ❖ elemzi, összehasonlítja az építményekre ható hatásokat és az építményekkel kapcsolatos követelményeket;
- ❖ tanulmányozott példák alapján áttekinti az épületek legfontosabb közműveit – elektromos hálózat, vízellátó rendszer, fűtési rendszer, légtechnika;
- ❖ beazonosítja a lakás elektromos hálózatában alkalmazott leggyakoribb érintésvédelmi módokat – kettős szigetelés, védőföldelés, nullázás, FI relé;
- ❖ azonosítja a legfontosabb üzemeltetési, karbantartási feladatokat, a leggyakoribb hibákat és azok okait;
- ❖ elvégez egyszerű beállítási, karbantartási, szerelési, javítási feladatokat a környezetében található szerkezeteken;

- ❖ tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- ❖ terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;
- ❖ a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad tevékenységében;
- ❖ a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;
- ❖ részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;
- ❖ terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;
- ❖ csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;
- ❖ a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- ❖ alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;
- ❖ problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;
- ❖ alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntésein változtat;
- ❖ adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;
- ❖ tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;
- ❖ szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít;
- ❖ grafikonok, diagramok alapján elemzi a háztartások energiafogyasztását;
- ❖ példákat mond az energiapazarlásra;
- ❖ példákat mond takarékosági lehetőségekre az elektromosáram-fogyasztás, a vízfogyasztás, a fűtési és más hőenergia területén.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Egészségtudatosság
- ❖ Tudatos fogyasztói magatartás
- ❖ A lakás életminőséget, komfortérzetet befolyásoló tényezők – vízminőség, hőmérséklet, levegő páratartalma
- ❖ A rossz szigetelés káros hatásai
- ❖ Információk és tapasztalatok gyűjtése a háztartás műszaki jellegű rendszereinek felépítéséről, működéséről – elektromos hálózat, vízvezeték-hálózat, fűtés, klimatizálás
- ❖ A lakás elektromos hálózatának részei, biztonsági és életvédelmi berendezések, megoldások
- ❖ Követelmények a fűtőberendezésekkel, fűtési rendszerekkel szemben, szabályozhatóság, egészségvédelem
- ❖ A klíma fogalma, az egészséges levegő, hőérzet, komfortérzet
- ❖ A relatív páratartalom fontossága, az alacsony vagy magas relatív páratartalom egészségkárosító hatásai
- ❖ A lakóház használata, a lakók szokásai és az energiafelhasználás közötti összefüggések elemzése, a környezettudatosság fontossága.

FOGALMAK

komfortérzet, ivóvíz, levegő páratartalma, fogyasztásmérő, biztosíték, életvédelmi relé, fázis, nulla, védőföldelés, fűtés, klíma, környezettudatosság, tudatos fogyasztói magatartás, fenntarthatóság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Információk gyűjtése és megosztása az egészséges lakókörnyezetről

- ❖ Táblázatok, grafikonok elemzésén keresztül az ember számára optimális környezet meghatározása
- ❖ Az épületek legfontosabb közműveinek áttekintése – elektromos hálózat, vízellátó rendszer, fűtési rendszer, légtechnika – folyamatábrák segítségével
- ❖ Tapasztalatok gyűjtése a környezetben található épületgépészeti rendszerekről, például az iskolaépület új szempontú bejárása és feltérképezése során
- ❖ Ökológiai lábnyom számítása valamelyik digitális alkalmazás segítségével, a kapott értékek véleményezése
- ❖ Ötletek, javaslatok gyűjtése az elektromosenergia-fogyasztás, a vízfogyasztás, a fűtési és más hőenergia-felhasználás takarékosági lehetőségeiről, a hulladék keletkezését mérséklő fogyasztási, életmódbeli szokásokról
- ❖ Költségszámítások végzése a megtakarításokkal kapcsolatban

TÉMAKÖR: Az egészséges település

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában;
- ❖ célzottan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- ❖ holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- ❖ döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;
- ❖ érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;
- ❖ felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- ❖ felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;
- ❖ felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;
- ❖ rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;
- ❖ tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- ❖ egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- ❖ érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;
- ❖ ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- ❖ terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával, esetleg rajzoló- vagy tervezőprogram segítségével készíti el és osztja meg;
- ❖ tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;
- ❖ szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít;
- ❖ felsorolja az egészséges, élhető település kritériumait;
- ❖ elemzi a különböző településtípusokhoz kötődő életformákat, felismeri a törvényszerűségeket;
- ❖ elemzi az épített környezet és az életvitel összefüggéseit;

- ❖ összehasonlítja a hagyományos és a modern építőanyagokat;
- ❖ feltárja az építőanyagok és építési technológiák, építőipari foglalkozások közötti kapcsolatokat;
- ❖ megnevezi a településeken található legfontosabb középületeket, közintézményeket és azok szerepét a településen lakók életében;
- ❖ régi térképek, fényképek alapján nyomon követi egy adott terület változásait;
- ❖ gyűjtött dokumentumok alapján megismeri a települése történetét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Ok-okozati összefüggések felismerése
- ❖ Rendszerszemlélet fejlesztése
- ❖ Fenntarthatóság fogalmának mélyítése
- ❖ Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- ❖ Digitális technológiák alkalmazása a tervezésben
- ❖ Az ember személyes felelősségének felismerése a környezet alakításában
- ❖ A városok kialakulásának és fejlődésének okai és szükségessége, a város fogalmának mélyítése
- ❖ A különböző környezetszennyeződések hatása az épített környezetre és a településen élők életminőségére
- ❖ Az épített környezet alakításának szempontjai, a zöld területek szerepe, környezetvédelem
- ❖ Az épített tér és a természeti környezet közötti összhang szükségességének felismertetése
- ❖ A funkcionalista és az organikus építészet főbb jegyeinek megismertetése, összehasonlítása
- ❖ Információk gyűjtése különleges épületekről, híres építészekről, különös tekintettel a magyar vonatkozásokra
- ❖ Követelmények a XXI. század településeivel szemben
- ❖ Pozitív példák, építészeti megoldások gyűjtése
- ❖ Parktervezés

FOGALMAK

légszennyezés, környezetszennyezés, tervszerű városépítés, városrehabilitáció, funkcionalista építészet, organikus építészet, tájépítészet

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Információgyűjtés a településformák fejlődéséről, a különböző országok, illetve kontinensek jellemző településeiről, híres építészekről, különös tekintettel a magyar vonatkozásokra. Az információk rendszerezése, megosztása
- ❖ Egy adott település, településrészlet változásának, fejlődésének nyomon követése térképek, fényképek segítségével, következtetések megfogalmazása az ott élők életformájára, életminőségére vonatkozóan
- ❖ Az egészséges, élhető település kritériumainak összegyűjtése, megfogalmazása
- ❖ Információk gyűjtése a települések környezetszennyezését okozó tényezőkről, esettanulmányok alapján
- ❖ Séta a településen. A település vagy településrész részletes, elemző megfigyelése az építészeti stílusok, zöld környezet szempontjából
- ❖ Egy kijelölt területhez kapcsolódó településfejlesztési kérdések megvitatása

- ❖ A XXI. század településeivel szembeni követelmények megfogalmazása, pozitív példák, építészeti megoldások keresése, megosztása
- ❖ Parktervezés, az intézmény lehetősége szerint – zöld terület kialakítása, gondozása.

TÉMAKÖR: Közlekedés, közlekedési rendszerek**ÓRASZÁM: 6 óra****TANULÁSI EREDMÉNYEK****A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

- ❖ megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;
- ❖ felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait;
- ❖ alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;
- ❖ önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;
- ❖ környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;
- ❖ az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;
- ❖ komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;
- ❖ holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- ❖ döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;
- ❖ érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;
- ❖ felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- ❖ felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;
- ❖ felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;
- ❖ rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;
- ❖ tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- ❖ egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- ❖ érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;
- ❖ ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- ❖ tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- ❖ terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;
- ❖ a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;
- ❖ anyagválasztásnál elemzi a megismert anyagok jellemzőit a felhasználhatóság szempontja szerint;
- ❖ a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;
- ❖ részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;

- ❖ terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;
- ❖ csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;
- ❖ a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- ❖ alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;
- ❖ problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;
- ❖ alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntéseinek változtat;
- ❖ adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;
- ❖ a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére;
- ❖ tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;
- ❖ szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít;
- ❖ átlátja a közlekedési hálózatok szerepét, fontosságát a település lakóinak életminőségében.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Ok-okozati összefüggések felismerése
- ❖ Rendszerszemlélet fejlesztése
- ❖ Fenntarthatóság fogalmának mélyítése
- ❖ Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- ❖ Közlekedés a településen, a települések között
- ❖ Közösségi közlekedés
- ❖ A közlekedés infrastruktúrája
- ❖ Információk gyűjtése környezetbarát megoldásokra a közlekedésben
- ❖ Híd- vagy felüljárómodell építése.

FOGALMAK

tömegközlekedés, közút, kerékpárút, híd, aluljáró, felüljáró

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Információk gyűjtése, megosztása a saját település, lakókörnyezet úthálózatáról, tömegközlekedéséről, annak az ott élők életmódjára gyakorolt hatásáról
- ❖ Információk szerzése, képek gyűjtése a személy- és teherszállítás történetéről, a közlekedési infrastruktúra fejlődéséről
- ❖ Statisztikai adatok, táblázatok, diagramok elemzése alapján véleményformálás a közlekedési hálózatok szerepéről, a személy- és teherszállítás jelentőségéről
- ❖ Tájékozódás a közlekedési eszközök által okozott, a környezetet terhelő, illetve az egészséget károsító hatásokról esettanulmányokon keresztül
- ❖ Példák gyűjtése, bemutatása környezetbarát, biztonságos megoldásokra a közlekedésben
- ❖ Híd- vagy felüljárómodell építése önálló tervek alapján. Az elkészült modellek vizsgálata terhelési próbával.

TÉMAKÖR: Komplex modellezési feladat**ÓRASZÁM: 8 óra****TANULÁSI EREDMÉNYEK****A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

- ❖ jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában;
- ❖ megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;
- ❖ felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait;
- ❖ alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;
- ❖ önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;
- ❖ környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;
- ❖ az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;
- ❖ komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;
- ❖ holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- ❖ döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;
- ❖ érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;
- ❖ felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- ❖ felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;
- ❖ felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;
- ❖ rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;
- ❖ tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- ❖ egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- ❖ érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;
- ❖ ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- ❖ tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- ❖ terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával, esetleg rajzoló- vagy tervezőprogram segítségével készíti el és osztja meg;
- ❖ a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;
- ❖ anyagválasztásnál elemzi a megismert anyagok jellemzőit a felhasználhatóság szempontja szerint;
- ❖ a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;
- ❖ részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;
- ❖ terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;

- ❖ csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;
- ❖ a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- ❖ alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;
- ❖ problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;
- ❖ alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntésein változtat;
- ❖ adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;
- ❖ a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére;
- ❖ tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;
- ❖ szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az eddig tanult ismeretek mélyítése, alkalmazása
- ❖ Kreativitás fejlesztése
- ❖ „A jövő városa” – komplex modellezési feladat egyéni tervek alapján projektmunkában

FOGALMAK

az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A „Jövő városának” elkészítése projektmunkában, akár a storyline módszer alkalmazásával. Modellezni lehet az épületeket, a város infrastruktúráját, energiaellátását. A kivitelezés során alkalmazni lehet a legkorszerűbb technológiákat (például lézervágó, 3D nyomtató), amennyiben ezek az iskolában rendelkezésre állnak
- ❖ Kutatás a városok és a közlekedés várható fejlődési irányáról, az emberek élet- és munkakörülményeinek változásáról. A szerzett információk felhasználása a tervezési folyamatban
- ❖ Alkotótevékenység a tervek mentén. Az elkészült modell értékelése, a tervektől való eltérés vizsgálata.

MINIMUM KÖVETELMÉNYEK

7. osztály

A települések közműellátása, a legfontosabb közművek, közszolgáltatások

- ❖ önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- ❖ azonosítja a települések legfontosabb közműveit, közszolgáltatásait.

Korszerű, egészséges lakás és lakókörnyezet

- ❖ tevékenysége során tapasztalatokat szerez a háztartás műszaki jellegű rendszereinek felépítéséről, működéséről;
- ❖ önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;

- ❖ elemzi, összehasonlítja az építményekre ható hatásokat és az építményekkel kapcsolatos követelményeket;
- ❖ tanulmányozott példák alapján áttekinti az épületek legfontosabb közműveit – elektromos hálózat, vízellátó rendszer, fűtési rendszer, légtechnika;
- ❖ beazonosítja a lakás elektromos hálózatában alkalmazott leggyakoribb érintésvédelmi módokat – kettős szigetelés, védőföldelés, nullázás, FI relé;
- ❖ azonosítja a legfontosabb üzemeltetési, karbantartási feladatokat, a leggyakoribb hibákat és azok okait;
- ❖ elvégez egyszerű beállítási, karbantartási, szerelési, javítási feladatokat a környezetében található szerkezeteken;
- ❖ tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- ❖ terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;
- ❖ a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad tevékenységében;
- ❖ a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;
- ❖ részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;
- ❖ terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;
- ❖ csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;
- ❖ a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- ❖ alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;
- ❖ problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;
- ❖ alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntéseit változtat;
- ❖ adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;
- ❖ tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;
- ❖ szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít;
- ❖ grafikonok, diagramok alapján elemzi a háztartások energiafogyasztását;
- ❖ példákat mond az energiapazarlásra;
- ❖ példákat mond takarékosági lehetőségekre az elektromosáram-fogyasztás, a vízfogyasztás, a fűtési és más hőenergia területén.

Közlekedés, közlekedési rendszerek

- ❖ Ok-okozati összefüggések felismerése
- ❖ Rendszerszemlélet fejlesztése
- ❖ Fenntarthatóság fogalmának mélyítése
- ❖ Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- ❖ Közlekedés a településen, a települések között
- ❖ Közösségi közlekedés
- ❖ A közlekedés infrastruktúrája
- ❖ Információk gyűjtése környezetbarát megoldásokra a közlekedésben

Komplex modellezési feladat

- ❖ önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- ❖ tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;

- ❖ terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával, esetleg rajzoló- vagy tervezőprogram segítségével készíti el és osztja meg;
- ❖ a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;
- ❖ anyagválasztásnál elemzi a megismert anyagok jellemzőit a felhasználhatóság szempontja szerint;
- ❖ a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;
- ❖ részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;
- ❖ terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;
- ❖ csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;
- ❖ a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- ❖ alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;
- ❖ problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;
- ❖ alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntésein változtat;
- ❖ adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;
- ❖ a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére;
- ❖ tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;
- ❖ szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít.

DIGITÁLIS KULTÚRA

5-8. évfolyam

A digitális átalakulás komoly kihívást jelent oktatási rendszerünk számára. Ahhoz ugyanis, hogy tanulóink sikeresen érvényesüljenek a társadalmi életben és megfeleljenek a gazdaság munkaerőpiaci elvárásainak, el kell sajátítaniuk a felmerülő problémák digitális eszközökkel történő megoldását is. Mivel az informatikai eszközök fejlődése folyamatosan olyan új lehetőségeket tár fel, amelyekkel korábban nem találkoztunk, a tanulók digitális kompetenciájának fejlesztése nem csupán az informatikai tudás átadását jelenti, hanem a tanulók digitális kultúrájuk sokoldalú fejlesztését igényli. Ez természetesen valamennyi tanulási területen megjelenik, azonban a szükséges szakmai és módszertani háttérrel a digitális kultúra tantárgy biztosítja.

A digitális kultúra tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A digitális kultúra tanulása során a tanuló képessé válik a digitális környezetben, felhőalapú információmegosztó rendszerekben megszerezhető tudáselemek keresésére, szűrésére, rendszerezésére, továbbá tudásépítő folyamataikban való alkotó felhasználására.

A kommunikációs kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy fejleszti az eszközhasználatot, így különösen a kommunikációs eszközök használatát.

A digitális kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy elsősorban a digitális kompetenciákat fejleszti. Ezeket a tanuló képes lesz egyéb tudásterületeken, a mindennapi életben is alkalmazni. A tantárgy segíti a kreatív alkotótevékenységhez szükséges képességek kialakítását és fejlesztését is.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A digitális kultúra keretében végzett tevékenység fejleszti a tanulónak a problémák megoldása során szükséges analízáló, szintetizáló és algoritmizáló gondolkodását.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység fejleszti a tanuló online térben történő közös feladatmegoldáshoz, kapcsolatteremtéshez, alkotótevékenységhez szükséges képességeit, továbbá fejleszti a felelősségtudatot a különböző felületeken való információmegosztás során. Az online térben elősegíti a szerepelvárásoknak megfelelő kommunikációs stílus kialakítását.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység kialakítja azokat a biztos és koherens kompetenciákat, melyek birtokában lehetőség nyílik az önkifejezési tevékenységek szélesebb körben történő bemutatására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység fejleszti a tanuló azon képességét, hogy alkalmazkodni tudjon a változó környezethez, képes legyen tudását folyamatosan felülvizsgálni és frissíteni, ahogyan azt a munkaerőpiac megkívánja. Fejleszti továbbá a munka világában alapkövetelményként megjelenő élethosszon át tartó tanulás és flexibilitás képességét.

5–6. évfolyam heti 1 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Algoritmizálás és blokkprogramozás	14
Online kommunikáció	5
Robotika	11
Szövegszerkesztés	12
Bemutatókészítés	8
Multimédiás elemek készítése	8
Az információs társadalom, e-Világ	6
A digitális eszközök használata	4
Szabadon tervezhető óra	4
Összes óraszám:	72

TÉMAKÖR: Algoritmizálás és blokkprogramozás

ÓRASZÁM: 14 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ érti, hogyan történik az egyszerű algoritmusok végrehajtása a digitális eszközökön;
- ❖ egyszerű algoritmusokat elemez és készít;
- ❖ ismeri a kódolás eszközeit;
- ❖ adatokat kezel a programozás eszközeivel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megkülönbözteti, kezeli és használja az elemi adatokat;
- ❖ ismeri és tanári segítséggel használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- ❖ ismeri és használja a programozási környezet alapvető eszközeit;
- ❖ a probléma megoldásához vezérlési szerkezetet (szekvencia, elágazás és ciklus) alkalmaz a tanult blokkprogramozási nyelven;
- ❖ tapasztalatokkal rendelkezik az eseményvezérlésről;
- ❖ mozgásokat vezérel szimulált vagy valós környezetben.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Hétköznapi tevékenységek és információáramlási folyamatok algoritmusának elemzése, tervezése
- ❖ A problémamegoldáshoz tartozó algoritmuselemek megismerése; algoritmus leírásának módja
- ❖ Nem számítógéppel megoldandó feladatok algoritmizálása
- ❖ Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolata
- ❖ Szekvencia, elágazások és ciklusok; egyszerű algoritmusok tervezése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei alapján
- ❖ A programozás építőkövei
- ❖ Számok és szöveges adatok

- ❖ A vezérlési szerkezetek megfelelői egy programozási környezetben
- ❖ Elágazások, feltételek kezelése; többirányú elágazás; ciklusok fajtái
- ❖ Animáció, grafika programozása
- ❖ A program megtervezése, kódolása
- ❖ Tesztelés, elemzés.

FOGALMAK

algoritmus, folyamat, adat, adattípus, szöveges adatok, számok, bemenet, kimenet, problémamegoldó tevékenység, változó, algoritmus leírása, szekvencia, elágazás, ciklus, ciklusok fajtái, feltétel, algoritmustervezés, lépésenkénti finomítás elve, fejlesztői felület, blokkprogramozás, kódolás, tesztelés, elemzés, hibajavítás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Életkornak és érdeklődési körnek megfelelő hétköznapi tevékenységek és információáramlási folyamatok algoritmusának elemzése, tervezése
- ❖ Az algoritmizálás nem számítógépes megvalósítása, az algoritmus eljátszása, személyes élmények szerzése
- ❖ Vezérlőszervezetek tudatos választását igénylő blokkprogramozási feladatok megoldása
- ❖ Változók használatát igénylő folyamatok programozása, és a kimeneti eredmények elemzése szélsőséges bemeneti értékek esetén
- ❖ Projektmunkában egyszerű részekre bontott feladat elkészítése a részfeladatok megoldásával és összeállításával
- ❖ Jól részekre bontható projektfeladat megoldása páros vagy csoportmunkában
- ❖ Mozgások vezérlése valós és szimulált környezetben, az eredmények tesztelése, elemzése
- ❖ Objektum tulajdonságának és viselkedésének beállítását igénylő feladat megoldása blokkprogramozási környezetben

TÉMAKÖR: Online kommunikáció

ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri, használja az elektronikus kommunikáció lehetőségeit, a családi és az iskolai környezetének elektronikus szolgáltatásait;
- ❖ ismeri és betartja az elektronikus kommunikációs szabályokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ tisztában van a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetésekkel, alkalmazza az adatok védelmét biztosító lehetőségeket;
- ❖ önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Online kommunikációs csatornák önálló használata, online kapcsolattartás
- ❖ Etikus és hatékony online kommunikáció a csoportmunka érdekében
- ❖ Online identitás védelmében teendő lépések, használható eszközök

- ❖ Adattárolás és -megosztás felhőszolgáltatások használatával

FOGALMAK

online identitás, e-mail, chat, felhőszolgáltatások, adattárolás, megosztás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Elektronikus levél írása, üzenetküldő és csevegőprogram használata az elektronikus kommunikáció szabályainak betartásával
- ❖ Etikus és hatékony online kommunikáció az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó csoportmunka érdekében
- ❖ Az adatok védelmét biztosító lehetőségek használata az online kommunikációs alkalmazásokban
- ❖ Személyes adatok, az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó projektben adatok tárolása és megosztása a családi és az iskolai környezet elektronikus szolgáltatásai, felhőszolgáltatások segítségével

TÉMAKÖR: Robotika

ÓRASZÁM: 11 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- ❖ adatokat gyűjt szenzorok segítségével;
- ❖ mozgásokat vezérel szimulált vagy valós környezetben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése
- ❖ Algoritmus készítése lépésekre bontással
- ❖ Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével
- ❖ A gyakorlati életből vett egyszerű problémák megoldása algoritmusok segítségével
- ❖ Robotvezérlési alapfogalmak
- ❖ Szenzorok, robotok vezérlésének kódolása blokkprogramozással
- ❖ Az együttműködési készség fejlesztése csoportos feladatmegoldások és projektmunkák során.

FOGALMAK

robot, szenzor, algoritmus, blokkprogramozás, kódolás, vezérlés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Alapszolgáltatásokat nyújtó program előállítás blokkprogramozás segítségével
- ❖ Blokkprogramozás használatával az események és azok kezelésének megismerése egyszerű játékok készítése kapcsán
- ❖ Robotok vezérlése blokkprogramozással

- ❖ Geometrikus ábrák útján mozgó robot programozása
- ❖ A környezeti akadályokra reagáló robot programozása.

TÉMAKÖR: Szövegszerkesztés

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- ❖ a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat;
- ❖ ismeri és kritikusan használja a nyelvi eszközöket (például helyesírás-ellenőrzés, elválasztás);
- ❖ etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Szövegszerkesztési alapelvek
- ❖ Szöveges dokumentumok létrehozása, formázása
- ❖ Feladatleírás, illetve minta alapján dokumentumok szerkesztése
- ❖ A dokumentum céljának megfelelően képek választása, beillesztése, átméretezése, elhelyezése
- ❖ Adott tanórai, iskolai, hétköznapi problémához dokumentum készítése
- ❖ Nyelvi funkciók kritikus használata, helyesírás-ellenőrzés, elválasztás
- ❖ Az információforrások etikus felhasználásának kérdései.

FOGALMAK

szövegbevitel, megnyitás, mentés, kijelölés, másolás, törlés, áthelyezés, szövegegységek, karakter, karakter formázása, karakter típusa, karakter stílusa, karakter mérete, bekezdés, bekezdés formázása, behúzás, margó, lapméret, helyesírás-ellenőrző, elválasztás, kép beillesztése, képméret változtatása, információforrások etikus felhasználása, idézés szabályai

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Nyomtatott dokumentumokban alkalmazott betű- és bekezdésformátumok elemzése
- ❖ Egyszerű hétköznapi szöveges dokumentumok elkészítése, például: feliratok, tájékoztató táblák, napirend, menü
- ❖ Képeket, ábrákat, különböző karakter- és bekezdésformázással készült szövegeket, szimbólumokat tartalmazó dokumentumok készítése, például termékismertető, címkék
- ❖ Részletes feladatleírás alapján dokumentumok önálló szerkesztése
- ❖ Az iskolai élethez, hétköznapi problémához, adott tanórai vagy más tantárgyakhoz kapcsolódó szöveges dokumentum készítése projektmunka keretében, például fogalmazás készítése vagy egy földrajzi terület bemutatása.

TÉMAKÖR: Bemutatókészítés

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat;
- ❖ ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- ❖ etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri a prezentációkészítés alapszabályait, és azokat alkalmazza;
- ❖ a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Szöveget, képet tartalmazó prezentáció létrehozása, formázása, paramétereinek beállítása
- ❖ Feladatleírás, illetve minta alapján prezentáció szerkesztése
- ❖ Bemutatoszerkesztési alapelvek
- ❖ A bemutató objektumaira animációk beállítása
- ❖ Iskolai, hétköznapi problémák közös megoldása, a csoportmunka támogatása
- ❖ Az információforrások etikus felhasználásának kérdései.

FOGALMAK

prezentáció, animáció, dokumentumformátum, csoportmunka eszközei, lényegkiemelés, információforrások etikus felhasználása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Minta alapján bemutató létrehozása, paramétereinek beállítása
- ❖ Feladatleírás alapján prezentáció szerkesztése
- ❖ Prezentáció készítése kiselőadáshoz (a digitális kultúrához, más tantárgyakhoz, az iskolai élethez, hétköznapi problémához kapcsolódó feladat)
- ❖ Bemutató készítése projektmunkában végzett tevékenység összegzéséhez, bemutatásához, a megfelelő szerkezet kialakításával, az információforrások etikus használatával.

TÉMAKÖR: Multimédiás elemek készítése

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ digitális eszközökkel önállóan rögzít és tárol képet, hangot és videót;
- ❖ digitális képeken képkorrekciót hajt végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri egy bittérképes rajzolóprogram használatát, azzal ábrát készít;
- ❖ bemutatókészítő vagy szövegszerkesztő programban rajzeszközökkel ábrát készít.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Feladatleírás, illetve minta alapján rasztergrafikus ábra létrehozása, összehasonlítása, szerkesztése és illesztése különböző típusú dokumentumokba
- ❖ Digitalizáló eszközök megismerése. Kép, hang és video digitális rögzítése
- ❖ Képszerkesztési műveletek: beillesztés, vágás, kitöltés, kijelölés, színválasztás, feliratozás, retusálás, képméret változtatása, transzformációk
- ❖ Más tantárgyaknál felmerülő problémák megoldása grafikai programmal: ábrák készítése, képek, fotók szerkesztése.

FOGALMAK

rajz, rasztergrafika létrehozása, rasztergrafika szerkesztése, rajzeszközök; kép, hang, video digitális rögzítése; digitalizáló eszköz, képszerkesztési műveletek, transzformációk, színválasztás, retusálás, képméret változtatása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Kép, hang és video önálló rögzítése és tárolása digitális eszközökkel, digitális fényképezőgéppel, okostelefonnal más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában
- ❖ A tárolt multimédiás elemek megosztása társakkal, feldolgozása páros és kiscsoportos munkaformában
- ❖ A saját eszközzel készített képből, videóból képrészlet kivágása prezentációhoz való felhasználás céljából
- ❖ Képkorrekció végrehajtása saját készítésű digitális képeken, ami a további alkalmazáshoz vagy feldolgozáshoz szükséges
- ❖ Bittérképes rajzolóprogrammal ábrakészítés más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában
- ❖ Bemutatókészítő vagy szövegszerkesztő programban vektorgrafikus rajzeszközökkel ábrakészítés más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában.

TÉMAKÖR: Az információs társadalom, e-Világ

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri a digitális környezet, az e-Világ etikai problémáit;

- ❖ ismeri az információs technológia fejlődésének gazdasági, környezeti, kulturális hatásait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ önállóan keres információt, a találatokat hatékonyan szűri;
- ❖ az internetes adatbázis-kezelő rendszerek keresési űrlapját helyesen tölti ki;
- ❖ ismeri az információs társadalom múltját, jelenét és várható jövőjét;
- ❖ védekezik az internetes zaklatás különböző formái ellen, szükség esetén segítséget kér.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az információ szerepe a modern társadalomban
- ❖ Információkeresési technikák, stratégiák
- ❖ Adatok biztonságos kezelése, technikai és etikai problémák
- ❖ Az informatikai eszközök használatának következményei a személyiségre és az egészségre vonatkozóan.

FOGALMAK

e-Világ; e-ügyintézés; virtuális személyiség; információs társadalom; adatbiztonság; adatvédelem; digitális eszközöktől való függőség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Elektronikus levél írása hivatalos, iskolai, családi és baráti címzettnek
- ❖ Nyilvános és baráti fórumba hozzászólás, posztolás, mások hozzászólásának értékelése
- ❖ A családi és iskolai kapcsolatokban az elektronikus kommunikációs szabályok értékelése
- ❖ Az elektronikus kommunikáció gyakorlatában felmerülő problémák megismerése, valamint az ezeket megelőző vagy ezekre reagáló biztonságot szavatoló beállítások megismerése, használata
- ❖ Megfigyelések végzése és értelmezése a közösségi portálokon, keresőmotorok használata közben rögzített szokásokról, érdeklődési körökről, személyes profilokról
- ❖ Érdeklődési körnek, tanulmányoknak megfelelően információk keresése valamelyik keresőmotorban, és a találatok hatékony szűrése

TÉMAKÖR: A digitális eszközök használata

ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ célszerűen választ a feladat megoldásához használható informatikai eszközök közül;
- ❖ önállóan használja az operációs rendszer felhasználói felületét;
- ❖ önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;
- ❖ használja a digitális hálózatok alapszolgáltatásait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;
- ❖ az informatikai eszközöket önállóan használja, a tipikus felhasználói hibákat elkerüli, és elhárítja az egyszerűbb felhasználói szintű hibákat;

- ❖ értelmezi az informatikai eszközöket működtető szoftverek hibajelzéseit, és azokról beszámol.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásai
- ❖ Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése és használata
- ❖ Az informatikai eszközök be- és kiviteli perifériái, a háttértárak, továbbá a kommunikációs eszközök. A felhasználás szempontjából fontos működési elvek és paraméterek
- ❖ Az informatikai eszközök, mobileszközök operációs rendszerei
- ❖ Tudatos felhasználói magatartás erősítése, a felelős eszközhasználat kialakítása, tudatosítása; etikus információkezelés
- ❖ Felhőszolgáltatások igénybevétele, felhasználási területei, virtuális személyiség és a hozzá tartozó jogosultságok szerepe, kezelése
- ❖ Állományok tárolása, kezelése és megosztása a felhőben.

FOGALMAK

adat, információ, hír, digitalizálás, minőség, ergonómia, be- és kiviteli periféria, háttértár, kommunikációs eszközök, fájl, fájlműveletek, mappa, mappaműveletek, mobileszközök operációs rendszere, helyi hálózat, jogosultságok, etikus információkezelés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A digitális eszközök feladatot segítő felhasználása projektfeladatokban
- ❖ Bemutatóhoz, projektfeladathoz tartozó állományok rendezett tárolása a lokális gépen, azok megosztása a társakkal a felhőszolgáltatáson keresztül
- ❖ Projektfeladathoz kapcsolódóan használandó perifériák lehetőségeinek megismerése, használata.

Minimum követelmények 5. osztály

Algoritmizálás és blokkprogramozás

- ❖ érti, hogyan történik az egyszerű algoritmusok végrehajtása a digitális eszközökön;
- ❖ egyszerű algoritmusokat elemez és készít;
- ❖ ismeri a kódolás eszközeit;
- ❖ adatokat kezel a programozás eszközeivel.

Online kommunikáció

- ❖ ismeri, használja az elektronikus kommunikáció lehetőségeit, a családi és az iskolai környezetének elektronikus szolgáltatásait;
- ❖ ismeri és betartja az elektronikus kommunikációs szabályokat.

Robotika

- ❖ ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- ❖ adatokat gyűjt szenzorok segítségével;
- ❖ mozgásokat vezérel szimulált vagy valós környezetben.

Szövegszerkesztés

- ❖ egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat.

Bemutatókészítés

- ❖ egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat;
- ❖ ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- ❖ etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

Multimédiás elemek készítése

- ❖ digitális eszközökkel önállóan rögzít és tárol képet, hangot és videót;
- ❖ digitális képeken képkorrekciót hajt végre.

Az információs társadalom, e-Világ

- ❖ ismeri a digitális környezet, az e-Világ etikai problémáit;
- ❖ ismeri az információs technológia fejlődésének gazdasági, környezeti, kulturális hatásait.

A digitális eszközök használata

- ❖ célszerűen választ a feladat megoldásához használható informatikai eszközök közül;
- ❖ önállóan használja az operációs rendszer felhasználói felületét;
- ❖ önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;
- ❖ használja a digitális hálózatok alapszolgáltatásait.

6. osztály

Algoritmizálás és blokkprogramozás

- ❖ érti, hogyan történik az egyszerű algoritmusok végrehajtása a digitális eszközökön;
- ❖ egyszerű algoritmusokat elemez és készít;
- ❖ ismeri a kódolás eszközeit;
- ❖ adatokat kezel a programozás eszközeivel.

Online kommunikáció

- ❖ ismeri, használja az elektronikus kommunikáció lehetőségeit, a családi és az iskolai környezetének elektronikus szolgáltatásait;
- ❖ ismeri és betartja az elektronikus kommunikációs szabályokat.

Robotika

- ❖ ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- ❖ adatokat gyűjt szenzorok segítségével;
- ❖ mozgásokat vezérel szimulált vagy valós környezetben.

Szövegszerkesztés

- ❖ egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat.

Bemutatókészítés

- ❖ egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat;
- ❖ ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- ❖ etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

Multimédiás elemek készítése

- ❖ digitális eszközökkel önállóan rögzít és tárol képet, hangot és videót;
- ❖ digitális képeken képkorrekciót hajt végre.

Az információs társadalom, e-Világ

- ❖ ismeri a digitális környezet, az e-Világ etikai problémáit;
- ❖ ismeri az információs technológia fejlődésének gazdasági, környezeti, kulturális hatásait.

A digitális eszközök használata

- ❖ célszerűen választ a feladat megoldásához használható informatikai eszközök közül;
- ❖ önállóan használja az operációs rendszer felhasználói felületét;
- ❖ önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;
- ❖ használja a digitális hálózatok alapszolgáltatásait.

7–8. évfolyam
heti 1 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Algoritmizálás és blokkprogramozás	15
Online kommunikáció	4
Robotika	8
Szövegszerkesztés	8
Bemutatókészítés	6
Multimédiás elemek készítése	6
Táblázatkezelés	12
Az információs társadalom, e-Világ	5
A digitális eszközök használata	4
Szabadon tervezhető óra	4
Összes óraszám:	72

TÉMAKÖR: Algoritmizálás és blokkprogramozás**ÓRASZÁM: 15 óra**

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ értelmezi az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolatát;
- ❖ egyszerű algoritmusokat elemez és készít;
- ❖ ismeri a kódolás eszközeit;
- ❖ adatokat kezel a programozás eszközeivel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megkülönbözteti, kezeli és használja az elemi adatokat;
- ❖ ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- ❖ a probléma megoldásához vezérlési szerkezetet (szekvencia, elágazás és ciklus) alkalmaz a tanult blokkprogramozási nyelven;
- ❖ tapasztalatokkal rendelkezik az eseményvezérlésről;
- ❖ vizsgálni tudja a szabályozó eszközök hatásait a tantárgyi alkalmazásokban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az algoritmikus gondolkodást segítő informatikai eszközök és szoftverek használata
- ❖ Hétköznapi tevékenységekből a folyamat és az adatok absztrakciója
- ❖ A problémamegoldó tevékenység tervezési és szervezési kérdései
- ❖ A problémamegoldáshoz tartozó algoritmuslemek megismerése. Algoritmus leírásának egy lehetséges módja
- ❖ Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolata
- ❖ Az elemi adatok megkülönböztetése, kezelése és használata
- ❖ Szekvencia, elágazások és ciklusok. Egyszerű algoritmusok tervezése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei alapján
- ❖ Példák típusalgoritmus használatára
- ❖ A vezérlési szerkezetek megfelelői egy programozási környezetben
- ❖ Elágazások, feltételek kezelése, többirányú elágazás, ciklusok
- ❖ Változók, értékadás. Eljárások, függvények alkalmazása
- ❖ A program megtervezése, kódolása
- ❖ Animáció, grafika programozása
- ❖ Mozgások vezérlése
- ❖ Tesztelés, elemzés
- ❖ Az objektumorientált gondolkodás megalapozása
- ❖ Mások által készített alkalmazások paramétereinek a program működésére gyakorolt hatásának vizsgálata.

FOGALMAK

algoritmuslemek, tervezési folyamat, adatok absztrakciója, algoritmusleírasi mód, szekvencia, elágazás, ciklus, elemi adat, egyszerű algoritmusok tervezése, vezérlési szerkezetek, eljárás, függvény, kódolás, animáció, grafika programozása, objektumorientált gondolkodás, típusfeladatok, tesztelés, elemzés, hibajavítás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Életkornak és érdeklődési körnek megfelelő hétköznapi tevékenységek és információáramlási folyamatok algoritmusának elemzése, tervezése
- ❖ Hétköznapi algoritmusok leírása egy lehetséges algoritmusleíró eszközzel
- ❖ Vezérlőszervezetek tudatos választását igénylő blokkprogramozási feladatok megoldása
- ❖ Típusalgoritmusok – összegzés, másolás, eldöntés, maximumkiválasztás – használatát igénylő programozási feladatok megoldása
- ❖ Projekt munkában egyszerű részekre bontott feladat elkészítése a részfeladatok megoldásával és összeállításával
- ❖ Egyszerű algoritmussal megadható mozgások vezérlése valós és szimulált környezetben, az eredmények tesztelése, vizsgálata a lehetséges paraméterek függvényében
- ❖ Adatok kezelését, változók használatát igénylő folyamatok programozása
- ❖ Új objektum létrehozását igénylő feladatok megoldása blokkprogramozási környezetben.

TÉMAKÖR: Online kommunikáció

ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri, használja az elektronikus kommunikáció lehetőségeit, a családi és az iskolai környezetének elektronikus szolgáltatásait;
- ❖ ismeri és betartja az elektronikus kommunikációs szabályokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ tisztában van a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetésekkel, alkalmazza az adatok védelmét biztosító lehetőségeket;
- ❖ önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Online kommunikációs csatornák használata, online kapcsolattartás
- ❖ Etikus és hatékony online kommunikáció a csoportmunka érdekében
- ❖ Online identitás védelmében teendő lépések, használható eszközök
- ❖ Adattárolás és megosztás felhőszolgáltatások használatával.

FOGALMAK

online identitás, e-mail, chat, felhőszolgáltatások

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Elektronikus levél írása, üzenetküldő és csevegőprogram használata az elektronikus kommunikáció szabályainak betartásával
- ❖ Etikus és hatékony online kommunikáció az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó csoportmunka érdekében
- ❖ Az adatok védelmét biztosító lehetőségek használata az online kommunikációs alkalmazásokban

- ❖ Személyes adatok, az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó projektben adatok tárolása és megosztása a családi és az iskolai környezet elektronikus szolgáltatásai, felhőszolgáltatások segítségével.

TÉMAKÖR: Robotika

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ adatokat gyűjt szenzorok segítségével;
- ❖ mozgásokat vezérel szimulált vagy valós környezetben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével
- ❖ Szenzorok funkciói, paraméterei, használata
- ❖ Szenzorok, robotok vezérlésének kódolása blokkprogramozással
- ❖ Vezérlési feladatok megoldása objektumokkal, eseményvezérelten
- ❖ Az együttműködési készség fejlesztése csoportos feladatmegoldások és projektmunkák során.

FOGALMAK

robot, szenzor, blokkprogramozás, vezérlési szerkezetek, vezérlés, elágazás, ciklus

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A környezeti tárgyakra, akadályokra reagáló robot programozása
- ❖ Akadálypályát teljesíteni képes robot programozása
- ❖ A robot szenzorokkal gyűjtött adatainak rögzítése, feldolgozása egy akadálypályán; a viselkedés módosítása a gyűjtött adatoknak megfelelően.

TÉMAKÖR: Szövegszerkesztés

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- ❖ a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat;
- ❖ ismeri és kritikusan használja a nyelvi eszközöket (például helyesírás-ellenőrzés, elválasztás);

- ❖ a szöveges dokumentumokat többféle elrendezésben jeleníti meg papíron, tisztában van a nyomtatás környezetre gyakorolt hatásaival;
- ❖ etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Szöveget, képet, ábrát, táblázatot tartalmazó dokumentumok létrehozása, formázása
- ❖ Feladatleírás, illetve minta alapján dokumentumok szerkesztése
- ❖ Szövegszerkesztési alapelvek. A szöveg tipográfiája, tipográfiai ismeretek. Szöveges dokumentumok szerkezete, objektumok. Élőfej és élőláb
- ❖ Táblázat beszúrása a szövegbe. A táblázat formázása
- ❖ Iskolai, hétköznapi problémák közös megoldása, a csoportmunka támogatása
- ❖ Mentés különböző formátumokba
- ❖ Az információforrások etikus felhasználásának kérdései.

FOGALMAK

- ❖ szövegszerkesztési alapelvek, tipográfia, dokumentumok szerkezete, objektumok, élőfej, élőláb, táblázat szövegben, táblázat tulajdonságai, dokumentumformátumok, csoportmunka eszközei, webes dokumentumkészítés, információforrások etikus felhasználása.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Kész minta alapján szöveges dokumentumok önálló létrehozása, például iratminták, adatlap készítése
- ❖ Adott tanórai vagy más tantárgyakhoz kapcsolódó problémához, az iskolai élethez, hétköznapi problémához szöveget, képet, ábrát, táblázatot tartalmazó dokumentum készítése önállóan vagy projektmunka keretében, például tanulmány egy adott történelmi korról
- ❖ Adott dokumentum tartalmának megfelelő szerkezet kialakítása, például levélpapír készítése és sablonként történő mentése, élőfej és élőláb kialakítása és formázása, vízjel szerepeltetése egy kép beszúrásával
- ❖ Az elkészített dokumentum környezetbarát nyomtatásának megbeszélése, mentése és megnyitása PDF formátumban
- ❖ Szöveges dokumentum megosztása online tárhelyen.

TÉMAKÖR: Bemutatókészítés

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat;
- ❖ ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;

- ❖ etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri a prezentációkészítés alapszabályait, és azokat alkalmazza;
- ❖ a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Szöveget, táblázatot, ábrát, képet, hangot, animációt, videót tartalmazó prezentáció létrehozása, formázása, paramétereinek beállítása
- ❖ Feladatleírás, illetve minta alapján prezentáció szerkesztése
- ❖ Bemutatószerkesztési alapelvek. A mondandóhoz illeszkedő megjelenítés
- ❖ Automatikusan és az interaktívan vezérelt lejátszás beállítása a bemutatóban
- ❖ Iskolai, hétköznapi problémák közös megoldása, a csoportmunka támogatása
- ❖ Az információforrások etikus felhasználásának kérdései.

FOGALMAK

prezentáció, multimédiás objektum, dokumentumformátumok, csoportmunka eszközei, lényegkiemelés, dokumentum belső szerkezete, információforrások etikus felhasználása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Prezentáció készítése kiselőadáshoz (a digitális kultúrához, más tantárgyakhoz, az iskolai élethez, hétköznapi problémához kapcsolódó feladat)
- ❖ Bemutató készítése projektmunkában végzett tevékenység összegzéséhez, bemutatásához, a megfelelő szerkezet kialakításával az információforrások etikus használatával
- ❖ Tájékoztató vagy reklámcélú, automatikusan ismétlődő, animált bemutató készítése
- ❖ Rövid rajzfilm készítése prezentációkészítő alkalmazással
- ❖ Elkészített prezentáció megjelenítése többféle elrendezésben, mentése különböző formátumokba.

TÉMAKÖR: Multimédiás elemek készítése

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ digitális eszközökkel önállóan rögzít és tárol képet, hangot és videót;
- ❖ digitális képeken képkorrekciót hajt végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri egy bittérképes rajzolóprogram használatát, azzal ábrát készít;
- ❖ bemutatókészítő vagy szövegszerkesztő programban rajzeszközökkel ábrát készít.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Kép, hang és video digitális rögzítése (képek szkennelése, digitális fotózás, videofelvétel-készítés) és javítása
- ❖ Multimédia alapelemek: fotó, hang, video készítése, szerkesztése, felhasználása előadásokhoz és bemutatókhoz
- ❖ Raszter- és vektorgrafikai ábra összehasonlítása, szerkesztése és illesztése különböző típusú dokumentumokba
- ❖ Feladatleírás, illetve minta alapján vektorgrafikus ábra készítése. Görbék, csomópontok felhasználása rajzok készítésében. Csomópontműveletek.

FOGALMAK

képek szkennelése, digitális fotózás, videofelvétel-készítés, fotó, hang, video készítése, szerkesztése, felhasználása, rasztergrafika, vektorgrafika, görbék, csomópontok, csomópontműveletek

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ A mindennapi, az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó kép, hang és video rögzítése szkenneléssel, digitális fényképezőgéppel, okostelefonnal
- ❖ Rögzített, illetve rendelkezésre álló multimédia-alapelemek: fotó, hang, video szerkesztése és felhasználása előadásokhoz, bemutatókhoz
- ❖ Feladatleírás, illetve minta alapján raszter- és vektorgrafikai ábra készítése, szerkesztése, módosítása különböző dokumentumokba, előadásokhoz és bemutatókhoz
- ❖ Ábrakészítés során egyszerű transzformációs műveletek, igazítások, csoportműveletek használata
- ❖ Olyan grafikai feladatok megoldása, amelyek algoritmikus módszereket igényelnek: másolás, klónozás, tükrözés, geometriai transzformációk.

TÉMAKÖR: Táblázatkezelés

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ az adatokat táblázatos formába rendezi és formázza;
- ❖ problémákat old meg táblázatkezelő program segítségével.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ cellahivatkozásokat, matematikai tudásának megfelelő képleteket, egyszerű statisztikai függvényeket használ táblázatkezelő programban;
- ❖ az adatok szemléltetéséhez diagramot készít;
- ❖ tapasztalatokkal rendelkezik hétköznapi jelenségek számítógépes szimulációjáról.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az adatok csoportosítási, esztétikus megjelenítési lehetőségei
- ❖ Táblázatkezelési alapfogalmak: cella, oszlop, sor, munkalap, munkafüzet, cellahivatkozás, adattípus. Adatok táblázatos formába rendezése, feldolgozása. Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás elsajátítása

- ❖ Statisztikai adatelemzés, statisztikai számítások. Statisztikai függvények használata táblázatkezelőkben
- ❖ Adatok feldolgozását segítő számítási műveletek
- ❖ Feladatok a cellahivatkozások használatára. Relatív és abszolút cellahivatkozás. Saját képletek szerkesztése. Függvények használata, paraméterezés
- ❖ Más tantárgyaknál felmerülő problémák megoldása a táblázatkezelő program segítségével
- ❖ Az adatok grafikus ábrázolási lehetőségei. Diagram létrehozása, szerkesztése. Diagramtípusok.

FOGALMAK

táblázatkezelési alapfogalmak, cella, oszlop, sor, munkalap, munkafüzet, cellahivatkozás, adatok táblázatos formába rendezése, adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás, relatív és abszolút cellahivatkozás, saját képletek szerkesztése, függvények használata, paraméterezés, adatok csoportosítása, diagram létrehozása, diagram szerkesztése, diagramtípusok

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Mérési eredmények, nyomtatott és online adathalmazok, táblázatok elemzése
- ❖ Az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó, valamint közérdekű adatok gyűjtése különböző forrásokból
- ❖ Összegyűjtött adatok táblázatos elrendezése táblázatkezelő alkalmazással
- ❖ A problémának megfelelő adattípusok, adatformátumok, képletek, függvények alkalmazása egy táblázatkezelő programban
- ❖ Az osztály, évfolyam vagy az iskola adatainak statisztikai elemzése
- ❖ Egy-egy adatsorból többféle diagram készítése, az adatok megtévesztő ábrázolásának felismerése
- ❖ Más tantárgyakhoz kapcsolódó projektben az adatok feldolgozása táblázatkezelő program segítségével.

TÉMAKÖR: Az információs társadalom, e-Világ

ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ ismeri a digitális környezet, az e-Világ etikai problémáit;
- ❖ ismeri az információs technológia fejlődésének gazdasági, környezeti, kulturális hatásait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ismeri az információs társadalom múltját, jelenét és várható jövőjét;
- ❖ online gyakorolja az állampolgári jogokat és kötelességeket;
- ❖ ismeri az információkeresés technikáját, stratégiáját és több keresési szempont egyidejű érvényesítésének lehetőségét;
- ❖ tisztában van a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetésekkel, alkalmazza az adatok védelmét biztosító lehetőségeket;
- ❖ védekezik az internetes zaklatás különböző formái ellen, szükség esetén segítséget kér.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az információs technológiai fejlesztés gazdasági, környezeti, kulturális hatásainak felismerése
- ❖ Az információ szerepe a modern társadalomban
- ❖ Információkeresési technikák, stratégiák, többszempontú keresés
- ❖ A digitális eszközök egészségre és személyiségre gyakorolt hatásai
- ❖ Az adatbiztonság és adatvédelem tudatos felhasználói magatartásának szabályai.

FOGALMAK

e-Világ, e-kereskedelem, e-bank, e-állampolgárság, virtuális személyiség, információs társadalom, adatvédelem, internetes bűnözés, digitális eszközöktől való függőség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Az információs társadalom múltjában kijelölt szakasz (például ókori számolási módszerek vagy elektromechanikus gépek) projektmódszerrel történő feldolgozása
- ❖ Az állampolgári jogok és kötelességek online gyakorlása, például bejelentkezés egészségügyi vizsgálatra vagy veszélyeshulladék-lerakási címek keresése
- ❖ Az elektronikus kommunikáció gyakorlatában felmerülő problémák megismerése, valamint az ezeket megelőző vagy ezekre reagáló, biztonságot szavatoló beállítások megismerése, használata
- ❖ Megfigyelések végzése és értelmezése a közösségi portálokon, keresőmotorok használata közben rögzített szokásokról, érdeklődési körökről, személyes profilokról
- ❖ Az adatok és az online identitás védelmét biztosító lehetőségeket alkalmazása, például a közösségi oldalakon elérhető személyes adatok keresése, korlátozása és törlése
- ❖ Többszempontú, hatékony információkeresési feladatok megoldása más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában

TÉMAKÖR: A digitális eszközök használata

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ célszerűen választ a feladat megoldásához használható informatikai eszközök közül;
- ❖ önállóan használja az operációs rendszer felhasználói felületét;
- ❖ önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;
- ❖ használja a digitális hálózatok alapszolgáltatásait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ tapasztalatokkal rendelkezik az iskolai oktatáshoz kapcsolódó mobileszközökre fejlesztett alkalmazások használatában;
- ❖ az informatikai eszközöket önállóan használja, a tipikus felhasználói hibákat elkerüli, és elhárítja az egyszerűbb felhasználói szintű hibákat;
- ❖ értelmezi az informatikai eszközöket működtető szoftverek hibajelzéseit, és azokról beszámol;

- ❖ tapasztalatokkal rendelkezik a digitális jelek minőségével, kódolásával, tömörítésével, továbbításával kapcsolatos problémák kezeléséről;
- ❖ ismeri a térinformatika és a 3D megjelenítés lehetőségeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásai
- ❖ Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése és használata
- ❖ Az informatikai eszközök be- és kiviteli perifériái, a háttértárak, továbbá a kommunikációs eszközök. A felhasználás szempontjából fontos működési elvek és paraméterek
- ❖ Az informatikai eszközök, mobileszközök operációs rendszerei
- ❖ Az operációs rendszer segédprogramjai. Az állományok és könyvtárak tömörítése
- ❖ Az operációs rendszerek, helyi hálózatok erőforrásainak használata, jogosultságok ismerete. Tudatos felhasználói magatartás erősítése, a felelős eszközhasználat kialakítása, tudatosítása; etikus információkezelés
- ❖ Felhőszolgáltatások igénybevétele, felhasználási területei, virtuális személyiség és a hozzá tartozó jogosultságok szerepe, kezelése. Alkalmazások a virtuális térben. Állományok tárolása, kezelése és megosztása a felhőben.

FOGALMAK

adat, információ, hír, digitalizálás, digitalizálás minősége, kódolás, kódolási problémák, ergonómia, be- és kikapcsolás folyamata, be- és kiviteli periféria, háttértár, kommunikációs eszközök, működési elv, működési paraméterek, hálózatok felhasználási területei, mobileszközök operációs rendszere, operációs rendszerek eszközkezelése, operációs rendszer segédprogramjai, állományok és könyvtárak tömörítése, helyi hálózat, jogosultságok, etikus információkezelés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- ❖ Digitális eszközök és perifériáinak feladatot segítő felhasználása projektfeladatokban
- ❖ Bemutatóhoz, projektfeladathoz tartozó állományok rendezett tárolása a lokális gépen, azok megosztása a társakkal a felhőszolgáltatáson keresztül
- ❖ Adatok tömörített tárolása, továbbítása a hálózaton keresztül az együttműködés érdekében
- ❖ Történelmi, földrajzi témák feldolgozásához térinformatikai, térképalkalmazások felhasználása
- ❖ A 3D megjelenítés lehetőségeinek felhasználása tantárgyi feladatokban
- ❖ Közös munka esetén a digitális erőforrásokhoz tartozó hozzáférési és jogosultsági szintek megismerése

Minimum követelmények 7. osztály

Algoritmizálás és blokkprogramozás

- ❖ megkülönbözteti, kezeli és használja az elemi adatokat;
- ❖ ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- ❖ a probléma megoldásához vezérlési szerkezetet (szekvencia, elágazás blokkprogramozási nyelven);
- ❖ tapasztalatokkal rendelkezik az eseményvezérlésről;
- ❖ vizsgálni tudja a szabályozó eszközök hatásait a tantárgyi alkalmazásokban.

Online kommunikáció

- ❖ tisztában van a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetésekkel, védelmét biztosító lehetőségeket;
- ❖ önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat.

Robotika

- ❖ ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- ❖ adatokat gyűjt szenzorok segítségével;
- ❖ mozgásokat vezérel szimulált vagy valós környezetben.

Szövegszerkesztés

- ❖ ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- ❖ a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat;
- ❖ ismeri és kritikusan használja a nyelvi eszközöket (például helyesírás-ellenőrzés,
- ❖ a szöveges dokumentumokat többféle elrendezésben jeleníti meg papíronkörnyezetre gyakorolt hatásaival;
- ❖ etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás

Bemutatókészítés

- ❖ ismeri egy bittérképes rajzolóprogram használatát, azzal ábrát készít;
- ❖ bemutatókészítő vagy szövegszerkesztő programban rajzeszközökkel ábrát

Multimédiás elemek készítése

- ❖ digitális eszközökkel önállóan rögzít és tárol képet, hangot és videót;
- ❖ digitális képeken képkorrekciót hajt végre.

Táblázatkezelés

- ❖ cellahivatkozásokat, matematikai tudásának megfelelő képleteket, egyszerű használ táblázatkezelő programban;
- ❖ az adatok szemléltetéséhez diagramot készít;
- ❖ tapasztalatokkal rendelkezik hétköznapi jelenségek számítógépes szimulációjáról.

Az információs társadalom, e-Világ

- ❖ ismeri az információs társadalom múltját, jelenét és várható jövőjét;

- ❖ online gyakorolja az állampolgári jogokat és kötelességeket

8. osztály

Algoritmizálás és blokkprogramozás

- ❖ megkülönbözteti, kezeli és használja az elemi adatokat;
- ❖ ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- ❖ a probléma megoldásához vezérlési szerkezetet (szekvencia, elágazás blokkprogramozási nyelven);
- ❖ tapasztalatokkal rendelkezik az eseményvezérlésről;
- ❖ vizsgálni tudja a szabályozó eszközök hatásait a tantárgyi alkalmazásokban.

Online kommunikáció

- ❖ tisztában van a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetésekkel, védelmét biztosító lehetőségeket;
- ❖ önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat.

Robotika

- ❖ ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- ❖ adatokat gyűjt szenzorok segítségével;
- ❖ mozgásokat vezérel szimulált vagy valós környezetben.

Szövegszerkesztés

- ❖ ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentumok formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- ❖ a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat;
- ❖ ismeri és kritikusan használja a nyelvi eszközöket (például helyesírás-ellenőrzés,
- ❖ a szöveges dokumentumokat többféle elrendezésben jeleníti meg papíron, környezetre gyakorolt hatásaival;
- ❖ etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás

Bemutatókészítés

- ❖ ismeri egy bittérképes rajzolóprogram használatát, azzal ábrát készít;
- ❖ bemutatókészítő vagy szövegszerkesztő programban rajzeszközökkel ábrát

Multimédiás elemek készítése

- ❖ digitális eszközökkel önállóan rögzít és tárol képet, hangot és videót;
- ❖ digitális képeken képkorrekciót hajt végre.

Táblázatkezelés

- ❖ cellahivatkozásokat, matematikai tudásának megfelelő képleteket, egyszerű használ táblázatkezelő programban;
- ❖ az adatok szemléltetéséhez diagramot készít;
- ❖ tapasztalatokkal rendelkezik hétköznapi jelenségek számítógépes szimulációjáról.

Az információs társadalom, e-Világ

- ❖ ismeri az információs társadalom múltját, jelenét és várható jövőjét;
- ❖ online gyakorolja az állampolgári jogokat és kötelességeket;
- ❖ ismeri az információkeresés technikáját, stratégiáját és több keresési szempont lehetőségét;
- ❖ tisztában van a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetésekkel, védelmét biztosító lehetőségeket;
- ❖ védekezik az internetes zaklatás különböző formái ellen, szükség esetén segítséget

A digitális eszközök használata

- ❖ tapasztalatokkal rendelkezik az iskolai oktatáshoz kapcsolódó mobileszközökre használatában;
- ❖ az informatikai eszközöket önállóan használja, a tipikus felhasználói hibákat egyszerűbb felhasználói szintű hibákat;
- ❖ értelmezi az informatikai eszközöket működtető szoftverek hibajelzéseit,
- ❖ tapasztalatokkal rendelkezik a digitális jelek minőségével, kódolásával, kapcsolatos problémák kezeléséről;
- ❖ ismeri a térinformatika és a 3D megjelenítés lehetőségeit.

TESTNEVELÉS

5-8. évfolyam

A testnevelés tartalmi elemei közé az 5. évfolyamtól belép a sportági alaptechnikák és taktikák rendszere, a hozzájuk kapcsolódó elméleti ismeretekkel, miközben folytatódik a széles spektrumú koordinációs-képesség-fejlesztés. A nevelési szakasz elején a kondicionális képességek differenciált fejlesztése itt is elsősorban a mozgáskészségek elsajátításán, játékos gyakorláson keresztül történik, majd később fokozatosan előtérbe kerül az életkori sajátosságokhoz igazodó kondicionális képzés. A mozgástanulás folyamatában fontos szerepet kap az elméleti tudatosítás, az ok-okozati összefüggések ismertetése, mely elősegíti a mentalizációs folyamatokat. Mindez a változó környezeti feltételekhez igazodó, egyre összetettebb mozgássorok hatékony elsajátítását teszi lehetővé.

A testi-lelki egészségre nevelés célrendszere a tanulási terület egészét áthatja. A tanulók tovább bővítik az egészséges életvitel alapjaival összefüggő ismereteiket.

A testnevelés tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A testnevelés tantárgy eredményességéhez fontos a mély és értő (motoros) tanulás képességének elsajátítása. A motoros tanulásra is igaz, hogy a környezettel kialakult kölcsönhatás eredményeként létrejövő, tartós és alkalmazkodó változás, amely a különböző tanulási formákkal összekapcsolódva a személyiség fejlődésének más területeire is hatást gyakorol. A különböző mozgásformák elsajátítása – különös tekintettel az általános iskola kezdeti szakaszában – jelentős befolyással van a tanuló kognitív fejlődésére, hiszen a mozgásos cselekvés célirányos, komplex kognitív-motoros tevékenység. Hatékony és eredményes motoros tanulás-tanítás csak akkor valósulhat meg, ha annak során figyelembe veszik az életkori és tanulási sajátosságokat, s ha az spirálisan építkező és gyakorlatorientált.

A kommunikációs kompetenciák: A testnevelés – az érthetőség, az árnyaltság és a pontosság elvárásainak mentén – fejleszti a nyelvi kommunikáció minőségét. A testnevelésben a kommunikáció általában nehezített körülmények között, felhívó, felszólító módon zajlik, amelynek nem lehet sajátja az erőltetett formált és artikuláció nélküli beszéd. A tantárgy fejleszti a hallás utáni szövegértés mellett a kommunikáció más formáit is, úgymint a kéz- és karjelzéseket, a testmozgás, a sportolás közbeni gesztusokat, a tekintet és/vagy az arc izmainak játékát. A sporttevékenységek folyamatos metakommunikáció mentén folynak, elég csak a jelzésértékű testtartásokra vagy a távolodó-közeledő mozgások kifejezőerejére gondolni. A szakkifejezések, a helyes terminológia elsajátításával lehetővé válik a procedurális tudás átfordítása a gondolkodás révén tervezhető motoros produktummá.

A digitális kompetenciák: Az információs és tudástársadalom korában meghatározóan fontos, hogy a korszerű digitális eszközök hogyan épülnek be a nevelés, az oktatás és a képzés tanítási-tanulási folyamataiba. A digitális kompetencia főbb területeinek – digitális jelenlét, életvezetés és produktivitás – fejlesztése a testnevelésnek és egészségfejlesztésnek is egyik kiemelt célja. A digitális kompetencia a testnevelés tantárgy esetében is elengedhetetlen, példaként említhető a teljesítménymonitorozás, a mozgáselemzés, az információkeresés, -szűrés és -feldolgozás digitális eszközökkel történő megvalósítása.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A motoros tanulás során elsősorban a cselekvéses tényező dominál, de a hatékonysága és eredményessége – a verbális metódusok által – a kognitív komponensektől is függ. A beszéd és a gondolkodás kapcsolata révén válik lehetővé a motoros tevékenységekkel összefüggő ismeretek és tapasztalatok tárolása, felidézése. A nyelvhasználat teszi lehetővé a mozgásos cselekvéstanuláshoz szükséges ideomotoros kép, a gondolati modell kialakítását, tervezését. A kreatív feladatmegoldásokon

alapuló problémamegoldó gondolkodás egyaránt megjelenik a nyílt jellegű mozgáskészségek (pl. sportjátékok) változatos döntéshozatali játékhelyzeteiben és a kognitív típusú testnevelési játékokban (pl. táblajátékok mozgásos változatai).

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A testnevelés tantárgy a személyes és társas kompetenciák fejlesztésének egyik terepe. Az iskolának fejlesztenie szükséges a szomatikus egészséggel, a társas-érzelmi jólléttel, a biztonsággal kapcsolatos kompetenciákat. A fejlesztés kiterjed a testi jóllét és a motoros teljesítőképesség kialakítására is. A tantárgy tanulásának és tanításának jelentős közösségfejlesztő hatása van. Külön kiemelendők a csapatsportokban fontos szerepet játszó együttműködési formák, a közösséget alakító tényezők (a közös célkitűzések, a közös gyakorlás élménye, a teljesítmény egyént és csapatközösséget formáló szerepe, a csapaton belüli összetartozás és egymásrautaltság stb.).

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az iskola a kiemelkedő sportszakemberek és sportolók által létrehozott kreatív produktumok megismerésének egyik helye, ami az alkotó produkálás biztosításával támogatja, hogy a tanuló értelmezni tudja a sporteredmények személyes és társadalmi életre gyakorolt hatását. A tanuló ezeknek a kompetenciáknak az elsajátításával képessé válik arra, hogy saját tanulási tevékenységében is értékesnek tartsa a testnevelés, az egészségfejlesztés kreatív ötleteit és produktumait. Önmaga kreatív alkotásokat hoz létre (pl. alkotóképes játéktevékenység vagy bemelegítő gyakorlatok és edzésprogramok összeállítása) a tanulási tevékenység ezen területén, és elsajátítja a fizikai aktivitás, a testedzés és a sportolás rekreációt támogató elemeit. A tanuló megtanulja értékkeént kezelni az olimpiai eszmét, az olimpiai játékokon elért eredményeket. Értékesnek tartja a magyar, az európai és a világ testkulturális örökségét.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A testnevelés és egészségfejlesztés a tanuló ügyességét, erejét, állóképességét, szomatikus, mentális és érzelmi teherbírását fejlesztve teszi képessé az egyént a különböző munkatevékenységek elvégzésére. A sporttevékenység hozzájárul a munkaerőkölcsi tulajdonságok (például fegyelmettség, közösségi szemlélet, lelkiismeretesség, felelősségteljeség, munkaszeretet) kialakításához. A testnevelésben és a sportban alkalom nyílik a bátorságot, a kockázatot, az önállóságot, a monotóniatűrést és az innovációt igénylő tevékenységekre, a vállalkozáshoz szükséges kezdeményezőkétség alkalmazására és a határozott viselkedésre. Az önállóságot igénylő, döntési helyzeteket biztosító sportolás a tanulót hozzásegíti, hogy a munkavégzés során is hasonló módon cselekedjen. A testedzés, a sportolás – a szabadidő egészséges eltöltésén keresztül, kreatív hatásával – elősegíti a munka utáni pihenést, kikapcsolódást és regenerálódást.

5–6. évfolyam

Az 5. évfolyamba lépő diákok testi fejlődésében a fiúk és a lányok között jellemző különbségek még nem mutatkoznak. A lányok egy hosszú (9 éves kortól tartó), mérsékelt ütemű megnyúlási szakasz közepén, míg a fiúk a pubertáskort megelőző testalkati telítődési szakaszban járnak. A két nem terhelhetősége közel azonos. A 11–12 éves diákok, a sokoldalú alapokra építkezve, eredményesen tanulnak új sportági technikákat mind a zárt, mind a nyílt jellegű mozgáskészségekben. Mozgásigényük igen jelentős, figyelmük, koncentrálókéességük tartós, ami az időhatékony óraszervezéssel tovább segíti a pszichomotoros tanulási folyamatokat.

A test-test elleni küzdelem tekintetében továbbra is kiemelt fejlesztési terület a tanuló személyisége, hiszen a sportági technikák nagy koncentrációval történő végrehajtása az önuralom és akaraterő próbája elé állítja a tanulót.

Az 5–6. évfolyam tanulóinak példaképválasztó igénye a megfelelő irányba terelve elősegíti a hosszú távú elköteleződésüket a szabadidős és/vagy versenysport felé. A tanulók a versengésen alapuló mozgásformákat szeretik, melyek – jól megszervezett, kooperációs elemekben gazdag, a társak eltérő képességeit tiszteletben tartó, a fair play szellemiségét prioritásként kezelő viselkedésmintákkal – kontrollált módon kiválóan gyakoroltathatók. Oktatásmódszertani szempontból a tanórák jelentős részét a mozgásos tartalmak bemutatásán, bemutattatásán alapuló képi, vizuális forrásokra épülő direkt oktatási stratégiák jellemzik, de megjelennek már az indirekt módszertani elemek is.

A testnevelés tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

MOZGÁSKULTÚRA-FEJLESZTÉS

- ❖ a tanult alapvető mozgásformák kombinációiból álló cselekvéssorokat változó térbeli, időbeli, dinamikai feltételek mellett készségszinten kivitelezzi;
- ❖ a tanult mozgásforma készségszintű kivitelezése közben fenntartja érzelmi-akaratit erőfeszítéseit;
- ❖ minden sporttevékenységében forma- és szabálykövető attitűddel rendelkezik, ez tevékenységének automatikus részévé válik.

MOTOROSKÉPESSÉG-FEJLESZTÉS

- ❖ a motoros képességeinek fejlődési szintje révén képes az összhang megteremtésére a cselekvéssorainak elemei között;
- ❖ relatív erejének birtokában képes a sportágspecifikus mozgástechnikák koordinált, készségszintű kivitelezésére;
- ❖ az alapvető mozgásainak koordinációjában megfelelő begyakorlottságot mutat, és képes a változó környezeti feltételekhez célszerűen illeszkedő végrehajtásra;
- ❖ a (meg)tanult erő-, gyorsaság-, állóképesség- és ügyességfejlesztő eljárásokat tanári irányítással tudatosan alkalmazza.

VERSENGÉSEK, VERSENYEK

- ❖ a versengések és a versenyek közben toleráns a csapattársaival és az ellenfeleivel szemben, ezt tőlük is elvárja;
- ❖ a versengések és a versenyek közben közösségformáló, csapatkohéziót kialakító játékosként viselkedik.

PREVENCIÓ, ÉLETVITEL

- ❖ megoldást keres a különböző veszély- és baleseti források elkerülésére;
- ❖ tanári segítséggel, egyéni képességeihez mérten, tervezetten, rendezetten és rendszeresen fejleszti keringési, légzési és mozgatórendszerét;
- ❖ ismeri a tanult mozgásformák gerinc- és ízületvédelmi szempontból helyes végrehajtását;
- ❖ a családi háttere és a közvetlen környezete adta lehetőségeihez mérten tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez testmozgást.

EGÉSZSÉGES TESTI FEJLŐDÉS, EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS

- ❖ a higiéniai szokások terén teljesen önálló, adott esetben segíti társait;

- ❖ az életkorának és alkati paramétereinek megfelelően tervezett, rendezett és rendszeres, testmozgással összefüggő táplálkozási szokásokat alakít ki.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	36
Atlétikai jellegű feladatmegoldások	46
Torna jellegű feladatmegoldások	46
Sportjátékok	70
Testnevelési és népi játékok	34
Önvédelmi és küzdősportok	40
Alternatív környezetben üzhető mozgásformák	32
Úszás	36
Szabadon felhasználható órakeret	20
Összes óraszám:	360

TÉMAKÖR: Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció

ÓRASZÁM: 36 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megnevez és bemutat egyszerű relaxációs gyakorlatokat;
- ❖ a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat;
- ❖ a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A leggyakrabban alkalmazott statikus és dinamikus gimnasztikai elemek elnevezésének, technikai végrehajtásának önálló alkalmazása
- ❖ 4-8 ütemű szabad-, társas és kéziszergyakorlatok bemutatás utáni önálló végrehajtásra törekvő pontos és rendszeres kivitelezése
- ❖ 2-3 gyakorlatból álló gimnasztikai gyakorlatsor összeállítása tanári kontrollal
- ❖ Alakzatok (oszlop-, vonal-, kör- és szétszórt alakzat) alkalmazó gyakorlása
- ❖ Menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban
- ❖ Mozgékony, hajlékony fejlesztése statikus és dinamikus szabad-, társas és kéziszergyakorlatokkal (zsámoly, pad, bordásfal)
- ❖ A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatok összeállítása segítséggel, azok gyakorlása
- ❖ A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését, nyújtását, ellazulását szolgáló gyakorlatok összeállítása segítséggel, azok helyes végrehajtása
- ❖ Légzőgyakorlatok összeállítása segítséggel, azok végrehajtása

- ❖ A gyakorlatvezetési módszerek megértése, a gyakorlatok tanári utasításoknak megfelelő végrehajtása
- ❖ A nyugalomban lévő és bemelegített izomzat tulajdonságainak megismerése, a fáradt izmok lehetséges sérüléseinek (izomhúzódás, izomszakadás, izomgörcs, izomláz) ok-okozati tényezők szerinti beazonosítása
- ❖ Különböző testrészek bemelegítését szolgáló gyakorlatok közös, majd önálló (kis tanári segítséggel) összeállítása, végrehajtása
- ❖ a terhelések utáni nyújtó gyakorlatok jelentőségének megismerése
- ❖ A stressz fogalmának, fajtáinak beazonosítása, pozitív megküzdési stratégiáinak megismerése
- ❖ Az egyszerűbb relaxációs technikák elsajátítása és alkalmazása
- ❖ Egyszerű és összetett gimnasztikai gyakorlatok zenére.

FOGALMAK

menet- és futásgyakorlatok; oszlop-, sor-, kör-, szétszórt alakzat; szergyakorlatok, utasítás, szóban közlés, bemutatás, bemutattatás, relaxáció, stresszkezelés, izomhúzódás, izomszakadás, izomgörcs, izomláz, keringésfokozás

TÉMAKÖR: Atlétikai jellegű feladatmegoldások

ÓRASZÁM: 46 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja;
- ❖ ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;
- ❖ tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ futótechnikája – összefüggő cselekvéssor részeként – eltérést mutat a vágta- és a tartós futás közben;
- ❖ magabiztosan alkalmazza a távol- és magasugrás, valamint a kislabdahajítás és súlylökés – számára megfelelő – technikáit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Futóiskolai és futófeladatok egyenesen és íven, előre, hátra, oldalra mozgás közben 20–40 m hosszan
- ❖ Ugrófeladatok el- és felugrással, akadályokra és akadályok átugrásával
- ❖ Rajtgyakorlatok, rajtversenyek különböző testhelyzetekből, térdelőrajt 20–30 m kifutással időre, sprintfutások 30–60 m-en időre
- ❖ Váltófeladatok alsó és felső váltással párban és csapatban, helyben és mozgás közben

- ❖ Dobógyakorlatok 1–3 kg-os tömött labdával fekvésben, ülésben, térdelésben, állásban, beszőkkenéssel, dobások különböző eszközökkel (labdák, karikák, szivacsgerely, szoknyás labda, sípoló rakéta)
- ❖ Távolugrás lépő technikával, rövid nekifutásból emelt elugró helyről és elugró gerendáról 4–10 lépés nekifutásból
- ❖ Felugrások egy lábról gumiszalagra, lécre, szemből és oldalról nekifutással 5–7 lépésből, átlépő, hasmánt technikával
- ❖ Az állóképesség, a szív működés és a testtömegkontroll összefüggéseinek megismerése
- ❖ Folyamatos futások egyenletes ritmusban és tempóváltással 8–10 percen keresztül
- ❖ Az atlétika főbb versenyszabályainak megismerése, gyakorlatban történő alkalmazása.

FOGALMAK

elrugaszkodó láb, lendítő láb, térdelőrajt, hibás rajt, váltójel, váltótávolság, tempóérzék, pulzus, átlépő technika, lépő technika, nekifutási távolság, optimális sebesség, kidobási vonal, bástya, dobószektor, hasmánt technika

TÉMAKÖR: Torna jellegű feladatmegoldások

ÓRASZÁM: 46 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat;
- ❖ a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat;
- ❖ a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet;
- ❖ a torna, a ritmikus gimnasztika, tánc és aerobik jellegű mozgásformákon keresztül tanári irányítás mellett fejleszti esztétikai-művészeti tudatosságát és kifejezőképességét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ segítségadással képes egy-egy általa kiválasztott tornaelem bemutatására és a tanult elemekből önállóan alkotott gyakorlatsor kivitelezésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A téri tájékozódó képesség és egyensúlyérzék, valamint a torna jellegű feladatmegoldások szempontjából fontos motorikus képességek (erő, ízületi mozgékonyosság, izomérzékelés) további fejlesztése
- ❖ A gyakorlás biztonságos körülményeinek megteremtése
- ❖ A cselekvési biztonság növelése
- ❖ Segítségadás tanítása, tanulása
- ❖ Igényesség kialakítása az esztétikus test iránt, valamint a „tornász” mozgás elsajátítására
- ❖ A rendelkezésre álló és a célnak megfelelő tornaszereken statikus testhelyzetek, támlázások, támaszcserék, lendületek, ellendülések, fellendülések, fel-, le- és átugrások végrehajtása

- ❖ Preakrobatikus és akrobatikus elemek, egyensúlyi elemek, gurulások, emelések, fellendülések, billenések, átfordulások végrehajtása
- ❖ Gimnasztikus elemek (csak lányok) – lépések, járások, testsúlyáthelyezések, szökkenések, ugrások, fordulatok – kivitelezése
- ❖ Egyensúlyozási gyakorlatok megvalósítása helyben helyzetváltoztatásokkal és különböző kartartásokkal, valamint helyváltoztatással eltérő irányokba tornapadon, annak merevítő gerendáján és/vagy gerendán
- ❖ Mászókulcsolással mászás (rúdon, kötelen), vándormászás lefelé; függeszkedési kísérletek, mászóversenyek
- ❖ A női és férfi torna főbb versenyszámainak, azok alapvető szabályainak megismerése

Talajon:

- Gurulóátfordulások előre-hátra különböző testhelyzetekből különböző testhelyzetekbe
- Fejállás
- Kézállásba fellendülés segítségadással, falnál és önállóan
- Kézenátfordulás oldalra mindkét irányba
- Repülő gurulóátfordulás
- Híd, mérlegállás és spárga kísérletek végrehajtásának tökéletesítése
- Összefüggő talajgyakorlat összeállítása

Ugrószelekrényen:

- Keresztbe állított ugrószelekrényen zsugorkanyarlati átuqrás, huszáruqrás és guggoló átuqrás
- Hosszába állított ugrószelekrényen felguggolás után gurulóátfordulás előre, leguggolás, valamint leterpesztés
- Gurulóátfordulás előre ugródeszkáról történő elrugaskodással

Gerendán:

- Alacsony gerendán: felguggolás és homorított leuqrás; felguggolás és lábterpesztéssel leuqrás
- Érintőjárás; hármás lépés fordulatokkal, szökdelésekkel is; mérlegállás
- Gerendán: támaszhelyzetben át fel- és leuqrás

Gyűrűn:

- (Fiúknak) Érintő magas gyűrűn: függésben térd- és sarokemelések; alaplendület; zsugorlefűggés; lefűggés; fellendülés lebegő függésbe; hátsó függésből emelés lebegő függésbe; homorított leuqrás
- Gyűrűn: hátsó függés; fellendülés lebegő függésbe; függésben lendület hátra, homorított leuqrás
- (Lányoknak) Lendületek előre-hátra; fellendülés lebegő függésbe; zsugorlefűggés

FOGALMAK

függeszkedés, támlázás, fejállás, talajgyakorlat, terpeszleuqrás, lefűggés, lebegőfüggés, hátsó függés, zsugorlefűggés, homorított leuqrás, érintőjárás, hármáslépés, fellendülés, ellendülés, billenés, átfordulás, zsugorkanyarlati átuqrás, huszáruqrás, guggoló átuqrás

TÉMAKÖR: Sportjátékok

ÓRASZÁM: 70 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja;
- ❖ egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a sportjátékok előkészítő kisjátékaiban tudatosan és célszerűen alkalmazza a technikai és taktikai elemeket;
- ❖ a testnevelési és sportjáték közben célszerű, hatékony játék- és együttműködési készséget mutat;
- ❖ a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Két választott sportjáték alapvető sportágspecifikus technikai és alaptaktikai elemeinek, szabályainak elsajátítása
- ❖ Folyamatos csapatjáték kialakítása könnyített szabályok mellett
- ❖ A sportjátékok különböző döntési helyzeteiben a csapat érdekeinek figyelembevételével a legmegfelelőbb megoldások kiválasztására, együttműködésre való törekvés
- ❖ 1-1 elleni játékszituációkban a labdatartás, labdafedezés alapelveinek tudatos alkalmazása
- ❖ Emberelőnyös (2-1, 3-1, 3-2, 4-2, 4-3) és létszámaazonos (2-2, 3-3, 4-4) kisjátékokban a szélességi és mélységi labda nélküli támadó mozgások, védőtől való elszakadás módjainak gyakorlása
- ❖ Kisjátékokban védőként a támadó és a célfelület helyzetéhez igazodó helyezkedés tudatos alkalmazása
- ❖ A sportjátékokban megjelenő egyéni és csapatrész támadó, védekező alaptaktikai és ezekre épülő technikai elemeinek (emberfogás, területvédekezés, letámadás, támadóalakzat) megismerése, gyakorlása

Kézilabda

- A labda nélküli technikai elemek, mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, indulások-megállások, ütközések, cselezések irányváltással és lefordulással, felugrások-leérkezések elsajátítása
- Az egy és két kézzel történő labdaátadások helyben és mozgásból, labdaátvételek különböző irányokból
- Az „add és fuss” elv alkalmazása az egyszerű és összetett labdás koordinációs gyakorlatokban (pl. háromszög, négyszög, „y” koordinációs alakzatokban)
- Labdavezetés irány- és iramváltásokkal, indulóselek alkalmazása 1-1 elleni játékokban
- Kapura dobások helyből, kilépéssel, 3 lépésből, különböző támadó helyekről
- Alapvető szabályok, mint a lépésszabály, a kétszer indulás szabálya, a szabaddobás, a büntetődobás, az ellenféllel történő szabálytalanságok módjainak ismerete, törekvés a szabályok betartására
- A szélességi vonalvédekezés (6-0-ás területvédekezés) megismerése

- A kapus alaphelyzetének kialakítása; magasan, félmagasan, laposan és pattanásból érkező labdák védési technikájának elsajátítása kézzel és lábbal

Kosárlabda

- A labda nélküli technikai elemek, mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, a védőtől való elszakadás iram- és irányváltásokkal, lefordulások, felugrások egy és két lábról, leérkezések megtanulása, végrehajtása kontrollált környezetben, egyszerűbb játékszituációkban
- Labdavezetés irányváltásokkal, ritmusos labdavezetés, rövid és hosszú indulás, együtemű megállás folyamatos labdavezetésből, kétütemű megállás egy és két labdaleütésből, sarkazás, labdavezetés közben történő egyszerűbb irányváltoztatási módok elsajátítása megadott feltételekkel
- Labdaátadások kétkezes mellsővel és felsővel, egykezes felső és alsó, illetve egykezes tolt átadással helyben, különböző irányokba történő kilépéssel és mozgásból mozgó társnak (páros és hármas lefutás)
- A helyből történő kosárra dobás, egy-két labdaleütésből, majd folyamatos labdavezetésből és társtól kapott labdából történő fektetett dobás technikájának ismerete, gyakorlati elsajátítása
- 1-1 elleni játék gyakorlása a támadó és védő játékosok személyének meghatározásával, indulási joggal rendelkező, majd indulási joggal nem rendelkező támadó esetében (adogatóval)
- 2-0-ás és 3-0-ás gyorsindulások labda nélküli támadó mozgásának elsajátítása (páros lefutás, hármas lefutás, hármas nyolcas)
- Létszámazonos kisjátékokban a támadó és védő szerepek gyakorlása
- Alapvető szabályok, mint a lépésszabály, a kétszer indulás szabálya, az ellenféllel történő szabálytalanságok módjainak ismerete, törekvés a szabályok betartására
- Létszámazonos mérkőzésjátékok változatos szabálmódosításokkal

Röplabda

- A labda nélküli alaphelyzet, valamint az érkező labdához történő helyezkedés tudatosítása
- A kosárérintés, az alkarérintés, az alsó egyenes nyitás jellegzetes mozgásdinamikájának elsajátítása egyéni és páros gyakorlatokban
- Kisjátékokban (2-2, 3-3, 4-4) a nyitásfogadás, feladás elsajátításával törekvés a három érintéssel történő játékokra könnyített feltételek mellett
- Helyezkedési módok megismerése a különböző csapatlétszámú játékokban
- Forgásszabály alkalmazása
- A csapattársak közötti kommunikáció jelentőségének tudatosítása az eredményes játék érdekében

Labdarúgás

- A labda nélküli technikai elemek, mint a mély súlyponti helyzetben történő elindulások, megállások, irányváltoztatások, támadó és védő alapmozgások ismerete, alkalmazása a játék folyamatában
- Labdavezetések és labdaátadások gyakorlása a lábfej különböző részeivel, laposan és levegőben érkező labdák átvételének alkalmazása talppal, belsővel
- Alakzattartással történő labdás koordinációs passzgyakorlatok
- Rúgások gyakorlása célba belső csüddel, teljes csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból, oldalról és szemből érkező labdával

- A labda nélküli támadó szerepek (helyezkedési módok) megismerése 2-0-ás, 3-0-ás gyakorlási helyzetekben
- A különböző védőszerepek megismerése (passzsávok lezárása, optimális távolságtartás a támadótól, célfelülethez igazított helyezkedés)
- Kényszerítő átadások gyakorlása 2-0-ás taktikai helyzetben
- Változatos alakú, méretű pályán az 1-1 és 2-2 elleni játéksituációk védő és támadó szerepeinek gyakorlása különböző méretű, elhelyezkedésű, számú célfelületre, a labda méretének, anyagának változtatásával
- 2-1, 3-1 elleni emberelőnyös kisjátékokban a támadó játékosok együttműködésének, a védő játékosok helyezkedésének gyakorlása
- Létszámazonos kisjátékok és mérkőzésjátékok változatos szabályokkal
- A kapus alaphelyzet kialakítása, guruló, félmagas és magas ívelt labdák elfogása. Kigurítás, kidobás, kirúgás gyakorlása állított, lepattintott labdával

Floorball

- Labda nélküli technikai elemek, mint az alapállás, a helyes ütőfogás, ütővel való haladás, indulások-megállások, cselezések irányváltoztatással elsajátítása
- Labdabiztonságot növelő gyakorlatok
- Labda terelése egyenes vonalban és irányváltoztatással
- Labdaütések palánkra és társnak
- Lövések és húzások közötti különbség megéreztetése
- Folyamatos labdaátadások társnak
- Kapura lövések helyből, labdavezetésből és kapott labdából
- Kapus alaphelyzetének kialakítása, kapura lőtt labdák védekező nagypályán kézzel, kispályán állásban ütővel, lábbal, féltérdelő pozícióból ütővel, lábbal
- 1-1, 2-1 elleni kisjátékok, a támadójátékosok együttműködése és a védőjátékos helyezkedésének gyakorlása

FOGALMAK

kétszer indulás, lépéshiba, alsó egyenes nyitás, védőérintés, támadóérintés, állásrend, röplabda – forgás, hosszú- és rövidindulás, egy- és kétütemű megállás, sarkazás, indulócsel, fektetett dobás, labda fedezése, bedobás, szabaddobás, szabadrúgás, büntetődobás, büntetőrúgás, alakzattartásos passzgyakorlat, alakzattartó és alakzattartó helyezkedés, kényszerítő átadás, területvédekezés, emberfogás, egykezes tolt átadás, páros és hármas lefutás, floorball – ütőfogás, labdahúzás és -lövés, kapuelőtér

TÉMAKÖR: Testnevelési és népi játékok

ÓRASZÁM: 34 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja;
- ❖ a testnevelési és sportjáték közben célszerű, hatékony játék- és együttműködési készséggel rendelkezik;
- ❖ egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a sportjátékok előkészítő kisjátékaiban tudatosan és célszerűen alkalmazza a technikai és taktikai elemeket;
- ❖ a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A testnevelési játékok baleset-megelőzési szabályainak tudatosítása, következetes betartása
- ❖ A figyelemmegosztást igénylő egyszerű fogó- és futójátékokban (pl. keresztező fogó, mozgásutánzó fogók, labdavezetési fogók) a teljes játéktér felölelő mozgásútvonalak kialakítása, az üres területek felismerése, a játéktér határainak érzékelése
- ❖ A tanulók fokozott kreativitására, együttműködésre épülő, összetett kimentési módokat megvalósító fogójátékok gyakorlása
- ❖ Labdás manipulatív mozgásformákkal (pl. labdavezetés) megvalósuló dinamikus és statikus akadályokat felhasználó fogó- és futójátékokban az irányváltások, az elindulások-megállások, cselezések ütközés nélküli megvalósítása
- ❖ A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban, a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére törekedve, időkénszerű bekapcsolásával
- ❖ 1-1 elleni játékhelyzetek kialakítására épülő testnevelési játékok gyakorlása
- ❖ Statikus és dinamikus célfelületek eltalálására törekvő, a sportjátékok speciális mozgástartalmaira épülő dobások, rúgások, ütések változatos tömegű és méretű eszközöket felhasználva, egyéni és csapatjátékokban
- ❖ Az egyszerű és összetett sportági technikák gyakorlása a páros és csoportos játékokban (pl. váltó- és sorversenyek)
- ❖ Az egyszerű és választásos reakcióidőt fejlesztő páros és csoportos versengések alkalmazása
- ❖ A logikai, algoritmikus és egyéb problémamegoldó gondolkodást igénylő mozgásos játékok gyakorlása (pl. amőba váltóversenyben)
- ❖ A támadó és védő szerepek alkalmazását elősegítő páros és csoportos versengések
- ❖ Célfelületre törekvő emberfölnyes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a támadó szerepek gyakorlása, a védőtől való elszakadás gyors iram- és irányváltásokkal
- ❖ Célfelületre törekvő emberfölnyes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a védő szerepek gyakorlása (a passzsávok lezárása, a labdás emberrel szembeni védekezés, az emberfogás alapjai, a célfelület védelme)
- ❖ A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítése, kúszásokat, mászásokat, statikus helyzeteket tartalmazó váltó- és sorversenyekkel, futó- és fogójátékokkal

Néptánc – szabadon választható

- ❖ A táncos motívumok összefűzése adott ritmusképletek interpretálásával
- ❖ Mozgásmemória fejlesztése hosszabb motívumsorok betanulásával, végrehajtásával
- ❖ Dunai táncdialektusból választott csárdás, ugrós és verbunk táncok mozgáselemeinek, kulturális értékeinek megismerése.

FOGALMAK

laza és szoros emberfogás, szélességi mozgás, mélységi mozgás, elszakadás a védőtől, célfelület védelme, algoritmikus gondolkodás, ütempassz, testcsel

TÉMAKÖR: Önvédelmi és küzdősportok

ÓRASZÁM: 40 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a küzdő jellegű feladatokban életkorának megfelelő asszertivitást mutatva tudatosan és célszerűen alkalmazza a támadó és védő szerepeknek megfelelő technikai és taktikai elemeket;
- ❖ a tanári irányítást követve, a mozgás sebességét növelve hajt végre önvédelmi fogásokat, ütéseket, rúgásokat, védéseket és ellentámadásokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A küzdő jellegű feladatok balesetvédelmi szabályainak következetes betartása
- ❖ Küzdőjátékok közben a tervszerű gondolkodás és a kreativitás, a hatékony problémamegoldás fejlesztése
- ❖ A küzdőfeladatokban az életkornak megfelelő asszertivitás kialakítása a társak iránti tisztelet és tolerancia megtartása mellett
- ❖ Az állásban és egyéb kiinduló helyzetekben végrehajtható, a reakcióidőt, a gyorsaságot, az egyensúlyérzéklet, az erőt fejlesztő társérítés nélküli páros, csoportos és csapat jellegű eszköz nélküli és eszközös küzdőjátékok, játékos feladatmegoldások szabálykövető végrehajtása
- ❖ A küzdőjátékokban jellemző támadó és védő szerepek gyakorlását elősegítő, a gyorsaságot, az egyszerű reagálási képességet, az egyensúlyérzéklet fejlesztő páros, csoportos és csapat jellegű feladatmegoldások alkalmazása társérítés bekapcsolásával
- ❖ A küzdelem tanult technikai elemeinek tudatos alkalmazása
- ❖ A fizikai kontaktussal, a társ erő kifejtésének érzékelésével, annak legyőzési szándékával kapcsolatos egyszerű húzásokra, tolásokra, ütésekre, rúgásokra épülő páros küzdőjátékok képességfejlesztő célú alkalmazása
- ❖ Egy- és kétkezes lefogások (csuklófogás, átkarolás, fojtás, hajfogás) elleni védekező mozgások gyakorlása
- ❖ Eszköz-, majd társemelés technikájának elsajátítása (egyenes derék, lábbal emelés)
- ❖ Az eséstechnikák vezető műveleteinek, baleset-megelőzést szolgáló legfontosabb technikai mozzanatainak elméleti tudatosítása
- ❖ Előre, hátra és oldalra történő esések gyakorlása fokozatosan emelkedő súlyponti helyzetből indítva egyénileg, majd társakkal
- ❖ Oldalra esés technikájának elsajátítása oldalterpeszállásból indulva mindkét irányba

- ❖ Egy választott küzdősport korosztály-specifikus alaptechnikájának és elméleti ismereteinek elsajátítása

Birkózás

- A birkózásban használatos különböző fogásmódok megismerése (kapocsfogás, tenyérbefogás, csuklófogás, alkarfogás, könyökfogás)
- A gerincoszlop mozgékonyágát, a nyakizmok erejét növelő, birkózásra előkészítő speciális hídgyakorlatok jártasság szintű végrehajtása
 - Hanyatt fekvésből felhidalás kéz segítségével, majd anélkül
 - Hídban forgási kísérletek
 - Hídból kifordulás fejtámaszba
 - Hídba vetődés fejtámaszból társ segítségével
- Birkózó alapállás technikájának elsajátítása
- Birkózó alapfogásban (páros felkarfogás) társ tolása, majd húzása egyenes vonalban (előre-hátra)
- Grundbirkózás párokban, csoportban birkózó fogásban végrehajtott húzások-tolások alkalmazásával
- Állásban végrehajtható megfogások és szabadulások alaptechnikájának megismerése, gyakorlása a páros küzdelmekben
 - a) Mögé kerülés karberántással: támadó és védekező technika
 - b) Mögé kerülés: könyökfelütéssel, kibújással.

Karate

- Alapvető karateállások és testtartások megismerése
- Alapállásból helyváltoztatások előre és hátra rögzített kartartásokkal
- Alapvető karateütések technikájának elsajátítása helyváltoztatás nélkül (egyenes ütés helyben, egyenes ütés az elöl lévő láb oldalán, egyenes ütés a hátul lévő láb oldalán)
- Oldalra csapás az ököl alsó részével és csapás az ökölháttal alapütések megismerése
- Az előre rúgás alaptechnikájának végrehajtása
- A tanult ütések, rúgások gyakorlása helyváltoztatás nélkül különböző karateállásokban, különböző magasságokba
- Alapvető védekező technikák elsajátítása helyben (az arc védeése, a test, törzs védeése, kétkezes véde, öv alatti terület védeése, véde a tenyér élével)
- A tanult ütések, rúgások gyakorlása különböző magasságokba, helyváltoztatás közben
- A kiinduló helyzetből történő ötlépéses alapküzdelem mozgásanyagának megismerése, gyakorlása
- Kata gyakorlatot előkészítő összefüggő gyakorlatlánc végrehajtása
- Egyszerű kézzel (fejre és testre irányuló egyenes ütés) és lábbal (testre irányuló egyenes rúgás) történő támadások biztonságos kontrollált végrehajtása és azok védeése a megfelelő biztonságos végrehajtási távolság kialakításával
- A védekezés utáni ellentámadás praktikus és biztonságos végrehajtása mindkét oldalról.

Dzsúdó

- Földharctechnikák, rézsútos (egyik kéz karra fog, másik kéz a nyaka alatt) és oldalsó leszorítás technikák végrehajtása társon, valamint ezekből való szabadulások
- Szabadulási kísérletek (20-25 mp) leszorítástechnikákból

- Földharcjátékok leszorítástechnikák végrehajtására törekedve

FOGALMAK

lefogás, rézsútleszorítás, oldalsó leszorítás, karberántás, könyökfelütés, kibújás, oldalsó leszorítások, csuklófeszítés, tatami, tompítás, birkózófogás, fogáskeresés, fogásbontás, egyensúlybontás, társemelés, egyenes ütés, karate védéstechnikák, ellentámadás, küzdőtávolság, ötlépéses alapküzdő

TÉMAKÖR: Alternatív környezetben űzhető mozgásformák

ÓRASZÁM: 32 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ nyitott az alapvető mozgásformák újszerű és alternatív környezetben történő felhasználására, végrehajtására.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;
- ❖ a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A szabadban végezhető sportágak ismeretének bővítése (frizbi, futás, görkorcsolya, túrázás, tájfutás parkban, streetball, strandkézilabda, lovaglás, asztalitenisz, tollaslabda, jóga, kerékpározás)
- ❖ Téli és nyári rekreációs sportok megismerése, jártasság szintű elsajátítása (sielés, szánkózás, korcsolyázás, jégkorong, kajakozás, túrakenuzás)
- ❖ A térképolvasás alapjainak, a tájoló megfelelő használatának elsajátítása, a turistajelzések megismerése, alkalmazása segítségével
- ❖ Tanári segítséggel erdei tornapályák, szabadtéri kondipark gépeinek használata
- ❖ Szabadtéri akadálypályák leküzdése
- ❖ A környezet- és természetvédelmi szabályok betartása és betarttatása, a környezettudatos gondolkodás kialakítása

FOGALMAK

természetjárás, vízi túra, környezetvédelem, streetball, tájfutás, jégkorong, erdei tornapálya, térkép, turistajelzések, környezetvédelem

TÉMAKÖR: Úszás *(Amennyiben adottak a feltételek.)*

ÓRASZÁM: 36 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet.

- ❖ a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával, készségszinten úszik;
- ❖ rendszeresen végez számára megfelelő vízi játékokat, és hajt végre úszástechnikákat;
- ❖ tudatosan, összehangoltan végzi a korrekciós gyakorlatait és uszodai tevékenységét, azok megvalósítása automatikussá, mindennapi életének részévé válik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Az öltözői rend és az uszodai magatartás, valamint a helyes higiéniai, öltözködési szokások automatizálása
- ❖ A balesetek megelőzésére tett intézkedések megismerése
- ❖ A kitartás, önfegyelem és küzdőképesség, valamint az állóképesség és a monotóniatűrő továbbfejlesztése
- ❖ A vízben végezhető játékok tanulása, az úszások megszerettetése
- ❖ A korábban elsajátított úszásnem(ek) gyakorlása, technikájának javítása (amennyiben a tanuló az 1–4. osztályban tanult úszni)
- ❖ Választott újabb úszásnem(ek) megtanulása és folyamatos gyakorlása
- ❖ Hátúszórajt és a fejesugrás elsajátítása
- ❖ Merülési versenyek, úszóversenyek
- ❖ A folyamatos úszások távolságának, időtartamának fokozatos növelése
- ❖ Segédeszközök felhasználásával, folyamatos hibajavítással, felzárkóztatással a tanulási folyamat hatékonyságának növelése
- ❖ Differenciált gyakorlás az egyéni fejlődésnek és a pszichés állapotnak megfelelően.

FOGALMAK

úszásnem, hátúszórajt, rajtfejes, taposás, intenzív úszás, állóképesség

Minimum követelmények 5. osztály

Rendgyakorlatok és térbeli alakzatok, nyitódás, záródás, fejlődés, szakadozása; határozott formájú 4-8 ütemű szabad- és kéziszergyakorlat bemutatása
csapatjátékos tulajdonságok kialakítása, részvétel a csapatjátékokban, sportszerű és szabálykövető magatartás.

Atlétika:

- ❖ futó-és ugróiskola alapvető gyakorlatainak ismerete
- ❖ tartós futás egyéni tempóban
- ❖ térdelőrajt végrehajtása
- ❖ távolugrás végrehajtása guggoló technikával.
- ❖ 60m-es síkfutás: fiú: 12.5, lány:13.00 - 400m –es síkfutás: fiú:2:10, lány:2:40
- ❖ Cooper futás: fiú:1600m, lány 1400m.
- ❖ kislabdahajítás hármass lépésritmussal

Kosárlabda:

- ❖ megindulás-megállás egy leütéssel két ütemben
- ❖ sarkazás
- ❖ kétkezes mellső, felső átadás
- ❖ fektetett dobás egy leütésből
- ❖ folyamatos labdavezetés
- ❖ védekezés kar-és lábmunkája.

Röplabda:

- ❖ alkarérintés és kosárérintés technikája
- ❖ igazodás a labdához.

Torna:

- ❖ talajon: gurulóátfordulás előre guggolásból guggolásba, gurulóátfordulás hátra, mérlegállás, tarkóállás, összefüggő talajgyakorlat 3-4 elemből
- ❖ szekrényen: 3 részes szekrényen, felguggolás, függőleges repülés
- ❖ gerendán: érintőjárás, hintalépés
- ❖ gyűrűn: alaplendület.

Úszás:

- ❖ tudatos levegővétel
- ❖ kellő vízbiztonság
- ❖ tanult úszásnem biztos végrehajtása

6. osztály

Rendgyakorlatok és térbeli alakzatok kialakítása, nyitódás, záródás, fejlődés, szakadozás, igazodás tárhoz és szerekhez, határozott formájú 32 ütemű gimnasztika gyakorlatsor bemutatása. csapatjátékos tulajdonság kialakítása, részvétel a csapatjátékokban, sportszerű és szabálykövető magatartás.

Atlétika:

- ❖ futó-és ugróiskola alapvető gyakorlatainak ismerete
- ❖ térdelőrajt végrehajtása
- ❖ távolugrás végrehajtása guggoló technikával
- ❖ kislabdahajítás helyes technikával öt lépésből
- ❖ magasugrás átlépő technikával kis magasságon
- ❖ 60m-es síkfutás: fiú: 12.5, lány:13.00 - 400m –es síkfutás: fiú:2:10, lány:2:40
- ❖ Cooper futás: fiú:1600m, lány 1400m

Kosárlabda:

- ❖ megindulás-megállás egy leütéssel két ütemben
- ❖ sarkazás
- ❖ kétkezes mellső, felső átadás
- ❖ fektetett dobás hosszabb labdavezetésből
- ❖ folyamatos labdavezetés *Röplabda:*

- ❖ alkarérintés és kosárárintés , igazodás a labdához

Torna:

- ❖ talajon: gurulóátfordulás előre guggolásból guggolásba, gurulóátfordulás hátra, mérlegállás, tarkóállás, zsugorfejállás, fellendülés falnál kézállásba
- ❖ szekrényen: 3 részes hosszában felállított szekrényen, felguggolás, függőleges repülés; keresztben felállított szekrényen zsugorkanyarlati átugrás
- ❖ gerendán: érintőjárás, hintalépés, keringőjárás, mérlegállás
- ❖ gyűrűn: alaplendület

7–8. évfolyam

A pubertáskorba lépő tanulók testalkati, pszichomotoros és lelki értelemben egyaránt jelentős változásokon mennek keresztül. A fiúknál jelentkező erőteljes megnyúlási szakasz a már stabilizálódott mozgáskészségek, koordinációs képességek színvonalát ronthatja, míg a lányok testalkati átrendeződése inkább kondicionális értelemben okozhat teljesítményromlást. Különösen kiemelendő az aerob állóképesség visszaesése, amely többek között a lányok megváltozott érdeklődési köréből adódó mozgásigény-csökkenés eredménye. A két nem közötti testalkati eltérés a terhelhetőség különbségében is jelentősen megmutatkozik.

Ebben a korban a kondicionális fejlesztés egyre inkább különválik a koordinációs képzéstől. Ezzel párhuzamosan a motiválás eszközeként a tudatosítás, az ok-okozati összefüggések feltárása, a mindennapi életben történő használhatóság megemlítése egyaránt belső motivációs többletet nyújt. A serdülőkorra tehető a mozgásszervi betegségek számának ugrásszerű növekedése. Ebből kiindulva kiemelt szerepet kell szánni a saját testtömeget felhasználó vagy kisebb súlyú eszközökkel támogatott relatíverő-növelésnek, de különösen a törzsizom erő-állóképessége javításának, valamint az aerob állóképesség fejlesztésének. A koordinációs képzés terén szenzitív időszaknak tekinthető a téri-tájékozódó és az összekapcsolási-átállási képesség fejleszthetősége. Serdülőkorban a fiúk ízületi, izomzati mozgékonyasága jelentősen visszaeshet, melynek mértékét rendszeres gyakorlással mérsékelhetjük. A sportjátékok oktatásában a nagyobb létszámmal végzett játékok összetettebb taktikai lehetőségei egyre jobban kihasználhatók, miközben csoportos feladatokkal a szabálykövető magatartásforma, a társak elfogadása, az együttműködés készségszinten realizálódhat.

A testnevelés tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

MOZGÁSKULTÚRA-FEJLESZTÉS

- ❖ a tanult alapvető mozgásformák kombinációiból álló cselekvéssorokat változó térbeli, időbeli, dinamikai feltételek mellett készségszinten kivitelezzi;
- ❖ a tanult mozgásforma készségszintű kivitelezése közben fenntartja érzelmi-akaratit erőfeszítéseit;
- ❖ minden sporttevékenységében forma- és szabálykövető attitűddel rendelkezik, ez tevékenységének automatikus részévé válik.

MOTOROSKÉPESSÉG-FEJLESZTÉS

- ❖ a motoros képességeinek fejlődési szintje révén képes az összhang megteremtésére a cselekvéssorainak elemei között;
- ❖ relatív erejének birtokában képes a sportágspecifikus mozgástechnikák koordinált, készség szintű kivitelezésére;
- ❖ az alapvető mozgásainak koordinációjában megfelelő begyakorlottságot mutat, és képes a változó környezeti feltételekhez célszerűen illeszkedő végrehajtásra;
- ❖ a (meg)tanult erő-, gyorsaság-, állóképesség- és ügyességfejlesztő eljárásokat tanári irányítással tudatosan alkalmazza.

VERSENGÉSEK, VERSENYEK

- ❖ a versengések és a versenyek közben toleráns a csapattársaival és az ellenfeleivel szemben, ezt tőlük is elvárja;
- ❖ a versengések és a versenyek közben közösségformáló, csapatkohéziót kialakító játékosként viselkedik.

PREVENCIÓ, ÉLETVITEL

- ❖ megoldást keres a különböző veszély- és baleseti források elkerülésére;
- ❖ tanári segítséggel, egyéni képességeihez mérten, tervezetten, rendezetten és rendszeresen fejleszti keringési, légzési és mozgatórendszerét;
- ❖ ismeri a tanult mozgásformák gerinc- és ízületvédelmi szempontból helyes végrehajtását;
- ❖ a családi háttere és a közvetlen környezete adta lehetőségeihez mérten tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez testmozgást.

EGÉSZSÉGES TESTI FEJLŐDÉS, EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS

- ❖ a higiéniai szokások terén teljesen önálló, adott esetben segíti társait;
- ❖ az életkorának és alkati paramétereinek megfelelően tervezett, rendezett és rendszeres, testmozgással összefüggő táplálkozási szokásokat alakít ki.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	36
Atlétikai jellegű feladatmegoldások	46
Torna jellegű feladatmegoldások	46
Sportjátékok	70
Testnevelési és népi játékok	34
Önvédelmi és küzdősportok	40
Alternatív környezetben üzhető mozgásformák	32
Úszás	36
Szabadon tervezhető óra	20
Összes óraszám:	360

TÉMAKÖR: Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció

ÓRASZÁM: 36 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ megnevez és bemutat egyszerű relaxációs gyakorlatokat;
- ❖ a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat;
- ❖ a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A leggyakrabban alkalmazott statikus és dinamikus gimnasztikai elemek elnevezésének, technikai végrehajtásának önálló alkalmazása
- ❖ 4-8 ütemű szabad-, társas és kéziszergyakorlatok ismertetés utáni pontos és rendszeres végrehajtása, alkalmazása
- ❖ 5-6 gyakorlatból álló gimnasztikai gyakorlatok összeállítása, végrehajtása tanári kontrollal
- ❖ A bemelegítés és a harmonikus erőfejlesztés egészségmegőrző hatásának tudatosítása, alapelveinek elsajátítása
- ❖ Alakzatok (oszlop-, vonal-, kör- és szétszórt alakzat) alkalmazó gyakorlása
- ❖ Menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban
- ❖ Mozgékonyság, hajlékonyság fejlesztése statikus és dinamikus szabad-, társas és kéziszer- és egyszerű szergyakorlatokkal (zsámoly, pad, bordásfal)
- ❖ A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatok összeállítása, azok gyakorlása
- ❖ A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését, nyújtását szolgáló gyakorlatok önálló összeállítása, azok helyes végrehajtása
- ❖ Légzőgyakorlatok végrehajtása
- ❖ A gyakorlatvezetési módszerek megértése, a gyakorlatok tanári utasításoknak megfelelő végrehajtása, alkalmazása
- ❖ A különböző mozgatórendszeri sérülések megelőzését, rehabilitációját érintő elemi szintű alapelvek, eljárások megismerése
- ❖ Különböző testrészek bemelegítését szolgáló gyakorlatok közös, majd önálló összeállítása, végrehajtása
- ❖ A nyugalomban lévő és bemelegített izomzat tulajdonságainak megismerése, a fáradt izmok lehetséges sérüléseinek (izomhúzódás, izomszakadás, izomgörcs, izomláz) ok-okozati tényezők szerinti beazonosítása
- ❖ A terhelések után végzett nyújtó hatású gyakorlatok jelentőségének ismerete, azok összeállítása tanári segítséggel
- ❖ A mindennapi stressz fogalmi keretrendszerének ismeretében a pozitív megküzdési stratégiák tanári segítséggel történő alkalmazása
- ❖ Az egyszerűbb relaxációs technikák elsajátítása és alkalmazása
- ❖ Összetett gimnasztikai gyakorlatok, illetve egyszerűbb gimnasztikai gyakorlatok lépéskombinációkkal zenére.

FOGALMAK

menet- és futásgyakorlatok; oszlop-, sor-, kör-, szétszórt alakzat; utasítás, szóban közlés, bemutatás, bemutattatás, relaxáció, stresszkezelés, szergyakorlatok

TÉMAKÖR: Atlétikai jellegű feladatmegoldások

ÓRASZÁM: 46 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja;
- ❖ ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;
- ❖ tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ futótechnikája – összefüggő cselekvéssor részeként – eltérést mutat a vágta- és a tartós futás közben;
- ❖ magabiztosan alkalmazza a távol- és magasugrás, valamint a kislabdahajítás és súlylökés – számára megfelelő – technikáit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A futó-, dobó- és ugróiskolai gyakorlatok mozgáskészség-, mozgáskéesség- és egészségfejlesztésben betöltött szerepének tudatosítása
- ❖ Futóiskolai gyakorlatok (taposó futás, ollózó futás, saroklendítés, térdemelés, keresztező futás), futófeladatok (repülő és fokozó futás) különböző irányokba és kombinációkban, variációkban, egyenes vonalon, íveken és irányváltással
- ❖ Vágtafutások 60–100 m-en ismétléssel, mozgáskészség- és mozgáskéesség-fejlesztéssel
- ❖ A tartós futás egészségmegőrző, ideális testtömeg elérését, megtartását elősegítő intenzitászonájának megismerése, ellenőrzése (pulzusmérés)
- ❖ Egyenletes futások tempótartással 8-12 percig, futások 100–400 m-es távolságon egyenletes és változó iramban
- ❖ Ugróiskola-gyakorlatok kis és közepes lendületből (indiánszökdelés, indiánszökdelés azonos lábról 2-4 lépésre, indiánszökdelés sasszéval előre és felugrásra törekedve, egy- és háromlépéses sorozatelugrások, szökdelések, ugrások sorozatban akadályokon és akadályok felett egy és páros lábon
- ❖ Dobógyakorlatok könnyített és nehezített szerekkel egy és két kézzel, rögzített helyzetből és lendületből társhoz, célra és távolságra
- ❖ Távolugrás közepes (6–10 lépés) és hosszabb (10–14 lépés) nekifutással, lépő technikával homokba, szivacsba, emelt elugró helyről és elugró gerendáról

- ❖ Magasugrás átlépő, hasmánt vagy flop technikával 5–9 lépés lendületszerzéssel
- ❖ Súlylökés 3–4 kg-os szerrel, egy kézzel helyből szemből és oldalról, oldalt beszőkkenéssel vagy háttal becsúzással
- ❖ Kislabdahajítás 5–7 lépéses dobóritmussal, két-három keresztlépéssel célra és távolságra
- ❖ Az atlétika jellegű feladatmegoldások specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal
- ❖ Egyénileg választott három versenyszám eredményre történő végrehajtása
- ❖ Az atlétika sportágtörténetének, világcsúcsainak, kiemelkedő külföldi és magyar személyiségeinek, olimpikonjainak megismerése

FOGALMAK

flop technika, olimpiai versenyszámok, világcsúcs, résztáv, pihenőidő; nyugalmi, munka- és terheléses pulzus; váltogatott iramú futás, ferde hajítás, függőleges és vízszintes vektor, támaszhelyzet, koordináció, kondíció

TÉMAKÖR: Torna jellegű feladatmegoldások

ÓRASZÁM: 46 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat;
- ❖ a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat;
- ❖ a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet;
- ❖ a torna, a ritmikus gimnasztika, tánc és aerobik jellegű mozgásformákon keresztül tanári irányítás mellett fejleszti esztétikai-művészeti tudatosságát és kifejezőképességét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ segítségadással képes egy-egy általa kiválasztott tornaelem bemutatására és a tanult elemekből önállóan alkotott gyakorlatsor kivitelezésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A torna jellegű mozgásformák egészségfejlesztő szerepének tudatosítása
- ❖ A torna jellegű feladatmegoldások statikus és dinamikus erőfejlesztő gyakorlatai főbb izomcsoportokat érintő hatásainak beazonosítása
- ❖ A téri tájékozódó képesség és egyensúlyérzék, valamint a torna jellegű feladatmegoldások szempontjából fontos motorikus képességek (erő, ízületi mozgékonyosság, izomérzékelés) további fejlesztése
- ❖ A gyakorlás biztonságos körülményeinek megteremtése, a segítségadás elsajátítása
- ❖ Az önkontroll, az együttműködés és a segítségnyújtás fontosságának kialakítása
- ❖ A helyes testtartás, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának megteremtése
- ❖ Differenciált gyakorlás a testalkatnak, az egyéni fejlődésnek és a pszichés állapotnak megfelelően

- ❖ (Csak lányok) Gimnasztikus – lépéseket, járásokat, testsúly-áthelyezéseket, szökkenéseket, ugrásokat, fordulatokat tartalmazó – gyakorlatok kivitelezése
- ❖ A tornagyakorlatok nemre jellemző összekötő elemeinek megismerése
- ❖ A rendelkezésre álló és a célnak megfelelő tornaszereken statikus testhelyzetek, támlázások, támaszcserék, lendületek, ellendülések, fellendülések, fel-, le- és átugrások végrehajtása
- ❖ (Választható anyagként) Alapvető ugrások elsajátítása minitrampolinon vagy gumiasztalon
- ❖ A torna jellegű feladatmegoldások specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal
- ❖ A női és férfitorna meghatározó külföldi és magyar személyiségeinek, olimpikonjainak megismerése

Talajon:

- Gurulóátfordulások előre-hátra, különböző testhelyzetekből különböző testhelyzetekbe; gurulóátfordulások sorozatban is
- Fejállás különböző kiinduló helyzetekből, különböző lábtartásokkal
- Fellendülés futólagos kézállásba, gurulás előre
- Kézen átfordulás oldalra, mindkét irányba, megközelítőleg nyújtott testtel
- Repülő gurulóátfordulás néhány lépés nekifutásból (fiúk)
- Csúsztatás nyújtott ülésből hason fekvésbe és vissza (lányok)
- Vetődés mellső fekvőtámaszból nyújtott ülésbe (fiúk)
- Összefüggő talajgyakorlat összekötő elemekkel

Ugrószekrényen:

- Keresztbe állított ugrószekrényen guggoló átugrás
- Hosszába állított ugrószekrényen felguggolás, leterpesztés
- Gurulóátfordulás előre ugródeszkáról történő elrugaszkodással

Gerendán:

- Érintőjárás; hármass lépés fordulatokkal, szökdelésekkel is; mérlegállás; járás guggolásban; támaszhelyzetben át fel- és leugrás
- Függőleges repülés különböző kiinduló helyzetekből
- Önállóan összeállított összefüggő gyakorlatok

Gyűrűn:

- (Fiúknak) Magas gyűrűn: alaplendület; zsugorlefüggés; lendület előre zsugorlefüggésbe; zsugorlefüggésből ereszkedés hátsó lefüggésbe; homorított leugrás hátra, lendületből
- (Lányoknak) Érintő magas gyűrűn: lendületek előre-hátra; fellendülés lebegőfüggésbe; zsugorlefüggés; ereszkedés hátsó függésbe; függésben lendület hátra, homorított leugrás
- Mászókulcsolással mászás (rúdon, kötélén), vándormászás felfelé és lefelé; függeszkedési kísérletek felfelé; mászóversenyek

FOGALMAK

futólagos kézállás, csúsztatás, vetődés, összekötő elemek, erőfejlesztés, izomcsoport

TÉMAKÖR: Sportjátékok

ÓRASZÁM: 70 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja;
- ❖ egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a sportjátékok előkészítő kisjátékaiban tudatosan és célszerűen alkalmazza a technikai és taktikai elemeket;
- ❖ a testnevelési és sportjáték közben célszerű, hatékony játék- és együttműködési készséget mutat;
- ❖ a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ Két választott sportjáték alapvető sportágspecifikus technikai és alaptaktikai elemeinek, szabályainak készségszintű elsajátítása, alkalmazása
- ❖ A folyamatos csapatjáték kialakítása az adott sportág versenyszabályai mellett
- ❖ A sportjátékok különböző döntési helyzetekben a csapat érdekeinek figyelembevételével a legmegfelelőbb megoldások kiválasztására, együttműködésre való törekvés
- ❖ 1-1 elleni játéksituációkban a labdatartás, labdafedezés célszerű és tudatos alkalmazása
- ❖ Emberelőnyös (2-1, 3-1, 3-2, 4-2, 4-3) és létszámaazonos (2-2, 3-3, 4-4) kisjátékokban a szélességi és mélységi labda nélküli támadó mozgások, védőtől való elszakadás módjainak gyakorlása
- ❖ Kisjátékokban védőként a támadó és a célfelület helyzetéhez igazodó helyezkedés tudatos alkalmazása
- ❖ Játéktevékenységekben az egyéni és csapatvédekezés alapvető formáinak (emberfogás és területvédekezés) tudatos alkalmazása, gyakorlása
- ❖ A sportjátékok specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal
- ❖ Két választott sportjáték történetének, meghatározó külföldi és magyar személyiségeinek, olimpikonjainak megismerése

Kézilabda

- A labda nélküli technikai elemek – mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, indulások-megállások, ütközések, cselezések irányváltással és lefordulással, felugrások-leérkezések – alkalmazása a folyamatos játéktevékenységek során
- Beugrásos és felugrásos kapura dobások előzetes lendületszerzésből
- Az egy és két kézzel történő labdaátadások pontosságának, távolságának növelése helyben és mozgásból, alkalmazásuk gyors indulásokban és lerohanásokban

- A figyelem megosztását igénylő összetett labdás koordinációs gyakorlatok egy és több labdával (pl. háromszög, négyszög, „y” koordinációs alakzatokban)
- Labdavezetés irány- és iramváltásokkal, indulócslek összekapcsolása kapura dobásokkal
- Kapura dobások bedőlésből, bevetődésből, ejtésből, majd különböző lendületszerzési módot követő felugrásból, beugrásból, félaktív, majd aktív védőjátékos ellen
- Alapvető szabályok készségszintű elsajátítása, alkalmazása játéktevékenységben
- Területvédekezés (6-0, 5-1) alkalmazása játékban
- A kapus alaptechnikák alkalmazása játékhelyzetekben

Kosárlabda

- A labda nélküli technikai elemek – mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, a védőtől való elszakadás iram- és irányváltásokkal, lefordulások, felugrások egy és két lábról, leérkezések – készségszintű alkalmazása a folyamatos játéktevékenységben
- A mély és magas labdavezetés egyszerű formában, majd ütemtartással, a rövid- és hosszúindulás, az együtemű megállás folyamatos labdavezetésből, a kétütemű megállás egy és két labdaleütésből, a sarkazás, a labdavezetés közben történő egyszerűbb irányváltoztatási módok célszerű és hatékony alkalmazása a mérkőzésjátékokban
- Labdaátadások különböző módjainak a játékhelyzethez igazított eredményes végrehajtása
- 1-1 elleni játék gyakorlása labdaszerzést követően, indulási joggal rendelkező, majd indulási joggal nem rendelkező támadó esetében (adogatóval)
- Emberelőnyös és létszámazonos helyzetekben gyorsindulások, lerohanások kosárra dobással befejezve
- Létszámazonos mérkőzésjátékok változatos, tanulói kreativitáson alapuló szabálmódosításokkal
- Egy- és kétütemű megállásból tempódobás gyakorlása, alkalmazása játékban
- Fektetett dobás gyakorlása félaktív vagy aktív védő játékos jelenlétében
- Alapvető szabályok készségszintű elsajátítása, alkalmazása játéktevékenységben.

Röplabda

- A felső egyenes nyitás alaptechnikájának elsajátítása, gyakorlása célfelületre
- Távolról érkező labda megjátékozása társnak (nyitásfogadás, ellenfél térfeléről érkező labda) alkar- és kosárérintéssel
- A kosárérintés, az alkarérintés, az alsó egyenes nyitás gyakorlása célfelület beiktatásával, készségszintű alkalmazása különböző játékhelyzetekben
- Kisjátékokban (2-2, 3-3, 4-4) a nyitásfogadás, feladás elsajátításával törekvés a három érintéssel történő labdamegjátékozásra
- Helyezkedési módok automatikus felismerése a különböző csapatlétszámú játékokban. A 6-6 elleni játék alapfelállásának ismerete
- Forgácsszabály önálló és tudatos alkalmazása

Labdarúgás

- A labda nélküli technikai elemek – mint a mély súlyponti helyzetben történő elindulások, megállások, irányváltoztatások, támadó és védő alapmozgások ismerete – alkalmazása a játék folyamatában

- Labdavezetések, -átadások és -átvételek megfelelő módjainak (lábfej különböző részeivel, talppal, combbal, mellkassal, fejjel) alkalmazása a játékhelyzethez igazodva
- Alakzattartással, alakzatbontással- és építéssel történő labdás koordinációs passzgyakorlatok
- Kényszerítő átadások gyakorlása 2-0-ás, majd 2-1-es taktikai helyzetben
- 3-2, 4-2 és 4-3 elleni emberelőnyös kisjátékokban a támadó játékosok együttműködésének, a védő játékosok összehangolt helyezkedésének gyakorlása
- Rúgások gyakorlása célba belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból, oldalról és szemből érkező labdával
- Létszámazonos kisjátékok és mérkőzésjátékok változatos szabályokkal
- A területvédekezés alkalmazása a játékban
- Egy- és kétudvaros emberelőnyös kisjátékokban az üres passzsávok hatékony megjátszása időkényszer alatt, a védekező játékos mozgásirányának gyakorlása
- A kapus alaphelyzet kialakítása, guruló, félmagas és magas ívelt labdák elfogása. Kigurítás, kidobás, kirúgás gyakorlása állított, lepattintott labdával

Floorball

- Labda nélküli technikai elemek – mint az alapállás, a támadó és védő alapmozgások, a helyes ütőfogás, ütővel való haladás, indulások-megállások, cselezések irányváltatással – alkalmazása a játék folyamatában
- Labdavezetések, átadások, átvételek megfelelő módjainak alkalmazása a játékhelyzethez igazodva
- Labdaátadások társnak palánk segítségével
- Labdatartást fejlesztő játékok
- Kapura lövések labdavezetésből
- Szabad ütések, büntető ütések gyakorlása
- Kapus alaphelyzet kialakítása, kapura lőtt labdák védeke
- Csereszituációk gyakorlása
- 2-2, 3-2, 3-3 elleni kisjátékok a támadó játékosok együttműködése és a védőjátékosok összehangolt helyezkedésének gyakorlása
- Létszámazonos kisjátékok a módosított szabályok szerint.

FOGALMAK

védőtávolság, félaktív védő, aktív védő, felső egyenes nyitás, feladás, sáncolás, egyenes leütés, gyorsindítás, lerochanás, bedőlés, bevetődés, hármas nyolcas, tempódobás, átadócsel, rúgócsel, alakzatbontásos és építéses passzgyakorlat, területnyitás, pontrúgás, beugrásos és felugrásos kapura lövés, dugattyúmozgás, kosárlabda – indulási jog, megelőző szerelés, floorball – szabadütés, büntetőütés, védekezés, csere

TÉMAKÖR: Testnevelési és népi játékok

ÓRASZÁM: 34 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja;

- ❖ a testnevelési és sportjáték közben a célszerű, hatékony játék- és együttműködési készséget mutat;
- ❖ egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a sportjátékok előkészítő kisjátékaiban tudatosan és célszerűen alkalmazza a technikai és taktikai elemeket;
- ❖ a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A testnevelési játékok baleset-megelőzési szabályainak tudatosítása, következetes betartása
- ❖ A manipulatív mozgásformákkal nehezített, figyelemmegosztást igénylő egyszerű fogó- és futójátékokban (pl. labdavezetési fogók) a teljes játéktér felölelő mozgásútvonalak kialakítása, az üres területek felismerése, a játéktér határainak érzékelése
- ❖ A játékhelyzethez igazodó legmegfelelőbb együttműködési lehetőségek kiválasztására épülő testnevelési játékok gyakorlása (pl. 3 csapat egymás ellen, joker játékosok az oldalvonalon)
- ❖ A tanulók fokozott kreativitására, együttműködésre épülő, összetett kimentési módokat megvalósító fogójátékok gyakorlása
- ❖ Labdás manipulatív mozgásformákkal (pl. labdavezetés) megvalósuló, dinamikus és statikus akadályokat felhasználó fogó- és futójátékokban az irányváltoztatások, az elindulások-megállások, cselezések ütközés nélküli megvalósítása
- ❖ A támadó és védő szerepek alkalmazását elősegítő páros és csoportos versengések
- ❖ A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban, a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére törekedve, időkénszer bekapcsolásával
- ❖ 1-1 elleni játékhelyzetek kialakítására épülő testnevelési játékok gyakorlása
- ❖ Statikus és dinamikus célfelületek eltalálására törekvő, a sportjátékok speciális mozgástartalmaira épülő dobások, rúgások, ütések változatos tömegű és méretű eszközöket felhasználva, fokozatosan nehezedő gyakorlási feltételek mellett egyéni és csapatszintű célzó játékokban
- ❖ Az egyszerű és választásos reakcióidőt fejlesztő páros és csoportos manipulatív mozgásformákkal kombinált versengések alkalmazása
- ❖ Az egyszerű és összetett sportági technikák gyakorlása a páros és csoportos játékokban (pl. váltó- és sorversenyek)
- ❖ A logikai, algoritmikus és egyéb problémamegoldó gondolkodást igénylő, egyre összetettebb mozgásos játékok gyakorlása (pl. amőba váltóversenyben, táblajátékok mozgásos változatban)
- ❖ Célfelületre törekvő emberfölnyes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a támadó szerepek készségszintű elsajátítása, a védőtől való elszakadás gyors iram- és irányváltásokkal

- ❖ Célfelületre törekvő emberfölyényes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a védő szerepek készségszintű elsajátítása (a passzsávok lezárása, a labdás emberrel szembeni védekezés, az emberfogás alapjai, a célfelület védelme)
- ❖ A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítése, kúszásokat, mászásokat, statikus helyzeteket tartalmazó váltó- és sorversenyekkel, futó- és fogójátékokkal

Néptánc – szabadon választható

- ❖ A tiszai dialektus verbunkjainak, valamint legényes forgós és forgatós táncok mozgáselemeinek, kulturális értékeinek megismerése
- ❖ A páros, forgatós táncokkal a nemi szerepekre vonatkozó ismeretek interiorizálása, a körtáncok által a közösséghez való tartozás élményének erősítése
- ❖ A kreativitás fejlesztése az elsajátított táncos mozgásmotívumok improvizatív összekapcsolásával

FOGALMAK

döntéshelyzet, játékstratégia, szabálykövető magatartás, fair play, célfelülethez igazított emberfogás, üres területre helyezkedés

TÉMAKÖR: Önvédelmi és küzdősportok

ÓRASZÁM: 40 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ a küzdő jellegű feladatokban életkorának megfelelő asszertivitást mutatva tudatosan és célszerűen alkalmazza a támadó és védő szerepeknek megfelelő technikai és taktikai elemeket;
- ❖ a tanári irányítást követve, a mozgás sebességét növelve hajt végre önvédelmi fogásokat, ütéseket, rúgásokat, védekeket és ellentámadásokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A küzdő jellegű feladatok balesetvédelmi szabályainak következetes betartása
- ❖ A küzdőfeladatokban az életkornak megfelelő asszertivitás kialakítása a társak iránti tisztelet és tolerancia megtartása mellett. Siker és kudarc feldolgozása megfelelő önkontrollt tanúsítva
- ❖ Az állásban és egyéb kiindulóhelyzetekben végrehajtható, a reakcióidőt, a gyorsaságot, az egyensúlyérzéklet, az erőt fejlesztő, társérintés nélküli páros, csoportos és csapat jellegű eszközös küzdőjátékok, játékos feladatmegoldások szabálykövető végrehajtása
- ❖ A küzdőjátékokban jellemző támadó és védő szerepek gyakorlását elősegítő, a gyorsaságot, az egyszerű reagálási képességet, az egyensúlyérzéklet fejlesztő páros, csoportos és csapat jellegű feladatmegoldások alkalmazása társérintés bekapcsolásával
- ❖ A jogszerű önvédelem fogalmi keretrendszerének, lehetőségeinek, jogi szabályozásának elsajátítása

- ❖ A fizikai kontaktussal, a társ erő kifejtésének érzékelésével, annak legyőzési szándékával kapcsolatos egyszerű húzásokra, tolásokra épülő páros küzdőjátékok rendszeres képességfejlesztő célú alkalmazása
- ❖ Tervszerű gondolkodást, problémamegoldó készséget fejlesztő összetett játékok, különböző küzdőtechnikák alkalmazásával, húzások, tolások, billentések, egyensúlyi helyzet megbontása és visszaszerzése
- ❖ Az eséstechnikák vezető műveleteinek, baleset-megelőzést szolgáló legfontosabb technikai mozzanatainak átismétlése, elméleti tudatosítása
- ❖ Az előre, hátra és oldalra történő eséstechnikák készségszintű elsajátítása
- ❖ Oldalra esés, terpeszállásból indított eséstechnikák gyakorlása egyénileg, társakkal
- ❖ Dzsúdógurulás alaptechnikájának megismerése, végrehajtása harántterpeszállásból mindkét irányba, előre és hátra
- ❖ A küzdősportok specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal
- ❖ A tradicionális magyar küzdősportok (birkózás, karate, ökölvívás, dzsúdó) történetének, meghatározó hazai személyiségeinek, olimpikonjainak megismerése, a sportágak szabályrendszerének átismétlése

Birkózás

- ❖ A gerincoszlop mozgékonyágát, a nyakizmok erejét növelő, birkózásra előkészítő speciális hídgyakorlatok készségszintű végrehajtása
- ❖ Hanyatt fekvésből felhidalás kéz segítségével, majd anélkül
- ❖ Hídban forgás
- ❖ Hídba vetődés fejtámaszból
- ❖ Birkózó alapfogásban társ egyensúlyának kibillentése húzások, tolások kombinált alkalmazásával
- ❖ Páros földharcjátékok (pl. hátára, hasára fordítás, eszközszerzés, mögé kerülés birkózás térdelésben) eszközzel vagy anélkül
- ❖ Állásban végrehajtható megfogások és szabadulások alaptechnikájának jártasságszintű elsajátítása a páros gyakorlatokban
- ❖ Mögé kerülés karberántással: támadó és védekező technika
- ❖ Mögé kerülés: könyökfelütéssel, kibújással
- ❖ Parter helyzetből induló birkózótechnikák megismerése, gyakorlása a páros küzdelmekben
 - Karfelszedés könyökhajlatnál és átfordítás
 - Tülső karbehúzás.

Karate

- ❖ Az alapvető karateállások és testtartások elnevezésének ismeretében azok önálló bemutatása
- ❖ Az alapvető karateütések technikájának készségszintű elsajátítása helyváltoztatás nélkül (egyenes ütés helyben, egyenes ütés az elől lévő láb oldalán, egyenes ütés a hátul lévő láb oldalán), gyakorlása helyváltoztatás közben
- ❖ Rúgások alaptechnikájának önálló végrehajtása, készségszintű elsajátítása helyben

- ❖ Oldalra rúgás technikája
- ❖ Oldalra csapás technikája
- ❖ Rúgás- és ütése kombinációk végrehajtása helyváltoztatás közben
- ❖ A test különböző magasságaiban (fej, törzs, öv alatt) végrehajtott támadások elleni védekező technikák ellentámadásokkal
- ❖ Az egy- és háromlépéses alapküzdelem mozgásanyagának megismerése, gyakorlása
- ❖ Az ötlépéses alapküzdelem mozgásanyagának jártasságszintű végrehajtása
- ❖ Szabad küzdelmet előkészítő játékos gyakorlatok
- ❖ A Heian 1 (vagy annak megfelelő) kata összefüggő gyakorlatanyagának végrehajtása, önálló bemutatása
- ❖ Egyenes, köríves és kalapácsütés, csapás ökölháttal, valamint az egyenes és köríves rúgás, oldalra rúgás védési technikáinak elsajátítása
- ❖ A védő technikákhoz tartozó stabil állás alkalmazása. A tanult védő technikák kivitelezése helyben és mozgásban, ellentámadással
- ❖ Kötött formagyakorlat bemutatása (kata) a tanult technikák kivitelezésével, a sportágra jellemző mozgásdinamikával, számolásra és számolás nélkül, önállóan.

Dzsúdó

- ❖ Az előre, hátra és oldalra történő társas eséstechnikák gyakorlása (pl.: társ által övvel lábat meghúzva, térdelőtámaszból a társ általi kézkihúzással)
- ❖ Földharcjátékok leszorítástechnikák végrehajtására törekedve
- ❖ Nagy külső horogdobás végrehajtása
- ❖ Nagy belső horogdobás végrehajtása

FOGALMAK

jogszerű önvédelem, egyensúlyi helyzet kibillentése, fair play, oldalsó csúsztatott esés, földharc, társ felemelése, parter helyzet, egyenes ütés, köríves ütés, kalapácsütés, egyenes rúgás, köríves rúgás, nagy külső horogdobás (osoto gari), nagy belső horogdobás (emelő védelem (age uke)), alkar védelem kifelé és befelé (soto ude uke és uchi ude uke), alsó sörpő védelem (gedan barai), ellentámadás hátul levő kézzel (gjaku tsuki), kumite, kata

TÉMAKÖR: Alternatív környezetben űzhető mozgásformák

ÓRASZÁM: 32 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ nyitott az alapvető mozgásformák újszerű és alternatív környezetben történő felhasználására, végrehajtására.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;
- ❖ a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A szabad levegőn végzett mozgásformák egészségfejlesztő hatásának, szerepének tudatosítása
- ❖ Az időjárás, az öltözködés, a sporttáplálkozás és a sporttevékenység összefüggéseinek megértése
- ❖ Az egészségmegőrző mozgásformák kategóriáinak intenzitás szerinti beazonosítása, szerepének megismerése az egészségtudatos életvezetésben
- ❖ A szabadban végezhető sportágak ismeretének további bővítése (futás, görkorcsolya, túrázás, tájfutás erdőben, streetball, strandkézilabda, strandröplabda, nordic walking, lovaglás, falmászás, asztalitenisz, tollaslabda, jóga, kerékpározás)
- ❖ Téli és nyári rekreációs sportok megismerése, készségszintű elsajátítása (síelés, korcsolyázás, jégkorong, kajakozás, túrakenuzás)
- ❖ Térképolvasás alapjainak, a tájolók megfelelő használatának elsajátítása, a turistajelzések ismerete, alkalmazása
- ❖ Erdei tornapályák, szabadtéri kondipark gépeinek tudatos használata
- ❖ Szabadtéri akadálypályák leküzdése
- ❖ A környezet- és természetvédelmi szabályok betartása és betarttatása, a környezettudatos gondolkodás tudatosítása
- ❖ Az alternatív környezetben üzhető sportok specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal
- ❖ Egy tradicionális, természetben üzhető sportág történetének, meghatározó magyar személyiségeinek, olimpiikonjainak megismerése.

FOGALMAK

strandkézilabda, strandröplabda, tájoló, égtájak, folyadékpótlás, napsugárzás, egészség

TÉMAKÖR: Úszás *(Amennyiben adottak a feltételek.)*

ÓRASZÁM: 36 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ❖ a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet;
- ❖ a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ❖ az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával, készségszinten úszik;
- ❖ rendszeresen végez számára megfelelő vízi játékokat, és hajt végre úszástechnikákat;
- ❖ tudatosan, összehangoltan végzi a korrekciós gyakorlatait és uszodai tevékenységét, azok megvalósítása automatikussá, mindennapi életének részévé válik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ❖ A különböző uszodai tevékenységek szervezetre gyakorolt pozitív hatásainak és egészségtani kockázatainak megismerése.
- ❖ Az öltözői rend és az uszodai magatartás, valamint a helyes higiéniai, öltözködési szokások automatizálása

- ❖ A balesetek megelőzésére tett intézkedések megismerése
- ❖ A víz szeretete mellett annak veszélyeinek megismerése
- ❖ Alapvető vízből mentési, életmentési ismeretek elsajátítása
- ❖ Az úszásnál érvényesülő hidrosztatikai és hidrodinamikai törvényszerűségekről alapvető ismeretek szerzése
- ❖ A kitartás, önfegyelem és küzdőképesség, valamint az állóképesség és a monotóniatűrő továbbfejlesztése
- ❖ A közösségi szellem fejlesztése
- ❖ A vízben végezhető játékok tanulása, az úszások megszerettetése
- ❖ A korábban tanult úszásnem(ek) folyamatos gyakorlása, technikájának javítása
- ❖ (Amennyiben 1–6. osztályban tanult úszni.) Választott újabb úszásnem(ek) megtanulása és folyamatos gyakorlása
- ❖ A vízilabdázás és egyéb vízben űzhető sportok megismerése
- ❖ Aerob állóképesség fejlesztése az úszás ritmusának alakításával
- ❖ Anaerob állóképesség fejlesztése rövid távok többszöri, erőteljes leúszásával
- ❖ Segédeszközök felhasználásával, folyamatos hibajavítással, felzárkóztatással a tanulási folyamat hatékonyságának növelése
- ❖ Differenciált gyakorlás az egyéni fejlődésnek és a pszichés állapotnak megfelelően
- ❖ Az úszás specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal
- ❖ Az úszás és a vízilabda sportágtörténetének, jelentős külföldi és magyar személyiségeinek, olimpikonjainak megismerése

FOGALMAK

aerob és anaerob állóképesség, vízilabda, vízből mentés, hidrosztatika, hidrodinamika

Minimum követelmények 7. osztály

Atlétika:

- ❖ futó-ugróiskola alapvető gyakorlatainak ismerete, térdelőrajt végrehajtása, távolugrás guggoló technikával, kétkezes váltás
- ❖ 60 m-es síkfutás: fiú: 11.2, lány: 11.8
- ❖ 800 m-es síkfutás: fiú: 3:51, lány: 4:10
- ❖ Cooper: fiú: 1900 m. lány: 1650 m

Kosárlabda:

- ❖ megindulás-megállás belépéssel két ütemben, sarkazás, védőmunka technikája, átadások mozgás közben, magas és mély labdavezetés, labdavezetésből fektetett dobás

Röplabda: alkarérintés, kosárérintés, felső egyenes nyitás, nyitás fogadás.

Torna:

Talajon:

- ❖ gurulóátfordulások előre különböző kiinduló helyzetekből, gurulóátfordulás hátra, gurulóátfordulás hátra terpeszállásból terpeszállásba, repülő gurulóátfordulás,
- ❖ mérlegállás, tarkónállás, zsugorfejenállás, kézenállás bordásfalnál,

- ❖ 10 elemből önállóan összeállított gimnasztikai gyakorlatsor megtanulása és bemutatása.
 - szekrényen: szabadon választott ugrás bemutatása
 - gerendán. összefüggő gyakorlatsor bemutatása.

Gyűrű: alaplendület, lefűgges, lebegőfűgges, leugrás végrehajtása segítségével.

8. osztály

Atlétika:

- ❖ futó-ugró iskola alapvető gyakorlatainak ismerete, térdelőrajt végrehajtása, távolugrás guggoló technikával ugrósávból elrugaskodva, kétkezes váltás.
- ❖ 60 m-es síkfutás: fiú:11.2, lány:11.8
- ❖ 800 m-es síkfutás: fiú:3:50, lány:4:10
- ❖ Cooper: fiú: 1900 m, lány: 1650 m

Kosárlabda:

- ❖ megindulás-megállás belépéssel két ütemben, sarkazás, átadások mozgás közben, labdavezetés aktív védővel, oldalról kapott labdával fektetett dobás.

Röplabda:

- ❖ alkarérintés, kosárérintés előre hátra, felső egyenes nyitás, nyitásfogadás, támadási alapformák.

Torna: -

Talajon:

- ❖ gurulóátfordulások előre és hátra különböző kiinduló helyzetekből, repülő gurulóátfordulás, mérlegállás, tarkóállás, fejenállás, kézenállás,
- ❖ 10 elemből önállóan összeállított gimnasztikai gyakorlatsor bemutatása.
 - szekrényen: kismacska, gurulóátfordulás előre kéztámasszal a szekrénytetőn
 - gerendán: összefüggő gyakorlatsor bemutatása.

Gyűrű: alaplendület, lefűgges, lebegőfűgges, leugrás.

3. A súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók rehabilitációs pedagógiai programja

3.1. A súlyos és halmozottan fogyatékos tanuló

A súlyos és halmozott fogyatékoság az egész élet során fennálló állapot, melyre jellemző, hogy a testi struktúrák károsodása következtében az alapvető humán funkciók- mint a kommunikáció, mozgás, a megismerő funkciók, érzékelés-észlelés és az önkiszolgálás- minimálisan két területén súlyos vagy legsúlyosabb mértékű funkciós zavar tapasztalható. Ennek következtében az érintett személy pszichofizikai teljesítményei extrém mértékben eltérnek az átlagtól, így tevékenységeiben erősen akadályozottá válik, és társadalmi részvételében jelentősen korlátozott lehet. A súlyos és halmozott fogyatékoság háttérében rendszerint a korai életszakaszban bekövetkező, a központi idegrendszert érintő komplex károsodás áll.

A különböző fogyatékoságok a legkülönbözőbb kombinációban és súlyossági fokozatokban, esetleg eltérő időben jelenhetnek meg. Leggyakrabban a súlyos kommunikációs zavar, a különböző súlyosságú mozgásszervi fogyatékoság és a különböző súlyosságú értelmi fogyatékoság (intellektuális képességzavar) igen változatos kombinációit találjuk. Ezek mellett előfordulhat látássérülés, hallássérülés, figyelemzavar, magatartás szabályozási zavar, továbbá egyéb társuló rendellenességek (pl. epilepszia). A fenti funkciózavarok egyedi kombinációinak köszönhetően egyénileg nagyon változó igényű személyiségekkel találkozunk. Ebből következően a tanulócsoport összetétele rendkívül heterogén lehet.

A fenti fejlődésbeli eltérések és tevékenységbeli akadályozottságok a pedagógiai megsegítés, nevelés, oktatás, fejlesztés szempontjából sajátos nevelési igényként jelentkeznek. E tanulók speciális segítséget igényelnek szükségleteik kielégítése, egészségük megtartása, az emberi, a dologi és a természeti világhoz való viszonyuk kialakítása és a társadalom életében való aktív részvétel érdekében. Egész életükben a környezet fokozott mértékű és folyamatos, komplex segítségére, támogatására van személyiségük kibontakoztatása és életminőségük javítása érdekében komplex fejlesztő nevelésre-oktatásra van szükségük.

3.2. A súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók tanulási sajátosságai

Kötődés a tárgyakhoz és a jelenhez

A tanulók figyelmét és érdeklődését elsősorban azok a tárgyak és jelenségek kötik le, melyek térben és időben közel vannak hozzá, tartalmilag pedig testközeliek. Elsődleges feladat a világ tárgyainak, jelenségeinek és személyeinek elérhető közelségbe helyezése és a megfelelő motivációs szint megteremtése.

Cselekvéses tanulás és komplex (totális) kommunikációs beágyazottság

Minden élethelyzetben és minden tevékenység során biztosítani kell az aktív nagymozgásos vagy finommotoros részvétel lehetőségét, hogy megvalósulhasson a szemléletes-cselekvéses tanulás. A tanulási szituációt és tartalmat több oldalról megerősítő- nemverbális, metakommunikációs és verbális- jelzésekkel kell kiegészíteni.

Tevékenységtanulás kis lépésekben

A tevékenységeket kis lépésekre kell bontani, de nem célszerű az egyes mozzanatok izolált gyakoroltatása, mert a szituációhoz és a tárgyakhoz való kötődés miatt azt a tanuló nem fogja tudni célzottan és tudatosan beépíteni a mindennapos tevékenységekbe. A mindenkori tevékenységláncolatot (öltözködés, terítés, étkezés stb.) teljes egészében célszerű tanítani és a folyamatban egy-egy részletet aktuálisan, célzottan gyakoroltatni.

Tevékenységtanulás segítséggel - speciális irányítás és vezetés biztosítása a problémás tevékenységelem aktív végrehajtásához

A pedagógusnak csak annyi segítséget kell nyújtania, amennyi feltétlenül szükséges. Első a verbális segítségadás, szükség szerint nonverbális jelzésekkel – gesztusok stb. kiegészítve. Ezt követi a bemutatás és az utánzásra ösztönzés. A komolyabb motoros vagy intellektuális képesség zavarral küzdő tanulóknál a bemutatás utáni próbálkozás már kiegészül motoros segítségadással. A segítségnyújtás a határozott mozgásvezetéstől az érintésen mozgáskontrollig terjedhetnek. A cél hogy a cselekvésláncolatot képes legyen néhány verbális vagy egyéb kommunikációs jelzésre végrehajtani.

A tanulási szándék gyengesége esetén a megfelelő tanulási motiváció kialakítása és fenntartása

Kiemelt jelentősége van a megfelelő motiváció kialakításának, melynek legfontosabb feltétele a jó kapcsolat és a tanuló alapos ismerete (erősségei, gyengeségei, hiányosságai, meglévő képességei).

Ez alapozza meg a reális célok kitűzéseit. Nagyon fontos a pozitív megerősítés melynek a tevékenységmozzanat sikeres befejezése után kell bekövetkezni.

3.3. A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók nevelésének-oktatásának alapelvei

Kommunikáció és interakció elve

A nevelés-oktatás-személyes kapcsolatként értelmezett-folyamatában a gyógypedagógusnak a fogyatékos személy legegyszerűbb életműködéseiben, jelzéseiben is fel kell fedeznie a kommunikatív szándékot. Az interakció és a kommunikáció teszi lehetővé a kommunikatív viszony és a szociális kapcsolatok alakulását.

Normalizáció és a participáció elve

A súlyosan halmozottan fogyatékos nevelésének az általánosan elfogadott és a Nemzeti alaptantervben is megfogalmazott nevelési elveken kell nyugodnia. A fejlesztő nevelés-oktatás hozzájárul ahhoz, hogy számukra olyan életfeltételek és életmodellek váljanak hozzáférhetővé, melyek a lehető legjobban megközelítik az életkoruknak megfelelő és társadalmilag is érvényes mintát. Ezek: az emberi méltóság tiszteletben tartása, a napi, heti, éves ritmus kialakítása, tapasztalatok az egyes életszakaszokról: a sexualitás világába történő belépés előkészítése a felvilágosítás és a visszaélésekkel szembeni védekezés megismertetése útján. Cél: a képességeihez mérten lehető legmagasabb szintű társadalmi beilleszkedés. Ehhez nem elsősorban a hiányzó képességeket kell pótolni, hanem az életkörülményeit szükséges úgy alakítani, hogy abban képességei maximumát nyújtva teljes életet élhessen, illetve részt vehessen a társadalmi életben. Ha fejlődése során magasabb szintű

követelmények teljesítésére képes kezdeményezni kell az értelmi képességeinek megfelelő gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézményegységben történő iskoláztatását.

A komplexitás, a személyiség-központúság, a szükségletorientáltság és a rehabilitáció elve

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulóknak speciális, átfogó, egymást kiegészítő fejlesztő, támogató, valamint gondo- zó eljárásokra, komplex pedagógiai szolgáltatásra van szükségük. Komplex formában valósul meg a hagyományos értelemben vett oktatás, fejlesztés, nevelés, terápia, az ápolás és a gondozás.

A kooperáció és a tudatosság elve

A kooperáció – együttműködés – legjellemzőbb sajátossága, hogy a tanuló és a pedagógus közösen vesz részt a tanulás eseményeiben, egy közösen kitűzött cél érdekében. A kooperáció elve vonatkozik mindenkire, aki a fogyatékos tanulókkal foglalkozik (szülő, segítők, pedagógusok).

A differenciálás és az individualizáció elve

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók tapasztalati és aktivitási lehetőségeik szempontjából heterogén csoportot alkotnak, ezért a nevelés oktatás folyamán megfelelő differenciálás szükséges. Egyik formája az egyéni tanulás egyéni fejlesztési terv szerint, gyógypedagógiai állapotfelmérés alapján. A csoportban szintén differenciáltan zajlik a feladatok gyakorlati megvalósítása

3.4. A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók kiemelt tanulási és nevelési-oktatási feladatai és területei

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztésének kiemelt feladatai és területei csak didaktikai szempontból választhatók el egymástól, a nevelés és oktatás folyamatában egymást áthatva, komplexen érvényesülnek.

3.4.1. Kiemelt feladatok:

- ❖ A tanulók a szükségleteiknek és képességstruktúrájuknak megfelelő nevelésben, oktatásban és fejlesztésben részesüljenek.
- ❖ A fejlesztés segítse a legnagyobb önállóság elérését és megfelelő támogató környezetben képességeitől függően a társadalomba való mind teljesebb beilleszkedést.
- ❖ Az elvárások az egyéni teljesítő képességnek megfelelően kerüljenek megfogalmazásra és igazodjanak a fejlődés lehetséges üteméhez.
- ❖ A fejlesztő nevelés-oktatás keretében, a közösségi nevelés mellett hangsúlyt kap az egyéni fejlesztés.
- ❖ A fejlesztő terápiák programjai felhasználásra kerülnek a rehabilitációs pedagógiai programban.

3.4.2. A fejlesztő nevelés-oktatás területei:

- ❖ Kommunikáció – a másik ember megértése, az önkifejezés és az interakció fejlesztésének elősegítése
- ❖ Mozgásnevelés – A testséma kialakítása, a mozgás örömeinek átélése és az önálló cselekvés ösztönzése

- ❖ Az érzékelés-észlelés Az érzékelés-észlelés és az értelem fejlesztése, a valóság kognitív birtokbavétele – A dologi, az emberi és a természeti világ jelenségeinek megértése
- ❖ Kreativitásra, játékra, szabadidős tevékenységekre nevelés – Az emberi lét esztétikai dimenziójának megtapasztalása és a kreatív tevékenységek ösztönzése
- ❖ Érzelmi és szociális nevelés – Az én pozitív megtapasztalása, megnyílás a közösség felé, a kommunikáció kulturált formáinak elsajátítása
- ❖ Fejlesztő gondozás – Önkiszolgálásra, egészséges életmódra nevelés, az önállóság és önellátás képességének elsajátítása, az emberiség szükséglet-kielégítés kultúrájának megismerése

3.5. A Nemzeti alaptanterv alkalmazása a súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók nevelése-oktatása során

A tanmenetek és az egyéni fejlesztések megírása az alaptanterv rájuk vonatkozó fejezetei alapján készülnek el.

3.5.1. Testi és lelki egészségre nevelés

A testi és lelki egészség a személyes életminőség és jólét egyik meghatározó eleme. A nevelés-oktatás alapvető pedagógiai jelentőséggel bíró feladata különösen a fejlesztő iskolai oktatás kezdetén. A csoportok éves, havi és napi lebontású oktatási és nevelési tervének fontos része, de meghatározó az egyéni fejlesztések elkészítésénél is. Magába foglalja az elemi szükségletek kielégítését (a fejlesztési folyamatba épített ápolási és gondozási teendőket), a megfelelő testi és pszichés közérzet kialakulásának támogatását.

Cél: az önellátás szintjének emelése, a személyi függőség és kiszolgáltatottság csökkentése a mindennapos tevékenységhez kapcsolódó alapvető életmódbeli ismeretek elsajátítása, valamint az emberi szükségletek kezelésének, kontrolljának és kulturált kielégítésének megtanulása.

Az önkiszolgálásra és egészséges életmódra nevelés célkitűzéseinek megvalósítása érdekében a testi higiénia biztosításához, az öltözködés-vetkőzés segítéséhez a fejlesztő gondozásnak nevezett gyógypedagógiai tevékenység elvei, feladatai és eljárása alkalmazhatók. A fejlesztő gondozás megtervezése a gyógypedagógus és a szakmai team kompetenciája, míg gyakorlati megvalósításban a gyógypedagógiai asszisztensek is közreműködnek.

3.5.2. Önismeret és társas kultúra fejlesztése, fellelősségvállalás másokért, önkéntesség, erkölcsi nevelés, családi életre nevelés

Az énkép, az önismeret kialakulása és a környezet fokozatos megismerése

A személyiség fejlődésnek és kibontakozásának alapfeltétele, hogy a tanulóban kialakulhasson az identitástudat önmagukat autonóm személyként, az emberi és dologi világ aktív résztvevőjeként tapasztalják meg. A súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók esetében az identitás kialakulásának pszichofizikai feltételei jelentős mértékben korlátozottak lehetnek. Mivel számukra a környezet eleinte a másik ember testi jelenlétéként élhető meg, a tágabb emberi, dologi és kulturális jelenségekre tagolódó világ számukra fokozatosan válik megismerhetővé. Ezért a fejlesztő nevelés-oktatás során az egyes tartalmak koncentrikusan, egymásra építve, egymásra vonatkoztatva és egymásból kifejtve kell tanítani úgy, hogy a tanulók a tágabb környezet megismerése során mindig saját közvetlen tapasztalataikra és a

már korábban megismert szűkebb környezetre támaszkodhassanak. A nevelés-oktatás során lehetővé tesszük számukra az eltérő szenzoros modalitások (látás, hallás, tapintás, ízlelés, szaglás) közötti összefüggések megtapasztalását, illetve az ugyanazon modalitások által közvetített eltérő tartalmak közvetítését. Szükséges, hogy felismerjék életük különböző szinterein, eltérő időpontokban szerzett tapasztalataik közötti kapcsolatokat, azonosságokat és különbözőségeket és az események ok-okozati összefüggéseit.

3.5.3. Az önrendelkezés elismerése, a gyermekkor megélésének biztosítása és felkészülés a felnőttlét szerepeire

Az a tény, hogy a súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók személyiségfejlődése jelentősen nehezített, és életük során számos akadállyal kell megküzdeniük, nem változtat azon, hogy az érés folyamatában megjelennek azon szükségletek és igények, melyek az egyes életszakaszok jellemzői. A tanulók a gyermek- és pubertáskort, az ifjú és felnőttkort, végül az időskort jellemző tulajdonságok kibontakoztatásához segítségre van szükségük. A tanulók számára biztosítani kell a választás és önálló döntéshozatal lehetőségét.

Médiatudatosságra nevelés

Az információs és a kommunikációs technikák a súlyos és halmozottan fogyatékos személyek életében és életvezetésében egyre nagyobb szerepet játszanak. A tanulóknak kommunikációjukban, a szabadidő eltöltése és a művelődés terén, valamint későbbi életük során egyaránt szükségük lehet különféle kommunikációs eszközökre, illetve modern informatikai és számítástechnikai eszközökre, amelyeknek különösen nagy jelentőségük van a beszédet kiegészítő vagy azt helyettesítő (AAK - alternatív és augmentatív) kommunikáció terén, a mindennapos helyzetekben való eligazodás, a személyi függetlenség és az egyénileg elérhető legmagasabb szintű önállóság biztosításában. Tanulóink megismerkednek az AAK eszközeivel és azok használatával az NFSZK Miskolci AAK Módszertani Központ eszközkölcsönzése révén. Intézményünk jó gyakorlata a DigiMóka digitális tananyag, mely beépül a nevelő-oktató munka folyamatába minden csoportban.

Tanulás tanítása

A súlyosan, halmozottan fogyatékos tanulók nevelése-oktatása során a tanulás és tanítás hagyományos felfogása nem alkalmazható. A tanuló és a gyógypedagógus közös tanulási folyamaton megy keresztül, amelynek során egymás jelzéseit, kettejük személyes viszonyát, egymás megértésének lehetőségét tanulják. Erre alapozva, ezzel párhuzamosan válik lehetségessé a tanulás és tanítás olyan megközelítése, melynek célja az egyes képességek, funkciók fejlődésének elősegítése és adott tevékenységek megtanítása.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

Tanulóinkkal megismertetjük a különböző művészeti alkotásokat, zeneműveket, irodalmi alkotásokat. (vers, mese, képzőművészet stb.). Részt veszünk az iskolai rendezvényeken, ünnepélyeken.

A tanulói jogviszony**A bekerülés feltételei**

A súlyos és halmozott fogyatékoságot a tanulási képességeket vizsgáló szakértői bizottság állapítja meg. A 2011. évi CXCV. törvény 15. § (3) bekezdése értelmében a súlyos és halmozottan fogyatékos gyermek annak a tanítási évnél az első napjától, amelyben a hatodik életévét betölti, fejlesztő nevelés-oktatás keretében teljesíti a tankötelezettségét. A tankötelezettség teljesítésének módját és a kijelölt intézményt is a szakértői vélemény tartalmazza.

A tanulói jogviszony megszűnése

A fejlesztő iskolai csoportból a gyermekek csak szakértői bizottsági javaslatával, intézményi vagy szülői kezdeményezésre kerülhetnek más intézménybe. A tanulói jogviszony egyéb esetekben, a közoktatási törvényben meghatározott tankötelezettségi korhatár elérésével szűnik meg, de szülői kérésre 23 éves korig meghosszabbítható.

A **Lépésenként az életbe útmutató kiadvány** tartalmazza ennek folyamatszabályozását, a súlyos és halmozott gyermek életútjának kísérését.

A továbbhaladás

A programban rögzített témakörök szerint történik a tanulók fejlesztése. Az ismeretek évről évre koncentrikusan vagy spirálisan bővülnek, melyek elsajátításában a tanulók egyéni tempójuk szerint haladnak. Az évfolyamok közötti átmenethez nincs szükség megadott teljesítmények elérésére, követelmények teljesítésére, az évfolyamok között a továbbhaladás automatikus.

Átjárhatóság az iskola többi osztályába

Ha a fejlesztő iskolai csoportba járó tanulók közül valaki a személyre szabott fejlesztés hatására olyan szintre jut, hogy a többi tanulóval együtt eredményesen oktatható az intézmény helyi tanterve szerint, meg lehet kísérelni az áthelyezését a szintjének megfelelő csoportba.

Csoportlétszám

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 140. § (2) alapján a csoportok létszáma nem haladhatja meg a hat főt.

A fejlesztő nevelés-oktatás területei***3.5.4. Kommunikáció – a másik ember megértése, az önkifejezés és az interakció fejlesztésének elősegítése***

A súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók az iskolai oktatás kezdetén alig rendelkeznek kommunikációs eszközökkel, gyakran elszigeteltek saját környezetüktől is, és rendkívül nagy nehézséget jelent számukra önmaguk kifejezése. Ezért a fejlesztés elsődleges célja a tanulók és környezetük közötti kapcsolat kialakítása, a kommunikációs lehetőségek alapfeltételeinek feltárása és megteremtése, az önálló kommunikációs repertoár fokozatos kiépítése, amely által képesek lesznek kifejezni szükségleteiket és igényeiket, kapcsolatba léphetnek más emberekkel, és hatást gyakorolhatnak környezetükre.

3.5.5. Bármely megnyilvánulás és testi – akár valamely vegetatív funkcióval összefüggő – állapot értelmes közlésként való értelmezése, és annak a testi kommunikáció eszközeivel való megválaszolása

A megnyilvánulások közlésként való értelmezése

Célok:

A tanuló különböző megnyilvánulásainak, cselekvéseiknek (vegetatív jelzések, sztereotíp mozgások, nagyfokú zárkózottság, passzivitás, autoagresszív vagy agresszív megnyilvánulások, inadekvátnak tűnő nevetés, eltérő sírási hangok, izomtónus-változás, megváltozott légzésritmus, artikulálatlan hangok, bármilyen színezetű indulatkitörések) kommunikációs jelzéseként való értelmezése.

Feladatok:

- ❖ A tanuló megismerése gyógypedagógiai megfigyelés és a családdal való konzultáció révén.
- ❖ A már korábban (pl.: otthon, előző intézményben) használt egyéni jelzések megismerése, a szülőkkal és más szakemberekkel történő konzultáció során.
- ❖ A gyermek jelzéseinek érzékelése és megfelelő értelmezése az adott szituációban.

Az egészségi állapotban bekövetkező változások kommunikatív megközelítése

Célok:

Az egészségi és érzelmi állapotban bekövetkező változások érzékelése, jelzéseként való értelmezése.

Feladatok:

- ❖ A tanuló betegségeinek, azok tüneteinek és speciális megnyilvánulásainak meg- és felismerése.
- ❖ A tanuló érzelmeinek, érzelem kifejezéseinek megismerése és értelmezése.

Testi kommunikáció

Célok:

A súlyos és halmozottan fogyatékos gyermek testi kommunikációjának megfigyelése, megismerése és annak értelmezése.

Feladatok:

- ❖ Testközeli kommunikáció/testjelek mindenki számára elérhetővé tétele, valamint a környezet számára ezek érthetővé tétele.
- ❖ Egységes testjelek használatának bevezetése.
- ❖ Testjelek használata minden kommunikációs helyzetben.
- ❖ Bazális és orientációs, individuális kommunikáció elemeinek alkalmazása.

Tantárgyi kapcsolódás:

- ❖ Nincsenek kiemelt tantárgyi kapcsolódások, a fentiek minden területen érvényesek.

Módszerek, technikák:

- ❖ alternatív és augmentatív kommunikációs módszerek egyéni differenciálás alapján
- ❖ bazális kommunikáció
- ❖ orientációs kommunikáció
- ❖ megfigyelés
- ❖ bemutatás
- ❖ utánzás
- ❖ gyakorlás
- ❖ ismétlés

Eszközök:

- ❖ AAK eszközök egyéni differenciálás alapján
- ❖ normalizált környezet
- ❖ kommunikációra való környezetbe ágyazottság

Ellenőrzés:

- ❖ folyamatos
- ❖ egyéni

Értékelés:

A kialakított egyéni és csoportos értékelési rendszerrel.

3.5.6. A tanulók és a gyógypedagógus közti bizalmas, bensőséges kapcsolat kialakítása, valamint a kommunikáció iránti igény felkeltése és megerősítése

Bizalmas és bensőséges kapcsolat kialakítása

Célok:

A bensőséges kapcsolat megteremtése a súlyos és halmozottan fogyatékos gyermek és gyógypedagógus között.

Feladatok:

- ❖ Bizalomteljes kapcsolat megtapasztalásának elősegítése a tanuló igényeihez és életkorához igazodva (pl.: néven szólítás, simogatás, kézbevétel, stb.)
- ❖ Lehetőség szerint a személyi állandóság biztosítása.
- ❖ A kommunikációs partnerek (tanuló – gyógypedagógus/konduktor, tanuló – gyógypedagógiai asszisztens) közötti bizalmas kapcsolat kialakítása.
- ❖ A tanulók egyedi igényeinek és jelzéseinek figyelembevétele, azonos használata minden kommunikációs partner és helyzet esetében.

Kommunikációs igény felkeltése, megerősítése

Célok:

A súlyos és halmozottan fogyatékos gyermek kommunikációs igényének felkeltése és megerősítése.

Feladatok:

- ❖ A tanuló kommunikációs igényének felkeltése és megerősítése interakció biztosításával, folyamatos odafigyeléssel és a jelzésekre adott reakciókkal.
- ❖ A figyelem felkeltése és megtartása (szem- és testkontaktus, beszéd, tárgyak, gesztusjelek stb.).
- ❖ Adekvát válasz adása a tanulók jelzéseire (reakció, hangadás, mozdulat).
- ❖ A helyzetek beszéddel kísérése visszatérő elemekkel kiegészítve.
- ❖ Elegendő idő biztosítása a különböző helyzetek megértéséhez és az orientálódáshoz.
- ❖ Bazális visszatükrözés.
- ❖ Minden cselekvés kommunikációs jelként való értelmezése.

A kommunikáció folyamatossága**Célok:**

A kommunikáció folyamatosságának fenntartására való igény kialakítása.

Feladatok:

- ❖ A tanulók minden jelzésének értelmezése és adekvát megválaszolása.
- ❖ A használt kommunikációs jelzések megosztása (szülőkkel, kollégákkal), használatuk fokozatos és folyamatos bővítése (egyre több helyzetben, egyre több személlyel).
- ❖ Önkifejezés folyamatosságának igénye.
- ❖ A kommunikációs jelzések mindennapokba való integrálása.

Tantárgyi kapcsolódás:

Nincsenek kiemelt tantárgyi kapcsolódások, a fentiek minden kommunikációs helyzetben érvényesek.

Módszerek, technikák:

- ❖ alternatív és augmentatív kommunikációs módszerek egyéni differenciálás alapján
- ❖ bemutatás
- ❖ utánzás
- ❖ gyakorlás
- ❖ ismétlés
- ❖ cselekedtetés
- ❖ bazális kommunikáció
- ❖ orientális kommunikáció

Eszközök:

- ❖ AAK eszközök egyéni differenciálás alapján
- ❖ normalizált környezet
- ❖ kommunikációra való környezetbe ágyazottság
- ❖ DigiMóka

Ellenőrzés:

- ❖ folyamatos
- ❖ egyéni

Értékelés:

A kialakított egyéni és csoportos értékelési rendszerrel.

3.5.7. A tanulók szükségleteinek kommunikációval (hangdialógussal, beszéddel, jelekkel, tárgyakkal, gesztusokkal, testkontaktussal) kísért kielégítése, a gondozási folyamatokban a pedagógiai és terápiás szempontok érvényesítése (fejlesztő gondozás)

Az alapszükségletek kielégítése**Célok:**

Az alapvető fizikai szükségletek kielégítésének kommunikációs tartalmakkal való összekapcsolása.

Feladatok:

- ❖ Kommunikatív tapasztalatszerzés biztosítása, az alapvető fizikai és biológiai szükségletek kielégítése során tapasztalható helyzetek kiszámíthatóságának biztosítása, megértésének elősegítése.
- ❖ Az alapvető szükségletekre vonatkozó apró kommunikációs jelzések észlelése.
- ❖ Az alapvető szükségletek kielégítésekor a gyógypedagógus és/vagy gyógypedagógiai asszisztens személyes segítőként legyen jelen.
- ❖ Az oktatás szerves része a mindennapos tevékenységekben megjelenő szükségletek kielégítése.

A fejlesztő gondozás**Célok:**

A fejlesztő gondozásba ágyazott elemi kommunikációs szükségletek, jelzések kialakítása.

Feladatok:

- ❖ Alapvető, egyidejű tapasztalatszerzés biztosítása a tanulóknak saját testükről és a másik emberrel való kommunikatív együttlétről.
- ❖ Személyiségi jogok védelme.
- ❖ A szituációhoz kötött tevékenységtanulás és –gyakorlás biztosítása.
- ❖ Cselekvések kommunikációval kísérése.
- ❖ A folyamatok egyénre szabott, totális kommunikációval történő kísérése.
- ❖ Szokások és rituálék használata.

Tantárgyi kapcsolódás:

- ❖ Testi higiénia
- ❖ Evésterápia

Módszerek, technikák:

- ❖ alternatív és augmentatív kommunikációs módszerek egyéni differenciálás alapján
- ❖ bazális kommunikáció
- ❖ bemutatás
- ❖ utánzás
- ❖ gyakorlás
- ❖ ismétlés
- ❖ cselekedtetés
- ❖ folyamatos verbális kommunikáció

Eszközök:

- ❖ AAK eszközök egyéni differenciálás alapján
- ❖ az alapvető szükségletek biztosításához szükséges eszközök (pl. pelenka, nedvestörlőkendő, alátét, kád, lavór, wc papír, mosdó, szappan, törölköző stb.)
- ❖ fejlesztő gondozás számára kialakított biztonságos környezet és eszközei

Ellenőrzés:

- ❖ folyamatos
- ❖ egyéni

Értékelés:

A kialakított egyéni és csoportos értékelési rendszerrel.

3.5.8. Az elemi kapcsolatfelvétel formáinak kialakítása, a mindennapos rutinhelyzetekben való tájékozódás elősegítése, a választás lehetőségének felkínálása, az igen-nem elkülönítése és alkalmazása

Kapcsolatfelvétel és üdvözlés

Célok:

Az üdvözlés és kapcsolatfelvétel formáink kialakítása súlyos és halmozottan fogyatékos tanulónál.

Feladatok:

- ❖ Szemkontaktus felvételének és stabil megtartásának megtanítása.
- ❖ A kapcsolatfelvétel egyéb, kölcsönösen működőképes módjának kidolgozása akadályozott vizuális információ-felvétel esetén.
- ❖ Megfelelő pozicionálással a kommunikációs helyzet elősegítése.

Mindennapos rutinhelyzetek egyezményes kifejezése

Célok:

Az egyes szituációk könnyebb megértése érdekében közösen egyeztetett, mindig azonos jelzések használata.

Feladatok:

- ❖ Egységes jelzések kialakítása a tanulókkal foglalkozó minden szakember bevonásával.
- ❖ Az iskolában használt jelzések megosztása, megtanítása a szülőkkel.
- ❖ A kialakított jelrendszer következetes, folyamatos használata az adott szituációkban.

A kommunikációs alapszabályok elsajátításának elősegítése

Célok:

A kommunikációs alapszabályok ismerete és egyéni használata.

Feladatok:

- ❖ Folyamatos kommunikációval minél több lehetőség biztosítása az alapvető szabályrendszer elemeinek felismertetése, megértetése és elsajátíttatása érdekében.
- ❖ Kommunikációs házirend megismertetése.

Az önálló döntéshozatal előkészítése

Célok:

A tanuló a környezetében zajló eseményekre, valamint a vele kapcsolatos történésekre ráhatással legyen, azokat kívánsága szerint befolyásolhassa, az önmagával kapcsolatos döntések kifejezésével a környezete felett kontrollja legyen.

Feladatok:

- ❖ Lehetőség biztosítása a tanulónak arra, hogy bármilyen jelzéssel igent vagy nemet mondjon, kifejezze elutasítását vagy egyetértését egy helyzettel, tárggyal vagy személlyel kapcsolatban.
- ❖ A visszautasítás szociálisan elfogadott módjainak megtanítása.
- ❖ Választási helyzetek teremtése (két vagy több választási lehetőséggel).

Tantárgyi kapcsolódás:

Nincsenek kiemelt tantárgyi kapcsolódások, a fentiek minden kommunikációs helyzetben érvényesek.

Módszerek, technikák:

- ❖ alternatív és augmentatív kommunikációs módszerek egyéni differenciálás alapján
- ❖ egyénre szabott segítségnyújtás
- ❖ bazális kommunikáció
- ❖ figyelem felkeltése
- ❖ pozicionálás
- ❖ bemutatás
- ❖ utánzás
- ❖ gyakorlás
- ❖ ismétlés
- ❖ cselekedtetés
- ❖ folyamatos verbális kommunikáció

Eszközök:

- ❖ AAK eszközök egyéni differenciálás alapján
- ❖ egyéni rehabilitációs segédeszközök
- ❖ kommunikációs tábla
- ❖ egyéni kommunikációs szótár
- ❖ kommunikációs útleve
- ❖ kommunikációs házirend

Ellenőrzés:

- ❖ folyamatos
- ❖ egyéni
- ❖ csoportos

Értékelés:

A kialakított egyéni és csoportos értékelési rendszerrel.

3.5.9. A nyelvi kommunikáció bevonása a nevelés-oktatás folyamatába, ezzel a valóság nyelvi birtokbavételének, a beszélt és írott kommunikációs formák elsajátításának előkészítése

A nyelvi eszközök folyamatos alkalmazása**Célok:**

A gyógypedagógus kommunikációs repertoárjába épüljenek be különféle nyelvi eszközök, és azokat alkalmazza.

Feladatok:

- ❖ A nevelési-oktatási helyzetek folyamatos beszéddel vagy énekkel kísérése, a tárgyak, személyek, események megnevezése, a helyzetek megértése, valamint a későbbiekben ezek más helyzetbe történő átültetése.
- ❖ Az egyes tárgyakat, eseményeket, személyek ugyanazon megnevezése.
- ❖ Szükség szerint egyénre szabottan és sérülésspecifikusan alternatív és augmentatív kommunikációs technikák és eszközök használata.
- ❖ Gesztusnyelv ismerete.

A gyógypedagógus önkifejezése**Célok:**

A gyógypedagógus önkifejezésének tudatos énközlésekkel való alkalmazása és kommunikációs repertoárjának színesítése.

Feladatok:

- ❖ A gyógypedagógus saját önkifejezésével ösztönözze a tanulót kommunikációra.
- ❖ Lehetőség, megfelelő idő biztosítása a tanulónak reagálásra, tiltakozás vagy beleegyezés kifejezésére.
- ❖ A gyógypedagógus az önkifejezését szélesítse, adaptáljon erre technikákat.

Tantárgyi kapcsolódás:

Nincsenek kiemelt tantárgyi kapcsolódások, a fentiek minden kommunikációs helyzetben érvényesek.

Módszerek, technikák:

- ❖ alternatív és augmentatív kommunikációs módszerek
- ❖ nyelvi repertoár
- ❖ gesztusjelek elsajátítása
- ❖ folyamatos verbális kommunikáció

Értékelés:

A kialakított egyéni és csoportos értékelési rendszerrel.

3.5.10. Alternatív és augmentatív kommunikációs lehetőségek feltárása, a kommunikációs eszköztár egyénre szabott kiválasztása

Kommunikációs eszköztár kiválasztása

Célok:

Minden tanuló számára egyedi igényeihez és képességeihez igazítva a kommunikációs eszköz/eszköztár összeállítása.

Feladatok:

- ❖ Egyénre szabott alternatív kommunikációs eszköz kiválasztása lehetőség szerint AAK szakember bevonásával.
- ❖ Az egyéni jelzések gyógypedagógiai megfigyelése, értékelése.
- ❖ Kommunikációs mátrix felvétele.
- ❖ Kommunikációs szótár összeállítása.
- ❖ Kommunikációs útlelél összeállítása.

Konkrét helyzetekhez kötődő eszközök alkalmazása

Célok:

Az egyéni kommunikációs eszközök folyamatos használata a szükségletek kifejezése és a környezetre való ráhatás kialakítása érdekében.

Feladatok:

- ❖ A kiválasztott kommunikációs eszköz(ök) beépítése a nevelés-oktatás folyamatába.
- ❖ Az eszköz(ök) használata eleinte konkrét szituációhoz kötötten, majd az alkalmazási helyzetek számát fokozatosan bővítve történjen.

Elvont kommunikációra alkalmas eszköztárak alkalmazása

Célok:

Nem súlyosan értelmi fogyatékos tanulók eszközös kommunikációs megsegítése.

Feladatok:

- ❖ Az önkifejezés lehetőségének megteremtése.
- ❖ A környezettel való kommunikáció elősegítése.

Tantárgyi kapcsolódás:

Nincsenek kiemelt tantárgyi kapcsolódások, a fentiek minden kommunikációs helyzetben érvényesek.

Módszerek, technikák:

- ❖ alternatív és augmentatív kommunikációs módszerek egyéni differenciálás alapján
- ❖ egyénre szabott segítségnyújtás
- ❖ megfigyelés
- ❖ AAK diagnosztika
- ❖ beszélgetés
- ❖ pozicionálás
- ❖ bemutatás
- ❖ utánzás
- ❖ gyakorlás
- ❖ ismétlés

Eszközök:

- ❖ AAK diagnosztikus eszközei: Kommunikációs Mátrix, Diagnosztikus protokoll
- ❖ AAK eszközök egyéni differenciálás alapján
- ❖ Kommunikációs szótár
- ❖ Kommunikációs útlevel

Ellenőrzés:

- ❖ folyamatos
- ❖ egyéni

Értékelés:

A kialakított egyéni és csoportos értékelési rendszerrel.

3.5.11. A tanulók egymás közti kommunikációjának ösztönzése: egymás üdvözlése, közösen végzett feladatok és játékok alkalmazása, a csoportos foglalkozások során a tanulók cselekvéseinek egymás számára is értelmezhetővé és hozzáférhetővé tétele, a társakkal való test-, szemkontaktus formáinak megtapasztaltatása

Csoportos foglalkozások**Célok:**

A csoportban kialakuló kommunikációs helyzetek, közös aktivitások megteremtése.

Feladatok:

- ❖ Kommunikációs tér és kommunikációs helyzetek megteremtése csoportos foglalkozások során.
- ❖ A helyzetekre motiváló lehetőségek alkalmazása.

Az egymásra figyelés ösztönzése**Célok:**

A csoporton belüli szociális és kommunikációs kapcsolatok kialakításának elősegítése.

Feladatok:

- ❖ A tanulók ismerjék meg társaik és a felnőttek neveit, a nevek gesztus- vagy kézjelét.
- ❖ A másik tanuló cselekvéseinek, jelzéseinek megfigyeltetése.
- ❖ A tanulók közötti közvetlen kommunikációs kapcsolat támogatása.

A tanulók közötti közvetlen kommunikáció**Célok:**

Az egymás közötti kommunikáció támogatása spontán és irányított helyzetekben.

Feladatok:

- ❖ A gyógypedagógus közvetítsen a tanulók között a közvetlen kommunikáció elősegítése érdekében.
- ❖ Találjanak olyan közös kommunikációs csatornát, eszközt (pl. gesztusjelek), melynek használata a tanulók közötti közvetlen kommunikációs kapcsolat kialakítását elősegíti, támogatja.

Tantárgyi kapcsolódás:

Nincsenek kiemelt tantárgyi kapcsolódások, a fentiek minden kommunikációs helyzetben érvényesek.

Módszerek, technikák:

- ❖ alternatív és augmentatív kommunikációs módszerek egyéni differenciálás alapján
- ❖ egyénre szabott segítségnyújtás
- ❖ figyelem felkeltése
- ❖ beszélgetés
- ❖ pozicionálás
- ❖ utánpótlás
- ❖ gyakorlás
- ❖ ismétlés
- ❖ cselekedtetés
- ❖ folyamatos verbális kommunikáció

Eszközök:

- ❖ AAK eszközök egyéni differenciálás alapján (pl. kapcsolók, kommunikátorok, tablet)
- ❖ egyéni rehabilitációs segédeszközök
- ❖ kommunikációs tábla
- ❖ egyéni kommunikációs szótár

Ellenőrzés:

- ❖ folyamatos
- ❖ egyéni
- ❖ csoportos

Értékelés:

A kialakított egyéni és csoportos értékelési rendszerrel.

3.5.12. A tágabb – idegen – környezetben való kommunikáció megtanulása, a nagyobb önállóság és a szélesebb kulturális közösség életében való aktív részvétel lehetőségének megteremtése

A tágabb világra vonatkozó tartalmak közvetítése**Célok:**

A tanulót körülvevő tágabb környezet megismertetése, a kommunikáció és a részvétel megteremtése.

Feladatok:

- ❖ A tágabb világra vonatkozó tartalmak megismerhetővé tétele.
- ❖ DigiMóka alkalmazása az ismeretek közvetítésére.

Iskolán kívüli foglalkozások szervezése**Célok:**

A társadalmi részvétel és jelenlét iskolán kívüli foglalkozásokon.

Feladatokok:

- ❖ Iskolán kívüli foglalkozások, kirándulások szervezése.
- ❖ Más iskolák tanulóival való találkozás, közösségi tanulási és játéklehetőségek megszervezése.

Integrált programok szervezése**Célok:**

A társadalmi részvétel és a társadalmi tapasztalatszerzés által kommunikációs lehetőségek biztosítása.

Feladatokok:

- ❖ Integrált programok szervezése az iskolán belül vagy kívül.

Tantárgyi kapcsolódás:

Nincsenek kiemelt tantárgyi kapcsolódások, a fentiek minden kommunikációs helyzetben érvényesek.

Módszerek, technikák:

- ❖ alternatív és augmentatív kommunikációs módszerek egyéni differenciálás alapján
- ❖ egyénre szabott segítségnyújtás
- ❖ egyéni és csoportos foglalkozások szervezése
- ❖ figyelem felkeltése
- ❖ beszélgetés
- ❖ pozicionálás
- ❖ utánzás
- ❖ gyakorlás
- ❖ ismétlés
- ❖ cselekedtetés
- ❖ folyamatos verbális kommunikáció
- ❖ szenzoros történetmesélés

Eszközök:

- ❖ AAK eszközök egyéni differenciálás alapján
- ❖ egyéni rehabilitációs segédeszközök
- ❖ kommunikációs tábla
- ❖ egyéni kommunikációs szótár

Ellenőrzés:

- ❖ folyamatos
- ❖ egyéni
- ❖ csoportos

Értékelés:

A kialakított egyéni és csoportos értékelési rendszerrel.

Követelmények:

Alakuljon ki egyéni kommunikáció, kommunikációs csatorna a súlyos és halmozottan fogyatékos gyermek és a vele foglalkozó, kapcsolatban lévő felnőttek, a vele egy csoportban lévő, kapcsolatba kerülő gyermekek között. A csoportban alkalmazott kommunikációs rendszert ismerje meg és használja egyéni képességei szerint.

3.5.13. Mozgásnevelés – A testséma kialakítása, a mozgás örömeinek átélése és az önálló cselekvés ösztönzése

A súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók többsége – túlnyomó részben a központi idegrendszeri (agyai) károsodás domináns jelenlétéből fakadóan – súlyos fokban mozgáskorlátozott. E területen a nevelés, oktatás, fejlesztés célja a tanuló testsémája kialakulásának elősegítése, a mozgásszervrendszer optimális működésének biztosítása, a károsodott tartási és mozgási funkciók korrekciója, kompenzációja, az állapotromlás

megelőzése és a mindennapos tevékenységek, valamint a tanulás, játék- és munkatevékenységek motoros feltételeinek kialakítása.

3.5.14. A szenzomotoros depriváció (az érzékelés-észlelés és mozgás nehezítettségéből adódó ingerhiányos állapot) csökkentése, a szenzomotoros területen kialakult fejlődési elmaradások pótlása célzott ingerléssel, passzív mozgatóssal (mozgásérzékelés), mozgásvezetéssel kiváltott (facilitált) mozgásokkal, az önindította mozgások ösztönzésével, a célirányos, akaratlagos mozgások optimális feltételeinek megteremtése érdekében a testkép, testséma kialakítása és fejlesztése

A saját test megélése és a testséma kialakítása

Célok:

A tanuló mozgásra ösztönzése által saját testének megtapasztalása a térben és, a testséma kialakítása.

Feladatok:

- ❖ A test térbeli helyzetének érzékeltetése különböző testhelyzetek felvételével és ezek megváltoztatásával.
- ❖ A test érzékeltetése mozgás közben, nyugalmi állapotban, a lazítás és feszítés állapotaiban.
- ❖ Az egyes testrészek differenciált érzékeltetése különböző szomatikus és vibratorikus (vibrációs, rezgés) ingerek biztosításával (pl.: hangtálerápia, rezgésterápia).
- ❖ A rendelkezésre álló térben, annak eszközeit kihasználva a saját testnek, az emberekhez és a dolgokhoz viszonyított helyzetének a térben való érzékeltetése.
- ❖ A test pozitív megélésének és a mozgás fejlődésének elősegítése az alapvető szükségletek kielégítése során - a fejlesztő gondozás módszerét is alkalmazva.

A tér és a téri viszonylatok megélése és tudatosítása

Célok:

A különféle téri viszonylatok megélése és tudatosítása. A tér felfedezése, önálló mozgásra ösztönzés. A mozgás lehetőségének biztosítása a súlyosan mozgáskorlátozott tanulók számára is.

Feladatok:

- ❖ Lehetővé kell tenni, hogy a tanulók aktív és passzív módon is megtapasztalhassák a különféle téri viszonyokat.
- ❖ Önálló mozgásra ösztönzés a szenzoros visszajelzések megtapasztalására.
- ❖ Mozgásos lehetőségek biztosítása – hely- és helyzetváltoztató mozgások, mozgásos tapasztalat és élményszerzés, tapasztalatok a téri viszonylatok alapformáiról.

Testi kommunikáció alkalmazása

Célok:

Bazális kommunikáció megteremtése testhelyzetfelvevételekkel, a statikus helyzetek, mint kommunikációt elősegítő alapok tervezésével.

Feladatok:

- ❖ Bazális és orientációs kommunikáció alapvető elemeinek alkalmazása.
- ❖ Közvetlen testi kontaktus biztosítása a testi kommunikációhoz.
- ❖ Pozicionálás, testi kontaktus lehetőségeinek tervezése.

Aktivitás felkeltése, motoros válaszadás ösztönzése

Célok:

A tanuló minél önállóbb motoros válaszadásának kialakítása motiválással és kölcsönösséggel.

Feladat:

- ❖ A különböző ingerek (szomatikus, vesztibuláris/egyensúlyi, vibratorikus/vibrációs, hallási, látási, tapintási stb. ingerek) biztosítása során az aktív motoros válaszadásra történő ösztönzés.
- ❖ A mozgásrepertoár fejlődésének támogatása.
- ❖ Mozgásos figyelem felkeltése és fenntartása.

Tantárgyi kapcsolódás:

- ❖ Reggeli kör, testi higiénia
- ❖ Közvetlen és tágabb környezet
- ❖ Evésterápia
- ❖ Mindennapos mozgásnevelés

Módszerek, technikák:

- ❖ pozicionálás
- ❖ bazális stimuláció
- ❖ bazális kommunikáció
- ❖ orientális kommunikáció
- ❖ hangtál terápia
- ❖ szenzomotoros jellegű terápiás elemek
- ❖ szomatopedagógiai elemek
- ❖ konduktív pedagógiai elemek

Eszközök:

- ❖ szivacsok
- ❖ babzsákfotelek
- ❖ hinták
- ❖ egyensúlyozó eszközök
- ❖ különböző textúrájú anyagok és kendők
- ❖ hangtálak

- ❖ relaxációs eszközök
- ❖ lépcsők
- ❖ zsámolyok
- ❖ bordásfal
- ❖ labdák
- ❖ Bobath labda
- ❖ tojáslabda
- ❖ gördeszka
- ❖ kötelek
- ❖ szivacs elemek
- ❖ gyógyászati és rehabilitációs segédeszközök
- ❖ konduktív terápia eszközei
- ❖ szenzoros terápiák eszközei

Ellenőrzés:

- ❖ folyamatos
- ❖ egyéni
- ❖ csoportos
- ❖ testhelyzet korrekció

Értékelés:

A kialakított egyéni és csoportos értékelési rendszerrel.

3.5.15. Pozicionálás, testhelyzet-korrekció, a helytelen testtartás és testhelyzet megszüntetése, a kóros mozgásminták gátlása, a különböző tevékenységekhez szükséges stabil és biztonságos testhelyzetek kialakítása

Helyes testhelyzetek felvétele

Célok:

A mozgásállapot romlásának megelőzése a helyes testhelyzetek kialakításával és megszilárdításával. Helyes testhelyzetek tudatosítása.

Feladatok:

- ❖ Az általános testi funkciók (pl. légzés, emésztés stb.) javítása.
- ❖ A következményes tünetek (pl. decubitus/felfekvés, kontraktúrák/izületi mozgáspályák beszűkülése, deformitások stb.) megelőzése.
- ❖ A mindennapos (önkiszolgálási) tevékenységek lehető legönállóbb kivitelezése (vizelet- és székletürítés, tisztálkodás, öltözés-vetkőzés, étkezés stb.)
- ❖ Légzés, hangadás, tekintet, mimika, gesztusok, mutatók valamely végtaggal stb. optimális pozíciójának megtalálása és gyakoroltatása a kommunikáció motoros feltételeinek javítása érdekében.
- ❖ A tanuló számára kényelmes, neki tetsző testhelyzetek kialakítása.

Gyógyászati és rehabilitációs segédeszközök alkalmazása

Célok:

A tartó- és mozgató szervrendszer állapotának megőrzése és a kóros deformitások megelőzése. A gyógyászati segédeszközök elfogadása, alkalmazása.

Feladatok:

- ❖ A tanulók szükségleteinek megfelelően a pozicionálás (fekvő, ülő és álló testhelyzetek változtatása) lehetővé tétele különböző segédeszközök alkalmazásával.
- ❖ Segédeszközhöz szoktatás és elfogadás segítése.
- ❖ Segédeszközök kontrollja.

Tantárgyi kapcsolódás:

- ❖ Reggeli kör, testi higiénia
- ❖ Közvetlen és tágabb környezet
- ❖ Evésterápia
- ❖ Mindennapos mozgásnevelés

Módszerek, technikák:

- ❖ konduktív pedagógia módszerei
- ❖ szomatopedagógiai módszerek
- ❖ passzív segítségnyújtás
- ❖ aktív mozgáskiváltás
- ❖ bemutatás
- ❖ folyamatos szóbeli irányítás
- ❖ gyakorlás
- ❖ korrigálás
- ❖ motiválás
- ❖ differenciálás

Eszközök:

- ❖ babzsákok
- ❖ golyófürdő
- ❖ gyógyászati és rehabilitációs segédeszközök
- ❖ body roll
- ❖ fitt labdák
- ❖ tojáslabda
- ❖ szivacsok
- ❖ zsámolyok
- ❖ bordásfal
- ❖ ékek
- ❖ párnák
- ❖ plédék
- ❖ dobogók
- ❖ lábtámasz

- ❖ sínek
- ❖ hinta

Ellenőrzés:

- ❖ folyamatos
- ❖ egyéni
- ❖ csoportos

Értékelés:

A kialakított egyéni és csoportos értékelési rendszerrel.

3.5.16. Mozgásfejlődés elősegítése a fiziológiás mozgássor szem előtt tartásával (a fejkontrolltól a felállásig)

Fej- és törzskontroll, testhelyzetek kialakítása, megtartása

Célok:

A fej- és a törzskontroll kialakulásának segítése, a statikus testhelyzetek minél önállóbb megtartása.

Feladatok:

- ❖ Fej- és a törzskontroll kialakulásának segítése az érintett testtájak ingerlésével.
- ❖ A törzs és végtagok izomzat agonista-antagonista egyensúlyának erősítése.
- ❖ Facilitálás technikájának alkalmazása.
- ❖ Pozicionálás, kóros mozgásminták gátlása.
- ❖ Statikus testhelyzetek minél önállóbb megtartásának segítése.
- ❖ Segédeszközök folyamatos kontrollja.

Helyzet- és helyváltoztatás

Célok:

A helyzet- és helyváltoztató mozgások sérülésspecifikus kialakítása és fejlesztése.

Feladatok:

- ❖ A szenzomotoros ingerlés a motoros aktivitás kiváltása.
- ❖ A hely- és helyzetváltoztató mozgások motiváló környezetének megtervezése és kialakítása.
- ❖ Mozgásos cselekvéssor elemekre bontása, majd szintetizálása egyénre szabottan.
- ❖ Mobilitást segítő eszközök használatának megtanítása.
- ❖ Minél nagyobb mozgásos önállóság elérése.

Tantárgyi kapcsolódás:

- ❖ Reggeli kör, testi higiénia
- ❖ Közvetlen és tágabb környezet
- ❖ Evésterápia
- ❖ Mindennapos mozgásnevelés

Módszerek, technikák:

- ❖ konduktív pedagógia módszerei
- ❖ szomatopedagógiai módszerek
- ❖ adaptált testnevelési játékok
- ❖ passzív segítségnyújtás
- ❖ aktív mozgáskiváltás
- ❖ bemutatás
- ❖ folyamatos szóbeli irányítás
- ❖ gyakorlás
- ❖ korrigálás
- ❖ motiválás
- ❖ differenciálás

Eszközök:

- ❖ szivacsok
- ❖ babzsákfotelek
- ❖ hinták
- ❖ egyensúlyozó eszközök
- ❖ különböző textúrájú anyagok és kendők
- ❖ hangtálak
- ❖ relaxációs eszközök
- ❖ lépcsők
- ❖ zsámolyok
- ❖ bordásfal
- ❖ labdák
- ❖ Bobath labda
- ❖ tojáslabda
- ❖ gördeszka
- ❖ kötelek
- ❖ szivacs elemek

Ellenőrzés:

- ❖ folyamatos ellenőrzés és korrigálás
- ❖ egyéni
- ❖ csoportos

Értékelés:

A kialakított egyéni és csoportos értékelési rendszerrel.

3.5.17. A kézhasználat, a manipuláció motoros feltételeinek javítása, kialakítása és fejlesztése

A manipuláció fejlesztéséhez szükséges előfeltételek

Célok:

A végtagok előkészítése a manipulációs mozgások kialakításához.

Feladatok:

- ❖ A helyes testhelyzetek kialakításának segítése, megteremtése.
- ❖ A kézhasználat feltételeinek megteremtése.
- ❖ A végtagok átmozgatása, kilazítása, masszírozása.

A kézfelület érzékelésének-észlelésének fejlesztése**Célok:**

A kéz felület érzékelésének, észlelésének bekapcsolása, a szenzoros tapasztalatszerzés biztosítása.

Feladat:

- ❖ Szenzoros - taktilis, haptikus, vibratorikus ingerek biztosítása.
- ❖ A kéz érzékelésének, észlelésének elősegítése minél több inger és lehetőség biztosításával.
- ❖ A kéz testsémába való stabil beépülésének elősegítése.
- ❖ Kézhasználatra, manipulációra ösztönzés.

Koordináció fejlesztése**Célok:**

A felső végtagok koordinációjának, motoros funkcióinak minél önállóbb, tudatosabb alkalmazása.

Feladatok:

- ❖ A szem-kéz, száj-kéz és két kéz koordinációjának kialakítása és fejlesztése a különböző testhelyzetekben.
- ❖ Motiváltság kialakítása a felső végtagok koordinált használatára.
- ❖ Mozgásos feladatokba és cselekvésbe ágyazott funkciógyakorlási lehetőségek biztosítása.

Kézhasználat gyakorlása szituációhoz kötötten**Célok:**

A kézhasználat minél magasabb szintre fejlődésének segítése.

Feladat:

- ❖ A kézhasználat gyakorlása mozgásos cselekedtetésbe ágyazottan.
- ❖ A tanulók számára értelmezhető és jelentőséggel bíró mindennapos tevékenységek során.
- ❖ A kézhasználat gyakorlása a kommunikációs funkciók javítása érdekében.
- ❖ A kézhasználat, manipuláció lehetőségeinek kihasználása az irányított játék-, tanulási, kreatív és munkatevékenységek során
- ❖ A rehabilitációs foglalkoztató (ergo-) terápia elemeinek beépítése a kézhasználat, a manipuláció fejlesztésébe

Segédeszközök

Célok:

A kézhasználat és a manipuláció segédeszközös megtámogatása.

Feladatok:

- ❖ A tanulók szükségleteinek megfelelően gyógyászati és rehabilitációs segédeszközök alkalmazása.
- ❖ Eszközhasználat lépéseinek tanulása.
- ❖ Önálló cselekvéssorok kialakítása.

Tantárgyi kapcsolódás:

- ❖ Reggeli kör, testi higiénia
- ❖ Közvetlen és tágabb környezet
- ❖ Evésterápia
- ❖ Mindennapos mozgásnevelés

Módszerek, technikák:

- ❖ konduktív pedagógia módszerei
- ❖ szomatopedagógia módszerei
- ❖ játékba ágyazott cselekedtetés
- ❖ bemutatás
- ❖ folyamatos szóbeli irányítás
- ❖ gyakorlás
- ❖ korrigálás
- ❖ motiválás
- ❖ differenciálás
- ❖ facilitálás

Eszközök:

- ❖ rehabilitációs eszközök
- ❖ segédeszközök
- ❖ különböző textúrájú tárgyak
- ❖ termékek
- ❖ szűkebb és tágabb környezet tárgyai
- ❖ hangtálak
- ❖ mindennapos tevékenységek tárgyai és eszközei
- ❖ mozgásfejlesztő eszközök
- ❖ szenzoros érzékelést fejlesztő eszközök

Ellenőrzés:

- ❖ folyamatos
- ❖ verbális és nonverbális
- ❖ egyéni és csoportos

Értékelés:

A kialakított egyéni és csoportos értékelési rendszerrel.

3.5.18. A kommunikáció motoros feltételeinek javítása, kialakítása és fejlesztése

Pozicionálás

Célok:

A kommunikáció motoros lehetőségének elősegítése és megteremtése.

Feladatok:

- ❖ A megfelelő (megfelelően ellazított és biztonságot adó) testhelyzet kialakítása a kommunikációs funkciók gyakorlásához.
- ❖ Többféle pozíció kipróbálása és megfigyelése.
- ❖ Pozicionálás eszközeinek biztosítása.

Mozgásgyakorlatok végzése a kommunikáció kialakítása érdekében

Célok:

Kommunikációhoz kiválasztott testrész, érzékszerv, testtáj mozgásainak segítése, erősítése mozgássorok kialakítása, valamint a beszédszervek funkcióinak javítása mozgásgyakorlatokkal.

Feladatok:

- ❖ Kommunikációra alkalmas érzékszerv, testrész (fej, felső végtag(ok), alsó végtag(ok)) célirányos mozgásainak kialakítása és gyakoroltatása.
- ❖ beszédszervek funkcióinak javítása (légzőgyakorlatok, fonáció/hangadás, szájmotorium funkcióinak fejlesztése orális ingerléssel, masszázzsal, evésterápiával stb.)

Tantárgyi kapcsolódások:

- ❖ Evésterápia
- ❖ Reggeli kör, testi higiénia
- ❖ Közvetlen és tágabb környezet

Módszerek, technikák:

- ❖ konduktív pedagógia módszerei
- ❖ szomatopedagógia módszerei
- ❖ facilitálás
- ❖ bemutatás
- ❖ stimulálás
- ❖ pfaffenrot terápia
- ❖ gyógymasszázs
- ❖ utánzás
- ❖ gyakorlás

Eszközök:

- ❖ pozicionálás eszközei

- ❖ ujjvédők
- ❖ bábok
- ❖ játéktárgyak
- ❖ fejlesztő játékok
- ❖ hangszerek
- ❖ CD lejátszó, CD-k
- ❖ fényképek
- ❖ képek

Ellenőrzés:

- ❖ folyamatos
- ❖ verbális és nonverbális
- ❖ egyéni és csoportos

Értékelés:

A kialakított egyéni és csoportos értékelési rendszerrel.

Követelmény:

Alakuljon ki a súlyos és halmozottan fogyatékos gyermek testsémája-testérzékelése-legyenek önmaga testhatáraitól tapasztalatai. A mozgásszervrendszer optimális működésének biztosítása, a károsodott tartási és mozgási funkciók korrekciója, kompenzációja, az állapotromlás megelőzése. Mozgásai fejlődjenek a sérülésspecifikus fejlesztés által, mozgásos tapasztalatai bővüljenek és élhesse meg a mozgásos tevékenységeinek örömét.

***3.5.19. Az érzékelés-észlelés és az értelem fejlesztése, a valóság kognitív birtokbavétele –
A dologi, az emberi és a természeti világ jelenségeinek megértése***

A fejlesztés feladata az érzékelhető és észlelhető világ megnyitása, a dologi és emberi világ rendjének felfedeztetése és a valóságmegismerés tágítása a magasabb rendű kognitív folyamatok bekapcsolásával.

A valóság megragadásának segítése, a szenzomotoros funkciók fejlesztése

A külvilág felé fordulás és a dologi világ megélésének elősegítése

Az első feladat, hogy a szakember egy elszigetelt világból a közös világba segítse eljutni a tanulót, majd olyan új tapasztalatok megszerzését tegye lehetővé számára, melyek a kifelé fordulásra ösztönzik.

Közös irányultság egy közös világra

Célok:

A kifelé fordulás, a tanuló figyelmének a közös világra irányítása.

Feladatok:

- ❖ Közös élmények biztosítása egy csoport tagjaként.
- ❖ Társakra és az iskolai környezetre az érdeklődés felkeltése, a figyelem fenntartása.
- ❖ Pozitív reakciók kiváltása, a környezet minél változatosabb tevékenységeken keresztül közös megközelítése.

Ösztönzés az aktivitásra, a külvilág aktív felfedezésére

Célok:

A belső motiváció kialakulásának segítése a gyermekben. A külvilág felfedeztetésének lehetőségei és annak biztosítása.

Feladatok:

- ❖ A súlyos és halmozottan sérült gyermek megismerése, érdeklődésének tudatos feltérképezése.
- ❖ A figyelem felkeltése és fenntartása.
- ❖ A világ felé fordulás és annak aktív megtapasztalására ösztönző ingerek biztosítása.
- ❖ A fejkontrollt és a manipulációt elősegítő segédeszközök alkalmazása.

A szenzoros funkciók fejlesztése

Célok:

Minden érzékelési terület (látás, hallás, tapintás, mozgásérzékelés, kinezetikus és proprioceptív érzékelés [különböző testrészek testhez viszonyított helyzetének érzékelése], szaglás és ízlelés stb.) fejlesztése a következő szinteken: figyelem, érzékelés, észlelés, differenciálás, emlékezet, szerialitás.

Feladatok:

- ❖ A mindennapi tevékenységekbe ágyazott fejlesztési tevékenységek komplex tervezése, megvalósítása.
- ❖ A szenzomotoros funkciók fejlesztése a bazális stimuláció eszközei és módszerei, evésterápia módszerei, szenzomotoros jellegű tréning alkalmazása, mozgásterápiás elemek beépítése, Snoezelen terápiás helyzetek felépítése.
- ❖ Szenzomotoros jellegű testérzékelés fejlesztése.
- ❖ Akusztikus ingerlés, zeneterápia alkalmazása.
- ❖ Vizuális ingerek alkalmazása, vizuális érzékelés fejlesztése.
- ❖ Taktilis, haptikus érzékelés fejlesztése a bazális terápia eszközeivel.
- ❖ Saját testhelyzetének észlelésének-érzékelésének beépítése a mindennapokba.

Az önindított, célirányos, akaratlagos mozgás elősegítése és annak következményei

A gondolkodás későbbi műveletei az érzékszervi és a mozgásos struktúrák összekapcsolódásából erednek. Az észlelés és a mozgások koordinációjában a tanulás fontos szerepet játszik. Ehhez a tanuláshoz elengedhetetlen az önindított mozgások minél gyakoribb kivitelezése. Ezáltal a tanulók önmagukat a cselekvés végrehajtójaként ismerik fel, és szándékosan kezdenek cselekedni.

A szenzoros és a motoros működések összekapcsolása

Célok:

Érzékelés és a mozgás (például a látás, a nyúlás és a fogás, a hang irányába fordulás vagy a hangforrás keresése) összerendeződésének elősegítése.

Feladatok:

- ❖ A teret, az eszközöket a tanuló adottságaihoz kell adaptálni.
- ❖ A manipulációhoz szükséges tárgyaik biztosítása.
- ❖ A tanuló számára a helyváltoztatás lehetőségének biztosítása.
- ❖ A manipulációt, fejkontrollt segítő testtartás és a segédeszközök használata.
- ❖ A mozgásos tapasztalatszerzés alkalmainak megteremtése a mozgásos figyelem felkeltésével és a mozgásos motiváció fenntartásával.

A tér felfedezésének elősegítése

Célok:

A téri irányok és térbeli viszonyok megismerése és a megszerzett tudás alkalmazása a mindennapi életben.

Feladatok:

- ❖ A normalizált, gyermek számára felfedezhető biztonságos tér biztosítása.
- ❖ A minél többértű térbeli tapasztalat megszerzésének biztosítása.
- ❖ A testhelyzetek gyakori váltogatása, konkretizálása.
- ❖ A vesztibuláris/egyensúlyi ingerlés biztosítása különböző játékokkal és eszközökkel.
- ❖ Alapvető téri viszonyok megismertetése – helyzet és helyváltoztatás különbözőségeinek tudatosítása.
- ❖ Szabadtéri játékok, játszóterek és a természet rendszeres látogatása és téri viszonylatainak megismerése.

Az idő strukturálásának elősegítése

Célok:

Az idői viszonylatok megtapasztalása és az időbeli tájékozódás alapjainak kialakítása a mindennapos rituálék és rutin, napirend alkalmazásával, ezáltal a biztonság és a bizalom érzetének megteremtése.

Feladatok:

- ❖ A napi és heti rendszeresség, az időbeli tájékozódás - mely a kis egységektől halad a nagyobb egységek felé – kialakítása.
- ❖ Időbeli tájékozódás segítése AAK kommunikációs módszerekkel.
- ❖ Az idő múlásának élményközpontú megtapasztaltatása - fényképek, képeslapok, videó - tevékenységnapló segítségével.
- ❖ Időrendi, napirendi tábla alkalmazása és tevékenységsorrendekkel a történő események előjelzése tárgyi, képes, gesztusjeles formában.
- ❖ A gyermek életeseményeinek feldolgozása a család bevonásával (családi képek, videók, én napló).

A természeti világ megismerése

Célok:

A természeti világ megismerése közvetlen tapasztalatok által.

Feladatok:

- ❖ Közvetlen tapasztalatszerzés a természeti világ jelenségeiről.
- ❖ Ehhez kapcsolódó tevékenységek végzése (évszakoknak megfelelő játékok, szokások, munkatevékenységek)
- ❖ Közvetlen tapasztalatszerzés biztosítása külső természetes környezetben az évszakok változásairól, időjárásról.
- ❖ Közvetlen tapasztalatszerzés biztosítása a minket körülvevő élőlényekről (állatok, emberek, fejlődés).

Tantárgyi kapcsolódás:

- ❖ Reggeli kör, testi higiénia
- ❖ Közvetlen és tágabb környezet
- ❖ Evésterápia
- ❖ Mindennapos mozgásnevelés

Módszerek, technikák:

- ❖ betanítás
- ❖ bemutatás, szemléltetés
- ❖ folyamatos szóbeli irányítás
- ❖ tapasztaltatás
- ❖ gyakorlás
- ❖ korrigálás
- ❖ motiválás
- ❖ differenciálás

Eszközök:

- ❖ közvetlen környezet tárgyai
- ❖ használati eszközök
- ❖ képek, fotók
- ❖ digitális tábla
- ❖ szenzoros érzékelést fejlesztő eszközök

Ellenőrzés:

- ❖ folyamatos
- ❖ egyéni
- ❖ csoportos

Értékelés:

A kialakított egyéni és csoportos értékelési rendszerrel.

3.5.20. A szemiotikai funkciók (a jelek és jelenségek értéke és megértése) megjelenésének, a valóság ábrázolásának segítése

A világot alkotó tárgyak és jelenségek rendszeres és gyakori megtapasztalásával a tanulóknál először emlékezeti képek alakulnak ki, majd állandósuló sémák, melyek a képzelet segítségével előkészítik a fogalmak kialakulását. A fogalmak lehetnek konkrét, illetve a

kognitív fejlődés magasabb szintjén elvont fogalmak és az ezekkel történő gondolkodási műveletek. A súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók, különösen, ha az értelmi fogyatékoság súlyos fokban van jelen, rendszerint ezen a konkrét fogalmi szinten tudnak leginkább értelmi műveleteket végezni. Ha a kognitív fejlődés magasabb szintjére eljutottak, utalni tudnak a jelen lévő, a jelen nem lévő, az elmúlt vagy még meg sem történt eseményekre, dolgokra. A valóság ábrázolását mozdulatokkal, szimbolikus játékkal, tárgyakkal, képekkel, taktilis jelzésekkel és verbalitással szükséges elősegíteni.

Az utánzás tanítása, utánzásra készítés

Célok:

A tanuló önindította cselekedeteinek és kommunikációs értékű jelzéseinek visszatükrözése utánzással, majd ezzel a tanítási-tanulási folyamat alapozása. A magatartásformákat, cselekvési módokat, értékeket az utánzás útján sajátítja el.

Feladatok:

- ❖ Utánzásra érdemes minta adása.
- ❖ A cselekedtetés során rituálék és állandó elemek alkalmazása.
- ❖ A tanuló képességstruktúrájához igazodó reális tevékenységsorok átadása.
- ❖ Az utánzás elősegítése testkontrollal és pozicionált helyzetekkel.
- ❖ Az utánzás örömeinek és játékosságának kihasználása a tanulók fejlesztésében.

Szimbolikus játékok alkalmazása

Célok:

A súlyos és halmozottan sérült gyermek játéktevékenységének önmagához képest legmagasabb szintre fejlesztése. A tanulók a különböző mozdulatokkal, hangokkal, tárgyakkal jelölhessék és lejátszhassák a képzeletükben, emlékeikben élő valóságot, a szimbolikus játékon keresztül feldolgozhatják feszültségeiket is. Lehetőség biztosítása a szerepjátékokra.

Feladatok:

- ❖ A játékhasználat tanítása kis lépésekben, változatos ismétlést és módszereket alkalmazva.
- ❖ A kialakult funkcionális vagy sztereotíp játékhasználat átformálása szerepszituációk közvetítésével.
- ❖ Megfelelő légkör és alkalmak biztosítása a szimbolikus- és szerepjátékok kialakításához.

A rajzolás elősegítése, a rajz fejlesztő hatása

Célok:

A rajzolás, mint alkotó tevékenység örömeinek megélése, és ezáltal az önkifejezés és kommunikációs lehetőségek kialakítása.

Feladat:

- ❖ A rajzolás mint funkció kialakításához egyéni segítségnyújtásra (pozicionálás, adaptált segédeszközök stb.) biztosítása.

- ❖ A választási lehetőség biztosítása különböző, de azonos rajzeszközök vagy a különböző rajztechnikák között.
- ❖ Egyénre adaptált speciális eszközök készítése az ergoterápia módszereinek megfelelően.
- ❖ Az alkotások, mint érték jelenjenek meg a tanulók környezetében.

A szóbeli (verbális) – vagy alternatív és augmentatív (szóbeli kommunikációt helyettesítő vagy kiegészítő) eszközökkel segített – önkifejezés

Célok:

A tanuló saját világát leírhasssa, gondolatait megjeleníthesse, s környezete felől érdeklődhessen, a tanuló önkifejezése egyénre szabott individuális kommunikáció és AAK eszközök használatával.

Feladatok:

- ❖ Alternatív és augmentatív kommunikációs eszközök egyéni szabott használata az önkifejezés érdekében.
- ❖ A csoportban a kialakított AAK eszközrendszer használata (jelek, szimbólumok, ábrák, gesztusok).

Tantárgyi kapcsolódás:

- ❖ Reggeli kör, testi higiénia
- ❖ Közvetlen és tágabb környezet
- ❖ Evésterápia
- ❖ Mindennapos mozgásnevelés

Módszerek, technikák:

- ❖ bemutatás
- ❖ folyamatos szóbeli irányítás
- ❖ gyakorlás
- ❖ korrigálás
- ❖ motiválás
- ❖ differenciálás

Eszközök:

- ❖ közvetlen környezet tárgyai
- ❖ használati eszközök
- ❖ képek, fotók
- ❖ digitális tábla
- ❖ szenzoros érzékelést fejlesztő eszközök
- ❖ AAK eszközök
- ❖ adaptált rajzeszközök
- ❖ bábok

Ellenőrzés:

- ❖ folyamatos ellenőrzés
- ❖ egyéni

- ❖ csoportos
- ❖ korrigálás

Értékelés:

A kialakított egyéni és csoportos értékelési rendszerrel.

3.5.21. Az elemi gondolkodási funkciók fejlesztése- átmenet a ténylegesen elvégzett cselekvés és a csak fejben végzett értelmi műveletek szintje között

A tanulók ezen a szinten már képesek eligazodni az általuk ismert helyeken, megismerik az épület rendszeresen használt belső tereit. Mozgásos emlékképek segítik tájékozódásukat, amit a cselekvés síkján szereztek meg.

A téri megismerés interiorizálásának elősegítése

Célok:

A téri tájékozódás belsővé válása.

Feladatok:

- ❖ A téri megismerés segítése személyre szabott segítség biztosításával.
- ❖ A bejárt, megismert teret jelölhetővé, játszhatóvá kell tenni.
- ❖ a környezetben tárgyas vagy jeles kapaszkodók elhelyezése

A több szempontú gondolkodás elősegítése

Célok:

Lehetőség szerint, a jobb képességű tanulók egyszerre több szempontot is figyelembe és számba tudjanak venni.

Feladatok:

- ❖ az egy szempont szerinti gondolkodás általi jelenségek megfigyelése lehetőség szerint váljon több szempontúvá

A decentráció (egyszerre több szempontra való figyelés; szempontváltás) elősegítése

Célok:

A térre, időre, mennyiségre, távolságra, magasságra stb. vonatkozó szempontváltás, az egyéni helyzettől független gondolkodás kialakulásának segítése, a relációkat képviselő jelek és viszonyfogalmak megismertetése, használata.

Feladatok:

- ❖ A játéktevékenységek során az eltérő szempontok, a többi tanuló perspektívájának felismertetése.
- ❖ Más szemszögből látás képességének kialakítása.

Tantárgyi kapcsolódás:

Reggeli kör, testi higiénia
Közvetlen és tágabb környezet
Evésterápia

Mindennapos mozgásnevelés

Módszerek, technikák:

- ❖ betanítás
- ❖ bemutatás
- ❖ folyamatos szóbeli irányítás
- ❖ gyakorlás
- ❖ korrigálás
- ❖ motiválás
- ❖ differenciálás

Eszközök:

- ❖ közvetlen környezet tárgyai
- ❖ használati eszközök
- ❖ képek, fotók
- ❖ digitális tábla
- ❖ szenzoros érzékelést fejlesztő eszközök
- ❖ AAK eszközök
- ❖ adaptált rajzeszközök
- ❖ bábok

Ellenőrzés:

- ❖ folyamatos
- ❖ egyéni
- ❖ csoportos

Értékelés:

A kialakított egyéni és csoportos értékelési rendszerrel.

3.5.22. A konkrét műveletek és a formális műveletek konstrukciójának elősegítése, a cselekvések logikai struktúrájának kialakítása, a tér, az idő és a tartam, a sorozatok, halmazok elemi fogalmainak elsajátítása

Célok:

A gondolkodás fejlődése a téri viszonylatok, az időrendi összefüggések, fogalmak rendeződése és az elemi szám- és matematikai gondolkodás megalapozásával.

Feladatok:

- ❖ Az érzékelés-észlelés és az értelem fejlesztése, a valóság kognitív birtokba vétele.
- ❖ A konkrét műveletek és a formális műveletek konstrukciójának elősegítése.
- ❖ A cselekvések logikai struktúrájának kialakítása, a tér, az idő és a tartam, a sorozatok, halmazok elemi fogalmainak elsajátítása.
- ❖ A valóság megragadásának segítése, a szenzomotoros funkciók fejlesztése.
- ❖ A szemiotikai funkciók megjelenésének, a valóság ábrázolásának segítése.
- ❖ Az elemi gondolkodási funkciók fejlesztése.

Tantárgyi kapcsolódás:

Reggeli kör, testi higiénia
Közvetlen és tágabb környezet
Evésterápia
Mindennapos mozgásnevelés

Módszerek, technikák

- ❖ betanítás
- ❖ bemutatás
- ❖ folyamatos szóbeli irányítás
- ❖ gyakorlás
- ❖ korrigálás
- ❖ motiválás
- ❖ differenciálás

Eszközök:

- ❖ közvetlen környezet tárgyai
- ❖ használati eszközök
- ❖ képek, fotók
- ❖ digitális tábla
- ❖ szenzoros érzékelést fejlesztő eszközök
- ❖ AAK eszközök
- ❖ adaptált rajzeszközök
- ❖ bábok

Ellenőrzés:

- ❖ folyamatos
- ❖ egyéni
- ❖ csoportos
- ❖ folyamatos korrigálás

Értékelés:

A kialakított egyéni és csoportos értékelési rendszerrel.

Követelmények:

A súlyos és halmozott fogyatékos tanulók fedezzék fel a számukra érzékelhető és észlelhető világot, fedezzék fel a dologi és emberi világ rendjét, a valóságmegismerésük táguljon ki szenzorosan a környezetükben tapasztalható időbeli, téri, fogalmi elemekre a kognitív folyamatok bekapcsolásával.

3.5.23. Kreativitásra, játékra, szabadidős tevékenységekre nevelés – Az emberi lét esztétikai dimenziójának megtapasztalása és a kreatív tevékenységek ösztönzése

A súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók számára a műalkotások hozzáférhetővé tétele és azok önálló létrehozása, illetve az ehhez kapcsolódó feladatok a fejlesztő nevelés-oktatás integráns részét képezik. A zenei, mozgásos, képzőművészeti és irodalmi alkotások

megtapasztalása és önálló létrehozása lehetővé teszi a tanulók számára a befogadás, a megértés komplex emocionális és kognitív formáinak megtapasztalását, valamint a kreatív alkotás, létrehozás lehetőségét nyújtja számukra. Fontos, hogy a tanulók megtapasztalják, hogy maguk is képesek pozitív módon adni valamit a világnak.

Az emberi lét esztétikai dimenziójának megnyitása, az elemi művészeti tapasztalatok hozzáférhetővé tétele, ezek örömforrásként való megélésének segítése

Elemi esztétikai élmények

Célok:

A külvilág felé irányuló érzések, érzelmek megélésének és értelmezésének segítése (a felfedezés, a rácsodálkozás örömeinek, az újdonság élményének megtapasztalását, a műalkotásokhoz kapcsolódó érzelmek átélése).

Feladatok:

- ❖ Feladat a tanulónál az élményforrás felmérése, mely később beépíthető szabadidős tevékenységének tartalmas eltöltésébe.
- ❖ A pedagógus biztosítsa a tanulónak az élményeken keresztül az érzelmek megélését.
- ❖ Az elemi esztétikai élmények rendszeres megtapasztalásának segítése a fények, hangok, hangdialógusok, zeneművek bemutatása és közvetítése által, a mozgás (a tánc elemeinek beépítése) hozzáférhetővé tételével;

A tevékenységekről felerősített szenzoros visszajelzések adása

Célok:

A gyógypedagógus segítse a tanulókat saját cselekvéseik érzékelésében, észlelésében, legyen tere a tanulónak az alapérzelmek és az érzelmi reakciók pozitív és negatív megerősítésére-kioltására.

Feladatok:

- ❖ A szabad választás lehetőségének biztosítása.
- ❖ Az emberi lét esztétikai dimenziójának megtapasztalása az elemi művészeti tapasztalatok hozzáférhetővé tétele, ezek örömforrásként való megtapasztalásának segítése.
- ❖ A kreatív tevékenységek ösztönzése, az aktív cselekvés ösztönzése, elemi művészi tevékenységek végzése és a közös kreativitás élményének megtapasztalása.

Tantárgyi kapcsolat:

- ❖ szűkebb- és tágabb környezet
- ❖ csoportos és egyéni mozgásprogram
- ❖ reggeli kör

Módszerek, technikák:

- ❖ beszélgetés
- ❖ bemutatás

- ❖ utánzás
- ❖ játék
- ❖ jutalmazás
- ❖ ellenőrzés
- ❖ értékelés
- ❖ egyéni foglalkozások
- ❖ csoportos foglalkozások, közös játék, tevékenység, alkotás, élmények, stb.

Eszközök:

- ❖ a pedagógus személyisége
- ❖ tükör
- ❖ fényképek, arcképek
- ❖ hangfelvételek
- ❖ szag és íz ingerek érzelmek kiváltásár
- ❖ ünnepekhez kapcsolható tárgyak
- ❖ alakítható anyagok
- ❖ hangszerek
- ❖ szenzoros érzékelést fejlesztő eszközök

Ellenőrzés:

- ❖ folyamatos
- ❖ verbális, non-verbális
- ❖ egyéni és csoportos

Értékelés:

A kialakított egyéni és csoportos értékelési rendszer alapján.

3.5.24. Az aktív cselekvés ösztönzése, elemi művészi tevékenységek végzése és a közös kreativitás élményének megtapasztalása

Művészi tevékenységek hozzáférhetővé tétele

Célok:

Az elemi művészeti tevékenységek megismerése és alkalmazásának lehetőségének elérése a súlyosan, halmozottan fogyatékos tanulók részére. Az alkotás, kreatív tevékenységek örömeinek, élményének átélése és ezek hatásainak felfedeztetése a dologi és emberi világra.

Részcélok:

- Zenei élményszerzés és közös zenélés megélése.
- Az irodalmi alkotások megismerésén keresztül érzelmek, események átélése.
- Kézműves technikák megismerése, alkalmazása.
- Az épített környezet esztétikumának megélése.
- A művészeti technikák, mint élményközpontú terápiás lehetőségek felfedezése a súlyosan halmozottan fogyatékos tanulók számára.

Feladatok:

- ❖ Zenei élmények megélése a zeneművek meghallgatása, az önálló vagy közös zenélés során (speciálisan kialakított hangszerekkel, közös, táncos improvizációval, énekléssel).
- ❖ Játékos tevékenységek során (festékek csöpögtetni, kézzel, lábbal, szájjal képeket rajzolni, színes port húzni, grafitot szétörzsolni, gyurmát szétnyomni stb.) különböző formák, tér- és színhatások érzékeltetése.
- ❖ A különböző anyagokkal, technikákkal való önálló kísérletezés biztosítása, ezek megjelenése a szabadidő eltöltése során.
- ❖ Szenzoros történetmesélések megvalósítása.

A művészeti tevékenységek közösségi dimenziójának kiaknázása:**Célok:**

Kifejezhessék mások kreatív tevékenységével kapcsolatos érzéseiket, érdeklődésüket. A közösen végzett művészeti tevékenységeken keresztül az együtt alkotás, az együtt befogadás közösségi megélése aktív résztvevőként.

Feladatok:

- ❖ Helyzetek megteremtése a közösen végzett művészeti tevékenységekre.
- ❖ Aktív résztvevő – passzív befogadó szerepek lehetőségének megteremtése.
- ❖ A tanmenetbe és a heti tervekbe beillesztve jelenjenek meg a műalkotások, művészeti tevékenységek, zeneművek, zenehallgatás és zenélés, dramatikus játékok, drámapedagógia elemei, mesék, szenzoros történetmesélés, képzőművészeti, építészeti alkotások és ezek közös felfedezése, a technikák közös alkalmazása.

A tágabb kulturális művészeti és esztétikai világ hozzáférhetővé tétele:**Célok:**

Lehetőség biztosítása tapasztalatszerzésre az egyetemes jelentőségű (magyar és európai) kulturális műalkotásokról, kulturális eseményekről.

Feladatok:

- ❖ Helyi nevezetességek és rendezvények (múzeum, koncert, természeti értékek stb.) meglátogatása, megtekintése, részvétel.
- ❖ Integrált, közösségi programokon való részvétel.
- ❖ Lehetőség biztosítása az elsajátított kommunikációs készségek gyakorlására a kulturális művészettel kapcsolatosan.

Tantárgyi kapcsolódás

- ❖ szűkebb- és tágabb környezet
- ❖ napközis foglalkozás kézműves szakkörén
- ❖ reggeli kör

Módszerek és technikák

- ❖ szabad alkotás
- ❖ beszélgetés

- ❖ érzelmi ráhangolás
- ❖ bemutatás
- ❖ értékelés
- ❖ festés
- ❖ ragasztás
- ❖ tépés
- ❖ nyírás
- ❖ formázás
- ❖ nyomatkészítés
- ❖ éneklés
- ❖ mesélés
- ❖ zenehallgatás

Eszközök:

- ❖ hanghordozók, hangszerek
- ❖ sólámpa, égősorok
- ❖ hinta
- ❖ képlékeny anyagok
- ❖ bábok
- ❖ kreatív eszközök
- ❖ mesekönyvek, filmek, diák, valós képek
- ❖ termések, természetes anyagok

Ellenőrzés:

- ❖ folyamatos,
- ❖ egyéni és csoportos,
- ❖ verbális és nonverbális.

Értékelés:

A kialakított egyéni és csoportos értékelési rendszer szerint.

Követelmények:

Ismerkedjenek meg zenei, mozgásos, képzőművészeti és irodalmi alkotásokkal. Alkossanak művészeti ágakban, átélve a létrehozás élményét a befogadás, a megértés komplex emocionális és kognitív formáinak megtapasztalását, valamint a kreatív alkotás, létrehozás örömeit. A súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók tapasztalják meg, hogy maguk is képesek pozitív módon adni valamit a világnak.

3.5.25. Érzelmi és szociális nevelés – Az én pozitív megtapasztalása, megnyílás a közösség felé, a kommunikáció kulturált formáinak elsajátítása

A személyes érzelmek kifejezése és a másik ember érzelmeinek megértése, a másokkal való együttműködés kialakulásának segítése az iskolai oktatás alapvető – a kommunikáció fejlesztésével szoros összhangban álló – feladatai közé tartozik. A tanulóknak kezdetben lehetővé kell tenni, hogy önmagukat egyedi, autonóm lényként tapasztalják meg, és ilyenként képesek legyenek belépni egy közösségbe, és részt venni annak életében.

Az „én” és a „nem én” elkülönülése, a másik személy valóságának és egyediségének megtapasztalása

Az anyáról való leválás kísérése, segítése

Célok:

A biztonságérzet megteremtése iskolai környezetben, bizalmi kapcsolat kialakítása a felnőttekkel és a gyermekekkel.

Feladatok:

- ❖ Az otthoni szokásrendszer megismerése és alkalmazása az iskolai környezetben.
- ❖ Az állandó rituálék és optimalizált környezet megteremtése.
- ❖ A nyugodt, biztonságot adó légkör megteremtése.

Az emberi viszonyok kialakításának segítése

Célok:

Olyan bizalmi kapcsolat kialakítása a gyógypedagógusokkal, gyógypedagógiai asszisztensekkel, mely elősegíti a gyermekek biztonságérzetének megteremtését.

Feladatok:

- ❖ Az elemi szükségletek azonnali kielégítése.
- ❖ Az események késleltetési képességének kialakítása.
- ❖ Az érdeklődés felkeltése az iskolai történetek és társak felé.
- ❖ A gyermek minden megnyilvánulására való azonnali reagálás (testi érintés, beszéd, szükségletek kielégítése stb.)
- ❖ Az „én” és „nem én” megkülönböztetésének elősegítése.

A különböző élethelyzetekre adott érzelmi reakciók gazdagítása

Célok:

A gyermek megnyilvánulásainak megismerése, értelmezése és az érzelmek kifejezésének minél szélesebb körű megtanítása pl. gesztusokkal, képekkel, egyéb AAK eszközökkel illetve a mindennapos helyzetekben az ezekre adott válaszok felismertetése.

Feladatok:

- ❖ Egyeztetés a szülőkkel az otthon kialakított jelzésekről és a gyermek reakcióiról.
- ❖ Az önkifejezés formáinak alkalmazása a személyes kontaktok és kommunikációs szituációk által.
- ❖ Azonnali reagálás az egyes érzelmi megnyilvánulásokra.
- ❖ AAK használata.

Tantárgyi kapcsolódás:

Minden területre kiterjedően.

Módszerek, technikák:

- ❖ kétszemélyes helyzetek: ringatózás, beszélgetések, páros játék

- ❖ egyéni és csoportos foglalkozások keretében: bazális stimuláció, evésterápia, alternatív kommunikációs technikák, gondozási feladatok terápiás elvégzése
- ❖ egyénre szabott segítségnyújtás
- ❖ bemutatás
- ❖ motiválás
- ❖ cselekedtetés
- ❖ gyakoroltatás
- ❖ egyéni segítségnyújtás
- ❖ a tanultak alkalmazása különböző helyzetekben
- ❖ beszélgetés
- ❖ magyarázat
- ❖ értékelés

Eszközök:

- ❖ gesztusjelek
- ❖ kommunikációs képek
- ❖ AAK eszközök
- ❖ otthonról hozott játék, plüssfigura, párna stb. melyhez a gyermek kötődik
- ❖ magnó+CD
- ❖ a megszokott és a gyermekek igényeinek megfelelő evőeszközök, tányér, pohár, kulacs stb.
- ❖ tisztálkodási eszközök
- ❖ étkezés eszközei
- ❖ higiénés eszközök
- ❖ szűkebb-tágabb környezetünk tárgyai, jelenségei
- ❖ vers-, mondóka-, énekgyűjtemény
- ❖ játéktárgyak
- ❖ hangszerek

Ellenőrzés, értékelés:

A kialakított egyéni értékelési rendszerrel.

3.5.26. Az „én” pozitív megélésének segítése, a szociális kapcsolatok megnyílásának támogatása

Minden megnyilvánulás megválaszolása

Célok:

Komplex személyiségfejlesztés az érzelmek felismerése, tudatos megértése által, illetve annak elősegítése, hogy a tanulók akarják és tanulják meg érzelmeiket, akaratukat a lehető legdifferenciáltabban, leghatékabban kifejezni

Feladatok:

- ❖ Az én pozitív megerősítése a napi történések során a bazális technikák által.
- ❖ Önkifejezés formáinak megismertetése, kezelése.
- ❖ Lehetőség biztosítása a különféle élmények és érzelmek megélésére, kifejezésére

- ❖ Az élmények és a velük kapcsolatos érzelmek értelmezésében, kezelésében való segítségnyújtás.

A tanuló néven szólítása

Célok:

Az „én” és „nem én” elkülönítése, az énkép és név összekapcsolódásának megértetése, ezen keresztül az önismeret fejlesztése, reális énkép kialakítása és annak ösztönzése, hogy a tanulók nyitottá váljanak a környezetükben élők felé.

Feladatok:

- ❖ Néven szólítás, a súlyos és halmozottan fogyatékos gyermek nevének tudatos használata.
- ❖ Társak nevének ismerete.
- ❖ Emberi viszonyok kialakításának segítése.
- ❖ Szűkebb-tágabb közösségi életben való részvétel.
- ❖ Szociális kapcsolatok megnyílásának támogatása.
- ❖ Kommunikáció közösségi formáinak ösztönzése, megtanulása, alkalmazása.

A saját testiség megélése és az én megtapasztalásának segítése

Célok:

A saját testiség megélése az „én” megtapasztalása páros szituációkban.

Feladatok:

- ❖ Minden megnyilvánulás megválaszolása, páros helyzetek kihasználása.
- ❖ A testkép erősítése, a testtudat kialakítása.
- ❖ Saját test megismerésének széleskörű biztosítása.

Az én megélése az önindította mozgásban és a passzív mozdítás során keletkező élményekben

Célok:

Proprioceptív visszajelzések felismerése, proprioceptív mozgás által megélt élmények biztosítása révén a gyermek önálló mozgásának elősegítése, önindított mozgások ösztönzése, a mozgások kivitelezését elősegítő pozicionálás megteremtése.

Feladatok:

- Proprioceptív mozgásélmények biztosítása.
- Vesztibuláris ingerek biztosítása.
- Facilitálás, célzott segítségadás az aktív, passzív mozgásos tevékenységekben.

A környezet aktív felfedezésének (explorációs tevékenység) segítése

Célok:

Annak a csatornának a megkeresése, amellyel aktivizálni tudjuk a gyermekeket a felfedező tevékenységre, önkifejezés és érzelmek kifejezésének segítése, mások megnyilvánulásainak értelmezése.

Feladatok:

- ❖ A gyermekek megfigyelése, a csatornák rendszeres felülvizsgálata.
- ❖ Önkifejezés formáinak megismertetése, tapasztaltatása cselekedtetésbe ágyazottan.
- ❖ Különböző érzések, élmények megtapasztalásának biztosítása a környezetünkben.
- ❖ Aktivításra ösztönzés a felfedezések tudatos tervezésével.

Tantárgyi kapcsolódás:

- ❖ reggeli kör, testi higiénia
- ❖ közvetlen és tágabb környezet
- ❖ mindennapos mozgásnevelés
- ❖ evésterápia

Módszerek, technikák:

- ❖ csoportos foglalkozások: közös játék, éneklés-zenélés, tánc, ringatózás, mozgás zenére, közös alkotás,
- ❖ kétszemélyes helyzetekben: beszélgetések, párosjáték, tánc, ringatózás, mozgás zenére
- ❖ egyéni és csoportos foglalkozások keretében: bazális stimuláció, evésterápia, alternatív kommunikációs technikák, gondozási feladatok terápiás elvégzése, tanulmányi séták, kirándulások, játékba ágyazott cselekvés, cselekedtetés
- ❖ Bobath-módszer
- ❖ bemutatás
- ❖ motiválás
- ❖ gyakoroltatás
- ❖ egyéni segítségnyújtás
- ❖ a tanultak alkalmazása különböző helyzetekben
- ❖ beszélgetés
- ❖ magyarázat
- ❖ értékelés

Eszközök:

- ❖ tisztálkodási eszközök
- ❖ étkezés eszközei
- ❖ higiénés eszközök
- ❖ szűkebb-tágabb környezetünk tárgyai, jelenségei
- ❖ vers-, mondóka-, énekgyűjtemény
- ❖ játéktárgyak
- ❖ hangszerek
- ❖ fényképek
- ❖ különböző méretű és formájú Bobath-labdák
- ❖ ékpárnák, matracok
- ❖ zsámolyok
- ❖ speciális székek
- ❖ tornaszivacs
- ❖ rehabilitációs eszközök

- ❖ mozgássegítő eszközök
- ❖ hangszerek
- ❖ tüskéslabdák, hengerek, hinta
- ❖ fényt- és hangot adó játékok

Ellenőrzés, értékelés:

A kialakított egyéni és csoportos értékelési rendszerrel.

3.5.27. Kapcsolatfelvétel és közös tevékenység, a szociális kapcsolatok pozitív jellegének megélése, a kommunikáció közösségi formáinak ösztönzése

Az örömteli szociális kapcsolatok megtapasztalásának elősegítése

Célok:

A közösséghez tartozás örömeinek élménye és az együtt munkálkodás, együtt játszás örömeinek megtapasztaltatása, megélése.

Feladatok:

- ❖ Sikerélmény biztosítása a közös tevékenységek során.
- ❖ A közösséghez tartozás élményének elősegítése.

A spontán kapcsolatfelvétel alkalmainak megteremtése

Célok:

A spontán kapcsolatfelvétel igényére való motiváltság megteremtése, a kapcsolatfelvétel megkönnyítése.

Feladatok:

- ❖ A társakkal és felnőttekkel való kapcsolatfelvétel ösztönzése.
- ❖ Alapvető viselkedésformák kialakítása.
- ❖ Egymásra való odafigyelés elősegítése.

A szociálisan elfogadható jelzések megerősítése, a nem elfogadhatóak leépítése

Célok:

A tanulók jelzéseinek megfelelő értelmezése, minden megnyilvánulás jelzéseként való értelmezése, mindenki számára érthető és elfogadható jelzések kialakítása.

Feladatok:

- ❖ A különböző jelzéseknek megfelelő adekvát reagálás.
- ❖ Minél szélesebb körű jelzés kialakítása, megerősítése.
- ❖ Jelzések, gesztusok használatára ösztönzés.
- ❖ A meglévő jelzések folyamatos megerősítése.

A tanulók egymás közti kommunikációjának ösztönzése

Célok: Kommunikációs helyzet biztosítása a közösségben az adó-vevő-helyzet megélésén keresztül, a közösséghez való tartozás élményének biztosítása, a kapcsolatteremtés formáinak elsajátítása.

Feladatok:

- ❖ Az „én”, mint a csoport tagja, „én egyedül” különválasztása.
- ❖ Mások jelzéseinek, érzéseinek értelmezése, ennek tanulása a csoportban adódó helyzetek által.
- ❖ Kapcsolatteremtés formáinak elsajátítása.
- ❖ Kommunikációs eszközök és technikák megismertetése.
- ❖ Másokra való odafigyelés ösztönzése.

Tantárgyi kapcsolódás:

- ❖ reggeli kör, testi higiénia
- ❖ közvetlen és tágabb környezet
- ❖ mindennapos mozgásnevelés
- ❖ evésterápia

Módszerek, technikák:

- ❖ dramatizálás: bábjáték, szerepjáték
- ❖ csoportos foglalkozások: közös játék, éneklés-zenélés, tánc, ringatózás, mozgás zenére, közös alkotás,
- ❖ kétszemélyes helyzetekben: beszélgetések, párosjáték, tánc, ringatózás, mozgás zenére
- ❖ egyéni és csoportos foglalkozások keretében: bazális stimuláció, evésterápia, alternatív kommunikációs technikák, gondozási feladatok terápiás elvégzése, tanulmányi séták, kirándulások, játékba ágyazott cselekvés, cselekedtetés
- ❖ bemutatás
- ❖ motiválás
- ❖ cselekedtetés
- ❖ gyakoroltatás
- ❖ egyéni segítségnyújtás
- ❖ a tanultak alkalmazása különböző helyzetekben
- ❖ beszélgetés
- ❖ magyarázat

Eszközök:

- ❖ gesztusjelek
- ❖ kommunikációs képek, táblák
- ❖ AAK eszközök
- ❖ képek (fénykép, jelkép stb.)
- ❖ mesekönyvek
- ❖ magnó+CD
- ❖ szűkebb-tágabb környezetünk tárgyai, jelenségei
- ❖ vers-, mondóka-, énekgyűjtemény
- ❖ játéktárgyak
- ❖ hangszerek, zene
- ❖ bábok

Ellenőrzés, értékelés:

A kialakított egyéni és csoportos értékelési rendszerrel.

3.5.28. A közösségi kommunikációs formák megtanulása, alkalmazása

A figyelemfelkeltés lehetőségének biztosítása

Célok:

Egyértelmű kommunikációs jelzések használatának kialakítása.

Feladatok:

- ❖ Egyéni képességeknek megfelelő kommunikációs jelzések tanítása.
- ❖ A cselekedetek kommunikatív tartalommal való megtöltése.
- ❖ A csoportkommunikáció formáinak elfogadtatása, jelzések tanulása.

Az üdvözlés formáinak tanítása

Célok:

Gesztusjel, kommunikációs fal, tárgydoboz valamint ezek elemeinek alkalmazása az üdvözlésben, a súlyos és halmozott fogyatékos gyermek üdvözlésének kialakítása.

Feladatok:

- ❖ Egymásra való odafigyelés ösztönzése, figyelem fenntartása.
- ❖ Szemkontaktus felvételére, hangadásra ösztönzés.
- ❖ Egyéni képességeknek megfelelő üdvözlési formák kialakítása (simogatás, kézfogás, integetés stb.)

A kommunikáció fenntartásának segítése

Célok:

Figyelemfejlesztéssel, motiváció folyamatos fenntartásával a kommunikációs igény kialakítása, fenntartása, motiváció erősítése.

Feladatok:

- ❖ Kommunikációs technikák, eszközök biztosítása, használata.
- ❖ Kommunikációs választási helyzetek megismerése.
- ❖ Figyelemfejlesztés.

Az érzelmek kinyilvánításának segítése, a konfliktusok kezelése

Célok:

Az érzelmek minél teljesebb körű felismerése, kifejezése, mások érzéseinek, hangulatának megfelelő értelmezése és a megfelelő konfliktuskezelés megtanítása.

Feladatok:

- ❖ Az önkifejezés formáinak megismertetése.
- ❖ Az önkifejezés elősegítése, megtanítása, megismerése pl. művészeti, mozgásos feladatok által érzések átadásának lehetőségeivel.
- ❖ Konfliktuskezelési technikák.

Csoporton belüli aktivitás ösztönzése

Célok:

Az önkifejezés elősegítése és az „én”, mint a csoport tagja, „én egyedül” különválasztása.

Feladat:

- ❖ Önkifejezés formáinak megismertetése, aktivitásra ösztönzés.
- ❖ Önismereti technikák megismerése.
- ❖ A csoporttevékenységek aktív résztvevőjekénti élmény és tapasztalatszerzés.

Tantárgyi kapcsolódás:

- ❖ minden területre kiterjedően

Módszerek, technikák:

- ❖ csoportos foglalkozások: közös játék, éneklés-zenélés, tánc, ringatózás, mozgás zenére, közös alkotás,
- ❖ kétszemélyes helyzetekben: beszélgetések, párosjáték, tánc, ringatózás, mozgás zenére
- ❖ egyéni és csoportos foglalkozások keretében: bazális stimuláció, evésterápia, alternatív kommunikációs technikák, gondozási feladatok terápiás elvégzése, tanulmányi séták, kirándulások, játékba ágyazott cselekvés, cselekedtetés
- ❖ bemutatás
- ❖ motiválás
- ❖ cselekedtetés
- ❖ gyakoroltatás
- ❖ egyéni segítségnyújtás
- ❖ a tanultak alkalmazása különböző helyzetekben
- ❖ beszélgetés
- ❖ magyarázat
- ❖ értékelés

Eszközök:

- ❖ gesztusjelek
- ❖ kommunikációs fal
- ❖ kommunikációs táblák, eszközök
- ❖ kommunikációs képek
- ❖ tárgydoboz
- ❖ tisztálkodási eszközök
- ❖ bábok
- ❖ képek (fénykép, jelkép stb.)
- ❖ hangszerek

Ellenőrzés, értékelés:

A kialakított egyéni és csoportos értékelési rendszerrel.

A közösségben való viselkedés formáinak tanítása, a szűkebb és tágabb világ kommunikációs normáinak megtanulása és gyakorlása

A közösségi alkalmakon való aktív részvétel segítése

Célok:

A megfelelő közösségi viselkedés megtapasztalása és a másokkal való kapcsolatteremtés igényének megteremtése.

Feladatok:

- ❖ Helyes viselkedésformák kialakítása.
- ❖ Együttműködési készség fejlesztése.
- ❖ Közösséghez való tartozás élményének elősegítése.

A megfelelő kapcsolatteremtés formáinak kialakítása

Célok:

A megfelelő magatartás megtapasztalása különböző helyzetekben és különböző típusú fogyatékosági csoportokban.

Feladatok:

- ❖ Ismerkedés szabályainak megtanítása.
- ❖ A kapcsolatteremtés segítése és „terelése” a megfelelő irányba.
- ❖ Ismerkedés más-más iskolai csoportokkal, tapasztalatszerzés a megfelelő kapcsolatteremtésről.

A tágabb világban való viselkedés szabályainak elsajátítása

Célok:

Alakuljanak ki a helyes viselkedésformák és aktivizáljuk idegen környezetben is.

Feladatok:

- ❖ Az új helyzetek megteremtése, megtapasztaltatása.
- ❖ A tágabb világ viselkedési szabályainak feldolgozása, megismerése.

Tantárgyi kapcsolódás:

- ❖ minden területre kiterjedően

Módszerek, technikák:

- ❖ csoportos foglalkozások: közös játék, éneklés-zenélés, tánc, ringatózás, mozgás zenére, közös alkotás,
- ❖ kétszemélyes helyzetekben: beszélgetések, párosjáték, tánc, ringatózás, mozgás zenére
- ❖ egyéni és csoportos foglalkozások keretében: bazális stimuláció, evésterápia, alternatív kommunikációs technikák, gondozási feladatok terápiás elvégzése, tanulmányi séták, kirándulások, játékba ágyazott cselekvés, cselekedtetés
- ❖ bemutatás
- ❖ motiválás
- ❖ cselekedtetés
- ❖ gyakoroltatás
- ❖ egyéni segítségnyújtás

- ❖ a tanultak alkalmazása különböző helyzetekben
- ❖ beszélgetés
- ❖ magyarázat
- ❖ értékelés

Eszközök:

- ❖ gesztusjelek
- ❖ kommunikációs képek, táblák
- ❖ AAK eszközök
- ❖ szűkebb-tágabb környezetünk tárgyai, jelenségei
- ❖ bábok

Ellenőrzés, értékelés:

A kialakított egyéni és csoportos értékelési rendszerrel.

Követelmények:

A súlyos és halmozottan fogyatékos tanuló önmagát egyedi, autonóm lényként tapasztalja meg, és ilyenként képes legyen belépni egy közösségbe, és részt venni annak életében. Ismerje fel személyes érzelmeit, fejezze ki azokat és legyen képes a másik ember érzelmeinek elemi felismerésére, megértése, a másokkal való együttműködésre.

3.5.29. Fejlesztő gondozás – Önkiszolgálásra, egészséges életmódra nevelés, az önállóság és önellátás képességének elsajátítása, az emberiség-kielégítés kultúrájának megismerése

Az önkiszolgálásra, egészséges életmódra nevelés célja az önellátás szintjének emelése, a személyi függőség és kiszolgáltatottság csökkentése, a mindennapos tevékenységekhez kapcsolódó alapvető életmódbeli ismeretek elsajátítása, valamint az emberi szükségletek kezelésének, kontrolljának és kulturált kielégítésének megtanulása.

Az önkiszolgálásra és egészséges életmódra nevelés célkitűzéseinek megvalósítása érdekében a testi higiénia biztosításához, az öltözködés-vetkőzés, az étkezés segítéséhez, a fejlesztő gondozásnak nevezett gyógypedagógiai tevékenység elvei, feladatai és eljárásai alkalmazhatók. A fejlesztő gondozás megtervezése a gyógypedagógus és a szakmai team kompetenciája, míg gyakorlati megvalósításában a személyi és/vagy (gyógy)pedagógust segítő munkatársak is közreműködnek.

A kiválasztási folyamatok (vizelet- és székletürítés érzékeltetése, együttműködés kialakítása az ehhez kapcsolódó tevékenységekben (pelenkázás), szobatisztaságra nevelés.

Megfelelő táplálék biztosítása**Célok:**

Az emberi szükséglet-kielégítéskultúrájának részeként a táplálék felvétel biztosítása.

Feladatok:

- ❖ Megfelelő táplálkozás biztosítása.

- ❖ Mozgásszegény életmódból fakadó ürítési problémák mérséklése.
- ❖ Bőséges folyadékbevitel, változatos étrend biztosítása étkezési helyzetben ágyazottan.

Pozicionálás és masszázs

Célok:

A mozgásállapot és mozgásos egészség megőrzése pozicionálással és masszírozás technikájával a mozgatható állapot romlásának megelőzése a kiválasztási folyamatokban.

Feladatok:

- ❖ Optimális testhelyzet kialakítása, pozicionálás.
- ❖ Alap masszázsfogások, (gyógy)masszázs biztosítása.

Szobatisztaság előkészítése és kialakítása

Célok:

Az emberi szükséglet-kielégítéskultúrájának megismerése és az egyéni képességek szerinti önállóság kialakítása a szobatisztaság területén.

Feladatok:

- ❖ Lassú, óvatos, fokozatos vécére (bilire) szoktatás.
- ❖ Térben és időben rendszeresség biztosítása.
- ❖ A testi érzékelés tudatosítása.
- ❖ Testhelyzetek pozicionálásának kialakítása tisztázási helyzetekben.
- ❖ Állandó, nyugodt környezet megteremtése.

Tantárgyi kapcsolódás:

- ❖ Testi higiénia

Módszerek:

- ❖ strukturált, rendszeres tevékenység

Eszközök:

- ❖ pelenka,
- ❖ szivacs,
- ❖ paraván,
- ❖ hengerpárna

Ellenőrzés:

- ❖ Folyamatos segítségadás és a folyamat kontrollálása

Értékelés:

A kialakított egyéni értékelési rendszerrel.

3.5.30. A testápolás, mint örömet adó élmény, a külső segítség elfogadása, az együttműködés kialakítása, az alapvető tisztálkodási szokások kialakítása (fürdés, zuhanyozás, hajmosás, mosakodás, fogmosás, körömvágás), a tisztálkodási helyzeteiben a testi érzékelés, a dologi és emberi világról szerzett tapasztalatok biztosítása.

Tisztálkodási szituációk kialakítása

Célok:

Az alapvető tisztálkodási folyamatok kialakítása.

Feladatok:

- ❖ Azonos helyszín, sorrend, eszközök segítségével az elfogadás majd közreműködés kialakítása a felsorolt területeken.
- ❖ A tisztálkodás pozitív élményként megéléséhez segítségadás, tevékenységtervezés.
- ❖ Család bevonása a fejlesztési tartalmakba.

Pozícionálás és segítőeszközök alkalmazása

Célok:

A mozgásállapot és mozgásos egészség megőrzése a mozgatható állapot romlásának megelőzése a testápolás pozícionálásánál.

Feladatok:

- ❖ Optimális testhelyzet kialakítása tisztálkodási szituációkhoz.
- ❖ Rehabilitációs, ergoterápiás eszközök használatának kialakítása, bevezetése a tisztálkodási helyzetekhez.

A testápolás kihasználása az egészség megőrzésében, az egészséges életmód kialakításában

Célok:

A tanuló testfelületének egészségének megóvása, komfortérzetének javítása és a bőrnek védelme, testséma kialakítása. Betegségek megelőzése szájtérben és a test teljes felületén.

Feladatok:

- ❖ Rendszeres ellenőrzés, megelőzés és testápolás feladatainak végzése.
- ❖ A veszélyeztetett területek feltárása, közös gondolkozás a családdal a gyermek egészségvédelmének érdekében.
- ❖ Egészséges életmód lehetőségeinek beépítése az iskolai és a családi élet tanácsadásával.

Tantárgyi kapcsolódás:

- ❖ Testi higiénia

Módszerek:

- ❖ szomatikus ingerlés,
- ❖ relaxáció,
- ❖ masszázs
- ❖ megbeszélés
- ❖ tanácsadás

Eszközök:

- ❖ krémek,

- ❖ hintőpor,
- ❖ fogkrém,
- ❖ fogkefe
- ❖ egészséges ételek
- ❖ tematikus hetek
- ❖ tájékoztató anyagok

Értékelés:

A kialakított egyéni és csoportosértékelési rendszerrel.

Az öltözködés, vetkőzés tevékenységeiben való együttműködés kialakítása és az

Az öltözködés-vetkőzés optimális körülményeinek biztosítása

Célok:

Az önállóság és önellátás képességének minél magasabb elérése az öltözködés, vetkőzés tevékenységeiben.

Feladatok:

- ❖ Kialakított napirendi rutinban az öltözködés és vetkőzés eseménysorrendjének folyamatos alkalmazása.
- ❖ Testséma fejlesztése.
- ❖ Ruhadarabok megismerése, öltözködés és vetkőzés eseményeinek sorrendezése.
- ❖ Kellő motiváció kialakítása az öltözködés-vetkőzés terén.
- ❖ Optimális körülmények megteremtése.
- ❖ Egyéni speciális segítségnyújtás.

Pozicionálás és segítőeszközök alkalmazása

Célok:

A mozgásállapot és a mozgásos egészség megőrzése a mozgatható állapot romlásának megelőzése az öltözködés-vetkőzés tevékenységeiben.

Feladatok:

- A tevékenységre való koncentráció elősegítése a pozicionált helyzet által az öltözködésnél.
- A megfelelő hely és eszközök biztosítása.

Az öltözködés-vetkőzés kihasználása az egészség megőrzésében, az egészséges életmód kialakításában

Célok:

A súlyos és halmozottan sérült gyermekek egészségmegőrzése preventív szemlélettel.

Feladatok:

- ❖ Az öltözködés-vetkőzés során a tanuló ismereteinek bővítése önmagára vonatkozóan.
- ❖ A hőháztartás egyéni specifikumainak szem előtt tartása.

Tantárgyi kapcsolódás:

- ❖ Szűkebb-tágabb környezet
- ❖ Testi higiénia

Módszerek:

- ❖ bemutatás
- ❖ motiválás
- ❖ megerősítés
- ❖ nyomon követés
- ❖ rendszeresség,
- ❖ következetesség

Eszközök:

- ❖ ruhadarabok,
- ❖ öltöző
- ❖ pozícionálás eszközei
- ❖ pelenkázó asztal
- ❖ matracalátét

Ellenőrzés:

- ❖ folyamatos segítségadás
- ❖ a folyamat kontrollálása

Értékelés:

A kialakított egyéni és csoportos értékelési rendszerrel.

3.5.31. Az étkezés (evés-ivás) tevékenységeiben való együttműködés kialakítása és önállóságra nevelés

Az étkezés optimális körülményeinek biztosítása

Célok:

Az étkezési szituáció biztonságos és pozitív megélése.

Feladatok:

- ❖ Azonos helyszín, azonos sorrend biztosítása étkezési szituációkban.
- ❖ Megfelelő eszközök és környezet kialakítása.

Pozícionálás és segítő eszközök alkalmazása

Célok:

Az önállóság és önellátás képességének minél magasabb elérése az étkezés területén. Ülőhelyzet előnyben részesítése.

Feladatok:

Pozícionálás eszközeinek biztosítása.
Probléma és félelemmentes táplálékfelvétel biztosítása.
Aktív, koncentrált tevékenység elérése.

Az étkezés jelentősége az egészség megőrzésében az egészséges életmód kialakításában

Célok:

Az emberi szükséglet-kielégítés kultúrájának megismerése és az egyéni képességek szerinti önállóság kialakítása. A súlyos és halmozottan sérült gyermekek egészségmegőrzése preventív szemlélettel az étkezés folyamatában.

Feladatok:

- ❖ Egészséges fogak megőrzése a táplálék megrágásának érdekében.
- ❖ Egészséges ételek megismerése, tapasztalata minél több íz megkóstolása, minél több étel elfogadása.

Tantárgyi kapcsolódás:

- ❖ Evésterápia
- ❖ Szűkebb-tágabb környezet.

Módszerek:

- ❖ Bemutatás
- ❖ Tematikus kép az adott módszereknek megfelelően.
- ❖ Rendszeresség, mintaadás, szájmasszázs.

Eszközök:

- ❖ gesztusjelek,
- ❖ ültető modulok kerekesszékek,
- ❖ kapaszkodó,
- ❖ evőeszközök

Ellenőrzés:

- ❖ Folyamatos segítségadás
- ❖ a folyamat kontrollálása

Értékelés:

A kialakított egyéni és csoportos értékelési rendszerrel.

3.5.32. Az egészséges életmódra való igény belsővé válása, az egészségtudatos tevékenységek előnyben részesítése, a szexualitással kapcsolatos ismeretek elsajátítása

Az egészséges életmódra való igény belsővé válásának elősegítése

Célok:

Az egészség megőrzése. Egészséges belső igénynek a felkeltése és kialakítása saját egészségi állapotukért.

Feladatok:

- ❖ Segítségadás az egészséges életmód alapjaihoz.
- ❖ Az egészség témája köré tematikus nap/hét tervezése.

Rendszeres mozgás és sportolás

Célok:

Sportolásra való igény, mint rendszeres tevékenység megtapasztalása, belsővé válása.

Feladatok:

- ❖ Az iskolán belüli és kívüli sportolás lehetőségeinek a biztosítása.
- ❖ Kutyaaterápiás és boccia foglalkozásokon való részvétel lehetőségének biztosítása.

Segítségnyújtás a szexualitás megértése terén

Célok:

Szexualitás belső igényének felismerése és ezek lehetőségeinek megteremtése a család bevonásával.

Feladatok:

- ❖ Az iskola nyújtson segítséget abban, hogy a tanulók szexuális szükségleteket felismerjék és megértsék.
- ❖ Segítségadás a tanulók és családtagjainak szexuális problémák, feszültség feloldásában.
- ❖ A szexuális szerepek felismertetésének lehetőség szerinti segítése.

Tantárgyi kapcsolódás:

- ❖ Mindennapos mozgásnevelés
- ❖ Testi higiénia

Módszerek:

- ❖ strukturált rendszeres tevékenység,
- ❖ egyéni konzultáció

Eszközök:

- ❖ mozgásfejlesztő terem eszközei,
- ❖ boccia készlet,
- ❖ játszótéri eszközök

Ellenőrzés:

A kialakított egyéni és csoportos értékelési rend szerint.

Követelmények:

A súlyos és halmozottan fogyatékos gyermek ismerkedjen meg képességeihez mérten az egészséges életmód, önellátás lehetőségeivel mindennapos tevékenységekhez kapcsolódó alapvető életmódbeli ismereteit sajátítsa el, valamint az emberi szükségletek kezelését, kontrollját és kulturált kielégítését ismerje meg. Önállóságának fejlesztésével csökkenjen személyi függősége és kiszolgáltatottsága.

A területekbe beépülő speciális módszerek:

- ❖ DigiMóka
- ❖ Evésterápia

- ❖ Szenzoros történetmesélés
- ❖ Pfaffenrot (egyéni differenciálás alapján)
- ❖ Kutyaaterápia (tematikusan vagy alkalmanként)
- ❖ Hangtálterápia (tematikusan vagy alkalmanként)
- ❖ Snoezelen terápia (tematikusan vagy alkalmanként)

3.6. Az iskolai fejlesztés szakaszai

A súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók sajátos nevelési és terápiás szükségleteiből, igényeiből adódóan a nevelést és oktatást sem a tananyag struktúrája, sem tér- és időbeli elrendezése szempontjából egységesen kialakított évfolyamonkénti szerkezetbe rendezni. A bekerülő gyermekek alsó és felső szakaszbeli besorolása szerint kerülnek csoportokba. Meghatározza ezt mind életkoruk, mind állapotuk. A fiatal felnőttkor és ifjúkor mindenképp felső szakaszbeli bekerülést jelent a 16. életévüket betöltött tanulóinknak, akik még 23. életévükig részesülhetnek fejlesztő nevelésben-oktatásban. A pedagógiai munka szakaszolása a gyógypedagógiai tevékenység tartalmi kínálatának életkori sajátosságokhoz alkalmazkodó strukturálását, valamint koncentrikus bővítését jelenti, mindenkor szem előtt tartva a tanuló adottságait, képességeit, érdeklődését. A differenciált tervezőmunka a nevelés-oktatás fontos elemét képezi.

A 2011. évi CXCV. Nemzeti Köznevelési törvény 15. §(3) értelmében a súlyos és halmozottan fogyatékos gyermek annak a tanítási évnek az első napjától, amelyben a hatodik életévét betölti, fejlesztő nevelés- oktatás keretében teljesíti a tankötelezettségét.

3.7. A fejlesztő nevelés-oktatás tervezése, szervezése

A fejlesztő nevelés-oktatás a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelésének, oktatásának irányelve alapján készített intézményi rehabilitációs pedagógiai program és a tanév helyi rendjét meghatározó éves munkaterv alapján folyik. Intézményünkben a fejlesztő nevelés-oktatás a tanév rendjét követi.

A rehabilitációs pedagógiai program és az éves (helyi döntés alapján féléves, negyedéves szakasztervekre bontható) tervek alapján készül a heti ütemterv, napi terv és az órarend.

Kialakítását meghatározza a csoport napirendje, órarendje- amelyben egyes tevékenységek – pl. reggeli köszöntés, étkezések, a testápolás tevékenységei, pihenőidők – rendszeresen ismétlődnek.

Mindez szükséges ahhoz, hogy a tanulók tájékozódási biztonságérzete kialakuljon, mindig tudják, hogy az egyes tevékenységek hogyan következnek egymás után. Az étkezések és a testi higiénia tevékenységei is a fejlesztési időszak szerves részét képezik. A rendszeresen ismétlődő tevékenységek mellett a hét egyes napjain kerül sor a tematikus tervezés alapján kitűzött különböző tartalmi egységek feldolgozására.

A súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztése, nevelése és oktatása során egyaránt teret kap a *csoportközösségben, kiscsoportban, illetve egyénileg megvalósuló fejlesztés*. A csoportban végzett nevelésre, oktatásra, fejlesztésre a tematikus egységek feldolgozása, a szociális kapcsolatok kialakítását segítő „kommunikációs körök”, valamint a szabadidős és kreatív foglalkozások (művészeti jellegű alkotótevékenység, zene stb.) során nyílik alkalom. A csoportban végzett tevékenységek szükségesek a közösségi élmények átéléséhez, a közösséghez tartozás megéléséhez, a társakkal való együttműködés megtapasztalásához és

gyakorlásához, azaz a szociális és érzelmi nevelés alapvető feladatainak megvalósításához. A csoportban és a csoportért végzett tevékenység az egyes tanulók kompetenciaérzését is növeli.

Szakmai terv

Szakmai munkaterv tartalmazza az egész évre tervezett szakmai tevékenységek struktúráját és az erre épülő nevelő-oktató munka főbb tartalmi irányait.

Éves terv

Az éves terv a nevelés tartalmait szem előtt tartva készül, a csoport tevékenységeit tartalmazza. A csoportok éves terve tartalmazza az ünnepeket és az iskola által - de lehetőség szerint a szülők bevonásával - szervezett közös programokat (kirándulás, farsang, nyaralás, múzeum látogatása stb.).

Heti terv

A heti tervek tartalmazzák tematikusan a csoport részletesen kibontott tevékenységeit a napirendbe ágyazottan. Ennek szerves részeként az órarenddel fonódik egy hetes egységbe.

Napirendi elemek:

- ❖ kommunikációs kör
- ❖ evésterápia (reggeli és ebéd)
- ❖ mozgásfejlesztés
- ❖ testi higiénia
- ❖ közvetlen és tágabb környezet

Órarendi órák:

- ❖ Mozgásnevelés
- ❖ Kommunikációs kör
- ❖ Evésterápia
- ❖ Közvetlen és tágabb környezet
- ❖ Testi higiénia

Az osztályfőnökök a mozgásfejlesztő szakemberekkel közösen, komplex formában látják el az órarendi órákat.

3.8. Differenciálás, egyéni tanulási utak, habilitáció és rehabilitáció

A differenciált tervezés legfontosabb lépése a tanulók alapos ismerete, az egyes tanulók, illetve a tanulócsoport képességstruktúrájának pontos megfigyelésen alapuló vizsgálata és feltérképezése, állapotmegismerése.

A kiscsoportos és egyéni foglalkoztatás az egyéni képesség- és készségfejlesztéskor indokolt. Biztosítani kell azonban, hogy a tanulók egyénileg elsajátított képességeiket, készségeiket közösségi szituációban is kipróbálhassák, gyakorolhassák.

A szolgáltatásokhoz időben történő hozzáférés előfeltétele a megfelelő differenciáldiagnosztika, mely alaposan feltérképezi a súlyos-halmozott fogyatékoság minden (egészségügyi, gyógypedagógiai, pszichológiai) aspektusát. Az állapot megítéléséhez és nyomon követéséhez nem elegendő az egyszeri, vagy a két-három évente, kontrollált vizsgálat. A halmozott fogyatékoság miatt, ahol szinte minden esetben megtalálható a súlyos

kommunikációs akadályozottság is, elengedhetetlen a folyamatdiagnosztika, kommunikációs mátrix, érzékszervi megfigyelések alkalmazása.

A tanulói portfólió

Részeit képezik a tanuló fejlesztő nevelésében-oktatásában a gyógypedagógiai fejlesztéshez kapcsolódó dokumentumok:

- ❖ Adatlap, szülői kérdőív
- ❖ Folyamatdiagnosztikus tesztek
- ❖ Érzékszervi/mozgásállapot vizsgálatok
- ❖ Gyógypedagógiai megfigyelések
- ❖ A szakértői vélemény
- ❖ Orvosi diagnózisok dokumentálása
- ❖ Anamnézis

„Állapotmegfigyelésen alapuló egyéni fejlesztési program készítése súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek számára” című tanfolyamon megszerzett dokumentációk alapján:

- Kommunikációs tesztek
- Egyéni fejlesztési terv/ek
- Gyógypedagógiai vélemény

A tanulói portfólió részeként a folyamatdiagnózis alapján elkészített felvételi gyógypedagógiai vélemény, valamint a szülői kérdőív a tanulóról szerzett tapasztalatokat, megfigyeléseket, esetleg teszteredményeket tartalmazza.

A gyógypedagógiai vélemény az első megfigyelési időszak alkalmával a legrészletesebb, ez szolgál majd a félévi vagy év végi értékelés elkészítésének alapjául, mely a kiindulási helyzethez viszonyítva tartalmazza a változásokat. A gyógypedagógiai véleményt célszerű minden tanév kezdetén kiegészíteni, hogy a tanuló fejlődése következtében megváltozott kiindulási helyzet alapján kerüljön sor az adott tanévre vonatkozó célkitűzések meghatározására.

A tervezés legfontosabb lépése a tanulók ismerete, az egyes tanulók, illetve a tanulócsoport képességstruktúrájának pontos vizsgálata, feltérképezése. A pedagógiai diagnosztikához rendelkezésre álló eszközök alkalmazásával, a tanulók megfigyelésével a tanév kezdetén minden tanuló esetében felvételi pedagógiai véleményt készít a gyógypedagógus. A tanulók diagnosztikus értékelése minden esetben a pozitívumokra koncentrál, kiemeli a megmaradt, illetve a meglévő képességeket, funkciókat, ugyanakkor számba veszi a gyermek képességstruktúrájában található hiányosságokat, funkciózavarokat is.

A szakvélemény

A fejlesztő iskolába bekerülés feltétele a gyógypedagógiai diagnózis és szakvélemény. A pedagógiai diagnózis célja annak feltérképezése, hogy mit és hogyan tud a gyermek, melyek a személyes szükségletei. A diagnózis kitér a tanuló viselkedésének, tanulási és tevékenységi képességeinek elemzésére is.

Állapotmegismerés

A tanulókról készült szakértői vélemények rendszerint egy adott pillanatban észlelhető statikus állapotot rögzítenek. A differenciált egyéni tervezéshez azonban a gyógypedagógusnak további részletes folyamatdiagnosztikát kell végeznie. A pedagógiai állapotfelméréshez számos eszköz (fejlődési skálák, felmérőlapok, kérdőívek) áll rendelkezésre, de a gyógypedagógus saját maga is összeállíthat olyan kérdéssort vagy kérdőívet, amelyet a fejlesztést szolgáló nevelés-oktatás megkezdése előtt minden tanulóról felvesz. A tervezőmunka kezdetekor fontos a szülő, valamint az iskolai nevelést megelőzően a tanulóval foglalkozó intézmény szakemberei megfigyeléseinek, tapasztalatainak megismerése is. A tanulók állapotmegismerése minden esetben a pozitívumokra koncentrál, kiemeli a megmaradt, illetve a meglévő képességeket, funkciókat, ugyanakkor számba veszi a tanuló képességstruktúrájában észlelt funkciózavarokat is. A hiányok, zavarok számbavétele a reális célkitűzések megfogalmazását kell, hogy segítse. A pedagógiai felmérés célja annak feltérképezése, hogy mit tud a tanuló, azt hogyan tudja, illetve melyek a személyes szükségletei. Nagyon fontos az információk alapos összegyűjtése a tanuló megelőző élethelyzetéről, kialakult szokásairól, családi vagy intézményes nevelése eddig elért eredményeiről és kudarcairól.

A tervezés során elengedhetetlen annak figyelembevétele, hogy a tanuló maga és a közvetlen környezete mit jelöl meg elsődleges hiányként, milyen igényeket fogalmaz meg. A tanuló korábbi tapasztalatai mellett az állapotfelmérés kitér a tanuló természetes és „mesterséges” helyzetben tapasztalt viselkedésének, tanulási és tevékenységi képességeinek elemzésére is.

A gyógypedagógiai anamnézis és állapotfelmérés eredményei szolgáltatják az alapot a hosszú távú célkitűzések megfogalmazásához. A hosszú távú tervezés komplex és általános célkitűzéseket tartalmaz, alkalmazkodva a tanuló képességeihez, szükségleteihez, igényeihez, érdeklődéséhez. A hosszú távú célokat általában egy tanévre célszerű megadni, de az időintervallum tanulónként eltérhet. A célok a tanuló fejlődése alapján módosíthatók. A pedagógiai diagnosztika a súlyosan és halmozottan sérült tanulók esetében nem egyszeri vizsgálatot, hanem folyamatdiagnosztikát jelent: korábbi életszakaszra vonatkozó információk megszerzése mellett 8-12 hetes megfigyelési időszaknak kell eltelnie az egyéni nevelési-oktatási terv elkészítéséhez, a célok és feladatok meghatározásához, a pedagógiai és terápiás eljárások kiválasztásához. A pedagógiai diagnózis és vélemény szolgáltatják az alapot a hosszú távú célkitűzések megfogalmazásához. A hosszú távú célok időintervalluma általában egy tanév. A célok a gyermekek fejlődése alapján módosíthatók.

Az egyéni (individuális) nevelési-oktatási-fejlesztési terv

A tanuló komplex állapotfelmérésének eredményeiből, az individuális célkitűzésekből, valamint az egyes tartalmi egységek megvalósítása során alkalmazandó speciális didaktikai-metodikai lépések konkrét megfogalmazásából áll.

Az egyéni fejlesztési terv szoros összhangban van a csoport számára kidolgozott éves tervvel és az adott tanévre lebontottan készített heti tervvel -az eljárások, a módszerek, eszközök tekintetében jelennek meg az eltérések.

A tanuló egyéni képesség- és készségfejlődése határozza meg, hogy a heti óraszámából milyen arányban vesz részt egyéni és milyen arányban csoportos foglalkoztatásban. Az egyéni

fejlesztő foglalkozások nyújtanak lehetőséget arra, hogy speciális gyógypedagógiai és/vagy terápiás segítséget nyújtsunk a tanulóknak (pl. beszéd- és kommunikációfejlesztés, mozgásnevelés, hidroterápia, gyógylovaglás, bazális stimuláció, foglalkoztató terápia/ergoterápia stb.). A különböző terápiák alkalmazásának lehetősége függ még a tanulók sajátos nevelési igényétől, a helyi körülményektől, valamint a terápiás ellátásokhoz szükséges meglévő, illetve igénybe vett szakemberektől. Az egyes tanulók esetében a szakértői bizottság és szükség esetén a szakorvos javaslata alapján – a szülők véleményének ismeretében – az intézmény szakemberei közösen határoznak.

Értékelés (tanulási célok, tanulási eredmény)

A fejlesztő nevelés-oktatásban egyénileg történik a képességek, szükségletek és igények felmérése, a fejlesztési folyamat megtervezése, megvalósítása és értékelése. A gyermekek fejlődését mindig önmagukhoz képest értékeljük. Folyamatos pozitív megerősítést gesztusok és szimbólumok segítségével is jelezzük.

A napi értékelés

Értékelési lapon, értékelési füzetben történik, heti összesítésben területenként. Ezáltal az értékelés folyamatosan történik a szülők felé, de szóban is lehetőséget biztosítunk a folyamatos kapcsolattartásra a mindennapokban is.

Szülői értekezlet, nyílt napok alkalmával a családok bepillantást kapnak az iskolai életéről, nevelésről. Évente két nagy, összevont szülői értekezletet tartunk a fejlesztő iskola összes csoportjában.

A tanulókat félévkor írásban értékeljük a Kréta rendszerben az egyéni fejlesztési terveik alapján, amit a szülőnek is átadunk. Az év végi értékelés a hivatalos, központilag kiadott értékelő lapon szintén írásban történik.

A pedagógiai tevékenység kiindulási, vonatkoztatási, összehasonlítási és ellenőrzési pontját a súlyos és halmozottan fogyatékos tanuló és az ő egyéni előrehaladása adja. Az ellenőrzés a gyermeknél végzett tesztek, mérések, és a gyermek egyéni fejlődéséből adnak valós értékeket. A tanulókkal foglalkozó szakmai team minden félévben és tanév végén szöveges értékelést készít a tanuló haladásáról. Ez az értékelés lehetőséget nyújt arra, hogy a szakmai team egységbe foglalja tapasztalatait, kontrollálja önmaga munkáját és a pedagógiai tervet. Az értékelés tartalmazza a tanuló minden egyes fejlesztési területen elért eredményeit és nehézségeit, javaslatokat tesz az újabb fejlesztési terv elkészítésére vagy a meglévő kiegészítésére, módosítására. A tanév végi értékelés egyben a tanuló bizonyítványaként is szolgál, melynek egyik példánya a naplóban található, másik példányát a szülő kapja.

3.9. A fejlesztő nevelés-oktatás mérése, értékelési rendszere

Az állapotmegismerés a súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók esetében nem egyszeri vizsgálatot, hanem *folyamatdiagnosztikát* jelent: a korábbi életszakaszra vonatkozó információk megszerzése mellett 8–12 hetes megfigyelési időszaknak kell eltelnie ahhoz, hogy alapos információkat szerezzünk a tanulóról, a tanuló képességeiről. Ez szükséges az egyéni nevelési-oktatási terv és a pedagógiai program elkészítéséhez, a célok, feladatok meghatározásához, a pedagógiai és terápiás módszerek, eljárások kiválasztásához. Különösen a csoportba, osztályba újonnan érkező tanuló esetében az egyéni tervezés előtt a 8-12 hetes megfigyelés a javasolt. A korábban már ismert tanuló esetében a következő évi egyéni

nevelési-oktatási terv összeállítása előtt elegendő a 6 hetes megfigyelési időszak a tanév kezdetén.

3.10. A súlyosan és halmozottan fogvatékos tanulók állapotának felmérésére szolgáló diagnosztikus eszközök

❖ FRÖLICH – HAUPT: Fejlődésdiagnosztika

Egyéni megfigyelésen alapul. Segít a tanulók pillanatnyi lehetőségének pontosabb felmérésében, megismerteti a következő fejlődési lépést, ezáltal segít a célok megfogalmazásában.

❖ WAYNE SAILOR – BONNIE JEAN MIX: TARC

Szintén megfigyelésen alapul. Előnye, hogy könnyen felvehető. Megkönnyíti a fejlesztő munka tervezését, alkalmas arra, hogy rögzítsük általa a pedagógiai tevékenységünk sikerét, illetve sikertelenségét. Megvizsgálhatjuk eljárások, terápiák hatásait.

❖ STRASSMEIER KÉRDŐÍV A FEJLŐDÉSI SZINT MEGÁLLAPÍTÁSÁRA

Megfigyelésen alapul, könnyen felvehető. Készség szintfelmérő lapokból áll. Elsősorban a megkésett fejlődésmentű gyermekekre orientálódik.

❖ Kommunikációs Mátrix

❖ Kommunikációs útlevél

❖ H. GRÜNNZBURG: PAC (S/PAC 1) adaptált részei

Lehetővé teszi a megfigyelt személyek meglévő és hiányzó készségeinek felmérését, s ezzel is jelöli a fejlesztés feladatait. Kördiagramos megjelenési formája segítségével rögtön szemléletes képet kapunk a készségterületek állapotáról.

❖ San Martin egyes adaptált részei.

A súlyosan, halmozottan sérült tanulók értékelése

Értékelni kell:

- ❖ A tanulók tudásának mennyiségi gyarapodását.
- ❖ Tudásuk minőségbeli jellemzőinek változását.
- ❖ Önmagukhoz mért fejlődésüket.
- ❖ A tanulók attitűdjét az ismeretszerzés területén.

A fejlődésről a szakmai team félévkor és tanév végén szöveges értékelést ad. A tanulók attitűdjét és önmagához mért teljesítményét értékeljük. A tanulók felé a folyamatos pozitív megerősítést gesztusokkal és szimbólumok segítségével is jelezzük. A tanuló fejlődését a szakmai team a tanítási év végén, a központilag kiadott nyomtatványon értékeli. A szöveges értékelés tartalmazza a tanulónak az egyes fejlesztési területen elért eredményeit és nehézségeit, továbbá a következő tanítási év egyéni fejlesztési tervének elkészítéséhez szükséges javaslatokat. A tanév végi értékelés egyben a tanuló bizonyítványa is, mely egyik példányát a szülő az adott tanítási év befejeztével veszi át. A szöveges értékelés másik példánya a csoportnaplóhoz, illetve a tanulók törzslapjához csatolandó.

3.11. TEAM munka

A komplex rehabilitációs intézményrendszer hatékonyabb működtetése érdekében szem előtt kell tartani a multidimenzionális, inter- és transzdiszciplináris team-munka három legfőbb jellemzőjét.

- ❖ Párhuzamosság: az egyes szolgáltatások azonos időben, egymás mellett zajlanak, a szakemberek folyamatos kapcsolattartás útján tapasztalatot cserélnek, és közösen alakítják ki az optimális rehabilitációs programot.
- ❖ Kontinuitás: a rehabilitációs szolgáltatások egymásra épülve valósulnak meg, ehhez a szakembereknek megfelelő információkkal kell rendelkezniük azokról a szakterületekről, melyekkel együtt dolgoznak. Ha egy szakterület eléri kompetenciája határát, csak úgy „adhatja tovább” a megsegített személyt, ha megtalálta számára a rehabilitáció újabb szakaszában belépő szereplőket, szakembereket, intézményeket, szolgáltatásokat.
- ❖ Komplementaritás: a szolgáltatások nemcsak időben épülnek egymásra, de azonos időpontban is egyszerre többfajta, egymást kiegészítő tevékenység lehet szükséges, ehhez szintén elengedhetetlen a megfelelő együttműködés.” (Márkus 2005, 196-197.)

Célok és feladatok megfogalmazása az intézmény súlyosan, halmozottan fogyatékos fejlesztő nevelés-oktatásban résztvevő gyermekeit, személyeit érintően.

Feladatszervezés - célja a súlyosan, halmozottan fogyatékos személyekkel végzett gyógypedagógiai munka tervezése, strukturálása, szervezése.

Alapja a személyi, térbeli, időbeli tervezés:

- ❖ Az együttműködés alapjait, rendszerét teremti meg szervezeti szempontból
- ❖ Helyben az intézmény tárgyi és személyi lehetőségeire alapoz
- ❖ a súlyosan-halmozottan fogyatékos gyermek/személy osztályok speciális szükségleteit figyelembe véve valósul meg
- ❖ a vezető/munkaközösség vezető előkészítésével valósul meg

Közös gondolkozás, tervezés a team tagjai által:

- ❖ Feladat az aktivitásra és célkitűzésekre felfűzött tervezés
- ❖ Fontos a bevonást apró lépések elve mentén tervezni, személyre szabottan
- ❖ Hogyan történik jelenleg az adott folyamat- hogyan változtassuk meg?
- ❖ Hogyan alakítsuk ki az új tevékenységeket?
- ❖ Mit tudunk tenni a súlyosan-halmozottan fogyatékos személyért?

Konkretizálás:

- ❖ Feladatok szétosztása, több személy bevonása -egyenlő terhelés és feladatvállalás
- ❖ Tervezés kis lépésekben
- ❖ Ütemtervek kidolgozása
- ❖ Projekt munkák
- ❖ Tematikus tervezések
- ❖ Team megbeszélések ütemezése
- ❖ Értékelések szempontjainak megbeszélése

4. AZ EGYSÉGES GYÓGYPEDAGÓGIAI MÓDSZERTANI INTÉZMÉNY

4.1. Az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény (EGYMI) törvényi alapjai

A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 20. § 9. bekezdése alapján:

„EGYMI a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók többi gyermekkel, tanulóval együtt történő nevelésének, oktatásának segítése céljából hozható létre. Az EGYMI - céljaival összhangban - a szakértői bizottsági feladatokon kívül pedagógiai szakszolgálati feladatokat is elláthat. Elláthatja továbbá a családsegítő szolgálat, az iskola-egészségügyi ellátás feladatait, valamint az intézmény keretén belül óvodai, általános iskolai vagy középiskolai feladatot ellátó intézményegységnek kell működnie. Az EGYMI-ben ellátott feladatokra külön-külön szervezeti és szakmai tekintetben önálló intézményegységeket kell létrehozni.”

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 47§ alapján:

„A sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében, állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították.

A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.”

„A szülő választja ki a sajátos nevelési igényű tanuló számára megfelelő ellátást nyújtó nevelési-oktatási intézményt az illetékes szakértői bizottság szakértői véleménye alapján, a szülő és a gyermek igényeinek és lehetőségeinek figyelembevételével.”

4.2. Személyi feltételek, szakmai kompetenciák a megvalósításához

Az EGYMI-vel kapcsolatban álló integráló intézményekben a különleges bánásmódot igénylő sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók sérülés-specifikus ellátását utazó gyógypedagógusok biztosítják.

Az ehhez szükséges végzettségek:

- ❖ a fogyatékos, a pszichés fejlődési zavar típusának megfelelő szakirányú végzettségű gyógypedagógus (oligofrénpedagógia szakos, tanulásban akadályozottak pedagógiája szakos, értelmileg akadályozottak pedagógiája szakos, tiflopedagógia szakos, szurdopedagógia szakos, szomatopedagógia szakos, pszichopedagógia szakos, logopédia szakos, autizmus spektrum pedagógiája szakos gyógypedagógus),
- ❖ gyógypedagógiai tanár,
- ❖ konduktor-óvodapedagógus,
- ❖ konduktor-tanító.

4.3. Az EGYMI feladatai – Utazó tanári hálózat

4.3.1. Utazó tanári hálózat céljai, feladatok

Cél az integráltan nevelt, oktatott sajátos nevelési igényű tanulók / gyerekek számára a speciális pedagógiai segítségnyújtás, az egyenlő bánásmód elvének érvényesítése, esélyteremtés, valamint ez előítéletek felszámolása.

Az utazó gyógypedagógiai hálózat keretein belül a rehabilitációs, rehabilitációs célú felzárkóztató, képesség kibontakoztató, képességfejlesztő terápiás foglalkozásokat a sajátos nevelési igény típusának és súlyosságának megfelelő gyógypedagógus, gyógypedagógiai tanár, vagy terapeuta, konduktor biztosíthatja egyéni, vagy kiscsoportos szervezeti formában. A foglalkozások rendszerességét a Köznevelési törvény szabályozza.

A sajátos nevelési igényű gyermekek ellátása a gyermek, tanuló szakértői véleményében meghatározottak alapján, a tanév elején elvégzett tanulói megismerő folyamat (megfigyelések, pedagógiai mérések) tapasztalataira, valamint az ezekre épülő egyéni fejlesztési terv alapján történik. Az egyéni fejlesztési terv kidolgozásában a fejlesztést végző szakember mellett a gyermek, tanuló nevelését-oktatását biztosító pedagógus is részt vehet. Az egyéni fejlesztési tervet a gyermek előrehaladását folyamatosan figyelembe véve az érintett szakemberek módosítják kölcsönös együttműködés keretében. A fejlesztést végző szakember a tanév folyamán folyamatosan figyelemmel kíséri a gyermek, tanuló előrehaladását, az eredményeket folyamatosan megbeszéli a pedagógusokkal, szülőkkel, azokat írásos formában félévkor és tanév végén összegzi. A különleges gondozást igénylő gyermek jobb megismerés és fejlődésének nyomon követése érdekében hospitálás az adott nevelési-oktatási intézményben.

4.3.2. A fejlesztésbe bekerülők köre

Az EGYMI-vel kapcsolatban álló intézményekben integráltan nevelt/oktatott különleges bánásmódot igénylő, ezen belül sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók, akiknek ellátási jogosultságát a Pedagógiai Szakszolgálatok Megyei Szakértői Bizottságai, valamint az országos szakértői és rehabilitációs bizottságok határozzák meg.

Az utazó gyógypedagógiai hálózat az óvodától a középiskola befejezéséig évente változó létszámú gyermeket, tanulót lát el.

4.3.3. A gyógypedagógus feladatai az együttnevelés során

- ❖ A gyógypedagógus a szakértői véleményben meghatározottak alapján végzi a sajátos nevelési igényű gyermekek pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs célú fejlesztését.
- ❖ Folyamatos kapcsolatot tart a gyermekek, tanulók szüleivel – bevonja őket a fejlesztés folyamatába, a tanév során konzultációs lehetőségeket biztosít. Tanácsot ad az otthoni gyakorlásra, tanulásra, specifikus eszközök beszerzésére és használatára vonatkozóan.
- ❖ Folyamatosan konzultál a többségi pedagógusokkal – bevonja őket a fejlesztés folyamatába, az egyéni fejlesztési terv elkészítésébe, konzultációs lehetőségeket biztosít számukra.
- ❖ Hospitálások keretein belül megismerkedik a gyermek tanulási környezetével, osztályközösségével.
- ❖ Megismeri a gyermeket – megfigyelések, hospitálások, felmérések alapján.
- ❖ Egyéni fejlesztési terv alapján fejleszti a gyermek, tanuló sérült, gyengébb funkcióit, kevésbé sérült képességeit.
- ❖ Tevékenységéről folyamatosan, naprakészen dokumentációt vezet.

4.3.4. A sajátos nevelési igényű gyermek/tanuló megismerésével kapcsolatos tanév eleji feladatok

- ❖ Gyermek, tanulók szakértői véleményének megismerése, tanulmányozása;
- ❖ Gyermek, tanulók előző tanévre vonatkozó tanulói portfóliójának megismerése;
- ❖ Gyermek, tanuló tanórán történő megfigyelése;
- ❖ Konzultáció a többségi pedagógusokkal;
- ❖ Konzultáció a szülőkkel;
- ❖ Gyermek, tanuló képességeinek felmérése – specifikus eljárások alapján;
- ❖ Gyermek, tanuló képességeinek felmérése – bemeneti mérések alapján.

4.3.5. Sajátos nevelési igényű gyermek/tanuló közvetlen fejlesztésével kapcsolatos feladatok

- ❖ Gyermek, tanuló megfigyelése, képességeinek felmérése (Bemeneti mérés, specifikus eljárások alapján);
- ❖ Specifikus fejlesztő tevékenység a gyermekkel való közvetlen foglalkozásokon; a gyermek, tanuló képességeinek megfelelő módszerek, technikák, terápiás megközelítések és eljárások alkalmazása;
- ❖ A foglalkozásokon a gyermek, tanuló terhelhetőségének figyelembevétele;
- ❖ A fejletlen vagy sérült funkciók, gyengébb részterületek, részképességek fejlesztése; az ép vagy kevésbé sérült funkciók erősítése;
- ❖ Speciális segédeszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása;
- ❖ Az egyéni sikereket elősegítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése;
- ❖ A gyermek, tanuló önbizalmának, motivációjának növelése, személyiségük fejlesztése;
- ❖ A legközelebbi fejlődési zóna folyamatos figyelembevétele;
- ❖ A gyermek, tanuló egyéni haladásának, fejlődésének folyamatos figyelemmel kísérése
- ❖ A többségi általános iskolába visszahelyezett, illetve többségi szakképző intézményekben továbbtanuló gyermek, tanuló utógondozása;
- ❖ A fejlesztő szakember a foglalkozások biztonságos és balesetmentes körülményeit megteremti.

4.3.6. A befogadó intézmény többségi pedagógusaival történő kapcsolattartás feladatai – konzultációs lehetőségek

- ❖ A pedagógusok felkészítése a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló fogadására;
- ❖ Segítségnyújtás a szakértői vélemény, a diagnózis értelmezésében; a szakértői véleményben szereplő javaslatok mindennapi pedagógiai gyakorlatban történő megvalósítási lehetőségeire;
- ❖ Javaslattevés a gyermek, tanuló egyéni igényeihez szükséges környezet kialakítására;
- ❖ Segítségnyújtás a sajátos nevelési igényű tanulók dokumentációjának vezetésében, a felülvizsgálati kérelmek kitöltésében;
- ❖ Segítségnyújtás a tanuláshoz szükséges specifikus eszközök kiválasztásában;
- ❖ Részvétel a gyermek, tanuló részeredményeinek értékelésében;
- ❖ Segítségnyújtás a sajátos nevelési igényű tanulók differenciált tanórai támogatásában;
- ❖ Segítségnyújtás a sikertelenségek, kudarcok és eredmények okainak feltárásában;
- ❖ Tanulási nehézségek kialakulását, tanulási zavarokat, magatartászavarokat megelőző pedagógiai eljárások megismertetése;

- ❖ Szükség esetén javaslat további vizsgálatokra;
- ❖ Az utazó pedagógus segíti továbbá a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolását, a sajátos nevelési igényű gyermek osztályközösségbe való beilleszkedését, a többségi tanulók érzékenyítését.

4.3.7. A sajátos nevelési igényű tanulóval/gyermekkel kapcsolatos adminisztrációs feladatok

- ❖ Egyéni fejlesztési terv készítése (szöveges és/vagy táblázatos formában) (A szakértői vélemény valamint a tanév eleji mérések alapján);
- ❖ A törvény által előírt Egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció, egyéni fejlődési lap betétlapjának vezetése;
- ❖ KRÉTA Iskolai Alaprendszer naprakész vezetése;
- ❖ Pedagógiai vélemény készítése (szakértői bizottság felülvizsgálataihoz stb.);
- ❖ Félévi beszámoló és statisztika készítése;
- ❖ Év végi beszámoló és statisztika készítése;
- ❖ A tanév során ellátott gyermekekről félévkor és/vagy év végén értékelés készítése: a gyermekek fejlesztéséről, fejlődéséről;
- ❖ Tanulói portfólió vezetése, melyet a tanév végén az integráló intézmények megkapnak.

A tanulói portfólió célja a gyermekek, tanulók fejlődésének nyomon követése – egy vagy akár több tanéven keresztül. Információt nyújt a gyermek szüleinek, pedagógusainak, valamint a fejlesztést végző szakembernek is.

4.3.8. A Tanulói portfólió kötelező elemei:

- ❖ Fedlap (tartalmazza a tanuló nevét, osztályfokát, nevelési-oktatási intézményének nevét, az adott tanévet);
- ❖ Gyermekek, tanuló aktuális szakértői véleménye;
- ❖ Egyéni fejlesztési terv;
- ❖ Pedagógiai vélemények;
- ❖ Pedagógiai értékelés(ek) (félévi/év végi);
- ❖ Tanulói önértékelés;
- ❖ Gyermekek adott szempont szerinti válogatott produktumai.

4.3.9. Tanulói portfólió választható elemei:

- ❖ Tanulási stílus kérdőív (magasabb osztályfokon);
- ❖ Lupiterbolha próba (magasabb osztályfokon);
- ❖ Tanulói önértékelés – visszacsatolás a fejlesztést végző szakember részéről;
- ❖ Konzultációs űrlap (szülőkkal, pedagógusokkal való konzultáció időpontjának, időtartamának, tartalmának és eredményeinek rövid lejegyzése);
- ❖ Orvosi dokumentumok (pl. szemészeti vizsgálat eredménye).

4.3.10. Szolgáltatási protokoll

- ❖ Az utazó gyógypedagógus tanév elején felveszi a kapcsolatot az intézmény vezetőjével, az SNI koordinátorral, a fogadó pedagógusokkal. Az igények alapján közösen meghatározzák a segítő szerepkör alapjait.

- ❖ Megismeri a gyermek diagnózisát, a gyermeket, tanulmányi és egyéb körülményeiről tájékozódik. Segít a szakértői vélemény értelmezésében, fejlesztő feladatok meghatározásában.
- ❖ A fogadó pedagógus információi, a szakértői vélemény és a gyermek képességeinek, készségeinek felmérése alapján egyéni fejlesztési tervet készít, melynek egy példányát igény esetén a fogadó pedagógusnak ad át a fejlesztési célok, feladatok oktatási, nevelési folyamatba való beépítése céljából (természetesen az integráló pedagógus munkájának, törekvéseinek maximális elismerése mellett, csak ajánlásként). Tervét rövid távra készíti (max. 3-6 hónap) a probléma függvényében.
- ❖ Az egyéni fejlesztési terv alapján egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs foglalkozásokat vezet.
- ❖ A fogadó pedagógus hozzájárulásával hospitál a tanórákon, hogy a sajátos nevelési igényű gyermeket tanórai környezetben is megfigyelhesse, segíthesse. Megfigyelheti a gyermek szabadidős tevékenységét is.
- ❖ Fejlesztő feladatsorok elkészítésével segítséget nyújt az osztályban tanító pedagógusnak a differenciáláshoz. Javaslatot tesz a differenciált foglalkoztatás formáira.
- ❖ Segítséget ad az oktatási és terápiás eszköztár, médiatár, játéktár, vonatkozó szakirodalom megismertetésében. (Az EGYMI saját eszköztárával, szakirodalmi gyűjteményével készséggel áll az integráló pedagógusok rendelkezésére).
- ❖ Az utazó gyógypedagógus igény szerint konzultál a szülővel, tanácsot ad a gyermek otthoni segítségére, nevelésére vonatkozóan.
- ❖ A törvény által előírt Egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció, egyéni fejlődési lap betétlapját vezeti; szükség szerint pedagógiai véleményt készít.
- ❖ Rendszeresen konzultál az integráló pedagógusokkal, SNI koordinátorokkal a felmerülő feladatokról, problémákról, egyeztet a feléje irányuló elvárásokkal kapcsolatban.
- ❖ Az utazó gyógypedagógus tanév végén elvégzi a pedagógiai méréseket, kimeneti mérést készít.
- ❖ Félévkor, tanév végén szöveges értékelést készít a gyermek fejlődéséről, a tapasztalt változásokról.
- ❖ Az utazó pedagógus félévkor és/vagy tanév végén tevékenységéről beszámolót készít, melyet az EGYMI intézményegység vezetőjének ad át.
- ❖ Tanév végén az utazó gyógypedagógus összeállítja a gyermek tanulói portfólióját, melyet átad az integráló intézmény vezetőjének.

4.4. Alkalmazott terápiák, eljárások és módszerek

A/ Egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek/tanulók ellátása

A pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók az iskolai teljesítmény és a viselkedésszabályozás területén fokozott pedagógiai, gyógypedagógiai megsegítést igényelnek a kognitív, emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése és a kialakult képességzavarok miatt.

Az egyéni fejlesztőmunka tervezése, a rehabilitációs terv kidolgozása logopédus, pszichopedagógus, tanulásban akadályozottak pedagógiája szakon/szakirányon szakképzettséget szerzett gyógypedagógus, gyógypedagógus-terapeuta, pszichológus és egyéb szakemberek (pl. szomatopedagógus, gyermekpszichiáter) bevonásával történik és rehabilitációs célú órakeretben zajlik. Az egyéni fejlesztési terv tartalmáról, célkitűzéseiről,

ütemezéséről (mikro-, ill. makrotervezés) a gyermek pedagógusai, osztályfőnöke tájékoztatást kap.

Alkalmazott terápiák:

❖ Dyslexia prevenció és reedukáció módszere

A terápia kidolgozása Meixner Ildikó nevéhez fűződik. A terápia legfontosabb elve a sokoldalú készségfejlesztés, az olvasás - és írástanítás előkészítése, az olvasási kedv felébresztése, majd ezek alapján az olvasás tanítása.

Alaposan előkészíti a módszer az olvasás – és írástanulást, az olvasástechnikai készséget alaposan kidolgozza. A betűtanításban fokozatosan, kis lépésekben halad. Szótagoló, szintetikus módszer. A módszer számos manipulatív, mozgatható eszközt tartalmaz.

A dyslexiás gyermekek reedukációjának alapelvei a következők:

- ❖ Aprólékosan felépített fokozatosság (A nyelvíleg kevésbé jól fejlett tanuló számára kisebb lépcsőfokokat, aprólékos módszertani lépéseket kell alkalmazni).
- ❖ A betűtanításnál hármasszociáció kialakítása (A betű vizuális képének, a hang akusztikai képének és a hang beszédmotoros emlékképének emlékezetbe vésése).
- ❖ A homogén gátlás kialakulásának megelőzése (A hasonló vagy azonos elemek ugyanis gátolják a tanulás folyamatát) (A terápiában az egymással akár vizuálisan, akár hangzás alapján, akár képzés szempontjából hasonló hangokat, betűket időben távol gyakoroltatjuk a gyermekkel.).
- ❖ A foglalkozások célja továbbá, hogy oldja a tanulók szorongását, csökkentse az olvasás iránti ellenszenvet, segítse a gyermekek rugalmas gondolkodásának fejlődését.

A dyslexia prevenció módszerének alapelvei:

- ❖ Ezt a módszert még olvasni nem tudó gyermekek olvasástanítására használjuk.
- ❖ Két fontos része van: a fejlesztés és az olvasástanítás. Az prevenció időszakában kezdetben nagyobb hangsúly helyeződik a különféle nyelvi, kognitív képességek (szókincs, beszédfejlesztés, téri és időbeli tájékozódás, ritmushoz kapcsolódó készségek, emlékezet, figyelem, auditív és vizuális észlelés stb.) fejlesztésére, majd ez az arány az olvasás javára változik.

❖ **Diszortográfia terápia**

- A beszédészlelési képesség és a fonológiai tudatosság fejlesztése;
- A rövidtávú emlékezet, munkamemória fejlesztése;
- A spontán és tollbamondás utáni írás színvonalának javítása.

❖ **Diszgráfia terápia**

- A mozgáskoordináció fejlesztése, különös tekintettel a manipulációs mozgásokra;
- A vizuomotoros koordináció fejlesztése;
- Az írásmozgás alapformáinak gyakorlása, különböző technikák alkalmazása (pl.: ráírás, másolás);
- A sikertudat kialakítása.

❖ **Diszkalkulia terápia**

- A számosság és a számok iránti érdeklődés felkeltése, megerősítése;
- A matematikai törvények és szabályok készségszintű ismerete és alkalmazása;
- A vizuális- téri képességrendszer fejlesztése;
- A matematikai relációk nyelvi megalapozása, a matematikai-nyelv tudatosítása;
- A sorozatalkotási képesség, a szeriális észlelés fejlesztése;
- A szám- és műveletfogalom kialakításakor a manipuláció előtérbe helyezése, matematikai segédeszközök használata, vizuális megerősítés;
- Az önértékelés fejlesztése, sikerélmények biztosítása.

❖ **Hiperaktivitás és figyelemzavarok terápia:**

- A figyelem tartósságát biztosító környezeti feltételek megteremtése;
- Speciális figyelem-tréning;
- Fokozott egyéni bánásmód;
- Az önszervezési képesség, az önkontroll fejlesztése;
- Feladatok idői struktúrájának megtervezése és kivitelezése;
- Motiválás, sikerélmény biztosítása.

B/ Mozgássérült gyermekek/tanulók ellátása

A mozgáskorlátozott tanulók rehabilitációs, fejlesztésének sajátos célja, hogy a sérülés következtében hátránnyal induló tanulóknak nagyobb esélyt biztosítson az eredményes tanulásra, fejlődésre, a sikeres társadalmi beilleszkedésre.

Ennek érdekében szükséges:

- ❖ az ellátás során a teammunka kialakítása, a különböző szakemberek együttműködése (az orvos – neurológus, ortopéd szakorvos, gyermekgyógyász – irányította egészségügyi rehabilitáció megszervezése, szükség esetén egyéb segítő szakmák, szakemberek bevonása);
- ❖ a központi idegrendszer sérülése által előidézett funkciózavar (beszédzavar, figyelemzavar, a szenzomotorium zavara, részképesség-kiesés, pszichés és/vagy motoros tempó lassúsága stb.) megszüntetése, csökkentése, kompenzálása;
- ❖ a pszichomotoros funkciók korrekciója, fejlesztése;
- ❖ a kialakuló tanulási problémák korrekciója;
- ❖ a tanulók beszédzavarainak, kommunikációs képességeinek javítása érdekében mozgás- és beszédterápia, alternatív segítő technológiák alkalmazása;
- ❖ csoportos és egyéni mozgásnevelés tornateremben, szabadterén, uszodában, fizioterápiás helyiségben;
- ❖ a mozgáskorlátozott tanulók részvételét megteremtő és az egyéni igényekhez igazodó fejlesztést biztosító tanulószervezési, módszertani eljárások, technikák alkalmazása;
- ❖ speciális felkészítés az önkiszolgálásra, az önálló életvezetésre, az önrendelkező életformára;
- ❖ az önkiszolgálást, az iskolai munkát segítő és a fejlesztést szolgáló sérülésspecifikus egyéni rehabilitációs eszközök biztosítása;
- ❖ a gyógyászati segédeszközök és az orvosi, egészségügyi háttér biztosítása;
- ❖ alapos szakmaismereten és önismereten alapuló pályaorientáció;

- ❖ a mozgáskorlátozott személyekre vonatkozó jogi és érdekvédelmi tudnivalók (szövetség, egyesületek, klubok, alapítványok stb.) ismerete.

A mozgásnevelés terápia során fejlesztett területek:

- ❖ A károsodott tartási és mozgási funkciók helyreállítása, korrekciója és kompenzációja;
- ❖ Új tartási és mozgási funkciók kialakítása;
- ❖ Állapotromlás, másodlagos károsodások, következmények megelőzése;
- ❖ Izomerő növelése diagnózistól függően;
- ❖ Izületi mozgásterjedelem növelése;
- ❖ Egyensúly, mozgáskoordináció fejlesztése;
- ❖ Járás- és álláskorrekció;
- ❖ Preventív tartáskorrekció;
- ❖ Önellátás, önkiszolgálás fejlesztése. A személyi függetlenség motoros feltételeinek javítása eszközhasználat, vagy anélkül;
- ❖ A reális mozgásos éntudat kialakítása, önálló életvitelre való előkészítés;
- ❖ Finom- és grafomotorika fejlesztése;
- ❖ Vizuomotoros koordináció fejlesztése;

C/ Beszédfogyatékos gyermek/tanuló habilitációs - rehabilitációs ellátása

A foglalkozások tartalmát a szakértői véleményben megjelölt területeken végzett vizsgálatok és az iskolai gyógypedagógus által végzett kiegészítő vizsgálatok, esetleg a pedagógus által végzett pedagógiai vizsgálatok alapján felállított egyéni fejlesztési terv határozza meg. A habilitációs-rehabilitációs foglalkozások megvalósulhatnak osztálytermen belül és kívül, egyéni vagy kiscsoportos formában egyaránt. Az ellátást végző gyógypedagógus feladata, hogy összehangolja a gyermek képességeihez mérten a fejlesztési szükségleteket a tantárgyi célokkal, és erről rendszeresen konzultáljon a tanuló osztálytanítójával, szaktanáraival. A fő fejlesztési területek a beszédfogyatékos SNI tanulók számára a beszéd-/nyelvi képességek fejlesztése, a nyelvi készségekhez szorosan kötődő kognitív funkciók fejlesztése, valamint a tanulási teljesítmények fejlesztése, a reedukáció.

A logopédiai ellátás a beszédfogyatékoság jellegétől függ.

Logopédiai terápiák típusai:

- ❖ Megkésett és akadályozott beszédfejlődés terápia;
- ❖ Pösze terápia;
- ❖ Orrhangzósság terápia;
- ❖ Hadarás terápia;
- ❖ Dadogás terápia;
- ❖ Nyelvlökéses nyelés terápia;
- ❖ Diszfónia terápia;
- ❖ Diszfázia terápia;
- ❖ Diszartria terápia;
- ❖ Diszlexia prevenció;
- ❖ Diszlexia reedukáció;
- ❖ Diszgráfia reedukáció;

- ❖ Diszortográfia reedukáció;
- ❖ Diszkalkulia reedukáció;
- ❖ Komplex logopédiai terápia.

D/ A látássérült gyermekek/tanulók ellátása

A fejlesztési feladatok megtervezésekor figyelembe kell venni, hogy a látás hiánya vagy csökkent volta miatt a látássérült gyermek ismeretszerzését a külvilág iránti látó beállítódás helyett a haptikus és a hallási beállítódás is jellemzi. Fontos az ép érzékszervek fejlesztése, valamint a meglévő látás használatának tanítása.

- ❖ részletes pedagógiai-pszichológiai vizsgálat a személyiségjegyek, részképességek feltárására, a meglévő látóképesség felhasználási szintjének megismerésére;
- ❖ a hiányosan fejlett képességek, elmaradások területenkénti korrigálása gyakorló feladatokkal;
- ❖ közvetlen korrekciós foglalkozás: játékos fejlesztő gyakorlatok, rajzos feladatlapok különféle formáinak alkalmazásával;
- ❖ irányított családi korrekció: bemutatás, megbeszélés, tanácsadás alapján konkrét feladatok, gyakorlatok otthoni elvégztetése;
- ❖ a számítástechnikai eszközök bemutatása, használatuk megtanítása;
- ❖ a szemészeti ismeretek, szemhigiéné kérdései;
- ❖ speciális sport;
- ❖ a látásjavító eszközök kipróbálása;
- ❖ elektronikus eszközök bemutatása, a környezet megismerése iránti érdeklődés felkeltése;
- ❖ életvezetési ismeretek;
- ❖ az önbizalom, a pozitív énkép alapozása.

E/ Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók ellátása

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció és rehabilitáció céljai és feladatai az iskolai nevelés minden szakaszában folyamatosan jelen vannak, és elsősorban egyéni, kisebb részben kiscsoportos formában valósíthatók meg. Módszertanilag az autizmus-specifikus módszerek és eszközök alkalmazása mellett kognitív viselkedésterápia, intenzív gyógypedagógiai fejlesztés, gyógytestnevelés alkalmazása szükséges. Az ellátás tartalmilag a következő területekre terjed ki:

- ❖ speciális, egyéni motivációs és jutalmazási rendszer kialakítása;
- ❖ vizuálisan segített kommunikációs rendszer;
- ❖ strukturált környezet biztosítása az idői és téri tájékozódás segítéséhez;
- ❖ kommunikáció/ szociális viselkedés fejlesztése;
- ❖ önkiszolgálás fejlesztése;
- ❖ kognitív fejlesztés;
- ❖ viselkedésproblémák kezelése;
- ❖ képességek szinten tartása az önállóság fejlesztésével;
- ❖ önszervezés, önállóság, társulási szociális integráció.

F/ Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók ellátása

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozás során a probléma jellegéhez legadekvátabb eljárások, módszerek és technikák használatával alakítjuk

a gyermek képességeinek fejlődését, egyidejűleg biztosítva az ahhoz szükséges feltételeket. A fejlesztési célok közé tartozik az akadályozott fejlődésből eredő hátrányok csökkentése, hogy a tanuló ismeretszerzési-tanulási folyamatban való részvétele aktív és eredményes legyen, és a lehető legkevesebb nehézséget tapasztalja a folyamat során. A foglalkozás célja a hiányzó, sérült pszichikus funkciók kialakítása, magasabb szintre emelése, az esetleges rosszul szerveződött struktúrák megváltoztatása, de a kiemelkedő képességek fejlesztése szintén a fejlesztő munka hangsúlyos tartalmi eleme. Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozás segít a tananyag és a fejlesztési követelmények differenciálásában, a képességeket fejlesztő eljárások és feladatok összehangolásában, az egyéni tanulási technika kialakításában, a haladási tempó és a motiváció egyéni biztosításában, a fejlődés és a fejlődést tükröző értékelés megállapításában. Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozások dokumentálása az egyéni fejlesztési terv (EFT) alapján történik, amelyet a gyógypedagógus készít el, együttműködve a partnerekkel. Az EFT a szakértői véleményre, illetve a gyógypedagógus által készített pedagógiai diagnózisra alapulva készül.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozások megvalósulása lehet osztálytermen belül és kívül is, egyéni vagy kiscsoportos formában. Mindehhez szükséges az együttnevelést megvalósító iskola pedagógusai és a tanulás támogatását megvalósító fejlesztő pedagógusok, gyógypedagógusok és a pedagógiai munkát segítő más szakemberek közötti együttműködés.

A kéttanáros modell során egy többségi pedagógus és egy gyógypedagógus dolgozik együtt azért, hogy közösen irányítsanak egy heterogén összetételű osztályt. Ahhoz, hogy ez sikeresen megvalósuljon, közösen kell tervezniük, közösen kell tanítaniuk, és ezt követően közösen is kell értékelniük.

G/ A hallássérült tanulók ellátása

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció döntően individuális jellegű, ezért egyéni vagy kiscsoportos keretben valósul meg.

Az ellátás az alábbi területekre terjed ki:

- ❖ Az egyéni anyanyelvi nevelés az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs célú órakeretben kerül megvalósításra.
- ❖ A beszéd, nyelv elsajátítási (diszfáziás) és egyéb tanulási zavar tüneteit mutató tanulók komplex korrekciója az iskoláztatás végéig szükséges, elsősorban az egyéni fejlesztés keretében.
- ❖ A hallás-ritmus-mozgás nevelés összehangolt fejlesztő tartalma közvetlenül szolgálja a hallássérülés és következményeinek korrekcióját.
- ❖ A hangzó nyelvi készségek fejlesztése a rehabilitációs órakereten kívül része valamennyi (nyelvi fejlesztést is megvalósító) tantárgynak.
- ❖ Az egészségügyi célú rehabilitáció a hallássérült tanulók esetében elsősorban a folyamatos otológiai és audiológiai ellátásra irányul. Feltétel: az audiológiai vizsgálatokhoz szükséges tárgyi és személyi feltételek iskolai keretek közötti maradéktalan biztosítása.

- ❖ A hallássérült tanulók fokozottabban támaszkodnak a látásukra, ezért annak védelme a fülészeti ellátással azonos fontosságú.
- ❖ Kiemelten fontos a mentálhigiénés gondozás, a pszichológiai ellátás, különösen a hallásukat a hangos beszéd kialakulása után elvesztett tanulók esetében – az eredményes iskolai oktatás szempontjából is.

4.5. Egyéb kiegészítő terápiák, melyek több területhez alkalmazhatóak

❖ Sindelar program

A Brigitte Sindelar osztrák pszichológus által kidolgozott kognitív terápia a neurogén eredetű tanulási zavarok megelőzésére és kezelésére szolgál. A terápia megközelítése szerint a kognitív funkciók gyakorlását azon a ponton kell megkezdeni, ahol az adott képesség még megfelelően működik.

A terápia óvodáskorú (5-7 éves) és általános iskolás gyermekeknek ajánlott.

A terápia részei:

- ❖ Vizsgálóeljárás – mely a terápiás terv alapját képezi (a teljes kognitív képességstruktúra feltárását célozza).
- ❖ Fejlesztési periódus (A fejlesztés folyamata a szülő és a fejlesztő szakember együttműködését igényli. A foglalkozás naponta kb. 10 percet vesz igénybe. A program lehetővé teszi, hogy egyszerre három részképesség terápiaja is megtörténjen. Ehhez a gyakorlás ciklikus szervezésére van szükség. Vagyis egy napon csak egyféle részképesség gyakorlása történhet. A terápia időtartama: 6-9 hónap. A következő részképességek fejlesztésére terjed ki a terápia: téri orientáció; vizuális és auditív alak-háttér felismerés, differenciálás, emlékezet; szerialitás, intermodalitás.
- ❖ Terápia hatékonyságát mutatja a kontrollvizsgálat (Megállapítható ezáltal a gyermek önmagához viszonyított fejlődési szintje, valamint az is, hogy szükség van-e további beavatkozásra, fejlesztésre.).

❖ NILD Tanulási Terápia

- ❖ A terápia célja az egyén tanulékonyságának növelése, megteremtése a tanulók kompetenciájának és magabiztosságának fejlesztésével. Filozófiája, hogy mindenki képes a tanulásra. A terápia során célzott kezelést nyújtunk a sérült vagy elégtelenül működő kogníció számára.
- ❖ A NILD Tanulási terápia jelenleg 26 technikát tartalmaz, melyek hatásosan fejlesztik a tanulási zavarokat, részképességzavarokat okozó kognitív diszfunkciókat, gyengén működő részképességeket. A technikákhoz változatos és játékos eszköztár tartozik, melyeket a fejlesztést végző terapeuta célirányosan, tudatosan alkalmaz a gyermek képességeinek, kognitív funkcióinak fejlesztése érdekében.

A terápia további jellemzői:

- ❖ A gyermekek hiányos képességeit igyekszik stimulálni.
- ❖ Integrált terápia: az észlelést és gondolkodást együttesen fejleszti; multimodális (több érzékszervi csatornával dolgozik egyszerre).
- ❖ Intenzív: a gyermek aktivitására épít; a proximális fejlődési zónában folyik a fejlesztés; irányított kérdezés és interaktív beszéd jellemzi.
- ❖ Fő célja a belső, önvezérelt beszéd kialakítása.
- ❖ Egyénre szabott terápiás légkör jellemzi: az egyéni képességrendszer, a diák egyénisége, motiválhatósága áll a középpontban.
- ❖ A tanulási folyamat mindegyik szakaszán (bementi szakasz, szófeldolgozás, kimeneti szakasz) célba veszi a kognitív funkciókat.
- ❖ Kiemelt célja a terápiának, hogy a tanuló önálló tanulóvá váljon.
- ❖ Igyekszik bevonni a terápia folyamatába a szülőket is.
- ❖ Minden korosztály számára alkalmazható.
- ❖ A gyermek tanulási, kognitív képességeinek, iskolai teljesítményeinek feltáró vizsgálata után történik meg a terápiás terv kidolgozása.
- ❖ Sikeresen alkalmazható tanulási nehézségek, tanulási zavarok (dyslexia, dysgraphia, dysortographia, dyscalculia), részképességzavarok, autizmus spektrumzavar, értelmi fogyatékoság esetén is.

4.6. Az EGYMI további feladatai**a, A Miskolci Tankerületi Intézményközi Gyógypedagógiai Munkaközösség tevékenységében való részvétel**

A Miskolci Tankerületi Intézményközi Gyógypedagógiai Munkaközösség 2016 decemberében alakult meg azzal a céllal, hogy az egységes szakmai eljárás érdekében segítse és támogassa, hálózatként fogja össze az együttnevelést támogató gyógypedagógusok munkáját. A munkaközösség tagjai a Miskolci Éltes Mátyás Óvoda, Általános Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény főállású gyógypedagógusai és a tankerület integráló intézményeiben dolgozó főállású gyógypedagógusok. A munkaközösség minden tanév elején éves munkatervben rögzíti az adott tanévre vonatkozó feladatait, céljait. A munkaközösség fő feladata minden tanévben a tagok szakmai támogatása, a különféle problémák feltárása, valamint az azokra történő megoldási módok kidolgozása. Műhelyfoglalkozások és szakmai délutánok keretében konzultációkra, tapasztalatcserére, szakmai ismeretek bővítésére is van lehetőség.

b, Tanácsadás, konzultáció

Személyes tanácsadásra és konzultációra a szülőknek, a fogadó intézmények pedagógusainak is van lehetősége. Személyesen, telefonon, vagy akár a honlapon található fórumon, e-mail-en keresztül is. Szakmai kérdésekben, integrációval, inklúzióval kapcsolatosan, fejlesztési és gyakorlási, differenciálási lehetőségekkel kapcsolatosan is lehet keresni az EGYMI munkatársait.

c, Esetmegbeszélés

Esetmegbeszélésről egy szülő/gondviselő, egy pedagógus és/vagy a gyermek fejlesztésében-nevelésében résztvevő különféle szakemberek (gyógypedagógus, pszichológus, gyógytornász, gyermek – és családsegítő szakember) tartanak megbeszélést valamely konkrét kérdés, probléma, nehézség felmerülésekor. Esetmegbeszélés történhet egy fejlesztésben részesülő sajátos nevelési igényű gyermek további ellátásával kapcsolatosan vagy egy terápiába éppen bekerülő gyermek kapcsán is. Az esetmegbeszélést kezdeményezheti az integráló iskola vezetése, a gyermek pedagógusa, a fejlesztést végző szakember vagy a szülő is.

d, Szülőklub

Az intézmény utazó gyógypedagógusai a fejlesztésben résztvevő gyermekek szüleinek igény esetén szülőklubot is tarthatnak. Célja, hogy segítséget nyújtson a sajátos nevelési igényű gyermekeket nevelő szülőknek, családoknak. Fő cél, hogy gyermekük otthoni és intézményes neveléséhez egyaránt támogatást kapjanak. Szülőklub tartalmi elemei lehetnek: előadások és közös beszélgetések az eltérő fejlődésmentről; mindennapi problémák, nehézségek és megoldási lehetőségek; szakirodalom, honlapok, fejlesztő kiadványok és játékok ajánlása, kipróbálása; különféle kiegészítő terápiás eljárások bemutatása; vendégelőadók (pszichológus, gyógytornász, mozgásfejlesztő szakember stb.) meghívása – a fejlesztésbe bevonható egyén szakterületek bemutatkozása stb.

A szülőklub helyszíne lehet az integráló intézmény vagy az EGYMI székhelyintézménye. Rendszeressége - szintén igény, érdeklődés esetén - lehet: havi vagy kéthavi.

e, Előadás, továbbképzés szervezése és megtartása pedagógusok, gyógypedagógusok részére

Az EGYMI munkatársai a többségi, integráló nevelési-oktatási intézményekben dolgozó pedagógusoknak, gyógypedagógusoknak rendszeresen kínálnak és szerveznek előadásokat, szakmai napokat. Mindezek fő célja az integrációval, inklúzióval, differenciálással, a különféle fogyatékosságokkal kapcsolatos ismeretek bővítése, a szemlélet formálása. Korszerű és gyakorlati ismeretek bemutatásával és kipróbálásával igyekszik az intézményegység a pedagógusokat továbbképezni, ismereteiket bővíteni. Érzékenyítő programokkal, előadásokkal a különleges bánásmódot igénylő gyermekek elfogadását szeretné az intézmény elérni.

A korai fejlesztéssel, fejlesztési lehetőségekkel, az iskolába lépéssel kapcsolatos előadások megtartásával az intézményegység a bölcsődéket, óvodákat is szeretné megszólítani - preventív céllal.

Az előadások témái:

- ❖ Az integrált oktatás, inkluzív nevelés törvényi háttere, SNI dokumentáció;
- ❖ Tanulási zavarok, részképesség zavarok felismerése;
- ❖ Különleges bánásmódot igénylő gyermekek köre;
- ❖ Fonológiai tudatosság – fejlesztési lehetőségek első és második évfolyamon;
- ❖ A differenciálás művészete;
- ❖ Az SNI és a tehetség kapcsolata;

- ❖ A diszlexia és diszgráfia kapcsolata korunk digitalizált világával;
- ❖ Autizmus spektrumzavar, hiperaktivitás;
- ❖ Eltérő fejlődésmenet korai felismerése, lehetőségek.

f, Hospitálás

Az EGYMI munkatársai utazó gyógypedagógiai tevékenységük keretében hospitálnak a fejlesztésben részesülő gyermekek, tanulók tanítási óráin, szabadidős tevékenységeik során. Megfigyeléseiket összevetik a pedagógus meglátásaival. Megfigyeléseiket, tapasztalataikat felhasználják az egyéni fejlesztési terv kialakításában, tervező munkájuk, a gyermekkel való foglalkozásuk során.

g, Facebook oldal működtetése

A modern kori igényeknek megfelelően az EGYMI saját Facebook oldal működtetésével kíván információs segítséget nyújtani a gyógypedagógusoknak, sérült integrált keretek között nevelt-oktatott gyermekek szüleinek, befogadó pedagógusoknak.

Aktuális szakmai témákkal, előadásokkal, műhelyfoglalkozásokkal, kiadványokkal és eszközökkel, jogszabályi változásokkal kapcsolatos információkat, valamint szakmai tartalmú cikkeket, olvasmányokat osztunk meg rendszeresen az oldalon.

Az üzenetküldő rendszer segítségével pedig az érdeklődő szülők könnyedén fel tudják venni az intézménnyel a kapcsolatot.

h, Fejlesztő eszközök kölcsönzése

Az EGYMI-ben eszközkölcsönző rendszer működik, melyből a sérülés típusának megfelelően kölcsönözhető eszközök az utazó gyógypedagógusok, a sajátos nevelési igényű gyermekekkel/tanulókkal foglalkozó befogadó pedagógusok számára.

i, Gyakorlólhely biztosítása

Az EGYMI gyakorlólhelyet biztosít a gyógypedagógus képzésben részt vevő hallgatók számára.

j, Tapasztalatcserék szervezése

Szakmai tapasztalatcserére más egységes gyógypedagógiai módszertani intézményekkel való találkozás, kapcsolatfelvétel, szakmai kirándulás, intézménylátogatás útján van lehetősége az intézményegységnek. Ennek következtében lehetőség van más módszerek, eljárások, megközelítésmódok megismerésére, kipróbálására.

k, Óvodai feladatok

Az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény és az óvodák fenntartója ugyan más, mégis van lehetőség Együttműködési megállapodás kötése ellenében az óvodákba járó sajátos nevelési igényű gyerekek utazó gyógypedagógusi keretek között történő ellátására. Az utazó gyógypedagógusok a gyermek szakértői véleményében meghatározottak szerint végzik a gyermekek habilitációs és rehabilitációs célú fejlesztését, konzultálnak az óvodapedagógusokkal és szülőkkel, hospitálnak az óvodai foglalkozásokon; ha szükséges, felveszik a kapcsolatot a gyermek fejlesztésében, nevelésében résztvevő egyéb szakemberekkel (pl. gyógytornász, logopédus, család – és gyermekvédő stb.).

I, Középiskolai feladatok

Az EGYMI utazó gyógypedagógusi hálózat keretében biztosítja az ellátási körzethez tartozó középiskolákba járó sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók habilitációs és rehabilitációs célú ellátását.

További feladatok:

- ❖ Célzott segítség, mentorálás felajánlása a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásában érintett vagy érdeklődő pedagógusok, szaktanárok, osztályfőnökök részére.
- ❖ Az érettségire vonatkozóan az ehhez kapcsolódó, aktuális jogszabályokkal kapcsolatos lehetőségek, méltányosság, felmentések stb. közös megbeszélése.
- ❖ A tanulók számára segítségadása, a megfelelő, reális pályaválasztás elősegítése érdekében.
- ❖ A felsőoktatási intézményekbe felvételiző sajátos nevelési igényű tanulók tájékoztatása, az aktuális felsőoktatási törvényben, a rájuk vonatkozó kedvezményekről, lehetőségekről. Továbbá ennek igénybevételi módjáról, menetéről.

m, Időszakos felmérések, mérések

Utazó gyógypedagógiai hálózat keretében az EGYMI munkatársai az integráló intézményekben ellátott sajátos nevelési igényű gyerekekkel ún. bemeneti mérést végeznek a tanév elején. A bemeneti mérés célja a szakértői véleményen túl további informálódási lehetőség biztosítása a gyermek képességeinek fejlettségére vonatkozóan. További fő célja, hogy a tanév végén történő megismétlés eredményeképpen láthatóvá válik a fejlesztést végző szakember, a szülők és a befogadó pedagógusok számára is, hogy a gyermek bizonyos képességei a tanév folyamán milyen mértékű fejlődésen mentek végbe.

Bementi és kimenti mérésként a Kognitív Profil Tesztet alkalmazzuk. Az utazó gyógypedagógusok ezen felül specifikus méréseket is alkalmaz(hat)nak a gyermekek minél részletesebb megismerése érdekében.

A Kognitív Profil Teszt

A Kognitív Profil Teszt az iskolai készségek fejlődésében szerepet játszó leglényegesebb részképességek, képességek és készségek vizsgálatát teszi lehetővé. Célja, hogy képet adjon az egyén erősségeiről és gyengéiről, amely alapján hatékony egyéni fejlesztési terv dolgozható ki. A teszt többféle képességterület vizsgálatára alkalmas.

Az egyes vizsgált területeket több feladat is méri:

Megismerés:

- ❖ *szókincs* - szókincs feladat, verbális absztrakció
- ❖ *absztrakciós képesség* - figurális absztrakció feladat, verbális absztrakció feladat
- ❖ *emlékezet* – képsorozat, képpár, számismétlés,
- ❖ *figyelem* – figyelem feladat, *célzott megfigyelés*

Feldolgozás:

- ❖ *fonológiai képességek* - szóvég teszt, szavak írása, álszavak írása
- ❖ *auditív képességek* - hangdiszkrimináció, álszavak írása, ritmus

- ❖ *vizuális képességek* - képekre emlékezet, figurális absztrakció, alakrajz
- ❖ *szenzo-motoros képességek* - alakrajz, mozgásutánzás, ritmus
- ❖ *lexikális hozzáférés* – képmegnevezés, számmegnevezés
- ❖ *szekvencialitás* – képsorra emlékezet (kétféle), számismétlés, mozgásutánzás
- ❖ *globális feldolgozás* – képpárra emlékezet, színháttérre emlékezet

Iskolai készségek:

- ❖ *olvasási készség* – szavak olvasása
- ❖ *helyesírási készség* – szavak írása, álszavak írása
- ❖ *számolási készség* – műveletek, mennyiségek, számolás visszafelé

A teszt feladatai négy korcsoportra bontottak:

1. 5-7 éveseknek	3. 9-12 éveseknek
2. 7-9 éveseknek	4. 12 év felett

A vizsgálatvezető kompetenciája eldönteni, hogy melyik korosztálynak megfelelő feladatokat választja. (Az életkor mellett figyelembe kell venni a vizsgálati személy osztályfokát, megfigyelt vagy korábbi vizsgálatok során azonosított értelmi képességeit, részképességbeli zavarait.)

A tesztet háromféle formában lehet felvenni:

- ❖ hagyományos papír-ceruza feladatlapok
- ❖ vetítéses papír-ceruza feladatlapok
- ❖ interneten kitölthető feladatsorok

Specifikus mérések során használt eszközök

Olvasás vizsgálata

Az olvasás vizsgálatához Meixner-féle olvasólapokat is használunk. Az olvasólapok megválasztása a gyermek osztályfokától, (értelmi) képességeitől is függhet.

A vizsgálat kiterjed: a gyermek betűismeretére, olvasástechnikájának és olvasási tempójának, megismerésére, szövegértési szintjére.

Forrás: Logopédiai vizsgálatok kézikönyve (szerk. Dr. Juhász Ágnes)

Számolás vizsgálata

A számolás vizsgálatában a Dékány Judit által kidolgozott számolásvizsgálat a mérvadó. A vizsgálat tartalma, a vizsgálat területei függenek a gyermek életkorától, osztályfokától és képességeinek fejlettségétől.

A vizsgálat területei: számlálás, globális mennyiség felismerés, helyiérték értelmezése, számfogalom, műveletvégzés, szöveges feladatok értelmezése, logikai szabályszerűségek felismerése.

Forrás: Logopédiai vizsgálatok kézikönyve (szerk. Dr. Juhász Ágnes)

Artikuláció vizsgálata

A vizsgálat területei: Beszédszervi állapot és működés vizsgálata, artikuláció vizsgálata, összefüggő beszéd és kifejezőképesség (eseményképpel), a szó hangtani szerkezete, hallás, hallási figyelem, emlékezet és differenciáló képesség

Forrás: Logopédiai vizsgálatok kézikönyve (szerk. Dr. Juhász Ágnes)

Beszédészlelés és beszédmegértés vizsgálata

A gyermekek beszédészlelési és beszédmegértési folyamatainak vizsgálatára a GMP-diagnosztika alkalmazható.

A teszt által vizsgált területek: beszédészlelés, mondatértés, szövegértés, rövid idejű verbális és vizuális emlékezet, szóaktivizálás, centrális működés.

Kathlen Quill és munkatársai által kidolgozott szociális és kommunikációs kérdőív

A kérdőívet kimondottan autizmussal élőknek dolgozták ki, abból a célból, hogy felmérjék kommunikációs és szociális készségeiket. A szociális viselkedés és a kommunikáció egyszerre van jelen.

„Konkrétabban fogalmazva olyan információkat szerezhetünk, melyekből megtudhatjuk, mik azok az ismeretek, amiket csak adott kontextusban / személlyel / időpontban tud, s melyek azok, amelyeket valódi készség -, vagy jártasságszinten használ.” (Havasi, 2003. 52.o.) (Havasi Ágnes (2003): Vizuális segítség autizmussal élő személyek kommunikációjának fejlesztésében, Budapest, Fogyatékosok Esélye Közalapítvány, ISBN: 963-86405-3-7)

n, Módszertani segítségnyújtás – E-K-H

Az EGYMI utazó gyógypedagógusi hálózat keretében a többségi pedagógusoknak módszertani konzultációt nyújt az **Együtt-Könnyen-Hatékonyan szakmai-módszertani** kiadvány bemutatásával, alkalmazásának elősegítésével. A két kötetes kiadványt a Miskolci Éltes EGYMI gyógypedagógusai dolgozták ki az EFOP 3.1.6-16-2017-00030 "A köznevelés esélyteremtő szerepének erősítése a Miskolci Tankerületi Központnál" című projekt keretében.

Az Együtt-Könnyen-Hatékonyan egy olyan szakmai-módszertani kiadvány, melyben a sajátos nevelési igényű gyermekek iskolai beilleszkedését, integrációját és inklúzióját segítő, a tanórákon alkalmazható, gyakorlati megoldások kerültek összegyűjtésre. A kiadvány az integrációban dolgozó többségi pedagógusoknak kézzel fogható differenciálási megoldásokat kínál, elsősorban a 2. és 3. osztályos pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek individualizált nevelése, tanítása terén. A segédlet első részében az anyanyelvi tárgyakra, míg a második részben a matematikára helyeztük a hangsúlyt. Olyan alternatívák kerülnek bemutatásra, amelyeket kreatívan alkalmazva bármely tankönyv olvasmányaira, feladataira adaptálhatók. Az itt felsorakoztatott megoldások szabadon alkalmazhatók a magyar és matematika mellett egyéb tantárgyak tanítása során is. Az életkori határok kitágításával magasabb osztályfokon is alkalmazhatók a bemutatott differenciálási szempontok.

A differenciálási lehetőségek összességében a sokféleséghez való alkalmazkodást is szolgálják. A könnyítési módszerek nem csupán a tanulási zavarral küzdő gyermekeknek jelenthetnek támogatást a tanulás folyamatában. A gyengébb képességű, lemaradó tanulók számára is megbízható segítséget adnak egy-egy nehezebb tananyag feldolgozásában.

Az EGYMI utazó gyógypedagógusai mindennapos munkájuk során, konzultációk keretében a többségi iskolákban dolgozó pedagógusoknak bemutatják a kiadványt, és segítenek az alkalmazásában. Ezeknek a tanácsadásoknak célja, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók a habilitációs és rehabilitációs célú ellátás mellett az oktató munkában is esélyegyenlőséget kapjanak a tananyag elsajátításához.

Ezeket a konzultációs alkalmakat az érintett tanulók egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs ellátását dokumentáló egyéni fejlődési lapok betétíveiben, és a Kréta-rendszerben is rögzítik az utazó gyógypedagógusok.

A két kiadvány a Pedagógiai Program mellékletét képezi, azonban terjedelmes hosszúságuk miatt külön dokumentumként jelennek meg.

5. AZ ÓVODAI NEVELÉS PROGRAMJA

A Miskolci Éltes Mátyás Óvoda, Általános Iskola, EGYMI Tüskevár Tagóvodájának önálló dokumentumként szerkesztett, részletes programja megtekinthető az intézmény Gagarin úti irodájában.

5.1. Az óvoda nevelési koncepciója

Célunk mindazoknak a feltételeknek a biztosítása, mely figyelembe veszi:

- ❖ a gyermek speciális szükségleteit,
- ❖ életkori és érési sajátosságait,
- ❖ a gyermek egyéni fejlődési tempóját,
- ❖ az egyéni teherbíró képességét.

Mindezek mellett érzelmi biztonságot nyújt, harmonikusan fejleszti a személyiséget, a testi, értelmi, szociális képességeket. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

5.1.1. Fejlesztési célok

Az óvodai élet mindennapjainak tudatos, átgondolt megszervezésével, a gyermekek állandó tevékenykedtetésével, a gyakorlási lehetőségek állandó biztosításával, az érzékszervek folyamatos tréningjével szeretnénk elérni, hogy a gyermekek:

- ❖ szeressék és igényeljék a közösséget, amely biztonságot nyújt,
- ❖ fogadják el a pedagógus irányítását,
- ❖ tudjanak egymás mellett játszani, fogadják el egymást,
- ❖ ismerjék meg a játékeszközök használatát,
- ❖ legyenek játékbán, munkában, tanulásban kitartóak,
- ❖ értsék a hozzájuk intézett gesztussal kísért utasításokat, kéréseket,
- ❖ igényeljék a mesét, verset,
- ❖ ismerkedjenek meg tapasztalati úton környezetükkel, tudjanak abban tájékozódni,
- ❖ fejlettségüknek megfelelően tudjanak kommunikálni, tudjanak kérni, ha kell segítséget kérni,
- ❖ ismerjék testrészeiket, azok nevét,
- ❖ ismerjék nevüket, életkorukat, lakcímüket,
- ❖ próbáljanak önállóan kezét mosni, fésülni, enni, öltözni, WC-t használni,
- ❖ mozgásuk legyen lehetőségeikhez képest összerendezett, igényeljék a szabadban történő mozgást, sétát, játékot,
- ❖ tudjanak örülni kezük „munkájának”, manipuláljanak különböző anyagokkal, ismerjék meg azok tulajdonságait, és hogy azokból szép „alkotásokat” lehet készíteni,
- ❖ figyelmüket tudják rövid ideig lekötni, feladathelyzetben maradni, legyen csírája az elemi feladattudatnak,
- ❖ tudjanak utánozni,
- ❖ fejlődjenek értelmi, testi, szociális képességeik,
- ❖ alakuljanak ki alapvető szokásaik, pl. köszönés, kérés, kivárás,
- ❖ tudjanak elemi szabályokhoz alkalmazkodni, egymásért elemi munkát végezni.

Az autizmussal élő gyermekek óvodai nevelésének célja az elemi adaptív viselkedések kialakítása:

- ❖ szociális, kommunikációs készségek célzott fejlesztése,
- ❖ az autizmusból és a társuló fogyatékoságokból eredő fejlődési elmaradások lehetséges célirányos kompenzálása,
- ❖ a sztereotip, inadekvát viselkedések kialakulásának megelőzése, illetve korrekciója,

- ❖ a fogyatékoság specifikus, protetikus, augmentatív környezet, eszközök, módszerek és szokásrendszer kialakítása és használatának elsajátíttatása.

5.1.2. Törekvések

- ❖ Az énkép, éntudat kialakítása, önismeret fejlesztése.
- ❖ Speciális nevelési, oktatási módszerekkel a kognitív funkciók fejlesztése.
- ❖ A verbális és nonverbális kommunikáció támogatása.
- ❖ A gyermek meglévő képességeit kihasználva és tovább fejlesztve a hiányzó képességek kialakítása, ill. a meglévőkkel kompenzálása.
- ❖ A tanulási képességek fejlesztésénél a mozgásokra és az utánzásra való alapozás.

Az autizmusban érintett gyermekek speciális fejlesztésére vállalkozó óvoda nevelési céljai és alapelvei egyrészt megegyeznek a közoktatási rendszer egyéb profilú óvodáival, figyelembe véve az életkori és egyéni sajátosságokat, az eltérő fejlődési ütemet:

- ❖ elősegíti a gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését,
- ❖ elősegíti a gyermeki személyiség minél teljesebb kibontakoztatását,
- ❖ fontos nevelési célja a gyermekek egészséges életmódra szoktatása,
- ❖ a szülők támogatása és tehermentesítése a speciális nevelés során,
- ❖ a gyermek érezze magát jól és biztonságban.

Másrészt kiegészülnek a fogyatékoságnak megfelelő speciális célokkal:

A legáltalánosabb távlati cél az egyéni képességek, fejlettségi szint mellett elérhető legjobb felnőttkori szociális adaptáció és önállóság feltételeinek megteremtése. Ennek elérése érdekében cél a sérült készségek kompenzálása, a fejlődésben elmaradott készségek habilitációs fejlesztése, a másodlagos (pl. viselkedés-) problémák kezelése, a mindennapi gyakorlati készségek speciális módszerek segítségével való tanítása. A típusosan egyenetlen képességstruktúrán belül elsődleges cél az elmaradt területek fejlesztése az átlagos vagy kiemelkedő képességek gondozása mellett.

5.1.3. Értékelés

A szakértői vélemény alapján már bizonyos információhoz jutunk a gyermek állapotát, státuszát illetően. A beszoktatás ideje alatt folyamatosan figyeljük, mert ez alapján történik csoportba sorolása (fejlettebb-gyengébb).

Amennyiben ugrásszerű fejlődés mutatkozik a gyermek viselkedésében, úgy a gyengébb csoportból átkerülhet a fejlettebb csoportba.

Félévkor és a tanév végén tapasztalatainkat, megfigyeléseinket egy értékelő lapon összegezzük. Ezt leírjuk a fejlődési lapra és rögzítjük a naplóba. Ha a gyermek tanköteles korba lép, az óvoda nevelőtestülete pedagógiai jellemzést készít róla, további vizsgálatok céljából.

5.1.4. A fejlesztés legfontosabb területei

- ❖ A nagymozgások kialakítása, korrigálása, egyensúlyérzék fejlesztése.
- ❖ Finommotorika, manuális készségek fejlesztése.
- ❖ A beszédszervek ügyesítése, beszéd beindítása.
- ❖ A játéktevékenység fejlesztése.
- ❖ Az egyéni képességek fejlesztése, korrekciója, a kiesett képességek kompenzálása.
- ❖ A kognitív funkció fejlesztése.

Különös hangsúlyt fektetünk az önkiszolgálás fejlesztésére és az iskolai életmódra felkészítésre egyéni és csoportos formában.

Az óvodai ismeretszerzést, szokáskialakítást a kis lépésekben történő haladás jellemzi, építve erősen a gyermek utánzó képességére.

Az ép értelmű gyermek spontán módon, a fejlődés természetes velejárójaként ismeri meg a világot, sajátítja el a szociális adaptációhoz, a mindennapi élethez történő alkalmazkodáshoz szükséges ismereteket. Az értelmileg sérült gyermek egész életét a tanulás jellemzi, hisz spontán módon semmit nem tud megtanulni, mindenhez a környezetirányító, segítő szerepe szükséges. A tanulás legegyszerűbb, legkézenfekvőbb módja az utánzás, mely a fogyatékos kisgyermek ismeretszerzésének is legtermészetesebb módja. Óvodai ismeretnyújtásunkban elsőként erre alapozunk, minden egyéb tanulás - tanítási folyamat ebből indul ki.

Gyermekeinket nem jellemzi a tudásvágy, motivációs indítékaik szegények, nem hajtja őket a kíváncsiság, a tudatos tanulási szándék.

Ezért nem tervezünk kezdeményezést, kötetlen foglalkozást, hanem minden foglalkozásnak kötött jellege van.

Az értelmi fogyatékos gyermek pszichés fejlődése lelassult, fejlődése egyenetlen, nekilendülésekkel, stagnálásokkal, visszaesésekkel tarkított. Ezt a fejlődésmentet kell követnünk, amikor apró lépésekkel haladva kevesebb ismeretanyagot, de alaposan feldolgozva oktadjuk gyermekeinket.

Gyermekeink ismeretszerzésének alapja: a tapasztalat, a cselekvés, a konkrét minden érzékszervet igénylő gyakorlatiaság, élményszerűség.

Ez az alapja a figyelemnek, az emlékezetnek, a gondolkodásnak. Az élményszerűséghez érzélem társul, melynek differenciálódása fontos a feladattudat, feladattartás, pontosság, lelkiismeretesség kialakításához.

A 3-7 éves gyermek legfőbb tevékenysége a játék. Minden pedagógiai munka erre épül. A tanulás is, mint játék jelentkezik a fogyatékos gyermek életében, melynek irányítója a pedagógus. A gyermek őt utánozza, viselkedése a példa, a minta, amit a gyermek önkéntelenül magáévá tesz.

Önkiszolgálásra nevelés

A tisztálkodás, öltöztetés-vetkőzés, szobatisztaságra nevelés, egyszerű munkavégzés terén minél nagyobb önállóságra neveljük a gyereket.

Mozgás – ritmus fejlesztés

- a./ Alapmozgások kialakítása, korrigálása. Ügyesség, állóképesség, gyorsaság növelése. A mozgás harmóniájának elősegítése. A fejlődésből kimaradt mozgásfokozatok pótlása.
- b./ Zenei nevelés: az egyenletes löktetés érzékeltetése, mondókákon, népi dalos játékokon keresztül. A mozgásos magyar népi játékdalokon keresztül a zene szeretetére, a zenei hallás fejlesztésére nevelés.

Anyanyelvi nevelés

- a./ A beszédszervek játékos feladatokkal történő tréningje. A beszéd megindítása érdekében a hangképzés és beszédhangok javítása
- b./ Versek, zenék megszerettetése, szókincsfejlesztés
- c./ A környezet és önmaguk tárgyainak, személyeinek megismerése

Vizuomotoros koordináció, finommotorika fejlesztése

A szem és kézmozgás összerendezettségének, a célirányos nyúlás, a finom mozgások irányításának fejlesztése. Az ábrázolási kedv felébresztése, az eszközhasználat automatizálása (ceruza, ecset, ragasztó). A grafomotorika fejlesztése, mely alapja a majdani írás tanulásának.

Játékra nevelés

Az adekvált játék használatának kialakítása. Elemi konstruáló, szerepjáték megismertetése. Az együttjátzás élményének megismertetése a mozgásos dalos játékokon keresztül.

Egyéni fejlesztés

Minden gyermek egyéni képességeiből kiinduló minden területre kiterjedő, egyéni tempóban haladó individuális terápia.

Az értelmileg akadályozott, tanulásban akadályozott, autizmussal élő gyermek beszédfejlődése, fogalmi gondolkodása eltér a normál fejlődésmenettől, így az egyéni fejlesztések során külön figyelmet fordítunk ezen területek fejlesztésére.

Az autizmusban érintett gyermekek óvodai fejlesztése során a sérülés-specifikus szociális, kommunikációs és kognitív fejlesztés áthatja az óvodában eltöltött idő minden percét.

Az **autizmussal élő gyermekek** esetében a fenti **speciális óvodai célok** eléréséhez a következő feladatok kapcsolódnak a fő fejlesztési területeken:

Kommunikáció és szociális viselkedés

- ❖ beszéd előtti (preverbális) és csecsemőkori kommunikáció elemeinek tanítása,
- ❖ szociális kapcsolatteremtés elemeinek tanítása,
- ❖ beszéd vagy ennek hiányában alternatív, vizuális eszközzel történő kommunikáció használatának tanítása,
- ❖ tanítási helyzetben szükséges elemi szociális viselkedés kialakítása,
- ❖ augmentatív kommunikációs eszközök használatának tanítása mindennapi élethelyzetekben, a protetikusan környezet részeként.

Fejlődési funkció elmaradások, korai elemi készségek

- ❖ alapvető önkiszolgálási készségek kialakítása: rágás, étkezés, szobatisztaság, öltözés, tisztálkodás.

Korai kognitív funkciók

- ❖ elemi logikai műveletek, fogalmak, összefüggések tanítása,
- ❖ szociális kognitív készségek fejlesztése,
- ❖ egyszerű aktivitásformák kialakítása strukturált keretek között,
- ❖ általánosítás képességének fejlesztése,
- ❖ az elsajátított képességek önálló használatának tanítása,
- ❖ az elsajátított képességek más összefüggésben való használata,
- ❖ képességek alkalmazása más, elsősorban otthoni környezetben.

Viselkedésproblémák kezelése, megelőzése, alternatív viselkedések kialakítása

- ❖ kétszemélyes tanítási helyzetben való részvétel viselkedési elemeinek kialakítása,
- ❖ csoportba való beillesztés kialakítása,
- ❖ óvodán kívüli környezethez való adaptív viselkedés kialakítása.

A gyermekekkel kapcsolatos gondozási feladatok ellátása

Az ide tartozó feladatok megegyeznek a bölcsődei és óvodai gondozási feladatokkal.

A fenti célok és feladatok megvalósítása érdekében az óvodai nevelés, illetve ideális esetben a szülőkkel való szoros együttműködés eredményeképpen a gyermek egész életében töltött idejét, ezen belül különösen a természetes élethelyzeteket ki kell használni a fejlesztésre.

5.2. Nevelési területek

A kisgyermek életét első pillanattól kezdve szülei valamilyen rendszerhez kívánják igazítani. A rend, a rendszeresség mindig meghatározott sorrendet, cselekvéssort, időrendet kíván. Az időben folytonosan visszatérő cselekvések, feladatok ugyanazokat a feltételeket kívánják meg. Így alakulnak ki azok az alapvető szokások, amelyek már a pici gyermek életét is rendszerbe foglalják.

A fogyatékos gyermek életében még nagyobb a jelentősége a szokásoknak. A szokások biztos támpontjai, kapaszkodói a gyermek életének. A helyesen kialakított, rögzített szokások biztonságérzetet nyújtanak a gyermeknek. Eligazodik a mindennapjaiban, elkerülve ezzel a káoszt, mely kapkodáshoz, idegességhez, az idegrendszer gyors kimerüléséhez vezet. Amikor a gyermek tudja, hogy a nap melyik szakaszában mi következik egymás után, melyik tevékenység váltja a másikat, pszichikailag fel tud rá készülni, semmi sem éri váratlanul, ami szorongást idézne elő benne. Ez a lélektani biztonságérzet rendkívül fontos számára.

A gyermek egész napját a szokások rendszere szövi át. A szokások ott is jelen vannak, amikor a gyerek kezét mos, öltözködik, étkezik, önkiszolgáló tevékenységet folytat. A következetes munkával kialakított szokások tehermentesítik az idegrendszert a folytonos koncentrációs alól, a pontosan beidegzett szokásokkal elkerülhetők rossz mozgássorok, rossz megoldási módok. A szokáskialakítás alapfeltétele a sok és azonos körülmények között történő **gyakorlás**, mely követelésünket követi. Gyermekünknek kevésbé várhatjuk el az értelmi belátást, követelésünk belsővé válását (interiorizálódását), csak helyes pozitív példa adásával érhetjük el. A helyes példa gyakori **utánzása** vezeti el a gyereket a szokásokhoz. Követelésünk legyen a gyermek számára elérhető, határozott, fokozatos.

A gyakorlás mellett soha ne feledkezzünk meg az ellenőrzésről és értékelésről. A hozzá kapcsolódó jutalmazásról és büntetésről.

A szokások gördülékennyé teszik az egész napot. A rugalmasan alkalmazott **napirend** megfelelő keretet ad ennek. A szokások akkor épülnek be a személyiségbe, ha a követelés, gyakorlás, példa és ellenőrzés nem csak az óvodában van jelen, hanem otthon is.

A szokások betartása mellett adjunk lehetőséget a gyermek önállósodási törekvéseinek is. A nevelés során ennek egyre nagyobb szerepet kell majd kapnia. Ez azonban soha nem nélkülözheti az ellenőrzést.

Családokból jött gyermekeknél jellemző a túlkényeztetés, a túlzott óvás, féltés. Gyermekünket abszolút kiszolgálják és nem engedik azokat a tevékenységeket sem egyedül végezni, amit meg tudnának tenni. Ezért sokszor a szülőtől is megköveteljük, hogy hagyja, engedje a gyermekét próbálkozni.

A napirend alkalmazása autista gyermekek esetében

A napirend információ hordozó eszköz, melynek segítségével a környezet a gyermek számára jelzi a tevékenységek helyét és sorrendjét. Ismeretlen helyzetekben is alkalmazható változások előrejelzésére, az új aktivitások napi rutinba történő fokozatos beillesztésére.

A napirend tájékoztatja a gyermeket arról, hogy mit és hol tegyen, valamint arról, hogy milyen sorrendben következnek az egyes tevékenységek. Láthatóvá teszi az idő múlását és beosztását. Számos egyéb kiegészítő információt is tartalmazhat, például a tevékenységben résztvevő személyek fényképét, körülményeket, feltételeket, alternatív lehetőségeket, a gyermek igényeihez igazodva.

Egyénre szabott kialakításakor és használatában a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- 1.) A gyermek által biztosan érthető szimbólumszinthez igazodó formát kell választani. Ennek alapján a napirend alapvetően lehet tárgyas vagy képes.

- ❖ **Tárgyas:** a gyermek képességeitől függően alkalmazhatóak az aktivitásokban használt konkrét tárgyak, kisebb, de azonos funkciójú tárgyak, tárgyak részei, metszetei. A tárgyas napirend tanításának alapfeltétele, hogy a gyermek tudjon tárgyat tárggyal egyeztetni.
- ❖ **Képes:** Fotók, rajzok, piktogramok a tevékenységek nevének szóképpel. A képes napirend használata esetén meg kell győződni arról, hogy a gyermek tárgyat-képpel, képet képpel egyeztet.

2.) Minden esetben csak a gyermek számára átlátható **időtartamot** jelezzük előre.

A napirend hossza ennek megfelelően a következőképpen alakulhat:

- ❖ csak a soron következő tevékenységet jelzi,
- ❖ két egymást követő aktivitást jelez előre,
- ❖ néhány egymást követő aktivitás jelenik meg a napirenden,
- ❖ a nap teljes programja előre látható.

3.) A napirend használat elsajátításának fázisában nem tartalmaz változásokat, mert a tanulási folyamat során a környezet alkalmazkodik a gyermek szokásaihoz.

4.) A napirend elhelyezése segítse elő annak önálló használatát.

Ennek alapján a napirend elhelyezése:

- ❖ fix (pl. falra rögzített),
- ❖ mobil (pl. a képek fotóalbumban vannak).

5.2.1. A szokások kialakításának területei

Egészséges életmódra nevelés

Az egészséges életmód szokásait a gyermek óvodába lépésétől kezdve azonnal elkezdjük kialakítani. Ezek nélkülözhetetlenek és alapvető fontosságúak.

Területei:

Testápolás – célunk a tisztaság igényének felkeltése, a WC használat utáni és evés előtti kézmosás fontosságának tudatosítása. Fokozatosan jut el a gyermek a csap kinyitása, elzárása, a szappanhasználat, saját törülköző megtalálása, a szárazra törlés megtanulása után az önálló kézmosásig.

Szájápolás szájoápolás, majd segítségével és segítség nélküli fogmosás, víz kiköpés.

Hajápolás - Rövid hajúak: fésülködés, hosszú hajúaknál: fésülés tűrés.

Zsebkendőhasználat - Zsebkendőt kérjenek, majd önállóan vegyék el, használat után dobják a szemetesbe. Tudjanak orrot fűjni.

Étkezés – Kiindulás, hogy találja meg a helyét az asztalnál és üljön addig, amíg az ennivalóját el nem fogyasztotta. Várják meg egymást az asztalnál.

Hagyja etetni magát, majd tudja a kanalat és villát használni. Igényelje a szalvétát. Tudjanak rágni, a pohárból inni.

Öltöztetés-vetkőzés - Önállóságra nevelés fokozatosan: saját ruha megismerésétől az öltöztetés együttműködésétől, a könnyen felvehető ruhadarabok önálló felvételéig, az önálló vetkőzésig. Ismerje a gyermek az öltözködés sorrendjét, igényelje a gondozott, rendezett külsőt. Jelezze, hogy ha fázik vagy melege van.

WC használat, szobatisztaságra nevelés – A nappali szárazságtól (rendszeres ültetés mellett) jusson el a gyermek az után jelzésig, majd önállóan jelezze szükségletét.

Testedzés – Rendszeres torna a teremben vagy a szabadban, nagy séták, őszi tavaszi kirándulás, sok mozgásigénye legyen a gyermekeinknek.

Önkiszolgálási készségek fejlesztése az autizmussal élő gyermekeknél

A pervazív fejlődési zavarban szenvedő óvodáskorú gyermekek nagyon gyakran kerülnek úgy az óvodába, hogy az önkiszolgálási készségek még nincsenek jelen. Ennek egyik oka lehet a szociális terület sérülése: a gyermekek nem motiváltak a személyes környezet elismerésére, fejlődésük során nem jelenik meg az „egyedül csinálom” korszak és az utánzásos tanulás is sérült. Gyakran a készség elsajátításához szükséges motoros feltételek sincsenek jelen. Szerepet játszhat a saját testből érkező szenzoros információk feldolgozási zavara is. E hiányok együttese vezet ahhoz a jelenséghez, hogy a gyermekek alapvető önkiszolgálási készségeinek kialakítása az óvodáskor, alacsony mentális szintű gyermekek esetén a későbbiek feladata marad.

Szobatisztaság

Az egészséges gyermekek 2 éves koruk táján válnak biológiailag és értelmileg éretté a szobatisztaságra. A biológiai érettség mellett elengedhetetlenül fontos feltétel a környezetnek való megfelelni vágyás, a szociális jutalmak iránti fogékonyság, az utánzás képessége és a „nagygyá válni akarás”. Az autista gyermekek testi fejlődésére általában jellemző a lelassult, megkésett fejlődés. Emellett a biológiailag szobatisztaságra érett gyermekek esetében a társuló fogyatékosként megjelenő mentális elmaradás, valamint gyakran a szociális, kognitív sérülés hátráltatja vagy akadályozza a szobatisztaság kialakulását.

Az óvodába kerülő még nem szobatisztá gyermek esetében orvosi vizsgálattal kell kizárni a késés szervi okait. Ha ez megtörtént, akkor alapos általános pedagógiai felmérés (amint lehet formális pszichológiai felmérés is) után képet kapunk a gyermek mentális képességeiről. Ha a gyermek mentális képességei (és mentális kora), valamint motoros képességei (nadrág felhúzás) lehetővé teszik, akkor indokolt szobatisztasági tréningbe kezdeni, természetesen a szülőkkel való konzultáció után, meggyőződve teljes támogatásukról.

A szobatisztasági tréning célja kettős:

- ❖ egyrészt rugalmasan alkalmazott szokássá alakítani a vécéhasználatot (tehát a gyermek magától és csak akkor üljön a vécére, ha valóban szükséglete van),
- ❖ másrészt olyan kommunikációs eszközt adni a kezébe (szóbeli készség, kép vagy tárgy), melynek segítségével bárhol és egyértelműen jelezni tudja környezete számára szükségletét.

A szobatisztasági tréning meglehetősen idő-, ember- és türelemigényes folyamat, ami nagy kitartást és összehangolt munkát igényel mind a gyermek, mind a pedagógus, mind a szülők részéről.

A szobatisztasági tréning időszakában a gyermek számára ez az egyetlen és legfontosabb fejlesztési cél.

Étkezés

Az autizmusban érintett gyermekek körében igen gyakoriak az étkezési problémák. Minden esetben meg kell próbálnunk a jelenség okait megfigyelni és ennek megfelelően eljárni.

- 1.) A gyermek elutasítja az étkezési helyzetet (nem ül le az asztalhoz, nem marad az asztalnál, az óvodában nem hajlandó enni).
- 2.) A gyermek étkezéshez szükséges alapvető készségei hiányoznak (leggyakrabban nem tud fogni vagy rágni stb).
- 3.) A gyermek túlszelektál: csak bizonyos fajta, színű, állagú, formájú stb. ételt fogad el.

A fejlesztés, a hiányzó készségek kialakítása ezekben az esetekben is az egyéni kognitív-viselkedésterápiás program keretében zajlik.

Öltözés

Mivel az autizmusban érintett gyermekek kevésbé motiváltak az önállóságra, az öltözés megtanítása gyakori fejlesztési cél. A megfelelő szintű vizuális segédeszközök használata nagy segítséget jelent a gyermek számára abban, hogyan kövesse a ruhadarabok felvételének sorrendjét.

Tisztálkodás

Az öltözéshez hasonlóan a tisztálkodási műveletek (kézmosás, arcmosás, kéz-és arctörölés, fogmosás, fésülködés, orrtörölés) megtanítása is fontos fejlesztési feladatként jelenhetnek meg. A feladat annyival nehezebb és összetettebb az öltözéshez képest, hogy a tisztálkodás esetében a szükséglet felismerése és a tisztálkodás minősége is fontos összetevője a készségnek. Ezen utóbbi elemek kialakítása nagyon nehéz feladat lehet.

A közösségi élet szokásainak megalapozása

Gyermekeink nagyobb hányadának első közössége az óvoda. Az édesanyjáról való leválás, a családi otthonból való elszakadás első élménye minden gyermekre más hatással van. Az első néhány nap eltelte után a legsírósabb gyermek is „enyhülni” kezd, amint tudatosodik a gyermekben, hogy szerető légkör veszi körül, biztonságban van. A nevelő részéről fontos a tapintat, az együttérzés, semmit ne kényszerítsen a gyermekre (tevékenység, étkezés), várja meg míg oldódnak gátlásai, megbarátkozik az új környezettel, személyekkel, gyerekekkel.

A gyerekeknek is meg kell tanulniuk egymást elfogadni, alkalmazkodni. Ez a későbbiekben azzá fejlődhet, hogy az ügyesebbek segíteni fogják a kisebbeket, ügyetlenebbeket.

A sok dicséréssel, a pozitívumok megerősítésével szinte észrevétlenül tanulják meg gyermekeink a közösségi élet szabályait pl. köszönés, kérés, kivárás, segítség, segítségkérés stb.

Az autizmusban sérült három terület közül (szociális viselkedés, kommunikáció és rugalmas gondolkodás) a legmarkánsabb problémákat a szociális interakciókban fedezhetjük fel: az autizmus mint „szociális fogyatékoság” a legvilágosabban specifikus.

Elsődleges fontosságú speciális pedagógiai cél tehát a gyermek képességszintjének megfelelő szociális viselkedés, illetve az ezt megalapozó elemi készségek fejlesztése, tanítása. A szociális fejlesztési feladatok között a beilleszkedést közvetlenül elősegítő készségek fejlesztése mellett fontos feladat a szabadidős készségek tanítása is. Az óvoda feladata az alapozó készségek kialakítása. (A komplex szociális viselkedésminták tanítása majd iskolai feladat lesz.)

A fejlesztés fő területei:

A taníthatóságot megalapozó szociális készségek megtanítása:

- ❖ Más személyek jelenlétének felismerése és elfogadása.
- ❖ A pedagógus segítségének elfogadása.
- ❖ A csoport életének elemi szabályainak, szokásainak elsajátítása.
- ❖ Az elemi viselkedési szabályok elsajátítása.
- ❖ Az utánzási készség fejlesztése.

Önmagáról való tudás tanítása:

- ❖ Személyi adatok megtanítása.
- ❖ Saját külső tulajdonságainak tanítása.
- ❖ Saját maga és más személyek elkülönítése. (pl. önfelismerés tükörben)
- ❖ Elemi élménymegosztás tanítása.

- ❖ A gyermek által gyakran végzett, megszokott tevékenységek felsorolása.

Kapcsolatteremtés, fenntartás:

- ❖ A metakommunikáció megértésének és használatának fejlesztése.
- ❖ Ismerős személyek felismerése, nevének megtanítása.
- ❖ Egyszerű szociális rutinok megtanítása (pl. köszönés, segítségkérés).
- ❖ Az információcsere szabályainak tanítása, a kommunikációs interakció kezdeményezése, fenntartása, befejezése.
- ❖ Óvodán belüli egyszerűbb szociális helyzetek viselkedési szabályainak betartása.
- ❖ Elemi kooperáció felnőttel, gyermekkel.

Az óvodai élet minden területén megjelenő szociális fejlesztést speciálisan erre a célra létrehozott egyéni fejlesztési helyzetben végzi a pedagógus. A már megtanult viselkedésminták valódi élethelyzetekben való gyakorlása elengedhetetlen feladat.

Munka jellegű tevékenységek

A sajátos nevelési igényű (középsúlyos értelmi fogyatékos) gyermekek nagyon szeretnek tevékenykedni, segíteni.

Az óvodai élet során számtalan lehetőség adódik arra, hogy a gyerekek ezen aktivitását igénybe vegyék.

Kezdetben egyszerű megbízatásokat kérünk a gyermektől pl. hozd ide a naplót, szólj daduska néninek. Kezdetből fogva hozzá kell szoktatni a gyermeket, hogy a játékot tegye a helyére, ha már nem játszik vele.

Középső és nagy csoportban már egymásért is végeznek munkát gyermekeink, ez a naposság. Be kell vonni gyermekeinket a foglalkozáshoz történő terem rendezésébe, a foglalkozáson használt anyagok, eszközök kiosztásába, összeszedésébe. A gyermekek a felnőttet utánozva örömmel segítenek!

Igyekeznünk kell meggyőzni a szülőket, hogy a gyermekek lelkesedését, munkaszeretét otthon is vegyék igénybe. Képességeiknek megfelelő munkát bátran bízunk rájuk. Ez a sikerélmény nem csak önbizalmat ad számukra (én is tudok valamit), de az önállóbb életvezetés kialakításában sem elhanyagolandó.

Elemi házimunka autizmussal élő gyermek esetében

Amennyiben a gyermek képességei megengedik - a speciális módszerek alkalmazása mellett - fontos egyszerűbb naposi teendőkbe szisztematikusan bevonni őket (pl. terítés, asztaltesztelés, viráglocsolás, portörlet, rendrakás stb.).

Hagyományok kialakítása

Az óvoda nevelési programjában kiemelt helyen szerepel, nevünkől adódóan, a természet védelme, szeretete, szépségének meglátatása. Ennek lehetőségei a séták, a rendszeres kirándulások, túrák.

A hagyományok kialakítása minden közösségben fontos feladat. Az együttes készülődés, az ünnepet megelőző hangulatok közös átélése, a terem díszítése, az „izgalom” – ezek az érzelmek kovácsolják a közösséget igazán közösséggé, erősítik az együvé tartozás érzését.

Óvodánkban különösen hagyomány a névnapok, születésnapok megünneplése. Ebben minden gyermek részt vesz, az ünnepeket feldíszített asztalhoz ül, gyertyát fúj, a gyerekek verssel, dallal köszöntik.

Az ünnepeket egyszerű, oviban készített ajándékot kap és „megvendégeli” pajtásait.

Ünnepeink is hagyománnyá váltak. A mikulás és a karácsony a legnagyobb ünnepeink. Hetekkel előtte készülünk rá. Verset, dalokat, jelenetet tanulunk, díszítjük a termet, még a

mese is a Mikulásról szól. A farsang, a gyermeknap kevesebb előkészületet igénylő ünnepeink.

Hagyomány óvodánkban, hogy mikulásra, karácsonyra és gyermeknapra gyermekeink kis ajándékot kapnak, amit a nevelők készítenek. Az évfázóval egybekötött ballagás hagyományosan nyílt ünnepünk, amikor a szülők, mint „nézők” vannak jelen, a gyerekek pedig bemutatják, amit az év folyamán tanultak.

Tantestületünk elhatározása, hogy csak akkor szervezünk nyílt évfázót, ha gyermekeinkkel értékelhető színvonalú „előadást” tudunk „közönség” elé vinni. Hosszú évek tapasztalata, hogy sajnos vannak olyan évek, amikor gyermekeink mentális állapota, viselkedése nem teszi lehetővé, hogy közönség előtt bemutatható előadást szervezzünk a szülőknek. Ilyenkor szerencsésebb egy rövid foglalkozásról video felvétel lejátszása nagy „műsor” helyett.

Az évek során több, rendszeresen visszatérő programot is szervezünk, melyek immár hagyományként beépülnek a mindennapjainkba (szüretelés Mádon, Mikulás vonat, Tüskevár túra, Eszterás táncház, rendőrök kutyabemutatója stb.)

Útban az önállóság felé

Önkiszolgálásra nevelés: mindennapos tevékenységi forma, nem külön órarendszerű foglalkozás. Fontos, hogy kellő időt adjunk a gyakorlásra, fokozatosan, kis lépések elvét alkalmazva végezzük a különböző részfeladatokat.

Formája: egyéni ill. mikrocsoportos.

Ideje: értelemszerűen a WC használat, tisztálkodás, étkezés, teremrendezéssel kapcsolatosan naponta.

Célja:

- ❖ A gyermek szükségleteinek megfelelő komfortérzés biztosítása, gondozás, gondoskodás,
- ❖ Nagyon apró lépésekkel az önállóság elérésének segítése,
- ❖ Verbális utasítások a beszédmegértés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás fejlesztése,
- ❖ A testséma fejlesztés, tájékozódás a saját testen, a testrészek- ruhadarabok viszonyának felismerése,
- ❖ Alapvető higiénés szokások kialakítása,
- ❖ Az ápoltság, tisztaság igényének felkeltése,
- ❖ Helyes viselkedési formák elsajátítása,
- ❖ A rászorultság, kiszolgáltatottság helyett az „én is tudom” függetlenség érzésének segítése,
- ❖ A téri tájékozódás elősegítése.

Feladatok étkezési szokásoknál

- ❖ Kanalazás megtanítása (merítés, szájhozvitel, az étel megrágása, nyelés);
- ❖ A poharazás: a pohár felemelése, kortyolás, nyelés, és a pohár letétele;
- ❖ A szalvéta használata;
- ❖ A villával való ismerkedés (felszúrás és merítés);
- ❖ Kérés, megköszönés;
- ❖ Ügyesebb gyermekeknél az ételből való szedés;
- ❖ A rágás megtanítása;
- ❖ A helyes tempó elsajátíttatása;
- ❖ Kenyér vagy kifli fogása, leharapás a kenyér és a rajta levő együttes elfogyasztása;
- ❖ A terítés folyamatának megismerése (pl. szék, tányér, pohár, szalvéta egymáshoz rendelése). Az étel és a hozzávaló eszközök felismerése.
- ❖ Étkezés utáni teremrendezésben közreműködés.

Feladatok a tisztálkodás terén

- ❖ a vízcsap kinyitása elzárása;
- ❖ szappan használat után kézöblítés;
- ❖ a saját törülköző felismerése;
- ❖ a kéz, arc szárazra törlése segítséggel;
- ❖ önálló kéz és arcmosás;
- ❖ fogmosásnál együttműködés (száraz, majd nedves fogkefe, fogkrémes fogkefe elfogadása, szájöblítés megtanítása) - önálló fogmosás;
- ❖ a fésülés tűrése, önálló próbálkozás;
- ❖ igény a tiszta, ápolts külsőre;
- ❖ étkezés előtti és utáni bizonyos munkafolyamatok (pl. festés utáni kézmosás) igényének felkeltése;
- ❖ orrfújás megtanítása, zsebkendő használatának igénye, a piszkos zsebkendő szemétkébe bedobása.

Szobatisztaságra nevelés

- ❖ rendszeres ültetés mellett a szükséglet megfigyelése;
- ❖ a jelzés megtanítása (utánjelzés majd mutató, hangadás stb.);
- ❖ WC és a szükséglet elvégzése közti kapcsolat felismertetése;
- ❖ kérdésre jelezze szükségletét;
- ❖ önmagától jelzi szükségletét, képes visszatartani addig, míg a WC-re ér;
- ❖ a biliről a gyermek WC-re szoktatása;
- ❖ fiúk állva pisilésének megtanítása;
- ❖ WC papír használata segítséggel;
- ❖ „baleset” jelzése;
- ❖ a WC használatához szükséges ruhadarabok le-, felhúzása;
- ❖ WC használat utáni kézmosás megtanítása;
- ❖ ajtó nyitás-zárás megtanítása.

Öltözés – vetkőzés:

- ❖ együttműködés az öltözéskor;
- ❖ sapka, sál levétele;
- ❖ zipzár lehúzása;
- ❖ egyszerű ruhadarabok levétele (cipő, zokni, nadrág stb.);
- ❖ vetkőzésnél kis segítségnyújtás (kigombolás, kikötés, cipőfűző meglazítása stb.);
- ❖ egyszerű ruhadarabok felvétele, pl. sapka, bugyi stb.;
- ❖ kis segítséggel öltözés (ruha elejének megmutatása, jobb-bal oldalnál segítség, befűzés, gombolás stb.);
- ❖ bizonyos ruhadarabok teljesen önálló felvétele.

Önálló munkafeladatok:

- ❖ saját hely felismerése (öltözőben, étkezésnél, alvásnál stb.);
- ❖ székek helyre rakása;
- ❖ játékok közös elrakása;
- ❖ szőnyeg feltekerése (pl. mozgásfoglalkozáshoz);
- ❖ közös teremrendezés;
- ❖ eszközök bevitele, kiosztása;
- ❖ egyszerű tárgyak kivitele (pl. konyhába);
- ❖ egyszerű üzenet közvetítése óvodán belül;
- ❖ társak segítése;

- ❖ asztal letörlése;
- ❖ szemét összeszedéses;
- ❖ székek felrakása;
- ❖ saját ruhadarabok, eszközök felismerése, elrakása;
- ❖ közös ágyazás, ágyneműk ágyak elrakása;
- ❖ lépcsőjárás.

5.2.2. *Mozgás – ritmusfejlesztés*

Kiemelt jelentőségű a gyógypedagógiai óvodában.

Az egészségfejlesztő testmozgást az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára biztosítjuk. Törekszünk a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széles körű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

A mindennapos irányított testmozgás részét képezik a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok, amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését. A mindennapos testmozgás az óvodai tornaszobában, a csoportszobában vagy a játszóudvaron is megszervezhető.

A mozgás-ritmus foglalkozásokon belül történik nagy „torna” jellegű testnevelés, minden nap délelőtt és délután 10 perces testnevelés.

Formája: csoportos

Ideje: 20-30 perc

Célja:

- ❖ az alapmozgások korrigálása, fejlesztése;
- ❖ erő, ügyesség, állóképesség fejlesztése, tartásjavítás;
- ❖ testséma kialakítása;
- ❖ téri orientáció fejlesztése;
- ❖ mozgáskoordináció fejlesztése;
- ❖ egyensúlyérzék fejlesztése;
- ❖ szenzo - motoros koordináció pontosítása;
- ❖ bátorságra nevelés, gátlás oldása;
- ❖ verbális utasítások megértésének fejlesztése;
- ❖ figyelem, emlékezet, beszéd, mozgás összekapcsolása, ritmusérzék fejlesztése;
- ❖ a szervezet sokoldalú, harmonikus fejlesztése.

A mozgás, a mozgás igény az óvodás korú gyermek életkori sajátossága. A mozgás átélése segíti önmaga testének megélését, a testséma kialakulását, ismeretekhez juttatja a gyermeket. A mozgás öröme, az ügyesség önbizalmat ad, sikerélményt nyújt, fejleszti a gyermek öntudatát.

A mozgásérés (myelinizáció) és tanulás kölcsönhatásban megy végbe. A mozgásmintákból felépülő motoros készségeket sok-sok ismétléssel begyakorlunk, míg azok pontosak lesznek. Ez a tanulás mind az ép, mind a fogyatékos gyermekekre jellemző.

Minél több lehetőséget kell biztosítani a fogyatékos gyermeknek a mozgásos tanulásra, hogy a megtanult mozgásfolyamatok beépülhessenek tevékenységeibe.

A motoros tanulás nem csupán a nagymozgások szempontjából jelentős, hanem a tanulás többi területével is erős kölcsönhatásban van.

Az értelmi fogyatékos gyermek mozgásának jellemzői

Az értelmi fogyatékos gyermekek mozgásfejlődésükben is eltérnek ép társaiktól.

Fejlődésük csecsemőkoruktól kezdve lassú. Később kezdenek ülni, állni, járni. Kimaradhatnak a mozgásfejlődés egyes szakaszai pl. nem kúsznak, másznak. Bizonyos

mozgásfázisok nem gyakorlódnak be, rosszul rögzülnek. A mozgásfejlődés alapjaiban hiányos, ezért egész mozgásuk bizonytalan, ügyetlen, inkoordinált. A mozgásfejlődés időbeni elhúzódnása és az idegrendszeri sérülés együtt felelős a széles alapú járás kialakulásáért. A bizonytalan járás, az eleséstől való félelem görcsössé teszi a mozgást, nem teszi lehetővé az örömteli szaladgálást, ami a felfedezés lehetőségével jár együtt.

A szemmozgások pontatlansága, a nagyfokú kancsalság is akadályozza a rendezett mozgás kialakulását.

A motoros fejletlenség következménye, hogy a mozgás feletti uralom, az irányítás elmarad.

A mozgás spaszitikussága mellett gyakori annak ellenkezője, a laza izületek, a petyhüdt izomzat (atónia). A nagymozgások szertelensége, a mozgás kivitelezés pontatlansága rögzül, esetleg bizarr mozgásformák figyelhetők meg pl. jaktálás, fejütögetés stb.

Sok esetben tapasztalható a csecsemőkori reflexek fennmaradása, pl. Moró reflex, amikor a gyermek a tárgyat görcsösen megragadja, de elengedni nem tudja (pl. labdát nem tud dobni). A gyermek nem tudja a mozgását irányítani, csak sztereotip módon a mozgás ismétlése adja az örömet. A tárgyakat markolja és elengedi.

A lassú, pontatlan kivitelezések mellett a hipernotilitás is jellemző a fogyatékos gyermekek egy csoportjára.

A kognitív funkciók hiánya sok esetben nehezíti a gyermek mozgásos tanulását. Esetenként a legegyszerűbb mozgást sem tudják leutánozni. Hiányzik a figyelem összpontosításának, a verbális utasítás megértésének képessége.

Az óvodába kerülő gyermekek mozgásának jellemzői

Az értelmi fogyatékos gyermekek szembetűnő vonása a bizonytalan, ügyetlen, koordinálatlan mozgás. Járásuk széles alapú, diszharmónikus, bizonytalan, a kéz és láb koordinációs mozgása összerendezetlen. Jellemző lehet az egyensúlyzavar, pl. nem tud zárt lábbal állni.

Nem tudnak egyes gyerekek futni, hajolni, dobni. Sok gyereknél hiányzik a fizikai erő, az izomzatuk fejletlen. Ezek a gyerekek félnek a gyakorlatok kivitelezésénél az eséstől, leeséstől. A túlsúlyos óvodások viszont nagyon lassúak, lusták, nehézkes számukra bármilyen mozgás. Ezek a gyerekek nehezen motiválhatók a mozgások kivitelezésére.

A mozgások ritmusa lassú. Hosszú a reakcióidő míg a gyermek a hallott utasítást végrehajtja. „A koordinált mozgás és egyensúly fenntartása attól függ, hogy mennyire alakult ki a testséma” (Rosta 1988).

Így a fejtartás, a feszítés, az egyensúly érzékelése azok a kinesztetikus ingerek, melyek az izomból, izületekből származnak, a testtartás, testhelyzet, végtagok mozgása hozzájárulnak a fogyatékos gyermek testképének kialakulásához.

A téri orientációs zavar következtében a mozgások megtervezése, kivitelezése nehézséget okoz. Önmaga elhelyezése térben, saját testének határai, a tárgyak, személyek önmagához, ill. egymáshoz való viszonya nem tudatosul az óvodás kor kezdetén a gyermekben.

Az autizmusban érintett kisgyermekek mozgásának jellemzése

Az autizmussal élő gyermekek viselkedésének leírásakor igen gyakran találunk olyan jellemzőket, melyek a mozgással kapcsolatosak (sztereotip, repetitív mozgások, pl. hintázás, céltalannak tűnő futkározás, ugrálás, dobálás, hiperaktivitás, stb.), ezek azonban nem a szűk értelemben vett mozgásfejlődés problémái, hanem sokkal inkább az autizmusra jellemző szociális, kommunikációs károsodásból, valamint a szerep-, és imitatív játékhoz szükséges képzelet, fantázia sérüléséből származnak.

Vannak olyan autizmussal élő gyermekek, akik életkoruknak megfelelően mozognak, vagy akár ügyesebbek is bizonyos mozgásokban (pl. mászás), mint kortársaik, de gyakran előfordul, hogy mennyiségi és minőségi eltéréseket találunk az autizmusban érintett kisgyerekek mozgásfejlődésében.

Mennyiségi jellemzője lehet a lassabb fejlődési tempó, a fejlődés szabálytalansága, egyenetlensége, (pl. bizonyos fázisok kimaradnak, kevésbé gyakorlódnak be, másokra sokkal több időt fordít a gyerek), valamint a spontán utánzás hiánya.

Minőségi eltérés lehet a gyakran előforduló izomhypotónia.

Szenzomotoros integrációs szemlélet a fejlesztésben

Óvodás korban az autizmussal élő kisgyerekeknél a szenzomotoros integrációs szemléletű fejlesztés célja, az esetleg megkésett mozgásfunkciók, az éretlen szenzomotoros információfeldolgozás, a mozgástervezés és kivitelezés, a koordinációs és kombinációs képesség fejlesztése.

A szenzomotoros feladatok az egyes érzékszervek differenciáltabb és pontosabb működését segítik elő, normalizáló hatással bírnak az aktivitásra, javítják a testsémával és a térbeli tájékozódással kapcsolatos tudatosságot is.

A mozgásfejlesztés feladatai

A mozgásos tanulás kiinduló alapja minden tanulásnak az óvodában. A mozgásneveléssel feladatunk az erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, a biztos egyensúlyérzék kialakítása, a teljesítőképesség fokozása, a mozgáskoordináció fejlesztése.

Mindezek alapja a cselekvésbe ágyazott gondolkodás és az utánzás. Az utánzást a nagymozgások fejlesztésével lehet legjobban fejleszteni. A mozgásfejlesztés első lépése a passzív tornáztatás. Minden mozgás ritmikus dalra, mondókára történik, ami adja a megfelelő tempót és oldja a gyermek esetleges ellenállását, spazmusát.

Ezek után az alapmozgások kialakítására, tökéletesítésére térünk át. Majd az alapmozgásokból állítunk össze gyakorlatsort.

Ezekkel párhuzamosan sok gesztussal kísért mondókát tanulunk.

A mozgásfejlesztés területei:

- ❖ játékos utánzó gyakorlatok (gimnasztikai gyakorlatok),
- ❖ alapmozgások kialakítása, korrigálása, gyakorlása (fő gyakorlatok),
- ❖ mozgásos játék (játék).

Játékos utánzó gyakorlatok

Mindvégig utánzáson alapulnak. Sikerélmény forrásai a gyermeknek a pontos kivitelezés. Együttes tevékenység, mely így a közösségi érzés fejlődését is szolgálja.

A játékos utánzó gyakorlatokat a nagyobb gyerekek önállóan, illetve kis segítséggel végzik. Az egész testet bemelegítő, a gimnasztikai elemeket tartalmazó gyakorlatoknál a mozdulat és a verses-ének egymást erősítik, előhívják. Itt a lehetőség szerinti pontos kivitelezés mellett a figyelem felkeltés, az aktivitásra, utánzásra való felkészítés, a ritmusérzék fejlesztése és a passzív beszéd, figyelem, emlékezet fejlesztése követelmény.

A versek, dalok ritmusa egyszerű, könnyen utánózható. A gyerekek általa megismerik saját testrészeiket, sőt a nagyobbak egyszerű mozgások nevét is megtanulják, pl. törökülés, guggolás.

Kéziszereket alkalmazhatunk a gyakorlatoknál, pl. babzsák, rongylabda, karika, bot, szalag, párna.

Az alapmozgások kialakítása, korrigálása

A foglalkozások fő részét alkotó gyakorlatok:

Feladat: a minél pontosabb mozgáskivitelezés segítése, a rossz beidegzések javítása, a testi képességek fejlesztése, a szervezet sokoldalú harmonikus fejlesztése.

A gyakorlatokat a gyerekek egyenként végzik, így a gyerekek megtanulják megvárni egymást, figyelni, segíteni egymásnak. Fegyelemre, türelemre neveljük vele gyermekeinket. A páros gyakorlatok a kapcsolatteremtést segítik.

A mozgások kivitelezéséhez megfelelő tornaszereket veszünk igénybe, pl. bordásfal, szőnyeg, medicin labda, különböző méretű labdák, pad, Gerswald tornapad.

A gyakorlatokat a szabadban, illetve a termekben végezzük.

Az utánzás mellett a gyakorlatok pontos kivitelezésében a verbális utasítások megértésének is nagy szerepe van. Minden gyerek hibáját azonnal javítjuk szóval és ha kell, tevőlegesen is.

A gyerekek egyéni egészségi állapotára mindig tekintettel kell lennünk, pl. szívbeteg gyermek, Down gyerekek kihagyása a guruló átfordulásból és más nyaki csigolyát érintő gyakorlatokból.

Gyakorlatok

❖ **Rendgyakorlatok:**

Kartartások	nyújtott hajlított vegyes
Karkörzések	
állások	alapállás lábujjon sarkon talp élen guggoló állás terpeszállás
ülés	nyújtott terpesz török
fekvés	hanyatt hason oldalt
függés	függeszkedés
járás	kis és nagy lépéssel előre, oldalra gyors-lassú vonal között különböző minőségű talajon tárgyak kikerülésével tárgyak átlépésével hullámvonalon különböző eszközökkel lépcsőn járás
futás	gyors-lassú tempóban tempóváltással különböző irányba irányváltással különböző szélességű vonalak között futás közben akadály átlépése futás közben akadály megkerülése futkározás célbafutás futás eszközzel a kézben
ugrás	szökdelés átugrás leugrás

	ki- be ugrás
dobás-fogás	elkapás eldobás célbadozás
támaszgyakorlatok	csúszás kúszás mászás gurulás
egyensúlyérzékelt fejlesztő gyakorlatok	lábujjhegyen állás nyitott, majd csukott szemmel fállábon megállás egyensúlyozás padon, vonalon járás közben tárgy egyensúlyozása egyensúlyozás szarvas labdán egyensúlyozás Bobáth labdán egyensúlyozás hengeren

❖ Mozgásos játékok

A tanult mozgásformák játékos gyakorlása, egyszerű szabályok betartásával, versenyszellem kialakítása a feladat.

A játékkal a tanult mozgásokat rögzítjük. A gyermektől koncentrációt, önfegyelmet igényel. A gyermekek megtanulják átélni a sikert, a kudarcot és mindezeket elfogadni. Az igazságérzet elemi csirái is megjelennek.

A légző gyakorlatok végzése is része a foglalkozásnak. Igyekezzünk a hasi légzést kialakítani az orron történő be és szájon át történő kilégzés technikájával.

Követelmény, elvárások az óvodáskor végén

- ❖ Alakuljon ki a természetes mozgásigény.
- ❖ Örömmel, szívesen mozogjanak.
- ❖ Tudjanak utánozni.
- ❖ Értsék az egyszerű verbális utasításokat.
- ❖ Szerezzenek jártasságot az alapmozgásokban.
- ❖ Biztonságosan mozogjanak tornaszereken, játszótéri játékokon.
- ❖ Tudjanak rövid ideig figyelni a felnőttekre és egymásra.
- ❖ Egyszerű szabályokat értsenek és tartsanak be.

5.2.3. A zenei nevelés

Ez a foglalkozás a mozgás-ritmus nevelés témakörén belül jelentkezik. A heti öt mozgás-ritmus foglalkozásból kettőben domináló szerephez jut a mozgás (körjátékok) mellett a zenei képességek hangsúlyos fejlesztése, a ritmusérzék, a hallás, a zenehallgatás, a tánc jellegű mozgás fejlesztése.

Formája: csoportos

Ideje: heti két alkalom

Időtartama: az érdeklődéstől függő 10-30 percig

Célja:

- ❖ A zene, az emberi énekhang iránti érdeklődés felkeltése;
- ❖ Az egyenletes lüktetés érzésének érzékelése;
- ❖ A ritmusérzék fejlesztése: járás, taps, dobolás;
- ❖ A zenei hangok, zöreij hangok felismerése, differenciálása;
- ❖ Egymás hangjának felismerése;

- ❖ A népi dalos játékok megismerése, a közösségi érzés fokozása;
- ❖ A dalos játékok szabályának betartása;
- ❖ Egyszerű tánclepek (sarokemelés, sarokkoppantás, páros forgás) utánzása;
- ❖ Dallam és ritmushangszerek megismerése, ritmus hangszerek megszólaltatása;
- ❖ A zenehallgatás megszerettetése;
- ❖ Gátlások oldása.

A zene érzelmek hordozója és közvetítője, ugyanakkor érzelmek kiváltója, a hangulatkeltés legjobb eszköze. Nincs olyan gyermek, beleértve a legsúlyosabb fogyatékos is, akit valamilyen módon ne érintene meg a zene, ne lenne számukra kellemes.

Az énekhang mindig „kéznél” van. Befogadását nem akadályozza a beszéd hiánya, egyszerre jut el minden gyermekhez, a szöveg lehet lényegtelen is. A zene ritmusára önkéntelenül megmozdul a gyermekben valami: tapsra lendül a keze, ütemesen kezd járni a lába.

A zene ösztönyszerűen mozgásra indít.

A nyüzsgő, „feldobott” csoportot a halk, lassú ütemű zene megnyugtatja, ha kell, melankóliát áraszt, ha kell pezsgő ritmusa vidámságot.

A zene és a mozgás szíami ikerként van jelen mindennapjainkban, az óvodai élet minden pillanatában. Sokszor a nevelés eszköze, amikor egy síró gyermeket kell megnyugtatni vele, amikor átterelni akarjuk észrevétlen a gyereket más tevékenységre. Éppen ezért elképzelhetetlen az óvodai nevelés jó hangú és énekelni szerető pedagógusok nélkül.

A tárgyi koncentráció elképzelhetetlen a zene, a dalok nélkül. Hangulatkeltés, motiváció, az érdeklődés fenntartásának, a pihentető figyelemnek az eszköze.

A magyar népi gyermekjátékdalok és körjátékok, mondókák, Forrai Katalin gyűjtésében kellő lehetőséget adnak a válogatásra, hogy dal, ritmus és mozgásanyagban a legmegfelelőbbet válogassuk ki gyermekeink számára. A dalos játékok szabályát rugalmasan módosíthatjuk gyermekeink adottságaihoz. Törekedjünk minél változatosabb mozgások megtanítására. A játékdalok énekeltetése elsősorban a pedagógus feladata, buzdítsuk a gyerekeket éneklésre, még akkor is, ha nem tiszta az intonációjuk. A tiszta beszéd, artikuláció kialakulását kedvezően segíti az éneklés.

Igyekezzünk röviden tudatosítani a gyermekben, hogy miről szól a dal, a játék.

A dalok eljátszásakor fontos, hogy a többszöri ismétléssel minden gyermekre sor kerüljön.

A zenei nevelés helye a gyógypedagógiai óvodában

A gyermekeket óvodába érkezésükkor a felnőttek és gyermektársaik fogadják.

A nyugodt, derűs, barátságos légkörben biztonságérzetet nyújt a már ismert felnőtteknek, gyermekek hangja, beszéde.

A gyermekek többsége már az öltözőben, öltözködés közben is hallgatja, ill. hallhatja a csoportszobából kiáramló hangokat, zajokat, amiből spontán módon is következtethet bizonyos cselekvésre.

A környezet hangjainak felismerése, differenciálása már ekkor kezdetét veszi (pl. labda pattogása, ugrálás zajra, ének- és beszédhang, tárgyak rakosgatása során keltett zörejek, hangok).

Ezeket a hangokat, zajokat az óvoda mindennapi élete során tudatosan is megismertetjük a gyermekekkel. (Mint oly sok mindent, amit a nap folyamán végzünk, cselekszünk, ezt is megnevezzük, beszélő gyermek esetében megneveztetjük (pl. pattan, dobban, koppan, sípol, zörög stb.)

A ritmusérzék fejlesztése

Kezdetben leginkább a testközeli kapcsolat megteremtése, kialakítása során válik lehetővé pl. simogató-cirógató, ringató-altató, lovagoltató, hintáztató, tapsoltató és egyéb mondókák, dalok felhasználásával.

Ezek a ritmikus mozdulatok együttes cselekvésre, utánzásra készítetik a gyermekeket. Ilyenek pl. zsámolyhintán hintázás – nyújtott ülésben kézhúzás: „Húzz, húzz engemet...”

❖ Mondókára egyszerű ritmikus mozdulatok végeztetése:

- ✓ pl. térd, váll ütögetése, sarokkoppantás, dobantás, tapsolás stb. (fakanál báb mozgatása, labdapattogtatás). Nagycsoportban már egy mondókán belül is megpróbálkozhatunk a mozdulatok váltakoztatásával.

❖ **Énekre, mondókára „vonatozás”**: egymás vállát vagy derekát fogva (székeket kerülgetve, hullámvonalban) – megállás „hu-hú”

❖ **Játékos mozgással kísért mondókák, dalok**:

- ✓ Pl. ujj mondókák: „Hüvelyk ujjam...”
- ✓ Egyéb népi mondókák, melyben az adott cselekvés mozdulatait végzik pl. „Csíp-csíp csóka...”, „Lassan forog a kerék...”, „Hej, Gyula...”, „Borsót főztem...”, „Hétfőn heverünk...”, „Süss fel nap...”, „Csiga-biga...”, „Katalinka szállj el...”

❖ **Mondókára egyenletes járás, tapsolás** (az egyenletes lüktetés érzékeltetésével) majd egyenletes dobantás.

❖ **A beszéd, mozgás, zene, játék összekapcsolása, egymás hatásának erősítése**

❖ **A körjáték**: a közösségi, társas kapcsolatok kiépítésének is színtere. Az „egymás” kezének megfogása, a körben járás együttes mozgásélménye, a körjáték során végzett változatos mozgások, cselekvések, a közös éneklés örömteli hangulata, az egyéni szereplés lehetősége változatos, sokoldalú élményt nyújt társaik beszéd, énekhangjának megismertetése pl. „Koszorú, koszorú...” A gyermekek érzelmi életének alakítására, gátlások oldására is pozitív hatást gyakorol.

❖ **A hangszerekkel való ismerkedés** során a legnagyobb élményt az jelenti, amikor az óvó néni bemutatása után ők is megszólaltathatják a hangszert (nagy szerepe van itt is az utánzás elsajátításának). Meg kell tanítani őket a hangszerek helyes tartására, megfogására és megszólaltatására. Így pl. a dob és az ütő megfogására, a dobolás technikájára, a ritmisdob egymáshoz koppantására.

A csengő, cintányér, háromszög megszólaltatása sem könnyű feladata, mert ha nem jól fogják, tompa hangot ad ki.

A csörgő pereccel lehet csörgetni spontán módon, játékosan, de mondókára is. Pl. mindkét kézzel csörgetve a test előtt, mögött, fej felett, lábunknál, mindkét fül mellett. Nehezítve a feladatot: csak az egyik, majd csak a másik fül mellett csörgetünk egyik, vagy mindkét csörgővel. (Egyénenként játszva: „Hol hallják a csörgő hangját?” - becsukott szemmel hang irányába fordulás). Igyekszünk a hanghatások mellett a **csönd** érzékeltetésére is. (A nap folyamán 1-2 alkalommal a másik csoportból hallható hangokból is próbálunk következtetni arra, hogy éppen mit csinálnak, pl. mit énekelnek, verselnek).

❖ **Parván előtt, mellett, mögött** is megszólaltatjuk a hangszereket, tárgyakat (2 kocka, kanál, üveg pohár, stb.) kereplő, síp, duda, kínai („Baunti”) golyó, sípoló állatkák, macibrummogás. „Mi van a lepedő alatt?”-hangszerek, tárgyak felismertetése tapintás útján.

- ❖ **A magas-mély, halk-hangos, gyors-lassú** – ellentét érzékeltetése eszközök, mozgások segítségével. Névsorolvasásnál próbáljuk meg a gyermekek nevét is magas-mély és különböző dallammal énekelni, ment pl. Jó reggelt kívánok... Alexa stb. ezzel is elősegítve a **zenei érdeklődés felkeltését**.
 - Óvónő hangelváltoztatása: „Hol jártál báránykám...”
 - Hasonló módon a gyerekek **jeléhez** kapcsolódó mondókákat, rövid versikéket, énekeket is tanítunk (pl. a perecről, almáról, karikáról stb).
- ❖ Az óvó néni éneklése mellett **élő zenét** is hallgathatnak a gyerekek, pl. **gitározás** alkalmával, főként ünnepek során (mikulás, karácsony, farsang, gyermeknap) és egyéb alkalmak során.
- ❖ Hasonlóképpen nagy élményt jelent a **magnóról, lemezjátszóról** történő zenehallgatás.
- ❖ **Saját hangjának felismerése magnóról**
- ❖ A névnapját, születésnapját ünneplő gyermekeket is verssel, énekkel, mondókával köszöntjük fel. (A gyermekek önként jelentkezve maguk találják ki, hogy melyik verset, éneket, mondókát mondják el meglepetésként. Buzdítás, dicséret formájában sikerélményhez juttatjuk őket.)
- ❖ A nap folyamán egyéb tevékenységek végzése során (pl. szappanozás, cipőfűzés, gyurmázás, festés, törülközés stb.) is mondókázunk, énekelünk.

Tánclepek:

- ❖ sarokemelés;
- ❖ sarokkoppantás;
- ❖ páros forgás;
- ❖ oldalzáró lépés.

Fejlesztéshez szükséges eszközök:

- ❖ minden gyereknek „házi készítésű” jellel ellátott síp, melyen a hangszínt dugó húzogatásával lehet változtatni;
- ❖ „csörgőfa” – színes szalaggal díszítve.

Elvárások az óvodáskor végén

- ❖ Szeressék a zenét, a magyar népi játékok zenevilágát.
- ❖ Ismerjenek néhány alkalmi dalt, körjátékot.
- ❖ Próbáljanak néhány egyszerű tánclepet leutánozni.
- ❖ Tudják használni a ritmushangszereket.

Zenei interakció autizmussal élő gyermekek fejlesztésében

Mivel a zenei képességek nem sérülnek az autisztikus fejlődési zavar miatt, az autizmussal élő gyermekek oktatásában, nevelésében a zene komplex módon és hatékonyan alkalmazható a sérült készségek kompenzálására. Ezen belül különösen fontos a szerepe a szociális és kommunikációs viselkedés fejlesztésében.

A zenei interakció fő célja szociális kapcsolatok kialakítása és megerősítése, a zene sajátos lehetőségeinek felhasználásával. A zenei interakció lehetőséget ad a nyelv kialakulása előtti, preverbális készségek fejlesztésére, mely az autizmusban a beszélő gyerekeknél éppen úgy sérült, mint a nem beszélők esetében.

A zenei interakció további céljai az általános zenei, korai mozgásos, kognitív készségek fejlesztése, örömteli foglalkozás biztosítása.

A zene kommunikációs eszközként való használatát a következő sajátosságok teszik lehetővé:

- a gyermekek nagy többsége reagál a hangokra (pl. odafordulással, vokalizálással, mozgással)
- a zene örömforrás, a legtöbb gyermek számára jutalomértékű, segít a szorongás oldásában
- a dallam, a ritmus periodicitása kiszámítható és ezért örömet, biztonságérzetet nyújt a gyermekek számára.

A fejlesztés fő területei:

- ❖ preverbális készségek,
- ❖ kommunikációs eszközök funkcionális használata,
- ❖ szerepcsere,
- ❖ várakozás,
- ❖ a testi közelség és testkontaktus elfogadása,
- ❖ szociális megértés (pl. kontaktusjátékokban).

Eszközök

- 1.) Dallam- és ritmushangszerek (doromb, furulya, xilofon, triangulum, dob, kolomp) kiegészítésképpen vizuális jelekkel ellátva.
- 2.) magnó, mikrofon;
- 3.) vizuális információhordozók (képek, feliratok, jelek);
- 4.) nagyméretű tükör;

5.2.4. Beszédfejlesztés és környezetismeret

A kommunikációs készség és a környezetben való tájékozódás megismerését célzó foglalkozás.

Formája: csoportos és egyéni

Ideje: a hét minden napján

Időtartama: 5-30 perc

Célja:

- ❖ beszédindító, készítő légkör teremtése;
- ❖ a beszéd, a kommunikáció iránti kedv felkeltése;
- ❖ a metakommunikációs jelek megértése, befogadása;
- ❖ a beszéd beindítása;
- ❖ az artikulációs hibák javítása;
- ❖ a beszéd megértés, az aktív és passzív szókincs fejlesztése;
- ❖ a beszédszervek ügyesítése;
- ❖ a hallásfigyelem fejlesztése;
- ❖ rövid versek elsajátítása, megszerettetése, a versek ritmusa, zeneisége iránti érdeklődés felkeltése;
- ❖ egyszerű, rövid állatmesék figyelmes hallgatása;
- ❖ ismerkedés a közvetlen környezet tárgyaival, jelenségeivel, ezek verbális megfogalmazása;
- ❖ a kognitív funkciók, figyelem, emlékezet (verbális és logikai) fejlesztése;
- ❖ a magyar nyelv egyszerű grammatikai szabályainak példa utáni elsajátítása;
- ❖ utánozó képesség fejlesztése;
- ❖ metakommunikáció fejlesztése.

Az értelmi fogyatékosoknak a környezet, a szülők számára első megnyilvánulása a középsúlyos fogyatékos kisgyermeknél szinte törvényszerűen a beszéd nagyfokú késése, elmaradása és a súlyos rendszerjellegű beszédhiba, mely szinte érthetlenné teszi a beszédet.

Sok esetben a beszéd fejlődése, megindulása annyit késik, hogy a gyermek még óvodába lépve sem beszél, esetleg csak szótöredékeket használ.

A beszédfejlődés lassú, melynek oka a mozgásfejlődés zavarában is keresendő, hisz a beszéd a legfinomabb, legdifferenciáltabb mozgás, mely nehezen és lassan szerveződik a középsúlyos értelmi fogyatékos gyermeknél. Az idegrendszerben kellően be nem érett idegpályák szintén lelassítják a beszédtanulás folyamatát.

A beszéd rendellenessége együtt járója az értelmi sérülésnek, és egyben súlyosbítja azt. A rossz beszédképesség, illetve a beszéd hiánya, érthetlensége a fogyatékoság súlyosságának látszatát kelti.

Az értelmi fogyatékos gyermek fejlődési akadályozottságai közvetlenül és erőteljesen megnehezítik kommunikációját és a vele való kommunikációt is egyben. Az értelmileg akadályozott gyermek nehezen ért meg bennünket és mi is nehezen értjük meg őt. Ebben a kapcsolatban ő a gyengébb fél, ezért visszavonul, kommunikációs negatívizmusba kerül vagy viselkedési problémáiban félelem, nyugtalanság, agresszió keveréke tartja fogva.

Gyakorlati tapasztalat, hogy a fogyatékos gyermek beszédének érthetlensége milyen változatos reakciókat vált ki a gyermekből. A felnőtt újra kérdeztetésére az egyik gyermek türelmesen újra és újra mondja kéréseit, míg a másik szégyenlősen kezébe temetve arcát bezárkózik, és nem szólal meg újra. Nagyon sok türelemmel, szeretettel és biztatással kell ezek felé a gyerekek felé fordulni, hogy legyőzhessük beszédfélelmüket, gátlásaikat és nyitottabbakká váljanak.

A beszédfejlesztés személyiségfejlesztő hatása vitathatatlan. A sikerélmény önbizalom erősítő hatása fokozza a gyermekek aktivitását, akaratát, mely feltétlenül az értelmi teljesítmény színvonal emelkedésében is kifejezésre jut, valamint szociális és érzelmi életet befolyásoló szerepe is van.

A beszédjavítás eredményei fogyatékoságuk súlyosságának függvénye is.

Az értelmileg akadályozottak számára a világ azért sivárabb, mert a beszéd segítségével nem tudják azt jobban megismerni. Ha nem nyújtunk segítséget, akkor izoláltan maradnak, társas alkalmazkodásukat és érzelmi életüket egyaránt akadályozza a beszédhiány. A szülők nevelési nehézségeinek is ez az eredője, hiszen szavakkal nevelnek, beszéddel készítik fel a gyermeket a várható eseményekre (pl. orvos, kórház, fodrász). Félelem, fájdalom esetén is szavakkal vigasztalnak.

Rett és Bernet a Down-kóros gyermekekkel kapcsolatban írja:

„Minél korábban tanul meg a gyermek járni, annál inkább remény van arra, hogy a nyelvi kommunikáció legegyszerűbb formáit elsajátítja. Ha viszont a második életév végére sem indul el, akkor fennáll annak a veszélye, hogy az addigi jelekre, gesztusokra, primitív hangmegnyilvánulásokra felépülő kommunikációja annyira rögzülhet, hogy szinte alig van belőle kiút.”

Kétségtelen, hogy gyermekeinket meg kell tanítani a metakommunikációs jelek használatára és értelmezésére, ugyanakkor vigyázni kell arra, hogy csak ezekkel a jelekkel kommunikáló gyermek ne rekedjen meg a kommunikáció ezen síkján. Mindenképpen törekedjünk – lehetőségeinkhez mérten, illetve a gyermek adottságaihoz és lehetőségeikhez mérten – a verbális kommunikáció beindítására.

A sajátos nevelési igényű gyermek beszédfejlődési sajátosságai

Az ép gyermek még a családban megtanul beszélni. Nem így a fejlődésben lelassult, zavart értelmi fogyatékos.

Míg az ép gyermek önkéntesen sajátítja el anyanyelvét, és az iskoláskorra olyan nyelvismeret és készség birtokába jut, hogy lehetővé válik a kifejező készség tudatos fejlesztése és az írott nyelv fejlesztése, addig a fogyatékos gyermeknél ebben a korban még mindig a beszéd

kialakítása folyik. Ezeknél a gyermekeknél a beszédfejllettség szintje a fejlődés végén sem éri el az épek átlagos beszéd szintjének színvonalát.

A fejletlen beszéd, szegényes szókincs, érthetlenség, gondolkodás és kifejezőkészség fejletlensége esetén nagyobb a pszichikus nyugtalanság, erősebb az izoláció, hevesebbek az agresszív tendenciák életükben.

Az értelmileg akadályozott gyermekeket a kommunikációs kapcsolatban több kudarc éri. Gyenge náluk a visszacsatolás képessége, amellyel összehasonlíthatják és ellenőrizhetik beszédüket azzal, amire gondoltak, hogy módosíthassák, ha szükséges.

Artikulációs hibáik következtében beszédteljesítményük nem tükrözi gondolataikat és kommunikációs szándékaikat. A közlést erősítő nem verbális jelzések, gesztusok, mimika számukra kevésbé jelentősek, ami mások közléseiből felőlük érkezik. Nem tudják jelezni, ha nem értenek valamit, mert nem rendelkeznek az ezt jelző viselkedésmóddal.

Gondolkozási képességük (fogalom-alkotás, általánosítás, absztrakció) sérülése miatt a szavak jelentése, tartalma hiányos, vagy értelmezhetetlen.

A beszéd szervek rendellenességei pl. a fogak hibás növekedése, nagy nyelvűség, a fokozott nyálképződés, a nyelvmozgás renyhessége, a szápad hasadék mind rontja az artikulációt.

A gondolkodás és a beszéd nem tudja egymást kölcsönösen segíteni, mert mind a kettő sérült. A gondolkodás nem segíti a beszéd fejlődését, a beszéd nem tudja a gondolkodást formába önteni.

Az intellektuális kíváncsiság hiányában és a legátolt pszichés funkciók miatt nehéz motiválni gyermekeinket. Nyelvük, szókincsük szegényes, lassan bővül, a beszédfejlődés sokat késik és makacs pöszeség tapasztalható.

Az óvodába kerülő gyermekek beszédfejlődési sajátosságai

Az értelmi fogyatékos gyermekek beszédállapota heterogén. A tünetek formái összefüggenek a sérülés súlyosságával. Ahány kórisme, annyi beszédfejlődési sajátossággal találkozunk, illetve az egyes típusokon belül az egyes gyermekek is különböző képet mutatnak.

- ❖ A beszéd megértés alacsony szintje, mely szituatív jellegű, így beszűkült.
- ❖ Csak szótöredékeket vagy néhány szót használnak, a hangok torz ejtése, az utánozó képesség gyengesége.
- ❖ A hallási diszkrimináció gyengesége.
- ❖ Echolália.
- ❖ Szegényes passzív szókincs.
- ❖ Mély rekedtes hangszín Down szindróma.

A kommunikációs készségek fejlesztése autizmussal élő gyermekeknél

A fejlesztett készségek, a kommunikáció, mint a kapcsolatteremtés és fenntartás, valamint az információcsere eszközei. Az alapvető probléma nem a beszéd hiánya vagy fejlődési zavara, hanem a kommunikációs szándék, illetve a kommunikációs funkció megértésének sérülése.

Minden autizmussal élő gyermeknél - függetlenül verbális képességeinek színvonalától – elsődleges fontosságú cél az egyén képességszintjének megfelelő kommunikatív kompetencia megteremtése. E cél megvalósításához egyénre szabott kommunikációs eszközök (pl. alternatív kommunikációs rendszerek, metakommunikáció) használatának tanítása szükséges. Hasonlóan a szociális fejlesztéshez, a kommunikációs készségek tanításának módszertanában is elsődleges fontosságú szerepet kapnak a kognitív- és viselkedésterápiás eljárások, amelyeket a gyermek egyéni szükségleteinek és képességszintjének megfelelően kiegészítendőek más fejlesztési módszerekkel is (lásd: segítő programok).

Az autizmussal élő gyermekek kommunikációjának jellegzetességei

Az óvodáskorú autista gyermekek a kommunikáció értés és használat szempontjából is rendkívül heterogén csoportot alkotnak. A problémák megjelenése egyedi, de minden gyermek közös abból a szempontból, hogy a kommunikációs eszköz szociális alkalmazása gyenge marad a gyermek általános képességszintjéhez viszonyítva is.

Az óvodába lépő autizmusban érintett gyermekek többsége nem beszél, mások echolálnak, vagyis azonnal vagy késleltetve megismétlik az elhangzottakat, és vannak a nyelvet formai szempontból bizonyos kontextusokban megfelelően használó gyermekek is.

Az értés szempontjából is rendkívül vegyes a kép, némelyik gyermek bizonyos mértékig érti a beszélt nyelvet, mások egyáltalán nem reagálnak a beszédre. Jellemző, hogy a jól beszélő gyermek beszédértése elmarad a beszédprodukciónál mögött. A beszédre valamelyest megfelelően reagáló gyermekek megértésére jellemző, hogy szó szerint értelmezik az elhangzottakat.

Közös jellegzetesség, mely a beszédet használó gyermekekre is igaz, hogy a látható, konkrét információk feldolgozásában sokkal sikeresebbek, mint olyan elvont és bonyolult jelrendszer megértésében, amilyen például a nyelv.

A környezetismeret foglalkozások feladata

A gyermek egész napja folyamán jelen van a beszédfejlesztés. Minden foglalkozáson beszélünk és beszéltetjük a gyermeket. A szocializáció, a játék, a mozgás, a mentális képességek összefonódnak a beszédfejlesztéssel.

A beszédfejlesztés és a környezet megismerése egymást kiegészítve szerepel a fogyatékos óvoda nevelési céljai között, mint anyanyelvi fejlesztés.

A környezetismeret feladata, hogy a gyermek minél több cselekvéses tapasztalati úton szerezzen ismeretet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

A gyermekeknek bizonyos elemi ismeretei vannak, ezekre támaszkodva, ebből kiindulva kell felépíteni a foglalkozásokat.

A gyermekek végezzenek megfigyeléseket, gyűjtő munkát – pl. évszakok, gyümölcsök - tapasztalataikat fogalmazzák meg szóban is.

Lehetőleg minél több érzékszerv vegyen részt az ismeretek feldolgozásában, és minél több gyakorlatból származó, kézzel fogható ismeretet kapjanak a gyerekek.

Speciális feladatok:

- ❖ érdeklődés felkeltése a környezet iránt,
- ❖ a beszédmegértés fejlesztése,
- ❖ nonverbális elemek támogató alkalmazása,
- ❖ az ismeretek tevékenységbe ágyazott nyújtása,
- ❖ a meglévő ismeretekre való támaszkodás,
- ❖ a kognitív funkciók célzott fejlesztés, az észlelés, figyelem, megfigyelés, emlékezet, gondolkodás fejlesztése,
- ❖ a figyelem tartósságának, terjedelmének növekedése,
- ❖ a gondolkodás és a nyelv fejlesztésének összekapcsolása.

Témakörök a környezet megismerésére

- ❖ *Óvodások lettünk*
 - ✓ nevek, jelek, felnőttek neve;
 - ✓ tájékozódás az óvoda helységeiben;
 - ✓ lakcímek.
- ❖ *testünk*
 - ✓ saját test részei;
 - ✓ testrészek másokon;

- ✓ érzékszervek.
- ❖ *a család*
 - ✓ a család tagjainak felismerése, megnevezése;
 - ✓ a szülők, testvérek neve, munkája;
 - ✓ a család otthoni tevékenysége.
- ❖ *az ősz*
 - ✓ a természet megfigyelése (termés, levélgyűjtés);
 - ✓ az időjárás;
 - ✓ az őszi gyümölcsök;
 - ✓ az őszi zöldségek;
 - ✓ az őszi öltözködés.
- ❖ *a tél*
 - ✓ a természet megfigyelése, téli örömek (hó, jég tulajdonsága, kísérletezés);
 - ✓ a téli időjárás (összehasonlítás a nyárral);
 - ✓ a téli öltözködés (ruhadarabok megnevezése);
 - ✓ a téli ünnepek (Mikulás, Karácsony, Farsang).
- ❖ *a tavasz*
 - ✓ a tavaszi természet megfigyelése (virág hajtás);
 - ✓ a tavaszi időjárás;
 - ✓ virágok, zöldségek, gyümölcsök;
 - ✓ a tavaszi öltözködés;
 - ✓ a tavaszi ünnep – Húsvét: locsolkodás, hagyományok.
- ❖ *az óvoda*
 - ✓ csoportszoba;
 - ✓ öltöző;
 - ✓ fürdőszoba;
 - ✓ konyha;
 - ✓ udvar.
- ❖ *otthoni tevékenységek*
 - ✓ takarítás;
 - ✓ főzés;
 - ✓ terítés;
 - ✓ mosás.
- ❖ *a közlekedés*
 - ✓ járművek felismerése;
 - ✓ közlekedés járműveken;
 - ✓ viselkedés a járműveken;
 - ✓ elemi közlekedési szabályok (zebra, lámpa).
- ❖ *az állatok*
 - ✓ háziállatok;
 - ✓ vadon élő állatok.
- ❖ *az utca*
 - ✓ üzletek;
 - ✓ vásárlás.
- ❖ *az orvos munkája*
 - ✓ az orvos munkaeszközei;

- ✓ betegségek felismerése;
- ✓ gyógyszer.
- ❖ *elemi mennyiségi ismeretek*
 - ✓ sok-kevés;
 - ✓ kicsi-nagy;
 - ✓ relációk.
- ❖ *téri tájékozódás*
 - ✓ előtt, mellett, mögött, alatt, felett;
 - ✓ önmagához viszonyított helyzetek;
 - ✓ tájékozódás táblán.
- ❖ *játékok*
 - ✓ szobai játékok;
 - ✓ játszótéri játékok.

A beszédfunkciók fejlesztése és korrekciója

A beszédfejlesztés egyéni és csoportos formában zajlik.

Minden gyermeknek más és más, különböző fejlettségű a beszédállapota.

A beszédfejlesztésben elengedhetetlen a logopédus munkája. Ő nem hagyományos logopédiai munkát végez, mert az nem alkalmas a középsúlyos értelmi fogyatékos beszédjavításra. Sok esetben beszédmegindításra van szükség megfelelő motiváló, beszédre serkentő környezetre. Gyermkeink jó része nem is figyel a beszédre, esetenként még saját nevére sem reagál. Ezért fontos a kommunikációs igény felkeltése és a hallásfigyelem fejlesztése.

A fejlesztés eszközei

- ❖ Dalok, mondókák, melyek motiválják a gyermeket.
- ❖ Mozgással, gesztusokkal kísérelhető versek.
- ❖ Állathangok utánzása.
- ❖ Bábozás, mesélés.
- ❖ A beszédszervek játékos ügyesítése (ajak, nyelv, fújó gyakorlatok).
- ❖ Képek, tárgyak – szavak egyeztetése.
- ❖ Élénk gesztusok, mimika alkalmazása.
- ❖ Játékos formában ismerkedés a tárgyakkal, passzív szókincsfejlesztés.

A foglalkozások időtartama fokozatosan növekszik, ahogy a gyermekek figyelmének terjedelme bővül. Kezdetben 10-15 perces, később 20-30 percesek lehetnek a foglalkozások.

A foglalkozások felépítése

Minden nap beszédfoglalkozással indul. Névsorolvasással, a hiányzók beírásával kezdjük a foglalkozást. Megbeszéljük naptár alapján, milyen évszak, hónap és nap van. Az ablakon kitekintve megbeszéljük milyen kint az időjárás.

A fő részben történik a verstanulás, a mesélés. Minden évszakhoz, ünnephez kapcsolódóan tanulunk verset, amit mozgással kísérünk. A nem beszélő gyermeknél a szájra irányultság, egy-egy könnyű szó, szótag ejtése könnyű feladat.

A szemléltető képekkel illusztrált mese elengedhetetlen része a foglalkozásnak. Egyszerű történésű állatmesék, láncszerkezetű mesék szerepelnek az anyagban, melyek közel állnak a gyermek érzelmvilágához. A mesék tartalma is alkalmazkodik az évszakhoz, a tárgyi koncentrációhoz.

A környezetismeret témaköréből egy-egy témát egy hétig taglalunk. A témakörök tartalma korcsoportonként fokozatosan bővül, gazdagodik. Az utolsó foglalkozáson összefoglaljuk és

rendszeresszük az arról tanultakat. Nagybobbaknál és ügyesebbeknél feladatlapot is alkalmazunk.

A foglalkozás befejezésében történik az értékelés, dicséret, jutalmazás (piros pont, kép stb.).

Az értelmi fogyatékosok beszéde óvodáskor végén

A beszédfejlődés prognózisát előre meghatározni lehetetlen. Az érési és tanulási folyamat minden gyermeknél eltérő ütemű, és beszédközponti sérülésüknek foka is eltérő.

- ❖ A gyermekek egy része eljut a fejlődés olyan fokára, hogy erős beszédhibával megtanulnak beszélni, akár mondatokban fogalmazni.
- ❖ Vannak, akiknél késve beindul a beszédfejlődés, szavakat, szótöredékeket használnak.

Kisebb része a gyermekeknek eljut a beszédmegértés szintjére, de csak szituációhoz kötöten ért egyszerű közléseket, utasításokat.

5.2.5. Játékra nevelés

Adekvát játékhasználatot megtanító, a fantáziát, elemi kreativitást fejlesztő foglalkozás.

Formája: csoportos, egyéni

Ideje: heti 2-3 alkalom

Időtartama: 10-30 perc

Célja:

- ❖ a játékkedv felkeltése;
- ❖ az adekvát játékhasználat megtanítása;
- ❖ az együttes játék örömeinek felfedeztetése;
- ❖ a mozgáskoordináció fejlesztése;
- ❖ türelemre, kitartásra nevelés;
- ❖ kognitív funkciók fejlesztése;
- ❖ a szabályok betartására nevelés;
- ❖ a mintakövetés, utánzás támogatása;
- ❖ dalos játékokon keresztül hallás és ritmusérzék fejlesztése.

A játék spontán, a gyermek szabadon választott, minden külső kényszertől mentes, de szabályok szerint folyó tevékenysége. Ez olyan tevékenység, amely a személyiség fejlődését, állandó változását eredményezi.

- ❖ Új és más tevékenységfajták jönnek létre és fejlődnek.
- ❖ Ebben fejleszthető a gyermek legjobban (megismerő tevékenység, pszichikus funkciók).
- ❖ Jelen van a tevékenység és a külvilág kölcsönös egymásra hatása.
- ❖ Komplexitás jellemzi (tevékenységi formák, játék, munka, tanulás - csak később differenciálódik).

A játék sajátosságai

- ❖ alapja a **tevékenységi vágy**;
- ❖ **örömforrás**, önmagáért való;
- ❖ sajátosan céltudatos tevékenység;
- ❖ velejárója az **utánzás**;
- ❖ a gyermek **komolyan** veszi;
- ❖ a **játéktudat** jelenléte;
- ❖ **önkéntes** tevékenység.

Az értelmi fogyatékos gyermek játékának jellemzői

Játékukban fejlettségi szintjük és nem életkoruk a meghatározó. Hiányoznak a játékhoz szükséges tapasztalatok, emlékek, fantázia, kíváncsiság és belső késztetés. A játékszereknek nincs motiváló szerepe.

- ❖ Jellemző egy-egy mozgás ismétlése, gyakran hosszú ideig is.
- ❖ Többnyire egyedül játszanak.
- ❖ Megfigyelő képességük fejletlenebb, utánzás után is nehezebben tanulnak.
- ❖ Hiányzik belőlük a kezdeményezés, a felnőtt intenzív irányításra szorulnak.
- ❖ Figyelmük szétszórta, könnyen elterelhető, hamar kizökkennek egy megkezdett játéktevékenységből.
- ❖ Nem kötődnek játékokhoz.
- ❖ A gyakorló játék végigkíséri őket az óvodáskor végéig.
- ❖ A magasabb szintű szerepjáték csak elemi fokon valósul meg.
- ❖ A megszerzett, begyakorolt ismereteket képtelenek egy új szituációban alkalmazni, nehézséget jelent számukra az általánosítás.
- ❖ A beszéd és a játék egymást segítő kölcsönhatása legtöbbször alacsony szinten valósul meg.

A játék fejlesztő hatásainak jelentősége, különös tekintettel az értelmi fogyatékos gyermekekre

A játék a személyiségfejlesztés alapvető eszköze.

Fejleszt a gyermek:

- ❖ **Mozgását**
 - ✓ nagy mozgások;
 - ✓ finommotorika;
 - ✓ ujjmozgásformák kialakítása.
- ❖ **önállóságát, kitartását;**
- ❖ **ismerkednek a tárgyakkal** és azok tulajdonságaival, a valóság jelenségeivel, eseményeivel, tapasztalatokkal gazdagodnak;
- ❖ **értelmi képességeit**
 - ✓ észlelésük, megfigyelőképességük megbízható lesz;
 - ✓ szándékos emlékezetbe vésés fejlődik;
 - ✓ gondolkodásfejlődés (tárgyak tulajdonságainak hasonlósága, különbözősége, cselekvések sorrendje, összefüggések stb.);
 - ✓ kreativitás, képzelet fejlődése;
- ❖ pozitív **érzelmeik** kialakulása (sikerélmény, társakhoz való viszony stb.);
- ❖ **beszéd** fejlődése;
 - ✓ beszédkedv, kommunikációs készség, metakommunikáció fejlődése;
- ❖ **szociális kapcsolatok** fejlődése;
 - ✓ felnőtt – gyerek;
 - ✓ társas kapcsolat: gyerek (többnyire nincs „alá-fölé” rendeltségi viszony)
 - ✓ közösségi érzés fejlesztése;
 - ✓ összetartozás érzése;
 - ✓ konfliktusok megoldásai (lemondás, együttérzés);
 - ✓ magatartási viselkedés, szabályok tanulása, gyakorlása.

A játék fontos és elsődleges tere a feszültségek, szorongások, gátlások oldódásának, a tapasztalatok érzelmi feldolgozásának.

A játékra nevelés anyaga

Tartalom szerint

1. Gyakorló játék (funkcionálás)

- ❖ a hang és beszéd játékos gyakorlása (állathangok utánzása);
- ❖ mozgást gyakorló játékok;
- ❖ játékszerek és eszközök rakosgatása;
- ❖ játék különböző anyagokkal (pl. víz, homok);

2. Szerepjáték

Jellemzői: csak elemi szinten valósul meg.

Sajátosságai:

- ❖ fontos szerepe van az utánzásnak;
- ❖ a nevelő fokozott irányításával megy végbe;
- ❖ legtöbbször gyakorló játékból indul ki;
- ❖ a játékban a betanult cselekvéssorok érvényesülnek többnyire;
- ❖ az eszközöket, tárgyakat a fogyatékos gyermekek nem használják szimbólumként;
- ❖ szerepeket nem tudnak egymás között kiosztani;
- ❖ az egyszemélyes szerepjáték jellemzői, pl. babaetetés, altatás.

3. Konstruáló, építő játék

Pedagógiai szempontból igen nagy a jelentősége:

- ❖ személyiség fejlesztő (önállóság, „én is tudom”);
- ❖ pszichikus funkciók fejlesztése;
- ❖ motoros képességeket fejleszti.

Sajátossága:

- ❖ „új” létrehozása, alkotás;
- ❖ az alkotás öröme fokozott;
- ❖ a gyakorlójátékból lassan, fokozatosan, sok gyakorlás, ismétlés útján alakul ki.

Feladat:

- ❖ a nevelő, játszótárs és irányító szerepet töltsön be, ötleteivel segítse és fejlessze a meglévő, már kialakult tevékenységeket.

Cél: eljuttatni a sérült gyermeket arra a szintre, hogy segítséggel vagy önállóan képesek legyenek konstruálni.

4. Szabályjáték (didaktikus játék)

Hosszú gyakorlás, tanulás eredménye a szabályok elsajátítása és alkalmazása a sérült gyermeknél.

Fajtái:

a./ Mozgásos szabályjátékok

- ✓ dalos játékok, melyeket a mozgás-ritmus nevelés keretében tanítjuk;
- ✓ egyéb mozgásos játékok (pl. házatlan mókus).

b./ Értelmi képességeket fejlesztő szabályjátékok

- ✓ érzékelést, észlelést, megfigyelést, figyelmet, emlékezetet, gondolkodást, képzeletet fejlesztő játékok.

Módszere: didaktikus játék

A szabályjátékok tanításának szabályai és feladatai

- ❖ a magyarázat mindig bemutatással történik;
- ❖ a szabályok legyenek jól érthetőek, egyszerűek, érdekesek;
- ❖ a gyermek számára betarthatóak legyenek a szabályok;
- ❖ a fokozatosság elvének betartása;
- ❖ a csoport fejlettségi szintjét mindig tartsuk figyelemmel.

A játék helye a napirendben

Mint alapvető tevékenység jelen van a nap minden órájában:

- a./ játék reggeli gyülekezés előtt;
- b./ játék a szabadban;
- c./ játék a délutáni hazamenetel előtt;
- d./ játékra nevelés, mint foglalkozás (kötelező foglalkozás és egyéni) szervesen kapcsolódik az egyéb foglalkozásokhoz és segíti azok eredményességét játéksituációk felhasználásával.

Célja: megtanítani a gyermekeket azokra a tevékenységekre, amelyekkel olyan készségekhez, ismeretekhez, tapasztalatokhoz juthatnak, amelyre később az önálló játék épül.

Az a, b, c, pontok jellemzői:

- ✓ megőrzi kötetlen jellegét;
- ✓ vonzó, érdeklődést keltő legyen;
- ✓ biztosítani kell a szabad választás lehetőségét;
- ✓ ötletekkel, tanácsokkal kell segíteni a tevékenységeket.

Az értelmi fogyatékos gyermek játéka az óvodáskor végén

- ❖ Ismerjék az alapvető játékokat.
- ❖ Legyenek képesek rövid ideig adekvátan játszani.
- ❖ Válasszanak játékot maguknak és játék után tegyék a helyére.
- ❖ Tanulják meg elkérni a játékot, várakozni.
- ❖ Tudjanak egyszerű építményt konstruálni.
- ❖ A szerepjátékok elemei jelenjenek meg a játékaikban.
- ❖ Szívesen játszanak körjátékokat.
- ❖ Legyenek képesek rövid ideig együtt játszani.
- ❖ Játékukat ha kell, kísérik beszéddel.

A játék szerepe az autizmusban érintett gyermek fejlesztésben

A pervazív fejlődési zavarban szenvedő kisgyermekek játékfejlődése a normál fejlődésmenettől jelentősen eltér. A játéktevékenységekkel kapcsolatos alapvető nehézségek az autizmusban tapasztalható kognitív sérülésből, a szimbolikus gondolkodás fogyatékoságából fakadnak, például annak „felismerni nem tudásából”, hogy a játéktárgy nem csupán eszköz, hanem egy másik, a valós életben előforduló tárgyat is reprezentál. Az autizmussal élő gyermekek játékfejlődésének egyik sajátossága, hogy gyakorlatilag teljesen hiányoznak belőle a játék szimbolikus és kreatív vonásai. A változatos, fantáziadús játék helyett tárgyakat gyűjtenek, sorba raknak, a tárgyak eredeti funkciójától függetlenül annak irreleváns részleteivel, vagy sajátos tulajdonságával foglalkoznak, erőteljesen ragaszkodnak hozzájuk. Sérül annak képessége, hogy interakciót igénylő aktivitásokban vegyenek részt.

A pervazív fejlődési zavarban szenvedő gyermekek spontán játéktevékenységéről beszélve többnyire rugalmatlan, ismétlődő cselekvésre vagy cselekvéssorra gondolhatunk. Ha viselkedési repertoárjukban fel is fedezhetünk gyakorló vagy szerepjátéknak tűnő

tevékenységeket vagy azok elemeit, alaposabb megfigyelés után többnyire észrevesszük, hogy az elemek mechanikusan visszatérnek, és kreativitás, változatosság alig figyelhető meg. Külső személy bekapcsolódásakor, beavatkozásakor a gyermekek gyakran megzavarodnak, dühösek lesznek, és nem képesek rugalmasan folytatni a tevékenységet. A konstrukciós játékokra való képesség ritkábban sérült.

A gyermekek magukra hagyva többnyire sztereotípiájukba fordulnak, például a fenti módon „játszanak”. A szűkebb értelemben vett játéktevékenység hiánya miatt nincsen lehetőségük a világról, főleg a szociális világról játék közben ismerteket szerezni, illetve a megszerzett ismereteket rugalmasan alkalmazni.

A játéktevékenység tanításának célja

- 1.) A játékeszközök adekvát használata.
- 2.) A napi struktúrán belül az önállóan végezhető szabadidős tevékenységek repertoárjának bővítése.
- 3.) A játéktevékenység tanulása során a gyermek szerezzen tapasztalatokat a környező világról.
- 4.) Játéktevékenységhez kapcsolható általános (kognitív, észlelési, mozgásos) fejlesztés

Módszertani elvek és javaslatok a különféle játéktípusokhoz

Az autizmussal élő gyermek számára a gyakorló, didaktikus és konstrukciós játékok alkalmasak arra, hogy sikerélményhez juttassuk őket, mivel típusos erősségeikre itt általában építhetünk, de az egyes gyermekek között nagy különbségek észlelhetők e területen is.

Lényegesen nagyobb nehézséget jelentenek a szabályjátékok, mivel a szabályok egy részét sérülésükből adódóan nem értik (pl. bújócska, fogócska, "becsapáson" alapuló szabályait).

A szimbolikus játékokkal kapcsolatos készségek az autizmusban alapvetően sérült területekhez tartoznak. Ezen játékformák tanítása nem tartozik az óvodai feladatok közé. A játékok tanítására is vonatkozik a feladat, vagy szabály vizualizációja, szükség szerint egyszerűsítése.

A játéktevékenység fejlesztésének keretei:

Kezdetben egyéni helyzetben tanítjuk a játéktevékenységeket és a játékeszközök használatát. A későbbiekben a szabadidős tevékenységek közé egyre csökkenő mennyiségű segítséggel végzett önálló, vagy páros tevékenységként építjük be.

5.2.6. Ábrázolás – alakítás

A finommotorika fejlesztését, a kéz ügyesítését, a gyermekek ábrázoló készségét fejlesztő foglalkozás.

Formája: csoportos

Ideje: heti 3 foglalkozás

Időtartama: 15-30 perc

Célja:

- ❖ a kezujjak ügyesítése, külön mozgatásuk fokozása;
- ❖ 3 és 2 ujjas fogás kialakítása;
- ❖ ceruzafogás kialakítása;
- ❖ a csukló és az ujjak laza mozgatása;
- ❖ szem-kéz koordináció fejlesztése;
- ❖ célirányos kézmozgás kialakítása;
- ❖ görcsös fogások enyhítése;

- ❖ dominancia kialakítása;
- ❖ az ábrázoló kedv felkeltése;
- ❖ téri orientáció, irányérzék fejlesztése;
- ❖ ábrázolási technikák megismerése;
- ❖ figyelem, emlékezet, kézügyesség fejlesztése;
- ❖ tapintási érzék fokozása;
- ❖ beszédkésztség fejlesztése;
- ❖ eszközhasználat kialakítása;
- ❖ formaérzék fejlesztése;
- ❖ alapszínek megismerése;
- ❖ érzékelés, észlelés, analízis képességének fejlesztése;
- ❖ az esztétikum iránti fogékonyság megalapozása;
- ❖ szépérzék fejlesztése.

A foglalkozások feladata

- a./ A szenzomotoros koordináció fejlesztése az érzékelés, észlelés pontosabbá tételével, az ujjak ügyesítésével.
- b./ Az ábrázoló kedv, az önkifejezés támogatása.
- c./ Egyszerű betűelemek, elemi emberábrázolás megjelenése.

A tárgyakkal, eszközökkel történő manipulálás során a gyermekek érzékelik a tárgyak tulajdonságait, tapintással a formát, felületet, színeket, formákat csoportosítanak, felismerik a hasonlóságokat, azonosságokat, különbségeket, nagyságokat differenciálnak.

Sorakoztatnak terméseket, kavicsokat, korongot, pálcikát. Ezekből ritmikus sort raknak ki, párosítanak, összehasonlítással hiányosságokat vesznek észre.

Összeillesztenek képeket, puzzle játékokat. Ezáltal felismerik a dolgok lényeges jegyeit a pedagógus tudatos irányítása mellett. Az értelmi fogyatékos gyermeknek ez a képessége a leggyengébb, hogy az analízis során absztrahálni tudják a dolgok lényegi vonatkozását. Az érzékelés, észlelés pontosításával, a lényegkiemeléssel ezt a gondolkodási műveletet is erősítjük. Fontos a figyelem összpontosítására nevelni a gyermekeket.

Az ujjtornával ügyesítjük a kéz ujjainak külön-külön mozgását, a csukló lazulását, oldjuk a görcsösséget. Sok esetben a túl laza, ernyedte izmok akadályozzák a célirányos finom motorikát. Az ujjgyakorlatok mondókaival kísért, játékos „bemelegítése”, egyben pszichés ráhangolódás a kézzel történő foglalatosságra.

A sokféle változatos technikák segítik a gyermeket az ábrázolás megszerettetésében. A festés, rajzolás, gyurmázás soha nem lehet erőszak eredménye. Meg kell találni azt az ábrázolási formát, amiben a gyermek sikerélményhez, dicsérethez jut. Ennek szinte minden gyermeknél biztos lehetősége a gyurmázás, az agyagozás.

Az ábrázolás foglalkozások végén röviden értékeljük a gyermekek munkáját. Adjunk lehetőséget, hogy megnézhessék pajtásaik „alkotását” és együtt örvendezzünk a jól sikerült munkának. Minden gyermek munkája kerüljön ki a szülők által is látható fali táblára, ezzel is ötleteket adva az otthoni ábrázoláshoz.

Az értelmi fogyatékos óvodás ábrázolási készségének jellemzői

A gyermekrajz fejlődési fokozatai együtt haladnak a gyermek általános szellemi fejlődésével. A járás kezdetének, a beszéd megindulásának idején kezd a gyermek firkálni, nem is mindig ceruzával papírra, hanem ujjával porba, falra, bútorra, ablakra. Ez éppúgy funkció öröm, mint a beszédszervek mozgatása, gyakorlása.

Zárt forma ábrázolására akkor tér át, amikor maga is megkülönbözteti magát más egyénektől, maga is „zárt lény” lesz, kb. 3 éves korban.

S ahogyan a gyermeknek lassacskán kiépül saját egyénisége, rajza is fokról-fokra fejlődik.

A rajzfejlődés kezdete felől a kutatók véleménye megoszlik. A gyermek akkor kezd el rajzolni, amikor az első szándékos vonalat húzza.

Wintsch szerint 20 hónapos korban, de van kutató, aki 11 hónapos vagy 10-12 hónapos korra teszi ezt.

Nagy László felosztása:

1. Alaktalan, vagy amorf firka kora:	0-3 éves korban
2. Képzetszerű rajzolás:	3-10 éves korban
3. Jelenségszerű, vagy természetszerű:	10-13 éves korban

A fogyatékos és ép gyermek rajzfejlődése között az a különbség, hogy míg az ép gyermek rajzfejlődése az életkorával halad párhuzamosan, a fogyatékos gyermek nem az életkora, hanem értelmi fejlettsége – azaz a fogyatékoságának foka szerint halad. Binet Simon teszt és Godenough rajzteszt eredménye korrelál.

A legsúlyosabb fogyatékosok nem is tudják mi a papír és ceruza, mi a feladat (nem értik), nem is lehet megmagyarázni.

Magasabb szinten van az a gyermek, amelyik valami firka féltre képes vagy legalább összekötetésbe hozza a ceruzát a papírral.

Nagy különbség van a firka módjai között. Az ép gyermek aktív, örömet nyújtó ritmikus firkálástól többé-kevésbé különbözik az értelmi fogyatékos réveteg, bizonytalan, halvány nyomatókú vagy görcsös jellegű firkája.

A firkálás jóval tovább húzódik, mint az ép gyermeknél. A firkálás fokán már látszanak az értelmi fogyatékoságra utaló sajátosságok, pl. sztereotipia, bizarrság, a nyomatók halvány vagy agresszív volta, diszharmonia, sivárság.

A sematikus rajzolás fokára elér a 3-4 éves gyermek, addig a fogyatékos gyermek jóval később. **Az emberábrázolás** fokára eljut a 3 éves ép gyermek, a fogyatékos, ha 6-7 évesen ezt eléri, akkor a gyógypedagógiai oktatás prognózisa jó. Lassan alakul az emberábrázolás differenciálódása. Eljutnak az egyvonalas séma fokára, eseményábrázolásra nem képesek.

A fantázia hiánya mellett az értelmileg akadályozott gyermek ujjmozgása diszharmonikus, az ujjak együtt mozognak, a ceruzafogás kialakulása nehéz, dominancia, lateralitás kialakulása elhúzódik, gyenge vagy túl spasztikus a ceruzafogás.

Nincs tudatos ábrázolási szándék, indíték és rajzaik fantáziaszegények. Figyelmük szétszórt, nem is néznek arra, amit csinálnak, feladat tartásuk gyenge.

Az ábrázolás-alakítás fejlesztésének lehetőségei

Mintázás

- ❖ homok:
- ❖ formázás
- ❖ építés
- ❖ formakiöntés
- ❖ víz:
- ❖ töltögetés
- ❖ pancsolás
- ❖ gyurma:
- ❖ lapítás
- ❖ sodrás
- ❖ gömbölyítés
- ❖ formálás – forma kiszúrás
- ❖ agyag : formálás.

Festés

- ❖ kézzel: ujjal, tenyérrel
- ❖ eszközzel:
- ❖ borotvapamaccsal
- ❖ szivaccsal
- ❖ vastag ecsettel
- ❖ nyomdázás:
- ❖ dugóval
- ❖ játéknymdával.

Papírmunkák

- ❖ gyűrés,
- ❖ tépés,
- ❖ ragasztás,
- ❖ nyírás,
- ❖ varrás.

Kirakás

Sorakoztatás

- ❖ pálcika,
- ❖ korong,
- ❖ kavics,
- ❖ bab, kukorica
- ❖ mozaik.

Fűzés

- ❖ Montessori-toronyra,
- ❖ hurkapálcikára,
- ❖ zsinórra,
- ❖ nagy lyukú gyöngy,
- ❖ apró gyöngy,
- ❖ fűzőtáblán.

Rajzolás

- ❖ aszfaltra, táblára krétával.

Színezés

- ❖ zsírkrétával,
- ❖ filctollal,
- ❖ grafit ceruzával,
- ❖ festékkel.

Vegyes technikák, ill. kombinált technikák:

Dolgozhatunk termésekkel, koronggal, pálcikával, kaviccsal, feladatlapokkal, kivágott formákkal.

Vigyázzunk a helyes irányra: balról jobbra, fentről lefelé, a körnél az óra kettésétől a mutató járásával ellentétesen.

Jellemzők az óvodáskor végén

- ❖ Nagyjából kialakult ceruzafogás.
- ❖ Tudjon rövid ideig helyhez kötötten tevékenykedni.
- ❖ Alakuljon ki két ujjas fogás.
- ❖ Tudjon egymás mellé illeszteni.
- ❖ Tartsa be a papírhátart.
- ❖ Szívesen ábrázoljon.
- ❖ Jelenjen meg a kezdeti emberalak.
- ❖ Ismerje a gyakran használt ábrázolási eszközöket.
- ❖ Nyomatéka legyen megfelelő.
- ❖ Haladjon a munkában balról jobbra.
- ❖ Alakuljon ki kezessége, testsémája.

Tárgyi koncentráció

Az ábrázolás nagyon jó kiegészítője a többi foglalkozásnak. Motiváló, játékba visszavezető, az ismeret elsajátításának lemerője is lehet.

A gyermek kifestheti a mese szereplőjét, kollektíven készíthetünk az évszakot jellemző fát, kiegészíthetjük az arcon található érzékszerveket. Ezáltal kétféle foglalkozást tudunk összekapcsolni, a tanult ismeretet tárgyasítani, kézzel foghatóvá tenni, a tanultakat rögzíteni. A tárgyi koncentrációval sokoldalúan tudjuk az ismereteket nyújtani és a minél több érzékszerv adta tapasztalat kölcsönösen segíti az ismeretek beépülését, megszilárdulását

A foglalkozások felépítése

Az érdeklődés felkeltése, a motiváció, a pszichés ráhangolás ennél a foglalkozásnál is nélkülözhetetlen. Ez lehet egy dal, vers, vagy maga az „alkotás”, amit a gyerekekkel meg szeretnénk csináltatni.

A mintadarab bemutatásával már ki is tűzzük a foglalkozás feladatát, célját. Ezt követően konkrétan verbális megerősítéssel kell bemutatni az elkészítés folyamatát. Fontos, hogy ezt minden gyermek jól lássa és értse.

Győződjünk meg arról, hogy minden gyermek megértette-e a feladatot, és csak ezután indítsuk a munkát.

Kezdetben a technikai fogások elsajátításánál adjunk – ha kell – sok tevőleges segítséget, hogy rossz sztereotípiák ne rögzüljenek. Főként a ceruzafogás kialakításánál törekedjünk erre. Aki eljutott az önállóság bizonyos szintjére, azt engedjük önállóan, de ellenőrzés mellett „dolgozni”.

A gyermek munkáját mindig értékeljük röviden.

Vizuo-motoros készségfejlesztés autizmusban érintett gyermeknél

Az autizmussal élő gyermekek tárgyakkal való manipulációját megfigyelve szembevetendő az érdeklődés hiánya, a tárgyi világ ismeretlen elemeinek megismerésére irányuló spontán késztetés. E késztetés lenne az, ami az új anyagok, tárgyak, eszközök megismeréséhez és használatához vezethetnek. Ennek hiányában tárgyhasználatuk legtöbbször inadekvát, repetitív, és a megismerő folyamat során a spontán exploráció gyakran a tárgy lényegtelen tulajdonságaira irányul.

A fenti problémák miatt a vizuomotoros képességek kialakítása és a meglévő képességek, készségek fejlesztése a normál fejlődésmentet követve, a gyermek fejlettségi szintjéhez igazodva strukturált tanítási helyzetben, speciális módszerekkel valósítható meg.

A fejlesztés célja a tárgyakkal való olyan szintű manipuláció, amely képessé teszi a gyermeket tevékenységek elvégzésére és a funkciónak megfelelő eszközhasználatra, saját fejlettségi szintjén.

A középtávú (kb. egy óvodaévet felölelő) célok meghatározásához mindenkor szükséges a gyermek aktuális vizuo-motoros készség szintjének felmérése. A vizuo-motoros felmérés eredményeinek birtokában, és a gyermek egyéb területen felmért (kognitív, kommunikációs, viselkedésbeli) jellemzői alapján tűzhetők ki a fejlesztési célok.

A fejlesztés egyéni helyzetben, egyénre szabott fejlesztési terv alapján valósítható meg.

A középtávú fejlesztési célok elérése érdekében azokat kisebb lépésekre kell lebontanunk, ügyelve arra, hogy a már meglévő készségekre alapozunk és várjuk el azok folyamatos alkalmazását más területen is.

A fejlesztés feladatai:

- ❖ finommotoros alapkészségek kialakítása;
- ❖ kéz és ujjak mozgatása;
- ❖ két kéz összehangolt mozgatása;
- ❖ tárgy megfogása, elengedése;
- ❖ csippentőfogás, stb.;
- ❖ finommotorika általános fejlesztése;
- ❖ szenzomotoros koordináció fejlesztése;
- ❖ percepció fejlesztése;
- ❖ testséma és lateralizáció kialakulásának segítése;
- ❖ térbeli tájékozódás fejlesztése;
- ❖ nyomaték javítása;
- ❖ grafomotoros készségek fejlesztése.

Ajánlott feladattípusok

Szem - kéz koordináció fejlesztésére irányuló feladatok:

- ❖ konstrukciós játékok (szétszedés, illesztés, csavarozás);
- ❖ papírtépés, hajtogatás;
- ❖ gyöngyfűzés;
- ❖ különböző anyagok válogatása.

Nyomaték fejlesztését segítő feladatok:

- ❖ képlékeny anyagok alakítása (gömbölyítés, lapítás, sodrás, mélyítés, kicsípés);
- ❖ nyomdázás.

Grafomotoros készségek fejlesztésére irányuló feladatok:

- ❖ rajzolás;
- ❖ festés.

Ábrázolás és kézimunka technikák

- ❖ vágás;
- ❖ ragasztás;
- ❖ vegyes technikák.

Testséma és lateralizáció kialakítása, térbeli tájékozódás fejlesztése

- ❖ tükör előtti gyakorlatok;
- ❖ utánzás fejlesztése.

5.2.7. Egyéni fejlesztés - Felzárkóztatás és tehetséggondozás

A gyermek speciális szükségletéhez, a képesség-struktúra egyenetlenségéhez igazodó, sérülés specifikus fejlesztés.

Formája: individuális képességfejlesztés

Időtartama: 5-30 perc, a gyermek állapotától, az adott tevékenységtől függően

Célja:

- ❖ örömet lelje a feladatban, játszva tanuljon,
- ❖ társuló sérülésekből adódó problémák kiküszöbölése,
- ❖ taktilis, kinezetikus, vizuális, auditív ingerléssel növelni az együttműködő készséget, a kitartást, a feladattartást és a kitartó figyelmet,
- ❖ a figyelem, az emlékezet fejlesztése, a nyelvi zavarok kiküszöbölése, a beszédszervek ügyesítése, beszédindítás, beszédhibák javítása,
- ❖ a formaészlelés, alak-háttér differenciáló képesség a látási-hallási diszkriminációs készség fejlesztése,
- ❖ a finommotoros készség, a formakivitelező készség fejlesztése,
- ❖ megfigyelőkészség fokozása
- ❖ a kognitív funkciók közül a válogatás, csoportosítás, rendezés (nagyság, szín, forma szerint) analógiák, rész-egész viszony észrevétele.

Az egyéni foglalkozást csak akkor lehet megkezdeni, ha a gyermek képes néhány percet szándékosan figyelni, egyszerű utasításokat megérteni, hajlandó a tárgyakkal manipulálni. **A gyermek számára az egész foglalkozás csak játék, figyelemfelkeltő, fejlesztő eszközökkel.** Az egyéni fejlesztés alkalmával a legfontosabb olyan szeretetteljes, baráti légkör kialakítása, hogy szívesen jöjjön a gyermek a foglalkozásra.

Türelemmel meg kell várni, míg el tudja a kudarcot is viselni, inkább tovább gyakorolni azt, amit már tud, hogy érett legyen a továbblépésre. Kétszemélyes kapcsolatban a gyermek nyíltabb, olyan dolgokat is felszínre hoz, elmond, amit csoportban soha. Jobban megismerhetjük személyiségét. Egyéni foglalkozáson a gyermek tényleges képessége, tudása jobban feltárható, mert kevésbé gátolt.

Igény szerint lehetőség van a szülőknek a foglalkozásokon részt venni, így ők is realisabban látják gyermekük teljesítményét, de segítséget is kaphatnak az otthoni fejlesztéshez. Az együttműködés sokszor „családterápiát” jelent.

Az egyéni fejlesztéshez nincs recept. Minden gyermek más, teljesen egyéni képességszintekkel. Minden gyermek „kinyílásához” más módszerre van szükség, egyedi „használati utasítást” kell betartani. Mindig figyelembe kell venni a gyermek aktuális állapotát pl. lappangó betegség, frontérezékenység.

Egy-egy foglalkozás időtartama mindig a gyermek figyelmi állapotától függ. Így a foglalkozás lehet 5 vagy akár 30 perc is. A gyógypedagógus részéről nélkülözhetetlen követelmény a pedagógiai tudatosság, a fokozatosság, a következetesség.

A következőkben rendszerezzük az egyes részterületek fejlesztését szolgáló gyakorlatokat, annak hangsúlyozásával, hogy ezek nem öncélú funkció tréningek, hanem az egész személyiséget fejlesztő tevékenységek.

Hisz minden képességfejlesztés hat az észlelés, emlékezet, figyelem, beszéd, gondolkodás fejlesztésére egyaránt.

A mozgásfejlesztésre irányuló gyakorlatok

- ❖ a testkép, testfogalom, testséma fejlesztése;
- ❖ a vestibuláris rendszer fejlesztése, statikus illetve dinamikus – egyensúlyt fejlesztő gyakorlatok (kitámasztás erősítése);

- ❖ a két testfél mozgásának összerendezése, pozitúrautánnás, téri tájékozódás fejlesztése;
- ❖ a mozgás – és beszéd (ritmus) összekapcsolása;
- ❖ bizalomerősítés.

A beszédindítást segítő gyakorlatok

- ❖ a szupraszegmentális elemekre való figyelem kialakítása;
- ❖ hallásfigyelem kialakítása, fejlesztése;
- ❖ utánzás kialakítása;
- ❖ a beszédre való figyelés fejlesztése;
- ❖ a beszédszervek ügyesítése;
- ❖ aktív (passzív) szókincs bővítése;
- ❖ a verbális és nonverbális jelzések megtanítása;
- ❖ a grammatikai rendszer kiépítése;
- ❖ a szerialitás gyakorlása, analógiák alkalmazása;
- ❖ ritmikus sorok kialakítása;
- ❖ beszédmegértés segítése;
- ❖ főfogalom alá rendezés;
- ❖ jelzők megismerése.

A megismerő tevékenység fejlesztését szolgáló gyakorlatok

- ❖ az érzékelést, észlelést fejlesztő gyakorlatok (modális, intermodális, szeriális észlelés fejlesztése);
- ❖ a figyelem, megfigyelőképesség fejlesztése;
- ❖ a figyelem tartósságának fokozása, a lényeges-lényegtelen dolgok megkülönböztetése, késleltetett figyelem kialakítása;
- ❖ az emlékezet fejlesztése
 - ✓ a felidézés segítése;
 - ✓ az azonosság-különbség felismerése, összehasonlítása;
- ❖ a rész-egész viszony érzékeltetése;
- ❖ hiányfelismerése, változás észrevétele;
- ❖ analízis-szintetizáló készség fejlesztése;
- ❖ főfogalom alá rendelés;
- ❖ analógias gondolkodás fejlesztése;
- ❖ a szerialitás fejlesztése.

A vizuo-motoros koordináció fejlesztését szolgáló gyakorlatok

- ❖ ujjak ügyesítése,
- ❖ kézügyességet fejlesztő gyakorlatok,
- ❖ fixációs gyakorlatok,
- ❖ a szem-kéz koordináció fejlesztése,
- ❖ a szenzomotoros koordináció fejlesztése,
- ❖ az ábrázoló készség fejlesztése, helyes ceruzafogás, kellő nyomaték kialakítása, a rajzkészség fejlesztése,
- ❖ a téri orientáció, alak- háttér differenciáló készség fejlesztése,
- ❖ íráselemek előkészítése.

A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő tevékenységek

A gyermekek értelmi károsodása mellett előfordul, hogy állapotukhoz magatartási zavar társul. Amennyiben ez a zavar oly mértékű, hogy zavarja a közösség munkáját, megpróbáljuk fokozatosan a közösségbe illeszteni a gyermekeket.

Először ambulánsan foglalkozunk velük, majd lassan szoktatjuk be a közösségbe. Figyelünk arra, hogy a gyermekek minél kisebb létszámú csoportba kerüljenek.

Kiegészítő terápiák - tehetséggondozás

- ❖ állatasszisztált kutya terápia
- ❖ egyénre szabott komplex gyógypedagógiai fejlesztés, logopédia
- ❖ szomatopedagógiai fejlesztés
- ❖ érzékszervi fogyatékosoknak tiflo-szurtopedagógiai fejlesztés

Zeneterápia

A sajátos nevelési igényű gyermek is tud értéket képviselni, sőt bizonyos területeken tehetséget is mutathat. Intézményünkben közel öt éve foglalkozunk a gyermekek zenei nevelésével, hangszertanítással. Down szindrómás gyermekink közül többen kitűnő ritmusérzéssel rendelkeznek. Jó hallásúak és az **Ullwill** zenetanítási módszer segítségével tanulnak sípon és szintetizátoron játszani. A módszer egyszerűsége miatt minden pedagógus tudja oktatni. Városunkban sok lehetőség nyílik arra, hogy tudásukat a nyilvánosság előtt megmutathatjuk, és gyermekeinknek sikerélményeik legyenek.

5.2.8. Iskolai életre való felkészülés

A sajátos nevelési igényű gyermekek is az iskolába kerülésüket megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban *naponta összesen 45 perces időkeretben*, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt. A tanköteles korú, de az óvodában nevelkedő gyermekeket a „tanköteles korukat megelőző nevelési évben járók”-nak kell tekinteni.

A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban – oviKRÉTA - az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.

5.3. Szervezeti és időkeretek

Speciális óvodánkba a szülő kérésére a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság vizsgálata alapján kerülnek a gyerekek.

A csoportba osztás a program elején ismertetett módon történik. A program legfőbb jellemzője a rugalmasság. Ez megnyilvánul a rugalmas napirend vagy a tevékenységek aránybeli eltolódásában is.

Foglalkozásaink kötelező jellegűek gyermekeink sajátosságaiból adódóan. Mindennapjainkat áthatja a játék, a játékos tevékenységek sokszínű változata.

A foglalkozások heti rendszeressége

A foglalkozás neve	Heti előfordulás	A foglalkozás formája
Anyanyelv	5	Csoportos egyéni
Mozgás-ritmus	5	csoportos
Ábrázolás-alakítás	2-3	Mikrocsoportos
Játékra nevelés	5	Csoportos egyéni
Egyéni fejlesztés	5	Egyéni
Mozgásfejlesztés	5	Egyéni, mikrocsoportos

A gyermek fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos tevékenységek tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek. Külön alkalmazunk nyári napirendet, a foglalkozásmentes szabadidős tevékenységhez.

6. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

6.1. A pedagógiai program hatályba lépése, felülvizsgálata

Intézményünk nevelői közössége a dokumentumot a vonatkozó jogszabályi előírások alapján módosította. A módosítások bevezetése 2024 év szeptember hónap 1. napjától történik.

A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata:

A programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja. A nevelők minden tanév végén értékelik a megfogalmazott általános- és tantervi célok és követelmények megvalósulását.

A felülvizsgálat során szükségessé váló módosításra javaslatot tehet:

- az intézmény főigazgatója,
- a nevelőtestület bármely tagja,
- a szülői közösség,
- az intézmény fenntartója.

A módosítást a nevelőtestület fogadja el, és az a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé.

A program nyilvánosságra hozatala:

Az intézmény pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára hozzáférhető. Egy-egy példány megtekinthető:

- az intézmény fenntartójánál,
- az iskola irattárában,
- az intézmény főigazgatójánál,
- a főigazgató-helyettesnél.

6.2. Az intézményben működő szakmai munkaközösségek nyilatkozatai

A Miskolci Éltes Mátyás Óvoda, Általános Iskola, EGYMI Pedagógiai Programjának módosítását a szakmai munkaközösségek 2025. év augusztus hó 29 napján tartott értekezleteiken megtárgyalta, és a nevelőtestületnek elfogadásra javasolta.

Miskolc, 2025. augusztus 29.

.....
a munkaközösségek képviselője

6.3. A pedagógiai program elfogadásáról és jóváhagyásáról szóló záradék

A Miskolci Éltes Mátyás Óvoda, Általános Iskola, EGYMI Pedagógiai Programjának módosítását az intézmény nevelőtestülete 2025. év augusztus hó 29. napján tartott értekezletén elfogadta.

Kelt: Miskolc, 2025. augusztus 29.

.....
hitelesítő nevelőtestületi tag

A pedagógiai programot jóváhagyom.
Miskolc, 2025. augusztus 29.

.....
főigazgató

P. H.

6.4. Fenntartói és működtetői jóváhagyó nyilatkozat

A Miskolci Éltes Mátyás Óvoda, Általános Iskola, EGYMI Pedagógiai Programjának módosításáról a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 26. § (1) bekezdése értelmében a Miskolci Tankerületi Központ mint az intézmény fenntartója egyetértési jogkört gyakorolt.

Aláírással tanúsítom, hogy a fenntartó döntésre jogosult *vezetője* a pedagógiai program fenti rendelkezéseivel egyetért, azokat jóváhagyja.

Kelt: Miskolc, 2025. év hónap nap

P.H.

.....
fenntartó képviselője

Mellékletek

- 1. Magyar nyelven folyó roma/cigány nemzetiségi oktatás**

1. melléklet***Cigány népismeret******Fejlesztési feladatok***

1. Ismeretszerzés, tanulás
2. Kritikai gondolkodás
3. Kommunikáció
4. Tájékozódás térben -és időben
5. A reflexiót irányító kérdések

1. Ismeretszerzés, tanulás

1-6. évfolyam	7-8. évfolyam
Személyes beszélgetések: énkép, szülők, család, rokonok - cigány megnevezések használata. Távolabbi rokoni kapcsolatok megkülönböztetése. A cigány népcsoport életmódja, a család és környezet nemzetiségi kötődése.	Családfa összeállítása. Generációk együttélése. Családban üzött foglalkozások a múltban (azok nyelvjárási megnevezése) és a jelenben. Gyűjtőmunka tanári irányítással a magyarországi cigány népcsoportokról.
Jellemző tárgyak, épületek, képek megfigyelése. A cigány családi ház, az utca, a telep, a település jellegzetessége. A népcsoportok egymáshoz való viszonya. Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése.	Adott település lakossága, élete személyes élmények alapján. Őshaza elhagyása. Vándorlás, letelepedés. Tájékozódás Magyarország és India térképén. Felszíni formák, vizek, városok, emberek.
A cigány meséken, eredetmondákon keresztül - az életkori sajátosságoknak megfelelően - betekintés az elődök történelmébe. Jelképek: zászló, himnusz.	Tanári kérdések segítségével nevezett történelmi események elmondása különös tekintettel cigány személyek, csoportok megnevezésére, cselekvéseire. A cigányok sajátos igazságszolgáltatási módja: a Romani Kris, a cigány törvény. A vajdák szerepe.
Ismerkedés régi illetve ma élő hagyományokkal, szokásokkal: mondókák, mesék, találós kérdések, népi játékok, nyelvtörők, gyermekversek, népdalok, közmondások, időjóslások kapcsán. Szájbögzés, pittyegetés, csapásolás	Mesemondási szokások, híres mesemondók és meseírók. Hazai cigány népviseletek: motívumok, színek. A legjellemzőbb férfi és női öltözék tartozékainak megnevezése. A műalkotás

gyakorlása. Cigány ételek elnevezése, egyszerű ételreceptek gyűjtése.	megkülönböztetése: műfaj, anyag, technika.
Nyelvhasználat a családon belül és kívül. Romani és/vagy beás nyelv otthon és az iskolában.	Nyelvhasználati készség fejlesztése (alapszavak és kifejezések, köszönések, köszöntések, számolás, versmondás).

2. Kritikai gondolkodás

1- 6. évfolyam	7-8. évfolyam
A család és a rokonság életének fontos eseményei (születésnapok, ünnepek, évfordulók). Mindennapi élethelyzetek elbeszélése, eljátszása.	A család szokásrendszere, időbeosztása, iskolázottsága. Problémák felvetése, megoldási javaslatok.
Településtípusok. Különböző házak, utcák, terek, cigánytelepek cigányközösségek egyéni élmények, képek alapján.	A régi és mai „lakó” hagyományok összehasonlítása, a cigányságra jellemző jegyek felismerése. Kérdések, érvek a cigány népcsoportok vándorlásával és letelepedésével kapcsolatban.
Híres cigányok régen és ma. Cigány népzene, és modern irányzatai (zenészek, hangszerek, énekesek). Példaképek.	Történelmi személyek, mai közszereplők, hétköznapi cigány emberek bemutatása, jellemzése. Szerepük a cigány nemzetiségi azonosságtudat formálásában (pl. Duna TV dokumentumfilmjei, magyar-cigány nyelvű gyermekfolyóirat: Glinda élettörténetei).
A hagyományápolás fontosságának tudatosítása. Nép- és műköltészeti alkotásokban pozitív és a negatív hősök tulajdonságainak elemzése (pl. becsületesség, tisztesség, eszesség, ravaszság, kapzsiság, hazugság, tolvajlás). A cigány kultúrkör színeinek és motívumainak felfedezése.	A magyar és a cigány szokások összehasonlítása. A hiedelem világa és alakjai. Bajelhárítás, gyógyítás, jóslás. Babonák. A cigányok vallásossága. Egyházi ünnepek, szertartások, viselkedési módok egyéni élmények feltárásával, filmrészletekkel bemutatásával
A cigány nyelvekben rejlő azonosságok és különbségek	A cigány nyelv szókincse. Jövevényszavak átvétele

3. Kommunikáció

1-6. évfolyam	7-8. évfolyam
Családrajz készítése, képi beszámoló. Családtagok, rokonok megszólítása. Cigány ragadványnevek. Beszélgetések nemzetiséghez tartozó személyekkel.	Eszmecsere a cigányok egykori és jelenlegi hétköznapijairól. Emlékképek felelevenítése (régi családi fotók alapján). Gasztronómia: a cigány konyha berendezéseinek, régi konyhai eszközeinek, azok használatának bemutatása. A cigány és a magyar ételek összehasonlítása.

Szűkebb és tágabb környezet. Gazdasági élet a ház körül, saját termelés. Magyarországi települések adottságainak (munka és megélhetés) megismerése szülőkkel, idősebb személyekkel történő beszélgetések kapcsán	Élet a vándorutakon. Nyári és téli szálláshelyek. Valóságos vagy képzeletbeli utazás (fotók, képek) utáni élménybeszámoló olyan területekről, ahol cigányok élnek vagy éltek - megfigyelési szempontok alapján.
A legfontosabb állami jelképek értelmezése és azokhoz viszonyuló helyes magatartás. A cigány himnusz megtanulása.	Népcsoportok (romungrok, oláh cigányok, beások) érkezése hazánk területére (különböző történelmi korokban) - irányított beszélgetéssel, szituációs játékokkal.
A településen gyűjtött cigány dalok, mondókák, versek, közmondások, játékok tanulása. Egyes mesék dramatizálása. Ünnepekhez kapcsolódó köszöntők, ajándékok. A cigány tánc alapelemeinek kipróbálása.	Tánc típusok: szóló, páros, botoló. Hazai és külföldi cigány népdalok, néptáncok megismerése. Még élő hiedelmek, babonák születéssel, keresztelessel, házasságkötéssel, halállal kapcsolatosan.
Néhány gyermekirodalmi mű megtanulása magyar és cigány nyelven.	Cigány nyelvek és nyelvjárásaik. Adott település nyelvhasználata.

4. Tájékozódás térben-időben

1- 6. évfolyam	7- 8. évfolyam
A településre jellemző helymeghatározások (templom, iskola, temető) Viszonyítások tér-idő gyakorlására (előbb, utóbb, előtt, után, később, korábban, ugyanakkor, most, régebben mellett, alatt, felett, mögött). Az idő tagolására szolgáló kifejezések helyes használata: perc, óra, nap, hét, hónap, év.	Az idő kifejezéseinek bővítése: év, évtized, évszázad, évezred. Az új ismeret elhelyezése már rögzített időpontokhoz viszonyítva (pl. Zsigmond király László vajda és népe számára adományozott menlevelet) Az idő ábrázolása vizuális eszközökkel.
Helyi tájékozódás gyakorlása. Egyszerű alaprajzok készítése. Ismerkedés a térképpel.	Ismert cigány művészek születési - és temetési helyének megkeresése a térképen. Távolságok becslése és számítása. Életszakaszuk bejelölése időszalagon.
Az idő tagolására és múlására valamint helymeghatározásra vonatkozó kifejezések gyűjtése és használata.	Magyarországi cigányok a feudalizmus korában. A tanultak elhelyezése az időszalagon a kiemelt időpontokhoz képest.
Hagyományos foglalkozások bemutatása és kipróbálása (vályogtégla készítése, kosárfonás, fafaragás...).	Modellezések: szekerek, cigány kunyhók, speciális használati tárgyak (makett, terepasztal...).

5. A reflexiót irányító kérdések

1- 6. évfolyam	7- 8. évfolyam
Hasonlóságok és különbségek mélyítése csoportokban, egyéneken	Adott település népcsoportok szerinti összetétele (nyelvi, kulturális jellemzők). Azonosságtudat formálódása
Fejlődjön a tanulónismerete: Mire vagyok képes? Milyen szeretnék lenni? Tudjanak választ adni kérdésekre: Melyek a családi és egyéni (öröklött, szerzett) tulajdonságaik? Foglalkoztassák olyan kérdések, hogy mennyire fontos a hasonlóságok és különbségek elfogadása társaikkal szemben. Tisztelje, tartsa be a szabályokat.	A tanulóknak alakuljon ki a felismerés, hogy a cigány népcsoporthoz való tartozás többletet, kulturális színességet jelent. Érdeklődjön a családi gyökerek, népe múltja iránt. Milyen mértékben határozza meg a lakókörnyezet az emberek mindennapi életét és kultúráját? Hogyan lehet a hagyományokat továbbadni?

Közműveltségi tartalmak

1-4. évfolyam

1. Községi élet (régen és ma):

- ❖ Énkép, családi kör, rokoni kapcsolatok,
- ❖ Élethelyzetek, életmódok, események, ünnepek,
- ❖ Településtípusok, utcák, házak, berendezési tárgyak,
- ❖ Lakóhely és közvetlen környezete.

2. A cigány kultúrkör elemei

- ❖ Hagyományos cigány mesterségek, gazdasági élet,
- ❖ A cigány konyha sajátosságai,
- ❖ Dalok, mondókák, versek, mesék, közmondások, köszöntők játékok,
- ❖ A cigány tánc alapelemei.

5-8. évfolyam

1. Nemzetiségi azonosságtudat, pozitív minták, példaképek

2. Földrajzi elhelyezkedés

- ❖ Vándorlások útvonala, letelepedések
- ❖ Magyarországi cigány népcsoportok a térképen
- ❖ Cigányok Európában

3. Történelmi események időszalagon

4. Alapismeretek a magyarországi és európai cigányok kultúrájáról

- ❖ Cigányzene és tánc típusai, népviselet
- ❖ Irodalmi és képzőművészeti alkotások, életutak, munkásságok
- ❖ Cigány nyelvek eredete, nyelvjárások

TARTALOM	OLDAL
BEVEZETÉS - KÖSZÖNTÉS	1.
Intézményünk rövid bemutatása	2.
Az Intézmény küldetésnyilatkozata	2.
1. AZ ISKOLA NEVELÉSI PROGRAMJA	3.
1.1. A nevelő-oktató munka jogszabályi háttere	3.
1.2. Az iskola alapadatai	4.
1.3. Az intézmény alapfeladatai	4.
1.4. A nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei	6.
1.5. Az iskolában folyó nevelő-oktató munkánk eszköz- és eljárásrendszere	8.
1.6. Az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák jellemzői	9.
1.7. Komplex Alapprogram	10.
1.8. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok	19.
1.9. Az egészségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok	19.
1.9.1. Az egészségfejlesztés iskolai feladatai	19.
1.9.2. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítása	24.
1.10. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok	25.
1.10.1. A közösségfejlesztés fő területei	25.
1.10.2. Az intézmény hagyományai	27.
1.11. A pedagógusok helyi feladatai, az osztályfőnök feladatai	28.
1.12. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység	29.
1.12.1. A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek	29.
1.12.2. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkózását segítő program	29.
1.12.3. A beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdők segítése	30.
1.12.4. Az ifjúságvédelmi feladatok ellátása	30.
1.12.5. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység; IPR	31.
1.13. Az intézményi döntési folyamatban való tanulói részvételi rendje	34.
1.14. Kapcsolattartás a szülőkkel, tanulókkal, az iskola partnereivel	34.
2. INTÉZMÉNYÜNK HELYI TANTERVEI	36.
<i>2.1. Enyhén értelmi fogyatékos tanulók helyi tanterve</i>	37.
2.1.1. A választott kerettanterv megnevezése	37.
2.1.2. A választott kerettanterv feletti óraszám	37.
2.1.3. Kerettantervi tartalmak	37.
2.1.3.1. Témakörök	38.
2.1.3.2. Kulcskompetenciák	42.
2.1.4. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei	45.
2.1.5. A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása	46.
2.1.6. Mindennapos testnevelés	47.
2.1.7. A választható tantárgyak, foglalkozások és a pedagógusválasztás szabályai	47.
2.1.8. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	47.
2.1.9. Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái	48.
2.1.10. Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása	52.
2.1.11. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei	53.
2.1.12. A tanulók fizikai állapotának, edzettségének méréséhez szükséges módszerek	53.
2.1.13. Az intézmény egészségnevelési és környezeti nevelési elvei	54.
2.1.14. A tanulók jutalmazásának, magatartásának és szorgalmának értékelési elvei	62.
2.1.15. Kerettantervi tartalmak enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak tantárgyi bontásban 1-8. évfolyam	67.
<i>2.2. A középsúlyos értelmi fogyatékos (értelmileg akadályozott) tanulók helyi tanterve</i>	654.
2.2.1. A választott kerettanterv megnevezése	654.
2.2.2. A választott kerettanterv feletti óraszám	655.
2.2.3. Kerettantervi tartalmak	655.
2.2.3.1. Témakörök	655.
2.2.3.2. Kulcskompetenciák	658.
2.2.4. Tervezhető további időkeret (egyéb foglalkozások)	662.
2.2.5. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei	664.
2.2.6. A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása	664.
2.2.7. Mindennapos testnevelés	666.
2.2.8. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	667.
2.2.9. Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái	669.
2.2.10. Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása	670.
2.2.11. A tanulók fizikai állapotának, edzettségének méréséhez szükséges módszerek	670.
2.2.12. Az intézményegység egészségnevelési elvei	671.
2.2.13. A tanulók jutalmazásának, magatartásának és szorgalmának értékelési elvei	673.

2.2.14. Kerettantervi tartalmak középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknak tantárgyi bontásban 1-8. évfolyam	674.
TARTALOM	OLDAL
2.3. Autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók helyi tanterve	880.
2.3.1. Enyhe értelmi fogyatékos autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók helyi tanterve	882.
2.3.2. A választott kerettanterv megnevezése	882.
2.3.3. A választott kerettanterv feletti óraszám	883.
2.3.4. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei	883.
2.3.5. A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása	884.
2.3.6. Mindennapos testnevelés	884.
2.3.7. A választható tantárgyak, foglalkozások és a pedagógusválasztás szabályai	886.
2.3.8. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	886.
2.3.9. Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái	886.
2.3.10. Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása	887.
2.3.11. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei	887.
2.3.12. A tanulók fizikai állapotának, edzettségének méréséhez szükséges módszerek	888.
2.3.13. Az intézményegység egészségnevelési és környezeti nevelési elvei	889.
2.3.14. A tanulók jutalmazásának, magatartásának és szorgalmának értékelési elvei	890.
2.3.15. Kerettantervi tartalmak enyhe fokban értelmi fogyatékos autizmus spektrumzavarral küzdő tanulóknak	891.
2.3.16. Középsúlyos értelmi fogyatékos autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók helyi tanterve	891.
2.3.17. A választott kerettanterv megnevezése	891.
2.3.18. A választott kerettanterv feletti óraszám	892.
2.3.19. A kerettantervi tartalmak középsúlyos értelmi fogyatékos autizmus spektrumzavarral küzdő tanulóknak	892.
2.4. Ép intellektusú, integráltan nem oktatható, autizmus spektrumzavarral és az ép intellektusú, integráltan nem oktatható, aktivitásszabályozás és figyelem zavaraival küzdő tanulók helyi tanterve	892.
2.4.1. A választott kerettanterv megnevezése	892.
2.4.2. A választott kerettanterv feletti óraszám	894.
2.4.3. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei	894.
2.4.4. A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása	894.
2.4.5. Mindennapos testnevelés	894.
2.4.6. A választható tantárgyak, foglalkozások és a pedagógusválasztás szabályai	894.
2.4.7. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	895.
2.4.8. Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái	895.
2.4.9. Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása	895.
2.4.10. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei	897.
2.4.11. A tanulók fizikai állapotának, edzettségének méréséhez szükséges módszerek	898.
2.4.12. Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elvei	898.
2.4.13. A tanulók jutalmazásának, magatartásának és szorgalmának értékelési elvei	899.
2.4.14. Ki vehető fel az ép autista osztályokba?	900.
2.4.15. Kerettantervi tartalmak az ép értelmű autizmus spektrumzavarral küzdő tanulóknak tantárgyi bontásban	900.
3. A SÚLYOS ÉS HALMOZOTTAN FOGYATÉKOS TANULÓK REHABILITÁCIÓS PEDAGÓGIAI PROGRAMJA	
3.1. A súlyos és halmozottan fogyatékos tanuló	1536.
3.2. A súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók tanulási sajátosságai	1536.
3.3. A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók nevelésének-oktatásának alapelvei	1537.
3.4. A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók kiemelt tanulási és nevelési-oktatási feladatai és területei	1538.
3.4.1. Kiemelt feladatok	1538.
3.4.2. A fejlesztő nevelés-oktatás területei	1538.
3.5. A Nemzeti alaptanterv alkalmazása a súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók nevelése-oktatása során	1539.
3.5.1. Testi és lelki egészségre nevelés	1539.
3.5.2. Önismeret és társas kultúra fejlesztése, felelősségvállalás másokért, önkéntesség, erkölcsi nevelés, családi életre nevelés	1539.
3.5.3. Az önrendelkezés elismerése, a gyermekkor megélésének biztosítása és felkészülés a felnőttlét szerepeire	1540.
3.5.4. Kommunikáció – a másik ember megértése, az önkifejezés és az interakció fejlesztésének elősegítése	1541.
3.5.5. Bármely megnyilvánulás és testi – akár valamely vegetatív funkcióval összefüggő – állapot értelmes közlésként való értelmezése, és annak a testi kommunikáció eszközeivel való megválaszolása	1542.
3.5.6. A tanulók és a gyógypedagógus közti bizalmas, bensőséges kapcsolat kialakítása, valamint a kommunikáció iránti igény felkeltése és megerősítése	1544.
3.5.7. A tanulók szükségleteinek kommunikációval (hangdialógussal, beszéddel, jelekkel, tárgyakkal, gesztusokkal, testkontaktussal) kísért kielégítése, a gondozási folyamatokban a pedagógiai és terápiás szempontok érvényesítése (fejlesztő gondozás)	1545.
3.5.8. Az elemi kapcsolatfelvétel formáinak kialakítása, a mindennapos rutinhelyzetekben való tájékozódás elősegítése, a választás lehetőségének felkínálása, az igen-nem elkülönítése és alkalmazása	1546.

TARTALOM	OLDAL
3.5.9. A nyelvi kommunikáció bevonása a nevelés-oktatás folyamatába, ezzel a valóság nyelvi birtokbavételének, a beszélt és írott kommunikációs formák elsajátításának előkészítése	1548.
3.5.10. Alternatív és augmentatív kommunikációs lehetőségek feltárása, a kommunikációs eszköztár egyénre szabott kiválasztása	1549.
3.5.11. A tanulók egymás közti kommunikációjának ösztönzése: egymás üdvözlése, közösen végzett feladatok és játékok alkalmazása, a csoportos foglalkozások során a tanulók cselekvéseinek egymás számára is értelmezhetővé és hozzáférhetővé tétele, a társakkal való test-, szemkontaktus formáinak megtapasztaltatása	1550.
3.5.12. A tágabb – idegen – környezetben való kommunikáció megtanulása, a nagyobb önállóság és a szélesebb kulturális közösség életében való aktív részvétel lehetőségének megteremtése	1552.
3.5.13. Mozdásnevelés – A testséma kialakítása, a mozgás örömeinek átélése és az önálló cselekvés ösztönzése	1553.
3.5.14. A szenzomotoros depriváció (az érzékelés-észlelés és mozgás nehezítettségéből adódó ingerhiányos állapot) csökkentése, a szenzomotoros területen kialakult fejlődési elmaradások pótlása célzott ingerléssel, passzív mozgattal (mozgásérzékelés), mozgásvezetéssel kiváltott (facilitált) mozgásokkal, az önindította mozgások ösztönzésével, a célirányos, akaratlagos mozgások optimális feltételeinek megteremtése érdekében a testkép, testséma kialakítása és fejlesztése	1554.
3.5.15. Pozicionálás, testhelyzet-korrekción, a helytelen testtartás és testhelyzet megszüntetése, a kóros mozgásminták gátlása, a különböző tevékenységekhez szükséges stabil és biztonságos testhelyzetek kialakítása	1556.
3.5.16. Mozdásfejlődés elősegítése a fiziológiás mozgássor szem előtt tartásával (a fejkontrolltól a felállásig)	1558.
3.5.17. A kézhasználat, a manipuláció motoros feltételeinek javítása, kialakítása és fejlesztése	1559.
3.5.18. A kommunikáció motoros feltételeinek javítása, kialakítása és fejlesztése	1562.
3.4.19. Az érzékelés-észlelés és az értelem fejlesztése, a valóság kognitív birtokbavétele – A dologi, az emberi és a természeti világ jelenségeinek megértése	1564.
3.5.20. A szemiotikai funkciók (a jelek és jelenségek értése és megértése) megjelenésének, a valóság ábrázolásának segítése	1566.
3.5.21. Az elemi gondolkodási funkciók fejlesztése- átmenet a ténylegesen elvégzett cselekvés és a csak fejben végzett értelmi műveletek szintje között	1569.
3.5.22. A konkrét műveletek és a formális műveletek konstrukciójának elősegítése, a cselekvések logikai struktúrájának kialakítása, a tér, az idő és a tartam, a sorozatok, halmazok elemi fogalmainak elsajátítása	1570.
3.5.23. Kreativitásra, játékra, szabadidős tevékenységre nevelés – Az emberi lét esztétikai dimenziójának megtapasztalása és a kreatív tevékenységek ösztönzése	1571.
3.5.24. Az aktív cselekvés ösztönzése, elemi művészi tevékenységek végzése és a közös kreativitás élményének megtapasztalása	1573.
3.5.25. Érzelmi és szociális nevelés – Az én pozitív megtapasztalása, megnyílás a közösség felé, a kommunikáció kulturált formáinak elsajátítása	1575.
3.5.26. Az „én” pozitív megélésének segítése, a szociális kapcsolatok megnyílásának támogatása	1577.
3.5.27. Kapcsolatfelvétel és közös tevékenység, a szociális kapcsolatok pozitív jellegének megélése, a kommunikáció közösségi formáinak ösztönzése	1580.
3.5.28. A közösségi kommunikációs formák megtanulása, alkalmazása	1582.
3.5.29. Fejlesztő gondozás – Önkiszolgálásra, egészséges életmódra nevelés, az önállóság és önellátás képességének elsajátítása, az emberiszukséglet-kielégítés kultúrájának megismerése	1585.
3.5.30. A testápolás, mint örömet adó élmény, a külső segítség elfogadása, az együttműködés kialakítása, az alapvető tisztálkodási szokások kialakítása (fürdés, zuhanyozás, hajmosás, mosakodás, fogmosás, körömvágás), a tisztálkodási helyzeteiben a testi érzékelés, a dologi és emberi világról szerzett tapasztalatok biztosítása	1586.
3.5.31. Az étkezés (evés-ivás) tevékenységeiben való együttműködés kialakítása és önállóságra nevelés	1589.
3.5.32. Az egészséges életmódra való igény belsővé válása, az egészségtudatos tevékenységek előnyben részesítése, a szexualitással kapcsolatos ismeretek elsajátítása	1590.
3.6. Az iskolai fejlesztés szakaszai	1592.
3.7. A fejlesztő nevelés-oktatás tervezése, szervezése	1592.
3.8. Differenciálás, egyéni tanulási utak, habilitáció és rehabilitáció	1593.
3.9. A fejlesztő nevelés-oktatás mérése, értékelési rendszere	1596.
3.10. A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók állapotának felmérésére szolgáló diagnosztikus eszközök	1597.
3.11. TEAM munka	1598.
4. AZ EGYSÉGES GYÓGYPEDAGÓGIAI MÓDSZERTANI INTÉZMÉNY	1599.
4.1. Az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény (EGYMI) törvényi alapjai	1599.
4.2. Személyi feltételek, szakmai kompetenciák a megvalósításához	1599.
4.3. Az EGYMI feladatai – Utazó tanári hálózat	1599.
4.3.1. Utazó tanári hálózat céljai, feladatok	1599.
4.3.2. A fejlesztésbe bekerülők köre	1600.
4.3.3. A gyógypedagógus feladatai az együttnevelés során	1600.

TARTALOM	OLDAL
4.3.4. A sajátos nevelési igényű gyermek/tanuló megismerésével kapcsolatos tanév eleji feladatok	1601.
4.3.5. Sajátos nevelési igényű gyermek/tanuló közvetlen fejlesztésével kapcsolatos feladatok	1601.
4.3.6. A befogadó intézmény többségi pedagógusaival történő kapcsolattartás feladatai – konzultációs lehetőségek	1601.
4.3.7. A sajátos nevelési igényű tanulóval/gyermekkel kapcsolatos adminisztrációs feladatok	1602.
4.3.8. A Tanulói portfólió kötelező elemei	1602.
4.3.9. Tanulói portfólió választható eleme	1602.
4.3.10. Szolgáltatási protokoll	1602.
4.4. Alkalmazott terápiák, eljárások és módszerek	1603.
4.5. Egyéb kiegészítő terápiák, melyek több területhez alkalmazhatóak	1609.
4.6. Az EGYMI további feladatai	1610.
5. AZ ÓVODAI NEVELÉS PROGRAMJA	1619.
5.1. Az óvoda nevelési koncepciója	1619.
5.1.1. Fejlesztési célok	1620.
5.1.2. Törekvések	1620.
5.1.3. Értékelés	1621.
5.1.4. A fejlesztés legfontosabb területei	1621.
5.2. Nevelési területek	1623.
5.2.1. A szokások kialakításának területei	1624.
5.2.2. Mozgás – ritmusfejlesztés	1630.
5.2.3. A zenei nevelés	1634.
5.2.4. Beszédfejlesztés és környezetismeret	1638.
5.2.5. Játékra nevelés	1644.
5.2.6. Ábrázolás – alakítás	1648.
5.2.7. Egyéni fejlesztés - Felzárkóztatás és tehetséggondozás	1654.
5.2.8. Iskolai életre való felkészülés	1656.
5.3. Szervezeti és időkeretek	1656.
6. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK	1658.
6.1. A pedagógiai program hatályba lépése, felülvizsgálata	1658.
6.2. Az intézményben működő szakmai munkaközösségek nyilatkozatai	1659.
6.3. A pedagógiai program elfogadásáról és jóváhagyásáról szóló záradék	1659.
6.4. Fenntartói és működtetői jóváhagyó nyilatkozat	1660.
Melléklet	
Magyar nyelven folyó roma/cigány nemzetiségi oktatás	1661.